خەمىت تۆمۈر
ئابدۇرەئوپ پولات

چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

كىرىش سۆز

چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ئىدىقۇت ئۇيغۇر خانلىقىدا قوللىنىلغان قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلى بىلەن قاراخانىيلار دەۋرىدىكى خاقانىيە ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ بىۋاستە داۋامى بولۇپ ، 14 ـ ئەسىردىن 20 ـ ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە بولغان ئارىلىقتا ، شىنجاڭ ۋە پۈتكۈل ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈركىي تىللىق خەلقلەرنىڭ ئورتاق ئەدەبىي تىلى ، چاغاتاي ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئورناتقان ھاكىمىيەتلەرنىڭ ھۆكۈمەت تىلى سۈپىتىدە قوللىنىلغان .

ئومۇمىي تىل ـ يېزىق تارىخىمىزدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ۋە چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ قوللىنىلغان ۋاقتى ئەڭ ئۇزۇن بولۇپ ، بۇ تىل ۋە بۇ يېزىق بىلەن يېزىپ قالدۇرۇلغان يادىكارلىقلار مەيلى سان جەھەتتىن بولسۇن ياكى مەزمۇنىنىڭ مول ۋە خىلمۇخىللىقى جەھەتتىن بولسۇن ، پۈتكۈل ئۇيغۇر يازما يادىكارلىقلىرىنىڭ ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ . بۈگۈنكى كۈندە بۇ يادىكارلىقلارنى رەتلەش ، تەتقىق قىلىش ۋە نەشر قىلىش مىللەت تارىخى ، تىل تارىخى ، ئەدەبىيات تارىخى ، پەلسەپە ـ ئىدىيە تارىخى جەھەتلەردىكى ئىلمىي تەتقىقاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشتا مۇتلەق زۆرۈر بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئېسىل مەدەنىيەت ئەنئەنىلىرىگە ۋارىسلىق قىلىش ئاساسىدا ، پۈتۈن مىللەتنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيەسىنى ئۆستۈرۈپ ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىش جەھەتتىمۇ ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە .

پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ غەمخورلۇقىدا ، قەدىمكى ئەسەرلەرنى ، جۈملىدىن چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى ئەسەرلەرنى توپلاش ، رەتلەش ، تەتقىق قىلىش ۋە نەشر قىلىش جەھەتتە نۇرغۇن ئىشلار قىلىنىدى ۋە قىلىنماقتا . مەكتەپلەردە چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ۋە كىلاسسىك ئەدەبىياتتىن دەرسلەر تەسىس قىلىنىپ ، ياشلىرىمىزنى بۇ يازما يادىكارلىقلاردىن خەۋەردار قىلىش ۋە بۇ ساھە بويىچە ئىختىساس ئىگىلىرىنى يېتىشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىلمەكتە . جەمئىيەتتە چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ۋە كىلاسسىك ئەدەبىياتنى ئۆزلۇكىدىن ئۆگەنگۈچىلەرمۇ بارغانسېرى كۆپىيىپ بارماقتا . بۇ ئىشلارغا ئەگىشىپ ، تەبىئىي ھالدا چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىغا ئائىت قورال كىتابلىرىغا بولغان ئېھتىياجمۇ كۆچىيىپ بارماقتا . بىز مۇشۇ ئېھتىياجنى كۆزدە تۇتۇپ ، مەزكۇر «چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى»نى تۈزۈپ چىقتۇق .

بۇ لۇغەتكە چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدا ئىزاھلاشقا تېگىشلىك سۆز ـ ئىبارىلەرنى مۇمكىنقەدەر تولۇقراق كىرگۈزۈشكە تىرىشتۇق ، بولۇپمۇ چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىغا خاس تۈركىي سۆز ـ ئىبارىلەرنى كۆپرەك كىرگۈزۈشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردۇق .

سۆز تاللاش ۋە ئىزاھلاشتا 1972 ـ يىلى تاشكەنتتە نەشر قىلىنغان «نەۋايى ئەسەرلىرى لۇغىتى» ، 1893 ـ يىلى ئاتاقلىق تۈركىي تىللار ئالىمى ۋ . ۋ . رادلوف تۈزگەن «تۈركىي دىيالېكتلار لۇغىتى» قاتارلىق لۇغەتلەردىن پايدىلاندۇق . سۆز تاللاش يۈزىسىدىن يەنە «قىسەسۇل ئەنبىيا» ، «بابۇرنامە» ، «تارىخى ھەمدىي» قاتارلىق مەشھۇر ئەسەرلەرنى ، شۇنداقلا 80 ـ

يللاردىن بۇيان دۆلىتىمىزدە رەتلەپ نەشر قىلىنغان «تەۋارىخى مۇسقىيىيۇن» ، «زەللىي دىۋانى» ، «نىزاري داستانلىرى» ، «مۇھەببەتنامە ۋە مېھنەتكامە» (ھىرقەتي - گۈمنام) ، «جاھاننامە» (ئاياز شىكەستى) ، «چىگگىزنامە» (موللا سالىھ كاشغەرىي) ، «دىۋان مەشھۇرىي» قاتارلىق چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى ئەسەرلەرنى ۋە 1980 - يىلى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلغان «ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر» ناملىق كىتابنىڭ مۇناسىۋەتلىك قىسىملىرىنى كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقتۇق .

بىز بۇ لۇغەتنى تۈزۈشكە 1977 - يىلىنىڭ ياز ئايلىرى كىرىشكەندۇق . شۇنىڭدىن بۇيانقى ئۆگىنىش ، تەتقىق قىلىش ۋە ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىمىزدە ئۇنى قايتا - قايتا تۈزىتىپ ۋە تولۇقلاپ ، ئىمكان بار ياخشىراق بىر قورال كىتاب قىلىپ چىقىرىش ئۈچۈن تىرىشتۇق . بىراق ، نېمىلا دېگەنبىلەن چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى تەتقىقاتى بىزدە تېخى ياش ساھە ، ئۇنىڭ ئۈستىگە سەۋىيەمىز چەكلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ، بۇ لۇغەتنىڭ كەمچىلىك ۋە نۇقسانلاردىن خالىي بولۇشى ناھايىتى تەس . بۇ ھەقتە كەسپىداشلارنىڭ ۋە كەڭ كىتابخانلارنىڭ تەنقىد ۋە يارەدەم پىكىرلىرىنى سەمىمىي قارشى ئالىمىز .

خەمىت تۆمۈر
ئابدۇرەئوپ پولات
1993 - يىل ، ماي

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

1 . لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلەر ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىدىكى تىرانسكرىپسىيەلىك (ئوقۇلغۇ) يېزىلىشى ھەم ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى ۋە تىرناق ئىچىدە ئۇلارنىڭ چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىدىكى يېزىلىشى كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :

ئاب (آب)

ئەبتەر (ابتر)

باتىل (باطل)

بەڭزەمەك (بينكزاماك)

2 . چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئىملاسى بويىچە يېزىلغان سۆزلەرنى تېپىش ئۇچۇن ، لۇغەتنىڭ ئاخىرىغا بارلىق سۆزلەر چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ئىملاسى ۋە چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلىپ ، ھەربىر سۆزنىڭ ئۇدۇلىغا ئۇنىڭ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ئوقۇلغۇلۇق يېزىلىشى كۆرسىتىلگەن ئاچقۇچ بېرىلدى . مەسىلەن :

آب	ئاب
ابتر	ئەبتەر
باطل	باتىل
بينكزاماك	بەڭزەمەك

3 . شەكىلداش سۆزلەر رىم رەقىمى ئارقىلىق ئايرىم - ئايرىم ماددا قىلىندى . مەسىلەن :

ئارىق I (آريق)	ئورۇق
ئارىق II (آريق)	ئېرىق
ئارىق III (آريق)	تازا ، پاكىز ؛ چىرايلىق

4 . ئەرەبچە سۆزلەر «ئە» ھەرپى بىلەن ، پارسچە سۆزلەر «پ» ھەرپى بىلەن ، ئەرەبچە - پارسچە ئارىلاش سۆزلەر «ئە - پ» ياكى «پ - ئە» ھەرپلىرى بىلەن كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :

ئەلفاز (الفاظ) ، ئە .

ئابادان (آبادان) ، ئە .

ئەخزەرگۇن (اخضركون) ، ئە - پ .

باخەبەر (باخبر) ، پ - ئە .

5 . سۆزلەرنىڭ مەنداش ئىزاھلىرى پەش بىلەن ، كۆپ مەنىلىك ئىزاھلىرى چېكىتلىك پەش بىلەن ئاجرىتىلدى . كۆچمە مەنىسى «ك» ھەرپى بىلەن كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :

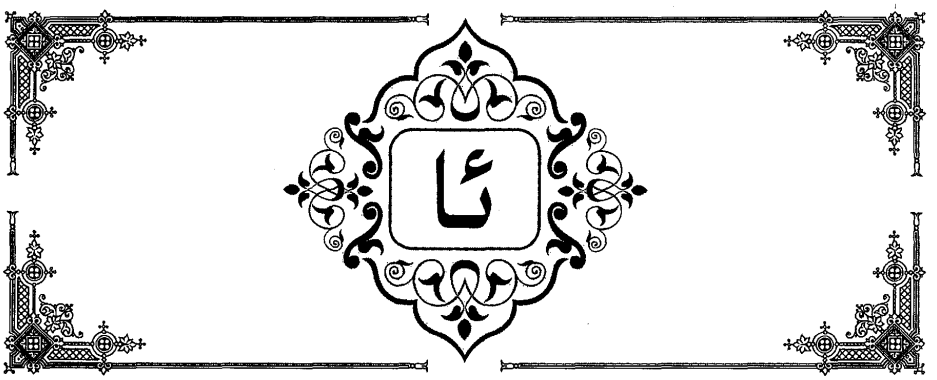
ئاتەشگاھ (آتش كاه) ، پ . ئوتخانه ، ئوچاق ؛ ئوتقا چوقۇنغۇچىلار ئىبادەتخانىسى .
سەنەم (صنم) ، ئە . بۇت : ك . جانان ، گۈزەل يار .
6 . باش سۆزگە بېرىلگەن مىسالار ۋە باش سۆز بىلەن كېلىدىغان تۇراقلىق بىرىكمىلەر «◇» بەلگىسى بىلەن ئاجرىتىلدى . مىسال ۋە بىرىكمىلەردە باش سۆز ئورنىغا «～» بەلگىسى قويۇلدى : ئۇنىڭ تىرناق سىرتىدىكىسى باش سۆزنىڭ ئوقۇلغۇلۇق يېزىلىشىغا ، تىرناق ئىچىدىكىسى چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىدىكى يېزىلىشىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ . مەسىلەن :
بىدار (بيدار) ، پ . ئويغاق ، هوشيار . ◇～ئەيلەمەك (～ايلاماك) ، ～ئەتمەك (～ايتماك) : ئويغاتماق .
7 . بەزى سۆزلەرنىڭ ئىزاهى شۇ سۆزنىڭ باشقا بىر ۋاريانتى ياكى تەڭ مەنىلىك باشقا بىر سۆزگە هاۋالە قىلىنىپ ، «قاراڭ» دېگەن سۆزگە ۋەكىللىك قىلىدىغان «ق» هەرپى بىلەن كۆرسىتىلدى . مەسىلەن :
بىرلە (برله) ق . بىلە .
ئانغولاماق (آنغولاماق) ق . ئانقۇلاماق .

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

(لۇغەت قىسمى)

ئا 1
ئە 27
ب 81
پ 141
ت 157
ج 213
چ 235
خ 247
د 277
ر 307
ز 327
ژ 347
س 348
ش 395
غ 415
ف 423
ق 441
ك 479
گ 511
ل 527
م 537
ن 629
ھ 663
ۇ 689
ۈ 697
ۆ 707
ۇ 717
ۋ 721
ى 731
ي 763

ئا (آ) (ئىملىق) ئەي، ھەي. ◇**ئا يىگىت** (آ يىگيت): ھەي يىگىت؛ (بەزەن سۆز ئاخىرىدا «يا» بولۇشى مۇمكىن). ◇**نەۋايىيا** (نوايىيا): ئەي ناۋايى.

ئاب (آب)، پ. سۇ، سۇيۇقلۇق، شىرنە، مېۋە سۈيى؛ شۆلگەي؛ مەنى.

ئابا (آباء)، ئە. «ئەب (اب)»نىڭ كۆپلۈكى: ئاتىلار. ◇~**ئەجدادى** (~اجدادى): ئەجدادلارغا خاس، قەدىمكى، ئەنئەنىۋى، ئاتا ـ بوۋىلاردىن قالغان. ◇يەتتى~ (يېتى~): ك. يەتتە ئاسمان.

ئاباد (آباد)، پ. ئاۋات، تەرەققىي تاپقان، گۈللەنگەن؛ ئاھالىسى كۆپ.

ئاباۋۇ ئەجداد (آباو اجداد)، ئە. ئاتا ـ بوۋىلار، ئەجدادلار.

ئابادان (آبادان)، پ. ئاۋات، پاراۋان؛ ئوبدان، ياخشى. ◇~**نەۋكەر** (~نوكر): ۋەزىپىلەرنى ياخشى ئادا قىلمىدىغان خادىم.

ئابادگەر (آبادكر)، پ. ئاۋات قىلغۇچى؛ ئاۋاتلىق ئىزدىگۈچى؛ ياخشىلىق كۈتكۈچى.

ئاباغا (آباغا) تاغا، ئاتىنىڭ ئاكىسى ياكى ئىنىسى.

ئاباغە (آباغه)، ق. ئاباغا.

ئاباك (آبانک) ئەگەر، مۇبادا.

ئاباماق (آباماق) مەنئى قىلماق، ئەتكەس قىلماق.

ئابىبەستە (آب بسته)، پ. مۇز؛ مۆلدۈر.

ئابىبەند (آب بند)، پ. تۇغان.

ئابپاش (آب پاش)، پ. سۇ سەپكۈچ، سۇ سەپكۈچى.

ئابخور (آبخور)، پ. سۇ مەنبەسى، بۇلاق، قۇدۇق؛ ك. نېسىۋە، قىسمەت.

ئابخورەكىشتى (آبخورەكشتى)، پ. قەدەھ، جام.

ئابخورد (آبخورد)، پ. سۇ ئىچىدىغان جاي، سۇ ئېلىنىدىغان جاي.

ئابخورىش (آبخورش) ، پ . سۇ ئىچىلىدىغان جاي ، سۇ ئېلىنىدىغان جاي .

ئابد (عبد) ، ئە . ئىنسان ؛ بەندە . ◇ ئابدۇ مۇئمىن ~ (مؤمن) ؛ ئىمانلىق ئىنسان .

ئابدار (آبدار) ، پ . سۇلۇق ؛ سۇيۇق ؛ ئېنىق ، پاساھەتلىك ، ئۆتكۈر مەنىلىك ؛ پارقىراق ، تىنىق . ◇~**نۇكتە** (~نكتە) : ئېنىق پىكىر ، ھېكمەتلىك سۆز . ◇**لەئلى**~ (لعل~) : تىنىق قىزىل ياقۇت ؛ ك . گۈزەلنىڭ لېۋى .

ئابدان (آبدان) ، پ . ق . ئاۋادان . ◇~**كاغەز** (~كاغذ) : ياخشى سورتلۇق قەغەز ، تىنىق قەغەز ، ياخشى قەغەز .

ئابدەست (آبدست) ، پ . تەرەت ئېلىش .

ئابدۇزد (آب دزد) ، پ . سۇ ساقلايدىغان كۆلچەك ، پاناھلىق سۇ يولى .

ئابراھ (آبراه) ، پ . ئۆستەڭ ، ئېرىق ، سۇ يولى .

ئابشار (آبشار) ، پ . شارقىراتما .

ئابكەش (آبكش) ، پ . دەرەخنىڭ نوتىسى ، ئۆسۈملۈكنىڭ سۇ تارتىدىغان تومۇرى ؛ سۇ توشۇيدىغان ئادەم .

ئابكەم (آبكم) ، پ . كېكەچ ، گاچا ، تىلى تۇتۇق ؛ لال بولۇش .

ئابكەند (آبكند) ، پ . يار ، جىرا ، ئازگال

ئابگۇن (آبكون) ، پ . تىنىق ؛ كۆكۈش رەڭ ، ھاۋارەڭ ؛ ئەينەك . ◇**پەردەئى**~ (پردە~) : ك . ئاسمان مەنزىرىسى ؛ ◇**چەرخى**~ (چرخ~) : ك . ئاسمان .

ئابگىر (آبكير) ، پ . كۆل ، كۆلچەك ؛ سۇ ئېلىنىدىغان جاي ؛ قاينام .

ئابگىنە (آبكينه) ، پ . ئەينەك ، كىرىستال ، شىشە قاچا .

ئابنۇس (آبنوس) ، پ . قارا رەڭلىك قاتتىق ھەم خۇشبۇي بىر خىل دەرەخ ؛ ك . قارا رەڭ ، قارا . ◇**تەختى**~ (تخت~) : ئابنۇستىن ياسالغان تەخت .

ئابۇ تاب (آب وتاب) ، پ . تاۋلىنىش ، ياشناش ؛ تىنىقلىق ، پارقىراقلىق ، تازىلىق .

ئابۇخاك (آب وخاک) ، پ . زېمىن ، يەر ؛ ۋەتەن .

ئابۇشقا (آبوشقه) ، پ . قەبرى ، بوۋاي ؛ كۈيەۋ ، ئەر .

ئابۇگىل (آب وكل) ، پ . سۇ بىلەن تۇپراق ؛ ئەزەلىيلىك .

ئابۇھەۋا (آب وهوا) ، پ . ھاۋا رايى ، ئىقلىم ، كىلىمات .

ئابى ئاتەش رەڭ (آب آتش رنک) ، پ . ك . مەي ؛ قانلىق ياش .

ئابى چەشم (آب چشم) ، پ . كۆز يېشى ، ياش .

ئابى چەشمە (آب چشمه) ، پ . بۇلاق سۈيى .

ئابىد (عابد) ، ئە . ئىبادەت قىلغۇچى .

ئابىدانە (عابدانه) ، ئە ـ پ . بەندىلەرچە ؛ قۇللارچە ؛ ئىخلاسلىق ، ئىخلاس بىلەن ، تەقۋادار ،

تەقۋادارلىق بىلەن .

ئابىدە (عابدە) ، ئە . تەقۋادار ئايال ، بۇۋى .

ئابىدەئى ئەسنام (عابدە اصنام) ، ئە ـ پ . بۇتقا چوقۇنغۇچى .

ئابىد فىرىب (عابد فريب) ، ئە ـ پ . تەقۋادار كىشىنى ئالدىغۇچى ، بەشنامار كىشىنى ئازدۇرغۇچى .

ئابىر (عابر) ، ئە . ئۆتكۈچى ، ئۆتۈپ كەتكۈچى ، ئۆتكۈنچى ، يولۇچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) : ئۆتكۈزمەك ؛ يۈرۈشتۇرمەك .

ئابى رەھمەت (آب رحمت) ، پ ـ ئە . شەپقەت سۈيى ، رەھمەت سۈيى .

ئابى زىلال (آب زلال) ، پ . سۈزۈك سۇ .

ئابى زىندەگانى (آب زندكانى) ، ق . ئابى ھەيات .

ئابى كەۋسەر (آب كوثر) ، پ ـ ئە . جەننەت سۈيى .

ئابىلە (آبله) ، پ . چېچەك ؛ قاپارتما ، قاداق .

ئابى ھەيات (آب حيات) ، پ ـ ئە . تىرىكلىك سۈيى ، ھاياتلىق سۈيى .

ئابى ھەيۋان (آب حيوان) ، پ . تىرىكلىك سۈيى ؛ ئېقىن سۇ .

ئابىي I (آبى) ، پ . سۇلۇق ، ھۆل ؛ ھاۋارەڭ ؛ ك . خىجىللىق ، تەرگە چۆمۈش .

ئابىي II (آبى) ، پ . بىيە . ◇**شەربەتى**～ (شربت～) : بىيە شەربىتى .

ئاتا بەگ (آتا بيك ، اتابيك) ئۇستاز ، ئاتىدار ، تەربىيەچى .

ئاتار ـ تۇتار (آتار توتار) ئوق ئېتىش ، مەرگەنلىك ؛ چاققانلىق .

ئاتاشماق (آتاشماق) ئاداشماق .

ئاتاغ (آتاغ) ئۇنۋان ، پەخرىي نام ، شان ـ شەرەپ ؛ نامزات ؛ بېغىشلىما .

ئاتاغلاماق (آتاغلاماق) ئۇنۋان بەرمەك ، نام بەرمەك ؛ مەدھىيەلىمەك .

ئاتاغلانماق (آتاغلانماق) پەخرىي نامغا ئېرىشمەك ، ئۇنۋان ئالماق ؛ ئەھدىلىك بولماق .

ئاتاغلىق (آتاغليق) ئاتاقلىق ، ئۇنۋانلىق ؛ ئەھدىلىك ؛ چاي ئىچۈرۈلگەن قىز .

ئاتالىق (آتاليق) غەمخورلۇق ، مۇرەببىلىك ، تەربىيەچىلىك ؛ غەمخور .

ئاتاماق (آتاماق) چاقىرماق ، ئات قويماق ، ئاتىماق .

ئاتانماق (آتانماق) نام ئالماق ، ئۇنۋان ئالماق .

ئاتەش (آتش) ، پ . ئوت ، ئەلەنگە ، چوغ . ◇～**پارچە** (～پارچه) : ئوت پارچىسى ، ئۇچقۇن .

ئاتەشالۇد (آتش آلود) ، پ . ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق .

ئاتەشەنگىز (آتش انكيز) ، پ . ئوت ياققۇچى ، ئوت ياندۇرغۇچى ؛ ئوتلۇق .

ئاتەشپەرەست (آتش پرست) ، پ . ئوتقا چوقۇنغۇچى .

ئاتەشبار (آتشبار) ، پ . ئوت ياندۇرغۇچى ، ئوت ئالدۇرغۇچى ؛ ئەلەنگىلىك .

ئاتەشپارە (آتش پاره) ، پ . چوغ ؛ ك . قىزىق قان ، قىزىل يۈزلۈك يار .

ئاتەشدان (آتشدان) ، پ . چوغدان ، ئوتدان ، ئوتخانا ، مەش ، ئوچاق .

ئاتەشدانلىغ (آتشدانليغ) ، پ . كۆيدۇرۇش ، ياندۇرۇش ، لاۋۇلدىتىش .

ئاتەشرىز (آتش ريز) ، پ . ئوت سالغۇچى ، كۆيدۇرگۈچى ، ياندۇرغۇچى .

ئاتەشرىزە (آتش ريزه) ، پ . ئوت پارچىسى ، چوغ ؛ ئۇچقۇن .

ئاتەشزەدە (آتش زده) ، پ . ئوت كەتكەن ، ئوت تۇتاشقان ؛ ئۆرتەنگەن .

ئاتەشفىشان (آتش فشان) ، پ . ئوت چاچار ، ئوت ياندۇرغۇچى ؛ يانار تاغ .

ئاتەشفىشانلىغ (آتش فشان ليغ) ، پ . ئوت چېچىش ، ئوت چاچقۇرلۇق .

ئاتەشفىگەن (آتش فكن) ، پ . ئوت چاچار ؛ قاقشاتقۇچى .

ئاتەشكار (آتش كار) ، پ . ئوت قالىغۇچى ؛ تۆمۈرچى .

ئاتەشكارلىغ (آتشكار ليغ) ، پ . ئوت ئىشلىتىش ، ئوتتا قىزدۇرۇش ؛ ئوت يېقىش ؛ تۆمۈرچىلىك .

ئاتەشكەدە (آتشكده) ، پ . ئوتقا چوقۇنغۇچىلار ئىبادەتخانىسى ؛ ئوتقا چوقۇنۇش ئورنى .

ئاتەشگاھ (آتش كاه) ، پ . ئوتخانا ، ئوچاق ، مەش ؛ ئوتقا چوقۇنغۇچىلار ئىبادەتخانىسى .

ئاتەشگەھ (آتش كه) ، پ . ق . ئاتەشگاھ .

ئاتەشناك (آتشناك) ، پ . ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق ، قىزغىن . ◇ **لەئلى~** (لعل~) : چوغدەك قىزىل ياقۇت ؛ ك . گۈزەلنىڭ لېۋى ؛ قىزىل مەي . ◇ **~ئىشق** (~عشق) ئوتلۇق مۇھەببەت .

ئاتەشىن (آتشين) ، پ . ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق ؛ ئوتتەك قىزىل ، كۆيۈۋاتقان . ◇ **~ۋەرد** (آتشين ورد) : چوغ رەڭلىك گۈل ، قىپقىزىل گۈل . ◇ **لەئلى~** (لعل~) : قىپقىزىل ياقۇت . ◇ **~ئۇزار** (~عزار) : قىزىل مەڭىز ، قىزىل يۈز . ◇ **لەئلى~ئەتمەك** (لعل~ايتماك) : قىزارتماق .

ئاتىغۇلاماق (آتغولاماق) ، ق . ئاتقۇلاماق .

ئاتىقاماق (آتقاماق) ئات قويماق ، لەقەم قويماق .

ئاتىقۇ (آتقو) ئوق ئېتىش ؛ مۇكا .

ئاتىقۇچى (آتقوچى) جەڭچى ، مەرگەن ؛ پاختا ئاتقۇچى .

ئاتىقۇلاش (آتقولاش) ئوققا تۇتۇش .

ئاتىقۇلاشماق (آتقولاشماق) ئېتىشماق ، جەڭ قىلماق .

ئاتىقۇلاماق (آتقولاماق) گۈزمەي ئوق ئاتماق ، ئوققا تۇتماق ، تۇشمۇتۇشتىن ئوق ئاتماق .

ئاتلىغ (آتلیغ) ئاتاقلىق ، مەشھۇر ؛ ئاتلىق .
ئاتسىلىغ (آتیشلیغ) مەرگەن .
ئاتىق (عاطق) ، ئە . ئىچ ئاغرىتقۇچى ، ھېسداشلىق قىلغۇچى .
ئاتىقەت (عاطفت) ، ئە . مېھرىبانلىق ، شەپقەت ، غەمگۇزارلىق ، ھېسداشلىق .
ئاتىقماق (آتیقماق) ئېتى چىقماق ، داڭق كەتمەك ، شۆھرەت قازانماق ، نام چىقارماق ؛ ئاتالماق ، ھېسابلانماق .
ئاتىل (عاطل) ، ئە . ھۇرۇن ، بوشاك ، توختاپ قالغان ؛ ئۆزىنى قاچۇرغان ، ئۆزىنى چەتكە ئالغان .
ئاتىم (آتیم) ئېتىم . ◇ **بىر ئوق ئاتىمى** (بیر اوق اتیمی) : يادىن ئېتىلغان ئوق يەتكۈدەك ئارىلىق .
ئاتىمچى (آتیمجی) ئوقچى ، ئاتقۇچى .
ئاج (عاج) ، ئە . پىل چىشى ؛ پىل سۆڭىكى ؛ ك . ئاق ، روشەن ، يورۇق . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : روشەن بولماق .
ئاجۇر (آجر) ، پ . خىش ، پىششىق كېسەك .
ئاجۇز (آجوز) ئەرزان .
ئاجۇن (آجون) دۇنيا ، جاھان ، ئالەم .
ئاجىرغانماق (آجرغانماق) كەيپىسىزلەنمەك ، چىرايىنى پۇرۇشتۇرمەك ، قوشۇمىسىنى تۇرمەك .
ئاجىز (عاجز) ، ئە . كۈچسىز ، قۇۋۋەتسىز ، مادارسىز ، چارىسىز ؛ مېيىپ ؛ قېرى ، ياشىنىپ قالغان .
ئاجىزانە (عاجزانه) ، ئە ـ پ . ئىقتىدارسىز ھالدا ، ئاجىزلارچە ، ئىتائەتمەنلىك بىلەن .
ئاچار (آچار) ئاچقۇ ، ئاچقۇچ ، كىلىت .
ئاچاق (اچاق) قۇچاق ، قول ، ئاغۇش .
ئاچاقلاشماق (آچاقلاشماق) قۇچاقلاشماق ، قول ئېلىشماق .
ئاچرىغ (آجریغ) ئوت يېلتىزى .
ئاچۇپ (آچوب) ئېچىپ .
ئاچۇن (آچون) ، ق . ئاجۇن .
ئاچى (آچی) ئاكا ، ماما ، چوڭ ئانا .
ئاچىر (آچیر) ھېقىلغان ئۆسۈملۈك .
ئاچىراشماق (آچیراشماق) ئايرىلماق ، جۇدا بولماق ؛ پاراكەندە بولماق .
ئاچىرغا (آچیرغه) ياۋا تۇرۇپ .

ئاچىغ (آچيغ) ئاچچىق ، غەزەپ ؛ دەرد ، ئەلەم ؛ قايغۇ .
ئاچىقلىق (آچيقليق) سىركە ؛ غەزەپ .
ئاخال (آخل) تىل قاپارتقۇسى .
ئاختاچى (آختاچى) (پادىشاھ ساراىيدىكى) ئاتىخانا بېگى ؛ ئاتباقار ؛ جىلاۋدار ؛ ئات دوختۇرى .

ئاخسۇم (آخسوم) مەست ، ئېغىر مەست ، قىلىقسىز مەست ؛ ئۆچلۈك ، ئۆچمەنلىك ، ھۇجۇم ؛ پۇشايمان ؛ يۇتۇم .
ئاخسۇلاماق (آخسوملاماق) مەست بولۇپ قىلىقسىزلىق قىلماق ؛ ئۆچمەنلىك قىلماق ، كېك ساقلىماق ؛ ھۇجۇم قىلماق ؛ غورتىلدىتىپ ئىچمەك .
ئاخور (آخور) ، پ . ئاتخانا ، ئېغىل ، ئات ئېغىلى ؛ ئوقۇر .
ئاخىر (آخر) ، ئە . كېيىن ، ئاخىر ؛ ئاخىرلاشقان ، پۈتكەن . ◇ **ئەۋۋەلقۇ~** (اول و~) : باش - ئايىقى . ◇ ~**ئولماق** (~اولماق) : پۈتمەك ، تۈگىمەك .
ئاخىرگەھ (آخركه) ، ئە - پ . ئەڭ ئاخىرقى ۋاقىت .
ئاخىرۋلئەمر (آخرالامر) ، ئە . ئەڭ ئاخىردا ، ئىش ئاخىرىدا ، نەتىجىدە .
ئاخىرىن (آخرين) ، ئە - پ . كېيىنكىلەر . ◇ **ئەۋۋەلىنۇ~** (اولين و~) : بۇرۇنقىلار ۋە كېيىنكىلەر .
ئاداب (آداب) ، ئە . «ئەدەب (ادب)»نىڭ كۆپلۈكى : يۇرۇش - تۇرۇشتىكى ياخشىلىقلار ، خۇشلۇقلار ، خۇش مۇئامىلىلەر .
ئادات (عادات) ، ئە . «ئادەت (عادت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئادەتلەر ، كۆنۈكۈپ ، سىڭىشىپ كەتكەن ھەرىكەتلەر . ◇ **خەۋارىقى~** (خوارق~) : ئادەتتىن تاشقىرى بولغان ئىشلار .
ئادارماق (آدارماق) ئاغدۇرماق ، ئۆرىمەك .
ئاداشچى (آداشجى) يولباشچى ، رەھبەر .
ئاداغ (آداغ) ، ق . ئاداق I ، II .
ئاداغلىغ (آداغليغ) ، ق . ئاتاقلىق .
ئاداق I (آداق) ئاياق ، پۇت ؛ ئاخىر ، سوڭ .
ئاداق II (آداق) ئارال ؛ جەزىرە ، چۆل ؛ ئەنجانىنىڭ قەدىمكى نامى .
ئادەت (عادت) ، ئە . ئادەت ، ئۆگىنىپ قالغان ئىش - ھەرىكەت ؛ دائىملىق ئىش - ھەرىكەت ؛ ئۇدۇم ، ئەنئەنە .
ئادەتەن (عادةً) ، ئە . دائىم ، ئادەتتە ، ھەردائىم .
ئادەمەك (آدمك) پاكىنەك ، پارپا ؛ ئادەم قونچاق .
ئادەمچىلىق (آدمچيليق) ئادەمگەرچىلىك ، ئىنسانپەرۋەرلىك ، ئىنسانىيلىق .

ئادەمخار (آدم خوار) ، ئە ـ پ . ئادەم يېگۈچى ، ئادەمخور ؛ ۋەھشي ، ياۋۇز .
ئادەمكۇش (آدم كش) ، ئە ـ پ . ئادەم ئۆلتۈرگۈچى ، قاتىل .
ئادەملىق (آدملىق) ئادەمگەرچىلىك ، ئىنسانىيلىق ؛ ئادەملىك .
ئادەمىي (آدمى) ، ئە . ئادەمزات ، ئادەم بالىسى ؛ ھەقىقىي ئادەم ، چىن ئىنسان ؛ بىر ئادەم .
ئادەمىيەت (آدميت) ، ئە . ئىنسانىيلىق ، ئادەمىي ئەخلاق ؛ ئىنسانىيەت .
ئادەمسۈەش (آدمى وش) ، ئە ـ پ . ئادەم سۈپەت ، ئادەمسىياق ، ئادەم قىياپەت .
ئادەمسيانە (آدميانه) ، ئە ـ پ . ئادەملەرچە ، ئىنسانلارچە .
ئادرا (ادرا) ئارقىغا ، ئايتۈرۈپ ، بوش ، بىكار .
ئادۇن (ادون) يىلقا ، فېرما .
ئادۇنچى (ادونجى) يىلقىچى ، ئات كۆندۈرگۈچى .
ئادىرخان (ادىرخان) دۆڭلۈك ، ئېدىرلىق .
ئادىرغان (ادىرغان) ، ق . ئادىرخان .
ئادىلانە (عادلانه) ، ئە ـ پ . توغرىلىق بىلەن ، ئادىللىق بىلەن .
ئادىلى نىھاد (عادل نهاد) ، ئە ـ پ . تۈپتىن ئادىل ، چىن ھەقىقەتچى .
ئادىم (اديم) («ئا» قىسقا سوزۇق) قەدەم ، ئېتىم ، ئۆلچەم .
ئادىملاماق (اديملاماق) قەدەملىمەك ، ئۆلچىمەك .
ئادىن (ادين) باشقا ، ئۆزگە ، مۇندىن باشقا .
ئادىنە (آدينه) ، ئە . جۈمە كۈنى ، ئازنە .
ئادىنماق (آدينماق) باشقىچە بولماق ، ھەيران بولماق .
ئار (عار) ، ئە . نومۇس ، ئۇيات .
ئارا (آرا ، ارا) ، پ . بېزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ، قىزىتىلغان . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «بېزىنگۈچى» ، «شادلاندۇرغۇچى» ، «مەزكۇر بولغۇچى» ، «تىرەك بولغۇچى» قاتارلىق مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ **دىلىئارا ، ددىلارا** (دل آرا) : كۆڭۈل شادلاندۇرغۇچى ، سۆيۈملۈك . ◇ **جىلۋەئارا ، جىلۋەرا** (جلوه آرا) : چىرايلىق جىلۋە قىلغۇچى . ◇ **مەجلىس~** (مجلس~) : ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى . ◇ **ئالەم~** (عالم~) : دۇنيا بېزىكى . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماک) : بېزىمەك ، زىننەتلىمەك .
ئاراۋ (آراء) ، ئە . «رەي (راءي)» نىڭ كۆپلۈكى : ئويلار ، پىكىرلەر ، رايلار .
ئاراستە (آراسته) ، پ . بېزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ ياساپ ـ جابدۇلغان ؛ رەتلەنگەن .
ئارەستەلىق (آراستەليق) ئاۋاتلىق ، رەتلەنگەنلىك ، سەرەمجانلىق ، بېزەلگەنلىك .
ئارام (آرام) ، پ . تىنچ ، جىمجىت ، راھەت ، ھۇزۇر ؛ بىر جايدا ئولتۇرۇپ قېلىش ، ئولتۇراقلىشىپ قېلىش . ◇ **~ئالماق** (~الماق) : تىنچلانماق ؛ بىر جايدا ماكانلىشىپ قالماق .

ئاراماق (اراماق) ئاختۇرماق ، ئىزدىمەك ، تەكشۈرمەك ، كۆزدىن كەچۈرمەك ؛ تاللىماق ؛ تىرىشماق ، ئىزدەنمەك .

ئارامبەخش (آرام بخش) ، پ . ئارام بەرگۈچى ، راھەتلەندۈرگۈچى .

ئارامجوي (آرامجوی) ، پ . تىنچلىق ئىزدىگۈچى ؛ تىنچ جاي ئىزدىگۈچى ؛ ئۆز تىنچلىقىنى تىلىگۈچى .

ئارامگاھ (آرامگاه) ، پ . ئارام ئېلىش ئورنى ، ئىستىراھەت ئورنى ؛ ياتاقخانا ، ئۇۋا .

ئارامگىر (آرامگیر) ، پ . تىنچلانغۇچى ، ئارام ئالغۇچى ؛ جايلاشقان ، ئورناشقان ، ئورۇنلاشقان .

ئارامىدە (آرامیده) ، پ . ئارامىلىق ، كۆڭۈللۈك . ◇～**مەجلىس** (～مجلس) : كۆڭۈللۈك ئولتۇرۇش .

ئارامىش (آرامش) ، پ . تىنچلىق ، جىملىق ، مۇقىملىق .

ئارامياب (آرام یاب) ، پ . تىنچلانغان ، ئارام ئالغان ، ئارام ئالغۇچى .

ئاران I (آران) قورۇ ، ئېغىل ، كەپە .

ئاران II (آران) ياپلاق ، ھاۋاسى مۆتىدىل يەر .

ئاراۋۇل (آراول) ، ق . ھىراۋۇل .

ئارايىش (آرایش) ، پ . زىننەت ، بېزەك ، پەداز . ◇～**قىلىماق** (～قیلماق) ، ～**كۆرگۈزمەك** (～کورکوزماک) : بېزىمەك ، پەدازلىماق ، زىننەتلىمەك ؛ رەتلىمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بېزەلمەك ، زىننەتلەنمەك ؛ رەتلەنمەك ؛ تەھرىرلەنمەك .

ئارەز (عارضی) ، ئە . يۈز ، بەت ، چىراي ، چېھرە . ◇**ئاتەشىن** ～ (آتشین～) : ئوتلۇق چېھىر ، ئاناردەك چىراي ، قىپقىزىل يۈز .

ئارەنج (آرنج) ، پ . جەينەك ۋە ئۇنىڭ يۇقىرىسى .

ئارباغ (آرباغ) سېھىر ، كۆز باغلاش ؛ ئەپسۇن .

ئارباغچى (ارباغچی) سېھىرگەر ، ئەپسۇنگەر ؛ باخشى .

ئارباق (ارباق) ، ق . ئارباغ .

ئارباماق (ارباماق) ئەپسۇن ئوقۇماق ، سېھىرلىمەك ، كۆز باغلىماق .

ئارت (آرت) ھاك ؛ تاغدىكى تار يول ؛ داۋان .

ئارتانماق (آرتانماق) ، ق . ئارتىنماق .

ئارتۇقسى (آرتوقسی) ئارتۇقچە ، كۆپ ، جىق .

ئارتۇقسىلىغ (آرتوقسی لیغ) ئارتۇقلۇق ، ئارتۇقچىلىق ، ئۈستۈنلۈك ؛ كۆپلۈك .

ئارتىش (آرتیش) چوك دەريا .

ئارتىلماق (آرتیلماق) مىنمەك ؛ ئاشماق ، ئېشىپ ئۆتمەك .

ئارتىنماق (آرتينماق) ئاشماق ، ئېشىپ ئۆتمەك ، تىرىشماق ، تىرمىشىپ ئۆتمەك .
ئارد (آرد) ئارقا ، سوڭ ؛ ئۇن .
ئاردىچە (آرديچه) ئارقىچە ، ئارقىسىدىن ، ئارقىدىن . ◇～**بارماق** (～بارماق) : كەينىدىن ماڭماق ، ئارقىسىدىن بارماق .
ئارزۇ (آرزو) ، پ . ئىستەك ، خاھىش ؛ ھەۋەس ، مەيل . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : خاھلىماق ، خاھىش قىلماق ، ئىستىمەك ؛ ھەۋەس قىلماق .
ئارزۇخاھ (آرزو خواه) ، پ . ئارزۇ قىلغۇچى ، خالىغۇچى ؛ ئۈمىدۋار .
ئارزۇ دارى (آرزو دارى) ، پ . ناخشا ، كۈي نامى .
ئارش (آرش) جەينەكنىڭ تۆۋەن قىسمى .
ئارشىن (آرشين) جەينەكتىن قولنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى ، تەخمىنەن 43 سانتىمېتىر .
ئارشىنلاماق (ارشنيلاماق) ئۆلچىمەك .
ئارغادال (ارغادال) تاغ بېلى ، ئىدىر ؛ دام ، توزاق ؛ بەدقىلىق ئادەم .
ئارغاداللىق (ارغاداللیق) ئېدىرلىق ؛ بەدخۇيلۇق ، بەدقىلىقلىق .
ئارغاداماق (آرغاداماق) ئالدىماق ، ئازدۇرماق ، ھىيله قىلماق .
ئارغاماق (آ (رغاماق) ئالدىماق .
ئارغىدال (آرغيدال) ق . ئارغادال .
ئارغىش (آرغيش) كارژان .
ئارقارغۇلچە (ارقارغلچه) قىزىل كىيىك .
ئارقالانماق (ارقالانماق) تايانماق ، يۆلەنمەك .
ئارقاماق (ارقاماق) تايانچ بولماق ، يۆلەنچە بولماق .
ئارقان تەخت (ارقان تخت) سەگۈنچۈك ، ئاسما كارىۋات .
ئارقە خەتتى (آرقه خطى) ئۈمۈرتقا ئۇستى .
ئارقۇش (ارقوش) ق . ئارغىش .
ئارقىش (ارقيش) ق . ئارغىش .
ئارماغان (ارماغان) سوۋغات ، سوۋغا ، تارتۇق ، ھەدىيە .
ئارماق I (ارماق) ھارماق ، چارچىماق .
ئارماق II (آرماق) ئالتۇن ، پۇل .
ئارمىغان (آرمغان) ق . ئارماغان .
ئاروق I (آروق) ئورۇق ؛ كەم ، ئاز .

ئارۇق Ⅱ (آروق) ق . ئارىق

ئارى Ⅰ (عارى) ، ئە . يالىڭاچ ؛ بوش ، خالىي ؛ تازا ، تىنىق ، سۈزۈك . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : خالىي بولماق ، بوشانماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تازىلىماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : خالاس قىلماق .

ئارى Ⅱ (آرى) ، پ . توغرا ، راست ، شۇبھىسىز .

ئارى Ⅲ (آرى) پاكىز ، تازا ؛ مۇقەددەس .

ئارى Ⅳ (آى) ھەرە .

ئارى ـ ئارى (آرى آرى) ، پ . راست ـ راست ، ئەلۋەتتە ، بەللى ، شۇنداق .

ئارىتماق (آريتماق) تازىلىماق ، پاكىزلىمەك ، پاك قىلماق ؛ سويماق ، ئادالىماق .

ئارىز (عارض) ، ئە . تاسادىپىي پەيدا بولغان ، كېيىن پەيدا بولغان ؛ يۈز بەرگەن ، ھاسىل بولغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ◇～**ئولماق** (～اولماق) : يۈز بەرمەك ، پەيدا بولماق ، كۆرۈنمەك .

ئارىزە (عارضه) ، ئە . ھادىسە ؛ بەختسىزلىك ؛ خەستىلىك . ◇～**دەست بەرمەك** (～دست بيرماك) : ھادىسە يۈز بەرمەك .

ئارىغ (آريغ) ق . ئارىق .

ئارىغسىز (آريغ سيز) ق . ئارىقسىز .

ئارىغسىزلىغ (آريغسيزليغ) پاكىزلىق .

ئارىفۇن (عارفون) ، ئە . «ئارىف (عارف) »نىڭ كۆپلۈكى : ئالىملار ، بىلگۈچىلەر .

ئارىف (عارف) ، ئە . بىلگۈچى ، تونۇغۇچى ، مەرىپەتلىك ، دانا .

ئارىفى كامىل (عارف كامل) ، ئە ـ پ . مۇكەممەل بىلگۈچى .

ئارىق Ⅰ (آريق) ئورۇق .

ئارىق Ⅱ (آريق) ئېرىق ، ئۆستەڭ .

ئارىق Ⅲ (آريق) تازا ، پاكىز ؛ چىرايلىق .

ئارىقسىز (آريقسيز) پاسكىنا ، چىركىن .

ئارىقلاماق Ⅰ (آريقلاماق) ئورۇقلىماق .

ئارىقلاماق Ⅱ (آريقلاماق) تازىلىماق ، پاكىزلىماق .

ئارىلماق (آريلماق) خالاس بولماق ، تازىلانماق .

ئارىماق (اريماق) تازىلانماق ، يۇيۇنماق ، پاك بولماق ، تەرەت ئالماق ؛ ساقايماق .

ئارىيەت (عاريت) ، ئە . قەرزگە ئېلىش . ◇～**ئىستەمەك** (～استاماك) : ئۆتنە ئېلىشنى ئىزدىمەك . ◇～**دەۋلەت** (～دولت) : ۋاقتىلىق دۆلەت ، قولدىن ـ قولغا ئۆتىدىغان بايلىق .

ئاريىەتەن (عارية″) قەرزگە ، ئۆتنە ، ۋاقىتلىق .
ئاريىەتچى (عاريتى) ۋاقىتلىق .

ئاز (آز) ، پ . ئاچ كۆزلۈك ، ھېرىسلىك .
ئازادە (آزادە) ئازاد ، ئەركىن ؛ توغرا ، نۇقسانسىز ، ئەيىبسىز ؛ غەمسىز ، تەشۋىشسىز ؛ شاد ، خۇشال . ◇～**سەرۇ** (～سرو) : تۆپتۈز ئۆسكەن سەرۇ دەرىخى ؛ ك . قەددى ـ قامىتى كېلىشكەن يار .
ئازادەكىش (آزادە كيش) ، پ . نازۇك تەبىئەتلىك .

ئازادەلىغ (آزادە ليغ) ئەركىنلىك ، خالاسلىق ؛ پاكىزلىق ، ساپلىق .
ئازادەۋەش (آزادەوش) ، پ . ئازادە سۈپەت ، كۆڭلى ھېچ نەرسىگە مايىل بولمىغان ، ئەركىن ؛ ساپ كۆڭۈل ، پاكىز .
ئازاغلاق (ازاغلاق) ئازراق ، ئازلا ، ئازغىنە ، ئانچە ـ مۇنچە ، ئاز ساندا .
ئازالماق (آزالماق) ئازايماق .
ئازاق (آزاق) ئاياغ .
ئازەر (آزر) ، پ . ئوت ، گۈلخان ؛ كونا شەمسىيە 9 ـ ئاي .
ئازەر پەرەست (آذر پرست) ، پ . ئوتپەرەس ، ئاتەشپەرەس ، ئوتقا چوقۇنغۇچى .
ئازەرم (آزرم) ، پ . ھايا ، ئۇيات ؛ مېھىر ـ مۇھەببەت ، شەپقەت ، مېھرىبانلىق ؛ غەزەپ .
ئازغۇرماق (آزغورماق) ئازدۇرماق ، يولدىن چىقارماق ، ئاداشتۇرماق .
ئازغۇن (آزغون) قايتقان ، كۆڭلى قالغان ؛ ئاسىي ، يولدىن چىققان ، ئاداشقان .
ئازغۇنلاشماق (آزغونلاشماق) ق . ئازغۇنلانماق .
ئازغۇنلانماق (آزغونلانماق) بۇزۇلماق ، يامان يولغا كىرمەك ، يولدىن چىقماق .
ئازماق (آزماق) ◇**كۆڭۈل**～ (كونكول～) : كۆڭۈل ئاينىماق ، كۆڭۈل قالماق .
ئازمايىش (آزمايش) ، پ . سىناش ، ئىمتىھان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سىناپ كۆرمەك .
ئازمۇن (آزمون) ، پ . سىناش ، ئىمتىھان ؛ ئەملىيەت ، تەجرىبە .
ئازمۇنلۇق (آزمونلوق) سىناشلىق ، تەجرىبىلىك .
ئازناماق (آزناماق) ۋارقىرىماق ، توۋلىماق ؛ ئىڭرىماق ، قاخشىماق .
ئازۇردە (آزردە) ، پ . ئازار يېگەن ، رەنجىگەن ، ئازابلانغان ، بوزەك بولغان ، خورلانغان . ◇～**دىل** (～دل) : رەنجىگەن دىل . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئازابلىماق ، خارلىماق ، بوزەك قىلماق .
ئازۇق (آزوق) ئوزۇق .
ئازۇقلاماق (آزوقلاماق) ئوزۇقلاندۇرماق ، تاماق يېگۈزمەك .

ئازىتماق (آيتماق) يوقىتىپ قويماق ، ئاداشتۇرماق .
ئازىرغاماق (آزيرغاماق) ئازلىق هېس قىلماق ، ئاز كۆرمەك .
ئازىرغانماق (آزيرغانماق) ئاز كۆرمەك ، ئاز دەپ ياراتماسلىق .
ئازىغ (آزيغ) ئۆتكۈر چىش ، ئېزىق .
ئازىغلىغ (آزيغ ليغ) ئۆتكۈر چىشلىق ، يىرتقۇچ .
ئازىقلىق (آزيقليق) يۇگەنسىزلىك .
ئازىقماق (آزيقماق) ئاداشماق ، يولدىن تايماق .
ئازىم (عازم) بىرەر ئىشنى بېجىرىشكە بەل باغلىغۇچى ، نىيەت قىلغۇچى ؛ يۈرگۈچى ، كەتكۈچى ، سەپەرگە ئاتلانغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كەتمەك ، جۈنىمەك ، سەپەرگە ئاتلانماق .
ئازىن (اذين) باشقا ، ئۆزگە .
ئازىناماق (آذيناماق) سولاشماق ، خارابلاشماق .
ئاس (آس) ئاق هەم يۇمشاق مويلۇق بىر خىل هايۋان ۋە ئۇنىڭ تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا .
ئاسا (آسا) ، پ . سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «تىنجىتقۇچى» ، «راھەتلەندۈرگۈچى» ، «راھەتلىك» ، «ئوخشاش» ، «سىمان» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**دىل**～ (دل～) : كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان . ◇**رەۋان**～ (روان～) : جانغا ئوخشاش ، جاندەك . ◇**دەريا**～ (دريا～) : دەريادەك ؛ ئىنتايىن كۆپ . ◇**قەترە**～ (قطره) : تامچىدەك ، ئىنتايىن ئاز .
ئاسار (آثار) ، ئە . «ئەسەر (اثر)نىڭ كۆپلۈكى : ئەسەرلەر ، ئىزلار ، نىشانلار ، بەلگىلەر . ◇**سۇبھ**～ (صبح～) : تاڭدەك يورۇق ، روشەن . ◇**سۇبھ**～**قىلماق** (صبح～قيلماق) : تاڭدەك يورۇتماق . ◇**نەسىمى قۇدسى**～ (نسيم قدسى～) : غۇبارسىز شامال ؛ تاڭ شامىلى .
ئاسايىش (آسايش) ، پ . تىنچلىق ، ئارام ، پاراغەت ، راھەت . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تىنچلانماق ؛ راھەتلەنمەك .
ئاستان (آستان) ، پ . ئاستانە ، بوسۇغا ؛ ساراي ؛ بىرەر كىشىنىڭ هۇزۇرى .
ئاستانبۇس (آستان بوس) ، پ . بوسۇغا ئۆپۈش ، خىزمەتكارلىق .
ئاستانى قەبۇل (آستان قبول) ، پ . قوبۇل جايى ، هەممە قوبۇل قىلىنىدىغان جاي .
ئاستەر (آستر) ، پ . كىيىمنىڭ ئىچ تەرىپى ، ئەستەر .
ئاستىلىق (استى ليق) ئاساس ، نېگىز ، ئاستىقۇرۇلما ، ئاستقى قۇرۇلۇش ، پوندامىنت .
ئاستىن (آستين) ، پ . يەڭ ، كىيىمنىڭ يېڭى .
ئاسرو (آسرو) ق . ئەسرو .
ئاسمان دەۋ (آسمان دو) ، پ . كۆككە چاپقۇچى ، ئاسماننى كەزگۈچى .

ئاسماني (آسمانی) ، ئه . ئاسماندىن چۈشكەن . ◇～**كۆتۈب** (～كتب) : ئاسماندىن چۈشكەن كىتابلار . ◇～**تۆرت دەفتەر** (～تورت دفتر) : ئاسماندىن نازىل بولغان تۆت كىتاب — زەبۇر ، تەۋرات ، ئىنجىل ، قۇرئان .

ئاسۈده (آسوده) ، پ . تىنچ ، تىنچلانغان . ◇～**خاتىر** (～خاطر) ، **دىل** (～دل) : كۆڭلى تىنچ ، تەشۋىشسىز ، خاتىرجەم .

ئاسۈدەلىغ (آسوده‌ليغ) ق . ئاسۈدەلىق .

ئاسۈدەلىق (آسوده‌ليق) تىنچلىق ، ئەمىنلىك ، خاتىرجەملىك ، راھەت ، ھۇزۇر .

ئاسىي (عاصی) ، ئه . قارشىلىق قىلغۇچى ، ئىسيان كۆتۈرگۈچى ، گۇناھكار . ◇～**ئۇممەت** (～امت) : گۇناھكار قوۋم .

ئاسىيۇ ئابىي (عاصی و آبی) ، ئه . گۇناھكار ۋە ئىنكارچى .

ئاسىب (آسيب) زىيان ، زەرەر ؛ مۇسىبەت ؛ ئاپەت ، كۈلپەت ؛ تىنچسىزلىق .

ئاسىبى زەمان (آسيب زمان) ، پ . زامان كۈلپەتلىرى ، زامان كىشىلىرى يەتكۈزگەن مۇسىبەت .

ئاسىرغا (اسيرغه) زىرە ، سىرغا ، ھالقا .

ئاسىغ (اسيغ) پايدا ، نەپ . مەنپەئەت .

ئاسىغلانماق (اسيغلانماق) پايدا ئالماق ، مەنپەئەت تاپماق ، نەپ ئالماق ؛ تىجارەت قىلماق ، ئوقەت قىلماق .

ئاسىغلىق (اسيغليق) پايدىلىق ، پايدا بېرىدىغان ، مەنپەئەتلىك .

ئاسىق (اسيق) ق . ئاسىغ .

ئاسىقماق (اسيقماق) پايدا كۆرمەك ، نەپ ئالماق ، مەنپەئەت تاپماق .

ئاسى ۋە جافى (عاصی و جافی) ، ئه . گۇناھكار ۋە قارا كۆڭۈل .

ئاسىيا (آسيا) ، پ . تۇغمەن .

ئاشاتماق (اشاتماق) يېدۈرمەك .

ئاشار (اشار) تۆگە پادىسى .

ئاشارى (اشاری) ناھايىتى كۆپ ؛ ناھايىتى چوڭ .

ئاشاغى (آشاغی) تۆۋەن .

ئاشام I (آشام) يېيىش ، ئىچىش ؛ (سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «ئىچكۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ) . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : ئىچمەك ، يېمەك . ◇**دۇرد**～ (درد～) : دۇغ ئىچەر ؛ مەينەك ساقىنداسىنى ئىچكۈچى .

ئاشام II (آشام) چىشلەم .

ئاشاماق (آشاماق) يېمەك .

ئاشچى (اشچى) ئاشپەز .

ئاشكار (آشكار) ، پ . ئوچۇق ، بەلگىلىك ، ئايان ، كۆرۈنۈپ تۇرغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كۆرسەتمەك ، ئىزھار قىلماق .

ئاشلاق (اشلاق) ئوقۇر .

ئاشلاماق (اشلاماق) باقماق ، تائام يېدۈرمەك ؛ (تېرىنى) ئاشلىماق .

ئاشلەغماق (اشلغماق) تۆھمەت قىلماق ، قارىلىماق .

ئاشلىغ (اشليغ) ق . ئاشلىق .

ئاشلىق (اشلىق) يېمەك ـ ئىچمەك ، ئاشلىق ، بوغۇز ؛ يېمەك ـ ئىچمەك دۆكىنى ، ئاشلىق دۆكىنى .

ئاشلىقچى (اشليقچى) يېمەك ـ ئىچمەك ساتقۇچى ، ئاشلىق ساتقۇچى .

ئاشنا (آشنا) ، پ . ياخشى بىلىدىغان ، تونۇش ، يېقىن تونۇش ، دوست .

ئاشناروي (آشناروى) ، پ . تونۇشتەك ، دوستتەك .

ئاشناۋەش (آشناوش) ، پ . ئاشنا سۆيەت ، دوستلارچە .

ئاشۇب (آشوب) غەۋغا ، توپىلاڭ ؛ هاياجان ؛ قورقۇنچ . ◇**دىل**～ (دل～) : دىلنى هاياجانغا كەلتۈرگۈچى ، دىلنى پاراكەندە قىلغۇچى .

ئاشۇب ئەنگىز (آشوب انگيز) ، پ . ئەندىشە تۇغدۇرغۇچى ؛ قوزغاتقۇچى ، قۇتراتقۇچى .

ئاشۇرا (عاشورا) ، ئە . ھىجرىيە بىرىنچى ئاي (مۇھەررەم) نىڭ ئوننىچى كۈنى .

ئاشۇر ئاي (عاشور آي) ئوشۇر ئاي ، مۇھەررەم ئېيى (ھىجرىيە 1 ـ ئاي) .

ئاشۇفتە (آشفته) ، پ . پەرىشان ، تارقاق ، توزغان ؛ بېرىلگەن ، مەپتۇن ، ئاشىق ، شەيدا . ◇～**دەستار** (～دستار) : سەللىسى چۈۋۈلىغان ، ئۆزىنى تاشلىۋەتكەن . ◇～**مىزاج** (～مزاج) : ئەھۋالى پەرىشان ، دۇئانە هال . ◇～**نىھاد** (～نهاد) : پەرىشان تەبىئەت . بىقارار . ◇～**هال** (～حال) : پەرىشان هال . ◇～**دىماغلىغ** (～دماغليغ) : دۇئانە سۆيەتلىك .

ئاشۇفتە خۇ (آشفته خو) ، پ . پەرىشان خۇي ، پەرىشان تەبىئەت ؛ پەرىشان هال .

ئاشۇفتەلىغ (آشوفته ليغ) پەرىشانلىق ؛ مەپتۇنلۇق .

ئاشۇفتەۋار (آشفته وار) ، پ . ق . ئاشۇفتەۋەش

ئاشۇفتەۋەش (آشفته وش) ، پ . دۇئانىلارچە ، پەرىشان ، پەرىشان هال .

ئاشۇق (اشوق) ئوشۇق .

ئاشۇقتۇرماق (اشوقتورماق) ئالدىراتماق ، تېنەتمەك .

ئاشۇغلۇغ (آشوغلوغ) ق . ئاشۇقلۇق .

ئاشۇقلۇق (آشوقلوق) ئوشۇقلۇق ، ئىلىك سۆڭىكى .

ئاشۇقماق (آشوقماق) ئالدىرىماق .
ئاشۇله (اشوله) كۈي ، ناخشا .
ئاشىق (عاشق) ، ئە . سۆيگۈچى ، ئىشقىنى بەرگۈچى ، كۆيۈپ قالغۇچى ، ئاشىق .
ئاشىقانە (عاشقانه) ، ئە ـ پ . ئاشىقلارچە .
ئاشىقپىشە (عاشق پيشه) ، ئە ـ پ . بىرىلگەن ئاشىق ، مەپتۇن بولغان ئاشىق .
ئاشىقنەۋاز (عاشق نواز) ، ئە ـ پ . ئاشىقنى ئەركىلەتكۈچى ، شەپقەت كۆرسەتكۈچى .
ئاشيان (آشيان) ، پ . بىنا قەۋىتى ؛ ئۇۋا ؛ ئۆي .
ئاشيانە (آشيانه) ، پ . ق . ئاشيان . ◇ **ئىككى ئاشيانەلىق** (ايكى اشيانەليق) : ئىككى قەۋەتلىك .

ئاغ (آغ) تور .
ئاغا (آغا) ئاكا ؛ باشلىق ، ئەمەلدار ، كاتتا زات .
ئاغاز (آغاز) ، پ . باشلىنىش ، كىرىش ، ئىپتىدا . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : باشلىماق .
ئاغازۇ ئەنجام (آغازو انجام) ، پ . بىر ئىشنىڭ باش ـ ئاخىرى .
ئاغدۇرماق (آغدورماق) كۆتۈرمەك ، ئېگىزلەتمەك ، قوپۇرماق .
ئاغرىماق (آغريماق) رەنجىمەك ، نەپرەتلەنمەك .
ئاغلاماق (آغلاماق) تور بىلەن ئۇۋلىماق ، تور بىلەن بېلىق تۇتماق .
ئاغماق (آغماق) كۆتۈرۈلمەك ، ئۇرلىمەك .
ئاغناماق (آغناماق) ئېغىنىماق .
ئاغۇ (آغو) زەھەر ، ئوغا .
ئاغۇش (آغوش) ، پ . قۇچاق ، باغىر ، كۆكرەك . ◇ **ھەماغۇش بولماق** (هم آغوش بولماق) : قۇچاقلاشماق ، بىر ـ بىرىنى باغرىغا بېسىشماق .
ئاغۇشتە (آغشته) ، پ . ق . ئاغىشتە .
ئاغۇلۇغ (آغۇلۇغ) زەھەرلىك .
ئاغۇنماق (آغونماق) زەھەرلەنمەك .
ئاغىر (آغير) ۋەزمىن ، ئېغىر ، ئېغىر ـ بېسىق ؛ قىممەت . ◇ ~ **ساتماق** (~ ساتماق) : قىممەت ساتماق ، يۇقىرى باھادا ساتماق .
ئاغىرسى (آغيرسى) ھۆرمەت ، ئېھتىرام .
ئاغىرلاماق (آغيرلاماق) ئۇلۇغلىماق ، ھۆرمەتلىمەك ؛ ئەتىۋارلاپ كۆتمەك ، مېھمان قىلماق ؛ يۇقىرى باھالىماق .

ئاغىز دېرىق (آغيزديريق) ئېغىزدۇرۇق .
ئاغىشتە (آغشته) ، پ . ھۆل بولغان ، مىلەنگەن ، كىرلەنگەن ، بۇلغانغان ، ئارىلاشقان .
ئاغىل (آغيل) ئېغىل .
ئاغمىتۇل (آغيمتول) ئاقۇش .
ئاغىن (آغين) گاچا ، كېكەچ .
ئافات (آفات) ، ئە . «ئافەت (آفت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاپەتلەر ، بەختسىزلىكلەر .
ئافاق (آفاق) ، ئە . «ئوفۇق (افق)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇپۇقلار ، دۇنيا . ◇ **ئەرسەئى**～ (عرصه～) : يەر يۈزى ، پۈتۈن دۇنيا .
ئافاقسوز (آفاق سوز) ، ئە ـ پ . جاھاننى كۆيدۈرگۈچى ، ھەممىنى كۆيدۈرگۈچى .
ئافاقكەرد (آفاق كرد) ، ئە ـ پ . دۇنيانى كەزگۈچى ، جاھانكەشتى .
ئافاقگىر (آفاق كير) ، ئە ـ پ . جاھانگىر ، دۇنيانى بويسۇندۇرغۇچى .
ئافەت (آفت) ، ئە . بالا ، ئاپەت ، مۇسىبەت . ◇～ **ئەنگىز** (～انكيز) : ئاپەت كەلتۈرگۈچى ، زىيان سالغۇچى .
ئافەتى جان (آفت جان) ، ئە ـ پ . جانغا ئاپەت سالغۇچى ؛ ك . گۈزەل يار .
ئافەرىدە (آفريده) ، پ . يارىتىلغان ، مەخلۇق .
ئافەرىن I (آفرين) ئاپىرىن ، ياشا ! باركاللاھ !
ئافەرىن II (آفرين) ، پ . يارانقۇچى ، پەيدا قىلغۇچى . ◇ **جان**～ (جان～) : جان يارانقۇچى ، ئاللاھ . ◇～ **سۇنئ** (～صنع) : يارىتىش سەنئىتى .
ئافەرىنىش (آفرينش) ، پ . يارىتىش ؛ يارىتىلىش ، ۋۇجۇتقا كېلىش . ◇～ **تەرھى** (～طرحى) : يارىتىش پىلانى .
ئافتاب (آفتاب) ، پ . كۈن ، قۇياش ؛ ئاپتاپ .
ئافتابى خاۋەرى (آفتاب خاورى) ، پ . شەرق قۇياشى ، قۇياش .
ئافتابە (آفتابه) ئاپتاۋا .
ئافتابەچى (آفتابەچى) ھۆكۈمدارنىڭ قولىغا سۇ قۇيۇش ئىشىغا مەسئۇل خادىم .
ئافتەبەچىلىق (آفتابه چيليق) ھۆكۈمدارنىڭ قولىغا سۇ قۇيۇش ئىشى .
ئافتابرو (آفتاب رو) ، پ . قۇياشقا قارىغان ، كۈنگەي ؛ قۇياش يۈزلۈك ، كۈندەك گۈزەل .
ئافۇرتە ئانا (آفورته آنا) ئېمىكئانا ، سۈت ئانىسى .
ئافىيەت (عافيت) ، ئە . ساغلاملىق ، ساقلىق ، تىنچلىق ؛ بەخت . ◇～ **ئەھلى** (～اهلى) : ساغلام كىشىلەر .
ئاق (عاق) ، ئە . توسۇن ، بوي سۇنمىغان ؛ باش تارتقان ، يۈز ئۆرىگەن ، ئاسىي .
ئاق يارماق (آق يارماق) كۆمۈش تەڭگە .

ئاقار (آقار) قەدىمكى تۈرك قەبىلىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
ئاق تۈيغۇن (آق تويغون) بوز قارچۇغا .
ئاق خەت (آق خط) ئاق چىققان خەت ؛ مۆھۈر خېتى ، تامغا ئۈستىگە ئويۇلغان خەت ؛ ئاق سىزىق .
ئاقران (اقران) يۇلتۇز ، سەييارە .
ئاقسۇم (آقسوم) ق . ئاخسۇم .
ئاقسۇملاماق (آقسوملاماق) ق . ئاخسۇملاماق .
ئاقسۆڭەك (آق سونكاك) بىر خىل بالىلار ئويۇنى ؛ ئېسىلزادە ، ئاقسۆڭەك .
ئاقسىرماق (اقسيرماق) چۈشكۈرمەك .
ئاقسىرىق (اقسيريق) چۈشكۈرۈك .
ئاقسىن (اقسين) توسۇن ئات ؛ ھاياسىز ئادەم ، پاسىق ؛ شوخ ، قارام .
ئاقىبەت (عاقبت) ، ئە . ئاخىر ، سوڭ ، بىرەر ئىشنىڭ كەينى ، نەتىجە ؛ ئاخىردا ، نەتىجە .
◇～**ئەندىش** (～انديش) : ئاخىرىنى ئويلىغۇچى . ◇～**مەھمۇد** (～محمود) : ئاقىۋىتى ماختىنارلىق ، ئاخىرى ياخشى ، نەتىجىسى ئوبدان .
ئاقىد (عاقد) ، ئە . ۋەدىلەشكۈچى ، بىرەر ئىش توغرىسىدا كېلىشىم تۈزگۈچى ؛ گۇۋاھچى .
ئاقىل (عاقل) ، ئە . ئەقىللىق ئىگىسى ، ئەقىللىق ، دانىشمەن ، دانا .
ئاقىلانە (عاقلانه) ، ئە ـ پ . ئەقىل ـ پاراسەت بىلەن قىلىنغان ، ئاقىللارچە .
ئاق ئۆي (آق اوى) كىگىز ئۆي .
ئاق ئۆيلۈك (آق اويلوک) سۇرگۈن قىلىنغان . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سۇرگۈن قىلماق .
ئاقىن (آقين) ھۇجۇم ؛ بۇلاڭ ـ تالاڭ ، قىرغىن .
ئاگاھ (آكاه) ، پ . بىلىدىغان ، خەۋەردار ؛ ئاڭلىق .
ئاگاھۇار (آكاه وار) ، پ . ھوشيارلىق بىلەن ، سەگەكلىك بىلەن .
ئاگاھۇەش (آكاه وش) ، پ . ھوشيار سۇپەت ، ھوشيار .
ئاگاھى (آكاهى) ، پ . ئاگاھلىق ، خەۋەردارلىق .
ئاگەھ (آكه) ، پ . ق . ئاگاھ .
ئاگىن (آكين) ، پ . تولۇق ؛ ئارىلاش ؛ نەقىشلىك . ◇**گۈل**～ (كل～) : گۈلدار ، بېزەلگەن .
ئاڭ (انک) ئوڭ ھايۋانلىرى ، مارال .
ئاڭارماق (انكارماق) بىلمەك ، چۈشەنمەك ؛ كۆرمەك ، پەرق ئەتمەك .
ئاڭالاماق (انكالاماق) چۈشەنمەك ، ھېس قىلماق .

ئاڭدىبان (آنكدىبان) تاسادىپەن .
ئاڭداماق (انكداماق) بىلمەك ، چۈشەنمەك ؛ زەڭ قويۇپ تىڭشىماق ؛ پايلىماق .
ئاڭدىماق (آنكديماق) ق . ئاڭداماق .
ئاڭلاق (انكلاق) چۈشەنچە ، بىلىم .
ئاڭلاقلىق (انكلاقليق) بىلگۈچى ، چۈشەنگۈچى ؛ بىلگەن ، چۈشەنگەن .
ئاڭلاماق (انكلاماق) ئىشتىمەك ؛ چۈشەنمەك ، بىلمەك ؛ ئەسلىمەك .
ئاڭماق (آنكماق) پەم قىلماق ، چۈشەنمەك ، بىلمەك .
ئاڭىتماق (آنكيتماق) ئەسلىمەك ، ئەسكە ئالماق .
ئاڭىش (انكيش) چۈشەنچە ، بىلىم .
ئال I (آل) ئالدى ، ھۇزۇر ، روبرو ؛ چىكە ، پېشانە . ◇ **ئالىدا** (آليدا) : ئالدىدا ، ھۇزۇرىدا . ◇ **ئالىغا** (آليغە) : ئالدىغا ، ھۇزۇرىغا .
ئال II (آل) قىزىل ، قىزىل رەڭ ؛ ھالىرەڭ . ◇ **بادەئى**～ (بادە～) : قىزىل مەي . ◇～**ئەڭ** (～اينک) : قىزىل يۈز ، قىزىل مەڭز . ◇ **ھۆللەئى**～ (حلە～) : قىزىل كىيىم . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ئەيلەمەك (～ايلاماك) : قىزىل قىلماق ، قىزارتماق .
ئال III (آل) ھىيلە ، مىكىر ، ئالدام .
ئال IV (آل) ، ئە . ئائىلە ، جەمەت ، ئۇرۇق ـ تۇغقان .
ئالاۋ (آلاء) ، ئە . نازۇنېمەتلەر ، يېمەك ـ ئىچمەكلەر ، تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرى .
ئالا (آلا) ، پ . ق . ئالاي .
ئالات (آلات) ، ئە . «ئالەت (آلت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسۋابلار ، سايمانلار ، قوراللار ، ياراقلار . ◇ **چىنىي**～ (چينى～) : چىنە ـ قاچىلار ، جۇڭگو قاچىلىرى .
ئالاچە (الاجە) چىپار ، ئالا ـ بۇلا . ◇～**ھاشىيەلىك تون** (～حاشيە ليک تون) : ئالا ـ بۇلا جىيەكلىك تون .
ئالاچۇغ (آلاچوغ) ق . ئالاچۇق .
ئالاچۇق (آلاچوق) ئالچۇق ، كەپە ؛ ئۇۋا ؛ چەللە .
ئالاشماق (الاشماق) تاللىماق ، ئايرىماق ، بۆلمەك .
ئالاشلانماق (الاشلانماق) سەكرىمەك ، سەكرەپ يۈگۈرمەك ، تېز ھەرىكەتلەنمەك .
ئالاق (الاق) بۇلاڭ ـ تالاڭ ، ئىسيان ، توپىلاڭ .
ئالاقماق (آلاقماق) تارمار بولماق ، بەربات بولماق ؛ تاللانماق .
ئالاقشىماق (الاقشماق) قارىشىلاشماق ، ئىسيان كۆتۈرۈشمەك .
ئالاڭ (آلانک) تۆپىلىك ، ئېگىزلىك ، ئېدىر ، داۋان .

ئالاماق (الاماق) مۇلۇكسىزلىك ، ئۆڭ - ماكانسىزلىق ، سەرگەردانلىق .
ئالامان (الامان) ئادەملەر توپى ، بىر توپ ئادەم ؛ باندىت چېرىكلەر ، قاراقچىلار .
ئالامان - ئالاخان (الامان الاخان) قاراقچى ؛ ئۇششۇق ، ئۆڭ - ماكانسىز ، سەرگەردان ، نامرات .
ئالامانچى (آلامانجى) بۇلاڭچى ، باسمىچى ، توپىلاڭچى .
ئالاۋ (الاو) ئوت ، يانغىن .
ئالاۋلاماق (الاولاماق) يانماق ، كۆيمەك ، لاۋۇلدىماق .
ئالاۋلانماق (الاولانماق) لاۋۇلداپ كۆيمەك ، شىددەتلىك كۆيمەك .
ئالاۋلىق (الاوليق) ئوتلۇق .
ئالاي I (آلاي) توپ ، گۇرۇھ ؛ قوشۇن .
ئالاي II (آلاي) ، پ . بۇلغىغۇچى ، يۇقۇپ بۇلغىغان ، بويىغۇچى ؛ بويىغان . ◇**مەي~** (مى~) : مەي يۇققان ، مەي ئارىلاشقان . ◇**چېھرە~** (چهره~) : يۈزىنى بويىغۇچى ، قەللاپ ، ئالدامچى .
ئالايلاماق (الايلاماق) سەپكە تۇرماق ، تىزىلماق .
ئالايىش (آلايش) ، پ . بۇلغىنىش ، كىرلىك ، چىرىكلىك ؛ ئىپلاسلىق ، پاسكىنىلىق .
ئالەت (آلت) ، ئە . ئەسۋاب ، سايمان .
ئالەم ئارا ، ئالەمارا (عالم آرا) ، ئە - پ . ئالەمنى بېزىگۇچى ، دۇنيانىڭ بېزىكى ؛ دۇنيانىڭ تېرىكى .
ئالەم ئاراي ، ئالەماراي (عالم آراى) ق . ئالەم ئارا .
ئالەم ئەفروز (عالم افروز) ، ئە - پ . دۇنيانى يورۇتقۇچى .
ئالەمەين (عالمين) ئىككى ئالەم ، ئۇ دۇنيا - بۇ دۇنيا .
ئالەمپەناھ (عالمپناه) ، ئە - پ . ئالەمنىڭ پاناھى ، ھەممىنىڭ تايانچى .
ئالەمتاب (عالم تاب) ، ئە - پ . دۇنيانى يورۇتقۇچى ، ئالەمگە نۇر ياغدۇرغۇچى .
ئالەمسوز (عالم سوز) ، ئە - پ . جاھاننى كۆيدۇرگۇچى .
ئالەمفروز (عالم فروز) ، ئە - پ . ق . ئالەم ئەفروز .
ئالەمگەرد (عالم كرد) ، ئە - پ . دۇنيانى كەزگۇچى ، جاھانكەزدى ؛ تېز يۈرەر ، ئۇچقۇر .
ئالەمگەردلىك (عالم كردليك) جاھانكەزدىلىك ؛ تېز يۈرەرلىك ، ئۇچقۇرلۇق .
ئالەمگىر (عالمكير) ، ئە - پ . دۇنيانى ئالغۇچى ، جاھانگىر .
ئالەمى كۆبرا (عالم كبرى) ، ئە . كائىنات ، پۈتكۈل ئالەم ؛ يۈرەك ، دىل .
ئالبۇتۇ (آلبوتو) زىننەتلەنگەن كەمەر .
ئالبۇراماق (البوراماق) قازماق ، ئاختۇرماق .

ئالبۇرغا (البورغا) هالقا ، سىرغا .
ئالبۇرۇق (البوروق) قېزىلغان ، ئاغدۇرۇلغان ، ھەيدەلگەن (يەر) .
ئالپ (الپ) باتۇر ، قەھرىمان ، پەھلىۋان .
ئالپاغوت (الپاغوت) بەگ ، باي ؛ باتۇر ، قەھرىمان .
ئالپاق (الپاق) ياقىغا تىكىلگەن كەشتە ، چىلتەك .
ئال تامغا (آل تمغا) قىزىل تامغا ، خان ـ پادىشاھ يارلىقلىرىغا بېسىلىدىغان تامغا ، مۆھۈر .
ئالتايى (آلتايى ، آلطايى) قىزىل تۇلكە ، ئالتاي تۇلكىسى ۋە ئۇنىڭ تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا .
ئالتان (آلتان) خانبالىق شاھىنىڭ ئۇنۇڭانى .
ئالتۇنلاماق (التونلاماق) ئالتۇن يالاتماق ، ئالتۇن بىلەن زىننەتلىمەك .
ئالتۇنموغ (التونموغ) كىمخاپ ، زەرباپ .
ئالتۇنلىغ چىبىن (آلتون ليغ چيبين) رو چۈشىن ، پارقىراق چۈشىن .
ئالتۇن ۋەرەق (آلتون ورق) قاشىلىق (خال ۋە قاشقا سۈرۈلىدىغان بىر خىل قارا بوياق) .
ئالتىن ئەمەل (التين امال) ئىلى دەريا سىنىڭ شىمالىدىكى بىر تاغ ئۆتكىلى (ئەسلىي مەنىسى : ئالتۇن ئىگەر) .
ئالجاشماق (الجاشماق) ئالماشتۇرماق ؛ ئارىلاشتۇرماق .
ئالچاق (الچاق) پاكار ، تۆۋەن ، كىچىك ؛ تۆۋەن دەرىجىلىك ؛ يامان ، ياۋۇز ، پەس .
ئالچىن (الچين) تاغ چوققىسى ؛ لاچىن .
ئالداراتماق (آلداراتماق) گاڭگىراتماق ، تەمتىرەتمەك ، ھولۇقتۇرماق .
ئالداراماق (آلداراماق) تەمتىرىمەك ، گاڭگىراپ قالماق ، ھولۇقۇپ قالماق ، ئالدىرىماق .
ئالداغ (الداغ) ئالدام ، ساختىلىق ، ھىيلە ، مىكىر ، نەيرەڭ ؛ ھىيلىگەر ، مەككار .
ئالداغچى (الداغچى) ھىيلىگەر ، ئالدامچى .
ئالغاماق (الغاماق) ق . ئالقاماق .
ئالغۇت (الغوت) ئاھالىلەردىن ئېلىپ توپلانغان ئوزۇق ـ تۇلۇك ۋە خىراجەت زاپىسى .
ئالغۇر (الغور) چاققان ، چەبدەس ؛ يىرتقۇچ ، ۋەھشىي .
ئالغۇلۇق (الغولوق) ئېلىنىدىغان نەرسە ، ئېلىشقا تېگىشلىك نەرسە .
ئالغۇلىغ (الغوليغ) ق . ئالغۇلۇق .
ئالغۇنچىق (الغونجق) ق . ئالغۇنچاق .
ئالغىن (الغين) يىغىن ، يىغىلىش .
ئالغىنچاق (آلغينچاق) قىسقۇچ ، موچىن .
ئالغىنچى (آلغينچى) توپلىغۇچى ، يىغقۇچى .
ئالقاب (القاب) ياۋا قوي .
ئالقاماق (القاماق) تىلەكداشلىق بىلدۈرمەك ؛ ماختىماق ، ئالقىشلىماق .
ئالقامىش (القامش) بەختلىك ، بەختىيار .

ئاللاھ ، ئاللاھ (الله الله) ، ئە . ئاللاھ ، ئاللاھ ؛ ۋاي ، ئاللاھ !
ئاللاھلاشماق (آللەلاشماق) خەيرلەشمەك ، خوشلاشماق .
ئاللاق (آللاق) ھېيلىگەر ، ئالدامچى ، مەككار .
ئالما باش (آلما باش) ئۆزدەكنىڭ بىر خىلى .
ئالماشقۇرماق (آلماشقورماق) بەداشقان قۇرماق ، چازا قۇرماق .
ئالمالىغ (المالیغ) ئىلى قورغاستىكى بىر قەدىمكى شەھەرنىڭ نامى .
ئالۇ (آلو) ئالۇچا .
ئالۇبالۇ (آلوبالو) جىنەستە .
ئالۇد (آلود) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئارىلاش» ، «بويالغان» ، «مىلەنگەن» ، «بۇلغانغان» ، «تەگكەن» دېگەندەك مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ) . ◇ **زەھەر**～ (زهر～) : زەھەر ئارىلاشقان ، زەھەر قوشۇلغان ، زەھەرلىك . ◇ **مەي**～ (می～) : مەي ئارىلاش ، مەي يۇققان ؛ مەي تەگكەن ؛ ◇ **خاباڵۇد**～ (خواب～) : ئۇيقۇ باسقان ، ئۇيقۇسىرىغان ، ئۇيقۇ ئارىلاش .
ئالۇدە (آلوده) ، پ . بۇلغانغان ، پاسكىنا ، ئىپلاس . ◇～ **دامەن** (～دامن) : ئېتىكى بۇلغانغان ، يەنى ئىپلاس ، پاسكىنا ، يارىماس ؛ نومۇسسىز .
ئالۇدەلىق (آلودەلیق) ئىپلاسلىق ، بۇلغانغانلىق ؛ بۇزۇق .
ئالۇش (آلوش) ئارىلاپ . ◇ **گۇن**～ (کون～) : كۇن ئارىلاپ .
ئالۇفتە (آلفته) ، پ . بېرىلگەن ؛ ئاشىق ؛ ھەيران ؛ پەرۋاسىز ؛ نازۇك تەبىئەت ؛ سەتەڭ .
ئالۇفتەۋار (آلفتەوار) ، پ . ئاشىقانە ، پەرۋاسىزلىق بىلەن ئىش قىلغۇچى .
ئالۇغ (الوغ) ماڭاش ، ئىش ھەققى ، ھەق ، ئېلىش .
ئالۇڭ (الونك) ئوق سېپى .
ئالىي (عالی) ، ئە . يۇكسەك ، ئەڭ يۇقىرى ، ئەڭ ئېگىز ، ئالىي . ◇～ **بۇرۇج** (～بروج) : ئېگىز چوققىلار ؛ ئاسمان . ◇～ **دەرگاھ** (～درکاه) : يۇقىرى دەرىجىلىك ؛ قەسىر ، ساراي . ◇～ **مەكان** (～مكان) : يۇقىرى مەرتىۋىلەر . ◇～ **ھەسەب** (～حسب) : يۇكسەك پەزىلەتلىك . ◇～ **سىفات** (～صفات) : ئېسىل سۈپەتلىك . ◇～ **شان** (～شان) : يۇكسەك دەرىجە ، ئەڭ قەدىرلىك . ◇～ **نىھاد** (～نهاد) : تېگى ئېسىل ، زاتى ئېسىل . ◇～ **مەقام** (～مقام) : يۇكسەك ئورۇن . ◇ **فەرمانى**～ (فرمان～) : ئالىي پەرمان . ◇～ **جاھ** (～جاه) : يۇكسەك مەرتىۋىلىك . ◇～ **نەجاد** (～نجاد) : ئېسىل نەسەبلىك .
ئالى ئەبا ئ (آل عباء) ، ئە ـ پ . پەيغەمبەر ئائىلىسى — مۇھەممەد ، فاتىمە ، ئەلى ، ھەسەن ۋە ھۈسەيىن .
ئالىجەناب (عالیجاب) ، ئە . ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ، يۇقىرى دەرىجىلىك ، ئالىي پەزىلەتلىك .
ئالىغ ـ ساتىغ (آلیغ ـ ساتیغ) ئېلىش ـ سېتىش ، ئېلىم ـ سېتىم ، سودا ، تىجارەت .

ئالىفتە (آلفته) ، پ . ق . ئالۇفته
ئالىق ـ سالىق (اليق ساليق) سېلىق ، باج ـ سېلىق .
ئالىم (عالم) ، ئە . بىلگۈچى ، چوڭقۇر بىلىملىك ، يۇقىرى مەلۇماتلىق .
ئالىمۇل غەيب (عالم الغيب) ، ئە . غايىب سىرلارنى بىلگۈچى ؛ ك . ئاللاھ .
ئالىمەقام (عالي مقام) ، ئە . يۇقىرى دەرىجىلىك ؛ ئۈستۈن مەرتىۋە ، يۈكسەك ئورۇن .
ئالى نەبى ۋە ئالى رەسۇل (آل نبى و آل رسول) ، ئە ـ پ . ق . ئالىي ئەبا .
ئالىنچە (آلينچه) يۇگەندىكى پۇپۇك .
ئالىندا (آلينده) ئالدىدا .
ئالىي ھىممەت (عالي همّت) ، ئە . زور ئىرادىلىك ، غەيۇر .
ئالىيە (عاليه) ، ئە . يۈكسەك ، ئۇلۇغ ، بۈيۈك ؛ «ئالىي»نىڭ ئايال سىغا شەكلى .
ئام (عام) ، ئە . ئامما ، كۆپچىلىك ، ئاددىي خەلق ؛ ئومۇمىي ، ئادەتتىكى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئومۇملاشماق ، يېيىلماق . ◇**بارى**～ (بار～) : ئومۇمىي ئىجازەت ، ئومۇمىي قوبۇل . ◇**خاسۇ**～ (خاص و～) : ئاقسۆڭەكلەر ھەم ئاددىي خەلق .
ئاماج I (آماج) ، پ . نىشان ، قارا (ئوق ئېتىپ مەشىق قىلىش ئۈچۈن تىكلەپ قويۇلغان قارا ، نىشان تاختىسى) . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : مۆلچەرلىمەك ، نىشان قىلماق ، قارىغا ئالماق .
ئاماج II (آماج) يەر ھەيدەيدىغان بىر خىل سايمان .
ئاماجخانە (آماجخانه) ، پ . ئوق ئېتىش ئورنى ، قارىغا ئېتىش ئورنى .
ئاماجگاھ (آماجگاه) ، پ . نىشان ، قارا ، قارىغا ئېتىش مەيدانى .
ئامادە (آماده) ، پ . تەييار ، تەييارلاندىغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : تەييارلىماق ، ھازىرلىماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : تەييار تۇتماق ؛ تولدۇرماق ، ئورنىغا قويماق .
ئامال (آمال) ، ئە . «ئەمەل (امل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۈمىدلەر ، تىلەكلەر ، ئىستەكلەر .
ئامەدۇ رەفت (آمدو رفت) مېڭىش ، بېرىش ـ كېلىش ؛ زىيارەت ؛ مۇناسىۋەت .
ئامراغ (آمراغ) ئامراق .
ئامرىنماق (امرينماق) خۇشال بولماق ، شادلانماق ، سۆيۈنمەك .
ئامۇ (آمو) ئامۇ دەرياسى .
ئامۇدە (آموده) ، پ . تولغان ، تولدۇرۇلغان ؛ بېزەلگەن ؛ يېپقا تىزىلغان (ياقۇت ۋە گۆھەر) .
ئامۇر زىش (آمر زش) ، پ . ئەپۇ قىلىش ، كەچۈرۈش ، گۇناھىدىن ئۆتۈش .
ئاموز (آموز) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ ، «ئۆگەنگۈچى» ، «بىلگۈچى» ، «ئالغۇ-

چى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ) . ◇ **ئىلىم~** (علم~) : بىلىم ئالغۇچى ، ئىلىم ئۆگەنگۈچى .

ئاموزگار (آموزكار) ، پ . ئۆگەتكۈچى ، ئوقۇتقۇچى ؛ تەجرىبىلىك ، بىلىملىك .

ئامۇل (امول) يۈڭاش ، مۇلايىم ؛ تىنچ ، جىم .

ئامىختە (آميخته) ، پ . ئارىلاش ، ئارىلاشتۇرۇلغان .

ئامىر (آمر) ، ئە . ئەمىر قىلغۇچى ، بۇيرۇغۇچى ، ھۆكۈمدار .

ئامىرزىش (آمر زش) ، پ . ق . ئامۇر زىش .

ئامىل (عامل) ، ئە . ئەمەل قىلغۇچى : ژاكالەتچى ؛ باشقۇرغۇچى ھاكىم .

ئامىز (آميز) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئارىلاش» ، «بار» دېگەندەك مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ) . ◇ **رەڭ~** (رنك~) : رەڭدار ، پارلاق . ◇ **خۇن~** (خون~) : قانلىق ، قان ئارىلاش .

ئامىزىش (آميزيش) ، پ . ئارىلاشمىلىق ، قوشۇلما ، ئارىلىشىش ؛ بىرىش ـ كېلىش ، مۇناسىۋەت .

ئامىي (عامى) ، ئە . ساۋاتسىز ، قارا تۇرك .

ئامىن (آمين) ، ئە . (دۇئا ئىبارىسى) دۇئايىمنى قوبۇل قىلغىن !

ئان (آن) ، پ ژاقىت ، پەيت ، دەم ، چاغ ؛ ◇ **بىر~** (بر~) : بىردەم .

ئانت (انت) قەسەم . ◇~ **ئىچمەك** (~ ايچماك) : قەسەم قىلماق ، قەسەم ئىچمەك .

ئانچاق (آنچاق) شۇنچە ، شۇنچىلىك .

ئانچادا (آنچادا) ئۇزاق ئۆتمەي ، بىرئازدىن كېيىن .

ئانچىنان (آنچينان) شۇنچە ، شۇنچىلىك ، شۇنىڭغا قەدەر .

ئاندىپ (انديپ) دۆت ، لەقۋا .

ئاندىماق (آنديماق) ق . ئاڭداماق .

ئانۇق (انوق) تەييار ، ئېنىق .

ئانۇقلاماق (انوقلاماق) تەييارلىماق .

ئانىقماق (انيقماق) چوڭايماق ، ئۆسمەك .

ئاھ (آه) قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىنىڭ بىر تۈرى .

ئاھەك I (آهنك) ، پ . قەست ، نىيەت ، ئىستەك ، ئىنتىلىش ، باشلاش ؛ نىشان ، يۆنىلىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : نىيەتلەنمەك .

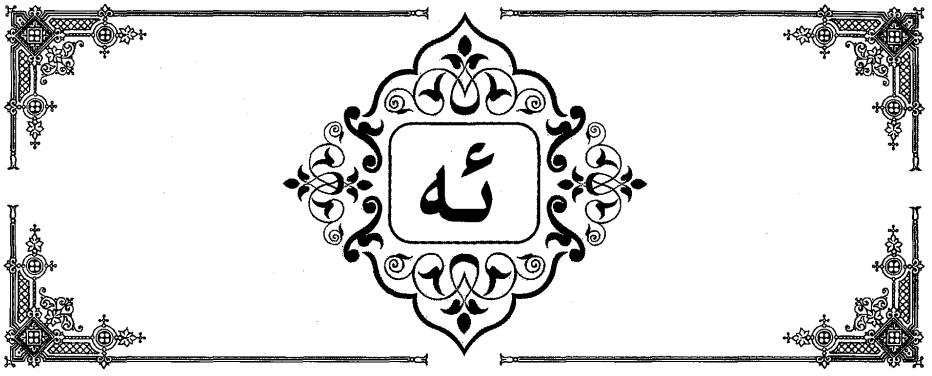
ئاھەك II (آهنك) ، پ . رەڭش ، تەرز ؛ ئوخشاش . ◇ **ئايىنە~** (آيينه~) : ئەينەككە ئوخشاش ، ئەينەكتەك روشەن .

ئاھەك III (آهنک) ، پ . كۈي ، ئاھاڭ .

ئاھەن (آھن) ، پ . تۆمۈر .
ئاھەنپارە (آھن پارە) تۆمۈر پارچىسى .
ئاھەنگەر (آھنكر) ، پ . تۆمۈرچى .
ئاھەنگۆداز (آھن كداز) ، پ . تۆمۈر ئېرىتكۈچى ، تۆمۈرچى ، تۆمۈر ئېرىتىلىدىغان ئوچاق .
ئاھەنىن (آھنين) ، پ . تۆمۈردىن ئىشلەنگەن ؛ تۆمۈردەك ، قاتتىق ، چىڭ .
ئاھەنىن چەنگ (آھنين چنك) ، پ . تۆمۈر پەنجە ، تۆمۈر قىسقۇچ ؛ تۆمۈر پەنجىلىك ، تۆمۈر چاڭگاللىق ؛ ئىنتايىن كۈچلۈك .
ئاھەنىن دىز (آھنين دز) ، پ . تۆمۈر قورغان ، مۇستەھكەم قەلئە .
ئاھۇ I (آھو) ، پ . كىيىك .
ئاھۇ II (آھو) ، پ . ئەيىپ ، گۇناھ .
ئاھۇتەك (آھوتك) كىيىكتەك يۇگۈرەك ، كىيىكتەك چاپىدىغان .
ئاھۇگىرلىك (اھوكيرليك) ئەيىب تاپقۇرلۇق ، ئەيىب ئىزدەشلىك .
ئاۋ (آو) ئوۋ ، شىكار .
ئاۋارە (آوارە) ، پ . سەرگەردان ؛ بەختسىز ، بەختسىزلىككە يولۇققان .
ئاۋازە (آوازە) ، پ . ناخشا ؛ كۈي ، ئاھاڭ ؛ رىۋايەت ؛ ئاتاق ، داڭق .
ئاۋالاماق (اولاماق) قوشۇلماق ، ماقۇل كۆرمەك .
ئاۋان (آوان) ، ئە . «ئان (آن)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋاقىتلار ، زامانلار ، پەيتلەر ، جەريان .
ئاۋەخ (آوخ) پاھ ، ۋاھ ، ۋاي - ۋۇي !
ئاۋەر (آور) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «كەلتۇرىدىغان» ، «كەلتۇرگەن» ، «كەلتۈرگۈچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ **نۇكتە**～ (نكتە～) : چوڭقۇر مەنىلىك ؛ چىرايلىق سۆزلىگۈچى ، ياخشى جاۋاب قايتۇرغۇچى .
ئاۋرىنماق (آورنماق) ئىتتىرىلمەك ؛ بىر نەرسىگە قول تەگكۈزمەك ؛ يەرنى تەپمەك .
ئاۋلاغ (اولاغ) ق . ئاۋلاق .
ئاۋلاق (آولاق) ئوۋ مەيدانى .
ئاۋلاماق (آولاماق) ئوۋلىماق ، شىكار قىلماق .
ئاۋماق (آوماق) ئۇۋىماق ، ئۇششاقلىماق .
ئاۋۇتماق (اوتماق) ئويناتماق ، خۇشال قىلماق .
ئاۋۇچ (آوچ) ئوچ ، ئوچۇم ، سىقىم ، ئالىقان ، چاڭگال ؛ چاۋاك . ◇～ **ئاچماق** (～آچماق) ، ئوچۇمنى ئاچماق . ◇～ **قاقماق** (～قاقماق) : چاۋاك چالماق . ◇～ **خاك** (～خاك) : بىر ئوچۇم توپا .
ئاۋۇچلاماق (آوچلاماق) چاڭگاللىماق ، سىقىمداىماق ، تۇتماق .
ئاۋۇرت (آورت) مەڭز ، ياڭاق .
ئاۋۇنچاق (آونچاق) ئاۋۇنۇشلۇق ، ئاۋۇنما .

ئاۋۇنماق (آونماق) خۇشال بولماق ، شادلانماق ؛ ياشىماق ، كۈن ئۆتكۈزمەك .
ئاۋىز (آويز) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئېسىلغان» ، «ئېسىقلىق» ، «تۇتۇلغان» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ) . ◇ **دەستاۋىز**～ (دست～) قولدا تۇتۇلغان ؛ ھۆججەت ، پاكىت ، باھانە ، ۋاستە ؛ قۇتۇلۇش ۋاستىسى ؛ سوۋغا ، ھەدىيە .
ئاۋىزان (آويزان) ئېسىقلىق ، ئېسىلغان ، باغلاقلىق .
ئاۋىزە (آويزه) ، پ . ئېسىلغان ، ئېسىقلىق ، ئاسما ؛ ھالقا ، سىرغا ؛ زىرە . ◇～ **قىلماق** (قيلماق) : ئاسماق ، ئېسىپ قويماق ؛ تاقاپ قويماق .
ئايا (آيا) (يارەمچى سۆز . «قېنى» ، «ياكى» ، «بەلكى» ، «ئېھتىمال» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ) . ◇～ **كەلتۇر** (～كېلتور) : قېنى ، كەلتۇر !
ئايات (آيات) ، ئە . «ئايەت (آيت)» نىڭ كۆپلۈكى : ئايەتلەر ، قۇرئان جۈملىلىرى ؛ بەلگىلەر ، ئالامەتلەر .
ئاياتى مۇبەييەن (آيات مبين) ، ئە ـ پ . بايان قىلغۇچى ئايەتلەر .
ئاياتى شىفا (آيات شفا) ، ئە ـ پ . شىپالىق بەرگۈچى ئايەتلەر .
ئاياز (آياز) ئوچۇق ھاۋا .
ئاياغ I (آياغ ، اياغ) ق . ئاياق .
ئاياغ II (آياغ ، اياغ) ئاياق ، پۇت ؛ ئاخىر ، سوڭ . ◇～ **تارتماق** (～تارتماق) : بىر نەرسىدىن كۆڭلى سوۋۇماق ، يىراقلاشماق . ◇～ **چەكمەك** (～چيكماك) : كېلىشتىن چېكىنمەك ، باش تارتماق . ◇～ **سالماق** (～سالماق) : ئاياق باسماق ، قەدەم قويماق . ◇ **ئەتەككە**～ چەكمەك (ايتاككا～ چيكماك) : بىر يەردە چىڭ ئولتۇرماق . ◇ **ئاياغدىن تۇشمەك** (اياغدين توشماك) : ئېتىبارى كەتمەك .
ئاياغچى (آياغچى) ق . ئاياقچى .
ئاياق (آياق) پىيالە ، قەدەھ ، كاسا .
ئاياقچى (آياقچى) مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
ئاياقچىلىق (آياقچى ليق) ساقىيلىق .
ئايالتماق (آيالتماق) ئازدۇرماق .
ئايالغۇ (آيالغو) بىر خىل چالغۇ .
ئايامان (آيامان) ئايمانايمەن .
ئايان (آيان) كەلگۈچى . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : كەلمەك .
ئايانماق (ايانماق) ئايمىماق .
ئايەت (آيت) ، ئە . نىشان ، بەلگە ، نامايەندە ؛ قۇرئاننىڭ جۈملىسى ، ئايەت .
ئايەندە (آينده) كەلگۈچى ، كېلىدىغان . ◇ **خۇش**～ (خوش～) : خوشياقىدىغان ، يېقىملىق تۇيۇلىدىغان ، خوپ كېلىدىغان .
ئايتمان (آيتمان) ئېيتمايمەن .
ئايدىن (آيدين) نۇرلۇق ، يالتىراپ تۇرغان ، روشەن ، ئايدىڭ .
ئايرالىق (ايرالىق) ئايرىلغان ؛ تاللانغان ، سەر خىل .
ئايرۇ (آيرو) ئايرىم ، ئۆزگە ، بۆلەك ، جۈدا ، باشقا . ◇ **سەندىن**～ (سين دين～) :

سەندىن باشقا ، سەنسىز .
ئايرۇقسى (ئايروقسى) پەرقلىق ، ئوخشاشمىغان .
ئايغاق I (ايغاق) ئىسپاتچى ، پايلاقچى ، پاش قىلغۇچى .
ئايغاق II (ايغاق) كاس ـ كاس ، مەمەدان .
ئايغاقلاماق (ايغاقلاماق) ئىسپاتلىماق ، پايلىماق ، تەكشۈرمەك ، پاش قىلماق .
ئايلانا (ايلانا) ئەتراپ ، چۆرە ، كەتكىلىك .
ئايلانماق (ايلانماق) ئايلانماق ، بۇرۇلماق ؛ قايتماق ؛ ئاغماق ، يۇزىنى ئۆرۈۋالماق ، ئىلتىماسىز قىلماق ، قارىماي قويماق ، ئارىلاشماق . ◇ **ئۆز هالىگە~** (اوز حاليكا~) : ئۆز هالى بىلەن بولماق ، ئۆزىگە ئېتىبار بەرمەك .
ئايماق I (ايماق) ئېيتماق ، دېمەك .
ئايماق II (ايماق) قەبىلە ، ئۇرۇق .
ئايماقات (ايماقات) «ئايماق (ايماق) »نىڭ كۆپلۈكى : ئايماقلار ، قەبىلىلەر .
ئايىد (عايد) ، ئە . تېگىشلىك .
ئايىردۇك (ئايىردوك) ئايرىسۇن ؛ ئايرىدۇق .
ئايىرمان (ئايىرمان) ئايرىمايمەن .
ئايىقماق (ئايىقماق) هېيىقماق ، تەپ تارتماق ؛ هوشيار بولماق .
ئايىلدۇرماق (ئايلدورماق) ئايرىلدۇرماق ؛ هوشيار قىلماق ، هوشىغا كەلتۈرمەك .
ئايىلماق (ئايلماق) هوشيارلانماق ، هوشىغا كەلمەك ، ئۆزىگە كەلمەك ، تۈزەلمەك .
ئايىن (ئايين) ، پ . رەسىم ـ قائىدە ، ئادەت ، قىلىق ؛ رەۋىش ، تەرز ؛ تەرتىپ ، ئۇسۇل ، مۇراسىم ؛ ئوخشاش . ◇ **گەۋهەر~** (كوهر~) : گۆهەرگە ئوخشاش . ◇ **ئايىنە~** (ئايىنە~) : ئەينەككە ئوخشاش .
ئايىنە (ئايىنە) ئەينەك .
ئايىنە بەند (ئايىنە بند) ، پ . ئەينەكلىك ، ئەينەك سېلىنغان .
ئايىنەدار (ئايىنەدار) ، پ . ئەينەك ساقلىغۇچى ، ئەينەك تۈنقۇچى .
ئايىنە سان (ئايىنە سان) ، پ . ئەينەكتەك ؛ تىنىق ، سۈزۈك .
ئايىنە فام (ئايىنە فام) ، پ . ئەينەك رەڭ ؛ سۈزۈك ، تىنىق . ق . ئايىنەگۈن .
ئايىنە كىردار (ئايىنە كردار) ، پ . ق . ئايىنە سان .
ئايىنە گۈن (ئايىنە كون) ، پ . ئەينەك رەڭ ، ئەينەكتەك يالتىراق ، تىنىق .
ئايىنى داد (ئايين داد) ، ئە ـ پ . ئادالەت رەسمى ، ئادالەت قائىدىسى .
ئايىنى فەساهەت (ئايين فصاحت) ، ئە ـ پ . پاساهەت رەۋىشى ، پەسىھلىك ، ساپلىق تەرتىپى .
ئايىنى فەنا (ئايين فنا) ، ئە ـ پ . فانىيلىق تەرزى .
ئايىنى قەتلۇكىن (ئايين قتل وكن) ، ئە ـ پ . ئۇرۇش ، ئۆلتۈرۈش ئادىتى .
ئايىنى هەرب (ئايين حرب) ، ئە ـ پ . جەڭ تەرتىپى .
ئايىنى ۋىفاق (ئايين وفاق) ، ئە ـ پ . مۇهەببەت ؛ بىرىكىش .

ئەئادى (اعادى) ، ئە . «ئەدۇڭ (عدو)»نىڭ كۆپلۈكى : دۇشمەنلەر .

ئەئازىم (اعاظم) ، ئە . «ئەئزەم (اعاظم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، كاتتىلار ؛ ئەڭ بۇيۇك ، ئەڭ زور .

ئەئالىي (اعالى) ، ئە . «ئالىي (عالى)»نىڭ كۆپلۈكى : يۇقىرى دەرىجىلەر .

ئەئەزز (اعز) ، ئە . ئەڭ ئىززەتلىك ، ئەڭ سۆيۈملۈك ، ئەڭ ئەزىز .

ئەئەززى ئەسھاب (اعز اصحاب) ، ئە ـ پ . ھەمسۆھبەتلەرنىڭ ئەڭ ئەزىزى ، ئۇلپەتلەرنىڭ ئەڭ ئىززەتلىكى . ئەئەززى ئەھباب (اعز احباب) ، ئە ـ پ . دوستلارنىڭ ئەڭ ئەزىزى .

ئەب (اب) ، ئە . ئاتا ، دادا ، پەدەر .

ئەبا (عبا) ، ئە . دەرۋىش ۋە قەلەندەرلەر كىيىدىغان ، قوپال يۇڭ رەختتىن تىكىلگەن قىسقا يەڭلىك چاپان .

ئەبابىل (ابابيل) ، پ . قارلىغاچ .

ئەباتىل (اباطيل) ، ئە . «باتىل (باطل)»نىڭ كۆپلۈكى : باتىللار ، يالغانلار ، قۇرۇق گەپلەر ؛ پىتنىلەر .

ئەبا ۋە ئەجداد (ابا و اجداد) ، ئە . ئاتا ـ بوۋىلار .

ئەبەد (ابد) ، ئە . مەڭگۈ ، دائىم ؛ ئەبەدىيلىك ، مەڭگۈلۈك ، دائىملىق .

ئەبەدۇل ئەباد (ابد الاباد) ، ئە . دائىم ، ھەرۋاقىت ؛ پۈتمەس ـ تۈگىمەس ، چەكسىز .

ئەبەدىي (ابدى) ، ئە . مەڭگۈلۈك ، پۈتمەس .

ئەبەدى جاۋىد (ابد جاويد) ، ئە ـ پ . مەڭگۈلۈك .

ئەبەس (عبث) ، ئە . پايدىسىز ، ئورۇنسىز ، بىھۇدە .

ئەبەن ئەن جەددىن (ابا عن جد) ، ئە . ئاتا ـ بوۋىدىن تارتىپ .

ئەبەۋەين (ابوين) ، ئە . ئاتا ـ ئانا .

ئەبەدەت (ابدت) ، ئە . ئەبەدىيلەشتۈرۈش . ◇～ **ئېھسان** (～احسان) : ئېھساننى ئەبەدىي قىلىشۇن ، ياخشىلىقنى ئەبەدىيلەشتۈرسۇن (دۇئا) .

ئەبتەر (ابتر) ، ئە . يۇلۇنغان ، تاماملانغان ، پەردىشان ؛ بەختسىز ؛ قۇيرۇقى يوق (ھايۋان) ، نەتىجىسىز ، ئەۋلادسىز .

ئەبتەرۇەش (ابتروش) ، ئە ـ پ . بەختسىز ، ئوڭمىغان ؛ خاراب .

ئەبتەرى (ابترى) ، ئە . ئەگ بەختسىز ؛ دۇئانە ؛ ئەخلاقسىز .

ئەبتەھ (ابطح) ، ئە . مەككە شەھىرىدىكى بىر مەھەللە ئىسمى .

ئەبتەھى (ابطحى) ، ئە . ئەبتەھلىك ؛ ئەبتەھكە دائىر . ق . ئەبتەھ .

ئەبجەد (ابجد) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى 28 ھەرپنى سەككىز گۇرۇپپىغا بۆلۈپ ، ھەربىر گۇرۇپپىدىكى ھەرپلەرنى بىر ـ بىرىگە قوشۇپ ياسىغان سەككىز ياسالما سۆزنىڭ ئومۇمىي نامى ۋە بىرىنچىسىنىڭ ئوقۇلۇشى . بۇ سۆزلەر : ابجد (ئەبجەد) ، ھوز (ھەۋەز) ، حطى (ھۇتتى) ، كلمن (كەلەمەن) ، سعفص (سەئفەس) ، قرشت (قەرەشەت) ، ثخذ (سەخخەز) ، ضظغ (زەزەغ) دىن ئىبارەت . كونا مەكتەپلەردە بالىلارنىڭ ھەرپلەرنى ئۆگىنىش باسقۇچىدا شۇ سەككىز سۆز مەخسۇس كىچىك تاختىغا يېزىپ ئوقۇتۇلغان ۋە بۇنداق ئوقۇتۇش «تەئلىمى ئەبجەد» (تعليم ابجد) دەپ ، بۇ سۆزلەرنى ئوقۇشقا كىرىشكەنلەر بولسا «ئەبجەدخان (ابجد-خوان)» دەپ ئاتالغان . بۇ سۆزلەردىكى ھەرپلەر يەنە يۇقىرىدىكى تەرتىپ بويىچە 1 ، 2 ، 3 ، 4 ، 5 ، 6 ، 7 ، 8 ، 9 ، 10 ، 20 ، 30 ، 40 ، 50 ، 60 ، 70 ، 80 ، 90 ، 100 ، 200 ، 300 ، 400 ، 500 ، 600 ، 700 ، 800 ، 900 ، 1000 سانلىرىغا ۋەكىللىك قىلغان بولۇپ ، چاغاتاي ئۇيغۇر تىلىدىكى شېئىرلاردا ، ھىجرىيە يىلى قاتارلىق سانلار ھامان شۇ ھەرپلەردىن تۇزۇلگەن سۆزلەر ئارقىلىق (ئەبجەد ھېسابى بىلەن) ئىپادىلەنگەن .

ئەبجەدخان (ابجد خوان) ، ئە ـ پ . ق . ئەبجەد .

ئەبدال I (ابدال) ، ئە . ۋەلىيلىكنىڭ مەلۇم بىر دەرىجىسىگە ئېرىشكەن گۇرۇھ ، ئەۋلىيالار ، خۇداغا يېقىنلار ؛ قەلەندەر ، دۇئانە .

ئەبدال II (ابدال) ، ئە . «بەدەل (بدل)»نىڭ كۆپلۈكى ؛ بەدەللەر ؛ ھەمىشە تۇرار جاي ئۆزگەرتىپ تۇرىدىغانلار ، كۆچمەنلەر ؛ تەركىدۇنياچىلار ، سەرگەردانلار ؛ دۇئانە .

ئەبدالۇەش (ابدال وش) ، ئە ـ پ . ئەۋلىيا تەبئەت ، دەرۋىش سۈپەت ؛ قەلەندەر سۈپەت ؛ بىپەرۋا .

ئەبر (ابر) ، پ . بۇلۇت .

ئەبرار (ابرار) ، ئە . ياخشىلار ، ياخشىلىق بىلەن تونۇلغانلار ، پاك كىشىلەر .

ئەبراسا (ابر آسا) ، پ . بۇلۇتقا ئوخشاش .

ئەبرە I (عبره) ، ئە . ياش تامچىسى ، ياش ئونچىسى .

ئەبرە II (عبره) (كىيىمنىڭ) ئوڭ تەرىپى ۋە چېتى .

ئەبرەس (ابرص) ، ئە . بەدىنىگە ئاق چۈشكەن كىشى ، پېسى ، جۈزام ، ماخاۋ .
ئەبرەش (ابرش) ، ئە . قىزىل ئالا ، ئاق ئالا ، تاغىل ؛ شۇ تۈستىكى ئات .
ئەبر خىرام (ابر خرام) ، پ . بۇلۇتتەك تېز چاپىدىغان ، بۇلۇتقا سەكرەيدىغان .
ئەبركەف (ابركف) ، پ . ك . قولى ئوچۇقلۇق ، سېخىيلىق .
ئەبر كىردار (ابر كردار) ، پ . بۇلۇتقا ئوخشاش ، بۇلۇتتەك ؛ بۇلۇتلۇق .
ئەبرو (ابرو) ، پ . قاش ، ئادەمنىڭ قېشى .
ئەبرو شام (ابروشام) ، پ . ك . ھىلال ، يېڭى چىققان ئاي .
ئەبرو فەلەك (ابرو فلک) ، پ ـ ئە . ك . ھىلال ، يېڭى چىققان ئاي .
ئەبرى بەھار (ابر بهار) ، پ . كۆكلەم بۇلۇتى ، باھار بۇلۇتى .
ئەبرى بەھاران (ابر بهاران) ، پ . ئەتىياز بۇلۇتى .
ئەبرى پۇربار (ابر پربار) ، پ . قارا يېغىن بۇلۇتى ، ك . قارا يېغىن ، قاتتىق يامغۇر .
ئەبرىشىم (ابريشيم) ، پ . يىپەك ، يىپەك رەخت ، دۇردۇن .
ئەبرى قىرماندە (ابر قرماند) ، پ . قارا بۇلۇت .
ئەبرى كەرەم (ابر كرم) ، پ ـ ئە . ياخشىلىق بۇلۇتى ، زور ياخشىلىق .
ئەبرى مەتىر (ابر مطير) ، پ ـ ئە . يامغۇر بۇلۇتى .
ئەبرى نەۋ باھار (ابر نو بهار) ، پ . باش ئەتىياز بۇلۇتى .
ئەبرى نەۋرۇز (ابر نوروز) ، پ . باھار بۇلۇتى ، خاسىيەتلىك بۇلۇت .
ئەبرى نىسان (ابر نيسان) ، پ . باھاردىكى يامغۇر بۇلۇتى ، ئاپرىل بۇلۇتى .
ئەبكار (ابكار) ، ئە . «بىكر (بكر)»نىڭ كۆپلۈكى : قىزلار . ◇ **مەئنا~** (معنى~) : ك . نازۇك پىكىرلەر ، ساپ پىكىرلەر .
ئەبكەم (ابكم) ، ئە . گاچا ، تىلسىز .
ئەبكەملىق (ابكم ليق) تىلسىزلىق ، گاچىلىق .
ئەبلەغ (ابلغ) ، ئە . بالاغەتكە يەتكەن ؛ ئەقىل روشەن ئىپادىلىك ، ئەقىل پاساھەتلىك .
ئەبلەق (ابلق) ، ئە . ئالا ـ بۇلا ، ئالا ـ تاغىل ، تاغىل ؛ ياۋايى ئات . ◇ **زەمانە ئەبلەقى** (زمانه ابلقى) : ك . كېچە ـ كۈندۈز .
ئەبلەقسۇۋار (ابلق سوار) ، ئە ـ پ . تاغىل ئات مىنگەن .
ئەبلەھ (ابله) ، ئە . ئەقىلسىز ، دۆت ؛ گاچا . ◇ ~ **فىرىب** (~فريب) : ئەقىلسىزلەرنى ئالدىغۇچى ، ئەخمەق قىلغۇچى .
ئەبلەھانە (ابلهانه) ، ئە ـ پ . ئەخمەق ، ئەخمىقانە ، نادان ، نادانلارچە ؛ دۆت .
ئەبنا (ابنا) ، ئە . «ئىبن (ابن)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوغۇللار ، بالىلار .
ئەبنايى جىنس (ابنا جنس) ، ئە ـ پ . جىنسداشلار ؛ تەڭتۇشلەر .
ئەبنايى دەۋران (ابنا دوران) ، ئە ـ پ . دەۋر پەرزەنتلىرى ؛ زامانداشلار ، تەڭتۇشلەر .

ئەبنايى دەھر (ابنا دهر) ، ئە - پ . ق . ئەبنايى دەۋران .
ئەبنايى روزگار (ابنا روزكار) ، ئە - پ . بىرلىكتە كۆن كەچۈرگۈچىلەر .
ئەبنايى زەمان (ابنا زمان) ، ئە - پ . ق . ئەبنايى دەۋران .
ئەبنىيە (ابنيه) ، ئە . «بىنا (بناء)»نىڭ كۆپلۈكى : بىنالار ، ئۆيلەر ؛ ئاساسلار .
ئەبھاس (ابحاث) ، ئە . «بەھس (بحث)»نىڭ كۆپلۈكى : بەس - مۇنازىرىلەر ، تالاش - تارتىشلار ؛ تەكشۈرۈشلەر ، تەتقىقاتلار .
ئەبھەر (عبهر) ، ئە . نەرگىس گۈلى ؛ ك . كۈندۈز . ◇ **ئەبھەر شەمىم** (عبهرشميم) : نەرگىس گۈلى پۈرايدىغان ، نەرگىس ھىدلىق .
ئەبۇ (ابو) ، ئە . «ئاتا» مەنىسىدە ئىككىنچى بىر ئىسىمغا قوشۇلۇپ كېلىدۇ . ◇ **ئەبۇ ھەنىفە** (ابو حنيفه) : ھەنىفەنىڭ ئاتىسى .
ئەبۇتتۇرك (ابو الترک) ، ئە . تۈرك ئاتىسى ، تۈركىي خەلقلەرنىڭ بوۋىسى ، ئەجدادى ؛ يافەسنىڭ لەقىبى .
ئەبۇ جەھل (ابو جهل) ، ئە . كالۋا ، دۆت ؛ ك . ئوساللىق بىلەن نام چىقارغان ئادەم .
ئەبۇس (عبوس) ئە . سەت ، بەتبەشىرە ؛ خۇنۇك ، چىرايى تۇتۇلغان ، قايغۇلۇق .
ئەبۇ قوبەيس (ابو قبيس) ، ئە . ئەرەبىستاندىكى بىر تاغنىڭ نامى .
ئەبۇكەنە (ابوكان) بوۋا ؛ ئەجداد ؛ چوڭ دادا .
ئەبۇلفۇرس (ابو الفرس) ، ئە . پارسلار ئاتىسى ، پارس خەلقىنىڭ بوۋىسى ، ئەجدادى .
ئەبۇلھىند (ابو الهند) ، ئە . ھىندىلار ئاتىسى ، ھىندى خەلقىنىڭ بوۋىسى ، ئەجدادى .
ئەبۇاب (ابواب) ، ئە . «باب (باب)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىشىكلەر ، دەرۋازىلار ؛ بابلار ، ماۋزۇ-لار .
ئەبۇابۇلمەئانى (ابواب المعانى) ، ئە . مەنە ئىشىكلىرى .
ئەبىد (عبيد) ، ئە . «ئابد (عبد)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىنسانلار ؛ بەندىلەر ، قۇللار . ق . ئابد .
ئەبىر (عبير) ، ئە . بىر خىل خۇشبۇي نەرسە ، ئەنبەر .
ئەبىر ئاسا (عبير آسا) ، ئە - پ . خۇشپۇراقلىق ، خۇشبۇي ، ئىپار پۈرايدىغان .
ئەبىر ئەفشان (عبيرافشان) ، ئە - پ . خۇشبۇي ھىد چاچقۇچى ، ئەنبەر بۈيلۇق .
ئەبىر بەز (عبير بيز) ، ئە - پ . ق . ئەبىر ئاسا .
ئەبىر سىرىشت (عبير سرشت) ، ئە - پ . ئەنبەر ئارىلاش ، خۇشبۇي ؛ ق . ئەبىر ئاسا .
ئەبيات (ابيات) ، ئە . «بەيت (بيت)»نىڭ كۆپلۈكى : بەيتلار ، شېئىر ، شېئىرىيەت .
◇ **ئەبيات ئايتماق** (ابيات ايتماق) : شېئىر يازماق ، شېئىر ئىجاد قىلماق .
ئەبياز (ابيض) ، ئە . ئاق ، ئاپئاق .
ئەبياز پۇش (ابيض پوش) ، ئە - پ . ئاق كىيىم كىيگەن ، ئاققا ئورالغان . ◇ **سۈبھى ئەبياز پۇش** (صبح ابيض پوش) : تاڭ ، ئاپئاق ئاتقان تاڭ .

ئەپسىز (ايپسيز) كىرەكسىز ، نالايىق .
ئەت (ايت) گۆش ◇～**يەمەك** (～يماك) : گۆش يېمەك .
ئەتمەك (ايتماك) تاماق ، غىزا ، نان .
ئەتمەكچى (ايتماكچى) نانچى ، ناۋاي .
ئەتىنمەك (ايتينماك) بولماق ؛ ئېتىلمەك ، قىلىنماق .
ئەچكۆ (ايچكو) ق . ئۆچكۈ (اوچكو) .
ئەدەك (ايداك) كىگىز ئۆينىڭ تۆۋەن قىسمى .
ئەدگۈ (ايدكو) ياخشى .
ئەدىز (ايديز) ئېگىز ، يۇكسەك .
ئەدىزلىك (ايديزليك) ئېگىزلىك ، بۇيۇكلۇك .
ئەدىش (ايديش) قاچا ، لوڭقا .
ئەدىل (ايدىل) ئىدىل دەرياسى ، ۋولگا .
ئەدىلچە (ايدىلچە) ئېقىن ، ئۆستەڭ .
ئەدىلچىك (ايديلجيك) ق . ئەدىلچە .
ئەراۋۇل (ايراول) ئالدىنقى پوست ، ئالدىدا ماڭغۇچى قىسىم ، ئاۋانگارت قىسىم .
ئەرەن (ايران) ئەر ، كۈيەۋ ؛ ياخشى ئادەم ، ھەقىقىي ئادەم ، كۈچلۈك ئادەم .
ئەرەنچە (ايرانچە) ئەرلەرچە ، ئەرلەرگە خاس .
ئەرەنلىك (ايرانليك) يېتىلگەنلىك ، باتۇرلۇق ، يىگىتلىك ، ئەرلىك مەردلىك .
ئەرتەگۈن (ايرتەكون) ئەتىگەن .
ئەرتەگى (ايرتاكى ، ارتاكى) ئەتىگەنكى ، بالدۇرقى ؛ قەدىمكى ، بۇرۇنقى ؛ قەدىمكى سۆز ، چۆچەك ، ھېكايە ، ئەپسانە .
ئەرتەك (ايرتانك) ئەتە (ئە :تە) .
ئەردى (ايردى) ئىدى . ◇**ئۇلار يەتە جان سەۋداگەر**～ (اولار يېتە جان سوداكر～) : ئۇلار جەمئىي يەتتە نەپەر سودىگەر ئىدى .
ئەرسە (ايرسا) بولسا (شەرت مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ) .
ئەرسەك (ايرسانك) بولساك .
ئەركەشمەك (ايركاشماك) ئامراقلىق قىلماق ، سىلاپ سېپىماق ؛ چاقچاق قىلماق ، كۈلدۈرمەك ، قىزىقچىلىق قىلماق .
ئەركەن (ايركان) ئىكەن .
ئەركىلىك (ايركليك) قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ؛ خوجايىنلىق ، ئىختىيارلىق ، ئەركىنلىك .
ئەركىنمەك (ايركينماك) مايىل بولماق ، ئاغماق .
ئەرگەشمەك (اپركاشماك) ئەگەشمەك ، دورىماق .

ئەرگەمەك (ايركەماك ، ايركماك) بىرىكمەك ، يىغىلماق ، توپلانماق ، جەملەنمەك .
ئەرگەنە (ايركنە) چېدىرنىڭ ئىشىكى .
ئەرگەنمەك (ايركانماك) ق . ئەرگەمەك .
ئەرلىك (ايرلىك) ئەرلىك ، قەھرىمانلىق ، باتۇرلۇق ، ئوغۇل بالىلىق .
ئەرمان (ايرمان) ئەمەسمەن .
ئەرمەس (ايرماس) ئەمەس .
ئەرمەن (ايرمان) ق . ئەرمان .
ئەرمىش (ايرميش) ئىمىش ، مىش .
ئەرن (ايرن) لەۋ ، كالپۇك . ◇**ئەقىق～ىڭنى كۆرگەلى كۆزۈم هالى يەمەن بولدى** (عقيق～يىنكنى كوركالى كوزوم حال يمن بولدى) : ياقۇت لېۋىڭنى كۆرگەندىن بۇيان كۆزۈمنىڭ هالى بەكمۇ خاراب .
ئەرناك (ايرناك) ئەتراپ ، ئۆپچۆرە ؛ چەت ؛ بارماق ئۇچى .
ئەر ئوغلى (ايرا اوغلى) مەرت كىشى .
ئەرۇر (ايرور) «دۇر ، تۇر» مەنىسىدىكى هۆكۈم باغلامچىسى .
ئەرىشمەك (ايريشماك) يېتىشمەك ، ئەگەشمەك .
ئەرىك I (ايريك) كۇچ ، قۇدرەت ؛ كۈچلۈك ، قۇدرەتلىك ، ئەركىن .
ئەرىك II (ايريك) يىرىك ، قاتتىق ، زور ، يوغان ، كاتتا .
ئەركلىك (ايريكليك) ئەركىنلىك .
ئەركمەك (ايركماك) بۇرچۇلماق ، تېرىكمەك ، نارازى بولماق ، قانائەتلەنمەسلىك .
ئەرىم (ايريم) ئۇمىد ، ئارزۇ ، ئىستەك .
ئەرىمەك (ايريماك) ئېرىماق ، يۇيۇلماق ، تۆگىمەك .
ئەزگۈ (ايزكو) ياخشى ، ئوبدان .
ئەزگۈلەنمەك (ايزكولانماك ، ايزكولانماك) ياخشى بولماق ، بەختلىك بولماق ، شەپقەتلىك بولماق .
ئەزگۈلۈك (ايزكولوك ، ايزگولوك) ياخشىلىق ، بەخت ؛ شەپقەت .
ئەسەك (ايسانك) «ئەرسەك» (ايرسانك)نىڭ ژارىيانتى ، «بولسا ك» مەنىسىدە .
ئەسقارماق (ايسقارماق) خىيال قىلماق ، ئويلىماق ، ئەسكە ئالماق .
ئەسكەرمەك (ايسكارماك) ئېسىگە كەلتۈرمەك ، ئەسلىمەك ؛ ماقۇل كۆرمەك ، قوبۇل قىلماق .
ئەسكى (ايسكى) كونا ، بۇرۇنقى ، قەدىمكى .
ئەسكىرمەك (ايسكيرماك) كونىرىماق ، كونىراپ قالماق .
ئەسلىك (ايسلىك) ئىدراكلىق ، ئەقىللىق .
ئەسمەك (ايسماك) چىقماق (شامال) ، قوزغالماق . ◇**يەل～** (ييل～) : شامال چىقماق .

ئەسۈرمەك (ايسورماك) مەست بولماق .
ئەسىركەمەك (ايسيركاماك) ئېچىنماق ، ھېسداشلىق قىلماق ، قوغدىماق ، ئاسرىماق ، ئەپسۈسلانماق .
ئەشەكمۇنچاق (ايشاك مونچاق) كۆپىنچە ئېشەككە تاقىلىدىغان ياپىلاق ، كۆك رەڭلىك مۇنچاق .
ئەشچى (ايشچى) دوست ، ھەمراھ .
ئەشكەك (ايشكك) قېيىقچى پالىقى .
ئەشىك (ايشيك) ئىشىك ، دەرگاھ ، ساراي ، ئۆي . ◇～**ئاغاسى** (～اغاسى) : ئىشىك باقار ، دەرۋازىۋەن . ◇～**ئىختىيارى** (～اختيارى) : دىۋان بېگى ، ئوردا بېگى .
ئەشىكچى (ايشيكچى) ئىشىك باققۇچى .
ئەشىكلىك (ايشيكليك) ◇～**تۆرلىك** (～تورلىك) : ئىشىكتىن تۆرىگىچە بولغان (ئارىلىق) ، يېقىنلا (يەر) .
ئەكەگۇ (ايكاكو) ئىككى ، ھەر ئىككى ، ئىككىلا .
ئەكمەك (ايكماك) تېرىماق ، كۆممەك ، سالماق .
ئەكىن I (ايكين) تېرىلغۇ .
ئەكىن II (ايكين) گۇماننى بىلدۈرىدىغان يۇكلىمە .
ئەكىنچى (ايكينجى) دېھقان .
ئەكىنلىك (ايكينليك) زىرائەتلىك ، ئېتىز ، زىرائەت .
ئەگەچى (ايكاچى) ق . ئەكەجى .
ئەگەچ (ايكاچ) بولغاچ ؛ ئىكەن .
ئەگەرمەك I (ايكارماك) ئەگىشىمەك ، قوغلاشماق ، يېتىشمەك .
ئەگەرمەك II (ايكارماك) ئايلانماق ، دەۋر قىلماق .
ئەگەلەمەك (ايكالاماك) ئىگە بولماق ، ئىگىلىمەك .
ئەگەك (ايكاك) ئىكەك .
ئەگەنمەك (ايكانمك) مايىل بولماق ، خاھلىماق ؛ ئادەتلەنمەك .
ئەگەرەرتمەك (ايكرارتماك) ئەگمەك ، ئەگرى قىلماق .
ئەگەرەرمەك (ايكررماك) ئېگىلمەك ، ئەگىر بولماق ، پۈكۈلمەك .
ئەگەرەنمەك (ايكرانماك) ناله قىلماق ، ئاھ ئۇرماق ، دەرد ـ ئەلەم چەكمەك .
ئەگرى I (ايكرى) ئەگرى ، قىيىسىق ، بۈكۈك ، مايماق ، قىڭغىر ؛ ناتوغرا .
ئەگرى II (ايكرى) قەدىمىي بىر خىل ساز ، چالغۇ ئەسۋابى .
ئەگرىك (ايكريك) قاينام ، گىرداب .
ئەگرىم (ايكريم) قاينام ، گىرداب .

ئەگرىمچى (ايكرىمچى) ئويماق .
ئەگلەنچى (ايكلنچى) تۇرالغۇ ، تۇرار جاي .
ئەگىن (ايكن) يەلكە ، مۇرە ؛ تەن ، بەدەن .
ئەگىرمەك (ايكيرماك) ئايلاندۇرماق ، چۆرگىلەتمەك ؛ ئىگىرمەك (يىپنى) .
ئەگىز (ايكيز) ئىككى كېزەك ، قوشماق ، قوش كېزەك .
ئەڭ (اينك) بەت ، يۈز ، ياڭاق .
ئەڭلىك (اينكيلك) پەرداز ئۇچۇن يۈزگە سۈرتىدىغان نەرسە .
ئەل I (ايل) قول . م : ئەل يازما : قوليازما .
ئەل II (ايل) خەلق ، ئادەملەر . ◇～**دىن بۇرۇن** (～دىن بورون) : ھەممە ئادەمدىن ئىلگىرى ، ھەممىدىن بۇرۇن .
ئەلتماق (ايلتماق) ق . ئەلتمەك .
ئەلتمەك (ايلتماك) ئېلىپ بارماق ، ئېلىپ كەلمەك ؛ ئالماق .
ئەلچىلەشمەك (ايلچيلاشماك) ئەلچى ئەۋەتىشمەك .
ئەلسىز (ايلسيز) ئاھالە يوق ، ئاھالىسىز ، ئادەمسىز .
ئەل كەۋن (ايل كون) قول ئاستىدىكى كىشىلەر ، كەينىدىكىلەر .
ئەلىك I (ايليك) قول ؛ ھايۋانلارنىڭ ئالدى پۇتى ؛ ئېلىك (ئۆلچەم بىرلىكى) .
ئەلىك II (ايليك) ئەللىك .
ئەلىكلەمەك (ايليكلاماك) تۇتماق ، ئىلكىگە ئالماق ، ئىگىلىمەك .
ئەم (ايم) داۋا ، دورا ؛ پارول .
ئەمانىك (ايمانك) ئەمەسسەن .
ئەمان (ايمان) ئەمەسمەن .
ئەمدى (ايمدى) ئەمدى ، ھازىر .
ئەمدىدىن (ايمديدن) ھازىردىن .
ئەمدىگە تەگرو (ايمديكا تيكرو) ھازىرغىچە .
ئەمقانماق (ايمقانماق) ق . ئەمگەنمەك .
ئەمگەك I (ايمكاك) مۇشەققەت ، كۈلپەت .
ئەمگەك II (ايمكاك) ئۆمىلەش .
ئەمگەكلەمەك (ايمكاكلاماك) ئۆمىلىمەك .
ئەمگەكلەنمەك (ايمكاكلانماك) جاپا تارتماق .
ئەمگەنمەك (ايمكانماك) قىيىنچىلىق تارتماق ، مۇشەققەت چەكمەك . ق . ئەمگەنمەك .
ئەملەمەك (ايملاماك) داۋالىماق .
ئەمىزگەي (ايميزكاى) بالا ئېمىزگۈچى ئايال .

ئەمىشتۇك (ايميشتوك) ئىمىشتۇر ، ئىمىش ئىكەن ، ئىمىش . (بەزى جايلارنىڭ جانلىق تىلىدىكى «ئىكەندۇق»قا باراۋەر) .

ئەمىشدۇك (ايميشدوك) قاراڭ ، ئەمىشتۇك (ايميشتوك) .

ئەنەگە (اينكه) تۇغۇت ئانىسى ، تەربىيەچى خوتۇن .

ئەندىرمەك (انديرماك) چۈشۈرمەك .

ئەنىلدۇر (اينيلدور) نامازدىگەر مەزگىلى .

ئەنمەك (انيماك) چۈشمەك ، تۆۋەنگە چۈشمەك ؛ هازىرقى تۈركچىدە inmek .

ئەۋ (ايو) ئۆي ، خانا . ◇**كۆز~** (كوز~) : كۆز چانىقى .

ئەۋرۈرمەك (ايورورماك) ئايلاندۇرماق ، چۆرگىلەتمەك .

ئەۋرۈشمەك I (ايوروشماك) دەۋر قىلىپ يىغىلماق ، چۆرىدەپ توپلانماق .

ئەۋرۈشمەك II (ايورشماك) ئۇلاشماق .

ئەۋرۈلەمەك (ايورولاماك) ئۆرۈلمەك ؛ يۇز ئۆرۈمەك .

ئەۋرۈلمەك (ايورولماك) ئايلانماق .

ئەۋلۇك (ايولوك) ئايال ، رەپىقە ، خوتۇن .

ئەۋلىك (ايوليك) ئۆيلۈك ، ئايال ، خوتۇن .

ئەۋۈرمەك (ايورماك) ئايلاندۇرماق ، پىرقىراتماق .

ئەيىق ئوتى (ايىق اوتى) مېھرىگىيا .

ئەيگۈلۈك (ايىكۈلۈك) ياخشىلىق .

ئەپپانىي (اپپانى) ، پ . شاپىلاقلاش ؛ مۇشت بىلەن ئۇرۇش ؛ تۇرتكە .

ئەت (ات) گۆش ؛ تەن .

ئەتاۋ ((عطاء) ، ئە . بېغىشلاش ، هەدىيە ، بېرىش . ◇**ئەتاۋ ئەتمەك** (عطاء ايتماك) : بەرمەك ، بېغىشلىماق .

ئەتالەت (عطالت) ، ئە . ئىشسىزلىق ، ئىشسىز يۈرۈش .

ئەتاكىش (عطاكيش) ، ئە ـ پ . ئاتا قىلغۇچى ، بېغىشلىغۇچى ، بەخش ئەتكۈچى .

ئەتائى ئىلاهى (عطاء آلهى) ، ئە ـ پ . ئاللاهنىڭ بەرگىنى ، ئىلاهنىڭ بەرگىنى .

ئەتايا (عطايا) ، ئە . «ئەتىيىە (عطيه)»نىڭ كۆپلۈكى : هەدىيەلەر ، تۆھپىلەر ، سوۋغىلار ، تارتۇق قىلىنغان نەرسىلەر ، ئىنئام ـ ئېھسانلار .

ئەتەش (عطش) ، ئە . ئۇسسۇزلۇق ، تەشنالىق ، سۇسىراپ كېتىش ؛ ئۇمىد ، ئارزۇ ، تىلەك .

ئەتەم (اتم) ، ئە . راسا تولۇق ، كامىل .

ئەتباۋ (اتباع) ، ئە . «تابىئ (تابع)»نىڭ كۆپلۈكى : تەۋە كىشىلەر ، ئەگەشكۈچىلەر ؛ پۇقرالار .

ئەتباق (اطباق) ، ئە . «تەبەق (طبق)»نىڭ كۆپلۈكى ؛ تەبىقىلەر ، قاتلاملار .

ئەتتار (عطار) ، ئە . ئەتىرپۇرۇش ، ئەتىرچى ، ئۇپا ـ ئەڭلىك ، خۇشبۇي نەرسىلەرنى

ساتقۇچى . «مەنتىقۇت تەير» (منطق الطير)نىڭ مۇئەللىپى فەريدۇددىن ئەتتارنىڭ لەقەبى .

ئەتراك (اتراك) ، ئە . « (تۇرك) ترك »نىڭ كۆپلۈكى : تۇركلەر ، تۇركىيلەر .

ئەتراف (اطراف) ، ئە . «تەرەف (طرف)»نىڭ كۆپلۈكى : تەرەپلەر ، چۆرىلەر ، ياقلار .

ئەترافى شەتتە (اطراف شتى) ھەممە تەرەپ ، ھەممە ياق .

ئەتسە (عطسە) ، ئە . چۈشكۈرۈش ، چۈشكۈرمەك .

ئەتشان (عطشان) ، ئە . ئۇسسۇز ، ئۇسسىغان ، تەشنا بولغان ، تەشنا ؛ تەقەززالىق بىلەن كۈتكۈچى ، تاقەتسىزلىك بىلەن تىلىگۈچى .

ئەتف (عطف) ، ئە . بۇرۇلۇش ، مەيل قىلىش ، قايرىلىش ؛ ئىچ ئاغرىتىش ، ھېسداشلىق قىلىش .

ئەتفال (اطفال) ، ئە . «تىفل (طفل)»نىڭ كۆپلۈكى : ياش بالىلار ، گۆدەكلەر . ◇ **بازىچەئى ئەتفال** (بازيچه اطفال) : بالىلار ئويۇنچۇقى .

ئەتقيا (اتقيا) ، ئە . «تەقي» (تقى)نىڭ كۆپلۈكى ، يامان ئىشتىن ساقلانغۇچىلار ، تەقۋادارلار .

ئەتكە (اتكه) تەربىيەچى ، ھامىي ، ئاسرىغۇچى . ق . بەگ ئەتكە .

ئەتلەس (اطلس) ، ئە . يىپەكتىن توقۇلغان نېپىز رەخت ، ئەتلەس ؛ تەكشى ، سىيلىق ؛ كۆك ، ئاسمان . ◇ **چەرخى ئەتلەس** (چرخ اطلس) : ئاسمان .

ئەتلەسى گەردۇن (اطلس كردون) ، ئە ـ پ . كۆك ، ئاسمان .

ئەتۇف (عطوف) ، ئە . شەپقەتلىك ، مېھرىبان .

ئەتۇفەت (عطوفة) ، ئە . شەپقەت ، مەرھەمەت ، مېھىر .

ئەتۈك (اتوك) ئۆتۈك .

ئەتۋار (اطوار) ، ئە . «تەۋر (طور)نىڭ كۆپلۈكى : مېجەز ـ تۇرۇش ، خۇي ـ پەيل ، ھەرىكەتلەر ، ھالەتلەر ؛ يول ، ئۇسلۇپ ؛ تەبىئەت ، ئادەت .

ئەتىب (اطيب) ، ئە . ئەڭ ياخشى ، بەك ياخشى .

ئەتىبا (اطبا) ، ئە . «تەبىب (طبيب)»نىڭ كۆپلۈكى : تېۋىپلار ، دوختۇرلار ، داۋالىغۇچىلار .

ئەتىر ئەنگىز (عطر انكيز) ، ئە ـ پ . ئەتىر پۇراقلىق ، خۇشبۇي .

ئەتىرناك (عطرناك) ، ئە ـ پ . خۇشپۇراقلىق ، خۇشبۇي .

ئەتىشلەمەك (اتيشلاماك) بىللە ئىشلىمەك .

ئەتىق (عتيق) ، ئە . كونا ، قەدىمكى ، بۇرۇنقى .

ئەتىل (اتيل) ژولگا دەرياسى ، ئېدىل دەرياسى .

ئەتئىمە (اطعمه) ، ئە . «تەئام (طعام)»نىڭ كۆپلۈكى : تاماقلار ، تائاملار .

ئەتىئو (اُطيعو) ، ئە . ئىتائەت قىلىڭلار . ◇ **ئەتىئوللاھ** (اُطيعوا الله) : سىلەر ئاللاھقا

ئىتائەت قىلىڭلار .

ئەتىيە (عطيّه) ، ئە . سوۋغا ، ھەدىيە ، تارتۇق .

ئەجانىب (اجانب) ، ئە . «ئەجنەبىي (اجنبى)»نىڭ كۆپلۈكى : چەت ئەللىكلەر ؛ ئۆزگىلەر ؛ بويسۇنماسلار .

ئەجائىب (عجائب) ، ئە . «ئەجىبە (عجيبه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاجايىپ ، ھەيران قالارلىق ؛ مۆجىزىلەر .

ئەجائىبۇلمەخلۇقات (عجائب المخلوقات) ، ئە . ئاجايىپ مەخلۇقاتلار ، تۈرلۈك مەخلۇقاتلار .

ئەجەب (عجب) ، ئە . ھەيرانلىق ، ھەيران قېلىش ، تەئەججۇپ ؛ قىزىق ، قىزىقارلىق .

ئەجەبا (عجبا) ، ئە . ئەجەبلىنەرلىكقۇ ! قىزىق ئىشقۇ ! ؟

ئەجەل (اجل) ، ئە . ۋاقىت ، مۇددەت ، ھامان بىر كۈنى كېلىدىغان ۋاقىت ؛ ئۆلۈم ۋاقتى ، ئۆلۈم . ◇ **ئەجەل پەيمانەسى** (اجل پيمانەسى) : ئەجەل شارابى قەدەھى ؛ ئەجەل ۋاقتى ، ئۆلۈم پەيتى .

ئەجەلە (عجله) ، ئە . تېزلىك ، ئالدىراشلىق ، ھودۇقۇشلۇق ؛ چاق ، قاتناش قوراللىرىنىڭ چاقى .

ئەجەم (عجم) ، ئە . غەيرى ئەرەب ، ئەرەب بولمىغانلار ؛ پارس . ◇ **ئەجەم مۇلۈكى** (عجم ملوكى) : ئىران پادىشاھلىرى . ◇ **ئەجەم شۇئەراسى** (عجم شعراسى) : پارس شائىرلىرى .

ئەجداد (اجداد) ، ئە . «جەدد (جد)»نىڭ كۆپلۈكى : بوۋىلار ، ئاتا ـ بوۋىلار ، ئەجدادلار .

ئەجر (اجر) ، ئە . بىرەر ئىش ئۈچۈن بېرىلگەن ھەق ، مۇكاپات ، مائاش .

ئەجز (عجز) ، ئە . كۈچسىز ، زەئىپلىك ، ئاجىزلىق . ◇ **ئەجز كەتۈرمەك** (عجز كيتورماك) : ئاجىزلىق قىلماق ، زەئىپلىك كۆرسەتمەك . ◇ **ئەجز پەيۋەند** (عجز پيوند) : ئاجىز ، كۈچسىز .

ئەجزا (اجزا) ، ئە . «جۈزۇ (جزو)»نىڭ كۆپلۈكى : بۆلەكلەر ، قىسىملار ، پارچىلەر ؛ بىرەر نەرسىنىڭ ئايرىم بۆلەكلىرى . ◇ **قۇياش ئەجزاسى** (قۇياش اجزاسى) : قۇياش زەررىلىرى .

ئەجزاخانە (اجزاخانه) ، ئە ـ پ . دورا سېتىش دۇكىنى .

ئەجزچى (عجزچى) باشلىغۇچى ، يول باشلىغۇچى .

ئەجزكىش (عجز كيش) ، ئە ـ پ . ئاجىز ، زەئىپ ؛ زەئىپلىك كۆرسەتكۈچى .

ئەجزۇ تەھەييۇر (عجزو تحير) ، ئە . ئاجىزلىق ۋە ھەيرانلىق ، زەئىپلىك ۋە ئامالسىزلىق .

ئەجزۇ نىياز (عجزو نياز) ، ئە . ئاجىزلىق ۋە يالۋۇرۇش .

ئەجساد (اجساد) ، ئە . «جەسەد (جسد)»نىڭ كۆپلۈكى : جەسەتلەر ، گەۋدىلەر .

ئەجلاف (اجلاف) ، ئە . ساددا ۋە گۆل كىشىلەر ، نادانلار ، بىلىمسىزلەر ؛ قوپاللار .

ئەجمەل (اجمل) ، ئە . ئەڭ گۈزەل ، قالتىس چىرايلىق .
ئەجمەئۇن (اجمعون) ، ئە . پۈتكۈل ، ھەممە ، بارچە ، ھەممە ئادەم .
ئەجمەئىن (اجمعين) ، ئە . ق . ئەجمەئۇن .
ئەجناس (اجناس) ، ئە . «جىنس (جنس)»نىڭ كۆپلۈكى : تۈرلەر ، خىللار ؛ جىنسلار ؛ رەختلەر ، مياللار ، تاۋارلار .
ئەجناسۇ نەقد (اجناس و نقد) مال ۋە مەبلەغ .
ئەجنەبىي (اجنبى) ، ئە . چەت ئەللىك ، بىگانە ، يات . ◇ **ئەجنەبىي سۆز** (اجنبى سوز) : چەت تىل .
ئەجنەبىيەت (اجنبيت) ، ئە ـ پ . ئەجنەبىيلىك .
ئەجنەھە (اجنحه) ، ئە . «جەناھ (جناح)»نىڭ كۆپلۈكى : قاناتلار .
ئەجھەل (اجهل) ، ئە . ئەڭ نادان ، ئەڭ بىلىمسىز ، ئەڭ جاھىل .
ئەجۇبە (عجوبه) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ ، قىزىق ، ھەيران قالدۇرارلىق .
ئەئجۇبە (اعجوبه) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ ، ئەجەبلەندۇرگۈچى .
ئەجۇز (عجوز) ، ئە . قېرى بوۋاي ، قېرى چال ، قېرى . ق . ئەجۇزە .
ئەجۇزە (عجوزه) ، ئە . قېرى كەمپىر ، قېرى خوتۇن . ك . ئاسمان ، پەلەك .
ئەجۇف (اجوف) ، ئە . كاۋاك ، بوش .
ئەجۇبە (اجوبه) ، ئە . «جەۋاب (جواب)»نىڭ كۆپلۈكى : جاۋابلار .
ئەجىب (عجيب) ، ئە . ئاجايىپ ، ئەجەبلىنەرلىك ، غارايىب ، غەلىتە .
ئەجىبە (عجيبه) ، ئە . مۆجىزە ، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئىش ؛ غارايىب ئىش ، غەلىتە ئىش .
ئەجىر (اجير) ، ئە . ياللانغان ، پەدىرگە ئېلىنغان ؛ ياللانما ، مەدىكار ، چاپارمەن .
ئەجىللە (اجله) ، ئە . «جەلىل (جليل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، بۈيۈك زاتلار .
ئەجىللەئى ئەسھاب (اجله اصحاب) ، ئە ـ پ . ھۆرمەتلىك ھەمسۆھبەتلەر ، مۆھتەرەم ئۇلۇپەتلەر .
ئەچىرەشمەك (اچيراشمك) ئايرىلماق ، جۇدا بولماق ، پاراكەندە بولماق .
ئەخ (اخ) ، ئە . قېرىنداش ، بىر تۇغقان ؛ بۇرادەر ، دوست .
ئەخەس (اخس) ، ئە . ئىنتايىن خەسىس ، پەسكەش .
ئەخەسس (اخص) ، ئە . ئەڭ خاس ، مەخسۇس .
ئەخەسسە (اخصه) ، ئە . بولۇپمۇ ، ئەڭ مۇھىمى ، خۇسۇسەن .
ئەخەسسى ئەسھاب (اخص اصحاب) ، ئە ـ پ . ئەڭ يېقىن ھەمسۆھبەتلەر .
ئەخەفق (اخق) ، ئە . ئەڭ يەڭگىل ؛ ك . ئاسان ھاياجانلىنىدىغان ، قېنى قىزىق .
ئەخەۋات (اخوات) ، ئە . «ئۇخت (اخت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاچا ـ سىڭىللار ؛ ئوخشىشىدىغانلار .

ئەخەۋىيە (اخويه) ، ئە . قېرىنداشلىق ؛ دوستلۇق ، بۇرادەرلىك .
ئەخبار (اخبار) ، ئە . «خەبەر (خبر)»نىڭ كۆپلۈكى : خەۋەرلەر . ◇ **ئەخبار راۋىيلەرى** (اخبار راوى لارى) : خەۋەر بەرگۈچىلەر ، ھېكايە قىلغۇچىلار .
ئەخبەس (اخبث) ، ئە . ئەڭ ئىپلاس ، ئەڭ ئوسال .
ئەختەر (اختر) ، پ . يۇلتۇز . ◇ **ئەختەر قارا بولماق** (اختر قرا بولماق) : بەختسىزلىككە يولۇقماق .
ئەختەرى پۇرتاب (اختر پرتاب) ، پ . ئەڭ يورۇق يۇلتۇز .
ئەختەرى تابناك (اختر تاب ناک) ، پ . روشەن يۇلتۇز ، چاقناپ تۇرغان يۇلتۇز .
ئەختەرى سەئد (اختر سعد) ، پ . بەخت يۇلتۇزى .
ئەختەرى سەييارە (اختر سيارە) ، پ . سەييارە يۇلتۇز .
ئەختەرى جەھانتاب (اختر جهان تاب) ، پ . جاھاننى يورۇتقۇچى يۇلتۇز .
ئەختەرى فەرخۇندە (اختر فر خنده) ، پ . سائادەت يۇلتۇزى .
ئەختەر شۇناس (اختر شناس) ، پ . مۇنەججىم ، ئاسمان ئىلمىنى بىلگۈچى ، ئاسترونوم .
ئەخز (اخذ) ، ئە . ئېلىش . ◇ **ئەخز ئەيلەمەك** (اخذ ايلاماک) : ئالماق ؛ تارتىۋالماق .
ئەخزەر (اخضر) ، ئە . يېشىل ؛ كۆك ، كۆپكۆك . ◇ **ئەخزەر خىلئەت** (اخضر خلعت) : يېشىل تون .
ئەخزەر پوش (اخضر پوش) ، ئە ـ پ . يېشىل كىيىملىك ، يېشىل كىيىنگەن .
ئەخزەرگۇن (اخضركون) ، ئە ـ پ . يېشىل رەڭلىك .
ئەخزەرۇەش (اخضروش) ، ئە ـ پ . يېشىلغا مايىل .
ئەخكەر (اخكر) ، پ . قىپقىزىل يېنىپ تۇرغان چوغ .
ئەخكەرى سوزەندە (اخكر سوزنده) ، پ . لاۋۇلداپ تۇرغان گۈلخان ، كۆيدۇرگۈچى گۈلخان .
ئەخكەر نىشىن (اخكرنشين) ، پ . كۆيگەن ، ئۆرتەنگەن ، چوغدا تۇرغان .
ئەخلات (اخلاط) ، ئە . «خىلت (خلط)»نىڭ كۆپلۈكى : خەپرۇكلەر ، شۆلگەيلەر ؛ ئارىلاشما ماددىلار ، ئەبجەش نەرسىلەر .
ئەخلاق (اخلاق) ، ئە ـ پ . «خەلەق (خلق)»نىڭ كۆپلۈكى : كېيىنكىلەر ، بىراۋنىڭ ئورنىنى باسقانلار ؛ ۋارىسلار .
ئەخلاق (اخلاق) ، ئە . «خۇلق (خلق)»نىڭ كۆپلۈكى : قىلىقلار ، ئادەمنىڭ يۈرۈش ـ تۇرۇش ھالىتى ؛ ئەخلاق .
ئەخلاقى ھەمىدە (اخلاق حميده) ، ئە ـ پ . ياخشى قىلىقلار ، گۈزەل ئەخلەق .
ئەخلاقى زەمىمە (اخلاق ذميمه) ، ئە ـ پ . يامان قىلىقلار . يارىماس قىلىقلار ، ناچار ئەخلاق .
ئەخلاقىيىۇن (اخلاقيون) ، ئە ـ پ . ئەخلاق توغرىسىدا كىتاب يازغان ئالىملار ، ئەخلاقشۇناسلار .

ئەخىر (اخير) ، ئە . ئەڭ ئاخىرقى ، يېقىنقى .

ئەخىرەن (اخيراً) ، ئە . ئاخىردا ، يېقىندا .

ئەخى I (اخى) ئاخىر .

ئەخى II (اخى) ، ئە . بۇرادەر ، قېرىندىاش ؛ قېرىنداشىم ، بۇرادىرىم ؛ ك . ئىنتايىن سېخى .

ئەخى مەئاب (اخى مآب) ، ئە . ئەزىز بۇرادەر ، ئەزىز قېرىنداشىم .

ئەخيار (اخيار) ، ئە . «خەير (خير)»نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى كىشىلەر ، ئاق كۆڭۈل كىشىلەر ، سېخىيلار ، مەردلەر .

ئەدا I (ادا) ، ئە . ئۆتەش ، بېجىرىش ؛ ئىسپاده ، ئىسپاده قىلىش . ◇**ئەدا تاپماق** (ادا تاپماق) : ئىسپادىلەنمەك . ◇**ئەدا قىلماق** (ادا قيلماق) : ئۆتىمەك ؛ بايان قىلماق .

ئەدا II (ادا) ، پ . ناز ـ كەرەشمە ، گۈزەل قىلىقلار .

ئەئدا (اعدا) ، ئە . «ئەدۇ (عدو)»نىڭ كۆپلۈكى : دۇشمەنلەر .

ئەدات (ادات) ، ئە . قورال ، سايمان ، ئەسۋاب ؛ يارەمچى سۆز ، قوشۇمچە .

ئەئداد (اعداد) ، ئە . «ئەدەد (عدد)»نىڭ كۆپلۈكى : سانلار ، ساناقلار ، رەقەملەر .

ئەدالەت (عدالت) ، ئە . ھەققانىيەت ، توغرىلىق ، ئادالەت ؛ ئەدلىيە .

ئەدانى (ادانى) ، ئە . «ئەدنا (ادنى)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ تۆۋەن ؛ ئەڭ تۆۋەن تەبىقىدىكى كىشىلەر ، خارلانغانلار .

ئەداۋەت (عداوت) ، ئە . دۇشمەنلىك ، ئۆچمەنلىك ، ئاداۋەت .

ئەداۋى (اداوى) ، ئە . «ئەدۋىيە (ادويه)»نىڭ كۆپلۈكى : دورىلار ، داۋالار ، شىپالىقلار ، دورا ـ دەرمەكلەر ؛ ئوق ـ دورىلار .

ئەدەب (ادب) ، ئە . ياخشى تەربىيە ، ياخشى ھەرىكەت ، يۈرۈش ـ تۇرۇشتىكى يېقىملىقلىق . ◇**ئەدەب ئۆرگەتمەك** (ادب اوركاتماك) : تەربىيە بەرمەك . ◇**ئەدەب بويۇرماق** (ادب بويورماق) : جازا بەلگىلىمەك ، ئەدەپلىمەك .

ئەدەبگاھ (ادبكاه) ، ئە ـ پ . تەربىيە ئورنى ، مەكتەپ .

ئەدەد (عدد) ، ئە . سان ، ساناق ، ھېساب . ◇**ئەدەد كەسرەتى** (عدد كثرتى) : سان كۆپلۈكى . ◇**ئەدەددىن فۇزۇن** (عددين فزون) : ھېسابىنى ئېلىپ بولمايدىغان .

ئەدەس (عدس) ، ئە . ئاق ماش .

ئەدەم (عدم) ، ئە . يوق ، يوقلۇق . ◇**ئەدەم ئەيلەمەك** (عدم ايلاماك) : يوق قىلماق . ◇**ئەدەم بولماق** (عدم بولماق) : يوق بولماق . ◇**ئەدەم شامى** (عدم شامى) : يوقلۇق قارانغۇلۇقى .

ئەدەم خەيال (عدم خيال) ، ئە ـ پ . ھەدەم خىيال ، قۇرۇق خىيال ، تۇتۇرۇقسىز خىيال .

ئەدەمى تەئەييۇن (عدم تعين) ، ئە ـ پ . بىتايىنلىق ، قارارسىزلىق .

ئەدەمۋار (عدم وار) ، ئە ـ پ . يوقتەك .
ئەدەن (عدن) ، ئە . يەمەندىكى مەرۋايىتىنىك ئېسىللىقى بىلەن مەشھۇر بولغان بىر ئارالنىڭ نامى . ◇ **دۇررى ئەدەن** (در عدن) : ئەدەن مەرۋايىتى .
ئەدەۋات (ادوات) ، ئە . «ئەدات (ادات)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسۋابلار ، سايمانلار .
ئەدەد (عدد) ، ئە . سان ، ساناق ، ھېسابلاش ؛ ھېسابلاش ، ساناش .
ئەددۇ ھەد (عد و حد) ، ئە . سان ـ ساناق ؛ چەك ـ چېگرا .
ئەدل (عدل) ، ئە ـ پ . ئادالەت ، توغرىلىق ، ئىنساب .
ئەدلۇ داد (عدل و داد) ، ئە ـ پ . ئادالەت ۋە ئىنساب .
ئەدنا (ادنى ، ادنا) ، ئە . ئەڭ پەس ، ئەڭ تۆۋەن ، ئەرزىمەس . ◇ **ئەدنا مەقام** (ادنى مقام) : ئەڭ تۆۋەن ئورۇن .
ئەدھەم (ادھم) ، ئە . قارا ؛ قارا تورۇق ئات .
ئەدۇ (عدو) ، ئە . دۇشمەن ، ياۋ . ◇ **ئەدۇ خەيلى** (عدو خيلى) : دۇشمەن گۇرۇھى ، دۇشمەن كىشىلىرى .
ئەدۇ بەند (عدو بند) ، ئە ـ پ . دۇشمەننى ئەسىر ئالغۇچى .
ئەدۇۋەش (عدو وش) ، ئە ـ پ . دۇشمەنگە ئوخشاش ، دۇشمەن تەبىئەتلىك .
ئەدۋار I (ادوار) ، ئە . «دەۋر (دور)»نىڭ كۆپلۈكى : دەۋرلەر ، زامانلار ، ئەسىرلەر ؛ ئايلىنىشلار ، دائىرىلەر .
ئەدۋار II (ادوار) ، ئە . مۇزىكا ئىلمى ، كىلاسسىك مۇزىكىنىڭ كونا نوتا ئۇسۇللىرىدىن بىرى ، مۇزىكا نەزەريىسى .
ئەدۋىيە (ادويه) ، ئە . «دەۋائ (دواء)»نىڭ كۆپلۈكى : دورىلار ، دورا ـ دەرمان .
ئەدىب (اديب) ، ئە . تەربىيەچى ، مۇئەللىم ؛ ئەدەبىياتچى ، ئەدىب .
ئەدىدە (عديده) ، ئە . بىردىن ئارتۇق ، بىرقانچە ، بىرنەچچە .
ئەدىل (عديل) ، ئە ـ پ . تەڭ باراۋەر ، ئوخشاش باھادىكى ، تەڭ مىقدارداشكى ؛ ئوخشاش ، مەنداش ؛ ئادالەتلىك .
ئەدىم (عديم) ، ئە . يوق ، بولمىغان ، كۆرۈلمىگەن . ◇ **مىسلىك ئەدىم** (مثلينک عديم) : تەڭدىشىڭ يوق .
ئەدىمۇلمىسل (عديم المثل) ، ئە . تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .
ئەدىمۇل ئىستىتائەت (عديم الاستطاعت) ، ئە . قۇدرەتسىز ، كۈچسىز .
ئەدئىيە (ادعيه) ، ئە . دۇئا (دعاء)»نىڭ كۆپلۈكى : دۇئالار ، چاقىرىقلار ؛ تەلەپلەر .
ئەدیان (اديان) ، ئە . «دىن (دين)»نىڭ كۆپلۈكى : دىنلار .
ئەر (ار) ، پ . «ئەگەر»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
ئەئراب (اعراب) ، ئە . «ئەرەب (عرب)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەرەبلەر .

ئەرابە (عرابه) ، ئە . هارۋا .

ئەئرابىي (اعرابى) ، ئە . بەدەۋى (سەھرادا ياشىغۇچى) ئەرەبلەر .

ئەراجىق (اراجيق) ، ئە . «ئىرجاف (ارجاف)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆسەك سۆزلەر ، پىتنە ـ پاساتلار ، يالغان گەپلەر ؛ مىش ـ مىش گەپلەر .

ئەئراز (اعراض) ، ئە . «ئەرز (عرض)»نىڭ كۆپلۈكى : پەيدا بولۇشلار ، تۇغۇلۇشلار ، بارلىققا كېلىشلەر ؛ تاسادىپىيلىقلار ، تاسادىپىي ۋەقەلەر ؛ تاشقى بەلگىلەر ، شەكىللەر .

ئەرازى (اراضى) ، ئە . «ئەرز (ارض)»نىڭ كۆپلۈكى : يەرلەر ، زېمىنلار .

ئەرازىل (اراذل) ، ئە . «رەزىل (رذيل)»نىڭ كۆپلۈكى : پەسكەشلەر ، ناكەسلەر ، رەزىل كىشىلەر .

ئەرائىس (عرائس) ، ئە . «ئەرۇس (عروس)»نىڭ كۆپلۈكى : كېلىنلەر . كېلىنچەكلەر .

ئەر ئەر (عرعر) ، ئە . قارا ئارچا ، تاغ سەرۋىسى .

ئەرەب (عرب) ، ئە . ئەرەب خەلقى ، ئەرەب . ◇ **ئەرەب بەررى** (عرب برى) : ئەرەب مەملىكىتى ، ئەرەبىستان .

ئەرەبىي (عربى) ، ئە . ئەرەبچە ، ئەرەب خەلقىگە ياكى ئەرەب تىلىغا مەنسۇپ .

ئەرەبىيەت (عربيت) ، ئە . ئەرەب تىلى ۋە ئەدەبىياتى .

ئەرەبىييات (عربيات) ، ق . ئەرەبىيەت .

ئەرەبىيە (عربيه) ، ئە . ئەرەبچە ، ئەرەبنىڭ . ◇ **ئەرەبىيە ئولۇمى** (عربيه علومى) : ئەرەب تىلى گىراممماتىكىسى ، ئەدەبىيات قائىدىلىرى ، مەنتىق قاتارلىق ئىلىملار .

ئەئرەج (اعرج) ، ئە . ئاقساق ، توكۇر .

ئەرەز (عرض) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئەسلىدە يوق ، كېيىن پەيدا بولغانلىقى ؛ تاسادىپ ، تاسادىپىي ۋەقە .

ئەرەزىي (عرضى) ، ئە . تاسادىپىيلىق ؛ كېيىن پەيدا بولغان .

ئەرەس (ارس) ، ئە . ئەزەربەيجاندىكى بىر دەريانىڭ نامى .

ئەرەسات (عرصات) ، ئە . «ئەرسە (عرصه)»نىڭ كۆپلۈكى : هويلىلار ، قورۇلار ؛ مەيدانلار ، دالىلار ؛ غەۋغا ، قىيا ـ چىيا . ◇ **ئەرەسات قوپارماق** (عرصات قوپارماق) : غەۋغا كۆتۈرمەك ، توپىلاڭ قىلماق .

ئەرەستو (ارسطو) ، ئە . يۇنان پەيلاسوپى ئارىستوتىلنىڭ ئەرەبچە ئاتىلىشى .

ئەرەش (ارش) جەينەكتىن تارتىپ قول ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىق ، 50—60 سانتىمېتىر چامىسىدىكى ئۇزۇنلۇق ، گەز .

ئەرەفات (عرفات) ، ئە . مەككە شەھىرىنىڭ 19 كىلومېتىر شەرقىدىكى بىر تاغنىڭ نامى .

ئەرەفە (عرفه) ، ئە . قۇربان هېيت بولىدىغان كۈننىڭ ئالدىدىكى كۈن ، قەمەرىيە يىلى هېسابىدا ئون ئىككىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى .

ئەرەق (عرق) ، ئە . تەر ؛ ھاراق ؛ جەۋھەر .
ئەرەق رىز (عرق ريز) ، ئە ـ پ . تەر تۆكۈچى .
ئەرەقناك (عرقناك) ، ئە ـ پ . تەرلىك ، تەرلىگەن .
ئەرباب (ارباب) ، ئە . «رەبب (رب)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىگىلەر ، ساھىبلار ، بىر ئىشقا ماھىر كىشىلەر ، ئەمەلدارلار . ◇ **ئەرۋاز ئەربابى** (عروض ارباب) : شېئىرىيەتتىكى ئاروز ۋەزنى ئالىملىرى ، ئاروز ئۇستىلىرى .
ئەربابى بىنىش (ارباب بينش) ، ئە ـ پ . ئوچۇق كۆرگۈچىلەر ، بىر ئىشنىڭ تېگى ـ تەكتىنى كۆرەلەيدىغانلار ؛ ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر .
ئەربابى مەئانى (ارباب معانى) ، ئە ـ پ . ئىدراكلىق كىشىلەر ، ئالىملار .
ئەربابى ۋەزايىف (ارباب وظايف) ، ئە ـ پ . ۋەزىپە ئىگىلىرى ، دۆلەت خىزمىتىدىكى شەخسلەر ، مائاشلىقلار .
ئەرباغ (ارباغ) سېھىر ، ئالدام ، كۆز بويىاش ، ئۆزىگە رام قىلىش .
ئەربەدە (عربده) ، ئە . شاۋقۇن ـ سۈرەن ، توپىلاڭ ، ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ ؛ بەتمەستلىك ؛ بىمەنە ۋالاقلاش ؛ يامان قىلىق ؛ غەزەپ .
ئەربەدەجو (عربده‌جو) ، ئە ـ پ . غەۋغا قوزغىغۇچى ، توپىلاڭچى .
ئەربەئىن (اربعين) ، ئە . قىرىق .
ئەرجمەند (ارجمند) ، پ . ق . ئەرجۈمەند
ئەرجۈمەند (ارجمند) ، پ . ئەزىز ، ئىززەتلىك ، قەدىرلىك ، قىممەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، شەرەپلىك ؛ دانىشمەن ، ئەقىللىق . ◇ **ئۆزىنى ئەرجۈمەند تۇتماق** (اوزينى ارجمند توتماق) : ئۆزىنى يۇقىرى تۇتماق . ◇ **ئەرجۈمەند بولماق** (ارجمند بولماق) : قەدىرلىك بولماق . ◇ **ئەرجۈمەند ئەتمەك** (ارجمند ايتماک) : ئەزىزلىمەك ؛ لايىق كۆرمەك .
ئەرچى (ارچه) «ئەگەرچى» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى .
ئەردەۋان (اردوان) ، پ . قەدىمىي ئىراندىكى بىر ئەپسانىۋى پادىشاھنىڭ نامى ؛ قەدىمىي ئىراندىكى بىر ۋىلايەت نامى .
ئەردەۋىل (اردويل) ئاقسۇ شەھىرىنىڭ قەدىمىي نامى .
ئەرز I (ارض) ، ئە . يەر ، زېمىن . ◇ ~ **سەتھى** (~ سطحى) : يەر يۈزى . ◇ ~ **جىرمى** (~ جرمى) : يەر شارى . ◇ **كۆررەئى** ~ (كره ~) : يەر شارى .
ئەرز II (عرض) ، ئە . سۆزلەش ، دېيىش ؛ ئوتتۇرىغا قويۇش ؛ كۆرسىتىش ؛ تەقدىم ؛ تەلەپ ، ئىلتىماس ؛ زارلىنىش ، يالۋۇرۇش . ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) ، ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماک) ، ◇ ~ **ئەتمەك** (~ ايتماک) ، ◇ ~ **غە يەتكۈرمەك** (~ غه ييتكورماک) : ئەرز قىلماق ، سۆزلىمەك ، مەلۇم قىلماق ، ئوتتۇرىغا قويماق ؛ پىكىر بايان قىلماق ، تەلەپ قىلماق .

ئەرز Ⅲ (عرض) ، ئە . ئەن ، كەڭلىك ؛ پاراللېل .
ئەرزى تەزەللۇم (عرض تظلم) ، ئە ـ پ . زۇلۇمدىن شىكايەت قىلىش .
ئەرزى جەمال (عرض جمال) ، ئە ـ پ . جىلۋە قىلماق .
ئەرزى رۇخسار (عرض رخسار) ، ئە . يۈز كۆرسىتىش ، يۈز ئېچىش .
ئەرزى كۇتۇب (ارض كتب) ، ئە ـ پ . كىتابلار دۇنياسى .
ئەرزى نىياز (عرض نياز) ، ئە ـ پ . سالام ، دۇئا .
ئەرزى ۋەسىئ (ارض وسيع) ، ئە ـ پ . كەڭ يەر ، دۇنيا .
ئەرزاق (ارزاق) ، ئە . «رىزق (رزق)»نىڭ كۆپلۈكى : رىزىقلار ، ئوزۇقلۇقلار .
ئەرزال (ارذال) ، ئە . «رەزىل (رذيل)»نىڭ كۆپلۈكى : پەسكەشلەر ، رەزىللەر . ◇～ **تەمەللۇقى** (～تملقى) : پەسكەشلەر خۇشامىتى .
ئەرزالۇ ئەشراف (ارذال و اشراف) ، ئە . يۇقىرى ـ تۆۋەن تەبىقىلەر ، رەزىللەر ۋە ئېسىللەر .
ئەرزالى دورد ئاشام (ارذال درد آشام) ، ئە ـ پ . مەي دۇغىنى ئىچىدىغانلار .
ئەرزان (ارزان) ، پ . ئەرزان ، تۆۋەن باھالىق .
ئەرزانلىق (ارزانليق) ئەرزانچىلىق ، مولچىلىق .
ئەرزانىي (ارزانى) ، پ . بېرىش ، بېغىشلاش ؛ لايىق كۆرۈش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ ◇ **ئەتمەك** (～ايتماك) : بەرمەك ، بېغىشلىماق ؛ لايىق كۆرمەك .
ئەرزە داشت (عرضه داشت) ، ئە ـ پ . بايان ، بايانات ؛ ئىلتىماس ، تەلەپ ، ئەرزھال .
ئەرزەن (عرضاً) ، ئە . كەڭلىك جەھەتتە . كەڭلىكتە . ◇ **تۇلەن ۋە**～ (طولاً و ～) : ئۇزۇنلۇقتا ھەم كەڭلىكتە .
ئەرزەندە (ارزنده) ، پ . ئەرزىيدىغان ، لايىق .
ئەرزھال (عرض حال) ، ئە . ئىلتىماسنامە ، شىكايەتنامە ؛ ئەرز .
ئەرسە (عرصه) ، ئە . ھويلا ، سەينا ، مەيدان ، كەڭ يەر ؛ شاھمات تاختىسى .
ئەرسەئى ئافاق (عرصه آفاق) ، ئە ـ پ . پەلەك ، كۆك ، ئاسمان .
ئەرسەئى خاك (عرصه خاك) ، ئە ـ پ . ك . دۇنيا ، يەر يۈزى .
ئەرش (عرش) ، ئە . ئاسماننىڭ ئەڭ يۇقىرىسى ؛ ك . تەخت ؛ ئەڭ يۇقىرى جاي . ◇～ **جەناب** (～جناب) : ئەڭ يۇقىرى مەرتىۋە .
ئەرشەد (ارشد) ، ئە . ئەڭ ئەقىللىق ، توغرا يولدا قەتئىي ماڭغان ، توغرا مەيداندا تەۋرەنمەي تۇرغان .
ئەرشسا (عرش سا) ، ئە ـ پ . ئەڭ يۇكسەك ، ئەرشكە يەتكەن .
ئەرشى ئەئزەم (عرش اعظم) ، ئە . ئەڭ يۇكسەك ئەرش . ◇～ **ئەلى** (～ايلى) : ك . پەرىشتىلەر .
ئەرشى ئەئلا (عرش اعلى) ، ئە . ئەڭ يۇقىرى ئەرش ، ئاسماننىڭ ئەڭ يۇقىرىسى .

ئەرشى فەرسا (عرش فرسا) ، ئە ـ پ . ئەڭ يۇكسەك ئەرش ؛ ئەڭ يۇكسەك دەرىجىگە يەتكەنلىكىگە قىلىنغان ياپتا سۆز .

ئەرشى مۇئەللا (عرش معلا) ، ئە ـ پ . ق . ئەڭ يۇكسەك ئەرش ، ئەرشى ئەلا .

ئەرغەدەماق (ارغاداماق) ق . ئارغاداماق .

ئەرغەدال (ارغدال) ئېدىر ، ئېدىرلىق ؛ جىلغا ؛ چەت ـ خىلۋەت يەرلەر ؛ پاناھ جاي .

ئەرغەنون (ارغنون) بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى .

ئەرغەۋان (ارغوان) ، پ . باھاردا چېچەكلەيدىغان بىر خىل زىننەت دەرىخى ، چېچىكى كۆپىنچە قىزىل بولىدۇ ، سىرىق بولىدىغانلىرىمۇ بار .

ئەرغەۋان خەد (ارغوان خد) ، پ ـ ئە . ك . قىزىل يۈز .

ئەرغەۋانرىز (ارغوان ريز) ، پ . قانلىق ياش تۆككۈچى ؛ قاتتىق يىغلىغۇچى .

ئەرغەۋان گۈن (ارغوان كون) ، پ . ك . قىزىل .

ئەرغەۋانىي (ارغوانى) ، پ . قىزىل ، قىزىل رەڭلىك ، توق قىزىل . ◇～**تون** (～تون) : قىزىل تون .

ئەرغۇشتەك (ارغوشتک) ئۇسسۇل ئويىنىغاندا قولدىن چىقارغان قارسىلداق ؛ ئۇسسۇل ، ئويۇن .

ئەرغۇۋان (ارغوان) ق . ئەرغەۋان .

ئەرفەئ (ارفع) ، ئە . ئەڭ يۇقىرى ، ئەڭ يۇكسەك .

ئەرفەئى دەرەجات (ارفع درجات) ، ئە . ئەڭ يۇقىرى دەرىجە .

ئەرقام (ارقام) ، ئە . «رەقەم (رقم)»نىڭ كۆپلۈكى : رەقەملەر ، سانلار ؛ يېزىقلار .

ئەرقەم (ارقم) ، ئە . ئالا ـ چىپار يىلان ، خالدار يىلان ؛ ئالا ـ چىپار .

ئەرك I (ارك) ئىچكى قەلئە ، پادىشاھنىڭ شەھەر ئىچىدىكى قورغىنى ؛ ئوردا .

ئەرك II (ارك) كۈچ ، قۇدرەتلىك ؛ ئەركىنلىك .

ئەركان (ارکان) ، ئە . «رۇكىن (ركن)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، كاتتىلار ؛ تايانچلار ، تۈۋرۈكلەر .

ئەركانى دەۋلەت (ارکان دولة) ، ئە ـ پ . دۆلەت ئەرباپلىرى ، دۆلەت تايانچلىرى .

ئەركەچ (ارکاچ) سەركە ، تىكە .

ئەركەش (ارکاش) ئۆركەش ، دولقۇن ، مەۋج .

ئەركۈنچەك (ارکونجاك) ئاسما بۆشۈك .

ئەركىنە (ارکىنە) تاغ بېلى ، تاغ ئېتىكى .

ئەرلات (ارلات) تۈركىي ئۇرۇقلاردىن بىرىنىڭ نامى .

ئەرم (ارم) قەدىمىي رىۋايەتتىكى مەشھۇر بىر باغنىڭ ئىسمى ؛ قۇملۇقتىكى يول كۆرسەتكۈچ بەلگە تاش .

ئەرمەك I (ارمك) سۆھبەت ، دىيالوگ .
ئەرمەك II (ارمك) يۇك توقۇلما .
ئەرمەكلەشمەك (ارمكلاشماك) سۆزلەشمەك ، پاراڭلاشماق .
ئەرمەكلەمەك (ارمكلاماك) ھېكايە ئېيتماق ، سۆزلىمەك .
ئەرمەنۋار (ارمن وار) ، پ . ئەرمەنچە .
ئەرمەنىي ساز (ارمنى ساز) ، پ . ئەرمەندە ئىشلەنگەن ؛ ئەرمەنچە . ◇**شەرابى**～ (شراب～) : ئەرمەن شارابى ، ئەرمەندە ئىشلەنگەن شاراب .
ئەرنەب (ارنب) ، ئە . توشقان .
ئەرھەم (ارحم) ، ئە . ئەڭ رەھىملىك ؛ ئىنتايىن مەرھەمەتلىك .
ئەرۇز (عروض) ، ئە . ئاروز ۋەزنى ، ئاروز ۋەزنى قائىدىسى .
ئەرۇس (عروس) ، ئە . كېلىن ، كېلىنچەك ؛ يېڭى تويى بولغان قىز .
ئەرۇسانە (عروسانه) ، ئە ـ پ . كېلىنلەرچە .
ئەرۇسەك (عروسك) ، ئە ـ پ . قورچاق ، ئويۇنچۇق ، قونچاق .
ئەرۋاھ (ارواح) ، ئە . «روھ (روح)»نىڭ كۆپلۈكى : روھلار ، ئەرۋاھلار .
ئەرۇسى دەھر (عروس دھر) ، ئە ـ پ . ئالەم .
ئەرۇسى چەرخ (عروس چرخ) ، ئە ـ پ . پەلەك .
ئەرۇسى گەردۇن (عروس كردون) ، ئە ـ پ . پەلەك .
ئەرىتمەك (اريتماك) ئېرىتماق ، سۇرتمەك ؛ تازىلىماق ؛ كۆتۈرمەك .
ئەرىز (عريض) ، ئە . كەڭ . ◇～**ۋە ئەمىق** (～ و عميق) : كەڭ ۋە چوڭقۇر .
ئەرىزە (عريضه) ، ئە . تەلەپنامە .
ئەرىغ I (اريغ) ئېرىق .
ئەرىغ II (اريغ) پاكىز ، ساپ ، تازا ، تىنىق . ◇～**نىيىەت** (～نيت) : پاك نىيەت ، ياخشى نىيەت ، خالىس نىيەت .
ئەرىغلىغ I (اريغ ليغ) ئېرىقتىكى ، ئېرىقتا ئاقىدىغان .
ئەرىغلىغ II (اريغ ليغ) پاكىزلىق ، پاكلىق ، تىنىقلىق .
ئەرىغسىز (اريغ سيز) پاسكىنا ، ناپاك .
ئەرىق (اريق) ق . ئەرىغ I .
ئەركىلەمەك (اركلامك) كولدۇرلاتماق ، ئەخمەق قىلماق ، مەسخىرە قىلماق ، مازاق قىلماق .
ئەرىك (اركنك) يېرىك .
ئەرىڭلەمەك (اركلاماك) يېرىڭلىماق .
ئەرىلمەك (اريلماك) تازىلانماق ، پاكىزلانماق ؛ ئايرىلماق ، قۇتۇلماق .
ئەرىمەك (اريماك) پاكىزلانماق ، تازىلانماق ، پاك بولماق .

ئەرمن I (ارين) كالپۇك ، لەۋ .

ئەرمن II (عرين) ، ئە . ئورمان ، توقاي ، جاڭگال . ◇**شىرى**～ (شير～) : جاڭگال ئارسلانى ، ئورمان شىرى .

ئەز (از) ، پ . ئۇيغۇرچىدىكى چىقىش كېلىش قوشۇمچىسى «دىن// تىن» رولىدىكى سۆز . ◇～**رويى لۇتف** (～روى لطف) : ياخشىلىق يۈزىسىدىن . ◇～**تەھى دىل** (～تەدل) : ئەستايىدىل ، چىن كۆڭۈلدىن .

ئەئزائ (اعضاء) ، ئە . «ئوزۇ (عضو)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەزالار .

ئەزاب (عذاب) ، ئە . ئەلەم ، ئاغرىق ، ئازاب .

ئەزازىل (عزازل) ، ئە . شەيتاننىڭ ئەسلىي ئىسمى .

ئەزائىم (عزائم) ، ئە . «ئەزىمە (عزيمه)»نىڭ كۆپلۈكى : دۇئالار ؛ قارغىشلار ؛ ئەپسۇنلار .

ئەزايىم (عزايم) ق . ئەزائىم .

ئەزب (عزب) ، ئە . بويتاق ، ئۆيلەنمىگەن كىشى .

ئەزەل (ازل) ، ئە . باشلىنىشى مەلۇم بولمىغان ئۆتكەن زامان ، ئەزەل ؛ باش ـ ئاخىرى يوق زامان .

ئەزەلىي (ازلى) ، ئە . ئەزەلدىن بولغان ، باشلىنىشى مەلۇم بولمىغان ؛ باش ـ ئاخىرى بولمىغان ؛ مەڭگۈلۈك .

ئەئزەم (اعظم) ، ئە . ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ بۈيۈك ، ئەڭ يوكسەك . ◇～**سەۋاد** (～سواد) : ك . كاتتا شەھەر ؛ يىراقتىن چوقچىيىپ كۆرۈنۈپ تۇرغان جاي ؛ ئاممە ، كۆپچىلىك . ◇ **نەيىرى**～ (نير～) : ك . قۇياش (ئەينەن : ئەڭ زور يورۇتقۇچى) .

ئەزەمەت (عظمت) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، ئۇلۇغۋارلىق ، ھەيۋەت ، شەۋكەت ، غۇرۇر .

ئەزبەر (ازبر) ، پ . ياد ئېلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يادلىماق . ～**ئوقۇماق** (～اوقوماق) : يادقا ئوقۇماق .

ئەزبەس (ازبس) ، پ . چۈنكى ، شۇنىڭ ئۈچۈن ، شۇڭلاشقا .

ئەزبەسكى (ازبس كه) ، پ . ق . ئەزبەس .

ئەزداد (اضداد) ، ئە . «زىدد (ضد)»نىڭ كۆپلۈكى ؛ زىتلىقلار ، مۇخالىپلار ، قارىمۇقارشىلار ؛ رەقىبلەر .

ئەزراۋ (عذراء) ، ئە . پاك قىز ، ئىپپەتلىك قىز ؛ مەھبۇبە ؛ ۋامۇقىنىڭ مەشۇقى .

ئەزرائىل (عزرائيل) ، ئە . جان ئالغۇچى پەرىشتە .

ئەزرەق (ازرق) ، ئە . كۆك رەڭ ، يېشىل ؛ ك . ئاسمان . ◇**سىپەھرى**～ (سپهر～) : كۆك ئاسمان .

ئەززە ۋە جەلل (عز و جل) ، پ . ئەزىز ۋە ئۇلۇغ ، شەرەپلىك (ئاللاھنىڭ سۈپىتى) .

ئەزفەر (اذفر) ، ئە . ئۆتكۈر ھىدلىق ، كۈچلۈك پۇراقلىق ؛ تازا ، پاك .

ئەزكيا (اذكيا) ، ئە . «زەكىي (ذكى) »نىڭ كۆپلۈكى : زېرەكلەر ، زەكىيلەر ، دانالار .
ئەزل (عزل) ، ئە . بوشىتىش ، مەنسەپتىن چۈشۈرۈش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : بوشاتماق ، مەنسەپتىن چۈشۈرمەك .
ئەزلۈفەۋت (عزل و فوت) ، ئە . چەتلىتىش ۋە ئۆلتۈرۈش ، ئەمىلىنمۇ ، جېنىنمۇ ئېلىش .
ئەزم Ⅱ (عزم) ، ئە . نىيەتلىنىش ، ئىنتىلىش ؛ يۈرۈش ، مېڭىش ، جۈنەش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بىرەر ئىشقا نىيەتلەنمەك ، تۇتۇش قىلماق ؛ ماڭماق ، جۈنمەك .
ئەزمى ۋەتەن (عزم وطن) ، ئە ـ پ . ۋەتەنگە قايتىش .
ئەزمى راھ (عزم راه) ، ئە ـ پ . يولغا چىقىش .
ئەزمى سەما (عزم سما) ، ئە ـ پ . ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈش .
ئەزمى سەيد (عزم صيد) ، ئە ـ پ . ئوۋغا چىقىش .
ئەزمى تەسبىھۇ مۇسەللا قىلماق (عزم تسبيح و مصلا قيلماق) تەسۋى بىلەن جەينامازغا ئىنتىلمەك .
ئەزم Ⅱ (عظم) ، ئە . سۆڭەك .
ئەزمى رەمىم (عظم رميم) ، ئە ـ پ . چىرىگەن سۆڭەك .
ئەزمىنە (ازمنه) ، ئە . «زەمان (زمان) »نىڭ كۆپلۈكى : زامانلار ، ئەسىرلەر .
ئەزھا (اضحى) ، ئە . قۇربانلىق ؛ قۇربان . ◇**ئەيدى**～ (عيد～) : قۇربان ھېيت .
ئەزھار (ازهار) ، ئە . «زەھر (زهر) »نىڭ كۆپلۈكى : چېچەكلەر ، گۈللەر .
ئەزھان (اذهان) ، ئە . «زېھىن (ذهن) »نىڭ كۆپلۈكى : زېھىنلەر ، پەم ـ پاراسەتلەر .
ئەزھەر (اظهر) ، ئە . ئەڭ ئوچۇق ، ئىنتايىن روشەن ، ئەڭ پارلاق .
ئەزۋاج (ازواج) ، ئە . «زەۋج (زوج) »نىڭ كۆپلۈكى : جۈپلەر ، ئەر ـ خوتۇنلار .
ئەزۋاق (اذواق) ، ئە . «زەۋق (ذوق) »نىڭ كۆپلۈكى : زوقلار ، سۆيۈنۈشلەر .
ئەزۋبەت (عذوبت) ، ئە . شىرىنلىك ، تاتلىقلىق .
ئەزىتماق (ازيتماق) ق . ئازىتماق .
ئەزىز (عزيز) ، ئە . ئەزىز ، قەدىرلىك ، قىممەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، سۆيۈملۈك ؛ شەرەپلىك ، ئالىيجاناب ؛ ئۇلۇغ ، يۈكسەك ، نادىر ، كۈچلۈك .
ئەزىقماق (ازيقماق) ق . ئازىقماق .
ئەزىم (عظيم) ، ئە . ئۇلۇغ ، بۈيۈك ، زور ، كاتتا . ◇～**مەئبەد** (معبد) : كاتتا ئىبادەتخانا .
ئەزىمەت (عزيمت) ، ئە . يولغا چىقىش ، قوزغىلىش ، مېڭىش ، كېتىش ؛ نىيەت قىلىش ، ئىرادە باغلاش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كەتمەك ، ماڭماق ، قوزغالماق ، يۈرمەك ، جۈنمەك ؛ نىيەت باغلىماق .
ئەزىمۇششان (عظيم الشان) ، ئە . يۇقىرى مەرتىۋىلىك ، يۇقىرى دەرىجىلىك .

ئەزىمۇل جۇسسە (عظيم الجثه) ، ئە . غايەت زور گەۋدىلىك ، قامەتلىك ، زور تېپتىكى .
ئەزىيىيات (اذيات) ، ئە . «ئەزىيىەت (اذيت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئازارلار ، ئازاب ـ ئوقۇبەتلەر .
ئەژدەر (اژدر) ، پ . ئەجدىها .
ئەژدەر ئاسا (اژدر آسا) ، پ . ئەجدىهاغا ئوخشاش .
ئەژدەھا كۆش (اژدها كش) ، پ . ئەجدىها ئۆلتۈرگۈچى ؛ ك . قورقماس ، باتۇر .
ئەسا (عصا) ، ئە . ھاسا ، تاياق .
ئەسايى كەلىم (عصا كليم) ، ئە ـ پ . مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ھاسىسى .
ئەساپقۇر (اساپقۇر) قوينىڭ دولا سۆڭىكى .
ئەساتىر (اساطير) ، ئە . «ئۇستۇرە (اسطوره)»نىڭ كۆپلۈكى : رىۋايەتلەر ، چۆچەكلەر ، ئەپسانىلەر .
ئەئسار (اعصار) ، ئە . «ئەسر (عصر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسىرلەر ، زامانلار .
ئەسارەت (اسارت) ، ئە . ئەسىرلىك ، تۇتقۇنلۇق ، قۇللۇق ، ئاسارەت .
ئەساس I (اثاث) ، ئە . ئۆي جابدۇقلىرى ، مۇلۈك .
ئەساس II (اساس) ، ئە . ئاساس ، تۈپ ، نېگىز ؛ قائىدە ، تەرتىپ .
ئەساسى مىھمان (اساسى مهمان) ، ئە ـ پ . مېھماندارچىلىق قائىدىلىرى ۋە لازىملىقلىرى .
ئەساسىي (اساسي) ، ئە . تۈپكى ، يىلتىزدىكى ، ئاساسىي .
ئەساغىر (اصاغر) ، ئە . «ئەسغەر (اصغر)»نىڭ كۆپلۈكى : كىچىكلەر ، گۆدەكلەر .
ئەسەفا (اسفا) ، ئە . ھەي ئېسىت ! ◇ **يا ئەسەفا** (يا اسفا) : ھەي ، ئېسىت !
ئەسافىل (اسافل) ، ئە . «ئەسفەل (اسفل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ تۆۋەنلەر ، ئەڭ پەسلەر ، ئەڭ تۆۋەن تەبىقىگە مەنسۇپ كىشىلەر .
ئەساكىر (عساكر) ، ئە . «ئەسكەر (عسكر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەسكەرلەر ، قوشۇن ، لەشكەر .
ئەساكىرى مەنسۇرە (عساكر منصوره) ، ئە ـ پ . يارەمچى قوشۇن ؛ غالىب قوشۇن .
ئەساكەش (عصاكش) ، ئە ـ پ . ھاسىغا تايانغۇچى ، ھاسىلىق ؛ تاياق بىلەن يېتىلىگۈچى .
ئەسامى (اسامى) ، ئە . «ئىسىم (اسم)»نىڭ كۆپلۈكى بولغان (أسماء)نىڭ كۆپلۈكى : ئىسىملار ، ناملار .
ئەسالەت (اصالت) ، ئە . ئېسىللىك ، ئېسىلزادىلىك ، ئالىيجانابلىق .
ئەسەب (عصب) ، ئە . نېرۋا ، نېرۋا تومۇرى ؛ پەي ، سىڭىر .
ئەسئەب (اصعب) ، ئە . ئەڭ قىيىن ، ئىنتايىن قىيىن ، ئەڭ مۇشكۈل .
ئەسەبىي (عصبى) ، ئە . نېرۋا خاراكتېرلىك ، نېرۋىغا مۇناسىۋەتلىك .
ئەسەد (اسد) ، ئە . ئارسلان ، شىر ؛ كونا ئاستىرونومىيە چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماننىڭ بەشىنچى بۇرچى (بۇ بۇرچ شىر شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغان) ۋە كونا شەمسىيە كالېندارى

بويىچە 5 ـ ئاينىڭ نامى .

ئەسئەد (اسعد) ، ئە . ئەڭ بەختلىك ، ئىنتايىن بەختىيار .

ئەسەد كىردار (اسد كردار) ، ئە ـ پ . شىرەك ، ئارسلاندەك .

ئەسەدۇللاھ (اسد الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ شىرى (ئىسلام تارىخىدىكى تۆتىنچى خەلىپە ئەلىگە بېرىلگەن لەقەب) .

ئەسەر (اثر) ، ئە . ئىز ، نىشان ، بەلگە ، ئالامەت ؛ تەسىر . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تەسىر قىلماق .

ئەسەرلىق (اثرليق) تەسىرلىك .

ئەسەس (عسس) ، ئە . تۈن قاراۋۇلى ، كېچە ساقچىسى ، جىسەكچى .

ئەسەف (اسف) ، ئە . ئۆكۈنۈش ، ئەپسۇسلىنىش ، ئېچىنىش .

ئەسەل (عسل) ، ئە . بال ، ھەسەل .

ئەسەم (اصم) ، ئە . گاس ، ساغرو ، پاڭ .

ئەسەن (اسن) ، ئە . ياشانغان ، يېشى ئەڭ چوڭ ، قېرى .

ئەسەھ (اصح) ، ئە . ئەڭ توغرا ، توپتوغرا ، ئەڭ دۇرۇس .◇～**كەلىمە** (～كلمه) : ئەڭ توغرا سۆز .

ئەسەب (اسب) ، پ . ئات .

ئەسباب (اسباب) ، ئە . «سەبەب (سبب)»نىڭ كۆپلۈكى : سەۋەبلەر ، باھانىلەر ؛ ئەسۋابلار ، قورال ـ جابدۇقلار ، سايمانلار . ◇**مەئاش ئەسبابى** (معاش اسبابى) : تىرىكچىلىك ۋاسىتىلىرى ، روزغار ئەسۋابلىرى .

ئەسبابى رەزم (اسباب رزم) ، ئە ـ پ . ئۇرۇش ئەسۋابلىرى .

ئەسبات (اسباط) ، ئە . «سىبت (سبط)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەۋلادلار ، نەسىللەر ، نەۋرىلەر .

ئەسباق (اسباق) ، ئە . «سەبەق (سبق)»نىڭ كۆپلۈكى : ساۋاقلار ، دەرسلەر ، تەجرىبىلەر .

ئەستار (استار) ، ئە . «ستر (ستر)»نىڭ كۆپلۈكى : پەردىلەر ، چۈمبەتلەر ، يوپۇقلار .

ئەسر I (عصر) ، ئە . زامان ، دەۋر ، ئەسىر ، ئىرا .

ئەسر II (عصر) ، ئە . چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچ بىلەن بەشنىڭ ئارىلىقىدىكى ۋاقىت .◇～**قىيامى** (～قيامى) : ئەسىر نامىزىغا تۇرۇش .

ئەسرار (اسرار) ، ئە . «سىرر (سر)»نىڭ كۆپلۈكى : سىرلار . ◇**كاشىفى**～ (كاشفى～) : سىرلارنى ئاچقۇچى ، كەشىپ قىلغۇچى ، ئىجادكار . ◇**ساھىب**～ (صاحب) : سىرداش .

ئەسرەڭ (اسرع) ، ئە . ئەڭ تېز ، ئەڭ چاپسان .

ئەسرۇ (اسرو) كۆپ ، ئىنتايىن كۆپ ، تۈگىمەس ، تالاي ؛ ئىنتايىن .

ئەسرۇك (اسروك) مەست ، كەيىپ .

ئەسرۇككىنە (ايسروككنه) مەست .

ئەسرۈمەك (ەسروماك) هایاجانلانماق ، شاشماق ، غەلۋە قىلماق ، مەستلىك قىلماق .
ئەسرۇ مۇغلەق (اسرو مغلق) بەك خۇنۇك ، تۇتۇق .
ئەسسار (عصار) ، ئە . جۇۋازكەش ، ياغچى . ◇～**ئۈيى** (～اويى) : جۇۋاز كالىسى .
ئەسغەر (اصغر) ، ئە . ئەڭ كىچىك . ◇**نەھسى**～ (نحس～) : مىررىخ (مارس) يۇلتۇزى .
ئەسفار I (اسفار) ، ئە . «سىفر (سفر)»نىڭ كۆپلۈكى : كىلاسسىك كىتابلار ، توپلاملار ، خەت ـ چەكلەر .
ئەسفار II (اصفار) ، ئە . «سىفر (صفر)»نىڭ كۆپلۈكى : نۆللەر .
ئەسفارى سەماۋي (اسفار سماوى) ، ئە ـ پ . ئاسماندىن نازىل بولغان كىتابلار .
ئەسفەر (اصفر) ، ئە . سېرىق ، ساپسېرىق . ◇～**ئەفشان** (～افشان) : سېرىقلىق چاچقۇچى ، سارغايتقۇچى . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : سارغايتماق .
ئەسفەر ۋەش (اصفر وش) ، ئە ـ پ . ساغۇچ تۈسلۈك ، ساغۇچ رەڭلىك .
ئەسفەل (اسفل) ، ئە . ئەڭ تۆۋەن ، ئاياق . ◇**جانىبى**～ (جانب～) : تۆۋەن تەرەپ .
ئەسفەلنىشىن (اسفل نشين) ، ئەپ ـ پ . ئەڭ تۆۋەندە تۇرغۇچى ، خار ـ زار ، خور .
ئەسقال (اثقال) ، ئە . «سىقل (ثقل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئېغىرلىقلار ، يۈكلەر .
ئەسل (اصل) ، ئە . تۈپ ، نېگىز ، تومۇر .
ئەسلاف (اسلاف) ، ئە . «سەلەف (سلف)»نىڭ كۆپلۈكى : ئالدىنقىلار ، ئۆتكەن ئادەملەر ، ئاتا ـ بوۋىلار .
ئەسلەن (اصلاً) ، ئە . تۈپتىن ، نېگىزدىن ، تومۇردىن .
ئەسلەھە (اسلحه) ، ئە . «سىلاھ (سلاح)»نىڭ كۆپلۈكى : قوراللار ، ئۇرۇش قوراللىرى .
ئەسما (اسماء) ، ئە . «ئىسىم (اسم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىسىملار ، نامىلار ، ئاتىلار .
ئەسمار (اثمار) ، ئە . «سەمەر (ثمر)»نىڭ كۆپلۈكى : مېۋىلەر ، نەتىجىلەر ، ئۈنۈملەر ؛ پايدىلار : مەھسۇلاتلار .
ئەسمەر (اسمر) ، ئە . قوڭۇر رەڭلىك ، بۇغداي ئۆڭلۈك .
ئەسمەك (اسمك) (شامال) چىقماق ؛ سورۇماق ، سورۇپ تازىلىماق .
ئەسنا (اثناء) ، ئە . پەيت ، مۇرىت ، چاغ ؛ مۇئەييەن ئىككى ۋاقىت ئارىلىقىدىكى چاغ .
ئەسناف (اصناف) ، ئە . «سىنىف (صنف)»نىڭ كۆپلۈكى : سىنىپلار ، تەبىقىلەر ؛ تۈرلەر ، خىللار .
ئەسنام (اصنام) ، ئە . «سەنەم (صنم)»نىڭ كۆپلۈكى : بۇتلار . ك . دىلبەرلەر .
ئەسھاب (اصحاب) ، ئە . «ساھىب (صاحب)»نىڭ كۆپلۈكى : دوستلار ، ئۇلپەتلەر ، سۆھبەتداشلار ؛ ئىگىلەر ، خوجايىنلار ؛ ساھابىلار .◇～**ۋل كەھف** (～اصحاب الكهف) : غار ساھابىلىرى .
ئەسھابى جاۋىدانىي (اصحاب جاودانى) ، ئە ـ پ . دائىمىي سۆھبەتداشلار ، مەڭگۈلۈك

دوستلار .

ئەسھابى رىسالەت ئايىن (اصحاب رسالت آيين) ، ئە ـ پ . پەيغەمبەر سۆھبەتداشلىرى .

ئەسھابى كەھف (اصحاب كهف) ، ئە ـ پ . غاردا بىللە بولغانلار ، غار ساھابىلىرى (رىۋايەتتە ئېيتىلىشچە ، ئۇلار رۇم شاھى دەقيانۇسنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قېچىپ ، بىر غارغا كىرىپ پاناھلانغانىكەن .)

ئەسھەل (اسهل) ، ئە . ئەڭ ئاسان ، بەك ئاسان . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاسانلاشتۇرماق .

ئەسۋاب (اثواب) ، ئە . «سەۋب (ثوب)»نىڭ كۆپلۈكى : كىيىم ـ كېچەكلەر ، ئۇستىباشلار .

ئەسۋات (اصوات) ، ئە . «سەۋت (صوت)»نىڭ كۆپلۈكى : تاۋۇشلار ، ئاۋازلار .

ئەسۋەد (اسود) ، ئە . قارا ، قاپقارا ، قارا رەڭلىك .

ئەسىر I (اسير) ، ئە . باشقىلارنىڭ قولىغا چۈشكەن ، تۇتقۇن ، ئەسىر . ◇～**دامى ئىشىق** (～دام عشق) : ئىشىق توزىقىغا چۈشكەن .

ئەسىر II (عسير) ، ئە . مۇشكۈل ، تەس ، مۇشەققەتلىك ، قىيىن .

ئەسىر III (اثير) ، ئە . يۇكسەك ، ئېگىز ، ئالىي . ◇**سپەھرى**～ (سپهر～) : ئەڭ ئېگىز ئاسمان . ◇**چەرخى**～ (چرخ～) : ئېگىز كۆك .

ئەسىرى مىھەن (اسير محن) ، ئە ـ پ . ئاپەتكە دۇچار بولغان ، مۇشەققەتكە دۇچار بولغان .

ئەسىرانە (اسيرانه) ، ئە ـ پ . تۇتقۇندەك ، ئەسىرگە ئوخشاش .

ئەسىغ (اسيغ) پايدا ، بەھر ، نەپ .

ئەش (اش) ھەمراھ ، جۈپت ، جۈرە .

ئەشئار (اشعار) ، ئە . «شېئىر (شعر)»نىڭ كۆپلۈكى : شېئىرلار ، شېئىرىيەت .

ئەشەدد (اشد) ، ئە . ئەڭ شىددەتلىك ؛ ئەڭ قاتتىق .

ئەشەرات (عشرات) ، ئە . «ئەشەرە (عشره)»نىڭ كۆپلۈكى : ئونلار ، ئونلار خانىسى ، ھەر ئونلۇق پەللىسىدىكى سانلار . مەسىلەن ، 10 ، 20 ، 30 ، 40 دېگەنگە ئوخشاش .

ئەشەرە (عشره) ، ئە . ئون .

ئەشەرەئى كامىلە (عشره كامله) ، ئە ـ پ . ساق ئون ؛ ك . پاكلىقتا كامالەتكە يەتكەن قىز .

ئەشباھ I (اشباح) ، ئە . «شەبھ (شبح)» نىڭ كۆپلۈكى : سايىلەر ، يىراقتىن كۆرۈنگەن قارا ؛ يوچۇن گەۋدىلەر .

ئەشباھ II (اشباه) ، ئە . «شىبھ ، شەبھ (شبه ، شبيه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشاشلىقلار .

ئەشبەھ (اشبه) ، ئە . ئوپئوخشاش .

ئەشجار (اشجار) ، ئە . «شەجەر (شجر)»نىڭ كۆپلۈكى : دەرەخلەر .

ئەشخاس (اشخاص) ، ئە . «شەخس (شخص)نىڭ كۆپلۈكى : شەخسلەر ، كىشىلەر .

ئەشرار (اشرار) ، ئە . «شەرىر (شرير)»نىڭ كۆپلۈكى : يامانلار ، ئەسكىلەر ، يارىماسلار ، بۇزۇقلار .

ئەشراق (اشراق) ، ئە . «شەرىق (شريق)»نىڭ كۆپلۈكى : شەرەپلىك كىشىلەر ، ئېتىبارلىق كىشىلەر ، كاتتىلار ، ئالىي تەبىقە .

ئەشرەف (اشرف) ، ئە . ئەڭ شەرەپلىك ، ئەڭ شاراپەتلىك ؛ ئېسىلزادە .

ئەشرەفىي (اشرفى) ، ئە . قەدىمكى بىر خىل پۇل نامى .

ئەشرەفى ئەۋساف (اشرف اوصاف) ، ئە ـ پ . سۈپەتلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى .

ئەشرىبە (اشربه) ، ئە . «شەراب (شراب)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىچىملىكلەر ، شارابلار ؛ ئۈسسۈلۇقلار .

ئەشغال (أشغال) ، ئە . «شۇغل (شغل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، خىزمەتلەر ، كەسىپلەر ، مەشغۇلىيەتلەر . ◇～**كەسرەتى** (～كثرتى) : قاتىلاشچىلىق ، ئىش كۆپلۈكى .

ئەشقىيا (اشقيا) ، ئە . «شەقي (شقى)»نىڭ كۆپلۈكى : يارىماسلار ، ياۋۇزلار ، ئەبلەخلەر .

ئەشك (اشك) ، پ . كۆز يېشى . ◇～**ئەفشان** (～افشان) . ◇～**فشان** (～فشان) : ياش تۆككۈچى ، يىغلىغۇچى . ◇～**جۇيبارى** (～جويبارى) : كۆزدىن ئاققان ياشلار .

ئەشكال (اشكال) ، ئە . «شەكل (شكل)»نىڭ كۆپلۈكى : شەكىللەر ؛ تۈرلەر ؛ سۈرەتلەر .

ئەشكەستە (اشكسته) ، پ . شىكەستە ، سۇنۇق ؛ دىلى سۇنۇق ، قەلبى يارا .

ئەشكەستەلىغ (اشكستەليغ) شىكەستىلىك ، دىلى سۇنۇقلۇق ، قەلبى يارىلىق .

ئەشكەك (اشكاك) پالاق .

ئەشكبار (اشكبار) ، پ . ياش ئاققۇزغۇچى . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كۆز يېشى قىلدۇرماق ، يىغلاتماق ؛ يىغلىماق .

ئەشكرىز (اشكريز) ، پ . ياش تۆككۈچى ، كۆز يېشى قىلغۇچى ، يىغلىغۇچى .

ئەشكرىزان (اشكريزان) ، پ . ق . ئەشكرىز

ئەشكرىزلىغ (اشكريزليغ) يىغلىغۇچىلىق ، يىغلاشقۇچىلىق .

ئەشك فىشان (اشك فشان) ، پ . ق . ئەشكرىز

ئەشكناك (اشكناک) ، پ . ياش ئاققۇزغۇچى ، ياشلىق .

ئەشكى رەۋان (اشك روان) ، پ . ئاقىدىغان كۆز يېشى .

ئەشكى سىمىز (اشك سيميز) ، پ . ئاق ساقالغا تامچىلىغان كۆز يېشى .

ئەشكى سىم ئەندۇد (اشك سيم اندود) ، پ . ق . ئەشكى سىمىز .

ئەشكى غەلتان (اشك غلطان) ، ئە ـ پ . مۆلدۈرلەپ ئاقىدىغان كۆز يېشى .

ئەشكى نەدامەت (اشك ندامت) ، پ . نادامەت يېشى .

ئەشگەك (اشگاک) ، ئېشەك .

ئەشمەك (اشمك) پالاق ئۇرماق (كېمىدە) ؛ قازماق ، كولىماق ، ئاختۇرماق ؛ ئەشمەك .
◇ **ئەلىك**～ (اليك～) : ئېلىشماق ، جەڭ قىلماق .
ئەشھەب (اشهب) ، ئە . بوز ئات ؛ بوز رەڭ .
ئەشھەر (اشهر) ، ئە . ئەڭ مەشھۇر ، ئەڭ شۆھرەتلىك .
ئەشۇرا (عاشوراء) ، ئە . ئىسلام يىلنامىسى بويىچە بىرىنچى ئاينىڭ ئونىنچى كۈنى .
ئەشئە (اشعه) ، ئە . «شۇئائ (شعاع)»نىڭ كۆپلۈكى : نۇرلار ، شولىلار .
ئەشئەرىيە (اشعريه) ، ئە . كالام ئىلمىنىڭ بىر ئېقىمى .
ئەشنىمەك (اشنمك) ئۇپرىماق .
ئەشيانە (اشيانه) ق . ئاشيانە .
ئەشياۋ (اشياع) ، ئە . «شىئە (شيعه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇپەتلەر ، مەسلەكداشلار ، دوستلار .
ئەغراز (اغراض) ، ئە . «غەرەز (غرض)»نىڭ كۆپلۈكى : غەرەزلەر ، مەقسەتلەر .
ئەغزىيە (اغذيه) ، ئە . «غىزائ (غذاء)»نىڭ كۆپلۈكى : غىزالار ، تاماقلار ، ئوزۇقلۇقلار .
ئەغلال (اغلال) ، ئە . «غۇلل (غل)»نىڭ كۆپلۈكى : كىشەنلەر ، زەنجىرلەر ، بويۇنتۇرۇقلار .
ئەغلەب (اغلب) ، ئە . ئەڭ كۆپ ، مۇتلەق كۆپ قىسىم .
ئەغلەز (اغلظ) ، ئە . ئەڭ قوپال .
ئەغنىياۋ (اغنياء) ، ئە . «غەنىي (غنى)»نىڭ كۆپلۈكى : بايلار .
ئەغيار (اغيار) ، ئە . «غەير (غير)»نىڭ كۆپلۈكى : بىگانىلار ، ياتلار .
ئەفئا (افعى) ، ئە . زەھەرلىك يىلان ، زەھەرلىك قارا يىلان ؛ ك . مەھبۇبنىڭ چېچى .
ئەفازىل (افاضل) ، ئە . «ئەفزەل (افضل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ قابىلىيەتلىكلەر ، ئەڭ بىلىملىكلەر ، ئالىملار .
ئەفاق (عفاق) ، ئە . پاك ئادەم ، يامانلىقلاردىن خالىي ئادەم ؛ ئىپپەتلىك .
ئەفئال (افعال) ، ئە . «فېئىل (فعل)»نىڭ كۆپلۈكى : ھەرىكەتلەر ، قىلىقلار ، پېئىللار .
◇ **ھەمىدە**～ (حميده～) : ياخشى قىلىقلار . خۇش پېئىل كىشىلەر . ◇ **ناخۇش**～ (ناخوش～) : يارىماس قىلىقلار ، ناچار قىلىقلار .
ئەفەن (عفن) ، ئە . سېسىق ، بەتبۇي .
ئەفتاده (افتاده) ، پ . ۋەيران بولغان ، يىقىلغان ، زەئىپ ، چۈشكۈن ، قەدىرسىز ، خاكسار .
◇～ **بولماق** (～بولماق) : يىقىلىپ چۈشمەك ؛ ۋەيران بولماق ؛ خار بولماق .
ئەفتاده ۋەش (افتاده وش) ، پ . ۋەيرانە ؛ ئاشىق سۈپەت .
ئەفتانۇ خىزان (افتان و خيزان) ، پ . يىقىلىپ - قوپۇپ .
ئەفراد (افراد) ، ئە . «فەرد (فرد)»نىڭ كۆپلۈكى : شەخسلەر ، كىشىلەر ؛ بىر تېپتىكى نەرسىلەرنىڭ ھەربىرى .

ئەفراز (افراز) ، پ . كۆتۈرۈش ، يۇكسەلدۈرۈش .
ئەفرەنج (افرنج) ، ئە . ياۋروپا .
ئەفرەنجي (افرنجی) ، ئە . ياۋروپاچە ، ياۋروپاغا مەنسۇپ .
ئەفروختە (افروخته) ، پ . لاۋۇلداپ تۇرغان ، يالتىراپ تۇرغان ، يالتىراق ، پارلاق ؛ يانغان .
ئەفروز (افروز) ، پ . يورۇتقۇچى ، پارلاتقۇچى ، قىزىتقۇچى ، كۆيدۈرگۈچى . ◇**مېھىر**～ (مهر～) : قۇياشتەك يورۇتقۇچى ، پارلاتقۇچى .
ئەفرىدون (افريدون) ، پ . قەدىمكى ئىران شاھلىرىنىڭ بىرى .
ئەفزا (افزا) ، پ . (سۆز ياساش رولىنى ئويناپ «ئاشۇرغۇچى» ، «كۆپتۈرگۈچى» ، «ئۇزارتقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇**ھەيات**～ (حيات～) : ھاياتنى ئۇزارتقۇچى . ◇**روھ**～ (روح～) : جانغا قۇۋۋەت بەرگۈچى ، روھلاندۇرغۇچى .
ئەفزار (افزار) ، پ . ئەسۋاب ، ئىش قورالى .
ئەفزاي (افزای) ، پ . ق . ئەفزا .
ئەفزەل (افضل) ، ئە . ئەڭ ياخشى ، ئەڭ ئوبدان ، ئەۋزەل .
ئەفزەلىيەت (افضلّيت) ، ئە . ئەۋزەللىك .
ئەفزۇد (افزود) ، پ . كۆپەيتىش ، ئارتتىش ، ئېشىش ، ئۇلغەيتىش .
ئەفزۇن (افزون) ، پ . ئارتۇق ، كۆپ ، ئاشقان ، كۆپەيگەن ؛ زورايغان . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئاشماق ، كۆپەيمەك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاشۇرماق ، كۆپەيتمەك .
ئەفزۇنلىغ (افزون ليغ) ئارتۇقلۇق .
ئەفسار (افسار) ، پ . تىزگىن ، نوختا ، چۇلۇۋۇر .
ئەفسانە (افسانه) ، پ . ھېكايە ، نەقىل ، داستان ؛ ئويدۇرما ھېكايە ، چۆچەك ؛ بىمەنە سۆز . ◇～**پەرداز** (～پرداز) : ھېكايە توقۇغۇچى ، ھېكايىچى ، ھېكايە ئېيتىش ماھىرى .
ئەفسانە سەنج (افسانه سنج) ، پ . ئەپسانە توقۇغۇچى ، ھېكايە توقۇغۇچى .
ئەفسانە گۇزار (افسانه كذار) ، پ . ق . ئەفسانە پەرداز .
ئەفسانەلىق (افسانه ليق) مەشھۇرلۇق ، داڭقى چىققان .
ئەفسەر (افسر) تاج .
ئەفسەرى رىفئەت (افسر رفعت) يۇكسەكلىك تاجى ، يۇقىرى مەرتىۋە .
ئەفسەر پەرەست (افسر پرست) ، پ . تاجپەرەس .
ئەفسەھ (افصح) ، ئە . گۈزەل سۆزلۈك ، ئەڭ سۆزمەن ، ئەڭ پەسىھ .
ئەفسۇردە (افسرده) ، پ . مۇزلىغان ، قېتىپ قالغان ؛ سۇلغۇن ، جانسىز ، چۈشكۈن ، روھسىز . ◇～**دىل** (～دل) : كۆڭلى سۇنۇق ، چۈشكۈن .
ئەفسۇن (افسون) ، پ . سېھىر ، نەيرەڭ ، مىكىر . ◇～**تىراز** (～طراز) : سېھىرگەر ، سېھىرلىك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : سېھىرلىمەك ، ئالدىماق .

ئەفسۇنساز (افسون ساز) ، پ . سېھىرگەر ؛ ماھىر ھېكايىچى ، ئاجايىپ داستانچى .
ئەفسۇنگەر (افسونكر) ، پ . سېھىرگەر ، نەيرەڭچى .
ئەفسۇنگەران (افسونكران) ، پ . «ئەفسۇنگەر (افسونكر)»نىڭ كۆپلۈكى : سېھىرگەرلەر ، نەيرەڭچىلەر .
ئەفشان (افشان) ، پ . (بىرىكمىلەر تەركىبىدە «چاچقۇچى ، سەپكۈچى ، تۆككۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ) . ◇ **ئەنبەر**～ (عنبر～) : ئەنبەر چاچقۇچى ، ئەنبەر پۇرايدىغان . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : چاچماق ، چېچىش يولىدا بىلەن بېزىمەك . ◇ **گۈل**～ (كل～) : گۈل چاچقۇچى ، گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرغۇچى . ◇ **زەر**～ (زر～) : زەر چاچقۇچى ، زەر بىلەن بېزەلگەن . ◇ **دۇر**～ (در～) : دۇر چاچقۇچى : ◇ **خار**～ (خار～) : تىكەن چاچقۇچى ، تىكەنزار ؛ ك . قاتتىق سۆزلۈك .
ئەفغان (افغان) ، پ . داد ـ پەرياد ، ناله ، پىغان . ◇～ **چەكمەك** (～چيكماك) : دادلىماق ، پەرياد چەكمەك .
ئەفقەر (افقر) ، ئە . بەك يوقسۇل ، ئەڭ كەمبەغەل .
ئەفكار (افكار) ، ئە . «فىكر (فكر)»نىڭ كۆپلۈكى : پىكىرلەر ، ئويلار ، كۆزقاراشلار .
ئەفكەن (افكن) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «تاشلىغۇچى ، ئاتقۇچى ؛ چۈشۈرگۈچى ، ياپقۇچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇ **خەدەنگ**～ (خدنگ～) : ئوق ئاتقۇچى . ◇ **شوئلە**～ (شعله～) : ئوت چاچقۇچى . ◇ **زۇلمەت**～ (ظلمت～) ؛ قاراڭغۇلۇق چۈشۈرگۈچى . ◇ **لەئىب**～ (لعب) : ئويۇنچى ، ئويۇن كۆرسەتكۈچى . ◇ **لۇئبەت**～ (لعبت～) : سېھىرگەر .
ئەفكەندە (افكنده) ، پ . تاشلاندۇق ، خار ؛ كەمتەر . ◇ **بەندەئى**～ (بنده～) : خار بەندە (بۇ سۆز كەمتەرلىك يۈزىسىدىن «مەن» ئورنىدىمۇ ئىشلىتىلىدۇ) .
ئەفكەندە لىغ (افكنده ليغ) چۈشكۈنلۈك .
ئەفكەندەئى بىئىئتىبار (افكندهٔ بى اعتبار) ، پ . ئېتىبارسىز ، تاشلاندۇق .
ئەفگار (افكار) ، پ . مەجرۇھ ؛ يارىلانغان ، يارىدار بولغان ، جاراھەتلەنگەن ؛ كېسەل ، ئاغرىق ؛ ئۆرتەنگەن . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : جاراھەتلەندۈرمەك ، يارىدار قىلماق ؛ ئاغرىتماق . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : سۇنماق ، ئۇشتۇلماق ؛ يارىلانماق ، (دىل) ئاغرىماق .
ئەفگارلىغ (افكارليغ) مەجرۇھلۇق ، خەستىلىك ؛ خارلىق .
ئەفلاك (افلاك) ، پ . «فەلەك (فلك)»نىڭ كۆپلۈكى : پەلەكلەر ، ئاسمانلار . ◇～ **سەيرى** (～سيرى) : ئاسمان جىسىملىرى ھەرىكىتى . ◇～ **جىرمى** (～جرمى) : كۆكتىكى يۇلتۇزلار ، ئاسمان جىسىملىرى . ◇ **يەتى**～ (يېتى～) : يەتتە قات ئاسمان .
ئەفلاكرەۋ (افلاک رو) ، ئە ـ پ . ئاسماننى كەزگۈچى ، كۆكتە پەرۋاز قىلغۇچى .

ئەفلاكسوز (افلاک سوز) ، ئە ـ پ . كۆكنى كۆيدۇرگۈچى ، ئالەمنى ئۆرتىگۈچى .
ئەفلاكى كەجرەفتار (افلاک كج رفتار) ، ئە ـ پ . تەتۇر چۆرگىلەيدىغان ئاسمان .
ئەفلەج (افلج) ، ئە . پالەچ كېسەللىكى ؛ پالەچ كېسەللىكى بىلەن ئاغرىغان ئادەم .
ئەفۇ (عفو) ، ئە . گۇناھتىن ئۆتۈش ، كەچۈرۈم قىلىش ؛ ئۆچۈرۈۋېتىش ، ئىزىنى يوقىتىۋېتىش .
ئەفۋاج (افواج) ، ئە . «فەۋج (فواج)»نىڭ كۆپلۈكى : گۇرۇھلار ، توپلار ، جامائەتلەر ؛ دۆۋىلەر .
ئەفۋاھ (افواه) ، ئە . «فەم (فم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئېغىزلار .
ئەفىق (عفيق) ، ئە . پاك ، پاكىز ، تازا ؛ ئەسكى ئىشلاردىن ساقلانغان ، ئىپپەتلىك .
ئەفئى (افعى) ، پ . ق . ئەفئا .
ئەفئىيى مۇئەنبەر (افعى معنبر) ، ئە ـ پ . خۇشبۇي قارا يىلان ؛ ك . خۇشبۇي قارا چاچ .
ئەفئىيى مۇشكىن (افعى مشكين) ، ئە ـ پ . ق . ئەفئىيى مۇئەنبەر .
ئەفيۇنى (افيونى) ، پ . ئەپيۇن چەككۈچى ، ئەپيۇنكەش .
ئەقار (عقار) ، ئە . مۇقىم مۇلۈك .
ئەقارىب (اقارب) ، ئە . «قەرىب (قريب)»نىڭ كۆپلۈكى : تۇغقانلار ، قېرىنداشلار ؛ ئەڭ يېقىنلار .
ئەقاسى (اقاصى) ، ئە . «ئەقسا (اقصى)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇزاقلار ، يىراقلار ؛ ئەڭ ئۇزاق جايلار ، ئەڭ چەت يەرلەر .
ئەقاقىر (عقاقير) خۇشبۇيلۇق خۇرۇچلىرى .
ئەقالىم (اقاليم) ، ئە . «ئىقلىم (اقليم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىقلىملار ، رايونلار .
ئەقالىمى سەبئە (اقاليم سبعه) ، ئە ـ پ . يەتتە ئىقلىم ، پۈتكۈل يەر شارى .
ئەقانىم (اقانيم) ، پ . «ئۇقنۇم (اقنوم)»نىڭ كۆپلۈكى : كىشىلەر ، ئادەملەر ؛ تەبىئەتلەر ، مىجەزلەر ؛ ماھىيەتلەر .
ئەقائىد (عقائد) ، ئە . «ئەقىدە (عقيده)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىدىلەر ، ئىشەنچىلەر .
ئەقەبات (عقبات) ، ئە . «ئەقەبە (عقبه)»نىڭ كۆپلۈكى : خەۋپلىك تاغ يوللىرى ، چىغىر يوللار ؛ ئېغىر ئەمگەك .
ئەقەبە (عقبه) ، ئە . خەتەرلىك تاغ يولى ، چىغىر يول ؛ ئېغىر ئىش .
ئەقەلل (اقل) ، ئە . ئەڭ ئاز ، ئەڭ كەم ؛ ئەڭ بولمىغاندا ، ئەڭ ئاز دېگەندە ، ئەقەللىي .
ئەقىل (اعقل) ، ئە . ئەڭ ئەقىللىق ، ئەڭ ئاقىلىق .
ئەقىم (عقم) ، ئە . تۇغماس ، مېۋىسىز ، نەتىجىسىز .
ئەقىب (عقب) ، ئە . ئۆكچە ، تاپان ؛ ئارقا ، كەينى .
ئەقىبەھ (اقبح) ، ئە . ئەڭ يامان ، ئەڭ قەبىھ ، ئەڭ خۇنۇك ، ئەڭ سەت .

ئەقتائ (اقطاع) ، ئە . «قەتئ (قطع)»نىڭ كۆپلۈكى : پارچىلار ، بۆلەكلەر ، قىتئەلەر .
ئەقتاب (اقطاب) ، ئە . «قۇتب (قطب)»نىڭ كۆپلۈكى : قۇتۇپلار ؛ ك . بىرەر گۈرۈھ ياكى جامائەتنىڭ باشلىقلىرى ، سەركەردىلىرى .
ئەقتار (اقطار) ، ئە . «قۇتر (قطر)»نىڭ كۆپلۈكى : رايونلار ، جايلار ؛ دىيارلار .
ئەقد (عقد) ، ئە . باغلاش ، تۇگۇش ؛ تۇگۇن ، باغلىنىش ؛ نىكاھ .
ئەقدى زەۋج (عقد زوج) ، ئە ـ پ . نىكاھ ، ئەر ـ خوتۇنلۇق مۇناسىۋەت .
ئەقداھ (اقداح) ، ئە . «قەدەھ (قدح)»نىڭ كۆپلۈكى : قەدەھلەر ، پىيالىلەر .
ئەقدام (اقدام) ، ئە . «قەدەم (قدم)»نىڭ كۆپلۈكى : قەدەملەر . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : ھەربىكەت قىلماق ؛ قەدەم باسماق .
ئەقدەس (اقدس) ، ئە . ئەڭ مۇقەددەس .
ئەقدەم (اقدم) ، ئە . ئەڭ قەدىم ، ئەڭ بۇرۇن .
ئەقدى بەند (عقد بند) ، ئە ـ پ . توختام تۈزۈش ، تويغا چاي ئىچكۈزۈش .
ئەقران (اقران) ، ئە . «قەرىن (قرين)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشىشىدىغانلار ، جور كېلىدىغانلار ؛ تەڭتۇشلەر ؛ يېقىنلار .
ئەقرەب I (اقرب) ، ئە . ئەڭ يېقىن .
ئەقرەب II (عقرب) ، ئە . چايان ؛ كونا ئاستىرونومىيە چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماننىڭ سەككىزىنچى بۇرجى (بۇ بۇرج چايان شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغىنى ئۈچۈن شۇ نام بىلەن ئاتالغان) ۋە كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 8 ـ ئاينىڭ نامى .
ئەقرەبا (اقربا) ، ئە . «قەرىب (قريب)»نىڭ كۆپلۈكى : قېرىنداشلار ، تۇغقانلار ؛ ئەڭ يېقىن كىشىلەر .
ئەقسا (اقصى) ، ئە . ئەڭ يىراق جاي ، ئەڭ چەت يەر . ◇**مەسجىدى**～ (مسجد～) : يېرۇسالىم (قۇددۇس)دىكى كاتتا مەسچىت . ◇**مەقسەدى**～ (مقصد～) : ئەڭ ئاخىرقى مەقسەت .
ئەقسام (اقسام) ، ئە . «قىسم (قسم)»نىڭ كۆپلۈكى : قىسىملار ، بۆلۈملەر .
ئەقسائى چىن (اقصى چين) ، ئە ـ پ . چىننىڭ يىراق جايى ، چىننىڭ ئەڭ چېتى .
ئەقسۇم (اقسوم) ق . ئاخسۇم .
ئەقل (عقل) ، ئە . ئەقىل ، زېھىن ، ئىدراك . ◇～**سەررافى** (صرافى) : ئەقىل زەرگىرى . ◇～**نام ئاۋەرى** (～نام آورى) : نام قويغۇچى .
ئەقلام (اقلام) ، ئە . «قەلەم (قلم)»نىڭ كۆپلۈكى : قەلەملەر .
ئەقلەن (عقلا) ، ئە . ئەقىل جەھەتتىن ، ئەقىل بىلەن .
ئەقلزۇدا (عقل زدا) ، ئە ـ پ . ئەقىلنى ئوغرىلىغۇچى ، ئەقىلنى ئوۋلىغۇچى ، ھوشسىزلاندۇرغۇچى .

ئەقلكۆش (عقل كش) ، ئە ـ پ . ئەقىلنى كەتكۈزگۈچى ، قارا باستۇرغۇچى .
ئەقلىي (عقلىّ) ، ئە . ئەقىلگە تەئەللۇق ، زېھنىي .
ئەقلى مۇجەررەد (عقل مجرد) ، ئە ـ پ . پاك ئەقىل ، ئۆتكۈر زېھىن .
ئەقلى كۇل (عقل كل) ، ئە ـ پ . مۇكەممەل ئەقىل ، ئىلاهىي ئەقىل ؛ ئىلاھ .
ئەقلى مۇستەقىم (عقل مستقيم) ئېغىشماس ئەقىل (پىكىر) ، توز كۆڭۈل .
ئەقلىيىات (عقلىّات) ، ئە . «ئەقلىييەت (عقلىّات)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىلگە ئائىت ، ئەقلىي بىلىملەر .
ئەقىم (عقم) ، پ . ق . ئەقەم .
ئەقمىشە (اقمشه) ، ئە . «قۇماش (قماش)»نىڭ كۆپلۈكى : تۇرلۈك توقۇلمىلار ، گەزلىمەلەر ، رەختلەر .
ئەقۇر (عقور) ، ئە . ئادەم چىشلەيدىغان ھايۋانلار .
ئەقۋا (اقوى) ، ئە . ئەڭ كۈچلۈك ، ئەڭ قۇدرەتلىك .
ئەقۋال (اقوال) ، ئە . «قەۋل (قول)»نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلەر ، گەپلەر .
ئەقۋام (اقوام) ، ئە . «قەۋم (قوم)»نىڭ كۆپلۈكى : قەۋملەر ، خەلقلەر .
ئەقۋىيا (اقويا) ، ئە . «قەۋي (قوى)»نىڭ كۆپلۈكى : كۈچلۈكلەر ، قۇدرەتلىكلەر .
ئەقىب (عقيب) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئارقىسى ، كەينى ؛ ئارقىدىن كېلىدىغان ، ئىككىنچى ئورۇندىكى .
ئەقىدە (عقيده) ، ئە . ئىشەنچ ، ئىخلاس ؛ ئېتىقاد ، ئىمان .
ئەقىق (عقيق) ، ئە . ھىقىق ، ئاگات ، ياقۇتنىڭ بىر خىلى .
ئەقىلە (عقيله) ، ئە . يولباشچى ، سەركەردە ؛ تاللانغان ، سەرخىل .
ئەقىم (عقيم) ، ئە . تۇغمايدىغان ، تۇغماس .
ئەكابىر (اكابر) ، ئە . «ئەكبەر (اكبر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ ئۇلۇغلار ، ئەڭ كاتتىلار .
ئەكابىرۇ ئەشراف (اكابرو اشراف) ، ئە . ئەڭ ئۇلۇغ ۋە ئېتىبارلىق زاتلار .
ئەكازىب (اكاذيب) ، ئە . «كىزب (كذب)»نىڭ كۆپلۈكى : كاززاپلىقلار ، يالغان ـ ياۋىداق گەپلەر ، يالغانچىلار .
ئەكاش (اى كاش) ھەي ئېسىت ، كاشكى .
ئەكەجى (اكاجى) ئىگىچە ، ئاچا ، ھەدە .
ئەكەرى (اكارى) بىكار تەلەپ ، ئاقنانچى ؛ ئالىقانات ؛ كەلگۈندى .
ئەكەك (اكاك) ئىكەك .
ئەكەمەك (اكاماك) ئىكىمەك ، ئىكەكلىمەك .
ئەكەۋ (اكاو) ق . ئىكەۋ .
ئەكەۋلەن (اكاولان) ئىككىيلەن . ق . ئىكەۋلەن .

ئەكباد (اكباد) ، ئە . «كەبد (كبد)»نىڭ كۆپلۈكى : جىگەرلەر . ◇～**پەيۋەندە** (～پيوندە) : پەرزەنت .

ئەكبەر (اكبر) ، ئە . ئەڭ كاتتا ، ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ چوڭ . ◇**سەئدى**～ (سعد～) : مۇشتىرى (يوفتىر) سەييارىسى .

ئەكتاف (اكتاف) ، ئە . «كەتف (كتف)»نىڭ كۆپلۈكى : يەلكىلەر ، تاغاق سۆڭەكلەر .

ئەكچە (اكچه) چۈشىنىش قىيىن بولغان ياسالما سۆز .

ئەكرەم (اكرم) ، ئە . ئەڭ ھەممەتلىك ، ئەڭ سېخى ، ئەڭ مەرد ، ئەڭ ياخشى ؛ ئەڭ كارامەتلىك .

ئەكرەمۇلئەكرەمىن (اكرم الاكرمين) ، ئە . ياخشىلارنىڭ ياخشىسى ، ھەممىدىن بەك ھەمەتلىك .

ئەكس (عكس) ، ئە . تەتۈر ئايلىنىش ، ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇش .

ئەكسەر (اكثر) ، ئە . ئەڭ كۆپ ، تېخىمۇ كۆپ ؛ دائىم ، كۆپىنچە .

ئەكسەرەن (اكثرا ً) ، ئە . كۆپىنچە ، كۆپ ھاللاردا .

ئەكسىي (عكسى) ، ئە . تەتۈر ، قارىمۇقارشى .

ئەككە (عكه) ، پ . سېغىزخان .

ئەكل (اكل) ، ئە . يېيىش ، تاماق يېيىش .

ئەكمەل (اكمل) ، ئە . ناھايىتى مۇكەممەل ، ئىنتايىن يېتىلگەن ، ئەڭ كامىل .

ئەكمەھ (اكمه) ، ئە . تۇغما قارىغۇ ، تۇغما كور .

ئەكناف (اكناف) ، ئە . «كەنەف (كنف)»نىڭ كۆپلۈكى : تەرەپلەر ، ئەتراپلار .

ئەكنۇن (اكنون) ، پ . ئەمدى ، ھازىر .

ئەكۈل (اكول) ، ئە . تاماقنى كۆپ يەيدىغان ، قارنى يامان ، بالاخور قورساق .

ئەكىندى (اكندى ، اكيندى) پېشىن ۋاقتى .

ئەگەرچە (اكرچه) گەرچە .

ئەگرىلتمەك (اكريلتمك) ئەگمەك ، ئەگرى قىلماق .

ئەگرىلمەك (اكريلماك) ئېگىلمەك ، ئەگرى بولماق .

ئەگرىلىك (اكريليك) ئەگرىلىك ، قىڭغىرلىق ؛ دەرد ، ئەلەم ، جاپا ، رەنج ، كېسەل .

ئەگلەنچە (اگلنچه) ئويۇنچۇق .

ئەگلەنمەك (اگلنمك) كۆڭۈل ئاچماق ، ئېچىلماق .

ئەخىرمەك (انكرماك) قورشىماق ، قامال قىلماق .

ئەئلا (اعلا ، اعلى) ، ئە . ئەلا ، يۇقىرى ؛ ئەڭ ياخشى .

ئەلائ (علاء) ، ئە . ئېگىز ، بۇيۇك ، يۇقىرى ؛ ئېگىزلىك ، يۇكسەكلىك .

ئەلاقە I (علاقه) ، ئە . مۇناسىۋەت ، باغلىنىش ، باردى ـ كەلدى قىلىش .

ئەلاقە II (علاقه) ، ئە . سەللىنىڭ چۈشۈرمىسى ، سەللىنىڭ يەلكىگە چۈشۈپ تۇرىدىغان

ئۇچى .

ئەئلام (اعلام) ، ئە . «ئەلەم (علم) »نىڭ كۆپلۈكى : بايراقلار ، بەلگىلەر ؛ مەشھۇر زاتلار .

ئەلامات (علامات) ، ئە . «ئەلامەت (علامت) »نىڭ كۆپلۈكى : بەلگىلەر ، ئىشارەتلەر ، تامغىلار .

ئەلامەت (علامت) ، ئە . بەلگە ، ئىشارەت ، تامغا .

ئەلئان (الآن) ، ئە . ھازىر ، شۇ پەيتتە ، مۇشۇ ئاندا .

ئەلانىيە (علانيه) ، ئە . ق . ئەلانىيەت .

ئەلانىيەت (علانيت) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارا ، ئوچۇق ـ يورۇق ؛ ئوچۇقلۇق ، ئاشكارىلىق ، مەشھۇرلۇق .

ئەلايىق (علايق) ، ئە . «ئەلاقە (علاقه) »نىڭ كۆپلۈكى : ئالاقىلەر ، باردى ـ كەلدىلەر ، باغلىنىشلار .

ئەلەددەۋام (على الدوام) ، ئە . دائىم ، دائىما ، ئەبەدىي ؛ ھەمىشە ، ھەر ۋاقىت ، ئۈزۈكسىز .

ئەلئەدل (العدل) ، ئە . ئادالەت ، ئادىللىق .

ئەلەستۇ (الست) ، ئە . مەن . . . ئەمەسمۇ ؟

ئەلەسسەباھ (على الصباح) ، ئە . سەھەردە ، ئەتىگەندە ، ئەتىگەن .

ئەلەس سۇبھى (على الصبح) ، ئە . سەھەردە ، تاڭ بىلەن تەڭ .

ئەلەزز (الذ) ، ئە . ئەڭ لەززەتلىك ، ئەڭ تاتلىق .

ئەلەس سەۋىيە (على السويه) ، ئە . ئوخشاش سەۋىيەلىك ، تەپمۇتەڭ ، ئوخشاش ، تەڭ قىممەتتىكى .

ئەلئەسمائۇ (الاسماء) ، ئە . ئىسىملار . ◇ **ئەلئەسمائۇ تەنزىلۇ مىنەسسەمائ** (الاسماء تنزل من السماء) : ئىسىملار ئاسماندىن چۈشىدۇ .

ئەلەف (علف) ، ئە . ئوت ـ سامان ، ھەلەپ ؛ ئوت ـ چۆپ ، كۆكات . ◇ ～ **بەھا** (～بها) : زىرائەتنىڭ كۆكىنى باھالاش ، زىرائەتنىڭ كۆكىگە قاراپلا سېلىق سېلىش .

ئەلە قەدرى مەراتىبھىم (على قدر مراتبهم) ، ئە . ئۇلارنىڭ ئۆز مەرتىۋىلىرىگە يارىشا .

ئەلە كۇللى ھال (على كل حال) ، ئە . ئومۇمەن ، قىسقىسى ، ھەرقانداق ئەھۋالدا .

ئەلەلخۇسۇس (على الخصوص) ، ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ .

ئەلەلئىتلاق (على الاطلاق) ، ئە . مۇتلەق ، ئومۇمىي رەۋىشتە ، پۈتۈنلەي .

ئەلەلئىجمال (على الاجمال) ، ئە . قىسقا قىلىپ ئېيتقاندا .

ئەلەل ئىھتىمال (على الاحتمال) ، ئە . ئېھتىمالدىكى ؛ ئېھتىمالغا يېقىن .

ئەلەم I (علم) ، ئە . بايراق ، تۇغ ، ئەلەم ؛ ئالامەت ، بەلگە ، نامايەندە ؛ ئاتاقلىق زات . ◇ **سۇتۇنى** ～ (ستون～) : بايراق دەستىسى . ◇ ～ **چەكمەك** (～چيكماك) ، ◇ ～ **تارتماق** (～تارتماق) : بايراق تىكمەك ، بايراق كۆتۈرمەك ، يۇرۇش قىلماق ؛ ك . (ئوت) ئۆرلىمەك .

ئەلەم Ⅱ (الم) ، ئە . ئاغرىق ، ئەلەم ، دەرد . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئاغرىماق ، كېسەل بولماق .

ئەلئەمان (الامان) («ئامانلىق بولغاي» ، «ياردەم بېرىڭلار» ، «قۇتقۇزۇڭلار» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەردە كېلىدىغان ئىملىق سۆز) . ◇～**بولدى قىل** (～بولدى قيل) : ژاي ، بولدى قىل !

ئەئلەم (اعلم) ، ئە . ئەڭ كۆپ بىلگۈچى ، ئەڭ بىلىملىك ، كاتتا ئالىم .

ئەلەمەك (الەماك) تاسقىماق ، ئەگىلمەك .

ئەلەمەنگىز (الم انگيز) ، ئە ـ پ . ئەلەم كەلتۈرگۈچى ، دەرد ـ ئەلەمگە سالغۇچى .

ئەلەم شوي (الم شوى) ، ئە ـ پ . دەرد ـ ئەلەمنى تۇگىتىدىغان ، دەرد ـ ئەلەمدىن خالاس قىلىدىغان .

ئەلەمكەش (علم كش) ، ئە ـ پ . بايراق كۆتۈرگۈچى ، بايراقدار .

ئەلەن (علن) ، ئە . ئوچۇق ، ئاشكارا ، ئايان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئاشكارا قىلماق ، ئاشكارىلىماق .

ئەلەنەن (علناً) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارا هالدا ، قىپيالىڭاچ هالدا .

ئەلەنىي (علنىّ) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارىلىق ، يوشۇرماسلىق ؛ ئاشكارا هالدا ، يوشۇرماستىن .

ئەلە هەزەلقىياس (على هذا القياس) ، ئە . شۇنىڭغا قىياسەن ، شۇنىڭغا ئوخشاش ؛ تەخمىنەن .

ئەلەۋي (علوىّ) ، ئە . مۇقەددەس ، ئىلاهىيلىك ؛ هەزرىتى ئەلى مەزھىپىگە مەنسۇپ ، شىئە مەزھىپىدىكىلەر ؛ هەزرىتى ئەلى نەسلىدىن بولغانلار .

ئەلەيها (عليها) ، ئە . ئۇنىڭغا (ئايال) .

ئەلەيهى (عليه) ، ئە . ئۇنىڭغا (ئەر) .

ئەلەيهىسسەلام (عليه السلام) ، ئە . ئۇنىڭغا سالام .

ئەلەيهىس سەلاۋات ۋەسسەلام (عليه الصلوة والسلام) ، ئە . ئۇنىڭغا دۇئا ۋە ۋە سالام .

ئەلەيهىم (عليهم) ، ئە . ئۇلارغا .

ئەلەيهىما (عليهما) ، ئە . ئۇ ئىككىيلەنگە .

ئەلباس (الباس) ، ئە . «لىباس (لباس)»نىڭ كۆپلۈكى : كىيىملەر ، لىباسلار .

ئەلبىسە (البسه) ، ئە . «لىباس (لباس)»نىڭ كۆپلۈكى : كىيىملەر ، لىباسلار ، ئۇستىباشلار .

ئەلبۇرز (البرز) ، پ . ئىراننىڭ مازەندارات ئۆلكىسىدىكى بىر تاغنىڭ ئىسمى .

ئەلتاف (الطاف) ، ئە . «لۇتف (لطف)»نىڭ كۆپلۈكى : مەرھەمەتلەر ، ياخشىلىقلار ، مۇلايىملىقلار ، ئىلتىپاتلار .

ئەلتەف ((الطف) ، ئە . ئەڭ قىزىق ، ئەڭ خۇش ، ئەڭ ياخشى ؛ ئەڭ مۇلايىم ، ئەڭ نازۇك .

ئەلزەم (الزم) ، ئە . ئەڭ لازىم ، بەك زۆرۈر .
ئەلغاز (الغاز) ، ئە . «لۇغز (لغز)»نىڭ كۆپلۈكى : تېپىشماقلار .
ئەلغەرەز (الغرض) ، ئە . غەرەز ، مەقسەت ، نىشان ؛ خۇلاسە ، ھاسىل بولغان نەتىجە ؛ گەپنىڭ قىسقىسى .
ئەلف (الف) ، ئە . مىڭ . ◇～—～ (～—～) : مىڭلاپ ، مىڭلارچە . ◇ ئەلف لەيلەتىن ژە لەيلەتۈن (الف ليلة وليلة) ، ئە . مىڭ بىر كېچە .
ئەلفاز (الفاظ) ، ئە . «لەفز (لفظ)»نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلەر ، تىللار ، لەۋزىلەر .
ئەلفازى فەسىھ (الفاظ فصيح) ، ئە ـ پ . گۈزەل سۆز ، ساز ئىبارە ، چىرايلىق گەپ .
ئەلفەقىرۇلھەقىر (الفقير الحقير) ، ئە . كەمىنە ـ كەمتەرىن ؛ ئەرزىمەس ، گاداي .
ئەلفىراق (الفراق) ، ئە . ئايرىلىش .
ئەلقاب (القاب) ، ئە . «لەقەب (لقب)»نىڭ كۆپلۈكى : لەقەملەر ، ئۇنۋانلار ، تەخەللۇسلار .
ئەلقىسسە (القصه) ، ئە . ناھايەت ، خۇلاسە ، قىسقىسى ، شۇنداق قىلىپ ، ھېكايىمىزگە كېلەيلۇق ؛ ھېكايەت ؛ ھېكايە .
ئەلكاسىب (الكاسب) ، ئە . كەسىپ ئىگىسى .
ئەلكاسىبۇ ھەبىبۇللاھ (الكاسب حبيب الله) ، ئە . كەسىپ ئىگىسى ئاللاھنىڭ دوستىدۇر .
ئەلكەن (الكن) ، ئە . گاچا ، كېكەچ .
ئەلكەرمەك (الكارماك) قولدا تۇتماق ، ئېگىلمەك .
ئەلالف (علاف) ، ئە . بۇغداينى ئېلىپ ئۇن قىلىپ سانقۇچى سودىگەر ، رەۋەندە ، ئوت ـ سامان سودىگىرى .
ئەللام (علام) ، ئە . ق . ئەللامە .
ئەللامە (علامه) ، ئە . ئەڭ يېتۈك ئالىم ، كاتتا ئالىم .
ئەللامەئى كىشۋەر (علامه كشور) ، ئە ـ پ . مەملىكەتنىڭ يېتۈك ئالىمى .
ئەللاھ (الله) ، ئە . ئاللاھ ، ق .ئاللاھ .
ئەللەتىف (اللطيف) ، ئە . مەرھەمەتلىك .
ئەلمەل (المل) ئۇلاق .
ئەلمۇتەخەللىس (المتخلص) ، ئە . تەخەللۇسلۇق . ◇～**بىننەۋائى** (～بالنوائى) : نەۋائىي تەخەللۇسلۇق .
ئەلمۇتەكەللىم (المتكلم) ، ئە . بىرىنچى شەخس ، سۆزلىگۈچى .
ئەلمۇلەققەب (الملقب) ، ئە . . . . دەپ لەقەبلەنگەن .
ئەلمۇلۈك لەھۇ (الملک له) ، ئە . شاھلىق ئۇنىڭغا تېگىشلىك ، پادىشاھلىق ئۇنىڭغا مەنسۇپ ؛ ئۇنىڭ پادىشاھلىقى .
ئەلمىننەتۇلىللاھ (المنة لله) ، ئە . ئاللاھقا شۈكرى .

ئەلھاسىل (الحاصل) ، ئە . گەپنىڭ خۇلاسىسى ، گەپنىڭ گۇندىسى ، قىسقىسى .
ئەلھاق (الحاق) ، ئە . «لەھەق (لحق)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەگەشكۈچىلەر ، ئارقىدىن ماڭغۇچىلار .
ئەلھال (الحال) ، ئە . ھازىرغىچە ، ھازىرمۇ .
ئەلھان (الحان) ، ئە . «لەھن (لحن)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاۋازلار ، ناخشىلار ، سايراشلار ؛ كۈيلەر ، مۇزىكىلار ،
ئەلھانسەرا (الحان سرا) ، ئە ـ پ . ناخشىچى ، كۈيچى ، نەغمىچى .
ئەلھاننەماي (الحان نماى) ، ئە ـ پ . ناخشىچى ، كۈيچى ، نەغمىچى .
ئەلھەزەر (الحذر) ، ئە . «ھەزەر قىل» ، «ساقلان» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدىغان ئىملىق سۆز . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ساقلانماق ، ھەزەر قىلماق ، چۆچۈمەك .
ئەلھەق (الحق) ، ئە . ھەقىقەت ، توغرا ؛ توغرىسى ، ھەقىقەتەن .
ئەلھۆكمۇلىللاھ (الحكم لله) ، ئە . ھۆكۈم قىلىش ئاللاھنىڭ ئىشىدۇر ، ھۆكۈم ئاللاھنىڭ .
ئەلۋان (الوان) ، ئە . «لەۋن (لون)»نىڭ كۆپلۈكى : تۈسلەر ، رەڭلەر .
ئەلۋاھ (الواح) ، ئە . «لەۋھ (لوح)»نىڭ كۆپلۈكى : لەۋھەلەر ، تۈز تاختىلار .
ئەلۋىداۋ (الوداع) ، ئە . خەيرلىشىش ؛ خەير ، ئەمىسە !
ئەلىتمەك (اليتماك) تۆتماق ، قولغا ئالماق ، باشقۇرماق .
ئەلىي (على) ، ئە . مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ كۈيۈ ئوغلى ۋە تۆتىنچى خەلىپە . ◇ **زۇلفقارى**～ (ذوالفقار～) : ئەلىنىڭ زۇلپىقارى .
ئەلىف (الف) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى بىرىنچى ھەرپنىڭ نامى — ئېلىپ (ا) ؛ ك . تىك شەكىل ، تىك قامەت . ◇～ **كەسمەك** (كيسماك) : بەدەنگە ياكى يۈزگە ئېلىپ شەكلىدە خال ئويماق . ◇～ **چەكماك** (～چيكماك) : بەدەنگە ياكى يۈزگە ئېلىپ شەكلىدە خال چەكمەك .
ئەلىق (اليق) يەم ـ خەشەك .
ئەلىل (عليل) ، ئە . ئىللەتلىك ، نۇقسانلىق ؛ كېسەل ، بىمار .
ئەلىم I (عليم) ، ئە . بىلگۈچى ، دانا ، ئالىم .
ئەلىم II (اليم) ، ئە . ئەلەملىك ، ئەلەم قىلغۇچى . ◇ **ئەزابى**～ (عذاب～) : قاتتىق ئازاب .
ئەلىيەق (اليق) ، ئە . ئەڭ مۇناسىپ ، ئەڭ لايىق .
ئەلىيەۋم (اليوم) ، ئە . بۈگۈن .
ئەم (ام) داۋا ، ئىلاج ، شىپالىق . ◇～ **ئوتى** (～اوتى) : دورىلىق ئوت ، دورا ئوت .
ئەئما (اعمى) ، ئە . كور ، كۆزسىز ، قارىغۇ .
ئەمادە (اماده) ق . ئامادە . تەييار ، ھازىر .
ئەمارە (اماره) ، ئە . ئالامەت ، بەلگە .
ئەمارەت (امارت) ، ئە . ئەمىرلىك ، بەگلىك ، مەنسەپدارلىق ؛ ھۆكۈمرانلىق . ◇～ **سىيتى**

(～صيتى) : ئەمىرلىك ئاۋازى ، ئەمىرلىك شۆھرىتى .

ئەمارىي (عمارى) ، ئە . تۆگە ياكى پىلگە ئارتىپ ئىچىدە ئادەم ئولتۇرىدىغان سۈكەن ، كەجاۋە .

ئەماسىل (اماثل) ، ئە . «مىسىل (مثل)»نىڭ كۆپلۈكى : مىساللار ، ئوخشاشلار .

ئەمال (اعمال) ، ئە . «ئەمەل (عمل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەمەللەر ، ئىشلار ، خىزمەتلەر .

◇ **نامەئى**～ (نامە～) : ئارخىپ ، ئىش خاتىرىسى .

ئەمالى خەير (اعمال خير) ، ئە ـ پ . ياخشى ئىشلار ، خەيرلىك ئىشلار .

ئەمان (امان) ، ئە . تىنچلىق ، بىخەتەرلىك . ◇～**ھىرزى** (～حرزى) : ئامانلىق تۇمارى .

ئەمان تىلەمەك (امان تيلاماك) ئامانلىق تىلىمەك ؛ قېنىدىن كېچىشنى تىلىمەك .

ئەمانەت (امانت) ، ئە . بىراۋغا ساقلاپ بېرىش ياكى ئىككىنچى بىر كىشىگە بېرىپ قويۇشقا ھاۋالە قىلىپ بېرىلگەن نەرسە ؛ ساداقەت ، سەمىمىيلىك ، خىيانەتنىڭ ئەكسى .

ئەمانەتەن (امانةً) ، ئە . ئامانەت ئۈچۈن ؛ سەمىمىي ساداقەت بىلەن .

ئەمانەتدارلىغ (امانت دار ليغ) ئامانەت ساقلىغۇچىلىق .

ئەمەچى (اماجى) ق . ئەمچى .

ئەمەد (عمد) ، ئە . كېمىنىڭ تىك ياغىچى ، ماچتا ؛ تايانچ ، تۈۋرۈك .

ئەمەل I (عمل) ، ئە . ئىش ـ ھەرىكەت ، ئىجرا ؛ مەنسەپ . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : ئەمەلدار . ◇～**ھىرسى** (～حرصى) : ئەمەلگە بېرىلىش . ◇～**مۇفلىسلىغى** (～مفلس ليغى) : ياخشى ئىشلار ۋەيرانلىقى . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئىش قىلماق ، ئىش كۆرمەك ، ھەرىكەت قىلماق .

ئەمەل II (امل) ، ئە . ئۈمىد ، ئارزۇ ، تىلەك ، ئىستەك . ◇～**مەرزەئى** (～مزرعى) : ئىستەك ئېكىنى ، ئارزۇ .

ئەمەل III (عمل) ، ئە . كۆي ، ناخشا ، ئاھاڭ . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : مۇزىكانت ، كۆي ئىجادچىسى .

ئەمەلۇ قەۋل (عمل و قول) ، ئە . كۆي ـ ئاھاڭ ، ناخشا ۋە مۇزىكا ؛ ئىش ۋە سۆز .

ئەمەل IV (امال) ئىگەر .

ئەمەلە I (عملە) ، ئە . «ئامىل (عامل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىش بېجىرگۈچىلەر ، ئىشچىلار ، ئەمگەكچىلەر .

ئەمەلە II (عملە) ، ئە . ئىش ، ئەمگەك ، پائالىيەت .

ئەمەلەمەك (امالاماک) ق . ئەملەمەك .

ئەمەلىي (عملى) ، ئە . تەجرىبە قىلىنغان ، ئەمەلدە ئىشلەپ كۆرۈلگەن ، ئەمەلىيەتتىن ئۆتكەن .

ئەمتار (امطار) ، ئە . «مەتەر (مطر)»نىڭ كۆپلۈكى : يامغۇرلار .

ئەمجەد (امجد) ، ئە . ئەڭ شەرەپلىك ، ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ ئالىيجاناب .

ئەمچى (امجى) تېۋىپ .

ئەمد (عمد) ، ئە . قەست ، نىيەت ؛ قوللاش ، يۆلەش ، مەدەتكارلىق ؛ تايانچ ، يۆلەنچ ، تۈۋرۈك .

ئەمداد (امداد) ، ئە . «مەدەد (مدد)»نىڭ كۆپلۈكى : مەدەتلەر ، ياردەملەر . ك . ياردەمچى ئەسكەرلەر .

ئەمدەن (عمداً) ، ئە . قەستەن ، مەقسەتلىك هالدا ، ئەتەي .

ئەمدىگەچە (امدىكاچە) هازىرغىچە ، مۇشۇ كەمگىچە .

ئەمر I (امر) ، ئە . بۇيرۇق ، پەرمان ، ھۆكۈم .

ئەمر II (امر) ، ئە . ئىش . ◇ **ئاۋۇ ئەمرى** (اَو امرى) : ئۇۋ ئىشى ، ئۇۋچىلىق .

ئەمراز (امراض) ، ئە . «مەرەز (مرض)»نىڭ كۆپلۈكى : كېسەللەر .

ئەمراغ (امراغ) ، ئە . ئۆزىگە تارتىش ، ئۆزىگە جەلپ قىلىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئۆزىگە تارتماق .

ئەمرەد (امرد) ، ئە . ياش يىگىت ، بەساقال ، ساقال ـ بۇرۇت چىقمىغان بالا .

ئەمرەق (امرق) ، ئە . ئۇلپەت ، دوست ، ئەمەك ؛ دوستلۇق .

ئەمرۇد (امرود) ، پ . ئامۇت .

ئەمرۇنەھى (امرو نهى) ، ئە ـ پ . ئۇندەش ۋە چەكلەش .

ئەمرى بەدىئ (امر بديع) ، ئە ـ پ . قىزىق ئىش ، ياخشى ئىش .

ئەمرى خەير (امر خير) ، پ . ياخشى ئىش ، خۇشاللىق ئىش ، توي ـ تۆكۈن .

ئەمرى مەئرۇف (امر معروف) ، ئە ـ پ . ساۋاب ، ھەممە ئادەم بىلىشكە تېگىشلىك ئىش ؛ ياخشىلىققا ئۇندەش .

ئەمرى مەئھۇد (امر معهود) ، ئە . ئادەتتىكى ئىش ؛ ۋەدە قىلىنغان ئىش .

ئەمرى مەۋھۇم (امر موهوم) ، ئە . خىيالىي ئىش .

ئەمرىنامە (امرنامه) ، ئە ـ پ . بۇيرۇق يېزىلغان قەغەز ، بۇيرۇقنامە .

ئەمزادە (عمزاده) تاغىنىڭ بالىسى ، ئاتىنىڭ ئاكىسى ياكى ئىنىسىنىڭ بالىسى .

ئەمسار (امصار) ، ئە . «مىسر (مصر)»نىڭ كۆپلۈكى : كاتتا شەھەرلەر .

ئەمسال I (امثال) ، ئە . «مىسل (مثل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشاشلار ، ئوخشايدىغانلار ؛ تەڭداشلار ، قۇرداشلار .

ئەمسال II (امثال) ، ئە . «مەسەل (مثل)»نىڭ كۆپلۈكى : مەسەللەر ، ماقاللار .

ئەمسىلە (امثله) ، ئە . «مىسال (مثال)»نىڭ كۆپلۈكى : مىساللار ، ئۆرنەكلەر .

ئەمكىنە (امكنه) ، ئە . «مەكان (مكان)»نىڭ كۆپلۈكى : تۇرار جايلار ، ماكانلار ، ئورۇنلار .

ئەمگەتمەك (امكاتماك) قىينىماق ، ئازابلىماق ، خارلىماق .

ئەمگەك I (امكاك) قىينىچىلىق ، جاپا ، جاپا ـ مۇشەققەت ؛ قايغۇ . ◇~ **تارتماق** (~ تارتماق) : جاپا چەكمەك . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : جاپا چېكىپ ئىشلىمەك .

ئەمگەك II (امكاك) ئۆمىلەش ، پۆپىلەش .

ئەمگەكلەمەك (امكاكلاماك) ئۆمۈلىمەك .

ئەمگەنمەك (امكانماك) قىينىچىلىق تارتماق ، جاپا چەكمەك ، قىينالماق .

ئەملاك (املاک) ، ئە . «مۈلك (ملك)»نىڭ كۆپلۈكى : مۈلۈكلەر . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۆز مۈلكىگە ئايلاندۇرماق .

ئەملەمەك (املاماك) داۋالىماق ، دورا قىلماق .

ئەملەھ (املح) ، ئە . ئەڭ گۈزەل ، ئەڭ يېقىملىق ، ئەڭ شىرىن . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئالاھىدە گۈزەللەشمەك .

ئەملۈك (املوک) قارا يېمىش .

ئەمم (عم) ، ئە . ئاتىنىڭ ئىنىسى ياكى ئاكىسى ، تاغا .

ئەممارە (اماره) ، ئەممار (امار) ، ئە . ئۇندىگۈچى ، بۇيرۇغۇچى . ◇**نەفسى**～ (نفس～) : يامان يولغا ئۇندىگۈچى نەپس .

ئەممال (عمال) ، ئە . ئامال قىلغۇچى ، چارە قىلغۇچى .

ئەممە (عمّه) ، ئە . ھاممە ، ئاتىنىڭ ئاچىسى ياكى سىڭلىسى .

ئەممەزادە (عممەزاده) بىر نەۋرە تۇغقان .

ئەمن (امن) ، ئە . ئامانلىق ، تىنچلىق ، ئاسايىشلىق .

ئەمناباد (امن آباد) ، ئە ـ پ . تىنچ جاي ، تىنچلىق ماكانى .

ئەمنۇ ئەمان (امن و امان) ، ئە ـ پ . تىنچلىق ۋە خەۋپ ـ خەتەرسىز .

ئەمنى مەنزىل (امن منزل) ، ئە ـ پ . تۇرار جاي ئامانلىقى .

ئەمنىيە (امنيه) ، ئە ـ پ . ق . ئەمنىيەت .

ئەمنىيەت (امنيت) ، ئە . ئەمىنلىك ، خەۋپسىزلىك ، تىنچلىق .

ئەمنىيەتروب (امنيت روب) ، ئە . تىنچلىقنى بۇزغۇچى ، تىنچسىزلاندۇرغۇچى .

ئەموات (اموات) ، ئە . «مەيت (ميت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلۈكلەر ، مۇردىلار .

ئەمۋال (اموال) ، ئە . «مال (مال)»نىڭ كۆپلۈكى : مالىلار ، بۇيۇملار ، بايلىقلار .

ئەمۇد (عمود) ، ئە . ئۇمۇت ، كالتەك ؛ تۇۋرۇك .

ئەمىر (امير) ، ئە . ھاكىم ، ھۆكۈمدار ، ئەمىر قىلغۇچى ، باشلىق ، رەئىس ، پېشۋا ؛ ھۆكۈمدار يېنىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدار ، بەگ .

ئەمىرۇلمۇئمىنىن (امير المؤمنين) ، ئە . مۇسۇلمانلار ئەمىرى ، مۇسۇلمانلارنىڭ باش قوماندانى .

ئەمىرۇلئۇمەرا (امير الامرا) ، ئە . باش ۋەزىر .

ئەمىرى لەشكەر (امير لشكر) ، ئە ـ پ . باش قوماندان .

ئەمىق (عميق) ، ئە . چوڭقۇر ، تىرەن .
ئەمىيم (عميم) ، ئە . ئومۇمىي ، ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ؛ ھەممىگە تېگىشلىك .
ئەمىن (امين) ، ئە . ئىشەنچلىك ، سادىق ، ئامانەتكە خىيانەت قىلمايدىغان ؛ خەۋپسىز ، بىخەتەر . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : خەۋپسىزلەندۇرمەك .
ئەنا (عنا) ، ئە . مۇشەققەت ، قىيىنچىلىق ؛ چارچاش ، ھېرىش . ◇**رەنجۇ**～ (رنج و～) : جاپا ـ مۇشەققەت .
ئەنابىر (عنابر) ، ئە . «ئەنبەر (عنبر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەنبەرلەر .
ئەناجىل (اناجيل) ، ئە . «ئىنجىل (انجيل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىنجىللار ؛ بىشارەتلەر ؛ خۇش خەۋەرلەر .
ئەنادىل (عنادل) ، ئە . «ئەندەلىب (عندليب)»نىڭ كۆپلۈكى : بۇلبۇللار .
ئەناسىر (عناصر) ، ئە . «ئۇنسۇر (عنصر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۇنسۇرلار ؛ ماددىلار ، ئېلېمېنتلار (سۇ ، تۇپراق ، ئوت ، ھاۋا) .
ئەنام (انام) ، ئە . كىشىلەر ، ئادەملەر ، ئىنسانلار ، يارىتىلمىشلار . ◇**بەينەلئەنام** (بين الانام) : خەلقئارا ، كىشىلەر ئارىسىدا .
ئەنئام (انعام) ، ئە . «نەئەم (نعم)»نىڭ كۆپلۈكى : ماللار ، ئۆي ھايۋانلىرى ، قوي ـ كاللار .
ئەنامىل (انامل) ، ئە . «ئەنمىلە (انملە)»نىڭ كۆپلۈكى : بارماق ئۇچلىرى .
ئەنانىيەت (انانيت) ، ئە . مەنمەنلىك ، مەغرۇرلۇق ، ھېچكىمنى مەنسىتمەسلىك ، ئۆزەمچىلىك ؛ شەخسىيەتچىلىك ، نەپسانىيەتچىلىك .
ئەنە (انا) ، ئە . مەن . ◇ ئەنە ئەفسەھ (انا افصح) : مەن ئەڭ پاساھەتلىك .
ئەنەگە (اناكا) ئېمىكئانا ، سۈت ئانىسى .
ئەنەس (انس) ، ئە . پەيغەمبەر ساھابىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
ئەنەلھەق ((أنا الحق) ، ئە . مەن ھەقلىقمەن ، مەن دۇرۇسمەن ، مەن ھەقمەن .
ئەنەنىيەت (انانيت) ، ئە . ق . ئەنانىيەت .
ئەنبار (انبار) ، پ . ئارتۇق نەرسىلەرنى يىغىشتۇرۇپ قويىدىغان جاي ، ئامبار ؛ خامان ، دۆۋە ، بارخان ؛ خەستە ، پالاكەت ، سۇپۇرەندە .
ئەنباركەش (انبارکش) ، پ . ئەخلەت توشۇغۇچى ، قىغ توشۇغۇچى .
ئەنباز (انباز) ، پ . شېرىك ، ھەمراھ ، ئورتاقچى .
ئەنبانچە (انبانچه) ، پ . خالتا ، قاپ ، خۇرجۇن .
ئەنبە (انبه) ، پ . ئىران ۋە ھىندىستاندا چىقىدىغان بىر خىل مېۋە .
ئەنبەر (عنبر) ، ئە . ئەنبەر (بىر خىل قارا رەڭلىك خۇشبۇيلۇق . ئەدەبىياتتا يارىنىڭ چېچى ،

خالى ۋە قاشلىرى شۇنىڭغا ئوخشىتىلىدۇ) .

ئەنبەر ئالۋد ، ئەنبەرالۋد (عنبر آلود) ، ئە ـ پ . ئەنبەر ئارىلاشتۇرۇلعان ، تۇم قارا ۋە خۇشبۇي .

ئەنبەرەفشان (عنبرافشان) ، ئە ـ پ . خۇشپۇراق چاچقۇچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : خۇشپۇراق چاچماق .

ئەنبەر بار (عنبر بار) ، ئە ـ پ . ئەنبەر ياغدۇرغۇچى ، خۇشبۇي تارقاتقۇچى .

ئەنبەر بەز (عنبر بيز) ، ئە ـ پ . ئەنبەرلىك ، ئەنبەر چېچىلغان ، خۇشبۇي ، خۇشپۇراق .

ئەنبەردان (عنبردان) ئەنبەر سېلىنغان تۇمارچە بويۇنتاسقۇ .

ئەنبەر سا (عنبر سا) ، ئە ـ پ . ئەنبەرگە ئوخشاش .

ئەنبەر ساي (عنبر ساي) ، ئە ـ پ . ق . ئەنبەرسا .

ئەنبەر سىرىشت (عنبر سرشت) ، ئە ـ پ . ئەنبەرلىك ، ئەنبەرلەنگەن ، خۇشبۇي .

ئەنبەر شەمىم (عنبر شەمىم) ، ئە . ئەنبەر پۇراقلىق ، خۇشبۇي .

ئەنبەرى سارا (عنبر سارا) ، ئە ـ پ . ئەڭ ساپ ئەنبەر ، ئەڭ خۇشبۇي ئەنبەر .

ئەنبەرىن (عنبرين) ، ئە ـ پ . ئەنبەرلەنگەن ، ئەنبەر چېچىلغان ، خۇشبۇي . ◇～**تۇن** (～تون) : يېقىملىق كېچە ، ئارامبەخش كېچە . ◇～**تەناب** (～طناب) ؛ ك . خۇشبۇي چاچ . ◇～**ھىلال** (～ھلال) : ك . قاراقاش . ◇～**دۇر** (～دور) : ك . خۇشبۇي ، قاپقارا چاچ . ◇～**ئەفئا** (～افعى) : قارا يىلان ، ك . ئۆرۈلگەن ئۇزۇن قارا چاچ .

ئەنبور (انبر) ، پ . ئامبۇر .

ئەنبۇھ (انبوه) ، پ . كۆپ ، نۇرغۇن ، چەكسىز ؛ توپلانغان ، دۆۋىلەنگەن . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : كۆپەيمەك .

ئەنبىيائ (انبياء) ، ئە . «نەبى (نبى) »نىڭ كۆپلۈكى : پەيغەمبەرلەر .

ئەنبىيائى مۇرسەلىن (انبياء مرسلين) ، ئە ـ پ . كىتاب نازىل بولغان پەيغەمبەرلەر .

ئەنجام (انجام) ، پ . ئاخىر ، تۈگەش ، ئاقىۋەت ، نەتىجە . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئاخىرىغا يەتمەك ، تامام بولماق ، تۈگىمەك .

ئەنجامۇ ئاغاز (انجام آغاز) ، پ . باش ـ ئاخىر .

ئەنجۇم (انجم) ، ئە . «نەجم (نجم) »نىڭ كۆپلۈكى : يۇلتۇزلار . ◇～**قىياس** (～قياس) : يۇلتۇزلارغا ئوخشاش . ◇～**گۇرۇھ** (～گروه) : ئادەمى يۇلتۇزدەك كۆپ .

ئەنجۇمەن (انجمن) ، ئە . ئولتۇرۇش ، يىغىلىش ، يىغىن ، بەزمە . ◇～**پەردازلىغ** (～پردازليغ) : ئولتۇرۇشنى قىزىتىش . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : بەزمە قاتناشچىلىرى .

ئەنجۇمەندىدە (انجمن ديده) ، ئە ـ پ . بەزمە كۆرگەن ، تەجرىبىلىك .

ئەنجۇمەنساز (انجمن ساز) ، ئە ـ پ . ئولتۇرۇش تەشكىللىگۈچى ؛ كېڭىشىپ ئىش ئېلىپ بارغۇچى .

ئەنجۇمسان (انجم سان) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزغا ئوخشاش .

ئەنجۇمسىپاھ (انجم سپاه) ، ئە ـ پ . ئەسكىرى يۇلتۇزدەك كۆپ ؛ بىھىساب لەشكەر ، ك . زور قوماندان .

ئەنجۇمشۇناس (انجم شناس) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزشۇناس ، ئاسمانشۇناس .

ئەنجۇمى شەبگىر (انجم شب گير) ، ئە ـ پ . كېچىدە سەير قىلغۇچى يۇلتۇزلار .

ئەنجۇمى ئۇلۇۋۋى رىفئەت (انجم علوى رفعت) ، ئە ـ پ . ئەڭ ئېگىزدىكى يۇلتۇزلار .

ئەنداز (انداز) ، پ . (سۆزلەرگە بىرىكىپ «تاشلىغۇچى» ، «ئاتقۇچى» ، «سالغۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇**خارە**ـ (خارەـ) : تاش ئاتقۇچى . ◇**شورى ئىشق**ـ (شور عشقـ) : ئىشق غەۋغاسىغا سالغۇچى ، ئۆزىگە ئاشىق قىلغۇچى .

ئەندازە (اندازه) ، پ . ئەندىزە ، قېلىپ ، ئۆلچەم .

ئەندازەسىز (اندازەسىز) ئۆلچەمسىز ؛ چەكسىز ، چېگراسىز .

ئەندام (اندام) ، پ . بوي ، تەن ، قامەت ، جۇغ ، فىگۇرا ، تاناسىپلىق ؛ تەرتىپ . ◇ـ **بەرمەك** (ـ بېرماك) : مۇنتىزىم شەكىلگە كىرگۈزمەك ؛ زىننەتلىمەك .

ئەندەر (اندر) ، پ . ئىچىدە ، ئارىسىدا . ◇**زەرـ** (زرـ/زر) : زەر ئىچىدە زەر ، زەر ئۈستىگە زەر .

ئەندەرز (اندرز) ، پ . پەند ـ نەسىھەت ؛ ۋەسىيەت .

ئەندەك (اندك) ، پ . كىچىككىنە ، ئازغىنا ، ئازراق .

ئەندەلىب (عندليب) ، ئە . بۇلبۇل .

ئەندەلىبى نەغمە سەرا (عندليب نغمه سرا) خۇشناۋالىق بۇلبۇل .

ئەندەلىس (اندلس) ، ئە . ئىسپانىيە مەملىكىتى .

ئەندۇختە (اندوخته) ، پ . ھاسىل قىلىنغان ، ئېرىشىلگەن ؛ توپلانغان . ◇**غەمـ** (غمـ) : غەمكىن ، قايغۇلۇق ، غەمگە پاتقان .

ئەندۇد (اندود) ، پ . (سۆزلەرگە بىرىكىپ «سۇۋالغان» ، «يالتىلغان» ، «قاپلانغان» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇**زەرـ** (زرـ) : زەرلەنگەن ، ئالتۇن يالتىلغان ، تىللا قاپلانغان . ◇**سۇرمەـ** (سرمهـ) : سۇرمىلەنگەن ، سۇرمىلىك . ◇**قىرـ** (قيرـ) : مومىلانغان ، موم سۇرۇلگەن ؛ ك . تۇم قارا ، قاپقارا . ◇**سىمى زەرـ** (سيم زرـ) : كۇموش ئۈستىگە ئالتۇن قاپلانغان .

ئەندۇز (اندوز) ، پ . (سۆزلەرگە بىرىكىپ «ھاسىل قىلغۇچى» ، «ئېرىشتۇرگۈچى» ، «توپلىغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇**سەيقەلـ** (صيقلـ) : جۇلا بەرگۈچى ، يالتىراتقۇچى ، پارقىراتقۇچى . ◇**ئىشرەتـ** (عشرتـ) : پاراغەتلىك .

ئەندۇھ (اندوه) ، پ . غەم ، قايغۇ . ـ **يەمەك**◇ (ـ ييماك) : غەم يېمەك ، قايغۇرماق .

ئەندۇھى ھىجرەت (اندوه هجرت) ، ئە ـ پ . ئايرىلىش قايغۇسى ، ھىجرانلىق دەردى .

ئەندۇھزا (اندوەزا) ، پ . قايغۇ كەلتۈرگۈچى ، غەمگە سالغۇچى .
ئەندۇھگىن (اندوەكين) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، ھەسرەتلىك .
ئەندۇھلىغ (اندوەليغ) قايغۇلۇق .
ئەندۇھناك (اندوەناک) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، ھەسرەتلىك .
ئەندىش (انديش) ، پ . پىكىر ، ئوي ؛ پىكىر قىلغۇچى ، ئويلىغۇچى . ◇**بەد**ـ (بدـ) : يامان پىكىرلىك ، يامان نىيەتلىك . ◇**خەير**ـ ، **خەيرەندىش** (خيرـ) : ياخشى پىكىرلىك ، ياخشىلىق ئويلىغۇچى . ◇**فىكرەت**ـ (فكرتـ) : چوڭقۇر ئويلىغۇچى ، ئەتراپلىق پىكىر قىلغۇچى .
ئەندىشە (انديشه) ، پ . ئوي ، پىكىر ، مۇلاھىزە ، ئەندىشە . ◇**چابۇك**ـ (چابكـ) تېز پىكىرلىك ، ئۆتكۈر زېھىن (كىشى) .
ئەندىشەلەنمەك (انديشەلانماك) خاتىرجەمسىزلەنمەك ، ئەندىشە قىلماق ، قورقماق .
ئەنزار (انظار) ، ئە . «نەزەر (نظر)»نىڭ كۆپلۈكى : قاراشلار ، نەزەرلەر . ◇**كەۋكەب ئەنزارى** (كوكب انظارى) : يۇلتۇزلارنىڭ ئۆزئارا مۇناسىۋەت دەرىجىلىرى .
ئەنساب (انساب) ، ئە . «نەسەب (نسب)»نىڭ كۆپلۈكى : نەسىل ـ نەسەب ، نەسەبلەر .
ئەنسار (انصار) ، ئە . «نەسىر (نصير)»نىڭ كۆپلۈكى : ياردەمچىلەر ، ياردەم بەرگەنلەر ، مەدەتكارلار .
ئەنسال (انسال) ، ئە . «نەسل (نسل)»نىڭ كۆپلۈكى : نەسىللەر ، ئۇرۇقلار .
ئەنسەب (انسب) ، ئە . تازا باب ، ئەڭ مۇۋاپىق .
ئەنشى (انشى) ، ئە . يېزىش ، ئىنشا . ◇ـ**ئەتمەك** (ـ ايتماك) : يازماق .
ئەنفاس (انفاس) ، ئە . «نەفەس (نفس)»نىڭ كۆپلۈكى : نەپەسلەر ، دەملەر .
ئەنفاسى جان بەخش (انفاس جان بخش) ، ئە ـ پ . جانبەخش نەپەسلەر ، مۆجىزىلىك نەپەسلەر .
ئەنفاسى روھىللاھ (انفاس روح الله) ، ئە ـ پ . ئۆتكۈر نەپەسلەر .
ئەنفاسى قۇدسىي (انفاس قدسى) ، ئە ـ پ . مۇقەددەس نەپەسلەر .
ئەنفاسى مەسىھا (انفاس مسيحا) ، ئە ـ پ . جان بېغىشلىغۇچى نەپەسلەر ، مۆجىزىلىك نەپەسلەر .
ئەنفەئ (انفع) ، ئە . ئەڭ پايدىلىق ، ئەڭ مەنپەئەتلىك .
ئەنفۇس (انفس) ، ئە . «نەفس (نفس)»نىڭ كۆپلۈكى : شەخسلەر ، جانلار ، نوپۇسلار .
ئەنقاۋ (عنقاء) ، ئە . كۆھقاپتا ياشايدۇ ، دەپ رىۋايەت قىلىنىدىغان ئەپسانىۋى قۇش .
ئەنقەرىب (عن قريب) ، ئە . تېز ئارىدا ، تېز پۇرسەتتە ، يېقىندا .
ئەنكەبۇت (عنكبوت) ، ئە . ئۆمۈچۈك .
ئەنكەر (انكر) ، ئە . ئىنتايىن يېقىمسىز .

ئەنكەرۇل ئەسۋات (انكرالاصوات) ، ئە . ئەڭ يېقىمسىز تاۋۇش .
ئەنكەل (انكل) ، ئە . گىرىپتار ، باغلىنىپ قالغان ، بېرىلىپ كەتكەن ، ئاشىق ؛ تۇتقۇن .
ئەنگەبىن (انگبين) ، پ . ھەسەل ، بال .
ئەنگەل (انگل) ، پ . توساق ، قاشا .
ئەنگۇر (انگور) ، پ . ئۈزۈم . ◇**دەرەختى**～ (درخت～) : ئۈزۈم تېلى ، ئۈزۈم غولى .
◇ نانۇ ئەنگۇر (نان و انگور) : ئۈزۈم بىلەن نان .
ئەنگوشت (انگشت) ، پ . بارماق ، پۇت ـ قولنىڭ بارمىقى .
ئەنگوشتنەما (انگشت نما) ، پ . بارماق بىلەن سانىلىدىغان ، ئاتاقلىق ، كۆزگە كۆرۈنگەن ، مەشھۇر .
ئەنگىز (انگيز) ، پ . قوزغىغۇچى ، تارقاتقۇچى ، قۇتراتقۇچى ؛ باشلاش ؛ قەست ، قۇتراتىش ، قوزغاش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قوزغىماق ، تارقاتماق ، قۇتراتماق . ◇**فىتنە**～ (فتنه～) : پىتنە قوزغىغۇچى ، پىتنە تارقاتقۇچى . ◇ ئىشرەت ～ (عشرت ～) : ھاياجانلاندۇرغۇچى .
ئەنمەچى (انماجى) دەللال .
ئەنھى (انهى) ، ئە . خەۋەر ، مەلۇمات .
ئەنۇر (انور) ئامبۇر .
ئەنۇك (انوك) ياش شىر ، ياش يىرتقۇچ .
ئەنۇاۋ (انواع) ، ئە . «نەۋئ (نوع)»نىڭ كۆپلۈكى : تۈرلەر ، خىللار ، سورتلار ؛ ھەر خىل ، خىلمۇخىل ، ھەر تۈرلۈك .
ئەنۇار (انوار) ، ئە . «نۇر (نور)»نىڭ كۆپلۈكى : نۇرلار .
ئەنۇارۇلھۇدا (انوار الهدى) ، ئە . توغرا يول نۇرلىرى ، ھىدايەت نۇرلىرى .
ئەنۇارى ھەقايىق (انوار حقايق) ، ئە ـ پ . ھەقىقەت نۇرلىرى .
ئەنۇەر (انور) ، ئە . ئەڭ نۇرلۇق ، قالتىس روشەن ، ئەڭ يورۇق .
ئەنىس (انيس) ، ئە . دوست ، يېقىن كىشى ، ئۇلپەت ، ئاشنا ؛ ھەمدەم ، ھەمدەرد ؛ يېقىملىق .
ئەنىسى ئەنجۇمەن (انيس انجمن) ، ئە ـ پ . ئولتۇرۇش ئۇلپىتى .
ئەنىف (عنيف) ، ئە . قوپال ، قاتتىق ، قوپال مۇئامىلىلىك ؛ جەبىر ـ زۇلۇم قىلغۇچى ، ئەزگۈچى ؛ ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، ئۆچەكەشكۈچى .
ئەنىكمەك (انيكماك) ئىگىرىماق ، قاخشىماق ؛ يىغلىماق .
ئەنىن (انين) ، ئە . ناله قىلىش ؛ ئۆھ تارتىش ، ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىش .
ئەھادىس (احاديث) ، ئە . «ھەدىس (حديث)»نىڭ كۆپلۈكى : پەيغەمبەر سۆزلىرى ؛ سۆزلەر ، بايانلار ؛ خەۋەرلەر ، رىۋايەتلەر ، تەسۋىرلەر .
ئەھادىسى سەئادەت ئەنجام (احاديث سعادت انجام) ، ئە ـ پ . سائادەت بېغىشلىغۇچى

سۆزلەر .

ئەھالى (اهالى) ، ئە . «ئەھل (اهل)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەھللەر ، ئاھالى ، خەلق ، (مەلۇم تەبىقە ياكى سىنىپقا مەنسۇپ) كىشىلەر .

ئەھەب (احب) ، ئە . ئەڭ ياخشى ، ئەڭ سۆيۈملۈك .

ئەھەد (احد) ، ئە . بىر ، يەككە ، يېگانە ، ك . ئاللاھ ، تەڭرى . ◇**ھېچ～** (ھېچ～) : ھېچكىم . ◇**باغى～** (باغ～) : جەننەت .

ئەھەدى (احدى) ، ئە ـ پ . بىرەر كىم .

ئەھەقق (احق) ، ئە . ئەڭ ھەقلىق .

ئەھەم (اهم) ، ئە . ئەڭ مۇھىم .

ئەھباب (احباب) ، ئە . «ھەبىب (حبيب)»نىڭ كۆپلۈكى : ھەبىبلەر ، مەھبۇبلار ، دوستلار .

ئەھد I (عهد) ، ئە . ۋەدە ، ئەھدە ، ئۇستىگە ئېلىنغان مەجبۇرىيەت . ◇**بەد～** (بد～) : بەۋاپا ، ۋەدىسىدە تۇرمايدىغان . ◇**～شىكەن** (～شكن) : ۋەدىنى بۇزغۇچى . ◇**～مىيساق** (～ميثاق) : ئەھد ـ پەيمان ، قەتئىي سۆز بېرىش .

ئەھد II (عهد) ، ئە . دەۋر ، زامان ، ئەسىر . ◇**ھەم～** (هم～) : زامانداش .

ئەھداف (اهداف) ، ئە . «ھەدەف (هدف)»نىڭ كۆپلۈكى : نىشانلار .

ئەھدى بەئىد (عهد بعيد) ، ئە ـ پ . ئۇزاق مۇددەت ، يىراق زامان .

ئەھدۇ قەۋل (عهد قول) ، ئە . سۆز بېرىشىش ، ۋەدىلىشىش .

ئەھرار (احرار) ، ئە . «ھۆر (حر)»نىڭ كۆپلۈكى : ھۆرلەر ؛ ئازاد ، ئەركىن ؛ ئالىيجاناب ، ھىممەتلىك .

ئەھرام (اهرام) ، ئە . پىرامىدالار ، مىسىر پىرامىدالىرى .

ئەھرەمەن (اهرمن) ، پ . دۇئىلەر باشلىقى ، ئەڭ دەھشەتلىك دېۋە .

ئەھزان (احزان) ، ئە . «ھەزەن (حزن)»نىڭ كۆپلۈكى : قايغۇلار .

ئەھسەن (احسن) ، ئە . ئەڭ ياخشى ، ئەڭ گۈزەل .

ئەھسەنتە (احسنت) ، ئە . ياخشى قىلدىڭ ، يارايسەن ، ئاپىرىن !

ئەھسەنۇل قىسەس (احسن القصص) ، ئە . قىسسەلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى . ئەھسەنۇل قەسەس .

ئەھشا (احشا) ، ئە . ھايۋاننىڭ ئىچكى ئەزالىرى ، ھايۋاننىڭ ئۇچەي ـ باغرىلىرى .

ئەھشام (احشام) ، ئە . «ھەشەم (حشم)»نىڭ كۆپلۈكى : خادىملار ، خىزمەتكارلار ، قارا خىزمەتچىلەر .

ئەھفاد (احفاد) ، ئە . «ھەفىد (حفيد)»نىڭ كۆپلۈكى : نەۋرىلەر ؛ ئەۋلاد .

ئەھكام (احكام) ، ئە . «ھۆكۈم (حكم)»نىڭ كۆپلۈكى : ھۆكۈملەر ، بۇيرۇقلار ، پەرمانلار ، كۆرسەتمىلەر ؛ قانۇنلار ، قائىدىلەر . ◇**نۇجۇم ئەھكامى** (نجوم احكامى) : يۇلتۇزلار

ھەربىرىنى ۋە ھالىتىنى تەتقىق قىلىش .

ئەھل (اهل) ، ئە . بىرەر كەسىپ ، بىرەر تەبىقە ياكى بىرەر جايغا مەنسۇپ كىشى ؛ بىرەر ئىش ياكى كەسىپنىڭ ئىگىسى ، ماھىرى .

ئەھلەن (اهلا) ، ئە . خۇش كېلىپسىز . ◇~ **ۋەسسەھلەن ۋە مەرھەبان** (~ و سهلا و مرحبا) : قىزغىن قارشى ئالىمىز .

ئەھلى ئەخبار (اهل اخبار) ، ئە ـ پ . رىۋايەتچى ؛ مۇخبىرلار .

ئەھلى ئەدەم (اهل عدم) ، ئە ـ پ . يوقالغان ، نابۇد بولغان .

ئەھلى ئەنا (اهل عنا) ، ئە ـ پ . مۇشەققەتتە قالغانلار ، جاپاكەشلەر .

ئەھلى ئەييام (اهل ايام) ، ئە ـ پ . زامان كىشىلىرى .

ئەھلى باتىن (اهل باطن) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن سىرلارنى بىلگۈچىلەر ، ئەۋلىيالار ، تەسەۋۋۇپچىلار .

ئەھلى بىنىش (اهل بينش) ، ئە ـ پ . كۆزى ئۆتكۈر كىشىلەر ، زىيالىيلار .

ئەھلى پەرخاش (اهل پرخاش) ، ئە ـ پ . جەڭچىلەر .

ئەھلى تەرەب (اهل طرب) ، ئە ـ پ . بەزمە ئەھلى ، خۇشچاقچاق كىشىلەر .

ئەھلى تەلەب (اهل طلب) ، ئە ـ پ . تىلەمچى ؛ تەلەپكار ، مەلۇم بىر تىلەك يولىدا يۈرگۈچى .

ئەھلى تەلەۋۇن (اهل تلون) ، ئە ـ پ . ئۆزگىرىپ تۇرىدىغانلار ، شامالغا قاراپ ئىش قىلىدىغانلار .

ئەھلى تەمكىن (اهل تمكين) ، ئە ـ پ . تەمكىن كىشىلەر ، ئېغىر ـ بېسىق كىشىلەر ، سالاپەت ئىگىلىرى .

ئەھلى تەمىز (اهل تميز) ، ئە ـ پ . پەرق ئېتىشكە ماھىرلار ، زېرەك كىشىلەر ؛ پاك ئادەملەر .

ئەھلى تەنەئۇم (اهل تنعم) ، ئە ـ پ . نېمەت ئىگىلىرى ، پاراۋان ياشىغۇچىلار .

ئەھلى تۇراب (اهل تراب) ، ئە ـ پ . تۆپراقتا ياتقانلار ، ئۆلگەنلەر .

ئەھلى تۇرۇق (اهل طرق) ، ئە ـ پ . يولۇچىلار ، يول كىشىلىرى ؛ تەرىقەتچىلەر .

ئەھلى جاھ (اهل جاه) ، ئە ـ پ . مەنسەپدارلار ، يۇقىرى تەبىقە كىشىلىرى .

ئەھلى جۇد (اهل جود) ، ئە ـ پ . ساخاۋەتلىك كىشىلەر ، سېخىيلار .

ئەھلى دانىش (اهل دانش) ، ئە ـ پ . دانىشمەنلەر ، بىلىملىكلەر .

ئەھلى دەرك (اهل درك) ، ئە ـ پ . چۈشەنگۈچىلەر .

ئەھلى دەۋران (اهل دوران) ، ئە ـ پ . دەۋر كىشىلىرى ، زامان كىشىلىرى .

ئەھلى دىل (اهل دل) ، ئە ـ پ . پاكىز كىشىلەر .

ئەھلى راز (اهل راز) ، ئە ـ پ . سىر بىلگۈچىلەر ، سىر ئاچقۇچىلار .

ئەھلى رەسەد (اهل رصد) ، ئە ـ پ . ئاسمانشۇناس .

ئەھلى رىسالەت (اهل رسالت) ، ئە ـ پ . خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر ، ئەلچىلەر .
ئەھلى زاھىر (اهل ظاهر) ، ئە ـ پ . يۈزەكى نەرسىلەرنى بىلىدىغانلار ، يۈزەكى ھادىسىلەر ـ نى بايقىغۇچىلار .
ئەھلى زەنگ (اهل زنگ) ، ئە ـ پ . ھەبەشلەر .
ئەھلى سەفا (اهل صفا) ، ئە ـ پ . كۆڭلى ساپ كىشىلەر ، ساپ دىل كىشىلەر .
ئەھلى سەلاھ (اهل صلاح) ، ئە ـ پ . ياخشى كىشىلەر .
ئەھلى سەلىب (اهل صليب) ، ئە ـ پ . خىرىستىيان دىنىدىكىلەر .
ئەھلى سەۋدا (اهل سودا) ، ئە ـ پ . ئىشىق سەۋداسىغا يولۇققانلار .
ئەھلى سۈرەت (اهل صورت) ، ئە ـ پ . يۈزەكى كىشىلەر ، تېشى پال ـ پال ، ئىچى غال ـ غال كىشىلەر .
ئەھلى سۈلۈك (اهل سلوك) ، ئە ـ پ . شەيخلىك يولىدىكىلەر ، دەرۋىشلىك يولىنى تۇتقانلار .
ئەھلى سىدق (اهل صدق) ، ئە ـ پ . راستچىل كىشىلەر ، توغرا سۆز كىشىلەر .
ئەھلى شەست (اهل شست) ، ئە ـ پ . قارماق تاشلىغۇچىلار ، سىرتماق سالغۇچىلار .
ئەھلى غىناۋ (اهل غناء) ، ئە ـ پ . سازەندىلەر ، ناخشىچىلار ، نەغمىچىلەر .
ئەھلى فەزل (اهل فضل) ، ئە ـ پ . ئالىم ؛ پەزىلەت ئىگىسى .
ئەھلى فۇزۇلى كەمال (اهل فضول كمال) ، ئە ـ پ . پەزىلەتتە كامالەتكە يەتكەنلەر .
ئەھلى فۇنۇن (اهل فنون) ، ئە ـ پ . ئىلىم ئەھلى ، پەننىي بىلىم ئەھلى .
ئەھلى قۇبۇر (اهل قبور) ، ئە ـ پ . قەبرىدە ياتقانلار ، ئۆلۈكلەر .
ئەھلى كەرەم (اهل كرم) ، ئە ـ پ . قولى ئوچۇق كىشىلەر ، شەپقەت ئىگىلىرى .
ئەھلى كەمىن (اهل كمين) ، ئە ـ پ . ئۆزىنى چەتكە ئالغۇچىلار ، يوشۇرۇنۇۋالغانلار .
ئەھلى مەنال (اهل منال) ، ئە ـ پ . بايلىق ئىگىلىرى ، بايلار .
ئەھلى مىللەت (اهل ملت) ، ئە ـ پ . دىن ئەھلى ، دىندارلار .
ئەھلى نەۋا (اهل نوا) ، ئە ـ پ . ناۋا قىلغۇچى ، نەغمىچى ، ناخشىچى ؛ مىسكىنلەر .
ئەھلى نۇشۇر (اهل نشور) ، ئە ـ پ . تىرىلىدىغان ئۆلۈكلەر .
ئەھلى نىياز (اهل نياز) ، ئە ـ پ . موھتاجلار ، يالۋۇرغۇچىلار .
ئەھلى ھەقىقەت (اهل حقيقت) ، ئە ـ پ . (سوپىزم قارىشى بويىچە) ئاللاھقا ئېرىشكەنلەر ؛ ھەقىقەت ئەھلى .
ئەھلى ئوبۇر (اهل عبور) ، ئە ـ پ . كەزگۈچىلەر ، ساياھەتچىلەر ؛ ئۆتكۈنچىلەر .
ئەھلى ئۇسۇل (اهل اصول) ، ئە ـ پ . دىنىي ئىلىملار ئاساسلىرىنى تەتقىق قىلغۇچى ئالىملار .
ئەھلى ئۇقۇل (اهل عقول) ، ئە ـ پ . ئەقىل ئىگىلىرى .

ئەھلى ۋەزىپە (اهل وظيفه) ، ئە ـ پ . تەقۋادارلار ، پەرھىزكارلار .
ئەھلى ۋۇسۇل (اهل وصول) ، ئە ـ پ . يېتىشكەنلەر ، ئېرىشكەنلەر .
ئەھلى ئىدراك (اهل ادراك) ، ئە ـ پ . ئىدراكلىق كىشىلەر ، ئىدراك قىلغۇچىلار .
ئەھلى ئىرادەت (اهل ارادت) ، ئە ـ پ . مۇرىدلار ، مۇخلىسلار .
ئەھلى يەقىن (اهل يقين) ، ئە ـ پ . ئاللاھنى توتۇغۇچىلار ، ئاللاھگۇيلار .
ئەھلىيە I (اهليه) ، ئە . ئادەمگە ئۆگىنىشلىك . ◇ **ھەيۋانات**~ (حيوانات~) : ئۆي ھايۋانلىرى .
ئەھلىيە II (اهليه) ، ئە . ئايال ، ئۆي ئايىلى .
ئەھلىييەت (اهليّت) ، ئە . قابىلىيەت ؛ سالاھىيەت ؛ ق . ئەھلىييە .
ئەھمال (احمال) ، ئە . «ھەمىل (حمل)»نىڭ كۆپلۈكى : يۈكلەر . ◇~ **ۋە ئەسقال** (~ و اثقال) : يۈك ـ تاقلار ، ئېغىر يۈكلەر .
ئەھمەر (احمر) ، ئە . قىزىل ، قىپقىزىل .
ئەھمەق (احمق) ، ئە . ئەقىلسىز ، دۆت ، ئاڭسىز ، نادان ، ئەخمەق .
ئەھۋاز (احواض) ، ئە . «ھەۋز (حوض)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆلچەكلەر .
ئەھۋال (احوال) ، ئە . «ھال (حال)»نىڭ كۆپلۈكى : ھاللار ، ھالەتلەر ، ئەھۋال .
ئەھۋالات (احوالات) ، ئە ـ پ . «ئەھۋال (احوال)»نىڭ كۆپلۈكى : ئەھۋاللار .
ئەھۋەل (احول) ، ئە . ئالىغاي .
ئەھىبا (احبا) ، ئە . «ھەبىب (حبب)»نىڭ كۆپلۈكى : دوستلار ، يارانلار .
ئەھىيا (احياء) ، ئە . «ھەي (حى)»نىڭ كۆپلۈكى : تىرىكلەر ، ھاياتلار .
ئەھيان (احيان) ، ئە . «ھەين (حين)»نىڭ كۆپلۈكى : چاغلار ، ۋاقىتلار ، پۇرسەتلەر .
ئەھيانەن (احيانا) ، ئە . بەزى ۋاقىتتا ، گاھىدا ، بەزى چاغدا .
ئەۋاتىف (عواطف) ، ئە . «ئاتىفە (عاطفه)»نىڭ كۆپلۈكى : مېھرىبانلىقلار ، شەپقەتلەر .
ئەۋاخىر (اواخر) ، ئە . «ئاخىر (آخر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاخىرلار ؛ ئاخىرىدا .
ئەۋاخىرۇلقەرن (اواخر القرن) ، ئە . ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرى .
ئەۋارىز (عوارض) ، ئە . «ئارىزە (عارضه)»نىڭ كۆپلۈكى : ھادىسىلەر ، ۋەقەلەر ، كېلىشمەسلىكلەر ، ئاپەتلەر .
ئەۋاسىت (اۋاسط) ، ئە . «ئەۋسەت (اوسط)»نىڭ كۆپلۈكى : دەل ئوتتۇرىلار ؛ ئارىلىقتا .
ئەۋاقىب (عواقب) ، ئە ـ پ . «ئاقىبەت (عاقبت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاقىۋەتلەر ، نەتىجىلەر .
ئەۋالىم (عوالم) ، ئە . «ئالەم (عالم)»نىڭ كۆپلۈكى : ئالەملەر ، دۇنيالار ، جاھانلار .
ئەۋام (اعوام) ، ئە . «ئام (عام)»نىڭ كۆپلۈكى : يىللار ؛ زامانلار .
ئەۋام (عوام) ، ئە . «ئاممە (عامه)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاۋام ، ئاددىي خەلقلەر ، ئادەملەر توپى ، خەلق .

ئەۋامۇننىاس (عوام الناس) ، ئە . پۇقرالار .
ئەۋامىر (اوامر) ، ئە . «ئەمر (امر)»نىڭ كۆپلۈكى : بۇيرۇقلار ، ئەمىرلەر .
ئەۋان I (اوان) ، ئە . «ئان (آن)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋاقىتلار ، پەيتلەر ، چاغلار ، زامانلار .
ئەۋان II (عوان) ، ئە . دىۋان باشلىقلىرى ؛ زۇلۇم قىلغۇچى ، قاتتىق قوللۇق ؛ مىرشاپ .
ئەۋان III (عوان) ، ئە . ئائىلە ئايالى ؛ ئېرى بار ئايال .
ئەئۋان (اعوان) ، ئە . «ئەۋن (عون)»نىڭ كۆپلۈكى : ياردەمچىلەر ، قولداشلار .
ئەۋانى (اوانى) ، ئە . «ئىنا (اناء)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىدىشلار .
ئەۋانى شەباب (اوان شباب) ، ئە ـ پ . ياشلىق چاغلىرى .
ئەۋائىل (اوائل) ، ئە . ق . ئەۋايىل .
ئەۋايىل (اوايل) ، ئە ـ پ . «ئەۋۋەل (اول)»نىڭ كۆپلۈكى : ئاۋاللار ، باشلامىلار ؛ دەسلەپتە .
ئەۋەت (اوت) دۇرۇس ! شۇنداق !
ئەۋەز (عوض) ، ئە . ئورنىغا دەسسىتىش ، ئالماشتۇرۇش ، بەدەل قىلىش ، يۆتكەش ؛ ھەق ، تەڭداش .
ئەۋباش (اوباش) ، پ . بىۋاش ، بىزارى ، ئالىقانات ، لۇكچەك .
ئەۋتاد (اوتاد) ، ئە . «ۋەتەد (وتد)»نىڭ كۆپلۈكى : قوزۇقلار ؛ مىخلار ؛ تايانچىلار ؛ ئەربابلار .
ئەۋتار (اوتار) ، ئە . «ۋەتەر (وتر)»نىڭ كۆپلۈكى : چالغۇ تارلىرى ؛ سىملار .
ئەۋتان (اوطان) ، ئە . «ۋەتەن (وطن)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەتەنلەر .
ئەۋتەرى (اوترى) ئۇچۇن ، سەۋەبلىك دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **شۇنداق~** (شۇنداق~) : شۇنىڭ ئۈچۈن .
ئەۋج (اوج) ، ئە . ھەر نەرسىنىڭ يۇقىرى تەرىپى ، يۇقىرى پەللە ، ئەڭ ئېگىز دەرىجە . ◇ **~ تاپماق** (~ تاپماق) : كۆتۈرۈلمەك .
ئەۋجى سەلتەنەت (اوج سلطنت) ، ئە ـ پ . پادىشاھلىق ئورنى .
ئەۋجى رىفئەت (اوج رفعت) ، ئە ـ پ . يۇكسەكلىك چوققىسى ، يۇقىرى دەرىجە .
ئەۋد (عود) ، ئە . قايتىش ، كەينىگە يېنىپ كېتىش ؛ قايتىلاش . ◇ **~ ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ◇ **~ ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) قايتماق ؛ قايتىلىماق .
ئەۋدەت (عودت) ، ئە . قايتۇرۇپ بېرىش ؛ قايتىش .
ئەۋر (عور) ، ئە . يالىڭاچ .
ئەۋراد (اوراد) ، ئە . «ۋىرد (ورد)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىپىلەر ، دائىملىق ۋەزىپىلەر ؛ دۇئالار .
ئەۋراق (اوراق) ، ئە . «ۋەرەق (ورق)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋاراقلار ، سەھىپىلەر ؛ يوپۇرماقلار ، بەرگلەر . ◇ **جومال ئەۋراقى** (جمال اوراقى) : ئادەمنىڭ ئىككى مەڭزى .
ئەۋراقى سىم (اوراق سيم) ، ئە ـ پ . كۈمۈش بەرگلەر .

ئەۋرەت (عورت) ، ئە . ئىنسان بەدىنىدىكى باشقىلارغا كۆرسىتىشكە بولمايدىغان ئەزالار ، ئەۋرەت .

ئەۋرەڭ (اورنگ) ، پ . تەخت ، تاج ؛ شەۋكەت ؛ ئەقىل ؛ گۈزەللىك ؛ ئاسمان ؛ ھۆكەر .

ئەۋزائ (اوضاع) ، ئە . «ۋەزئ (وضع)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىيەتلەر ، ھالەتلەر .

ئەۋزار (اوزار) ، پ . ئەسۋاب ، قورال ، سايمان ؛ ق . ئەفزار .

ئەۋزان (اوزان) ، ئە . «ۋەزن (وزن)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىنلەر ، ئۆلچەملەر .

ئەۋزەھ (اوضح) ، ئە . ئەڭ ئوچۇق ، ئەڭ روشەن .

ئەۋسات (اوساط) ، ئە . «ۋەسەت (وسط)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوتتۇرا دەرىجىلىك نەرسىلەر ، ئوتتۇراھال نەرسىلەر ، ئادەتتىكى نەرسىلەر ؛ ئارىلىقلار ، ئوتتۇرا قىسىملار .

ئەۋساف (اوصاف) ، ئە . «ۋەسف (وصف)»نىڭ كۆپلۈكى : سۈپەتلەر ، ماختاشلار ، تەرىپلەر .

ئەۋسافى پىسەندىدە (اوصاف پسنديده) ، ئە ـ پ . ياقىملىق سۈپەتلەر ، يارايدىغان ھالەتلەر .

ئەۋسافى ھەمىدە (اوصاف حميده) ، ئە ـ پ . ياخشى تەرىپلەر ، ياخشى سۈپەتلەر .

ئەۋسەئ (اوسع) ، ئە . ئەڭ كەڭ ، ھەممىدىن كەڭ .

ئەۋسەت (اوسط) ، ئە . ئوتتۇرا ، مەركەز .

ئەۋفەق (اوفق) ، ئە . ئەڭ مۇۋاپىق .

ئەۋقات (اوقات) ، ئە . «ۋەقت (وقت)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋاقىتلار ، چاغلار ، مەزگىللەر ، كۈنلەر .

ئەۋقاف (اوقاف) ، ئە . «ۋەقف (وقف)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەخپىلەر ، ۋەخپە قىلىنغان مۈلۈكلەر (مەسجىد ، مەدرىسە ، خانىقا ، قاريخانا قاتارلىق جايلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن بەلگىلەپ قويۇلغان دارامەتلىك يەر ، سۇ ۋە باشقا مۈلۈكلەر) .

ئەۋلا (اولى ، اولا) ، ئە . ئەڭ مۇناسىپ ؛ ئەڭ ياخشى .

ئەۋلاد (اولاد) ، ئە . «ۋەلەد (ولد)»نىڭ كۆپلۈكى : بالىلار ، ئوغۇللار ؛ نەسىل .

ئەۋلادى كىرام (اولاد كرام) ، ئە ـ پ . ياخشى ئەۋلاد .

ئەۋلادۇ ئەھفاد (اولادو احفاد) ، ئە . بالىلار ۋە نەۋرىلەر .

ئەۋلىيائ (اولياء) ، ئە . «ۋەلىي (ولى)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەلىيلەر ، ساھىبلار ، خوجايىنلار ؛ دوستلار .

ئەۋلىيا ئۇللاھ (اولياء الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ دوستلىرى ، يېقىنلىرى .

ئەۋلىيايى كىبار (اولياء كبار) كاتتا ئەۋلىيالار .

ئەۋن (عون) ، ئە . ياردەم ، ھەمدەملىك ، مەدەت .

ئەۋھام (اوھام) ، ئە . «ۋەھم (وھم)»نىڭ كۆپلۈكى : ۋەھىمىلەر ، بىھۇدە قورقۇشلار .

ئەۋۋام (عوام) ، ئە . ق . ئەۋام .

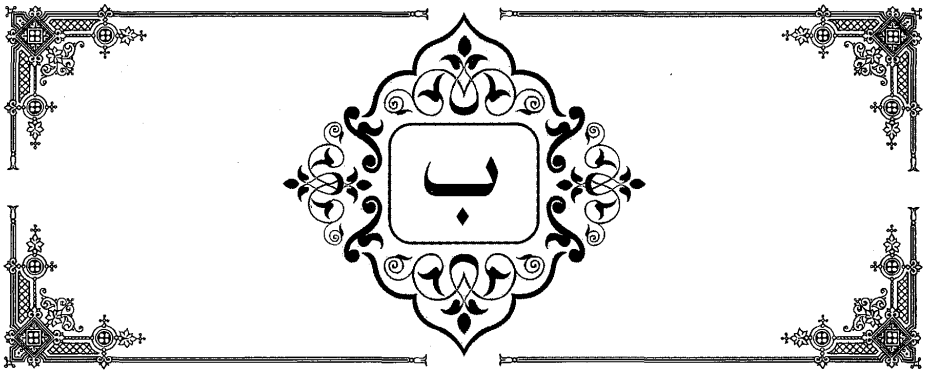
ئەۋۋەل (اول) ، ئە . باش ، بىرىنچى ، ئىپتىدا .

ئەۋۋەلەن (اولا) ، ئە . بىرىنچىدىن ، ئالدى بىلەن .

ئەۋۋەلقى (اولقى) بىرىنچى ، تۇنجى . ◇～**ئەربەئىن** (～اربعين) : بىرىنچى چىللە ، تەسەۋۋۇپچىلارنىڭ قىرىق كۈن خىلۋەتتە ئولتۇرۇشى . ◇～**نەفەس** (نفس) : بىرىنچى دەمدە ، ئەڭ ئالدىن .

ئەۋۋەلىن (اولين) ، ئە . ئالدىنقىلار .
ئەۋۋەلىنۇ ئاخىرىن (اولين و آخرين) ، ئە . ئالدىنقىلار ۋە كېيىنكىلەر .
ئەۋۋەلىيەت (اوليت) ، ئە . ئىلگىرىلىك ، ئالدىنقىلىق ، قەدىمكىلىك ؛ بىرىنچىلىك .
ئەئزىزە (اعزه) ، ئە . «ئەزىز (عزيز)»نىڭ كۆپلۈكى ، ئەزىزلەر ، ھۆرمەتلىكلەر .
ئەئزىزەئى ئەھباب (اعزه احباب) ، ئە ـ پ . ئەزىز دوستلار .
ئەئممە (ائمه) ، ئە . «ئىمام (امام)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىمامىلار ، مەزھەب باشلىقلىرى ؛ ئالىملار .
ئەئممەئى كەلام (ائمه كلام) ، ئە ـ پ . كەلام ئىلمى ئالىملىرى ، قۇرئان تەپسىرچىلىرى .
ئەياز (آياز) ، پ . غۇر ـ غۇر شامال ، سەلكىن .
ئەياغ (اياغ) ق . ئاياق
ئەياق (اياق) ق . ئاياق .
ئەيالەت (ايالت) ، ئە . ئۆلكە ، ئوبلاست ، رايون .
ئەيالات (ايالات) ، ئە . «ئەيالەت (ايالت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلكىلەر ، ئوبلاستلار .
ئەيالغۇ (ايالغو) ناخشا ، كۈي ، ئاھاڭ ، تەسىرلىك قوشاق ؛ بىر خىل چالغۇ .
ئەيان (عيان) ، ئە . ئېنىق ، روشەن ، ئايدىڭ ، ئوچۇق ، مەلۇم .
ئەيەگە (اياكا) ئېمىكئانا ، ئېنىگە .
ئەيەگۇ (اياكو ، ايەكو) قوۋۇرغا .
ئەيب (عيب) ، ئە . كەمچىلىك ، ئىۋەن ، نۇقسان .
ئەيبىنلىغ (عيبين ليغ ، عيب بين لىغ) كەمچىلىك تېپىش .
ئەيبپوش (عيب پوش) ، ئە ـ پ . ئەيىبىنى ياپقۇچى ، ئەيىبىنى سىر تۇتقۇچى .
ئەيبجو (عيب جو) ، ئە ـ پ . ق . ئەيبجوي .
ئەيبجوي (عيب جوى) ، ئە ـ پ . ئەيىب ئاختۇرغۇچى ، كەمچىلىك ئىزدىگۈچى ، كەمىستكۈچى .
ئەيبجويلىك (عيب جويليک) ئەيىب تېپىش ، كەمچىلىك ئىزدەش .
ئەيبكۇ (عيب كو) ق . ئەيبگۇي .
ئەيبگۇي (عيب كوى) ، ئە ـ پ . چېقىمچى ؛ غەيۋەتخور .
ئەيتام (ايتام) ، ئە . «يەتىم (يتيم)»نىڭ كۆپلۈكى : يېتىملەر .
ئەيتماق (ايتماق) ئېيتماق ، توقماق ، يازماق (شېئىر) .
ئەيتمىشەك (ايتميشانک) ئېيتىپسەن .
ئەيرەشمەك (ايراشماك) ئايرىلىشماق ، ئاجرىشىپ كەتمەك .
ئەيرى (ايرى) ئاچا ، ئاچىماق .
ئەيزەن (ايضاً) ، ئە . يەنە ، تېخى ، شۇنداقلا .
ئەيش (عيش) ، ئە . تۇرمۇش ؛ راھەتلىك تۇرمۇش ، مەئىشەتلىك ھايات .
ئەيشپەرداز (عيش پرداز) ، ئە ـ پ . تىرىكچىلىك قىلغۇچى ، كۈن كەچۈرگۈچى .
ئەيشگوزىن (عيش گزين) ، ئە ـ پ . پاراۋان ياشىغۇچى ، ياخشى تۇرمۇش كەچۈرگۈچى .
ئەيشۇ نەشات (عيش و نشاط) ، ئە ـ پ . خۇشاللىق ، خۇشال تۇرمۇش .

ئەيشۇئىشرەت (عيش و عشرت) ، ئە . كەيپ ـ ساپا ، كەيپ ـ ساپالىق تۇرمۇش .
ئەيلەدىك (ايلاديک) ئەيلىسۇن ، قىلسۇن ؛ قىلدۇق .
ئەيلەمەك (ايلەمک ، ايلمك) قىلماق ، ئەتمەك .
ئەيلەيۇ (ايلايو) ئەيلەپ ، قىلىپ .
ئەيمان I (ايمان) ، ئە . «يەمىن (يمين)»نىڭ كۆپلۈكى : قەسەملەر . ◇～**قىلماق** (～ قيلماق) : قەسەمىيات قىلماق .
ئەيمان II (ايمان) ، ئە . «يەمىن (يمين)»نىڭ كۆپلۈكى : ئوڭ قوللار ، ئوڭ تەرەپلەر .
ئەيمەن (ايمن) ، ئە . ئەرەبىستاندىكى بىر جاي نامى . ◇**ۋادەئى**～ (وادەى～) : ئەيمەن ۋادىسى .
ئەين I (عين) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ع» ھەرپىنىڭ نامى ، ئەين .
ئەين II (عين) ، ئە . كۆز ؛ بۇلاق ؛ قۇياش ؛ ئالتۇن ؛ خۇددى ، خۇددى ئۆزى ، ئوخشاش ؛ ياخشى ، ساز .
ئەينە (اين) ، ئە . قەيەر ؟ قەيەردە ؟ ◇～نت ؟ (～ انت ؟) : سەن نەدە ؟
ئەينەك (عينک) كۆزەينەك ، ئەينەك ؛ ك . كۆز .
ئەينەن (عينا″) ، ئە . ئۆز پېتىچە . ئۆزگەرتمىگەن ھالدا ، ئەينەن .
ئەينەن بىئەينىن (عينا بعين) ، ئە . يۈزتۇرا ، يۈزمۇيۈز ، ئوپئوچۇق .
ئەينەين (عينين) ، ئە . ئىككى كۆز .
ئەينۇلھەيات (عين الحيات) ، ئە . ھايات بۇلىقى .
ئەينۇلىيەقىن (عين اليقين) ، ئە . بىرەر ھادىسىنى كۆز بىلەن كۆرۈپ ، ماھىيىتى بىلەن ئېنىق بىلىش . ◇**ئەھلى**～ (اھل～) : ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر .
ئەينى بىنىش (عين بينش) ، ئە ـ پ . ئۆتكۈر كۆز .
ئەينىيەت (عينيت) ، ئە . ئەينەنلىك .
ئەيۋان (ايوان) ، ئە . ساراي ، قەسىر ؛ كاتتا زال .
ئەيىقماق (ايقماق) سەگەك بولماق ، سەگەكلەشمەك . ق . ئەيىلماق .
ئەيىلماق (اييلماق) ھوشيار بولماق ؛ ھوشىغا كەلمەك .
ئەييار (عيار) ، ئە . ھىيلىگەر ؛ تېڭىرقاپ قالغان .
ئەييارلىق (عيارليق) ھىيلە .
ئەييىاش (عياش) ، ئە . ئەيش ـ ئىشرەتكە ھېرىلگەن ، ئىشرەتپاز ، مەئىشەتپەرەس ؛ ئاقنانچى .
ئەييام (ايام) ، ئە . «يەۋم (يوم)»نىڭ كۆپلۈكى : كۈنلەر ، چاغلار ، دەۋر ، مەزگىل . ◇ **زەئىف ئەييامى** (ضعيف ايامى) : كۈچسىزلىك پەيتلىرى . ◇**شەباب ئەييامى** (شباب ايامى) : ياشلىق دەۋرى ، يىگىتلىك چاغلىرى .
ئەييامى شەباب (ايام شباب) ، ئە ـ پ . يىگىتلىك دەۋرى .
ئەييامى فانى (ايام فانى) ، ئە ـ پ . ئۆتكەن كۈنلەر ، ئۆتمۈش .
ئەييامى ۋىسال (ايام وصال) ، ئە ـ پ . ۋىسال كۈنلىرى .
ئەييۇھەننىاس (ايها الناس) ، ئە . ھەي ، ئادەملەر !

با (با) ، پ . (سۆزنىڭ بېشىدا كېلىپ ۋاسىتە رەۋىش ياسايدۇ . ◇～**مەسلەھەت** (～مصلحت) : مەسلىھەت بىلەن . ◇～**ھۆزۇر** (～حضور) : ھۆزۇر قىلىپ ، راھەتلىنىپ .

باۋ (باء) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ب» ھەرپىنىڭ نامى .

باب (باب) ، ئە . ئىشىك ، دەرۋازا ؛ بۆلۈم ؛ ئىش ، ماۋزۇ .

بابۇر (بابر ، بابور) ، پادىشاھ ، كاتتا پادىشاھ .

بابى ئالىي (باب عالى) ، ئە ـ پ . ئىمپېرىيە دەۋرىدىكى تۈركىيە ھۆكۈمىتى .

بابۇلخىلاف (باب الخلاف) ، ئە . خاتالىق ، ناتوغرىلىق ، ئەگرىلىك .

بابۇل (بابول) ، ئە . ق . بابىل .

بابىل (بابل) ، ئە . قەدىمكى ئىراقتىكى مەشھۇر بىر شەھەرنىڭ نامى : بابىلۇن . ◇**چاھى**～(چاھ～) : قەدىمكى بابىلۇندىكى ئەپسانىۋى قۇدۇق ، زىندان . بەدىئىي ئەدەبىياتتا گۈزەللەرنىڭ زىنىقى شۇنىڭغا ئوخشىتىلىدۇ .

بات (بات) ، پ . پات ، تېز ، ئىتتىك ، چاپسان ، تېزلىكتە . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تېزلەتمەك . ◇～—～ (～—～) : چاپسان ـ چاپسان ، پات ـ پات .

باتەراۋەت (باطراوت) ، پ ـ ئە . يېڭى ، تازا ؛ سۈيى قاچمىغان .

باتەنەززۇل (باتنزل) ، پ ـ ئە . ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش يولى بىلەن ؛ ئۆزىنى قاچۇرۇش يولى بىلەن ؛ چۈشكۈنلۈك بىلەن .

باتراق (باتراق) ۋاقتىدىراق ؛ تېزرەك ، پاتراق .

باتلىغ (باتليغ) پاتلاق ، تېزلىك .

باتمان I (باتمان) كونىچە ئېغىرلىق ئۆلچەملىرىدىن بىرى . بىر باتمان = 273. 44 كىلوگىرام .

باتمان II (باتمان) پاتمايمەن .

باتۇق (باتوق) ئېغىر ؛ زور ؛ مۇھىم ؛ مۇشكۇل ؛ پېتىق .

باتىل (باطل) ، ئە . بۇزۇلغان ، بۇزۇق ، بىكار قىلىنغان ، بىھۇدە ؛ ئاساسسىز ، يالغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يوق قىلماق ، بىكارغا چىقارماق ، بۇزماق . ◇～**خەيال** (～خيال) : بىھۇدە خىيال .

باتىن (باطن) ، ئە . ئىچ ، ئىچكى ، ك . كۆڭۈل . ◇～**ئەئما** (～اعمى) : بىلىمسىز ، ساۋاتسىز ، كالۋا .

باتىنەن (باطناً) ، ئە . ئىچىدىن ، ئىچكى تەرەپتىن .

باتىنىي (باطنى) ، ئە . ئىچكى ، يوشۇرۇن .

باتىنىيە (باطنيه) ق . باتىنىي .

باتياق (باتياق) ، كەك ، پايانسىز ؛ مول ، مەمۇر .

باج (باج) ، ئە . قەدىمكى زاماندا كاتتا پادىشاھلار ئۆز ھامىيلىقىدىكى كىچىك مەملىكەتلەردىن ئالىدىغان سېلىق .

باجۇد (باجود) ، پ ـ ئە . مەرھەمەتلىك ، سېخى . ◇**ۋۇجۇد**～ (وجود～) : سېخى ئادەم ، مەرھەمەتلىك شەخس .

باجىن (باجين) بېيجىڭ شەھىرى .

باخەبەر (باخبر) ، پ ـ ئە . خەۋەردار ، بىلگەن .

باختەر I (باختر) ، پ . غەرب ، غەرب تەرەپ . ◇**باختەردىن تا بەخاۋەر** (باختردين تا بخاور) : كۈن پېتىشتىن كۈن چىقىشقىچە .

باختەر II (باختر) ، پ . بەلخ شەھىرىنىڭ قەدىمىي نامى .

باخسۇم (باخسوم) بۇغداي ياكى تېرىق ئۈندا قىلىنىدىغان بوزىغا ئوخشاش ئىچىملىك ؛ تېرىق ياكى قوناق ئۈنىدىن قىلىنغان توقاچ .

باخۇسۇس (باخصوص) ، پ ـ ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ .

باخىرەد (باخرد) ، پ . ئەقىللىق ، دانا .

باخشى (باخشى) دەپتەر تۇتقۇچى ، كاتىپ ؛ تېۋىپ ؛ كاتتا زىيالىي ، ئوردا مۇئەللىمى ، دوكتور .

باد (باد) ، پ . شامال . ◇～**پەيما** (～پيما) : تېز يۈرەر ، ئۇچقۇر .

بادامە (بادامه) ، پ . بادام كەبىسى ، بادام شەكىلىدىكى ، بادام نۇسخە ، بادامغا ئوخشاش . ◇～**مۆھر** (～مهر) : بادام شەكلىدە ياسالغان مۆھۈر .

باد ئاۋەرد (باد آورد) ، پ . شامال ئۇچۇرۇپ كەلگەن ؛ ئۆزلۈكىدىن كەلگەن ، ئەمگەكسىز قولغا كەلگەن . ◇**گەنجى**～ (گنج～) : شامال ئۇچۇرۇپ كەلگەن خەزىنە .

بادە (باده) ، پ . مەي ، ئىچكۈلۈك ، شاراب ؛ قەدەھ .

بادە ئاشام (باده آشام) ، پ . مەيخور ، ئىچەرمەن .

بادەخور (بادەخور) ، پ . مەيخور ، ئىچەرمەن .

بادە پالا (بادە پالا) ، پ . مەي سۇزگۇچ ، مەي سۇزىدىغان لاتا .
بادە پەرەست (بادە پرست) ، پ . شارابقا ببرىلگەن ، مەيخۇمار ، ئىچەرمەن ؛ مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
بادە پەيما (بادە پيما) ، پ . مەي قۇيغۇچى ، ساقي ؛ هاراق ئىچكۇچى ، مەيخور ؛ هاراق ئىچىش ، هاراق تېتىپ ببقىش .
بادە پەيمالىغ (بادە پيماليغ) ساقىيلىق ، مەي قۇيغۇچىلىق ؛ مەيخورلۇق ، ئىچەرمەنلىك .
بادە نۇش (بادە نوش) ، پ . مەي ئىچكۇچى ، مەي ئىچكەن ، مەيخور ، ئىچەرمەن .
بادە پەيماي (بادە پيمای) ، پ . ق . بادە پەيما .
بادەئى تەهۇرا (بادە طهورا) ، ئە ـ پ . ساپ مەي ، سۇزۇك مەي .
بادەئى رەنگىن (بادە رنكين) ، ئە ـ پ . رەڭدار مەي ، قىزىل مەي .
بادەئى ساف (بادە صاف) ، ئە ـ پ . ساپ مەي ، سۇزۇك شاراب .
بادەئى كەۋسەر (بادە كوثر) ، ئە ـ پ . جەننەتتىكى كەۋسەر بۇلىقىنىدىغان سۇيى .
بادەئى ناب (بادە ناب) ، ئە ـ پ . تىنىق مەي ، ساپ مەي .
بادەئى هۇمرا (بادە حمرا) ، ئە ـ پ . قىزىل مەي .
بادبان (بادبان) ، پ . يەلكەن ؛ يەلكەنلىك كېمە . ◇ ~ **بۇزماق** (~ بوزماق) : يەلكەن چۇشۇرمەك .
بادپا (بادپا) ، پ . تېز يۈرىدىغان ، يۇگۇرۇك ، يەلتاپان . ◇ ~ **نسك تۇيناغى** (~ نينك توينا غى) : ئاتنىڭ تۇيمقى .
بادپاي (بادپای) ، پ . ق . بادپا .
باد پەيما (باد پيما) ، پ . چاپقۇر ئات ، يۇگۇرۇك ئات ؛ بىھۇدە ئىشلار كەينىدىن چېپىپ يۇرگۇچى ، هاماقەت .
باد پەيماي (باد پيمای) ، پ . ق . باد پەيما .
بادگىر (بادكير) ، پ . شامال تارتقۇچى تۇڭلۇك ؛ ك . بۇرۇن تۆشۈكى . ◇ **ئىككى** ~ (ايكى ~) : بۇرۇننىڭ ئىككى تۆشۈكى .
بادرەنگى (بادرنكى) ، پ . لىموننىڭ بىر خىلى .
بادي I (بادی) ، پ . شامال بىلەن هەرىكەتلىنىدىغان ؛ يەلكەنلىك ؛ پۇڭلىنىدىغان .
بادي II (بادی) ، ئە . باشلىغۇچى ، ئالدى بىلەن قول تەڭرەتكۇچى ؛ زاهىر ، ئاشكارا ؛ ئىشنىڭ بېشى ، باشلانما ؛ سەۋەب .
بادي III (بادی) ، پ . چۆل خەلقى ، چۆلدە ياشايدىغان .
بادى بۇرۇت (باد بروت) ، پ . تەكەببۇرلۇق ؛ كىبىرلىنىش .
بادى خەزان (بادخزان) ، پ . كۈز شامىلى .
بادى سەبا (باد صبا) ، پ ـ ئە . تاڭ شامىلى ، سەھەر شامىلى ؛ سالقىن شامال .
بادى سەرسەر (باد صرصر) ، پ . قاتتىق شامال ؛ شىۋىرغان .

بادى مۇخالىف (باد مخالف) ، پ ـ ئ . تەتۇر شامال .
بادىئى رەي (بادى راى) ، ئ ـ پ . دەسلەپكى پىكىر .
بادىيە (باديه) ، ئ . دەشت ، سەھرا ، چۆل ، باياۋان . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : چۆلدە ياشىغۇچى ، سەھرايى ، بەدەۋى . ◇～**پەيماي** (～پيماى) : سەھرادا يۈرگۈچى ، سەھرالىق ؛ ك . قۇيۇن . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : دەشت ـ سەھراغا كەتمەك ۋە شۇ يەردە ياشىماق . ◇**زۇلمەت بادىيەسى** (ظلمت باديەسى) : قاراڭغۇلۇق چۆلى .
بادىيەئى فىراق (باديه فراق) ، ئ ـ پ . ئايرىلىش چۆلى ، پىراق دەشتى .
بادىئى نەزەر (بادى نظر) ، ئ ـ پ . دەسلەپكى قاراش .
بار I (بار) ، پ . يۈك .
بار II (بار) ، پ . ھوسۇل ، مېۋە .
بار III (بار) ، پ . قېتىم ، مەرتە ، نۆۋەت ؛ كەررە . ◇**نەچە**～ (نيچه～) : نەچچە قېتىم . ◇**بارلار** (بارلار) : قېتىملار .
بار IV (بار) ، پ . ئىجازەت ، رۇخسەت . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : كىرىشكە رۇخسەت بەرمەك ؛ قوبۇل قىلىنماق . ◇～**ئىستەمەك** (～ايستماك) : رۇخسەت سورىماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : كىرىشكە رۇخسەت ئالماق ، قوبۇل قىلىنماق ؛ ئېتىبار تاپماق . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ساراي ئەمەلدارلىرى .
بار V (بار) ، پ . (سۆز ياسىغۇچى رولىدا كېلىپ «ياغدۇرغۇچى ، چاچقۇچى ، تۆككۈچى» مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ) . ◇**ئەنبەر**～ (عنبر～) : ئەنبەر ياغدۇرغۇچى ، خۇشبۇي تارقاتقۇچى . ◇**كافۇر**～ (كافور～) : كافۇر ياغدۇرغۇچى ، خۇشپۇراق چاچقۇچى ؛ ك . قار ياغدۇرغۇچى .
بار VI (بار) (ھۆكۈم باغلامچىسى «دۇر/تۇر» ، «ئەرۇر» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) .
بارات (برات) ، ئ . ق . بەرات I . ◇～**ئاي** (～آى) : ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 8 ـ ئاي (شەئبان) .
باران (باران) ، پ . يامغۇر . ◇**تىر**～ (تير～) : ئوق ياغدۇرۇش .
بارانغار (بارانغار) ق . بۇرانغار .
بارە I (باره) ، پ . قېتىم ، مەرتىۋە ، نۆۋەت .
بارە II (باره) ، پ . ◇ **بارەسىدە** (بارەسيدا) : خۇسۇسىدا ، ھەققىدە ، توغرىسىدا .
بارە III (باره) ، پ . قەلئە ، قورغان ، سېپىل ؛ قاشا .
بارە IV (باره) ، پ . ئات ؛ ئۇلاغ .
بارەكەللاھۇ (بارك الله) ، ئ . ئاللاھ بەرىكەت بەرسۇن ؛ ئاللاھ مۇبارەك قىلسۇن .
بارەندە (بارنده) ، پ . ياغقۇچى ، تۆككۈچى ، ياغدۇرغۇچى . ◇**ئەبرى**～ (ابرى～) : يامغۇر تۆككۈچى بۇلۇت .
بارەئى سۈرئەتنەما (باره سرعت نما) ، ئ ـ پ . چاپقۇر ئات ، يۈگۈرۈك ئات .

باربەد (باربد) ، پ . خىسراۋ پەرىزىنىڭ داڭلىق مۇزىكىچىسى .
بار بەست (بار بست) ، پ . يۇك تاڭغۇ .
بارپا (بارپا) ھەمىشە ، دائىم .
بارتىنماق (بار تينماق) ياراتماق ، بارلىققا كەلتۈرمەك .
باردار (باردار) ، پ . مېۋىلىك ، ھوسۇللۇق ، مېۋە بېرىدىغان ، ھامىلدار .
باردەك (باردیک) بارسۇن .
باردەكلار (باردیکلار) بارسۇن .
بارس (بارس) يولۋاس ، قاپلان .
بارساچى (بارساجى) ياۋايى ھايۋانلارنى كۆندۈرگۈچى ، يىرتقۇچلارنى كۆندۈرگۈچى .
بارسچى (بارسچى) يولۋاس ئۆگەتكۈچى ، يولۋاس ئويناتقۇچى .
بارغۇلۇق (بارغولوق) پاناھ جاي ، باشپاناھلىق .
باركەش (باركش) ، پ . يۇك توشۇغۇچى ، ھاممال .
بارگاھ (باركاه) ، پ . پادىشاھ قوبۇلخانىسى ، پادىشاھ سارىيى ؛ قەسىر ؛ دېڭىز ساھىلى .
◇ **فەلەك بارگاھى** (فلک باركاهى) : ئاسمان قەسىرى ، ئېگىز ئاسمان .
بارگەھ (باركه) ، پ . ق . بارگاھ .
بارگىران (بارگيران) ، پ . ئېغىر يۈكلۈك ، ئېغىر يۇك بېسىلغان .
بارلاس (بارلاس ، برلاس) باتۇر ، قەھرىمان ؛ ھەربىي باشلىق ؛ تۈركىي قەبىلىلەردىن بىرى .
بارلاق (بارلاق) پاناھ جاي ، پاناھلىنىش ئورنى .
بارلاماچ (بارلاماچ) پېتىر نان .
بارلاماق (بارلاماق) بار ـ يوقلۇقىنى بىلمەك .
بارلانماق (بارلانماق ، بارلانمق) بارلىققا كەلمەك ، مەۋجۇت بولۇپ تۇرماق ؛ ياشىماق .
بارلىق (بارليق) ئالەم ، دۇنيا ؛ بايلىق ، دۆلەتمەنلىك . ◇ ~ **شەھرستانى** (بارليق شهرستانى) : بارلىق ئالەم ، دۇنيا .
بارلىغ (بارليغ) ق . بارلىق .
بارماق (بارماق) كەتمەك ، يۈرمەك ؛ ئىش قىلماق ، ئىپادە كۆرسەتمەك . ◇ **ھوشدىن~** (ھوش دين~) : ھوشسىزلانماق ، ھوشدىن كەتمەك . ◇ **ئۆزىدىن بارماق** (اوزيدن~) ھوشىنى يوقاتماق . ◇ **بارور چاغ** (بارور چاغ) : كېتەر چاغ . ◇ **ياخشى بارماق** (يخشى بارماق) : ئىپادىسى ياخشى بولماق ، ياخشى ئىشلىمەك .
بارمان (بارمان) بارمايمەن .
بارھا (بارها) ، پ . مەرتەملەر ، قېتىملار ؛ تەكرار ـ تەكرار .
بارۇ (بارو) ، پ . قەلئە تېمىنىڭ ئوق ئېتىش جايى ، قورغاننىڭ ئوق چىقىرىش تۆشۈكى .
بارۇت (باروت) ، پ . مىلتىق دورىسى ، پوروخ .
بارۇەر (بارور) ، پ . مېۋىلىك ، ھوسۇللۇق ، مېۋە بەرگۈچى .

بارى I (بارى) بارلىقى ، بارى ، بارچە ، ھەممىسى ، پۈتۈنلەي ، تامامەن ؛ يەنە ، تېخى ؛ ھەرگىز .

بارى II (بارى) ياراتقۇچى ، خەلق ئەتكۈچى ، ئاللاھ .

بارى III (بارى) ھېچ بولمىسا ؛ ئەمدى .

بارى IV (بارى) ھەمىشە ، ھەر ۋاقىت ، دائىم .

بارى V (بارى) ، پ . بورىيا ، بورا .

بارى ئام (بارعام) ، پ ـ ئە . ئومۇمىي ئىجازەت ، ئومۇمىي قوبۇل . ◇～**بەرمەك** (باري عام بيرماك) : ھەممىنى قوبۇل قىلماق .

بارى ئەمانات (بار امانات) ، پ ـ ئە . ئامانەت يۈكى .

بارى ئەندۇھ (بار اندوه) غەم يۈكى ، غەمنىڭ ئېغىرلىقى .

بارىد (بارد) ، ئە . سوغۇق .

بارىدى يابىس (بارد يابس) ، ئە ـ پ . قۇرۇق سوغۇق .

بارىز (بارز) ، ئە . ئوچۇق كۆرۈپ تۇرغان ، ئاشكارا ؛ مەشھۇر ، داڭلىق .

بارىشماق (بارشماق) كېلىشمەك ، مۇڭاپىقلاشماق ، پۈتۈشمەك .

بارىقە (بارقه) ، ئە . چاقماق ، چېقىن ؛ چېقىن نۇرى .

بارىقەئى زىيائ (بارقه ضياء) ، ئە ـ پ . نۇر ، چېقىن .

بارىقەئى سەرمەدى (بارقه سرمدى) ، ئە ـ پ . زاۋالسىز ، دائىمىي روشەنلىك ، مەڭگۈلۈك يورۇقلۇق .

بارىك (باريک) ، پ . ئىنچىكە ، نازۇك ؛ ئەۋرىشىم .

بارىكبىنلىك (باريک بين ليک) نازۇك نەرسىلەرنى بىلەلەيدىغانلىق .

باز I (باز) ، پ . لاچىن . ◇**بازۇ شاھىن** (بازو شاهين) : لاچىن ۋە قارچۇغا ، لاچىن .

باز II (باز) ، پ . يەنە .

باز III (باز) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئويىنىغۇچى ، ئويىناتقۇچى» دېگەن مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ) . ◇**مەيمۇنباز** (ميمون باز) : مايمۇن ئويناتقۇچى . ◇**پاكباز** (پاكباز) : ھالال ئويىنىغۇچى (قىماردا) ؛ ھەقىقىي ئاشىق ، چىن ئاشىق .

باز IV (باز) ، پ . ئېچىش ؛ يېيىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ئاچماق ، يايماق .

باز ئاۋەرد ، بازاۋەرد (باز آورد) ، پ . ھەدىيە ، تارتۇق ؛ قايتا كەلتۈرۈش ، ئىككىنچى قېتىم كەلتۈرۈش .

بازەرگان (بازرکان) ، پ . سودىگەر ، ئېلىپ ساتار .

بازبان (بازبان) ، پ . قارچۇغا باققۇچى ، ئوۋ قوشى باققۇچى .

باز جۇست (باز جست) ، پ . ئاقتۇرۇش ، تەكشۈرۈش ، قىدىرىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ئاقتۇرماق .

بازخاست (باز خواست) ، پ . قايتۇرۇپ ئېلىش ؛ خىزمەتتىن چاقىرىۋېلىش ، مەنسەپتىن

چۇشۇرۇش ؛ قىدىرىش ، تەكشۈرۈش ؛ تەلەپ قىلىش .

بازگەشت (بازكشت) ، پ . قايتىش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : (جەڭدىن ، سەپەردىن ، بازاردىن) قايتماق .

بازگۇن (بازكون) ، پ . قارشى ، تەسكىرى ، ئەكسى ؛ بەختسىز ، ئېزىلگەن ، خور . ◇**نەئىلى** ～**ئۇرماق** (نعل～اورماق) : تالىنى تەتۈر قاقماق ؛ ك . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سالماق ، خۇپسەنلىك قىلماق .

بازگۇنە (بازكونه) ، پ . ق . بازگۇن .

بازگۇي (بازكوى) ، پ . ناخشىدا بىر سۆزنى تەكرارلاپ ئېيتىش ؛ بىر خىل كۇي .

بازو (بازو) ، پ . بىلەك ، جەينەك ؛ كۇچ ؛ ياردەم ، ياردەمچى . ◇**فۇلاد**～ (فولاد～) : پولات قول ، كۇچلۇك قول .

بازۇئى ئەدل (بازوعدل) ، ئە ـ پ . ئادالەت قولى ؛ ك . ئادىللىق .

بازۇي (بازوي) ق . بازۇ .

بازى (بازى) ، پ . ئويۇن ، چاقچاق ؛ ئالدام . ◇**ئۆزىگە**～**بەرمەك** (اوزيكه～بيرماك) : ئۆزىنى ئالدىماق ، ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : ئالدىماق ، ◇～**يەمەك** (يىماك) : ئالداماق ، ئويناپ قالماق .

بازىچە (بازيچه) ، پ . ئويۇنچۇق .

بازىچەئى ئەتفال (بازيچه اطفال) ، ئە ـ پ . بالىلار ئويۇنچۇقى ، قونچاق .

بازىگەر (بازيكر) ، پ . ئويۇنچى ؛ مەسخىرىۋاز ، چاقچاقچى .

بازىل (باذل) ، پ . بېغىشلىغۇچى ؛ ئېھسان قىلغۇچى ؛ ئىجتىھات قىلغۇچى .

بازىنگەر (بازينكر) ، پ . ق . بازىگەر .

باسەفا (باصفا) ، پ ـ ئە . ساپالىق ، تازا ، يېقىملىق .

باستۇرماق (باستۇرماق) يېڭىلمەك ، مەغلۇپ بولماق ؛ زەربە بەرمەك .

باستۇق (باستوق) ئاتنىڭ يوپۇقى ، ئات كىيىمى .

باستۇن (باستون) ماموق كۆرپە ، ياستۇق ؛ ئورۇن ـ كۆرپە ، يوتقان ـ كۆرپە .

باسرۇغ (باسروغ) كىگىز ئۆينىڭ چۆرىسىگە يېپىلىدىغان كىگىز ؛ بېسىپ چىڭىتىدىغان ئېغىر نەرسە .

باسرۇق (باسروق) ق . باسرۇغ .

باسقۇن (باسقون) قورقۇنچلۇق چۇش ؛ ھۇجۇم ، زەربە ، تاجاۋۇز . ◇**كەچ**～ (كيج～) : كېچىلىك ھۇجۇم ، كېچىلىك زەربە .

باسقىن (باسقين) غەلىبە ، يېڭىش .

باسماق (باسماق) باسماق ؛ مەغلۇپ قىلماق ، غالىب كەلمەك ، يەڭمەك ، زەربە بەرمەك . ◇ **مەي**～ (مى～) : مەست قىلماق . ◇**نەقش**～ (نقش～) : مۆھۈر باسماق ؛ نەقىش چىقارماق . ◇**ئۇيقۇ دەۋى**～ (اويقو ديوى～) : ئۇيقۇ غالىب كەلمەك . ◇**يۈرەك**～

(يوراك~) : ئۆزىنى توختىتىپ ئالماق ، كۆنۈكمەك . ◇ **دۇشمەننى~** (دشمننى~) : دۇشمەننى مەغلۇپ قىلماق .

باسۇرۇغ (باسوروغ) ق . باسرۇغ .

باسىت (باسط) ، ئە . كۆڭۈل ئاچقۇچى ، خۇرسەن قىلغۇچى ؛ يايغۇچى ، ئاچقۇچى ، كېڭەيتكۈچى .

باسىرە (باصره) ، ئە . كۆرۈش قۇۋۋىتى ، كۆرۈش سەزگۈسى ؛ كۆز . ◇~ **شەمئى** (~ شمعى) : كۆز نۇرى .

باسىق (باسيق) چىداملىق ، بېسىمغا بەرداشلىق بېرەلەيدىغان .

باسىلماق (باسيلماق) بېسىلماق ، مەغلۇپ بولماق ، يېڭىلمەك .

باش (باش) ◇~ **ئالماق** (~ آلماق) : ئايرىلماق ، ئاجرالماق . ◇~ **ئالىپ چىقماق** (~ آليپ چيقماق) : ھەممە نەرسىنىڭ مەربىدىن كەچمەك . ◇~ **ئۇرماق** (~ اورماق) : پەيدا بولماق ، ۋۇجۇتقا كەلمەك . ◇~ **ئويناماق** (~ اويناماق) : باشنى تىكمەك ، پىداكارلىق قىلماق ؛ قۇربان بولماق . ◇~ **ئىندۇرمەك** (~ ايندورماک) : تەزىم قىلماق ؛ قايىل بولماق . ◇ **باشى بارماق** (باشى بارماق) : بېشى كەتمەك ، بېشى كېسىلمەك ، ئۆلمەك . ◇~ **تارتماق** (تارتماق) ، ◇~ **چەكمەك** (~ چيكماک) : باش تارتماق ، بويۇن تولغىماق ؛ كۆتۈرۈلمەك ، يۇقىرىلىماق ؛ ئۇنۇپ چىقماق ، كۆكەرمەك . ◇~ **چىقارماق** (~ چيقارماق) : ئۆزىنى كۆرسەتمەك ، كۆرۈنمەك ، تېشىپ چىقماق ؛ باش كۆتۈرۈپ يۈرمەك . ◇~ **قاچۇرماق** (~ قاچورماق) : ئۆزىنى تارتماق ، ئۆزىنى ئايماق ، ساقلانماق . ◇~ **ئۇچۇرماق** (~ اوچورماق) ، ~ تۇشۇرمەك (~ توشورماک) : ئۆلتۈرمەك ، بېشىنى كەسمەك . ◇~ **ئوغۇرلاماق** (~ اوغورلاماق) : ك . ئۆلتۈرمەك . ◇~ **سوقماق** (~ سوقماق) : كىرىپ كەتمەك ، كىرمەك . ◇ **ئالدىدا~ قويماق** (الديدا~ قويماق) : ئۆزىنى كىچىك تۇتماق ، ئىتائەت قىلماق ، ئىلتىجا قىلماق . ◇ **باشىدىن چىقماق** (باشيدن چيقماق) : يادىدىن چىقماق . باشىدىن قويماق (باشيدن قويماق) : مەربىدىن كەچمەك ، تەرك قىلماق . ◇ **باشىغا يەتمەك** باشيغه يېتماک) : ئۇستىگە كەلمەك ، ئالدىغا كەلمەك ؛ باشلىماق . ◇ **باشى فەلەكدىن ئۆتمەك** (باشي فلكدين اوتماک) : ك . كاتتا مەرتىۋە ھاسىل قىلماق . ◇ **خەتتىدىن~ كۆتەرمەمەك** (خطيدين~ كوتارماماک) : (كىشىنىڭ) ئىتائىتسىدە بولماق ، سىزغان سىزىقىدىن چىقماسلىق .

باشاق (باشاق) ئۇچ ، باش ، باشاق ؛ ئوقيا ئوقىنىڭ مېتال ئۇچى .

باش ـ ئاياق (باش اياق) ئۇستىباش ، بىر قۇر كىيىم .

باشباغ (باشباغ) باش ياغلىقى .

باشچى (باشچى) يول باشلىغۇچى .

باشسىزلىق (باش سزليق) باشباشتاقلىق .

باشقارماق (باشقارماق) ئېلىپ بارماق ؛ يوللىماق .

باشقۇيملىق (باش قويىلىق) نومۇسسىزلىق ، قەبىھلىك .
باشقىيان (باشقيان) توپ ، زەمبىرەك .
باشۇكۇھ (باشكوه) ، پ ـ ئە . ھەيۋەتلىك ، سۆلەتلىك ، سەلتەنەتلىك .
باغ (باغ) باغلام ، باغ .
باغات (باغات) باغلار ، باغلىق جايلار ، گۈلزارلار .
باغالتاق (بغلطق) پاختىلىق جېلىتكە .
باغام (باغام) باغلاق ، بوغام ، بىر باغلام .
باغانلاماق (باغانلاماق) تۈرۈك قويماق .
باغبان (باغبان) ، پ . باغۋەن ؛ گۈلچى .
باغچال (باغچال) ئۆردەكنىڭ بىر خىلى .
باغداي (باغداى) تاغ باغرى ، يەر تۆۋەنى ، يانتۈلۈق .
باغدايسىز (باغدايسيز) يانتۈ ئەمەس ، يانتۈسىز .
باغر (باغر) كۆكرەك ، كۆكس ؛ جىگەر . ◇**باغرى تالماق** (باغرى تالماق) : دەرمانسىزلانماق ، مادارسىزلانماق . ◇**باغرىغا تاش بەركىتمەك** (باغرىيغه تاش بيير كيتماك) : سەۋر قىلماق ، چىدىماق .
باغرى قارا (باغرى قرا) قارا باغىر نامىلىق قۇش (كۆكرىكىدىكى پەيلىرى قارا بولىدۇ ، چۆلدە ياشايدۇ) .
باغلاغۇلۇق (باغلاغولوق) باغلاقلىق ، تۇتاشقان .
باغلاشتىرماق (باغلاشترماق) تۇزمەك ، تۇتاشتۇرماق ، ئۇلىماق .
باغناق (باغناق) ئاياللارنىڭ باش بېزىكى .
باغۇرداق (باغورداق) كېكىرتەك ، گال .
باغي I (باغى) ، پ . باش تارتقۇچى ، بويسۇنمىغۇچى ، ئىسيان كۆتۈرگۈچى ، ئىسيانكار ، قوزغىلاڭچى .
باغي II (باغى) ، پ . باغنىڭ ، گۈلزارلىقنىڭ ، باغقا تەئەللۇق .
باغي III (باغى) ، پ . بىرلىشىپ ، بىرلىكتە .
باغى جىنان (باغ جنان) ، پ ـ ئە . جەننەت بېغى .
باغىر (باغير) جىگەر ؛ كۆكرەك . ◇～**خۇنابى** (～خونابى) : يۈرەك قېنى ، جىگەر قېنى . ◇～**پەرگالەسى** (～پرگالەسى) : جىگەر پاردىسى ، يۈرەك پاردىسى .
باغىرداق (باغيرداق) يۆگەك ، زاكا ؛ لىپتىك .
باغىرساق (باغيرساق) ئىچكى ئەزا ، ئۇچەي .
باغىش (باغيش) ئۆگە ؛ باغلىنىش ؛ باغ ؛ چېدىرنىڭ ئارقىنى ؛ تون بەلبېغى .
باغىشلاماق (باغيشلاماق) بەرمەك ؛ ئىلتىپات قىلماق ، كەچمەك .
باغىنماق (باغينماق) ياراشماق ، خوپ بولۇشماق .

باغى ئىرەم (باغ ارم) ، پ . جەننەت ، ئىرەم بېغى .
باف (باف) ، پ . (سوّز بىرىكمىلىرىدە «توقۇغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ) . ◇ **پەردە**～ (پردە～) : پەردە توقۇغۇچى .
بافەر (بافر) ، پ . شان ـ شەۋكەتلىك ، سەلتەنەتلىك ؛ شان ـ شەۋكەت .
بافت (بافت) ، پ . توقۇلماق .
باقان (باقان) خادا ، تۇرۇك .
باقاۋۇل (باقاول) ق . بەكاۋۇل .
باقتۇرماق (باقتورماق) قاراتماق ، كۆرسەتمەك ، نامايان قىلماق .
باقلى (باقلى) دادۇر .
باقماق (باقماق) قارىماق ؛ بىر كىمگە قاراشلىق بولماق ، بىر كىمنىڭ قول ئاستىغا ئۆتمەك .
باقور (باقور) چوڭ ، يوغان ، زور .
باقەۋى (باقوى) ئاقساقال ، قەبىلە باشلىقى .
باقي (باقى) ، ئە . ئەبەدىي ، دائىمىي ، مەڭگۇ ؛ قالدۇق ، ئېشىندا ، ئېشىپ قالغان نەرسە . ◇～ **مۇتلەق** (～مطلق) : مەڭگۇ . ◇～ **قالماق** (～قالماق) : ئېشىپ قالماق ، قالدۇق بولماق .
باقىر (باقير) مىس .
باكاۋۇل (باكاول) ق . بەكاۋۇل .
باك (باك ، باک) ، پ . قورقۇنچ ، خەۋپ ؛ زىيان . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھېيىقماق ، قورقماق ؛ زەرەر يەتكۈزمەك . ◇～ **ئەرمەس** (～ايرماس) ، ◇～ **يوق** (～يوق) : زىيىنى يوق .
باكىي (باكى) ، ئە . يىغلىغۇچى ، يىغلاڭغۇ .
بال I (بال) ھەسەل .
بال II (بال) ، پ . قانات ؛ يەلكىدىن قول ئۇچىغىچە ئارىلىق ، قول . ◇～ **كۈشاي** (～كشاى) : قانات قاققۇچى ، قانات يايغۇچى ، ئۇچقۇچى . ◇ **بالۇپەر ئۇرماق** (بال و پر اورماق) : ئۇچماق . ◇ **شىكەستە**～ (شكسته～) : سۇنۇق قانات . ك . ئازابنى كۆپ چەككەن ، كۆڭلى سۇنغان .
بالا (بالا) ، پ . (ئىككىنچى بوغۇمدىكى «ئا» ئۇزۇن سوزۇق) ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ◇～ **دەست** (～دست) : قولى ئۇزۇن ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ، قولى قەيەرگە سۇنسا يېتىدىغان (ئادەم) .
بالاغماق (بالاغماق) قازماق ، ئاختۇرماق .
بالالاماق (بلالاماق) بالىلىماق ، بالا چىقارماق ، تۇغماق ؛ كۆپەيمەك .
بالەتافەت (بالطافت) ، پ ـ ئە . گۈزەل ، لاتاپەتلىك .
بالتو (بالتو) پالتا .

بالچاق (بالچاق) قىلىچ دەستىسى ، قىلىچ سېپى .
بالچىق (بالجيق) پانتاق .
بالداغلاماق (بالداغلاماق) (قىلىچنى) دەستىسىدىن تۇتماق ، قولغا ئالماق .
بالداق (بالداق) دەستە ، قىلىچ دەستىسى ، ساپ .
بالدۇر (بالدور) بىلەزۈك ؛ كويزا ، قول ئىشكىلى .
بالغاماق (بالغاماق) قازماق ، كولىماق ؛ ئاختۇرماق .
بالقىماق (بالقيماق) تاشماق ؛ (ئوت) يانماق ؛ پارلىماق ، ژالىلدىماق .
بالۇپەر (بال و پر) ، پ . قانات ۋە پەي ؛ ك . كۇچ ـ قۇدرەت ، قابىلىيەت .
بالىچاق (باليچاق) بىر خىل بۆك .
بالىدە (باليده) ، پ . ئۆسكەن ، ئۇنۇپ چىققان ؛ چوڭ بولغان ، زورايغان .
بالىش (باليش) ئالتۇن ـ كۈمۈشلەرنىڭ ئېغىرلىق مىقدار بىرلىكى .
بالىشت (باليشت) ، پ . ياستۇق . ◇ **گىرد**～ (كرد～) : چۆرىسىگە رېشىلىيە ئىشلەنگەن يۇمىلاق ياستۇق .
بالىغ I (بالغ) ، ئە . بالاغەتكە يەتكەن ، يېگىتلىك دەۋرىگە يەتكەن ؛ بويىغا يەتكەن . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : بالاغەتكە يەتمەك .
بالىغ II (باليغ) بېلىق .
بالىق I (باليق) بېلىق .
بالىق II (باليق) شەھەر .
بالىن I (بالين) ، پ . ياستۇق ؛ باش تەرەپ .
بالىن II (بالين) ئوت ئۆچقۇنى .
بام (بام) ، پ . تام ، ئۆي تېمى ؛ ئۆگزە ؛ تورۇس .
بامداد (بامداد) ، پ . تاڭ سەھەر ، ئەتىگەن .
بامدادان (بامدادان) ، پ . تاڭ سەھەردە ، ئەتىگەندە ، تاڭ بىلەن تەڭ .
بانگ (بانک) ، پ . قىچقىرىق ، سۈرەن ، يۇقىرى ئاۋاز ، ژارقىراش .
بانگى نوشەنوش (بانک نوشا نوش) ئولتۇرۇشتىكى ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ، ھاراق سورۇنىدىكى ژارقىراش ـ جارقىراش .
بانۇ (بانو) ، پ . خانىم ، ئايىم ؛ خېنىم .
بانىي (بانی) ، ئە . بىنا قىلغۇچى ، ئىمارەت سالغۇچى ، بىناكار .
باھەم (باهم) ، پ . بىرلىكتە ، ئورتاق .
باھۇش (باهوش) ، پ . ھوشيار ، ئەقىللىق .
باھىر (باهر) ، ئە . روشەن ، ئېنىق ؛ شانلىق ، نۇرلۇق ، پارلاق .
باھىس (باحث) ، ئە . ئىزدىگۈچى ، تەتقىق قىلغۇچى ؛ بەس ـ مۇنازىرە قىلغۇچى ، گەپ تالاشقۇچى .

باۋەر (باور) ، پ . ئىشەنچ ، ئىشىنىش . ◇～**ئەيلىمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئىشەنمەك ، چىنپۇتمەك .

باۋلى (باولى) ئۇچار قۇش .

باۋجۇد (باوجود) ، پ ـ ئە . گەرچە ... بولسىمۇ ، شۇنداق بولسىمۇ .

باۋۇر (باور) ئارغامچا ، شوينا .

باۋۇرچى (باورچى) ئاشپەز ، ساراي ئاشپىزى .

باۋۇرچىخانە (باورر جى خانه) ئاشخانا .

باۋۇرچىلىق (باورچيليق) ئاشپەزلىك ، ساراي ئاشپەزلىكى .

باۋقار (باوقار) ، پ ـ ئە . سالاپەت ؛ سۈلەتلىك ، كېلىشكەن ، ۋەزمىن ، تەمكىن .

باۋقارلىق (باوقارليق) كېلىشكەنلىك ، ۋەزمىنلىك ، تەمكىنلىك ؛ سالاپەتلىك .

بائىر (بایر) چۆل ، ئېدىرلىق .

بائىس (باعث) ، ئە . سەۋەب ؛ سەۋەبچى .

بايات (بايات ، بيات) تەڭرى .

بايبەچە (بايبچه) بايۋەچچە ، باي ئوغلى ، بايزادە .

بايبىچە (بايبيچه) ئايال ، خوتۇن .

بايرۇ (بايرو) ئىشەنچلىك خادىم ، يېقىن خادىم .

بايرو (بيرو) ق . بايرى .

بايرى (بايرى) ئەسكى ، كونا ، قەدىمكى ؛ قەدىناس ، ئۇزۇندىن بۇيان خىزمەت قىلىپ كېلىۋاتقان .

بايغىزى (بايغيزى) قۇرۇق ماختانچاق ، هولۇقما .

بايسۇنقار (بايسنقار) يىرتقۇچ قۇش .

بايغاچ (بايغاچ) دەرەخ .

بايقاق (بايقاق) ياڭاق .

بايقال (بايقال) ياۋا بايتال .

بايقۇش (بايقوش) هۇقۇش ، مۇشۇكياپىلاق ؛ كەمبەغەل ، بىچارە .

بايقىز (بايقيز) ق . بايقۇش .

بايىر (بايير) ئېگىز يەر ، تۆپلىك قىر ؛ بوز يەر ، ئادىمىزاتسىز يەر .

بايىرى (بايرى) تۆھپىكار ، خىزمەت كۆرسەتكەن .

بايىست (بايست) ، پ . كېرەك ، زۆرۈر ، تېگىشلىك .

بايىستە (بايسته) ، پ . ق . بايست . ◇**تەئخىر**～ (تاءخير～) : كېچىكتۈرۈش كېرەك .

بايىستىراق (بايستراق) زۆرۈر ، بەك زۆرۈر .

بەباد (بباد) ، پ . شامالغا ، هاۋاغا ، يوققا . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : شامالغا سورىۋەتمەك ؛ يوققا چىقارماق . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : بىكارغا كەتمەك ، سورىلىپ كەتمەك .

بەبر (ببر) ، ئە . قاپلان ، يولۋاس .

بەبرى بەيان (ببر بيان) ، پ . «شاهنامە»نىڭ باش قەھرىمانى رۇستەمنىڭ قاپلان تېرىسىدىن تىكىلگەن جەڭ كىيىمى .

بەت (بيت) يۈز ، بەت . ◇ **ئاق~** (آق~) : مەسۇم ، پاك ؛ ھۆرمەتلىك . ◇ **قارا~** (قرا~) : قەبىھ ؛ پاسىق .

بەردەتمەك (بيرداتماك) قوبۇل قىلماق ، ماقۇللىماق ، ماقۇل كۆرمەك .

بەرك (بيرك) قاتتىق ، مۇستەھكەم ؛ يوشۇرۇن ، مەخپىي ؛ خىلۋەت . ◇ **~تۇتماق** (~توتماق) : مەھكەم تۇتماق ، مەھكەم ساقلىماق (ئىشكىنى ، سىرنى) . ◇ **~يەر** (~ير) : خىلۋەت جاي .

بەركىتمەك (بيركيتماك) بېكىتمەك ، ياپماق ، ئەتمەك ؛ توسماق ؛ قاقماق ، چىڭىتماق ؛ مەلۇم بىر جايغا پاناھلىنىپ تۇرۇپ قارشىلىق كۆرسەتمەك . ◇ **ئۆز كەمەندىغە~** (اوز كمنديغه~) : ئۆز دامىغا چۈشۈرمەك .

بەركىمەك (بيركيماك) چىڭماق ، بەكمەك ، مۇستەھكەملەنمەك ؛ مەلۇم بىر جايغا پاناھلىنىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك ؛ توسۇلماق ، ئېتىلمەك ؛ ئىلىنماق . ◇ **دامغە بەركىگەن كىيىك** (دامغه بيركيكان كىيىك) : توزاقتا چۈشكەن كىيىك .

بەركىشمەك (بيركشماك) جايلاشماق ، مەھكەم ئورناشماق ، جىپسىلاشماق ؛ يېپىشماق .

بەرگۇ (بيركو) سىلىق ؛ بېرىلمىدىغان ، بېرىش لازىم بولغان نەرسە . ◇ **ئالغۇ~** (آلغو~) : ئالغۇ ـ بەرگۇ ، ئېلىش ـ بېرىش .

بەرلى (بيرلى) بېرى ، بۇيان .

بەرمەك (بيرماك) بەرمەك ، بېغىشلىماق . ◇ **دەست~** (دست~) : مۇيەسسەر بولماق ، ئېرىشمەك ، ھاسىل بولماق ؛ يۈز بەرمەك .

بەرىك (بيريك) ق . بەرك .

بەش (بيش) بەش (5) . ◇ **~گەنج** (~كنج) : بەش خەزىنە ؛ ك . نەۋائىينىڭ «خەمسە» سى . ◇ **~ھىس** (~حس) : بەش سەزگۈ : كۆرۈش ، ئاڭلاش ، تېتىش ، پۇراش ، سىلاپ بېقىش .

بەشەۋ (بيشاو) بەش ، بەشەيلەن .

بەشىنچ (بيشنچ) بەشىنچى .

بەشىنچى (بيشينچى) بەشىنچى . ◇ **~مەمالىك** (~ممالك) : بەشىنچى مەملىكەت . ك . بەشىنچى ئاسمان . ◇ **~قورغان قەھرەمانى** (~قورغان قهرمانى) : ك . مىرىخ يۇلتۇزى .

بەكەنمەك (بيكانماك) ياقتۇرماق ، لايىق كۆرمەك ، خۇش كۆرمەك ، ماقۇللىماق ق . بەگەنمەك .

بەركىرمەك (بيكيرماك) چىڭماق ، كۆچەيمەك .

بەكشىمەك (بيكيشماك) چىڭماق ، مۇستەھكەملەنمەك .
بەكلىك (بيكيك) بەكتىلگەن ، بەكتىكلىك ؛ ئېتىكلىك ، ئېتىك .
بەكىنمەك (بيكينماك) چىڭماق ، مۇستەھكەملەنمەك .
بەگ (بيگ) بەگ ، ھۆكۈمدار قول ئاستىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدار .
بەگات (بيكات) بەگلەر .
بەگئەتكە (بيگ اتكه) كىچىك شاھزادىنى تەربىيەلەش ۋە قوغداشقا مەسئۇل قىلىنغان بەگ .
بەگەنمەك (بيكانماك) ق . بەكەنمەك .
بەگىم (بيكيم) پادىشاھ ئايالالرنىڭ ھۆرمەت ئاتالمىسى .
بەڭىز (بينكيز) شەكىل ؛ يۈز ، قىياپەت ، مەڭىز .
بەڭزەمەك (بنكزاماك) ئوخشىماق ، ئوخشاش بولماق .
بەللاق (بيلاق) بەلباغ .
بەلگۈ (بيلگو) بەلگە ، نىشان .
بەلگۈرمەك (بيلگورماك) كۆزگە كۆرۈنمەك ، گەۋدىلەنمەك .
بەلگۈلۈك (بيلكولوك) بەلگىسى بار ، نىشانلىق ؛ مەشھۇر ، داڭلىق .
بەتالەت (بطالت) ، ئە . بىكار ، كېرەكسىز .
بەتالەتلىك (بطالت ليك) كېرەكسىزلىك ، بىكارلىق .
بەتەخسىس (بتخصيص) ، پ ـ ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ .
بەتەر (بتر) ، پ . بەتتەر ، ناھايىتى يامان .
بەتەك (بتنك) ، پ . تار ؛ سىقىق ؛ بىزار بولارلىق . ◇～**كەلمەك** (～كيلماك) : تار كەلمەك ، سىقىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىزار بولماق .
بەتت (بط) ، ئە . ئۆردەك ؛ ئۆردەك شەكىللىك مەي قاچىسى . ك . مەي ، شاراب . ◇**مەي بەتتى** (مى بطى) : مەي قاچىسى . ◇～**كەباب** (～كباب) : ئۆردەك كاۋېپى .
بەتھاۋ (بطحاء) ، ئە . سۇسىز دەريا ؛ سايى ؛ بەيگە مەيدانى ؛ مەككە ئەتراپىدىكى تاغ ئارىسىغا جايلاشقان بىر دەريا نامى . ك . مەككە .
بەتىئ (بطىء) ، ئە . ئاستا ؛ سۇس . ～ ◇ ئى ھىمار (～ حمار) : ھورۇن ئېشەك .
بەتىئرەۋلىغ (بطىء روليغ) ئاستىلىق ، مىس ـ مىسلىق ؛ سۇسلۇق .
بەتىئسەير (بطىء سير) ، ئە ـ پ . مىس ـ مىس ، ئاستا ماڭغۇچى ، ئالدىرىماي يۈرگۈچى .
بەجۇز (بجز) ، پ ـ ئە . باشقا ، ئۆزگە . ◇～**جان** (～جان) : جاندىن باشقا .
بەچە (بچه) ، پ . بالا ، كىچىك بالا ؛ ئاشخانا ، مەيخانىلاردىكى خىزمەتكار بالا .
بەچكەم (بچكم) بۆرە ؛ تۈرك قەبىلىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
بەخاۋەر (بخاور) ، پ . شەرققىچە ، كۈن پېتىشقىچە .
بەختى بىدار (بخت بيدار) ، ئە ـ پ . ئويغاق بەخت ، ئوڭ تەلەي .
بەختى فەرخۇندە (بخت فرخنده) ، ئە ـ پ . بەختلىك ، بەختى ئېچىلغان ، بەختيار .

بەختى قىراندۇد (بخت قيراندود) ، ئە ـ پ . بەختى قارىلىق ، ئېچىلماس بەخت ، كاج تەلەي .

بەخش (بخش) ، پ . ھەسسە ، ئۇلۇش ؛ كېچىش ، ئەپۇ قىلىش ؛ بۆلۈپ بېرىش ؛ بېغىشلاش ، بېرىش . ◇ **گۈنەھ~** (كنه~) : گۇناھنى كەچۈرگۈچى . ◇ **جان~** (~بخش) : جان بېغىشلىغۇچى ، پىداكارلىق .

بەخشايش (بخشايش) ، پ . كەچۈرۈش .

بەخشايىن (بخش آيين) ، پ . مەرھەمەتلىك .

بەخشەندە (بخشنده) ، پ . بەرگۈچى ، بەخشەندە قىلغۇچى ، بېغىشلىغۇچى ، ھەدىيە قىلغۇچى ؛ مەردانە ، كەڭ قورساق .

بەخشىش (بخشش) ، پ . ھەدىيە ، تارتۇق ، شەپقەت ؛ كەچۈرۈم . ◇ **~ئامىز** (~ آميز) : كەڭ قورساق ، مەردانە ، شەپقەتچان .

بەخشى (بخشى) ق . باخشى .

بەخىل (بخيل) ، ئە . بېخىل ئادەم ، خەسىس كىشى ، پىخسىق .

بەخيە (بخيه) ، پ . چاك ، تىكىش چېكى ، بېخى .

بەخيەساز (بخيه ساز) ، پ . بېخىچى ، بېخىي تىككۈچى ، چاك تىككۈچى . ◇ **~ئۆرمەك** (~اورماك) : بېخى تىكمەك ؛ جىيەك تىكمەك .

بەد (بد) ، پ . ئوسال ، ئەسكى ، يامان ، يارىماس . ◇ **~ئەفئال** (~افعال) : ناچار ئىشلار ؛ بەتقىلىق . ◇ **~فىئل** (~فعل) : پەيلى يامان ، خۇيى ئوسال .

بەئد (بعد) ، ئە . كېيىن ، ئارقىدىن .

بەد ئاموز (بد آموز) ، پ . يامان ئۆگىنىپ قالغان ، يامانلىققا ئادەتلىنىپ قالغان ؛ يامانلىققا كۈشكۈرتكۈچى ، يامان ئىش قىلىشقا ئۈندىگۈچى .

بەد ئاۋاز (بد آواز) ، پ . ئاۋازى قوپال ، ئاۋازى يېقىمسىز . ◇ **~مۇقرىئ** (~مقرىء) : ئاۋازى قوپال قارى ، لەپىزى سوغۇق قارى .

بەداھەت (بداهت) ، پ ـ ئە . ئوچۇقلۇق ، زاھىرلىق ، ئاشكارىلىق ؛ تۇيۇقسىزدىن يۈز بەرگەن ئىش ، تاسادىپىيلىق .

بەداھەتەن (بداهة) ، ئە ـ پ . ھازىر جاۋاب ؛ تۇيۇقسىزدىن ؛ ۋاقىتلىق .

بەدايىئ (بدايع) «بەدىئ (بديع) ، بەدىئە (بديعه)» نىڭ كۆپلۈكى : ئاجايىپ نەرسىلەر ، گۈزەللىكلەر ، ئېسىللىقلار .

بەدايىئول ۋەسەت (بدايع الوسط) ئوتتۇرا ياشلىق گۈزەللىكلىرى (نەۋائىينىڭ تۆت دىۋاننىڭ بىرى) .

بەد ئەختەر (بد اختر) ، پ . يۇلتۇزى يامان ، تەلىيى يوق ، نەس باسقان ، ئىشى ئوڭمىغان ، ئىشى ئىلگىرىلىمەس .

بەد ئەدا (بد ادا) ، پ ـ ئە . تىلى قوپال ، گەپنى سېپىق ؛ ئىش ـ ھەرىكىتى قوپال .

بەئدەز (بعداز) ، ئە ـ پ . . . .دىن كېيىن ، ئارقىدىن . ◇ **ئەۋۋەل تەئام~كەلام** (اول طعام~كلام) : دەسلەپ يېمەك ، ئاندىن دېمەك .

بەد ئەسل (بد اصل) ، پ ـ ئە . تېگى پەس ، نەسلى ناچار .

بەدەل (بدل) ، ئە . ئالماشقۇ ، ئورۇن باسقۇ ، تېگىشىلمە ، قىممەتداش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ئورنىغا دەسسەتمەك . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : ئىز باسماق ، ئورنىنى ئالماق ، ئالماشماق .

بەد ئەمەل (بد عمل) ، پ ـ ئە . توغرا كەسىپ بىلەن شۇغۇللانمايدىغان ، بۇزۇق ، بەتقىلىق .

بەد ئەندام (بد اندام) ، پ . سەت ، كېلىشمىگەن .

بەد ئەندىش (بد انديش) ، پ . يامان نىيەتلىك ، نىيىتى بۇزۇلغان .

بەد ئەھد (بد عهد) ، پ ـ ئە . ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىغۇچى ، لەۋزىدە تۇرمايدىغان .

بەدەۋي (بدوی) ، ئە . سەھرايى چۆلدە ياشىغۇچى ؛ كۆچمەنچى ؛ بىلىمسىز ، نادان ؛ ساددا .

بەدەۋىيەت (بدويت) ، ئە . بەدەۋىلىك ؛ بىلىمسىزلىك ، نادانلىق .

بەدبۇي (بد بوی) ، پ . سېسىق .

بەد پەسەند (بد پسند) ، پ . مۇۋاپىق كەلمەيدىغان ، كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، يېقىمسىز .

بەدتەر (بد تر) ، پ . ئەڭ ناچار ، ئەڭ ئوسال .

بەد تەئم (بد طعم) ، پ ـ ئە . مەززىسى يوق ، مەززىسىز ، تەمى ناچار ، بەتتام .

بەد تىنەت (بد طينت) ، پ ـ ئە . تېگى پەس ، ئەسلى بۇزۇق ، تەبىئىتى ئوسال .

بەد چىھرە (بد چهره) ، پ . سەت ، كۆرۈمسىز .

بەدخاھ (بد خواه) ، پ . بىركىمگە يامانلىق تىلىگۈچى ، دۈشمەن .

بەدخۇ (بد خو) ، پ . بەتخۇي ، يامان ئادەتلىك ، يامان پەيىللىك ، يامان قىلىقلىق ، خۇيى ئوسال .

بەد خۇلق (بد خلق) ، پ ـ ئە . ئەخلاقسىز .

بەدخور (بدخور) ، پ . قېرىق ، ئىچىمسىز .

بەدخۇمار (بد خمار) ، پ ـ ئە . ئىچىملىك ئىچكەندىن كېيىنكى ئەڭ ئوسال ھالەت ، يامان خۇمارلىق .

بەدخۇي (بدخوی) ، پ . ق . بەدخۇ .

بەددۇئا (بد دعاء) ، پ ـ ئە . قاغىش .

بەدر (بدر) ، ئە . تولۇن ئاي ، ئون تۆت كۈنلۈك ئاي . ◇ بەدرۇددىن (بدرالدين) : دىنىنىڭ تولۇن ئېيى .

بەدرەگ (بدرگ) ، پ . تېگى پەس ، كېلىپ چىقىشى يارىماس ؛ نائەھلى ، توغرا كەسىپ بىلەن شۇغۇللانمايدىغان .

بەدرەڭ (بدرنگ) ، پ . كۆرۈمسىز ، سەت .

بەدرەفتار (بدرفتار) ، پ . مېڭىشى سەت ، يۇرۇشى كۆرۈمسىز ؛ ماڭالماي قالغان .
بەدرەقە (بدرقە) ، پ . رەھبەر ، يولباشچى ، يول باشلىغۇچى ؛ كارۋان بېشى .
بەدرو (بدرو) ، پ . ق . بەدروي .
بەدروز (بدروز) ، پ . بەختسىز ، تىرىكچىلىكى ئېغىر ، كۈنى ئوسال ؛ تۇرمۇشى قىيىن ، ئوڭمىغان ، بەختسىز .
بەدروزگار (بد روزگار) ، پ . ق . بەدروز .
بەدروي (بد روی) ، پ . تەلەتى سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدرى لامىئ (بدر لامع) ، ئە ـ پ . پارلاپ تۇرغان تولۇن ئاي .
بەدرى مۇنىر (بدر منير) ، ئە ـ پ . نۇر چېچىپ تۇرغان تولۇن ئاي .
بەدزەبان (بد زبان) ، پ . ئاغزى يامان ، گېپى سېسىق ، گېپى ئەسكى .
بەد سۇرەت (بد صورت) ، پ ـ ئە . كۆرۈنۈشى سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدسىگال (بد سكال) ، پ . نىيىتى بۇزۇق ، يامان پىكىرلىك ، يامان خىيالدىكى .
بەد سىيرەت (بد سيرت) ، پ ـ ئە . قىلىقى سەت ؛ ئەخلاقسىز ؛ نامى سېسىق .
بەد شەكىل (بد شكل) ، پ ـ ئە . سەت ، بەتبەشىرە ، كېلىشمىگەن .
بەد شېئىرلىق (بد شعرليق) شېئىرنى ياخشى يازالماسلىق ؛ شېئىرىي ئىجادىيەتتىكى ناچارلىق .
بەد فەرجام (بد فرجام) ، پ . ئاقىۋىتى يامان ، ياخشى نەتىجە بەرمەيدىغان ، ئىستىقبالسىز .
بەدكار (بدكار) ، پ . ق . بەدكارە .
بەدكارە (بدكارە) ، پ . ئەخلاقسىز ، يامان ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغۇچى .
بەدكەلام (بد كلام) ، پ . ئاغزى يامان .
بەدكىردار (بدكردار) ، پ . يامان تەبىئەتلىك ، ئەسكى قىلىقلىق ، قىلىقسىز .
بەدگۇ (بد كو) ، پ . گېپى قوپال ، گېپى سېسىق ؛ تۆھمەتچى ؛ غەيۋەتخور .
بەد گۇمان (بد گمان) ، پ . گۇمانلىنىش ، ئىشەنمەسلىك ، گۇمانخورلۇق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : گۇمانلانماق .
بەدگىر (بد كير) ، پ . ئىچى قارا ، كۆرەلمەس ؛ ئاداۋەتچى .
بەدلەھجە (بد لهجه) ، پ ـ ئە . تەلەپپۇزى تۇتۇق ؛ گېپى يېقىمسىز ، گېپى سېسىق ، سۆزى قوپال .
بەد مەئاش (بد معاش) ، پ ـ ئە . مۇئامىلىسى يامان ، كىشىلەر بىلەن چىقىشالمايدىغان ؛ تۇرمۇشى قىيىن ، قولى قىسقا ، تىرىكچىلىكى تەس .
بەد مەئاشلىق (بد معاشليق) ناچار مۇئامىلىلىك ؛ باشقىلار بىلەن چىقىشالماسلىق ؛ ھالى تەڭلىك ؛ تۇرمۇشتىكى چېچىلاڭغۇلۇق .
بەد مەست (بد مست) ، پ . ئەسكى مەست بولغۇچى ، مەست بولۇپ ئېسىنى يوقىتىپ قويغۇچى ، ئېغىر مەست .

بەد مەھر (بد مهر) ، پ . رەھىمسىز ، مېھرسىز ، شەپقەتسىز ، يۈرىكى قاتتىق .
بەدنام (بدنام) ، پ . يامان ئاتلىق ، يامان نام چىقارغان ، كىشىلەر ئالدىدا يۈزى قالمىغان .
بەد نەفس (بد نفس) ، پ ـ ئە . نەپسى يامان ، نەپسىنى يىغالمايدىغان ، ئاچ كۆز .
بەدنما (بدنما) ، پ . سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدھال (بدحال) ، پ ـ ئە . يامان ھال ، ئوسال ئەھۋال ؛ ھالى ئېغىر ، قىيىن ئەھۋالدا قالغان .
بەد ھەيئەت (بد هيئت) ، پ . سەت ، كۆرۈمسىز .
بەدۇ I (بدو) ، ئە . باشلىنىش ، ئىپتىدا ، باشلانغۇچى .
بەدۇ II (بدو) ، ئە . كۆچمەن تۈرمۇش .
بەدىئ (بديع) ، ئە . مىسلى كۆرۈلمىگەن يېڭىلىق ؛ نەپىس ، گۈزەل ، ئېسىل ، نادىر ؛ ئاجا ـ يىپ . ◇ **ئەمرى** ~ (امر ~) : ئاجايىپ ياخشى ئىش ، ياخشى ئەھۋال . ◇ **جەمالى** ~ (جمال~) : گۈزەل چىراي .
بەدىئۇددەھر (بديع الدهر) ، ئە . دەۋر گۈزىلى ، زاماننىڭ نادىرى .
بەدىل (بديل) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ بەدىلى ، بىرەر نەرسىنىڭ ئورنىنى باسقۇچى ، ئىز باسار . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) : باراۋەرلەشمەك ، تەڭ قىممەتتە كەلمەك ؛ ئورنىغا ئالماشماق .
بەدىھە (بديهه) ، ئە . تاسادىپىيلىق ، تاسادىپىي يۈز بەرگەن ئىش ؛ بىردىنلا ئېيتىلغان چىرايلىق سۆز ؛ سورۇننىڭ ئۆزىدىلا تۈزۈپ ئوقۇلغان شېئىر ، نۇتۇق .
بەدىھەگۇي (بديهه‌گوى) ، ئە ـ پ . ھازىر جاۋاب شېئىر تۈزگۈچى .
بەدىھىي (بديهى) ، ئە . ئوچۇق ، چۈشىنىشلىك ، ئېنىق ، روشەن .
بەدىھىيات (بديهيات) ، ئە . «بەدىھىيە (بديهيه)» نىڭ كۆپلۈكى : چۈشەندۈرۈش كەتمەيدىغان قائىدە ـ پىرىنسىپلار ؛ ئۆز ـ ئۆزىدىن چۈشىنىشلىك ، روشەن .
بەر I (بر) ، پ . بەدەن ، تەن ، گەۋدە ؛ كۆكرەك ؛ قويۇن ، باغىر . ◇ **سىمىن** ~ (سيمين~) : كۈمۈش بەدەن ، ئاق بەدەن ، نازۇك بەدەن .
بەر II (بر) ، پ . مېۋە ، ھوسۇل ، سەمەرە ، بەھر . ◇ ~ **يەمەك** (~ ييماك) : بەھر ئالماق ، پايدىلانماق .
بەر III (بر) ، پ . كۆكرەك .
بەرات I (برات) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە شەئبان ئېيىنىڭ (8 ـ ئايىنىڭ 15 ـ كۈنى (دىنىي بايرام) .
بەرات II (برات) ، ئە . قەدىمكى زامانىدا پادىشاھ تەرىپىدىن بېرىلىدىغان ھۆرلۈك خېتى ، گۇناھتىن ئاقلانغانلىق قەغىزى ، ئاقلىق قەغىزى ؛ يارلىق خېتى ، پۇل چېكى .
بەرادەر (برادر) ، پ . قېرىنداش ، تۇغقان ؛ دوست .
بەرادەران (برادران) ، پ . «بەرادەر (برادر)» نىڭ كۆپلۈكى : تۇغقانلار ، قېرىنداشلار ، بۇرادەرلەر ، دوستلار .

بەرادەرانە (برادرانە) ، پ . دوستانە ؛ قېرىنداشلارچە .
بەرائەت (برائت) ، ئە . پاكلىق ، ساپلىق ؛ خالاس تېپىش ، خاللىق .
بەرار (برار) ، پ . ئىلگىرىلەش ، راۋاج ، مۇۋەپپەقىيەت ، تەرەققىيات .
بەرارى كار (برار كار) ، ئە ـ پ . ئىش تەرەققىياتى .
بەرازەندە (برازندە) ، پ . ئەرزىيدىغان ، مۇناسىپ ، لايىق ، ياراشقان .
بەراق (براق) ، ئە . ئەپسانىۋى ئۇچقۇر ئات ، دۇلدۇل .
بەرامەد (برامد) ، پ . يۇكسىلىش ، كۆتۈرۈلۈش ؛ چىقىش ، پەيدا بولۇش ، مەيدانغا چىقىش ؛ نەتىجە ، مېۋە .
بەران (بران) ، پ . ئۇنىڭغا ، ئۇنىڭ ئۈستىگە . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىر ئىشقا تۈتۈش قىلماق ، بىر ئىشقا ئاتلانماق .
بەراھىن (براھين) ، ئە . «بۇرھان (برھان)»نىڭ كۆپلۈكى : دەلىللەر ، پاكىتلار ، ھۆججەتلەر .
بەرايا (برايا) ، ئە . «بەرىيە (بريە)»نىڭ كۆپلۈكى : خەلقلەر ، ئىنسانلار ، كىشىلەر ؛ ئالەم ، دۇنيا ، كائىنات .
بەرەس (برص) ، ئە . موخۇ كېسەللىكى .
بەرەكات (بركات) ، ئە . «بەرەكەت (بركت)»نىڭ كۆپلۈكى : ياخشىلىقلار ، ئامەتلەر ، بەرەكەتلەر .
بەرەكەت (بركت) ، ئە . موللۇق ، بايلىق ، پاراۋانلىق ، خەيرلىك ، ياخشىلىق ، بەخت .
بەر ئەكس (بر عكس) ، پ ـ ئە . ئەكسىچە ، تەتۈرسىچە .
بەرەفتاد (برافتاد) ، پ . يىقىلغان ، ئاغدۇرۇلغان . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : يىقىلماق ، بەرباد بولماق ، ئۆرۈلمەك .
بەرەنداختە (برانداختە) ، پ . ۋەيران ، سورۇلغان ، ئاغدۇرۇلغان . ◇～**قىلماق** (قىلماق) : ۋەيران قىلماق .
بەرەنداز (برانداز) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئاغدۇرغۇچى ، بۇزغۇچى ، ۋەيران قىلغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ) . ◇**خانە**～**قىلماق** (خانە～قىلماق) : خانۇۋەيران قىلماق .
بەرەندە (برندە) ، پ . يېتەكچى ، باشلامچى . ◇～**راھ** (～راە) : يول كۆرسەتكۈچى ، يېتەكچى .
بەرەھمەن (برھمن) ، پ . ئاتەشپەرەسلەر بۇتخانىسىنىڭ روھانىيسى .
بەرەھنە (برھنە) ، پ . يالىڭاچ ، قىپيالىڭاچ ، كىيىمسىز ؛ يوقسۇل .
بەرباد (برباد) ، پ . شامالغا ، ھاۋاغا ، يوققا . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يوققا چىقماق ، شامالغا يەم بولماق .
بەربەت (بربط) ، پ ـ ئە . ئۆردەك شەكلىدە ياسالغان قەدىمكى چالغۇ ئەسۋابى .
بەربەتزەن (بربط زن) ، ئە ـ پ . بەربەت چالغۇچى .

بەربەتنەۋاز (بربط نواز) ، ئە - پ . ق . بەربەتزەن .
بەربۇنيادلىق (برېنيادليق) ئاساسلىق ، پۇختا ئاساسقا ئىگە بولغان .
بەرتەرەف (برطرف) ، ئە - پ . چەتتە ، ئوتتۇرىدىن چىققان ، چەتكە چىققان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئەمەلدىن قالماق ، يوق بولماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئەمەلدىن قالدۇرماق ، يوق قىلماق .
بەرتەقدىر (برتقدير) ، پ - ئە . ئاخىرىدا ، ئاقىۋەتتە ، نەتىجىدە ؛ مەسىلەن .
بەرجا (برجا) ، پ . ئورۇنلۇق ، مۇناسىپ ؛ تەۋرىمەس ، مۇستەھكەم ، قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان .
بەرجاماندە (بر جاماندە) ، پ . بىر جايدىن مىدىرلىمىغان ، بىر جايدىلا تۇرغان .
بەرجەستە (بىر جستە) ، پ . چوخچىيىپ تۇرغان ، كۆزگە ئوچۇق چېلىقىپ تۇرغان ؛ داڭقلىق ، مەشھۇر ، ئاتاقلىق .
بەرجەستەلىق (برجستەليق) چوخچىيىپ تۇرۇش ؛ مەشھۇرلۇق .
بەرچىن (برچين) ق . بۇرچىن .
بەرخ (برخ) ، پ . نېسىۋە ، ھەسسە ، ئۈلۈش ، قىسمەت .
بەرخەبەر (بر خبر) ، پ - ئە . خەۋەردار ، خەۋەر تاپقان ، بىلگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : خەۋەردار بولماق .
بەرخوردار (برخوردار) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرىمەن بولغۇچى ؛ لايىق ، مۇناسىپ ؛ رازى ، مەمنۇن ، خۇشال ، بەختىيار .
بەرخوردارلىق (بر خوردارليغ) بەھرىمەنلىك ؛ مەمنۇنلۇق ، رازىلىق ، بەختىيارلىق ؛ مۇناسىپلىق .
بەرخى (برخى) ، پ . بىرئاز ، قىسمەن .
بەرد (برد) ، ئە . سوغۇق .
بەردار (بردار) ، پ . (سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئۇستىگە ئالغۇچى ، قوبۇل قىلغۇچى ، بېجىرگۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ) . ◇**فەرمان**～ (فرمان～) : بويسۇنغۇچى ، بۇيرۇلغان ئىشنى ، ھۆكۈمنى بېجىرگۈچى .
بەردەئ (بردع) ئەزەربەيجاندىكى بىر ژىلايەت .
بەردەۋام (بر دوام) ، پ - ئە . دائىم ، داۋاملىق ، ئۈزۈكسىز . ◇～**بولماق** (～بولماق) : داۋاملاشماق ، ئۈزۈكسىز بولماق .
بەردوش (بردوش) ، پ . يەلكىدە ، يەلكىگە .
بەردۇلئەجۇز (برد العجوز) ، ئە . قىشنىڭ ئاخىرىدا بولىدىغان قاتتىق سوغۇق .
بەردى مۇفرىت (برد مفرط) ، ئە - پ . قاتتىق سوغۇق .
بەرر (بر) ، پ . قۇرۇقلۇق ، يەر يۈزى .
بەرراق (براق) ، ئە . پارلاق ، شانلىق ، نۇرلۇق ، پارقىراق .
بەررۇبەھر (برو بحر) ، ئە - پ . يەر ۋە سۇ ، قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىز .

بەررى ئەرەب (بر عرب) ، ئە ـ پ . ئەرەب دىيارى ، ئەرەبىستان .
بەررىيە (بريه) ، ئە . قۇرۇقلۇقنىڭ ، دۇنيانىڭ قۇرۇقلۇق قىسمىغا تەئەللۇق .
بەرز (برز) ، پ . ئېكسىن ، تېرىلغۇ ؛ تېرىلغۇ يەر .
بەرزەخ (برزخ) ، ئە . ئىككى نەرسىنىڭ ئارىلىقى ، ئارىلىق جاي (مەسىلەن ، جەننەت بىلەن دوزاخ ئارىلىقى — ئەئراف) .
بەرزەگەر (بر زكر) ، پ . ئۇرۇق چاچقۇچى ، دېھقان ، ئېكسىن ئەككۇچى .
بەرف (برف) ، پ . قار .
بەرق (برق) ، ئە . چاقماق ، چېقىن ؛ ك . ئوت ، يانغىن . ◇～**چاقماق** (～چاقماق) : چېقىن چاقماق .
بەرق ئاسا (برق آسا) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك ؛ ئىنتايىن تېز .
بەرقەرار (بر قرار) ، پ ـ ئە . ئورناشقان ، مەھكەم جايلاشقان ، تۇرغۇن .
بەرقەندان (بر قندان) ، پ . بارات ئېيىنىڭ ئاخىرلىرىدا رامىزانىنىڭ يېقىنلىشىش مۇناسىۋىتى بىلەن قىلىنىدىغان بەزمە ۋە سۆھبەت .
بەرقخو (برق خو) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك ، چاقماق سۈپەت . ◇**رەخشى**～ (رخش～) : چاقماقتەك تېز چاپىدىغان ئات .
بەرقخىز (برق خيز) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك تېز ، چاقماق چاقناتقۇچى . ◇**بۇراقى**～ (براق～) : ك . ئۇچقۇر ئات ، چاقماقتەك تېز چاپىدىغان ئات .
بەرقرەفتار (برق رفتار) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك تېز يۈرىدىغان .
بەرقرەۋ (برق رو) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك تېز چاپىدىغان .
بەرقفام (برق فام) ، ئە ـ پ . چېقىن تۈسلۈك ، چېقىندەك .
بەرقگام (برق گام) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك تېز يۈرىدىغان .
بەرقكردار (برق كردار) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك ، چاقماق سۈپەت .
بەرقۇار (برق وار) ، ئە ـ پ . چاقماقتەك ، چېقىنغا ئوخشاش .
بەرقۇەش (برق وش) ، ئە ـ پ . چاقماققا ئوخشاش ، چاقماقتەك ؛ ئىنتايىن چاپقۇر .
بەرقى ئافەت (برق آفت) ، ئە ـ پ . ئاپەت چېقىنى ، ئېغىر ئاپەت .
بەرقى جەھانسوز (برق جهان سوز) ، ئە ـ پ . جاھاننى كۆيدۈرىدىغان چاقماق .
بەرقى رەخشان (برق رخشان) ، ئە ـ پ . پارلاق چېقىن ؛ ك . تىنىق مەي .
بەرقى رەخشەندە (برق رخشنده) ، ئە ـ پ . ق . بەرقى رەخشان .
بەرقى لامىئ (برق لامع) ، ئە ـ پ . پارلاق ، نۇرلۇق چاقماق .
بەرك (برك) بەك ، چىك ، مۇستەھكەم .
بەركە (بركه) ، پ . ق . بىركە .
بەركەندە (بركنده) ، پ . قومۇرۇلغان ، يىمىرىلگەن ؛ سۇغۇرۇلغان .
بەركەندىلىك (بركندەليك) قومۇرۇلغانلىق ، يىمىرىلگەنلىك .

بەرکىتمەك (برکيتماك) بەرکىتمەك ؛ چىڭىتماق ، مۇستەھكەملىمەك ؛ (مەلۇم بىر جاينى) ئىستىھكام قىلىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك .

بەرکىلمەك (بر كيلمەك) بېكىنمەك ، بېكىنىپ قارشىلىق كۆرسەتمەك .

بەرگ I (برگ) ، پ . ياپراق ، بەرگ .

بەرگ II (برگ) ، پ . قورال ـ جابدۇق ، سايمان ، ئەسۋاب ؛ بىزەك ، پەداز بۇيۇملىرى ؛ لازىمەتلىكلەر ، بۇيۇملار .

بەرگ III (برگ) ، پ . مېۋە ، سەمەرە ، هوسۇل .

بەرگەشتە (برگشته) ، پ . قايتىپ كەلگەن ، ئارقىغا يانغان ؛ ئۆزگىرىپ كەتكەن ؛ ئىسيان كۆتۈرگەن ؛ تەتۈرىسىگە ياندۇرۇلغان ، ئۆرۈلگەن .

بەرگەشتەلىك (برگشتەليك) ئايلانغانلىق ، قايتقانلىق ، ئارقىغا كەتكەنلىك ؛ ئۆزگىرىش ، ئاينىش .

بەرگ ريز (برگ ريز) ، پ . ياپراق تۆككۈچى ؛ ك . كۈز . ◇～**بولماق** (～بولماق) : خازان بولماق ، غازاڭ تۆكۈلمەك ، كۈز بولماق .

بەرگىزان (برگ ريزان) ، پ . خازان بولۇش ، ياپراقلار تۆكۈلۈش ؛ كۈز .

بەرگۈزىدە (برگزيده) ، پ . ئىلغار ، سەرخىل ، تاللىۋېلىنغان ، تاللانغان ، خىللانغان .

بەرگۈزىن (برگزين) ، پ . تاللانغان ، سەيلەنگەن ، خىللانغان . ◇～**ئەۋقات** (～اوقات) : ياخشى ۋاقىتلار ، بەلەن چاغلار .

بەرگۈستۋان (برگستوان) ، پ . ئوق ئۆتمەس كىيىم ؛ ئوق ئۆتمەس ساۋۇت ؛ ئوق ئۆتمەس يوپۇق ؛ ئات ساۋۇتى ، كېجىم .

بەرگۈستۋاندار (برگستواندار) ، پ . ساۋۇتلۇق جەڭچى .

بەرگۈنەۋا (برگ ونوا) ، پ . هوسۇل ۋە شادلىق ، شاد تۇرمۇش ، ياخشى تۇرمۇش .

بەرگى بار (برگ بار) ، پ . بايلىق ، هوسۇل .

بەرگى كاه (برگ كاه) ، پ . سامان پارچىسى ، ك . تەننىڭ تولىمۇ زەئىپلىكى .

بەرلاس (برلاس) ق . بارلاس .

بەرمەھەل (بر محل) ، پ ـ ئە . ئۆز ۋاقتىدا ، دەرھال ، تېزلا .

بەرنا (برنا) ، پ . ياش ، گۈزەل ، چىرايلىق ؛ ياش يىگىت ، مەرت يىگىت .

بەرھەق (برحق) ، پ ـ ئە . ھەق ، ھەققانىي ، چىن ، راست ، توغرا .

بەرھەم I (برهم) ، پ . ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىش ، ئاغدۇرۇش ، يوقىتىش ، نابۇت قىلىش ؛ يوقىلىش . ◇～**ئۆرماق** (～اورماق) : ئاغدۇرماق ، بۇزماق ، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلماق .

بەرھەم II (برهم) ، پ . يىغىلغان ؛ ئارىلاشما ، قالايمىقان .

بەرھەمەن (برهمن) ق . بەرەھمەن .

بەرومەند (برومند) ، پ . بەھرىمەن بولغۇچى ، پايدىلانغۇچى ؛ هوسۇللۇق .

بەرومەندلىق (برومندليق) بەھرىمەنلىك ، پايدىلىنىش .

بەرى (برى) ، ئە . ئازاد ، خالاس ، خالىي . ◇～**ئەيلەمەك** (ايلاماك) : قۇتقۇزماق ، ئازاد قىلماق . ◇～**بولماق** (برى بولماق) : ئازاد بولماق ، خالاس تاپماق ، قۇتۇلماق .

بەرىد (بريد) ، ئە . خەت توشۇغۇچى ، خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچى .

بەرىكمەك (بريكماك) چىڭماق ، بەكمەك ، مۇستەھكەم بولماق .

بەرىن (برين) ، پ . يۇقىرى ، يۇكسەك ؛ ئېگىز ؛ ئەلا . ◇**چەرخى**～ (چرخ～) : ئېگىز ئاسمان .

بەرىيە (بريه) ، ئە . خەلق ، ئىنسان .

بەريان (بريان) ، پ . كاۋاپ بولغان ، قورۇلغان ؛ كاۋاپ .

بەئز (بعض) ، ئە . قايسىبىر ، بەزى .

بەئزەن (بعضاً) ، ئە . بەزى چاغلاردا ، بەزەن .

بەزەھ (بزه) ، پ . گۈناھ ، جىنايەت ؛ خاتالىق ، ئەيىب .

بۇزر (بزر) ، پ . ئۇرۇق ، ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى ؛ ك . بالا ، پەرزەنت .

بەزل (بذل) ، ئە . تىرىشچانلىق ، ئىجتىھات ؛ ئىنئام ، ئېھسان ، بەخشىش ؛ سېخىيلىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئىنئام قىلماق ؛ تىرىشماق .

بەزلۇ جۇھد (بذل وجهد) ، ئە ـ پ . تىرىشچانلىق ۋە ئىجتىھات .

بەزلە (بذله) ، پ ـ ئە . لەتىپە ، چىرايلىق ھەم يېقىملىق سۆز ؛ شېئىرنى تەسىرلىك ئوقۇش .

بەزلەسەنج (بذلەسنج) ، ئە ـ پ . گۈزەل سۆزلەر ئۆستىسى ، ماھارەتلىك شائىر ، پاساھەتلىك سۆزلىگۈچى ؛ سۆزمەن .

بەزلەگۇ (بذلەكو) ، ئە ـ پ . ق . بەزلەگۈي .

بەزلەگۈي (بذلەكوى) ، ئە ـ پ . لەتىپە ئېيتقۇچى ، ھەزىلكەش ؛ مەسخىرىۋاز ؛ كىشىنى كۈلدۈرگۈچى ؛ ھېكايىچى .

بەزم (بزم) ، پ . ئولتۇرۇش ، كۆڭۈل ئېچىش يىغىلىشى ، بەزمە .

بەزم ئارا (بزم آرا) ، پ . ئولتۇرۇشقا زىننەت بەرگۈچى ، ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى ، بەزمىنى قىزىتقۇچى .

بەزم ئارالىق (بزم آرالیق) بەزمە قىزىتقۇچىلىق ، ئولتۇرۇشنى قىزىتىش .

بەزم ئەفروز (بزم افروز) ، پ . بەزمىنى قىزىتقۇچى .

بەزمگاھ (بزم كاه) ، پ . بەزمە جايى ، بەزمە سورۇنى ؛ بەزمىلىك ئولتۇرۇش .

بەزمگەھ (بزم كه) ، پ . ق . بەزمگاھ .

بەئس I (بأس) ، ئە . قۇۋۋەت ، كۈچ ، قابىلىيەت ، شىجائەت .

بەئس II (بأس) ، ئە . قورقۇش ، ۋەھىمە ؛ ئازاب ، ھەسرەت .

بەس I (بس) ، پ . كۇپايە ، يېتەرلىك ؛ تامام . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تاماملىماق ، تۈگەتمەك ، توختاتماق ، بولدى قىلماق .

بەس Ⅱ (بس) ، پ . كۆپ ، غايەت ؛ دېمەك .
بەئس Ⅲ (بعث) ، ئە . ئەۋەتىش ، يەتكۈزۈپ بېرىش .
بەئس Ⅳ (بعث) ، ئە . تىرىلىش ، قايتا جان كىرىش ؛ روناق تېپىش ، ئەسلىگە كېلىش .
بەسا Ⅰ (بسا) ، پ . كۆپ ، خېلى ؛ كۆپىنچە ؛ خېلى كۆپ .
بەسا Ⅱ (بسا) ، پ . كېيىن ، ئاندىن كېيىن ؛ خوش ، شۇنداق قىلىپ .
بەساتىن (بساتين) ، ئە . «بوستان (بستان)»نىڭ كۆپلۈكى : بوستانلار ، گۈلباغلار ؛ مېۋە-لىك دەرەخلىكلەر .
بەسارەت (بصارت) ، ئە . كۆزى ئۆتكۈرلۈك ، ئالىملىق ، بىلەرمەنلىك . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر ، بىلەرمەنلەر ، ئالىملار .
بەسالەت (بسالت) ، ئە . باتۇرلۇق ، قەھرىمانلىق ؛ جۈرئەت ، شىجائەت .
بەسە (بسه) ، پ . ق . بەسا .
بەسەر Ⅰ (بصر) ، ئە . كۆز ؛ كۆرۈش ، كۆرۈش قۇۋۋىتى .
بەسەر Ⅱ (بسر) ، پ . تۆگىتىش ، نەتىجىلەش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تاماملىماق ، ئاخىرلاشتۇرماق .
بەسەل (بصل) ، ئە . پىياز .
بەست Ⅰ (بسط) ، ئە . يېيىش ، كېڭەيتىش ، ئېچىش ، سېلىش ؛ ئېچىلىش ـ يېيىلىش ، خۇرسەنلىك . ◇～**ئەتمەك** (ايتماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يايماق ، سالماق ؛ خۇرسەن قىلماق ؛ يايماق .
بەست Ⅱ (بست) ، پ . باغلانغان ، بەند قىلىنغان ، باغلاقلىق . ◇**پابەست** (پابست) : ئايىقى چۈشەلگەن ، پۇتى باغلانغان .
بەستە (بسته) ، پ . باغلانغان ، بەند . ◇**پاي**～ (پاى～) : پۇتى چۈشەلگەن ، تۇتقۇن . ◇**دەست**～ (دست～) : قولى باغلانغان .
بەستفزاي (بسط فزاي) ، ئە ـ پ . شادلىقنى ئاشۇرغۇچى .
بەسمە (بسمه) رەختلەرنىڭ چۆرىسىگە گۈل باسىدىغان قېلىپ ، باسما . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : گۈل باسماق .
بەسى (بسى) ، پ . كۆپ ، ئىنتايىن كۆپ ؛ ئىنتايىن ، بەك . ◇～**مۇشكۈل** (～مشكل) : بەك قىيىن ، ئىنتايىن تەس .
بەسىت Ⅰ (بسيط) ، ئە . يېيىلغان ، ئېچىلغان ، ئوچۇق ؛ كەڭ ـ كۈشادە .
بەسىت Ⅱ (بسيط) ، ئە . ئاددىي ، ئوڭاي . ◇**جەۋاھىرى**～ (جواهر～) : ئاددىي گۆھەر-لەر .
بەسىت Ⅲ (بسيط) ، ئە . ئارۇزدا بىر بەھرىنىڭ نامى . ◇**بەھرى**～ (بحر～) : بەسىت بەھرى .
بەسىر (بصير) ، ئە . ئۆتكۈر كۆزلۈك ، ئىنتايىن سەزگۈر ؛ ئەقىللىق ؛ تالانتلىق .

بەسىرەت (بصيرت) ، ئە . كۆرۈش ، كۆرۈش قۇۋۋەتى ؛ زېرەكلىك ، سەزگۈرلۈك ، ئۆتكۈر زېھىن ، پاراسەت ، ئىدراك . ◇ ~ **كۆزى** (~كوزى) : ئۆتكۈر كۆز . ◇ **كۆھلى** ~ (كحل~) : كۆز سۈرمىسى . ك . كۆزنى روشەن قىلغۇچى .

بەسىم (بسيم) ، ئە . كۈلۈمسىرەپ تۇرىدىغان ، ئوچۇق يۈزلۈك .

بەش (بيش ، پ .ق .بىش ◇ ~ كەرەم (~كرم) : ئۈزۈمزار .

بەشارەت (بشارت) ، ئە . ق . بىشارەت .

بەشارەتلىك (بشارتليك) ق . بىشارەتلىك .

بەشاشەت (بشاشت) ، ئە . خۇشاللىق ، خۇرسەنلىك ، ئوچۇق چىرايلىق .

بەشاق (بشاق) ق . باشاق .

بەشام (بشام) ، پ . شامغىچە ، كېچىگىچە ، تۈنگىچە .

بەشەر (بشر) ، ئە . ئادەم ، كىشى ، ئىنسان . ◇ **نەسلى** ~ (نسل~) : ئادەم نەسلى ، ئىنسان ئەۋلادى . ◇ **ھادىمى** ~ (هادم~) : ئىنساننى ھالاك قىلغۇچى .

بەشەرىيەت (بشريت) ، ئە ـ پ . ئىنسانىيەت ، كىشىلىك ، ئىنسانلىق .

بەشەك (بشك) ، پ ـ ئە . شۇبھىلىك ، گۇمانلىق ، شەكلىك .

بەشىر (بشير) ، ئە . خوش خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، شادلىق خەۋىرى ئېلىپ كەلگۈچى .

بەشىركەت (بشركت) ، پ . شېرىك ، شېرىكلەشكەن .

بەغايەت (بغايت) ، ئە ـ پ . ناھايىتى ، قالتىس ، ئىنتايىن ، غايەت .

بەغەل (بغل) ، پ . قولتۇق ، قويۇن ؛ كۆكرەك . ◇ ~ **كۈشاي** (~كشاى) : قوينىنى ئېچىش ، باغرىنى ئېچىش .

بەغەير (بغير) ، پ ـ ئە . باشقا ، بۆلەك ، ئۆزگە .

بەغدادى (بغدادى) ، ئە . باغدادلىق .

بەغر (بغر) ق . باغر .

بەغل (بغل) ، ئە . خېچىر .

بەفەرق (بفرق) ، پ ـ ئە . باشقىچە . ◇ **قەدەم تا** ~ (قدم تا~) : پۈتۈنىن باشقىچە ، باشتىن ـ ئاخىر .

بەفت (بفت) ، پ . توقۇلما ، توقۇلغان . ◇ **زەر** ~ (زر~) : زەردىن توقۇلغان ، زەرباپ .

بەقا (بقا) ، ئە . تىرىكلىك ، مەۋجۇتلۇق ؛ ئەبەدىيلىك ، باقىيلىق . ◇ ~ **كامى** (~كامى) : باقىيلىق تىلىكى . ◇ ~ **سەرچەشمەسى** (~سر چشمەسى) : ئەبەدىيلىك بۇلىقى ، مەڭگۈ تىرىكلىك مەنبەسى . ◇ ~ **غا رەۋان بولماق** (~غه روان بولماق) : ئۇ دۇنياغا راۋان بولماق .

بەقاۋەل (بقاول) ، پ . ق . بەكاۋۇل .

بەقايا (بقايا) ، ئە . «بەقىيىە (بقيه)» نىڭ كۆپلۈكى : قالدۇق نەرسىلەر ، قالدۇقلار ، ئېشىندىلار .

بەقەر (بقر) ، ئە . كالا .
بەقەم (بقم) ، ئە . قىزىل رەڭ ئىشلەپچىقىرىلىدىغان بىر خىل دەرەخ ؛ قىزىل بوياق .
بەققال (بقال) ، ئە . يېمەكلىكلەر ساتىدىغان سودىگەر ؛ مېۋە ـ چېۋە سودىگىرى ، باققال .
بەقلە (بقلە) ، ئە . كۆكتات .
بەقلى ھەمقا (بقل حمقا) ، ئە ـ پ . سېمىزئوت ؛ يول ئۈستىدە ئۆسىدىغان ئوت ، جاي تاللىمايدىغان چۆپ .
بەقىيە (بقيە) ، ئە . قالدۇق نەرسە ، ئېشىپ قالغان نەرسە ، قالدۇق .
بەكارەت (بكارت) ، ئە . قىزلىق ، ئىپپەت .
بەكاۋۇل (بكاول) ھۆكۈمدارنىڭ يېمەك ـ ئىچمەك ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى ، ھۆكۈمدار ئاشپەز-لىرىنىڭ باشلىقى ؛ ھۆكۈمدارنى زەھەرلىنىشتىن ساقلاش ئۈچۈن تاماق تېتىپ كۆرگۈچى .
بەكتەر (بكتر) ق . بەگتەر .
بەگتەر (بكتر) ساۋۇت ؛ مېتالدىن ئىشلىنىپ ، ئۈستىگە مەخمەل ياكى كىمخاپ قاپلانغان ساۋۇت . ◇ **سۆز جەۋشەنۇ بەگتەرى** (سوز جوشن و بكترى) : شېئىرىيەتنىڭ ئوق ئۆتمەس كىيىملىرى ، يۈكسەك بەدىئي سۆز .
بەكۈللى (بكلى) ، پ ـ ئە . ق . بىكۈللى .
بەگات (بگات) بەگلەر .
بەگزادە (بكزادە) بەگ بالىسى ، تۆرە ئەۋلادى .
بەگىن (بيكين) ق . بىكىن .
بەل (بل) ، پ . «بەلكى» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى .
بەلا (بلا) ، ئە . ئاپەت ، زىيان ، بالا . ◇～ **ئەنگىز** (～انكيز) : بالا قوزغىغۇچى ، بالا كەلتۈرگۈچى ، پالاكەت كەلتۈرگۈچى .
بەلابىل (بلابل) ، ئە . «بۈلبۈل (بلبل)»نىڭ كۆپلۈكى : بۈلبۈللار .
بەلاجو (بلاجو) ، ئە ـ پ . ق . بەلاجوي .
بەلاجوي (بلاجوى) ، ئە ـ پ . بالا تىلىگۈچى ، بالا ـ قازا ئىزدىگۈچى ، پىتنە تېرىغۇچى .
بەلارەك (بلارك) ، پ . پارقىراق تىغ ، ئۆتكۈر قىلىچ . ◇～ **زەربەتى** (～ضربتى) : ئۆتكۈر قىلىچ زەربىسى .
بەلاغەت (بلاغت) ، ئە . يېتىلىش ، ژايىغا يېتىش ، بالاغەت ؛ تىل بىلەن ئىپادىلەش جەھەتتىكى يېتىكلىك ، بەدىئي ئىپادىلەش ماھىرلىقى ، ناتىقلىق . ◇～ **ئەھلى** (～اھلى) : تىلدا يېتىك كىشىلەر ؛ بەدىئي تىل ماھىرلىرى . ◇ **ئىلمى**～ (علم～) : بەدىئي ئىپادىلەش ئىلمى ، ئىستېلىستىكا .
بەلاغەت ئاسار (بلاغت آثار) ، ئە ـ پ . پازىل ، پەزىلەتلىك .
بەلاغەت ئايىن (بلاغت آيين) ، ئە ـ پ . پاساھەتلىك ، بەدىئي ئىپادىلىك .
بەلاغەت شىئار (بلاغت شعار) ، ئە ـ پ . سۆزمەن ، تىل ئۈستىسى ، ناتىق ؛ بەدىئي تىل

ماهىرى .

بەلاغەت مەئاب (بلاغت مآب) ، ئە ـ پ . تىل ئۇستىسى ، ناتىق ، بەدىئىي تىل ماهىرى .

بەلاكەش (بلاكش) ، ئە ـ پ . بالاغا قالغان ، جاپا چەككۈچى ، ئازاب تارتقۇچى ، جاپاكەش .

بەلاكەشلىك (بلاكش ليك) جاپاكەشلىك .

بەلاھەت (بلاهت) ، ئە . ساددىلىق ، مۇلاھىزىسىزلىك ، دۆتلۈك .

بەلەد (بلد) ، ئە . شەھەر ، رايون ، مەملىكەت .

بەلەدە (بلده) ، ئە . شەھەر ، ناھىيە .

بەلەندى (بلندى) ق . بۇلەندى .

بەلتۇتە قىلماق (بلتوته قيلماق) مۇقىم بولماق ، ئولتۇراقلاشماق ، ئورۇنلاشماق .

بەلى (بله) ، پ . شۇنداق ، توغرا ، دۇرۇس .

بەلىن (بلن) قۇرغۇي .

بەلىيات (بليات) ، ئە ـ پ . «بەلىيىەت (بليت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئازارلار ، مۇشەققەتلەر ، بالالار ، مۇسىبەتلەر .

بەلىيە (بليه) ، ئە ـ پ . ق . بەلىيىەت .

بەلىيىەت (بليت) ، ئە ـ پ . بالا ، ئاپەت ، بەختسىزلىك ، قايغۇ .

بەم (بم) ، پ . چالغۇلارنىڭ چوڭ ئاۋازى ، مۇزىكىدىكى تۆۋەن ئاۋاز ، بوڭ .

بەناگوش (بناكوش) ، پ . قۇلاقنىڭ ئاستىنقى يۇمشاق قىسمى .

بەنان (بنان) ، ئە . قول ـ پۇت بارماقلىرىنىڭ ئۇچى ، بارماق ئۇچى .

بەنات (بنات) ، ئە . «بنت (بنت)»نىڭ كۆپلۈكى : قىزلار .

بەناتۇننەئش (بنات النعش) ، ئە . يۇلتۇزلار توپى .

بەند (بند) ، پ . باغلىق ، ئارغامچا ، زەنجىر ؛ چېتىق ، كىشەن ؛ ئىسكەنجە ؛ قاماق ، تۇتقۇزۇلۇق ؛ توسالغۇ ، كاشىلا ؛ توسما ، توغان ؛ ئۆتكەل ، داۋان . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) ، ◇～ **قىلماق** (قيلماق) : باغلىماق ، تۇتقۇن قىلماق ؛ ئۇلىماق ؛ چىگىشلەشتۇرمەك ؛ توختاتماق .

بەندان (بندان) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «تۇتقۇن ئادەم ، ئەسىر ، قامالغان» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **قەلئە**～ (قلعه～) : قامال ، مۇھاسىرە .

بەندە (بنده) ، پ . قۇل ؛ تۆۋەن قاتلامدىكى ئادەم ، كەمىنە ، پېقىر .

بەندەخانە (بندەخانه) ، پ . قۇلنىڭ ئۆيى (كەمتەرلىك يۈزىسىدىن «مېنىڭ ئۆيۈم» سۆزى ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ) .

بەندەر (بندر) ، پ . پورت ، پىرىستان .

بەندەزاد (بنده زاد) ، پ . ق . بەندەزادە .

بەندەزادە (بندەزاده) ، پ . قۇل بالىسى ، قۇلدىن بولغان ، قۇلدىن تۇغۇلغان .

بەندەلىك (بندەليك) قۇللۇق ، خىزمەتكارلىق ، خادىملىق . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) :

قۇللۇق قىلماق ، تەقدىرگە بويسۇنۇپ تىرىكچىلىك قىلماق .

بەندە نەۋاز (بندە نواز) ، پ . بىچارە پەرۋەر ، قۇلنى پەرۋىش قىلغۇچى ، ئۆز قول ئاستىدىكى لەرگە ياخشى مۇئامىلە قىلغۇچى .

بەندەۋەش (بندە وش) ، پ . ق . بەندەۋار .

بەندەۋار (بندە وار) ، پ . قۇللارچە ، قۇلدەك ، قۇلغا ئوخشاش .

بەندە بەست (بندە بەست) ، پ . مەھكەم باغلانغان ، چىڭ بېكىتىلگەن .

بەندىي (بندى) ، پ . ئەسىر ، تۇتقۇن .

بەندىخانە (بندى خانە) ، پ . تۇرمە ، زىندان .

بەنگ (بنگ) ، پ . نەشە ، بەڭ ، كەيپ قىلغۇچى چېكىملىكلەر .

بەنگى (بنگى) ، پ . نەشىكەش ، نىشە چەككۈچى .

بەنناۋ (بناء) ، ئە . بىناكار ، قۇرغۇچى ، ئىمارەت ئۇستىسى .

بەننالىغ (بنالیغ) بىناكارچىلىق ، قۇرغۇچىلىق .

بەننائۇ ھەددات (بناءو حداد) ، ئە ـ پ . بىناكار ۋە تۆمۈرچى .

بەنى (بنى) ، ئە . ئەۋلاد ، بالىلار . ◇～**ئادەم** (～آدم) : ئادەم بالىسى ، ئىنسانلار . ◇～**ئەئمام** (～اعمام) : تاغىنىڭ بالىلىرى ، بىر نەۋرە ئاكا ـ ئۇكىلار . ◇～**ئىسرائىل** (～اسرائیل) : يەھۇدىيلار .

بەھا (بها) ، پ . قىممەت ، نەرق ، بەدەل . ◇～**كىيۈرمەك** (～كییورماك) : سېتىشقا قويماق ؛ باھا قويماق .

بەھاۋ (بهاء) ، ئە . پارلاقلىق ، روشەنلىك ، نۇر ؛ گۈزەللىك ، ھۆسن ـ جامال . ◇ بەھائۇددىن (بهاء الدين) دىنىنىڭ پارلاق نۇرى .

بەھادۇر (بهادر) ، پ . باتۇر ، قەھرىمان ، پالۋان .

بەھادۇران (بهادران) ، پ . «بەھادۇر (بهادر)»نىڭ كۆپلۈكى : پالۋانلار ، شىر يۈرەكلەر ، قەھرىمانلار .

بەھار (بهار) ، پ . كۆكلەم ، ئەتىياز ؛ چېچەك ، ئاپېلسىن چېچىكى .

بەھارىستان (بهارستان) ، پ . كۆكلەم ، باھار ، ئەتىياز ، كۆكلەمزار .

بەھارىيات (بهاریات) ، پ . باھارغا بېغىشلاپ يېزىلغان شېئىرلار ، باھار قوشاقلىرى .

بەھانە (بهانه) ، پ . سەۋەب ، ۋەج ، باھانە ؛ يالغان سەۋەب .

بەھانە جوي (بهانه جوی) ، پ . باھانە ئىزدىگۈچى ، سەۋەب ئىزدىگۈچى .

بەھانەئى مەئقول (بهانه معقول) جىڭ باسقۇدەك سەۋەب ، ئەقىلگە سىغىدىغان باھانە .

بەھائىم (بهائم) ، ئە . ق . بەھايىم .

بەھايىم (بهایم) ، ئە . «بەھىمە (بهیمه)»نىڭ كۆپلۈكى : تۆت پۇتلۇق ھايۋانلار . ◇**سۆزى يوق**～ (سوزی یوق～) : تىلسىز ھايۋانلار .

بەھر I (بحر) ، ئە . چوڭ دەريا ، دېڭىز ؛ ئارۇز ۋەزنىدىكى شېئىرلاردا قوللىنىلىدىغان

هەر خىل ژەزن قوشۇلمىسى ، بەھر .

بەھر II (بھر) ، پ . بەھرە ، ھەسسە ، ئۇلۇش ؛ ئۇچۇن .

بەھرام (بھرام) ، پ . مارس سەييارىسى ؛ قەدىمىي ئىران شاھلىرىدىن بىرىنىڭ ئىسمى .

بەھرامۇەش (بھرام وش) ، پ . بەھرامدەك ، بەھرامغا ئوخشاش .

بەھرامگىن (بھرام كين) ، پ . ق . بەھرامۇەش .

بەھرامىي (بھرامى) ، پ . بەھرامغا مەنسۇپ ، بەھرامچىسىغا .

بەھرە (بھرە) ، پ . ھەسسە ، ئۇلۇش ؛ پايدا ؛ نېسىۋە ؛ بۇلەك . ◇～**يەتكۇرمەك** (～يېتكورماك) : پايدىلاندۇرماق ، پايدا يەتكۇزمەك . ◇～**ئىستەمەك** (～ايستاماك) : پايدا ئىزدىمەك . ◇～**ئالماق** (～آلماق) : پايدا ئالماق .

بەھرە بەردار (بھرە بردار) ، پ . بەھرىلەنگۇچى ، پايدىلانغۇچى ؛ ھەسسە ئالغۇچى ، بەھرىمەن . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : پايدىلانماق ، نەپ ئالماق .

بەھرەدار (بھرە دار) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرە ئالغۇچى ، ھەسسە ئالغۇچى ، بەھرىمەن .

بەھرەمەند (بھرەمند) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۇچى ، بەھرىمەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : پايدىلاندۇرماق .

بەھرەۋەر (بھرە ور) ، پ . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پايدىلانماق .

بەھرەياب (بھرەياب) ، پ . بەھرە تاپقۇچى ، پايدىلانغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پايدا تاپماق ، پايدىلانماق .

بەھرەين (بحرين) ، ئە . ئىككى دېڭىز ، ئىككى دەريا ؛ بەھرەين (دۆلەت ئىسمى) . ئۇيغۇرچە «بارىن» سۆزىنىڭ ئېتىمولوگىيەسى .

بەھر پەيما (بحر پيما) ، ئە ـ پ . دېڭىز كەزگۇچى ، دېڭىز سايامەتچىسى .

بەھرۇنناجات (بحر النجات) ، ئە . قۇتۇلۇش دەريامى ، نىجادلىق دەريامى ؛ نەۋائىينىڭ «پەرھاد ۋە شىرىن» داستانىدا ، پەرھاد شىرىن ئۇچۇن قازغان چوڭ كۆلنىڭ ئىسمى .

بەھرىي (بحرى) ، ئە . دېڭىزغا مەنسۇپ ، دېڭىزغا خاس ، دېڭىزدا ياشىغۇچى . ◇～**جانۇەر** (～جانور) : دېڭىز ھايۋىنى .

بەھرى ئەزىم (بحر عظيم) ، ئە ـ پ . زور دېڭىز ، چوڭ دەريا .

بەھرى ئەفۇ (بحر عفو) ، ئە ـ پ . ئەپۇ دېڭىزى .

بەھرى ئەمىق (بحر عميق) ، ئە ـ پ . چوڭقۇر دېڭىز .

بەھرى بىگەران (بحر بى گران) ، ئە ـ پ . چەكسىز دېڭىز .

بەھرى جوشان (بحر جوشان) ، ئە ـ پ . دولقۇنلۇق دەريا ، ئۇپقۇنلۇق دېڭىز .

بەھرى جۇد (بحر جود) ، ئە ـ پ . ھىممەت دېڭىزى ، زور ھىممەت ۋە مەرھەمەت .

بەھرى زەخخار (بحر زخار) ، ئە ـ پ . تولۇپ تاشقان دېڭىز .

بەھرى كەرەم (بحر كرم) ، ئە ـ پ . ئېھسان دېڭىزى ، زور ھىممەت ۋە مەرھەمەت .

بەھرى مەۋجۇەر (بحر موجور) ، ئە ـ پ . دولقۇنلۇق دېڭىز ، مەۋجۇار دەريا .
بەھرى نۇبۇۋۇەت (بحر نبوت) ، ئە ـ پ . ك . پەيغەمبەرلىك .
بەھرى ئۇممان (بحر عمان) ، ئە ـ پ . ئۇمان دېڭىزى ، ك . ئۇلۇغ دەريا ، دېڭىز .
بەھرى ۋەسىئ (بحر وسيع) ، ئە ـ پ . كەڭ دەريا .
بەھس (بحث) ، ئە . مۇنازىرىلىشىش ، گەپ تالىشىش ؛ پىكىر بايان قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : مۇنازىرە قىلماق ، پىكىر بايان قىلماق .
بەھسۇ جەدەل (بحث و جدل) ، ئە . گەپ تالىشىش ، مۇنازىرە .
بەھلە (بهله) ، پ . چەم پەلەي ، تېرە پەلەي ، قۇش قوندۇرۇش ئۇچۇن ئوۋچىلار قولىغا كىيىۋالىدىغان پەلەي .
بەھمەن (بهمن) ، پ . قۇياش (شەمسىيە) يىلى ھېسابىدىكى ئون بىرىنچى ئاي ؛ قەدىمىي ئىران شاھلىرىدىن بىرىنىڭ ئىسمى . ◇～**نەجاد** (～نجاد) : بەھمەن پادىشاھ نەسلىدىن .
بەھمەنى (بهمنى) ، پ . بەھمەن شاھقا مەنسۇپ .
بەھىم (بهيم) ، ئە . تۇم قارا ، قاپقارا ، ھايۋان .
بەھىيمە (بهيمه) ، ئە . ھايۋان .
بەۋادى (بوادى) ، ئە . «بادىيە (باديه)»نىڭ كۆپلۇكى : چۆللەر ، سەھرالار ، دەشتلەر . ◇～**تەي ئەمەك** (～طى ايتماك) ، ◇～**قەتئ قىلماق** (～قطع قيلماق) : باياۋان كەزمەك ، چۆل كەزمەك .
بەۋارىق (بوارق) ، ئە ـ پ . «بارىقە (بارقه)»نىڭ كۆپلۇكى : چېقىنلار ، چاقماقلار ؛ چاقماق بۇلۇتلىرى .
بەۋاسىر (بواسير) ، پ . بوۋاسىر كېسەللىكى .
بەۋاقى (بواقى) ، ئە . «باقي (باقى)»نىڭ كۆپلۇكى : قالغانلار ، ئېشىندىلار ، قالدۇقلار ؛ ئەبەدىيلىكلەر ، مەڭگۇلۇكلەر .
بەۋەجھ (بوجه) ، پ ـ ئە . ◇～**ئەھسەن** (～احسن) : ئوچۇق چىراي بىلەن ، ياخشى يوسۇن بىلەن .
بەۋۋاب (بواب) ، ئە . دەرۋازىۋەن ، ئىشىك قاراۋۇلى .
بەۋۋابە (بوابه) ، ئە . دەرۋازا ، شەھەر دەرۋازىسى ، قورغان دەرۋازىسى .
بەئىد (بعيد) ، ئە . يىراق ، ئۇزاق .
بەئىدۇلفەھم (بعيد الفهم) ، ئە . ئەقىلگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان ، ئەقىلگە سىغمايدىغان .
بەيابان (بيابان) ، پ . سەھرا ، چۆل ، دەشت .
بەيان (بيان) ، ئە . تەپسىلىي سۆزلەش ، ئېنىق ئاڭلىتىش ، شەرھلەش ؛ ئىسپاتلەش ، ئىزھار قىلىش ؛ بايانات .
بەيانى ۋاقىئ (بيان واقعى) ، ئە ـ پ . ھەقىقىي سۆز ، ھەقىقىي ئەھۋال .
بەيئ (بيع) ، ئە . ئالدى ـ ساتتى ، سودىلىشىش ، ئېلىم ـ سېتىم .◇～**مۇتلەق** (～مطلق) :

پۈتۈنلەي سېتىۋېتىش .

بەيات (بيات) ، ئە . ئۇيغۇر مۇقاملىرىدىن بىرسىنىڭ نامى .

بەياز (بياض) ، ئە . ئاق ، ئاقلىق ؛ ئاققا كۆچۈرۈلگەن نۇسخا ؛ ك . ئاق قەغەز ؛ ك . ھەرقايسى شائىرلارنىڭ شېئىرلىرىدىن توپلانغان توپلام ؛ پارچە شېئىرلار توپلىمى .

بەيان (بيان) ، ئە . بايان ، ئىپادە .

بەيانى فەسىھ (بيان فصيح) ، ئە ـ پ . گۈزەل ھەم چوڭقۇر مەنىلىك ئىپادە .

بەيئانە (بيعانه) ، ئە ـ پ . بىرەر نەرسىنى ئېلىش ياكى سېتىشقا ئالدىن بېرىپ تۇرۇلىدىغان پۇل ، زاكالەت .

بەيئەت (بيعت) ، ئە . قەسەم ، ۋەدە ؛ ساداقەت . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : قەسەم بەرمەك ، ساداقەت بىلدۈرمەك ، بىر كىمنىڭ ھاكىملىقىنى ئېتىراپ قىلماق .

بەيەكبار (بيەكبار) ، پ . بىردىنلا ، ئۇشتۇمتۇت ، توساتتىن ؛ بىر يولى ، بىراقلا .

بەيەك ناگاھ (بيك ناكاه) ، پ . توساتتىن ، بىردىنلا ؛ بىراقلا ، بىر يولىلا .

بەيت I (بيت) ، ئە . ئۆي ، خانا ، جاي .

بەيت II (بيت) ، ئە . شېئىرنىڭ جۈپ مىسراسى ؛ ئىككى مىسرا شېئىر .

بەيتۈتە (بيتوته) تۇنەش ، كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزۈش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تۇنىمەك .

بەيتۈتەت (بيتوتت) ، ئە . ق . بەيتۈتە .

بەيتۈلئەھزان (بيت الاحزان) ، ئە . غەم ئۆيى ، غەمخانە ، قايغۇ ئۆيى ، كۈلبە .

بەيتۈللاھ (بيت الله) ، ئە . مەككىدىكى كەئبەنىڭ نامى ، ئاللاھنىڭ ئۆيى .

بەيتۈللەتەف (بيت اللطف) ، ئە . مەرھەمەت ئۆيى ، ئېھسان ئۆيى ، ھەدىيە ئۆيى .

بەيتۈللۇتف (بيت اللطف) ، ئە . لەتاپەت ئۆيى ، مېھرىبانلىق ئۆيى ؛ ئېھسان ئۆيى ، مەرھەمەت ئۆيى .

بەيتۈلمال (بيت المال) ، ئە . دۆلەت ئىختىيارىغا ئېلىنغان مال ـ مۈلۈك ؛ دۆلەت خەزىنىسى .

بەيتۈلمەئمۇر (بيت المعمور) ، ئە . ئاۋات ئۆي ، مەمۇر جاي .

بەيتۈلمەغفىرەت (بيت المغفرت) ، ئە . گۇناھتىن ئۆتۈش ئۆيى ، كەچۈرۈم قىلىش ئۆيى .

بەيتۈلمۇقەددەس (بيت المقدس) ، ئە . قۇددۇس (يېرۇسالىم) .

بەيتۈلھەرام (بيت الحرام) ، ئە . مەككىدىكى كەئبە دەپ ئاتىلىدىغان مەشھۇر زىيارەتگاھ . ◇**زائىرى**～ (زائر～) : مەككىگە بېرىپ كەئبىنى زىيارەت قىلغۇچى .

بەيتۈلھەرەم (بيت الحرم) ، ئە . ق . بەيتۈلھەرام .

بەيتۈلھەزەن (بيت الحزن) ، ئە . ق . بەيتۈلھۇزن .

بەيتۈلھۇزن (بيت الحزن) ، ئە . غەم ئۆيى ، قايغۇ ئۆيى ، غەمخانا .

بەيتۈل ئىنتىزام (بيت الانتظام) ئىنتىزامخانا .

بەيداۋ (بيداء) ، ئە . دەشت ، چۆل ، باياۋان ،
بەيدەق (بيدق) ، ئە . شاھماتنىڭ پىيادە ئەسكەر ئۇرۇقى ، پىچكا .
بەيرەم I (بيرم) ، پ . شادلىق كۈنى ، ھېيت ، تەنتەنە .
بەيرەم II (بيرم) ، پ . يىپتىن توقۇلغان بىر خىل نازۇك ۋە يۇپقا رەخت .
بەيرەملىق (بيرم ليق) ھېيتلىق ، بايرام شەرىپىگە بېرىلىدىغان مۇكاپات .
بەيزاۋ (بيضاء) ، ئە . ئاق ، ئاق رەڭلىك ؛ پارقىراق ، يالتىراق ؛ سۈزۈك ، تىنىق ، ئوچۇق .
◇**دۇررى**～ (در～) : ئاق دۇر ، ساپ مەرۋايىت .
بەيزاگۇن (بيضاكون) ، ئە ـ پ . ئاق رەڭلىك ؛ پارقىراق ، يالتىراق .
بەيزە (بيضه) ، ئە . تۇخۇم . ◇～**باسماق** (～باسماق) : تۇخۇم باسماق (قۇش ھەققىدە) .
بەيزەچى (بيضەجى) ، ئە ـ ئۇ . تۇخۇمچى ، تۇخۇم ساتقۇچى .
بەيزەدار (بيضەدار) ، ئە ـ پ . تۇخۇمى بار ، ئۇرۇقى بار ، تۇخۇملۇق ، ئۇرۇقلۇق .
بەيزەۋار (بيضەوار) ، ئە ـ پ . تۇخۇمدەك ، تۇخۇمسىياق ، تۇخۇمغا ئوخشاش .
بەيزەئى زەر (بيضه زر) ، ئە ـ پ . ئالتۇن تۇخۇم .
بەينەلئەنام (بين الانام) ، ئە . خەلقئارا ، كىشىلەر ئارىسىدا .
بەينەلمەنزىلەين (بين المنزلين) ، ئە . ئىككى مەنزىل ئارىسى .
بەين (بين) ، ئە . ئوتتۇرا ، ئارا ، ئارىلىق .
بەين ـ بەين (بين بين) ، ئە . ئوتتۇراھال ، تەڭ كېلەرلىك ، باراۋەر .
بەييىنات (بينات) ، ئە . «بەييىنە (بينه) »نىڭ كۆپلۈكى : دەلىللەر ، پاكىتلار .
بەييىنە (بينه) ، ئە . دەلىل ، ھۆججەت ، پاكىت ، ئاساس .
بوتە I (بوته) ، پ . زەرگەرلەرنىڭ مەدەن ئېرىتىدىغان قاچىسى .
بوتە II (بوته) ، پ . بوتىلاق ، تۆگىنىڭ بالىسى ؛ پەرزەنت ، ئوغۇل .
بوچۇر (بوچۇر) چوقۇر .
بوخاق (بوخاق) پوقاق .
بوختاماق (بوختاماق) ژارقىرىماق ، جارقىرىماق ؛ تىللىماق ، قاغىماق .
بوخساماق (بوخساماق) ناله قىلماق ، دات ـ پەريات دېمەك ؛ سىقىلماق ، بوغۇلماق ؛ ئېزىلـ
مەك ، قىينالماق .
بوداي (بودای) پاكار .
بودى ـ بودەي (بودى ـ بودای) ئۇيغۇرلاردا كونا بىر قوشاق .
بوراغان (بوراغان) قارلىق بوران ، چاپقۇن ، بوران ـ چاپقۇن .
بوراقى بەرق (براق برق) ، ئە ـ پ . چاقماق ئېتى ؛ چاپقۇر ئات ، دۇلدۇل .
بورتاغ (بورتاغ) ئوي ـ دوڭغۇل ، ئېگىز ـ پەس ، تەكشى ئەمەس .
بورتاغلىق (بورتاغليق) ئويدۇڭ ـ چوڭقۇرلۇق ، تەكشىسىزلىك ، ئوڭغۇل ـ دوڭغۇللۇق .
بورتاق (بورتاق) ق . بورتاغ .

بورتۇقال (برتقال) ، ئە . ئاپېلسىن (جۇزە) .
بورچىن (بورچين) چىشى كىيىك .
بورداماق (بورداماق) سەمرىمەك .
بورسۇ (بورسو) بوغۇز ، يەم ـ خەشەك .
بورنا (برنا) ، پ . ق . بەرنا .
بوريا (بوريا) ، پ . بورا ؛ باداك .
بوريابا‌ق (بوريابا‌ق) ، پ . بورا توقۇغۇچى .
بوزلاماق (بوزلاماق) تۆگىدەك ۋارقىراپ يىغلىماق ؛ ناله قىلماق ، داد ـ پەرياد قىلماق .
بوزناماق (بوزناماق) ق . بوزلاماق .
بوس (بوس) ، پ . ئۆپۈش ، سۆيۈش . ◇**پاي**～ (پاي～) ، پا～ (پا～) : ئاياق ئۆپۈش ، پۇتنى سۆيۈش ؛ ك . ئىتائەت قىلىش . ◇**دەست**～ (دست～) : قولنى سۆيۈش ؛ ك . ھۆرمەت ، تەزىم .
بوساغا (بوساغه) ئاستانه ، بوسۇغا ؛ پەس يەر .
بوسە (بوسه) ، پ . ق . بوس .
بوسەئى ئوبۇدىيەت (بوسه عبوديت) ، پ ـ ئە . يەر ئۆپۈش ، قۇللۇق بىلدۈرۈش ، قۇللۇقنى بەجا كەلتۈرۈش .
بوستاغان (بوستاغان) شارسىمان قاچا .
بوستان سەرا (بوستان سرا) ، پ . بوستاندا سايرىغۇچى ، بۇلبۇل .
بوستان ئەفرۇز (بوستان افروز) ، پ . تاجىگۈل .
بوغاز (بوغاز) كېكىرتەك ، بوغۇز ، گال .
بوغازلاماق (بوغازلاماق) بوينىغا سىرتماق سالماق ؛ (دارغا) ئاسماق ؛ بوغۇزلىماق .
بوغاق I (بوغاق) كىشەن ، ئىشكەل .
بوغاق II (بوغاق) پوقاق .
بوغۇز I (بوغوز) ئوقۇر .
بوغۇز II (بوغوز) بوغۇز ، يېمەك ؛ كېكىرتەك ، كاناي ، ھەلقۇم . ◇**بوغزىن تارتماق** (بوغزين تارتماق) : ھېقىلدىماق (ھەق تۇتۇپ قالماق) : خۇرسىنىپ نەپسىنى ئىچىگە تارتماق .
بوغۇزداق (بوغوزداق) بويۇن .
بوغۇزلاغۇ (بوغوزلاغو) بوغۇز ، تاماق ، كېكىرتەك .
بوق I (بوق) دەرەخنىڭ قوۋزىقى .
بوق II (بوق) پوق .
بوقاغۇ (بوقاغو) كىشەن ، ئىشكەل .
بول (بول) زور ، كەڭرى ، كەڭتاشا ، بىپايان ؛ باتۇر ، مەردانه .

بولا (بولا) بولسۇن ئۇچۇن، بولۇشى ئۇچۇن، . . . نى كۆزدە تۇتۇپ.
بولدۇرماق (بولدورماق) ھالسىزلاندىماق، چارچاپ ھالدىدىن كەتمەك. ◇**مەنىڭ ئاتىم بولدۇرۇبتۇر، بارا ئالماس** (مېنىنىڭ ئاتىم بولدوروپتور بارا الماس): مېنىڭ ئېتىم ھالسىزلاندى، ماڭالمايدۇ.
بولغان (بولغان) بارلىق، ھەممە. ◇**خۇسرەۋشاھ بولغان كىشىسى بىلە ياساتىپ قۇزدىن چىقىپ . . .** (خسرو شاه بولغان كيشى سى بيله ياساتيپ قندوزدين چيقيپ . . .): خۇسرەۋ شاھ بارلىق ئادىمى بىلەن سەپ تۈزۈپ، قۇندۇزدىن چىقىپ . . .
بولۇشلۇق (بولوشلوق) ياردەم، ھەمدەم.
بولۇم (بولوم) چىڭلىق، مۇستەھكەملىك؛ مۇقىملىق، ئىزچىللىق.
بولۇمسىز (بولومسيز) تۇراقسىز، تۇتامى يوق.
بوم I (بوم)، پ. ق. بۇم I.
بوم II (بوم) سۇپەتكە قوشۇلۇپ، ئۇنىڭ دەرىجىسىنى ئاشۇرىدۇ. ◇**بوم - بوز** (بوم - بوز): ئىنتايىن بوزاغان.
بويداش (بۇيداش) تەڭ بويلۇق، تەڭتۇش؛ ئاغىنە، دوست.
بويداغ (بويداغ) بويتاق.
بويغالماق (بويغالماق) بويالماق.
بويماق (بويماق) بوي تارتماق، ئۆسمەك.
بويناغۇ (بويناغو) بوينى قاتتىق، گەدەنكەش، جاھىل.
بويناغۇلۇق (بويناغولوق) بوينى قاتتىقلىق، گەدەنكەشلىك، جاھىللىق.
بويۇماق (بيومق) ئۆسمەك، تەربىيەلەنمەك.
بويۇن تۇتماق (بويون توتماق) بويسۇنماق، رازىلىق بەرمەك، ئىتائەت قىلماق.
بويۇن تىكلاماك (بويون تيكلاماك) قارشىلىق قىلماق، قارشىلىق كۆرسەتمەك، قارشى تۇرماق، قارشى چىقماق.
بويۇن قويماق (بويون قويماق) ئاڭلىماق، تىڭشىماق.
بويۇنغا قالماق (بويۇنغه قالماق) ۋەزىپە بولۇپ يۈكلەنمەك.
بويۇن ئۇرماق (بويون اورماق) بويۇن كەسمەك، ئۆلتۈرمەك.
بۇ I (بو)، پ. ھىد، پۇراق، بۇي. ◇**مۇشكىن~** (مشكين~): ئىپار ھىدلىق.
بۇ II (بو)، ئە - پ. «ئەبۇ (ابو)»نىڭ قىسقارتىلمىسى. ◇**~ئەلى** (~على): ئەبۇ ئەلى؛ ئەبۇ ئەلى ئىبنى سىنا.
بۇت I (بوت) پۇت، ئاياق.
بۇت II (بت)، پ. بۇت، سەنەم؛ ك. مەھبۇب، گۈزەل، مەشۇق.
بۇتا (بتا)، پ. ئەي بۇت؛ ك. ئەي گۈزەل.
بۇتاۋ (بوتاو) ساق، پۇتۇن، زەخمىلەنمىگەن، جاراھەتلەنمىگەن؛ كەمچىلىكسىز.

بۇتە (بوته) ، پ . چانقال .
بۇتپەرەست (بتپرست) ، پ . بۇتقا چوقۇنغۇچى .
بۇتراتماق (بوتراتماق) چاچماق ، پىتىراتماق ، تىرە - پىرەن قىلماق .
بۇتراشماق (بوتراشماق) تىرە - پىرەن بولۇشماق ، پىتىراشماق .
بۇتتەراش (بت تراش) ، پ . بۇت يونغۇچى ئۇستا ، بۇت ياسىغۇچى ئۇستا .
بۇتراق (بوتراق) چېچىق ، تارقاق .
بۇتراماق (بوتراماق) چېچىلماق ، پىتىرماق ، تىرە - پىرەن بولماق .
بۇترەتمەك (بوتراتماك) ق . بۇتراتماق .
بۇترەشمەك (بوتراشماك) ق . بۇتراشماق .
بۇترەمەك (بوتراماك) ق . بۇتراماق .
بۇتشىكەن (بت شكن) ، پ . بۇتپەرەسلىككە قارشى ، بۇت چاققۇچى ، بۇت سۇندۇرغۇچى .
بۇتقىگەن (بت فكن) ، پ . بۇتنى ئېلىپ تاشلىغۇچى ، بۇتنى سۇندۇرۇپ تاشلىغۇچى .
بۇتكەدە (بتكده) ، پ . بۇتخانا ، بۇتپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى .
بۇتكەر (بتكر) ، پ . بۇت ياسىغۇچى ئۇستا ، بۇتتاراش .
بۇتلان (بطلان) ، ئە . يالغانچىلىق ، باتىللىق ، ساختىپەزلىك ، ئالدامچىلىق ، مۇغەمبەرلىك .
بۇتۇن (بطون) ، ئە . «بەتن (بطن)»نىڭ كۆپلۈكى : قورساقلار ، قېرىنلار ؛ ئىچكى قىسىملار .
بۇتى ئازەرى (بت آذرى) ، ئە - پ . ك . سۆيۈملۈك يار (ئەينى : ئاتەشپەرەسلەرنىڭ بۇتى) .
بۇتى ئەييار (بت عيار) ، ئە - پ . ئەييار ؛ ئالدامچى گۇزەل .
بۇتى بىباك (بت بيباك) ، پ . ك . ھېيىقماس يار ، رەھىمسىز مەھبۇب .
بۇتى پەرىزاد (بت پرى زاد) ، پ . پەرىزات ، پەرىدىن تۇغۇلغان مەھبۇب .
بۇتى خۇدراي (بت خودراى) ، پ . جاھىل يار .
بۇتى رەئنا (بت رعنا) ، ئە - پ . گۇزەل يار .
بۇتى سىمىنبەر (بت سيمن بر) ، پ . ئاق بەدەن مەھبۇب .
بۇ جەھل (بو جهل) ، ئە . «ئەبۇ جەھل (ابو جهل)» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى ، ئىنتايىن جاھىل ؛ قەيسەر .
بۇچاق I (بوچاق) بۇلۇڭ ، بۇرجەك .
بۇچاق II (بوچاق ، بچاق) ھايۋان تېرىسى ، تېرە .
بۇچقاق I (بوچقاق) تېرىنىڭ پۈت قىسمى .
بۇچقاق II (بوچقاق) بۇلۇڭ ، بۇرجەك .
بۇچماق (بوچماق) ق . بىچماق .
بۇچۇرغە (بوچورغه) كېمىنىڭ كۆتۈرگۈچى .
بۇخار (بخار) ، ئە . پار ، ھور ؛ تۈمان .
بۇختۇننەسر (بخت النصر) ، ئە . قەدىمكى زاماندا ئۆتكەن بىر زالىم پادىشاھنىڭ ئىسمى .

بۇختى (بختى) ، پ . نار تۆگە ، قىزىل (توق مەللە) رەڭلىك تۆگە . ك . چوڭ يۇك كېمىسى .
بۇخساماق (بخساماق) ق . بوخساماق .
بۇخل (بخل) ، ئە . بېخىللىق ، پىخسىقلىق ؛ قىزغانچۇقلۇق ؛ ئاچ كۆزلۈك .
بۇخۇر (بخور) ، ئە . كۆيدۈرۈلسە خۇشبۇي ھىد چىقىرىدىغان ماددا ؛ شۇ خىل پۇراقلىق ئىسرىق گىياھلىرى .
بۇد (بود) ، پ . بارلىق ، مەۋجۇتلۇق . ◇ **نابۇدۇڭنى قىلدى**~ (نابودونكا نى قيلدى~) : سېنى يوقتىن بار قىلدى .
بۇئد (بعد) ، ئە . يىراقلىق ، ئۇزاقلىق .
بۇدال (بودال) (بەلگىلەپ بېرىلگەن) جاي ، ئورۇن .
بۇداللىق (بودال ليق) بەلگىلەپ بېرىلگەن ، تېگىشلىك .
بۇدۇق (بدوق) ئەخمەق ، ساراڭ .
بۇدۇ نابۇد (بود و نابود) ، پ . بارى - يوق ، بار ئىكەن ، يوق ئىكەن .
بۇراق (براق) ، ئە . رىۋايەتتىكى ئۇچار ئات ، تۇلپار .
بۇراقماق (براقماق) تاشلىماق ، تەرك ئەتمەك .
بۇرانچەك (بورانچاک) ق . بۇرۇنچەك .
بۇرانغار (برانغار) ئۇرۇش سېپىدىكى قوشۇننىڭ ئوڭ قانىتى ، ئوڭ قانات قىسىم .
بۇرانغۇ (برانغو) ق . بۇرانغار .
بۇرتاق (بورتاق) ق . بورتاغ .
بۇرج I (برج) ، ئە . قەدىمكى ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، قۇياشنىڭ يىللىق ھەرىكەت دائىرىسىدىكى ئون ئىككى نۇقتىنىڭ ھەربىرى بولۇپ ، بۇلار : ھەمەل (حمل) ، سەۋر (ثور) ، جەۋزا (جوزا) ، سەرەتان (سرطان) ، ئەسەد (اسد) ، سۇنبۇلە (سنبله) ، مىزان (ميزان) ، ئەقرەب (عقرب) ، قەۋس (قوس) ، جەدى (جدى) ، دەلۋ (دلو) ، ھۇت (حوت) بۇرجلىرىدىن ئىبارەت . بۇلار كونا شەمسىيە كالېندارىنىڭ ئايلىرى ھېسابلىنىدۇ .
بۇرج II (برج) ، ئە . قەلئە مۇنارى .
بۇرجلۇغ (برجلوغ) ق . بۇرچلۇغ .
بۇرجۇ بارۇ (برج و بارو) ، ئە - پ . قەلئەنىڭ مۇنار ۋە سېپىللىرى .
بۇرچ I (بورچ) مۇچ ، لازا .
بۇرچ II (بورچ) قەرز . ◇ **بۇرچقا ئالماق** (بورچقه آلماق) : قەرزگە ئالماق . بۇرچقا بەرمەك (بورچقه بيرماك) : قەرزگە بەرمەك .
بۇرچ خەرجى (بورچ خرجى) تۆلەنمىگەن باج .
بۇرچلۇغ (بورچلوغ) قەرزگە ئېلىنغان پۇل .
بۇرچىن (بورچين) چىشى ئۆردەك .
بۇرخان (بورخان ، برخان) ق . بۇرقان .

بۇرداچى (بورداچى) بۇزغۇنچى .

بۇردە (بردە) ، پ . ئەرەبلەرنىڭ ئۇستىدىن قاپلاپ كىيىدىغان بىر خىل يەڭسىز چاپىنى ، يوپۇق .

بۇرد بار (برد بار) ، پ . تاقەتلىك ، سەۋرلىك ، چىداملىق .

بۇرد بارلىغ (برد بارليغ) چىدام ، سەۋر ، تاقەت ؛ ئېغىر ـ بېسىقلىق .

بۇرران (بران) ، پ . ئۇتكۇر ، كەسكۇر ، ئىتتىك .

بۇررانلىغ (برانليغ) كەسكۇرلۇك ، ئۇتكۇرلۇك ، ئىتتىكلىك .

بۇرسۇق (بورسوق) بۇدرە ؛ پۇرمە .

بۇرقات (بورقات) ق . بۇرقانلىق .

بۇرقان (بورقان) بۇت ، بۇددا مەبۇدى .

بۇرقانلىق (بورقانليق) بۇتلار ، بۇتپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى ، بۇتخانا .

بۇرقەئ (برقع) ، ئە . يۇزگە تارتىلىدىغان پەردە ، نىقاب .

بۇرقەئرە باي (برقع ربای) ، ئە . پەردە ئاچقۇچى .

بۇرمە بار (برمە بار) ، پ . چىداملىق .

بۇرنا (بورنا) دەسلەپ ، ئاۋۋال ، بۇرۇن ، ئىلگىرى ، ئالدىن .

بۇرناراق (بورناراق) ئىلگىرىرەك ، ئالدىنراق ، بۇرۇنراق .

بۇرناشماق (بورناشماق) ئۇزمەك ، ئۇزۇپ كەتمەك ؛ تېز يۇرمەك .

بۇرناغى (بورناغی) ئاۋۋالقى ، ئىلگىرىكى ، بۇرۇنقى .

بۇرھان (برهان) ، ئە . دەلىل ، پاكىت ، ھۆججەت ، گۇۋاھ ، دەستەك . ك . مەيخانا باشلىقى .

بۇرھانى ساتىئ (برهان ساطع) ، ئە ـ پ . ئېنىق دەلىل ، كۈچلۈك دەلىل .

بۇرۇدەت (برودت) ، ئە . سوغۇقلۇق ؛ سوغۇق .

بۇرۇج (بروج) ، ئە . «بۇرج (برج)»نىڭ كۆپلۈكى : قۇياشنىڭ ھەربىر نۇقتىلىرى ؛ شەمسىيە ئايلىرى .

بۇرۇق (بروق) ، ئە . «بەرق (برق)»نىڭ كۆپلۈكى : چېقىنلار .

بۇرۇنچەك (بورونچاک) ئىنچىكە يىپەكتىن توقۇلغان رومال ؛ يىپەك چۈمبەل ؛ يەڭگىل يېپىنچا .

بۇرۇندالىق (بوروندالیق) نوختا ، يۇگەن .

بۇرۇندۇق (بوروندوق) تۆگە نوختىسى .

بۇرۇنلىق (بورونليق) بۇرۇنلۇق ، بۇرۇنغا ئۆتكۈزۈلىدىغان ياغاچ .

بۇرىدە (بريدە) ، پ . كېيىپ تاشلانغان نەرسە ، كېسىك ، پۇرۇچ ؛ پارچە ، پارچە ـ پۇرات .

بۇزاغۇ (بوزاغو) موزاي .

بۇزاغۇلۇق (بوزاغولوق) موزايلىق .

بۇزاۋ (بوزاو) موزاي .

بۇزروغان (بوزروغان) گۈرزى ، كالتەك .
بۇزرۇكۋار (بزركوار) ق . بۇزۇرگۋار .
بۇزغۇن (بوزغون) خارابە ، ۋەيرانە .
بۇزكۇش (بزكش) ، پ . ئۆچكە سويغۇچى قاسساپ ؛ ئوغلاقچى ؛ ئەرزىمەس نەرسە ئۈچۈن جېدەل قىلغۇچى ، پەسكەش .
بۇزلاغ (بوزلاغ) قىرغاۋۇلنىڭ مېكىينى .
بۇزۇرگ (بزرگ) ، پ . چوڭ ، ئۇلۇغ ، كاتتا ؛ ھۆرمەتلىك .
بۇزۇرگزادە (بزرگ زادە) ، پ . يۇقىرى تەبىقە كىشىسى ، كاتتىلار ئەۋلادى .
بۇزۇرگلوك (بزرك لوك) ئۇلۇغلۇق ، كاتتىلىق .
بۇزۇرگۋار (بزرك وار) ، پ . ئۇلۇغۋار ، ئاتاقلىق ، ھۆرمەتلىك .
بۇزۇغ (بوزوغ) بۇزۇق ، ۋەيرانە ، خاراب . ك . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، پەرىشان ، مىسكىن .
بۇزۇغلۇق (بوزوغلوق) ۋەيرانچىلىق ، خارابلىق ؛ مەغلۇبىيەت ، قاچ ـ قاچ ؛ بۇزغۇنچىلىق .
بۇزۇغلۇق قىلماق (بوزوغلوق قيلماق) بۇزغۇنچىلىق قىلماق .
بۇزۇغچىلىق (بوزوغچيليق) بۇزغۇنچىلىق .
بۇزۇلماق (بوزولماق) ۋەيران بولماق ، تىرە ـ پىرەن بولماق ؛ مەغلۇپ بولماق ؛ بۇزۇلماق ؛ ئىسيان كۆتۈرمەك .
بۇستۇرماق (بوستورماق) پىستىرما قويماق ، يوشۇرۇن قوشۇن ئورۇنلاشتۇرماق .
بۇسراق (بوسراق) بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك .
بۇسماق (بوسماق) توزاق قۇرماق ؛ پىستىرما قۇرماق ؛ يوشۇرۇنماق ، مۆكۈنمەك .
بۇسقۇ (بوسقو) پىستىرما ، يوشۇرۇن قوشۇن .
بۇسۇ (بوسو) يوشۇرۇنۇش ، يوشۇرۇنغان يەر ، پىستىرما ، يوشۇرۇن قوشۇن .
بۇشار (بوشار) بېسىم ، تارتقۇلۇق ، كەمبەغەللىك ، موھتاجلىق .
بۇشماق (بوشماق) ئازارلانماق ، زەرەر كۆرمەك ؛ خاپا بولماق ، ھاياجانلانماق .
بۇشۇرغاتماق (بوشورغاتماق) غەزەپلەندۈرمەك ؛ ئازابلىماق .
بۇشۇرغانماق (بوشورغانماق) غەزەپلەنمەك ، ئاچچىقلانماق ، خاپا بولماق ، دەرغەزەپ بولماق ؛ ئازابلانماق ، قايغۇرماق .
بۇشۇقماق (بوشوقماق) ھاياجانلانماق ، قىزىشماق ، تىت ـ تىت بولماق ، كەيپسىزلەنمەك ؛ قايغۇرماق .
بۇغاق (بوغاق) دەم سىقىلىش كېسىلى ، بوغۇز يەللىكى .
بۇغرا I (بغرا) قوش لوكىلىق تۆگە ؛ نار تۆگە .
بۇغرا II (بغرا) بۇغدايىنى ئاقلاپ پىشۇرىدىغان ۋە كاتتا زىياپەتلەردە تارتىلىدىغان بىر خىل تاماق .
بۇغز (بغض) ، ئە . ئۆچ ، ئاداۋەت ، دۈشمەنلىك .

بۇغۇ (بوغو) بۇغا ؛ كىيىكنىڭ بىر تۈرى .
بۇق (بوق) تەن ، گەۋدە ، جۇغ .
بۇقال (بوقال) چېگرا ساقچىسى ، تەقىپ قىلغۇچى ؛ قاماققا ئالغۇچى .
بۇقاۋۇل (بوقا ول) يوشۇرۇنغان قىسىم ، پىستىرما ؛ چېگرا قوغدىغۇچى قىسىم .
بۇقاۋۇل تامغاچى (بوقا ول تمغاچى) چېگرا باجگىرى .
بۇقئە (بقعه) جاي ، ماكان ، سورۇن ، مەيدان ؛ خانىقا ، ساراي قاتارلىق چوڭ سورۇنلۇق جايلار .
بۇقەلەمۇن (بوقلمون) بېشىدىن قۇيرۇقىغىچە بەش ـ ئالتە خىل رەڭگى بار ھەم پارقىراپ تۇرىدىغان بىر خىل قۇش ؛ خامېلېئون ؛ ك . ئۆزگىرىشچان ، تۇراقسىز ، سۆزىدە تۇرمايدىغان . ◇～دىسار (～دئار) : ھەر خىل تۈسكە كىرگۈچى ، تۇراقسىز ، ئۆزگىرىشچان . ◇فەلەكى～ (فلك～) : ئۆزگىرىشچان پەلەك .
بۇقەلەمۇنلىق (بوقلمونلىق) ئۆزگىرىشچانلىق ، تۇراقسىزلىق ، نەيرەڭگۈازلىق .
بۇقتۇ (بوقتو) يوشۇرۇنغان قىسىم ، پىستىرما (يوشۇرۇن ئەسكەر) .
بۇقتۇرماق (بوقتورماق) پىستىرما (يوشۇرۇن ئەسكەر) قويماق ؛ مۆكۈندۈرمەك .
بۇقماق (بوقماق) يوشۇرۇنماق ، مۆكۈنمەك .
بۇكاۋ (بكاء) ، ئە . يىغا ، يىغلاش .
بۇگۈنلىك (بوكونليك) بىر كۈنلۈك ، بۈگۈنلۈك .
بۇك (بونك) تار ، قىستاق ، دىمىق ؛ قىستاقلىق ، دەم سىقىلىش .
بۇكالماق (بونكالماق) قىسىلماق ، سىقىلماق ، ئەركسىزلەنمەك ؛ نەپەسسىزلەنمەك .
بۇكاماق (بونكاماق) قىسىلماق ، سىقىلماق ، ئەركسىزلەنمەك .
بۇلاماچ (بولاماچ) بۇلماق ، ئۇماچ .
بۇلاماغ (بولاماغ) بۇلماق (ئۇن ، تۇخۇم ، ياغ ۋە ھەسەل ئېلىشتۇرۇلۇپ قىلىنىدىغان بىر خىل تائام) .
بۇلاماق (بولاماق) بۇلىماق ، تالىماق ؛ ئۇچۇرماق ، سوقماق .
بۇلئەجەب (بو العجب) ، ئە . ئەڭ قىزىق ، تولىمۇ ئەجەبلىنەرلىك ، ئاجايىپ .
بۇلئەجەبلىق (بو العجب ليق) تولىمۇ تەئەججۇپلىنەرلىك .
بۇلئەجەبۇەشلىك (بو العجب وش ليك) كۆرۈنۈشى تەئەججۇپلىنەرلىك ، قىزىق كۆرۈنۈشلۈك .
بۇلەغاۋ (بلغاء) ، ئە . «بەلىغ (بليغ)»نىڭ كۆپلۈكى : سۆز سەنئەتكارلىرى ، ماھارەتلىك ئەدىبلەر ؛ يېتىلگەن سۆز ئۇستىلىرى .
بۇلئەلا (بو العلا) ، ئە . ئەڭ ئەلا ، ئەلانىڭ ئەلاسى ، ياخشىلىق بىلەن نام قازانغان كاتتا زات .
بۇلەند (بلند) ، پ . بۇيۇك ، ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ئېسىل ، كاتتا .

بۇلەندى (بلندى) ، پ . ئېگىزلىك ، ئېگىز يەر ؛ ئۆزۈنلۈق ؛ ئۇلۇغۋارلىق .
بۇلباد (بولباد) كونا ، قەدىمكى ؛ خارابە ، ۋەيرانلىق . ◇ **سېپەھرى**～ (سپهر～) : كونا پەلەك .
بۇلبەشەر (بوالبشر) ، ئە . ئىنسانلار ئاتىسى ، ئادەمئاتا .
بۇلبۇلە (بلبله) ، ئە ـ پ . بويىنى ئۇزۇن شىشە ، مەي كوزىسى ، مەي قاچىسى ؛ مەي قۇيۇلغان چاغدىكى «كور ـ كور» ئاۋاز .
بۇلبۇلى شەيدا (بلبل شيدا) ، ئە ـ پ . بېرىلگەن ئاشىق ؛ پىغان قىلغۇچى بۇلبۇل .
بۇلبۇلى گويا (بلبل كويا) ، ئە ـ پ . خۇشناۋا بۇلبۇل .
بۇلجار (بلجار ، بولجار) قوشۇننىڭ يۈرۈشكە توپلىنىشى ئۈچۈن بەلگىلەپ بېرىلگەن ئورۇن ۋە ۋاقىت ؛ بىرەر ئىش ئۈچۈن بېرىلگەن مۆھلەت ؛ ئۇرۇشتا قوغداش ياكى تۇرۇش ئۈچۈن بەلگىلەپ بېرىلگەن يەر ؛ قەرەل ، مۇددەت ؛ ئورۇن . ◇ **مىيئادۇ**～ (ميعاد و～) : توپلىنىش ۋاقتى ۋە ئورنى . ◇ **جارۇ**～ (جارو～) : توپلىنىش چاقىرىقى ۋە ئورنى .
بۇلجال (بۇلجال) ق . بۇلجار .
بۇلچار (بولچار) ق . بۇلجار .
بۇلدان (بلدان) ، ئە . «بەلەد (بلد)»نىڭ كۆپلۈكى : شەھەرلەر ، رايونلار ، مەملىكەتلەر .
بۇلغار (بولغار) تېرە ؛ كۆن .
بۇلغاشماق (بولغاشماق) قوزغىلاڭ قىلماق ، توپىلاڭ چىقارماق .
بۇلغاغ (بولغاغ) پىتنە ، غوۋغا ، توپىلاڭ ، پاراكەندىچىلىك .
بۇلغاماق (بولغاماق) ئارىلاشتۇرماق ، قالايمىقان قىلماق .
بۇلغان (بولغان) بۇلغۇن ، بۇلغۇن تېرىسى .
بۇلغانچۇق (بولغانچوق) ق . بۇلغانچىق .
بۇلغانچۇغلۇق (بولغانچوغلوق) توپىلاڭ ، قالايمىقانچىلىق .
بۇلغانچۇلىق (بولغانچوليق) توپىلاڭ ، قوزغىلاڭ ؛ پىتنە ـ پاسات ؛ پاسكىنچىلىق ، بۇلغىنىش .
بۇلغانچىق (بولغانچيق) دۇغلۇق ، بۇلغانغان ؛ قالايمىقان ، بۇزۇلغان .
بۇلغانماق (بولغانماق) بۇزۇلماق ، توپىلاڭ كۆتۈرمەك ، غوۋغا قىلماق ؛ غۇۋالاشماق ، بۇلغانماق .
بۇلغانۇق (بولغانوق) قالايمىقان ، بۇزۇلغان ؛ بۇلغانغان ، دۇغلۇق ، غۇۋا .
بۇلغانۇقلۇق (بولغانوقلوق) توپىلاڭ ، ئىسيان ، بۇلاڭ ـ تالاڭ ، دەھشەت .
بۇلغاۋۇچ (بولغاوچ) ئارىلاشتۇرغۇچ .
بۇلغۇن (بولغون) ئەسىر ، قولغا چۈشكەن .
بۇلفۇزۇل I (بو الفضول) ، ئە ـ پ . پەزىلەت ئاتىسى ، شەرەپ ئىگىسى ؛ مۆھتەرەم ؛ ئارتۇقچىلىقى كۆپ ئادەم .
بۇلفۇزۇل II (بو الفضول) ، ئە . ۋالاقتەككۇر ؛ كېرەكسىز ئىشلار ۋە گەپلەر بىلەن شۇغۇللانـ

غۇچى .

بۇلقاسسم (بو القاسم) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ بىر لەقىبى .

بۇللۇر (بلور) ، پ . ق . بللۇر .

بۇللۇرىن (بلورين) ، پ . ق . بللۇرىن .

بۇللىق (بوللىق) شۇنداقلىق ، مۇنداقلىق ؛ مەنلىك . ◇**بۇللىقۇ ئۇللىق**～ (بوللىق و اوللىق) : مۇنداقلىق ۋە ئۇنداقلىق ؛ مەنلىك ۋە سەنلىك .

بۇلۇت (بلوت) كاۋچۇك دەرىخى .

بۇلۇج (بولوج) ق . بىلۇج .

بۇلھەۋەس (بو الهوس) ، ئە . ھەۋەسكار ؛ ھەر نەرسىگە ھەۋەس قىلغۇچى ، شاختىن ـ شاختا قونۇپ يۈرگۈچى .

بۇلۇر (بلور) ق . بللۇر .

بۇلۇغ (بلوغ) ، ئە . بالاغەتكە يېتىش ، يىگىتلىك دەۋرىگە يېتىش ؛ يېتىلىش .

بۇلۇن (بولون) ئەسىر ، قولغا چۈشكەن .

بۇم I (بوم) ، پ . ھۇقۇش ، مۇشۇكياپىلاق .

بۇم II (بوم) ، پ . زېمىن ، يەر ، ئېچىلمىغان يەر ، بوز يەر ؛ قورۇق ، مەملىكەت .

بۇن (بن) ، پ . تۈپ ، تومۇر ، نېگىز ، ئاساس .

بۇناگۇش (بناكوش) ، پ . ق . بەناگۇش .

بۇنگاھ (بنكاه) ، پ . جاي ، تۇرالغۇ ؛ ئەسۋاب ـ جابدۇقلار قويۇلىدىغان ئامبار ؛ ئەسكەر چۈشىدىغان جاي ، لەشكەرگاھ .

بۇنۇڭۇەت (بنوت) ، ئە . پەرزەنتلىك سالاھىيەت ، بالىلىق سۈپەت .

بۇنياد (بنياد) ، پ . ئۇل ، ئاساس ؛ باش ، دەسلەپ ، ئىپتىدا ، باشلانغۇچ . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۇل سالماق ، ئاساس تىكلىمەك ، مەيدانغا كەلتۈرمەك ؛ باشلىماق .

بۇنيان (بنيان) ، ئە . بىنا ، قۇرۇلۇش ؛ ئۇل ، ئاساس .

بۇنىيە (بنيه) ، ئە . بەدەننىڭ يارىتىلىشى ، تەننىڭ ھالىتى ، ئادەم تەبىئىتى ۋە ۋۇجۇدى .

بۇھەيرات (بحيرات) ، ئە . «بۇ ھەيرە (بحيره)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆللەر .

بۇھەيرە (بحيره) ، ئە . كۆل .

بۇھۇر (بحور) ، ئە . «بەھر (بحر)»نىڭ كۆپلۈكى : دەريالار ، دېڭىزلار ؛ شېئىر بەھىرلىرى .

بۇي (بوى) ، پ . پۇراق ، ھىد .

بۇيۇت (بيوت) ، ئە . «بەيت (بيت)»نىڭ كۆپلۈكى : ئۆيلەر .

بۇرەك (بوراك) پۇرە ؛ بۇرەك .

بۇرك (بورك) بۇك ، باش كىيىم .

بۆركە (بوركە) كىچىك كۆل ، كۆلچەك .
بۆركۈرەمەك (بوركوراماك) ھۆركىرىمەك ، قاتتىق ئاۋاز بىلەن ۋارقىرىماق .
بۆرىلىغ (بورى لىغ) ك . يىرتقۇچلۇق ، زالىملىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : جەبىر قىلماق ، زۇلۇم سالماق .
بۆز (بوز) پاختا توقۇلمىلىرى ، پاختا يىپ گەزلىمىلىرى ؛ بۆز ، ماتا .
بۆكەت (بوكات) ق . بۆكەن .
بۆكەن (بوكان) توغان ، توسما .
بۆكەۋۈل (بوكاول) ئارقا قوشۇن ، قوشۇننىڭ ئارقا قىسمى ، ئارقا مۇھاپىزەتچى قىسىم .
بۆكتەر (بوكتار) تۆمۇر ھالقىچىلاردىن كىرىشتۇرۇپ ياسالغان ئۇرۇش كىيىمى ، ساۋۇت ؛ جەڭ ئاتلىرىغا يېپىلىدىغان ئوق ئۆتمەس يوپۇق .
بۆلەك (بولاك) قىسىم ، پارچە ، باشقا ، بۆلەك ؛ ھەدىيە ، سوۋغا . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**بەرمەك** (بيرماك) : سوۋغا قىلماق ، ھەدىيە قىلماق .
بۆلەكلەشمەك (بولاكلاشماك ، بولكلاشمك) بۆلۈشمەك ؛ ئۆزئارا ھەدىيە بېرىشمەك .
بۆلەكلەمەك (بولاكلاماك ، بولكلامك) بۆلمەك ؛ سوۋغا قىلماق ، ھەدىيە قىلماق .
بۆلۈك (بولوك ، بلوك) بۆلەك ، قىسىم ، پارچە ؛ ناھىيەدىن كىچىكرەك بىر مەمۇرىي رايون ، چوڭ يېزا .
بۆلۈكات (بلوكات) «بۆلۈك (بولوك ، بلوك)»نىڭ كۆپلۈكى .
بۆلۈلمەك (بولولماك) بۆلۈنمەك .
بۆھت (بهت) ، ئە . بۆھتان .
بۆيلە (بيلا ، بيله) بۇنداق ، بۇنىڭدەك ، مۇشۇنداق ، مۇشۇنىڭدەك . ◇～—～ (～—～) : دەل مۇشۇنداق .
بۇتە (بوتا) بىخ ، مايسا ؛ قوراي .
بۇتەكە (بوتەكە) توپ ـ توپ ئۆسىدىغان بىر خىل ئوت .
بۇتەۋ (بوتاو) ھەممە ، پۈتۈنلەي ؛ پۈتۈن ، زەخمەتسىز ، ساق .
بۇتىگەرمەك (بوتكارماك) پۈتتۈرمەك ، تاماملىماق ؛ ئۇندۇرمەك ؛ ساقايتماق .
بۇتكۇدەك (بوتكوديک) پۈتكىدەك ، تۇزىلىدىغاندەك .
بۇتمەس (بوتماس) تۇگىمەس .
بۇتمەك (بوتماك) ئۇنمەك ، ئۆسمەك ؛ (يارا) ساقايماق ؛ تۇگىمەك ، تامام بولماق ، پۈتمەك ؛ ئۇلانماق ، چېتىلماق ، ئىشەنمەك ، چىنپۇتمەك ؛ قوبۇل قىلماق .
بۇتۇك (بوتوك) ق . بىتىك .
بۇدرۇمەك I (بودروماك) سۇس ھەرىكەت قىلماق ؛ بەدەنگە بىر نەرسە (مودۇر ـ چوقۇر) چىقىپ قالماق ؛ پورۇقلاپ قاينىماق .
بۇدرۇمەك II (بودروماك) موللاق ئاتماق .

بۇركە (بوركا) پۇركەنجە ، چۇمبەت .
بۇركەمەك (بوركاماك) پۇركىمەك ، ياپماق .
بۇركەنمەك (بوركانماك) پۇركەنمەك .
بۇركلۇك (بوركلوك) ئوراقلىق ، يۆگەكلىك .
بۇركۇرمەك (بوركورماك) پۇركىمەك ، پۇركۇپ چىقارماق .
بۇرلەمەك (بورلاماك) پۇلىمەك .
بۇرمەك (بورماك) پۇرمەك ، پۇرمە چىقارماق .
بۇرۇش (بوروش) پۇرمە ، پۇرۇم .
بۇرۇشمەك (بوروشماك) پۇرۇشمەك ، پۇرلەشمەك .
بۇزەك (بوزك) قۇش ، ئۇچار قانات ؛ ئۇۋا .
بۇزۇك (بوزوك) ئاساس ، تەكىت ؛ ئۇۋا .
بۇكەيمەك (بوكايماك) پۇكلىمەك ، مۇكچەيمەك .
بۇكرەيمەك (بوكرايماك) پۇكۇلمەك ، ئېگىلمەك ، ئېگىشمەك ، دۇمچەيمەك .
بۇكرى (بوكرى) دوك ، دۇمچەك ؛ ئەگرى ، ئىلمەك .
بۇكمەك (بوكماك) پۇكمەك ، ئەگمەك .
بۇكۇر (بوكور) دۆك ، دۇمچەك .
بۇكۇنمەك (بوكونماك) قاتلانماق ، ئېگىلمەك ، پۇكۇلمەك .
بۇگەت (بوكات) توغان ، توسما .
بۇگەتلەمەك (بوكاتلاماك) توغانلىماق ، بوغماق .
بۇگرەك (بوكراك) بۆرەك . ◇**ساغ**～ (ساغ～) : قوشۇننىڭ ئوڭ قانىتى . ◇**سول**～ (سول～) : قوشۇننىڭ سول قانىتى .
بۇگرەكچى (بوكراك چى) ئالدى سەپتىكى ئەسكەر .
بۇگىرى (بكرى) ق . بۇكرى .
بۇگۇتلەمەك (بوكوتلاماك) سۇنى توغانلىماق ، سۇنى توسماق .
بۇگى (بوكى) سېھىر .
بۇگچى (بوكيچى) سېھىرگەر ، جادىگەر ، باخشى .
بۇگۇز (بونكوز) مۇڭگۇز .
بۇلەمەك (بولاماك) پۇڭلىمەك .
بۇلدۇرگە (بولدوركە) قامچا دەستىسى .
بۇيرەچى (بويراچى) ق . بۇيرەكچى .
بۇيرەك (بويراك) بۆرەك .
بۇيرەكچى (بويراكچى) ئالدى سەپتىكى ئەسكەر . ◇**ئوڭ**～ **ۋە سول**～ (اونك～و سول～) : ئوڭ ۋە سول قاناتتىكى ئەسكەر .

بۇيرەنچى (بويرانچى) ق . بۇيرەكچى .

بى I (بى) ، پ . سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ئىنكار قىلىش رولىنى ئويناىدۇ . ◇ **بىئەدەب** (بى ادب) : ئەدەپسىز . ◇ **بىمەنا** (بى معنى) : مەنىسىز .

بى II (بى) بۆ ، دۆ ، زەھەرلىك ئۆمۈچۈك .

بى III (ب) ، ئە . سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ «بىلەن ، ئارقىلىق» ئۇقۇمىنى بىلدۈرىدۇ . ◇~ **قەلەم** (~ قلم) : قەلەم بىلەن . ◇~ **داد** (~ داد) : ئادالەت بىلەن .

بىئاب (بى آب) ، پ . سۇسىز ، قۇرغاق .

بىئابۇتاب (بى آب و تاب) ، پ . خىرە ، خۇنۇك ، پارقىرىمايدىغان ، نۇرسىز ؛ قۇرۇق . ~ ◇ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : قۇرۇتماق ، قۇرغاق قىلماق .

بىئارام (بى آرام) ، پ . تىنچسىز ، ئامانلىقى بۇزۇلغان ؛ تىنچىماس ، تىنىمسىز .

بىئازەرم (بى آزرم) ، پ . بىتاقەت ، بىقارار ؛ رەھىمسىز ، شەپقەتسىز ؛ ئۇياتسىز ، ھاياسىز .

بىئەدىل (بى عديل) ، پ ـ ئە . تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .

بىئەمەل (بى عمل) ، پ ـ ئە . ئەمەل قىلمايدىغان .

بىئەندازە (بى اندازه) ، پ . ئۆلچەمسىز ، ئەندىزىسىز ؛ چېگرالىسىز ، چەكسىز ، تولىمۇ .

بىئەندام (بى اندام) ، پ . كېلىشمىگەن ، سىياقسىز ، قوپال .

بىئەۋن (بى عون) ، پ ـ ئە . ياردەمسىز ، مەدەتسىز .

بىئەۋنىللاھ (بعون الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن .

بىئەينىھ (بعينه) ، ئە . بەئەينى ، ئەينەن ، خۇددى ئۆزى .

بىئەينىھى (بعينه) ، ئە . ق . بىئەينىھ .

بىباك (بيباك) ، پ . ھېيىقمىغۇچى ، قورقمىغۇچى ، تارتىنمىغۇچى ؛ ھاياسىز ، پەرۋاسىز ، بەڭباش ؛ قورقماس .

بىباكلىك (بى باک ليك) پەرۋاسىزلىق ، بەڭباشلىق ، تەپ تارتماسلىق ، ھاياسىزلىق ؛ قورقماسلىق .

بىباكانە (بى باكانه) ، پ . قورقماستىن ؛ تەپ تارتماستىن ، ھاياسىزلارچە .

بىبەدەل (بى بدل) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

بىبەر (بى بر) ، پ . مېۋىسىز ، ھوسۇلسىز ، نەتىجىسىز ؛ مۇچ .

بىبەرلىك (بى برليك) مېۋىسىزلىك ، ھوسۇلسىزلىق .

بىبەرگ (بى برک) ، پ . ياپراقسىز ، يوپۇرماقسىز ؛ بەھرىسىز ، مېۋىسىز ، نەتىجىسىز ؛ ئاجىز ، كۈچسىز .

بىبەرگلىك (بى برک ليک) بەھرىسىزلىك ، مېۋىسىزلىك ، نەتىجىسىزلىك ؛ بىچارىلىك ، ئاجىزلىق .

بىبەسەر (بى بصر) ، پ ـ ئە . كۆزسىز ، كۆزى يوق ، كور ؛ نادان ، ئەخمەق ؛ يىراقنى كۆرەلمەيدىغان .

بىبەسەرلىق (بى بصرليق) نادانلىق ، ئەخمەقلىق ، كورلۇق ، قارىغۇلۇق . ◇~ **قىلماق** (~

قىلماق) : نادانلىق قىلماق .

بىبەك (بيبك ، ببك) ، پ . كۆزنىڭ قارىچۇقى ؛ پەرزەنت ، بالا .

بىبۇنياد (بى بنياد) ، پ ـ ئە . ئاساسسىز ، يىلتىزسىز ، نىگىزى يوق ، تۈۋسىز .

بىبۇنيادلىغ (بى بنيادليغ) ئاساسسىزلىق ، ئوخشاشماسلىق .

بىبىزائەت (بى بضاعت) ، ئە ـ پ . بىساتسىز ، مال ـ مۈلۈكسىز ، مالسىز ؛ كەمبەغەل .

بىبىيم (بى بيم) ، پ . خەۋپسىز ، قورقۇنچسىز .

بىپايان (بى پايان) ، پ . بىپايان ، چەكسىز ؛ تولىمۇ كەڭ ، ئىنتايىن كۆپ .

بىپايانلىق (بى پايان ليق) بىپايانلىق ، چەكسىزلىك ، سانسىزلىق .

بىپەرتەۋ (بى پرتو) ، پ . نۇرسىز ، شولىسى يوق ، يالقۇنسىز .

بىپەيۋەند (بى پيوند) ، پ . ئالاقىسىز ، باغلىنىشسىز ، باغلانمىغان .

بىپەيۋەندلىغ (بى پيوندليغ) باغلىنىشسىزلىق ، چېتىلمىغانلىق ، ئۇلانمىغانلىق .

بىتاب I (بى تاب) ، پ . بىتاقەت ، بىئارام ؛ كۈچسىز ، دەرمانسىز .

بىتاب II (بى تاب) ، پ . نۇرسىز ، خىرە ؛ ھارارەتسىز ؛ تاۋلانمىغان .

بىتابلىغ I (بى تاب ليغ) كېسەللىك ، ئاغرىقچانلىق .

بىتابلىغ II (بى تاب ليغ) نۇرسىزلىق ، خىرەلىك ؛ ھارارەتسىزلىك .

بىتابۇ تەۋان (بى تاب و توان) ، پ . كۈچسىز ، مادارسىز ؛ كېسەل .

بىتەئەب (بى تعب) ، پ ـ ئە . مۇشەققەتسىز ، جاپا چەكمەيلا ، قىينالماستىن .

بىتەئەممول (بى تأمل) ، پ ـ ئە . ئويلىماستىن ، مۇلاھىزىسىز .

بىتەئەييۇن (بى تعين) ، پ ـ ئە . كۆزگە كۆرۈنمىگەن ، شۆھرەتسىز ؛ ئېنىقسىز ، تايىنى يوق ؛ ئۆزلۈكسىدىن كەچكەن .

بىتەخەللۇس I (بى تخلص) ، پ ـ ئە . تەخەللۇسسىز ، لەقەبسىز .

بىتەخەللۇس II (بىتخلص) ، ئە . تەخەللۇسلۇق ، تەخەللۇس قوللانغان .

بىتەخەللۇق (بى تخلق) ، پ ـ ئە . خىلاپسىز ، توپتوغرا ، ناھايىتى توغرا ، شامال كىرمەيدىغان ؛ بەك ئەستايىدىل .

بىتەرىق (بى طريق) ، پ ـ ئە . يولسىز ، ئورۇنسىز ؛ يولدىن ئاداشقان ، ئازغۇن ، گۇمراھ ، يولىنى يوقاتقان .

بىتەقرىب (بى تقريب) ، پ ـ ئە . ئېنىقسىز ؛ سۈرۈشتۈرمەيلا ، ئېنىقلىمايلا .

بىتەكەللۇق (بى تكلق) ، پ ـ ئە . مۇشەققەتسىز ؛ ھەشەمەتسىز ، ئاددىي ؛ ئارتۇقچە ئۇرۇنماستىن ، تەكەللۇپسىز .

بىتەكەللۇفلىق (بى تكلف ليق) ئاددىي ـ ساددىلىق ، ھەشەمەتسىزلىك ، تەكەللۇپسىزلىق .

بىتەكەللۇفانە (بى تكلفانه) ، ئە ـ پ . ئاددىي ، تەكەللۇپسىز ، ھەشەمەتسىز ھالدا .

بىتەمام (بتمام) ، ئە . پۈتۈنلەي ، بارلىق ، ھەممە ؛ تولۇق .

بىتەمامىھا (بتمامها) ، ئە . پۈتۈنلەي ، تامامەن ، ھەممىسىنى («ھە» ئايال سىغىلىق شەيئى-

لەرنى كۆرسىتىدۇ) .

بىتەمامىھى (بتمامه) ، ئە . ق . بىتەمامىھا .

بىتەمكىن (بى تمكين) ، پ ـ ئە . قارارسىز ، سەۋرىسىز ؛ ئالدىراڭغۇ ، مىجەزى ئىتتىك .

بىتەھاشى (بى تحاشى) ، پ ـ ئە . قورقماس ، پەرۋاسىز ؛ قورقماي ، ھېيىقماي .

بىتەھەممۇل (بى تحمل) ، پ ـ ئە . سەۋرسىز ، تاقەتسىز ، ئېغىرچىلىقنى كۆتۈرەلمەيدىغان ، چىدامسىز ؛ تېزدىن ، ئويلاپ تۇرماستىنلا .

بىتەھەممۇللۇق (بى تحمل لوق) چىدامسىزلىق ، تاقەتسىزلىك ، بىتاقەتلىك .

بىتەۋجىھ (بى توجيه) ، پ ـ ئە . كۆڭۈل بۆلمەيلا ، دىققەت قىلماستىنلا : ئېتىبارسىزلا ، دىققەتسىز ؛ بىر مەسىلە ياكى ئىشنى توغرا ئىزاھلىيالماسلىق .

بىتەۋەققۇف (بى توقف) ، پ ـ ئە . توختاپ تۇرماستىن ، توختاۋسىز ، ئۈزۈكسىز .

بىتەھەررۈك (بى تحرك) ، پ ـ ئە . ھەرىكەتسىز . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قىمىرلىماي تۇرماق ، جىمجىت تۇرماق .

بىتەۋەككۈل (بى توكل) ، پ ـ ئە . تەۋەككۈل قىلماستىن .

بىتەۋەھھۇم (بى توهم) ، پ ـ ئە . قورقۇنچسىز ، ۋەھىمىسىز ، ۋەھىمە چەكمەستىن ، قورقماي .

بىتتەبئ (بالطبع) ، ئە . ئۆز تەبىئىتى بىلەن ، تەبىئي ھالدا ؛ ئۆز خاھىشى بىلەن .

بىتتەفسىل (بالتفصيل) ، ئە . ئەتراپلىق ، تەپسىلي ، تولۇق ؛ تەپسىلاتى بىلەن ، تەپسىلي ھالدا .

بىتتەۋئ (بالطوع) ، ئە . ئىستەك بىلەن ، قىزغىنلىق بىلەن ، رىغبەت بىلەن .

بىتدىكلەر (بيتديكلار) يازسۇن .

بىتچەگە (بيتچاكا) كىچىكىنە .

بىتكۈچى (بيتكوچى) كاتىپ ، كۆچۈرگۈچى ؛ ئەسەر يازغۇچى ئاپتور ، مۇئەللىپ .

بىتمەك I (بيتماك) يازماق ، پۈتمەك ، خەت يازماق .

بىتمەك II (بيتماك) تۇزەلمەك ، ساقايماق (يارا ، جاراھەت توغرىسىدا) .

بىتمەك III (بتماک ، بيتماک) ق . بۇتمەك .

بىتۈش (بى توش) ، پ . مال ـ مۈلۈكسىز ؛ كۈچسىز ، مادارسىز . ◇～**تاب** (～تاب) : كۈچ ـ قۇۋۋەتسىز .

بىتۈشە (بى توشه) ، پ . ئوزۇقسىز ، تەمىناتسىز ؛ قورال ـ ياراقسىز .

بىتۈشەلىق (بى توشەليغ) ئوزۇقسىزلىق ، تەمىناتسىزلىق ، كەمچىل ـ ياراقسىزلىق .

بىتىك (بيتيك) خەت ، مەكتۇب ؛ كىتاب .

بىتىكچى I (بيتيكچى) قەلەمكەش ، كاتىپ . ◇**ئۇلۇغ**～ (اولوغ～) : باش كاتىپ .

بىتىكچى II (بيتيكچى) قەبىلە نامى .

بىتىكلىك (بيتيكليک) يېزىلغان .

بتىگ (بيتيكا) ق . بتىك .
بتىلمەك I (بيتيلماك) يېتىلمەك ، مېۋىگە كىرمەك ؛ ئۇنمەك .
بتىلمەك II (بيتيلماك) يېزىلماق ، رويخەتكە ئۆتمەك ، تىزىملانماق ، ئەنگە ئېلىنماق .
بتىمەك (بيتيماك) ق . بتىمەك .
بجاد (بيجاد) ، پ . ق . بجادە .
بجادە (بيجادە) ، پ ـ ئە . ياقۇتنىڭ بىر خىلى .
بجان (بيجان) ، پ . جانسىز ؛ نازۇك ، كۈچسىز . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : جانسىزلاشتۇرماق .
بجەزب (بى جذب) ، پ ـ ئە . تارتىش قۇۋۋىتى يوق ، جەزبسىز ؛ كۆڭۈل تارتمايدىغان ، مەپتۇن قىلالمايدىغان .
بجۇرم (بى جرم) ، پ ـ ئە . گۇناھسىز ؛ ئەيىبكار ئەمەس ، جىنايەتچى ئەمەس .
بجىد (بجد) ، ئە . جىددىي ، ئەستايىدىل ، قەتئىي ؛ ئىجتىھات بىلەن ، تىرىشىپ .
بجىن (بيجن) مايمۇن .
بجىھەت (بى جهت) ، پ ـ ئە . سەۋەبسىز ، ئورۇنسىز .
بچەك (بيچك) يېڭىنە .
بچقى (بيچقى) ھەرە .
بچماق (بيچماق) پىچماق ، قىيماق ، كەسمەك ، ئورماق .
بچۇن (بى چون) ، پ . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .
بچۇنۇببىدايە (بيچون و بيبدايه) ، ئە ـ پ . تەڭسىز ۋە ئەزەلىي .
بچىن I (بيچين) ق . بجىن .
بچىن II (بيچين) قورغان ، دەرۋازا .
بخ (بيخ) ، پ . نىگىز ، تومۇر ، يىلتىز .
بخاب (بيخواب) ، پ . ئۇيقۇسىز ؛ ئويغاق .
بخار (بى خار) ، پ . تىكەنسىز .
بخاست (بيخواست) ، پ . توساتتىن ، ئىختىيارسىز ، كۈتۈلمىگەندە ؛ ئويلىماستىن ؛ سوردىماستىن .
بخانۇمان (بى خان و مان) ، پ . ئۆي ـ جايى يوق ، ئۆي ـ ماكانسىز ؛ سەرگەردان ، سەرسان ؛ يوقسۇل .
بخانۇمانلىق (بى خان و مان ليق) ئۆي ـ جايسىزلىق ، كەمبەغەللىك ؛ سەرسانلىق ، سەرگەردانلىق .
بخەسارەت (بى خسارت) ، پ ـ ئە . زىيانسىز ، زىيان ـ زەخمەت يەتمىگەن .
بخەلەل (بى خلل) ، پ ـ ئە . كاشىلىسىز ، زەرەر يەتمىگەن ؛ مۇستەھكەم ، مەھكەم .
بخەير (بخير) ، ئە . خەيرلىك ، ياخشى ، ئوبدان ، ساز ، جايىدا .

بەخىرەد (بخرد) ، ئە ـ پ . ئەقىللىق ، ھوشيار ، سەزگۈر ، بىلىمدان ، دانىشمەن . ◇~ **پەسەند** (~پسند) : ئاقىللىقلارغا يارارلىق .

بەخۇد (بيحود) ، پ . ھوشىدىن كەتكەن ، بىھوش ، ئۆزىدىن كەتكەن ، خۇدىنى بىلمەيدىغان . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : بىھوش بولماق ، ئۆزىدىن كەتمەك .

بەخۇدانە (بيخودانه) ، پ . ھوشسىزلارچە ، بىھوشلارچە ، ھوشسىزلىق بىلەن . ◇ **فەغانى~** (فغان~) : ھوشسىزلارچە تارتىلغان پىغان .

بەخۇدلۇغ (بيخودلوغ) ق . بەخۇدلۇق .

بەخۇدلۇق (بيخودلوق) بىھوشلۇق ، ھوشسىزلىق ؛ دۇانىلىق .

بەخوردۇخاب (بى خوردو خاب) ، پ . يېمەي ـ ئىچمەي ۋە ئۇخلىماي .

بەخۇمار (بى خمار) ، پ ـ ئە . خۇمارسىز ، خۇمارى تۇتمايدىغان .

بەخىرەد (بيخرد) ، پ . ئەقىلسىز ، دۆت ؛ ئاق ـ قارىنى ئايرىيالمايدىغان .

بەخىرەدلىغ (بى خرد ليغ) ئەقىلسىزلىق ، نادانلىق ، دۆتلۇك .

بەخىش (بيخويش) ، پ . ئۇرۇق ـ تۇغقانسىز ؛ بىھوش ، ئۆزىنى يوقاتقان .

بەخىشانە (بيخويشانه) ، پ . ياتلارچە ؛ ئۆزىنى يوقاتقان ھالدا ، تەلۈلەرچە .

بەخىلاف (بى خلاف) ، پ ـ ئە . قارشىلىقسىز ، توسقۇنسىز ؛ خىلاپسىز .

بىد (بيد) ، پ . تال ، سۆگەت .

بىداد (بيداد) ، پ . جەۋر ، زۇلۇم ؛ ئادالەتسىزلىك .

بىدادگەر (بيدادكر) ، پ . زالىم ، زۇلۇم قىلغۇچى ، ئەزگۈچى ، ئادالەتسىز .

بىدادفەن (بيداد فن) ، پ ـ ئە . زۇلۇم ـ سىتەمگە ئادەتلەنگەن ، زومىگەر . ◇ **چەرخى** ~ (چرخ~) : زالىم پەلەك ، سىتەمكار پەلەك .

بىدادۇ رىۋ (بيداد و ريو) ، ئە ـ پ . زۇلۇم ، ھەقسىزلىك ۋە ھىيلە ؛ ئالدام .

بىدار (بيدار) ، پ . ئويغاق ، ھوشيار . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلامـاك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئويغاتماق .

بىدارلىق (بيدارليق) ئويغاقلىق ، ھوشيارلىق .

بىداۋ (بيداو) چاپقۇر ئات .

بىدايەت (بدايت) ، ئە . باشلىنىش ، باشلانما ، ئىپتىدا ؛ ئەۋژەل .

بىدئەت (بدعت) ، ئە . يېڭىلىق ، يېڭى پەيدا بولغان ئادەت ؛ دىنىي ئەنئەنىۋى قاراشلارغا كىرگۈزۈلگەن ئىسلاھ ، يېڭى ئادەت .

بىدەرەك (بى درنک) ، پ . توختاۋسىز ، ئۇزۇكسىز ، توختىماي ؛ تېز ، تېزلىك بىلەن .

بىدەرد (بىدرد) ، پ . ئاغرىقسىز ، دەردسىز . ك . ئىشقسىز ، مۇھەببەتسىز .

بىدەرىغ (بيدريغ) ، پ . كەڭ قوللۇق بىلەن ، ھېچنېمىسىنى ئايىمىغان ھالدا ، مەردانىلىق بىلەن .

بىدەست (بى دست) ، پ . قولسىز .

بەدەستۇپاي (بى دست و پاى) ، ئە ـ پ . قول ـ ئاياقسىز . ك . ياردەمسىز ، ياردەمچىسىز .
بەدەۋلەت (بى دولت) ، پ . بەختسىز ، بىتەلەي ؛ كارغا كەلمەس ، لەقۇا .
بەدىل (بى دل) ، پ . دىلى سۇنۇق ، روھسىز ، چۈشكۈن ، يۈرەكسىز ، قورقۇنچاق ؛ قايغۇ-لۇق ، ھەسرەتلىك ؛ ئاشىق .
بەدىللىغ (بيدل ليغ) يۈرەكسىزلىك ، قورقۇنچاقلىق ؛ روھى چۈشكۈنلۈك ؛ زەئىپلىك . ك . ئاشىقلىق .
بەدىيانەت (بى ديانت) ، پ ـ ئە . ۋىجدانسىز ، ئىنساپسىز ، نومۇسسىز ؛ دىنسىز .
بىر (بير) بىر . ◇～**سەرمو** (～سرمو) : قىلدەك ، تېرىقتەك ، كىچىككىنە . ◇～**ھەم** (～هم) : بىرەر بولسىمۇ . ◇～**قەلەم ئەيلەمەك** (～قلم ايلاماك) : ئېگىلمەك ، قولغا كىرگۈزمەك .
بىرادەرزادە (برادر زاده) ، پ . جىيەن ، ئاكا ياكى ئىنىنىڭ بالىسى . ق . بەرادەر .
بىراھ (بيراه) ، پ . يولسىز ؛ ئاداشقان ، يولىنى يوقاتقان ، ئازغان ؛ توساق .
بىراھلىغ (بيراهليغ) يولسىزلىق ؛ ئاداشقانلىق ، ئازغانلىق ؛ توساقلىق .
بىراھىي (بيراهى) ق . بىراھلىغ .
بىراھىم (براهيم) ، ئە . «ئىبراھىم (ابراهيم)»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
بىرەر (برار) بىردىن . ◇～**گۇن** (～كون) : بىر كۈندىن .
بىرەگۇ (بيراكو) بىرى ، كىمدۇ بىرى .
بىرەۋنەق (بى رونق) ، پ ـ ئە . رونۇق تاپمىغان ، راۋاجلانمىغان ؛ جۇلاسىز ، نۇر چاقنىمايدىغان .
بىرتە (بيرته) بىر دانە .
بىر جىس (بر جيس) ، پ . مۇشتىرى (يوفتىر) سەييارىسى .
بىرر (بر) ، ئە . ياخشىلىق ، ئېھسان ؛ ئادالەت .
بىررۇ ئىھسان (بر و احسان) ، ئە . ياخشىلىق ۋە سېخىيلىق ، ئادالەت ۋە ئېھسان .
بىركات (بركات) ، ئە . «بىركە (بركه)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆلچەكلەر .
بىركە (بركه) ، ئە . كۆلچەك .
بىركىمەك (بيركماك) يېپىشماق ، قادالماق .
بىرگەمەك (بيركاماك) دۆڭىلىمەك ، بىر يەرگە يىغماق .
بىرلە (برله) ق . بىلە .
بىرلەمەك (بيرلاماك) بىر قىلماق ، بىر دەپ بىلمەك .
بىر نەمە (بير نيمه) بىرئاز .
بىرىئايەت (بى رعايت) ، پ ـ ئە . ئەندىشىسىز ؛ ئېتىبارسىز ، ھۆرمەتسىز ؛ رىئايە قىلماسلىق .
بىرىنج (برنج) ، پ . سېرىق مىس ، مىس بىلەن قوغۇشۇن ئارىلاشمىسى .

بىرىنجىنە (بر نجينه) ، پ . سېرىق مىستىن ياسالغان نەرسە . ك . سارغۇچ .
بىريان (بريان) ، پ . قورۇلغان ، قورۇما ؛ كاۋاپ قىلىنغان ، كاۋاپ .
بىريانە (بريانه) ، پ . ق . بىريان .
بىز (بيز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «چاچقۇچى ، سەپكۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **ئەنبەر ~** (عنبر~) : ئەنبەر چاچقۇچى ، خۇشبۇي ھىد تارقاتقۇچى .
بىزائەت (بضاعت) ، ئە . مال ـ مۈلۈك ، تاۋار ، مال ؛ ئەسۋاب ، سەرمايە ، بىسات .
بىزاد (بى زاد) ، پ . يول ئۈزۈڭى يوق ؛ يوقسۇل .
بىزادلىغ (بى زادليغ) يول ئۈزۈڭى يوقلۇق ، يوقسۇللۇق ، پېقىرلىق .
بىزەبان (بى زبان) ، پ . تىلسىز ، گاچا ؛ ھايۋان .
بىزەبانلىغ (بى زبانليغ) تىلسىزلىق ، گاچىلىق .
بىزەۋال (بى زوال) ، پ ـ ئە . يوقالماس ، زاۋال تاپمايدىغان ، دائىملىق ، مەڭگۈلۈك .
بىززات (بالذات) ، ئە . شەخسەن ، ئۆزى بىۋاستە ؛ زاتىدا ، ئەسلىدە .
بىززەرۇر (بالضرور) ، ئە . زۆرۈرىي ، زۆرۈرلۈكتىن ، زۆرۈرىيەت بىلەن ؛ مەجبۇرى ، مەجبۇرى ھالدا ، چارىسىزلىقتىن .
بىززەرۇرە (بالضروره) ، ئە . ق . بىززەرۇر .
بىززەرۇرەت (بالضرورت) ، ئە . ق . بىززەرۇرە .
بىسات (بساط) ، ئە . سېلىنچا ، گىلەم ، پالاس ؛ شاھمات تاختىسى ؛ كەڭ مەيدان ؛ جابدۇق ـ سايمان . ◇ **ئالەم بىساتى** (عالم بساطى) : يەر يۈزى .
بىسامان (بى سامان) ، پ . پەرىشان ، سارىسىمگە چۈشكەن ، گاڭگىراپ قالغان ؛ قىينالغان ، ئازاب چەككەن ؛ كۆچسىز ، ئاجىز ؛ كەمبەغەل .
بىسامانلىق (بى سامانليق) پەرىشانلىق ، سارىسىملىق ، گاڭگىراش ؛ قولى قىسقىلىق ، ئاجىزلىق ، كۈچسىزلىك ؛ كەمبەغەللىك .
بىسان (بى سان) ، پ . تەڭدىشى يوق ، خىلى يوق ، ئوخشايدىغىنى يوق .
بىساھىب (بى صاحب) ، پ ـ ئە . ئىگىسىز ، ئىگىسى يوق .
بىسەئادەت (بى سعادت) ، پ ـ ئە . بەختسىز ، ئىشى ئوڭمىغان ، ئىقبالسىز .
بىسەئادەتلىق (بى سعادت ليق) بەختسىزلىك ، ئىقبالسىزلىق .
بىسەبات (بى ثبات) ، پ ـ ئە . تەۋرىنىپ تۇرغان ، مۇقىملاشمىغان ، تۇراقلاشمىغان ، قارارسىز .
بىسەبر (بى صبر) ، پ ـ ئە . سەۋرسىز ، ئارامسىز ، تاقەتسىز .
بىسەبرلىق (بى صبرليق) سەۋرسىزلىك ، تاقەتسىزلىك .
بىسەر (بى سر) ، پ . باشسىز ، رەھبىرى يوق ؛ بەڭباش ، بىباش .
بىسەراي (بى سراى) ، پ . جايسىز ، يۇرت ـ ماكانسىز ، ۋەتەنسىز .
بىسەردارانە (بى سردارانه) ، پ . قوماندانغا يات ، قوماندانغا ياراشمايدىغان .

بىسەرفەلىق (بى صرفەليق) سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق .
بىسەرلىق (بى سرليق) باشسىزلىق ، باش ـ باشتاقلىق .
بىسەرمايە (بى سرمايە) ، پ . سەرمايىسىز ، ھېچنەرسىسى يوق .
بىسەروپا (بى سر وپا) ، پ . باش ـ ئاياقسىز ؛ بىباش ، تەلۈە ؛ بىچارە ، بەختسىز ، يارەمسىز ، نامرات .
بىسەروپالىغ (بى سرو پالیغ) باش ـ ئاياقسىزلىق ؛ بىباشلىق ، تەلۈلۈك ؛ بىچارىلىك ، يارەمسىزلىك ، نامراتلىق .
بىسەروپاي (بى سروپای) ، پ . ق . بىسەروپا .
بىسەروزەبان (بى سرو زبان) ، پ . جىمىغۇر ، مۆرىمەس ؛ كالۋا ، دۆت .
بىسەروسامان (بى سرو سامان) ، پ . بىچارە ، پەرىشان ، قولى قىسقا ، ھېچنەرسىسى يوق ؛ قالايمىقان .
بىسەفا (بى صفا) ، ئە ـ پ . ساپاسىز ، يېقىمسىز ، سىياقسىز ، كۆركسىز .
بىسەمەر (بى ثمر) ، پ ـ ئە . مېۋىسىز ، ھوسۇلسىز ؛ پايدىسىز ، نەتىجىسىز .
بىسەئىي (بى سعی) ، پ ـ ئە . ئىجتىھاتسىز ، ئۇرۇنۇشسىز ، ھەرىكەتسىز .
بىسەئىيو كوشش (بى سعی و كوشش) ، ئە ـ پ . ئىجتىھاتسىز ، تىرىشىپ ھەرىكەت قىلمايدىغان .
بىستام (بسطام) شەھەر نامى .
بىستەر (بستر) ، پ . توشەك ، ئورۇن ـ كۆرپە ، كۆرپە ـ ياستۇق .
بىسىسەۋاب (بالصواب) ، ئە . توغرىسى ، توغرىسى بىلەن . ◇**ۋەللاھۇ ئەئلەم**~ (والله اعلم ~) : توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ .
بىسمىل (بسمل) ، پ . ك . سويۇش ، بوغۇزلاش ؛ بوغۇزلانغان ، سويۇلغان . ◇**نىم**~ (نيم ~) : چالا سويۇلغان .
بىسمىللاھ (بسم الله) ، ئە . ق . بىسمىللاھى .
بىسمىللاھى (بسم الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن ، ئاللاھنىڭ نامى بىلەن .
بىسۇتۇن (بيسوتون) ، پ . پەرھات قازغان تاغنىڭ نامى (ئىراندا) . ك . ئاسمان .
بىسۇكۇن (بى سكون) ، پ ـ ئە . تىنچسىز ، جىم تۇرمايدىغان .
بىسۇكۇنلۇق (بى سكون لوق) تىنچسىزلىق ، ئارامسىزلىق ؛ بىقارارلىق ، يەڭگىللىك .
بىسۇرەت (بى صورت) ، ئە ـ پ . ھاقارەتلەنگەن ، دەپسەندە قىلىنغان .
بىسيار (بسيار) ، پ . كۆپ ، مول ، جىق ؛ ئىنتايىن ، بەك . ◇**رەنجى**~ (رنج ~) : چىدىغۇسىز ئازاب .
بىسياردان (بسياردان) ، پ . كۆپ بىلگۈچى ، دانىشمەن ، ئالىم .
بىسيارگۇ (بسيارکو) ، پ . جىق گەپ قىلىدىغان ؛ بەك سايرايدىغان .

بىش (بيش) ، پ . كۆپ ، ئارتۇق ، زىيادە . ◇ **بىشۇكەم**～ (بيش وكم) ، **كەمۇ بىش** (كم وبيش) : ئارتۇق ـ كەم .

بىشە (بيشه) ، پ . ئورمان ، توقاي ، جاڭگال ، چاتقاللىق .

بىشەبە (بى شبيه) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز ، ئوخشىشى يوق .

بىشەرەر (بى شرر) ، پ ـ ئە . ئەلەڭسىز ، يالقۇنسىز .

بىشەرم (بى شرم) ، پ ـ ئە . ئۇياتسىز ، ھاياسىز ، ئىزا تارتمايدىغان .

بىشەك (بى شك) ، پ ـ ئە . شەكسىز ، شۇبھىسىز .

بىشەكىب (بى شكيب) ، پ . بىسەۋرى ، بىتاقەت ؛ سەۋر ـ تاقەتسىز .

بىشەئىن (بى شائن) ، پ ـ ئە . ئېتىبارسىز ، ئابرۇيسىز ، شۆھرەتسىز .

بىشەۋكەت (بى شوكت) ، پ ـ ئە . ھەيۋەتسىز ، سۆلەتسىز .

بىشدۇغ (بيشدوغ) پىشقان ، پىشىق .

بىشۇمار (بيشمار) ، پ . سان ـ ساناقسىز ، ھېسابسىز ، ئىنتايىن كۆپ .

بىشۇمارە (بى شماره) ، پ . ق . بىشۇمار .

بىشۇئۇر (بى شعور) ، پ ـ ئە . ئاڭسىز ، تەلۈە ؛ پەمسىز ، چۈشەنچىسىز ، ھېسسىياتسىز ؛ دىۋانە .

بىشۇبھە (بى شبهه) ، پ . شۇبھىسىز ، شەكسىز ، گۇمانسىز .

بىشىبھ (بى شبه) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، تەڭدىشى يوق .

بىشىبھۇ مىسال (بى شبه و مثال) ، ئە ـ پ . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

بىغايەت (بيغايت) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، سانسىز ، ھېسابسىز ؛ ئىنتايىن ، بەك ، قالتىس .

بىغەش (بى غش) ، پ ـ ئە . تازا ، ساپ ، پاك ، باشقا نەرسىلەرگە ئارىلاشمىغان ؛ خالىس .

بىغى كىن (بيغ كين) ، پ . دۈشمەنلىك نىيىتى . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : دۈشمەنلىك نىيىتىدە بولماق .

بىفەلاھ (بى فلاح) ، پ ـ ئە . نەتىجىسىز ، ئۈنۈمسىز ؛ راۋاج تاپمىغان ، روناق تاپمىغان .

بىفۇرۇغ (بى فروغ) ، پ ـ ئە . نۇرسىز ، خۇنۇك ؛ قاراڭغۇ .

بىقائ (بقاع) ، ئە . «بۇقئە (بقعه)»نىڭ كۆپلۈكى : جايلار ، ماكانلار ، سورۇنلار ، مەيدانلار .

بىقائى خەير (بقاع خير) ، ئە ـ پ . كۆپچىلىك پايدىلىنىش ئۈچۈن ياسالغان بىنالار .

بىقانۇن (بى قانون) ، پ ـ ئە . قانۇنسىز ، قائىدىسىز ، رەتسىز ، تەرتىپسىز ؛ ئېگىز ـ پەس ، كېلىشمىگەن .

بىقەدر (بى قدر) ، پ ـ ئە . قەدىرسىز ، قىممەتسىز .

بىقەرار (بى قرار) ، پ ـ ئە . قارارسىز ، سەۋرسىز ، تاقەتسىز ؛ تەلۈە . ◇ **ئاشىقى**～ (عاشق ～) : قارارسىز ئاشىق ، كۆيگەن يار .

بىقۇسۇر (بى قصور) ، پ ـ ئە . قۇسۇرسىز ، نۇقسانسىز ، كەمچىلىكسىز ، ئەيىبسىز .

بىقىرنات (بيقرنات) راسخوت ، چىقىم .
بىقىياس (بى قياس) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، مۆلچەرلىگۈسىز ، ھەددى ـ ھېسابسىز .
بىقياسۇ ئەندىز (بى قياس و انداز) ، ئە ـ پ . ھەددى ـ ھېسابسىز ، قىياس ۋە ئەندىزسىز .
بىكام (بى كام) ، پ . بەختسىز ، تەلەيسىز ، پالاكەت باسقان ؛ ئۇمىدسىز ، ئۇمىدى ئۈزۈلگەن .
بىكە (بيكە) خانىم ، خېنىم ؛ ئايال .
بىكەچ (بيكاچ) قىز بالا ، يېڭى كېلىن ؛ چاي ئىچۈرۈلگەن قىز .
بىكەران (بى كران) ، پ . ھەددى ـ ھېسابسىز ، كۆپ ؛ قىرغاقسىز ، چېگراسىز .
بىكەرانە (بى كرانە) ، پ . ق . بىكەران .
بىكەس (بيكس) ، پ . ھېچكىمى يوق ، يېتىم .
بىكر (بكر) ، ئە . قىز ، ئەرگە تەگمىگەن قىز ؛ مەسۈمە ، ئىپپەتلىك ، پاك . ◇ **سۆز بىكرى** (سوز بكرى) : مېغىزلىق سۆز .
بىكۈسۈف (بى كسوف) ، پ ـ ئە . سۈنماس ؛ تۈتۈلمايدىغان . ◇ **شەمسى**～ (شمس～) : تۈتۈلمايدىغان كۈن ، تۈتۈلماس قۇياش .
بىكۈل (بكل) ، ئە . ق . بىكۈللى .
بىكۈللى (بكلى) ، ئە . پۈتۈنلەي ، تامامەن .
بىكىم (بيكيم) بەگىم ؛ ھېچكىم .
بىكىن (بيكين) ـ دەك/ـ تەك ، كەبى ، ئوخشاش ، خۇددى . ◇ **يۇلدۇز**～ (يولدوز～) : يۇلتۇزدەك ، يۇلتۇزغا ئوخشاش .
بىگار (بيگار) ، پ . ھەقسىز ئەمگەك ، مەجبۇرىي ئەمگەك ، ھاشار .
بىگانە (بيگانە) ، پ . ناتونۇش ، يات ، يوچۇن ، ياقا يۇرتلۇق .
بىگاھ (بيكاه) ، پ . بىمەھەل ، ۋاقىتسىز ، بىمەزگىل ؛ كەچقۇرۇن ، كەچكى پەيت .
بىگەران (بى كران) ، پ . ق . بىكەران .
بىگەرانە (بى كرانە) ، پ . ق . بىكەران .
بىگەھ (بيكەه) ، پ . ق . بىگاھ .
بىگىن (بيكين) ق . بىكىن .
بىلا (بلا) ، ئە . «ـ سىز» ، «ئەمەس» قاتارلىق ئىنكار قىلىش مەنىسىدە كېلىدىغان قوشۇمچە . ◇～ **فائىدە** (～فائده) : پايدىسىز .
بىلئاخىر (بالآخر) ، ئە . ق . بىلئاخىرە .
بىلئاخىرە (بالآخره) ، ئە . ئاخىرىدا ، ئەڭ كەينىدە ؛ يېقىندا .
بىلاد (بلاد) ، ئە . «بەلەد (بلد)» نىڭ كۆپلۈكى : شەھەرلەر ، رايونلار ؛ مەملىكەتلەر .
بىلازەرۇر (بلا ضرور) ، ئە . كېرەكسىز ، زۆرۈرىيىتى يوق ، ھاجەتسىز .
بىلا نىھايە (بلا نهايه) ، ئە . تۈگىمەس ، چەكسىز .

بىلانىھايەت (بلا نهايت) ، ئە ـ پ . ق . بىلانىھايە .
بىلە (بيله) بىلەن ، بىللە ، بىرگە ، بىرلىكتە .
بىلەجام (بى لجام) ، پ ـ ئە . يۇگەنسىز ، نوختىسىز ، تىزگىنسىز .
بىلەك (بيلاك) سوۋغا ، سوۋغا ـ سالام ، سالام ، ◇ خەت ۋە بىلەك (خط و بيلاك) : خەت ـ خالتا .
بىلئەكس (بالعكس) ، ئە . ئەكسىچە ، تەتۇرىسىچە .
بىلئەمەل (بالعمل) ، ئە . ئىشلەپ ، ياساپ ؛ ئامال بىلەن ، چارە قىلىپ .
بىلەۋ (بيلاو) بىلەي تاش .
بىلتەك (بيلتك) كېكەچ ، دۈدۈقلاپ گەپ قىلىدىغان .
بىلتۇر (بيلتور) بۇلتۇر ، ئۆتكەن يىل .
بىلتۇرغى (بىيلتورغى) بۇلتۇرقى ، ئۆتكەن يىلدىكى .
بىلجۇملە (بالجمله) ، ئە . ھەممىسى ، بارلىقى ؛ ئومۇمەن ، شۇ جۇملىدىن .
بىلخاسسە (بالخاصه) ، ئە . خۇسۇسەن ، بولۇپمۇ ؛ ئالاھىدە يېرى شۇكى .
بىلخاسسىيە (بالخاصيه) ، ئە . خاسىيىتى جەھەتتىن ؛ خاسىيىتى بىلەن .
بىلدار (بيلدار) يەر قازغۇچى ؛ ئىستىھكامچى ؛ ئىشچى چىرىك ، ساپيور .
بىلدۇرگۈلۈك (بلدوركولوك) ئېلان ، خىتابنامە .
بىلدىك (بيلديک) بىلسۇن ، («ـ دىك» قوشۇمچىسى بۇيرۇق ، تەلەپ راي قوشۇمچىسى «ـ سۇن» ئورنىدا قوللىنىلىدۇ) .
بىلفەرەز (بالفرض) ، ئە . پەرەزەن ، تەخمىنەن ؛ پەرەز قىلايلۇق ؛ ئېيتايلۇق .
بىلغەرەز (بالغرض) ، ئە . غەرەزلىك ، مۇئەييەن مۇددىئا بىلەن .
بىلفىئل (بالفعل) ، ئە . ئەمەلىي سۇرەتتە ، ئەمەلدە ، ئەمەلىيەتتە ؛ راستتىن ، ھەقىقەتەن ؛ ئىشلەپ ، ئەمگەك سىڭدۇرۇپ .
بىلقۇۋۋە (بالقوه) ، ئە . كۈچ بىلەن ، قۇۋۋەت بىلەن ، قۇۋۋەتكە قاراپ ، ئىمكانىيەتكە قاراپ .
بىلقىس (بلقيس) ، ئە . سۇلايمان پەيغەمبەرنىڭ مەشۇقەسىنىڭ ئىسمى .
بىلكۇلل (بالكل) ، ئە . پۈتۈنلەي ، تامامەن ، ھەممىسى .
بىلگات (بيلكات) خەۋەر ، يېڭى خەۋەر .
بىلگۇ (بيلكو) بىلىم ، مەلۇمات ؛ تونۇش ، قاراش ؛ ئىدراك ، ئەقىل .
بىلگۇت (بيلكوت) قەدىمكى تۈرك قەبىلىلەردىن بىرى .
بىلگۇرمەك (بيلكورماك) بىلدۇرمەك ؛ ئايدىڭلاشتۇرماق ، چۈشەندۇرمەك ؛ پارقىراپ كۆرۈنۈـ مەك .
بىلگۇرتمەك (بيلكورتماك) بىلىندۇرمەك ، ئۇقتۇرماق ، خەۋەردار قىلماق .
بىلگۇلۇك (بيلكولوك) بىلىملىك ، مەلۇماتلىق ؛ خەۋەردار ؛ ئاتاقلىق ، مەشھۇر .

بىللاھ (بالله) ، ئە . ق . بىللاھى .

بىللاھى (بالله) ، ئە . ئاللاھ بىلەن ، ئاللاھ نامى بىلەن ؛ خۇدا ھەققى ، ئەزبىرايىل خۇدا (قەسەم مەنىسىدە) . ◇ ~ **سۇممە** ~ (~ ثم ~) : ئاللاھ ھەققى ، يەنە ئاللاھ ھەققى . ◇ **قەسەم** ~ (~ قسم ~) : ئاللاھ بىلەن قەسەمكى .

بىللەۋر (بلور) ، ئە . ق . بىللۇر .

بىللۇر (بلور) ، ئە . ئاق سۇزۇك تاش ، خىرۇستال .

بىللۇرىي (بلورى) ، ئە . ق . بىللۇرىن

بىللۇرىن (بلورين) ، ئە ـ پ . بىللۇر كەبى ، بىللۇرغا ئوخشاش تىنىق ئاق ، سۇزۇك ئاق .

بىلماق (بيلماق) ئىدارە قىلماق ، باشقۇرماق .

بىلمان (بيلمان) بىلمەيمەن .

بىلھەقىقەت (بالحقيقت) ، ئە . ھەقىقەتەن ، راستتىنلا .

بىلۇج (بلوج) ، پ . بىلۇج خەلقى .

بىلۇك (بيلوك) بەلگە ، ئالاھىدىلىك .

بىلىس (بيلس) ، ئە . «ئىبلىس (ابليس)» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى .

بىلىك (بيليك) ئىلىم ، بىلىم ؛ ئەقىل . ◇ ~ **ئەھلى** (~ اھلى) : ئالىملار ، ئۇقۇمۇشلۇق كىشىلەر .

بىلىكلۇك (بيليک لوك) ق . بىلىكلىك .

بىلىكلىك (بيليكليك) بىلىملىك ، ئالىم ، ئاقىل ، دانا ؛ مەشھۇر ، تونۇشلۇق ، داڭلىق .

بىلىگ (بيليگ) ق . بىلىك .

بىلئىتتىفاق (بالاتفاق) ، ئە . ئىتتىپاق بىلەن ، ھەممە بىر سۆز بىلەن ؛ كېلىشىپ ، بىرلەشىپ ، تىل بىرىكتۇرۇپ .

بىلىلمەك (بيليلماك) بىلىنمەك .

بىم (بيم) ق . بىيم .

بىمانەند (بى مانند) ، پ . تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .

بىمار (بيمار) ، پ . كېسەلچان ، كېسەل .

بىمايە (بى مايه) ، پ . ھېچنەرسىسى يوق ، سەرمايىسىز ؛ قاششاق .

بىمەجال (بى مجال) ، پ . ئىقتىدارسىز ، ماجالى يوق .

بىمەدار (بى مدار) ، پ ـ ئە . دەرمانسىز ، مادارسىز ، ھالسىز .

بىمەدارا (بى مدارا) ، پ ـ ئە . مۇرەسسەسىز ، مادارا سىز ؛ مۇرەسسە قىلماستىن ؛ يۇز خاتىرە قىلماستىن ؛ تەپ تارتماي .

بىمەر (بى مر) ، پ . ھېسابسىز ، سان ـ سانا قسىز ، تۇگىمەس ـ پۈتمەس .

بىمەكان (بى مكان) ، پ ـ ئە . ماكانسىز ، جايسىز ، ئورۇنسىز .

بىمەھەل (بى محل) ، ئە ـ پ . بىمەھەل ، ۋاقىتسىز ؛ جايسىز ، ئورۇنسىز . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : ئىشتىن بوشاتماق ، جايىدىن قوزغىماق ، يۆتكىمەك .

بىمۇرۋۋەت (بى مروت) ، پ ـ ئە . ئادەمگەرچىلىكى يوق ، كىشىگە ياخشىلىق كەلمەيدىغان ؛ مەرھەمەتسىز ؛ نامەرت .

بىمۇزد (بى مزد) ، پ . ھەقسىز ، بەدەلسىز ، بىكار .

بىمۇھابا (بى محابا) ، پ ـ ئە . تەپ تارتمايدىغان ، قورقمايدىغان ، دادىل ؛ ئاشكارا .

بىمۇھەسسەل (بى محصل) ، پ ـ ئە . ھوسۇل بەرمەيدىغان ، مەھسۇلاتسىز ، ئۈنۈمسىز ، مېۋىسىز .

بىمۇنتەھا (بى منتها) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، ئاخىرى يوق ، تۈگىمەيدىغان .

بىمىسال (بى مثال) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، مىسلى كۆرۈلمىگەن ، تەڭدىشى يوق .

بىمىسىل (بى مثل) ، پ ـ ئە . تەڭداشسىز ، مىسلىسىز .

بىمىقدار (بي مقدار) ، پ ـ ئە . ئۆلچەمسىز ، مىقدارسىز .

بىن I (بن) ، ئە . «ئىبن (ابن)» نىڭ قىسقارتىلمىسى : ئوغۇل ، ئوغۇل بالا .

بىن II (بين) ق . بىين .

بىنا (بناء) ، ئە . ئىمارەت ، قۇرۇلۇش ؛ ئاساس ، تايانچ . ◇ **ئەدەب بىناسى** (ادب بناسى) : ئەدەپ ـ ئەخلاق قۇرۇلۇشى . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : قۇرماق ، تىكلىمەك . ◇ **لەفز بىناسى** (لفظ بناسى) : سۆز قۇرۇلۇشى ، تىل قۇرۇلۇشى ، ئۇسلۇب .

بىنائەن (بناءً) ، ئە . ئاساسلىنىپ ، تايىنىپ ، ئاساس قىلغان ھالدا ؛ ئاساسەن .

بىناكوش (بناكوش) ، ئە ـ پ . ق . بەناگوش .

بىناگاھ (بى ناگاه) ، پ . توساتتىن ، تۇيۇقسىز .

بىناگاھان (بى ناگاھان ، بى ناگھان) ، پ . ق . بىناگاھ .

بىنايى خەير (بنا خير) ، ئە ـ پ . ياخشىلىق بىناسى ، ياخشى ئىش .

بىنەدامەت (بى ندامت) ، پ ـ ئە . نادامەتسىز ، پۇشايمانسىز ، ئۆكۈنۈشسىز .

بىنەزىر (بى نظير) ، پ ـ ئە . مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

بىنەسىب (بينصيب) ، پ ـ ئە . ئۇلۇشسىز ، نېسىۋىسىز ، قۇرۇق قالغان .

بىنەفئ (بى نفع) ، پ ـ ئە . پايدىسىز ، نەپسىز .

بىنەفش (بنفش) ، پ . سۆسۈن رەڭ ، سۆسۈن رەڭلىك گۈل ـ چېچەك .

بىنەفشە (بنفشه) ، پ . ق . بىنەفش .

بىنەفشەفام (بنفشەفام) ، پ . بىنەپشە رەڭ ، سۆسۈن رەڭ .

بىنەقد (بنقد) ، ئە ـ پ . نەق ، تەق ، تەييار ؛ ھازىرلا ، دەرھال .

بىنەك (بينك) ، پ . كۆزنىڭ قارىچۇقى .

بىنەۋا (بينوا) ، پ . يوقسۇل ، كەمبەغەل ، بىچارە ؛ بەختسىز ؛ بەھرىسىز ، پايدا ـ مەنپەئەت چىقمايدىغان ؛ نائۈمىد .

بىنەۋالىغ (بينواليغ) بىچارىلىك ، كەمبەغەللىك ، يوقسۇللۇق ؛ بەھرىسىزلىك ؛ ئۈمىدسىزلىك .

بىنۇر (بى نور) ، پ ـ ئە . خىرە ، نۇرسىز .

بىنىقاب (بى نقاب) ، پ ـ ئە . پەردىسىز ، نىقابسىز .

بىنىھايەت (بى نهايت) ، پ . چەكسىز ، كۆز يەتكۈسىز ؛ تۈگىمەس .

بىنىياز (بى نياز) ، پ . ھاجەتسىز ، ئېھتىياجسىز ؛ ئازاد ، ئەركىن ؛ ك . ئاللاھ .

بىنىيازلىغ (بى نياز ليغ) ئېھتىياجسىزلىق ، موھتاجسىزلىق .

بىھ (بە) ، پ . ياخشى ، خوپ ، ئوبدان ، تۈزۈكرەك .

بىھار (بحار) ، ئە . «بەھر (بحر)»نىڭ كۆپلۈكى : دېڭىزلار .

بىھال (بى حال) ، پ ـ ئە . ھالسىز ، مادارسىز ، بوشاشقان ؛ ئاغرىق ؛ بىھوش .

بىھەدد (بيحد) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، ھېسابسىز .

بىھەددۇ غايەت (بى حدو غايت) ، ئە ـ پ . چەكسىز ، چېگراسىز .

بىھەراس (بى هراس) ، پ . قورقماس ، پەرۋاسىز ؛ قورقماي ، ھېيىقماي .

بىھەزەلقىياس (بهذا القياس) ، ئە . شۇ قىياس بىلەن ، شۇ ئەندىزىدە ، شۇ ئۆلچەمدە .

بىھەقق (بحق) ، ئە . ھەقىقىي ، ئەمەلىي .

بىھەمال (بى همال) ، پ . تەڭسىز ، شېرىكسىز ، مىسلىسىز .

بىھەمتا (بى همتا) ، پ . تېڭى يوق ، يەككە ـ يېگانە ، بىردىنبىر ، تەڭدىشى يوق .

بىھەمدەم (بى همدم) ، پ . ئۇلپەتسىز ، بۇرادەرسىز ، دوستسىز .

بىھەمدىك (بحمدك) ، ئە . ھەمدۇسانايىڭ بىلەن .

بىھەمدىكە (بحمدك) ، ئە . ق . بىھەمدىك . ◇～**فەتھۇ ئەبۋابىلمەئانى** (～فتح ابواب المعانى) : مەنىلەر ئىشىكىنىڭ ئېچىلىشى سائا ھەمدۇسانا ئېيتقانلىقىنىڭ خاسىيىتىدىن .

بىھەمىيەت (بى حميت) ق . بىھەمىيىەت .

بىھەمىيىەت (بى حميت) ، پ ـ ئە . ۋىجدانسىز ، نومۇسسىز ؛ غەيرەتسىز ، تاش يۈرەك .

بىھەنجار (بى هنجار) ، پ . نىزامسىز ، قائىدىسىز ، قورۇنسىز ؛ تەرتىپسىز .

بىھەنگام (بى هنكام) ، پ ۋاقىتسىز ؛ مۇناسىۋەتسىز ، قورۇنسىز . ھاۋاسىز ، يامان ، ناچار ؛ قارام .

بىھەۋا (بى هوا) ، پ ـ ئە . ھاۋاسىز ؛ ھەۋەسسىز .

بىھەيسىيەت (بى حيثيت) ، ئە ـ پ . ئابرۇيسىز ؛ ئاناقسىز .

بىھبۇد (بهبود) ، پ . ياخشىلاش ، ياخشىلىنىش ، ساغلاملىق ، تىنچلىق ؛ پايدا ، نىجات .

بىھرەك (بهراك) ياخشىراق ؛ ناھايىتى ياخشى .

بەھزاد (بهزاد) ، پ . نەسلى ئېسىل ، ئەسلى ياخشى ؛ 15 ـ ئەسىردە ھىراتتا ئۆتكەن مەشھۇر رەسسام .

بەھۇدە كوش (بيهوده كوش) ، پ . بەھۇدە ھەرىكەت قىلغۇچى ، ئورۇنسىز ئىش قىلغۇچى .

بەھۇزۇر (بى حضور) ، ئە ـ پ . ساقىسىز ؛ روھسىز ، چۈشكۈن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ساقىسىز بولماق ، كېسەل بولماق ، ئاغرىپ قالماق .

بەھۇزۇرلۇغ (بيحضورلوغ) ساقىسزلىق ، روھسىزلىق .

بەھۇمال (بى همال) ، پ . ق . بەھەمال

بەھۆكمىللاھ (بحكم لله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ھۆكۈمى بىلەن .

بەھۇنەر (بيهنر) ، پ . ھۇنەرسىز ، بىلىمسىز .

بەھى I (بهى) ، پ . بەيە

بەھى II (بهى) ، پ . ياخشىلىق ؛ ساقلىق ، ساغلاملىق ؛ ياخشىلاش ؛ ئامانلىق ، بەخت ـ سائادەت .

بەھىجاب (بى حجاب) ، پ ـ ئە . پەردىسىز ، چۈمبەتسىز ، يۈزى ئوچۇق ؛ يالىڭاچ ؛ ئۇياتسىز .

بەھىجابانە (بى حجابانه) ، پ . ئۇياتسىزلارچە ؛ ئوچۇقتىن ئوچۇق ، پەردىسىز ھالدا .

بەھىجابلىق (بى حجابليق) ئۇيالماسلىق ؛ يالىڭاچلىق ؛ پەردىسىزلىك .

بەھىساب (بى حساب) ، پ ـ ئە . ھېسابسىز ، ئىنتايىن كۆپ ؛ ئىشەنچسىز ؛ ناتوغرا ؛ ياخشى ھېسابلاشماي ، قارىسىغا .

بەھىشت (بهشت) ، پ . جەننەت ، ئەڭ گۈزەل باغ .

بەھىشت ئاسا (بهشت آسا) ، پ . جەننەتتەك ، مىسلى جەننەت .

بەھىشتى ئەدن (بهشت عدن) ، ئە ـ پ . مەڭگۈلۈك جەننەت .

بەھىل (بحل) ، پ . كەچۈرۈم قىلىش ، گۇناھىدىن ئۆتۈش ، ئەپۇ قىلىش ؛ بېغىشلاش .

بەھىللىك (بحل ليك) ئەپۇ قىلىش ، كەچۈرۈش ، بېغىشلاش .

بۇۋەجھ (بى وجه) ، پ ـ ئە . سەۋەبسىز ، دەللىسىز ، ئورۇنسىز .

بۇۋەزن (بى وزن) ، پ ـ ئە . ۋەزنسىز ، ئۆلچەمسىز ؛ ئوخشىمىغان ، كېلىشمىگەن .

بۇۋەفا (بيوفا) ، پ ـ ئە . بۇۋاپا ، لەۋزىدە تۇرمىغۇچى ، ۋەدىسىدىن يېنىۋالغۇچى ، ۋەدىگە ۋاپا قىلمايدىغان .

بۇۋەقت (بيوقت) ، پ ـ ئە . ۋاقىتسىز ، بىمەھەل .

بۇۋەھم (بى وهم) ، پ ـ ئە . ۋەھىمسىز ، قورقۇنچسىز .

بۇۋەھمۇبىيم (بى وهم وبيم) ، پ ـ ئە . ۋەھىمسىز ۋە قورقۇنچسىز .

بۇۋۇقوف (بى وقوف) ، پ ـ ئە . خەۋەرسىز ، ۋاقىپ بولمىغان .

بۇۋىقار (بى وقار) ، پ ـ ئە . يەڭگىل تەبىئەتلىك ، مىجەزى ئىتتىك ، قېنى قىزىق .

بىئىبا (بى ابا) ، پ ـ ئە . ئىزا تارتماس ، ئۇيالماس ، تەپ تارتماس ، نومۇس قىلمايدىغان ؛ تەپ تارتماستىن ، ئۇيالماستىن .

بىئىتىدال (بى اعتدال) ، پ ـ ئە . نورمالسىز ، مۆتىدىل ئەمەس ، ئۆز لايىقىدا بولمىغان ؛ بىقارار ، تەرتىپسىز .

بىئىتىداللىق (بى اعتدال ليق) نورمالسىزلىق .

بىئىتىماد (بى اعتماد) ، پ ـ ئە . تايانچىسىز ، يۆلەنچۈكسىز ؛ ئىشەنچسىز .

بىئىتىنا (بى اعتنا) ، پ ـ ئە . ئەھمىيەت بەرمەسلىك ، ئېتىبار قىلماسلىق ؛ دەققەت قىلماسلىق ، بىپەرۋا .

بىئىجتىناب (بى اجتناب) ، پ ـ ئە . تارتىنماي ، ئۆزىنى قاچۇرماي ؛ تارتىنماس ، ئۆزىنى قاچۇرمايدىغان ؛ پەرھىز تۇتمايدىغان ؛ ك . زەبەردەست .

بىئىدراك (بى ادراك) ، پ ـ ئە . ئىدراكسىز ، ئاڭسىز ، پاراسەتسىز ، پەمسىز .

بىئىزنىللاھى (باذن الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ رۇخسىتى بىلەن .

بىئىستىتائەت (بى استطاعت) ، پ ـ ئە . قۇدرەتسىز ، قابىلىيەتسىز ، كۈچسىز ، زەئىپ .

بىئىشتىباھ (بى اشتباه) ، پ ـ ئە . شەكسىز ، شۈبھىسىز ؛ ئېنىق .

بىئىكراھ (بى اكراه) ، پ ـ ئە . زورلاشسىز ، مەجبۇرسىز ، ئىختىيارىي .

بىئىنايەت (بى عنايت) ، پ ـ ئە . مەرھەمەتسىز ، رەھىمسىز .

بىئىنتىقال (بى انتقال) ، پ ـ ئە . يۆتكەلمەيدىغان ، قىمىرلىمايدىغان ؛ تەۋرىمەس ، كۆچمەس .

بىئىنتىھا (بى انتها) ، پ ـ ئە . تۈگىمەس ، پايانسىز ، چېكى يوق .

بى ئۆۋەز (بى عوض) ، پ ـ ئە . تەڭدىشى يوق ؛ ئورۇنباسارى يوق ؛ بەدەلسىز ، خالىس .

بىيابان (بيابان) ، پ . دەشت ، چۆل . ◇ **مەرگى**ـ (مركـ) : چۆل كېزىپ ئۆلگەن .

بىيابانىي (بيابانى) ، پ . سەھرايى ، چۆلدە ياشىغۇچى ؛ چۆل كېزەر .

بىيان (بيان) دورا ئۆسۈملۈك ، دورا ئوت .

بىيەكبارە (بيكباره) ق . بەيەكبار .

بىيەكناگاھ (بيكناگاه) ، پ . ق . بەيەكناگاھ .

بىيلەمەك (بيلاماك) بىلىمەك ، ئۆتكۈرلەشتۈرمەك ، ئىتتىتماق . ◇ **تىغ**ـ (تيغـ) : تىغ بىلىمەك ، پىچاق بىلىمەك .

بىيم (بيم) ، پ . قورقۇنچ ، خەۋپ ؛ تېررورلۇق . ◇ـ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) : قورقماق .

بىيمناك (بيمناک) ، پ . قورقۇنچلۇق ، خەۋپلىك ؛ قورقاق ، توخۇ يۈرەك .

بىيمۇ نەكال (بيم و نكال) ، پ . خەۋپ ـ خەتەر .

بىين I (بين) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «كۆرگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ **جەھانبىين** (جهانـ) : جاھاننى كۆرگۈچى .

بىين II (بين) ، پ . ق . بەينە .

بىينا (بينا) ، پ . كۆرگۈچى ؛ كۆزلۈك ، كۆزى ئۆتكۈر ، زېرەك ، پەملىك .

بىينەندە (بيننده) ، پ . كۆرگۈچى ، كۆرەلەيدىغان ؛ هوشيار .

بىينەندەلىغ (بيننده‌ليغ) هوشيارلىق ؛ ئۆتكۈر كۆزلۈك .

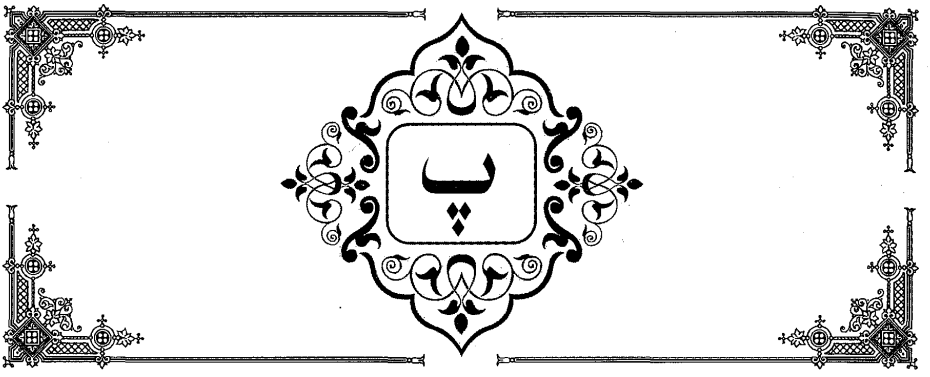
بىينىش (بينش) ، پ . كۆرۈش ؛ چۈشىنىش ، بىلىش . ◇ **ئەربابى**～ (ارباب～) : چۈشەنچىلىك ئادەملەر ، بىلىمدانلار .

بىيىز (بيز) بىگىز .

بىيىك (بييك) بۇيۇك ، يۇكسەك ، يۇقىرى ، ئېگىز ؛ كاتتا . ◇～ **بارگاھ** (～باركاه) : كاتتا ساراي ؛ ك . ئاسمان . ◇～ **پۇشتە** (～پشته) : يۇكسەك ئېگىزلىك .

بىيىكبار (بيكبار) ، پ . بىردىنلا ، دەرھال ، تۈيۈقسىز .

بىيىكلىك (بييكليك) ئېگىزلىك ، يۇقىرىلىق ، بۇيۇكلۇك ، يۇكسەكلىك ، كاتتا دەرىجىلىك ؛ مۇتەكەببۇرلۇق ، مەنمەنلىك .

پا I (پا) ، پ . ق . پاي .

پا II (پا) ، پ . ساقلىق ؛ رىغبەت ؛ تاقەت ؛ قۇۋۋەت ، قۇدرەت .

پابەرجا (پابرجا) ، پ . بىر جايدا تۇرغۇچى ، تەۋرەنمەس ، مۇستەھكەم ، قەتئىي تۇرغۇچى ، قەيسەر .

پابەرجالىغ (پابرجالىغ) تەۋرەنمەسلىك ، قەتئىيلىك ؛ مۇستەھكەملىك ، قەيسەرلىك .

پابەست (پابست) ، پ . گىرىپتار ، باغلانغان ، ئايىغى چۇشەلگەن ، باغلانغان .

پابەستە (پابستە) ، پ . باغلانغان ، چۇشەلگەن ؛ گىرىپتار ؛ تۇتقۇن ، مەھبۇس .

پابەستەلىق (پابستەلىق) ئايىغى چۇشەلگەنلىك ، گىرىپتارلىق ، باغلانغانلىق .

پابوس (پابوس) ، پ . ك . ھۆرمەت ، تەزىم ؛ بوي سۇنۇش (ئەينى : ئاياغ ئۆپۈش ، پۇتنى سۆيۈش) .

پاچى (پاچى) پىيادە ، چاپارمەن .

پاداش (پاداش) ، پ . مۇكاپات ، بەدەل ، ھەق .

پادە ـ پادە (پادە پادە) توپ ـ توپ ، پادا ـ پادا .

پارە I (پارە) ، پ . قىسىم . پارچە ، بۆلەك ، بۇردا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : پارچىلىماق ، بۆلەك ، بۆلەك قىلماق . ◇～**ئەلتمەك** (～ايلتمك) : پارچە ئۈچۈرماق . ◇**ماھ**～ (ماھ～) : ك . مەھبۇب ، گۈزەل يار .

پارە II (پارە) ، پ . يەر ـ جاينىڭ مىقدار بىرلىكى . ◇**يەتى**～**قەسەبە** (يتى～قصبە) : يەتتە شەھەرچە ، يەتتە قەسەبە .

پارە III (پارە) ، پ . كىتابنىڭ بىر بۆلىكى بولۇپ ، بىر باسما تاۋاققا توغرا كېلىدۇ .

پارەخۇن (پارە خون) ، پ . قانلىق ؛ قان تامچىسى .

پارەسىز (پارەسيز) پۇتۇن ، سۇنمىغان ، زەخمىلەنمىگەن .

پارەلەنمەك (پارەلانماك) پارە ـ پارە بولماق ، پارە ـ پارە قىلىنماق .

پارەلىق (پارەلیق) پارىلانغان ، پارچىلانغان .
پارەنج (پارنج) ، پ . مۇساپىرغا ياكى خەت ئېلىپ كەلگۈچىگە بېرىلىدىغان ئىنئام ، مۇكاپات ، سۆيۈنچە .
پارتال (پارتال ، پرتال) يۈك ، سەپەرگە ئېلىپ يۈرۈلگەن نەرسە ـ كېرەك .
پارسا (پارسا) ، پ . دىندار ، تەقۋا ، سادىق ؛ پەرھىزكار ، يامان ئىشلاردىن ساقلانغۇچى .
پارساي (پارسای) ، پ . ق . پارسا .
پارۇ I (پارو) ، پ . سۇپۇرەندە ، قىغ .
پارۇ II (پارو) ، پ . كۇرەك ، ياغاچ گۇرجەك ؛ پالاق .
پازەند (پازند) ، پ . ئوت ئۆچۈرىدىغان ئەسۋاب ؛ ئاتەشپەرەسلەرنىڭ جەند تەرىپىدىن يېزىلغان دىنىي كىتابنىڭ نامى .
پاژەند (پاژند) ، پ . ق . پازەند .
پازەھر (پازھر) ، پ . زەھەرگە قارشى دورا ، زەھەرنى قايتۇرىدىغان دورا .
پاس I (پاس) ، پ . كېچىنىڭ بىر قىسمى ، كېچىنىڭ تۆتتىن بىر قىسمى .
پاس II (پاس) ، پ . يۇز خاتىرە ، ئېتىبار . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئېتىبارغا ئالماق ، ھۆرمەت قىلماق .
پاس III (پاس) ، پ . ساقلاش ، قوغداش . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : قورۇ قىلماق ، قوغدىماق ، ساقلىماق .
پاسبان (پاسبان) ، پ . قاراۋۇل ؛ تۈن ساقچىسى ، جىسەكچى .
پاسدار (پاسدار) ، پ . ق . پاسبان .
پاسۇخ (پاسخ) ، پ . جاۋاب .
پاش (پاش) سۆز بىرىكمىسىدە «سەپكۇچى ، چاچقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**زەر**～ (زر～) : زەر چاچقۇچى ، ئالتۇن چاچقۇچى . ◇**نۇر**～ (نور～) : نۇر سەپكۇچى ، نۇر چاچقۇچى . ◇**ئابپاش**～ (آب～) : سۇ سەپكۇچى .
پاشەندە (پاشندە) ، پ . چاچقۇچى ، سەپكۇچى .
پاشەندەلىق (پاشەندەلیق) چاچقۇچىلىق ، سەپكۇچىلىك .
پاشنە (پاشنە) ، پ . پاشنا ، تاپان ؛ بوسۇغا . ◇～**ئورماق** (～اورماق) : ئاتنى دېڭىتمەك . ◇**پاشنە قىلماق** (～قیلماق) : قوغلىماق .
پاشكەستە (پاشكستە) ، پ . پۈتى سۇنۇق ، توكۇر ؛ ناتىۋان ، قۇدرەتسىز ، ئاجىز .
پاقا (پاقا) تۆگمەن تېشىنى ئايلاندۇرىدىغان توغرا تۆمۇر .
پاكباز (پاک باز) ، پ . مېھرى ئىسسىق ، يېقىملىق ؛ سادىق ئاشىق ، ھالال ئاشىق (ئەينى : قىمارنى ھالال ئوينىغۇچى) .
پاكپەيۋەند (پاك پيوند) ، پ . ئېسىلزادە .
پاك تەجرىد (پاك تجريد) ، پ . بارلىق ھەۋەسلەردىن تامامەن كەچكەن (سوپىيلىقتا) .

پاكدامەن (پاك دامن) ، پ . ئىپپەتلىك ، نومۇسلۇق ، پاك يۈرگۈچى ، ھالال ياشىغۇچى .
پاكراي (پاكراى) ، پ . ياخشى پىكىرلىك ، بىلىمدان ، بىلىملىك ، مەسلىھەتچىل ، ئاق كۆڭۈل .
پاكزاد (پاكزاد) ، پ . ئېسىلزادە .
پاكىزە (پاكيزە) ، پ . تازا ، ساپ ؛ ◇～**گەۋھەر** (～كوھر) : ك . ئېسىلزادە .
پالا (پالا) ، پ . سۈزگۈچ ؛ ◇**بادە**～ (بادە～) : مەي سۈزگۈچ .
پالان (پالان) ئۇچۇلۇق ، توقۇم ، مۆلۈ .
پالاندۇز (پالاندوز) ئۇچۇلۇقچى ، توقۇمچى .
پالاۋەن (پالاون) ، پ . ئۆتكەمە ، سەتكە ، غەلۋىر ؛ سۈزگۈچ ئەسۋاب .
پالاي (پالاى) ، پ . ق . پالا .
پالەھەك (پالهنك) ، پ . يۇگەننىڭ يەككە تىزگىنى ، يەككە تىزگىن ؛ نوختا .
پالچىغ (پالچيغ) ق . بالچىق .
پالۇدە (پالوده) ، پ . تىنىق ، ساپ ، سۈزگۈچتىن ئۆتكۈزۈلگەن ، سۈزۈك ؛ سىقىۋېلىنغان ، چەككىلەنگەن (شىرنە) ؛ شىرنە ؛ شىرنە ئۈيۈتمىسى .
پالۇدەلىق (پالوده‌ليق) ساپلىق ، تازلىق ، پاكلىق .
پالىز (پاليز) ، پ . قوغۇن ـ تاۋۇز ئېتىزى ، ئوتياش تېرىغان يەر . ◇～**باشى** (～باشى) : قوغۇنلۇق .
پالىزبان (پاليزبان) ، پ . قوغۇن تېرىيدىغان ئادەم ؛ ئوتياش تېرىغۇچى ؛ باغۋەن .
پامال (پامال) ، پ . ئاياغ ئاستىدا قالغان ، ئېزىلگەن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (قيلماق) : ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەپسەندە قىلماق .
پامەرد (پامرد) ، پ . بىراۋنىڭ ھەرىكىتىگە ئەستايىدىل مەدەت بەرگۈچى .
پامەردلىق (پامردليق) مەدەتكارلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : مەدەتكار بولماق .
پائىن (پائن) ، پ . ق . پايىن .
پاي (پاى) ، پ . ئاياغ ، پۇت ، تەكت ، ئاست ، ئاساس .
پايان (پايان) ، پ . چېگرا ، ئاخىر ؛ تۈگۈن . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تۈگىمەك ، تامامـلاماق ، ئاخىرىغا يەتمەك .
پايە (پايه) ، پ . ئورۇندۇق قاتارلىقلارنىڭ پۇتى ؛ ئاستىلىق ، ئاساس ؛ باسقۇچ ، دەرىجە ؛ مەرتىۋە ، ئورۇن . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : مەرتىۋىگە ئىگە بولماق ، ئېتىبار تاپماق .
پايەندە (پاينده) ، پ . دائىملىق ، مەڭگۈلۈك ؛ مۇقىم ، مۇستەھكەم ، تەۋرەنمەس .
پايبەست (پايبست) ، پ . ق . پابەست .
پايبەند (پايبند) ، پ . پۇتى چۈشەلگەن ، بەنت بولغان .
پايبوس (پاى بوس) ، پ . ق . پابوس .
پايدار (پايدار) ، پ . ئاساسلىق ، تېگى چىڭ ، مۇستەھكەم ، مەزمۇت ؛ دائىملىق ، مەڭگۈـ

لۇك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : دائىملىق بولماق ، ئۇزاق تۇرماق ، مەزمۇت بولماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : مەڭگۈلۈك قىلماق ، مەزمۇت قىلماق .

پايكار (پايكار) ، پ . سىلىق يىغقۇچى خادىم ، چاپارمەن ، خىزمەتكار .

پايگاه (پايگاه) ، پ . بازا ؛ مەرتىۋە ؛ كەش مەيدانى ، پەگا .

پايمال (پايمال) ، پ . ق . پامال

پايىنپەرەست (پايين پرست) ، پ . بىتەكەللۇپ ، كەمتەر ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقۇچى .

پايىن (پايين) ، پ . پەس ، تۆۋەن ، ئاياغ تەرەپ .◇～ **ى ئاب** (～آب) : ئاياغسۇ ، سۇ چىقماس يەر .

پەختە (پخته) پاختا ، ماموق .

پەخش (پخش) ، پ . بىسىش ، قىسىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قىسماق ، سىقماق ، باسماق ؛ يانچماق .

پەدەر (پدر) ، پ . ئاتا ، دادا .

پەدەرانە (پدرانه) ، پ . ئاتىلارچە .

پەدەرۇ مادەر (پدر و مادر) ، پ . ئاتا ـ ئانا .

پەدرۇد (پدرود) ، پ . ۋىدالىشىش ، خەيرلىشىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ۋىدالاشماق .

پەدىد (پديد) ، پ . روشەن ، ئېنىق ، پەيدا بولغان ؛ كۆرۈنۈپ تۇرغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پەيدا بولماق ، زاھىر بولماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : پەيدا قىلماق ، كۆرسەتمەك .

پەدىدار (پديدار) ، پ . پەيدا بولغان ، كۆرۈنگەن . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : پەيدا بولماق ، كۆرۈنمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : پەيدا قىلماق ، كۆرسەتمەك ، ئېنىق قىلماق .

پەر (پر) ، پ . قانات ، پەي . ◇～**ئاچماق** (～آچماق) ، ～**چىقارماق** (～چيقارماق) : قانات يايماق ، قانات چىقارماق . ◇～**پەرۋبال ئاچماق** (پرو بال آچماق) : قانات ـ قۇيرۇق ئاچماق ، ئۇچماق .

پەراكەندە (پراكنده) قالايمىقان ، تەرتىپسىز ، چۆۋالماق ؛ چېچىلغان ، يېيىلغان ؛ پارچە ـ پۇرات .

پەرەست (پرست) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تېۋىنغۇچى ، چوقۇنغۇچى ، دىلىدىن بېرىلگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**بادەپەرەست** (بادەپرست) : ئىچىملىككە بېرىلگەن ، ئىچەرمەن . ◇**بىگانە پەرەست** (بيگانه پرست) : يات كىشىلەرنى ياقتۇرغۇچى . ◇**لاتپەرەست** (لات پرست) : لات نامىلىق بۇتقا چوقۇنغۇچى . ◇**مىھمانپەرەست** (ميهمان پرست) : مېھماندوست . ◇**نەشاتپەرەست** (نشات پرست) : شادلىقنى سۆيگۈچى . ◇**ئاتەشپەرەست** (آتش پرست) : ئوتقا چوقۇنغۇچى .

پەرەستار (پرستار) ، پ . تېۋىنغۇچى ، چوقۇنغۇچى ؛ خىزمەتكار ، چۆرى ؛ سۆيگۈچى ، غەمـ خورلۇق قىلغۇچى .

پەرەستارلىق (پرستارليق) تېۋىنىش ؛ خىزمەتكارلىق ، چۆرىلىك ؛ غەمگۇزارلىق .

پەرەستەندە (پرستندە) ، پ . تېۋىنغۇچى ، چوقۇنغۇچى ، قۇللۇق قىلغۇچى ؛ خىزمەتچى ، چۆرى ؛ سۆيگۈچى .

پەرەستىش (پرستش) ، پ . تېۋىنىش ، چوقۇنۇش .

پەرەند (پرند) ، پ . يىپەكتىن توقۇلغان گۈلسىز ، يۇپقا رەخت ؛ قىلىچ ، خەنجەر قاتارلىقلار-نىڭ بىسى .

پەرتال (پرتال) ق . پارتال .

پەرتەۋ (پرتو) ، پ . يورۇقلۇق ، نۇر ، شولا ؛ پارلاقلىق . ◇**شەمس~ى** (شمس~ى) : قۇياش نۇرى .

پەرتەۋلىغ (پرتوليغ) روشەنلىك ، پارلاقلىق .

پەرچەم (پرچم) ، پ . بايراق ، ئەلەم ئۇچىغا باغلىنىدىغان قارا يىپەك لاتا ياكى مال قۇيرۇقى ؛ تۇغ ؛ ك . ئاياللارنىڭ ئۆرۈلگەن چېچى ، كوكۈلا .

پەرخاش (پرخاش) ، پ . جەڭ ، ئۇرۇش ؛ ◇~**قىلماق** (~قيلماق) : جەڭ قىلماق ، ئۇرۇشماق .

پەرداخت (پرداخت) ، پ . زىننەت ، بىزەك ؛ سىلىقلاش ، پارقىرىتىش ؛ ◇~**قىلماق** (~ قيلماق) : زىننەتلىمەك ، پارقىراتماق .

پەرداز (پرداز) ، پ . سۆز ياساش رولىنى ئويناىدۇ . ◇**كىنە~** (كينه~) : ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، دۇشمەنلىك قىلغۇچى ؛ ◇**نەۋھە~** (نوحه~) : ناله بىلەن ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى ؛ ◇**نۆكتە~** (نكته~) : مەنىلىك سۆزلەر ئېيتقۇچى ، گۈزەل سۆزلەر ئۇستـ-سى ؛ ◇**سەنئەت~** (صنعت~) : سەنئەتكار ؛ ئۇستا ، ھۈنەرۋەن . ◇**سەھر~** (سهر~) : سېھىر قىلغۇچى ، ئۇستا سېھىرگەر ؛ سەنئەتكار ؛ ◇**ئەفسانە~** (افسانه~) : ھېكايە ئېيتقۇچى ، چۆچەكچى ؛ ◇**خارە~** (خاره~) : تاش يونغۇچى ، تاشتاراش ، تاشچى ؛ ◇ **چارە~** (چاره~) : ئىلاج قىلغۇچى ، چارە تاپقۇچى ؛ ◇**سىككە~** (سكه~) : تامغا بىلەن بېزىگۈچى .

پەردە (پرده) ، پ . پەردە ، توسۇق ؛ ئۆمۈچۈك توري ؛ ساز پەردىسى ؛ ◇~**قوپماق** (~ قوپماق) : پەردە كۆتۈرۈلمەك ، سىر ئېچىلماق .

پەردە باف (پرده باف) ، پ . پەردە توقۇغۇچى .

پەردە پوش (پرده پوش) ، پ . پەردە ياپقۇچى ، پەردىلىگۈچى ؛ پەردە يېپىنغۇچى ، پەردە ئىچىدىكى ، توسۇق . ◇~**بولماق** (~بولماق) : توسۇق بولماق .

پەردە تىراز (پرده طراز) ، پ ـ ئە . پەردە بېزىگۈچى ؛ پەردە بىلەن بېزەنگۈچى ؛ پەردە ئىچىدە تۇرغۇچى .

پەردەدار (پردەدار) ، پ . پەردە قايرىغۇچى ، دەرۋازىۋەن ، ئىشىك باقار .
پەردەدەر (پردەدر) ، پ . پەردە يىرتقۇچى ، سىر ئاچقۇچى ، پەردە ئاچقۇچى ؛ شەرمەندە قىلغۇچى ؛ شەرمەندە .
پەردەدەرلىغ (پردەدرلیغ) سىر ئاچقۇچىلىق ؛ شەرمەندە قىلغۇچىلىق ؛ شەرمەندىلىك .
پەردەگى (پردەکی) ، پ . پەردىلىك ؛ يوشۇرۇن .
پەردەئى ئابگۇن (پردە آبگون) ، پ . ك . ئاسمان مەنزىرىسى .
پەردەئى پىندار (پردە پندار) ، پ . خىيال پەردىسى ، ئۆزۈمچىلىك ، تەكەببۇرلۇق .
پەردەئى راز (پردە راز) ، پ . سىر پەردىسى ، سىر .
پەردەئى شام (پردە شام) ، پ . ك . تۈن ، كېچە .
پەردەئى شەرم (پردە شرم) ، پ . ھايا پەردىسى ، ئۇيات .
پەردەئى مۇشكىن (پردە مشکین) ، پ . قارا پەردە ؛ ك . قاراڭغۇ كېچە .
پەردەئى ئىسمەت (پردە عصمت) ، ئە ـ پ . پاكلىق پەردىسى ، ئىپپەت پەردىسى .
پەرران (پران) ئۇچقۇچى ، پەرۋاز قىلغۇچى ، ئۇچقان ھالدىكى ؛ ئېتىلغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇچماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۇچۇرۇۋەتمەك . ◇～**ئۆتمەك** (～اوتماك) : ئۇچۇپ ئۆتكەندەك تېز ئۆتۈپ كەتمەك ، ئۇچۇپ ئۆتمەك (ئوق ھەققىدە) .
پەررانلىغ (پرانلیغ) ئۇچقۇرلۇق ، تېزلىك .
پەررە (پرە) ، پ . چاقپەلەكنىڭ قانىتى .
پەرزەدە (پرزده) ، پ . قانات قاققان ؛ قانىتى قىرقىلغان ، قانىتى كېسىلگەن ؛ چەككۈچ بىلەن چېكىلگەن ؛ چوقۇر . ◇～**ئۆتمەك** (～اوتماك) : چېكىم نان ، پېتىر نان .
پەركەند (پركند) ، پ . پارچە ، بۆلەك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : پارچىلىماق .
پەركەند ـ پەركەند (پرکند پرکند) ، پ . پارچە ـ پارچە ، بۆلەك ـ بۆلەك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : پارچە ـ پارچە قىلماق .
پەركەندە (پرکنده) ، پ . قانىتى يۇلۇنغان ، پىيى يۇلۇنغان .
پەرگار (پرکار) ، پ . سىركۈل ؛ ئايلانما ؛ ئاسمان ؛ تەقدىر . ◇**يەتى**～ (ييتى～) : يەتتە قات ئاسمان .
پەرگالە (پرکاله) ، پ . پارچە ـ پارچە ، بۆلەك ؛ ياماق ؛ تىتىلغان ، مولانغان . ◇～—～ (～—～) : بۆلەك ـ بۆلەك ، پارچە ـ پارچە . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پارچىلىماق ، پارچە ـ پارچە قىلماق ؛ تىتماق ؛ مورلىماق .
پەرگەنات (پرگنات) پەرگەنەلەر . ق . پەرگەنە .
پەرگەنە (پرگنه) ھىندىستاندا ژىلايەتتىن كىچىك بولغان بىر مەمۇرىي رايون .
پەرنىيان (پرنیان) ، پ . يىپەكتىن توقۇلغان گۈللۈك يۇپقا رەخت .
پەرھىز (پرهیز) ، پ . ساقلىنىش ، ئۆزىنى ئۆزى چەكلەش ؛ ئېھتىيات .
پەرھىزكار (پرهیزکار) ، پ . ئۆزىنى تۇتقان ، ئېھتىياتچان ؛ تەقۋا .

پەرۋا (پروا) ، پ . قورقۇش ، ئەندىشە ؛ ئېتىبار ، دىققەت .
پەرۋارى (پرواری) ، پ . بېقىلغان ، بوردالغان .
پەرۋانە (پروانه) ، پ . پەرۋانە . ك . يارغا مەپتۇن بولغان ، شەيدا بولغان .
پەرۋانەچى (پروانەچى) ژەزىر مۇئاۋىنى ، پەرمان ئىجرا قىلغۇچى .
پەرۋانەلىق (پروانەليق) مەپتۇنلۇق ، شەيدالىق ، ئاشىقلىق .
پەرۋانەۋار (پروانەوار) ، پ . پەرۋانىگە ئوخشاش ، پەرۋانىدەك ؛ شەيدا ، مەپتۇن .
پەرۋانچى (پروانچى) ھۆكۈمدارنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىنى يازىدىغان ۋە ئاڭلىتىدىغان بەگ ، ژەزىر ؛ خەۋەر يەتكۈزگۈچى .
پەرۋەر (پرور) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كۆپىنچە «تەربىيەلىگۈچى ، قۇۋۋەتلىگۈچى ، جانلاندۇرغۇچى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**جان**ـ (جانـ) : جانلاندۇرغۇچى ، قۇۋۋەتلەندۇرگۈچى ؛ ◇**خىرەد**ـ (خردـ) : ئەقىللىق ، دانىشمەن . ◇**غەمپەرۋەر** (غەمـ) : غەم بىلەن ئۆسكەن ، غەمكىن .
پەرۋەرد (پرورد) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تەربىيەلەنگەن ، ئۆسكەن» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**دەرد**ـ (دردـ) : دەرد بىلەن ئۆسكەن ، دەردلىك ، دەردمەن . ◇**ناز**ـ (نازـ) : ناز قىلىشقا ئادەتلەنگەن ، نازلىق .
پەرۋەردە (پرورده) ، پ . تەربىيە كۆرگەن ، تەربىيە تاپقان ، پەرۋىشلەنگەن . ◇ـ**تاپماق** (ـتاپماق) : تەربىيەلەنمەك . ◇ـ**قىلماق** (ـقىلماق) : تەربىيەلىمەك .
پەرۋەردىگار (پروردگار) ، پ . تەربىيەلىگۈچى ، ئاللاھ .
پەرۋەرىش (پرورش) ، پ . تەربىيەلەش ، بېقىپ ئۆستۈرۈش ، پەرۋىش .
پەرۋىزەن (پرويزن) ، پ . غەلۋىر ، ئۆتكەمە ؛ ئەگلەك .
پەرۋىن (پروين) ، پ . ھۆكەر .
پەرى (پری) ، پ . پەرى ؛ ك . گۈزەل ، سۈيۈملۈك . ◇ـ**پەيكەر** (ـپيكر) : پەرى سۈرەت ، گۈزەل ، چىرايلىق ؛ ◇ـ**چىھرە** (ـچهره) ، ◇ـ**رۇخسار** (ـرخسار) : پەرى يۈزلۈك ، گۈزەل .
پەرىزاد (پری زاد) ، پ . پەرىزات ، پەرى ئەۋلادى ؛ گۈزەل .
پەرىزادە (پری زاده) ، پ . ق . پەرىزاد .
پەرىخان (پری خوان) ، پ . باخشى ، داخان ، پېرىخۇن .
پەرىخانلىق (پری خوانليق) باخشىلىق ، داخانلىق ، پېرىخۇنلۇق .
پەرى سان (پری سان) ، پ . پەرىدەك ، پەرىگە ئوخشاش ، گۈزەل .
پەرىشان (پريشان) ، پ . چېچىلغان ، تارقاق ، چۈۋالچاق . ◇ـ**ئەيلەمەك** (ـايلاماک) ؛ ◇ـ**ئەتمەك** (ـايتماک) : چاچماق ، يايماق .
پەرىشانگۈي (پريشانكوی) ، پ . گېپى چۈۋالچاق .
پەرى كاھ (پركاه ، پری كاه) ، پ . سامان پارچىسى ، سامان .

پەرى مەگەس (پر مكس ، پرى مكس) ، پ . چۈشن قانىتى ؛ يىپەكتىن توقۇلغان ئىنچىكە يوللۇق بىر خىل رەخت .

پەرىۋەش (پرى وش) ، پ . پەرىگە ئوخشاش ، گۈزەل .

پەزىر (پذير) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «قوبۇل قىلغۇچى ، ياققۇچى» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرۈپ كېلىدۇ . ◇ **دىلپەزىر** (دلپذير) : كۆڭۈلگە ياققۇچى ، يېقىملىق . ◇ **نەسىھەتپەزىر** (نصيحت~) : نەسىھەتنى قوبۇل قىلغۇچى ، نەسىھەتنى ئاڭلىغۇچى . ◇ **نەقىش پەزىر** (نقش~) : نەقىش ئويۇشقا بولىدىغان ، نەقىش كۆتۈرىدىغان ، نەقىش سىڭدىغان . ◇ **تەبئىي~** (طبع~) : كىشىنىڭ تەبىئىتىگە ياقىدىغان ، يېقىملىق .

پەزىرە (پذيره) ، پ . قوبۇل قىلىش ؛ قارشى ئېلىش ؛ بىرەر كىشىنىڭ ھۇزۇرىغا بېرىش . ◇~ **كەلمەك** (~كيلماك) : مەقبۇل بولماق ، يېقىپ قالماق .

پەژمان (پژمان) ، پ . روھسىز ، چۈشكۈن ؛ غەمكىن ، سۈلغۇن . ◇ **جانى~** (جان~) : ئىزىلگەن ژۇجۇد ، سۈلغۇن جان .

پەژمۇردە (پژمرده) ، پ . سۈلغۇن ، قورۇلغان ، پۈرلەشكەن ، سولاشقان ، پۈرۈشكەن ؛ غەمكىن ؛ ◇~ **بولماق** (~بولماق) : سولىماق ، سولاشماق ؛ غەمكىن بولماق ، ناتىۋان بولماق . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : سولاشتۇرماق ، سۈلدۈرماق .

پەژوھ (پژوه) ، پ . ئاقتۇرغۇچى ، قىدىرغۇچى ؛ تەتقىقاتچى . ◇ **دانىش~** (دانش~) : ئىلىم ئىزدىگۈچى ، تەتقىق قىلغۇچى .

پەس (پس) ، پ . كېيىن ، ئاخىر ، دېمەك ؛ ئارقا ، كەين .

پەسەند (پسند) ، پ . پەسەنت .

پەسەندىدە (پسنديده) ، پ . پەسەنتلىك ، چەندىكىدەك ، كۆڭۈلدىكىدەك . ◇~ **ئەفئال** (~افعال) : ياخشى مىجەز ـ خۇلق ، ماختاشقا لايىق ھەرىكەت .

پەست (پست) ، پ . تۆۋەن ، پەس ؛ ناچار ، ئوسال .

پەسىچ (پسيچ) ، پ . تەييار ، تەييارلاپ قويۇلغان يۇك ؛ قىممەتلىك . ◇ **نەخى~** (نخ~) : قىممەت باھا يىپ ؛ توقۇش ئۈچۈن تارتىپ تەييارلاپ قويۇلغان يىپ .

پەشتاق (پيش طاق) ، ئە ـ پ . گۈمبەز زال ، ئەگمە زال .

پەشكال (پشكال) پەسسىلىك يامغۇر .

پەشمىن (پشمين) ، پ . يۇڭدىن توقۇلغان ، يۇڭدىن ئىشلەنگەن ؛ يۇڭلۇق . ◇~ **كىسۇەت** (~كسوت) : يۇڭ رەختتىن تىكىلگەن كىيىم .

پەشمىنە (پشمينه) ، پ . يۇڭدىن توقۇلغان ؛ يۇڭ رەختتىن تىكىلگەن كىيىم .

پەشىز (پشيز) ، پ . ئەرزىمەيدىغان ، تىيىن ، پارچە پۇل .

پەل (پل) ھىندىستاندا ئىشلىتىدىغان ژاقمت ئۆلچىمى : بىر پەل 24 سېكۇنتقا تەڭ كېلىدۇ .

پەلاس (پلاس) ، پ . پالاس ، كىگىز ؛ قوپال يۇڭ يىپتىن توقۇلغان ئەرزان كىيىم .

پەلەنگ (پلنگ) ، پ . قاپلان ، يىلپىز .

پەلەنگى (پلنكى) ، پ . قاپلان تېرىسىگە ئوخشاش ئالا ـ بۇلا ، چىپار .

پەلەنگىنە (پلنكينه) ، پ . قاپلان تېرىسىدىن ئىشلەنگەن ؛ قاپلان تېرىسىدىن تىكىلگەن كىيىم .

پەللە (پله) ، پ . تارازا پەللىسى ؛ دەرىجە ؛ مىزان بۇرجى (سېنتەبىر ئېيى) : ۋاقىت ، مەۋسۇم ؛ دەۋر .

پەلىد (پليد) ، پ . ئىپلاس ، پاسكىنا ؛ پەس ، شەرمەندە .

پەناە (پناه) ، پ . سېغىنىش ، تايىنىش ، يۆلىنىش ؛ يۆلەنچۇك ، ھامىي ؛ سېغىنىدىغان ، ياردەم تىلەيدىغان جاي . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (ايتماك) : سېغىنماق ، پاناە جايغا بېكىنمەك . ◇～ **بەرمەك** (～بيرماك) : پاناھلىق بەرمەك ، ئۆز ھىمايىسىگە ئالماق . ◇ **ئىسمەتپەناە** (عصمت～) : نومۇسلۇق ، ئىپپەت ـ نومۇسنى ساقلىغۇچى (ئاياللار ھەققىدە) ؛ ◇ **كىشۋەر～** (كشور پناه) : مەملىكەت ھامىيسى ؛ پادىشاە .

پەناھلىق (پناەليق) ھامىيلىق .

پەناھىي (پناهى) ، پ . پاناە جاي ، دالدا .

پەنەھ (پنه) ، پ . ق . پەناە .

پەنج (پنج) ، پ . بەش . ◇～ **گەنج** (～گنج) : بەش خەزىنە — «خەمسە» . بۇ يەردە نەۋائىينىك «ھەيرەتۇل ئەبرار» ، «لەيلى ۋە مەجنۇن» ، «فەرھاد ۋە شىرىن» ، «سەبئى سەييارە» ۋە «سەددى ئىسكەندەرىي»دىن ئىبارەت بەش داستانىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان «خەمـسە»سى كۆزدە تۇتۇلىدۇ .

پەنجەئى خۇرشىد (پنجه خورشيد) ، پ . ك . قۇياشنىك چېچىلغان نۇرى .

پەنجەۋەرلىق (پنجەورليق) قەھرىمانلىق ، باھادىرلىق ؛ مۇشتى زورلۇق .

پەنجىگاە (پنجكاه) ، پ . ئۇيغۇرلاردا بىر مۇقامنىك نامى ؛ بەش سەزگۇ (ئاڭلاش ، كۆرۈش ، سېزىش ، پۇراش ، تېتىش) .

پەند (پند) ، پ . نەسىھەت ، ئۇگۈت ـ نەسىھەت . ◇～ **ئەھلى** (～اهلى) : نەسىھەت قىلغۇچىلار ، نەسىھەتگۈيلار .

پەند پەزىر (پند پذير) ، پ . نەسىھەت ئاڭلىغۇچى ، نەسىھەت ئالغۇچى .

پەنىر (پنير) ، پ . پىشلاق .

پەھەر (پهر) ھىندىستانچە ۋاقىت ئۆلچىمى . بىر پەھەر بىر سوتكىنىك 1/8 ئىگە — 3 سائەتكە توغرا كېلىدۇ .

پەھلەۋان (پهلوان) ، پ . پالۋان ، كۈچتۇڭگۇر ، باتۇر .

پەھلەۋانانە (پهلوانانه) ، پ . پالۋانلارچە ، باتۇرانە .

پەھلەۋي (پهلوى) ، پ . قەدىمكى پارس تىلى ؛ پەھلەۋى سۈلالىسى . ◇～ **لەھن** (～لحن) : پەھلەۋى كۈيى (بىر كۈينىك نامى) .

پەھلەۋى ئەفسانە پەرداز (پهلوى افسانه پرداز) كونا پارس تىلى بىلەن داستان تۇزگۇچى ،

ھېكايە - چۆچەك يازغۇچى .

پەھلۇ (پھلو) ، پ . يان ، بېقىن ؛ قانات . ◇～**شىكاف** (～شكاف) : بېقىننى تېشىپ ئۆتكۈچى (ئوق ھەققىدە) .

پەي I (پى) ، پ . ئاياغ ، قەدەم ؛ ئىز ؛ ئارقا . ◇～**سالماق** (～سالماق) : قەدەم قويماق ، باشلىماق ؛ ئىزىغا چۈشمەك . ◇～**قويماق** (～قويماق) : ئاياغ باسماق . ◇**فەررۇخ** ～ (فرخ～) شەرەپلىك قەدەم ، قۇتلۇق قەدەم .

پەي II (پى) ، پ . پەي ، سىڭىر ؛ نېرۋا .

پەيا‌پەي (پياپى) ، پ . ئارقىمۇئارقا ، كەينى - كەينىلەپ ، ئۈستى - ئۈستىگە ، ئۈدا ؛ تۇتاش .

پەيام (پيام) ، پ . خەۋەر ، دېرەك ؛ ئۇچۇر . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : خەۋەر تاپماق ، خەۋەردار بولماق .

پەيام ئاۋەر (پيام آور) ، پ . خەۋەر كەلتۈرگۈچى ، دېرەك بەرگۈچى .

پەيەمبەر (پيمبر) ، پ . ق . پەيغەمبەر .

پەيدا (پيدا) ، پ . زاھىر ، كۆرۈنگەن ، ئېنىق ، بارلىققا كەلگەن .

پەيدايۇنىھان (پەيدا و نهان) ، پ . ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ، بار - يوق ، ھەممە ، پۈتكۈل ، بارلىق ، تامامەن .

پەيدەر پەي (پيدرپى) ، پ . كەينى - كەينىلەپ ، ئارقىمۇئارقا ، ئۈزلۈكسىز ، ئۈدا .

پەيرەۋ (پيرو) ، پ . ئەگەشكۈچى ، ئىزىدىن ماڭغۇچى ، ئارقىسىدىن ماڭغۇچى ، مۇرىد .

◇～**بولماق** (～بولماق) : ئەگەشمەك ، ئىزىدىن ماڭماق . ◇～**كەلمەك** (～كيلماك) : ئەگەشكۈچى بولماق ، ئەگەشمەك ، ماسلاشماق .

پەيرەۋلىق (پيرولىق) ئەگىشىش ، كەينىدىن مېڭىش ، تەۋە بولۇش .

پەيغارە I (پيغاره) ، پ . غارلىق ، ئازگاللىق يەرلەر .

پەيغارە II (پيغاره) ، پ . تەنە ؛ بوھتان ، ھاقارەت ؛ سېسىق گەپ ؛ سۆز - چۆچەك .

پەيغام (پيغام) ، پ . خەۋەر ، ئۇچۇر ، دېرەك . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : ئەلچىلەر ، خەۋەر - چىلەر . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : خەۋەر يەتمەك ، ئىشتىلمەك ، ئاڭلانماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : خەۋەر قىلماق .

پەيغامبەر (پيغام بر) ، پ . پەيغەمبەر .

پەيغام رەسان (پيغام رسان) ، پ . خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، خەۋەرچى .

پەيغامكەر (پيغام كر) ، پ . خەۋەر قىلغۇچى ؛ سالام يەتكۈزگۈچى ، بىرىنىڭ سۆزىنى يەنە بىرىگە يەتكۈزگۈچى .

پەيغەمبەر (پيغمبر) ، پ . ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ، رەسۇل ، ئەلچى ، نەبىي .

پەيك (پيك) ، پ . خەۋەرچى ، ئەلچى .

پەيكار (پيكار) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ .

پەيكان (پيكان) ، پ . ئوقيا ئوقى ، ئوقيا ئوقىنىڭ مېتال ئۇچى ؛ نەيزە ئۇچى ؛ تىكەن ؛ ك . كىرپىك .

پەيكەر (پيكر) ، پ . بەدەن ، تەن گەۋدە ؛ سۈرەت ؛ ھەيكەل . ◇ **دىۋ~** (ديو~) : زور گەۋدىلىك ، بەھەيۋەتلىك ، شەكلى قورقۇنچلۇق ، دىۋە سۈرەتلىك . ◇ **ئىكى~** (~ايكى~) : ك . ئون ئىككى بۇرجنىڭ ئۇچىنچىسى — جەۋزا ؛ ◇ **شىر~** (شير~) : شىر گەۋدىلىك ، شىر قامەت ؛ شىرغا ئوخشاش .

پەيكەر تەراش (پيكر تراش) ، پ . ھەيكەلتاراش .

پەيكەر تىراز (پيكر طراز) ، ئە ـ پ . ھەيكەلتاراش .

پەيكى خەيال (پيك خيال) ، پ . خىيال ئەلچىسى ، خىيالغا كەلتۈرگۈچى .

پەيكى نەسىم (پيك نسيم) ، پ . ك . شامال ، مەيىن شامال .

پەيما (پيما) ، پ . سۆزلەرگە بىرىكسپ «ئۆلچىگۈچى ، تارتقۇچى ، يۈرگۈچى ، كەزگۈچى» دېگەندەك مەنىلەرنى ئۇقتۇرىدۇ . ◇ **بەھر~** (بحر~) : دېڭىز سايياھەتچىسى ، دېڭىز كەز ـ گۈچى . ◇ **بادە~** (بادە~) : ساقي ، مەي تۇتقۇچى . ◇ **ئاسمان~** (آسمان~) : ئاسمان كەزگۈچى .

پەيمان (پيمان) ، پ . ۋەدە ، ئەھدە ، لەۋزە ؛ توختام ، كېلىشىم ؛ ◇ ~ **قىلماق** (~قيلماق) : ۋەدە قىلماق ، ئەھدە قىلماق .

پەيمانە (پيمانه) ، پ . مەي پىيالىسى ، قەدەھ ؛ مىقدار . ◇ **تولا~** (تولا~) : تولغان پىيالە . ك . ئۆمرى تۈگىگەن .

پەيمانەكەش (پيمانەكش) ، پ . قەدەھ كۆتۈرگۈچى ، مەي ئىچكۈچى ؛ ئىچەرمەن .

پەيمان شىكەن (پيمان شكن) ، پ . سۆزىدە تۇرمايدىغان ، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدىغان .

پەيماي (پيماى) ، پ . ق . پەيما .

پەينىر (پينير) سۈتتىن قىلىنغان بىر خىل يېمەكلىك .

پەيۋەست (پيوست) ، پ . تۇتاش ، تۇتاشقان ، ئۇلانغان ؛ ئارقىمۇئارقا ؛ دائىما ، ھەمىشە . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : تۇتاشتۇرماق .

پەيۋەستە (پيوسته) ، پ . ھەمىشە ، دائىم ؛ قوشۇلغان ، تۇتاشقان ، باغلانغان ، چېتىلغان . ◇ ~ **بولماق** (~بولماق) : قوشۇلماق .

پەيۋەستەلىق (پيوستەليق) يېپىشقانلىق ، ئۇلانغانلىق ، باغلانغانلىق ؛ مۇناسىۋەت .

پەيۋەند (پيوند) يېتىشىش ، ئۇلىنىش ، تۇتىشىش . ◇ **دەرد~** (درد~) : دەردلىك . ◇ **نەقش~** (نقش~) : نەقىش سالغۇچى ، نەققاش . ◇ ~ **تاپماق** (~تاپماق) : تۇتاشماق ، باغلانماق ، ئۇلاشماق . ◇ ~ **ئولماق** (~اولماق) : ئۇلانماق ، تۇتاشماق . ◇ **فەسانە~** (فسانه~) : ھېكايە توقىغۇچى ، داستان ئېيتقۇچى . ◇ **چارە~** (چاره~) : ئىلاج قىلغۇچى . ◇ **قەيد~** (قيد~) : بەنت قىلىغۇچى ، دەردكە مۇپتىلا قىلغۇچى . ◇ **ھەۋەس~** (هوس~) : ھەۋەس قىلغۇچى ؛ تەمەخور . ◇ **قىر~** (قير~) : ئىنتايىن قاراڭغۇ .

پەيۋەندلىق (پيوندليق) ئۇلاقلىق ، ياماقلىق ، ئۇلانغان ؛ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىق .

پو (پو) ، پ . ق . پوي .

پوزىش (پوزش) ، پ . ئۆزرە ، كەچۈرۈم . ◇～**پەزىر** (～پذير) : ئۆزرە قوبۇل قىلغۇچى ؛ ك . ئۆلۈمگە تەن بەرگۈچى ، ئۆلۈمگە بويسۇنغۇچى .

پوست (پوست) ، پ . پوست ، تېرە ؛ ھايۋان تېرىسى ؛ دەرەخ قوۋزىقى .

پوستىن (پوستين) ، پ . جۇۋا ، يېپىنچا .

پوش (پوش) ، پ . كىيىم ، لىباس ، يوپۇق ؛ كىيىم كىيگەن ، كىيىملىك . ◇**ئەخزەر**～(احضر～) ، **زۇمرەد**～(زمرد～) : يېشىل كىيىملىك ، يېشىل كىيىنگەن . ◇**پەردە**～(پردە～) : پەردە يېپىنغان ، پەردە يېپىنغۇچى . ◇**زىرىھ**～(زرە～) : ساۋۇت كىيگەن . ◇**سەبز**～(سبز～) : يېشىل كىيىنگۈچى . ◇**پوست**～(پوست～) : تېرە كىيگەن ؛ ك . دۇانە . ◇**سىيەھ**～(سيه～) : قارا كىيىنگەن ، قارىلىق كىيگەن . ◇**تەن**～(تن～) : كىيىم ، يېپىنچا . ◇**خىرقە**～(خرقه～) : جەندە كىيگەن ، دەرۋىش .

پوي (پوى) ، پ . مېڭىش ، يۈرۈش ، چېپىش ، يۈگۈرۈش . ◇**تەكۇ**～**ئەتمەك** (تك و～ايتماك) ، **تەكۇ**～**ئۇرماق** (تك و～اورماق) : تېز يۈرمەك ، يۈگۈرمەك ، چاپماق .

پويە (پويه) ، پ . يورغىلاش ، ئوتتۇرىچە تېزلىكتە يۈرۈش ؛ ◇～**سالماق** (～سالماق) : يۈرۈش قىلماق ؛ تېز يۈرمەك ؛ ◇～**پاش قىلماق** (～پاش قيلماق) : قەدەم تاشلىماق ؛ ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : يۈرۈشكە ، بېرىشقا مۇيەسسەر بولماق . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : تېز يۈرمەك ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ؛ ～**قىلماق** (～قيلماق) : يۈرمەك ، يورغىلماق ، تېز ماڭماق .

پويەئى گىتسنەۋەرد (پويه كىتى نورد) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، جاھانكەشتى .

پويەزەن (پويەزن) ، پ . قەدەم باسقۇچى ، ماڭغۇچى ، يۈرگۈچى .

پويەسىز (پويەسيز) ، پ . ھەرىكەتسىز ، يۈرۈشسىز .

پويەگەر (پويەكر) ، پ . يۈرگۈچى ، يۈرگۈزگۈچى .

پويەندە (پوينده) ، پ . كەزگۈچى ، يۈرگۈچى .

پويەندەلىق (پويندەليق) يۈگۈرگۈچىلىك ، كەزگۈچىلىك .

پۇختە (پخته) ، پ . پىشقان ، يېتىشكەن ، مەھكەم ؛ ئەقىللىق ، تەجرىبىلىك .

پۇد (پود) ، پ . ئارقاق ، ئارقاق يېپ . ◇**تارۇ**～(تارو～) : ئۆرۈش ۋە ئارقاق ؛ چىگ مۇناسىۋەت .

پۇر (پر) ، پ . تولۇق ، لىق ؛ كۆپ ، نۇرغۇن . ◇～**فەزىلەت** (فضيلت) : پەزىلەتلىك ، خىسلەتلىرى كۆپ .◇～**كەمال** (～كمال) : كامالەتلىك ، يېتىك .

پۇر ئەلەم (پر الم) ، پ ـ ئ . ئەلەملىك ، ئەلەمگە تولغان .

پۇر ئەنۋائ (پر انواع) ، ئ ـ پ . كۆپ خىل ، خىلمۇخىل .

پۇر پىچ (پر پيچ) ، پ . چىگىش ، چىرمىلىپ كەتكەن .

پۇرتاب (پرتاب) ، پ . نۇرلۇق ، ژالىلداپ تۇرغان ، پارقىراق ؛ ئىنتايىن روشەن .

پۇر تەلاتۇم (پرتلاطم) ، پ ـ ئ . غايەت زور دولقۇن ، ئىنتايىن دولقۇنلۇق .

پۇرجەمم (پرجم) ، پ ـ ئ . چوڭ يىغىلىش ، كاتتا مەرىكە ، چوڭ يىغىن .
پۇرجۇش (پرجوش) ، پ . ك . زوقلانغان ، شاد ـ خۇرام ؛ هاياجانلانغان . (ئەينەن : پورۇقلاپ قاينىاش) .
پۇرچىن (پرچين) ، پ . يۇزدىكى قورۇق ؛ قورۇقلۇق ، قورۇق باسقان ؛ بۇدۇر چاچ .
◇~ **ئارەز** (~عارض) : قورۇق باسقان يۈز .
پۇرخەتەر (پرخطر) ، پ ـ ئ . بەك خەتەرلىك ، ئىنتايىن قورقۇنچلۇق .
پۇرخەم (پرخم) ، پ . ئەگرى ـ بۈگرى ، ئەگرى ـ توقاي ؛ كۆپ يۆگەلگەن ، بۇدۇر .
پۇرخۇمار (پرخمار) ، پ ـ ئ . خۇمارلىق ، مەست ، كۆزى خۇمارلاشقان .
پۇردان (پردان) ، پ . تولۇق بىلگۈچى ، بىلىمدان ، كۆپ بىلگۈچى ، ئالىم .
پۇردەرد (پردرد) ، پ . دەردكە تولغان ، دەردى كۆپ ، قايغۇ باسقان .
پۇردەردانە (پردردانه) ، پ . دەردمەنلەرچە ، ئېغىر قايغۇ بىلەن .
پۇردىل (پردل) ، پ . قەھرىمان ، پالۋان ، شىر يۈرەك ، باتۇر .
پۇررەنگ (پررنك) ، پ . قېنىق ؛ رەڭمۇرەڭ ؛ جەزبىلىك .
پۇرزىب (پرزيب) ، پ . زىننەتلىك ، قالتىس ، ياسىداق ، پۇزۇر .
پۇرزىينەت (پرزينت) ، پ . قالتىس زىننەتلىك ، ئىنتايىن پۇزۇر ، ياسىداق .
پۇرسوز (پرسوز) ، پ . تېز ياندۇرىدىغان ، قاتتىق كۆيدۇرىدىغان .
پۇرشەر ۋە شور (پرشرو شور) ، پ . دۇشمەنلىك هەم تىنچسىز ، ئىنتايىن ئەندىشىلىك .
پۇرشور (پرشور) ، پ . شاۋقۇن ـ سۇرەنلىك ، ژاراڭ ـ چۇرۇڭلۇق ؛ توپىلاڭچى ، غوۋغا كۆتۈرگۈچى ، شاۋقۇن ـ سۇرەن قوزغىغۇچى .
پۇرشۇكۇھ (پرشكوه) ، پ . هەشەمەتلىك ؛ داغدۇغىلىق .
پۇر فەزىلەت (پر فضيلت) ، پ . پەزىلەتلىك ، خىسلەتلىرى كۆپ .
پۇرفەن (پرفن) ، پ ـ ئ . هىيلىگەر ، نەيرەڭباز .
پۇرفەنلىق (پرفن ليق) هىيلىگەرلىك ، نەيرەڭبازلىق .
پۇرفۇسۇن (پرفسون) ، پ . هىيلىسى كۆپ ، نەيرەڭباز .
پۇركار (پركار) ، پ . ئىشچان ، ئالدىراش ، ئىشى كۆپ ؛ تەجرىبىلىك ؛ چىداملىق ، پىششىق .
پۇرگۇ (پركو) ، پ . گېپى تولا ، ژالاقتەككۇر ، ئەزمە ، كاس ـ كاس .
پۇرگۇي (پركوی) ، پ . ق . پۇرگۇ .
پۇرگۇيلىق (پركويليق) گەپدانلىق ، ئەزمىلىك ، ژالاقتەككۇرلۇك ، كاس ـ كاسلىق .
پۇرمەردۇم (پرمردم) كۆپ نوپۇسلۇق ، ئادەمى كۆپ .
پۇرنۇر (پرنور) ، پ ـ ئ . نۇرلۇق ، پارلاق .
پۇرنىئمەت (پرنعمت) ، پ ـ ئ . نىمەتكە باي ، مەمۇر ، بايلىقات .
پۇرھاسىل (پرحاصل) ، ئ ـ پ . مول مەھسۇلاتلىق ، ئۈنۈملۈك ، مۇنبەت .

پۇرھىلە (پر حيله) ، پ ـ ئە . ھىيلىسى كۆپ ، نەيرەڭزاز ، ھىيلىگەر .
پۇشت I (پشت) ، پ . ئارقا ، قوۋزاق ، پوست ، تېرە .
پۇشت II (پشت) ، پ . ئەۋلاد ، پۇشت . ◇～**بەر**～ (～بر～) : ئەۋلادتىن ـ ئەۋلادقا .
پۇشتە (پشته) ، پ . ئېدىر ، دۆڭ ، پەس تاغ .
پۇشتەكەش (پشته‌كش) ، پ . بۇغداي پايىسى ، پاخال قاتارلىق نەرسىلەرنى يۇدۇپ توشىغۇچى .
پۇشتىبان (پشتيبان) ، پ . تىرەك ، يۆلەنچۈك .
پۇشتىپا (پشت پا) ، پ . پۇت كەينى ، تېپىك . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : تېپىۋەتمەك ؛ ك . تەرك ئەتمەك ، كەچمەك ، ئېتىبارسىز قالدۇرماق .
پۇشتىپاي (پشت پای) ، پ . ق . پۇشتىپا .
پۇشتۇارە (پشتواره) ، پ . كۆتۈرۈم ، يۇدۇم ؛ يۈك ؛ ئۆشنە .
پۇششى (پوششى) ، پ . يېپىلغان ، يېپىق ، يوشۇرۇن . ◇～**سەفال** (～سفال) : كاھىش .
پۇل (پل) ، پ . كۆۋرۈك .
پۇلەك (پولك) ، پ . يا (كامالەك)نىڭ ئىككى ئۇچىغا ئورنىتىلىدىغان قارا يۇمىلاق مۇڭگۈز .
پۇلپوش (پل پوش) ، پ . لەمپە ، پېشايۋان ؛ كەپە ؛ ئاسما كۆۋرۈك .
پۇلى دەۋان (پۇل دوان) قەلئە دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىكى خەندەككە قويۇلغان ئاسما كۆۋرۈك .
پۇتراەتمەك (پوتراتماك) تارقاتماق ، ئۇركۈتۈپ قاچۇرماق .
پۇتراەشمەك (پوتراشماك) تارقىلىشماق .
پۇتراەمەك (پوتراماك) تارقالماق ، چېچىلماق ، پاراكەندە بولماق ، ئۇركۈمەك .
پىژۇە (پژوه) ، پ . ق . پەژۇھ
پىچ (پيچ) ، پ . تولغىنىش ، ئورىلىش ، بۇرىلىش ؛ پۈكلىنىش ، چىگىشلىش . ◇～**دەست**～ (دست～) : قولغا ئوراش ، مەھكەم تۇتۇش ك . ئەسۋاب ، ۋاستە . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : ئورىماق ، تولغىماق . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : تولغانماق ، بۇرالماق ، ئورالماق . ◇～**دەر**～ (～در～) : ئۇستى ـ ئۇستىگە ئورالغان ، قاتمۇقات ؛ مەھكەم .
پىچا ـ پىچ (پيچا پيچ) ، پ . چۇڭۇلغان ؛ بۇرالغان ، تولغانغان ؛ ك . چىگىش ، مۇشكۈل ، قىيىن .
پىچاقلاماق (پيچاقلاماق) پىچاق سالماق ، پىچاق چاپماق .
پىچان (پيچان) ، پ . ئورالغان ، يۆگەلگەن ، تولغانغان ، ئورالغۇچى . ◇**ئىشقى**～ (عشق～) : ھەشقىپىچەك . ◇～**كەمەند** (～كمند) : ئورىلىشچان سالما . ك . چىرماشقان بۇدۇر چاچ .
پىچ ـ پىچ (پيچ پيچ) ، پ . بۇرام ـ بۇرام ، ئورام . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بۇرام ـ بۇرام بولماق .
پىچۇتاب (پيچ وتاب) ، پ . تولغىنىش ؛ تاقەتسىزلىك ؛ ك . سىقىلىش ، قىينىلىش .
پىچىدە (پيچيده) ، پ . ئورالغان ، يۆگەلگەن ، بۇرالغان ؛ تولغانغان ، ئېگىلگەن .

پىچىش (پيچيش) ، پ . تولغىنىش ، يۆگىلىش ، بۇرىلىش ، ئېگىلىش .
پىچىن (پيچين) ، پ . مۇرەككەپ ، قىيىن ، چىگىش .
پىر (پير) ، پ . قېرى ، ياشانغان ، ئاقساقال ، مويسىپىت . ك . پىر ، پېشىۋا ، يولباشچى ، رەھبەر .
پىراستە (پيراستە) ، پ . بىزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ تەرتىپلىك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : بىزىمەك ، ياساندۇرماق ؛ تەرتىپكە سالماق .
پىراھەن (پيراهن) ، پ . كۆڭلەك .
پىرايە (پيرايە) ، پ . بىزەك ، زىننەت ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بىزەنمەك ، ياساماق .
پىرايەلىق (پيرايەليق) زىننەتلىك ، بىزەلگەن ، ياسداق .
پىرەزال (پيرەزال) ، پ . كەمپىر ، قېرى خوتۇن ، ياشانغان ئايال ؛ مەككار خوتۇن ؛ ك . پەلەك ، ئاسمان .
پىرەزەن (پيرەزن) ، پ . كەمپىر ، قېرى خوتۇن .
پىرەھەن (پيرهن) ، پ . ق . پىراھەن .
پىرەۋ (پيرو) ، پ . ق . پەيرەۋ .
پىرلىق (پيرليق) ، پ . ق . قېرىلىق ، ياشانغانلىق ؛ پىرلىق .
پىرھەن (پيرهن) ، پ . ق . پىراھەن .
پىرۇ پەدەر (پيرو پدر) ، پ . پىر ۋە ئاتا .
پىرۇ نەۋخاستە (پير نوخاستە) ، پ . قېرى ـ ياش .
پىرى تەرىق (پير طريق) ، ئە ـ پ . تەرىقەت پىرى ، سوپىيلارنىڭ پىرى .
پىرى دەير (پير دير) ، پ . مەيخانا باشلىقى .
پىرى كەنئان (پير كنعان) ، ئە ـ پ . ك . ياقۇپ پەيغەمبەر .
پىرى مۇغان (پير مغان) ، پ . مەيخانا خوجايىنى .
پىسە (پيسە) ، پ . ئالا ـ چىپار . ◇～**ئىپەك** (～ايپك) : ئالا ـ چىپار يىپەك . ◇～**تەناپ** (～طناب) : ئالا ـ چىپار يىپ ، ئارقان .
پىسەندە (پسندە) ق . پەسەندىدە .
پىسەندىدە (پسنديدە) ق . پەسەندىدە .
پىش (پيش) ، پ . ئىلگىرى ، ئالدىن ؛ ئالدى . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئالدىغا قويماق ، بىر ئىشنى ئۆزىگە لازىم تاپماق . ◇**پىشنەزەر** (～نظر) : كۆز ئالدىدا تۇتۇش ، دائىم ئويلاش .
پىشاپىش (پشاپيش) ، پ . ئالدىدا ، . . .دىن بۇرۇن ، ئىلگىرى ، بۇرۇن ؛ يۇزمۇيۇز .
پىشانى (پيشانى) ، پ . پېشانە ؛ قارشى ، روبىرو .
پىشە (پيشە) ، پ . ھۈنەر ، كەسىپ ، ئادەت . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～

قىلماق) : ھۇنەر قىلماق ؛ ئادەت قىلماق . ◇ **خىرەد**～ (خرد～) : ئەقىللىق ، ئويلاپ ئىش قىلغۇچى ، دانا . ◇ **ھەمىشە** (ھم～) : ھەمكەسىپ ، كەسىپداش . ◇ **ھىيەل**～ (حيل ～) : ھىيلىگەر .

پىشەۋەر (پيشەور) ، پ . ھۇنەرۋەن ، كاسىپ .

پىشەۋەرلىق (پيشەورليق) ھۇنەرۋەنلىك ، كاسىپلىق .

پىشخانە (پيشخانه) ، پ . قوبۇل قىلىش ئۆيى ، قوبۇلخانا ؛ ئالدىخانا ، ئارىلىق ئۆي .

پىشرەۋ (پيشرو) ، پ . ئالدىدا ماڭغۇچى ، يول باشلىغۇچى ، ئاۋانگارت ؛ خادىم ، خىزمەتچى .

پىشكەش (پيشكش) ، پ . تارتۇق ، تۆھپە ، سوۋغا .

پىشگەھ (پيشكه) ، پ . ئۆينىڭ تۆرى ؛ ھۇزۇر ، ئالدى .

پىشنىھاد (پيشنهاد) ، پ . تارتۇق ، سوۋغا ؛ تەكلىپ ؛ باھا ؛ پىلان ، لايىھە ؛ تەمىنات .

پىشۇرماق (پيشورماق) پۈتكۈزمەك ، تەييارلىماق ؛ ئېنىقلىماق ، مۇقەررەر قىلماق ، جەزىملەشتۈرمەك .

پىشۇا (پيشوا) ، پ . يولباشچى ، رەھبەر .

پىشۇالىق (پيشوالیق) يولباشچىلىق ، رەھبەرلىك .

پىشىن (پيشين) ، پ . ئۆتمۈشتىكى ؛ كۈن قىيامدىن ئۆتكەن چاغ ، كۈن قايرىلغان ۋاقىت .

پىل ئەفكەن (پيل افكن) ، پ . پىل يىقىتقۇچى ، پىلنى ئاجىزلاشتۇرغۇچى ؛ ك . ئىنتايىن كۈچلۈك .

پىلبەچە (پيل بچه) ، پ . پىل بالىسى .

پىلپايە (پيل پايه) ، پ . چوڭ بىنالاردا ياغاچ تۈۋرۈكلەرنىڭ ئاستىغا قويۇلىدىغان تاش ، ئۈل تاش ، زەگۈندە .

پىلتەن (پيل تن) ، پ . پىل گەۋدىلىك ، ھەيۋەتلىك .

پىل دەمان (پيل دمان) ، پ . ھۆركىرەيدىغان پىل ، غەزەپلەنگەن پىل ، مەست پىل .

پىلزەن (پيل زن) ، پ . پىلنى ئۇرغۇچى ، پىلنى يىقىتىدىغان ، ئىنتايىن كۈچلۈك .

پىلزور (پيل زور) ، پ . پىلدەك زور ، پىلدەك كۈچلۈك .

پىلنىھاد (پيل نهاد) ، پ . زور ، كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، غالىب .

پىندار I (پندار) ، پ . مەغرۇرلۇق ، كىبىر ، ئۆزىنى يۇقىرى تۇتۇش ، تەكەببۇرلۇق .

پىندار II (پندار) ، پ . ئويلاش ، پىكىر قىلىش ، گۇمان قىلىش .

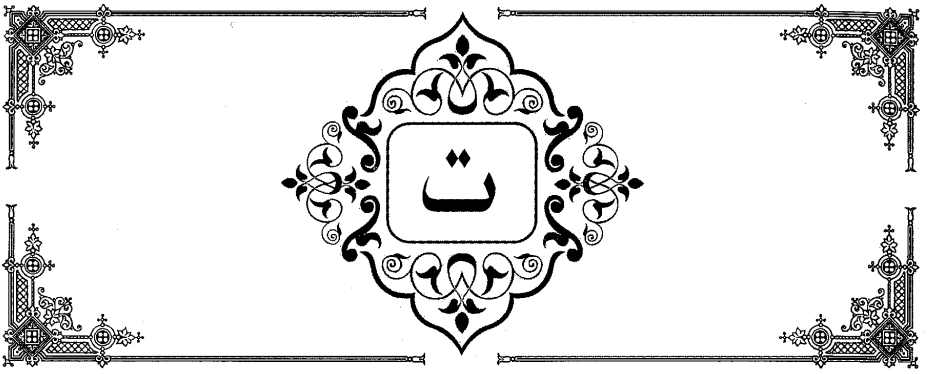
پىنھان (پنهان) ، پ . يوشۇرۇن ، بۆكتۈرۈلگەن .

پىنھانلىق (پنهان ليق) يوشۇرۇنلۇق ، مەخپىيلىك .

پىنھانىي (پنهانی) ، پ . يوشۇرۇن ، يوشۇرۇن ھالەتتىكى ، ئوغرىلىقچە . ◇ **رازى**～ (راز ～) : يوشۇرۇن سىر ، مەخپىي سىر .

پىيادە رەۋ (پياده رو) ، پ . پىيادە يۈرگۈچى ، پىيادە ماڭغۇچى ؛ ك . خەۋەرچى ؛ شاتىر ، چاپارمەن .

پىيازى (پيازی) بىر خىل نەيزە .

تا (تا) ، پ . ئىسىملارنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئاخىرقى چەكنى بىلدۈرىدىغان يارىمچى سۆز . م : تا بو دەمغەچە (تابو دمغچە) : تاكى مۇشۇ چاغقىچە .

تائەت (طاعت) ، ئە . تائەت ؛ ئىبادەت ؛ ئىتائەت قىلىش ، بويسۇنۇش . م : تائەت ۋە ئىبادەت (طاعت و عبادت) : ئىبادەت .

تائەبەد (تا ابد) ، ئە ـ پ . مەڭگۈ ، ئەبەدىي ، مەڭگۈگە . م : سەۋ مىللەتنىڭنى تا ئەبەد (سو ملتينك نى تا ابد) : مىللەتنىڭنى ئەبەدىلئەبەد سۆيي .

تاب I (تاب) ، پ . كۈچ ، قۇۋۋەت ، قۇدرەت ، چىدام ، تاقەت ، سەۋر .

تاب II (تاب) ، پ . ئېشىلىش ، تولغىنىش ، پۈكلىنىش ؛ چىگىلىش ، بۈدۈرلىنىش . م : ～**بەرمەك** (～بيرماك) : بۈدۈرلىمەك ، ئەشمەك ، پۈكلىمەك . ك . يەڭمەك . ◇～**ئاچىلماق** (～آچيلماق) : يېشىلمەك ، چىگىك شېشىلمەك . ◇～**تاپماق** (～تابماق) : چىرماشماق ، جىپسىلاشماق . م : ～**ئورماق** (～اورماق) : چىرمالماق ، يۆگەشمەك ، تولغانماق ، چىگىلمەك ، پۈرلەشمەك .

تاب III (تاب) ، پ . نۇر ، يورۇقلۇق ؛ تاۋلىنىش ؛ ئىسىق ، ھارارەت ؛ قىزىتما . م : ◇**جەھان**～ (جهان～) : ئالەمنى يورۇتقۇچى ، بەك قىزىتىدىغان . م : ◇～**سالماق** (～سالماق) : ئىسىتماق ، قىزىتماق .

تابا (تبا) تەرەپ ، تامان .

تاباق I (تاباق) ، پ . تاياق ، كالتەك ، توقماق .

تاباق II (طاباق) تاۋاق ، قاچا .

تابان I (تابان) ، پ . يورۇق ، پارلاق ، پارقىراق ، نۇرلۇق . ◇**بەرقى**～ (برق～) : نۇرلۇق ، چېقىن ، يورۇتقۇچ چاقماق . ◇**ماھى**～ (ماه～) : نۇرلۇق ئاي . ◇～**ئەختەر** (～اختر) : يورۇق يۇلتۇز .

تابان II (تابان) تاپان ، پاشنا ، ئۆكچە .

تابە (تاب) ، پ . تاۋا .
تابەدان (تابەدان) ، پ . ئىشىك ئۈستىدىن ئېچىلغان تۆڭلۈك .
تابەكەي (تابكى) ، پ . قاچانغىچە ، نەۋاققىچە .
تابەندە (تابندە) ، پ . پارلاق ، نۇرلۇق ، تاۋلىنىدىغان ، پارقىرايدىغان .
تابدان (تابدان) ، پ . مەش ، ئوچاق ؛ مورا ؛ تاۋدان .
تابسىز (تابسىز) چىدامسىز ، تاقەتسىز .
تاب كەلتۈرمەك (تاب كېلتورماك) بەرداشلىق بەرمەك ، چىدىماق ؛ قىزىقماق ، خالىماق .
تابلاماق (تابلاماق) تاۋلىماق ، قىزىتماق .
تابناك (تابناك) ، پ . نۇرلۇق ، پارلاق .
تابۇت (تابوت) ، ئە . تاۋۇت ، جىنازا .
تابۇتەۋان (تاب وتوان) ، پ . قۇۋۇەت ، دەرمان .
تابۇتەۋانلىغ (تاب و توانليغ) قادىرلىق ، قابىللىق .
تابۇتپوش (تابوت پوش) ، ئە ـ پ . تاۋۇت ئۈستىگە يېپىلىدىغان يوپۇق .
تابۇغ (تابوغ ، تبوغ) ق . تابۇق
تابۇغچى (تابوغچى) ق . تابۇقچى .
تابۇق (تابوق) بويسۇنۇش ، ئىتائەت ؛ ھۆزۈر ، ئالد ، خىزمەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : تەزىم قىلماق ، يۈكۈنمەك ؛ ئۇلۇغلىماق .
تابۇقچى (تابوقچى) بويسۇنغۇچى ، ئىتائەت قىلغۇچى خىزمەتكار .
تابۇقساق (تابوقساق) ئىتائەتمەن ، چوقۇنغۇچى .
تابوقماق (تابوقمق) ئۇلۇغلىماق ، بويسۇنماق ، چوقۇنماق .
تابۇلغۇ (تابولغو) تېۋىلغا .
تابىئ (تابع) ، ئە . ئەگەشكۈچى ؛ بويسۇنغۇچى ، مەنسۇپ ، تەۋە . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئەگەشمەك ، بويسۇنماق ، تەۋە بولماق .
تابىستان (تابستان) ، پ . ياز . ◇**فەسلى**～ (فصل～) ؛ ياز پەسلى .
تابىستانى (تابستانى) ، پ . يازلىق ، يازغا تېگىشلىك ، يازغى . ◇**قەسرى**～ (قصر～) ؛ يازلىق ساراي . ◇**لىباسى**～ (لباس～) : يازلىق كىيىم .
تابىش (تابش) ، پ . يالتىراش ، پارقىراش ، نۇر چېچىش ؛ ھارارەت . ك . كۈچ ـ قۇۋۇەت .
تابىقۇننەئل (طابق النعل) ، ئە . ماس كەلدى ، ماسلاشتى ، جىپسلاشتى .
تابىئىن (تابعين) ، ئە . تابىئ (تابع)نىڭ كۆپلۈكى : ئەگەشكۈچىلەر .
تابىن (تابين) ، پ . بۆلۈك ، قىسىم ، قوشۇن ؛ ئەسكەر ، خادىم . ◇**خاسسە** ～ (خاصه～) ؛ مەخسۇس قىسىم . ◇**چۆھرە تابىنى**～ (چهره～) : ياشلار قوشۇنى ، ياشلار قىسمى .

تابىنماق (تابينماق) ق . تاپىنماق .
تاپاك (طاپاك ، طاباك) تىپىرلاش ، تىنچسىزلىنىش ، تەشۋىشلىنىش .
تاپۇق (تاپوق) ق . تابۇق .
تاپۇقچى (تاپۇقجى) ق . تابوقچى .
تاپۇغ (تاپوغ) ق . تابۇق .
تاپۇقساق (تاپوقساق) ق . تابۇقساق .
تاپۇنماق (تاپونماق) ق . تاپىنماق .
تاپىنماق (تاپينماق) چوقۇنماق ، تېۋىنماق ، تەزىم قىلماق ، يۈكۈنمەك ، ئۇلۇغلىماق .
تات (تات) تەم .
تاتتۇرماق (تاتتۇرماق) تېتىتماق .
تاتماچ (تاتماچ) ق . تۇتماچ .
تاتماق (تاتماق) تېتىماق .
تاتۇ I (تاتو) هارۋا ئېتى ، ۋۇجۇك ئات .
تاتۇ II (تاتو) كېلىشىم ، سۈلھى .
تاتۇرماق (تاتورماق) تېتىتماق ، يىدۇرمەك .
تاتۇلانماق (تاتولانماق) كېلىشمەك ، تىنچلانماق .
تاتۇلانىشماق (تاتولانيشماق) سۈلھى قىلىشماق .
تاتىر (تاتر) تېتىر ، تېغىر . ◇**تاتىر يەر** (~يير) : تېتىر يەر ، ئۇنۇمسىز يەر .
تاتىماق (تاتيماق) تېتىماق .
تاجانماق (تاجانماق) باش تارتماق ، رەت قىلماق ، قايتۇرماق ، مەغرۇرلانماق ، كېبىرلەنمەك .
تاجدار (تاجدار) ، ئە ـ پ . ق . تاجۋەر .
تاجدەھ (تاج ده) ، پ . تاج بەرگۈچى ؛ ك . قۇدرەتلىك ۋە كاتتا پادىشاھ .
تاجۋەر (تاجور) ، پ . تاج كىيگەن پادىشاھ ، تاج ئىگىسى ، تاجدار .
تاجخوروس (تاج خروس) ، ئە ـ پ . گۈلتاجى خوراز ، تاجگۈل .
تاجىر (تاجر) سودىگەر ، تىجارەتچى .
تار I (تار) ، پ . يىپ ، تالا ، ئارغامچا ، تار ؛ چاچ تاللىرى ، چاچ تالاسى ؛ شام پىلىكى ؛ ئۆرۈش (يىپ) .
تار II (تار) ، پ . قاراڭغۇ ؛ خۇنۇك ، تۇتۇق . ◇**شەبى~** (شب~) : قاراڭغۇ كېچە . ◇**ئابى~** (آب~) : لاي سۇ .
تار III (تار) زەيتۇنغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل دەرەخ .
تاراغ (تاراغ) ق . تاراق .
تاراق (تاراق) تاغاق .

تارەك (تارك) ، پ . باشنىڭ چوققىسى ، باش ، باش سۆڭىكى . ◇ **تاجى**～ (تاج～) : باشقا كىيدۈرۈلگەن تاج .

تارەم (طارم ، تارم) ، پ . («ئا» ئۇزۇن سوزۇق) ئۇستى گۈمبەزلىك ئېگىز ئۆي ؛ گۈمبەز ؛ قۇببە ؛ ك . كۆك ، ئاسمان ، پەلەك . ◇ **دەريايى**～ (دريا～) : تارىم دەرياسى .

تارەمى ئەئلا (طارم اعلا) ، ئە ـ پ . ك . كۆك ، ئاسمان .

تارەمى مىنۇ (طارم مينو) ، ئە ـ پ . ك . كۆك ، ئاسمان .

تار ـ تار (تار تار) تالا ـ تالا ؛ تارقاق ، چېچىق .

تارت ـ پىرتى (تارت بيرتى) قالايمىقانچىلىق ، تەرتىپسىزلىك .

تارتقۇلاشماق (تارتقولاشماق) ئۇيان ـ بۇيان تارتىشماق ، ئۇرۇشماق .

تارتقۇلاماق (تارتقولاماق) ئۇياق ـ بۇياقتا تارتماق .

تارتىشماق (تارتشماق) چېپىشماق ، چاپتۇرۇشماق . ◇ **ئات**～ (آت～) : ئات چېپىشماق .

تارتىق (تارتيق) تارتۇق ، سوۋغا . ◇～ **تارتماق** (～تارتماق) : سوۋغا تەقدىم قىلماق .

تارخان (تارخان ، ترخان) سېلىق ۋە ئەيىبلەشتىن ئازاد قىلىنغان ئىمتىيازلىق تەبىقە ؛ تۈركىي تىللىق قەبىلىلەردىن بىرى .

تارماتماق (تارماتماق) كۆتۈرۈلمەك ، ئۆرلىمەك .

تارماشماق (تارماشماق) ياماشماق . (بىرىنچى «ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق)

تارناۋ (تارناو) ئېرىق ، نو .

تارۇپۇد (تاروپود) ، پ . ئۆرۈش ، ئارقاق .

تارۇمار (تارمار) ، پ . يىمىرىلگەن ، ئاغدۇرۇلغان ، يوقىتىلغان ، بىتچىت قىلىنغان ، قالايمىقان ، چۈۋۈلغان .

تارى (طارى) ، پ . توساتتىن ، بىردىنلا ، تۇيۇقسىز ، كۈتۈلمىگەندە . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : توساتتىن پەيدا بولماق ، كۆرۈنمەك . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : كۆرسەتمەك ، پەيدا قىلماق .

تارىخ (تاريخ) تارىخ ؛ يىل ، ئاي ـ كۈن ، چېسلا ، مەلۇم بىر ئىشنىڭ ئەبجەت بىلەن ئىپادىلەنگەن يىلى ؛ دەۋر ، مەزگىل ؛ كالېندار ، يىلنامە .

تارىق (تاريق) («ئا» قىسقا سوزۇق) تېرىق . ◇ **تارىق ـ تارىق** (تاريق تارىق) : ئۇششاق ـ ئۇششاق .

تارىقماق (تاريقماق) زېرىكمەك ، سىقىلماق ، قىينالماق ، چېچىلماق ، خاپا بولماق .

تارىك (تارك) ، ئە . («ئا» ئۇزۇن سوزۇق) تاشلىغۇچى ، تەرك قىلغۇچى ، قول ئۈزگۈچى .

تارىلماق (تاريلماق) چېچىلماق ، خاپا بولماق ؛ سىقىلماق ، قىينالماق .

تارىم (تاريم) («ئا» قىسقا سوزۇق) تېرىلغۇ ، زىرائەت .

تارىماق (تاريماق) تېرىماق ، چاچماق ، سەپمەك ؛ دارىماق ، پەيدا بولماق .

تارى ھەيات (تار حيات) ، ئە ـ پ . ھايات يىپى ، جان ، نەپەس ، تىرىكچىلىك .

تازه (تازه) ، پ . يېڭى ، يېپيېڭى ، هازىرلا ، ئەمدىلا . ◇～**دەملىق** (～دم ليق) : دىلكەش سۆزلۈك ، خۇش سۆزلۈك . ◇～**جانلىق** (～جان ليق) : يېڭىدىن جانلانغان ، روھلىنىپ كەتكەن . ◇**خەبەرى**～ (خبر～) : يېڭى خەۋەر . ◇**لىباسى**～ (لىباس～) : يېڭى كىيىم . ◇**رەسمى**～ (رسم～) : يېڭى نىزام .

تازه بۇنياد (تازه بنياد) ، پ . يېڭىدىن سېلىنغان ، يېڭىدىن ياسالغان .

تازەلىغ (تازەليغ) يېڭىلىق ، ياشناپ تۇرغانلىق .

تازي (تازى) ، پ . ئەرەب ، ئەرەبنىڭ ، ئەرەبچە ، ئەرەب ئېتى ، چاپقۇر ئات .

تازيانه (تاز يانه) ، پ . قامچا . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) : قامچا ئۇرماق ، قامچىلىماق .

تاس I (تاس) كىمخاپ .

تاس II (طاس) داس ، ئاپقۇر ؛ جام ؛ شىشىخال ، ئىچى چوڭقۇر لىگەن . ◇**فەلەك**～**ى** (فلك ～ى) : ك . ئاسمان ، كۆك .

تاسباز (طاس باز) ، پ . نەيرەڭگاز ، كىچىك قاچىلار بىلەن ئويۇن كۆرسەتكۈچى .

تاسكەش (طاس كش) ، پ . قولغا سۇ قۇيغۇچى هاممال ، ئاپتۇڭچى .

تاش I (تاش) تاشقىرى ، تاشقى . ◇～**قورغان** (～قورغان) : تاشقى قورغان .

تاش II (تاش) كونا مۇساپە ئۆلچىمى . بىر تاش= 25 چاقىرىم .

تاش III (تاش) ◇ **ئالتۇن**～ (التون～) : زىقچە ئالتۇن (500 مىسقال) .

تاشقىلىق (تاشقى ليق) يىراقتا تۇرغانلىق ؛ قورغان سىرتىدا ئولتۇرغانلىق .

تاشىرغاماق (تاشىرغاماق) يېقىلماق ، تاشقا پۇتلاشماق .

تاشماق (تاشيماق) توشۇماق .

تاغ (تاغ) ، پ . چۆلدىكى يوپۇرماقسىز دەرەخ .

تاغارچۇق (تغارچۇق) خالتا .

تاغايى (طغايى ، تغايى) تاغا (ئانىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى) .

تاغۇق (تغوق) توخۇ .

تاغي (طاغى) ، ئە . چەكتىن ئېشىپ كەتكۈچى ، ھەددىدىن ئاشقۇچى ، ئىسيانچى ، قوزغىلاڭچى ، بويسۇنماس گەدەنكەش .

تاغىتماق (تاغيتماق) قوزغاتماق ؛ لەپىلدەتمەك ؛ يايماق ، تارقاتماق .

تاق I (طاق) ، ئە . ئەگمە زال ؛ ئىشىك ۋە بىنالارنىڭ ئۈستىگە چىقىرىلغان قۇببە ؛ گۈمبەز ؛ مېھراب ۋە ئويۇقلارنىڭ ئەگمە قىسمى . ◇**كۆك**～**ى** (كوك～ى) : ئاسمان گۈمبىزى ، ئاسمان .

تاق II (طاق) ، پ . تاق ، يەككە ، يالغۇز ، يېگانە ، بىردىنبىر ؛ ئەرسىز خوتۇن ياكى خوتۇنسىز ئەر كىشى .

تاقەت (طاقت) ، ئە . كۈچ ، قۇۋۋەت ، چىدام ، بەرداشلىق ، سەۋر .

تاقچە (طاقچه) ، پ . تەكچە ، ئويۇق ، تام ئىشكاپ ؛ قۇش ئۇۋىسى ، كاتەك .

تاققىنە (تاققينه) كىچىك تاغ .
تاقۇق (تقوق) توخۇ .
تاقى (تاقى) تېخى ، يەنە ، ئۇنىڭدىن باشقا .
تاك (تاك) ، پ . تەك ، ئۇزۇم تېلى ، بېدىش .
تاڭسۇق (تانكسوق) ئاجايىپ ، ئاجايىپ ئېسىل ، ئاز ئۇچرايدىغان ؛ ئاجايىپ نەرسە ، مۆجىزە .
تاڭسۇقلاماق (تانكسوقلاماق) ھەيران قالماق ، ھەيران بولماق ؛ ئارزۇلىماق ، ئەتىۋارلىماق .
تاڭلا (تانكلا) ئەرتە ، ئەرتە سەھەر .
تاڭلاغى (تانكلاغى) ئەرتىكى .
تاڭلاماق I (تانكلاماق) تىڭشىماق ، قۇلاق سالماق ، ئاڭلىماق ، ئۇقماق .
تاڭلاماق II (تانكلاماق) ئەجەبلەنمەك ، ھەيران قالماق ، تېڭىرقىماق ، تاك قالماق .
تاڭىزغاماق (تانكيزغاماق) ئەجەبلەنمەك ، تاك قالماق ، تېڭىرقاپ قالماق ، ھەيران قالماق .
تالار (تالار) ، پ . زال ، شىپاڭسىمان خانا .
تالبىنماق (تالبينماق) ، ق . تالپىنماق .
تالپىنماق (تالپينماق) تىرىشماق ، ئىجتىھات قىلماق .
تالغاتماق (تالغاتماق) چاچماق ، پەرىشان قىلماق .
تالغاماق (تالغاماق) بۆلمەك ، تارقاتماق ، چاچماق ؛ تاللىماق ، پەرق ئەتمەك .
تالغانماق (تالغانماق) بۆلۈنمەك ، چېچىلماق ، پاراكەندە بولماق .
تالقاماق (تالقاماق) قورۇپ پىشۇرماق ، قاقلاپ پىشۇرماق .
تالىئ (طالع) ، ئە . تۇغۇلغان ، چىققان ، كۆرۈنگەن (كۈن ، ئاي ۋە يۇلتۇز ھەققىدە) ؛ بەخت ، ئىقبال ، ئامەت ، تەلەي. ◇～**بولماق** (～بولماق) : چىقماق ، كۆرۈنمەك .
تالىب (طالب) ، ئە . تەلەپكار ، ئىزدىگۈچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، خالىغۇچى ، ئاختۇرغۇچى ، ئۇقۇغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئىزدىمەك ، خالىماق ، مايىل بولماق .
تالىقماق (تالىقماق) : تېلىقماق ، چارچىماق ، ھالسىزلانماق .
تالىن (تالين) ھاسىراش .
تالىھ (طالح) ، ئە . يامان ، ياۋۇز ، بۇزۇق ، ئەخلاقسىز .
تام (تام) ، ئە . تامامەن ، پۈتۈنلەي ، تولۇق ، لىق ، نۇقسانسىز ، كامالەتكە يەتكەن ؛ مۇتلەق .
تامشىماق (تامشماق) سۈزۈپ ئىچمەك ، ئاز ـ ئازدىن ئىچمەك .
تامغا (تمغا) تامغا ، مۆھۈر ، نىشان ، بەلگە ؛ باج تامغىسى ، تىجارەت بېجى ؛ تاموژنا .
تامغاچى (تمغاچى) تامغا باسقۇچى ، باج ئالغۇچى ، باجگىر .
تاممات (طامات) ، ئە . تاممەت (طامت)نىڭ كۆپلۈكى : بىھۇدە گەپلەر ، تۇتۇرۇقسىز سۆزلەر ، قۇرۇق گەپلەر ، لاپلار ؛ بالايىئاپەتلەر .
تاممەت (طامت) ، ئە . قۇرۇق گەپ ، بىمەنە سۆز ؛ بالايىئاپەت ؛ قىيامەت .
تاموغ (تاموغ ، تموغ) دوزاخ ، جەھەننەم .

تامئد (طامع) ، ئە . تەمەخور .
تانبان (تنبان) تامبال .
تانسۇغ (تانسوغ) ق . تاڭسۇق .
تانسۇغلاماق (تانسوغلاماق) ق . تاڭسۇقلاماق .
تانسۇق (تانسوق) ق . تاڭسۇق .
تانسۇقلاماق (تانسوقلاماق) ق . تاڭسۇقلاماق .
تانلاماق (تانلاماق) تاللىماق .
تانۇغ (تانوغ) ق . تانۇق .
تانۇغلاماق (تانوغلاماق) ق . تانۇقلاماق .
تانۇغلۇغ (تانوغلوغ) ق . تانۇقلۇق .
تانۇق (تانوق) ئىسپات ، گۇۋاھ ، بەلگە ، نىشانە ، تونۇق .
تانۇقلاماق (تانوقلاماق) ئىسپاتلىماق ، ئىقرار قىلماق ، ئېتىراپ قىلماق .
تانۇقلۇق (تانوقلوق) دەلىل ـ ئىسپات ، گۇۋاھلىق .
تانۇقلىق (تانوقليق) ق . تانۇقلۇق .
تانۇماق (تانوماق) تونۇماق .
تانماغلىق (تانيماغليق) تونۇماق .
تانمال (تانيمال) مەشھۇر ، تونۇلغان ، نامى چىققان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تونۇلماق ، نامى چىقماق .
تانمان (تانيمان) ق . تانمال .
تاھىر (طاھر) ، ئە . پاك ، پاكىز ، ساپ ، تازا ؛ تەرەت ئالغان .
تائۇن (طاعون) ، ئە . ۋابا . ◇～**مەرەزى** (～مرضى) : ۋابا كېسەللىكى .
تاۋاچى (تواچى) ھۆكۈمدار يېنىدىكى جارچى ، خەۋەرچى ، ئالاقىچى .
تاۋار (تاوار) مال ـ چارۋا .
تاۋاشى (تاواشى) ھەرەم ئاغىسى (ئاختا قىلىنغان) .
تاۋشالماق (تاوشالماق) جۇدىمەك ، زەئىپلەشمەك .
تاۋۇس (طاوس) ، ئە . توز ؛ ◇～**پەيكەر** (～پيكر) : تاۋۇس شەكىللىك ، گۈزەل كۆرۈنۈشلۈك ، توزغا ئوخشاش .
تاۋۇشقان (تاوشقان) توشقان ، ياۋا توشقان .
تاۋۇشقانچى (تاوشقانچى) توشقان باققۇچى ؛ توشقان ساتقۇچى ؛ توشقان ئوۋلىغۇچى .
تاۋۇق (تاووق) توخۇ .
تائىب (تائب) ، ئە . تۆۋە قىلغۇچى ، تۆۋە قىلغان .
تائىر (طائر) ، ئە . قۇش ؛ ئۇچىدىغان .
تائىف (طائف) ، ئە . چۆرگىلىگۈچى ، ئايلانغۇچى ، تاۋاپ قىلغۇچى ؛ ئايلىنىپ كەزگۈچى ،

سەپەر قىلغۇچى ؛ مەككىگە يېقىن بىر شەھەر ، تائىف شەھىرى .
تائىفە (طائفە) ، ئە . قەبىلە ، خەلق ، گۇرۇھ ، جامائەت ، ئادەملەر توپى .
تاياغلاتماق (تاياغلاتماق) كالتەك بىلەن ئۇرغۇزماق .
تاياغلاماق (تاياغلاماق) كالتەك بىلەن ئۇرماق ، كالتەكلىمەك .
تايغۇر (تايغور) تېيىلغاق .
تايىب (تايب) ق . تائىب (تائب) .
تايىر (طاير) ق . تائىر .
تايىفە (طايفە) ق . تائىفە .
تەئاتى (تعاطى) ، ئە . ئۆزئارا بېرىش ـ كېلىش ، ھەر ئىككى تەرەپ بىر ـ بىرىنىڭكىگە بېرىش .
تەئادۇل (تعادل) ، ئە . بىر ـ بىرىگە تەڭ كېلىش ، باراۋەرلىك ، تەڭلىك ؛ تەڭپۇڭلۇق .
◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : باراۋەر قىلماق ، تەڭ قىلماق .
تەئارۇز (تعارض) ، ئە . ئۆزئارا قارشىلىشىش ، بىر ـ بىرى بىلەن زىتلىشىش .
تەئاقۇب (تعاقب) ، ئە . كەينىدىن قوغلاش ، ئارقىمۇئارقا ئۇزۇلمەي ، ئەگىشىش ؛ قوغلىشىش .
تەئەلا (تعالى) ، ئە . ئەڭ ئېگىز ، يۇقىرىلىقتا تەڭدىشى يوق ، ئەڭ بۈيۈك ، ئەڭ ئۇلۇغ .
◇**ئاللاھۇ**～ (الله تعالى) : ئۇلۇغلۇقتا تەڭدىشى يوق ئاللاھ .
تەئالى (تعالى) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرۈلۈش ، ئېگىزلەش ، يۇقىرىلاش ، بۈيۈكلىشىش .
تەئالىم (تعاليم) ، ئە . تەئلىم (تعليم)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆگىتىشلەر ، ئوقۇتۇشلار ، تەلىملەر .
تەئام (طعام) ، ئە . ئاش ، تاماق ، يېمەك .
تەئامۇل (تعامل) ، ئە . ھەمكارلىشىش ، ئۆزئارا مۇئامىلە قىلىشىش ، ئۆزئارا ئېلىم ـ سېتىم قىلىشىش .
تەئاۋۇن (تعاون) ، ئە . ئۆزئارا ياردەم ، ئۆزئارا ھەمكارلىشىش ، ياردەملىشىش ، ھەمكارلىق .
تەئەب (تعب) ، ئە . مۇشەققەت ، قىينىچىلىق ، جاپا ، ھارغىنلىق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : قىينالماق ، جاپا تارتماق .
تەئەببۇد (تعبد) ، ئە . بەندىلىك ، قۇللۇق ، قۇلچىلىق ، ئىخلاسمەنلىك ، سادىقلىق .
◇**ئەمرى**～ (امر～) بەندىچىلىك .
تەئەبناك (تعبناك) ، ئە ـ پ . قىينالغان ، مۇشەققەت تارتقان ، قىيىن ، مۇشەققەتلىك ، تەس .
تەئەججۇب (تعجب) ، ئە . ئەجەبلىنىش ، ھەيران قېلىش .
تەئەددۇد (تعدد) ، ئە . كۆپ ، جىق .
تەئەددى (تعدى) ، ئە . زۇلۇم سېلىش ، ئېزىش ، ھەددىدىن ئېشىش .
تەئەررۇز (تعرض) ، ئە . تېگىش ، چېقىلىش ، ھۇجۇم ؛ قارشىلىق كۆرسىتىش .

◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تەگمەك ، چېقىلماق ، ھۇجۇم قىلماق ، قارشىلىق كۆرسىتىمەك ، تاقابىل تۇرماق .

تەئەززۇم (تعظم) ، ئە . ئۆزىنى چوڭ تۇتۇش ، كېبىرلىنىش ، ئۆزىنى كاتتا كۆرسىتىش .

تەئەسسۇب (تعصب) ، ئە . مۇتەئەسسىپلىك ، ئۆز پىكرىنى توغرا دەپ تۇرۇۋېلىش ، جاھىللىق ؛ سەۋدايىلىق ، ئۆزىنى يوقاتقان دەرىجىدە ياخشى كۆرۈش .

تەئەسسۇبلۇق (تعصب لوق) غەيرەتلىك ؛ كاجلىق ، ئۆز سۆزىدە چىڭ تۇرۇش .

تەئەسسۇر (تأثر) ، ئە . تەسىرلىنىش ، سېزىش ، ھېس قىلىش ، ئازابلىنىش .

تەئەسسوف (تأسف) ، ئە . ئېچىنىش ، ئەپسۇسلىنىش ، ئۆكۈنۈش ، پۇشايمان قىلىش .

◇～**يەمەك** (～يىماك) : ئېچىنماق ، ئەپسۇسلانماق .

تەئەششۇق (تعشق) ، ئە . ئاشىق بولۇش ، كۆيۈپ قېلىش ، سۆيۈش .

تەئەففۇن (تعفن) بۇلغىنىش ، سېسىش ، ئېچىش ، بۇزۇلۇش .

تەئەققۇل (تعقل) ، ئە . ئەقلىگە كەلتۈرۈش ، ئەقىل يۈرگۈزۈش ، چوڭقۇر ئويلاش .

◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەقلىگە كەلتۈرمەك ، ئەقىل يۈرگۈزمەك ، ئويلىماق .

تەئەللۇق (تعلق) ، ئە . تەئەللۇقات ، ئالاقە باغلىنىش ، مۇناسىۋەت ؛ سېغىنىش ، ئەسلەش .

تەئەللۇل (تعلل) ، ئە . ئىللەتلىنىش ، كېسەل بولۇش ؛ باھانە قىلىش ، سەۋەب كۆرسىتىش ؛ ئۆزىنى قاچۇرۇش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : باھانە قىلماق ، ئاغا قىلماق ؛ داجىماق .

تەئەللۇم (تعلم) ، ئە . ئۆگىنىش ، بىلىم ئېلىش .

تەئەممۇل (تأمل) ، ئە . چوڭقۇر ئويلاش ، ئىنچىكىلىك بىلەن پىكىر قىلىش ، مۇلاھىزە قىلىش .

تەئەممۇلات (تأملات) ، پ . تەئەممۇل ، (تأمل)نىڭ كۆپلۈكى : چوڭقۇر مۇلاھىزىلەر ، چوڭقۇر ئوي ـ پىكىرلەر .

تەئەممۇلسىز (تأمل سيز) ئويلىمايلا ، مۇلاھىزىسىز .

تەئەننى (تأنى) ، ئە . ئاستىلىق ، سۈرەلمىلىك ، قاشاڭلىق ، ئېغىر ـ بېسىقلىق ، ئالدىرماسلىق . ◇～**بىلە** (～بيلە) : ئاستا ، ئالدىرماي ـ تېنىمەي ، سۈرەلمىلىك بىلەن .

تەئەھھۇد (تعهد) ، ئە . ۋەدە قىلىش ، زىممىسىگە ئېلىش ، سۆز بېرىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ۋەدە قىلماق ، سۆز بەرمەك .

تەئەھھۇل (تأهل) ، ئە . ئۆيلىنىش ، ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولۇش ، خوتۇن ئېلىش .

تەئەييۇن (تعين) ، ئە . بەلگىلىك بولۇش ، ئېنىقلىنىش ، ئاشكارا بولۇش ، شۆھرەت تېپىش .

تەئەييۇنات (تعينات) ، ئە . تەئەييۇن (تعين)نىڭ كۆپلۈكى : بارلىق مەۋجۇدات ، دۇنيادا بار نەرسىلەر .

تەب (تب) ، پ . قىزىتما ، بەزگەك كېسىلى ، تەپ .

تەبئ I (طبع) تەبىئەت ، خاراكتېر ، مىجەز ، خىسلەت ، تالانت ، ھەۋەس . ◇～**ئەھلى**

(～اهلى) : شائىر ، سەنئەت ئەھلى .

تەبئ Ⅱ (طبع) ، ئە . بەدەن ، خەت بەدەن ، پۇل قۇيۇش .

تەبادۇر (تبادر) ، ئە . دەرھال ، بەدەر ، شۇئان ؛ ئېسىگە چۈشۈش ، دەرھال ئويغا كېلىش ، يادىغا كېلىش .

تەبادۇل (تبادل) ، ئە . ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش ، سودىلىشىش .

تابار (تبار) ، پ . قېرىنداش ، تۇغقان ، ئۇرۇق ـ ئەۋلاد ، ئىرىق ، نەسەب . ◇**خويش ـ** ～ (خويش～) : ئۇرۇق ـ ئەۋلاد .

تەبارەك (تبارك) ، ئە . تەبرىكلەشكە لايىق ، مۇبارەك ، بەرىكەتلىك ؛ مەرھەمەت ، شەپقەت .

تەبان (تبان) تۆلەم ، ئىشتىراپ .

تەباھ (تباه) ، پ . خاراب ، بۇزۇق ، كېرەكسىز ، ۋەيران ، چۈشكۈن ، چىرىك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : خاراب بولماق ، بۇزۇلماق ، چۈشكۈنلەشمەك ، چىرىكلەشمەك . ◇～**روزگار** (～روزكار) : تۇرمۇشى ۋەيران بولغان .

تەباھكار (تباەكار) ، پ . چۈشكۈنلەشكەن ، ئەخلاقسىز ، ئىپلاس ، بۇزۇق ، بۇزغۇنچى ، جىنايەتكار .

تەبايۇن (تباين) ، ئە . پەرق ، ئايرىمىلىق ؛ زىددىيەت .

تەبايئ (طبايع) ، ئە . تەبىئەت (طبيعت)نىڭ كۆپلۈكى : كائىنات ، مەۋجۇدات ؛ تەبىئەتلەر ، خاراكتېرلار ، مىجەزلەر .

تەبەئە (تبعه) ، ئە . تابىئ (تابع)نىڭ كۆپلۈكى : قول ئاستىدىكىلەر ، پۇقرالار ، ئۆزىگە تەۋە بولغانلار .

تەبەخخۇر (تبخر) ، ئە . پارغا ئايلىنىش ، هورغا ئايلىنىش .

تەبەرخۇن (طبرخون) ، پ . قىزىل نوتىلىق تال . ك . قىزىل رەڭلىك .

تەبەررا (تبرا) ، ئە . ئىنكار قىلىش ، چەتلىشىش ، تېنىش ، يۈز ئۆرۈش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئىنكار قىلماق ، چەتلەشمەك ، ئۆزىنى قاچۇرماق ، يۈز ئۆرىمەك .

تەبەررۇد (تبرد) ، ئە . سوغۇش ، سالقىنلاش ، شامالداش ، سوغۇققا ئايلىنىش .

تەبەررۇك (تبرک) ، ئە . تەۋەررۇك .

تەبەررۇكلۈك بىلە (تبرک لوک بيله) ئەتىۋارلاپ ، تەۋەررۇك قىلىپ .

تەبەررى (تبرى) ، پ . تەبەررا .

تەبەرزىن (تبرزين) ، پ . ئۆزۈن ساپلىق پالتا (قورال) .

تەبەق Ⅰ (طبق) ، ئە . تاۋاق ، لىگەن ، تۇۋاق ، ياپقۇچ .

تەبەق Ⅱ (طبق) ، ئە ـ پ . قاتلام .

تەبەقات (طبقات) ، ئە . تەبەقە (طبقه)نىڭ كۆپلۈكى : قاتلاملار ، سىنىپلار ، قەۋەتلەر ، دەرىجىلەر ؛ تۇرلەر .

تەبەقە (طبقه) ، ئە . قاتلام ، قەۋەت ، سىنىپ ؛ دەرىجە ، تۈر ، خىل .
تەبەقچى (طبق چى) تاماق توشۇغۇچى .
تەبانە (تبانه) تۆمۈنە .
تەبەھ (تبه) ، پ . ق . تەباھ .
تەبەھكار (تبەكار) ق . تەباھكار .
تەبەۋۈل (تبول) ، ئە . كىچىك تەرەت قىلىش ، سىيىش .
تەبەييۇن (تبين) ، ئە . بايان قىلىنىش ، ئېچىلىش ، زاھىر بولۇش ، بايان قىلىش .
تەبباخ (طباخ) ، ئە . ئاشپەز ، تاماق قىلغۇچى .
تەبئىيەرەست (طبع پرست) ، ئە ـ پ . شېئىرغا ببرىلگەن ، شائىر .
تەبخ (طبخ) ، ئە . پىشۇرۇش ، تاماق ئېتىش .
تەبخالە (تبخاله) ، پ . ئوچۇق ، قوقاق .
تەبخي (طبخى) ، ئە . پىشۇرغۇچى ، تاماق قىلغۇچى .
تەبدىل I (تبديل) ، ئە . يۆتكەش ، ئالماشتۇرۇش ، ئۆزگەرتىش .
تەبدىل II (تب دل) ، پ . ئوت يۈرەك ؛ قارارسىز ئاشىق .
تەبرەمەك (تبراماك) ھەربىكەت قىلماق ، مىدىرلىماق ، قوزغالماق ، يول ئالماق ، تەۋرىمەك .
تەبرەنمەك (تبرانماك) ھەربىكەتلەنمەك ، مىدىرلىماق ، تەۋرەنمەك .
تەبرئە (تبرئه) ، ئە . ئاجرىتىش ، قۇتۇلدۇرۇش ، خالاس قىلىش ، ئازاد قىلىش ، قويۇپ بېرىش ، قانات ئاستىغا ئېلىش ، ھىمايە قىلىش ، بىگۇناھ دەپ جاكارلاش .
تەبرىيە (تبريه) ق . تەبرئە .
تەبشىر (تبشير) ، ئە . خۇشخەۋەر يەتكۈزۈپ شادلاندۇرۇش ، سۆيۈندۈرۈش ، خۇشال قىلىش .
تەبل (طبل) ، ئە . چوڭ ناغرا ، دۇمباق .
تەبلەك (طبلك) كىچىك ناغرا ، كىچىك دۇمباق .
تەبلباز (طبلباز) ، پ . دۇمباقچى .
تەبلىغ (تبليغ) ، ئە . يېتىشتۇرۇش ، يەتكۈزۈش ، ئېرىشتۇرۇش ، خەۋەردار قىلىش ، ئۇقتۇرۇش ، تەشۋىق قىلىش .
تەبئى خۇش (طبع خوش) ، ئە ـ پ . ياخشى مىجەز ، خۇش تەبىئەت .
تەبئى مۇلايىم (طبع ملايم) ، ئە ـ پ . زېھنى راۋان ، بىر نەرسىنى تېز ئۆگىنىۋالىدىغان ، تەبىئىتى مۇلايىم .
تەبئى نامەۋزۇن (طبع ناموزون) ، ئە ـ پ . تەبىئىتى كېلىشمىگەن ؛ شېئىرغا لاياقەتسىز .
تەبئى نەزم (طبع نظم) ، ئە ـ پ . نەزم تالانتى ، نەزم ھەۋىسى ، شېئىردىن خەۋەردارلىق .
تەبىئەت (طبيعت) ، ئە . خاراكتېر ، خۇلق ، مىجەز .
تەبىب (طبيب) ، ئە . تېۋىپ ، دوختۇر .
تەئبىر (تعبير) ، ئە . بايان قىلىش ، ئىزاھلاش ، مەنىسىنى يېشىش . ◇～**ئەيلەمەك**

(～ايلاماك) : يەشمەك ، مەنسىنى ئاچماق ، بايان قىلماق .

تەئبىيە (تەبىيە) ، ئە . تەييارلاش ؛ تەرتىپكە سېلىش ، جايى ـ جايىغا قويۇش ، ئورۇنلاشتۇرۇش .

تەبئىييەت (تەبىيت) ، ئە . تەۋە بولۇشلۇق ، مەنسۇپلۇق ، تەۋەلىك .

تەپ (تپ) ق . تەپ

تەپانچە (تپانچە ، طپانچە) ، پ . كاچات ، شاپىلاق ، تەستەك .

تەپە (تپە) ، پ . ئېدىر ؛ ئېگىزلىك ، دۆڭ .

تەپرەنتى (تپرانتى) تەۋرەش ، يەر تەۋرەش .

تەپۈك (تيپوك) تېپىش ، تېپىك ؛ قىزىل ، ئىسسىقلىق .

تەپىنگۇ (تيپنكو) ئات ئېگىرىنىڭ ئىككى يېنىدىكى ئۆزەڭگىگىچە چۈشىدىغان قېيىش قىسمى ؛ ئۆزەڭگە .

تەرگەمەك (تيركامك) ئەيىبلىمەك ؛ چەكلىمەك ، توسماق .

تەرگەشمەك (تيركشمك) تەرگەشمەك ، تىللاشماق .

تەرلىك (تيرليك) ئىچ كۆڭلەك ، كۆڭلەك .

تەتابۇئ (تتابع) ، ئە . ئارقىمۇئارقا ، ئۇزۇكسىز ، ئۇزۇلمەي ، بىر تۇتاش .

تەتەبۇئ (تتبع) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ پېيىغا چۈشۈش ، تەكشۈرۈش ، ئىزدەش ، ئەگىشىش ، تەتقىق قىلىش ؛ نەزىرە ، ئوخشاتما ، بىر يەردىن چىقىپ قېلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەگەشمەك ، ئىزىدىن بارماق ، تەكشۈرمەك ، تەتقىق قىلماق ، نەزىرە (ئوخشاتما) قىلماق .

تەتەببۇئات (تتبعات) ، ئە . «تەتەببۇئ (تتبع)»نىڭ كۆپلۈكى : ئىزدەشلەر ، تەكشۈرۈشلەر ، تەتقىقاتلار ؛ نەزىرىلەر ، ئوخشاتمىلار .

تەتەممە (تتمە) ، ئە . تولۇقلىما ، قوشۇلما ؛ ئېشىندا ، قالدۇق .

تەتبىق (تطبيق) ، ئە . سېلىشتۇرۇش ، مۇڭاپىقلاشتۇرۇش ، ئۇيغۇنلاشتۇرۇش . ◇～**قىلماق** (～قيماق) : سېلىشتۇرماق ، ئۇيغۇنلاشتۇرماق .

تەتھىر (تطهير) ، ئە . تازىلاش ، پاك قىلىش ، پاكلاشتۇرۇش .

تەئتىر (تعطير) ، ئە . خۇشپۇراقلىق قىلىش ، خۇشبۇي قىلىش ، ئەتىرلەش .

تەئتىل (تعطيل) ، ئە . ئىشنى ياكى ئوقۇشنى توختىتىش ؛ ئەمەلدىن قالدۇرۇش ، بىكار قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : توختاتماق ، بىكار قىلماق .

تەتۈىل (تطويل) ، ئە . سوزۇش ، ئۇزارتىش .

تەتىممە (تتمە) ، ئە . ق . تەتەممە .

تەجاھۇل (تجاهل) ، ئە . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سېلىش ، خۇپسەنلىك قىلىش .

تەجاۋۇز (تجاوز) ، ئە . ئۆتۈش ، چېگرادىن ئۆتۈش ، تاجاۋۇز ، بەلگىلەنگەن چەكتىن ئۆتۈپ كېتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۆتمەك ، چېگرادىن

هالقىپ ئۆتمەك ؛ خىلاپلىق قىلماق ، چېقىلماق ، تاجاۋۇز قىلماق .

تەجەددۇد (تجدد) ، ئە . يېڭىلىنىش ، يېڭىلىق ، بارلىققا كېلىش .

تەجەررۇ (تجرع) ، ئە . (سۇنى) بىر يۇتۇم - بىر يۇتۇمدىن ئىچىش ، بىر ئوتلام ، بىر ئوتلامدىن ئىچىش .

تەجەررۇد (تجرد) ، ئە . ئالاقىسىزلىق ، ھەممە نەرسىدىن كېچىش ، تەركىدۇنيالىق ، يېگانىلىق ، يالغۇزلۇق .

تەجەززى (تجزى) ، پ . ئۇششاق بۆلەكلەرگە بۆلۈنۈش ، كىچىك قىسىملارغا بۆلۈنۈش .
◇ **جۈزئى~پەزەر** (جزى~پذير) : پارچىلىنىدىغان بۆلەك ، بۆلۈشكە بولىدىغان قىسىم .

تەجەززۇ (تجزُ) ، ئە . ق . تەجەززى .

تەجەسسۇس (تجسس) ، ئە . باشقىلارنىڭ ئەيىبىنى تېپىش ئۈچۈن ئوغرىلىقچە تىڭ - تىكلاش ، ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ؛ جاسۇسلۇق قىلىش ؛ ئىزدەش ، چارلاش ، تەكشۈرۈش ، رازۋېدكا قىلىش . ◇~**قىلماق** (~قيلماق) : ئىزدىمەك ، چارلىماق ، تەكشۈرمەك ، رازۋېد قىلماق .

تەجەللي (تجلى) ، ئە . جۇلالىق كۆرۈنۈش ؛ پەيدا بولۇش ، جىلۋىلىنىش ، پارلاش ، نۇرلىنىش .

تەجەللىيات (تجليات) ، ئە . تەجەللىيەت (تجليت)نىڭ كۆپلۈكى : جىلۋىلىنىشلەر ، نۇرلار ، جۇلالار .

تەجەللىيەت (تجليت) ، ئە - پ . پارلاق نۇر ، جۇلا ، ئىلاھىي نۇر .

تەجەممۇئ (تجمع) ، ئە . يىغىلىش ، توپلىنىش ، جەم بولۇش .

تەجەممۇل (تجمل) ، ئە . بىزەك ، ھەشەمەت ، پوزۇرلۇق ، زىننەت ، پەرداز . ◇~**ئەھلى** (~اهلى) دۆلەتمەنلەر ، زىبۇزىننەت ئىگىلىرى ، بىزەكلىك كىشىلەر .

تەجەننۇن (تجنن) ، ئە . سارىڭ بولۇش ، ئەقلىنى يوقىتىش ؛ سەۋدايىلىق ، مەجنۇنلۇق .

تەجدىد (تجديد) ، ئە . يېڭىلاش ، يېڭىدىن پەيدا قىلىش ، ئىجاد قىلىش .

تەجرىد (تجريد) ، ئە . ئاجرىتىش ، ئايرىش ، يەككىلەش ، يالغۇز قىلىش ، يالىڭاچلاش ، ئاپئاشكارا قىلىش .

تەجزىئە (تجزئه) ، ئە . بۆلەكلەرگە بۆلۈش ، پارچىلاش ، توغراش .

تەجلىد (تجليد) ، ئە . مۇقاۋىلاش ، تۇپلەش .

تەجنىس (تجنيس) ، ئە . قاپىيەسى ئاھاڭداش سۆزلەردىن ياكى ئاھاڭداش ھالەتكە كەلتۈرۈلگەن سۆزلەردىن تۈزۈلگەن بىر خىل شېئىر شەكلى ، تۈيۇق ؛ ئىككى بىسلىق ئىبارە ؛ مۇرەككەپ كۈيلەرنىڭ بىرى .

تەجنىسى تام (تجنيس تام) ، ئە - پ . تولۇق تەجنىس (ئاھاڭداش سۆزلەرنى ھەممە مەنىلىردە قوللىنىش) .

تەجھىز (تجهيز) ، ئە . جاھازلاشتۇرۇش ، قوراشتۇرۇش ؛ تەييارلاش ، تەقلەش ؛ مېيىتنى كۆمۈشكە تەييارلاش .

تەجهىل (تجهيل) ، ئە . بىراۋنى نادان ، جاهىل دەپ هۆكۈم قىلىش ، بىراۋنىڭ نادانلىقىنى ئىسپاتلاش ؛ دۆتلۈك ، نادانلىق ؛ قارامىلىق .

تەجۋىد (تجويد) ، ئە . (قۇرئاننى) ئۆلچەمگە لايىق ئوقۇش ، قائىدىگە مۇۋاپىق ئوقۇش ، توغرا ئوقۇش ، چىرايلىق قىرائەت قىلىش ؛ توغرا تەلەپپۇز ، تەلەپپۇز قائىدىسى .

تەجۋىز (تجويز) ، ئە . مۇۋاپىق تېپىش ، راۋا كۆرۈش ؛ ئىجازەت ، رۇخسەت . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : راۋا كۆرمەك ، مۇۋاپىق تاپماق ، ئىجازەت بەرمەك .

تەجۋىق (تجويق) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئىچىنى كاۋاك قىلىش . ◇～**سالماق** (～سالماق) : كاۋاك قىلماق .

تەئجىز (تعجيز) ، ئە . ئاجىزلاشتۇرۇش ، كۈچ ـ قۇۋۋىتىدىن قالدۇرۇش .

تەئجىل (تعجيل) ، ئە . ئالدىراڭغۇلۇق ، تاقەتسىزلىك ؛ ئالدىراشلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئالدىراڭغۇلۇق قىلماق ، ئالدىرىماق .

تەخەلخۇل (تخلخل) ، ئە . پارچىلىنىش ، بۆلەكلەرگە بۆلۈنۈش ، بىر ـ بىرىدىن ئاجرىلىش ، جۇدالىق ، تەۋرىنىش ، بوشاش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بۆلۈنمەك ، ئاجرالماق ، جۇدا بولماق . ◇～**پەزىر** (～پذير) ئاجرايدىغان ، ئاجرىيالايدىغان .

تەخەللۇس (تخلص) ، ئە . خالاس تېپىش ، قۇتۇلۇش ؛ تەخەللۇس ، ئەدەبىي نام .

تەخەللۇق (تخلق) ، ئە . خىلاپلىق قىلىش ، ئىختىلاپ ، نامۇۋاپىقلىق ، توغرا كەلمەسلىك ؛ ئارقىدا قېلىش ، قالاقلىق .

تەخەييۇل (تخيل) ، ئە . خىيالىغا كەلتۈرۈش ، خىيال قىلىش ؛ تەسەۋۋۇر . ◇～**قىلماق** (～قيلمال) : خىيال قىلماق ، خىيالىغا كەلتۈرمەك ، تەسەۋۋۇر قىلماق .

تەخت (تخت) ، ئە . پادىشاهنىڭ مۇراسىملاردا ئولتۇرىدىغان مەخسۇس ئورۇندۇقى .

تەختە (تخته) ، پ . تاختا .

تەختەسەنگ (تخته‌سنك) ، پ . تاشتاختا ، تاختىلانغان تاش .

تەختگاه (تخت كاه) ، پ . تەخت قۇرۇلغان جاي ، پايتەخت ، پادىشاه ياشايدىغان شەھەر ؛ پادىشاه سارىيى .

تەختگىر (تخت كير) ، پ . تەخت ئالغۇچى ، ك . كۆچلۈك پادىشاه ، مۇستەقىل پادىشاه .

تەخرىب (تخريب) ، ئە . خاراب قىلىش ، ۋەيران قىلىش ، بۇزۇش .

تەخسىس (تخصيص) ، ئە . بەلگىلەش ، تەيىنلەش ، مەخسۇسلاشتۇرۇش ، خاسلاشتۇرۇش ، مەخسۇس .

تەخش (تخش) ، پ . ئوقيا ئوقى ، ئوتلۇق ئوق .

تەخفىف (تخفيف) ، ئە . يەڭگىللىتىش ؛ ئاجىزلىتىش ؛ قىسقارتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يەڭگىللەتمەك ، ئازايتماق .

تەخلىئ (تخليع) ، ئە . (كىيىمنى) سالدۇرۇش ، يېشىلدۇرۇش .

تەخلىس (تخليص) ، ئە . خالاس قىلىش ، قۇتقۇزۇش ؛ تازىلاش ، پاكىزلاش ، ساپلاشتۇرۇش .

◇～**بەرمەك** (～بېرماك) : قۇتقۇزماق ، تازىلىماق .

تەخلىل (تخليل) ، ئە . ئېچىتىش ، بولدۇرۇش ؛ تۇزلاش .

تەخلىيە (تخليه) ، ئە . بوشىتىش ، قويۇپ بېرىش ، ئازاد قىلىش ، تاشلىۋېتىش .

تەخمىر (تخمير) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇش ، يۇغۇرۇش ، خېمىر قىلىش ، بولدۇرۇش ، ئېچىتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يۇغۇرماق ، خېمىر قىلماق .

تەخۇىف (تخويف) ، ئە . قورقۇتۇش ، تەھدىت . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قورقۇتماق ، تەھدىت سالماق .

تەئخىر (تأخير) ، ئە . كېچىكتۇرۇش ، كېچىكىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كېچىكتۇرمەك ، كېچىكمەك .

تەئداد (تعداد) ، ئە . سان ، ساناق ؛ ھېسابلاش ، ساناش .

تەدارۇك (تدارك) ، ئە . ئورنىنى تولدۇرۇش ؛ (خاتانى) تۈزىتىش ؛ تەييارلاش ؛ يىغىشتۇرۇش ؛ تەمىنات ؛ ئىلاج ، پارە .

تەداۋى (تداوى) ، ئە . داۋالىماق ، ئەملىمەك .

تەداۋىر (تداوير) يۇلتۇزلارنىڭ ھەرىكەت دائىرىسى .

تەدبىر (تدبير) ، ئە . تەدبىر ، چارە ، ئۇسۇل ، پىلان .

تەدرىج (تدريج) ، ئە . قەدەممۇقەدەم بولىدىغانلىق ، تەدرىجىيلىك .

تەدقىق (تدقيق) ، ئە . تەتقىق ، سىنچىلاپ تەكشۈرۈش ، ئىسپاتلاش .

تەدۋىن (تدوين) ، ئە . توپلاش ، جەملەش ، ئەسەرلەرنى توپلاپ تەرتىپكە سېلىش ، كىتاب ھالىتىگە كەلتۈرۈش ، دىۋان تۈزۈش ، توپلام تۈزۈش .

تەئدىب (تأديب) ، ئە . ئەدەبىنى بېرىش ، جازا بېرىش ؛ تەربىيە ، نەسىھەت ، ئۆزگەرتىش ، تۈزىتىش .

تەدەننى (تدنى) ، ئە . تۆۋەنلەش ، چۈشۈش ، تۆۋەنلىشىش ، چۈشۈپ كېتىش ، چۈشكۈنلىشىش .

تەدەييۇن (تدين) ، ئە . دىندار بولۇش ؛ ئىخلاسمەنلىك ، ساداقەت ، سادىقلىق .

تەئدىبى (تأديبى) ، ئە . تۈزىتىش خاراكتېرلىك ، تەربىيەۋى ، نەسىھەت خاراكتېرلىك ، جازا خاراكتېرلىك .

تەئدىل (تعديل) ، ئە . توغرىلاش ، ئۇدۇللاش ، تۈزلەش ، ئادىدىيلاشتۇرۇش ؛ ھەققانىيلاشتۇرۇش ، ئادالەتلىك قىلىش .

تەر (تر) ، پ . ھۆل ؛ يېڭى ، تازا . ◇～**ئەيلەمەك** (ترايلاماك) : ھۆل قىلماق ؛ ئۇيالدۇرماق ، ئۇيالدۇرۇپ تەرگە چۆمدۈرۈش .

تەرازو (ترازو) ، پ . ئېغىرلىق ئۆلچەش ئەسۋابى ، گىر ، تارازا .

تەرازى (تراضى) ، ئە . بىر ـ بىرىدىن رازى بولۇش ، خۇرسەن بولۇش ، شاد بولۇش . ◇～**قىلماق** (تراضى قيلماق) : رازىلاشماق ، ئۆزئارا رازى قىلىشماق .

تەراش I (تراش) ، پ . يونۇش ، قىرىش ، كېسىش ، رەندىلەش ، سۈركەش ، سۈرۈش ، ئويۇش ، تىلىش .

تەراش II (تراش) ، پ . تاراشلىغۇچى ، يونۇغۇچى ، قىرغۇچى ، كەسكۈچى ، سىلىقلىغۇچى . ◇ **خارا**～ (خارا～) : تاش يونۇغۇچى ، تاش تاراشلىغۇچى ، تاشچى .

تەراشە (تراشه) رەندە قىرىندىسى ، چېپىندا .

تەراكىب (تراكيب) ، ئە . تەركىب (تركىب)نىڭ كۆپلۈكى : تەركىبلەر .

تەراكىمە (تراكمه) ، ئە . تۇركىمەن (تركمن ، تركمان)نىڭ كۆپلۈكى : تۇركمەنلەر .

تەرانە (ترانه) ، پ . ناخشا ، ئاھاڭ ، كۈي ، مۇقام ، ئارۇز ئىلمىدە رۇبائىي ۋەزنىنىڭ نامى . ◇ ～ **سۇرمەك** (～سورماك) : كۈيلەپ ئوقۇماق ، سۆزلىمەك . ◇ ～ **تۇزمەك** (～ توزماك) : ناخشا ئېيتماق ، كۈيلىمەك .

تەرانغۇ (ترانغو) تاغ تېرىكىگە ئوخشاش بىر خىل ياۋا دەرەخ ، تورانغۇ .

تەراۋەت (طراوت) ، ئە . يېڭىلىق ، يۇمرانلىق ؛ ساپلىق ، تازىلىق .

تەراۋىش (تراوش) ، پ . سىزلاپ چىقىش ، تېمىش ، ئېقىپ چىقىش ؛ ئېقىپ چىقىش . ◇ ～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : سىزلاپ چىقماق ، تامماق .

تەراۋىھ (تراويح) ، ئە . تەرۋىھە (ترويحه)نىڭ كۆپلۈكى : رامىزان ئېيىدا ، ھەر كۈنى كەچتە خۇپتەدىن نامىزىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان نامازى ، تاراۋا .

تەرەب (طرب) ، ئە . خۇرسەنلىك ، شادلىق ، ئامراقلىق . ◇ ～ **ئەنگىز** (طرب انكيز) : شادلىق كەلتۈرگۈچى ؛ ◇ ～ **ساغەرى** (～ساغرى) : شادلىق پىيالىسى ؛ ك . خۇشچاقچاقلىق .

تەرەبخىز (طرب خيز) ، ئە ـ پ . شادلىق قوزغىغۇچى ، خۇرسەن قىلغۇچى .

تەرەبفەزا (طرب فزا) ، ئە ـ پ . شادلىقنى ئاشۇرغۇچى ، خۇشاللاندۇرغۇچى ؛ شادلانغۇچى .

تەرەبناك (طربناك) ، ئە ـ پ . خۇرسەن ، شاد ؛ خۇرسەنلىك بىلەن ، خۇشاللىق بىلەن .

تەرەددۇد (تردد) ، ئە . بىرەر مەسىلە ئۈستىدە بىرەر قارارغا كېلەلمەي قېلىش ، ئىككىلىنىش ؛ ئەندىشە .

تەرەسسۇد (ترصد) ، ئە . بىر جايغا مۆكۈنۈپ بىراۋنىڭ كېلىشىنى كۈتۈش ؛ پۇتۇن دىققەت ـ ئېتىبارى بىلەن ساقلاپ تۇرۇش ؛ كۈتۈش ، ساقلاش ، كۆزىتىش .

تەرەششۇھ (ترشح) ، ئە . سىزلاپ چىقىش ، ئېقىپ چىقىش ، تامچىلاش ، تېمىش ، ك . بىرەر يوشۇرۇن نەرسىنىڭ بىلىنىپ قېلىشى . ◇ ～ **قىلماق** (ترشح قيلماق) : سېزىلمەك ، بىلىنىپ قالماق .

تەرەف (طرف) ، ئە . تەرەپ ، ياق ، يان .

تەرەفەين (طرفين) ، ئە . ھەر ئىككى تەرەپ ، ئىككىلا تەرەپ .

تەرەفدار (طرفدار) ، ئە ـ پ . تەرەپدار ، ياقلىغۇچى ، يان باسقۇچى ، بىر سەپتە تۇرغۇچى .

تەرەففۇئ (ترفع) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرۈش ، يۇقىرىلاش ، يۇكسىلىش .

تەرەككۇب (ترکب) ، ئە . تەركىب تېپىش ، قوشۇلۇپ ھاسىل بولۇش ، قۇراشتۇرۇلۇش .
تەرەنجەبىن (ترنجبن) ، پ . يانتاق شېكىرى ، تەرەنجىۋىل .
تەرەننۇم (ترنم) ، ئە . كۈيلەش ، ناخشا ئېيتىش ، سايراش ، ك . گۈزەل سۆزلەش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ تۇزمەك (~ توزماك) : كۈيلىمەك ؛ سايرىماق ، گۈزەل سۆزلىمەك .
تەرەننۇمات (ترنمات) ، ئە . «تەرەننۇم (ترنم) »نىڭ كۆپلۈكى : كۈيلەر ، كۈيلەشلەر ، ناخشا ئېيتىشلار ، سايراشلار ، گۈزەل سۆزلەشلەر .
تەرەننۇمگەر (ترنم كر) ، ئە ـ پ . چالغۇچى ، سازەندە ، مۇزىكانت ، كۈيلىگۈچى ، ناخشىچى .
تەرەھھۇم (ترحم) ، ئە . رەھىم قىلىش ، رەھىم ـ شەپقەت ، غەمخورلۇق ، مەرھەمەت . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) : رەھىم قىلماق .
تەرەيان (طريان) بىر ئىشنىڭ يۈز بېرىشى ، بىرەر ئىشنىڭ ۋۇجۇتقا چىقىشى .
تەربىئ (تربيع) ، ئە . تۆت چاسا قىلىش ، تۆتكە يەتكۈزۈش ، تۆتلىك قىلىش ، تۆتكە بۆلۈش ، بىر پىلانېتنىڭ يەنە بىر پىلانېت بىلەن توقۇنۇشى .
تەربىيە (تربيه) ، تەربىيە ، ئۆگىتىش ، يېتىشتۇرۇش ، بېقىپ ئۆستۈرۈش .
تەربىيەت (تربيت) ، پ . ق . تەربىيە .
تەربىيەتكەردە (تربيت كرده) ، پ . . . . نىڭ تەربىيەسى بىلەن يېتىشكەن كىشى .
تەرتىب (ترتيب) ، ئە . رەتلەش ، ئورۇنلاشتۇرۇش ، تىزىش ، قاتار قىلىش ؛ رەت ، قاتار ؛ ئۇسۇل .
تەرجۇمە (ترجمه) ، ئە . يەشمە ، تەرجىمە .
تەرجىئ (ترجيع) ، ئە . قايتۇرۇش ، قايتۇرما ؛ تەكرارلاش ، قايتىلاش .
تەرجىئ بەند (ترجيع بند) ، ئە . قايتۇرمىلىق شېئىر . بۇنىڭدا شائىر ۋەزنى بىر ، قاپىيەسى ھەر خىل بولغان بىرنەچچە كۆپلەت شېئىرنىڭ ھەر كۆپلېتى ياكى مۇئەييەن بىرنەچچە كۆپلېتى ئارىسىدا مەلۇم بىر بېيىتنى تەكرارلاپ ماڭىدۇ . بۇ تەكرارلانغان بېيىت ھەربىر كۆپلېتنىڭ مەزمۇنى بىلەن باغلانغان بولىدۇ .
تەرجىھ (ترجيح) ، ئە . بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىدىن ئارتۇق كۆرۈش ، ئۇستۇن كۆرۈش . ◇ ~ ئەيلەمەك (~ ايلاماك) ، ~ قىلماق (~ قيلماق) : ئۇستۇن كۆرمەك . ◇ ~ تاپماق (~ تاپماق) : يۇقىرى بولماق ، ئۇستۇن بولماق .
تەرخان (ترخان) ق . تارخان .
تەرخىم (ترخيم) ، ئە . بوغۇم ئاخىرىدىكى بەزى تاۋۇشلارنى ئىخچاملىۋېتىش ، تاۋۇشنىڭ چۈشۈپ قېلىشى ؛ ئاۋازنى پەسەيتىش ، ئاۋازنى يېقىملىق قىلىش .
تەرد (طرد) ، ئە . قوغلاش ، سۈرۈش ، چىقىرىۋېتىش ، چىقىرىپ تاشلاش ، قوغلاپ چىقىرىش .
تەردامەن (تردامن) ، پ . ك . گۇناھكار ، يارىماس ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغۇچى .

تەردىد (تردید) ، ئە . رەت قىلىش ، رەددىيە بېرىش ؛ بىر قارارغا كېلەلمەسلىك ، ئىككىلىنىش .

تەرار (طرار) ، ئە . ئوغرى ، يانچۇقچى ، ئالدامچى .

تەرارى (طرارى) ، ئە ـ پ . ئوغرىلىق ، يانچۇقچىلىق ، ئالدامچىلىق .

تەراھ (طراح) ، ئە ـ پ . نەقىشچى ، نەققاش ، بىنالارنى بېزىگۈچى ، بىناكار .

تەراھلىغ (طراح ليغ) نەققاشلىق ، بىناكارلىق .

تەراھلىق (طراح ليق) ق . تەراھلىغ .

تەرە (تره) ، پ . كۆكتات ، ئوتياش .

تەرە فۇرۇش (تره فروش) ، پ . كۆكتاتپۇرۇش ، ئوتياش ئېلىپ ساتقۇچى .

تەرز (طرز) ، ئە . تەرز ، ئۇسۇل ، چارە ، تۇرق ، شەكىل .

تەرس (ترس) ، پ . قورقۇش ، قورقۇنچ ، خەۋپ ، ۋەھىمە ، ئەنسىزلىك ؛ تەتۇر ، تەتۇرىسى .

تەرسا (ترسا) ، پ . خىرىستىيان دىنىدىكى ، خىرىستىياني ، ئىساۋي .

تەرسكار (ترسكار) ، پ . پەرھىز قىلغۇچى ، پەرھىزكار ، ئۆزىنى ئاقلىغۇچى ، بويسۇنغۇچى .

تەرسىئ (ترصيع) ، ئە . بىرەر نەرسىنى ئېسىل تاشلار بىلەن زىننەتلەش ، بېزەش ؛ شېئىردا بىرىنچى مىسرا سۆزلىرىنى ئىككىنچى مىسرا سۆزلىرى بىلەن ئاھاڭداش ، ۋەزىنداش ۋە قافىيەداش قىلىپ كەلتۈرۈش .

تەرسىم (ترسيم) ، ئە . بىر ئىشنىڭ پىلانىنى تۈزۈش ، لايىھەسىنى تۈزۈپ چىقىش ، بىر نەرسىنىڭ چېرتىيوژىنى سىزىپ چىقىش ؛ رەسىم سىزىش ، چېرتىيوژلاشتۇرۇش ، جەدۋەللەشتۈرۈش .

تەرغىب (ترغيب) ، ئە . قىزىقتۇرۇش ؛ ئۈندەش ، رىغبەتلەندۈرۈش ، قايىل قىلىش ، يول قويۇش .

تەرفىئ (ترفيع) ، ئە . ئېگىز كۆتۈرۈش ، دەرىجىسىنى ئۆستۈرۈش ، ئۆستۈرۈش ، يۇكسەلدۈرۈش .

تەرفىھ (ترفيه) ، ئە . خاتىرجەم قىلىش ، بايىشادلاشتۇرۇش ، تىنچلىق ، خاتىرجەملىك ، ئاسايىشلىق .

تەرقىق (ترقيق) ، ئە . ئىنچىكە قىلىش ، نېپىزلىتىش ، ئىنچىكىلەش ، تەپسىلىي يېشىش ، ئىنچىكە چۈشەندۈرۈش .

تەرقىم (ترقيم) ، ئە . بەلگە قويۇش ، نومۇر سېلىش ، ئەن سېلىش ، نومۇر بېكىتىش .

تەرك I (ترك) ، ئە . تاشلاش ، قالدۇرۇش ، ۋاز كېچىش ، قول ئۈزۈش ، تاشلىۋېتىش ، جۈدالىق .

تەرك II (ترك) ، پ . ئۇرۇشتا باشقا كىيىلىدىغان مېتال قالپاق ، دوبۇلغا .

تەركەشبەند (تركش بند) ، پ . ئوقچى ، ئاتقۇچى .

تەركي (تركى) پەتنۇس ، تاۋام شىرەسى .

تەركى ئەدەب (ترك ادب) ، ئە ـ پ . ئەدەپسىزلىك ، ئەدەپكە زىت ئىش ـ ھەرىكەت .
تەركىب (تركيب) ، ئە . بىرىكتۇرۇش ، قۇراشتۇرۇش ، بىرىكمە .
تەركىب بەند (تركيب بند) ، ئە ـ پ . شېئىرىدا كۇپلېتلارنىڭ بىرىكىشى (بۇنىڭدا شائىر ۋەزنى بىر ، قاپىيەسى ھەر خىل بولغان بىر نەچچە كۇپلېت شېئىرنىڭ ھەر كۇپلېتى ئارىسىغا ئايرىم ـ ئايرىم بېيىتنى قىستۇرۇپ ماڭىدۇ) .
تەركى خاب (ترك خواب) ، پ . ئۇيقۇسىزلىق ، ئۇيقۇدىن كېچىش .
تەركى ھۇش (ترك ھوش) ، ئە ـ پ . ھوشىدىن كېتىش ، ھوشىنى يوقىتىش .
◇～ **ئەيلەمەك** (ايلاماك) : ھوشىنى يوقاتماق ، ھوشىدىن ئايرىلماق .
تەرناۋ (ترناؤ) ق . تارناۋ .
تەرھ (طرح) ، ئە . لايىھە ، پىلان ؛ قۇرۇلۇش ؛ پىچىم ؛ تەرتىپ ، تۈزۈم ؛ تۈزۈش ، تەرتىپكە سېلىش ؛ تاشلاش ، ئېلىپ تاشلاش .
تەرھى ئەجەب (طرح عجب) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ بىنالار لايىھەسى ، قالتىس پىلان .
◇～ **سالماق** (～سالماق) : ئاجايىپ پىلان تۈزمەك ، ئاجايىپ ئىش قىلماق .
تەرھىب I (ترھيب) ، ئە . قورقۇتۇش ، تەھلىكە ، تەھدىت ، ۋەھىمىگە چۈشۈرۈش .
تەرھىب II (ترحيب) ، ئە . قارشى ئېلىش ، ئالقىشلاش .
تەرھى تەئەب (طرح تعب) ، ئە ـ پ . مۇشەققەت .
تەرۋتازە (تروتازه) ، پ . ياشنىغان ، گۈللەنگەن . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ياشناتماق ، گۈللەتمەك .
تەرۋىج (ترويج) ، ئە . راۋاجلاندۇرۇش ، كېڭەيتىش ، گۈللەندۇرۇش ، قىممەت ۋە ئېتىبارنى ئاشۇرۇش .
تەرۋىھ (ترويح) ، ئە . راھەتلەندۇرۇش ، دەم ئالدۇرۇش ، يەلپۈپ قويۇش ، يەلپۈش .
تەرى (طرى) ، ئە . يېڭى ، ياش ، ئۆسمە ، نوتا ، يۇمشاق ، ئەۋرىشىم ، گۈزەل ، پاكىز ، ساپ ، تازا .
تەرىد I (طريد) ، پ . خىتاپ ، نەرە ، سۈرەن ، قاتتىق ھۇجۇم . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : قاتتىق ھۇجۇم قىلماق .
تەرىد II (ترىد) ، پ . شورپىغا چىلانغان نان ؛ پارچە ، بۇردا . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : توغرىماق ، ناننى چىلاپ ئېرىتمەك .
تەئرىز (تعريض) ، ئە . ھۇجۇم ، تاجاۋۇز ، چېقىلىش ؛ كاشىلا ، قارشىلىق .
تەئرىف (تعريف) ، ئە . ماختاش ، تەسۋىرلەش ، سۈپەتلەش ؛ ئىزاھلاش ، تەبىرلەش .
تەرىق (طريق) ، ئە . يول ، ئۇسۇل ، يوسۇن ، قائىدە ، رەسمىيەت ، مەسلەك ؛ ۋاستە ، سەۋەب .
تەرىقە (طريقه) ق . تەرىقەت .
تەرىقەت (طريقت) ، ئە . ئۇسۇل ، يول ، مەسلەك ؛ سوپىلىق يولى . ◇～ **ئەھلى** (～اهلى) : سوپىلار ، سوپىزمچىلار .

تەرياق (ترياق) ق . تىرياق .
تەرياك (ترياك) ، پ . ئەپيۇن ، زەھەر كەسكۇچى دورا .

تەزاكىر (تذاكير) ، ئە . تەزكىرە (تذكيرە)نىڭ كۆپلۈكى : تەزكىرىلەر .
تەزائۇف (تضاعف) ، ئە . ھەسسىلىنىش ، يەنە بىر بالداق كۆتۈرۈلۈش ، يەنە بىر ھەسسە ئېشىش .
تەزەررۇئ (تضرع) ، ئە . يېلىنىش ، يالۋۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يالۋۇرماق ، يېلىنماق ، ئىلتىجا قىلماق .
تەزەرۇ (تزرو) دالا توخۇسى ، ياۋا توخۇ ، قىرغاۋۇل .
تەزەككۇر (تذكر) ، ئە . ئەسكە ئېلىش ، يادىغا چۈشۈرۈش ، ئېغىزغا ئېلىش ، كۆرسىتىپ ئۆتۈش ، تەكىتلەش ؛ ئالدىن ئۇقتۇرۇش .
تەزەلزۇل (تزلزل) ، ئە . تەۋرەش ، سىلكىنىش ، تىترەش ؛ يەر تەۋرەش . ك . ئەھۋال ئۆزگىرىش ، ھولۇقۇش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تەۋرىمەك ، تىترىمەك .

تەزەللۇل (تذلل) ، ئە . ئۆزىنى پەس تۇتۇش ، ئۆزىنى كەمىستىش .
تەزەللۇم (تظلم) ، ئە . زۇلۇم ئۈستىدىن شىكايەت قىلىش ، زۇلۇمدىن زارلىنىش ، دات ـ پەريات . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : زۇلۇمدىن شىكايەت قىلماق ، دات ـ پەريات چەكمەك ، ◇**ئەھلى**～ (ئەھلى～) : زۇلۇمدىن پەريات چەككۈچىلەر .
تەزەۋۇج (تزوج) ، ئە . جۈپلىشىش ، نىكاھلىنىش ، ئۆيلىنىش .
تەزەييۇق (تضيق) ، ئە . تارىيىش ، تارلىشىش ، سىقىلىش ، قىسىلىش .
تەزكىر (تذكير) ، ئە . خاتىرىگە كەلتۈرۈش ، ئېسىگە كەلتۈرۈش ، ئەسلەش ، يادىغا سېلىش .
تەزكىرە (تذكيره) ، ئە . ئارخىپ ، ئەسلەش ، خاتىرە ؛ ئەسلىمە ؛ تەرجىمىھال .
تەزكىيە (تزكيه) ، ئە . پاكلاشتۇرۇش ، تازىلاش ، ساپلاشتۇرۇش .
تەزمىن (تضمين) ، ئە . ئۆز شېئىرىدا باشقىلارنىڭ شېئىر مىسرالىرىنى نەقىل قىلىش ، نەقىل كەلتۈرۈش ؛ زىيانىنى تۆلىتىش ؛ تۆلەم ، جەرىمانە .
تەزھىب (تذهيب) ، ئە . زەرلەش ، ئالتۇن قاپلاش ، ئالتۇن بىلەن نەقىشلەش .
تەزۋىج (تزويج) ، ئە . ئۆيلەندۈرۈش ؛ نىكاھ .
تەزۋىر (تزوير) ، ئە . ئالداش ، ھىيلە ، نەيرەڭ ؛ ساختىپەزلىك قىلىش ، ھىيلە ـ مىكىر ئىشلىتىش ؛ يالغاندىن ياساپ چىقىش .
تەئزىب (تعذيب) ، ئە . ئازابلاش ، قىينىاش ؛ رەنجىتىش .
تەئزىر (تعزير) ، ئە . كايىش ، ئەيىبلەش ؛ جازالاش .
تەئزىف (تضعيف) ، ئە . ھەسسىلەش ، ئىككى ھەسسە قىلىش . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ھەسسىلەنمەك ، ئىككى ھەسسە بولماق .

تەئزىم (تعظيم) ، ئە . ئۇلۇغلاش ، ھۆرمەتلەش ؛ تەزىم . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : ئۇلۇغلانماق ، ھۆرمەتلەنمەك .

تەئزىيە (تعزيه) ، ئە . مۇسىبەتلىك كىشىگە تەسەللى بېرىش ، ئەھۋال سوراش ، كۆڭلىنى ياساش ؛ تەزىيە ، ماتەم تۇتۇش .

تەئزىيەت (تعزيت) ق . تەئزىيە

تەزىيد (تزييد) ، ئە . ئاشۇرۇش ، كۆپەيتىش ، زىيادە قىلىش .

تەزىين (تزيين) ، ئە . زىننەتلەش ، بېزەش ؛ ◇~ **بەرمەك** (~ بېرماك) : زىننەتلىمەك ، بېزىمەك . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : زىننەتلەنمەك ، بېزەلمەك ؛ ◇ **ئاسمان~** (ئاسمان~) ئاسمان كەبى بېزەلگەن ، ئاسمانغا ئوخشاش زىننەتلەنگەن .

تەسادۇف (تسادف) ، ئە . توغرا كېلىپ قېلىش ؛ ئۇچرىشىپ قېلىش ، كۈتۈلمىگەندە ئۇچراپ قېلىش ، تاسادىپىي ۋەقە ، تاسادىپىيلىق .

تەسادۇفى (تصادفى) ، ئە . توغرا كېلىپ قالغان ، كۈتۈلمىگەندە ئۇچرىشىپ قالغان ، تاسادىپىي ، توساتتىن .

تەسامۇئ (تسامع) ، ئە . ئۆزىنى ئاڭلىغان قىلىپ كۆرسىتىش ، ئۆزىنى ئاڭلاۋاتقان قىياپەتكە كىرگۈزۈۋېلىش .

تەسانىف (تصانيف) ، ئە . تەسنىف (تصنيف) نىڭ كۆپلۈكى : يېزىپ پۈتتۈرۈلگەن كىتابلار ، ئىجادىيەتلەر ؛ تۈركە ئايرىلغانلار ، تۈرلەنگەنلەر ، تۈپلەنگەنلەر ؛ سىنىپقا بۆلۈنگەنلەر .

تەساۋى (تساوى) ، ئە . باراۋەرلىك ، تەڭلىك ، ئوخشاشلىق .

تەساۋىر (تصاوير) ، ئە . تەسۋىر (تصوير) نىڭ كۆپلۈكى : سۈرەتلەر ، رەسىملەر ، تەسۋىرلەر .

تەسەددۇق (تصدق) ، ئە . سەدىقە قىلىش ، خەير ـ ئېھسان قىلىپ بىراۋغا بېرەر نەرسە بېرىش ؛ ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : سەدىقە قىلماق ، سەدىقە قىلىپ بەرمەك .

تەسەررۇف (تصرف) ، ئە . ئۆز ئىختىيارىغا ئېلىش ، ئىگىلىك قىلىش ، ئىگىلەش ؛ شېئىردا ئايرىم سۆزلەرنىڭ گىراماتىك شەكلىنى شائىر ئۆز رايىچە ئۆزگەرتىش .

تەسەررۇفات (تصرفات) ، ئە ـ پ . تەسەررۇف (تصرف) نىڭ كۆپلۈكى : تەسەررۇپلار .

تەسەلسۇل (تسلسل) ، ئە . زەنجىر ھالقىلىرىغا ئوخشاش ، بىر ـ بىرىگە ئۇلىنىپ كېتىش ، بىر ـ بىرىنىڭ ئارقىسىدىن تىزىلىش ، ئارقىمۇئارقا ئۇزۇلمەي .

تەسەللۇت (تسلط) ، ئە . بويسۇندۇرۇش ، بېسىپ چۈشۈش ، يېڭىش ، ھۆكۈمرانلىق قىلىش ، باشقۇرۇش .

تەسەللۇف (تصلف) ، ئە . ماختانچاقلىق ، ئۆزى بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى بىلىمەن دەپ داۋا قىلىش ، بىلەرمەنلىك قىلىش .

تەسەللى (تسلى) ، ئە . كۆڭلىنى ئېچىش ، خۇشاللاندۇرۇش ، ئىچ ـ پۇشۇقىنى چىقىرىش .

تەسەللىبەخش (تسلى بخش) ، ئە ـ پ . كۆڭۈل ئاچقۇچى ، كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرغۇچى ،

خۇشاللاندۇرغۇچى ، تەسەللى بەرگۈچى .

تەسەۋۋۇر (تصور) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ياكى ھادىسىنىڭ سۈرىتىنى ئويلاپ ئۇنى مېڭىسىدە گەۋدىلەندۇرۇش ، خىيالىغا كەلتۈرۈش ، تەپەككۇر قىلىش .

تەسەۋۋۇف (تصوف) ، ئە . سوپىلىق ، سوپىزم .

تەسبىھ (تسبيح) ، ئە . تەسۇى ؛ ئاللاھقا ئىبىتىلغان مەدھىيە ، ئىبادەت .

تەسخىر (تسخير) ، ئە . ئىشغال قىلىش ، بېسىۋېلىش ، ئىگىلىۋېلىش ؛ ئىلىندۇرۇش ، رام قىلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : رام قىلماق ، قولغا كىرگۈزمەك .

تەسدىر (تصدير) ، ئە . باشتا ئولتۇرغۇزۇش ، تۆرگە چىقىرىش ؛ باشلىق قىلىش ؛ جاكارلاش .

تەسدىق (تصديق) ، ئە . ئىشىنىش ، قوبۇل كۆرۈش ، ماقۇللاش ، تەستىقلاش ؛ ئىسپاتلاش .

تەسرىھ (تصريح) ، ئە . ئوچۇق ۋە ئېنىق ئىپادىلەش ؛ ئىزاھلاش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئوچۇق ئىپادىلىمەك ، ئېنىق سۆزلىمەك .

تەسغىر (تصغير) ، ئە . كىچىكلىتىش ، چوڭنى كىچىك قىلىش .

تەسفىيە (تصفيه) ، ئە . تازىلاش ، ساپلاشتۇرۇش ، روشەنلەشتۈرۈش ، سۈزۈش ، تىنىقلاشتۇرۇش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تازىلانماق ، روشەنلەشمەك .

تەسكىن (تسكين) ، ئە . توختاش ، جىم بولۇش ؛ توختىتىش ، تىنچىتىش . ◇～**بەرمەك** (～بېرماك) : ئارام بەرمەك ، تىنچلاندۇرماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئارام ئالماق ، تىنچىماق ، توختىماق . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : بىر يەردە جىم تۇرماق ؛ تىنچلانماق .

تەسلىم (تسليم) ، ئە . تاپشۇرۇش ؛ بىرەر پىكىرنى قوبۇل كۆرۈپ ، ئۇنىڭغا كۆنۈش ؛ تىز پۈكۈش ، بويسۇنۇش ؛ تەن بېرىش ، قايىل بولۇش ، ئېتىراپ قىلىش .

تەسمىيە (تسميه) ، ئە . ئات قويۇش ، نام بېرىش ، ئاتاش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئىسىم قويماق ، ئاتىماق .

تەسنىف (تصنيف) ، ئە . تۈرلەرگە ئايرىش ، سىنىپلارغا بۆلۈش ؛ بىرەر ئەسەر يارىتىش ، مۇزىكىدا بىرەر كۈي ئىجاد قىلىش ، تۇزۇش .

تەسھىر (تسحير) ، ئە . سېھىرگەرلىك قىلىش ، ئالدامچىلىق قىلىش ، سېھىر قىلىپ باشقىلارنى ئالداش ، ئەخمەق قىلىش ، ئازدۇرۇش ، سېھىرلەش .

تەسۋىر (تصوير) ، ئە . تەسۋىر ، سۈرەتلەش ، بىر نەرسىنىڭ سۈرىتىنى چۈشۈرۈش ؛ سۈرەت ، رەسىم ؛ ئوبراز .

تەسۋىيە (تسويه) ، ئە . تۈزلەش ، سىلىقلاش ، سىلىغايتىش ؛ باراۋەر قىلىش ، باراۋەرلەشتۈرۈش .

تەئسىر (تأثير) ، ئە . سەزدۈرۈش ، تەسىر ، ھېس قىلدۇرۇش .

تەئسىس (تأسيس) ، ئە . قۇرۇش ، ياساش ، ئاساس سېلىش .

تەشابۇھ (تشابه) ، ئە . ئوخشاشلىق ، ئوخشاپ كېتىش .

تەشائۇر (تشاعر) ، ئە . ئۆزىنى شائىر قىلىپ كۆرسىتىش ، شائىرلىق دەۋاسى قىلىش .

تەشەببۇھ (تشبه) ، ئە . ئوخشاشلىق ، ئوخشاش .
تەشەددۇد (تشدد) ، ئە . كۈچىيىش ، شىددەتلىنىش ، قاتتىقلىشىش ، قاتتىقلىق پەيدا قىلىش ، ئېغىرلىشىش ؛ قەتئىيلىك ، قەيسەرلىك .
تەشەككۈل (تشكل) ، ئە . مەلۇم بىر شەكىلگە كىرىش ، شەكىللىنىش ، تۈزۈش ، تەشكىللىنىش .
تەشبىھ (تشبيه) ، ئە . ئوخشىتىش ، بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىگە ئوخشىتىپ تەسۋىرلەش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئوخشاتماق .
تەشخىس (تشخيص) ، ئە . ئېنىق تونۇش ، ئوچۇق ئايرىش ؛ كېسەللىكنى ئېنىقلاش ؛ دىياگنوز .
تەشدىد (تشديد) ، ئە . ئېغىرلىتىش ، كۈچەيتىش ، شىددەتلەندۈرۈش ؛ ئۈزۈك تاۋۇشلارنى قوش تەلەپپۇز قىلىش ، مەسىلەن ، «كەررە ، ئەممە» دېگەنلەرگە ئوخشاش . تاۋۇشلارنىڭ قوش تەلەپپۇز قىلىنىدىغانلىقىنى ئىپادىلەيدىغان بەلگە «W» .
تەشرىق (تشريق) ، ئە . شاراپەتلىك قىلىش ، شەرەپلەندۈرۈش ، مۇشەررەپ قىلىش ؛ ◇～**كەلتۈرمەك** (～كيلتورماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قەدەم تەشرىپ قىلماق ، مۇشەررەپ قىلماق .
تەشرىفات (تشريفات) ، ئە . تەشرىفە (تشريفه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇراسىملار ؛ تەنتەنىلىك كۆتۈۋېلىشلار ؛ پادىشاھ تەرىپىدىن بىرەر كىشىنى ئۇلۇغلاش ئۈچۈن بېرىلگەن ئۇستباش ، شاراپەت كىيىمى .
تەشرىھ (تشريح) ، ئە . شەرھلەش ، ئوچۇق بايان قىلىش ، تەپسىلىي چۈشەندۈرۈش .
تەشكىل (تشكيل) ، ئە . شەكىللەندۈرۈش ، تۈزۈش ، مۇئەييەن شەكىلگە كەلتۈرۈش .
تەشنە (تشنه) ، پ . ئۇسسىغان ، چاڭقىغان ، چۆلدەرىگەن ؛ تەلمۈرگەن ، تەشنا .
تەشنەلەب (تشنەلەب) ، پ . تەشنا ، چاڭقىغان ، لېۋى قۇرىغان .
تەشنىئ (تشنيع) ، ئە . ئەيىبلەش ، تىللاش ، سەتلەش .
تەشھىر (تشهير) ، ئە . مەشھۇر قىلىش ، شۆھرەتلەندۈرۈش ، ھەممىگە بىلدۈرۈش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئېلان قىلماق ، جاكارلىماق ، سازايى قىلماق .
تەشھىز (تشحيذ) ، ئە . بىلەش ، ئىتتىتىش ، چاقلاش ، ئۆتكۈرلەشتۈرۈش .
تەشھىزى خاتىر (تشحيذ خاطر) ، ئە ـ پ . زېھنىنى ئۆتكۈرلەشتۈرۈش .
تەشۋىر (تشوير) ، ئە . خىجىل قىلىش ؛ ھايا‌جان ؛ ئەنسىزلىك ، تەشۋىش ؛ كۆرسىتىش ، ئىشارەت .
تەشۋىش (تشويش) ، ئە . بىئارامىلىق ، ئەندىشە ، ئالاقزادىلىك ، قالايمىقانچىلىق ، ئەنسىزلىك .
تەشۋىق (تشويق) ، ئە ـ پ . زوقلاندۇرۇش ، قىزىقتۇرۇش ، ئىنتىلدۇرۇش ، ئارزۇ قىلدۇرۇش ، روھلاندۇرۇش .
تەشئىر (تشعير) ، ئە . چاچ ، چاچ قويۇش ، ساقال قويۇش .

تەشىئە (تشييع) ، ئە . ئۇزىتىش ، يولغا سېلىپ قويۇش ، خەيرلىشىش .
تەغار (تغار ، طغار) ، پ . تەشتەك ؛ تەڭنە .
تەغارى (تغارى ، طغاري) ق . تەغار .
تەغافۇل (تغافل) ، ئە . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سېلىش ، خۇپسەنلىك ؛ غەپلەت ، ئېتىبارسىزلىق ، دەققەتسىزلىك ، سەل قاراش .
تەغايى (تغايى) ق . تاغايى .
تەغەننى I (تغنى) ، ئە . كۆيلەش ، ناخشا ئېيتىش ؛ ناخشا .
تەغەننى II (تغنى) ، ئە . بېيىش ، باي بولۇش ، بايلىق ، موللۇق ؛ مول ، كۆپ .
تەغەييۇر (تغير) ، ئە . ئۆزگىرىش ، باشقا تۈسكە كىرىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئۆزگەرمەك .
تەغيىر (تغيير) ، ئە . ئۆزگەرتىش ، ئالماشتۇرۇش . ◇～**بەرمەك** (بېرماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۆزگەرتمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئۆزگەرتىلمەك ، ئۆزگەرمەك .
تەف (تف) ، پ . ئىسسىتما ، قىزىتما ، بەزگەك ، تەپ .
تەفاخۇر (تفاخر) ، ئە . پەخىرلىنىش ؛ ئۆزىنارا داڭلىشىش ، كۆككە كۆتۈرۈشۈش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پەخىرلەنمەك ؛ ئۆزىنارا كۆز ـ كۆز قىلىشماق .
تەفازۇل (تفاضل) ، ئە . ئارتۇقچىلىق ، ئەۋزەللىك ؛ ئۆزىنارا بەسلىشىش ؛ پەرق .
تەفاسىر (تفاسير) تەفسىر (تفسير) نىڭ كۆپلۈكى : بايانلار ، تەپسىرلەر ، شەرھلەر .
تەفاۋۇت (تفاوت) ، ئە . پەرق ، ئوخشاشماسلىق ؛ ئارىلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئايرىماق ، پەرقلەندۈرمەك .
تەفەررۇج (تفرج) ، ئە . سەيلە ، تاماشا ، كۆڭۈل ئېچىش ؛ ئىستىراھەت ، سەير ـ تاماشا . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سەيلە قىلماق ، تاماشا قىلماق ، كۆڭۈل ئاچماق .
تەفەررۇس (تفرس) ، ئە . پەملەش ، پاراسەت بىلەن بىلىۋېلىش ، بايقىۋېلىش ؛ ئۆتكۈرلۈك ، ئىنچىكە كۆزىتىش ، دەققەت قىلىش .
تەفەرئۇن (تفرعن) ، ئە . كىبىرلىنىش ، تەكەببۇرلىنىش ؛ زالىملىق ، زومىگەرلىك .
تەفەققۇد (تفقد) ، ئە . يوقالغان نەرسىنى ئاختۇرۇش ، سۈرۈشتۈرۈش ؛ مېھرىبانلىق ، مېھرىبانلىق كۆرسىتىش ، ھېسداشلىق قىلىش .
تەفەككۇر (تفكر) ، ئە . تەپەككۇر ، ئويلاش ، پىكىر قىلىش .
تەفەھھۇم (تفهم) ، ئە . ئاستا ـ ئاستا چۈشىنىپ يېتىش ، بارا ـ بارا تونۇپ يېتىش ؛ تونۇپ يېتىش ، چۈشەنچە ھاسىل قىلىش ، پەم قىلىش .
تەفەھھۇس (تفحص) ، ئە . چوڭقۇر تەكشۈرۈش ، سۈرۈشتۈرۈش ، تەتقىق قىلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سۈرۈشتۈرمەك ، تەكشۈرمەك .
تەفەئۇل (تفاءل) ، ئە . تەخمىنلەش ، مۆلچەرلەش ؛ پال ئېچىش ، رەم بېقىش ؛ ياخشىلىققا

ئۆرۈش ، ياخشى تەرەپكە بۇراپ تەبىر بېرىش ؛ بېشارەت ، ئالدىن مەلۇمات .

تەفتىش (تفتيش) ، ئە . تەپتىش ، تەكشۈرۈش ، ئىزدەش ، ئاختۇرۇش .

تەفرىت (تفريط) ، ئە . سەل قاراش ، سۈسلۇق قىلىش ، بىخەستەلىك قىلىش ؛ ئىسراپ قىلىش .

تەفرىد (تفريد) ، ئە . يالغۇزلۇق ؛ يەككە ـ يېگانە قېلىش ، ئۆزىنى يالغۇزلۇقتا قالدۇرۇش ؛ تەركىي دۇنيا بولۇپ يالغۇز ياشاش .

تەفرىق (تفريق) ، ئە . ئايرىش ، بۆلۈش ؛ ئايرىلىش ، بۆلىنىش ، پەرقلىنىش

تەفرىقە (تفرقه) ، ئە . ئاجرىلىش ، چېچىلىش ، ئاجرىتىش ، بۆلگۈنچىلىك .

تەفرىھ (تفريح) ، ئە . خۇرسەن قىلىش ، شادلاندۇرۇش ، خۇشال قىلىش ، چاقچاق قىلىش ؛ كۆڭۈل ئېچىش .

تەفزىل (تفضيل) ، ئە . ئارتۇق كۆرۈش ، ئەۋزەل كۆرۈش ، ئېسىل ، ئەلا .

تەفزىھ (تفضيح) ، ئە . رەسۋا قىلىش ، شەرمەندە قىلىش ، بىراۋنىڭ ئەيىبىنى ئاشكارا قىلىپ نامىنى بۇلغاش ، ھاقارەتلەش .

تەفسان (تفسان) ، پ . ئوتتەك قىزىق ، ئىنتايىن ئىسسىق ، تاۋلانغان ، چوغدەك بولغان .

تەفسەندە (تفسنده) ، پ . قىزىغان ، قىزىق ، ئىسسىق ، قايناق ؛ قىزغىن .

تەفسىر (تفسير) ، ئە . شەرھلەش ، ئىزاھلاش ، بىرەر تېكىستنىڭ مەنىسىنى ئىزاھلاش ، سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشەندۈرۈش ؛ قۇرئان ئايەتلىرىنى ئىزاھلاش ؛ قۇرئان ئايەتلىرى ئىزاھلانغان كىتاب .

تەفسىل (تفصيل) ، ئە . بىرەر نەرسىنى ئەتراپلىق ، ئوچۇق ۋە ئېنىق بايان قىلىش ، كېڭەيتىپ سۆزلەش ، قاتلاملارنى ئىنچىكە ئايرىش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) : كېڭەيتىپ سۆزلىمەك .

تەفسىلات (تفصيلات) ، ئە . تەفسىل (تفصيل) نىڭ كۆپلۈكى : ئىنچىكە بايانلار ، كونكرېت چۈشەندۈرۈشلەر .

تەفسىلەن (تفصيلاً) ، ئە . تەپسىلىي ، يېپىدىن ـ يېڭىسىغىچە .

تەفھىم (تفهيم) ، ئە . چۈشەندۈرۈش ، پەم قىلدۇرۇش ، بىلدۈرۈش ، ئۆزلەشتۈرۈش ، چۈشەنچىگە ئىگە قىلىش .

تەفۇيز (تفويض) ، ئە . ھاۋالە قىلىش ، تاپشۇرۇش ؛ ئىشنى باشقىلارغا يۈكلەش . ◇～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) : تاپشۇرماق .

تەقابۇل (تقابل) ، ئە . قارىمۇقارشى بولۇش ، ئۇچرىشىش ، يۈزمۈيۈز بولۇش ؛ قارىمۇقارشىلىق ، تاقابىللىق ، نىسبەتلەشتۈرۈش ، سېلىشتۇرۇش .

تەقارۇب (تقارب) ، ئە . يېقىنلىشىش ، ئۆزئارا يېقىنلىشىش ، بىر ـ بىرىگە يېقىن كېلىش ، ئوخشاشلىق ، ماسلىق ، ماس كېلىش .

تەقازا (تقاضا) ، پ . خالاش ، ئىزدەش ، تەلەپ قىلىش ، تەلەپ . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق)

: ئىزدىمەك ، خالىماق ، تەلەپ قىلماق .

تەقەببۇل (تقبل) ، ئە . قوبۇل قىلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : قوبۇل قىلماق .

تەقەددۇس (تقدس) ، ئە . مۇقەددەس بولۇش ، پاكلىنىش ؛ پاك ، مۇقەددەس .

تەقەددۇم (تقدم) ، ئە . ئىلگىرىلەش ، ئالغا ئېتىش ، ئالغا قاراپ قەدەم قويۇش .

تەقەددۇمۇ تەئەخخۇر (تقدم وتاخر) ، ئە ـ پ . ئىلگىرى ـ ئاخىر ؛ ئالغا ئېتىش ۋە ئارقىدا قېلىش .

تەقەررۇب (تقرب) ، ئە . يېقىنلىشىش ؛ يېقىنلىق ، ئامراقلىق ، دوستلۇق .

تەقەييۇد (تقيد) ، ئە . سولىنىش ، باغلىنىش ، زەنجىرلىنىش ؛ چەكلىنىش ؛ مېھرىنى ئۈزەلمەسلىك .

تەقبىل (تقبيل) ، ئە . سۆيۈش ، ئۆپۈش .

تەقبىھ (تقبيح) ، ئە . نەپرەتلىنىش ، يامان كۆرۈش ، تىللاش .

تەقتىئ (تقطيع) ، ئە . كېسىش ، بۆلەكلەرگە بۆلۈش ، پارچىلاش ؛ شېئىر مىسرالىرىنى بۆلەكلەرگە ئاجرىتىپ ، ۋەزىننى ئۆلچەش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : كەسمەك ، پارچىلىماق ؛ شېئىرنى ۋەزىنگە چۈشۈرمەك .

تەقدىر (تقدير) ، ئە . پەرەز ، ئېھتىمال ؛ باھالاش ، باھا قويۇش ، مۆلچەرلەش ؛ پېشانىگە پۈتۈلگىنى ، تەقدىر .

تەقدىس (تقديس) ، ئە . مۇقەددەسلەشتۈرۈش ، مۇقەددەس بىلىش ، ئەزىزلەش ، مەدھىيەلەش ، ماختاش ، ھۆرمەت بىلەن تىلغا ئېلىش .

تەقدىم (تقديم) ، ئە . بىر نەرسىنى بىراۋنىڭ ئالدىغا قويۇش ، بېرىش ؛ بىر نەرسىنى بىراۋغا سۇنۇش ، سۇنۇپ بېرىش ، تارتۇق قىلىش ، سوۋغا قىلىش .

تەقرىب (تقريب) ، ئە . يېقىنلاشتۇرۇش ؛ يېقىنلىق ؛ تەخمىن .

تەقرىبەن (تقريباً) ، ئە . ئومۇمەن ؛ تەخمىنەن .

تەقرىبىي (تقريبى) ، ئە . تەخمىنلەنگەن ، تەخمىنەن ئېيتىلغان .

تەقرىر (تقرير) ، ئە . قارار قىلىش ، بىر پىكىرگە كېلىش ، ئىسپاتلاش ؛ ئېتىراپ ؛ سۆزلەش ، ئېيتىش ، بېرىش ، مەقسەتنى ئاغزاكى بىلدۈرۈش .

تەقريرات (تقريرات) ، پ . تەقرىر (تقرير)نىڭ كۆپلۈكى . ق . تەقرىر .

تەقرىز (تقريض) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيە ؛ ئەسەرنى باھالاپ يېزىلغان ماقالە .

تەقسىر (تقصير) ، ئە . قىسقارتىش ، يېتىشمەسلىك ؛ كەمچىلىك ، نۇقسان ، سەۋەنلىك ؛ گۇناھ . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : كەمچىلىك ئۆتكۈزمەك ، سەۋەنلىك قىلماق ؛ بىر ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالماسلىق .

تەقلىل (تقليل) ، ئە . ئازايتىش ، كېمەيتىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئازايتماق ، كېمەيتمەك .

تەقۋا (تقوى) ، ئە . دىندارلىق ، پەرھىزكارلىق ، ئىخلاسمەنلىك ، سادىقلىق . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : تەقۋادار كىشى ، دىندار كىشى .

تەقۋىم (تقويم) ، ئە . تۇرغۇزۇش ، تىكلەش ، مۆلچەر ، تەسەۋۋۇر باھالاش ، باھا قويۇش ؛ پىلانېتلارنىڭ ھەرىكەتلىرىنى كۆرسىتىدىغان يىللىق جەدۋەل ؛ كالېندار .

تەقۋىيەت (تقويت) ، ئە . كۈچ ـ قۇۋۋەت بېرىش ، كۈچەيتىش ، يارىدەم بېرىش ؛ مەدەت ، يارىدەم ، تىرىشچانلىق .

تەقى (تقى) تېخى ، يەنە .

تەئەققۇب (تعقيب) ، ئە . ئارقىدىن قوغلاش ، ئىز بېسىپ قوغلاش ، پېيىگە چۈشۈش ؛ مەسئۇلىيىتىنى سۈرۈشتۈرۈش ، ئۇستىدىن شىكايەت قىلىش ، ئەيىبلەش .

تەك I (تك) ، پ . يۈرۈش ، يۈگۈرۈش ، چېپىش . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : يۈرمەك ، يۈگۈرمەك ، چاپماق . ◇**تىز～** (تيز～) : چاپار ، چاپىدىغان ، ئىلدام ، تېز يۈرەر .

تەك II (تك) ، پ . ئاستى ، تېگى ، ئاست ، تەگ .

تەك III (تك) ، پ . يالغۇز ، يېگانە . ◇**تەكاسە** (～آسە) : بىرلا ، يالغۇزلا ، يېگانە ھالدا .

تەك IV (تيك) پەقەت .

تەك V (تيك) دەك/تەك ، ئوخشاش ، كەبى .

تەكشەمەك (تيكشامك) تەڭشىمەك .

تەكنە (تيكنه) چەڭ قاچا ، تەڭنە .

تەكاب (تكاب) ، پ . ئېرىق ، خەندەك .

تەكالىف (تكاليف) ، ئە . تەكلىف (تكليف)نىڭ كۆپلۈكى : تەكلىپلەر .

تەكاسۇل (تكاسل) ، ئە . سۇسلۇق ، پەرۋاسىزلىق ، ھۇرۇنلۇق .

تەكامۇل (تكامل) ، ئە . تولۇق ، كامالەتكە يەتكەن ؛ كامالەتكە يەتكەنلىك ، تولغانلىق .

تەكاۋەر (تكاور) ، پ . يۈگۈرۈك ئات ؛ تىزلپار ؛ ئۈچقۇر ، يۈگۈرۈك . ◇～**سۈرمەك** (～سورماك) : ئات چاپتۇرۇپ يۈرمەك ، ئات چاپتۇرۇپ كىرمەك .

تەكەببۇر ئامىز (تكبر آميز) ، ئە ـ پ . تەكەببۇر ، كۆرەڭ ، ھاكاۋۇر ، ئۆزىنى چوڭ تۇتىدىغان ، چوڭچى .

تەكەددۇر (تكدر) ، ئە . غەم ، قايغۇ ؛ ئاغرىنىش .

تەكەررۇر (تكرر) ، ئە . تەكرارلىنىش ، قايتا ـ قايتا دەۋر قىلىش .

تەكەسسۇر (تكسر) ، ئە . سۇنۇش ، قايرىلىش ؛ چېقىلىش .

تەكەففۇل (تكفل) ، ئە . كېپىل بولۇش ، كاپالەتلىك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : كېپىل بولماق ، كاپالەتلىك قىلماق .

تەكەللۇف (تكلف) ، ئە . ئۆزىنى كۈلپەتكە سېلىش ، ئۆزىنى قىيناش ، بىر ئىشنى جاپا بىلەن بېجىرىش ؛ ھەشەمەت ، بىزەك .

تەكەللۇفلىق (تكلف ليق) ھەشەمەتلىك ، بىزەكلىك .

تەكەللۇم (تكلم) ، ئە . سۆزلەش ؛ گەپلىشىش ، سۆزلىشىش ؛ گەپ ، سۆز . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) ، ～ **كۆرگۈزمەك** (～ كورگوزماك) ، ～ **سۇرمەك** (～ سورماك) : گەپ قىلماق ، سۆزلىمەك ؛ سۆزلەشمەك .

تەكەممۇل (تكمل) ، ئە . تولۇش ، يېتىلىش ، كامىللىشىش ، مۇكەممەللىشىش .

تەكبەند (تكبند) ، پ . كەمەر ، ئۇلاق .

تەكبىر (تكبير) ، ئە . چوڭايتىش ، زورايتىش ، كېڭەيتىش ؛ ئۇلۇغلاش ، مەدھىيەلەش ، «ئاللاھۇ ئەكبەر (الله اكبر)» دېيىش .

تەكزىب (تكذيب) ، ئە . رەددىيە بېرىش ، بىراۋنىڭ سۆزىنى يالغانغا چىقىرىش ، ئىنكار قىلىش ؛ كاززاپلىق قىلىش . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : بىراۋنىڭ گېپىنى يالغانغا چىقارماق ، ئىنكار قىلماق ؛ رەددىيە بەرمەك .

تەكسىر I (تكسير) ، ئە . سۇندۇرۇش ، ئۇشتۇش ، چېقىش ؛ سۇنۇش ؛ تاشقا نەقىش ئويۇش ئۇچۇن ئۇنى قىرىش ، يونۇش ، ئويۇش .

تەكسىر II (تكثير) ، ئە . كۆپەيتىش ، ئاشۇرۇش .

تەكفىر (تكفير) ، ئە . كاپىر دەپ ھۆكۈم قىلىش .

تەكفىن (تكفين) ، ئە . ئۆلۈكنى كېپەنلەش .

تەككە (تكه) ، پ . تاغ ئۆچكىسى ، تېكە .

تەكمىل (تكميل) ، ئە . كامالەتكە يەتكۈزۈش ، كامىل قىلىش ، تولۇقلاش ، تولدۇرۇش ، مۇكەممەللەشتۈرۈش .

تەكۇپو (تكوپو) ق . تەكۇپوي .

تەكۇپوي (تكوپوي) ، پ . بىر نەرسىنىڭ كويىدا يۇگۈرۈش ، چېپىشكە . ◇～ **ئۇرماق** (～ اورماق) ، ◇～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) : بىر نەرسىنىڭ كويىدا يۇرمەك ، چاپماق ، پالاقلىماق .

تەكۇتىز (تك وتيز) ، پ . يۇگۈرۈش ، چېپىش .

تەكيە (تكيه) ، پ . سۆيەنچۇك ، يۆلەنچۇك ، تايانچلىق ئارقا تېرەك ، ياستۇق ؛ دەرۋىشلەرنىڭ مەخسۇس تۇرار جايى ، ئۇمۇمى . **ياتاقخانا** ( ) ～◇ **قىلماق** (～ قيلماق) : ياتماق ، ئۇخلىماق .

تەكيە گاھ (تكيه كاه) ، پ . يۆلەنچۇك ، تايىنىدىغان جاي ؛ ك . ياردەم بەرگۈچى ، مۇداپىئە قىلغۇچى ، ھىماتچى ، قەلئە ، قورغان .

تەكىرلەنمەك (تيكيرلانمك) تىكلەنمەك ، پىرقىرىماق .

تەكىن (تيكن) . . . گىچە ، . . . غىچە . . . قەدەر ، . . . دەك ، . . . تەك .

تەگرە (تيكره) ئۆپچۆرە ، ئەتراپ . ◇～ **سىدە** (～ سيدا) : ئەتراپىدا .

تەگرەك (تيكراك) ئەتراپ .

تەگرەنمەك (تيكرانمك) چەمبىرەك بولماق ، چۆرگىلىمەك ، ئايلانماق .

تەگرۇ (تيكرو) . . .گىچە . . .گە ، . . .قەدەر ، قارىمۇقارشى ، مۇقابىل ؛ نىسبەتەن .
◇ **ئوشانغە~** (اوشانغا~) : شۇنىڭغىچە ، شۇنىڭغا قەدەر .
تەگمە (تيكمە) ھەممە ، بارلىق .
تەگۈرمەك (تيكورماك) تەككۈزمەك ؛ يەتكۈزمەك ، بەرمەك . ◇ **كۆز تەگۈرمەك** (كوز تيكورماك) : كۆز يەتكۈزمەك ؛ تىكىلمەك ، ئېتىبارغا ئالماق .
تەگىرمەن (تيكىرمان) تۇگمەن .
تەگىشمەك (تيكيشمك) ئۇچراشماق ، ھۇجۇم قىلماق ، تۇتۇشماق .
تەگىن (تيكن) ق . تېكىن .
تەگىنچە (تېكىنچە) غىچە// ـ قىچە ، يەتكىچە .
تەڭەتمەك (تينكاتمك) تەڭ قىلماق .
تەگەشدۇرمەك (تينكاشدورمك) ئۆلچىمەك ، تارتماق .
تەگەلمەك (تيكالمك) تەڭ بولماق .
تەگەمەك (تينكامك) تەڭلەشتۇرمەك ، سېلىشتۇرماق .
تەڭشەمەك (تينكشامك) تەڭلەشتۇرمەك .
تەنگەشتۇرمەك (تينكاشتورماك) تەڭلەشتۇرمەك .
تەڭمەك (تينكمك) (ئېغىرلىقنى) ئۆلچىمەك ، تارتماق .
تەلبەرەتمەك (تيلباراتماك) ساراڭ قىلماق ، دىۋانە قىلماق ، تەلۋە قىلماق .
تەلبەرەمەك (تيلبارامك) تەلۋىلەشمەك ، ساراڭ بولماق ، دىۋانە بولماق .
تەلۈك (تيلوك) تۆشۈك .
تەمۈر (تيمور) تۆمۈر .
تەگىرگ (تكرك) ، پ . تول ، مۆلدۈر .
تەگرۈك (تكروك) دۆگىلەك .
تەگى (تكى) ق . تەگىن .
تەگىن (تكين) ـ غىچە/ ـ قىچە/ ـ گىچە/ ـ كېچە . . .گە قەدەر .
تەڭ (تنك) ق . تەنگە I ، II ، III .
تەڭبەستە (تنگ بستە) ق . تەنگبەستە .
تەڭ ـ تەڭ (تنگ تنگ) ق . تەنگ ـ تەنگ .
تەڭدەست (تنگ دست) ق . تەنگدەست .
تەڭدەستلىغ (تنگ دستليغ) ق . تەنگدەستلىغ .
تەڭدىل (تنگ دل) ق . تەنگدىل .
تەڭناي (تنگناى) ق . تەنگناي .
تەلاتۇم (تلاطم) ، ئە . ئىۋرۇلۇش ، دولقۇنلارنىڭ بىر ـ بىرىگە ئۇرۇلۇشى ؛ مەۋج .
◇ **پۇر~** (پر~) : كۆپ دولقۇنلۇق ، زور دولقۇنلۇق .

تەلاج (تلاج) ، پ . ژاراڭ - چۇرۇڭ ، غەۋغا ، قالايمىقانچىلىق .
تەلاش (تلاش) ، پ . تىپىرلاش ، جان تالىشىش ؛ ئالدىراش ، تىرىشچانلىق ، پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلىش .
تەلافى (تلافى) ، ئە . قولدىن كەتكەن نەرسىنى قايتىدىن قولغا كىرگۈزۈش ؛ رېمونت قىلىش ، تۈزىتىش ، ئەسلىگە كەلتۈرۈش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قولغا كىرگۈزمەك ، ～**مافات** (～مافات) : يوقالغان نەرسىنى تېپىش ، قولدىن كەتكەن نەرسىنى قايتىدىن قولغا كىرگۈزۈش .
تەلاق (طلاق) ، ئە . خوتۇننىڭ قويۇۋېتىش ، خوتۇن بىلەن ئاجرىشىش .
تەلاقا (تلاقى) ، ئە . ئۇچرىشىش ، يولۇقۇش .
تەلالا (تلالا) ، پ . ناخشا ، ئاھاڭ ، كۈي ، ژارقىراش ، سۇرەن سېلىش ؛ چۇقان .
تەلاھۇق (تلاحق) ، ئە . ئۇچمۇئۇچ كېلىش ، ئارقىمۇئارقا كېلىپ قوشۇلۇش ؛ يەملىشىش ، يېپىشىش ، تۇتىشىش .
تەلايە (طلايه) ، پ . قوشۇننىڭ ئالدىن ماڭار قىسمى ، ئاۋانگارت قىسىم .
تەلە (تله) ، پ . توزاق ، دام ، ئازگال .
تەلەب (طلب) ، ئە . تىلەك ، ئىستەك ، تەلەپ ، خاھىش ، مەيل . ◇～**ۋادىسى** (～وادیسی) : سوپىلىق مەسلىكىدىكى يەتتە ۋادى (يەتتە دەرىجە)نىڭ بىرىنچىسى .
تەلەبە (طلبه) ، ئە . تالىب (طالب)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەپ قىلغۇچىلار ، ئىلىم ئالغۇچىلار ، ئوقۇغۇچىلار .
تەلئەت (طلعت) ، ئە . يۈز ، بەت ، سىرتقى كۆرۈنۈش ، ھۆسن ، چىراي ؛ گۈزەللىك ؛ (كۈن) چىقىش ، (يۇلتۇز) كۆرۈنۈش .
تەلەتتۇق (تلطف) ، ئە . سىلىقلىق ، مېھرىبانلىق ، سەمىمىيلىك ، ئامراقلىق ، ئەركىلەش ، ئەركىلىتىش .
تەلەززۇ (تلذذ) ، ئە . لەززەتلىنىش ، ھۇزۇرلىنىش .
تەلەززۇات (تلذذات) ، ئە . لەززەتلىنىدىغان نەرسىلەر .
تەلەف (تلف) ، ئە . نابۇتلۇق ، ھالاكەت ، يوق بولۇش ، ئۆلۈش ، گۈمرانلىق ؛ زىيان ، زەرەر . ◇～**بولماق** (～بولماق) : نابۇت بولماق ، ئۆلمەك ، چىقىم بولماق ؛ گۈمران بولماق ، تۆگىمەك .
تەلەففۇز (تلفظ) ، ئە . سۆزلەش ، ئېيتىش ، تەلەپپۇز .
تەلەققى (تلقى) ، ئە . قارىشى ئېلىش ، قوبۇل قىلىش ؛ چۈشىنىش . ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : قوبۇل قىلماق .
تەلەئلۇئ (تلألوء) ، ئە . پارلاش ، پارقىراش ، نۇر چېچىش .
تەلەمموز (تلمذ) ، ئە . شاگىرتلىق ، ئوقۇغۇچىلىق ، ئۆگەنگۈچىلىك .

تەلەھھۇب (تلهب) ، ئە . يالقۇنجاش ، يېنىش ، كۆيۈش .
تەلەۋزۇن (تلون) ، ئە . رەڭمۇرەڭ بولۇش ؛ ئۆزگىرىپ تۇرۇش ؛ ك . تۇتۇرۇقسىزلىق ، تايىنسىزلىق ، مەيدانسىزلىق .
تەلبە (تلبه) تەلۈە ، سارائ .
تەلبىس (تلبيس) ، ئە ـ پ . ھىيلە ، مىكىر ، نەيرەڭ ، يالغان .
تەلبىسات (تلبيسات) ، ئە ـ پ . تەلبىس (~تلبيس)نىڭ كۆپلۈكى : نەيرەڭلەر ، ھىيلە ـ مىكىرلەر .
تەلپەك (تلپاك) باش كىيىم ، بۆك .
تەلتىق (تلطيق) ، ئە . ئەركىلەش ، شېرىن سۆزلەرنى قىلىش .
تەلخ (تلخ) ، پ . ئاچچىق ، ئاچقىل ؛ قايغۇلۇق ، ھەسرەتلىك ؛ مەسخىرىلىك . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ئاچچىق قىلماق ، ئېغىرلاتماق ، ئاچچىقىنى كەلتۈرمەك . ◇~ **گوفتار** (~كفتار) : ئاچچىق سۆزلۈك ؛ ◇~ **يىغلاماق** (~ييغلاماق) : ئەلەملىك يىغلىماق ، ئاچچىق يىغلىماق .
تەلخكام (تلخ كام) ، پ . قايغۇلۇق ، تۇرمۇشى قىينىچىلىقتا ئۆتىدىغان ؛ ئۇمىدسىز . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : قايغۇرماق ، قىينىلىپ كۇن كەچۈرمەك .
تەلخىس (تلخيص) ، ئە . خۇلاسىلەش ، يىغىنچاقلاش ، ئىخچاملاش ؛ ئىخچام بايان ، ئومۇمىي بايان .
تەلقىن (تلقين) ، ئە . بىرەر مەسىلىنى باشقا كىشىگە ئېنىق قىلىپ چۈشەندۈرۈش ؛ ئاغزاكى بايان ، يولىيورۇق ، تەلىم ، تەكلىپ ، ئۇندەش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ئېنىق چۈشەندۈرمەك ، ئۇقتۇرماق ، يادىغا سالماق ؛ ئۇندىمەك .
تەلل (تل) ، ئە . تۆپە ، ئېگىزلىك ، دۆڭ .
تەلىئە (طليعه) ، ئە . قوشۇننىڭ ئالدىدا مېڭىپ يول ئېچىش ؛ دۈشمەننىڭ ئەھۋالى ھەمدە تۇرار جايى ھەققىدە مەلۇمات ئېلىپ كەلگۈچى ئەسكەر ، ئىلغار .
تەئلىق (تاءليق) ، ئە . يېغىش ، توپلاش ، قوشۇش ، بىرىكتۈرۈش ، ئەسەر ، كىتاب يېزىش .
تەئلىق (تعليق) ، ئە . ئېسىش ، ئېسىپ قويۇش ، مۇئەللەق قىلىش ؛ ئېسىلىپ تۇرۇش ؛ كونا ھۆسنىخەتنىڭ بىر تۈرى .
تەلىم (تليم) كۆپ .
تەئلىم (تعليم) ، ئە . بىلدۈرۈش ، ئۆگىتىش ، ئوقۇتۇش ، تەلىم .
تەئلىمات (تعليمات) ، ئە . تەئلىم (تعليم)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆگىتىشلەر ، ئوقۇتۇشلار ؛ ئىلىم ، تەلىمات .
تەلىن (تلعين) ، ئە . قاغاش ، تىللاش ، لەنەت ئېيتىش .
تەئىم (طعم) ، ئە . تەم ، لەززەت .
تەماشا (تماشا) ، پ . كۆرۈش ، كۆرۈپ ھۇزۇرلىنىش .

تەماسىل (تماثيل) ، ئە . تەمسىل (تمثيل)نىڭ كۆپلۈكى : ئوخشاشلىقلار ؛ تەمسىللەر .
تەمام (تمام) ، ئە . ئاخىرىغا يېتىش ، تۈگەش .
تەمامەن (تماماً) ، ئە . پۈتۈنلەي ، ھەممىسى .
تەمەتتۇئ (تمتع) ، ئە . بەھرىلىنىش ، پايدىلىنىش ، ھۇزۇرلىنىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بەھرىلەنمەك ، ھۇزۇرلانماق ، پايدىلانماق ، پايدا تاپماق .
تەمە (تمه) تىمك يار ، ھاجك .
تەمەئ (طمع) ، ئە . ئاچ كۆزلۈك ، تويماسلىق .
تەمەئكار (طمعكار) ، ئە ـ پ . تەمەخور ، ئاچ كۆز .
تەمەسخور (تمسخر) ، ئە . مەسخىرە قىلىش ، مازاق قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : مەسخىرە قىلماق ، مازاق قىلماق ، ئەخمەق قىلماق .
تەمەسسۇك (تمسك) ، ئە . چىڭ تۇتۇش ، مەھكەم تۇتۇش ؛ چىڭ تۇرۇش ، قەتئىي تۇرۇش ؛ ئاساس ، ھۆججەت .
تەمەككۇن (تمكن) ھوقۇق ، تەسىر ، كۈچ ـ قۇدرەت ؛ يۆتكىلىش ، ئورۇنلىشىش ، بەرقارار بولۇش .
تەمەللۇق (تملق) يېلىنىش ، يالۇرۇش ، ساختا تەزىم ، يالغان ھۆرمەت ، خۇشامەت .
تەمەللۇك (تملك) ، ئە . ئىگە بولغانلىق ، بىرەر مۇلۇكنى ئۆز ئىلكىگە ئالغانلىق ؛ مۇلۇك .
تەمەننا (تمنا) ، ئە . ئىستەك ، ئارزۇ . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلامـاك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئارزۇ قىلماق ، تىلىمەك ، ئىزدىمەك .
تەمەنناي خام (تمنا خام) ، ئە ـ پ . خام خىيال ، ئەمەلگە ئاشمايدىغان ئۈمىد .
تەمەۋۇج (تموج) ، ئە . مەۋج ئۇرۇش ، دولقۇنلىنىش ، چايقىلىش . ◇～**سالماق** (～سالماق) : دولقۇنلاندۇرماق ، چايقالدۇرماق .
تەمەۋۇل (تمول) ، ئە . مال ـ بىساتى كۆپلۈك ، بايلىق ؛ ھاجەتسىزلىك ؛ مال ـ بايلىق .
تەمتەراق (طمطراق) ، ئە . ھەشەمەت ، دەبدەبە ؛ مۇبالىغە .
تەمسىل (تمثيل) ، ئە . مىسال كەلتۈرۈش ، ئوخشىتىش ؛ تەمسىل .
تەمغا (تمغا) ق . تامغا .
تەمغاچى (تمغاچى) ق . تامغاچى .
تەمغە (تمغه) ق . تامغا .
تەمكىن (تمكين) ، ئە . چىدام ، غەيرەت ، ئېغىرلىق ؛ ئېغىر تەبىئەتلىك ؛ سۈلەت ، ھەيۋەت .
◇**سىپەھر**～ (سپهر～) : ئاسماندەك ۋەزمىن ؛ ھەيۋەتلىك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئېغىر ـ بېسىق بولماق ، بىر جايدا قارار تاپماق .
تەملىك (تمليك) ، ئە . باشقىلارنى مۇلۇككە ئىگە قىلىش ، بىر نەرسىگە ئېرىشتۈرۈش ؛ ھوقۇق بېرىش ؛ ئىشىك تاقايدىغان دەم .
تەممە بىلخەير (تمه بالخير) ، ئە . ياخشىلىق بىلەن ئاخىرلاشتى .

تەمە چەكمەك (تمە چيكماك) تۇگمەك ، ئاخىرلاشتۇرماق .
تەمهىد (تمهيد) ، ئە . يېيىش ، ئېچىش ، تۇزۇش ، رەتكە سېلىش ، ئورۇنلاشتۇرۇش ؛ تەرىش ؛ تۇزىتىش .
تەن (تن) ، پ . تۇغقان ، قېرىنداش .
تەنازۇ (تنازع) ، ئە . تالاش ـ تارتىش ؛ مۇنازىرە ، كۆرەش ؛ چېلىشىش .
تەناسۇب (تناسب) ، ئە . بىر ـ بىرىگە مۇناسىپ بولۇش ، ئۇيغۇنلىشىش ، نىسبەت ، تاناسىپ ؛ مۇناسىۋەت ، ئالاقە .
تەناسۇخ (تناسخ) ، ئە . ئالمىشىش ، روھنىڭ بىر تەندىن يەنە بىر تەنگە كۆچۈشى (بۇددا دىنىنىڭ قارىشى) ؛ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى ، يىللارنىڭ ئالمىشىشى .
تەناسۇل (تناسل) ، ئە . كۆپىيىش ، ئۇرۇق ـ نەسىلنىڭ كۆپىيىشى ، ئۇرۇقلىنىش .
تەنافۇر (تنافر) ، ئە . بىر ـ بىرىسىدىن نەپرەتلىنىش ، بىر ـ بىرىدىن يىرگىنىش ؛ ئەپ بولماسلىق ، يېقىن ئۆتەمەسلىك .
تەناقۇز (تناقض) ، ئە . بىر سۆزنىڭ يەنە بىر سۆزگە زىت كېلىشى ، ئىككى سۆزنىڭ بىر ـ بىرىگە قارشى كېلىشى ؛ زىتلىق ، زىددىيەت ، قارشىلىق .
تەناقۇس (تناقص) ، ئە . بارغانسېرى ئازىيىش ، كېمىيىش ، ئازلاش .
تەناۇل (تناول) ، ئە . يېيىش ، ئىچىش ، غىزالىنىش . ◇ ~ **قىلماق** (~ قىلماق) : يېمەك ، ئىچمەك ؛ غىزالانماق ، ئىستېمال قىلماق .
تەنە (تنه) ، پ . گەۋدە ، تەن ؛ غول (دەرەخنىڭ) .
تەنە (طعنه) ، ئە . تەنە ، مەسخىرە ، مازاق ؛ ئەيىپلەش ، كەمچىلىكىنى يۈزىگە سېلىش ، سانجىش ، سوقۇش .
تەنەززۇل (تنزل) ، ئە . تۆۋەنلەش ، پەسكە چۈشۈش . ك . ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش ، كەمتەرلىك .
تەنەففۇر (تنفر) ، ئە . يىرگىنىش ، نەپرەتلىنىش ؛ نارازىلىق .
تەنەففۇس (تنفس) ، ئە . دەم ئېلىش ، نەپەسلىنىش .
تەنەققۇل (تنقل) ، ئە . كۆچۈش ، يۆتكىلىش ؛ ئىچىملىك بىلەن بىرگە ئازراق يېمەك يېيىش ، گېزەك (زاكۇسكا) قىلىش .
تەنەند (تنند) ، پ . ئۆمۈچۈك ، مۇكا .
تەنەئۇم (تنعم) ، ئە . نازۇنېمەتلەر ئىچىدە ياشاش ، پاراغەتلىك ياشاش ، راھەتتە ياشاش ، بەختىيارلىق .
تەنەئۇمات (تنعمات) ، ئە . تەنەئۇم (تنعم) نىڭ كۆپلۈكى : پاراغەتلىك تۇرمۇشلار .
تەنەۋۇۋ (تنوع) ، ئە . تۇرلىنىش ، خىلمۇخىل بولۇش ؛ خىلمۇخىللىق .
تەنبەل (تنبل) ، پ . ھۇرۇن ، ئېرىنچەك ؛ سېمىز ، لومپا .
تەنبۇرە (طنبوره) ، ئە . تەمبۇرنىڭ كىچىك بىر خىلى .

تەنبۇل (تنبول) ، پ . تاماققا سېلىنىدىغان بىر خىل خۇشبۇي يوپۇرماق .
تەنبىھ (تنبيه) ، ئە . ئويغىتىش ؛ جازالاش ، ئەيىبلەش ؛ ئاگاھلاندۇرۇش .
تەنپۇش (تن پوش) ، پ . كىيىم ، يېپىنچا .
تەنتەنە (طنطنه) ، ئە . داقا ـ دۇمباق ساداسى ، شاۋقۇن ـ سۇرەن ، سائەت ، قوڭغۇراق ، شاۋقۇن . ك . كۆركەملىك ، پۇزۇرلۇق .
تەندۇرۇست (تندرست) ، پ . ساغلام ، سالامەت . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ساقايماق ، تۈزەلمەك ، ئوڭلانماق .
تەنزىھ (تنزيه) ، ئە . گۇناھتىن پاكلاش ، يامان ئىشلاردىن قول ئۈزدۇرۇش ؛ پاك ، غۇبارسىز .
تەنسىق (تنصيق) ، ئە . بىر نەرسىنى ئىككىگە تەپمۇتەڭ قىلىپ بۆلۈش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئىككىگە بۆلمەك ، يېرىمىنى ئاجراتماق .
تەنقال (تنقال) بەلگىلەنگەن جايغا يىغىلىش توغرىسىدا ئەسكەرلەرگە بۇيرۇق قىلىش ياكى خەۋەر بېرىش .
تەنقىر (تنقير) ، ئە . ئويۇش ، كولاش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كولىماق .
تەنقىس (تنقيص) ، ئە . ئازايتىش ، كېمەيتىش ، يېتىشمەسلىك ، قىسلىق ؛ كەم نەرسە ؛ سقىلىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تۆگەپ قالماق ، قىسىلماق . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : سقىلماق ، كېمەيتمەك .
تەنقىھ (تنقيح) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ كېرەكسىز قىسمىنى چىقىرىپ تاشلاش ، شاكىلىنى چىقىرىپ مېغىزىنى ئېلىش ؛ تۈزىتىش ، بېزەش ، تەكشۈرۈش .
تەنكىر (تنكير) ، ئە . قىياپىتىنى يوشۇرۇش ، ئەسلىي قىياپىتىنى ئۆزگەرتىش ، پەردەزلەش ؛ گىرامماتىكىدا ئىسىملارنى بىتايىن شەكلىگە كەلتۈرۈش ، مەجھۇللاشتۇرۇش .
تەنگ I (تنگ) ، پ . تار ، قىس ، زىچ ؛ قىسقا . ◇**دىلىتەنگ** (دل تنگ) : يۈرىكى قىسىلغان ، غەمكىن ، زېرىككەن . ◇～**نەفەس** (～نفس) : نەپىسى سقىلىش .
تەنگ II (تنك) ، پ . ئۇلاڭ .
تەنگ III (تنک) بىر ئېشەكلىك يۈك ؛ بىر تاي ، بىر توپ ، بىر تېڭىق .
تەنگبەستە (تنگ بسته) ، پ . مۇستەھكەم ، ئۇلىڭى چىڭ تارتىلغان .
تەنگ ـ تەنگ (تنك ـ تنك) توپ ـ توپ ، تاي ـ تاي (مال) .
تەنگدەست (تنک دست) ، پ . نامرات ، كەمبەغەل ، قولى قىسقا .
تەنگدەستلىغ (تنک دستليغ) نامراتلىق ، يوقسۇللۇق ، پېقىرلىق .
تەنگدىل (تنگدل) ، پ . ھەسرەتلىك ، قايغۇلۇق ، غەمكىن ، يۈرىكى قىسىلغان .
تەنگ سال (تنک سال) ، پ . قەھەتچىلىك يىلى .
تەنگناي (تنك ناي) ، پ . تار يول ؛ گال ، بوغاز ، كېكىرتەك .
تەنگۈداز (تن كداز) ، پ . بەدەننى كۆيدۇرگۈچى ، بەدەننى قىزىتقۇچى ، بەدەننى ئېرىتكۈچى .

تەنگى (تنكى) تارچۇق ، تارچىلىق ؛ نامراتلىق ، مۇشكۈللۈك تاغ يولى ، جىلغا .
تەننۇر (تنور) ، ئە . ئوچاق ، مەش ؛ تونۇر .
تونۇر (تنور) ق . تەننۇر .
تەنۇرە (تنوره) ، پ . پەرتۇق . ◇ **چەرمىن~** (چرمين~) : تېرە پەرتۇق ، كۆن پەرتۇق .
تەنۇمەند (تنومند) ، پ . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، ساغلام ، سېمىز ، گەۋدىلىك . ◇ **نا~** (نا~) : كۈچسىز ، ساقسىز ، ئاجىز .
تەنۇىر (تنوير) ، ئە . يورۇتۇش ، يالتىرىتىش ، نۇرلاندۇرۇش .
تەنۇىن (تنوين) ، ئە . ئەرەبچىدە ئىسىملارنىڭ ئاخىرىغا «ن» تاۋۇشىنى قوشۇپ ئېيتىش ، يەنى نۇنلاشتۇرۇش .
تەھ (ته) ، پ . تەكت ، ئاست ؛ قات ؛ كىچىك ◇ **~خەر** (~خر) : ئېشەكنىڭ بالىسى .
تەھارەت (طهارت) ، ئە . پاكىزلىق ، پاكلىق ، تازىلىق ، پاكلىنىش ، تازىلىنىش .
تەھاشى (تحاشى) ، ئە . بىرەر نەرسىدىن قورقۇپ چەتلىشىش ، چېكىنىش ؛ ئۆزىنى تارتىش ، تارتىنىش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش ، قېچىش ، رەت قىلىش .
تەھەتتۇك (تهتك) ، ئە . پەردە يىرتىلىش ، شەرمەندە بولۇش ، رەسۋالىق . ◇ **~بولماق** (~بولماق) : رەسۋا بولماق ، شەرمەندە بولماق .
تەھەججۇد (تهجد) ، ئە . تۈن كېچىدە تۇرۇپ نامازغا ئوقۇش ، كېچىلىك ناماز ؛ تۇنەش ، تۇنەك .
تەھەررۇك (تحرك) ، ئە . قىمىرلاش ، مىدىرلاش ، ھەرىكەتلىنىش . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ھەرىكەت قىلماق ؛ ◇ **~تاپماق** (~تاپماق) : ھەرىكەتلەنمەك ؛ ◇ **~ئەھلى** (~اهلى) : ھەرىكەت قىلىپ تۇرغۇچى كىشىلەر .
تەھەرمۇز (تهرمز) ، ئە . ھارامزادىلىك ، قەللاپلىق .
تەھەسسۇر (تحسر) ، ئە . ھەسرەت چېكىش ، ئەپسۇسلىنىش ؛ ئازابلىنىش ، قايغۇرۇش .
تەھەففۇز (تحفظ) ، ئە . ساقلىنىش ، ئۆز - ئۆزىنى ساقلاش ، ئالدىنى ئېلىش .
تەھەققۇق (تحقق) ، ئە . مۇقىملىشىش ، رەسمىيلىشىش ، ئاخىرقى قارارغا كېلىش ، ئەمەلگە ئېشىش ، ھەقىقەتكە ئايلىنىش ، ئىسپاتلىنىش .
تەھەككۇم (تحكم) ، ئە . ھۆكۈم سۈرۈش ، ئىدارە قىلىش ، باشقۇرۇش ؛ زورلۇق - زومبۇلۇق قىلىش .
تەھەمتەن (تحمتن) ، پ . باھادىر ، پالۋان ؛ «شاھنامە»دىكى رۇستەمنىڭ لەقىمى .
تەھەممۇل (تحمل) ، ئە . تاقەت ، سەۋر ، چىدام ، بەرداشلىق ؛ چىڭ تۇرۇش . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، **~كۆرگۈزمەك** (~كوركوزماك) : چىدىماق ، ئېغىرلىقنى كۆتۈرمەك ، سەۋر قىلماق .
تەھەۋۋۇر (تهور) ، ئە . غەزەپ ۋە شىددەت بىلەن ھۇجۇم قىلىش ، غەزەپلىنىپ قاينىاپ كېتىش ؛ قارامىلىق ، يەڭگىللىك ، ئالدىراقسانلىق ؛ بېشىمىلىك .
تەھەۋۋۇل (تحول) ، ئە . ئۆزگىرىش ، ئايلىنىش ، بىر خىل ھالەتتىن يەنە بىر خىل ھالەتكە ئۆتۈش .

تەھەييۇر (تحير) ، ئە . ھەيران قېلىش ، ھەيران بولۇش ، چۆچۈپ كېتىش .
تەھەييۇرات (تحيرات) ، ئە . تەھەييۇر (تحير)نىڭ كۆپلۈكى : ھەيرانلىقلار .
تەھ ـ بەتەھ (تەبتە) ، پ . قاتمۇقات ، قەۋەتمۇقەۋەت .
تەھت (تحت) ، ئە . ئاست ، تەكت . ◇～ **فەرماندا** (～فرماندا) : ھۆكمى .◇～ **قەلئە** (～قلعه) : قەلئە ئاستى .
تەھتە سىسەرا (تحت الثرى) ، ئە . يەر ئاستى .
تەھدىد I (تهديد) ، ئە . قورقۇتۇش ، دوق قىلىش ، ھەيۋە قىلىش . ◇～ **ئەيتمەك** (～ ايتماك) : قورقۇتماق .
تەھدىد II (تحديد) ، ئە . چەكلەش ، چېگرالاش ، دائىرىسىنى بەلگىلەش .
تەھرىر (تحرير) ، ئە . يېزىش ، ئەسەر يېزىش ؛ تەھرىرلەش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : يازماق ، ئەسەر يازماق ؛ تەھرىرلىمەك .
تەھرىرات (تحريرات) ، ئە . تەھرىر (تحرير)نىڭ كۆپلۈكى : يېزىشلار ، يېزىلغان كىتابلار ، تەھرىرلەشلەر .
تەھرىس (تحريص) ، ئە . ھېرىسلەندۇرۇش ، ھېرىسنى ئويغىتىش ، تەمە قوزغاش ، ھەۋەسلەندۇرۇش ؛ ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تەمە قىلدۇرماق ، ھېرىسلاندۇرماق .
تەھرىف (تحريف) ، ئە . بۇرمىلاش ، ئويدۇرۇپ چىقىرىش ، ئۆزگەرتىش ، بۇزۇش .
تەھرىك (تحريك) ، ئە . ھەرىكەتكە كەلتۈرۈش ، قېمىرلىتىش ، قوزغاش ، مىدىرلىتىش .
تەھرىم (تحريم) ، ئە . چەكلەش ، مەنئى قىلىش ، مەھرۇم قىلىش ، تارتىۋېلىش .
تەھرىمى (تحريمى) ، ئە . مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن .
تەھزىب (تهذيب) ، ئە . تۈزىتىش ، توغرىلاش ؛ تازىلاش ، پاكىزلاش ؛ تەلىم بېرىش ، يول كۆرسىتىش ، يېتەكلەش .
تەھزىر (تحذير) ، ئە . ھەزەر ئەيلىتىش ، ئاگاھلاندۇرۇش ، قاچۇرۇش ، چەتلەشتۈرۈش ، توسۇش ، چەكلەش .
تەھسىل (تحصيل) ، ئە . ھاسىل قىلىش ، ھوسۇل ئېلىش ؛ ئۆگىنىۋېلىش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ئوقۇماق ، ئىلىم ئۆگەنمەك ، ئۇنۇم ھاسىل قىلماق .
تەھسىلدار (تحصيل دار) ، ئە ـ پ . سېلىق يىغقۇچى ، باجگىر .
تەھسىن (تحسين) ، ئە . ئاپىرىن ئوقۇش ، تەقدىرلەش ، مەدھىيەلەش ، ماختاش . ◇～ **ئەيلەمەك ، ئەتمەك** (～ايلاماك ، ايتماك) : ماختىماق ، ئاپىرىن ئوقۇماق .
تەھقىر (تحقير) ، ئە . پەس كۆرۈش ، كەمسىتىش ، خورلاش .
تەھقىق (تحقيق) ، ئە . راست ، چىن ؛ بىرەر نەرسىنىڭ ھەقىقىتىنى ئىزدەش ، تەكشۈرۈپ كۆرۈش ، راستىنى چىقىرىش ، ھەقىقەتلەش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : تەكشۈرمەك ، ئەمەلىيلەشتۈرمەك .

تەھلۈكە (تهلكه) ، ئە . ئۆلۈش ، ھالاك بولۇش ، ئۆلۈم خەۋپى .
تەھلىكە (تهلكه) ق . تەھلۈكە .
تەھلىل (تحليل) ، ئە . مۇرەككەپ بىر نەرسىنى بۆلەكلەرگە بۆلۈپ تەكشۈرۈش ، تۈگۈنلەرنى يېشىش ، ھەزىم قىلىش ؛ ئېرىتىش ، پارچىلاش .
تەھمىل (تحميل) مەجبۇرىيەت ، مەجبۇري سېلىق .
تەھنۇقىرە (تحنقره) ئاستى كۆمۈش ، ئۇستى ئالتۇن ، تېگى كۆمۈش ، يۈزى ئالتۇن .
تەھنىئەت (تهنئه‌ت) ق . تەھنىيەت .
تەھنىيەت (تحنيت) ، پ . قۇتلۇقلاش ، تەبرىكلەش .
تەھۇر (طهور) ، ئە . ئىنتايىن ساپ ، ناھايىتى پاك .
تەھۇر (طهورا) پاك ، ساپ . ◇～**بادەسى** (～بادەسى) : ساپ ۋە پاكىز شاراب ، ئۆتكۈر شاراب . ◇～**شەربەتى** (～شربتى) :ئەڭ شېرىن شەربەت .
تەھۋىل (تحويل) ، ئە . بىر نەرسىنى بىر ھالدىن باشقا بىر ھالغا كىرگۈزۈش ، ئۆزگەرتىش ؛ تاپشۇرۇش ، ئۆتكۈزۈش ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ بىر بۇرجدىن ئىككىنچى بىر بۇرجگە ئۆتۈشى .
تەھۋىلدار (تحويل دار) ، ئە ـ پ . خەزىنىدار ، خەزىنچى .
تەھىيە I (تحيه) ، ئە . سالام ، تەبرىك ، دۇئا ، ماختاش ؛ تىرىكلىك بېرىش ، ھاياتلىق بېغىشلاش .
تەھىيە II (تهيه) ، ئە . تەييارلىق ، تەمىنات ؛ تەييارلاش ، ھازىرلاش .
تەھىيەت (تحيت) ، ق . تەھىيە I .
تەھىيىات (تحيات) ، ئە . تەھىيەت (تحيت)نىڭ كۆپلۈكى : تەبرىكلەر ، سالاملار .
تەۋئ (طوع) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ؛ مەيل ، خاھىش ، ئىختىيار . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : خالىماق ، مايىل بولماق .
تەۋابىئ (توابع) ، ئە . تابىئ (تابع)نىڭ كۆپلۈكى : تەئەللۇقات ، تەۋەلىكلەر ، تەۋە نەرسىلەر ، ئەگەشكۈچىلەر ، تەۋەلىكىدىكى كىشىلەر .
تەۋاتۇر (تواتر) ، ئە . ئارقىمۇئارقا ، كەينى ـ كەينىدىن ، ئۈزۈلمەستىن ؛ تارقىلىش ، يېيىلىش ، ئېغىزدىن ـ ئېغىزغا كۆچۈپ يۈرگەن رىۋايەت .
تەۋاچى (تواچى) پادىشاھنىڭ بۇيرۇق ۋە تاپشۇرۇقلىرىنى تېگىشلىك يەرلەرگە يەتكۈزگۈچى ھەم ئۇنى ئەمەلىيلەشتۈرگۈچى ئەمەلدار .
تەۋاردە (توارد) ، ئە . ئىككى شائىرنىڭ شېئىرى تاسادىپەن مەنداش بولۇپ قېلىش .
تەۋاريخ (تواريخ) ، ئە . تارىخ (تاريخ)نىڭ كۆپلۈكى : تارىخلار .
تەۋازۇئ (تواضع) ، ئە . ئەدەپچانلىق ؛ كەمتەرلىك ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كەمتەرلىك قىلماق ، ئۆزىنى ئەدەپچان تۇتماق .
تەۋازۇن (توازن) ، ئە . تەڭپۇڭلۇق ، باراۋەرلىك .

تەۋاف (طواف) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىش ، بىرەر نەرسىنى چۆرىدەپ ئايلىنىش ، زىيارەت ، تاۋاپ .

تەۋافۇق (توافق) ، ئە . بىرلىككە كېلىش ، پىكىر بىرلىككىگە كېلىش ، بىر ـ بىرىنىڭ پىكرىگە قوشۇلۇش ، بىر ـ بىرىگە مۇۋاپىقلىشىش .

تەۋالى (توالى) ، ئە . ئارقا ـ ئارقىدىن ، ئۇزۇلمەستىن ، بىر ـ بىرىگە ئۇلىشىپ .

تەۋان I (توان) ، پ . قابىلىيەت ، ئىقتىدار ، تالانت ، كۈچ ، قۇۋۋەت ؛ چىدام . ◇**نا**～ (نا～) : كۈچسىز ، زەئىپ .

تەۋانا (توانا) ، پ . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، قۇدرەتلىك ؛ ساغلام . ◇**نا**～ (نا～) : كۈچسىز ، قۇۋۋەتسىز ، قۇدرەتسىز .

تەۋانكەر (توانكر) ، پ . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، قۇدرەتلىك ، باي ، بەدۆلەت .

تەۋائىف (طوائف) ق . تەۋايىف

تەۋايىف (طوايف) ، ئە . تائىفە (طائفە)نىڭ كۆپلۈكى : گۇرۇھلار ، تائىپىلەر ، قەبىلىلەر ، ئۇرۇقلار .

تەۋە I (تيوه) تۆگە .

تەۋە II (توا) تۆگە .

تەۋەرىك (تيوارىك) ق . تەۋرۈك .

تەۋرەتمەك (تيوراتماك) ق . تۈيۇرەتمەك .

تەۋرەلمەك (تيورالماك) ق . تۈيۇرەلمەك .

تەۋرەمەك (تيورالماك) ق . تۈيۇرەمەك .

تەۋۈرۈك (تيوروك) تۆۋرۈك ، چەمبىرەك ، قورشاۋ .

تەۋەججۇھ (توجه) ، ئە . يۇزلىنىش ، يۇزىنى مۇئەييەن بىر تەرەپكە قارىتىش ، خەيرىخاھلىق بىلەن قاراش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يۇزلەنمەك ، بۇرۇلماق ، قارىماق .

تەۋەسسۇت (توسط) ، ئە . ئارىغا چۈشۈش ، ياراشتۇرۇش ، كېلىشتۇرۇپ قويۇش ، ئوتتۇرىدا تۇرۇش ، ۋاستە بولۇش ، كېلىشتۇرگۈچى .

تەۋەسسۇل (توسل) ، ئە . ۋاستە قىلىش ، تايىنىش ، بانا ، سەۋەب ، تىلەش ، يېلىنىش ، يالۋۇرۇش .

تەۋەققۇئ (توقع) ، ئە . بىرەر ئىشنىڭ ۋۇجۇنقا چىقىشىنى تىلەش ، ئۈمىد بىلەن قاراش ، مۆلچەرلەش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۈمىد قىلماق ، كۈتمەك .

تەۋەققۇف (توقف) ، ئە . توختاش ، جىم تۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : توختىماق ، جىم تۇرماق ، ھايال بولماق ، تۇرماق .

تەۋەككۈل (توكل) ، ئە . ۋەكىل قىلىش ؛ ئىشىنىش ، تايىنىش ، ئىشەنچ قىلىش ؛ ھاۋالە قىلىش .

تەۋەللا (تولا) ، ئە . دوستلۇق ، دوست تۇتۇش ؛ ئۇمىد ، ئۇمىدلىنىش ، يالۋۇرۇش . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : دوست تۇتماق ، ئۇمىدلەنمەك ، تىلىمەك ، يالۋۇرماق .

تەۋەللۇد (تولد) ، ئە . تۇغۇلۇش ، دۇنياغا كېلىش . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : تۇغۇلماق .

تەۋئەم (توءام) ، پ . ماس ، ماس كېلىدىغان ، مۇڭاپىق ؛ قوشكېزەك بالىنىڭ بىرسى .

تەۋئامان I (توامان) ، پ . قوشكېزەك .

تەۋەھھۇم (توهم) ، ئە . ۋەھىمىگە چۈشۈش ، قورقۇش ، ئەندىشە ؛ تەھلىكە . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قورقماق ، ۋەھىمىگە چۈشمەك .

تەۋبە (توبه) ، ئە . پۈشايمان ، نادامەت ، خاتا قىلىپ قويغانلىقىغا ئۆكۈنۈش ، توۋا .

تەۋبىخ (توبيخ) ، پ . ئەيىبلەش ، سۆكۈش ، قاتتىق تەنقىدلەش .

تەۋجىھ (توجيه) ، ئە . بىر تەرەپكە يۈزلەندۈرۈش ، بىر تەرەپكە ماڭدۇرۇش ؛ بەلگىلىمە ، كۆرسەتمە . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : يۈزلەندۈرمەك ؛ بەلگىلىمەك ؛ كۆرسەتمەك .

تەۋدىئ (توديع) ، ئە . خەيرلىشىش ، ۋىدالىشىش . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : خەيرلەشمەك ، ئۇزاتماق .

تەۋر (طور) ، ئە . رەۋىش ، يوسۇن ، تەرز ، ئۇسۇل ، چارە ، ئادەت ، قىلىق ، تەرتىپ ، قائىدە ، چەك ، چېگرا . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : بىر نەرسىگە ئۆگەنمەك ، ئادەت قىلماق .

تەۋرات (تورات ، توريت) ، ئە . يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي كىتابى (مۇسا پەيغەمبەرگە نازىل بولغان دەپىلىدۇ) . ◇～ **ئەھلى** (اهل～) : مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۈممەتلىرى .

تەۋرىي (طورى) ، ئە . قائىدىگە مۇڭاپىق ، جايىدا ، ياخشى .

تەۋزىئ (توزيع) ، ئە . تارقىتىش ، بۆلۈپ بېرىش ، تەقسىم قىلىش .

تەۋزىھ (توضيح) ، ئە . ئىزاھلاش ، شەرھلەش ، روشەنلەشتۈرۈش ، ئوچۇقلاشتۇرۇش . ～ ◇ **بەرمەك** (～بيرماك) ، ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : روشەن قىلماق ، ئايدىڭلاشتۇرماق ، ئىزاھلىماق .

تەۋسەن (توسن) ، پ . توسۇن ، شاش ، بويسۇنماس ، قەيسەر ؛ شاش ئات ، چاپقۇر ئات ، توسۇن ئات .

تەۋسەنى تەخەييۇل (توسن تخيل) ، پە . خىيال ئېتى ، خىيال .

تەۋسىئ (توسيع) ، ئە . كېڭەيتىش ، چوڭايتىش ، زورايتىش ؛ كەڭلىك ، كەڭچىلىك .

تەۋسىت (توسيط) ، ئە . ۋاستە قىلىش ، ئوتتۇرىدا تۇرغۇزۇش ؛ كېسىش ، مۇرەسسە قىلىش .

تەۋسىف (توصيف) ، ئە . سۈپەتلەش ، ماختاش ، تەرىپلەش ؛ تەسۋىرلەش .

تەۋسىيە (توصيه) ، ئە . تاپىلاش ، بىر ئىشنى تاپشۇرۇش ؛ تونۇشتۇرۇش ، نەسىھەت قىلىش ، مەسلىھەت بېرىش ، مەسلىھەت تەرىقىسىدە تونۇشتۇرۇش .

تەۋف (طوف) ، ئە . تاۋاپ ، زىيارەت ، ئايلىنىش ، چۆرگىلەش .

تەۋفگاھ (طوفگاه) ، ئە ـ پ . زىيارەتگاھ ، تاۋاپ قىلىنىدىغان جاي .

تەۋفىر (توفير) ، ئە . ئارتتۇرۇش ، كۆپەيتىش ، پايدا . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كۆپەيتەمەك .

تەۋفىق (توفيق) ، ئە . مۇۋاپىقەتەت ، نەتىجە ، مۇۋاپىقەتكە ئىگە قىلىش ؛ مۇۋاپىقلاشتۇرۇش ؛ مۇۋاپىقلىق ، ئۇيغۇنلۇق ؛ ياردەم ، مەدەت . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : تەلىپىگە يەتكەن ، ياخشىلىققا ئېرىشكەن كىشىلەر .

تەۋق (طوق) ، ئە . بويۇنغا باغلايدىغان باغ ، مارجان تىزىقى ، بەزى قۇشلارنىڭ بويىنىدىكى ھالقىسىمان سىزىق ؛ گۈناھكارلارنىڭ بويىنىغا سېلىنىدىغان قوۋۇق .

تەۋقىل لەئن (طوق اللعن) ، ئە ـ پ . توقا لەنەت ، لەنەت ھالقىسى .

تەۋقىئ (توقيع) ، ئە . پادىشاھنىڭ يارلىق ، بۇيرۇق ۋە پەرمانلىرىغا سېلىنىدىغان مەخسۇس بەلگە ، شۇ خىل بەلگە قويۇلغان بۇيرۇق ، پەرمان ۋە يارلىق ؛ تامغا ، ئىمزا .

تەۋقىر (توقير) ، ئە . ھۆرمەتلەش ، ئۇلۇغلاش ، ئەزىزلەش .

تەۋقىرات (توقيرات) ، ئە . تەۋقىر (توقير) نىڭ كۆپلۈكى : ھۆرمەتلەشلەر .

تەۋقىف (توقيف) ، ئە . توختىتىش ، توختىتىپ قويۇش ، قاماققا ئېلىش ، مەنئى قىلىش ، پېچەتلەش ، مۇسادىرە قىلىش .

تەۋلە (طوله) ق . تەۋلە .

تەۋلۈك (تولوك) سوتكا ، سوتكىلىق .

تەۋلىد (توليد) ، ئە . تۇغدۇرۇش ، دۇنياغا كەلتۈرۈش ، ياساش ، ۋۇجۇدقا چىقىرىش .

تەۋلىييەت (توليت) ۋەقف يەرلەرنى باشقۇرۇش ، مۇتەۋەللىلىك .

تەۋھىد (توحيد) ، ئە . ئىلاھنى يەككە دەپ بىلىش ، بىر ئىلاھلىق نەزەريەسى ؛ (تەسەۋۋۇف تەلىماتى بويىچە) ھەقىقەتكە ئېرىشىش ـ كىشى روھىنىڭ ئىلاھ ، ئىلاھىي روھ بىلەن قوشۇلۇپ كېتىشى ، ئاللاھقا ئېرىشىش ؛ سوفىيلىقنىڭ بەشىنچى دەۋرى . ◇**قىسىم**～**ئەيلەمەك** (قسم～ايلاماك) : ئەزەلدە يەككە قىلىپ ياراتماق .

تەۋىز I (تعويض) ، ئە . بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىنىڭ ئورنىغا دەسسىتىش .

تەۋىز II (تعويذ) ، ئە . خۇراپىي چۈشەنچە بويىچە كۆز تېگىش ۋە باشقا پىشكەللىكلەرنى قايتۇرۇش ئۈچۈن دۇئا يېزىلغان تۇمار .

تەۋىق (تعويق) ، ئە . سوزۇش ، كېچىكتۈرۈش ، توسالغۇلۇق قىلىش ، مەنئى قىلىش ، چەكلەش ؛ بەندىكە ئېلىش .

تەۋىل (طويل) ، ئە . ئۇزۇن .

تەۋىل (تأويل) ، ئە . ئىزاھلاش ، چۈشەندۈرۈش ؛ باشقىچە چۈشەندۈرۈش ، چۈشىنى ئۆرۈش .

تەۋىلە (طويله) ، پ . ئاتخانا ، ئات ئېغىلى (چوڭ) .

تەي (طى) ، ئە . يۈرۈش ، كېزىش ، بېسىپ ئۆتۈش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يۈرمەك ، كەزمەك ، بېسىپ ئۆتمەك .

تەيالىسە (طيالسه) ، ئە . تەيلەسان (طيلسان) نىڭ كۆپلۈكى : (ق . تەيلەسان) .

تەيەران (طيران) ، ئە . ئۇچۇش ، پەرۋاز ، ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈش ، ھاۋاغا كۆتۈرۈلۈش . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : ئۇچماق ، پەرۋاز قىلماق .

تەيەققۇز (تيقظ) ، ئە . ئويقۇدىن ئويغىنىش ، غەپلەتتىن ئويغىنىش ، سەگەكلىشىش .

تەيەققۇن (تيقن) ، ئە . تولۇق ئىشىنىش ، چوڭقۇر ئىشىنىش ، تولۇق بىلىش ، ھەممىنى بىلىش .

تەيەممۇم (تيمم) ، ئە . سۇ ئورنىدا باشقا نەرسىنى ئىشلىتىپ تازىلىق قىلىش ، سۇ تېپىلمىغاندا قۇم ياكى توپا بىلەن تەرەت ئېلىش .

تەيەممۇن (تيمن) ، ئە . ياخشىلىقتىن بىشارەت ، تەلەي ، مۇژدەپەيغەمبەت .

تەير (طير) ، ئە . ئۇچۇش ؛ قۇش . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : ئۇچماق . ◇ **لىسانۇت**～ (لسان الطير～) : قۇش تىلى .

تەيران (طيران) ق . تەيەران .

تەيلەسان (طيلسان) ، ئە . سايىلىك ، ياغلىق ، يەكتەك ، تاش چاپان ، يېپىنچا .

تەئىيىد (تأييد) ، ئە . قۇۋۋەتلەش ، مۇستەھكەملەش ، قوللاش ، جەزملەشتۈرۈش ؛ ئىسپاتلاش .

تەئىيىن (تعيين) ، ئە . بەلگىلەش ، مۇئەييەنلەشتۈرۈش ، تەيىن .

تەييى ئەرز (طى ارض) ، ئە ـ ث . يەر يۈزىنى ياكى ئۇزاق يولنى ئاز ۋاقىت ئىچىدە كېزىپ بولۇش .

تەييىب (طيب) ، ئە . ياخشى ، ئوبدان ، بەلەن ، پاكىز .

تەييىبات (طيبات) ، ئە . تەييىب (طيب)نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى نەرسىلەر ، ئېسىل نەرسىلەر ، پاك نەرسىلەر ، ئېسىللىكلەر .

توبەتو (توبتو) ق . تو ـ بەرتو .

تو ـ بەرتو (توبرتو) ، پ . قاتمۇقات ، ئۈستمۇئۈست ، تۆپە ـ تۆپىلەپ .

توبۇلغا (توبولغا) ق . دوبۇلغا .

توپچاق (تپچاق ، توپچاق) چاپقۇر ئات ، جەڭ ئېتى ، يورغا ئات ، نەسىللىك ئات ؛ دۇگىلەك .

توختاۋۇل (توختاول) ساقچى .

تورا (تورا) يوغان قالقان ؛ ئىستىمكام ، توساق .

تورغام (تورغام) توغرام (مىقدار) .

تورغاماغ (تورغاماغ) ق . توغراماق .

تورغاماق (تورغاماق) توغرىماق .

تورقا (تورقا) يىپەك گەزلىمە ، دۇردۇن ؛ يىپەك كىيىم .

تورقە (تورقه) ق . تورقا .

تورلۇغ (تورلوغ) ق . تورلۇق .

تورلۇق (تورلوق) چېدىر يوپۇقى ، كىگىز ئۆينىڭ ئۈستىگە ياپىدىغان يوپۇق .

توز (توز) چاڭ ، توزاڭ .
توزاقلاماق (توزاقلاماق) توزاققا چۈشۈرمەك ، توزاقتا تۇتماق .
توزاڭلاماق (توزانكلاماق) توزماق .
توس (توس) ، پ . قېيىن دەرىخى ، قېيىن ياغىچىنىڭ پوستى .
توستاغان (توستاغان) قىمىز قۇيۇپ ئىچىلىدىغان ياغاچ كاسا ، ئاياق ، چۆچەك .
توسقال (توسقال) توسقاۋۇل ، توسۇپ تۇرغۇچى ، تۇتۇپ تۇرغۇچى ، مەدەتكار .
توسقاۋۇل (توسقاول) ق . توختاۋۇل .
توشۇق (توشوق) يۇك .
توغاي (توغاى) ق . توقاي .
توغايلىق (توغايليق) دەريا بويىدىكى ئوتلاق .
توغماق (توغماق) تۇغۇلماق .
توغۇرماق (توغورماق) تۇغماق .
توفان (توفان) ، پ . شىددەتلىك تاشقىن ، بەك زور غەۋغا ، توپىلاڭ . ◇**بەلا**～ (بلا～) : زور ۋە دەھشەتلىك ئاپەت .
توفچاق (توفچاغ ، توفچاق) ق . توپچاق .
توقاي (توقاي) ئوتلاق ؛ ئويمانلىق ، كىچىك ئورمان .
توقە I (توقە) رەسىم - قائىدە .
توقە II (توقە) چوڭ رەخت پارچىسى .
توقتاۋۇل (توقتاول) ق . توختاۋۇل .
توقساۋۇل (توقساوول) ق . توقتاۋۇل .
توقلى (توقلى) پاقلان ، ئوغلاق .
توقمار (توقمار) باشاقسىز ئوق .
توقۇزاغۇ (توقوزاغو) توققۇزەيلەن ، توققۇزى .
توقۇشماق (توقوشماق) توقۇنۇشماق ، دۇچ كەلمەك ؛ تەگمەك ، ئۇرۇلماق .
توقۇلغا (توقولغە) توقۇم .
توقۇنماق (توقنماق) سوقۇلماق ، ئۇرۇلماق ، ئۇچراتماق ، دۇچ كەلمەك .
توكۇز (توكوز) توققۇز .
توگۇس (توگوس) توققۇز ؛ تولۇق ، پۈتۈن .
توك (تونك) قاتتىق سوغۇق .
توڭۇلماق (تونكولماق) قايتماق ، ئۇمىد ئۈزمەك ، بىزار بولماق ، بەزمەك .
تولان (تولان) بەش ياش ئات .
تولاندۇرماق (تولاندورماق) توختاتماق ، تۇرغۇزماق .
تولانماق I (تولانماق) توختىماق ، تۇرماق .

تولانماق II (تولانماق) ئاۋۇنماق ، تەسەللى تاپماق .
تولغاشماق (تولغاشماق) ئۆرۈلۈشمەك ، بۇرۇلۇشماق ، تولغاشماق ، ئېشىلمەك .
تولغاق (تلغاق) دولقۇن ، ئۇپقۇن .
تولغاماق (تولغاماق) قايرىماق ، بۇرىماق ، ئەشمەك ، تولغىماق . ◇ **باش**～ (باش～) ، **بويۇن**～ (بويۇن～) : بويۇن تولغىماق ، تەكلىپنى رەت قىلماق ، باش تارتماق .
تولغاما (تولغامە) ئايلىنىپ ھۆجۇم قىلىش ، قاپىاش .
تولغاندۇرماق (تولغاندۇرماق) ئايلاندۇرماق ، چايقالدۇرماق ، دولقۇنلاتماق .
تولۇ (تولو) تولۇق ، پۈتۈن ، كەمچىلىكسىز .
تومالاق (تومالاق) دۇگىلەك ، شارسىمان يۇمىلاق .
تومماق (تومماق) دەريانى بويلاپ تۆۋەن ماڭماق .
تونامماق (تونامماق) كىيىمنى يەشمەك ، سويماق .
تونگۇز (تنكوز) توڭگۇز .
تويلاماق (تويلاماق) تويغا قاتناشماق ، زىياپەتكە قاتناشماق .
تۇبا (طوبى) ، ئە . بەخت ، دىنىي ئېتىقادتا جەننەت دەرىخى دەپ تەسەۋۋۇر قىلىنغان گۈزەل بىر دەرەخ ، كېلىشكەن قامەت .
تۇت I (توت) ئۇجمە ؛ ئۇجمە دەرىخى .
تۇت II (توت) توپ ، ئادەملەر توپى ، پۇقرا ؛ لاگىر .
تۇتاشتۇرۇق (توتاشتۇرۇق) تۇتۇرۇق .
تۇتغاق (توتغاق) تۇغۇت تولغىقى ، تولغاق .
تۇتاغلاشماق (توتاغلاشماق) تۇتۇشماق ، بوغۇشماق ، مۇشتلاشماق .
تۇتاملاماق (توتاملاماق) تۇتاملاپ ئۆلچىمەك .
تۇتروق (توتروق) تۇتروق ؛ ئىشەنچ .
تۇتقاۋۇل (توتقاول) ئامبارچى ، خەزىنىچى ، باققۇچى ، ساقلىغۇچى ؛ ئۆتەكچى ، ئۆتىدىغان يول .
تۇتقۇن (تونقون) ئەسىر ، قۇل .
تۇتماچ (تۇتماچ ، تىتماچ) ئۇگرە ئاش .
تۇتماق (توتماق) تۇتماق ، بەرمەك ، تەقدىم قىلماق ، ئۇزاتماق ، ئىگىلىمەك ، بېسىپ كەتمەك ، قاپلىماق ، ھېسابلىماق ، پەرەز قىلماق ، ئىشلەتمەك ، قوللانماق . ◇ **ئەۋج**～ (اوج～) : كۆتۈرۈلمەك ، يۇكسەلمەك ، ئېگىزلىمەك . ◇ **ۋىساق**～ (وثاق～) : جايلاشماق ، ئورناشماق . ◇ **يەر**～ (يير～) : ئورۇن ئالماق ، ماكان تۇتماق . ◇ **ياد**～ (ياد～) : ئەسته ساقلىماق ، خاتىرىدە ساقلىماق . ◇ **يول**～ (يول～) : توسماق [تۇتماق (توتماق) ئۇچۇن] . ◇ **يولنى**～ (يولنى～) : يولغا چۇشمەك ، يوللانماق . ◇ **ئارام**～ (آرام～) : ئارام ئالماق ، جىم تۇرماق . ◇ **ئاتىنى**～ (آتينى) : ئىسمىنى ئاغزىغا ئالماق ، ئاتماق ، تىلغا ئالماق .

◇ **رەنج**～ (رنج～) : كۆپسەل بولماق . ◇ **خەبەر**～ (خبر～) : خەۋەر ، بىرەر ئىش ياكى بىراۋ ھەققىدە دېرەك تاپماق . ◇ **خوش**～ (خوش～) : شاد قىلماق ، شادلىقتا ئۆتكۈزمەك ؛ ◇ **ئەتەك**～ (ايتاك～) . ك ① بېرىلمەك ؛ ② ئۇستاز ، پىر ۋە ئىشانغا ئېتىقاد قىلىپ ئۇنىڭ تەربىيەسىگە كىرمەك ؛ ◇ **ئورنىنى**～ (اورنينى～) : جايلاشماق ، ئورناشماق . ◇ **قەدەمنى سابىت**～ (قدمنى ثابت～) : ۋەدىدە مەھكەم تۇرماق ، بىر قارارغا كەلمەك .

تۆتۈق (توتوق) پەردە ؛ توساق .

تۆتۈنماق (توتونماق) ئۆزىنى تۇتماق ؛ يېپىلماق ، قاپلىماق .

تۆتىيا (توتيا ، طوطيا) ، ئە . مىس دېتىدىن پەيدا بولغان كىرىستال (قەدىمكى دەۋرلەردە كۆز ئاغرىقىغا قارشى ياكى كۆزنى روشەنلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن) ؛ سېنىك ؛ كۆز دورىسى .

تۆج (توج) ، پ . تۇچ ، مىس .

تۆججار (تجار) ، ئە . تاجىر (تاجر)نىڭ كۆپلۈكى : سودىگەرلەر ، تىجارەتچىلەر .

تۆخم (تخم) ، پ . ئۇرۇق ، تۇخۇم .

تۆخمە (تخمه) ، پ . نەسىل ، نەسەپ ، ئەۋلاد ، ئۇرۇق .

تۆخمىيانە (تخميانه) ، پ . دورا ئۆسۈملۈكلىرىدىن بىر خىلىنىڭ ئۇرۇقى .

تۆد (تود) ق . تۈت .

تۇر I (تور) قۇش قوندىقى .

تۇر II (طور) ، ئە . تاغ ئىسمى ، تۇر تېغى ، تۇرى سىنا دەپمۇ ئاتىلىدۇ (مىسىردا) .

تۇرا (تورا) ق . تورا .

تۇراب (تراب) ، ئە . تۇپراق ، يەر ؛ ◇ **ئەھلى**～ (اهلى～) : ك : ئۆلگەن ، ۋاپات بولغان كىشىلەر .

تۇراق (توراق) تۇرۇق ، ھالەت ، تۇرار يەر ، مەۋقىئە .

تۇربە (تربه) ، ئە . ق . تۇربەت .

تۇربەت (تربت) ، ئە . تۇپراق ، يەر ، زېمىن ؛ ك . قەبرە ، مەقبەرە .

تۇررە (طره) ، ئە . كۆكۈلا ، چىكە چاچ ، ماڭلاي چاچ ، ئاتنىڭ ماڭلاي يايلىسى ؛ ئۆرۈم (چاچ) .

تۇررەھە (ترهه) ، پ . ئۇششاق ـ چۈششەك ئىش ، بىمەنە گەپ ، قۇرۇق سۆز .

تۇررەھات (ترهات) ، ئە . تۇررەھە (ترهه)نىڭ كۆپلۈكى : پايدىسىز ئىشلار ، بىمەنە ئىشلار ، ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلار ؛ قۇرۇق گەپلەر ، بىمەنە گەپلەر .

تۇرش (ترش) ، پ . ئاچچىق ، ئاچقىل ، چۈچۈمەل ، ئاچچىق ـ چۈچۈك ، چۈچۈمەل ، توزلاڭغان ئوتياش .

تۇرشروي (ترش روی) ، پ . تەلەتى بۇزۇق ، قاپقى سېلىنغان ، روھى چۈشكۈن .

تۇرشۇماق (تورشوماق) ئېچىماق ؛ پەرىشان بولماق .

تۇرغاق (تورغاق) كېچىلىك ساقچى ، قاراۋۇل .
تۇرغالان (تورغالان) قوزغىلاڭ .
تۇرغۇ (تورغو) ھۆكۈمنامە ۋە يارلىققا ئوخشاش ھۆججەتلەرنىڭ ياخشى ۋە ئۇزاق ساقلىنىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئارقىسىغا چاپلىنىدىغان داكا ، رەخت (بۇ رەخت ئادەتتە ھەسەل مومى يېگۈزۈلگەن بولىدۇ) .
تۇرفە (طرفە) ، ئە . يېڭى ، يېڭىلىق ، قىزىق ، كىشىنى ئەجەبلەندۈرىدىغان ، ئاجايىپ ، كەم ئۇچرايدىغان .
تۇرفەتۇلئەين (طرفة العين) ، ئە . كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بولغان ئارىلىق ، شۇ ھامان ، شۇ دەقىقە .
تۇرقۇرقە (تورقورقە) تام ، توسما تام ، سېپىل .
تۇرلاغ (تورلاغ) تۇرار جاي .
تۇرماق (تورماق) تۇرماق ، ھۆجۈمغا تاقابىل تۇرماق ، بەرداشلىق بەرمەك .
تۇرناچى (تورناچى) قاتار قىلغۇچى ، قوشۇننى سەپكە تىزغۇچى .
تۇرۇش بەرمەك (توروش بيرماك) بەرداشلىق بەرمەك ، تاقابىل تۇرماق .
تۇرۇق I (توروق) توختاش ، تۇرۇش ؛ توختاش ئورنى ، قونالغۇ ؛ تۇرالغۇ ، ماكان .
تۇرۇق II (طرق) ، ئە . تەرىق (طريق)نىڭ كۆپلۈكى : يوللار ؛ چارلەر ، ئۇسۇللار ، ئامالالار .
تۇرۇم (تورووم) ئىككى ياشلىق تاي .
تۇرەنج (تونج) ، ئە . ئاپېلسىن .
تۇرۇنج (ترنج) ق . تۇرەنج .
تۇزلاغ (توزلاغ) ق . تۇزلاق .
تۇزلاق (توزلاق) تۇز چىقىدىغان جاي ، تۇز كانى .
تۇسلاماق (توسلاماق) نىشانلىماق . ◇ **ئىلان ئوتىنى تۇسلاپ تەبرەدۇك** (ايلان اوتى نى توسلاپ تبرادوك) : يىلان ئوتى (يېزىسى)نى نىشانلاپ قوزغالدۇق .
تۇش (توش) تەرەپ ، ئورۇن ؛ لايىقلىق . ◇ **تۇش ـ تۇشىدىن** (توش توشىدىن) : ھەر تەرەپتىن ، تۇشمۇتۇشتىن . ◇ **تۇش ـ تۇشى** (توش توشى) : ھەركىم ئۆزىچە ، ھەركىم ئۆز ئالدىغا .
تۇشاغ (توشاغ) ق . تۇشاق .
تۇشاق (توشاق) ئاتنىڭ ئالدى پۇتىنى چۇشەيدىغان ئارقان چېتىق .
تۇشاماق (توشاماق) تۇشمەك .
تۇشلاش (توشلاش) ئۇچرىشىش ، كۆنۈش .
تۇشلاشماق (توشلاشماق) ئۇچراشماق .
تۇشلاماق (توشلاماق) ئۇچرىماق ، ئۇچراشماق .

تۇشلۇق (توشلوق) مۇڭاپىق جاي ، يۇلىنىش ، تەرەپ ، ئورۇن .
تۇغاچى (توغاچى) خەۋەرچى .
تۇغانچى (توغاغچى) بايراقدار ، قوماندان ، سەركەردە ، تۇمەن بېشى .
تۇغچى (طوغچي ، توغچى) تۇغ كۆتۈرگۈچى .
تۇغدارى (توغدارى) دوغداق ئىسىملىك بىر خىل زور قۇش (ئۇۋۇچىلار بۇ خىل قۇشلارنى ياۋايى قۇشلار قاتاردا ئۇۋلايدۇ) .
تۇغداق (توغداق) دوغداق .
تۇغرائات (طغراءات) ، ئە . تۇغرا (طغراء)نىڭ كۆپلۈكى : ق . تۇغرا .
تۇغرا (طغراء) ، ئە . گىرب ، نىشان ، دۆلەت بەلگىسى ؛ پادىشاھنىڭ پەرمان ـ يارلىقلىرىغا ېېزەكلىك خەتلەر بىلەن يېزىلغان نامە ؛ مەكتۇپلەرنىڭ ئۈستىگە يېزىلغان مەخسۇس سۆز ؛ كىتابلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈلگەن سىزىقلىق رەسىم . ◇ **خوجەستە**～ (خجستە～) : مۇبارەك بەلگە ، قۇتلۇق نىشان . ◇ **فەرامىن～سى** (فرامين～سى) : پەرمانلارغا يېزىلغان نام .
تۇغرايى سەئادەت (طغراء سعادت) ، ئە . ساائادەت نىشانى .
تۇغرۇماق (توغروماق) ق . تۇغۇرماق .
تۇغماچ (طغماچ ، تغماچ) تۈركىي تىللىق ئۇرۇقلاردىن بىرىنىڭ نامى .
تۇغماق (توغماق) ئانىدىن تۇغۇلماق ؛ چىقماق ، كۆرۈنمەك .
تۇغۇرماق (توغورماق) (بالا) تۇغماق .
تۇغۇر (توغور) كىگىز ئۆي ، چېدىرنىڭ بىر تۈرى .
تۇغۇرلۇق (توغورلوق) كىگىز ئۆينىڭ ئۈستىگە يېپىلغان كىگىز .
تۇغيان (طغيان) ، ئە . ئېشىپ كېتىش ، ھەددىدىن ئېشىپ كېتىش ؛ توپىلاڭ ، قوزغىلاڭ .
تۇفەيل I (طفيل) ، ئە . چاقىرىلمىغان مېھمان ؛ سەۋەب ، باھانە ، ۋاستە .
تۇفەيل II (طفيل) ، ئە . تىفل (طفل)نىڭ كۆپلۈكى ، بالىلار ، نارەسىدە بالىلار .
تۇفۇلىييەت (طفوليت) ، ئە . گۆدەكلىك ، ياشلىق ، بالىلىق ، بالىلىق پەيتى ، بالىلىق دەۋرى .
تۇلانى (طولانى) ، پ . ئۇزۇنسىغا ، ئۇزۇن تەرەپ ، ئۇزۇن تەرەپ بويىچە ؛ ئۇزۇنچاق .
تۇلەن (طولا″) ، ئە . بويدا ، ئۇزۇنلۇق جەھەتتە . ◇～**ۋەئەرزەن** (～وعرضا″) : ئۇزۇنلۇقتا ۋە كەڭلىكتە .
تۇللاب (طلاب) ، ئە . تالىب (طالب)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەپ قىلغۇچىلار ، تالىپلار ، ئوقۇغۇچىلار ، ستودېنتلار .
تۇلۇئ (طلوع) ، ئە . چىقىش ، كۆرۈنۈش ، بالقىش ، تۇغۇلۇش (قۇياش ، ئاي) ؛ تاڭ ئېتىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : (ئاي ياكى قۇياش) چىقماق ، كۆرۈنمەك .
تۇلى ئەمەل (طول عمل) ، ئە ـ پ . بىھۇدە خىيال ، بىھۇدە ئۇمىد . ك . دۇنياغا ھېرىس

قىلىش .

تۆلى دەۋران (طول دوران) ، ئە ـ پ . ئۇزاق دەۋر سۈرۈش .

تۆلى ھەيات (طول حيات) ، ئە ـ پ . ئۇزاق ياشاش ، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈش .

تۇمار (طومار) ، ئە . ئورالغان قەغەز ، قاتلانغان مەكتۇپ ؛ توم ، قىسىم ، جىلد ؛ ك : دۇئا يېزىلغان قاتلاق قەغەز .

تۇمارچىن (تومارچين) بويۇنغا ئاسىدىغان زىننەت بۇيۇمى ، بويۇن ئاسقۇ ، مېدالىيون .

تۇماغا (توماغه) سۇلتان كىيىدىغان باش كىيىمنىڭ تۆپىسىدىكى پۆپۈك ؛ ئوۋ قۇشىنىڭ بېشىغا كىيدۈرۈلىدىغان قالپاق .

تۇمالاماق (تومالاماق) ياپماق ، يۆگىمەك ، باسماق ، سىقماق ، بوغماق ؛ دۇملىمەك .

تۇمان (طومان ، تومان) تۇمان ، تۇتەك ؛ گەۋدىلەنگەن نەرسە ، تېشىپ چىققان نەرسە ؛ دۆۋە ، دۆڭ ، تاغ .

تۇمانماق (تومانماق) ھاۋا ئۆزگەرمەك ؛ گەۋدىلەنمەك ، باش كۆتۈرمەك .

تومتەراق (طمطراق) ، پ . تەنتەنە ، داغدۇغا ، شاۋقۇن ـ سۈرەن ؛ كاتتا ، ياسىداق ، گۈزەل ۋە ھەيۋەتلىك .

تۇموشماق (تۇموشماق) دومسايماق ، شۇمشەيمەك ، بىر چەتتە ھەسرەتلىك قىياپەتتە ئولتۇرماق .

تۇقچى (توقچى) ق . تۇغچى .

تۇن (تون) تۇنجى .

تۇنبان (تنبان) ئىشتان ، شىم ، تامبال .

تۇنبەك (تنبك) ، پ . كىچىك ناغرا ، بارابان ، داپ .

تۇند (تند) ، پ . تېز ، ئىتتىك ، ئاچچىق ، غەزەپ ؛ غەزەپلىك ، بوي بەرمەسلىك ؛ توسۇن ، شاش ، شوخ ، قېنىق ، قويۇق . ◇～**مەي** (～مى) : كۈچلۈك مەي ئۆتكۈرمەي . ◇～**مىزاجلىق** (～مىزاجليق) : چۈس مىجەزلىك ، ئىتتىكلىك ، تەرسالىق . ◇～**سەيل** (تند～) : قاتتىق سەل ، چوڭ سەل . ◇～**سەرسەر** (～صرصر) ؛ قاتتىق سوغۇق شامال . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئاچچىقلانماق ، غەزەپلەنمەك .

تۇند باد (تند باد) ، پ . قاتتىق شامال ، بوران ، قارا بوران .

تۇند خۇ (تند خو) ، پ . گەپنى بىرلا قىلىدىغان ، ئۆز گېپىدە قاتتىق تۇرغۇچى ، نازۇك تەبىئەت ، چۈس مىجەز ، ئاچچىقى يامان .

تۇندخۇي (تند خوى) ق . تۇندخۇ .

تۇنديەل (تنديل) بوران ، قاتتىق شامال .

تۇنقال (تونقال) ق . تەنقال .

تۇھەف (تحف) ، ئە . تۇھفە (تحفه) نىڭ كۆپلۈكى : تۆھپىلەر ؛ سوۋغىلار ، تارتۇقلار .

تۇھفە (تحفه) ، ئە . سوۋغا ، تارتۇق ، ھەدىيە . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) : سوۋغا قىلماق ،

تارتۇقلىماق ، ھەدىيە قىلماق .
تۇھفەتۇلئەفكار (تحفه الافكار) مەجرۇھ سوۋغىسى .
تۇۋاغ (تواغ) تۇياق .
تۇۋۇرلۇغ (تۇورلوغ) كىگىز ، ئۆينىڭ تۆڭلۈكىگە يېپىلىدىغان كىگىز .
تۇيناغ (تويناغ) ق . تۇيناق .
تۇيناق (تويناق) تۇياق .
تۇيناماق (تويناماق) تەپمەك .
تۇيۇر (طيور) ، ئە .تەير (طير)نىڭ كۆپلۈكى : قۇشلار .
تۇيۇغ (تويوغ) ق . تۇيۇق .
تۇيۇق (تويوق) قاپىيەسى شەكىلداش سۆز ئىبارىلەردىن تۇزۇلگەن شېئىر شەكلى . ق . تەجنىس .
تۆبرە (توبره) ، پ . تورۇا .
تۆپە (توپه) تۆپە ، ئۇست ، ئۇچ ؛ ئېگىزلىك ، ئېگىز يەر ، دۆڭ ، چوققا .
تۆپەك (توپك) ق . تۆفەنگ .
تۆپەلەمەك (توپالاماك) جۇغلىماق ، دۆۋىلىمەك .
تۆتەك (توتاك) كېكەچ .
تۆتەگىلەمەك (توتاكلاماك) كېكەچلىمەك .
تۆتەگى (طوطكى) كۆك ، زەنگەر . ◇～**رەڭ** (～رنك) : ھاۋا رەڭ ، زەنگەر رەڭ .
تۆدە (توده) دۆۋە ، توپ . ◇**ئات**～ (ات～) : يىلقا .
تۆر (تور) تۆر ، يۇقىرى ئورۇن ؛ مەرتىۋە .
تۆرە Ⅰ (توره ، تورا) قائىدە ، قانۇن ، ئىنتىزام ، ئادەت ، تۈزۈم .
تۆرە Ⅱ (توره ، تورا) خانزادە ، پادىشاھ ئەۋلادى ، باشلىق ، رەھبەر . ◇～**ئايىنى** (تورا ئايىنى) : تۆرە ئادىتى ، تۆرە بەلگىلىگەن قائىدە .
تۆرە Ⅲ (تورا ، توره) ق . تورا .
تۆرەلىك (تورالىك) مۇڭاپىقلىق ، قانۇنىيلىق .
تۆرە ۋە توقە (توره و توقه) قائىدە ، يوسۇن ، رەسمىيەت .
تۆرە ۋە مۆچە (توره و موچه) مەرتىۋە ، ئورۇن .
تۆرتەگۇ (تورتاكو) تۆتەيلەن ، تۆتى .
تۆرتەر (تورتار) تۆتتىن . ◇～**مىڭ** (～مينك) : تۆت مىڭدىن .
تۆرت زىددە (تورت ضد) تۆت ئاناسىر : ئوت ، سۇ ، ھاۋا ۋە تۇپراق .
تۆرت ئۇنسۇر (تورت عنصر) ق . تۆرت زىددە .
تۆرلىك (تورليك) تۆر .
تۆرمە (تورما) ئىنچىكە يۇڭدىن توقۇلغان تونلۇق رەخت ؛ ◇～**تون** (～تون) : ئىنچىكە

يۇڭدىن توقۇلغان ۋە رەختتىن تىكىلگەن تون ، چاپان .
تۆرۈتمەك (توروتمك) ياراتماق ، ئاپىرىدە قىلماق ، تۆرەلدۈرمەك .
تۆزمەك (توزماك) چىدىماق ، بەرداشلىق بەرمەك ، تاقەت قىلماق ، ئۆگەنمەك .
تۆشە (توشه) ، پ . سەپەر لازىمەتلىكلىرى ، سەپەر ئۈستىدە ئىشلىتىلىدىغان بۇيۇملار ؛ سەپەر ئوزۇقى ؛ جۇغلانما .
تۆشەدان (توشەدان) ، پ . ئوزۇقلۇق خالتىسى .
تۆشەتتۈرمەك (توشاتتورماك) تۆشەك سالدۇرماق ، ياپدۇرماق ، تۆشەكلىك قىلدۇرماق .
تۆشەتمەك (تۆشاتماك) تۆشەكلىك قىلماق ، تۆشەك سالدۇرماق ، ياپدۇرماق .
تۆشەك (توشاك) سېلىنچا ، بىسات ، كۆرپە .
تۆشەكخانا (توشكخانه) ياتاقخانا ، ياتاق ئۆي .
تۆشەلمەك (توشالماك) سېلىنماق ، يېيىلماق ، تۆشەك سېلىنماق ، تۆشەكلىك قىلىنماق .
تۆشەمەك (توشاماك) يايماق ، سالماق ، تۆشەك سالماق .
تۆشلەنمەك (توشلانماك) ئۇدۇلمۇئۇدۇل كەلمەك ، دۇچ كەلمەك .
تۆشلۈك (توشلوك) ساۋۇت .
تۆفەك (تفنك) ق . توفەنگ .
تۆفەنگ (تفنگ) ، پ . مىلتىق ، قارا مىلتىق .
تۆفەنگچەنداز (تفنك انداز) مىلتىق ئاتقۇچى .
تۆكە (توكا) قەبرە ، گور . ◇～**تاشى** (～تاشى) : قەبرە تېشى .
تۆكۈز (توكوز) تولۇق ، تەلتۆكۈس ، پۈتۈنلەي ، ھەممە .
تۆكۈس (توكوس) توققۇز ؛ تولۇق ، پۈتۈن .
تۆكتەرمەك (تونكتارمك) ئۆرمەك ، ئاغدۇرماق ، ئۆكتەرمەك .
تۆكەرمەك (تونكك كارمك) ئاغدۇرماق ؛ ئۆكتەرمەك .
تۆكەرىلمەك (تونككارىلمك) ئۆرۈلمەك ، ئاغدۇرۇلماق ، ئۆكتۈرۈلمەك .
تۆكەلەك (تونككالاك) چەمبىرەك .
تۆلە (توله) ھىندىستانچە ئېغىرلىق ئۆلچىمى ، بىر تۆلە ئىككى مىسقالدىن كۆپرەك .
تۆلۈك (تولوك) تاماق ئەشيالىرى ، تۇرمۇش بۇيۇملىرى .
تۆلەك (تولاك) تۆلەم .
تۆئمە (طعمه) ، ئە . يېمەك ، تائام ، بىر چىشلەم تاماق ، يەم .
تۇپ (توپ) «تۇ» تاۋۇشى بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ، مەزكۇر سۆزنىڭ مەنىسىنى كۈچەيتىش رولىغا ئىگە قوشۇمچە : «تۇپتۇز» ئىنتايىن تۇز . . . تۇپ تۇمەن . سان ـ ساناقسىز ، ھېسابسىز ، ناھايىتى كۆپ .
تۇتە (توته) پادىچىنىڭ نېيى .
تۇچى (توجى) سۇچۇك ، تۇز كەم ، تەمسىز ، زىيادە تاتلىق ، بەك مايلىق ، قىرتاق ، تاتلىق .
تۇپۇردەمەك (توپوردامك) دۇپۇرلىمەك .
تۇبۇرۇك (توبوروك) تۇۋرۇك .

تۇتمەك (توتماك) ئىس چىقماق ، تۇتىمەك .
تۇتىسى (توتسى) تۇتۇن ، ئىس ؛ تۇتۇنى .
تۇچكۇرتمەك (توجكورتمەك) چۇشكۇرتمەك .
تۇچكۇرمەك (توجكورمەك) چۇشكۇرمەك .
تۇچكۇرۇك (توجكوروك) چۇشكۇرۇك .
تۇررە (طره) ، پ . كۆكۈلا ، ئۆرۈلگەن چاچ ، چاچنىڭ بۇدۇرى . ◇～**ئى پۇرخەم** (～پرخم) : بۇدۇرە چاچ .
تۇرك (ترك) تۇرك ؛ چاققان ، باتۇر .
تۇركانە (تركانه) تۇركلەرچە ، تۇركىيچە ، تۇركلەرنىڭكىدەك ؛ ساددا . ◇～**ئاياغ** (～اياغ) : تۇركلەر ئادەتىچە ئىچىلىدىغان مەي ، تۇركلەرچە مەي ئىچىش . ◇～**ساز** (～ساز) : تۇركچە چالغۇ ، تۇركچە كۈيلەش .
تۇركتاز (تركتاز) ئات سېلىپ توساتتىن بېسىپ كېلىش ھەم بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش ؛ بۇلاڭچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بۇلىماق ، تالىماق ، تالان ـ تاراج قىلماق ، ھۇجۇم قىلماق .
تۇركتازلىغ (تركتازليغ) ئات سېلىپ قىلىنغان چاپقۇنچىلىق ، بۇلاڭچىلىق .
تۇركى ئەنجۇم (ترك انجم) ك . قۇياش .
تۇركى چىن (ترك چين) ق . تۇركى خىتا .
تۇركى خىتا (ترك خطا) ك . گۈزەل ؛ قۇياش .
تۇركى خوتەن (ترك ختن) ق . تۇركى خىتا .
تۇركى فەلەك (ترك فلك) ك . مىررىخ سەييارىسى .
تۇركى ھىجاز (ترك هجاز) بىر كۈينىڭ نامى .
تۇركىي I (تركى) تۇركچە ، تۇركىيلەرگە خاس .
تۇركىي II (تركى) ناخشا ، خەلق ناخشىسى ، قوشاق .
تۇركىيچە خەت (تركيچه خط) «تەئلىق» ۋە «نەسخ» خەتلىرىدىن باشقا بىر خىل يېزىق شەكلى .
تۇركىيگۈي (تركى كوى) تۇركىي تىلىدا يازغۇچى ، تۇركىي تىلىنى قوللانغۇچى .
تۇرمەك (تورماك) يىغماق ، تۇرمەك ؛ ياپماق .
تۇز I (توز) توغرا ، راۋۇرۇس ، كېلىشكەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : توغرا بولماق .
تۇز II (توز) تۇزلەك ، دالا ؛ تالا .
تۇزەك (توزاك) تۇز ، توغرا ، ھەقىقىي ، سادىق .
تۇزەلمەك (توزالمك) تۇزەلمەك .
تۇزك (توزك) ق . تۇزۇك .
تۇزگۇن (توزكون) ياخشى ئورۇنلاشتۇرغان ، ياخشى ئۆتكۈزگەن ، ياخشى تەشكىللىگەن .
تۇزلەنمەك (توزلانماك) مۇڭاپىقلاشماق ، كېلىشمەك .
تۇزلۇك (توزلوك) توغرىلىق ، ھاراللىق .

تۇزمەك (توزماك) تۇزەتمەك ، توغرىلىماق ، كېلىشتۇرمەك ، سازلىماق ، تەرتىپكە سالماق ، تەييارلىماق . ◇ **ئونجۇمەن**~ (انجمن~) : ئولتۇرۇش ئويۇشتۇرماق ، ئولتۇرۇش قىلماق . ◇ **مەئاش**~ (معاش~) : تىرىكچىلىق قىلماق ، هايات كەچۈرمەك .

تۇزۇتمەك (توزوتمك) تۇزەتمەك ، ياخشىلىماق .

تۇزۇك (توزوک) قانۇن ؛ تۇزۇم ، تەرتىپ ، ئىنتىزام ، قائىدە ؛ مىزان ، پىلان ، لايىھە .

تۇزۇكلۇك (توزوكلوك) توغرىلىق ، دوستلۇق ، بۇزۇلمىغانلىق ، ياخشىلىق ، ئوبدانلىق .

تۇش I (توش) چۈش . ◇~ **كۆرمەك** (~كورماک) : چۈش كۆرمەك .

تۇش II (توش) چۈش . ◇~ **ۋەقتى** (~وقتى) : چۈش ۋاقتى ، چۈش مەزگىلى .

تۇشكۇرمەك I (توشكورماك) چۈشكۈرمەك .

تۇشكۇرمەك II (توشكورماك) چۈشۈرمەك .

تۇشكۇرۇك (توشكوروک) چۈشكۈرۈك .

تۇشكۇن (توشكون) يېڭىلگەن ، تۆۋەنلىگەن ، چۈشكۈنلەشكەن .

تۇشلەنمەك (توشلانماك) چۈشلۈك غىزا يېمەك ، چۈشلۈك دەم ئالماق .

تۇشلۇك (توشلوک) چۈشلۈك تاماق .

تۇشمەك (توشماک) چۈشمەك ، بارلىققا كەلمەك ، بولماق ، كەلمەك . ◇ **ئاچچىغ**~ (اچغ~) : ئاچچىق بولماق . ◇ **مەست**~ (مست~) : مەست بولماق . ◇ **نادىر**~ (نادر~) : نادىر بولماق . ◇ **پىسەندە**~ (پسندە~) : ماقۇل بولماق . ◇ **شىگۈفت**~ (شكفت~) : ھەيران قالدۇرارلىق بولماق . ◇ **ئەگرى**~ (ايكرى~) : ناتوغرا ئورناشماق .

تۇشۇرمەك (توشورماك) چۈشۈرمەك ، قولغا چۈشۈرمەك .

تۇشۇك (توشوک) چۈشۈرۈلگەن ، بۇزۇلغان ، زەئىپلەشكەن .

تۇشۇم (توشوم) چۈشۈم ، پايدا ، كىرىم .

تۇشۇنمەك (توشونمک) چۈشەنمەك ، بىلمەك .

تۇفكۇرمەك (توفكورمک) تۆكۈرمەك .

تۇفكۇرۇك (توفكوروک) تۆكۈرۈك .

تۇفلەمەك (تفلامک) تۆكۈرمەك ، تۆكۈرۈۋەتمەك .

تۇفۇرچەك (توفورچاک) تۆكۈرۈك .

تۇفۇرمەك (توفورماک) تۆكۈرمەك .

تۇكلەنمەك (توكلانمک) چاچ بىلەن يېپىلماق ، تۈك بىلەن قاپلانماق .

تۇگەلمەك (توكالمک) تۈگىمەك ، ئاخىرلاشماق .

تۇگەن (توكان) داغ ، بەلگە ، كۆيۈك ئورنى . ◇~ **كۆيدۇرمەك** (~كويدورماک) ، ~ **ئۆرتەمەك** (~اورتاماک) : بەلگە سالماق ، تۆمۈرنى قىزىتىپ تامغا قىلىپ باسماق . ◇~ **قوپماق** (~قوپماق) : بەدەنگە يارا چىقماق ، بەدەننى يارا بېسىپ كەتمەك .

تۇگەنلەمەك (توكانلاماک) تۈگەتمەك ، پۈتتۈرمەك .

تۇگەنمەك (توكانماک) تاماملانماق ، تۈگىمەك ، پۈتمەك .

تۇگەنىش (توكانيش) ئاياق ، ئاخىر ، ئۇچ .

تۆگۈشمەك (توكوشماك) باغلاشماق ، تۆگۈن قىلىشماق ؛ ◇**سۆز رىشتەسىن~** (سوز رشتەسين~) : سۆزنى بىر يەرگە كەلتۈرمەك ، بىر قارارغا كېلىشمەك ، گەپتە بىرلىككە كەلمەك ، تىل بىرىكتۈرۈشمەك .

تۆگۈل (توكول) ئەمەس .

تۆگۈنگىنە (توكون كنه) تۆگۈنچەك ، كىچىككىنە تۆگۈن .

تۆلكۇ (تولكو) تۈلكە .

تۆمەن (تومان) 10 مىڭ ؛ ناھايىتى كۆپ ، ناھىيەگە ئوخشاپ كېتىدىغان بىر مەرمۇرىي رايون ؛ قوشۇن ياكى قەبىلىنىڭ بىر تەشكىلىي بىرلىكى .

تۆمەنات (تومانات) تۆمەنلەر ، ناھىيەلەر .

تۆمەن بەگى (تومان بيكى) تۆمەن كىشى ھېسابىدىكى بىر ھەربىي قىسىمنىڭ باشلىقى .

تۆمەنمەك (تومانمك) بېيىماق .

تۆنە (تونه) ئۆتكەندە ، ئىلگىرى ، بۇرۇن .

تۆنەگۈن (تونا كون) تۈنۈگۈن .

تۆنەگى (توناكى) ئۆتكەنكى ، ئىلگىرىكى ، بۇرۇنقى .

تۆنقاتار (تونقطار ، تونقتار) كېچىلىك كۆزەتچى ، كېچىلىك ساقچى ؛ كېچىچە يېقىلىدىغان ئۇزۇن شام .

تۆن قاتماق (تون قاتماق) كېچىچە ماڭماق .

تۆنلە (تونلا) كېچىچە .

تۆنلەمەك (تونلاماك) تۈنمەك ، قونماق .

تۆنلۈك (تونلوك) تۆشلۈك .

تۆيۇرەتمەك (تيوراتماك) تىكمەك ، قادىماق ، سانچىماق ، تەشمەك .

تۆيۇرەلمەك (تيورالماك) سانچىلماق ، قادالماق ، كىرمەك .

تۆيۇرەمەك (تيورامك) سانچىلماق ، پاتماق ، تەشمەك .

تۆيۇرمەك (تيورماك) قىستۇرماق ، قادىماق ، تىكمەك ، يۆمىمەك .

تۆيۇرۇك (تيوروك) تىكىك ، قاداق ، ياماق ، ئۇلاق ؛ ئەتراپ ، قىرغاق .

تۆيۇرۇلمەك (تيورولماك) قادالماق ، تىكىلمەك ، سانچىلماق .

تىپرەشلەمەك (تيپراشلامك) تىپىرلىماق .

تىرىك (تيرينك) تىرەن ، چوڭقۇر .

تىرىكلەتمەك (تيريناكلاتمك) تىرەنلەتمەك .

تىرىكلەمەك (تيرينكلامك) تىرەنلىمەك .

تىرىكلىك (تيرينكليك) تىرەنلىك .

تىز پەي (تيز پى) يۇگۇرۈك ، ئىلدام ، ئىتتىك .

تىزتەك (تيز تك) چاپقۇر ، ئىلدام ، ئىتتىك .

تىزرەۋ (تيز رو) ، پ . يۇگۇرۈك ، چاپقۇر .

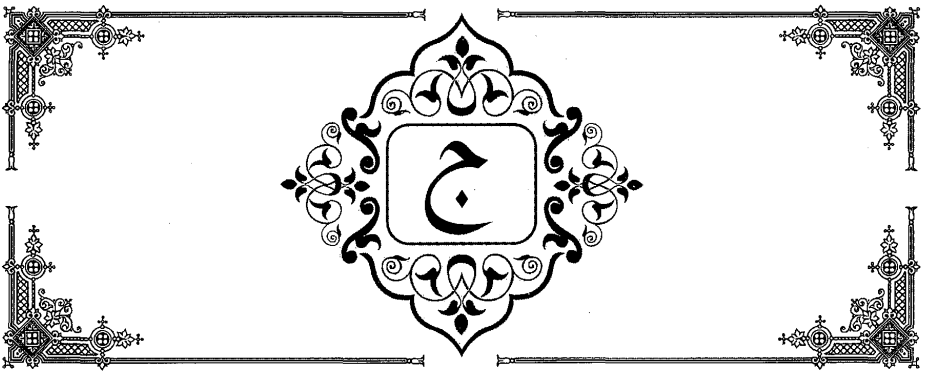
تىز كوش (تيز كوش) تېز ھەرىكەت قىلىدىغان ، چاققان .

تىز گەرد (تيز كرد) ، پ . تېز يۈرگۈچى ، چاپقۇر .
تىزگىنمەك (تيزگينمك) ئايرىلماق ، يىراقلاشماق .
تىز ھۇش (تيز هوش) ، پ . هوشيار ، زېرەك ، پەمى ئۆتكۈر .
تىز ھۇشلۇك (تيز هوشلوك) هوشيارلىق ، ئۆتكۈرلۈك .
تىك (تيك) جىم . ◇～**تورماق** (～تورماق) : جىم تۇرماق .
تىكىرلەك (تيكيرلاك) پىرقىرىغۇچ ، چاق .
تىكىرلەمەك (تيكيرلامك) پىرقىرىماق ، دومىلىماق .
تىباۋ (طباع) ، ئە . تەبئ (طبع) نىڭ كۆپلۈكى : تەبىئەتلەر ، مىجەزلەر ، خۇلقلار ، ئادەتلەر ، قىلىقلار .
تىببى (طب) ، ئە . تېۋىپلىق ئىلمى ، تېبابەت ئىلمى ، مېدىتسىنا .
تىببىت (تيبيت) تىۋەت .
تىپىرچىلەمەك (تيپىرچيلاماك) تېپچەكلىمەك .
تىترەتمە (تيتراتما) تىترەك ، بەزگەك .
تىترەگۈچ (تيتراكوچ) چوكان ، قىزلار بېزەك ئۈچۈن بېشىغا تاقايدىغان ئويما گۈل .
تىجارەت (تجارت) ، ئە . سودىگەرلىك ، ئېلىم ـ سېتىم ئىشى . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : سودىگەرلەر .
تىجارەتگاھ (تجارتگاه) ، ئە ـ پ . سودا ئورنى ، سودا مەيدانى .
تىئداد (تعداد) ، ئە . ساناش ، ھېسابلاش ، ساناق ، سان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سانىماق ، بىرمۇبىر ھېسابلىماق .
تىر (تير) ق . تىير .
تىراز I (طراز) ، ئە . شەكىل ، ئۇسلۇب ، رەۋىش ، تەرز .
تىراز II (طراز) ، ئە . زىننەت ، بېزەك ، نەقىش ، يىپەك ، جىيەك ، نەقىشلىك جىيەك .
تىرازىي (طرازى) ، پ . نەقىشلىك ، چىرايلىق ، زىننەتلىك ، بىزەكلىك . جىيەكلىك .
تىرە (تيرا) ئۇرۇق ، قەبىلە .
تىرەلمەك (تيرالماك) يۆلەنمەك ، تايانماق ، تاقاشماق ، تاقالماق ، دۇچ كەلمەك .
تىرىت ـ پىرىت قىلماق (تيرت پريت قيلماق) قالايمىقان قىلماق ؛ تالىماق .
تىردان (تيردان) ق . تىيردان .
تىرزىق (ترزيق) بىر ـ بىرىگە مۇناسىۋەتسىز رەۋىشتە بىرىككەن سۆزلەر ، كېلىشمىگەن سۆزلەر ، قولاشمىغان گەپ .
تىركەشمەك (تيركاشمك) قاتار بولۇپ ماڭماق ، تىزىلماق .
تىرگەز (تيركز) ، پ . يا ئوقى .
تىرگۈزمەك (تيركوزمك) تىرىلدۈرمەك .
تىرمالاماق (تيرمالامق) تىرمىلماق ، تاتىلماق ، تىتماق .
تىرماماق (تيرمامق) تىرمىلماق ، تاتىلماق ، تىتماق ، يىرتماق ؛ تالىماق .
تىرمانماق (تيرمانمق) ئۆزىنى ئۆزى تىرمىلماق .

تىرىق (تيريق) ئەمەن ئۇرۇقى ، تېرىق .
تىرى (تيرى) تېرە ، پوست ، شۆپۈك .
تىرىكلەيسىن (تيريكلاين) تىرىكلا ، تىرىك تۇرغۇزۇپ .
تىرىكلۈكسىز (تيريكلوكسيز) تۇرمۇش ۋاستىسى يوق .
تىرىكلۈكلۈك (تيريكلوكلوك) تۇرمۇش ۋاستىسىغا ئىگە .
تىرىكلىك (تيريكليك) ھايات ، تۇرمۇش ؛ تۇرمۇش ۋاستىسى .
تىرىكمەك (تيريكمك) تىرىلمەك .
تىرىلتمەك (تيريلتمك) تىرىلدۈرمەك ، تۇرمۇش قامدىماق .
تىرىلمەك (تيريلماك) ياشىماق ، ھايات كەچۈرمەك .
تىرياق (تريياق) زەھەرنى كەسكۈچى دورا .
تىرياقى فاروق (تريياق فاروق) ، پ . زەھەرنى كېسىدىغان ئۇنۇملۇك بىر خىل دورا .
تىزگۈنمەك (تيزكونمك) ئايلانماق ، چۆرگىلىمەك .
تىزگىندۈرمەك (تيزكيندورماك) ئازابلاندۇرماق ؛ گاڭگىراتماق .
تىش (تيش) چىش . ◇～**بەركىتمەك** (～بيركتماك) :جەزم قىلماق ، بېكىتمەك ، ئەستايىدىل كىرىشمەك ؛ قەست قىلماق . ◇～**ئىرجايتماق** (～ايرجايتماق) : ھەجىيىپ كۆلمەك . ◇～**نى باغرىغە بەرك قىلماق** (～نى باغريغابرك قىلماق) ، تىشىنى باغرىغا بەركىتمەك (～ نى باغريغە بيركتيماك) : چىشىنى چىشىغا باسماق ، چىدام كۆرسەتمەك . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : چىشلىمەك . [تىش (تيش) ئۇچۇن] . ◇～**قىرچىللاتماق** (～قيرچيللاتماق) : چىش غۇچۇرلاتماق ؛ غەزەپلەنمەك . ◇**ئوتۇن**～**ى** (اوتون～) : تارشا ، چېپىندىاق .
تىشە (تيشە) ، پ . پالتا ؛ مىتىن .
تىشەۋەر (تيشەور) ، پ . ياغاچچى ؛ ياغاچ نەرسىلەر ياسىغۇچى ؛ تاش كەسكۈچى ، تاش يونىغۇچى .
تىشەۋەرلىك (تيشەورليق) ياغاچچىلىق ؛ تاشچىلىق .
تىشى (تيشى) چىشى . ◇～**ھەيۋان** (～حيوان) : چىشى ھايۋان .
تىغ (تيغ) ، پ . تىغ ، قىلىچ ، خەنجەر ، پىچاق قاتارلىق كېسىدىغان ئەسۋابلار ؛ چوققا ، بىرەر نەرسىنىڭ قىرى .
تىغزەن (تيغ زن) ، پ . قىلىچۋاز ؛ قاتىل .
تىغكەش (تيغ كش) ق . تىغزەن .
تىغى كىن (تيغ كين) ، پ . دۇشمەنلىك قىلىچ ، ئۆچمەنلىك تىغى ؛ ئۆچ ئېلىش قىلىچى .
تىغى كىنە (تيغ كينه) ق . تىغى كىن .
تىفل (طفل) ، ئە . گۆدەك ، كىچىك بالا ، ئۆسمۈر ؛ بوۋاق . كۆپلۈكى : ئەتفال (أطفل) .
تىقماق (تيقماق) تىقماق ؛ قىستىماق ؛ چېكىندۈرمەك .
تىقىلىش (تيقيليش) قىستاڭ ، تىقما ـ تىقماق ، قىستا ـ قىستاڭ .

تىكرار (تكرار) ، ئە . تەكرار .
تىككە (تكە) ، پ . بۇردا ، پارچە ، كاپام ، يۇتۇم .
تىكمەك I (تيكماك) تىكمەك ، يامىساق ؛ دو چىقىماق (قىماردا) . ◇ **ئاغزىنى~** (آغزينى~) : گەپ قىلماي جىم تۇرماق .
تىكمەك II (تيكماك) قۇرماق ، ئورناتماق ، تىك قىلماق ؛ سانچىماق ، يايماق ، يازماق . ◇ **كۆز~** (كوز~) : قارىماق .
تىكىلمەك (تيكيلماك) ئۈمىد باغلىماق ، كۆز تۇتماق .
تىگىرچىك (تيكرچك) تىكىلەك ، چەمبىرەك ، هالقا ؛ ئۆپچۆرە .
تىگىرلەك (تيكيرلاك) دۇگىلەك ، چاق ؛ تېكىلەك ، غالتەك ؛ چەمبىرەك .
تىگىرلەمەك (تيكيرلامك) دۇگىلىمەك ، تېكىلىمەك .
تىلاۋەت (تلاوت) ، ئە . قۇرئاننى مەخسۇس ئاۋاز بىلەن قىرائەت قىلىش . ◇ **~قىلماق** (~قيلماق) : قىرائەت قىلماق .
تىلەنچى (تيلانجى) تىلەمچى ، دۇئانە .
تىلەنمەك (تيلانمك) سەدىقە تىلىمەك ، تىلەمچىلىك قىلماق .
تىل (تيل) تىل ؛ دۇشمەننىڭ ئەھۋالىنى بىلىش ئۈچۈن قولغا چۈشۈرۈلگەن ئەسىر .
تىلچى (تيلجى) پايلاقچى ، جاسۇس .
تىلسىم (طلسم) ، ئە . سېھىرلىك ئەمەل ، سېھىرلىك مۇداپىئە .
تىلسىمات (طلسمات) ، ئە . تىلسىم (طلسم) نىڭ كۆپلۈكى : سېھىرلىك ئەمەللەر .
تىلمىز (تلميذ) ، ئە . ئوقۇغۇچى ، شاگىرت ؛ ئەگەشكۈچى .
تىلۇك (تيلوك) تىلىم ، تىلىنغان ، يىرتىق ، يىرتىلغان .
تىلىمەك (تيليمەك) سورىماق ، تەلەپ قىلماق ؛ چاقىرماق .
تىم I (تيم) بازاردىكى ئۇستى يېپىلغان رەستىلەر ؛ كارۋان سارىيى .
تىم II (تيم) تامچا ، قەترە ، تېمىم .
تىمچە (تيمچە) «تىم I »نىڭ كىچىكلەتمىسى .
تىمار (تيمار) نازارەت ؛ تەپتىش ؛ بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىش يولىدىكى ھەرىكەت ، خىزمەت ؛ قايغۇرۇش ، غەمخورلۇق .
تىمسال (تمثال) ، ئە . سۈرەت ، رەسىم ، ھەيكەل ؛ نەمۇنە . م : مۇئەييەن بىر تۈرلۈك نەرسىنىڭ ئۆزىشكىسى . ك . پادىشاھ پەرمانى . ◇ **~ئەتمەك** (~ايتماك) : ئوخشاتماق .
تىنىقلاماق (تينيقلاماق) سۈزۈلمەك ، تىنىقلانماق .
تىنىلتماق (تينيلتماق) سۈزۈلدۈرمەك ، تازىلىماق .
تىنىلماق (تينيلماق) سۈزۈلمەك ، تىنىقلانماق ، تىنماق .
تىيىب (طيب) ، ئە . خۇشپۇراق ، خۇشپۇراقلىق نەرسە ، ئەتىر .
تىيىبەت (طيبت) خۇشپۇراقلىق ، خۇش تەبىئەتلىك ؛ مۇلايىملىق ، ياخشىلىق .
تىير I (تير) ، پ . ئوق ، ئوقيا ئوقى ؛ ئوق ئۆزۈش ، ئوت ئېتىش . ك . يارنىڭ كىرپىكى ۋە قارىشى .
تىير II (تير) ، پ . ئۆزۈن تىك ياغاچ ، خادا ، كېمە ماچتىسى .

تىير Ⅲ (تير) ، پ . ئەتارۇد سەييارىسى .
تىيره (تيره) ، پ . قاراڭغۇ ؛ قارا ؛ غەم ـ غۇسسىلىك ، بۇلغانغان ، خۇنۇك . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : قاراڭغۇلۇقتا قالدۇرماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قارايماق ؛ ◇～**ئەختەر** (～اختر) : بەختسىز ، تەلەيسىز . ◇～**گەرد** (～كرد) : قويۇق ، چاڭ ـ توزان ، قاراڭغۇلۇق . ◇～**زات** (～زات) : جاھالەتتە قالغان ئادەم ، قاراڭغۇلۇقتا قالغان كىشى . ◇～**نىهاد** (～نهاد) : غەمكىن ، غەملىك ، كۆڭلى قاراڭغۇ ، يامان تەبىئەتلىك . ◇～**راي** (～راي) : نادان ، كالتە پەم . ◇～**رو** (～رو) : قارا يۈزلۇك ؛ ۋەھىمىلىك ، قورقۇنچ-لۇق ؛ بەختسىز ، يارىماس . ◇～**روز** (～روز) : قايغۇلۇق ، ھال كۈنى ئوسال . ～ ◇ **سەھاب** (～سحاب) : قارا بۇلۇت . ◇～**خام** (～خام) : قارا رەڭلىك ، قارا تۈسلۇك . ◇～**خاك** (～خاك) : قارا تۇپراق . ◇～**چاھ** (～چاه) : قاراڭغۇ زىندان . ◇～**شام** (～شام) : قاراڭغۇ كەچە .
تىيرەلىغ (تيرەليغ) ق . تىيرەلىق .
تىيرەلىق (تيرەليق) قارىلىق ، قاراڭغۇلۇق ، خىرەلىك .
تىيرەمەغز (تيرەمغز) ، پ . دۆت ، كاۋال ، پالاكەت ، قوپال .
تىيرەنداز (تيرانداز) ، پ . ئاتقۇچى ، مەرگەن .
تىيرەندازلىق (تيراندازلىق) مەرگەنلىك ، ئوق ئاتقۇچىلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئوق ئاتماق ، ئوق ياغدۇرماق .
تىيرەڭ (تيرنك) چوڭقۇر ، تېرەن .
تىير باران (تير باران) ، پ . ئوق ياغدۇرۇش .
تىيردان (تيردان) ، پ . ئوقدان .
تىيرزەن (تيرزن) ، پ . ئوق ئاتقۇچى ؛ مەرگەن .
تىيرى ئىشق (تيرعشق) ، پ . ئىشق تىغى ، مۇھەببەت ئوقى .
تىيمار (تيمار) ، پ . بىرەر ئىشنى ئەملگە ئاشۇرۇش يولىدىكى ھەرىكەت ؛ خىزمەت ؛ غەمخورلۇق ، كۆڭۈل بۆلۈش ؛ قايغۇ ، غەم .
تىيماق (تيماق) توختىماق ، بېسىلماق .
تىيمەك (تيمەك) توپلىماق ، يىغماق .
تىيلمەك (تيلماك) توپلانماق ، يىغىلماق .
تىين (طين) ، ئە . لاي ، پاتقاق .
تىينەت (طينت) ، ئە . يارىتىلىش ؛ تەبىئەت ، مىجەز ، خۇلق ، خاراكتېر . ◇ **ئەرىغ** ～ (اريغ～) : پاكىز تەبىئەت .

جا (جا) ، پ . جاي ، ماكان ، ئورۇن .

جابەجا (جابجا) ، پ . ئۆز ئورنىدا تۇرغان ، جايىدا ، جاي ـ جايىدا .

جابىر (جابر) ، ئە . جەبىر قىلغۇچى ، زالىم ؛ ئالگىبىرانى ئىجاد قىلغان كىشىنىڭ ئىسمى .

جادە (جادە) ق . جاددە .

جاددە (جادە) ، ئە . چوڭ يول ، داغدام يول ؛ قائىدە ، نىزام ، تەرتىپ .

جاددەئى شەرئ (جادە شرع) ، ئە ـ پ . شەرىئەت يولى .

جادۇ (جادۇ) ، سېھىر .

جادۇلۇق (جادولوق) سېھىرگەرلىك ، سېھىر ـ جادۇ بىلەن شۇغۇللىنىش ؛ كىشىنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلىش ، كىشىنى ئۆزىگە تارتىش .

جادۇئى دانىشۇەر (جادو دانشور) ، پ . بىلىمدان سېھىرگەر (خىسراۋ دېھلەۋىيگە قارىتىلغان) .

جار I (جار) جار سېلىش ، ئېلان قىلىش ، بىلدۇرۇش ؛ ◇～**يەتكۇزمەك** (～يتيكورماك) : ئېلان قىلماق ، توۋلاپ خەۋەر قىلماق ، جاكارلىماق .

جار II (جار) ، ئە . قوشنا ، ھەقەمسايە .

جارلىق (جارانك) ئەكس سادا .

جارچى (جارجى) جارچى ، ۋارقىراپ خەۋەر يەتكۇزگۇچى .

جارۇب (جاروب) ، پ . سۇپۇرگە .

جارۇبكەش (جاروب كش) ، پ . سۇپۇرگۇچى ، سۇپۇرىدىغان ئادەم ، خىزمەتكار .

جارۇ بۇلجار (جارو بولجار) چاقىرىلغان جاي ، تەكلىپ قىلىنغان جاي ، جەڭ كۇنى يىغىلىدىغان ئورۇن ، بەلگىلەنگەن جاي .

جارىي (جارى) ، ئە . يۇرگۇچى ، يۇرىدىغان ، ئىستېمالدىكى ، ئەمەلدىكى ، ئاقىدىغان ، ئاققۇچى . ◇～**بۇلاغ** (～بولاغ) : ئاقار بۇلاق . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ◇～**ئولماق**

(~ اولماق) : يۇرمەك ، يۇرۇشمەك ، ئاقماق ، ئەمەلگە ئاشماق .
جارىھ (جارح) ، ئە . جاراھەتلەندۇرگۇچى ، يارىدار قىلغۇچى .
جارىھە (جارحه) ، ئە . بەدەننىڭ مەلۇم ئەزاسى ؛ بەدەن ئەزالىرى .
جارىيە (جاريه) ، ئە . چۆرى ، ئايال خىزمەتكار .
جازىب (جازب) ، ئە . ئۆزىگە تارتقۇچى ، مەپتۇن قىلغۇچى ، مەھلىيا قىلغۇچى ، جەزبىلىك .
جازىبەئى نامۇتەناھىي (جازبه نامتناهى) ، ئە ـ پ . تۈگىمەس تارتىش قۇۋۋىتى .
جازىم (جازم) ، ئە . جەزم قىلغۇچى ، قەتئىي بىر قارارغا كەلگۈچى ، بەل باغلىغۇچى .
◇ **نىييەت~ بولماق** (نيت~ بولماق) : قەتئىي نىيەتكە كەلمەك .
جاساق (جاساق) بىر جاينى مۇئەييەن بىر ئادەمنىڭ نامىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىش .
جاسۇسۇلقەلب (جاسوس القلب) ، ئە . كۆڭۈل سىرىنى ئوغرىلىغۇچى ، بىراۋنىڭ قەلبىدىكى مۇددىئاسىنى بىلىشكە ئۇرۇنغۇچى .
جافىي (جافى) ، ئە . جاپا قىلغۇچى ، جاپاكار ؛ رەھىمسىز ؛ قوپال ، ئەدەپسىز .
جالە I (جاله) ، پ . ق . ژالە .
جالە II (جاله) ، پ . سال .
جالە III (جاله) قالپاق .
جالدبان (جالدبان) ، پ . سالچى .
جالىب (جالب) ، ئە . جەلب قىلغۇچى ، مەپتۇن قىلغۇچى ، ئۆزىگە تارتقۇچى .
جالىس (جالس) ، ئە . ئولتۇرغۇچى ، بىر ئورۇندا ئولتۇرغۇچى .
جام (جام) ، پ . قەدەھ ، مەي پىيالىسى ؛ مەي ، شاراب .
جامە I (جامه) ، پ . كىيىم ، تون .
جامە II (جامه) ، پ . رەخت .
جامەباف (جامه باف) ، پ . رەخت توقۇغۇچى ، باپكار .
جامەبافلىق (جامەباقلىق) رەخت توقۇمىچىلىقى ، باپكارلىق .
جامە چاك (جامه چاك) كىيىمى يىرتىق ، تونى يىرتىق .
جامگىر (جام كير) ، پ . جام ئالغۇچى ، مەي ئىچكۈچى .
جامىئ I (جامع) ، ئە . جەملىگۈچى ، توپلىغۇچى ، يىغقۇچى ، ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى .
جامىئ II (جامع) ، ئە . چوڭ مەسچىت ، كاتتا مەسچىت .
جامى ئەلەست (جام الست) ، پ . تەقدىر شارابى .
جامى بىللۇرى (جام بلورى) ق . جامى بىللۇرىن .
جامى بىللۇرىن (جام بلورين) ، پ . بىللۇر (خىرۇستال) قەدەھ ، بىللۇردەك تىنىق ئاق قەدەھ .
جامى جەم (جام جم) ، پ . جەمشىد جامى ، پادىشاھ جەمشىد ياساتقان تىلسىملىق ئىككى جام . ق . «جامى ئىشرەتفىزاي» ، «جامى گىتىنەماي» .

جامى تەرەب (جام طرب) ، ئە ـ پ . شادلىق شارابى .
جامى جەھانبىن (جام جهان بين) ، پ . ق . جامى گىتىنەماي .
جامى جەھاننەما (جام جهان نما) ، پ . ق . جامى گىتىنەماي .
جامى دۇرداشام (جام درد اشام) ، پ . مەي دۇغىنى ئىچكۈچى .
جامى سەبۇھ (جام صبوح) ، ئە ـ پ . سەھەردىكى (ناشتىلىق) مەي .
جامى شەبانە (جام شبانه) ، پ . كەچتە ئىچىلىدىغان مەي ، كېچىلىك مەي .
جامى گىتىنەماي (جام گتى نماى) ، پ . جاھاننى كۆرسەتكۈچى قەدەھ . پادىشاھ جەمشىد ياساتقان تىلسىملىق ئىككى جامنىڭ بىرى بولۇپ ، ئۇنىڭدىن مەي ئىچكەندە جاھاندا بولۇۋاتقان ئىشلار كۆرۈنۈپ تۇرارمىش . بۇ جامنى «جامى جەھانبىن» ، «جامى جەھاننەما» دەپمۇ ئاتايدۇ .
جامى ھىدايەت (جام هدايت) ، ئە ـ پ . ك . توغرا يولغا سېلىش .
جامى ھىلال (جام هلال) ، ئە ـ پ . ھىلال (يېڭى ئاي) شەكىللىك قەدەھ .
جامى ۋەھدەت (جام وحدت) ، ئە ـ پ . ك . بىرلىك شارابى .
جامى ئىشرەتئەزاي (جام عشرتفزای) ، ئە ـ پ . ئىشرەتنى ئاشۇرغۇچى قەدەھ ، پادىشاھ جەمشىد ياساتقان تىلسىملىق ئىككى جامنىڭ بىرى بولۇپ ، بۇنىڭدىكى مەينى ئىچسە تۇگەتكىلى بولمايمىش ھەم ئۇنى ئۆڭتۈرسىمۇ ئىچىدىكى مەي تۆكۈلمەيمىش .
جامىئە (جامعه) ، ئە . چوڭ مەسچىت ؛ ئۇنىۋېرسىتېت .
جامىئىيەت (جامعيت) ، ئە . تولۇقلۇق ، مۇكەممەللىك ، ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىق .
جان I (جان) ، پ . ھاياتلىق ، تىرىكلىك . ◇ ~ **ھىرزى** (~ حرزی) : جاننى ساقلىغۇچى ، جانغا مەدەت بەرگۈچى .
جان II (جان) ، پ . ق . جىن .
جانان (جانان) ، پ . «جان»نىڭ كۆپلۈكى ، جانلار .
جاناننە (جانانه) ، پ . سۆيۈملۈك ، مەھبۇب ، سۆيگەن يار ، ئاشنا .
جان تارتماق (جان تارتماق) جان پىدا قىلماق ، پىداكارلىق كۆرسەتمەك .
جانەفروز (جان افروز) ، پ . جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى ، جاننى ياشناتقۇچى .
جانبەخش (جان بخش) ، پ . روھلاندۇرغۇچى ، جان كىرگۈزگۈچى ، جان بېغىشلىغۇچى .
جانپەرۋەر (جان پرور) ، پ . ياشنىغان ، جۇشقۇن ، روھلۇق .
جانخاكسار (جان خاكسار) ، پ . كەمستىلگەن ، ئوسال ھالەتتە قالغان ؛ غېرىب ، بىچارە .
جانخاكسارلىق (جان خاكسارليق) كەمستىلگەنلىك ، سۈندۈرۈلغانلىق ؛ ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش .
جاندار (جاندار) ، پ . تىرىك نەرسە ، جانلىق نەرسە ، جانلىق ، جاندار .
جانسپار (جان سپار) ، پ . جاننى قۇربان قىلغۇچى ، جاننى ئايىمىغۇچى ، ساداقەتمەن .
جانسپارلىق (جان سپارليق) ساداقەتلىك ، پىداكارلىق . ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) :

پىداكارلىق قىلماق ، ساداقەت كۆرسەتمەك .

جانىستان (جان ستان) ، پ . جان ئالغۇچى ، ھالاك قىلغۇچى ، ئەجەللىك ؛ جان مەيدانى .

جانسوز (جانسوز) ، پ . جاننى كۆيدۈرگۈچى ، ئازابلىغۇچى ، جاننى قىينىغۇچى .

جانفىزا (جانفزا) ، پ . جانلاندۇرغۇچى ، جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى ، ئارامبەخش ؛ شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق .

جانفىزاي (جانفزای) ، پ . ق . جانفىزا .

جانفىزايەندەلىق (جان فىزايندەليق) جاننى قۇۋۋەتلەندۈرۈش ، جانلاندۇرۇش ؛ جانغا ھۇزۇر بېغىشلاش ، ھاياتبەخشلىك ، ئارامبەخشلىك .

جانفىشان (جان فشان) ، پ . جاننى پىدا قىلغۇچى .

جانفىشانلىق (جان فشانليق) پىداكارلىق ، جان پىدالىق .

جانفۇرۇز (جان فروز) جان راھىتى ، روھلاندۇرغۇچى ، ياشناتقۇچى .

جانفىشان (جان فشان) ، پ . جېنىنى پىدا قىلىدىغان ، پىداكار .

جانكاە (جانكاه) ، پ . جاننى قاخشاتقۇچ ، جانغا ئازاب سالغۇچى .

جانگۇداز (جان كداز) ، پ . جاننى قىينىغۇچى ، ئازابلىغۇچى ، قىينىغۇچى .

جانگۇدازلىق (جان كدازليق) جان قىيناش ، جانغا ئازاب سېلىش .

جانلىق (جانليق) تىرىك ، جانۋار ، ھايۋان . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : جان كىرگۈزمەك ، تىرىلدۈرمەك .

جاننەۋاز (جان نواز) ، پ . يېقىملىم ، جانغا ھۇزۇر بېغىشلايدىغان .

جاننىسار (جان نثار) ، پ . جان پىدا قىلغۇچى ، جانپىدالىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : جانپىدا قىلماق ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلمەك .

جانۇ جەھان (جان و جهان) ، پ . پۈتكۈل مەۋجۇدىيەت .

جانۇماق (جانوماق) ئەيىپلىمەك ، ئەدەبلىمەك .

جانىب (جانب) ، ئە . تەرەپ ، ياق ، جەھەت . ◇～**نى تۇتماق** (～نى توتماق) : تەرىپىنى ئالماق ، ياقلىماق ، مۇھاپىزەت قىلماق . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : باشقا كىشىنىڭ تەرىپىگە ئۆتمەك ، كىشىدىن يىراقلاشماق .

جانىي I (جانی) ، ئە . جىنايەتچى ، گۇناھكار .

جانىي II (جانی) ، پ . كۆڭۈلدىكى ، سۆيۈملۈك ، قەدىرلىك ، ھەقىقىي ؛ جان بىلەن مۇناسىۋەتلىك .

جاھ (جاه) ، پ . مەنسەپ ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇن ، ئەمەل ، مەرتىۋە ، ھەيۋەت . ◇～**بەزمى** (～بزمی) : يۇقىرى مەنسەپ ، ئۇلۇغلۇق دەرىجىسى . ◇～**جەمشىد**～ (～جمشيد～) : ك . ئەڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ، ئەڭ چوڭ مەرتىۋىلىك ؛ ئۇلۇغ پادىشاھ . ◇**ئالىي**～ (عالی ～) : يۇقىرى مەرتىۋە . ◇**ساھىب**～ (～جاه) : ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك مەنسەپدار .

جاھوجەلال (جاه و جلال) ، پ . شانۇشەۋكەت ، مەرتىۋە ۋە ھەيۋەت .

جاهىد (جاهد) ، ئە . ئىجتىهات قىلغۇچى ، تىرىشقۇچى ، كۈرەش قىلغۇچى .
جاهىل (جاهل) ، ئە . نادان ، بىلىمسىز .
جاهىلانە (جاهلانه) ، پ . نادانلارچە ، بىلىمسىزلىك بىلەن .
جاهىلىيەت (جاهليت) ، ئە . نادانلىق ، بىلىمسىزلىك .
جاۋىد (جاۋيد) ، پ . مەڭگۈلۈك ، مەڭگۈ ئۆچمەس ، دائىملىق . ◇**بەقايىـ** (بقاـ) : مەڭگۈ قېلىش ، ئۆزگەرمەسلىك .
جاۋىدان (جاودان) ، پ . مەڭگۈ ، مەڭگۈلۈك ، ئەبەدىي ، دائىم ، دائىملىق . ◇ـ**فۇرقەت** (فرقت) : مەڭگۈ ئايرىلىش .
جاۋىدانە (جاودانه) ، پ . مەڭگۈ ، مەڭگۈلۈك .
جاۋەزە (جاوزه) ، ئە . ئۆتۈش ، ھالقىپ ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش .
جائىز (جائز) ، ئە . ق . جايىز .
جاي (جاى) ، پ . ق . جا (جا) .
جايساڭ (جايسانک) ئورۇنباسار .
جايگىر (جايكير) ، پ . ئورۇن ئالغۇچى ، ئورناشقۇچى ، جاي ئالغۇچى ، ماكان تۇتقۇچى ، ئورۇنلۇق . ◇ـ**تۇشمەك** (ـتوشماك) : جايغا چۈشمەك ، مەقسەتكە مۇۋاپىق بولماق .
جايىز (جايز) ، ئە . ئورۇنلۇق ، مۇمكىن بولىدىغان ، رۇخسەت قىلىنغان .
جايىزلىخەتا (جايز الخطا) ، ئە . ئورۇنلۇق خاتالىق ، ساقلانغىلى بولمايدىغان خاتالىق .
جەبە (جبه) كىچىك قۇتا ؛ ئوقدان .
جەبىب (جب) ، ئە . ئارۇز قائىدىلىرىدىن بىرى .
جەبەرۇت (جبروت) ، ئە . بۈيۈك ، ئۇلۇغ ، بۈيۈكلۈك ، ئۇلۇغلۇق ، قۇدرەت ، تەڭداشسىز كۈچ .
جەبەل (جبل) ، ئە . تاغ .
جەبەلىي (جبلى) ، ئە . تاغنىڭ ، تاغلىق ، تاغدىكى .
جەببار (جبار) ، ئە . قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ، ئۇلۇغ ؛ جەبىر قىلغۇچى ، زۇلۇم قىلغۇچى ، زالىم ، مۇستەبىت . ◇**مەلىكى**ـ (ملكـ) : زالىم پادىشاھ ؛ كاتتا پادىشاھ .
جەببارلىق (جبارليق) مۇستەبىتلىك ؛ قۇدرەتلىكلىك ، ئۇلۇغلۇق .
جەبرائىل (جبرائيل) ، ئە . خەۋەرچى پەرىشتە ، ۋاستىچى پەرىشتە .
جەبرائىل ئاسا (جبرائيل آسا) ، پ . جەبرائىلنى كەبى ، جەبرائىلدەك .
جەبرەئىل (جبرئيل) ، ئە . ق . جەبرائىل .
جەبرائىلى ئەمىن (جبرائيل امين) ، ئە ـ پ . ئىشەنچلىك پەرىشتە .
جەبرىيە (جبريه) ، ئە . ئىسلام دىنىدىكى ئىنسانىنىڭ ئۆز ئەركىنلىكى بولىدىغانلىقىنى ئىنكار قىلغۇچىلار مەزھىپى .
جەبىن (جبين) ، ئە . ماڭلاي ، پېشانە . ◇**مەھـ** (مەـ) ، **ماھـ** (ماەـ) : ئاي

يۇزلۈك ، گۈزەل ، ساھىبجامال ، مەشۇق .

جەبھە I (جبهه) ، ئە . ماڭلاي ، پېشانە . ◇～**چىنى** (～چينى) : پېشانە قورۇقى .

جەبھە II (جبهه) ، ئە . ئالدىنقى سەپ .

جەت (جت) ھىندىستاندا ياشىغۇچى بىر خەلق ؛ ك . ھايۋان ئوينىتقۇچى .

جەتۈت (جتوت) جەتلەر ؛ ق . جەت .

جەدەل (جدل) ، ئە . جاڭجال ، جېدەل ، مۇنازىرە ، تالاش ـ تارتىش ، تىرىشىش ، تىرمىشىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تىرىشماق ، كويۇش قىلماق ، ئۇرۇنماق . ◇**نى～؟** (نى～؟) : نېمە تالاش ؟

جەدد (جد) ، ئە . بوۋا ، ئاتا ياكى ئانىنىڭ دادىسى ، بوۋا .

جەددە (جده) ، ئە . مومۋا .

جەددۇ ئابا (جدو آبا) ئاتا ـ بوۋىلار ، ئەجدادلار .

جەددى ئەب (جد اب) ، ئە ـ پ . ئاتا ـ بوۋا .

جەددى ئەئلا (جدعلى) ، ئە ـ پ . ئەڭ ئالدىنقى بوۋا .

جەددى بۇزورگۋار (جد بزورگوار) ، ئە ـ پ . ئۇلۇغ بوۋا ، ھۆرمەتلىك بوۋا .

جەدۋەل (جدول) ، ئە . كاتەكچىلىك سىزىق ؛ جەدۋەل .

جەدى (جدى) ، ئە . تاغ ئۆچكىسى ، ئوغلاق ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، قۇياش ھەربىرى بويىچە ھېسابلىنىدىغان ئون ئىككى بۇرجنىڭ بىرى — ئوغلاق بۇرجى (ئوغلاق شەكلىدە پەرەز قىلىنغان) ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 10 ـ ئاينىڭ نامى .

جەدىد (جديد) ، ئە . يېڭى ؛ يېڭىلىق ؛ يېڭىلىق تەشەببۇسكارى .

جەر I (جر) ھاڭ ، چوڭقۇر جىرا ، يار . ◇**بۇلەند～** (بلند～) : ئېگىز يار . ◇**ئەمىق～** (عميق～) : چوڭقۇر جىرا ، چوڭقۇر ھاڭ .

جەر II (جر) ق . جار I .

جەراكى (جراكى) سەۋەب ؛ چۈنكى .

جەراھەت (جراحت) ، ئە . يارا ، جاراھەت ؛ ك . ئازار ، ئازاب ، دەرد . ◇～**ئەنگىز** (～انكيز) : ئازار بەرگۈچى ، ياربدار قىلغۇچى .

جەراھەتلىغ (جراحت ليغ) ياربدار ، جاراھەتلىك .

جەرائىم (جرائم) ، ئە . جەرىمە (جريمه) نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، جىنايەتلەر .

جەرايىم (جرايم) ، ئە . ق . جەرائىم (جرائم) .

جەرەس (جرس) ، ئە . قوڭغۇراق ، كارۋان كولدۇرمىسى .

جەردە (جرده) ، پ . ق . چەردە (چرده) .

جەرار (جرار) ، ئە . زور كۆلەملىك توپلىنىش ، چوڭ توپ ، ئىنتايىن كۆپ ، جەڭگىۋار ، قورقماس توپ . ◇**سپاھى～** (سپاه～) : جەڭگىۋار قوشۇن .

جەرارلىق (جرارليق) جەڭگىۋارلىق ، باتۇرلۇق .

جەررە (جرە) ، ئە . ق . جۇررە .

جەرراھ (جراح) ، ئە . تېۋىپ ، تاشقى كېسەللەر دوختۇرى ، ئوپېراتسىيە قىلالايدىغان دوختۇر .

جەرگە (جركا) ق . چەرگە .

جەرگەلىك (جركاليك) ق . چەرگەلىك .

جەرھ (جرح) ، ئە . يارا ، جاراھەت .

جۇرۇھ (جروح) ق . جۇرۇھ .

جەرىب (جريب) ، پ . يەر ئۆلچىمى ، بىر جەرىب يەر تەخمىنەن 15 مو ياكى بىر گېكتارغا توغرا كېلىدۇ .

جەرىدە I (جريدە) ، ئە . دەپتەر ؛ گېزىت .

جەرىدە II (جريدە) ، پ . يەككە ، يالغۇز ، تەنھا . ◇ **ھەياتنى~ ئۆتكەرمەك** (حياتنى~ اوتكارماك) : تەنھا ياشىماق .

جەرىمە (جريمە) ، ئە . گۇناھ ، جىنايەت ، سەۋەنلىك ؛ جازا ، جەرىمانە .

جەريان (جريان) ، ئە . ئېقىش ، ئېقىم ، ئىشنىڭ كېتىۋېتىشى .

جەزئ (جزع) ، ئە . ك . كۆز ئالمىسى ، كۆز مۇنچىقى .

جەزاء (جزاء) ، ئە . ئىش ھەققى ، قايتۇرۇق ؛ جازا .

جەزالەت (جزالت) ، ئە . موللۇق ، ئارتۇقلۇق ، كۆپلۈك ، مەمۇرچىلىق ، مۇستەھكەملىك ، ئۇلۇغلۇق .

جەزائىر I (جزائر) ، ئە . جەزىرە (جزىرە)نىڭ كۆپلۈكى : ئاراللار .

جەزائىر II (جزائر) ، ئە . ئالجىرىيە .

جەزايىر (جزاير) ، ئە . ق . جەزائىر .

جەزئ (جزع) ، ئە . تاقەتسىزلىك ، داد ـ پەرياد . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : تاقەتسىزلەنمەك ، داد ـ پەرياد كۆتۈرمەك .

جەزەئكار (جزع كار) ، ئە ـ پ . بىتاقەت ، سەۋرسىز ؛ داد ـ پەريات قىلغۇچى .

جەزب (جزب) ، ئە . تارتىش ، شۇراش ، دەم تارتىش ، سىڭدۈرۈش ؛ جەلپ قىلىش . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : تارتماق ، دەم تارتماق ، سىڭدۈرمەك . ◇ ~ **ھۇتى** (~ حوتى) : ئۆزىگە تارتىشنىڭ قىيىن ھالىتى (ئەينى : دەم تارتىدىغان زور بېلىق) .

جەزبە (جزبە) ، ئە ـ پ . ئۆزىگە تارتىش ، مەھلىيا قىلىش ، ئەسەبىيلىك ، خۇدىنى يوقىتىش .

جەزم I (جزم) ، ئە . مۇقەررەر ، ئېنىق ، قەتئىي ، جەزمەن . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قىلماق) : جەزملەشتۈرمەك ، بېكىتمەك ، مۇقەررەرلەشتۈرمەك .

جەزم II (جزم) ، ئە . ئەرەپ يېزىقىدىكى يېپىق بوغۇمنى بىلدۈرىدىغان ساكىن (°) بەلگىسى . بۇ بەلگە يېپىق بوغۇم ئاخىرىدىكى ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى ئۈستىگە قويۇلىدۇ .

جەزۇەل (جزول) ق . جەدۋەل .
جەزىرە I (جزيره) ، ئە . ئارال .
جەسارەت (جسارت) ، ئە . جاسارەت ، باتۇرلۇق ، قەھرىمانلىق ، جۇرئەت .
جەسەد (جسد) ، ئە . تەن ، گەۋدە .
جەستە (جسته) ، پ . سەكرىگەن ، ئىرغىپ چىققان .
جەستە ـ جەستە (جسته ـ جسته) ئۇ يەر ـ بۇ يەردىن ؛ كەمدىنكەم ، سەكرەپ ئۆتۈپ .
جەسۇر (جسور) ، ئە . جەسۇر ، يۈرەكلىك ، قورقماس ، باتۇر .
جەسىم (جسيم) ، ئە . زور گەۋدىلىك ، ھەيۋەتلىك ، ئىنتايىن يوغان ، ئۇلۇغ ، بۇيۇك .
جەشن (جشن) ، پ . ئويۇن ـ كۆلكە يىغىنى ، بەزمە ، ئولتۇرۇش .
جەشنى ئەزىم (جشن عظيم) ، ئە ـ پ . كاتتا ئولتۇرۇش ، كاتتا توي . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كاتتا ئولتۇرۇش ئۆتكۈزمەك ، كاتتا توي قىلماق .
جەشنى خىسرەۋانە (جشن خسروانه) ، پ . شاھانە شادلىق يىغىنى ، شاھانە بەزمە .
جەفا (جفا) ، ئە . زۇلۇم ، ئازاب ، جەبىر ، جاپا ، رەھىمسىزلىك .
جەفا پەرداز (جفا پرداز) ، پ . جاپا قىلغۇچى ، جەبىر سالغۇچى ؛ زالىم .
جەفاجو (جفاجو) ، پ . جەبىر قىلغۇچى ، ئازاب سالغۇچى ، زالىم ، ستەمكار .
جەفاچى (جفاچى) زۇلۇم سالغۇچى ، ئازابلىغۇچى ، جەبىر قىلغۇچى .
جەفاكار (جفاكار) ، پ . ئازاب سالغۇچى ، جەبىر قىلغۇچى ، ئۆز ئاشىقىنى قىينىغۇچى ؛ مەشۇقە .
جەفاكەش (جفاكش) ، پ . جەبىر ـ جاپا تارتقان ، جاپاكەش .
جەفاكوش (جفاكوش) ، پ . ئازاب سېلىشقا كويۇش قىلغۇچى ، جەبىر قىلىشقا تىرىشقۇچى .
جەفاكىش (جفاكيش) ، پ . جەبىر قىلىشقا ئادەتلەنگەن .
جەفاگەر (جفاكر) ، پ . جەبىر ـ جاپا سالغۇچى ، ئازار يەتكۈزگۈچى ، قىينىغۇچى .
جەفاگۇستەر (جفاكستر) ، پ . ق . جەفاگەر .
جەئفەرى (جعفرى) ، ئە . زەھەرلىك قارا يىلان .
جەففەلقەلەم (جف القلم) ، ئە ـ پ . ئويلىمايلا دەپ تاشلاش ، ئويلىماستىنلا يېزىۋېتىش ؛ توختىماي يېزىش .
جەئبە (جعبه) ، ئە . ئوقدان ، ساداق . ◇**سپھر～سى** (سپھر～) : ئاسمان ئوقدىنى .
جەڭ (جنک) ق . جەنگ .
جەڭجۇي (جنكجوى) ق . جەنگجوي .
جەڭداۋۇل (جنكداول) ق . چاغداۋۇل .
جەڭ ـ سەڭ (جنک سنک) ق . جەنگ ـ سەنگ .
جەلا (جلا) چاچ پۈپۈكى ، جالا .
جەلا I (جلا) ، ئە . ۋەتەننى تاشلاپ كېتىش ، ۋەتەندىن ئايرىلىش ، كېچىپ كېتىش ؛

هەيدىلىش . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تاشلاپ كەتمەك ، ھىجرەت قىلماق ، ھەيدەلمەك .
◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : سۈرگۈن قىلماق ، كۆچۈرۈۋەتمەك .
جەلا Ⅱ (جلاء) ، ئە . جۈلا ، نۇر ، يورۇقلۇق ؛ ◇～**بەرماك** (～بيرماك) : پارقىراتماق ، روشەنلەشتۈرمەك ، نۇر بەرمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : پارقىرىماق ، جۈلالانماق ، روشەنلەشمەك .
جەلاجىل (جلاجل) ، ئە . كىچىك قوڭغۇراق ، زىل ، جاڭ ، داپ .
جەلادەت (جلادت) ، ئە . مەھكەملىك ، قەتئىيلىك ، قەيسەرلىك ، جاسارەت ، شىجائەت ، دادىلىق ، باتۇرلۇق ، چاققانلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : باتۇرلۇق ، جاسارەت كۆرسەتمەك .
جەلال (جلال) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، كۆركەملىك ، ھەشەمەت ، ھەيۋەت . ◇**شادۇرۋانى～وتەمكىن** (شادروان～وتمكين) : ئۇلۇغلۇق ۋە ۋەزمىنلىك سايىۋىنى .
جەلالەت (جلالت) ، ئە . ق . جەلال .
جەلائۇر روھ (جلاء الروح) ، ئە . روھ جۇلاسى ، روھ جىلۋىسى .
جەلايىر (جلاير) تۈركىي تىللىق قەبىلىلەردىن بىرى .
جەلەسات (جلسات) ، ئە . جەلسە (جلسه)نىڭ كۆپلۈكى : ئولتۇرۇشلار ، يىغىنلار ، مەجلىسلەر .
جەلد (جلد) تېز ، چاققان ؛ كۈچلۈك ، جەڭگىۋار .
جەلدلىق (جلدليق) چاققانلىق ، جەڭگىۋارلىق ، شىجائەت .
جەلدۇ (جلدو) مۇكاپات ، ئىنئام .
جەلسە (جلسه) ، ئە . ئولتۇرۇش ، مەجلىس .
جەللاد (جلاد) ، ئە . ئۆلۈم جازاسىنى ئىجرا قىلغۇچى ، جاللات .
جەلل (جل) ، ئە . ئۇلۇغ ، زور ، يۇكسەك ، كاتتا .
جەللۇ ئەلا (جل و علا) ، ئە . ئۇلۇغ ۋە يۇكسەك ، كاتتا ۋە بۈيۈك .
جەلىي (جلى) ، ئە . روشەن ، ئوچۇق ، يورۇق ، ئايدىڭ ، كۆزگە كۆرۈنەرلىك ؛ غۇبارسىز .
◇**بۇرھانى～** (برھان～) : مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان پاكىت .
جەئلىي (جعلى) ، ئە . سۈنئىي ، ياسالما .
جەلىس (جليس) ، ئە . بىرگە ئولتۇرغۇچى ، ئۇلپەت ، ھەمسۆھبەت ، مەجلىسداش .
جەلىل (جليل) ، ئە . ئۇلۇغ ، بۈيۈك ، زور ، گىگانت .
جەلىلۇلقەدر (جليل القدر) ، ئە . قەدىر ـ قىممىتى يۇقىرى ، ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك .
جەم (جم) ، پ . «جەمشىد »نىڭ قىسقارتىلمىسى . ق . جەمشىد . ◇～**ئىقتىدار** (～اقتدار) : جەمشىدتەك ئىقتىدارلىق ؛ ك . ئىنتايىن قابىلىيەتلىك ، ئىنتايىن كۈچلۈك ؛ ◇～**شۇكوھ** (شكوه～) : جەمشىدتەك سۆلەتلىك ، ھەيۋەتلىك . ◇～**قەدر** (～قدر) ، ～**جەناب** (～جناب) : جەمشىد مەرتىۋىلىك ، يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

جەمئ (جمع) ، ئە . يىغىندا ، توپلام ، قوشۇلما ، كۆپلۈك (گىراممااتىكىدا) ؛ بارچە ، ھەممە . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : جەمئىلىمەك ، يىغماق ، توپلىماق . ◇～**كەسىر** (～كثير) : چوڭ گۇرۇھ ، بىھىساب ئادەم .

جەماۋ (جماع) ق . جىماۋ

جەمائەت (جماعت) ، ئە . كىشىلەر توپى ، ئىنسانلار توپى ، بىرەر ئىشنى بىجىرىش ئۈچۈن بىر جايغا توپلانغان كىشىلەر توپى .

جەمائەتى خوب (جماعت خوب) ، پ . گۈزەللەر ، گۈزەللەر جامائىتى .

جەماد (جماد) ، ئە . جانسىز تەبىئەت ، جانسىز نەرسىلەر .

جەمال (جمال) ، ئە . ھۆسىن ، گۈزەللىك ، يۈز ، بەت ، چىراي . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : يۈز كۆرسەتمەك ، كۆرۈنمەك . ◇～**ئاچماق** (～اچماق) : چىراي ئاچماق .

جەمالىيەت (جماليت) ، ئە . گۈزەللىك ؛ ك . مېھرىبانلىق ؛ مەرھەمەت .

جەمان (جمان) ق . جۇمان (جمان) .

جەمەل (جمل) ، ئە . ئەركەك تۆگە ، تۆگە .

جەمرە (جمره) ، ئە ـ پ . كۆمۈر ، كۆمۈر پارچىسى ، ئۇششاق تاش .

جەمرىي (جمرى) ، ئە . ئۇششاق ؛ ك . تۆۋەن تەبىقىگە مەنسۇپ .

جەمشىد (جمشيد) ، پ . ئۇلۇغ پادىشاھ جەمشىد (ئىرانىنىڭ قەدىمكى ئەپسانىۋى پادىشاھلىرىنىڭ بىرى) . ◇～**جاھ** (～جاه) : ك . ئەڭ يۇقىرى مەرتىۋىلىك ، ئۇلۇغ پادىشاھ .

جەمشىدۋەش (جمشيدوش) ، پ . جەمشىدتەك ، جەمشىدكە ئوخشاش ؛ ق . جەمشىد .

جەمماز (جماز) ق . جەممازە .

جەممازە (جمازه) ، پ . يۇگۇرۇك تۆگە ، تېز يۈرەر تۆگە ؛ تاق لوكىلىق تۆگە ؛ چاپقۇر ، تېز يۈرەر .

جەممازەلىك (جمازەليك) يۇگۇرۇك تۆگە مىنگەن ، تېز يۈرەر تۆگىلىك .

جەممال (جمال) ، ئە . تۆگىچى ، تۆگە ، يېتىلىگۈچى .

جەممالۇستۇر (جمال و ستور) ، ئە ـ پ . تۆگىچى ۋە ئات ـ ئۇلاق .

جەمئ (جميع) ، ئە . ھەممە ، بارچە ، پۈتكۈل .

جەمىل (جميل) ، ئە . گۈزەل ، كۆركەم ، چىرايلىق ؛ نازىنىن .

جەمىلە (جميله) ، ئە . «جەمىل»نىڭ ئايال سىغا شەكلى . گۈزەل ، ساھىبجامال ، گۈزەل ئايال .

جەمئىي I (جمعى) ، ئە . توپلانغان ، يىغىلغان ، جامائەتلىك .

جەمئى II (جمعى) ، ئە . ئادەملەر توپى ، بىر توپ ؛ بىر قىسىم .

جەمئىيەت (جمعيت) ، ئە . جامائەت ، توپلانما ، ئۇيۇشما ، جەمئىيەت .

جەناب (جناب) ، ئە ـ پ . جاناب ، ئىززەتلىك ، مەرتىۋىلىك كىشى ؛ بوسۇغا ، ئاستانە ؛ دەرگاھ . ◇**گەردۇن**～ (كردون～) : يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

جەنابەت (جنابت) ، ئە . بويىنى سۇغا سېلىش زۆرۈر بولغان ناپاكلىق ، جۇنۇپلۇق .
جەناھ (جناح) ، ئە . قانات ، قۇش قانىتى .
جەناھەين (جناحين) ، ئە . ئىككى قانات ، قوش قانات .
جەنائىب (جنائب) ، ئە . جەنۇب (جنوب)نىڭ كۆپلۈكى : جەنۇبلار ، جەنۇب شامالىلىرى .
جەناق (جناق) ق . جۇناق .
جەنب (جنب) ، ئە . يان ، يان تەرەپ .
جەنجال (جنجال) ، پ . ئۇرۇشۇش ، تىللىشىش .
جەندە (جنده) ، پ . جەندە ، قەلەندەر چاپىنى ، دەرۋىش تونى ، قۇراق تون ، ئالا ـ بۇلا كىيىم .
جەندە پوش (جنده پوش) ، پ . جەندە كىيگەن . ◇ **گەدايى~** (گداى~) : جەندە كىيگەن گادای .
جەندەرە (جندره) ، پ . مۇقاۋىلارنىڭ ئىسكەنجىسى ؛ بۆشۈكنىڭ تاڭغۇچى ، قول بېغى .
جەندەلىغ (جندەليغ) جەندە كىيگەن ، جەندىلىك ، قوراق تونلۇق .
جەنگ (جنگ) ، پ . جەڭ ، ئۇرۇش ؛ جېدەل .
جەنگار (جنگار) ، پ . ئۇرۇشخۇمار ، ئۇرۇشقاق .
جەنگاۋەر (جنگاور) ، پ . جەڭگىۋار .
جەنگەل (جنگل) ، پ . ئورمانزار ، ئورمانلىق ؛ جاڭگال ، ئورمان .
جەنگجوي (جنگجوى) ، پ . ئۇرۇشخۇمار ، ئۇرۇشقاق ، ئۇرۇشقا ماھىر ، جەڭگىۋار .
جەنگ ـ سەنگ (جنگ ـ سنگ) ، پ . ئۇرۇش ـ جېدەل .
جەننات (جنات) ، ئە . جەننەت (جنت)نىڭ كۆپلۈكى : جەننەتلەر ، باغلار ، بوستانلار .
جەننەتۇلمەئۋا (جنت الماءوى) ، ئە ـ پ . جەننەت بېغى ، جەننەت ماكانى .
جەننەتىلمەئۋا (جنت الماءوى) ق . جەننەتۇلمەئۋا .
جەنۇبەن (جنوبا") ، ئە . جەنۇب تەرەپتىن .
جەنىبەت (جنيبت) ، ئە . پادىشاھلار بىرەر جايغا ئاتلىنىپ چىققان چاغدا ئېھتىيات ئۈچۈن ئېلىپ يۈرۈلىدىغان ئات ؛ مىنىلىدىغان ئات ؛ ھەمراھلىق ، بىرگە يۈرۈش . ◇~ **سۇرمەك** (~ سورماك) : بىرگە ئاتلانماق ؛ بىرگە يولغا چىقماق .
جەنىبەتكەش (جنيبت كش) ، ئە ـ پ . پادىشاھنىڭ ئېھتىيات ئېتىنى يېتىلەپ ماڭغۇچى ؛ ھەمراھ .
جەھالەت (جهالت) ، ئە . نادانلىق ، بىلىمسىزلىك .
جەھان (جهان) ، پ . ئالەم ، دۇنيا . ◇~ **دەرجەھان** (جهان در جهان) : جاھان ئىچىدە جاھان . ◇ **ئىكى~** (ايكى~) : ئۇ دۇنيا ۋە بۇ دۇنيا .
جەھانارا (جهان آرا) ، پ . جاھاننى بېزىگۈچى ، ئالەمنى گۈزەللەشتۈرگۈچى . ◇ **مېھرى ~** (مېهر~) : جاھاننى بېزىگۈچى قۇياش .

جەھاناراي (جهان آراي) ، پ . ق . جەھانارا (جهان آرا) .
جەھانبان (جهان بان) ، پ . جاھاننى ئىدارە قىلغۇچى ، ھۆكۈمران ، پادىشاھ .
جەھانبانلىغ (جهان بانليغ) پادىشاھلىق ، ھۆكۈمرانلىق . ◇~ **ئايىنى** (~ آيىنى) : پادىشاھلىق يوليورۇقى .
جەھانبىن (جاهان بين) ، پ . جەھاننى كۆرسەتكۈچى ، ئۇزاقنى كۆرەلىگۈچى . ◇ **جامى~** (جام~) : جاھاننى كۆرسىتىدىغان جام .
جەھانپەناھ (جهان پناه) ، پ . جاھان ھامىيسى ، ئالەمنى ئۆز پاناھىغا ئالغان كىشى ، پادىشاھ .
جەھان پەھلەۋان (جهان پهلوان) ، پ . جاھان پالۋىنى ، دۇنيادا ئەڭ زور پالۋان .
جەھانپەيما (جهان پيما) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، جاھانكەزدى .
جەھانپەيمالىق (جهان پيمالىق) جاھان كەزگۈچىلىك ، جاھانكەشتىلىك .
جەھانپەيماي (جهان پيماى) ، پ . ق . جەھانپەيما .
جەھانتاب (جهان تاب) ، پ . جاھاننى يورۇتقۇچى ، جاھانىنى قىزدۇرغۇچى . ◇ **ماھى~** (ماه~) : جاھاننى يورۇتقۇچى ئاي ؛ ك . گۈزەل يار .
جەھان خىسرەۋ (جهان خسرو) ، پ . جاھان پادىشاھى .
جەھاندار (جهاندار) ، پ . جاھاننى ئىگىلىگۈچى ، جاھان ھۆكۈمدارى ، جاھاننى ئىدارە قىلغۇچى ، زور پادىشاھ ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ؛ كۇن ئۆتكۈزگۈچى ، جان باققۇچى .
جەھاندارلىغ (جهاندارليغ) جاھان ھۆكۈمدارلىقى ، زور قۇدرەت .
جەھانسوز (جهان سوز) ، پ . جاھاننى كۆيدۇرگۈچى ؛ ئۆرتىگۈچى . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : جاھاننى كۆيدۇرىدىغان ، جاھاننى مالىمان قىلماق .
جەھانكۇشاي (جهان كشاى) ، پ . جاھاننى ئىستىلا قىلغۇچى ، دۇنيانى بېسىۋالغۇچى ، جاھاننى ئىشغال قىلغۇچى ، زور پادىشاھ .
جەھانكۇشايلىق (جهان كشاى ليق) جاھاننى ئىستىلا قىلىش ، زور پادىشاھلىق .
جەھانگەرد (جهانكرد) ، پ . جاھاننى كەزگۈچى ، جاھانكەزدى .
جەھانگىر (جهانگير) ، پ . جاھاننى ئىگىلىگۈچى ، دۇنيانى بويسۇندۇرغۇچى ، دۆلەتمەن .
جەھاننەما (جهان نما) ، پ . ق . جەھاننەماي .
جەھاننەماي (جهان نماى) ، پ . جاھاننى كۆرسەتكۈچى .
جەھەننەمىي (جهنمى) ، ئە . دوزىقي ، دوزاققا كىرىشكە تېگىشلىك ئادەم .
جەھد I (جهد) ، ئە . تىرىشىش ، غەيرەت قىلىش ، ئەستايىدىل ھەرىكەت قىلىش ، ئۇرۇنۇش . ◇~ **ئەيلەمەك** ، ئەتمەك ، قىلماق (~ ايلاماك ، ايتماك ، قىلماق) : تىرىشماق ، غەيرەت كۆرسەتمەك .
جەھد II (جحد) ، ئە . ئىنكار ، تېنىش ، رەت قىلىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئىنكار قىلماق ، تانماق . ◇ **فىكرى~** (فكر~) : ئىنكار پىكىر .

جەھدۇجىدد (جهدوجد) ، ئە ـ پ . تىرىشچانلىق ۋە ئەستايىدىللىق .
جەھدى تەئجىل (جهد تعجيل) ، ئە ـ پ . قانتىق تىرىشىش .
جەھدى شىتاب (جهد شتاب) ، ئە ـ پ . جىددىي تىرىشچانلىق كۆرسىتىش .
جەھر (جهر) ، ئە . ئوچۇق ، ئاشكارا ، ئۇنلۇك گەپ قىلىش ، جاكارلاش ، ئاشكارىلاش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئاۋاز چىقىرىپ ئېيتماق ، ئۇنلۇك ئوقۇماق .
جەھرەن (جهراً) ، ئە . ئوچۇق ـ ئاشكارا هالدا ، ئۇنلۇك توۋلاپ .
جەھل (جهل) ، ئە . نادانلىق ، بىلىمسىزلىك ، ئاچچىقلاش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : نادانلىق قىلماق ، بىلىمسىزلىك قىلماق ، ئاچچىقلىماق .
جەھلىي (جهلى) ، ئە ـ پ . بىلىمسىز ، نادان ، دۆت ، هاماقەت .
جەھۇل (جهول) ، ئە . ئىنتايىن نادان ، ئۆتۈپ كەتكەن بىلىمسىز ، دۆت .
جەھۇلەن (جهولاً) ، ئە . ئەخمەقلەرچە ، نادانلىق قىلىپ ، نادانلارچە ، بىلىمسىزلىكتىن .
جەھىم (جحيم) ، ئە . ئە : دوزاق ، جەھەننەم .
جەۋ (جو) ، پ . ئارپا ؛ ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى قىلىپمۇ قوللىنىلغان : بىر ئېلىك＝6 جەۋ .
جەۋاب (جواب) ، ئە . جاۋاب ؛ نەزىرە ، تەقلىد ، ئوخشاتما . ◇**جەۋابىدا خامە سىنماق** (جوابيدا خامه سينماق) : تەقلىدىدە (نەزىرە قىلىشتا) قەلەم ئاجىزلىق قىلماق .
جەۋاد (جواد) ، ئە . ئېھسانلىق ، سېخى ، مەرد ، قولى ئوچۇق ، كەرەملىك .
جەۋار (جوار) ، ئە . قوشنا يەر ، يېقىن يەر ؛ ياق ، ئەتراپ .
جەۋارىھ (جوارح) ، ئە . جارىھە (جارحه) نىڭ كۆپلۈكى : بەدەن ئەزالىرى ؛ قول ، پۇت ، تىل ۋەهاكازالار .
جەۋامىئ (جوامع) ، ئە . جامىئ (جامع) :نىڭ كۆپلۈكى : توپلىغۇچىلار ، جەملىگۇچىلەر .
جەۋامىئولكەلىم (جوامع الكلم) چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى ، ئۆزى قىسقا ، ئەمما مەنىسى چوڭقۇر سۆز .
جەۋان (جوان) ق . جۇۋان .
جەۋانبەخت (جوان بەخت) ، پ . ق . جۇۋان بەخت (جوان بخت) .
جەۋانىب (جوانب) ، ئە . جانىب (جانب) :نىڭ كۆپلۈكى : تەرەپلەر ، ياقلار ، ئەتراپ .
جەۋاھىر (جواهر) ، ئە . «جەۋھەر (جوهر)»نىڭ كۆپلۈكى : ئېسىل تاشلار ، گۆھەرلەر . ◇**مەئادىن**～ى (معادن～ى) : مەدەنلەر جەۋھەرلىرى ؛ ك . ئاجايىپ گۈزەل سۆزلەر .
جەۋاھىر ئەفشان (جواهرافشان) ، ئە ـ پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ ك . نۇر چاچقۇچى .
جەۋاھىرلىغ (جواهرليغ) گۆھەرلىرى بار ، ئېسىل تاشلارغا ئىگە ، ھەر خىل گۆھەرلىك .
جەۋاھىرى ئەشك (جواهراشك) ، ئە ـ پ . كۆز يېشى مۇنچاقلىرى .
جەۋاھىرى سەمىن (جواهر ثمين) ، ئە ـ پ . قىممەت باھا گۆھەرلەر .
جەۋاھىرى نەفايىس (جواهر نفايس) ، ئە ـ پ . نەپىس گۆھەرلەر ؛ ئەڭ تازا ئېسىل تاشلار ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر ، ماھارەت بىلەن ئىشلىتىلگەن ئىبارىلەر .

جەۋەك (جوك) ، پ . جىيەك ، ئارپا باشقىغا ئوخشىتىپ ئىشلەنگەن كەشتە . ◇～ **ئەتلەس** (～ اطلس) : ئارپا گۈللۈك ئەتلەس .

جەۋ بەجەۋ (جوبجو) ، پ . ئاز ـ ئازدىن ، ئاستا ـ ئاستا ، بىرمۇبىر ، ئايرىم ـ ئايرىم ، سىنچىلاپ . ◇～ **پەخش ئەيلەمەك** (～ پخش ايلاماك) : بىر ـ بىردىن سىنچىلاپ باسماق .

جەۋ ـ جەۋ (جوجو) ق . جەۋ بەجەۋ .

جەۋد (جود) ، ئە . قاتتىق يامغۇر ، يامغۇر .

جەۋدەت (جودت) ، ئە . ياخشىلىق ، نۇقسانسىزلىق ؛ ياخشى سۈپەت ، سېخىيلىق .

جەۋر (جور) ، ئە . جەبىر ، زۇلۇم . ◇ **جەۋرەندىش** (جوراندىش) : زۇلۇم قىلغۇچى ، زالىم .

جەۋزا (جوزا) ، پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، قۇياشنىڭ ھەربىر دائىرىسىدىكى ئون ئىككى بۇرجىنىڭ بىرى — قوشكېزەك بۇرجى (بۇ بۇرج قوشكېزەك ئىككى قىز بالا شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغان) ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 3 ـ ئاينىڭ نامى .

جەۋزەھر (جوزھر) ، پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاينىڭ ھەربىر يولى بىلەن قۇياش ھەربىر يولىنىڭ كېسىشكەن جايى ؛ قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز . ◇～ **دۇم** (～ دوم) : ئاي ۋە قۇياشنىڭ جەنۇب تەرەپتىكى ھەربىر يولى . ◇～ **رەئس** (～ رٔاس) : ئاي ۋە قۇياشنىڭ شىمال تەرەپتىكى ھەربىر يولى . ◇～ **زەنب** (～ زنب) : ق . جەۋزەھردۇم .

جەۋشەن (جوشەن) ، ئە . ساۋۇت ، زىرىھ (سىمدىن توقۇلغان بىر خىل ئۇرۇش كىيىمى) ، تۆمۇر كىيىم .

جەۋشەنى زەركار (جوشن زركار) زەر بىلەن توقۇلغان جەۋشەن (ساۋۇت) .

جەۋف (جوف) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ئىچىدىكى بوشلۇق ، كاۋاك جاي . ◇ **فەلەك**～ ى (فلك ～ ى) : ئاسمان بوشلۇقى ، كۆك .

جەۋق (جوق) ، ئە . جامائەت ، كىشىلەر ؛ كىشىلەر توپى ؛ ◇ **جەۋق ـ جەۋق** (جوق جوق) : توپ ـ توپ ، گۇرۇھ ـ گۇرۇھ .

جەۋلان (جولان) ، پ . ئايلىنىش ، كېزىش ؛ ئۆزىنى ھەر تەرەپكە تاشلاپ ئويناش ، ئويناقلاش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) ، ～ **قىلماق** (～ قيلماق) : ئايلاندىماق ، يۈرمەك ، كەزمەك ، ئويناقلىماق . ◇～ **كۇنى** (كونى) : جەڭ كۇنى . ◇ **جەۋلانىن ئۆپمەك** (جولانين اوپماك) : سەيلى قىلىپ باسقان ئىزىنى سۆيمەك .

جەۋلانگەھ (جولانكه) ، پ . كېزىلىدىغان يەر ، مەيدان .

جەۋلەھە (جولهه) ، پ . توقۇغۇچى ، بۆزچى ، باپكار .

جەۋھەر (جوھر) ، ئە . ئېسىل تاش ، قىممەتلىك تاش ، جەۋھەر ، ئەسلىي ماددا ، نەرسىنىڭ تۈپ ئۆزىكى ، ماھىيەت ؛ ك : يالتىراقلىق ، جۇلا .

جەۋھەردار (جوھردار) ، ئە ـ پ . پارقىراپ تۇرىدىغان ، جۇلالىق ، جىلۋىلىك ، پارقىراق .

جەۋھەر فۇرۇش (جوھر فروش) ، ئە ـ پ . گۆھەر سانتۇچى ؛ قىممەت باھالىق ئېسىل تاشلار سودىگىرى .

جەۋھەرسىز (جوھرى) ، ئە ـ پ . گۆھەر سودىگىرى ، قىممەت باھالىق تاشلار سانتۇچى ؛ گۆھەرشۇناس ، قىممەت باھالىق تاشلارنى تونۇيدىغان كىشى ؛ گۆھەر ئۇستىسى .

جەۋھەرى فەرد (جوھرفرد) ، ئە ـ پ . يېگانە جەۋھەر ، ئەسلىي زات .

جەيب (جيب) ، ئە . كىيىمنىڭ يانچۇقى ، چۆنتەك ، قويۇن ؛ كىيىمنىڭ ياقىسى ، كۆڭۈل ، دىل ، كۆڭۈلدىكى مۇددىئا . ◇**جەۋھەرى**~ (جوھر~) : كۆڭۈلنىڭ نازۇكلۇقى .

جەيران (جيران) ، پ . كىيىك ، جەرەن ، ئاھۇ .

جەيش (جيش) ، ئە . ئەسكەر ، قوشۇن ، لەشكەر ؛ گۇرۇھ ، توپ .

جەيھۇن (جيحون) ئامۇ دەريانىڭ قەدىمكى نامى . ◇~**ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~**قىلماق** (~قيلماق) : جەيھۇندەك ئاققۇزماق ، كۆپ ئاققۇزماق (مەسىلەن ، كۆز يېشىنى) .

جو I (جو) ، پ . ق . جوي I .

جو II (جو) ق . جوي II .

جوپۇرماق (جوپورماق) ق . جۇپۇرماق .

جوش (جوش) قاينىش ، غۇلۇغۇلا ، غەۋغا ، توپىلاڭ ، كۆتۈرۈلۈش ، دولقۇن . ◇~**سالماق** (~سالماق) : غۇلغۇلا سالماق ، غەۋغا (توپىلاڭ) قوزغىماق ؛ ◇~**تۇشمەك** (~توشماك) : غۇلغۇلا پەيدا بولماق ؛ ◇~**ئۇرماق** (~اورماق) : قاينىماق ، قوزغالماق ، توپىلاڭ بولماق ؛ ◇**جوشۇ خۇرۇش** (جوش و خروش) : توپىلاڭ ، غەۋغا .

جوشان (جوشان) ، پ . قاينام تۇرغان ، قاينىق ھالدىكى ، دولقۇنلىنىپ تۇرغان ؛ ◇**بەھرى**~ (بحر~) : دولقۇنلىنىپ تۇرغان دېڭىز ، چايقىلىپ تۇرغان دېڭىز .

جوشۇخۇرۇش (جوش و خروش) ، پ . غەۋغا ، توپىلاڭ .

جوڭ (جونگ) ق . جۇنگ .

جولدۇ (جلدو) ق . جەلدو .

جونگ (جونگ) ق . جۇنگ .

جوي I (جوى) ، پ . ئېرىق ؛ ◇**جويىبەجوي** (جوي بجوى) : ئېرىقتىن ئېرىققا ؛ ◇ **تۇرفە**~ (طرفه~) ؛ ئاجايىپ ئېرىق .

جوي II (جوى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئىزدىگۈچى ، ئاختۇرغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ ؛ ◇**دەۋا**~ (دوا~) : داۋا ئىزدىگۈچى ، داۋالىغۇچى ؛ ◇**رىزا**~ (رضا~) : رازىلىق ئىزدىگۈچى .

جويا (جويا) ، پ . ئىزدىگۈچى ، ئىزدەنگۈچى ؛ سۈرۈشتۈرگۈچى .

جويان (جويان) ، پ . ق . جويا .

جويانە (جويانه) ق . جويان .

جويە (جويه) ، پ . كىچىك ئېرىق .

جويەندە (جوينده) ، پ . ئاختۇرغۇچى ، ئىزدىگۈچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، ئىزدەنگۈچى .

جويەندەلىغ (جوينده‌ليغ) ئاختۇرۇش ، ئىزدەش ، تەلەپ قىلىش ، ئىزدىنىش .

جويبار (جويبار) ، پ . دەريا ، ساي ، ئۆستەڭ ، دەريا بويى ؛ ◇ **لەتافەت~** (لطافت~ى) : گۈزەللىك ، لەتىپلىك .

جويچە (جويچه) ، پ . ئېرىقچە ، كىچىك ئېرىق .

جۇئ (جوع) ، ئە . ئاچلىق ، ئىشتىها .

جۇئەل (جعل) ، ئە . قارا قوڭغۇز ، تېزەكچى قوڭغۇز .

جۇببە (جبه) ، ئە . ھەشەمەتلىك ، ئۇزۇن ، كەڭ ھەم يەڭگىل بىر خىل تون ؛ شەيخلارنىڭ مەخسۇس تونى ؛ ساۋۇت ؛ ◇~ **يۇدەستار** (~ودستار) : ئېسىل تون ۋە سەللە .

جۇببەئى سىنجاپ (جبه سنجاب) ، ئە ـ پ . قىزىل تۈلكە تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇڭا .

جۇد (جود) ، پ . ئىنئام ، ئېھسان ، سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق . ◇ **بافەرۇ~** (بافرو~) : شانۇ ـ شەۋكەتلىك ۋە ساخاۋەتلىك .

جۇدا (جدا) ، پ . ئايرىلغان ، يېتىم قالغان .

جۇدىي (جدى) ، ئە . ئوغلاق ؛ تۆمۇر قوزۇق يۇلتۇزى .

جۇرم (جرم) ، ئە . گۇناھ ، جىنايەت . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : گۇناھ قىلماق . ◇~ **ئەھلى** (~اهلى) : گۇناھكار ، جىنايەتچىلەر .

جۇرمانە (جرمانه) ، ئە ـ پ . جەرىمانە ، جازا بېرىش ، پۇل پېچەپ جازالاش .

جۇرمپۇش (جرم پوش) ، ئە ـ پ . ئەيىبىگە چاپان ياپقۇچى ، گۇناھنى يوشۇرغۇچى .

جۇرمسىز (جرمسز) ، ئە ـ پ . بىگۇناھ ، گۇناھسىز .

جۇرمشوي (جرم شوي) ، ئە ـ پ . گۇناھىدىن ئۆتكۈچى ، ئەپۇ قىلغۇچى ؛ كەچۈرگۈچى ، گۇناھنى يۇغۇچى .

جۇرمۇئسيان (جرم وعصيان) ، ئە ـ پ . جىنايەت ۋە ئىسيان ، ئېغىر گۇناھكارلىق .

جۇرھ (جرح) ، ئە . يارا ، جاراھەت .

جۇرۇم (جروم) ، ئە جۇرم (جرم)نىڭ كۆپلۈكى : جىنايەتلەر ، گۇناھلار .

جۇرۇھ (جروح) ، ئە . جۇرھ (جرح)نىڭ كۆپلۈكى : جاراھەتلەر ، يارىلار .

جۇز (جز) باشقا ، ئۆزگە ، ئايرىم ، بۆلەك . ◇ **يوقتۇرۇر~ تىيرەلىك** (يوقتورور~ تيرەليک) : قارائۇغۇلۇقتىن باشقا نەرسە يوقتۇر .

جۇزئ (جزء) ، ئە . بۆلەك ، قىسىم ، پارچە ، ئازغىنا ، ئازلا . ◇~ **فەرد** (~فرد) : بىر بۆلەك ، بىرلا گەۋدە ، پارچىلانماس . ◇~ **لايەتەجەززە** (~لايتجز) : ئايرىلماس قىسىم ، ئايرىلغىلى بولمايدىغان پارچە .

جۇزۇ (جزو) ، ئە . ق . جۇزئ . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : پۈتۈننىڭ بىر قىسمى بولماق ، بىرىكمە كەتمەك .

جۇزۇات (جزوات) ، ئە . جۇزۇە (جزوه)نىڭ كۆپلۈكى : رىسالىلەر ، كىتابچىلار ، ۋاراقلار .

جۇزۇە (جزوه) ، ئە . رىسالە ، كىتابچە ، خەت يېزىلغان ۋاراق .

جۇزۇەدان (جزوەدان) ق . جۇزۇدان .

جۇزۇەجۇزۇ (جزو جزو) ، پ . پارچە - پارچە ، ئايرىم - ئايرىم ، باشقا - باشقا .
جۇزۇدان (جزودان) ، پ . تېرىدىن ياسالغان قەغەز ۋە باشقا خەت - چەكلەر سېلىنىدىغان كىچىك چەم بوقچا .
جۇزۇيي (جزوی) ق . جۇزئى .
جۇزئي (جزئی) ، ئە . قىسمەن ، ئازغىنا ، بىرئاز ، ئەرزىمەس ، كىچىك .
جۇزئىيات (جوزئيات) ، ئە . بۆلەك - بۆلەك مەسىلىلەر ، تەپسىلاتلار ، ئىنچىكە تەرەپلەر ؛ ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار ، ئەرزىمەس نەرسىلەر ؛ شېئىر ، ئۆلچەملىك سۆزلەر .
جۇسەس (جثث) ، ئە . جۇسسە (جثه)نىڭ كۆپلۈكى : تەنلەر ، گەۋدىلەر ، بەدەنلەر ، جەسەتلەر .
جۇستۇجو (جست وجو) ، پ . ئاختۇرۇش ، ئىزدەش ، تەكشۈرۈش .
جۇستۇجوي (جست وجوی) ، پ . ق . جۇستۇجو .
جۇستجو (جستجو) ق . جۇستۇجو .
جۇسسە (جثه) ، ئە . بەدەن ، گەۋدە ، تەن .
جۇش (جوش) ق . جوش .
جۇغرات (جغرات) ، پ . قېتىق .
جۇغۇللۇق (جغوللوق) غەۋغا ، مالىمانچىلىق .
جۇڭ (جنک) ق . جۇنگ .
جۇل (جل) ئات يوپۇقى ، توقۇم ؛ ك . تېرە .
جۇلا (جلا) ق . جەلاۋ I .
جۇلدۇ (جلدو) ق . جەلدۇ (جلدو) .
جۇللاب (جلاب) ، پ . گۈل شىرنىسى بىلەن ھەسەل ياكى شېكەر ئارىلاشتۇرۇلۇپ ياسالغان شەربەت ، گۈلاب .
جۇلۇد (جلود) ، ئە . جىلد (جلد)نىڭ كۆپلۈكى : تېرىلەر ، قوۋزاقلار ، مۇقاۋىلار .
جۇلۇس I (جلوس) ، ئە . ئولتۇرۇش ، ئورۇن ئېلىش ؛ ئولتۇرغان ، ئورۇن ئالغان .
جۇلۇس II (جلوس) ، ئە . جەلسە (جلسه)نىڭ كۆپلۈكى : مەجلىسلەر ، يىغىنلار ، ئولتۇرۇشلار .
جۇمادىسسانى (جمادی الثانی) ، ئە . ھىجرىيە يىلى ھېسابىدا ئالتىنچى ئاينىڭ نامى .
جۇمادىلئاخىر (جمادی الاخر) ، ئە . ق . جۇمادىسانى .
جۇمادىلئەۋۋەل (جمادی الاول) ، ئە . ھىجرىيە يىلى ھېسابىدا بەشىنچى ئاينىڭ نامى .
جۇمان (جمان) ، ئە . مەرۋايىت ، ياقۇت .
جۇنبىش (جنبش) ، پ . ھەرىكەت ، قىمىرلاش ، چايقىلىش ، تەۋرەش ، داۋالغۇش ؛ قوزغىلاڭ .
جۇنبىش نەماي (جنبش نماي) ، پ . ھەرىكەت قىلغۇچى ، قوزغالغۇچى .

جۇنگ I (جنک) ، پ . چوڭ كېمە ؛ ك . تۆگە .

جۇنگ II (جنک) ، پ . ھەر خىل شېئىرلار يېزىپ قويۇلىدىغان دەپتەر ؛ تاللانما ئەسەرلەر توپلىمى ، تەرمىلەر .

جۇنۇن (جنون) ، ئە . ساراڭلىق ، ئەقلىدىن ئازغانلىق ، سەۋدايىلىق . ◇～**تەئۈىزى** (～ تعويزى) : ساراڭلىققا شاھىت تۇمار ، سەۋدايىلىق تۇمارى . ◇～**قەيدىگە پابەست بولماق** (～قيديکا پابست بولماق) : ساراڭ بولۇپ قالماق .

جۇنۇنلۇق (جنون لوق) ساراڭلىقى بار . ساراڭ ، سەۋدايى .

جۇھد (جهد) ، ئە . قابىلىيەت .

جۇھھال (جهال) ، ئە . جاھىل (جاھىل)نىڭ كۆپلۈكى : نادانلار ، بىلىمسىزلەر .

جۇۋال (جوال) ، پ . چوڭ قاپ ، تاغار .

جۇۋالدۇز (جوال دوز) ، پ . تاغار تىكىدىغان ئادەم ؛ تاغار تىكىدىغان يىڭنە ؛ جۇۋالدۇزۇز .

جۇۋالگەر (جوالكر) ، پ . تاغار توقۇغۇچى ، قاپ تىككۈچى .

جۇۋان (جوان) ، پ . يىگىت . ◇**نەۋ**～ (نو～) : ياش يىگىت .

جۇۋانە (جوانه) ، پ . كەپتەر بالىسى ، كەپتەر باچكىسى .

جۇۋانبەخت (جوانبخت) ، پ . بەختىيار ، بەختلىك ، كىلەچىكى پارلاق .

جۇۋانغار (جوانغار) ئەسكىرى قوشۇننىڭ سول قانىتى ، سول قانات قىسىم .

جۇۋانمەرد (جوانمرد) ، پ . جىگەرلىك يىگىت ، مەرت ، سېخى ، ئوچۇق قوللۇق .

جۇۋانمەردلىغ (جوانمردليغ) يىگىتلىك ، مەردانىلىق ، مەرتلىك ، سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق .

جۇۋۇن (جوون) دەريا ؛ ساي . ◇**ئەشك سۇۋۇندۇر**～**ى** (اشک سووی دور～ی) : دەريادەك ئېقىۋاتقىنى كۆز يېشىدۇر .

جۇيۇت (جيوت) «جەت (جت)» سۆزىنىڭ كۆپلۈككە ئايلاندۇرۇلغان شەكلى . ق . جەت (جت) .

جۇيۇش (جيوش) ، ئە . جەيش (جيش)نىڭ كۆپلۈكى : قوشۇنلار ، ئەسكەرلەر ، ئەسكىرىي قىسىملار ، گۇرۇھلار ، توپلار .

جۇرئە (جرعه) ، ئە . بىر يۇتۇم . ◇～**چەكمەك** (～چەكماک) : بىر يۇتۇم ئىچمەك .

جۇرئەت (جرءات) ، ئە . جۇرئەت ، جاسارەت ، باتۇرلۇق ، قورقماسلىق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پېتىنماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : جۇرئەت قىلماق ، جاسارەت كۆرسەتمەك .

جۇرئەخار (جرعه خوار) ، ئە ـ پ . مەيخور ، ئىچەرمەن .

جۇرئەچەش (جرعەچش) ، ئە ـ پ . مەي سۈمۈرگۈچى ، مەيخور .

جۇرئەدان (جرعەدان) ، ئە ـ پ . مەي ئىچىدىغان قەدەھنىڭ قېپى ، قەدەھ قاپچۇقى ؛ بىللە ئېلىپ يۈرۈلىدىغان سۇ قاچىسى ، سۇدان .

جۇرئەكەش (جرعەكش) ، ئە ـ پ . ساقىي ، مەي قۇيغۇچى ، كاساگۇل ؛ ئىچەرمەن .
جۇرئەكەشلىغ (جرعەكش ليغ) ساقىيلىق ؛ ئىچەرمەنلىك .
جۇرئەنوش (جرعەنوش) ، ئە ـ پ . ئىچكۇچى ، يۇتۇملاپ ئىچكۇچى .
جۇررە (جرە) ، ئە . ئىز ، ماڭغانلىقىنىڭ بەلگىسى ؛ ئۇچار قۇشلارنىڭ ئەركىكى .
جۇررەباز (جرەباز) ، ئە ـ پ . ئەركەك لاچىن .
جۇفت (جفت) ، پ . جۈپ .
جۇلكە (جلكە) ، پ . ق . جۇلگە .
جۇلگە (جلكە ، جولكە) ، پ . تۈزلەڭ ، ياياق ، تاغ ئېتىكى ، تاغ باغرى .
جۇملە (جملە) ، ئە . توپ ، دۆۋە ، ھەممە ، پۈتۈن ، بارچە ، بارلىق ، جۇملە (گىراماتىكا) .
◇ **ئول جۇملەدىن** (اول جملەدين) : ئاشۇ ئېيتىلغانلاردىن ، شۇنىڭدىن .
جۇملەلات (جملات) ، پ . جۇملە (جملە)نىڭ كۆپلۈكى ، ق . جۇملە .
جۇملەتۇلمۇلك (جملة الملك) ، ئە . پۈتۈن مەملىكەت .
جىلى (جيلى) سىرتماق ، توزاق ؛ چېتىق ، مەھبۇسلارنى پۈتىدىن ياكى بوينىدىن بىر ـ بىرىگە چېتىپ قويىدىغان زەنجىر .
جىلىلىك (جيلى ليك) قوۋۇقلانغان ، كىشەنلىك ، بوينىغا چېتىق سېلىنغان .
جىب (جيب) خەندەك ، ئىستىھكام .
جىبال (جبال) ، ئە . جەبەل (جبل)نىڭ كۆپلۈكى : تاغلار .
جىباھ (جباه) ، ئە . جەبھە (جبھە)نىڭ كۆپلۈكى : پېشانىلەر ، ماڭلايلار .
جىبە (جبە ، جيبە ، جيبا) ساۋۇت ، تۆمۈر كىيىم ؛ ھەربىي قورال ، ياراق .
جىبەچى (جبەچى ، جيبەچى) ساۋۇت ياسىغۇچى ، ساۋۇتچى ؛ قورال ـ ياراق ئامبىرىنىڭ باشلىقى ، قەدىمىي خانلىقلاردىكى بىر مەنسەپ نامى .
جىبەخانا (جيبەخانە ، جيباخانە ، جبەخانە) قورال ـ ياراق ئامبىرى .
جىبەلەنمەك (جبەلانماك ، جيبەلانماك ، جيبالانماك) ساۋۇتلانماق ، ساۋۇت كىيمەك .
جىبەلىك (جبەليك ، جيبەليك ، جيباليك) ساۋۇتلۇق ، ساۋۇتلانغان .
جىبرىل (جبريل) ، ئە . ق . جەبرائىل .
جىبىللىي (جبلى) ، ئە . تۇغما ، تەبئىي . ◇~ **خصال** : تۇغما خىسلەتلەر .
جىجىغ (جيجيغ) دۇمبە ، ياغ .
جىدال (جدال) ، ئە . جەڭ ، نىزا ، تالاش ـ تارتىش ، جاڭجال ؛ توپىلاڭ .
جىدد (جد) ، ئە . تىرىشچانلىق ، ئىجتىھات ، چېلىشىش ؛ ئەستايىدىللىق ، قەيسەرلىك .
◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ~ **كۆرگۈزمەك** (~كوركوزماك) : تىرىشماق ، چېلىشماق ، ئەستايىدىل كىرىشمەك .
جىددۇ جەھد (جدو جهد) ، ئە ـ پ . قاتتىق تىرىشچانلىق ، ئەستايىدىللىق ۋە تىرىشچانلىق .
جىددۇ ئىھتىمام (جدواھتمام) ، ئە ـ پ . ئەستايىدىللىق ۋە تىرىشچانلىق ، تىرىشچانلىق

ۋە دىققەت ، ئېتىبار .

جىرىم (جرم) ، ئە . گەۋدە ، ۋۇجۇت ، تەن ، جىسىم . ◇ **قۇياش~ (قۇياش~) : قۇياش گەۋدىسى ، قۇياش .**

جىرمى سەماۋي (جرم سماوى) ، ئە ـ پ . ئاسمان .

جىرمى غەبرا (جرم غبرا) ، ئە ـ پ . يەر شارى .

جىرمى ھىلال (جرم هلال) ، ئە ـ پ . ئاي گەۋدىسى .

جىرۇتما (جيروتمه) تار ، خەتەرلىك يول .

جىرىب (جريب) ، پ . ق . جەرىب .

جىرىلداماق (جريلداماق) ژارقىرىماق ، توۋلىماق ، ئاچچىقلىنىپ ئۆكۈپ گەپ قىلماق .

جىرىم (جرم) ، ئە . غايەت زور ، كېلەڭسىز ، زور گەۋدىلىك .

جىزيە (جزيه) ، ئە . مۇسۇلمان مەملىكەتلىرىدە ياشىغۇچى باشقا دىنىدىكى كىشىلەردىن جان بېشىغا ئېلىنىدىغان باج .

جىزائ (جزاء) ، ئە . جىزيە (جزيه) نىڭ كۆپلۈكى : ق . جىزيە .

جىسىم (جسم) ، ئە . جىسىم ؛ بەدەن ، ماددا . ◇ ~ **مۇلكى** (~ ملكى) : پۈتۈن بەدەن ، ئەزايى بەدەن . ◇ ~ **ئۆيى** (~ اوبى) : بەدەن تۈزۈلۈشى ، تەن تۈزۈلۈشى .

جىسمانىي (جسمانى) ، ئە . بەدەنگە مەنسۇپ ، گەۋدىگە تېگىشلىك ، ماددىي ، مەلۇم شەكىلگە ئىگە .

جىسمانىيەت (جسمانيت) ، ئە . جىسمانىيلىق ، جىسمانىي نەرسە ، ماددىي نەرسىلەر .

جىسمى غەم ئەفسۇردە (جسم غم افسرده) ، ئە ـ پ . غەم بىلەن كاردىن چىققان گەۋدە .

جىسمى ئوريان (جسم عريان) ، ئە ـ پ . يالىڭاچ بەدەن .

جىغ (جغ) ، پ . ◇ **فەريادۇ~** (فريادو~) : پەرياد ۋە پىغان .

جىرغاماق (جرغاماق ، جىرغاماق) زوقلانماق ، ياشىنماق .

جىغان (جيغان) ھېچنەرسىسى يوق ، كەمبەغەل .

جىك (جيك) يېقىمسىز ، ئاسان ھەزىم بولمايدىغان ، ئاسان سىڭمەيدىغان .

جىگەربەند (جگربند) ، پ . ئۇچەي ، باغىر ، ئىچكى ئەزا ؛ ك . ئامراق پەرزەنت .

جىگەر پارە (جكر پاره) ، پ . ك . ئامراق پەرزەنت .

جىگەرتاب (جكرتاب) ، پ . جىگەرنى ئۆرتىگۈچى .

جىگەرخار (جكرخوار) ، پ . قىينىغۇچى ، ئازابلىغۇچى .

جىگەرخارلىق (جكرخوارليق) ئازابلىغۇچىلىق ، قىينىغۇچىلىق .

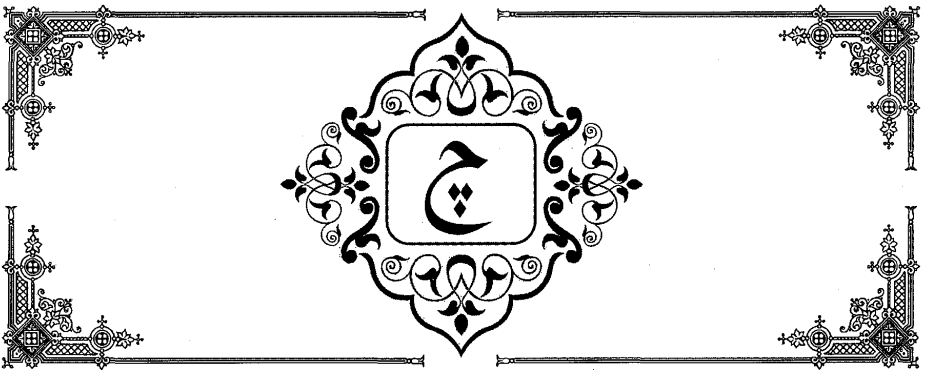
جىگەرخۇن (جكرخون) ، پ . باغرى قان ، ھەددىدىن زىيادە غەم ـ قايغۇ چەككۈچى ، ئازاب ئىچىدە قالغان ، قاتتىق قىينالغان .

جىگەرسوز (جكرسوز) ، پ . غەمخور ، غەمخورلۇق قىلغۇچى ؛ قاتتىق ئازابلىغۇچى ، قىينىغۇچى .

جىگەرگاھ (جكرگاه) ، پ . جىگەر ئورۇنلاشقان جاي ، ئوك بېقىن .

جىگەرگوشە (جكركوشە) ، پ . ئەڭ سۆيۈملۈك كىشى ، يېقىن كىشى ، تۇغقان ، پەرزەنت .
جىگەرگۈن (جكركون) ، پ . جىگەر رەڭ ، بېغىر رەڭ .
جىگەرگۈنە (جكركونە) ق . جىگەرگۈن .
جىلا (جلا) ق . جەلاۋ II .
جىمئلان (جعلان) ، ئە . جۈئەل (جعل)نىڭ كۆپلۈكى : قوڭغۇزلار .
جىلاۋ (جيلاو) ئالد ، ئالدى تەرەپ ؛ تىزگىن ، يۈگەن تىزگىنى . ◇～**قايتارماق** (～قايتارماق) : تىزگىن تارتماق ، تىزگىن تارتىپ بۇرۇلماق .
جىلاۋدار (جلاودار) ھۆكۈمدار ئاتلىق ماڭغاندا ، ئاتنىڭ تىزگىنىنى تۇتۇپ ماڭغۇچى ، ئات يېنىدا ماڭغۇچى ، يېنىدا ماڭغۇچى .
جىلاۋرىز (جلاوريز) تىزگىنىنى قويۇۋەتكەن ھالدا ، ئاتنى بولۇشىغا چاپتۇرۇپ .
جىلاۋسىز (جيلاوسيز) تىزگىنسىز ، رەتسىز ، قالايمىقان .
جىلاۋلۇق (جيلاولوق) تىزگىنلىك ؛ رەتلىك .
جىلەۋ (جلو) ق . جىلاۋ .
جىلد (جلد) ، ئە . تېرە ، پوست ، تاش ؛ مۇقاۋا ؛ توم ، قىسىم .
جىلۋە (جلوه) ، پ . پارقىراش ؛ جىلۋە ، گۈزىنى كۆرسىتىش ؛ گۈزىل كۆرسىتىش ، ناز ـ كەرەشمە قىلىش ، گۈزىنى گۈزەل كۆرسىتىشكە گۇرۇنۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**بەرماك** (～بيرماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : جىلۋىلەنمەك ، ناز ـ كەرەشمە بىلەن كۆرۈنمەك ؛ گۈزىنى گۈزەل كۆرسىتىشكە گۇرۇنماق ؛ پارقىراپ كۆرۈنمەك .
جىلۋەدە (جلوه‌ده) ، ئە ـ پ . جىلۋىلىك ، يالتىراپ تۇرىدىغان .
جىلۋەساز (جلوه‌ساز) ، ئە ـ پ . جىلۋىلىنىدىغان ، پارقىراپ كۆرۈنىدىغان گۈزەل ، كۆركەم ، يالتىراپ تۇرىدىغان ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : خۇش كۆرۈنمەك ، جىلۋە بىلەن كۆرۈنمەك .
جىلۋەگاھ (جلوه‌گاه) ، ئە ـ پ . نۇر ماكانى ، جىلۋە ماكانى ، نۇرلىنىپ تۇرىدىغان يەر .
جىلۋەگەر (جلوه‌گر) ، ئە ـ پ . جىلۋە قىلغۇچى ، جىلۋە بىلەن كۆرۈنگۈچى ، گۈزىنى گۈزەل كۆرسەتكۈچى .
جىلۋەگۈستەر (جلوه‌گستر) ، ئە ـ پ . جىلۋە كۆرسەتكۈچى ، جىلۋە قىلغۇچى .
جىلۋە نەماي (جلوه‌نماى) ، ئە ـ پ . جىلۋە كۆرسەتكۈچى ، جىلۋە قىلغۇچى .
جىلىكار (جلى كار) ، پ . تىزگىن ؛ مەنسەپدارلىق ، ئەمەلدارلىق .
جىم (جيم) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى «ج» ھەرپىنىڭ نامى .
جىماد (جماد) ق . جەماد .
جىممار (جمار) ، ئە . گۈششاق تاش .
جىن (جن) ق . جىنن .
جىنان (جنان) ، ئە . جەننەت (جنت)نىڭ كۆپلۈكى : گۈزەل باغلار ، جەننەتلەر . ◇～

رەۋزەسى (～روضەسى) ، ～**گۈلشەنى** (～كلشنى) : جەننەت بېغى .
جىنانۋەش (جنان وش) ، ئە ـ پ . جەننەتتەك ؛ باغقا ئوخشاش .
جىنس (جنس) ، ئە . تۇر ، خىل ؛ جىنس ؛ مال ، ئەشيا ، رەخت . ◇**بەشەر**～ (بشر～) : ئىنسان جىنس ، ئادەمزات ، ئىنسان . ◇～**ى خىتاي** (～خطاي) : خەنزۇ مېلى ، خەنزۇ توۋارلىرى .
جىنسى بەشەر (جنس بشر) ، ئە ـ پ . ئىنسان جىنس ، ئادەمزات ئىنسان .
جىنسىيەت (جنسيت) ، ئە ـ پ . جىنسداشلىق ، تۇرداشلىق ؛ ماھىيەت .
جىنن (جن) ، ئە . جىن ، ئالۋاستى ؛ پەرى .
جىننۇ ئىنس (جن انس) ، ئە ـ پ . جىن ۋە ئىنسان .
جىننى بەنىلجان (جن بنى الجان) جانلىق ، تىرىك ، جېنى بار نەرسە .
جىھات (جهات) ، ئە . جىھەت (جهت)نىڭ كۆپلۈكى : ياقلار ، تەرەپلەر ، جەھەتلەر ، سەۋەبلەر ؛ نەرسە ، بۇيۇم ، ئەشيا ، دۆلەت ، مال ـ مۈلۈك .
جىھاد (جهاد) ، ئە . غازات ، دىن يولىدا جەڭ قىلىش ، دىن يولىدىكى جەڭ ؛ ئۇرۇش ، جەڭ ، سوقۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : دىن يولىدا جەڭ قىلماق .
جىھاز (جهاز) ، ئە . بۇيۇم ، نەرسە ؛ مال ، ئەشيا .
جىھەت (جهت) ، ئە . ياق ، تەرەپ ، جەھەت ؛ ۋەج ، سەۋەب ، ... ئۈچۈن .
جىھەتسىز (جهت سز) سەۋەبى يوق ، سەۋەبسىز .
جىۋار (جوار) ق . جەۋار .
جىيران (جيران) ، ئە . جار (جار)نىڭ كۆپلۈكى : ھەقەمسايىلەر ، قوشنىلار ، چېگراداش يەرلەر .
جىيبە (جيبه) ق . جىبە .
جىيبەجى (جيبەجى) ق . جىبەچى .
جىيغە (جيغه) ، پ . جەسەت ، ئۆلۈك ، چىرىگەن مۇردا ، ھارام مال .

چابۇق (چابوق) ق . چابۇك .

چابۇك (چابك) ، پ . چاقـقان ، چەبـدەس ، تېـز ، ئىتـتىك ، ئىلـدام ، شوخ ، ئويـناق .

◇～**ئەندىشە** (～ ئەندىشە) : ئۆتكۈر زېھىن . ◇～**مەۋزون** (～ موزون) : ك . قەلەم .

چابۇكدەست (چابك دست) ، پ . چاققان ، ئەپچىل ، چەبدەس .

چابۇكسار (چابكسار) ق . جابۇكسۇۋار .

چابۇكسەۋار (چابكسوار) ق . جابۇكسۇۋار .

چابۇكسۇۋار (چابك سوار) ، پ . چەۋەنداز ، ئات بەيگىچىسى ، ئوغلاقچى ؛ ئاتلىق يار ، ئاتلىق ئاشىق .

چابۇكلۇك (چابك لوك) ، پ . چاققانلىق ، تېزلىك ، چەبدەسلىك .

چابۇن (چابون) پەردە . ◇～**قىلماق** (～ قيلماق) : پەردىلىمەك ، توسماق .

چاپار (چاپار) خەت ـ چەك توشۇغۇچى ، خەۋەرچى ، چاپارمەن .

چاپاۋۇل (چاپاول) ھۇجۇمچى ، چاپقۇچى ؛ بۇلاڭچى .

چاپراس (چاپ راس) ئوڭ ـ سول ، ئىككى تەرەپتىن مىخلانغان .

چاپراشىق (چاپراشيق) قالايمىقان ، رەتسىز .

چاپقۇداماق (چاپقوداماق) چاپقۇنلىماق . ◇**قار چاپقۇداپ ياغدى** (قار چاپقوداپ ياغدى) : قار چاپقۇنلاپ ياغدى .

چاپقۇلاشماق (چاپقولاشمق) قىلىچلاشماق ، چېپىشماق ، ئۇرۇشماق ، ئېلىشماق .

چاپقۇلاماق (چاپقولامق) قىلىچ چاپماق ، چانماق ؛ ھۇجۇم قىلماق .

چاپقۇن (چاپقون) بوران ، شۇنىرغان ؛ قار ـ يامغۇر ئارىلاش بوران ؛ بۇلاڭ ـ تالاڭ ؛ ھۇجۇم . ◇～**سالماق** (～ سالماق) : بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلماق ، ھۇجۇم قىلماق .

چاپقۇنچى (چاپقونچى) بۇلاڭچى ، ئۇرۇپ ـ چېپىپ بۇلىغۇچى ؛ ھۇجۇمچى .

چاپماق (چاپماق) چاپقۇن قىلماق ، چاپماق ، ئۇرۇپ ـ چېقىپ بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلماق .

چاپۇق (چاپوق) يارا ئىزى ، تاتۇق .
چاپىلماق (چاپيلمق) چېپىپ كېتىپ ببرىپ يىقىلماق ؛ سىڭايان بولماق .
چات (چات) تارماق ئېقىن ؛ دەرەخنىڭ يېڭىدىن بىخ ئۇرۇپ چىققان شېخى .
چاتما (چاتما) ئۇۇچىلارنىڭ كەپسى ، كەپە ، ساتما .
چاچ (چاچ) تاشكەنتنىڭ كونا نامى .
چادىر (چادر) ، پ . چېدىر .
چادىرشەب (چادرشب) ، پ . چابشاب ، كۆپە كىرلىكى .
چار I (چار) ، پ . ئالا - چىپار ، ئاق ئارىلاش .
چار II (چار) ، پ . تۆت «چەھار (چهار)»نىڭ قىسقارتىلغان شەكلى .
چارە ئەندىش (چاره انديش) ، پ . چارە ئىزدىگۈچى ، چارە - تەدبىر كۆرگۈچى .
چارە پەرداز (چاره پرداز) ، پ . چارە تاپقۇچى ، ئامال قىلغۇچى ، تەدبىر قىلغۇچى .
چارە پەيۋەند (چاره پيوند) ، پ . چارە تاپقۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى .
چارەجۇ (چارەجو) ، پ . چارە ئىزدىگۈچى ، ئامال ئىزدىگۈچى ، ئېپىنى تاپقۇچى .
چارە جۇلۇق (چاره جولوق) چارە - تەدبىر تېپىش كويىدا بولۇش .
چارە خاھ (چاره خواه) ، پ . چارە ئىزدىگۈچى ، ئىلاج ئىزدىگۈچى ، چارە تېپىش ئۈچۈن تىرىشقۇچى .
چارەرەس (چارەرس) ، پ . بىرەر ئىشنىڭ چارىسىنى تاپقۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى .
چارە ساز (چاره ساز) ، پ . چارە قىلغۇچى ، قۇتقۇزغۇچى ، ساقايتقۇچى ، كۆيۈمچانلىق كۆرسەتكۈچى .
چارە سەنج (چاره سنج) ، پ . چارە تاپقۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى .
چارەسىگال (چاره سكال) ، پ . چارە كۆرگۈچى ، ئامال ئويلاپ تاپقۇچى .
چارەكوش (چارەكوش) ، پ . چارە - تەدبىر تېپىشقا تىرىشقۇچى ، جانكۆيەر .
چارەگەر (چارەكر) ، پ . چارە - تەدبىر كۆرگۈچى ، ئامال قىلغۇچى .
چارە نەما (چارەنما) ، پ . چارە كۆرسەتكۈچى ؛ كۆيۈمچانلىق قىلغۇچى .
چار پارە (چار پاره) ، پ . يىرتىق ، تۆت پارچە ؛ ك : پارچىلانغان ، پارە - پارە . ◇~ **تون** (~تون) : يىرتىق چاپان ، جۇلجۇل چاپان .
چار پىچ (چار پېچ) ، پ . تۆت ئورام .
چارتاق (چارطاق) ، پ . تۆت بۇلۇڭلۇق ، تۆت بۇرجەكلىك چېدىر ، تۆت تۈۋرۈكلۈك گۈمبەز - سىمان ئۆي ؛ تۆت گۈمبەز .
چارچوب (چارچوب) ، پ . ياغاچ رامكا ، كىشەك .
چاردای (چاردای) ، پ . تۆتلىك ؛ تۆت قەۋەت .
چاردەرچار (چاردرچار) ، پ . تۆت ئۈستىگە تۆت ؛ سەككىز قىرلىق .
چارزەرب (چارضرب) ، پ - ئە . بىر كۈي - مۇقامنىڭ نامى .

چارسۇ (چارسو) ، پ . چارسا ، تۆت بۇرجەكلىك ؛ تۆت كوچا ، ئىككى كوچا بىر ـ بىرىنى كېسىپ ئۆتكەن جايدىكى بازار ۋە ئاۋات مەيدان ؛ رەستە ، ئاۋات مەيدان . ◇～ **مۆھر** (～مهر) : تۆت بۇرجەكلىك مۆھۈر ، تامغا .

چارسۈتە (چارسوته) تۆت بۇرجەكلىك قىلىپ قاتلانغان .

چارقاپ (چارقب) ق . چارقەب .

چارقەب (چارقب) ، پ . كىمخاپ زەر بىلەن تىكىلگەن كەشتە ؛ كىيىدىغان كىمخاپ تون .

چارگاھ (چاركاه) ، پ . بىر مۇقامنىڭ نامى ، ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامنىڭ تۆتىنچىسى .

چارلاتماق (چارلاتماق) چاقىرتۇرماق ، چاقىرتماق .

چارلاماق (چارلاماق) چاقىرماق ، تەكلىپ قىلماق ، چىللىماق .

چار مىخ (چار ميخ) ، پ . گۈناھكارلارنىڭ ئىككى قولى ۋە ئىككى پۇتىنى باغلاپ ئازابلاش ئۈچۈن تۆت تەرەپكە قېقىلغان قوزۇق ؛ ك . تۆت ئېلىمېنت (ق . ئەناسىرى ئەرىبەئە) .

چارۇق (چاروق) چورۇق .

چارىيە (چاريه) بىر تۇرلۇك تاماقنىڭ نامى .

چارىيەك (چاريك) ، پ . تۆتتىن بىر ، چارەك .

چاش (چاش) ، پ . چەش .

چاشت (چاشت) ، پ . چۈشكە يېقىن ۋاقىت ، چاشكا ۋاقتى ، ئاشۇاقتى .

چاشتگاھ (چاشتكاه) ، پ . چۈشكە يېقىن ۋاقىت ، ئاشۇاقتى .

چاشتگەھ (چاشتگەه) ، پ . ق . چاشتگاھ .

چاشتگاھى سۇلتانى (چاشتكاه صلطانى) ، ئە ـ پ . كۈن ئۆرلىگەن ۋاقىت .

چاشتلىق (چاشتليق) چاي بىلەن چۈشلۈك تاماق ئارىلىقىدا يېيىلىدىغان تاماق . ◇～ **تەئام** (～طعام) : چاشكىلىق تاماق .

چاشنى (چاشنى) ، پ . تەم ، تېتىش ، تەمنى تېتىپ كۆرۈش ؛ بەھرە ، لەززەت .

چاشنىلىق (چاشنى ليق) مەززىلىك ، تەملىك ، شېرىن .

چاشنىگىر (چاشنى گىر) ، پ . تېتىپ كۆرگۈچى ، پادىشاھنىڭ يېمەك ـ ئىچمىكىگە مەسئۇل بەگ ، پادىشاھنى زەھەرلىنىشتىن ساقلىغۇچى بەگ .

چاغا (چاغه ، چاغا) ق . چاقا .

چاغان (جاغان) تۆگىنىڭ پۇتىنى چۈشەيدىغان پىششىق ئارغامچا ، چېتىق .

چاغداۋۇل (چاغداول ، چغداول) قوشۇننى كەينىتكىن قوغدىغۇچى قىسىم ، ئارقا قوغدىغۇچى ؛ قاراۋۇللار باشلىقى .

چاغلاماق (چاغلامق) چاغلىماق ، ماسلاشتۇرماق ، تەكشىلىمەك ، باراۋەر قىلماق ؛ ئويلىماق ، پەرەز قىلماق ، چۈشەنمەك .

چاغىر (چاغير ، چاغر) مەي ، ئىچىملىك ، شاراپ . ◇～ **لاي** (～لاي) : مەينىڭ دۇغى .

چاغىنماق (چاغينماق) ئېھتىيات قىلماق ، قورقماق .

چاقا (چاقا) كىچىك بالا ، بوۋاق .
چاقىر I (چاقىر) ق . چاغىر .
چاقىر II (چاقىر) كۆك ، كۆكۈش . ◇～**كۆز** (～كۆز) : كۆك كۆز .
چاقىر پەنجە (چاقىر پنجە) قۇش چاڭگىلى ؛ قولىدىن ھېچ نەرسىنى تارتىۋالغىلى بولمايدىغان ئادەم .
چاقىرقانات (چاقيرقنات) ئۆردەك بالىسىنىڭ ئالا ـ بۇلا پەي چىقىرىدىغان دەۋرى .
چاقىن (چاقين) چاقماق ، چېقىن .
چاك (چاك) ، پ . يىرتىق ، يېرىق ، دەز ؛ تىلىنغان ؛ يارا ، زەخىم . ◇～**ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يىرتماق ، تىلماق ، يارا قىلماق ، زەخىملەندۈرمەك . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : يىرتىلماق ، تىلىنماق ، يارىلانماق . ◇～**سالماق** (～سالماق) : تىلماق ، يىرتماق ، يارىدار قىلماق .
چاگەر (چاكر) ، پ . خىزمەتكار ، چاكار .
چاگەرلىغ (چاكرليغ) خىزمەتكارلىق .
چاك ـ چاك (چاك چاك) ، پ . تىلىم ـ تىلىم ؛ سۆكۈلگەن ، تىتىلغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تىلىم ـ تىلىم قىلماق ، سۆكۈۋەتمەك ، تىتماق .
چاكلىغ (چاكليغ) يارا ، يارىلانغان .
چاڭداۋۇل (چانكداول) ق . چاغداۋۇل .
چالاك (چالاك) ، پ . تېتىك ، ئەپچىل ، چاققان ، ئىلدام ؛ كېلىشكەن ، قاملاشقان ، ھوشيار ، سەزگۈر .
چالغۇلۇغ (چالغولوغ) چېلىنىدىغان ، چېلىنىشى كېرەك بولغان .
چالقالماق (چالقالماق) چايقالماق .
چالماق (چالماق) باغلىماق ، تاقىماق ؛ ئۇرماق ، (چالغۇ) چالماق ؛ كەسمەك ، ئۇزمەك ؛ (پوتنى) چالماق . ◇**كەمەر**～ (كمر～) : كەمەر باغلىماق . ◇**شىشەنى تاشقا**～ (شيشەنى تاشقا～) : شىشەنى تاشقا ئۇرماق . ◇**بوينىنى**～ (بوينينى～) : بوينىنى ئۇزمەك . ◇**چالىپ ئۆلتۈرمەك** (چاليب التوراك) : چېپىپ ئۆلتۈرمەك .
چالىشماق (چالىشماق) تىرىشماق ، كۈرەشمەك ، ئىجتىھات قىلماق .
چالىغ (چاليغ) يۇگۇرۈك ، تېز ، چاققان ، ئىتتىك ، ئۆتكۈر .
چامچا (چامچا) كۆڭلەك .
چاناق (چاناق ، چناق) ساپال تاۋاق ؛ ساپال قازان .
چاھ (چاه) ، پ . قۇدۇق ، ئورا ، ئۆرچەك ، زىندان .
چاھكەن (چاەكن) ، پ . قۇدۇق قازغۇچى ؛ ئورا قازغۇچى .
چاھى زەقەن (چاه ذقن) ، ئە ـ پ . ئېڭەكتىكى چوڭقۇرلۇق ، ئېڭەك ئۆرىكى .

چاهى ئىدبار (چاه ادبار) ، پ . ك . بەختسىزلىك .
چاۋ (چاو) قىمچىرىق ، تاۋۇش ، ئاۋاز ، داڭق ، شۆھرەت . ◇～**سالماق** (～سالماق) : توۋلىماق ، ۋارقىرىماق .
چاۋچى (چاوچى) جارچى ، جاكار قىلغۇچى ، ئېلانچى .
چاۋلىق (چاولىق) مەشھۇر ، داڭلىق .
چاۋماق (چاوماق) مەشھۇر بولماق .
چاۋۇش (چاوش) ھۇدەيچى (ئەرزگە كەلگەن كىشىلەرنى پادىشاھ بىلەن كۆرۈشتۇرگۈچى ۋە كۆزەتكۈچى ئەمەلدار) : ئىشىك ئاغىسى ، مۇھاپىزەتچى .
چايقانماق (چايقانماق) يۇيۇنماق .
چاپقۇن (چاپقون) سۈنىڭ چايقىلىشى ، چايقىلىپ تۇرغان سۇ .
چەپ (چپ) سول . ◇**چەپۈراست** (چپ وراست) : ئوڭ ۋە سول ، ئوڭغا ۋە سولغا .
چەپان (چپان) تون ، چاپان .
چەپدەست (چپ دست) ، پ . سولخاي ، چەپچى .
چەپراس (چپراس) ، پ . چاپراس .
چەپراست (چپراست) ، پ . چاپراس .
چەتر (چتر) ، پ . چېدىر ؛ سايىۋەن .
چەترى ئىقبال (چتراقبال) ، پ . ك . بەخت ، تەلەي .
چەچمەك (چچمك) يەشمەك ، شەشمەك ، سالماق .
چەرا I (چرا) ، پ . ئوتلاق ، ئوتلاش .
چەرا II (چرا) ، پ . نېمە ئۈچۈن ، نېمىشقا ؟ سەۋەب .
چەراغ (چراغ) چىراغ . ك ، بەخت ، تەلەي ، بالا ، پەرزەنت .
چەراگاھ (چراكاه) ئوتلاق ، يايلاق .
چەراغان (چراغان) چىراغ كۆركى ، چىراغ مەنزىرىسى .
چەرەندە I (چرندە) ، پ . ئوتلايدىغان ھايۋان .
چەرەندە II (چرندە) ، پ . قوۋۇرغا .
چەرب (چرب) ، پ . چېچەن ، ئۇستا .
چەربدەست (چرب دست) ، پ . چەبدەس ، چاققان ؛ ماھىر ، ماھارەتلىك .
چەربزەبان (چرب زبان) تىلى تاتلىق ، شېرىن سۆز ؛ ياغلىما تىل ؛ سۆزگە ئۇستا ، گەپدان .
چەرخ (چرخ) ، پ . چاق ، غىلدىرەك ؛ چەمبەر ، ئايلىنىش ؛ ئاسمان ، كۆك ، پەلەك ؛ تەقدىر ، تەلەي . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئۇرماق** (～اورماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئايلانماق . ◇～**قەۋسى** (～قوسى) : ئاسمان گۈمبىزى ، ئۇپۇق .
چەرخ ئاسا (چرخ آسا) ، پ . چاققا ئوخشاش ، چەرختەك .
چەرخ ئاشيان (چرخ آشيان) ، پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

چەرخ دەبىرى (چرخ دبيرى) ، پ . ك . ئەتارۇد (مېركۇرى) سەييارىسى .
چەرخى ئەتلەس (چرخ اطلس) ، ئە ـ پ . ك . ئاسمان ، كۆك .
چەرخى ئەنجۇم (چرخ انجم) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار سەيلىسى .
چەرخى بەرىن (چرخ بيرن) ، پ . ئېگىز ئاسمان .
چەرخى پەيما (چرخ پيما) ، پ . ئېگىز ئاسمان ، يۇكسەك ئاسمان .
چەرخى پەيماي (چرخ پيماى) ق . چەرخى پەيما .
چەرخى دۇن (چرخ دون) ، پ . تەتۇر پەلەك ، پەسكەش پەلەك .
چەرخى فەرسا (چرخ فرسا) ، پ . كۆككە تاقاشقان ، تولىمۇ ئېگىز .
چەرخى فەلەك (چرخ فلک) ، پ . ئۇپۇق ؛ ك . ئاسمان ، تەقدىر .
چەرخى كەيۋان (چرخ كيوان) ، پ . يۇكسەك ئاسمان .
چەرخى كۆھەن (چرخ كهن) ، پ . قېرى ئالەم ، كونا دۇنيا .
چەرخى نىگون (چرخ نگون) ، پ . تەتۇر پەلەك .
چەردە (چرده) ، پ . تۇس ، رەڭ ، شەكىل ، جەردە ، تۇرۇق .
چەركەس I (چركس) چىركەس خەلقى .
چەركەس II (چركس) ئوقيا ئوقىنىڭ ئۇچى ، تىغىنىڭ بىسى .
چەركەسي (چركسى) چىركەسچە .
چەرگە (چرگا) سەپ ، رەت ، قاتار ؛ ئەسكەر ، قوشۇن ؛ دائىرە ، دەرىجە ، مەرتىۋە ، ئورۇن ؛ قورشىما ، قورشىما ئوۋ .
چەرگەر (چركر) چالغۇچى ، سازەندە ، ناخشىچى .
چەرگەلىك (چركاليك) مەرتىۋىلىك . ◇ **ئۇلۇغ**～ (اولوغ～) : يۇقىرى مەرتىۋىلىك .
چەرمىن (چرمين) چەمدىن قىلىنغان ، چەمدىن ياسالغان .
چەرىك (چريك) ئەسكەر ، ئەسكەرلىك ؛ ھەربىي قىسىم ، قوشۇن ، لەشكەر . ◇～ **تارتماق** (～ تارتماق) : يۇرۇش قىلماق ، لەشكەر تارتماق . ◇～ **ئاتلانماق** (～اتلانماق) : جەڭگە ئاتلانماق .
چەرىكچى (چريكچى) ئەسكەر باشقۇرغۇچى ؛ جەڭچى .
چەرىكلەمەك (چريكلامك) ئەسكەرلەرگە قوماندانلىق قىلماق ؛ ھەربىي يۇرۇش قىلماق .
چەسبان (چسبان) ، پ . يېپىشىدىغان ، چاپلىشىپ تۇرغان ، چاققان ، ئەپچىل . ◇～ **باغلاماق** (～باغلاماق) : مەھكەم (قىسىپ) باغلىماق .
چەسبەندە (چسبنده) ، پ . يېپىشقاق ، چاپلاشقاق .
چەسپان (چسبان) ق . چەسبان .
چەش (چش) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ ، «ئەتكۇچى» ، «قىلغۇچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ **رىيا**～ (ريا～) : مەككار ، ساختا ، ئىككى يۈزلىمچى .
چەشم (چشم) ، پ . كۆز . ◇ **زەھرى**～ (زهر～) : كۆز زەھىرى ، يامان قاراش ، كۆز

تېگىش . ◇～**زەخمى** (～زخمى) : كۆز تېگىش .
چەشمە (چشمە) ، پ . بۇلاق ، مەنبە .
چەشمەئى زۇلال (چشمە زلال) ، پ . سۈزۈك بۇلاق .
چەشمبەند (چشم بند) ، پ . چۈمپەردە ؛ كۆز باغلىغۇچى .
چەشمداشت (چشم داشت) ، پ . ئۈمىد ، ئارزۇ ، تەشنالىق .
چەشمى زۇلال (چشم زلال) ، پ . ق . چەشمەئى زۇلال .
چەشن (چشن ، جشن) تەنتەنىلىك يېغىلىش ، ئولتۇرۇش ، بەزمە . ◇～**تۇزمەك** (چشن توزماك) : بەزمە ئۇيۇشتۇرماق .
چەغانە (چغانە) ساپايى .
چەغەندەر (چغندر) قىزىلچا .
چەغداۋۇل (چغداول) ق . چاغداۋۇل .
چەقماق (چقماق) تاشقا ئۇرۇپ ئوت چىقىرىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان پولات ئەسۋاب ، چاقماق .
چەقماقتاش (چقماق تاش) چاقماق بىلەن ئوت چىقىرىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان تاش ، چاقماق تېشى .
چەك (چك) ھۆججەت ، دەلىل ؛ قۇر ، چەك . ◇～**سالماق** (～سالماق) : قۇر سالماق ، چەك تاشلىماق .
چەكان (چكان) تامىدىغان ، تامغۇچى ، تامچا .
چەكاۋەك (چكاوك) تورغاي .
چەكە (چكە) بىر خىل مېۋە .
چەكرەك (چكرەك) پەرغانە تاغلىرىدا ياشىغان بىر قەبىلە .
چەكلىك (چاكلىك) يىرتىلغان ، يارىلانغان .
چەكمەك (چكمك) ق . چەكمەك
چەكمەك (چيكماك) تارتماق ، چەكمەك ، سۈغۇرۇپ ئالماق ، جەلب قىلماق ، ئۆزىگە تارتماق ؛ ئۇرماق ، ئۆتكۈزمەك ، تىزماق ، تەقدىم قىلماق ، تۆتماق ؛ پاتماق ، ئولتۇرماق ، يەتمەك ، تۇتاشماق ، ئۇلانماق ، ئاپارماق ، ھەيدەپ بارماق ؛ تىكلىمەك ، ئورناتماق ، (نەقىش ئويماق) ؛ سىزماق ، يازماق : تۇزمەك ، ياراتماق ؛ ئۆلچىمەك ، (ئوق) ئاتماق ، ئىچمەك ؛ (ساز) چالماق . ◇**ئەلەم**～ (الم～) : ئەلەم چەكمەك ، دەرد تارتماق . ◇**ستەم**～ (ستم～) : ئەلەم چەكمەك ، دەرد تارتماق ، زۇلۇم چەكمەك . ◇**ئىلىك**～ (ايليك) : قول تارتماق . ◇**تىغ**～ (تيغ～) : تىغ تارتماق . ◇**تىل**～ (تيل～) : سۆزلىمەك ؛ تىلىنى تارتماق ، سۆزنى توختاتماق . ◇**جام**～ (جام～) : ئىچىملىك ئىچمەك . ◇**رەقەم**～ (رقم～) : يازماق . ◇**ساز**～ (ساز～) : ساز چالماق . ◇**سىپاھ**～ (سپاھ) : لەشكەر تارتماق ، ھەربىي يۈرۈش قىلماق . ◇**سۇرۇد**～ (سرود～) : ناخشا ئېيتماق ، كۈيلىمەك . ◇**سالا**～ (صلا～) : چاقىرماق ، دەۋەت قىلماق . ◇**قول**～ (قول～) : قولىنى تۇتماق ، يۆلىمەك .

◇ **ھەۋەس~** (ھوس~) : ھەۋەس قىلماق .

چەۋرتكە (چيورتكا) چېكەتكە .

چەگۈرتكە (چاگورتكا) چېكەتكە .

چەك I (چنک) باش تەرىپى ئېگىك بىر خىل ساز ، چاك .

چەك II (چنک) چاڭگال ، قول پەنجىلىرى ؛ ئىلمەك ، ئىلغۇچ . ◇ **ئاھەنىن~** (آھنين~) : تۆمۈر ئىلغۇچ ؛ تۆمۈر پەنجە .

چەلىپا (چليپا) ، پ . پىلوس ئالامىتىگە ئوخشاش بىر خىل بەلگە ، بۇت .

چەمەن (چمن) ، پ . چىمەن .

چەمەندەر (چمندر) قاشاك ، قاشاك ئات .

چەناق (چناق) چاناق ؛ ئات ـ ئۇلاقلار سۇ ئىچىدىغان ئوقۇر ؛ تۆگىمەن سوكىنىڭ دان چۈشىدىغان قىسمى ؛ غوزا چانىقى ، ئۆزەڭگىنىڭ ئىككى ئۇچىغا ئورنىتىلغان نەرسە ؛ كىچىك تەڭگە ، تۆگىمەننىڭ چانىقى .

چەنبەرە (چنبره) ، پ . چەمبەرەك ، **ھالقا** ؛ دائىرە ؛ بەنت .

چەند (چند) ، پ . نەچچە ، قانچىلىك ؛ بىرئاز ، بىرنەچچە ، ئاز ـ تولا ؛ ھەسسە .

چەندان (چندان) ، پ . ئانچە ، ئۇ قەدەر ، شۇ قەدەر ، شۇنچىلىك .

چەنداۋۇل (چنداول) ق . چاغداۋۇل .

چەندەۋۇل (چنداول) سۇ توشۇغۇچى ؛ ئارقا قوغدىغۇچى ئەسكەر .

چەھ (چه) ق . چاھ .

چەھار ئەناسر (چهار عناصر) ، پ ـ ئە . تۆت ئېلېمېنت : سۇ ، ھاۋا ، ئوت ، تۆپراق .

چەھار بالۇش (چهار بالوش) پادىشاھلارنىڭ ئەتراپىغا يۆمشاق يۆلەنچۈكلەر قويۇلغان تەختى .

چەھار چوب (چهار چوب) ق . چارچوپ .

چەھاردانك (چهاردانک) ئالتىدىن تۆت قىسىم .

چەھاريار (چهاريار) ، پ . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ تۆت ئىزباسارى (ئەبۇبەكرى ، ئۆمەر ، ئوسمان ۋە ئەلى) ، چاريار .

چەھاريەك (چهاريك) ، پ . ق . چاريەك .

چەۋرە (چوره ، چيوره) چۆرە ، ئەتراپ ، دائىرە ، چەمبەرەك ؛ قاشا . ◇~ **ئالماق** (~ آلماق) : قورشىماق .

چەۋرۈك (چاوروک) قاينام .

چەۋگان (چوكان) ، پ . ئات توپى ؛ ئات توپى ئويۇنىدا ئات ئۈستىدە تۇرۇپ توپنى ئىلىندۇرىدىغان ئۇچى ئىلمەك ئۆزۈن تاياق .

چەۋۈك (چووك ، جووك) رەڭ ، تۈس . ◇ **قەرا~** (قرا~) : قارا رەڭ . ◇~ **ئەتلەس** (~ اطلس) : قارا ئەتلەس .

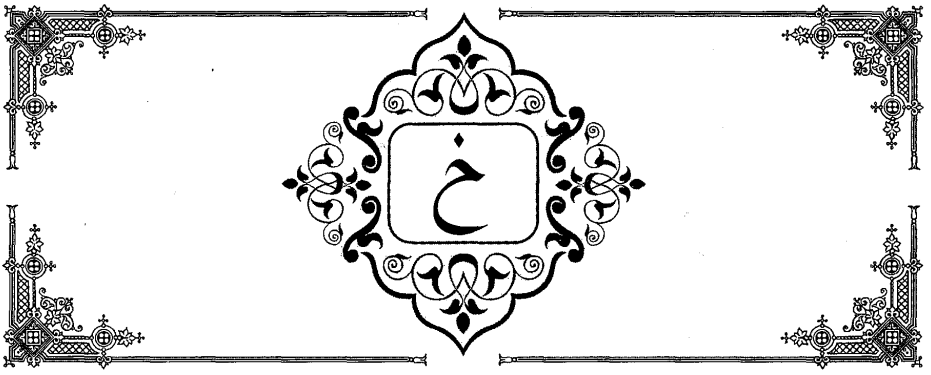
چوبان (چوبان) مالچى ، پادىچى .

چوپچوق (چوپچۇق) قۇشقاچ .
چوخ (چوخ) كۆپ ، تالاي ، تولا .
چوغالماق (چوغالمق) كۆپەيمەك ، ئاشماق ، ئارتماق .
چوق (چوق) كۆپ ، جىق ، ئارتۇق .
چوقۇر I (چوقور) چوڭقۇر ؛ ئورا ، ئورەك .
چوقۇر II (چوقور) رەڭمۇرەڭ .
چوماق (چوماق) تۆمۇر دەستىلىك كالتەك ، ياغاچ ساپلىق تۆمۇر توقماق .
چومتاي (چومتاي) چۈنتەك ، يانچۇق ، ھەميان .
چوممماق (چوممق) چۆمۈلمەك ، يۇيۇنماق .
چومۇنماق (چومونمق) چۆمۈلمەك ، چۆممەك ، چۆكمەك ، يۇيۇنماق .
چونقايتماق (چونقايتماق) زوڭزايماق ، زوڭزىيىپ ئولتۇرماق .
چۇ (چو) «چۇنكى ، قاچانكى» ئۇقۇمدىكى ياردەمچى سۆز .
چۇبۇرماق (چوبورماق) (نۇرغۇن كىشى) بىر ـ بىرلەپ ماڭماق ، بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ماڭماق ، بىر ـ بىرىدىن قالتار بولۇپ ماڭماق .
چۇپچۇرغا (چوپچورغا) قامچا دەستىنىڭ تاسمىسى .
چۇجۇق (چوجق) ياش بالا ، سەبىي بالا ، كىچىك بالا ؛ چوشقا بالىسى .
چۇدرى (چودرى) ئاتاقلىق ، نېگىزلىك .
چۇست (چست) ، پ . تېز ، چاققان ، ئەپچىل ، چىڭ ؛ چاپلاشقان ؛ چىرايلىق .
چۇستدەست (چست دست) ، پ . قولى ئەپچىل ، چاققان .
چۇستۇچابۇك (چست وچابک) ، پ . چاققان ، ئەپچىل ، چەبدەس .
چۇغز (چغز) ھوقۇش .
چۇغۇل (چغول) چېقىمچى ، غەيۋەتچى ، ئىغۇاچى ، پىتنىخور .
چۇغۇللاماق (چوغوللاماق ، چغوللاماق) چېقىمچىلىق قىلماق ، چاقماق ، غەيۋەت قىلماق ، پىتنە ـ ئىغۇا قىلماق .
چۇقۇرچاق (چوقورچاق) كىچىك ئازگال .
چۇلدۇ (چولدو) ق . جەلدۇ .
چۇم (چوم ، جوم) تامامەن ، پۈتۈنلەي . ◇～**قارا** (～قرا) : قاپقارا .
چۇمچا (جومجا) ق . چامچا .
چۇنان (چونان ، چنان) ، پ . شۇقەدەر ، شۇنچە ، ئاشۇنداق .
چۇنانچە (چنانچە) ، پ . ئەگەر ؛ مەسىلەن .
چۇيۇلماق (چويولماق) چۇڭۇلماق .
چۆچەك (چوچاک) ئىۋرىق .
چۆرچەك (چورچک) چۆچەك ، ھېكايە ، ئەپسانە .

چۆرگەمەك (چوركاماك) يۆگىمەك ، ئورىماق .
چۆكۈچ (چوكوچ) بولقا .
چۆكۆر (چوكور) چېقىر تىكەن .
چۆگۈرتكە (چوكورتكە) چېكەتكە .
چۆمۈرمەك (چومورماك) چۆكۈزمەك .
چۆموك (چوموك) قويۇق ، بۆك ، قېلىن .
چۆھرە (چهره) ، پ . ئوغۇل خىزمەتكار ، بەچچە .
چۆۋۈرتكە (چوۋورتكە) چېكەتكە .
چۇجە (چوجه) توخۇنىڭ بالىسى .
چۇچۇتمەك (چوچوتماك) تاتلىق قىلماق .
چۇچۇركەنمەك (چوچوركانماك) بىرەر ئىشنىڭ چوقۇم بولۇشىغا ئۇمىد باغلىماق ، ئۇمىدلەنمەك .
چۇچۇمەن (چوچومان) تاتلىق ، شېكەر .
چۇچىمەك (چوچمك) تاتلىق بولماق ، شېكەر بولماق .
چۇرپە (چورپه) توڭگۇزنىڭ كۇچۇكى .
چۇركە (چوركه) ئۆردەكنىڭ بىر تۈرى .
چۇركەمەك (چوركاماك) كۆيدۈرمەك .
چۇركەنمەك (چوركانماك) كۆيمەك ، قاريىپ كەتمەك .
چۇركۇك (چوركوك) كۆيگەن ، كۆيۈك ؛ قورۇلغان .
چۇكلۇك (چوكلوك) ياپقۇچ ، يوپۇق ، زىننەت يوپۇقى .
چۇن (چون) چۇنكى ، سەۋەب ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ، شۇڭلاشقا ؛ گويا ، خۇددى ، كەبى .
چىبىن (جيبين) چۈشەن . ◇ **ئالتۇنلۇغ**～ (～چىبين) : كۆك ، سېرىق تۈسلۈك ، پارقىراق چۈشەن ، رو چۈشەن .
چىپارماق (چيپارماق) قاپارماق .
چىپان (چيپان) چىقان .
چىراكسم (چراكيم) چۇنكى ، ... سەۋەبتىن .
چىرغالاڭ (چيرغالانك) راھەت ، مەمنۇنلۇق ، لەززەت ، زوق ، خۇشاللىق ؛ ئەيش ـ ئىشرەت .
چىرغالاماق (چرغالامق) ق . چىرغاماق .
چىرغاماق (چيرغامق) لەززەتلەنگەن ، روھلانغان ؛ خۇشاللانغاندىن كۆڭۈل ئاچماق ، خۇشاللانماق ، خۇرسەن بولماق ، ئەيش ـ ئىشرەتكە ھېرىلمەك .
چىرك (چرك) ، پ . ئىپلاسلىق ، پاسكىنىلىق ، كىرلىك ؛ قەبىھلىك ، يىرگىنىشلىك .
چىرماش (چيرماش) چىرماش ، چېگىش ؛ تىك داۋان .
چىرماشماق (چرماشماق) توقۇنۇشماق ، سوقۇشۇشماق ، ئېلىشماق .

چىرماماق (چيرماماق) چىرمىماق ؛ يۆگمەك ، ئورىماق .
چىرماندۇرماق (چيرماندورماق) چىرماشتۇرماق .
چىرمانماغ (چيرمانماغ) ئورالماق ، يۆگىشىپ كەتمەك .
چىرى (چرى) كەپە .
چىسالماق (چيسالماق) تېز ماڭماق ، تېز چاپماق .
چىغاماق (جيغامق) ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەپسەندە قىلماق .
چىغاي (چغاي) نامرات ، كەمبەغەل ، ئاجىز .
چىغناق (چيغناق) جەينەك .
چىگىل (چگىل) تۇركىي تىللىق خەلقلەردىن بىرى .
چىگىن (چيكين) تۇگۇن .
چىڭداۋۇل (چنكداول) ق . چاغداۋۇل .
چىڭگە (چنيكه) توي نەغمىسى ، ئۆلەن .
چىۋىرتكە (چيورتكا) چېكەتكە .
چىينىي (چينى) جۇڭگونىڭ ؛ پارپۇر قاچا ، چىنە .
چىلاۋ (چيلاو) ق . جىلاۋ .
چىينىي ئاياغ (چينى آياغ) جۇڭگو قاچىسى ، پارپۇر قاچا .
چىيلاۋرىز (جيلا ورىز) ق . جىلاۋرىز .
چىلاۋسىز (جيلاوسيز) ق . جىلاۋسىز .
چىلاۋلۇق (چلاولوق) ق . جىلاۋلۇق .
چىلبۇر (چيلبور) چۇلۇۋۇر .
چىلغۇزە (چلغوزه) كېدىر قارىغىيى ، كېدىر قارىغىيىنىڭ پىستىسى .
چىللە I (چله) قىش پەسلىنىڭ ۋە ياز پەسلىنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدىكى قىرىق كۈن ؛ دەرۋىشلەرنىڭ قىرىق كۈنگىچە ئۆيدىن تالاغا چىقماي ئىبادەتتە ئولتۇرۇشى . ◇ ~ **ئولتۇرماق** (~اولتورماق) : ئىبادەت قىلىپ بىر جايدا 40 كۈن ئولتۇرماق .
چىللە II (چله) ، پ . يا (كامان)نىڭ كىرىچى .
چىللە خانە (چلەخانه) دەرۋىشلەرنىڭ قىرىق كۈنگىچە تالاغا چىقماي ئىبادەتتە ئولتۇرىدىغان ئۆيى .
چىللە فۇرۇش (چله فروش) يا (كامان) كىرىچى ساتقۇچى .
چىللەنىشىن ( )چلەنشين) قىرىق كۈنگىچە تالاغا چىقماي ئىبادەتتە ئولتۇرغۇچى .
چىللە ۋار (چله وار) يا (كامان) كىرىچىگە ئوخشاش .
چىلى (چلى) زەنجىر ، ئاسارەت .
چىلىلىك (چلى ليك) زەنجىرلىك ، بويىندا زەنجىرى بار .
چىمچىك (چيمچيك) قۇشقاچ .

چىمىلدۇرۇك (چيميلدوروك) پەردە ، زەدىۋال .
چىلتەن (چلتن) ق . چىھىلتەن .
چىن I (چين) ، پ . راست ، ھەقىقىي ، ئېنىق .
چىن II (چين) ، پ . قورۇق ، چاچ پۈرۈلمە ، چاچ بۇدۇرىسى .
چىن III (چين) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تەرگۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . م : خوشە~ (خوشە~) : باش تەرگۈچى .
چىن IV (چين) جۇڭگو .
چىنەم (چينام) پەم ، چۈشەنچە ، مۇلاھىزە .
چىنەمەك (چيناماك) ھېسابلىماق ، مۆلچەرلىمەك ، پەرەز قىلماق ، ئېنىقلىماق .
چىنەملەمەك (چينامالاماك) پەملىمەك ، چۈشەنمەك .
چىناماق (جينامق) تارلاتماق ؛ ئېنىقلىماق ، چىقارماق ، مۆلچەرلىمەك ، پەرەز قىلماق ، پەملىمەك . ◇چېرىكنى اوچ يوز مېنىك كا ياووق چىنارلار : لەشكەرلەرنى ئۈچ يۈزگە يېقىن دەپ ھېسابلىدى .
چىنەملەي (چينامالای) تەخمىنەن .
چىھر (چھر) ق . چىھرە .
چىھرە (چھرە) ، پ . چىراي ، يۈز ، بەت .
چىھىل (چھل) ، پ . قىرىق . ◇**روزى~** (روز~) : قىرىق كۈن .
چىھىلتەن (چھل تن) قىرىق ئەۋلىيا .

خا (خا) ، پ . ق . خاي . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ .

خاۋ (خاء) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى «خ» ھەرپىنىڭ نامى .

خاب (خواب) ، پ . ئۇيقۇ . ◇**شەكەر~** (شكر~) : شېرىن ئۇيقۇ . ◇**گەران~** (كران~) : قاتتىق ئۇيقۇدىكى .

خابالۇد (خواب آلود) ، پ . ئۇيقۇ ئارىلاش ، ئۇيقۇ باسقان ، ئۇيقۇسىرىغان ، ئۇيقۇلۇق .

خابالۇدلىغ (خواب آلود ليغ) ئۇيقۇ بېسىش ، ئۇيقۇسىراش ، مۇگدەش .

خابگاھ (خواب گاه) ، پ . ئۇخلاش جايى ، ياتاق .

خابگەھ (خوابكه) ، پ . ق . خابگاھ (خواب كاه) .

خابى جاۋىد (خواب جاويد) ، پ . مەڭگۈلۈك ئۇيقۇ ، ئەبەدىيلىك ئۇيقۇ .

خابى خەرگوش (خواب خرگوش) ، پ . بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە سېلىش ، خۇپسەنلىك قىلىش ، ئازدۇرۇش ؛ بىپەرۋالىق . (ئەينەن : توشقان ئۇيقۇسى) .

خابى غەفلەت (خواب غفلت) ، پ ـ ئە . غەپلەت ئۇيقۇسى .

خاتەم (خاتم) ، ئە . مۆھۈر ئۈزۈك ، مۆھۈر ؛ ئۈزۈكنىڭ كۆزى . ◇**نەقشى~** (نقش~) : مۆھۈر يېزىقى .

خاتەمۇسسەلتەنەت (خاتم السلطنت) ، ئە . سەلتەنەت تامغىسى ، پادىشاھلىق ئۇنۋانى .

خاتەمەمۇسسەلتەنەتلىغ (خاتم السلطنت ليغ) پادىشاھلىق .

خاتەمى لەئل (خاتم لعل) ، ئە ـ پ . قىزىل ياقۇت كۆزلۈك ئۈزۈك ؛ ك . ئېغىز ، گۈزەل ئېغىز .

خاتەمى نۇبۇۋۋەت (خاتم نبوت) ، ئە ـ پ . پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى .

خاتىر (خاطر) ، ئە . ئوي ، پىكىر ، خىيال ، ئەس ، كۆڭۈل ، دىل . ◇**~غە ئۇتكەرمەك** (~غه اوتكارماك) : ئەسكە كەلتۈرمەك ، خىيالىغا كەلتۈرمەك . ◇**پەرىشان~** (پريشان~) : ئېسى ئۆزىدە ئەمەس ، كۆڭلى پەرىشان . ◇**ياروق~** (ياروق~) : ئوچۇق پىكىر ، ئوچۇق كۆڭۈل .

خاتىرات (خاطرات) ، ئە ـ پ . خاتىرە (خاطرە)نىڭ كۆپلۈكى : ئەسلىمىلەر ، ئېسىدە قالغان ئىشلار ، خاتىرىلەر .

خاتىرە (خاطرە) ، ئە ـ پ . ئەس ، ئوي ، پىكىر ، ئېسىدە قالغان ئىش ، ئەسلىمە .

خاتىر بەستە (خاطر بستە) ، ئە ـ پ . كۆڭلى باغلانغان ، بېرىلگەن ، مەپتۇن ، مەھلىيا .

خاتىر بەستەلىغ (خاطر بستەليغ) كۆڭلى باغلانغانلىق ، بېرىلگەنلىك ، بېرىلىش .

خاتىر پەزىر (خاطر پذير) ، ئە ـ پ . يېقىملىق ، ياراملىق ، كىشىنى مەمنۇن قىلارلىق .

خاتىر پەسەند (خاطر پسند) ، ئە ـ پ . ق . خاتىر پەزىر (خاطر پذيز) .

خاتىرخاھ (خاطرخواه) ، ئە ـ پ . كۆڭۈلدىكىدەك ، چەندىكىدەك ؛ مايىل .

خاتىرشۇناس (خاطرشناس) ، ئە ـ پ . كىشىنىڭ كۆڭلىدىكىنى تاپقۇچى ، كىشى كۆڭلىنى ئىزدىگۈچى ، باشقىلارنىڭ كۆڭۈل رايىغا بارغۇچى .

خاتىرنىشان (خاطرنشان) ، ئە ـ پ . ئەسكە سالىدىغان ، ئەسلىتىپ تۇرىدىغان ؛ ئەسلىتىش .

◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەسكە سالماق ، ئەسلەتمەك ، كۆرسەتمەك .

خاتىرى مەھزۇن (خاطر محزون) ، ئە ـ پ . قايغۇلۇق كۆڭۈل .

خاتىق (خاطف) ، ئە . تېز ، چاقماق تېزلىكىدىكى ؛ چاقناتقۇچى ، كۆز قاماشتۇرغۇچى .

◇ **بەرقى**～ (برق～) : كۆز قاماشتۇرغۇچى چاقماق .

خاتىم (خاتم) ، ئە . ئاخىر ، ئاخىرلىشىش ، تۈگەش ، ئاياغلىشىش ، ئاياغلاشتۇرغۇچى ، تۈگەتكۈچى .

خاتىمە (خاتمه) ، ئە . «خاتىم»نىڭ ئاياللىق شەكلى ، ئاخىر ، خۇلاسە ، ئاخىرقى سۆز ، نەتىجە ، كىتابنىڭ خۇلاسە قىسمى .

خاتىمۇلئەنبىيائ (خاتم الانبياء) ، ئە . ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر (مۇھەممەد پەيغەمبەرگە بېرىلگەن ئۇنۋان) .

خاتىمۇننەبىيىن (خاتم النبيين) ، ئە . پەيغەمبەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى ، يەنى مۇھەممەد پەيغەمبەر .

خاتىمى ئەنبىيا (خاتم انبيا) ، ئە ـ پ . ئاخىرقى پەيغەمبەر — مۇھەممەد پەيغەمبەر .

خاجە (خواجه) ، پ . باشلىق ، ئىگە ، خوجا ، ئۆي ئىگىسى ، ئائىلە باشلىقى ؛ باي ، چوڭ سودىگەر .

خاجەسەراي (خواجەسراى) ، پ . ئىچكى خىزمەتچى ، ھەرەم خادىمى ؛ مەھرەم ، قۇل .

خاجەۋار (خواجەوار) ، پ . خوجايىنلاردەك ، خوجايىنلارچە .

خادە (خاده) ئۆزۈن ۋە سىلىق ياغاچ ، قېيىقنىڭ پالىقى .

خادىم (خادم) ، ئە . خىزمەتكار ، مۇلازىم . ◇ **خاسسۇلخاس**～ (خاصى الخاصى～) : ئەڭ يېقىن خىزمەتكار . ◇ **تاشقى**～ (تاشقى～) : سىرتتىكى ئىشلارنى بېجىرگۈچى ، ساقچى ، مۇھاپىزەتچى .

خادىملىق (خادم ليق) خىزمەتچىلىك ، مۇلازىملىق .

خار I (خوار) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئىچكۈچى ، يېگۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ .
◇ **قەدەھ~** (قدح~) : جۈرئە~ (جرعە~) : شاراپ ئىچكۈچى ، مەيخور .
خار II (خار) ، پ . تىكەن .
خارا I (خارا) ، پ . بىر خىل پارقىراق ، قىممەت باھا يىپەك رەخت .
خارا II (خارا) ، پ . تاش ، قاتتىق تاش .
خاراتەراش (خاراتراش) ، پ . تاش كەسكۈچى ، تاشچى ، تاشتاراش .
قاراشكاف (خاراشكاف) ، پ . تاش قازغۇچى ؛ ك . ئات تۈيىقى .
خارافىگەن (خارافكن) ، پ . تاش قازغۇچى ، تاش ئاتقۇچى .
خاراكەن (خاراكن) ، پ . تاش قازغۇچى ، تاش كولىغۇچى ، تاش كۆچۈرگۈچى .
خاراكۈب (خاراكوب) ، پ . تاش يانچىغۇچى ، تاش ئىزگۈچى . ◇ ~ **قىلماق** (~ قىلماق) : تاشنى ئەزمەك ، يانچىماق .
خارە I (خارە) ق . خارا II .
خارە II (خارە) ، پ . يىمەك ، يېمەك ـ ئىچمەك ، ئاشلىق .
خارەفكەن (خارە افكن) ، پ . ق . خارافىگەن .
خارەئەنداز (خارەانداز) ، پ . تاش قومۇرغۇچى ، تاش ئاتقۇچى .
خارە بۇر (خارە بر) ، پ . تاش كەسكۈچى ، تاش ئويغۇچى .
خارەپەردار (خارەپردار) ، پ . تاش يونىغۇچى ، تاشنى تاراشلاپ پەردازلىغۇچى .
خارە پەيماي (خارە پيماى) ، پ . تاغۇتاشلارنى كەزگۈچى .
خارەروب (خارەروب) ، پ . تاش سۈپۈرگۈچى ، تاش توپلىغۇچى .
خارە رىز (خارەريز) ، پ . تاش پارچىلىغۇچى .
خارەفشان (خارافشان) ، پ . تىكەنزار ؛ ك : قاتتىق سۆزلۈك ، يامان مۇئامىلىلىك ، قوپال .
خارەكاۋ (خارەكاو) ، پ . تاش كولىغۇچى ، تاش قازغۇچى .
خارەلىق (خوارەليق) يېيىش ئۈچۈن كېرەكلىك ، ئىچىش ئۈچۈن كېرەكلىك .
خارەندە (خارندە) ، پ . قاشلىغۇچى ، تاتىلىغۇچى ، قاشلايدىغان ، تاتىلايدىغان ؛ قاشلىغۇچ ، تاتىلىغۇچ .
خاربەست (خاربست) ، پ . تىكەنلىك توساق ، تىكەندىن ياسالغان قاشا .
خارپۇشت (خاربشت) ، پ . كىرپە .
خارخار I (خار ، خار) ، پ . قىچىشىق ؛ ك . تىنچسىزلىق ، تەشۋىش ؛ غەم ـ قايغۇ .
◇ **غەم~ى** (غم ~) : غەم تىنچسىزلىقى . ◇ ~ **كۆرگۈزمەك** (~ كوركوزماك) : تەشۋىشلەنمەك ، غەم يېمەك .
خارخار II (خارخار) ، پ . تىكەنلىك ؛ كىشىنى شۇركەندۈرىدىغان .
خاركەش (خاركش) ، پ . چانقال ، يانتاقلارنى توپلاپ سانقۇچى ، ئوتۇنچى .
خارى ئەزاب (خار عذاب) ، ئە ـ پ . ئازابلىغۇچى تىكەن ؛ ك . قىيناق .

خارىج (خارج) ، ئە . تاشقىرى ، سىرت ، تاش ، سىرتقا چىقىقان ، چىقىپ كەتكەن . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : چىقارماق ، چىقىرىۋەتمەك . ◇～ **ئەندىشە** (～اندىشە) : ئەندىشىسىز ، قورقۇنچىسى يوق ؛ رەھىمسىز . ◇～ **دەم** (～دم) : گېپى يامان ، تىلى ، قىوپال سۆزلۈك . ◇～ **سەۋت** (～صوت) ، ～ **نەۋا** (～نوا) : يېقىمسىز ، بۇزۇلغان ئاۋاز ، سەت ئاۋاز ، ئاۋازى قوپال .

خارىجي (خارجى) ، ئە . تاشقى ، تاشقىرىغا مەنسۇپ .

خارى خەسەك (خارخسك) ، پ . ئۇششاق تىكەن .

خارستان (خارستان) ، پ . تىكەنزار ، تىكەنلىك .

خارىش (خارش) ، پ . قىچىق ، قىچىشىش . ◇～ **بەرمەك** (～بيرماك) : قىچىقلىماق ، قىچىق پەيدا قىلماق . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : تاتلىماق ؛ ك . خەت يازماق .

خارىقى ئادەت (خارق عادت) ، ئە ـ پ . ئادەتتىن تاشقىرى ، پەۋقۇلئاددە .

خارى مۇغىلان (خارى مغيلان) ، پ . بىر خىل تىكەنلىك چاتقال .

خارى ھەلاك (خارهلاك) ، پ . ھالاك قىلغۇچى تىكەن ، زەھەرلىك تىكەن .

خازىن (خازن) ، ئە . خەزىنىچى ، ئامبارچى ؛ قوغدىغۇچى ، ساقچى ، پاسۋان .

خاست (خواست) ، پ . خاھىش ، ئارزۇ ، ئىستەك ، تىلەك ، تەلەپ .

خاسس (خاص) ، ئە . مەخسۇس ، ئالاھىدە ، ئەلا ، ئېسىل ؛ ئەڭ يېقىن ؛ يۇقىرى تەبىقە . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : لايىق كۆرمەك ، يېقىنلاشماق .

خاسسە (خاصه) ، ئە . ئالاھىدىلىك ، خاسلىق ، ئالاھىدە ، مەخسۇس ؛ يۇقىرى تەبىقىدىكى ، مۆتىۋەر ؛ خۇسۇسەن ، ئالايىتەن . ◇～ **مەئنا** (～معنى) : ئالاھىدە مەنە ، ئۆزىگە خاس ئىپادە ، خاس ئۇسلۇب .

خاسسىيات (خاصيات) ، ئە . خاسسىيەت (خاصيت) نىڭ كۆپلۈكى : خاسىيەتلەر ، خۇسۇسىيەتلەر ، ئالاھىدىلىكلەر .

خاسسىيەت (خاصيت) ، ئە . ئالاھىدىلىك ، ئۆزىگە خاسلىق ، خۇسۇسىيەت ، تەسىر ، ئۇنۇم ، پايدا . ◇～ **بەرمەك** (بيرماك) : ئۇنۇم بەرمەك .

خاسلىغ (خاص ليغ) يېقىنلىق ، مەخسۇسلۇق .

خاسسۇئام (خاص وعام) ، ئە ـ پ . يۇقىرى ۋە تۆۋەن تەبىقە ئادەملىرى ، ھەر تەبىقىدىكىلەر .

خاسسۇلخاس (خاص الخاص) ، ئە . خاسلارنىڭ خېسى ، ئەڭ يېقىن ، كاتتىلارنىڭ كاتتىسى .

خاسىر (خاسر) ، ئە . زىيان تارتقۇچى ، زەرەر كۆرگۈچى ، يېڭىلگۈچى .

خاشاك (خاشاك) ، پ . خەشەك ، قۇرۇق ئوت ـ چۆپ ، خەسە ـ پالاڭ ، ئەخلەت . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : خەشەككە ئايلاندۇرماق ، قۇرۇتماق .

خاشاكى خەۋاتىر (خاشاك خواطر) ، ئە ـ پ . بىھۇدە خىياللار ، ئۇششاق ـ چۇششەك ئويلار .

خاشاكروب (خاشاك روب) ، پ . خەسە ـ پالاڭ سۈپۈرگۈچى ، خەشەك سۈپۈرگۈچى .

خاشەك (خاشک) ، پ . ق . خاشاك .

خاقان (خاقان) بۇيۇك پادىشاھ . شاھلارنىڭ شاھى . ◇～**ى چىن** (～چين) : چىن پادىشاھى .

خاك (خاك) ، پ . تۇپراق ، توپا ، يەر يۈزى .

خاكبوس (خاكبوس) ، پ . تۇپراق سۆيۈش ؛ ك : قۇللۇق قىلىش ، ھۆرمەتلەش ، بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ، خىزمەتكە تەييار تۇرۇش ، زىيارەت قىلىش . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : خىزمەتكە تەييار تۇرماق ، بويسۇنماق ؛ زىيارەتكە كەلمەك .

خاكبوسلىق (خاكبوس ليق) زىيارەت ؛ بويسۇنۇش .

خاك بولماق (خاك بولماق) ئۆزىنى پەس تۇتماق ، كەمتەر بولماق ؛ ك : ئۆلمەك .

خاكدان (خاكدان) ، پ . ئەخلەت قاچىسى ؛ ك . دۇنيا ، بۇ ئالەم . ◇**تىيرە**～ (تيرە～) : قاراڭغۇ دۇنيا ، زۇلمەت .

خاكروب (خاكروب) ، پ . يەر سۈپۈرگۈچى ، خىزمەتكار .

خاكسار (خاكسار) ، پ . تۆۋەن ، پەس ، خار ، كۈچسىز ، كەمتەر ، توپىغا بۈلغانغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئاياغ ئاستى قىلماق ، تۇپراققا ئايلاندۇرماق ، يانچىماق .

خاكسود (خاك سود) ، پ . تۇپراقىقا بۇلغانغان ، توپىغا بۇلغانغان ، توپىغا مىلەنگەن . ◇**يۇزنى**～**ئەيلەمەك** (يوزنى～ايلاماك) : يۇزنى يەرگە سۈركىمەك ، تەزىم قىلماق . ◇ **قەدەمى**～**قىلماق** (قدم～قيلماق) : يۇرمەك ، ماڭماق .

خاكسارلىغ (خاكسارليغ) تۆۋەنلىك ، كەمتەرلىك .

خاك قىلماق (خاك قيلماق) يوقاتماق . ◇**ئۆزنى**～ (اوزنى～) : ئۆزلۈكنى يوقاتماق ، فەنا بولماق (ق . فەنا) .

خاكنىشىن (خاك نشين) ، پ . توپىغا مىلەنگەن ، توپىغا چۆمگەن ؛ ك : كەمتەر . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كەمتەر بولماق ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتماق .

خاكۆەش (خاك وش) ، پ . تۆۋەن ، كەمتەر .

خاك ئەتمەك (خاك ايتماك) ئۆلتۈرمەك .

خاكى ئاستان (خاك آستان) ق . خاكى دەرگەھ .

خاكى پاي (خاك پاى) ، پ . ئاياغ ئاستى توپىسى ، باسقان ئىز .

خاكى پەلەك (خاك پلك) ، پ . ئېگىشىپ ئوينىلىدىغان بىر خىل ئويۇن .

خاكى دەرگەھ (خاك دركه) ، پ . ئىشىك ئاستى تۇپرىقى ، بوسۇغا توپىسى .

خاكىراھ (خاك راه) ، پ . يولنىڭ توپىسى ؛ ك : كەمتەر . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ك . ئۆزىنى كەمتەر تۇتماق .

خاكىرەھ (خاك ره) ، پ . ق . خاكىراھ .

خاكىرەھلىق (خاك رەليق) ك . خىزمەتكارلىق ، قۇللۇق .

خاكستەر (خاكستر) ، پ . كۈل .

خاكستەرى (خاكستری) ، پ . كۈلرەڭ .
خاكى سياه (خاك سياه) ، پ . قارا توپا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قارا توپىدەك سورماق ، بۇزۇپ چاچماق .
خاكسي I (خاكی) ، پ . تۇپراقتىن بولغان ، توپىدىن ياسالغان ، توپىغا مەنسۇپ . ◇～**نىهاد** (～نهاد) : ئەسلىي تۇپراقتىن بولغان .
خاكسي II (خاكی) ، پ . ئۇچىغا سۇڭدەك قادالغان ۋە ئەڭ ئۇزاققا باردىغان ئوق .
خال I (خال) ، پ . ئادەم تېنىدىكى خۇسۇسەن يۈزىدىكى قارا نۇقتا ، مەڭ ، داغ ، بەلگە ؛ ك . دانا ، ئۇلۇغ ؛ كۆز قارىچۇقى . ◇～**ى دىلرەبا** (～دلربا) : ئۆزىگە جەلب قىلغۇچى خال ، گۈزەل خال . ◇～**تۇشمەك** (～توشماك) : داغ چۈشمەك ؛ ھۆسن بولۇپ قوشۇلماق ، مۇناسىپ كەلمەك . ◇～**ئەتمەك ، ئەيلەمەك ، قويماق** (～ايتماك ، ايلاماك ، قويماق) : خال قويماق ، سۈنئىي مەڭ ياسىماق . ◇～**ى ھىندۇ** (～ھندو) : قاپقارا خال . ◇**نىل**～ (نيل～) : كۆك رەڭدىن ياسالغان خال .
خال II (خال) ، ئە . تاغا ، ئانىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى .
خاله (خاله) ، ئە . ھامما ، ئانىنىڭ ئاچىسى ياكى سىڭلىسى .
خالەزادە (خالەزاده) ، ئە ـ پ . ھاممىنىڭ بالىسى .
خالي (خالی) ، ئە . بوش ، بىكار ، ئىچى كاۋاك ، يالغۇز ، يېگانە . ◇～**كۆرمەك** (～كورماك) : بوش كۆرمەك ، خالى كۆرمەك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بوشماق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : بوشاتماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : بوش ساقلىماق ، بوش تۇتماق . ◇～**قالماق** (～قالماق) : بوش قالماق ، خالى قالماق ، يالغۇز قالماق .
خالى دىلرەبا (خال دلربا) ، پ . مەپتۇن قىلىدىغان خال ، گۈزەل خال .
خالىس (خالص) ، ئە . ساپ ، پاك ، تازا ، پاكىز ، ھەقىقىي ، سەمىمىي ، راستچىل .
خالىسات (خالصات) ، ئە . پادىشاھ مۇلكى ، پادىشاھلىق مۇلۇك ، دۆلەت مۇلكى .
خالىسە (خالصه) پادىشاھ مۇلكى ، پادىشاھلىق يەر ؛ ساپ ، ھەقىقىي .
خالىق (خالق) ، ئە . ياراتقۇچى ، خەلق ئەتكۈچى (ئاللاھنىڭ سۈپىتى) . ◇～**ى ئالەم** (～عالم) : ئالەمنى ياراتقۇچى ئاللاھ . ◇～**ى ئەلەلئىتلاق** (～على الاطلاق) : تەڭداشسىز ئاللاھ .
خالى ھىندۇ (خال هندو) ، پ . قاپقارا خال .
خام I (خام) ، پ . خام ، پىشمىغان ، پىتىلمىگەن ؛ ئىش بىلمەس ، تەجرىبىسىز ، يول كۆرمىگەن ؛ بىھۇدە ، مۇناسىۋەتسىز ؛ خام تېرە . ◇**ئۇي**～**ى** (اوي～ى) : كالا تېرىسى . ◇**سەۋدايى**～ (سودای～) : پىشمىغان ئىش ، ئېنىقلانمىغان ئىش ، بەمەنە خىيال . ◇**تەمەئى**～ (طمع～) : بىھۇدە ئۈمىد ، خام تەمە . ◇～**كىرپىچ** (～كرپيچ) : خام خىش .

خام II (خام) ، پ . قومۇش .

خامە (خامە) ، پ . قومـۇش ، قومـۇش قەلـەم . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : يازمـاق . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) ، ～**سۇرمەك** (～سورماك) : قەلەم يۇگۇرتمەك ، يازماق . ◇～**يونماق** (～يونماق) : يېزىشقا تەييارلانماق .

خامەئى تەقدىر (خامە تقدير) ، ئە ـ پ . تەقدىر قەلىمى ، كىشىلەر تەقدىرى يېزىلىدىغان قەلەم .

خامەئى قۇدرەت (خامەقدرت) ، پ . قۇدرەت قەلىمى .

خامكار (خامكار) ، پ . ئىش كۆرمىگەن ، كالتە پەم .

خاملاتماق (خاملاتماق) خېمىغا ياندۇرماق .

خاملاماق (خاملاماق) خېمىغا يانماق .

خامۇش (خاموش) ، پ . ئۇندىمەس ، مۆرىمەس ، جىمغۇر . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : جىم قىلماق ، تىنچلاندۇرماق . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : لام ، جىم دېمەي تۇرماق .

خامۇشلۇغ (خاموشلوغ) ئۇندىمەسلىك ، مۆرىمەسلىك ، خامۇشلۇق .

خامىس (خامس) ، ئە . بەشىنچى .

خامىسە (خامسه) ، ئە . ق . خامىس .

خان I (خوان) ، پ . داستىخان ، راسلانغان داستىخان ؛ تاماق ، يېمەكلىك . ◇～**ئاچماق** (～آچماق) : داستىخان سالماق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : داستىخان سېلىپ تاماق كەلتۈرمەك ، زىياپەت بەرمەك .

خان II (خان) خان ، ھۆكۈمدار ، پادىشاھ .

خان III (خوان) ، پ . بەزى سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «ئوقۇغۇچى» ، «ئېيتقۇچى» مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ . ◇**كىتاب**～ (كتاب～) : كىتاب ئوقۇغۇچى . ◇**نەۋائىي**～ (نوائى～) : نەۋائىي تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى .

خانا (خوانا) ، پ . ئوچۇق ، روشەن ؛ ئوقۇلۇشى ئاسان سۆز .

خانە (خانه) ئۆي ؛ خانا ، قەۋەت .

خانە بەرەندار (خانه برانداز) ، پ . ئۆينى بېشىغا كىيگۈچى ؛ ئىسراپ قىلغۇچى ، بۇزۇپ چاچقۇچى .

خانەدان (خاندان) ، پ . ئۆي ، ئائىلە ؛ جەمەت ؛ سۇلالە .

خانەزادە (خانەزاده) ، پ . تۇغما قۇل ياكى چۆرە ؛ ئۆيدە يېتىلگەن ، ئۆيدە بېقىلغان .

خانەزادى (خانەزادى) ، پ . ئۆيدە يېتىلگەن ، ئۆيدە بېقىلغان .

خانە سوز (خانه سوز) ، پ . ئۆينى كۆيدۈرگۈچى ، باشقىلارغا جەبىر يەتكۈزگۈچى .

خانە سىياھ (خانه سياه) ، پ . خانىۋەيران ، بەختسىز .

خانە قاھ (خانقاه) ، پ . شەيخلەر ، دەرۋىشلەر زىكىر ـ ساما قىلىدىغان چوڭ جاي ، مەسچىت .

خانە قەھ (خانقه) ، پ . ق . خانە قاھ .

خانه گور (خانه كور) ، پ . ئۆيدىن چىقمايدىغان .
خانەندە (خوانندە) ، پ . ئوقۇغۇچى ، ئوقۇپ بەرگۈچى ؛ غەزەلچى ، ناخشىچى .
خانەۋادە (خانه واده) ، پ . ئائىلە ، ئەۋلاد ؛ سۇلالە ؛ تۇر ، تۇركۈم .
خانەۋار (خانۇار) ، پ . ئۆي ، ئائىلە .
خانسالار (خوانسالار) ، پ . داستىخانچي ، ھۆكۈمدار ھۇزۇرىدا تاماق تارتىش ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى .
خانلاماق (خانلاماق) خان قىلماق ، پادىشاھ قىلماق .
خانمان (خانمان) ، پ . ق . خانۇمان .
خانۇمان (خانمان ، خان ومان) ، پ . ئۆي - جاي ، ئائىلە - ئۆي بىساتلىرى .
خانۇمانسوز (خانمانسوز) ، پ . بار - يوقىنى كۆيدۈرگۈچى ، ھەممىنى ۋەيران قىلغۇچى .
خانۇادە (خانواده) ، پ . ق . خانه ۋاده .
خانقاھ (خانقا) ، پ . ق . خانه قاه .
خانمان (خانمان) ، پ . ق . خانۇمان .
خاھ (خاه ، خواه) ، پ . خاھىش ، مەيل .
خاھان (خواهان) ، پ . ئىزدىگۈچى ، خالىغۇچى ، تەلەپكار .
خاھەر (خواهر) ، پ . ئىگىچە ، سىڭىل .
خاھەرزادە (خواهرزاده) ، پ . ئىگىچە ياكى سىڭىلنىڭ بالىسى ، جىيەن .
خاھى ناخاھى (خواهى ناخواهى) مەيلى خالىسۇن - خالىمىسۇن ، ئىختىيارى ياكى نائىختىيارلىقىغا قارىماي ؛ خالاپ ياكى خالىماي .
خاھىش (خواهش) ، پ . مەيل ، تىلەك ، ئىستەك ، ئارزۇ ، ئۇمىد .
خاۋەر (خاور) ، پ . شەرق ، كۈنچىقىش . ◇**ئافتابى~ى** (آفتاب~ى) ، **~شاھى** (شاھى) ، **~شەھى** (~شهى) ، **خسرەۋى~** (خسورى~) ، **مەھرى~** (مهر~) : قۇياش ، شەرق قۇياشى .
خائىف (خائف) ، ئە . قورققۇچى ، خەۋپسىرىگۈچى ، قورقاق ، قورقۇنچاق .
خائىن (خائن) ، ئە . خىيانەتكار ، ئاسىيلىق قىلغۇچى .
خائىنانە (خائنانه) ، پ . خائىنلارچە ، خائىنلىق بىلەن .
خاي (خاي) ، پ . سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «چاينىغۇچى ، چىشلىگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**ئەنگۈشت~** (انكشت~) : بارماق چىشلىگۈچى ، ھەيرەتتە قالغۇچى ، ھەيران قالغۇچى .
خايىف (خايف) ق . خائىف .
خايىن (خاين) خائىن .
خەباسەت (خباثت) ، ئە . بۇزۇقلۇقلار ، يامان ئىش - ھەرىكەتلەر ، شەرمەندىلىكلەر .
خەبەرلىق (خبرليق) خەۋەردار .
خەبەرى بەخت ئەنگىز (خبر بخت انگيز) ، پ . خۇش خەۋەر .

خەببار (خبار) ، ئە . نانۋاي ، ناۋاي .

خەبت (خبط) ، ئە . خاتالىق ، يېڭىلىش ، قاراملىق . ◇～ى **دىماغ** (～دماغ) : ئەقلىدىن ئېزىش . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : ئازماق ، يېڭىلىشماق . ◇ **دىماغ～قىلماق** (دماغ～قيلماق) ، **دىماغ～ئەتمەك** (دماغ～ايتماك) : مېڭىگە زەخمەت يەتمەك ، سارالىق بولماق .

خەبىر (خبير) ، ئە . خەۋەردار ، بىلگۈچى ، تەجرىبىلىك ، ئالىم ، مۇتەخەسسىس ؛ ك . خەۋەر بەرگۈچى .

خەبىس (خبيث) ، ئە . بۇزۇق ، ئوسال ، يارىماس ، ئىپلاس ، پەس ، شەرمەندە ، بەتبۇي .

خەت (خط) ، ئە . سىزىق ، يول ، ئىز ، يېزىق ، خەت ؛ ك . يېڭى چىققان بۇرۇت . ◇～ **ئالماق** (～ آلماق) : تىلخەت ئالماق ، ھۆججەت ئالماق ، تەستىق ئالماق . ◇～ **سىزماق** (～ سيزماق) : خەت يازماق . ◇～ **سۈرمەك** (～ سورماك) ، ～ **ئۇرماق** (～ اورماق) : سىزماق ، ئۆچۈرمەك . ◇～ **چىقارماق** (～ چيقارماق) : ھۆكۈم چىقارماق ، پەرمان چىقارماق . ◇ **خەت بەرخەت** (خط برخط) : سىزىقما ، سىزىق ، سىزىق بويلاپ .

خەتائ (خطاء) ، ئە . خاتالىق ، سەۋەنلىك ، يېڭىلىش ، گۇناھ ؛ خاتا ، ناتوغرا .

خەتاكار (خطاكار) ، ئە ـ پ . خاتا قىلغۇچى ، يېڭىلىشقان ، گۇناھ ئۆتكۈزگۈچى ، تۈيۈق يولغا كىرىپ قالغان ، گۇناھكار .

خەتاگۇش (خطاكوش) ، ئە ـ پ . ئەگەشكۈچى ، ناتوغرا ئىشلار قىلغۇچى ، ھەرەكچى ـ سەرەكچى يوللاردا يۈرگۈچى .

خەتەرناك (خطرناك) ، ئە ـ پ . خەتەرلىك ، تەھلىكىلىك ، تەھدىتلىك ، خەۋپلىك .

خەتتى ئازادلىق (خط آزادليق) ئازادلىق خېتى ، قۇتۇلغانلىق خېتى ، سىلىق ياكى بىرەر تۆلەمدىن ئازاد بولغانلىق خېتى .

خەتتى ئەمان (خط امان) ، ئە ـ پ . ئامانلىق خېتى ، قۇتۇلۇش خېتى .

خەتتى بەرات (خط برات) ، ئە ـ پ . يارلىق ، بۇيرۇقنامە ، كەچۈرۈم قىلىش بۇيرۇقى ، ئازادلىق خېتى .

خەتتى پەرگار (خط پرکار) ، ئە ـ پ . تۆزۈك سىزىق ، ئايلانما سىزىق .

خەتتى پىشانى (خط پيشانی) ، ئە ـ پ . ئامەت سىزىقى ، تەقدىرنىڭ پۈتكىنى ، پېشانىگە پۈتۈلگىنى .

خەتتى راز (خط راز) ، ئە ـ پ . سىرلىق خەت ، مەخپىي يېزىق .

خەتتى سەۋاد (خط سواد) ، ئە ـ پ . ك . يېڭى چىققان قارا بۇرۇت .

خەتتى غوبار (خط غبار) ، ئە ـ پ . ك . ھۆكۈمرانلىق دائىرىسى .

خەتتى مەۋھۇم (خط موهوم) ، ئە ـ پ . پەرەز قىلىنغان خىيالىي سىزىق .

خەتتى مۇھىت (خط محيط) ، ئە ـ پ . ئورۇڭالغان سىزىق ، ئايلانما سىزىق .

خەتتى مۇشكىن (خط مشكين) ، ئە ـ پ . ك . يېڭى چىققان قارا بۇرۇت .

خەتتى نەجات (خط نجات) ، ئە ـ پ . قۇتۇلۇش خېتى ، ئازادلىق خېتى .
خەتتى ئىستىمالەت (خط استمالت) ، ئە ـ پ . چاقىرىق خېتى ، ئۇندەش خېتى ، ئۆز تەرىپىگە تارتىش ئۇچۇن ئەۋەتىلگەن خەت .
خەتىم (ختم) ، ئە . تۇگەش ، تاماملىنىش ، ئاخىرىغا يېتىش ؛ مۇھۇر بېسىش ، تامغا بېسىش ؛ خاس ، مەخسۇس ؛ قۇرئانىنى باشتىن ـ ئاخىر ئوقۇپ چىقىش . ◇～**بولماق ، ئولماق** (～بولماق ، اولماق) : تامام بولماق ، تۇگىمەك ، مۇھۇر بېسىلماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : تاماملىماق ، بېكىتمەك ، قارارلاشتۇرماق ؛ ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : توختاتماق ، ئاخىرىغا يەتكۇزمەك . ◇～**قىلىلماق** (～قيليلماق) : تامام قىلىنماق .
خەتتات (خطاط) ، ئە . خۇشخەت يازغۇچى ، يېزىق سەنئەتكارى ، خەت يېزىشنى كەسىپ قىلغان كىشى ، يېزىق ماھىرى ، خەتتات .
خەتمى كىتاب (ختم كتاب) ، ئە ـ پ . كىتابنىڭ ئاخىرى ، خاتىمىسى .
خەتىب (خطيب) ، ئە . نۇتۇق سۆزلىگۇچى ، تەبرىك سۆز سۆزلىگۇچى ، ۋەز ـ نەسىھەت ئوقۇغۇچى ، خېتىپ .
خەتىر (خطير) ، ئە . خەتەرلىك ، قىيىن ، ئېغىر .
خەجلەت (خجلت) ، ئە . ق . خىجلەت (خجلت) .
خەدەم (خدم) ، ئە . خادىم (خادم)نىڭ كۆپلۇكى : خادىملار .
خەدەنگ (خدنک) ، پ . ئوق ، ئوقيا ئوقى ؛ ك . كىرپىك . ◇～**ئاتماق** (～آتماق) ، ～**ئۇرماق** (اورماق) : ئوق ئاتماق . ◇～**پەرى** (～پرى) : ئوقيا ئوقىنىڭ مولجالغا توغرا بېرىپ تېگىشى ئۇچۇن ئورنىتىلغان پەي .
خەد (خد) ، ئە . ياڭاق ، مەڭز (يۇزنىڭ قىزىرىپ تۇرغان جايى ، يۇز ئالمىسى) . ◇ **گۇل**～ (كل～) : گۇل يۇزلۇك ، چىرايلىق ، گۇزەل .
خەدشە (خدشه) ، پ . قاشلاش ، تاتىلاش ؛ تىرناق ئىزى ، تىرناق يارىسى ؛ ك . بىئارامىلىق ، غەم ـ ئەندىشە .
خەدۇك (خدوك) بىئارامىلىق ، خاپىلىق ، ئازار ؛ رەشك .
خەر (خر) ، پ . ئېشەك . ◇**مەردەكى**～ (مردك～) : ئەخمەق ئادەم . ◇**تەھ**～ (ته～) : ئېشەكنىڭ بالىسى .
خەراب (خراب) ، ئە . يىقىلغان ، بۇزۇلغان ، ۋەيران بولغان ، سېسىغان ، چىرىگەن ؛ بۇزۇش ، ۋەيران قىلىش .
خەرابات (خرابات) ، ئە ـ پ . ۋەيرانە جاي ، خارابىلىق ؛ ك . مەيخانا ، شاراب دۇكىنى . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : مەيخانا كىشىلىرى ، دائىم مەيخانىغا قاتنىغۇچىلار .
خەرابابات (خراب آباد) ، ئە ـ پ . خارابىلىق ، قاقاسلىق ؛ ك . ئالەم ، دۇنيا .
خەراباتي (خراباتى) ، ئە ـ پ . مەيخانا ئەھلى ، مەيخانىغا قاتىرىغۇچى .

خەراتىم (خراطيم) ، ئە . خۇرتۇم (خرطوم)نىڭ كۆپلۈكى : خارتۇملار .
خەراج (خراج) ، ئە ـ پ . باج ، يەر بېجى ، سېلىق . ◇～**كۆتۈرمەك** (～كوتورماك) : سېلىقنى كەچۈرۈم قىلماق .
خەراجەت (خراجت) ، ئە . چىقىم ، راسخوت ، چىقىم قىلىش ، پۇل سەرپ قىلىش ، پۇل خەجلەش .
خەراس (خراس) ، پ . ئېشەك ياكى كالا كۈچى بىلەن چۆرگىلەيدىغان تۈگمەن .
خەراش (خراش) ، پ . يونۇش ، تاراشلاش ، قىرىش ، قاشلاش ، تاتىلاش ؛ خىرىلداش ، خىرقىراش ، ئاۋاز بوغۇلۇش ؛ ئازابلاش ، قىيناش . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : تاراشلانماق ، تىرنالماق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تىرنىماق ، تاراشلىماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : خىرىلدىماق ، خىرقىرىماق ، قىرىلماق . ◇～**خامە قىلماق** (～خامە قيلماق) : خەت يازغاندا قەلەم ئاۋازىنى چىقارماق ، قەلەم يونۇماق . ◇**كۆڭۈلگە**～**سالماق** (كونكل كا～ سالماق) : كۆڭۈلگە ئەندىشە سالماق ، تەشۋىش سالماق .
خەراشەندەلىق (خراشندەليق) تىرنىغۇچىلىق ؛ تاراشلىمچىلىق ؛ ك . يازغۇچىلىق .
خەراشىدە (خراشيده) ، پ . سىلىقلانغان ، قىرىلغان ، بوغۇق ، خىرىلدىغان ، خىرقىرىغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قىرىلماق ؛ خىرىلدىماق .
خەرائىت (خرائط) ، ئە . خەرىتە (خريطه)نىڭ كۆپلۈكى : خەرىتىلەر ؛ خالتىلار ، قاپلار .
خەر پۈشتە (خرپشته) ، پ . چېدىر .
خەرتەك (خرتنک) ، پ . سەمەرقەند ئەتراپىدىكى بىر قەدىمىي قىشلاقنىڭ نامى .
خەرج (خرج) ، ئە . چىقىم ، سەرپىيات . ◇～**راھ** (～راه) : يول خىراجىتى . ◇～**مەئاش** (～معاش) : تىرىكچىلىك خىراجىتى . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : چىقىمدار بولماق ، چىقىم قىلماق .
خەرچەك (خرچنك) ، پ . قىستۇچ پاقا ؛ راك .
خەرراج (خراج) ، ئە . ئىسراپخور ، پۇلنى بۇزۇپ چاچقۇچى .
خەررا ز (خراز) ، ئە . موزدۇز ، ياماقچى .
خەررازى (خرازى) موزدۇزلۇق ، ياماقچىلىق .
خەرز (خرز) ، ئە . ياماقچىلىق ، موزدۇزلۇق .
خەرگاھ (خركاه) ، پ . چېدىر ، چېدىر ئۆي .
خەرگاھۇەش (خركاەوش) ، پ . چېدىرسىمان ، چېدىرغا ئوخشىغان .
خەرگەھ (خركه) ، پ . ق . خەرگاھ
خەرگەھنىشىن (خركه نشين) ، پ . چېدىردا تۇرغۇچى ، چېدىر ئۆيدە ياشىغۇچى .
خەرگەھىي (خركهى) ، پ . پەردىلىك ، پەردە ئىچىدىكى ؛ تۆۋەن ئاۋازدا ئېيتىلىدىغان ناخشا .
خەرگوش (خركوش) ، پ . توشقان .
خەرم (خرم) ، پ . قۇلاق تۆشۈكى ؛ يىڭنە تۆشۈكى .

خەرمان (خرمان) ، پ . خامان (باش بوغۇمدىن «ر» چۈشۈپ قالغاچ ، «ئا» ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ) ، ئاشلىق تېپىلىدىغان مەيدان ، دۆڭە ، ئاشلىق دۆڭىسى ؛ مەھسۇلات ؛ ھوسۇل .

خەرمەن (خرمن) ، پ . ق . خەرمان .

خەرمۇھرە (خرمهره) ، پ . ھايۋانلارنىڭ بوينىغا زىننەت ئۈچۈن ئېسىپ قويۇلىدىغان مۇنچاق .

خەرۋار (خروار) ، پ . بىر ئېشەككە يۈك بولىدىغان ئېغىرلىقتىكى (تەخمىنەن 300 كىلوگىرام) ؛ ك . كۆپ ، ناھايىتى جىق . ◇ **يۇز ~ ئاشلىق** (يوز ~ آشليق) : يۈز ئېشەك ئاشلىق .

خەرۋار - خەرۋار (خروار - خروار) ، پ . توپ - توپ ، دۆڭە - دۆڭە .

خەرىتە (خريطه) ، ئە . خەرىتە ؛ خالتا ، تورۋا ، قاپچۇق .

خەرىق I (خرق) ، ئە . گالۋاڭ ، قېرىپ كاللىسى گاللاشقان .

خەرىق II (خريق) ، ئە . كۆز ، كۆز پەسلى ، غازاڭ پەسلى .

خەرىفى (خريفي) ، ئە . كۆزلۈك ، كۆزگى .

خەزان (خزان) ، پ . كۆز ، كۆز پەسلى ، دەرەخنىڭ كۆزدە سارغىيىپ تۆكۈلىدىغان بەرگى ، غازاڭ . ◇ ~ **يەتمەك** (~ ييتماك) : كۆز پەسلى كەلمەك . ◇ **بارى ~** (بار ~) : كۆز شامىلى .

◇ ~ **ئاسىبى** (اسيبى) : كۆز ئاپىتى . ◇ ~ **ئەييامى** (~ ايامى) : كۆز كۈنلىرى .

خەزانە (خزانه) ، ئە . خەزىنە .

خەزانەسەنج (خزانەسنج) ، ئە - پ . خەزىنە ئېگىسى ، خەزىنىچى .

خەزانەئى خاس (خزانەخاص) ، ئە - پ . پادىشاھنىڭ خۇسۇسىي خەزىنىسى .

خەزانى (خزانى) ، پ . سېرىق رەڭلىك ؛ سارغايغان ، كۆز پەسلىگە مەنسۇپ . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : سارغايتىماق . ◇ ~ **باغ** (~ باغ) : غازاڭ بولىغان باغ .

◇ ~ **بەرگ** (~ برك) : سارغايغان يوپۇرماق .

خەزايىن (خزاين) ق . خەزائىن .

خەزەر (خزر) ◇ **دەريايى ~** (دريا ~) : كاسپى دېڭىزى .

خەزەف (خزف) ، ئە . ساپال ، ساپال بۇيۇملار .

خەزائىن (خزائن) ، ئە . خەزىنە (خزينه) نىڭ كۆپلۈكى : خەزىنىلەر ، ئامبارلار .

خەزرائ (خضراء) ، ئە . يېشىل ، كۆكۈش ، چىمەن . ◇ **چەرخى ~** (چرخ) ، **سىپىھرى ~** (سپهر ~) : كۆك ئاسمان . ◇ ~ **رەڭ** (~ رنك) : يېشىل رەڭ .

خەزز (خزز) ، ئە . يىپەك رەخت ، شايى ، ئەتلەس .

خەزىنەدار (خزينەدار) ، ئە - پ . خەزىنىچى ، خەزىنە ساقلىغۇچى .

خەس (خس) ، پ . قۇرۇق شاخ ؛ پاخال ؛ قۇرۇق ئوت - چۆپ .

خەسارەت (خسارت) ، ئە . زىيان ، زەرەر ، ئۇپراش . ◇ **بەد~** (بى~) : زىيانسىز ، زەرەرسىز .

خەساسەت (خصاصت) ، ئە . نامراتلىق ، يوقسۇزلۇق .

خەسائىس (خصائص) ، ئە . خاسسىييەت (خاصيت) نىڭ كۆپلۈكى : خۇسۇسىيەتلەر ، مەخسۇس سۈپەتلەر .

خەسايىس (خصايص) ق . خەسائىس .

خەسائىل (خصائل) ، ئە . خىسلەت (خصلت) نىڭ كۆپلۈكى : خىسلەتلەر .

خەسايىل (خصايل) ق . خەسائىل .

خەستە (خسته) ، پ . چارچىغان ، هالسىزلانغان ، ياربدار ، جاراھەتلەنگەن ؛ ئاغرىق ، ساقسىز ، ھەسرەتلىك .

خەستەدىل (خستەدل) ، پ . قەلبى يارا ، دەردمەن .

خەستەۋار (خسته وار) ، پ . كېسەلدەك ، كېسەلگە ئوخشاش ، كېسەل چىراي .

خەسخانە (خسخانه) ، پ . چەللە .

خەسسىي (خصى) ، ئە . پىچىلغان ، ئاختا . ◇ ~ **قىلماق** (~قيلماق) : ئاختىلماق ، پىچۇەتمەك .

خەسكەن (خسكن) ، پ . قۇرۇپ قالغان ئوت ـ چۆپلەرنى توپلىغۇچى .

خەسىم (خصم) ، ئە . دۇشمەن ، رەقىب ، قارشى تەرەپ ، مۇقابىل ، مۇخالىپ .

خەسىملىق (خصم ليق) دۇشمەنلىك .

خەسىس (خسيس) ، ئە . پىخسىق ، بېخىل ؛ پەس ، پەسكەش ، شەرمەندە .

خەسىم (خصيم) ، ئە . رەقىب ، دۇشمەن ؛ مۇخالىپ .

خەش (خش) ، پ . «خوش» سۆزىنىڭ ۋەزىن ۋە قاپىيە ئېھتىياجى بىلەن ئېيتىلىشى .

خەشخاش (خشخاش) ، ئە . كۆكنار ئۆسۈملۈكى ، كۆكنار ئۇرۇقى .

خەشىم (خشم) ، پ . ئاچچىق ، غەزەپ ، ئاچچىقلاش . ◇ **يولبارس~** (يولبارس~) : يولۋاستەك غەزەپلىك .

خەشمناك (خشمناك) ، پ . ئاچچىقلانغان ، غەزەپلىك .

خەشىن (خشن) ، ئە . قوپال ، ئوڭغۇل ـ دوڭغۇل ؛ ياۋا ، توسۇن ، ئۆگىتىلمىگەن .

خەفاۋ (خفاء) ، ئە . يوشۇرۇنلۇق ، مەخپىيلىك . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : يوشۇرماق ، مەخپىي تۇتماق .

خەفەقان (خفقان) ، ئە . يۈرەك سېلىش كېسىلى .

خەفىي (خفى) ، ئە . مەخپىي ، يوشۇرۇن .

خەفىي مەخبۇل (خفيف مخبول) ، ئە . ئارۇز ۋەزندىكى «فائىلاتۇن ، مەفائىلۇن ، فەئلون» ۋەزنى .

خەفىي مۇسەددەسى سالىم (خفيف مسدس سالم) ، ئە . ئارۇز ۋەزندىكى «فائىلاتۇن ،

مۇستەقىللۇن ، فائىلاتۇن» ۋەزنى .

خەلۋ (خلع) ، ئە . ۋەزىپىدىن ئېلىپ تاشلاش ، بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش ، ئېلىۋېتىش ، بۇزۇۋېتىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئورنىدىن چۈشۈرمەك .

خەلا (خلاء) ، ئە . خالىي جاي ، بوشلۇق ، بوش جاي ، ھېچكىم يوق جاي ، خىلۋەت جاي .

خەلائۇ مەلائ (خلأ و ملأ) ، ئە . مەخپىي ۋە ئاشكارا .

خەلاب (خلاب) ، پ . لاي ، پاتقاق ، پاسكىنا .

خەلاس (خلاص) ، ئە . قۇتۇلۇش ، ئازاد بولۇش ، تۇگەش ، تامامىلىنىش .

خەلائىق (خلائق) ، ئە . خەلىقە (خليقه)نىڭ كۆپلۈكى : مەۋجۇدات ، تەبىئەت ؛ ك . خەلقلەر ، ئادەملەر .

خەلە (خله) سانجىق ، قىيناق ، قىيىن ـ قىستاق .

خەلەج (خلج) تۈركىي تىللىق قەبىلىلەردىن بىرىنىڭ نامى (بۇ قەبىلە كىشىلىرى تولىمۇ ھۆسنلىك دەپ تەرىپلىنىدۇ) .

خەلەف (خلف) ، ئە . كەينىدىن كېلىدىغان ، ئورنىغا دەسسەيدىغان ئورۇنباسار ، ئەۋلاد ، ئىزباسار . ◇**دۇررى**～ (در～) : ك . پەرزەنت ؛ مۇناسىپ ، ئىسمى جىسمىغا لايىق مەرۋايىت .

خەلەق (خلق) ، ئە . يىرتىق ، تىتىلغان ، يىرتىق كىيىم .

خەلەل (خلل) ، ئە . نۇقسان ، كەمچىلىك ، زەرەر ، بۇزۇلۇش . ◇～**يەتمەك** (يتماك) ، ～**تاپماق** (～تاپماق) : نۇقسان يەتمەك ، بۇزۇلماق . ◇～**كۆرگۈزمەك** (～كورگوزماك) ، ～**سالماق** (～سالماق) : نۇقسان يەتكۈزمەك ، زەرەر يەتكۈزمەك .

خەلەۋات (خلوات) ، ئە . خەلۋەت (خلوت)نىڭ كۆپلۈكى : خىلۋەتلەر ، بوش ـ بىكار جايلار .

خەلەلىق (خلەليق) سانجىق تۇتۇپ ئاغرىغانلىق ، سانجىپ ئاغرىش .

خەلخال (خلخال) ، ئە . ئاياغقا تاقىلىدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈش ھالقا ، پۇت ھالقىسى .

خەلق (خلق) ، ئە . يارىتىلمىش ؛ يارىتىلمىش ، ئەسلىي ماھىيەت ؛ ئادەملەر ، خەلق ، ئىنسانىيەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يارىتىماق ، ۋۇجۇتقا كەلتۈرمەك .

خەللاق (خلاق) ، ئە . يارىتقۇچى ، خەلق ئەتكۈچى ، ◇～**ۋلمەئانى** (～المعانى) : مەنىلەر يارىتقۇچى . ◇～**ى كائىنات** (～كائنات) : ئالەمنى يارىتقۇچى ، ئاللاھ .

خەللەدەھۇ (خلده) ، ئە . ئۇنى مەڭگۈلۈك قىلسۇن . ◇～**مۇلكەھۇ ۋە ئەببەدە دەۋلەتەھۇ** (～الله ملكه و ابد دولته) : ئاللاھ ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنى ، دۆلىتىنى ئەبەدىيلىك قىلغاي .

خەلۋەت (خلوت) ، ئە . خىلۋەت جاي ، جەمئىيەت ماكان ، چەت يەر ، ئادەم يوق يەر ، بوش ـ بىكار جاي ؛ مەخپىي ئۆي ، ياتاقخانا .

خەلۋەتخانە (خلوەتخانه) ، ئە ـ پ . يالغۇزلۇق ئۆيى ، خالىي ئۆي ؛ مەخپىيەت ئۆيى ، ياتاقخانا .

خەلۋەتسەرا (خلوت سرا) ، ئە ـ پ . ق . خەلۋەتخانا .

خەلۋەتسەراي (خلوت سراى) ، ئە ـ پ . ق . خەلۋەتخانا .
خەلۋەتگاھ (خلوتگاه) ، ئە ـ پ . خىلۋەت ماكان ، خالىي يەر ، چەت جاي ، خالىي ئۆي ، يالغۇزلۇق ئۆيى ؛ مەخپىيەت ئۆيى ؛ ياتاقخانا .
خەلۋەتگەھ (خلوتكه) ، ئە ـ پ . ق . خەلۋەتگاھ .
خەلۋەتگۈزەن (خلوت كزين) ، ئە ـ پ . خەلۋەتنى ئىختىيار قىلغۇچى ، يالغۇز يۇرۇشنى خالىغۇچى .
خەلۋەتنەشىن (خلوتنشين) ، ئە ـ پ . خالىي جايدا يۇرگۈچى ، خىلۋەت ماكاندا تۇرغۇچى ، يالغۇز يۇرگۈچى ، خەققە ئارىلاشمايدىغان .
خەلۋەتنەشىنلىق (خلوت نشينليق) يالغۇز ياشاش ، يالغۇز يۇرۇش ، خەققە ئارىلاشماسلىق .
خەلىفە (خليفه) ، ئە . خەلىپە ، ئورۇنباسار ؛ ژاكالەتچى ، ژەكىل ، ياردەمچى .
خەلىق (خليق) ، ئە . خۇش خۇلق ، ياخشى تەبىئەتلىك ، ئەخلاقلىق ؛ مۇژاپىق ، مۇناسىپ ، لايىق .
خەلىل (خليل) ، ئە . سىرداش ، سىرداش دوست ، ئەڭ يېقىن دوست .
خەلىلۇللاھ (خليل الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سىردىشى (ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۋانى) .
خەلىل ئاسا (خليل آسا) ، ئە ـ پ . ئىبراھىم پەيغەمبەرگە ئوخشاش ؛ ق . خەلىل .
خەم (خم) ، پ . ئېگىلگەن ، پۈكلەنگەن ، پۈكۈلگەن ، ئەگمە ، ئەگرى سىزىق . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئېگىلمەك ، پۈكۈلمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەگمەك ، پۈكلىمەك .
خەم ـ بەخەم (خم بخم) ، پ . يۆگەلگەن ـ بۇرالغان ، مايماق ـ سايماق ، ئەگرى ـ بۈگرى .
خەمر (خمر) ، ئە . ھاراق ، شاراب ، مەي .
خەمرى (خمرى) ، ئە ـ پ . ئىچكۈچى ، ئىچەرمەن ، ھاراقكەش .
خەمس (خمس) ، ئە . بەش .
خەمسە (خمسه) ، ئە . خەمس (خمس)نىڭ ئايالىق شەكلى ؛ بەشلىك ؛ بەش داستاننى ئۆز ئىچىگە ئالغان توپلام .
خەمسەتەين (خمستين) ، ئە . ئىككى بەشلىك ؛ ئىككى «خەمسە» (نىزامىنىڭ «خەمسە» سى بىلەن خۇسرەۋ دېھلىۋىنىڭ «خەمسە»سى) ؛ ئىككى قولىنىڭ بارماقلىرى .
خەمسە سەنج (خمسه سنج) ، ئە ـ پ . «خەمسە» ئۇستىدە ئىشلىگۈچى ، «خەمسە» تەييارلىغۇچى .
خەمقەدد (خمقد) ، ئە ـ پ . قەددى پۈكۈلگەن .
خەملىق (خمليق) ئېگىلگەنلىك ، پۈكلەنگەنلىك .
خەممار (خمار) ، ئە . ھاراق ـ شاراب ئىشلىگۈچى ، ھاراق ـ شاراب ساتقۇچى ؛ شارابخور ، ئىچەرمەن .
خەموش (خموش) ق . خامۇش .

خەمۇشلۇغ (خموش لوغ) ق . خاموشلوغ .
خەمۇل (خمول) ، ئە . خىلۇەتگاھ ؛ يالغۇزلۇق ؛ تەركىدۇنيالىق .
خەمىدە (خميده) ، پ . ئېگىلگەن ، پۇكۇلگەن ، پۇكلەنگەن .
خەمىيازە (خميازه) ، پ . ئەسنەك .
خەناجىر (خناجر) ، ئە . خەنجەر (خنجر)نىڭ كۆپلۇكى : خەنجەرلەر .
خەنادىق (خنادق) ، ئە . خەندەق (خندق)نىڭ كۆپلۇكى : خەندەكلەر .
خەناسا (خناثى) ، ئە . خۇنسا (خنثى)نىڭ كۆپلۇكى : قوش جىنسلىقلار ، ھەم ئەرلىك ھەم ئاياللىق جىنسىي ئەزاسى بارلار .
خەنج (خنج) ، پ . پايدا ، مەنپەئەت ، نەپ ؛ خۇشاللىق ، رازىمەنلىك .
خەنجەر (خنجر) ، ئە . خەنجەر ، ئىككى بىسلىق پىچاق ، ◇ **غەم**～**ى** (غەم～ى) : غەم خەنجىرى . ◇～ **ئاشام قىلماق** (～ئاشام قىلماق) : خەنجەر يېمەك . ◇～ **ى تىز** (～تيز) : ئۆتكۇر خەنجەر . ◇～ **ى كىن** (～كين) : ئاداۋەت خەنجىرى . ◇～ **ى غەم** (～غم) : غەم خەنجىرى . ◇～ **ى خەم** (～خم) : ئېگىلگەن خەنجەر . ◇～ **ى ھەلاك** (～ھلاک) : ھالاكەت خەنجىرى ، ئۆلۈم خەنجىرى .
خەنجەرى تىز (خنجر تيز) ، پ . ئۆتكۇر خەنجەر .
خەنجەرى خۇنرىز (خنجر خون ريز) ، پ . قان تۆككۈچى خەنجەر ؛ ك : يارىنىڭ كىرپىكى .
خەنجەرى كىن (خنجر كين) ، پ . ئاداۋەت خەنجىرى .
خەنجەك (خنجک) سېغىز دەرىخى .
خەندان (خندان) ، پ . كۈلۈپ تۇرغان ، كۈلگۈچى ، شاد ـ خۇرام ، سۆيۈنگۈچى ؛ ئېچىلغان . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كۈلدۈرمەك ، شادلاندۇرماق ؛ ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : كۈلمەك ؛ كۈلدۈرمەك ، شاد ـ خۇرام قىلماق ؛ ◇～ **بولماق** (～بولماق) : كۈلمەك ، شادلاندۇرماق ؛ ◇～ **يۇز** (～يوز) : كۈلۈپ تۇرغان يۈز ، ئوچۇق چىراي ؛ ◇ **رويى**～ (روى～) : كۈلۈپ تۇرغان چىراي . ◇ **گۈلى**～ (كل～) : ئېچىلغان گۈل .
خەندانلىق (خندان ليق) كۈلگەنلىك ، ئېچىلغانلىق .
خەندە (خنده) ، پ . كۈلۈش ، كۈلكە . ◇ **شەكەر**～ (شكر～) : شېرىن ۋە يېقىملىق كۈلۈش ، كۈلۈمسىرەش . ◇ **گۈلى**～ (كل～) : گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرۇش ، ئېچىلغان گۈل .
خەندەق (خندق) ، ئە . ئورا ، ئازگال ، دۈشمەن ئۆتەلمەسۈن ئۈچۈن قېزىلغان چوڭقۇرلۇق ، خەندەك . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ئورا كولىماق ، خەندەك قازماق .
خەندەناك (خندەناك) ، پ . كۈلكىلىك ، كىشىنىڭ كۈلكىسىنى كەلتۈرىدىغان .
خەننەس (خناس) ، ئە . شەيتان ، جىن ، ئالۋاستى .
خەۋاتىر (خواطر) ، ئە . خاتىر (خاطر)نىڭ كۆپلۇكى : پىكىرلەر ، چۈشەنچىلەر ، ئويلار ، خىياللار ، ئارزۇلار .
خەۋاتىن (خواتين) خاتۇن (خاتون)نىڭ كۆپلۇكى : خوتۇنلار ؛ ئاياللار .

خەۋارىج (خوارج) ، ئە . خارىج (خارج)نىڭ كۆپلۈكى : چىقىپ كەتكەنلەر . ئىسلامىيەتتىكى تۆتىنچى خەلىپە ئەلىگە قارشى ئىسيان كۆتۈرگەن مەزھەپنىڭ نامى .

خەۋارىق (خوارق) ، ئە . خارىق (خارق)نىڭ كۆپلۈكى : پەۋقۇلئادده ئىشلار ، ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلار ، مۆجىزە خاراكتېرلىك ئىشلار ؛ مۆجىزىلەر .

خەۋارىقى ئادەت (خوارق عادەت) ، ئە ـ پ . ئادەتتىن تاشقىرى .

خەۋاس (خواص) ، ئە . خاسسە (خاصە)نىڭ كۆپلۈكى : ئالاھىدىلىكلەر ؛ مۇھىم ئامىللار ، نېگىزلەر ، مېغىزلار ؛ پادىشاھ يېقىنلىرى ؛ كاتتا زاتلار ، خاس كىشىلەر .

خەۋاقىن (خواقين) خاقان (خاقان)نىڭ كۆپلۈكى : خاقانلار .

خەۋانق (خوانق) خانىقاھ (خانقاه)نىڭ كۆپلۈكى : خانىقالار .

خەۋانىن (خوانين) «خان (خان)»نىڭ كۆپلۈكى : خانلار .

خەۋەرنەق (خورنق) ، ئە ـ پ . يەمەندىكى بىر ئەپسانىۋى قەسىرنىڭ نامى . (بۇ قەسىر بەھرام گور ئۈچۈن ، شاھ نوئمانىنىڭ ئوغلى مۇنزىرنىڭ بۇيرۇقىغا بىنائەن سىننەمار ئىسىملىك بىناكار تەرىپىدىن ياسالغانمىش .)

خەۋز (خوض) ، ئە . چۆمۈش ، شۇڭغۇش ، (پىكىرگە) چۆكۈش ، (ئويغا) چۆمۈش ؛ (بىرەر ئىشقا) بېرىلىش ؛ پونتان كۆلچىكى .

خەۋىد (خويد) ، پ . پىشمىغان زىرائەت ، مايسا .

خەۋىدزار (خويدزار) ، پ . ئېكىنزار ، مايسىزار .

خەۋف (خوف) ، ئە . خەۋپ ، خەتەر ، قورقۇنچ .

خەيال (خيال) ، ئە . خىيال ، تەسەۋۋۇر ، پىكىر ، ئوي .

خەيالات (خيالات) «خەيال (خيال)»نىڭ كۆپلۈكى : خىياللار ، تەسەۋۋۇرلار ، پىكىرلەر ، ئويلار .

خەيالەنگىز (خيال انكيز) ، ئە ـ پ . خىيال قوزغىغۇچى ، ئويغا سالغۇچى .

خەيالىي (خيالى) ، ئە . تەسەۋۋۇردىكى ، خىيالىي .

خەير (خير) ، ئە . ياخشىلىق ، ساخاۋەت ، ئامانلىق ، پاراۋانلىق ، بايلىق ، ياخشى ، خەيرلىك ؛ يېتەرلىك ، كۇپايە .

خەيرات (خيرات) ، پ . ياخشى ئىشلار ، ياخشىلىقلار ، خەير ـ ساخاۋەت ئىشلىرى . ◇ **ئەھلى**～ (اهل～) : خەير ـ ساخاۋەت قىلغۇچىلار ، ياخشى ئىش قىلغۇچىلار .

خەيرەندىش (خيراندىش) ، ئە ـ پ . رەھىمدىل ، مۇلايىم ، ساخاۋەتلىك ، ئاق كۆڭۈل ؛ ياخشىلىق ئويلىغۇچى ، ياخشى پىكىرلىك .

خەيرباد (خيرباد) ، ئە ـ پ . خەيرلەشىش ، خوشلەشىش ؛ خەير ـ خوش ؛ ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : خەيرلەشمەك ، خوشلاشماق .

خەيرسىز (خيرسيز) ساخاۋەتسىز ، ئىنئام ، ئېھسانسىز .

خەيرۇشەر (خير و شر) ، ئە ـ پ . ياخشى ـ يامان ؛ ياخشىلىق ۋە يامانلىق .

خەيرۇلئەنام (خير الانام) ، ئە . ئىنسانلارنىڭ ياخشىسى ، ئەڭ ياخشى ئادەم (مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۋانى) .

خەيرۇلبەشەر (خير البشر) ، ئە . ق . خەيرۇلئەنام .

خەيرۇلئۇمۇر (خير الامور) ، ئە . ئىشلارنىڭ ياخشىسى .

خەيرى بەشەر (خير بشر) ، ئە ـ پ . كىشىلەرنىڭ ياخشىسى .

خەيرى مائال (خير مال) ، ئە . ئاخىرى خەيرلىك ، ئاقىۋىتى ياخشى .

خەيرى مەقدەم (خير مقدم) ، ئە . قەدەملىرى خەيرلىك ، خۇش كېلىپلا (مېھمانغا ئېيتىلىدۇ) .

خەيرى ناس (خيرناس) ، ئە ـ پ . ق . خەيرى بەشەر .

خەيزەران (خيزران) ، پ . بامبۇك ، قاتتىق قومۇش ؛ قومۇش ؛ يۇلغۇن .

خەيزۇران (خيزران) ق . خەيزەران .

خەيل (خيل) ، ئە . توپ ، جامائەت ، گۇرۇھ ؛ قوشۇن ؛ يىلقا ، پادا . ◇ **تۇن**～ (تون～) : تۇن قاراڭغۇلۇقى .

خەيلتاش (خيلتاش) ، ئە ـ پ . شىرىك ، ئۇلپەت ، ھەمراھ .

خەيلخانە (خيلخانه) ، ئە ـ پ . قەبىلە ، جەمەت ، ئۇرۇق .

خەيلى (خيلى) ، ئە ـ پ . ئىنتايىن ، بەك ، بەك كۆپ ، ئىنتايىن نۇرغۇن .

خەيلى ئەشراف (خيل اشراف) ، ئە ـ پ . كاتتازاتلار جامائىتى .

خەيلى زۇلمەت (خيل ظلمت) ، ئە ـ پ . قارا گۇرۇھ ، نادانلار ، جاھىللار .

خەيلى غەم (خيل غم) ، ئە ـ پ . غەم لەشكىرى .

خەيلى مەلەك (خيل ملك) ، ئە ـ پ . پەرىشتىلەر توپى ، پەرىشتىلەر .

خەيلى نۇجۇم (خيل نجوم) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار توپى ، يۇلتۇزلار .

خەيلى ھەرىق (خيل حريق) ، ئە ـ پ . ئۇلپەتلەر گۇرۇھى ، ئۇلپەتلەر ؛ رەقىبلەر گۇرۇھى ، رەقىبلەر .

خەيمە (خيمه) ، ئە . چېدىر .

خەيمەدوز (خيمه دوز) ، ئە ـ پ . چېدىر تىككۈچى .

خەيمەدوزلۇق (خيمەدوزلوق) ، ئە ـ پ . چېدىر تىكىش .

خەييات (خياط) ، ئە . كىيىم تىككۈچى .

خەييام (خيام) ، ئە . چېدىر تىككۈچى ، چېدىر ياسىغۇچى ؛ چېدىردا ياشىغۇچى .

خوب (خوب) ، پ . ياخشى ، چىرايلىق ، گۈزەل ، دۇرۇس ، يارارلىق ، يېقىملىق ، خۇشال . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يېقىملىق قىلماق ، ياخشى قىلماق ؛ ◇～ **بىلمەك** (～بيلماك) : ياخشى بىلمەك ، ياخشى ئۆگەنمەك . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : چىرايلىق بولماق . ◇～ **تۇشمەك** (～توشماك) : ياخشى كەلمەك ، لايىق كەلمەك .

خوبان (خوبان) ، پ . «خوب»نىڭ كۆپلۈكى ، گۈزەللەر ، ساھىبجامالالار ؛ ياخشى ئادەم ، ئاق

كۆڭۈل كىشى .

خوبراق (خوبراق) تېخىمۇ ياخشى ، بەك ياخشى .

خوب سىيرەت (خوب سيرت) ، پ . ئەخلاقلىق ، ياخشى مىجەزلىك .

خوب فەرجام (خوب فرجام) ، پ . ئاقىۋىتى خەيرلىك ، ياخشى نەتىجە چىقىدىغان ، ئىقباللىق .

خوبلۇق (خوب لوق) گۈزەللىك ، ھۆسنىدارلىق ، ياخشىلىق .

خوتەن (خوتن ، ختن ، خطن) شەھەر نامى (كىلاسسىك ئەدەبىياتتا بۇ شەھەر گۈزەل ئاياللىرى ، ئېسىل ئەنبەرلىرى ۋە نەپىس يىپەكلىرى بىلەن ماختىلىدۇ . شۇ مۇناسىۋەت بىلەن «خوتەن» سۆزى كۆپ ھاللاردا گۈزەللىك ، ياخشىلىق ، ئىسىل نەرسە مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ) .

خوتەنى (خوتنى ، ختنى ، خطنى) خوتەنلىك . ◇～**ئىزار** (～عزار) . ك : ئاق يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .

خوجە (خوجه) ، پ . ق . خاجه .

خودەك (خودك) تەخەي ، خوتەك .

خودۇك (خودوك) ق . خودەك .

خور (خور) ، پ . ق . خار I .

خورتۇم (خرطوم) ، ئە . خارتۇم (پىلنىڭ بۇرنى) .

خورد I (خورد) ياريشا ، مۇناسىپ ، لايىق ، لاياقەت ؛ ◇**ئۆزى خوردىغا مۇشەررەف بولماق** (اوزى خورديغه مشرف بولماق) : ئۆز ئەھۋالىغا يارىشا ئېرىشمەك .

خورد II (خورد) ، پ . يېمەك ـ ئىچمەك ؛ يېيىش ـ ئىچىش . ◇**تەركى～ۋىخاب ئەيلەمەك** (ترك～وخواب ايلاماك) : يېيىش ، ئىچىش ۋە ئۇيقۇنى تاشلىماق ، ئۆزىنى ئۇنتۇماق .

خوردەنى (خوردنى) ، پ . ئوزۇق ، تاماق ، يېمەك .

خوردى ھال (خورد حال) ، ئە ـ پ . ئەھۋالىغا مۇناسىپ ، ئۆزىنىڭ لايىقىدا .

خورىش (خورش) ، پ . يېيىش ، يېمەكلىك ، تاماق .

خوروس (خروس) ، پ . خوراز . ◇～**ى بىمەھەل** (～بى محل) : ۋاقىتسىز قىچقارغان خوراز ؛ ك . چاقىرىلمىغان مېھمان .

خوشە (خوشه) ، پ . باشاق ، باش ؛ ساپ ، ساپاق ، كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ ھەربىر دائىرىسىدىكى بۇرجنىڭ ئالتىنچىسى (سۇنبۇلە) .

خوشە ـ خوشە (خوشه خوشه) ، پ . ساپاق ـ ساپاق (ئۇزۇم) .

خوشەچىن (خوشەچين) ، پ . باشاقچى ، باشاقنى تەرگۈچى ، باش تەرگۈچى .

خوشەئى لەئەل (خوشەلعل) ، ئە ـ پ . ك . بىر ساپاق قىزىل ئۇزۇم .

خوشلاماق (خوشلاماق) خۇشال قىلماق ؛ خوشلاشماق .

خۇ (خو) ، پ . خۇي ، بىر نەرسىگە ئادەتلىنىش ، ئۆگىنىپ قېلىش ؛ قىلىق ، پەيل ، تەبىئەت ، مىجەز ، خاراكتېر . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئادەتلەنمەك ؛ خۇيلانماق .

خۇبەسائ (خبثاء) ، ئە . خەبىس (خبيث) نىڭ كۆپلۈكى : شەرمەندىلەر ، بۇزۇقلار ، لۇكچەكـ

لەر ، پەسلەر .

خۇبس (خبث) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، يامانلىق ، قەبىھلىك ، پەسلىك ، شەرمەندىلىك .

خۇتەباۋ (خطباء) ، ئە . خەتىب (خطيب)نىڭ كۆپلۈكى : خەتىپلەر ، خۇتبە ئوقۇغۇچىلار .

خۇتبە (خطبه) ، ئە . خۇتبە (جۇمە ۋە ھېيت نامازلىرىدا خەتىپ تەرىپىدىن مۇنبەردە ئوقۇلىدىغان پەند ـ نەسىھەت سۆزلىرى . بۇرۇنقى دەۋرلەردە بۇنىڭغا مەملىكەت پادىشاھىنىڭ نامىمۇ قوشۇلاتتى) ؛ كىتابنىڭ بېشىدىكى مەدھىيە قىسمى .

خۇتبەئى دەۋلەت (خطبه دولت) ، ئە . دۆلەت خۇتبىسى . ◇～**ئوقۇماق** (～اوقوماق) : پادىشاھنىڭ نامىنى خۇتبىگە قوشۇپ ، ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى ئېلان قىلماق .

خۇتۇت (خطوط) ، ئە . خەتت (خط)نىڭ كۆپلۈكى : خەتلەر ، سىزىقلار .

خۇتۇر (خطور) ، ئە . ئەسكە سېلىش ، يادىغا كەلتۈرۈش ، (كۆڭۈلدە) نامايان بولۇش .

◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەسكە ئالماق ، يادىغا كەلمەك .

خۇجەستە (خجسته) ، پ . قۇتلۇق ، مۇبارەك ، بەختلىك ، بەختيار . ◇～**جەمال** (～جمال) : گۈزەل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، ساھىبجامال . ◇～**زەمان** (～زمان) : ياخشى زامان . ◇～**كەلام** (～كلام) : شېرىن سۆز ، ياخشى گەپ . ◇～**رەقەم** (～رقم) : مۇبارەك خەت ، قۇتلۇق يېزىق . ◇～**سىفات** (～صفات) : ياخشى سۈپەتلىك ، ماختاشقا ئەرزىيدىغان ؛ ◇～**سايىل** (～سايل) : ياخشى نىيەت بىلەن سوئال سورىغۇچى ؛ ◇～**تەلئەت** (～طلعت) : مۇبارەك يۈز ، قۇتلۇق چىراي . ◇～**تىنەت** (～طينت) : ياخشى زات ، ئوبدان ئادەم ، نەسلى پاك . ◇～**تۇغرا** (～طغرا) : مۇبارەك نىشان ، بەلگە . ◇～**فەرجام** (～فرجام) : ئاقىۋىتى ياخشى . ◇～**فال** (～فال) : مۇبارەك قەدەملىك ، ئىرىمى ياخشى .

خۇجەستەلىق (خجسته‌ليق) ياخشى ، قۇتلۇقلۇق .

خۇد I (خود) ، پ . ئۆز (ئۆزلۈك ئالماش) .

خۇد II (خود) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە ئورنىغا قاراپ «ئەلۋەتتە ، ھەقىقەتەن» ياكى «يالغۇز ، بىرلا» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ .

خۇد III (خود) ، پ . ئۆزۈن ئۇچلۇق ، كۆرۈنۈشى ھەيۋەتلىك بىر خىل دوبۇلغا .

خۇدا (خدا) ، پ . تەڭرى ، ئاللاھ ، ئىلاھ ، ئىگە ، ھۆكۈمدار . ◇～**قەرزىت ئەدا كۆرگۈزمەك** (～قرضيت اداء كوركوزماك) : ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىنىنى بەجا كەلتۈرمەك .

خۇداداد (خداداد) ، پ . ئاللاھ بەرگەن ، خۇدا ئاتا قىلغان ، تۇغما ، تەبىئىي .

خۇد ئارا (خود آرا) ، پ . ئۆزىنى پەردازلىغۇچى ، ئۆزىنى كۆركەم كۆرسەتكۈچى ، ياسانچۇق ؛ مەغرۇر ، شۆھرەتپەرەس .

خۇد ئاراي (خود آراى) ، پ . ق . خۇد ئارا .

خۇد ئارالىق (خود آرالیق) مەنمەنلىك ، مەغرۇرلۇق ، شۆھرەتپەرەسلىك .

خۇداۋەند (خداوند) ، پ . ئىگە ، ئىگىلىك قىلغۇچى ، خوجايىن ، ھاكىم ، ھۆكۈمران ؛ خۇدا ، تەڭرى .

خۇداۋەندلىغ (خدا وندليغ) تەڭرىلىك ، خۇدالىق ، ئىگىلىك ، خوجايىنلىق ، پادىشاھلىق .

خۇداي (خدای) ، پ . ق . خۇدا .
خۇدبىن (خودبین) ، پ . ئۆزۈمچى ، تەكەببۇر ، شەخسىيەتچى .
خۇدبىنلىق (خودبین لىق) ئۆزۈمچىلىك ، شەخسىيەتچىلىك ، تەكەببۇرلۇق .
خۇد پەرەست (خود پرست) ، پ . ق . خۇدبىن .
خۇدپەرەستلىك (خود پرست لیك) ق . خۇدبىنلىق .
خۇد پەسەند (خودپسند) ، پ . ئۆزىگە تەمەننا قويغۇچى ، ئۆزۈمچى ، تەكەببۇر .
خۇدپەسەند (خودپسند) ، پ . ق . خۇدپەسەند .
خۇددام (خدام) ، ئە . خادىم (خادم)نىڭ كۆپلۈكى : خادىملار .
خۇدراي (خودرآی) ، ئە ـ پ . ئۆز بېشىمچى ، ئۆز گېپىنى يورغىلاتقۇچى ، بىلەرمەنلىك قىلغۇچى ، تەرسا .
خۇدرايلىق (خودرای لیق) ئۆز بېشىمچىلىق ؛ ئۆز گېپىنى يورغىتىلىش ، بىلەرمەنلىك ؛ تەرسالىق .
خۇدرەڭ (خودرنك) ، پ . بويالمىغان ، ئەسلىي رەڭگىدىكى .
خۇدرو (خودرو) ئۆزلۈكىدىن ئۆسكەن ، ياۋايى . ◇ **گۈلى**ـ (كل ـ) : ئۆزلۈكىدىن ئۆسكەن گۈل ، ياۋاگۈل .
خۇدروي (خودروی) ق . خۇدرو .
خۇدستا (خودستا) ، پ . ماختانچاق ، لاپچى ، پوچى .
خۇدستالىغ (خودستالیغ) ھەممىنى ئۆز ئالدىغا تارتىۋېلىش ، ئۆزىنى ئۆزى ماختاش ، ماختانچاقلىق ، پوچىلىق .
خۇدستاي (خود ستای) ، پ . ق . خۇد ستا .
خۇدشكەن (خود شكن) ، پ . كەمتەر ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقۇچى ؛ ئۆزىنى كەمسىتكۈچى .
خۇدفۇروش (خود فروش) ، پ . ئۆزىنى بازارغا سالغۇچى ، ماختانچاق ، لاپچى .
خۇدكام (خودكام) ، پ . ئۆز مەقسىتىنىلا كۆزلىگۈچى ، شەخسىيەتچى ، ئۆزۈمچى .
خۇدكامە (خودكامه) ، پ . ق . خۇدكام .
خۇدنەما (خودنما) ، پ . شۆھرەتپەرەس ، ماختانچاق ، ئۆزىنى كۆرسىتىشكە ئامراق ؛ مەنمەنچى .
خۇدنەمالىغ (خودنمالیغ) شۆھرەتپەرەسلىك ، ماختانچاقلىق .
خۇدنەماي (خودنمای) ، پ . ق . خۇدنەما .
خۇر (خور) ، پ . قۇياش ، كۈن ، ئاپتاپ ؛ شەرق .
خۇرافات (خرافات) ، ئە . ئويدۇرما ، ئاساسسىز سۆزلەر ، تېگى يوق گەپلەر ، خۇراپات .
خۇردە (خورده ، خرده) ، پ . ئۇششاق ، پارچە ، كىچىك ، پارچە ـ پۇرات ، ئەرزىمەس ، ئۇۋاق ، زەررە ؛ گۈل زەررىلىرى ؛ ك . ئالتۇن .

خۇردەبىن (خوردەبين) ، پ . ئۇششاق نەرسىلەرنى كۆرەلەيدىغان ، ئۆتكۈر ، زېرەك ، نازۇك-پەم ، سىنچىلاپ كۆزەتكۈچى .

خوردە دان (خردە دان) ، پ . نازۇك پىكىرلىك ، ئۆتكۈر ، مۇتەخەسسىس ، ئىشىنىڭ كۆزىنى بىلىدىغان .

خوردەدانلىق (خوردە دانليق) دانىشمەنلىك ، ئۆتكۈرلۈك .

خۇردەئى راز (خردە راز) ، پ . يوشۇرۇن سىر ، ئىچكى سىر .

خۇررەم (خرم) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، خۇشال ؛ گۈللىگەن ، ياشارغان ؛ ساپ ، تازا .

◇～**ئولماق** (～اولماق) ، ～**بولماق** (～بولماق) : ياشنىماق ، گۈللىمەك ؛ شادلانماق .

◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : شادلاندۇرماق ، خۇشال قىلماق .

◇～**ئايىن** (～آيين) : خۇشاللىق ، شاد ـ خۇراملىق .

خۇرسەند (خرسند) ، پ . قانائەتلەنگەن ، رازىمەن ، مەمنۇن ؛ خۇشال ، شاد .

خۇرشىد (خورشيد ، خرشيد) ، پ . قۇياش ، كۈن ، ئاپتاپ . ◇～**سىما** (～سيما) : قۇياش يۈزلۈك ، گۈزەل .

خۇرشىدراي (خورشدراى) ، پ . ئوچۇق پىكىرلىك ، ئۆتكۈر پىكىرلىك .

خۇرشىد رەنگ (خورشيد رنك) ، پ . پارلاق ، پارقىراق ، جۇلالىق .

خۇرشىد ساي (خۇرشيد سای) ، پ . يۇكسەك ، ئېگىز ، يۇقىرى .

خۇرشىد سىما (خورشيد سيما) ، پ . قۇياش يۈزلۈك ، گۈزەل ، چىرايلىق .

خۇرشىد فام (خورشيد فام) ، پ . قۇياش رەڭ ، پارلاق ، تاۋلانغان ، نۇرلۇق ، جۇلالىق .

خۇرشىدۋار (خورشيد وار) ، پ . قۇياشتەك ، قۇياشقا ئوخشاش .

خۇرشىدۋەش (خورشيدوش) ، پ . ق . خۇرشىدۋار .

خۇروج (خروج) ، ئە . چىقىم ؛ چىقىپ كېتىش ، تاشقىرى چىقىش ، ئايرىلىش ؛ ك . قارشى چىقىش ، ئىسيان كۆتۈرۈش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : چىقىپ كەتمەك ؛ قارشى باش كۆتۈرمەك ، ھۇجۇم قىلماق .

خۇروش (خروش) ، پ . قىچقىرىش ، ۋارقىراش ، ھۆركىرەش ؛ پەرياد ، شاۋقۇن ، غەۋغا ؛ ك . قاياناش ، ھاياجان . ◇～**ئەتمەك ، ئەيلەمەك** (～ايتماک ، ايلاماک) : ۋارقىرىماق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : شاۋقۇن كۆتۈرمەك . ◇～**چەكمەك** (چيكماك) : پىغان چەكمەك .

خۇروشان (خروشان) ، پ . ۋارقىرىغۇچى ، گۈركىرىگۈچى ، سۈرەن ـ شاۋقۇن كۆتۈرگۈچى ، داد ـ پەريات قىلغۇچى ؛ ك . قاينىغان ، ھاياجانلانغان .

خۇزاب (خضاب) ، ئە . رەڭ ، بوياق ؛ قول ياكى چاچ ـ ساقالنى بوياش . ◇～**ئولسۇن** (～اولسۇن) : بويالسۇن .

خۇزرا (خضرا) ق . خەزرائ .

خۇسر (خسر) ، ئە . ق . خۇسران .

خۇسران (خسران) ، ئە . زەرەر ، زىيان .

خۇسرانزەدە (خسران زەدە) ، پ . زىيان تارتقان ، زەئىپ ، يېقىلغان .
خۇسرانزەدەلىق (خسران زدەليق) زىيان تارتقانلىق ، زەئىپلىك .
خۇسرەۋ (خسرو) ، پ . پادىشاھ ، ھۆكۈمدار . ◇**تازە**～ (تازه～) : يېڭى پادىشاھ .
خۇسرەۋانە (خسروانه) ، پ . پادىشاھلارچە ، پادىشاھقا ئوخشاش ، پادىشاھلىققا لايىق ، شاھانە .
خۇسرەۋانىي (خسروانى) ، پ . پادىشاھلىق ، پادىشاھقا تېگىشلىك ، پادىشاھلىققا مەنسۇپ .
خۇسرەۋ ئايىن (خسرو آيين) ، پ . پادىشاھقا مۇناسىپ ، شاھانە .
خۇسرەۋلىغ (خسروليغ) پادىشاھلىق .
خۇسرەۋ نىشان (خسرونشان) ، پ . پادىشاھدەك ، پادىشاھقا ئوخشاش .
خۇسرەۋى ئەنجۇم (خسروانجم) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار پادىشاھى — قۇياش .
خۇسرەۋى زەنگ (خسروزنک) ، پ . زەنگى (ھەبەش) پادىشاھى ؛ ك . كېچە .
خۇسۇسىيەت (خصوصيت) ، ئە . خاسلىق ؛ خۇسۇسىيەت ؛ دوستلۇق .
خۇسۇف (خسوف) ، ئە . تۇتۇلۇش ؛ ئاي تۇتۇلۇشى . ◇～**ى قەمەر** (～قمر) : ئاينىڭ تۇتۇلۇشى .
خۇسۇفزاد (خسوف زاد) ، ئە ـ پ . تۇتۇلدۇرغۇچى ، تۇتۇلۇش سەۋەبچىسى .
خۇسۇم (خصوم) ، ئە . خەسم (خصم)نىڭ كۆپلۈكى : دۇشمەنلەر ، رەقىبلەر .
خۇسۇمەت (خصومت) ، ئە . دۇشمەنلىك ، ئاداۋەت ؛ ئۇرۇشۇش ، تىللىشىش .
خۇش (خوش) ، پ . ياخشى ، گۈزەل ، يارىملىق ، يېقىملىق ؛ خۇشال ، مەمنۇن ، خۇرسەن . ◇～**ئەختەر** (～ختر) : تەلەيلىك ، تەلىيى ئوڭ . ◇～**ئەدا** (～ادا) : گۈزەل نۇتۇق ، شېئىرىي سۆز ، ياخشى ئىپادە . ◇～**ئەلھان** (～الحان) : خۇش ئاۋاز ، يېقىملىق ئاۋاز . ◇～**بەيان** (～بيان) : گۈزەل سۆزلەيدىغان ، سۆزمەن .
خۇشا (خوشا) ، پ . پاھ ، نېمىدېگەن ياخشى ! ناھايىتى بەلەن بولدى ! يارايدۇ ! خوشە !
خۇشاب (خوشاب) ، پ . ئۇرۇك قېقى سۇيى ، گۈلە سۇيى ؛ تازا ، تىنىق ، ساپ ، پارقىراق . ◇**دۇررى**～ (در～) : ساپ دۇر ، تازا مەرۋايىت .
خۇشايەندە (خوش آينده) ، پ . خۇشال قىلارلىق ، يارايدىغان ، دىلغا ياقىدىغان ، كۆڭۈلدىكىدەك ؛ كېلەچىكى ياخشى .
خۇشباش (خوشباش) ، پ . خەير ـ خوش ، ئامان بولۇڭ (خوشلاشقاندا ئېيتىلىدىغان سۆز) : ئوچۇق ، خۇشال .
خۇشتەبئ (خوش طبع) ، پ ـ ئە . تالانتلىق ، زېھنى ئۆتكۈر ، ئەدەبىيات ـ سەنئەتتىن خەۋەردار ؛ خۇش پېئىل .
خۇشتەر (خوشتر) ، پ . ياخشىراق ، تېخىمۇ ياخشى ، ئەڭ ياخشى ، ناھايىتى ئوبدان .
خۇشتەركىب (خوش تركيب) ، پ ـ ئە . خۇشپېچىم ، بەدىنى كېلىشكەن ؛ گۈزەل ، كۆركەم .
خۇشتەقرىر (خوش تقرير) ، پ ـ ئە . ياخشى ئىپادە ، گۈزەل سۆز ، سۆزمەن ، ئىپادىلەشكە

ماھىر ، ناتىق .

خۇشتەلقىن (خوش تلقين) ، پ ـ ئە . ياخشى چۈشەندۈرۈش ، ئوبدان ئاڭلىتىش ، ياخشى تەلىم ، ياخشى ئۆگىتىش .

خۇشتەۋر (خوش طور) ، پ ـ ئە . خۇشپىچىم ، كىلىشكەن ، يېقىملىق ، يۈرۈش ـ تۇرۇشى جايىدا .

خۇشخان (خوش خوان) ، پ . كىتابنى يېقىملىق ، تەسىرلىك ئوقۇغۇچى ؛ ناخشىچى ، غەزەلـچى .

خۇشخىرام (خوش خرام) ، پ . گۈزەل يۈرۈشلۈك ، يورغا ، چاققان ، چەبدەس .

خۇشدەم (خوشدم) كىشىنى ئاۋۇندۇرىدىغان ، كىشىنى خۇشال قىلىدىغان .

خۇشدىل (خوش دل) ، پ . خۇرسەن ، خۇشال ، شاد .

خۇشدىللىق (خوش دل ليق) خۇرسەنلىك ، شادلىق .

خۇشرەفتار (خوش رفتار) ، پ . خۇش قەدەم ، چىرايلىق ماڭىدىغان ، ئەدەپ ـ قائىدىلىك .

خۇشقەسانە (خوش فسانه) ، پ ـ ئە . گۈزەل چۆچەك ، يېقىملىق ھېكايە .

خۇشك (خشك) ، پ . قۇرۇق ، قۇرغاق ؛ قۇرۇقلۇق ، يەر .

خۇشكدارۇ (خشك دارو) ، پ . قۇرۇق دورا ، ئۇۋاق دورا .

خوشكسال (خشك سال) ، پ . قۇرغاقچىلىق يىلى ، كەم ھوسۇللۇق يىل .

خوشك لەب (خسك لب) ، پ . لېۋى قۇرىغان ، تەشنا ، بەھرىسىز .

خۇشكلەبلىغ (خشك لب ليغ) تەشنالىق ، بەھرىسىزلىك .

خۇشكوتەر (خشك وتر) ، پ . ھۆل ۋە قۇرۇق ؛ يەر ۋە دېڭىز .

خۇشگۇفتار (خوش گفتار) ، پ . تىلى تاتلىق ، يېقىملىق سۆزلەيدىغان .

خۇشگۇۋار (خوش كوار) ، پ . تەملىك ، مەززىلىك ، لەززەتلىك .

خۇشگۇي (خوش كوى) ، پ . گۈزەل سۆز ، شېرىن سۆز ؛ شېرىن سۆزلۈك .

خۇشگۇيلۇق (خوش كويلوق) شېرىن سۆزلۈك ، ياخشى ئىپادىلىك .

خۇشلاماق (خوش لاماق) ياقتۇرماق ، ماقۇل كۆرمەك .

خۇشلۇق (خوشلوق) ياخشىلىق ، شادلىق ، خۇرسەنلىك .

خۇش مەئاش (خوش معاش) ، ئە ـ پ . خۇش مۇئامىلە .

خۇشمەشرەب (خوش مشرب) ، پ ـ ئە . ياخشى تەبىئەتلىك ، خۇشخۇيلۇق ، يۈرۈش ـ تۇرۇشى يېقىملىق ، چىقىشقاق ، ئۇمىدۋار .

خۇشمەقال (خوش مقال) ، پ ـ ئە . شېرىن سۆز ؛ سۆزمەن ، گەپتان .

خۇشمۇھاۋىرە (خوش محاوره) ، پ ـ ئە . خۇش گەپ ، سۆزمەن ، گەپكە ئۇستا .

خۇشنەغمە (خوش نغمه) ، پ ـ ئە . غەزەلخان ، يېقىملىق ناخشا ئېيتقۇچى ، يېقىملىق كۈيلەيدىغان ، چىرايلىق سايرايدىغان .

خۇشنەغمە سەرا (خوش نغمەسرا) ، پ ـ ئە . گۈزەل كۈيلىگۈچى ، غەزەلخان ، يېقىملىق

سايرايدىغان .

خۇشنەما (خوش نما) ، پ . كۆركەم ، گۈزەل ، چىرايلىق .

خۇشنەۋا (خوش نوا) ، پ . خۇش ئاۋاز ، ياخشى كۈيلىگۈچى ، ئاۋازى يېقىملىق .

خۇشنەۋاز (خوش نواز) ، پ . ياخشى چالغۇچى ، ئۇستا سازەندە .

خۇشنەۋىس (خوش نويس) ، پ . خۇشخەتچى ، خەتنى چىرايلىق يازغۇچى ، خەتتات .

خۇشنۇد (خوشنود) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، خۇشال ؛ رازى ، قانائەتلەنگەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : شادلاندۇرماق ، خۇشال قىلماق .

خۇشھال (خوش حال) ، پ ـ ئە . خۇشال ، شاد ؛ مەمنۇن ، رازى . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : خۇشال قىلماق ، مەمنۇن قىلماق .

خۇشۇئ (خشوع) ، ئە . ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش ، كەمتەرلىك ؛ يالۇۋۇرۇش ؛ ئېھتىرام . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يالۇۋۇرماق ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتماق .

خۇشۇنەت (خشونت) ، ئە . قوپاللىق ، قاتتىقلىق .

خۇففاش (خفاش) ، پ . شەپەرەك .

خۇففاشلىغ (خفاش ليغ) ك . يورۇقلۇقتىن قېچىش .

خۇفيە (خفيه) ، ئە . تۇيدۇرماستىن ، ئاستاغىنا ، مەخپىي ؛ جاسۇس .

خۇك (خوك) ، پ . توڭگۈز ، چوشقا .

خۇكبان (خوك بان) ، پ . توڭگۈز باققۇچى .

خۇكبانلىق (خوكبانليق) توڭگۈز باققۇچىلىق ، توڭگۈز بېقىش .

خۇكى ئابى (خوك آبى)) ، پ . سۇ توڭگۈزى ، ھىندىستان دەريالىرىدا بولىدىغان بىر خىل سۇ ھايۋىنى .

خۇلاسات (خلاصات) ، ئە . خۇلاسە (خلاصه)نىڭ كۆپلۈكى : خۇلاسىلەر .

خۇلاسە (خلاصه) ، ئە . نېگىز ، مېغىز ، ماھىيەت ؛ مۇھىم ئامىل ، ئىخچام كۆرۈنۈش ، قىسقىچە مەزمۇن ، نەتىجە .

خۇلافائ (خلفاء) ، ئە . خەلىفە (خليفه)نىڭ كۆپلۈكى : خەلىپىلەر .

خۇلد (خلد) ، ئە . ئەبەدىيلىك ، مەڭگۈلۈك ، دائىملىق ، جەننەت . ◇～**ى بەرىن** (～برين) : جەننەت . ◇～**ئايىن** (～آيين) : جەننەتتىكى بىرەكلىك ، جەننەتتىكى چىرايلىق .

خۇلد ئايىن (خلد آيين) ، ئە ـ پ . جەننەتتىكى بىرەكلىك ، جەننەتكە ئوخشاش گۈزەل .

خۇلدى بەرىن (خلد برين) ، ئە ـ پ . جەننەت .

خۇلق (خلق) ، ئە . كىشىنىڭ تەبىئىتى ، خاراكتېرى ، خۇي ـ پەيل ، كەيپىيات .

خۇلقى كەرىم (خلق كريم) ، ئە ـ پ . ياخشى خۇلق ، ياخشى مىجەز .

خۇلقى ھەسەن (خلق حسن) ، ئە ـ پ . ق . خۇلقى كەرىم .

خۇللەس (خلص) ، ئە . خالىس (خالص)نىڭ كۆپلۈكى : پاكلار ، ساپلار ، پاك نىيەتلەر ،

ھەققانىيەتلەر .

خۇلۇس (خلوص) ، ئە . ساپلىق ، پاكلىق ، خالىسلىق ، توغرىلىق ، سادىقلىق ، سەمىمىيلىك ، ئاق كۆڭۈللۈك ، ئوچۇق ـ يورۇقلۇق .

خۇلۇۋ (خلو) ، ئە . بوشلۇق ، خالىيلىق ، يالغۇز ياشاش ، يېگانە تۇرۇش ؛ خىلۋەت جاي .

خۇم (خم) ، پ . ساپال ئىدىش ؛ خۇمرا ، كۇپ ، كوزا ، دۇمباق ؛ نەي ؛ قەپەز ، كاتەك .

خۇمار (خمار) ، ئە . چالا مەست ھالەت ، مەستلىكتىن كۆزى ئېلىشىش ؛ مەستلىك تارقىغاندىن كېيىنكى باش ئاغرىقى .

خۇماسى (خماسى) ، ئە . ئەرەبچىدىكى بەش ھەرپتىن تەركىب تاپقان سۆزلەر ، بەش ھەرپلىك سۆز ، بەشلىك .

خۇمخانە (خمخانه) ، پ . مەيخانا ، مەي تەييارلايدىغان ئورۇن ، مەي ئورىسى ، مەي ئامبىرى .

خۇمس (خمس) ، ئە . بەشتىن بىر .

خۇمۇر (خمور) ، ئە . خەمر (خمر) نىڭ كۆپلۈكى : ھاراقلار ، مەيلەر .

خۇمۇل (خمول) ، ئە . نام ـ نىشانسىزلىق ، ئىز ـ دېرەكسىزلىك ، نامەلۇملۇق ، نائېنىقلىق ؛ تەركىي دۇنيالىق .

خۇن (خون) ، پ . قان ، خۇن .

خۇناب (خوناب) ، پ . قانلىق ياش ؛ ك . ئاچچىق يىغا .

خۇنابە (خونابه) ، پ . ق . خۇناب .

خۇن ئاشام (خون آشام) ، پ . قان ئىچكۈچى ، قان ئىچەر ، قانخور .

خۇن ئالۇد (خون آلود) ، پ . قانغا بۇلغانغان ، قانغا بويالغان . ◇ **يەدى~** (يد~) : قانغا بويالغان قول .

خۇن ئامىز (خون آميز) ، پ . قان ئارىلاش ، قانلىق ، قانغا ئايلانغان .

خۇنبار (خون بار) ، پ . قانلىق ياش تۆككۈچى ، ئاچچىق يىغلىغۇچى ، زار يىغلىغۇچى .

خۇنبەھا (خون بها) ، پ . خۇن باھاسى ، خۇن ھەققى ، ئۆلتۈرۈلگەن ئادەم ئۈچۈن بېرىلىدىغان تۆلەم .

خۇنپالا (خون پالا) ، پ . قان يۇقى ، قانغا بۇلغانغان ، قانلىق ، قانىغان .

خۇنخار (خون خوار) ، پ . قانخور ، جاللات .

خۇنخارە (خون خواره) ، پ . قان يۇتقۇچى ، قاتتىق قايغۇ چەككۈچى ، ئىنتايىن ئازابلانغۇچى .

خۇنخارلىق (خون خوارەلىق) قان يۇتۇش ، ئېغىر دەرد ـ ھەسرەت .

خۇنخور (خون خور) ، پ . قانخور .

خۇنرىز (خونريز) ، پ . قان تۆككۈچى ، قان ئاققۇزغۇچى ، رەھىمسىز .

خۇنسا (خنثى) ، ئە . قوش جىنسلىق ، ھەم ئەر ، ھەم ئاياللىق بەلگىسى بار ، خۇمسى .

خۇنفىشان (خون فشان) ، پ . قان چاچقۇچى ، ئۆلتۈرگۈچى ، جاللات .

خۇنىي (خونى) ، پ . جېنىدىن كەچكەن ، پىدائىي ، ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ؛ قىزىل ،

قان رەڭلىك .

خۇنىن (خونين) قانلىق ، قانغا بويالغان .

خۇنيا (خنيا) ، پ . كۈي ، ئاھاڭ ، غەزەل .

خۇنياگەر (خنياكر) ، پ . سازەندە ، كۈيچى ، غەزەلچى ، ناخشىچى .

خۇنياگەرلىك (خنياكرليك) سازەندىلىك ؛ غەزەلچىلىك ؛ ناخشىچىلىق .

خۇنيەگەر (خنيەكر) ، پ . ق . خۇنياگەر .

خۇۋەرنەق (خورنق) ق . خەۋەرنەق .

خۇي (خوي) ، پ . ق . خۇ .

خۇيۇل (خيول) ، ئە . خەيل (خيل) نىڭ كۆپلۈكى : توپلار ، گۈرۈھلار ، قوشۇنلار ؛ پادىلار ، يىلقىلار .

خىزا (خيز) ، پ . سەكرەش ، سەكرەپ ئىلگىرىلەش ؛ ئىرغىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**كۆرگۈزمەك** (～كوركوزماك) : قوزغالماق ، سەكرىمەك ، ئىنتىلمەك ، چاپچماق . ◇～**سالماق** (～سالماق) : تېز يۈرۈش قىلماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : سەكرىمەك .

خىز (خيز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «قوزغىغۇچى ، ماڭدۇرغۇچى ، كەلتۈرگۈچى ، بەرگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**بەرق**～ (برق～) : چاقماق قوزغايدىغان ، چاقماقتەك تېز يۈرىدىغان . ◇**شەب**～ (شب～) : كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزگۈچى ، تۇنىگۈچى . ◇ **گەنج**～ (گنج～) : ك . ئالتۇن بەرگۈچى (هوسۇل كۆزدە تۇتۇلىدۇ) .

خيش (خويش) ، پ . تۇغقان ، قېرىنداش ، بۇرادەر ، دوست ، يېقىن كىشى . ◇～ **ۋ ئەقرەبا** (～واقربا) : ئۇرۇق - تۇغقان .

خىبرە (خبره) ، پ . كەسىپ ئىگىسى ، ئۆز ساھەسىگە تەئەللۇق ئىشنى پىششىق بىلىدىغان ئادەم ؛ تەجرىبىلىك ؛ بىلىم ، تەجرىبە .

خىبرەت (خبرەت) ، ئە . تەجرىبە ، مۇئەييەن ئىش - ھەرىكەت ھەققىدە ئىگىلەنگەن بىلىم ، ساۋاق .

خىتاب (خطاب) ، ئە . نۇتۇق ، سۆز ، سۆھبەت ؛ چاقىرىق ، مۇراجىئەت ، خىتاب . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سۆز بىلەن مۇراجىئەت قىلماق .

خىتابات (خطابات) ، ئە . خىتاب (خطاب) نىڭ كۆپلۈكى : نۇتۇقلار ، سۆزلەر ، سۆھبەتلەر ، چاقىرىقلار ، مۇراجىئەتلەر .

خىتام (ختام) ، ئە . ئاخىرلىشىش ، تۈگەش ، تاماملىنىش ، خاتىمە ، خۇلاسە ، ئاقىۋەت .

خىتامپەزىر (ختامپذير) ، ئە - پ . تاماملانغان ، ئاخىرلاشقان ، تۈگىگەن .

خىتايى (خطايى ، ختايى) ، پ . جۇڭگوچە ، جۇڭگوغا تېگىشلىك ، جۇڭگولۇق ، جۇڭگودىن چىققان . ◇～**ئەتلەس** (～اطلس) : تاۋار .

خىتايخان (خطايى خوان) ، پ . جۇڭگوچە داستىخان ، شاھانە داستىخان .

خىتايىزاد (خطايى زاد) ، پ . جۇڭگولۇق ؛ جۇڭگودا تۇغۇلغان .
خىتتە (خطه) ، ئە . مەملىكەت ، ئۆلكە ، يەر ، جاي ، دائىرە .
خىتتەئى پاك (خطه پاك) ، ئە ـ پ . گۈزەل ئۆلكە ، گۈزەل ماكان .
خىتتەئى خاك (خطه خاك) ، ئە ـ پ . يەر يۈزى .
خىتتەئى مەئمۇر (خطه معمور) ، ئە ـ پ . ئاۋات ئۆلكە ، گۈللەنگەن مەملىكەت .
خىجلەت (خجلت) ، ئە . خىجىللىق ، ئۇيلىش ، نومۇس قىلىش ، ئىزا تارتىش ، پۇشايمان .
خىجىل (خجل) ، ئە . خىجالەتلىك ، ئۇيالغان ، ئىزا تارتقان ، پۇشايمان قىلغان .
◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : خجالەت قىلماق ؛ ئۇيالدۇرماق ، شەرمەندە قىلماق .
خىدمەت (خدمات) ، ئە . خىدمەت (خدمت) نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، خىزمەتلەر ، ئەمگەكلەر ، تۆھپىلەر .
خىدمەت (خدمت) ، ئە . خىزمەت ، مۇلازىمەت ، ئىش ، ئەمگەك ، تۆھپە .
خىدمەتكار (خدمتكار) ، ئە ـ پ . خىزمەتچى ، مالاي .
خىدمەتكوش (خدمت كوش) ، ئە ـ پ . ئىشلارنى بېجىرگۈچى .
خىدىۋ (خديو) ، ئە ـ پ . پادىشاھ ، ھۆكۈمران ، ھاكىم ، ۋالىي ، كاتتا زات .
خىرام (خرام) ، پ . چىرايلىق مېڭىش ، سۆلەتلىك مېڭىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يۈرمەك ، ماڭماق ، كەتمەك .
خىرامان (خرامان) ، پ . ئۆزىنى ئويناتقىپ ناز بىلەن ماڭغۇچى . ◇**سەرۋى**～ (سرو～) : گۈزەل ئۆسكەن سەرۋى . ك . مېڭىشى گۈزەل يار .
خىرامەندە (خرامنده) ، پ . ناز بىلەن ماڭغۇچى ، چىرايلىق ماڭغۇچى .
خىرەد (خرد) ، پ . ئەقىل ، ھوش ، زېھىن ، ئىدراك . ◇**نۇرى**～ (نور～) : ئەقىل نۇرى .
◇～**ئايىن** (～آيين) : ئەقىللىق ، ھوشيار . ◇～**بەھالىغ** (～بهاليغ) : ئەقىللىق سانالغانلىق ، ئەقىللىق دەپ باھالانغانلىق .
خىرەدپەرۋەر (خردپرور) ، پ . ئەقىللىق ، دانا ؛ تەربىيە كۆرگەن ، تەلىم ئالغان .
خىرەدپەيۋەند (خردپيوند) ، پ . ئەقىللىق دەپ سانالغان .
خىرەدپىشە (خردپيشه) ، پ . ئەقىللىق ، دانا ، ئويلاپ ئىش قىلغۇچى .
خىرەدروب (خرد روب) ، پ . ھوشىدىن كەتكۈزگۈچى ، ئەقىلدىن ئاداشتۇرغۇچى .
خىرەدلىغ (خردليغ) ئەقىللىق .
خىرەدمەند (خردمند) ، پ . ئەقىللىق ، دانا ، دانىشمەن ، ئەۋلىيا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئەقىللىق قىلماق ، ھوشيار قىلماق .
خىرەدمەندلىغ (خردمندليغ) دانىشمەنلىك ، دانالىق .
خىرەد نىھاد (خرد نهاد) ، پ . ئەقىللىق ، تالانتلىق .
خىرسىز (خرسز) ئوغرى ، قاراقچى .

خىرقە (خرقە) ، ئە . مەخسۇس شەيخ ۋە دەرۋىشلەر كىيىدىغان چاپان ، جەندە ، يىرتىق تون ؛ قاپلىما چاپان .

خىرقە پۇش (خرقەپوش) ، ئە ـ پ . جەندە كىيگەن دەرۋىش .

خىرمەن (خرمن) ، پ . ق . خەرمان .

خىزاب (خضاب) ، ئە . بوياق ، رەڭ ؛ ك . ئوسما ، خىنە . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : قىزارتماق ، خىنە ياقماق . ◇ ~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : بويىماق ، رەڭ بەرمەك ، قىزارتماق .

خىزانە (خزانە) ، ئە . ق . خەزانە .

خىزىر (خضر) ، ئە . خىزىر ئەلەيھىسسالام .

خىزىرۇەش (خضروش) ، ئە ـ پ . خىزىردەك ، خىزىرغا ئوخشاش .

خىزرى راھ (خضر راه) ، ئە ـ پ . يول كۆرسەتكۈچى خىزىر .

خىزلان (خزلان) ، ئە . ياردەمچىسىز قېلىپ كەمبەغەللىشىش ، نامراتلىق ، بىچارىلىك ، مەغلۇبىيەت .

خىسال (خصال) ، ئە . خىسلەت (خصلت) نىڭ كۆپلۈكى : ئادەتلەر ، مىجەزلەر ، خۇلقلار . ◇ **ھەمىدە** ~ (حميده ~) : ياخشى خىسلەتلەر ، ماختاشقا سازاۋەر ئادەتلەر .

خىسرەۋ (خسرو) ق . خۇسرەۋ .

خىسسەت (خست) ، ئە . يۇزسىزلىك ، پەسكەشلىك ، ئىپلاسلىق ، بېخىللىق .

خىسلەت (خصلت) ، ئە . ئادەت ، خۇي ، مىجەز ، خاراكتېر ، تەبىئەت .

خىشت (خشت) ، پ . خىش ، پىششىق كېسەك .

خىشتخانە (خشت خانه) ، پ . خۇمدان ، خىش پىشۇرۇلىدىغان جاي .

خىفتان (خفتان) ، پ . ساۋۇتنىڭ ئىچىگە كىيىلىدىغان كىيىم ؛ كىيىم ئۈستىگە قاپلاپ كىيىلىدىغان ھەشەمەتلىك تون .

خىففەت (خفت) ، ئە . يەڭگىللىك ، يېنىكلىك ، يېنىك ، يەڭگىل .

خىك (خيك) ، پ . تۇلۇم .

خىلاف I (خلاف) ، ئە . قارشى ، تەتۇر ، زىت ، قارشىلىق ، كېلىشەلمەسلىك ، ئىختىلاپ . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : قارشىلىق قىلماق . ◇ **بى** ~ (بى ~) : توسالغۇسىز ، قارشىلىقسىز .

خىلاف II (خلاف) ، ئە . سۆگەت ، تال .

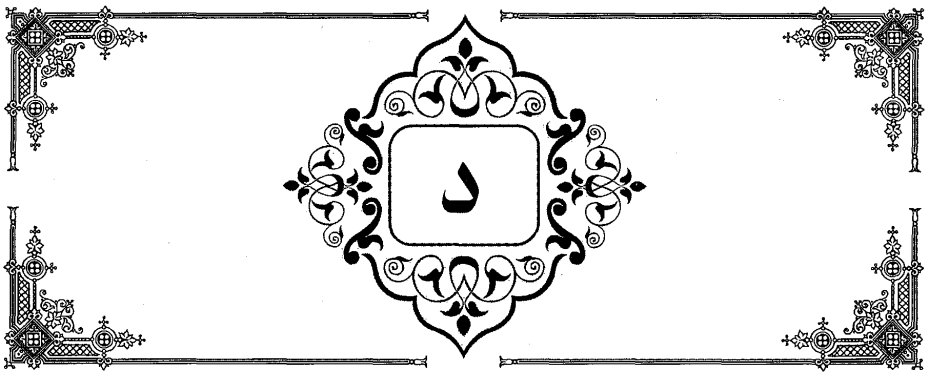
خىلافەت (خلافت) ، ئە . خەلىپىلىك ، ئورۇنباسارلىق . ◇ **تەختى** ~ (تخت ~) : خەلىپىلىك تەختى .

خىلافەتپەناھ (خلافتپناه) ، ئە ـ پ . خەلىپىلىك تايانچۇقى ، خەلىپىلىك پاناھلىقى .

خىلافەن (خلافاً) ، ئە . زىت ھالدا ، تەتۇرسىچە ، قارىمۇقارشى رەۋىشتە .

خىلافى ئادەت (خلاف عادت) ، ئە . ئادەتكە قارشى ، كۈتۈلمىگەن ، تاسادىپىي .

خىلافى مەئھۇد (خلاف معهود) ، ئە . كۈتۈلمىگەن ، ۋەدىگە خىلاپ .
خىلال (خلال) ، ئە . زىخ ، زىخچە ، ئىنچىكە ياغاچ ؛ چىش كولىغۇچ .
خىلئەت (خلعت) ، ئە . ھەشەمەتلىك كىيىم ؛ سەرپا كىيىم . ◇ **زەربەفت**~ (زر بفت~) : كىمخاپ تون .
خىلىت (خلط) ، ئە . ئەبجەش ، ئارىلاش ، ئارىلاشما ؛ كونىچە تىببىي چۈشەنچىدە ، ئورگانىزىم سوستاۋىغا كىرىدىغان قان ، سەۋدا ، سەپرا ۋە بەلغەمدىن ئىبارەت تۆت ئاساسلىنىڭ ھەربىرى .
خىلقەت (خلقت) ، ئە . يارىتىلىش ، تۇغما تەبىئەت . ◇ **ئەزىز**~ (عزيز~) : قەدىرلىك زات .
خىلقىي (خلقى) ، ئە . تەبىئىي ، يارىتىلىشىدىن ، ئەسلىدىن ، تۇغما .
خىلۋەت (خلوت) ق . خەلۋەت .
خىلۋەتخانە (خلوتخانه) ق . خەلۋەتخانە .
خىلۋەتسەراي (خلوت سراى) ق . خىلۋەتخانا .
خىلۋەتگاھ (خلوت كاه) ق . خەلۋەتگاھ .
خىلۋەتگەھ (خلوتكه) ق . خەلۋەتگاھ .
خىلۋەتگۈزىن (خلوت كزين) ق . خەلۋەتگۈزىن .
خىلۋەتنىشىن (خلوت نشين) ق . خەلۋەتنىشىن .
خىلۋەتنىشىنلىق (خلوت نشين ليق) ق . خەلۋەتنەشىنلىق .
خىنگ (خنک) ، پ . بوز ئات ، ئات . ◇~ **ى سەيرى خىرام** (~سير خرام) : يورغا بوز ئات ، چاپقۇر ئات .
خىيابان (خيابان) ، پ . باغ ياكى گۈلزارلار ئارىسىدىن ئۈزۈنىسىغا ئېلىنغان كىچىك يول ؛ يول ، كوچا .
خىيار (خيار) ، ئە . تەرخەمەك .
خىيالات (خيالات) ، پ . خىيال (خيال) نىڭ كۆپلۈكى : خىياللار .
خىيام (خيام) ، ئە . خەيمە (خيمه) نىڭ كۆپلۈكى : چېدىرلار .
خىيانەت (خيانت) ، ئە . ساداقەتسىزلىك ، ئاسىيلىق ، خائىنلىق ، ۋەدىگە خىلاپلىق قىلىش ؛ ك . باشقىلارنىڭ ھەققىنى يەۋېلىش .
خىيانەتكار (خيانتكار) ، ئە ـ پ . خىيانەتچى ، خائىن ، ئاسىي ، گېپىدە تۇرمايدىغان .
خىيرە (خيره) ، پ . ھەيران قالغان ، خۇددىنى يوقىتىپ قويغان ، نېمە قىلارىنى بىلمەي تۇرۇپلا قالغان ؛ قاراڭغۇ باسقان ، ئۆچكەن ، خىرە .
خىيرەكەش (خيره‌كش) ، پ . زالىم ، قانخور ، جاللات ، ناھەق ئۆلتۈرگۈچى .
خىيرەلىق (خيره‌ليق) بىمەنىلىك ، بىھۇدىلىك ، قارامىلىق ، چېكىدىن ئاشقان شوخلۇق ؛ خىرىلىك .

دابان (دابان) داۋان .

دابىبەتۆلئەرز (دابه الارض) ، ئە . مەخلۇقات ، جانىۋارلار .

دابۇلغا (دابولغا) ، ق . دۇبۇلغا .

دابۇلغە (دبولغه) ، ق . دۇبۇلغا .

داپقۇر (داپقور) ، قېتىم ، نۆۋەت . ◇ **داپقۇر ـ داپقۇر** (داپقور داپقور) : بىرنەچچە نۆۋەت ، كۆپ قېتىم ؛ تېز ـ تېز ، ئارقا ـ ئارقىدىن .

داج (داج) ، ئە . قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق ، ئىنتايىن قاراڭغۇ كېچە . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : قاراڭغۇلاشتۇرماق ، ئىنتايىن قاراڭغۇ قىلماق .

داخىل (داخل) ، ئە . كىرگۈچى ، كىرگەن ؛ قوشۇلغان ، يېتىمدىغان ، تېگىشلىك ؛ ئىچكى ، ئىچكى قىسىمنىكى .

داخىلەن (داخلا") ، ئە . ئىچىدىن ، ئىچ تەرەپتىن .

داخىلىي (داخلى) ، ئە . ئىچكى ، ئىچ تەرەپكە مەنسۇپ ، ئىچ تەرەپنىكى . ◇ ~ **ئىشلار** (~ ايش لار) : ئىچكى ئىشلار .

داد (داد) ، پ . ئادىللىق ياكى ياردەم تەلەپ قىلىپ ۋارقىرىغاندا ئېيتىلىدىغان سۆز ؛ ئادالەت ، ھەققانىيەت . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : ئادىللىق كۆرسەتمەك ، لىللاھ ئىش قىلماق . ◇ ~ **دەمەك** (~ ديماك) : ئادىللىق تەلەپ قىلماق ، ياردەم تەلەپ قىلىپ ۋارقىرىماق . ◇ ~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : دادىغا يەتمەك . ◇ ~ **تاپماق** (~ تاپماق) : ئادالەت تاپماق . ◇ ~ **تىلەمەك** (~ تيلاماك) : ئادىللىق تىلىمەك . ◇ ~ **غا يەتمەك** (~ يغه ييتماك) : دادىغا قۇلاق سالماق . ◇ ~ **نى بەرمەك** (~ نى بيرماك) : جايىغا يەتكۈزمەك ، ئورۇنلاشتۇرماق .

دادەك (دادك) دېرەك .

دادخاھ (دادخواه) ، ئادالەت تەلەپ قىلغۇچى ، ئادالەت ئىزدىگۈچى ، ئەرز قىلغۇچى ، شىكايەت قىلغۇچى .

داد خاھلىغ (داد خواەليغ) ئادالەت تەلەپ قىلىش ، ئادىللىق ئىزدەش ، «داد !» دەپ ئەرزگە كېلىش .

دادگەر (دادكر) كىشىلەرنىڭ دادىغا يەتكۈچى ، ئەرزىنى ئاڭلىغۇچى ؛ ئادالەتپەرۋەر ، ئادىل .

◇～ى **مۇلكى پەناھ** (～ملک پناه) : ئادىل پادىشاھ .

داد گۇستەر (داد كستر) ، پ . ق . دادگەر .

دار (دار) ، ئە . «ئا» ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش تەلەپپۇز قىلىنىدۇ : ھويلا ، ئۆي ، جاي .

دارا (دارا) ، پ . ئىگە ، خوجايىن ، ساھىب ، پادىشاھ ، شاھ .

دارافەر (دارافر) ، پ . پادىشاھدەك شەۋكەتلىك .

دارائى دەۋر (دارا دور) ، ئە ـ پ . دەۋر پادىشاھى .

دارائى زەمان (دارا زمان) ، ئە ـ پ . زامان پادىشاھى .

دارائى كىشۋەر (دارا كشور) ، ئە ـ پ . مەملىكەت پادىشاھى .

دارائى ھەشەم (دارا حشم) ، ئە ـ پ . خوجايىن ، ئىگە ، پادىشاھ .

دارايى (دارايى) ، پ . يىپەكتىن يۇپقا ، نېپىز قىلىپ توقۇلغان بىر خىل رەخت ، يىپەك مال ؛ ◇～**ماۋى** (～ماوى) : ھاۋا رەڭلىك دارايى .

دارەندە (دارنده) ، پ . ئىگە ، ساھىب ، خوجايىن ، ئىگىلىك قىلغۇچى ، باي ، مۇلۇكدار .

دارەين (دارين) ، ئە ـ پ . ئىككى ئالەم ، يەنى بۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەت .

دارغا (دارغا) ق . دارۇغە .

دارو (دارو) ، پ . دورا . ◇**ھۇش**～ (ھوش～) : بىھۇش ئادەمنى ھوشىغا كەلتۈرىدىغان دورا .

دارۇتتەلەف (دار التلف) ، ئە . يوقىلىش ئۆيى (ئەپسانىلەردە ئېيتىلىشچە ، بۇ ئۆيگە كىرگەن كىشى يوق بولۇپ كېتەرمىش) .

دارۇسسەلام (دار السلام) ، ئە . تىنچلىق يۇرتى ، سالامەتلىك ئۆيى ، باغداد شەھىرىنىڭ يەنە بىر نامى ؛ ئەرەبىستاندىكى بىر جاينىڭ نامى ؛ جەننەت .

دارۇسسەلتەنە (دار السلطنه) ، ئە . پايتەخت ، پادىشاھ تۇرىدىغان جاي .

دارۇسسەلخ (دار السلخ) ، ئە . قۇشخانا .

دارۇسسۇرۇر (دار السرور) ، ئە . شادلىق ئۆيى ؛ ك . ئۇ دۇنيا ، جەننەت .

دارۇششىفائ (دار الشفا) ، ئە . شىپاخانا ، داۋالاش يۇرتى ، داۋالىنىدىغان ۋە تېببىي ئىلىم ئۆگىتىلىدىغان ئورۇن .

دارۇغە (داروغه) دورغا ، ۋالىي ، ھەربىي ۋالىي ، مەلۇم بىر رايوننى ئىدارە قىلغۇچى ئەمەلدار ، باشلىق .

دارۇغەنىشىن (داروغەنشين) مەلۇم بىر رايوننىڭ دورغىسى تۇرىدىغان جاي ، مەركەز .

دارۇگىر (داروكير) ، پ . جەڭ ، ئۇرۇش ، كۈرەش ، توقۇنۇش ، ئىسيان .

دارۇلئاخىرە (دار الاخره) ، ئە . ئۇ دۇنيا .

دارۇلئەمان (دار الامان) ، ئە . تىنچ ماكان ، تىنچلىق يۇرتى .
دارولئەنا (دار العنا) ، ئە . قىيىنچىلىق ۋە مۇشكۈللۈك ئۆيى .
دارۇلبەقائ (دار البقاء) ، ئە . ئەبەدىيلىك يۇرتى ؛ ئۇ دۇنيا ، جەننەت .
دارۇلغۇرۇر (دار الغرور) ، ئە . مەغرۇرلۇق ئۆيى ؛ ك . دۇنيا ، ئالەم .
دارۇلفەناۋ (دار الفناء) ، ئە . گۇمران بولىدىغان جاي ، ئۆتكۈنچى دۇنيا ؛ ك . بۇ دۇنيا .
دارۇلقەزائ (دار القضاء) ، ئە . قازىخانا ؛ ك . قىيامەت .
دارۇلقۇرب (دار القرب) ، ئە . ئۆز يۇرت ، دائىمىي تۇرۇشلۇق جاي .
دارۇلقىساس (دار القصاص) ، ئە . قىساس ئۆيى ، ئۆچ ئالىدىغان جاي .
دارۇلھەرب (دار الحرب) ، ئە . جەڭ مەيدانى ، ئالدىنقى سەپ .
دارۇلھەۋادىس (دار الحوادث) ، ئە . ھادىسىلەر ئۆيى ، ئالەم ، بۇ دۇنيا .
دارۇلھەففاز (دار الحفاظ) ، ئە . قاريخانا ، يادلاش ئۆيى .
دارىلماق (داريلمق) قورقماق ، قورقۇنچ ھېس قىلماق .
دارىماق (داريماق) مەيدانغا كەلمەك ، پەيدا بولماق ، يۈز بەرمەك ، ژۇجۇنتا كەلمەك ؛ يولۇقماق ، دۇچار بولماق .
داس (داس) ، پ . ئورغاق . ◇ **مىھنەت~ى** (محت~ى) : مۇشەققەت ئورغىقى ، قىيناق ، ئازاب ئوقۇبەت .
داستان (داستان) ، پ . نەزم ياكى نەسىر شەكلىدە يېزىلغان ئۇزۇن ھېكايە ؛ چۆچەك ، ئەپسانە ؛ تەرجىمھال ، تارىخ ؛ كۇي ، سايراش ، كۇيلەش . ◇ **ئاغازى** (~ آغازى) : داستاننىڭ باشلىنىش قىسمى .
داستانسەرا (داستانسەرا) ، پ . داستانچى ، داستان ئېيتقۇچى ، داستان توقۇغۇچى ، ھېكايىچى .
داستانسەرالىغ (داستان سرالیغ) داستانچىلىق ، ھېكايىچىلىق .
داستانسەراي (داستان سرای) ، پ . ق . داستانسەرا .
داش I (داش) ، پ . خۇمدان .
داش II (داش) چوڭ قازان ؛ كۆل . ◇ **ئۇيغۇر~** (اویغور~) : تارىم دەرياسى .
داشخانە (داشخانه) ، پ . خىش ياكى كوزا ـ قاچىلار ، پىشۇرۇلىدىغان خۇمدان .
داغ (داغ) ، پ . كۆيۈك ، كۆيگەن جاي ، بەلگە ، ئىز ، ئەسەر ؛ ك . قايغۇ ، ئەلەم ، كۈلپەت . ◇ **ئۆرتەمەك** (~اورتاماك) : داغلىماق ، كۆيدۇرمەك ؛ تامغا باسماق . ◇ **قويماق** (~قويماق) : كۆيدۇرمەك ؛ ك . قايغۇغا سالماق . ◇ **كۆيدۇرمەك** (~كويدورماك) : قىزىتىلغان نەرسە بىلەن يۇزىگە خال قويماق .
داغدار (داغدار) ، پ . داغ چۇشكەن ، كۆيگەن .
داغۇلى (داغولی) ، پ . ئالدامچى ، مەككار .
داغى (داغی) تېخى ، يەنە ، ھەمدە ، ... مۇ .

داغى ئەلىف (داغ الف) ، پ ـ ئە . زىننەت ئۇچۇن يۇزگە سېلىنغان ئېلىپ شەكلىدىكى ئوسما رەڭ داغ .

داغى فۇرقەت (داغ فرقت) ، پ ـ ئە . ئايرىلىش دېغى ، ئايرىلىش كۇلپىتى .

داغى نىھانىي (داغ نهانى) ، پ . يوشۇرۇن ئەلەم .

داغى ھىجران (داغ هجران) ، پ ـ ئە . ھىجران دېغى ، جۇدالىق كۇلپىتى .

داغى ھىرمان (داغ حرمان) ، پ ـ ئە . مەھرۇملۇق دېغى ، ئارمان كۇلپىتى .

دافئى سەۋدا (دافع سودا) ، ئە ـ پ . سەۋدايىلىقنى تۇگەتكۇچى ، ساراڭلىقنى يوقاتقۇچى .

دال (دال) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «د» ھەرپىنىڭ نامى ؛ ك . ئېگىلگەن ، پۇكلەنگەن ، پۇكۇلگەن ؛ يارنىڭ سىكىلەك چېچى .

دالان (دالان) ، پ . دالان ، كاردور .

دالباي (دالباى) ئوۋدا قۇشنى قولغا كەلتۈرۈش ئۇچۇن كۆرسىتىلىدىغان گۆش ، يەمچۇك .

دالدا (دالدا) ئارقا ، كۆزگە چېلىقمايدىغان جاي ، پاناھ جاي ؛ تايانچ .

دالدالاماق (دالدالاماق) كۆممەك ، يوشۇرماق ، قوغدىماق ؛ يوشۇرۇنماق ، پاناھلانماق .

دالغا (دالغا) ق . دۇبۇلغا .

دالگۇل (دال كل) ، پ . نەقىش ، بېزەك ، داستىخان ، رومال قاتارلىق نەرسىلەرگە كەشتىلەنىدىغان كەشتە نۇسخىلىرىنىڭ بىرى .

دالل (دال) ، ئە . دەللىل ، ئىسپات ؛ ...نىڭ دەللىلى ، ...نىڭ پاكىتى .

دام I (دام) ، پ . توزاق ؛ تور ؛ ئورا . ◇ **ئەسىرى～بولماق** (اسير～بولماق) : توزاققا ئېلىنماق ، قولغا چۈشمەك .

دام II (دام) ، پ . ھەر خىل ھايۋانلار .

دامان (دامان) ، پ . ق . دامەن .

دامانە (دامانه) ، پ . ق . دامان .

دامە (دام) ، ئە . داۋام قىلماق (پېئىل) ؛ داۋام قىلسۇن . ◇～**ھەياتۇھۇ** (～حياته) : ئۆمرى ئۇزۇن بولسۇن .

دامەن (دامن) ، پ . ئېتەك ، پەش ؛ چەت ، ياقا .

دامەنە (دامنه) ، پ . ئېتەك ، تاغ ئېتىكى ، تاغ باغرى ، دائىرە ، قىرغاق ، كۆلەم ؛ ئەرەبچە ھەرپلەردىن «س» ، «ق»غا ئوخشاش ھەرپلەرنىڭ يېرىم دائىرە شەكلىدىكى ئورنى . ◇ **قاف～سى** (قاف～سى) : «ق» ھەرپىنىڭ يېرىم دائىرە ئورنى ؛ ك . قاف تېغىنىڭ ئېتىكى .

دامەنەلەمەك (دامنەلاماك) تاغ باغرى بويلاپ ماڭماق .

دامەنفىشان (دامن فشان) ، پ . ئېتەك يايغۇچى ؛ ك . ئۆزىنى يوقاتقان .

دامەنكەشان (دامنكشان) ، پ . ئېتەك قايرىش ، پەش قېقىش ، ئۆزىنى چەتلىتىش .

دامەنكىشان (دامنكشان) ، پ . ق . دامەنكەشان .

دامەنگىر (دامنكير) ، پ . خەقنىڭ پېشىگە ئېسىلىۋالغۇچى ، ئېسىلىۋېلىپ قويۇپ بەرمەيدىغان ؛ تۇتۇۋالغۇچى ، توسۇۋالغۇچى . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : توختاتماق ، تۇتماق .

دامگاھ (دامكاه) ، پ . توزاق قۇرۇلغان جاي ؛ ك . بۇ دۇنيا .

دامگەھ (دامگه) ، پ . ق . دامگاھ .

دان I (دان) ، پ . ق . دانە .

دان II (دان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «بىلگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ **بىلىم~** (بىلم~) : بىلىملىك ؛ ◇ **بىسىيار~** (بسيار~) : كۆپ بىلگۈچى . ◇ **خۇردە~** (خورده ~) : ئىنچىكە ۋە نازۇك نەرسىلەرنى بىلگۈچى .

دان III (دان) ، پ . سۆز بىرىكمىسى «قاچا» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ **ئاب~** (آب~) : سۇدان . ◇ **نەمەك~** (نمک~) : تۇزلۇق ، تۇز قاچىسى .

دانا (دانا) ، پ . ھەر ئىككى «ئا» ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ : بىلىمدان ، بىلىملىك ، چۈھەر ، دانا .

دانامەنىش (دانا منش) ، پ . دانا تەبىئەتلىك .

داناۋەش (داناوش) ، پ . دانالارچە ، دانا سۆپەت .

دانايى دەۋران (دانا دوران) ، پ . ئۆز دەۋرىنىڭ داناسى ، زامانىنىڭ بىلىمدانى .

دانە (دانه) ، پ . دان ، ئوزۇق ؛ دانه ، تال (مىقدار) .

دانە پاش (دانه پاش) ، پ . دان چاچقۇچى ، ئۇرۇق چاچقۇچى .

دانەندە (داننده) ، پ . بىلىدىغان ، تونۇيدىغان ، خەۋەردار ؛ ئەقىللىق ئادەم . ◇~ **ھەرف** (حرف) : سۆز بىلىدىغان .

دانگ (دانک) ، پ . ھەر نەرسىنىڭ ئالتىدىن بىر قىسمى ؛ مۇئەييەن ئۇلۇش ، مىقدار .

دانگى (دانكى) ، پ . ئۇلۇش ، ھەسسە .

دانىش (دانش) بىلىم ، ئىلىم ، مەلۇمات ؛ ئەقىل ـ پاراسەت .

دانىش ئاموز (دانش آموز) بىلىم ئۆگەنگۈچى ، ئوقۇغۇچى .

دانىش ئاين (دانش آين) ، پ . ق . دانىشمەند .

دانىش پەژوھ (دانش پژوه) ، پ . بىلىم تەلەپ قىلغۇچى ، ئىلىم ساھەسىدە ئىزدەنگۈچى ؛ تەتقىقاتچى .

دانىشمەند (دانشمند) ، پ . بىلىمدان ، بىلىملىك ، دانىشمەن ، دانا ؛ پەيلاسوپ .

دانىشۋەر (دانشور) ، پ . ق . دانىشمەند .

داۋ (داو) ، پ . شاھمات ، قىمار قاتارلىق ئويۇنلاردا ۋە جەڭدە ئىككى تەرەپنىڭ نۆۋەت ئېلىشى ، تالىشىشى ، ئېلىشىش ؛ دو چىقىش .

داۋەر (داور) ، پ . ھۆكۈمدار ، ھۆكۈم چىقارغۇچى ، سوراقچى ؛ پادىشاھ .

داۋەرى ئەئزەم (داور اعظم) ، ئە ـ پ . ئۇلۇغ پادىشاھ .

داۋرانماق (داورانماق) قوزغالماق ، تەۋرەنمەك ، ھەركەت قىلماق ، ئىش يۈرگۈزمەك .

داۋۇدىي (داودى) ، پ . بىر كۆينىڭ نامى .
داۋۇل (داوول) بوران ، بوران - چاپقۇن .
داۋۇلغا (داولغا) ق . دۇبۇلغا ، قالپاق .
داۋۇلغە (داولغه) ق . دوۋۇلغا .
داۋىي I (داعى) ، ئە . چاقىرغۇچى ، دەۋەت قىلغۇچى ، مۇراجىئەت قىلغۇچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، تەلەپ قىلىگۇچى .
داۋىي II (داعى) ، ئە . سەۋەب ، بانا ، مۇددىئا ، ئېھتىياج ، تەلەپ .
دائىر (دائر) ، ئە . دەۋر قىلغۇچى ، چۆرگىلىگۇچى ، ئايلانغۇچى ؛ ئائىت . ◇ **ئىلمى ھىسابقا** ～ (علم حسابقه～) : ھېساب ئىلمى ھەققىدە .
دائىرە (دائره) ، ئە . تۇۋرۇك ، دۇگىلەك ، ھالقا ؛ چەمبەر سىزىق ؛ مەيدان ؛ چۆرە ، ئەتراپ ، دائىرە .
دائىم (دائم) ، ئە . دائىم ، داۋاملىق ، ھەر ۋاقىت ، ھەمىمە ۋاقىت . ◇～ **ۋلئەۋقات** (～الاوقات) : ھەردەم ، ھەر زامان ، ھەرقانداق چاغ .
دائىما (دائما) ق . دائىم .
دائىمىي (دائمى) ، ئە . دائىملىق ، داۋاملىق بولىدىغان .
دائىيە (داعيه) ، ئە . مەيل ، ئارزۇ ، غايە ، مۇددىئا ؛ سەۋەب .
دائىيەلىق (داعيەلىق) غايىلىك .
داي (داى) ، پ . لاي كومىلاچ ، كومىلاچ تام .
دايە (دايه) ، ئە . ئىنكىئانا ، سۈت ئانىسى ، بالا باققۇچى ئايال .
دايەگانە (دايەكانه) ، ئە - پ . ق . دايە .
دايكەر (دايكر) ، پ . كومىلاچ ياسىغۇچى ، كومىلاچ بىلەن تام قوپۇرغۇچى .
دايىر (داير) ، پ . ق . دائىر .
دايىرە (دايره) ، پ . ق . دائىرە .
دەئ (دع) ، ئە . «تاشلا ، تەرك ئەت ، قوي ، يول قوي» دېگەن بۇيرۇق ئۇقۇمىدا ئىشلىتىلىدۇ .
دەئاۋى (دعاوى) ، ئە . دەئوا (دعوى)نىڭ كۆپلۈكى : دەۋالار .
دەئب (دأب) ئادەت ، قىلىق ، خۇي ، خىسلەت . ◇ **ئەدەب～ى** (ادب دأبى) : ئەدەپ - قائىدىچانلىق . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ئادەت قىلماق ، ئادەتلەنمەك .
دەببابە (دبابه) ، ئە . شاھمات ئۇرۇقلىرىدىن بىرى ؛ زەمبىرەك .
دەببىغ (دباغ) ، ئە . كۆنچى ، تېرە پىشۇرغۇچى ، تېرە ئاشلىغۇچى ؛ ئوقيا ئوقىنىڭ ئۆتمەسلىكى ئۈچۈن كالا تېرىسىدىن قاپقا ئوخشاش تىكىلگەن بىر خىل كىيىم . قەدىمكى «شەترەنج كەبىر» نامىلىق شاھماتنىڭ پىچكا ئۇرۇقلىرىدىن بىرى .
دەببىغي (دباغى) ، ئە . كۆنچىلىك ، تېرە پىششىقلاش سانائىتى .
دەبدەبە (دبدبه) ، ئە . تەنتەنە ، داغدۇغا ، ھەيۋەت ؛ يۇقىرى ئاۋاز ، داقا - دۇمباق ئاۋازى .

دەبقۇر (دبقور) قېتىم ، مەرتەم ، نۆۋەت . ◇ **يەتى～** (يېتى～) : يەتتە قېتىم ، يەتتە مەرتەم .

دەئبۇ پىشە (دأب وپيشه) ، ئە ـ پ . ئادەت ۋە قىلىق ؛ قىلىق ، ھۇنەر .

دەئبوخىسال (دءاب و خصال) ، ئە . ئادەت ۋە خىسلەت ، قىلىق .

دەبۇر (دبور) ، ئە . غەرب شامىلى ، غەربتىن شەرققە سوقىدىغان شامال .

دەئبۇشئار (دأب و شعار) ، ئە . ئادەت ۋە ھۇنەر ، خىسلەت ، قىلىق .

دەئبۇ فەن (دأب و فن) ، ئە . ئادەت ۋە ھۇنەر ، خىسلەت .

دەبىر (دبير) ، ئە . كاتىپ ، مىرزا ، قەلەمكەش ؛ ك . مېركۈرى يۇلتۇزى .

دەبىرىستان (دبيرستان) ، ئە ـ پ . يېزىش ئۆيى ؛ ك . مەكتەپ . ◇～ **ئەھلى** (～اهلى) : مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى .

دەبىستان (دبستان) ، ئە ـ پ . ئەدەپ ئۆگىنىش ئۆيى ؛ ئوقۇش ئۆيى .

دەججال (دجال) ، ئە . ئالدامچى ، كاززاپ ؛ دىنىي رىۋايەت بويىچە ، زامان ئاخىر بولۇش ئالدىدا پەيدا بولىدىغان بىر ئالدامچى ، دەججال ؛ ك . ئىنسانىنىڭ دۈشمىنى .

دەخل (دخل) ، ئە . كىرىش ، سوقۇنۇش ، ئارىلىشىش ، مۇناسىۋەتتە بولۇش ، ئالاقە ؛ كىرىم ، تاپاۋەت . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : كىرمەك ، ئارىلاشماق ، سوقۇنماق . ◇～ **بەرمەك** (～بيرماك) : سوقۇنماق ، كىرمەك .

دەخى (دخى) تېخى ، يەنە .

دەد (دد) ، پ . ياۋايى ھايۋان ، يىرتقۇچ .

دەدەك (ددك) دېدەك ، چۆرى ، قۇل ، ئايال .

دەدۇدام (ددودام) ، پ . ياۋايى ھايۋانلار ۋە ئۇي ھايۋانلىرى .

دەدۇۋەھش (ددو وحش) ، ئە ـ پ . بارلىق يىرتقۇچ ھايۋانلار .

دەر I (در) ، پ . ئىشىك .

دەر II (در) ، پ . سۆزلەرنىڭ بېشىغا قوشۇلۇپ ئورۇن كېلىش قوشۇمچىسىنىڭ رولىنى ئويناىدۇ . ◇～ **خاتىر** (～خاطر) : كۆڭلىدە . ◇～ **ئاخىرەت** (～آخرت) : ئاخىرەتتە . ◇～ **ھال** (～حال) : شۇ ھالدا ، شۇ مىنۇتتا . ◇～ **رۇ** (～رو) : شۇ ۋاقىتتا ، دەرھال .

دەرا (درا) ، پ . قوڭغۇراق .

دەراز (دراز) ، پ . ئۇزۇن ؛ ◇～ **نەفەس** (～نفس) : ئۇزۇن نەپەس ؛ ك . ئەزمە ، گەپنى چاپىناپ ئۇزۇن سوزغۇچى . ◇～ **دەست** (～دست) : قولى ئۇزۇن ، بەدۆلەت ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك .

دەراھىم (دراهم) ، ئە . دىرھەم (درهم)نىڭ كۆپلۈكى : مەبلەغ ، تەڭگىلەر ، دەرەملەر .

دەرە (دره) ئىككى تاغنىڭ ئارىلىقىدىكى تار يول ، جىلغا ، غول ، تاغ ئېغىزى .

دەرەجات (درجات) ، ئە . دەرەجە (درجه)نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، مەرتىۋىلەر ، پەلەمپەي-

لەر . ◇ **رەفئ~** (رەفيع~) ، **رەفئول~** (رفيع ال~) : يۇكسەك دەرىجىلەر ، يۇقىرى مەرتىۋىلەر .

دەرەجە (درجه) ، ئە . پەللە ، پەلەمپەي ، ئورۇن ، مەرتىۋە ، گىرادۇس .

دەرەخ (درخش) ، پ . پارقىراش ، پارلاش ، نۇر ؛ چاقماق ، چېقىن .

دەرەخشان (درخشان) ، پ . روشەن ، يالتىرايدىغان ، پارقىرايدىغان ، جۇلالىق ، پال - پۇل قىلىپ تۇرىدىغان ، پارلاق . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) : پارقىرىماق ، پارلىماق .

دەرەخشەندە (درخشنده) ، پ . ق . دەرەخشان .

دەرەخشەندەلىق (درخشندەليق) پارلاقلىق ، پارقىراقلىق .

دەرەفش (درفش) ق . دىرەفش ،

دەرەفشان (درفشان) ، پ . ق . دەرەخشان .

دەرەك (دراك) تۇرۇق ، ھالەت ، مۇئامىلە ، مۇناسىۋەت ؛ خەۋەر .

دەرەندە (درنده) ، پ . ۋەھشي ، يىرتقۇچ ؛ يىرتقۇچ ھايۋان .

دەرەنگ (درنگ) ، پ . ئاستا ھەرىكەت قىلىش ، سۈسلۇق ؛ كېچىكىش ، ھايال بولۇش ؛ توختاش . ◇ ~ **قىلماق** (~ قىلماق) : ھايال بولماق ، كېچىكمەك ، توختىماق .

دەرەنگى (درنكى) كېچىكىش ، توختاش ، ھايال بولۇش . ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : توختىماق .

دەربان (دربان) ، پ . دەرۋازىۋەن ، ئىشىك باقار ، دەرۋازا ساقچىسى . ◇ ~ **ى فەلەك** (~ فلک) : ئاسمان ساقچىسى ؛ ك . قۇياش .

دەربايىست (در بايست) ، پ . كېرەك ، لازىم ، زۆرۈر ؛ ئېھتىياجلىق ، مۇڭاپىق ، ماس . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) : كېرەك بولماق ، لازىم بولماق ، مۇڭاپىق بولماق .

دەربەدەر (دربدر) ، پ . سەرگەردان ، ماكانسىز ؛ قەلەندەر ؛ بىكار تەلەپ ، لاغايلاپ يۈرگۈچى .

دەربەدەرلىق (دربدرليق) سەرگەردانلىق ، ماكانسىزلىق ؛ قەلەندەرلىك .

دەربەند (دربند) ، پ . دەرۋازا ، ئىشىك ئالدى ؛ دەرۋازا ئۆيى ، قەلئە ، تاغ ئېغىزى . ◇ **قەلئە~** (قلعه~) : قەلئە دەرۋازىسى .

دەربەست (دربست) ، پ . ھەممە ، ھەممىسى ، پۈتۈنلەي ، تامامەن .

دەرج (درج) ، پ . بايان قىلىش ، قەيت قىلىش ، كىرگۈزۈش ، قوشۇش ، تىزىملاش ؛ يۆگەلگەن خەت ؛ مۇندەرىجە . ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : بايان قىلماق ، قەيت قىلماق ، تىزىملىماق ، قوشماق .

دەرخاست (درخواست) ، پ . ئىلتىماس ، تەلەپ ، ئۆتۈنۈش ؛ ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئىلتىماس قىلماق ، سورىماق ، تەلەپ قىلماق .

دەرخۇر (درخور) ، پ . لايىق ، مۇناسىپ ، ئەرزىيدىغان ، يارايدىغان ؛ ماس ، مۇڭاپىق .

دەرخۇرد (درخورد) ، پ . ق . دەرخۇر .

دەردا (دردا) ، پ . دەردىمەي ! ئاھ دەرد ! ئەپسۇس ! دەرىغ .

دەرداكى (درداكه) ، پ . ق . دەردا .
دەرد ئالۇد (درد آلود) ، پ . كېسەل ، دەردمەن ، دەردكه چۆمگەن ، قايغۇلۇق .
دەرد پەرۋەر (درد پرور) ، پ . ق . دەردئالۇد .
دەرد پەرۋەردە (درد پرورده) ، پ . دەرد ئىچىدە ئۆسكەن ، دەردكه ئۇچرىغان ، دەردمەن .
دەرد پەيۋەند (درد پيوند) ، پ . دەردكه دۇچار بولغان ، دەردلىك .
دەردمەند (درد مند) ، پ . دەردى بار ، قايغۇلۇق ، مۇڭلۇق ، كېسەل ، دەردمەن ، ئىشقى بار .
دەرد مەندانه (درد مندانه) ، پ . دەردكه پاتقان ، قايغۇغا چۆمگەن ، دەردمەنلەرچه ، دەردمەنگه ئوخشاش .
دەردمەندلىغ (درد مندليغ) قايغۇغا پاتقانلىق ، ئاشقىلىق .
دەردناك (دردناك) ، پ . دەردلىك ، قايغۇلۇق ، كېسەل ؛ ئىشق ئوتىدا قالغان .
دەردسەر (دردسر) ، پ . باش ئاغرىقى ، تەشۋىش ، قىينىچلىق ، ئېغىرچىلىق .
دەردى ئىشتىياق (درد اشتياق) ، پ . سېغىنىش ئازابى ، سېغىنىش دەردى .
دەرراك (دراك) ، ئە . ئەقىللىق ، ئىدراكلىق ، پەملىك ، سەزگۈر ، هوشيار . ◇～**تەبئ** (～طبع) : زېهنى ئۆتكۈر .
دەرراكى (دراكه) ، پ . هوشيارلىق ، سەزگۈرلۈك ، ئىدراك . ◇**قۇۋۋەتى**～ (قوه～) چۈشىنىش قۇۋۋىتى .
دەرران (دران) ، پ . يىرتقۇچى ؛ يىرتقۇچ ، ۋەھشي ، ياۋۇز . ◇**شىرى**～ (شير～) : يىرتقۇچ شىر .
دەررە I (دره) ، ئە . دەررە (ئادەم ئۇرۇشقا ئىشلىتىلىدىغان دەستىلىك چەم پالاق) .
دەررە II (دره) ، پ . جىلغا ، تاغ ئېغىزى .
دەرز (درز) ، پ . يىرىق ، چاك ، دەز ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يارماق ، دەز كەتكۈزمەك . ◇～ **ـ بەر**～ (～بر～) : چاكمۇچاك ، بىر ـ بىرىگه يېقىن ، زىچ .
دەرزى (درزى) ، پ . تىككۈچى ، چاك تىككۈچى .
دەرزىلىق (درزى ليق) ق . دەرزىلىك .
دەرزىلىك (درزى ليك) تىككۈچىلىك ، چاك تىككۈچىلىك ، بېخىچىلىك .
دەرسگاه (درسگاه) ، ئە ـ پ . دەرسخانا ، دەرس بېرىلىدىغان جاي .
دەرك (درك) ، ئە . پەم ـ پاراسەت بىلەن تېگىشىش ، ئىدراك بىلەن سېزىش ، بىلىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : پەم ـ پاراسەت بىلەن تاپماق ، سەزمەك ، بىلمەك . ◇**ئەھلى**～ (اهل～) : چۈشەنچىلىك كىشىلەر ، پاراسەت ئىگىلىرى .
دەركار (دركار) ، پ . ياراملىق ، كارغا كېلىدىغان ، كېرەكلىك ، زۆرۈر .
دەرگاه (درگاه) ، پ . ئىشىك ، بوسۇغا ؛ ئوردا ، قەسىر ، ساراي ؛ يۇقىرى مەرتىۋىلىك كىشىلەرنىڭ تۇرار جايى . ◇**ئالىي**～ (عالى～) : هەشەمەتلىك قەسىر ، مۇقەددەس جاي .

دەرگەھ (دركە) ق . دەرگاھ .
دەرگەھنەشىن (دركەنشين) ، پ . قەسىردە ياشىغۇچى ؛ ك . پادىشاھ .
دەرگەھنەۋرەد (دركەنورد) ، پ . شەھەر ، قىشلاق كەزگۈچى ، ھەممە يەرنى ئايلانغۇچى .
دەرگىر (دركير) قوبۇل قىلغۇچى ، ئۆزىگە ئالغۇچى ، ئورۇنلىغۇچى ؛ مۇمكىن .
دەرمان (درمان) ، پ . كۈچ ، قۇۋۋەت ؛ دورا ، داۋا ، ئىلاج ، چارە . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : داۋالىماق ، ئىلاج قىلماق .
دەرماندە (درمانده) ، پ . قىيىن ئەھۋالدا قالغان ، تەڭلىكتە قالغان ، گاڭگىراپ قالغان ؛ نەس باسقان ، بىچارە . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ◇～**قالماق** (～قالماق) : قىيىن ئەھۋالدا ، تەڭلىكتە قالماق .
دەرماندەلىق (درماندەليق) قىيىن ئەھۋال ، ئىلاجسىزلىق ، نېمە قىلىشنى بىلمەي قېلىش .
دەرمەھەل (درمحل) ، پ . شۇئاندا ، ئۆز ۋاقتىدا ، تېزدىن ، دەرھال .
دەرمىيان (درميان) ، پ . ئوتتۇرىدا ، ئارىدا .
دەرھەم (درهم) ، پ . چېتىشقان ، چىرماشقان ، چېگىشلەشكەن ، توپلانغان ، ئارىلاشما ، ئەبجەش ؛ قالايمىقان . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : توپلىماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : قوشماق ، ئارىلاشتۇرماق .
دەرھەملىق (درهم ليق) چىرماشلىق ؛ ئەبجەشلىك ، چىگەللىك .
دەرۋىنۋار (درو ديوار) ، پ . ئىشىك ۋە تام ، ھەممە تەرەپ .
دەرۋاقىئ (درواقع) ، پ ـ ئە . راستى بىلەن ئېيتقاندا ، راستىنى ئېيتقاندا ؛ ئەمەلدە ، ئەسلىدە ، ھەقىقەتتە .
دەرۋىزە (درويزه) ، پ . ق . دەر يۈزە .
دەرۋىش (درويش) ، پ . دەرۋىش (تەسەۋۋۇپچىلىق يولىغا كىرىپ جاھان مەئىشەتلىرىدىن كەچكەن كىشى ، سوپى) ؛ دىۋانە .
دەرۋىشانە (درويشانه) ، پ . دەرۋىشلەرچە ، دەرۋىشلەرگە ئوخشاش ، دەرۋىش مىجەز ، دەرۋىشلەرگە ئاتاپ قىلىنغان ئاش .
دەرۋىشۇەش (درويش وش) ، پ . دەرۋىشكە ئوخشاش ، دەرۋىش سۈپەت .
دەرىي I (درى) ، پ . جىلغىدىكى ، جىلغىغا مەنسۇپ ؛ تاغ ئارىسىدا ياشىغۇچى ، تاغ ئارىسىدا تۇرىدىغان .
دەرىي II (درى) ، پ . قەدىمىي پارس تىلى .
دەرىيچە (دريچه) ، پ . كىچىك ئىشىك ، ئىشىكچە ؛ دېرىزە ، پەنجىرە ، رۇجەك .
دەرىغ (دريغ) ، پ . ئېچىنىش ، ئۆكۈنۈش ، رەت قىلىش ؛ ئاياش ؛ بېخىللىق ؛ ئېسىت ! ئەپسۇس ! ئەتتەڭ ! ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئېچىنارلىق بولماق ، ئېچىنىشلىق بولماق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : ئەپسۇسلانماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئايىماق ، كۆز قىيماسلىق .

دەريغا (دريغا) ، پ . هەي ، ئېسىت ! ۋاي دەريغا ! ئەپسۇس !
دەريا (دريا) ، پ . دېڭىز ، دەريا . ◇～**ئەتا** (～عطا) : ك . ئالىي ھىممەت ، ئىنتايىن ھىممەتلىك ، مورۇڭۇەتلىك (ئەينى : دەريا بېغىشلىغۇچى) .
دەريابار (دريابار) ، پ . يامغۇر ، دېڭىز ساھىلى ، تاشقىن ، سەل ؛ چوڭ دېڭىز .
دەريادىل (دريادل) ، پ . كەڭ قورساق ، كۆڭلى ـ كۆكسى كەڭ ، مەرت ؛ ك . چوڭ ئالىم .
دەريازەدە (دريازده) ، پ . دېڭىز ھادىسىسىگە ئۇچرىغان ؛ ك . ئۇپرىغان ، كونىرىغان ، ئىشتىن چىققان .
دەريا ستىز (دريا ستيز) ، پ . دېڭىزدەك قەھىرلىك ، دېڭىزدەك غەزەپلىنىك .
دەرياغىنە (درياغينه) كىچىك دەريا .
دەرياكەش (درياكش) ، پ . كېمىچى ؛ ك . ئىچەرمەن ، چوڭ قەدەھ بىلەن سۇمۇرگۇچى .
دەرياگەرد (درياكرد) ، پ . سۇ ئۇزگۇچى ، دەريا ـ دېڭىزلاردا يۈرگۈچى .
دەريا مايە (دريا مايه) ، پ . سەرمايىسى دېڭىز سۈيدەك كۆپ ، قالتىس باي .
دەريانەۋال (دريانوال) ، پ . قولى ئوچۇق ، خەير ـ ئېھسانىنى ئايىماي قىلىدىغان ، ئىنتايىن سېخىي .
دەريۇزە (دريوزه) ، پ . تىلەمچىلىك ، گادايلىق ؛ تىلەمچى ، دۇئانە ، گادراي ، نامرات . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تىلىمەك ، ئىزدىمەك .
دەريۇزەنەماي (دريوزەنماي) ، پ . تىلەمچىلىك قىلغۇچى ، گاداي سۈپەت ، تىلەمچىگە ئوخشاش .
دەژەم (دژم) ق . دىژەم .
دەژەمۋار (دژم وار) ق . دىژەمۋار .
دەساتىن (دساتين) ، ئە . دەستان (دستان)نىڭ كۆپلۈكى : داستانلار .
دەساتىنى خاتىرنەۋاز (دساتين خاطر نواز) ، ئە ـ پ . يېقىملىق داستانلار .
دەست (دست) ، پ . قول ؛ قېتىم ، نۆۋەت ، مەرتە ، كەررە . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : يۇز بەرمەك ؛ مۇيەسسەر بولماق ، ئېرىشمەك ، ئىگە بولماق ؛ ئىش ئوڭدىن كەلمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : قولغا چۈشۈرمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تۇتۇش قىلماق ، بېجىرمەك ، قول تىقماق ؛ ◇**چابۇك**～ (چابك～) : چاققان ، ئەپچىل . ◇**چىيرە**～ (چيره～) : باتۇر ، قۇدرەتلىك ؛ قولى ئۇزۇن .
دەستار (دستار) ، پ . سەللە ؛ ◇**ئاشۇفتە**～ (آشفته～) : سەللىسى چۈڭ ئولغان .
دەستارخان (دستارخوان) ، پ . داستىخان .
دەستارپىچ (دستارپيچ) ، پ . پادىشاھنىڭ كىيىم ـ كېچىكىگە مەسئۇل ئەمەلدار .
دەستاس (دست آس) ، پ . يارغۇنچاق .
دەستاموز (دست آموز) ، پ . قولغا ئۆگىتىلگەن ، كۆندۈرۈلگەن ، رام قىلىنغان ؛ ئۆيدە بېقىلغان .

دەستان I (دستان) ، پ . ق . داستان .
دەستان II (دستان) ، پ . ھىيله ، مىكىر ، نەيرەڭ ، قۇۋلۇق ، شۇملۇق ، ئالدام .
دەستانسەرا (دستانسرا) ق . داستانسەرا .
دەستانسەراي (دستانسراى) ق . داستانسەرا .
دەستاۋىز (دست آويز) ، پ . گۇۋاھنامە ، ھۆججەت ، ئاساس ؛ بانا ، سەۋەب ؛ ئۇسۇل ، چارە ؛ كىچىك تۆھپە ، ئازغىنە خىزمەت .
دەستە (دسته) ، پ . تۇتقا ، ساپ ، دەستە ؛ تۇتام ، توپ ، تىزبق ، دەستە (مىقدار) . ◇**سىمگۇن**~ (سيم كون~) : كۆمۈش ساپلىق .
دەست ئەفشان (دست افشان) ، پ . قول سىلكىش ، ۋاز كېچىش .
دەستەفشانلىغ (دست افشانليغ) ۋاز كېچىش ، قول سىلكىش ، مەردىن كېچىش .
دەست ئەنداز (دست انداز) ، پ . زالىم ، زومىگەر ، زورگەر ، باسقۇنچى .
دەست ئەندازلىق (دست اندازليق) زورلۇق ، زومىگەرلىك ، زالىملىق ، باسقۇنچىلىق ، تاجاۋۇز ، بۇلاڭچىلىق .
دەست بۇرد (دست برود) ، پ . توساتتىن ھۇجۇم قىلىش ، تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىش ؛ تارتىۋېلىش ، بۇلىۋېلىش ؛ غالىب كېلىش .
دەست بوس (دست بوس) ، پ . قول ئۆپۈش ، قولغا سۆيۈش ؛ خىزمەتتە بولۇشقا تەييار . ◇~**قىلماق** (~قيلماق) : قول سۆيمەك .
دەستپاچە (دستپاچه) ، پ . ھودۇققان ، تەمتىرىگەن ، ئالاقزادە بولغان ، تىت ـ تىت بولغان .
دەستپىچ (دست پيچ) ، پ . مەھكەم تۇتۇش ، قاماپ تۇتۇش ، قولغا ئوراش ؛ سەۋەب ، بانا ، ۋاستە ، چارە ، ئاساس ، ھۆججەت ، ماتېريال . ◇~**قىلماق** (~قيلماق) : قولغا يۆگەمەك ، مەھكەم تۇتماق .
دەسترەس (دست رس) ، پ . قول يېتىش ، ئىمكانىيەت ، مۇمكىنچىلىك ، ئېرىشىش ئىمكانىيىتى ؛ كۈچ ، قۇۋۋەت . ◇~**تاپماق** (~تاپماق) : ئىمكانىيەت تاپماق ، يېتىشمەك .
دەسترەنج (دست رنج) ، پ . قول ئەمگىكى ، قول ئىشى ، قارا ئەمگەك ، مۇشەققەت .
دەستكار (دستكار) ، پ . ھۈنەر ـ سەنئەت ؛ ھۈنەرۋەن ئۇستا ؛ قولدا ياسىغان ، قول بىلەن ئىشلەپچىقارغان .
دەستگاە (دستكاه) ، پ . ئەسۋاب ، قورال ـ جابدۇق ، ئۇسكۇنە ، قۇدرەت ، ئىقتىدار ؛ ھەشەمەت ، سۆلەت ؛ بايلىق ؛ مال ـ مۈلۈك .
دەستگىر (دستكر) ، پ . يارەمچى ، قولداش ، قانات ئاستىغا ئالغۇچى ، قولغا ئېلىش ، قولغا چۈشۈرۈش . ◇~**قىلماق** (~قيلماق) : قولغا چۈشۈرمەك .
دەستگىرلىق (دستكيرليق) يارەمچىلىك ، قولداشلىق ، ھامىيلىق ؛ قولغا چۈشۈرۈش .
دەستمايە (دستمايه) ، پ . قولدا بار مال ، ئەسلىدە بار بولغان مال ـ مۈلۈك ، دەسمايە .
دەستۇپا (دست وپا) ، پ . قول ۋە ئاياغ ، قول ۋە پۇت ؛ قابىلىيەت ، ئىقتىدار . ◇~**ئۇرماق**

(～اورماق) : ئىنتىلمەك ، تىرىشماق ، ھەرىكەت قىلماق .

دەستۇر I (دستور) ، ئە ـ پ . يوسۇن ، قائىدە ، ئادەت ، تەرتىپ ـ ئىنتىزام ، ئۇلگە ، ئۆرنەك ، نەمۇنە ، قانۇن ، نىزام .

دەستۇر II (دستور) ، پ . ۋەزىر ، ۋەزىرلىك ئەمىلى .

دەستۇرلۇغ (دستورلوغ) قوللانما ؛ يوسۇنلۇق .

دەستۇرۇلئەمەل (دستور العمل) ، ئە . ئىش ـ ئەمەل قائىدىسى .

دەستيار (دستيار) ، پ . ياردەمچى ، قولداش ، ھەمايىچى ، مۇرت .

دەشت (دشت) ، پ . چۆل ، دەشت ، سەھرا ، باياۋان ، تۇزلەك . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : چۆلدە تۇرماق . ◇～**قەتئى** (～قطعى) : دەشت كېزىش .

دەشتبان (دشت بان) ، پ . سەھرا كۆزەتچىسى ؛ زىرائەت باققۇچى ، قاراۋۇل ، قورۇقچى .

دەشتبانلىغ (دشتبانليغ) قورۇقچىلىق ، جېسەكچىلىك ، كۆزەتچىلىك .

دەشتپەيما (دشت پيما) ، پ . چۆل كەزگۈچى ، باياۋاندا يۈرگۈچى .

دەشترەۋ (دشت رو) ، پ . چۆل كەزگۈچى ، سەھرا ئايلانغۇچى ، باياۋاندا يۈرگۈچى .

دەشتنەۋەرد (دشت نورد) ، پ . چۆل كەزگۈچى ، باياۋانلارنى ئايلانغۇچى ، دەشتتە قالغان .

دەشنام (دشنام) ، پ . قاغاش ، سۆكۈش ، ئەيىپىنى بوينىغا قويۇپ ئۇيالدۇرۇش ؛ دەشنام . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : دەشنام بەرمەك ، سۆكمەك .

دەشنە (دشنه) ، پ . خەنجەر . ◇～**يەمەك** (～ييماك) : خەنجەر يېمەك .

دەشنەئى خۇنرىز (دشنه خونريز) ، پ . قان تۆككۈچى خەنجەر ، قانلىق خەنجەر .

دەغا (دغا) ، پ . ئالدام ، ھىيلە ، ساختا ، ھەييارلىق ، ھىيلىگەرلىك ، يالغانچىلىق .

دەغاباز (دغاباز) ، پ . ئالدامچى ، ھىيلىگەر ، ساختىپەز ، يالغانچى .

دەغابازلىق (دغابازلىق) ئالدامچىلىق ، ھىيلىگەرلىك ، ساختىلىق ، يالغانچىلىق .

دەغەل (دغل) ، پ . مەككار ، ئالدامچى ، ساختىپەز ، ھىيلىگەر .

دەغەللىق (دغل ليق) مەككارلىق ، ھىيلىگەرلىك ، كۆز بويامچىلىق .

دەغەلۇەش (دغل وش) ، پ . مەككار سۆيەت ، ئالدامچىغا ئوخشايدىغان ؛ كۆز بويامچىلىق ، ساختا .

دەغدەغە I (دغدغه) ، پ . قورقۇنچ ، دەھشەت ، تىنچسىزلىق ، تەشۋىش .

دەغدەغە II (دغدغه) ، پ . مايىللىق ، خاھىش ، ئىستەك .

دەف (دف) ، پ . داپ .

دەفئ (دفع) ، ئە . قايتۇرۇش ، رەت قىلىش ، كەتكۈزۈش ، چېكىندۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : قايتۇرماق ، رەت قىلماق ، چېكىندۇرمەك .

دەفاتىر (دفاتر) ، ئە . دەفتەر (دفتر) نىڭ كۆپلۈكى : دەپتەرلەر .

دەفائىن (دفائن) ، ئە . دەفىنە (دفينه) نىڭ كۆپلۈكى : كۆمۈكلۈك خەزىنىلەر ، كۆمۈلگەن مال ـ دۇنيالار .

دەفايىن (دفاين) ، پ . دەفائىن .
دەفئە (دفعه) ، ئە . قېتىم ، نۆۋەت ، مەرتە .
دەفەئات (دفعات) ، ئە . دەفئە (دفعه)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار .
دەفئە ـ دەفئە (دفعه دفعه) ، ئە . قايتا ـ قايتا ، بىرنەچچە قېتىم ، كەينى ـ كەينىدىن .
دەفەك (دفك) ، پ . نىشان ، قارا ، مۆلچەر ؛ داپ .
دەفتەر (دفتر) ، ئە . كىتاب ، يازمىلار توپلىمى ، تۇپلەنگەن قەغەزلەر ، دەپتەر ، جىلت ، توم .
دەفتەردار (دفتردار) ، پ . دەپتەر تۇتقۇچى ، كاتىپ ، ھېساباتچى .
دەفن (دفن) ، ئە . كۆمۈش ، ئۆلۈكنى كۆمۈش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كۆممەك ، يەرلىككە قويماق .
دەفئى ئازار (دفع اَزار) ، ئە . ئازارنى قايتۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئازارنى قايتۇرماق .
دەفئى ئەتەش (دفع عطش) ، ئە . تەشنالىقنى بېسىش .
دەفئى جۇنۇن (دفع جنون) ، ئە . سەۋدايىلىقنى تۇگىتىش .
دەفئى مەلال (دفع ملال) ، ئە . مالاللىقنى تۇگىتىش ، تىنچىتىش .
دەفىنە (دفينه) ، ئە . كۆمۈلگەن خەزىنە ، كۆمۈپ قويۇلغان پۇل ـ بايلىق .
دەقائىق (دقائق) ق . دەقايىق .
دەقايىق (دقايق) ، ئە . «دەقىقە (دقيقه)»نىڭ كۆپلۈكى : مىنۇتلار ؛ ئىنچىكە مەزمۇنلار ، نازۇك مەنىلەر ؛ تەپسىلات . ◇**ھۇنەر～ى** (ھنر～ى) : ھۇنەرنىڭ نازۇك تەرەپلىرى .
دەققاق (دقاق) ، ئە . تۇگمەنچى ، ئۇن سودىگىرى ؛ ك . ئىنچىكىلىك بىلەن ئىش قىلغۇچى ، نازۇك پەم كىشى ، چوڭقۇر ئويلاپ ئىش ئېلىپ بارغۇچى .
دەقىق (دقيق) ، ئە . ئىنچىكە ، نازۇك ، چوڭقۇر مەنىلىك ؛ ◇～**تەئەققۇللۇغ** (～تعقل‌لوغ) : ئىنچىكە چۈشەنچىلىك ، چوڭقۇر چۈشەنچىلىك ، ئۆتكۈر زېھنىلىك . ◇**نۇكتەئى**～ (نكته دقيق) : نازۇك سۆز .
دەقىقە (دقيقه) ، ئە . مىنۇت .
دەكاكىن (دكاكين) ، ئە . دۇككان (دكان)نىڭ كۆپلۈكى : دۇكانلار .
دەللال (دلال) ، ئە . ئىش باشقۇرغۇچى ، ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدىكى ئىشلارنى يۈرۈشتۇرگۈچى ؛ قىلىق ، غەمزە ، ناز ـ كەرەشمە ، كۆز ئوينىتىش ، قاش ئېتىش .
دەلقى پەشمىنە (دلق پشمينه) ، ئە ـ پ . يۇڭ تون ، جەندە .
دەلقى خىزرۇەش (دلق خضروش) ، ئە ـ پ . كۆك تون .
دەلك (دلك) ، ئە . ئۇۋۇلاش ، تۇتۇپ قويۇش .
دەللاك (دلاک) ، ئە . ھاممامدا (مۇنچىدا) كىشىلەرنىڭ ئۇچىسىنى تۇتۇپ قويىدىغان ئادەم ، ئۇچا تۇتقۇچى ، ئۇچا يۇغۇچى .
دەلالەت (دلالت) ، پ . باشلاش ، كۆرسەتىش ، يولغا سېلىش ؛ ئۇندەش . ◇～**قىلماق**

(~قيلماق) : كۆرسەتمەك ، بىلدۈرمەك ، ئۇندىمەك .
دەلايىل (دلايل) ، پ . دەلىل (دليل)نىڭ كۆپلۈكى : دەلىللەر ، ھۆججەتلەر ، ئاساسلار .
دەلدەلاماق (دلدالاماق) ئاچچىقلانماق .
دەلق (دلق) ، پ . دەرۋىشلەرنىڭ كىيىمى ، تون . ◇ **سارىغلىق**~ (ساريق ليق~) : مەللەتون . ◇ **ئەھلى**~ (اهل~) : دەرۋىشلەر .
دەللالە (دلاله) ، ئە . خوتۇن ؛ ك . ھىيلە ـ مىكىرلىك ئايال .
دەللە (دله) ، ئە . ھەييار خوتۇن ، ھىيلىگەر ئايال . ◇~ **تۆلمۇھتالە** (~المحتاله) : چۆچەكلەردە ئەسكىلىكتە داڭ چىقارغان خوتۇن .
دەلۇ (دلو) ، پ . سوغا ، ئاسما سوغا ، تۇڭ ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق ئىلمى بويىچە قۇياشنىڭ ھەربىرىدەت دائىر بىسىدىكى 12 بۇرجنىڭ بىرى . كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 11 ـ ئاي .
دەلىر (دلير) ، پ . يۈرەكلىك ، شىجائەتلىك ، دادىل ، قورقماس ، باتۇر .
دەلىرانە (دليرانه) ، پ . جەسۇرانە ، باتۇرلارچە ، دادىللىق بىلەن ، قورقماستىن .
دەلىك (دليك) تۆشۈك .
دەلىل (دليل) ، ئە . پاكىت ، ھۆججەت ، ئاساس ، يول باشلىغۇچى ، يولباشچى ، يېتەكچى .
◇~ **بولماق** (~بولماق) : يول باشلىغۇچى بولماق ، باشلامچىلىق قىلماق .
دەلىل ئاۋۇر (دليل آور) ، ئە ـ پ . دەلىل كەلتۈرگۈچى ، ھۆججەت كۆرسەتكۈچى .
دەلىلۇللاھ (دليل الله) ، ئە . ئاللا ئەۋەتكەن يولباشلىغۇچى .
دەم I (دم) ، پ . ئان ، دەم ، ۋاقىت ، نەپەس . ◇~ **ئاچماق** (~آچماق) : ئېغىز ئاچماق ، گەپ قىلماق . ◇~ **تاپماق** (~تاپماق) : راھەت تاپماق ، جانلانماق ؛ ◇~ **ئورماق** (~اورماق) : نەپەس ئالماق ، نەپەس چىقارماق ، گەپ قىلماق . ◇~ **يولى** (~يولى) : نەپەس يولى ، كېكىرتەك .
دەم II (دم) ، پ . تۆمۈرچىنىڭ كۆرۈكى ، شامال ساندۇقى . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : شامال بەرمەك ، كۆرۈك باسماق .
دەم III (دم) ، ئە . قان .
دەم IV (دم) ، پ . بىس .
دەمادەم (دمادم) ، پ . ئۈزلۈكسىز ، دەممۇدەم ، كەينى ـ كەينىدىن .
دەمار I (دمار) ، ئە . تارمار ، گۇمران ، گۇم قىلىش ، بىتچىت قىلىش ، ھالاك قىلىش .
دەمار II (دمار) ، پ . پەي ، سىڭىر ، تومۇر ؛ ئومۇرتقا .
دەمان (دمان) ، پ . ھۆركىرىگەن ، قورقۇنچلۇق . ◇~ **چەكمەك** (~چيكماك) : ھۆركىرەمەك . ◇ **پىل**~ (پيل دمان) : ھۆركىرىگەن پىل ، كۆيلىگەن پىل ، مەست پىل .
دەمەن (دمن) ، ئە . بۇرۇن ئاھالە ئولتۇرغان (كېيىن كۆچۈپ كەتكەن) جاي .
دەمبەدەم (دمبدم) ، پ . ھەردەم ، ھەر ۋاقىت ، ئارقا ـ ئارقىدىن ، ئۈزلۈكسىز .
دەمساز (دمساز) ، پ . ھەمدەم ، ئۇلپەت ، دوست ، سىرداش ، يېقىن ؛ سۆھبەتداش .

دەمسازلىغ (دمسازليغ) ، هەمدەملىك ، ئۇلپەتلىك ، دوستلۇق ، سىرداشلىق ، هەمسۆھبەتلىك .

دەمسەرد (دمسرد) ، پ ـ ئە . لاۋزا ، تېتىقسىز (گەپ) ؛ سوغ نەپەس .

دەمسەردلىق (دمسردليق) لاۋزا گەپ قىلىش ، سوغ نەپەسلىك .

دەمگىر (دمكير) ، پ . دىمىق ؛ دىمىق ئېسىسق .

دەمىدە (دميده) ، پ . ئۆسكەن ، چىققان ، كۆرۈنگەن .

دەمى ئىيسا (دم عيسى) ، ئە ـ پ . ئەيسا نەپەسى ، ئەيسا دېمى (دىنىي رىۋايەتتە ئەيسا دېمى ئۆلۈكنى تىرىلدۈرىدۇ ، دېيىلىدۇ) .

دەنائەت (دنائت) ، ئە . پەسلىك ، رەزىللىك ، پەسكەشلىك .

دەنانىر (دنانير) ، ئە . دىنار (دينار) نىڭ كۆپلۈكى : دىنارلار ؛ ئالتۇن ئاقچىلار .

دەندان (دندان) ، پ . چىش .

دەندانە (دندانه) ، پ . نەرسىلەرنىڭ چىشى ؛ بىنا تاملىرىنىڭ ياكى سېپىلنىڭ ئۈستۈنكى چىشسىمان قىسمى (كۇنگۇرسى) : چىشنىڭ ئۈچىدىكى ھەرىسمان جاي .

دەنگ (دنك) ، پ . ھېچنەرسىنى سەزمەيدىغان دەرىجىدىكى ھالەت ، گاراخلىق ، بىھوشلۇق ، پەمى يەتمەسلىك ، ھەق ناھەقنى ئايرىپ ئالالماسلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : گاراخ قىلماق ، بىھوش قىلماق .

دەنگانە (دنكانه) ، پ . بىر نەرسىنى كۆپچىلىك بىلەن سېتىۋېلىش ئۈچۈن تەڭ مىقدارىدا پۇل يىغىش ؛ كۆپچىلىكتىن تەڭ مىقدارىدا توپلانغان پۇل ؛ خىراجىتى كۆپچىلىككە تەڭ چېچىلىدىغان كىچىك بەزمە ؛ كىرىشمە تاماق .

دەنىي (دنى) ، ئە . پەس ، رەزىل ، ئەسكى ، ئوسال ، يارىماس . ◇**چەرخىي**～ (چرخ～) : رەزىل پەلەك ، نامەرت پەلەك .

دەھ (ده) ، پ . ئون (10) .

دەھالىز (دهاليز) ، ئە . دەھلىز (دهليز) نىڭ كۆپلۈكى : دەھلىزلەر ، دالانلار .

دەھان (دهان) ، پ . ئېغىز ، تۆشۈك .

دەھانە (دهانه) ، پ . ئېغىز ، دەرۋازا ، قاشانىڭ ئىشكى ، چېگرادىن كىرىش جايى .

دەھەنە (دهنه) ق . دەھانە

دەھر (دهر) ، ئە . زامان ، دەۋر ، جاھان ، دۇنيا ، ئالەم ، تەبىئەت ؛ تەقدىر . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : خەلق ، كىشىلەر ، ئادەملەر ، ئىنسانلار ؛ ◇～**باغى** (～باغى) : دۇنيا ، ئالەم ، تەبىئەت . ◇～**زالى** (～زالى) : دۇنيا ، ئالەم .

دەھر نەۋەرد (دهر نورد) ، پ . دۇنيا كەزگۈچى ، سەيياھ .

دەھرىي (دهرى) ، ئە . دىنسىز ، خۇداسىز ؛ زامانىۋى ، مودېرنىزمچى .

دەھرى دەنىي (دهر دنى) ، ئە ـ پ . پەسكەش دۇنيا .

دەھسەد (دەصد) مىڭ (1000) .

دەھشەت (دەشت) ، ئە . قورقۇش ، ئۇركۇش ، چۆچۈپ كېتىش ، قورقۇنچ ، تېررورلۇق .
دەھشەت ئەنگىز (دەشت انكيز) ، ئە ـ پ . قورقۇنچلۇق ، مۇدھىش ، قورقۇنچ پەيدا قىلغۇچى .
دەھلىز (دەليز) ، پ . دالان ، ئارىلىق ، دەھلىز ، كاردور .
دەھىيەك (دەيک) ، پ . ئوندىن بىر ؛ ئۆشرە .
دەۋ (دو) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «يۈگۈرگۈچى ، چاپقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **تىز**～ (تيز دو) : يۈگۈرۈك ، تېز يۈگۈرگۈچى .
دەئۋا (دعوى ، دعوا) ، ئە . دەۋا ، شىكايەت ، ئەرز ؛ مۇنازىرە ، تالاش ؛ تەشەببۇس ، دەۋەت .
دەۋائ (دواء) ، ئە . دورا ، كېسەلگە قىلىنىدىغان ئىلاج ، سەۋەب ، داۋا .
دەۋات (دوات) ، ئە . دۇۋەت ، سىياھ قۇتىسى ، سىيادان .
دەۋاج (دواج) ، پ . يوپۇق ، يېپىنچا ؛ پاختىلىق تون ؛ ئورۇن ـ كۆرپە .
دەۋاجۇ (دواجو) ، ئە ـ پ . داۋالىغۇچى ؛ داۋا ئىزدىگۈچى .
دەئۋادار (دعوادار) ، ئە ـ پ . دەۋاگەر .
دەۋان (دوان) ، پ . يۈگۈرگۈچى ، چاپقۇر ، يۈگۈرۈپ ماڭغان . ◇ **چەرخى ئەخزەر**～ (چرخ اخضر～) : چاپقۇر كۆك ئاسمان .
دەۋانگ (دوانك) «سەددى ئىسكەندەرى» داستانىدا تەسۋىرلەنگەن يەتتە دەريانىڭ بىرى .
دەۋاۋىن (دواوين) ، ئە . دىۋان (ديوان) نىڭ كۆپلۈكى : دىۋانلار ، شېئىر توپلاملىرى .
دەۋائىي (دواعى) ، ئە . دائى (داعى) نىڭ كۆپلۈكى : تەكلىپ قىلغۇچىلار ، ئۇندىگۈچىلەر ، چاقىرغۇچىلار .
دەۋائىر (دوائر) ، ئە . «دائىرە (دائرە)» نىڭ كۆپلۈكى : ق . دائىرە .
دەۋايىر (دوایر) ، ق . دەۋائىر .
دەۋە (دوه) تۆگە .
دەئۋەت (دعوت) ، ئە . چاقىرىق ، مۇراجىئەت ، ئۇندەش ؛ تەكلىپ .
دەۋەران (دوران) ، ئە . ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ، پىرقىراش ، دەۋر قىلىش .
دەۋەيات (دويات) ، ئە . دەۋات (دوات) نىڭ كۆپلۈكى : دۇۋەتلەر .
دەۋر (دور) ، ئە . ئايلانما ، دائىرە ؛ ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ، چۆرىدەش ؛ زامان ، ۋاقىت ؛ قەۋەت . ◇～ **ئاياغى** (دور اياغى) : ئولتۇرۇشتىكى ئىچىش نۆۋىتى . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : ئايلانماق ، چۆرگىلىمەك ، دەۋر قىلماق .
دەئۋايى شەرئىي (دعوا شرعى) ، ئە . شەرىئەت يولى بىلەن دەۋا قىلىش .
دەۋران (دوران) ، پ . زامان ، ۋاقىت ، دەۋر ، دەۋرلەر . ◇～ **تاشى** (～تاشى) : ك . دۇنيا تەشۋىشلىرى ، دەۋرلەر مۇشەققىتى . ◇～ **ئۆيى** (～اويى) : ك . دۇنيا ، ئالەم . ◇～ **ئۇرماق** (～اورماق) : دەۋر سۈرمەك .
دەۋرانگەرد (دوران كرد) ، پ . دەۋرلەر كۆچۈرگۈچى .
دەۋرانى ھۆسن (دوران حسن) ، پ . گۈزەللىك دەۋرى .

دەۋرە (دورە) ، پ . ئايلانما ، دائىرە .
دەۋرەئى پەرگار (دورەپركار) ، پ . ئايلانما ، دائىرە .
دەۋرى پەرگار (دور پركار) ، ئە ـ پ . سىركول ھالقىسى ، ئايلانما سىزىق .
دەۋرى تەسەلسۇل (دور تسلسل) ، ئە ـ پ . ئۇزلۇكسىز ئايلىنىش ، زەنجىر ھالقىلىرىدەك ئۇلىنىپ كەتكەن ئايلىنىش ؛ زەنجىرىدە باغلانغان .
دەۋرى سىپىھر (دور سپهر) ، ئە ـ پ . ك . تەقدىر (ئەينى : ئاسمانىنىڭ ئايلىنىشى) .
دەۋرى فەلەك (دور فلك) ، ئە ـ پ . ئاسمانىنىڭ ئايلىنىشى ؛ ك . تەقدىر .
دەۋرى قەمەر (دور قمر) ، ئە ـ پ . ئاينىڭ ئايلىنىشى ، ئاي گەردىشى .
دەۋرى مۇخالىف (دور مخالف) ، ئە ـ پ . تەتۇر ئايلانغۇچى ، تەتۇر ئايلىنىش .
دەۋرى مۇستەئجىل (دور مستعجل) ، ئە ـ پ . تېز ئايلانغۇچى ؛ ك . دۇنيا .
دەۋلەت (دولت) ، ئە . دۆلەت ؛ ھۆكۈمەت ، بايلىق ، پۇل ، مال ـ مۈلۈك ، بەخت ، سائادەت ؛ ئامەت .
دەۋلەتخاھ (دولتخواه) ، ئە ـ پ . سادىق كىشى ، ياخشى نىيەتتىكى كىشى ؛ سادىق .
دەۋلەتخاھانە (دولت خواهانه) ، ئە ـ پ . سادىقانە ، سادىقلىق بىلەن ، ياخشى نىيەتتە .
دەۋلەتخاھلىق (دولتخواەليق) تىلەكداشلىق ، سادىقلىق .
دەۋلەت سەرا (دولت سرا) ، ئە ـ پ . پادىشاھ قەسىرى .
دەۋلەتسەراي (دولت سراي) ق . دەۋلەتسەرا .
دەۋۇاج (دواج) ق . دەۋاج
دەۋۇار (دوار) ، ئە ـ پ . دەۋر قىلغۇچى ، ئايلانغۇچى ، چۆرگىلىگۈچى ؛ ك . جاھان كەزگۈچى ، سەرگەردان ، دەرۋىش . ◇ **گۈنبەزى~** (كنبذ دوار ، چەرخى~) : ك . ئاسمان ـ پەلەك .
دەۋۇارلىغ (دوارليغ) ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ؛ ك . سەرگەردانلىق ، دەرۋىشلىك ، جاھانكەشـتىلىك .
دەي (دى) ، پ . قىش پەسلى ، قىشنىڭ قەھرىتان سوغۇق چاغلىرى ؛ قاتتىق سوغۇق . ◇~ **شىددەتى** (~شدتى) : قىشنىڭ قاتتىق سوغۇقى .
دەياجىر (دياجير) ، ئە . دەيجۇر (ديجور) نىڭ كۆپلۈكى : قاراڭغۇلۇقلار ، كېچىلەر .
دەيجۇر (ديجور) ، ئە . قاراڭغۇ ، كېچە ، زۇلمەت ، قاراڭغۇلۇق . ◇ **شامى~** (شام~) : قاپقاراڭغۇ كېچە .
دەير (دير) ، ئە . بۇتخانا ؛ مەيخانا ، قاۋاقخانا ؛ بۇ دۇنيا . ◇ **ئەھلى~** (اهل دير) : بۇتخانا ئەھلى ؛ مەيخانا ئەھلى . ◇~ **پىرى** (~پيرى) ، **پىرى~** (پير~) : مەيخانا ئىگىسى .
دەيرى فەنا (دير فنا) ، ئە ـ پ . گۇمران بولىدىغان دۇنيا ؛ ك . (سوفىيلىقتا) فانى بولغانلار (ئۆزىنى يوقاتقانلار) دۇنياسى .
دەيرى مەكر (دير مكر) ، ئە ـ پ . ھىيلە ـ مىكىر دەيرى (دۇنيا) .
دەيرى مىھەن (دير محن) ، ئە ـ پ . جاپا ـ مۇشەققەت دەيرى (دۇنيا) .
دەين (دين) ، ئە . قەرز ؛ بۇرچ . ◇ **ئەدايى~** (ادای~) : قەرزنى تۆلەش ؛ بۇرچنى ئادا قىلىش .

دەييار (دیار) ، ئە . تۇرغۇچى ، ياشىغۇچى ، ئاھالە ، ئۆي ئىگىسى .
دەپسەمەك (دیپساماك) دەسسىمەك ، ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەسسەپ تۇرماق .
دەپمەك (دیپماك) تەپمەك .
دەگە سەن (دیكاسین) دېگەيسەن ، دېگىن .
دەگۇل (دیكول) ئەمەس .
دەگۇنچە (دیگونچە) ق . دېگىنچە .
دەگىن (دیكین) «- غىچە/ - گىچە/ - قىچە/ - كىچە/» قوشۇمچىسىنىڭ رولىدا كېلىدۇ .
◇**ئول يەرگە**~ (اول بیركا~) : ئۇ يەرگىچە .
دەگىنچە (دیكین چە) «- غىچە/ - گىچە/ - قىچە/ - كىچە/» قوشۇمچىسىنىڭ رولىدا كېلىدۇ .
دەلى (دیلی) ق . دەيلىك .
دەمان (دیمان) دېمەيمەن .
دەيلىك (دییلیك) دەيلى ، ئېيتايلۇق .
دەيالمان (دی آلمان) دېيەلمەيمەن .
دەمەمەك (دیماماك) دېمەسلىك ، ئېيتماسلىق .
دوبۇل (دوبول) ، ق . داۋۇلغا .
دوبۇلغا (دوبولغا) ق . داۋۇلغا .
دوستدار (دوستدار) ، پ . دوست تۇتقۇچى ؛ دوست ، يار ، سۆيىدىغان ، ياخشى كۆرىدىغان .
دوست گانى (دوستكانی) ، پ . ئولتۇرۇشتا ئۆزىنىڭ نۆۋىتىدىكى مەينى مۇھەببەت ۋە ئىخلاس بىلەن باشقا بىر كىشىگە تەقدىم قىلىش ، خۇش كەتتى قىلىش ، مەي تۇتۇش ؛ تەقدىم قىلىنغان قەدەھ . ◇~**تۇتماق** (~توتماق) : دوستلۇق يۇزىسىدىن تۇتۇلغان قەدەھ . دوستلۇق قەدىھى تۇتماق .
دوش I (دوش) ، پ . مۇرە ، يەلكە . ◇~ **- بەر**~ (~بر~) : مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ ، يانمۇيان .
دوش II (دوش) ، پ . ئۆتكەن كېچە .
دوشبەدوش (دوش بەدوش) ، پ . يانمۇيان ، مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ .
دولاب (دولاب) ، پ . قۇدۇقتىن سۇ چىقىرىدىغان چاق ، چاقپەلەك .
دولاشماق (دولاشماق) تولاشماق ، يۆگىشىپ قالماق ، چىگىشلىشىپ قالماق ، ئورىلىپ قالماق .
دولبۇغە (دولبوغە) ق . دوۋۇلغە .
دولتۇ (دولتو) سىرتلان (بۆرىگە ئوخشاش بىر خىل يىرتقۇچ ھايۋان)
دونات (دونات) تۆت ياشلىق ئات .
دوۋۇلغا (دولغا) ئۇرۇشتا تىغ ۋە ئوق ئۆتمەسلىكى ئۈچۈن كىيىلىدىغان مېتال باش كىيىم ، تۆمۇر قالپاق ، دوۋۇلغا .
دۇ (دو) ، پ . ئىككى (2) . ◇~**بەيت** (~بیت) ، **دۇبەيتى** (دوبیتی) : «رۇبائى»نىڭ

پارسچە نامى . ◇～**ئاشامە** (～آشامە) : ئىككى قەۋەتلىك .

دۇئا (دعا) ، ئە . دۇئا ، ئاللاھقا يالۋۇرۇپ ئۆزى ياكى باشقىلار ئۈچۈن تىلەك تىلەش ؛ ئىبادەت ياكى ئىلتىجا يۈزىسىدىن ئوقۇلغان ئايەت ياكى مۇناجات ، تىلەكداشلىق .

دۇئائ (دعاء) ، ئە . ق . دۇئا .

دۇئاگۇ (دعاكو) ، پ . ق . دۇئاگۇي .

دۇئاگۇي (دعاكوى) ، پ . دۇئا قىلغۇچى ، تىلەكداشلىق بىلدۈرگۈچى .

دۇبدۇرون (دوبدورون) دۇپۇرلىگەن تاۋۇش ، دۇكۇرلىگەن ئاۋاز .

دۇبۇر (دبر) ، پ . ئادەمنىڭ ئارقا تەرىپى ، كاسا ، ساغرا ؛ ئارقا پىشاپ ئېغىزى .

دۇپتۇلماق (دوبتولماق) دەسسىمەك ، چەيلىمەك ، ئاياغ ئاستى قىلماق ، دەپسەندە قىلماق .

دۇتا (دوتا) ، پ . ق . دۇتاھ .

دۇتاھ (دوتاه) ، پ . ئىككى قاتلانغان ، پۈكۈلگەن ، ئېگىلگەن ، ئېگىك ؛ مۇكچەيگەن . ◇ **قەددى**～ (قد～) : مۇكچەيگەن قەد .

دۇچار (دچار) ، پ . ئۇچراش ، يولۇقۇش ، دۇچ كېلىش . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : يولۇقماق ، دۇچ كەلمەك ، دۇچار بولماق .

دۇخان (دخان) ، ئە . تۈتۈن ، دۈت ، ئىس .

دۇختەر (دختر) ، پ . قىز ، قىزچاق .

دۇخۇل (دخول) ، ئە . كىرىش ، داخىل بولۇش ، قاتنىشىش ، قوشۇلۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كىرمەك .

دۇخۇلىيە (دخوليه) ، ئە . يول بېجى ، شەھەرگە كىرىش بېجى ، قەلئە بېجى ؛ بىرەر يىغىلىش ئورنىغا كىرىش ئۈچۈن تۆلىنىدىغان پۇل .

دۇد (دود) ، پ . ئىس ، تۈتۈن ، دۈت ؛ تۈتەك . ◇**تۇن**～**ى** (تون～) : تۈن قاراڭغۇلۇقى .

دۇد ئالۇد (دود آلود) ، پ . تۈتۈن چىقىدىغان ، ئىس ئارىلاش ، دۇتلۇق . ◇**ئاھى**～ (آه～) : دۇتلۇق ئاھ .

دۇداغ (دوداغ) لەۋ ، كالپۇك .

دۇداق (دوداق) ق . دۇداغ .

دۇدانگ (دودانك) ، پ . ئىككى ھەسسە ، ئىككى ئۇلۇش .

دۇدە (دوده) ، پ . كۆيە ، قۇرۇم ، كۆگە ؛ ئىس ؛ چىراغنىڭ ئىسى ؛ سىياھنىڭ قارىسى .

دۇدمان (دودمان) ، پ . ئائىلە ، ئۇرۇق ، خانىدانلىق .

دۇدى ئاھ (دود آه) ، پ . ئوتلۇق ئاھ ، ئەلەملىك دەم ، ئاچچىق ئاھ ئۇرۇش .

دۇر I (دور) ، پ . («ئۇ» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ) . يىراق ، ئۇزاق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يىراقلاشتۇرماق ، ئۇزاقلاشتۇرماق .

دۇر II (در) ، پ . ق . دۇر .

دۇرەخش (درخش) دەرەخش .

دۇرەخشان (درخشان) ق . دەرەخشان .

دۇرەخشەندە (درخشنده) ، پ . پارلاق ، پارقىراق ، يالتىراق ، نۇرلۇق ، جۇلالىق ، پال - پۇل قىلىپ تۇرىدىغان . ◇ **مەھرى**~ (مهر~) : پارلاق قۇياش ، نۇر چېچىپ تۇرغان كۈن . ◇~ **فولاد** (~فولاد) : پارقىرايدىغان پولات .

دۇرەخشەندەلىق (درخشندەلیق) پارلاقلىق ، پارقىراقلىق .

دۇرەر (درر) ، ئە . دۇر (در)نىڭ كۆپلۈكى : دۇرلار ، مەرۋايىتلار ، ئۇنچىلەر . ◇~ **ساچماق** (~ساچماق) : دۇرلار چاچماق ؛ ك . ئاجايىپ سۆزلىمەك .

دۇرەر بار (درربار) دۇرلار چاچقۇچى ، مەرۋايىت چاچقۇچى ؛ ك . قىممەتلىك ، نازۇك ۋە نەپىس سۆزلەرنى قىلغۇچى شائىر .

دۇرەفشان (در فشان) ، ئە - پ . مەرۋايىت چاچقۇچى ، دۇر سەپكۈچى ؛ ك . گۈزەل سۆزلىگۈچى ، ئاجايىپ شېئىرلارنى يازغۇچى .

دۇرەفشانلىغ (درافشانلیغ) دۇر چېچىش ، مەرۋايىت سېپىش ؛ ك . گۈزەل سۆزلەش ، ئېسىل شېئىرلارنى يېزىش ؛ شائىرانىلىق .

دۇر ئەندىش (دوراندیش) ، پ . ئۇزاقنى ئويلىغۇچى ، يىراقنى كۆزلىگۈچى ؛ چوڭقۇر ئويلىغۇچى .

دۇرئەندىشلىك (دوراندیشلیك) ئۇزاقنى ئويلاش ، چوڭقۇر مۇلاھىزە .

دۇرەنگ (دورنگ) ، پ . ئىككى خىل ، ئىككى رەڭ ؛ تۈتامى يوق ، ئىككى يۈزلىمچى ، ساختا ، ئاغزى ھەسەل ، ئىچى زەھەر .

دۇرباتماق (دورباتماق) ئۇرۇپ چاقماق ، زەخمىلەندۇرمەك ، تارمار قىلماق .

دۇربار (دربار) ، ئە - پ . دۇر ياغدۇرغۇچى ، قىممەتلىك ۋە مەنىلىك سۆزلەرنى قىلغۇچى ، گۈزەل سۆزلىگۈچى . ◇~ **لەفز** (~لفظ) : مەنىلىك سۆزلەر ، شېئىرىي سۆزلەر .

دۇرباش (دورباش) ، پ . نېرى تۇر ، قاچ ، چەتكە چىقىق ، چەتتە تۇر ، پوش - پوش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ایلاماک) : قاچۇرماق ، چەتلەشتۇرمەك ، يىراقلاشتۇرماق .

دۇربىين (دوربین) ، پ . ئۇزاقنى كۆرگۈچى ، يىراق كەلگۈسىگە ئەقلى يەتكۈچى .

دۇرپاش (درپاش) ، ئە - پ . مەرۋايىت چاچقۇچى ، دۇر چاچقۇچى ؛ ك . قىممەتلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ، گەپكە چېچەن ؛ ياش تۆككۈچى ، كۆزى ياشلىق .

دۇرج (درج) ، ئە . گۆھەر قۇتىسى ، زىننەت بۇيۇملىرى قۇتىسى .

دۇرجى دەقايىق (درج دقایق) ، ئە - پ . گۈزەل سۆزلەر خەزىنىسى ، ئېسىل سۆزلەر يىغىندىسى .

دۇرجى لەئىل (درج لعل) ، ئە - پ . ياقۇت قۇتىسى ، ئېغىز ؛ يېزىش ئۇسۇلى .

دۇرد (درد) ، پ . دۇغ ، ساقىندا . ◇ **بادەى** (بادە~ى) : مەي دۇغى .

دۇرد ئاشام (درد آشام) ، پ . مەي دۇغىنى ئىچكۈچى .

دۇردان (دردان) ، ئە - پ . دۇر قۇتىسى ، مەرۋايىت ساقلىنىدىغان قۇتا .

دۇردانە (دردانه) ، پ . ئۇنچە دانىسى ، مەرۋايىت ، ئۇنچە .

دۇردى جام (درد جام) ، پ . قەدەھتە قالغان مەي ساقىندىسى . ◇~ **جامىن سۇمۇرمەك** (~جامین سومورماك) : قەدەھتە قالغان مەي ساقىندىسىنى سۇمۇرمەك ؛ ك . ئىجادىيەتتە

بىر كىمنى ئەگىشىپ ماڭماق ، بىر كىمنىڭ خاھىشى بويىچە ئىش قىلماق .

دۇردكەش (دردكش) ، پ . ق . دۇردنوش .

دۇردنوش (دردنوش) ، پ . شارابنىڭ دۇغىنى ئىچكۇچى ، ئىچەرمەن ، مەيخور ؛ ك . ئىجادىيەتتە مۇرىتلىق قىلىش ، مەلۇم مەشھۇر كىشىنىڭ كەينىدىن مېڭىش .

دۇرر (در) ، ئە . دۇر ، مەرۋايىت ، ئۇنچە ، گۆھەر ؛ قىممەتلىك سۆز ، مەزمۇنلۇق سۆز .

دۇررات (درات) ، ئە . دۇرر (در)نىڭ كۆپلۈكى : دۇرلار ، مەرۋايىتلار .

دۇرراج (دراج) ، ئە . كەكلىك تۇرىدىكى بىر خىل قۇش .

دۇررۇتتاج (در التاج) ، ئە ـ پ . تاجغا تاقالغان دۇر ، تاج دۇرى ؛ ك . ئەڭ يۇكسەك .

دۇررى ئەدەن (در عدن) ، ئە ـ پ . ئەدەن مەرۋايىتى . ق . ئەدەن .

دۇررى ئەشك (دراشك) ، ئە ـ پ . ك . كۆز يېشى ، ياش مۇنچاقلىرى .

دۇررى خۇشاب (در خوشاب) ، ئە ـ پ . جۇلالىق مەرۋايىت ، پارقىراق دۇر ، تازا مەرۋايىت .

دۇررى زات (درزات) ، ئە ـ پ . ئەسلىي نەسەب ، چىن نەسەب .

دۇررى سەمىن (در ثمين) ، ئە ـ پ . قىممەت باھا ئۇنچە .

دۇررى سىراب (در سيراب) ، ئە ـ پ . تازا مەرۋايىت .

دۇررى شاھۋار (در شاهوار) ، ئە ـ پ . ئەڭ ئەلا مەرۋايىت ، يىرىك مەرۋايىت .

دۇررى شەبەفرۇز (درشب افروز) ، ئە ـ پ . كېچىنى يورۇتىدىغان مەرۋايىت .

دۇررى شەبچەراغ (درشب چراغ) ، ئە ـ پ . كېچىنى يورۇتىدىغان چىراغدەك نۇرلۇق مەرۋايىت .

دۇررى غەلتان (در غلطان) ، ئە ـ پ . يىرىك يۇمىلاق مەرۋايىت ؛ كۆز يېشى .

دۇررى لايەنزۇر (در لاينظر) ، ئە ـ پ . تەڭداشسىز ئېسىل گۆھەر ، ئىنتايىن تازا مەرۋايىت .

دۇررى مەقال (در مقال) ، ئە ـ پ . سۆز مەرۋايىتى ؛ سۆزلەش قابىلىيىتى .

دۇررى مەكنۇن (در مكنون) ، ئە ـ پ . ئېسىل دۇر ، يوشۇرۇلغان (ياخشى ساقلانغان) مەرۋايىت ، ئۇنچە .

دۇررى مەئنا (در معنى) ، ئە ـ پ . مەنە ئۇنچىسى ، چوڭقۇر مەنە .

دۇررى مەنزۇم (در منظوم) ، ئە ـ پ . شېئىر ئۇنچىسى ، نەزم تىزمىسى .

دۇررى كىرامىي (در كرامى) ، ئە ـ پ . قىممەتلىك دۇر ؛ ك . سۆيۇملۇك يار ، گۈزەل .

دۇررى ناب (درناب) ، ئە ـ پ . تىنىق دۇر ؛ ك . قىممەتلىك سۆز .

دۇررى يەتىم (در يتيم) ، ئە ـ پ . بىر سەدەپنىڭ ئىچىدە يېتىلگەن يىرىك دانلىق مەرۋايىت ؛ ك . قىممەتلىك سۆز ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆز ، مۇھىم سۆز .

دۇررى يەكتا (دريكتا) ، ئە ـ پ . ق . دۇررى يەكدانە .

دۇررى يەكدانە (دريكدانه) ، ئە ـ پ . تەڭدىشى يوق مەرۋايىت ، ئەڭ تازا مەرۋايىت ؛ يىرىك مەرۋايىت .

دۇرفىشان (درفشان) ، پ . ق . دۇرەفشان .

دۇرلۇق (درلوق) مەرۋايىتلىق ، دۇرلۇق ، ئۇنچىلىك .

دۇرۇد I (درود) ، ئە . دۇرۇت ، ماختاش ؛ دۇئا ، ياخشىلىق تىلەش .
دۇرۇدەراز (دورو دراز) ، پ . ئۇزۇن ، ئۇزۇنغا سوزۇلغان .
دۇرۇر (دورور) ، «دۇر» قوشۇمچىسىنىڭ بىر شەكلى .
دۇرۇس (دروس) ، ئە . دەرس (درس)نىڭ كۆپلۈكى : ساۋاقلار .
دۇرۇست (درست) ، پ . دۇرۇس ، توغرا ، ياخشى ، ساق ، ساغلام ، مۇناسىپ ، لايىق .
◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : مۇناسىپ كۆرمەك ، لايىق تاپماق ، توغرا قىلماق .
دۇرۇستلۇق (دوروستلوق) دۇرۇسلۇق ، ياخشىلىق .
دۇرۇشت (درشت) ، پ . يوغان ، يىرىك ؛ قوپال ؛ قاتتىق ، توك .
دۇرۇشتخوي (درشت خوى) ، پ . قوپال مۇئامىلىلىك ، قوپال قىلىقلىق .
دورۇشتگۇي (درشت كوى) ، پ . قوپال سۆزلۈك ، گەپپى قوپال ، توك .
دۇش (دوش) ، پ . دۇمبە ، ئۇچا ، ئارقا .
دۇشاب (دوشاب) ، پ . شىرنە ، قىيام ، ئۇزۇم شىرنىسى .
دۇشەش (دوشش) ، پ . نەرد (شاھماتقا ئوخشاش بىر خىل ئويۇن) ؛ ئويۇننىڭ مات ھالىتى .
دۇشىزە (دوشيزه) ، پ . قىز . ◇**غەيب**～**سىدىن نىقاب ئالماق** (غيب～سيدين نقاب آلماق) : ك . غايىبتىن خەۋەر تاپماق .
دۇشۇار (دشوار) ، پ . قىيىن ، ئېغىر ، مۇشكۇل ، خەتەرلىك . ◇～**دىن**～ (～دين～) : ئىنتايىن قىيىن ، بەك مۇشكۇل ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) : قىيىن بولماق .
دۇشۇار پەسەند (دشوار پسند) جاپاكەش ، مۇشكۇلاتچى .
دۇك (دوک) يىك .
دۇكتەراش (دوك تراش) ، پ . يىكچى ، يىك قىرغۇچى .
دۇكتەراشلىك (دوك تراشليك) يىكچىلىك .
دۇگانە (دوكانه) قوش ، قوشماق ، جۈپ ، ئورتاق .
دۇلاب I (دولاب) ، ئە . ئىشكاپ ؛ ساندۇق .
دۇلاب II (دولاب) ، پ . قۇدۇقتىن سۇ چىقىرىدىغان چاق ؛ بۇل .
دۇمار (دمار) ق . دەمار .
دۇمۇئ (دموع) ، ئە . دەمئ (دمع)نىڭ كۆپلۈكى : كۆز ياشلىرى . ◇**لالەگۇن**～ (لاله كون～) : لالىدەك قىزىل (قانلىق) كۆز يېشى .
دۇن (دون) ، پ . پەس ، رەزىل . ◇～**سىفەت** (～صفت) : پەس تەبىئەت ، ئەخلاقسىز ، پەس كۆڭۈل .
دۇنان (دونان) ، پ . «دۇن (دون)»نىڭ كۆپلۈكى : پەسلەر ، پەسكەشلەر ، ناكەسلەر .
دۇنبال (دنبال) ، پ . ق . دۇنبالە (دنباله) .
دۇنبالە (دنباله) ، پ . ئارقا تەرەپ ، ساغرا ، كاسا ؛ قۇيرۇق ، ساپ ، دەستە ، تۇنقا ؛ ئەگمىشىش . ◇～**ئى كەلام** (～كلام) : خاتىمە ، ئاخىرقى سۆز .
دۇنپەرۋەر (دون پرور) ، پ . پەس كىشىلەرنى يېتىشتۈرگۈچى ؛ پەسكەشلەرنىڭ ھامىيسى .

دۇنخسسال (دون خصال) ، پ ـ ئە . پەس تەبىئەت ، پەسكەش .
دۇنلىق (دونليق) پەسلىك ، رەزىللىك ، پەسكەشلىك .
دۇنۇ (دنو) ق . دۇنۇۋ
دۇنۇۋ (دنو) ، پ . پەسلىك ، رەزىللىك ، شەرمەندىلىك .
دۇنيا گۈزىن (دنيا كذين) ، پ . بايلىققا ھېرىس ، دۇنياپەرەس .
دۇنيالىغ (دنياليغ) بايلىق ، دۇنيا ، مالّ ـ ئەشيا .
دۇنياۋە مافىھا (دنيا و ما فيها) ، ئە . دۇنيا ھەم ئۇنىڭدىكى نەرسە ۋە ھادىسىلەر .
دۇنيائى دۇن (دنيا دون) ، ئە ـ پ . پەسكەش دۇنيا .
دۇنيەۋي (دنيوى) ، ئە . ق . دۇنياۋى (دنياوى) .
دۇھۇر (دھور) ، ئە . دەھر (دھر) نىڭ كۆپلۈكى : زامانلار ، دەۋرلەر .
دۇۋاچ (دواچ) ق . دەۋاج .
دۇۋۋاج (دواج) ق . دەۋاج (دواج) .
دۇيۇن (ديون) ، ئە . دەين (دين) نىڭ كۆپلۈكى : قەرزلەر ، بۇرۇچلار .
دۇبە (دوبه) دۇۋە .
دۇرمەمەك (دورماماك) پىتىرماق .
دۇشمەن (دشمن) ، پ . دۇشمەن . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : دۇشمەن كۆرمەك ، دۇشمەن ھېسابلىماق .
دۇشمەنانە (دشمنانه) ، پ . دۇشمەنلەرچە ، دۇشمەنلىك بىلەن .
دۇكۇلدەمەك (دوكولداماك) دوكۇلدىماق .
دۇلبەرچىن (دُلبَرجين) تەخت .
دۇلمەك (دولمك) سەكسەنپۇت .
دىدار (ديدار) ، پ . كۆرۈشۈش ، ئۇچرىشىش ؛ كۆرۈش ؛ يوقلاش ، زىيارەت ؛ يۈز ، قىياپەت ، دىدار . ◇～**كۆرمەك** (～كورماك) : بىر كىم بىلەن كۆرۈشمەك .
دىبەق (ديبق) ، پ . ق . دىبا .
دىبايى گۈلرەڭ (ديبا كل رنك) ، پ . ھال رەڭلىك ، نەپىس ، يىپەك رەخت .
دىبايى چىنىي (ديبا چينى) ، پ . چىندا توقۇلغان نەپىس يىپەك رەخت .
دىباچە (ديباچه) ، كىتابلارنىڭ ئالدىن ھەل ۋە نەپىس نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن بىرىنچى بېتى ؛ توپلامنىڭ بېشىدىكى كىرىش سۆز ، مۇقەددىمە .
دىبا (ديبا) ، پ . نەپىس نەقىشلەر بىلەن توقۇلغان يىپەك رەخت .
دىدە (ديده) ، پ . كۆز . ◇～**ياپماق** (～ياپماق) : كۆز يۇمماق .
دىدەئى بىخاب (ديده بى خواب) ، پ . ئۇيقۇسىز كۆز .
دىدەئى پۇرخۇن (ديده پرخون) ، پ . قانغا تولغان كۆز .
دىدەئى جەھانبىن (ديده جهان بين) ، پ . جاھاننى كۆرگۈچى كۆز ، ئۆتكۈر كۆز .
دىدەئى خۇنبار (ديده خونبار) ، پ . قان ياش تۆكىدىغان كۆز .
دىدەئى رەۋشەن (ديده روشن) ، پ . روشەن كۆز .

دىدەئى گىريان (دیده کریان) ، پ . یىغلاۋغۇ كۆز .
دىدەئى ئىبرەت (دیده عبرەت) ، ئە ـ پ . ئىبرەتنى كۆزى .
دىدبان (دیدبان) ، پ . ساقچى ، پايلاقچى ، قاراۋۇل ، پاسىبان ، نازارەتچى ، كۆزەتچى .
دىر (دیر) ، پ . كېچىككەن ، بۇرۇنقى ، ئۆتكەنكى ، ئۆتمۈشتىكى . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئۇزاققا سوزۇلماق .
دىرۇ (درع) ، ئە . ساۋۇت ، زىرىھ .
دىرا (درا) ، پ . ق . دەرا .
دىرايەت (درایت) ، ئە . ئاڭ ، چۈشەنچە ، تونۇش ، بىلىم ، خىۋەردارلىق ، تالانت ، ئەقىل ـ پاراسەت .
دىرەفش I (درفش) ، پ . ئۇچ بۇرجەكلىك زىننەتلىك بايراق ، بايراق .
دىرەفش II (درفش) ، پ . بىگىز .
دىرەفش III (درفش) ، پ . پارقىراق ، پارلاق ؛ نۇر ؛ چاقماق ، چېقىن .
دىرەفشى كاۋىيانى (درفش کاویانی) ، پ . قەدىمكى ئىران پادىشاھلىرىدىن زاھاكقا قارشى خەلق قوزغىلىڭى ئۈيۇشتۇرغان ئىسفاھانلىق مەشھۇر تۆمۇرچى كاۋەنىڭ كۆن بايرىقى (بۇ بايراق كۆن پەرتۇقتىن ياسالغان) .
دىرەم (درم) ، پ . پۇل ، كۈمۈش تەڭگە .
دىرەمپاش (درم پاش) ، پ . تەڭگە چاچقۇچى ، سېخى .
دىرەمپاشلىق (درم پاشلیق) ، تەڭگە چېچىش ، سېخىيلىق .
دىرەمسىز (درمسیز) ، پۇلسىز ، كەمبەغەل ، نامرات . ◇～**ئەل** (～ایل) : نامراتلار .
دىرەنگ (درنك) ، پ . ق . دەرەنگ .
دىرنا تەلالا (درناتلالا) قوشاقلاردىكى بىر تۈرلۈك نەقرات .
دىرھەم (درهم) ق . دىرەم .
دىز (دز) ، پ . قورغان ، قەلئە . ◇**ئاھەنىن** ～ (آهنین ～) : پولات قورغان ، مۈستەھكەم قورغان .
دىز (دژ) ، پ . ق . دىز .
دىزەم (دژم) ، پ . گاڭگىراپ قالغان ؛ پاچاقلانغان ؛ سۈلغۇن خاراب ، غەمكىن ؛ ئېزىلگەن ، يانچىلغان ؛ غەزەپلىك ، قەھرىلىك . ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : ئەزمەك ؛ ك . خاراب قىلماق .
دىزەمۋار (دژموار) ، پ . خار ھالەتتىكى ، خارلارچە ، غەمكىن ھالدا ، سۈلغۇن قىياپەتتە ، قايغۇلۇق .
دىسار (دثار) سۆز بىرىكمىسىدە «مول ، باي ، كۆپ ، تولۇق» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**بۇقەلەمۇن**～ (بوقلمون～) ؛ ك . تۈراقسىز ، ئۆزگىرىشچان ، ژاپاسىز . ◇**فەساھەت**～ (فصاحت～) : گۈزەل سۆزلەر بىلەن تولغان ، چىرايلىق ژە ئورۇنلۇق سۆزلەر بىلەن تولغان .
دىشۋار (دشوار) ق . دۈشۋار .

دىقاق (دقاق) ، ئە . دەقىق (دقيق)نىڭ كۆپلۈكى : ئىنچىكىلىكلەر ، نازۇكلۇقلار ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر .

دىققەت (دقت) ، ئە . ئېتىبار قىلىش ، ئىنچىكىلەپ قاراش ، ھەزەر قىلىش ؛ ئىنچىكىلىك ، نازۇكلۇق .

دىققەتلىق (دقت ليق) نازۇك ۋە ئىنچىكە مەنىلىك ، چوڭقۇر چۈشەنچىلىك ، ئەستايىدىللىق .

دىكلە (دكله) ق . دىكلەي .

دىكلەي (دكلەى) جىلىتكە ، يەڭسىز كىيىم ، قىسقا يەڭلىك كىيىم .

دىگ (ديک) ، پ . قازان ؛ داڭقان .

دىگەر (ديگر) ، پ . بۆلەك ، باشقا ، ئىككىنچى بىر ، ئۆزگە ؛ «نامان دىگەر»نىڭ قىسقارتىلمىسى .

دىگەر بار (ديكر بار) ، پ . يەنە بىر قېتىم ، كېلەر نۆۋەت .

دىگەر بارە (ديكر باره) ، پ . ق . دىگەر بار .

دىگەرگۈن (ديكركون) ، پ . باشقىچە ، ئۆزگىچە ، باشقا رەڭدىكى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۆزگەرتمەك ، باشقىچە رەڭگە كىرگۈزمەك .

دىل ئارا ، دىلارا (دل آرا) ، پ . كۆڭۈلنى بېزىگۈچى ، دىل بېزىكى ؛ ك . سۆيۈملۈك يار .

دىلارالىق (دل آرالیق) گۈزەللىك ؛ دىل بېزىكلىك .

دىل ئارام ، دىلارام (دل آرام) ، پ . كۆڭۈلنى تىنچلاندۇرغۇچى ، يۇرەككە ئارام بېغىشلىغۇچى ؛ ك . سۆيۈملۈك يار .

دىل ئازار ، دىلازار (دل آزار) ، پ . كۆڭۈلنى رەنجىتكۈچى ، دىلغا ئازار بەرگۈچى ، رەھىمسىز ، تاش يۇرەك ؛ ك . سۆيگەن يار .

دىلازۇردە (دل آزرده) ، پ . كۆڭلى ئازار يېگەن ، دىلى رەنجىگەن ، قەلبى تىرنالغان ، قايغۇلۇق .

دىل ئاساي ، دىلاساي (دل آساي) ، پ . يېقىملىق ، كۆڭۈلگە تەسەللى بېرىدىغان ؛ مەپتۇن قىلارلىق . ◇～**سۆز** (～سوز) : يېقىملىق سۆز .

دىل ئاشۇب ، دىلاشوب (دل آشوب) ، پ . كۆڭۈلنى پاراكەندە قىلىدىغان ، كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان ، تىنچلىقنى بۇزغۇچى .

دىل ئاگاھ (دل آگاه) ، پ . سەزگۈر ، ھوشيار ؛ يىراقنى كۆرەر ، نەزەر دائىرىسى كەڭ .

دىلاۋەر (دلاور) ، پ . يۇرەكلىك ، باتۇر ، قەھرىمان ، پالۋان .

دىلاۋەرلىق (دلاورليق) باتۇرلۇق ، قەھرىمانلىق ، پالۋانلىق .

دىلاۋىز (دلاويز) ، پ . كۆڭۈلنى ئۆزىگە بەنت قىلغۇچى ، دىلىنى باغلىغۇچى ؛ سۆيۈملۈك ، ئوماق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : كۆڭۈلنى ئۆزىگە بەنت قىلماق ، كۆڭۈلنى ئەسىر قىلماق .

دىلەفروز (دل افروز) ق . دىل ئەفروز .

دىلئەفروز (دل افروز) ، پ . دىلنى يورۇتقۇچى ، كۆڭۈلنى ئاچقۇچى ، مەپتۇن قىلغۇچى .

دىلەفگار (دل افگار) ق . دىل ئەفگار .

دىلئەفگار (دل افكار) ، پ . ھەددىدىن زىيادە خاپچىلىق تارتقان ، كۆڭلى پەرىشان ، كۆپ رىيازەت چەككەن ، يۈرىكى زىدە ، دىلى سۇنۇق ، يۈرىكى مەجرۇھ .

دىلەفگار (دل افكار) ، پ . ق . دىل ئەفگار (دل افكار) .

دىلەفگارلىغ (دل افكارليغ) دىلخەستىلىك ، كۆڭۈل ئارامسىزلىقى ، دىل ژەيرانچىلىقى .

دىلبەر (دلبر) ، پ . كۆڭۈلنى تارتقۇچى ؛ ك . مەھبۇب ، سۆيۈملۈك يار ، گۈزەل .

دىلبەرلىق (دلبرليق) ئوماقلىق ، مەھبۇبلۇق .

دىلبەستە (دلبسته) بىراۋغا دىلى باغلانغان ، بىراۋنى ياخشى كۆرۈپ قالغان ، مەپتۇن بولغان ، ئاشىق بولغان .

دىلبەستەلىق (دلبستەليق) بىراۋغا كۆڭۈل باغلىغانلىق ، كۆيۈپ قالغانلىق ، ئاشىقلىق .

دىلبەند (دلبند) ، پ . بىراۋغا كۆڭلى باغلانغان ، دىل باغلىغان ، كۆيگەن ، ئاشىق ، كۆيدۈرگۈچى ، دىلنى ئەسىر قىلغۇچى ، سۆيگەن يار ؛ ك . پەرزەنت .

دىلبەندلىق (دلبندليق) دىلنى باغلىغۇچىلىق ، كۆڭۈلنى ئۇتۇۋالغانلىق ، دىلنى تارتقۇچىلىق ، شىرىن سۆزلۈك ، خۇش مۇئامىللىلىك ، ئوماقلىق ؛ ك . پەرزەنتلىك .

دىلپەزىر (دلپذير) ، پ . كۆڭۈلگە ياقىدىغان ، يېقىملىق ، ئومۇاق ؛ مۇناسىپ ، لايىق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كۆڭۈلگە ياقماق ؛ يېقىملىق بولماق . ◇～**تەبئىلىق** (～طبعليق) : خۇش تەبىئەتلىك ، خۇش مۇئامىللىلىك .

دىلپىسەند (دلپسند) ، پ . كۆڭۈلگە ياقىدىغان ، يېقىملىق ، يارايدىغان .

دىلتەنگ (دلتنك) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، سقىلغان ؛ جىمغۇر . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : غەمكىن بولماق ، قايغۇرماق ، سقىلماق ، ئازاب تارتماق .

دىلجو (دلجو) ، پ . كۆڭۈلنى ئالىدىغان ، دىلغا ئارام بېرىدىغان ، كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان ، ئەركىلەتكۈچى ؛ كۆڭۈل سورىغۇچى . كۆڭلى تارتقان ، تىلىگەن ، ئارزۇ قىلغان ، جەلپ قىلارلىق ، كۆڭۈلنى ئوۋلىغۇچى ، ئۆزىگە تارتارلىق ، گۈزەل .

دىلجوي (دلجوى) ، پ . ق . دىلجو .

دىلجويلۇق (دلجويلوق) كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرۇش ، كۆڭۈل سوراش .

دىلچە (ديلچه) پاناھ جاي ، يوشۇرۇنىدىغان ئورۇن ، ئورەك .

دىلخاھ (دلخواه) ، پ . كۆڭۈل خالىغان ، كۈتۈلگەن ، چەندىكى ؛ كۆڭۈل تارتقان ؛ يېقىملىق .

دىلخاھۇەش (دلخواەوش) ، پ . كۆڭۈلدىكىدەك ، كۈتكىنىدەك ، چەندىكىدەك .

دىلخەراش (دلخراش) ، پ . يۈرەكنى تىرنايدىغان ، دىلنى ئەزگۈچى ، قايغۇغا سالغۇچى ، قۇلاققا ياقمايدىغان (سادا) .

دىلخەستە (دلخسته) ، پ . دىلى ئېزىلگەن ، يۈرىكى زەبدە ، دىلى ژەيران .

دىلخۇش (دلخوش) ، پ . كۆڭلى شاد ، خۇشال ؛ خۇرسەن ؛ رازى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سۆيۈندۈرمەك ، خۇشال قىلماق ، شادلاندۇرماق ؛ رازى قىلماق .

دىلخۇن (دلخون) ، پ . باغرى قان ؛ ك . قاتتىق ئەلەم تارتقان ، كۆڭلى قاتتىق ئازار يېگەن .

دىلدار (دلدار) ، پ . دىلغا ئارام بېرىدىغان ، كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان ؛ كۆڭۈللۈك ، سۆيۈملۈك ، مەھبۇب ، يار . ◇～**مۇساھىب** (～مصاحب) : كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرىدىغان ؛ سۆھبەتداش .

دىلدارلىغ (دلدارلیغ) مەھبۇبلۇق ؛ كۆڭۈل ئېلىش .
دىلدوز (دلدوز) ، پ . كۆڭۈلنى ئازابلايدىغان ، قىينايدىغان .
دىلربا (دلربا) ، پ . كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلغۇچى ، جەزبىلىك ، سۆيۈملۈك ، دىلنى سۆيۈدۈ-
رۇرگۈچى ، كۆڭۈلنى شادلىققا چۆمدۈرگۈچى ؛ دىلنى رام قىلغۇچى ، سۆيۈملۈك ، ئاشنا ،
مەشۇق ، گۈزەل يار .
دىلربالىق (دلربالیق) كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلىش ، ئوماقلىق ، مەھبۇبلۇق .
دىلربايەندە (دلربایندە) ، پ . كۆڭۈلنى ئالغۇچى ، كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلغۇچى ، دىلنى رام
قىلغۇچى .
دىلربايەندەلىق (دلربایندەلیق) دىلنى رام قىلىش ، كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلىش .
دىلرىش (دلریش) ، پ . دىلى يارا ، ئېغىر قايغۇ چەككەن ، دىلى ۋەيران .
دىلرىشلىك (دلریش لیك) كۆڭلى سۇنۇقلۇق ، دىلى يارىلىق ، ئېغىر قايغۇ چەككەنلىك .
دىلاۋەرىي (دلاوری) ، پ . قەھرىمانلىق ، جاسارەت ، باتۇرلۇق .
دىلسۇختە (دلسوخته) ، پ . يۇرىكى ئۆرتەنگەن ، باغرى كاۋاپ .
دىلسۇختەۋار (دلسوختەوار) ، پ . يۇرىكى ئۆرتەنگەنلەرگە ئوخشاش .
دىلسوز (دلسوز) ، پ . يۇرەكنى كۆيدۈرگۈچى ؛ جانكۆيەر ، دىلى كۆيگەن ، يۇرىكى ئۆرتەن-
گەن ؛ غەمگۇزار .
دىلسوزلىغ (دلسوزلیغ) جانكۆيەرلىك ، دىلى ئۆرتىنىش .
دىلستان (دلستان) ، پ . كۆڭۈلنى ئالغۇچى ، دىلنى ئۆزىگە رام قىلغۇچى ، دىلبەر ،
سۆيۈملۈك .
دىلشاد (دلشاد) ، پ . دىلى شاد ، خۇشال ، خۇرسەن ، مەمنۇن .
دىلشۇرە (دلشره) ، پ . دىلىنى بېغىشلىغان ، شەيدا بولغان ، ئاشىق .
دىلشىكار (دلشکار) ، پ . كۆڭۈل ئوۋلىغۇچى ، دىلنى ئۆزىگە ئەسىر قىلغۇچى .
دىلشىكەستە (دلشکەسته) ، پ . دىلى سۇنۇق ، كۆڭلى پەرىشان ؛ غەمكىن .
دىلشىكەن (دلشکن) خاپا قىلغۇچى ، كۆڭۈلنى ئاغرىتقۇچى ، يۇرەكنى زىدە قىلغۇچى .
دىلشىكەنلىك (دلشکن لیک) كۆڭۈلگە ئازار بېرىش .
دىلفۇروز (دلفروز) ، پ . كۆڭۈلگە ئوت سالغۇچى ، كۆڭۈلنى شاد قىلغۇچى ، شادلاندۇرغۇ-
چى ، يېقىملىق .
دىلفىرىب (دلفریب) ، پ . كۆڭۈلنى ئالدىغۇچى ، يولدىن ئازدۇرغۇچى ، ئۆزىگە رام قىلغۇ-
چى ، كۆڭۈلنى مەھلىيا قىلغۇچى ؛ ك . گۈزەل ، ساھىبجامال .
دىلفىگار (دلفکار) ، پ . دىلى سۇنۇق ، قەلبى يارا .
دىلكەش (دلکەش) ، پ . يېقىملىق ، كۆڭۈلنى ئۆزىگە تارتىدىغان ، كۆڭۈلنى خۇش قىلىدى-
غان ؛ دىلنى ئەسىر قىلىدىغان .
دىلكەشلىك (دلکش لیك) كۆڭۈلنى ئۆزىگە تارتىش ، كۆڭۈلنى خۇش قىلىش .
دىلكۇشا (دلکشا) ، پ . كۆڭۈل ئاچقۇچى ، كۆڭۈلنى شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق .
دىلكۇشادە (دلکشاده) شاد ، خۇرسەن ، خۇشال ؛ ئوچۇق كۆڭۈل . ◇～**بولماق** (～بولماق) :

خۇشال بولماق ، شادلانماق .

دىلكۇشاي (دلكشاى) ، پ . ق . دىلكۇشا .

دىلگىر (دلگير) ، پ . رەنجىگەن ، خاپىلىققا گىرىپتار بولغان ؛ تىت ـ تىت بولغان ، بوغۇلغان .

دىلمۇردە (دل مرده) ، پ . كۆڭلى ئۆلۈك ، ئارزۇ ـ ھەۋىسى قالمىغان ، بوشاشقان ، ھەپسىلىسىز ، چۈشكۈن .

دىلنەۋاز (دلنواز) ، پ . كۆڭۈلنى ئوۋلىغۇچى ، دىلنى ئۆزىگە ئەسىر قىلغۇچى ، مۇلايىم ، كىشىنىڭ دەردىگە يېتىمدىغان ؛ سۆيۈملۈك يار .

دىلنەۋازلىغ (دلنوازليغ) كۆڭۈلنى ئاۋۇندۇرۇش ، كۆڭلىنى ئېلىش .

دىلىر (دلير) ، ق . دەلىر .

دىلىرانە (دليرانه) ق . دەلىرانە .

دىماڭ (دماغ) ، ئە . دەم (دم)نىڭ كۆپلۈكى : قانلار .

دىمار (دمار) ق . دەمار .

دىماغ (دماغ) ، ئە . بۇرۇن ؛ مېڭە ؛ ئەقىل ـ پاراسەت ؛ مىجەز ، خاراكتېر ، تەبىئەت ، كەيپىيات ، روھىي ھالەت ، قابىلىيەت ، مەغرۇرلۇق . ◇～**ئۆيى** (～اويى) : مېڭە قەپىزى . ◇～**ى فۇلاد** (～فولاد) : ك . قەيسەر ، تەرسا . ◇**خۇش～بولماق** (خوش～بولماق) : شادلانماق ، كەيپى چاغ بولماق . ◇～**قىزىتماق** (قيزتماق) : شادلاندۇرماق ، خۇش كەيپ قىلماق . ◇～**قىزىق بولماق** (～قيزيق بولماق) : شاد بولماق . ◇**ئۇلۇغ～** (اولوغ～) : دىمىقى ئۇستۇن ، ھاكاۋۇر .

دىم كۆرمەك (ديم كورماك) ، پارات قىلماق ، قوشۇننى كۆزدىن كەچۈرۈپ سانىنى ئالماق .

دىن (دين) ، ئە . ئېتىقاد .

دىنار (دينار) ، ئە . تىللا ، ئالتۇن ، ئاقچا ، پۇل .

دىنەمەك (دينامك) سىنىماق ، سىناق قىلماق ، تەمىنى تېتىماق .

دىھلىز (دهليز) ، ئە . ق . دەھلىز .

دىھنىشىن (دەنشين) ، پ . يېزىدا ياشايدىغان ، يېزىلىق .

دىۋ (ديو) ، پ . چۆچەكلەردە دېيىلىدىغان ئىنتايىن زور ، كۈچلۈك ۋە قورقۇنچلۇق بىر خىل مەخلۇق ، دىۋە .

دىۋار (ديوار) ، پ . تام ، سېپىل ؛ قاشا .

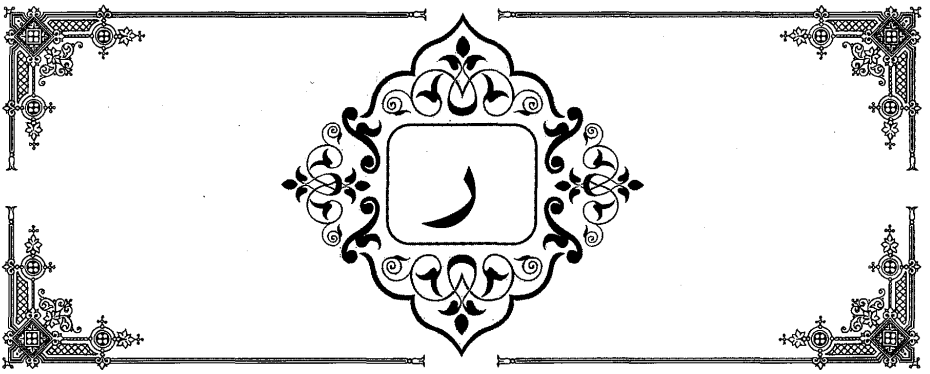
دىۋان (ديوان) ، ئە . ھۆكۈمەت يىغىنى ۋە شۇ يىغىن بولىدىغان ئورۇن ، دۆلەت مەھكىمىسى ؛ ئىگىلىك مالىيە ئورگىنى ۋە ئۇنىڭ باشلىقى ؛ باش كاتىپ ، كاتىپ ، دەپتەر تۇتقۇچى ؛ توپلام ، شېئىرلار توپلىمى ؛ قامۇس ، كاتتا لۇغەت . ◇～**ئولتۇرماق** (～اولتورماق) : دىۋانغا رىياسەتچىلىك قىلماق .

دىۋانە (ديوانه) ، پ . سەۋدايى ، ئەقلىدىن ئازغان ، ھوشىنى يوقاتقان .

دىۋانە شىئار (ديوانه شعار) ، ئە ـ پ . سەۋدايى مىجەز ، سەۋدايى سۆيەت .

دىۋانە كىردار (ديوانه كردار) ، پ . سەۋدايى مىجەز .

دىۋانەۋار (ديوانەوار) ، پ . سەۋدايىلارچە ، سەۋدايىدەك .
دىۋانەۋەش (ديوانەوش) ، پ . سارائىغا ئوخشايدىغان ، سەۋدايى سۈپەت .
دىۋانەئى شەيدا (ديوانە شيدا) ، ئە ـ پ . ئەقلىدىن ئازغان ئاشىق ، خۇدىنى يوقاتقان ئاشىق .
دىۋانخانە (ديوانخانە) ، ئە ـ پ . ھۆكۈمەت يىغىنى ئۆتكۈزۈلىدىغان ئورۇن ؛ مەمۇرىي مەھكىمە ئىشخانىسى .
دىۋانشىئار (ديوان شعار) ، ئە . قانۇنچىل ، ئادىل .
دىۋانىي (ديوانى) ، ئە . دىۋان ئەھلىدارى ، دۆلەتكە تېگىشلىك ، دىۋاندىغا تەئەللۇق .
◇～**قىلماق** (～قيلماق) : دۆلەت ئىختىيارىغا ئالماق ، دۆلەت مۈلكى قىلماق .
دىۋ ئايىن (ديو آيين) ، پ . دىۋسىمان ، دىۋە سۈپەت .
دىۋ باد (ديو باد) ، پ . قۇيۇن ؛ قۇيۇندەك تېز .
دىۋبەند (ديوبند) ، پ . كۈچتۈڭگۈر ، قالتىس كۈچلۈك ، دىۋىنى باغلىغۇچى ، دىۋە بىلەن ئېلىشقۇچى .
دىۋىدەك ، دىۋ پەيكەر (ديو پيكر) ، پ . دىۋىدەك ، دىۋسىمان ، ھەيۋەتلىك ، قورقۇنچلۇق .
دىۋزاد (ديوزاد) ، پ . دىۋىنىڭ بالىسى ، دىۋىدىن تۇغۇلغان ، دىۋىدەك كۈچلۈك .
دىۋزادە (ديوزادە) ، پ . ق . دىۋزاد .
دىۋزەدە (ديوزده) ، پ . جىن تەگكەن ، جىن چېپىلغان ، دىۋە ئۇرغان .
دىۋسار (ديوسار) ، پ . دىۋە شەكىللىك ، دىۋىگە ئوخشاش .
دىۋسىيرەت (ديوسيرت) ، ئە ـ پ . دىۋە خۇيلۇق ، ئىچى قارا ، قارا كۆڭۈل ، بۇزۇق تەبىئەتلىك .
دىۋ كۆش (ديوكش) ، پ . دىۋىنى ئۆلتۈرگۈچى ؛ ك . ئىنتايىن باتۇر ، ئاجايىپ قەھرىمان .
دىۋلاخ (ديولاخ) ، پ . دىۋە كۆپ جاي ، دىۋىلەر ماكانى .
دىۋ نەژاد (ديونژاد) ، پ . دىۋە نەسلى ، دىۋىدىن تۇرەلگەن ، دىۋىدەك قەبىھ .
دىۋنىھاد (ديونهاد) ، پ . دىۋە تەبىئەت ، دىۋە مىجەز ، ئىچى قارا ، قارا كۆڭۈل ، قەبىھ .
دىۋنىھادلىق (ديونهادليق) دىۋە تەبىئەتلىك ، دىۋە مىجەزلىك ؛ ئىچى قارىلىق .
دىۋ ۋەش (ديووش) ، پ . دىۋىگە ئوخشايدىغان . ◇～**خەلق** (～خلق) : دىۋىگە ئوخشايدىغان كىشىلەر .
دىيار (ديار) ، ئە . دار (دار)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆي ـ ماكانلار ، تۇرالغۇ جايلار ، يۇرتلار .
دىيەت (ديت) ، ئە ـ پ . بىر كىمنى ئۆلتۈرگەن ياكى بىر كىمنىڭ بىرەر ئەزاسىنى مېيىپ قىلغان گۇناھ ئۈچۈن تۆلىنىدىغان تۆلەم ، خۇن ھەققى .
دىين (دين) ، ئە . ق . دىن . ◇～**ى ئىسلام** (～اسلام) : ئىسلام دىنى .

رابئ (رابع) ، ئە . تۆتىنچى .

رابئە (رابعە) ، ئە . تۆتىنچى ، رابئ (رابع)نىڭ ئايالىلىق شەكلى .

رابت (رابط) ، ئە . باغلانغان ، ئالاقىدار ، مۇناسىۋەتلىك ؛ ئوتتۇرىدا خالىس تۇرغۇچى ، كېلىشتۈرگۈچى ؛ ئالاقىچى ، خەۋەرچى .

رابتە (رابطە) ، ئە . ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، باغلىنىش ؛ تەرتىپ ، قائىدە . ◇～**ئى ئەۋام** (～عوام) : ئاممىۋى مۇناسىۋەت .

راۋي (راوى) ، ئە . ھېكايىچى ، قىسسە ئېيتقۇچى ؛ مەلۇمات بەرگۈچى ؛ رىۋايەت قىلغۇچى ؛ بايان قىلغۇچى .

راۋىيان (راويان) ، پ . راۋي (راوى)نىڭ كۆپلۈكى : رىۋايەت قىلغۇچىلار ، ھېكايە سۆزلىگۈچىلەر ، ھېكايە قىلغۇچىلار .

رائي (راعى) ، ئە . مالچى ، مال باققۇچى ؛ ك . باشچى ، ھۆكۈمران .

رائج (رائج) ، ئە . بازىرى ئىتتىك ، ئىتتىك سېتىلىدىغان ، ئۆتىدىغان ؛ راۋاجلىق .

رائز (رائض) ق . رايىز .

رائھە (رائحە) ، ئە . پۇراق ، ھىد ؛ خۇشبۇي .

رائىيە (رائيە) ، ئە . «ر» ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان سۆز . ◇～**قەسىدەسى** (～قصيدەسى) ، **قەسىدەئى**～ (قصيدە～) : قاپىيەسى ياكى رادىپى «ر» بىلەن ئاخىرلاشقان قەسىدە .

راي I (راى) ، ئە . راي ، پىكىر ، قاراش . ◇～**غا كىرمەك** (～غەكيرماك) : بىر كىمنىڭ پىكرىگە قوشۇلماق ، گېپىگە كىرمەك . ◇**خۇد**～ (خود～) : ئۆزىنىڭكىنى راست دېگۈچى ، جاھىل ، ئۆزۈمچى . ◇**ھۇمايۇن**～ (ھمايون～) : قۇتلۇق پىكىر ، ياخشى ئوي .

راي II (راى) ، قەدىمىي ھىندى ھۆكۈمدارلىرىنىڭ ئۇنۋانى .

رايات (رايات) ، ئە . رايەت (رايت)نىڭ كۆپلۈكى : بايراقلار .

رايەت (رايت) ، ئە . بايراق .

رايزەن (راى زن) ، ئە ـ پ . سۆزى ئۆتكۈر ، سۆزىنى ئۆتكۈزگۈچى ، ئۆكتەم ؛ دانا ، ئەقىللىق ؛ مەسلىھەتچى .

رافىزىي (رافضى) ، ئە . رەد قىلغۇچى ، خائىنلىق قىلغۇچى ، دىندىن چىققان ، دىن خائىنى (ئاساسەن سۇننىي مەزھىپىدىن شىئە ئۆتكەنلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ) .

رافىزىيە (رافضيه) ، ئە . «رافىزي (رافض)»نىڭ ئاياللىق شەكلى .

راقىي (راقى) ، ئە . داخان ، پېرىخون ، باخشى ، ئەپسۇن ئوقۇغۇچى ، جادۇ قىلغۇچى .

راقىم (راقم) ، ئە . خەت يازغۇچى ، خەت كۆچۈرگۈچى ، يازغۇچى ، رەسسام .

راكىئ (راكع) ، ئە . رۇكۇغا بارغۇچى ، يۇكۇنگۈچى ، يۇكۇنۇپ ئىبادەت قىلغۇچى ، ئېگىلگۈچى ، بېشىنى ئەگكۈچى .

راكىب (راكب) ، ئە . ئاتلىق ، ئات ـ ئۇلاققا مىنىپ ماڭغۇچى .

راتىبە (راتبه) ، ئە ـ پ . كۈندىلىك تەمىنات ؛ ماڭاش ، ئىش ھەققى ، نەپەقە ، نورما ئاشلىق ، تەقسىماتتا تېگىشلىك بولغان نەرسە .

راجىئ (راجع) ، ئە . قايتىقۇچى ، قايتقان ؛ تېگىشلىك ، مۇناسىۋەتلىك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تېگىشلىك بولماق ، باغلانماق ؛ قايتماق .

راجىھ (راجح) ، ئە . ئارتۇق ، ئۈستۈن ، مۇناسىپ ، مۇۋاپىق ، ياخشى ؛ ياخشىراق ، ئەھمىيەتلىكرەك ؛ مۇمكىنچىلىكى چوڭراق .

راددە (رادە) ، ئە . رەددىيە بەرگۈچى ؛ قايتۇرما زەربە بەرگۈچى ، دەربجە ، مەرتىۋە ، قەدىر ؛ بەلگە ، نامايەندە .

راز (راز) ، پ . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، مەخپىيەتلىك سىر . ◇～**ئەيتماق** (～ايتماق) ، ～**دەمەك** (～ديماك) : سىر ئېيتماق ، سىرنى ئاشكارا قىلماق ، سىر ئاڭلاش . ◇**مەھرەمى**～ (محرم～) : سىرداش .

رازجۇ (رازجو) ، پ . سىر ئىزدىگۈچى ، مەخپىيەتلىكنى ئېچىشقا تىرىشقۇچى .

رازجۇي (رازجوى) ق . رازجۇ .

رازدار (رازدار) ، پ . سىرداش ؛ خەۋەردار ؛ ئىشەنچلىك .

رازى پىنھانىي (راز پنهانى) ، پ . يوشۇرۇن سىر ، مەخپىي سىر .

رازىق (رازق) ، ئە . رىزىق بەرگۈچى ، تويدۇرغۇچى ، باققۇچى .

رازى نۇھوفت (راز نهفت) ، پ . مەخپىي سىر .

رازىيانە (رازيانه) ، پ . ئارپا بەدىيان .

راست I (راست) ، پ . ئوڭ ، توغرا ، مۇۋاپىق ، تىك ، تۈز . ◇**راست كەلتۇرمەك** (راست كيلتورماك) : توغرىلىماق ، ئوڭ كەلتۈرمەك . ◇～**كەلمەك** (～كيلماك) : توغرا كەلمەك ، ئوڭ كەلمەك .

راست II (راست) ، پ . مۇزىكا كۈيلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .

راستروە (راست رو) ، پ . توغرا يولدا يۈرگۈچى ، توغرا ، ھالال .

راستگۇ (راستگو) ، پ . راست سۆزلىگۈچى ، سەمىمىي ئادەم ، راستچىل .
راستگۇي (راستكوى) ، پ . ق . راستگۇ .
راستى رەستى (راستى رستى) ، پ . «توغرا بولساڭ قۇتۇلسەن» دېگەن مەنىدىكى ئىبارە .
راسىخ (راسخ) ، ئە . مۇستەھكەم ، تەۋرەنمەس ، دائىمىي ، مەڭگۈلۈك .
راسخىن (راسخين) ، ئە . راسىخ (راسخ)نىڭ كۆپلۈكى : ق . راسخ .
راسۇ (راسو) ، پ . ئاغمىخان .
راشىد (راشد) ، ئە . توغرا يولدا ماڭغۇچى ؛ ئەقىللىق ، ئىدراكلىق ، زېرەك ، ساداقەتمەن ، سەمىمىي .
راغ (راغ) ، پ . تاغ ئېتىكى ، تاغ باغرى ، ئوتلاق ، ياپلاق ، چىمەنزار ، باغچا .
راغىب (راغب) ، ئە . خاھىشلىق ، ئارزۇلۇق ، مەيلى بار ، قىزىقىدىغان ، تەلپۈنگەن ؛ ھەۋەسكار .
راغىبىيەت (راغبيت) ، ئە . مەيل ، قىزىقىش ، خاھىش ، ھەۋەس .
رافەت (رافت) ، پ . يېقىنلىق .
رافىئ (رافع) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرگۈچى ، يۇكسەلدۈرگۈچى .
رام (رام) ، پ . بويسۇنغان ، ئىتائەتمەن ، رايىش ؛ ئۆگىتىلگەن ، كۆندۈرۈلگەن .
رامىش (رامش) ، پ . ناخشا ، مۇزىكا ، كۆڭۈل ئېچىش ؛ دەم ئېلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كۈيلىمەك ، مۇزىكا چالماق ، كۆڭۈل ئېچىپ دەم ئالماق .
رامىشگەر (رامشكر) ، پ . ق . رامىش .
رامىشىي (رامشى) ، پ . كۈيلىگۈچى ، چالغۇچى ، مۇزىكانت ، ناخشىچى .
رامىھ (رامح) ، ئە . ھەربەتتىكى ئاتلىق ئەسكەر ؛ نەيزىچى ، نەيزىلىك . ◇**سىماكى**～ (سماك～) : كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئەسەد (شىر) بۇرجىدىكى بىر يۇلتۇزنىڭ نامى .
ران (ران) ، پ . يوتا ، پۇت ، سۆز بىرىكمىسىدە «يۇرگۈزگۈچى ، كەتكۈزگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**زەئىف**～ (ضعف～) ؛ كۆچسىزلىكنى يوقاتقۇچى ، كۈچ كىرگۈزگۈچى . ◇**ھۆكۈم**～ (حكم～) : ھۆكۈم يۈرگۈزگۈچى ، ھاكىم .
راھ I (راح) ، ئە . شادلىق ؛ ك . مەي ، شاراب ؛ ◇～**ى رەيھانىي** (～ريحانى) : كۆكۈش ، خۇشپۇراق مەي .
راھ II (راه) ، پ . يول ، ئۇسۇل ، تەدبىر ، ئادەت ، قائىدە ، رەسىم . ◇**شاھ**～ (شاه～) : چوڭ يول ، داغدام يول . ◇～**ئاۋەرد** (～آورد) : سوغا .
راھبەر (راهبر) ، پ . يول باشلىغۇچى ، يول كۆرسەتكۈچى ، باشلامچى .
راھرەۋ (راهرو) ، پ . يولۇچى ، سایاھەتچى .
راھزەن (راهزن) ، پ . يول توسۇپ بۇلىغۇچى ، قاراقچى .
راھنەما (راهنما) ، پ . يول كۆرسەتكۈچى ، يېتەكچى .

راهنەماي (راهنمای) ق . راهنەما .
راهنەمۇن (راهنمون) ق . راهنەما .
راهىب (راهب) ، ئە . بۇددا ۋە خىرىستىيان دىنىدىكى تەقۋادار ، زاهىت ، مۇناخ .
راهىلە (راحله) ، ئە . سەپەر قىلغۇچى ؛ ئات ، تۆگە قاتارلىق قاتناش هايۋانلىرى ، ئۇلاغ ؛ كارۋان ، سەپەر .
رايگان (رايكان) ، پ . يولدىن تېپىۋېلىنغان ، مۇت ، بىكارغا كەلگەن نەرسە .
رايى پاك (راى پاك) ، ئە ـ پ . توغرا پىكىر .
رايىج (رايج) ق . رائىج .
رايىز (رايض) ، ئە . ئات ئۆگەتكۈچى ، چەۋەندار .
رايى سايىب (راى صايب) ، ئە ـ پ . توغرا پىكىر .
رايى سەۋاب (راى صواب) ، ئە ـ پ . توغرا قاراش ، توغرا پىكىر .
رايىھە (رايحه) ق . رائىھە .
رايىھەلىق (رايحەليق) ھىدلىق ، پۇراقلىق ؛ خۇشبۇي .
رەئايا (رعايا) ، ئە . رەئىييە (رعيه) نىڭ كۆپلۈكى : خەلق ، خەلقلەر ، پۇقرالار .
رەبا (ربا) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تارتقۇچى ، ئالغۇچى ، كۆتۈرگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **پەردە**～ **ئولماق** (پردە～اولماق) : پەردىنى كۆتۈرمەك ، پەردىنى ئاچماق . ◇ **ھۇش**～ (هوش～) : هوشىنى ئالغۇچى ، هوشسىزلاندۇرغۇچى .
رەبات (رباط) كارۋان سارىيى ، يولۇچىلارنىڭ قونۇشى ئۈچۈن ياسالغان بىنا ، قونالغۇ ، مۇساپىرخانا ، مېھمانساراي ؛ ببكەت . ◇ **ئەسكى**～ (ايسكى～) : ك . دۇنيا .
رەباي (رباي) ق . رەبا .
رەبايەندە (رباينده) ، پ . ئۆزىگە تارتىدىغان ، جەزبىلىك ، جەلپ قىلارلىق .
رەبايەندەلىغ (رباينده‌ليغ) جەزبىدارلىق ، ئۆزىگە تارتىش .
رەبت (ربط) ، ئە . باغلىنىش ، ئالاقە ؛ ◇ **زەبتۇ**～ (ضبط～) ؛ تەرتىپ ؛ باشقۇرۇش ، ئىدارە قىلىش .
رەبتسىز (ربط سيز) باغلىنىشسىز ، ئالاقىسىز ، ئىنتىزامسىز ، قالايمىقان ، چۈۋالچاق .
رەبۇدە (ربوده) ، پ . ئېلىنغان ، تارتىلغان ، جەلپ قىلىنغان ، مەپتۇن قىلىنغان . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : تارتماق ، ئۆزىگە جەلپ قىلماق .
رەبىئ (ربيع) ، ئە . كۆكلەم ، باهار ؛ ◇ **فەسلى**～ (فصل～) ؛ باهار مەۋسۇمى ، ئەتىياز پەسلى .
رەبىئوسسانى (ربيع الثانى) ، ئە . ق . رەبىئولئاخىر .
رەبىئولئاخىر (ربيع الاخر) ، ئە . هىجرىيە كالېندارى بويىچە تۆتىنچى ئاي .
رەبىئولئەۋۋەل (ربيع الاول) ، ئە . هىجرىيە كالېندارى بويىچە ئۈچىنچى ئاي .
رەبىئي (ربيعى) ، ئە . ئەتىيازلىق ، يازغى .

رەتەب (رتب) ، ئە . قىينىچلىق ؛ قىيىن ، تەس .
رەتل (رطل) ، ئە . قەدەھ ، رومكا ، پىيالە ، قاچا ؛ بىر پىيالە مەي ؛ بىر لىتىر چامىسىدىكى سۇيۇقلۇق ئۆلچىمى .
رەتۇبەت (رطوبت) ، ئە . ھۆللۈك ، نەملىك .
رەجا (رجا) ، ئە . ق . رەجائ .
رەجائ (جاء) ، ئە . ئۇمىد ، تىلەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۇمىد قىلماق ، تىلىمەك .
رەجە (رجه) ، پ . تانا ، كىر يايىدىغان ئارغامچا ؛ سىزىق ؛ قاتار ، سەپ ، رەت .
رەجەب (رجب) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە يەتتىنچى ئاي .
رەجئەت (رجعت) ، ئە . قايتىش ، ئارقىغا يېنىش .
رەجم (رجم) ، ئە . تاش بىلەن ئۇرۇش ، چالما ـ كېسەك قىلىش ، تاش بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈش .
رەجۇل (رجل) ، ئە . ئەر ، ئەر كىشى .
رەجىس (رجس) ، ئە . پەس ، شەرمەندە ، نائەھلى ، ئەخلاقسىز .
رەجىم (رجيم) ، ئە . تاش بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ، چالما ـ كېسەك قىلىنغان ؛ لەنەتلىك ، لەنىتى . ◇ **شەيتان** ～ (شيطان) : ئاللاھنىڭ لەنىتىگە يولۇققان شەيتان .
رەخ (رخ) ، پ . يېرىق ، چاك ، سىزىق ؛ ئازاب ، ئەلەم . ◇**رەخ ـ رەخ** (رخ رخ) : چاك ـ چاك ؛ يول ـ يول ؛ تارام ـ تارام .
رەخت (رخت) ، پ . كىيىم ـ كېچەك ؛ ئۆي سەرەمجانلىرى ؛ سەپەر يۈكى ؛ ◇～**ى سەفەر باغلەماق** (～سفر باغلاماق) : سەپەر يۈكىنى تاڭماق ، يولغا چىقىشقا تەييارلانماق .
رەخش I (رخش) ، پ . يۈگۈرۈك ئات ، ئات ، ئالىچىپار ئات . ◇～**سۈرمەك** (～سورماک) : ئات سالماق ، ئات چاپماق . ◇～**تىزتەك** (～تيزتک) : چاپقۇر ئات .
رەخش II (رخش) ، پ . نۇر ، يورۇقلۇق ؛ ك . كۈن ، قۇياش .
رەخشان (رخشان) ، پ . نۇرلۇق ، پارقىراق ، پارلاق ، تاۋلانغان . ◇**مەھرى**～ (مهر～) : پارلاق كۈن ، چاقناپ تۇرغان قۇياش .
رەخشەندە (رخشنده) ق . رەخشان . ◇～**بەرق** (～برق) : نۇرلۇق چاقماق .
رەخنە (رخنه) ، پ . دەز ، يېرىق ، چاك ؛ تۆشۈك . ◇～**سالماق** (～سالماق) : تەشمەك ؛ دەز تەگكۈزمەك ، دەز كەتكۈزمەك .
رەدائەت (ردائت) ، ئە . ئوساللىق ، ناچارلىق ، سۈپەتسىزلىك .
رەئد (رعد) ، ئە . گۈلدۈرماما ، چاقماق ، ئوت چاچىدىغان قورال . ◇～**يايى** (～يايى) : ئوت چاچىدىغان قورالنىڭ يايى . ◇～**تاشى** (～تاشى) : ئوت چاچىدىغان قورالنىڭ تېشى .
رەدد (رد) ، ئە . قايتۇرۇش ، رەت قىلىش ، رەددىيە ، قايتۇرما زەربە ؛ ئويدۇرما ، ياسالما ، ساختا ؛ ئىز ، چاق ئىزى .
رەددى بەلا (رد بلاء) ، پ ـ ئە . بالانى قايتۇرۇش ، بالا ـ قازانى يانداۇرۇش .

رەددى تۆھمەت (رد تهمت) ، پ ـ ئە . تۆھمەتكە رەددىيە بېرىش .
رەدف (ردف) ، ئە . ئەگىشىش ، كەينىدىن مېڭىش ، ئەگەشمە ، ئەگىشىدىغان .
رەدىف (رديف) ، ئە . ئاتقا مىنگىشىپ ماڭغۇچى ، ئاتقا ئەگىشىپ ماڭغۇچى ؛ شېئىرلاردا قاپىيەدىن كېيىن تەكرارلىنىدىغان سۆز ، رادىپ .
رەز (رز) ، پ . تەك ، ئۈزۈم . ◇～**چەمەنى** (～چمنى) : تەكلىك ، ئۈزۈمزار . ◇～**سۈيى** (～سويى) : ئۈزۈم سۈيى ؛ ك . مەي ، شاراب . ◇～**فەرزەندى** (～فرزندى) : ك . مەي . ◇～**قىزى** (～قيزى) : ك . مەي ، شاراب .
رەزالەت (رذالت) ، ئە . پەسكەشلىك ، پەس تەبىئەتلىك ، رەزىللىك ؛ ناچار ئىش .
رەززاق (رزاق) ، ئە . بارلىق مەخلۇقاتلارنى باققۇچى ، رىسق بەرگۈچى ، ئاللاھ .
رەزل (رذل) ، ئە . پەس ، تۆۋەن ، خار .
رەزم (رزم) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ ، غەۋغا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۇرۇشماق ، جەڭ قىلماق . ◇～**تۈزمەك** (～توزماك) : ئۇرۇش قوزغىماق ، ئۇرۇشماق . ◇～**سالماق** (～سالماق) : ئۇرۇش ئاچماق .
رەزمجوي (رزم جوى) ، پ . ئۇرۇشقا ماھىر ، ئۇرۇشقاق ، ئۇرۇشخۇمار .
رەزمساز (رزمساز) ، پ . ئۇرۇشقا تەييارلانغۇچى .
رەزمگاھ (رزمگاه) ، پ . ئۇرۇش مەيدانى ، جەڭگاھ .
رەزمگەھ (رزمگه) ق . رەزمگاھ .
رەزىن (رزين) ، ئە . مەھكەم ، مۇستەھكەم ؛ قەتئىي ، مۇھىم ، ئېتىبارلىق ، ۋەزىنلىك ، ئېغىر . ◇**رايى**～ (رايى～) : توختالغان پىكىر ، قەتئىي پىكىر .
رەزىياللاھ ئەنھۇ (رضى الله عنه) ، ئە . ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازىي بولغاي .
رەس (رس) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «قىلغۇچى ، يەتكۈچى ، يېتىشكۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**چارە**～ (چارە～) : بىرەر ئىشنىڭ چارىسىنى قىلغۇچى ، ئىلاج قىلغۇچى . ◇**فەرياد**～ (فرياد～) : پەريادقا قۇلاق سالغۇچى ، رەھىم قىلغۇچى .
رەئىس (رئيس) ، ئە . باش ◇**رەئىسەن بەد**～ (رئاسة بد～) : باشمۇباش ؛ تەڭ ، باراۋەر .
رەسا (رسا) ، پ . ئۇنۇملۇك ، يارىملىق ، كېرەملىك ، مۇۋاپىق .
رەسان (رسان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «يەتكۈزگۈچى ، كەلتۈرگۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇**نەفئ**～ (نفع～) : پايدا يەتكۈزگۈچى . ◇**مۇژدە**～ (مژده～) : خۇش خەۋەر كەلتۈرگۈچى .
رەسائىل (رسائل) ، ئە . رىسالە (رساله) نىڭ كۆپلۈكى : كىتابچىلار ، رىسالىلەر ، مەكتۇپلار ، خەت ـ چەكلەر .
رەسايىل (رسايل) ق . رەسائىل .
رەسەد I (رسد) ، پ . ئۆلۈش ، ھەسسە .
رەسەد II (رصد) ، ئە . ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىش ؛ ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىش

ئورنى ، رەسەتخانا . ◇～**باغلاماق** (～باغلاماق) : رەسەتخانا قۇرماق ، ئاسمانشۇناسلىق جەدۋىلى تۈزمەك ، مۇنەججىملىك قىلماق .

رەسەد بەند (رصد بند) ، ئە ـ پ . ئاسمانشۇناس ، مۇنەججىم ؛ ئاسمانشۇناس ئالىم .

رەسەدخانە (رصدخانه) ، ئە ـ پ . ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىش مۇنارىسى ، ئاسمان جىسىملىرىنى كۆزىتىپ تەتقىق قىلىدىغان ئورۇن ، رەسەتخانا .

رەسەن (رسن) ، پ . ئارغامچا ، تاناپ ، شوينا .

رەئىسەن (رأساء) ، ئە . باشتا ، دەسلەپتە ؛ ئۆزلۈكىدىن ، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن .

رەست (رست) ، پ . قۇتۇلۇش ، نىجاتلىق .

رەستە I (رسته) ، پ . ئازاد بولغان ؛ قۇتۇلغان ، نىجات تاپقان ، خالاس بولغان .

رەستە II (رسته) ، پ . قاتار ؛ بىر قاتار سودا دۇكانلىرى ؛ قاتار مال يايمىلىرى .

رەستكار (رستكار) ، پ . قۇتۇلغۇچى ، نىجات تاپقۇچى ، خالاس بولغۇچى ، ئازاد بولغۇچى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : قۇتۇلماق ، نىجات تاپماق ، ئازاد بولماق .

رەستكارلىق (رستكارليق) نىجات تېپىش ، قۇتۇلۇش ، خالاس بولۇش ، ئازادلىق .

رەسم ئەھلى (رسم اهلى) ئادەتتىنىپ قالغانلار ، مەلۇم ئىشنى ئۆزىگە ئادەت قىلىۋالغانلار .

رەسم I (رسم) ، ئە . سىزىش ، سۈرەتلەش ، رەسىم ، سىزما پىلان ، لايىھە ، چېرتيوژ .

رەسم II (رسم) ، ئە . رەسىم ، ئادەت ، ئۆرپ ـ ئادەت ، قائىدە ؛ مۇراسىم ، ئۇسۇل ، چارە ؛ رەسمىيەت .

رەسمەن (رسماً) ، ئە . رەسمىي هالدا ، قائىدە يۈزىسىدىن ، ئادەت بويىچە .

رەسۇل (رسول) ، ئە . ئەلچى ، پەيغەمبەر .

رەسۇلانە (رسولانه) ، ئە ـ پ . ئەلچىلەرگە خاس ، پەيغەمبەرلەرچە . ◇～**نۇزۇل** (～نزول) : پەيغەمبەرلەرچە چۈشۈش ؛ ئەلچىگە ئوخشاش بېرىش .

رەسۇللاھ (رسول الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ، پەيغەمبەر ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەر .

رەسىدە (رسيده) ، پ . يەتكەن ، ئېرىشكەن ؛ يېتىلگەن ، بويىغا يەتكەن ؛ ۋاقتى تولغان . ◇ **نا**～ (نا～) : ۋايىغا يەتمىگەن ، بالاغەتكە يەتمىگەن ، بويىغا يەتمىگەن . ◇**نەۋ**～ (نو～) : يېڭى تۇغۇلغان .

رەسىل (رسيل) ، ئە . ئەلچى .

رەشاد (رشاد) ، ئە ـ پ . توغرا يول ، داغدام يول ؛ توغرا يولنى تېپىپ مېڭىش .

رەشادەت (رشادت) ، ئە . باشلامچىلىق ، توغرا يولغا باشلىغۇچىلىق ؛ قەھرىمانلىق ، باتۇرلۇق .

رەشاشە (رشاشه) ، ئە . شەبنەم ، يامغۇر تامچىسى ، سىم ـ سىم يامغۇر .

رەشە (رعشه) ، ئە . تىتىرەك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تىترىمەك .

رەشەھات (رشحات) ، ئە . رەشھه (رشحه)نىڭ كۆپلۈكى : تامچىلار ، سىزلاپ چىققان سۇلار ، تەر .

رەشك (رشك ، رشک) ، پ . كۆرەلمەسلىك ، قىزغىنىش ، ھەسەت قىلىش . ◇ **كەمالىي~** (كمالى~) : قانىتىق قىزغىنىش .

رەشە (رشح) ، ئە . تامچىلاش ، سىزلاش .

رەشھە (رشحه) ، ئە . تامچا ، سىزلاپ چىققان سۇ .

رەشىد (رشيد) ، ئە . توغرا يول تاپقان ، ئۆز يولىنى تاپقان ؛ يېتىلگەن ، پىشقان ؛ مەرد ، باتۇر ؛ باشچى ، يېتەكچى .

رەغائىب (رغائب) ، ئە . رەغبە (رغيبه)نىڭ كۆپلۈكى : ئارزۇلار ، ئارمانلار ، تىلەكلەر ، ئارزۇلۇق نەرسىلەر ، كىشى ئىگە بولۇشنى تىلىگەن نەرسىلەر .

رەغبەت (رغبت) ، ئە . خاھىش ، ئارزۇ ، مەيل ، قىزىقىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : خالىماق ، ئىختىيار قىلماق ، قىزىقماق .

رەغبەتنەماي (رغبت نماى) ، ئە ـ پ . خالىغۇچى ، قىزىققۇچى ، ئارزۇ قىلغۇچى .

رەغم (رغم) ، ئە . يامان نىيەت ، ئەكسىچە ئىش كۆرۈش ، قارشى يول تۇتۇش . ◇~ **ىغە** (~ يغه) : ئەكسىگە ، زىتىغا .

رەغىبە (رغيبه) ، ئە . كىشى ئىگە بولۇشنى ئارزۇ قىلغان نەرسە ، ئارزۇ ، ئارمان .

رەقەمكار (رقم كار) ، ئە ـ پ . يېزىلغان ، سىزىلغان ، قەلەم ئۇرۇلغان .

رەفئ (رفع) ، ئە . كۆتۈرۈش ، يۇكسەلدۈرۈش ؛ يوق قىلىش ، كۆتۈرۈۋېتىش . ◇~ **ھىجاب ئەيلەمەك** (~ ھجاب ايلاماک) : ئۇياتنى ئوتتۇرىدىن يوقاتماق ، پەردىشەپنى كۆتۈرمەك ؛ پەردىنى ئېچىپ تاشلىماق . ◇~ **ئولماق** (~ اولماق) : كۆتۈرۈلمەك ، يوق بولماق . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : كۆتۈرمەك ، يوقاتماق .

رەفاقەت (رفاقت) ، ئە . يولداشلىق ، خىزمەتداشلىق ، دوستلۇق ، دوستانىلىق ؛ ئېتىبار بېرىش ، ئاسراش .

رەفاھىيەت (رفاھيت) ، ئە . باياشادلىق ، ھايات پاراۋانلىقى ، ياخشى ئەھۋال ، ھالاۋەتلىك تۇرمۇش .

رەفئەت (رفعت) ، ئە . يۇكسەكلىك ، بۇيۇكلۇك ، يۇقىرى دەرىجە ، ئۇلۇغ مەرتىۋە .

رەئفەت (رأفت) ، ئە . مېھرىبانلىق ، غەمخورلۇق ، خەيرخاھلىق .

رەفتار (رفتار) ، پ . يۈرۈش ، مېڭىش ، ھەرىكەت . ◇ **باد~** (باد~) : شامالدەك تېز مېڭىش . ◇ **تىز~** (تىز~) : تېز يۈرەر ، يۈگۈرۈك .

رەفز (رفض) ، ئە . رەت قىلىش ، ئىنكار قىلىش ؛ تاشلاپ كېتىش .

رەفىئ (رفيع) ، ئە . يۇكسەك ، ئېگىز . ◇~ **مەكان** (~ مكان) : يۇكسەك ئورۇن ، يۇقىرى دەرىجە .

رەفىئود دەرەجات (رفيع الدرجات) ، ئە . يۇقىرى دەرىجىلەر .

رەفىق (رفيق) ، ئە . يولداش ، ساۋاقداش ، خىزمەتداش ، شېرىك ، دوست ، ئاشنا .

رەقەبە (رقبه) ، ئە . گەردەن ، بويۇن ؛ قۇل ، چۆرە .

رەقەم (رقم) ، ئە . رەقەم ، بەلگە ، يېزىق ، يېزىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : يازماق سىزماق . ◇～**چەكمەك** (～چكماك) : يازماق ، سىزماق ؛ يۇكلىمەك .

رەقس (رقص) ، ئە . ئۇسسۇل . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئۇسسۇل ئويناماق .

رەققاس (رقاص) ، ئە . ئۇسسۇلچى ، ئۇسسۇل سەنئەتچىسى .

رەقىم (رقم) ق . رەقەم .

رەقىب (رقيب) ، ئە . بەسلەشكۇچى ، قارشى تەرەپ ؛ دۇشمەن ؛ قوغدىغۇچى ، ئىشەك باققۇچى ؛ نازارەت قىلغۇچى ؛ كۆزەتكۈچى .

رەكئەت (ركعت) ، ئە . ئېگىلىش ، تەزىم قىلىش ، قەددىنى پۈكۈش ، رەكەت . ◇**ئىكى～نەماز** (ايكى～نماز) : ئىككى رەكئەت نامار .

رەكەئات (ركعات) ، ئە . رەكئەت (ركعت)نىڭ كۆپلۈكى : تەزىملەر ، ئېگىلىشلەر .

رەكىك (ركيك) ، ئە . زەئىپ ، لەقۇا ، ئىرادىسىز ، خۇنۇك ، سۇس ، مۇكەممەل ئەمەس ، چالا .

رەگ (رك) ، پ . تومۇر ، قان تومۇر .

رەگزەن (رك زن) ، پ . تومۇرغا يىڭنە سانجىپ قان ئالغۇچى ؛ چالغۇ تارىنى چەككۈچى ، مۇزىكا چالغۇچى .

رەم I (رم) ، پ . قورقۇش ، ئۇركۇش ، چۆچۈش ، قورقۇپ قېچىش ، ئۇركۈپ كېتىش . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : چۆچۈتمەك ، ئۇركۈتۈپ قاچۇرماق . ◇～**يەممەك** (～ييماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قاچماق ، چۆچۈمەك ، ئۇركۈمەك ؛ ◇～**قىلىپ قاچماق** (～قيليب قاچماق) : ئۇركۈپ قاچماق .

رەمان (رمان) ، پ . ئۇركۈيدىغان ، ئۇركۈپ قاچقان ، ئۇركىگەن .

رەمە (رمه) ، پ . توپ ، پادا ، مال پادىسى .

رەمەد (رمد) ، ئە . كۆز ئاغرىقى ، كۆزدىن سۇ ئېقىش نەتىجىسىدە كۆز ئېقىنىڭ قىزىرىشى .

رەمەزان (رمضان) ، ئە . رامىزان ئېيى ، ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 9 ـ ئاي .

رەمەق (رمق) ، ئە . ئەڭ ئاخىرقى نەپەس ، جان چىقار چاغدىكى نەپەس .

رەمەل (رمل) ، ئە . ئارۇز ۋەزىنىدە «فائىلاتۇن» ۋەزنىدىن تۇزۇلىدىغان بەھر .

رەمز (رمز) ، ئە . ئىما ، بەلگە ، ئىشارەت ؛ يوشۇرۇن بەلگە ، مەخپىي ئىشارەت .

رەمل (رمل) ، ئە . قۇم ، قۇم بىلەن پال ئېچىش . ◇～**مەشقى** (～مشقى) : قۇم بىلەن پال سېلىش مەشقى .

رەممال (رمال) ، ئە . پال باققۇچى ، پالچى ، رەممال .

رەموز (رموز) ، ئە . رەمز (رمز)نىڭ كۆپلۈكى : بەلگىلەر ، ئىشارەتلەر ، ئىمالار .

رەموزات (رموزات) ق . رەموز .

رەمىدە (رميده) ، پ . ئۇركۈگەن ، چۆچىگەن ، قورققان ، ئۇركۈپ قاچقان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۇركۈتۈپ قاچۇرماق ، چۆچۈتمەك . ◇～**ھۇش** (～هوش) : ھوشىدىن كەتكەن ، بىھوش .

رەڭنا (رعنا) ، ئە . گۈزەل ، چىرايلىق ، يېقىملىق ، نازۇك ؛ بىرخىل گۈلنىڭ نامى . ◇～**نىهال** (～نهال) : گۈزەل قامەت ، خۇش قامەت ، كېلىشىملىك .

رەڭنالىق (رعنالیق) خۇش قامەتلىك ، يېقىملىقلىق ، مەغرۇرلۇق ، كۆچەشلىك .

رەنج (رنج) ، پ . مۇشەققەت ، ئېغىرچىلىق ، جاپا ، قىينىلىش ، ئاغرىق ، كېسەللىك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) ، ～**تارتماق** (～تارتماق) ، ～**كۆرمەك** (～كورماک) : قىينالماق ، مۇشەققەت تارتماق ، جاپا تارتماق . ◇～**پەيمۇدەلىغ** (～پیمودەلیغ) : قىينالغانلىق ، جاپا تارتقانلىق . ◇～**پەرۋەرد** (～پرورد) : جاپادا ئۆسكەن ، كېسەلمەن .

رەنجان (رنجان) ، پ . رەنجىگەن ، قىينالغان .

رەنجە (رنجه) ، پ . رەنجىگەن ، خاپا ، سقىلغان ، قىينالغان ، هارغان ، چارچىغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ایلاماک) ، ～**قىلماق** (～قیلماق) : قىينىماق ، ئازابلىماق .

رەنجۇئەناك (رنج وعناء) ، ئە ـ پ . ئازاب ـ ئوقۇبەت ، جاپا ـ مۇشەققەت ، هېرىش ـ چارچاش .

رەنجۇر (رنجور) ، پ . كېسەل ، كۈچسىز ، ئېزىلگەن ، يۇردىكى داغلانغان ، قايغۇلۇق . ◇～**ئولماق** (～اولماق) ، ～**بولماق** (～بولماق) : كېسەل بولماق ، سقىلماق ، ئازار يېمەك .

رەنجۇرلىق (رنجورلیق) كېسەللىك ، سقىلغانلىق ، سقىلىش .

رەنجىدە (رنجیده) ، پ . نارازى بولغان ، رەنجىتىلگەن ؛ غەزەپلەنگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : نارازى بولماق ، رەنجىمەك ، كۆڭلى قالماق .

رەنگ I (رنك) ، پ . تاغ ئۆچكىسى .

رەنگ II (رنک) ، پ . رەڭ ، تۈس ، بوياق ؛ ك . نەپ ، بەھرە ، قان ، كۆز يېشى ، نەيرەڭ ، ئۇسۇل ، چارە ؛ تۈر ، خىل . ◇～**ئەتمەك** (～ایتماک) ، **رەنگ ئەيلەمەك** (～ایلاماک) ، ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : بويىماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : بوياق ، رەڭ ئالماق ، قىزارماق .

رەنگارەنگ (رنکارنك) ، پ . خىلمۇخىل ، هەر تۈرلۈك ، رەڭمۇرەڭ ، رەڭگارەڭ .

رەنگ ئامىز (رنك آمیز) ، پ . رەڭلەرنى ، بوياقلارنى ئارىلاشتۇرغۇچى ، رەڭ تەڭشىگۈچى ، نەققاش ، رەڭمۇرەڭ ، تاۋلىنىدىغان ، ئۆزگىرىدىغان .

رەنگ ئامىزلىق (رنك آمیزلیق) رەڭلەرنى ئارىلاشتۇرۇش ، رەڭلەرنى تەڭشەش ؛ ك . كۆز بويامچىلىق ، هىيلە ئىشلىتىش ، رەڭ ئۆزگەرتىش .

رەنگرىز (رنكريز) ، پ . بوياقچى ، رەڭ بەرگۈچى .

رەنگرىزلىق (رنكريزلیق) بوياقچىلىق ، رەڭ بېرىش هۈنىرى .

رەنگىن (رنكين) ، پ . رەڭدار ، جۇلالىنىپ تۇرىدىغان ، گۈزەل . ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : رەڭدار قىلماق ، بېزىمەك .

رەنگىنلىغ (رنكين ليغ) رەڭدارلىق ، گۈزەللىك .

رەھ (رە) ق . راھ .
رەھا (رھا) ، پ . ئازاد ، ئەركىن ، بوشىتىلغان .
رەھ ئاۋەرد (رە ئاورد) ، پ . يوللۇق ، سوغات ؛ مەسلەك ، يول ، ئۇسۇل .
رەھبە (رحبە) ، ئە . سەھنە ، قورۇ ، ھويلا ؛ ئويۇن ـ تاماشا مەيدانى .
رەھبەر (رھبر) ، پ . ق . راھبەر .
رەھدار (رھدار) ، پ . يول ساقچىسى ، يول نازارەتچىسى .
رەھزەن (رھزن) ق . راھزەن .
رەھزەنلىق (رھزنليق) قاراقچىلىق ، بۇلاڭچىلىق .
رەھشۇناس (رھشناس) ، پ . يول بىلگۈچى ، يول تونىغۇچى .
رەھكاۋ (رھكاو) ق . راھرەۋ .
رەھكوب (رەكوب) ، پ . يول باسقۇچى ، يول يۈرگۈچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يول باسماق ، مېڭىپ كەتمەك ، جۆنىمەك .
رەھگۇزار (رھكزار) ، پ . يولۇچى ، ئۆتكۈنچى ؛ گۈزەر ، قاتناش يولى ، ئۆتەر يول ، كارۋان دور ؛ كىچىك ، ئۆتكەل .
رەھگۇزەر (رھكزر) ق . رەھگۇزار .
رەھل (رحل) ، ئە . سەپەر يۈكى ، تۆگىنىڭ ئىگە ـ جابدۇقلىرى ؛ سەپەرگە چىقىش ، قۇرئاننى قويۇپ ئوقۇيدىغان شىرە چاق ، كىتاب قويغۇچ .
رەھم (رحم) ، ئە . شەپقەت ، مېھرىبانلىق ، مەرھەمەت .
رەھمان (رحمان) ، ئە . رەھىملىك ، شەپقەتلىك ، مەرھەمەت قىلغۇچى ، رەھىم ـ شەپقەت قىلغۇچى .
رەھمەت (رحمت) ، ئە . شەپقەت ، مەرھەمەت . ◇**رەھمەتۇللاھ** (رحمةالله) : ئاللاھنىڭ رەھمىتى ، ئاللاھنىڭ شەپقىتى .
رەھن (رھن) ، ئە . گۆرۇ ، رەنە ، گۆرۇگە قويۇلغان نەرسە . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : گۆرۇگە قويماق .
رەھنەما (رھنما) ق . راھنەما .
رەھنەمالىق (رھنماليق) يول كۆرسىتىش ، باشلامچىلىق ، يولباشچىلىق .
رەھنەماي (رھنماي) ق . رەھنەما .
رەھنەمايلىق (رھنماى ليق) ق . رەھنەمالىق .
رەھنەمۇن (رھنمون) ق . راھنەما .
رەھنەۋەرد (رھنورد) ، پ . يول يۈرگۈچى ، يولۇچى ، ساياھەتچى .
رەھۋار (رھوار) ، پ . يورغا ، سىلىق ماڭىدىغان ، مېڭىشى ياخشى .
رەھىق (رھيق) ، پ . ساپ ، تىنىق ، مەي ، ئېسىل مەي .
رەھىل (رحيل) ، ئە . سەپەرگە ئاتلىنىش ، كۆچۈش ، جۆنەش ، كېتىش ، يۈرتىنى تاشلاپ

چىقىپ كېتىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كۆچۈپ كەتمەك . ◇～**ئاغاز قىلماق** (～آغاز قيلماق) : كۆچۈشكە باشلىماق .

رەھىلكۈش (رحيل كوش) ، ئە ـ پ . يوللىغۇچى ، يولغا سالغۇچى .

رەھم I (رحم) ، ئە . بالىيانىقۇ ، ماتكا .

رەھىم II (رحيم) ، ئە . رەھمە قىلغۇچى ، رەھىمدىل ، مېھرىبان .

رەھىن (رهين) ، ئە . گۆرۈگە قويۇلغان مال ، رەنگە قويۇلغان نەرسە .

رەھىنە (رهينه) ق . رەھىن .

رەھىيم (رحيم) ق . رەھىم II .

رەئۇف (روٴوف) ، ئە . مېھرىبان ، مېھرىلىك ، غەمگۇزار . ◇ عبد～ (ئابد～) : مېھرىلىك ئىنسان .

رەۋ (رو) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «يۈرگۈچى ، كەزگۈچى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ . ◇**رەھ**～ (رھ～) : يول يۈرگۈچى ، كەزگۈچى ، سايامەتچى . ◇**راست**～ (راست～) : توغرا يولدا ماڭغۇچى ؛ توغرا ئادەم . ◇**شەب**～ (شب～) : كېچىسى يول يۈرگۈچى ؛ ئوغرى ، تۈن بۇلاڭچىسى ؛ ◇**ئاسمان**～ (آسمان～) : كۆكتە كەزگۈچى . ◇ **بەرق**～ (برق～) : چاقماقتەك تېز ماڭغۇچى .

رەۋا I (روا) ، پ . مۇمكىن ، مۇناسىپ ، ئورۇنلۇق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : مۇمكىن بولماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) ، ～**كۆرمەك** (～كورماك) : توغرا تاپماق ، مۇناسىپ كۆرمەك .

رەۋا II (روا) رەۋان (روان) سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى بولۇپ ، «يۈرگۈچى ، كەتكۈچى» دېگەن مەنىنى ئۇقتۇرىدۇ .

رەۋا III (روا) ، پ . چىقىرىش ، چىقارغۇچى ، چىقىش . ◇**ھاجەت**～**بولماق** (حاجت～بولماق) : ھاجەتتىن چىقماق ، مەقسىتىگە ئېرىشمەك ؛ ◇**ھاجەت**～**قىلماق** (～روا قيلماق) : ھاجىتىدىن چىقارماق ، مەقسەتكە يەتكۈزمەك . ◇**كام**～**ئولماق** (كام～اولماق) : مۇرادى ھاسىل بولماق . ◇**كام**～**ئەيلەمەك** (كام～ايلاماك) : مەقسىتىگە يەتكۈزمەك .

رەۋابىت (روابط) ، ئە . رابىتە (رابطه)نىڭ كۆپلۈكى : ئالاقىدار باغلىنىشلار ، مۇناسىۋەتلەر .

رەۋاتىب (رواتب) ، ئە . راتىبە (راطبه)نىڭ كۆپلۈكى : مائاشلار ، تەمىناتلار .

رەۋاج (رواج) ، ئە . ئىقىش ، ئوبوروت بولۇش ، يۈرۈشۈش ، ئالغا مېڭىش ، تارقىلىش ، چېچىلىش ، يېيىلىش ، يامراش .

رەۋاق (رواق) ، ئە ـ پ . راۋاق ، چوڭ بىنالارنىڭ ئىچىگە ياكى ئالدىغا يېپىرىم دائىرە قىلىپ ئىشلەنگەن شىپاڭ ، مۇنار . گۈمبەزسىمان چېدىر .

رەۋان I (روان) ، پ . راۋان ؛ ئاقىدىغان ؛ ماڭغۇچى ، كەتكۈچى ، ئۆتكۈچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ماڭدۇرماق ، ئۆتەتمەك ، يولغا سالماق . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : كەتمەك ، جۇنىمەك . ◇**سەرۋى**～ (سرو～) : چىرايلىق ماڭىدىغان ؛ بەك گۈزەل يار .

◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاققۇزماق .

رەۋان Ⅱ (روان) ، پ . تېز ، تېزدىن ، دەرھال . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تېز بولماق ، تېز ئاتلانماق .

رەۋان Ⅲ (روان) ، پ . جان ، روھ ، ھايات ، مەۋجۇدىيەت . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : جان كىرمەك ، تىرىلمەك . ◇～**بەخش** (～بخش) : جان بېغىشلىغۇچى ، روھلاندۇرغۇچى ، جانلاندۇرغۇچى .

رەۋانە (روانه) ق . رەۋان Ⅰ .

رەۋان سۇ (روان سو) ئېقىن سۇ .

رەۋانلىق (روانليق) تېزلىك ، ئىتتىكلىك ؛ سىلىقلىق .

رەۋانىي (روانى) ، پ . تېزلىك بىلەن ، تېزدىن .

رەۋائىھ (روائح) ، ئە . رائىھە (رائحه) نىڭ كۆپلۈكى : پۇراقلار ، ھىدلار ، بۇيلار .

رەۋايىھ (روايح) ق . رەۋائىھ (روائح) .

رەۋەندە (رونده) ، پ . يۈرگۈچى ، كەزگۈچى ، سايا‌ھەتچى ؛ خەت توشۇغۇچى ، پوچتىكەش ؛ سەييارە .

رەۋەندەئى سەما (رونده سما) ، ئە ـ پ . ئاسمان كېزەر .

رەۋزە (روضه) ، ئە . باغ ، گۈلباغ ؛ جەننەت ؛ ك . مۇقەددەس مەقبەرە ، ئەۋلىيالار قەبرىسى .

رەۋزەتوسسەفا (روضة الصفا) ، ئە . ساپالىق باغ ، راھەت باغ ، ئارامبەخش باغ .

رەۋزەن (روزن) ، پ . تۆشۈك ، پەنجىرە ؛ تۆشۈك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تەشمەك ، تۆشۈك ئاچماق . ◇～**ئۇزرە** (～اوزره～) : ئۆتمىشتۆشۈك . ◇～～ (～～) : تۆشۈك ـ تۆشۈك ، پارچە ـ پارچە .

رەۋزەئى خۇلد (روضه خلد) ، پ ـ ئە . جەننەت ، مەڭگۈلۈك باغ .

رەۋزەئى زەركار (روضه زركار) ، ئە ـ پ . ئالتۇن بېزەكلىك مەقبەرە .

رەۋزەئى رىزۋان (روضه رضوان) ، پ ـ ئە . ھۆرلەر باغچىسى ، جەننەت .

رەۋزەئى فىردەۋس (روضه فردوس) ، ئە ـ پ . جەننەت بېغى .

رەۋزەئى ئىرەم (روضه ارم) ، ئە ـ پ . ئىرەم بېغى ، جەننەت بېغى .

رەۋشەن (روشن) ، پ . روشەن ، پارقىراق ، نۇرلۇق ، يورۇق ، ئوچۇق ، سۈزۈك ، تىنىق ، چۈشىنىشلىك .

رەۋنەق (رونق) ، ئە ـ پ . يالتىراش ، پارلاش ، گۈزەللىك ، ئاۋاتلىق ، رونىق ، راۋاج .

رەۋنەق ئەفزا (رونق افزا) ، پ . نۇرلۇق ، پارلاق ، نۇرغا چۆمۈلگەن .

رەۋىش (روش) ، پ . قائىدە ، يول ، ئۇسۇل ، ئادەت ، يوسۇن ، يۈرۈش ، مېڭىش ، ھەرىكەت .

◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يۈرمەك ، ماڭماق .

رەئىيە (رعيه) ق . رەئىييەت .

رەئىييەت (رعيت) ، ئە . بىر ھۆكۈمدارنىڭ قول ئاستىدىكى خەلق ، تەۋە خەلق ، پۇقرا .

رەئىييەتنەۋاز (رعيت نواز) ، ئە ـ پ . خەلقپەرۋەر ، پۇقرانى سۆيگۈچى .

رەياسەت (رياست) ق . رىياسەت .

رەياھىن (ریاحین) ، ئە . رەيھان (ريحان)نىڭ كۆپلۈكى : بارلىق خۇشبۇي ئۆسۈملۈكلەر .
رەيب (ریب) ، ئە . شەك ، شۇبھە ، گۇمان .
رەيھانە (ریحانه) ، پ . رەيھانزار .
رەيھانىي (ریحانی) ، ئە . رەيھان رەڭلىك ، رەيھاندەك . ◇**راھىي**～ (راح～) : كۆكۈش ۋە خۇشبۇي مەي .
رو (رو) ، پ . يۈز ، بەت . ◇بەد～ (بد～) : سەت ، كۆرۈمسىز .
روب (روب) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كەتكۈزگۈچى ، سۈپۈرۈپ تاشلىغۇچى ، يوقاتقۇچى دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**ئەمنىييەت**～ (امنیت～) : تىنچلىقنى بۈزغۇچى ، تىنچ ـ سىزلاندۇرغۇچى ، ◇**سەلامەت**～ (سلامت～) : ئاسايىشلىقنى يوقاتقۇچى ، تىنچسىزلان ـ دۇرغۇچى . ◇**خىرەد**～ (خرد～) : ئەقىلنى يوقاتقۇچى ، ئەقىلدىن ئازدۇرغۇچى .
روبا (ربا) ق . رەبا .
روباھ (روباه) ، پ . تۈلكە ؛ ك . مۇغەمبەر ، ھىيلىگەر .
روباي (ربای) ق . رەبا .
روبەراھ (روبراه) ، پ . تەخلەنگەن ، تەييار بولغان ؛ يولغا چۈشكەن .
روبەرەھ (روبره) ، پ . ق . روبەراھ .
روبەرو (روبرو) ، پ . يۈزمۇيۈز ، قارىمۇقارشى ، مۇقابىل .
روبەروي (روبروی) ، پ . ق . روبەرو .
روپوش (روپوش) ، پ . يۈز ياپقان ، يۈز ياپىدىغان چۈمپەردە ، يوپۇق .
روپوشلۇق (روپوشلوق) يۈزى يېپىقلىق ؛ يۈزى تۆۋەن .
روتازە (روتازه) ، پ . تازا يۈز ، كېلىشكەن يۈز ، چىرايلىق .
رود I (رود) ، پ . ئېرىق ، ئۆستەڭ ، دەريا ، ئېقىن ؛ جىلغا .
رود II (رود) ، پ . مۇزىكا قورالى ، ساز .
رودە (رودە) ، پ . ئۈچەي ؛ تار . ◇**قوي**～**سى** (قوی～سی) : قوينىڭ ئۈچىيى .
رودبار (رودبار) ، پ . بىرنەچچە دەريا سۈلىرى توپلانغان جاي ؛ چوڭ دېڭىز ؛ دېڭىز قىرغا ـ قى ؛ قەدىمىي بىر شەھەر ئىسمى .
رودخانە (رودخانه) ، پ . دەريا ، ئۆستەڭ ، ئېرىق ؛ دەريا ئۈزەنى .
روز (روز) ، پ . كۈن ، بىر كۈن ، كۈندۈز . ◇**نەۋ**～ (نو～) : يىل بېشى ، باش باھار .
روزە (روزه) ، پ . روزا تۇتۇش .
روزەفزۇن (روزافزون) ، پ . كۈندىن كۈنگە رونىق تاپقۇچى ، كۈنسېرى ئېشىپ بارىدىغان .
روزگار (روزکار) ، پ . ۋاقىت ، چاغ ، دەۋر ، زامان ؛ دۇنيا ، تۇرمۇش ، تىرىكچىلىك ، كۈن كەچۈرۈش ؛ مەشغۇلات . ◇～**ئەلتمەك** (～ايلتماك) : ۋاقىت ئۆتكۈزمەك ، ھايات كەچۈر ـ مەك . ◇**تىرە**～ (تیره～) : قارا كۈن ، ئوسال تۇرمۇش .
روزنامە (روزنامه) ، پ . كۈندىلىك ئىشلار يېزىلىدىغان دەپتەر ، خاتىرە دەپتەر .
روزي (روزی) ، پ . كۈندىلىك تاماق ، نېسىۋە ، تىرىكچىلىك ۋاستىسى ؛ تەقدىر ، قىسمەت .
◇～**ئولماق** (～اولماق) ، ～**بولماق** (～بولماق) : نېسىپ بولماق ، تېگىشلىك بولماق ،

بىر نەرسىگە ئېرىشمەك . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : نېسىپ قىلماق ، ئېرىشتۇرمەك .
روزى شەباب (روز شەباب) ، ئە ـ پ . ياشلىق دەۋرى .
روزى مەھشەر (روز محشر) ، ئە ـ پ . بۇيۇك يىغىلىش ، قىيامەت كۈنى ، مەھشەر كۈنى ؛ مالىمان كۈنى .
روسياھ (روسياه) ، پ . قارا يۈز ، يۈزى قارا .
روسيەھ (روسيه) ، پ . ق . روسياھ (روسياه) .
روفتە (روفته) ، پ . سۈپۈرۈلگەن ، تازىلانغان ، سۈرتۈلگەن . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : سۈپۈرمەك ، تازىلىماق .
روكەش (روكش) ، پ . قاپ ، قاپلىما ، ياسما ؛ سىرتى تازا ، ئىچى يامان ، تېشى پال ـ پال ، ئىچى غال ـ غال ؛ باشقا نەرسە ئارىلاشتۇرۇلغان .
روگەردان (روكردان) ، پ . يۈز ئۆرىگەن ، ئاسىيلىق قىلغان ، رەت قىلغان ؛ ئۆرۈلگەن كىيىم . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يۈز ئۆرىمەك ؛ تەتۈر ئۆرىمەك .
رومال (رومال) ، پ . لۆڭگە ؛ ياغلىق .
روھ (روح) ، ئە . جان ، روھ ؛ پەرىشتە .
روھاسا (روح آسا) ، ئە ـ پ . روھنى كۆتۈرگۈچى ، روھلاندۇرغۇچى ، شادلاندۇرغۇچى . ◇～**شەمىم** (～شميم) : روھلاندۇرغۇچى پۇراق ، شادلاندۇرغۇچى ھىد .
روھانىي (روحانى) ، ئە . روھىي ، ئىلاھىي ، دىنىي ، مۇقەددەس .
روھەفزا (روح افزا) ، ئە ـ پ . جانلاندۇرغۇچى ، روھلاندۇرغۇچى .
روزانە (روزانه) ، پ . دائىم ، ھەر كۈنى ، كۈندىلىك ، كۈندىلىك ، دائىملىق .
روھپەرۋەر (روح پرور) ، ئە ـ پ . روھلاندۇرغۇچى ، پەرۋىش قىلغۇچى ، يېقىملىق .
رەھۋلئەمىن (روح الامين) ، ئە . جىبرىئىل .
روھۇلقۇددۇس (روح القدس) ، ئە . مۇقەددەس روھ .
روھۇللاھ (روح الله) ، ئە . مۇقەددەس روھ ؛ ئەيسا پەيغەمبەر .
روي I (روى) ، پ . يۈز ، يۈز ، بەت . ◇**پاك**～ (پاك～) : تازا ، توغرا ، نومۇسلۇق . ◇**پەرى**～ (پرى～) : پەرى يۈزلۈك ، ھۆسنلىك ، گۈزەل . ◇**سىيەھ**～ (سيه～) : يۈزى قارا ، قارا يۈز ، يارىماس ، ئەسكى ، ئوسال ، بەختسىز .
روي II (روى) ، پ . قوغۇشۇن بىلەن قەلەينىڭ بىرىكمىسى ؛ مىس ، تۇچ ، سىرىق تۇچ .
رويەن (روين) بويىاق خۇرۇچى .
رويكەش (روى كش) ، پ . ق . روكەش .
رويى ئەندۇد (روى اندود) ، پ . ياسما ، قاپلىما ، سىرتى باشقا ، ئىچى باشقا .
رويى زەمىن (روى زمين) ، ئە ـ پ . يەر يۈزى .
رويىنتەن (روين تن) ، پ . «شاھنامە» قەھرىمانلىرىدىن ئىسپاندىيارنىڭ لەقىمى .
رۇبۇ (ربع) ، ئە . تۆتتىن بىر .
رۇباۋ (رباع) ، ئە . تۆتتىن بىر گۈرۈپپا بولغان ، تۆتتىن .
رۇبائىي (رباعى) ، ئە . رۇبائىي . تۆت مىسرالىق شېئىر ؛ تۆتلۈك .

رۇبائىييات (رباعيات) ، ئە . رۇبائىيلار .
رۇبائىييە (رباعيه) ، ئە ـ پ . رۇبائي بەھرىدە يېزىلغان شېئىر پارچىسى .
رۇبەئى پەران (روبه پەران) ، پ . مۇشۇكتىن چوڭ ، ئالدى پۇتى بىلەن كەينى پۇتىنىڭ ئارىلىقىدا شەپەرەڭنىڭكىدەك پەردىسى بار ئانچە ـ مۇنچە ئۇچالايدىغان بىر خىل جانىۋار .
رۇبئى مەسكۇن (ربع مسكون) ، ئە ـ پ . يەر شارىدىكى ئادەم ياشايدىغان جايلار ، قۇرۇقلۇق ، يەر يۈزى .
رۇتەب I (رتب) ، ئە . رۇتبە (رتبه) نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، مەرتىۋىلەر ، ئورۇنلار ، سالاھىيەتلەر ، ئۇنۋانلار .
رۇتەب II (رطب) ، ئە . يېڭى پىشقان خورما ؛ ك . يېڭىدىن پىشقان مېۋە ، ھۆل مېۋە .
رۇتبە (رتبه) ، ئە . مەرتىۋە ، دەرىجە ، ئۇنۋان .
رۇتبەلىق (رتبەليق) مەرتىۋىلىك .
رۇجھان (رجحان) ، ئە . ئۈستۈنلۈك ، يۇقىرىلىق ، ئارتۇقلۇق ، ئەۋزەللىك .
رۇجۇئ (رجوع) ، ئە . قايتىش ، يېنىش ، يۇزلىنىش ، مايىللىق ؛ يۈكلەش ، تاپشۇرۇش .
◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : قايتماق ؛ يۈزلەنمەك ، مۇراجەئەت قىلماق ، يۈكلىمەك ، تاپشۇرماق .
رۇجۇلىييەت (رجوليت) ، ئە . ئەرلىك ، مەرتلىك ، مەردانىلىق .
رۇخ I (رخ) ، پ . يۇز ، بەت ، چىراي ، ئەپسانىۋى بىر چوڭ قۇشنىڭ نامى ، سۈمۈرغ .
◇ **گۈل** ~ (كل ~) : گۈل يۈز ، گۈزەل .
رۇخ II (رخ) ، پ . شاھمات ئۇرۇقلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .
رۇخام (رخام) ، ئە . مەرمەر تاش .
رۇخەس (رخص) ، ئە . رۇخسەت (رخصت) نىڭ كۆپلۈكى : رۇخسەتلەر ، ئىجازەتلەر .
رۇخسار (رخسار) ، پ . چىراي ، يۈز ؛ سىرتقى كۆرۈنۈش .
رۇخسارە (رخساره) ، پ . ق . رۇخسار .
رۇخسەت (رخصت) ، ئە . ئىجازەت ، ماقۇللۇق . ◇ ~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : كەتكۈزمەك ، يولغا سالماق ، كېتىشىگە ئىجازەت بەرمەك .
رۇس (رس) ، پ . ق . رۇست .
رۇست (رست) ، پ . مەھكەم ، چىڭ ، قاتتىق ، مۇستەھكەم ، پۈتۈك ، ئېتىك . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : مۇستەھكەملىمەك ، مەھكەم قىلماق ، كۆچەيتمەك . ◇ ~ **گام** (~ گام) : مەزمۇت قەدەم .
رۇستا (روستا ، رستا) ، پ . يېزا .
رۇستاخىز (رستاخيز) ، پ . ئويغىنىش ، تىرىلىش ، قىيامەت ، مەھشەر ؛ ك . توپلاڭ ، غەۋغا .
رۇستائي (روستايى) ق . رۇستايى .
رۇستائىيانە (روستائيانه) ، پ . قوپاللىق بىلەن .
رۇستاي (روستاي) ق . رۇستا .

رؤستايى (روستايى) ، پ . يېزلىق ، سەھرالىق ، دېھقان ؛ ك . قوپال .
رؤستايىلىق (روستاييلق) ك . قوپاللىق .
رؤستەخىز (رستخيز) ، پ . ق . رؤستاخىز . ◇～**سالماق** (～سالماق) : غەۋغا كۆتۈرەك ، توپىلاڭ قىلماق ؛
رؤستەم (رستم) ، پ . «شاھنامە»دىكى باش قەھرىمانلىرنىڭ ئىسمى .
رؤستەملىق (رستم ليق) رؤستەمدەك قەھرىمانلىق ، پالۋانلىق .
رؤسۇخ (رسوخ) ، ئە . مەھكەملىك ، قەتئىيلىك ، مۇستەھكەم ئورناشقانلىق ، تەۋرەنمەسلىك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئورناشماق ، تۇراقلاشماق .
رؤسۇل (رسل) ، ئە . رەسۇل (رسول)نىڭ كۆپلۈكى : ئەلچىلەر ، پەيغەمبەرلەر .
رؤسۇم (رسوم) ، ئە . رەسم (رسم)نىڭ كۆپلۈكى : رەسىم ـ قائىدىلەر ، تەرتىپلەر ، يۇسۇنلار ؛ رەسىملەر ، سۈرەتلەر .
رؤشد (رشد) ، ئە . ئۆسۈش ، راۋاجلىنىش ؛ ئەقلىي جەھەتتىن يېتىلىش ، يېتىكلىك ؛ توغرا يول تېپىش ، توغرا يولغا چۈشۈش . ◇～**ئاسارى** (～ئاثارى) : يېتىكلىك بەلگىلىرى ، ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : يول تاپماق ، ئەقلىي جەھەتتىن يېتىلمەك .
رؤفەقائ (رفقاء) ، ئە . رەفىق (رفيق)نىڭ كۆپلۈكى : يولداشلار ، خىزمەتداشلار ؛ بۇرادەرلەر ، دوستلار .
رؤفۇ (رفو) ، پ . بىرەر نەرسىنى توقۇپ ياماش ، سىلىق ياماش .
رؤقئە (رقعه) ، ئە . مەكتۇپ ، پارچە قەغەزگە يېزىلغان خەت .
رؤقەباۋ (رقباء) ، ئە . رەقىب (رقيب)نىڭ كۆپلۈكى : بەسلەشكۈچىلەر ، مۇخالىپلار ؛ دۇشمەنلەر ؛ قوغدىغۇچىلار ، نازارەت قىلغۇچىلار .
رؤقۇم (رقوم) ، ئە . رەقەم (رقم)نىڭ كۆپلۈكى : رەقەملەر ، سان ـ سىپىرلار .
رؤكىن (ركن) ، ئە . تىرەك ، تايانچ ، تۈۋرۈك ؛ ئاساس ، ئۇل .
رؤكىۋ (ركوع) ، ئە . باشنى ئېگىش ، ئىككى پۇكلىنىش ، تىزلىنىش ، رۇكۇ .
رؤم ئەھلى (روم اهلى) ك . ئاق تەنلىك ؛ شاھماتنىڭ ئاق ئۇرۇقلىرى .
رؤم (روم) گىرېك خەلقى ، يۇنان . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : يۇنانلىقلار ؛ ك . ئاق تەنلىكلەر ؛ شاھماتنىڭ ئاق ئۇرۇقلىرى .
رؤممان (رمان) ، ئە . ئانار .
رؤممانىي (رمانى) ، ئە . ئانار رەڭ ، ئانارەڭ قىزىل . ◇**لەئلى**～ (لعلى～) : ئانار دانىلىرىدەك قىزىل ياقۇت .
رؤمۇز (رموز) ، ئە . رەمز (رمز)نىڭ كۆپلۈكى : ئىما ـ ئىشارىلەر ، ئۆزئارا كېلىشۈۋېلىنغان يوشۇرۇن بەلگىلەر ؛ نامايەندىلەر .
رؤمھ (رمح) ، ئە . نەيزە .
رؤمىي (رومى) رؤملۇق . ◇～**چىھر** (～چهر) : ئاق يۈزلۈك .
رىئايەت (رعايت) ، ئە . رىئايە قىلىش ؛ ئېتىبارغا ئېلىش ، ئەتىۋارلاش ، ئېتىبار بېرىش ، ھۆرمەت ، ئاسراش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ھۆرمەتلەر-

مەك ، ئەتىۋارلىماق ، ئاسرىماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ھۆرمەتكە ئىگە بولماق ، ئېتىبارغا ئېرىشمەك .

رىبات (رباط) ق . رەبات .

رىباتات (رباطات) ، ئە . رىبات (ربات)نىڭ كۆپلۈكى : بېكەتلەر ، قونالغۇلار ، مۇساپىرخانىلار ، كارۋان سارايلار .

رىبقە (ربقە) ، ئە . سىرتماق .

رىجائەت (رجاعت) ، پ . قايتىش ، كەينىگە يېنىش ؛ ئەسلىگە قايتىش ؛ ئەكس سادا .

رىجال (رجال) ، ئە . رەجۇل (رجل)نىڭ كۆپلۈكى : ئەرلەر ، ئەر كىشىلەر .

رىداۋ (رداء) ، ئە . دەرۋىشلەر يېپىنىۋالىدىغان يوپۇق ، دەرۋىشلەر تونى .

رىز I (ريز) ، پ . ئۇششاق ، كىچىك ؛ ئىنچىكە ، زىل . ◇**خارە**～**ئەتمەك** (خارە～ ايتماك) : تاش پارچىلىماق ، ئۇششاقلىماق .

رىز II (ريز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ ، «تۆككۈچى ، ئاققۇچى ، ئاققۇزغۇچى» قاتارلىق مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇**ئەرەق**～ (عرق～) : تەر تۆككۈچى . ◇**ئەشك**～ (اشک～) : ياش تۆككۈچى . ◇**خەزان**～ (خزان～) : يوپۇرماق تۆككۈچى .

رىز ـ رىز (ريز ريز) ، پ . ئۇششاق ـ ئۇششاق ، پارچە ـ پارچە . ◇～——～**قىلماق** (～——～قىلماق) : پارچە ـ پارچە قىلماق ، ئۇۋىماق ، ئۇششاقلىماق .

رىزائ (رضاء) ، ئە . رازىلىق ، رازىمەنلىك ، ماقۇللۇق ، مەمنۇنلۇق .

رىزامەند (رضامند) ، ئە ـ پ . رازى ، كۆنگەن ، رازىمەن .

رىزە (ريزە) ، پ . ق . رىز

رىزە ـ رىزە (ريزە ـ ريزە) ، پ . ق . رىز ـ رىز .

رىزە چىن (ريزە چين) ، پ . پارچە ـ پۇرات ئەرسىلەرنى يىغقۇچى ، تاشلاندۇق ئەرسىلەرنى ئەرگۈچى .

رىزۇ پاش (ريزو پاش) ، پ . بىرەر ئەرسىنى يونۇش ياكى چېپىشتىن چىققان چېپىندا ، قىرىندا ، ئۇۋاق .

رىزق (رزق) ، ئە . رىسىق ، ئوزۇق ، يېمەكلىك .

رىزۋان (رضوان) ، ئە . رازىلىق ، مەمنۇنلۇق ؛ جەننەت ؛ جەننەت ئىشىكىدە تۇرىدىغان پەرىشتە .

رىسالە (رساله) ، ئە . كىتابچە ، ماقالە ؛ مەكتۇپ ، خەت ـ چەك ؛ رىسالە ؛ ك . نىزام .

رىسالەت (رسالەت) ، ئە . ئەلچىلىك ، پەيغەمبەرلىك .

رىسالەئى دەۋۋار (رساله دوار) ، ئە . جاھانكېزەرلەر رىسالىسى .

رىسالەئى مۇغەننىيۇن (رساله مغنيون) ، ئە . نەغمىچىلەر رىسالىسى .

رىش I (ريش) ، پ . يارا ، چاقا ، جاراھەت ؛ ك . داغ ، ھەسرەت ، رەنجىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) ، ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : يارىدار قىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يارىلانماق ، يارىدار بولماق .

رىش II (ريش) ، پ . ساقال . ◇～**قازى** (～قاضى) : قازى ساقىلى ؛ ك . قىلدىن توقۇلغان

ياكى لاتىدىن ياسالغان مەي سۇزگۈچ . ◇～**گاۋ** (～كاه) : ئەخمەق ، نادان ؛ خام كاللا ؛ پاخماق ساقال . ◇～**باغلاماق** (～باغلاماق) : كېلىشمەيدىغان ئىش قىلماق .

رىشت (رشت) ئىلگىرىلەش ؛ ئادەت ، خاراكتېر ، تەبىئەت .

رىشته (رشته) ، پ . يىپ ، تانا ، تاناپ ، شوينا ؛ مۇناسىۋەت ، ئالاقه ؛ تېرە ئاستىدا پەيدا بولىدىغان يىپ قۇرت . ◇～**تابى** (～تابى) : يىپ ئۆرۈمى .

رىشتەئى مەريەم (رشته مريم) ، پ . مەريەمنىڭ يىپى ؛ ك . ناھايىتى ئىنچىكه يىپ ، ئىنچىكه تالا .

رىشتەئى ئەنكەبۇت (رشته عنكبوت) ، ئە ـ پ . ئۆمۈچۈك تورى .

رىشتەئى رەنج (رشته رنج) ، پ . قىزىتمىنى ياكى بەزگەكنى باغلايدۇ ، توختىتىدۇ دەپ ، داخان تەرىپىدىن بېرىلگەن كۆپ تۇگۈنلۈك يىپ (خۇراپات) .

رىشتەئى ئەشك (رشته اشك) ، پ . توختىماس كۆز يېشى ، توختىماي ئېقىپ تۇرغان كۆز يېشى .

رىشتەئى ئىخوان (رشته اخوان) ، ئە . قېرىنداشلىق رىشتىسى .

رىشتەكەش (رشتەكش) ، پ . كەشتە تىككۈچى ، چۈەر گۈل تىككۈچى ، گۈل چېكىش ماھىرى .

رىشخەند (ريشخند) ، پ . مەسخىرە قىلىش ، مازاق قىلىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : مەسخىرە قىلماق ، مازاق قىلماق ؛ مىنىقىدا كۈلمەك .

رىشۋە (رشوه) ، ئە . پارا .

رىشۋەت (رشوت) ق . رىشۋە .

رىشۋەخار (رشوەخوار) ، پ . ق . رىشۋەخور .

رىشۋە خور (رشوەخور) ، پ . پاراخور .

رىشۋە دىھەندە (رشوه دهنده) ، پ . پارا بەرگۈچى .

رىفئەت (رفعت) ، ئە . يۇكسەكلىك ؛ ك . يۇقىرى مەرتىۋە . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : يۇكسەلمەك ، ئېتىبار تاپماق .

رىفق (رفق) ، ئە . مۇلايىملىق ، يۇمشاقلىق ، مېھرىبانلىق ، مېھىر .

رىقاب (رقاب) ، ئە . رەقەبە (رقبه)نىڭ كۆپلۈكى : بويۇنلار ، گەدەنلەر ؛ قۇللار . ◇ **مالىكى**～ (مالكى～) : قۇلدار .

رىققەت (رقت) ، ئە . ئىنچىكىلىك ، نازۇكلۇق ، يۇمشاقلىق ، مۇلايىملىق ، كۆڭلى يۇمشاقلىق ؛ ھېسداشلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كۆڭلى يۇمشاق ، ھېسداشلىق قىلماق .

رىققىيەت (رقيت) ، ئە . قۇللۇق ، چۆرىلىك ، ئەسىرلىك .

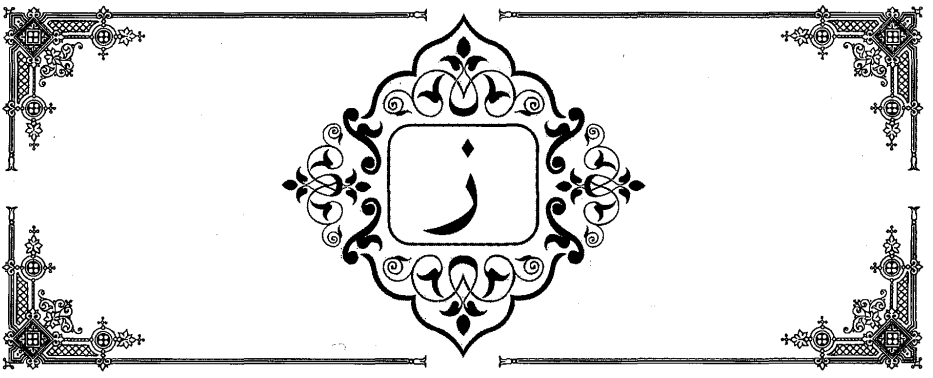
رىكاب (ركاب) ئۆزەڭگە ؛ ك . پادىشاھ ھۇزۇرى ؛ ھۆكۈمدارنىڭ خاس خىزمەتكارى .

رىكۆە (ركوه) ، ئە . چەمدىن تىكىلگەن چىلەك ، تۇلۇم ، تۇڭ .

رىكىب (ركيب) ، ئە . ئات ـ ئۇلاغ .

رىمال (رمال) ، ئە . رەمل (رمل)نىڭ كۆپلۈكى ؛ ق . رەمل .

رىماھ (رماح) ، ئە . رۇمھ (رمح)نىڭ كۆپلۈكى : نەيزىلەر .
رىند (رند) ، پ . ئىشرەتۇاز ؛ ئىچەرمەن ؛ نوچى ، گاڭگۇڭ ؛ بىغەم ، قارام .
رىندان (رندان) ، پ . ق . رىند
رىندانە (رندانه) ، پ . ئىشرەتۇازلارچە ؛ نوچىلارغا خاس ، قارامىلىق بىلەن .
رىندلىق (رندليق) ئىشرەتۇازلىق ، ئىچەرمەنلىك ؛ نوچىلىق ، بىغەملىك ، قارامىلىق .
رىيھ (ريح) ، ئە . شامال ، پۇراق ، ھىد .
رىھلە (رحله) ، ئە . سەپەر .
رىھلەت (رحلت) ، ئە . كۆچۈش ، جۇنەش ، كېتىش ، ئۇزاق سەپەرگە چىقىش ؛ ك . ئۆلۈش .
رىۋ (ريو) ، پ . ھىيلە ـ مىكىر ، ئالدام ؛ بەنت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : پەند قىلماق ، ھىيلە قىلماق ، ئالدىماق . ◇～**كۆرگۈزمەك** (كوركوزماك) : بەنت قىلماق ، ھىيلە ئىشلەتمەك .
رىۋۇ ئەفسۇن (ريووافسون) ، پ . ئالدام ، ھىيلە ، كۆز بويىاش .
رىۋۇ رەنگ (ريوو رنك) ، پ . بەنت ، تاكتىكا ؛ ئالدام .
رىۋايات (روايات) ، ئە . رىۋايەت (روايت)نىڭ كۆپلۈكى : رىۋايەتلەر ، چۆچەكلەر ، نەقىللەر .
رىۋايەت (روايت) ، ئە . رىۋايەت ، ھېكايە ، نەقىل ، چۆچەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ھېكايە قىلماق ، نەقىل كەلتۈرمەك .
رىياۋ (رياء) ، ئە . ساختىلىق ، ئىككى يۈزلىمىلىك ، تىلى بىلەن دىلى بىر ئەمەسلىك .
◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ئىككى يۈزلىمىچىلەر ، ساختا ئادەملەر .
رىياز (رياض) ، ئە . رەۋزە (روضه)نىڭ كۆپلۈكى : باغلار ، گۈزەل باغچىلار .
رىيازە (رياضه) ق . رىيازەت .
رىيازەت I (رياضت) ، ئە . كۆڭلى خالىغان نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتىپ ، قەستەن ئۆزىنى قىينىش ؛ قىينىلىش ، ئازابلىنىش . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) : نەپسىنىڭ خاھىشلىرىدىن ئۆزىنى تارتماق ، قىينالماق .
رىيازەت II (رياضت) ، ئە . ماتېماتىكا .
رىيازىي (رياضى) ، ئە . ماتېماتىكا پېنىگە تېگىشلىك ؛ ماتېماتىك ، ماتېماتىكا ئالىمى .
رىيازىييات (رياضيات) ، ئە . ماتېماتىكا .
رىياسەت (رياست) ، ئە . رەئىسلىك ، باشلىقلىق ، باشچىلىق .
رىياكار (رياكار) ، ئە ـ پ . ساختا ، ئىككى يۈزلىمچى ، تىلى بىلەن دىلى بىر ئەمەس .
رىيالىق (رياليق) ئىككى يۈزلىمچىلىك ، كۆز بويامچىلىق ، ساختىلىق .
رىياھ (رياح) ، ئە . رىيھ (ريح)نىڭ كۆپلۈكى : شامالار ؛ پۇراقلار ، ھىدلار .
رىياھىن (رياحين) رىيھان ، رەيھان (ريحان)نىڭ كۆپلۈكى : رەيھانى گۈللەر ؛ ك . خۇشپۇراقلار ، خۇشبۇيلۇقلار .
رىيائىي (ريائى) ، ئە . ساختا ، ئىككى يۈزلىمچى ، رىياكار .
رىندۇەش (رندوش) ، پ . ئىشرەتۇازلاردەك ؛ نوچى تەبىئەتلىك ، گاڭگۇڭ مىجەز .
رىندۇەشلىق (رندوەشليق) ئىشرەتۇازلارغا ئوخشاشلىق ؛ نوچى مىجەزلىك .

زابىت (ضابط) ، ئە . ئىگىلىگۈچى ، قولغا ئالغۇچى ، ئىشغال قىلغۇچى ؛ باشقۇرغۇچى ، ئىدارە قىلغۇچى ؛ قاتتىق قول . ◇～ **سىپەھدار** (～سپهدار) : قوشۇن باشلىقى ، قوماندان .

زابىتە (ضابطه) ، ئە . قائىدە ، ئىنتىزام ، دەستۇر .

زابىتەئى رۇسۇمى شاھى (ضابطه رسوم شاهی) ، ئە ـ پ . شاھلىق ئىدارىسىنىڭ تەرتىپ قائىدىلىرى .

زات (ذات) ، ئە . ئىگە ، ساھىب ؛ شەخس ؛ ماھىيەت ، بىر نەرسىنىڭ ئەسلى ، ئاساسى . ◇ **ئىسمى**～ (اسم～) : خاس ئىسىم (گىرامماتىكا) .

زاتەن (ذاتاً) ، ئە . ئۆزى ، ئەسلى ؛ ئەسلىدىن ، يارىتىلىشىدىن . ◇～ **زەئىف ئەدى** (～ضعيف ايدی) : ئەسلىدە ئاجىز ئىدى .

زاتۇلبۇرۇج (ذات البروج) ، ئە . بۇرجلار ئىگىسى ؛ ق . بۇرج .

زاتى فەرد (ذات فرد) ، ئە ـ پ . يېگانە شەخس ، بىردىنبىر شەخس .

زاتىي (ذاتی) ، ئە . ئەسلىي ، تۇغما ، تەبئىي ، شەخسىي . ◇ **ئىلتىفاتى**～ (التفات～) : خۇسۇسىي ئىلتىپات .

زاچە (زاچه) تۇغۇتلۇق ئايال .

زاخىر (زاخر) ، ئە . كۆتۈرۈلگەن ، دولقۇنلانغان ، مەۋج ئۇرغان ، تولۇپ تاشقان ؛ ھاياجانلانغان ، ھولۇققان . ◇ **بەھرى**～ (بهر～) : دولقۇنلۇق دېڭىز .

زاد I (ضاد) ، ئە . ئەرەپ ئېلىپبەسىدىكى «ض» ھەرپىنىڭ نامى .

زاد II (زاد) ، پ . بالا ، پەرزەنت ، ئەۋلاد ، تۇغۇلغان ؛ ◇ **دىۋ**～ (ديو～) : دىۋە بالىسى ، دىۋىدىن تۇغۇلغان . ◇ **تىفل**～ (طفل～) : يېڭى تۇغۇلغان . ◇ **ھىندۇى**～ (هندوی～) : ھىندى ئەۋلادى . ◇～ **ئىففەت مەئاب** (～عفت مآب) : ئىپپەتلىك ئايال .

زاد III (زاد) ، پ . ئازاد (آزاد) نىڭ قىسقارتىلمىسى . ◇～ **سەرۋ** (～سرو) : گۈزەل ئۆسكەن سەرۋى دەرىخى ، تىك ئۆسكەن سەرۋى دەرىخى .

زاد Ⅳ (زاد) ، ئە . ئوزۇق ، ئوزۇق ـ تۇلۇك .
زادە (زادە) ، پ . ق . زاد Ⅱ
زادۇبۇد (زادوبود) ، پ . مۇلۇك ، بارلىق ؛ يۇرت ، ۋەتەن .
زادى ئەبەد (زاد ابد) ، ئە ـ پ . مەڭگۇلۇك ئوزۇق .
زادى راھ (زاد راه) ، پ . ق . زادى رەھ .
زادى راھىلە (زاد راحله) ، پ . ق . زادى رەھ .
زادى رەھ (زاد ره) ، پ . يول ئوزۇقى ، سەپەر ئوزۇقى .
زار Ⅰ (زار) ، پ . زار ، ئاجىز ، كۈچسىز ؛ بىچارە ، ھالى خاراب ، خار ؛ نالە ، پەرياد ، يىغا . ◇～**يىغلاماق** (～ييغلاماق) : قاتتىق يىغلىماق ، ھۆركىرەپ يىغلىماق .
زار Ⅱ (زار) ، پ . ئىسىملارنىڭ ئاخىرىغا قوشۇلۇپ «جاي ، ماكان» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇**لالە**～ (لالە～) : لالىزار . ◇**گۈل**～ (گل～) : گۈللۈك ، گۈلزار .
زارلىغ (زارليغ) زارلىنىش ، يالۋۇرۇش ، يېلىنىش .
زارىب (ضارب) ، ئە . ئۇرغۇچى ، زەربە بەرگۈچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇرماق .
زاغ (زاغ) ، پ . قاغا .
زاغچە (زاغچه) كىچىك قاغا ، چىلى قاغا .
زاغۇ زەغەن (زاغ وزغن) ، پ . قاغا ـ قۇزغۇن .
زاك (زاک) ، پ . زاك ، كۆنچىلىكتە ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل بوياق .
زاكىر (ذاكر) ، ئە . ياد قىلغۇچى ، ئەسلىگۈچى ، تىلغا ئالغۇچى ، زىكىر قىلغۇچى .
زاگ (زاک) ق . زاك .
زال Ⅰ (زال) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ذ» ھەرپىنىڭ نامى .
زال Ⅱ (زال) ، پ . قېرى چال ، كەمپىر ، مومايى ؛ دەللە . ◇**دەھر**～**ى** (دەھر～ى) : دۇنيا ، جاھان .
زال Ⅲ (ضال) ، ئە . ئاداشقان ، ئازغان ، يولدىن ئازغۇچى .
زالى فەلەك (زال فلك) ، ئە ـ پ . ك . ئاسمان ، پەلەك .
زالىم (ظالم) ، ئە . زۇلۇم سالغۇچى ، ئەزگۈچى . ◇～**سىرىشت** (～سرشت) : زالىم تەبىئەت .
زالىمانە (ظالمانه) ، پ . زالىملارچە ، زالىملىق بىلەن .
زالى نەژەند (زال نژند) ، پ . بىچارە مومايى .
زامىن (ضامن) ، ئە . كېپىللىك قىلغۇچى ، كاپالەتلىك قىلغۇچى ؛ كېپىللىك ، كاپالەتلىك . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : كېپىللىك قىلماق ، كېپىل بولماق .
زانو (زانو) ، پ . تىز . ◇～**بەزانۇ** (～بزانو) : يانمۇيان ، ئىنتايىن يېقىن .
زانىي (زانى) ، ئە . زىنا قىلغۇچى .
زاھىب (ذاهب) ، ئە . كەتكۈچى ، بارغۇچى ، كەتكەن ، يۇرۇپ كەتكەن .

زاهىد (زاهد) ، ئە . دۇنيا ئىشلىرىغا قىزىقماستىن ئىبادەت بىلەنلا مەشغۇل بولغۇچى كىشى ، دۇنيادىن يۈز ئۆرىگەن ئادەم ، زاهىد ، سوپى ، دەرۋىش ، ئىخلاسمەن .

زاهىدا (زاهدا) ، ئە . ھەي زاهىد ، ئەي سوپى !

زاهىدانە (زاهدانه) ، ئە ـ پ . سوپىلارچە ، زاهىدلارچە .

زاهىر I (زاهر) ، ئە . نۇرلۇق ، پارلاق ، چىرايلىق ، گۈزەل ، رەڭگارەڭ ، يېڭى ، يېپيېڭى ؛ چېچەك ئاچقان ، چېچەكلىگەن .

زاهىر II (ظاهر) ، ئە . كۆرۈنۈپ تۇرغان ، ئوچۇق ـ ئاشكارا ؛ سىرتقى كۆرۈنۈش . ◇ ~ **ئەيـ لەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) ، ~ **ئەتماك** (~ ايتماك) : پەيدا قىلماق ، ئۇيجۇنقا چىقارماق ، كۆرسەتمەك ، ئاشكارا قىلماق . ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) : كۆرۈنەمەك ، بىلىنمەك ، مەلۇم بولماق ، ئاشكارا بولماق .

زاهىرەن (ظاهراً) ، ئە . يۈزەكى ، كۆرۈنۈشتىكى ، كۆرۈنۈشته .

زاهىرىي (ظاهرى) ، ئە . تاشقى ، سىرتقى ، ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان .

زاۋىيە (زاويه) ، ئە . بۇرجەك ، بۇلۇڭ ؛ چېكىنىش جايى .

زائىد (زائد) ، ئە . ئارتۇق ، ئارتۇقچە ، ئوشۇق .

زائىدە (زائده) ، ئە . ق . زائىد .

زائىر (زائر) ، ئە . زىيارەت قىلغۇچى ، زىيارەتچى .

زائىقە (ذائقه) ، ئە . تەمنى تېتىش قۇۋۋىتى ، تەمنى بىلىش سېزىمى ، تېتىش سەزگۈسى .

زائىل (زائل) ، ئە . يوقىلىدىغان ، زاۋاللىققا يۈز تۇتقان ، ئۆچىدىغان ، ئۆلىدىغان ، زاۋال تاپقان . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : يوقاتماق ، ئۆچەرمەك . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) ، ~ **ئولماق** (~ اولماق) : يوقالماق ، ئۆچەمەك ، ئۆلمەك .

زاي (زای) ، پ . بىرىكمىدە «تۇغدۇرغۇچى ، پەيدا قىلغۇچى» مەنىلىرىنى ئۇقتۇرىدۇ . ◇ **ۋەھشەت~** (وحشت~) : ۋەھىمە تۇغدۇرغۇچى .

زايەندە (زاينده) ، پ . تۇققۇچى ، تۇغلۇغۇچى ، تۇغۇلىدىغان . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) ، ~ **ئولماق** (~ اولماق) : تۇغۇلماق ، پەيدا بولماق .

زايچە (زايچه) ، پ . مۇنەججىملىك ، رەممالىلىق دۇئالىرى يېزىلغان جەدۋەل .

زايىئ (ضايع) ، ئە . يوقالغان ، يوقىتىلغان ، بوشقا كەتكەن ، نابۇت بولغان ؛ ◇ ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : يوقاتماق ، بىھۇدە كەتكۈزۈپ قويماق ؛ ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) : يوقالماق ، زايە بولماق ، بىھۇدە ئۆتۈپ كەتمەك .

زايىد (زايد) ، ئە . ق . زائىد .

زايىر (زاير) ق . زائىر .

زايىقە (زايقه) ق . زائىقە .

زايىل (زايل) ، ئە . ق . زائىل .

زەبان (زبان) ، پ . تىل ؛ تاۋۇشلۇق تىل ، گەپ ، نۇتۇق .
زەبانە (زبانه) ، پ . تارازىنىڭ كۆرسەتكۈچ تىلى ، ئوت ئەلەنگىسى ، يالقۇن . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) ، ～**ئۇرماق** (～اورماق) : يالقۇنلىماق ، ئەۋج ئېلىپ كۆيمەك .
زەبانبەست (زبان بست) ، پ . ئاغزىنى باسقۇچى ، جىم قىلغۇچى ، تىنچلاندۇرغۇچى ، گەپتىن توختاتقۇچى .
زەبانبەند (زبان بند) ، پ . تىلى تۇتۇق ، گەپ قىلالمايدىغان ؛ ئاغزىنى تۇڭاقلاش . ◇～**ئەيـلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاغزىنى تۇڭاقلىماق ، گەپ قىلالمايدىغان قىلىپ قويماق .
زەباندان (زباندان) ، پ . تىل بىلگۈچى ، تىلشۇناس ، تىل ئالىمى .
زەباناۋەر (زبان آور)) ، پ . گەپتان ، سۆزمەن ، سۆزگە ماھىر .
زەبان ئاۋەرد (زبان آورد) ، پ . سۆزمەن ، ناتىق ، چىرايلىق سۆزلىگۈچى ، گەپدان .
زەبانى ھال (زبان حال) ، ئە ـ پ . تاۋۇشسىز تىل ، كىشىنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىدىن ئۇنىڭ ئىچكى ھالىنىڭ بىلىنىشى .
زەبەر (زبر) ، پ . ئېگىز ، يۇقىرى ، ئۈست ، تۆپە ، ئۈستىكى ؛ زىۋەر (ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپلىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇلۇپ ، ئۇنىڭغا «ئە ، ئا» سوزۇق تاۋۇشلىرى قوشۇلمىغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان بەلگە ، فەتھە) .
زەبەرجەد (زبرجد) ، پ . بىر خىل زەيتۇنرەڭ ، ئېسىل تاش . ◇**تاقى**～ (طاق～) : كۆك ئاسمان .
زەبەردەست (زبردست) ، پ . قولى ئۇزۇن ؛ كۈچلۈك ؛ پالۋان .
زەبەردەستلىق (زبردستليق) قولى يۇقىرىلىق ، زورلۇق ، قۇدرەت ؛ پالۋانلىق .
زەبت (ضبط) ، ئە . قولغا ئېلىش ، تۇتۇش ، ئىشغال قىلىش ، ئىگىلەش ، بويسۇندۇرۇش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قولغا ئالماق ، تۇتماق ، ئىشغال قىلماق ؛ ئىگىلىمەك ، مۇسادىرە قىلماق .
زەبتۇئايىن (ضبط و آيين) ، ئە . پ . ئىنتىزام ۋە تەرتىپ .
زەبتۇرەبت (ضبط و ربط) ، ئە ـ پ . باشقۇرۇش ، ئىدارە قىلىش ، بېجىرىش .
زەبھ (ذبح) ، ئە . بوغۇزلاش ، سويۇش ، قۇربانلىق قىلىش ؛ قۇربانلىق .
زەبۇر (زبور) ، ئە . داۋۇد پەيغەمبەرگە نازىل بولغان كىتاب ؛ قەسىدە .
زەبۇن (زبون) ، پ . ئاجىز ، ناتىۋان ، بىچارە ، كۈچسىز ، يېڭىلگەن ، مەغلۇپ ، مەغلۇپ بولغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئاجىزلاشماق ، يېڭىلمەك ، مەغلۇپ بولماق .
زەبۇنكەش (زبون كش) ، پ . ئاجىزلارنى ئۆلتۈرگۈچى ، زالىم ، رەھىمسىز .
زەبۇنكەشلۈق (زبون كش لوق) ئاجىزلارنى ئۆلتۈرۈش ، زالىملىق ، رەھىمسىزلىك .
زەبۇنۇەش (زبون وش) ، پ . ئاجىزلارچە ، بىچارىلەرچە ، خارلارچە .
زەبىھ (ذبيح) ، ئە . بوغۇزلانغان ، سويۇلغان ھايۋان ، قۇربانلىق ؛ زاپاس ، ئېھتىيات .

زەجر (زجر) ، ئە . قىيناش ، ئازابلاش ، مەجبۇرلاش ، زورلاش ، مەنئى قىلىش ، چەكلەش ، قايتۇرۇش ، كەينىگە ياندۇرۇش .

زەججاج (زجاج) ، ئە . شىشىچى ، شىشە قاچىلار ياسىغۇچى ؛ قاچىلار ساتقۇچى ؛ ئەينەك سالغۇچى .

زەخخار (زخار) ، ئە . قاينام ـ تاشقىنلىق ، قاتـتىق دولقۇنلىـنىپ تۇرغان . ◇ **بەھرى**ـ (بحرـ) : دولقۇنلۇق دېڭىز .

زەخامەت (ضخامت) ، ئە . يوغانلىق ؛ چوڭلۇق ، قېلىنلىق .

زەخم (زخم) ، پ . يارا ، جاراھەت ، كۆڭۈل غەشلىك ؛ ◇ـ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) : يارا قىلماق ، جاراھەتلەنـدۇرمەك . ◇ـ **يەمەك** (ـ ييماك) : يارىلانماق . ◇ـ **يەتكۇرمەك** (ـ ييتكورماك) : ياردار قىلماق ، جاراھەتلەندۇرمەك .

زەخمە (زخمە) ، پ . ئۇرۇش ، چېكىش ، سوقۇش ؛ يارا ، جاراھەت ، زىدە ؛ مۇزىكا كۇيى .

زەخمە پەردازلىق (زخمە پردازليق) ، پ . كۇيچىلىك ، چالغۇچىلىق .

زەخملىغ (زخملىغ) ياردار ، جاراھەتلىك ، يارىلانغان ، قايغۇدىن كۆڭلى زىدە بولغان .

زەخمناك (زخمناك) ، پ . دىلى يارىلانغان ، كۆڭلى زىدە : جاراھەتلىك ، ياردار .

زەخمى زەبان (زخم زبان) ، پ . تىلدىن (گەپتىن) يەتكەن ئازار .

زەخمىن (زخمين) ، پ . ياردار ، جاراھەتلىك ، كۆڭلى زىدە .

زەخىرە (ذخيره) ، ئە . زاپاس ئاشلىق ، زاپاس نەرسە ، ھەر ئېھتىمال ئۇچۇن ساقلانغان نەرسە ، ئېھتىياج ئۇچۇن ساقلانغان نەرسە .

زەدا (زدا) ، پ . بىرىكمىدە ، تازىلىغۇچى ، چىقىرىپ تاشلىغۇچى ، سۇرۇپ چىقارغۇچى دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **غەمـ** (غمـ) : غەمدىن خالاس قىلغۇچى ، غەمنى كەتكۇزگۇچى .

زەداي (زداى) ، پ . ق . زەدا .

زەدە (زده) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئۇرۇلغان ، ئېزىلگەن ، زەربىگە ئۇچرىغان» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۇرىدۇ . ◇ **دەريا**ـ (دريا ـ) : دەريا پالاكىتىـگە ئۇچرىـغان . ◇ **ماتەم**ـ (ماتمـ) : ھازىلىق ، مۇسىبەتلىك . ◇ **سەۋدا**ـ (سودا ـ) : روھىي كېسەلگە گىرىپتار ، تەلۈە ، سارائ ، سەۋدايى .

زەر I (زر) ، پ . ئالتۇن ، تىللا . ◇ **زەرەندەر**ـ (زراندرـ) : زەر ئۇستىگە زەر ، ئالتۇن ئىچىدە ئالتۇن ، ◇ـ **پەيكەر** (ـ پيكر) : ئالتۇن تەن ، ئالـتۇن قاپلانـغان . ◇ـ **پاش** (ـ پاش) : زەر چاچقۇچى ، سېخى ؛ ك . قۇياش .

زەرافەت (ظرافت) ، ئە . نەپىسلىك ، نازاكەت ، نازۇكلۇق ، گۈزەللىك ؛ زېرەكلىك ، نازۇك پەملىك ، شېرىن سۆز ، نازۇك مەنىلىك ، چاققانلىق ؛ چاقچاق ، لەتىپە .

زەرافەت ئامىز (ظرافت آميز) ، ئە ـ پ . چاقچاق ئارىلاش ، تەنىلىك ، داربتمىلىق .

زەرافەتدىسار (ظرافت دثار) ، ئە ـ پ . نازۇك پىكىرلىك ، زېرەك ؛ خۇشچاقچاق .

زەرائىف (ظرائف) ، ئە . زەرىف (ظريف) نىڭ كۆپلۈكى : ق . زەرىف .

زەرايىق (ظرايف) ق . زەرائىق .
زەرەر (ضرر) ، ئە . زىيان .
زەرەفشان (زرافشان) ، پ . ئالتۇن چاچقۇچى ، زەر چاچقۇچى ؛ ئالتۇن چېچىلغان ، ئالتۇن ھەل بىلەن پارقىرىتىلغان . ◇ **دەريايى**~ (دريا~) : زەرەپشان دەرياسى .
زەرەفشانلىق (زرافشانليق) ئالتۇن چېچىش .
زەر ئەندۇد (زر اندود) ، پ . ئالتۇن قاپلانغان ؛ ئالتۇن ھەل بېرىلگەن ؛ ئالتۇندەك پارقىرايدىغان .
زەرب (ضرب) ، ئە . ئۇرۇش ، كۆچەيتىش ؛ قۇيۇش (تەڭگە) ؛ ئۇرغۇ ، شېئىرىدا ئىككىنچى مىسرانىڭ ئاخىرىدىكى ئۇرغۇ ؛ تاكت .
زەربافى (زربافى) ، پ . تەتىللا توقۇغۇچى ، كىمخاپ توقۇغۇچى ؛ تەتىللا ، كىمخاپ ، زەرباب .
زەربافت (زربافت) ، پ . كىمخاپ ، تەتىللا ؛ زەردىن توقۇلغان .
زەر بەفت (زر بفت) ، پ . ق . زەربافت
زەر بەفتلىغ (زربفت ليغ) كىمخاپ تونلۇق ، زەرباب كىيىملىك .
زەربخانە (ضربخانه) ، ئە ـ پ . پۇل ياسىلىدىغان جاي ؛ تەڭگە ، تىللا قۇيۇلىدىغان كارخانا .
زەربى دەست (ضرب دست) ، ئە ـ پ . بىلەك كۈچى ؛ قاتتىق كۈرەش ، جەڭ .
زەربى راست (ضرب راست) ، ئە ـ پ . كۈچ بىلەن ، جەڭ بىلەن .
زەرپاش (زر پاش) ، ئە ـ پ . زەر چاچقۇچى ؛ سېخى ؛ پۇل سەرپ قىلغۇچى ، سېخى ؛ ك . قۇياش .
زەر پەيكەر (زر پيكر) ، پ . زەر تۈسلۈك ، ئالتۇن رەڭلىك .
زەرتۈشت (زر تشت) ، پ . ق . زەر دۈشت .
زەر خەرىد (زر خريد) ، پ . ئالتۇنغا سېتىۋېلىنغان ، قۇل .
زەرد (زرد) ، پ . سېرىق ، سېرىقلىق ؛ سارغايغان ، تاتارغان . ◇ **ئافتاب**~ **ى** (آفتاب~ى) : ئاپتاپنىڭ سارغىيىشى ، كۈننىڭ ئولتۇرۇشقا يېقىنلىشىشى .
زەردالۇ (زرد آلو) ، پ . ئۆرۈك .
زەر دالۇي (زرد آلوى) ، پ . ق . زەردالۇ .
زەردە (زردە) ، پ . سېرىق رەڭلىك ؛ ئۆت ، سەپرا .
زەردەشت (زردشت) ، پ . ق . زەردۈشت .
زەردەك (زردك) ، پ . سەۋزە ، زەدەك .
زەردوز (زردوز) ، پ . زەركەشتە تىككۈچى .
زەردۈشت (زردشت) ، پ . قەدىمىي ئىراندا ئاتەشپەرەسلىك دىنىنىڭ ئاساسىنى قۇرغان ئادەم (بۇ دىن شۇ نام بىلەن مەشھۇر بولغان) . ◇ ~ **ئايىنى** (~ آيينى) : زەردۈشت دىنى .
زەرەر (ضرر) ، ئە . زىيان ، زەرەر ، ◇ **سەفەرنەفئۇ**~ (سفرنفع و~) : سەپەرنىڭ پايدا ـ زىيىنى .

زەررات (ذرات) ، ئە . زەررە (ذرە)نىڭ كۆپلۇكى : ئاتوملار ، زەررىلەر ، ئۇششاق بۆلەكلەر ، ئاتوملار . ◇～**ى كەۋن** (～كون) : بارلىق زەررىلەر .

زەررافە (زرافە) ، ئە . زىراپە ، «شەترەنج كەبىر» دەپ ئاتىلىدىغان قەدىمىي شاھماتنىڭ ئۇرۇقلىرىدىن بىرى .

زەررە (ذرە) ، ئە . زەررە ، ئاتوم ؛ ئەڭ كىچىك بۆلەك ، ئازغىنە ، كىچىككىنە .

زەررە ـ زەررە (ذرە ذرە) ، ئە . پارچە ـ پارچە ، ئۇششاق ـ ئۇششاق .

زەررەۋار (ذرەوار) ، ئە ـ پ . زەررىدەك ، زەررىچىلىك .

زەررىن (زرين) ، پ . زەرلىك ، زەر بىلەن بېزەلگەن . ◇～**غەزال** (～غزال) ، ～**غەزالە** (～غزالە) : ئالتۇن كىيىك ؛ ك . قۇياش ، ئاپتاپ . ◇**قەسرى**～ (قصر～) ؛ زەر بىلەن بېزەلگەن ساراي . ◇～**تاج** (～تاج) : ئالتۇن بىلەن بېزەلگەن تاج ، ئالتۇن تاج . ◇～**كەمەر** (～كمر) : ئالتۇن كەمەر ؛ ئالتۇن كەمەر باغلىغان .

زەرىنە (زرينە) ، پ . ئالتۇندىن ئىشلەنگەن ، زەر بىلەن ئىشلەنگەن ، ئالتۇن رەڭلىك ، ئالتۇن بېزەك ، ئالتۇن ئەسۋاپ ، ئالتۇن . ◇～**رەنگ** (～رنك) : ئالتۇن رەڭلىك ، سېرىق تۇسلۇك ، سېرىق .

زەررىن پوش (زرين پوش) ، پ . زەرباب كىيىم ، تەتىللا تون ، كىمخاپ تون ؛ زەرلىك يوپۇق ؛ زەرلىك دوبۇلغا ۋە ساۋۇت .

زەرف (ظرف) ، ئە . سۈيۇقلۇق قاچىلىنىدىغان قاچا ؛ ◇～**ۋانا** (～وانا) : قاچا ـ قومۇچ .

زەرفشان (زرفشان) ، پ . ق . زەرەفشان .

زەرفشانلىق (زرفشانليق) ق . زەرەفشانلىق .

زەرق (زرق) ، ئە . ئالدام ، ھىيلە ، مىكىر ، مۇناپىقلىق ؛ ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ھىيلىگەرلەر ، ئالدامچىلار ؛ مۇناپىق كىشىلەر . ◇～**ۋەمەكر** (～ومكر) ، ～**رىيا** (～ريا) ، ～**گەزاف** (～گزاف) : رىياكارلىق ، ئالدامچىلىق .

زەرقسازلىق (زرق سازليق) ، ھىيلىگەرلىك .

زەركار (زركار) ، پ . زەر يالاتقۇچى ، ئالتۇن سۈيى بىلەن نەقىش سالىدىغان ئۇستا ؛ ئالتۇن بىلەن ئىشلەنگەن ، زەر بىلەن ئىشلەنگەن .

زەركارلىغ (زركارليغ) زەرگەرلىك ، زەر بىلەن بېزەش كەسپى .

زەركەش (زركش) ، پ . زەر ئالغۇچى ، ئالتۇنىنى رۇدىدىن ئايرىۋالغۇچى ؛ زەر بىلەن ئىشلەنگەن ، زەرلەنگەن ، زەرلىك . ◇～**لىباس** (～لباس) : زەر كىيىم ، ◇～**تەناب** (～طناب) : ئالتۇندىن ئىگىرىلگەن يىپ ، زەردىن ئېشىلگەن تانا .

زەرگەر (زرگر) ، پ . ئالتۇنچى ، ئالتۇن جابدۇق ياسىغۇچى .

زەرنىشان (زرنشان) ، ئە ـ پ . ئالتۇن قادالغان ، زەرلىك .

زەرنىگار (زرنكار) ، پ . ئالتۇن بىلەن بېزەلگەن ، ئالتۇن سۈيى يالىتىلغان .

زەرھەل (زرحل) ، ئە ـ پ . ئالتۇن ئېرىتمىسى ، ئالتۇن ئۇۋۇقى . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئالتۇن سۈيى يالاتماق ، زەرلىمەك . ◇～**ئۆتۈك** (～اوتوك) : زەر بېرىلگەن ئۆتۈك .

زەر ھەلقە (زر حلقه) ، ئە ـ پ . ئالتۇن ھالقا ، ئالتۇن سىرغا .

زەرۇرەت (ضرورت) ، ئە . لازىملىق ، ئېھتىياج ، لازىمەتلىك ؛ زۆرۈرىيەت . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : زۆرۈر بولماق ؛ (مەلۇم بىر ئىشنى قىلىشقا) مەجبۇر بولماق .

زەرۇرىي (ضرورى) ، ئە . لازىم بولغان ، ئېھتىياجلىق بولغان ؛ لازىملىق .

زەرزۇرەق (زرورق) ، پ . تىللاقاش (ئايالالار پېشانىسىگە تاقىۋالىدىغان بىر خىل زىننەت بۇيۇمى) : ئالتۇن قەغەز ، ئالتۇن ياپراق ؛ زەرلىك رەخت .

زەرزۇەش (زروش) ، پ . ئالتۇنغا ئوخشايدىغان ؛ سىرىق رەڭلىك ئۆسۈملۈك . ◇ **بەقەمنى** ～ **ئەيلەمەك** (بقم نى～ايلاماک) : قىزىل رەڭنى سارغايتماق ، قىزىلنى سىرىققا ئايلاندۇرماق .

زەرىق (ظريق) ، ئە . نەپەس ، گۈزەل ، لاتاپەتلىك ؛ زېرەك ، چاققان ، نازۇك پەم ، خۇشچاقچاق .

زەدە (زده) زىدە بولغان ، قىينالغان ، ئازابلانغان ، قۇرۇت يېگەن .

زەرىفانە (ظريفانه) ، ئە ـ پ . قىزىقارلىق سۆز بىلەن ، قىزىقارلىق قىلىپ ، قىزىقارلىق ھالدا .

زەرى مەخفي (زر مخفى) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن ئالتۇن .

زەرى مەغرىبي (زر مغربى) ، ئە ـ پ . ساپ ئالتۇن .

زەغەن (زغن) ، پ . قۇزغۇن ؛ ◇ **زاغۇ**～ (زاغ～) : قاغا ـ قۇزغۇن .

زەئىف (ضعف) ، ئە . كۈچسىزلىك ، ھالسىزلىق ، ئاجىزلىق ، كېسەللىك ؛ ◇ **قۇۋا**～ **پەزىر بولماق** (قوى～پذير بولماق) : كۈچتىن قالماق ، كۈچسىزلەنمەك ، ھالسىرىماق .

زەفەر (ظفر) ، ئە . غەلىبە ، غالىبىيەت ، غالىبلىق .

زەئفەران (زعفران) ، ئە . بىر خىل سىرىق خۇشبۇي ئۆسۈملۈك ؛ سىرىق رەڭدىن كىنايە ، زەپىرەڭ . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماک) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : سارغايتماق ، سارغايتىۋەتمەك .

زەئفەرەنزار (زعفران زار) ، ئە ـ پ . سىرىق يوز ، سىرىقلىق ؛ زەپىرەڭلىك .

زەئفەرانىي (زعفرانى) ، ئە . زەپىرەڭ ، سىرىق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : سارغايتماق .

زەفەرشىئار (ظفر شعار) ، ئە . غالىب ، يېڭىلمەس .

زەفەرنامە (ظفرنامه) ، ئە ـ پ . غالىبىيەت ھەققىدە يېزىلغان كىتاب .

زەئفران (ضعف ران) ، ئە ـ پ . ھالسىزلىقنى يوقاتقۇچى ، كۈچسىزلىكنى تۈگەتكۈچى ، داۋا ، شىپا .

زەئفلىغ (ضعف ليغ) ئاجىزلىق ، كۈچسىزلىك ، ھالسىزلىق ، دەرمانسىزلىق ؛ ھالسىز ، كۈچسىز ، دەرمانسىز ، ئاجىز .

زەئفى جۇنۇن (ضعف جنون) ، ئە . سەۋدايىلىقتىن كەلگەن ھالسىزلىق .

زەئفى جىسمانىي (ضعف جسمانى) ، ئە . جىسمانىي زەئىپلىك ، بەدەن ئاجىزلىقى .

زەئفى قەۋي (ضعف قوى) ، ئە . قاتتىق ، زەئىپلىك .

زەئفىيەت (ضعفيت) ، ئە . زەئىپلىك ، ئاجىزلىق ، قۇۋۋەتسىزلىك .

زەئقە (زعقە) ، ئە . قورقۇپ تىترەش ، قورقۇشتىن تىترەش ؛ ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : قورقۇپ تىترىمەك ، قورقۇشتىن تىترىمەك .

زەقەن (ذقن) ، ئە . ئېڭەك . ◇～**چاھى** (～چاھى) : ئېڭەك ئورىكى .

زەققۇم (زقوم) ، ئە . مېۋىسى ئىنتايىن ئاچچىق بولىدىغان بىر خىل دەرەخ ؛ زەھەر ، ئوغا . ◇～**ى جەھىم** (～جحيم) : دوزاق زەققۇمى .

زەكاۋ (ذكاء) ، ئە . ئەقىل ، پاراسەت ، زېرەكلىك ، ئۆتكۈرلۈك .

زەكات (زكات) ، ئە . زاكات (مۇسۇلمانلاردىن ئۇلارنىڭ ئومۇمىي بايلىقىنىڭ قىرىقىدىن بىرى مىقدارىدا ھەر يىلى ئېلىنىدىغان دىنىي سېلىق) .

زەكاتچى (زكاتچى ، زكواتجى) زاكات پۇل ـ مالىلارنى يىغقۇچى ئەمەلدار ، زاكاتچى .

زەكاۋەت (ذكاوت) ، ئە . ق . زەكا .

زەكىي I (زكى) ، ئە . تازا ، پاك ، ساپ ، پاكىز ؛ تەقۋا .

زەكىي II (ذكى) ، ئە . ئەقىللىق ، ئۆتكۈر ، زېھىنلىك .

زەلال (ضلال) ، ئە . ئېزىش ، ئادىشىش ، توغرا يولدىن چىقىش ، گۇمراھلىق ، ئازغۇنلۇق . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : ئاداشقانلار ، خاتا يولغا ماڭغانلار .

زەلالەت (ضلالت) ، ئە . يولدىن چىقىش ، ئادىشىش ، ئازغۇنلۇق ، گۇمراھلىق . ◇～**ئەنگىز** (～انگيز) : خاتا يولغا باشلىغۇچى ، ئازدۇرغۇچى .

زەلەمە (ظلمە) ، ئە . زالىم (ظالم)نىڭ كۆپلۈكى : زالىملار .

زەلەمنا (ظلمنا) ، ئە . بىز ئۆزىمىزگە زۇلۇم قىلدۇق .

زەلزەلە (زلزلە) ، ئە . ق . زىلزىلە .

زەللەت (زلت) ، ئە . گۇناھ ، سەۋەنلىك ، خاتالىق .

زەلۇبىيا (زلوبيا) ق . زەلىبىيا .

زەلۇم (ظلوم) ، ئە . زومىگەر ، ھەددىدىن ئارتىۇق زۇلۇم قىلغۇچى ، ئىنتايىن زالىم . ◇～**و جەھۇل** (～وجهول) : ئەڭ زالىم ۋە ئەڭ جاھىل .

زەلىبىيا (زليبيا) ، ئە . بىر خىل تاتلىق چەلپەك ؛ شەربەت .

زەلىل (ذليل) ، ئە . خار ، تۆۋەن ، پەس . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : خارلىماق .

زەلىلانە (ذليلانە) ، ئە ـ پ . خارلارچە ، خارلىق بىلەن .

زەلىللىك (ذليل ليك) خارلىق ، پېقىرلىق .

زەم (ضم) ، ئە . قوشۇش ، جەملەش ، يۇكلەش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : قوشماق ، جەملىمەك ؛ يۇكلىمەك .

زەمان I (زمان) ، ئە . دەۋر ، زامان ؛ ۋاقىت . ◇～～～ (～～) : ھەر زامان ، ھەر ۋاقىت ، دەممۇدەم ؛ ◇～**وزەمىن** (～وزمين) : زامان ۋە ماكان ، ئاسمان ـ زېمىن ؛ ◇**ئاسىبى**～ (آسيب～) : زامان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرى ، دەۋر مۇشەققەتلىرى . ◇**فەرىدى**～ (فريد～) : زامانىنىڭ يېگانىسى ، دەۋرنىڭ يەكتاسى . ◇～**ئەبلەقى** (～ابلقى) : ك . كېچە ـ كۈندۈز . ◇～**ئەبناسى** (～ابناسى) : زامان بالىلىرى ، دەۋر كىشىلىرى .

زەمان Ⅱ (ضمان) ، ئە . ق . زىمان .
زەمانە (زمانه) ، ئە . زامان ، دەۋر ، ۋاقىت .
زەمانىي (زمانی) ، ئە ـ پ . بىردەملىك ، ۋاقىتلىق ، ئازغىنە ۋاقىت ؛ بىر زامانلار .
زەمايىر (ضمایر) ، ئە . زەمىر (ضمیر) نىڭ كۆپلۈكى : ق . زەمىر .
زەمايىم (ذمایم) ، ئە . زەممە (ذمیمه) نىڭ كۆپلۈكى : ئەيىبلەشكە تېگىشلىك ئەسكى ئىشلار ، يامان قىلىقلار . يامانلىقلار . ◇ **فىئلى**ـ (فعل ـ) : يامان قىلىقلار .
زەمەن (زمن) ، ئە . زەمان (زمان) نىڭ كۆپلۈكى : زامانلار ، دەۋرلەر .
زەمزەمە (زمزمه) ، پ . پەس ئاۋازدا ئېيتىلغان ناخشا .
زەمزەمە پەرداز (زمزمه پرداز) ، پ . تۆۋەن ئاۋاز بىلەن كۈيلىگۈچى .
زەمىستان (زمستان) ، پ . قىش ، قىش پەسلى .
زەممە (ضمه) ، ئە . زەممە ، پەش ؛ ئەرەب ئېلىپبەسىدە لەۋلەشكەن قىسقا سوزۇق تاۋۇشلارنى كۆرسىتىدىغان « ـُ » بەلگىسى .
زەمھەرىر (زمهریر) ، ئە . قەھرىتان سوغۇق ، ئەڭ قاتتىق ، سوغۇق . ◇ **بۇرۇدەت ـ ى** (برودت ـ ی) : قاتتىق قەھرىتان سوغۇق .
زەمۇخت (زمخت) ، پ . ق . زۇمۇخت .
زەمىر (ضمیر) ، ئە . دىل ، كۆڭۈل ، يۈرەك ، ۋىجدان ، ئوي ، قەلبتىكى پىكىر ، ئوي ـ پىكىر ، ئالماش (گىراماتىكا) . ◇ **مافى**ـ (مافی ـ) : كۆڭۈلدىكى ، قەلبتىكى ، دىلدىكى . ◇ **خوجەستە**ـ (خجسته ـ) : پاك كۆڭۈل ، ساپ دىل (ئادەم) .
زەممە (ذمیمه) ، ئە . يامان ، ئەيىبلەشكە تېگىشلىك ؛ يامان قىلىق ، يامانلىق . ◇ **ئەخلاقى**ـ (اخلاق ـ) : يامان قىلىقلار . ◇ ـ **خىسال** (ـ خضال) : ئوسال خىسلەتلىك ، يامان خىسلەتلىك ، ئەسكى قىلىقلىق .
زەمىن (زمین) ، پ . يەر ، زېمىن ، مەملىكەت . ◇ **يۇنان**ـ (یونان ـ) : يۇنان مەملىكىتى . (ـ سیاه) : قارا يەر ؛ ك . پەس ، خار . ◇ ـ **سىياھ ئەتمەك** (ـ سیاه ایتماک) : خارلىماق ؛ قارا تۇپراق بىلەن تەڭ كۆرمەك .
زەمىنبۇس (زمین بوس) ، پ . يەر ئۆپۈپ تەزىم قىلغۇچى ، باش ئەگكۈچى .
زەمىنروب (زمین روب) ، پ . يەر سۈپۈرگۈچى ؛ ك . خىزمەتكار .
زەمىننەۋەرد (زمین نورد) ، پ . زېمىن كەزگۈچى ؛ ك . ئات .
زەن Ⅰ (زن) ، پ . خوتۇن ، ئايال ، خوتۇن كىشى .
زەن Ⅱ (زن) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «چالغۇچى ، ئۇرغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **چەنگ** ـ (چنك ـ) : چاڭ چالغۇچى ، چاڭچى . ◇ **شۇئلە**ـ (شعله ـ) : شولا چاچقۇچى ، نۇر چاچقۇچى ، يورۇق قىلغۇچى . ◇ **قەلەمزەن** (قلمزن) : قەلەم ئىگىسى ، يازغۇچى .
زەنان (زنان) ، پ . زەن (زن) نىڭ كۆپلۈكى : خوتۇنلار ، ئاياللار .
زەنانە (زنانه) ، پ . ئاياللارچە ، ئايال كىشىگە ئوخشاش ، ئاياللارغا دائىر ، ئاياللارغا خاس .
زەنەب (ذنب) ، ئە . قۇيرۇق ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز .

زەنەخ (زنخ) ، پ . ئېڭەك ؛ زىناق . ◇～**ئۈرماق** (～اورماق) : بىھۇدە گەپلەرنى قىلماق ، ژالاقلىماق ؛ پو ئاتماق ، لاپ ئۇرماق . ◇～**چاھى** (～چاھى) : زىناق ئوردىكى . ◇ **گۈيى**～ (كوى～) : ئېڭەك يۇمىلىقى .

زەنەخدان (زنخدان) ، پ . ق . زەنەخ . ◇**بىنائى**～ (بناء～) : ئېڭەك تۈزۈلۈشى ، زىناق . ◇**سىبى**～ (سيب～) : ئېڭەك ئالمىچىسى ، ئېڭەك يۇمىلىقى .

زەنب (ذنب) ، ئە . گۇناھ ، ئەيىب ؛ گۇناھ ئۆتكۈزۈش ؛ چىشىغا تېگىش ، ئاچچىقىنى كەلتۈرۈش .

زەنبەق (زنبق) ، ئە . غولى ۋە بەرگى ئۇزۇن ، ئاستىدا پىيازغا ئوخشاش يىلتىزى بار گۈل ، پىيازگۈل ، سۆسەرگۈل .

زەنبەل (زنبل) ، پ . زەمبىل .

زەنبەلباق (زنبل باق) ، پ . زەمبىل توقۇغۇچى .

زەنبۇر (زنبور) ، پ . ھەرە . ◇～**نىشى** (～نيشى) : ھەرە نەشتىرى .

زەنبۇرخانە (زنبورخانه) ، پ . ھەرە ئۆۋىسى ، ھەر كۆنىكى .

زەنجەبىل (زنجبيل) ، ئە . زەنجىۋىل ، چەشكە .

زەند (زند) ، پ . زەردۇشتلارنىڭ دىنىي كىتابى ؛ ق . زەردۇشت .

زەنگ I (زنك) ، پ . قوڭغۇراق .

زەنگ II (زنک ، زنك ، زنگ) ، پ . دات ؛ كىر ، غۇبار ، قارا . ◇～**تۈتماق** (～توتماق) : دات باسماق . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ھەبەشلەر ، نېگىرلار .

زەنگار (زنكار ، زڭگار) ، پ . زەنگەر ، سۇس كۆك رەڭ .

زەنگارى (زنكارى ، زڭگارى) ، پ . زەنگەر رەڭلىك ؛ دات باسقان .

زەنگى (زنكى) ، پ . قارا تەنلىك ، زەڭگى ، نېگىر ، ھەبەش .

زەنگبار (زنكبار) ، پ . ھەبەشىستان ، ھەبەشلەر ژىلايىتى . ◇～**شاھى** (～شاھى) : ك . كېچە ، تۈن .

زەنگىنى شەب رەنگ (زنكى شب رنک) ، پ . تۈن قاراڭغۇسىدەك قارا ؛ ك . قاپقارا .

زەھەب (ذهب) ، ئە . ئالتۇن ، تىللا .

زەھر (زهر) ، پ . زەھەر ، ئوغا ؛ قاتىتىق ئاغرىق ؛ چىدىغۇسىز ئەلەم . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : زەھەرلەندىمەك ، قاتىتىق ئازاب تارتىماق ؛ ◇～**گىياھ** (～كيا) ، ～**گىيە** (～كيه) : زەھەرلىك ئۆسۈملۈك ، زەھەرلىك گىياھ . ◇～**كاملىغ** (～كامليغ) : ك . بەختسىزلىك .

زەھراشام (زهر آشام) ، پ . زەھەر ئىچكەن .

زەھرالۇد (زهر آلود) ، پ . زەھەر ئارىلاش ، زەھەرلەنگەن ، زەھەرلىك .

زەھرە (زهره) ، پ . ئۆت ، سەپرا خالتىسى ؛ ك . جۈرئەت ، شىجائەت ، غەيرەت ؛ دادىللىق ، ئىنتىلىش ، ھەۋەس ، مەيل . ◇～**ياريلماق** (～ياريلماق) : قورقماق ، قورقۇپ كەتمەك .

زەھرخەندە (زهرخنده) ، پ . زەھەرلىك كۈلكە ، مازاق كۈلكىسى ، زەھەرخەندە . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : زەھەرلىك كۈلمەك ، مازاق قىلىپ كۈلمەك .

زەھر كوش (زهر كش) ، پ . زەھەرسىزلەندۈرگۈچى ، زەھەرنى قايتۇرغۇچى .
زەھرى چەشم (زهر چشم) ، پ . زەھەرلىك قاراش .
زەمىمە (ضميمه) ، ئە . شېرىك ، ئۇلپەت ، بۇرادەر ؛ قوشۇمچە ، قوشۇمچە قىلىنغان نەرسە . كۆپلۈكى : زەمائىم (ضمائم) .
زەھرى قاتىل (زهر قاتل) ، ئە ـ پ . ئۆلتۈرگۈچى زەھەر ، ئۆتكۈر زەھەر .
زەھرى فىراق (زهر فراق) ، ئە ـ پ . ئايرىلىش ئەلىمى .
زەھرى مۇھلىك (زهر مهلك) ، پ . ئۆتكۈر زەھەر ، ھالاكەت زەھىرى .
زەھرى ناب (زهر ناب) ، پ . ئۆتكۈر زەھەر ، ساپ (باشقا نەرسىلەر قوشۇلمىغان) زەھەر .
زەھرى ھەلاك (زهرهلاك) ق . زەھرى قاتىل .
زەھرى ھەلاھىل (زهر هلاهل) ق . زەھرى قاتىل .
زەھمەت (زحمت) ، ئە . قىسىش ، قىستاش ؛ ئازار ، جاپا ، ئەلەم ، كۈلپەت . ◇～**چەكمەك** (～چېكماك) ، ～**تارتماق** (～تارتماق) : ئەلەم تارتماق ، كۈلپەتكە ئۇچرىماق ، جاپا چەكمەك .
زەھك (ضحك) ، ئە . كۈلكە .
زەۋ (ضو) ، ئە . نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك . ◇～**سالماق** (～سالماق) : نۇر چاچماق ، يورۇتماق .
زەۋئ (ضوء) ق . زەۋ .
زەۋابىت (ضوابط) ، ئە . زابىتە (ضابطه)نىڭ كۆپلۈكى : تەرتىپلەر ، قائىدىلەر ، نىزاملار .
زەۋات (ذوات) ، ئە . زات (ذات)نىڭ كۆپلۈكى : زاتلار ، كىشىلەر ، شەخسلەر ؛ خوجايىنلار ؛ نېگىزلەر ، ئاساسلار ، ماھىيەتلەر .
زەۋال (زوال) ، ئە . يوقىلىش ، تۈگىشىش ، گۈمران بولۇش ؛ سۇنۇش ، ۋەيران بولۇش ، پېتىش ، چۆكۈش ، ئولتۇرۇش ، پەسىيىش ، تۆۋەنلەش . ◇～**يەتكۈرمەك** (～يېتكور ـ ماك) : نابۇت قىلماق ، پەسلەتمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : يوقالماق ؛ (كۇن) ئولتۇرماق .
زەۋاھىر (ظواهر) ، ئە . زاھىر (ظاهر)نىڭ كۆپلۈكى : كۆرۈنۈشلەر ، كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسىلەر .
زەۋائىد (زوائد) ، ئە . زائىد (زائد)نىڭ كۆپلۈكى : ئارتۇقلۇقلار ، ئۇشۇقلۇقلار .
زەۋايا (زوايا) ، ئە . زاۋىيە (زاويه)نىڭ كۆپلۈكى : بۇرجەكلەر ، بۇلۇڭلار .
زەۋج (زوج) ، ئە . جۈپ ؛ ئايالنىڭ جورىسى ، ئەر . ◇**ئەقدى**～ (عقد～) : ئۆيلىنىش ، توي قىلىش ، نىكاھ . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : جۈپلەشتۇرمەك ، ئەر ـ خوتۇن قىلماق ، بېشىنى قوشماق .
زەۋجە (زوجه) ، ئە . خوتۇن ، ئەرنىڭ ئايال جورىسى .
زەۋجەين (زوجين) ، ئە . ئەر بىلەن خوتۇن ، ئەر ـ خوتۇن ئىككىيلەن .
زەۋرەق (زورق) ، پ . قېيىق .
زەۋرەقچە (زورقچه) كىچىك قېيىق ، قېيىقچە .
زەۋرەقى مەي (زورق مى) ، پ . قېيىق شەكلىدىكى قەدەھ ، قەدەھ .

زەۋق (ذوق) ، ئە . زوق ، لەززەت ، لەززەتلىنىش ، مەززە قىلىش ، كەيپ سۈرۈش ؛ شادلىق ، خۇشاللىق ؛ مەيل ، ھەۋەس ، خۇمار . ◇ **سالىم**～ (سالم～) : زوقلۇق ، ساغلام تەبىئەت .

زەۋقناك (ذوقناك) ، ئە ـ پ . زوقمەن ، زوق بىلەن ، خۇشال ھالەتتە .

زەۋقۇ ھالەت (ذوق و حالت) ، ئە . شاد ـ خۇراملىق ، لەززەت ۋە خۇشاللىق .

زەۋلانە (زولانه) ، پ . كىشەن ، كويزا ؛ بويۇنتۇرۇق ، قوۋۇق .

زەئىف (ضعيف) ، ئە . ئاجىز ، كۈچسىز ، ھالسىز ؛ ك . نامرات ، يوقسۇل .

زەئىفە (ضعيفه) ، ئە . زەئىف (ضعيف)نىڭ ئايالىق شەكلى . كۈچسىز ، ئاجىز ؛ ك . ئايال كىشى ، خوتۇن كىشى .

زەيتۇن (زيتون) ، ئە . مېۋىسىدىن ياغ ئېلىنىدىغان بىر تۈرلۈك دەرەخ ، زەيتۇن دەرىخى .

زەيف (ضيف) ، ئە . مېھمان .

زەيل (ذيل) ، ئە . ئېتەك ، پەش ؛ تاغ ئېتىكى ؛ بىر نەرسىنىڭ ئاخىرى ؛ قۇيرۇق ؛ ئىزاھ ، ئىزاھات ، قوشۇمچە .

زەيلۇچە (زيلوچه) ، پ . كىچىك گىلەم ، گىلەمچە .

زەين (زين) ، ئە . بېزەك ، زىننەت ؛ ھۆسن . ◇ **زىب ئىلە**～ (زيب ايله～) : زىبۇزىننەت ؛ ھۆسن .

زەينۇل مىللەت (زين الملت) ، ئە . مىللەتنىڭ زىننىتى .

زەييىق (ضيق) ، ئە . تار ، كەڭ ئەمەس ؛ قىسىلىش ، قىسقىراش ، يىغىلىش . ◇～**نەفس** (～نفس) : يۈرەك سىقىلىش ، نەپەس قىسىلىش .

زور (زور) كۈچ ، قۇۋۋەت ، شىددەت ، زورلۇق ، قورال كۈچى ؛ بېسىم ؛ زوراۋان ، كۈچلۈك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كۈچلۈك كەلمەك ، غالىب كەلمەك ، غەلىبە قىلماق . ◇～**كەلتۈرمەك** (～كيلتورماك) : باستۇرۇپ كەلمەك ، كۈچەپ ھۇجۇم قىلماق . ◇～**كەلمەك** (～كيلماك) : بېسىم بولماق ، زو كەلمەك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : زورلۇق ئىشلەتمەك ، زورگەرلىك قىلماق . ◇～**بىلەن** (～بيلان) : زورلۇق بىلەن ، قورال كۈچى بىلەن ، جەڭ بىلەن .

زور ئازمۇن (زور آزمون) ، پ . كۈچ سىناش ؛ كۈچ سىنىغۇچى .

زورخانە (زورخانه) ، پ . ھەربىي مەشىق قىلىنىدىغان بىنا .

زور دەست (زور دست) ، پ . قولى كۈچلۈك ، بەقۇۋۋەت ئادەم ، كۈچتۇڭگۇر .

زور سەنج (زور سنج) ، پ . كۈچ ئۆلچەش ؛ كۈچ ئۆلچىمى .

زور گەر (زورگر) ، پ . زورلۇق قىلغۇچى ، مۇشتۇمزورلۇق قىلغۇچى ، زوراۋان .

زورلاماق (زورلاماق) زورلۇق ئىشلەتمەك ، كۈچمەك ؛ ھۇجۇم قىلماق .

زور مەند (زورمند) ، پ . كۈچلۈك ، قۇدرەتلىك .

زۇ (ذو) ، ئە . ساھىب ، ئىگە .

زۇئەفاۋ (ضعفاء) ، ئە . زەئىف (ضعيف)نىڭ كۆپلۈكى : زەئىپلەر ، كۈچسىزلەر ، ئاجىزلار .

زۇباب (ذباب) ، ئە . چىۋىن ، پاشا ، كۆكۈيۇن .

زۇبدە (زبده) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ياخشىسى ، سەرخىلى ، قايماق ، سېرىق مايى ؛ جەۋھەر ،

نېگىز ، مېغىز ، مۇھىم نۇقتا ، ماھىيەت .

زۇبدە تۇتتەۋارىخ (زبدة التواريخ) ، ئە . تارىخلار جەۋھىرى ، تارىخلاردىن تاللانما .

زۇجاج (زجاج) ، ئە . ئەينەك ، شىشە ، ئەينەكتىن ئىشلەنگەن قەندىل ؛ ئەينەك قاچا .

زۇجاجە (زجاجه) ، پ . ئەينەك پارچىسى ، ئېگىز پۇتلۇق شىشە قەدەھ ؛ شىشە قاچا .

زۇخر (ذخر) ، ئە . زاپاس ساقلاش ، ئېھتىيات ئۈچۈن ساقلاش ؛ زاپاس .

زۇد I (زود) ، پ . تېز ، ئىتتىك ، ئىلدام ، ئالدىراش .

زۇد II (زود) ، پ . ق . زەدا .

زۇرەفائ (ظرفاء) ، ئە . زەرىف (ظريف)نىڭ كۆپلۈكى : ق . زەرىف .

زۇرۇب (ضروب) ، ئە . زەرب (ضرب)نىڭ كۆپلۈكى : زەربىلەر ، ئۇرۇشلار .

زۇرۇف (ظروف) ، ئە . زەرف (ظرف)نىڭ كۆپلۈكى : سۈيۇقلۇق قاچىلىرى ، قاچىلار .

زۇررىيە (ذريه) ، ئە . ئەۋلاد .

زۇررىيات (ذريات) ، ئە . زۇررىيە (ذريه)نىڭ كۆپلۈكى : ئەۋلادلار .

زۇرۇە (زروه) ق . زىرۋە .

زۇ زەنب (ذو ذنب) ، ئە . گۇناھكار ، ئەيىبكار ، ئەيىبلىك .

زۇ زەنەب (ذو ذنب) ، ئە . ق . زۇزەنابە .

زۇ زەنابە (ذو ذنابه) ، ئە . قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز .

زۇغال (زغال) ، پ . كۆمۈر .

زۇ فۇنۇن (ذو فنون) ، ئە . كۆپ خىل پەن بىلىدىغان ئالىم ، پەنلەر ئىگىسى .

زۇكۇر (ذكور) ، ئە . زەكەر (ذكر)نىڭ كۆپلۈكى : ئەرلەر ، ئەركەكلەر .

زۇگال (زكال) ، پ . ق . زۇغال .

زۇلال (زلال) ، پ . سۈپىسۈزۈك ۋە شىرىن سوغۇق سۇ . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : سۈزۈلمەك ، تىنماق ، شىرنىلىك تاپماق .

زۇلالى خىزىر (زلال خضر) ، ئە ـ پ . ق . زۇلالى زىندگانى .

زۇلالى زىندەگانى (زلال زندكانى) ، پ . تىرىكلىك سۈيى ، ھاياتلىقنى سۇ ، ئابھايات .

زۇلالى ھەيات (زلال حيات) ، ئە ـ پ . ق . زۇلالى زىندەگانى .

زۇلالە (زولانه) ، پ . ق . زەۋلانە .

زۇلەل (ذلل) ، ئە . پەسلىك ، رەزىللىك ، يامانلىق .

زۇلئەكتاف (ذو الاكتاف) ، ئە . تۆتىنچى تەبىقە ئەجدىم پادىشاھلىرىدىن شاپۇرغا بېرىلگەن لەقەم (ئەينى : مۇرىلەر ئىگىسى) .

زۇلجەلال (ذو الجلال) ، ئە . يۇكسەكلىك ئىگىسى ، ئۇلۇغلۇق ئىگىسى ، ئەڭ ئۇلۇغ .

زۇلف (زلف) ، پ . چاچ ، ئاياللارنىڭ سىكىلەك چېچى . ◇～**تابى** (～تابى) : چاچ ئۆرۈمى . ◇～**تارى** (～تارى) : چاچ تالاسى .

زۇلفا (زولفى) ، ئە . يېقىنلىشىش ، ياخشىچاق بولۇش ؛ مەرتىۋە ، ئورۇن .

زۇلفەين (زلفين) ، پ ـ ئە . ئىككى ئۆرۈم چاچ ، ئىككى سىكىلەك چاچ .

زۇلفى پەرىشان (زلف پريشان) ، پ . چۈژۈلغان چاچ ، چۈژۈق چاچ ؛ توزغۇپ تۇرغان چاچ .

زۇلفى تابدار (زلف تابدار) ، پ . ئۆرۈلگەن چاچ .
زۇلفى ساھىر (زلف ساحر) ، ئە ـ پ . سېھىرلىگۈچى چاچ ، جەزبىلىك سېكىلىك .
زۇلفى سۇنبۇل (زلف سنبل) ، پ . سۇمبۇل چاچ ، قاپقارا خۇشبۇي چاچ .
زۇلفىقار (ذو الفقار) ، ئە . ھەزرىتى ئەلىينىڭ ئىككى بىسلىق قىلىچى .
زۇلفىن (زلفين) ، پ . قاغا تۈمشۇق ، ئىشىك ئىلگۈچى .
زۇلقافىيەتەين (ذو القافيتين) ، ئە . ئىككى قاپىيەلىك ، جۈپ قاپىيەلىك .
زۇلقەئدە (ذو القعده) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 11 ـ ئاينىڭ نامى .
زۇلقەرنەين (ذو القرنين) ، ئە . ئىسكەندەرنىڭ لەقىمى (ئەينى : ئىككى مۈڭگۈزلۈك) .
زۇلل (ذل) ، ئە . خارلىق ، پېقىرلىق ؛ پەسلىك .
زۇللىسانەين (ذو اللسانين) ، ئە . ئىككى تىل ئىگىسى ، ئىككى تىللىق ، ئىككى تىل بىلگۈچى ، ئىككى تىلدا يازغۇچى .
زۇلم (ظلم) ، ئە . زۇلۇم . ◇～**پەرران قىلماق** (～پران قيلماق) : زۇلۇم سالماق ، قاتتىق جەبىر قىلماق .
زۇلمانىي (ظلمانى) ، ئە . قاراڭغۇلۇقتا مەخسۇپ ، قاراڭغۇلۇقتىكى ، قارا ، قاپقارا .
◇～**ھىجاب** (～حجاب) : قاراڭغۇلۇق پەردىسى ؛ ك . نەپس ـ خاھىش .
زۇلمەت (ظلمت) ، ئە . قاراڭغۇلۇق .
زۇلمەت ئاسا (ظلمت آسا) ، ئە ـ پ . تۇندەك قاراڭغۇ ، زۇلمەتلىك .
زۇلمەت ئەندۇد (ظلمت اندود) ، ئە ـ پ . قاپقاراڭغۇ ، زۇلمەت قاپلىغان .
زۇلمەت ئەفكەن (ظلمت افكن) ، ئە ـ پ . تۇن پەردىسىنى يايغۇچى ، قاراڭغۇلۇق چۈشۈرگۈچى .
زۇلمەتزەدا (ظلمت زدا) ، ئە ـ پ . قاراڭغۇلۇقنى ھەيدىگۈچى ، تۇن پەردىسىنى يىرتقۇچى .
زۇلمەتفىشان (ظلمت فشان) ، ئە ـ پ . قاراڭغۇلۇقتا پۈركىگۈچى ، قاراڭغۇلۇق چاچقۇچى ؛ قاپقارا .
زۇلۇمكىش (ظلم كيش) ، ئە ـ پ . زۇلۇمغا ئۆگەنگەن ، زۇلۇمكار ، زالىم .
زۇلمگۇستەر (ظلم كستر) ، ئە ـ پ . زۇلۇم قىلغۇچى ، جاپا سالغۇچى .
زۇلمىنەن (ذو المنن) ، ئە . ئېھسانلار ئىگىسى ، ياخشىلىق قىلغۇچى .
زۇلھىججە (ذو الحجه) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە 12 ـ ئاينىڭ نامى .
زۇلۇمات (ظلمات) ، ئە . زۇلمەت (ظلمت)نىڭ كۆپلۈكى : زۇلمەتلەر ، قاراڭغۇلۇقلار ؛ قاپقاراڭغۇ .
زۇلۇماتى (ظلماتي) ، ئە . ق . زۇلمانى .
زۇلئىقتىدار (ذو الاقتدار) ، ئە . ئىقتىدار ئىگىسى ، قابىلىيەتلىك ؛ قۇدرەتلىك ذوالاقتدار .
زۇمرە (زمره) ، ئە . جامائەت ، توپ ، گۇرۇھ .
زۇمرەد (زمرد) ، پ . زۇمرەت (يېشىل رەڭلىك ئېسىل تاش) ؛ يېشىل .
زۇمۇررۇدىن (زمردين) ، پ . يېشىل ياقۇت ، زۇمرەت .
زۇمرەئى ئەۋباش (زمره اوباش) بىۋاشلار ، ئالىقاناتلار ، لۇكچەكلەر .

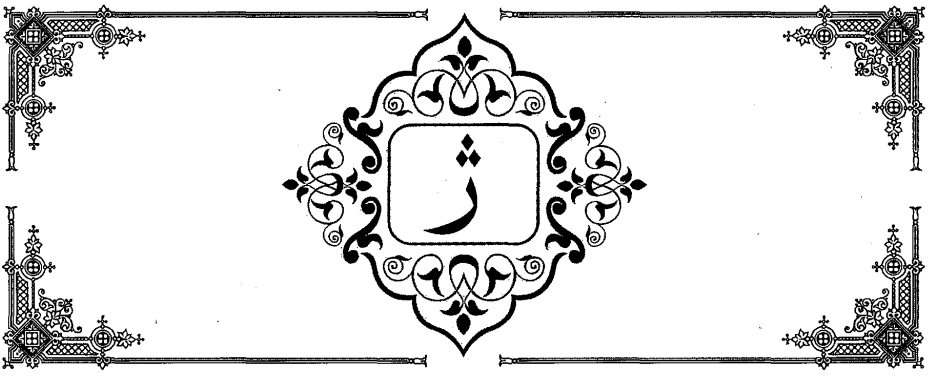
زۇمرەئى بىنىش (زمرە بينش) ، ئە ـ پ . يىراقنى كۆرەرلەر ، ئۆتكۈر كۆزلۈكلەر ، ئالىملار .
زۇمرەئى تەھقىق (زمرە تحقيق) ، ئە . ھەقىقەتنى ئېنىقلىغۇچىلار .
زۇمرەئى كوففار (زمرە كفار) ، ئە . كاپىرلار گۇرۇھى ، كاپىرلار .
زۇمرەئى مەھرەم (زمرە محرم) ، ئە . مەھرەملەر توپى ، مەھرەملەر .
زۇمرەئى ھۇججاج (زمرە حجاج) ، ئە . ھاجىلار جامائىتى ، ھاجىلار .
زۇمرەئى ئىشق (زمرە عشق) ، ئە . ئاشىقلار .
زۇمۇخت (زمخت) ، پ . قوپال ، قاملاشمىغان ؛ ئەدەپ ـ قائىدە بىلمەيدىغان ؛ پەس ، رەزىل ؛ تېتىقسىز ، تەمى قېرىق .
زۇمۇررەد (زمرد) ق . زۇمرەد
زۇمۇررەد پۇش (زمرد پوش) ، پ . يېشىل كىيىملىك .
زۇمۇررەدفام (زمر فام) ، پ . ق . زۇمۇررەدگۇن .
زۇمۇررەدگۇن (زمردكون) ، پ . زۇمرەت رەڭلىك ، يېشىل .
زۇننار (زنار) ، ئە ـ پ . ئىسلام دۆلەتلىرىدە ياشىغۇچى خىرىستىيانلار بېلىگە باغلاپ يۈرىدىغان مۇئەييەن رەڭدىكى بەلباغ ؛ كىرېست بەلگىسى بېكىتىلگەن بويۇن ئاسقۇ .
زۇنۇب (ذنوب) ، ئە . زەنب (ذنب)نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، ئەيىبلەر .
زۇھد (زهد) ، ئە . سوپىلىق . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : تائەت ـ ئىبادەت بىلەنلا ياشىغۇچىلار ، جاھاندىن ۋاز كەچكەنلەر ، دەرۋىشلەر . ◇～**تەقۋا** (～تقوى) : سوپىلىق ۋە تەقۋالىق .
زۇھەل (زحل) ، ئە . ساتۇرن سەييارىسى .
زۇھد فۇرۇش (زهد فروش) ، ئە ـ پ . زاھىتلىقنى سۇيىئىستېمال قىلغۇچى ، يالغان سوپى .
زۇھر (ظهر) ، ئە . قۇياشنىڭ تازا تىكلەشكەن ۋاقتى . كۈننىڭ قىيام ۋاقتى ، چۈش ۋاقتى .
◇～**رەكەئاتى** (～ركعاتى) : كۈن ئوتتۇرىسىدا ئوقۇلغان نامان رەكئەتلىرى .
زۇھرە (زهره) ، ئە . چولپان (شائىرلار ئۇنى ئاسمان سازەندىسى دەپ تەسۋىرلەيدۇ) . ژېنىرا ، زۆھرە يۇلتۇزى . ◇～**جەبىن** (～جبين) : چولپاندەك چاقناپ تۇرغان .
زۇھھاد (زهاد) ، ئە . زاھىد (زاهد)نىڭ كۆپلۈكى : سوپىلار ، دەرۋىشلەر ، زاھىدلار .
زۇھھاد كۇش (زهاد كش) ، ئە ـ پ . زاھىتلارنى (سوپىلارنى) ئۆلتۈرگۈچى .
زۇھۇر (ظهور) ، ئە . مەيدانغا چىقىش ، ۋۇجۇتقا كېلىش ، كۆرۈنۈش ، پەيدا بولۇش ، يۈز بېرىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : كۆرۈنمەك ، پەيدا بولماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ۋۇجۇتقا كەلمەك ، مەيدانغا چىقماق . ◇～**ى بىدايەت** (～بدايت) : دەسلەپ پەيدا بولۇش ، باشتا كۆرۈنۈش .
زۇھۇل (ذهول) ، ئە . ئالاقزادە بولۇش ، ئۆزىنى يوقىتىپ قويۇش ، نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي قېلىش .
زۇۋۇار (زوار) ، ئە . زائىر (زائر)نىڭ كۆپلۈكى : زىيارەتچىلەر .
زۇيۇف (ضيوف) ، ئە . زەيف (ضيف)نىڭ كۆپلۈكى : مېھمانلار .

زۇيۇل (ذيول) ، ئە . زەيل (ذيل)نىڭ كۆپلۈكى : قۇيرۇقلار ، ئېتەكلەر ، ئاخىرلار .
زى (ذى) ، ئە . ساھىب ، ئىگە . ◇～**ھەيات** (～حيات) : تىرىك .
زىبەق (زيبق) ، پ . سىماپ .
زىبەك (زيبک) ، پ . ق . زىبەق .
زىج (زيج) ، ئە . ئاستىرونومىيەلىك كالېندار ، ئاستىرونومىيەلىك ھېسابلاش ئۇسۇلى .
زى جان (ذى جان) ، ئە ـ پ . جانلىق ، جېنى بار .
زىد (ضد) ق . زىدد .
زىدد (ضد) ، ئە . قارشى ، قارىمۇقارشى ؛ زىت .
زىددىييەت (ضديت) ، ئە . قارىمۇقارشىلىق ، كېلىشەلمەسلىك .
زىر (زير) ، پ . ئاست ، بىر نەرسىنىڭ تېگى ، پەس ، تۆۋەن ؛ مۇزىكىدا ئەڭ زىل تاۋۇش .
زىرا (زيرا) ، پ . چۈنكى ، سەۋەبتىن .
زىرائەت (زراعت) ، ئە . ئېكىن ئېكىش ، دېھقانچىلىق ، زىرائەت .
زىرائەتلىك (زراعت ليق) زىرائەتلىك ، ئېكىنزارلىق ، مەھسۇلاتلىق .
زىراكى (زيراکى ، زيراكه) ق . زىرا .
زىر دەست (زير دست) ، پ . بىركىمنىڭ قول ئاستىدىكى ، تەۋە ، قاراشلىق ، بېقىندا ، مەغلۇپ . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : تەۋە بولماق ، بېقىندا بولماق ، بوي سۇنماق ، مەغلۇپ بولماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : بويسۇندۇرماق ، قول ئاستىغا كىرگۈزمەك ، مەغلۇپ ۋە مەھكۇم قىلماق .
زىرۇبەم (زيروبم) ، پ . زىل ۋە بوم تاۋۇش .
زىرۇ زەبەر (زير زبر) ، پ . ئاستىن ـ ئۈستۈن ، ئاغدۇرۇلغان ، ئۆڭتۇرۇلگەن ، پارىچىدا ، «ئى ، ئە» سوزۇق تاۋۇشلىرىنى بىلدۇرىدىغان بەلگىلەر .
زىرۋە (زروه) تاغنىڭ ئەڭ يۇقىرى قىسمى ، چوققا .
زىرى بار (زير بار) ، پ . خىجالەتتە قېلىش (ئەينى : يۈك ئاستىدا قېلىش) . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : خىجالەت قىلماق ، ئىزا تارتقۇزماق .
زىرى تەگمەن (زيرتكين) ، پ . بىركىمنىڭ قول ئاستىدىكى ، تەۋە ، قاراشلىق .
زىرىھ I (زره) ، پ . زىرە ، ھالقا ، سىرغا .
زىرىھ II (زره) ، پ . ساۋۇت ، ئوق ۋە قىلىچ ئۆتمەيدىغان ئۇرۇش كىيىمى .
زىرىھپوش (زرەپوش) ، پ . ساۋۇت كىيگەن ، ساۋۇتلۇق .
زىرىھگەرلىك (زرەكرليك) ساۋۇتچىلىق ، ساۋۇت ئىشلەش كەسپى .
زىرىھلى (زرهلى) ئۇستىنى تۆمۈر بىلەن قاپلىغان ، تۆمۈر قاپلىق ، ساۋۇتلۇق ، ساۋۇت كىيىملىك .
زىرنىخ (زرنيخ) گۇڭگۇرت بىلەن ئارسىنىڭ ئارىلاشمىسى .
زىست (زيست) ، پ . ھايات ، تىرىكلىك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ياشىماق ، تىرىكچىلىك قىلماق .
زىشت (زشت ، زيشت) ، پ . خۇنۇك ، تۇتۇق ، يامان ، ئوسال ؛ سەت ، بەتبەشىرە ، پاسكىنا .

◇ **فىئىلى~** (~فعلى~) : پەيلى يامان ، يامان قىلىق .
زىشت روي (زيشت روى) ، پ . كۆرۈمسىز ، سەت ؛ بەتبەشىرە .
زى فۇنۇن (ذى فنون) ق . زۇ فۇنۇن . ئىلىم - پەنلەر ساھىبى .
زىق (ضيق) ، ئە . تارلىق ، قىسلىق ، جىددىيلىك ؛ تار ، قىس .
زىكر (ذكر) ، ئە . ئەسلەش ، خاتىرىلەش ، تىلغا ئېلىش ؛ سۆزلەش ، بايان قىلىش ؛
◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : تىلغا ئالماق ، سۆزلىمەك ، بايان قىلماق .
زىكرى جەھر (ذكر جهر) ، ئە . ئاشكارا بايان قىلىش ، ئاشكارا تىلغا ئېلىش .
زىلال (زلال) ق . زۇلال .
زىل (ظل) ق . زىلل .
زىلئ (ضلع) ، ئە . يان ، قىر .
زىلزىلە (زلزله) ، ئە . يەر تەۋرەش ، تەۋرەش ، لەرزىگە كېلىش ، تىترەش .
زىلقەئدە (ذى القعده) ، ئە . ق . زۇلقەئدە .
زىلل (ظل) ، ئە . كۆلەڭگە ، سايە ؛ ھىمايە ، ھامىيلىق . ◇~ **شەجەر** (~شجر) : دەرەخ سايىسى .
زىللەت (ذلت) ، ئە . خارلىق ، پېقىرلىق ؛ پەسلىك .
زىللۇللاھ (ظل الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سايىسى ؛ پادىشاھ .
زىللى ئاتىفەت (ظل عاطفت) ، ئە . ق . زىللى رەئپەت .
زىللى جاھ (ظل جاه) ، ئە . مەنسەپ سايىسى ، مەرتىۋە كۆلەڭگىسى ؛ ئۇلۇغۋارلىق .
زىللى رەئپەت (ظل رأفت) ، ئە . مېھرىبانلىق ، شەپقەت ، رەھىمدىللىك ، مەرھەمەت .
زىللى ئىقبال (ظل اقبال) ، ئە . بەخت سايىسى ، بەخت .
زىللى ئىلاھ (ظل اله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سايىسى ؛ پادىشاھ .
زىلھىججە (ذى الحجه) ، ئە . ق . زۇلھىججە .
زىمام (زمام) ، ئە . يۇگەن ، تىزگىن ؛ ك . ئىختىيار .
زىمان (ضمان) ، ئە . كېپىل بولۇش ، كېپىللىك ؛ كاپالەت ، گۆرۇ .
زىممە (ذمه) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، مەسئۇلىيەت ، بۇرچ ، قەرز .
زىمن (ضمن) ، ئە . ئوتتۇرا ، ئارا ، ئىچ ، ئوتتۇرىسىدا ، ئارىسىدا ، ئىچىدە .
زىمنەن (ضمناً) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغان ، ئۆز ئىچىگە ئالغان ھالدا .
زىن (زين) ، پ . ئىگەر («ئى» ئۇزۇن سوزۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ) .
زىنا (زنا) ، ئە . زىنا ، قانۇنسىز جىنسىي ئالاقە . ◇ **ۋەلەدۇز~** (ولد الزنا) : زىنادىن بولغان بالا ، ھارامدىن بولغان .
زىنادىقە (زنادقه) ، ئە . دىنسىزلار ، ئاللاھقا ئىشەنمىگۈچىلەر ؛ كاپىرلار . ق . زىندىق (زىنديق) .
زىناكار (زناكار) ، ئە - پ . زىنا قىلغۇچى ، پاھىشىۋاز .
زىندان (زندان) ، پ . قاراڭغۇلۇق ، قاراڭغۇ جاي ، گۇناھكارلارنى قامايدىغان يەر ئاستى قاماقخانا ، زىندان .

زىندە (زندە) ، پ . تىرىك ، جانلىق . ◇～**دىل** (～دل) : خۇشچاقچاق ، ئوچۇق كۆڭۈل ، دىلىدا كىر يوق .
زىندەگان (زندگان) ، پ . تىرىكلەر ، جانلىقلار ، ھايات ئىگىلىرى .
زىندەگانىي (زندگانى) ، پ . ھاياتىي ، تىرىكلىكىكە دائىر ، تىرىكلىك ، ھايات . ◇ **ئابى** ～ (آب～) : تىرىكلىك سۇيى .
زىندەئى جاۋىد (زندە～) ، پ . مەڭگۈلۈك ھايات .
زىندىق (زندیق) ، ئە . دىنغا ئىشەنمەيدىغان ، دىنسىز ، خۇداسىز .
زىنھار (زنھار ، زینھار) ، پ . ھېچ ؛ ئەلۋەتتە .
زىھ I (زە) ، پ . ئاپىرىن ! بەللى !
زىھ II (زە) ، پ . يانىڭ كىرىچى . ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : يانىڭ كىرىچىنى تارتماق ، ئوقيانى بەتلىمەك .
زىھ III (زە) ، پ . قىرغاق ، چەت ، ساھىل ، جىيەك ؛ ببخى .
زىھاف (زحاف) ، ئە . سۆس قىمىرلاش ؛ ئۆملەش ؛ ئارۇز ۋەزنىدە بىر بەھىرنىڭ بۆلەكلىرىدە بولىدىغان ئۆزگىرىشلەر (ئارتتۇرۇش ۋە كېمەيتىش يولى بىلەن) .
زىھافات (زحافات) ، ئە . زىھاف (زحاف)نىڭ كۆپلۈكى : ق . زىھاف .
زىھن (ذهن) ، ئە . ئاڭ ، خاتىر ، پىكىر قىلىش قۇۋۋىتى . ◇～**ى سالىم** (～سالم) : ساغلام زېھىن .
زىھى (زهی) ، پ . ياخشى ، جايىدا ، يارايسەن !
زىۋەر (زیور) ، پ . بېزەك ، زىننەت ، پەرداز . ◇～**كۆرگۈزمەك** (～کورکوزماك) : چىرايلىق كۆرسەتمەك ، زىننەتلىمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ياسانماق ، پەردازلانماق ، بېزەلمەك .
زىيائ I (ضیاء) ، ئە . زەۋ (ضوء)نىڭ كۆپلۈكى : نۇرلار ، شولىلار ، يورۇقلۇقلار . ◇～**سالماق** (～سالماق) : يورۇتماق .
زىيائ II (ضیاع) ، ئە . يوقىتىش ؛ يوقىلىش ، نابۇت بولۇش ، گۇمران بولۇش .
زىيائ III (ضیاع) ، ئە . زەيئە (ضیعه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇلۈكلەر ، يەر ـ سۇلار ، تېرىلغۇ يەرلەر .
زىياد (زیاد) ، پ . ئارتۇق ، كۆپ ، ئوشۇق . ◇～**ئەتمەك** (～ایتماک) : كۆپەيتمەك ، ئاشۇرماق .
زىيادار (ضیادار) ، ئە ـ پ . نۇرلۇق ، روشەن ، پارلاق .
زىيادە (زیاده) ، ئە . ئارتىش ، كۆپىيىش ، ئارتۇق ، كۆپ ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ایلاماک) ، ◇～**ئەتمەك** (～ایتماک) : كۆپەيتمەك ، ئاشۇرماق .
زىيادەت (زیادت) ، ئە . ق . زىيادە . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئاشماق ، كۆپەيتمەك .
زىيارەت (زیارت) ، ئە . يوقلاش ، كۆرۈش ، تاۋاپ قىلىش ، زىيارەت .
زىيارەتگاھ (زیارتگاه) ، ئە ـ پ . زىيارەت ئورنى ، زىيارەت قىلىنىدىغان جاي ؛ تاۋاپ قىلىنىدىغان جاي .

زىيارىز (ضيارىز) ، ئە - پ . نۇر چاچقۇچى ، شولا چاچقۇچى ، يورۇتقۇچى .
زىيالىغ (ضيالىغ) نۇرلۇق ، يورۇق ، روشەنلىك ؛ زىيالىي .
زىيالىي (خيالى) ، پ - پ - ئۇ . زىيالىق ، نۇرلۇق ؛ زىيالىي .
زىيان (زيان) ، پ . زەرەر ، كېمىيىش ، ئاپەت .
زىيان بود (زيان بود) ، پ . زىيان - زەخمەت .
زىيانزەدە (زيان زده) ، پ . زىيان تارتقان ، زىيان كۆرگەن ، زەرەر يەتكەن .
زىيانكار (زيانكار) ، پ . زىيان سالغۇچى ، زىيان يەتكۈزگۇچى .
زىيانكارلىق (زيانكارليق) زىيان يەتكۈزۈش ، زىيانكارلىق ، زىيان سېلىش .
زىيب (زيب) ، پ . بېزەك ، زىننەت ، گۈزەللىك ، ھۆسن . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بېزەلمەك ، زىننەتلەنمەك . ◇**لەفز～ى** (لفظ～ى) : سۆز بېزىكى .
زىيبا (زيبا) ، پ . پەرداز بېرىلگەن ، زىننەتلەنگەن ، گۈزەل ، چىرايلىق ، ھۆسنلىك . ◇～**ئەرۇس** (～عروس) : گۈزەل كېلىن ، بېزەلگەن كېلىن .
زىيبا سىرىشت (زيبا سرشت) ، پ . گۈزەل تەبىئەتلىك ، ياخشى خۇلقلىق .
زىيبالىق (زيباليق) گۈزەللىك ، ھۆسندارلىق ، چىرايلىقلىق .
زىيبەندە (زيبنده) ، پ . بېزىگۈچى ؛ بېزەلگەن ، گۈزەل ، ياراشقان ، كېلىشكەن . ◇～**ئى تاجو ئەۋرەنگ** (～تاج و اورنگ) : تاجۇ تەختكە ياراشقان .
زىيبلىغ (زيبليغ) زىننەتلەنگەن ، بېزەلگەن .
زىيبۇ ئارايىش (زيب وآرايش) ، پ . زىننەت ۋە پەرداز .
زىيبۇ زەين (زيب زين) ، پ . زىننەت ۋە پەرداز .
زىيبۇ زىۋەر (زيب و زيور) ، پ . زىننەت ۋە پەرداز .
زىيبۇفەر (زيب و فر) ، پ . زىبۇزىننەت ، بېزەك ، ھەشەم .
زىيبى تارەك (زيب تارك) ، پ . باش بېزىكى .
زىيبى ئۆزار (زيب عزار) ، ئە - پ . يۈز پەردىزى .
زىين (زين) ، پ . زىننەت ، بېزەك ، پەردازلاش ، زىننەتلەش ؛ گۈزەل ، چىرايلىق .
زىينە (زينه) ، پ . شوتا ، پەلەمپەي .
زىينەت (زينت) ، ئە . بېزەك ، زىننەت . ◇～**ئەفزا** (～افزا) : زىننەتنى ئاشۇرغۇچى ، بېزىگۈچى ؛ ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : بېزىمەك ، پەردازلىماق ؛ ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ياسانماق ، زىننەتلەنمەك . ◇**پۇر～** (پر～) : ئىنتايىن زىننەتلىك ، بەك كۆركەم .
زىينلىق (زينليق) زىننەتلىك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
زىيب (زيب) زىننەت ، بېزەك .

ژاله (ژاله) ، پ . شەبنەم ، قىرو ؛ تول ، مۆلدۇر ؛ مۆلدۇرلۈك يامغۇر ؛ ك . كۆز يېشى .

ژەرف (ژرف) ، پ . چوڭقۇر ، يىراق ؛ مۇھىم ؛ ئۇزۇن ، ئۇزاق مۇددەتلىك .

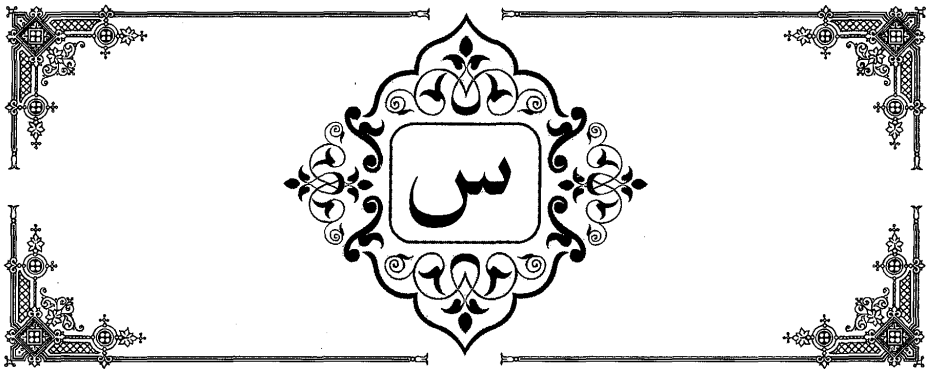
ژەرفا (ژرفا) ، پ . چوڭقۇرلۇق ، چوڭقۇر جاي .

ژەندە (ژندە) ، پ . جەندە ، يىرتىق كىيىم ، جۇل ـ جۇل .

ژەيان (ژيان) ، پ . غەزەپلىك ، ئاچچىقى كەلگەن ، دەر غەزەپكە تولغان . ◇ **شىرى～** (شىر～) : ئەسەبىيلەشكەن شىر ، غەزەپلەنگەن شىر .

ژولىدە (ژولىدە) ، پ . قالايمىقان ، چۈۋۈلغان ، ئاستىن ـ ئۈستۈن بولغان . ◇ **～مو** (～مو) : چۈۋۈلغان چاچ ، چۈۋۈق چاچ . ～◇ **مولار** (～مولار) : چۈۋۈق چاچلار ؛ ئاشقىلار .

ژىيان (ژيان) ق . ژەيان .

سا I (سا) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «سۇرتۇلگۇچى ، سۇرتكۇچى ؛ تەگكۈچى ، يەتكۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **گۇنبەزى دەۋژار**～ (كنبذ دوار～) : ئايلانما گۈمبەزگە ، يەنى ئاسمانغا تېگىدىغان .

سا II (سا) ، پ . «ئاسا (آسا)»نىڭ قىسقارتىلمىسى . سۆز بىرىكمىسىدە «ئوخشاش ، مەنىداش» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ **سۈمەن**～ (سمن～) : يەسمىن (ئاق رەيھان) گۈلىگە ئوخشاش ، گۈزەل . ◇ **ئەنبەر**～ (عنبر～) : ئەنبەرگە ئوخشاش ، خۇشپۇراق .

ساباماق (ساباماق) ساۋسماق ، ئۇرماق .

سابىئ (سابع) ، ئە . يەتتىنچى . ◇ **ئاسمانى**～**قات** (آسمان～قات) : يەتتىنچى قەۋەت ئاسمان .

سابىت (ثابت) ، ئە . مۇستەھكەم ، مەزمۇت ، تەۋرىمەس ، ئىسپاتلانغان ؛ تۇرغۇن يۇلتۇز ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئىسپاتلانماق ، مۇقەررەر بولماق ، ئېنىقلانماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئىسپاتلىماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : مەھكەم تۇتماق ، مۇستەھكەم تۇرماق .

سابىتات (ثابتات) ، ئە . سابىت (ثابت)نىڭ كۆپلۈكى : تۇرغۇن يۇلتۇزلار .

سابىر (صابر) ، ئە . سەۋرلىك ، تاقەتلىك ، تەمكىن ، سەۋر قىلغۇچى .

سابىرىين (صابرين) ، ئە . سابىر (صابر)نىڭ كۆپلۈكى ، سەۋر قىلغۇچىلار .

سابىق (سابق) ، ئە . ئالدىنقى ، ئالدىدا ماڭغان ، ئۇزۇپ چىققان ؛ بۇرۇنقى ، ئۆتمۈشتىكى ، ئىلگىرىكى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بولۇپ ئۆتمەك ، ئۆتۈپ كەتمەك .

سابىقەن (سابقا) ، ئە . ئىلگىرى ، ئۆتمۈشتە ، بۇرۇن .

سابىقە (سابقه) ، ئە . «سابىق»نىڭ ئايالىلىق شەكلى .

ساتىئ (ساطع) ، ئە . پارقىرىغۇچ ، پارلاق ، پارقىراق . ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان .

ساتىر (ساتر) ، ئە . ياپقۇچى ، يوشۇرغۇچى ، بۆكتۈرگۈچى . ◇～**ى ئەيب** (～عيب) : ئەيىبنى ياپقۇچى .

ساجد (ساجد) ، ئە . سەجدە قىلغۇچى ، باش ئۇرغۇچى ، ئېگىلىگۈچى .
ساچراماق (ساچراماق) چاچرىماق ، سەكرىمەك .
ساچىغ (ساچىغ) ف . ساچىق .
ساچىغلىغ (ساچىغلىغ) تارتۇق ، سوۋغا ، ھەدىيە ، تۆھپە .
ساچىق (ساچىق) توي ۋە زىياپەتلەردە تارتىلىدىغان نازۇنېمەتلەر ؛ كېلىن ، كۈيۈ ئوغۇل ۋە باشقا ئىززەت ـ ھۆرمەتكە لايىق كىشىلەرنىڭ بېشىدىن چېچىلىدىغان تەڭگە ، چاچقۇ ؛ سوۋغا ؛ تويلۇق ، تارتۇق .
ساخت (ساخت) ، پ . بىزەك ، زىننەت ؛ ئات بېزىكى .
ساد (صاد) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ص» ھەرپىنىڭ نامى . «ئا» ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سادات (سادات) ، ئە . سەييىد (سيد) نىڭ كۆپلۈكى : باشلىقلار ، يېتەكچىلەر ؛ پەيغەمبەر ئەۋلادلىرى ، خوجىلار ، ئەزىزانلار .
ساداغ (صاداغ ، ساداغ) ساداق ، ئوقدان .
ساده (ساده) ، پ . تېنىق ، تازا ؛ تۈز ، سىلىق ؛ بېزەكسىز ، زىننەتسىز ، ئاددىي ساددا . ◇～**تاش** (～تاش) : ئاددىي ، سىلىق تاش . ◇～**يۈزلۈك** (～يۈزلۈك) : سىلىق يۈزلۈك ؛ ياش يىگىتلىك ، ساددىلىق .
ساده‌دىل (ساده دل) ، پ . ئاق كۆڭۈل ، تۈز كۆڭۈل .
ساده‌رو (ساده‌رو) ، پ . سىلىق يۈز ؛ ساددا چىراي .
ساده‌ۋەش (ساده‌وش) ، پ . ساددا سۆيەت ، ساددا كۆرۈنۈشلۈك ، گول ئادەمگە ئوخشاش .
سادىر (صادر) ، ئە . چىققۇچى ، چىققان ، كەتكۈچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : چىقماق ، يۈز بەرمەك ، پەيدا بولماق .
سادىس (سادس) ، ئە . ئالتىنچى . «ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سادىق (صادق) ، ئە . راست ، توغرا ؛ ساداقەتلىك ، ۋاپادار .
سار I (سار) ، پ . قارىغوجا ، قارا قۇشقاچ .
سار II (سار) ، پ . تۆگە .
سار III (سار) ، پ . ئىسىم ئاخىرىغا ئۇلىنىدىغان قوشۇمچە بولۇپ ، تۆۋەندىكى مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ . ① بىرەر جايدا بىرەر نەرسىنىڭ مول ئىكەنلىكىنى ياكى شۇنداق جاينىڭ كۆپلۈكىنى بىلدۈرىدۇ . م : ◇**نەمەك**～ (نمک～) : تۈزى مول جاي ، تۈز كانلىرى ؛ ◇ **كوھ**～ (كوھ～) : تاغلىق جايلار ؛ ◇**چەشمە**～ (～سار) : بۇلاقلىق ، بۇلاق كۆپ جاي ؛ ② «ئوخشاش ، كەبى ، دەك» دېگەن مەنىلەرنى ئۇقتۇرىدۇ . م : ◇**خاك**～ (خاک～) : توپىغا ئوخشاش ، تۆۋەن ، خار ، كۆچسىز ؛ كەمتەر . ◇**نىگۇن**～ (نگون～) : ئاستىن ـ ئۈستۈن ئاغدۇرۇلغان . ◇**دىۋ**～ (ديو～) : دىۋنىگە ئوخشاش ؛ ③ بىرەر سۆيەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ . ◇**شەرم**～ (شرم～) : ئۇياتلىق ، ئۇيالغان ، ئۇياتچان .

سارا (سارا) ، پ . خالىس ، تازا ، پاك . ◇ **مۇشكى**～ (مشك～) : ساپ مۇشك ، تازا ئىپار .
ساربان (ساربان) ، پ . تۆگىچى ، تۆگە يېتىلىگۈچى ، تۆگىگە قارىغۇچى ، تۆگە باققۇچى .
◇～ **يولى** (～يولى) : تۆگىچىلەر يولى .
سارت (سارت) پارس تىلىدا سۆزلەشكۈچى خەلقلەر . ◇～ **تىلى** (～تىلى) : پارسچە .
سارغارتماق (سارغارتماق) سارغايتماق .
سارغارماق (سارغارماق) سارغايماق .
سارغى (سارغى) تەرەپتىكى ، ياقتىكى . ◇ **ھەر**～ (ھەر～) : ھەر تەرەپتىكى .
سارۇج (ساروج) ھاك لېيى ، ھاك مەلھىمى .
ساری (ساری) تەرەپ ، ياق ، تەرەپكە ، ياققا . ◇～ **يقى** (～يقى) : ياقتىكى ، تەرەپتىكى .
ساريغ (ساريغ) سېرىق . ◇～ **ئىزار** (～عذار) : سېرىق چىراي ، سولغۇن يۈز .
ساريغ ئاغرىغ (ساريغ آغريغ) سېرىق كېسەل ؛ ق . يەرەقان .
ساريغ قۇش (ساريغ قۇش) ھوقۇش ، مۇشۇكياپىلاق .
ساريمتۇل (ساريمتول) ساغۇچ .
ساز I (ساز) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «قىلغۇچى ، ياسىغۇچى ، ئىشلىگۈچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . م : ◇ **شۇئىبەدە**～ (شعبده～) : ئويۇن كۆرسەتكۈچى ، سېھىر قىلغۇچى ، نەيرەڭۈاز ، ◇ **ئەفسۇن**～ (افسون～) : ئەپسۇن ئوقۇغۇچى ، كۆز باغلىغۇچى ، ئۇستا ھېكايىچى ، ئاجايىپ داستانچى ، ◇ **ھەرىرى چىنى**～ (حرير چينى～) : جۇڭگودا ئىشلەڭگەن يىپەك .
ساز II (ساز) ، پ . قورال ـ ياراغ ، مۇزىكا قوزالى ، چالغۇ ؛ ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : تەڭكەش قىلماق ، مۇزىكا چالماق . ◇～ **ئەھلى** (～اهلى) : مۇزىكىچىلار ؛ تەييارلىق ، ھازىرلىق . ◇～ **سەفەر** (～سفر) : سەپەر تەييارلىقى . ◇ **ئاھەڭ**～ **ئەتمەك** (آھنگ～ ايتماك) : نوتا تۈزۈشكە تەييارلانماق ، كۈي ـ ئاھاڭ ئىشلىمەك .
سازەندە (سازنده) ، پ . چالغۇچى ، مۇزىكانت ، سازەندە .
سازۇ بەرگ (سازوبرك) ، پ . ئەسۋاب ، ئۇسكۇنە ؛ بايلىق .
سازۋار (سازوار) ، پ . ياقىدىغان ، توغرا كېلىدىغان ، مۇۋاپىق .
سازىش (سازش) ، پ . سۈلھ ، مۇرەسسە ، كېلىشىم ؛ يارىشىش ، ئىناقلىق ؛ مۇۋاپىقلىق ، لايىقلىق .
ساغ I (ساغ) ئوڭ ، ئوڭ تەرەپ .
ساغ II (ساغ) ساق ، ساغلام .
ساغالماق (ساغالماق) ساقايماق .
ساغەر (ساغر) ، پ . مەي قەدەھى ، مەي پىيالىسى ؛ ك . مەي ـ شاراب . ◇～ **چەكمەك** (～چيكماك) ، ～ **سۇمورمەك** (～سومورماك) : مەي ئىچمەك .
ساغەركەش (ساغركش) ، پ . ئىچكۈچى ، ئىچەرمەن .

ساغەرى خۇرشىد (ساغر خورشىد) ، پ . قۇياش (ئەينى : قۇياش پىيالىسى) .
ساغداغ (ساغداغ) ق . ساداغ .
ساغداق (صاغداق) ق . ساداغ .
ساغراغۇ (ساغراغو) گاس ، پاك ، ساغرو .
ساغراق (سغراق ، ساغراق) بۇلاق .
ساغراماق (ساغراماق) گاس بولماق ، پاك بولماق ، ساغرو بولماق .
ساغۇ (ساغو) سوغا ، ياغاچ قاچا ، چۆچەك .
ساغۇچى (ساغوچى) ساقي .
ساغىن (ساغين) ساغلىق قوي .
ساغىنچ (ساغينچ) ئوي ، خىيال ، تەسەۋۋۇر .
ساغىندۇرماق (ساغيندورماق) ئەسلەتمەك ، ئەسكە سالماق ، ئويلاتماق .
ساغىنماق (ساغينماق) ئارزۇ قىلماق ، كۆرگۈسى كەلمەك ، ئەسكە ئالماق ؛ خاتىرلىمەك ، هېسابلىماق ، ئويلىماق ، پەرەز قىلماق ، گۇمان قىلماق ؛ چۈشەنمەك .
سافچەش (صاف چش) ، ئە ـ پ . تىنىق مەي ئىچكۈچى .
سافي (صافى) ، ئە . ساپلىق ، تىنىقلىق ، روشەنلىك ، ساپ ، تازا ؛ ◇～**مەشرەب** (～مشرب) : پاك تەبىئەتلىك ، ساپ ۋىجدانلىق ؛ ◇～**تەبئ** (～طبع) : پاكىز تەبىئەت .
سافيۇەش (صافى وش) ، ئە ـ پ . پاكىز ، پاك ـ غۇبارسىز ، كىرسىز ؛ ياخشى خىسلەتلىك .
ساق (ساق) ، ئە . پۇت ، پاچاق ؛ دەرەخ گەۋدىسى ، ئۆسۈملۈك غولى .
ساقاق (سقاق) ئىگىك .
ساقاغ (ساقاغ ، سقاغ) ق . ساقاق .
ساقالدۇرۇق (سقالدۇرۇق) ساقالسىمان ، بويناسقۇ .
ساقداق (ساقداق) ساداغ .
ساقي (ساقى) ، ئە . سۇغارغۇچى ، ئىچۇرگۈچى ، مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
ساقىب (ثاقب) ، ئە . تەشىپ ئۆتىدىغان ، ئىتتىك ، ئۆتكۈر ؛ يورۇق ، روشەن ؛ ◇ **نەجمى**～ (نجم～) : يورۇق يۇلتۇز .
ساقىت (ساقط) ، ئە . چۈشكەن ، تاشلاندىغان ، هېسابتىن چىقىرىۋېتىلگەن ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : چۈشۈپ قالماق ، هېسابتىن چىقىرىلماق ؛ چەتكە چىقماق ؛ تاشلانماق .
ساقىزغان (ساقزغان) سېغىزخان .
ساكىت (ساكت) ، ئە . سۈكۈت قىلغۇچى ، جىم تۇرغۇچى ، تىنچ ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : جىم بولماق ، سۈكۈت قىلماق .
ساكىتلىك (ساكت ليك) جىملىق ، تىنچلىق .
ساكىن (ساكن) ، ئە . تۇرغان ، بىر جايدا ئولتۇراقلاشقان ؛ تىنچ ئارام ئالغان . ◇～**نەفەس** (～نفس) : ئارام ، تىنچلىق ، ئامانلىق ؛ ◇～**ى مەيخانە** (～مى خانه) : مەيخانىدا

تۇرغۇچى ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) ، ～**بولماق** (～بولماق) : تۇرماق ، ئورۇنلاشماق .
ساكىنلىك (ساكن ليك) تۇرغۇنلۇق ، بىر جايدا تۇرۇشلۇق ، ۋەزمىنلىك ، تەمكىنلىك .
ساكىن ـ ساكىن (ساكن ساكن) ئاستا ـ ئاستا .
سال (سال) ، پ . يىل ، ياش . ◇**كۆھەن**～ (كهن～) : ياشانغان ، قېرى .
سالار (سالار) ، پ . قوماندان ، باشلىق ، داھىي ؛ مويسىپىت . تۇركىي قوۋملارنىڭ بىرى .
سالخورده (سال خورده) ، پ . كۆپ ياشىغان ، يېشى چوڭ ؛ كونا .
سالغاماق (سالغاماق) ئەۋەتمەك .
سالغۇچه (سالغۇچه) سېلىنىدىغان ، تارايدىغان .
سالالنماق (سالالنماق) ھەر تەرەپكە ئېگىلمەك ؛ بەدەننى ھەر تەرەپكە ئىختىيارى تاشلاپ ماڭماق ؛ چىرايلىق يۈرمەك .
سالماق (سالماق) قۇرماق ، قويماق ؛ تاشلىماق ، بىرەر نەرسىنىڭ ئۈستىگە تاشلىماق ، ئوتتۇرىغا تاشلىماق ، قالدۇرماق ؛ سۈرتمەك ، چۈشۈرۈپ قويماق ؛ ◇**بەلاغە**～ (بلاغه～) : بالاغا گىرىپتار قىلماق ؛ ◇**گام**～ (كام～) : قەدەم باسماق ؛ كەتمەك ، جۆنىمەك ؛ ◇**ئىلىكدىن**～ (ايليكدين～) : قولدىن بەرمەك ؛ ◇**نەزەردىن**～ (نظردين～) : نەزەر سالماي قويماق ؛ ◇**سۆز**～ (سوز～) : سۆز تاشلىماق ، سۆز قىستۇرماق ؛ ◇**سۆزنى يەرگە**～ (سوزنى يېركا～) : بىراۋنىڭ گېپىنى يەرگە ئۇرماق ، سۆزىنى قايرىۋەتمەك ؛ ◇**تەرھ**～ (طرح～) : ياسىماق ، قۇرماق ، قويماق ؛ ◇**ئەگمىنگە**～ (ايكنى كا～) : يەلكىسىگە تاشلىماق ، كىيمەك . ◇**ئۆزنى**～ (اوزنى～) : بوشاشماق ، قىيىنالماق ؛ ◇～**سالماق** (～سالماق) : سوزۇلماق .
سالۇس (سالوس) ، پ . كۆز بويامچى ، ساختىپەز ، ئىككى يۈزلىمچى ، خوشامەتچى .
سالۇسي (سالوسى) ، پ . كۆز بويامچىلىق ، تىل ياغلىمچىلىق ، ئالدام ، ھىيلە ، ساختىپەزلىك ، ئىككى يۈزلىمچىلىك .
سالۇ ماھ (سال و ماه) ، پ . يىل ۋە ئاي .
سالىس (ثالث) ، ئە . ئۈچىنچى . «ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سالىق (ساليق) بەلگە ، ئىشارەت ، كۆرسىتىش .
سالىك (سالك) ، ئە . سوپىلىق مەسلەكلىرىدىن بىرەرسىگە مەنسۇپ كىشى ؛ سوپىلىق يولىنى تۇتقۇچى ، مۇرىت ؛ يۈرگۈچى ، ماڭغۇچى .
سالىكى ئەمر (سالك امر) ، ئە . بۇيرۇقلا ئەمەل قىلغۇچى ، تاپشۇرۇقنى بېجىرگۈچى .
سالىكى ئەتۋار (سالك اطوار) ، ئە . سوپىلىق يولىنى باشقۇرغۇچى ؛ تەسەۋۋۇپ پېشۋاسى ؛ شەيخ .
سالىكى مەجزۇب (سالك مجذوب) ، ئە . سوپىلىق دەرىجىلىرىدىن بىرىگە ئېرىشكەن .
سالىكىن (سالكين) ، ئە . سالىك (سالك)نىڭ كۆپلۈكى : تەسەۋۋۇپ يوللىرىدىن بىرىگە مەنسۇپ كىشىلەر .

سالىم (سالم) ، ئە . سالامەت ، ئامان ، ساق ئېسەن ، ساغلام ؛ ◇ **زېھنى~** (ذهن~) : ساغلام زېھىن .

سالمىلىغ (سالم ليغ) ساقلىق ، ساغلاملىق .

سالىناق (سالينماق) تاشلانماق ، قالدۇرۇلماق .

سالىھ (صالح) ، ئە . ياخشى تەبىئەتلىك ؛ ياخشى ، ئوبدان ، مۇۋاپىق ؛ ◇ **~ئەمەل قىلماق** (~عمل قيلماق) : ياخشى ئىش قىلماق .

سالىھە (صالحه) ، ئە . سالىھ (صالح)نىڭ ئايال سىغا شەكلى .

سامان (سامان) ، پ . رەت ، تەرتىپ ؛ ئۇنۇم ؛ بايلىق ؛ كۈچ ، قۇدرەت ؛ هازىرلىق ، ئۇسكۇنە ، جاهاز ، چېگرا ، چەك ، ئىقتىدار ؛ ياردەم ، مەدەت ، مەقسەت ؛ ◇ **~تاپماق** (~تاپماق) : ئەپلەشمەك ، ئۇنۇم بەرمەك ؛ ◇ **~بەرمەك** (~بيرماك) : ئاخىرلاشتۇرماق ؛ تەييارلاپ بەرمەك ، هازىرلاپ بەرمەك .

سامانلىغ (ساماناليغ) ق . سامانلىق .

سامانلىق (ساماناليق) باي ، هەممە نەرسىسى تەل ، تەييار ، سەرەمجان ؛ جاهاز ـ جابدۇقلۇق .

سامىي (سامى) ، ئە . ئالىي ، يۇكسەك ، ئالىيجاناب ، ئېسىل .

سامىئ (سامع) ، ئە . ئىشىتكۈچى ، ئاڭلىغۇچى ، تىڭشىغۇچى . ◇ **~ئوقۇغۇچى** (~اوقوغۇچى) : سامى ئوقۇغۇچى .

سامىت (صامت) ، ئە . جىم تۇرغۇچى ، سۈكۈت قىلغۇچى . ◇ **~ئولماق** (~اولماق) : جىم بولماق .

سامىر (سامر) ، ئە . ق . سامىرى .

سامىرى (سامرى) ، ئە . دىنىي رىۋايەتتە مۇسا پەيغەمبەر زامانىسىدا مۇساغا قارشى چىقىپ ، گەپ قىلىدىغان ئالتۇن موزاي ياساپ ، شۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنى ئۆزىگە قارىتىشقا ئۇرۇنغان ئادەم (ئەدەبىياتتا سېھىرگەر ، جادۇگەر ، ئالدامچى ۋە ئۆزىگە رام قىلغۇچىدىن كىنايە تەرىقىسىدە ئىشلىتىلىدۇ) .

سامىن (ثامن) ، ئە . سەككىزىنچى . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .

سان I (سان) سان ، هېساب ؛ ◇ **~كۆرمەك** (~كورمك) : سانماق ، هېسابلىماق .

سان II (سان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «دەك ، ... گە ئوخشاش» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . م : ◇ **پەرى~** (پرى~) : پەرىگە ئوخشاش . ◇ **دىۋ~** (ديو~) : دىۋىدەك ؛ ◇ **سىپىھرى بىۋەفا~** (سپهربى وفا~) : ۋاپاسىز ئاسمانەك .

ساناغلاماق (ساناغلاماق) سانماق ، ساننى ئالماق .

ساناغلىغ (ساناغليغ) بەلگىلىك ، ئىشەنچلىك .

سانچماق (سانچماق) سانچماق ؛ قىستۇرماق . ◇ **ئەتەك~** (ايتاك~) : ئېتەكنى بەلگە قىستۇرماق ، پەشنى بەلگە قىستۇرماق ؛ ◇ **يىلان~** (يلان~) : يىلان چاقماق .

سانچمە (سانچمه) كەشتە .

ساندۇغاچ (ساندوغاچ) بۇلبۇل .
ساندۇلاچ (ساندولاچ) ق . ساندۇغاچ .
ساندۇۋاچ (ساندواچ) ق . ساندۇغاچ .
سانگ (سانك) نېپىز مۇز ، يۇپقا مۇز ؛ ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : نېپىز مۇز تۇتماق ، يۇپقا مۇزلىماق .
سانى (ثانى) ، ئە . «ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ . ئىككىنچى . ◇～ **ئىسنەين** (～اثنين) : ئىككىنىڭ ئىككىنچىسى ، ئىككىنىڭ بىرى .◇～ **بۇخارا** (～بخارى) : ئىككىنچى بۇخارا . ◇**نەۋائىي**～ (نوائى～) : ئىككىنچى نەۋائىي .
سانئ (صانع) ، ئە . ياراتقۇچى ، پەيدا قىلغۇچى ، ياسىغۇچى ، سانائەتچى .
سانھ (سانح) ، ئە . ئاشكارا مەيدانغا چىققان ، يۇز بەرگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يۇز بەرمەك ، كۆرۈنمەك ، پەيدا بولماق .
سانھە (سانحه) ، ئە . ۋەقە ، ھادىسە .
سانىيەن (ثانيا″) ، ئە . ئىككىنچىدىن .
ساھە (ساحه) ، ئە . ئوچۇقچىلىق ، مەيدان ، بوشلۇق ، ھويلا ، قورۇ .
ساھەت (ساحت) ، ئە . مەيدان ، كەڭ جاي .
ساھىب (صاحب) ، ئە . ئىگە ، خوجا ؛ باشقۇرغۇچى ؛ دوست ، ئۇلپەت .◇～ **ى خان** (صاحب خۇن) : داستىخان ئىگىسى ، مېھمان ئىگىسى .
ساھىب ئەزا (صاحب عزا) ، ئە . ھازا ئىگىسى ، ھازىدار ، دەپسىن ئىشىنى باشقۇرغۇچى .
ساھىب ئەسرار (صاحب اسرار) ، ئە . سىرلار ئىگىسى ، سىرلارنى بىلگۈچى .
ساھىب تارىخ (صاحب تاريخ) ، ئە . تارىخ ئىگىسى ، بېشىدىن كۆپ ئىش ئۆتكەن كىشى .
ساھىب تەرىق (صاحب طريق) ، ئە . يول تاپقان ، يولغا چۈشكەن ، تەرىقەت يولىغا كىرگەن .
ساھىب جەمئ (صاحب جمع) ، ئە . خوجىلىق ئىشلىرى مۇتەۋەللىسى .
ساھىب جەمال (صاحب جمال) ، ئە . گۈزەل ، چىرايلىق .
ساھىب دىل (صاحب دل) ، ئە . ساپ كۆڭۈل ، ساپ دىل ؛ كۆڭۈلنى ئۇنتۇچى .
ساھىب دىلان (صاحب دلان) ، ئە ـ پ . دىلكەشلەر ، دىل ئىگىلىرى ، ساپ دىللىقلار .
ساھىب راي (صاحب راى) ، ئە ـ پ . پىكىر ئىگىسى ، پەم ـ پاراسەت ئىگىسى ، دانا .
ساھىب سەرىر (صاحب سرير) ، ئە . تەخت ئىگىسى ، پادىشاھ .
ساھىب شۇكۇھ (صاحب شكوه) ، ئە ـ پ . ھەيۋەتلىك ، شان ـ شەۋكەتكە ، دەبدەبىگە ئېرىشكەن ، سۆلەتلىك ، شەۋكەتلىك .
ساھىب فەر (صاحب فر) ، ئە ـ پ . ھەشەمەتلىك ، ئىززەتلىك .
ساھىب قىران (صاحب قران) ، ئە . كامالەتكە يەتكەن ، بەختيار ، جاھانگىر ، زور پادىشاھ ؛ ئىككى سەييارە توقۇنۇشقان چاغدا تۇغۇلغان بالا (مۇنداق بالا بەختلىك ، ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك بولارمىش) .

ساھىب كەرەم (صاحب كرم) ، ئە . شەپقەتلىك ، سېخى ، ئۇلۇغلۇق ئىگىسى .
ساھىب كەمال (صاحب كمال) ، ئە . كامالەتكە يەتكەن كىشى ، ئالىم .
ساھىب نىساب (صاحب نصاب) ، ئە . پۇل ۋە مېلىدىن زاكات بېرىشكە قادىر بولغان كىشى .
ساھىب ھىممەت (ساھب همت) ، ئە . ھىممەتلىك ، غەيرەتلىك ، ئىرادىلىك .
ساھىب ھىممەتانە (صاحب همتانه) ، ئە ـ پ . مەردانە ، غەيۇرانە ، جەسۇرانە .
ساھىب ۋەقۇئ (صاحب وقوع) ، ئە . خەۋەردار ، بىلگۇچى .
ساھىب ئىختىساس (صاحب اختصاص) ، ئە . ئىختىساس ئىگىسى ، مۇتەخەسسىس .
ساھىب ئىختىيار (صاحب اختيار) ، ئە . ھوقۇق ئىگىسى ، تولۇق ھوقۇقلۇق بەگ ، باش ۋەزىر .
ساھىب ئىدراك (صاحب ادراك) ، ئە . ئىدراكلىق ، پاراسەتلىك .
ساھىب ئىرشاد (صاحب ارشاد) ، ئە . توغرا يول كۆرسەتكۈچى .
ساھىب ئىنقىتائ (صاحب انقطاع) ، ئە . ھەممە نەرسىدىن كۆڭۈل ئۈزگەن .
ساھىبى جاھ (صاحب جاه) ، ئە . ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ، ئەمەلدار .
ساھىبى جۇدلۇق (صاحب جودلوق) شەپقەتچانلىق ، سېخىلىك .
ساھىبى ئۇزر (صاحب عذر) ، ئە . ساقىت ، ئاغرىق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ساقىت بولماق ، ئاغرىپ قالماق .
ساھىر I (ساهر) ، ئە . تۈنگۈچى ، كېچىسى ئۇخلىماي تاڭ ئاتقۇزغۇچى .
ساھىر II (ساحر) ، ئە . سېھىرگەر ، جادۇگەر ، كۆز باغلىغۇچى ؛ ماھىر سەنئەتكار ، قىزىق ھۈنەرلەرنى كۆرسەتكۈچى .
ساھىرە (ساحره) ، ئە . «ساحر»نىڭ ئايال جىنس شەكلى ، سېھىرگەر ئايال ، كۆز باغلىغۇچى خوتۇن .
ساھىل (ساحل) ، ئە . دېڭىز قىرغىقى ، دېڭىز بويى .
ساۋ (ساو) ئايرىش ، ئاجرىتىش ، جۇدا قىلىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاجراتماق ، جۇدا قىلماق .
ساۋاش (ساواش) ساۋاش ، ئۇرۇش ، جەڭ .
ساۋچى (ساوچى) ئەلچى ، رەسۇل .
ساۋرى (ساورى) پايدا .
ساۋغات (ساوغات) سوۋغات .
ساۋۇرغاماق (ساورغاماق) سوۋغا قىلماق ، تەقدىم قىلماق .
ساۋۇق (ساووق) سوغۇق ، سۆرۈن .
سائىي (ساعى) ، ئە . تىرىشقۇچى ، ئىجتىھات قىلغۇچى ، ھەرىكەت قىلغۇچى ، ئۇرۇنغۇچى .
سائىب (صائب) ، ئە . توغرا يۆنىلىشلىك ، نىشانغا توغرا يۆنەلگۈچى .
سائىد (ساعد) ، ئە . بىلەك . ◇～**توتا ئالماق** (～توتا آلماق) : قولغا كىرگۈزۈۋالماق .

سائىر I (سائر) ، ئە . باشقا ، ئۆزگـە . ◇~ **ئەل** (~ايل) ، ~ **خەلايىق** (~خلايق) ، ~ **ئەفراد** (~افراد) : باشقا كىشىلەر .

سائىر II (سائر) ، ئە . يۇرگۈچى ، ماڭغۇچى ، كەزگۈچى ، سەيلە قىلغۇچى .

سائىقە (صاعقە) ، ئە . چېقىن ، چاقماق ؛ گۈلدۈرماما .

سائىل (سائل) ، ئە . سورىغۇچى ، سوئال سورىغۇچى ، تىلىگۈچى ، خەيرلىك تىلىگۈچى ؛ تىلەمچى ، گاداي ، دىۋانە .

سائىلىيەت (سائليت) ، ئە . خەير ـ ساخاۋەت تىلەش ؛ تىلەمچىلىك ، گادايلىق ، دىۋانىلىق .

سائىم (صائم) ، ئە . رامىزان تۇتقۇچى .

سائىمۇددەھر (صائم الدهر) ، ئە . يىل بويى رامىزان تۇتقۇچى .

ساي (سای) ق . سا I ؛ ◇ **مىھرى فەلەك~** (مهر فلك~) : پەلەك قۇياشى .

سايە (سايه) ، پ . كۆلەڭگە ، سايە ؛ مۇھاپىزەت ، ھامىيلىق .

سايەئى دىۋار (سايه ديوار) ، پ . ئاز ـ تولا راھەت .

سايەئى رەئفەت (سايه رأفت) ، پ ـ ئە . ھمايە ، ياردەم ، مېھرىبانلىق .

سايەبان (سايەبان ، سايبان) ، پ . كۆلەڭگۇ چۈشۈرگۈچى ، سايىۋەن ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى .

سايە ئەفگەن (سايه افكن) ، پ . سايە سالغۇچى ، سايە چۈشۈرگۈچى .

سايە گۈستەر (سايه گستر) ، پ . سايە چۈشۈرگۈچى ، سايە قىلغۇچى ، ھمايە قىلغۇچى .

سايەۋەر (سايەور) ، پ . سايە چۈشۈرگۈچى ، سايە سالغۇچى .

سايەۋەش (سايەوش) ، پ . سايىغا ئوخشاش .

سايپاماق (سايپاماق) خەرجلىمەك ، چاچماق .

سايغاماق (سايغاماق) سانماق ، ھېسابلىماق ؛ سەرپ قىلماق .

سايغالماق (سايغالماق) سەرپلەنمەك ، سەرپ قىلىنماق ، خەجلەنمەك ، خەج قىلىنماق ، چىقىم قىلىنماق .

سايلاماق (سايلاماق) سانىماق ، ھېسابقا ئالماق ، تاللىماق .

سايلانماق (سايلانماق) ھېسابلانماق ، سانالماق ، تاللانماق ، ھېسابقا ئۆتمەك .

سايىب (صايب) ق . سائىب .

سايىر (ساير) ق . سائىر .

سايىس (سايس) ئات باقار ، جىلاۋدار .

سايىل (سايل) ق . سائىل .

سايىم (صايم) ق . سائىم .

سەئادەت (سعادت) ، ئە . بەخت ، بەختىيارلىق ، تەلەي ، ئىقبال ، ياخشى ئەھۋال .

سائادەتمەند (سعادتمند) ، ئە ـ پ . بەختلىك ، تەلەيلىك ، ياخشى ھالەتلىك .

سەبئ (سبع) ، ئە . ق . سەبئە .

سەئب (صعب) ، ئە . قىيىن ، تەس ، ئېغىر ، مۇشەققەتلىك .

سەبا (صبا) ، ئە . مەيىن شامال ، يېقىملىق شامال ، تاڭ شامىلى ، تاڭ ئاتار چاغدا چىقىدىغان شامال ؛ ◇ **بادى**～ (باد～) : تاڭ شامىلى .

سەباۋ (صباء) ، ئە . بالىلىق دەۋر ، سەبىيلىك دەۋرى ، ئۆسمۈرلۈك دەۋرى ؛ سادىدىلىق ، بالىلىق .

سەبات (ثبات) ، ئە . مەھكەملىك ، تەۋرىمەسلىك ، تۇرغۇنلۇق . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : جايلاشماق ، مەھكەم ئورناشماق . ◇～ **تۇتماق** (～توتماق) : مۇستەھكەم تۇرماق .

سەباسەير (صبا سير) شامالدەك تېز يۈگۈرىدىغان ؛ ك . ئات .

سەباغ (سباغ) دەستە ، ساپاق ، تۇتقا ، گەۋدە ، غول ؛ تاياق ، ساۋۇغۇچ ، چۈشۈق .

سەباھ (صباح) ، ئە . سەھەر ، تاڭ ئېتىش پەيتى ، ئەتىگەن .

سەباھەت (صباحت) ، ئە . گۈزەللىك ، ھۆسن .

سەباھي (صباحى) سەھەردە ، ئەتىگەنلىكى .

سەبەئ (سبع) ، ئە . ق . سەبۇئ .

سەبئە (سبعه) ، ئە . يەتتە .

سەبئەئى سەييار (سبعه سيار) ، ئە . يەتتە سەييارە ؛ نەۋائىينىڭ خەمسە توپلىمىدىكى داستانلارنىڭ بىرىنىڭ نامى .

سەبەب (سبب) ، ئە . سەۋەب ، بانا .

سەبەد (سبد) ، پ . سېۋەت . ◇～ **باف** (～باف) : سېۋەت توقىغۇچى .

سەبەرگە (سەبرگە) ، پ . بېدە .

سەبەرگەلىك (سەبركەلىك) بېدىلىك .

سەبەق (سبق) ، ئە . دەرس ، ساۋاق ، ئۆگىتىش . ◇～ **بەرمەك** (～بېرماك) : دەرس بەرمەك ، ئۆگەتمەك . ◇～ **يەتكۈزمەك** (～يېتكورماك) : دەرس بېرىمەك ، ئۆگەتمەك . ◇～ **ئەيتماق** (～ايتماق) : دەرس بەرمەك ، تەلىم بەرمەك ، ئوقۇتماق .

سەبەقخان (سبق خوان) ساۋاق ئالغۇچى ، ئوقۇغۇچى .

سەببىاغ (صباغ) ، ئە . بوياقچى .

سەبت (ثبت) ، ئە . مەھكەم تۇرۇش ؛ يېزىش ، خاتىرىلەش ، ئەنگە ئېلىش . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : يېزىلماق ، خاتىرىلەنمەك . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يازماق ، خاتىرىلىمەك ، ئورناتماق ، جايلاشتۇرماق .

سەبر (صبر) ، ئە . چىدام ، سەۋر .

سەبرۇ شەكىب (صبرو شكيب) ، ئە . سەۋر ـ تاقەت .

سەبز (سبز) ، پ . يېشىل ، كۆك ؛ يېڭى ، ياش ؛ يېشىللىق ، باراقسانلىق .

سەبزا (سبزا) ، پ . يېشىل ، يېشىللىق .

سەبزا رەنگ (سبزا رنگ) ، پ . يېشىل ، مايسىرەڭ .

سەبزە (سبزه) ، پ . مايسا ، يېشىللىق ، چىمەنزارلىق ؛ يېشىل رەڭ .

سەبزەگۈن (سبزەكون) ، پ . يېشىل رەڭ .
سەبزەۋار (سبزەوار) ، پ . كۆكەرگەن ، كۆكىرىش .
سەبز پوش (سبزپوش) ، پ . يېشىل كىيىنگەن ، يېشىللىققا پۈركەنگەن .
سەبزەزار (سبزەزار) ، پ . مايسىزار ، ئوتلۇق ، چىمەنزار ، كۆكۈل مەيدان .
سەبق (سبق) ، ئە . ئىلگىرىلەش ، ئۆتۈپ كېتىش ، ئۆتۈش . ◇～**ئەلتمەك** (～ايلتماك) : ئىلگىرىلىمەك .
سەبقەت (سبقت) ، ئە ئىلگىرىلىك ، ئۆتۈپ كېتىش ، ئۆتۈش . ◇～**نەماي** (～نماى) : ئىلگىرىلەگەن ، ئالغا بېسىشقا ئۇندىگۈچى .
سەبقەتنەما (سبقت نما) ، ئە ـ پ . ئىلگىرىلىگەن ؛ ئالغا بېسىشقا ئۇندىگۈچى .
سەبلەت (سبلت) ، پ . مويلاۋ ، بۇرۇت .
سەبۇ (سبو) ، پ . كوزا ، مەي قاچىسى ؛ ك . مەي . ◇**بوينىغا～ئاسماق** (بوينيغا～آسماق) : ئىچىملىك ئىچىپ تەرتىپسىزلىك قىلغانلارغا تەنبىھ بېرىش ئۈچۈن بوينىغا مەي قاچىسىنى ئېسىپ ، ئەل ـ جامائەت ئالدىدا شەرمەندە قىلماق ؛ سازايى قىلماق .
سەبۇئ (سبع) ، ئە . يىرتقۇچ ھايۋان ؛ ۋەھشي .
سەبۇر (صبور) ، ئە . سەۋرلىك ، چىداملىق ، تاقەتلىك .
سەبۇك (سبك) ، پ . يەڭگىل ، ئېغىر ئەمەس ، چاققان .
سەبۇكەش (سبوكش) ، پ . مەي قۇيغۇچى (ئەينى : مەي كوزىسىنى توشىغۇچى) .
سەبۇكبار (سبكبار) ، پ . يۈكى يەڭگىل ، يېنىك ، يەڭگىل ، چاققان .
سەبۇكبارلىغ (سبكبارليغ) يەڭگىللىك ، قېنى قىزىقلىق .
سەبۇكپەر (سبكپر) ، پ . يەڭگىل قانات ، تېز ئۇچار .
سەبۇكپەي (سبك پى) ، پ . ئايىقى يەڭگىل ، چاققان ، تېز يۈرەر .
سەبۇكخىز (سبك خيز) ، پ . يەڭگىل ، يېنىك ، چاققان .
سەبۇكرەۋ (سبك رو) ، پ . تېز ماڭغۇچى ، تېز يۈرگۈچى ، چاققان .
سەبۇكروھ (سبك روح) ، پ ـ ئە . خۇشچاقچاق .
سەبۇكسار (سبكسار) ، پ . قېنى قىزىق ، يەڭگىل مىجەز ، كالتە پەم ، تەنتەك ؛ سایاق .
سەبۇكسەير (سبك سير) ، پ . تېز يۈرەر ، يەل تاپان .
سەبۇھ (صبوح) ناشتىلىق ، ئە . قاق سەھەردە ئىچىلگەن شاراب . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : سەھەردە شاراب ئىچكۈچىلەر .
سەبۇھكەشان (صبوحكشان) ، ئە ـ پ . سەھەردە شاراب ئىچكۈچىلەر .
سەبۇھي (صبوحى) ، ئە . قاق سەھەردە شاراب ئىچىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قاق سەھەردە شاراب ئىچمەك .
سەبي (صبى) ، ئە . ياش بالا .
سەبىب (سبيب) ، ئە . بىر تال چاچ ، چاچ تالاسى .

سەبەل (سبيل) ، ئە . ژاستە ، چارە ، يول ؛ سەدىقە بېرىش ، بېغىشلاش .
سەبەھ (صبيح) ، ئە . گۈزەل ، ھۆسنلىك ؛ ئاق يۈز ، يېقىملىق ، شېرىن .
سەپارىشلەمەك (سپاريشلاماك) ئىلتىجا قىلماق .
سەپايە (سەپايە) ، پ . ئۈچئاياق ، ئۈچ پۇتلۇق جىھازا .
سەپدار (سپيدار) ، پ . ئاق تېرەك دەرىخى . ◇**ساقى**～ (ساق～) : ئاپپاق ئاياق ، ئاپپاق پۇت .
سەپىدە (سپيده) ، پ . ئاقلىق ، ئۈپا ؛ ◇～**دەم** (～دم) : تاڭ يورۇقى .
سەتەرە (ستر) ، ئە . ياپماق ، پىنھان تۇتماق (پېئىل) . ◇～**ئويۇبەھۇ** (～عيوبه) : ئۇنىڭ ئەيىب ـ نۇقسانلىرىنى ياپقاي .
سەتەرۇەن (سترون) ، پ . تۇغماس خوتۇن .
سەتر I (ستر) ، ئە . بېكىتىش ، يېپىش ؛ يوشۇرۇش .
سەتر II (سطر) ، ئە . يول ، قۇر ، خەتنىڭ قۇرى .
سەترى ئەۋرەت (ستر عورت) ، ئە . ئەۋرەتنى يېپىش ، ئۇياتلىق جايىنى يوشۇرۇش .
سەترى ھال (ستر حال) ، ئە . ئەھۋالنى يېپىش ، ئىچكى ئەھۋالنى ، دىلدىكى سىرنى بىلدۇرمەسلىك .
سەتھ (سطح) ، ئە . يۈز ، ئۈست ، بەت .
سەتھى خاك (سطح خاك) ، ئە ـ پ . يەر يۈزى .
سەتھي (سطحى) ، ئە . سىرتقى ، يۈزەكى .
سەتۇەت (سطوت) ، ئە . شىددەت بىلەن بېسىپ كىرىش ، قاتتىق ھۇجۇم .
سەجئ (سجع) ، ئە . قاپىيەلىك نەسرى داستان ، جۈملە ئاخىرىنى قاپىيەلەشتۇرۇپ داستان ئوقۇغاندەك سۆزلەش .
سەججادە (سجاده) ، ئە . جاينامаз ؛ گىلەم .
سەخا (سخاء) ، ئە . سېخىيلىق ، قولى ئوچۇقلۇق ، مەردلىك . ◇**سەخا ئۆيى** (سخا اويى) : سېخىيلىق ئۆيى ، قولى ئوچۇقلۇق .
سەخاسىز (سخاسيز) بېخىل ، پىخسىق .
سەخاۋەت (سخاوت) ، ئە . ق . سەخا .
سەخاۋەتسىز (سخاوت سيز) ق . سەخاسىز .
سەخەت (سخط) ، ئە . ئاچچىق ، غەزەپ ، نارازىلىق ، تەس ، قىيىن .
سەخت (سخت) ، پ . تەس ، قىيىن ، قاتتىق ، قېتىپ قالغان ، مۇستەھكەم ؛ ئېغىر ، دەھشەتلىك ؛ شىددەتلىك ؛ كۈچلۈك . ◇～**جانلىق** (～جانليق) : جېنى چىقىڭ ، جېنى قاتتىق ، چىدامлىق .
سەختكوش (سخت كوش) ، پ . قاتتىق تىرىشقۇچى ، كۆپ ھەرىكەت قىلغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : زور كۈچ سەرپ قىلماق ، قاتتىق تىرىشماق .

سەختگوش (سخت كوش) ، پ . پېتىر قۇلاق ، گەپ ئاڭلىمايدىغان ، گەپكە كىرمەيدىغان ، كاج .

سەختگىر (سخت كير) ، پ . چىڭ تۇتقۇچى ؛ ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، ئۆچ ئالغۇچى ؛ ئاچچىقى يامان .

سەخىي (سخى) ، ئە . سېخى ، قولى ئوچۇق ، مەرد .

سەد (صد) ، پ . يۈز (100) . ◇~**بار** (~بار) : يۈز قېتىم .

سەئد (سعد) ، ئە . بەخت ، تەلەي ، ئامەت ؛ ياخشىلىق . ◇**كەۋكەبى**~ (كوكب~) : ياخشىلىق يۈلتۈزى .

سەدارەت (صدارت) ، ئە . باشلىقلىق ، رەئىسلىك ، ۋەزىرلىك ، باش ۋەزىرلىك .

سەئد ئەختەر (سعد اختر) ، ئە . قۇتلۇق يۈلتۈز ، بەخت يۈلتۈزى .

سەدەد (صدد) ، ئە . نىيەت ، مەقسەت ، كۆزلەش ؛ قوشنا .

سەئد ئەكبەر (سعد اكبر) ، ئە . مۇشتەرى (يوپىتېر) سەييارىسى .

سەئد كەۋكەب (سعدكوكب) ، ئە . ق . سەئد ئەختەر .

سەدەف (صدف) ، ئە . قۇلۇلە ، سەدەپ ، قۇلۇلە قېپى ، مەرۋايىت قېپى ، قۇلۇلە قېپىدىن ئىشلەنگەن دۆۋەت ، مارجان ، تۇگمە .

سەدەفكار (صدف كار) ، ئە ـ پ . سەدەپچى ، سەدەپتىن بۇيۇم ياسىغۇچى ؛ سەدەپ قويۇلغان ، سەدەپ تىزىلغان .

سەدەفۇار (صدف وار) ، ئە ـ پ . سەدەپتەك ، سەدەپكە ئوخشاش .

سەدەقە (صدقه) ، ئە . سادىغا ، ئېھسان .

سەدەمات (صدمات) ، ئە . سەدەمە (صدمه)نىڭ كۆپلۈكى : توساتتىن كەلگەن زەربىلەر ، زىيان ـ زەخمەتلەر ، ھادىسىلەر ، بەختسىزلىكلەر .

سەدەمە (صدمه) ، ئە . توساتتىن كەلگەن زەربە ، ئۇرۇلۇش ، بېسىلىش ، يەنچىلىش .

سەدپارە (صدپاره) ، ئە ـ پ . يۈز پارە .

سەجدە (سجده) ، ئە . سەجدە ، ماڭلايىنى يەرگە تەگكۈزۈش ، ئېگىلىش .

سەجدەگاھ (سجده‌گاه) ، ئە ـ پ . مەسچىت ، سەجدە قىلىش ئورنى .

سەچمە (سجمه) پۈپۈك ، كەشتە ، چىلتەك .

سەچمەك (سيچماك) ، خىللىماق ، تاللىماق ، تاللاپ ئايرىۋالماق .

سەكرەمەك (سيكراماك) ئىرغىماق ، سەكرىمەك ؛ چاپچىماق ؛ چاقماق (چېقىن ھەققىدە) .

سەكرىمەك (سيكريماك) ق . سەكرەمەك .

سەكىرتمە (سيكيرتمه) تىك داۋانلىق ، مېڭىش خەتەرلىك .

سەكىز دايلىغ (سيكيز داى ليغ) سەككىز قەۋەت ، سەككىز قات ، سەككىز قۇر .

سەۋمەك (سيوماك) سۆيمەك ، ياخشى كۆرمەك .

سەۋۈكلۈك (سيووكلوك) مۇھەببەت .

سەۋۈنچ (سيونج) خۇشاللىق، شادلىق.
سەۋۈنچلەشمەك (سيو نچلاشماك) خۇشال بولۇشماق، شادلانماق.
سەۋۈنمەك (سيونماك) سۆيۈنمەك، خۇشال بولماق، شادلانماق.
سەدد (سد)، ئە. توساق، تام، سېپىل، قورغان. ◇～ى **ئىسكەندەر** (～سكندر): ئىسكەندەر سېپىلى (نەۋائىينىڭ «خەمسە»دىكى ◇～ى **چىن** (～چين): جۇڭگو سېپىلى. بەش داستانىنىڭ بىرىنىڭ نامى). ◇～**راھ** (～راه): يول توسقى.
سەدر (صدر)، ئە. كۆكرەك، مەيدە؛ باشلىنىش، رەئىس، باشلىق؛ شېئىردا بىرىنچى مىسرانىڭ بىرىنچى سۆزى.
سەدھەزار (صدهزار)، پ. يۈز مىڭ. ◇**بۈلبۈلى**～ (～بلبل): يۈز مىڭ بۈلبۈل.
سەدھەزاران (صدهزاران)، پ. يۈز مىڭلاپ.
سەدىيەك (صديك)، پ. يۈزدىن بىر.
سەر (سر)، پ. باش، ئۇچ، چوققا. ◇**دەردى**～ (～درد): باش ئاغرىقى.
سەرئ (صرع)، ئە. ھوشسىزلىنىش، تۇتقاقلىق كېسىلى.
سەرا I (سرا)، ق. سەراي.
سەرا II (ثرا، ثرى)، ئە. يەر، زېمىن؛ گۆر، قەبرە. ◇**تەھتەس**～ (تحت الثرى): يەر ئاستى.
سەرابوستان (سرا بوستان)، پ. باغلىق ھويلا، شاھانە باغ؛ شاھانە قەسىر.
سەراب (سراب)، پ. سەراپ، گىرىمسەن، ئېزىنتقۇ؛ ك. دۇنيا. ◇～**نەمۇد** (～نمود): سەرابقا ئوخشاش، تېگى يوق.
سەراپەردە (سراپرده)، پ. ساراي پەردىسى، چوڭ پەردە، پادىشاھ چېدىرى.
سەرارى (سرارى)، ئە. «سەررىيە (سريه)»نىڭ كۆپلۈكى: دىدەك خوتۇنلار، كىچىك خوتۇنلار.
سەراسەر (سراسر)، پ. ئۇ باشتىن بۇ باشقا، باشتىن ئاياق، پۈتۈنلەي، ھەممە، بارلىق.
سەراسىمە (سراسيمه)، پ. ئالاقزادە، نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالغان، تەمتىرىگەن.
سەراغاز (سر آغاز)، پ. ئىپتىدا، باشلاش، تۇنجى رەت باشلاش؛ باشلىنىش، باشلانما. ◇～**قىلماق** (～قيلماق): ئىپتىدا قىلماق، باشلىماق.
سەرافەت (صرافت)، ئە. ئوي، نىيەت، مەقسەت، ئارزۇ.
سەرامەد (سرآمد)، ئە. ئالدىنقى، ئىلغار. ◇～**بولماق** (～بولماق): يۇقىرى، يۇكسەك بولماق، ئىلغار بولماق.
سەراۋاز (سرآواز)، پ. كوچا خەۋىرى، مىش ـ مىش گەپ. ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك): گەپ تاپماق، گەپ تارقاتماق.
سەراي I (سراى)، پ. ئۆي، خانا، تۇرار جاي، ئالىي بىنا، كاتتا ئىمارەت، قەسىر؛ ك. دۇنيا. ◇**تەن**～**ى** (تن～): تەن ئۆيى، ئىچكى ئەزا. ◇**خاجە**～ (خواجه～):

مەھرەم ، ئىچكى خىزمەتچى ، قۇل ؛ ھەرەم خادىمى . ◇ **مىھمان**～ (مېھمان～) : مېھمانخانا .

سەراي II (سراى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «سۆزلىگۈچى ، ئېيتقۇچى ، ئېيتىپ بەرگۈچى ، ناخشا ئېيتقۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . م : ◇ **دەستان**～ (دستان～) : ھېكايە ئېيتقۇچى ، داستان قىلغۇچى . ◇ **نەغمە**～ (نغمە～) : كۈيلىگۈچى ، چالغۇچى ، مۇزىكىچى .

سەرايى سىپەنج (سراى سپنج) ، پ . ئامانەت ئۆي ، ژەيرانە ئۆي ، ژاقىتلىق تۇرالغۇ ؛ ك . دۇنيا .

سەرە (سرە) ، پ . ساپ ، غۇبارسىز ؛ تاللانغان ، خىللانغان .

سەرەتان (سرطان) ، ئ . قىسقۇچ ، پاقا ، راك ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ ئايلىنىش يولىدىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ تۆتىنچىسى (بۇ بۇرج شۇ شەكىلدە پەرەز قىلىنغان) . كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 4 ـ ئاي .

سەرەفراز (سرافراز) ، پ . يۈكسەك ، يۇكسەلگەن ، ھەممىدىن يۇقىرى ، ئۈستۈن ، ئۇلۇغۋار ، خۇرسەن ، قىزغىن ، خۇشال . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : يۇكسەلمەك ، مەمنۇن بولماق ، خۇشال بولماق .

سەرەفرازلىغ (سرافرازلىغ) يۇكسەكلىك ، يۇقىرى دەرىجە ، خۇرسەنلىك ، خۇشاللىق .

سەرەفكەندە (سرافكندە) ، پ . بېشى چۈشكەن ، ئۇياتقا قالغان ، خىجالەت تارتقان ، يەرگە ئۇرۇلغان ، كەمستىلگەن ؛ بويسۇنغان ، ئىتائەت قىلغان .

سەرەفكەندەلىك (سرافكندەلىك) بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ؛ خىجالەتچىلىك ، شەرمەندىلىك .

سەرەنجام (سرانجام) ، پ . ئاخىر ، كېيىن ، ئاقىۋەت ، خۇلاسە ، تۈگەللىنىش . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) ، ～ **بولماق** (～بولماق) : تۈگىمەك ، ئاخىرلاشماق . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : تولۇقلىماق ، تەييارلىماق ، بىر تەرەپ قىلماق ، تۈگەتمەك .

سەرەنجاملىق (سرانجاملىق) تۈگەللىك ، پۈختىلىق ، نەتىجىلىك .

سەرەنداز I (سرانداز) ، پ . بېشى تۆۋەن ، بېشى ساڭگىلىغان ، كەيپ مەست ؛ چاققان ، ئەپچىل ، باتۇر . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : بېشى تۆۋەن سېلىنماق ، غەمكىن بولماق .

سەرەنداز II (سرانداز) ، پ . باشقا سېلىنىدىغان چوڭ رومال .

سەرەندازلىق (سرانداز ليق) سۈكۈت قىلىش ، مۈگدەش ، كەيپلىك .

سەربار (سربار) ، پ . باش يۈكى ، باشقا قويۇلىدىغان يۈك ، باشقا چۈشكەن ئېغىرچىلىق .

سەربەر ئۇرماق (سربر اورماق) سادىر بولماق ، روي بەرمەك .

سەربەسەر (سربسر) ، پ . پۈتۈنلەي ، باشتىن ئاياق ؛ ئوخشاش ، بىر خىل .

سەر بەستە (سر بستە) ، پ . بېشى باغلىق ؛ يېپىق ، يوشۇرۇن ، مەخپىي .

سەربۇلەند (سر بلند) ، پ . ئاتاقلىق ، داڭدار ، شۆھرەتلىك ، يۈكسەك . ◇～ **بولماق**

(~بولماق) ، ~ **ئولماق** (~اولماق) : يۇكسەلمەك ؛ داڭدار بولماق ، شۆھرەت قازانماق ، يۇقىرى مەرتىۋىلىك بولماق .

سەربۇلەندلىق (سر بلندليق) يۇكسەكلىك ، يۇقىرى مەرتىۋە ؛ شۆھرەت ، قەدرى يۇقىرىلىق .

سەر پەنجە (سر پنجه) ، پ . قول پەنجىسى ، بارماقلار ، ئالىقان ؛ ك . كۇچ ـ قۇدرەت .

سەر پوش (سر پوش) ، پ . قاپقاق ، ياپقۇچ ، يېپىنچا ، يوپۇق ، باش يوپۇقى .

سەرتاسەر (سرتاسر) ق . سەراسەر .

سەر تەكيە (سر تكيه) ، ئە ـ پ . باش تەكيە (دەرۋىشلەرنىڭ ئومۇمىي تۇرار جايى) ؛ نەۋائىي بۇ ئاتالغۇنى «پالۋانلار ئۇچۇن قۇرۇلغان مەخسۇس ياتاقخانا» دېگەن مەنىدىمۇ ئىشلىتىدۇ .

سەرجۇش (سرجوش) ، پ . راسا قاينىغان ، قاينىق ؛ قاينام .

سەرچە (سرچه) ، پ . شىشە .

سەرچەشمە (سرچشمه) ، پ . بۇلاق بېشى ، بۇلاق بويى ؛ بۇلاق ؛ مەنبە .

سەر چەشمەئى ھەيۋان (سر چشمه حيوان) ، پ ـ ئە . ھايات بۇلىقى .

سەرخەت (سرخط) ، ئە ـ پ . يېڭى ھۆسنىخەت مەشىق قىلغۇچى ئۇچۇن كۆرسەتمە قىلىپ ، مۇئەللىم تەرىپىدىن يېزىپ بېرىلىدىغان خەت نەمۇنىسى .

سەر خەيل (سر خيل) ، ئە ـ پ . باشلىق ، يېتەكچى ، يولباشچى .

سەرخۇش (سرخوش) ، پ . خۇش كەيپ ، مەست ، كەيپ . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : مەست بولماق ، كەيىپ بولماق .

سەرد (سرد) ، پ . سوغۇق ، سۇس ، دەردلىك . ◇ **ئاھى~** (آە~) : ئۇلۇغ كىچىك تىنىش ، ئاھ ئۇرۇش .

سەردابە (سردابه) ، پ . يەر ئاستى ئۆي ، گەمە ، ئۇستى يېپىق كۆل ، سۇ ئورىسى .

سەردار (سردار) ، پ . قوماندان ، يېتەكچى ، يولباشچى ، ھەربىي سەركەردە .

سەردارلىق (سردارلىق) سەركەردىلىك ، قوماندانلىق .

سەر دەفتەر (سر دەفتر) ، ئە ـ پ . پېشقەدەم ، ئالدىنقى ، ئىلغار .

سەردىسىر (سر دسير) ، پ . سوغۇق ئىقلىم ، سوغۇق جاي ، سوغۇق ھاۋا ؛ سوغۇق .

سەردىسىرلىق (سر دسيرى) سوغۇق ئىقلىملىق ، سوغۇق ئىقلىمغا خاس . ◇~ **مىۋىلەر** (~ميوەلار) : سوغۇق ئىقلىم مېۋىلىرى .

سەردلىق (سردليق) سوغۇقلۇق ، سۇسلۇق ، خۇنۇكلۇك .

سەرراج (سراج) ، ئە . ئىگەرچى ، ئىگەر ـ جابدۇق ياسىغۇچى ئۇستا .

سەرراف (صراف) ، ئە . پۇل ئالماشتۇرغۇچى ، پۇل پارچىلىغۇچى ؛ قىممەت باھا تاشلارنى باھالىغۇچى ، زەرشۇناس ، گۆھەرشۇناس .

سەررىشتە (سررشته) ، پ . يېپىنىڭ ئۇچى ؛ ك . بانا ، سەۋەبچى .

سەررىيە (سريه) ، ئە . چۆرى ، كىچىك خوتۇن ، دېدەك خوتۇن .

سەرزەمىن (سر زمين) ، پ . يەر ـ جاي ، مەملىكەت ، تېررىتورىيە .
سەرزەنىش (سر زنش) ، پ . كايىش ، تاپا قىلىش ، تەنبىھ ، ھاقارەت . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : كايىماق ، تەنبىھ بەرمەك .
سەر سەبز (سر سبز) ، پ . كۆكلىگەن ، ياشنىغان ، ياشنىغۇچى ، شاد ، خۇرسەن .
سەرسەر (صرصر) ، ئە . سوغۇق ۋە قاتتىق شامال ، قاتتىق بوران ؛ شىۋىرغان . ◇～**خىرام** (～خرام) : كۆچلۈك شامالدەك ئۇچماق (ئات) ، قۇيۇندەك چاپماق . ◇～**ى ھىجران** (～هجران) : ھىجران شامىلى ؛ ئايرىلىش سەرگەردانلىقى .
سەرسۆزەن (سر سخن) ، پ . كىرىش سۆز ، مۇقەددىمە ، باشلانما .
سەرشار (سرشار) ، پ . لىق تولغان ، قانغان ، تولۇق ، مول .
سەرفەراز (سر فراز) ، پ . ق . سەرەفراز . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يۈكسەلدۈرمەك ، شادلاندۇرماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىركىمنىڭ خىزمىتىگە مۇشەررەپ بولماق .
سەرفىتنە (سر فتنه) ، ئە ـ پ . پىتنىچى ، پىتنىخور ، پىتنە تارقاتقۇچى ، پىتنە قوزغىغۇچى ، ئارىنى بۇزغۇچى .
سەرفىتنەئى ئەييام (سر فتنه ايام) ، ئە ـ پ . جاھانغا پىتنە تېرىغۇچى ، دەۋر پىتنىخورى ؛ ك . كىشى دىلىنى ئاغرىتقۇچى .
سەرفىگەند (سر فكند) ، پ . ق . سەرفىگەندە .
سەرفىگەندە (سر فكنده) ، پ . يۈزى تۆكۈلگەن ، خىجالەتتە قالغان ؛ يەرگە ئۇرۇلغان ، كەمىستىلگەن ، بويسۇنغان .
سەرفىگەندەلىغ (سر فكندەليغ) ئۇياتتا قالغان ، كەمىستىلگەنلىك ؛ بويسۇنغانلىق ، بويسۇنۇش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : باش ئەگمەك ، بويسۇنماق ، ئىتائەت قىلماق .
سەركاتىب (سركاتب) ، ئە ـ پ . باش كاتىپ .
سەركار (سركار) ، پ . قىسىم ، بۆلەك ، توپ ؛ ئىش بېشى ، نازارەتچى .
سەركەش (سركش) ، پ . ئىتائەتسىز ، ئاسىي ؛ بوينى قاتتىق ، گەدەنكەش ، ھاكاۋۇر ، باشباشتاق ، مەغرۇر ، گەپكە كىرمەس ، باش ئەگمەس ، بوي بەرمەس ، توسۇن .
سەركەشلىك (سركشليك) ئىتائەتسىزلىك ، ئاسىيلىق ، گەدەنكەشلىك ؛ ھاكاۋۇرلۇق .
سەركەش نىھال (سركش نهال) ، پ . بوي تارتىپ ئۆسكەن دەرەخ ، بويدار دەرەخ .
سەركەندە (سركنده) ، پ . بېشى ئۇزۇك ، كاللىسى كېسىلگەن .
سەركوب I (سركوب) ، پ . باش يانچىغۇچى ، ئۇرغۇچى ، باستۇرغۇچى ، بېشى يانچىلغان .
سەركوب II (سركوب) ، پ . (جەڭدە ئىشلىتىلىدىغان) ئېگىز پەللە ، ئېگىزلىك ؛ قاراۋۇل پەللىسى .
سەركوفتە (سركوفته) ، پ . بېشى يانچىلغان .
سەرگەرم (سركرم) ، پ . قىزىققان ، قىزغىن كىرىشكەن (بىرەر ئىشقا) ؛ مەست .
سەرگەشتە (سركشته) ، پ . بېشى ئايلانغان ، تېڭىرقىغان ، ئالاقزەدە بولغان ؛ سەرگەردان ـ

لىق ، ئاۋارە ، ۋەيرانە .

سەرگەشتەلىق (سرگشتەليق) بېشى ئايلانغانلىق ، تېڭىرقاپ قېلىش ، ھەيرانلىق ، سەرگەردانلىق .

سەرگۈزەشت (سرگزشت) ، پ . باشتىن ئۆتكەنلەر ، باشتىن كەچۈرگەنلەر ، كۆرگەن ـ بىلگەن ھادىسىلەر .

سەرگۇم (سركم) ، پ . خۇدىنى يوقاتقان ، گاڭگىرىغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بېشى ئايلانماق ، گاڭگىراپ قالماق ، ئەس ـ ھوشىنى يوقاتماق .

سەرگىرانلىق (سركرانليق) ، پ . گاڭگىراش ، ئىسەنكىرەش ، تەمتىرەش ؛ باش ئايلىنىش ؛ مەستلىك .

سەرلەۋھە (سرلوحه) ، پ . ئاساس ، ئۇل ؛ ماۋزۇ ، تېما .

سەرمايە (سرمايه) ، پ . سەرمايە ؛ نېگىز ، مەنبە ، ئاساس .

سەرمەدىي (سرمدى) ، پ . ئەبەدىي ، مەڭگۇ ، دائىمىي ، ھەمىشە .

سەرمەست (سرمست) ، پ . ئېغىر مەست ؛ خۇدىنى يوقاتقان .

سەرمەستانە (سرمستانه) ، پ . مەستلەرچە ، غەرق مەست ھالدا .

سەرمەد (سرمد) ، پ . ئەبەدىي ، مەڭگۇ ، چەكسىز ؛ مەڭگۈلۈك ، ئۇيرىماس ، تۈگىمەس ـ پۈتمەس .

سەرمەنزىل (سرمنزل) ، پ ـ ئە . يولۇچىلارنىڭ بىرىنچى قونۇش جايى ، تۇنجى قونالغۇ ؛ باش مەنزىل .

سەرنامە (سرنامه) ، پ . كىتابنىڭ باش قىسمى ، باشلانما ، مۇقەددىمە ؛ ماۋزۇ .

سەرنەۋىشت (سر نوشت) ، پ . پېشانىگە پۈتۈلگىنى ، تەقدىر ؛ ئالدىن بەلگىلەنگەن .

سەرنىگۇن (سرنكون) ، پ . بېشى تۆۋەن ئاغدۇرۇلغان ، ئاستىن ـ ئۈستۈن ؛ ك . تەتۈر پېشانە . بىتەلەي ؛ رەسۋا ، شەرمەندە . ◇～**تۇرماق** (～تورماق) : باش ئېگىپ تۇرماق .

سەرنىگۇنلىق (سرنكون ليق) ئاستى ـ ئۈستۈنلۈك ، پۈتى ئاسمانغا بېشى يەرگە قىلىپ قويۇلغان ، بېشى تۆۋەنلىك ، تەتۈر پېشانىلىك ، رەسۋالىق ، شەرمەندىلىك .

سەرھەد (سرحد) ، پ ـ ئە . چېگرا ، چەك ، پاسىل ، دائىر ؛ ك . مەملىكەت . ◇～**ساری نەۋبەت ئۇرماق** (～ساری نوبت اورماق) : چېگرا تەرەپكە يۈرمەك . ◇**تا～ی ئىمكان** (تا～امكان) : بار ئىمكان بىلەن ، ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە .

سەرھەدنىشىن (سرحد نشين) ، پ . چېگرادا ئولتۇرۇشلۇق ئاھالە ؛ چېگرادىشلار .

سەرھەنگ (سرهنک) ، پ . قوماندان ؛ پالۋان .

سەرۇپا (سروپا) ، پ . ئۈستباش ، بىر قۇر كىيىم .

سەرۇسامان (سروسامان) ، پ . ئىدارە ، تەرتىپ ، ئورۇنلاشتۇرۇش ؛ تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرى ، ئۆي ، سەرەمجانلىرى . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئىدارە قىلماق ، باشقۇرماق ، بىر تەرەپ قىلماق .

سەرۇ (سرو) ، پ . تىك ئۆسىدىغان ئارچا ، سەرۋ دەرىخى ؛ كىلاسسىك ئەدەبىياتتا «گۈزەل يار» ، «يارنىڭ قەددى قامىتى» دېگەن مەنىلەردە قوللىنىلىدۇ .

سەرۋەر (سرور) ، پ . يولباشچى ، يېتەكچى .

سەرۋەقت (سروقت) ، پ ـ ئە . يوقلاش ، يوقلاپ كېلىش ، كۆرۈشكە كېلىش .

سەرۋبۇن (سروبن) ، پ . قەددى كېلىشكەن ، خۇشقامەت ، فىگۇرىسى چىرايلىق .

سەرۋستان (سروستان) ، پ . سەرۋ دەرىخى ئۆسكەن جاي ، ئارچىزار .

سەرۋى ئازاد (سرو آزاد) ، پ . گۈزەل سەرۋ ؛ ك . خۇشقامەت جانان ؛ ق . سەرۋ .

سەرۋى بوستانى (سرو بستانى) ، پ . بوستان ؛ ك . گۈزەل يار ؛ ق . سەرۋ .

سەرۋى چالاك (سرو چالاك) ، پ . ك . چاققان يار .

سەرۋى خرامان (سرو خرامان) ، پ . مېڭىشى گۈزەل يار ؛ ق . سەرۋ .

سەرۋى رەۋان (سروروان) ، پ . مېڭىشى گۈزەل جانان ؛ ق . سەرۋ .

سەرۋى سەھى (سرو سهى) ، پ . بويى كېلىشكەن جانان ، خۇشقامەت يار ؛ ق . سەرۋ .

سەرۋى گۈلچېھر (سرو كلچهر) ، پ . ك . گۈزەل يۈزلۈك يار ، گۈزەل يار ، ق . سەرۋ .

سەرى (ساری) ق . ساری .

سەرىئ (سريع) ، ئە . تېز ، ئىلدام ، سۈرئەتلىك .◇～**يۈرمەك** (～يورماک) : ئىلدام ماڭماق .

سەرىر I (سرير) ، ئە . تەخت . ◇～**ئەھلى** (～اهلی) : پادىشاھلار ، سۇلتانلار .

سەرىر II (صرير) ، ئە . غىچىرلاش ، شىلدىرلاش ، چىرقىراش .

سەرىغ (ساريغ) ، ق . ساريغ .

سەرى مو (سرمو) ، پ . قىلدەك ، قىلچىلىك ؛ قىلنىڭ ئۇچى ، چاچنىڭ ئۇچى .

سەرى موي (سرموی) ق . سەرى مو .

سەرىھ (صريح) ، ئە . ئوچۇق ، ئېنىق ، روشەن ، ئايدىڭ ؛ مۇتلەق .◇～**لەفز** (～لفظ) : ئوچۇق تەلەپپۇز .

سەرىئۇسسەير (سريع السير) ، ئە . مېڭىشى تېز ، تېز يۈرەر .

سەرىئۇلقەلەم (سريع القلم) ، ئە . تېز يازغۇچى ، قەلىمى ئىتتىك ، قەلىمى چاققان .

سەزا (سزا) ، پ . مۇكاپات ؛ جازا ؛ تېگىشلىك ، لايىق . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : جازا بەرمەك ، تەنبىھ بەرمەك .

سەزاي (سزای) ، ق . سەزا .

سەس (سس) ، تاۋۇش ، ئاۋاز ، سادا .◇～**بىلىكى** (～بيليکی) : فونېتىكا

سەغر (ثغر) ، ئە . چېگرا ، چەك ، پورت ؛ ئېغىز ؛ ئۇدۇل چىش .

سەغىر (صغير) ، ئە . كىچىك ، ئۇششاق ؛ كىچىك بالا ، ئۆسمۇر . ◇～**ۋسسىن** (صغير السن) ؛ ياشتا كىچىك ، گۆدەك . ◇～**ۋلئەقل** (～العقل) : كەم ئەقىل ، ساددا ، گۆدەك . ～ ◇**ۋننەفس** (～النفس) : پەسكەش ، پەس .

سەفا (صفاء) ، ئە . يورۇقلۇق ، روشەنلىك ، پارلاقلىق ، خۇرسەنلىك ؛ ئىناقلىق ؛ پاكلىق ، پاكىزلىق ؛ ساداقەت ؛ تىنچلىق . ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : ساپ كۆڭۈللۈك ، ساپدىللىق . ◇～**كەلتۇردۇك** (～كىلتوردونك) : ياخشىلىق ئېلىپ كەلدىك ، خۇرسەنلىك كەلتۇر - دۇك . ◇**مەنكۇبى**～ (منكوب～) : ساپلىقى بۇلغانغان ، ناپاك .

سەفارەت (سفارت) ، ئە . كېلىشتۇرۇش ، ياراشتۇرۇش ؛ ئەلچىلىك .

سەفال (سفال) ، پ . ساپال ؛ ◇～**چۆچەك** (～چوچەك) : ساپال چۆچەك ، ساپال قاچا .

سەفالىق (صفاليق) ساپ ھاۋالىق ، مەنزىرىلىك ؛ ئارامبەخش .

سەفاھەت (سفاهت) ، ئە . ئەقىلسىزلىق ، ئەبلەخلىق ، دۆتلۈك ، نادانلىق .

سەفائىن (سفائن) ، ئە . سەفىنە (سفينه)نىڭ كۆپلۈكى : كېمىلەر ؛ توپلاملار .

سەفايىن (سفاين) ، ق . سەفائىن .

سەفائىھ (صفائح) ، ئە . سەفىھە (صفيحه)نىڭ كۆپلۈكى : تاختا تارشىلار ؛ ۋاراقلار .

سەفايىھ (صفايح) ، ق . سەفائىھ .

سەفەر I (سفر) ، ئە . سەپەر ، يولغا چىقىش ، جۆنەش ، يول يۈرۈش ؛ قېتىم ، نۆۋەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سەپەر قىلماق ، يولغا چىقماق ، جۆنىمەك ، يۈرمەك . ◇～**ساز قىلماق** (～ساز قىلماق) : سەپەرگە چىقماق . ◇～**دىگەر** (～ديگر) : كېيىنكى .

سەفەر (صفر) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە ئىككىنچى ئاي .

سەفدەر (صفدر) ، ئە - پ . دۈشمەن سېپىنى يېرىپ ئۆتكۈچى ، باتۇر ، جەسۇر .

سەفرا (صفراء) ، ئە . سېرىق ؛ ئۆت ؛ سەپرا ، زەردە .

سەفرەت (صفرت) ، ئە . سېرىقلىق .

سەفشىكەن (صف شكن) ، ئە - پ . سەپنى بۆسۈپ ئۆتكۈچى ، باتۇر .

سەففاك (سفاك) ، ئە . قان تۆككۈچى ، قان ئالغۇچى ، قانخور .

سەفھە (صفحه) ، ئە . سەھىپە ، بەت ، ۋاراق ، ھەربىر نەرسىنىڭ يۈز تەرىپى ؛ ياق ، قىر ؛ ك . كىتاب . ◇～**دىباسى** (～ديباسى) : سەھىپە زىننىتى .

سەفھەئى ھۆسن (صفحه حسن) ، ئە - پ . ھۆسن سەھىپىسى ؛ يۈز ، بەت ، چىراي ، رۇخسار .

سەفۇەت (صفوت) ، ئە . جەۋھەر ، نېگىز ، مېغىز ، سەرخىل .

سەفىي (صفى) ، ئە . پاك ، تازا ، تاللانغان ، خىللانغان .

سەفىد (سفيد) ، پ . ئاق ، بوش ، بىكار ، يۇرۇق ، روشەن ، ئوچۇق . ◇**ئاھەنى**～ (آھن～) : ئاق تۆنكە ، ئاق قاغالتىر . ◇**دەفتەرى**～ (دفتر～) : خەت يېزىلمىغان دەپتەر . ◇**مويى**～ (موى～) : ئاق ساقال .

سەفىدە (سفيده) ، پ . ئۇپا .

سەفىر I (سفير) ، ئە . ئەلچى ، كېلىشتۇرگۈچى ، ياراشتۇرغۇچى .

سەفىر II (صفير) ، ئە . نەي ئاۋازى ، يېقىملىق مەيىن ئاۋاز .
سەفىل (سفيل) ، ئە . بەك بىچارە ئادەم ، ئىنتايىن موھتاجلىقتىكى كىشى ، ئابرۇيسىز ، قەدىرسىز ، تۆۋەن تەبىقىدىكى ئادەم ؛ پەس ئادەم .
سەفىنە (سفينه) ، ئە . كېمە ؛ شېئىرلار توپلىمى ؛ توپلام .
سەفىھ (سفيه) ، ئە . ئەقىلسىز ، دۆت ؛ نادان ، تەنتەك .
سەفىھانە (سفيهانه) ، ئە ـ پ . ئەخمىقانە ، تەنتەكلەرچە .
سەقاغ (سقاغ) ئىگەك ؛ زىناق .
سەئقە (صعقه) ، ئە . قىچقىرىق ، ۋارقىراش ، چوقان . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : چوقان سالماق ، ۋارقىرماق .
سەقەت (سقط) ، ئە . مېيىپ قىلىنغان ، نۇقسانلىق ، كەمچىلىكى بار ؛ مېيىپ ؛ ھايۋان ئۆلۈكى ، تاپ ؛ تاشلاندۇق ، ئەخلەت . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : مېيىپ قىلماق .
سەقەر (سقر) ، ئە . دوزاق ، جەھەننەم .
سەقەرلات (سقرلات) يۇگدىن توقۇلغان رەخت .
سەقەلەين (ثقلين) ، ئە . ئىنسان ۋە جىن .
سەققائ (سقاء) ، ئە . سۇ بەرگۈچى ، سۇغارغۇچى ، سۇ سېپكۈچى ، سۇ توشۇغۇچى .
سەققالىق (سقاليق) ، سۇچىلىق ، سۇ توشۇغۇچىلىق .
سەقىل (ثقيل) ، ئە . ئېغىر ، ۋەزمىن ؛ قوپال ، يوغان ؛ ◇～**ئەندام** (～اندام) : يوغان ، گەۋدىلىك . ◇**گۇناھ**～ (كناه～) : ئېغىر گۇناھ .
سەقىم (سقيم) ، ئە . ناتوغرا ، قىڭغىر ، ساختا ، كېسەل .
سەقىف (سقف) ، ئە . تورۇس ، شىپ ، ئۆينىڭ ئۆگزىسى ؛ گۈمبەز . ◇～**بەيزاسى** (～بيضاسى) : ك . يۇلتۇزلار .
سەقفى نىگۇن (سقف نكون) ، ئە ـ پ . ك . ئاسمان (ئەينى : ئۆڭتۇرۇلگەن ئۆي) .
سەكەرات (سكرات) ، ئە . سەكرەت (سكرت)نىڭ كۆپلۈكى : مەسلىكلەر ، ھوشسىزلىقلار ؛ ئۆلۈم ئالدىدىكى ئاغرىقلار . ◇～**ى مەۋت** (～موت) : ئۆلۈم ئالدىدىكى جان تالىشىش .
سەكەنات (سكنات) ، ئە . توختاش ، تۇرۇش ، تىنىش ئالامەتلىرى . ◇**ھەرەكاتۇ**～ (حركات و～) : يۇرۇش ـ تۇرۇش .
سەكەنە (سكنه) ، ئە . ساكىن (ساكن)نىڭ كۆپلۈكى : ئولتۇراقلاشقان خەلق ، ئاھالە .
سەكتە (سكته) ، ئە . تۇرغۇنلۇق ، جىمجىتلىق ؛ مېڭگە قان چۈشۈش كېسىلى ؛ شېئىردا ۋەزن جەھەتتىن بولغان تومتاقلىق ، نا تاماملىق .
سەكرەت ، سەكرە (سكرەت ، سكره) ، ئە . مەستلىك ، ھوشسىزلىق ، جان ئۈزۈش ئالدىدىكى ئاغرىق .
سەككاك (سكاك) ، ئە . پىچاق سوققۇچى ، تۆمۈرچى ؛ تەڭگە پۇل قۇيغۇچى .
سەگ (سك) ، پ . ئىت . ◇**كۇچۇك**～ (كوچک～) : كۈچۈك .

سەگبان (سكبان) ، پ . ئىت باقار .

سەگى ئابىي (سك ئابى) ، پ . قوندۇز .

سەگى شىكارىي (سك شكارى) ، پ . ئوۋ ئىتى .

سەلا I (صلا) ، ئە . چاقىرىق ، ئومۇمىي چاقىرىق ، مۇراجىئەت . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : چاقىرماق ، ئۇندىمەك .

سەلابەت (صلابت) ، ئە . قاتتىقلىق ، مۇستەھكەملىك ؛ سۆلەت ، شەۋكەت .

سەلات (صلات ، صلوت) ، ئە . نامار ، ئىبادەت . ◇～**ى خەمسە** (～خمسه) : بەش نامار .

سەلاتىن (سلاطين) ، ئە . سۇلتان (سلطان)نىڭ كۆپلۈكى : سۇلتانلار ، پادىشاھلار . ◇**رۇسۇمى**～ (رسوم～) : پادىشاھلىق رەسىم ـ قائىدىلىرى .

سەلاتىن زادە (سلاطين زاده) ، ئە ـ پ . شاھزادە ، پادىشاھزادە ، سۇلتانزادە .

سەلاتىنى مۆكەررەم (سلاطين مكرم) ، ئە . كاتتا ھۆكۈمدارلار .

سەلاس (ثلاث) ، ئە . ئۈچ ، ئۈچ تەرەپلىك . ◇**مەۋالىدۇس**～ (موالید الـ～) : ق . مەۋالىد .

سەلاسەت (سلاست) ، ئە . روشەنلىك ، ئوچۇقلۇق ، راۋانلىق ، ئويناقلىق ، يۇمشاقلىق ، رايىشلىق .

سەلاسىل (سلاسل) ، ئە . سىلسىلە (سلسله)نىڭ كۆپلۈكى : زەنجىرلەر ؛ تىزىقلار ، قاتارلار .

سەلامەت (سلامت) ، ئە . ساغلاملىق ؛ ئامانلىق ، تىنچلىق ؛ بىخەتەر ، ساق .

سەلامەتروب (سلامت روب) ، ئە ـ پ . تىنچلىقنى بۇزۇش ، ئاسايىشلىقنى يوقىتىش ، تىنچسىزلاندۇرۇش ، تىنچلىقنى بۇزغۇچى .

سەلاھ (صلاح) ، ئە . ياخشىلىق ، ئوبدانلىق ، ئېسىللىق ، ئاۋاتلىق ، ئامانلىق ؛ تەقۋالىق ، توغرا ، مۇۋاپىق ؛ مەنپەئەت . ◇～**ئەندىش** (～انديش) : ياخشى پىكىرلىك ، توغرا ئويلىغۇچى .

سەلاھۇ فەساد (صلاح و فساد) ، ئە . ياخشىلىق ۋە ئوساللىق .

سەلاھىييات (صلاحيات) ، ئە . سەلاھىييەت (صلاحيت)نىڭ كۆپلۈكى : ھوقۇقلار ، سالاھىيەتلەر .

سەلاھىييەت (صلاحيت) ، ئە . قابىلىيەت ؛ توغرىلىق ، مۇۋاپىقلىق ، ئارتۇقچىلىق ، ئالاھىدىلىك ؛ سالاھىيەت .

سەلايە (صلايه) ، ئە . قۇرۇق دورا ياكى سىياھ يانچىلىدىغان تاش ؛ يارغۇنچاق ، ھاۋانچا . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : دورا ـ دەرمەك ياكى سىياھ ئەزمەك ، يانچىماق .

سەلايى ئام (صلا عام) ، ئە . ئومۇمىي چاقىرىق ، ئومۇمىي تەكلىپ .

سەلەف I (سلف) ، ئە . ئىلگىرى ئۆتكەن ، بۇرۇن ئۆتكەن (كىشى) ؛ ◇～**مۇلۇكى** (～ملوكى) : بۇرۇن ئۆتكەن پادىشاھلار .

سەلەف II (صلف) ، ئە . ماختانچاق ، ھولۇقما ، لاپچى .

سەلەم (سلم) ، ئە . بىر خىل دەرەخ نامى . ◇～**يىغاچى** (～يىغاچى) : سەلەم دەرىخى .
سەلەۋات (صلوات) ، ئە . سەلات (صيلاة ، صلوة)نىڭ كۆپلۈكى : نامازلار ، ئىبادەتلەر .
سەلب (سلب) ، ئە . تېنىش ، ئىنكار ، يوقىتا چىقىرىش ، يوقىتىش ، پاسسىپلىق .
◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئېلىپ تاشلىماق ، ئىنكار قىلماق ، يوقىتا چىقارماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يوقالماق ، يوق قىلىنماق ، ئىنكار قىلىنماق .
سەلبى ۋۇجۇد (سلب وجود) ، ئە . ئۆزىنى ئىنكار قىلىش ، ئۆزلۈكىدىن ۋاز كېچىش .
سەلبىي (سلبى) ، ئە . ئىنكار قىلىنغان ، پاسسىپ .
سەلتەنەت (سلطنت) ، ئە . سۇلتانلىق ، پادىشاھلىق ، ھۆكۈمرانلىق ، دۆلەت ، ھۆكۈمەت ؛ ك . ھەيۋەت ، داغدۇغا . ◇～**كوسىن چالماق** (～كوسين چالماق) : پادىشاھ بولماق ، پادىشاھلىق قىلماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ھۆكۈم سۈرمەك .
سەلخ (سلخ) ، ئە . ئاينىڭ ئاخىرقى كۈنى .
سەلسەبىل (سلسبيل) ، ئە . پاكىز ۋە سۈزۈك ئاقار سۇ ؛ جەننەتتىكى بىر بۇلاقنىڭ نامى ؛ راۋان ، يارقىن ، يېقىملىق ، يۇمشاق .
سەللاخ (سلاخ) ، ئە . مال سويغۇچى ، قاسساپ .
سەللاخلىق (سلاخ ليق) قاسساپلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قاسساپلىق قىلماق .
سەلىب (صليب) ، ئە . خىرىستىيان دىنىدىكىلەر بوينىغا ئېسىپ يۈرىدىغان كىرىست بەلگىسى ؛ بۇت ، كىرىست . ◇**ئەھلى**～ (اهل～) : خىرىستىيان دىنىدىكىلەر .
سەلىتە (سليطه) ، ئە . ئۇياتسىز ، ئەدەپسىز ، شاللاق .
سەلىس (سليس) ، ئە . روشەن ، ئوچۇق ، سىلىق ، راۋان .
سەلىق (سليق) ، ئە . پىشۇا .
سەلىقە (سليقه) ، ئە . زوق ، مەيىل ، ئىستەك ، زوقلىنىش ئىقتىدارى ؛ تەبىئەت ، خاراكتېر ، مىجەز .
سەلىقەلىغ (سليقەليغ) زوقلۇق ؛ تالانتلىق .
سەلىم (سليم) ، ئە . ساغلام ، سالامەت ، ئامان ، تىنچ ، تولۇق ، پۈتۈن . ◇**ساق ۋە ～ ۋۇلئەئزائ** (～الاعضاء) : ئەزالىرى سالامەت ، ھەممە ئەزالىرى ساق .
سەلىمۇلئەئزا (سليم الاعضاء) ، ئە . ھەممە ئەزاسى ساق ، سەللىمە ئەزا ، سەللىمازا .
سەم (سم) ق . سەمم
سەمئ (سمع) ، ئە . ئىشتىش ، ئاڭلاش ، ئاڭلاش كۈچى ، ئاڭلاش سەزگۈسى ؛ قۇلاق .
سەما (سماء) ، ئە . ئاسمان ، ساما .
سەمائ (سماع) ، ئە . ئاڭلاش ، تىڭشاش ، ئىشىتىش ؛ ناخشا ـ مۇزىكا ، ئۇسسۇل ، ناخشا ئوقۇش ، ئۇسسۇل ئويناش ؛ ئابرۇي ، شۆھرەت . دەرۋىشلەرنىڭ قوشاق ۋە مۇزىكىغا تەڭكەش قىلىپ ئۇسسۇل بىلەن زىكىر قىلىشى ، ساما . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئىشىتمەك ، ئاڭلىماق .

سەماق (سماق) تامنىڭ تۆۋەن قىسمىغا زىننەت ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن ئاق تاش .
سەماۋات (سماوات) ، ئە . سەما (سماء) نىڭ كۆپلۈكى : ئاسمانلار .
سەماۋەش (سماوش) ، ئە ـ پ . ئاسمانغا ئوخشاش ، ھاۋارەڭ .
سەماۋي (سماوى) ، ئە . ئاسمانغا مەنسۇپ ، ئاسمانغا تېگىشلىك ؛ ھاۋارەڭ ؛ ساماۋى .
سەمائي (سماعى) ، ئە . ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچكەن ، قۇلاقتىن قۇلاققا يەتكەن ، تارقالغان ، ئادەتلىنىپ كەتكەن ، ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان .
سەمەر I (ثمر) ، ئە . مېۋە ، پايدا ، ئۈنۈم ، نەتىجە . ◇～**بەرمەك** (～بېرماك) : مېۋە بەرمەك ، نەتىجە بەرمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : پايدا تاپماق .
سەمەر II (سمر) ، ئە . مەشھۇر ، تونۇلغان ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : مەشھۇر بولماق ، تونۇلماق .
سەمەرات (ثمرات) ، ئە . . سەمەرە (ثمرة) نىڭ كۆپلۈكى : مېۋىلەر .
سەمەرە (ثمرە) ، ئە . سەمەر (ثمر) نىڭ ئايال سىغا شەكلى : مېۋە ، نەتىجە .
سەمەك (سمك) ، ئە . بېلىق ؛ ك . يەر ئاستى . ◇**سەمادىن تا**～ (سمادين تا～) : ئاسماندىن تارتىپ يەر ئاستىغىچە .
سەمەن (سمن) ، پ . ياسمىن (ياسمين) سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى ، ئاق سېرىق رەڭلىك خۇشپۇراق گۈل .
سەمەند (سمند) ، پ . جەدە ئات ، چاپقۇر ئات .
سەمەندەر (سمندر) ، پ . ئەپسانىدىكى ئوت كەسلەنچۇكى ، ئۇ گويا ئوتتىن پەيدا بولغان بولۇپ ، ئوت ئىچىدە ياشارمىش .
سەمت (صمت) ، ئە . سۈكۈت ، جىملىق ، جىمجىتلىق .
سەمسام (صمصام) ، ئە . ئۆتكۈر قىلىچ ، شەمشەر ؛ ئۆتكۈر ؛ قەيسەر .
سەمم (سم) ، ئە . زەھەر .
سەمۇر (سمور) ، ئە . قۇندۇز ، قۇندۇز تېرىسى .
سەمۇم (سموم) ، ئە . ئافرىقا ، ئەرەبىستان چۆللىرى قاتارلىق يەرلەردە چىقىدىغان قۇرغاق ، ئىسسىق شامال ، ھالاكەتلىك ئىسسىق شامال ، كۆيدۈرگۈچى شامال . ◇**بادى**～ (باد～) : سەمۇم شامىلى ، كۆيدۈرگۈچ شامال .
سەمۇمى دەردۇ رەنج (سموم دردورنج) ، ئە ـ پ . ئازاب ـ ئوقۇبەتنىڭ كۆيدۈرگۈچى شامىلى .
سەمىئ (سميع) ، ئە . ئاڭلىغۇچى ، خەۋەردار .
سەمىم (صميم) ، ئە . ئىچكى دۇنيا ، يۈرەك ، قەلب ؛ مەركەز ؛ پاك ، ساپ .
سەمىن (ثمين) ، ئە . قىممەت باھا ، ئېسىل . ◇**جەۋھەرى**～ (جوھر～) : قىممەت باھا جەۋھەر . ◇**دۇررى**～ (در～) : قىممەت باھا دۇر ، قىممەت باھا مەرۋايىت . ◇～**قەدر** (～قدر) : قىممەتلىك ، قىممەت باھا ، قەدىر ـ قىممىتى يۇقىرى .

سەنا (ثناء) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش ، مەدھىيە . ◇～**دەمەك** (～ديماك) : ماختىماق . ھەمدۇ سەنا (حمد و ثناء) : ماقتاش ۋە مەدھىيەلەش .

سەناج (سناج) تېرە خالتا ، تۆلۈم .

سەناخان (ثناخوان) ، ئە ـ پ . ماختىغۇچى ، مەدھىيە ئوقۇغۇچى .

سەنايىئ (صنايع) ، ئە . سەنئەت (صنعت)نىڭ كۆپلۈكى : سەنئەتلەر ، ھۈنەرلەر .

سەنە (سنه) ، ئە . يىل . ◇**ئۆتكەن**～ (اوتكان～) : بۇلتۇز .

سەنئەت (صنعت) ، ئە . سەنئەت ، ھۈنەر ، ئۇستىلىق ، ماھىرلىق .

سەنئەت پەردار (صنعت پرداز) ، ئە ـ پ . سەنئەتكار ، ئۇستا ھۈنەرۋەن .

سەنئاتكار (صنعت كار) ، ئە ـ پ . قول ھۈنەرۋەن ، ماھىر ئۇستا ؛ سەنئەتكار .

سەنەد I (سند) ، ئە . دەلىل ، ھۆججەت ، پاكىت .

سەنەد II (سند) ، ئە . يۆلەنچۈك ، تايانچىق ، ئارقا تىرەك .

سەنەم (صنم) ، ئە . بۇت ؛ ك . جانان ، گۈزەل يار .

سەنەۋات (سنوات) ، ئە . سەنە (سنه)نىڭ كۆپلۈكى : يىللار .

سەنەۋبەر (صنوبر) ، ئە . قارىغاي تىپىدىكى خۇش قامەت دەرەخ ؛ ك . كېلىشكەن قامەت ، يارنىڭ قامىتى .

سەنەۋبەرۈەش (صنوبروش) ، ئە ـ پ . سەنەۋبەردەك كېلىشكەن ؛ ق . سەنەۋبەر .

سەنج I (سنج) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە ، ئومۇمەن «ئۆلچىگۈچى ، تارتقۇچى ، ئويلىغۇچى ، مۆلچەرلىگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . م : ◇**سۈزخەن**～ (سخن～) : ئۆلچەپ سۆزلىگۈچى ، گۈزەل سۆزلۈك . ◇**تارىخ**～ (تاريخ～) : تارىخچى . ◇**خەزانە**～ (خزانه～) : خەزىنەدار .

سەنجەق (سنجق) بايراق ، تۇغ . ◇**ئال**～ (آل～) : قىزىل بايراق .

سەندان (سندان) ، پ . تۆمۈرچى ۋە زەرگەرلەر ئىشلىتىدىغان سەندەل .

سەندەرۈس (سندروس) ، پ . سېرىق رەڭلىك يېلىم ، كېلى ؛ ك . سېرىق رەڭ .

سەندەل (صندل) ، ئە . ياغىچى قارامتۇل سېرىق رەڭلىك بىر خىل خۇشپۇراق دەرەخ ، سەندەل دەرىخى .

سەندەلي I (صندلى) ، پ . ئورۇندۇق .

سەندەلي II (صندلى) ، ئە . سەندەل رەڭ ، سەندەل ياغىچىدىن ياسالغان . ◇～**ئامىز** (～آميز) : سەندەل پۇراقلىق ۋە سەندەل رەڭلىك ؛ ق . سەندەل .

سەنگ (سنگ) ، پ . تاش .

سەنگەر (سنگر) ، پ . ئاكوپ ، ئىستىھكام ؛ تاغدا قوروللىغان ئىستىھكام .

سەنگەرلاماق (سنگرلاماق) بېكىتمەك ، مۇستەھكەملىمەك ، ئىستىھكام قورماق .

سەنگەنداز (سنگ انداز) ، پ . تاش ئاتقۇچى ، سېپىل ۋە قەلئەلەرنىڭ تاش ئېتىش ئۇچۇن ئېچىلغان تۆشۈكلىرى .

سەنگباران (سنگ باران) ، پ . تاش یاغدۇرۇش ، تاش بوران ، تاش ئېتىش .
سەنگبەست (سنگ بست) ، پ . مۇستەھكەم ، تاش بىلەن مۇستەھكەملەنگەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : چىلك بېكىتمەك ، مۇستەھكەم قىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : مۇستەھكەم بولماق .
سەنگتەراش (سنگ تراش) ، پ . تاشچى ، تاش يونغۇچى ، تاش قازغۇچى .
سەنگ تۆدە (سنگ تودە) ، پ . بىر دۆۋە تاش .
سەنگدىل (سنگ دل) ، پ . تاش يۈرەك ، قاتتىق كۆڭۈل ، رەھىمسىز .
سەنگرىز (سنگ ريز) ، پ . تاش ياغدۇرۇش ، تاش ياغدۇرغۇچى . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تاش ياغدۇرماق .
سەنگرىزە (سنگ ريزه) ، پ . ئۇششاق تاش ، شېغىل .
سەنگرىزەلىك (سنگ ريزەليك) شېغىللىق ، شېغىل يېيىتىلغان . ◇～**شاھراھ** (～شاھراھ) : شېغىللىق چوڭ يول .
سەنگسار I (سنگ سار) ، پ . تاشلىق جاي .
سەنگسار II (سنگ سار) ، پ . ئادەمنى بېلىگىچە كۆمۈپ ، تاش بوران قىلىپ ئۆلتۈرۈش .
سەنگ كەباب (سنگ كباب) ، پ . قىزىغان تاشقا گۆشنى چاپلاپ پىشۇرۇلغان كاۋاپ .
سەنگلاخ (سنگلاخ) ، پ . تاشلىق يەر ، شېغىللىق يەر .
سەنگىن (سنكين) ، پ . تاشتىن ياسالغان ؛ ك . ئېغىر ، چىلك ، مۇستەھكەم ، قاتتىق .
سەنگىن دىل (سنكين～) ، پ . ق . سەنگدىل .
سەنگى تەراشىدە (سنگ تراشيده) ، پ . ئىشلەنگەن تاش ، تاراشلانغان تاش ، سىلىقلانغان تاش .
سەنىن (سنين) ، ئە . سەنە (سنه)نىڭ كۆپلۈكى : يىللار .
سەھا (سها ، سهى) ، ئە . ق . سۇھا .
سەھاب (سحاب) ، ئە . بۇلۇت .
سەھابى پىلەرەنگ (سحاب پيل رنگ) ، ئە ـ پ . پىلدەك بۇلۇت ، قارا بۇلۇت .
سەھايىف (صحايف) ، ئە . سەھىفە (صيحفه)نىڭ كۆپلۈكى : سەھىپىلەر ، ژاراقلار ، بەتلەر .
سەھەر (سحر) ، ئە . سەھەر . ◇～**خۇتبەسى** (～خطبەسى) : ك . توخۇ چىللىغان چاغ ، خوراز چىللىقى .
سەھەرە (سحره) ، ئە . ق . ساھىر .
سەھەر خەندەلىق (سحر خندەليق) ئوچۇق چىرايلىق ، خۇش چىرايلىق .
سەھەر خىز (سحر خيز) ، ئە ـ پ . سەھەر تۇرغۇچى .
سەھەرگاھ (سحركاه) ، ئە ـ پ . تاڭ ژاقتى ، سەھەر پەيتى .
سەھەرگۇن (سحركون) ، ئە ـ پ . ك . ئاق رەڭ .
سەھبا (صهباء) ، ئە . قىزىل مەي . ◇**ئۇزۇمى**～ (اوزوم～) : قىزىل ئۇزۇم .

سەھرانشىن (صحرانشين) ، ئە ـ پ . كۆچمەن خەلق ، ياياق خەلقى .
سەھل (سهل) ، ئە . ئاسان ، ئوڭاي ؛ يەڭگىل ، ئەرزىمەس . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : يەڭگىل كۆرمەك ، ئاسان سانماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يەڭگىللەتمەك ، ئاسان قىلماق .
سەھل ئىنگار (سهل انكار) ، پ . بىپەرۋا ، بىخەستە ، كالتە پەم ، يەڭگىل .
سەھل ئىنگارلىق (سهل انكارليق) بىپەرۋالىق ، بىخەستەلىك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : بىپەرۋالىق قىلماق ، بىخەستەلىك قىلماق .
سەھم I (سهم) ، ئە . يا ئوقى .
سەھم II (سهم) ، ئە . ھەسسە ، ئۇلۇش ، بۆلەك ، نېسىۋە .
سەھم III (سهم) ، ئە . قورقۇنچ ، قورقۇش ، خەۋپ ، خەتەر .
سەھمناك (سهمناك) ، ئە ـ پ . قورقۇنچلۇق ، خەۋپلىك ، قورققان ، خەۋپسىرىگەن .
سەھن (صحن) ، ئە . مەيدان ، بوشلۇق ، جاي ، ھويلا ، سەھنە .
سەھۋر (سحور) ، ئە . رامىزاندا سەھەر تۇرۇپ تاماق يېيىش ، زورلۇق يېيىش ، زورلۇق .
سەھۋ I (سهو) ، ئە . خاتا ، يېڭىلىش ، سەۋەنلىك ، ئۇنتۇش . ◇～**بولماق** (～بولماق) : خاتا بولماق ، يېڭىلىش بولماق ؛ ئۇنتۇلماق .
سەھۋلقەلەم (سهو القلم) ، ئە . قەلەم خاتاسى ، يېزىقتىكى يېڭىلىش ، قەلەم سەۋەنلىكى .
سەھى (سهى) ، پ . تۇز ، رۇس ، تۇغرا ، ئۆۋەنسىز ، تىك . ◇ (بۇ سۆز ئاساسەن «سەرۋ» ، «قەد» قاتارلىق سۆزلەر بىلەنلا كېلىدۇ) . ◇～**سەرۋ** (～سرو) : تىك سەرۋ ؛ ك . گۈزەل قامەت .
سەھىفە (صحيفه) ، ئە . سەھىپە ، بەت ، خەت . ◇**باش**～ (باش～) : باش بەت .
سەھىھ (صحيح) ، ئە . ساغلام ، توغرا ، خاتاسىز ، دۇرۇس . ◇～**ئاھەڭ** (～آهنك) : توغرا يۇرۇش ، توغرا يول تۇتۇش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : توغرىلىماق ، تۈزەتمەك .
سەۋاب I (ثواب) ، ئە . ياخشى ئىش بەدىلىگە ئېلىنىدىغان مۇكاپات ، ساۋاب .
سەۋاب II (صواب) ، ئە . توغرا ، خاتاسىز ، دۇرۇس .
سەۋابدىد (صواب ديد) ، ئە ـ پ . ماقۇللۇق ؛ نەسىھەت ، مۇڭاپىقلىق .
سەۋابىت (ثوابت) ، ئە . سابىت (ثابت)نىڭ كۆپلۈكى : تۇرغۇن يۇلتۇزلار ؛ تەۋرەنمەسلەر .
سەۋابىق (سوابق) ، ئە . سابىقە (سابقه)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆتكەنكىلەر ، ئالدىنقىلار .
سەۋاد (سواد) ، ئە . قارا ، قارا رەڭ ، قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق ، يىراقتىن غۇۋا كۆرۈنگەن نەرسە ، قارا ؛ خەت تونۇش ، ساۋاد ، يېزىق ؛ شەھەر ، ئۆلكە ، دائىرە ، زېمىن ، تېررىتورىيە . ◇**ئەئزەم**～ (اعظم～) : كاتتا شەھەر ، يىراقتىن كۆرۈنگەن زور نەرسە . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يازماق . ◇**بوستان**～ (بستان～) : باغ دائىرىسى . ◇**ھىند**～ (هند～) : ھىندى مەملىكىتى ، ھىندىستان تەۋەسى .

سەۋادۇل ۋەجھ (سواد الوجه) ، ئە . يۈزى قارىلىق .
سەۋادى ئەئزەم (سواد اعظم) ، ئە ـ پ . بۈيۈك ماكان ، ئۇلۇغ جاي ، كاتتا شەھەر ؛ مۇتلەق كۆپچىلىك خەلق .
سەۋادى بەسەر (سواد بصر) ، ئە . كۆز قارىچۇقى .
سەۋار (سوار) ، پ . ئۇلاغ مىنگەن ، ئاتلىق .
سەۋاش (سواش) ساۋاش ، ئېلىشىش ، كۈرىشىش ؛ ئۇرۇش ، جەڭ .
سەۋارە (سواره) ، پ . ئات مىنگۈچى ، ئاتلىق .
سەۋاشماق (سواشماق) ئېلىشماق ، كۈرەشمەك ، جەڭ قىلماق .
سەۋامىئ (صوامع) ، ئە ـ پ . سەۋمەئە (صومعه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇناستىرلار .
سەۋانىھ (سوانح) ، ئە . سانىھە (سانحه)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەقەلەر ، ھادىسىلەر .
سەۋاھىب (صواحب) ، ئە . ساھىب (صاحب)نىڭ كۆپلۈكى : خوجايىنلار ؛ دوستلار ، سۆھبەتداشلار .
سەۋاھىل (سواحل) ، ئە . ساھىل (ساحل)نىڭ كۆپلۈكى : قىرغاقلار ، دېڭىز بويلىرى .
سەۋب (صوب) ، ئە . تەرەپ ، ياق .
سەۋت I (صوت) ، ئە . تاۋۇش ، ئاۋاز ، شاۋقۇن ، ئاھاڭ ، كۈي ، مۇقام .
سەۋت II (سوط) ، ئە . قامچا .
سەۋتۇ ئەلھان (صوت و الحان) ، ئە . كۈي ۋە ئاھاڭ ، كۈيلەش ، سايراش .
سەۋتى جەرەس (صوت جرس) ، ئە ـ پ . قوڭغۇراق ئاۋازى . ◇～**تىنماق** (～تىنماق) : ك . تاڭ ئاتماق ، كارۋان قونماق (ئەينى : قوڭغۇراق ئاۋازى تىنماق) .
سەۋدا I (سوداء) ، ئە . كۆچلۈك ئىنتىلىش ، بېرىلىش ، ئىشىق ، شەيدالىق ؛ ئىستەك ، ئارزۇ ـ ھەۋەس ، خىيال ، تەنتەكلىك ، ساراڭلىق . ◇～**پىشىرماق** (～پشيرماق) : خىيال سۈرمەك .
سەۋدا II (سوداء) ، ئە . قارا ، قارا رەڭ .
سەۋدا III (سودا) ، ئە . ئۇيغۇر تېببابەت ئىلمى بويىچە ئىنسان ئورگانىزمىدىكى تۆت خىل سۈيۇقلۇق (قان ، سەۋدا ، سەفرا ۋە بەلغەم)نىڭ بىرى . قارا ئۆت .
سەۋدا IV (سودا) ، پ . ئالدى ـ ساتتى ، سودا ، تىجارەت .
سەۋداپىشە (سودا پيشه) ، پ . سودىگەر .
سەۋداخانە (سوداخانه) ، پ . بازار ، سودا مەركىزى .
سەۋدازەدە (سودا زده) ، ئە ـ پ . ق . سەۋدايى .
سەۋداگەر (سوداگر) ، پ . سودىگەر .
سەۋدائىيانە (سودائيانه) ، ئە ـ پ . سەۋدايىلارچە ، تەلۋىلەرچە ، دۋانىلارچە .
سەۋدايى (سودايى) خىيالىي ، سەۋدايى ، بۇزۇلغان ، سارىاق ، تەلۋە . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىقارار بولماق ، ئەقلىدىن ئازماق ، سەۋدايى بولماق .

سەۋدەر (سودر) ◇ **نەۋكەر ـ ~** (نوكر ~) : نەۋكەرلەر .

سەۋر (ثور) ، ئە . ئۆي ، ئۆكۈز ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە قۇياشنىڭ ھەربىكەت يولىدىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ ئىككىنچىسى (بۇ بۇرجنىڭ دائىرىسىدە توپلانغان يۇلتۇزلار ئۆي شەكلىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغانلىقى ئۈچۈن شۇ نام بېرىلگەن) ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە ئىككىنچى ئاي .

سەۋرەت (ثورة) ، ئە . كۈچ ، شىددەت ، كەسكىنلىك ؛ غەزەپ .

سەۋسەن (سوسن) ، پ . پىيازگۈل .

سەۋسەنبي (سوسنى) ، پ . پىيازگۈل رەڭلىك ، بىنەپشىرەڭ . ◇ ~ **تون** (~ تون) : سۆسۈن رەڭ تون . ◇ ~ **خانە** (~ خانه) : پىيازگۈل چانىقى ؛ ك . پىيازگۈل شەكىللىك پەردە .

سەۋسەنى ئازاد (سوسن آزاد) ، پ . بويلۇق پىيازگۈل .

سەۋسەنى ئازادە (سوسن آزاده) ، پ . ق . سەۋسەنى ئازاد .

سەۋق (سوق) ، ئە . قىلىق ، خاراكتېر ، تەبىئەت ؛ قۇدرەت .

سەۋلەجان (صولجان) ، ئە . ق . چەۋگان .

سەۋم (صوم) ، ئە . روزا ، رامىزان .

سەۋمەئە (صومعه) ، ئە . خىرىستىيانلار ئىبادەتخانىسى ، مۇناستىر ؛ خىرىستىيان روھانىيلىرىنىڭ تەركىدۇنيا بولۇش جايى .

سەئىد (سعيد) ، ئە . ساۋادەتلىك ، بەختىيار ، بەختلىك .

سەئىقە (صعيقه) ، ئە . ق . سەئقە .

سەئىي (سعى) ، ئە . تىرىشىش ، تىرىشچانلىق ، ئۇرۇنۇش ، ھەربىكەت قىلىش . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : تىرىشماق ، ئۇرۇنماق .

سەيد (صيد) ئە . ئوۋ ، شىكار ، ئوۋلاش ؛ ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : ئوۋ قىلماق ، ئىلىندۇرماق ، تۇتماق ؛ ◇ ~ **ئەفكەن** (~ افكن) : ئوۋچى ، ماھىر ئوۋچى ، ئىلىندۇرغۇچى . ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) ، ~ **بولماق** (~ بولماق) : ئوۋلانماق ، ئىلىنماق ؛ ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئوۋلىماق ، ئۆزىگە تارتماق ، ئۆزىگە مەپتۇن قىلماق .

سەيدگاھ (صيدگاه) ، ئە ـ پ . ئوۋ مەيدانى .

سەيدگەر (صيدكر) ، ئە ـ پ . ئوۋچى .

سەير (سير) ، ئە . يۈرۈش ، سەيلە ، يۈرۈپ تاماشا قىلىش ، سايا ھەت قىلىش ، ئارىلاش . ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئارىلىماق ، يۈرۈپ تاماشا قىلماق ، سەيلە قىلماق .

سەيرەفي (صيرفى) ق . سەرراف .

سەيرۇتەير (سير و طير) ، ئە . سەيلە قىلىش ۋە ئۇچۇش ؛ ئۇچۇپ ئايلىنىش ، ئۇچۇپ سەيلە قىلىش (قۇشلار توغرىلىق) .

سەيف I (سيف) ، ئە . قىلىچ . ◇ **سەيفۇللاھ** ~ (سيف الله) : ئاللاھنىڭ قىلىچى .

سەيف II (صيف) ، ئە . ياز مەۋسۇمى ، ياز پەسلى . ◇ ~ **ئەييامى** (~ ايامى) : ياز كۈنلىرى .

سەيفۇر (سيفور) ، ئە . شايى ، دۇردۇن .
سەيفي I (سيفى) ، ئە . قىلىچقا تايىنىدىغان ، قىلىچ بىلەن باشقۇرۇلىدىغان .
سەيفي II (صيفى) ، ئە . يازلىق . ◇～**ئەلبىسە** (～البسه) : يازلىق كىيىم .
سەيقەل (صيقل) ، ئە . پىچاق چاقىلىغۇچى . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پارقىراتماق . ◇～**ئەندۇز** (～اندوز) : پارقىراتقۇچى .
سەيل (سيل) ، ئە . كۆچلۈك ئېقىم ، سەل ، سۇ ئاپىتى ، قاتتىق ياققان يامغۇر . ◇～**خىرام** (～خرام) : ئۇچقۇر ، تېز يۈرەر . ◇～**رىزى** (～ريزى) : سەل ئاققۇزۇش ؛ ك . كۆپ يىغلاش ، قاتتىق يىغلاش .
سەيل ئاب (سيل آب) ، ئە ـ پ . سەلەپ ، سەل ، كەلكۈن ، تاشقىن .
سەيل ئەندۇز (سيل اندوز) ، ئە ـ پ . سەلگە ئايلانغان . ◇**ئەشكى**～ (اشكـ) : سەلدەك ئاققان كۆز يېشى .
سەيھە (صيحه) ، ئە . چۇقان ، سۈرەن ، توۋلاش ، ۋارقىراش .
سەيھۇن (سيحون) سىر دەرياسىنىڭ كونا نامى .
سەيىد (سيد) ق . سەييىد .
سەييات (صياد) ، ئە . ئوۋچى . ◇～**ى لەئىم** (～لئيم) : پەسكەش ئوۋچى .
سەييار (سيار) ، ئە . كەزگۈچى ، كېزىپ يۈرگۈچى .
سەييارە (سياره) ، ئە . سەييارە ، پىلانېتا ؛ كېزىپ يۈرگۈچى (يۇلتۇز) ؛ ماشىنا . ◇ **ئەختەرى**～ (اختر～) : كېزىپ يۈرگۈچى يۇلتۇز .
سەييارات (سيارات) ، ئە . سەييارە (سياره)نىڭ كۆپلۈكى : سەييارىلەر ، پىلانېتالار ؛ ماشىنىلار .
سەييئات (سيئات) ، ئە . سەييئە (سيئه)نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، يامانلىقلار ، ئەسكىلىكلەر .
سەييئە (سيئه) ، ئە . گۇناھ ، يامانلىق ، ئەسكىلىك .
سەييىد (سيد) ، ئە . خوجا ، باشلىق ، پېتەكچى ، پەيغەمبەر ئەۋلادى .
سو (سو) ق . سوي .
سوختە (سوخته) ، پ . كۆيگەن ، پۈچۈلانغان ؛ ◇**دىل**～ (دل～) : باغرى كۆيگەن ، يۈرىكى پۈچۈلانغان .
سورماق (سورماق) شورىماق ؛ سورىماق .
سوروغ (سوروغ) ق . سوروق II .
سوروق I (سوروق) : ساۋنغۇچ قومۇش ك . كىچىك بالىلار . ئويناىدىغان قومۇش ئات .
سوروق II (سوروق) ، سوراق ، ھېساب ئېلىش . ◇～**كونى** (～كونى) : سوراق كۇنى ، ھېساب ئېلىش كۇنى ؛ قىيامەت كۇنى .
سوز (سوز) ، پ . كۆيدۈرۈش ، ئۆرتەش ؛ سۆز بىرىكمىسىدە «كۆيدۈرگۈچى ، ئۆرتىگۈچى»

دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . م . ◇ **ئالەم~** (عالم~) : دۇنيانى ئۆرتىگۈچى ، جاھانغا ئوت ياققۇچى .

سوزان (سوزان) ، پ . كۆيگەن ، كۆيۈپ تۈرغان ، يېنىپ تۇرغان ، يالقۇنلۇق ؛ ك . ئەلەملىك ، دەردلىك .

سوزانە (سوزانه) ق . سوزان .

سوزاۋۇل (سوزاول) قاچاق ئەسكەرلەرنى ئۆز قوشۇنىغا قايتۇرغۇچى ئەمەلدار .

سوزەن (سوزن) ، پ . يېڭنە .

سوزەندە (سوزنده) ، پ . كۆيدۈرگۈچى ، ياندۇرغۇچى ؛ ◇ **ئەخكەرى~** (اخكر~) : كۆيدۈرگۈچى ئوت .

سوزەندەراق (سوزندەراق) بەك كۆيدۈرىدىغان ، قالتىس ئۆرتەيدىغان .

سوزەنكەر (سوزن كر) ، پ . يېڭنە ياسىغۇچى ، يېڭنىچى ئۇستا .

سوزلۇغ (سوزلوغ) ، كۆيدۈرگۈچ ، ئوتلۇق ، يالقۇنلۇق ، دەردلىك .

سوزناك (سوزناك) ، پ . ق . سوزلۇغ .

سوزۇگۈداز (سوزوكداز) ، پ . كۆيدۈرۈش ۋە ئۆرتەش .

سوغالماق (سوغالماق) سوغۇلماق ؛ سوغۇماق ، سوۋۇماق .

سوفىي (صوفى) ، ئە . تەسەۋۋۇف (سوپىزم) يولىنى تۇتقان كىشى ، سوپى ، تەقۋادار .

سوفىيە (صوفيه) ، ئە . تەسەۋۋۇپ يولى ، سوپىلىق يولى .

سوفىيۇن (صوفيون) ، ئە . «سوفىي (صوفى)»نىڭ كۆپلۈكى : سوپىلار .

سوقرانماق (سوقرانماق) ئاغرىنماق ، شىكايەتلەنمەك .

سوقماق (سوقماق) تار يول ، چىغىر يول ، سوقماق يول .

سوقۇلماق (سوقولماق) ئۇرۇلماق ، سوقۇلماق ؛ مۆھۈر بېسىلماق ، تامغا ئۇرۇلماق .

سوقۇم (سوقوم) كاپام ، چىشلەم .

سوك (سوك) ق . سوگ .

سوگ (سوک) ، پ . قايغۇ ، ھەسرەت ، ماتەم ، ھازا ، ئۆلۈم قايغۇسى ، مۇسىبەت .

سوگۋار (سوكوار) ، پ . ماتەملىك ، قايغۇلۇق ، ھازىدار . ◇~ **يىغلاماق** (~ييغلاماق) : قايغۇرۇپ ، ماتەم تۇتۇپ يىغلىماق . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : ھازىدار بولماق ، مۇسىبەتلىك بولماق .

سوگۋارلىق (سوكوارليق) ھازىدارلىق ، ماتەملىك ، قايغۇلۇق .

سوڭ (سونک) ، ئارقا ، كەين ، كېيىن .

سوڭرا (سونكرا) ئارقىدىن ، كېيىن .

سوڭراغى (سونكراغى) كېيىنكى ، ئاخىرقى .

سوڭغى (سونكغى) ئاخىرقى ، كېيىنكى .

سوڭۇچە (سونكوجه) ئاخىرغا قەدەر ، ئاخىر ، نىھايەت .

سوي (سوی) ، پ . تەرەپ ، یاق . ◇～**بەسوي** (～بسوی) : ھەر تەرەپ .
سويماق (سويماق) سويماق ، شىلماق ، يېشىۋالماق ، يەشمەك .
سويۇلماق (سويولماق) سويۇلماق ؛ يۇلۇنماق ، يۇلۇپ ئېلىنماق ؛ ئۈزۈپ ئېلىنماق .
سۇ (سو) دەريا . ◇**خوجەند**～ (خوجند～) : خوجەند دەرياسى .
سۇچى (سوجی) سۇچى ، سۇ توشىغۇچى ، ئىچىملىك باشقۇرغۇچى ، ئىچىملىك ېېگى .

سۇبھ I (صبح) ، ئە . تاڭ پەيتى . ◇～**ئاسار** (～آثار) : تاڭدەك يارقىن .
سۇبھ II (سبح) ، ئە . ماختاش ، داڭلاش ، مەدھىيەلەش ؛ ق . تەسبىھ .
سۇبھان (سبحان) ، ئە . مەدھىيەلەش ، ماختاش .
سۇبھاني (سبحانی) ، ئە . ئاللاھنىڭ ، ئاللاھقا تەئەللۇق ، مۇقەددەس .
سۇبھە (سبحه) ، ئە . تەسۇي (ئوقۇلغان دۇئانى ساناش ئۈچۈن ، يىپقا ئۆتكۈزۈلگەن مۇنچاقلار تىزمىسى) .
سۇبھەئى سەد دانە (سبحه صد دانه) ، ئە ـ پ . يۈز مۇنچاقلىق تەسۇي .
سۇبھخىز (صبح خیز) ، ئە ـ پ . تاڭ ئېتىشنى تېزلەتكۈچى ، سەھەر قوپقۇچى .
سۇبھ گاھ (صبح کاه) ، ئە ـ پ . تاڭ سەھەر ، تاڭ پەيتى .
سۇبھى ئەنۋەر (صبح انور) ، ئە . يورۇق تاڭ .
سۇبھى سادىق (صبح صادق) ، ئە . ھەقىقىي تاڭ ئېتىش ، تاڭ يورۇش ، تاڭ يورۇغان مەزگىل .
سۇبھى كازىب (صبح کاذب) ، ئە . يالغان تاڭ ، تاڭ ئېتىشتىن بىرئاز بۇرۇنقى ۋاقىت ، تاڭغا يېقىن .
سۇبۇت (ثبوت) ، ئە . مۇستەھكەملىك ، مۇقىملىق ، ئىشەنچلىك ، ئىسپاتلىق ؛ ئىسپات . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئىسپاتلانماق .
سۇبۇل (سبل) ، ئە . سەبىل (سبیل) نىڭ كۆپلۈكى : يوللار ؛ ◇**ھادى**～ (ھادی～) : يول باشلىغۇچى .
سۇتۇدە (ستوده) ، پ . ماختاشقا سازاۋەر ، ماختىلىدىغان ، ماختالغان .
سۇتۇر (ستور) ، پ . ئات ـ ئۇلاغ .
سۇتۇرلاب (سطرلاب) ، ئە . ق . ئۇستۇرلاپ .
سۇتۇن (ستون) ، پ . تۈۋرۈك .
سۇتۇھ I (سطوح) ، ئە . سەتھ (سطح) نىڭ كۆپلۈكى : يۈزلەر ، بەتلەر .
سۇتۇھ II (ستوه) ، پ . چارچىغان ، ھارغان ، ئازابلانغان ، قىينالغان ، ھېرىش ، چارچاش ؛ قىينىلىش .
سۇجۇد (سجود) ، ئە . سەجدە ، باش قۇيۇش ، ئېگىلىش ، تەزىم قىلىش ؛ ئىبادەت ، نامار .
سۇجۇدات (سجودات) ، ئە . سۇجۇد (سجود) نىڭ كۆپلۈكى : سەجدىلەر ، چوقۇنۇشلار .
سۇخەن (سخن) ، پ . سۆز ، نۇتۇق ، ئىپادە ، گەپ . ◇**كەم**～ (كم～) : مۆڭ ؛ گېپى ئاز .

سۆزىن ئارا (سخن آرا) ، پ . شېرىن سۆز ، گېپى چىرايلىق ، گەپدان ، سۆزمەن ، ناتىق .
سۆزىندان (سخندان) ، پ . سۆزمەن ، سۆز ئۇستىسى ، گۈزەل ۋە ئورۇنلۇق سۆزلىگۈچى .
سۆزىنسەنج (سخن سنج) ، پ . سۆزمەن ، گەپدان .
سۆزىنگۈي (سخن كوى) ، پ . گەپ قىلغۇچى ، سۆزمەن ، سۆزگە ئۇستا .
سۆزىنگۈزار (سخن گزار) ، پ . سۆزنى ئۆتكۈزگۈچى ، توسۇلماي سۆزلىگۈچى .
سۆزىنگۈزارلىق (سخن گزارليق) سۆزنى ئۆتكۈزۈش ، توسۇلماي سۆزلەش .
سۆزىنۋەر (سخن ور) ، پ . سۆزمەن ، سۆزگە ئۇستا ، بىلىملىك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سۆزگە ئۇستا قىلماق .
سۆزىنۋەرلىك (سخن ورليك) سۆزگە ئۇستىلىق ، سۆزمەنلىك .
سۆزىرە (سخره) ، ئە . مەسخىرە ، مازاق ، ئويۇنچۇق .
سۈد I (سود) ، پ . پايدا ، بەھرە ، نەپ ؛ ◇**نى**～ (نى～) : نېمە پايدا ؟ ◇～**ئەتمەك** (～اتيماك) ، ～**تاپماق** (～تاپماق) : پايدا تاپماق ، نەپ ئالماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پايدا قىلماق .
سۈد II (سود) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «سۈركەش ، سۈرۈش» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەردە كېلىدۇ . م : ◇**خاك**～ (خاك～) : توپىغا بۇلانغان . ◇**سۇھان**～ (سوھان～) : ئىكەكلەنگەن .
سۈداڭ (صداع) ، ئە . باش ئاغرىقى .
سۈدە (سوده) ، پ . يەنچىلگەن ، ئۇۋۇتۇلغان ، سۈركىلىپ ئۇپرىغان ، ئىكەلگەن ، ھەرىدەلگەن . ◇**مۇشكى**～ (مشك～) : يەنچىلگەن ئەنبەر ، ئۇۋۇاق مۇشك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۇۋۇاتماق ، يەنچمەك ، ئۇشقىلىماق . ◇**سىمى**～ (سيم～) ، ～**سىم** (～سيم) : پارچە - پارچە كۆمۈش .
سۈد ئەندىشە (سۇدا انديشه) ، پ . پايدا قوغلاشقۇچى ، مەنپەئەتپەرەس . ◇～**خەلق** (～خلق) : پايدا قوغلىشىدىغان كىشىلەر .
سۈددە (سده) ، ئە . دەرۋازا ، ئىشىك ؛ بوسۇغا ، ئاستانە .
سۈدمەند (سودمند) ، پ . پايدىلىق ، ئەپلىك .
سۈدۇ زىيان (سود و زيان) ، پ . پايدا - زىيان .
سودۇر I (صدور) ، ئە . سەدر (صدر) نىڭ كۆپلۈكى : كۆكرەكلەر ؛ يۈرەكلەر .
سۈدۇر II (صدور) ، ئە . پەيدا بولۇش ، مەيدانغا چىقىش ، سادىر بولۇش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : سادىر بولماق ، يۈز بەرمەك ، چىقماق .
سۈدۇر III (صدور) ، ئە - پ . دىنىي مۇراسىملارنى تەكشۈرگۈچى ، كاتتا مەنسەپدار .
سۈدۇ سەۋدا (سودۇ سودا) ، پ . ئالدى - ساتتى ، سودىگەرچىلىك .
سۇر I (صور) ، ئە . مۇڭگۈزدىن ياسالغان كاناي ، بۇرغا ؛ دىنىي چۈشەنچە بويىچە ، قىيامەت كۈنى ئىسرافىل پەرىشتە چالىدىغان بۇرغا .

سۇر Ⅱ (سور) ، ئە . قورغان ، قەلئە ، سېپىل . ~ى **سين**◇ (~صين) : سەددىچىن .
سۇر Ⅲ (سور) ، پ . توي ، زىياپەت ، بەزمە ، شادلىق يېغىنى .
سۇراھي (صراحى) ، ئە . ئۇزۇن بويۇنلۇق مەي قاچىسى ؛ ئوچۇق ، غۇبارسىز .
سۇرەييا (ثريّا) ، ئە . ھۇكەر ، ھۇكەر يۇلتۇزى .
سۇرب (سرب) ، پ . قوغۇشۇن .
سۇرخ (سرخ) ، پ . قىزىل ، قىزىل رەڭلىك . ◇ **گۈلى**~ (گل~) : قىزىل گۈل .
سۇرخ بىد (سرخ بيد) ، پ . قىزىل سۆگەت ، قىزىل تال .
سۇرخرو (سرخ رو) ، پ . قىزىل يۈز ، چىرايىدا قېنى بار ، شاد ، خۇرسەن .
سۇرخ رولۇغ (سرخ رولوغ) يۇزى قىزىللىق ، شادلىق ، خۇرسەنلىك .
سۇرفە (سرفه) يۆتەل .
سۇرۇد (سرود) ، پ . ناخشا ، قوشاق ، كۈي ، مۇزىكا . ◇~ **تارتماق** (~تارتماق) : كۈيلەمەك . ◇~ **يەسەماق** (~ياساماق) : ناخشا ئېيتماق ، كۈيگە سالماق .
سۇرۇر (سرور) ، ئە . شادلىق ، خۇشاللىق ، خۇرسەنلىك ، سۆيۈنچ .
سۇرۇرسىز (سرورسيز) كۆڭۈلسىز ، بىپەيزى . ◇~ **جەمئ** (~جمع) : كۆڭۈلسىزلىك .
سۇرۇش (سروش) ، پ . خەۋەر يەتكۈزگۈچى پەرىشتە ، جىبرائىل .
سۇرىن (سرين) ، پ . ئارقا ، دۇمبە ؛ يوتا ؛ قۇيرۇق ، كاسا .
سۇساماق (سو ساماق) ئۇسسىماق . ◇ **چوق**~ (جوق~) : بەك ئۇسسىماق .
سۇست (سست) ، پ . ئاجىز ، قۇۋۋەتسىز ، جانسىز ، زەئىپ .
سۇستانماق (سوستانماق) ق . سۇستايماق .
سۇستايماق (سستايماق) سولاشماق ، بوشاشماق ، كۈچسىزلەنمەك .
سۇست راي (سست راى) ، ئە ـ پ . ئىرادىسىز ، بوشاڭ ، كەم ئەقىل .
سۇست رايلىق (سسترای ليق) ئىرادىسىزلىك ، بوشاڭلىق ، كەم ئەقىللىق .
سۇغرا (صغرا ، صغرى) ، ئە . ئەڭ كىچىك . ◇ **كۆبراۋە**~ (كبرا و~) : ئەڭ چوڭ ۋە ئەڭ كىچىك .
سۇف (صوف) ، ئە . يۇڭ ، تىۋىت ؛ ىىر خىل يىرىك يۇڭ رەخت .
سۇفار (سوفار) ، پ . يا ئوقىنىڭ ئۈچىدىكى كەمتۈك جاي ؛ ئوقنىڭ باش تەرىپى .
سۇفەھاۋ (سفهاء) ، ئە . سەفىھ (سفيه)نىڭ كۆپلۈكى : ئەخمەقلەر ، دۆتلەر ، كالۋالار .
سۇفت (سفت) ، پ . تۆشۈك . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماک) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : تەشمەك ، تۆشۈك ئاچماق .
سۇفرە (سفره) ، ئە . داستىخان .
سۇففە (صفه) ، ئە . سۇپا .
سۇفلى (سفلي) ، ئە . پەس ، تۆۋەن .
سۇفۇن (سفن) ، ئە . سەفىنە (سفينه)نىڭ كۆپلۈكى : كېمىلەر .

سۇقبە (ئقبە) ، ئە . تۆشۈك .
سۇقتۇر (سوقتور) ئۆردەكنىڭ بىر تۈرى .
سۇكىر (سكر) ، ئە . مەستلىك .
سۇككان (سكان) ، ئە . ساكىن (ساكن)نىڭ كۆپلۈكى : يەرلىشىپ تۇرغۇچىلار ، ئولتۇراقلاشقانلار ، ئاھالە . ◇ **خانەقاھ**～ى (خانقاه～) : خانىقادا يېتىپ ـ قوپىدىغانلار .
سۇككەر (سكر) ، ئە . شېكەر .
سۇكۇت (سكوت) ، ئە . جىم تۇرۇش ، تىمتاسلىق . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : ئۈن چىقارماي جىم تۇرماق .
سۇكۇن (سكون) ، ئە . جىمىلىق ، جىمجىتلىق ، تىنچلىق ؛ بىر جايدا جىم تۇرۇش ، توختاش ؛ ساكىن (ئەرەب ئېلىپبەسىدە كەينىگە سوزۇق تاۋۇش قوشۇلمايدىغان ئۇزۇك تاۋۇش بەلگىسى —) . ◇～ **تۇتماق** (～تۇتماق) : جىم تۇرماق . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : تىنجىماق .
سۇكۇنۇمۇرۇر (سكون و مرور) ، ئە . يۇرۇش ـ تۇرۇش ، تۇرۇش ۋە قوزغىلىش .
سۇگ (سوك) ، پ . قايغۇ ، دەرد ـ ئەلەم ، ماتەم ، ھازا ، قارىلىق .
سۇگۇار (سوكوار) ، پ . قايغۇلۇق ، دەردلىك ، ماتەملىك ، ھازىدار .
سۇلالە (سلاله) ، ئە . نەسىل ، نەسەب ، ئۇرۇق ، ئۇرۇق ـ ئەۋلاد ، قانداشلىق سىستېمىسى .
سۇلاماق (سولاماق) سۇ ئىچۈرمەك ، (ھايۋاننى) سۇغارماق .
سۇلەفاۋ (سلفاء) ، ئە . سەلىق (سليق)نىڭ كۆپلۈكى : پىشۇالار .
سۇلب (صلب) ، ئە . قاتتىق ، چىڭ ، مۇستەھكەم . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : چىڭماق ؛ مەھكەم تۇرماق .
سۇلتان (سلطان) ، ئە . سۇلتان ، پادىشاھ ، ھۆكۈمدار ؛ ئومۇمەن پادىشاھ ۋە شاھزادىلەرنىڭ نامىغا قوشۇپ ئېيتىلىدىغان ئۇنۋان . ◇ **چاشتكاھى**～ى (چاشتكاه～ى) : ك . قۇياش نەيزە بويى ئۆرلىگەن پەيت ، ئەتىگەندە قۇياش ئۆرلىگەن پەيت ، كۈن پارلاپ چىققان ۋاقىت .
سۇلتانۇل ئارىفىن (سلطان العارفين) ، ئە . ئالىملار سۇلتانى ، سوپىيلارنىڭ ئۇلۇغى .
سۇلتانۇل مۇئىززىن (سلطان المعزين) ، ئە . ئەزىزلەر سۇلتانى ، ۋەلىيلەرنىڭ ئۇلۇغى .
سۇلتانۇس سەلاتىن (سلطان السلاطين) ، ئە . سۇلتانلارنىڭ سۇلتانى .
سۇلس (ثلث) ، ئە . ئۈچتىن بىر .
سۇلسان (ثلثان) ، ئە . ئۈچتىن ئىككى .
سۇم (سم) ، پ . تۇياق ؛ ك . ئاياق ، پۇت .
سۇمئە (صومعه) ، ئە . مۇناخلار ئۆيى .
سۇمج (سمج) ، پ . غار ؛ لەخمە ، ئۇرا ؛ يەر ئاستى ياكى تاغدىكى قوتان .
سۇمرە (سمره) ، ئە . قوڭۇر رەڭ .
سۇمەك (سوماک) چىۋىن ، پاشا .

سۈمەن (سمن) ، پ . ق . سەمەن Ⅱ . ياسمەن گۈلى .
سۈمەنبەر (سمنبر) ، پ . گۈزەل ، ئاق بەدەن ؛ ك . يار .
سۈمەنبىز (سمن بيز) ، پ . گۈل ياغدۇرغۇچى ، ئاقلىق تارقاتقۇچى .
سۈمەنسا (سمن سا) ، پ . ياسمەنگە ئوخشاش گۈزەل .
سۈمەنساي (سمن سای) ، پ . خۇشپۇراق چاچقۇچى . ◇ **زۇلفى**～ (زلفى～) : خۇشبۇي چاچ .
سۈممە (ثم) ، ئە . كېيىن ، يەنە ، ئاندىن .
سۈمنات (سومنات) ، ئە . بۇت ئىسمى ؛ بۇتخانا . ◇～ **پەرەست** (～پرست) : بۇتپەرەس . ◇～ **ۋلات** (～ولات) : بۇتخانا ۋە ئۇنىڭدىكى لات نامليق بۇت .
سۈمۈم (سموم) ، ئە . «سەمم (سم)»نىڭ كۆپلۈكى : زەھەرلەر .
سۈمۈۋ (سمو) ، ئە . يۇقىرىلىق ، يۇكسەكلىك ، ئۇلۇغلۇق .
سۈمىنات (سومنات) ق . سۈمنات .
سۈنبادە (سنباده) ، پ . ئەسۋاب چاقلايدىغان ، بىلەيدىغان تاش ؛ پىچاق ـ ئەسۋابلارنى پارقىرىتىدىغان پارقىراتقۇچ .
سۈنبۈل (سنبل) ، ئە . بۇغداينىڭ قىلتىرىقى ؛ بىر تۈرلۈك خۇشبۇي قارا رەڭلىك ئۆسۈملۈك ، سۈمبۈل ؛ ك . يارنىڭ چېچى .
سۈندۈس (سندس) ، ئە . شايى ، دۇردۇن .
سۈنماق (سونماق) سۈنماق ، ئۈزاتماق ، سوزماق . ◇ **ئەل**～ (ايل～) : قول ئۈزارتماق ، قول سالماق ، بىر ئىشقا كىرىشمەك ؛ ◇ **ئاياق**～ (آياق～) : قەدەم باسماق ، پۇت ئۈزاتماق .
سۈنۇق (صنوق) ، ئە . سنف (صنف)نىڭ كۆپلۈكى : جىنسلار ، تۈرلەر ، خىللار ، تەبىقىلەر ، سىنىپلار .
سۈھا (سها) ، ئە . ھۆكەر توپىدىكى يۇلتۇزلارنىڭ ئەڭ خىرەسى .
سۈھاكىردار (سهاكردار) ، ئە ـ پ . كۆزگە غۇۋا كۆرۈنىدىغان ، سۈھا يۇلتۇزىغا ئوخشاش .
سۈھان (سوهان) ، پ . ئىكەك ، ھەرە . ◇ **ئىرمەك**～ (～ايريك～) : يىرىك ئىكەك ؛ چوڭ ئىكەك ؛ ◇ **سۈد**～ (～سود) : ھەرىدىلگەن ، ئىكەكلەنگەن .
سۈھاۋەش (سهاوش) ، ئە ـ پ . سۈھاغا ئوخشاش ؛ ق . سۈھا .
سۈھەيل (سهيل) ، ئە . ئۆمۈر يۇلتۇزى . ◇～ **يۇلتۇزى** (～ يولتوزى) : بىر يورۇق يۇلتۇز .
سۈھەيلى يەمەنى ، سۈھەيلى يەمەن (سهيلى يمنى ، سهيلى يمن) ، ئە . سۈھەيل يۇلتۇزى (ق . سۈھەيل) يەمەندىن تېخىمۇ يورۇق كۆرۈنگەنلىكى ئۈچۈن شۇ نام بىلەنمۇ ئاتىلىدۇ .
سۈھۇف (صحف) ، ئە . «سەھىفە (صحيفه)»نىڭ كۆپلۈكى : سەھىپىلەر ، بەتلەر ، خەتلەر ؛ كىتاب ـ ژۇرناللار .

سۇھۇلە (سهوله) ، ئە . سەھل (سهل)نىڭ كۆپلۈكى : ئاسانلىقلار .
سۇھۇلەت (سهولت) ، ئە . ئاسانلىق ، يېنىكلىك ، ئوڭايلىق .
سۇئۇبەت (صعوبت) ، ئە . قىيىنچىلىق ، قاتتىقچىلىق ، مۇشكۈللۈك .
سۇئۇەيدا (سويداء) ، ئە . قارا نۇقتا ، قارا چېكىت .
سۇي (سوى) ، سۇ . ◇～**ياغى** (～ياغى) : سۇ يېغى .◇**خوجەند سۇيى** (خجند سويى) : خوجەنت دەرياسى .
سۇيقۇن (سويقون) كىيىكنىڭ بىر خىلى .
سۇيۇرغال (سيورغال) قەدىمدە ، ھۆكۈمدارلار ئۆز يېقىنلىرىغا ۋە خىزمەت كۆرسەتكەن ئەمەلدارلىرىغا بەخشەندە قىلغان يەر ـ سۇ ، ئىمتىياز ، ھەدىيە .
سۇيۇرغاماق (سويورغاماق) بەخشەندە قىلماق ، ھەدىيە قىلماق ، بەرمەك .
سۇيۇق (سيوق) ، ئە . سەيق (سيق)نىڭ كۆپلۈكى : قىلىچلار .
سۇئى زەن (سوء ظن) ، ئە ـ پ . گۇمان ، شەك ، گۇمان قىلىش ، شەكلىنىش ؛ ك . يامان كۆز بىلەن قاراش .
سۇدرەمەك (سودراماك) سۆرىمەك ، سوزماق .
سۇدرەلمەك (سودرالماك) سۆرەلمەك . ◇**سۇدرەلگەن خەت** (سودرالكان خط) : سوزۇۋۇ-تىلگەن سىزىق .
سۇكباچ (سوكباچ) سۇك ئېشى .
سۇز (سوز) ، گەپ ، سۆز . ◇～**دەمەك** (～دىماك) : گەپ قىلماق ، ئىجاد قىلماق . ◇～**سالماق** (～سالماق) : گەپلەشمەك ، سۆزلەشمەك ، گەپ ئاتماق ، ◇～**سورماق** (～سورماق) : گەپ سورىماق ، گەپ تەلەپ قىلماق . ◇～**تۇشمەك** (～توشماك) : گەپ ـ سۆز بولماق ، پاراڭ بولماق . ◇～**ئۇزاتماق** (～اوزاتماق) : گەپنى سوزماق . ◇～**ئۆتمەك** (～اوتماك) : گەپ بولماق ، سۆزلەنمەك . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : سۆزى ئۆتكۈر ، ناتىق ، شائىر . ◇～**بادەسى** (～بادەسى) . ك . يېقىملىق سۆز . ◇～**تەرگۇچى** (～تيركوچى) : چېقىمچى ، جاسۇس .
سۇكەل (سوكال) ئاغرىق ، ئاجىز ، ناچار .
سۇكەللىك (سوكاللىك) كېسەللىك ، زەئىپلىك .
سۇرمەك (سورماك) سۆڭەك ؛ ئۇستىخان ؛ بېلىقنىڭ قىلتىرىقى .
سۇكۇنج (سوكونچ) تىل ، تەنبىيە ، دەككە .
سۇھبەت (صحبت) ، ئە . سۆھبەت ، ئولتۇرۇش . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئولتۇرۇش قىلماق .
سۇيۇكلۇك (سيوكلوك) سۆيۈملۈك ، گۈزەل .
سۇچۇك (سوجوك) تاتلىق ، شىرىن .
سۇچۇكلەنمەك (سوجوكلانمك) تاتلىق بولماق .

سۇچۇكلۇك (سوچوكلوك) تاتلىقلىق، شېرىنلىك.
سۇچۇگ (سوچوك) ق. سۇچۇك.
سۇچۇگلۇك (سوچوكلوك) ق. سۇچۇكلۇك.
سۇد (سود) سۇت؛ ◇ **ئانا~ى** (آنا~) : ئانا سۈتى.
سۇدەر (سودر) خادىم، خىزمەتچى، مۇلازىم.
سۇرە (سوره)، ئە. سۈرە، قۇرئاننىڭ سۈرىسى.
سۇرەت (صورت)، ئە. شەكىل، ھال، قىياپەت، تاشقى كۆرۈنۈش. ◇~ **ئەھلى** (~ اهلى) : سۈرەت تارتقۇچى؛ تاشقى كۆرۈنۈشكە بەك ئەھمىيەت بەرگۈچى؛ رەسسام. ◇~ **باغلاماق** (~ باغلاماق) : مەيدانغا چىقماق؛ ئەمەلگە ئاشماق. ◇~ **تارتماق** (~ تارتماق) : سۈرەت تارتماق؛ رەسىم سىزماق.
سۇرئەت (سرعت)، ئە. تېزلىك؛ چاققانلىق.
سۇرەتگەر (صورت كر)، ئە ـ پ. تاشقى قىياپەتنى تەسۋىرلىگۈچى؛ رەسىم سىزغۇچى، رەسسام.
سۇرئەتنەما (سرعت نما)، ئە ـ پ. سۈرئەت كۆرسەتكۈچى، چاققانلىق قىلغۇچى.
سۇرچەك (سورچاك) كىچىك سۇنايى.
سۇرمە (سرمە) سۈرمە. ◇~ **چەكمەك** (~ چېكماك) : سۈرمە قويماق، سۈرمە سۈرمەك.
سۇرمەدان (سرمەدان)، پ. سۈرمە قۇتىسى.
سۇرمەگۈن (سرمە كون)، پ. سۈرمە رەڭ، قاراڭغۇ.
سۇرمەگى (سرمكى) سۈرمە رەڭلىك. ◇~ **چەرخ** (~ چرخ) : سۈرمە رەڭ ئاسمان.
سۇرمەئى سفاھانى (سرمە صفاھاني)، پ. ئالىي سورتلۇق سۈرمە، ئىسپاھان سۈرمىسى.
سۇرۇلمەك (سورولماك) ئېيتىلماق، بايان قىلىنماق.
سۇرۇك (سروك) توپ، پادا، قوي پادىسى.
سۇزگۈچ (سوزكوچ) سۇدا ياشايدىغان بىر خىل كىچىك جانىۋار.
سۇسمەك (سوسماك) ئۇسمەك، سۇزمەك.
سۇكۇلەمەك (سوكولامك) كاۋاپ قىلماق، قورىماق.
سۇكۇلمەك (سوكولمك) ق. سۇكۇلەمەك.
سۇلگۈن (سولكون) قىرغاۋۇل.
سۇلھ (صلح)، ئە. سۇلھى، يارىشىش، مۇرەسسە.
سۇلھگۈنە (صلح كونە)، ئە ـ پ. سۇلھى سىياق بىر كېلىشىم.
سۇلۇك (سلوك)، ئە. يۈرۈش، تۇرۇش، ھەرىكەت، رەۋىش، يول تۇتۇش، توغرا يولغا كىرىش، ياخشى يول تۇتۇش، دەرۋىشلىك يولى. سوپىيلارنىڭ ئاللاھقا يېقىنلىشىش يولى. ◇~ **كۆرسەتمەك** (~ كورساتماك) : ئىز قىلماق، ھەرىكەت قىلماق. ◇~ **تۇتماق** (~ توتماق) : چىڭ تۇتماق، ئادەت قىلماق.

سۈنئ (صنع) ، ئە . ياساش ، يارىتىش ، ئىش ، ھۈنەر ، سەنئەت ؛ قۇدرەت . ◇～ **قەلەمى چەكمەك** (～قلمى چيكماك) : ئىجاد قىلماق ، يارىتماق . ◇～ **فەررا‌شلارى** (～فراشلارى) : ك . تاك شاملى .

سۈنە (سونه) ئۆردەكنىڭ ئەركىكى .

سۈنەن (سنن) ، ئە . سۈننەت (سنت)نىڭ كۆپلۈكى : سۈننەتلەر .

سۈننەت (سنت) ، ئە . تۇتۇلغان يول ، ئادەت ، قائىدە ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەر ۋە ساھابىلەر تۇتقان يول ، پەيغەمبەرنىڭ بۇيرۇقلىرى .

سۈننەت ۋاقتى (سنت وقتى) بامدات ئاخىرلىشاي دېگەن مەزگىل .

سۈننىي (سنى) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ سۈننىي مەزھىپىدىكى كىشى .

سۈنئىي (صنعى) ، ئە . ياسالغان ، سانائەت ئارقىلىق بارلىققا كەلگەن ، يارىتىلغان .

سۈۋەر I (صور) ، ئە . سۈرەت (صورت)نىڭ كۆپلۈكى : سۈرەتلەر ، رەسىملەر ؛ شەكىللەر ؛ ئوبرازلار ؛ تاشقى كۆرۈنۈشلەر .

سۈۋەر II (سور) ، ئە . سۈرە (سورة)نىڭ كۆپلۈكى : سۈرىلەر ، ئايەتلەر .

سىبەرگە (سيبركه) ، پ . ق . سەبەرگە .

سىپىچ (سيپچ) ق . سەپىچ .

سىئايەت (سعايت) ، ئە . چېقىمچىلىق ، بوھتان ، تۆھمەت .

سىب (سيب) ، پ . ئالما . ◇～ **ى سەمەرقەند ۋە ئاناري كاشغەر** (～سمرقند و انار كاشغر) : سەمەرقەنتنىڭ ئالمىسى ۋە قەشقەرنىڭ ئانىرى .

سىبا (صبا) ، ئە . ياشلىق ، ياشلىق دەۋرى ، بالىلىق دەۋر .

سىباۋ (سباع) ، ئە . سەبۇئ (سبع)نىڭ كۆپلۈكى : يىرتقۇچ ھايۋانلار ؛ ۋەھشىيلەر .

سىبائى (سباعى) ، ئە . يىرتقۇچ ھايۋانلارغا دائىر .

سىبلەت (سبلت) ، ئە . ق . سەبلەت .

سىبى زەنەخدان (سيب زنخدان) ئىڭەك ، ئىڭەك ئالمىسى .

سىپار (سپار) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تاپشۇرغۇچى ، بېغىشلىغۇچى ، بەرگۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **جان～** (جان～) : پىداكار ، جېنىنى ئايىمايدىغان . ◇ **ۋارس～** (وارث～) ؛ ۋارىسقا قالدۇرغۇچى ، ئىزباسارغا قالدۇرغۇچى .

سىپارىش (سپارش) ، پ . تاپشۇرۇق ، ھاۋالە ، بۇيرۇتما ؛ ھۆرمەت ، مېھرىبانلىق . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : تاپشۇرماق ، ھاۋالە قىلماق ؛ ھۆرمەتلىمەك ؛ ◇～ **ئىستەمەك** (～ايسـ تماك) : مېھرىبانلىق ئىزدىمەك .

سىپاس (سپاس) ، پ . ماختاش ، رەھمەت ئېيتىش ، مىننەتدارلىق .

سىپاسدار (سپاس دار) ق . سىپاسگۈزار .

سىپاسگۈزار (سپاس گزار) ، پ . رەھمەت ئېيتقان ، ھاياجانلانغان ، تەسىرلەنگەن ، مەمنۇن بولغان .

سپاسۇسەنا (سپاس وئنا) ، پ ـ ئە . رەھمەت ئېيتىش ۋە مەدھىيەلەش .
سپاھ (سپاە) ، پ . ئەسكەر ، قوشۇن ، ئەمەلدار .
سپاھان (سپاھان) ، پ . ق . سىفاھان .
سپاھي (سپاھى) ، پ . ئەسكەر ، ئەسكىرى ئەمەلدار ؛ ئەمەلدار .
سپاھىيگەرى (سپاھى كرى) ، پ . سپاگەرچىلىك ، ئەمەلدارلىق .
سپاھىيلىق (سپاھى لىق) ھەربىيلىك ، قوماندانلىق ، ئەمەلدارلىق .
سپەر (سپر) ، پ . قالقان . ◇～ى **ئاتەشىن** (～ ئاتشين) : ك . قۇياش .
سپەردار (سپردار) قالقانلىق ئەسكەر ، قالقانلىق ، قالقانچى .
سپەردارلىق (سپر دارليق) قالقانچىلىق ، قالقانچى ئەسكەرلىك .
سپەرىي (سپرى) ئاخىرىغا يەتكۈزۈلگەن ، تامامىلانغان ، ئاخىرلاشتۇرۇلغان .
سپەنج (سپنج) ، پ . ۋاقىتسىلىق ، پاندىي ، ئۆتكۈنچى ، يوقسىلىدىغان ؛ ك . دۇنيا .
◇ **خانەئى**～ (خانه～) : ۋەيران بولىدىغان ئۆي ؛ ك . دۇنيا .
سپەند (سپەند) ، پ . ئىسرىق ، ئىسرىق ئۇرۇقى . ◇～ **ساچماق** (～ ساچماق) : ئىسرىق سالماق .
سپەندان (سپندان) ، پ . ئىسرىق ئۇرۇغى ، ئىسرىقدان ، ئىسرىق سالىدىغان قاچا .
سپەھ (سپە) ق . سىپاھ .
سپەھبەد (سپھبد) ق . سىپەھبۇد .
سپەھبۇد (سپھبد) ، پ . قوشۇن باشلىقى ، باش قوماندان .
سپەھبۇدلىغ (سپھبدليغ) باش قوماندانلىق .
سپەھدار (سپەدار) ، پ . ئەسكەر باشلىقى ، سەركەردە .
سپەھدارلىغ (سپەدارليغ) قوماندانلىق .
سپەھسالار (سپەسالار) ، پ . باش قوماندان .
سپقارماق (سپقارماق) سۈمۈرمەك ، قالدۇرماي ئىچمەك .
سپىھر (سپھر) ، پ . ئاسمان ، ئاسمان گۈمبىزى ، پەلەك . ◇～ **ئاسىبى** (～ آسيبى) : دۇنيا ئاپەتلىرى ، دۇنيانىڭ بالايىقازالىرى .
سپىھرى ئەسىر (سپھر اثير) ، ئە ـ پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاسماننىڭ ئەڭ يۇقىرى قەۋىتى .
سپىھرى مۇئەللا (سپھر معلا) ، ئە ـ پ . ئېگىز ئاسمان .
ستارە I (ستاره) ، پ . يۇلتۇز .
ستارە فشان (ستاره فشان) ، پ . يۇلتۇز چاچقۇچى ؛ ك . ياش تۆككۈچى ، يىغلىغۇچى .
ستام (ستام) ، پ . ئاتنىڭ ئىگەر ـ جابدۇقلىرى .
ستان (ستان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «رايون ، زېمىن ؛ ئالغۇچى ، كونترول قىلغۇچى ، ئىشغال قىلغۇچى ، بويسۇندۇرغۇچى» دېگەندەك مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ . ◇ **جاذ**～ (جان～

) : جان ئالغۇچى ، هالاك قىلغۇچى . ◇ **كىشىۋەر**～ (كىشور～) : مەملىكەت بويسۇندۇرغۇچى ؛ جاهانگىر . ◇ **خۇد**～**لىغ** (خود～لیغ) : ئاچ كۆزلۈك ، پوچىلىق .

ستاي (ستای) ، پ . ق . ستان .

ستايىش (ستایش) ، پ . ماختاش ، داڭلاش ، مەدهىيەلەش ؛ قايىل بولۇش ، هۆرمەتلەش ، چوقۇنۇش .

ستايىشگاه (ستایش گاه) ، پ . ئىبادەتخانا .

ستەم (ستەم) ، پ . جەبىر ، زۇلۇم ، ئېزىش ، جاپا .

ستەم ئەندىش (ستم اندیش) ، پ . جەبىر - زۇلۇم قىلغۇچى .

ستەمدىدە (ستم دیده) ، پ . ئازاب چەككەن ، قىينالغان ، جەبىر تارتقان .

ستەمزەرف (ستم ظرف) ، ئە - پ . بىچارە ، چارىسىز قالغان .

ستەمسازلىق (ستم سازلیق) زالىملىق ، جەبىر سېلىش .

ستەمشىكەن (ستم شکن) ، پ . ئادىل ، ئادالەتپەرۋەر ، زالىملىقنى يوقاتقۇچى .

ستەمكار (ستمکار) ، پ . زالىم ، ئەزگۈچى ، ئازابلىغۇچى ، زۇلۇم سالغۇچى .

ستەمكارە (ستمکاره) ، پ . ق . ستەمكار .

ستەمكارەلىق (ستمکارلیق) جەبىر - زۇلۇم سېلىش ، ئەزگۈچىلىك ، زالىملىق .

ستەمكەش (ستم کش) ، پ . ق . ستەمدىدە .

ستەمگەر (ستم کر) ، پ . ق . ستەمكار .

ستته (سته) ، ئە . ئالته . ◇～**مىئە** (～مائه) : ئالته يۈز .

ستته زەرۇرىيە (سته ضروریه) ، ئە . ئالته مۇهىم تەرەپ : يۇقىرى ، تۆۋەن ، ئالدى ، ئارقا ، ئوڭ ، سول .

ستىر (ستر) ، ئە . يوپۇق ، پەردە .

ستىز (ستیز) ، پ . ئۆچ ، ئىداۋەت ، دۇشمەنلىك ؛ زۇلۇم ؛ ئۇرۇش ، جاڭجال . ◇ **سىنانى**～ (سنانی～) : دۇشمەنلىك نەيزىسى . ◇～**ئەتمەك** (～ایتماک) ، ～**قىلماق** (～قیلماق) : ئاداۋەت ساقلىماق ، دۇشمەنلىك قىلماق ؛ جاڭجال قىلماق ، ئۇرۇشماق .

ستىزان (ستیزان) ، پ . ئاداۋەتلىك ، ئۆچمەن ، غەزەپلىك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : غەزەپلەنمەك ؛ ئاداۋەت ساقلىماق ، ئۆچلۈك قىلماق .

ستىزە (ستیزه) ق . ستىز .

ستىزەروي (ستیزەروی) ، پ . يۈزى قېلىن ، گەدەنكەش ، بەڭباش ، ئەدەپسىز .

سجىل (سجل) ، ئە . مەهكىمىدە هۆكۈم ، پەرمان قاتارلىق ئاساسىي هۆججەتلەر يېزىلىدىغان دەپتەر ؛ هۆكۈم يېزىلغان قەغەز ؛ قازىنىڭ مۆهۈرى بېسىلغان هۆججەت .

سجىللات (سجلات) ، ئە . «سجىل (سجل)»نىڭ كۆپلۈكى : قازىخانىدا قازى تەرىپىدىن بېرىلگەن ۋەسىقە ، هۆكۈمنامە قاتارلىق هۆججەتلەرنىڭ مەزمۇنى يېزىپ قالدۇرۇلىدىغان مەخسۇس دەپتەر .

سىچقان (سيچقان) چاشقان .
سىخ (سيخ) ، پ . زىخ ؛ كۆسەي ، ئۇچلۇق كالتەك ؛ قوزۇق .
سىددىق (صديق) ، ئە . راستچىل ، چىن ، سەممىي سۆزلۈك ، توغرا سۆزلىگۈچى .
سىدرە (سدره) ، ئە . يەتتىنچى قەۋەت ئاسماندىكى بىر دەرەخ .
سىدرەنىشىن (سدره نشين) ، ئە ـ پ . يەتتىنچى ئاسماندا تۇرغۇچى پەرىشتە .
سىدىق (صدق) ، ئە . چىن ، راستلىق ، توغرىلىق ، سەممىيلىك ؛ ھەقىقەت . ◇ **ئەھلى**ـ (اهل ـ) : راستچىللار ، سەممىي سۆزلۈك كىشىلەر . ◇ ـ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) : توغرا بولماق ، سەممىي بولماق . ◇ **سىدقۇسەفا** (صدق وصفا) : توغرىلىق ۋە پاكلىق . ◇ ـ **نىيەت** (ـ نيت) : خالىس نىيەت ، پاك نىيەت .
سىدقۇسەفا (صدق و صفا) ، ئە . پاكلىق ۋە ۋاپادارلىق ، سەممىيلىك ، ئالىيجانابلىق .
سىدقىي سەفا (صدقي صفا) ، ئە . ھەقىقي پارلاقلىق ، چىن يورقلۇق .
سىراب (سيراب) ، پ . سۇغۇرۇلغان ، سۇغا قانغان ، سۇغا تولغان ؛ سۇلۇق .
سىرات (صراط) ، ئە . يول ، داغدام يول . ◇ ـ **ى مۇستەقىم** (ـ مستقيم) : توغرا يول ، ھەقىقەت يولى . ◇ **پۇلى**ـ (پل ـ) : سىرات كۆۋرۈكى ، دوزاخنىڭ ئۈستىدىن جەننەتكە ئۆتىدىغان كۆۋرۈك .
سىراتى مۇستەقىم (صراط مستقيم) ، ئە . توغرا يول ، ھەقىقەت يولى .
سىراج (سراج) ، ئە . چىراغ ، يورقلۇق ، نۇر .
سىراجۇل مەساكىن (سراج المساكين) ، ئە . مىسكىنلەرنىڭ چىرىغى ؛ ك . ئايدىڭ ، ئاي نۇرى .
سىرايەت (سرايت) ، ئە . يۇقۇش ، ئۆتۈش ، تەسىر كۆرسىتىش ، ئۇنۇم بېرىش ، تارقىلىش . ◇ ـ **ئەيلەمەك** (ـ ايلاماك) ، ـ **قىلماق** (ـ قيلماق) : يۇقماق ، تەسىر قىلماق ، كىرەمەك ، ئۆتەمەك .
سىر (سر) ، ئە . يوشۇرۇن ئىش ، مەخپىيلىك .
سىرى ھەقايىق (سر حقايق) ، ئە . ھەقىقەتلەر سىرى . ◇ ـ **مەخزەنى** (ـ مخزنى) : ھەقىقەتلەر سىرىنىڭ خەزىنىسى ؛ ك . كەئبە .
سىررى (سرى) ، ئە . مەخپىي . ◇ ـ **سۆزلەر** (ـ سۆزلەر) : مەخپىي سۆزلەر .
سىرىشت (سرشت) ، پ . يارىتىلىش ، تەبىئەت ، خۇلق ، مىجەز ، ئادەت ؛ ماھىيەت ، مەۋجۇدىيەت ، بارلىق .
سىرىشتە (سرشته) ، پ . ئارىلاشتۇرۇلغان ، يۇغۇرۇلغان .
سىرىشك (سر شك) ، پ . كۆز يېشى ، تامچە ، قەترە .
سەرف (صرف) ، ئە . ساپ ، نوقۇل ، پەقەت .
سىرمەمەك (سيرماماك) ئىلىپ ئالماق ، يۇلۇپ ئالماق ، سېرىۋالماق ، چىرمىماق ، يۆگەمەك ، شىمايلىماق ، تۇرمەك .
سىرىش (سريش) ، پ . سىرەج ، يېلىم ، شىلىم .
سىرىشلىك (سرشليك) سىرەجلەنگەن ، چاپلانغان ، چاپلاقلىق . ◇ **ئاغزى**ـ (آغزى ـ) :

ئاغزى چاپلاقلىق .
سىرىغ (سيرغ) بېزەش ، زىننەتلەش ، نەقىشلەش .
سىرىقماق (سيريقماق) تەمتىرىمەك ، هولۇقماق .
سىزماق I (سيزماق) يازماق ، رەسىم سىزماق ، سىزماق .
سىزماق II (سىزماق) سىزلىماق ، سىرغىماق .
سىزغۇرماق (سيزغورماق) كۆيدۈرمەك ، ئۆرتىمەك ؛ ئىسقىرتماق .
سىغار (صغار) ، ئە . سەغىر (صغير)نىڭ كۆپلۈكى : كىچىكلەر ، گۆدەكلەر ، ياش بالىلار .
سىغىر (صغر) ، ئە . بالىلىق ، كىچىكلىك ، كىچىك ، ئۇششاق ، ئاز .
سىغارى زىبەق (صغار زيبق) ، ئە . سىماب تامچىلىرى .
سىغناق (سيغناق) پاناھلىق جاي ، باشپاناھلىق جاي ، پاناھلىنىش ئورنى .
سىغۇرماق (سيغورماق) تىقماق ، كىرگۈزمەك ، سىغدۇرماق . ◇**باش**～ (باش ～) : باش تىقماق ، كىرمەك .
سىفات (صفات) ، ئە . سىفەت (صفت)نىڭ كۆپلۈكى : خۇسۇسىيەتلەر ، سۈپەتلەر .
سىفاھان (سفاهان) ، پ . ئىراننىڭ ئىسپاھان شەھىرى .
سىفىر I (صفر) ، ئە . بوش ، خالىي ، نۆل .
سىفىر II (صفر) ، ئە . نۆل .
سىفلە (سفله) ، ئە . پەس ، پەسكەش ، ئەسكى ، بۇزۇق ؛ پىخسىق .
سىقات (ثقات) ، ئە . سىقە (ثقه)نىڭ كۆپلۈكى : ق . سىقە .
سىقە (ثقه) ، ئە . سۆزى ئىشەنچلىك ، گېپى راست ، ئىشەنسە بولىدىغان ؛ ئىشەنچ .
سىقتاماق (سيقتاماق) ھەددىدىن ئارتۇق دەرىجىدە يىغلىماق .
سىقلەت (ثقلت) ، ئە . ئېغىرلىق ، ۋەزىن ، سالماق .
سىقىنماق (سقىنماق) تىرەلمەك ، يۆلەنمەك .
سىكەنجەبىن (سكنجبن) ، ئە . ئىسكەنجىۋىل .
سىككات (سكات) ، ئە . سىككە (سكه)نىڭ كۆپلۈكى : سوقۇلغان (قۇيۇلغان) پۇللار ؛ پۇل تامغىلىرى .
سىككە (سكه) ، ئە . پۇل (تەڭگە ، تىللا ، ياماق قاتارلىق) : پۇل تامغىسى ، پۇل قېلىپى .
◇～**پەردار** (～پرداز) : پۇل قۇيغۇچى ، پۇل سوققۇچى ، پۇل تامغىسىنى ئويغۇچى .
سىككەزەدە (سكەزده) ، ئە ـ پ . پۇل قۇيۇش ، پۇل سوقۇش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پۇل سوقماق ؛ ك . چېنىقتۇرماق ، تەربىيەلەپ پىتىشتۇرمەك .
سىككەئى رىفئەت (سكه رفعت) ، ئە .◇～ **سوقماق** (～سوقماق) : يۇقىرى كۆتۈرمەك .
◇～**سوقۇلماق** (～سوقولماق) : تەڭگە ، تىللا سوقۇلماق ؛ ك . پادىشاھلىققا كۆتۈرۈلمەك .
سىككەئى بىھبۇد (سكه بهبود) ، ئە ـ پ .◇～ **ئۇرماق** (～اورماق) : ياخشىلىق كۆرسەتمەك .
سىگال (سكال) ، پ . نىيەت ، ئوي ، غەرەز ؛ ئاداۋەت ، شىكايەت ، نەپرەت ؛ مىجەز ، قىلىق

(كۆپىنچە سۆز بىرىكمىسى تەركىبىدە كېلىدۇ) . ◇ **چارە~** (چارە~) : چارە كۆرگۈچى . ◇ **بەد~** (بد~) : بەتقىلىق .

سفارەتخانە (سفارتخانە) ق . سەفارەتخانە .

سىگالىش (سكالش) ، پ . ياماندا غەرەز ، قاقشاش ، شىكايەت .

سىڭار (سينكار) پەي ، سىڭىر ؛ كىرىچ .

سىڭەك (سينكاك) ق . سىنەك .

سىڭىرەمەك (سيڭراماك) ئىڭىرىماق ، ئىڭىراپ يىغلىماق .

سىڭۈرمەك I (سينكورماك) سىڭدۈرمەك ، ھەزىم قىلماق ؛ ئۆزلەشتۈرمەك ، بىر نەرسىنى يەنە بىر نەرسىگە يېگۈزۈۋەتمەك .

سىڭۈرمەك II (سينكورماك) غەم يېمەك ، قايغۇرماق .

سىڭىرى (سينكيرى) ... گە ئوخشاش ، ... دەك ، كەبى .

سىلاھ I (سلاح) ، ئە . قورال ـ ياراغ .

سىلاھ II (صلاح) ، ئە . سۈلھى ، كېلىشتۈرۈش ، ياراشتۇرۇش .

سىلاھشور (سلاح شور) ، ئە ـ پ . قورال ئىشلىتىشكە ماھىر ، باتۇر جەڭچى .

سىلاھشورلىق (سلاح شورليق) قورال تۈتۈشتا ماھىرلىق ، باتۇر جەڭچىلىك .

سىلاھىي (سلاحى) ، ئە . قوراللىق ؛ ئەسكەر .

سىلاھى رەزم (سلاح رزم) ، ئە . ئۇرۇش قورالى .

سىلە (صله) ، ئە . ئىنئام ، بەخشىش ، تارتۇق .

سىلەھشور (سلح شور) ، پ . ق . سىلاھشور .

سىلسىلە (سلسله) ، ئە . زەنجىر ، تىزىق ، قاتار ، تىزما ، تەرتىپ .

سىلسىلەئى زۇلف (سلسله زلف) ، ئە . چاچ بۇدۇرى .

سىلسىلەئى مەقسۇد (سلسله مقصود) ، ئە . مەقسەت ۋاستىسى .

سىلىك (سلک) ، ئە . (مەرۋايىت قاتارلىق ئېسىل تاشلار ئۆتكۈزۈلىدىغان) يىپ ، تىزما ؛ قاتار ، تىزىق .

سىلكىنچەك (سيلكينچەك) ، بويۇنغا تاقىلىدىغان زىننەت بۇيۇمى .

سىللى (سيلى) ، ئە ـ پ . شاپىلاق ، كاچات ، تەستەك . ◇ ~ **ئۇرماق** (~ اورماق) : قىينىماق .

سىم (سيم) ، كۈمۈش . ق . سىيم

سىماۋ (سماع) ، ق . سەماۋ .

سىماك (سماك) ، پ . بىر يورۇق يۇلتۇزنىڭ نامى .

سىناغماق (سيناغماق) چېنىقماق ، پىشماق ، تەجرىبىلىك بولماق .

سىنان (سنان) ، ئە . نەيزە ئۇچى ، ئۆتكۈر نەيزە ؛ تىغ . ◇ **تىل~ى** (تيل~ى) : تىل نەيزىسى ، ئاچچىق تىل ، ئاچچىق سۆز ، يامان گەپ .

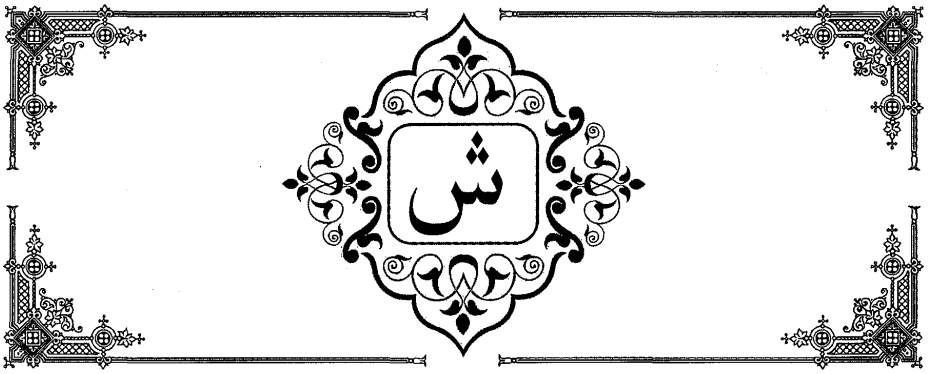
سىنە (سينه) ، پ . كۆكرەك ، كوكس ، يۈرەك .

سىنەسوز (سينەسوز) ، پ . يۈرەك كۆيدۈرىدىغان ، يۈرەك كۆيدۈرگۈچى .

سىنەك (سينك) پاشا ، چۈن .
سىنجاب (سنجاب) ، پ . سۈلەيسۈن ، مويى ئېگىز قىزىل تىيىن ۋە ئۇنىڭ تېرىسىدىن قىلىنغان جۇۋا .
سىنجابىي (سنجابى) ، پ . سۈلەيسۈن تېرىسىدىن قىلىنغان .
سىنچ (سينچ) داپنىڭ چۆرىسىدىكى كىچىك هالقا ۋە قوڭغۇراقلار .
سىندۇرماق (سيندورماق) سۇندۇرماق ؛ يارماق ، پارچىلىماق ، ئۇششاقلىماق ، ئۇشتۇماق ؛ ئۇزمەك ، ئەگمەك ؛ كاسات قىلماق ؛ دىل ئاغرىتماق . ◇**باش**～ : باش ئۇزمەك ، كاللا كەسمەك . ◇**بويىدىن باش**～ (بويى دين باش～) : كاللىسىنى ئالماق . ◇**بازار** (بازار～) : بازارنى كاسات قىلماق . ◇**چاچ**～ : چاچنى چىگىلەكلەشتۇرمەك .
سىنغار (سينغار) قارا چوغا ، شۇڭقار .
سىنىق (صنق) ، ئە . جىنس ، تۇر ، خىل ، تەبىقە ، سىنىپ .
سىنماق (سينماق) ئاخىرلاشماق . ◇**قاتتىق**～ : ئاجىزلاشماق ، خاراب بولماق ؛ ئۆچمەك ، سۇسلاشماق ، رەڭگى ئۆچمەك ، رەڭگى سارغايماق .
سىنىن (سن) ، ئە . چىش ، ياش ، ئۆمۈر . ◇**شۇئۇر**～**ى** (شعور～) : ئۆسمۈرلەرنىڭ ئەقىل يېشى ، ئەقىل كىرىدىغان چاغ .
سىنوقتۇرماق (سينوقتورماق) سۇندۇرماق ، شېكەستىلەندۇرمەك ، خاراب قىلماق ، قىينىماق .
سىنىقماق (سينقماق) سۇنماق ، شېكەستىلەنمەك ، سۇنماق ، خاراب بولماق ، رەڭگى ئۆچمەك ، زەخىم يېمەك .
سىهام (سهام) ، ئە . سەھىم (سهم)نىڭ كۆپلۈكى : ئوقلار ، ئوقيا ئوقلىرى .
سىهر (سحر) ، ئە . سېھىر ، جادۇ ، نەيرەڭ . ◇～**كۆرگۈزمەك** (～كوركوزماك) : نەيرەڭ ۋازلىق قىلماق ، ھىيلە قىلماق .
سىهر پەرداز (سحر پرداز) ، ئە ـ پ . سېھىر كۆرسەتكۈچى ، ئۇستا سېھىرگەر ؛ سەنئەتكار .
سىهر پەردازلىق (سحر پردازليق) ماھىر سېھىرگەرلىك ، ئاجايىپ سەنئەتكارلىق .
سىهر پەيۋەندلىغ (سحر پيوندليغ) كۆز باغلاش ، سېھىرگەرلىك ، ماھارەت كۆرسىتىش ، ئاجايىپ ـ غارايىپ ھۇنەرلەرنى كۆرسىتىش .
سىهھەت (صحت) ، ئە . ساقلىق ، سالامەتلىك ، ساغلاملىق ؛ ساقىيىش . ◇～**ى مىزاج** (～مزاج) : ساقىيىش ، ئوڭلىنىش . ◇**سەلامى**～ (سلام～) : ساقلىقنى سوراش سالامى .
سىماكى رامىھ (سماك رامح) ، ئە ـ پ . كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئەسەد بۈرجىدىكى بىر يۇلتۇزنىڭ نامى .
سىمرۇغ (سيمروغ) ، پ . سۈمۈرغ (ئەپسانىۋى زور قۇش) .
سىمرۇغ بىن (سيمرغ بين) ، پ . سۈمۈرغنى كۆرىدىغان ، كۆزى ئوتكۇر .
سىين (سين) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «س» ھەرپىنىڭ نامى . «ئى» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
سىناغلىق (سيناغليق) پىشقان ، چېنىققان ، تەجرىبىلىك .

سەھەتسىز (صحت سيز) كېسەل ، ئاغرىق .
سەھەتى مىزاج (صحت مزاج) ، ئە ـ پ . ساقلىمىش ، ئوڭلىنىش .
سۇئا (سوا ، سوى) ، ئە . باشقا ، ئۆزگە .◇～**يول** (～يول) : باشقا يول ، بۆلەك ئۇسلۇب .
سىيادەت (سيادت) ، ئە . سەيىدلىك ، ئۇلۇغلۇق ، ئالىي هوقۇق ؛ پەيغەمبەر ئەۋلادىغا مەنسۇپ-لۇق .
سىياسەتگاھ (سياستكاه) ، ئە ـ پ . سىياسەت جايى ؛ جازا مەيدانى ، جازاغا تارتىلغان جاي .
سىياسەت (سياست) ، ئە . دەھشەت سېلىش ، قورقۇتۇش ، هەيۋە قىلىش ، پوپوزا ؛ جازالاش .
◇～**قىلماق** (～قيلماق) : دەھشەت سالماق ، هەيۋە قىلماق ، قورقۇتماق . ◇～**قە يەتـكۈرمەك** (～قه ييتكورماك) : جازالماق ، ئۆلۈم جازاسى بەرمەك .
سىياق I (سياق) ، ئە . سىياق ، تەرز ، يۈسۈن ، تەرتىپ ، شەكىل ، ئۇسلۇپ ؛ سۆزنىڭ كېلىشى ، باش ـ ئاخىرى .
سىياق II (سياق) ، ئە . ◇ **ئىلمى**～ (علم～) : هېساب ئىلمى ، هېساب .
سىيانەت (صيانت) ، ئە . ساقلاش ، ئاسراش ، مۇهاپىزەت قىلىش ؛ ساقلىنىش ، ئاسرىلىش ، مۇهاپىزەت قىلىنىش .
سىياھ (سياه) قارا ، قارا رەڭ ، خەت يازىدىغان قارا سىياھ . ◇**نامە**～ (نامه～) : ك . گۇناهكار . ◇～**بەخت** (～بخت) : بەختى قارا ، بەختسىز ، ئىشى ئوڭمىغان .
سىياھەت (سياحت) ، ئە . سەپەر ، سەيلە ، ساياھەت .
سىياھجەرد (سياەجرده) ، پ . قارامتۇل ، قارىمۇتۇق (ئادەم) : قارا تۇرۇق ئات .
سىياھگەرد (سياەكرد) ، پ . چاپقۇر ئات .
سىياھگىلىم (سياەكليم) ، پ . قارا بەدبەخت ، بەختسىز ، پالاكەت باسقان ، نەس باسقان .
سىياھى (سياهى) ، پ . قارا ، قارىلىق ؛ سىياھ رەڭ .
سىيەر (سير) ، ئە . سىيرەت (سيرت)نىڭ كۆپلۈكى : خىسلەتلەر ، خۇلق ـ مىجەزلەر ، شۇھرەتلەر ؛ تەرجىمىھاللار .
سىيەھ (سيه) ، پ . ق . سىياھ .
سىيەھبال (سيەبال) ، پ . قارا ، قانىتى قارا ، بەختسىز .
سىيەھپوش (سيەپوش) ، پ . قارا كىيىم كىيگەن ، قارا كىيىنگەن .
سىيەھتاب (سيەتاب) ، پ . قارىمۇتۇق ، قارا جۇلالىق .
سىيەھچال (سيەچال) ، پ . ئادەم قامايدىغان سۇسسىز قۇدۇق ، زىندان .
سىيەھرو (سيەرو) ، پ . ق . سيەھروي .
سىيەھروز (سيەروز) ، پ . قارا كۈندە قالغان ، ئوسال كۈنگە قالغان .
سىيەھروي (سيەروى) ، پ . يۈزى قارا ، گۇناهكار .
سىيەھ ستارە (سيەستاره) ، پ . قارا يۇلتۇز ؛ ك . يۇلتۇزى قارا ، بەختى قارا ، شۇم پېشانە .
سىيەھفام (سيەفام) ، پ . قارا تۇسلۇك ؛ قاپقاراڭغۇ .
سىيەھكار (سيەكار) ، ئە . يامان ئىش قىلغۇچى . ◇**بەختى**～ (بخت～) : بەختسىزلىك .
سىيەھ گىلىم (سيەكليم) ، پ . ق . سىياھ گىلىم .

سىيەھنامە (سيەنامە) ، پ . گۇناھكار ، جىنايەتچى .
سىيت (صيت) ، ئە . داڭق ، گەپ ـ سۆز ، مىش ـ مىش گەپ .
سىيرە (سيرە) ، ق . سيرەت .
سىيرەت (سيرت) ، ئە . خۇلق ، مىجەز ، خىسلەت ، ئادەت ، ھالەت ، رەۋىش ، تەرز .
سىيرەفىي (صيرفى) ، ئە . سەرراپ ، ئالتۇن سودىگىرى .
سىيم (سيم) ، پ . كۈمۈش ، ئاقچا ، كۈمۈش تەڭگە ؛ ك . ئاق . ◇～**ئۇنى** (～اونى) : كۈمۈش ساداسى ، تەڭگە ئاۋازى . ◇～**ئاب** (～ آب) : سىماب .
سىيما (سيما) ، ئە ـ پ . يۈز ، بەت ، چىراي ، ئەپتى ـ بەشىرە ، تەلەت ، ئوبراز . ◇**مەھ**～ (مە～) : ئاي جامال ، ئاي يۈزلۈك ؛ گۈزەل . ◇**مەلەك**～ (ملك～) : پەرىشتە سۈپەت ، گۈزەل .
سىيماب (سيماب) ، پ . سىماپ ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سىمابتەك ئېرىتمەك ، كۆيدۈرمەك ، بىقارار قىلماق .
سىيمابىي (سيمابى) ، پ . سىمابرەڭ . ◇～**لىباس** (～لىباس) : سىمابرەڭ كىيىم .
سىيم ئەندام (سيم اندام) ، ق . سيمبەر .
سىيمبەر (سيمبر) ، پ . كۈمۈش بەدەن ، ئاق بەدەن ، ئاپپاق ؛ گۈزەل .
سىيمپاش (سيم پاش) ، پ . كۈمۈش چاچقۇچى ؛ كۆز يېشى قىلغۇچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : كۆز يېشى قىلماق .
سىيم پاشەندە (سيم پاشنده) ، پ . پۇل چاچقۇچى ، ئىنئام ـ ئىھسان قىلغۇچى .
سىيمتەن (سيم تن) ، پ . ق . سيمبەر .
سىيمكەش (سيمكش) ، پ . كۈمۈش يۈكلەنگەن ، كۈمۈش كۆتۈرگەن .
سىيمگۇن (سيمكون) ، پ . كۈمۈش رەڭ ، ئاق . ◇～**تايىر** (～طاير) : كۈمۈش رەڭ قۇش ، ئاق قۇش .
سىيمى ئەشك (سيم اشك) ، پ . ياش تامچىسى .
سىيمى ناب (سيم ناب) ، پ . ساپ كۈمۈش ، جۇلالىق كۈمۈش .
سىيمۇزەر (سيم و زور) ، پ . ئالتۇن ۋە كۈمۈش .
سىيمىن (سيمن) ، پ . كۈمۈش ، كۈمۈشتىن ياسالغان ؛ كۈمۈشتەك ئاپپاق . ◇～**نىقاب** (～نقاب) : ئاق پەردە ، ئاق پەردىلىك . ◇～**رەۋاق** (～رواق) : ئاق راۋاق ، گەج بىلەن ئاقلانغان راۋاق . ◇～**ساق** (～ساق) : ئاق تەنلىك ؛ ئاق پاچاق .
سىيمىنبەر (سيمين بر) ، پ . ق . سيمبەر .
سىيمىيا I (سيميا) ، ئە . سىھىرگەرلىك ؛ ئاساسسىز ۋە مەۋھۇم بىر «ئىلىم»نىڭ نامى . ئۇنىڭچە ، ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەمەلىيەتتە مەۋجۇت بولمىغان ئاجايىپ نەرسىلەر كۆرۈنەرمىش .
سىيمىيا II (سيميا) ، ئە . فىلىم قويۇش ماشىنىسى ، كىنو كۆرسىتىش جىھازىسى .

شابب (شاب) ، ئە . ياش يىگىت ، نەۋقىران .
شاباش (شاباش) ، پ . ئاپىرىن ، بەللى ، يارايسەن ، ياش !
شاتۇ (شاتو) ، پ . شوتا .
شاتىر (شاطر) ، ئە . جىلاۋدار ، ئات يېتىلىگۈچى ، ھۆكۈمدار مىنگەن ئاتنىڭ تىزگىنىنى تۇتۇپ ماڭىدىغان چاققان كىيىملىك خىزمەتكار ، چاپارمەن .
شاخ (شاخ) ، پ . مۇڭگۈز ؛ شاخ ؛ تارماق .
شاخاب (شاخاب) ، پ . تارماق ئېقىن .
شاخە (شاخە) ، پ . شاخ ، شاخچە .
شاخسار (شاخسار) ، پ . كۆپ ، شاخلىق ، باراقسان ، بۇك ـ باراقسان ، دەرەخزار ، بوستانلىق .
شاخى شەكەر (شاخ شكر) ، پ . شېكەر قۇمۇش .
شاخسارى خۇلد (شاخسار خلد) ، ئە ـ پ . جەننەت بېغى .
شاداب (شاداب) ، پ . توق ، قانغان ، سۇلۇق ، سۇيى ئېقىپ تۇرىدىغان .
شادابلىغ (شادابليغ) سۇيى كۆپلۈك ، قانغانلىق .
شادان (شادان) ، پ . شادلىق بىلەن ، سۆيۈنۈپ .
شادكام (شادكام) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، خۇشال .
شادمان (شادمان) ، پ . شاد ، خۇرسەن ، مەمنۇن .
شادمانە (شادمانه) ، پ . ق . شادمان .
شادمانلىغ (شادامانليغ) شادلىق ، خۇرسەنلىك ، مەمنۇنلۇق .
شادۇرۋان (شادروان) ، پ . سايىۋەن ، چېدىر . ◇～ى **بەخت** (～بخت) : بەخت سايىۋەنى .
شادۇرۋانى ئال (شادروان آل) قىزىل چېدىر .
شاديانە (شاديانه) ، پ . شادلىق مۇزىكىسى ، خۇشاللىق كۈيى .

شار (شار) ، پ . بىر خىل رەڭلىك داكا .
شارىئ I (شارع) ، ئە . كوچا ، يول . ◇～**ئامم** (～عام) : ئاممىۋى يول ، چوڭ كوچا .
شارىئ II (شارع) ، ئە . قائىدە ـ قانۇنلارنى تۇزگۇچى ، قانۇنشۇناس ، شەرىئەتچى .
شارەك (شارك) بىر خىل قۇش ئىسمى .
شارىب I (شارب) ، ئە . ئىچكۇچى ، ئىچەرمەن .
شارىب II (شارب) ، ئە . بۇرۇت .
شارىھ (شارح) ، ئە . شەرھلىگۇچى ، ئىزاھلىغۇچى .
شاش (شاش) تاشكەنتنىڭ كونا نامى .
شاغىل (شاغل) ، ئە . شۇغۇللانغۇچى ، مەشغۇل بولغۇچى .
شاف (شاف) ، پ . كۆز دورىسى ؛ كىرگۈزۈلىدىغان دورا ؛ نەشتەرە .
شافىي (شافى) ، پ . قانائەتلىنەرلىك ، ئۇنۇملۇك ، شىپالىق . ◇～**جەۋاب** (～جواب) : قانائەتلىنەرلىك جاۋاب .
شافىئ (شافع) ، ئە . ياراشتۇرۇپ قويغۇچى ، ئەپلەشتۈرۈپ قويغۇچى ، كېلىشتۈرۈپ قويغۇچى ، شاپائەتچى .
شافىئىي (شافعى) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ سۈننى مەزھىپىدىكى تۆت چوڭ تارماقنىڭ بىرىنى تۇزگەن ئىمام ئەبۇ ئابدۇللاھ مۇھەممەد ئىبنى ئىدرىسنىڭ لەقىبى ۋە ئاشۇ تارماققا مەنسۇپ بولغان كىشىلەر .
شاقق (شاق) ، ئە . قىيىن ، مۇشكۈل ، مۇشەققەتلىك .
شاكىر (شاكر) ، ئە . شۈكۈر قىلغۇچى ، رەھمەت ئېيتقۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : شۈكۈر قىلماق ، قانائەتلەنمەك ، رەھمەت ئېيتماق .
شاگىرد (شاكرد) ، پ . شاگىرت . ◇～**كىتاب** (～كتاب) : ساۋاتسىزلىقنى تۈگەتكەندىن كېيىن ، ئۆزى كىتاب كۆرەلەيدىغان ۋە ئوقىغىنىنى باشقىلارغا چۈشەندۈرەلەيدىغان دەرىجىگە يېتىش .
شال (شال) ، پ . رومال ، پۈركەنجە ، يۆگدىن توقۇلغان كىيىم ، شارپا .
شام I (شام) ، پ . كەچقۇرۇن ؛ ك . قاراڭغۇلۇق . ◇**تىيرە**～ (تيرە～) : قارا تۇن ، قاراڭغۇ كېچە . ◇～**شەمالى** (～شمالى) : تۇن شامىلى ، قاتتىق شامال . ◇～**تەئامى** (～طعامى) : كەچكى تاماق . ◇～**ئەسكەرى** (～عسكرى) : كېچە جەڭچىسى ؛ جېسەكچى .
شام II (شام) ، پ . قەدىمىي سۈرىيە ؛ دەمەشق شەھىرى .
شامەت (شامت) ، پ . كاساپەت .
شامما (شامه) ، ئە . پۇراش قۇۋۇتى ، پۇراش سەزگۈسى .
شامۇ ھەبەش (شام وحبش) ، ئە ـ پ . سۈرىيە ۋە ئېفىيوپىيە ، سۈرىيە بىلەن ھەبەشىستان .
شامىي (شامى) ، ئە . شاملىق ئادەم ، قەدىمىي سۈرىيەلىك ئادەم .

شامى تار (شام تار) ، پ . قاراڭغۇ كېچە .
شامى دەيجۇر (شام ديجور) ، پ . ئەڭ قاراڭغۇ كېچە .
شامى رەنجۇر (شامى رنجور) ، پ . ئازاب كېچىسى .
شامىل (شامل) ، ئە . يېيىلغان ، ئومۇملاشقان ، قاپلاپ كەتكەن ، ئۆز ئىچىگە ئالغان ، تەشكىل تاپقان ؛ ئومۇميۈزلۈك . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : يايماق ، تېگىشلىك دەپ بىلمەك .
شامى ھىجران (شام هجران) ، ئە ـ پ . جۇدالىق كېچىسى .
شامىيانە (شاميانه) چېدىر .
شان ، شەئن (شان ، شأن) ، ئە . مەرتىۋە ، دەرىجە ، قەدىر ، ئىززەت ، شەرەپ ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، هال . ◇**ئالىي**～ (عالى～) ، **ئەزىم**～ (عظيم～) : ئالىي دەرىجىلىك ، ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ، ئەڭ قەدىرلىك . ◇**شەئنىن بىلمەك** (شأنين بيلماك) : قەدرىنى بىلمەك . ◇**شانىمدا** (شانيمدا) : مەن توغرۇلۇق ، هەققىمدە .
شانە (شانه) ، پ . تاغاق ، چاچ تاغىقى ؛ تاغاق سۆڭىكى .
شانەدان (شانەدان) ، پ . تاغاقدان ، تاغاق قۇتىسى .
شاھ (شاه) شاھ ، پادىشاھ ، خان ؛ شاھماتنىڭ باش دانىسى ، شاھ .
شاھانە (شاهانه) ، پ . پادىشاھلارچە ، پادىشاھلارغا خاس ، شاھانە .
شاھانەۋار (شاهانەوار) ، پ . شاھلارچە ، شاھقا ئوخشاش ؛ چوڭ ۋە ئالىي .
شاھەندە (شاهنده) ، پ . پەرھىزكار ، ئۆزىنى تۇتقان ، ئەدەپلىك ، پاك ؛ ئېھتىياتچان .
شاھەنشاھ (شاهنشاه) ، پ . پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى ، شاھلارنىڭ شاھى ، ئۇلۇغ پادىشاھ ، زور پادىشاھ ؛ شاھەنشاھ .
شاھەنشەھ (شاهنشهه) ، پ . ق . شاھەنشاھ .
شاھباز ، شەھباز (شاهباز ، شهباز) ، پ . بۈركۈت ، ئوۋ قۇشى .
شاھبەيت (شاەبيت) ، پ ـ ئە . مەزمۇنى چوڭقۇر ھەم بەدىئىيلىكى يۇقىرى بېيىت (شېئىر) .
شاھپەر (شاەپر) ق . شەھپەر .
شاھراھ (شاهراه) ، پ . چوڭ يول ، داغدام يول .
شاھرۇخى (شاهرخى) بىر خىل تىللا تەڭگە .
شاھنىشىن (شاەنشن) ، پ . تەخت .
شاھۋار ، شەھۋار (شاهوار ، شهوار) ، پ . شاھانە ، پادىشاھلارغا يارىشىدىغان يىرىك ، نادىر ، ئەڭ ئەلا . ◇**دۇررى**～ (در～) : يىرىك دۇر ، ئالىي سورتلۇق مەرۋايىت .
شاھى ئەنجۇم (شاه انجوم) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار شاھى ، قۇياش .
شاھى خوتەن (شاه خوتن) ك . قۇياش .
شاھىد I (شاهد) ، ئە . كۆرگۈچى ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ئادەم ، گۇۋاھچى ؛ گۇۋاھ ، دەلىل ـ ئىسپات .

شاھىد Ⅱ (شاھد) ، ئە . گۇۋاھ ، مەھبۇب ، مەشۇق .
شاھىن (شاھين) ، پ . ئوڭ قۇشى ، قارىچۇغا .
شائىئ (شائع) ، ئە . ق . شايىئ .
شائىبە (شائبه) ، ئە . پاسكىنا ، ئىپلاسلىق ، نۇقسان ، كەمچىلىك .
شائىر (شاعر) ، ئە . شېئىر يازغۇچى ، ھېسسىياتلىق ئىنسان ؛ ھېس قىلغان ، سەزگەن .
شائىرانە (شاعرانه) ، ئە ـ پ . شائىرلارغا خاس ، شائىرلاردەك ، شائىرلارغا مۇناسىپ .
شائىرە (شاعره) ، ئە . ئايال شائىر .
شايان (شايان) ، پ . لايىق ، مۇناسىپ ، سازاۋەر ، مۇڭاپىق ، يارىشىدىغان ، ئەرزىيدىغان .
شايە (شايه) مۇبادا .
شايەد (شايد) ، پ . ئېھتىمال ، مۇمكىن ، بەلكى ، ھەر ھالدا .
شايىئ (شايع) ، ئە . يېيىلغان ، تارقالـغان ، ئومۇمـلاشـقان ، ئاممـۇى ؛ مەشھۇر ، ئاشكارا .
◇～**بولماق** (～بولماق) : تارقالماق ، يېيىلماق . ◇～**تەكەللۇم** (～تكلم) : ئاممـۇى تىل ، ھەممە ئادەم ئىشلىتىدىغان تىل .
شايىئە (شايعه) ، ئە . كوچا خەۋەرلىرى ، سۆز ـ چۆچەك ، پىتنە ـ ئىغۇا .
شايىست (شايست) ، پ . مۇڭاپىق ، جايىدا ، مۇناسىپ ، لايىق ، ئەرزىيدىغان ؛ ئىقتىدارلىق ، قابىلىيەتلىك ، ئىشەنچلىك .
شايىستە (شايسته) ، پ . ق . شايىست .
شايىستەراق (شايستەراق) ئەڭ مۇڭاپىق ، ئەڭ مۇناسىپ .
شايىستەلىغ (شايستەليغ) لايىقلىق ، مۇناسىپلىق ، مۇڭاپىقلىق .
شەئمەت (شاٴمت) ، ئە . شۇملۇق ، يامانلىق ، نەسلىك .
شەغەف (شغف) ، ئە . ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىش ، ئاشىقى بىقارار بولۇش .
شەب (شب) ، پ . كېچە ، تۈن . ◇～**بەياد** (～بياد) : كېچىدە يادلاش .
شەباب (شباب) ، ئە . ياشـلىق ، يـىگىتـلىك ؛ ◇～**ئەيـيامـى ، ئەييامى**～ (～ايامى ، ايامى～) ، **ئەھدى**～ (عهد～) : ياشلىق دەۋرى .
شەبابىي (شبابى) ، ئە . ياشلىققا دائىر .
شەئبان (شعبان) ، ئە . ھىجرىيە يىل كالېندارى بويىچە سەككىزىنچى ئاي .
شەبانە (شبانه) ، پ . كېچىلىك ، تۈنلۈك ، كەچقۇرۇن . ◇**جامى**～**ئىچمەك** (جامى～ ايچماك) : كېچىسى مەي ئىچمەك . ◇**مەخمۇرى**～ (مخمور～) : تۈندىكى مەسلىك .
شەباۋىز (شب آويز) ، پ . ھوقۇشنىڭ بىر تۈرى .
شەبە (شبه) ، پ . قارا قاش تېشى ، قارا مەرمەر ، قارا رەڭ .
شەب ئەفرۇز (شب افروز) ، پ . كېچىنى يورتقۇچى ، ئاي .
شەب ئەندۇد (شب اندود) ، پ . كېچىنى قاپلايدىغان ، كېچىنى قارا قىلمىدىغان ، كېچىنى بويايدىغان . ◇～**نىقاب** (～نقاب) : تۈن پەردىسى ؛ ك . قاراڭغۇلۇق .

شەبپەر (شب پر) ، پ . ق . شەبپەرەك .
شەبپەرەك (شب پرك) ، پ . شەپەرەڭ .
شەبتاب (شبتاب) ، پ . كېچىسى پارقىرايدىغان ، پارقىراق . ◇ **كىرمى~** (كرم~) : پارقىراق قۇرۇت ، كېچىسى پارقىرايدىغان قۇرۇت .
شەبچىراغ (شبچراغ) ، پ . كېچىسى چىراغقا ئوخشاش نۇر چاچقۇچى . ◇ **گەۋھەرى~** (كوهر~) : كېچىسى چىراغدەك نۇر چاچىدىغان گۆھەر .
شەبخۇن (شبخون) ، پ . ق . شەبخۇن .
شەبخىز (شبخيز) ، پ . تۇننى ئويغاق ئۆتكۈزگۈچى ، تۇندە ئۇخلىمايدىغان .
شەبدىز (شب ديز) ، پ . قارا ئات ، قارا تورۇق ئات .
شەبرەنگ (شب رنگ) ، پ . قاپقارا ، تۇم قارا ؛ قارا تورۇق ئات . ◇~ **سەكرەتمەك** (~ سېكراتماك) : ئات چاپتۇرماق .
شەبرەۋ (شب رو) ، پ . تۇن كېزەر ، كېچىسى يول يۈرگۈچى ؛ ك . ئوغرى ، تۇن قاراقچىسى .
شەبرەۋلۇغ (شب رولوغ) تۇن كېزەرلىك ، كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزۈش ؛ ك . ئوغرىلىق . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : كېچىدە يول كەزمەك .
شەب روز (شب روز) ، پ . كېچە - كۈندۈز ، كۈنۇ - تۇن .
شەب زىندەدار (شب زندەدار) ، پ . كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزگۈچى ، تۇنىگۈچى .
شەب زىندە دارلىغ (شب زندە دارليغ) كېچىنى ئۇخلىماي ئۆتكۈزۈش ، ئۇخلىماي تاڭ ئاتتۇرۇش ، تۇنەش .
شەبگەرد (شبكرد) ، پ . كېچىدە ئايلانغۇچى ، تۇن قاراۋۇلى ؛ ئاي .
شەبگۇن (شب كون) ، پ . قاپقارا .
شەبگىر (شبكير) ، پ . تۇن بويى ئۇخلىمايدىغان ، كېچىسى مېڭىپ يۈرگۈچى . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : تۇن بويى ئۇيقۇسىز بولماق ؛ كېچىسى ھۇجۇم قىلماق ، تۇندە بېسىپ كىرمەك .
شەبخۇن (شبيخون) ، پ . كېچىلىك يۈرۈش ، كېچىسى تۇيۇقسىز قىلىنغان ھۇجۇم ، كېچىلىك ھۇجۇم . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئۇرماق** (~ اورماق) : تۇندە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماق .
شەبىستان (شبستان) ، پ . كېچىلىك ياتاقخانا ؛ ئىچكى ھەرەم ؛ قاپقاراڭغۇ كېچە ، قاراڭغۇلۇق .
شەبىھ (شبيه) ، ئە . ئوخشاش ، بىر خىل ، مەنداش .
شەبى قەدر (شب قدر) ، پ - ئە . قەدىرلىك كېچە ، شۆبىقەدىر كېچىسى ، رامىزاننىڭ 27 - كېچىسى بولۇپ ، بۇ كېچىدە تىلەك ئىجابەت بولىدۇ ، دېيىلىدۇ) .
شەتارەت (شطارت) ، ئە . شوخلۇق ، خۇش چاقچاقلىق ؛ چاققانلىق ، زېرەكلىك .

شەتەل (شتل) ، پ . چوتا (قماردا) .
شەتەلخار (شتل خوار) ، پ . چوتا ئالغۇچى ، چوتاچى (قماردا) .
شەتت (شط) ، ئە . قىرغاق ، ساھىل ، دەريانىڭ قىرغىقى ؛ دەريا .
شەترەنج (شطرنج) ، پ . شاھمات . ◇～**كەبىر** (～كبير) : كاتتا شاھمات ئويۇنى .
شەجەر (شجر) ، ئە . دەرەخ .
شەجەرە (شجره) ، ئە . دەرەخنىڭ غولى بىلەن ئۇنىڭ شاخ ۋە شاخچىلىرى تەقلىدىدە سىزىلغان ئىسخىما . مۇنداق ئىسخىمىدا كۆپىنچە بىر ئاتىدىن بولغان جەمەتكە مەنسۇپ كىشىلەرنىڭ تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى كۆرسىتىلىدۇ ؛ شەجەرە ، نەسەبنامە .◇～**ئى تۈرك** (～ترک) : تۈركىيلەر شەجەرىسى .
شەخ (شخ) ، پ . قاتتىق ، قېتىپ قالغان ، چىڭ ، مەھكەم .
شەخس (شخص) ، ئە . شەخس ، ئادەم .
شەخس ئالىي (شخص آلی) ، ئە ـ پ . سۇ ئادىمى ، ئادەمسىمان سۇ ھايۋىنى .
شەدائىد (شدائد) ، ئە . شەدىدە (شديده)نىڭ كۆپلۈكى : بالايىئاپەتلەر ، كېلىشمەسلىكلەر ، بەختسىزلىكلەر .
شەدد (شد) ، ئە . كۈچەيتىش ، چىڭىتىش ؛ چالغۇ ئەسۋابىنى ساز قىلىش ، چالغۇ ئاۋازىنى يۇقىرى قىلىش .
شەددات (شداد) ، ئە . قەدىمىي يەمەندىكى بىر قەبىلىنىڭ پادىشاھى ؛ شىددەت قىلغۇچى ، قاتتىق قول ، زالىم .
شەددە (شده) ، ئە . تەكرار ئوقۇلىدىغان تاۋۇش ، قاتلىنىدىغان تاۋۇش ؛ تۇغ ، بايراق ، بەلگە ؛ مەرۋايىت ، مارجان قاتارلىقلار ئۆتكۈزۈلگەن باغلاردىن بىرنەچچىسىنىڭ قوشۇلمىسى .
شەددى رۇھ (شد روح) ، ئە ـ پ . مۇزىكا مۇقاملىرىنىڭ بىرى .
شەدىد (شديد) ، ئە . شىددەتلىك ، قاتتىق ، ئېغىر ؛ ئۆتكۈر ؛ قىيىن ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئېغىرلاشماق ؛ قاتتىق بولماق .
شەدىدە (شديده) ، ئە . بەختسىزلىك ، بالا ، ئاپەت .
شەر (شر) ق . شەرر .
شەرئ (شرع) ، ئە . دىنىي قانۇن ، شەرىئەت .
شەراب (شراب) ، ئە . ئىچىملىك ، مەي . ◇～**ناب** (～ناب) : تازا مەي ، تىنىق مەي . ◇～**ئالۇد** (～آلود) : مەي يۇققان ، مەي ئارىلاش .
شەرابخانە (شرابخانه) ، ئە ـ پ . ئىچىملىك سېتىلىدىغان جاي ؛ مەيخانا ، قاۋاقخانا .
شەرابدار (شرابدار) ، پ . ساقي ، شاراب ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى .
شەرار (شرار) ، ئە . ئۇچقۇن ، ئەلەنگە ، يالقۇن ؛ تاۋلىنىش .
شەرارى ھەلاك (شرار هلاك) ، ئە . ھالاكەت ئەلەنگىسى ، ھالاك قىلغۇچى ، يالقۇن .
شەرارە (شراره) ، ئە . ق . شەرار .

شەرارەت I (شرارت) ، ئە . ق . شەرار .
شەرارەت II (شرارت) ، ئە . يامانلىق ، قەبىھلىك .
شەرارەلىغ (شرارەليغ) ئۇچقۇنلۇق ، ئەلەنگىلىك .
شەرافەت (شرافت) ، ئە . شاراپەت ، ئىززەت ، قەدىر ـ قىممەت ، ھۆرمەت ، ئابروي .
شەرايىئ (شرايع) ، ئە . شەرىئەت (شريعت) نىڭ كۆپلۈكى : دىنىي قانۇنلار ، شەرىئەت قائىدە-لىرى .
شەرە (شرە) ، ئە . ئاچ كۆز ، نەپسى يامان ، تەمەخور .
شەرەر (شرر) ، ئە . ئۇچقۇن ، ئەلەنگە ، يالقۇن . ◇~ **ساچماق** (~ساچماق) : ئۇچقۇن چاچماق . ◇~ **تارتماق** (~تارتماق) : يالقۇنجىماق .
شەرەف (شرف) ، ئە . قەدىر ـ قىممەت ، پەخر ، ھۆرمەت ، ئىززەت ، ئابرۇي .
شەرەفبەخش (شرفبخش) ، ئە ـ پ . شەرەپ ئاتا قىلغۇچى ، شەرەپلەندۇرگۈچى .
شەرەفياب (شرفياب) ، ئە ـ پ . شەرەپ تاپقۇچى ، قەدىرلىك ، ئېتىبارلىق .
شەرئەن (شرعا) ، ئە . دىنىي قانۇن يۈزىسىدىن ، شەرىئەت بويىچە .
شەربەت (شربت) ، ئە . قۇرۇق مېۋە ياكى شېكەردىن قاينىتىلغان ئۈسسۈلۇق ، شەربەت ، كېسەلگە بېرىلىدىغان سۈيۇق دورا . ◇ **ئاچىغ**~ (آچيغ~) : مەي ، شاراب .
شەربەتخانە (شربت خانه) ، ئە ـ پ . شەربەت ياكى سۈيۇق دورا ساقلىنىدىغان جاي .
شەربەتى ئابى (شربت آبى) ، ئە ـ پ . بىيە شەربىتى .
شەربەتى شىفا (شربت شفا) ، ئە ـ پ . شىپالىق شەربەت .
شەربەتى ناب (شربت ناب) ، ئە ـ پ . تىنىق شەربەت .
شەربەتىي (شربتى) ، ئە . شەربەت ئىچىدىغان قاچا ؛ قەدەھ ؛ بىر خىل رەخت نامى ؛ ئىنچىكە تانا .
شەرر (شر) ، ئە . يامانلىق ، دۇشمەنلىك ، قەبىھلىك ، ئەسكىلىك ، گۇناھ . ◇ **شورۇ** ~ (شورو~) ، ~ **ۋشور** (~شور) : پىتنە ـ پاسات ، ئەنسىزلىك ، مالىمانچىلىق .
شەررۇننات (شر الناس) ، ئە . ئادەملەرنىڭ ئەسكىسى ؛ ئادەملەرنىڭ ئەسكىلىكى .
شەررۇ خەير (شر و خير) ، ئە . ياخشى ـ يامان .
شەرزە (شرزه) ، پ . غەزەپلىك ، دەھشەتلىك ، ھەيۋەتلىك ، يىرتقۇچ .
شەرقە (شرقه) چاراسلىغان ئاۋاز ، پارسىلدىغان ئاۋاز .
شەرقەن (شرقاً) ، ئە . شەرق تەرەپتىن .
شەرلىق (شرليق) يامانلىق ، يارىماسلىق ، ئەسكىلىك .
شەرم (شرم) ، پ . ئۇيات ، ھايا ، ئومۇس ، بەدەنىدىكى ئۇياتلىق جاي . ◇ **پەردەئى**~ (پرده~) : هايا پەردىسى .
شەرمسار (شرمسار) ، پ . ئۇياتلىق ، ئۇياتچان . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماک) : ئۇيالدۇرماق ، شەرمەندە قىلماق .

شەرمسارلىك (شرمسارليك) ئۇياتچانلىق، ئۇياتقا قېلىش، ئۇيلىپ قېلىش.
شەرمناك (شرمناک)، پ. ق. شەرمسار.
شەرھ (شرح)، ئە. شەرھ، ئىزاھ، تەپسىلات؛ كېڭەيتىپ چۈشەندۈرۈش. ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ～**ئەتمەك** (～ايتماک): شەرھلىمەك، كېڭەيتىپ چۈشەندۈرمەك.
شەرھە (شرحه)، ئە. جاراھەت، زىدە، پارچە، تىلىم. ◇～～～ (～～～): تىلىم－تىلىم، پارچە－پارچە.
شەرئىي I (شرعی)، ئە. شەرىئەتكە تېگىشلىك، دىنىي قانۇنغا مەنسۇپ.
شەرئىي II (شرعی)، ئە. مۇساپە ئۆلچىمى. ئۇچ كىلومېتىردىن كۆپرەك كېلىدۇ، دېيىلىدۇ.
شەرىئەت (شريعت)، ئە. قانۇن، ئىسلام قانۇنى.
شەرئىيات (شرعيات)، ئە. شەرىئەتكە تېگىشلىك ئىشلار، دىنىي قائىدىلەر.
شەرىر (شرير)، ئە. يامان، يارىماس، بۇزۇق.
شەرىف (شريف)، ئە. شاراپەتلىك، شەرەپلىك، ئەزىز، قەدىرلىك، ئالا؛ قوبۇل قىلىنغان، تاللانغان، سەرخىل. ◇～**ئولماق** (～اولماق): شەرەپلىك بولماق. ئەزىز ۋە قەدىرلىك بولماق.
شەرىك (شريك)، ئە. ئورتاقچى، شېرىك، ھەمكار.
شەست I (شست)، پ. كامان، قارماق؛ باش بارماق.
شەست II (شصت، شست)، پ. ئالتمىش. ◇～**دەر**～ (～در～): ئاتمىشنىڭ كىۋادراتى (60×60).
شەش (شش)، پ. ئالتە. ◇～**پايە** (～پايه): ئالتە پايلىق؛ ئالتە پەلەمپەيلىك. ◇**ئىكى** ～ (ايكی～): ئىككى ئالتىلىك؛ نەرد ئويۇنىدىكى قولى ئۈستۈنلۈك.
شەئشەئ (شعشع)، ئە. نۇر چېچىش؛ نۇر چېچىپ تۇرغان.
شەئشەئە (شعشعه)، ئە. نۇر چېچىش، پارلاش، پارقىراش، شولا، نۇر، يورۇقلۇق، ئاپتاپ.
شەشپەر (ششپر)، پ. ئالتە قىرلىق گۈرزى، توقماق.
شەش جەھات (شش جهات)، ئە－پ. ئالتە جەھەت، ئالتە نەرسە.
شەشدەر (شش در)، پ. نەرد ئويۇنىدىكى مات بولۇش خانىسى.
شەغال (شغال)، پ. بۆرى.
شەغەب (شغب)، ئە. توپلاڭ، مالىمانچىلىق. ◇**شورۇ**～ (شورو～): ئالا－توپلاڭ، غەۋغا، مالىمانچىلىق.
شەغەف (شغف)، ئە. مەيل، ئىشق، ھەۋەس.
شەفائەت (شفاعت)، ئە. ۋاسىتىچىلىك، كېلىشتۈرۈش، يارىشتۇرۇش، مۇرەسسە. ◇～**ى شەرم** (～شرم): خىجالەتچىلىك؛ ۋاستىچىلىك.

شەفائەتگەرى (شفاعتكرى) ، ئە ـ پ . ژاستىچىلىك ، كېلىشتۇرمىچىلىك ، مۇرەسسەچىلىك .
شەفەق (شفق) ، ئە . قۇياش پېتىش پەيتىدە كۆكتە پەيدا بولىدىغان قىزىللىق . ◇～**مىسال** (～مثال) : شەپەقتەك ، شەپەققە ئوخشاش .
شەفەقەت (شفقت) ، ئە . ھېسداشلىق ، ئىچ ئاغرىتىش ، رەھمە .
شەفەقگۇن (شفق كون) ، ئە ـ پ . شەپەق رەڭ ، قىزىل .
شەفەقۇەش (شفق وش) ، ئە ـ پ . شەپەقتەك ؛ قىزىل . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : شەپەقتەك قىزارتماق .
شەفىئ (شفيع) ، ئە . ژاستىچى ، كېلىشتۇرگۇچى ؛ ھىمايىچى . ◇～**ۋلمۇئەززەبىن** (～المعذبين) : گۇناھكارلارنىڭ ھىمايىچىسى .
شەفىق (شفيق) ، ئە . شەپقەتلىك ، مېھرىبان ، رەھىمدىل ، ھېسداشلىق قىلىدىغان ، يۇمشاق كۆڭۈل .
شەفىقانە (شفيقانه) ، ئە ـ پ . شەپقەت بىلەن ، مېھرىبانلارچە .
شەفىئۇل مۇئەززەبىن (شفيع المعذبين) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ سۇپىتى (ئەينى : گۇناھكار ئۇممەتلەرنىڭ ھىمايىچىسى) .
شەقاۋەت (شقاوت) ، ئە . بەختسىزلىك ، بالايىئاپەت ، نەسلىك ، يامانلىق ، ئەسكىلىك ؛ ئۆز بېشىمچىلىق ، بىشەملىك .
شەقق (شق) ، ئە . يۇچۇق ، يېرىق ، چاك ؛ يېرىش ، يوچۇق ئېچىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : يارماق . ◇**قەلەمنىڭ**～ (قلم ننك～ى) : قەلەم ئۇچىنىڭ يېرىقى .
شەقىي (شقى) ، ئە . بەختسىزلىك ، نەس باسقان ، ئامەتسىز ؛ يارىماس ، ئەسكى ، بۇزۇق .
شەكەر (شكر) ، پ . شېكەر . ◇～**تۇنگى** (～تنكى) : شېكەر قاچىسى ؛ ك . ئېغىز .
شەكەربار (شكربار) ، پ . شېكەر ياغدۇرغۇچى ؛ ك . شېرىن سۆزلۈك .
شەكەرخا (شكرخا) ، پ . شېكەر چاينىغۇچى ؛ ك . شېرىن سۆزلۈك .
شەكەرخاب (شكرخواب) ، پ . شېرىن ئۇيقۇ ، سەھەردىكى شېرىن ئۇيقۇ .
شەكەرخەند (شكرخند) ، پ . تەبەسسۇم بىلەن چىرايلىق كۈلگۈچى ، نازلىنىپ كۈلگۈچى ؛ ك . گۈزەل يار .
شەكەرخەندە (شكرخنده) ، پ . تەبەسسۇم ، كۈلۈمسىرەش ، شېرىن كۈلكە .
شەكەررىز (شكرريز) ، پ . شېكەر تۆككۈچى ، ئاجايىپ ئېسىل سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ، گۈزەل شېئىرلارنى يازغۇچى شائىر .
شەكەرفشان (شكرفشان) ، پ . شېكەر چاچقۇچى ، شېرىن ۋە قىممەتلىك سۆزلەرنى سۆزلەشكە كىرىشكەن .
شەكەرلەب (شكرلب) ، پ . شېرىن سۆز ، شېرىن سۆزلۈك ؛ شېرىن لەۋ ؛ ك . جانان ، سۆيگەن يار .

شەكەرىن (شكرين) ، پ . شېرىن .
شەكەر (شكر) ، ئە . شېكەر ؛ قەنت ؛ ◇**شەھدۇ~** (شهد~) : ھەسەل ۋە شېكەر .
شەككەرئاب (شكر آب) ، پ . شاكراپ . ك . دوستلار ئارىسىغا ئازراق كۆڭۈل ئاغرىقى چۈشۈپ قېلىش .
شەككەرىستان (شكرستان) ، ئە ـ پ . شېكەر قومۇشلۇق ؛ ك . شېرىن سۆھبەت ، يارىنىڭ لەۋزى .
شەككەرالۋد (شكر آلود) ، ئە ـ پ . شېكەر ئارىلاش ، شېكەرلىك ، تاتلىق .
شەككەرخاي (شكرخاي) ، ئە ـ پ . شېرىن سۆزلەن ، شېرىن سۆزلۈك .
شەككەر شىكەن (شكرشكن) ، ئە ـ پ . شېرىن سۆز .
شەككەرىن (شكرين) شېرىن .
شەكل (شكل) ، ئە . سۈرەت ، پىچىم ، كۆرۈنۈش ، فىگۇرا .
شەكۈفە (شكوفه) ، پ . چېچەك ، گۈل ، چېچەك ئېچىش .
شەكۋ (شكو) ، ئە . شىكايەت .
شەكۋە (شكوا ، شكوه ، شكوى) ، ئە . شىكايەت ، زارلىنىش .
شەكىبا (شكيبا) ، پ . چىداملىق ، تاقەتچان .
شەلاين (شلاين) قىزىقچى ، لەتىپچى ، مەسخىرىۋاز .
شەلاينلىق (شلاين ليق) قىزىقچىلىق ، مەسخىرەۋازلىق ؛ بەتمەسلىك ، بەتقىلىقلىق .
شەمم (شم) ، ئە . ھىد ، پۇراق ؛ پۇراش ، ھىد چېچىش . ◇~ **ى رەيھان** (~ريحان) : خۇش پۇراق .
شەمئ (شمع) ، ئە . شام .
شەماتەت (شماتت) ، ئە . بىركىمگە كەلگەن بەختسىزلىكتىن شادلىنىش ، زەھەرخەندىلىك .
شەمائىل (شمائل) ق . شەمايىل .
شەمايىل (شمايل) ، ئە . تۇغما مىجەز ، خۇلق ، ئەخلاق ؛ شەكىل ، سۈرەت ، كۆرۈنۈش ، تۇزۇلۇش .
شەمايىم (شمايم) ، ئە . شەمىمە (شميمه)نىڭ كۆپلۈكى : خۇشپۇراقلار .
شەمائىم (شمائم) ق . شەمايىم .
شەمەت (شمط) ، ئە . قارا نەقىش .
شەمەت (شمط) ق . شەمەت .
شەمس (شمس) ، ئە . قۇياش ، ئاپتاپ ، كۈن . ◇~**ۇ قەمەر** (~و قمر) : ئاي بىلەن كۈن .
شەمسە (شمسه) ، ئە . ئۆينىڭ توروس ۋە ئالدى تامىرىغا قۇياشقا ئوخشاش يۇمىلاق شەكىلدە ئىشلەنگەن نەقىش .
شەمسىيە (شمسيه) ، ئە . كۈنلۈك ، سايىۋەن .
شەمشاد (شمشاد) ، پ . سەرۋە دەرىخىگە ئوخشاش خۇش قامەت ۋە چىرايلىق دەرەخ (ئەدەبىـ

ياتتا يارنىڭ بويىنى بۇ دەرەخكە ئوخشىتىش ئادەت بولغان . شەمشادنىڭ ياپراقلىرى تال ـ تال بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇ يەنە چاچقىمۇ ئوخشىتىلىدۇ) .

شەمە (شمه) ، ئە . بەزى ، بىر قىسىم ، قىسمەن ، بىرئاز ؛ پۇراق ، تەم .

شەمئى تىراز (شمع طراز) ، ئە . نەقىشلىك تام .

شەمئى خاۋەرى (شمع حاورى) ، ئە ـ پ . قۇياش .

شەمئى شەبىستان (شمع شبستان) ، ئە ـ پ . كېچىنى يورۇتقۇچى شام .

شەمىم (شميم) ، ئە . خۇشپۇراق ، خۇشبۇي خۇشھىد . ◇**سەندەل**～ (صندل～)سەندەل ھىدلىق ، سەندەل بۇيلۇق .

شەمىمە (شميمه) ، ئە . ق . شەمىم .

شەمىيانە (شميانه) ، پ . چېدىر .

شەئن (شاٴن) ق . شان .

شەنئەت (شنعت) ، ئە . يامانلىق ، ئەسكى ئىش ، يارىماس قىلىق .

شەنگ (شنگ) ، پ . گۈزەل ، نەپىس ، شوخ ، ئويناق . ◇**ھەرىفى**～ (حريف～) ، **لۇئبەتى**～ (لعبت～) ، **ساقىئى**～ (ساقى～) : شوخ يار .

شەنگەرف (شنگرف) ، پ . قىزىل ، قىزىل رەڭ ، قىزىل بوياق .

شەنگەرفي (شنگرفى) ، پ . قىزىل تۈسلۈك ، قىزغۇچ .

شەنئى (شنيع) ، ئە . يامان ، ئەسكى ، يارىماس ؛ خۇنۈك ، سەت ، بەتبەشىرە . ◇**فىئلى**～ (فعل～) : يامان قىلىق .

شەنىئە (شنيعه) ، ئە . ق . شەنئى .

شەھ (شه) ، پ . شاھ ، پادىشاھ .

شەھادەت (شهادة) ، ئە . شاھىتلىق ، گۇۋاھلىق ، پاكىت ؛ شەھىد بولۇش ، دىن يولىدا ئۆلۈش ؛ شېھىتلىك . ◇～**بارماغى** (～بارماغى) : كۆرسەتكۈچ بارماق .

شەھەنشاھ (شهنشاه) ، پ . ق . شاھەنشاھ .

شەھەنشەھ (شهنشه) ، پ . ق . شاھەنشاھ .

شەھباز (شەباز) ق . شاھباز .

شەھپەر (شهپر) ، پ . قاناتتىكى ئەڭ ئۈزۈن پەيلەر .

شەھجوي (شەجوى) ، پ . ئېقىن ، ئۆستەڭ ، ئېرىق .

شەھد (شهد) ، ئە . ھەسەل ، بال . ◇～**ئاقماق** (～آقماق) : بال تامماق ؛ ك . شېرىن سۆزلىمەك . ◇～**ئەيش** (～عيش) : ياشاش لەززىتى ، تۇرمۇش لەززىتى .

شەھد ئالۇد (شهد آلود) ، ئە ـ پ . بال يۇققان ؛ شېرىن . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : بال يۇقتۇرماق ؛ ك . گۈزەل سۆزلەرنى يازماق .

شەھد خانە (شهدخانه) ، پ . ھەسەل ھەرىسى بېقىلىدىغان جاي .

شەھدلىق (شهدليق) ھەسەل سېلىنغان ، بال ئارىلاش ، شېرىن .

شەھدۇشەكەر (شهد شكر) ، پ . بال ـ شېكەر .
شەھدى ئەيش (شهد عيش) ، ئە . ياشاش لەززىتى ، تۇرمۇش لەززىتى .
شەھر I (شهر) ، پ . شەھەر ؛ مەملىكەت .
شەھر II (شهر) ، ئە . ئاي ؛ ئوتتۇز كۈن . ◇～**ى رەمەزان** (～رمضان) : رامىزان ئېيى .
شەھراھ (شهراه) ، پ . ق . شاھراھ .
شەھرەگ (شهرگ) ، پ . بويۇن تومۇرى ، غول تومۇر .
شەھر بەند (شهربند) ، پ . تۈنقۇن ؛ ◇**تۈپراق ئەرا～ئەتمەك** (توپراق ارا～ايتماك) : تۈپراققا تۈنقۇن قىلماق ، تۈپراق ئارىسىدا قالدۇرماق ، يەر ئاستىغا كۆممەك .
شەھريار (شهريار) ، پ . بۇيۇك پادىشاھ .
شەھرىستان (شهرستان) ، پ . كاتتا شەھەر ، شەھەر ئىچى ، شەھەر قورغىنى .
شەھسەۋار (شهسوار) ، پ . ئات مىنىشكە ئۇستا ، چەۋەندار ، ئاتقا ياراشقان .
شەھسەۋارى چەرخ (شهسوار چرخ) ، ئە ـ پ . ك . مىررىخ (مارس) سەييارىسى .
شەھسەۋارى فەلەك (شهسوارفلك) ، ئە ـ پ . ك . مىررىخ (مارس) سەييارىسى .
شەھسۇۋار (شهسوار) ق . شەھسەۋار .
شەھكار (شهكار) ، پ . بىئەدەپ ، قىلىقسىز .
شەھكارلىق (شهكارليق) بىئەدەپلىك ، قىلىقسىزلىق ، مىكىر ، ھىيلە .
شەھناز (شهناز) بىر كۈينىڭ ئىسمى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : شەھناز كۈيىنى ئېيتماق ، شەھناز كۈيىگە چالماق .
شەھنە (شحنه) ، ئە . قورۇقچى ، ساقچى ، پاسۋان (كۈندىلىك) .
شەھنەتۈن نەجەف (شحنة النجف) ، ئە . مەملىكەت پاسۋانى ، نەجەف شەھرىنىڭ جېسىكچىسى .
شەھنىشىن (شەنشىن) ، پ . ق . شاھنىشىن .
شەھۋار (شهوار) ق . شاھۋار .
شەۋاھىد (شواهد) ، ئە . شاھىد (شاهد)نىڭ كۆپلۈكى : گۇۋاھلار ، ھۆججەتلەر ، پەرىشتىلەر .
شەۋق (شوق) ، ئە . قاتتىق ئارزۇ ، ئىشتىياق ، ئۆتكۈر ھەۋەس ، تەقەززالىق ، ئۆرتىنىش .
شەۋقناك (شوقناك) ، ئە ـ پ . زوقلۇق ، تەشنا ، خۇشال ھالدىكى .
شەۋكەت (شوكت) ، ئە . ھەيۋەت ، ئۇلۇغۋارلىق ، شەرەپ ـ شان ، كۆركەملىك ، قۇدرەت ، سەلتەنەت .
شەۋكەتپەناھ (شوكتپناه) ، ئە ـ پ . شەۋكەت تايانچىسى .
شەۋۋال (شوال) ، ئە . ھىجرىيە كالېندارى بويىچە ئونىنچى ئاي .
شەيئ (شيئ) ، ئە . نەرسە ، شەيئى ؛ ئىش .
شەياتىن (شياطين) ، ئە . شەيتان (شيطان)نىڭ كۆپلۈكى : شەيتانلار .

شەيب (شيب) ، ئە . چاچ ياكى ساقال ئاقىرىش .
شەيپال (شيپال) قەھرىمان .
شەيتانى (شيطانى) ، ئە . شەيتانغا مەنسۇپ ، شەيتانغا ئوخشاش ، يامان يولغا باشلىغۇچى .
شەيتەنەت (شيطنة) ، ئە . شەيتانلىق ، ئالدامچىلىق ، ئىبلىسلىق ؛ يارىماسلىق ، ھىيلە ، پاسات ، كۆز بويىاش ، سېھىرگەرلىك .
شەيخ (شيخ) ، ئە . قېرى ، مويسىپىت ، ئاقساقال ؛ شەيخ ـ سوپىلار باشلىقى ، ئىشان .
شەيخۇش شۇيۇخ (شيخ الشيوخ) ، ئە . ئەڭ چوڭ شەيخ ، كاتتا ئىشان .
شەيخۇل مەشايىخ (شيخ المشايخ) ، ئە . ئەڭ چوڭ شەيخ ، چوڭ ئىشان .
شەيخۇل ئىسلام (شيخ الاسلام) ، ئە . ئىسلامدا ئەڭ يۇقىرى دىنىي مەنسەپ .
شەيخى كازىب (شيخ كاذب) ، ئە . كاززاپ شەيخ ، يالغانچى شەيخ .
شەيخوخەت (شيخوخة) ، ئە . قېرىلىق ، ياشانغانلىق ؛ شەيخلىق ، ئىشانلىق . ◇～**ۋە ئىرشاد مەسنەدى** (～وارشاد مسندى) : شەيخلىق ۋە يول كۆرسىتىش ئورنى .
شەيد (شيد) ، پ . ھىيلە ، مىكىر ، ئالدام ؛ ئالداش ، مىكىر قىلىش .
شەيدا (شيدا) ، پ . ھەددىدىن تاشقىرى مەپتۇن بولغان ، بىقارار ئاشىق . سۆيگۈ ئوتىدا سەۋدايى بولماق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : مەپتۇن قىلماق ، ئۆزىگە بەند قىلماق ، كۆيدۈرمەك .
شەين (شين) ، ئە . كەمچىلىك ، يېتەرسىزلىك ، ئۇقسان ، داغ . ◇～**يەتكۈزمەك** (～يېتكورماك) : نۇقسان يەتكۈزمەك ، داغ چۈشۈرمەك .
شوبان (شبان) ، پ . چوپان ، قويچى ، قوي باقار .
شوبانلىغ (شبانليغ) چوپانلىق ، قويچىلىق ، پادىچىلىق .
شوخلۇغ (شوخ لوغ) ئويناقلىق ، شوخلۇق .
شوخى خۇدكام (شوخ خودكام) ، پ . ئۆز سۆزلۈك يار ، كاج يار .
شوخى ستەمكار (شوخ ستمكار) ، پ . باغرى قاتتىق يار .
شوخى سىيمبەر (شوخ سيمبر) ، پ . ئاق بەدەن مەھبۇب .
شور I (شور) ، پ . شور ؛ تۇزلۇق .
شور II (شور) ، پ . غەۋغا ، ۋاراڭ ـ چۇرۇك ، چۇقان ، توپىلاڭ ؛ قىزغىن ، ھاياجانلىق . ◇**بەلا**～ (بلا～) : بالا كەلتۈرگۈچى . ◇～**سالماق** (～سالماق) : چۇقان كۆتۈرمەك ، توپىلاڭ چىقارماق .
شورابە (شورابه) ، پ . كۆز يېشى .
شورە (شوره) ، پ . شور يەر ؛ زەي يەر .
شورە پۈشت (شوره پشت) ، پ . شور باسقان ، شورتاڭلىق .
شورەزار (شورەزار) ، پ . شورلۇق جاي ، سازلىق يەر .
شور ئەنگىز (شور انكيز) ، پ . غەۋغا سالغۇچى ، توپىلاڭ كۆتۈرگۈچى .

شور بەخت (شوربخت) ، پ . بەختسىز ، نەس باسقان .
شورىدە (شوريده) ، پ . پەرىشان ، گاڭگىرىغان . ◇～**سەرلىق** (～سرليق) : پەرىشان هال ، باش قېتىش .
شوي (شوی) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «يۇيغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . م : ◇**چەرخ～** (چرخ～) : ئاسماننى يۇيغۇچى .
شۇئاڭ (شعاع) ، ئە . شولا ، يورۇقلق ، نۇر . ◇**خەتتى～** (خط～) : قۇياشتىن تارقالغان شولا سىزىقلىرى .
شۇئەبات (شعبات) ، ئە . شۇئبە (شعبه)نىڭ كۆپلۈكى : بۆلۈملەر ، شۆبىلەر ، تارماقلار ؛ مۇزىكىدا ئاساسىي كۈينىڭ تارماقلىرى .
شۇئەراڭ (شعراء) ، ئە . شائىر (شاعر)نىڭ كۆپلۈكى : شائىرلار .
شۇئەراي ئەكابىر (شعراء اكابر) ، ئە . كاتتا شائىرلار ، ئاتاقلىق شائىرلار .
شۇئەرائى شىئىرى سەرىر (شعراء شعری سریر) ، ئە . ماھارەتلىك شائىرلار ، ئۇستا شائىرلار .
شۇئەرايى شىرىن كەلام (شعرای شيرين كلام) ، ئە ـ پ . شېرىن سۆزلۈك شائىرلار .
شۇئەرايى قۇدسى (شعرای قدسی) ، ئە . مۇقەددەس شائىرلار .
شۇباغ (شوباع) ق . شۇباق .
شۇباق (شباق) شىۋاق ئۆسۈملۈكى .
شۇئبە (شعبه) ، ئە . تارماق ، پۇتاق ، شاخ ؛ بۆلۈم ، بۆلۈمچە ؛ تارماق كۈي .
شۇئبەدە (شعبده) ، ئە . ئويۇن ، نەيرەڭ .
شۇئبەدەباز (شعبده‌باز) ، ئە ـ پ . ئويۇنچى ، نەيرەڭۈاز ، كۆز باغلىغۇچى .
شۇئبەدەساز (شعبده ساز) ، ئە ـ پ . ق . شۇئبەدە باز .
شۇتۇر (شتور) ، پ . تۆگە .
شۇتۇرمۇرغ (شترمرغ) ، پ . تۆگە قۇش .
شۇجاڭ (شجاع) ، ئە . شىجائەتلىك ، باتۇر .
شۇجائەت (شجاعت) ، ئە . باتۇرلۇق ، جاسارەت ، جۇرئەت .
شۇخ (شوخ) ، پ . كىر ، ئىپلاس ، پاسكىنا ، قاسماق .
شۇخكىن (شوخكين) ، پ . پاسكىنا ، قاسماق ، كىر .
شۇددە (شده) ، ئە . بۇقۇچ ، باغ (كىيىمنىڭ ئىككى تەرىپىنى بىر ـ بىرىگە باغلايدىغان ، هەر خىل رەڭلىك يىپ ياكى يىپەكتىن قىلىنغان باغ) .
شۇدرۇن (شودرون) شەبنەم .
شۇرەكاڭ (شركاء) ، ئە . شەرىك (شريك)نىڭ كۆپلۈكى : شېرىكلەر ، ئورتاقلار ، قوشۇلغاڭلار . ◇～**يەمەك** (～ييماک) : ئورتاق تاماق ، شېرىك تائام .
شۇرب (شرب) ، ئە . ئىچىملىك ؛ شاراب ئىچىش ، شورپا ئىچىش . ◇～**ئەتمەك** (

~ ايتماك) : ئىچمەك .

شۇرتە (شرطه) ، ئە . بەلگە ؛ يۇرۇشكە مۇڭاپىق شامال ، ئوك شامال .

شۇرۇڭ (شروع) ، ئە . كىرىشىش ، باشلاش ؛ باشلانما ، ئىپتىدا . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : كىرىشمەك ، باشلىماق .

شۇرۇت (شروط) ، ئە . شەرت (شرط) نىڭ كۆپلۈكى : شەرتلەر .

شۇرۇر (شرور) ، ئە . شەرر (شر) نىڭ كۆپلۈكى : ناچارلىقلار ، يامانلىقلار ، ئەسكىلىكلەر ، ياۋۇزلۇقلار ، قەبىھلىكلەر ، گۇناھلار ، جىنايەتلەر .

شۇرۇھ (شروح) ، ئە . شەرھ (شرح) نىڭ كۆپلۈكى : شەرھلەر ، ئىزاھلار .

شۇرىش (شورش) ، پ . قوزغىلاڭ ، توپىلاڭ ؛ ھاياجان ، تىنچسىزلىق ؛ چايقىلىش .

شۇست (شست) ، پ . يۇيۇش .

شۇستمان (شستمان) ، پ . سۇۋاش ؛ قاپلاش . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : سۇۋىماق ، سۇركىمەك ؛ قاپلىماق .

شۇستۇشۇ (شست وشو) ، پ . يۇيۇنۇش ، يۇيۇپ تازىلاش . ◇~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : يۇيۇپ تازىلىماق .

شۇشە (شوشه) ، پ . چوكا ، زىخچا ، مۇز چوكىسى ؛ قۇتا . ◇~ **مۇز** (~ موز) : چوكا مۇز . ◇~ **ئالتۇن** (~ آلتون) : زىخ ئالتۇن ، چوكا ئالتۇن .

شۇغل (شغل) ، ئە . كىرىشىش ، شۇغۇللىنىش ؛ ئىش . ◇~ **غا سالماق** (~ غه سالماق) : مەشغۇل قىلماق ، ئىشقا سالماق .

شۇقە (شقه) ، ئە . بايراقنىڭ بېشىغا باغلىنىدىغان پارچە لاتا ، قەغەز پارچىسى .

شۇققەئى شىنگەرف (شقه شنگرف) ، ئە ـ پ . قىزىل پارچە ؛ ك . شېخىدىن ئۇزۇلمىگەن قىزىل گۈل .

شۇققەئى لەئل (شقه لعل) ، ئە . ياقۇت پارچىسى ؛ ك . يارنىڭ لېۋى .

شۇكۇفە (شكوفه) ، پ . گۈل ، چېچەك ، غۇنچە ؛ پورەك .

شۇكۇفت (شكوفت) ، پ . ئېچىلغان ؛ ◇ **ناشۇكۇفت** (ناشكوفت) : ئېچىلمىغان .

شۇكۇفته (شكوفته) ، پ . ق . شۇكۇفت .

شۇكۇھ (شكوه) ، پ . شەۋكەت ، ھەيۋەت ، سۆلەت ؛ كۆركەملىك ، ئۇلۇغۋارلىق .

شۇكۇھلىق (شكوهليق) سۆلەتلىك ، ھەيۋەتلىك .

شۇمار (شمار) ، پ . ساناق ، ھېساب ، ھېسابلاش ، ساناش ؛ ◇ **بى~** (بى~) : ھېسابسىز . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ساناش ، ھېسابلاش . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : سانالماق ، ھېسابلىماق .

شۇمارە (شماره) ، پ . ق . شۇمار .

شۇمۇل (شمول) ، ئە . ئورۇنلاشتۇرۇش ، ئۆز ئىچىگە ئېلىش ، ئورنىشىش ، جايلىشىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئورۇنلىماق ؛ ئورناشماق ، جايلاشماق .

شۇنقار (شنقار) شۇڭقار . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ك . ژاپات بولماق ، ئۆلمەك .
شۇنۇد (شنود) ، پ . ئىشتىش ، ئاڭلاش . ◇**گۇفتۇ**～ (كفتو～) : گەپ ـ سۆز ، سۆزلەشىش ، پاراڭلىشىش .
شۇنۇفت (شنفت) ، پ . ئاڭلاش . ◇**گۇفتۇ**～ (كفتو～) : گەپ ـ سۆز ، سۆھبەت .
شۇنىد (شنيد) ، پ . ق . شۇنۇد .
شۇھەداۋ (شهداء) ، ئە . شەھىد (شهيد)نىڭ كۆپلۈكى : شېھىتلەر .
شۇھۇد I (شهود) ، ئە . شاھىد (شاهد)نىڭ كۆپلۈكى : شاھىتلار ؛ ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلەر .
شۇھۇد II (شهود) ، ئە . كۆزىتىش ، كۆرۈش ؛ شاھىتلىق ، پاكىت ، ئىسپاتلاش ؛ كۆز بىلەن كۆرۈشكە بولىدىغان دەرىجىدە مەۋجۇت ۋە مۇجەسسەم .
شۇھۇر (شهور) ، ئە . شەھەر (شهر)نىڭ كۆپلۈكى : ئايلار .
شۇئۇر (شعور) ، ئە . پەملەش ، چۈشىنىش ، ئىدراك ، سېزىم ؛ ◇**سىننى**～ (سن～) : ئىدراك يېشى .
شۇئۇرسىز (شعورسيز) تۇيغۇسىز ، ھوشسىز ؛ سەزمەس .
شۇئۇن (شوٴون ، شئون) ، ئە . شەئن (شاٴن)نىڭ كۆپلۈكى : ق . شان .
شۇيۇئ (شيوع) ، ئە . يېيىلىش ، تارقىلىش ، ئومۇملىشىش .
شۇيۇخ (شيوخ) ، ئە . شەيخ (شيخ)نىڭ كۆپلۈكى : شەيخلەر .
شۇيۇخەت (شيوخت) ، ئە . قېرىلىق ، ياشانغانلىق ، شەيخلىق ، ئىشانلىق .
شۇئلە (شعله) ، ئە . يالقۇن ، ئەلەنگە .
شۇئلە ئەنگىز (شعله انكيز) ، ئە ـ پ . ئەلەنگە قوزغىغۇچى .
شۇئلە فىزا (شعله فزا) ، ئە ـ پ . يالقۇنلۇق ، ئەلەنگىلىك .
شۇلەگەي ، شۇلەكەي (شولاكاي) شۇلگەي .
شۇلەن ئاش (شولان آش) ق . شىلان .
شۇلەنچى (شولانچى) ق . شىلانچى .
شۇئلەئى رۇخسار (شعله رخسار) ، ئە ـ پ . يۈز يالقۇنى ؛ قىپقىزىل يۈز .
شۇھرە (شهره) ، ئە . شۇھرەت ؛ ◇～**ئى شەھەر** (～شهر) : شەھەر شۇھرىتى . ◇～**ئى شەھر ئەتمەك** (～شهرايتماك) : شەھەرگە داڭ كەتكۈزۈۋەتمەك .
شۇبھە (شبهه) ، ئە . شەك ، گۇمان .
شۇك (شوک) مۆكۈپ پايلاپ ياتقان ؛ شۇك .
شۇكر (شكر) ، ئە . مىننەتدارلىق ، رەھمەت .
شۇكرانە (شكرانه) ، ئە ـ پ . شۇكرە ئېيتىش ، مىننەتدارلىق ، سۆيۈنچە .
شۇكۇرچى (شكورچى) پادىشاھنىڭ سايىۋەنچىسى ، پادىشاھقا سايىۋەن تۇتقۇچى .
شۇگۇن (شكون ، شوكون) ، پ . ياخشىلىقتىن بەشارەت ، خاسىيەتلىك . ◇～**تۇتماق**

(～توتماق) : خاسىيەتلىك دەپ بىلمەك ، ياخشىلىقتىن بىشارەت دەپ بىلمەك .

شىشە (شيشه) ئىشىق يارا ، يامان يارا .

شىئار (شعار) ، ئە . شۇئار ، بەلگە ، ئەسەر ، نامايەندە ؛ ئادەت . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئادەت قىلماق . ◇**سەلتەنەت**～ (سلطنت～) : پادىشاھ نىشانلىق . ◇**فەساھەت**～ (فصاحت～) : پاساھەتلىك ، گۈزەل سۆزلۈك ، سۆزگە ئۇستا .

شىباق (شيباق) چىۋىق ؛ شىۋاق (ئوت) .

شىبە (شيبه) ئالاھىدە بىر خىل ئوق .

شىبىل (شبل) شىرنىڭ بالىسى ، شىر كۆچۈكى .

شىبھ (شبه) ، ئە . ئوخشاش ، تۇرداش ؛ كۆلەڭگۈ . ◇**بى**～ (بى～) : تەڭدىشى بولمىغان ، تەڭسىز .

شىتائ (شتاء) ، ئە . قىش ، قىش پەسلى . ◇～ **مەۋسىمى** (～موسمى) : قىش پەسلى .

شىتاب (شتاب) ، ئە ـ پ . ئالدىراش ، تېزلىشىش ؛ تېزلىك ، سۈرئەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئالدىرىماق ؛ ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : تېزلەتمەك .

شىتابان (شتابان) ، پ . ئالدىراشلىق كۆرسەتكۈچى ، يۈرگۈزگۈچى ، چاپقۇچى ، ئالدىرىغۇچى .

شىتابەندە (شتابنده) ، پ . ئالدىراپ تېز يۈرگۈچى ، ئىلدام ماڭغۇچى ؛ ئالدىرىغۇچى .

شىتابەندەلىق (شتابنده‌ليق) تېز يۈرۈش ، سۈرئەت كۆرسىتىش .

شىتائىي (شتائى) ، ئە . قىشلىق ، قىشتىكى .

شىد (شيد) ، پ . يورۇقلۇق ، نۇر ، قۇياش .

شىدام (شيدام) تەپتەكشى .

شىددەت (شدت) ، ئە . قاتتىق سوققا ، ئېغىر زەربە ؛ قاتتىقلىق ، كەسكىنلىك ، ئېغىرلىق ، قىينىچىلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قاتتىق زەربە بەرمەك ؛ قاتتىق تەگمەك ، ئازار بەرمەك ، قىينىماق .

شىر I (شير) ، پ . سۈت .

شىر II (شير) ، پ . شىر ، ئارسلان ، كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئون ئىككى بۈرجىنىڭ بەشىنچىسى (ئەسەد) .

شىرازە (شيرازه) ، پ . كىتابنىڭ مۇقاۋىغا يېپىشقان ئىككى ئۇچىدىكى بىزەكلىك تىكىش .

شىراك (شراك) كەش بېغى ، كەشنى ئاياقتا باغلاپ قويىدىغان تاسما .

شىرالغا (شرالغه) دەسلەپ قىلىنغان ئۇۋ .

شىرە I (شيره) ، پ . شىرە ، شەربەت ، يېگۈ تەييار بولغان مەي .

شىرە II (شيره) ، پ . مەي قاچىلىرىنى قويىدىغان تاختا ؛ شىرە ، ئۇستەل .

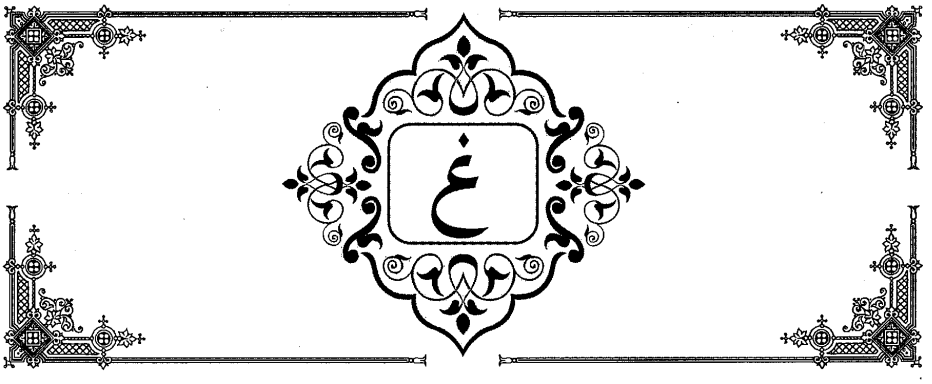
شىر ئەفكەن (شيرافكن) ، پ . شىرنى باسقۇچى ، شىرنى يېقىتقۇچى ، پالۋان .

شىر پەيكەر (شير پيكر) ، پ . شىر گەۋدە ، شىردەك ھەيۋەتلىك .

شىرداغ (شيرداغ) ئىسسىقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن كىيىلىدىغان سىرتقى كىيىم .
شىر زور (شير زور) ، پ . شىرەك كۆچلۈك .
شىر شىكار (شير شكار) شىر ئوۋلىغۇچى ؛ ك . پالۋان ، باتۇر .
شىرشىكارلىغ (شير شكارليغ) شىر ئوۋلاش .
شىر شۆكۈھ (شير شكوه) ، پ . شىرەك ھەيۋەتلىك .
شىرىك (شرك) ، ئە . كۆپ خۇدالىق ، كۆپ خۇدالىق دىن .
شىركەت (شركت) ، ئە . شېرىكلىك ، ئورتاقلىق ، بىرەر ئىشتا بىرلىشىپ ئىشلەش ، قاتنىشىش ، ئىشتىراك .
شىرگىر (شيركير) ، پ . شىر ئوۋلىغۇچى ، جاسارەتلىك ، قورقماس .
شىرى ئابى (شير آبى) ، پ . سۇ شىرى ، تىمساھقا ئوخشىشىپ كېتىدىغان بىر خىل يىرتقۇچ سۇ ھايۋىنى .
شىرى زەيان (شير زيان) ، پ . يىرتقۇچ شىر ، قەھىرلىك شىر .
شىرى غاب (شيرغاب) ، پ . ئورمان شىرى .
شىرى غەرىن (شرغرين) ، پ . ئورمان شىرى .
شىرى گەردۇن (شير كردون) ، پ . ئاسمان شىرى (ئەسەد بۇرجى) .
شىرى نەر (شيرنر) ، پ . ئەركەك شىر .
شىرىنكار (شيرين كار) ، پ . خۇش مۇئامىلە ، شېرىن سۆزلۈك ، قىزىقچى .
شىرىنكام (شيرين كام) ، پ . خۇشۇاق ، ۋاقتى چاغ ، خۇرسەن .
شىرىنكەلام (شيرين كلام) ، پ ـ ئە . شېرىن سۆز ، يېقىملىق گەپ قىلىدىغان .
شىرىن گۇفتار (شيرين كفتار) ، پ . ق . شېرىن كەلام .
شىرىن مەقال (شيرين مقال) ، پ . ق . شېرىن كەلام .
شىش (شيش) زىخ .
شىشە (شيشه) ، ئە ـ پ . شىشە ، ئەينەك قاچا .
شىشە پۇشى (شيشه پوشى) ، پ . غەۋۋاس ، دېڭىزغا چۆكۈپ مەرۋايىت ئالغۇچى .
شىشەئى گەردۇن (شىشه كردون) ، ئە ـ پ . ك . ئاسمان .
شىشە ھەلەبىي (شيشه حلبى) ، ئە ـ پ . ھەلەپ شەھىرىنىڭ شىشىسى ؛ سۇپەتلىك سىرىق شىشە .
شىشلەمەك (شيشلاماک) زىخلىماق ، زىخقا ئۆتكۈزمەك ، سانچىماق .
شىغاۋۇل (شغاول) مۇراسىم بېگى .
شىفتە (شيفته) ، پ . مۇپتىلا بولغان ، مەپتۇن بولغان ، بېرىلگەن ، ئاشىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : مەپتۇن قىلماق ، ئۆزىگە تارتماق ، گىرىپتار قىلماق . ◇～**ئەھۋال** (～احوال) ، ～**ھال** (～حال) : ئەسەبىيلىك ، پەرىشان ھال ، بىقارار .

شـق (شق) ، ق . شقق .
شقاۋۇل (شقاول) ق . شغاۋۇل .
شقدار (شقدار) ژاكالىتەن باشقۇرغۇچى ، ژالىي .
شـقق I (شق) ، ئە . قىسىم ، بۆلەك ؛ ئۇسۇل ، چارە ، يول ؛ ئېھتىماللىق .
شـقق II (شق) ، ئە . جىنس ئايرىمىسى .
شـكار (شكار) ، پ . ئوۋ . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ئوۋ ئوۋلىماق ، ئوۋ قىلماق .
شـكار ئەفگەن (شكارافكن) ، پ . ئوۋ قىلغۇچى .
شـكارچى (شكارى) ، پ . ئوۋچى ، ئوۋلىغۇچى ؛ ك . ئوۋ قۇشى . ◇**سەگى**～ (سك～) : ئوۋ ئىتى .
شـكاف (شكاف) ، پ . يېرىق ، دەز ، چاك ، تۆشۈك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يارماق ، تەشمەك ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : يېرىلماق ، تېشىلمەك .
شـكال (شكال) ، پ . ئات ۋە تۆگىگە ئوخشاش هايۋانلارنىڭ پۇتىغا سالىدىغان چېتىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**سالماق** (～سالماق) : چېتىق چاتماق ، چۇشەپ قويماق .
شـكايەت (شكايت) ، ئە . ئەرز ، ئەرز قىلىش ، دەرد تۆكۈش .
شـكەست (شكست) ، پ . مەغلۇبىيەت ، ئوڭۇشسىزلىق ، زىيان ؛ سۇنۇش . ◇～**بەرمەك** (～بېرماك) : زەربە بەرمەك ، مەغلۇپ قىلماق .
شـكەستە (شكسته) ، پ . مەغلۇپ ، مەجرۇھ ، سۇنۇق ؛ كۆڭلى قاتتىق ئازار يېگەن . ◇～**بەستە** (～بسته) : كەم ـ كۈتسىز . ◇**پا**～ (پا～) : ئايىقى سۇنۇق ، چولاق ، ناتىۋان ، ئاجىز .
شـكەستەخاتىر (شكسته خاطر) ، ئە ـ پ . كۆڭلى سۇنۇق ، كۆڭلى يېرىم .
شـكەستەلىك (شكستەليک) سۇنۇقلۇق ، ۋەيرانلىق ؛ قىينىلىش .
شـكەستە مەقال (شكسته مقال) ، ئە ـ پ . دۇدۇقلاش ، سۆزلىيەلمەسلىك .
شـكەم (شكم) ، پ . قورساق ، قېرىن .
شـكەن (شكن) ، پ . قاتلاقلىق ، پۈكۈكلۈك ، پۈرۈكلۈك ؛ سۇنغان ؛ سۆز بىرىكمىسىدە «سۇندۇرغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . م : **بۇت**～ (بت～) : بۇت سۇندۇرغۇچى .
شـكەنج (شكنج) ، پ . پۈكۈلۈش ، پۈرۈلۈش ، قاتلىنىش ؛ قىينىق ، ئازاب .
شـكەنجە (شكنجه) ، پ . قىينىق ، ئازاب . ◇～**كۆرمەك** (～كورماك) : ئازاب تارتماق ، قاماققا چۈشۈپ قىينالماق .
شـكەنجەبىن (شكنجبين) ، پ . ئىسكەنجىۋىل .
شـكىب (شكيب) ، پ . سەۋرە ، چىدام ، تاقەت . ◇**ئۆز ـ ئۆزىگە** ～ **بەرمەك** (ئۆز ـ ئۆزىگە～بېرماك) : ئۆز ـ ئۆزىگە چىدام بەرمەك . ◇**بى**～ (بى～) : سەۋرسىز ، تاقەتسىز ؛ ◇**نا**～ (نا～) : چىدىماس ، سەۋرسىز .

شكىبا (شكيبا) ، پ . سەۋرلىك ، چىداملىق ، تاقەتلىك .
شكىبالىغ (شكيبالىغ) سەۋرچانلىق ، تاقەتچانلىق .
شكىل (شكيل) ، پ . يىپ ؛ ئارغامچا ، ئارقان ؛ چېتىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : باغلىماق ، بەنت قىلماق .
شكەرف (شكرف) ، پ . ئاجايىپ ، كەم تېپىلىدىغان ؛ ئۇلۇغ ، كاتتا ، كۇچلۇك ، گۈزەل ، چىرايلىق .
شىلان (شيلان) ئاۋامغا تارتىلىدىغان ئاش ؛ پادىشاھ زىياپىتى .
شىلانچى (شيلانچى) پادىشاھ داستىخانچىسى .
شىمالەن (شمالاً) ، ئە . شىمال تەرەپتىن .
شىمالماق (شيمالماق) شىمايلىماق . ◇**ئىلىك**～ (ايليك～) : يەك شىمايلىماق ، بىرەر ئىشقا ئەستايىدىل كىرىشمەك .
شىمە (شيمه) ، پ . خۇلق ، خاراكتېر ، تەبىئەت ، ئادەت . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئادەت قىلماق .
شىن (شين) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ش» ھەرپىنىڭ نامى . «ئى» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ .
شىنا (شنا) ، پ . سۇ ئۈزۈش .
شىناخت (شناخت) ، پ . تونۇشلۇق ، بىلىشلىك ، چۈشىنىشلىك .
شىناس (شناس) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تونۇغۇچى ، بىلگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . م : ◇**رەھ**～ (ره～) : يول بىلگۈچى . ◇**ۋەقت**～ (وقت～) : ۋاقىتنى بىلگۈچى .
شىناسا (شناسا) ، پ . تونۇش ، بىلىش .
شىناسالىغ (شناسالىغ) تونۇشلۇق ، بىلىشلىك ؛ دوستلۇق ، ئۇلپەتلىك .
شىناۋەر (شناور) ، پ . ئۈزگۈچى ، سۇ ئۈزگۈچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سۇ ئۈزمەك .
شىناۋەرلىغ (شناورليغ) سۇ ئۈزۈش .
شىھاب (شهاب) ، ئە . ئوت ، گۈلخان يالقۇنى ، ئوت پارچىسى ؛ ھاۋادا چاقناپ ئۆتىدىغان نۇر ؛ ئاقار يۇلتۇز ، يۇلتۇز ◇～**ۋەددىن** (～الدين) : دىنىنىڭ يۇلتۇزى .
شىھاب ئاسا (شهاب آسا) ، ئە ـ پ . ئوتتەك چاقنىغۇچى .
شىۋە I (شيوه) ، پ . ئادەت ، يۇسۇن ، ئۇسلۇب ، تەرز . ◇**مۇھەندىس**～ (مهندس～) : بىناكارلارچە ، بىناكارلاردەك .
شىۋە II (شيوه) ، پ . ناز ، كەرەشمە .
شىۋەن (شيون) ، پ . ناله ، زار ، پىغان ، مۇڭ . ◇～**كۆرگۈزمەك** (～كورکوزماك) ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ناله قىلماق ، زارلىماق ، قايغۇرۇپ يىغلىماق .
شىيار (شيار) ، پ . شۇدىگەر ؛ يەر ھەيدەش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : شۇدىگەر قىلماق ، يەرنى ھەيدەپ ئېكىشكە تەييارلىماق ؛ كۆكۈم ـ تالقان قىلماق ، ئوڭتەي ـ توڭتەي قىلماق .

غابات (غابات‌ة) ، ئە . «غابة»نىڭ كۆپلۈكى . ق . غاب

غاب (غاب) ، ئە . ئورمانزارلىق ؛ ◇ **شىرى**～ (شىر～) : ئورمان شىرى .

غاجىر (غاجىر) بۇركۈتكە ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل يىرتقۇچ قۇش .

غارەت (غارت) ، ئە . ھۇجۇم ، بۇلاش ، بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش ، بەربات قىلىش ، ئولجا ، غەنىيمەت . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : بۇلىماق ، تالىماق ؛ بەربات قىلماق . ◇ **ئەقلۇ ـ ھۇش**～ **ئەتمەك** (عقل وهش～ايتماك) : ئەقىل ـ ھوشتىن كەتكۈزمەك ، ئەقىل ـ ھوشنى ئالماق .

غارات (غارات) ، ئە . غارەت (غارت)نىڭ كۆپلۈكى : ھۇجۇملار ؛ بۇلاڭ ـ تالاڭلار ؛ ئولجىلار ، غەنىيمەت ئالغان نەرسىلەر .

غارەتگەر (غارتكر) ، ئە ـ پ . بۇلاڭچى ، تالان ـ تاراج قىلغۇچى ؛ ھۇجۇم قىلغۇچى .

غارنىشىن (غار نشين) ، ئە ـ پ . غاردا ياشىغۇچى .

غارىب (غارب) ، ئە . كۈن پېتىش ، ئولتۇرۇش ، سۇنۇش ، چۆكۈش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : پاتۇرماق ، سۇندۇرماق ، چۆكتۈرمەك . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : پاتماق ، ئولتۇرماق ، چۆكمەك .

غارىق (غارق) ، ئە . سۇغا چۆكۈپ كەتكۈچى ، سۇغا چۆكۈپ ئۆلگۈچى ، چۆكۈپ كەتكەن ، پېتىپ قالغان ، غەرق بولغان .

غازە (غازه) ، ئە ـ پ . ئەتلىك ، پەرداز .

غازىي (غازى) ، ئە . غازات قىلغۇچى ، دىن يولىدا جەڭ قىلغۇچى ، جەڭدە غەلىبە قىلغۇچى ، غالىب .

غاسىل (غاسل) ، ئە . يۇغۇچى ، مۇردا يۇغۇچى .

غاشىيە (غاشيه) ، ئە . بىزەكلىك ئات يوپۇقى ، ئىگەر كۆرپىسى .

غافىر (غافر) ، ئە . گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلغۇچى ، كەچۈرگۈچى ، مەغپىرەت قىلغۇچى .

غافىرۇن (غافرون) ، ئە . غافىر (غافر)نىڭ كۆپلۈكى : كىچۈرگۈچىلەر ، مەغپىرەت قىلغۇچىلار ، گۇناھتىن ئۆتكۈچىلەر .

غافىل (غافل) ، ئە . غەپلەتتە قالغان ، بىلمەي قالغان ، بىخەۋەر . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : غەپلەتتە قالماق . ◇～ **قالماق** (～قالماق) : بىخەۋەر قالماق ، بىلمەي قالماق .

غافىلي (غافلى) ، ئە ـ پ . غاپىللىق ، دەققەتسىزلىك ، سەل قاراش .

غالىب (غالب) ، ئە . غەلىبە قىلغۇچى ، زەپەر قۇچقۇچى .

غالىبا (غالبا) ق . غالىبەن .

غالىبەن (غالباً) ، ئە . ئاساسەن ؛ كۆپىنچە ، دائىم ، ھامان ، ئادەتتە ، ھەر ھالدا ، ئېھتىمال .

غالىبۇن (غالبون) ، ئە . غالىب (غالب)نىڭ كۆپلۈكى : غالىبلار .

غالىبىن (غالبين) ، ئە . ق . غالىبۇن .

غالىيە I (غالیه) ، پ . قاش ۋە چاچقا سۇرۇش ئۈچۈن ئىپار ۋە ئەنبەردىن ياسالغان خۇشبۇي قارا ماددا ؛ ك . قارا .

غالىيە II (غالیه) ، ئە . قىممەت ، باھاسى يۇقىرى ، قىممەتلىك ، ئەزىز ، بىباھا .

غالىيەساز (غالیەساز) ، پ . غالىيە (خۇشپۇراق) چاچقۇچى . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : غالىيەدەك خۇشبۇي قىلماق ؛ خۇشپۇراق چاچماق .

غامىز (غامض) ، ئە . خۇنۇك ، تۇتۇق ، چۈشىنىكسىز ؛ مۇرەككەپ ، قىيىن ، ھەل قىلغىلى بولمايدىغان . ◇～ **مەسئەلە** (～مسئله) : چۈشىنىكسىز مەسىلە ، قىيىن ئىش .

غائىب (غائب) ، ئە . ق . غايىب .

غائىبانە (غائبانه) ، ئە ـ پ . ق . غايىبانە .

غايەت (غایت) ، ئە . چەك ، چېگرا ، ئاخىرقى نۇقتا ، ئاخىر ؛ ھەر . ◇ **ھەددۇ**～ (حدو～) : چەك ـ چېگرا ، ◇～ **ى ئامال** (～آمال) : ئەڭ چوڭ ئارزۇ .

غايىب (غایب) ، ئە . نەق مەيداندا بولمىغان ، كۆرگىلى بولمايدىغان ، غايىب .

غايىبانە (غایبانه) ق . غائىبانە . كۆرۈنمەي تۇرۇپ ، سىرتتىن ، غايىبانە .

غەباۋەت (غباوت) ، ئە . ئەقىلسىزلىق ، كالتە پەملىك ، تەنتەكلىك ، نادانلىق .

غەبەرە (غبره) ، ئە . چاڭ ـ توزان ، توپا توزۇندىسى .

غەبرائ (غبراء) ، ئە . يەر ، يەر يۈزى ، توپا رەڭ . ◇ **فەرشى**～ (فرش～) : تۇپراق سېلىنچا ؛ يەر يۈزى .

غەبغەب (غبغب) ، ئە . ئىڭەك ، ئىڭەك ئاستى گۆشى . ◇ **تەۋقى**～ (طوق～) : ئىڭەك ھالقىسى ، ئىڭەك ئايلانمىسى ، ئىڭەك ئالمىسى .

غەدر (غدر) ، ئە . خىيانەت ، ۋاپاسىزلىق ، ئاسىيلىق ، لەۋزىدە تۇرماسلىق ؛ ك . زالىملىق ، رەھىمسىزلىك . ◇ **ئەھلى**～ (اهل～) : ئاينىپ كەتكەنلەر ، گېپىدە تۇرمايدىغانلار ؛ زالىملار .

غەددار (غدار) ، ئە . ئالدامچى ، سانقۇن ، خائىن ؛ ك . زالىم ، رەھىمسىز .

غەددارانە (غدارانه) ، ئە ـ پ . خائىنلارچە ؛ ئالدامچىلىق بىلەن .

غەدركەش (غدركيش) ، ئە ـ پ . ئالدامچى ، خيانەتچى ، ۋاپاسىز .
غەدىر (غدير) ، ئە . كۆل ، توختام سۇ .
غەرابەت I (غرابت) ، ئە . غەلىتىلىك ، غارايىبلىق ، ئاجايىپلىق ، قىزىقلىق ، نادىرلىق ، ئۆزگىچىلىك .
غەرابەت II (غرابت) ، ئە . غېرىبلىق ، مۇساپىرلىق ، ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ چىقىپ كېتىش .
غەرابىل (غرابيل) ، ئە ـ پ . غەربال ، غىربال (غربال) نىڭ كۆپلۈكى : غەلۋىرلەر ، ئۆتكەملەر .
غەرامەت (غرامت) ، ئە . جەرىمانە ، تۆلەم ؛ پۇشايمان نادامەت ؛ ئازاب ، قىينىق ؛ زىيان ، زەرەر . ◇～ **يەتمەك** (～ يېتماك) : ئازاب يەتمەك ، قىينىچىلىق كەلمەك .
غەرائىب (غرائب) ق . غەرايىب .
غەرائىز (غرائز) ، ئە . غەرىزە (غريزه) نىڭ كۆپلۈكى : تەبىئەتلەر ، خاراكتېرلار ؛ سىزىملار ، تۇيغۇلار .
غەرايىب (غرايب) ، ئە . غەرىب (غريب) نىڭ كۆپلۈكى : ئاجايىپ نەرسىلەر ، كەم تېپىلىدىغان نەرسىلەر .
غەرايىبۇسسىغەر (غرايب الصغر) ، ئە . بالىلىقتىكى ئاجايىپ ئىشلار ، بالىلىق غارايىبلىرى (نەۋائىينىڭ تۆت دىۋاننىدىن بىرىنىڭ نامى) .
غەرەز (غرض) ، ئە . مەقسەت ، نىيەت ، قەست ؛ يامان نىيەت ؛ دۇشمەنلىك ، سۇيىقەست .
غەرەز ئالۇد (غرض آلود) ، ئە ـ پ . يامان غەرەزلىك ، كۆڭلىگە يامان نىيەت پۈككەن .
غەرەزۇ مەرەز (غرض و مرض) ، ئە . خۇسۇسىي مۇددىئا ، شەخسىي غەرەز .
غەرەق (غرق) ، ئە . سۇغا چۆكۈپ كېتىش .
غەرەۋ (غرو) ق . غەرۇ .
غەرباش (غرباش) بۆزچىنىڭ تاغىقى ، باپكار تاغىقى .
غەربال (غربال) ، پ . غەلۋىر ، ئۆتكەمە .
غەربەن (غربا″) ، ئە . غەرب تەرەپتىن .
غەربىچى (غربيجى) كەمەر .
غەررائ (غراء) ، ئە . يارقىن ، گۈزەل ، پارلاق ، مۇنەۋۋەر ، جۇشقۇن . ◇～ **نەزم** (～ نظم) : جۇشقۇن شېئىر . ◇～ **قەسىدە** (～ قصيده) : گۈزەل قەسىدە .
غەررە (غره) ، ئە . مەغرۇرلىنىش ، كىبىرلىنىش ، ئۆزىنى ئۆزى ئالداش . ◇～ **ئى ھۆسن** (～ حسن) : ھۆسنىدىن مەغرۇرلىنىش .
غەرقاب (غرقاب) ، ئە ـ پ . غەرق بولغان ، سۇغا چۆكۈپ كەتكەن ؛ گىرداب ، قاينام .
غەرقە (غرقه) ، ئە . چۆمگەن ، پېتىپ كەتكەن ؛ سۇغا چۆكۈپ كەتكەن .
غەرۇ (غرو) ، پ . قومۇش قەلەم ، قومۇش .
غەرىب I (غريب) ، ئە . ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ چىققان ، باشقا جايدىن كەلگەن ، ياقا يۇرتلۇق ، مۇساپىر ، غېرىب .
غەرىب II (غريب) ، ئە . ئاجايىب ، قىزىق ، كەم ئۇچرايدىغان . ◇～ **مەئانىلىق** (～ معانى ليق) : ئاجايىپ مەنىلىك . ◇～ **ئاسار** (～ آثار) : ئاجايىپ نىشانلار . ◇～ **ئومۇر**

(~امور) : قىزىق ئىشلار ، ئاجايىپ ۋەقەلەر .
غەرىبانە (غريبانه) ، ئە ـ پ . غېرىبلارچە ، غېرىبلىق بىلەن .
غەرىبخانە (غريب خانه) ، ئە ـ پ . مۇساپىرخانا ، غېرىبلار ئۆيى ، يېتىمچىلار ماكانى ؛ ك . دۇنيا .
غەرىبىستان (غريبستان) ، ئە ـ پ . ق . غەرىبخانه .
غەرىزى (غريزى) ، ئە . تەبىئىي ، تۇغما . ◇~ **ھارارەت** (~حرارت) : تەبىئىي ھارارەت .
غەرىزە (غريزه) ، ئە . تەبىئەت ، خۇلق ، خاراكتېر ، سېزىم ، تۇيغۇ .
غەرىق (غريق) ، ئە . چۆكۈپ كەتكەن ، غەرق بولغان ، چۆمگەن .
غەرىن (غرين) ، ئە ـ پ . ئورمان ، توقاي . ◇ **شىرى**~ (شير~) : ئورمان شىرى .
غەزا (غزا) ق . غەزات .
غەزات (غزات) ، ئە . دىنىي ئۇرۇش ، دىن يولىدا قىلىنغان جەڭ .
غەزال (غزال) ، ئە . كېيىك ؛ ك . ئاھۇ .
غەزالە (غزاله) ، ئە . چىشى كېيىك .
غەزالى مۇشكىن (غزال مشكن) ، ئە ـ پ . ئىپار كېيىكى ، ئىپار ھىدلىق كېيىك ، تىبەت كېيىكى .
غەزەبناك (غضبناك) ، ئە ـ پ . غەزەپلىك ، غەزەپلەنگەن ، قاتتىق غەزەپكە كەلگەن .
غەزەل (غزل) ، ئە . ئىشىق ـ مۇھەببەت مەزمۇنىدىكى لىرىك شېئىر .
غەزەلىيات (غزليات) ، ئە ـ پ . غەزەل (غزل) نىڭ كۆپلۈكى : غەزەللەر .
غەزەنفەر (غضنفر) ، ئە . شىر ، ئارسلان .
غەزل (غزل) ، ئە . ئىگىرىش ، ئىگىرىلگەن يىپ .
غەزۇ (غزو) ، ئە . ق . غازات .
غەسسال (غسال) ، ئە . يۇغۇچى ؛ ئۆلۈك يۇغۇچى .
غەسسالە (غساله) ، ئە . ئۆلۈك يۇغۇچى ئايال .
غەسل (غسل) ، ئە . يۇيۇش ، سۇ بىلەن چايقاش .
غەش I (غش) ، پ . ھوشىدىن كېتىش ، خۇدىنى يوقىتىش .
غەشش II (غش) ، ئە . بۇلغىنىش ؛ ئارىلاشما ، ساپ ئەمەس ؛ ئالداش ، ھىيلە ، خىيانەت . ◇ **بى**~ (بى~) : ساپ ، غۇبارسىز ، تىنىق ؛ خالىس . ◇ **بىغەلۇ**~ (بى غل و~) : ساپ ؛ سەممىي .
غەششىلىق (غش ليق) بۇلغىنىشلىق ، ساپسىزلىق ، ئارىلاشمىلىق .
غەشىيە (غشيه) ، ئە . كۆڭلى كېتىش ، ھوشىنى يوقىتىش ، ھوشسىزلىنىپ يىقىلىش .
غەشىش (غش) ، ئە . ئالدام .
غەففار (غفار) ، ئە . گۇناھلارنى كەچۈرگۈچى ، گۇناھلاردىن ئۆتكۈچى ، مەغپىرەت قىلغۇچى .
غەففارلىغ (غفارليغ) مەغپىرەت قىلغۇچىلىق ، كەچۈرگىچىلىك .
غەفلەت (غفلت) ، ئە . بىپەرۋالىق ، بىخەستەلىك . ◇~ **ئايىن** (~آيين) : غەپلەتتە قالغان ، خەۋەرسىز .
غەفۇر (غفور) ، ئە . كەچۈرۈم قىلغۇچى ، گۇناھىدىن ئۆتكۈچى ، رەھىمدىل .

غەل (غل) ، ئە . دۇشمەنلىك ، ئاداۋەت ، رەشك . ◇ **بىغەلۇغەش** (بى غل وغش) : ساپ ، سەمىمىي ، كىرسىز .

غەلەبات (غلبات) ، ئە ـ پ . غەلىبە ، ئۇستۇنلۇك ، ئۈتۈپ چىقىش .

غەلەبە I (غلبە) ، ئە . زەپەر ، غەلىبە ، يېڭىش .

غەلەبە II (غلبە) ، ئە . كۆپ ، نۇرغۇن ، كۆپلىگەن ، بىرمۇنچە . ◇ ~ **ئەلچىلەر باردىلەر ۋە كەلدىلەر** (~ ايلچىلار باردىلار و كيلدىلار) : كۆپلىگەن ئەلچىلەر باردى ۋە كەلدى .

غەلەت (غلط) ، ئە . خاتا ، يېڭىلىش ، سەۋەنلىك ؛ ئىلىشتۇرۇش ؛ غەلىتە ، يوچۇن ، ئۆڭگە . ◇ ~ **غە سالماق** (~ غە سالماق) : يېڭىلىشتۇرمەك ، ئىلىشتۇرماق .

غەلەيان (غليان) ، پ . قاينىاش ؛ پورۇقلاپ قاينىاش ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇك ، غەۋغا ، هاياجان ، كۆتىرىلىش .

غەلتان I (غلطان) ، پ . يۇمىلايدىغان ، دومىلايدىغان ؛ يۇمىلاق كۈمۈلەك .

غەللات (غلات) ، ئە . غەللە (غلە) نىڭ كۆپلۈكى : ئاشلىقلار ، تېرىلغۇلار ؛ كىرىملەر ، مەھسۇلاتلار ، نەتىجىلەر .

غەللە (غلە) ، ئە . ئاشلىق ، زىرائەت ؛ كىرىم ، مەھسۇلات ، نەتىجە .

غەلىز (غليظ) ، ئە . قويۇق ؛ قېلىن ؛ قوپال ؛ تېتىنقىسىز .

غەم ئالۇد (غم آلود) ، پ . غەمگە پاتقان ، قايغۇغا چۆمگەن .

غەمەزات (غمزات) ، ئە . غەمزە (غمزە) نىڭ كۆپلۈكى : غەمزىلەر .

غەم ئەندۇز (غم اندوز) ، پ . غەمكىن ، خاپا .

غەم ئەنگىز (غم انگيز) ، پ . غەمگە سالغۇچى ، قايغۇغا سالغۇچى .

غەمپەرۋەرد (غم پرورد) ، پ . غەم ئىچىدە ئۆسكەن .

غەمخار (غم خوار) ، پ . ق . غەمخارە (غم خوارە) .

غەمخارە (غم خوارە) ، پ . غەم يېگۈچى ، غەمكىن ؛ غەمخور ، مېھرىبان ، هېسداشلىق قىلغۇچى .

غەمرى (غمرى) زىيان .

غەمزە (غمزە) ، ئە . ناز ، نازلىق قاراش ، كۆز ئىشارىتى ، قاش ـ كۆز ئوينىتىش .

غەمزەدە (غمزدە) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق .

غەمزۇدا (غمزدا) ، پ . غەمنى كەتكۈزگۈچى ، تەسەللى بەرگۈچى ، بەزلىگۈچى .

غەم فەرسۇد (غم فرسود) ، ئە ـ پ . غەمدە ئېزىلگەن ، غەمدە يانچىلغان .

غەمكەش (غمكش) ، پ . غەمگە گىرىپتار بولغان ، ئەلەم چەككەن ، قايغۇغا چۆمگەن .

غەمگۇسار (غمكسار) ، پ . غەمخور ، مېھرىبان ، قايغۇنى كەتكۈزگۈچى ، تەسەللى بەرگۈچى .

غەمگىن (غمكين) ، پ . غەمكىن ، خاپا .

غەمماز (غماز) ، پ . چېقىمچى ؛ سىرنى ئاشكارىلىغۇچى ، تۆھمەتخور .

غەمناك (غمناك) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، غەم چەككەن .

غەنا (غنا) ، ئە . بايلىق ، دۆلەتمەنلىك ، توققۇزى تەللىك ، هاجەتسىزلىك .

غەنائىم (غنائم) ، ئە . غەنىيمەت (غنيمت) نىڭ كۆپلۈكى : جەڭدە ئولجىغا چۈشكەن نەرسىلەر ، غەنىيمەتلەر ؛ ك . پايدا .

غەنايىم (غنايم) ق . غەنائىم .
غەنەم (غنم) ، ئە . قوي پادىسى ، قوي .
غەنج (غنج) ، پ . خۇشال بولۇش ؛ ناز قىلىش . ◇～**ۋ دەلال** (～و دلال) : ناز ۋە كەرەشمە .
غەنچى (غنچى) ئىت ئارغامچىسىغا باغلىنىدىغان ياغاچ .
غەنىي (غنى) ، ئە . باي ، بەدۆلەت ؛ ئېھتىياجسىز ، ھېچ نەرسىدىن غېمى يوق ، ھەممە نەرسىسى تەل .
غەنىم (غنيم) ، ئە ـ پ . دۇشمەن ، قارشى تەرەپ ، رەقىب .
غەنىمەت (غنيمت) ، ئە . ئۇرۇشتا دۇشمەندىن ئېلىنغان ئولجا ، بىرەر سەۋەب بىلەن قولغا كىرگەن ، لېكىن قايتا كىرىش ئېھتىمالىدىن يىراق بولغان نەرسە ياكى پۇرسەت .
غەۋر (غور) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ تېگى ، تەكتى ، ئاساسى ؛ ك . ھەقىقەت ، ماھىيەت ؛ چوڭقۇر ئويلاش ، مۇھاكىمە قىلىش . ◇～**نغە يەتمەك** (～يغا يېتماك) : تېگىگە يەتمەك ، ماھىيەتنى چۈشەنمەك ، ھەقىقەتنى بىلمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تەكتىگە يەتمەك ، چوڭقۇر چۈشەنمەك .
غەۋس I (غوث) ، ئە . يارەم ، مەدەت ، يارەم قىلىش ، يارەم قىلغۇچى ، پاناھلىق جاي .
غەۋس II (غوص) ، ئە . سۇ ئاستىغا شۇڭغۇش ، چۆمۈش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سۇغا شۇڭغىماق ؛ چۆكمەك .
غەۋسۇلئەزەم ((غوث الاعظم) ، ئە . بۈيۈك مەدەتكار .
غەۋس لۇججەئى ھىلاج (غوص لجه حلاج) ، ئە ـ پ . ئۆمۈر بۇلىقىنىڭ ئەڭ تېگىگە يېتىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۆمۈر بۇلىقىنىڭ ئەڭ تېگىگە يەتمەك .
غەۋۋاس (غواص) ، ئە . سۇ تېگىگە چۈشكۈچى ، سۇ ئاستىغا شۇڭغۇغۇچى .
غەۋۋاسلىق (غواص ليق) سۇ ئاستىغا چۈشۈش ، سۇغا چۆكۈش .
غەيب (غيب) ، ئە . نەق مەيداندا يوقلۇق ، غايىبلىق ، كۆزگە كۆرۈنمەسلىك ، سىر ، يوشۇرۇن-لۇق . ◇**ئىلمى**～ (علم～) : سىرنى بىلىش ، كۆرۈلمىگەن نەرسىلەرنى بىلىش .
غەيبەت I (غيبت) ، ئە ـ پ . بىراۋ يوق پۇرسەتتە ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلىش .
غەيبەت II (غيبت) ق . غەيب .
غەير (غير) ، ئە . ئۆزگە ، باشقا ، بىگانە ، يات . ◇～**ى رىزا** (～رضا)رازىلىقسىز . ◇～**ى مەۋقىئ** (～موقع) : مۇۋاقىسىز ، مەيدانسىز ، ئورۇنسىز . ◇～**ى خالىس** (～خالص) ؛ ساپ ئەمەس . ◇～**بالىغ** (～بالغ) : بالاغەتكە يەتمىگەن . ◇～**مۇتەناھى** (～متناهى) : چەكسىز ، چېكى يوق .
غەيرەت (غيرت) ، ئە . قىزغىنىش ، ھەسەت ، كۆرەلمەسلىك ؛ تىرىشچانلىق ، بىرىلىش ، قىزغىنلىق ، ئىجتىھات .
غەيرەتكەش (غيرتكش) ، ئە ـ پ . ئىجتىھاتلىق ، تىرىشچان ، غەيرەتلىك .
غەيرەتمەند (غيرتمند) ق . غەيرەتكەش .
غەيرى مۇكەررەر (غير مكرر) ، ئە . باشقا يەردە يوق ، باشقىلاردا يوق .
غەين (غين) ، ئە ـ پ . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «غ» ھەرپىنىڭ نامى .

غەيۇر I (غيور) ، ئە . قىزغىن ، تولۇپ تاشقان قىزغىنلىققا ئىگە ؛ باتۇر ، پالۋان ، پولات ئىرادىلىك ، جەسۇر . ۋىجدانلىق .

غەيۇر II (غيور) ، ئە . قىزغىنىشلىق ، ھەسەت قىلىشلىق .

غەيۇرانە (غيورانه) ، ئە ـ پ . جەسۇرانە ، باتۇرلارچە .

غوتە (غوطه) ، پ . سۇغا شۇڭغۇش ، سۇغا چۆكۈش . ◇~ **تاپماق** (~تاپماق) ، ◇~ **ئۇرماق** (~اورماق) : سۇغا چۆكۈپ چىقماق ، سۇغا شۇڭغۇماق .

غور (غور) قاتتىق ھۇجۇم ۋە بۇلاڭ ـ تالاڭغا ئۇچرىغان بىر شەھەر نامى ؛ ◇ **غارەتى~ سالماق** (غارت~سالماق) : غورغا قىلىنغان ھۇجۇمدەك ھۇجۇم قىلماق .

غول (غول) سەپ تۈزگەن قوشۇننىڭ مەركىزىي قىسمى ؛ مەركىزىي قىسىم .

غۇبار (غبار) ، ئە . چاڭ ـ توزان ؛ دۇت ، تۇتەك ، غەشلىك . ◇ **خاتىرده~ ئاسراماق** (خاطرده~ آسراماق) : كۆڭلىدە غەشلىك ساقلىماق .

غۇبار ئەنگىز (غبار انكيز) ، ئە ـ پ . چاڭ قوزغاتقۇچى ، توپا توزۇتقۇچى ؛ توپىلاڭ كۆتۈرگۈچى ، پىتنە تېرىغۇچى .

غۇبر (غبر) ، ئە . غەبرا (غبراء)نىڭ كۆپلۈكى : يەر يۈزلىرى ، يەرلەر .

غۇجفاۋ (غجفاو) ئېشەكنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويۇلىدىغان مۇنچاق قاتارلىق نەرسىلەر .

غۇدەد (غدد) ، ئە . بەز ؛ ئۆسمە ، مەرەز .

غۇرەباۋ (غرباء) ، ئە . غەرىب (غريب)نىڭ كۆپلۈكى : غېرىبلار ، مۇساپىرلار .

غۇرەر (غرر) ، ئە . غۇررە (غره)نىڭ كۆپلۈكى : يېڭى ئايلار ، ئاينىڭ بىرىنچى كۈنلىرى .

غۇربەت (غربت) ، ئە . غېرىبلىق ، مۇساپىرلىق ، ئۆز ۋەتىنىدىن يىراقتا تۇرۇش ؛ سەرگەردانلىق ، سەرسانلىق .

غۇربەتكەش (غربت كش) ، ئە ـ پ . غېرىبلىق تارتقۇچى ، غۇربەتتە قالغان .

غۇرران (غران) ، پ . غەزەپلىك ھۆرگىرىگۈچى ، ۋارقىرىغۇچى ، ھۇۋلىغۇچى ، ۋارقىرىغان ، ھۆركىرىگەن . ◇ **شىرى~** (شير~) : غەزەپلىك ھۆركىرىگەن شىر .

غۇررە (غره) ، ئە . ھەربىر ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى . يېڭى ئاي .

غۇررەلىك (غرەلىك) كالېندار .

غۇررەندە (غرنده) ، پ . ق . غۇررران .

غۇرفە (غرفه) ، ئە . بالىخانا ، بالىخانا ئايۇانچىسى .

غۇروب (غروب) ، ئە . كۈن ئولتۇرۇش ، زاۋال بولۇش .

غۇرۇنبىش (غرنبش) ، پ . ۋارقىراش ، ھۆركىرەش ، توۋلاش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ھۆركىرىمەك ، دەھشەتلىك ئاۋاز چىقارماق .

غۇزات (غزاة) ، ئە . غازىي (غازى)نىڭ كۆپلۈكى : دىن يولىدا جەڭ قىلغۇچىلار ، غازىيلار .

غۇسسە (غصه) ، ئە . غەم ، قايغۇ ، ھەسرەت ، دەرد .

غۇسسە پەرداز (غصه پرداز) ، ئە ـ پ . قايغۇرغۇچى ، غەمخور ، غەمگۇزار ، كۆڭۈل بۆلگۈچى .

غۇسسە سەنج (غصه سنج) ، ئە ـ پ . غەم يېگۈچى ، قايغۇرغۇچى .

غۇسل (غسل) ، ئە . سۇغا چۆمۈلۈش ، يۇيۇنۇش ، پۈتۈن ئەزانى سۇ بىلەن پاكىز يۇيۇش .

◇～**ئەيلەمەك** (ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : سۇغا چۆمۈلمەك ، يۇيۇنماق ، غۇسلى قىلماق .

غۇسلخانە (غسلخانه) ، ئە ـ پ . يۇيۇنۇش ئۆيى ، مۇنچا .

غۇغا (غوغه) ، ئە . ژارقىراش ، جارقىراش ، سۇرەن .

غۇل I (غل) ، پ . زەنجىر ، تۆمۈر ھالقا ، چەمبىرەك .

غۇل II (غول) ، ئە . دىۋە ، كۆزگە كۆرۈنمىدىغان نەرسە دەپ رىۋايەت قىلىنىدىغان جىن ، ئالۋاستى ؛ دىۋە ؛ گىگانت ئادەم . ◇～**ى بىيابانى** (～بيابانى) : چۆل دىۋىسى .

غۇلام (غلام) ، ئە . ياش بالا ؛ بالا خىزمەتكار ؛ قۇل .

غۇلغۇل (غلغل) ، پ . شاۋقۇن ، سۇنىڭ شارقىرىشى ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ، شاۋقۇن ـ سۇرەن .

غۇلۇل (غلول) كانايدا تۇرۇپ قېلىپ تەستە يۇتۇلغان تاماق .

غۇلۇلە (غلوله) ، پ . يۇمىلاق نەرسە ، شار ؛ ئورالغان ، ئورام .

غۇلۇۋ (غلو) ، ئە . ھەددىدىن ئېشىپ كېتىش ، چېكىدىن ئېشىپ كېتىش ، ھەددىدىن زىيادە ماختاش ، مۇبالىغە ، ئەسەبىيلىك ؛ ھۇجۇم ؛ غەلۋە ، قىيا ـ چىيا ، توپىلاڭ .

غۇلى بىيابانى (غول بيابانى) ، ئە ـ پ . چۆل دىۋىسى .

غۇما (غوما) كىچىك خوتۇن ، توقال خوتۇن .

غۇمۇم (غموم) ، ئە . غەمما (غم)نىڭ كۆپلۈكى : غەملەر ، قايغۇلار ، خاپىلىقلار .

غۇنچەچى (غنچەچى) دېدەك خوتۇن ، غەيرىي رەسمىي خوتۇن .

غۇنۇم (غنوم) ، ئە . غەنەم (غنم)نىڭ كۆپلۈكى : قويلار ، قوي پادىسى .

غۇيۇب (غيوب) ، ئە . غەيب (غيب)نىڭ كۆپلۈكى : غايىبلار ، كۆز ئالدىدا بولمىغان نەرسىلەر ، يوشۇرۇن نەرسىلەر .

غىتائ (غطاء) يوپۇق ، يېپىنچا ؛ تۆشاق ، ياپقۇچ .

غىربال (غربال) ، ئە . غەلۋىر .

غىزائ (غذاء) ، ئە . تاماق ، ئوزۇق .

غىزائىي (غذائى) ، ئە . ئوزۇقلۇق .

غىل (غل) ، ئە . ق . غەل .

غىلاپات (غلافات) ، ئە . غىلاف (غلاف)نىڭ كۆپلۈكى : غىلاپلار .

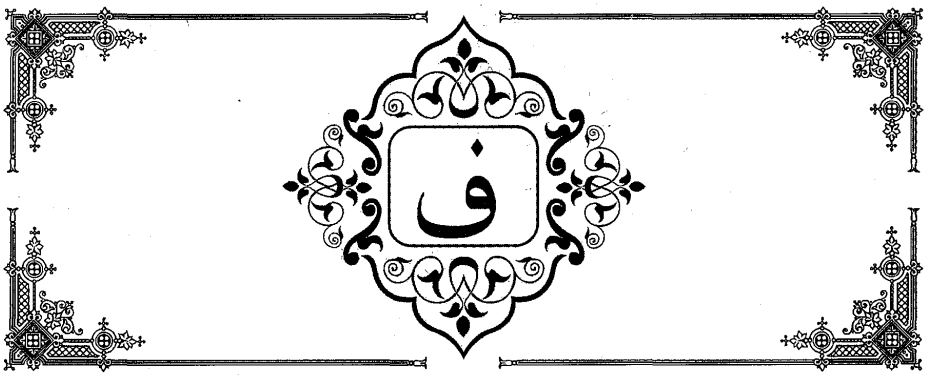
غىلزەت (غلظت) ، ئە . قوپاللىق ، ئەگرى ـ بۈگرىلىك ، قوپال ، توم ، يوغان ، قويۇق ؛ دۇغلۇق ، سۇزۇك ئەمەس .

غىلاف (غلاف) ، ئە . قاپ ، خالتا ، كونۇبرت ، غىلاپ .

غىلمان (غلمان) ، ئە . «غۇلام (غلام)» سۆزىنىڭ كۆپلۈك شەكلى . ئادەتتە ، «ئوغۇل خىزمەتكار ، جەننەتتىكى خىزمەتكار» دېگەن بىرلىك ئۇقۇمىدىمۇ قوللىنىلىدۇ .

غىنا (غنا) ق . غەنا .

غىيلان (غيلان) ، ئە . غۇل (غول)نىڭ كۆپلۈكى : دىۋىلەر .

فاتىر (فاتر) ، ئە . ئىلىمان ؛ بوشاڭ ، ئاجىز ، قابىلىيەتسىز ، خام كاللا ، كالۋا ، دۆت ؛ قاشاڭ .

فاتىھ (فاتح) ، ئە . ئاچقۇچى ؛ بەرپا قىلغۇچى ، ۋۇجۇنقا چىقارغۇچى ؛ بويسۇندۇرغۇچى ، قولغا كىرگۈزگۈچى ، غالىب . ◇～**مەھمەت** (～محمت) : ئىستانبۇلنى ئازاد قىلغان مەھمەت .

فاتىھە (فاتحه) ، ئە . باشلىنىش ، باشلانما ؛ كىرىش سۆز ، كىرىش ؛ قۇرئاننىڭ باشلانما سۈرىسى ؛ ك . قول كۆتۈرۈپ دۇئا قىلىش . ◇～**ئوقۇماق** (～اوقوماق) : پەتە ئوقۇماق .

فاتىھۇن (فاتحون) ، ئە . فاتىھ (فاتح)نىڭ كۆپلۈكى : ئاچقۇچىلار ، بەرپا قىلغۇچىلار ، ۋۇجۇنقا چىقارغۇچىلار ، ئىگىلىگۈچىلەر ، ئىشغال قىلغۇچىلار ، بويسۇندۇرغۇچىلار ، غالىبلار .

فاجىئ (فاجع) ، ئە . يۈرەكنى ئېزىدىغان ، كىشىنى ئازابلايدىغان ، ئازابلىغۇچى ، قايغۇغا سالغۇچى ؛ بەختسىزلىك ، ئاپەت .

فاجىئە (فاجعه) ، ئە . تىراگېدىيە ، بەختسىزلىك ، بالايىئاپەت ، كېلىشمەسلىك .

فاختە (فاخته) ، ئە . پاختەك ؛ كاككۇك .

فاخىرە (فاخره) ، ئە . گۈزەل ، ھەشەمەتلىك ، نۇر چاقناپ تۇرىدىغان ، پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان .

فارۇق (فاروق) ، ئە . ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىيالايدىغان ، پەرق ئېتىش ئىقتىدارى كۈچلۈك ؛ دانا ، چىۋەر ، ئادالەتلىك .

فارسىي (فارسى) ، ئە . پارسلارغا خاس ؛ پارس ؛ پارسچە . ◇～**سەھرىساز** (～سحرساز) پارس تىلى بىلەن سېھىر قىلغۇچى .

فارسىيگوي (فارسى كوى) ، ئە ـ پ . پارس تىلىدا سۆزلەشكۈچى ، پارس تىلىدا يازغۇچى .

فارىغ (فارغ) ، ئە . تىنىچ ، خاتىرجەم ، بىمالال ؛ قۇتۇلغان ، ئازاد ؛ بوش ، بىكار .

◇～**بولماق** (～بولماق) : قۇتۇلماق ، خالاس تاپماق ، ئازاد بولماق ، بىكار بولماق .
◇～**دىل** (～دل) : كۆڭلى خاتىرجەم ، بەخىرامان .
فارىغبال (فارغ بال) ، ئە ـ پ . خاتىرجەم ، كۆڭلى تىنچلانغان ، ئارام تاپقان ، بوشىغان .
فارىغۇلبال (فارغ البال) ، ئە . ق . فارىغبال .
فازىل I (فاضل) ، ئە . تالانتلىق ئادەم ، پەزىلەتلىك كىشى ؛ ئالىم .
فازىل II (فاضل) ، ئە . ئېشىندا ، قالدۇق ؛ كاردىن چىققان نەرسە . ◇～**كەلتۈرمەك** (～كېلتورماك) : قالدۇق چىقارماق (ھېسابتا) .
فازىلات II (فاضلات) ، پ . قالدۇقلار ، ئېشىندىلار .
فاسىد (فاسد) ، ئە . بۇزۇق ، سېسىق ، بۇزۇلغان ، سېسىغان ، ئېچىغان ، كېرەكسىز ، ياراماس .
فاسىد خەيال (فاسد خيال) ، ئە ـ پ . يامان نىيەت قىلغۇچى ، نىيىتىنى بۇزغۇچى ، بۇزۇق نىيەت .
فاسىق (فاسق) ، ئە . يامان ئىش قىلغۇچى ، يامان يولدا يۈرگۈچى ، ئەسكى ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغۇچى ؛ بۇزۇق ، پاھىشىۋاز ؛ پاسىق .
فاسىل (فاصل) ، ئە . ئارىلىقىنى ئايرىپ تۇرغۇچى ، پاسىل ، ئارىلىقنى ئاچقۇچى .
◇～**بولماق** (～بولماق) : ئارىلىقنى ئاچماق ؛ ئايرىلماق .
فاسىلە (فاصله) ، ئە . پاسىل ، ئايرىغۇچى بەلگە ، ئىككى نەرسىنى ئايرىپ تۇرغۇچى .
فاش (فاش) ، پ . ئوچۇق ـ ئاشكارا ، ئېچىپ تاشلانغان ؛ كۆرۈنۈپلا تۇرغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاشكارا قىلماق ، ئوتتۇرىغا چىقارماق ، پاش قىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئاشكارا بولماق ، پاش بولماق .
فاقە (فاقه) ، ئە . كەمبەغەللىك ، پېقىرلىق ، نامراتلىق ، موھتاجلىق .
فاكىھە (فاكهه) ، ئە . مېۋە .
فال (فال) ، ئە . پال ، رەم ، كەلگۈسىدىن بىشارەت ، تەقدىر ، تەلەي . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئۈمىدۋار بولماق . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : پال باقماق . ◇**فەرخۇندە**～ (فرخنده～) ، **فەررۇھ**～ (فرح～) ، **خوجەستە**～ (خجسته～) : بەختلىك ، تەلەيلىك ، كېلەچىكى پارلاق ، كۆرۈنۈشى ياخشىلىقتىن دېرەك بېرىدىغان .
فانە (فانه) ، پ . پانا ، قوزۇق ؛ لوك ، ئىشىك تاقايدىغان تاقاق .
فانۇس (فانوس) ، ئە . پانۇس ، چىراغ .
فانۇسى خەيال (فانوس خيال) ، ئە ـ پ . ئىچىگە سۇرەتلەر سىزىلغان پانۇس ؛ ك . ئاسمان ، خىيالغا بەند بولۇپ ئۆزىنى ئۇنتۇغان ئادەم .
فانىي (فانى) ، ئە . يوقالغۇچى ، گۇم بولغۇچى ، ۋاقىتلىق ، ئاخىر يوقىلىدىغان ؛ سوپىلىقتا فەنا مەقامىغا (دەرىجىسىگە) ئېرىشكەن ، ئۆزىنى يوقاتىپ ، ئىلاھىي روھ بىلەن تامامەن

قوشۇلۇپ كەتكەن ؛ نەۋاينىنىڭ پارسچە يازغان شېئىرلىرىدا قوللانغان تەخەللۇسى . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : يوق بولماق ، ئۆزلۈكىنى يوقاتماق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يوق قىلماق ، يوقاتماق .

فانىيۇەش (فانى وش) ، ئە ـ پ . پانىيىلارغا ئوخشاش ، فەنا دەرىجىسىگە ئېرىشكەن سوپىلاردەك .

فانىيىانە (فانيانه) ، ئە ـ پ . پانىيلارچە ، ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلارغا ئوخشاش .

فانىيئى مۇتلەق (فانى مطلق) ، ئە ـ پ . ئۆزلۈكىدىن پۈتۈنلەي كەچكەن (تەسەۋۋۇپتا) .

فاھىش (فاحش) ، ئە . يامان ئىشلارنى قىلغۇچى ، ئەدەپسىز ، ئەخلاقسىز ، چېكىدىن ئاشقان ؛ ئوچۇقتىن ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان .

فاھىشە (فاحشه) بۇزۇق ئايال ، نومۇسىنى ساتقۇچى ئايال .

فائىز (فائض) ، ئە . ق . فايىز .

فائىزۇلئەنۋار (فائض الانوار) ، ئە . نۇرلارنىڭ كەڭ يېيىلىشى ، نۇرلارنىڭ چەبرەس چېچىلىشى .

فائىل (فاعل) ، ئە . ئىشلىگۈچى ، بېجىرگۈچى ؛ ھەربىكەت قىلغۇچى .

فايىدە (فايده) ، ئە . پايدا ، مەنپەئەت ، نەپ ؛ مېۋە ، نەتىجە ؛ كىرىم .

فائىدە (فائده) ، ئە . ق . فايىدە .

فائىق (فائق) ، ق . فايىق .

فايىز (فايض) ، ق . كۆپ ، مول ، بەربىكەتلىك ، تولۇپ تاشقان ، كەڭ يېيىلغان ؛ مول ۋە پاراۋان قىلغۇچى .

فايىق (فايق) ، ئە . غالىب ، ئۈستۈن ؛ ئەلا ، نادىر ، مۇنەۋۋەر ؛ ئۇلۇغ ، يۈكسەك .

فەبھە (فبها) ، ئە . «فەبھەلمۇراد (فبها المراد)»نىڭ قىسقارتىلمىسى : كۆڭۈلدىكىدەك ، چەندىكىدەك ، مەقسەتكە مۇۋاپىق .

فەتا (فتا ، فتى) ، ئە . يىگىت ، ياش يىگىت ، شىجائەتلىك ؛ ئالىيجاناب .

فەتادە (فتاده) ، پ . ئەفتادە (افتاده)نىڭ قىسقارتىلمىسى : يىقىلىپ چۈشكەن ، چۈشۈپ قالغان ، چۈشكۈنلەشكەن ؛ ئىتائەتمەن ، مۇلايىم ، قابىلىيەتسىز ، ئاجىز .

فەتانەت (فطانت) ، ئە . ئىدراك ، زېھىن ، پەم قىلىش كۈچى ، چۈشىنىش قۇۋۋىتى ، كۆزىتىش ئىقتىدارى .

فەتاۋا (فتاوى) ، ئە . فەتۋا (فتوا ، فتوى)نىڭ كۆپلۈكى : پەتىۋالار .

فەتەرات (فترات) ، ئە . فەترەت (فترت)نىڭ كۆپلۈكى : ق . فەترەت .

فەتەرەت (فترت) ق . فەترەت .

فەتەھنا (فتحنا) ، ئە . بىز ئاچتۇق ، بىز بويسۇندۇردۇق ، بىز ئازاد قىلدۇق ، بىز غالىب كەلدۇق .

فەتتان (فتان) ، ئە . مەپتۇن قىلغۇچى ، ئۆزىگە تارتقۇچى ، جەزبىلىك ، ئۆزىگە جەلب قىلغۇچى ؛ پىتنە تېرىغۇچى ، غەۋغا قوزغىغۇچى (كۆپىنچە يارىنىڭ كۆزىگە قارىتىلىدۇ) .

فەتتاھ (فتاح) ، ئە . ئاچقۇچى ، يەشكۈچى ، يول ئاچقۇچى ؛ غالىب ، يەڭگۈچى ، ئىشلارنى يۈرۈشتۇرگۈچى ، مۇشكۈللەرنى ئاسان قىلغۇچى .

فەترەت (فترت) ، ئە . پادىشاھ ئالمىشىشى ئارىلىقىدىكى تەخت بوش قالغان ۋاقىت ؛ ئارىلىقتىكى ۋاقىت ؛ ھۆكۈمدارنىڭ تەختتىن ئايرىلىپ يەنە تەختكە چىققانغا قەدەر بولغان ئارىلىقتىكى سەرسانلىق ۋاقتى .

فەتھ (فتح) ، ئە . ئېچىش ؛ باشلاش ، باشلانما ، كىرىش ؛ ئىستېلا ، ئىشغال قىلىش ، قولغا ئېلىش ، بويسۇندۇرۇش ؛ غەلىبە ، زەپەر . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : ئىشغال قىلىنماق ، قولغا كىرمەك ، ئېچىلماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئىشغال قىلماق ، قولغا كىرگۈزمەك ، ◇～**ۋن قەرىب** (～قريب) : قولغا ئېلىنىشى يېقىن ، يېقىندىلا ئىشغال قىلىنىدىغان .

فەتھە (فتحه) ، ئە . ئەرەپ ـ پارس يېزىقىدا قىسقا سوزۇق «ئە ، ئا» تاۋۇشلىرىنى ئىپادىلەيدىغان زەبەر (ـَـ) نىڭ ئىككىنچى نامى . ◇**عَمَل** (ئەمەل) ؛ ◇**عَمَل** (ئامال) : ئامال .

فەتھنامە (فتحنامه) ، ئە ـ پ . غەلىبە خەۋىرى ، غالىبىيەت جاكاسى .

فەتۋا (فتوا ، فتوه) ، ئە . پەتىۋا (دىنىي قانۇن بويىچە ، بىر ئىشنىڭ توغرا ياكى ناتوغرىلىقى ، بىر نەرسىنىڭ ھالال ياكى ھارامىلىقى توغرىسىدا قىلىنغان كېسىم) .

فەتىر (فطير) ، ئە . پېتىر . ◇**قۇرسى**～ (قرص～) ؛ پېتىر توقاچ .

فەتىلە (فتيله) ، ئە . پىلىك ، پىلتە .

فەجر (فجر) ، ئە . تاڭ يورۇش چېغى ، تاڭ سەھەر ، تاڭ نۇرى .

فەخر (فخر) ، ئە . شەرەپ ، ئابروي ، غۇرۇر .

فەخرى كىرام (فخركرام) ، ئە . كەرەملىك زاتلار شەرىپى .

فەر (فر) ، پ . پارلاقلىق ، ھەشەمەت ، سۆلەت ، بىزەك ، ئىززەت ، قەدىر ـ قىممەت .

فەرئ (فرع) ، ئە . شاخ ، شاخچە ، تارماق ، شۆبە .

فەراخ (فراخ) كەڭ ، مول ، خۇشال ، شاد ، جىمجىت ، تىمتاس .

فەراز (فراز) ، پ . يۇقىرى ، ئېگىزلىك ، ئۈست ، تۆپە ؛ ئوچۇق ، ئېچىقلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئاچماق .

فەراسخ (فراسخ) ، پ . فەرسەخ (فرسخ) نىڭ كۆپلۈكى ؛ پەرسەخلەر .

فەراغ (فراغ) ق . فەراغەت .

فەراغەت (فراغت) ، ئە . تىنچلىق ، خاتىرجەملىك ، ئىستىراھەت ؛ بوش ـ بىكارلىق ، ئازادلىق . ◇**مايەئى**～ (مايه～) : تىنچلىق ئاساسى . ◇～**ئىستەمەك** (～ايستاماك) : راھەت

ئىزدىمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بىرەر ئىشتىن قۇتۇلۇپ تىنچلانماق .
فەراغەتسەنج (فراغت سنج) ، ئە ـ پ . تىنچ ، خاتىرجەم ، راھەتتىكى ، ئارام ئالغان .
فەراموش (فراموش) ، پ . ئۇنتۇلۇش ، ئۇنتۇلغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇنتۇلماق .
فەراموشخانە (فراموشخانه) ، پ . ئۇنتۇلۇش ئۆيى ، تۇرمە ، قاماقخانا ؛ ك . گۆر .
فەرامىن (فرامين) ، ئە ـ پ . فەرمان (فرمان)نىڭ كۆپلۈكى : بۇيرۇقلار ، ئەمىرلەر ، پەرمانلار .
فەراھەم (فراهم) ، پ . توپلانغان ، يىغىلغان ، جەم بولغان ، تەخ ، نەخ ، تەييار . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : توپلىماق ، يىغماق .
فەراۋان (فراوان) ، پ . پاراۋان .
فەرائىد (فرائد) ، ئە . فەرىد (فريد) ، فەرىدە (فريده)نىڭ كۆپلۈكى : بىردىنبىرلەر ، تەڭداشسىزلار ، مىسلىسىزلار ، تەڭدىشى يوق بىباھا گۆھەرلەر .
فەرائىز (فرائض) ق . فەرايىز .
فەرائىنە (فراعنه) ، ئە . فىرئەۋن (فرعون)نىڭ كۆپلۈكى : پىرئەونلار ؛ ك . زالىملار ، مۇستەبىتلەر .
فەرايىز (فرايض) ، ئە . فەرىزە (فريضه)نىڭ كۆپلۈكى : مەجبۇرىيەتلەر ، پەرھىزلەر .
فەرەس (فرس) ، ئە . ئات . ◇～**سۇرمەك** (～سورماك) : ئات سالماق ، ئاتلانماق .
فەرەنگ (فرنگ) ، پ . ياۋروپا ؛ ياۋروپالىق ، پەرەڭ .
فەرەنگىستان (فرنگستان) ، پ . ياۋروپا .
فەرت (فرط) ، ئە . ھەددىدىن تاشقىرىلىق ، ھەددىدىن ئېشىش ، ئارتۇقلۇق ، چەكسىزلىك .
فەرتى مۇھەببەت (فرط محبت) ، ئە ـ پ . مۇھەببەتنىڭ چەكسىزلىكى ، سۆيگۈنىڭ ئارتۇقلۇقى .
فەرتۇت (فرتوت) ، پ . قېرىپ ئىشتىن چىقىپ قالغان ، قېرىپ ھالىدىن كەتكەن .
فەرتۇتلۇغ (فرتوت لوغ) قېرىپ ئىشتىن چىقىپ قالغانلىق ، قېرىلىق .
فەرجام (فرجام) ، پ . ئاقىۋەت ، نەتىجە ، خۇلاسە ؛ پايدا ، كېيىنلىك ، ئاخىر .
فەرخۇندە (فرخنده) ، پ . قۇتلۇق ، سائادەتلىك ، بەختلىك ، شاد ، خۇشال ، سائادەتمەن .
◇～**ئەختەر** (～اختر) : قۇتلۇق يۇلتۇز ، بەخت يۇلتۇزى ، بەختلىك ، تەلەيلىك .
◇～**زات** (～زات) : بەختلىك كىشى . ◇～**مەئاش** (～معاش) : تۇرمۇشى شاد ـ خۇرام ، ◇～**بەخت** (～بخت) : بەختكە ئېرىشكەن ، بەختيار بولغان .
فەرخۇندەپەي (فرخنده‌پى) ، پ . ئامىتى كەلگەن ، قەدىمى قۇتلۇق ، ئايىقى ياراشقان .
فەرخۇندە تالىئ (فرخنده طالع) ، ئە ـ پ . تەلىيى ئوڭ كەلگەن ، بەختلىك .
فەرخۇندە خۇ (فرخنده خو) ، پ . خۇش پېئىل ، ئېسىل تەبىئەتلىك .
فەرخۇندە راي (فرخنده راى) ، پ ـ ئە . دانا ، چۈشەر ، ئاقىل .

فەرخۇندە فال (فرخندە فال) ، پ ـ ئە . ق . فەرخۇندە تالىئ .
فەرخۇندە فەرجام (فرخندە فرجام) ، پ . ياخشى ئاقىۋەت ، ئوبدان نەتىجە بېرىدىغان ، گۈللەنگەن ، راۋاج تاپقان .
فەرخۇندەلىق (فرخندەلىق) خۇشاللىق ، شادلىق ، بەختىيارلىق .
فەرد (فرد) ، ئە . يەككە ، يالغۇز ، تاق ؛ ئاجرالغان .
فەردا (فردا) ، پ . ئەتە ، تاڭلا .
فەردای (فردای) ، پ . ق . فەردا .
فەرراش (فراش) ، ئە . پالاس سالغۇچى ، خىزمەتكار ، چاپارمەن ؛ مازار ، مەدرىسە ، مەسچىت قاتارلىق جايلارنى سۈپۈرۈپ ، تازىلاپ يۇرگۈچى ؛ قوغدىغۇچى .
فەرراشگەرلىك (فراش كرليك) قاراۋۇللۇق ، خىزمەتكارلىق .
فەرران (فران) ، پ . راۋان ، تېز . ◇～**ئوقۇماق** (～اوقوماق) : دۇدۇقلىماي راۋان ئوقۇماق .
فەررەست (فرست) بىرەر نەرسە ئېتىلغاندا ياكى ئۇرۇلغاندا چىققان ئاۋاز .
فەررۇخ (فرخ) ، پ . گۈزەل ، چىرايلىق ؛ ئوچۇق چىراي ، يېقىملىق ؛ شاد ، قۇتلۇق ، بەختىيار ؛ تەلەيلىك ، ئامەتلىك ؛ ھەيۋەتلىك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بەختىيار بولماق ، شاد بولماق ، قۇتلۇق بولماق . ◇～**جەمال** (～جمال) : گۈزەل ، چىرايلىق ، كېلىشكەن ، قاملاشقان .
فەررۇخ ئايىن (فرخ آيين) ، پ . ياخشىلىق كەلتۈرگۈچى ، بەختىيار قىلغۇچى .
فەررۇخسىپەر (فرخ سپر) ، پ . گۈزەللىك بېغىشلىغۇچى ، ياخشىلىق ئاتا قىلغۇچى ، شادلىق كەلتۈرگۈچى .
فەررۇخفال (فرخ فال) ، پ . تەلەيلىك ، بەختىيار ، ئىستىقباللىق ، كېلەچىكى پارلاق .
فەررۇخ شەۋكەتلىغ (فرخ وشوكتليغ) بەختىيار ، سالاپەتلىك ، سۆلەتلىك .
فەررى تاج (فرتاج) ، پ . تاج بېزىكى ، تاج زىننىتى .
فەخز (فخذ) ، ئە . يوتا ، سان ، تىزنىڭ يۇقىرىسى ، يوتا سۆڭىكى .
فەررى شاھى (فرشاھى) ، پ . شاھلىق سۆلىتى .
فەرز I (فرض) ، ئە . قىلمىسا بولمايدىغان ئىش ، مەجبۇرىيەت .
فەرز II (فرض) ، ئە . تەخمىن ، پەرەز ، تەسەۋۋۇر .
فەرزانە (فرزانه) ، پ . ئاقىل ، دانا ، چىۋەر ، دانىشمەن ، ئالىم ، پەيلاسوپ ، دانالىق بىلەن ، ئاقىلانە .
فەرزانە تەبئ (فرزانه طبع) ، پ ـ ئە . دانىشمەن .
فەرزانەلىق (فرزانەليق) ، ئاقىللىق ، دانالىق .
فەرزىيات (فرضيات) ، ئە ـ پ . پەرەزلەر ، مۆلچەرلەر ، تەسەۋۋۇرلار .

فەرسا (فرسا) ، پ . ق . فەرساي .

فەرساي (فرسای) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «هوشىدىن كەتكۈزگۈچى ، هالسىزلاندۇرغۇچى ، يوقاتقۇچى ، بۇزغۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **قەدەم~** (قدم~) : چارچاتقۇچى ، هارغۇزغۇچى . ◇ **چىھرە~** (چهره~) : يۈزگە داغ چۈشۈرگۈچى ، چىرايىنى بۇزغۇچى .

فەرسەخ (فرسخ) ، پ . ق . فەرسەنگ .

فەرسەنگ (فرسنگ) ، پ . مۇساپە ، ئۇزۇنلۇق بىرلىكى ، بىرفەرسەنگ 6.24 كىلومېتىرغا باراۋەر .

فەرسەك (فرسنگ) ق . فەرسەنگ .

فەرسۇدە (فرسوده) ، پ . تىتىلغان ، يىرتىلغان ، كونىرىغان ، ئۈپرىغان ، هارغىن ، هالسىزلانغان ، ئېزىلگەن . ◇~ **هال** (~حال) : هېرىپ ـ چارچاپ قالغان .

فەرسۇدەلىغ (فرسوده‌ليغ) كونىراش ، يىرتىلىش ، ئۈپراش ، هارغىنلىق ، چارچاش .

فەرش (فرش) ، ئە . سېلىش ، يېيىش ، ياتقۇزۇش ، سېلىنغان ، يېيىلغان ، ياتقۇزۇلغان نەرسە ، سېلىنچا .

فەرشى رەھى (فرش رهی) ، پ . يولغا يېيىلغان ، يولغا سېلىنغان ، پاياندا ز .

فەرشى غەبرا (فرش غبرا) ، پ . يەر يۈزى .

فەر ـ فەر (فرفر) ، پ . تېز ـ تېز ؛ تەكرار ، قايتا ـ قايتا .

فەرقەد (فرقد) شىمالىي قۇتۇپ تەرىپىدىكى ئىككى يورۇق يۇلتۇزنىڭ بىرى ؛ چوققا (باشـ نىڭ) .

فەرقەدان (فرقدان) ، ئە . شىمالىي قۇتۇپ تەرەپتىكى ئىككى يورۇق يۇلتۇز .

فەرما (فرما) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «بۇيرۇغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ **كار~** (كار~) : ئىش بۇيرۇغۇچى ، ئىشقا سالغۇچى .

فەرمان (فرمان) ، پ . بۇيرۇق ، ئەمىر ، پەرمان .

فەرمانبەر (فرمان بر) ، پ . بويسۇنغۇچى ، ئىتائەت قىلغۇچى ، بۇيرۇلغان ئىشنى بېجىرگۈچى ، بۇيرۇق ـ پەرماننى ئىجرا قىلغۇچى .

فەرمانبەردار (فرمان بردار) ، پ . ق . فەرمانبەر .

فەرمانپەزىر (فرمان پزير) ، پ . پەرماننى ئىجرا قىلغۇچى ، بويسۇنغۇچى .

فەرماندە (فرمانده) ، پ . ھۆكۈمدار ، پەرمان چۈشۈرگۈچى .

فەرمان رەۋا (فرمان روا) ، پ . ھۆكۈمران ، ھۆكۈمدار ؛ باشقۇرغۇچى .

فەرمانلاماق (فرمانلاماق) بۇيرۇماق ، بۇيرۇق قىلماق .

فەرمای (فرمای) ، پ . ق . فەرما .

فەرھەنگ (فرهنگ) ، پ . بىلىم ، ھۈنەر ، ئىلىم ، ئەقىل ، ئەدەپ ؛ لۇغەت ، سۆزلۈك . ◇~ **ى فارسي به چيني** (~ فارسی به چينی) : پارسچە ـ خەنزۇچە لۇغەت .

فەرۇ (فرو) ، ئە . تېرىدىن تىكىلگەن كىيىم ، جۇۋا .
فەرىب (فريب) ، پ . دام ، مىكىر ، ھىيلە ، ئالدام .
فەرىب ئامىز (فريب آميز) ، پ . ساختا ، نەيرەڭلىك ، ئادەم ئالدايدىغان .
فەرىبكار (فريب كار) ، پ . ئالدامچى ، ھىيلىگەر .
فەرىبگەر (فريب گر) ، پ . ق . فەرىبكار .
فەرىد (فريد) ، ئە . بىردىنبىر ، يېگانە ؛ تەڭداشسىز ، مىسلىسىز .
فەرىدۇل ئەسر (فريد العصر) ، ئە . دەۋرىنىڭ يەكتاسى ، زامانىنىڭ ئەڭ داناسى .
فەرىدى زەمان (فريد) ، ئە ـ پ . زامانىنىڭ يەكتاسى ، ئۆز دەۋرىنىڭ ئەڭ داناسى .
فەرىسە (فريسه) ، پ . تېۋىپلار «كۆك يۆتەلگە دورا بولىدۇ» دەيدىغان پەيلىرى چىرايلىق بىر خىل ئوۋ قۇشى ؛ ئوۋلانغان نەرسە ، ئولجا ، غەنىيمەت ، چاپاۋۇنىڭ پەۋنى .
فەرىفتە (فريفته) ، پ . مەپتۇن ، مەھلىيا بولغان ؛ ئالدانغان .
فەرىق (فريق) ، ئە . توپ ، گۇرۇپپا ، گۇرۇھ .
فەرياد (فرياد) ، پ . ياردەم تىلەپ توۋلاش ، ۋارقىراش ، ناله قىلىش .
فەريادرەس (فريادرس) ، پ . باشقىلارغا ياردەم قىلغۇچى ، قۇتقۇزغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ، پاناھىغا ئالغۇچى .
فەزائ (فضاء) ، ئە . ئوچۇقچىلىق ، ئوچۇق يەر ، مەيدان ، بوشلۇق ، كەڭلىك ؛ ئالەم ، ئاسمان بوشلۇقى .
فەزائىل (فضائل) ق . فەزايىل .
فەزائىھ (فضائح) ق . فەزايىھ .
فەزايىل (فضايل) . ئە . فەزىلەت (فضيلت) نىڭ كۆپلۈكى : پەزىلەتلەر .
فەزايىھ (فضايح) ، ئە . فەزىھەت (فضيحت) نىڭ كۆپلۈكى : رەسۋالىقلار ، شەرمەندىلىكلەر .
فەزەئ (فزع) ، ئە . قورقۇنچ ، ۋەھىمە ، دەھشەت ؛ قايغۇ ئازابسىدا سەۋرسىزلىنىش ، قايغۇ-دىن تاقىتى تاق بولۇش .
فەزەلات (فضلات) ، ئە . فەزلە (فضله) نىڭ كۆپلۈكى : ئېشىندىلار ، قالدۇقلار ، ئارتۇق نەرسىلەر ، كېرەكسىز نەرسىلەر .
فەزل (فضل) ، ئە . ئارتۇقلۇق ، ئۈستۈنلۈك ؛ يېتىكلىك ، كامىللىق ؛ ئىلىم ـ پەن ، ھۈنەر ، تالانت . ◇ ~ **ئەھلى** (~ اهل) ، **ئەھلى** ~ (اهل ~) : بىلىملىك ، ئالىم ، زىيالىي .
فەزلە (فضله) ، ئە . ئېشىندا ؛ قالدۇق ، ئارتۇقچە ، كېرەكسىز .
فەزلىييات (فضليات) ، ئە . پازىللىق ، ئالىملىق ، دانالىق .
فەزىلەت (فضيلت) ، ئە . پەزىلەت ، ئېسىل ئەخلاق ، ئارتۇقچىلىق ، ئالاھىدىلىك .
فەزىھەت (فضيحت) ، ئە . رەسۋالىق ، شەرمەندىلىك ، ئۇيات .
فەزىھەت اسا (فضيحت آسا) ، ئە ـ پ . شەرمەندىلەرچە ؛ نومۇسسىز ، رەزىللىك بىلەن .

فەزىھەت ئامىز (فضيحت آميز) ، ئە ـ پ . شەرمەندە ، يۇزى چۈشكەن ، ئابرويىنى يوقاتقان .
فەزىھەت ئاۋەر (فضيحت آور) ، ئە ـ پ . ق . فەزىھەت ئامىز .
فەزىھەت ئەنگىز (فضيحت انگيز) ، ئە ـ پ . ئۇيالدۇرىدىغان ، ئۇياتقۇسىنى كەلتۈرىدىغان ، شەرمەندە قىلىدىغان .
فەساد (فساد) ، ئە . بۇزۇلۇش ، چىرىش ، سېسىش ، بۇزۇقلۇق ؛ بۇزۇقچىلىق ، ئەخلاقسىزلىق ؛ چۈشكۈنلۈك ، تەرتىپسىزلىك ، قالايمىقانچىلىق ، توپىلاڭ ، ئىسيان ، يامانلىق ، جىنايەت ؛ يىرىڭ .
فەسانە (فسانه) ، پ . ھېكايە ، داستان ، سەرگۈزەشتە ، ئەپسانە ، چۆچەك ، ئويدۇرما .
◇～**ئەيتماق** (～ايتماق) : ھېكايە ئېيتماق ، سەرگۈزەشتىلەرنى سۆزلەپ بەرمەك .
فەسانە پەرداز (فسانه پرداز) ، پ . ھېكايە ئېيتقۇچى ، داستانچى .
فەسانە پەيۋەند (فسانه پيوند) ، پ . ق . فەسانە پەرداز .
فەساھەت (فصاحت) ، ئە . پاساھەت (ئوچۇق ، راۋان ، روشەن ، يېقىملىق ، قائىدىگە مۇۋاپىق بولغان نۇتۇقنىڭ ئاساسىي ئۆلچىمى) ، تىل گۈزەللىكى ، تىل ماھارىتى .
فەسخ (فسخ) ، ئە . بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش .
فەسد (فصد) ، ئە . تومۇردىن قان ئېلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تومۇردىن قان ئالماق .
فەسس (فص) ، ئە . ئۈزۈك كۆزىگە ئورنىتىلغان ئېسىل تاش ؛ ك . ئۈزۈك .
فەسل (فصل) ، ئە . بۆلۈم ، باب ، مەۋسۇم ، پەسىل .
فەسلۇلخىتاب (فصل الخطاب) ، ئە . كىتابنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى ؛ ناتىقنىڭ ئاڭلىغۇچىلارغا دېمەكچى بولغان ئاساسلىق گېپى ؛ تەسەۋۋۇپقا ئائىت بىر كىتابنىڭ نامى .
فەسىل (فصيل) ، ئە . سېپىل ، تام ، پاسىل ، قاشا .
فەسىھ (فصيح) ، ئە . پاساھەتلىك (نۇتۇقنىڭ ئېنىق ، راۋان ، گۈزەل ھەم قائىدىگە ئۇيغۇن بولۇشى) : تىلى پاساھەتلىك ، تىلى گۈزەل ؛ ناتىق . ◇～**گۈفتارلىغ** (～كفتارليغ) : تىلىدىكى پاساھەتلىك سۆزلەش .
فەسىھگۈفتار (فصيح كفتار) ، ئە ـ پ . پاساھەتلىك سۆزلەيدىغان ، تىلى پاساھەتلىك ، تىلى گۈزەل .
فەسىھىي (فصيحى) ، ئە . پاساھەت ، تىل گۈزەللىكى ، ئىپادە يارقىنلىقى .
فەفھەم (فافهم) ، ئە . چۈشەن ، ئاڭلا ۋە پەم قىل ! دىققەت قىل .
فەقاھەت (فقاهت) ، ئە . ئىسلام قانۇنىغا ئائىت بىلىملەر .
فەقەرات (فقرات) ، ئە . فەقەرە (فقره) نىڭ كۆپلۈكى : ئۇمۇرتقا سۆڭەكلىرى ؛ مۇھىم نۇقتىلار ، ئاساسىي مەزمۇنلار ، بابلار ، بۆلەكلەر ، قىسىملار ؛ پارچىلار ، پاراگراف .

لار . ◇ **رەڭگىن**～ (رنكين～) : گۈزەل پارچىلار .

فەقەرە (فقره) ، پ . ئومۇرتقا ، ئۇمۇرتقا سۆڭىكى ؛ مۇھىم نۇقتا ، مەزمۇن ، باب ، ئابزاس ، بۆلەك ، قىسىم ؛ پارچە ، ئابزاس .

فەقر (فقر) ، ئە . كەمبەغەللىك ، نامراتلىق ، يوقسۇللۇق ، تەركىدۇنيالىق .

فەقرۇفەنائ (فقر و فناء) ، ئە . تەركىدۇنيالىق ۋە فەنالىق (سوپىلىقتا) .

فەقرۇغەنا (فقر و غنا) ، ئە . نامراتلىق ۋە بايلىق .

فەقىر (فقير) ، ئە . پېقىر ، كەمبەغەل ، نامرات ؛ موھتاج ؛ دۇنيا ۋە نازۇنېمەتلەردىن مەھرۇم ؛ مەن (كەمتەر تەرزى) .

فەقىھ (فقيه) ، ئە . ئىسلام قانۇنىنىڭ ئالىمى ، شەرىئەتشۇناس .

فەگار (فگار) ، پ . ق . فىگار .

فەلاخۇن (فلاخن) ، پ . تاش سېلىپ ئاتىدىغان قورال ، سالغا (قەدىمىي ئۇرۇش قوراللىرىنىڭ بىر خىلى) .

فەلاسىفە (فلاسفه) ، ئە . فەيلاسوف (فيلسوف)نىڭ كۆپلۈكى : پەيلاسوپلار .

فەلاكەت (فلاكت) ، پ . بالا ، ئاپەت ، بەختسىزلىك ، پالاكەت .

فەلاكەتبار (فلاكت بار) ، پ . بەختسىزلىككە يولۇققان ، بېشىغا كۈن چۈشكەن ، ئاپەتكە ئۇچرىغان .

فەلاكەتزادە (فلاكتزاده) ، پ . بالاغا يولۇققان ، ئاپەتكە ئۇچرىغان ، پالاكەت باسقان .

فەلاھ (فلاح) ، ئە . قۇتۇلۇش ، خالاس تېپىش ، نىجاتلىق . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : نىجات تاپماق ، قۇتۇلماق .

فەلەق I (فلق) ، پ . كونا دىنىي مەكتەپلەردە بالىلارنى جازالايدىغان بىر خىل قورال . بۇ ئوتتۇرىسىغا ھالقىسىمان تاسما ئۆتكۈزۈلگەن بىر خىل ياغاچ بولۇپ ، جازالانغۇچى بالىنىڭ ئىككى پۇتىنى ھالقىغا سېلىپ ، بۇراپ چىڭىتىپ ، ياغاچنى ئىككى تەرىپىدىن كۆتۈرۈپ ، جازالانغۇچىنى ھاۋا تاپان قىلىپ تۇرىدۇ . ئاندىن موللام بالىنىڭ تاپىنىغا ئۇرىدۇ .

فەلەق II (فلق) ، ئە . تاڭ يورۇش ۋاقتى ، تاڭ ئاتار چاغ ، تاڭ نۇرى .

فەلەك (فلك) ، ئە . ئاسمان ، كۆك ، بەخت ، تەلەي ، تەقدىر ، قىسمەت . ◇～ **پىلى** (～پىلى) : ك . قۇياش . ◇～ **تۇركىي** (～تركى) : مىررىخ سەييارىسى (مارس) .

فەلەك پەيۋەند (فلك پيوند) ، ئە ـ پ . يۇكسەك .

فەلەك جاھ (فلك جاه) ، ئە ـ پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك .

فەلەكىيات (فلكيات) ، ئە . ئاسمانشۇناسلىق ، ئاستىرونومىيە .

فەلس (فلس) ، ئە . يارماق ، مىس پۇل .

فەلسەفە (فلسفه) ، ئە . ھېكمەت ، پەلسەپە .

فەلسەفىيات (فلسفيات) ، ئە . پەلسەپە ئىلىملىرى .

فەللە (فلە) ، پ . يېڭى تۇغقان هايۋاننىڭ دەسلەپكى سۈتى ، ئوغۈز .

فەم (فم) ، ئە . ئېغىز .

فەمەۋان (فموان) ، ئە . فەم (فم)نىڭ كۆپلۈكى : ئېغىزلار .

فەنا (فنا) ، ئە . يوقىلىش ، تۈگەش ، ئۆلۈش ، يوقلۇق ؛ ئۆزلۈكنى يوقىتىپ ، ھەممە بارلىقـ
تىن كېچىپ ئىلاھىيەتكە سېغىنىش (تەسەۋۋۇپتا) . ◇**دەيرى**～ (دير～) : خارابەتخانە ؛
ك . دۇنيا (تەسەۋۋۇپ چۈشەنچىسى) .

فەنن (فن) ، ئە . بىلىم ، ئىلىم ، پەن ، ھۈنەر ؛ سەنئەت ، ھىيلە . ◇**ى ئىلىم** (فنى علم)
: پەننىي ئىلىم . ◇**يەك**～ (يك～) : ئىختىساسلىق ، ئۆز ھۈنىرىنى تولۇق ئىگىلىگەن ،
ماھىر . ◇**ئەھلى**～ (اهلى～) ؛ ～**ئەھلى** (～اهلى) : ئىلىم ئىگىسى ، ئالىم ،
بىلىملىك ، ھۈنەر ئىگىسى . ◇**پۇر**～ (پر～) : ھىيلىگەر ، نەيرەڭۋاز .

فەھش (فحش) ق . فۇھش

فەھم (فهم) ، ئە . پەم ، ئىدراك ، چۈشەنچە ، ئەقىل ، پاراسەت ، ئەقىل قۇۋۋىتى .

فەھم جىنس (فهم جنس) ، ئە ـ پ . چۈشەنچىلىكلەر ؛ ك . ئەدەبىيات ـ سەنئەت بىلەن
شۇغۇللانغۇچىلار .

فەھملەمەك (فهملەمەك) تۇيماق ، بىلمەك ، بىلىپ قالماق .

فەۋاتىھ (فواتح) ، ئە . فاتىھە (فاتحه)نىڭ كۆپلۈكى : باشلىنىشلار ، باشلانمىلار ، كىرىش
سۆزلەر .

فەۋاجىئ (فواجع) ، ئە . فاجىئە (فاجعه)نىڭ كۆپلۈكى : بالايىئاپەتلەر ، بەختسىزلىكلەر ،
كېلىشمەسلىكلەر ، پاجىئەلەر .

فەۋازىل (فواضل) ، ئە . فازىل (فاضل)نىڭ كۆپلۈكى : قالدۇقلار ، ئېشىندىلار .

فەۋاسىل (فواصل) ، ئە . فاسىل (فاصل)نىڭ كۆپلۈكى : پاسىللار .

فەۋاكىھ (فواكه) ، ئە . فاكىھە (فاكهه)نىڭ كۆپلۈكى : مېۋىلەر .

فەۋاكىھلىغ (فواكەليغ) مېۋىلىك . ◇～**باغ** (～باغ) : مېۋىلىك باغ .

فەۋائىد (فوائد) ق . فەۋايىد

فەۋايىد (فوايد) ، ئە . فايىدە (فايده)نىڭ كۆپلۈكى : پايدىلار ، مەنپەئەتلەر ، نەپلەر .

فەۋايىدۇلكىبەر (فوايد الكبر) ، ئە . نەۋايى دىۋانلىرىدىن بىرىنىڭ نامى (قېرىلىق مەزگىلىـ
دىكى پايدىلىق ئىشلار) .

فەۋت (فوت) ، ئە . يوقىلىش ، قولدىن بېرىش ، ئۆتۈپ كېتىش ؛ ئۆلۈم ، ۋاپات بولۇش .
◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : يوقاتماق (ۋاقىت) ئۆتۈپ كەتمەك ؛
ئۆلمەك .

فەۋج (فوج) ، ئە . جامائەت ، گۈرۈپپا ، گوروھ ، توپ ؛ قوشۇن ، چېرىك .

فەۋر (فور) ، ئە . تېزلىك ، سۈرئەت ، چاپسانلىق ، ئىلدامىلىق ، قاياناش ، پوروقلاش ، ئۆرـ

كەشلەش ؛ هاياجانلىنىش .

فەۋرەن (فورا″) ، ئە . تېزدىن ، تېزلا ، دەرهال . ◇～ **كەل** (～كېل) : دەرهال كەل .

فەۋق (فوق) ، ئە . ئۈست ، يۇقىرى . ◇～ **ى تەبىئەت** (～طبيعت) : تەبىئەتتىن تاشقىرى .

◇～ **ۋلئادده** (～العاده) : ئادەتتىكىلەردىن يۇكسەك ، هەممىدىن يۇقىرى ، پەۋقۇلئاددە .

فەۋقانىي (فوقانى) ، ئە . ئۈستۈنكى ، ئۈستىدىكى ، يۇقىرىدىكى ؛ يۇكسەك ، يۇقىرى دەرىجە-لىك . ◇～ **ئاسمان** (～آسمان) : يۇكسەك ئاسمان .

فەۋقانىيەت (فوقانيت) ، ئە ـ پ . ئۈستۈنلۈك ، يۇكسەكلىك ؛ ئۈستۈنكى ، يۇقىرىدىكى .

فەۋقۇس سۇرەييا (فوق الثريا) ، ئە . هۇكەردىن يۇقىرى ، ئەڭ يۇقىرى .

فەۋقۇل فەلەك (فوق الفلك) ، ئە . پەلەكنىڭ ئۈستى ، ئاسماننىڭ قەرى ، ئەڭ يۇكسەك .

فەيز (فيض) ، ئە . مەمۇرچىلىق ، موللۇق ، كۆپلۈك ، زىيادىلىك ؛ مەرهەمەت ، ئىنئام ، ئېهسان ، تارتۇق ، تۆهپە ، خۇشاللىق ، دىل شادلىقى ، بەهرە .

فىسەل (فيصل) ، ئە . هەل بولۇش ، كېسىش ، هۆكۈم قىلىش ؛ كەسكۈچى ، هۆكۈم قىلغۇ-چى . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : هەل بولماق ، قارار تاپماق .

فەيلاسوف (فيلسوف) ، ئە . پەلسەپە بىلەن شۇغۇللانغۇچى ، پەيلاسوپ ؛ مۇتەپەككۇر ؛ ئالىم .

فەيلاسوفۇەش (فيلسوف وش) ، ئە ـ پ . پەيلاسوپ سۈپەت ، پەيلاسوپ مىجەز .

فوته (فوطه ، فوته) ، ئە . پوتا ، بەلباغ ، لۆڭگە .

فولاد (فولاد) ، ئە . پولات . ◇～ **بازۇ** (～بازو) : پولات بىلەك پالۋان ، باتۇر .

فۇت (فوت) ، پ . پۈژلەش .

فۇئاد (فوءاد) ، ئە . قەلب ، يۈرەك ، كۆڭۈل ، دىل ؛ پاراسەت ، ئىدراك .

فۇتۇر (فتور) ، ئە . بوشاڭلىق ، بوشىشىپ كېتىش ، چارچاش ، كۈچسىزلىك ، زەئىپلىك ، ئاجىزلىق ؛ خارابلىق ، شىكەستلىك . ◇～ **سالماق** (～سالماق) : خاراب قىلماق ، زەئىپ-لەشتۈرمەك . ◇～ **دەر ئەقىل** (～در عقل) : پاراسەتسىزلىك ، كاللىسى ئىشلىمەسلىك .

فۇتۇھ (فتوح) ، ئە . فەتھ (فتح)نىڭ كۆپلۈكى : غەلىبىلەر ، ئىستېلالار ، مۇژدەپەقىيەتلەر ، بويسۇندۇرۇشلار ؛ باشلىنىشلار .

فۇتۇھات (فتوحات) ، ئە . فەتھ (فتح)نىڭ كۆپلۈكى : ق . فۇتۇھ .

فۇتۇۋۋەت (فتوت) ، ئە . يىگىتلىك ، مەردلىك ، ئالىيجانابلىق ، مەردانىلىق ؛ جاسارەت ، كەرەم ، ساخاۋەت ، سەخىلىك .

فۇجۇر (فجور) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، ئەخلاقسىزلىق ، لۇكچەكلىك .

فۇرەس (فرص) ، ئە . فرسەت (فرصت)نىڭ كۆپلۈكى : پۇرسەتلەر .

فۇرەيسە (فريسه) ، ئە . ق . فەرىسە .

فۇرجە (فرجه) ، ئە . تۆشۈك ، يىرىق ، ئارىلىق ، بوشلۇق .

فۇرس (فرس) ، ئە . فارس (فارس)نىڭ كۆپلۈكى : پارسلار ، پارسلار يۇرتى .
فۇرسەت (فرصت) ، ئە . غەنىيمەت ۋاقىت ، پايدىلىق ۋاقىت ، پۇرسەت ، نۆۋەت ، دەم ئېلىش ۋاقتى ، بىكار چاغ .
فۇرەقائ (فرقاء) ، ئە . فەرىق (فريق)نىڭ كۆپلۈكى : جامائەتلەر ، توپلار ، گۇرۇپپىلار ، گۇرۇھلار ، مەزھەپلەر .
فۇرقان (فرقان) ، ئە . دەلىل ، ئىسپات ، پەرق ئېتىش ، ياخشى ـ ياماننى ئايرىش ؛ قۇرئان .
فۇرقەت (فرقت) ، ئە . ئايرىلىش ، پىراق ، جۇدالىق .
فۇرۇئ (فروع) ، ئە . فەرئ (فرع)نىڭ كۆپلۈكى : شاخلار ؛ شۆبىلەر .
فۇرۇئات (فروعات) ، ئە . ق . فۇرۇئ .
فۇرۇتەن (فروتن) ، پ . كەمتەر ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتىدىغان .
فۇرۇتەنلىغ (فروتن ليغ) كەمتەرلىك .
فۇرۇد (فرود) ، پ . پەسىيىش ، تۆۋەنلەش ، چۈشۈش ، ئازىيىش ، ئاستىنقى قىسىم ، ئاستىنقى ، ئاستىدىكى ؛ تۆۋەن ، پەس .
فۇرۇدەست (فرو دست) ، پ . كۆچسىز ، مەغلۇپ بولغان .
فۇرۇدەستلىغ (فرودست ليغ) كۆچسىزلىك ، ئاجىزلىق ، قابىلىيەتسىزلىك ، مەغلۇبىيەت .
فۇرۇز I (فروض) ، ئە . فەرز (فرض)نىڭ كۆپلۈكى : تەخمىنلەر ، پەرەزلەر ، تەسەۋۋۇرلار .
فۇرۇز II (فروز) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ياققۇچى ، ياندۇرغۇچى ، يورۇتقۇچى ، پارلاتقۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **دىل~** (دل~) : كۆڭۈلگە ئوت سالغۇچى ، كۆڭۈلنى ئاچقۇچى ، كۆڭۈلنى شادلاندۇرغۇچى ، يېقىملىق . ◇ **شەب~** (شب~) : كېچىنى يورۇتقۇچى . ◇ **گىتى~** (گيتى~) : جاھاننى يورۇتقۇچى .
فۇرۇزان (فروزان) ، پ . پارلاق ، نۇرلۇق ، كۆز چاقنىتىپ تۇرىدىغان ؛ كۆيدۇرگۈچ ، كۆيۈپ تۇرغان .
فۇرۇزەندە (فروزنده) ، پ . پارلاق ، نۇرلۇق ، چاقناپ تۇرغان ؛ ياققۇچى ، ياندۇرغۇچى ، يورۇتقۇچى ، پارتلاتقۇچى .
فۇرۇزەندەراق (فروزندەراق) ئەڭ يورۇق ؛ ئىنتايىن پارلاق .
فۇرۇس (فروس) ، ئە . فەرەس (فرس)نىڭ كۆپلۈكى : ئاتلار .
فۇرۇش (فروش) ، پ . سېتىش ، ساتقۇچى . ◇ **مەي~** (مى~) : مەي ساتقۇچى . ◇ **~كۆللى** (~كلى) : توپ سېتىش .
فۇرۇغ (فروغ) ، پ . يالتىراش ، پارقىراش ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك ، شولا ، نۇر .
فۇرۇغمەند (فروغمند) ، پ . نۇرلۇق ، نۇرانە ، پارقىراق ، نۇرغا چۆمۈلگەن .
فۇرۇق (فروق) ، ئە . فەرق (فرق)نىڭ كۆپلۈكى : پەرقلەر .

فۇرۇكەش (فروكش) ، پ . چۈشۈش ، چۆكۈش ، توختاش ، بىر جايدا تۇرۇپ قېلىش ، ئىستىقامەت قىلىش .

فۇرۇ گۇزاشت (فروكزاشت) ئېتىبارسىزلىق ، بىپەرۋالىق ، ئەھمىيەت بەرمەسلىك ، سەل قاراش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تاشلاپ قويماق ، بىپەرۋالىق قىلماق ، ئېتىبارسىز قالدۇرماق .

فۇرۇمايە (فرومايه) ، پ . پەس ، پەسكەش ، چاكىنا ؛ نەسىل ـ نەسەبى تۆۋەن .

فۇزەلاۋ (فضلاء) ، ئە . فازىل (فاضل)نىڭ كۆپلۈكى : پەزىلەتلىكلەر ، تالانتلىقلار ، ئالىملار .

فۇزۇل (فضول) ، ئە ـ پ . بىھۇدە ، ئارتۇقچە (ئىش ياكى سۆز) ؛ ئۆزىگە مۇناسىۋەتسىز ئىشلارغا ئارىلىشىۋالغۇچى ؛ مەمەددانە ، ئۆزىنى بىلەرمەن كۆرسەتكۈچى ؛ تەلۈە ، تەنتەك ؛ ۋالاقتەككۇر .

فۇزۇللۇغ (فضول لوغ) بىھۇدىلىك ؛ تەنتەكلىك ، تەلۈلىك ؛ ئەزمىلىك .

فۇزۇلي (فضولى) ، پ . ئۆزىگە مۇناسىۋىتى بولمىغان ئىشلارغا چات كىرىۋالغۇچى ؛ بىھۇدە سۆزلىگۈچى ، ۋالاقتەككۇر ، كاسكاس .

فۇزۇن (فزون) ، پ . ئارتۇق ، زىيادە ، كۆپ ، مول . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئارتتۇرماق ، كۆپەيتمەك .

فۇسەھ (فسح) ، ئە . فۇسھەت (فسحة)نىڭ كۆپلۈكى : كەڭلىكلەر ، ئوچۇقچىلىقلار ، كەڭ يەرلەر .

فۇسەھاۋ (فصحاء) ، ئە . فەسىھ (فصيح)نىڭ كۆپلۈكى : پاساھەتلىك سۆزلىگۈچىلەر ، قائىدىگە ئۇيغۇن ، گۈزەل سۆزلىگۈچىلەر ، سۆزگە ماھىرلار ، ناتىقلار ، سۆزمەنلەر .

فۇساق (فساق) ، ئە . فاسىق (فاسق)نىڭ كۆپلۈكى : ئەخلاقسىزلار ، يامان يولدا يۈرگۈچىلەر ، بۇزۇقلار .

فۇسۇس I (فسوس) ، پ . مازاق قىلىش ، مەسخىرە قىلىش ، ئەخمەق قىلىش ؛ ئەپسۇس ، نادامەت .

فۇسۇس II (فصوص) ، ئە . فەسس (فص)نىڭ كۆپلۈكى : ئۈزۈك كۆزىگە ئورنىتىلغان ئېسىل تاشلار ، ياقۇتلار .

فۇسۇل (فصول) ، ئە . فەسل (فصل)نىڭ كۆپلۈكى : قىسىملار ، بۆلەكلەر ؛ پەسىللەر ، مەۋسۇملار .

فۇسۇلى ئەربەئە (فصول اربعه) ، ئە . تۆت پەسىل .

فۇسۇن (فسون) ق . ئەفسۇن .

فۇسۇنرىز (فسون ريز) ، پ . يازغۇچى .

فۇسۇنساز (فسون ساز) ، ق . فۇسۇنگەر .

فۇسۇنگەر (فسونكر) ، پ . ئەفسۇنچى ، سېھىرگەر ، نەيرەڭۇاز ، ھىيلىگەر ، ئالدامچى .
فۇسھەت (فسحت) ، ئە . كەڭلىك ؛ كەڭ يەر ، ئوچۇقچىلىق .
فۇقەرائ (فقراء) ، ئە . فەقىر (فقير)نىڭ كۆپلۈكى : نامراتلار ، يوقسۇللار ، پېقىرلار .
فۇقەھائ (فقهاء) ، ئە . فەقىھ (فقيه)نىڭ كۆپلۈكى : ئىسلام قانۇنىنىڭ ئالىملىرى ؛ شەرىئەت-شۇناسلار .
فۇلان (فلان) ، ئە . پالانى ، پالانچى .
فۇلانچە (فلانچه) ق . فۇلان .
فۇلفۇل (فلفل) ، ئە . قارامۇچ .
فۇلقان (فلقان) ، ئە . فەلەق (فلق)نىڭ كۆپلۈكى : سەھەرلەر ، تاڭ ئاتار چاغلىرى .
فۇلۇرىي (فلورى) ئالتۇن ئاقچا ، تىللا .
فۇلۇس (فلوس) ، ئە . «فەلس (فلس)»نىڭ كۆپلۈكى : ياماقلار ، پۇللار .
فۇنۇن (فنون) ، ئە . فەنن (فن)نىڭ كۆپلۈكى : ھۈنەرلەر ، پەنلەر ، نەيرەڭلەر .
فۇھش (فحش) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، ئەدەپسىزلىك ، بەدقىلىقلىق ؛ سەت گەپ ، ئاغزىنى بۇزۇش ، تىللاش ، تىل ـ ھاقارەت .
فۇھشگوي (فحش گوى) ، ئە ـ پ . ئاغزى يامان ، ئاغزىنى بۇزۇپ تىللايدىغان .
فۇيۇز (فيوض) ، ئە . فەيز (فيض)نىڭ كۆپلۈكى : پاراۋانلىقلار ، مەمۇرچىلىقلار ، مولچىلىقلار .
فۇيۇل (فيول) ، ئە . فىل (فيل)نىڭ كۆپلۈكى : پىللار .
فىئل (فعل) ئىش ـ ھەرىكەت ، قىلىق ، ئادەت ، پېئىل (گىرامماتىكىدا) .
فىئال (فعال) ، ئە . فېئىل (فعل)نىڭ كۆپلۈكى : ئىش ـ ھەرىكەتلەر ، قىلىقلار ، ئادەتلەر ، پېئىللار .
فىتادەلىك (فتاده‌ليك) چۈشكۈنلۈك ؛ زەئىپلىك ، دەرمانسىزلىق .
فىتەن (فتن) ، ئە . فىتنە (فتنه)نىڭ كۆپلۈكى : پىتنىلەر ، توپىلاڭلار ، غەۋغالار .
فىتر (فطر) ، ئە . ئىپتار قىلىش ، رامىزاننىڭ ژاقتى تولغان چاغدىكى ئېغىز ئېچىش .
فىتراك (فتراك) ، پ . غانجۇغا .
فىترەت I (فطرت) ، ئە . يارىتىلىش ، تەبىئەت ، تۇغما خاراكتېر ، خۇي ، ئادەت .
فىترەت II (فترت) ، ئە . ق . فەترەت .
فىترىي (فطرى) ، ئە . تۇغما ، ئەسلىي ، تەبىئىي .
فىتنە (فتنه) ، ئە . پىتنە ، ئىغۇا ؛ توپىلاڭ ، غەۋغا ، جاڭجال ، ئىغۇا ـ پىتنىگە سەۋەب بولغۇچى دېلىبەر . ◇～ **بولغان** (～بولغان) : مەپتۇن بولغان . ◇～ **ئى جەھان ئەيلەمەك** (～جهان ايلاماک) : جاھاننى مالىماتاڭ قىلماق .
فىتنە ئەنگىز (فتنه انگيز) ، ئە ـ پ . پىتنە تېرىغۇچى ، توپىلاڭ ، غەۋغا قوزغىغۇچى ،

قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغۇچى ، پىتنە ـ پاسات تارقاتقۇچى .

فىتنەگەر (فىتنەكەر) ، ئە ـ پ . پىتنىخور ، پىتنە قىلغۇچى ، غەۋغا تېرىغۇچى .

فىداۋ (فداء) ، ئە . پىدا ، قۇربان ، بېغىشلاش ، جاننى تىكىش . ◇～**كە** (～ك) : سەن ئۈچۈن پىدا قىلىمەن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : قۇربان قىلماق ، بېغىشلىماق .

فىداكار (فداكار) ، ئە ـ پ . ئۆزىنى بېغىشلىغان ، ئۆزىنى ئۇنتۇغان ، ئۆزىنى ئويلىمايدىغان .

فىداكارانە (فداكارانه) ، ئە ـ پ . جاننى تىكىپ ، باتۇرلارچە .

فىدائىي (فدائى) ق . فىدايى .

فىدايى (فدايى) پىدايى ، بىرەر ئىشنى ۋۇجۇنتا چىقىرىش ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتىغان كىشى ، جېنىنى پىدا قىلغان كىشى .

فىدىيە (فديه) ، ئە . قۇربانلىق ، بىرەر ئىش ئۈچۈن قۇربان قىلىنغان نەرسە .

فىرار (فرار) ، ئە . قېچىش ؛ تىكىۋېتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قاچماق ، تىكىۋەتمەك .

فىرارىي (فرارى) ، ئە . قاچاق ، قاچقۇن .

فىراسەت (فراست) ، ئە . پەم ، چۈشەنچە ، كۆزىتىش قۇۋۋىتى ، ئىدراك .

فىراش (فراش) ، ئە . تۆشەك ، ئورۇن ـ كۆرپە ، ئورۇن .

فىراق (فراق) ، ئە . ئايرىلىش ، جۇدالىق .

فىرئەۋن (فرعون) ، ئە . قەدىمكى زاماندىكى مىسىر پادىشاھلىرىنىڭ ئۇنۋانى ؛ ك . زالىم ، ئىنتايىن تەكەببۇر .

فىرئەۋنلىغ (فرعون ليغ) ھاكىممۇتلەقلىق ، مۇستەبىتلىك ، زالىملىق ، زوراۋانلىق ؛ تەكەببۇرلۇق .

فىرەق (فرق) ، ئە . فىرقە (فرقه)نىڭ كۆپلۈكى : جامائەتلەر ، گۇرۇھلار ، مەزھەپلەر .

فىردەۋس (فردوس) ، ئە . باغ ، جەننەت ؛ شادلىق بېغى . ◇～**ئەئلا** (～اعلا) ، ～**بەرىن** (～برين) : ئالىي جەننەت ؛ كاتتا باغ . ◇～**ئاين** (～آيين) : جەننەتكە ئوخشاش .

فىرفىرەك (فرفرك) ، پ . چاقپەلەك .

فىرق (فرق) ، ئە . توپ ، پادا (قوي ، كالا) .

فىرقە (فرقه) ، ئە . جامائەت ، گۇرۇھ ، توپ ، گۇرۇپپا ، مەزھەپ .

فىرۇز (فيروز) ، پ . بەختلىك ، تەلەيلىك ، غالىب ، يەڭگەن ، يەڭگۈچى . ◇～**بەخت** (～بخت) : تەلەيلىك ، بەخت ـ سائادەتلىك . ◇～**جەنگ** (～جنگ) : غالىب ، يەڭگۈچى .

فىرۇزە (فيروزه) ، پ . كۆكۈش رەڭلىك قىممەت باھا تاش . ◇～**تاق** (～طاق) : ك . ئاسمان . ◇**گۈلشەنى**～ (كلشن～) : ك . ئاسمان ـ پەلەك . ◇**خەيمەئى**～ (خيمەء～) : كۆك چېدىر ؛ ك . ئاسمان ، كۆك .

فىرىب (فريب) ، پ . ق . فەرىب .

فىرىب ئامىز (فريب آميز) ق . فەرىب ئامىز .

فىرىپتە (فريفته) ، پ . ئالدانغان ؛ مەپتۇن بولغان ، بېرىلگەن ، خۇدىنى يوقاتقان . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : ئۆزىگە تارتماق ، جەلب قىلماق ، مەپتۇن قىلماق .

فىرىھ (فره) ، پ . ئارتۇق ، زىيادە ، كۆپ .

فىزا (فزا) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئاشۇرغۇچى ، كۆپەيتكۈچى ، بېغىشلىغۇچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**جان**~ (جان~) : جانلاندۇرغۇچى ، جانغا راھەت بېغىشلىغۇچى . ◇**فەرەھ**~ (فرح~) : شادلاندۇرغۇچى .

فىزال (فضال) ، ئە . فەزلە (فضله)نىڭ كۆپلۈكى : ئېشىندىلار ، قالدۇقلار .

فىزاي (فزاء) ق . فىزا .

فىسا غورس (فيثاغورس) ، ئە . قەدىمىي يۇنان پەيلاسوپى پىفاگۇر (مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 500 — 582 - يىللار) . ئۇ كۆپ ۋە مۇزىكا ئەسۋابلىرىنىمۇ ئىختىرا قىلغان .

فىسق (فسق) ، ئە . بۇزۇقلۇق ، ئەخلاقسىز قىلمىش ، گۇناھلىق ئىش ، زىناخورلۇق .

فىسقۇ فەساد (فسق و فساد) ، ئە . ئەخلاقسىزلىق ۋە بۇزۇقلۇق .

فىسقۇفۇجۇر (فسق و فجور) ، ئە . ئەخلاقسىزلىق ۋە بۇزۇقلۇق ، يامان ئىش - يامان ھەرىكەت .

فىسۇردە (فسرده) ، پ . چۈشكۈن ، سۇلغۇن ، روھى چۈشكەن ، ئۆچكەن .

فىشان (فشان) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «چاچقۇچى ، سەپكۈچى ، تۆككۈچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**گەنج**~ (كنج~) : قىممەتلىك سۆزلەر ئېيتقۇچى . ◇**ئاتەش**~ (آتش~) : گۈلخان ياققۇچى ، ئوت قالىغۇچى . ◇**گەشك**~ (اشك~) : يىغلىغۇچى ، ياش تۆككۈچى .

فىغان (فغان) ، پ . نالە ، ئاھ-ۇزار ، داد - پەرياد ، يىغا ، يىغلاش . ◇~**دەردالۇد** (~دردآلود) : دەرد - ئەلەمگە نالە ؛ ◇~**ئەيلەمەك** (~ايلاماک) ، ~**چەكمەك** (~چيكماك) : ئىڭرىماق ، پەريات قىلماق ، ناله قىلماق .

فىقەرات (فقرات) ق . فەقەرات .

فىقىرە (فقره) ، ئە . ق . فەقىرە .

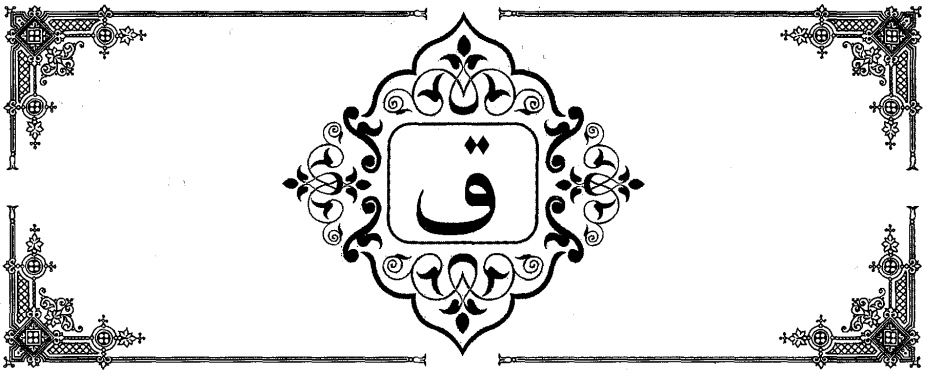
فىقھ (فقه) ، ئە . ئىسلام قانۇنشۇناسلىقى ، ئىسلام قانۇنى ؛ ئىسلام ، بىلىم .

فىكەن (فكن) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «قىلغۇچى ، سالغۇچى ، ئاتقۇچى ، تاشلىغۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**نالە**~ (ناله~) : ناله قىلغۇچى . ◇**خارا**~ (خارا~) : تاش ئاتقۇچى .

فىكر (فكر) ، ئە . ئوي ، نىيەت ، راي ، ئىدىيە ، پىكىر .

فىكرەت (فكرة) ، ئە . ئويلاش ، پىكىر قىلىش ، چۈشەنچە ، ئىدىيە .

فىكرەت ئاھەنگ (فكرت آهنگ) ، ئە ـ پ . پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆمگەن .
فىكرەت ئەندىش (فكرت انديش) ، ئە ـ پ . پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆمگەن .
فىكرەت ساز (فكرت ساز) ، ئە ـ پ . پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆمگەن .
فىكرى ئەمىق (فكر عمق) ، ئە . چوڭقۇر پىكىر .
فىكار (فكار) ، پ . مەجرۇھ ، ئەبگا ، جاراھەتلەنگەن ، يارىلانغان ، قايغۇلۇق ، غەمكىن ، ھەسرەتلىك ، ھالسىزلانغان ، ماغدۇردىن كەتكەن .
فىگەن (فكن) ، ق . فىكەن .
فىلئەسل (فى الاصل) ، ئە . ئەسلىدە ، ماھىيەتتە .
فىلبان (فيل بان) ، پ . پىلچى ، پىل باققۇچى ، پىل ھەيدىگۈچى .
فىلجۇملە (فى الجمله) ، ئە . قىسقىسى ، يىغىپ ئېيتقاندا ؛ نىھايەت .
فىلمەسەل (فى المثل) ، ئە . مىسالدا ؛ مەسەلەن ، مىسال ئۈچۈن ؛ مىسالى ، خۇددى ، گويا كى .
فىلھال (فى الحال) ، ئە . دەرھال ، تېزدىن ، شۇ مىنۇتتا ؛ تا ھازىرغىچە .
فىلھەجەر (فى الحجر) ، ئە . تاشتا ، تاشتىكى ؛ تاشقا .
فىلھەقىقە (فى الحقيقه) ، ئە . ھەقىقەتتە ، ئەمەلىيەتتە .
فىل ھەقىقەت (فى الحقيقت) ، ئە . ھەقىقەتتە ، ئەمەلىيەتتە .
فىلۋاقىئ (فى الواقع) ، ئە . ئەمەلىيەتتە ، ھەقىقەتتە .
فىل ئىشارە (فى الاشاره) ، ئە . ئىشارەتكە ئاساسەن ، كۆرسىتىلىشچە .
فىلىزز (فلز) ، ئە . مېتال ، رودا ، مەدەن .
فىلىززات (فلزات) ، ئە . فىلىزز (فلز) نىڭ كۆپلۈكى : مېتاللار (تۆمۈر ، پولات ، ئالتۇن ، كۈمۈش قاتارلىق) ، رودىلار ، مەدەنلەر .
فىھرەست (فهرست) ، پ . مۇندەرىجە ؛ كىتاب مۇقەددىمىسى .

قائان (قآان) چىڭگىزخان ۋە ئۇنىڭ ژارىسلىرىنىڭ ئۇنۋانى ، بۇيۇك خان ، خانلار خانى .
قائانماق (قاانماق) تولماق ؛ قىزغىن بولماق .
قاباراچۇغ (قابارجوغ) ق . قاباراچۇق .
قاباراچۇغلانماق (قبارچوغلانماق) ق . قاباراچۇقلانماق .
قاباراچۇق (قابارجوق) قاپارغۇ ، قاپۇرۇق ، ئىششىق .
قاباراچۇقلانماق (قابارچوقلانماق) قاپارماق ، ئىششىماق .
قاباغ (قباغ) ق . قاباق .
قاباق I (قاباق ، قباق) مۇقاۋا ؛ ياپقۇ ، ياپقۇچ .
قاباق II (قاباق ، قباق) قاپاق ؛ قارا ، نىشان (ئوقيا بىلەن قارىغا ئېتىشنى مەشىق قىلىش ئۇچۇن ئۇزۇن خادىنىڭ ئۇچىغا ئورنىتىلغان قاپاق) . ◇～**مەيدانى** (～ميدانى) : قارىغا ئېتىش مەيدانى . ◇～**خەيلى** (～خيلى) : قارىغا ئاتقۇچى مەرگەنلەر . ◇～**يىغاچى** (～يېغاچى) : قاپاق (قارا) ئورنىتىلغان خادا ، نىشان .
قاباقۇشلۇق (قاباقوشلوق) چاشكا ژاقتى .
قابال (قابال) مۇھاسىرە ، قامال .
قابالدارلىق (قبلدارليق) قورشاۋغا قارشىلىق ، قورشاۋ مۇداپىئەسى .
قابالماق (قبالماق ، قابالماق) قامالماق ، قورشاۋدا قالماق ، تۇتۇلماق .
قاباماق (قاباماق ، قباماق) قۇچاقلىماق ، تۇتماق ، قورشىماق ، قامال قىلماق ، قورشاپ زەربە بەرمەك .
قابان (قابان ، قبان) ئەركەك تۇڭگۇز ، ياۋايى تۇڭگۇز ، قاۋان .
قابانماق (قابانماق ، قبانماق) يىغىلماق ، توپلاشماق .
قابساماق (قابساماق) ئوراپ ئالماق ، مۇھاسىرىگە ئالماق ، قامىۋالماق ، قاپسىماق .
قابقا (قابقا) قاپقا ، ئىشىك ، دەرۋازا .

قابقى (قابقى) ق . قابقا .
قابۇ (قابو) پەيت ، پۇرسەت .
قابۇرچاق (قابورچاق) بېلىقنىڭ قاسرىقى .
قابۇردى (قابوردى) شاۋقۇن ، سۇرەن ، توپىلاڭ .
قابۇرغا (قابورغه) قوۋۇرغا .
قابۇرماق (قابورماق) شاۋقۇن كۆتۈرمەك ، ھۇۋلىماق ، ھۆركىرىمەك ، گۈركىرىمەك ؛ ۋار-قىرىماق .
قابۇز (قابوز) قوبوز (چالغۇ) .
قابۇزاغ (قابوزاغ) پوست ، شاكال ، قوۋزاق .
قابۇغ (قابوغ ، قبوغ) ق . قابۇق
قابۇغلىغ (قابوغ ليغ) ق . قابۇقلۇق .
قابۇق (قابوق ، قبوق) پوست ، قوۋزاق ، شاكال .
قابۇقلۇق (قابوقلوق) پوستلۇق ، شاكاللىق .
قابىز (قابض) ، ئە . قولغا ئالغۇچى ، تۇتقۇچى ؛ ئىچ سۇرۇشنى توختىتىدىغان .
قابىزە (قابضه) ق . قابىز (قابض) .
قابىزۇلئەرۋاھ (قابض الارواح) ، ئە . جان ئالغۇچى پەرىشتە ، ئەزرائىل .
قابى قەۋسەين (قاب قوسين) ، ئە ـ پ . ئىككى يا (كامان) ئارىلىقى ، ئىككى يا ئارىلىقىچە-لىك (ئارىنىڭ يېقىنلىقىغا كىنايە) .
قاپاغ (قپاغ) قاپقاق ؛ قاپاق .
قاپاغان (قاپاغان) قوۋۇ .
قاپاق I (قاپاق) ئېلىشما ، چېلىش ، جەڭ .
قاپاق II (قپاق) پىروپكا ، قاپقاق ؛ باش كېيىم .
قاپا قالماق (قاپا قالماق) چۆرىدىمەك ، مۇھاسىرە قىلماق .
قاپاقلاماق (قاپاقلاماق) قاپقاق بىلەن ياپماق ، بېكىتمەك ، چىڭىتماق .
قاپالماق (قاپالماق) يوشۇرۇنماق ، بۆكمەك ، بېكىنمەك ، ئوراپ ئالماق ، قورشىماق .
قاپاماق (قاپاماق) ق . قاباماق (قاباماق) .
قاپان (قاپان) زور جىك (ئۆلچەم) .
قاپلان (قپلان ، قاپلان) قاپلان ، يولۋاس .
قاپو (قاپو) ئىشىك ، قاپقا ، دەرۋازا ؛ جىلغا ، ساي ، سازلىق يەر .
قاپتاغ (قاپتاغ) ئاشلىق .
قاپتال (قاپتال) ئەتراپ ، باغر ، تەرەپ .
قاپتان (قافتان ، قاپتان) چاپان .
قاپتۇرغاي (قابتورغاى) چوڭ تاغار ؛ چوڭ كاسە ؛ خالتا .

قاپچىشماق (قاپچيشماق) تۆتۈشماق .
قاپچماق (قاپچماق) تۆتماق ، چاڭگاللىماق .
قاپچوق (قاپچوق) خالتا ؛ ھەميان ، يانچۇق .
قاپساق (قابساق) قورشاۋ ؛ بوغچما .
قاپغاماق (قاپغاماق) قورشىماق ، قاپلىماق .
قاپقاچاق (قاپقاجاق) قاپچۇق .
قاپقارماق (قاپقارماق) ياپماق .
قاپقا (قاپقه) پولات .
قاپماق (قاپماق) تۆتماق ، قول بىلەن ئالماق ، چىش بىلەن ئالماق ، چىشلىمەك ، ئېلىپ كەتمەك .
قاپۇ (قابو) ق . قابۇ .
قاپۇزاغ (قاپوزاغ) يوپۇق .
قاپۇغ (قاپوغ) ق . قاپۇق I .
قاپۇق I (قاپوق) دەرۋازا ، ئىشىك .
قاپۇق II (قاپوق) پوست ، قوۋزاق .
قاپىق (قاپيق) يېپىق .
قاپىلماق (قاپيلماق) تۆتۈلۈپ قالماق ، ئەسىر بولماق ، مەپتۇن بولماق .
قات (قات) تەرەپ ، تامان ؛ ئالدى تەرەپ ، يان تەرەپ . ◇ **ئانىڭ قاتىغا** (انينڭ قاتيغه) : ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا ، ئۇنىڭ ئالدىغا .
قاتارماق (قاتارماق) نەيزە ئۇرماق ، نەيزە سانچىماق .
قاتاغ (قاتاغ) خەندەك ، توسما ، قەلئە .
قاتاغان (قاتاغان) قاتقان .
قاتىغ (قاتيغ) قاتتىق ، قىيىن ، مۇشكۈل . ◇ ~ **كەلمەك** (~ كيلماك) : قاتتىق تۇيۇلماق ، تەس كەلمەك .
قاتىغلاشماق (قاتيغ لاشماق) كەسكىنلەشمەك .
قاتىراماق (قاتيراماق) ئالدىرىماق ، ئىتتىك ماڭماق ، يۈگۈرمەك .
قاتقاق (قاتقاق) قېتىۋالىدىغان ، قېتىپ قالىدىغان .
قاتلا (قاتلا) مەرتە ، قېتىم ، كەررە ، داۋەن .
قاتلانماق I (قاتلانماق) پۈكلەنمەك ، قاتلانماق ، كىرىشمەك ، قوۋۇشتۇرۇلماق .
قاتلانماق II (قاتلانماق) قالماق ، چىدىماق ؛ ئۇرۇنماق .
قاتلاۋ (قاتلاو) ساۋۇت ، قاتمۇقات قىلىپ ئىشلەنگەن قوغدىنىش كىيىمى .
قاتماق (قاتماق) قاتتىقلاشماق ، قاتماق ، مۇزلىماق ؛ قوشماق ، ئارىلاشتۇرماق . ◇ **سۆز~** (سوز~) : سۆزگە سۆز قاتماق ، گەپ ئارىلاشتۇرماق ، گەپ ئاتماق . ◇ **باغرى~**

(باغرى～) : كۆڭلى قاتتىق بولماق ، رەھىمسىز بولماق .
قاتما (قاتمە) ، پ . يۇڭ ئارغامچا .
قاتناشىق (قاتناشىق) بېرىش ـ كېلىش ، ئالدىراشلىق .
قاتى (قاتى) ئەبجەش ، ئارىلاشما ، ئارىلاشتۇرۇلغان ؛ قاتتىق .
قاتىئ (قاطع) ، ئە . كەسكۈچى ؛ ئۆتكۈر ، ئىتتىك ، قەتئىي ، كەسكىن ، قايىل قىلارلىق ؛ شەرتسىز ، مۇتلەق . ◇ **ھۆججەتى～** (حجة～) : قايىل قىلارلىق دەلىل ، كۈچلۈك ھۆججەت . ◇～ **تەرىق** (～طريق) : يول توسقۇچى ، قاراقچى ، بۇلاڭچى .
قاتىش (قاتيش) ئارىلاش ، قوشۇلغان ، قېتىلغان .
قاتىشتۇرماق (قاتيشتورماق) ئارىلاشتۇرماق .
قاتىشماق (قاتيشماق) بىرلەشمەك ، بىر ـ بىرىگە ئارىلاشماق ، قوشۇلماق .
قاتىغ I (قاتيغ) تېتىتقۇ .
قاتىغ II (قاتيغ) ق . قاتتىق .
قاتىق (قاتيق) قېتىق ؛ قاتتىق ، چىڭ ؛ مۇشكۇل ، قىيىن .
قاتىل (قاتل) ، ئە . ئۆلتۈرگۈچى ، قەتل قىلغۇچى . ◇ **زەھرى～** (زهر～) : ئۆلتۈرگۈچى زەھەر ، ئۆتكۈر زەھەر .
قاتىلماق (قاتيلماق) قوشۇلماق ، ئارىلاشماق ؛ توقۇنۇشماق ، دۇچ كەلمەك .
قاتىلى جان (قاتل جان) ، ئە ـ پ . جان ئالىدىغان ، ئەجەللىك .
قاتىلى خۇنخار (قاتل خونخوار) ، ئە ـ پ . قانخور ، ئۆتۈپ كەتكەن زالىم .
قاتىلىش (قاتيلىش) قوشۇلما ، ئىككى دەريانىڭ قوشۇلغان يېرى .
قاتىم (قاتيم) پارچە (مىقدار) .
قاچ (قاچ ، قچ) نەچچە ، بىرقانچە ، قانچە .
قاچار (قاچار) مەڭگۈز .
قاچاشلىق (قاچاشليق) قېچىش .
قاچاق (قاچاق) ، پ . ئەتكەسچى ، ئەتكەس مال ، ئالدامچى .
قاچقۇ (قاچقو) قېچىش .
قاچى (قاجى) توغان ، توسما .
قاچىر (قاچر) خىچىر .
قاچىقماق (قاچيقماق) تىرە ـ پىرەن بولماق .
قاچىن (قاچين) سىرغىپ چىققان سۇ ؛ قاچقۇن .
قادا (قادا) پالاق (كېمىنىڭ) .
قاداغ (قاداغ ، قداغ) ق . قاداق I .
قاداغلىق (قاداغليق ، قداغليق) ق . قاداقلىق .
قاداق I (قاداق) مىق ، تاقا ، ئىلغۇچ ؛ قاپارتقۇ ، قاداق .

قاداق Ⅱ (قاداق) بویاق .
قاداقلىق (قاداقلیق) مىقلىق ، مىقلانغان ، قاداق باسقان ، قاداقلانغان .
قادانه (قادانه) كىشەن ، چۇشەك .
قادىر (قادر) ، ئە . قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ، قۇدرىتى يېتىدىغان ، بىرەر ئىشنى قىلالايدىغان ، ئاللاھنىڭ سۈپىتى . ◇～**ئەندىز** (～انداز) : ئۇستا مەرگەن .
قادىرلىغ (قادرلیغ) قۇدرەتلىك ، قادىرلىق ، خۇدالىق .
قادىرى بەرھەق (قادر برحق) ، ئە ـ پ . ھەقىقىي قادىر ؛ ك . ئاللاھ .
قادىم (قادم) ، ئە . قەدىم تەشرىپ قىلغان ، كەلگەن ، يېتىپ كەلگەن ؛ پات ئارىدا يېتىپ كېلىدىغان .
قادىن (قادین) خوتۇن .
قارا (قارا) قارا ؛ قارا سىياھ ؛ قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق ، نىشان ، بەلگە ، ئەسەر ، ئادەم یاكى نەرسىنىڭ يىراقتىن كۆرۈنگەن تۇتۇق گەۋدىسى ؛ ھايۋان ، مال ـ چارۋا . ◇～**كىيىمەك** (～كییماك) : قارىلىق كىيىمەك . ◇**روزگار**～**ئەيلەمەك** (روزكار～ایلاماک) : ئېغىر كۈنگە قالماق . ◇**يۇزگە**～**تىلەمەك** (یوزکا～تیلاماك) : ئۆزىنى شەرمەندە قىلماق . ◇～**بەلا** (～بلا) : يوپۇرۇلۇپ كەلگەن بالايىئاپەت . ◇～**دىۋ** (～دیو) : ھەيۋەتلىك دىۋە . ◇～**جان** (～جان) : قىينالغان جان . ◇～**گۈن** (～کون) ، ◇～**روز** (～روز) : ئېغىر كۈن ، قايغۇلۇق كۈن ، ماتەم كۈنى . ◇～**كىشى** (～کیشی) : بىركىمگە قاراشلىق كىشىلەر ، نۆكەرلەر . ◇**ئەختەرى**～ (اختر～) : بەختسىزلىك .
قارائالۇ (قراالو) ئالۇچا .
قارا باتاق (قرا باتاق) قارا سۇ قۇشى .
قارا باراق (قارا باراق) كۈلى كىر يۇيۇشقا ئىشلىتىلمەيدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك .
قاراباش (قراباش) كېنىزەك ، دىدەك ، كىچىك خوتۇن ، ئايال خىزمەتكار .
قارا پۇل (قرا پل) ياماق ، داچەن ، تىيىن ، ئۆتمەس پۇل .
قارا تارىخ (قرا تاریخ) ئاشلىقنىڭ بىر خىل تۇرى .
قارا تاماق (قرا تاماق) ئۆردەكنىڭ بىر تۇرى .
قارا تامغا (قرا تمغا) قارا تامغا ، خانىنىڭ قارا تامغا بېسىلغان يارلىقى .
قارا تاياق (قرا تایاق) يېتىمچى ، سەرگەردان ؛ توپىلاڭ .
قاراجو (قراجو) ئادەتتىكى .
قارا چەرىك (قرا چریك) پىيادە ئەسكەر ، پىيادە قىسىم .
قاراچى (قاراجی) سىگان .
قارارتماق (قارارتماق) قارايتماق ، قارا قىلماق .
قارار تۇرماق (قرار تورماق) قارايتماق .
قارارماق (قارارماق) قارايماق ؛ ◇**قارارغان روزگار** (قارارغان روزكار) : يامانلاشقان

تۇرمۇش ، بەختسىزلىك .

قاراسۇ (قراسۇ) يەر ئاستىدىن سىزلاپ چىققان سۇ ، زەيكەش سۇيى .

قاراش (قاراش) چارەك ، غەربىچ .

قارا شەنبە (قرا شنبه) قارا كۇن ، ئېغىر كۇن ، ماتەم كۇنى .

قاراشلاماق (قاراشلاماق) چارەكلىمەك ، غەربىچلىماق .

قاراغ I (قراغ ، قاراغ) قول ، جەينەك ، كۇچ ، كۇچلۇك .

قاراغ II (قراغ) قاراش ؛ كۆزنىڭ قارىسى ؛ كۆز .

قاراغ III (قاراغ) قارا .

قاراغلىق (قراغليق) كۇچلۇك ، قۇۋۋەتلىك .

قاراغۇ (قراغو) قارىغۇ .

قاراق I (قاراق) قاراقچى ؛ بۇلاڭچى ، بۇلاڭچىلىق .

قاراق II (قراق ، قاراق) قاراش ؛ كۆز قارىچۇغى ، كۆز .

قاراقماق (قاراقماق) بۇلىماق ، بۇلاڭچىلىق قىلماق .

قاراقلىق (قاراقليق) بۇلاڭچىلىق ، قاراقچىلىق ، ئوغرىلىق .

قاراقۇش (قراقوش) بۇركۇت .

قارا قۇلاق (قرا قولاق) تاغ مۇشۇكى .

قارا قىرلىق (قرا قيرليق) يامان خاراكتېرلىك ئۆسمە .

قاراكۇل (قرا كول) قوينىڭ بىر تۇرى .

قارا كىيىك (قرا كييك) قاۋان ، ياۋا چوشقا .

قارالتۇ (قرالتو) قاراڭغۇ ، گۇگۇم .

قارالماق (قارالماق) قارايماق ، قارا بولماق ، بۇزۇلماق .

قارالىق (قرالیق) ماتەملىك ، ماتەم كىيىمى ، ھازا كىيىمى ؛ ماتەم كىيىمى كىيگەن .

قاراۋۇل (قاراول) قاراۋۇل ؛ كۆزەتچى قوشۇن ، ئۇۋچىلارنىڭ كۆزەتچىسى .

قارتال (قارتال) بۇركۇت .

قارتىماق (قارتيماق) تاتىلاپ يارا قىلماق ، تىرنىماق .

قارچاناق (قار چناق) ببخىل .

قارچانماق (قارچنماق) ببخىل بولماق ، ببخىللىق قىلماق .

قارچا (قارچه) قارلىغاچنىڭ بالىسى .

قارچىغاي (قارچىغاي) قارچۇغا .

قارداش (قارداش ، قرداش) ئاكا ياكى ئۇكا ؛ ◇ **ئۇۋلۇق~** (اولوق~) : ئاكا . ◇ **كىچىك~** (كچىك~) : ئۇكا . ◇ **قىز~** (قيز~) : ئاچا ـ سىڭىل .

قارس (قارس) پوتا ، بەلباغ .

قارساق (قارساق) تۇلكىنىڭ بىر خىلى .

قارسماق (قارسماق) تۆۋەنگە باسماق ، تۆۋەن قىلماق ؛ يىراقلاشماق .
قارشۇ (قارشۇ) قارشى ، مۇقابىل ، دەلمۇدەل ، تەتۇر ، تەسكىرى .
قارشى (قارشى) خانىنىڭ ئوردىسى ؛ بۇخارا خانلىقى دەۋرىدىكى بىر شەھەرنىڭ نامى .
قارغاش (قارغاش) شاۋقۇن ، ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ، غەۋغا ، تالاش ـ تارتىش .
قارغىش (قارغىش) قارغاش ، قارغىش ، لەنەت .
قارغىشلاماق (قارغىشلاماق) يىرگەنمەك ، لەنەت ئوقۇماق ؛ قارغىماق .
قاراقاشۇق (قاراقاشوق) تۆگە تۇيىقى .
قاراقوناق (قارقوناق) ئېغىل .
قارلاغاچ (قارلاغاچ) قارلىغاچ .
قارلاغۇچ (قارلاغۇچ) قارلىغاچ .
قارلاماق (قارلاماق) بىر نېمىگە دىققەت قىلماق .
قارلانغۇچ (قارلانغوچ) قارلىغاچ .
قارلۇغاچ (قارلوغاچ) قارلىغاچ .
قارماتماق (قارماتماق) قاپساتماق ، تۇتقۇزماق .
قارماشماق (قارماشماق) تۇتۇشماق ، سىقىشماق ، پومىلاقلاشماق .
قارماق (قارماق) قارماق .
قارمامماق (قرماماق) قارمىماق ، چاڭگال سالماق ، چاڭگاللاپ تۇتماق .
قارمالاماق (قارمالاماق) سىلاپ ئىزدىمەك .
قارمالماق (قارمالماق) تۇتۇلماق ، قامالماق .
قارۇ I (قارو) قول .
قارۇ II (قارو) ئەجىر ، بەدەل ، مۇكاپات .
قارۇرە (قارورە) ئىچىگە نېپىت قاچىلانغان شىشە قاچا (بۇنى كۆيدۈرۈپ دۇشمەنگە ئاتىدۇ) .
قارۇرە ئەندىز (قارۇرە انداز) قارۇرە (نېپىتلىك شىشە) ئاتقۇچى .
قارۇرە ئەفكەن (قارورافكن) ق . قارۇرە ئەندىز .
قارۇق (قاروق) مىق ، قوزۇق .
قارۇن (قارون) قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان ئىنتايىن باي بىر ئادەمنىڭ ئىسمى ؛ ك . پۇتۇن كۆچى بىلەن پۇل ، بايلىق توپلايدىغان ئادەم . ◇ **گەنجى**～ (گنج～) : تۇگىمەس بايلىق .
قاري I (قارى) ، ئە . ئوقۇغۇچى ، كىتابخان ، قۇرئاننى يادلىغان قارى («ئا») ئۇزۇن سوزۇق ئوقۇلىدۇ) .
قارى II (قارى) قەبرى ؛ كونا . (بۇ يەردىكى «ئا» قىسقا سوزۇق ئوقۇلىدۇ) .
قارى III (قارى ، قرى) قولنىڭ جەينەككىچىلا بولغان قىسمى ؛ ئالتە تۇتامغا (سەل كەم يېرىم مېتىرغا) توغرا كېلىدىغان ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى .
قەرى (قرى) ق . قارى II .

قارىش (قاريش) غەرىچ .
قارىشلاماق (قاريشلاماق) غەرىچلىماق ، ئۆلچىمەك .
قارىغ (قاريغ) قەرىلىق ، كۈچسىزلىك .
قارىقماق (قاريقماق) كۆز قاماشماق .
قارىلاماق (قاريلاماق) (قارى بويىچە) ئۆلچىمەك .
قارىلىغ (قاريليغ) قەرىلىق .
قارىلىق (قاريلىق) قەرىلىق .
قارىماق (قاريماق) قەرىماق .
قارىمچى (قاريمچى) چاچنى يۇيۇپ تارىغۇچى ، پەدەزچى .
قارىنچا (قارينچه) چۈمۈلە .
قارىنچقا (قارينچقا) چۈمۈلە .
قاز (قاز) غاز . ◇~ **ئەرىق** (~ اريق) : غاز ئېرىقى ، غاز ئۆستىكى .
قازاق (قزاق) كۆچۈپلا يۈرىدىغان ، كۆچمەن ؛ چاققان ، چەبدەس ، باتۇر .
قازاقانە (قزاقانه) كۆچمەنلەرچە ، يايلاق ئادەملىرىدەك .
قازاقلىق (قزاقلىق) قاچاقلىق ، سەرگەردانلىق ، كېزەرمەنلىك ؛ ھۆكۈمدارنىڭ تەختتىن ئايرىلىپ كۆچۈپ يۈرۈشى .
قازال (قزال) ياغاچ بولقا .
قازان (قازان ، قزان) قازان ؛ توپ ، زەمبىرەك .
قازچى (قازچى) غاز باققۇچى ، غازچى .
قازغاماق (قازغاماق) قازماق ، كولىماق .
قازغانچ (قازغانچ) قازانچ ، ئۇتۇق ، نەتىجە ، پايدا .
قازغانچى (قازغانچى) ئىگە بولغۇچى ، ئېرىشكۈچى ، يەڭگۈچى ، قازانغۇچى .
قازغانماق (قازغانماق) ئېرىشمەك ، ئىگە بولماق ، قازانماق ، تاپماق .
قازناقلىق (قازناقليق) ئويما نەقىشلىك .
قازىنماق (قازىنماق) ئويۇلماق .
قازۇ (قازو) پايدا .
قازۇرات (قاذورات) ، ئە . قازۇرەت (قاذورت)نىڭ كۆپلۈكى : ئىپلاسلىقلار ، پەسكەشلىكلەر ، ئەخلەتلەر ، نىجاسەتلەر .
قازۇرەت (قاذورت) ، ئە . پەسكەشلىك ، ئىپلاسلىق ، ئەخلەت ، نىجاسەت .
قازۇق (قازوق) قوزۇق .
قازىلماق (قازيلماق) قېزىلماق ، ئويۇلماق ، ئويۇپ يېزىلماق .
قازىيۇلقۇززات (قاضي القضات) ، ئە . باش قازى ، ئالىي سوتچى .
قازىيۇلھاجات (قاضي الحاجات) ، ئە . ھەممە ھاجەتنى چىقارغۇچى ، بارلىق تەلەپلەرنى

قاندۇرغۇچى ؛ ك . ئاللاھ .

قاسقالغان (قاسقالغان) قۇرۇق ، قۇرۇپ قالغان .

قاسمار (قاسمار) راك ، يامان يارا .

قاسىد (قاصد) ، ئە . خەۋەرچى ، خەت توشۇغۇچى ، ئەلچى ، چاپارمەن ؛ ئىنتىلگۈچى ، يۇر-گەن ، ماڭغان ؛ ك . كۇن ، ئاي .

قاسىر (قاصر) ، ئە . كەم ـ كۇتە . قىسقا ، كالتە ؛ كۇچسىز ، ئاجىز ؛ كامالەتكە يەتمىگەن ؛ بويىغا يەتمىگەن ، يىگىتلىك قۇرامىغا تولمىغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئاجىز قىل-ماق ، كۇچسىز قىلماق .

قاشاغۇ (قاشاغو) قاشلىغۇچ ، تارىغۇچ ، ئات تاتىلىغۇچ .

قاشاغۇچ (قاشاغوچ) ق . قاشاغۇ .

قاشاك (قاشانک ، قىشانک) قاشاك ؛ جاھىل ؛ بىزەك .

قاشاۋۇچ (قشاووچ) ق . قاشاغۇ .

قاش قارارتى (قاش قارارتى) قاش قارايغان مەزگىل ، گۇگۈم مەزگىل .

قاشقارالماق (قاشقارالماق) قاراڭغۇلاشماق ، كەچ كىرمەك .

قاشقالداغ (قاشقالداغ) شۇڭغۇغۇچ قۇش .

قاشقالماق (قاشقالماق) ق . قاشقاماق .

قاشقاماق (قاشقاماق) قۇرۇپ كەتمەك ، قاقشال بولماق ؛ غىچىرلىماق ؛ نۇرلانماق ؛ جۇش ئۇرماق .

قاشۇق (قاشق ، قاشوق) قوشۇق .

قاشۇ قاباغ (قاش و قباغ) قاش ۋە قاپاق .

قاشىماق (قاشيماق) تارىماق ، تاتىلىماق .

قاغ (قاغ) كۆل ، چوڭ تۆڭ .

قاغۇن (قاغون) قوغۇن .

قاف (قاف) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ق» ھەرپىنىڭ نامى («ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق ، «پۇتۇن يەر يۈزىنى ئوراپ تۇرىدۇ» دەپ رىۋايەت قىلىنىدىغان ئەپسانىۋى قاپ تېغىنىڭ نامى ؛ ئەپسانىۋى ئەنقا (عنقا) قۇشمۇ شۇ تاغدا دېيىلىدۇ .

قافىلە (قافله) ، ئە . كارۋان ؛ سەپەرگە چىققان يولۇچىلار توپى . ◇**راھى**～ (راه～) : كارۋان يولى .

قافىلەسالار (قافلەسالار) ، پ . كارۋان بېشى .

قافىلەكەش (قافلەكش) ، پ . كارۋانغا يول باشلىغۇچى .

قافىيە (قافيه) ، ئە . قاپىيە .

قاقشاق (قاقشاق) قۇرۇق دەرەخ .

قاقشال (قاقشال) قۇرۇق ، قۇرۇپ كەتكەن . ◇～**ئوتۇن** (～اوتون) : قۇرۇق ئوتۇن .

قاقشالماق (قاقشالماق) بەك قۇرىماق ، قاقشال بولماق .
قاقشىماق (قاقشيماق) ئاجىزلاشماق ، پارچىلانماق ، قۇرۇپ كەتمەك ، سۆكۈلمەك ، چاك كەتمەك ، قورۇلۇپ كەتمەك (كۇچلۇك زەربىدىن) .
قاقلىق (قاقليق) قۇرۇقلۇق ، قۇرۇق ، قۇرۇتۇلغان گۆش ؛ ئورۇق ، ئاۋاق .
قاقماچ (قاقماچ) قۇرۇتقان بېلىق .
قاقماق (قاقماق) ئۇرماق ، قاقماق ، سىلكمەك . ◇ **ئاۋۇچ~** (ئاووچ~) : چاۋاك چالماق ؛ قول سىلكمەك .
قاقىرداغ (قاقرداغ) جىگدەك .
قاقىرما (قاقيرما) قۇرۇق نەرسىدىن چىققان ئاۋاز ؛ ئۇنلۇك ئاۋاز .
قاقىرماق (قاقرماق) چارسىلدىماق ، ۋارقىرىماق .
قاقىشلاماق (قاقيشلاماق) ئۆچ كۆرمەك ، قاغىماق .
قاقشىماق (قاقيشماق) توقۇنۇشماق ، ئۇرۇشماق .
قاقىغانلىق (قاقيغانليق) ئاچچىقلىنىدىغان ، ئاسانلا غەزەپلىنىدىغان ؛ قىلىقسىز .
قاقىلجىم (قاقلجيم) ئىشنىڭ يولىنى بىلىدىغان ، تەجرىبىلىك .
قاقىم (قاقم) ، پ . تېرىسى يۇمشاق ، ئاق يۇڭلۇق بىر خىل ھايۋان ، شۇ ھايۋان تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا .
قانكىغايماق (قانكغايمق) ئۇدۇل ، تىك تۇرماق .
قال (قال) ، ئە . («ئا» ئۇزۇن سوزۇق) گەپ ، سۆز ، گەپ قىلىش ، سۆزلەش . ~ ◇ **ۋەمەقال** (~و مقال) : گەپ ـ سۆز ، ئاۋازلىق گەپ ـ سۆز ، ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ .
قالاش (قلاش) تايانچسىز ، بىچارە .
قالاماق I (قالاماق) كېچىكمەك .
قالاماق II (قالاماق) قالىماق ؛ قىرلىماق ، دۆڭلىمەك .
قالتاغاي (قالتاغاي) يالغان ، ساختا ؛ ئالدام .
قالتاغايلىق (قالتاغايليق) ساختىلىق ، ھىيلىگەرلىك .
قالتاغلىق (قالتغلىق) يالغانچىلىق ، ئالدام ، ئېزىنتقۇلۇق .
قالتاق I (قالتاق) ئىگەر ، ئىگەرنىڭ ياغىچى .
قالتاق II (قالتاق) ، پ . ئالدامچى ، ئوغرى ؛ ھىيلىگەر ؛ مەككار ؛ ياربماس ، نومۇسسىز .
قالتراق (قالتراق) قىلتىرىق .
قالتراماق (قالتراماق) تىترىمەك ، دىرىلدىمەك ، تەۋرەنمەك .
قالداغۇچ (قالداغوچ) قوللىغۇچى ، يارەدەم بەرگۈچى ، شەپقەتچى .
قالغىماق (قالغيماق) ق . قالقىماق .
قالقاندۇرۇق (قالقاندوروق) بىر تۇرلۇك ئۇرۇش قورالى .
قالقماق (قالقماق) سەكرىمەك ، سەكرەپ تۇرۇپ كەتمەك .

قالقماق (قالقياق) سەكرىمەك ، ئۆرەدىمەك ، (بېلىق) سۈدىن ئۇرغۇماق .
قالماش (قالماش) سەپسەتە ، بىمەنە سۆز .
قالىب (قالب) ، ئە . قېلىپ . ◇～**تەھى ئەيلەمەك** (～تەى ايلاماك) : ئۆلمەك (ئەينى : قېلىپنى بوشاتماق) .
قالىن I (قالين) قېلىن ؛ كۆپ ، زىچ ، قويۇق ؛ مول ، ◇～**دۇد** (～دود) : قويۇق تۈتۈن .
قالىن II (قالين) تويلۇق .
قالىنلىق (قالينليق) تويلۇق بېرىلگەن ، چاي ئىچۈرۈپ قويۇلغان .
قالىنلىق قىلماق (قالينلىق قيلماق) چاي ئىچۈرمەك ، تويلۇق بېرىپ قويماق .
قامەت (قامت) ، ئە . بوي ، قەد ، گەۋدە ، تەن تۈزۈلۈش .
قامچىن (قامچين) قامچا .
قامغاق (قامغاق) قامغاق ؛ يېيىق ، چېچىق ؛ چېچىلغان . ◇～**تىكەن** (～تكان) : يېيىلىپ ئۆسكەن تىكەن .
قامۇرغا (قمرغه) قورشاپ ئۇۋلاش ، قورشىما ئوۋ .
قامۇر ـ قامۇق (قامور قاموق) پۇتۇنلەي ، تامامەن ؛ ھەممە ، تولۇق .
قامۇس (قاموس) ، ئە . چوڭ لۇغەت ؛ دېڭىز ، ئوكيان .
قامۇغ (قاموغ) ق . قامۇق
قامۇق (قاموق) پۇتۇن ، پۇتۇنلەي ، پۇتكۈل ، ھەممە .
قامىش (قاميش ، قميش) قومۇش .
قامىشلىق (قاميشليق ، قميش ليق) قومۇشلۇق .
قان I (قان) قان . ◇～**ياش** (～ياش) : قانلىق ياش ، ئاچچىق يىغا . ◇～**يىغا كىرمەك** (～يغا كيرماك) : قان تۆكۈشكە كىرىشمەك . ◇～**ى تولغان** (～ى تولغان) : ئەجىلى يەتكەن ، ئەجىلى پۇتكەن . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : قان قىساسىنى ئالماق . ◇～**يۇتماق** (～يوتماق) : قاتتىق ئازابلانماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قانغا بويىماق ، ئۆلتۈرمەك . ◇～**ى قۇرۇماق** (～ى قورومماق) : قېنى قاچماق ، ئۆلۈش ھالىتىگە چۈشمەك .
قان II (قان) ، پ . قائان (قاآن)نىڭ قىسقارتىلمىسى .
قانات (قانات ، قنات) ◇**ئەگنىگە**～**چىقماق** (اكنيكا～چقماق) : زور ئىشتىياق پەيدا قىلماق .
قانتار (قانتار) ق . قانتارما .
قانتارما (قانتارما) تىزگىن .
قانتارماق (قانتارماق) ئاتنىڭ تىزگىنىنى ئىگەرگە باغلىماق ، قاڭتۇرماق .
قانجۇغا (قانجوغه) غانجۇغا .
قاندا (قاندا) قەيەردە .
قانلانماق (قانلانماق) قانغا بويالماق .

قانلىغ (قانليغ) ق . قانلىق .

قانلىق (قانليق) قانلىق ؛ قىزىل ، قانغا بويالغان ؛ قانغا قان تەلەپ قىلغۇچى ، قان دەۋاگەرى .

قانماق (قانماق) قانماق ؛ كۆپەيمەك ، ئۇلغايماق .

قانۇن I (قانون) ، ئە . قانۇن ، تەرتىپ ، نىزام ، قائىدە ، كۆرسەتمە ؛ ئۇسۇل ، رەسىم .

قانۇن II (قانۇن) ، ئە . قالۇن .

قانۇنەن (قانونا″) ، ئە . قانۇن بويىچە ، قانۇنغا ئاساسەن .

قانىئ (قانع) ، ئە . قانائەتلەنگۈچى ، قانائەت قىلغۇچى ، بارىغا رازى بولۇپ ، ئارتۇقچە نەرسە ئىزدىمىگۈچى ؛ قايىل ، قايىل بولغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : قانائەت قىلماق ، بارى بىلەن كۈپايىلەنمەك ، رېئاللىققا كۆنمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : قانائەتلەندۈرمەك .

قاھىر (قاهر) ، ئە . غەزەپلەنگۈچى ، قەھر ـ غەزەپ كۆرسەتكۈچى ؛ يەڭگۈچى ، غالىب ، بويسۇندۇرغۇچى ؛ مۇستەبىت ؛ كۈچلۈك ، قۇدرەتلىك .

قاھىرلىق (قاهرليق) غەزەپلىنىش ؛ غالىبلىق ؛ زورلۇق .

قاۋاماق (قاواماق) تالىماق ، قوغلىماق ؛ قورشىماق .

قاۋغا (قاوغه) قۇدۇقتىن سۇ تارتىدىغان سوغا .

قاۋدى ئولماق (قاودى اولماق) قوغلاندى بولماق ، قوغلانماق .

قاۋزاماق (قاوزاماق) قېزىلماق ، كولانماق .

قاۋشاق (قاوشاق) پوتا ، بەلباغ ؛ سۇس ، بوش .

قاۋشاماق (قاوشاماق) بەلباغ باغلىماق ؛ بوشماق ، سۇسلاشماق .

قاۋغاماق (قاوغاماق) قوغلىماق ، ھەيدىمەك .

قاۋغۇن (قاوغون) سۇرگۈن ، قوغلىنىش ، سۇرگۈن قىلىنىش ؛ قوغلاش ، كەينىگە چۈشۈش .

قاۋغۇنچى (قاوغونچى) قوغلىغۇچى ، قوغلىغۇچى قوشۇن ؛ قوغلاپ زەربە بەرگۈچى ؛ پايلاقچى .

قاۋلاماق (قاولاماق ، قولاماق) قوغلىماق .

قاۋىماق (قاوماق) قوغلىماق ، ھەيدىمەك .

قاۋۇجاق (قاووجاق) كۆلەڭگە ، سۇرەت ، ئويۇن سۇرەتلىرى ؛ بالىلار ئويۇنچۇقى ، بالىلار ئويۇنى .

قاۋۇداق (قاووداق) قورۇما ، قورۇلغان گۆش ، قورداق .

قاۋۇر (قاوور) ئەسلىسىز ، ئاساسسىز ؛ كۆلەڭگە سۇرەت .

قاۋۇرچاق (قاورچاق) قوچاق .

قاۋۇرچاقچى (قاور چاقچى) قوچاق ئويۇنى كۆرسەتكۈچى .

قاۋۇرداق (قاورداق) قورداق ، قورۇلغان گۆش .

قاۋۇرسى (قاورسى) كۆيۈك يۇڭ ياكى كىگىز .
قاۋۇرما (قاورما) قورۇما گۆش ؛ قورۇلغان بۇغداي ياكى ئارپا .
قاۋۇرماچ (قاورماچ) قورۇما گۆش ؛ قوماچ . («ئو» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق) .
قاۋۇرماق (قاورماق) قورۇماق . («ئو» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق) .
قاۋۇز (قاوز) تېرىقنىڭ پوستى .
قاۋۇشتۇرماق (قاوشتۇرماق) (قول) قوشتۇرماق .
قاۋۇشماق (قاووشماق) چاپلاشماق ، بېرىكمەك ؛ قوشۇلماق ؛ توپلانماق ؛ يار ۋىسالىغا يەتـ
مەك ، بىللە بولماق . ◇ **ئاللاھ رەھمەتكە~** (اللە رحمتى غە~) : ۋاپات بولماق .
قاۋۇن (قاوون) قوغۇن .
قائىد I (قاعد) ، ئە . قائىد ؛ بازا ؛ قائىدە .
قائىد II (قائد) ، ئە . قوماندان ؛ يول باشلىغۇچى .
قائىل (قائل) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، ئىشەنگۈچى ، ئىقرار بولغۇچى . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ايتماك) :
سۆزلەتمەك ، قايىل قىلماق . ◇ ~ **بولماق** (~بولماق) : گەپ قىلماق ، سۆزلىمەك ؛
ئىقرار بولماق ، قايىل بولماق .
قائىم (قائم) ، ئە . تىك ، تىك تۇرغان ، چىڭ ، مۇستەھكەم . ◇ ~ **بولماق** (~بولماق) ،
~ **ئولماق** (~اولماق) : تىك تۇرماق ، تىك بولماق . ◇ ~ **ئايرىشماق** (~ايريشماق) :
ئىككى تەرەپنىڭ كۆچى تەڭ بولماق .
قائىممەقام (قائىم مقام) ، ئە . ئورۇنباسار : ئورنىغا ئولتۇرغۇچى .
قائىمۇللەيل (قائم الليل) ق . قايىمۇللەيل .
قاي (قاى) قايسى ؛ ◇ ~ **سارى** (~سارى) : قايسى تەرەپ ، قايسى تەرەپكە .
قاياش (قاياش ، قياش) ئۇرۇقداش ، تۇغقان . ◇ **ئۇرۇغ~** (اوروغ~) : ئۇرۇقداش ،
جەمەت ، ئۇرۇق ـ تۇغقان .
قايان (قايان ، قيان) قايسى تەرەپ ، قاياق ، قەيەر .
قايپانماق (قايپانماق) نېرى كەتمەك ، زەربىدىن قاچماق ، قورقماق .
قايتارا (قايتارا) قايتىدىن ، باشقىدىن .
قايتارۇ (قايتارو) قايتۇر ، قايتۇرۇپ .
قايتالماق (قايتالماق) مەنئى قىلىنماق ، قايتۇرۇلماق .
قايدا (قايدا) قەيەردە ؟ قەيەرگە ؟ قاچان .
قايداغ (قايداغ) قانداق ، قانداقسىگە .
قايدىن (قايدين) قەيەردىن .
قايراغ (قايراغ) بىلەيتاش .
قايراق (قايراق) بىلەيتاش ؛ قىرغاقتىكى ياكى سۇدىن چىقىپ قالغان قۇملۇق يەر .
قايرۇ (قايرو) تاپان .

قايرىلاماق (قايريلاماق) تاپانداپ تۇرماق .
قاياشلىق (قاياشليق) قاياق .
قاينالماق (قاينالماق) بىر گۇناھ سەۋەبى بىلەن جاپا چەكمەك .
قاياۋۇق (قاياووق) قاينام .
قايۇ (قايو) قايسى ، ھەرقايسى .
قايىد (قايد) ، ئە . قاماقخانا قاراۋۇلى ، گۇندىپاي .
قايىل (قايل) ق . قائىل .
قايىم (قايم) ق . قائىم .
قايىممەقام (قايم مقام) ق . قائىممەقام .
قايىمۇللەيل (قايم الليل) تۇن بويى تىك ئولتۇرۇپ چىققۇچى ، ئويغاق ، بىدار كىچىسى قىيامدا تۇرغۇچى .
قەباۋ (قباء) ، ئە . ئۇزۇن چاپان ، تون .
قەباچە (قباچه) ، پ . كالتە چاپان .
قەباغ (قباغ) ق . قاباق .
قەباق (قباق) ق . قاباق .
قەبال (قبال) ، ئە . پاشنىغا ئورنىتىلىدىغان تاسما ، دۇبتكۇچ بېغى .
قەبالات (قبالات) ، ئە . قەباله (قباله) نىڭ كۆپلۈكى : مەسئۇلىيەتلەر ، مەجبۇرىيەتلەر ؛ ۋەسىقىلەر ، كېلىشىملەر .
قەباله (قباله) ، ئە . مەسئۇلىيەت ، بۇرچ ، مەجبۇرىيەت ؛ ۋەسىقە ، كېلىشىم .
قەبالماق (قبالماق) ق . قابالماق .
قاباماق (قباماق) ق . قاباماق .
قەبان (قبان) ق . قابان .
قەباھەت (قباحت) ، ئە . قەبىملىك ، يامانلىق ، سەتلىك ، كۆرۈمسىزلىك ؛ يۇزسىزلىك ، شەرمەندىلىك .
قەبائىل (قبائل) ، ئە . قەبىله (قبيله) نىڭ كۆپلۈكى : قەبىلىلەر .
قەبايىل (قبايل) ق . قەبائىل .
قەبەق (قبق) ق . قاباق .
قەبەلماق (قبالماق) ق . قابالماق .
قەباماق (قباماق) ق . قاباماق .
قەبر پوش (قبر پوش) ، ئە ـ پ . قەبرە ئۈستىگە يېپىلىدىغان يوپۇق .
قەبرتاش (قبرتاش) خەت ئويۇپ قەبرە ئۈستىگە قويۇلىدىغان تاش ، قەبرە تېشى .
قەبز (قبض) ، ئە . تۇتۇش ، تۇتاملاش ، تۇتۇۋېلىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تۇتماق ، قولغا ئالماق ، ئالماق .

قەبزە (قبضه) ، ئە . چاڭگال ، ئالىقان ؛ بىر نەرسىنىڭ دەستىسى ، سېپى ؛ تۇتام ، بىر تۇتام .
◇～ى **ھۆكۈم** (～حكم) : قول ئاستى ، ھۆكۈمرانلىق .
قەبۇر (قبور) ق . قۇبۇر (قبور) .
قەبۇغ (قبوغ) ق . قابۇق .
قەبىھ (قبيح) ، ئە . سەت ، كۆرۈمسىز ، ئوسال ، يۇزسىز ، شەرمەندە .
قەبىھە (قبيحه) ، ئە . «قەبىھ»نىڭ ئايال سىغا شەكلى . يۇزسىزلىك ، شەرمەندىلىك ، قەبىھلىك ، ياۋۇزلۇق ؛ سەتلىك ، كۆرۈمسىزلىك .
قەپان (قپان) ، پ . ق . قەپپان (قپان) .
قەپپان (قپان) ئاشلىق ئۆلچەيدىغان چوڭ گىر .
قەپتان (قپتان) ق . خەفتان .
قەت (قت) ق . قات .
قەتئ (قطع) ، ئە . كېسىش ، ئۈزۈش ، تۇختىتىش ، يول بېسىش ، يۇرۇش ، كېزىش .
◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كەسمەك ؛ يۇرمەك ، كەزمەك ، (يول) باسماق . ◇**تىلىنى**～**ئەيلەمەك** (تيلنى～ايلاماك) : تىلىنى تارتماق ، گەپنى توختاتماق . ◇**ھەياتى**～**ئولماق** (حيات～اولماق) : جان ئۈزمەك ، ئۆلمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئېچىلماق ، يېشىلمەك ، ھەل بولماق .
قەتەرات (قطرات) ، ئە . قەترە (قطره) نىڭ كۆپلۈكى : قەترىلەر ، تامچىلار .
قەتتال (قتال) ، ئە . ئۆلتۈرگۈچى ، جاللات ، ئەجەللىك ، جان يېرىگە تېگىدىغان ، جېنىنى ئالىدىغان .
قەتتالە (قتاله) ، ئە . ق . قەتتال .
قەترە (قطره) ، ئە . تامچە ، بىر تامچە .
قەترەبار (قطره‌بار) ، ئە ـ پ . تامچىلايدىغان ، تامىدىغان ، تامچە تۆكىدىغان .
قەترەرىز (قطره ريز) ، ئە ـ پ . تامچىلىغۇچى ، تامچە تۆكىدىغان .
قەتل (قتل) ، ئە . ئۆلتۈرۈش ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۆلتۈرمەك ، سويماق .
◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ئۆلتۈرۈلگۈچى ، ئۆلگۈچى .
قەتلى ئام (قتل عام) ، ئە ـ پ . قىرغىن .
قەتىغ (قتيغ) ق . قاتىق .
قەتىق (قتيق ، قتق) ق . قاتىق .
قەتئان (قطعا) ، ئە . ھېچقاچان ، ئەسلا ، مۇتلەق .
قەتىقچىلىك (قتق چيليک) ئېغىرچىلىق ، قىيىنچىلىق ، قاتتىقچىلىق .
قەتئى تەرىق (قطع طريق) ، ئە ـ پ . قاراقچىلىق ، يول توسۇغۇچىلىق .
قەتىل (قتيل) ، ئە . ئۆلتۈرۈلگەن ، سويۇلغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۆلتۈرمەك ، سويماق .

قەتىلە (قطيله) ، ئە . لوڭگا .
قەتئى نەفەس (قطع نفس) ، ئە ـ پ . نەپەس ئۇزۇش .
قەتئى ھەيات قىلماق (قطع حيات قيلماق) جاندىن كەچمەك ، ئۆلمەك .
قەتئىي (قطعى) ، ئە . جەزمەن ؛ مۇتلەق ، ئۇزۇل ـ كېسىل ، ئەڭ ئاخىرقى ، ئەبەدىيلىك .
◇ **جەۋابى**～ (جواب～) : ئۇزۇل ـ كېسىل جاۋاب ، ئەڭ ئاخىرقى جاۋاب .
قەدەر (قدر) ، ئە . مىقدار ، دەرىجە ؛ ئۆلچەم ؛ قىسمەت ، تەقدىر ، تەلەي ، ئامەت ، پىشانىگە يېزىلغىنى . ◇～ **ئارقاداش** (～ آرقاداش) : قىسمەتداش ، تەقدىرداش .
قەدەرگىر (قدركير) ، ئە ـ پ . ئوق ئاتقۇچى ، مەرگەن ؛ ئۆلچىگۈچ .
قەدەم (قدم) ، ئە . ئاياغ ، پۇت . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ئاياغ باسماق ، قەدەم تاشلىماق . ◇～ **تابەقەرق** (～تابفرق) : باشتىن ـ ئاياغ . ◇～ **ئۇرماق** (～اورماق) : قەدەم قويماق ، يول باسماق ؛ قەدەم بىلەن ئۆلچىمەك .
قەدەم فەرسالىق (قدم فرسالىق) كۆپ مېڭىپ پۇتقا زەخمە يېتىش ، جاپا چېكىش .
قەدەمكەش (قدم كش) ، ئە ـ پ . قەدەم تاشلىغۇچى ، يول يۈرگۈچى .
قەدەھ (قدح) ، ئە . پىيالە ، كاسا ، قەدەھ .
قەدەھپەيما (قدح پيما) ، ئە ـ پ . مەي تۇنتقۇچى ، مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
قەدەھخار (قدح خوار) ، ئە ـ پ . ق . قەدەھكەش (قدح كش) .
قەدەھكەش (قدح كش) ، ئە ـ پ . مەي ئىچكۈچى ، قەدەھ كۆتۈرگۈچى ؛ مەي قۇيغۇچى ، ساقي .
قەددەسەللاھ (قدس الله) ، ئە . ئاللاھ مۇقەددەس قىلسۇن ، خۇدا ئەزىز قىلسۇن !
قەددەسەللاھۇ روھەھۇ (قدس الله روحه) ، ئە . ئاللاھ ئۇنىڭ روھىنى مۇقەددەس قىلغاي ، خۇدا ئۇنىڭ روھىنى ئەزىز قىلسۇن .
قەدر (قدر) ، ئە . باھا ، قىممەت ، سان ، سالماق ، دەرىجە ، مىقدار ، ئۇلۇغلۇق ، ئەزىزلىك ؛ مەرتىۋە ، ئۇنۋان .
قەدىم (قديم) ، ئە . كونا ، قەدىمىي ، بۇرۇنقى .
قەدىمانە (قديمانه) ، ئە ـ پ . كونا ئۇسلۇبتىكى ، كونىچە .
قەدىمۇلقەدىم (قديم القديم) ، ئە . ئەڭ قەدىمكى ، قەدىمنىڭ قەدىمقىسى .
قەدىمىي (قديمى) ، ئە . قەدىمىي ، كونا ، بۇرۇنقى زامانغا مەنسۇپ ، ئۆتمۈشكە دائىر .
قەئر (قعر) ، ئە . ئاست ، تەكت . ◇～ **چاھ** (～جاه) : قۇدۇقنىڭ ئاستى .
قەرئ (قرع) ، ئە . قېقىش ، چېكىش (ئىشكىنى) .
قەرابە (قرابه) ، پ . مەي شىشىسى ، مەي قاچىلايدىغان ئەينەك قاچا .
قەرابەت (قرابت) ، ئە . يېقىنلىق ، يېقىن قېرىنداشلىق ، تۇغقانلىق .
قەرار (قرار) ، ئە . تىنچلىق ، ئارام ، ماكانلىشىش ، بىر يەردە تۇرۇش ، مەھكەملىك ، تۇرغۇنلۇق ، چىدام ؛ ھۆكۈم ، كېسىم ، قارار . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : توختالماق ،

ئورناشماق ، چىڭماق . ◇～**تۆتماق** (～توتماق) : توختىماق ، تىنچىماق . ◇～**نى ئالماق** (～ين آلماق) : بىقارار قىلماق ، تىنچسىز قىلىپ قويماق ، ئارامسىز قىلماق .

قەراھەت (قراحت) ، ئە . ياراڭ ، جاراھەت ، يىرىڭلىق جاراھەت .

قەرە (قره) ق . قارا .

قەرەنفۇل (قرنفل) ، پ . قەلەمپۇر (ئۇششاق مىق شەكلىدىكى بىر خىل خۇشبۇي دورا) .

قەرتەبان (قرطبان) ئۆز خوتۇنىنىڭ ئىپپەتسىزلىكى ۋە نومۇسسىزلىقىنى ئەيىپ سانىمىغۇچى .

قەررابە (قرابه) ق . قەرابە .

قەرن I (قرن) ، ئە . مۈڭگۈز .

قەرن II (قرن) ، ئە . ئەسىر (100 يىلغا باراۋەر) ؛ ئۇزۇن مۇددەت . ◇**بىسيار**～ (بىسيار ～) : ئۇزۇن ئەسىرلەر .

قەرىن (قرين) ، ئە . يېقىن ، يېقىنلاشقان ، تۇتاشقان ، مۇناسىۋەتلىك ؛ يېقىن دوست ، ئاغىنە ، شېرىك ؛ ھەمراھ ، جورا .

قەرىنە (قرينه) ، ئە . ق . قەرىن .

قەرىنراق (قرينراق) يېقىنراق .

قەرىنلىغ (قرين ليغ) يېقىنلىق .

قەرىيە (قريه) ، ئە . يېزا ، قىشلاق ، كەنت . ◇**ئەھلى**～ (اهلى～) : يېزىلىقلار ، يېزا خەلقى . ◇～ **يولى** (～ يولى) : يېزا يولى ، چىغىر يول .

قەرىيەت (قريت) ق . قەرىيە .

قەزا I (قضاد) ، ئە . ھۆكۈم ؛ ۋەقە ، ھادىسە ، تاسادىپ ، تەقدىر ، بېجىرىش ، ئۆتەش ، ئورۇنداش ؛ ئۆلۈم . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ۋاقتىدا بېجىرىلمەي قالماق ؛ ئۆلمەك ، ۋاپات بولماق .

قەزا II (قضاء) ، ئە . قانۇن ، قانۇنشۇناسلىق ، قازىلىق .

قەزايا (قضايا) ، ئە . قەزىيە (قضيه)نىڭ كۆپلۈكى : ق . قەزىيە .

قەزايى ئاسمانى (قضاء آسمانى) ، ئە ـ پ . توساتتىن يۈز بەرگەن ۋەقە .

قەزايى مافات (قضاء ما فات) ، ئە ـ پ . بېجىرىلمەي قالغان ئىشنى بېجىرىش .

قەزايى مامەزا (قضاء ما مض) ، ئە ـ پ . ئۆتكەندە قىلالمىغان ئىشنى كېيىن قىلىش .

قەزايى يەزدانى (قضايزدانى) ، ئە ـ پ . ئىللاھتىن كەلگەن ئەجەل ، خۇدا ئەۋەتكەن ئۆلۈم ، ئەجەل (يەزدان ـ ئاتەشپەرەسلەرنىڭ ئىلاھلىرىدىن بىرىنىڭ ئىسمى) .

قەزف (قذف) ، ئە . ھۆ قىلىش ، قۇسۇش ، ياندۇرۇش ، قەي قىلىش .

قەزىيە (قضيه) ، ئە . ئىش ، ئەھۋال ، مەسىلە ، ۋەقە ، دەۋا ، دېلو ؛ جۈملە ، گەپ ـ سۆز .

قەسائىد (قصايد) ، ئە . قەسىدە (قصيده)نىڭ كۆپلۈكى : قەسىدىلەر ، مەدھىيە شېئىرلىرى .

قەسايىد (قصايد) ق . قەسائىد .

قەسەب (قصب) ، ئە . قومۇش ، نەي ؛ زەر ئارىلاشتۇرۇپ ئىگىرىلگەن يىپ ؛ زەرلىك شايى ،

زەرلىك بەقەسەم .

قەسەبە (قصبە) ، پ . شەھەر ، كىچىكرەك شەھەر .

قەسەبەچە (قصبەچە) كىچىك شەھەر .

قەسەبپوش (قصب پوش) ، ئە ـ پ . زەرلىك بەقەسەم كىيگەن ، زەرلىك شايى يېپىنغان .

قەسر I (قصر) ، ئە . ساراي ، ئوردا ، قورغان ؛ كاتتا ئىمارەت ، ھەشەمەتلىك بىنا .

قەسر II (قصر) ، ئە . كالتە ، قىسقا ؛ قىسقارتىش ؛ كەملىك ، كەمچىلىك ؛ سەل قاراش ، ئېھتىياتسىزلىق ، كالتە پەملىك .

قەسساب (قصاب) ، ئە . قاسساپ ، مال سويغۇچى ، گۆش ساتقۇچى .

قەسسام (قسام) ، ئە . تەقسىم قىلغۇچى ، بۆلەكلەرگە بۆلگۈچى ، بۆلۈپ تارقاتقۇچى ؛ قىسمەلارغا ئاجرىتىلغان ، ئايرىلغان ، ئايرىۋېتىلگەن .

قەسىدە (قصيدە) ، ئە . قەسىيدە ، مەدھىيە شېئىرى .

قەسىدە سەرا (قصيدە سرا) ، ئە ـ پ . قەسىدىچى ، قەسىدىچى شائىر .

قەفەس (قفص) ، ئە . قەپەز ؛ كاتەك .

قەفلان (قفلان) ق . قاپلان .

قەقەئە (قعقعە) ، ئە . شاراقلىغان ئاۋاز ، شىرىقلىغان سادا .

قەقنۇس (ققنس) قەقنۇس ، ئەپسانىۋى مەۋھۇم بىر قۇش بولۇپ ، رىۋايەت قىلىنىشىچە ، بۇ قۇشنىڭ تۇمشۇقىدا سانسىزلىغان تۆشۈكلىرى بولۇپ ، شۇ تۆشۈكلەردىن چىققان ئاۋازلار ـ دىن مۇزىكا ئىجاد قىلىنغانمىش . يەنە بەزى قەدىمىي مىللەتلەرنىڭ چۆچەكلىرىدە ، مەزكۇر قۇش ئۆزىنى ئوتقا ئېتىپ كۆيۈپ كۈلگە ئايلىنىپ كېتىپ ، كېيىن قايتىدىن تىرىلىدىغان ئۆلمەس قۇش دەپ تەسۋىرلىنىدۇ .

قەقنۇس بەچە (ققنس بچە) قەقنۇس بالىسى .

قەنتەرە (قنطرە) ، ئە . ئەگمە كۆۋرۈك .

قەلئ (قلع) ، ئە ـ پ . قەلەي .

قەلادە (قلادە) ق . قىلادە .

قەلاغۇز (قلاغوز) ق . قەلاۋۇز .

قەلاۋ (قلاو) ك . يالقۇن ، شولا .

قەلاۋۇز (قلاوز) يېتەكچى ، يول باشلىغۇچى ، يولباشچى ؛ جاسۇس .

قەلاۋۇزلۇغ (قلاوزلوغ) يېتەكچىلىك ، يولباشچىلىق ؛ جاسۇسلۇق .

قەلئە (قلعە) ، ئە . قەلئە ، سېپىل ، شەھەرنى چۆرىدەپ سوقۇلغان قېلىن ۋە ئېگىز تام ، قورغان .

قەلئە ئەفلاك (قلعە افلاک) ، ئە . ئاسمان .

قەلئە بەندان (قلعە بندان) ، ئە ـ پ . قامال ، مۇھاسىرە .

قەلئەدار (قلعەدار) ، ئە ـ پ . قورغان ساقچىسى .

قەلئەدارلىق (قلعەدارليق) قورغان مۇداپىئەسى، شەھەر مۇداپىئەسى. ◇~ **قىلماق** (~قيلماق): قورغان مۇداپىئەسى بىلەن شۇغۇللانماق، شەھەرنى مۇداپىئە قىلماق.

قەلئەگىرلىق (قلعەكيرلىق) قورغان ئېلىش، قورغانغا ھۇجۇم قىلىش.

قەلەم (قلم)، ئە. قەلەم، قومۇش قەلەم؛ كېسىك، كېسىلگەن. ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك)، ~ **قىلماق** (~قيلماق): كەسمەك، توغرىماق. ◇~ **يونماق** (~يونماق): ك. يېزىشقا كىرىشمەك. ◇~ **سۈرمەك** (~سورماك): يازماق. ◇~ **سۈرۈلمەك** (~سورولماك): بىكار قىلىنماق، ئۆچۈرۈلمەك.

قەلەمبىقەلەم (قلم بقلم) پۈتۈنلەي، تامامەن؛ بىر قەلەم - بىر قەلەمدىن.

قەلەمرەۋ (قلمرو)، ئە - پ. (بىر پادىشاھقا) قاراشلىق زېمىن، ھۆكۈمرانلىق دائىرىسى.

قەلەمزەن (قلم زن)، ئە - پ. يازغۇچى، كاتىپ، ھۆكۈم ۋە پەرمانلارنى يېزىپ تارقاتقۇچى مىرزا.

قەلەمكەش (قلم كش)، ئە - پ. ق. قەلەمزەن (قلم زن).

قەلەندەر (قلندر)، ئە - پ. تەركىي دۇنيا ئادەم، دەرۋىش، جاھانكەشتى.

قەلەندەرخانە (قلندرخانه)، ئە - پ. قەلەندەرلەر تۇرىدىغان جاي.

قەلەندەرۋەش (قلندروش)، ئە - پ. قەلەندەر سۈپەت، قەلەندەر تەبىئەت.

قەلب I (قلب)، ئە. يۈرەك، دىل؛ بىرەر جاي ياكى نەرسىنىڭ دەل ئوتتۇرىسى، مەركەز. ◇~ **ئەرا تۇرماق** (~ارا تورماق): ئوتتۇرىدا تۇرماق.

قەلب II (قلب)، ئە. ئۆزگىرىش، ئۆزگىرىپ كېتىش؛ ئاغدۇرۇلۇش، ئاستىن - ئۈستۈن بولۇش، ئەكس ئايلىنىش، تەتۈر تەرەپ، تەسكىرى.

قەلب III (قلب)، ئە. ساختا، يالغان، جا، ياسما، ئويدۇرما.

قەلبى روي ئەندۇ (قلب روى اندو)، ئە - پ. ساختا، تېشى پال - پال، ئىچى غال - غال.

قەلبى سىم (قلب سيم)، ئە - پ. يالغان كۆمۈش، جا كۆمۈش.

قەلبىگاھ (قلبكاه)، ئە - پ. مەركەز، ئوتتۇرا، مەركىزىي رايون.

قەلبلىق (قلب ليق) ساختىپەزلىك، يالغانچىلىق.

قەلتەبان (قلتبان)، پ. رەزىل، پەس، ئار - نومۇس دېگەننى بىلمەيدىغان.

قەلچاقچى (قلچاقچى) چىشى كېپىك.

قەلقان (قلقان) ق. قالقان (قالقان).

قەللاب (قلاب)، ئە. مەككار، ھىيلىگەر، ھىيلە ئىشلىتىپ قولغا كەلتۈرگۈچى، ئالدامچى، كۆز بويامچى؛ يالغان پۇل ياسايدىغان ئادەم.

قەللاش (قلاش)، پ. بىكارتەلەپ، ئاقىنانچى، ھۇرۇن؛ قېلىن، ئىزا تارتمايدىغان، ئارسىز؛ لۇكچەك، ھاراقكەش.

قەللاشلىق (قلاشليق) بىكار تەلەپلىك، ئاق نانچىلىق، ھۇرۇنلۇق، ھاراقكەشلىك، لۇكچەك-

لىك .

قەلىل (قليل) ، ئە . ئاز ، ئازغىنە ؛ كەم . ◇～**ئەقىل** (～ عقل) : كەم ئەقىل .

قەلئىي (قلعى) ، ئە . قەلەي ، قەلەيدىن ئىشلەنگەن .

قەلىيە (قليه) قورۇما گۆش ، قورۇما .

قەمئ (قمع) ، ئە . باستۇرۇش ، بېسىش ، مەنئى قىلىش ، چەكلەش ؛ ئۆچۈرۈش .

قەمارىي (قمارى) ، ئە . ◇ قۇمرى (قمرى)نىڭ كۆپلۈكى : پاختەكلەر . **ئۇدى**～ (عود～) : ئېسىل ئۇد . ق . ئۇد .

قەمەر (قمر) ، ئە . ئاي . ◇～**تەلئەت** (～طلعت) : ئاي جامال .

قەمەرۇسسوفىيە (قمر الصوفيه) ، ئە . سوپىلارنىڭ پېشۋاسى .

قەمتۇ (قمتو) باراۋەر ، يۇزمۇيۇز . ◇دەر～ (در～بولماق) : بىللە بولماق .

قەمىل (قمل) ، ئە . پىت ، كانا .

قەمىس (قميص) ، ئە . كۆڭلەك ، تاش كۆڭلەك ؛ يالاڭ پەربجە .

قەنادىل (قناديل) ، ئە . قەندىل (قنديل)نىڭ كۆپلۈكى . زور ۋە كۆركەم ئاسما شامدانلار ، قەندىللەر .

قەندىل (قنديل) ، ئە . چىراغ ؛ كۆپ شام قادىلىدىغان ئاسما شامدان ، قەندىل .

قەندىن (قندين) قەنتلىك ، تاتلىق ، شىرىن . ◇～**كۇلاچ** (～كلاچ) : تاتلىق توغاچ .

قەھبە (قحبه) ، ئە . بۇزۇق ، پاھىشە ئايال .

قەھبەچە (قحبەچه) ، ئە ـ پ . بۇزۇق چوكان .

قەھتى ھۆسن (قحط حسن) ، ئە ـ پ . ھۆسن قەھەتچىلىكى ، چىرايلىقلار كەملىكى .

قەھتەرماق (قهترماق) ھاڭرىماق ، يېقىمسىز ئۇنلۇك تاۋۇش چىقارماق ؛ ۋارقىرىماق .

قەھر I (قهر) ، پ . ئاچچىقلىنىش ، غەزەپ . ◇～**سۇرمەك** (～سورماك) : غەزەپلەنمەك ، ئاچچىقلانماق .

قەھر II (قهر) ، ئە . بويسۇندۇرۇش ، تىز پۈكتۈرۈش ، غالىب كېلىش ؛ مەجبۇرىلاش ، زورلاش ، بېسىم ئىشلىتىش ، بېسىش .

قەھقەھە (قهقهه) ، ئە . قاقاقلاپ كۈلۈش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قاقاقلاپ كۈلمەك .

قەھھار (قهار) ، ئە . قەھر قىلغۇچى ، غەزەپلەنگۈچى ؛ ھەممىگە قادىر ، ھەممە ئىش قولىدىن كېلىدىغان ، ئاللاھ .

قەۋارىر (قوارير) ، ئە . قارۇرە (قارووره)نىڭ كۆپلۈكى : ق . قارۇرە .

قەۋافى (قوافى) ، ئە . قافىيە (قافيه)نىڭ كۆپلۈكى : قاپىيەلەر .

قەۋافىل (قوافل) ، ئە . قافىلە (قافله)نىڭ كۆپلۈكى : كارۋانلار .

قەۋامىس (قواميس) ، ئە . قامۇس (قاموس)نىڭ كۆپلۈكى : بۈيۈك لۇغەتلەر ؛ دېڭىزلار ، ئوكيانلار .

قەۋائىد (قواعد) ، ئە . قائىدە (قاعده)نىڭ كۆپلۈكى : قائىدىلەر .

قەۋس (قوس) ، ئە . يا ، كامالەك ، كامان ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۇشەنچىسى بويىچە ، ئاسماندىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ توققۇزىنچىسى ؛ كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە 9 - ئاي . ◇～**دار** (～دار) : ئەگمە شەكىللىك .

قەۋسى قوزەھ (قوس قزح) ، ئە - پ . ھەسەن - ھۇسەن .

قەۋل (قول) ، ئە . سۆز ، گەپ .

قەۋلۇھوتەئالا (قولە تعالى) ، ئە . ئاللاھنىڭ سۆزى ، قۇرئاندا چىقىدىغان سۆز .

قەۋم (قوم) ، ئە . مىللەت ، خەلق ؛ قەبىلە ، جەمەت ، تۇغقان ؛ گۇرۇھ ؛ جامائەت .

قەۋۋاس (قواس) ، ئە . ئوقيا ئېتىش ماھىرى ، ئوقيا ئاتقۇچى ؛ كامالەك ياسىغۇچى .

قەۋانىن (قوانين) ، ئە . قانۇن (قانۇن)نىڭ كۆپلۈكى : قانۇنلار .

قەۋۋال (قوال) ، ئە . سۆزمەن ، گەپچى ، گەپدان ، ناتىق ؛ كۆپ گەپ قىلىدىغان ؛ سوپىلارنىڭ زىكرى - ساما سورۇنىدا ھاپىزلىق قىلغۇچى .

قەۋي (قوى) ، ئە . كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ، دادىل . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كۈچەيمەك ، كۈچلەنمەك ، دادىل بولماق .

قەي (قىء) ، ئە . قۇسۇق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : ياندۇرماق ، قۇسماق .

قەياسىرە (قياصره) ، ئە . قەيسەر (قيصر)نىڭ كۆپلۈكى : كاتتا پادىشاھلار .

قەيد (قيد) ، ئە . كىشەن ، قوۋۇق ، ئىشكەل ؛ ئارغامچا ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، مەجبۇرىيەت ، چەك ، شەرت . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : بەنت قىلماق ، باغلاپ قويماق ، سولاپ قويماق .

قەيدى جىسمانى (قيد جسمانى) ، ئە - پ . تىرىكچىلىك مەجبۇرىيەتلىرى ، تىرىكچىلىك تەشۋىشى .

قەيسەر (قيصر) ، ئە . قەدىمىي رىم پادىشاھىنىڭ ئىسمى ؛ ك . كاتتا پادىشاھ ، پادىشاھ .

قەيلۇلە (قيلوله) ، ئە . چۈشلۈك ئۇيقۇ .

قەييۇم (قيوم) ، ئە . مەڭگۇ ياشىغۇچى ، مەڭگۇ ھايات ، ئەبەدىيلىك .

قوباتلۇق (قوباتلوق) ئاش ۋاقتى ، ناشتىگاھ .

قوبۇرچاق (قوبورچق) خالتا ، قاپچۇق .

قوبۇز (قوبوز) بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى ، قوۋۇز .

قوبۇق (قوبوق) قوزاق ؛ گۈناھكارنىڭ بوينىغا ۋە قولىغا سېلىنىدىغان ياغاچ كويزا .

قوپا (قوپا) قاچا ، تۇڭ .

قوپارماق (قوپارماق ، قوبارماق) كۆتۈرمەك ، تۇرغۇزماق ، تىكلىمەك ، (ئۆي) سالماق ؛ يۇلماق ، قازماق ، قومارماق ، قوزغىماق ، ئېلىپ تاشلىماق .

قوپارماغلىق (قوپارماغليق) تىكلەش ، تۇرغۇزۇش ، قوپۇرۇش ؛ قومۇرۇش .

قوپارىلماق (قوبارىلماق ، قوباريلماق) كۆتۈرۈلمەك ، تۇرغۇزۇلماق ، قوپۇرۇلماق ، قومۇرۇلماق .

قوپان (قوپان) ئۇلۇغ ، زور ، غالىب ، يېڭىلمەس ، قۇدرەتلىك .

قوپانلىق (قوپانليق) ئېگىزلىك ؛ چوڭ ژاقتى .
قوپتى ـ ئالدى (قوپتى آلدى) بىر خىل ئوشۇق ئويۇنى .
قوپساماق (قوپساماق) ساز چالماق ، ناخشا ئېيتماق .
قوپقا (قوپقا) چىلەك ؛ يۇلتۇز نامى .
قوپماق (قوپماق) قوزغالماق ، تۇرماق ، كۆتۈرۈلمەك (بوران) چىقماق ؛ چېكىنمەك ، قايتماق . ◇**يەل~** (ييل~) : شامال چىقماق ، بوران چىقماق .
قوپۇر (قوپور ، قوبور) قاچا ؛ قاپ .
قوپۇرجۇق (قوپورجوق) قاپچۇق .
قوپۇز (قوپۇز) ق . قوبۇز (قوبوز) .
قوپۇشلە (قوپوشله ، قوبوشله) خۇشپۇراقلىق بىر خىل چۆپ .
قوپۇق (قوپوق) ئۇتۇق .
قوتاس I (قوطاس) ئاتنىڭ يايلىسىغا ياكى قۇيرۇقىغا ئۆتكۈزۈلىدىغان ، ئالتۇندىن ئىشلەڭگەن زىننەت بۇيۇمى .
قوتاس II (قوتاس) قوتاز .
قوتالماق (قوتالماق) پو ئاتماق ، لاپ ئۇرماق .
قوتان (قوتان) لەگلەكسىمان بىر خىل قۇش .
قوتۇر (قوتور) قوتۇر ؛ تەكشىسىز ؛ توكۇر .
قوتۇرماق (قوتورماق) قوتور بولماق .
قوجا (قوجه) بوۋاي ، قېرى ؛ ئەر ، ئەر كىشى ، كۈيەۋ ؛ چوڭ ، زور .
قوجىن (قوجين) ئايال .
قوچ (قوچ) قوشقار ؛ كۈچلۈك ، سېخي .
قوچاق (قوچاق) ئەزىمەت ، باتۇر ، جەڭچى ؛ قەھرىمان ؛ تەجرىبىلىك .
قوچا (قوچه) ق . قوجا . كۈچلۈك .
قودۇلۇق (قودولوق) تۆۋەنلىك ، كەمتەرلىك .
قور I (قور) مىلتىق دورىسى ، پورۇخ .
قور II (قور) ئىسسىق كۈل .
قورايىش (قوراييش) كىچىك قۇلاقچا .
قورچاق (قورچاق) قونچاق ، ھەيكەل ؛ ناھايىتى چوڭ ، يېتىلگەن .
قورچالماق (قورچالماق) ناھايىتى چوڭ بولماق ، يېتىلمەك .
قورچى (قورچى) قورال ـ ياراق ساقلىغۇچى .
قورشۇن (قورشون) ق . قورغاشۇن .
قورغاداماق (قورغاداماق) پاناھ ئىزدىمەك ، پاناھ تاپماق ، پاناھ قىلماق .
قورغاراماق (قورغاراماق) ياخشى قوغدالماق ، ساقلىنىپ قالماق .

قورغاشۇن (قورغاشون) قوغۇشۇن .
قورغال (قورغال) بىر نەرسىنىڭ ئىككى ئۇچىنىڭ تۇتاشقان يېرى .
قورغانماق (قورغانماق) قوغدانماق ، ساقلانماق .
قورلا (قورلا) قېتىم ، نۆۋەت .
قورۇتماق (قوروتماق) قوغداتماق ، باش پاناھ تاپماق ، قوغدىنىش خەندىكى قازماق ، مۇستەھكەملىمەك .
قورۇغ (قوروغ ، قروغ) ق . قورۇق .
قورۇغچى (قروغچى) ق . قورۇقچى .
قورۇق (قوروق) قورۇق («ئو» ئۇزۇن سوزۇق ، قەلئە ، ئىماتلىپ خاسلاشتۇرۇلغان جاي ؛ يازلىق تۇرالغۇ ، چۆرىلىمە قاشا ، چۆرىلىمە تام .
قورۇقچى (قوروق چى) قاراۋۇل ، قوغدىغۇچى .
قورۇنماق (قورونماق) قوغدالماق .
قوز I (قوز) ياغاچ كۆمۈر .
قوز II (قوز) ياڭاق .
قوزاق (قوزاق) باپكارلىق دۇكىنى .
قوزاي (قوزاى) تەسكەي .
قوزغاداماق (قوزغاداماق) قوغدانماق .
قوزغالان (قوزغالان) قوزغىلاڭ .
قوزغالماق (قوزغالماق) دەككە ـ دۈككە بولماق .
قوزغىماق (قوزغاماق) قوزغىماق ؛ ئوڭايسىزلىققا سالماق ، تەمتىرەتمەك ، تىنچسىزلاندۇرماق ، قىينىماق .
قوزغانماق (قوزغانماق) قوزغالماق ، ھەرىكەتلەنمەك ، غەزەپلەنمەك .
قوزغۇن (قوزغون) قاياناق ، غەزەپلىك .
قوزلۇق (قوزلوق) ياڭاق تۇرىدىكى مېۋىلەر .
قوزماق I (قوزماق) قويماق ، جايلاشتۇرماق .
قوزماق II (قوزماق) ئىجازەت بەرمەك ، رۇخسەت قىلماق .
قوزى (قوزى) قوزا ؛ قوزا يۇلتۇزى .
قوزىقۇلاق (قوزى قولاق) باھاردا ئۇنۇپ چىقىدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك .
قوش I (قوش) جۈپ ؛ قوش . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : جۈپ تۇتماق ، جۈپلەپ سۈنماق .
قوش II (قوش) قارارگاھ ، مەھەللە .
قوشا (قوشا) قوشلاپ ، ھەسسىلەپ .
قوشاق (قوشاق) بەلباغ ، كەمەر ، (ئەسلىي «قورشاق») .
قوشە (قوشە) جۈپ ، پار .

قوشتى (قوشتى) ھەمراھ ، يولداش ، قولداش ؛ كېنىزەك .
قوشلاماق (قوشلاماق) قوشلىماق ، جۈپلىمەك ؛ ◇**قوشلاپ قاچماق** (قوشلاپ قاچماق) : تۆت ئاياقلاپ قاچماق .
قوشماق I (قوشماق) قوشما ، بىرلەشمە .
قوشماق II (قوشماق) قوشماق ، سانماق ؛ قوشاق ئېيتماق .
قوشۇق (قوشوق) قوشاق قوشۇلغان .
قوشۇقلۇق (قوشوقلق) بىرلەشمە ، قوشۇلما .
قوشۇلتۇق (قوشولتوق) قولتۇق .
قوشۇنماق (قوشونماق) قوشۇلماق .
قوغ (قوغ) ئۇچقۇن .
قوغا (قوغا) چىلەك ، يۇلتۇز نامى .
قوغماق (قوغماق) قوغلىماق .
قوغۇرچاق (قوغورچق) قونچاق .
قوغۇش I (قوغوش) نۇر .
قوغۇش II (قوغوش) ناله ، دات ـ پەرياد .
قوڭ (قونك) قاغا ، توڭ قاغا .
قوڭارماق (قونكارماق) قومۇرماق .
قوڭاش (قونكاش) چاچ كېپىكى .
قوڭراغۇ (قونكراغو) قوڭغۇراق .
قوڭشى (قونكشى) قوشنا .
قوڭۇزغان (قونكوزغان) قوڭغۇز .
قول I (قول) غول ، ساي ؛ تاغ باغرىدىكى دۆڭ يەر .
قول II (قول) ياق ، تەرەپ ، مۇزىكىدا بىر كۈي نامى .
قولاماق I (قولاماق) تىلىمەك ، سورىماق .
قولاماق II (قولاماق) ق . قاۋلاماق .
قولاماغلىق (قولاماغليق) سوئال سوراش ؛ خەۋەر بېرىش .
قولانسا (قولانسه) سېپىق يارا ، تەر پۈرىقى .
قولاۋۇز (قولاوز) يول باشلىغۇچى .
قولاۋۇزلۇق (قولاوزلوق) يول باشلىغۇچىلىق .
قولباغ (قولباغ) بىلەزۈك .
قولتۇرماچ (قولتورمچ) ياقا .
قولچاق (قولچاق) تۇنتۇچ ، پەلەي .
قولچى (قولچى) تىلەمچى .

قولداش (قولداش) يولداش ، همراه ، قولداش ، يارده‌مچى .
قولداشلىغ (قولداشليغ) يولداشلىق ، همراهلىق ، قولداشلىق ، يارده‌مچىلىك .
قولداماق (قولداماق) قولتۇقلاماق ، قولتۇققا قىسماق ؛ يېتىلىمەك ، يارده‌م بەرمەك ، همده‌م بولماق ، تەييارلىماق .
قولدۇرماق (قولدورماق) سوراتماق .
قولماش (قولماش) كاززاپ ، كاسكاس ، ۋالاقتەككۇر ، گەپ تارقاتقۇچى .
قولماق (قولماق) ئېيتماق ؛ تىلمەك ، ئىلتىجا قىلماق ؛ سورىماق ، ئەلچىلىك قىلماق ، قوبۇل قىلماق ؛ كەچۈرمەك . ◇**ئۆزرىنى~** (عزرين~) : ئۆزرىنى قوبۇل قىلماق .
قوم (قوم) توقۇم .
قوما (قوما) كىچىك خوتۇن ؛ يارده‌مچى .
قومبۇل (قومبول) تۇگمە ، تۇگۇن .
قومرۇسقا (قومرسقه) چۆمۈلە .
قوميماق (قوميماق) زېرىكمەك ، چارچىماق .
قوناغ (قوناغ) ق . قوناق .
قوناق (قوناق) قونۇش ؛ مېهمان ؛ ئۆتەك ، قونالغۇ .
قوناقلىق (قوناقليق) ئۆي ، ياتاق .
قونالغا (قونالغا) قونالغۇ ؛ قۇش قونىدىغان قوندىاق .
قونالغە (قونالغه) ق . قونالغا .
قونالماق (قونالماق) قونماق ، قونۇپ قالماق .
قوناماق (قوناماق) قونماق .
قونچاق (قونچاق) ئۇزۇنچاق تەخسە ، قاچا .
قوندىاق (قوندىاق) پاينەك (مىلتىقنىڭ) ، (زەمبىرەك ئاستىدىكى) جاھازا ؛ كۆرپە .
قونغ (قونغ) قاغا .
قونغارماق (قونغارماق) قوپارماق ، قوزغىماق ، ئاغدۇرماق ، كۆچۈرمەك ، تاتىلىماق ؛ تازىلىماق .
قونغرات (قونغرات) قەدىمكى تۈركىي قەبىلىلەرنىڭ بىرى .
قونقارماق (قونقرماق) ق . قونغارماق .
قونۇق (قونوق) مېهمان ؛ قونۇش . ◇**~بەرمەك** (~بيرماک) : قوندۇرماق ، مېهمان قىلماق . ◇**~قا بارماق** (~قه بارماق) : مېهمانغا بارماق .
قونۇقلاماق (قونوقلاماق) مېهمان قىلماق ، كۈتۈۋالماق .
قونۇقلۇق (قونوقلوق) مېهمان تامىقى ، مېهمانلىق .
قونۇم (قونوم) قونالغۇ ، تۈرۈپ ئۆتىدىغان جاي .
قويار (قويار) ئىككى دەريانىڭ قوشۇلۇش جايى .

قويانغۇ (قويانغو) تۇتقاق كېسەل .
قويغا (قويغه ، قويغا) قاچا ، تۇڭ ، تەڭلە .
قويۇرغا (قويورغا) مايىللىق ، مېسداشلىق .
قويۇرقا (قويورقا) مېھرىبانلىق .
قويىغى (قوييغى) تۇڭەندىكى .
قويى (قويى) تۇڭەن . ◇～**سالماق** (～سالماق) : تۇڭەن قىلماق .
قويىن (قوين ، قويين) تۇڭەنگە ، تۇڭەن .
قۇببە (قبه) ، ئە . گۈمبەز شەكلىدىكى تورۇس ؛ گۈمبەزسىمان چوقچايما ، مۇنار ، قۇببە .
قۇببەتۇلئىسلام (قبة الآسلام) ، ئە . بەلىخ شەھىرىنىڭ سۇپىتى (ئىسلام مايىكى) .
قۇبۇر (قبور) ، ئە . قەبر (قبر)نىڭ كۆپلۈكى : قەبرىلەر ، مازارلار . ◇**ئەھلى**～ (اهل～) : قەبرە ئىچىدىكىلەر ، ئۆلگەنلەر .
قۇت (قوت) ، ئە . يېمەكلىك ، تاماق ، ئوزۇق ؛ ئوزۇقلۇق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يېمەك ، ئوزۇقلانماق . ◇～**مايە ئالماق** (～مايه آلماق) : ئوزۇقلانماق .
قۇتالماق (قوتالماق) قۇرۇق گەپ قىلماق .
قۇتەلاڭ (قتلاء) ، ئە . قەتىل (قتيل)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلتۈرۈلگەنلەر ، سويۇلغانلار .
قۇتب (قطب) ، ئە . قۇتۇپ ، ھەر نەرسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكەن ئوقنىڭ ئىككى ئۇچى ؛ ئوتتۇرا ، مەركەز ؛ ك . باشلىق ، رەھبەر ، كاتتىباش ، پېشۋا ، يېگانە ھېسابلانغان ئەۋلىيا (سوپىلىقتا) .
قۇتبۇل ئەۋلىيا (قطب الاولياء) ، ئە . ئەۋلىيالار رەھبىرى .
قۇتبى ئەۋلىيا (قطب اولیا) ، ئە ـ پ . يول كۆرسەتكۈچى ئەۋلىيا .
قۇتبى دەھر (قطب دهر) ، ئە ـ پ . ئۆز زامانىنىڭ پېشۋاسى .
قۇتبى سابىت (قطب ثابت) ، ئە ـ پ . قۇتۇپ يۇلتۇزى .
قۇتتائۇتتەرىق (قطاع الطريق) ، ئە . قاراقچى ، بۇلاڭچى ، يول توسار .
قۇتر (قطر) ، ئە . دىيامېتىر .
قۇتقۇلماق (قوتقولماق) قۇتۇلماق .
قۇتلۇغ (قوتلوغ) قۇتلۇق . ◇～**ئۆي** (～اوى) : ك . دۇنيا .
قۇتۇز (قوتوز) قۇتىرغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قۇتىرماق .
قۇتۇلقۇلۇب (قوت القلوب) ، ئە . نەۋائىي زامانىدىكى ئۇيغۇرچە كلاسسىك بىر كىتابنىڭ ئىسمى .
قۇچاشلانماق (قوجاشلانماق) قۇچاقلاشماق .
قۇچاشلاماق (قوچاشلاماق) قاپلىماق ؛ قۇچاقلىماق .
قۇچالاق (قوچالاق) سار ، ساڭقارا .

قۇچۇشماق (قۇچۇشماق) قوچاقلاشماق .
قۇچقۇ (قوچقو) قۇچاقلىنىدىغان .
قۇچۇق (قوچوق) قۇچاق .
قۇچۇماق (قوچوماق) قۇچاقلىماق ، قۇچماق .
قۇچىق (قوچيق) كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماندىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ تۆتىنچىسى ، قىسقۇچ پاقا (راك) بۇرجى .
قۇدا (قودا) دوست ، ھەمراھ ؛ ئەلچى ؛ قۇدا .
قۇدالاق (قودالاق) چوڭ ئەجداد ، يۇرت چوڭى ؛ سەردار .
قۇدامان (قودامان) قۇدىلاشقان .
قۇدەماڭ (قدماء) ، ئە . قەدىم (قديم)نىڭ كۆپلۈكى : قەدىمكىلەر ، ئۆتمۈشتىكىلەر ، كونىلار ، بۇرۇنقىلار ، قەدىمىي مىللەتلەر .
قۇددۇس (قدوس) ، ئە . پاك ، مۇقەددەس ؛ تەڭرى .
قۇددىسە سىررۇھو (قدس سره) ، ئە . ئۇنىڭ سىرى مۇقەددەس قىلىنغاي ، ئۇنىڭ مەخپىيەتلىكى ئىززەتلەنگەي (ۋاپات بولغان كىشى ھەققىدە ئېيتىلىدىغان دۇئا سۆزى) .
قۇدس (قدس) ، ئە . پاكلىق ، مۇقەددەسلىك ؛ مۇقەددەس جاي ، جەننەت . ◇ **رىياز**ى~ (رياض~) ؛ جەننەت .
قۇدسى شەرىف (قدس شريف) ، ئە ـ پ . ئىرۇسالىم شەھىرى .
قۇدسىيەت (قدسيت) ، ئە . مۇقەددەس ، مۇقەددەسلىك ، ئەزىزلىك ، پاكلىق .
قۇدسىي (قدسى) ، ئە . پاك ، مۇقەددەس ، جەننەتتەك ، جەننەت كەبى ، پەرىزات . ◇~ **ئاسار** (~ آثار) ؛ پاك نىشانلىق ، پاك بەلگىلىك . ◇~ **روھ** (~روح) : پاك روھ .
قۇدومەت (قدومت) ، ئە . قەدىمىيلىك ، كونىلىق ، ئىستاژ ، خىزمەت تارىخى .
قۇدومەتى خىزمەت (قدمت خدمت) ، ئە ـ پ . خىزمەت ئىستاژى .
قۇدۇر (قودور) مولۇن ؛ غالجىر مۇشۇك .
قۇدۇساق (قودوساق) سەللە .
قۇدۇق (قودوق) تاي ، تەخەي .
قۇدۇقلۇق (قدقلق) ئىنساپسىز ، ئادالەتسىز .
قۇدۇقماق (قودقماق) ئۆزىنى تۇتالماسلىق ، زالىمانە ئىش قىلماق ، ئادالەتسىزلىك قىلماق .
قۇدۇم (قدوم) ، ئە . كېلىش ، يېتىپ كېلىش ، قەدەم تەشرىپ قىلىش .
قۇدۇمان (قودومان) غەزەپكە تولغان ، ئەقلىدىن ئادىشقان ، ئەقلىدىن كەتكەن .
قۇدۇھ (قدوه) ، ئە . ئۈلگە ، ئۆرنەك ؛ داھىي ، يولباشچى ، سەردار .
قۇدۇھەت (قدوت) ق . قۇدۇھ (قدوه) .
قۇدۇھەتۇلئەھرار (قدوة الاحرار) ، ئە . ئەركىنلىكنىڭ ئۈلگىسى ، ھۆرلەرنىڭ داھىيسى .
قۇدۇھەتۇلئەۋلىيا (قدوت الاولياء) ، ئە . ئەۋلىيالار سەردارى .

قۇدۇەئى ئەھلى يەقىن (قدوه اهل يقين) ، ئە ـ پ . سوپىلار باشلىقى .
قۇر (قور) يۇڭدىن ئۆرۈلگەن ياپىلاق ئارغامچا ؛ توقۇلما بەلباغ ؛ قېتىم ، نۆۋەت .
قۇرا (قرى) ، ئە . قەريە (قريه)نىڭ كۆپلۈكى : يېزىلار ، كەنتلەر ، قىشلاقلار .
قۇراق (قوراق) قۇرغاق .
قۇرامە (قورامه) تۈركىي قەبىلىلەردىن بىرى .
قۇرانماق (قورانماق) قىلتاق قويماق ، دام قۇرماق ، ھىيلە ئىشلەتمەك .
قۇرئە (قرعه) ، ئە . پال ، چەك . ◇～ **سالماق** (～سالماق) : چەك تاشلىماق .
قۇرەئ (قرع) ، ئە . قۇرئە (قرعه)نىڭ كۆپلۈكى : پاللار ، چەكلەر .
قۇرەتماق (قورتماق) قۇرۇتماق .
قۇرەيش (قريش) ، ئە . قەدىمكى زاماندىكى مەشھۇر ئەرەب قەبىلىسى . مۇھەممەد پەيغەمبەر شۇ قەبىلىدىن .
قۇرەيشي (قريشى) ، ئە . ئەرەبلەرنىڭ قۇرەيش قەبىلىسىگە مەنسۇپ .
قۇربان (قوربان) يانىڭ قېپى ، غىلاپ ، قاپ ، قىن .
قۇرب (قرب) ، ئە . يېقىنلىق ، يېقىن بولۇش ، تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى .
قۇربانىي (قربانى) ، ئە . قۇربانلىق ، قۇربان بولغان ؛ ئاتاپ ئۆلتۈرۈلگەن .
قۇربەت (قربت) ، ئە ـ پ . يېقىنلىشىش ، يېتىشىش ؛ يېقىنچىلىق قىلىش ، تۇغقانلىق .
قۇربەقە (قوربقه) تاشپاقا .
قۇرپ (قورپ) بۇزۇلغان قىرغاق .
قۇرت I (قورت) قۇرۇت .
قۇرت II (قورت) بۆرە .
قۇرتارماق (قورتارماق) قۇتقازماق .
قۇرتقا (قورتقا) مومايى .
قۇرچالماق (قورچالماق) قاتتىق تاتىلىماق .
قۇرچۇق (قورچوق) دەرۋىشلەر كۆلانىڭ ئۈستىگە ئورايدىغان ئۇزۇنچاق كىگىز پارچىسى .
قۇرچى (قورچى) چەۋەندىز .
قۇرداش (قورداش) تەڭتۇش ، تەڭ ياشتىكى .
قۇردۇغلاماق (قور دوغلاماق) بۆرىنىڭ ئولجىسى بولماق ؛ قويىنى بۆرىگە ئالدۇرماق .
قۇررائ (قراء) ، ئە . قارىي (قارئ)نىڭ كۆپلۈكى : ئوقۇغۇچىلار ، كىتابخانلار ، قارىيلار .
قۇررەتۇلئەين (قرة العين) ، ئە . كۆز نۇرى ، كۆز روشەنلىكى ؛ كۆز قارىچۇقى ، كۆز گۆھىرى ؛ ك . پەرزەنت .
قۇرس (قرص) ، ئە . چەمبىرەك ، يۇمۇلاق ، نەرسە ، نان شەكلىدىكى نەرسە ؛ توقاچ .
قۇرساغ (قورساغ) قورساق ؛ قېرىن .
قۇرسى خۇرشىد (قرص خورشيد) ، ئە ـ پ . قۇياش چەمبىرىكى ، قۇياش گەردىشى .

قۇرسى فەتىر (قرص فطير) ، ئە ـ پ . پېتىر توقاچ .
قۇرسى كەشنىز (قرص كشنيز) ، ئە ـ پ . يۇمغاقسۇت سېلىنغان توقاچ .
قۇرسى لىمۇن (قرص ليمون) ، ئە ـ پ . لىمون سۇيى ۋە شېكەر قوشۇلغان توقاچ .
قۇرشاق (قورشاق) بەلباغ .
قۇرشاقلاماق (قورشاقلاماق) بەلباغ باغلىماق .
قۇرشانماق (قورشانماق) بېلىنى باغلىماق .
قۇرماچ (قورماچ) قوماچ .
قۇرماق (قورماق) پاقا .
قۇرمە (قورمه) چۆچەك .
قۇرۇرغايماق (قورورغايماق) قۇرۇماق ، قۇرۇقشىماق .
قۇرۇغلۇق (قوروغلوق) قۇرۇقلۇق .
قۇرۇقشاماق (قوروقشاماق) بەك قۇرۇپ كەتمەك ، قاغجىراپ كەتمەك .
قۇرۇلتاي (قورولتاي) ئومۇمىي يىغىن ، چوڭ يىغىن .
قۇرۇمساغ (قورومساغ) قۇربان .
قۇرۇمساغماق (قورومساغماق) قۇربان بولماق .
قۇرۇن (قرون) ، ئە . قەرن (قرن) نىڭ كۆپلۈكى : مۇڭگۈزلەر ؛ ئەسىرلەر .
قۇرۇھ (قروح) ، ئە . يارا ، جاراھەت ؛ چاقا .
قۇرىلتاي (قوريلتاى) ق . قۇرۇلتاي .
قۇريا (قوريا) بۇزۇلغان ئۆي ، ۋەيرانە ، ۋەيرانلىق .
قۇزاي (قوزاى) تەسكەي ، ئاپتاپ چۈشمەيدىغان يەر .
قۇزەھ (قزح) ، ئە . ◇**قەۋسىـ** (قوسـ) : ھەسەن ـ ھۈسەن .
قۇزدۇق (قوزدوق) تەخەي .
قۇزات (قضاة) ، ئە . قازى (قاضى) نىڭ كۆپلۈكى : قازىلار ، سوتچىلار .
قۇزغۇن (قوزغون) قوزغالغان ؛ كۆپنى كۆرگەن ، بېشىدىن ئىسسىق ـ سوغۇق كۆپ ئۆتكەن .
قۇزۇق (قوزوق) قازىغاي ئۇرۇغى ؛ قازىغاي .
قۇزىحە (قزحه) ، ئە . ھەسەن ـ ھۈسەن .
قۇزى (قوزى) دەرۋازىدىكى كىچىك ئىشىك .
قۇسساد (قصاد) ، ئە . قاسىد (قاصد) نىڭ كۆپلۈكى : ئەلچىلەر ، خەۋەرچىلەر ، خەت توشۇغۇچىلار ، چاپارمەنلەر ؛ بەل باغلىغۇچىلار .
قۇسقاچ (قوسقاچ) قىستۇچ .
قۇسۇر I (قصور) ، ئە . قەسر (قصر) نىڭ كۆپلۈكى : كەمچىلىكلەر ، نۇقسانلار ؛ ھۇرۇن-لۇقلار .
قۇسۇر II (قصور) ، ئە . قەسر (قصر) نىڭ كۆپلۈكى : قەسىرلەر ، سارايلار ، ئوردىلار ،

كاتتا بىنالار .

قۇسۇرات (قصورات) ، ئە ـ پ . كەمچىلىكلەر ، يېتىشسىزلىكلەر ، قۇسۇرلار .

قۇسۇندى (قوسوندى) قۇسۇق .

قۇشانماق (قوشانماق) خۇشاللانماق ، شادلانماق ، خۇرسەن بولماق .

قۇشبەگى (قوشبيكى) ئۇۋچىلار باشلىقى (كېيىنكى خانلىق زامانلىرىدا باش ۋەزىرلىك مەنسىپىمۇ «قۇشبەگى» دەپ ئاتالغان) .

قۇشقىنە (قوشقينه) كىچىك قۇش ، قۇشقاچ .

قۇشلاغ (قوشلاغ) ق . قۇشلاق .

قۇشلاق (قوشلاق) قۇش ئۇۋلايدىغان مەيدان ، ئۇۋ قۇشلىرى كۆپ جاي .

قۇشلۇغ (قوشلوغ) ق . قۇشلۇق .

قۇشلۇق I (قوشلوق) قۇشلۇق ، قۇشقا ئىگە بولۇش ؛ قۇشنىڭ ، قۇشقا تەئەللۇق .

قۇشلۇق II (قوشلوق) ئاش ۋاقتى ، ئاش ۋاقتىلىق .

قۇشمار (قوشمار) قىلتاق ، باسماق ، دام .

قۇشماق (قوشماق) ق . قۇچماق .

قۇشناچ (قوشناچ) پالچى .

قۇشنانجى (قوشنانجى) بىلىملىك ئايال ، مۇئەللىمە .

قۇغۇ (قوغو) ئاققۇ .

قۇفل (قفل) ، ئە . قۇلۇپ . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قولۇپلىماق .

قۇفۇل (قفول) ، ئە . قۇفل (قفل) نىڭ كۆپلۈكى : قۇلۇپلار .

قۇڭارماق (قونكارماق) قومۇرماق ، يوقاتماق ؛ قىرىپ تاشلىماق .

قۇلاغۇز (قلاغوز) ق . قەلاۋۇز .

قۇلاقچى (قولاقچى) كۆمۈتا .

قۇلاقلاشماق (قولاقلاشماق) بىر ـ بىرىگە ئاڭلاتماق ؛ تىللاشماق .

قۇلان (قولان) ياۋا ئېشەك .

قۇلان قۇيرۇقى (قولان قويروغى) بىر خىل ئوت .

قۇلاۋۇز (قلاوز) ق . قەلاۋۇز .

قۇلاۋۇزلۇغ (قلاوزلوغ) ق . قەلاۋۇزلۇغ .

قۇلچاقچى (قلچاقچى) چىشى كېيىك .

قۇلزۇم (قلزم) ، ئە . قىزىل دېڭىز ؛ دېڭىز .

قۇلغاق (قولغاق) قۇلاق .

قۇلقۇل (قلقل) مەي قۇيۇلغاندا چىققان ئاۋاز .

قۇللاب (قلاب) ، ئە . قارماق ، ئىلمەك ، ئىلغۇچ ، ئەگمە .

قۇللابكەش (قلاب كش) ، ئە ـ پ . چاڭ سالغۇچى ، چاڭگال سالغۇچى ، ئىلىندۇرغۇچى ؛

ئالدىغۇچى .

قۇللابۇەش (قلاب وش) ، ئە ـ پ . قارماقتەك ، ئىلمەككە ئوخشاش .

قۇللە (قلە) ، ئە . چوققا ، تاغ چوققىسى ، مۇنارنىڭ ئۈچى ؛ ك . چوقچىيىپ تۇرغان نەرسە .

◇～～～ (～～～) : دۆڭە ـ دۆڭە ، پومزەك ـ پومزەك .

قۇللۇغ (قوللوغ) ق . قۇللۇق .

قۇللۇق (قوللوق) قۇللۇق . ◇～**بۇيۇرماق** (～بويورماق) : قۇللۇق قىلىشنى بۇيرۇماق .

◇～**قا خەت بەرمەك** (～قەخط بيرماک) : ئۆزىنى گۆرۈگە قويماق ، ئۆزىنى ساتماق .

قۇللۇقچى (قوللوقچى) خىزمەتكار .

قۇللۇقماق (قوللوقماق) بەندىلىك قىلماق ، قۇللۇق قىلماق .

قۇلۇب (قلوب) ، ئە . قەلب (قلب)نىڭ كۆپلۈكى (ئىككىنچى «ئۇ» ئۆزۈن سوزۇق) : قەلبلەر ، يۈرەكلەر ، مەركەزلەر . ◇**شورۇھۇل**～ (شروح الـ～) : قەلبلەر شەرھى (ئاماد-ىنساخان نەفسىنىڭ ئەسىرى) . ◇**مەھبۇبۇل**～ (محبوب الـ～) : قەلبلەر دوستى (ئەلىشىر نەۋايىنىڭ ئەسىرى) .

قۇلۇق (قولوق) سەللە .

قۇلۇم (قولوم) جوجە .

قۇلۇن (قولون) جوجە ، تاي .

قۇلۇنج (قولونج) تولغاق كېسىلى ، سانجىق .

قۇلىنچاق (قولينچاق) تۈركىي تىللىق قەبىلىلەرنىڭ بىرى .

قۇمار (قومار) قىمار .

قۇمارباز (قومارباز) قىمارۋاز .

قۇمارغال (قومارغال) قورشاۋ ، مۇھاسىرە .

قۇمارغا (قومارغە) قورشاۋ ، مۇھاسىرە .

قۇمارغال (قومارغال) ئورالغان ، قورشالغان جاي .

قۇمارماق (قومارماق) قورشاپ ئالماق ، چۆرىدىمەك ، قومارماق .

قۇماش (قماش) ، ئە . توقۇلما ، گەزلىمە ، رەخت ؛ ئۆي جاھازلىرى ، ئۆي سەرامجانلىرى .

قۇماشپۇش (قماش پوش) ، ئە ـ پ . كىيىملىك ، ئېسىل كىيىملىك ؛ كىيىندۇرۇپ جابدۇلـ-غان .

قۇماق (قوماق) قۇم ؛ قۇملۇق ؛ قۇملۇق دۆڭ .

قۇماقچى (قوماقچى) ماختانچاق ، لاپچى .

قۇمال (قومال) ماختانچاقلىق ؛ دۇگىلەك .

قۇمالاغ (قومالاغ) دۇگىلەك ، يۇمىلاق .

قۇمران (قومران) قوڭۇر .

قۇمرى (قمرى) ، ئە . پاختەك .

قۇمشۇم (قومشوم) تۇمشۇق .
قۇمقا (قومقا) تاۋار .
قۇملاغ (قوملاغ) قۇملۇق يايلاق .
قۇمۇراقماق (قومراقماق) يولغا چىقماق ، بىر ياققا قاراپ ماڭماق .
قۇمۇرسقا (قومورسقا) چۇمۇلە .
قۇناجىن (قوناجين) ئۇچ ياشلىق ئات .
قۇناچى (قوناچى) ئىككى ياشلىق موزاي .
قۇنان (قونان) ئۇچ ياشلىق ئات .
قۇنبۇل (قنبل) ئۇچ ، چەك ، سەپنىڭ بىر چېتى ، قوشۇننىڭ بىر قانىتى .
قۇندۇز (قوندوز) تېرىسى يۇمشاق ۋە چىرايلىق كەلگەن ، قارا تېرىلىك هايۋان (تېرىسى تۇماق ۋە جۇۋا قىلىشقا ئىشلىتىلىدۇ) .
قۇنقار (قونقار) قوڭۇر .
قۇنۇق (قونوق) غەمكىن .
قۇنۇقماق (قونوقماق) جاپا چەكمەك ، قىينالماق ، ئېزىلمەك ، ئەلەم چەكمەك ، غەم قىلماق .
قۇۋا (قوا) ، ئە قۇۋۋەت (قوة)نىڭ كۆپلۈكى : قۇۋۋەتلەر ، كۈچلەر .
قۇۋارماق (قووارماق) قۇرۇپ كەتمەك .
قۇۋاق (قوواق) چانقاللىق ؛ تاغ ئېتىكى .
قۇۋالاشماق (قوالاشماق) قوغلاشماق .
قۇۋالاماق (قووالاماق) قوغلىماق .
قۇياق (قوياق) ساۋۇت ؛ دۇبۇلغا ـ ساۋۇت .
قۇياقلىق (قوياقليق) دۇبۇلغا ـ ساۋۇتلۇق .
قۇيانك (قويانك) رېماتىزىم ؛ بېقىن تومۇرلىرى .
قۇيماق (قويماق) قۇيماق ، ئۇماچ .
قۇيۇد (قيود) ، ئە . قەيد I (قيد)نىڭ كۆپلۈكى : كىشەنلەر ؛ شەرتلەر .
قۇيۇق (قويوق) قۇدۇق . ◇～**قازماق** (قازماق) : قۇدۇق قازماق .
قۇيى (قويى) ئاستى ، ئاستى تەرەپ ، ئايىغى ، ئاياغ تەرەپ . ◇**يەر**～ (يەر～) : يەر ئاستى . ◇**دەريا**～ (دريا～) : دەريانىڭ ئاياغ تەرىپى ، ئاياغ ئېقىم .
قۇيىشقان (قويشقان) قۇشقۇن .
قويىشقۇن (قويشقون) قۇشقۇن .
قىباماق (قيباماق) قوغلىماق .
قىبەل (قبل) ، ئە . تەرەپ ، ياق .
قىبلە (قبله) ، ئە . مۇسۇلمانلارنىڭ نامازدا يۈزلىنىدىغان تەرىپى ؛ مۇراجىئەت ئورنى ؛ مەركەز . ◇～**ئى ئالەم** (～عالم) : ئالەمنىڭ مەركىزى .

قىبلەتۈلكۈتتاب (قبلة الكتاب) ، ئە . كاتىپلار مۇراجەتگاھى ؛ ھۆسنخەت يازغۇچىلارنىڭ پېشۋاسى .

قىبلەگاھ (قبلەگاه) ، ئە ـ پ . يۈزلىنىدىغان نىشان . مۇراجىئەتگاھ ؛ ك . ھامىي ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ؛ ئاتا .

قىبلەگەھ (قبلەكه) ، ئە ـ پ . ق . قىبلەگاھ .

قىبلەنەما (قبلەنما) ، ئە ـ پ . كومپاس (قىبلە تەرەپنى تېپىشتا ئىشلىتىلگەنلىكى ئۈچۈن شۇنداق دەپ ئاتالغان) .

قىبىق (قيبيق) قېتىق .

قىپماق (قيپماق) قوغلىماق ، سۈرۈشتۈرمەك .

قىتال (قتال) ، ئە . جەڭ ، ئۇرۇش ، قىرغىن ، ئۆلتۈرۈش .

قىتئە (قطعه) ، ئە . پارچە ، بۆلەك ، قىسىم ، ئابزاس ، شېئىرىي پارچە ؛ قۇرۇقلۇق ، يەر شارىنىڭ مۇئەييەن بىر قىسمى .

قىتەئ (قطع) ، ئە . قىتئە (قطعه)نىڭ كۆپلۈكى : قىتئەلەر ، پارچىلار .

قىتمار (قطمار) ، ئە . ق . قىتمىر (قطمير) .

قىتمىر (قطمير) ، ئە . قالدۇق ، ئاخىر ، ئەڭ كەينى ، ئۇششاق ئىش ، ئەرزىمەس نەرسە .
◇ **نەقىرۇ~ بۇغچە** (نقير~بغەچه) : باشتىن ـ ئاخىرغىچە .

قىتىق (قيتيق) قاتتىق باغلانغان ؛ قىستاڭ ، تار .

قىتىقلاماق (قيتيقلاماق) سايرىماق .

قىتىلماق (قيتلماق) قۇرۇق گەپ قىلماق ، لاپ ئاتماق .

قىچارماق (قيچارماق) ژارقىرىماق ، شاۋقۇن سالماق ، چاقىرماق .

قىچقىرىن (قيچقيرين) قىچقىرىق ، شاۋقۇن ، ناله .

قىچماق (قيچماق) تاتلىماق .

قىچى (قيچى) قايچا .

قىچىماق (قيچيماق) قىچىشماق .

قىدەم (قدم) ، ئە . قەدىمكى ، كونا ، ئەڭ بۇرۇنقى ؛ قەدىمكى زامان . ◇ **دەريايى~** (دريای~) : قەدىمىي دەريا .

قىدەمىييەت (قدميت) ، ئە . قەدىمىيلىك ، زامانى ئەۋۋەلگە خاسلىق .

قىدەمەت (قدمت) ق . قەدەمىييەت .

قىر (قير) ، پ . ق . قىير .

قىراغ (قيراغ) ق . قىراق .

قىراغلاتماق (قيراغلاتماق) چەتلەتمەك .

قىراغلاماق (قيراغلاماق) چەتلىمەك ؛ قاچماق ، چېكىنمەك .

قىراغۇ (قيراغو) قىراۋ .

قىراق (قراق) قىرغاق ، چەت ، چېكە ؛ چەك ، چېگرا ، يىراق ، خالىي . ◇～ **تۆتماق** (～توتماق) : چەتلەشمەك ، قاچماق ، چېكىنمەك .

قىراقراق (قيراقراق) ئەڭ چەت .

قىرال (قيرال) قىراۋ .

قىران I (قران) ، ئە . تويلىشىش ؛ يېقىنلىشىش ، تۇتىشىش ، بىرلىشىش ؛ سەييارىلەرنىڭ ئۆزئارا توقۇنۇشى . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : توقۇنۇشماق ، ئۇچراشماق .

قىران II (قيران) بەختسىزلىك ، مەغلۇبىيەت .

قىربا (قيربا) غەلۋىر .

قىربان (قربان) ، پ . ئوقدان ، ئوقيا ئوقى سېلىنىدىغان چەم ، خالتا .

قىرپىقتىكەن (قيرپيقتيكان) جەيرە .

قىرتىش (قيرتيش) ئۇست ، يۈز ، بەت ، يۇقۇندا ، قىرىندا ؛ تىۋىت .

قىرچىلداتماق (قيرچىلداتماق) غىچىرلاتماق .

قىرچىلداماق (قيرچىلداماق) غىچىرلىماق .

قىرغاي (قيرغاى) قۇرغۇي .

قىرغۇ (قيرغو) قۇرغۇي .

قىرغى I (قيرغى) بىر خىل يىرتقۇچ قۇش .

قىرغى II (قيرغى) پىچاق ، قايچا ، قىرغۇچى .

قىرغىن (قيرغين) قىرغىن ، مەغلۇبىيەت .

قىرغاۋۇل (قيرقاول) قىرغاۋۇل .

قىرقلىق (قيرقليق) يۇڭ قىرقىدىغان قايچا .

قىرقماق (قيرقماق) قىرقماق ؛ تاراشلىماق ؛ يونماق ؛ تارىماق ؛ ◇ **باش**～ (باش～) : چاچ ئالماق ، باش چۈشۈرمەك .

قىرقىل (قيرقيل) كۈلرەڭ يۈڭلۈق .

قىرقىن (قيرقين) قارا قۇل .

قىرلاغان (قيرلاغان) يارا ، جاراھەت .

قىرلاماق (قيرلاماق) قىردا قالماق ؛ باياۋان كەزمەك ، چۆلدە يۈرمەك .

قىرماچە (قيرماچه) قۇرۇق ئوت - چۆپ ؛ پارچە - پۇرات نەرسىلەر .

قىرمىز (قرميز) ، پ . قىزىل رەڭ .

قىرمىزى (قرميزى) ، پ . قىزىل رەڭلىك ، قىزىل تۈسلۈك .

قىرۋان (قروان) كۆپ ، جىق ، مول .

قىرناق (قيرناق) توقال ، دىدەك .

قىرىغ (قيريغ) ق . قىرىق .

قىرىغلاماق (قيريغلاماق) چەتلىمەك ، چەتتە تۇرماق .
قىرىق (قيريق) پارە - پارە ، پارچىلانغان ، بۇزۇلغان ؛ چەت ، چېگرا ، چۆل .
قىرىقتى (قيريقتى) ھەرە كېپىكى .
قىرىقلاماق (قيريقيلاماق) چەتلىمەك ، يىراقلىماق ، قاچماق .
قىرىماق (قيريماق) جىرىماق ، قادالماق .
قىرىنتى (قيرينتى) ھەرە كېپىكى ؛ قىرىندا .
قىز (قيز) ◇ **ئۆي قىزى** (اوى قيزى) : خىزمەتچى قىز .
قىزالاق (قيزالاق) لەيلىگۈل ؛ قىزىللىق ؛ قىز .
قىزاموق (قيزاموق) قىزىل (كېسەل) .
قىزغىنە (قيزغينه) قىزچاق .
قىز قالماق (قيز قالماق) پەرىشان بولماق .
قىزىغ (قيزيغ) قىزىغان ، ئىسسىق ، قىزىق .
قىزىقماق (قيزيقماق) قىزىپ كەتمەك ؛ خاپا بولماق .
قىزىمتۇل (قيزيمتول) قىزغۇچ .
قىساچ (قيساچ) قىسقۇچ .
قىساق I (قيساق) خوسىيەت (ئۇرۇقلۇق) .
قىساق II (قيساق) قىسقۇچ .
قىسەس (قصص) ، ئە . قىسسە (قصه) نىڭ كۆپلۈكى : ھېكايىلەر ، چۆچەكلەر ، قىسسەلەر .
◇ **قىسەسۇلئەنبىيا** (قصص الانبياء) : ئەۋلىيالار ھەققىدىكى ھېكايىلەر .
قىستانماق (قيستانماق) قىسىلماق .
قىسراغ (قيسراغ) ق . قىسراق .
قىسراق (قيسراق) بايتال .
قىسسە (قصه) ، ئە . قىسسە ، ھېكايە ، چۆچەك ، سەرگۈزەشتە .
قىسسەپەرداز (قصه پرداز) ، ئە - پ . قىسسەنى يېقىملىق قىلىپ ئېيتقۇچى ، ئۇستا ھېكايىچى .
قىسسەخان (قصەخوان) ، ئە - پ . ھېكايىچى ، داستانچى ، سەرگۈزەشتە سۆزلىگۈچى .
قىسسەساز (قصەساز) ، ئە - پ . ق . قىسسەخان .
قىسسەگۈي (قصەكوي) ، ئە - پ . ق . قىسسەخان .
قىسىغالماق (قيسيغالماق) قىسقارماق ، ئازايماق ، كەمەيمەك .
قىسقانچ (قيسقانچ) كۆرەلمەسلىك ، تارلىق .
قىسقانچلىق (قيسقانچليق) كۆرەلمەيدىغان ، ئىچى تار .
قىسقانماق (قيسقانماق) قىزغانماق ، تارلىق قىلماق .
قىسقەلىق قىلماق (قسقەليق قيلماق) نامەردلىك قىلماق .

قىسناق (قيسناق) دەريانىڭ تار يېرى .
قىسىق (قىيسق) تار .
قىسىم I (قسم) ، ئە . بۆلەك ، ئۇلۇش ، ھەسسە . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تەقسىم قىلماق ؛ بۆلمەك .
قىسىم II (قيسيم) قورشاۋ ؛ سىقىم .
قىسمەت (قسمت) ، ئە . قىسىم ، بۆلەك ؛ بىر قىسىم ؛ بىر ئۇلۇش ؛ ئامەت ، تەلەي ، تەقدىر .
قىسمەتكاھ (قسمت كاه) ، ئە ـ پ . تەقسىم قىلىپ ئۆزلەشتۇرۇلىدىغان جاي ، تەقسىمات ئورنى .
قىسىملاماق (قيسيم لاماق) سىقىمداماق .
قىشلايشى (قيشلايشى) قىشلاق .
قىشماق (قيشماق) ئېگىلمەك ، ئېڭىشماق .
قىشىق (قيشيق) قىيسىق ، سىڭايان .
قىغات (قيغات) چاغاتاي قەبىلىلىرىدىن بىرى .
قىغاش (قيغاش) شاۋقۇن ، سەراسىمە ؛ ئەگرى .
قىغرات (قيغرات) چاغاتاي قەبىلىلىرىدىن بىرى .
قىقاسلاتماق (قيقاسلاتماق) ژارقىراتماق .
قىقاسلاماق (قيقاسلاماق) قىقاس سالماق ، ژارقىرىماق .
قىڭىر (قينكىر) ياۋا ئېشەك ؛ يېشىل .
قىلاۋ (قىلاع) ، ئە . قەلئە (قلعه)نىڭ كۆپلۈكى : قەلئەلەر ، قورغانلار .
قىلادە I (قلاده) ، ئە . بويۇن ئاسقۇ ، ئىتنىڭ بوينىغا تاقىلىدىغان ھالقىسىمان تاسما ، ھايۋانلار بوينىغا باغلىنىدىغان باغ .
قىلادە II (قلاده) ، پ . ھايۋانلار مىقدار بىرلىكى ، تۆيىاق . ◇**يۈز～پىلى بار ئەردى** (يوز～پيلى بار ايردى) : يۈز تۆياق پىلى بار ئىدى .
قىلا ـ قىلا (قيلا قيلا) توپ ـ توپ .
قىلام (قلام) ، ئە . قەلەم (قلم)نىڭ كۆپلۈكى : قەلەملەر .
قىلاۋ I (قيلاو) شۆلگەي .
قىلاۋ II (قيلاو) كىبرەكلىك ، ياراملىق ؛ جەسۇر ، قورقماس ، ئۆتكۈر ، پارقىراق .
قىلاۋلاماق (قيلاولاماق) بىلىمەك ، پارقىراتماق .
قىلباش (قيلباش) يامان خاراكتېرلىك يارا .
قىلتىق (قلتيق) قىلتىرىق .
قىلدىر (قيلدير) ئۇزۇن پۇپۇكلۇك قومۇش .
قىلسىق (قيلسق) يۇڭ قىرقىيدىغان قايچا .
قىل قۇيرۇق (قيل قويروق) بىر خىل قۇشقاچ .

قىللەت (قلت) ، ئە . ئازلىق ، كەمچىلىك ، كەملىك ؛ ئاز سانلىق ؛ ئازچىلىق .
قىللىغ (قيلليغ) كۆپ چاچلىق .
قىلىچ تەگۈرمەك (قيليچ تيكورمك) قىلىچۇازلىق قىلماق ، قىلىچ چاپماق .
قىلىچلاماق (قيليچلاماق) قىلىچ چاپماق ، قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرمەك .
قىلىچلىق (قيليچلىق) قىلىچۇاز .
قىلىلماق (قيليلماق) قىلىنماق .
قىلماق (قيليماق) قىلماق .
قىلىنچ (قيلينچ) قىلىق ، ھەربىكەت ؛ قىلىچ .
قىماچ (قيماچ) قىيما .
قىمانماق (قيمانماق) ھەربىكەتلەنمەك ، مىدىرلىماق .
قىمسانماق (قيمسانماق) زارىقىپ ئىنتىلمەك ، بەكمۇ ئارزۇ قىلماق .
قىمشاتماق (قيمشاتماق) ئاستا ئىرغىتماق .
قىمشانماق (قيمشانماق) مىدىرلىماق .
قىم - قىم (قيم - قيم) پارچە - پارچە .
قىممماق (قيممماق) يەڭگىل ھەربىكەتلەنمەك ، مىدىرلىماق .
قىمىرداماق (قميرداماق) قىمىرلىماق .
قىن (قين) غىلاپ ، پىچاق ياكى قىلىچنىڭ غىلىپى ؛ قىيىن ؛ يارا ، جاراھەت .
قىنا (قنا) تىرناق ئۈستىگە سۈرتۈلىدىغان قىزىل بويياق ؛ خېنە ئۆسۈملۈكى .
قىناماق (قناماق) تىللىماق ، ئەيىبلىمەك ؛ پەس كۆرمەك ؛ قىينىماق .
قىنەئ (قنع) ، ئە . زەرلىك پەردە ؛ چۈمپەردە ؛ چۈمپەردە .
قىنلاماق (قينلاماق) غىلاپقا سالماق .
قىنى (قينى) قىرغاق ، ئايال ، يان ، يانپاش .
قىنىقماق (قينىقماق) ئادەتلەنمەك ، كۆنۈكمەك ، كۆنمەك .
قىھاب (قحاب) ، ئە . قەھبە (قحبە) نىڭ كۆپلۈكى : پاھىشە ئاياللار ، بۇزۇق خوتۇنلار .
قىئۇراماق (قيوراماق) ئۆرۈلمەك ، يۇمشىماق ، بۇدۇرلەنمەك .
قىئۇرانماق (قيورانماق) ئېگىلمەك .
قىئۇرىم (قيوريم) بۇدۇرە .
قىي (قي) قىرغاق ؛ يانباغرى .
قىيا (قيا) قىر ، ئۇچ ؛ ◇～**باقماق** (～باقماق) : كۆز قىرى بىلەن قارىماق ؛ ◇～**يول** (～يول) : يانباغرى يول ، خەۋپلىك يول .
قىيات (قيات) قەدىمىي تۈركىي تىللىق خەلقلەرنىڭ بىرى .
قىياس (قياس) ، ئە . ئۆلچەش ، ھېسابلاش ، نىسبەتلەشتۈرۈش ؛ سېلىشتۇرۇش ؛ ئۆلچەم ؛ تەسەۋۋۇر . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۆلچەپ كۆرمەك ، دەڭسەپ كۆرمەك ، مۆژاپىقە-

لاشتۇرماق ، ماسلاشتۇرماق .

قىياسەن (قياسا″) ، ئە . نىسبەتلەشتۈرۈپ قارىغاندا ، سېلىشتۇرۇپ قارىغاندا ؛ تەسەۋۋۇر بىلەن ، قىياس يۈرگۈزۈش ، مۆلچەر بىلەن .

قىياسىي (قياسى) ، ئە . قائىدىلىك ، قانۇنلۇق ، قائىدە بويىچە قىلىنغان ، نىسبىي ، نىسبەتلەشتۈرۈلگەن ، سېلىشتۇرمىلىق .

قىيام I (قيام) ، ئە . تىك تۇرۇش ، ئۆرە تۇرۇش ، ئىش باشلاش ، ئىشقا تۇتۇشۇش . ◇～**كۆرگۈزمەك** (～كوركوزماك) : كىرىشمەك ، ئۇرۇنماق ؛ ئىش باشلىماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تىكلەشمەك ، تىك بولماق .

قىيامەت (قيامت) ، ئە . دىنىي چۈشەنچە بويىچە ، ئىنسانلارنىڭ قايتىدىن تىرىلىش كۈنى ؛ ك . قوزغىلاڭ ، غەۋغا ، تۇپىلاڭ ، دەھشەت ؛ ◇～**سالماق** (～سالماق) ، ～**قوپارماق** (～قوپارماق) : قوزغىلاڭ كۆتۈرمەك ، توپىلاڭ قىلماق . ◇**تاقىيامى**～ (تاقيام～) : مەڭگۈ ، ئەبەدىل ئەبەد . ◇**روزى**～ (روز～) : قىيامەت كۈنى .

قىير (قير) ، پ . قارا موم ؛ قاراماي ؛ ك . تۇم قارا ، قاپقارا ؛ قاپقاراڭغۇ .

قىيرەندۇد (قيراندود) ، پ . قارا مۇم بىلەن قاپلانغان ، قاپقارا ، قاپقاراڭغۇ .

قىيرپەيۋەند (قير پيوند) ، پ . ق . قىيرەندۇد .

قىيرگۇن (قيركون) ، پ . قارا رەڭلىك ، قارا تۈسلۈك ؛ قاپقاراڭغۇ .

قىيلۇقال (قيل وقال) ، ئە . گەپ ـ سۆز ، سۆزلەش ۋە سۆزلىشىش ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇڭ .

قىيماچ (قيماچ) قىيىسىق ، مايماق ، قىڭغىر .

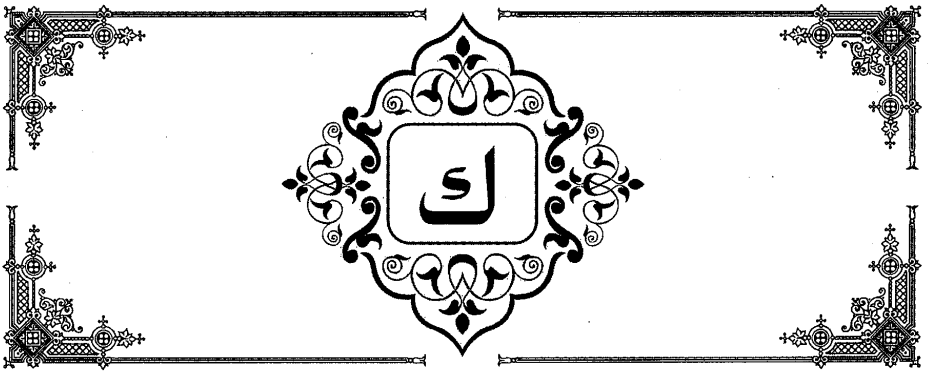
قىين (قين) ، پ . چاكار ، قۇل .

قىيىش (قييش) قىيپاش ، سىڭايان .

قىيىشماق (قييشماق) قىڭغايماق ، قىشايماق .

قىيىق (قيق) ساختا ئادەم ؛ قىرىندا .

قىيىل (قيل) ، ئە . شاۋقۇن ـ سۇرەن ، پاراڭ ، ژاراڭ ـ چۇرۇڭ .

كابىن (كابين) ، پ . نىكاھ ئالدىدا ئەر تەرەپتىن خوتۇنغا تۆلىنىشى شەرت قىلىنغان پۇل ، مەھر ھەققى ، تويلۇق .

كاتاۋۇل (كاتاول ، كتاول) ق . كۆتۈال .

كاتىب (كاتب) ، ئە . كۆچۈرۈپ يېزىش ئىشى بىلەن مەشغۇل بولغۇچى . ھۆسنىخەت يازغۇچى ؛ يازغۇچى .

كاج (كاج) ، پ . شاپىلاق ، كاچات ؛ شاپىلاق بىلەن گەردەنگە ئۇرۇش .

كاخ (كاخ) ، پ . ھەشەمەتلىك بىنا ، قەسىر ، ساراي ، مۇنار ؛ ك . ئاسمان .

كاخى ئالىي (كاخ عالى) ، ئە ـ پ . يۇكسەك ئاسمان .

كاخى رەفىئ (كاخ رفيع) ، ئە ـ پ . يۇكسەك ئاسمان . ◇**يەتتى~** (يېتى~) : يەتتە قات ئاسمان .

كار (كار) ، پ . ئىش ، خىزمەت ، ئەمگەك ، كەسىپ ، پايدا ، ئۇنۇم ؛ ھەرىكەت ، پائالىيەت ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت .

كار ئازماي (كار آزماى) ، پ . تەجرىبىلىك ، ئىشتا پىشقان ، سىنالغان .

كار ئاگاھ (كار آگاه) ، پ . ئىش بىلەرمەن ، تەجرىبىلىك ، كەسىپ ئىگىسى .

كارئاگەھ (كار آگه) ، پ . ق . كاراگاھ .

كارەندە (كارنده) ، پ . يەر تېرىغۇچى ، ئىشلىگۈچى .

كاربان (كاربان) ، پ . كارۋان .

كاربەند (كاربند) ، پ . ئەمەل قىلغۇچى ، بويسۇنغۇچى ؛ ئىشلىتىلگەن ، ئىجرا قىلىنغان . ◇**~ئولماق** (~اولماق) : ئەمەل قىلماق ، بويسۇنماق ، ئەمەلگە ئاشۇرماق .

كارخانە (كارخانه) ، پ . كارخانا ، ئىشخانا ؛ ك . دۇنيا .

كاردان (كاردان) ، پ . ئىش بىلەرمەن ، تەجرىبىلىك ، كەسىپ ئەھلى .

كاردىيدە (كارديده) ، پ . چېنىققان ، تەجرىبىلىك .

كارزار (كارزار) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ ، جاڭجال .
كارساز (كارساز) ، پ . ئىش بېجىرگۈچى ، ئىشنى ئورۇنلىغۇچى ؛ ئامال قىلغۇچى ، مەسلىنى ھەل قىلغۇچى .
كارفەرما (كارفرما) ، پ . ئىش كۆرسەتكۈچى ، ئىش بۇيرۇغۇچى ، ئىش بېشى .
كارگاھ (كاركاه) ، پ . ق . كارگەھ (كاركه) . ◇～ى تەئمىر (～تعمير) : رېمونت قىلىش سېخى . ◇～ى راھى ئاھەن (～راه آهن) : پاراۋۇز ئامبىرى .
كارگەر (كاركر) ، پ . ئىشچى ، خىزمەتچى ، خىزمەتكار ، مەدىكار ؛ ئۇنۇملۇك ، پايدا قىلىدىغان ، تەسىر قىلىدىغان .
كارگەھ (كاركه) ، پ . ئىشخانا ، كارخانا ؛ دۇنيا ؛ ئىنسانىنىڭ ئەزا تۇزۇلۇشى .
كارۋانسەراي (كاروانسراى) ، پ . كارۋان سارىيى ، كارۋانلار قونالغۇسى .
كارۋانقىران (كاروانقران) ۋېنىرا سەييارىسى .
كارىگەر (كاريگر) ، پ . ق . كارگەر .
كارىھ (كاره) ، ئە . پېقىمسىز ، كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، زېرىكەرلىك ، يىرگىنچلىك ؛ ياقتۇرمىغۇچى ، بىر ئىشنى خالىماستىن قىلغۇچى .
كارىي (كارى) ، پ . تەسىرلىك ، تەسىرچان ، ئۇنۇملۇك .
كاز (كاز) ، پ . كەپە ، ئالچۇق ، ئوۋچىلار ئوۋ پايلاپ يېتىش ئۈچۈن ، ئوت - چۆپ خەشەكلەردىن ياسىغان كەپە .
كازە (كازه) ، پ . ق . كاز .
كازىب (كاذب) ، ئە . يالغانچى ؛ يالغان ، چىن ئەمەس ، ساختا .
كازىبۇەش (كاذب وش) ، ئە - پ . ساختىپەزدەك ، يالغانچىغا ئوخشاش .
كاس I (كاس) ، پ . كاسا ، مەي ئىچىلىدىغان قەدەھ .
كاس II (كاس) ، پ . بولجۇڭ گۆش ؛ كاسا .
كاسە (كاسه) ، پ . قاچا ، تاۋاق ؛ قەدەھ .
كاسەگەر (كاسەكر) ، پ . كاسا ياسىغۇچى ، كۈلال .
كاسەگەرلىك (كاسەكرليک) كاسىچىلىق ، كۈلالچىلىق .
كاست (كاست) ، پ . كېمىيىش ، ئازىيىش ، تۆۋەنلەش قىسقىراش ، يېتىشمەسلىك .
كاسىب (كاسب) ، ئە . كەسىپ قىلغۇچى ، ھۈنەر ئۆگەنگەن ، ھۈنەرۋەن ؛ پايدا ئالغۇچى ، ھايانكەش .
كاسىد (كاسد) ، ئە . كاسات ، راۋاجسىز ، كاساتچىلىق .
كاش I (كاش) ، پ . كاشكى .
كاشانە (كاشانه) ، پ . ئۆي ، خانا ، تۇرار جاي ؛ ئۇۋا ، چاڭگا .
كاشىي (كاشى) ، پ . سىرلىق كاھىش ، ھەر خىل رەڭدە بويالغان بېرىپ پىشۇرۇلغان خىش .
كاشىف (كاشف) ، ئە . كەشىپ قىلغۇچى ، ئاچقۇچى ، تاپقۇچى ، كەشپىياتچى .

كاشىيكار (كاشى كار) ، پ . رەڭلىك خىش پىشۇرغۇچى ئۇستا ، رەڭلىك خىش بىلەن نەقىش قۇيغۇچى ئۇستا .

كاشىكارلىغ (كاشى كارليغ) رەڭلىك خىش پىشۇرۇش ھۈنىرى ؛ رەڭلىك خىش بىلەن نەقىشلەش ، بىزەش .

كاغەز (كاغز) قەغەز ، ژاراق ، خەت ، خەت ـ چەك .

كاف (كاف) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ك» ھەرپىنىڭ نامى . («ئا» تاۋۇشى ئۇزۇن سوزۇق .

كاففە (كافە) ، ئە . ھەممە ، پۈتۈن ، بارلىق . ◇～ئى ناس (～ناس) : بارچە كىشىلەر ، ھەممە كىشىلەر .

كاففەئى ئەنام (كافە انام) ، ئە ـ پ . بارلىق كىشىلەر ، ھەممە ئادەم .

كاففەئى خەلايىق (كافە خلايق) ، ئە ـ پ . ق كاففەئى ئەنام .

كافۇر (كافور) ، پ . ئىنتايىن ئاق ھەمدە خۇشبۇي ماددا ، كاپۇر ؛ ك . ئاپپاق رەڭ .

كافۇربار (كافوربار) ، پ . كاپۇر ياغدۇرغۇچى ، خۇشبۇي تارقاتقۇچى ، قار ياغدۇرغۇچى .

كافۇربىز (كافوربيز) ، پ . يورۇتقۇچى ؛ خۇشپۇراق چاچقۇچى ؛ ك . ئاپپاق قار ياغدۇرغۇچى .

كافۇر كىردار (كافور كردار) ، پ . كاپۇردەك ئاپپاق .

كافۇرگۇن (كافوركون) ، پ . ئاق رەڭلىك . ◇**بادەئى**～ (بادە～) : ئاق رەڭلىك مەي .

كافۇرىي (كافورى) ، پ . كاپۇرغا تەئەللۇق ؛ ئاق رەڭلىك . ◇～**ئەسۋاب** (～اثواب) : ئاپپاق كىيىملەر .

كافۇنۇن (كاف و نون) ، ئە . «ك» ھەرپى بىلەن «ن» ھەرپىنىڭ نامى بولۇپ ، ئىككىسى قوشۇلسا «بول ، پەيدا بول» دېگەن مەنىدىكى «كن» (كۇن) سۆزى ھاسىل بولىدۇ . دىنىي چۈشەنچىدە ، ئاللاھ دەسلەپ مەۋجۇداتنىڭ پەيدا بولۇشى توغرىسىدا شۇ سۆز بىلەن بۇيرۇق قىلغان دېيىلىدۇ .

كافىر (كافر) ، ئە . كاپىر ، ئىنكار قىلغۇچى ، ياراتقۇچىنى تونۇمىغۇچى ، ئىسلامدىن غەيرىي دىنغا ئېتىقاد قىلغۇچى ؛ لەۋزىدە تۇرمايدىغان رەھىمسىز ، رەھىمسىز مەشۇق . ◇～ى **نىئمەت** (～نعمت) : ئىلتىپاتنى قەدىرلىمىگۇچى ، ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان .

كافىرانە (كافرانە) ، ئە ـ پ . دىنسىزلارچە ؛ رەھىمسىزلەرچە .

كافىرۇەش (كافروش) ، ئە ـ پ . كاپىرغا ئوخشاش ؛ كاپىر سۈپەت ؛ رەھىمسىز .

كافىرىستان (كافرستان) ، ئە ـ پ . غەيرىي دىنداكىلەر يۇرتى .

كافىي (كافى) ، ئە . كۇپايە قىلارلىق ، يېتەرلىك .

كاكۇل (كاكل) ، پ . ئىككى چېكىدىكى چاچ ؛ ماڭلاي چاچ ، چاچ .

كالا (كالا) ، پ . ئەشيا ، مال ؛ رەخت ، ئۆي جاھازلىرى ، جابدۇق ، سايمان .

كالە (كالە) ، پ . ق . كالا .

كالبۇد (كالبد) ، پ . گەۋدە ، جىسىم ، تەن ، جەسەت ؛ قېلىپ ، جاھازا .

كام I (كام) ، پ . تىلەك ، ئىستەك ، ئارزۇ ، مەقسەت ، بەھر ، بەھرە ، ئېلىش . ◇～ى **بۇتمەك** (～بوتماك) : ئۆمرى تامام بولماق . ◇～**سۇرمەك** (～سورماك) : دەۋر سۈرمەك ، پاراغەتلىك ھايات كەچۈرمەك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : مەقسەتكە يەتمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تىلىمەك ، مەقسەت قىلماق .

كام II (كام) ، پ . تاتلاي ، ئېغىز .

كامە (كامه) ، پ . ق . كام .

كامبەخش (كام بخش) ، پ . مۇرادىغا يەتكەن ، ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشقان ؛ مەردانە ، سېخى .

كامجو (كامجو) ، پ . مەقسەتكە يەتكەن ، مەقسەتكە يېتىشنى ئويلىغۇچى ، مەقسەت يولىنى ئىزدىگۈچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : مەقسەت يولىنى ئىزدىمەك ، مەقسەتكە يەتمەكچى بولماق ، مەقسەتكە يەتمەك .

كامجوي (كامجوى) ، پ . ق . كامجو .

كامران (كامران) ، پ . ئۆز مەقسىتىگە ئېرىشكەن ، بەختلىك ، ئامەتلىك ، غەلىبە قىلغان ، ھۆزۈرلانغان ؛ ھۆكۈمران .

كامرانە (كامرانه) ، پ . مەقسەتكە يەتكەن ئادەملەردەك ؛ بەختىيارلارچە ؛ ھاكىملارچە .

كامرانلىغ (كامرانليغ) مەقسىتىگە يېتىشكەنلىك ، بەختىيارلىق ؛ ھۆكۈمرانلىق .

كامرەسان (كام رسان) ، پ . مەقسەتكە يەتكۈزگۈچى .

كام رەۋا (كام روا) ، پ . مەقسىتىگە يەتكەن ، بەختلىك ؛ تىلىكىنى بەرگۈچى ؛ تىلىكىنى راۋا قىلغۇچى . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تىلەككە يەتكۈزمەك .

كامكار (كامكار) ، پ . بەختىيار ، مۇرادىغا يەتكەن ؛ بەھرىمەن ؛ ھۆكۈمران .

كامكارانە (كامكارانه) ، پ . شاھانە ، ھۆكۈمرانلارچە .

كامگار (كام كار) ، پ . ق . كامكار .

كامگاھ (كامگاه) ، پ . مەقسەت جايى ، باردىغان جاي ؛ قەبرىستان .

كامگىر (كامگير) ، پ . بەھرە ئالغۇچى ؛ شادلانغۇچى .

كامۇفەراغ (كام و فراغ) ، ئە ـ پ . ئىستەك ۋە تىنچلىق .

كامۇناكام (كام و ناكام) ، پ . خالار ـ خالىماس ، ئىستەر ـ ئىستىمەس .

كامى دىل (كام دل) ، ئە ـ پ . كۆڭۈل ئىستىكى ، بەھر ، لەززەت .

كامى شۇھۇد (كام شهود) ، ئە ـ پ . ھەممە ئىشتا ئاللاھنى كۆرۈش (تەسەۋۋۇپتا) .

كامىل (كامل) يېتىك ، تولۇق ، كەمچىلىكسىز ، مۇكەممەل ، كامالەتكە يەتكەن . ◇～**ئىيار** (～عيار) : تولۇق ساپلاشتۇرۇش ؛ تولۇق ساپلىنىش ، كامالەتكە يېتىش .

كاملە (كامله) ، ئە . ق . كامىل .

كامياب (كامياب) ، پ . ئۆز مەقسىتىگە ئېرىشكەن ، مۇرادىغا يەتكەن ، بەختىيار . ◇～**بولماق** (～بولماق) : مۇرادقا يەتمەك .

كانى (كانى) ، پ . قېزىلما ماددىلار ؛ كان بايلىقى ، قېزىپ ئېلىنغان نەرسىلەر .
كاھ (كاه) ، پ . سامان . ◇～**چەكمەك** (～چكماك) : سامانىنى تارتىپ ئالماق (كەھرىۋا توغرىسىدا) .
كاھۇەش (كاەوش) ، پ . سامانىدەك سېرىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : سارغايتماق ، سامانىدەك سارغايتماق .
كاھى (كاهى) ، پ . سامان تۆسلۈك ، سېرىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : سارغايتماق .
كاھىل (كاهل) ، پ . سۇس ، بوشاڭ ، سۆرەلمە ، ھۇرۇن . ◇～**خىرام** (～خرام) : مىس ـ مىس ماڭىدىغان ، ئاستا يۈرىدىغان ، ئاستا .
كاھىلسەراي (كاهل سراى) ئالدىرىماي گەپ قىلغۇچى .
كاھىللىغ (كاهلليغ) ھۇرۇنلۇق ، قاشاڭلىق ؛ مىس ـ مىسلىق ، بوشاڭلىق .
كاھىن (كاهن) ، ئە . سېھىرگەر ؛ پالچى .
كاۋ (كاو) ، پ . سۆز بىرىكمىسىلىرىدە «كولىغۇچى ، قازغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**خارە**～ (خاره～) : تاش قازغۇچى ، تاش كولىغۇچى .
كاۋ كاۋ (كاوكاو) ، پ . كولاش ، قېزىش ، دىققەت بىلەن ئىزدەش ؛ تەكشۈرۈش .
كاۋۇرگا (كاوركا) زور دۇمباق ، چوڭ ناغرا .
كاۋىش (كاوش) ، پ . كولاش ، قېزىش ، چوڭقۇرلاش .
كاۋياني (كاويانى) ، پ . تۆمۈرچىنىڭ ، تۆمۈرچىگە تەئەللۇق .
كائىنات (كائنات) ، ئە . مەۋجۇدىيەت ئالىمى ، مەۋجۇدىيەت ؛ ئالەم ، دۇنيا ، جاھان .
كايىنات (كاينات) ، ق . كائىنات .
كەئب (كعب) ، ئە . توپۇق ، ئوشۇق .
كەباب (كباب) ، ئە . كاۋاپ .
كەبائىر (كبائر) ، ئە . كەبىرە (كبيره) نىڭ كۆپلۈكى : چوڭ گۇناھلار ، زور جىنايەتلەر .
كەئبە (كعبه) ، ئە . كەبە (مەككە شەھىرىدىكى مۇقەددەس ئۆي) ، بەيتۇللاھ .
كەبك (كبك) ، پ كەكلىك . ◇～**ى باغي** (～باغى) : ئۆي كەكلىكى .
كەبكى دەرىي (كبک درى) تاغ كەكلىكى .
كەبۇتەر (كبوتر) ، پ . كەپتەر .
كەبۇتەرباز (كبوترباز) ، پ . كەپتەرۋاز .
كەبۇد (كبود) ، پ . كۆك رەڭلىك ، ھاۋارەڭ .
كەبىر (كبير) ، ئە . كاتتا ، ئۇلۇغ ؛ چوڭ ، زور .
كەبىرە (كبيره) ، ئە . چېكىدىن ئاشقان جىنايەت .
كەبىرۇششەئن (كبير الشأن) ، ئە . شۆھرەتلىك ، يۈزلۈك ، ئابرۇيلۇق ؛ شانلىق .
كەپەنەك (كپنك) ، پ . ق . كېپەنەك .
كەت I (كت) مۇرە ، ئۆشنە .

كەت Ⅱ (كت) تەخت ؛ تاۋۇت .
كەت Ⅲ (كت) ئارقا ، كەين .
كەتارە (كتارە) ، پ . قىسقا قىلىچ ، خەنجەر .
كەتان (كتان) ، پ . كاناپ رەخت . رىۋايەت قىلىنىشىچە ، كەتان ئايدىڭغا (ئاي يورۇقىغا) چىدىمايلا تېزلا يىرتىلىپ كېتەرمىش .
كەتانىي (كتانى) ، پ . كاناپتىن تىكىلگەن كىيىم .
كەتەبە (كتبە) ، ئە . كاتىب (كاتب)نىڭ كۆپلۈكى : ئاققا كۆچۈرگۈچىلەر ، ھۆسنىخەت يازغۇچىلار .
كەتپانۇ (كتبانو) ق . كەدبانۇ .
كەتتان (كتان) ق . كەتان .
كەتتە (كتە) كاتتا .
كەتتەلەنمەك (كتەلانمك) ئۆزىنى چوڭ تۇتماق ، گىدىيىۋالماق .
كەتتەلىك (كتەلىك) كاتتىلىق ، ئۇلۇغلۇق .
كەتخۇدا (كتخدا) ق . كەدخۇدا .
كەتۇن (كتون) ، ئە . بىر خىل رەخت .
كەتىف (كتف) ، ئە . يەلكە ، مۇرە .
كەتىم (كتم) ، ئە . يوشۇرۇش ؛ يوشۇرۇنلۇق ، پەردە .
كەتمى ئەدەم (كتم عدم) ، ئە . يوقلۇق پەردىسى .
كەج (كج) ، پ . ئەگرى ، قىڭغىر ،مايماق ، ناتوغرا ، دۇرۇس ئەمەس ، خاتا .
كەج تەبئ (كج طبع) ، ئە ـ پ . قىلىقى ئوسال ، خاراكتېرى ناچار ئادەم .
كەجخۇلق (كج خلق) ، ئە ـ پ . تەتۇر مىجەز ، ئاچچىقى يامان .
كەجخىرام (كج خرام) ، پ . ئەگرى ماڭغچى ، قىڭغىر ماڭىدىغان .
كەجرەفتار (كجرفتار) ، پ . ئەگرى ماڭغۇچى ؛ مەككار ، ھىيلىگەر . ◇ **چەرخى~** (چرخ~) : تەتۇر پەلەك .
كەجرەۋ (كجر) ، پ . ق . كەجرەفتار .
كەجكۇلاھ (كج كلاه) ، پ . باش كىيىمىنى تەتۇر كىيگەن ، بۆكسىنى قىڭغىر كىيگەن ؛ ئالىپىتە ، مەغرۇر ؛ ك . سۆيگەن يار .
كەچچە (كجە) ق . گەچچە .
كەچكۇل (كچكول) قەلەندەرلەر يانلىرىغا ئېسىپ يۈرىدىغان قاپاق قاچا .
كەچكۇرمەك (كيچكورمك) ئۆتكۈزمەك .
كەچىت (كيچىت) كېچىك ، ئۆتىدىغان يەر .
كەچىم (كيچم) ق . كىجىم .
كەد (كيد) ھىندىستان راجەسى (پادىشاھى)نىڭ نامى .

كەدىن (كيدين) كېيىن .
كەدىشمەك (كيدشمك) قارشىلاشماق ، تالاشماق .
كەزەك (كيزاك) نوۆەت .
كەزەكلەمەك (كيزاكلامك) نۆۆەتلىمەك ، نۆۆەت بويىچە شۇغۇللانماق .
كەزىك (كيزىك) ق . كەزەك .
كەزىكلەمەك (كيزيكلامك) ق . كەزەكلەمەك .
كەزلەمەك (كيزلاماك) يوشۇرماق ، تىقىپ قويماق .
كەسكەن (كيسكان) ◇～نەئىل (～نعل) : بەدەنگە تاقا شەكلىدە قىلىپ قويۇلغان بەلگە ، نەقىش .
كەسمە (كيسمه) خوتۇن ـ قىزلارنىڭ ئىككى چېكىسىدىكى زىننەت ئۆچۈن كېسىلگەن چاچلىرى ، سېكىلەك چاچ .
كەسمەك (كيسماك) كەسمەك ؛ ئويماق ؛ كېسىپ بەلگە سالماق .
كەشىك (كيشيك) قاراۋۇل .
كەشىكچى (كيشيكچى) قاراۋۇل ، دەرۋازىۋەن .
كەشىكخانە (كيشك خانه) قاراۋۇللار ئۆيى .
كەكەك (كيكاك) كېكەچ .
كەكەكلەمەك (كيكاكلامك) كېكەچلىمەك .
كەكەيتمەك (كيكايتمك) مەغرۇرلاندۇرماق .
كەكەيمەك (كيكايمك) مەغرۇرلانماق ، غۇرۇرلانماق ؛ ئۆزىنى چوڭ تۇتماق .
كەڭلىمەك (كينكالمك) كېڭەيمەك ، ئېچىلماق .
كەڭمەك (كينكيمك) كېڭەيمەك .
كەمەتىيرى (كيمەتيرى) كېمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئورنىتىلىدىغان ئۆزۈن خادا ، كېمە مومىسى ، كېمە ماچتىسى .
كەمۇر (كيمور) كۆمۈر .
كەمىرچەك (كيمر چاك) كۆمۈرچەك .
كەمىرمەك (كيميرمك) غاجىماق ، غاجىلىماق .
كەمىشمەك (كيمشماك) تاشلىماق ، ئىتتىرمەك ، چۇشۇرمەك .
كەين (كين) ئارقا ، كەينى تەرەپ . ◇**كەينىدە** (كينيده) : ئارقىسىدا .
كەنت (كينت) چوڭ يېزا ، كەنت .
كەنتكىنە (كينت كينه) كىچىك كەنت ، كىچىك يېزا .
كەچكى (كچكى) ئۆچكە .
كەچىت (كچيت) كېچىك .
كەدەر (كدر) ، گە . غەم ـ غۇسسە ، قايغۇ ؛ ئىچ پۇشۇش ، زېرىكىش .

كەدبانۇ (كدبانو) ، پ . ئەرلىك ئايال ؛ ئايال خوجايىن ، ئۆي ئىشلىرىنى باشقۇرىدىغان ئايال .
كەد خۇدا (كدخدا) ، پ . خوتۇنلۇق ئەر ؛ ئائىلە باشلىقى ، ئەر خوجايىن ؛ ھۆكۈمران ، پادىشاھ ؛ ئاقساقال .
كەد خۇدالىق (كد خدالیق) ئۆيلەنگەنلىك ، ئائىلە باشلىقلىق ؛ ئېرى ياكى خوتۇنى بارلىق ؛ باشلىقلىق ، ھۆكۈمرانلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : باشچىلىق قىلماق ، ھۆكۈمرانلىق قىلماق .
كەد خۇداي (كد خداى) ، پ . ق . كەدخۇدا .
كەدد (كد) ، ئە . جاپالىق ئىش ، مېھنەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : جاپالىق ئىش قىلماق ، مېھنەت قىلماق . ◇～ **ى كار** (～كار) : ئىشنىڭ جاپاسى .
كەدو (كدو) ، پ . قاپاق ؛ كاۋا ؛ قەلەندەرنىڭ تىلەپ تاپقان پۇللىرىنى سېلىش ئۈچۈن بوينىغا ئېسىۋالغان قاپاقلىرى .
كەدو ئەمرۇد (كدو امرود) ، پ . يۇمىلاق ئامۇت .
كەدو كەچكۇل (كدو كجكول) ، پ . تىلەمچىلەر يېنىغا ئېسىپ يۈرىدىغان قاپاق قاچا .
كەرابىس (كرابيس) ، پ . كەرباس (كرباس)نىڭ كۆپلۈكى : بۆزلەر ، ماتالار .
كەرامات (كرامات) ، ئە . كەرامەت (كرامت)نىڭ كۆپلۈكى : كارامەتلەر .
كەرامەت (كرامت) ، ئە . كارامەت ، مۆجىزە .
كەرامەتگۆي (كرامت كوى) ، ئە ـ پ . كارامەت كۆرسەتكۈچى .
كەران (كران) ، پ . چەت ، چېگرا ، قىرغاق ، ئۇچ ؛ دېڭىز ساھىلى . ◇**بە**～ (بې～) : چېگراسىز ، چەكسىز ، بىپايان .
كەرانە (كرانه) ، پ . ق . كەران .
كەراھەت (كراهت) ، ئە . يىرگىنىش ، سەسكىنىش ، بىزارلىق .
كەرەخت (كرخت) ، ئە . سېزىمسىز ، ھوشسىز ، گاراخ . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سېزىمسىزلەنمەك ، گاراخ بولماق .
كەرەشمە (كرشمه) ، پ . ناز بىلەن قاراش ، جىلۋە ، ناز ـ كەرەشمە .
كەرەك (كرك) ، پ . باغرى قارا بىر خىل چۆل قۇشى .
كەرەگە (كراكا) كىگىز ئۆينىڭ ئايلانما رىشاتكىسى .
كەرەم (كرم) ، ئە . مەردانىلىق ، ياخشىلىق ، ئالىيجانابلىق ، ئېھسان ، مەرھەمەت ، سېخىيلىك ، مەرتلىك ، شەپقەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ياخشىلىق قىلماق ، مەردلىك قىلماق . ◇**ساھىبى**～ (صاحب～) : سېخىي ، ئالىيجاناب ، مەرت ، شەپقەتچان . ◇～ **فەرتى** (～فرطى) : چەكسىز ياخشىلىق ، سېخىيلىقنىڭ زىيادىلىكى .
كەرەمكەش (كرم كيش) ، ئە ـ پ . ياخشىلىق قىلغۇچى ، سېخىي ، مەرت ئادەم .
كەرەيت (كرايت) تۈركىي قەبىلىلەرنىڭ بىرى .
كەرباس (كرباس) ، پ . ماتا ، بۆز ، خام .

كەرتكى (كرتكى) تىغ ئىزى ، كېسىك .
كەرج (كرج) تىلسم ، پارچە .
كەرچە (كرچە) قارلىغاچقا ئوخشايدىغان ، لېكىن ئۇنىڭدىن چوڭراق بىر خىل قۇش .
كەردە (كردە) ، پ . ئورۇنلانغان ، قىلىپ بولۇنغان ؛ ھەرىكەت ، پائالىيەت . ◇～**ناكەردە** (～ناكردە) : ئورۇنلانغان ـ ئورۇنلانمىغان ، قىلىنغان ـ قىلىنمىغان .
كەررات (كرات) ، ئە . كەررەت (كرت)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار ، نۆۋەتلەر .
كەرراتۈمەررات (كرات ومرات) ، ئە ـ پ . كۆپ قېتىملار ، نۇرغۇن قېتىم .
كەررەت (كرت) ، ئە . قېتىم ، نۆۋەت .
كەرراڭ (كرار) ، ئە . بىر ئىشنى قايتا ـ قايتا قىلغۇچى ، تەكرارلانغان .
كەررەمنا (كرمنا) ، ئە . كارامەت قىلدۇق (قۇرئاندىكى ئىنسان ھەققىدىكى بىر ئايەتكە ئىشارە) .
كەركەس (كركس) ، پ . تاپ يەيدىغان ھەم ئۇزۇن ياشاشتا داڭ چىقارغان بىر خىل قۇش .
كەركمەك (كركمك) تەۋرىمەك ، لىڭشىماق ، قىمىرلىماق .
كەركىنمەك (كركينمك) تەۋرىمەك ، لىڭشىماق ، قىمىرلىماق ، تەۋرەنمەك .
كەرگ (كرك) ق . كەرگەدەن .
كەرگەدەن (كركدن) ، پ . كەركىدان (بۇرنىنىڭ ئۈستىدە بىر تال مۇڭگۈزى بار زور بىر خىل ھايۋان) .
كەرم (كرم) ، ئە . تەك ، ئۇزۇم تېكى ؛ ئۇزۇم . ◇～**باغى** (～باغى) : ئۇزۇملۇك باغ .
كەرمەن (كرمن) قورغان ، شەھەر ، يېڭ .
كەرنا (كرنا) ، پ . كەرناي .
كەرناي (كرنای) ، پ . كاناي .
كەرھ (كرە) ، ئە . يىرگىنىش ؛ يىرگىنىشلىك ، يېقىمسىز .
كەرۇفەر (كروفر) ، پ . داغدۇغا ، ھەشەمەت ؛ شاۋقۇن ـ سۇرەن ، مەنمەنلىك .
كەرى (كرى) ، پ . يارايدىغان ، ئەرزىيدىغان . ◇～**قىلماس** (～قىلماس) : يارىماس ، ئەرزىمەس .
كەرىم (كريم) ، ئە . ئالىيجاناب ، شەپقەتلىك ، سېخىي ، مەرت ، ئېسىل . ◇～**خلقت** (～خلقت) : زاتى ئېسىل ، نەسلى پاك ، تەبىئىيتى ياخشى .
كەرىمە (كريمە) ، ئە . كەرىم (كريم)نىڭ ئايال سىنىسى .
كەرىمۇل ئەخلاق (كريم الاخلاق) ، ئە . گۈزەل ئەخلاقلىق ، خۇش پېئىل .
كەرىمۇل خۇلق (كريم الخلق) ق . كەرىمۇل ئەخلاق .
كەرىنمەك (كرينمك) سونايلىماق ؛ كېرىلمەك .
كەرىھ (كريە) ، ئە . كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، يىرگىنىشلىك ، نەپرەتلىك ؛ خۇنۇك .
كەرىھۈززات (كريە الذات) ، ئە . يېقىمسىز ، خۇنۇك ، يىرگىنىشلىك ؛ زاتى يامان .

كەزا (كذا) ، ئە . شۇنداق ، شۇنىڭغا ئوخشاش .
كەززاب (كذاب) ، ئە . يالغانچى ، كاززاپ .
كەزلەمەك (كزلاماك) ئىزدىمەك ، تۇتماق .
كەزلىك (كذالك) ، ئە . شۇنىڭغا ئوخشاش ، شۇنىڭدەك .
كەژدۇم (كژدم) ، پ . چايان .
كەئس (كاءس) ، ئە . لوڭقا ؛ قەدەھ . ق . كاس .
كەس (كس) ، پ . كىشى ، شەخس ، بىركىم ؛ ◇ **بەد**～ (بى～) : ھېچكىمى يوق ، يېتىم . ◇ **نامى**～ (نا～) : قىلىقسىز ئادەم .
كەساد (كساد) ، ئە . كاسات .
كەسافەت I (كثافت) ، ئە . قويۇق ، زىچ ؛ قويۇقلۇق ، زىچلىق ؛ قوپاللىق ، راۋانسىزلىق ، ئىپلاسلىق .
كەسافەت II (كسافت) ، ئە . خىرەلىك ، تۇتۇقلۇق ، خۇنۇكلۇك ، سۈزۈك ئەمەسلىك ؛ تۇتۇلۇش (ئاي ياكى كۈز ھەققىدە) . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : (ئاي ياكى كۈن) تۇتۇلماق .
كەسالەت (كسالت) ، ئە . سۇسلۇق ، ھۇرۇنلۇق ، چارچاش ، ھېرىش ، تاۋۇ يوقلۇق ، ئاغرىپ قېلىش .
كەسەرتكە (كسرتكه) كەسلەنچۈك .
كەسەللەنمەك (كسللانماك) ئاغرىماق ، كېسەل بولماق .
كەسب (كسب) ، ئە . ئېرىشىش ، ھاسىل قىلىش ؛ ئۆگىنىش ، ئىگىلەش ؛ ھۈنەر ، كەسىپ ، مەشغۇلات . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ئىگىلمەك ، ئېرىشمەك ، ئۆگەنمەك ، بىلمەك . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : ھاسىل بولماق ، قولغا كەلمەك . ◇～ **ى ئايىنى سەئادەت قىلماق** (～ئايين سعادت قيلماق) : بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشمەك .
كەسبى ئولۇم (كسب علوم) ، ئە . ئىلىم ـ پەننى ئىگىلەش ، بىلىم ئېلىش .
كەسبى ھەۋا (كسب هوا) ، ئە ـ پ . سەيلە قىلىش ، ياپراش ، راھەتلىنىش .
كەسر (كسر) ، ئە . سۇنۇش ، ئۇشتۇلۇش ، سۇنۇقلۇق ؛ كەسىر .
كەسرى نەفس (كسر نفس) ، ئە . نەپس سۇنۇقلۇقى ؛ كەمتەرلىك .
كەسرە (كسره) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدە ھەرپلەرنىڭ ئاستىغا قويۇلسا ، شۇ ھەرپىكە قىسقا سۇزۇق «ئى»تاۋۇشىنى قوشۇشنى بىلدۈرىدۇ) . يەنى « ـِ » بەلگىسى . بۇ بەلگە «زىر» دەپمۇ ئاتىلىدۇ .
كەسرەت (كثرت) ، ئە . كۆپلۈك ، موللۇق ؛ كۆپ ، جىق ، نۇرغۇن ، مول .
كەسرەتى ئىستئمال (كثرت استعمال) ، ئە . كۆپ قوللىنىلىش ، دائىم ئىشلىتىلىش .
كەسكۈلەمەك (كسكولامك) كەسلىمەك ، قىسقا ـ قىسقا قىلىپ كەسمەك .

كەسىر (كثير) ، ئە . كۆپ ، مول ، نۇرغۇن .
كەسىرۈل ۋۇقۇئ (كثير الوقوع) ، ئە . تېز ـ تېز يۈز بېرىدىغان ، دائىم بولۇپ تۇرىدىغان .
كەسىل (كثيف) ، ئە . زىچ ، قويۇق ؛ بۇدۇر ـ چوقۇر ، قوپال ؛ ئىپلاس ، پاسكىنا ، كىر .
◇ **جىرمى**~ (جرم~) : قوپال گەۋدە ، يوغان گەۋدە .
كەش I (كش) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «تارتقۇچى ، ئالغۇچى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ .
◇ **بەلا**~ (بلا~) : ئازاب تارتقۇچى . ◇ **جەفا**~ (جفا~) : جاپا تارتقۇچى ، مەزلۇم .
◇ **دەرد**~ (درد~) : دەرد تارتقۇچى ، دەردلىك ، دەردمەن .
كەشان (كشان) ، پ . تارتىدىغان ، سۆرەيدىغان ؛ تارتىش ، سۆرەش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : تارتماق ، سۆرىمەك .
كەشەف (كشف) ، ئە . تاشپاقا .
كەششاف (كشاف) ، ئە . ئاچقۇچى ، كەشپ قىلغۇچى ، كەشپىياتچى ؛ مەنە ئېيتقۇچى ، مەنىسىنى يەشكۈچى ، تەبىر بەرگۈچى .
كەششافە (كشافه) ، ئە . بىر خىل هايۋان ئىسمى .
كەششەمس (كالشمس) ، ئە . قۇياشتەك ، كۈنگە ئوخشاش . ◇~ **نىسفۇننەهار** (~ نصف النهار) : چىگتى چۈشتىكى كۈندەك ، چۈش مەزگىلىدىكى قۇياشتەك .
كەشىش I (كشق) ، ئە . ئېچىش ، قېزىش ، تېپىش ، كەشپ قىلىش ، ئىختىرا قىلىش .
◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئاچماق ، تاپماق ، كەشپ قىلماق .
كەشفى راز (راز) ، ئە . سىر ئېچىش .
كەشفىيات (كشفيات) ، ئە . كەشپىيات ، تېپىلما .
كەشنىز (كشنيز) ، پ . يۇمغاقسۇت ، ئاشكۆكى .
كەشىدە I (كشيده) ، پ . كەشتە ، گۈل تىكىش .
كەشىدەلىك (كشيدەليك) كەشتىلىك ، كەشتە تىكىلگەن ، گۈل تىكىلگەن ، گۈل چېكىلگەن .
كەشىر (كشير) سەۋزە .
كەشىزادە (كشى زاده) ، پ . ئاق سۆڭەك ؛ ئېسىلزادە .
كەشىش I (كشيش) ، پ . تارتىش ، جەلپ قىلىش .
كەشىش II (كشيش) ، پ . ماناخ ، پوپ (خىرىستىيان دىنىدىكى) تەركىدۇنيا بولغان كىشى .
كەف I (كف) ، پ . كۆپۈك ، ماغزاپ ، بۇژغۇن . ◇~ **ساچماق** (~ ساچماق) : كۆپۈك چاچماق ، شالىسىنى چاچراتماق ؛ ك . كاسىلدىماق ، ژالاقلىماق .
كەف II (كف) ، ئە . ئالىقان ، تاپان .
كەفالات (كفالات) ، ئە . كەفالەت (كفالت) نىڭ كۆپلۈكى : كېپىللىكلەر ، كاپالەت .
كەفالەت (كفالت) ، ئە . كېپىللىك ، كاپالەت .
كەفەرە (كفره) ، ئە . كافىر (كافر) نىڭ كۆپلۈكى : ئىسلام دىنىغا ئىشەنمەيدىغانلار ، دىنسىزلار .

كەفاق (كفاق) ، ئە . ئېھتىياجغا يەتكۈدەكلا ئاشلىق ، يېمەك . ◇ **روزگار～ى** (روزكار～ى) : كۈن كەچۈرۈشكە لايىقلا ئوزۇق - تۇلۇك .

كەفەن (كفن) ، ئە . كېپەن .

كەفچە I (كفچە) ، پ . كەپكۇر ؛ ساپلىق سۇزگۈچ .

كەفچە II (كفچە) ، پ . ئەگىرباش يىلان .

كەفش (كفش) ، پ . كەش ، ئاياغ كىيىم .

كەففارەت (كفارت) ، ئە . گۇناھنى يۇيۇش ، گۇناھنى يۇيۇش ئۈچۈن قىلىنغان ئىش ؛ گۇناھنى يۇيۇش ئۈچۈن بېرىلگەن بەدەل .

كەففە (كفە) ، ئە ـ پ . تارازا پەللىسى ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ، ئاسماندىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ يەتتىنچىسى بولغان مىزان بۇرجى .

كەففەئى مىزان (كفە ميزان) ، ئە . تارازا پەللىسى .

كەفگىر (كفگير) ، پ . كەپكۇر .

كەفلىز (كفليز) ، پ . كەپكۇر ، چۆمۈچ .

كەفىل (كفيل) ، ئە . كاپالەتچى ، كېپىللىك قىلغۇچى ؛ ۋاكالەتچى ، ۋەكىللىك قىلغۇچى .

كەل I (كل) ، پ . تاز ، پاينەك باش .

كەل II (كل) خالتا ، تاغار .

كەلاغ (كلاغ) ، پ . قاغا . ◇～ **پا** (～پا) : قاغا پۇتى .

كەلال (كلال) ، ئە . ھېرىش ، چارچاش ، ھارغىنلىق ، ئېغىرلىق ، مالاللىق .

كەلالەت (كلالت) ، ئە . ق . كەلال .

كەلام (كلام) ، ئە . سۆز ، جۈملە ، گەپ ، نۇتۇق ؛ (ئىسلام دىنىدىكى) ئەقىدە ئىلمى ، ئېتىقاد ئىلمى . ◇ **ئىلمى～** (علم～) : ئەقىدە ئىلمى . ◇～ **سۇرمەك** (～سورماك) : گەپ قىلماق ، سۆزلىمەك . ◇ **ھاسىلى～** (حاصل～) : گەپنىڭ قىسقىسى ، قىسقىسى .

كەلامۇللاھ (كلام الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ سۆزلىرى (قۇرئان) .

كەلامى جانفىزا (كلام جانفزا) ، ئە ـ پ . كىشىنى روھلاندۇرىدىغان سۆز ، ئىلھام بەخش سۆز .

كەلامى فەسىھ (كلام فصيح) ، ئە . پاساھەتلىك سۆز ، ئېنىق ھەم گۈزەل سۆز .

كەلامى نەھان (كلام نهان) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن تەلىمات ، مەخپىي سۆز ؛ ك . سىر .

كەلانتەر (كلانتر) ، پ . ئاقساقال ، يېزا باشلىقى ، شەھەر باشلىقى .

كەلئەدەم (كالعدم) ، ئە . يوقتەك ، گۇمران بولغاندەك ؛ يوقالغانغا ئوخشاش .

كەلەندىي (كلندى) ، پ . قازغۇچى ، يەر قازغۇچى .

كەلب (كلب) ، ئە . ئىت . ◇ **ئىبنى～** (ابن～) : ئىتنىڭ بالىسى .

كەلبەك (كلبك) ، ئە ـ پ . كۈچۈك .

كەللە (كله) ، پ . باش ، كاللا ، چوققا ، ئەڭ ئۈستى . ◇～ **ۋار** (～وار) : كاللەك ، كاللىغا ئوخشاش .

كەللەپوش (كلەپوش) ، پ . دوپپا ، بۆك ؛ باش ياغلىقى .
كەللەخۇشك (كلەخشك) ، پ . دۆت ، ئېسىنى يوقاتقان ، كاللىسى ئىشلىمەيدىغان .
◇～**بولماق** (～بولماق) : ئېسىنى يوقاتماق ، دۆتلەشمەك .
كەلۇەھىيلمۇنزەل (كالوحى المنزل) ، ئە . ئاللاھ چۈشۈرگەن ۋەھىدەك ؛ ئاسماندىن چۈشكەن ۋەھىگە ئوخشاش .
كەلىز (كليز) ، پ . ھەسەل ھەرىسى .
كەلىسا (كليسا) ، پ . خرىستىيانلار ئىبادەتخانىسى ، چېركاۋ .
كەلىساي (كليساى) ، پ . كەلىسا (كليسا) .
كەلىم I (كلم) ، ئە . كەلىمە (كليمە)نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلەر ، كەلىمىلەر . ◇**جەۋامىئول**～ (جوامع ال～) : چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ، كەلىمىلەر يىغىندىسى .
كەلىم II (كليم) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، سۆزلەشكۈچى ، ھەمسۆھبەت ؛ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۇڭانى (دىنىي رىۋايەتتە مۇسا پەيغەمبەر تۇر تېغىغا چىقىپ ئاللاھ بىلەن سۆزلەشكەن دېيىلىدۇ) .
كەلىمات (كلمات) ، ئە . كەلىمە (كلمە)نىڭ كۆپلۈكى : كەلىمىلەر ، سۆزلەر .
كەلىمە (كلمە) ، ئە . سۆز ؛ گەپ ، نۇتۇق .
كەلىمۇللاھ (كليم الله) ، ئە . مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۇنۇڭانى (ق . كەلىم II) .
كەم ئاتىيە (كم آتيه) ، پ . ئىستىقبالسىز ، خالتا كوچىغا كىرىپ قالغان .
كەما كان (كما كان) ، ئە .ق كەمەكانە .
كەماكانە (كما كان) ، ئە . بولغىنىچە ، ئىلگىرى قانداق بولغان بولسا ھازىرمۇ شۇنداق ، بۇرۇنقىدەكلا .
كەمە كەنە (كما كان) ، ئە .ق كەماكانە .
كەمال (كمال) ، ئە . تولۇقلۇق ، پىتىكلىك ، پىتىشكەنلىك ، مۇكەممەللىك ، نۇقسانسىزلىق ؛ تالانت ، پەزىلەت ، كامالەت . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : كامالەتكە يەتمەك .
كەمالات (كمالات) ، ئە . كەمال (كمال)نىڭ كۆپلۈكى : كامالەتلەر .
كەمالەت (كمالت) ، ئە . پىتىشكەنلىك ، تولغانلىق ، پىشقانلىق ، كامالەت .
كەمالى خىرەد (كمال خرد) ، ئە ـ پ . ئەقىل كامىللىقى .
كەمالى رەشك (كمال رشک) ، ئە ـ پ . قاتتىق رەشىك ، قاتتىق ھەسەت .
كەمالى مەئرىفەت (كمال معرفت) ، ئە ـ پ . ئىلىم ـ مەرىپەتتە تولغانلىق .
كەمم (كم) ، ئە . سان ، مىقدار ، ۋەزن . ◇～**ى بىلەن ھالەتى** (～بيلان حالتى) : مىقدارى بىلەن ھالىتى .
كەمان (كمان) ، پ . يا ، كامان ، كامالەك . ◇**تىيرۇ**～ (تيرو～) : ئوقيا ، ئوق بىلەن يا .

كەمان ئەبرو (كمان ابرو) ، پ . قېشى يادەك ئېگىلگەن ؛ ئەگمە قاش .
كەمانخانە (كمانخانه) ، پ . ئوقيا ئېتىشنى مەشىق قىلىدىغان ئۆي .
كەمانكەش (كمان كش) ، پ . ئوقيا ئاتقۇچى ، ئوق ئاتقۇچى ، مەرگەن .
كەمانگەر (كمان كر) پ . كامالەك ياسىغۇچى ئۇستا ، ئوقيا ياسىغۇچى ئۇستا ؛ ئوقيا ئېتىش ماھىرى .
كەمانگەرلىك (كمان كرليك) كامالەك ياساش كەسپى ، كامالەكچىلىك .
كەمە ھىيە (كماهى) ، ئە .ق . كەماھى .
كەماھى (كماهى) ، ئە . خۇددى شۇنداق ، ئۆز ھالىدا ، ئەينەن ، تولۇق ؛ تېگى ـ تەكتىدىن ، ماھىيىتى بىلەن . ◇~ **ئاڭلاماق** (آنكلاماق) : ئېنىق بىلمەك ، تولۇق چۈشەنمەك .
كەماھۇڭا ھەققۇھ (كماهوحقه) ، ئە . مۇڭاپىق ، ھەقىقىي ، ئەينەن ، دېگەندەك .
كەمەر (كمر) ، پ . بەل ، ئادەمنىڭ بېلى ، ئوتتۇرا ، دەل ئوتتۇرا ؛ كەمەر ، بەلباغ .
كەمەر بەند (كمر بند) ، پ . بەلباغ ، كەمەر ، تاسما ؛ خىزمەتكار خادىم .
كەمەر بۇر (كمر بر) ، پ . كارىز كولىغۇچى ، كارىز قازغۇچى .
كەمەرگاھ (كمركاه) ، پ . بەل ، ئوتتۇرا .
كەمەند (كمند) ، پ . سىرتماق ، سالما ، توزاق ، قىلتاق ، ئوڭ ئىلىندۇرىدىغان نەرسە ، ئارقان ، ئارغامچا ؛ ك . مەشۇقەنىڭ چېچى .
كەمەندى خەمبەخەم (كمندخم بخم) ، پ . ھالقا ـ ھالقا سىرتماق ، جاناننىڭ بۇدۇر ـ بۇدۇر چېچى .
كەمەندى زۇلف (كمند زلف) ، پ . چاچ سىرتمىقى ، چاچ ئۆرۈمى .
كەمبەھا (كمبها) ، پ . باھاسى تۆۋەن ، ئەرزان ، قەدىرسىز .
كەمبەھالىغ (كم بهاليغ) قەدىرسىزلىك .
كەمخىزمەت (كم خذمت) ، پ . خىزمەتنى ئاز قىلغان .
كەمخىزمەتلىغ (كم خذمتليغ) خىزمەتنى ئاز قىلىش ، خىزمەتنى ئاز قىلغانلىق .
كەمسۇخەن (كم سخن) ، پ . كەمسۆز .
كەم ھەۋسەلە (كم حوصله) ، پ ـ ئە . چىدىماس ، قابىلىيەتسىز .
كەمم (كم) ، ئە . مىقدار ، سان ، ۋەزن ، ئۆلچەم .
كەممىييات (كميات) ، ئە . كەممىييەت (كميت) نىڭ كۆپلۈكى : مىقدارلار ، سانلار ؛ ۋەزىنلەر .
كەممىييەت (كميت) ، ئە . مىقدار ، سان ، ۋەزىن ، ئۆلچەم .
كەمنام (كم نام) ، پ . نامى چىقمىغان ، شۆھرەت قازانمىغان .
كەمى (كمى) كېمە .
كەمچكە (كميچكه) ئاز ، ئازغىنە ، كىچىككىنە .
كەمىردەك (كميرداك) كۆمۈرچەك .

كەمشىمەك (كەمشىماك) تاشلىماق ، ئىتتىرمەك ، چۈشۈرمەك .
كەمىن I (كەمين) ، ئە . يوشۇرۇنغان ؛ پاناھ جاي ، يوشۇرۇنغان جاي ، پىستىرما ، بۆكتۈرمە . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : پاناھلانماق ، يوشۇرۇنۇپ تۇرماق .
كەمىن II (كەمين) ، پ . ق . كەمىنە . ◇～**ئىش** (～ايش) : كىچىككىنە ئىش ، ئازغىنە ئىش . ◇～**خادىم** (～خادم) : ئەڭ كىچىك خادىم .
كەمىنە (كەمينە) ، پ . كىچىك ، ئەرزىمەيدىغان ، پېقىر ؛ تۆۋەن دەرىجىدىكى ، ئەڭ ئاز ، ئەڭ كىچىك .
كەمىنگاھ (كەمينگاه) ، پ . پاناھ ، پاناھ جاي ، يوشۇرۇنىدىغان جاي ؛ پىستىرما ئورنى .
كەمىنگەھ (كەمينكە) كەمىنگاھ .
كەمياب (كەمياب) ، پ . نادىر ، تېپىلغۇسىز ، ئاز ئۇچرايدىغان ، كەم تېپىلىدىغان .
كەن I (كن) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «كولىغۇچى ، قازغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ .
◇ **كوھ**～ (كوه～) : تاغ قازغۇچى . ◇**نەقب**～ (نقب～) : يەر ئاستىدىن يول قازغۇچى ، كان كولىغۇچى ، كارىز قازغۇچى . ◇**جان**～ (جان～) : جاننى پىدا قىلغۇچى .
كەن II (كان) چوڭ ، كۆپ ، كەڭ ، ئارتۇق ؛ توپ .
كەنار I (كنار) ، پ . چەت ، قاش ، بوي ، قىرغاق ؛ ك . قۇچاق ، قۇچاقلاش . ◇～**ئىستەمەك** (～ايستاماك) : چەتلىشىش كويىدا بولماق ، بىر ياققا كېتىش خىيالىدا بولماق .
كەنار II (كنار) ، پ . بىر چەتتە ، يولنىڭ بويىدا ، يېقىن جايدا ؛ مەخپي . ◇**دەريا**～**سى** (دريا～سى) : دەريا بويى ، دەريا ساھىلى . ◇～**ى شەھر** (～شهر) : شەھەر ئەتراپى . ◇～**ى جادە** (～جاده) : يولنىڭ بويىدا .
كەنارە (كناره) ، پ . قىرغاق ، چەت ، لەۋ ، بوي ، قىر ، چېگرا . ◇～**تۇتماق** (～تۇتماق) : چەتلىمەك ، ئۆزىنى قاچۇرماق ، خالىي بولماق ؛ ◇～**قىلىنماق** (～قلينماق) : چەتلىتىلمەك ، چەتكە قېقىلماق ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : چەتلەشمەك .
كەنئان (كنعان) ، ئە . لىۋاننىڭ مىلادىيەدىن بۇرۇنقى نامى ؛ يۇنان ئەدەبىياتىدا فىنكىيە تەرزىدە قوللىنىلىدۇ ؛ ياقۇپ پەيغەمبەر ھۆكۈمرانلىق قىلغان مەملىكەت .
كەنەرگەمەك (كنارگامك) كېڭەيتمەك ، يايماق .
كەنجەل (كنجل) كەكلىك تىپىدىكى بىر خىل قۇش .
كەندەرلىك (كندرليك) پەرتۇق .
كەندەرەمەك (كندەرامك) سېسىماق ، چىرىمەك .
كەنز (كنز) ، ئە . جۇغلانما ، توپلانغان بايلىق ، يىغىلغان مال ـ دۇنيا ، خەزىنە .
كەنىنافە (كنافه) ، ئە . بىر خىل ھايۋان نامى . نەۋائىي ئۇنى شاھمات ئۇرۇقلىرىنىڭ بىرى قىلىپ كەلتۈرىدۇ .
كەنىز (كنيز) ، پ . چۆرە ، ئايال خىزمەتكار .

كەنىزەك (كنيزك) ، پ . چۆرە قىز ، ياش چۆرە ، كېنىزەك .
كەنىسە (كنيسه) ، ئە . يەھۇدىيلار ئىبادەتخانىسىنىڭ ئىچكى قىسمى ، مەخسۇس بۆلۈمى .
كەھ (كه) ق . كاھ .
كەھدۇد (كهدود) ، پ . سامان تۇتۇنى ، سامانىنىڭ كۆيۈشىدىن چىققان ئاچچىق ئىس .
كەھرەبا (كهربا) ، پ . بىر خىل سېرىق تاش (سامانىنى ئۆزىگە تارتىش خۇسۇسىيىتى بولغىنى ئۈچۈن شۇنداق ئاتالغان) ، كەھرىۋا ؛ ك . سېرىق .
كەھرەبالىق (كهربالیق) تارتىش كۈچى ، جەزبە ؛ ك . ساغۇچلۇق .
كەھرەباگۈن (كهرباكون) ، پ . كەھرىۋا رەڭلىك ، كەھرىۋادەك ساپسېرىق .
كەھرەباۋەش (كهرباوش) ، پ . كەھرىۋاغا ئوخشاش سېرىق .
كەھروباي (كهربای) ، پ . ق . كەھرەبا .
كەھف (كهف) ، ئە . غار ، تاغ ئۆڭكۈرى ؛ پاناھ جاي ، سېغىنىش جايى . ◇ **ئەسھابى~** (اصحاب~) : غار ساھابىلىرى (رىۋايەت قىلىنىشچە ، بۇلار ئالتە ئادەم ھەم بىر ئىت بولۇپ ، رۇم پادىشاھى دەقيانۇسنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قېچىپ ، بىر غاردا ئىككى يۈز توققۇز يىل ئۇخلاپ يانقانمىش) . ◇~ **ئىتى** (~ايتى) : غار ساھابىلىرى بىلەن بىللە بولغان ئىت .
كەھفۇل ئەنام (كهف الانام) ، ئە . كىشىلەر تايانچى ، ئادەملەر پاناھى .
كەھكەشان (كهكشان) ، پ . كېچىسى ئاسماندا ئۇزۇنىسىغا كۆرۈنىدىغان ئاق يول ، سامان يولى .
كەھكىل (كەكل) ، پ . سامانلىق لاي ، كاكۇل .
كەۋاكىب (كواكب) ، ئە . كەۋكەب (كوكب) نىڭ كۆپلۈكى : يۇلتۇزلار .
كەۋەل (كول) ، پ . جۇۋا .
كەۋدەن (كودن) ، پ . كالۋا ، پەمسىز ، دۆت ، ئەخمەق ، ئورۇق ، قىرچاڭغۇ (ئات) .
كەۋزە (كاوزه) تاغاق سۆڭىكى .
كەۋسەر (كوثر) ، ئە . جەننەتتىكى دەريانىڭ ئىسمى .
كەۋشەك (كاوشاك) كۆشەك .
كەۋشەمەك (كاوشاماك) يۇمشىماق ؛ كۆشىمەك .
كەۋكەب (كوكب) ، ئە . يۇلتۇز . ◇~ **ئەنزارى** (~انظارى) : يۇلتۇزلارنىڭ ئۆزئارا مۇناسىۋىتە دەرىجىلىرى . ◇~ **ئەفشان** (~افشان) : ك . ياش تۆكۈش .
كەۋكەب ئايىن (كوكب آيين) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزدەك ، يۇلتۇز كەبى ، يۇلتۇزغا ئوخشاش ؛ چاقناپ تۇرىدىغان ، پارلاق ، جۇلالىق .
كەۋكەبە (كوكبه) ، ئە . يۇلتۇز ؛ پارلاقلىق .
كەۋكەبگۈن (كوكب كون) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزغا ئوخشاش ، يالتىراق ، چىرايلىق ، پارلاق .
كەۋكەبى جەھانتاب (كوكب جهان تاب) ، ئە ـ پ . جاھاننى يورىتىدىغان يۇلتۇز ؛ جاھاننى

قىزىتىدىغان يۇلتۇز .

كەۋكەبى رەخشەندە (كوكب رخشندە) ، ئە ـ پ . پارلاق يۇلتۇز .

كەۋكەبى سەييار (كوكب سيار) ، ئە ـ پ . سەييارە يۇلتۇز .

كەۋكەبىستان (كوكبستان) ، ئە ـ پ . يۇلتۇزلار چاقناپ تۇرغان ئاسمان .

كەۋن (كون) ، ئە . بارلىق ، مەۋجۇتلۇق ؛ دۇنيا ـ ئالەم .

كەۋنەين (كونين) ، ئە . ئىككى دۇنيا ، ئۇ دۇنيا ۋە بۇ دۇنيا .

كەۋنۇمەكان (كون ومكان) ، ئە . دۇنيا ، ئالەم ، بارلىق ، مەۋجۇدىيەت .

كەۋۇرگە (كاوركا) چوڭ دۇمباق .

كەي I (كى) ، پ . ئۇلۇغ پادىشاھ ، كاتتا مەرتىۋىلىك .

كەي II (كى) ، پ . تامغا ، تامغا بېسىش ؛ داغ .

كەي III (كى) ، پ . شېئىردا ۋەزن تەلىپىگە ئۇيغۇنلاشتۇرۇلغان «كى ، ئەي» شەكىلىنىڭ قىسقارتىلمىسى .

كەيبۇر (كيبر) ، پ . ئوقيا ئوقىنىڭ ئەڭ ئەنلىك (كەڭ) بىر خىلى ؛ ئۇزۇن چوڭ ھەرە ، جادۇ ھەرە .

كەيد (كيد) ، ئە . ھىيلە ، مىكىر ، ئالدام ، ھەيىارلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : مەككارلىق قىلماق ، ئالدىماق .

كەيف (كيف) ، ئە . كەيپ .

كەيفە (كيف) ، ئە . قانداق ، قانداق قىلىپ .◇～ ھال (～حال) : قانداق ئەھۋال ؟

كەيفىييات (كيفيات) ، ئە . كەيفىييەت (كيفيت)نىڭ كۆپلۈكى : كەيپىياتلار ، ئەھۋاللار ، ھالەتلەر .

كەيفىييەت (كيفيت) ، ئە . ھالەت ، ۋەزىيەت ، بىر نەرسىنىڭ ھالىتى ، سۈپىتى ، كەيپىيات .

كەيقۇبادي (كيقبادى) ، ئە ـ پ . كەيقۇبادقا مەنسۇپ ؛ شاھانە .

كەيل (كيل) ، ئە . كۆرە .

كەيلە (كيله) ق . كەيل .

كەيۋان (كيوان) ، پ . زۇھەل (ساتۇرن) يۇلتۇزى ؛ ك . يۇكسەك ئاسمان ، ئېگىز كۆك .

كو (كو) ، پ . كوچا ، كوي .

كوتاھ (كوتاه) ، پ . قىسقا ، كالتە ، پەس ، تۆۋەن . ◇～**ئەقىل** (～عقل) : كەم ئەقىل ، كالتە پەم .

كوتەھ (كوته) ، پ . ق . كوتاه . ◇～**ئەندىش** (～انديش) : كالتە پەم . ◇～**نەزەر** (～نظر) : ئۇزاقنى كۆرەلمەيدىغان ، كالتە پەم ، نەزەرى قىسقا .

كوچەگەرد (كوچەكرد) ، پ . سەرگەردان ، ماكانسىز .

كورا (كوره) ، پ . ئوچاق ، ئاتەشدان ، ئوتدان ، چوغدان ، زەرگەر ۋە تۆمۇرچىلەرنىڭ مېتال

ئېرىتىدىغان ئوچىقى .

كورەگان (كوركان) كوراگان (خاننىڭ كۆيۈ ئوغلى) ؛ ئاقساق تەمۇرنىڭ ئۇنۋانى .

كورەگانلىق (كورگانليق) كوراگانلىق (خانغا كۆيۈ ئوغۇللۇق) .

كورەگانىي (كوركانى) كوراگانغا تەئەللۇق ؛ كوراگان نەسلىدىن ؛ كوراگانچە . ◇ **زىجى**～ (زيج～) : كوراگان تۈزگەن ئاستىرونومىيەلىك كالېندار .

كورنەمەك (كورنمک) ، پ . تۈزكور ، ژاپاغا جاپا قىلىدىغان .

كوزنەك (كوزنك) يېڭناغۇچ .

كوز (كوز) ق . كوڑ .

كوزپۇشت (كوز پشت) ق . كوڑ پۇشت (كوڑ پشت) .

كوڑ (كوڑ) ، پ . ئېگىلگەن ، پۈكۈلگەن ، دۇمچەيگەن .

كوڑپۇشت (كوڑپشت) ، پ . دۇمچەك ، دوك .

كوسە (كوسه) ، پ . كوسا .

كوسەۋ (كوساو) ، ئوت قالايدىغان ئەسۋاب ، كۆسەي .

كوسزەن (كوس زن) ، پ . ناغرا چالغۇچى ، دۇمباقچى .

كوش (كوش) ، پ . ھەربىكەت قىلىش ، بىر ئىشنى بېجىرىشكە ئىنتىلىش .

كوشىش (كوشش) ، پ . ھەربىكەت ، تىرىشىش ، ئۇرۇنۇش ، بىر ئىشنىڭ كويىدا بولۇش . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ھەربىكەت قىلماق ، تىرىشماق .

كوفت I (كوفت) ، پ . ئۇرۇلۇش ، سوقۇلۇپ كېتىش ، سوقۇلۇپ كېتىپ ياردار بولۇش ؛ ھالسىزلىنىش . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : زىددىلەنمەك ، سوقۇلۇپ يارىلانماق .

كوفت II (كوفت) ، پ . سىبلىس .

كوس (كوس) ، پ . چوڭ ناغرا ؛ پادىشاھ قەسرىدە چېلىنىدىغان چوڭ ناغرا ، دۇمباق .
◇～ **ى دەۋلەت چالىنماق** (～دولت چالينماق) : دۆلەتكە ئىگە بولماق ، پادىشاھ بولماق .
◇～ **ى رىھلەت چالماق** (～رحلت چالماق) : يۈرۈش دۇمبىقى چالماق ، يۈرۈش سىگنالى چالماق .

كوسى دەۋلەت (كوس دولت) ، ئە ـ پ . دۆلەت ناغرىسى . ◇～ **چالىنماق** (～چالينماق) : دۆلەتكە ئىگە بولماق ، پادىشاھلىق ئېلان قىلماق .

كوسى رىھلەت (كوسى رحلت) يۈرۈش ناغرىسى .

كوفتە (كوفته) ، پ . يانچىلغان ، ئۇرۇلغان ، ئېزىلگەن ، زىددىلەنگەن ، سوقۇلۇپ ياردار بولغان ، ھېرىپ ھالى قالمىغان ؛ ھالسىزلانغان .

كولاك (كولاك) ، پ . بوران ـ چاپقۇن ، بورانلىق قار ـ يامغۇر ، جۇت ـ شۇرغانلىق ، دولقۇنلۇق دېڭىز ، دېڭىز بورىنى .

كوھ (كوه) ، پ . تاغ . ◇～ **تا**～ (～تا～) : تاغدىن تاغقا ؛ تاغلارچە ؛ كۆپ . ◇～ **ۋىقار**

(～وقار) : ئېغىر تەبىئەتلىك ، چىداملىق . ◇～**پارە** (～ پارە) : تاغ بۆلىكى .
كوهان (كوهان) ، پ . تۆگە لوكسى .
كوهانلىغ (كوهانليغ) لوكسلىق ، لوكسى بار .
كوهه (كوهه) ، پ . قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىنىڭ بىرى .
كوهئەفكەن (كوەافكن) ، پ . تاغ يىقىتقۇچى ؛ ك . پالۋان .
كوهەن (كهن) ، پ . قەدىمكى ، قەدىمىي ؛ تىتىلغان ، ئەسكىرىگەن . ◇～**سال** (～سال) ، ～**پىر** (～پير) : قېرى ، ياشانغان . ◇～**دەير** (～دير) : كونا مەيخانا ؛ ك . كونا دۇنيا . ◇～**لەنگ** (～لنگ) : ئېغىر ، مىدىرلىمايدىغان . ◇**چەرخى**～ (چرخ～) : كونا دۇنيا .
كوهەن تاق (كهن طاق) ، ئە ـ پ . كونا ئەگمە زال ؛ ك . كونا دۇنيا .
كوهەن غەمخانە (كهن غم خانه) . پ . كونا غەم ئۆيى ؛ ك . كونا دۇنيا .
كوهەن مەرز (كهن مرز) ، پ . كونا زېمىن ؛ ك . كونا دۇنيا .
كوهەن مەهد (كهن مهد) ، پ . كونا بۆشۇك ؛ ك . كونا دۇنيا .
كوهبە كوه (كوەبەكوه ، كوه بكوه) ، پ . تاغمۇتاغ ، بۇ تاغدىن ئۇ تاغقا .
كوهپايە (كوەپايه) ، پ . تاغ باغرى .
كوهپەيكەر (كوەپيكر) ، پ . غايەت زور ، تاغ قامەت ، زور گەۋدىلىك .
كوهتەن (كوهتن) ، پ . تاغ قامەت ، گەۋدىسى يوغان ، زور گەۋدىلىك .
كوهسار (كوهسار) ، پ . تاغلىق جايلار ، تاغلىق رايون .
كوهسارى فىراق (كوهسارفراق) ، پ . پىراق تېغى .
كوهكەن (كوهكن) ، پ . تاغ قازغۇچى ، تاغ كەسكۈچى ، تاغ يارغۇچى ، «فەرهات ـ شىرىن» داستانىدىكى پەرهاتنىڭ لەقىمى .
كوهكەنۋار (كوهكن وار) ، پ . تاغ قازغۇچىلارغا ئوخشاش ، تاغ كەسكۈچىدەك ، پەرهات كەبى .
كوهنە (كهنه) ، پ . كونا ، قەدىمىي ، قەدىمكى . ◇～**سەرا** (～سرا) ، ～**دەير** (～دير) : ك . دۇنيا .
كوهۇن (كهن) ، ق . كوهەن (كهن) .
كوهىستان (كوهستان) ، پ . تاغلىق جايلار ، تاغلىق رايون ، تاغلىق مەملىكەت .
كوهى غەم (كوەغم) ، پ . غەم تېغى ، ئېغىر قايغۇ .
كوهى قاف (كوەقاف) ، پ . قاف تېغى ، كويىقاپ ؛ ق . قاف .
كوهىي (كوهى) ، پ . تاغلىق ، تاغدا ياشىغۇچى ، تاغدا ئۆسىدىغان .
كوۋدەن (كودن) ، پ . ئەخمەق ، دۆت .
كوي (كوى) ، پ . كوچا ، يول ؛ يېزا قىشلاق ، مەهەللە . ◇～**بە**～ (～بە～) : كوچىمۇكوچا ، مەهەللىمۇمەهەللە .

كويى خەممار (كوى خمار) ، پ . مەيپۇرۇشلار مەھەللىسى ؛ قاۋاقخانا كوچىسى .
كۆبەرا (كبراء) ، ئە . كەبىر (كبير)نىڭ كۆپلۈكى : كاتتىلار ، ئۇلۇغلار .
كۆبرا (كبرا) ، ئە . ئەكبەر (اكبر)نىڭ كۆپلۈكى : ئەڭ ئۇلۇغلار ، ئەڭ كاتتىلار . ◇ **ئالەمى** ~ (عالم~) : كائىنات .
كۆتۈبخانە (كتبخانه) ، ئە ـ پ . كىتاب ساقلىنىدىغان ئورۇن .
كۆتتاب (كتاب) ، ئە . كاتىب (كاتب)نىڭ كۆپلۈكى : كاتىپلار ، كىتاب كۆچۈرگۈچىلەر ؛ يازغۇچىلار .
كۆتۈب (كتب) ، ئە . كىتاب (كتاب)نىڭ كۆپلۈكى : كىتابلار ؛ ئەسەرلەر .
كۆتۈن (كتون) ، ئە . كەندىر ياكى كاناپتىن توقۇلغان رەخت ، كەندىر رەخت ، كاناپ رەخت .
كۆتۈال (كوتوال) ، پ . قورغان ساقچىسى ، قەلئە ياكى شەھەر ساقچىلىرىنىڭ باشلىقى .
كۆدۈرەت (كدورت) ، ئە . خۇنۇكلۇك ، تۇتۇقلۇق ، دۇغ ؛ غەزەپ ؛ كۆڭۈلسىزلىك ، غەشلىك .
كۆرە (كره) ، ئە . توپ ، يۇمىلاق ، دۇگىلەك ، شار . ◇ ~ **تۇل قەدەم** (~ القدم) : پۇتبول .
كۆررە I (كره) ، پ . تاي ، خوتەك ، تەخەي .
كۆررە II (كره) ق . كۆرە .
كۆرەئى ئەرز (كره ارض) ، ئە . يەر شارى .
كۆرسى (كرسى) ، ئە . سەندەل ، ئورۇندۇق ، كۆرسى ؛ مۇنبەر ؛ تەخت ؛ ك . ئاسمان .
كۆرسىيى نوھپايە (كورسى نەپايه) ، ئە ـ پ . توققۇز پەلەمپەيلىك مۇنبەر ؛ ك . توققۇز قات ئاسمان .
كۆرۇر (كرور) ھىندىستاندا قوللىنىلىدىغان سان ، بىر كۆرۇر = ئون مىليون .
كۆرۇك (كوروك) كۆركە توخۇ ؛ كۆركە .
كۆرۇھ (كروه) ھىندىستانچە مۇساپە ئۆلچىمى . بىر كۆرۇھ = بىر مىل = 4000 قەدەم .
كۆرىزلىك (كوريزليک) قېرىلىق ، ئاجىزلىق ، قېرىپ كۆچتىن قالغانلىق .
كۆسۈر (كسور) ، ئە . پارچىلار ، بۆلەكلەر ، كېسىندىلەر ، كەسىرلەر .
كۆسۈرات (كسورات) ق . كۆسۈر .
كۆسۈف (كسوف) ، ئە . ئاي ياكى كۈننىڭ تۇتۇلۇشى .
كۆش (كش) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئۆلتۈرگۈچى ، سويغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **ئادەمى** ~ (آدمى~) : ئادەم ئۆلتۈرگۈچى ، قاتىل . ◇ **خەسىم** ~ (خصم~) : دۈشمەننى ئۆلتۈرگۈچى ، رەقىبنى ئۆلتۈرگۈچى .
كۆشا ، كۆشاي (كشا ، كشاى) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «ئاچقۇچى ، شادلاندۇرغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **چىھرە** ~ (چهره~) ، ◇ ~ **چىھرە** (چهره~) : چىراي ئاچقۇچى ، شادلاندۇرغۇچى . ◇ **بال** ~ (بال~) : قانات يايغۇچى ، قانات قاققۇچى ، ئۇچقۇچى .
كۆشاي (كشاى) ق . كۆشا . ◇ **جەھان** ~ (جهان~) : جاھانگىر ، جاھاننى ئىگىلىگۈچى .

كۆشته (كشته) ، پ . ئۆلتۈرۈلگەن ؛ ئۆلۈك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۆلتۈرمەك ، نابۇت قىلماق . ◇～**دىن پۈشته قوپارماق** (～دين پشته قوبارماق) : ئۆلۈكتىن تاغ ياسىماق .

كۆشتىگىر (كشتى كير) ، پ . يەكمۇيەككە ئېلىشقۇچى پالۋان ، چېلىشچى .

كۆف (كوف) ، پ . مۇشۇكياپىلاق ، ھۇقۇش .

كۆفر (كفر) ، ئە . كاپىرلىق ، دىنسىزلىق . ◇～**دەيرى** (～ديرى) : كاپىرلىق ئىبادەتخانىسى .

كۆفران (كفران) ، ئە . دىنسىزلىق ؛ ك . پەسلىك ، تۇزكورلۇق ، نانكورلۇق .

كۆففار (كفار) ، ئە . كافىر (كافر)نىڭ كۆپلۈكى : غەيرىي دىندىكىلەر ، كاپىرلار .

كۆفۇ (كفو) ، ئە . تەڭ ، باراۋەر ، ئوخشاش .

كۆفىيۈلئەسل (كوفى الاصل) ، ئە . كۆفا شەھرىلىك ، ئەسلىي كۆفادىن .

كۆلاچ I (كلاچ) ھالۋىغا ئوخشاش بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك .

كۆلاچ II (كلاچ) شەربەت ، بادام بىلەن قايماق سېلىپ يېقىلغان توقاچ .

كۆلاغ (كلاغ) ق . كەلاغ .

كۆلاله (كلاله) ، پ . بۈدۇر چاچ ، باشنىڭ ئەتراپىغا يۆگەلگەن چاچ ، چەمبىرەكلەنگەن چاچ .

كۆلاھ (كلاه) ، پ . كۆلا ، باش كىيىمى ؛ تاج .

كۆلەماڭ (كلماء) ، ئە . كەلىم (كليم)نىڭ كۆپلۈكى : سۆزلىگۈچىلەر ، سۆزلەشكۈچىلەر ، سۆھبەتداشلار .

كۆلەھ (كله) ق . كۆلاھ .

كۆلەھدار (كلەدار) ، پ . كۆلا كىيگەن ؛ باش كىيىملىك ؛ تاجدار ، تاج كىيگەن .

كۆلەھدارلىق (كلەدارليق) مۇستەقىل ھۆكۈمرانلىق ، پادىشاھلىق .

كۆلبە (كلبه) ، پ . ئاددىي ئۆي ، كۆلبە .

كۆلبەئى ئەنا (كلبه عنا) ، ئە ـ پ . كۆلپەت ئۆيى .

كۆلبەئى ئەھزان (كلبه احزان) ، ئە ـ پ . غەم ئۆيى ، غەمخانا .

كۆلبەئى خەممار (كلبه خمار) ، پ . مەي دۇكىنى ، مەيخانا .

كۆلل (كل) ، پ . ھەممە ، پۈتكۈل ، جەمئىي ، ھەربىر .

كۆللۈھە (كلها) ، ئە . ھەممىسى .

كۆللى شەيئىن (كل شئى) ، ئە . ھەممە نەرسە .

كۆللى يەۋمىن (كل يوم) ، ئە . ھەر كۈنى .

كۆللىي (كلى) ، ئە . ئومۇمىيۈزلۈك ، ئومۇمىي ؛ كاتتا ، يىرىك ، چوڭ ، يوغان ، كاتتا ، تولۇق ، مۇكەممەل .

كۆللىييات (كليات) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ئومۇمىيىتى ؛ مەلۇم يازغۇچى ياكى شائىرنىڭ

نۇرغۇن ئەسەرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان توپلام .

كۆللىيە (كليە) ، ئە . ئومۇمەن ، پۈتۈنلەي ؛ ئومۇميلىق ، پۈتۈنلۈك .

كۆلۈخ (كلوخ) ، پ . چالما ، كېسەك پارچىسى . ◇**مۇلەۋۋەس**～ (ملوث～) ؛ ئىپلاس چالما .

كۆلۈ ۋەشرەبۇ (كلوا و اشربوا) ، ئە . يەڭلار ۋە ئىچىڭلار ، قېنى ، بېقىپ ئولتۇرۇڭلار ، يېگەچ ، ئىچكەچ ئولتۇرۇڭلار ، يەپ ـ ئىچىڭلار .

كۆلىچە (كليچە) ، پ . تۇقاچ نان ؛ يۇمىلاق نەرسە ، تۇۋرۇك نەرسە . ◇**ئالتۇن**～ (آلتون～) : ك . قۇياش ، كۈن .

كۆمەناۋ (كمناء) ، ئە . كەمىن I (كمين)نىڭ كۆپلۈكى : يوشۇرۇنغانلار ، پىستىرمىدىكى ئەسكەرلەر .

كۆمەيت (كميت) ، پ . تورۇق ئات ، چاپقۇر ئات ، يۈگۈرۈك ئات ؛ قېنىق قىزىل مەي . ◇～**سالماق** (～سالماق) : ئات سالماق .

كۆن (كن) ئەرەبچە «بول ، پەيدا بول» دېگەن مەنىدىكى بۇيرۇق پېئىل . بۇ سۆز ئاللاھنىڭ شۇ مەنىدىكى بۇيرۇقى مەنىسىدە قوللىنىلىدۇ . ◇**نۇكتەئى**～ (نكتە～) ، **ئەمرى**～ (امر～) : ئاللاھنىڭ «بول ، پەيدا بول» دېگەن بۇيرۇقى ، ئاللاھ سۆزى .

كۆنام (كنام) ، پ . چاتقاللىق ، ئورمانلىق ؛ ئوتلاق ، يايلاق ؛ ئۆۋا ، چاڭگا .

كۆنج I (كنج) ، پ . بۇرجەك ، بۇلۇڭ ، پۇچقاق .

كۆنجايىش (كنجايش) ، پ . سىغىش ، جايلىشىش ، ئورۇنلىشىش .

كۆند (كند) ، پ . ئۆتمەس ، ئۆتمەيدىغان ، گال ؛ ك . كالۋا ، دۆت . ◇～**زەبان** (～زبان) : راۋان گەپ قىلالمايدىغان ، تىلى تۇتۇلۇپ سۆزلەيدىغان ، كېكەچ .

كۆندە (كندە) توقماق ، كۆتەك ؛ ياغاچ كىشەن ، كىشەن .

كۆندەلەتمەك (كندەلاتماك) پۇتقا ياغاچ كىشەن سالماق ، كىشەنلىمەك .

كۆندەي (كندەى) ، پ . ق . كۆندە .

كۆنفەيەكۆن (كن فيكون) ، ئە . ك . ئاللاھنىڭ خاھىشى جارى ، ئاللا نېمە دېسە شۇ بولىدۇ .

كۆنگىر (كنگر) ، پ . ق . كۆنگىرە .

كۆنگىرە (كنگرە) ، پ . تامنىڭ ئۈستىگە ھەرە چىشى شەكلىدە قىلىپ ياسالغان توساق ؛ سېپىلنىڭ ئۈستىگە قوغدىنىش ۋە ئوق ئېتىش ئۈچۈن ياسالغان چىش شەكىللىك توساق .

كۆنھ (كنە) ، ئە . ئەسل ، ماھىيەت ، تۈپ ، نېگىز ، جەۋھەر ، تەبىئەت ، تەبىئي خاراكتېر ، ھەقىقەت ، ئەمەلىيەت .

كۆنھى زات (كنە ذات) ، ئە . بىرەر كىشىنىڭ ئەسلي ، ماھىيىتى .

كۆنۇز (كنوز) ، ئە . كەنز (كنز)نىڭ كۆپلۈكى : جۇغلانمىلار ؛ خەزىنىدىكى ئالتۇن ـ كۈمۈشلەر ، بايلىقلار .

كۆنشت (كنشت) ، پ . ئاتەشپەرەسلەرنىڭ ئىبادەتخانىسى ؛ يەھۇدىي دىنىدىكىلەرنىڭ ئىبادەتخانىسى .
كۆنيە (كنيه) ق . كۆنيەت (كنيت) .
كۆنيەت (كنيت) ، ئە . لەقەب بىلەن ئاتاش ؛ «ئەبۇ ، ئىبنى ، ئۇممى ، بنتى»غا ئوخشاش سۆزلەر بىلەن باشلانغان لەقەب ؛ م . ئەبۇلھەسەن ، ئىبن سينا ، ئۇممى گۈلسۈم دېگەنلەرگە ئوخشاش .
كۆھل (كحل) ، ئە . كۆز دورىسى ؛ سۈرمە . ~◇ **ى ئەينۈل يەقىن** (~عين اليقن) : ھەقىقەتنى كۆرسىتىدىغان كۆز دورىسى .
كۆھلۈل جەۋاھىر (كحل الجواهر) ، ئە . قىممەتلىك تاشلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ياسالغان سۈرمە .
كۆھلى بەسىرەت (كحل بصيرت) ، ئە . كۆزنى روشەنلەشتۈرگۈچى دورا .
كۆھھان (كهان) ، ئە . كاھىن (كاهن)نىڭ كۆپلۈكى : سېھىرگەرلەر ، پالچىلار ؛ پوپلار .
كۆھۈلەت (كهولت) ، ئە . ئادەمنىڭ ئوتتۇرا ياشلىق دەۋرى . چاچ ـ ساقالغا ئاق كىرىش دەۋرى .
كۆئۈس (كئوس ، كوءوس) ، ئە . كەئس (كاءس)نىڭ كۆپلۈكى : قەدەھلەر ، لوڭقىلار .
كۆپرۈك (كوپروك) كۆۋرۈك .
كۆپرۈكچى (كوپروكچى) كۆۋرۈك باققۇچى .
كۆتەرمەك (كوتارمك) كۆتەرمەك ؛ ھۇجۇم قىلماق ، زەربە بەرمەك ، قاچۇرماق ؛ (ئاشلىقنى) يېغماق .
كۆتەرىم (كوتارم) يۈك .
كۆتەرىملىك (كوتارمليك) چىدامليق ؛ ئېغىر ـ بېسىق ، ۋەزمىن .
كۆتەل (كوتل) ئۆتكەل ، ئېگىز داۋان .
كۆتەلمەك (كوتالمك) ئۆرلىمەك ، كۆتۈرۈلمەك ؛ كۆپمەك .
كۆتەلى (كوتالى) ئۆرلىگەن ، كۆپكەن .
كۆتەن (كوتان) سوك ؛ ئورۇندۇق .
كۆچ I (كوچ) ئۈي ، ئائىلە ؛ خوتۇن ، بالا ـ چاقا ؛ كۆچۈپ ماڭغانلار ، سەپەر ئۈستىدىكى لەر ؛ تۇشۇلىدىغان تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرى ، يۈك . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : كۆچمەك ، سەپەر قىلماق ؛ ك . ئۆلمەك .
كۆچ II (كچ ، كوچ) رەپىقە ، خوتۇن .
كۆچ III (كوچ) (مۇساپە مىقدارى) مەنزىل . ◇**بىر**~ (بير~) : بىر مەنزىل .
كۆچ بەكۆچ (كوچ بكوچ) مەنزىلمۇمەنزىل مېڭىپ ، كۆچە ـ كۆچە .
كۆچەر (كوچار) كۆچمەن .
كۆچۈم (كوچوم) كۆچۈش ، ئومۇمىي يۆتكىلىش .

كۆرەدەگەن (كوراداكان) يېڭىلگەن ، مەغلۇپ بولغان .
كۆرەگە I (كوراكا) مەي قاچىسى ، مەي توشقۇزۇلغان قاچا ۋە قەدەھلەر قويۇلغان كىچىك شىرە .
كۆرەگە II (كوراكا) كىگىز .
كۆرەگە III (كوراكا) سۇناي .
كۆرەلى (كورالى) كۆرەيلى .
كۆرك (كورك) كۆرۈنۈش ، مەنزىرە ؛ چىراي ، ھۆسن ، گۈزەللىك ، گۈزەل كۆرۈنۈش .
كۆركەباي (كوركەباى) قالتىس چىرايلىق ، ساھىبجامال ، ھۆسىندار .
كۆركەتمەك (كوركاتماك) كۆركەم قىلماق ، ياخشىلىماق .
كۆركەمەك (كوركاماك) ئۇرالماق ، پۇركەنمەك .
كۆركەملەندۇرمەك (كوركاملاندورمك) گۈزەللەشتۈرمەك ، بېزىمەك ؛ ياخشىلىماق .
كۆركەملەنمەك (كوركاملانمك) گۈزەللەشمەك ، چىرايلىق تۇس ئالماق ، گۈزەل تۇسكە كىرمەك .
كۆركەيمەك (كوركايماك) كۆركەملەشمەك ، چىرايلىق تۇس ئالماق .
كۆركسىز (كوركسيز) سەت ، كۆرۈمسىز ، خۇنۇك .
كۆركسىزلەنمەك (كوركسيزلانماك) سەتلەشمەك ، كۆرۈمسىزلەشمەك ، خۇنۇكلەشمەك .
كۆركسىزلىك (كوركسزليك) سەتلىك ، كۆرۈمسىزلىك ، خۇنۇكلۈك .
كۆركلۈك (كوركلوك) گۈزەل ، چىرايلىق ، ئېسىل .
كۆرمەمەك (كورماماك) «كۆرمەك» پېئىلىنىڭ بولۇشسىز شەكلى ، كۆرمەسلىك .
كۆرمان (كورمان) كورمەيمەن .
كۆرگۈ (كوركو) كۆرگۈلۈك ، كۆرۈش لازىم بولغان نەرسە ۋە ھال .
كۆرگۈزگۈ (كوركوزكو) كۆرسىتىلمىدىغان نەرسە ؛ كۆرسىتىش ؛ كۆرسىتەرلىك .
كۆرۈك (كوروك) ق . كۆرك .
كۆرۈكلۈك (كوروكلوك) چىرايلىق ، گۈزەل .
كۆرۈنۈش بەرمەك (كورونوش بيرماك) سالامغا كىرمەك ؛ زىيارەت قىلماق ، تاۋاپ قىلماق .
كۆرۈنۈش قىلماق (كورونوش قيلماق) ق . كۆرۈنۈش بەرمەك .
كۆز ئالدۇرماق (كوز آلدورماق) كۆڭۈل بەرمەك ، ئاشىق بولماق .
كۆز تۇتماق (كوز توتماق) كۈتمەك ؛ قارىماق ، كۆرمەك .
كۆزدە ئاسرامماق (كوزده اسراماق) ئاۋايلاپ ساقلىماق ، ئىنتايىن ئېھتىيات قىلماق .
كۆزدەن سالماق (كوزدن سالماق) كۆزدىن ئۈزاقلاشتۇرماق ، نەزەردىن قالدۇرماق .
كۆز دۇررى (كوز درى) ك . كۆز يېشى .
كۆز سەۋادى (كوز سوادى) كۆز قارىچۇقى .

كۆز قارارتماق (كوز قارارتماق) كۆز ئالايتماق ، بىراۋنىڭ نەرسىسىگە يامان نىيەت بىلەن قارىماق .
كۆز قارا قىلماق (كوز قارا قىلماق) تىكىلمەك ، تەلمۈرمەك .
كۆزگە مىل تارتماق (كوزكا ميل تارتماق) كۆزگە نەشتەر سانجىماق ، كۆزنى نەشتەر بىلەن كور قىلماق .
كۆزگۈ (كوزگو) ئەينەك .
كۆز مەردۇمى (كوز مردمى) كۆز قارىچۇقى .
كۆز ياپماق (كوز ياپماق) كۆز يۇمماق ؛ ئۇمىد ئۈزمەك .
كۆز يارۇتماق (كوز ياروتماق) بەھرىلەندۇرمەك .
كۆز يارۇماق (كوز ياروماق) شادلانماق ، ھۇزۇرلانماق ؛ بەھرىلەنمەك ؛ تۇغماق .
كۆسەگۈ (كوسەكو) كۆسەي .
كۆسەۋ (كوساو) كۆسەي .
كۆشك (كوشك) ، پ . داچا ؛ شىپاك .
كۆشۇش (كوشوش) كۆڭۈلدىكىدەك ، جەزبىلىك ، گۈزەل .
كۆشۈك (كوشك) ياغاچتىن رىشاتكىلىق قىلىپ ياسالغان مەخسۇس سامان توشۈيدىغان ھارۋا .
كۆك I (كوك) ئاسمان ، كۆك .
كۆك II (كوك) تىكىش ؛ قاداق ، مىخ .
كۆك III (كوك) ئۇنلۈك ئاۋاز ، ماسلاشقان ئاۋاز ؛ ۋەزن ۋە ئاھاڭ ، كۈي .
كۆكەلتاش (كوكلتاش) ق . كۆكەلداش .
كۆكەلداش (كوكلداش) ئېمىلداش .
كۆك بوز (كوك بوز) كۆككە مايىل ، بوز رەڭ ، بوز كۆك ؛ كۆك بوز ئات .
كۆك تەمۈر (كوك تيمور) قەدىمكى ئۇرۇش كىيىملىرىنىڭ بىر خىلى .
كۆك دەبىرى (كوك دبيرى) ئاسمان كاتىبى ، يۇلتۇز ، مۇشتەرى يۇلتۇزى .
كۆكدەتمەك (كوكداتماك) كۆكلەتمەك ، كۆكەرتمەك ؛ كۈيلىمەك ، ناخشىنى مەلۇم ئاھاڭغا سېلىپ ئېيتماق .
كۆكرەشمەك (كوكراشماك) گۈركىرەشمەك ، ژارقىراشماق ، توۋلىشىپ قالماق ؛ گۇلدۇرلەمەك .
كۆكرەمەك (كوكراماك) قاتتىق ئاۋاز چىقارماق ، گۈركىرىمەك ، ھۆركىرىمەك ، ژارقىرىماق .
كۆكس (كوكس) كۆكرەك .
كۆكلەمەك I (كوكلەمك) زىرائەتنىڭ كۆكىنى سېتىپ خەجلىمەك .
كوكلەمەك II (كوكلامك) تىكمەك ، مىخلىماق ، قادىماق .
كۆكلەمەك III (كوكلامك) تەڭشىمەك ، تەڭكەش قىلماق ؛ چالماق .

كۆكۈس (كوكس) ق . كۆكس .
كۆكلەكچە (كونكلاكچە) كۆكلەكچان .
كۆكۈلتەش (كونكلتاش) ق . كۆكەلداش .
كۆكۈلدەش (كونكلداش) ق . كۆكەلداش .
كۆكۈل سالماق (كونكول سالماق) رايى قايتماق ، كۆكلى سوۋۇماق ، كۆكلى قايتماق .
◇ **كۆكلىن سالمادى** (كونكلين سالمادى) : بوشاشمىدى ، دادىللىقنى يوقاتمىدى .
كۆكۈل ئەگىرىلىكى (كونكل ايكرى ليكى) كۆكۈل ئەگرىلىكى ، باشقىچە غەرەز ، يامان نىيەت .
كۆلەكە (كولاكا) كۆلەڭگە ، سايە .
كۆل كۆمەك (كول كوماك) چوڭقۇرلۇقلاردا توختاپ قالغان يامغۇر سۇلىرى ؛ ك . كۆك ، كۆپكۆك . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : كۆپكۆك قىلىۋەتمەك ، كۆكەرتىۋەتمەك .
كۆمەچ (كماچ) ، پ . كۆمەچ نان ؛ چېدىرنىڭ ئۈستىدىكى ئۇچلۇق يەرگە (ئۇ يەرنىڭ تېشىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن) قويۇلىدىغان چەم .
كۆمەچدان (كماچدان) ، پ . كۆمەچ پىشۇرۇلىدىغان ئوچاق .
كۆمەك (كومك) مەدەت ، ياردەم ، ھەربىي ياردەم ، ياردەمچى قوشۇن .
كۆمەكەي (كومكاى) تاڭلاي .
كۆمەكچى (كوماكچى) ياردەمچى ، ياردەمچى قوشۇن .
كۆندۇرمەك (كوندورمك) بويسۇندۇرماق ، ئىشەندۇرمەك ، كىرگۈزمەك (يولغا) ، ماڭدۇرماق .
كۆنۈشمەك (كونوشمك) قوشۇلماق ، ماقۇل بولماق .
كۆنۈلمەك (كونولمك) تۇزلەنمەك ، ئوخشاش بولماق .
كۆنى (كونى) تۇز ، توغرا ، ھەققانىي .
كۆۋەرچكەن (كوورچكان) كەپتەر .
كۆھەك (كوھك) ، پ . سەمەرقەند ئەتراپىدىن ئۆتىدىغان زەرەفشان دەرياسىنىڭ قەدىمىي نامى .
كۆيدۇرگۈلۈك (كويدورگولوك) كۆيدۇرۇلىدىغان ، كۆيدۇرۇشكە تېگىشلىك .
كۆينەكەك (كوينكك) ياڭايى جانىۋارلارنى ئۇۋلايدىغان قۇشلارنىڭ بىرى ، كۆكسىنەك .
كۆيۈرمەك (كويورماك ، كويورماق) كۆيدۇرمەك .
كۆيۈك (كويوك) كۆيگەن ؛ غەم ، قايغۇ ؛ ئوت .
كۆيۈنچ (كويونچ) قايغۇ ، ئەلەم .
كۇبە (كوبە ، كبە) ساۋۇت .
كۇتەۋۈل (كوتاول) ئوزۇق ـ تۈلۈككە قارىغۇچى .
كۇپ (كوب) ، ئە . كۇپ ، مەي قاچىلايدىغان ئىدىش .

كۇجە (كوجە) قىرغاۋۇل .
كۇچەك (كوچك) ، پ . كىچىك ، كىچىككىنە ، ئەرزىمەس ؛ پارچە .
كۇچەكدىل (كوچك دل) ، پ . كۆڭۈلچەك ، يۈمشاق كۆڭۈل ، كىچىك كۆڭۈل ، مۇلايىم ؛ قورقۇنچاق ، يۈرەكسىز ، قايغۇلۇق .
كۇچۇن (كوچون) كۈچ بىلەن ، زورىقا ؛ كۈچلۈك ، قۇۋۋەتلىك ؛ يوپۇرۇلۇپ .
كۇچىك (كوچك) ، پ . ق . كۇچەك .
كۇرە (كورە) مەش ، ئېرىتىش مېشى ؛ خۇمدان .
كۇرەشمەك (كوراشماك) چېلىشماق .
كۇرەك (كوراك ، كورك) گۈرجەك ؛ چالما ، توپا ؛ ئىدىش ، قاچا .
كۇرەكە (كورەكە) چوڭ دۇمباق ، چوڭ ناغرا .
كۇرەن (كوران ، كران) ئادەملەر توپى ، قەبىلە .
كۇرچەك (كورچك) كېمە پالىقى .
كۇرگە (كوركە) شاراب قويۇلىدىغان جاي ؛ تامغا تارتىلغان زىننەت پەردىسى .
كۇكروش (كوكروش) ھۆركىرەش .
كۇل (كونك) ئايال قۇل ، دېدەك .
كۇلەگەچ (كولاكاچ) كۈلگۈنچەك ؛ كۈلۈپ تۇرىدىغان ، كۈلىدىغان . ◇～**يۇز** (～يوز) : ئۇچۇق چىراي ، كۈلۈپ تۇرغان يۈز .
كۇلۇك (كولوك) باتۇر ؛ چاپقۇر ئات ؛ چوڭ ئىت .
كۇمۇلدۇرۇك (كوملدرك) كەمەلدۇرۇك ، خامۇت .
كۇنەندىرمەك (كوناندرمك) خۇشال قىلماق ، شادلاندۇرماق ، خۇشاللاندۇرماق .
كۇنەنمەك (كونانمك) شادلانماق ، خۇشال بولماق .
كۇندەلەك (كوندالانك) قىيپاش ، يانتۇ ؛ قىڭغىر ، ئەگىر .
كۇلفەت (كلفت) ، ئە . كۈلپەت ، مۇشەققەت ، ئېغىرچىلىق ، قىيىنچىلىق .
كۇلۇمسەمەك (كولومساماك) كۈلۈمسىرىمەك ، مىيىقىدا كۈلمەك .
كۇنەس (كنس) ق . كۇنەش
كۇنەش (كنش) قۇياش .
كۇنبە كۇن (كونبكون) كۈنسايىن ، كۈندىن ـ كۈنگە ، كۈنسېرى .
كۇندەلىك (كوندالىك) كۈنلۈك ئىش ھەققى .
كۇۋاك (كواك) كاۋاك .
كۇۋەنچ (كوانچ) ئىشەنچ .
كۇۋەنمەك (كوانماك) ئىشەنمەك .
كۇيەگۈ (كوياگو) كۈيۈ ئوغۇل .

كۇيەۋ (كويياو) كۈيۈ ئوغۇل .
كۇيل (كويل) بۇلبۇلسىمان بىر قۇش .
كۇيمەنمەك (كويمانماك) ئىككىلەنمەك ؛ ئاغا قىلماق ، باھانە قىلما ؛ ئۇرۇنماق .
كۇيۇۋۇ (كويوو) كۈيۈ ئوغۇل .
كىپەك (كيپك) ق . كېپەنەك .
كىپەنەك (كيپنك) يۇڭ تون ، قىل توقۇلما چەكمەن ؛ يامغۇرلۇق چاپان ؛ دەرۋىش چاپىنى ، جەندە .
كىپەنەكسىز (كيپنكسيز) يامغۇرلۇق كىيمىگەن ؛ يۇڭ تونسىز .
كىتەرمەك (كيتارماك) كەتكۈزمەك .
كىجىم (كيجم) جەڭ ئاتلىرىغا يېپىلىدىغان تىغ ئۆتمەس يوپۇق ، ئات ساۋۇتى .
كىجىملىك (كيجملك) تىغ ئۆتمەس يوپۇقلۇق ، ساۋۇتلۇق .
كىي (كى) شېئىردا ۋەزن ئېھتىياجىدىن «كى ، ئەي»نىڭ قىسقارتىپ ئېيتىلىشى .
كىبار (كبار) ، ئە . كەبىر (كبير)نىڭ كۆپلۈكى : چوڭلار ، ئۇلۇغلار ، بۈيۈكلەر .
كىبارانە (كبارانه) ، ئە ـ پ . چوڭلارچە ، كاتتىلارچە .
كىبەر (كبر) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، كاتتىلىق ، چوڭلۇق ، مويىسپىتلىق ، قېرىلىق .
كىبىر (كبر) ، ئە . چوڭچىلىق ، تەكەببۇرلۇق ، مەغرۇرلۇق .
كىبىرىت (كبريت) ، ئە . گۈڭگۈرت ؛ سەرەڭگە .
كىبىرىتى ئەھمەر (كبريت احمر) ، ئە . قىزىل گۈڭگۈرت (ئوتتۇرا ئەسىردىكى كىمىياگەرلەر-نىڭ پەرەز قىلىشچە ، قانداقتۇر باشقا مېتالنى ئالتۇن ـ كۈمۈشكە ئايلاندۇرالايدىغان بىر خىل مەۋھۇم ماددا) ؛ پېشۇا ئالىم .
كىبرىيا (كبرياء) ، ئە . ق . كىبر .
كىپەكى (كيپكى) بىر خىل پۇل بىرلىكى .
كىپچىك (كيپچك) كىچىك ، كىچىككىنە .
كىتابە (كتابه) ، ئە . قەبرە تېشىغا ، دەرۋازا ئۈستىگە ياكى بىنا تاملىرىغا يېزىلغان ياكى ئويۇلغان چوڭ خەت .
كىتابەت (كتابت) ، ئە . يېزىش ، كۆچۈرۈپ يېزىش ؛ يېزىق ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يازماق ، كۆچۈرمەك . ◇～**قىلدۇرماق** (～قيلدورماق) : يازدۇرماق ، بىرەر ئەسەرنى كۆچۈرگۈزمەك .
كىتارە (كتاره) بىر خىل خەنجەر .
كىتىق (كتق) ، ئە . يەلكە ، مۇرە .
كىتمان (كتمان) ، ئە . يوشۇرۇش ؛ يوشۇرۇن ساقلاش .
كىراڭ (كراع) ، ئە . ماڭاش ، ئىش ھەققى ، ئىجارە ، ھەق ، ئىجارە ھەققى .

كىرام (كرام) ، ئە . كەرم (كريم)نىڭ كۆپلۈكى : ئالىيجانابلار ، مەردانىلەر ، رەھىمدىل ئادەملەر ، كەڭ قورساق كىشىلەر ؛ بۇيۇكلەر ، ئېسىللەر .

كىرامەند (كرامند) ، پ . قىممەتلىك ، ئەزىز ، ئىززەتلىك ؛ مەردانە ، ئالىيجاناب ، مۇھىم .

كىرامۇلكاتىبەين (كرام الكاتبين) ، ئە . ئىسلامىيەت چۈشەنچىسى بويىچە ، مۇسۇلمانلارنىڭ يەلكىسىدە ئولتۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ گۇناھ ۋە ساۋابلىرىنى خاتىرىلەيدىغان ئىككى كاتىپ پەرىشتە .

كىرامۇننىاس (كرام الناس) ، ئە . كىشىلەرنىڭ ئېسىلى ، ئالىيجاناب كىشىلەر .

كىرامىيۇەش (كرامى وش) ، پ . ئەزىز ، ھۆرمەتكە سازاۋەر .

كىرامىيۇەشلىغ (كرامى وش ليغ) ئەزىزلىك ، ھۆرمەتكە سازاۋەرلىك .

كىرايە (كرايه) ، پ . كىرا ، يالالاش ، ئىجارە ؛ يالالىنىش ھەققى ، ئىجارە .

كىرايەندەلىق (كرايەندەليق) لايىقلىق ، مۇناسىپلىق ، ئەرزىش .

كىرباس (كرباس) ، پ . ق . كەرباس .

كىرپىچ (كرپيچ) خىش .

كىردار (كردار) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، «قىلىق ، ئىش ، رەۋىش ، تەرز ، كۆرۈنۈش» قاتارلىق مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **ئەزا**ـ (عزا ـ) : ھازا تۇتقان ، ھازىدار . ◇ **ئەسەد**ـ (اسد ـ) : ئارسلاندەك شىجائەتلىك . ◇ **بەد**ـ (بد ـ) : يامان قىلىقلىق ، يامان تەبىئەتلىك . ◇ **دايە**ـ (دايه ـ) : سۈت ئانىسىدەك ، تەربىيەچى ئانىدەك مېھرىبان .

كىردىگار (كردكار) ، پ . ياراتقۇچى ، ئاللاھ .

كىردىگارا (كردكارا) ، پ . ئەي ، ئاللاھ !

كىرگەسەن (كيركاسين) كىرگەيسەن .

كىرم (كرم) ، پ . قۇرت ، سازاق .

كىرمەك (كيرماك) كىرمەك ؛ ئەل بولماق ، بويسۇنماق .

كىرمى شەبتاب (كرم شبتاب) ، پ . قاراڭغۇدا پارقىراپ كۆرۈنىدىغان قۇرت .

كىرى (كرى) ، پ . يارايدىغان ، ئەرزىيدىغان . ◇ ـ **ئەيلەمەس** (ـ ايلاماس) : ئەرزىمەس .

كىرىتمەك (كيرتمك) يۇيماق ، يۇيۇنماق .

كىرىش (كيريش) يا (كامالەك)نىڭ كىرىچى .

كىرياس (كرياس) ، پ . دەرۋازا ، بوسۇغا ، ئاستانە ، پادىشاھ سارىيى ، قەسىر ، بارگاھ .

كىرياسى نىل تاق (كرياس نيل طاق) ، ئە ـ پ . كۆك گۈمبەزلىك بارگاھ ؛ ك . ئاسمان .

كىزب (كذب) ، ئە . يالغان ، كاززاپلىق . ◇ ـ **ئالايىشى** (ـ آلايىشى) : كاززاپلىق ئېپلاسلىقى .

كىذبى مەھز (كذب محض) ، ئە . ساپ يالغان ، پۈتۈنلەي يالغان .

كىستەن (كيستين) بىر خىل قورال .
كىسۈەت (كسوت) ، ئە . كىيىم ، ئۇستباش ، كىيىم ـ كېچەك .
كىش I (كيش) ، پ . ئوقدان ، ساداق .
كىش II (كيش) ، پ . ئادەت ، پەيل ، خۇسۇسىيەت ، يول ، مەسلەك ، دىن ، ئەقىدە .
◇ **ۋەفا~** (وفاكيش) : ۋاپاغا ئادەتلەنگەن ، ۋاپالىق ، ۋاپادار .
كىش III (كيش) ، پ . كەمچەت ، كەمچەت جۇڭا .
كىشتى (كشتى) ، پ . كېمە . ◇~ **ھىلالى** (~ھلالى) : يېڭى ئاي شەكىللىك كېمە ؛ ك . شۇ شەكىللىك قەدەھ .
كىشتىبان (كشتى بان) ، پ . كېمىچى ، كېمە باشقۇرغۇچى .
كىشتىبانلىغ (كشتى بان ليغ) كېمىچىلىك ، كېمە باشقۇرغۇچىلىق .
كىشتىئى بادە (كشتى باده) ، پ . ك . قېيىق شەكىللىك قەدەھ .
كىشۋەر (كشور) ، پ . مەملىكەت ، دۆلەت ؛ ژىلايەت .
كىشۋەر ئاراي (كشور آراى) ، پ . مەملىكەتنى بېزىگۈچى ، دۆلەتنى ئاۋات قىلغۇچى ، پادىشاھ .
كىشۋەر پەناھ (كشور پناه) ، پ . مەملىكەت ھامىيسى ، پادىشاھ .
كىشۋەرخۇدا (كشورخدا) مەملىكەت ئىگىسى .
كىشۋەرخۇداي (كشورخداى) كىشۋەر ساھىبى .
كىشۋەرىستان (كشورستان) ، پ . ق . كىشۋەرگىر .
كىشۋەرىستانلىغ (كشورستانليغ) جاھانگىرلىك ، پادىشاھلىق .
كىشۋەرگىر (كشوركير) ، پ . مەملىكەت ئالغۇچى ، جاھانگىر ، پادىشاھ .
كىشۋەركۈشا (كشوركشا) ، پ . ئىشغالىيەتچى ، بېسىۋالغۇچى ، جاھانگىر ، پادىشاھ .
كىشۋەر كۈشاي (كشوركشاى) ، پ . ق . كىشۋەركۈشا .
كىشىك (كيشيك) ئەگرى ، قىڭغىر .
كىشمەك (كيشمك) ئېگىلمەك ، ئەگرى بولماق .
كىفايەت (كفايت) ، ئە . يېتەرلىك ، يەتكۈدەك ؛ تولۇقلۇق ، موللۇق ؛ قابىلىيەت ، ئىقتىدار ، تالانت .
كىفايەتلىق (كفايتليق) بايلىق ، ھاجەتسىزلىك ؛ قابىلىيەتلىك .
كىفتە (كيفته) چەتلىشىش ، ئۇزاقلىشىش . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : چەتتە قالماق .
كىفىل (كفل) بىرەر نەرسىنىڭ ھەسسىسى ؛ ئات ، تۆگە قاتارلىق مىنىلىدىغان ھايۋانلارنىڭ ئۇستىگە يېپىلىدىغان گىلەمچە .
كىگۈرمەك (كيكورماك) كىرگۈزمەك .
كىلاب (كلاب) ، ئە . كەلب (كلب)نىڭ كۆپلۈكى : ئىتلار .

كىلك (كلك) ، پ . قومۇش قەلەم ، قومۇش .
كىلكى تەقدىر (كلك تقدير) ، ئە ـ پ . تەقدىر قەلىمى ، ئەزەلدە يېزىلغىنى ، پېشانىگە پۈتۈلگىنى .
كىلكى سۇنئ (كلك صنع) ، ئە ـ پ . يارىتىش قەلىمى ؛ ك . ئاللاھنىڭ قۇدرىتى .
كىلكى فۇسۇنپەرداز (كلك فسون پرداز) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ سۆزلەرنى يازغۇچى قەلەم .
كىلكى قەزا (كلك قضا) ، ئە ـ پ . ق . كىلكى تەقدىر .
كىلكى نۇكتەپاش (كلك نكتەپاش) ، پ . نازۇك مەنىلىك سۆزلەرنى يازغۇچى قەلەم .
كىلۇرتەك (كيلورتاك) كويزا .
كىمەرسە (كيم ايرسە) بىراۋ ، بىركىم .
كىمخاب (كمخاب) ، پ . كىمخاپ ، يىپەك رەخت .
كىمخۇت (كيمخت) ، پ . ئات ، ئېشەكنىڭ ساغرا تېرىسىدىن ئىشلەنگەن چەم ، كۆن .
كىمسان (كيمسان) زەر يىپ ؛ ھەل ؛ ھەل بېرىلگەن نەرسە .
كىمسانلىغ (كيمسانليغ) ھەل بېرىلگەن ، پارقىراق ، يالتىراق .
كىمۇرمەك (كيمۇرمك) ياپماق .
كىميا (كيميا) ق . كىمىيا .
كىمىيا (كيميا) ، ئە . خىمىيە ؛ ئوتتۇرا ئەسىردىكى ئالتۇن تاۋلاش چۈشەنچىسى (بۇ چۈشەنچىنى مىس ، قەلەي قاتارلىق مېتاللارنى ، ھەتتا تۆپراقنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇشقا ئۇرۇنغان) ؛ ك . ئاجايىپ نەرسە ، تاڭسۇق ، نادىر نەرسە ، ساپ ، تازا .
كىمياگەر (كيمياكر) ، ئە ـ پ . باشقا مېتالنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇشقا ئۇرۇنغۇچى .
كىمىايى ۋۇجۇد (كيميا وجود) ، ئە . ۋۇجۇدنى پاكلىغۇچى .
كىن (كين) ، پ . ق . كىين .
كىنايە (كنايە) ، ئە . كىنايە ، دارىتما سۆز ، ئىمالىق سۆز ، ياپما گەپ .
كىنايەت (كنايت) ق . كىنايە .
كىنە (كىنە) ، پ . ق . كىين .
كىنەپەرداز (كينەپرداز) ، پ . ق . كىينەپەرداز .
كىنەخاھ (كينە خواھ) ، پ . ق . كىينەپەرداز .
كىنە سەنج (كينە سنج) ، پ . ق . كىينە پەرداز .
كىنەكەش (كينەكش) ، پ . ق . كىينە پەرداز .
كىنە گۈزار (كينە كزار) ، پ . ق . كىينەپەرداز .
كىنەۋەر (كينە ور) ، پ . ق . كىينەپەرداز .
كىۋۇرمەك (كيوورماك) ق . كىيۇرمەك .
كىياسەت (كياست) ، ئە . زېرەكلىك ، زەكىلىك ، ھوشيارلىق ، ئاگاھلىق .

كىيسە (كيسە) ، ئە . ھەميان ، چۆنتەك ؛ قەدىمىي ئەمەلدارلار كەمەرلىرىگە ئېسىپ يۈرۈيدىغان خەت خالتىسى .

كىيسەدوز (كيسەدوز) ، ئە ـ پ . ھەميان تىككۈچى ، خەت خالتىسى تىككۈچى .

كىيسە دوزلۇق (كيسە دوزلوق) ھەميان تىككۈچىلىك ؛ خەت خالتىسى تىككۈچىلىك .

كىيگۈلۈك (كيبكولوك) كىيىم .

كىيگۈلىك (كيكوليك) ق . كىيگۈلۈك .

كىيلە (كيلە) مايماق ، ئەگرى .

كىين (كين) ، پ . ئۆچمەنلىك ، دۈشمەنلىك ، ئاداۋەت ، غۇم ؛ كۆرەلمەسلىك ، نەپرەت ؛ جەك . ◇ **ھەنگامى**～ (هنكام～) : جەك پەيتى .

كىينە (كينە) ، پ . ق . كىين .

كىينە پەرداز (كينە پرداز) ، پ . ئاداۋەت ساقلىغۇچى ، دۈشمەنلىك قىلغۇچى ، ئۆچ ئالغۇچى ، قىساسچى .

كىينە خاھ (كينە خواه) ، پ . ق . كىينەپەردا ز .

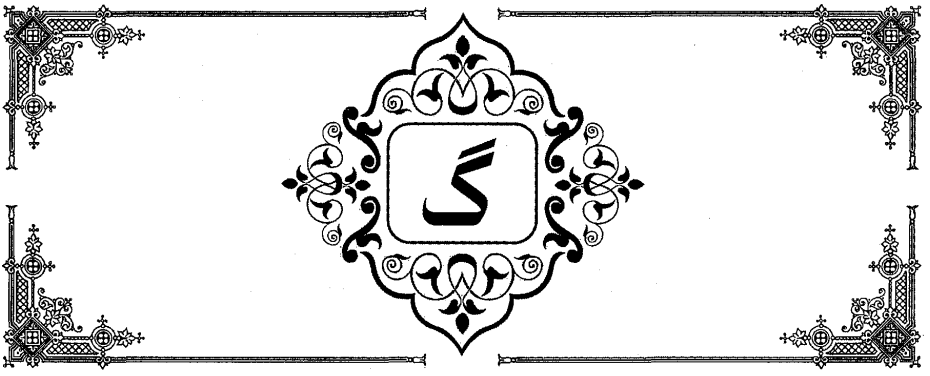
كىينە سەنج (كينە سنج) ، پ . ق . كىينەپەردا ز .

كىينەۋەر (كينەور) ، پ . ق . كىينەپەردا ز .

كىينەكەش (كينەكش) ، پ . كىينەپەردا ز .

كىيۈرماك (كيورماك) كىرگۈزمەك .

كىيىز (كيز) كىگىز . ◇～ **ئۆي** (～اوى) : كىگىز ئۆي .

گاف (گاف) ، پ . پارس ئېلىپبەسىدىكى «گ» ھەرپىنىڭ نامى .

گام (كام) ، پ . قەدەم ، چامدام . ◇～**رەنجەئەيلەمەك** (～رنجە ايلاماك) : قەدەم تاشلىماق ، يۈرمەك ، قاتنىماق . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : يۈرمەك ، ماڭماق ، قەدەم قويماق . ◇ **تىز**～ (تيز～) : ئىلدام ، تېز قەدەم .

گام بەگام (كام بكام) ، پ . قەدەممۇقەدەم ، ئاستا ـ ئاستا .

گام بەرگام (كام بركام) ، پ . ق . گام بەگام .

گاھ I (كاه) ، پ . ۋاقىت ، بەزى ۋاقىتتا ، بەزىدە ، بەزەن ، گاھ .

گاھ II (كاه) ، پ . بىرنىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، ئورۇن ياكى ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ . ◇**كار**～ (كار～) : ئىش ئورنى ، ئىشخانا . ◇**ئارام**～ (آرام～) : دەم ئېلىش ئورنى ؛ ياتاق .

گاھ III (كاه) ، پ . دومنا پىچ ، كاتتا مەش ، ئېرىتىش مېشى .

گاھى (كاھى) ، پ . گاھى ، بەزەن ، بەزى چاغدا .

گاھى تەكەللۇم (گاه تكلم) ، ئە ـ پ . سۆزلەش ۋاقتى .

گاۋ (كاو) ، پ . كالا ، ئۆي .

گاۋمىش (كاوميش) ، پ . سۇ كالىسى ؛ قوتاز .

گەبر (كبر) ، پ . ئاتەشپەرەس ، ئوتقا چوقۇنغۇچى ؛ زەردۇش دىنىدىكى ، مەجۇسي .

گەبرەك (كبرك) ، پ . ياش ئاتەشپەرەس ، ياش مەجۇسي .

گەبرەكي (كبركى) ، پ . مەي قاچىسى .

گەجكار (كجكار) ، پ . گەجلىگۈچى ، گەج سۇۋاق قىلغۇچى ، گەج بىلەن نەقىشلىگۈچى .

گەجكارلىغ (كجكارليغ) گەجلەش ، گەج سۇۋاق قىلىش ؛ گەج بىلەن نەقىشلەش .

گەجىم (كجم) ق . كىجىم .

گەچچە (گچه) ، پ . گاچا ، كېكەچ .

گەچكارلىغ (كچ كارليغ) ق . كەجكارلىق .

گەدا (گدا) ، پ . قەلەندەر ، گاداي ، تىلەمچى .
گەداپىشە (گداپيشه) ، پ . ئاچ كۆز ، تويماس ، پەس ، گادايلىققا ئادەتلەنگەن .
گەداي (گداى) پ . ق . گەدا .
گەر I (كر) ، پ . «ئەگەر»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
گەر II (كر) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە «قىلغۇچى ، ئىشلىگۈچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ .
◇ **سۈرەتـ** (صورت~) : سۈرەت تارتقۇچى ؛ رەسسام ، رەسىم سىزغۇچى .
گەران (گران) ، پ . ئېغىر ، ۋەزمىن ؛ مول ، كۆپ ، نۇرغۇن ، قىممەتلىك ؛ قىممەت باها ؛ قىممەت ؛ مۇھىم . ◇~ **سەنگ** (~سنگ) : تېشى ئېغىر ، ۋەزمىن .
گەرانە (كرانه) كەرانە .
گەرانبار (كران بار) ، پ . ئېغىر ، ئېغىر يۈكلۈك .
گەرانجان (گران جان) ، پ . ئېغىر ـ بېسىق ؛ مىس ـ مىس ، بىر ئىشقا ئالدىرىمايدىغان ، خۇشياقماس .
گەرەنجانلىغ (كران جان ليغ) ئېغىر ـ بېسىقلىق ؛ مىس ـ مىسلىق .
گەرەنخاب (كران خواب) ، پ . ئۇيقۇسى قاتتىق ؛ تەستە ئۇخلايدىغان .
گەرانخىز (كران خيز) ، پ . ھەرىكىتى ئاستا ، مىس ـ مىس ، سۈس .
گەرانمايە (كرانمايه) ، پ . قىممەتلىك ، قىممەت باھا ، بەباھا ، ئېسىل ، پايدىلىق .
◇ **دۇررى~** (در~) : قىممەت باھا مەرۋايىت .
گەراي (كراى) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە «خالىغۇچى ، ئىختىيار قىلغۇچى» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **غۇربەتـ** (غربت~) : غېرىبلىقنى ئىختىيار قىلغۇچى ، غۇربەتتە ياشاشنى خالىغۇچى .
گەرچە (گرچه) ، پ . ئەگەرچە (اگرچه)نىڭ قىسقارتىلمىسى .
گەرد I (كرد) ، پ . چاڭ ـ توزان ، تۇپراق ، توپا . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : تۇپراققا ئايلانماق ، توزىماق . ◇~ **ئەنگىز** (~انكيز) : چاڭ چىقارغۇچى ، توپا توزۇتقۇچى .
گەرد II (كرد) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ «ئايلانغۇچى ؛ چۆرگىلىگۈچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ **ئالەمـ** (عالم~) : ئالەمنى ئايلاندۇرغۇچى . ◇ **شەبـ** (شب~) : كېچىدە ئايلانغۇچى ، تۈن قاراۋۇلى . ك . ئاي .
گەردان (كردان) ، پ . ئايلىنىش ، چۆرگىلەش ، ئايلىنىدىغان ، چۆرگىلەيدىغان ، ئۆزگىرىشچان . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : ئايلانماق . ◇ **گۈمبەزى~** (كنبذ~) : چۆرگىلەيدىغان گۈمبەز ، پەلەك ، ئاسمان . ◇ **سەر~** (سر~) : بېشى ئايلانغان ، سەرسان .
گەردئالۇد (كرد آلود) ، پ . چاڭ باسقان ، چاڭلىق ، غۇبارلىق .
گەردەن (كردن) ، پ . بويۇن ، گەدەن .
گەردەنبەستە (كردن بسته) ، پ . بوينى باغلانغان ، بوينى باغلاقلىق ◇~ **قۇل** (~قول) : بوينى باغلانغان قۇل .
گەردەندە (كردنده) ، پ . ئايلانغۇچى ، كەزگۈچى ، چۆرگىلەپ تۇرىدىغان ، ئايلىنىپ تۇرىدىغان ؛ ئاسان ئۆزگىرىدىغان .

گەردەنفراز (گردن فراز) ، پ . بوينى قاتتىق ، تەكەببۇر ، غادايغان .
گەردەنكەش (كردن كش) ، پ . بويۇن تولغىغۇچى ، ئىتائەت قىلمايدىغان ، باش ئەگمەس .
گەردنامە (كردنامە) ، پ . «بىراۋنىڭ بېشىنى ئايلاندۇرىدۇ» دەپ تەييارلانغان سېھىر قەغەزى ، تۇمار .
گەردۇخاك (گردوخاک) ، پ . توپا ـ توزان ، چاڭ ـ توزان ، ئەخلەت .
گەردۇن (كردون) ، پ . ئاسمان ، كۆك ، پەلەك ؛ تەقدىر . ◇～**غا باش تارتماق** (～غا باش تارتماق) : كۆتۈرۈلمەك ، ئۆرلىمەك . ◇～**بىغە تىغ تارتقان** (～بىغە تيغ تارتقان) : ئۆلتۈرۈلگەن . ◇**ئەتلەسى**～ (اطلس～) : ئاسمان ئەتلىسى ، ئاسمان .
گەردۇنجەناب (كردون جناب) ، پ ـ ئە . قۇدرەتلىك ، دەرگاھى كەك . ◇**سەلاتىنى**～ (سلاطين～) : دەرگاھى كەك سۇلتانلار .
گەردۇنخەراش (كردون خراش) ، پ . كۆكتىن ئاشقان ، ئاسماننى تېشىپ چىقىپ كەتكەن .
گەردۇن خىرام (كردون خرام) ، پ . كۆكتە كەزگۈچى ، ئىنتايىن تېز يۈرۈش .
گەردۇن رىفئەت (كردون رفعت) ، پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك ، ئالىي مەنسەپلىك ، ئالىي مەنسەپ .
گەردۇنسا (كردون سا) ، پ . كۆككە تاقىشىدىغان ، ئىنتايىن ئېزىز .
گەردۇنساي (كردون سای) ، پ . ق . گەردۇنسا .
گەردۇن سەرىر (كردون سرير) ، ئە ـ پ . تەختى ئالىي ، قۇدرەتلىك پادىشاھ .
گەردۇن شۇكۇھ (كردون شكوه) ، ئە ـ پ . ئاسماندەك سۆلەتلىك ، شەۋكىتى پەلەككە يەتكەن . ◇**دارايى**～ (دارای～) : شەۋكىتى پەلەككە يەتكەن پادىشاھ ، تەڭدىشى يوق باي .
گەردۇن شىكاف (كردون شكاف) ، پ . ئۆتكۇر ، ئەك ئۆتكۇر ، ئاسماننى تېشىلەيدىغان .
گەردۇن سىفەتلىغ (كردون سفت ليغ) ك . بىۋاپالىق ، تەتۇرلۇك .
گەردۇن كوب (كردون كوب) ، پ . ئاسمانغا تاقاشقان ، كۆككە يەتكەن .
گەردۇن مەئاب (كردون ماب) ، ئە ـ پ . كۆككە تېگىشلىك ، ئاسماننىك . ◇**سۇبھى**～ (صبح～) : كۆكتىن يورۇغان تاك .
گەردۇن مەقام (كردون مقام) ، ئە ـ پ . يۇكسەك مەرتىۋە ، كاتتا ئەمەل .
گەردۇن نەۋرەد (كردون نورد) ، پ . كۆكتە كەزگۈچى ، ئاسماندا ئۇچىدىغان ؛ ئاسماندا جەك قىلىدىغان .
گەردۇنۋار (كردون وار) ، پ . كۆكتەك ، ئاسماندەك ، پەلەك كەبى . ◇～**قەد** (～قد) : ئاسماندەك يۇكسەك قەد .
گەردۇنى ئالىي ئەساس (كردون عالى اساس) ، پ ـ ئە . ئەك يۇكسەك ئاسمان ، ئەك ئېگىز ئاسمان .
گەردۇن ئىھتىشام (كردون احتشام) ، پ ـ ئە . ئىنتايىن ھەشەمەتلىك ، زور ، كاتتا ، ھەيۋەتلىك .
گەردۇنى ۋالا (كردون والا) ، پ . ئاسماننىڭ قەرى ، ئاسماننىڭ ئەك ئېگىز قەۋىتى ، ئەك يۇكسەك ئاسمان .

گەردى بالا (كردبلا) ، پ . ئاپەت چېكى .
گەردىش (كردش) ، پ . ئايلىنىش ، دەۋر قىلىش ؛ ئۆتۈش ، ئۆزگىرىش ؛ ئالمىشىش ؛ سەيلە قىلىش . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئايلانماق ، ئۆزگەرمەك ، ئۆتمەك ، ئالماشماق ؛ ك . ئۆلمەك .
گەردىشى ئەييام (كردش ايام) ، ئە ـ پ . زامانىنىڭ ئالمىشىشى ، كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى .
گەرد يەزدى (كرد يزدى) ، پ . ◇～ **مىئجەز** (～معجز) : ئاياللار يېپىنىدىغان تور ياغلىققا ئوخشاش بىر خىل نەپىس رومال .
گەررای (كررای) سەتىراچ ؛ تومۇرداش قان ئالغۇچى .
گەرم (گرم) ، پ . ئىسسىق ، قىزىق ، قىزغىن ؛ يېقىملىق ، ئوچۇق چىراي ؛ ئىتتىك مىجەز ؛ چاققان ، يۈگۈرۈك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قىزىتماق ، شىر كەيىپ قىلماق . ◇～**شىكار ئولماق** (～شكار اولماق) : قىزغىن ئوۋ قىلماق .
گەرمپوي (كرم پوی) ، پ . تېز قەدەم تاشلىغۇچى ، تېز يۈگۈرگۈچى ، ھەرىكىتى چاققان ، شوخ ، جۈشقۇن .
گەرمپويلوق (كرم پويلوق) تېز يۈرۈش ، چاققانلىق .
گەرمخىز (كرم خيز) ، پ . تېز چاپىدىغان ، تېز يۈرىدىغان ، چاققان ، شوخ ، جۈشقۇن .
گەرمخوي (گرم خوی) ، پ . قىزغىن مىجەز ، قىزغىن مۇئامىلە .
گەرمخويلوق (گرم خويلوق) قىزغىنلىق .
گەرمدماغ (كرم دماغ) ، پ . كۆڭلى خۇش ، خۇشال ، خۇرسەن .
گەرمرەۋ (كرم رو) ، پ . چاقىقان ماڭغۇچى ، تېز يۈرىدىغان ، چاپقۇر . ◇**بەرقى**～ (برق～) : تېز سۈرئەتلىك چاقماق .
گەرمسىر (كرم سير) ، پ . ئىسسىق ؛ ئىسسىق ئىقلىم ، ئىسسىق بەلۋاغ ، ھاۋاسى ئىسسىق جاي .
گەرم شىكار (كرم شكار) ، پ . قىزغىن ئوۋ .
گەرمكىن (گرم كين) ، پ . قاتتىق غەزەپ .
گەرم مىهر (كرم مهر) ، پ . مېھرى ئىسسىق ، مۇھەببەتلىك .

گەرى (كرى) ھىندىستانچە ۋاقىت ئۆلچىمى : بىر گەرى $=\frac{1}{60}$ سوتكا=24 مىنۇت .

گەز I (كز) ، پ . يۇلغۇن .
گەز II (گز) ، پ . ئوقيانىڭ پەيسىز ئوقى .
گەزاف (گزاف) ، پ . بىمەنە ، بىھۇدە ، ئاساسسىز گەپ ، قۇرۇق گەپ ، ھەددى ـ ھېسابسىز ، بىھېساب ، ئىنتايىن كۆپ . ◇**لافۇ**～ (لاف و～) : بىھۇدە ۋالاقلاش .
گەزەك I (كزك) ، پ . شاراب تاتامى ، زاكوسكا .
گەزەك II (گزك) ، پ . يارىنىڭ سوغۇق تېگىپ قىزىرىشى .
گەزەند (كزند) ، پ . زەرەر ، زىيان ، ئاپەت ، زىيان ـ زەخمەت . ◇～**يەتمەك** (～ييتماك) : زىيان يەتمەك .

گەزەندە (كزندە) ، پ . چاقىدىغان ، چىشلەيدىغان ، كىشىگە زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزىدىغان ؛ چاقىدىغان ھاشارات .

گەزدەستە (كزدستە) ، پ . قامچا .

گەزىستان (كزستان) ، پ . يۇلغۇنزار ، يۇلغۇنلۇق .

گەژدۇم (كژدم) ق . كەژدۇم .

گەشت (كشت) ، پ . ئايلىنىش ، سەيلە قىلىش ، كېزىش . ◇ **باغ~قىلماق** (باغ~قىلماق) : باغنى تاماشا قىلماق .

گەشتگاھ (كشت كاھ) ، پ . سەيلىگاھ .

گەللە (كلە) ، پ . توپ ، ھايۋانلار توپى ، پادا .

گەنج (كنج) ، پ . ئالتۇن ـ كۈمۈش ، گۆھەر قاتارلىق قىممەت باھا نەرسىلەر يىغىندىسى ، خەزىنە ، توپلانغان بايلىق .

گەنجە (گنجە) ئەزەربەيجاندىكى نىزامىي تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ۋە دەپىن قىلىنغان شەھەرنىڭ نامى .

گەنجە ئارام (گنجە آرام) ، پ . گەنجە شەھىرىگە قويۇلغان نىزامىي .

گەنجپاش (كنج پاش) ، پ . خەزىنە چاچقۇچى ، ئالتۇن ـ كۈمۈش چاچقۇچى ؛ ك . سۆز گۆھەرلىرى تۆككۈچى . ◇~ **گەنجە ئارام** (~گنجە آرام) : سۆز گۆھەرلىرى چاچقان گەنجەلىك نىزامىي .

گەنجرىز (گنج ريز) ، پ . خەزىنە تۆككۈچى ؛ ك . قىممەتلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى .

گەنجسەنج (گنج سنج) ، پ . خەزىنە ئۆلچىگۈچى ، ئالتۇن ـ كۈمۈش تارتقۇچى .

گەنجفىشان (گنج فشان) ، پ . خەزىنە چاچقۇچى ؛ ك . قىممەتلىك سۆزلەر ئېيتقۇچى . سۆز گۆھەرلىرى چاچقۇچى .

گەنجۇر (كنجور) ، پ . خەزىنىچى .

گەنجى بادئاۋەرد (كنج باد آورد) ، پ . شامال ئېلىپ كەلگەن خەزىنە (خۇسرەۋنىڭ پەرۋىزنىڭ سەككىز خەزىنىسىدىن ئىككىنچىسىنىڭ نامى بولۇپ ، رىۋايەت قىلىنىشىچە ، رۇم پادىشاھى پەرۋىزدىن قورقۇپ ، ئۆزىنىڭ خەزىنىسىنى كېمىلەرگە بېسىپ بىر ئارالغا ئېلىپ كېتىۋاتقاندا ، دېڭىزدا بوران چىقىپ كېتىپ ، كېمىلەرنى پەرۋىز تەرەپكە ئېلىپ بارغانمىش ، پەرۋىز بۇ بايلىقنى قولغا چۈشۈرۈپ خەزىنە قىلغان ۋە ئۇنى شۇ نام بىلەن ئاتىغانمىش) .

گەنجى بەقا (كنج بقا) ، پ . مەڭگۈلۈك بايلىق .

گەنجى راز (كنج راز) ، پ . سىرلار خەزىنىسى .

گەنجى قارۇن (كنج قارون) ، پ . قارۇن توپلىغان خەزىنە (رىۋايەت قىلىنىشىچە ، قارۇن بىلەن ئۇنىڭ خەزىنىسى مۇسا پەيغەمبەرنىڭ قارغىشى بىلەن يەر ئاستىغا چۆكۈپ كەتكەنمىش) ؛ تۇگىمەس بايلىق .

گەنجىنە (گنجينە) ، پ . خەزىنە .

گەنجى ھۆسن (كنج حسن) ، ئە ـ پ . ھۆسن بايلىقى .
گەندە (كندە) ، پ . سېسىق ، ئېچىغان ، چىرىگەن ؛ يامان ، يارىماس . ◇～ **دىماغ** (～دماغ) : تەكەببۇر ، دىمىغى ئۇستۇن ، ھاكاۋۇر .
گەندەرەمەك (كندراماك) بەتبۇيلۇقتىن يىرگىنىپ ھوشىدىن كەتمەك ؛ ئېچىماق ، سېسىماق ، چىرىپ كەتمەك .
گەھ (كه) ، پ . ق . گاھ .
گەھى (گهى) ، پ . ق . گاھى .
گەۋزەن (كوزن) ، پ . بۇغا .
گەۋھەر (گوهر) ، پ . گۆھەر (ئۇنچە ، دۇر ، ياقۇت ، ئالماس قاتارلىق ئېسىل تاشلار) ؛ ئەسىل ، نەسىل ـ نەسەب ، كىلىپ چىقىش ؛ جەۋھەر ، ماھىيەت ، ئەسلىي مەنە ، تۈپ ئاساس ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆز .
گەۋھەر ئارا (كوهر آرا) ، پ . گۆھەر بىلەن زىننەتلەنگەن ؛ گۆھەر بىلەن زىننەتلىگۈچى .
گەۋھەر ئايىن (كور آين) ، پ . گۆھەر قادالغان ، گۆھەرلىك .
گەۋھەر ئەفشان (كوهر افشان) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ ك . پاساھەتلىك سۆزلىگۈچى ، سۆز ماھىرى .
گەۋھەربار (كوهربار) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ ك . چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ، سۆز ماھىرى .
گەۋھەرپاش (كوهرپاش) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى ؛ چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى ؛ ئۇز تىل .
گەۋھەر رىز (كوهر ريز) ، پ . گۆھەر تۆكۈچى ، مەرۋايىت چاچقۇچى ؛ سۆز ماھىرى ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئېيتقۇچى .
گەۋھەر شەمايىل (كوهر شمايل) ، پ . گۆھەر سۈپەت ، گۆھەردەك ئېسىل .
گەۋھەر فىشان (كوهر فىشان) ، پ . گۆھەر چاچقۇچى . ◇ **كىلكى**～ (كلك～) : گۆھەر تۆكىدىغان قەلەم ، سۆز گۆھەرلىرىنى تىزىدىغان قەلەم .
گەۋھەر نىسار (كوهرنثار) ، پ . گۆھەر چاچىدىغان ، گۆھەر چاچقۇچى . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ك . كۆز يېشى قىلماق ، ياش تۆكمەك .
گەۋھەرنىگار (كوهرنكار) ، پ . گۆھەر بىلەن بېزەلگەن .
گەۋھەرھەسەب (گوهرحسب) ، ئە ـ پ . ق . گەۋھەرشەمايىل .
گەۋھەرى ئابدار (گوهر آبدار) ، پ . ساپ ھەم سۈزۈك گۆھەر .
گەۋھەرى ئەنجۇم (گوهرانجوم) ، پ . يۇلتۇز گۆھىرى ؛ دۇردەك يۇلتۇزلار .
گەۋھەرى شەبچەراغ (گوهرشب چراغ) ، پ . تۇننى يورۇتقۇچى گۆھەر ؛ ك . قاراڭغۇدا يول كۆرسەتكۈچى .
گەۋھەرى شەھۋار (گوهر شهوار) ، پ . يىرىك ۋە ئالىي گۆھەر .

گۇ (گو) ، پ . سۆزلەرگە قوشۇلۇپ كېلىپ «ئېيتقۇچى ، سۆزلىگۈچى ، قىلغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **مەسئىلە~** (مسئلە~) : دىنىي قائىدە ـ قانۇنلارنى بايان قىلغۇچى . ◇ **خوشامەت~** (خوش آمد~) : خۇشامەت قىلغۇچى .

گور I (كور) ، پ . قەبرە .

گور II (كور) ، پ . ياۋايى ئېشەك .

گوراز (كراز) ، پ . ياۋا توڭگۇز ؛ دەھشەتلىك ، ئەسەبىي ، شىددەتلىك ؛ باتۇر ، پالۋان .

گورتەك (كورتك) ، پ . گوردەك .

گورخانە (كورخانه) ، پ . قەبرە ، مەقبەرە .

گوركەن (كوركن) ، پ . گۆركار ، گۆر قازغۇچى .

گوساله (كوساله) ، پ . موزاي .

گوش (كوش) ، پ . قۇلاق . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئاڭلىماق ، ئىشتىمەك ، قۇلاق سالماق .

گوشانە (كوشانه) ، پ ، بۇلۇڭ ، پۇشقاق ، خىلۋەت يەر .

گوشە (كوشه) ، پ . بۇرجەك ، بۇلۇڭ ؛ چەت جاي ، نەرسىنىڭ چېتى ، قىرى ؛ كامالەكنىڭ كىرىچ باغلايدىغان ئۈچى . ◇ ~ **تۇتماق** (~ توتماق) : پاناھلانماق ، ئۆزىنى چەتكە ئالماق .

گوشەتاب (كوشەتاب) ، پ . چالغۇ قۇلىقى .

گوشەئى خىلۋەت (كوشه خلوت) ، پ . خىلۋەت جاي ، خالىي جاي .

گوشەئى دامان (كوشه دامان) ، پ . ئېتەك ، ئېتەكنىڭ قىرى .

گوشەئى مېھراب (گوشه محراب) ، ئە ـ پ . مېھرابنىڭ چېتى ، مېھرابنىڭ بۇرجىكى .

گوشمال (كوشمال) قۇلاقنى تارتىش ، ئەدەبىنى بېرىش ، تەنبىھ ؛ جازالاش . ◇ ~ **بەرمەك** (~ بيرماك) : جازالماق ، تەنبىھ قىلماق .

گوشۋارە (كوشواره) ، پ . سىرغا ، زىرە ، ھالقا .

گوشەنشىن (كوشەنشين) ، پ . خىلۋەتنى ئىختىيار قىلغۇچى ؛ چەت ماكاندا ياشىغۇچى ؛ دەرۋىشلىك يولىغا كىرىپ كىشىلەر توپىدىن چىقىپ كەتكەن ئادەم .

گول (كول) ساددا ، ئەخمەق ، پەمسىز .

گولانە (كولانه) ئەخمىقانە ، ئەخمەقلەرچە .

گونيا (كونيا) ، پ . بۇلۇڭ ئۆلچىگۈچ ، تىكلىك ئۆلچىگۈچ ، ئاسما تانا .

گونيالىق (كونيالىق) پىلانلانغان ، ئۆلچەنگەن ، راۋرۇس .

گويا I (كويا) ، پ . سۆزلىمەلەيدىغان ، سۆزگە چىچەن ، پۇختا ھەم ئېنىق سۆزلىگۈچى ، ناتىق ، خۇش ئاۋاز . ◇ **بۇلبۇلى~** (بلبل~) : خۇش ئاۋاز بۇلبۇل . ◇ **تۇتىيى~** (طوطى~) : سۆزلىمەلەيدىغان شاتۇت .

گويا II (كويا) ، پ . خۇددى ، گويىاكى ، گويا .

گويەندە (كونيده) ، پ . سۆزلىگۈچى ، ئېيتقۇچى ، ھېكايىچى ؛ ناتىق .

گويى (كويى) ق . گويا II .
گوييا (كوييا) ق . گويا II .
گۈي I (كوى) ، پ . توپقا ئوخشاش يۇمىلاق نەرسە ؛ شار ، توپ ، پوكزەك ؛ چەۋگان (ئات توپى) ئويۇنىدا ئوينىلىدىغان ياغاچ توپ .
گۈي II (كوى) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، «سۆزلىگۈچى ، ئېيتقۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇ **تۈركىيە~** (تركى~) : تۈركىي تىلىدا سۆزلىگۈچى ، تۈركىي تىلىدا سۆزلەشكۈچى ، تۈركىي تىلىدا يازغۇچى . ◇ **فارسىيە~** (فارسى~) : پارس تىلىدا سۆزلىگۈچى ، پارس تىلىدا سۆزلەشكۈچى ، پارس تىلىدا يازغۇچى .
گۈيۈ چەۋگان (گوى وچوكان) ، پ . چەۋگان (ئات توپى) ئويۇنىدىكى توپ ۋە ئۇنى ئۇرىدىغان ئۇچى ئىلمەك تاياق — چەۋگان .
گۈيى زەنەخدان (كوى زنخدان) ، پ . ھەلقەم ئەتراپى ، ئىڭەك ئالدىمچىسى .
گۈيى غەلتان (گوى غلطان) ، ئە ـ پ . يۇمىلايدىغان توپ .
گۈيى مىھر (گوى مهر) ، پ . قۇياش توپى ، قۇياش چەمبىرىكى .
گۈداز I (كداز) ، پ . كۆيۈش ، كۆيدۈرۈش ، ئېرىش ، ئېرىتىش . ◇~ **تاپماق** (~تاپماق) : كۆيمەك ، ئېرىمەك . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : كۆيدۈرمەك ، ئېرىتمەك ، تاۋلىماق .
گۈداز II (كداز) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ «تاۋلىغۇچى ، ئېرىتكۈچى» مەنىلىرىنى ئىپادىلەيدۇ . ◇ **ئاھەن~** (آھن~) : تۆمۈر تاۋلىغۇچى ، تۆمۈرچى ، تۆمۈر تاۋلايدىغان مەش .
گۈدازەندە (كدازنده) ، پ . ئېرىتكۈچى ، قۇيمىچى .
گۈدازەندەلىغ (كدازندەليغ) ئېرىتكۈچلىك ، قۇيمىچىلىق .
گۈدازۇسوز (كدازوسوز) ، پ . ئېرىش ۋە كۆيۈش .
گۈرەنج (كرنج) ، پ . گۈرۈچ .
گۈرد (كرد) ، پ . پالۋان ، باتۇر ، قەھرىمان .
گۈردە (كردە) ، پ . بۆرەك ؛ بەل ؛ پاتاك .
گۈردەگاھ (كردەكاه) ، پ ، بېقىن .
گۈرز (كرز) ، پ . گۈرزا ، كالتەك ، قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىدىن بىرى .
گۈرزە (كرزه) ، پ . گۈرزا ؛ قەدىمىي پادىشاھلاردا بولىدىغان پادىشاھلىق ھوقۇقىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان كالتەك ، پادىشاھلىق كالتىكى ؛ ھاكىمىيەت نامايەندىسى ؛ ك . يوغانباش يىلان . ◇~ **ماری دەمان** (~ماردمان) : غەزەپلەنگەن يوغانباش يىلان .
گۈرۈھا ـ گۈرۈھ (كروها كروه) دۆۋە ـ دۆۋە ، توپ ـ توپ ، ناھايىتى كۆپ .
گۈرۈھە (كروهه) ، پ . يۇمىلاق نەرسە ، ساقا ، كامالەك بىلەن ئاتىدىغان يۇمىلاق ئوق .
گۈرىز (كريز) ، پ . قىچىش ، قىچىپ كېتىش ؛ ئايرىلىش ، يىراقلىشىش ؛ چەتنەش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش .

گۈرىزان (كريزان) ، پ . قاچقان ، قاچقۇن ، قاچاق ؛ ئۆزىنى قاچۇرغان ، باش تارتقان ؛ قاچقان هالدا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قاچماق ، تىكىۋەتمەك .

گۈزار (كزار) ، پ . ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش ، ئۆتىدىغان يول ، يول . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۆتمەك ، بېسىپ ئۆتۈمەك . ◇～**ى تۇشمەك** (～ى توشماك) : يولى چۈشمەك .

گۈزارە (كزاره) ، پ . ئۆتۈش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۆتمەك .

گۈزارەندە (كزارنده) ئۆتكۈچى ، ئۆتكۈزگۈچى ، كەچۈرگۈچى ، ئادا قىلغۇچى ؛ بايان قىلغۇچى ، نەقىل قىلغۇچى ، هېكايىچى . ◇**سۆز**～ (سوز～) : سۆزلىگۈچى ، سۆز بايان قىلغۇچى ، هېكايىچى .

گۈزارىش (كذارش) ، پ . ئۆتكۈزۈش ؛ هېكايە قىلىش ، نەقىل قىلىش ؛ هېكايە ، نەقىل . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : هېكايە قىلماق ، سۆزلىمەك ، بايان قىلماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : هېكايە قىلىنماق ، بايان قىلىنماق . ◇～**دېباچەسى** (～ديباچەسى) : هېكايىنىڭ مۇقەددىمىسى .

گۈزاف (كزاف) ق . گەزاف

گۈزەر (كزر) ، پ . ئۆتۈش ، كېچىش ، ئۆتىدىغان جاي ، كېچىك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئۆتمەك .

گۈزەرا (كزرا) ، پ . ئۆتكۈنچى ، بىرەملىك ، ۋاقىتلىق .

گۈزەربەندلىق (كزربندليق) كېچىكىنى توسۇش .

گۈزەرگاه (كزركاه) ، پ . ئۆتكەل ، ئۆتۈش جاي ؛ كېچىك .

گۈزەرى (كزرى) ، پ . ئۆتكۈنچى ؛ ئۆتكۈچى .

گۈزىر (كزير) ، پ . چىقىش يولى ؛ چارە ، ئىلاج ، ئامال ، تەدبىر ؛ قېچىش . ◇**يوق**～ (يوق～) : ئىلاج يوق ، قېچىپ قۇتۇلۇش مۇمكىن ئەمەس .

گۈزىن (كزين) ، پ . تاللانغان ، خىلالانغان ، تونۇشلۇق ، ئاتاقلىق ، مەشھۇر . ◇**فەرھادى**～ (فرهاد～) : ئاتاقلىق پەرھات .

گۈستاخ (كستاخ) ، پ . ئەدەپسىز ، ئۇياتسىز ، تارتىنىشنى بىلمەيدىغان ؛ ئەيمەنمەيدىغان ، يۈزى قېلىن ؛ قارام ، تەلۈە .

گۈستاخانە (كستاخانه) ، پ . ئەدەپسىزلىك بىلەن ، هاكاۋۇرلۇق قىلىپ ، بىشەملىك قىلىپ ، ئەيمەنمەستىن ، نومۇسسىزلارچە ؛ باتۇرلارچە ، قەيسەرانە .

گۈستاخلىغ (كستاخليغ) هاياسىزلىق ، هاكاۋۇرلۇق ، بىشەملىك ، نومۇسسىزلىق ، قوپاللىق . ◇～**ئەيان قىلماق** (～عيان قيلماق) : هاياسىزلىق قىلماق ، بىشەملىك قىلماق ، قوپاللىق قىلماق .

گۈستەر (كستر) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە ، «تارقاتقۇچى ، يايغۇچى» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**زۇلم**～ (ظلم～) : زۇلۇم قىلغۇچى ، زالىم . ◇**روھ**～ (روح～) : روھلاندۇرغۇچى ،

جانلاندۇرغۇچى . ◇ **جەفا~** (جفا~) : جاپا سالغۇچى .

گۇسسته (كسيسته) ، پ . ئۇزۇلگەن ئۇزۇك ؛ سۇنۇق ؛ سۇندۇرۇلغان ؛ ئاجرالغان ، چۇۋۇلغان .

گۇسل I (كسل) ، پ . ئۇزۇلۇش ، سۇنۇش ؛ سۇندۇرۇش ، ئۇزۇش . ◇~ **تاپماق** (~ تاپماق) : ئۇزۇلمەك ، سۇنماق .

گۇسل II (كسل) ، پ . بىرنىكمە تەركىبىدە ، «ئۇزگۇچى ، سۇندۇرغۇچى ، بۇزغۇچى» مەنىسىدە كېلىدۇ . ◇ **پەيمان~** (پيمان~) : ئەھدىنى بۇزغۇچى .

گۇشاده (گشاده) ، پ . كەڭ ـ كۇشاده .

گۇفت (كفت) ، پ . سۆز ، نۇتۇق ، گەپ .

گۇفتار (گفتار) ، پ . سۆز ، گەپ ، سۆزلەش ، گەپلەشىش ، سۆھبەت . ◇ **پاك~** (پاك~) : پاك سۆز ، چىن سۆز . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : سۆزلىمەك ؛ سايرىماق .

گۇفتۇ شۇنۇفت (گفتو شنفت) ، پ . ق . گۇفتۇشۇنمد .

گۇفتۇشۇنىد (كفت وشنيد) ، پ . سۆزلەش ۋە ئاڭلاش ، سۆزلەشىش ، گەپ ـ سۆز ، بەس ـ مۇنازىرە .

گۇفتۇگۇ (كفت وكو) ، پ . ق . گۇفتىگۇ .

گۇفتۇگۇزار (كفت وكذار) ، پ . سۆزلىشىش ، گەپ ـ سۆز .

گۇفتىگۇ (كفت كو) ، پ . سۆزلىشىش ، سۆھبەت ، كېڭەش ؛ مۇنازىرە ، گەپ تالىشىش . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : سۆزلەشمەك ؛ مۇنازىرە قىلىشماق .

گۇفتىگۇي (كفتكوى) ، پ . ق . گۇفتىگۇ .

گۇگىرد (كوكرد) گۇڭگۇرت . ◇~ **ئوتى** (~ اوتى) : گۇڭگۇرت دورىسى ؛ گۇڭگۇرت .

گۇگىردى ئەھمەر (كوكرد احمر) ، ئە ـ پ . قىزىل گۇڭگۇرت .

گۇل (كل) ، پ . گۈل . ◇ **ئاتەشىن~** (آتشين~) : ئوت رەڭلىك گۈل ، قىزىل گۈل ، چوغدەك قىزىل گۈل . ◇~ **لار ئاچماق** (~ لار آچماق) : قىزارماق ، تاۋلانماق . ◇~ **ئۇزمەك** (~ اوزماك) : بەھىرلەنمەك ، پايدىلانماق . ◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئاشكارا قىلماق ، ئوتتۇرىغا چىقارماق ، كۆرسەتمەك .

گۇلاب (كلاب) ، پ . ئەتىرگۈلنىڭ سۇيى ؛ ئەتىرگۈل سۇيىدىن ئىشلەنگەن خۇشبۇي ئىچىملىك .

گۇلابئامىز (كلاب آميز) ، پ . گۇلاپ ئارىلاش ، گۇلاب بۇيلۇق .

گۇلابخانه (كلابخانه) ، پ . گۇلاپ ياسايدىغان ۋە ساقلايدىغان جاي .

گۇل ئاگىن (كل آگين) ، پ . گۈلدار ، گۈللۈك ، گۈل بىلەن بېزەلگەن .

گۇل ئامىز (كل آميز) ، پ . گۈل ئارىلاشتۇرۇلغان ؛ گۈل پۇرايدىغان .

گۇلئاراي (كل آراى) ، پ . گۈل بىلەن بېزەلگەن ؛ چىرايلىق ، يېقىملىق .

گۈلئارايليق (كل آراى ليق) گۈل بىلەن بېزەش ؛ ك . ياخشى ئورۇنلانغان گۈزەل كۆي .
◇～**قىلماق** (～قيلماق) : گۈل بىلەن بېزىمەك ؛ ياخشى نەغمە قىلماق .
گۈلەفشان (كل افشان) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرغان .
گۈلەندام (كل اندام) ، پ . گۈلبەدەن ، گۈلگە ئوخشاش ، خۇشپېچىم .
گۈلبار (كلبار) ، پ . گۈل ياغدۇرغۇچى ، گۈل تۆككۈچى ، گۈلدەك ئېچىلىپ تۇرغان .
گۈلبانگ (كلبانك) ، پ . جاراڭلىق ھەم يېقىملىق ئاۋاز ، بۇلبۇلنىڭ ئاۋازى . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : (بۇلبۇل) سايرىماق .
گۈلبەرگ (كل برك) ، پ . گۈل ياپرىقى ، ئەتىرگۈل .
گۈلبۇن (كلبن) ، پ . گۈل غولى ، گۈل تۈپى ، گۈل دۆڭسى .
گۈلبۇي (كل بوى) ، پ . گۈل ھىدلىق ، خۇشبۇي ، خۇشپۇراق .
گۈلبىز (كل بيز) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈل پۈرىقى تارقاتقۇچى ؛ گۈللەتكۈچى ، ياشناتقۇچى . ◇**نەسىمى**～ (نسيم～) : خۇشپۇراق تارقاتقۇچى مەيىن شامال .
گۈلپاش (كل پاش) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈل ئاچقۇچى ؛ ئېچىلغان ، گۈللەنگەن .
گۈلجەبىن (كل جبين) ، پ ـ ئ . گۈلدەك چىرايلىق ، گۈل چىراي ، ساھىبجامال .
گۈلچىن (كل چين) ، پ . گۈل تەرگۈچى ، باغۋەن .
گۈلچىھرە (كل چهره) ، پ . گۈل چىراي ، گۈزەل ، چىرايلىق .
گۈلخەد (كل خد) ، پ . گۈل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
گۈلخەن (كلخن) ، پ . يېقىلغان ئوت ، گۈلخان ، ئوتخانا ، ئوت يېقىلغان جاي ، ھاممامنىڭ ئوتخانىسى ؛ قىزىق كۆل دۆڭسى ، گۆلەخ .
گۈلخەنىي (كل خنى) ، پ . ھاممامغا ئوت قالىغۇچى ؛ ئوتقا ئادەتلەنگەن . ◇～**دىن گۈلخەن ئالاتىن تەمەئ قىلماق** (～دين كلخن آلاتين طمع قيلماق) : ھاممامغا ئوت قالىغۇچىدىن ئوت قالاش ئەسۋابلىرىنى تەمە قىلماق .
گۈلدەستەبەند (كلدسته بند) ، پ . گۈل تىزغۇچى ، گۈل دەستىلىگۈچى ؛ گۈلدەستە ؛ ك . قۇياش .
گۈلرەنگ (كل رنك) ، پ . گۈل رەڭ ، ئەتىرگۈل رەڭلىك ، قىزىل .
گۈلرو (كل رو) ، پ . گۈل يۈز ، ساھىبجامال ، ئىللىق چىراي .
گۈلروي (كل روى) ، پ . ق . گۈلرو .
گۈلرۇخ (كل رخ) ، پ . ق . گۈلرو . ◇**قۇياش**～**ى** (قۇياش～ى) : پادىشاھنىڭ سۆيگىنى .
گۈلرۇخسار (كل رخسار) ، پ . ق . گۈلرو .
گۈلرىز (كل ريز) ، پ . گۈل تۆككۈچى ، گۈل تۆكۈش ، گۈل چېچىش ؛ ك . گۈل چاچار پوجاڭزا .
گۈلرىزلىك (كلريزليك) گۈل ھىدى چېچىش ، خۇش پۇراق تارقىتىش ؛ گۈل چاچار پوجاڭزا ئېتىش .

گۈلزارى خەلىل (كل زار خليل) ، ئە ـ پ . رىۋايەت قىلىنىشىچە ، ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ دۇشمىنى بولغان نەمرۇد چوڭ گۈلخان يېقىپ ، ئىبراھىم پەيغەمبەرنى شۇ ئوتقا تاشلىغاندا ، ئوت ئۇنى كۆيدۈرۈش ئۈياقتا تۇرسۇن ، بىر گۈلزارغا ئايلانغانمىش . مانا شۇ ئوت مەزكۇر نام بىلەن ئاتالغان .

گۈلنارى (كلنارى) ، پ . قىزىل ئانار ، گۈل رەڭلىك .

گۈلھاچە (كلھاچە) ، پ . ◇～ **گۈل** (～كل) : نەقرات ، قوشاقلارنىڭ ھەر كۈپلېتىدا تەكرارلىنىدىغان مىسرا .

گۈلشەن (كلشن) ، پ . گۈلباغ ، گۈلزار ، چىمەن ؛ ك . جەننەت .

گۈلشەنزار (كلشن وار) ، پ . گۈلزارغا ئوخشاش ، چىمەنزارەدەك .

گۈلشەنى خۇلد (كلشن خلد) ، ئە ـ پ . مەڭگۈلۈك گۈلباغ .

گۈلشەنى دىلاسا (كلشن دل آسا) ، پ . دىلنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان گۈلشەن ، كۆڭۈلنى ئارامىلاندۇرىدىغان گۈلزار .

گۈلشەنى مىينا (كلشن مينا) ، پ . ئاسمان ، كۆك ، ئەڭ گۈزەل گۈلزار .

گۈلشەنى ۋەقت (كلشن وقت) ، پ . قىزىل گۈللەر ئېچىلغان چاغ .

گۈلفاش (كل فاش) ، پ . گۈل چاچقۇچى ، گۈل ھىدى تارقاتقۇچى ، ئوت چاچقۇچى . ◇ **نەسىمى**～ (نسيم～) : گۈل ھىدى تارقاتقۇچى شامال .

گۈلفام (كلفام) ، پ . گۈل رەڭلىك ، قىزغۇچ رەڭ . ◇ **بادەئى**～ (بادە～) : قىزىل مەي . ◇ **كۈرسىئى**～ (كرسى～) : قىزىل ئورۇندۇق .

گۈلفىشان (كل فشان) ، پ . ق . گۈلەفشان .

گۈلقەند (كلقند) ، پ . گۈلقەنت ؛ ك . مەھبۇبەنىڭ لېۋى .

گۈلگەز (كل كز) ، پ . كۆككە مايىل قىزىل ، كۆكۈش قىزىل .

گۈلگەشت (كل كشت) ، پ . گۈلزار ئارىلاش ، گۈلزار سەيلىسى ؛ گۈلزارلىق ، سەيلىگاھ . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : گۈلزاردا سەيلە قىلماق .

گۈل ـ گۈل (كل كل) ، پ . قىپقىزىل ھەم ئىنتايىن چىرايلىق ، گۈلدار .

گۈلگۈن (كلكون) ، پ . قىزىلگۈل رەڭلىك ، قىزغۇچ رەڭلىك . ◇～ **سەرىشك** (～سرشك) : قىزىل كۆز يېشى . ◇～ **ئۆتۈك** (～اوتوك) : قىزىل ئۆتۈك . ◇～ **قەدەھ** (～قدح) : قىزىل قەدەھ ؛ قىزىل مەي قاچىسى . ◇～ **قەبا** (～قباء) : قىزىل كېيىم ، قىزىل تون . ◇～ **ھەرىر** (～حرير) : قىزىل يىپەك . ◇ **ئەشكى**～ (اشكى～) : قانلىق كۆز يېشى .

گۈلگۈنە (كلكونه) ، پ . قىزىل ، قىزغۇچ ، نۇرانە ؛ يۈزنى قىزارتىدىغان ئەڭلىك . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يۈزنى قىزىل قىلماق .

گۈلگونپوش (كلكون پوش) ، پ . قىزىل كېيىملىك ، قىزىل تونلۇق ؛ قىپقىزىل .

گۈلمىخ (كل ميخ) ، پ . قالپاغلىق مىق ، كېيىم ئاسىدىغان ئىلمەك .

گۈلنار (گلنار) ، پ . ئانارگۈل ؛ قىزىل گۈل ؛ ك . قىپقىزىل . ◇ **مەيى**～ (مى～) : قىزىل مەي .

گۈلنارگۈن (كلنارگون) ، پ . ئانارگۈل رەڭلىك .
گۈلئۈزار (گل عزار ، گلعذار) ق . گۈلرو .
گۈلى ئەھمەر (گل احمر) ، پ ـ ئە . قىزىلگۈل .
گۈلى ئاتەشىن (كل آتشين) ، پ . ئوت رەڭلىك گۈل ، قىزىل گۈل .
گۈلى تەرى (كل ترى) ، پ . يېڭى ئېچىلغان گۈل ، ياشناپ تۇرغان گۈل .
گۈلىر (كلر) ، پ . ئىشىك باقار ، ۋارىتا .
گۈلئىزار (گلعذار) ، پ . گۈل يۈزلۈك ، چىرايلىق ، سەتەڭ ، گۈلرۇخسار .
گۈلى سەدبەرگ (كل صدبرگ) ، پ . ئۇششاق ھەم كۆپ بەرگلىك بىر خىل سېرىق گۈل .
گۈلىستان (گلستان) ، پ . چوڭ گۈلزار ، گۈلباغ ؛ شەيخ سەئدىي شىرازىينىڭ مەشھۇر ئەسىرى .
گۈلى سەۋرىي (كل ثورى) ، ئە ـ پ . بالدۇر ئېچىلىدىغان قىزىل گۈل .
گۈلى مەختۇم (گل مختوم) ، پ . سۇرۇق .
گۈلى ناشۇگۇفت (كل ناشكفت) ، پ . ئېچىلمىغان گۈل .
گۈلى نەستەرىن (كل نسترن) ، پ . ق . گۈلى نەسرىن .
گۈلى نەسرىن (گل نسرين) ، پ . ئاق ئېچىلىدىغان بىر خىل گۈل .
گۈلى ھۈمرا (كل حمرا) ، ئە ـ پ . قىزىل گۈل .
گۈلى ئىرەم (كل ارم) ، پ . ئىرەم باغنىڭ گۈلى ق . ئىرەم .
گۈم (كم) ، پ . يوقالغان ، يىتىپ كەتكەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يوقالماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يوقاتماق ، يوق قىلماق .
گۈماشتە (كماشته) ، پ . گۈماشتا ، ۋەكىل ، ۋاكالەتچى ، ئەلچى ، خىزمەتكار .
گۈمراە (گمراه) ، پ . يولدىن ئازغان ، يولىنى يوقاتقان ، ئازغۇن ؛ گۇناھكار .
گۈمراھۇەش (كمراەوش) ، پ . يولدىن ئاداشقانغا ئوخشاش ، ئازغۇندەك .
گۈمراھلىغ (كمراەليغ) ئاداشقانلىق ، يولدىن ئازغانلىق .
گۈمرەھ (كمره) ، پ . ق . گۈمراە .
گۈمشۇدە (كمشده) ، پ . يوقالغان ، يوق بولغان ؛ ئاداشقان ، يولدىن ئازغان .
گۈمنام (كم نام) ، پ . نامى ئۆچكەن ؛ نامسىز ، ئېتىبارسىز قالغان .
گۈن I (كون) ، پ . رەڭ ، تۈس .
گۈن II (كون) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە ، «رەڭ ، رەڭلىك ، تۈسلۈك» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇**كافۇر**～ (كافور～) : كاپۇر رەڭلىك ئاق ، ئاپپاق . ◇**نىل**～ (نيل～) : نىل رەڭلىك ، كۆك . ◇**شەفەق**～ (شفت～) : شەپەق رەڭلىك ، قىزىل .
گۈنا ـ گۈن (كوناكون) ، پ . رەڭمۇرەڭ ، خىلمۇخىل .
گۈناھ (گناه) ، پ . جىنايەت ، گۇناھ . ◇**كەبىرە**～ (كبيره～) : زور گۇناھ .
گۈنە (كونه) ، پ . رەڭ ، تۈس ، تۈر ، خىل .
گۈنە ـ گۈنە (كونه كونه) ، پ . خىلمۇخىل . ◇～**تەئام** (～طعام) : خىلمۇخىل تائام .
گۈنەھ (كنه) ، پ . گۇناھ .

گۈنبەد (كنبد) ، پ . گۈمبەز .
گۈنبەدى دەۋۈار (كنبد دوار) ، ئە ـ پ . ئايلىنىدىغان گۈمبەز ، ئايلىنىپ تۇرىدىغان گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان ، كۆك ، پەلەك .
گۈنبەدى دەۋۈارسا (كنبد دوارسا) ق . گۈنبەدى دەۋۈار .
گۈنبەدى خەزرا (كنبد خضراء) ، پ ـ ئە . يېشىل گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان ، كۆك .
گۈنبەدى لاجۇۋەرد (كنبدلاجورد) ، پ . ق . گۈنبەدى خەزرا .
گۈنبەدى مىينا (كنبد مينا) ، پ ـ ئە . شىشەرەڭ گۈمبەز ، كۆك گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان ، كۆك ، پەلەك .
گۈنبەدى مىينۇ (كنبه مينو) ق . گۈنبەدى مىينا .
گۈنبەز (گنبذ) ، پ . ق . گۈنبەد .
گۈنجايىش (كنجايش) ، پ . سىغىم ، سىغىمچانلىق ، سىغىش .
گۈنگ I (كنك) ، پ . تىلسىز ، گاچا ، كېكەچ . ◇～**مەقال بولماق** (～مقال بولماق) : سۆزلىيەلمەي قالماق ، گاچىلىشىپ قالماق ؛ تىلى تۇتۇلماق .
گۈنگ II (گنگ) ، پ . گۇڭگا ، غۇۋا .
گۈنگ III (گنگ) ، پ . پار ـ پۇر سۇ تۇرۇبىسى ، ساپالدىن ياسالغان سۇ تۇرۇبىسى .
گۈنگۈلال (گنگ ولال) ، پ . گاچا ، سۆزلىيەلمەيدىغان ، تىلى تۇتۇلۇش ، ئېغىزى تۇڭاقلىنىش .
گۈھەر (كهر) ق . گەۋھەر .
گۈھەر ئەفشان (كهر افشان) ق . گەۋھەر ئەفشان .
گۈھەر فىشان (كهرفشان) ، پ . ق . گەۋھەر ئەفشان .
گۈھەر چىن (كهر چين) ، پ . گۆھەر تەرگۈچى ، گۆھەر يىغقۇچى .
گۈھەررىز (كهرريز) ق . گەۋھەررىز .
گۈۋار (كوار) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە ، «يېقىملىق ، مەززىلىك ، پايدىلىق» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇**خۇش**～ (خوش～) : مەززىلىك ، تەملىك .
گۈۋارا (كوارا) ، پ . يېقىملىق ، مەززىلىك ، تەملىك ، ئاسان ھەزىم بولىدىغان ، ئوڭاي سىڭىدىغان ، كۆڭۈلنى ئاچىدىغان . ◇**راھى**～ (راح～) : تەملىك سەي ، ئىچىشلىك شاراب .
گۈۋاھ (گواه) ، پ . ئىسپات ، گۈۋاھ ؛ شاھىت ، گۈۋاھچى .
گۈۋەھ (كوه) ق . گۈۋاھ .
گۆستەرمەك (كوستارماك) كۆرسەتمەك .
گۈنگرەنمەك (كونكرانماك) ئاچچىقى كېلىپ ئۆزىچە غۇدرىماق ، غۇدۇڭشىماق .
گۈنگۈردەمەك (كونكوردامماك) غودۇڭشىماق .
گۈنەش (كنش) ، ق . كۈنەش . قۇياش .
گۈۋەنج (كوانج) ، ق . كۈۋەنج . ئىشەنج .
گۈۋەنمەك (كوانماك) ، ق . كۈۋەنمەك . ئىشەنمەك .

گىپا (كيپا) ، پ . هېسسپ .
گىتەرمەك (كيتارماك) ، ق . كىتەرمەك . كەتكۈزمەك .
گىتى (كيتى) ، پ . ئالەم ، دۇنيا ، جاهان .
گىتىپەناە (كيتى پناه) ، پ . دۇنيانىڭ يۆلەنچۈكى ، جاهان هامىيسى ؛ ك . پادىشاه .
گىتىستان (كيتى ستان) ، پ . دۇنيانى بويسۇندۇرغۇچى ، دۇنيانى ئىشغال قىلغۇچى .
گىتىفۇرۇز (كيتى فروز) ، پ . ئالەمنى يورۇتقۇچى . ◇ **مەھرى گىتىفۇرۇز** ~ (مهر~فروز) : ئالەمنى يورۇتقۇچى قۇياش .
گىتىنەما (كيتى نما) ، پ . جاهاننەما ، پۈتۈن جاهاننى كۆرسەتكۈچى ئەينەك . رىۋايەت قىلىنىشچە ، ئىسكەندەرنىڭ دۇنيادىكى هەممە نەرسىنى كۆرىدىغان بىر ئەينىكى بولۇپ ، بۇ ئەينەكنىڭ نامى «گىتىنەما» ياكى «ئاينەئى گىتىنەما» ئىكەن .
گىيىتى نەۋەرد (كيتى نورد) ، پ . جاهاننى كەزگۈچى ، سەييياه . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : دۇنيانى كەزمەك .
گىچ (كيچ) ، پ . بېشى قايغان ، بېشى ئايلىنىپ قالغان ؛ گاڭگىراپ قالغان ؛ ◇ **مەغزىنى~ قىلماق** (مغزينى~قيلماق) : بېشىنى گاڭگىرىتىپ قويماق .
گىر I (كير) ، پ . تۈتۈۋېلىش ، قولغا ئېلىش ، قۇدرەت ، كۈچ ، قىينىچىلىق ، جاپا ، توسقۇنلۇق ، توساق .
گىر II (كير) ، پ . بىرىكمە تەركىبىدە كېلىپ ، «ئالغۇچى ، تارتقۇچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇ **باد~** (باد~) : شامال تارتقۇچى تۈگىلۈك ؛ ك . بۇرۇن تۈشۈكى . ◇ **دىلگىر~** (دلكير) : دىلنى تارتقۇچى ، كۆڭۈل ئالغۇچى ؛ يۈرەكنى سىققۇچى . ◇ **ئىقلىم~** (اقليم~) : يۈرت ئالغۇچى ، ئىشغالىيەتچى . ◇ **مىياد~** (مياد~) : بەل تۈتقۇچى ، بەلدىن ئالغۇچى ، كۈرەشچى ، چېلىشچى . ◇ **ئارام~** (آرام~) : ئارام ئالغۇچى ، تىنچلانغۇچى ؛ جايلاشقان ، ئورناشقان . ◇ **جەهان~** (جهان~) : كائنات پادىشاه ؛ جاهانگىر .
گىرامىي (كرامى) ، پ . ئەزىز ، هۆرمەتلىك ، سۆيۈملۈك .
گىرد (كرد) ، پ . ئەتراپ ، چۆرە ، دائىرە ، چەمبىرەك ، قىرغاق . ◇~ **ئولماق** (~اولماق) : توپلاشماق ، توپ بولماق ، يىغىلماق . ◇~ **ئۇزار** (~عزار) : يۇمىلاق يۇز ، تۆرۈك يۇز .
گىرداب (كرداب) ، پ . قاينام ، سۇنىڭ قاينام بولۇپ ئېقىشى .
گىرداگىرد (گرداگرد) ، پ . چۆرە ، ئەتراپ ، تۆت ئەتراپ ، چۆرىدەپ ؛ ئەتراپتا .
گىردباد (كردباد) ، پ . قۇيۇن .
گىردبالشىت (كرد بالشت) ، پ . چۆرىسىگە چىلتەك تۈتۈپ بېزىلگەن يۇمىلاق ياستۇق .
گىردگاە (كردكاه) ، پ . بەل ؛ كەمەر ، بېقىن .
گىردلىغ (كردليغ) ئۇچى قايرىلغان .
گىرۇدار (كيرودار) ، پ . هۆكۈمرانلىق ، هاكىمىيەت ؛ ئېلىشىش ، جەڭ .
گىربان (كريبان) ، پ . ياقا ، كىيىمنىڭ ياقىسى . ◇ **چاكى~ ئەيلەمەك** (چاك~ايلاماك) : (غەزەپتىن ياكى ئەلەمدىن) ياقا يىرتماق .

گىرىفتار (كرفتار) ، پ . گىرىپتار ، ئۇچرىغان ، يولۇققان ، دۇچار بولغان ؛ ئەسىر بولغان ، بەنت بولغان .

گىرىفتارلىق (كرفتارليق) گىرىپتارلىق ، دۇچارلىق ، يولۇققانلىق ، مۇپتىلالىق ؛ باغلانغانلىق ، بېرىلگەنلىك .

گىرىھ (كره) ، پ . تۇگۇن ، چىگىش ، مۇشكۇللۇك ، قىيىن مەسىلە ؛ چاتاق ؛ قوشۇمىنىڭ تۇرۇلۇشى .

گىرىھكار (كرەكار) ، پ . تۇگكۇچى ، چىگىشلەشتۇرگۇچى ؛ تۇرگۇچى ، پۇرۇشتۇرگۇچى .

گىرىھگۇشا (كرەكشا) ، پ . تۇگۇنلەرنى يەشكۇچى ؛ ك . قىيىن ئىشلارنى ھەل قىلغۇچى ، بەنتلەرنى ئاچقۇچى .

گىرىھگۇشاي (كرەكشاى) ، پ . ق . گىرىھگۇشا .

گىرىھگىر (كرەكير) ، پ . تۇگۇنلۇك ، چىگىش ، بۇدۇر ، قورۇق . ◇ **زۇلفى** ~ (زلفى~) : چۇڭۇلغان چاچ ؛ بۇدۇر چاچ .

گىرىھناك (كرەناك) ، پ . تۇگۇنلۇك ، چېگىلگەن ، قىيىن ، چىگىش ، تەس .

گىريان (كريان) ، پ . يىغلىغان ، قاتتىق يىغلىغان ؛ يىغلاپ تۇرغان .

گىريە (كريه) ، پ . يىغا ، يىغلاش ، ياش تۆكۈش .

گىزاف (گزاف) ، پ . ق . گەزاف .

گىزەرمەك (كيزارماك) تاتارماق ، بەدەندىن قان قاچماق ، رەڭگى ئۆچمەك ، رەڭسىزلەنمەك .

گىزلەمەك (كيزلاماك) يوشۇرماق ، تىقىپ قويماق ؛ بۆكتۇرۇپ قويماق .

گىيسۇ (كيسو) ، پ . ئۇرۇلگەن چاچ ، ئۇرۇم چاچ .

گىيسۇي (كيسوى) ، پ . ق . گىيسۇ .

گىيسۇيى ئەنبەرىن (كيسوى عنبرين) ، ئە ـ پ . ئەنبەر بۇيلۇق چاچ ئۇرۇمى . ◇ **ئىككى** ~ (ايكى~) : ئەنبەر بۇيلۇق ئىككى ئۇرۇم چاچ .

گىيسۇيى مۇشكبۇ (كسو مشكبو) ، پ . ئىپار پۇرايدىغان چاچ ئۇرۇمى .

گىل (گل) ، پ . لاي ، پاتقاق .

گىلە (كله) ، پ . ئاغرىنىش ، شىكايەت .

گىلەمەند (كلەمند) ، پ . ئاغرىنغان ، ئاغرىنىشى بار ، شىكايەتلەنگەن ، كۆڭلى قالغان .

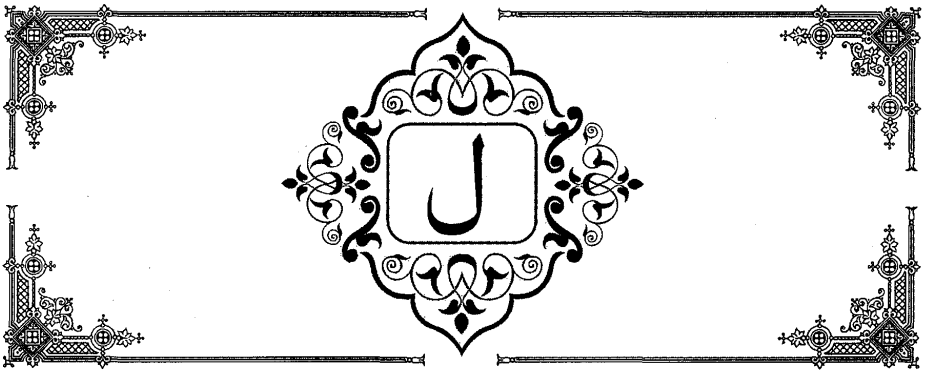
گىلەمەندلىغ (كلەمندليغ) ئاغرىنغانلىق ، كۆڭلى قالغانلىق .

گىلىم (گليم) ، پ . گىلەم ، يۇڭ توقۇلما .

گىيا (كيا) ، پ . گىياھ ، ئۆسۈملۈك .

گىياھ (كياه) ، پ . ئۆسۈملۈك ، گىياھ .

گىيەھ (كيه) ، پ . ق . گىياھ .

لا I (لا) ، ئە . «ئا» ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ : «يوق ، ياق ، ئەمەس» دېگەن مەنىلەرنى ، يەنى ئىنكار قىلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇～**ۋە نەگەم** (و نعم) : ياق ۋە ھەگە . ～ ◇ **ئىلاھە ئىللەللاھ** (～لا اله الا الله) : بىر ئاللاھدىن باشقا ئىلاھ يوق .

لا II (لا) «غۇ» ، «دە» يۇكلىمىلىرى مەنىسىدە كېلىدۇ .

لاب (لاب) لاپ .

لابە (لابه) ، ئە . يالۇرۇش ، ئۆتۈنۈش ، سوراش ؛ تىل ياغلىمىچىلىق قىلىش ، ئالدامچىلىق ، نەيرەڭ ؛ چاقچاق ، مەسخىرە .

لابىس (لابس) ، ئە . كىيىنگەن ، كىيىم كىيگەن ، لىباسلىق .

لات (لات) ، ئە . ئىسلامدىن بۇرۇن ئەرەبلەر چوقۇنغان بۇت .

لاتەخەف (لا تخف) ، ئە . قورقما ، خەۋپسىرىمە ، ئەنسىرىمە !

لاتەقۇل (لا تقل) ، ئە . سۆزلىمە ، گەپ قىلماق !

لاتپەرەست (لات پرست) ، ئە ـ پ . لاتقا چوقۇنغۇچى ، بۇتپەرەس .

لاتۇسرىغۇ (لا تسرفوا) ، ئە . ئىسراپ قىلماڭلار !

لاتۇمەنات (لات و منات) ، ئە . ئىسلامدىن بۇرۇن ئەرەبلەر چوقۇنغان ئىككى بۇتنىڭ نامى .

لاجەرەم (لا جرم) ، ئە . چارىسىز ، ئائىلاج ؛ شۇبھىسىز ، ئەلۋەتتە ، دەرۋەقە ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ، شۇڭلاشقا .

لاجۇرئە (لا جرعه) ، ئە . يۇتۇملىماي ، بىرلا يۇتۇش ، بىراقلا سۈمۈرۈش . ◇～**سۈمۈرمەك** (～سومورماك) : بىراقلا سۈمۈرۈپ تۈگەتمەك ، تىنمايلا سۈمۈرۈۋەتمەك . ◇～**ئىچمەك** (～ايچكماك) : بىر تامچىمۇ قالدۇرماستىن ئىچمەك .

لاجۇۋەرد (لاجورد) ، پ . توق كۆك رەڭلىك تاش ، كۆك تۇس ، ھاۋارەڭ .

لاجۇۋەردي (لاجوردى) ، پ . توق كۆك رەڭلىك ، ھاۋا رەڭلىك . ◇～**ئەتلەس** (～اطلس) ؛ ك . زەڭگەر ئاسمان . ◇～**تاق** (～طاق) ، ◇～**چەرخ** (～چرخ) : كۆك

ئاسمان . ◇～**دەۋات** (～دوات) : كۆك رەڭلىك ساپال دۇۋەت .

لاجە (لاجە) ، پ . ق . لاچ .

لاچ (لاچ) ، پ . ئالدام ، نەيرەڭ .

لاچە (لاچە) ، پ .ق . لاچ .

لادە (لادە) ئەخمەق ، ئەقىلسىز ، نادان ، دۆت .

لازىمە (لازمە) ، ئە . ئىجراسى زۆرۈر بولغان نەرسە ؛ لازىم نەرسە ، كېرەكلىك ؛ خۇلاسە ، نەتىجە ، ئېرىشىش كېرەك بولغان نەتىجە .

لازىمۇ مەلزۇم (لازم و ملزوم) ، پ . ئۆزئارا مۇناسىۋەتلىك ، بىر ـ بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان ، بىر ـ بىرىنى شەرت قىلىدىغان .

لاس (لاس) ، پ . خام يىپەك مېزى (سىياھنى قويۇق ساقلاش ئۈچۈن دۇۋەتكە سېلىنىدۇ) .

لاش (لاش) ، پ . جەسەت ، ئۆلۈك ، تاپ .

لاشە (لاشە) ق . لاش .

لاشەيئ (لا شئى) ق . لاشەيئە .

لاشەيئە (لا شئى) ، ئە . ھېچ نەرسە يوق ، ھېچ گەپ يوق ، مەسىلە يوق .

لاغ I (لاغ) ، پ . ھەزىل ، مازاق ، ئويۇن ، چاقچاق . نەيرەڭ ، ئالدام . ◇**لابەۋۇ**～(لابە و～) : ھەزىل ـ مازاق ، بىھۇدە چاقچاق ؛ ھېيلە ـ نەيرەڭ .

لاغ II (لاغ) ئورۇن ، جاي .

لاغلاماق (لاغلاماق) ئورۇنلاشماق ، ئورۇن ئالماق .

لافىز (لافظ) ، ئە . تەلەپپۇز قىلغۇچى ، سۆزلىگۈچى ، گەپ قىلغۇچى .

لاغەير (لا غير) ، ئە . باشقىسى يوق ،

لاغ ـ لاغ (لاغ لاغ) ، پ . لاپ ـ لاپ (گۈلخانىڭ لاۋۇلداپ يالقۇنجاپ يېنىش ھالىتى) . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : لاۋۇلدىماق ، يالقۇنجىماق .

لاكەلام (لا كلام) ، ئە . تىلغا ئېلىنمايدىغان ؛ گەپ كەتمەيدىغان ، شامال كىرمەيدىغان ، مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان ، شەك ـ شۈبھىسىز .

لال (لال) ، پ . گاچا ، گەپ قىلالمايدىغان ؛ تىلى تۇتۇلۇپ قېلىش ، گەپ قىلالماي قېلىش ، ئاغزى تۇڭاقلىنىپ قېلىش . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئىندىيەلمەي تۇرۇپ قالماق ، غەڭ قىلالماي قالماق ، نېمە دېيىشنى بىلەلمەسلىك .

لالە (لالە) ، پ . لالەگۈل ، كۆركۈم گۈلى ، قىزىل گۈل .

لالەبار (لالەبار) ، پ . لالە ياغدۇرغۇچى ؛ قىزارتقۇچى .

لالەروي (لالەروى) ، پ . لالە يۈزلۈك ، قىزىل يۈزلۈك ، نۇرانە يۈزلۈك .

لالەزار (لالەزار) ، پ . لالە گۈللەر ئېچىلغان جاي ؛ گۈلزار .

لالەستان (لالەستان) ، پ . لالىزار .

لالەفام (لالەفام) ، پ . لالەرەڭ ، قىزىل .

لالەكار (لالەكار) ، پ . لاله تېرىغۇچى ؛ ك . قان ياش تۆككۈچى .
لالەگۈن (لالەكون) ، پ . لالىگه ئوخشايدىغان ، لالەرەڭ ، قىزىل .
لالەۋار (لالەوار) ، پ . لالىدەك ، لالىرەڭ .
لالەئى ئەشك (لالەاشك) ، پ . قانلىق كۆز يېشى ، ئاچچىق يىغا .
لالەئى نۇئمان (لاله نعمان) ، ئە ـ پ . قىزىل لاله .
لاللىق (لال لىق) گاچىلىق ، تىلسىزلىق ، گەپ قىلالماي قېلىش ، ھەيرانلىق .
لام I (لام) ، ئە . «ئا» ئۈزۈن سوزۇق ئوقۇلىدۇ : ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ل» ھەرپىنىڭ نامى (مەشۇقەنىڭ چىكە چېچى كۆپىنچە شۇ ھەرپكە ئوخشىتىلىدۇ) .
لامەكان I (لامكان) ، ئە . ماكانسىز ، مۇقىم تۇرار جايى يوق ؛ تۇرمايدىغان يېرى يوق (ئاللاھنىڭ بىر سۈپىتى) .
لامەكان II (لامكان) ، ئە . بوشلۇق . ◇**مۇلكى**ـ (ملكـ) : بوشلۇق ئالىمى .
لام ئەلىف (لام الف) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ل» بىلەن «ا» ھەرپىنىڭ بىرىكمىسى — لا ؛ ك . قايچا ؛ قول قوۋۇشتۇرۇش ؛ ئىككى پۈتىنى ئالماپ ئۆرە تۇرۇش .
لامىئ (لامع) ، ئە . يالتىراق ، پارقىراق ، پارلاق نۇر چېچىپ تۇرىدىغان ، پارلاپ تۇرىدىغان .
لامىسە (لامسه) ، ئە . تېگىش سېزىمى .
لانىھايەت (لانهايت) ، ئە . تۈگىمەس ، پايانسىز ، چەكسىز ، ئاخىرى يوق . ◇**بەقائىـ** (بقاءـ) : چەكسىز باقىيلىق ، ئەبەدىيلىك .
لاھىقە (لاحقه) ، ئە . تەۋەلىك ، قوشۇمچە ؛ ئەگەشكۈچى ، ئەگىشىش .
لاھىق (لاحق) ، ئە . ئارقىدىن يېتىشىپ كەلگەن ، كېيىن قوشۇلغان ، قوشۇمچە ، ئورۇنباسار ، ئىزباسار .
لاھىقە (لاحقه) ، ئە . قوشۇمچە نەرسە ، زاپاس نەرسە ، تولۇقلاشقا ئىشلىتىلىدىغان نەرسە .
لاھەۋل (لا حول) ، ئە . قورققان چاغدا ئوقۇلىدىغان بىر دۇئانىڭ بېشى . ◇**لاھەۋلە ۋە لا قۇۋۋەۋە** (ـ ولاقوه) : كۈچمۇ ئىقتىدارمۇ يوق .
لائۇبالى (لا ابالى) ، ئە . بىپەرۋا ، بىغەم ؛ پەرھىز تۇتمايدىغان ، ھېچنېمىدىن قورۇنمايدىغان ، ھەرقانداق چەكلىمىلەردىن خالىي .
لائىب (لاعب) ، ئە . ئويۇنچى .
لايە (لايه) ، پ . يېپەك توقۇلما .
لايەتەجەززا (لا يتجزا) ، ئە . پارچىلانماس ، بۆلۈنمەس . ◇**جۈزئۈن**ـ (جزءـ) : ئايرىلماس بىر قىسىم ، بۆلۈنمەس پارچە ، ئاجرالماس بۆلەك .
لايەزال (لا يزال) ، ئە . ئەبەدىي ، مەڭگۈ ، ئۈزۈلمەس ، زادىلا يوقالمايدىغان ، زاۋال تاپمايدىغان ؛ داۋاملىق ، ھەمىشە .
لايەئقىل (لا يعقل) ، ئە . دۆت ، كالۋا ، ئەقىلسىز ، مېڭىسى ئىشلىمەيدىغان .
لايەموت (لا يموت) ، ئە . ئۆلمەس ، ئۆچمەس ، يوقالماس ؛ يەتكۈدەكلا (م . تاماق) .

لايەنفەك (لا ينفك) ، ئە . ئاجرالمايدىغان ، بىر ـ بىرسىگە كىرىشىپ كەتكەن ، بۆلۈنمەس ، ئايرىلماس .

لايلاماق (لايلاماق) لايغا پاتماق .

لايۇقەد (لا يعد) ، ئە . ھەددىسىز ، ساناقسىز ، ھېسابسىز ، ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدىغان .

◇～ **دۇۋەلايۇھسا** (～ولايصعى) : سان ـ ساناقسىز .

لايىق (لائق) ، ئە . قابىل ؛ مۇناسىپ ، مۇۋاپىق ، لايىق .

لايىھ (لايح) ، ئە . ئوچۇق ، روشەن ، ئايدىڭ ، ئاشكارا .

لايىھە (لايحه) ق . لايىھ .

لەئالى (ئالى) ، ئە . لۇئۇلۇ (لۇلۇ)نىڭ كۆپلۈكى : مەرۋايىتلار ، ئۇنچىلەر .

◇～ **ئەنجۇم ئايىن** (～انجم آيين) : يۇلتۇزدەك چېچىلغان مەرۋايىتلار .

لەئەزىيدەنەكۇم (لازيدنكم) ، ئە . ئەلۋەتتە سىلەرگە زىيادە قىلىپ بېرىمەن .

لەئەللە (لعل) ، ئە . بەلكىم ، ئېھتىمال . ◇～ **ھۇ كەلگەي** (～كيلكاى) : ئۇ بەلكىم كېلىپ قالار .

لەئەنەھۇللاھ (لعنه الله) ، ئە . ئاللاھ ئۇنىڭغا لەنەت ياغدۇرغاي ، ئاللاھ ئۇنىڭ ئەدىبىنى بەرگەي ، ئاللاھ ئۇنى جازالىغاي .

لەب (لب) ، پ . لەۋ ، كالىپۇك . ◇ **نۇقشى**～ (نوش～) : شىرىن لەۋ ، تاتلىق لەۋ .

◇～ **ى ئۇننابگۇن** (～عناب كون) : چىلان رەڭ لەۋ ، قىزىل لەۋ .

لەئب (لعب) ، ئە . ئويۇن ، كۆڭۈل ئېچىش ، نەيرەڭ . ◇～ **كۆرسەتمەك** (～كورساتماك) : ئويۇن كۆرسىتىمەك ، ئويىنىماق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئويىنىماق . ◇～ **ئاۋەر** (～آور) : ئويۇنچى ، ئويۇن كۆرسەتكۇچى . ◇～ **ئەندۇز** (～اندوز) : ئويۇنچىلىق .

لەبالەب (لبالب) ، پ . لېۋىگىچە تولغان ، لىپ تولغان ، لىپمۇلىپ ، لەپپالەپ .

لەئبەفكەن (لعب افكن) ، ئە ـ پ . ئويۇنچى ، ئويۇن كۆرسەتكۇچى ، نەيرەڭۈاز .

لەببەلەب (لب بلب) ، پ . ق . لەبالەب .

لەببەيك (لبيك) ، ئە . بىراۋ چاقىرغاندا بېرىلىدىغان جاۋاب سادا : «ھازىرمەن ، تەييارمەن ، قۇلىڭىزدا سىزدە ، بۇيرۇڭ» مەنىلىرىدە كېلىدۇ . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھازىر بولماق ، تەخ بولماق .

لەبتەشنە (لب تشنه) ، پ . چاڭقاپ كەتكەن ، ئۇسسىغان ، ئۇسساپ كەتكەن ، تەشنا .

لەبىب (لبيب) ، ئە . دىتى بار ، ئەقىللىق ، زېرەك .

لەت (لت) ، پ . ئۇرۇش ، يەنچىش ، زەربە بېرىش ، تەستەكلەش ، كاچاتلاش .

لەتافەت (لطافت) ، ئە . لەتىپلىك ، نەپىسلىك ، نازاكەت ، مېھرىبانلىق ، ئاق كۆڭۈللۈك ، چاققانلىق ، زېرەكلىك .

لەتائىف (لطائف) ، ئە . لەتىفە (لطيفه)نىڭ كۆپلۈكى : قىزىق گەپلەر ، لەتىپلەر ، چاقچاق گەپلەر ، كۈلكىلىك گەپلەر .

لەتايىق (لطايق) ق . لەتائىق .

لەتىق (لطيق) ، ئە . يۇمشاق ، مۇلايىم ، گۈزەل ، كېلىشكەن ، يېقىملىق ، ئاق كۆڭۈل ؛ نازۇك ، ئىنچىكە .

لەتىفە (لطيفە) ، ئە . لەتىپە ، كۈلكىلىك گەپ ، چاقچاق ؛ غەلىتە سۆز ، ئاجايىپ گەپ .

لەجاج (لجاج) ، ئە . بىرەر ئىش ۋە تەلەپ ئۈستىدە قاتتىق تۇرۇش ، تەرسالىق قىلىش ، كاجلىق قىلىش ، ئۆزۈمچىلىك قىلىپ جېدەل قىلىش .

لەچەك (لچك) ، پ . لىچەك ، رومال ، خوتۇن ـ قىزلار بېشىغا ئارتىدىغان ئۇچ بۇرجەك ياغلىق .

لەخت (لخت) ، پ . بۆلەك ، پارچە ، بىزە ، ئازغىنا ، كىچىككىنە .

لەخت ـ لەخت (لخت لخت) ، پ . پارچە ـ پارچە ، بۆلەك ـ بۆلەك .

لەختە (لختە) ، پ . قېتىشما ، ئۈيۈما .

لەخلەخە (لخلخە) ، پ . دىماقنى قۇۋۇزەتلەندۇرۇش ئۈچۈن پۈرىتىلىدىغان خۇش پۇراق ماددىلار ئارىلاشمىسى ، خۇشپۇراق ماددىلار .

لەخلەخەساي (لخلخەساى) ، پ . خۇش پۇراقلىق ، خۇش ھىدلىق ، خۇشبۇي .

لەدۇننى (لدنى) ، ئە . ئىلاھىي ، سىرلىق ، ھېچ كىشى سەۋەبىنى بىلمەيدىغان . ◇～**ئولۇم** (～علوم) : ئىلاھىي ئىلىملەر .

لەرز (لرز) ، پ . لەرزە ، تىترەش ، قىمىرلاش ، تەۋرەش .

لەززات (لذات) ، ئە . لەززەت (لذت) نىڭ كۆپلۈكى : لەززەتلەر .

لەززەت (لذت) ، ئە . شىرىنلىك ، تاتلىق تەم ، لەززەت .

لەزىز (لذيذ) ، ئە . لەززەتلىك ، تاتلىق ، مەززىلىك .

لەشكەر (لشكر) ، پ . قوشۇن ، ھەربىي قىسىم .

ئەشكەر ئارا (لشكر آرا) ، پ . جەڭدە قوشۇننى رەتلىگۈچى ، قوشۇنغا سۆلەت بەرگۈچى ، قوشۇن بېزىكى ، غەلىبە قىلغۇچى .

لەشكەر شىكەن (لشكر شكن) ، پ . غالىب ، يېڭىلمەس ، قەھرىمان .

لەشكەركەش (لشكركش) ، پ . لەشكەر باشلىقى ، قوماندان .

لەشكەركەشلىك (لشكركشليك) لەشكەر باشقۇرۇش ، ئەسكىرىي ئىشلار .

لەغۋ I (لغو) ، ئە . بىمەنە گەپ ، سەپسەتە ، جۆيلۇش ، قۇرۇق سۆز ؛ پايدىسىز ، مەنىسىز ، بىھۇدە .

لەغۋ II (لغو) ، ئە . بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : بىكار قىلماق ، ئەمەلدىن قالدۇرماق .

لەغۋە (لغوە) ، ئە . شىۋە ، دېئالېكت .

لەفز (لفظ) ، ئە . سۆز ، ئىبارە ، ئىپادە ؛ ئاغزاكى سۆز . ◇～**بىناسى** (～بناسى) : سۆز تۈزۈلۈشى ، ئۇسلۇب .

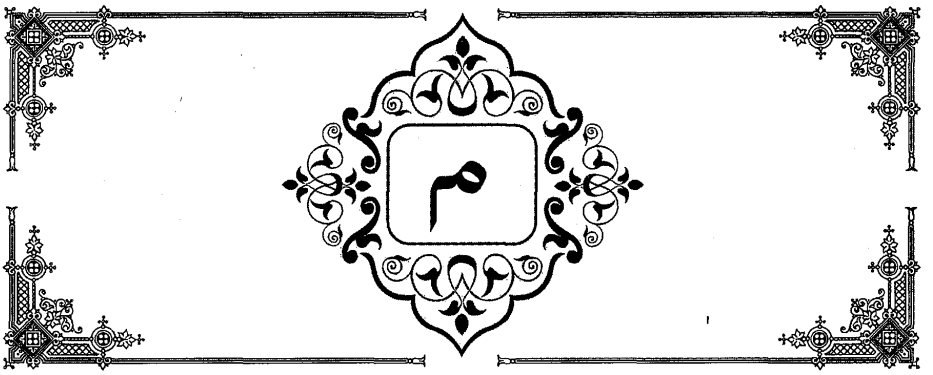
لەفزە (لفظه) ، ئە . بىر سۆز .
لەفز بەلەفز (لفظ بلفظ) ، ئە ـ پ . سۆزمۇسۆز .
لەفزى رەنگىن (لفظ رنكين) ، ئە ـ پ . مەزمۇنلۇق سۆز ، گۈزەل ئىپادە .
لەففاز (لفاظ) ، ئە . ناتىق ، گەپدان ، سۆزمەن ؛ ژالاقتەككور ، لاپچى .
لەقەب (لقب) ، ئە . ئۇنۋان ، پەخرىي نام .
لەقۋە (لقوه) ، ئە . يۇز پالەچلىكى ، ئېغىز مايماق كېتىش كېسىلى .
لەك I (لك) ، پ . يۇزمىك .
لەك II (ليک) ، «لەكىن»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
لەكەد (لكد) ق . لەگەد .
لەكەدكوب (لكدكوب) ق . لەگەد كوب .
لەكەن (لكن) ق . لەگەن .
لەكنەت (لكنت) ، پ . كېكەچلەش ، دۈدۈقلاش ، كېكەچ .
لەگەد (لكد) ، پ . تېپىش ، تەپكۇ . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تەپمەك ؛ دەسسەپ ئەزمەك .
لەگەدكوب (لكد كوب) ، پ . تېپىلگەن ، تېپىلگۈچى ؛ دەسسەلگەن ، دەپسەندە قىلىنغان .
لەگەن (لكن) ، پ . شامدان ، شام تۇرغۇزۇپ قويۇلىدىغان يېسى قاچا ؛ داس .
لەئل (لعل) ، ئە . قىزىل ياقۇت ؛ ك . قىپقىزىل لەۋ ، مەشۇقەنىڭ قىزىل لېۋى ، قىزىل سىياھ بىلەن يېزىلغان خەت . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : قىزارتماق .
لەئلفام (لعل فام) ، ئە ـ پ . ياقۇت رەڭلىك ، قىزىل .
لەئلگۇن (لعل كون) ، ئە ـ پ . ق . لەئلفام
لەلمى (للمى) بىنەم .
لەئلى ئابدار (لعل آبدار) ، ئە ـ پ . تىنىق ھەم جۇلالىق ياقۇت ، ساپ ياقۇت .
لەئلى ئاتەشىن (لعل آتشين) ، ئە ـ پ . ئوتقاشتەك ياقۇت ، قىزىل ياقۇت .
لەئلى ئەھمەر (لعل احمر) ، ئە . قىزىل ياقۇت ؛ ك . قىزىل مەي .
لەئلى بەدەخشان (لعل بدخشان) ، ئە . بەدەخشاندىن چىقىدىغان ساپ ياقۇت .
لەئلى پەيكانىي (لعل پيكانى) ، ئە ـ پ . ئوقيا ئوقىنىڭ تېغىغا ئوخشىتىپ تاراشلانغان ياقۇت .
لەئلى جانبەخش (لعل جان بخش) ، ئە ـ پ . جان بېغىشلىغۇچى قىزىل لەۋ ، ھايات بەرگۈچى قىزىل لەۋ .
لەئلى جانپەرۋەر (لعل جان پرور) ، ئە ـ پ .ق . لەئلى جانبەخش .
لەئلى خەندان (لعلى خندان) ، ئە ـ پ . كۈلۈپ تۇرغان لەۋ .
لەئلى رەخشان (لعل رخشان) ، ئە ـ پ . تىنىق قىزىل مەي .
لەئلى رەۋان (لعل روان) ، ئە ـ پ . ك . ئاققان قان .
لەئلى رۇممانىي (لعل رمانى) ، ئە ـ پ . ئانارنىڭ دانىسىدەك ياقۇت .

لەئلى روھەفزا (لعل روح افزا) ، ئە ـ پ . روھلاندۇرغۇچى قىزىل لەۋ .
لەئلى روھپەرۋەر (لعل روح پرور) ، ئە ـ پ . ق . لەئلى رۇھەفزا .
لەئلى سەييال (لعل سيال) ، ئە . سويۇق ياقۇت (مەي) .
لەئلى شەكەرخاي (لعل شكرخای) ، ئە ـ پ . شېرىن لەۋ .
لەئلى شەھۋار (لعل شهوار) ، ئە ـ پ . يىرىك ياقۇت ، ئەڭ ئېسىل ياقۇت .
لەئلى شىرىنكار (لعل شيرين كار) ، ئە ـ پ . شېرىن سۆز ئېغىز .
لەئلى گەۋھەربار (لعل كوھربار) ، ئە ـ پ . ك . گۆھەر چاچىدىغان قىزىل لەۋ ، شېرىن سۆزلۈك .
لەئلى مەھلۇل (لعل محلول) ، ئە . ئېرىتىلگەن ياقۇت ؛ ك . قىزىل مەي .
لەئلى مۇزاب (لعل مذاب) ، ئە . ئېرىتىلگەن ياقۇت ؛ ك . قىزىل مەي .
لەئلى ناب (لعل ناب) ، ئە ـ پ . ساپ ياقۇت ، گۈزەل قىزىل لەۋ ؛ ساپ قىزىل مەي .
لەئلى يەكدانە (لعل يكدانه) ، ئە ـ پ . يىرىك ياقۇت ، ئەڭ ئېسىل ياقۇت .
لەئلىي (لعلى) ، ئە . ياقۇت بىلەن بېزەلگەن ؛ ياقۇت رەڭ ، قىزىل .
لەمئ (لمع) ، ئە . ق . لەمئە .
لەمئە (لمعه) ، ئە . يالقۇن ، شولا ، نۇر ، روشەنلىك ، پارلاقلىق ، چاقناش ، يورۇش .
◇～**كۆرگۈزمەك** (～كوركوزماك) : شولا چاچماق ، نۇر ياغدۇرماق .
لەمەئات (لمعات) ، ئە . لەمئە (لمعه) نىڭ كۆپلۈكى : يالقۇنلار ، شولىلار ، پارلاقلىقلار ، نۇرلار ، چاقناشلار .
لەمئەفگەن (لمعه فكن) ، ئە ـ پ . شولا چاچقۇچى ، پارلاپ تۇرغۇچى ، پارلاق ، نۇرلۇق .
لەمئەئى رۇخسار (لمعه رخسار) ، ئە ـ پ . يۈز شولىسى ، يۈز نۇرى .
لەمس (لمس) ، ئە . تېگىپ سېزىش ، سىلاپ سېزىش ، تېگىپ كېتىش ؛ تۇتۇش ، سىلاش .
لەميەزەل (لميزل) ، ئە . ئەبەدىي ، مەڭگۈ ، ئاخىرى يوق .
لەئن (لعن) ، ئە . لەنەت .
لەنج (لنج) ق . لەنجە .
لەنجە (لنجه) ، پ . ئەركىلەش ، ناز قىلىش ، نازلىق مېڭىش .
لەنگ (لنك) ، پ . ئاقساق ، توكۇر . ◇**تەمۇر**～ (تيمور～) : ئاقساق تەمۇر .
لەنگەر I (لنكر) ، پ . يولۇچىلار قونۇپ ئۆتىدىغان جاي ؛ قونالغۇ . كەمبەغەل ، يېتىم ـ يېسىرلارغا تاماق ۋە پاناھلىق بېرىدىغان جاي ، غېرىبخانا .
لەنگەر II (لنكر) ، پ . كېمىنى توختىتىش ئۈچۈن سۇغا تاشلىنىدىغان ئېغىر تۆمۇر ، لەنگەر ؛ دارۋاز تەڭشىكى .
لەھەد (لحد) ، ئە . گۆر ، قەبرە .
لەھجە (لهجه) ، ئە . يەرلىك تىل ، شۇە ؛ ئاھاڭ ، تون ؛ ئىپادە ، گەپ ، سۆز . ◇**بەد**～ (بد～) : خۇنۇك ئاۋازلىق ؛ قوپال سۆزلۈك .
لەھزە (لحظه) ، ئە . دەم ، دەقىقە ، كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچىلىك ۋاقىت .
لەھم (لحم) ، ئە . گۆش . ◇～**پارە** (～پاره) : گۆش پارچىسى ؛ ك . يۇرەك .

لەھن (لحن) ، ئە . ئاۋاز ، كۈي ، ناخشا ، سايراش .
لەھنساز (لحن ساز) ، ئە ـ پ . كۈيلەش ، سايراش .
لەھنۇ ئاھەڭ (لحن و آهنک) ، ئە ـ پ . كۈيلەش ۋە سايراش .
لەھنى تەرەب (لحن طرب) ، ئە . يېقىملىق ناخشا ؛ خۇش چاقچاقلىق .
لەھنى داۋۇدي (لحن داودی) ، ئە . داۋۇنقا ئوخشاش خۇش ئاۋاز .
لەھنى دىلنەۋاز (لحن دل نواز) ، ئە ـ پ . يېقىملىق كۈي . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) : ساز چالماق ، سايرىماق ، كۈيلىمەك .
لەھنى نۇشانۇش (لحن نوشانوش) ، ئە ـ پ . ئىچىملىك بەزمىسىنىڭ ژاراڭ ـ چۇرۇڭى .
لەھۇ (لهو) ، ئە . ئويۇن ، ئويۇن ـ كۈلكە ، تاماشا ؛ بىھۇدە ئىش . ◇～**تۇخمى** (～تخمی) : ئويۇن دانىسى .
لەھۇۋ ھەۋا (لهو و هوا) ، ئە ـ پ . ئويۇن ـ كۈلكە ، بىھۇدە ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىش .
لەۋازىم (لوازم) ، ئە . زۆرۇر بويۇم ، ھاجەتلىك نەرسە ، كېرەكلىك ئەشيا .
لەۋازىمات (لوازمات) ، ئە . لەۋازىم (لوازم)نىڭ كۆپلۈكى : زۆرۇر بۇيۇملار ، ھاجەتلىك نەرسىلەر ، كېرەكلىك ئەشيالار .
لەۋامئ (لوامع) ، ئە . لامئ (لامع)نىڭ كۆپلۈكى : پارقىراق نەرسىلەر ، نۇر چېچىپ تۇرىدىغان نەرسىلەر ، روشەنلىكلەر .
لەۋاھىق (لواحق) ، ئە . لاھىقە (لاحقه)نىڭ كۆپلۈكى : قوشۇمچە نەرسىلەر ، تولۇقلاشقا ئىشلىتىلىدىغان نەرسىلەر .
لەۋايىھ (لوايح) ، ئە . لايىھە (لايحه)نىڭ كۆپلۈكى : ق . لايىھە .
لەۋەند (لوند) ، پ . ئاقنانچى ، بىكار تەلەپ ؛ بىۋاش ؛ لۇكچەك ، پاھىشە .
لەۋەندانە (لوندانه) ، پ . لۇكچەكلەرچە ، مەيخورلارچە ؛ نوچىلارچە .
لەۋەندلىق (لوندليق) شەھۋانىلىق ، پاھىشە .
لەۋەندۇەش (لوندوش) ، پ . بىكار تەلەپكە ئوخشاش ، ئاق نانچىدەك ، بوشاشقان .
لەۋس (لوث) ، ئە . ئىپلاسلىق ، پاسكىنىلىق ، بۇلغىنىش .
لەۋسناك (لوثناك) ، ئە ـ پ . ئىپلاس ، بۇلغانغان .
لەۋھ (لوح) ، ئە . يېيىق نەرسە .
لەۋھە (لوحه) ، ئە . ق . لەۋھ .
لەئىم (لئيم) ، ئە . پەس ، نىجىس ، نومۇسسىز ، شەرمەندە .
لەئىن (لعين) ، ئە . لەنەتلىك ، لەنەتكە ئۇچرىغان ، لەنىتى ، مەلئۇن .
لەيال (ليال) ، ئە . لەيل (ليل)نىڭ كۆپلۈكى : كېچىلەر ، تۇنلەر .
لەيالى (ليالی) ، پ . ق . لەيال .
لەيل (ليل) ، ئە . تۇن ، كېچە ، ئاخشام . ◇～**ۋنەھار** (～ونهار) : كېچە ـ كۈندۈز ، كۈنۇ تۇن .
لەيلەتۇلقەدر (ليلة القدر) ، ئە . قەدىر كېچىسى (رامىزاننىڭ 27 ـ كۈنى كېچىسى) .
لەيلەتۇلمىئراج (ليلة المعراج) ، ئە . مىراج كېچىسى ، مۇھەممەد پەيغەمبەر ئاسمانغا چىققان كېچە)

لەيلەن (ليلاً) ، ئە . كېچىسى ، كېچىلەپ .
لەيلۇنەھار (ليل و نهار) ، ئە . كېچە ـ كۈندۈز ، كۈنۈ تۈن .
لەيلي (ليلى) ، ئە . تۈندىكى ، كېچىدىكى ، كېچىنىڭ ، كېچىلىك .
لەيلىۋەش (ليلى وش) ، ئە ـ پ . لەيلىگە ئوخشاش گۈزەل .
لوك (لوك) يوغان گەۋدىلىك ، قوپال ؛ ئېغىر ؛ يۇك توشۇيدىغان تاقىر يۈكلۈق تۆگە .
لولي (لولى) ، پ . لولى ، سىگان ، سىگان قىزى ؛ كوچا ناخشىچىسى ؛ ك . شوخ دىلبەر .
لولۇەش (لولى وش) ، پ . لولىدەك گۈزەل ، لولىدەك شوخ .
لولىكەش (لولى كش) ، پ . لولىنى ئۆزىگە رام قىلىۋالغۇچى .
لۇئاب (لعاب) ، ئە . تۈكۈرۈك ، شۆلگەي .
لۇئب (لعب) ، ئە . ق . لەئب .
لۇئبەت I (لعبت) ، ئە . ئويۇنچۇق ، قونچاق ؛ نەيرەڭ ، ھېيلە ؛ گۈزەل يار .
لۇئبەت II (لعبت) ، ئە . كۆڭۈل ئېچىش ، تاماشا ، ئويۇن .
لۇئبەتباز (لعبت باز) ، ئە ـ پ . قونچاق ئوينىغۇچى ، قونچاق ئوينىتقۇچى ، نەيرەڭۋاز ، ھەييار ، ھېيلىگەر .
لۇئبەتەكباز (لعبتک باز) ، ئە ـ پ . ق . لۇئبەتباز .
لۇئبەتى چىن (لعبت چين) ، ئە . چىن گۈزىلى ؛ ك . قۇياش .
لۇئبەتى سىيمىنبەر (لعبت سيمين بر) ، ئە ـ پ . ئاق بەدەنلىك گۈزەل .
لۇئبي (لعبى) ، ئە . ئويۇنچىلىق . ◇ ~ **سەنئەت** (~ صنعت) : ئويۇنچىلىق سەنئىتى ، ئويۇنچىلىق ھۆنىرى .
لۇتف (لطف) ، ئە . مۇلايىملىق ، ياخشى نىيەت ، رەھىمدىللىك ، ياخشى مۇئامىلە ، مەرھەمەت . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماک) ، ~ **ئەتمەك** (~ ايتماک) : ياخشىلىق قىلماق ؛ مەرھەمەت قىلماق ، ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلماق .
لۇتفى ئالي (لطف عالى) ، ئە . ئالي مەرھەمەت .
لۇتفى ئەمىيم (لطف عميم) ، ئە . زور مەرھەمەت .
لۇتفى تەبئ (لطف طبع) ، ئە . زېھىن يارقىنلىقى .
لۇتفى مەقال (لطف مقال) ، ئە . سۆز مۇلايىملىقى .
لۇتفى مۇفرىت (لطف مفرط) ، ئە . چەكسىز مەرھەمەت .
لۇتفي (لطفى) ، ئە . مەرھەمەتلىك ، مۇلايىم ، مېھرىبان .
لۇت ئوغلى (لوط اوغلي) ياڕىماس ، ئىپلاس ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغان .
لۇججە I (لجه) ، ئە . دېڭىز ؛ دېڭىز ۋە دەريانىڭ چوڭقۇر يېرى ، دېڭىز ئاستى ، سۇنىڭ چوڭقۇر يېرى ؛ قاينام .
لۇججە II (لجه) ، ئە . توپ ، توپلام ، دۆۋە .
لۇچە (لوچه) ھىندىستان تەرەپلىرىدە بولىدىغان ، پەيلىرى رەڭمۇرەڭ ھەم پارقىراق كەلگەن كەكلىكسىمان بىر خىل قۇش . بۇ «قەلەمۇن»مۇ دېيىلىدۇ .
لۇغات (لغات) ، ئە . «ئا» تاۋۇشى ئۈزۈن سوزۇق : لۇغەت (لغت)نىڭ كۆپلۈكى : لۇغەتلەر ، تىللار .

لۇغەت (لغت) ، ئە . تىل ؛ سۆز ؛ سۆزلۈك ، لۇغەت .
لۇغەتەين (لغتين) ، ئە . ئىككى تىل . ◇ **مۇھاكەمەتۇل~** (محاكمة ال~) : ئىككى تىل توغرىسىدا مۇھاكىمە .
لۇغز (لغز) ، ئە . تېپىشماق .
لۇقمە (لقمه) ، ئە . لوقما ، بىر كاپام تاتام ، ئازغىنا تاماق ، بىر چىشلەم ، بىر كاپام ، بىر يۇتۇم .
لۇقمەگاھ (لقمەگاه) ، ئە ـ پ . قېرىن ، يەملىك .
لۇل (لول) ، پ . ئىزا تارتىشنى بىلمەيدىغان ، يۇزى قېلىن ؛ ئۇياتسىز .
لۇلۇئ (لوءلوء) ، ئە . مەرۋايىت ، ئۇنچە ، سەدەپ ، مارجان .
لۇلى (لولى) سېرىكچى ، ئويۇنچى ، قىزىقچى . ق . لولى .
لۇنگ (لنگ) ، پ . لۇڭگە ، چوڭ لۇڭگە .
لىباس (لباس) ، ئە . كىيىم .
لىباسات (لباسات) ، ئە . لىباس (لباس)نىڭ كۆپلۈكى : لىباسلار ، كىيىم ـ كېچەكلەر .
لىجام (لجام) ، ئە . يۇگەن ، نوختا ، تىزگىن .
لىسان (لسان) ، ئە . تىل .
لىسا نۇتتەير (لسان الطير) ، ئە . قۇش تىلى ؛ نەۋائىينىڭ شۇ نامىلىق بىر ئەسىرى .
لىسانى غەيب (لسان غيب) ، ئە ـ پ . ك . ئاللاھنىڭ تىلى .
لىسانى ھال (لسان حال) ، ئە . كىشى ھالىتىدىن ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى پىكىرنىڭ بىلىنىشى .
لىسانى ئۇد (لسان عود) ، ئە . ئۇد تىلى ، ئۇد چالغۇسىنىڭ ئاۋازى .
لىق (ليق) ، ئە . خورما دەرىخىنىڭ پوستى ۋە ئۇنىڭدىن ئىشلەنگەن يىپ ، تاللار .
لىقائ (لقاء) ، ئە . كۆرۈنۈش ، يۈز ، جامال ؛ ئۇچرىشىش .
لىللاھ (لله) ، ئە . ئاللاھ ئۈچۈن ، خۇدا ئۈچۈن ؛ ئەزىزلىگى خۇدا .
لىمەنىلمۇلك (لمن الملک) ، ئە . مۇلۈك كىمگە مەنسۇپ ؟ مۇلۈك كىمنىڭ ؟
لىمۇئ (ليموء) لىمۇن .
لىمۇئي (ليموئى) ، پ . لىمۇن رەڭ ، سېرىق رەڭ . ◇ ~ **تەرلىك** (~تيرليك) : سېرىق ئىچ كۆڭلەك .
لىھاف (لحاف) ، ئە . كىيىم ، يېپىنچا ، يوتقان ـ كۆرپە ، يوتقان . ◇ **گۈلگۈن~** (كل كون~) : قىزىل كىيىم .
لىۋائ (لواء) ، ئە . بايراق ، تۇغ ، ئەلەم .
لىۋائدار (لواءدار) ، ئە ـ پ . بايراقدار .
لىۋائي (لوائى) ، ئە . بايراقچى ، بايراقدار .
لىينەت (لينت) ، ئە . مۇلايىملىق ، يۇمشاقلىق ، ئەۋرىشىملىك .

ماۋ (ماء) ، ئە . سۇ . ◇～ى **مەئىن** (～معين) : ئاقار سۇ ، ئېقىن سۇ .
ماۋەدا (ما عدا) ، ئە . ق . ماسىۋا .
ماۋەرەفناك (ما عرفناک) ، ئە . سېنى دېگەندەك بىلمىگەنمىز .
مباقي (مەباقى) ، ئە . قالغان نەرسە ، قالغىنى ، ئېشىپ قالغىنى .
مابەين (ما بين) ، ئە . ئارا ، ئارىلىق ، ئوتتۇرا .
مات (مات) ، پ . ھەيرانلىق ، تاڭ قالغانلىق ، يېڭىلىش (شاھمات ئويۇنىدا) ؛ ئۆلۈش .
◇～**قالماق** (～قالماق) : ھەيران قالماق ، يېڭىلمەك ، مات بولماق .
ماتەغا (ما طغى) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەر مەدھىيەلەنگەن ئايەتتىن بىر سۆز .
ماتەمزەدە (ماتم زده) ، پ . ماتەمدار ، ھازىدار ، قايغۇلۇق .
ماتەمزۇدايى (ماتم زدايى) ، پ . قايغۇنى يوقاتقۇچى ، ماتەمنى تۇگەتكۈچى .
ماتەم سەرا (ماتم سرا) ، پ . ق . ماتەمكەدە .
ماتەمكەدە (ماتم كده) ، پ . ماتەم ئۆيى ، قايغۇخانىسى .
ماتەمىيانە (ماتميانه) ، پ . ماتەم تۇتقان ھالدا ، مۇسىبەتدارلارچە ، ھازىدارلارچە .
ماتەمي (ماتمى) ، پ . ماتەم تۇتقان ، ئارىلىق تۇتقان ، ھازىدار . ◇～**ئەل** (～ايل) : ھازىدار (ماتەم تۇتقان) كىشىلەر .
ماجەرا (ماجرا) ، ئە ـ پ . ئوتتۇرىدا سادىر بولغان ئەھۋال ، تالاش ـ تارتىش ، جاڭجال ، ماجىرا ، ۋەقە ؛ يۇز بەرگەن ، سادىر بولغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : غەلۋە قىلماق .
◇～**تۇزمەك** (～توزماك) : ماجىرا چىقارماق ، غەلۋە قوزغىماق .
ماجىد (ماجد) ، ئە . شەرەپ ئىگىسى ، ئۇلۇغ زات ، مەشھۇر ، داڭدار ، مۆھتەرەم ، ئالىيجانـ ناب .
ماچ (ماچ) ، پ . سۆيۈش ، ئۆپۈش ، بوسا . ◇～**ئالماق** (～آلماق) : سۆيمەك ، ئۆپمەك .
ماچىن (ماچين) خوتەن .

ماخەلەقەللاھ (ما خلق الله) ، ئە . ئاللاھ يارالتقان نەرسىلەر ؛ دۇنيا ، كائىنات .
مادە (ماده) ، پ . چىشى ھايۋان ، چىشى قۇش ، مادا ، مېكىيان .
مادەر (مادر) ، پ . ئانا .
مادەرزاد (مادرزاد) ، پ . ئانىدىن تۇغما ، تۇغما . ◇ **گۇنگى**～ (گنگ～) : تۇغما گاچا .
مادده (ماده) ، ئە . ماددا ، ئەسل ، ئاساس ، نېگىز .
مادىھ (مادح) ، ئە . مەدھىيە ئوقۇغۇچى ، مەدھىيەلىگۈچى ، ماختىغۇچى .
مازى (ماضى) ، ئە . ئۆتكەن ، بۇرۇنقى ، ئۆتكەن زامان .
مازىيە (ماضيه) ئۆتكەن ، بۇرۇنقى ، ئۆتمۈشتىكى . ◇ **سەلاتىنى**～ (سلاطين～) : ئۆتكەن سۇلتانلار .
ماسەبەق (ما سبق) ، ئە . ئىلگىرى بولغان ئىشلار ، ئىلگىرىكى نەرسىلەر ، بۇرۇنقى ، ئىلگىرىكى .
ماسەدەق (ما صدق) ، ئە . پاكىت ، ئىسپات ، ئاساس ؛ دالالەت قىلغۇچى ، توغرا كېلىدىغان .
ماسىۋا (ما سوى) ، ئە . باشقا ، ...دىن باشقا ، ...دىن تاشقىرى . ◇～ **للاھۇ** (～الله) : ئاللاھتىن باشقا .
ماشاب (ماشاب) يۇڭدىن توقۇلغان دەرۇش تونى ، كەمبەغەللەر تونى .
ماشىرا (ماشرا) ، پ . بەدەنده پەيدا بولغان ياللۇغلىنىش ، قىزارغان ئىششىق .
ماشۇرە (ماشوره) ، پ . ئوت پۇژلەيدىغان نەي .
ماشىتە (ماشطه) ، ئە . ق . مەششاتە .
ماغ (ماغ) ، پ . بېشى ، قانىتىنىڭ ئۇچى ۋە قۇيرۇقى ئوخشاش رەڭدىكى بىر خىل كەپتەر ؛ بىر خىل قارا رەڭدىكى ئۆردەك .
مافات (ما فات) ، ئە . ئۆتكەن ، ئۆتۈپ كەتكەن ، يوقالغان ، قولدىن كەتكەن . ◇ **ئۇزرى** ～ (عذر～) : ئۆتكەن ئىشقا ئېچىنىش ، ئۆكۈنۈش .
مافىززەمىر (ما فى الضمير) ، ئە . كۆڭۈلدىكى .
مافىھە (ما فيها) ، ئە . بۇنىڭدا ، بۇنىڭدىكى ، بۇنىڭ ئېچىدىكى ، ئىچ ، ئىچكى .
مافىھ (ما فيه) ، ئە . ق . مافىھە . ◇ **خولدۇ**～ (خلدو～) : جەننەت ۋە ئۇنىڭ ئېچىدىكى .
ماقەبل (ما قبل) ، ئە . ئىلگىرىكى ، ئالدىنقى ، بۇرۇنقى ، ئالدى تەرەپ .
ماكىس (ماكث) ، ئە . توختىغۇچى ، تۇرۇپ قالغۇچى ، ئولتۇراقلىشىپ قالغۇچى .
ماكىيان (ماكيان) ، پ . مېكىيان ، قۇشلارنىڭ چىشسى .
ماڭراماق (مانكراماق) مەرىمەك ، ژارقىرىماق .
ماڭمىش (مانكيش) مېڭىش ، يۈرۈش ، قەدەم بېسىش ، قەدەم ئېلىش .
ماڭمىسىز (مانكسيز) ماجالسىز .
مال (مال) ، ئە . مۈلۈك ، بايلىق ، چارۋا ؛ پۇل ؛ سېلىق .
مالاكەلام (ما لاكلام) ، ئە . سۆزسىز ، رەت قىلغۇسىز ، گەپ سىغمايدىغان .

مالامال (مالامال) ، ئە ـ پ . تولۇق ، لىپمۇلىق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تولماق ، لىپمۇلىق بولماق .

مالايەئنى (ما لايعنى) ، ئە ـ پ . مەنىسىز ، پايدىسىز ، بىمەنە ، كېرەكسىز ، بىھۇدە .

مالايۇتاق (ما لا يطاق) ، ئە ـ پ . تاقىتى تاق ، تاقەتسىز ، تاقەت قىلىپ تۇرغىلى بولمايدىغان ، چىدىغۇسىز .

مالپەرەست (مالپرست) ، ئە ـ پ . بايلىقپەرەس ، پۇلپەرەس ، ئاچ كۆز ، پىخسىق .

مالدار (مالدار) ، ئە ـ پ . باي ، بايلىق ئىگىسى .

مالى ئەمان (مال امان) ، پ . قۇتۇلۇش بەدىلى ، ئامانلىق بەدىلى ، ئۇرۇشتا يېڭىلگەن مەملىكەتنىڭ غالىب پادىشاھقا تۆلەيدىغان پۇلى .

مالىخۇليا (ماليخوليا) بىر خىل روھىي كېسەللىك ، سەۋدايىلىق كېسىلى ، غەمكىنلىك كېسىلى .

مالىدە (ماليده) ، پ . سىلىق ، مۇلايىم ، سۇركەلگەن ، ئۇۋۇلانغان ، ئېشىلگەن .

مالىش (ماليش) ، پ . سۇركەش ، ئۇۋۇلاش .

مالىك (مالك) ، ئە . ئىگە ، خوجايىن ، تەسەررۇپ ئەتكۈچى ، ئىگىدارچىلىق قىلغۇچى .

مالىكۇلمۇلىك (مالك الملک) ، ئە . مەملىكەت ئىگىسى ، پادىشاھ .

مالىكى رىقاب (مالك رقاب) ، ئە . قۇللار ئىگىسى ، قۇلدار ، خوجايىن .

مامەزا (مامضى) ، ئە . ئۆتمۈشتىكى . ◇**ۋاقىئاتى**～ (واقعات～) : ئۆتمۈشتىكى ۋەقەلەر .

مانەند (مانند) ، پ . ئوخشاش ، بىردەك ، ئوخشايدىغان ، بىر تۈردىكى ؛ ... دەك/تەك ، كەبى . ◇**بى**～ (بى～) : مىسلىسىز ، تەڭدىشى يوق . ◇**فىردەۋس**～ (فردوس～) : جەننەت مىسال ، جەننەتتەك .

مانەندە (مانند) ، پ . ئوخشايدىغان ، تەڭداش .

مانەندەلىغ (مانندەليغ) ئوخشاشلىق ، تەڭداشلىق .

مانەۋي (مانوى) مانىيچە مەشھۇر رەسسام ، نەقاش ؛ مانىي قىلغاندەك . ◇～**كارگاھ** (～كارگاه) : مانىيچە ئىش ئورنى .

مانۇۋي (مانوى) ق . مانەۋي .

مانىئ (مانع) ، ئە . چەكلىگۈچى ، مەنئى قىلغۇچى ؛ توسالغۇ ، توساق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : توسماق ، چەكلىمەك .

مانىئە (مانعه) ، ئە . چەكلەپ تۇرغۇچى نەرسە ، توساق ، كاشىلا .

مانىي (مانى) رىۋايەتتىكى ئۇستا رەسسام ، نەققاش . ◇～**مۇسەۋۋىر** (～مصور) ؛ رەسسام مانىي .

ماھ (ماه) ، پ . ئاي .

ماھەزەر (ما حضر) ، ئە . تەخلەنگەن ، تەييار ، تەخ بولغان نەرسە .

ماھەزەرىي (ماحضرى) ، پ . تەييار تائام .

ماھپارە (ماەپارە) ، پ . ئاينىڭ پارچىسى ؛ ك . گۈزەل ، چىرايلىق .
ماھپەيكەر (ماەپيكر) ، پ . ئاي تۈسلۈك ، ئايدەك ، چىرايلىق ؛ كېلىشكەن .
ماھتاب (ماھتاب) ، پ . ئاي ، ئايدىڭ ، ئاي نۇرى .
ماھتەلئەت (ماە طلعت) ، ئە ـ پ . ئاي چىراي ، ئاي يۈزلۈك ، چىرايلىق ، گۈزەل .
ماھجەبىن (ماە جبين) ، پ . ئايجامال ، ئاي يۈزلۈك .
ماھچىھرە (ماە چهره) ق . ماھروي .
ماھرو (ماەرو) ق . ماھروي .
ماھروي (ماە روی) ، پ . ئاي يۈزلۈك ، گۈزەل ، چىرايلىق .
ماھرۇخسار (ماەرخسار) ، پ . ئاي يۈزلۈك ، ئايجامال ، گۈزەل .
ماھلەقا (ماەلقا) ق . ماھلىقا
ماھلىقا (ماەلقا) ، پ ـ ئە . ئاي يۈزلۈك ، گۈزەل ، ئاي بىلەن كۆرۈشكەن ، سۆيۈملۈك .
ماھۇەش (ماەوش) ، پ . ئايغا ئوخشاش ، ئايدەك ، گۈزەل ، ساھىبجامال ، سۆيگەن يار .
ماھۇەر (ماھور) ، پ . بىر خىل كۈي نامى .
ماھۇسال (ماە وسال) ، پ . ئاي ۋە يىل .
ماھۇ مىھر (ماەومهر) ، پ . ئاي ۋە كۈن .
ماھى تاب (ماە تاب) ، پ . پارلاق ئاي ، چاقناپ تۇرغان گۈزەل .
ماھى تابان (ماە تابان) ق . ماھى تاب .
ماھى جەھانگەرد (ماە جهانگرد) ، پ . دۇنيانى كەزگۈچى ئاي .
ماھىخانە (ماھيخانه) ، پ . بېلىق تۇتۇش ئۈچۈن ياسالغان ئورا .
ماھى دىلەفروز (ماە دل افروز) ، پ . كۆڭۈلنى خۇش قىلغۇچى ئاي ، كۆڭۈلنى ئوۋلىغۇچى گۈزەل .
ماھى زۇھرەجەبىن (ماھ زهرەجبين) ، پ . زۆھرە يۈلتۇزىدەك پارقىراق ، گۈزەل .
ماھى سەرۇەقەد (ماەسروقد) ، پ . قەددى كېلىشكەن گۈزەل .
ماھى شەبەفروز (ماە شب افروز) ، پ . تۇننى يورۇتقۇچى ئاي .
ماھى شەبگەرد (ماە شب گرد) ، پ . تۇندە كەزگۈچى ئاي . تۇندە كەزگۈچى ئاي .
ماھى كەنئان (ماە كنعان) ، ئە ـ پ . كەنئان گۈزىلى (يۇسۇفنىڭ سۇپىتى) .
ماھى نەۋ (ماە نو) ، پ . يېڭى ئاي .
ماھى نۆشلەب (ماە نوشلب) ، پ . شېرىن سۆزلۈك گۈزەل .
ماھىي I (ماھى) ، پ . بېلىق .
ماھىي II (ماھى) ، پ . ئايلىق .
ماھىيان (ماھيان) ، پ . ماھىي (ماھى)نىڭ كۆپلۈكى : بېلىقلار . ◇～**ھەۋزى** (～حوضى) : بېلىق كۆلچىكى .
ماھىيانە (ماھيانه) ، پ . ئايلىق ، ئايلىق مائاش .

ماهي ئەندام (ماهى اندام) ، پ . بېلىققا ئوخشاش ، بېلىق تەقلىدىكى .
ماهي سيمگۇن (ماهى سيم كون) ، پ . تەنگە بېلىق .
ماهىييەت (ماهيت) ، ئە . نەرسىنىڭ ئەسلى ، تېگى ـ تەكتى ، ماهىيەت ، تۈپ نېگىز .
ماۋەرائۇننەھر (ماوراء النهر) ، ئە . دەريانىڭ (ئامۇ دەرياسىنىڭ) ئۇ تەرىپى ، ئامۇ دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى جايلار .
ماۋەرەننەھر (ماورالنهر) ق . ماۋەرائۇننەھر .
ماۋي (ماوى) ، پ . كۆك رەڭ ، ھاۋا رەڭ . ◇～**كەتان** (～كتان) : ھاۋا رەڭ كاناپ ، ھاۋا رەڭ كاناپتىن تىكىلگەن كىيىم . ◇～**كىسۋەت** (～كسوت) : ھاۋا رەڭ كىيىم ، كۆك كىيىم .
مائى مەئىن (ماء معين) ، ئە . ئېقىن سۇ .
مائىدە (مائده) ، ئە . تاماق ۋە مېۋىلەر بىلەن تولغان شىرە ؛ داستىخان ، زىياپەت ، ھەر خىل تائاملار ؛ ◇**ھىكمەت～سى** (حكمت～سى) : ھېكمەت يېمىكى ، ھېكمەتلىك سۆز .
مائىل (مائل) ، ئە . مايىل ، بىر تەرەپكە قىيسايغان ؛ ئەگرى ، مايماق .
مايە (مايه) ، پ . ماھىيەت ، ئەسلىي ماددا ، ئاساس ، يىلتىز ، جەۋھەر ، تۈپ سەۋەب ، مەنبە ؛ خېمىرتۇرۇچ .
مايەدەست (مايەدست) ، پ . قولى ئۇزۇن ، قۇدرەتلىك .
مايەئى سوز (مايه سوز) ، پ . كۆيۈش ـ يېنىش ئاساسى .
مايەئى سەۋدا (مايه سودا) ، پ . سېلىنما ، دەسمايە .
مەئاب (مآب) ، ئە . ھامان بىر كۈنى بارىدىغان جاي ، ئاخىرقى مەنزىل ؛ سېغىنىدىغان جاي ، پاناھلىنىدىغان ماكان ؛ خۇددى ، كەبى . ◇**ئەمارەت～** (امارت～) : ئەمىرلىك مەنسىدىكى . ◇**ھىكمەت～** (حكمت～) : ھېكمەت ئىگىسى ، ھەكىم ، پەيلاسوپ .◇～**س سەلامەت** (～السلامت) : سالامەتلىك بىلەن بولغايسىز .
مەئە (مع) ، ئە . بىلەن ، بىرلىكتە .
مەئەلقەسد (مع القصد) ، ئە . قەست بىلەن ، مەلۇم نىيەت بىلەن .
مەئەلقىسسە (مع القصه) ، ئە . شۇنىڭ بىلەن بىرگە ، قىسقىسى ، خۇلاسە شۇكى .
مەئاد (معاد) ، ئە . ئاقىۋەت بارىدىغان جاي ، بارار جاي ؛ ئۇ دۇنيا ، قىيامەت . ◇**روزى～** (روز～) : قىيامەت كۈنى .
مەئادىن (معادن) ، ئە . مەئدەن (معدن)نىڭ كۆپلۈكى : مەدەنلەر ، كان مەھسۇلاتلىرى ، قېزىلما بايلىقلار .
مەئارىف (معارف) ، ئە . مەئرىپەت (معرفت)نىڭ كۆپلۈكى : مەرىپەتلەر ، بىلىملەر ؛ تەلىم ـ تەربىيە ، ماتارىپ ، پەننىي بىلىم .
مەئاسى (معاصى) ، ئە . مەئسىييەت (معصيت)نىڭ كۆپلۈكى : گۇناھلار ، ئېغىر خاتالىقلار ، چوڭ سەۋەنلىكلەر ، ئاسىيلىقلار ، ئىسيانلار .

مەئاسىر (مآثر) ، ئە . مەئسىرە (ماۋثرە)نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى ئەنئەنىلەر ، ياخشى ئاسارئەتىقىلەر ؛ ياخشى خىسلەتلەر ؛ ياخشى ئىش - ھەرىكەت ، ئىش - ئىزلار .

مەئاش (معاش) ، ئە . تىرىكچىلىك ، ياشاش ، تىرىكچىلىككە كېرەكلىك نەرسىلەر ، مائاش ، مۇئامىلە ، مۇناسىۋەت . ◇～**ئەسبابى** (～اسبابى) : تىرىكچىلىك ۋاستىلىرى . ◇～**تۇزمەك** (～توزماك) : تىرىكچىلىك قىلماق ، ھايات كەچۈرمەك . ◇**بەد**～ (بد～) ، **تىيرە**～ (تيره～) : يامانلىق بىلەن كۇن كەچۈرگۈچى ؛ مۇئامىلىسى ناچار ، كىشىلەر بىلەن كېلىشەلمەيدىغان ؛ ھالى تەڭ . ◇**ياخشى**～**قىلماق** (يخشى～قىلماق) : ياخشى مۇئامىلە قىلماق .

مەئال (مآل) ، ئە . نەتىجە ، ئاقىۋەت ، خۇلاسە ؛ مەنە ، چۈشەنچە ، مەزمۇن ، بىر سۆز ئاڭلىتىدىغان ئۇقۇم .

مەئالى (معالى) ، ئە . مەئلات (معلات)نىڭ كۆپلۈكى : ئالىيلىقلار ، ئالىيجانابلىقلار ، بۈيۈك-لۈكلەر ، شەرەپ ۋە ھۆرمەتلەر .

مەئانى (معانى) ، ئە . «مەئنا (معنى ، معنا)»نىڭ كۆپلۈكى : مەنىلەر ، مەزمۇنلار ، ماھىيەت-لەر ، مۇھىم نۇقتىلار . ◇**خەزائىنۇل**～ (خزائن ال～) : مەنىلەر خەزىنىلىرى .

مەئاۋ (مآو) ، ئە . مەئۋا (ماۋى)نىڭ كۆپلۈكى : ماكانلار ، پاناھلىنىدىغان جايلار ؛ ئۇۋۇلار ، چاڭگىلار .

مەئايىب (معايب) ، ئە . ئەيب (عيب)نىڭ كۆپلۈكى : ئەيىبلەر ، گۇناھلار ، خاتالىق ۋە كەمچىلىكلەر .

مەبادىئ (مبادىء) ، ئە . مەبدەئ (مبداء)نىڭ كۆپلۈكى : كېلىپ چىقىش جايلىرى ، باشلىنىش جايلىرى ، مەنبەلەر .

مەباھىس (مباحث) ، ئە . مەبھەس (مبحث)نىڭ كۆپلۈكى : تەتقىقات ماۋزۇلىرى ، مۇزاكىرە نۇقتىلىرى ، تېمىلار ، ماۋزۇلار .

مەئبەد (معبد) ، ئە . ئىبادەتخانا ، ئىبادەت قىلىنىدىغان جاي .

مەئبەر (معبر) ، ئە . بېسىپ ئۆتۈلىدىغان يەر ، ئۆتۈپ كېتىلىدىغان جاي ؛ كېچىك ، ئېغىز .

مەبدەئ (مبداء) ، ئە . چىقىش نۇقتىسى ؛ باشلىنىش جايى ؛ مەنبە . ◇～**ۋە مەئاد** (～ومعاد) : بىر ئىش ياكى بىر نەرسىنىڭ باشلىنىشى ۋە ئاخىرى ؛ كېلىش ۋە كېتىش ئورنى ؛ باش - ئاخىر .

مەبرەز (مبرز) ، ئە . خالا جاي .

مەبرۇر (مبرور) ، ئە . ساداقەتلىك ، ساداقەتمەن ، سادىق ، ئاق كۆڭۈل .

مەبزۇل (مبذول) ، ئە . مۇكاپات قىلىنغان ، تارتۇق قىلىنغان ، ھەدىيە قىلىنغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : مۇكاپاتلانماق ، تارتۇقلانماق .

مەبسۇت (مبسوط) ، ئە . يېيىق ، كەڭ ، يېيىلغان ؛ شەرھلەنگەن .

مەبلەغ (مبلغ) ، ئە . نەق پۇل ۋە باشقا نەرسىلەر ، مەبلەغ .

مەبھەس (مبحث) ، ئە . تەتقىقات ئوبيېكتى ؛ ماۋزۇ ، تېما ، مۇھاكىمە نۇقتىسى ، مەلۇم بىر مەسىلە ھەققىدىكى ماقالە ؛ كىتاب ياكى ماقالە ئىچىدىكى بۆلۈم ، باب ، ئابزاس .

مەبھۇت (مبهوت) ، ئە . ھەيران قالغان ، ھەيران بولغان ، ئالاقازادە بولغان ؛ ھاڭۋاقتى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ھەيران قىلماق ، ھەيرانلىقتا قالدۇرماق ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : ھەيران بولماق ، ھەيرانلىقتا قالماق .

مەئبۇد (معبود) ، ئە . ئىبادەت قىلىنغۇچى ، ئىلاھ ، ئاللاھ ، خۇدا ، چوقۇنۇش ئوبيېكتى ، مەبۇد .

مەئبۇدىيەت (معبودیت) ، ئە . ئىلاھىيلىق ، خۇدالىق ، ئۇلۇھىييەت ؛ چوقۇنۇش ، ئىلاھلاشتۇرۇش . ◇～**دەئۋاسى** (～دعواسى) : خۇدالىق دەۋاسى .

مەبئۇس (مبعوث) ، ئە . ئەۋەتىلگەن ؛ ۋەكىل قىلىنغان ؛ پەيغەمبەر ، ئەلچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئەۋەتىلمەك ؛ ۋەكىل قىلىنماق ؛ ئەلچى بولماق .

مەتاۋ (متاع) ، ئە . مال ، تاۋار ، ئەشيا ، گەزلىمە ، رەخت ، ماتا ؛ كۆچمە مۇلۈك .

مەتالئ (مطالع) ، ئە . مەتلەئ (مطلع)نىڭ كۆپلۈكى : باشلىنىش نۇقتىلىرى ، چىقىدىغان جايلار ، قۇياش چىقىدىغان جاي ؛ باشلانما بېيىتلار .

مەتالىب (مطالب) ، ئە . مەتلەب (مطلب)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەپلەر ، ئىستەكلەر ، تىلەكلەر ، مەزمۇنلار .

مەتانەت (متانت) ، ئە . مۇستەھكەم ، چىداملىق ، پۇختا ، تەۋرىمەسلىك ؛ مۇستەھكەملىك ، تەۋرىمەس ، باش ئەگمەسلىك ، قەيسەرلىك .

مەتەر (مطر) ، ئە . يامغۇر .

مەئتەل (معطل) ، ئە . ق . مۇئتەل .

مەتبەخ (مطبخ) ، ئە . ئاشخانا ، ئاش ـ تاماق پىشۇرۇلىدىغان جاي .

مەتبۇئ I (مطبوع) ، ئە . كىشىنىڭ مىجەزىگە مۇۋاپىق ، كىشىنىڭ رايىغا ئۇيغۇن ، لايىق كېلىدىغان ، مۇناسىپ . ◇～**تۇشمەك** (مطبوع～) : رايىغا مۇۋاپىق كەلمەك ، پىكرىگە ماس كەلمەك ؛ ◇**نا**～ (نا～) : مۇۋاپىق ئەمەس ، لايىق كەلمەيدىغان .

مەتبۇئ II (مطبوع) ، ئە . بېسىلغان ، بېسىپ چىقىرىلغان ، مەتبەئدىن چىققان . ◇**كىتابى**～ (كتاب～) : باسمىدىن چىققان كىتاب .

مەتبۇئات (مطبوعات) ، ئە . باسما ماتېرىياللار ، نەشرىدىن چىققان كىتابلار ، گېزىت ـ ژۇرنال .

مەتبۇخ (مطبوخ) ، ئە . پىشۇرۇلغان تاماق ، تەييار تائام ؛ پىشۇرۇلغان ، قايىنىتىلغان .

مەتروھ (مطرح) ، ئە . ئوتتۇرىغا قويۇلغان ، مۇزاكىرىگە قويۇلغان ؛ تاشلاش ئورنى .

مەتروكات (متروكات) ، ئە . مىراس قالغان پۇل ـ بايلىقلار ، مىراسقا چۈشكەن مال ـ مۇلۈكلەر .

مەترۇد (مطرود) ، ئە . قوغلانغان ، قوغلاپ چىقىرىلغان ، تاشلىۋېتىلگەن ، ئۇزاقلاشتۇرۇلغان .

مەترۇك (متروك) ، ئە . تاشلىۋېتىلگەن ، ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ؛ كېرەكتىن چىققان ، بىكار قىلىنغان ، ۋاقتى ئۆتكەن ، كونىرىغان .

مەتلەئ (مطلع) ، ئە . باشلانما ، باشلىنىش نۇقتىسى ؛ چىقىدىغان جاي ؛ كۈننىڭ چىقىش جايى ؛ شېئىر ـ غەزەللەرنىڭ باشلانما بېيىتى . ◇～ **ئولماق** (～ اولماق) : پارلاپ چىقماق .

مەتلەب (مطلب) ، ئە . تەلەپ ؛ غەرەز ، مەقسەت ، ئىستەك ؛ ئاساسىي مەسىلە .

مەتلەئى ئەنۋار (مطلع انوار) ، ئە . نۇرلارنىڭ پارلاپ چىقىش ئورنى .

مەتلەئى سەئادەت (مطلع سعادت) ، ئە . سائادەتكە باشلىغۇچى .

مەتلۇب (مطلوب) ، ئە . تەلەپ قىلىنغان ، ئارزۇ قىلىنغان نەرسە ، ئىزدەلگەن نەرسە ، كۆڭۈلدىكى نەرسە ، ئارزۇ ـ تىلەك ، ئىستەك .

مەتن (متن) ، ئە . تېكىست ، كىتابنىڭ ئەسلىي ئىبارىلىرى .

مەئتۇف (معطوف) ، ئە . ئېگىلگەن ، مايىل قىلىنغان ؛ قارىتىلغان ، ئائىت بولغان ، قاراشلىق بولغان ؛ باغلىغۇچى ئارقىلىق باشقا بىر سۆزگە باغلانغان (گىراممااتىكا) .

مەتئۇن (مطعون) ، ئە . تەنە قىلىنغان ، ئەيىبلەنگەن ، خورلانغان ، دەشنام يېگەن . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : تەنىگە قالماق ، ئەيىبلەنمەك ، خورلانماق .

مەتىر (مطير) ، ئە . يامغۇرلۇق ، دائىم يامغۇر ياغىدىغان . ◇ **ئەبرى**～ (ابر～) : يامغۇرلۇق بۇلۇت .

مەتىن (متين) ، ئە . پىششىق ، مۇستەھكەم ، چىك ، پۇختا ، چىداملىق ؛ چوڭقۇر مەنىلىك قىسقا ئىبارىلەر ؛ ◇ **ھەبلى**～ (حبل～) : ئۇزۇلمەس يىپ ، چىداملىق يىپ ، پىششىق يىپ .

مەجارى (مجارى) ، ئە . مەجرا (مجرى)نىڭ كۆپلۈكى : ئېقىنلار ، ئېرىقلار ، ئۆستەڭلەر ، دەريالار .

مەجاز (مجاز) ، ئە . ئۆزىنىڭ ئەسلىي مەنىسىدە ئىشلىتىلمەي ، بىرەر مۇناسىۋەت ۋە ئوخشىتىش ئارقىلىق كۆچمە مەندە ئىشلىتىلىدىغان سۆز ؛ كىنايە ، ئەستەرلىك سۆز ؛ ئوخشىتىش ، ھەقىقىي ئەمەس ، ياسالما .

مەجازەن (مجازاً) ، ئە . ئىستىئارە بىلەن ، كىنايە قىلىپ .

مەجازىي (مجازى) ، ئە . مەجازغا تېگىشلىك ، ئوخشىتىش ۋە تەقلىد يولى بىلەن قوللىنىلغان ؛ ھەقىقىي ئەمەس ، ياسالما . ◇～ **ئىشق** (عشق) ، **ئىشقى**～ (عشق～) : چوڭقۇر ۋە ھەقىقىي بولمىغان ئىشق .

مەجال (مجال) ، ئە . قۇۋۋەت ، كۈچ ، ئىقتىدار ، قۇدرەت ، مادار ، ئىمكانىيەت .

مەجالىس (مجالس) ، ئە . مەجلىس (مجلس)نىڭ كۆپلۈكى : يىغىلىشلار ، توپلىنىشلار ، ئولتۇرۇشلار .

مەجانىن (مجانين) ، ئە . مەجنۇن (مجنون)نىڭ كۆپلۈكى : مەجنۇنلار ، سەۋدايىلار .

مەجبۇل (مجبول) ، ئە . تۇغما ، تەبىئىي .

مەجرا (مجرى ، مجرا) ، ئە . دەريانىڭ قىنى ، ئۆزەن ، سۇ يولى ، ئېقىن .

مەجروھ (مجروح) ، ئە . يارىدار ، يارىلانغان ، جاراھەتلەنگەن ؛ دەرد ـ ئەلەمـلىك ، ئەلەم بىلەن دىلى ئېزىلگەن . ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) : يارىدار بولماق ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : يارىدار قىلماق ، جاراھەتلەندۈرمەك .

مەجزۇب (مجذوب) ، ئە . تارتىلغان ، قىزىقتۇرۇلغان ، مەپتۇن قىلىنغان ؛ گاڭگىراپ قالغان ، خۇدىنى يوقاتقان ؛ دىۋانە جەز بولغان .

مەجزۇبى سالىك (مجزوب سالك) ، ئە . ئەس ـ ھوشىنى يوقىتىش دەرىجىسىگە يېتىپ ، ئاللاھقا يېقىنلىشىش تەلىپىدە بولغۇچى ، فەنا دەرىجىسىگە يېقىنلاشقان (سوپىلىقتا) .

مەجزۇم I (مجزوم) ، ئە . موخو ، موخو كېسەللىكى بىلەن ئاغرىغان ئادەم .

مەجزۇم II (مجزوم) ، ئە . جەزمە قىلىنغان ، بېكىتىلگەن ، قارار قىلىنغان ، ئۆزۈل ـ كېسىل بىر تەرەپ قىلىنغان .

مەجلىس (مجلس) ، ئە . ئولتۇرۇش ، يىغىلىش ، يىغىن ، بەزمە .

مەجلىسارا (مجلس ارا) ، ئە ـ پ . ئولتۇرۇشنى بېزىگۈچى ، ئولتۇرۇشنى كۆركەملەشتۈرگۈچى ، بەزمىنى قىزىتقۇچى .

مەجلىسەفروز (مجلس افروز) ، ئە ـ پ . بەزمىنى يورۇتقۇچى ، ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى .

مەجمەئ (مجمع) ، ئە . يىغىلىش جايى ، توپلىنىدىغان ئورۇن ؛ يىغىن ؛ يىغىلىش .

مەجمەر (مجمر) ، ئە . ئىپار ، ئەنبەرگە ئوخشاش تۈرلۈك خۇشبۇي نەرسىلەرنى سېلىپ ئىس چىقىرىدىغان قاچا ، چوغدان ، ئىسرىقدان . ◇ ~ **دە ئۈد بولماق** (~ دا عود بولماق) : ك . كۆيۈپ تۈگىمەك ، قاتتىق ئەلەم تارتماق (ئەسلىي : ئىسرىقداندا ئۈد ياغچى بولماق) .

مەجمەرى فىروزە (مجمر فيروزه) ، ئە ـ پ . كۆك ياقۇتتىن قىلىنغان ياكى كۆك ياقۇت ئورنىتىلغان ئىسرىقدان .

مەجمۇئ (مجموع) ، ئە . توپلام ، جۈغلانما ، يىغىندى ؛ ھەممە ، بارچە ، جەمئىي .

مەجمۇئە (مجموعه) ، ئە . مەجمۇئە ، توپلام ، دىۋان .

مەجنون (مجنون) ، ئە . ئەقلىدىن ئازغان ، سارائ ، سەۋدايى ؛ شەرقتە بىر داستاننىڭ باش قەھرىمانى .

مەجنۇنۋار (مجنون وار) ، ئە ـ پ . مەجنۇنەك ، سەۋدايى سۈپەت .

مەجھول (مجھول) ، ئە . نامەلۇم ، ئېنىقسىز . ◇ **ۋاۋى** (واوى ~) : سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «و» . ◇ **يايى** ~ (يايى ~) : سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «ى» .

مەجھولى ۋاۋى (مجھول واوى) ، ئە . سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «و» .

مەجھولى يايى (مجھول يايى) ، ئە . سوزۇق تاۋۇش ھەرپى «ى» .

مەجۇس (مجوس) ، ئە . ئاتەشپەرەس ، ئوتقا تېۋىنغۇچى .

مەجۇسى (مجوسى) ، ئە . ق . مەجۇس .

مەجئۇل (مجعول) ، ئە . ياسىما ، ياسالما ، توقۇلغان ، سۈنئىي ، ساختا .

مەئجۇن (معجون) ، ئە . مەجۇن (بىرقانچە خىل دورا ـ دەرمەكنى قوشۇش ئارقىلىق ياسالغان كەيپ قىلغۇچى مەلھەم دورا) ؛ ئەبجەش ، ئارىلاشما .

مەئجۇننات (معجوننات) ، ئە ـ پ . مەجۇنلۇك ، كەيپ بولغان ؛ مەجۇنخور .

مەئجۇناكلىك (مجون ناكليك) مەجۇن كەيپى .

مەئجۇنىلىق (معجونىليق) مەجۇنخورلۇق .

مەجىد (مجيد) ، ئە . شەرەپلىك ، شانلىق ؛ قەدىرلىك .

مەخ (مخ) ، پ . ئوت .

مەخادىم (مخاديم) ، ئە . مەخدۇم (مخدوم)نىڭ كۆپلۈكى : خىزمەت قىلىنىدىغان كىشىلەر ، كۆتۈلگۈچىلەر ، غوجاملار ، ئۇلۇغ زاتلار .

مەخارىج (مخارج) ، ئە . مەخرەج (مخرج)نىڭ كۆپلۈكى : چىقىش ئىشكىلىرى ، چىقىش جايلىرى .

مەخازىن (مخازن) ، ئە . مەخزەن (مخزن)نىڭ كۆپلۈكى : خەزىنىلەر ، ئامبارلار .

مەخافەت (مخافت) ، ئە . قورقۇنچ ، خەۋپ ، قورقۇش .

مەئخەز (ماٴخذ) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ كېلىپ چىققان يېرى ، مەنبە ، يىلتىز .

مەخدۇم (مخدوم) ، ئە . خىزمەت قىلىنغۇچى ، ئۇلۇغ زات ، مەرتىۋىلىك كىشى . ◇～ى **ئەئزەم** (～اعظم) : بۈيۈك زات .

مەخدۇمزادە (مخدوم زاده) ، ئە ـ پ . ئۇلۇغ زات ئەۋلادى ، ئۇلۇغلار نەسلى .

مەخرەج (مخرج) ، ئە . چىقىش ئىشكى ، چىقىش ئورنى ؛ تاۋۇش ئورنى . ◇～ى **كەسىر** (～كسر) : كەسىرنىڭ مەخرىجى (ماتېماتىكا) . ◇～ى **قائە** (～قاعه) : زالنىڭ چىقىش ئىشكى .

مەخروت (مخروط) ، ئە . تاراشلانغان ، سىلىقلانغان ؛ كونۇس شەكىللىك . ◇**گۈنبەزى**～ (～كنبذ～) : ئاسمان ، دۇنيا .

مەخزەن (مخزن) ، ئە . خەزىنە ، ئامبار .

مەخزەن فىشان (مخزن فشان) ، ئە ـ پ . خەزىنە ساھىبى ، ئالىي ھىممەتلىك .

مەخزەنۇگەنج (مەخزن وكنج) ، ئە ـ پ . خەزىنە ۋە دەفىنە (كۆمۈلگەن ۋە كۆمۈلمىگەن مال ـ دۇنيا) .

مەخزەنۇلئەسرار (مخزن الاسرار) ، ئە . سىرلار خەزىنىسى .

مەخزەنى مەئانى (مخزن معانى) ، ئە . مەنىلەر خەزىنىسى .

مەخزۇن (مخزون) ، ئە . خەزىنىدە ساقلانغان نەرسە .

مەخفىي (مخفى) ، ئە . يوشۇرۇن ، خۇپىيانە . ◇～**دىققەت** (～دقت) : يوشۇرۇن نازۇكلۇق .

مەخفىينەما (مخفى نما) ، ئە ـ پ . يوشۇرۇن نەرسىلەرنى كۆرسەتكۈچى ، سىرلارنى كۆرسەتكۈچى . ◇**سۇتۇرلابى**～ (سطرلاب～) : يوشۇرۇن نەرسىلەرنى كۆرسىتىدىغان ئۇسۇتۇرلاپ (ق . ئۇستۇرلاب) .

مەخفىيىات (مخفيات) ، ئە . مەخفىيىەت (مخفيت)نىڭ كۆپلۈكى : مەخپىي نەرسىلەر ، مەخپىيەتلىكلەر .

مەخلەس (مخلص) ، ئە . قۇتۇلۇش ، خالاس تېپىش ؛ قۇتۇلۇش يولى ، پاناھلىنىدىغان جاي ، تاماملىنىش جايى ، تاماملىنىش ، خۇلاسە . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : خالاس قىلماق ، قۇتقۇزماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : قۇتۇلماق ، خالاس بولماق .

مەخلۇت (مخلوط) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇلغان ، قوشۇۋېتىلگەن ، ئەبجەش قىلىنغان . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئارىلاشتۇرماق .

مەخلۇق (مخلوق) ، ئە . يارىتىلغان نەرسە ، ئادەم ، ھايۋان ۋە باشقا نەرسە .

مەخلۇقات (مخلوقات) ، ئە . مەخلۇق (مخلوق)نىڭ كۆپلۈكى : يارىتىلغان نەرسىلەر ، ئىنسان ، ھايۋان ۋە باشقا نەرسىلەر .

مەخمەسە (مخمصه) ، ئە ـ ث . قاتتىق ئاچلىق ؛ ئاچلىقتىن ئۆلەر ھالەتكە يېتىش ؛ زور قايغۇ ؛ قاتتىق ئەلەم ، قىينىچىلىق .

مەخمۇر (مخمور) ، ئە . مەست ، مەست ھالدىكى ، مەستلىكى تولۇق تارقالمىغان ، مەي كەيپىدىكى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : مەست بولماق ، كەيپ سۈرمەك .

مەخمۇرلىق (مەخمورليق) مەستلىك ، كەيپلىك ؛ مەستانىلىق .

مەئخۇز (ماٴخوذ) ، ئە . ئېلىنغان ، قوبۇل قىلىنغان ، قوللىنىلغان .

مەخۇف (مخوف) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، ۋەھىمىلىك ، قورقۇنچ .

مەدار (مدار) ، ئە . ئايلىنىدىغان نەرسىنىڭ مەركىزى ، ئوقى ؛ يۆلەنچۈك ؛ ئۇل ، ئاساس ؛ ك . قۇۋۋەت ، كۈچ . ◇**بى**～ (بى～) : دەرمانسىز ، ھالسىز .

مەدارا (مدارا) ، پ . چىقىشىش ، كېلىشىش ، پۈتۈشۈش ، يۈزەكى ياخشى مۇئامىلە ؛ يۈزىنى قىلىش ، رايى خاتىر قىلىش . ◇**بى**～ (بى～) : چىقىشماسلىق ، كېلىشمەسلىك ، سۈلھى قىلماسلىق .

مەدارات (مدارات) ، ئە . مەدار (مدار)نىڭ كۆپلۈكى : ئايلىنىش مەركەزلىرى ، يۆلەنچۈكلەر ، تايانچلار ؛ مادارلار .

مەدارىج (مدارج) ، ئە . مەدرەج (مدرج)نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، يوللار ، ئۇسلۇبلار .

مەدارىس (مدارس) ، ئە . مەدرەسە (مدرسه)نىڭ كۆپلۈكى : مەدرىسەلەر ، ئوقۇش يۇرتلىرى ، مەكتەپلەر .

مەدايىن (مداين) ، ئە . «مەدىنە (مدينه)»نىڭ كۆپلۈكى : شەھەرلەر ؛ ئىراقتا فۇرات دەريا-سى بويىدىكى قەدىمىي بىر شەھەر .

مەدايىھ (مدايح) ، ئە . مەدىھ (مديح)نىڭ كۆپلۈكى : مەدھىيەلەر ، ماختاشلار .

مەدەد (مدد) ، ئە . ياردەم ، مەدەت .

مەددەكار (مددكار) ، ئە ـ پ . ياردەمچى ، مەدەت قىلغۇچى .

مەئدەلەت (معدلت) ، ئە ـ پ . ئادالەت ، ھەققانىيلىق ، ھەققانىيەت .

مەئدەن (معدن) ، ئە . مەدەن ، قېزىلما مېتال ؛ رودا ، كان ؛ ك . ھەر نەرسىنىڭ ئەسلىي جايى .

مەئدەنىي (معدنى) ، ئە . مەدەنگە خاس ، رودا خاراكتېرلىك .

مەدەنىي (مدنى) ، ئە . مەدەنە شەھىرلىك ؛ شەھەرلىك ، مەدەنىي .

مەدخەل (مدخل) ، ئە . كىرىش ئېغىزى ، كىرىش ئىشىكى ، كىرىدىغان جاي ؛ كاردور ؛ كىرىم .

مەدخۇل (مدخول) ، ئە . مەنپەئەت ، پايدا ، نەپ ، كىرىم .

مەدد (مد) ، ئە . سوزۇلۇش ، ئۇزىرىش ، سوزۇش ؛ بىرەر تاۋۇشنى سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىش ؛ ئەلف (ا)نى ئۇزۇن سوزۇپ «ئا» تەلەپپۇز قىلىش ئۇچۇن ئۇستىگە قويۇلغان سوزۇش بەلگىسى (~) .

مەدداھ (مداح) ، ئە . مەدھىيەلىگۇچى ، ھەددىدىن ئارتۇق داڭلاپ ماختىغۇچى ؛ خۇشامەتچى ؛ مەددا (خالايىقنى يېغىپ ھېكايە سۆزلىگۇچى) .

مەدداھلىق (مداح ليغ) مەدھىيەچىلىك ، ماختىغۇچىلىق ؛ خۇشامەتچىلىك ، مەدداھلىق .

مەددى سەۋاد (مد سواد) ، ئە . قاراڭغۇلۇقنىڭ سوزۇلۇشى .

مەدرەسە (مدرسه) ، ئە . مەدرىس ، مەكتەپ .

مەدرۇس I (مدروس) ، ئە . كۆرۈنمەيدىغان ، بىكىنگەن ، مۆككەن ، مۆكۈۋالغان . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : بىكىنمەك ، مۆكمەك ، كۆرۈنمەسلىك ؛ ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : مۆكتۈرمەك ، كۆرۈنمەيدىغان قىلماق .

مەدرۇس II (مدروس) ، ئە . كونىرىغان ، يىرتىلغان ؛ توزىغان .

مەدفەن (مدفن) ، ئە . كۆمۈلىدىغان يەر ، دەپنە قىلىنىدىغان جاي ، يەرلىك ، گور ؛ قەبرىستانلىق .

مەدفۇن (مدفون) ، ئە . كۆمۈلگەن ، دەپنە قىلىنغان ؛ كۆمۈكلۈك . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : كۆمۈلمەك ، دەپنە قىلىنماق . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : كۆممەك ، دەپنە قىلماق .

مەدمەئ (مدمع) ياش مەنبەسى ، كۆز يېشى ئورنى ، ياش چىقىدىغان جاي ؛ ك . كۆز .

مەدھ (مدح) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش . ◇~ **دەمەك** (~ين ديماك) : ماختىماق .

مەدھساز (مدح ساز) ، ئە ـ پ . ق . مەدھسەرا .

مەدھسەرا (مدح سرا) ، ئە ـ ماختىغۇچى ، مەدھىيەچى .

مەدھ ئاراي (مدح آراى) ، ئە ـ پ . ق . مەدھسەرا .

مەدھگۇستەر (مدح كستر) ، ئە ـ پ . ماختىغۇچى ، مەدھىيەچى ، كۆككە كۆتۈرگۇچى .

مەدھگۇستەرلىغ (مدح كسترليغ) ، ئە ـ پ . مەدھىيەچىلىك .

مەدھۇسەنا (مدح و ثنا) ، ئە . مەدھىيە ۋە ماختاش .

مەدھۇش (مدهوش) ، ئە ـ پ . ھوشىدىن كەتكەن ، بىھۇش ؛ مەست ؛ نېمە قىلارىنى بىلمەي

قالغان ، گاڭگىراپ قالغان ؛ ھەيرەتتە قالغان .

مەئدۇد (معدود) ، ئە . سانالغان ، ساناقلىق ؛ سانى بار . ◇**نا**～ (نا～) : ساناقسىز ، بىھىساب ، ھېسابى يوق .

مەئدۇم (معدوم) ، ئە . يوق ، مەۋجۇت ئەمەس ، يوقالغان ؛ يوقىتىلغان ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) : يوقالماق .

مەئدۇملۇق (معدوم لوق) مەۋجۇت ئەمەسلىك ، يوقلۇق .

مەددىد (مديد) ، ئە . ئۇزارتىلغان ، سوزۇلغان ، ئۇزاققا تارتىلغان ؛ ئۇزۇن ؛ ئېگىز . ◇**مۇددەتى**～ (مدت～) : ئۇزۇن مۇددەت .

مەدىنە (مدينه) ، ئە . ئەرەبىستاندىكى مەدىنە شەھىرى ؛ شەھەر .

مەدھ (مديح) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيە ئوقۇش ؛ ماختالغان .

مەراتىب (مراتب) ، ئە . مەرتەبە (مرتبه)نىڭ كۆپلۈكى : دەرىجىلەر ، مەرتىۋىلەر ، قەۋەتلەر ، قاتلاملار ، قېتىملار . ◇～**نەۋەرد** (～نورد) : باسقۇچلارنى باسقۇچى .

مەرارات (مرارات) ، ئە . مەرارەت (مرارت)نىڭ كۆپلۈكى : ئاچچىقلىقلار ، ئاچچىق تەملەر ؛ غەم ـ غۇسسىلار ، قايغۇ ـ ئەلەملەر .

مەرارەت (مرارت) ، پ . ئاچچىقلىق ، ئاچچىق تەم ، ئاچچىق ؛ ك . غەم ـ غۇسسە ، قايغۇ ـ ئەلەم .

مەراسىم (مراسيم) ، ئە ـ پ . مەرسۇم (مرسوم)نىڭ كۆپلۈكى : سىزىلغانلار ؛ ئۆرپ ـ ئادەتلەر .

مەراغە (مراغه) ، پ . ئېغىناش ، توپىدا ئېغىناش (ھايۋانلار) ؛ يانپاشلاش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئېغىنىماق ؛ ئارام ئالماق ؛ جىم تۇرماق .

مەراكىب (مراكب) ، ئە . «مەركەب (مركب)»نىڭ كۆپلۈكى : مىنىلىدىغان ئات ـ ئۇلاغلار .

مەراھىل (مراحل) ، ئە . «مەرھەلە (مرحله)»نىڭ كۆپلۈكى : باسقۇچلار ، مەزگىللەر ، جەريانلار ؛ مەنزىللەر ؛ ك . دۇنيا . ◇**تەييى**～ (طى～) : كۆپ يول يۈرۈش ، سەپەردە كۆپ بولۇش .

مەرايا (مرايا) ، ئە . مىرئات (مرآت)نىڭ كۆپلۈكى : ئەينەكلەر .

مەئرەز (معرض) ، ئە . كۆرگەزمىخانا ، بىر نەرسىلەرنى كۆرسىتىدىغان جاي ؛ ئەرز ئورنى ؛ ھالەت .

مەرەز (مرض) ، ئە . كېسەللىك ، كېسەل ، ئاغرىق .

مەرەزلىق (مرض ليق) ئاغرىقلىق ، بىتاپلىق .

مەرەس (مرس) ، ئە . ئىت ياكى ئات بوينىغا باغلىنىدىغان ئارغامچا ، ئارقان .

مەرەق (مرق) ، ئە . شورپا . ◇～**ى جوشان** (～جشان) : قاينىاپ تۇرغان شورپا .

مەئرەكە (معركه) ، ئە . جەڭ مەيدانى ؛ ئادەملەر توپلىنىدىغان جاي ؛ يىغىن ، مەيدان . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : كۈرەشمەك ، جەڭ قىلماق ؛ يىغلىش قىلماق .

مەئرەكەگىر (معركەكير) ، ئە ـ پ . جەڭچى ؛ يىغىندا سۆزلىگۈچى .
مەرەممەت (مرمت) ، ئە . تۈزىتىش ، رېمونت قىلىش ، ئىسلاھ قىلىش ؛ تىكلەش .
◇～**قىلدۇرماق** (～قىلدورماق) : رېمونت قىلدۇرماق ، تۈزەتتۈرمەك .
مەربۇت (مربوط) ، ئە . باغلانغان ، باغلاقلىق ، مۇناسىۋەتلىك ، باغلىق ، باغلىنىشى بار .
مەرتەبە (مرتبه) ، ئە . دەرىجە ، ئۇنۋان ، مەرتىۋە ، سالاھىيەت ؛ قەۋەت ، قاتلام ؛ قېتىم ، نۆۋەت .
مەرتۇب (مرطوب) ، ئە . ھۆل ، نەم .
مەرجەئ (مرجع) ، ئە . مەنبە ، ئەسلىي جاي ؛ باردىغان جاي ؛ مەنزىل ، نىشان ؛ باشقۇرغۇچى ، ئىجرا قىلغۇچى .
مەرد (مرد) ، پ . ئادەم ، ئىنسان ، ئەر كىشى ، مەرت ، جەسۇر ، باتۇر ؛ ھىممەتلىك .
مەردەك (مردك) ، پ . پەسكەش ئادەم ، شاللاق ئادەم ، يارىماس ، چاكىنا ؛ كالۋا ، دۆت .
مەردۇد (مردود) ، ئە . رەددىيە بېرىلگەن ، رەت قىلىنغان ، ئىنكار قىلىنغان ، ھەيدەلگەن ، قوغلانغان .
مەردۇم (مردم) ، پ . خەلق ، ئادەملەر ، كىشىلەر ؛ قارىچۇق . ◇**كۆز**～ (كوز～) : كۆز قارىچۇقى .
مەردۇمەك (مردمك) ، پ . كۆز قارىچۇقى .
مەردۇمەكۇار (مردمک وار) ، پ . كۆز قارىچۇقىدەك (قارا) .
مەردۇمدار (مردم دار) ، پ . كىشىلەرگە ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغان ، كىشىلەرنى ھۆرمەتلەيدىغان .
مەردۇمدارلىق (مردم دارليق) كىشىلەرنى ھۆرمەتلەش ، كىشىلەرگە ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلىش .
مەردۇمشىكار (مردم شكار) ، پ . ئادەم ئوۋلايدىغان .
مەردۇمكەش (مردم كش) ، پ . ئادەم ئۆلتۈرگۈچى .
مەردۇمگىيا (مردم كيا) ، پ . ئادەم شەكىللىك گىياھ .
مەردۇملىغ (مردمليغ) ئادەملىك ، كىشىلىك ، ئىنسانلىق ، سېخىيلىق ، ھىممەت ؛ ھىممەتلىك ، ئادەمگەرچىلىك ؛ كۆز ئالدىدا تۇرۇش ، كۆز ئالدىدىن كەتمەسلىك .
مەردۇمنىشىن (مردم نشين) ، پ . ئادەم ياشايدىغان ، ئادەملەر تۇرىدىغان .
مەردۇمى ئابى (مردم آبی) ، پ . سۇ ئادىمى (ئەپسانە) .
مەردۇمى چەشم (مردم چشم) ، پ . كۆز قارىچۇقى .
مەردى مەردان (مرد مردان) ، پ . پالۋان ، باتۇر .
مەررات (مرات) ، ئە . مەررە (مرە)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار .
مەررە (مرە) ، ئە . قېتىم ، نۆۋەت .
مەرز (مرز) ، پ . يەر ، تېرىلغۇ ، ئاۋات يەر ؛ چېگرادىكى يەرلەر .

مەرزبان (مرزبان) ، پ . پادىشاھ ، ھۆكۈمدار ، ھاكىم ؛ چېگرا ساقچىسى .
مەرزبۇم (مرزبوم) ، پ . مەملىكەت ، تېررىتورىيە ، دۆلەت زېمىنى .
مەرزۇبۇم (مرزوبوم) ، پ . ق . مەرزبۇم .
مەرزۇق (مرزوق) ، ئە . رىسقلانغان ، رىسقى بېرىلگەن ، بىراۋنىڭ بېقىشىدىكى .
مەرسۇم (مرسوم) ، ئە . سىزىلغان ، رەسىم قىلىنغان ، ئادەت بولغان ؛ ئۆرپ ـ ئادەت .
مەرسىيە (مرثيە) ، ئە . ئۆلگەن كىشىگە بېغىشلانغان ، ئۇنىڭ ياخشى سۈپەتلىرى كۆرسىتىلگەن ۋە ئۆلۈمىگە تەزىيە بىلدۈرۈلگەن شېئىرىي ئەسەر .
مەرغ (مرغ) ، پ . ئوت ـ چۆپ ، ھايۋانلار يەيدىغان ئۆسۈملۈك .
مەرغزار (مرغزار) ، پ . ئوتلاق ، ھايۋانلار ئوتلايدىغان جاي .
مەرغۇب (مرغوب) ، ئە . سۈپەتلىك ، ئەلا ، يېقىملىق ، سۆيۈملۈك ، كۆڭۈلگە يارايدىغان .
◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يېقىملىق قىلىپ كۆرسەتمەك ، يارايدىغان قىلماق ، ياقتۇرماق .
◇～**غىزا** (～غذا) : لەززەتلىك تاماق .
مەرغۇل (مرغول) ، ئە . يۆگىمەچ ـ يۆگىمەچ ؛ بۇدۇر چاچ ؛ مۇزىكىدىكى تىترىمە تېمپا .
مەرغۇلە (مرغوله) ق . مەرغۇل .
مەرفۇئ (مرفوع) ، ئە . يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن ، يۇكسەلدۈرۈلگەن ، كەتكۈزۈلگەن ، يوق قىلىنغان ، بىكار قىلىنغان ؛ ئاخىرى زەممەلەشتۈرۈلگەن سۆز .
مەرقەد (مرقد) ، ئە . گۆر ، قەبرە ، مازار ؛ قەبرىگاھ .
مەرقۇم (مرقوم) ، ئە . يېزىلغان ، پۈتۈلگەن ، بەلگە قىلىنغان ؛ خاتىرىلەنگەن . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يازماق ، يېزىپ قويماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يېزىلماق ، پۈتۈلمەك .
مەركەب (مركب) ، ئە . مىنىلىدىغان ھايۋان ، ئات ـ ئۇلاغ .
مەركەز (مركز) ، ئە . مەركەز ، ئوتتۇرا ، قاپ ئوتتۇرا ، بىر يەرنىڭ دەل ئوتتۇرىسى .
◇～**نۇقتەسى** (～نقطەسى) : چەمبەرنىڭ دەل ئوتتۇرىسى ، ئوتتۇرا نۇقتىسى .
مەركەزى خاك (مركزخاك) ، ئە ـ پ . (كونا چۈشەنچە بويىچە) ئالەمنىڭ ئوتتۇرىسى ؛ دۇنيا .
مەرگ (مرگ) ، پ . ئۆلۈم ، ئۆلۈپ كېتىش ، ئەجەل . ◇～**تەخۇپغى** (～تخويفى) : ئۆلۈم خەۋپى ، ئۆلۈم قورقۇسى .
مەرھەلە (مرحله) ، ئە . باسقۇچ ، مەزگىل ، جەريان ، مەنزىل ؛ بىر كۈنلۈك يول ؛ ئۆتەك .
مەرھەم (مرهم) ، ئە . مەلھەم ، مەلھەم دورا . ◇～**ياقماق** (ياقماق) : مەلھەم قويماق .
مەرھەمەت (مرحمت) ، ئە . ياخشىلىق ، ئىلتىپات ، شەپقەت ، رەھمە .
مەرھۇم (مرحوم) ، ئە . رەھمە قىلىنغۇچى ، ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلغان ئادەم .
مەرھۇن (مرهون) ، ئە . رەنگە قويۇلغان ، گۆرۈگە قويۇلغان ، رەنگە بېرىلگەن نەرسە .
◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : گۆرۈگە قويماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : رەنگە قويۇلماق ، گۆرۈ بولماق .

مەئروز (معروض) ، ئە . ئوتتۇرىغا قويۇلغان ، بايان قىلىنغان ، ئەرز قىلىنغان ؛ كۆرگەزمىگە قويۇلغان ، كۆرسىتىلگەن . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئەرز قىلماق ، كۆرسەتمەك ، بىلدۈرمەك .

مەرۋارىد (مرواريد) ، پ . مەرۋايىت .

مەرئىي I (مرئى) ، ئە . كۆرۈنىدىغان ، كۆزگە چېلىقىدىغان ، نەزەرگە چۈشىدىغان . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : كۆزگە كۆرۈنمەك ، نامايان بولماق .

مەرئىي II (مرعى) ، ئە . ئەمەل قىلىنىدىغان ، ئىجرا قىلىنىدىغان ، قوبۇل قىلىنغان . ◇～ **تۇتماق** (～تۇتماق) : ئەمەل قىلماق .

مەريز (مريض) ، ئە . كېسەل ، ئاغرىق ، بىمار .

مەئرىز (معرض) ، ئە . ق . مەئرەز .

مەئرىفەت (معرفت) ، ئە . مەرىپەت ، بىلىم ، بىلىش ، تونۇش ، چۈشەنچە . ◇ **ئەھلى**～ (اهل～) : بىلىملىك كىشىلەر ، مەرىپەت ئەھلى . ◇～ **مەركەبى** (～مركبى) : مەرىپەت ئېتى ، ئىلىم ئېتى .

مەزاد (مزاد) ، ئە . كىمئارتۇق قىلىپ سېتىش ، بەسلەشمە باھالىق سودا (خېرىدارلارنى بەسلەشتۈرۈپ ، كىم ئارتۇق باھا بەرسە شۇنىڭغا سېتىش) .

مەزارات (مزارات) ، ئە . مەزار (مزار)نىڭ كۆپلۈكى : مازارلار ، قەبرىلەر .

مەزارئ (مزارع) ، ئە . مەزرەئ (مزرع)نىڭ كۆپلۈكى : ئېكىنزارلىقلار ، ئېتىزلىقلار .

مەزارىستان (مزارستان) ، ئە ـ پ . مازارلىق ، قەبرىستان .

مەزاق (مذاق) ، ئە . تەم ، لەززەت ، مەززە ؛ تېتىش ئەزاسى .

مەزالىم (مظالم) ، ئە . مەزلىمە (مظلمه)نىڭ كۆپلۈكى : زۇلۇملار ، ھەقسىزلىقلار ، ئادالەتسىزلىكلەر .

مەزاھىب (مذاهب) ، ئە . مەزھەب (مذهب)نىڭ كۆپلۈكى : مەزھەپلەر ، ئېقىملار ، گۇرۇھلار .

مەزاھىر (مظاهر) ، ئە . مەزھەر (مظهر)نىڭ كۆپلۈكى : تاشقى كۆرۈنۈشلەر ، بىر نەرسىنىڭ كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان جايلىرى ؛ ئىپادىلەر ، گەۋدىلىنىشلەر .

مەزە (مزه) ، پ . تەم ؛ شاراب يېمىكى ، زاكوسكا .

مەزەررەت (مضرت) ، ئە . زەرەر ، زىيان .

مەزەللەت (مذلت) ، ئە . خارلىق ، خورلۇق ؛ تۆۋەنلىك ، پەسلىك . ◇～ **خاكدانى** (～خاكدانى) : تۆۋەنلىك ئۆيى ، خارلىق يېرى .

مەزەممەت (مزمت) ، ئە . سۆكۈش ، ئەيىبلەش ، خورلاش ؛ قارىلاش .

مەزەننە (مظنه) ، ئە . شەك ، شۇبھە ، گۇمان .

مەزبەلە (مزبله) ، ئە . ئەخلەت دۆۋىسى ، ئەخلەتخانا ؛ ھاجەتخانا .

مەزبۇت (مضبوط) ، ئە . ئىشغال قىلىنغان ، قولغا ئېلىنغان ؛ خاتىرىدە ساقلانغان ، ئەستە

ساقلانغان ؛ قەيت قىلىنغان ، تەكرارلانغان ؛ مۇستەھكەم ، بېكىتىلگەن ، مۇھاپىزەت قىلىنغان ؛ توغرا ؛ ◇～**قىلماق** (～قىيلماق) : بېكىتمەك ، مۇستەھكەملىمەك .

مەزبۇر (مزبور) ، ئە . يېزىلغان ، پۈتۈلگەن ؛ مەزكۇر ، يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتۈلگەن .

مەزبۇھ (مذبوح) ، ئە . سويۇلغان ، ئۆلتۈرۈلگەن ، بوغۇزلانغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سويماق ، بوغۇزلىماق .

مەزج (مزج) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇش ؛ ئارىلىشىش ؛ ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئارىلاشماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئارىلاشتۇرماق .

مەزرەئ (مزرع) ، ئە . ئېتىزلىق ، تېرىلغۇ مەيدانى ، ئېكىنزار .

مەزرەئە (مزرعه) ، ئە . ق . مەزرەئ .

مەزروئ (مزروع) ، ئە . تېرىلغان ، تېرىلغۇ ، تېكىلگەن ؛ تېرىلغۇ يەر . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تېرىماق ، ئېكىمەك ، ئېكىنزار قىلماق .

مەزروئات (مزروعات) ، ئە . مەزروئ (مزروع) نىڭ كۆپلۈكى : تېرىلغۇلار ، ئېكىنزارلار ، تېرىلغان يەرلەر ؛ زىرائەتلەر .

مەزروب (مضروب) ، ئە . ئۇرۇلغان ، زەربە بېرىلگەن ، سوقۇلغان .

مەزروف (مظروف) ، ئە . قاچا ئىچىدىكى نەرسە ، قاچىلانغان نەرسە ، ئېغىزى چاپلانغان خەت ، لىپاپ ئىچىدىكى خەت .

مەزكۇر (مذكور) ، ئە . سۆزلەپ ئۆتۈلگەن ، ئېيتىپ ئۆتۈلگەن ، زىكرى قىلىنغان ، تىلغا ئېلىنغان ، بايان قىلىنغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : تىلغا ئالماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سۆزلەپ ئۆتۈلمەك ، تىلغا ئېلىنماق .

مەزلۇم (مظلوم) ، ئە . ئېزىلگۈچى ، زۇلۇم تارتقان ، ئېزىلگەن .

مەزلۇمكەش (مظلوم كش) ، ئە ـ پ . ئۆتۈپ كەتكەن زالىم ، ئەزگۈچى .

مەزمۇم I (مذموم) ، ئە ـ پ . نەپرەتلىك ، يامان ، ئوسال ؛ ئەيىبلەنگەن ، نەپرەتكە ئۇچرىغان .

مەزمۇم II (مضموم) ، ئە . ئەرەپچە سۆزلەردىكى ئۈستىدە پەش كەلگەن ھەرپ ، زەممىلىك تاۋۇش .

مەزھەب (مذهب) ، ئە . يول ؛ تەلىمات ؛ مەسلەك ؛ مەزھەپ .

مەزھەر (مظهر) ، ئە . تاشقى كۆرۈنۈش ، قىياپەت ، كۆرۈنۈش ، ئىپادىلىنىش ، گەۋدىلىنىش ؛ چىقىش ئورنى ، ئېرىشىش .

مەزھەرىييەت (مظهريت) ، ئە . ئىپادە ، ھادىسە ؛ تاشقى كۆرۈنۈش ؛ نامايەندە ؛ ئېرىشىش .

مەئزۇر (معذور) ، ئە . ئەپۇ قىلىنغان ، كەچۈرۈلگەن ، كەچۈرۈم قىلىنغان ، ئۇزرلىك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇزرلىك بولماق ، ئۇزرەم بارداپمەك . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ئۇزرىنى قوبۇل قىلماق ، گۇناھىنى كەچۈرمەك ؛ ئۇزرىنى ئۇزرلىك دەپ بىلمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۇزرىنى ئۇزرلىك ھېسابلىماق ، كەچۈرۈلگەن سانا-

ماق ؛ كەچۈرمەك ، (گۇناھىدىن) ئۆتمەك .

مەئزۇل (معزول) ، ئە . بوشىتىلغان ، بوشانغان ، ئىشتىن ئازاد قىلىنغان ؛ يوقىلىش ، كېتىش ؛ ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : بوشاتماق ؛ ئازاد قىلماق ، قويۇۋەتمەك ؛ ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : بوشانماق ، كەتمەك ، قاچماق .

مەئزۇللۇق (معزول لوق) بوشىغانلىق ، ئاجىزغانلىق ، كەتكەنلىك .

مەزىد (مزيد) ، ئە . كۆپەيگەن ، ئاشقان ؛ ئارتۇق ، كۆپ .

مەئزىرەت (معذرت) ، ئە . ئۆزرە ، كەچۈرۈم ، ئۆزرە ئېيتىش ، كەچۈرۈم سوراش . ◇～ **ئاشكارا قىلماق** (～آشكار قيلماق) : ئۆزرە ئېيتماق ، كەچۈرۈم سورىماق .

مەزىق (مضيق) ، ئە . تار ، تارلىق ، تار يەر ، قىستاڭچىلىق يەر .

مەزىيەت (مزيت) ، ئە . ئارتۇقچىلىق ، ئۈستۈنلۈك ، ئەۋزەللىك ، ئالاھىدىلىك ، پەزىلەت .

مەساۋ (مساء) ، ئە . كەچقۇرۇن ، كەچ ، ئاخشام .◇～ **ەل خەير** (～ الخير) : خەيرلىك كەچ . ◇～ **ەن نۇر** (～ النور) : نۇرلۇق كېچىلەر .

مەسابە (مشابه) ، ئە . دەرىجە ، ئورۇن ، ھالەت ؛ ئوخشاش ، كەبى ؛ ◇ **ئوغۇل～ سىدە** (اوغول～ سيدا) : ئوغۇل ئورنىدا ، ئوغۇل كەبى .

مەسابىھ (مصابيح) ، ئە . مىسباھ (مصباح)نىڭ كۆپلۈكى : چىراغلار ، مەشئەللەر ، سەجدىگاھلار .

مەساجىد (مساجد) ، ئە . مەسجىد (مسجد)نىڭ كۆپلۈكى : مەسچىتلەر ، سەجدىگاھلەر .

مەساف (مصاف) ، ئە . جەڭ مەيدانى ؛ مەيدان جېڭى (مەيداندا سەپ تۈزۈپ قىلىنغان جەڭ) ؛ ئەسكىرىي سەپ ، ئۇرۇش سېپى ؛ جەڭ ، ئۇرۇش .

مەسافات (مسافات) ، ئە . مەسافە (مسافه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇساپىلەر ، ئارىلىقلار ، يوللار . ◇～ **ى بەئىدە** (～بعيده) : ئۇزۇن مۇساپىلەر .

مەسافەت (مسافت) ، ئە ـ پ . ئارىلىق ، يول ، مۇساپە ، ئۇزۇنلۇق .

مەساقىل (مثاقل) ، ئە . مىسقال (مثقال)نىڭ كۆپلۈكى : مىسقاللار .

مەساكىن I (مساكن) ، ئە . مەسكەن (مسكن)نىڭ كۆپلۈكى : تۇرار جايلار ، ئادەم ئولتۇرۇشلۇق جايلار ، ئۆي ـ ئىمارەتلەر .

مەساكىن II (مساكين) ، ئە . مىسكىن (مسكين)نىڭ كۆپلۈكى : بىچارىلەر ، پېقىرلار ، مىسكىنلەر .

مەسالىك (مسالك) ، ئە . مەسلەك (مسلك)نىڭ كۆپلۈكى مەسلەكلەر ، غايىۋى يوللار .

مەسالىھ (مصالح) ، ئە . كىرەكلىك ماتېرىيال ، خۇرۇچ ؛ دورا ـ دەرمەك ، ئاش تېتىتقۇسى ؛ پايدا ، مەنپەئەت .

مەسامات (مسامات) ، ئە ـ پ . مەسام (مسام)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇششاق تۆشۈكلەر ، تەر تۆشۈكچىلىرى .

مەساھەت (مساحت) ، ئە . مەيدان ، كۆلەم ؛ يەر ئۆلچەش ، يەر تاناپلاش . ◇～

قىلماق (~ قيلماق) : يەر ئۆلچەمەك ؛ ك . كەزمەك .

مەسائىب (مصائب) ، ئە . مۇسىبەت (مصيبت)نىڭ كۆپلۈكى : مۇسىبەتلەر ، قايغۇ ـ ئەلەملەر ، كۈلپەتلەر .

مەسائىل (مسائل) ، ئە . مەسئەلە (مسئله)نىڭ كۆپلۈكى : مەسىلىلەر .

مەسەررەت (مسرەت) ، پ . شادلىق ، خۇشاللىق . ◇~ **بەخش** (~ بخش) : شادلاندۇرغۇچى ، خۇشاللاندۇرغۇچى .

مەسەل I (مثل) ، ئە . مەسەل ، ماقال ، ھېكمەتلىك سۆز ؛ مەجازىي ھېكايە . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : ئىبغىزغا چىقماق ، شۆھرەتلەنمەك ، ئۆرنەك بولماق .

مەسەل II (مثل) ، ئە . مىسال ، ئوخشاش .

مەسەللىك (مثل ليك) ئوخشاش ، ئوخشىغان .

مەستانە (مستانه) ، پ . مەست بولۇۋالغان ، ئۆزىنى مەستلىككە سالغان .

مەستانەلىغ (مستانەليغ) مەستلىك ، ئۆزىنى مەستلىككە سېلىش .

مەستۇر I (مستور) ، ئە . يېپىلغان ، پەردىلەنگەن ، چۈمكەلگەن ، بېكىتىلگەن ؛ يوشۇرۇلغان ، مەخپىي ، ئۇنتۇلغان ، چەتتە قالغان ؛ پاك ، كىر قونمىغان . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : بېكىنمەك ، مۆكمەك ، يوشۇرۇنماق ، چۈمبەللەنمەك . ◇~ **قويماق** (~ قويماق) : ئۇنتۇماق ، چەتتە قالدۇرماق .

مەستۇر II (مسطور) ، ئە . يېزىلغان ، كۆچۈرۈلگەن ، سىزىلغان . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : يازماق ؛ سىزماق .

مەستۇرە (مستوره) ، ئە . ق . مەستۇر .

مەسجۇد (مسجود) ، ئە . سەجدە قىلىنغۇچى ، ئىبادەت قىلىنغۇچى .

مەسجۇدلۇق (مسجودلوغ) ئىبادەت قىلىنغۇچىلىق ، سەجدە قىلىنغۇچىلىق .

مەسجىد (مسجد) ، ئە . مەسچىت ، سەجدە ئورنى .

مەسدۇد (مسدود) ، ئە . توسۇلغان ، توسۇپ تاشلانغان ؛ چەكلەنگەن ؛ باغلانغان .

مەسرۇئ (مصروع) ، ئە . تۇتقاقلىق كېسىلگە مۇپتىلا بولغان .

مەسرۇر (مسرور) ، ئە . خۇشال ، خۇرسەن ، شاد . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : شادلاندۇرماق ، خۇشال قىلماق . ◇~ **بولماق** (~ بولماق) : خۇشال بولماق .

مەسرۇرىيەت (مسروريت) ، ئە . شادلىق ، خۇرسەنلىك ، خۇشاللىق .

مەسرۇف (مصروف) ، ئە . سەرپ قىلىنغان ، خىراجەت قىلىنغان ، چىقىم قىلىنغان ، خەجلەنگەن .

مەسرىف (مصرف) ، ئە . خىراجەت ، چىقىم ، سەرپىيات ، راسخوت .

مەسىس (مس) ، ئە . سىلاش ؛ تۇتۇش ؛ تېگىش ؛ ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : تەگمەك ، تۇتماق ، سىلىماق .

مەسساھ (مساح) ، ئە . تاناپچى ، يەر ئۆلچىگۈچى ، يەر تاناپلىغۇچى .
مەسقۇت (مسقوط) ، ئە . چۈشكەن ، تاشلانغان ، چىقىرىۋېتىلگەن ، ساقىت قىلىنغان ؛ تۆتۈپ قېلىنغان .
مەسقۇل (مصقول) ، ئە . سىلىقلانغان ، پارقىرىتىلغان ، يالتىرىتىلغان ؛ پەرداز بېرىلگەن ، پەردازلانغان .
مەسكەن (مسكن) ، ئە . تۇرار جاي ، ئۆي ، قونالغۇ .
مەسكەنەت (مسكنت) ، ئە . بىچارىلىق ، پەقىرلىق ، مىسكىنلىك ، كەمبەغەللىك ، يوقسۇل-لۇق .
مەسكۇن (مسكون) ، ئە . ئادەمزات ياشايدىغان يەر ، ئادەم ئولتۇراقلاشقان جاي ، تۇرار جاي . ◇ **رۇبئى~** (ربع~) : يەر يۈزىنىڭ ئادەمزات ياشايدىغان قىسمى ، ئاۋات جايلىرى .
مەسلەك (مسلک) ، ئە . مەسلەك ، يول ، غايىۋى يول ، رەۋىش .
مەسلەھەت (مصلحت) ، ئە . ياخشى چارە ؛ پايدا ، مەنپەئەت ؛ ياخشى نىيەت ؛ ئىش ، خىزمەت ؛ مەسلىھەت ، نەسىھەت ؛ مۇڭاپىق ، لايىق . ◇~ **كۆرمەك** (~كورماك) : مۇڭاپىق كۆرمەك ، لايىق كۆرمەك .
مەسلەھەتبىن (مصلحت بين) ، پ . توغرا يول ۋە توغرا پىكىر كۆرسەتكۈچى ، مەسلىھەت بەرگۈچى ، پايدىلىق پىكىر بەرگۈچى ؛ كاللىسى سەزگۈر ، ئەقىللىق ، زېھىنلىك .
مەسلۇب (مسلوب) ، ئە . ئاجرىتىپ تاشلانغان ، ئايرىۋېتىلگەن ، يۇلۇپ ئېلىنغان ، يۇلۇپ تاشلانغان ؛ تارتىۋېلىنغان ، تالان ـ تاراج قىلىنغان . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ئاجرىتىپ تاشلىماق ؛ تارتىۋالماق ، بۇلىۋالماق .
مەسلۇخ (مسلوخ) ، ئە . تېرىسى شىلىپ ئېلىنغان ، سويۇلغان ، ئۆلتۈرۈلگەن .
مەسلۇك (مسلوك) ، ئە . دەسسەلگەن ، مېڭىلغان ، بېسىپ ئۆتۈلگەن ؛ تاللانغان . ◇~ **تۇتماق** (~توتماق) : قوللانماق ، بىرەر يولنى تاللىماق .
مەسمۇئ (مسموع) ، ئە . باشقىلاردىن ئاڭلىغان ، ئىشىتىلگەن ؛ ئورۇنلۇق ، قايىل قىلارلىق . ◇~ **بولماق** (~بولماق) ، ~ **تۇشمەك** (~توشماك) : ئاڭلانماق .
مەسمۇم (مسموم) ، ئە . زەھەرلەنگەن . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : زەھەرلىنىپ ئۆلمەك .
مەسنا (مثنا) ، ئە . ئىككىدىن ◇~ **ۋە سەلاسە ۋە رۇباۋ** (~و ثلاثه و رباع) : ئىككىدىن ، ئۈچتىن ۋە تۆتتىن .
مەسنەد (مسند) ، ئە . يۆلەنچۈك ، تايانچۇق ؛ ياستۇق ؛ تەخت ، ھۆكۈمرانلىق ئورنى ؛ يۇكسەك ئورۇن ؛ ◇~ **ى ھۆسن** (~حسن) : گۈزەللىك تەختى .
مەسنەدنىشىن (مسندنشين) ، ئە ـ پ . يۇقىرى مەرتىۋىلىك زات ، تەختتە ئولتۇرغۇچى .
مەسنەدى ھۆسن (مسند حسن) ، ئە . گۈزەللىك دەرىجىسى .
مەسنەۋي (مثنوى) ئە ـ پ . مەسنەۋي ، ھەر ئىككى مىسراسى قاپىيەداش بولغان شېئىرىي ئەسەر (داستان قاتارلىق يىرىك ئەسەر شۇ شەكىلدە يېزىلىدۇ) .

مەسنەۋىيگوي (مثنوى كوى) ، ئە ـ پ . مەسنەۋي يازغۇچى ، داستان يازغۇچى .
مەسنەۋىييات (مثنويات) ، ئە . «مەسنەۋي (مثنوى)»نىڭ كۆپلۈكى : مەسنەۋىلەر .
مەسنۇئ (مصنوع) ، ئە . ياسالغان ، قىلىنغان ، يارىتىلغان ؛ ھۈنەر ـ سەنئەت بىلەن ۋۇجۇنقا چىققان ؛ سەنئەتلىك .
مەسنۇئات (مصنوعات) ، ئە . مەسنۇئ (مصنوع)نىڭ كۆپلۈكى : ياسالغان نەرسىلەر ، ھۈنەر ـ سەنئەت بىلەن ۋۇجۇنقا كەلگەن نەرسىلەر .
مەسھۇب (مصحوب) ، ئە . ھەمسۆھبەت ، ئۇلپەت ، بىرگە ئولتۇرۇپ قوپقۇچى ، بىرگە يۈرگۈچى .
مەسھۇر (مسحور) ، ئە . سېھىرگەنگەن ، جادۇ قىلىنغان ، سېھىرلىك .
مەسۇخ (مسوخ) بىمەنە ، لاۋزا ؛ ئەخمەق .
مەسئۇد (مسعود) ، ئە . ساۋادەتلىك ، بەختلىك ، بەختيار . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بەختيار قىلماق .
مەسئۇدىييەت (مسعوديت) ، ئە . بەخت ، ساۋادەت .
مەسئۇل (مسئول ، مسئوول) ، ئە . سورالغۇچى ، جاۋابكار ، مەسئۇل .
مەئسۇم (معصوم) ، ئە . گۇناھسىز ، پاك ، تازا .
مەئسۇمىييەت (معصوميت) ، ئە . گۇناھسىزلىق ، پاكلىق ، بىگۇناھلىق .
مەسۇن (مصون) ، ئە . ساقلانغان ، ئاسرالغان ، مۇھاپىزەت قىلىنغان .
مەسىر (مسير) ، ئە . سەيلە ماكانى ، سەيلىگاھ ، تاماشا جايى .
مەسىھ ، مەسىھا (مسيح ، مسيحا) ، ئە . ئىيسا پەيغەمبەرنىڭ سۈپەتى . دىنىي رىۋايەتتە ، ئىيسا پەيغەمبەر ئۆز دەۋرىدىكى بىلەن ئۆلۈككە جان كىرگۈزۈش قابىلىيىتىگە ئىگە بولغان دەپىلىنىدۇ . شۇ مۇناسىۋەت بىلەن بۇ سۆز ئەدەبىياتتا «ئۆلۈككە جان كىرگۈزگۈچى ئىيسا ياكى ئۆلۈمگە جان كىرگۈزگۈچى ئىيسادەك» دېگەن مەنىدە قوللىنىلىدۇ .
مەسىھا (مسيحا) ، پ . ق . مەسىھ .
مەسىھا ئەنفاس (مسيحا انفاس) ، ئە . ق . مەسىھا نەفەس .
مەسىھانەفەس (مسيحا نفس) ، ئە . ئىيسادەك نەپسى (دەمى) بىلەن ئۆلۈككە جان كىرگۈزىدىغان .
مەسھۇار (مسيح وار) ، ئە ـ پ . ق . مەسىھۇەش .
مەسھۇەش (مسيح وش) ، ئە ـ پ . ئۆلۈككە جان كىرگۈزىدىغان ئىيسادەك .
مەئسىييەت (معصيت) ، ئە . ئىسيان ، توپىلاڭ ، ئاسىيلىق ؛ گۇناھ ، خاتالىق .
مەشارىب (مشارب) ، ئە . مەشرەب (مشرب)نىڭ كۆپلۈكى : مەجەزلەر ، تەبىئەتلەر ، خاھىشلار ، كەيپىياتلار .
مەشاغىل (مشاغل) ، ئە . مەشغەلە (مشغله)نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، مەشغۇلاتلار ، خىزمەتلەر .

مەشام (مشام) ، پ . بۇرۇن ، دىماغ ، پۇراش ئەزاسى ، پۇراق ، بۇي .
مەشاھىد (مشاهد) ، ئە . مەشھەد (مشهد)نىڭ كۆپلۈكى : شېھىتلەر قەبرىگاھلىرى .
مەشاھىر (مشاهير) ، ئە . مەشھۇر (مشهور)نىڭ كۆپلۈكى : مەشھۇرلار ، داڭدارلار ، شۆھرەتلىكلەر .
مەشائىل (مشاعل) ، ئە . مەشئەل (مشعل)نىڭ كۆپلۈكى : مەشئەللەر .
مەشايىخ (مشايخ) ، ئە . شەيخ (شيخ)نىڭ كۆپلۈكى : شەيخلەر ، قېرىلار ، مويسىپىتلار ؛ ئاقساقاللار .
مەشايىخى ئىزام (مشايخ عظام) ، ئە . كاتتا شەيخلەر .
مەشئەلە (مشعله) ، ئە . ق . مەشئەل .
مەشئەل (مشعل) ، ئە . مەشئەل ، چىراغ ، شام ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك . ◇ **كۆز ئەۋۈي~ى** (كوزايوى~ى) : كۆز قارىچۇقى ؛ ك . يار .
مەشرەب (مشرب) ، ئە . تەبىئەت ، خاراكتېر ، ئادەت ، خۇلق ، مىجەز ، مەيل ، خاھىش ، زوق ؛ ئىچىملىكخانا .
مەشرۇب (مشروب) ، ئە . ئىچىملىك ، ئىچىلىدىغان نەرسە .
مەشرۇبات (مشروبات) ، ئە . مەشرۇب (مشروب)نىڭ كۆپلۈكى : ئىچىملىكلەر ، ئىچىشكە بولىدىغان نەرسىلەر .
مەشرۇت (مشروط) ، ئە . شەرت قىلىنغان ، ھەر شەرت بىلەن باغلانغان ؛ شەرتلىك .
مەشرۇھ (مشروح) ، ئە . تەپسىلىي ، ئىتراپلىق ، شەرھلەنگەن ، ئىزاھلانغان ؛ تەپسىلات .
◇~ **ئەدا قىلماق** (~ادا قيلماق) : شەرھلەپ بايان قىلماق ، ◇~ **ئەتىلمەك** (~ايتيلماك) : شەرھلەنمەك ، ئىزاھلانماق .
مەشرىق (مشرق) ، ئە . شەرق ، كۈن چىقىش ، كۈن چىقىش تەرەپ ؛ ◇~ **زەمىنى** (~زمينى) : شەرق ئەللىرى ، شەرقتىكى مەملىكەتلەر .
مەششاتە (مشاطه) ، ئە . قىز ـ كېلىنلەرنىڭ چاچلىرىنى تاراپ پەردازلىغۇچى ، پەردازچى ئايال ، ئاياللارنىڭ چېچىنى ياسايدىغان ئايال ساتىراچ ؛ پەردازخانا .
مەشغەل (مشغل) ، ئە . ئىشخانا ، كارخانا ، ئىش مەيدانى .
مەشغەلە (مشغله) ، ئە . ئىش ، خىزمەت ، مەشغۇلىيەت .
مەشغۇف (مشغوف) ، ئە . مەستانە بولغان ، بىھۇدە بېرىلگەن . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : بېرىلمەك ، قىزىقماق ، مەھلىيا بولماق .
مەشغۇللۇق (مشغوللۇق) كەسىپ ؛ ئالدىراشلىق .
مەشكۇك (مشكوك) ، ئە . شەكلىك ، شۇبھىلىك ، گۇمانلىق .
مەشمۇل (مشمول) ، ئە . ھەر تەرەپتىن ئىھاتىلەنگەن ، ئورالغان ، ئۆز ئىچىگە ئالغان ، مۇڭاپىق كەلگەن ، مەنپەئەتدار بولغان ؛ مەزمۇن . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : مەنپەئەتدار بولماق ؛ ئورالماق .

مەشمۇم (مشموم) ، ئە . پۇرايدىغان ، پۇراقلىق ؛ خۇش ھىدلىق نەرسە ؛ يېقىملىق پۇراق .
مەشمۇمات (مشمومات) ، ئە . مەشمۇم (مشموم)نىڭ كۆپلۈكى : پۇراقلىق نەرسىلەر ؛ خۇش پۇراق چاچىدىغان نەرسىلەر .
مەشھەد (مشهد) ، ئە . بىركىمنىڭ شېھىت بولغان جايى ياكى بىرەر شېھىتنىڭ كۆمۈلگەن جايى .
مەشھۇد (مشهود) ، ئە . كۆزگە كۆرۈنگەن ، كۆرۈۋېلىنىغان ، كۆرۈلگەن ؛ ئوپئوچۇق ، روشەن .
مەشھۇر (مشهور) ، ئە . نامى چىققان ، داڭلىق ، مەشھۇر ؛ ... دەپ ئاتالغان .
مەشھۇن (مشحون) ، ئە . تولدۇرۇلغان ، لىق ، تولۇق .
مەشۇرەت (مشورت) ، ئە . كېڭەش ، مەسلىھەت .
مەشىي (مشى) ، ئە . مېڭىش ، يۈرۈش .◇～**قىلماق** (～قىلماق) : مەشكە دەسسىمەك . ماڭماق .
مەشىيەت (مشيت) ، ئە . تىلەك ، ئارزۇ ، ئىستەك ، خاھىش ، ئىرادە .
مەغارات (مغارات) ، ئە . مەغارە (مغاره)نىڭ كۆپلۈكى : غارلار ، ئۆڭكۈرلەر .
مەغارە (مغاره) ، ئە . غار ، ئۆڭكۈر ، گەمە ؛ ئۇۋا .
مەغاق (مغاق) ق . مەغاك .
مەغاك (مغاک) ، پ . ئويمان ، چوڭقۇرلۇق ، ئازگال ، ئورا .
مەغاۋىر (مغاور) ، ئە . مەغارە (مغاره)نىڭ كۆپلۈكى : غارلار ، ئۆڭكۈرلەر .
مەغبۇن (مغبون) ، ئە . ئالدانغان ؛ سودىدا زىيان تارتقان .
مەغبۇنىيەت (مغبونيت) ، ئە . ئالدىنىش ، ئالدام خالتىغا چۈشۈش .
مەغرىب (مغرب) ، ئە . غەرب ، كۈن پاتار ، كۈن پېتىش تەرەپ ؛ كۈن ئولتۇرغان ۋاقىت .
مەغرىبىي زەمىن (مغرب زمين) ، ئە ـ پ . غەرب ئەللىرى ، غەرب مەملىكەتلىرى .
مەغرىبىي (مغربى) ، ئە . غەربىي ، غەربلىك . ◇～**ئىنتىساب** (～انتساب) : غەربكە تېگىشلىك بولغان .
مەغز (مغز) ، ئە . مېڭە ؛ مېڭە قېتىقى ؛ ئەقىل ؛ يىلىك ؛ مېغىز . ◇～**پوست** (～پوست) : ئەت ۋە تېرە ؛ ك . قان بىلەن گۆشتەك زىچ بىرىكىپ كەتكەن ، بىر تەندەك ئىناق .
مەغزا (مغزى) ، ئە . جەڭ ، ئۇرۇش ؛ جەڭگاھ ، ئۇرۇش مەيدانى .
مەغزۇب (مغضوب) ، ئە . غەزەپ ئاستىدا قالغان ، غەزەپكە ئۇچرىغان . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : غەزەپ قىلماق ، غەزەپ ئاستىغا ئالماق .
مەغفۇر (مغفور) ، ئە . كەچۈرۈلگەن ، ئەپۇ قىلىنغان ، گۇناھىدىن ئۆتۈلگەن ، مەغپىرەت قىلىنغان ؛ ئالەمدىن ئۆتكەن ، ۋاپات بولغان ، مەرھۇم .
مەغفىرەت (مغفرت) ، ئە . كەچۈرۈش ، گۇناھىدىن ئۆتۈش ، كەچۈرۈم .
مەغلۇل (مغلول) ، ئە . ئىشكەل سېلىنغان ، كىشەنلەنگەن ؛ بوينىغا زەنجىر سېلىنغان ؛

سولانغان ؛ بەند قىلىنغان .

مەغمۇم (مغموم) ، ئە . غەمكىن ، قايغۇلۇق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قايغۇرماق ، غەمكىن بولماق ، غەمدە قالماق .

مەغمۇمىيەت (مغموميت) ، ئە . غەمكىنلىك ، قايغۇرۇش .

مەفاسىل (مفاصل) ، ئە . مەفسىل (مفصل)نىڭ كۆپلۈكى : بوغۇملار ، ئۇگىلەر . ◇～**زەخمەتى** (～زخمتى) : رېماتىزم .

مەفەر (مفر) ، ئە . پاناھ جاي ، قېچىپ قۇتۇلۇش ئورنى ؛ قېچىش ، تىكىۋېتىش .

مەفتۇل (مفتول) ، ئە . مېتال يىپ ؛ كالۇۋۇتۇن ؛ ئېشىلگەن .

مەفتۇللۇق (مفتول لوق) كالۇۋۇتۇنلۇق .

مەفتۇن (مفتون) ، ئە . بېرىلگەن ، شەيدا بولغان ، ئاشىق ، سەۋدايى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : بېرىلمەك ، ئاشىق بولماق .

مەفتۇھ (مفتوح) ، ئە . ئېچىلغان ، بويسۇندۇرۇلغان ، ئىستىلا قىلىنغان ؛ چاغاتاي ئۇيغۇرچىسىدا زىۋەر بەلگىسى قويۇلغان ھەرپ . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بويسۇندۇرۇپ بەرمەك ، ئېچىپ بەرمەك .

مەفخەر (مفخر) ، ئە . شان ـ شەرەپ ، شۆھرەت ، پەخىرلىنىش ، ئىپتىخار .

مەفخەرەت (مفخرت) ، ئە ـ پ . ق . مەفخەر .

مەفخەرس سەۋاھىب (مفخر الصواحب) ، ئە . سۆھبەتداشلار پەخرى .

مەفرەش (مفرش) ، ئە . يەرگە سېلىنىدىغان گىلەم ، كىگىز ، شىرداق ، پالاس قاتارلىق نەرسىلەر ، سېلىنچا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سېلىنچا سالماق ، سېلىنچا يايماق .

مەفسەق (مفسق) ، ئە . مەفسەقە (مفسقە) .

مەفسەقە (مفسقە) ، ئە . شەھۋانىيلىق ئۆيى ، بۇزۇقچىلىق ۋە ئەسكى ئىشلار قىلىنىدىغان جاي ، پاھىشىخانا .

مەفسەل (مصل) ، ئە . بوغۇم ، ئۇگە .

مەفلۇج (مفلوج) ، ئە . پالەچ بولغان ، پالەچ .

مەفلۇك (مفلوك) ، ئە . پالاكەتكە يولۇققان ، قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەن ، نەس باسقان ، شور پېشانە ، بەختسىز .

مەفھۇم (مفهوم) ، ئە . چۈشىنىلگەن مەزمۇن ، ئوقۇۋېلىنغان مەنە ؛ چۈشىنىشلىك ، روشەن .

مەفھۇمات (مفهومات) ، ئە . مەفھۇم (مفهوم)نىڭ كۆپلۈكى : چۈشەنچىلەر ، چۈشىنىلگەن مەنىلەر ، بىلىۋېلىنغان مەزمۇنلار ، ئۇقۇملار .

مەئفۇ (معفو) ، ئە . ئەپۇ قىلىنغان ، كەچۈرۈم قىلىنغان .

مەفئۇل (مفعول) ، ئە . قىلىنغان ، ئىشلەنگەن ؛ تولدۇرغۇچى ، كېلىش (گىراممماتىكا) .

مەقابىر (مقابر) ، ئە . مەقبەرە (مقبرە)نىڭ كۆپلۈكى : قەبرىلەر .

مەقادىر I (مقادير) ، ئە . مۇقەددەر (مقدر)نىڭ كۆپلۈكى : پېشانىگە پۈتۈلگەن تەقدىرلەر .

مەقادىر Ⅱ (مقادر) ، ئە . مەقدۇر (مقدور)نىڭ كۆپلۈكى : ئىمكانىيەتلىكلەر ، ئىقتىدار يېتىدىغان نەرسىلەر ، ئەملگە ئاشىدىغان ئىشلار ؛ پېشانىگە پۈتۈلگەنلەر ، تەقدىرلەر .

مەقادىر Ⅲ (مقادير) ، ئە . مىقدار (مىقدار)نىڭ كۆپلۈكى : مىقدارلار ، ئۆلچەملەر ؛ سانلار .

مەقارىز (مقارض) ، ئە . مىقراز (مقراض)نىڭ كۆپلۈكى : قايچىلار .

مەقاسىد (مقاصد) ، ئە . مەقسەد (مقصد)نىڭ كۆپلۈكى : مەقسەتلەر ، نىيەتلەر ، مۇددىئالار .

مەقال (مقال) سۆز ، نۇتۇق ، گەپ . ◇ **گۇنگى**～ (كنك～) : گاچا ، كېكەچ ، گەپ قىلالمايدىغان . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : سۆزلىمەك . ◇ **شىكەستە**～ (شكسته～) : نۇتقى راۋان ئەمەس ، كېكەچ .

مەقالات (مقالات) ، ئە . مەقالە (مقاله)نىڭ كۆپلۈكى : نۇتۇقلار ، گەپلەر ، سۆزلەر ؛ ماقالىلەر ؛ بابلار .

مەقالە (مقاله) ، ئە . ق . مەقالەت .

مەقالەت (مقالت) ، ئە . سۆز ، گەپ ، نۇتۇق ؛ ماقالە ، باب .

مەقام (مقام) ئورۇن ، جاي ، مەۋقەئە ، مەيدان ؛ مەرتىۋە ، دەرىجە ، ئەمەل ؛ نوپۇز ، مۇقام ، ئاساسىي كۈي ، ئاھاڭ . ◇ **مۇخالەفەت**～ **بىدا تۇرماق** (مخالفت～يدا تورماق) : قارشىلىق مەيداندا تۇرماق ، قارشى مەۋقەئىدە بولماق . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : بىر جاينى ماكان قىلماق . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) ، ～ **تۇتماق** (～تۇتماق) : ماكانلاشماق ، ئورۇنلاشماق ، تۇرۇپ قالماق .

مەقامات (مقامات) ، ئە . مەقام (مقام)نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنلار ، تۇرار جايلار ، دەرىجىلەر ، مۇقاملار ، كۈيلەر .

مەقامى خىلۋەت (مقام خلوت) ، ئە . خىلۋەت جاي ، خالىي جاي ، بېكىنىش جايى .

مەقامى نەۋا (مقام نوا) ، ئە . ناۋا مۇقامى .

مەقامى نەۋھە (مقام نوحه) ، ئە . ماتەم كۈيى ، يىغا كۈيى ؛ يىغلاش ئورنى .

مەقەر (مقر) ، ئە . توختايدىغان جاي ، قارارگاھ ، ماكان . ◇～ **تۇتماق** (～توتماق) : ئورۇن تۇتماق ، جايلاشماق .

مەقبەرە (مقبره) ، ئە . قەبرە ، مازار .

مەقبۇز (مقبوض) ، ئە . تۇتۇلغان ، قولغا ئېلىنغان ؛ باغلانغان ؛ ئۆڭلانغان ، ئېلىنغان ، توزاققا چۈشكەن .

مەقبۇل (مقبول) ، ئە . قوبۇل قىلىنغان ، ماقۇل كۆرۈلگەن ، توغرا تېپىلغان ؛ مۇناسىپ ، لايىق ؛ كىشىنى خۇشال قىلىدىغان ، رازى قىلارلىق ؛ گۈزەل ، چىرايلىق .

مەقتەئ (مقطع) ، ئە . شېئىرىي ئەسەرلەرنىڭ ئاخىرقى بېيىتى ، چۈشۈرگە بېيىت .

مەقتەئات (مقطعات) ، ئە . شېئىرىي پارچىلار ، قىسقا شېئىرلار .

مەقتەل (مقتل) ، ئە . ئۆلۈم مەيدانى ، ئۆلتۈرۈلىدىغان جاي ، دار ئاستى .

مەقتۇئ (مقطوع) ، ئە . كېسىك ، كېسىلگەن ، ئۈزۈلگەن ، ئۈزۈك .

مەقتۇل (مقتول) ، ئە . ئۆلتۈرۈلگەن قەتلى قىلىنغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئۆلتۈرمەك .

مەقدەم (مقدم) ، ئە . قەدەم قويۇش ، قەدەم تەشرىپ قىلىش ، بىر جايدىن ئىككىنچى بىر جايغا يېرىش ياكى كېلىش ؛ قەدەم قويۇلغان جاي ۋە پەيت .

مەقدۇر (مقدور) ، ئە . قۇدرەت ، ئىقتىدار ، ماغدۇر ، ئىمكانىيەت يار بەرگەن ، ئىمكان بولغان ، ئامال بولغان ، قولدىن كەلگىنىچە ؛ بۇرۇندىن بەلگىلەپ قويۇلغان ، تەقدىر ، قىسمەت ، پېشانىگە پۈتۈلگىنى . ◇～**ھەد** (～حد) : بەلگىلىك چەك ، بەلگىلىك چېگرا .

مەقدۇرسىز (مقدورسيز) چەكسىز ، چېگراسىز ؛ ماغدۇرسىز .

مەقرۇن (مقرون) ، ئە . يېقىنلاشقان ، يېقىن ، يانداشقان ، قوشۇلغان ، ھەمراھ ، ئۇلىپەت . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يېقىنلاشتۇرماق ، يانداشتۇرماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قوشۇلماق ، يانداشماق ، ھەمراھ بولماق .

مەقسەد (مقصد) ، ئە . مەقسەت ، مەنزىل ، نىيەتلەنگەن جاي ، يەتمەكچى بولغان ئارزۇ .

مەقسەدى ئەئلا (مقصد اعلا) ، ئە . ئالىي نىيەت ، يۇقىرى تىلەك .

مەقسۇد (مقصود) ، ئە . مەقسەت ، ئىستەك : مەنزىل .

مەقسۇر (مقصور) ، ئە . قىسقارتىلغان ، ئىخچاملانغان ، چەكلەنگەن ، چېگرالانغان ، خاسلانغان .

مەقسۇم (مقسوم) ، ئە . تەقسىملەنگەن ، بۆلۈنگەن ، قىسمەت ، بۆلۈنمە . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : بۆلمەك ، تەقسىم قىلماق ، بۆلۈپ بەرمەك .

مەقسىم (مقسم) ، ئە . بىر نەرسىنى بۆلىدىغان جاي ، تەقسىمات ئورنى ؛ چېگرا ، پاسىل .

مەقلۇب (مقلوب) ، ئە . تەتۈر ئۆرۈلگەن ، ئالدى ـ كەينى قىلىنغان ، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىنغان .

مەقلىبى مۇستەۋي (مقلوب مستوى) ، ئە . ◇～**سەنئەتى** (～صنعتى) : بىرەر جۈملە سۆز ياكى مىسرانى ئوخشىتىنمۇ ، سولىدىنمۇ ئوقۇغىلى بولىدىغان قىلىپ تۈزۈش .

مەقھۇر (مقهور) ، ئە . قەھر ـ غەزەپكە دۇچار بولغۇچى ، تىز پۈكتۈرۈلگەن ، مەغلۇپ بولغان . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قەھر ـ غەزەپ ئاستىغا ئالماق ، تىز پۈكتۈرمەك ، بويسۇندۇرماق ، مەغلۇپ قىلماق .

مەئقۇل (معقل) ، ئە . ئەقىلگە مۇۋاپىق ، مۇناسىپ ، چۈشىنىشلىك ، كۆڭۈلگە ياقىدىغان .

مەكاتىب I (مكاتب) ، ئە . مەكتەب (مكتب)نىڭ كۆپلۈكى : مەكتەپلەر ، ئىلمىي ئېقىملار .

مەكاتىب II (مكاتيب) ، ئە . مەكتۇب (مكتوب)نىڭ كۆپلۈكى : خەت ـ چەكلەر ، مەكتۇپلار .

مەكارىم (مكارم) ، ئە . مەكرۇمەت (مكرومت)نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى ، گۈزەل ؛ ئالىيجانابلىق ، مەردلىك .

مەكان (مكان) ، ئە . جاي ، ئورۇن ، تۇرار جاي . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : جايلاشماق ، ئورۇنلاشماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئورۇن تاپماق ؛ ئورۇنلاشماق .

مەكتەب I (مكتب) ، ئە . مەكتەپ ؛ ئىلمىي ئېقىم .

مەكتەب II (مكتب) ، ئە . يېزىق ئۇسۇلى .

مەكتەبدار (مكتب دار) ، ئە ـ پ . ئوقۇتقۇچى ، مۇئەللىم .

مەكتۇب (مكتوب) ، ئە . خەت ، خەت ـ چەك ، مەكتۇپ ، يېزىلغان نەرسە .

مەكتۇبات (مكتوبات) ، ئە . مەكتۇب (مكتوب)نىڭ كۆپلۈكى : خەت ـ چەكلەر ، يېزىلمىلار ، مەكتۇپلار .

مەكتۇم (مكتوم) ، ئە . مەخپىي ، سىر تۇتۇلغان ؛ پېچەتلەنگەن ، بېكىتىلگەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يوشۇرماق ، پېچەتلىمەك ، بېكىتمەك .

مەكر (مكر) ، ئە . ھىيلە ، مىكىر ، نەيرەڭ ، ئالدام .

مەكرۇمەت (مكرمت) ، ئە . ھۆرمەت ، شەرەپ ، ئىززەت ؛ سېخىيلىق ؛ ئۇلۇغلۇق ، مەردانىلىق .

مەكروھ (مكروه) ، ئە . كۆڭۈل كۆتۈرمەيدىغان ، لەنىتى ، نەپرەتلىك ، يېقىمسىز ، ئىستېمال قىلىنىشى لازىم كۆرۈلمىگەن ، مەكرو . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : ياقتۇرماسلىق ؛ كۆڭۈل تارتماسلىق .

مەكروھات (مكروهات) ، ئە . مەكروھ (مكروه)نىڭ كۆپلۈكى : يىرگىنىشلىك ئىشلار ، كۆڭۈل كۆتۈرمەيدىغان نەرسىلەر ، يېيىش تەشەببۇس قىلىنمايدىغان نەرسىلەر .

مەكس (مكث) ، ئە . توختاش ، تۇرۇش ، مەلۇم ۋاقىت توختاش ، تۇرۇپ قېلىش . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : توختىماق ، تۇرۇپ قالماق ، ھايال بولماق .

مەكسەب (مكسب) ، ئە . پايدا ، كىرىم ، نەپ ؛ كەسىپ ، تىرىكچىلىك ۋاسىتىسى قىلىنغان ئىش ، ھۈنەر .

مەكشۇف (مكشوف) ، ئە . ئېچىلغان ، قېزىپ چىقىرىلغان ، كەشىپ قىلىنغان ، ئىجاد قىلىنغان ؛ ئوچۇق ، ئاشكارا . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئېچىلماق .

مەككار (مكار) ، ئە . ھىيلىگەر ، مىكىر قىلغۇچى ، ئالدامچى . ◇**فەلەكى**～ (فلك～) : ئالدامچى پەلەك .

مەككارە (مكاره) ، ئە . ق . مەككار .

مەككي (مكى) ، ئە . مەككە شەھىرىدىگە مەنسۇپ ، مەككىنىڭ ، مەككىلىك . ◇～**لەقەب** (～لقب) ؛ ك . مۇھەممەد پەيغەمبەر .

مەكمەن (مكمن) ، ئە . خىلۋەت جاي ؛ توساق ، توزاق .

مەكنەت (مكنت) ، ئە . كۈچ ، قۇۋۋەت ، ئىقتىدار ، قابىلىيەت .

مەكنۇن (مكنون) ، ئە . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، يوشۇرۇلغان ، بېكىتىلگەن ؛ ياخشى ساقلانغان ، ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىنغان ؛ ◇**دۇررى**～ (در～) : ياخشى ساقلانغان دۇر ، يوشۇرۇلغان دۇر .

مەئكۇل (ماءكول) ، ئە . يېمەك ، يېيىلىدىغان نەرسە .
مەئكۇلۇل لەھم (ماءكول اللحم) ، ئە . گۆشىنى يېگىلى بولىدىغان ، گۆشى ھالال .
مەكىن (مكين) ، ئە . جايلاشقان ، ئورۇنلاشقان ، ماكانلاشقان ؛ تۇرغۇن . ◇～ **مەكان** (～مكان) : بىر جايغا ماكانلاشقان .
مەگەر (مگر) ، پ . ئەگەر ، لېكىن ، ئەمما ؛ ئېھتىمال ؛ بەلكى ؛ ... مىكىن .
مەگەس (مكس) ، پ . چۈن ؛ ◇ **پەرى**～ (پر～) : چۈن قانىتى .
مەك (مينك) مەك ، خال .
مەخزەمەك (منكزاماك) ئوخشىماق .
مىتھەرە (مطهره) ، ئە . چەم سۇدان ؛ تاھارەت ئېلىشتا ئىشلىتىلىدىغان ئۇرۇق .
مەخىزلىك (منكيزليك) ئوخشاش ، ئوخشايدىغان .
مەلا (ملا) ق . مەلائ
مەلائ (ملاء) ، ئە . لىق ، تولغان ، تولۇقلۇق ، لىقلىق ؛ خىلۈەت بولمىغان جاي ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇڭغا تولغان جاي ؛ ئوچۇق يەر ، ئوچۇقچىلىق ؛ توپلىنىش ، يىغىلىش ؛ توپ ، دۆۋە ؛ ئاممىا ، جامائەت .
مەلاز (ملاز) ، ئە . سېغىنىدىغان پاناھ جاي ، پاناھلىنىدىغان يەر ، باشپاناھ ؛ يوشۇرۇنىدىغان ئورۇن .
مەلال (ملال) ، ئە . ق . مەلالەت .
مەلالەت (ملالت) ، ئە . كۆڭۈلگە يەتكەن ئېغىرچىلىق ، ئىچى سىقىلىش ، ھارغىنلىق ، مالاللىق ، ئاۋارىچىلىق .
مەلامەت (ملامت) ، ئە . ئەيىبلەش ، گۇناھكار قىلىش ، گۇناھ ئارتىش ، ئابرۇيىنى تۆكۈش ، ئابرۇيسىزلاندۇرۇش ؛ تاپا قىلىش .
مەلامەتكەش (ملامت كش) ، ئە ـ پ . بىراۋغا ئەيىب ئارتقۇچى ، ئەيىبلىگۈچى ؛ ئەيىبلەشكە ئۇچرىغۇچى .
مەلامەتكەشلىغ (ملامت كش ليغ) ئەيىبلەشكە ئۇچراش ؛ بىراۋنى ئەيىبلەش ، گۇناھ ئارتىش .
مەلاھەت (ملاحت) ، ئە . گۈزەللىك ، چىرايلىقلىق ؛ شېرىنلىك ، يېقىملىقلىق ، جازىبە . ◇～ **نەخلى** (～نخلى) : گۈزەللىك دەرىخى .
مەلاھەتلىك (ملاحت ليك) گۈزەل ، چىرايلىق ؛ شېرىن ، يېقىملىق .
مەلاۋىز (ملاوز) ، ئە . مەلاز (ملاز)نىڭ كۆپلۈكى : سېغىنىدىغان جايلار ، پاناھ جايلار ، يوشۇرۇنىدىغان يەرلەر .
مەلائىك (ملائك) ، ئە . مەلەك (ملک)نىڭ كۆپلۈكى : پەرىشتىلەر .
مەلائىكە (ملائكه) ، ئە . مەلەك (ملک)نىڭ كۆپلۈكى : پەرىشتىلەر .
مەلائىن (ملاعن) ، ئە . مەلئۇن (ملعون)نىڭ كۆپلۈكى : لەنىتىلەر ، مەلئۇنلار ، لەنەت ـ نەپرەتكە تېگىشلىكلەر .

مەلايىك (ملايكە) ، ئە . ق . مەلائىك .

مەلەخ (ملخ) ، پ . چېكەتكە . ◇ **مورۇ~** (مورو~) : چېكەتكە ۋە چۈمۈلە ؛ هاشارات .

مەلەك (ملك) ، ئە . پەرىشتە .

مەلەكە (ملكه) ، ئە . ماھارەت ، قابىلىيەت ، تالانت ؛ ئادەت ، كۆنۈپ قالغان ئىش ؛ ئالاھىدىلىك ، ئارتۇقچىلىق ، خۇسۇسىيەت .

مەلەكسان (ملك سان) ، ئە ـ پ . ق . مەلەكۈش .

مەلەكۈش (ملك وش) ، ئە ـ پ . پەرىشتىدەك ، پەرىشتىگە ئوخشاش .

مەلەكۈت (ملكوت) ، ئە . پادىشاھلىق ، ئىگىلىك ، تەسەررۇپ ؛ پەرىشتىلەر دۇنياسى ، پادىشاھلىق ھوقۇقى ، شاھلىق مەرتىۋىسى .

مەلەنگ (ملنك) ، پ . مەست . ◇ **مەستۇ~** (مستو~) : ئىنتايىن مەست ، گاراڭ مەست .

مەلبۇس (ملبوس) ، ئە . كىيىم ـ كېچەك ، كىيىلىدىغان نەرسە ، كىيىم كىيگەن .

مەلبۇسات (ملبوسات) ، ئە . مەلبۇس (ملبوس)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇستباش ، كىيىم ـ كېچەك ، كىيىلىدىغان نەرسىلەر .

مەلزۇم (ملزوم) ، ئە . لازىم بولغان نەرسە ، ھاجەت چۈشكەن نەرسە ، لازىمەتلىك .

مەلفۇز (ملفوظ) ، ئە . سۆزلەنگەن ، تىلغا ئېلىنغان ، تىل بىلەن ئىپادىلەنگەن . ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) : سۆزلەنمەك ، تىلغا ئېلىنماق .

مەللاھ (ملاح) ، ئە . كېمىچى ، قېيىقچى .

مەلھۇز (ملحوظ) ، ئە . مۇلاھىزە قىلىنغان ، دىققەت قىلىنغان ، خاتىرىگە كەلگەن ، ئەسكە چۈشكەن ، ئېھتىمالى بولغان . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : مۇلاھىزە قىلماق ، دىققەت قىلماق ، خاتىرىگە كەلتۈرمەك .

مەلھۇزات (ملحوظات) ، ئە . مەلھۇز (ملحوظ)نىڭ كۆپلۈكى : ئوي ـ پىكىر ، مۇلاھىزىلەر ؛ مۇمكىنچىلىكلەر .

مەئلۇف (مألوف) ، ئە . ئۆگەنگەن ، ئادەتلەنگەن ؛ ئادەتتىكى ؛ ئۇلپەت بولغان . ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) : ئادەتلەنمەك ، ئۇلپەتلەشمەك .

مەلۇل (ملول) ، ئە . مالاللىق يەتكەن ، قايغۇلۇق ، غەمكىن ، خاپا ، زېرىككەن ، چارچىغان ، ھارغان . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : مالاللىق يەتكۈزمەك ، خاپا قىلماق ، غەمكىن قىلماق . ◇ ~ **ئولماق** (~ اولماق) : غەمكىن بولماق ، خاپا بولماق ، قايغۇرماق .

مەئلۇل I (معلول) ، ئە . كېسەل ، ساغلام ئەمەس ، ئىللەتلىك ، نۇقسانلىق ، كەمتۈك ؛ مەجرۇھ ، مېيىپ . ◇ ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : ئىللەتلىك قىلماق ، نۇقسانلىق قىلماق .

مەئلۇل II (معلول) ، ئە . سەۋەب بولغان ، سەۋەبچى ؛ نەتىجە ، ئۇنۇم .

مەلۇم (ملوم) ، ئە . ئەيىبلەنگەن .

مەئلۇم I (معلوم) ، ئە . بىلىنگەن ، بەلگىلىك ، ئېنىق ؛ مەشھۇر . ◇ ~ **قىلماق**

(～قىلماق) : بىلمەك ، خەۋەر تاپماق .

مەئلۇم II (ماۋلوم) ، ئە . ئەلەملىك ، ئەلەم چەككەن ، دەرد تارتقان ، دەردلىك .

مەئلۇمات (معلومات) ، ئە . مەلۇمات ، بىلىم ؛ ئاخبارات ، خەۋەر ، ئۇچۇر .

مەلئۇن (ملعون) ، ئە . لەنىتى ، لەنەتلەنگەن ، مەلئۇن .

مەلىك (ملك) ، ئە . پادىشاھ ، ھۆكۈمران .

مەلىكە (ملكه) ، ئە . ئايال پادىشاھ ؛ خانىش .

مەلىكۇلكەلام (ملك الكلام) ، ئە . سۆز ئۇستىسى ، سۆز پادىشاھى .

مەلىكۇلمەۋت (ملك الموت) ، ئە . ئەزرائىل .

مەلىھ (مليح) ، ئە . گۈزەل ، چىرايلىق ، شېرىن ، لەززەتلىك ، مەززىلىك ، يارقىن ، يېقىملىق .

مەمات (ممات) ، ئە . ئۆلۈم ، ۋاپات .

مەمالىك (ممالك) ، ئە . مەملەكەت (مملكة)نىڭ كۆپلۈكى : مەملىكەتلەر .

مەمەرر (ممر) ، ئە . مېڭىپ ئۆتۈلىدىغان يول ، ئۆتكەل ؛ كېچىك ؛ ئۇسۇل ، يول ؛ تەرەپ .

مەئمەن (مأمن) ، ئە . ئامانلىق جايى ، تىنچلىق ماكانى ؛ قورقۇنچسىز جاي ، تىنچ ئورۇن ؛ پاناھلىنىش ئورنى .

مەمدۇد (ممدود) ، ئە . سوزۇلغان ، ئۇزارتىلغان .

مەمدۇھ (ممدوح) ، ئە . مەدھىيەلەنگەن ، ماختالغان ، داڭلانغان ؛ كۆككە كۆتۈرۈلگەن .

مەمزۇج (ممزوج) ، ئە . ئارىلاشتۇرۇلغان ، ئارىلاش ؛ ئەبجەش . ◇ **مەيىي～** (مى～) : باشقا خىلدىكى مەيگە ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ئارىلاشتۇرماق .

مەملۇ (مملوء) ، ئە . تولغان ، تولۇق ، لىق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～قىلماق) : تولدۇرماق .

مەملۇك (مملوك) ، ئە . قۇل ، ئەسىر ؛ مۇلۇككە ئايلاندۇرۇلغان نەرسە ، ئىگىلەنگەن ، تەسەررۇپىغا ئۆتكەن ، قول ئاستىغا كىرگەن .

مەملۇكىيەت (مملوكيت) ، ئە . قۇللۇق ، بەندىلىك ، ئەسىرلىك ، باشقىلار تەرىپىدىن ئىگىدارچىلىق قىلىنىش .

مەمنۇئ (ممنوع) ، ئە . مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن .

مەمنۇئات (ممنوعات) ، ئە . چەكلەنگەن نەرسىلەر ، مەنئى قىلىنغان نەرسىلەر ، ئەتكەس مىللار .

مەمنۇن (ممنون) ، ئە . مىننەتدار ، شاد ، خۇشال ، خۇرسەن ، رازى ، كۆڭلى تىنغان .

مەمنۇنىيەت (ممنونيت) ، ئە . مەمنۇنلۇق ، شادلىق ، خۇرسەنلىك .

مەئمۇر I (معمور) ، ئە . ئاۋات ، ئۆڭ ـ ئىمارەتلىرى مۇكەممەل ھەم سەرخىل ، زىچ ئاھالىلىق ماكان ، ئىمارەتلىرى ئېسىل جاي . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : ئاۋاتلاشماق .

مەئمۇر II (مأمور) ، ئە . بىرەر ئىشقا بۇيرۇلغان كىشى ، بىرەر ئىشقا تەينىلەنگەن ئادەم ؛

ۋەكىل ، ۋەلچى ، خىزمەتچى ، ئەمەلدار . ◇～**نەفس** (～نفس) : نەپسىنىڭ قۇلى .

مەئمۇرە (معمورە) ، ئە . ئاۋاتلىق ، بايلىقى ماكان . ئاۋات شەھەر ، گۈللەنگەن مەملەكەت ؛ ك . دۇنيا .

مەئمۇل I (ماٴمول) ، ئە . ئارزۇ ، تىلەك ، ئىستەك ، تەلەپ قىلىنغان نەرسە ، ئارزۇ قىلىنغان نەرسە ، كۈتۈلگەن نەرسە .

مەئمۇل II (معمول) ، ئە . ئىشلەنگەن ، ياسالغان ، پۈتكەن ، تەييار بولغان ، ئادەتتىكىدەك ، ئادەتتىكىچە .

مەئمۇن (ماٴمون) ، ئە . ھمايە ئاستىدىكى ، ھمايە ئاستىغا ئېلىنغان ، خەۋپسىزلەندۈرۈلگەن ، تىنچ ، ئامان ـ ئېسەن .

مەنئ (منع) ، ئە . توختىتىش ، توسۇش ، چەكلەش ، توساق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : چەكلىمەك ، توسماق .

مەئنا (معنا ، معنى) ، ئە . مەنە ، ئۇقۇم .

مەئنا ئەنگىز (معنى انكيز) ، ئە ـ پ . مەنىدار ، مەنە بېغىشلايدىغان .

مەنئى كۆللىي (منع كلى) ، ئە . پۈتۈنلەي چەكلەش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پۈتۈنلەي چەكلىمەك .

مەناب (مناب) ، ئەل بەدەللىك ، ئورۇنباسارلىق . ◇**نائىب**～ (نائب～) : ئورۇنباسار .

مەنابئ (منابع) ، ئە . مەنبەئ (منبع)نىڭ كۆپلۈكى : مەنبەلەر .

مەنابىر (منابر) ، ئە . مىنبەر (منبر)نىڭ كۆپلۈكى : مۇنبەرلەر .

مەناتىق (مناطق) ، ئە . مىنتەقە (منطقه)نىڭ كۆپلۈكى : بەلباغلار .

مەنارە (منارە) ، ئە . مۇنار .

مەنازىر (مناظر) ، ئە . «مەنزەر (منظر)»نىڭ كۆپلۈكى : كۆرۈنۈشلەر ، مەنزىرىلەر ، سۇرەتلەر ، شەكىللەر ؛ نەزەر تاشلىنىدىغان جايلار .

مەنازىل (منازل) ، ئە . مەنزىل (منزل)نىڭ كۆپلۈكى : مەنزىللەر .

مەناسىب (مناصب) ، ئە . مەنسەب (منصب)نىڭ كۆپلۈكى : مەنسەپلەر ، ئەمەللەر .

مەنافئ (منافع) ، ئە . مەنپەئەت (منفعت)نىڭ كۆپلۈكى : مەنپەئەتلەر ، پايدىلار ، نەپلەر .

مەناقىب (مناقب) ، ئە . مەنقەبەت (منقبت)نىڭ كۆپلۈكى : ياخشى سۈپەتلەر ، ياخشى خىسلەتلەر ، بىراۋنىڭ پەزىلەت ۋە مەرتىۋىسى ماختاپ يېزىلغان ئەسەرلەر ؛ قابىلىيەتلەر ، تالانتلار .

مەنال (منال) ، پ . دۇنيا ، بايلىق ، پۇل ـ مال . ◇**ئەھلى**～ (اهل～) : دۆلەتمەن كىشى ، باي . ◇**مالۇ**～ (مال وـ) : مال ـ مۈلۈك ، بايلىق .

مەناھى (مناهى) ، ئە . مەنھى (منهى)نىڭ كۆپلۈكى : مەنئى قىلىنغان نەرسىلەر ، چەكلەنگەن نەرسىلەر ، قانۇنغا ئۇيغۇن كەلمەيدىغان نەرسىلەر ، ھارام نەرسىلەر .

مەنتۇق (منطوق) ، ئە . تەلەپپۇز قىلىنغان ، تىل بىلەن ئىپادىلەنگەن ، دېيىلگەن ؛ سۆز ، ئىپادە ، نۇتۇق .

مەنتىق (منطق) ، ئە . مەنتىق ، لوگىكا ، سۆزلەش ، ئېيتىشىش ، ئىپادىلەش ، نۇتۇق .
◇ **ئىلمى**～ (علم～) : لوگىكا ئىلمى .
مەنتىقۇتتەير (منطق الطير) ، پ . قۇشلار سۆزى ؛ پارس شائىرى فەرىدۇددىن ئەتتارنىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .
مەنتىقى راز ئەيلەمەك (منطق راز ئەيلەمەك) سىرلار توغرۇلۇق سۆز قىلماق .
مەنتىقى ئىشق (منطق عشق) ، ئە . ئىشق مەنتىقى .
مەنجەنىق (منجنيق) ، ئە . تاش ئېتىش قورالى ، تاش ئاتقۇچى زەمبىرەك .
مەندۇب (مندوب) ، ئە . ۋەكىل ، ئەلچى ، ئاگىنت ؛ ھازىردار ، قايغۇلۇق ، ماتەمدار .
مەنزەر (منظر) ، ئە . كۆرۈنۈش ، مەنزىرە ، سۈرەت ، شەكىل ؛ نەزەر تاشلىنىدىغان جاي .
مەنزەرە (منظره) كۆرۈنۈش ، مەنزىرە .
مەنزۇر (منظور) ، ئە . كۆزۈتۈلگەن ؛ كۆزۈلگەن ، نەزەردىن ئۆتكەن ، قوبۇل بولغان ؛
◇～**بولماق** (～بولماق) : كۆزۈتۈمەك ، نەزەردىن ئۆتمەك ؛ قوبۇل قىلىنماق .
◇～**قىلماق** (～قىلماق) : نەزەر تاشلىماق ؛ بىراۋغا بىر ئىشنى ماقۇللاتماق .
مەنزۇم (منظوم) ، ئە . رەتلەنگەن ، تەرتىپكە سېلىنغان ، تىزىلغان ، تىزىق ، نەزم ھالىغا كەلتۈرۈلگەن ، تۈزۈلگەن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تۈزمەك ، شېئىر ھالىغا كەلتۈرمەك .
مەنزىل (منزل) ، ئە . يولۇچىلار قونۇپ ئۆتىدىغان جاي ، بېكەت ، قونالغۇ ؛ تۇرار جاي ، ئۇي ؛ ئىككى جاي ئوتتۇرىسىدىكى مۇساپە . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : جايلاشماق ، بىر جايدا ئولتۇراقلاشماق ؛ قونماق .
مەنزىل بەمەنزىل (منزل بەمنزل) ، ئە ـ پ . مەنزىلمۇمەنزىل ، مەنزىلدىن مەنزىلگە .
مەنزىلە (منزله) ، ئە . ق . مەنزىلەت .
مەنزىلەت (منزلت) ، ئە . دەرىجە ، مەرتىۋە ؛ قەدىر ، لاياقەت .
مەنزىلگاھ (منزل كاه) ، ئە ـ پ . مەنزىل ، بېكەت ، توختاش جايى ؛ تۇرار جاي ، تۇرالغۇ .
مەنزىلگەھ (منزل كه) ، ئە ـ پ . ق . مەنزىلگاھ .
مەنسات (منسات) ھاسا ، تاياق .
مەنسۇب (منسوب) ، ئە . تېگىشلىك ، بىرەر نەرسىگە تەئەللۇق .
مەنسۇبە (منصوبه) ، ئە . بەرپا قىلىنغان ، قۇرۇلغان ، تەيىنلەنگەن ؛ تەدبىر ؛ ئويۇن (شاھماتتا) .
مەنسۇبلۇق (منسوبلوق) مەنسۇپلۇق ، تېگىشلىكلىك ، تەئەللۇقلۇق .
مەنسۇخ (منسوخ) ، ئە . بىكار قىلىنغان ، ئىستېمالدىن قالدۇرۇلغان ، رەت قىلىنغان .
مەنسۇر I (منصور) ، ئە . غالىب ، يەڭگەن ، يېڭىپ چىققان ، غەلىبە قىلغان .
مەنسۇر II (منثور) ، ئە . چېچىلغان ، چاچقۇ قىلىنغان ، تارقىتىلغان ، چاچما ؛ نەسرىي .
◇**شېئىرى**～ (شعر～) : نەسرىي شېئىر .

مەنسۇرە (منثوره) ق . مەنسۇر Ⅱ .
مەنشەئ (منشاء) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ كېلىپ چىقىش ئورنى ، بىرەر نەرسىنىڭ باشلىنىشى ، باشلىنىش نۇقتىسى ؛ مەنبە ، يىلتىز .
مەنشۇر (منشور) ، ئە . يارلىق ، پەرمان ، بۇيرۇق ، يېيىلغان ، تارالغان .
مەنشۇرلۇق (منشورلوق) ئىمتىيازلىق .
مەنشورى دەۋلەت (منشور دولت) ت . دۆلەت يارلىقى .
مەنفەئەت (منفعت) ، ئە . مەنپەئەت .
مەنفي (منفی) ، ئە . رەت قىلىنغان ، ئىنكار قىلىنغان ، رەددىيە بېرىلگەن ، قوغلانغان ، يوقىتىلغان ، سەلبى ، مىنوس . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئىنكار قىلىنماق ؛ يوقالماق ، ھەيدەلمەك .
مەنقەبەت (منقبت) ، ئە . ياخشى سۈپەت ، گۈزەل خىسلەت ، ماختاش ، بىراۋنىڭ ياخشى خىسلەتلىرى مەدھىيەلىنىپ يېزىلغان ئەسەر ، قەسىدە .
مەنقەل (منقل) ، ئە . چوغدان ، ئاتەشدان ، سوغۇق كۆنلەردە ئىسسىنىش ئۈچۈن ئۆستىگە ئوت يېقىلىدىغان ئىدىش ؛ ئوچاق ؛ تاغ يولى ؛ ك . چىغىر يول . ◇～**ئايىن** (～آين) : ئاتەشداندەك ، چوغدانغا ئوخشاش .
مەنقۇت (منقوط) ، ئە . چېكىت قويۇلغان ، چېكىتلىك (ھەرپلەر ھەققىدە) .
مەنقۇش (منقوش) ، ئە . نەقىشلەنگەن ، بېزەلگەن ، نەقىشلىك .
مەنقۇل (منقول) ، ئە . كۆچۈرۈلگەن ، يۆتكەلگەن ؛ نەقىل كەلتۈرۈلگەن ، بىراۋنىڭ يازغانلىرىدىن كۆچۈرۈلگەن ؛ ئەنئەنىۋى ؛ ئەنئەنە . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كۆچۈرۈلمەك ، نەقىل بولماق .
مەنقۇلات (منقولات) ، ئە . كۆچۈرۈشكە بولىدىغان نەرسىلەر ، كۆچمە مۇلۇكلەر ، ئېغىزدىن ـ ئېغىزغا كۆچۈپ تارقىلىپ كەلگەن رىۋايەتلەر . ◇～**ى بەيت** (～بيت) : ئۆي جاھازلىرى ، ئۆي سەرەمجانلىرى .
مەنكۇب (منكوب) ، ئە . ئاپەتكە ئۇچرىغان ، ئازابتا قالغان ، بەختسىز ؛ قىيىنچىلىقلارغا يولۇققان ، ھالى خاراپ ، مەغلۇپ بولغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ئازابلىماق ، قىينىماق .
مەنكۇھە (منكوحه) ، ئە . نىكاھ بىلەن رەسمىيلەشكەن خوتۇن ، نىكاھلىق ئايال ، قانۇنىي خوتۇن ، خوتۇن .
مەنھەج (منهج) ، ئە . ق . مىنھاج .
مەنھۇس (منحوس) ، ئە . نەس باسقان ، ئىشى ئالغا باسمىغان ، ئىشى ئەپلەشمىگەن ، رونىق تاپمىغان .
مەئنۇس (مأنوس) ، ئە . ئۆگەنگەن ، ئۆگىتىلگەن ، ئادەتلەنگەن ، كۆنۈشۈپ قالغان .
مەنىئ (منيع) ، ئە . ئېلىنىشى قىيىن ، ئېرىشكىلى بولمايدىغان ؛ مۇستەھكەم (قەلئە) .

مەنى (مني) ، پ . مەنى سۆيۈقلۇقى ، شەھۋەت . ◇～**دان** (～دان) : تاشاق .
مەھ (مه) ، پ . ق . ماھ . ◇～**تابەماھي** (～تابماھى) : ئايدىن بېلىققىچە (يەردىن ئاسمانغىچە) . ◇～**تاماھ** (～تاماه) : ئايدىن ئايغا .
مەھابەت (مهابت) ، ئە . ھەيۋەت ، سۆلەت ، ئادەم تەپ تارتىدىغان قىياپەت ؛ قورقۇنچ ، مۇدھىشلىك ، دەھشەتلىك كۆرۈنۈش .
مەھار (مهار) ، ئە . تىزگىن ، چۈلۈڭ ؛ تۆگىنىڭ چۈلۈكى .
مەھاريب (محاريب) ، ئە . مىھراب (محراب)نىڭ كۆپلۈكى : مىھرابلار .
مەھاسىن (محاسن) ، ئە . ھۆسن (حسن)نىڭ كۆپلۈكى : ھۆسنلەر ، جامالار ، گۈزەللىكلەر ، ئارتۇقچىلىقلار ؛ ساقال ژە بۇرۇت .◇～**تىشلەمەك** (～تىشلاماك) : خىيالغا پاتماق .
مەھافىل (محافل) ، ئە . مەھفىل (محفل)نىڭ كۆپلۈكى : جەمئىيەتلەر ؛ جايلار ، مەنزىللەر ؛ يىغىلىشلار ، توپلىنىشلار ، ئولتۇرۇشلار .
مەھالىك (مهالک) ، ئە . «مەھلەكە (مهلكه)»نىڭ كۆپلۈكى : تەھلىكىلىك جايلار ، قورقۇنچلۇق نەرسىلەر .
مەھەففە (محفه) ، ئە . تەختىراۋان ؛ ئۇلاقتا يۈكلىنىدىغان مەپە .
مەھەل (محل) ، ئە . ماكان ، جاي ، تۇرۇشلۇق ئورۇن ، ئۆي ، بوشلۇق ، بىكار جاي ؛ ۋاقىت ، زامان ، پەيت ، پۇرسەت .
مەھەللات (محلات) ، ئە . مەھەللە (محله)نىڭ كۆپلۈكى : مەھەللىلەر .
مەھبەس (محبس) ، ئە . قاماقخانا ، زىندان ، تۇرمە ، ھەبسخانا .
مەھبۇب (محبوب) ، ئە . سۆيۈملۈك ، قەدىرلىك ، قەدىردان ، سۆيۈلگەن ، دوست تۇتۇلغان شەخس ، دوست ، يار .
مەھبۇبە (محبوبه) ، ئە . مەشۇقە ، سۆيۈملۈك ئايال .
مەھبۇبلۇق (محبوبلوق) قەدىردانلىق ، ئەزىزلىك ؛ دوستلۇق .
مەھبۇبۇل قولۇب (محبوب القلوب) ، ئە . كۆڭۈللەرنىڭ سۆيگىنى ؛ نەۋايىنىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .
مەھەببەت (محبت) ، ئە . دوستلۇق ، ئامراقلىق ، ياخشى كۆرۈش ، مۇھەببەت .
مەھبۇس (محبوس) ، ئە . تۇرمىگە ئېلىنغان ، زىندانغا تاشلانغان ، قامالغان ، تۇتقۇن .
مەھبىت (مهبط) ، ئە . يۇقىرىدىن چۈشۈرۈلىدىغان جاي ، قونىدىغان ئورۇن .
مەھبىتى ئەنۋارى كۇل (مهبط انوارکل) ، ئە . ئۇلۇغ نۇرلار چۈشىدىغان جاي ، نۇرلار ماكانى .
مەھتاب (مەتاب) ، پ . ئايدىك .
مەھجەبىن (مەجبن) ، پ . ئاي پېشانە ؛ ك . سۆيۈملۈك يار ، گۈزەل ، ساھىبجامال .
مەھجۇب (محجوب) ، ئە . پەردىلەنگەن ، چۈمبەل تارتىلغان ، ئورالغان ؛ بېكىنگەن ؛ ئۇيالغان ؛ ئۇياتچان .

مەھجۇر (مهجور) ، ئە . ئايرىلىپ قالغان ، ھىجراندا قالغان ، ئايرىلىپ كەتكەن ، ئۇزاقلاشقان ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئايرىلماق ، چەتتە قالماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئاجراتماق ، ئۇزاقلاشتۇرماق .

مەھجۇرلىغ (مهجورليغ) ئايرىلغانلىق ، جۇدالىق ، ھىجران ؛ مەھرۇملۇق .

مەھچە (مهچه) ، پ . ئالتۇن ياكى كۈمۈشتىن ياسىلىپ ، تۇغ ـ ئەلەم ئۈچىغا ئورنىتىلغان يېڭى ئاي شەكلى .

مەھچەئى ئەلەم (مهچه علم) ، پ ـ ئە . ق . مەھچەئى تۇغ .

مەھچەئى تۇغ (مهچه توغ) بايراق ئۈچىدىكى يېڭى ئاي شەكلى .

مەھد (مهد) ، ئە . بۆشۈك ؛ سۈكەن ، كاجۇ . ◇**مىنەل～ئىلەللەھەد** (من ال～الى الاحد) : بۆشۈكتىن تۆشۈككىچە .

مەھدى ئۇليا (مهد عليا) ، ئە . پادىشاھنىڭ چوڭ خوتۇنىغا بېرىلگەن ئۇنۋان .

مەھدۇد (محدود) ، ئە . چېگرالانغان ، ئەتراپى ئورالغان ؛ چەكلىك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : چېگرالىماق ، ئەتراپىنى ئورىماق .

مەھدي (مهدى) ، ئە . ئىسلام دىنىدىكى ئون ئىككى ئىمامنىڭ ئاخىرقىسى بولۇپ ، قىيامەت يېقىنلاشقاندا تىرىلىپ «دەججال»غا قارشى كۈرەش قىلىدۇ ، دەپ رىۋايەت قىلىنىدۇ .

مەھر (مهر) ، ئە . تويلۇق پۇل ، تويلۇق .

مەھرەم (محرم) ، ئە . خاس خىزمەتكار ، سىرداش دوست ؛ يېقىن تۇغقان .

مەھرەمۇەش (محرم وش) ، ئە ـ پ . يېقىن تۇغقاندەك ، يېقىن قېرىنداشتەك .

مەھرو (مەرو) ، پ . ئاي يۈز ، ئايجامال .

مەھرۇر (محرور) ، ئە . ھارارەتلىك ، قىزىتمىسى بار . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قىزىماق ؛ كۆيمەك . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قىزىتماق . ◇～**مىزاج** (～مزاج) : قىزىق قان ، ئىتتىك مىجەز ؛ ياش ھەم غەيرەتلىك .

مەھرۇق (محروق) ، ئە . يانغان ، كۆيگەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ياندۇرماق ، كۆيدۈرمەك .

مەھرۇمىييەت (محروميت) ، ئە . مەھرۇملۇق .

مەھز (محض) ، ئە . پاك ، ساپ ، تازا ، خالىس ؛ پەقەت ، پەقەتلا ، يالغۇزلا . ◇**لۇتفى** ～ (لطفى～) : خالىس مەرھەمەت .

مەھزەر (محضر) ، ئە . ھازىر بولۇش ؛ قاتناشىش ؛ ئەق مەيدان ؛ ئەق مەيداندا بولۇش ؛ ئىسپات سۆزى .

مەھزۇر I (محذور) ، ئە . ھەزەر قىلىشقا تېگىشلىك ، ئېھتىيات قىلىشقا تېگىشلىك ؛ قورقۇنچلۇق ؛ قورقۇنچ ، خەتەر .

مەھزۇر II (محظور) ، ئە . چەكلەنگەن ، مەنئى قىلىنغان ؛ چەكلىمە .

مەھزۇرات (محظورات) ، ئە . مەھزۇر (محظور)نىڭ كۆپلۈكى : چەكلەنگەن ، مەنئى قىلىنـ

غان نەرسىلەر ؛ چەكلەر ، توسالغۇلار ؛ توساقلار ؛ خەۋپ ـ خەتەرلەر .

مەھزۇرە (محذوره) ، ئە . ھەزەر قىلىشقا تېگىشلىك نەرسە ، ساقلىنىشقا تېگىشلىك ئىش ، قورقۇنچ ، خەۋپ ـ خەتەر .

مەھزۇز (محظوظ) ، ئە . لەززەتلەنگەن ، بەھرىلەنگەن ، بەھرىمەن ؛ شادلانغان ، زوقلانغان ، خۇشال .

مەھزۇف (محذوف) ، ئە . چىقىرىپ تاشلانغان ، ئۆچۈرۈلگەن ؛ قىسقارتىلغان ؛ بىكار قىلىنغان .

مەھزۇن (محزون) ، ئە . غەمكىن ، خاپا ، پەرىشان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : غەمگە پاتماق ، قايغۇرماق ، پەرىشان بولماق ؛ ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : غەمگە مۇپتىلا قىلماق ، قايغۇغا سالماق .

مەھزۇنلۇغ (محزونلوغ) غەمكىنلىك ، خاپلىق .

مەھسۇر (محصور) ، ئە . چېگرالانغان ، چەكلەنگەن ، قورشۇۋلىنغان .

مەھسۇس (محسوس) ، ئە . ھېس قىلىنغان ، سېزىلگەن ؛ ئاشكارا ، كۆرۈنۈپ تۇرغان .

مەھسۇسات (محسوسات) ، ئە . مەھسۇس (محسوس) نىڭ كۆپلۈكى : كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسىلەر ، ئاشكارا نەرسىلەر .

مەھسۇل (محصول) ، ئە . ھاسىل بولغان ، نەتىجە ، مېۋە ، ھوسۇل ، ئۇنۇم .

مەھسۇلات (محصولات) ، ئە . «مەھسۇل (محصول)»نىڭ كۆپلۈكى : ھوسۇللار ، ئۇنۇملەر ، نەتىجىلەر .

مەھسۇلدار (محصولدار) ، ئە ـ پ . مۇنبەت ، كۆپ مەھسۇلاتلىق ، ئۇنۇملۇك .

مەھشەر (محشر) ، ئە . بۈيۈك يىغىلىش مەيدانى ؛ دىنىي چۈشەنچە بويىچە ، قىيامەتتە كىشىلەر توپلىنىدىغان جاي ؛ قىيامەت ؛ ئالا ـ توپىلاڭ .

مەھفۇز (محفوظ) ، ئە . مۇھاپىزەت قىلىنغان ، ساقلانغان ، بېكىتىلگەن ؛ خاتىرىگە ئېلىنغان ، يادلانغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ساقلىماق ؛ بېكىتمەك ؛ يادلىماق .

مەھفوف (محفوف) ، ئە . ئورۇۋېلىنغان ، چىرمالغان .

مەھفىل (محفل) ، ئە . جاي ، مەنزىل ، يىغىلىش ، يىغىن ، يىغىلىش جايى ، سورۇن ؛ ك . ئولتۇرۇش ، بەزمە .

مەھفىل ئارا (محفل آرا) ، ئە ـ پ . ئولتۇرۇشنى قىزىتقۇچى ، بەزمە زىننىتى .

مەھكەمە (محكمه) ، ئە . سوت ، ھۆكۈم چىقىرىش ئورنى .

مەھكۇم (محكوم) ، ئە . ھۆكۈم قىلىنغۇچى ؛ تەۋە كىشى ؛ ھۆكۈم قىلىنغان ، ھۆكۈم ئاستىغا ئېلىنغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ھۆكۈم ئاستىغا ئېلىنماق ؛ تەۋە بولماق .

مەھكۇمى فەرمان (محكوم فرمان) ، ئە ـ پ . پەرمانغا بويسۇنغان .

مەھىل (مهل) ، ئە . مۆھلەت ، پۇرسەت .

مەھلەكە (مهلكه) ، ئە . خەۋپ ـ خەتەر ئورنى ؛ خەتەرگە يولۇققان پەيت .

مەھلۇل (محلول) ، ئە . يېشىلىگەن ؛ ئېرىتىلىگەن ، سويۇقلاندۇرۇلغان . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ئېرىتمەك . ◇ **زەرى**～ (زر～) : ئېرىتىلگەن ئالتۇن ، ئالتۇن ھەل .

مەھلىقا (مەلقاء) ، پ ـ ئە . ق . ماھلىقا . ئاي بىلەن ئۇچراشقان ، پەرىزات .

مەھمائەمكەن (مهما امكن) ، ئە . مۇمكىن قەدەر ، ئىمكانقەدەر .

مەھمۇد (محمود) ، ئە . ماختالغان ، مەدھىيەلەنگەن . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ماختىماق ، داڭلىماق .

مەھمۇل (محمول) ، ئە . ئارتىلغان ، يۈكلەنگەن ، ھېسابلانغان ، ... دەپ ھېسابلانغان ، ... دەپ چۈشەندۇرۈلگەن . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ھېسابلىماق ؛ ... دەپ چۈشەندۇرمەك .

مەھمىز (مهمز) ، ئە . دېۋىتقۇچ (ئاتنى دېۋىتىپ ماڭدۇرۇش ئۈچۈن ، ئاتلىق ئەسكەرلەر ئۆتۈكىگە بېكىتىلگەن هالقا) .

مەھمىل (محمل) ، ئە . تۆگىنىڭ ياكى باشقا ئۇلاقلارنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىپ ، ئىچىدە ئادەم ئولتۇرىدىغان ئۈستى يېپىق كاجۇۋادىكى يۈك .

مەھمىلكۈشاي (محمل كشاى) ، ئە ـ پ . تېڭىلغان يۈكنى يېشىپ قويغۇچى .

مەھۇ (محو) ، ئە . يوقىلىش ، ئۆچۈش ، گۇمران بولۇش ، چۆچۈپ هوشىدىن كېتىش ، هەيرانلىقتا ئۆزىنى يوقىتىش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : يوقاتماق ، ئۆچۈرۈپ تاشلىماق . ◇～ **بولماق** (～بولماق) ، ～ **ئولماق** (～اولماق) : يوقالماق ، ئۆچمەك ، ئۆزىدىن كەتمەك .

مەھۇەش (مهوش) ، پ . ئايدەك ، ئايغا ئوخشىغان ، ئايدەك گۈزەل ، ئايجامال .

مەھۇى كۇللي (محو كلى) ، ئە . پۈتۈنلەي يوقىلىش ، تامامەن ئۆچۈپ كېتىش ، پۈتۈنلەي ئۆزىدىن كېتىش . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : تامامەن يوقالماق ، پۈتۈنلەي موخو بولماق .

مەھى ئەنۋەر (مه انور) ، پ ـ ئە . ئەڭ نۇرلۇق ئاي .

مەھى خاۋەرىي (مه خاورى) ، ئە . شەرق ساھىبجامالى ؛ شەرقلىق گۈزەل .

مەھى خىرگەھنىشىن (مەخرگەنشين) ، پ . چېدىر ئىچىدىكى گۈزەل ، پەردە ئىچىدىكى گۈزەل .

مەھى خىرگاھىي (مه خركاهى) ، پ ـ ئە . قوتانلانغان ئاي ؛ ك . پەردە ئىچىدىكى دىلبەر .

مەھى دۇھەفتە (مه دوهفته) ، پ . ئون تۆت كۈنلۈك ئاي ، تولۇن ئاي .

مەھى فەرد (مەفرد) ، پ . يېگانە ئاي ؛ ك . يېگانە دىلبەر .

مەھى ناكاستە (مه ناكاسته) ، پ . تولۇق تولغان ئاي ، كېمى يوق ، تولۇن ئاي .

مەھى ئۇلۇى خىرام (مه علوخرام) ، پ ـ ئە . ئەڭ ئېگىزدە كەزگۈچى ئاي ؛ ك . سۆيۈملۈك يار .

مەئۇا (ماءوى) ، ئە . ئولتۇراق جاي ؛ پاناھلىنىدىغان ئورۇن ؛ ماكان ؛ ئۇۋا ، چاڭگا .

مەۋاجىب (مواجب) ، پ . بەلگىلەنگەن مائاش ، ئىش ھەققى .

مەۋادد (مواد) ، ئە . ماددە (ماده) نىڭ كۆپلۈكى : ماددىلار ، ماددىي نەرسىلەر .

مەۋارىد (موارد) ، ئە . مەۋرىد (مورد)نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنلار ، ھالەتلەر ، شارائىتلار ؛ پەيتلەر ، چاغلار .

مەۋارىس (مواريث) ، ئە . مىراس (ميراث)نىڭ كۆپلۈكى : مىراسلار ، ئۆلگەن ئادەمدىن قالغان ماللار .

مەۋازىئ (مواضع) ، ئە . مەۋزىئ (موضع)نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنلار ، ماكانلار ، مەيدانلار ، جايلار .

مەۋاقىئ (مواقع) ، ئە . مەۋقىئ (موقع)نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنلار ، جايلار ؛ ۋاقىتلار ، پەيتلەر .

مەۋاكىب (مواكب) ، ئە . مەۋكىب (موكب)نىڭ كۆپلۈكى : پادىشاھ قاتارلىق كاتتىلار بىلەن بىللە يۈرگۈچى ھەيۋەتلىك مەھرەملەر .

مەۋالى (موالى) ، ئە . مەۋلا (مولا)نىڭ كۆپلۈكى : خوجايىنلار ، ئىگىلەر ، خوجىلار ، جانابلار ؛ بەندىلەر ، قۇللار ، خىزمەتكارلار .

مەۋالىد (موالد) ، ئە . مەۋلىد (مولد)نىڭ كۆپلۈكى : تۇغۇلغان جايلار ، تۇغۇلغان پەيتلەر .

مەۋانىئ (موانع) ، ئە . مانىئ (مانع)نىڭ كۆپلۈكى : توساقلار ، توسالغۇلار ، كاشىلىلار ؛ مەنئى قىلغۇچىلار ، توسقۇچىلار .

مەۋاھىب (مواهب) ، ئە . مەۋھىبە (موهبه)نىڭ كۆپلۈكى : تارتۇقلار ، ئىنئاملار ، تۆھپىلەر .

مەۋائىد I (مواعد) ، ئە . مەۋئىد (موعد)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەدىلەر ، ۋەدە قىلىنغان نەرسىلەر .

مەۋائىد II (مواعيد) ، ئە . مىيئاد (ميعاد)نىڭ كۆپلۈكى : مۇددەتلەر ، بەلگىلەنگەن ۋاقىتلار .

مەۋائىز (مواعظ) ، ئە . مەۋئىزە (موعظه)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆگۈت ـ نەسىھەتلەر .

مەۋەددەت (مودت) ، ئە . دوستلۇق ؛ ئىناقلىق ، سەمىمىيەت .

مەۋت (موت) ، ئە . ئۆلۈم ، ۋاپات بولۇش . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئۆلۈپ كەتمەك .

مەۋج (موج) ، ئە . دولقۇن . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : دولقۇنلىماق ، كۆتۈرۈلمەك .

مەۋجۇدات (موجودات) ، ئە . مەۋجۇد (موجود)نىڭ كۆپلۈكى : كائىناتتىكى ھەممە نەرسىلەر ، كائىنات .

مەۋجۇر (موج ور) ، ئە ـ پ . دولقۇنلانغۇچى ، مەۋج ئۇرغۇچى ؛ دولقۇنلۇق . ◇**بەھرى**～ (بهر～) : دولقۇنلۇق دېڭىز .

مەۋرۇس (موروث) ، ئە . مىراس قالغان نەرسە ، مىراستىن تەككەن نەرسە ، تېگىشلىك ئۇلۇش ؛ تەۋەررۇك .

مەۋرۇسى (موروثى) ، پ . مىراس قالغان .

مەۋرىد (مورد) ، ئە . ئورۇن ؛ ھالەت ، شارائىت ، پەيت .

مەۋزۇئ (موضوع) ، ئە . تەرتىپكە سېلىنغان ، قارارلاشتۇرۇلغان ، بېكىتىلگەن ، قويۇلغان ؛ ئىگە (لوگىكىدا) ؛ ئوبيېكت ؛ ئاساسىي مەزمۇن ، تېما ، ماۋزۇ .

مەۋزۇئات (موضوعات) ، ئە . مەۋزۇئ (موضوع)نىڭ كۆپلۈكى : ق . مەۋزۇئ . مەسىلىلەر ، ئەھۋاللار .

مەۋزۇن (موزون) ، ئە . ئۆلچەنگەن ، ئۆلچەپ پىچىلغان ، مۇناسىپ سىياقلىق ، يارىشىملىق ، خۇش پىچىم ، كېلىشكەن ، چىرايلىق . ◇ **ساقىئى**~ (ساقى~) : قەددى ـ قامىتى كېلىشكەن ساقى . ◇~ **ئىش** (~ايش) : توغرا ئىش ، ياخشى ئىش . ◇ **سەۋادى**~ (سواد~) : چوڭقۇر مەزمۇنلۇق خەت . ◇ **لىباس**~ (~لباس) : يارىشىملىق كىيىم .

مەۋزىئ (موضع) ، ئە . جاي ، ئورۇن ، يەر ، ماكان ؛ مەيدان .

مەۋسۇف (موصوف) ، ئە . سۈپەتلەنگەن ، ماختالغان ، تەرىپلەنگەن ، تەسۋىرلەنگەن .

مەۋسۇم (موسوم) ، ئە . ئاتالغان ، نام بېرىلگەن ، بەلگىلەنگەن ؛ نام چىقارغان ، داڭقدار ، مەشھۇر ؛ ◇~ **بولماق** (~بولماق) : ئات قويۇلماق ، ئاتالماق ، مەشھۇر بولماق .

مەۋفۇر (موفور) ، ئە . مول ، پاراۋان ، كۆپ .

مەۋقۇف (موقوف) ، ئە . توختىتىلغان ، توختىتىپ قويۇلغان ، كېچىكتۈرۈلگەن ، باغلاقلىق ، بىر ئىشقا باغلاقلىق بولغان ؛ بىكار قىلىنغان . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : توختىتىلماق ، توختىتىپ قويۇلماق ، كېچىكتۈرمەك ؛ باغلىق بولماق . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~قيلماق) : توختاتماق ؛ كېچىكتۈرمەك ؛ قالدۇرماق .

مەۋقىئ (موقع) ، ئە . ئورۇن ، جاي ، مەيدان ، ۋەقە يۈز بەرگەن جاي .

مەۋقىف (موقف) ، ئە . توختاش جايى ، تۇرۇش جايى .

مەۋكىب (موكب) ، ئە . (پادىشاھ قاتارلىق كاتتىلار بىلەن بىللە يۈرگۈچى) ھەيۋەتلىك مەھرەملەر توپى . ◇ **ھۇمايۇن**~ (ھمايون~) : پادىشاھلارغا خاس ئەسكەرلەر توپى .

مەۋكىبەت (موكبت) ، ئە . ق . مەۋكىب .

مەۋكىبى ھۇمايۇن (موكب همايون) ، ئە . پادىشاھلارغا خاس ئەسكەرلەر توپى .

مەۋلا (مولا ، مولى) ، ئە . خوجا ، ساھىب ، ھامىي ، ئىگە ، ئۇستاز ؛ جاناب ؛ قۇل ، بەندە ، خىزمەتكار .

مەۋلانا (مولانا) ، ئە . ق . مەۋلەۋى .

مەۋلەۋى (مولوى) ، ئە . «ئىگە ، ساھىب ، خوجا» مەنىسىدە بولۇپ ، ئالىملار ياكى سوپىلار نامىنىڭ ئالدىغا قوشۇپ ئېيتىلىدىغان سۈپەت ، ئۇنۋان .

مەۋلىد (مولد) ، ئە . تۇغۇلغان جاي ، ئانا يۇرت ؛ تۇغۇلغان ۋاقىت ؛ تۇغۇلۇش ، دۇنياغا كۆز ئېچىش .

مەۋھۇم (موهوم) ، ئە . خىيالدا گەۋدىلەنگەن ، خىيالىي ، تەسەۋۋۇردىكى .

مەۋھىبە (موهبه) ، ئە . ئىنئام ، ئېھسان ، تۆھپە ، بەخشىش ، چاي پۇلى .

مەۋھىبەت (موهبت) ، ئە . ق . مەۋھىبە .

مەۋئۇد (موعود) ، ئە . ۋەدە قىلىنغان ، سۆز بېرىلگەن ، ۋەدە .
مەۋژاج (مواج) ، ئە . قاتتىق دولقۇنلانغۇچى ، شىددەتلىك مەۋج ئۇرغۇچى . ◇ **بەھرى**～ (بهر～) : شىددەتلىك دولقۇنلۇق دېڭىز .
مەۋئىد (موعد) ، ئە . ۋەدە ، ۋەدە ئورنى ، ۋەدە ۋاقتى .
مەۋىز (مويز) ، پ . قۇرۇق ئۈزۈم .
مەۋئىزە (موعظه) ، ئە . ق . مەۋئىزەت .
مەۋئىزەت (موعظت) ، ئە . ئۆگۈت ، نەسىھەت ، ۋەز ـ نەسىھەت ؛ نەسىھەت .
مەئىدە (معده) ، ئە . ئاشقازان ، مەيدە .
مەئىسيەت (معصيت) ، ئە . گۇناھ ، خاتالىق ؛ ئىسيان ، بويسۇنماسلىق ، خىلاپلىق .
مەئىشەر (محشر) ، ئە . بىر تۈركۈم ، بىر ئۇچۇم ، بىر توپ ؛ جامائەت ؛ يىغىن ، يىغىلىش .
مەئىن (معين) ، ئە . ئاقىدىغان ، ئاقار ؛ ◇ **مائى**～ (ماء～) : ئاقار سۇ ، ئېقىن سۇ .
مەي (مى) ، پ . مەي ، ئىچىملىك ، شاراب . ◇～ **ئالا** (آلا) ، ～ **ئالۇد** (～آلود) : مەي يۇققان ، مەي ئارىلاش ؛ ◇～ **بەتتى** (～بطى) : ئۆزدەك شەكلىدىكى مەي قاچىسى .
مەي ئاشام (مى آشام) ، پ . مەيخور ، شارابخور .
مەيامىن (ميامن) ، ئە . مەيمۇنەت (ميمنت) نىڭ كۆپلۈكى : بەختىيارلىقلار ، ساۋاداەتلەر ، ياخشىلىقلار .
مەيپالا (مى پالا) ، پ . مەي سۇزگۈچ .
مەيپەرەست (مى پرست) ، پ . ئىچىملىككە بېرىلگەن ، شارابخور .
مەيت (ميت) ، ق . مەيىت .
مەيخارە (مەيخواره) ، پ . مەيخور ، ئىچىملىككە ئادەتلەنگەن .
مەيخارەلىغ (مى خوارەليغ) مەيخورلۇق .
مەيخۇش (ميخوش) ، پ . ئاچقىل تەم ، ئاچچىق ـ چۈچۈك .
مەيداننەۋەرد (ميدان نورد) ، پ . مەيداندا ئايلانغۇچى ، ئوتتۇرىدا ئايلانغۇچى ، مەيدانغا چىققۇچى .
مەيرۇق (ميروق) ئەگرى ـ بۈگرى ، مايماق ـ سايماق .
مەيسەرە (ميسره) ، ئە . سول ، سول تەرەپ ، سول قانات .
مەيسۇر (ميسور) ، ئە . ئوڭاي ، ئاسان ، قۇلاي ، يەڭگىل ؛ مۇۋاپىقسىيەتلىك .
مەي فۇرۇش (مى فروش) ، پ . مەي سانتۇچى ، مەيپۇرۇش .
مەيكەدە (ميكده) ، پ . مەيخانا ، شارابخانا .
مەيگۇن (ميكون) ، پ . مەي رەڭلىك ، قىزىل رەڭلىك .
مەيل (ميل) ، ئە . بىر تەرەپكە ئېگىلىش ، قىڭغىيىش ؛ خاھىش ، يۇزلىنىش ، قىزىقىش ، ھەۋەس ، مەيل ، ئامراقلىق . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : مايىل بولماق ، ئىختىيار قىلماق ، تەلپۈنمەك ؛ راۋان بولماق ؛ ئىستېمال قىلماق .

مەيمەنە (ميمنه) ، ئە . ئولۇك ، ئولۇك تەرەپ ، ئولۇك قانات .
مەيمۇن I (ميمون) ، ئە . بەختسيار ، بەختلىك ، قۇتلۇق ، مۇبارەك .
مەيمۇن II (ميمون) ، ئە . مايمۇن .
مەيمۇنەت (ميمنت) ، ئە . بەختيارلىق ، سائادەتمەنلىك ، ياخشىلىق بېشارىتى .
مەيمۇنباز (ميمون باز) ، ئە ـ پ . مايمۇن ئويناتقۇچى .
مەئيۇب (معيوب) ، ئە . ئەيىبكار ، ئەيىبلەنگەن ، ئەيىبلىك ، ئىللەتلىك .
مەئيۇس (مأيوس) ، ئە . ئۈمىد ئۈزگەن ، ئۈمىدسىز ، نائۈمىد .
مەئيۇسانە (مأيوسانه) ، ئە ـ پ . ئۈمىدسىزلەنگەن هالدا .
مەئيۇسىيەت (مأيوسيت) ، ئە . ئۈمىدسىزلىك ، نائۈمىدلىك ، ئۈمىدسىزلىنىش .
مەيى ئەسفەر (مى اصفر) ، پ ـ ئە . ساغۇچ مەي .
مەيى لەئل (مى لعل) ، پ ـ ئە . قىزىل مەي ؛ لەۋ قىزىللىقى ، قىزىل لەۋ .
مەيى مۇغانە (مى مغانه) ، پ . ئاتەشپەرەستلەر شارابى ، ئۆتكۈر مەي .
مەيى ناب (مى ناب) ، پ . تىنىق ۋە تازا مەي .
مەيى ۋەھدەت (مى وحدت) ، پ ـ ئە . سوپىلىقتىكى بىرلىك شارابى ؛ ئاللاھ بىلەن بىرلىشىپ كېتىش .
مەييىت (ميت) ، ئە . ئۆلۈك ، ئۆلگەن ئادەمنىڭ گەۋدىسى ، جەسەت .
مەييىتۇن (ميتون) ، ئە . مەييىت (ميت) نىڭ كۆپلۈكى : ئۆلۈكلەر ، جەسەتلەر .
مو (مو) ، پ ، تۈك ، موي ، چاچ .
موبەد (موبد) ، پ . ئاتەشپەرەستلىك دىنىنىڭ باشلىقى ؛ دانىشمەن ، ھېكىم ، دانا .
موبەموي (موبموی) ، پ . بىرمۇبىر ، تولۇق ، تەپسىلىي . ◇～**بىلمەك** (～بيلماك) : تولۇق بىلمەك ، ھەممىنى بىلمەك .
موچىنە (موچينه) ، پ . موچىن ، تۈك يۇلغۇچ .
مور (مور) ، پ . چۈمۈلە . ◇～**خەيلى** (～خيلى) : چۈمۈلىلەر توپى .
مورچال (مورجل) ، پ . ئۇرۇش ۋاقتىدا قەلئەنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن ئۈنىڭ تېگىدىن كولىنىدىغان لەخمە .
مورۇمەلەخ (موروملخ) ، پ . چۈمۈلە ۋە چېكەتكە ؛ ھاشارات .
موشكاف (موشكاف) ، پ . قەلىنى يارغۇچى ؛ نازۇك پەم ، ئىنچىكىلەپ قىلغۇچى .
موكەشان (موكشان) ، پ . چاچتىن تارتقان هالدا ، چېچىدىن تارتقان هالدا ، چېچىدىن سۆرەپ .
موللا (ملا) ، پ . دىنىي ئالىم ، ئىسلام دىنى بويىچە بىلىمدان ئادەم .
موندۇ (موندو) دۇشمەن ئۆتەلمەسلىك ئۈچۈن خەندەك ئەتراپىغا سانجىپ قويۇلىدىغان نەرسە ؛ ھايۋانلارنى ئوۋلاشتا ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل قورال ؛ ساپال كوزا .
موي (موی) ، پ . ق . مو . ◇بەـ～ (بى～) : مويسىز ، تۈكسىز ، چاچسىز . ◇～بەـ～

(～بە～) : بىرمۇبىر ، تەپسىلىي . ◇～**سەفىد** (～سفيد) : ئاق ساقال .

مويە (مويه) ، پ . ھۆكۈرەپ يىغلاش ، ئۆپكىدەپ يىغلاش . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : يىغلىماق . ئاھ ـ پەريات چەكمەك ، داد ـ پەريات قىلماق .

مۇئاتەب (معاتب) ، ئە . ئەيىبلەشكە ، تاپا ـ تەنىگە دۇچار بولغان ، ئەيىبلەنگۈچى .

مۇئارەزە (معارضه) ، ئە . قارشى چىقىش ، مۇنازىرىلىشىش ، تارتىشىش ، تالاش ـ تارتىش .

مۇئارىز (معارض) ، ئە . قارشى چىققۇچى ، قارشى تۇرغۇچى ، مۇخالىپ .

مۇئاسىر (معاصر) ، ئە . بىر ئەسىردە بىرگە ياشىغان ، ئەسىرداش ، زامانداش .

مۇئاشىر (معاشر) ، ئە . كىشىلەر بىلەن بىرگە كۈن كەچۈرگۈچى ، بىرگە تىرىكچىلىك قىلغۇچى ، بىرگە ئەيش ـ ئىشرەت قىلغۇچى ؛ مۇناسىۋەتكە ماھىر ، باردى ـ كەلدى قىلىش دائىرىسى كەڭ ئادەم ؛ دوست ، ئۇلپەت .

مۇئاشەرەت (معاشرت) ، ئە . باردى ـ كەلدى قىلىشىش ، بىرىش ـ كېلىش قىلىش ، تىرىكچىلىك قىلىش ، ئۆمۈر سۈرۈش ، ياشاش .

مۇئاف (معاف) ، ئە . ئەپۇ قىلىنغان ، گۇناھى كەچۈرۈلگەن ، بىكار قىلىنغان . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەپۇ قىلماق ، گۇناھىنى كەچۈرمەك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كەچۈرۈلمەك .

مۇئالەجە (معالجه) ، ئە . داۋالاش ، كېسەلگە داۋا قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق : كېسەلگە دورا ـ دەرمەك بەرمەك ، داۋالىماق . ◇～**ئەسبابى** (～اسبابى) : دورا ـ دەرمەك ، داۋالاش ۋاستىلىرى .

مۇئالەجەت (معالجت) ، ئە . ق . مۇئالەجە .

مۇئالىج (معالج) ، ئە . ئىلاج قىلغۇچى ؛ داۋالىغۇچى ، تېۋىپ .

مۇئامەلات (معاملات) ، ئە . «مۇئامەلە (معامله)»نىڭ كۆپلۈكى : مۇئامىلىلەر ، ئالاقىلەر ، بىرىش ـ كېلىشلەر ، مۇناسىۋەتلەر .

مۇئامەلە (معامله) ، ئە . ئېلىم ـ بېرىم ، سودا ، تىجارەت ؛ ئۆزئارا مۇناسىۋەت ، باردى ـ كەلدى ، ئالاقە .

مۇئامەلە پەرداز (معامله پرداز) ، ئە ـ پ . مۇئامىلە قىلغۇچى ؛ ئەرز ـ ھالغا قۇلاق سالغۇچى .

مۇئاھىد (معاهد) ، ئە . ۋەدىلەشكەن ، ئىتتىپاق تۈزگەن ، ئىتتىپاقچى ؛ ۋەدىگە ۋاپا قىلىدىغان .

مۇئاۋەزە (معاوضه) ، ئە . ئالماشتۇرۇش ، تېگىشىش ؛ تۆلەش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئالماشتۇرماق ، تېگىشمەك .

مۇئاۋىن (معاون) ، ئە . يارەمچى ، قولداش .

مۇئايىنە (معاينه) ، ئە . كۆزدىن كەچۈرۈش ، دىققەت ئېتىبارىدىن ئۆتكۈزۈش ؛ ئوچۇق كۆرۈش ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈش ؛ تەكشۈرۈش ، تەھقىقلەش .

مۇئەببەد (موئبد) ، ئە . ئەبەدىي ، دائىمىي ، مەڭگۈلۈك ، ئۆمۈرلۈك .
مۇئەببىر (معبر) ، ئە . چۈشكە تەبىر ئېيتقۇچى ، چۈشنى يەشكۈچى ؛ تەبىر بەرگۈچى .
مۇئەتتەر (معطر) ، ئە . خۇشبۇيلۇق ، خۇش ھىدلىق ، خۇشبۇي ، خۇش پۇراق تارقىتىپ تۇرغۇچى .
مۇئەتتەل (معطل) ، ئە . تاشلانغان ، تەرك ئېتىلگەن ، ئىستېمالدىن قالدۇرۇلغان ؛ ئىشسىز ؛ توختاپ تۇرغان ، ساقلاپ تۇرغان ، كېچىكتۈرۈلگەن ، كەينىگە تارتىلغان .
مۇئەججەل I (معجل) ، ئە . جەددىي ، ئالدىراش ؛ ئەق ، مۆھلەتسىز . ◇**مەھرى**～ (مەھر～) : ئەق بېرىلىدىغان مەھر ھەققى (تويلۇق) .
مۇئەججەل II (موئجل) ، ئە . كېيىنگە قالدۇرۇلغان ، كېچىكتۈرۈلگەن ، نىسى . ◇**مەھرى**～ (مەھر～) : كېيىنگە قالدۇرۇلغان مەھر ھەققى .
مۇئەدد (معد) ، ئە . تەييارلانغان ، ھازىرلانغان ؛ تەييار ، تەخ ، ئەق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تەييار بولماق ، ھازىر بولماق .
مۇئەددەب (موئدب) ، ئە . ئەدەپلىك ، ياخشى تەربىيە كۆرگەن ، ئەخلاقلىق . ◇**ماھى**～ (ماھ ～) : تەربىيە كۆرگەن دىلبەر ، ئەدەپلىك يار .
مۇئەددەل (معدل) ، ئە . تەڭ ، باراۋەر ، ئادىل ، توغرا ؛ تەڭشەلگەن ، تەڭپۇڭلاشتۇرۇلغان ؛ توغرىلانغان ، تۈزىتىلگەن .
مۇئەددىب (موئدب) ، ئە . ئەدەپ ئۆگەتكۈچى ، تەربىيە قىلغۇچى ، تەربىيەچى .
مۇئەددىي (موئدى) ، ئە . ئادا قىلغۇچى ، ئورۇنلىغۇچى ، جايىغا يەتكۈزگۈچى ، تۆلىگۈچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئادا قىلماق ، ئەھدىسىدىن چىقماق ، ئورۇنلىماق ، تۆلىمەك .
مۇئەررەب (معرب) ، ئە . ئەرەبلىشىپ كەتكەن (ئادەم) ، ئەرەبلىشىپ كەتكەن (سۆز) .
مۇئەررەخ (موئرخ) ، ئە . يېزىلما تارىخى بولغان ، يىل ، ئاي ، كۈنلىرى ئوچۇق ئىزاھلانغان .
مۇئەررەف (معرف) ، ئە . تەرىپلەنگەن ، بىلدۈرۈلگەن ، تونۇتۇلغان ؛ ئالاھىدە كۆرسىتىلگەن .
مۇئەررىخ (موئرخ) ، ئە . تارىخ يازغۇچى ، تارىخچى ، تارىخشۇناس ، كالېندار تۈزگۈچى .
مۇئەررىخۇن (موئرخون) ، ئە . مۇئەررىخ (موئرخ)نىڭ كۆپلۈكى : تارىخشۇناسلار .
مۇئەررىخىن (موئرخين) ، ئە . ق . مۇئەررىخۇن .
مۇئەررىف (معرف) ، ئە . تەرىپلىگۈچى ، بىلدۈرگۈچى ، تونۇتقۇچى .
مۇئەززەب (معذب) ، ئە . ئازابلانغان ، دەرد چەككەن ، ئازاب ـ ئوقۇبەتكە ئۇچرىغان .
مۇئەززەز (معزز) ، ئە . ئىززەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، قىممەتلىك ، ئەزىز .
مۇئەززەم (معظم) ، ئە . بۈيۈك ، ئۇلۇغ ، كاتتا ، ھۆرمەتلىك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇلۇغ بولماق ، كاتتا بولماق .
مۇئەززەمە (معظمه) بۈيۈك ، ئۇلۇغ ؛ بۈيۈك ئىش ، ئېغىر ئەمما شەرەپلىك ئىش .
مۇئەززىن (موئذن) ، ئە . ئەزان ئېيتقۇچى ، مەزىن .
مۇئەززى (موئذى) ، ئە . زىيان سالغۇچى ، زەرەر يەتكۈزگۈچى ، زىيانلىق .

مۇئەسسەس (مۇئسس) ، ئە . قۇرۇلغان ، بىنا قىلىنغان ، تەسىس قىلىنغان ؛ قۇرۇلۇش ، بىنا .

مۇئەسسىر (مۇئثر) ، ئە . ئەسىر قىلغۇچى ، تەسىر قىلغۇچى ، تەسىرلىك ، يېقىملىق .

مۇئەسفەر (معصفر) ، ئە . سېرىق ، سېرىق رەڭلىك ، قىزىل .

مۇئەسكەر (معسكر) ، ئە . ئەسكەر تۇرىدىغان جاي ، لەشكەرگاھ ، قارارگاھ .

مۇئەككەل (مۇئكل) ، ئە . مۇئەييەن بىر ئىش تاپشۇرۇلغان ئادەم ، ۋەكىل قىلىنغان كىشى .

مۇئەككەد (مۇئكد) ، ئە . جەزملەشتۇرۇلگەن .

مۇئەللا (معلا) ، ئە . يۇكسەك ، ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ئەلا .

مۇئەللەف (مۇئلف) ، ئە . تۇزۇلگەن (كىتاب ، لۇغەت) ، يېزىلغان (ئەسەر) ، رەتلەنگەن (ماتېرىيال) . ◇ **كۇتۇبى~** (كتب~) : يېزىپ چىقىلغان كىتابلار ، ماقالىلەر .

مۇئەللەفە (مۇئلفە) ، ئە . ئەسەر ، كىتاب ، ماقالە .

مۇئەللەق (معلق) ، ئە . ئېسىلغان ، ئېسىلىپ قالغان ؛ ئوتتۇرىدا تۇرۇپ قالغان ، يا ئۇيان ، يا بۇيان بولمىغان ؛ ھاۋادا تۇرۇپ قالغان . ◇ **~ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : سەكرەپ ئاتلانماق . ◇ **~ئۇرماق** (~اورماق) : موللاق ئاتماق .

مۇئەللىف (مۇئلف) ، ئە . تۇزگۈچى ، يازغۇچى ، ئاپتور .

مۇئەمما (معما) ، ئە . تېپىشماق ، سىرلىق سۆز ، مەنىسى يوشۇرۇن سۆز ، يوشۇرۇن مەنىلىك شېئىر ؛ باش قاتۇرىدىغان مەسىلە .

مۇئەممای (معمای) ، پ . ق . مۇئەما .

مۇئەنبەر (معنبر) ، ئە . ئەنبەر سۇركەلگەن ، ئەنبەر ھىدلىق ، خۇشبۇي ؛ ك . خۇشپۇراقلىق قاپقارا نەرسە ، ◇ **~زۇلف** (~زلف) : خۇشپۇراقلىق قارا چاچ . ◇ **~خەت** (~خط) قارا سىزىق ؛ ك . سىيىق . ◇ **~ئەفئىي~** (افعى~) : خۇشپۇراقلىق زەھەرلىك يىلان ؛ ك . يارنىڭ خۇشپۇراق قارا چېچى . ◇ **~قىلماق** (~قيلماق) : خۇشبۇي قىلماق ؛ قارايتماق ، قارا قىلماق .

مۇئەننەس (مۇئنث) ، ئە . ئەرەبچىدىكى ئايال سىغا سۆز ؛ چىشى ، مىدە .

مۇئەييەد (مۇئيد) ، ئە . قوللاشقا ئېرىشكەن ، مەدەت بېرىلگەن ، تەكىتلەنگەن ، ياردەم ئالغان .

مۇئەييەن (معين) ، ئە . تەيىن قىلىنغان ، بەلگىلەنگەن ؛ ئېنىق ، ئوچۇق .

مۇئەييىد (مۇئيد) ، ئە . قوللىغۇچى ، مەدەت بەرگۈچى ، ياردەم قىلغۇچى ، قۇۋۋەتلىگۈچى ، تەكىتلىگۈچى .

مۇبادەلە (مبادله) ، ئە . ئىككى نەرسىنى ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش ، تېگىشىش ؛ ئالماشتۇرۇش .

مۇبارەزە (مبارزه) ، ئە . يەكمۇيەك ئېلىشىش ، يەكمۇيەك تۇتۇشۇش ، دوئېل ، كۈرەش .

مۇبارەكباد (مبارکباد) ، ئە . تەبرىكلەش ، مۇبارەكلەش .

مۇبارىز (مبارز) ، ئە . يەكمۇيەك ئېلىشقۇچى ، دوئېلغا چىققۇچى ، چېلىشچى ، جەڭچى ،

كۆرەشچى ، پالۋان . ◇～ **فەئئال** (～فعال) : ئاكتىپ جەڭچى .

مۇبارىزەفكەن (مبارزافكن) ، ئە ـ پ . يەكمۇيەك ئېلىشىشتا ، كۆرەشتە يەڭگۈچى ، جەڭدە غالىب چىققۇچى .

مۇبالەغە (مبالغە) ، ئە . مۇبالىغە ، كۆپتۈرۈش ، ئاشۇرۇش ، تەكىتلەش ، زورۇقۇش ؛ دادىغا يەتكۈزۈش .

مۇباھ (مباح) ، ئە . دىندا رۇخسەت قىلىنغان ئىش ؛ قىلسىمۇ ، قىلمىسىمۇ بولىدىغان .

مۇباھات I (مباحات) ، پ . مۇباھ (مباح)نىڭ كۆپلۈكى : دىندا رۇخسەت قىلىنغان ئىشلار .

مۇباھات II (مباهات) ، ئە . پەخىرلىنىش ؛ ماختىنىش ، غۇرۇرلىنىش ، لاپ ئۇرۇش ؛ ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : پەخىرلەنمەك ، ماختانماق ، مەغرۇرلانماق ؛ لاپ ئۇرماق .

مۇباھي (مباهى) ، ئە . پەخىرلەنگۈچى ، ماختانغۇچى ، خۇشاللانغۇچى ؛ شۆھرەتلەنگەن ، داڭدار .

مۇبايىن (مباين) ، ئە . باشقىچە ، غەيرى ، باشقا تۈردىكى ، ئوخشاشمايدىغان ؛ مۇخالىپ ، قارىمۇقارشى ، ئەكسىچە .

مۇبەددەل (مبدل) ، ئە . ئالماشتۇرۇلغان ، ئۆزگەرتىلگەن ، تېگىشىلگەن . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : ئالماشتۇرۇلماق ، ئۆزگەرتىلمەك ، تېگىشىلمەك ، ئايلانماق . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ئالماشتۇرماق ، يۆتكىمەك ، تېگىشمەك .

مۇبەررا (مبرا) ، ئە . ئەركىن ، ئازاد ، خالىي ، پاك ؛ ئازاد قىلىنغان ، نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن .

مۇبەرھەن (مبرهن) ، ئە . ئېنىق ، روشەن ، ئوچۇق ، بەلگىلىك ؛ پاكىتلىق ، ئىسپاتلانغان .

مۇبەسسىر (مبصر) ، ئە . نازارەتچى ، كۆزىتىپ تۇرغۇچى ؛ يىراقنى كۆرەر ، ئالدىن كۆرەر ، كۆزىتىش ئىقتىدارى كۈچلۈك .

مۇبەششىر (مبشر) ، ئە . خۇشخەۋەر تارقاتقۇچى ، خۇشخەۋەر يەتكۈزگۈچى ، خۇشخەۋەرچى .

مۇبەييەن (مبين) ، ئە . بايان قىلىنغان ، ئىزاھلانغان ، چۈشەندۈرۈلگەن ، ئىسپاتلانغان ، ئىزھار قىلىنغان .

مۇبەييىن (مبين) ، ئە . بايان قىلغۇچى ، ئوچۇق ئاڭلاتقۇچى ، روشەنلەشتۈرگۈچى .

مۇبتەدئ (مبتدع) ، ئە . يېڭىلىق يارىتقۇچى ، ئىسلاھاتچى ، دىندا يېڭىچە يول تۇتقۇچى ، بىدئەتچى .

مۇبتەدى (مبتدى) ، ئە . باشلامچى ، بىر ئىشقا يېڭىدىن كىرىشكەن ، تەجرىبىسىز ؛ دەسلەپكى .

مۇبتەدى تەبئ (مبتدى تەبئ) ، ك . ئەدەبىيات مەيدانىغا يېڭىدىن كىرگەن ئادەم .

مۇبتەزەل (مبتذل) ، ئە . خار ، پېقىر ، چاكىنا ؛ ئاددىي ، ئادەتتىكى ، تۆۋەن .

مۇبتەلا (مبتلا) ، ئە . دۇچار بولغان ، گىرىپتار بولغان ، يولۇققان ، ئۇچرىغان ؛ بەختسىزلىككە ئۇچرىغان ؛ ئىلىنغان ، تۇتۇلغان ؛ مەپتۇن بولغان ، مەھلىيا بولغان ؛ ئاشىق .

مۇبتەلاۋار (مبتلاوار) ، ئە ـ پ . بالاغا يولۇققاندەك ، بالاغا دۇچار بولغانلارغا ئوخشاش .
مۇبتەھىج (مبتهج) ، ئە . خۇشال ، شادىمان ، خۇشال ـ خۇرام ؛ ھاياجانلانغان .
مۇبدىئ (مبدع) ، ئە . ئىختىراچى كەشپىياتچى ، يېڭىلىق يارانتۇچى .
مۇبدىئى كارساز (مبدع كارساز) ، ئە ـ پ . ئىش بىلەرمەن ، يارانتۇچى .
مۇبدىم (مبدم) ، ئە . مەجبۇرلىغۇچى ، زورلىغۇچى ، قىستىغۇچى . ◇～**شۇھ** (～شيوه) : زورلاشقا ئادەتلەنگەن .
مۇبكى (مبكى) ، ئە . يىغلاتقۇچى ، كىشىنى ئازابلىغۇچى ، ھەسرەتلەندۇرگۈچى .
مۇبىن (مبين) ، ئە . ئوچۇق ، روشەن ، قىلچە شەك كەلتۇرگىلى بولمايدىغان ؛ ئاشكارا ، ئېنىق .
مۇتابەئەت (متابعت) ، ئە . بىراۋنىڭ كەينىدىن ئەگىشىش ، ئىزىدىن مېڭىش ؛ ئەگەشكۈچىلىك ، ساداقەتمەنلىك ، مۇرىتلىق ؛ بىراۋنى ھمايە قىلىش ؛ تەۋەلىك ، ئىتائەت .
مۇتابەقەت (مطابقت) ، ئە . مۇۋاپىقلىق ، مۇناسىپلىق ؛ ئوخشاشلىق ، بىردەكلىك ، ماسلىق .
مۇتابىق (مطابق) ، ئە . مۇۋاپىق ، ئۇيغۇن ، بىر ـ بىرىگە ماس كېلىدىغان .
مۇئتاد (معتاد) ، ئە . ئادەتلەنگەن ، ئۆگەنگەن ، كۆنگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۆگەنمەك ، ئادەتلەنمەك ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : ئۆگەتمەك ، كۆندۇرمەك .
مۇتارەھە (مطارحه) ، ئە . ئىككى تەرەپ ئۆزئارا سۆزلىشىش ، كېڭىشىش .
مۇتاف (مطاف) ، ئە . ئەتراپىنى ئايلىنىپ زىيارەت قىلىدىغان تاۋاپ ئورنى ؛ سەيلە قىلىنىدىغان يەر .
مۇتالەئە (مطالعه) ، ئە . دىققەت بىلەن ئوقۇش ، كۆڭۈل قويۇپ ئوقۇش ، ئوقۇپ چۈشىنىش ، تەتقىق قىلىش .
مۇتالەبە (مطالبه) ، ئە . قەرزنى تۆلەشنى تەلەپ قىلىش ، قەرزنى سۈيلەش ؛ تەلەپ قىلىش ؛ قەرز ئالغان پۇل .
مۇتالىئ (مطالع) ، ئە . ئوقۇغۇچى ، كىتابخان ، مۇتالىئە قىلغۇچى ، تەتقىق قىلغۇچى .
مۇتالىئە (مطالعه) ، پ . ق . مۇتالەئە .
مۇتايەبە (مطايبه) ، ئە . ھەزىل ، چاقچاق ، چاقچاقلىشىش .
مۇتەئاقىب (متعاقب) ، ئە . ئىز بېسىپ بارغۇچى ، قوغلىغۇچى ، ئارقىمۇئارقا كەلگەن ، بىر ـ بىرىگە ئۇلىشىپ كەلگەن ؛ ئارقىمۇئارقا ، ئۈزۈلمەستىن ؛ كەينىدىنلا .
مۇتەئاقىد (متعاقد) ، ئە . ئەھدىلەشكەن ، كېلىشىم ھاسىل قىلغان ، تىل بىرىكتۈرگەن .
مۇتەئال (متعال) ، ئە . يۇكسەك ، ئالىي ، ئېگىز ، يۇقىرى ، مەرتىۋىدە تەڭدىشى يوق .
مۇتەئالى (متعالى) ق . مۇتەئال .
مۇتەئەببىد (متعبد) ، ئە . ئىبادەت قىلغۇچى ، دىندار ، خۇداگۇي .
مۇتەئەججىب (متعجب) ، ئە . تەئەججۇپلەنگۈچى ، ئەجەبلەنگۈچى ، ھەيران بولغۇچى .
مۇتەئەخخىر (متأخر) ، ئە . كېيىنكى ، ئارقىدا قالغان ، كېيىن قالغان .

مۇتەئەددى (متعدى) ، ئە . چەكتىن ئاشقۇچى ، چېگرادىن ئۆتكۈچى ، تاجاۋۇزچى ؛ ئۆتۈملۈك (پېئىل) .

مۇتەئەددىب (متأدب) ، ئە . تەربىيە كۆرگەن ، تەربىيەلەنگەن ، ئەدەپلىك .

مۇتەئەددىد (متعدد) ، ئە . بىرقانچە ، بىرنەچچە ، كۆپ ، نۇرغۇن .

مۇتەئەررىز (متعرض) ، ئە . توقۇنۇشقۇچى ، قارشىلاشقۇچى ، قارشىلىق كۆرسەتكۈچى .

مۇتەئەززىر I (متعذر) ، ئە . قىيىن ، مۇشكۈل ، تەس .

مۇتەئەززىر II (متعذر) ، ئە . ئۆزرىلىك ، ئۆزرە ئېيتقۇچى ، ئۆزرە بايان قىلغۇچى .

مۇتەئەسسىر I (متأثر) ، ئە . تەسىرلەنگۈچى ، ھاياجانلانغۇچى ، تەسىرلەنگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تەسىرلەنمەك .

مۇتەئەسسىر II (متعسر) ، ئە . قىيىن ، مۇشكۈل ، تەس ، مۇرەككەپ ، چىگىش .

مۇتەئەففۇن (متعفن) ، ئە . بۇلغانغان ، چىرىگەن ، سېسىغان .

مۇتەئەللىق (متعلق) ، ئە . تەئەللۇق ، تېگىشلىك ؛ ئالاقىدار ، مۇناسىۋەتلىك .

مۇتەئەللىقات (متعلقات) ، ئە . تەئەللۇق نەرسىلەر ، تېگىشلىك نەرسىلەر ، ئالاقىدار كىشىلەر ؛ قېرىنداشلار .

مۇتەئەللىم I (متعلم) ، ئە . بىلىم ئۆگەنگۈچى ، ئىلىم ئالغۇچى ، ئوقۇغۇچى ، شاگىرت .

مۇتەئەللىم II (متألم) ، ئە . ئازابلانغۇچى ، قىينالغۇچى ؛ ئەلەملىك ، قايغۇلۇق .

مۇتەئەممىدەن (متعمدا) ، ئە . قەستەن ، ئەتەي ، ئويلاپ .

مۇتەئەممىل (متأمل) ، ئە . ئويلىغۇچى ، پىكىر قىلغۇچى ، ئويغا چۆككۈچى ، چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلغۇچى .

مۇتەئەھھىد (متعهد) ، ئە . بىر ئىشنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان ؛ كېپىللىك قىلغان ، كاپالەتلىك بەرگەن ؛ ۋەدە قىلغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۆز دەستىگە ئالماق ، كاپالەتلىك قىلماق .

مۇتەئەھھىل (متأهل) ، ئە . ئۆيلەنگەن ، ئۆي ـ ئوچاقلىق بولغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۆيلەنمەك ، خوتۇن ئالماق ، بالا ـ چاقىلىق بولماق .

مۇتەئەييىن (متعين) ، ئە . تايىنلىق ، بەلگىلەنگەن ، تەيىنلەنگەن ؛ ئېنىق ، ئوچۇق ، روشەن .

مۇئتەبەر (معتبر) ، ئە . مۇتىۋەر ، ئېتىبارلىق ، ھۆرمەتلىك .

مۇتەبەررەك (متبرك) ، ئە . تەۋەررۈك ، قۇتلۇق ؛ شەرەپلىك ؛ مۇقەددەس ، پاك ، تەڭداشسىز .

مۇتەبەررىن (متبرن) روشەن .

مۇتەبەسسىر (متبصر) ، ئە . چوڭقۇر ئويلىغۇچى ، چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلغۇچى ؛ يىراقنى كۆرگۈچى ، دانا ، ئالدىن كۆرەر .

مۇتەبەسسىم (متبسم) ، ئە . تەبەسسۇم قىلغان ، كۈلۈمسىرىگەن ، مىيىقىدا كۈل-

گەن ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : تەبەسسۇم قىلماق ، كۈلۈمسىرىمەك .

مۇتەبەھھىر (متبحر) ، ئە . كەڭ ۋە چوڭقۇر مەلۇماتلىق ، چوڭ ئالىم ، كامالەتكە يەتكەن ئادەم .

مۇتەببەق (مطبق) ، ئە . قاتلاملىق ، قاپقاقلىق ، قەۋەتمۇقەۋەت .

مۇتەجەللا (متجلى) ، ئە . روشەن ، پارلاق ، جۇلالىق .

مۇتەجەللى (متجلى) ، ئە . ق . مۇتەجەللا .

مۇتەخالىف (متخالف) ، ئە . بىر ـ بىرىگە زىت ، بىر ـ بىرىگە قارىمۇقارشى ، بىر ـ بىرىنىڭ ئەكسىچە .

مۇتەخەللىس (متخلص) ، ئە . ق . ئەلمۇتەخەللىس .

مۇتەخەللىق (متخلق) ، ئە . بىرەر خۇيغا ئۆگىنىپ قالغان ، ئادەتلەنگەن ، بىرەر خاس خۇسۇسىيەتكە ئىگە بولغان ؛ ئەخلاقلىق ، كىشىگە مۇلايىم مۇئامىلە قىلىدىغان .

مۇتەخەييىل (متخيل) ، ئە . خىيالغا چۆمگەن ، چوڭقۇر ئويلانغۇچى ، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلغۇچى ، تەسەۋۋۇر قۇۋۋىتى كۈچلۈك ئادەم .

مۇتەخەييىلە (متخيله) ، ئە . تەسەۋۋۇر قىلىش كۈچى .

مۇتەدارىي (متدارى) يېپىلغان ، بېكىتىلگەن .

مۇتەداۋىل (متداول) ، ئە . ئىستېمالدىكى نەرسە ، دائىم قوللىنىلىدىغان نەرسە ؛ ئومۇملاشقان ، كەڭ تارقالغان ؛ قوللىنىش ، ئىشلىتىش .

مۇتەداۋىلات (متداولات) ، ئە . مۇتەداۋىل (متداول)نىڭ كۆپلۈكى : ئىستېمالدىكى نەرسىلەر ، ئىشلىتىلىۋاتقان نەرسىلەر ، قوللىنىلىۋاتقان نەرسىلەر .

مۇتەدەييىن (متدين) ، ئە . دىندار ، ئىخلاسمەن ، تەقۋادار .

مۇئتەدد بىھ (معتد به) ، ئە . زۆرۈر ، تېگىشلىك ، لازىم بولغان ، مۇھىم .

مۇئتەدىل (معتدل) ، ئە . ئوتتۇراھال ، نورمال ، مۆتىدىل ؛ مۇۋاپىق ، مۇناسىپ .

مۇتەرەددىد (متردد) ، ئە . بىقارار ، تۇراقسىز ، بىر پىكىرده چىڭ تۇرالمايدىغان ؛ ئىككىلەنگۈچى ، ئارىسالدا قالغان ، دىلىغۇل بولغان .

مۇتەرەننىم (مترنم) ، ئە . ناخشا ئېيتقۇچى ، كۈيلىگۈچى ، يېقىملىق ئاھاڭ بىلەن غەزەل ئوقۇغۇچى .

مۇتەرجىم (مترجم) ، ئە . تەرجىمان ، تەرجىمە قىلغۇچى .

مۇتەررەز (مطرز) ، ئە . گۈل چېكىلگەن ، كەشتىلەنگەن ، بېزەلگەن ؛ گىنجىم ، چىلتەك .

مۇتەررىز (مطرز) ، ئە . كەشتە ئىشلىگۈچى ، گۈل چەككۈچى .

مۇئتەرىز (معترض) ، ئە . ئېتىراز بىلدۈرگۈچى ، نارازىلىق بايان قىلغۇچى ، قارشى چىققۇچى .

مۇئتەرىف (معترف) ، ئە . ئۆزىنىڭ نۇقسان ۋە كەمچىلىكلىرىنى بوينىغا ئالغۇچى ، ئېتىراپ قىلغۇچى ، ئىقرار قىلغۇچى .

مۇتەزەررىر (متضرر) ، ئە . زىيانغا ئۇچرىغان ، زەرەر كۆرگەن ، زىيان تارتقان .
مۇتەزەلزىل (متزلزل) ، ئە . تىترىگۈچى ، سىلكىنگۈچى ، تەۋرىگۈچى ، تەۋرىنىپ تۇرغان ، لىڭشىپ قالغان .
مۇتەزەممىن (متضمن) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغان ، ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى ؛ ئۆز زىممىسىگە ئالغۇچى .
مۇتەزەۋۋىج (متزوج) ، ئە . ئۆيلەنگەن ، ئۆيلى ـ ئوچاقلىق بولغان ئادەم .
مۇئتەزىر (معتذر) ، ئە . ئەپۇ سورىغۇچى ، كەچۈرۈم سورىغۇچى ، ئۆزرىخاھلىق ئېيتقۇچى ، ناماقۇل بولغۇچى .
مۇتەسەددىي (متصدى) ، ئە . مەلۇم بىر ئىشقا ئىخلاس بىلەن كىرىشكۈچى ، بىرەر ئىشنى باشلىغۇچى ، تەشەببۇسكار .
مۇتەسەررىف (متصرف) ، ئە . بىرەر ئىشنى ئۆز خاھىشى بويىچە بېجىرەلىگۈچى ، تەسەررۇپ قىلغۇچى ، ئىگە بولغۇچى ، ئىگىلىك قىلغۇچى . ◇~ **تەبئىلىق** (~طبع لىق) : زور تالانتقا ئىگە بولغانلىق ، پىكرى راۋانلىق .
مۇتەسەللى (متسلى) ، ئە . كۆڭلى ئېچىلغان ، غەم ـ قايغۇسى كۆتۈرۈلگەن ، كۆڭلى تەسەللى تاپقان .
مۇتەسەۋۋۇر (متصور) ، ئە . تەسەۋۋۇر قىلىنغان ، زېھنىگە كەلتۈرۈلگەن ، ئويلانغان ؛ كۆرۈنگەن ، سۈرەتلەنگەن ، سىزىلغان .
مۇتەسەۋۋىف (متصوف) ، ئە . تەسەۋۋۇپچى ، سوپىزم مۇرىتى .
مۇتەشەررىئ (متشرع) ، ئە . شەرىئەتچىل ، تەقۋادار .
مۇتەشەررىف (متشرف) ، ئە . شەرەپكە ئىگە بولغان ، شان ـ شەرەپكە ئېرىشكەن .
مۇتەشەككىر (متشكر) ، ئە . رەھمەت ئېيتقۇچى ، تەشەككۈر ئېيتقۇچى .
مۇتەشەككىل (متشكل) ، ئە . بىر خىل شەكىلگە كىرگەن ، شەكىللەنگەن ؛ تەركىب تاپقان ، تۈزۈلگەن .
مۇتەغەللىب (متغلب) ، ئە . زورلۇق بىلەن قولغا ئالغۇچى ، زورلىق بىلەن ئىگىلىگۈچى ، زومىگەر .
مۇتەغەييىر (متغير) ، ئە . ئۆزگەرگەن ، ئۆزگەرگۈچى ؛ ئۆزگىرىشچان ، تۇراقسىز .
مۇتەغەييىرە (متغيره) ، ئە . ئايرىم ، باشقا .
مۇتەفاۋىت (متفاوت) ، ئە . پەرقلەنگەن ، پەرقلىنىدىغان ، پەرقلىق ، ئوخشاشمايدىغان ، ھەر خىل .
مۇتەفەررىئ (متفرع) ، ئە . شاخلانغان ، بۆلۈنۈپ كەتكەن ، تارماقلىق .
مۇتەفەررىق (متفرق) ، ئە . چېچىلغان ، توزۇغان ، سورۇلغان ؛ پەرىشان ؛ ھەر رەڭدىكى ، تۈرلۈك تۈمەن ؛ بىر ـ بىرىدىن پەرق قىلىدىغان .
مۇتەفەررىقە (متفرقه) ، ئە . تارقاق ، چېچىلغان ، چېچىلاڭغۇ .

مۇتەپەككىر (متفكر) ، ئە . تەپەككۇر قىلغۇچى ، پىكىرگە چۆمگۈچى ، ئۇزاق ئويلانغۇچى ، كەڭ پىكىرلىك ؛ مۇتەپەككۇر .

مۇئتەپىكات (موٴتفكات) خاراب بولغان شەھەرلەر ؛ ئاستى ـ ئۈستۈن بولغان .

مۇتەقاتىئ (متقاطع) ، ئە . ئۆزئارا كېسىشكەن ، بىر ـ بىرىنى كېسىپ ئۆتكەن .

مۇتەقارىب (متقارب) ، ئە . ئۆزئارا يېقىن ، بىر ـ بىرىگە يېقىن بولغان ؛ ئاروز ۋەزىنىنىڭ بىر تۈرى .

مۇتەقازى (متقاضى) ، ئە . قاتتىق تۈرۈپ تەلەپ قىلغۇچى ، تەقەززالىق بىلەن ئۈمىد قىلغۇچى ؛ تەلەپكار ؛ دەۋاگەر .

مۇئتەقەد (معتقد) ، ئە . ئىشىنىلگەن ؛ ئېتىقاد قىلىنغان .

مۇتەقەددىم (متقدم) ، ئە . بۇرۇن ، ئۆتكەن ، قەدىمكى .

مۇتەقەددىمىن (متقدمين) ، ئە . مۇتەقەددىم (متقدم)نىڭ كۆپلۈكى : ئىلگىرى ئۆتكەنلەر ، قەدىمكى كىشىلەر ، قەدىمكىلەر .

مۇئتەقىد (معتقد) ، ئە . ئېتىقاد قىلغۇچى ، ئىشەنگەنگۈچى ، قايىل بولغان ، ئېتىقادلىق ، ئىخلاسمەن .

مۇتەكەببىر (متكبر) ، ئە . كىبىرلىك ، دىمىقى ئۇستۈن ، ئۆزىنى چوڭ تۇتقۇچى ، هاكاۋۇر .

مۇتەكەببىرانە (متكبرانه) ، پ . تەكەببۇرلارچە ، تەكەببۇرلۇق بىلەن ، هاكاۋۇرلۇق بىلەن .

مۇتەكەففىل (متكفل) ، ئە . كېپىل بولغان ، كېپىللىكنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان ، كاپالەتلىك قىلغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كېپىل بولماق .

مۇتەكەللىف (متكلف) ، ئە . ھەشەمەتلىك ، زىننەتلىك ، بېزەلگەن ؛ كۈچ سەرپ قىلغۇچى .

مۇتەكەللىم (متكلم) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، ناتىق ، بىرىنچى شەخس (گىرامماتىكىدا) .

مۇتەكەللىمى ۋاهىد (متكلم واحد) ، ئە . بىردىن بىر سۆزمەن ، يېگانە ناتىق . ◇**ئۆزىنى～ئۆتماق** (اوزينى～توتماق) : ئۆزىنى بىردىن بىر سۆزمەن قىلىپ كۆرسەتمەك ؛ باشقىلارغا سۆز بەرمەي ئۆزىلا سۆزلىمەك .

مۇئتەكىف (معتكف) ، ئە . كىشىلەر توپىدىن چېقىپ كەتكەن ، ئىبادەت ئۈچۈن خىلۋەتكە كەتكەن ، تەركىدۇنيا بولغان ؛ خىلۋەتتە ئىبادەت بىلەنلا شۇغۇللانغۇچى ؛ ك . قادالغان ، كىرگەن .

مۇئتەمەل (معطل) ، ئە . كۇتكەن ، كۈتۈپ تۇرغان ، قاراپ قالغان ؛ هايال بولغان ، كېچىككەن ؛ توختاپ تۇرغان ، توختىتىلغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : توختىتىماق . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : توختاپ قالماق .

مۇتەلالا (متلالا) ، پ . روشەن ، يورۇق ، نۇرلۇق ، پارلاق .

مۇتەلالى (متلالى) ، پ . ق . مۇتەلالا .

مۇتەلەززىز (متلذّذ) ، ئە . لەززەتلەنگەن ، هۇزۇرلانغان ، قانائەت هاسىل قىلغان ؛ شادلىققا چۆمگۈچى ، هۇزۇرلانغۇچى .

مؤتەللا (مطلا) ، پ . تىللا قاپلانغان ، ئالتۇن سۇيى بېرىلگەن ، ئالتۇن سۇيى يالىتىلغان .
مؤتەلىف (مؤتلف) ق . مؤتەلىفە .
مؤتەلىفە (مؤتلفه) ، ئە ـ پ . قوشۇلغان ، بىرلەشكەن ، ئۇيغۇنلاشقان ، ماسلاشقان ، ئادەتـ لەنگەن ؛ بىردەك .
مؤتەمەتتىئ (متمتع) ، ئە . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۈچى ، نەپ ئالغان ، مەنپەئەتلەنگەن .
مؤتەمەد (معتمد) ، ئە . ئىشەنچلىك .
مؤتەمەدد ئەلەيھ (معتمد عليه) ، ئە . ئىشەنچ قىلىنغان (كىشى) ، ئىشەنچلىك (كىشى) .
مؤتەمەدد بىھ (معتمد به) ، ئە . ئىشەنچلىك ، ئىشىنىشكە بولىدىغان .
مؤتەمەررىد (متمرد) ، ئە . قارشى تۇرىدىغان ، قارشىلىق كۆرسىتىدىغان ، ئىتائەتسىز ، بوينى قاتتىق ، ئىسيانچى ، توپىلاڭچى .
مؤتەمەررىدلىق (متمردليق) قارشىلىق ، ئىتائەتسىزلىك ، بوينى قاتتىقلىق ؛ ئىسيانچىلىق ، توپىلاڭچىلىق .
مؤتەرەككىب (متركب) ، ئە . بىرقانچە نەرسىلەرنىڭ قوشۇلۇشىدىن ھاسىل بولغان ، تەركىب تاپقان ، شەكىللەنگەن .
مؤتەمەسسىل (متمثل) ، ئە . تەقلىد قىلىغۇچى ، ئۆزىنى باشقا بىرسىگە ئوخشاتقۇچى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىر شەكىلدىن ئۆزگىرىپ باشقا بىر شەكىلگە كىرمەك .
مؤتەمەككىن (متمكن) ، ئە . بىر جايدا مەھكەم تۇرغۇچى ، مۇقىم ؛ تەۋرىمەس .
مؤتەمەن (مؤتمن) ، ئە . ئىشەنچلىك ، ئىشەنچ ھاسىل قىلىنغان ، ئىشىنىلگەن .
مؤتەمەۋۋىل (متمول) ، ئە . باي ، بەدەۋلەت ، توق ، ئېھتىياجسىز .
مؤتەمەييەز (متميز) ، ئە . ئايرىلغان ، ئاجرىتىلغان ، پەرقلەندۈرۈلگەن ؛ پەرقلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئايرىماق ، پەرقلەندۈرمەك .
مؤتەمەييىز (متميز) ، ئە . ئايرىغۇچى ، پەرق قىلغۇچى ، ئايرىۋالالىغۇچى .
مؤتەمەن (مؤتمن) ، ئە . كۆڭلى ئەمىن تاپقان ، خاتىرجەم بولغان ؛ ئىشەنگۈچى ، چىن پۈتكۈچى .
مؤتەناسىب (متناسب) ، ئە . ئۆزئارا ماسلاشقان ، مۇناسىپ ؛ مۇۋاپىق ؛ تەڭ نىسبەتلىك .
مؤتەناھى (متناهى) ، ئە . ئاخىرىغا يەتكەن ، ئاخىرلاشقان ، تۈگىگەن . ◇**نا**～ (نا～) : چەكسىز ، چېگراسىز ، پۈتمەس ـ تۈگىمەس .
مؤتەنەببي (متبى) ، ئە . پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلغۇچى ، ئۆزىنى پەيغەمبەر ئاتىۋالغۇچى ؛ مەشھۇر ئەرەپ شائىرى ئەبۇ تەييىبنىڭ (915 — 965) لەقىبى .
مؤتەننەببىھ (متنبه) ، ئە . ئاگاھلاندۇرۇلغان ، ھوشيار قىلىنغان ؛ ئاگاھلانغان ، ھوشيار تۇرغان ، سەگەك .
مؤتەنەففىر (متنفر) ، ئە . نەپرەتلەنگۈچى ، يىرگەنگۈچى ، ئۆچ . ◇～**بولماق** (～بولماق) : نەپرەتلەنمەك .

مۇتەنەففىس (متنفس) ، ئە . نەپەس ئالغۇچى ، تىرىك ؛ ئادەم ، ئىنسان ؛ جانلىق نەرسە .
مۇتەنەككىر (متنكر) ، ئە . ئۆزىگە گىرىم قىلىۋالغان ، نىقابلىنىۋالغان ، باشقا سۈرەتكە كىرىۋالغان ؛ ناتونۇش ، تونۇشمايدىغان .
مۇتەنەۋۋىئ (متنوع) ، ئە . ھەر خىل ، خىلمۇخىل ، تۈرلۈك .
مۇتەنەۋۋىر (متنور) ، ئە . نۇرلۇق ، پارلاق ، يورۇق .
مۇتەھەتتىك (متهتك) ، ئە . رەسۋا ، شەرمەندە ، يۈزى قېلىن ، پەردىشەپى يوق .
مۇتەھەررىك (متحرك) ، ئە . مىدىرلاپ تۇرىدىغان ، قىمىرلاپ تۇرىدىغان ، ھەرىكەتلىك ، ھەرىكەتچان ؛ ھەرىكلىك (زىر ، زەۋەر ياكى پەش قويۇلغان) .
مۇتەھەسسىر (متحسر) ، ئە . ھەسرەتلەنگۈچى ، ھەسرەت چەككۈچى .
مۇتەھەسسىل (متحصل) ، ئە . ھاسىل بولغان ، ۋۇجۇتقا چىققان ، پەيدا بولغان ؛ تەشكىل تاپقان .
مۇتەھەققىق (متحقق) ، ئە . ئىشەنچلىك ، توغرىلىقىدا شەك يوق ، توغرىلىقى ئىسپاتلانغان ، ھەقىقىي ، راست .
مۇتەھەممىل (متحمل) ، ئە . چىداملىق ، كۆتۈرۈشلۈك ، قەيسەر ، سەۋر ـ تاقەتلىك .
مۇتەھەۋۋىر (متهور) ، ئە . جەسۇر ، دادىل ؛ رەھىمسىز ، غەزەپلىك ؛ غەزەپ بىلەن ھۇجۇم قىلغۇچى ، توپتوغرا بۆسۈپ كىرگۈچى .
مۇتەھەۋۋىل (متحول) ، ئە . ئۆزگەرگەن ، ئاينىغان ، ئۆزگىرىشچان ، ئاسان ئاينىيدىغان ، تۇتۇرۇقسىز ، تۇتامسىز .
مۇتەھەييىر (متحير) ، ئە . ھەيران قالغان ، تاڭ قالغان ، ھەيرانى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : ھەيرانلىقتا قالماق ، تاڭ قالماق .
مۇتەھھىر (مطهر) ، ئە . تازىلانغان ، پاكىزىلەنگەن ؛ تازا ، پاك ، پاكىز .
مۇتەۋاتىر (متواتر) ، ئە . ئىغىزدىن ئىغىزغا كۆچۈپ يۈرگەن ، يېيىلغان ، تارقالغان ؛ توختاۋسىز ، ئۈزلۈكسىز ؛ ئايان بولغان .
مۇتاۋاتىرەن (متواتراً) ، ئە . ئۈزلۈكسىز تۇردە ، توختاۋسىز ھالدا ، توختىماي .
مۇتەۋازى (متوازى) ، ئە . مۆكىكەن ، يىوشۇرۇن ، كۆرۈنمەيدىغان ؛ ئۇزاق ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : يوشۇرماق ، كۆرۈنمەيدىغان قىلماق ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) : بېكىنمەك ، يوشۇرۇنماق .
مۇتەۋازىئ (متواضع) ، ئە . كەمتەر ، كىبىرسىز ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتىدىغان ؛ ئەدەپلىك .
مۇتەۋازى (متوازى) ، ئە . پاراللېل .
مۇتەۋالى (متوالى) ، ئە . بىر تۇتاش ، ئۈزۈلمەيدىغان ؛ ئۈزلۈكسىز ، ئارقىمۇئارقا ، ئۇدا .
مۇتەۋەتتىن (متوطن) ، ئە . بىرەر يەرنى ئۆزىگە ۋەتەن قىلغان ، ئولتۇراقلاشقان ، يەرلەشكەن ، جايلاشقان ، ماكانلاشقان .
مۇتەۋەررىئ (متورع) ، ئە . تەقۋادار ، ئىخلاسمەن ، سادىق .

مۇتەۋەججىھ (متوجه) ، ئە . يۇز تۇتقان ، يۇزلەنگەن ، يۆنەلگەن ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : يۆنەلمەك ، يۇزلەنمەك ، يۇز تۇتماق ، يۇرمەك ، ماڭماق ، ئاتلانماق .

مۇتەۋەسسىت (متوسط) ، ئە . ئوتتۇرىغا كىرگەن ، ۋاستە بولغان ، ئوتتۇراھال ؛ ئوتتۇرا .

مۇتەۋەللى (متولى) ، ئە . ۋەخپە مۇلۈكنى باشقۇرغۇچى ، مۇتەۋەللى .

مۇتەۋەللىد (متولد) ، ئە . تۇغۇلغان ، دۇنياغا كەلگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تۇغۇلماق .

مۇتەۋەھھىش (متوحش) ، ئە . قورققان ، قورقۇنچقا چۈشكەن ، خەۋپسىرىگەن ؛ دەھشەت باسقان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قورقۇنچ ئىچىدە قالماق ، قورقماق .

مۇتەۋەھھىم (متوهم) ، ئە . ۋەھىمە باسقان ، ئەندىشە ئىچىدە قالغان .

مۇتەۋۋەل (مطول) ، ئە . ئۇزارتىلغان ، سوزۇلغان . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : سوزماق ، ئۇزارتماق .

مۇتەيەققىن (متيقين) ، ئە . ئىشەنگۈچى ، چىن پۈتكۈچى ، شەك كەلتۈرمەيدىغان ، گۇمان قىلمايدىغان .

مۇتتەسىف (متصف) ، ئە . بىرەر سۈپەت بىلەن سۈپەتلەنگەن ، ماختالغان ، تەرىپلەنگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سۈپەتلەنمەك ، ماختالماق ، مەدھىيەلەنمەك .

مۇتتەسىل (متصل) ، ئە . تۇتاش ، بىر تۇتاش ، ئۇزۇلمەس ، ئۇزلۇكسىز ؛ دائىما ؛ ھەمىشە .

مۇتتەفەق (متفق) ، ئە . قارار ، ماقۇللانغان پىكىر . ◇～**ئەلەيھى** (～عليه) : ھەممە ئېتىراپ قىلىدىغان .

مۇتتەفىق (متفق) ، ئە . بىر پىكىرگە كەلگەن ، بىر قارارغا كېلىشكەن ، ئىتتىپاقلاشقان ، بىرلەشكەن ، ئىتتىپاقداش . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىرلىككە كەلمەك ، قوشۇلماق .

مۇتتەفىقۇل كەلىمە (متفق الكلمه) ، ئە . بىر ئېغىزدىن ، ھەممە بىر نىيەتتە ، ھەممە بىردەك ، ئوخشاش ، مەسلەكداش .

مۇتتەقىي (متقى) ، ئە . تەقۋادار ، پەرھىزلىك ، گۇناھلىق ئىشلاردىن ساقلانغۇچى ؛ ئىخلاسمەن ، ھالال ئىش قىلغۇچى .

مۇتتەكا (متكا) ، پ . تايانچۇق ، يانتاياق ، ھاسا ، تايىنىلىدىغان نەرسە ؛ تەكىي ، ياستۇق ؛ ك . مەدەتكار .

مۇتتەلىئ (مطلع) ، ئە . خەۋەردار ، ئاگاھ ، بىلىدىغان ؛ مۇكەممەل بىلىدىغان ، پىششىق بىلىدىغان ؛ ھەممىدىن خەۋەردار .

مۇتتەھەم (متهم) ، ئە . ئەيىبكار ، ئەيىبلەنگۈچى ، گۇمانلىق سانالغان ؛ تۆھمەت قىلىنغان .

مۇتتەھىد (متحد) ، ئە . بىرلەشكەن ، ئىتتىپاقلاشقان ، بىرلىككە كەلگەن ؛ بىر نىيەتتە ھەمكارلاشقان ؛ ئىتتىپاقداش .

مۇتتەھىدەن (متحدا) ، ئە . بىرلىشىپ ، ئىتتىپاقلىشىپ ، بىرلىكتە ، ئۆملۈكتە ، بىر نىيەتتە .

مۇتتەھىم (متهم) شىكايەت قىلغۇچى ، ئەرز قىلغۇچى ؛ تۆھمەت قىلغۇچى ، قارىلىغۇچى .
مۇتىرىب (مطرب) ، ئە . چالغۇچى ، سازەندە ؛ ناخشىچى ؛ ك . زوھرا (ژېنىرا) يۇلتۇزى .
مۇتلەق (مطلق) ، ئە . شەرتسىز ، بىرەر نەرسە بىلەن چەكلەنمىگەن ؛ ئەسلا ، ھېچ ، ھەرگىز ، پەقەت ؛ مۇستەبىت ؛ ھۆر ، ئەركىن . ◇～**ۋلئىنان** (～العنان) : ئارغامچىسى بوشىتىلغان ، ئۆز ئەركىگە قويۇپ بېرىلگەن ، يۈگىنى قويۇۋېتىلگەن .
مۇتلەقۇل ئىنان (مطلق العنان) ، ئە . تىزگىنى قويۇۋېتىلگەن ، ئۆز ئەركىگە قويۇۋېتىلگەن .
مۇتلەقەن (مطلقاً) ، ئە . شەرتسىز ھالدا ، جەزمەن ، قەتئىي تۇردە ، شەكسىز رەۋىشتە .
مۇتلىف (متلف) ، ئە . يوقاتقۇچى ، خاراب قىلغۇچى ، تارمار قىلغۇچى ، بۇزۇپ چاچقۇچى ، ئىسراپخور ، بەتخەج .
مۇتمەئىن (مطمئن) ، ئە . تىنچ ، ئارام ئالغان ، خاتىرجەم ، كۆڭلى توق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : تىنچلاندۇرماق ، تىنچلىقنا تۇتماق .
مۇتۇن (متون) ، ئە . «مەتن (متن)»نىڭ كۆپلۈكى : تېكىستلەر ، مەتىنلەر .
مۇتىئ (مطيع) ، ئە . ئىتائەت قىلغۇچى ، بويسۇنغۇچى ، پەرمانبەردار ، گەپ ئاڭلايدىغان ؛ تىز پۈككەن ، ئۆگىتىلگەن . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : بويسۇندۇرماق ، ئىتائەت قىلدۇرماق ، كۆندۈرمەك .
مۇئتىي (معطى) ، ئە . ئاتا قىلغۇچى ، بەخش ئەتكۈچى ، بەرگۈچى .
مۇجادىل (مجادل) ، ئە . گەپ تالاشقۇچى ، جېدەللەشكۈچى ، مۇنازىرىلەشكۈچى .
مۇجازەبە (مجاذبه) ، ئە . ئۆزئارا جەلپ قىلىش ، بىر - بىرىنى ياخشى كۆرۈش .
مۇجاھىدە (مجاهده) ، ئە . تىرىشچانلىق ۋە غەيرەت كۆرسىتىش ؛ نەپسىنى يېغىش ئۈچۈن كۈرىشىش ؛ پۈتۈن كۈچىنى ئىشقا سېلىش ؛ غازات قىلىش .
مۇجاھىد (مجاهد) ، ئە . تىرىشچانلىق كۆرسەتكۈچى ، چىلىشچى ، كۈرەشچى ، جەڭچى ، نەپسىنى يېغىپ پاكلىق ئۈچۈن كۈرەش قىلغۇچى ؛ دىن ئۈچۈن كۈرەش قىلغۇچى ، غازات قىلغۇچى .
مۇجەررەد (مجرد) ، ئە . يالىڭاچ ؛ تەنھا ، يەككە ، يالغۇز ؛ بويتاق ، ئۆيلەنمىگەن ؛ پەقەت ، پەقەتلا . ◇～**يۇرمەك** (～يورماك) : بويتاق يۈرمەك ، يالغۇز يۈرمەك .
مۇجەررەدلىق (مجردليق) تەنھالىق ، يەكلىك ، بويتاقلىق .
مۇجەللا (مجلا) ، ئە . جۇلالىق ، يالتىراق ، پارقىراق ، يالتىراپ تۇرىدىغان ، پارلاق ، روشەن . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پارقىراتماق ، نۇرلاندۇرماق .
مۇجەللەد (مجلد) ، ئە . تۇپلەنگەن ، كىتاب قىلىنغان ، مۇقاۋىلانغان ، توم ، قىسىم . ◇**بۇ كىتاب غايەت گۈزەل～دۇر** (بو كتاب غايت گوزەل～در) : بۇ كىتاب ناھايىتى ئېسىل تۇپلىنىپتۇ .
مۇجەللىد (مجلد) ، ئە . كىتاب تۇپلىگۈچى ، مۇقاۋىچى ، كىتاب تاشلىغۇچى .

مۇجەننەن (مجنن) ، ئە . ساراڭ قىلىدىغان ، ئەقلىدىن ئازدۇرىدىغان .
مۇجەۋۋەز (مجوز) ، ئە . رۇخسەت قىلىنغان ، تەستىقلانغان ، قانۇنلۇق .
مۇجەۋۋەد (مجود) ، ئە . ياخشىلىغۇچى ، ھەرپلەرنى توغرا تەلەپپۇز قىلىپ ، قائىدىگە مۇۋاپىق ئوقۇغۇچى ؛ قۇرئاننى قىرائەت قىلغۇچى .
مۇجتەبا (مجتبى) ، ئە . تاللانغان ، سايلانغان ، ياراملىق ، خىللانغان .
مۇجتەسس (مجتث) ، ئە . يىلتىزىدىن قۇمۇرۇپ ئېلىنغان ، ئۇزۇلگەن ؛ ئارۇز ۋەزىندىكى بىر بەھرىنىڭ نامى .
مۇجتەمىئ (مجتمع) ، ئە . توپلانغان ، يىغىلغان ، جەم بولغان ؛ جەمئىيەت . ◇～**بولماق** (～بولماق) : توپلانماق ، يىغىلماق .
مۇجتەمىئە (مجتمعه) ، ئە . توپلام ، بىرىكمە ، توپ .
مۇجتەنىب (مجتنب) ، ئە . ئۆزىنى تارتقۇچى ، ئۆزىنى چەتكە ئالغۇچى ، پەرھىزكار ، ھەزەر قىلغۇچى ، ساقلانغۇچى ؛ نەپرەتلەنگۈچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۆزىنى قاچۇرماق .
مۇجتەھىد (مجتهد) ، ئە . ئىجتىھاتچان ، تىرىشقۇچى ، تىرىشچانلىق كۆرسەتكۈچى ؛ ئەنئەنەۋى دىنىي قائىدىلەرنى ئۆزگەرتىپ يېڭى مەزھەپ تۈزگۈچى .
مۇجرىم (مجرم) ، ئە . گۇناھكار ، ئەيىبكار .
مۇجمەل (مجمل) ، ئە . قىسقارتىلغان ، ئىخچاملانغان ، يەكۈنلىگەن ؛ ئىخچام ، قىسقىچە ، ئاددىي ، ئىزاھلاشقا تېگىشلىك ؛ مۇھىم نۇقتا ، ئاساسىي مەزمۇن .
مۇجمەلات (مجملات) ، ئە . مۇجمەل (مجمل)نىڭ كۆپلۈكى : قىسقارتىپ ئېيتىلغان سۆزلەر ، يېشىپ چۈشەندۈرۈشكە تېگىشلىك سۆزلەر .
مۇجمەلەن (مجملا) ، ئە . قىسقارتىپ ، قىسقىچە ، يەكۈنلەپ ، ئىخچاملاپ .
مۇجىب (موجب) ، ئە . بىرەر ئىش ياكى ئەھۋالنىڭ يۈز بېرىشىگە سەۋەب بولغۇچى ، سەۋەبچى ، سەۋەبكار ؛ سەۋەب .
مۇئجىب (معجب) ، ئە . ئەجەبلەندۈرگۈچى ، ھەيران قالدۇرغۇچى ؛ ئۆزۈمچى ، مەنمەنلىك قىلغۇچى .
مۇجىبات (موجبات) ، ئە . موجىب (موجب)نىڭ كۆپلۈكى : سەۋەبلەر .
مۇجىبى فەنا (موجب فنا) ، ئە . پانىي بولۇشقا (يوقىلىشقا) سەۋەب بولغۇچى ؛ فەنا بولۇشقا سەۋەب بولغۇچى .
مۇجىبى كەلال (موجب كلال) ، ئە . مالاللىق سەۋەبچىسى .
مۇجىبى ئىنتىباھ (موجب انتباه) ، ئە . ئاگاھلاندۇرغۇچى ، ئاگاھلىنىشقا سەۋەب بولغۇچى .
مۇئجىز (معجز) ، ئە . ئاجىزلاشتۇرغۇچى ؛ ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرغۇچى ؛ ئەڭ پاساھەتلىك سۆز ؛ مۆجىزە . ◇～**بايان** (～بيان) ، ～**كەلام** (～كلام) : ئەڭ پاساھەتلىك سۆز ئىگىسى ، يۈكسەك ماھارەتلىك شائىر .
مۇئجىزات (معجزات) ، ئە . مۇئجىزە (معجزه)نىڭ كۆپلۈكى : مۆجىزىلەر .

مۇئجىزە (معجزه) ، ئە . مۆجىزە ، ئاللاھنىڭ خاھىشى بىلەن بولىدىغان ، كىشىنى ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرىدىغان ۋەقە ۋە ھادىسىلەر ؛ ك . ئەڭ پاساھەتلىك سۆز (نەزم) .

مۇئجىزە ئەنگىز (معجزه انكيز) ، ئە ـ پ . مۆجىزىلىك ، مۆجىزە كۆرسىتىدىغان ، چوڭقۇر مەنىلىك .

مۇئجىزە پەرداز (معجزه پرداز) ، ئە ـ پ . ق . مۇئجىزە ئەنگىز .

مۇئجىزەنەماي (معجزەنماى) ، ئە ـ پ . ق . مۇئجىزەئەنگىز .

مۇچەك (موچك) ، پ . سۈيۈش ، ئۆپۈش .

مۇخ (مخ) ، پ . مېڭە ، مېڭە قېتىقى ؛ ئىلىك ؛ ك . جەۋھەر ، مېغىز ؛ نەتىجە ، خۇلاسە .

مۇخاتەب (مخاطب) ، ئە . ئاڭلىغۇچى ، تىڭشىغۇچى ؛ ئىككىنچى شەخس (گىرامماتىكىدا) .

مۇخاتەرە (مخاطره) ، ئە . خەتەر ، خەۋپ ـ خەتەر ؛ قارامىلىق .

مۇخاتىب (مخاطب) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، نۇتۇق ئېلان قىلغۇچى .

مۇخاسەمەت (مخاصمت) ، ئە . ئىككى ئادىدا جېدەل پەيدا بولۇش ، خۇسۇمەت پەيدا بولۇش ، دۇشمەنلىشىش ، ئاداۋەتلىشىش .

مۇخەسسەس (مخصص) ، ئە . مەخسۇس بەلگىلەنگەن ، ئالاھىدە يۇكلەنگەن ، تەيىنلەنگەن . ◇ **ۋەزىپەئى~** (وظيفه~) : ئالاھىدە يۇكلەنگەن ، مەخسۇس تاپشۇرۇلغان ۋەزىپە .

مۇخالەفەت (مخالفت) ، ئە . كېلىشەلمەسلىك ، قارىمۇقارشىلىق ؛ زىتلىق ، ئۆزئارا قوشۇلماسلىق ، بويسۇنماسلىق .

مۇخالىف (مخالف) ، ئە . قارىمۇقارشى ، ئەكسىچە ، قارشىلىق قىلغۇچى ، توسقۇچى ؛ قارشىلىشىش . ◇~ **مەزاق** (~مزاق) : ك . زىت تەبىئەتلىك ، تەتۇر تەبىئەتلىك ، قارىمۇقارشى خاراكتېرلىك .

مۇخالىفەت (مخالفت) ، ئە . قارشىلىق ، ئىسيان ، قارشىلىق كۆرسىتىش ؛ قوشۇلماسلىق ، ياقلىماسلىق ؛ ئايرىما ، پەرق .

مۇخەددەر (مخدر) ، ئە . پەردە شەبلىك ، نومۇسلۇق ، ئىپپەتلىك ؛ مەست قىلىنغان ، ھوشسىزلاندۇرۇلغان .

مۇخەددەرە (مخدره) ، ئە . نومۇسلۇق ، ئىپپەتلىك ئايال .

مۇخەللەد (مخلد) ، ئە . دائىمىي ، ئەبەدىي ، مەڭگۇ .

مۇخەللەس (مخلص) ، ئە . نىجات تاپقان ، قۇتۇلغان ، خالاس تاپقان ، ئازاد بولغان .

مۇخەللىس (مخلص) ، ئە . قۇتقۇزغۇچى ، نىجاتلىق بەرگۈچى ، نىجات يۇلتۇزى ، ئازاد قىلغۇچى ، نىجاتكار ، خالاس قىلغۇچى .

مۇخەممەر (مخمر) ، ئە . ئېچىغان ، بولغان خېمىر ، خېمىرتۇرۇچ سېلىنغان ؛ خېمىرتۇرۇچ ، ئېچىتقۇ .

مۇخەممەس (مخمس) ، ئە . مۇخەممەس (ھەربىر كۆپلىتى بەش مىسرادىن تەركىب تاپقان شېئىر ، بەشلىك شېئىر) ؛ بەش قىرلىق .

مۇخەننەس (مخنث) ، ئە . ھەزىلەك ، خۇمسى ؛ ئوسال ئىنسان .

مۇخەييەر (مخير) ، ئە . ئىختىيارلىق ، بىر ئىشنى قىلىش ياكى قىلماسلىق ئىختىيارى ئۆزىدە بولغان .

مۇخەييەل (مخيل) ، ئە . خىيال قىلىنغان ، تەسەۋۋۇر قىلىنغان ، پەرەز قىلىنغان ؛ خىيالدەكى .

مۇخبىر (مخبر) ، ئە . خەۋەر بەرگۈچى ، خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، خەۋەرچى .

مۇختار (مختار) ، ئە . ئىختىيارلىق ، ھوقۇقلۇق ، ئەركىن ، ئىختىيارى ئۆزىدە بولغان ؛ تاللانغان ، خىللانغان ، سەرخىل .

مۇختەرەئ (مخترع) ، ئە . يېڭىدىن يارىتىلغان ، يېڭىدىن ئويلاپ تېپىلغان ، كەشىپ قىلىنغان ، ئىختىرا قىلىنغان .

مۇختەرىئ (مخترع) ، ئە . يېڭىدىن يارىتقۇچى ، ئىختىرا قىلغۇچى ، يارىتقۇچى .

مۇختەرىئى بەندەنەۋاز (مخترع بەنده نواز) ، ئە ـ پ . بەندىلىرىنى ئاسرىغۇچى ئىگە (ئاللاھ) .

مۇختەسەر (مختصر) ، ئە . قىسقارتىلغان ، قىسقارتىلما ، قىسقىچە ، ئىخچام ، يىغىنچاق ؛ قىسقىسى .

مۇختەفي (مختفى) ، ئە . يېكىنگەن ، يوشۇرۇن ، مەخپىي .

مۇختەلەف (مختلف) ، ئە . ئىختىلاپلىق ، ئوخشاشمايدىغان ، پەرقلىق ، زىددىيەتلىك ؛ ھەر خىل ، تۈرلۈك .

مۇختەلەف فىھ (مختلف فيه) ، ئە . ئىختىلاپقا سەۋەب بولغان نەرسە ، ئىختىلاپلىق ، بىرلىككە كەلمىگەن .

مۇختەل (مختل) ، ئە . زىيانغا ئۇچرىغان ؛ بۇزۇلغان ؛ تەرتىپسىز ؛ قالايمىقان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بۇزماق ؛ زىيان يەتكۈزمەك .

موختەلىت (مختلط) ، ئە . ئارىلاش ، ئارىلاشما ، ئەبجەش ، مۇرەككەپ .

مۇختەلىف (مختلف) ، ئە . ھەر خىل ، ھەر تۈرلۈك ، خىلمۇخىل ؛ قارىمۇقارشى ، ئىختىلاپلىق .

مۇختىي (مخطى) ئە . خاتا قىلغان ، خاتالاشقان ، ئەيىبكار ، گۇناھكار .

مۇخلىس (مخلص) ، ئە . ئىخلاس قىلغۇچى ، ئىخلاسمەن ؛ چىن يۈرەكتىن بېرىلگەن ، سادىق .

مۇخلىسانە (مخلصانه) ، پ . ئىخلاسمەنلىك بىلەن ، چىن يۈرەكتىن ، ساداقەتمەنلىك بىلەن .

مۇخىل (مخل) ، ئە . زىيان يەتكۈزگۈچى ، بۇزغۇچى ، قالايمىقانلاشتۇرغۇچى ، تىنچسىزلاندۇرغۇچى ، ئازار بەرگۈچى .

مۇداخىلە (مداخله) ، ئە . ئارىغا كىرىش ، قول تىقىش ، ئارىلىشىش .

مۇدافىئ (مدافع) ، ئە . قوغدىغۇچى ، ھىمايە قىلغۇچى .

مۇدافىئە (مدافعه) ، ئە . قوغداش ، ھىمايە قىلىش ، ساقلاش ، ئالدىنى ئېلىش ، ساقلىنىش .

مۇدام (مدام) ، ئە . دائىم ، ھەمىشە ، مەڭگۈ ، ئەبەدىي ؛ مەي ، شاراب .
مۇدارا (مدارا) ، پ . ئەسلىي نىيىتىنى ئاشكارىلىماي ، يالغاندىن ياخشى كۆرۈنۈش ، ياخشىچاق بولۇش ، تەخسە كۆتۈرۈش ، دولا قېقىش ؛ ئېھتىيات قىلىش ؛ مۇلايىملىق .
مۇدامە (مداممە) ، ئە . ھاراق ، شاراب .
مۇداھەنە (مداھنە) ، ئە . يالاقچىلىق قىلىش . ◇～**خۇشامەتگۈيلۈق** ؛ (～ خوشامدكوي لوق) ؛ ئىككى يۈزلىمىچىلىك .
مۇداۋا (مداوا) ، ئە ـ پ . داۋالاش ، داۋا ، شىپا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : داۋالىماق .
مۇداۋەمەت (مداومت) ، ئە . داۋام ئەتتۈرۈش ، داۋاملاشتۇرۇش ، بىرەر ئىشنى ئۈزلۈكسىز ئىشلەش .
مۇدەببىر (مدبر) ، ئە . تەدبىر قىلغۇچى ، ئىدارە قىلغۇچى .
مۇدەررىس (مدرس) ، ئە . دەرس بەرگۈچى ، مۇئەللىم ، مەدرىسە مۇئەللىمى .
مۇدەققىق (مدقق) ، ئە . ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرگۈچى ، تەنقىق قىلغۇچى .
مۇدەللەل (مدلل) ، ئە . ئىسپاتلانغان ، تولۇق پاكىتقا ئىگە .
مۇدەللىل (مدلل) ، ئە . دەلىللىگۈچى ، ئىسپاتلىغۇچى ، ئاساسلىغۇچى ؛ ئىسپات ، گۇۋاھ .
مۇدەممەغ (مدمغ) ، ئە . ھاكاۋۇر ، دىمىقى ئۇستۇن ؛ ئەخمەق ، دۆت ؛ سۇرۇن تەلەت .
مۇدەۋۋەر (مدور) ، ئە . يۇمىلاق ، دۇگىلەك .
مۇدەۋۋەن (مدون) ، ئە . توپلام قىلىنغان ، مەلۇم تەرتىپ بىلەن كىتاب ھالىتىگە كەلتۈرۈلـگەن ، دىۋانلاشتۇرۇلغان .
مۇدەۋۋىر (مدور) ، ئە . دەۋر قىلىدىغان ، چۆرگىلەيدىغان ، ئايلىنىدىغان ، پىرقىرايدىغان .
مۇدەۋۋىن (مدون) ، ئە . توپلىغۇچى ، بىرەر پەنگە ئائىت ماقالىلەرنى توپلاپ ، ئىزاھلاپ ، كىتاب ھالىتىگە كەلتۈرگۈچى ، دىۋانچى .
مۇدبەر (مدبر) ، پ . نەس باسقان ، پالاكەت باسقان ، بەختسىز .
مۇددەئا (مدعا) ، ئە . تەلەپ ، مۇددىئا ؛ مۇرات ، مەقسەت ، تىلەك .
مۇددەئايى ئاتىل (مدعا عاطل) ، ئە . پايدىسىز مۇددىئا ، ئەمەلگە ئاشمايدىغان دەۋا .
مۇددەتۇلئۇمر (مدت العمر) ، ئە . ئۆمۈر بويى .
مۇددەتى (مدتى) ، پ . بىردەم ، بىرئاز ۋاقىت .
مۇددەئى (مدعى) ، ئە . دەۋاگەر ، دەۋا قىلغۇچى ، رەقىب .
مۇدرەك (مدرك) ، ئە . ئىدراك قىلىنغان ، چۈشىنىلگەن ، بىلىنگەن .
مۇدرىك (مدرك) ، ئە . ئىدراك قىلغۇچى ، چۈشەنگۈچى ، بىلگۈچى .
مۇدغەم (مدغم) ، ئە . كىرىشكەن ، بىرىككەن ، يوشۇرۇنغان ؛ ئەرەب تىلىدا چىقىش ئورنى جەھەتتىن بىر ـ بىرىگە يېقىن بولغان تاۋۇشلارنى بىر ـ بىرىگە سىڭدۇرۇپ تەلەپپۇز قىلىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كىرىشتۇرمەك ، بىرىكىتۈرمەك ، ◇～**ئولماق** (～اولماق) : كىرىشمەك ، سىڭىشمەك ، بىرىكمەك .

مۇدمىن (مدمن) ، ئە . بىرەر ئىشقا ئادەتلەنگۈچى ، بېرىلگۈچى ، مەپتۇن ، مەھلىيا .
مۇدھىش (مدهش) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، ئادەمنى چۆچۈتىدىغان .
مۇدىر (مدير) ، ئە . ئىدارە قىلغۇچى ، باشقۇرغۇچى ؛ ئايلاندۇرغۇچى ، چۆرگىلەتكۈچى .
◇ **چەرخىـ** (چرخ~) : ئايلاندۇرغۇچى ئاسمان .
مۇدىق (مدق) ، ئە . دىققەت قىلغۇچى ، چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلغۇچى ، نازۇك چۈشەنچلىك .
مۇراجائات (مراعات) ، ئە . رەئايە قىلىش ، ئەمەل قىلىش ، بىراۋنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش ، يۇز ـ خاتىرە قىلىش .
مۇراجەئەت (مراجعت) ، ئە . قايتىش ، يېنىش ؛ تەكرار كۆرۈش ، تەكشۈرۈش ؛ پىكىر ، مەسلىھەت . ◇~ **قىلماق** (~قىلماق) : قايتماق ، يانماق .
مۇرادات (مرادات) ، ئە . مۇراد (مراد)نىڭ كۆپلۈكى : مۇراتلار ، مەقسەتلەر ، تىلەكلەر .
مۇرادىف (مرادف) ، ئە . مەنىداش ، ئوخشاش بىر مەنىنى بىلدۈرىدىغان ، ئارقىسىدىنلا كەلگەن ، كەينىچىلا يېتىپ كەلگەن .
مۇرەببەئ (مربع) ، ئە . تۆت تەرەپلىك ، تۆت بۇلۇڭلۇق ، كىۋادرات . ◇~ **ئولتۇرماق** (~اولتورماق) :
مۇرەببىي (مربى) ، ئە . تەربىيەچى .
مۇرەتتەب (مرتب) ، ئە . تەرتىپكە سېلىنىغان ، رەتلەنگەن ، تىزىلغان . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماک) ، ~ **ئەتمەك** (~ايتماک) : تەرتىپكە سالماق ، تىزماق ، رەتلىمەك .
مۇرەتتىب (مرتب) ، ئە . رەتلىگۈچى ، تەرتىپكە سالغۇچى ، تىزغۇچى ؛ نابورچىك .
مۇرەججەھ (مرجح) ، ئە . ئېتىبار بىلەن قارالغان ، باشقىلاردىن ئارتۇق كۆرۈلگەن ، ئاساس قىلىنغان ، مۇھىم نۇقتا قىلىنغان ؛ ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلەيدىغان ، ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان .
مۇرەخخەس (مرخص) ، ئە . رۇخسەت قىلىنغان ، يول قويۇلغان ، ئىجازەت بېرىلگەن ؛ ئەركىن ، ھۆر .
مۇرەددىف (مردف) ، ئە . ئەگەشكۈچى ، رادىپلىق (شېئىردا) .
مۇرەسسەئ (مرصع) ، ئە . قىممەتلىك تاشلار بىلەن بېزەلگەن ، قىممەتلىك تاشلار قادالغان ؛ شېئىردا ئىككى مىسرادىكى سۆزلەرنىڭ ھەر جەھەتتىن بىر ـ بىرىگە ماس ۋە ئاھاڭداش بولۇپ كېلىشى .
مۇرەغغىب (مرغب) ، ئە . قىزىقتۇرغۇچى ، رىغبەتلەندۈرگۈچى ، قىزىقتۇرىدىغان .
مۇرەففەھ (مرفه) ، ئە . راھەتلەنگەن ، ھۆزۈر ـ ھالاۋەتكە ئېرىشكەن ؛ خاتىرجەم ؛ باي .
◇~ **ئەتمەك** (~ايتماک) : خاتىرجەم قىلماق ، تىنچلاندۇرماق ؛ راھەتلەندۈرمەك .
مۇرەففەھۇل ھال (مرفه الحال) ، ئە . تىنچلىق ، خاتىرجەملىك ، ئاسايىشلىق .
مۇرەققەئ (مرقع) ، ئە . ياماق چۈشكەن ، قۇراق قىلىنغان ؛ ياماق چاپان ؛ دەرۋىشلەر كىيىدىغان قوراق تون ، جەندە ؛ رەسىملىك كىتاب .

مۇرەككەب I (مركب) ، ئە . تەركىب تاپقان ، تۇزۇلگەن ، بىرنەچچە نەرسىنىڭ قوشۇلۇشىدىن ھاسىل بولغان ، ئارىلاشما ؛ تەس ، چىگىش ، قىيىن .◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : بىرىكمەك ، قوشۇلماق ، تەركىب تاپماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : بىرىكتۈرمەك ، قوشماق .

مۇرەككەب II (مركب) ، پ . سىياھ ، رەڭ ، بوياق .

مۇرەۋۋەق (مروق) ئە . سۈزۈلگەن ، ساپ ، تىنىق ، تازا . ◇～**چاغىر** (～چاغر) : تىنىق مەي .

مۇرتاز (مرتاض) ، پ . نەپسىدىن كەچكۈچى ، رىيازەت چېكىپ ئۆزىنى قىينىغۇچى .

مۇرتەد (مرتد) ، ئە . ئىسلامدىن چىققان ، ئاسىي ؛ چېكىنگەن ، ئارقىغا قايتقان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قايتماق ، دىندىن چىقماق ، ئاسىي بولماق .

مۇرتەزا (مرتضا) ، ئە . قانائەتلەنگەن ، رازى بولغان ، مەمنۇن ، خۇشال ؛ تەڭداشسىز ، بۇيۇك ، ئۇلۇغ ، ؛ ھەزرەتى ئەلىنىڭ سۈپىتى .

مۇرتەسەم (مرتسم) ، ئە . سىزىلغان ، تەسۋىرلەنگەن ، نەقىش قىلىنغان ؛ بەلگە قىلىنغان .

مۇرتەسىم (مرتسم) ، ئە . رەسىم سىزغۇچى ، سۈرەت سىزغۇچى ؛ نەقىش قىلغۇچى .

مۇرتەفىئ (مرتفع) ، ئە . يۇكسەلگەن ، ئېگىز كۆتۈرۈلگەن ؛ يۇكسەك ، ئېگىز ، يۇقىرى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : كۆتۈرۈلمەك ، يۇكسەلمەك ؛ ئېگىزلەپ يوق بولۇپ كەتمەك .

مۇرتەكىب (مرتكب) ، ئە . بىرەر خىزمەتكە ئاتالانغۇچى ، بىرەر ئىشقا تۇتۇنغۇچى ؛ گۇناھ ئىش قىلغۇچى ، گۇناھ ئۆتكۈزگۈچى ؛ خاتالاشقۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىرەر ئىشنى قىلىشقا ئۇرۇنماق ، كىرىشمەك ؛ گۇناھ ئىش قىلماق .

مۇردار (مردار) ، پ . پاسكىنا ، ناپاك ؛ ھارام ، پىچاق سۈرۈلمەي تۇرۇپ ئۆلگەن (ھايۋان) ، ئۆلۈپ قالغان (ھايۋان) .

مۇردارلىق (مردارليق) مەينەتچىلىك .

مۇردە (مردە) ، پ . ئۆلۈك ، جەسەت ، مۇردا ؛ ئۆلگەن ، ھاياتسىز كۈچىنى يوقاتقان .

مۇرسەل (مرسل) ، ئە . ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىلگەن ؛ ئەلچى ، پەيغەمبەر .

مۇرسەلىن (مرسلين) ، ئە . مۇرسەل (مرسل) نىڭ كۆپلۈكى : ئەلچىلەر ، پەيغەمبەرلەر .

مۇرسىل (مرسل) ، ئە . ئەۋەتكۈچى ، خەت ئەۋەتكۈچى .

مۇرشىد (مرشد) ، ئە . توغرا يولغا باشلىغۇچى ، يول كۆرسەتكۈچى ؛ پىتەكچى ، ئۇستاز ؛ پىر ، ئىشان .

مۇرشىدى كامىل (مرشد كامل) ، ئە . كامال تاپقان پىر .

مۇرشىدى ئىشق (مرشد عشق) ، ئە . ئىشىق پىتەكچىسى .

مۇرغ (مرغ) ، پ . ئۇچار قۇش ، ئۆي قۇشى ، توخۇ .

مۇرغابى (مرغابى) ، پ . ئۆردەك .

مۇرۇد (مرود) ، پ . ئامۇت ، نەشپۇت .
مۇرۇر (مرور) ، ئە . ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش ؛ يۇرۇش ، مېڭىش .
مۇرۇۋۈۋەت (مروت) ، ئە . ئوغۇل بالىلىق ، مەردانىلىق ، قەيسەرلىك ؛ ئىنسانپەرۋەرلىك ، ئالىيجانابلىق ؛ سەمىمىيلىك ، ۋىجدان ؛ كەڭ قورساقلىق ، مۇلايىملىق ، سېخىيلىق .
مۇرۇۋۈۋەتلي (مروتی) ، ئە . كۆڭلى ـ كۆكسى كەڭ ، ئادەمگەرچىلىكى بار ، سېخي ، ھىممەتلىك ؛ باتۇر ، قەيسەر .
مۇرىد (مرید) ، ئە . تەلەپ قىلغۇچى ، تەلەپكار ، ئىزدىگۈچى ، ئەگەشكۈچى ؛ سوپىزمدا بىرەر شەيخكە ئەگەشكەن ؛ ئىشانغا قول بەرگەن .
مۇرىق (مرق) ئېرىتكۈچى ، ئېرىتەرلىك ، تەسىرلىك .
مۇزائەف (مضاعف) ، ئە . ھەسسىلەنگەن ، ئىككى ھەسسە ، ئىككىگە كۆپەيتىلگەن .
مۇزاب (مزاب) ، پ . ئېرىتىلگەن ، ئېرىگەن . ◇ **لەئلى**~ (لعل~) ، **ياقوتى**~ (یوقوت~) : ك . قىزىل مەي .
مۇزارەبە (مضاربه) ، ئە . ئۆزئارا سوقۇشۇش ، ئىككى تەرەپ بولۇپ ئۇرۇشۇش ؛ بەسلىشىش ، مۇسابىقىلىشىش ، رىقابەت .
مۇزارىئ (مضارع) ، ئە . ئوخشايدىغان ، بىر قېلىپتىكى ؛ ھازىرقى زامان (گىرامماتىكا) .
مۇزاف (مضاف) ، ئە . قوشۇلغان ؛ قوشۇمچە ؛ ئالاقىدار ، مۇناسىۋەتلىك ؛ بېقىندۇرغۇچى ئىسىم .
مۇزافات (مضافات) ، ئە . مۇزاف (مضاف)نىڭ كۆپلۈكى : قوشۇلغانلار ، قوشۇمچىلار ؛ ك . تەۋەلىكلەر ؛ ئېنىقلانغۇچى سۆز .
مۇزاكەرە (مذاکره) ، ئە . كېڭىشىش ، مەسلىھەتلىشىش ، سۆھبەت ، كېڭەش ؛ مۇھاكىمە ، مۇنازىرە .
مۇزاھىر (مظاهر) ، ئە . يارەمچى ، قوللىغۇچى ، قوللايدىغان ، ھىمايە قىلىدىغان .
مۇزاھىم (مزاحم) ، ئە . قىيىنچىلىق تۇغدۇرىدىغان ، ئاۋارە قىلىدىغان ، خاتىرجەمسىزلىك پەيدا قىلىدىغان ؛ زىيان يەتكۈزىدىغان ، تەھلىكە سالىدىغان .
مۇزايەقە (مضایقه) ، ئە . تەڭلىك ، قىسىنچىلىق ، تەڭقىسلىق ، چىدام ؛ قىيىنچىلىق ، نامراتلىق ؛ باش تارتىش ، تارتىنىش .
مۇزە (موزه) ، پ . ئۆتۈك .
مۇزەبزەب (مذبذب) ، ئە . تەۋرەنگەن ، ئارىسالدا قالغان ، دىلىغۇل بولغان ، تەڭلىكتە قالغان .
مۇزەبزەبلىغ (مذبذب لیغ) تەۋرىنىش ، قارارسىزلىق ، دىلىغۇللۇق ؛ ئالا كۆڭۈللۈك .
مۇزەخرەف (مزخرف) ، ئە . ساختا ، يالغان ؛ تېشى پال ـ پال ، ئىچى غال ـ غال ، ئاساسى يوق ، مەنىسىز سۆز ، قۇرۇق گەپ ، تېتىقسىزلىق ، بىمەنىلىك ، چاكىنىلىق .
مۇزەخرەفات (مزخرفات) ، ئە . مۇزەخرەف (مزخرف)نىڭ كۆپلۈكى : ساختا سۆزلەر ، يالغان نەرسىلەر ؛ تايىنى يوق گەپلەر ، تۇتۇرۇقسىز گەپلەر ، بىمەنىلىكلەر .

مۇزەدۇز (موزەدوز) ، پ . ئۆتۈك تىككۈچى .
مۇزەئفەر (مزعفر) ، ئە . زەپەرلىك ، زەپەر قوشۇلغان ؛ ك . سېرىق .
مۇزەففەر (مظفر) ، ئە . زەپەر قۇچقۇچى ، غەلىبە قازانغۇچى ، غالىب ، ئىشى رونۇق تاپقان .
مۇزەككا (مزكا) ، ئە . تازىلانغان ، تازا ، پاك ، پاكىز .
مۇزەككەر (مذكر) ئە . ئەركەك ؛ ئەرەب تىلى گىراماتىكىسىدا ئەر سىغىسىدىكى سۆز .
مۇزەككي (مزكى) ، پ . ق . مۇزەككا .
مۇزەككىر (مذكر) ، ئە . ئەسلەتكۈچى ، يادىغا چۈشۈرگۈچى ، ژايىز ، ئۈگۈت ـ نەسىھەت قىلغۇچى .
مۇزەھھەب (مذهب) ، ئە . زەرلەنگەن ، ئالتۇندىن ھەل بېرىلگەن ، تىللا سۇيى بېرىلگەن .
◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئالتۇن سۇيى يالاتماق ، ئالتۇندىن ھەل بەرمەك .
مۇزەھھىب (مذهب) ، ئە . زەرگەر ئۇستا ، بىر نەرسىنى ئالتۇن رەڭلىك قىلغۇچى .
مۇزەييەل (مذيل) ، ئە . ئىلاۋىلىك ، ئىلاۋىسى بار . قوشۇمچىسى بار ؛ قۇيرۇقلۇق .
◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قوشۇمچە قىلماق ، ئىلاۋە قىلماق .
مۇزەييەن (مزين) ، ئە . زىننەتلەنگەن ، بېزەلگەن . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : زىننەتلەمەك ، بېزىمەك .
مۇزتەرر (مضطر) ، ئە . مەجبۇر بولغان ، نائىلاج ، تەڭلىكتە قالغان ، چىقىش يولى تاپالماي گاڭگىراپ قالغان .
مۇزتەرىب (مضطرب) ، ئە . قانداق قىلىشنى بىلمەي قالغان ، دەككە ـ دۈككىگە چۈشكەن ، قالايمىقان ، ئەنسىز ، ئىزتىراپقا چۈشكەن .
مۇزد (مزد) ، پ . ئىش ھەققى ، خىزمەت ھەققى ، تۆلەم .
مۇزدۇر (مزدور) ، پ . مەدىكار ، يالللىنىپ ئىشلىگۈچى ، كۈنلۈكچى .
مۇزالىم (مظالم) ، ئە . قاراڭغۇ ، قاراڭغۇلۇق .
مۇزمەر (مضمر) ، ئە . يوشۇرۇنغان ، تىقىپ قويۇلغان ، يوشۇرۇن ؛ كۆڭۈلدە ساقلانغان .
◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تىقىپ قويماق ، يوشۇرماق .
مۇزمەھىل (مضمحل) ، پ . يوقىتىلغان ، ئاغدۇرۇپ تاشلانغان ، بىتچىت بولغان ؛ ئۆچكەن .
مۇزمىك (مضحك) ، ئە . كۈلكىلىك ، ئادەمنىڭ كۈلكىسىنى كەلتۈرىدىغان ؛ مەسخىرىۋاز .
مۇزىي (موزى) ، پ . ئازار بەرگۈچى ، خاپا قىلغۇچى ، رەنجىتكۈچى ، زىيان سالغۇچى ، زەرەر يەتكۈزگۈچى .
مۇزىئ (مضئى) ، ئە . يورۇتقۇچى ، نۇرلاندۇرغۇچى .
مۇزىر (مضر) ، ئە . زىيانلىق ، زەرەرلىك ؛ زەھەرلىك .
مۇزىلل (مضل) ، ئە . ئاداشتۇرغۇچى ، توغرا يولدىن چىقارغۇچى ، ئازدۇرغۇچى ، ئالدامچى .
مۇزىيق (مضيق) ، ئە . سىقىدىغان ، تار ؛ سىققۇچى ، قىستىغۇچى .
مۇژە (مژه) ، پ . كىرپىك .

مۇژده (مژده) ، پ . خۇشخەۋەر ، سۆيۈنۈشلۈك خەۋەر . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : خۇشخەۋەر يەتكۈزمەك .

مۇژدەگى جان (مژدەجان) ، پ . ئىنتايىن يېقىملىق خۇشخەۋەر .

مۇژدەگانى (مژدكانى) ، پ . سۆيۈنچە ، مۇكاپات .

مۇسا (موسى) ، ئە . مۇسا پەيغەمبەر . ◇～**ئوتى** (～اوتى) : مۇسا پەيغەمبەر تۇر تېغىدا ياققان ئوت .

مۇسائىدە (مساعده) ، ئە . باردەم ، مەدەت ، يار ـ يۆلەك ، يار .

مۇسادەقەت (مصادقت) ، ئە . ئىككى تەرەپنىڭ بىر ـ بىرىگە بولغان ئىشەنچى ، سەمىمىيەت ؛ سەممىي دوستلۇق ، سادىقلىق .

مۇسادەقەتلىق (مصادقت ليق) سەممىي دوستلۇق ، سەممىيلىك .

مۇسافىرەت (مسافرت) ، ئە ـ پ . مۇساپىرلىق ، يولۇچىلىق ، سەپەر ، ساياھەت .

مۇسافىر (مسافر) ، ئە . سـەپەرگە چىققان ، ساياھەتـچى ، يولۇچى ، مۇساپىر . ◇～**شۇۋە** (～شيوه) : سەپەردە كۆپ يۈرگۈچى ؛ مۇساپىرلىققا ئادەتلەنگەن .

مۇسافىرخانە (مسافرخانه) ، ئە ـ پ . يولۇچىلار قونىدىغان ئۆي ، سەپەر قىلغۇچىلار چۈشىدىغان جاي ، مېھمانخانا .

مۇساھىبەت (مصاحبت) ، ئە . ھەمسۆھبەتلىك ، سۆھبەتداشلىق ، ئۇلپەتچىلىك ، دوستلۇق .

مۇساھىب (مصاحب) ، ئە . ھەمسۆھبەت ، دوست ، ئۇلپەت .

مۇساۋىدە (مساوده) ، ئە . رويخەتكە ئېلىش ، يېزىش ، خەتلەش ؛ خەت ؛ تۆھمەت قىلىش ؛ قارىلاش ، قارا سۇۋاق ؛ تۆھمەت ، قارا .

مۇساۋىي (مساوى) ، ئە . تەڭ باراۋەر .

مۇسائىد (مساعد) ، ئە . ياردەمچى ، قولداش ، پايدىلىق ، مەنپەئەتلىك ؛ مۇناسىپ ، ماس ؛ ئوڭاي ، ئاسان .

مۇسەببەئ (مسبع) ، ئە . يەتتە بۇرجەكلىك ، يەتتە تەرەپلىك ، يەتتە قات ، يەتتە كەررە ، بىر كۆپلەتى يەتتە مىسرادىن تۇزۇلگەن شېئىر . يەتتىلىك شېئىر .

مۇسەببىب (مسبب) ، ئە . سەۋەبچى ، پەيدا قىلغۇچى .

مۇسەببىبۇل ئەسباب (مسبب الاسباب) ، ئە . سەۋەبلەرنىڭ سەۋەبچىسى ، ئەڭ تۇپ سەۋەب ؛ پەيدا قىلغۇچى ، ياراتقۇچى .

مۇسەتتەھ (مسطح) ، ئە . تۇزلەنگەن ، سىلىقلانغان ، تۇپتۇز قىلىنغان ، تەكشىلەنگەن .

مۇسەخخەر (مسخر) ، ئە . رام قىلىنغان ، ئۆزىگە قارىتىلغان ، بويسۇندۇرۇلغان ، ئىشغال قىلىنغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～**ئەتـمەك** (～ايتـماک) ، ～**قىلـماق** (～قيلماق) : ئۆزىگە قاراتماق ، بويسۇندۇرماق ، ئۆزىگە رام قىلماق ، ئىشغال قىلماق ، تېگىشلىك قىلماق ، ◇～**بولماق** (～بولماق) : بويسۇندۇرۇلماق ، ئىشغال قىلىنماق ؛ قاراشلىق بولماق .

مۇسەخخىر (مسخر) ، ئە . بويسۇندۇرغۇچى ، تاجاۋۇزچى ، ئىشغالىيەتچى ؛ غالىب .
مۇسەخخىن (مسخن) ، ئە . قىزىتقۇچى ، ئىسسىتقۇچى .
مۇسەددەس (مسدس) ، ئە . ئالتە ھەسسىلىك ، ئالتە قىرلىق ، ئالتە بۇلۇڭلۇق ؛ بىر كۇپلېتى ئالتە مىسرادىن تەركىب تاپقان شېئىر ، ئالتىلىك شېئىر .
مۇسەددىئ (مصدع) ، ئە . مالاللىق كەلتۈرگۈچى ، باش ئاغرىتقۇچى ، قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغۇچى ، جاھاننى پاراكەندە قىلغۇچى .
مۇسەددەق (مصدق) ، ئە . ئىسپاتلانغان ، ئېتىراپ قىلىشقا ئېرىشكەن ، راست ، ھەقىقىي ، تەكشۈرۈشتىن ئۆتكەن .
مۇسەددىق (مصدق) ، ئە . گۇۋاھلىق بەرگۈچى ، بىرەر ئىش ياكى سۆزنىڭ راستلىقىنى ئىسپاتلىغۇچى ؛ مۇقىملاشتۇرغۇچى ؛ ھۆكۈم قىلغۇچى .
مۇسەلسەل (مسلسل) ، ئە . بىر ـ بىرىگە تۇتاشتۇرۇلغان ، بىر ـ بىرىگە ئۆتكۈزۈلگەن ، بىر ـ بىرىگە زەنجىرگە ئوخشاش ئۇلانغان ؛ زەنجىرگە ئوخشاش ، زەنجىرسىمان . ◇～**تۇررە** (～طىرە) : زەنجىرسىمان تاش .
مۇسەللا (مصلا ، مصلّى) ، ئە . جايناماز ؛ كاتتا مەسچىت ، ناماز ئوقۇلىدىغان مەيدان ، نامازگاھ .
مۇسەللەس I (مثلث) ، ئە . ئۈچ قىرلىق ، ئۈچ بۇلۇڭلۇق ، ئۈچ قىسىمدىن تەركىب تاپقان ؛ ئۈچ ھەسسە ، ئۈچ قات .
مۇسەللەس II (مثلث) ، ئە . ئېچىتما ھاراق .
مۇسەللەم (مسلم) ، ئە . شەكسىز ، ئىنكار قىلغىلى بولمايدىغان ، ھەممە ئېتىراپ قىلغان ، مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان ؛ تاپشۇرۇلغان ، تاپشۇرۇپ بېرىلگەن . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : تەن بەرمەك ؛ قايىل بولماق .
مۇسەللەھ (مسلح) ، ئە . قورالىنىغان ، قورالىنىش . ◇**ئەسكەرى**～ (عسكر～) : قورالىنىش ئەسكەر .
مۇسەللى (مصلي) ، ئە . ناماز ئوقۇغۇچى ، مۇسۇلمان .
مۇسەللىت (مسلط) ، ئە . ھۆكۈمران ، ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى ، ھاكىم ، سەلتەنەت ئىگىسى .
◇～**بولماق** (～بولماق) : ھۆكۈمران بولماق ، تەختكە چىقماق ، ئىگىلىمەك .
مۇسەممەم (مصمم) ، ئە . قەتئىي ئىرادىگە كەلگەن ، بىر ئىشقا قارىتا قەتئىي نىيەت باغلىغان ، قەتئىي ، كەسكىن . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قەتئىي قارارغا كەلمەك ، جەزم قىلماق ، چوقۇملاشتۇرماق .
مۇسەممەن (مثمن) ، ئە . سەككىز تەرەپلىك ، سەككىز بۇلۇڭلۇق ، ھەربىر كۇپلېتى سەككىز مىسرادىن تەركىب تاپقان شېئىر ، سەككىزلىك شېئىر .
مۇسەننا (مثنى) ، ئە . قوش ، جۈپ ، ھەسسىلەنگەن .
مۇسەننەف (مصنف) ، ئە . يېزىلغان ، تۈزۈلگەن ، پۈتكەن ئەسەر ؛ تۈرگە بۆلۈنگەن .

مۇسەننەفات (مصنفات) ، ئە . مۇسەننەف (مصنف)نىڭ كۆپلۈكى : يېزىلغان ئەسەرلەر ، تۇزۇلگەن ئەسەرلەر .

مۇسەننىف (مصنف) ، ئە . كىتاب تۇزگۇچى ، يازغۇچى ، ئاپتور ؛ كۇي ئىجادچىسى ؛ تۇرگە ئايرىغۇچى .

مۇسەۋۋەدە (مسوده) ، ئە . دەسلەپكى نۇسخا ، ئەسەرنىڭ ئاققا كۆچۈرۈلمىگەن نۇسخىسى .

مۇسەۋۋەر (مصور) ، ئە . سۈرەتلەنگەن ، تەسۋىرلەنگەن ؛ مېڭىدە تەسەۋۋۇر قىلىنغان ؛ رەسىملىك .

مۇسەۋۋىر (مصور) ئە . تەسۋىرلىگۈچى ، سۈرەتلىگۈچى ، سىزغۇچى ، رەسسام .

مۇسەۋۋى (موسوى) ، ئە . مۇسا پەيغەمبەرگە مەنسۇپ ، مۇسا ئەلەيھىسسالام مۇرىتلىرى ، يەھۇدىيلار .

مۇسەيقەل (مصيقل) ، ئە . پارقىرىتىلغان ، يالتىرىتىلغان .

مۇسبەت (مثبت) ، ئە . ئىسپاتلانغان ، دەلىل كۆرسىتىلگەن ؛ جەزملەشتۈرۈلگەن ، مۇقىملاشتۇرۇلغان .

مۇستەبىد (مستبد) ، ئە . ھاكىممۇتلەق ، ئىستىبداتچى ، زومىگەر ، زالىم .

مۇستەتىل (مستطيل) ، ئە . ئۇزۇنچاق ، سوزۇق ، سوزۇلغان ، ئۇزارتىلغان .

مۇستەتاب (مستطاب) ، ئە . يېقىملىق ، يارىملىق ؛ مۇنەۋۋەر ؛ ئەلا دەرىجىلىك ، ئەڭ قەدىرلىك ؛ پاك ، پاكىز .

مۇستەجاب (مستجاب) ، ئە . تەلىپى ئىجابەت بولغان ، تىلىكى قوبۇل بولغان ؛ جاۋابقا ئېرىشكەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تەلىپى قوبۇل بولماق .

مۇستەجابۇل دەئۋە (مستجاب الدعوه) ، ئە . دۇئاسى ئىجابەت بولغان .

مۇستەئجەل (مستعجل) ، ئە . تېز ، ئالدىراش ، جىددىي ؛ كېچىكتۈرۈشكە بولمايدىغان .

مۇستەئجىل (مستعجل) ، ئە . ئالدىراش ، ئالدىرىغۇچى ، ئالدىرايدىغان ؛ ئالدىراڭغۇ . ◇**دەۋرى**～ (دور～) : ئالدىراڭغۇ ، ئايلانغۇچ ؛ ك . دۇنيا .

مۇستەخرەج (مستخرج) ، ئە . چىقىرىپ ئېلىنغان ، قېزىپ ئېلىنغان ، ھاسىل قىلىنغان .

مۇستەخرىج (مستخرج) ، ئە . قېزىپ چىقارغۇچى ، چىقارغۇچى ، ھاسىل قىلغۇچى .

مۇستەخلەس (مستخلص) ئە . خالاس قىلىنغان ؛ قويۇپ بېرىلگەن ، بوشىتىلغان ، ئازاد قىلىنغان .

مۇستەدام (مستدام) ، ئە . داۋاملىق ، دائىمىي ، ئۇزلۇكسىز ، ھەمىشە .

مۇستەدىر (مستدر) ، ئە . يۇمىلاق ، دۇگىلەك ، چەمبەر شەكىللىك .

مۇستەراھ (مستراح) ، ئە . خالا جاي ، ھاجەتخانا ، يۇيۇنۇش ئۆيى ، ئارامگاھ .

مۇستەئسەل (مستأصل) ، ئە . يىلتىزىدىن قومۇرۇلغان ، يۇلۇنغان ؛ تۇيۇق يولغا كىرىپ قالغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : تۇگەشمەك ، نەس باسماق ، تۇيۇق يولغا كىرىپ قالماق .

مۇستەسقي (مستسقى) ، ئە . ئىنتايىن ئۇسسىغان ، بەك تەشنا بولغان ، چاڭقاپ كەتكەن ؛ بەدىنى ئىششىغان .

مۇستەسنا (مستثنى) ، ئە . ئومۇمىي قائىدىگە بويسۇنمايدىغان ؛ ئىچىگە كىرمەيدىغان ، ھېسابقا ئېلىنمايدىغان ، باشقىچە پەرقلىق ؛

مۇستەشار (مستشار) ، ئە . مەسلىھەتچى ، مەسلىھەت كۆرسەتكۈچى .

مۇستەشھەد (مستشهد) ، ئە . تەلەپ قىلىنغان گۇۋاھ ، دەلىل ، بىرەر كىشىنىڭ گەپ ياكى ئەسىرىدىن ئېلىنغان كۆچۈرمە ، نەقىل .

مۇستەغەللى (مستغل) ، ئە . زىرائەت ئۈندىغان يەر ، ئاشلىق تېرىلىدىغان يەر ، مەھسۇلاتلىق يەر ، مۇقىم مۇلۈك ، يەر - زېمىن ، بايلىق .

مۇستەغرەق (مستغرق) ، ئە . غەرق بولغان ، چۆمگەن ، چۆكۈپ كەتكەن . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : غەرق قىلماق ، چۆمدۈرمەك .

مۇستەغرىق (مستغرق) ، ئە . ق . مۇستەغرەق .

مۇستەغنى (مستغنى) ، ئە . باي ، ھاللىق ، ئېھتىياجسىز ، ئوشۇقچە ، ئېھتىياجدىن ئارتۇق . ◇**تەئرىپدىن～دور** (تعريفدين～دور) : تەرىپلەپ ئولتۇرۇش ھاجەتسىز .

مۇستەفا (مصطفى) ، ئە . سەرخىل ، سايلانغان ، تاللانغان ، ئىختىيار قىلىنغان ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ سۈپىتى .

مۇستەفىد (مستفيد) ، ئە . پايدا ئالغۇچى ، بەھرىلەنگۈچى ، نەپ كۆرگۈچى ، مەنپەئەتلەنگۈچى .

مۇستەقبەل (مستقبل) ، ئە . كېلەچەك ، كېلەر زامان ، ئىستىقبال .

مۇستەقبىل (مستقبل) ، ئە . قارشى ئالغۇچى ، ئالدىغا چىققۇچى .

مۇستەقىم (مستقيم) ، ئە . توۋ ، توغرا ، راست ، ئوك ؛ ھالال ؛ تۈرغۇن ، بىر جايدا تۇرغۇچى ، بىر جايدا ئولتۇراقلاشقۇچى ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : توغرا قىلماق ، توۋلىمەك .

مۇستەكرەھ (مستكره) ، ئە . يېقىمسىز ، زېرىكەرلىك ؛ خۇنۇك ، يىرگىنچلىك ، مەكرۇ .

مۇستەئمەل (مستعمل) ، ئە . ئىستېمال قىلىنغان ، قوللىنىلغان ، ئىشلىتىلگەن ؛ دائىم قوللىنىلىدىغان ، ئۆتىدىغان .

مۇستەمەند (مستمند) ، پ . غەمكىن ، قايغۇلۇق ، بىچارە ، موھتاج ، نامرات . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : غەم - قايغۇغا گىرىپتار قىلماق ، موھتاج قىلماق ، باغلىماق .

مۇستەمىئ (مستمع) ، ئە . تىڭشىغۇچى ، ئىشتىكۈچى ، ئاڭلىغۇچى ، قۇلاق سالغۇچى .

مۇستەمىئلىق (مستمع ليق) ئاڭلىغانلىق ، تىڭشىغۇچىلىق .

مۇستەمىد (مستمد) ، ئە . ياردەم ئىزدىگۈچى ، ياردەم سورىغۇچى ، ياردەم تەلەپ قىلغۇچى .

مۇستەمىئىن (مستمعين) ، ئە . مۇستەمئ (مستمع)نىڭ كۆپلۈكى : ئاڭلىغۇچىلار ، تىڭشىغۇچىلار .

مۇستەنكەر (مستنكر) ، ئە . ئىنكار قىلىنغان ، تېنىلغان ؛ تېنىش ، ئىنكار قىلىش .

مۇستەنكىر (مستنكر) ، ئە . ئىنكار قىلغۇچى ، تانغۇچى .

مۇستەنەد (مستند) ، ئە . يۆلەنچۈك ، ئارقا تىرەك .

مۇستەنىد (مستند) ، ئە . يۆلەنگۈچى ، تايانغۇچى ، ئاساسلانغۇچى .

مۇستەھزىئ (مستهزئ) ، ئە . مازاق قىلغۇچى ، مەسخىرە قىلغۇچى ، تەنە قىلغۇچى ، چاقچاق قىلغۇچى .

مۇستەھسەن (مستحسن) ، ئە . ھەممە ئادەمنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر ، ماقۇل كۆرۈلگەن ، ماختالغان ؛ چىرايلىق ، گۈزەل .

مۇستەھلەك (مستهلك) ، ئە . يوقالغان ، يوقىتىلغان ، ھالاك قىلىنغان ؛ سەرپ قىلىنىپ بولغان ، تۈگىگەن ، قايتۇرۇلغان ، ئادا قىلىنغان .

مۇستەھلىك (مستهلك) ، ئە . ھالاك قىلغۇچى ، يوقاتقۇچى ، گۇم قىلغۇچى ؛ ئىستېمال قىلغۇچى ، سەرپ قىلغچى .

مۇستەھىق (مستحق) ، ئە . مۇناسىپ ، لايىق ، ھەقلىق ، تېگىشلىك .

مۇستەھكەم (مستحكم) ، ئە . چىداملىق ، مەھكەم ، چىڭ ، كۈچلۈك .

مۇستەھەببب (مستحب) ، ئە . ياخشى كۆرۈلگەن ، دوست تۇتۇلغان ، كۆڭۈلگە ياققان ، قىلىنسا ياخشى ، قىلىنمىسا گۇناھ بولمايدىغان ئىش .

مۇستەۋجىب (مستوجب) ، ئە . لايىق ، مۇناسىپ ، يارايدىغان ، يارامليق ، ئېھتىياجلىق ؛ مەيدانغا كەلگەن .

مۇستەۋفىي (مستوفى) ، ئە . ھېسابات‌چى ، ھېساب ـ كىتاب ئىشلىرىنى ئېلىپ بارغۇچى ؛ پېتەرلىك ، پېتەرلىك دەرىجىدە .

مۇستەۋلا (مستولى) ، ئە . بويسۇنغان ، باش ئەگگەن .

مۇستەۋلى (مستولى) ، ئە . ئىشغال قىلغۇچى ، ئىستېلا قىلغۇچى ، ئىگىلىگۈچى ، غالىب ؛ تولۇپ تاشقان .

مۇستەۋىي (مستوى) ، ئە . تۈز ، تۈپتۈز ، سىلىق ، تەكشى ؛ باراۋەر ، تەڭ ، مۇناسىپ ، ماس كەلگەن .

مۇستەئىد (مستعد) ، ئە . ئىستېداتلىق ، تالانتلىق ، قابىلىيەتلىك ، قابىل ؛ تەخ بولغان ، تەييارلىقى پۈتكەن ، تەييار تۇرغان .

مۇسرىف (مسرف) ، ئە . ئىسراپخور ، پۇل ۋە مالنى بىھۇدە سەرپ قىلغۇچى ، بۇزۇپ چاچقۇچى ، بەدخەج .

مۇسكەت (مسكت) ، ئە . ئېغىز ئاچۇرمايدىغان ، ئېغىزنىڭ تۇۋاقلاپ قويىدىغان ، مۇنازىرە

تەلەپ قىلمايدىغان ، كىشىنى قايىل قىلمىدىغان .

مۇسلىم (مسلم) ، ئە . ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچى ، مۇسۇلمان .

مۇسلىمان (مسلمان) ، پ . مۇسلىم (مسلم)نىڭ كۆپلۈكى : مۇسۇلمانلار ، ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچىلار .

مۇسلىھ (مصلح) ، ئە . ياخشىلىغۇچى ، تۈزەتكۈچى ، توغرىلىغۇچى ، ئىسلاھ قىلغۇچى .

مۇسمىر (مشمر) ، ئە . مېۋىلىك ، مېۋە بېرىدىغان ؛ نەتىجىلىك .

مۇسھەف (مصحف) ، ئە . كىتاب ، كىتابچە ، رىسالىلەر توپلىمى ؛ توم ، جىلد ، قۇرئان كەرىم .

مۇسھىل (مسهل) ، ئە . سۇرگۈچى ، سۇرىدىغان ، ئاشقازاننى تازىلايدىغان دورا ، سۇرگە دورىسى .

مۇسۋەددە (مسوده) ق . مۇسەۋدە .

مۇسىر (مصر) ، ئە . قاتتىق تۇرۇۋالغۇچى ، ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرغۇچى ، تەرسا ، جاھىل .

مۇسىقار (موسيقار) ، ئە . نەي ؛ ئاۋازى مۇزىكا ئاۋازىغا ئوخشايدۇ دەپ تەسەۋۋۇر قىلىنغان قۇش .

مۇسىقا (موسيقى) ، ئە . مۇزىكا .

مۇسىقچى (موسيقى) ، ئە . مۇزىكىچى ؛ مۇزىكىغا ئائىت .

مۇسىقىيۇن (موسيقيون) ، ئە . مۇسىقچى (مۇسىقى)نىڭ كۆپلۈكى : مۇزىكىچىلار .

◇ **تەۋارىخى~** (تواريخ~) : مۇزىكىچىلار تارىخى .

مۇسىنن (مسن) ، ئە . يېشى چوڭ ، مويىسپىت ، قېرى ، بوۋاي .

مۇش (موش) ، پ . چاچقان .

مۇشى مۇشكىن (موش مشكين) ، پ . ئىپار ھىدىدەك ھىد چىقىدىغان بىر خىل چاشقان .

مۇشائىرە (مشاعره) ، ئە . شېئىر ئېيتىشىش ، ئىككى ياكى ئۈنىڭدىن ئارتۇق شائىرنىڭ بىر ـ بىرىگە جاۋابەن شېئىر ئېيتىشلىرى ؛ شېئىر مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈش .

مۇشابەھەت (مشابهت) ، ئە . ئوخشاشلىق ، تۇرداشلىق ؛ ئوخشىتىش ، سېلىشتۇرۇش .

مۇشابىھ (مشابه) ، ئە . ئوخشاش ، ئوخشايدىغان ، تۇرداش . ◇~ **كۆرۈنمەك** (~كورونماك) : ئوخشاش كۆرۈنمەك ؛ ئوخشاش بولماق .

مۇشابىھە (مشابهه) ، پ . ق . مۇشابەھەت .

مۇشارەكەت (مشاركت) ، ئە . شېرىكلىك ، ئورتاقلىق ؛ شېرىكلىشىش ، ھەمكارلىق ؛ ئىشتىراك قىلىش ، قاتنىشىش .

مۇشار ئىلەيھى (مشار اليه) ، ئە . ئىشارەت قىلىنغۇچى ؛ ئىشارەت قىلىنغان ؛ كۆرسىتىپ ئۆتۈلگەن ؛ زىكىر قىلىنغان ، مەزكۇر .

مۇشارىك (مشارك) ، ئە . ھەمشېرىك ، شېرىكلەشكەن ، ھەمكارلاشقان .

مۇشاكىل (مشاكل) ، ئە . ئوخشاش ، شەكىللىداش ، بىر خىل شېئىر رېتىمى .

مۇشاھەدات (مشاھدات) ، ئە . مۇشاھەدە (مشاھدە) نىڭ كۆپلۈكى : كۆزدىن كەچۈرۈشلەر ؛ تەكشۈپ قاراشلار ؛ كۆز بىلەن كۆرگەن نەرسىلەر .

مۇشاھەدە (مشاھدە) ، ئە . كۆز بىلەن كۆرۈش ، كۆزدىن كەچۈرۈش ، كۆرۈش ، كۆزىتىش ؛ تەكشۈپ قاراش .

مۇشاھىد (مشاھد) ، ئە . كۆرگەن ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ؛ گۇۋاھچى ، شاھىت . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كۆرۈنمەك ، كۆزدىن كەچۈرۈلمەك .

مۇشاۋىرە (مشاورە) ، ئە . ق . مۇشاۋىرەت .

مۇشاۋىرەت (مشاورت) ، ئە . كېڭەشمە ، كېڭىشىش ، مەسلىھەت قىلىش ؛ يىغىن .

مۇشاۋىر (مشاور) ، ئە . مەسلىچەتچى ، مەسلىھەت بەرگۈچى .

مۇشەببەھ (مشبە) ، ئە . ئوخشىتىلغان ، ئوخشىتىلغان نەرسە ؛ ◇～**ۋن بىمە** (～بە) : ئوخشىتىلغان نەرسە .

مۇشەئبىد (مشعبد) ، ئە . نەيرەڭچاز ، كۆز باغلىغۇچى .

مۇشەئبىدلىك (مشعبدلىك) نەيرەڭچازلىق ، سېھىرگەرلىك .

مۇشەئبىز (مشعبذ) ، ئە . ق . مۇشەئبىد .

مۇشەددەد (مشدد) ، ئە . مۇستەھكەم ، كۈچەيتىلگەن ؛ تەشدىتلىك ، تەشدىتلەنگەن ، قاتلاپ تەلەپپۇز قىلىنىدىغان تاۋۇش .

مۇشەررەف (مشرف) ، ئە . شەرەپكە ئېرىشكەن ، شەرەپ ۋە ئىززەت تاپقان ؛ بىرەر مۇكاپاتقا ئېرىشكەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : شەرەپ تاپماق ؛ ئېرىشمەك .

مۇشەككەل (مشكل) ، ئە . مەلۇم بىر شەكىلگە كىرگەن ، سۇرەتلەنگەن ، گەۋدىلەنگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : شەكىللەنمەك ، گەۋدىلەنمەك . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : شەكىللەندۈرمەك ، بىر شەكىلگە ئىگە قىلماق .

مۇشەممەئ (مشمع) ، ئە . يامغۇر ۋە سۇ ئۆتمەيدىغان رەخت .

مۇشەۋۋەش (مشوش) ، ئە . قالايمىقان ، تەشۋىشلىك ، بىسەرەمجان ؛ كۆڭلى پەرىشان ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : پەرىشان قىلماق . ◇～**ھال** (～حال) : پەرىشان ھال .

مۇشەۋۋەشلىغ (مشوش ليغ) تەشۋىشلەنگەنلىك ، پەرىشانلىق ، بىسەرەمجانلىق .

مۇشتاق (مشتاق) ، ئە . سېغىنغان ، ئارزۇ قىلغان ، ئىشتىياق باغلىغان ، تەقەززا بولغان .

مۇشتەرەك (مشترك) ، ئە . ئومۇمىي ، ئورتاق ، ئوتتۇرىدىكى ؛ ئارىلاشما ، ئەبجەش .

مۇشتەرى (مشترى) ، ئە . سېتىۋالغۇچى ، خېرىدار ؛ يۇپىتېر سەييارىسى .

مۇشتەغىل (مشتغل) ، ئە . بىر ئىش بىلەن شۇغۇللانغۇچى ، ئىش بىلەن ئالدىراش ، بەنت ، مەشغۇل . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : شۇغۇللانماق ، مەشغۇل بولماق .

مۇشتەغىلات (مشتغلات) ، ئە ـ پ . ئىشلار ، كەسىپلەر ، مەشغۇلاتلار .

مۇشتەق (مشتق) ، ئە . ئايرىلىپ چىققان ، بۆلۈنمە ؛ شاخ ، تارماق ؛ ياسالما (سۆز) .

مۇشتەھىي (مشتھى) ، ئە . ئىشتەينى ئاچقۇچى ؛ ئارزۇ قىلىدىغان ، ئۈمىد قىلىدىغان ،

تەقەززا بولغان .

مۇشتەئىل (مشتعل) ، ئە . لاۋۇلدىغان ، يالقۇنجاۋاتقان ، كۆيگەن ؛ ك . هاياجانلانغان .

مۇشتزەن (مشت زن) ، پ . مۇشتلاشچى ، پالۋان .

مۇشرەف (مشرف) ، ئە . ئېگىز جاي ، يۇكسەك ئورۇن .

مۇشرىق (مشرق) ، ئە . يۇكسەلگەن ، يۇقىرى ئورۇنغا چىققان ؛ ئېگىز يەر ؛ باشقۇرغۇچى ؛ يېقىن ، يانداش ، يېقىنلاشقان . ◇ **رودقا**～ (رودقه～) : ئېقىن بويىدا ، دەريا بويىدا .

مۇشرىك (مشرك) ، ئە . ئاللاهقا شېرىك كەلتۈرگۈچى ، «ئاللاهنىڭ شېرىكى بار» دېگۈچى ، كۆپ خۇدالىق دىنغا ئېتىقاد قىلغۇچى ، كاپىر .

مۇشفىق (مشفق) ، ئە . شەپقەتلىك ، شەپقەت قىلغۇچى ، مېھرىبان ، مەرھەمەتلىك .

مۇشفىقانە (مشفقانه) ، پ . شەپقەتچىلەرچە ؛ مېھرى ـ شەپقەت بىلەن .

مۇشك (مشك) ، پ . ئىسپار ؛ ك . خۇشبۇي قارا چاچ ؛ كۆزنىڭ قارىچۇقى ؛ قاپقارا . ◇～**كە كافۇر قاتماق** (～كا～قاتماق) : ك . چاچ ۋە ساقالغا ئاق كىرمەك . ◇ **تۇن～گە كافۇر تۆكمەك** (تون～كاكافور توكماك) : تۇن قاراڭغۇلۇقىنى ئاققا ئايلاندۇرماق ، يەنى تۇن كېتىپ كۈندۈز بولماق .

مۇشكبار (مشك بار) ، پ . ئىسپار ياغدۇرغۇچى ، ئىسپارغا ئوخشاش قارا هەم خۇشبۇي (چاچ) .

مۇشكبۇ (مشكبو) ، پ . ئىسپار هىدلىق ، خۇشبۇي ، خۇشپۇراق .

مۇشكئەفشان (مشك افشان) ، پ . ئىسپار چاچقۇچى ، يېقىملىق هىد تارقاتقۇچى .

مۇشكەندۇد (مشك اندود) ، پ . ئىسپار ئارىلاش ، ئىسپار هىدلىق .

مۇشكبىد (مشك بيد) ، پ . خۇشبۇي گۈلى بار بىر خىل دەرەخ (تال تۈرىدىكى) .

مۇشكبىز (مشك بيز) ، پ . ئىسپار هىدى چاچقۇچى ، خۇشپۇراق چاچقۇچى .

مۇشكرىز (مشك ريز) ، پ . ئىسپار چاچقۇچى ، خۇشپۇراق تارقاتقۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئىسپار هىدى تارقاتماق (شامال هەققىدە) ؛ ك . (قۇياش) پېتىشقا باشلىماق ، قاراڭغۇلاشماق .

مۇشكسا (مشك سا) ، پ . ك . قارا سۈرگۈچى ، قارايتقۇچى . ◇ **كافۇر ئۈزرە～بولماق** (كافور اوزرا～بولماق) : ئاقتا قارا سۈرتمەك ، ئاق يۈز ئۈستىگە قارا چاچ چۈشۈپ تۇرماق .

مۇشكساي (مشك سای) ، پ . ق . مۇشكسا .

مۇشكفام (مشكفام) ، پ . ئىپاردەك قارا ، قاپقارا . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : قارايتماق .

مۇشكفىشان (مشكفشان) ق . مۇشكئەفشان .

مۇشكى تاتار (مشك تاتار ، مشك تتار) ، پ . ساپ هەم خۇشبۇي ئىسپار .

مۇشكى تەر (مشك تر) ، پ . يېڭى ، ساپ ، ئىسپار .

مۇشكى سارا (مشك سارا) ، پ . ساپ ئىسپار ، تازا ئىسپار .

مۇشكىل (مشكل) ، ئە . تەس ، قىيىن . ◇～**پەسەند** (～پسند) : قىيىن ئىشلارنى ، مۇشكۈل ئىجادىيەتنى ياقتۇرىدىغان ، تەلەپچان .

مۇشكىلات (مشكىلات) ، ئە . مۇشكىل (مشكل)نىڭ كۆپلۈكى : قىيىنچىلىقلار ، ئېغىرلىق-لار ، مۇشەققەتلەر .

مۇشكىن (مشكين) ، پ . ئىپار ھىدلىق ؛ ئىپار رەڭلىك ، قارا تۈسلۈك ؛ ◇**پەردەئى**～ (پردە～) : قارا پەردە ؛ قاراڭغۇلۇق ، زۇلمەت . ◇～**پەرەند** (～پرند) : قارا رەخت .

مۇشكى ناب (مشك ناب) ، پ . ساپ ئىپار ، تازا ئىپار ، ئىنتايىن خۇشبۇي .

مۇشكىن رەقەم (مشكين رقم) ، پ ـ ئە . قارا رەخت ، قارا سىياھ بىلەن يېزىش .

مۇشكىن سەھاب (مشكين سحاب) ، پ ـ ئە . قارا بۇلۇت .

مۇشكىن ھىلال (مشكين هلال) ، پ ـ ئە . ك . قاپقارا جىيەك ، قارا قاراش .

مۇغ (مغ) ، پ . مەجۇسى ، ئاتەشپەرەس ، ئوتقا تېۋىنىغۇچى ؛ مەيپۇرۇش . ◇～**دەيرى** (～دىرى) : مەيخانا ، شاراپخانا ؛ ئوتقا تېۋىنىغۇچىلار ئىبادەتخانىسى .

مۇغان (مغان) ، پ . مۇغ (مغ)نىڭ كۆپلۈكى : ئاتەشپەرەسلەر ؛ مەيپۇرۇشلار . ◇**پىرى**～ (پىر～) : مەيخانا خوجايىنى .

مۇغانە (مغانه) ، پ . ئاتەشپەرەسلەرچە ، ئاتەشپەرەسلەرگە ئوخشاش ؛ مەيپۇرۇشلارغا خاس . ◇**نەغمەئى**～ (نغمه～) : مەيخانىدا ئورۇندىلىنىدىغان مۇزىكا ۋە ناخشا .

مۇغايىرەت (مغايرت) ، ئە . زىتلىق ، قارىمۇقارشىلىق ، غەيرىيلىك ، توغرا كەلمەسلىك .

مۇغەننىي (مغنى) ، ئە . ناخشىچى ، سازەندە ، چالغۇچى ، نەغمىچى .

مۇغەننىيۇن (مغنيون) ، ئە . مۇغەننىي (مغنى)نىڭ كۆپلۈكى : ناخشىچىلار ؛ مۇزىكىچى-لار ، سازەندىلەر ، نەغمىچىلەر .

مۇغەييەر (مغير) ، ئە . ئۆزگەرتىلگەن ، ئۆزگىرىش تاپقان ؛ ئۆزگەرگەن ، باشقا بىر قىياپەتكە كىرگەن .

مۇغەييىر (مغير) ، ئە . ئۆزگەرتكۈچى ، ئۆزگىرىش پەيدا قىلغۇچى .

مۇغبەچە (مغ بچه) ، پ . مەيخانا خىزمەتچىسى ، مەي توشىغۇچى بالا .

مۇغتەنەم (مغتنم) ، ئە . ئىززەتلەنگەن ، ئەزىز كۆرۈلگەن ، غەنىيمەت سانالغان ؛ ئولجا ئېلىنغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : غەنىيمەت بولماق ، ئولجا ھېسابلانماق .

مۇغتەنىم (مغتنم) ، ئە . ئولجا ئالغان ؛ بىر نەرسىنى غەنىيمەت دەپ بىلگۈچى ، پەيتتىن پايدىلانغۇچى .

مۇغلەق (مغلق) ، ئە . چۈشىنىكسىز تەس ، چۈشىنىكسىز ؛ ئاشكارا قىلىنمىغان ، تۈتۈق .

مۇغىلان (مغيلان) ، پ . چۆلدە ئۆسىدىغان بىر خىل تىكەنلىك ئۆسۈملۈك .

مۇفائىلە (مفاعله) ، ئە . ھەمكارلىشىش ؛ ئۆملۈك پېئىل (گىرامماتىكا) .

مۇفارەقەت (مفارقت) ، ئە . ئۆزئارا ئايرىلىش ، بىر ـ بىرىدىن ئاجرىلىش ، تاشلىۋېتىش ؛ تاشلاپ كېتىش .

مۇفتىتىن (مفتن) ، ئە . پىتنىخور ، چېقىمچى ، ئارىنى بۇزغۇچى ، قۇتراتقۇچى .

مۇفەتتىھ (مفتح) ، ئە . ئاچقۇچى ؛ ئىستېلا قىلغۇچى ؛ ئەل قىلغۇچى .

مۇفەتتەھول ئەبۋاب (مفتح الابواب) ، ئە . ئىشىكلەرنى ئاچقۇچى ؛ ھەممىگە قادىر (ئاللاھ) .
مۇفەررىھ (مفرح) ، ئە . شادلاندۇرغۇچى ، سۆيۈندۈرگۈچى ؛ خۇش كەيپ قىلغۇچى ؛ شېرىن ژە خۇشپۇراقلىق ؛ ك . دورا . ◇～**مايە** (～مايە) : شادلىققا سەۋەب بولغان ، سۆيۈنۈشنىڭ سەۋەبچىسى .
مۇفەسسەر (مفسر) ، ئە . ئىزاھلانغان ، تەپسىلىي بايان قىلىنغان ، تەپسىر قىلىنغان .
مۇفەسسەل (مفصل) ، ئە . مۇپەسسەل ، تەپسىلىي ، ئەتراپلىق ، بابلارغا بۆلۈپ تەپسىلىي چۈشەندۈرۈلگەن ؛ بابلارغا بۆلۈنگەن ، بۆلەكلەرگە ئايرىلغان .
مۇفەسسىر (مفسر) ، ئە . ئىزاھلىغۇچى ، يېشىپ چۈشەندۈرگۈچى ، تەپسىر قىلغۇچى .
مۇفەككىر (مفكر) ، ئە . پىكىر قىلغۇچى ، ئويلىغۇچى ، تەپەككۇر قىلغۇچى .
مۇفت (مفت) ، پ . مۇت ، ھەقسىز ؛ ئەرزان ، ئىنتايىن ئەرزان ؛ بىمەنە .
مۇفتەخەر (مفتخر) ، ئە . ئىپتىخارلىنارلىق ، پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان .
مۇفتەخىر (مفتخر) ، ئە . پەخىرلەنگۈچى ، ئىپتىخارلانغۇچى ، شادلانغۇچى .
مۇفتەرىي (مفترى) ، ئە . تۆھمەتچى ، قارا چاپلىغۇچى ، ھاقارەتلىگۈچى .
مۇفتى (مفتى) ، ئە . پەتىۋا بەرگۈچى ، شەرىئەت ھۆكۈمىنى بايان قىلغۇچى ؛ مۇپتى .
مۇفتىئى گەردۇن (مفتى كردون) ، ئە ـ پ . ك . ئەتارىد (مېركورىي) سەييارىسى .
مۇفرەد (مفرد) ، ئە . تاق ، يەككە ، يالغۇز ، بىر ؛ مۇرەككەپ ئەمەس ؛ كۆپلۈكنىڭ ئەكسى — بىرلىك (گىراممماتىكىدا) ، بىر شەخس ياكى بىرلا نەرسىنى ئىپادىلەيدىغان سۆز .
مۇفرەدات (مفردات) ، ئە . مۇفرەد (مفرد) نىڭ كۆپلۈكى : يالغۇز نەرسىلەر ، نوقۇل نەرسىلەر ، ئېلېمېنتلار .
مۇفرىت (مفرط) ، ئە . بەك كۆپ ؛ ھەددىدىن ئارتۇق ؛ ئۆتۈپ كەتكەن ، چەكتىن ئاشقان ؛ ◇**بۇكايى**～ (بكاى～) : قاتتىق يىغا ، ئاچچىق يىغا . ◇～**ھەلاۋەت** (～حلاوت) : ھەددىدىن ئارتۇق دەرىجىدىكى ھالاۋەت . ◇～**ئەندۇھ** (～اندوه) : چەكتىن ئاشقان قايغۇ .
مۇفسىد (مفسد) ، ئە . زىيانلىق ؛ بۇزغۇنچى ، پاساتچى ، يامان يولغا باشلىغۇچى ، ئازدۇرغۇچى ؛ بۇزۇق ، سېسىق قالغان ؛ توپىلاڭچى .
مۇفلىس (مفلس) ، ئە . سۇنغان ، ژەيران بولغان ، ئىقتىسادى ژەيران بولغان ، ئىگىلىكى يىمىرىلگەن ؛ كەمبەغەل . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سۇنماق ، كەمبەغەللەشمەك .
مۇفلىسلىق (مفلس ليق) ، پ . سۇنۇش ، ئىقتىسادى يىمىرىلىش ، كەمبەغەللىشىش ، يوقسۇللۇق ، بىچارىلىك .
مۇفھەم (مفهم) ، ئە . بىلىنگەن ، پەم قىلىنغان ، چۈشىنىلگەن ؛ چۈشەنچە ، ئۇقۇم .
مۇفىد (مفيد) ، ئە . پايدىلىق ، نەپلىك ، بەھرىلىك ؛ ياخشى ، ئوبدان .
مۇفىز (مفيض) ، ئە . كۆپەيتكۈچى ، موللاشتۇرغۇچى ؛ پەيزلىك ، پەيز بەرگۈچى .
مۇقابىلە (مقابله) ، ئە . قارشى تەرەپتە تۇرۇش ، قارشىدىن كېلىش ، قارشى چىقىش ؛ ئۇچرىشىپ قېلىش ، يولۇقۇپ قېلىش ؛ سېلىشتۇرۇش ، نىسبەتلەشتۇرۇش . ◇**خەسم**～**دە**

ئىلزام بولسۇن (خصم~دا الزام بولسۇن) : قارشى پىكىرده بولغۇچىلار قايىل بولسۇن .
مۇقابىل (مقابل) ، ئە . قارشى تۇرغۇچى ، قارشى ، زىت ؛ قارشى تەرەپتىكى ؛ ئۇدۇلدىكى ؛ باراۋەر كېلىدىغان ، تەڭ قىممەتتىكى .
مۇقاتىلە (مقاتله) ، ئە . بىر ـ بىرىنى ئۆلتۈرۈش ، ئۆزئارا قىرغىن قىلىشىش ؛ جەڭ ، ئۇرۇش .
مۇقارىبە (مقاربه) ، ئە . يېقىنلىشىش ، بىر ـ بىرىگە يېقىنلىشىش ؛ ياندىشىش ، دوست بولۇش ، دوستلىشىش .
مۇقارەبەت (مقاربت) ، ئە . ق . مۇقارەبە .
مۇقارەنە (مقارنه) ، ئە . يېقىنلىشىش ، ياندىشىش ؛ تۇتىشىش ، ئۇلىنىش .
مۇقارەنەت (مقارنت) ، پ . ق . مۇقارەنە .
مۇقارىن (مقارن) ، ئە . يېقىن تۇرغان ، يانمۇيان تۇرغان ؛ ئۇلاشقان ، ئۇلانغان ؛ ھەمراھ بولغان ؛ بىرلا ۋاقىتتا يۈز بەرگەن .
مۇقامىر (مقامر) ق . مۇقەممىر
مۇقايىسە (مقايسه) ، ئە . ئوخشىتىش ، تەمسىل قىلىش ؛ قىياس قىلىش .
مۇقەتتەئ (مقطع) ، ئە . كېسىلگەن ، ئۈزۈلگەن ، ئاجرىتىلغان ؛ كېسىندە ، ئۈزۈندە .
مۇقەتتەئات (مقطعات) ، ئە . مۇقەتتەئ (مقطع)نىڭ كۆپلۈكى : كېسىپ تاشلانغان نەرسىلەر ؛ پارچىلەر ، قىسقا شېئىرلار ؛ قىسقارتىلمىلار .
مۇقەددەر (مقدر) ، ئە . پېشانىگە پۈتۈلگىنى ، پېشانىدىكى ؛ تەقدىر .
مۇقەددەس (مقدس) ، ئە . پاك ، تازا ، ئەزىز ، چېقىلىشقا بولمايدىغان ؛ ئەيىب ۋە نۇقساندىن خالىي ؛ مۇبارەك .
مۇقەددەم (مقدم) ، ئە . بىرىنچى ئورۇنغا قويۇلغان ، ئالدىنقى رەتكە تىزىلغان ؛ ئىلگىرىكى ، ئالدىنقى ، بۇرۇنقى ؛ ئىلغار ، ئالدىدا ماڭغان .
مۇقەددىر (مقدر) ، ئە . تەقدىرنى بەلگىلىگۈچى ؛ ئاللاھ .
مۇقەددىمات (مقدمات) ، ئە . مۇقەددىمە (مقدمه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇقەددىمىلەر .
مۇقەددىمە (مقدمه) ، ئە . ئالدىدا ماڭغۇچى ؛ كىرىش سۆز ، ئالدىن ئېيتىلغان سۆز ، نۇتۇق ياكى ئەسەرنىڭ باشلانمىسى ، كىرىش قىسمى .
مۇقەررەب (مقرب) ، ئە . يېقىن تۇرغۇچى ، ئەتىۋارلاشقا سازاۋەر بولغان ، سىرداش دوست .
مۇقەررەبىن (مقربين) ، ئە . مۇقەررەب (مقرب)نىڭ كۆپلۈكى : يېقىن تۇرىدىغانلار ، يېقىنلار ، دوستلار .
مۇقەررەر (مقرر) ، ئە . قارار قىلىنغان ، جەزملەشتۈرۈلگەن ، بېكىتىلگەن ؛ تەيىنلەنگەن ؛ مۇقىم ، مەزمۇت .
مۇقەرنەس (مقرنس) ، پ . خىلمۇخىل نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن ، ئەگمە تورۇسلۇق ؛ نەقىشدار . ◇ **تاقى~** (طاق~) : نەقىشلەر بىلەن بېزەلگەن ئەگمە تورۇسلۇق بىنا ؛ ك . ئاسمان ، كۆك .

مۇقەسسەم (مقسم) ، ئە . بۆلۈنمە ، تېگىشلىك بولغان نەرسە ، تەقسىماتتا كەلگەن ئۇلۇش ؛ تەقسىملەنگەن ، بۆلۈنگەن ، ئۇلەشتۇرۇلگەن .

مۇقەسسىر (مقصر) ، ئە . كەمچىلىكى بار ، نۇقسانلىق ؛ ئەيىبكار ، گۇناھكار .

مۇقەسسىم (مقسم) ، ئە . تەقسىم قىلغۇچى ، بۆلگۈچى ، ئايرىغۇچى ، ئۇلەشتۇرگۈچى .

مۇقەففا (مقفا ، مقفى) ، ئە . قاپىيەلىك ، قاپىيەداش .

مۇقەففەل (مقفل) ، ئە . قۇلۇپلانغان ؛ ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : قۇلۇپلىماق .

مۇقەممەر (مقمر) ، ئە . قىمارۋاز ، قىمار ئوينىغۇچى .

مۇقەۋۋەس (مقوس) ، ئە . كامالەككە ئوخشاش ، يا شەكىللىك ، تىرناققا ئوخشىغان ، ئېگىلگەن ، قايرىلغان ، ئەگمە . ◇**چەرخى**～ (چرخ～) : يا شەكىللىك ئاسمان .

مۇقەۋۋى (مقوى) ، ئە . كۈچلەندۇرگۈچى ، قۇۋۋەت بەرگۈچى ، كۈچەيتىدىغان ؛ ھىمايىچى ، مەدەتكار ، مەدەت بەرگۈچى .

مۇقەييەد (مقيد) ، ئە . باغلانغان ، بەنت قىلىنغان ، پۈت ـ قولى چۈشەلگەن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : باغلىماق ، بەنت قىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : باغلانماق ، بەنت بولماق .

مۇقبىل (مقبل) ، ئە . ئىقبالللىق ، بەختلىك ، تەلەيلىك ، ئامەتلىك .

مۇقتەدا (مقتدا ، مقتدى) ، ئە . دورالغۇچى ، ئەگىشىلگۈچى ، بويسۇنۇلغۇچى ؛ ئۇلگە بولغۇچى ، يېتەكچى ؛ ئىمام .

مۇقتەدائى زۇمرەئى ئىسلام (مقتدا زمرهٔ اسلام) ، ئە . مۇسۇلمانلارنىڭ پېشۋاسى .

مۇقتەدى (مقتدى) ، ئە . دورىغۇچى ، تەقلىد قىلغۇچى ، ئۇلگە ئالغۇچى .

مۇقتەدىر (مقتدر) ، ئە . ئىقتىدارلىق ، قابىلىيەتلىك .

مۇقتەزا (مقتضى ، مقتضا) ، ئە . لازىم بولغان نەرسە ، مەقسەت ، تەلەپ ، تەقەززا بولغان نەرسە ؛ زۆرۈرىيەت .

مۇقتەزىي (مقتضى) ، ئە . زۆرۈر ، لازىم بولغان ، تەلەپ . ◇～**بولماق** (～بولماق) : زۆرۈر بولماق ، لازىم بولماق ، تەلەپ قىلماق ، تەقەززا قىلماق .

مۇقتەزىيىات (مقتضيات) ، ئە . مۇقتەزا (مقتضى) نىڭ كۆپلۈكى : زۆرۈر نەرسىلەر ، ھاجەت چۈشكەن نەرسىلەر ؛ تەلەپ قىلىنغان ئىشلار ؛ زۆرۈرىيەتلەر .

مۇقرى (مقرى) ، پ . قىرائەت قىلغۇچى ، تاۋۇش چىقىرىپ ئوقۇغۇچى ، قارى .

مۇقرىئ (مقرى ء) ، ئە . ق . مۇقرى .

مۇقنىئ (مقنع) ، ئە . قانائەتلەندۇرگۈچى ، قاندۇرغۇچى ، رازى قىلغۇچى ، قايىل قىلغۇچى .

مۇقىر (مقر) ، ئە . ئىقرار قىلىنغان ، بوينىغا ئالغۇچى ، ئۆزىنىڭ قىلغىنىنى ئېتىراپ قىلغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئىقرار بولماق ، بوينىغا ئالماق .

مۇقىم (مقيم) ، ئە . ماكان تۇتۇپ ئولتۇرۇشلۇق ، دائىم تۇرىدىغان ، مۇقىم .

مۇكابىرە (مكابره) ، ئە . كىبىرلىنىش ، ئۆزىگە تەمەننا قويۇش ، كاتتىلىق قىلىش ، مەغرۇرلىنىش .

مۇكاتەبات (مكاتبات) ، ئە . مۇكاتەبە (مكاتبە)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆزئارا خەت ـ ئالاقە قىلىش ، خەت يېزىشىش ؛ خەت ـ ئالاقە ، مەكتۇپلار .

مۇكاتەبە (مكاتبە) ، ئە . خەت ـ ئالاقە ، ئۆزئارا خەت يېزىشىش .

مۇكافات (مكافات) ، ئە . بىرەر خىزمەت بەدىلىگە بېرىلگەن تېگىشلىك ھەق ، بىرەر ياخشىلىق ئۈچۈن بېرىلگەن تەقدىر ، مۇكاپات ؛ بىرەر يامانلىق ئۈچۈن بېرىلگەن جازا .

مۇكالەمە (مكالمە) ، ئە . گەپلىشىش ، سۆزلىشىش ، سۆھبەت .

مۇكالەمات (مكالمات) ، ئە . مۇكالەمە (مكالمە)نىڭ كۆپلۈكى : گەپلىشىشلەر ، سۆھبەتلەر .

مۇكەددەر (مكدر) ، ئە . كىرلىشىپ كەتكەن ؛ خىرەلەشكەن ؛ كۆڭلى پاراكەندە ، ئەرۋاھى ئۇچقان ، خاپا . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : خاپا قىلماق ، كۆڭلىنى خىرە قىلماق .

مۇكەررەر (مكرر) ، ئە . تەكرار ، قايتا ـ قايتا ، ئۈستى ـ ئۈستىگە ، تەكرارلانغان ، كەررىلەنگەن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : قايتىلىماق ، تەكرارلىماق .

مۇكەررەم (مكرم) ئە . ھۆرمەتلىك ، ئەزىز ؛ قورسىقى كەڭ ، قولى ئوچۇق ، مەرد ، مەردانە ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھۆرمەتلىمەك ؛ ئەزىز كۆرمەك ؛ ئەزىز قىلماق .

مۇكەللەل (مكلل) ، ئە . تاجلىق ، تاج كىيدۈرۈلگەن ، تاج كىيگەن ، بېزەلگەن ، يالتىرىتىلغان ، پارلىتىلغان . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : بېزىمەك ، يالتىرىماق ، پارقىراتماق .

مۇكەممەل (مكمل) ، ئە . تولۇق ، تولۇقلانغان ، پۈتكۈزۈلگەن ، پۈتكەن ، كامالەتكە يەتكەن .

مۇكەھھەل (مكحل) ، ئە . سۈرمىلىك ، سۈرمە قويغان ، سۈرمىلىگەن ؛ قاشلىق قويۇلغان .

مۇكەۋۋەن (مكون) ، ئە . شەكىللەنگەن ، يارىتىلغان ، ۋۇجۇنقا كەلگەن .

مۇكەۋۋەنات (مكونات) ، ئە . يارىتىلغانلار ، ۋۇجۇنقا كەلگەن نەرسىلەر ، مەخلۇقات ، مەۋجۇدات .

مۇكەۋۋىن (مكون) ، ئە . بارلىققا كەلتۈرگۈچى ، ۋۇجۇنقا چىقارغۇچى ، ياراتقۇچى .

مۇكەييىف (مكيف) ، ئە . مەست قىلىدىغان ، خۇش كەيپ قىلىدىغان .

مۇكتەسەب (مكتسب) ، ئە . ئېرىشىلگەن ، ئىشلەپ تېپىلغان ؛ ئىش ھەققى ، مائاش .

مۇكتەسىب (مكتسب) ، ئە . ئېرىشكۈچى ، ئىشلەپ تاپقۇچى ، پۇل تاپقۇچى ، تىرىكچىلىك قىلغۇچى .

مۇكرىم (مكرم) ، ئە . ھۆرمەت قىلغۇچى ، ئىززەتلىگۈچى .

مۇكىنەت (مكنت) ، ئە . قۇۋۋەت ، قۇدرەت ؛ بايلىق ، دۆلەت .

مۇڭايماق (مونكايماق) مۇڭلانماق ، قايغۇرماق ، غەمكىن ، كۆرۈنمەك .

مۇڭراماق (مونكراماق) مۇڭلۇق ئاۋاز چىقارماق ، مۇڭلۇق يىغلىماق .

مۇڭراشماق (مونكراشماق) ق . مۇڭراماق .

مۇڭرايماق (مونكرايماق) مۇڭلانماق ، قايغۇ ـ ھەسرەتكە چۆكمەك .

مۇڭلۇغ (مونكلوغ) مۇڭلۇق ، قايغۇ ـ ھەسرەتلىك ، غەمكىن ، تەسىرلىك .

مۇل (مل) ، پ . مەي ، شاراب .
مۇلازىمەت (ملازمت) ، ئە . بىللە بولۇش ، ھەمراھلىق ؛ خىزمەت ، خىزمەتكارلىق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : خىزمەت قىلماق ، خىزمەتتە بولماق ، قوللۇق ئىزھار قىلماق ؛ كۆرۈنۈش قىلىپ سالام بەرمەك .
مۇلازىم (ملازم) ، ئە . خاس خىزمەتكار ، بىللە يۈرگۈچى ؛ ھەمراھ بولغۇچى .
مۇلازىمەت (ملازمت) ، پ . ق . مۇلازەمەت .
مۇلازىملىق (ملازمليق) خاس خىزمەتكارلىق ، مۇلازىملىق ؛ مۇلازىمى بار .
مۇلازىمىن (ملازمين) ، ئە . مۇلازىم (ملازم)نىڭ كۆپلۈكى : مۇلازىملار ، ساراي خىزمەتچىلىرى .
مۇلاسىق (ملاصق) ، ئە . جىپسىلاشقان ، يېپىشقان ، چاپلاشقان ، قوشۇلغان . ◇**جان～ئەيلەمەك** (جان～ايلاماک) : جان كىرگۈزمەك ، جانلاندۇرماق .
مۇلاقات (ملاقات) ، ئە .◇ **مۇلاقەت** (ملاقت)نىڭ كۆپلۈكى . ق . مۇلاقەت .
مۇلاقەت (ملاقت) ، ئە . ئۇچرىشىش ، كۆرۈشۈش ، يولۇقۇش . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : يۈز كۆرۈشمەك ، ئۇچراشماق .
مۇلاقىي (ملاقى) ، ئە . ئۇچراشقۇچى ، كۆرۈشكۈچى ، يولۇققۇچى .
مۇلاھەزە (ملاحظه) ، ئە . مۇلاھىزە ، ئىنچىكىلەپ قاراش ، دىققەت بىلەن كۆزىتىش ، ئويلاش .
مۇلاھىز (ملاحظ) ، ئە . مۇلاھىزە قىلغۇچى ، ئويلىغۇچى ، پىكىر قىلغۇچى ؛ ئېتىبار قىلغۇچى ، ئىنچىكە كۆزەتكۈچى .
مۇلائىب (ملاعب) ، ئە . ئويۇنچى ، چاقچاقچى ، مەسخىرىۋاز .
مۇلايىم (ملايم) ، ئە . مۇناسىپ ، مۇۋاپىق ۋە توغرا كېلىدىغان ، ئۇيغۇن ، مۇلايىم .
مۇلايىمەت (ملايمت) ، ئە . يۇمشاقلىق ، مۇلايىملىق ، ئۇيغۇنلۇق ، مۇۋاپىقلىق ، ماسلىق .
مۇلەققەب (ملقب) ، ئە . لەقەبلەنگەن ، ئۇنۋانلىق ؛ لەقەملىك .
مۇلەۋۋەس (ملوث) ، ئە . ئىپلاسلانغان ، پاسكىنا بولۇپ كەتكەن ؛ بۇلغانغان ، ئاياغ ئاستى قىلىنغان ؛ پاسكىنىلىق ، بۇلغىنىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : پاسكىنا قىلماق ، بۇلغىماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بۇلغانماق ، ئىپلاسلانماق .
مۇلەۋۋەن (ملون) ، ئە . رەڭلىك ، رەڭدار ، ھەر تۈرلۈك ، رەڭگارەڭ .
مۇلتەجا (ملتجاء) ، ئە . باشپاناە ، پاناھلىنىدىغان جاي .
مۇلتەزز (ملتذ) ، ئە . مەززە تاپقان ، لەززەت تاپقان ، لەززەتلەنگەن ، شادلانغان .
مۇلتەفىت (ملتفت) ، ئە . ئېتىبار بىلەن قارىغۇچى ، كۆزگە ئىلغۇچى ، ئىلتىپات قىلغۇچى ؛ غەمخور ، غەمگۇزار ؛ چۈشىنىدىغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : كۆڭۈل بۆلمەك ، ئېتىبار بەرمەك .
مۇلتەمەس (ملتمس) ، ئە . ئىلتىماس قىلىنغان ، ئۆمىد قىلىنغان ، ئارزۇ قىلىنغان ئىش ، تەلەپ ، ئارزۇ ، ئىلتىماس .

مۇلتەمىس (ملتمس) ، ئە . ئىلتىماس قىلغۇچى ، تەلەپ قىلغۇچى .
مۇلتەھىب (ملتهب) ، ئە . لاۋۇلدىغان ، يالقۇنجاۋاتقان ، يانغىن .
مۇلجار (ملجار) مۆلچەر ، چام . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) : مۆلچەرلىمەك .
مۇلزەم (ملزم) ، ئە . مات بولغان ، بەسلىشىشتە يېڭىلىپ قېلىپ ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەن ؛ خىجالەتتە قالغان ؛ گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىشقا مەجبۇر بولغان .
◇~ **بولماق** (~ بولماق) : سۆزدە يېڭىلمەك ؛ خىجالەت بولماق ، ئۇيلىپ قالماق .
◇~ **قىلماق** (~ قيلماق) : سۆز بىلەن يەڭمەك ؛ خجالەت قىلماق ، ئۇيالدۇرماق ؛ مات قىلماق .
مۇلسەق (ملصق) ، ئە . ق . مۇلاسىق .
مۇلك (ملک) ، ئە . مەملىكەت ، ژەتەن ، دۆلەت ، پادىشاھلىق ؛ مال ـ مۇلۈك ، كۆچمەس مۇلۈك ، يەر بايلىقى ؛ دۇنيا ، ئالەم . ◇~ **بە** ~ (~ بە~) : مەملىكەتمۇمەملىكەت .
مۇلكارا (ملك آرا) ، ئە ـ پ . مەملىكەتنى بېزىگۈچى ، مەملىكەتكە زىننەت بەرگۈچى ، مەملىكەت كۆركى .
مۇلكەت (ملكت) ، ئە . پادىشاھلىق .
مۇلكپەناھ (ملک پناه) ، ئە ـ پ . پادىشاھ .
مۇلكبەخش (ملک بخش) ، ئە ـ پ . مۇلك بەرگۈچى ، پادىشاھ .
مۇلكدار (ملكدار) ، ئە ـ پ . پادىشاھ ، ئىگە .
مۇلكدارلىق (ملك دارليق) پادىشاھلىق ، دۆلەت باشقۇرۇش .
مۇلكران (ملک ران) ، ئە ـ پ . پادىشاھ ، ئىگە .
مۇلكستان (ملک ستانليق) پادىشاھلىق ، ئىمپېراتورلۇق .
مۇلكگىر (ملک گير) ، ئە ـ پ . ئىستېلاچى ، زور پادىشاھ .
مۇلكىيەت (ملكيت) ، ئە . ئىگىلىك ، ئىگىدارچىلىق ، ئىگىلىك ھوقۇقى .
مۇلھەق (ملحق) ، ئە . قوشۇمچە ، قوشۇلغان ، قوشۇۋېلىنغان ، ئۆزىنىڭ تەۋەسىگە كىرگۈزۈۋېلىنغان .
مۇلھەم (ملهم) ، ئە . ئىلھاملانغان ، روھلانغان ، رىغبەتلەنگەن .
مۇلھىم (ملهم) ، ئە . ئىلھام بەرگۈچى ، كۆڭۈلگە سالغۇچى ، قوزغاتقۇچى .
مۇئلىم (مؤلم) ، ئە . ئاغرىتىدىغان ، ئاغرىتقۇچى ، ئەلەم قىلغۇچى .
مۇلۇك (ملوک) ، ئە . «مۇلک (ملک)» نىڭ كۆپلۈكى : پادىشاھلار . ◇ **ئەجەم~ى** (عجم~ى) : ئەجەم پادىشاھلىرى .
مۇلۇكانە (ملوكانه) ، ئە . پادىشاھلارچە ، شاھانە .
مۇماسىلەت (مماثلت) ، ئە . ئوخشاشلىق ، شەكىلداشلىق .
مۇمانەئەت (ممانعت) ، ئە . قارشىلىشىش ، زىتلىشىش ، تاقابىل تۇرۇش ، قارشى چىقىش ؛ توسالغۇلۇق ، توسالغۇ .

مۇماس (مماس) ، ئە . كېسىشكەن ، تەگكەن ، يېپىشقان . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : يېپىشماق ، تېگىپ تۇرماق ، كېسىشمەك . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تەگكۈزمەك ، كېسىشتۇرمەك .

مۇمەددىد (ممدد) ، ئە . سوزغۇچى ، ئۇزارتقۇچى .

مۇمەسسىل (ممثل) ، ئە . ئوخشاتقان ، سېلىشتۇرغان ، دورىغان ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئوخشىماق ، سېلىشتۇرماق ، دورىماق .

مۇمەييىز (ممیز) ، ئە . ئاجراتقۇچى ، ئايرىغۇچى ، بىر نەرسىنى ئىككىنچى بىر نەرسىدىن ئايرىپ كۆرسەتكۈچى ؛ پەرقلەندۈرگۈچى .

مۇمتاز (ممتاز) ، ئە . ئىمتىيازلىق ، ئالاھىدە ؛ يۇكسەك ، ئەلا ، ئېسىل ؛ تاللانغان ، خىللاپ ئېلىنغان ، سەرخىل . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تاللىماق ، خىللىماق ، ئالاھىدە قىلماق ، ئالىي دەرىجىگە يەتكۈزمەك .

مۇمتەدد (ممتد) ، ئە . سوزۇلغان ، ئۇزارتىلغان ، ئۇزارغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سوزۇلماق ، ئۇزارماق . ◇～**زامان** (～زمان) ئۇزاق زامان .

مۇمتەلى (ممتلی) ، ئە . لىق تولغان ، تولۇق ؛ توپۇنغان ؛ كۆپكەن .

مۇمتەنىئ (ممتنع) ، ئە . مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن ، ئىمكانسىز ، ئېرىشكىلى بولمايدىغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : چەكلەنمەك ، ئىمكانسىز بولماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : مەنئى قىلماق ، چەكلىمەك ، ئىمكانسىز قىلماق .

مۇمتەھىن (ممتحن) ، ئە . ئىمتىھان ئالغۇچى ، سىناپ كۆرگۈچى ، سىنىغۇچى .

مۇمكىنات (ممكنات) ، ئە . مۇمكىنچىلىك ، ئىمكانىيەت ؛ يۇز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئىشلار .

مۇمكىنۇل ۋۇسۇل (ممكن الوصول) ، ئە . ئېرىشىش مۇمكىن بولغان نەرسە ، ئېرىشكىلى بولىدىغان نەرسە .

مۇممىدد (ممد) ، ئە . يارەمچى ، يارەم قىلغۇچى ، مەدەت بەرگۈچى ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : مەدەتكار بولماق ، يارەم بەرمەك . ◇～**كەبىر** (～كبير) : زور يارەم قىلغۇچى .

مۇمىلل (ملل) ، ئە . مالاللىق كەلتۈرىدىغان ، زېرىكتۈرىدىغان ؛ كىشىنىڭ چىشىغا تېگىدىغان ، كىشىنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرىدىغان ، بىمەززە .

مۇئمىن (مؤمن) ، ئە . مۇمىن ، مۇسۇلمان ، ئىمانلىق ؛ ئىخلاسمەن ، سادىق ؛ تەقۋادار .

مۇئمىنۇن (مؤمنون) ، ئە . مۇئمىن (مؤمن)نىڭ كۆپلۈكى : مۇمىنلەر ، مۇسۇلمانلار ؛ ساداقەتمەنلەر ، تەقۋادارلار .

مۇناجات (مناجات) ، ئە . يېلىنىش ، يالۋۇرۇش ؛ ئىبادەت ، دۇئا ؛ تىلەك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : يالۋۇرماق ، يېلىنماق . ◇～**خىرقەپۇشلارى** (～خىرقە پوشلارى) : خۇداغا سېغىنغۇچىلار .

مۇنادا (منادا) ، ئە . چاقىرىلغۇچى ، چاقىرىق ، جار .

مۇنادي (منادى) ، ئە . چاقىرغۇچى ، نىدا قىلغۇچى ؛ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئېلان قىلغۇچى ؛ جاكارچى ؛ قاراتما (گىرامماتىكا) .

مۇنازەئە (منازعه) ، پ . ق . مۇنازەئەت .

مۇنازەئەت (منازعت) ، ئە . مۇنازىرە ، جاڭجال ، جېدەل ، تالاش ـ تارتىش .

مۇنازىرە (مناظره) ، ئە . مۇنازىرە ، تالاش ـ تارتىش ، بىر مەسىلىگە ھەركىم ئۆز كۆز قارىشىنى قويۇپ سۆزلىشىش ؛ مۇھاكىمە .

مۇنازىئ (منازع) ، ئە . غەۋغاچى ، جاڭجال قىلغۇچى ؛ مۇنازىرىچى ؛ قارشى تەرەپ ، مۇخالىپ .

مۇنازىر (مناظر) ، ئە . بەسلەشكۈچى ، مۇسابىقىلەشكۈچى ؛ مۇنازىرىلەشكۈچى ، تالاش ـ تارتىش قىلغۇچى .

مۇناسىبەت (مناسبت) ، ئە . ئالاقە ، باغلىنىش ، مۇناسىۋەت ؛ مۇناسىپلىق ، مۇڭاپىقلىق ؛ سەۋەب ، بانا .

مۇناسىب (مناسب) ، ئە . مۇڭاپىق ، لايىق ، ماسلاشقان ، ياراشقان ، نىسبەتلىك ، تەڭپۇڭلاشتۇرۇلغان ؛ ئەرزان ، باھاسى تۆۋەن .

مۇنافات (منافات) ، ئە . زىددىيەت ، كېلىشەلمەسلىك ، قارىمۇقارشىلىق .

مۇنافىي (منافى) ، ئە . ئۆزئارا چىقىشالمايدىغان ، بىر ـ بىرىگە تۈپتىن زىت ، بىر ـ بىرىگە خىلاپ كېلىدىغان ، بىر ـ بىرسىنى ئىنكار قىلىدىغان .

مۇنافىق (منافق) ، ئە . مۇناپىق ، ئىككى يۈزلىمچى ، ساختىپەز ، ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالغۇچى ؛ چېقىمچى . ◇～ **شىۋە** (～شيوه) : مۇناپىقلىقتا ئادەتلەنگەن ، ئىككى يۈزلىمچىلىككە ئادەتلەنگەن .

مۇنافەرەت (منافرت) ، ئە . ئۆزئارا نەپرەتلىنىش ، بىر ـ بىرىدىن يىراقلىشىش ، تاشلىشىپ كېتىش ، ئۆزئارا كەمسىتىش .

مۇنافەسە (منافسه) ، ئە . ھەركىم ئۆز نەپسى ئۈچۈن كۈرەش قىلىشتا بەسلىشىش .

مۇناقەشە (مناقشه) ، ئە . جاڭجال ، تالاش ـ تارتىش ، مۇنازىرە .

مۇناۋەبە (مناوبه) ، ئە . نۆۋەتلىشىپ قېلىش ، نۆۋەت بىلەن ئىشلەش ، نۆۋەتلىشىش .

مۇنئەتىف (منعطف) ، ئە . بۇرالغان ، مايىل بولغان ؛ ئېگىلگەن ؛ قاتلانغان .

مۇنئەججىم (منجم) ، ئە . يۇلتۇزشۇناس ، ئاسمانشۇناس ؛ يۇلتۇزغا قاراپ پال سالغۇچى .

مۇنەۋۋەر (منور) ، ئە . نۇرلۇق ، روشەن ، يورۇق .

مۇنەۋۋىم (منوم) ، ئە . ئۇخلاتقۇچى ، ئۇخلىتىدىغان ، ئۇيقۇنى كەلتۈرىدىغان .

مۇنەۋۋىر (منور) ، ئە . يورۇنتقۇچى ، نۇرلاندۇرغۇچى .

مۇنەززەل (منزل) ، ئە . چۈشۈرۈلگەن ، تاشلانغان .

مۇنەززەھ (منزه) ، ئە . پاك ، ساپ ، پاكىز ؛ بىگۇناھ .

مۇنەققەش (منقش) ، ئە . نەقىشلەنگەن ، نەقىشدار قىلىنغان ؛ ھېزەلگەن . ◇～ **ئەيلەمەك**

(～ ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～ قيلماق) ، ～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) : نەقىشلىمەك ، بېزەمەك .

مۇنەققەھ (منقح) ، ئە . تازىلانغان ؛ توغرىلانغان ، تۈزىتىلگەن ؛ تەكشۈرۈلگەن ؛ ساپ ، تازا .

مۇنئەقىد (منعقد) ، ئە . باغلانغان ، ئۇيۇتۇلغان ، تۈزۈلگەن ، قول قويۇلغان (كېلىشىم) ؛ ئۆتكۈزۈلگەن (يىغىن) . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : باغلانماق ؛ ئىمزالانماق ، تۈزۈلمەك ؛ ئۆتكۈزۈلمەك .

مۇنئەكىس (منعكس) ، ئە . ئەكس ئەتكەن ، ئىنكاس قايتۇرغان ، ئىنكاس . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : ئەكس ئەتمەك .

مۇنبەسىت (منبسط) ، ئە . كەڭ يېيىلغان ، بىسات سېلىنغان ؛ خۇش چىراي ، شاد ، خۇرسەن . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : شادلانماق .

مۇنتەبىق (منطبق) ، ئە . ماس ، مۇڭاپىق ، ئۇيغۇن ؛ بىردەك .

مۇنتەخەبات (منتخبات) ، ئە . مۇنتەخەب (منتخب)نىڭ كۆپلۈكى : تاللانمىلار ، تاللانما ئەسەرلەر ؛ تاللانغانلار ، سايلانغانلار .

مۇنتەخەب (منتخب) ، ئە . سايلانغان ، تاللاپ ئېلىنغان ، تاللانما . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : تاللاپ ئالماق .

مۇنتەخىب (منتخب) ، ئە . سايلىغۇچى ؛ تاللاپ ئالغۇچى ، تاللىغۇچى .

مۇنتەزەم (منتظم) ، ئە . نەزم قىلىنغان ؛ تەرتىپكە سېلىنغان ، تۈزۈلگەن ؛ تەرتىپلىك ، رەتلىك ، ئىنتىزاملىق ، سىستېمىلىق ، تەشكىللىك .

مۇنتەزىر (منتظر) ، ئە . ئىنتىزار قىلغۇچى ، كۈتتۈرگۈچى .

مۇنتەزىر (منتظر) ، ئە . كۈتكۈچى ، ساقلىغۇچى ؛ ئىنتىزار ، تەقەززا . ◇～ **ى خىدمەت** (～ خدمت) : ئىش كۈتۈپ تۇرغۇچى ؛ بۇيرۇق كۈتۈپ تۇرغان .

مۇنتەزىم (منتظم) ، ئە . تۈزگۈچى ، نەزم قىلغۇچى ؛ تەشكىللىگۈچى ، تەرتىپكە سالغۇچى ، رەتلىگۈچى .

مۇنتەسىب (منتسب) ، ئە . ئالاقىدار ، باغلىنىشلىق ، مۇناسىۋىتى بار . ئوخشاش ، ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : باغلىماق ، ئوخشاتماق ، ھېسابلىماق .

مۇنتەشىر (منتشر) ، ئە . يېيىلغان ، تارقالغان ، چېچىلغان ؛ ھەممىگە مەلۇم بولغان . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : يېيىلماق ، تارقالماق ، مەلۇم بولماق .

مۇنتەفئ (منتفع) ، ئە . پايدىلانغۇچى ، بەھرىلەنگۈچى ، بەھرىمەن بولغۇچى ؛ ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : پايدىلانماق ، بەھرىلەنمەك .

مۇنتەفىي I (منتفى) ، ئە . ۋاز كېچىلگەن ؛ بىكار قىلىنغان ، ئىنكار قىلىنغان .

مۇنتەفىي II (منطفى) ، ئە . ئۆچكەن ، ئۆچۈرۈلگەن . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : ئۆچمەك ، ئۆچۈرۈلمەك ، تۈگىمەك .

مۇنتەقىل (منتقل) ، ئە . كۆچكۈچى ، يۆتكەلگۈچى ؛ يۆتكەلگەن . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) :

كۆچمەك ، يۆتكەلمەك .

مۇنتەقسم (منتقم) ، ئە . ئىنتىقام ئالغۇچى ، ئۆچ ئالغۇچى .

مۇنتەھا (منتها ، منتهى) ، ئە . ئەڭ ئاخىرى ، ئاخىرقى ئۇچ ، ئاخىرقى چەك ، ئاخىرقى نۇقتا ، تۈگۈنچە ، ئاخىر .

مۇنتەھىي (منتهى) ، ئە . ئاخىرغا يەتكەن ، تاماملانغان ، تۈگىگەن ؛ تاماملىغان ، ئورۇنلىغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئاخىرلاشماق .

مۇنتىج (منتج) ، ئە . ۋۇجۇنقا كەلتۈرگۈچى ، نەتىجە چىقارغۇچى ؛ سەۋەب بولغۇچى .

مۇنجەر (منجر) ، ئە . يەتكۈزگەن ، ھېرىپ تاقالغان ، كەلتۈرۈپ چىقارغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئېلىپ بارماق ، كەلتۈرۈپ چىقارماق ، تاقالماق .

مۇنجەمىد (منجمد) ، ئە . مۇزلىغان ، توڭلىغان ، مۇز تۇتقان ؛ قاتقان ، ئۈيۇغان .

مۇنخەسىف (منخسف) ، ئە . يورۇقلۇقى تۇتۇلغان ، نۇرى توسۇلغان ، خىرەلەشكەن .

مۇنخەلەئ (منخلع) ، ئە . چىقىرىپ تاشلانغان ، ئەمىلىدىن ئېلىپ تاشلانغان ، چىقىپ كەتكەن ، ئايرىلغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : چىقىپ كەتمەك ، ئايرىلماق ؛ مەنسەپتىن قالماق .

مۇندەرىج (مندرج) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ قاتارىغا ئېلىنغان ، كىرگۈزۈلگەن ، تىزىملانغان .

مۇندەرىجات (مندرجات) ، ئە . مۇندەرىجە (مندرجه)نىڭ كۆپلۈكى : مەزمۇنلار ، مۇندەرىجەلەر .

مۇندەفئ (مندفع) ، ئە . رەت قىلىنغان ، قايتۇرۇلغان ، ئىتتىرىۋېتىلگەن .

مۇنسەرىف (منصرف) ، ئە . ① نەسىيەتتىن يانغۇچى ، كۆزقارىشىنى ئۆزگەرتكۈچى ؛ ئۆزگەرگۈچى ؛ ② تۇرلەنگۈچى (گىراماتىكىدا) . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۆزگەرمەك ، تۇرلەنمەك .

مۇنسىف (منصف) ، ئە . ئادىل ، ئادالەتلىك ، ئىنساپلىق ، ھەققانىيەتچى .

مۇنشا (منشا) ، ئە . يېزىلغان ، پۈتۈلگەن .

مۇنشەئات (منشآت) ، ئە . كىچىكرەك نەسرىي ئەسەرلەر ، ماقالىلەر ، خەت ـ چەكلەر .

مۇنشەرىھ (منشرح) ، ئە . كۆڭلى ئېچىلغان ، خۇشاللانغان ، شاد .

مۇنشى (منشى) ، ئە . كاتىپ ، يازغۇچى ؛ ك . ئەتاردا (مېركۈرىي) سەييارىسى .

مۇنفەرىد (منفرد) ، ئە . يەككە ، يېگانە ، يالغۇز ، بىرلا .

مۇنفەك (منفك) ، ئە . يېرىلغان ، يېرىپ تاشلانغان ؛ ئايرىلغان ، ئاجرىلىپ كەتكەن ، سەپتىن چۈشۈپ قالغان .

مۇنفەئىل (منفعل) ، ئە . خجالەتلىك ، ئۇيالغان ؛ تەسىرلەنگەن . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇيالماق ، خجالەت بولماق ، تەسىرلەنمەك .

مۇنقاد (منقاد) ، پ . بويسۇنغان ، ئىتائەت قىلغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئىتائەت قىلماق ، بويسۇنماق ، تەۋە بولماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : بويسۇندۇرماق .

مۇنقەتئ (منقطع) ، ئ . كېسىلگەن ، پارچىلانغان ، ئۇزۇلگەن ؛ توختىتىلغان . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : ئۇزمەك ، كەسمەك .

مۇنقەرىز (منقرض) ، ئ . مۇنقەرز بولغان ؛ يوقالغان ، گۇمران بولغان ، تارمار بولغان ، ھالاك بولغان .

مۇنقەزى (منقضى) ، ئ . تاماملانغان ، تۈگىگەن ؛ ۋاقتى تولغان ؛ ۋاقتى ئۆتكەن . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : تاماملانماق ؛ تۈگىمەك .

مۇنقەسىم (منقسم) ، ئ . بۆلۈنگەن ، تەقسىم قىلىنغان ، پارچىلانغان ؛ بۆلۈنمە .

مۇنقەلىب (منقلب) ، ئ . ئۆزگەرگەن ، ئۆزگەرگۈچى ، ئاغدۇرۇلغان ؛ شىددەتلىك ، كەسكىن .

مۇنكىر (منكر) ، ئ . ئىنكار قىلغۇچى ، تانغۇچى ، رەت قىلغۇچى ، قوبۇل قىلمىغۇچى ؛ ◇～ **بولماق** (～بولماق) : تايانماق ، ئىنكار قىلماق .

مۇنھەت (منحط) ، ئ . پەسلەشكەن ، پەسلىك ، تۆۋەنلىك ؛ ك . يەر ، يەر ئاستى .

مۇنھەدىم (منهدم) ، ئ . ۋەيران بولغان ، غۇلىغان ، يىقىلغان ، ئۆرۈلگەن ؛ ◇～ **بولماق** (～بولماق) : ۋەيران بولماق ، ئۆرۈلمەك ، يىقىلماق .

مۇنھەرىف (منحرف) ، ئ . قىڭغايغان ، قايرىلغان ، ئېگىلگەن ، قىيسايغان ؛ ساقسىز ، كېسەل ، ئاغرىق ؛ ئاسىي ، ئاسىيلىق قىلغۇچى .

مۇنھەزىم (منهزم) ، ئ . مەغلۇپ بولغان ، تارمار بولغان ، يېڭىلىپ تىرە ـ پىرەن بولغان ، تارقالغان .

مۇنھەسىر (منحصر) ، ئ . ئەتراپىدىن ئورۇۋلىنىغان ، قورشىۋېلىنغان ، قامالغان ، چەكلەنگەن ؛ مونوپول قىلىنغان ، يېگانە ئىگىلەنگەن .

مۇنھەنىي (منحنى) ، ئ . ئەگرى ، ئېگىلگەن ، ئەگرى سىزىق . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : پۇكلىمەك ، ئەگمەك .

مۇنھىي (منهى) ، ئ . خەۋەر بەرگۈچى ، دېرەك بەرگۈچى ، ئېيتىپ قويغۇچى .

مۇنىر (منير) ، ئ . نۇر بەرگۈچى ، يورۇتقۇچى ، نۇرلۇق ، پارلاق ، يورۇق . ◇ **رەئىيى**～ (رائى～) : روشەن پىكىر ، ئوچۇق پىكىر .

مۇئىنس (مؤنس) ، ئ . ق . مۇنىس .

مۇنىس (مونس) ، ئ . ئۇلپەت ، ھەمدەم ، دائىم بىللە بولغۇچى ؛ ئايرىلماس ئۇلپەت .

مۇنئىم (منعم) ، ئ . نىمەت بەرگۈچى ، رىسقى بەرگۈچى ، تويغۇزغۇچى .

مۇھابا (محابا) ، پ . ئېتىبار بېرىش ، دىققەت قىلىش ؛ پەرۋا ، پەرۋا قىلىش ، قوللاش ، مەدەت بېرىش ؛ قورقۇش . ◇ **بى**～ (بى～) : پەرۋاسىزلىق بىلەن ، تارتىنماستىن ؛ قورقماستىن .

مۇھابەت (مهابت) ق . مەھابەت .

مۇھاجىرەت (مهاجرت) ، ئ . كۆچۈش ؛ بىر جايدىن ئىككىنچى بىر جايغا كۆچۈپ كېتىش ؛ كۆچمەنلىك .

مۇھاجىر (مهاجر) ، ئە . باشقا جايغا كۆچۈپ كەتكەن ، كۆچمەن ؛ باشقا يىر جايدىن كۆچۈپ كەلگەن ؛ مۇھاجىر .

مۇھادەسە (محادثه) ، ئە . سۆزلىشىش ، گەپلىشىش ، سۆھبەت .

مۇھارەبە (محاربه) ، ئە . ئۇرۇش ، جەڭ ، سوقۇش .

مۇھاربى (محارب) ، ئە . جەڭچى ، ئەسكەر ، ئۇرۇش قىلغۇچى ، ھەربىي .

مۇھاسىرە (محاصره) ، ئە . مۇھاسىرە ، قامال ، ئورىۇۋلىش ، قورشاش . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : قامال قىلماق ، قورشىماق ، ئورىۋالماق .

مۇھاسىپ (محاسب) ، ئە . ھېسابقا ئالغۇچى ؛ ھېساب تەكشۈرگۈچى .

مۇھافە (محافه) ، ئە . ئايالىلار ئولتۇرۇپ ماڭىدىغان ئەتراپى يېپىق تەختىراۋان ؛ ئۆلۈك سېلىپ كۆتۈرىدىغان تاۋۇت ، جىنازا .

مۇھافەزە (محافظه) ق . مۇھافەزەت .

مۇھافەزەت (محافظت) ، ئە . ساقلاش ، قوغداش ؛ ئاسراش .

مۇھافىز (محافظ) ، ئە . مۇھاپىزەت قىلغۇچى ، قوغدىغۇچى ، ساقلىغۇچى ، پاسىبان .

مۇھاكەمە (محاكمه) ، ئە . داۋالىشىش ؛ ئىككى تەرەپ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىش ؛ مۇھاكىمە .

مۇھاكەمەتۈل لۇغەتەين (محاكمة اللغتين) ، ئە . ئىككى تىل توغرىسىدا مۇھاكىمە ؛ نەۋائىينىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .

مۇھال (محال) ، ئە . مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ، ئەقىلگە سىغمايدىغان ، خىيالىي ، تۈتۈرۇقسىز ، ئاساسى يوق .

مۇھالات (محالات) ، ئە . مۇھال (محال) نىڭ كۆپلۈكى : ۋۇجۇتقا چىقىرىش مۇمكىن بولمايدىغان ئىشلار ، ئەقىلگە سىغمايدىغان ئىشلار .

مۇھاۋىرە (محاوره) ، ئە . بىر - بىرى بىلەن سۆزلىشىش ، سوئال - جاۋاب قىلىش ، گەپلىشىش .

مۇھاۋىرەت (محاورت) ، پ . ق . مۇھاۋىرە .

مۇھاۋىر (محاور) ، ئە . سۆھبەتداش ؛ مۇنازىرىلەشكۈچى .

مۇھەددەب (محدب) ، ئە . دۆڭ ؛ چوقچايما ، قاپارما .

مۇھەددىس (محدث) ، ئە . سۆزلىگۈچى ، ھېكايە قىلغۇچى ؛ ھەدىس بىلگۈچى ، ھەدىس سۆزلىگۈچى .

مۇھەررا (مهرا) ياخشى پىشقان ، ياخشى يېتىلگەن . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : يۇمشاق پىشۇرماق ، ياخشى پىشۇرماق .

مۇھەررەر (محرر) ، ئە . يېزىپ تەييار قىلىنغان ؛ تەھرىرلەنگەن ؛ ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : تەھرىرلىمەك ، يازماق .

مۇھەررەرات (محررات) ، ئە . مۇھەررەر (محرر) نىڭ كۆپلۈكى : ھۆججەتلەر ، خەت - چەكلەر ، خەت - ئالاقىلەر .

مۇھەررەم (محرم) ، ئە . ھىجرىيە (قەمەرىيە) كالېندارى بويىچە بىرىنچى ئاينىڭ نامى .
مۇھەررەف (محرف) ، ئە . بۇرمىلانغان ، خاتا چۈشەندۈرۈلگەن ، مەنىسى ئۆزگەرتىۋېتىلگەن ؛ سۆز ئوينىتىش ، خەت تېپىشمىقى .
مۇھەررىر (محرر) ، ئە . ئاپتور ، يازغۇچى ؛ تەھرىر .
مۇھەررىك (محرك) ، ئە . ھەرىكەتلەنگۈچى ، ئايلانغۇچى ، ھەرىكەت قىلغۇچى ، قوزغاتقۇچى ، قۇتراتقۇچى ، ئىش تېرىغۇچى .
مۇھەسسەل (محصل) ، ئە . ماھىيەت ، ئېرىشمەكچى بولغان نەرسە ؛ ھاسىل قىلىنغان .
مۇھەسسىل (محصل) ، ئە . ئىلىم تەھسىل قىلغۇچى ، تەلەپكار ، ئوقۇغۇچى ؛ ئىئانە توپلىغۇچى ، سېلىق يىغقۇچى ، باجگىر ؛ باشقۇرغۇچى .
مۇھەققەر (محقر) ، ئە . كەمسىتىلگەن ، پەس كۆرۈلگەن ، پەس ؛ تايىنى يوق ، ئەرزىمەس ، ئەھمىيەتسىز .
مۇھەققەق (محقق) ، ئە . تەھقىقلەنگەن ، توغرىلىقى ئىسپاتلانغان ؛ راست ، دۇرۇس ، توغرا ، ھەقىقىي .
مۇھەققىق (محقق) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ھەقىقىتىنى تەكشۈرگۈچى ، تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغۇچى ، تەتقىقاتچى .
مۇھەللا (محلا ، محلى) ، ئە . پەردازلانغان ، بېزەلگەن ؛ ھەللەنگەن ، ھەل بېرىلگەن .
مۇھەندىس (مهندس) ، ئە . ھەندەسە (گېئومېتىرىيە)نى ياخشى بىلگۈچى ؛ قۇرۇلۇش مۇتەخەسسىسى ، بىناكار ئۇستا .
مۇھەندىسۋار (مهندس وار) ، ئە ـ پ . مۇھەندىستەك ، مۇھەندىسكە ئوخشاش .
مۇھەندىسۋەش (مهندس وش) ، ئە ـ پ . مۇھەندىستەك ، مۇھەندىسكە ئوخشاش .
مۇھەۋۋەتە (محوطه) ، ئە . ئوراپ ئېلىنغان ، قورشالغان ، ئىھاتىلەنگەن يەر ؛ قورۇ ، ھويلا .
مۇھەۋۋىس (موس) ، ئە . ھەۋەسلەندۈرگۈچى ، قىزىقتۇرغۇچى .
مۇھەييا (مهيا) ، پ . تەييار ، تەييارلانغان ؛ تەخلەنگەن ، تەخ . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تەييارلىماق ، ھازىرلىماق .
مۇھەييەئ (مهيأ) ، ئە . ق . مۇھەييا .
مۇھتاج (محتاج) ، ئە . ھاجەتمەن ، ئېھتىياجلىق ؛ كەمبەغەل .
مۇھتاجۇن (محتاجون) ، ئە . مۇھتاج (محتاج)نىڭ كۆپلۈكى : موھتاجلار ، ھاجەتمەنلەر ، كەمبەغەللەر .
مۇھتاج ئىلەيھى (محتاج اليه) ، ئە . موھتاج بولغان نەرسە ، ئېھتىياج چۈشكەن نەرسە .
مۇھتەدي (مهتدى) ، ئە . توغرا يولدا ماڭغۇچى ، ھىدايەت تاپقۇچى .
مۇھتەرەم (محترم) ، ئە . ھۆرمەتلىك ، ئەزىز ، ئېتىبارلىق .
مۇھتەرىق (محترق) ، ئە . كۆيگەن ، يانغان ، ئوت تۇتاشقان .
مۇھتەزەر (محتضر) ، ئە . ئۆلەي دەپ قالغان ، ئۆلۈشكە ئاز قالغان ، سەكراتتىكى .

مۇھتەزىر I (محتذر) ، ئە . ئېھتىيات قىلغۇچى ، ھەزەر ئەيلىگۈچى ؛ ساقلانغۇچى ، ئامان قالغۇچى .

مۇھتەزىر II (محتضر) ، ئە . شەھەر ئاھالىسى ، شەھەرلىك .

مۇھتەسىب (محتسب) ، ئە . ئېھتىساپ قىلغۇچى ، شەرىئەتكە خىلاپ ئىشلارنى تەكشۈرگۈچى ، بازاردىكى ئۆلچەم ۋە نەرخ - باھا ئۇستىدىن نازارەت قىلغۇچى .

مۇھتەشەم (محتشم) ، ئە . ھەشەمەتلىك ، ھەيۋەتلىك .

مۇھتەمەل (محتمل) ، ئە . ئېھتىمالدىن يىراق بولمىغان ، بولۇش ئېھتىمالى بولغان ، مۇمكىن بولغان .

مۇھتەۋى (محتوى) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغان ، تەركىبىدىكى .

مۇھدەس (محدث) ، ئە . يېڭىدىن يارىتىلغان ، كېيىن پەيدا بولغان . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : يېڭىدىن يارىتماق ، يېڭىدىن پەيدا قىلماق .

مۇھدىس (محدث) ، ئە . ئىگىلىك تىكلىگۈچى ، يېڭىلىق يارىتقۇچى ، ئىجادكار .

مۇھر (مهر) ، ئە . تامغا ، مۆھۈر . ◇ **بادامە** ~ (بادامە ~) : بادام شەكىلىدە ياسالغان تامغا ، بادام شەكىللىك مۆھۈر . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : مۆھۈرلىمەك ، تامغا باسماق ، پېچەتلىمەك .

مۇھرە (مهره) ، پ . يۇمىلاق نەرسە ، ساقا ، مۇنچاق ، تەسبىھ ؛ شاھمات ئۇرۇقى ؛ بىر نەرسىگە چۈشۈرۈلگەن نەقىش .

مۇھرە باز (مهره‌باز) ، پ . نەيرەڭۈاز ، كۆز باغلىغۇچى ؛ ئالدامچى ؛ شاھماتۋاز .

مۇھرەدۇزد (مهره‌دزد) ، پ . نەيرەڭۈاز ، كۆز باغلىغۇچى ؛ ئالدامچى ، شاھماتتا ساختىلىق قىلغۇچى .

مۇھردار (مهردار) ، پ . تامغا تۇتقۇچى بەگ ، تامغا باسىدىغان ئەمەلدار .

مۇھرى سۇكۇت (مهرسكوت) ، پ . جىم تۇرۇش ، سۆزلىمەسلىك ، جىملىق .

مۇھرىق (محرق) ، ئە . كۆيدۈرگۈچى ، ياندۇرغۇچى ، ئۆرتىگۈچى .

مۇھرى كىرام (مهركرام) ، ئە - پ . كارامەتلىك تامغا ؛ رەھىملىك تامغا .

مۇھرى نۇبۇۋۋەت (مهر نبوت) ، پ - ئە . پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى .

مۇھرى ئىخفا (مهراخفا) ، پ - ئە . خەتنى باشقىلار ئاچماسلىقى ئۈچۈن بېسىلغان تامغا .

مۇھزەل (مهزل) ، ئە . ئويۇنچۇق بولۇش ، كۈلكىگە قېلىش ؛ مەسخىرىگە قېلىش . ~ ◇ **بولماق** (~ بولماق) : مەسخىرىگە قالماق ، كۈلكىگە قالماق ، كۈلكە بولماق .

مۇھكەم (محكم) ، ئە . مۇستەھكەم ، پىششىق ، مەزمۇت ، مەھكەم .

مۇھلەت (مهلت) ، ئە . رۇخسەت قىلىنغان ۋاقىت ، بىرەر ئىشنى بېجىرىپ تۈگىتىش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن مۇئەييەن ۋاقىت ؛ ۋاقىت ، مەزگىل ؛ كېچىكتۈرۈلگەن ۋاقىت .

مۇھلەك (مهلک) ، ئە . ھالاك بولغان ، بەربات بولغان ؛ خەتەرگە يولۇققان .

مۇھلىك (مهلك) ، ئە . ھالاك قىلغۇچى ، ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلغۇچى ؛ ئەجەللىك ؛ خەتەرلىك .

مۇھمەل (مهمل) ، ئە . سەپسەتە ، مەنىسىز ؛ كونا ، ئىشقا يارىمايدىغان ؛ نەزەردىن قالغان ، ئېتىبارسىز ؛ كىيىم ، كىيىملىك .

مۇھىب (محب) ، ئە . سۆيگۈچى ، ياخشى كۆرگۈچى ، كۆيۈپ قالغان ، ئاشىق .

مۇھىيب (مهيب) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك .

مۇھىيت (محيط) ، ئە . ئوربۇالغان ، ئىھاتە قىلغان ، قورشىغان ؛ قورشالغان ، ئىھاتە قىلىنغان ؛ چوڭ دېڭىز ، ئوكيان . ◇～**نۇفتەگاھى** (～نقطەكاهى) : قولغا كىرگۈزۈلگەن يەرلەر مەركىزى ، ئوكيان مەركىزى .

مۇھىق (محق) ، ئە . ھەقلىق ، لايىق ، مۇناسىپ ، توغرا ، ئادىل .

مۇھىم (مهم) ، ئە . مۇھىم ، زور ؛ زور ئىش .

مۇۋائىزە (مواعظه) ، ئە . پەند ـ نەسىھەت ، ۋەز ئېيتىش . ◇～**ئاسا** (～آسا) : ۋەز ـ نەسىھەت تەرىقىسىدىكى .

مۇۋاخەزە (مواخذه) ، ئە . ئەيىبلەش ، سۆكۈش ، ئەدەپلەش ؛ جازالاش ؛ كەينىگە چۈشۈش ، سۈرۈشتۈرۈش .

مۇۋازەبەت (مواظبت) ، ئە . داۋاملىق ئىشلەش ، بىر ئىشنى دائىم بېجىرىپ تۇرۇش ، داۋاملاشتۇرۇش ؛ كۆڭۈل بۆلۈش ، غەمخورلۇق قىلىش ، ئاسراش .

مۇۋازەنەت (موازنت) ، ئە . تەڭپۇڭلۇق ، باببارابەرلىك ، تەڭلىك ؛ تەڭلەشتۈرۈش ، سېلىشتۇرۇش ، نىسبەتلەشتۈرۈش .

مۇۋازىي (موازی) ، ئە . يانداش ، پاراللېل ، باببارابەر ، تەپمۇتەڭ .

مۇۋاسا (مواسا) ، ئە . ياردەم ، مەدەت ، تەسەللى ، ياخشىلىق كېلىش .

مۇۋاسات (مواسات) ق . مۇۋاسا .

مۇۋاسىلەت (مواصلت) ، ئە . يېتىشىش ، تېپىشىش ؛ باردى ـ كەلدى ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت .

مۇۋافەقەت (موافقت) ، ئە . كېلىشىش ، بىر ئىش توغرىسىدا بىراۋنىڭ رازىلىقىنى ئېلىش ؛ ماسلىشىش ؛ بىرلىك ؛ بىردەكلىك .

مۇۋافىق (موافق) ، ئە . مۇناسىپ ، توغرا كېلىدىغان ، لايىق ؛ قوللايدىغان ، قوشۇلىدىغان ؛ ئوڭاي ، ئاسان ، ياخشى .

مۇۋانەسەت (موانست) ، ئە . دوستلىشىش ، ئۇلپەتلىشىش ؛ يېقىن مۇناسىۋەت ، يېقىنچىلىق .

مۇۋەججەھ (موجه) ، ئە . مۇۋاپىق ، ئەقىلگە سىغىدىغان ، بولىدىغان ، ياخشى .

مۇۋەززەف (موظف) ، ئە . ۋەزىپىگە تەيىنلەنگەن ، مەسئۇل قىلىنغان ؛ ماڭاش ئالىدىغان .

مۇۋەششەھ (موشح) ، ئە . كۆركەملەشتۈرۈلگەن ، بېزەلگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ مۇۋەششەھ (مىسرا بېشىدىكى سۆزلەرنىڭ باش ھەرپىنىڭ يىغىندىسى مۇئەييەن مەنىگە ئىگە سۆز ھاسىل قىلىدىغان بىر خىل شېئىر شەكلى) .

مۇۋەففەق (موفق) ، ئە . ئوڭۇشلۇق ، مۇۋەپپەقىيەتلىك .

مۇۋەففەقىييەت (موفقيت) ، ئە . غەلىبە ، نەتىجە ، مۇۋەپپەقىيەت .

مۇۋەققەت (موقت) ، ئە . چەكلىك ۋاقىت ، مۇئەييەن ۋاقىت ؛ ۋاقىتلىق ، مەلۇم مەزگىللىك .
مۇۋەككەل (موكل) ، ئە . ۋەكىل قىلىنغان ، تەيىنلەنگەن ؛ ۋەكىل ، ۋاكالەتچى .
مۇۋەككىل (موكل) ، ئە . ھاۋاله قىلغۇچى ، ۋەكىل قىلغۇچى .
مۇۋەللەد (مولد) ، ئە . تۇغۇلغان ، تۇرەلگەن ، بارلىققا كەلگەن ؛ كېيىن پەيدا بولغان .
مۇۋەللىد (مولد) ، ئە . ھاسىل قىلغۇچى ، ۋۇجۇنقا چىقارغۇچى ، تۇغدۇرغۇچى ، پەيدا قىلغۇچى . ◇～**ۋلماۋ** (～الماء) : سۇ ھاسىل قىلغۇچى گاز ، ھىدروگېن . ◇～**ىبەرق** (～برق) : توك مەنبەسى ، دېزىل ، توك چىقارغۇچى موتور .
مۇۋەللىھ (موله) ، ئە . ھەيران قالدۇرغۇچى ، ھوشىدىن كەتكۈزگۈچى ؛ ئالاقزەدە قىلغۇچى .
مۇۋەھھىش (موحش) ، ئە . دەھشەتكە سالغۇچى ، قورقۇنچلۇق ؛ ئادەم ئايىغى باسمىغان ، چۆل .
مۇئىززز (معز) ، ئە . ئىززەت قىلغۇچى ، ھۆرمەت قىلغۇچى ، ئىززەتلىگۈچى .
مۇئىين (معين) ، ئە . ئىنائە قىلغۇچى ، ياردەم قىلغۇچى ، مەدەت بەرگۈچى ، يارەمچى ، قولداش .
مۇيەسسەر (ميسر) ، ئە . ئىمكانىيەتلىك ، ۋۇجۇنقا چىقىرىش ياكى ئېرىشىش ئىمكانىيىتى بولغان ، ئاسان ، ئوڭۇشلۇق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئىمكانىيەتلىك بولماق ، ئېرىشمەك .
مۆچە (موچه) دەرىجە ، مەرتىۋە .
مۆچەك (موچاك) قۇرۇت .
مۆلچەر (ملچر) ق . بۇلجار .
مىئجەر (معجر) ، ئە . رومال ، چۈمبەل ، چۈمپەردە ؛ پەردە .
مىجەرە (مجره) ، ئە . دۇۋەت .
مىجمەر (مجمر) ، ئە . ق . مەجمەر .
مىخ (ميخ) ، پ . مىخ ؛ قوزۇق .
مىخدوز (ميخ دوز) ، پ . مىخلانغان ؛ قېقىلغان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : مىخلىماق ؛ قورقماق .
مىداد (مداد) ، ئە . سىياھ ، قارىلىق ، قۇرۇم .
مىدھەت (مدحت) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش ، مەدھىيە ؛ ماختاشقا ئەرزىيدىغان ئىش .
مىر (مير) ، پ . ئەمىر (امير) سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى : ق . ئەمىر .
مىراب (ميراب) ، پ . ئەمىرى ئاب (اميرآب) نىڭ قىسقارتىلمىسى : سۇ ئىشلىرى باشلىقى ، سۇ تەقسىملىگۈچى .
مىرئات (مرآت) ، ئە . ئەينەك .
مىرئاتۇسسەفا (مرآت الصفا) ، ئە . ساپلىق ئەينەكى ، پاكلىق ئەينەكى ، تىنىقلىق ئەينەكى .
مىرئاتى گىتىنەما (مرآت گيتى نما) ، ئە ـ پ . جاھاندەكى ھەممە نەرسىنى كۆرسىتىدىغان ئەينەك .

مىرئاتى ھۈسن (مىرات حسن) ، ئە . ھۈسن ئەينىكى ، گۈزەل .
مىئراج (معراج) ، ئە . شوتا ؛ ك . كۆككە كۆتۈرۈلۈش ، ئەرشكە چىقىش ، ئاسمانغا چىقىش ؛ مۇھەممەت پەيغەمبەرنىڭ ئاسمانغا چىقىشى (دىنىي) .
مىراخور (ميراخور) ، پ . پادىشاھ ئات باقارلىرىنىڭ باشلىقى ؛ پادىشاھلىق تەرىپىدىن بېرىلگەن ئوتتۇرا دەرىجىلىك مەنسەپ .
مىرار (مرار) ، ئە . مەررە (مرە)نىڭ كۆپلۈكى : قېتىملار ، نۆۋەتلەر .
مىرزا (ميرزا) ، پ . شاھزادە ، ئەمىرنىڭ ئوغلى ، شاھ نەسلى ؛ كاتىپ .
مىررىخ (مريخ) ، ئە . مارس سەييارىسى .
مىرسىپاھ (ميرسپاه) ، پ . «ئەمىرى سىپاھ»نىڭ قىسقارتىلمىسى : قوشۇن سەركەردىسى ، قوماندان .
مىزراب (مضراب) ، ئە . زەخمەك ؛ قاتتىق چېكىش (سازنى) .
مىزاج (مزاج) ، پ . مىجەز ، تەبىئەت ، خۇلق ، خاراكتېر ؛ سالامەتلىك ، بەدەن ئەھۋالى . ◇ **ئاشۇفتە~** (آشفته~) : پەرىشان ھال .
مىزان (ميزان) ، ئە . ئۆلچەم ، تارازا ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماندىكى ئون ئىككى بۈرجنىڭ يەتتىنچىسى ؛ كونا شەمسىيە كالېندارىدا يەتتىنچى ئاي .
مىزانۇلئەۋزان (ميزان الاوزان) ، ئە . ۋەزىنلەر ئۆلچىمى .
مىزبان (ميزبان) ، پ . مېھمان ئىگىسى ، ئۆي ئىگىسى ، ساھىبخانا .
مىزبانلىق (ميزبان ليق) ساھىبخانلىق .
مىژە (مژه) ، پ . كىرپىك .
مىژگان (مژگان) ، پ . مۈژە (مژه)نىڭ كۆپلۈكى : كىرپىكلەر .
مىساس (مساس) ، ئە . سىلاش ، سۈركەش ، سۈركىلىش .
مىسال (مثال) ، ئە . مىسال تىپ ؛ ئوخشاش ؛ سۈرەت ، شەكىل ؛ پەرمان ، بۈيرۇق ؛ خەت ، مەكتۇپ . ◇ **شەفەق~** (شفق~) : شەپەققە ئوخشاش ، شەپەقتەك .
مىسالى خامە (مثال خامه) ، ئە . قەلەمدەك .
مىسباھ (مصباح) ، ئە . چىراغ ، مەشئەل .
مىستەر (مسطر) ، ئە . سىزغۇچ .
مىسر (مصر) ، ئە . شەھەر ؛ مىسىر . ◇~ **ئىززەت** (~عزت) : ك . زور ئىززەت .
مىسراڭ (مصراع) ، ئە . مىسرا .
مىسرى مۇئەززەم (مصر معظم) ، ئە . كاتتا شەھەر .
مىسرى ئىززەت (مصر عزت) ، ئە . ك . زور ئىززەت .
مىسقال (مثقال) ، ئە . ئېغىرلىق ئۆلچىمى .
مىسقەل (مصقل) ، ئە . پارقىراتقۇچ .
مىسكىن (مسكين) ، ئە . بىچارە ، تايانچىسىز ئادەم ، ئاجىز .

مىسال (مثل) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ تەڭدىشى ، ئوخشايدىغىنى .
مىسمار (مسمار) ، ئە . قوزۇق .
مىسۋاك (مسواك) ، ئە . چىش تازىلىغۇچ (بىر خىل مەخسۇس چاتقالدىن كېسىپ ئېلىنغان قەلەمچە) .
مىشكات (مشكات ، مشكوات) ، ئە . چىراغ تەكچىسى ، چىراغ پېيى .
مىغ (ميغ) ، پ . قارا بۇلۇت ، بۇلۇت ، تۇمان .
مىفتاھ (مفتاح) ، ئە . ئاچقۇچ ، كىلىت .
مىفتاھۇلقۇلۇپ (مفتاح القلوب) ، ئە . قەلبلەر ئاچقۇچى .
مىفتاھۇلئۇلۇم (مفتاح العلوم) ، ئە . ئىلىملەر ئاچقۇچى .
مىقدار (مقدار) ، ئە . ۋەزن ، ئۆلچەم ؛ سان ؛ قىممەت .
مىقراز (مقراض) ، ئە . قايچا .
مىقنەئە (مقنعه) ، ئە . چۈمبەل ، چۈمپەردە ، رومال .
مىكەجىن (ميكجين) ق . مىگەجىن .
مىگە جىن (ميكجين) چىشى توڭگۈز ، مىكىجىن .
مىل I (ميل) ھىندىستاندا قوللىنىلغان مۇساپە ئۆلچىمى . بىر مىل= 4000 قەدەم= بىر كۇرۇھ .
مىل II (ميل) ، ئە . كۆزگە سۈرمە تارتىشتا ئىشلىتىلىدىغان پەلكۈچ ؛ ئۇچى نەشتەرگە ئوخشاش ئىنچىكە ، ئۆتكۈر ئەسۋاب ؛ قەبرىگە تۇغ قىلىپ قاداپ قويۇلىدىغان خادا ؛ بايراق ياكى مۇنارنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىدىغان ئۇچلۇق قۇببا ؛ ئۇرۇشتا كىيىلىدىغان باش كىيىمىنىڭ ئۇچلۇق تۆپىسى ؛ يولغا مۇئەييەن مۇساپىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئورنىتىلىدىغان بەلگە .
◇ **كۆزگە~تارتماق** (كوزكا~تارتماق) : كۆزنى تور قىلماق .
مىلەل (ملل) ، ئە . مىللەت (ملت) نىڭ كۆپلۈكى : دىنلار ، مەزھەپلەر ؛ مىللەتلەر .
مىلىك (ملك) ، ئە . ئىگىلىك .
مىللەت (ملت) ، ئە . دىن ، مەزھەپ ؛ مىللەت .
مىم (ميم) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «م» ھەرپىنىڭ نامى .
مىئمار (معمار) ، ئە . بىناكار ، ئىمارەت ئۇستىسى .
مىمراز (ممراض) ، ئە . ئاغرىش ، كېسەل بولۇش . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : كېسەل بولماق ، ئاغرىماق .
مىن (من) ، ئە . ئالدى قوشۇلغۇچى ؛ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكى چىقىش كېلىش قوشۇمچىسى «دىن// تىن» رولىدا كېلىدۇ . ◇~ **بىدايەت** (~بداية) : باشتىن .

◇～**قەدىم** (～قديم) : قەدىمدىن .
مىن بەئد (من بعد) ، ئە . بۇنىڭدىن كېيىن .
مىنبەر (منبر) ، ئە . مۇنبەر ، مەسچىت ۋە جامەلەردە ئۇستىگە چىقىپ خۇتبە ئوقۇش ۋە ۋەز ئېيتىش ئۈچۈن ياسالغان ئۇچ ، تۆت پەلەمپەيلىك پەللە .
مىنتەقە (منطقه) ، ئە . كەمەر ، بەلباغ ، دائىرە ؛ قۇرۇقلۇقنىڭ ئىسسىق ـ سوغۇقلۇقتا قاراپ بۆلۈنگەن بۆلەكلىرى .
مىنفەخ (منفخ) ، ئە . شامال ساندۇقى ، كۆرۈك (تۆمۈرچىنىڭ كۆرۈكى) .
مىنقار (منقار) ، ئە . تۇمشۇق ، قۇشنىڭ تۇمشۇقى .
مىنقاش (منقاش) ، ئە . موچىن ، قىسقۇچ ، شامنىڭ پىلىكىنى ئۈزىدىغان قىسقۇچ .
مىنمەك (مينماك) مىنمەك ؛ چىقىپ ئولتۇرماق (ئېگىز نەرسىگە) .
مىننەت I (منت) ، ئە . مەرھەمەت ، شەپقەت ، ساخاۋەت ؛ ماختاش ، ياخشىلىقنى ئىقرار قىلىش ، تەشەككۈر بىلدۈرۈش .
مىننەت II (منت) ئۆزىنىڭ قىلغان ياخشى ئىشىنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەسلىك .
مىنھاج (منهاج) ، ئە . داغدام يول ، پارلاق يول .
مىنھاجۇن نەجات (منهاج النجات) ، ئە . نىجات يولى ، قۇتۇلۇش يولى .
مىنو (مينو) ، پ . ق . مىينو .
مىنۋال (منوال) ، ئە . ئۇسلۇب ، ئۇسۇل ، قائىدە ، تەرتىپ ، تەرز ، رەۋىش ، قېلىپ .
مىھاد (مهاد) ، ئە . ئورۇن ـ كۆرپە ، چۈشەك ، يوتقان ـ كۆرپە .
مىھار (مهار) ق . مەھار .
مىھەن (محن) ، ئە . «مەھنەت (محنت)»نىڭ كۆپلۈكى : جاپا ـ مۇشەققەتلەر ، قىيىنچىلىقلار ، كۈلپەتلەر .
مىھتەر (مهتر) ، پ . ئۇلۇغ ، كاتتا ؛ ئاقساقال ؛ ئەلچى ؛ سۈرنايچى .
مىھر I (مهر) ، پ . قۇياش ؛ كۈن ، ئاپتاپ . ◇～**ئالتۇنى** (～آلتونى) : قۇياش ئالتۇنى ، قۇياش زەررىسى . ◇～**پەرتەۋلىغ** (～پرتوليغ) : قۇياشتەك پارلاقلىق ، قۇياشتەك نۇر بەخشىلىك .
مىھر II (مهر) ، پ . سۆيگۈ ، مۇھەببەت ، ئىشق ، مېھىر ؛ ◇**بەد**～ (بد～) : مېھىرسىز ، رەھىمسىز ؛ توك ، سوغۇق تەلئەت .
مىھراب (محراب) ، ئە . ئۆستى ئەگمە قىلىنغان تەكچە ؛ مەسچىتنىڭ ئىمام تۇرىدىغان جايى ؛ قاشنىڭ ئەگمە شەكلى .
مىھرابخان (محراب خوان) ، ئە ـ پ . ◇～ **ھافىز** (～حافظ) : مەسچىتتە چۆرىدەپ ئولتۇرغانلار ھۆزۈرىدا مېھرابتا تۇرۇپ ، دىنىي تەسەۋۋۇپقا دائىر شېئىرلارنى يېقىملىق ئاۋاز بىلەن كۈيلەپ ئوقۇيدىغان ھاپىز .
مىھرابۇەش (محراب وش) ، ئە ـ پ . مېھرابقا ئوخشاش ، ئەگمە ، ئەگىم .

مەھرابىي (محرابى) ، پ . مېھراپقا تېگىشلىك ، مېھراپ شەكىللىك ، مېھراپقا ئوخشاش ، ئەگمە ، ئېگىلگەن .

مەھراسار (مهرآثار) ، پ . مۇھەببەتلىك ، مېھىرلىك .

مەھرتارى (مهرتارى) مۇھەببەت رىشتىسى .

مەھرەفروز (مهرافروز) ، پ . قۇياشتەك يورۇتقۇچى ، قۇياشتەك نۇر چاچقۇچى .

مەھرەين (مهرين) ، پ . ئاي ژە قۇياش .

مەھرجان (مهرجان) ، پ . كۆز پەسلىنىڭ ئوتتۇرىسى ؛ كۆز ، كۆز پەسلى .

مەھرگيا (مهركيا) ق . مېھرىگياھ .

مەھر گياھ (مهر كياه) ، پ . بەزى تاغلاردا ئۆسىدىغان بىر خىل گياھ بولۇپ ، ئېيىق ئوتى ، كېيىك ئوتى دەپمۇ ئاتىلىدۇ . ئەل ئىچىدە ، بۇ گياھنىڭ يىلتىزىنى ئادەم يېسە ، تېنى سۇزۇكلىشىپ ، باشقىلارنىڭ مېھرىنى ئۆزىگە جەلب قىلارلىق دەرىجىگە يېتىدۇ ، دەيدىغان گەپلەر بار .

مەھرگيەھ (مهركيه) ق . مېھرىگياھ .

مەھر ئوتى (مهر اوتى) قۇياش هارارىتى ؛ ئىشق ئوتى .

مەھرى ئالەمتاب (مهر عالم تاب) ، ئە ـ پ . ئالەمنى يورۇتقۇچى قۇياش ، جاھانغا نۇر چاچقۇچى قۇياش .

مەھرى ئالەمگەرد (مهر عالم كرد) ، ئە ـ پ . ئالەمنى كەزگۈچى قۇياش .

مەھرى تابان (مهر تابان) ، پ . پارلاق قۇياش ، تاۋلانغان قۇياش .

مەھرى ئەنۋەر (مهرانور) ، پ ـ ئە . ئەڭ پارلاق نۇر .

مەھرى جەھانتاب (مهرجهان تاب) ، پ . ق . مەھرى ئالەمتاب .

مەھرى خاۋەر (مهرخاور) ، پ . شەرق قۇياشى ، قۇياش ؛ ك . دىلبەر ، سۆيۈملۈك يار .

مەھرى دۇرەخشان (مهر درخشان) ، پ . مەھرى رەخشان .

مەھرى رەخشان (مهر رخشان) ، پ . نۇرلۇق قۇياش ، پارلاق قۇياش .

مەھرى لامئ (مهر لامع) ، پ ـ ئە . پارقىراق قۇياش .

مەھرى مۇنىر (مهر مينر) ، پ ـ ئە . ق . مەھرى رەخشان .

مەھرى ئىشراق (مهراشراق) ، پ ـ ئە . پارلىغان قۇياش .

مەھمانسەرا (مهمان سرا) ، پ . مېھمانخانا .

مەھمانسەراي (مهمان سراى) ، پ . ق . مەھمانسەرا .

مەھماننەۋاز (مهمان نواز) ، پ . مېھماندوست ، مېھمانپەرۋەر .

مەھماني (مهمانى) ، پ . مېھماندارچىلىق . ◇ **ئەساسى~** (اساس~) : مېھماندارچىلىق ئۇچۇن كېرەكلىك نەرسىلەر ؛ مېھماندارچىلىق قائىدە ـ يوسۇنلىرى .

مەھنە (مهنه) ، پ . خىزمەتچى خادىم .

مەھنەت I (محنت) ، ئە . جاپا ـ مۇشەققەت ، كۈلپەت ، ئېغىرچىلىق ، قىيىنچىلىق ، بالايىئاپەت .

مەھنەت II (محنت) ، ئە . ئەمگەك ، مەشغۇلات ، خىزمەت ؛ كەسىپ .

مەھنەت ئەفزاي (محنت افزای) ، ئە ـ پ . جاپا ـ مۇشەققەتنى ئاشۇرغۇچى ، قىينىغۇچى .

مەھنەتزەدە (محنت زده) ، ئە ـ پ . بالاغا يولۇققان ، بەختسىز .

مەھۋەر (محور) ، ئە . ئايلىنىدىغان نەرسىلەرنىڭ ئوقى ، ئوق .

مىيئاد (میعاد) ، ئە . ۋەدە قىلىنغان ۋاقىت ، قەرەل ؛ ۋەدىلەشكەن ئورۇن ؛ بەلگىلەنگەن يەر ، بەلگىلەنگەن مەزگىل ؛ ۋەدە ، لەۋز ، شەرت .

مىيئاد گاھ (میعادگاه) ، ئە ـ پ . ئۇچرىشىشقا ۋەدىلەشكەن جاي .

مىئيار (معیار) ، ئە . ئۆلچەم ، قېلىپ ، سورت .

مىيان (میان) ، پ . ئوتتۇرا ، مەركەز ، بەل ؛ ئوتتۇرىدىكى ، ئايرىلمىتىكى ؛ ئوتتۇرا ھېسساب .

مىيانە (میانه) ، پ . ق . مىيان .

مىيانبەستە (میان بسته) ، پ . بەل باغلىغان ، بېلى باغلاقلىق ؛ بىرەر ئىشنى بېجىرىشكە نىيەتلەنگەن .

مىيانچى (میانچی) ، پ . ۋاستىچى ، ئوتتۇرىدا تۇرغۇچى ، كېلىشتۇرگۈچى .

مىيانچىلىق (میانچی لیق) ۋاستىچىلىك ، ئوتتۇرىدا تۇرغۇچىلىق .

مىيانسال (میان سال) ، پ . ئوتتۇرا ياشلىق ، ئوتتۇرا ياشتىكى .

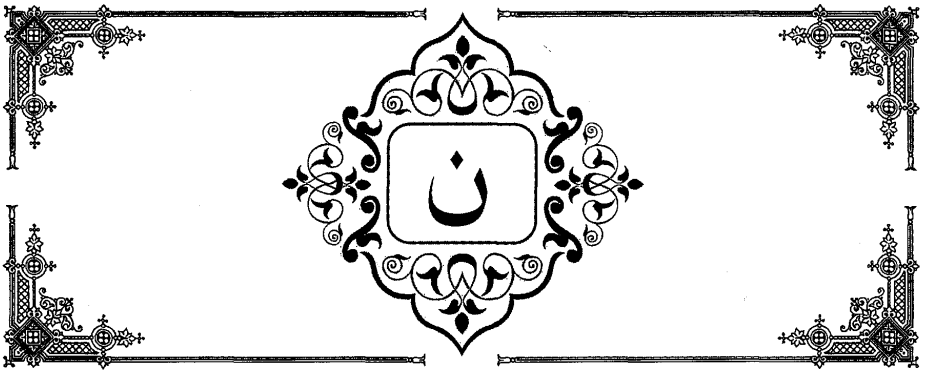
مىيانگىر (میان گیر) ، پ . ئوتتۇرا يولچى ، ئۈيانغىمۇ ، بۈيانغىمۇ يان باسماي دەل ئوتتۇرىدا تۇرغۇچى ؛ كېلىشتۇرمىچى .

مىينا (مینا) ، ئە . شىشە ، مەي شىشىسى ؛ كۆكۈش ، ھاۋارەڭ ؛ سىر ، نەقىش .

مىيناكار (میناکار) ، ئە ـ پ . شىشىدىن ئىشلەنگەن ، سىرلانغان ، نەقىشلەنگەن .

مىينايي (مینایی) ، ئە . شىشە رەڭ ، كۆكۈش ، ھاۋارەڭ . ◇ **جامى**ـ (جام ـ) : كۆكۈش رەڭ جام . ◇ ـ **خەت** (ـ خط) ؛ كۆكۈش سىزىق . ◇ ـ **رەڭ** (ـ رنگ) : كۆكۈش رەڭ ، ھاۋارەڭ . ◇ ـ **يەفراق** (ـ يفراق) : كۆك يوپۇرماق .

مىينۇ (مینو) ، پ . يۇقىرى ئاسمان ؛ جەننەت ؛ رەڭدار شىشە ؛ زەبەرجەد (كۆك تاش) . ◇ **گۈنبەزى**ـ (كنبز ـ) : كۆپكۆك ئاسمان . ◇ **جامى**ـ (جام ـ) : كۆكۈش جام . ◇ **سەۋادى**ـ (سواد ـ) : ك . بۇتخانا .

نا I (نا) ، پ . سۆزلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ئىنكار قىلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇～**ئۈمىد** (～ئىمىد) : ئۈمىدسىز . ◇～**مەئلۇم** (～معلوم) : مەلۇم ئەمەس .

نائاباد (نا آباد) ، پ . بوز يەر ، ئېچىلمىغان يەر ؛ تەرەققىي قىلمىغان .

نائەھل (نااهل) ، پ ـ ئە . مەلۇم ئىشقا ئالاقىسى بولمىغان ، ئۆز ئەھلى ئەمەس .

ناب I (ناب) ، پ . تازا ، تىنىق ، ساپ . ◇**دۈررى**～ (در～) : ساپ دۇر ، تازا مەرۋايىت ؛ ك . قىممەتلىك سۆز . ◇**مەيى**～ (می～) ، **شەرابى**～ (شراب～) : تازا ۋە تىنىق مەي . ◇**زەرى**～ (زر～) : ساپ ئالتۇن .

ناباك (ناپاک) ، پ . قورقماس ، پالۋان ، باتۇر .

نابالىغ (نابالغ) ، پ ـ ئە . بالاغەتكە يەتمىگەن ، ۋايىغا يەتمىگەن .

نابايىستە (نابایسته) ، پ . كېرەكسىز ، قىلىنىشى لازىم بولمىغان (ئىش) .

نابەجا (نابجا) ، پ . رەسىم ـ قائىدىگە ئۈيغۇن كەلمەيدىغان ؛ ئورۇنسىز .

نابەختىيار (نابختیار) ، پ . بەختسىز .

نابۇد (نابود) ، پ . يوق قىلىنغان ، گۇمران بولغان ، يوقالغان . ◇～**ۋبۇد** (～وبود) : بارى ـ يوق .

ناپاك (ناپاك) ، پ . پاسكىنا . ◇**ئابى**～ (آب～) : پاسكىنا سۇ . بۇلغانغان سۇ . ◇**زەرى**～ (زر～) : ساپ بولمىغان ئالتۇن ، ئارىلاشما ئالتۇن .

ناپايدار (ناپایدار) ، پ . ۋاقىتلىق ، ئۆتكۈنچى ؛ ئۆمرى كوتا ، ئۆزۈنغا بارمايدىغان ؛ ئۇلى ئاجىز .

ناپەدىد (ناپدید) ، پ . كۆرۈنمەيدىغان ، كۆرۈنمەس ، مەخپىي ، ئېنىقسىز ، تاينسىز .

ناپەدىدار (ناپدیدار) ، پ . كۆرۈنمەيدىغان ، سېزىلمەيدىغان ؛ نامى چىقمىغان . ◇～**ئەيلە‌مەك** (～ایلاماک) : يوشۇرۇپ قويماق ، كۆرۈنمەيدىغان قىلماق .

ناپەرۋا (ناپروا) ، پ . بىپەرۋا ، كارى يوق ، قارىماس ، قارىمايدىغان .

ناپەسەند (ناپسند) ، پ . لاياقەتسىز ، ياراماس ، يېقىمسىز ، ئۆلچەمگە لايىق كەلمەيدىغان ؛ خاپا بولغان ، قايغۇلۇق .

نا پەيدا (ناپيدا) ، پ . كۆرۈنمەس .

نا پىسەندىدە (ناپسنديده) ، پ . ق . ناپەسەندە .

نا پۇختا (ناپخته) ، پ . پىشمىغان ، خام ؛ ك . تەجرىبىسىز ؛ يەڭگىللىك بىلەن ئىش قىلىدىغان . ◇ **ئادەمى~** (آدم~) : خام ئادەم ، تەجرىبىسىز ئادەم .

نا تەمام (ناتمام) ، پ ـ ئە . تاماملانمىغان ، ئورۇنلانمىغان ، تۈگىمىگەن . ◇ **ماهى~** (ماه~) : تولمىغان ئاي .

نا تەنۇمەند (ناتنومند) ، پ . كۈچسىز ؛ ساقسىز ، كېسەل ، ئۇرۇق .

ناتەۋان (ناتوان) ، پ . كۈچسىز ، زەئىپ ؛ پەمسىز ، شۇدىسىز ، ئەپچىل ئەمەس ؛ تاقەتسىز ؛ كېسەل ، بىتاپ .

ناتەۋانا (ناتوانا) ، پ . كۈچسىز ، قۇۋۋەتسىز ، قۇدرەتسىز .

نا تەۋانلىغ (ناتوان ليغ) كۈچسىزلىك ؛ پەمسىزلىك ، ئېپى يوقلۇق ؛ تاقەتسىزلىك ؛ كېسەللىك .

ناتەۋانۇ ئەلىل (نا توان و عليل) ، ئە ـ پ . كۈچسىز ھەم بىمار .

ناتىق (ناطق) ، ئە . سۆزلىگۈچى ؛ نۇتۇق سۆزلىگۈچى ؛ سۆزمەن ، بايانات چى .

ناتىقە (ناطقه) ، ئە . ناتىق (ناطق) نىڭ ئايال جىنس شەكلى ؛ سۆز قابىلىيىتى ؛ سۆزمەنلىك .

نا جىنس (ناجنس) ، پ ـ ئە . ياماں ، ئەسكى ، پەس ؛ باشقا جىنستىكى ، باشقا تۈردىكى ، جىنسداش ئەمەس .

ناچەخ (ناچخ) ، پ . نەيزىنىڭ كىچىك بىر خىلى ؛ قەدىمىي ئۇرۇشلاردا ئىشلىتىلىدىغان ئاي پالتا .

ناچىز (ناچيز) ، پ . ئەرزىمەس ، قەدىر ـ قىممىتى يوق ؛ پەسكەش .

ناخاھ (ناخواه) خالىمىغان ھالدا ، مەجبۇرەن ، نارازى . ◇ **خاھ~** (خواه~) : ئىستەر ـ ئىستىمەس ، خاينا خا (قۇمۇل شۇۋسىدە) ، خۇشياقمىغان ھالدا ، خالىمىغان يوسۇندا .

ناخەلەق (ناخلق) ، پ . ئاتا ـ بوۋىسىغا ئوخشىمايدىغان ، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ياخشى خىسلەتلىرىگە ژارىسلىق قىلمىغان ، مۇناپىق .

ناخۇش (ناخوش) ، پ . يېقىمسىز ، ياماں ، كەيپى قاچقان ، خارامۇش ، شاد ئەمەس ، خاپا .

ناخۇنە (ناخنه) ، پ . كۆزگە ئاق چۈشۈش كېسىلى .

ناخىرەد مەند (ناخردمند) ، پ . ساراڭ ، ئەقىلسىز ، ئەقىل ، ئەخمەق ، دۆت .

ناخىرەدمەندلىق (ناخردمندليق) ئەقىلسىزلىق .

نادىدە (ناديده) ، پ . كۆرۈلۈپ باقمىغان ، مىسلى كۆرۈلمىگەن ؛ قىممەتلىك ، تەڭدىشى يوق .

نادىر ، نادىرە (نادر ، نادره) ، ئە . كەم تېپىلىدىغان ؛ ئاز ئۇچرايدىغان ؛ بىباھا نەرسە ؛ بىردىنبىر ، تەڭدىشى يوق .

نادىرە سان (نادرە سان) ، ئە ـ پ . نادىر نەرسە قاتارىدىكى ، گويا تېپىلماس .
نادىرى زەمان (نادر زمان) ، ئە ـ پ . زامانىنىڭ نادىرى ، زامانىنىڭ يېگانىسى .
نادىلپەزىر (نادلپزير) ، پ . كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ، يېقىمسىز .
نادىم (نادم) ، ئە . پۇشايمان قىلغۇچى ، ئەپسۇسلانغۇچى ، نادامەت چەككەن .
نار I (نار) ، ئە . ئوت ، گۈلخان ؛ ك . دوزاق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئىسسىتماق ، قىزىتماق ، كۆچلۈك تەسىر قىلماق .
نار II (نار) ، پ . ئانار (انار) نىڭ قىسقارتىلمىسى ؛ ك . ئەمچەك .
ناری پىستان (نار پستان) ، پ . ئەمچەكنىڭ تۇگمىسى .
ناری مەجۇس (نارمجوس) ، ئە ـ پ . ئاتەشپەرەسلەرنىڭ ئوتى .
ناراست (ناراست) ، پ . ناتوغرا ، خاتا ؛ ئەگرى ، مايماق .
نارەسىدە (نارسيده) ، پ . بويىغا يەتمىگەن ، بالاغەتكە يەتمىگەن ؛ خام ، پىشمىغان .
نارەنج (نارنج) ، ئە . ئاپېلسىن : ك . سېرىق رەڭ ، سېرىق تۈس .
نارەنج ۋەش (نارنج وش) ، ئە ـ پ . ئاپېلسىنغا ئوخشاش ، ساپسېرىق .
نارەنجىي (نارنجی) ، ئە . ئاپېلسىنغا مەنسۇپ ، سېرىق تۈسلۈك . ◇～ **لىباس** (～لباس) : سېرىق رەڭلىك كىيىم .
نارەۋا (ناروا) ، پ . نامۇۋاپسىق ، نامۇناسىپ ، خاتا ؛ يول قويغىلى بولمايدىغان ، قانۇنغا خىلاپ كېلىدىغان .
ناربۇن (ناربون) ، پ . ئانار دەرىخى .
نارۇەن (نارون) ، پ . كۆركەم قامەتلىك ۋە بۇلۇق يوپۇرماقلىق بىر خىل دەرەخ .
ناری (ناری) كېيىن ؛ يىراق ؛ نېرى . ◇ **ئاندىن**～ (اندين～) : ئاندىن كېيىن .
نارىزامەند (نارضامند) ، پ ـ ئە . نارازى ، كۆنمىگەن ، قوشۇلمىغان ، رازى بولمىغان .
نارىي (ناری) ، ئە . ئونقا مەنسۇپ ؛ ئىسسىق ، قىزىق . ◇ **مىزاجى**～ (مزاج～) : ئىسسىق مىجەز .
ناز پەرۋەر (ناز پرور) ، پ . نازلىق ، نازلىنىدىغان .
ناز پەرۋەرد (ناز پرورد) ، پ . ناز قىلىشقا ئامراق ، ناز قىلىپ ئادەتلەنگەن .
نازۇنئىم (نازو نعم) ، پ ـ ئە . نازۇنېمەتلەر .
نازىر (ناظر) ، ئە . نازارەت قىلغۇچى ، قارىغۇچى ، كۆز سالغۇچى ، كۆزەتكۈچى .
نازىرى مەقسۇد (ناظر مقصود) ، ئە ـ پ . مەقسەتنى كۆزلىگۈچى .
نازىش (نازش) ، پ . نازلىنىش ، ئەركىلەش ؛ يالۇۋرۇش ، يېلىنىش ؛ سىپاگەرچىلىك قىلىش .
نازىل (نازل) ، ئە . چۈشكەن . ◇～ **بولماق** (～بولماق) ، ～ **ئولماق** (～اولماق) : چۈشمەك . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماک) : چۈشۈرمەك .
نازىم (ناظم) ، ئە . تەرتىپكە سالغۇچى ، تىزغۇچى ، رەتلىگۈچى ، تەشكىللىگۈچى ؛ شېئىر يازغۇچى ، شائىر .

نازۇربانلىغ (ناظوربانليغ) قورۇقچىلىق ، جىسەكچىلىك .
نازۇك (نازك) ، پ . ئىنچىكە ، نېپىز ، يۇمشاق ، يۇمران ؛ مۇلايىم ، ئىللىق ، نازاكەتلىك ، ئاسان ھاياجانلىنىدىغان .
ناژۇ (ناژو) ، پ . قارىغاي دەرىخى ؛ ك . خۇش قامەت ، تىك گەۋدە .
ناس (ناس) ، ئە . ئىنسان (انسان) نىڭ كۆپلۈكى : ئادەملەر ، كىشىلەر ، ئىنسانلار .
◇ **ئەييۇھەننىاس** (ايها الناس) : ھەي ئادەملەر !
ناساز (ناساز) ، پ . ماس كەلمەيدىغان ، ماسلاشمىغان ، قاملاشمىغان ، ئوسال ، ئەسكى ، ناچار .
ناسەبۇر (ناصبور) ، پ ـ ئە . سەۋرسىز ، چىدامسىز .
ناسەرە (ناسره) ، پ . ياخشى ئەمەس ، ساپ ئەمەس ، راست ئەمەس ، ياسالما .
ناسەزا (ناسزا) ، پ . نامۇۋاپىق ، مۇناسىپ ئەمەس .
ناسەزالىق (ناسزاليق) نالايىقلىق ، نامۇۋاپىقلىق ، مۇناسىپ ئەمەسلىك .
ناسەۋاب (ناصواب) ، پ ـ ئە . خاتا ، ناتوغرا .
ناسىپاس (ناسپاس) ، پ . ياخشىلىقىنى بىلمەيدىغان ، رەھمەت ئېيتىشنى بىلمەيدىغان ، ناشۇكۇر .
ناسۇدمەند (ناسودمند) ، پ . پايدا چىقمايدىغان ، پايدىسىز ، بەھرىسىز ، نەپ بەرمەيدىغان .
ناسۇفتە (ناسفته) ، پ . تېشىلمىگەن ؛ قول تەگمىگەن ، پاكىز ، ياتلىق بولمىغان .
◇ **ياقۇتى**ـ (ياقوت ـ) : تېشىلمىگەن ياقۇت .
ناسىخ (ناسخ) ، ئە . ① بىكار قىلغۇچى ؛ يوققا چىقارغۇچى ؛ ② نۇسخا كۆچۈرگۈچى ، كۆچۈرگۈچى .
ناسىر I (ناصر) ، ئە . ياردەم بەرگۈچى ، ياردەمچى ، قوغدىغۇچى ؛ قۇتقۇزغۇچى ؛ قوللىغۇچى ، مەدەتكار ؛ غالىب ، غەلىبە قىلغۇچى .
ناسىر II (ناثر) ، ئە . نەسرىي ئەسەر يازغۇچى ، نەسر يازغۇچى .
ناسىھ (ناصح) ، ئە . نەسىھەت قىلغۇچى ؛ تەربىيە قىلغۇچى ؛ پىلان كۆرسەتكۈچى ، مەسلىھەتچى .
ناسىھا (ناصحا) ، ئە . ھەي ، نەسىھەتچى ! ھەي ، نەسىھەت قىلغۇچى !
ناسىيە (ناصيه) ، ئە . پېشانە ، چىكىلەك ؛ تاشقى كۆرۈنۈش ، يۈزەكى ھال ؛ بۇلۇڭ ، بۇرجەك .
ناشاد (ناشاد) ، پ . خاپا ، قايغۇلۇق .
ناشايىست (ناشايست) ، پ . كېلىشمىگەن ، سەت ، ئوخشىمىغان ؛ مۇناسىپ كەلمىگەن ، يامان ، يارىماس ، نامۇۋاپىق .
ناشايىستە (ناشايسته) ، پ . ق . ناشايىست .
ناشپاتى (ناشپاتى) نەشپۈت .

ناشۇكۇفت (ناشكفت) ، پ . ئېچىلمىغان . ◇ **غۇنچەئى~** (غنچه~) : ئېچىلمىغان غۇنچه .
ناشۇگۇفت (ناسكفت) ، ق . ناشۇكۇفت .
ناشي I (ناشى) ، پ . بىلىمسىز ، تەجرىبىسىز ؛ ئەھلى بولمىغان .
ناشي II (ناشى) ، پ . پەيدا بولغۇچى ، كېلىپ چىققۇچى ، تۇغۇلغۇچى ، پەيدا بولۇۋاتقان ، يۇز بېرىۋاتقان ، مەيدانغا كېلىۋاتقان .
ناشىر (ناشر) ، ئە . نەشر قىلغۇچى ، تارقاتقۇچى ، جاكارلىغۇچى ، ئېلان قىلغۇچى ، تەشۋىق قىلغۇچى .
ناشىناس (ناشناس) ، پ . نام قازانمىغان ، داڭ چىقارمىغان ، شۆھرەت قازانمىغان ، تونۇلمىغان . ◇ **ھەق~** (حق~) : نانكور ، ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان .
ناغۇ (ناغو) نەچۈك ، قانداق ، نېمە ئۈچۈن ، نېمىشقا .
ناف (ناف) ، پ . كىندىك ؛ ك . مەركەز ، دەل ئوتتۇرا .
نافە (نافه) ، پ . ئىپار ئىشلەپچىقىرىدىغان ئورگان ، ئىپار بېزى .
نافەئى تاتار (نافه تاتار) ، پ . ساپ ۋە خۇشبۇي ئىپار .
نافەئى تەييب (نافه طيب) ، ئە ـ پ . خۇشبۇي ئىپار .
نافەئى چىن (نافه چين) ، پ . چىن ئىپارى .
نافەراھەم (نافراهم) ، پ . ئىنچام ئەمەس ، بىسەرەمجان ، تارقاق ، بىر جايغا توپلانغان .
نافەرجام (نافرجام) ، پ . ئاقىۋەتلى ياخشى بولمىغان ، نەتىجىسىز ، پايدىسىز .
نافەررۇخ (نافرخ) ، پ . راۋاج تاپمىغان ، ئىشى يۈرۈشمىگەن .
نافەرجاملىغ (نافرجام ليغ) ئاقىۋەتلى خەيرىيەتسىزلىك ، نەتىجىسىزلىك ، پايدىسىزلىق .
نافەرمان I (نافرمان) ، پ . ئىتائەتسىز ، بويسۇنمىغۇچى .
نافەرمان II (نافرمان) ، پ . بەنەپشە رەڭ .
نافەرمانلىغ (نافرمانليغ) ئىتائەتسىزلىك ، بويسۇنمىغۇچىلىق .
نافىئ (نافع) ، ئە . پايدىلىق ، نەپلىك ، مەنپەئەتلىك .
نافىز (نافذ) ، ئە . نوپۇزلۇق ، ئۆتكۈر ، تەسىرى كۈچلۈك ، تەسىرلىك ؛ سىڭىدىغان ؛ تېشىپ ئۆتىدىغان ؛ ئۇنۇملۇك .
نافىزى فەرمان (نافذ فرمان) ، ئە ـ پ . ھۆكۈمى ئۆتىدىغان ، ھۆكۈمران .
نافىلە (نافله) ، ئە . نورمىدىن ئارتۇق خىزمەت ، ئاشۇرۇپ ئورۇنلانغان ۋەزىپە ، بېجىرىلىشى مەجبۇر بولمىغان ئىش ، ئىختىيارىي ئىش ؛ ئىختىيارىي ناماز . ◇ **~گۇزەر** (~كزر) : ئىختىيارىي ناماز ئۆتىگۈچى .
نافىيە (نافيه) ، ئە . رەت قىلغۇچى ؛ مەنپىيگە ئايلاندۇرغۇچى .
ناقابىل (ناقابل) ، پ ـ ئە . ئەھمىيەتسىز ، ئەرزىمەس ؛ مۇمكىن بولمايدىغان ، ئىمكانىيىتى يوق ؛ قابىلىيەتسىز ، ئىقتىدارسىز .

ناقە (ناقە) ، ئە . چىشى تۆگە ، تۆگە .

ناقۇس (ناقوس) ، ئە . چوڭ قوڭغۇراق . ◇～**ى مۇغانە** (～مغانە) : مەجۇسىلار قوڭغۇرىقى ، ئاتەشپەرەسلەر قوڭغۇرىقى .

ناقۇسى مەدىنە (ناقوس مدينە) ، ئە . شەھەر قوڭغۇرىقى .

ناقىز (ناقض) ، پ . زىيانلىق ، زىت ، نامۇۋاپىق .

ناقىس (ناقص) ، ئە . نۇقسانلىق ، كەمچىلىكى بار ؛ تولۇق ئەمەس ، يېتەرسىز .

ناقىسۇەش (ناقص وش) ق . ناقىس (ناقص) .

ناقىل (ناقل) ، ئە . نەقىل قىلغۇچى ، ھېكايە قىلغۇچى ، يۆتكىگۈچى ، توشۇغۇچى ، خەۋەر توشۇغۇچى ، كۆچۈرگۈچى .

ناكار (ناكار) ، پ . يارامسىز ، ئىشقا يارىمايدىغان ، تەسىرسىز ، ئۆتىمەس .

ناكام (ناكام) ، پ . ئىستىكىگە يېتەلمىگەن ، مۇرادىغا يېتەلمىگەن ، مەھرۇم ، بەھرىسىز ؛ نائىلاج ، چارىسىز .

ناكاملىغ (ناكام ليغ) ، مەھرۇملۇق ، مۇرادسىزلىق ، بىبەھرلىك .

ناكەردە (ناكردە) ، پ . قىلىنمىغان ، ئىشلەنمىگەن .

ناكەس (ناكس) ، پ . ئەرلىك ۋىجدانى يوق ؛ ئىنسان قىلىپىدىن چىققان ؛ پەس ، پەسكەش ؛ بېخىل .

ناكەستە (ناكستە) ، پ . بېخىل ، ئىچى قارا ؛ خەسىس .

ناگاھ (ناگاە) ، پ . توساتتىن ، ئويلىمىغان چاغدا .

ناگاھى (ناگاهى) ، پ . توساتتىن يۇز بېرىش ، تۇيۇقسىزلىق ؛ تۇيۇقسىز يۇز بەرگەن .

ناگاھان (ناگهان) ، پ . تۇيۇقسىز ، توساتتىن .

ناگۇزىر (ناگزير) ، پ . ئىلاجسىز ، نائىلاج ، چارىسىز ؛ مۇقەررەر ، ساقلانغىلى بولمايدىغان ؛ زۆرۈرىي .

ناگىرىفت (ناگرفت) ، پ . كۈتۈلمىگەندە گىرىپتار بولغان ئاغرىق ، تۇيۇقسىز بولغان كېسەل ؛ توساتتىن يۇز بەرگەن ھادىسە .

نال (نال) ، پ . قۇمۇش قەلەم ئىچىدىكى ئىنچىكە تۆمۇر ، قىلتىرىق ؛ قۇمۇش .

نالان (نالان) ، پ . ناله قىلغۇچى ، پىغان چەككۈچى ، ئىڭرىغۇچى ؛ ناله قىلغان ۋە پىغان چەككەن ھالدا .

نالەندە (نالندە) ، پ . ناله قىلغۇچى ، ئىڭرىغۇچى .

نام (نام) ، پ . ئات ، ئىسىم ، شۆھرەت ، داڭ ، شان . ◇～**دار** (～دار) : داڭلىق ، مەشھۇر . ◇**بەد**～ (بد～) : رەسۋا ، نامى بۇلغانغان .

نامە (نامە) ، پ . خەت ، مەكتۇپ ، رىسالە . ◇～**سەبت قىلماق** (～ثبت قيلماق) : خەت يازماق .

نامه ئارا (نامه آرا) ، پ . خۇشخەت .
نامەبەر (نامەبر) ، پ . خەت توشۇغۇچى ؛ ◇ **تايىرى**~ (طايىر~) : خەت توشۇغۇچى كەپتەر .
◇~ **قۇش** (~قوش) : كەپتەر .
نامەئدۇد (نامعدود) ، پ ـ ئە . ھېسابسىز ، سان ـ ساناقسىز .
نامەربۇت (نامربوط) ، پ ـ ئە . بىر ـ بىرىگە باغلانمىغان ، قولاشمىغان .
نامەرد (نامرد) ، پ . نامەرت ، ئەرلىك جىگىرى يوق ئادەم ، پەسكەش ؛ توخۇ يۈرەك .
نامەردۇم (نامردم) ، پ . ئادەمگەرچىلىكى يوق ، ئادەم قېلىپىدىن چىققان ؛ ۋىجدانسىز .
نامەردۇملىغ (نامردملیغ) ئادەمگەرچىلىكى يوقلۇق ؛ ۋىجدانسىزلىق .
نامەرئى (نامرعى) ، پ ـ ئە . رىئايە قىلىنمىغان ، ئېتىبارغا ئېلىنمىغان .
نامەسمۇئ (نامسموع) ، پ ـ ئە . تىڭشاشقا لايىق بولمىغان ، لاياقەتسىز ، يېقىمسىز ، قوبۇل قىلغىلى بولمايدىغان ؛ بۇرۇن ئاڭلاپ باقمىغان .
نامەسىياھ ، نامەسىيەھ (نامه سیاه ، نامەسیه) ، پ . گۇناھكار ، جىنايەتچى .
نامەشرۇئ (نامشروع) ، پ ـ ئە . قانۇنسىز ، قانۇنغا خىلاپ ، شەرىئەتكە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان .
نامەفھۇم (نامفهوم) ، پ ـ ئە . چۈشىنىكسىز ، بىلگىلى بولمايدىغان ، ئۇققىلى بولمايدىغان .
نامەقبۇل (نامقبول) ، پ ـ ئە . قوبۇل قىلىنمىغان ، تاپشۇرۇپ ئېلىنمىغان ؛ قوبۇل قىلغىلى بولمايدىغان ، يول قويغىلى بولمايدىغان ، چىداپ تۇرغىلى بولمايدىغان .
نامەقدۇر (نامقدور) ، پ ـ ئە . كۈچ يەتمەيدىغان ؛ ئۆلچەمسىز ، ھەددىسىز ، چېگرالىسىز ، چەكسىز .
نامەقدۇرە (نامقدوره) ، پ ـ ئە . ئۆلچەمسىز .
نامەئقۇل (نامعقول) ، پ ـ ئە . ئەقىلگە توغرا كەلمەيدىغان ، ئەقىلگە سىغمايدىغان ، مۇڭاپىق بولمىغان ، مەنتىقىگە سىغمايدىغان ، بىمەنە .
نامەئلۇم (نامعلوم) ، پ ـ ئە . مەلۇم بولمىغان ، بىلگىلى بولمايدىغان ، ئېنىقسىز .
نامەھرەم (نامحرم) ، پ ـ ئە . يات ، چەتئەل كەلگەن ، يات ئادەم ، ئۆز بولمىغان كىشى .
نامەھسۇر (نامحصور) ، پ ـ ئە . چېگرالىسىز ، چەكسىز ؛ ئىھاتىلەنمىگەن .
نامەۋزۇن (ناموزون) ، پ ـ ئە . ئۆلچەمسىز ، ۋەزىنسىز ، كېلىشمىگەن ، ياراشمىغان .
نامەئى ئەئمال (نامه اعمال) ، ئە ـ پ . ئەمەللەر (ھايات ۋاقتىدا قىلغان ياخشى ـ يامان ئىشلار) خاتىرىسى .
نامەئى ئىقبال (نامه اقبال) ، ئە ـ پ . مېھرىبانلىق خېتى ، خۇشاللىق خېتى .
نامجوي (نامجوی) ، پ . شۆھرەتلىك ، داڭ چىقارغان ؛ شۆھرەت ئىزدىگۈچى .
نامدار (نامدار) ، پ . مەشھۇر ، داڭدار .
نامزاد ، نامزەد (نامزاد) ، پ . تاللاپ كۆرسىتىلگەن ، تىلغا ئېلىنغان ، نامزات ؛ كاندىدات ؛ چاي ئىچكۈزۈلگەن قىز .
نامۇتەناھى (نامتناهی) ، پ ـ ئە . چەكسىز ، چېگرالىسىز ، پۈتمەس ـ تۈگىمەس .

ناموئتەفىق (نامتفق) ، پ ـ ئە . بىرلىككە كەلمىگەن ، ئىتتىپاقلاشمىغان ؛ كېلىشىم ھاسىل قىلمىغان .

ناموراد (نامراد) ، پ ـ ئە . مۇرادىغا يەتمىگەن ، مۇرادسىز ؛ مەغلۇپ بولغان ، مۇۋەپپەقىيەتسىزلىككە ئۇچرىغان ؛ ئۈمىد ئۈزگەن ، بەختسىز .

نامۇس (ناموس) ، پ . ئىپپەت ، پاكلىق ، يۈز ؛ ئەدەپ ، قانۇن ، شەرىئەت ، نىزام ، قائىدە ؛ ئابرۇي ، ئاتاق .

نامۇسكار (ناموسكار) ، پ . نومۇسلۇق ، ئىپپەت نومۇسىنى ساقلىغۇچى ؛ ئەدەپلىك .

نامۇكەررەر (نامكرر) ، ئە ـ پ . تەكرارلانمايدىغان ، باشقا ـ باشقا .

نامۇلايىم (ناملايم) ، ئە ـ پ . يېقىمسىز ، ئۇيغۇن ئەمەس .

نامۇناسىب (نامناسب) ، پ ـ ئە . مۇناسىپ كەلمەيدىغان ، مۇۋاپىق بولمىغان ، جايىدا بولمىغان .

نامۇنئك (نام و ننک) ق . نەڭ . شۆھرەت ۋە ئىش ـ ئەمگەك .

نامۇەر (نامور) ، پ . داڭلىق ، مەشھۇر ، ئابرۇيلۇق .

نامەھربان (نامهربان) ، پ . مېھىرسىز ، رەھىم ـ شەپقەتسىز .

نامەي (نامی) ، پ . مەشھۇر ، نامى چىققان ، داڭلىق .

نامەيە (نامیه) ، ئە . ئۆسۈش كۈچى ، ئۆسۈش قۇۋۋىتى .

نانكور (نانكور) ، پ . تۇزنى يەپ تۇزلۇققا ئولتۇرۇپ قويغۇچى ، مەرھەمەت ۋە ۋاپادارلىق بىلمىگۈچى ، ۋاپاغا جاپا قىلغۇچى .

ناھەقشىناس (ناحق شناس) ، ئە ـ پ . ۋاپاغا جاپا قىلغۇچى ، ياخشىلىققا يامانلىق قىلغۇچى .

ناھەمپايلىق (ناهمپای لیق) ھەمدەمسىزلىك .

ناھەمۋار (ناهموار) ، پ . ئېگىز ـ پەس ، تەكشى ئەمەس ، ئوي ـ دۆڭ ؛ قۇلايسىز يەر .

ناھەمۋارلىغ (ناهموارلیغ) ئوي ـ دۆڭ چوڭقۇرلۇق ، ئېگىز ـ پەسلىك ، تەكشىسىزلىك ؛ قۇلايسىزلىق .

ناھىد (ناهید) ، پ . يورۇق يۇلتۇز ، زوھرا يۇلتۇزى (ۋېنېرا سەييارىسى) .

ناھىنجار (ناهنجار) ، پ . ناقۇلاي ، قوپال ؛ ئېگىز ـ پەس ، مايماق ؛ نورمال بولمىغان ، ئورۇنسىز .

ناھىيە (ناحیه) ، ئە . رايون ، تۇپراق ، زېمىن يەر ؛ تەرەپ ، ياق .

ناھىيەت (ناحیت) ، ئە . ق . ناھىيە .

ناۋ (ناو) ، پ . نو ، ئېرىق ، چوش ؛ تۆشۈك ، يېرىق .

ناۋە (ناوه) ، پ . ياغاچ چوش ، بىناكارلىقتا ماتېرىيال توشۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ياغاچ ئەسۋاب .

ناۋەرد (ناورد) ، پ . يۇگۈرۈش ، چۇرگىلەش ، ئايلىنىش ؛ جەڭ ، ئۇرۇش ، كۈرەش .

◇～**كۆرگۈزمەك** (～كورکوزماک) : ئۇرۇشماق ، كۈرەش قىلماق ، جەڭ قىلماق .

ناۋەك (ناوک) ، پ . ئوقيا ئوقى ؛ ك . كىرپىك .
ناۋەكەش (ناوەكش) ، پ . قۇرۇلۇش ماتېرىيالى توشىغۇچى ؛ بىناكارلىق ئىشچىسى .
ناۋەك ئەفكەن (ناوک افکن) ، پ . ق . ناۋەك ئەنداز .
ناۋەك ئەنداز (ناوک انداز) ، پ . ئوق ئاتقۇچى ، مەرگەن .
ناۋەك فىگەن (ناوک فکن) ، پ . ق . ناۋەك ئەنداز .
ناۋدان (ناودان) ، پ . ئېرىق ، ساي ، نو ، چوش .
نائىب (نائب) ، ئە . ئورۇنباسار ، باشلىق يوق چاغدا ۋاكالىتەن ئىش بېجىرگۈچى ، كاتىپ ، ۋەكىل ، ئاگىنىت ؛ يارەمچى .
نائىبە (نائبە) ، ئە . مۇسىبەت ، قايغۇ .
نائىئتىمادلىغ (نااعتمادلیغ) ئىشەنچسىزلىك ، ئېتىبارسىزلىق .
نائىل (نائل) ، ئە . قولغا كىرگۈزۈشكە مۇۋەپپەق بولغان ئادەم ، ئېرىشكۈچى ، قولغا كەلتۈرگۈچى .
نائىم (نائم) ، ئە . ئۇخلاۋاتقان ، ئۇخلىغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : ئۇخلىماق .
ناي (نای) ، پ . قومۇش ؛ نەي .
نايا ب (نایاب) ، پ . تېپىلمايدىغان ، قىممەت باھا ، قىممەتلىك ، ئاز ئۇچرايدىغان ، نادىر .
نايافەت (نایافت) ق . نايا ب .
نايۇكوس (نای و کوس) ، پ . نەي بىلەن ناغرا .
نايىب (نایب) ، پ . ق . نائىب .
نايىب مەناب (نایب مناب) ، ئە ـ پ . ئورۇنباسار .
نايىم (نایم) ق . نائىم .
نە I (نە) «قايسى؟ قانداق ، نېمە؟» مەنىلىرىدە كېلىدۇ .
نە II (نە) پ . يوق ، ياق ، ئەمەس قاتارلىق ئىنكار مەنىسىدە كېلىدۇ .◇**مەندە～بۇ ئەمرى ئالىي ئىشتىغالىغە قۇۋۋەت** (من دا～بو امر عالی اشتغالیغه قوت) : مەندە مۇنداق زور ئىشنى دەستىمگە ئالغۇدەك قۇۋۋەت يوق ئىدى .
نەبات (نبات) ، ئە . ئۆسۈملۈك ؛ ناۋات .
نەباتى مىسر (نبات مصر) ، ئە ـ پ . مىسىر ناۋىتى (ناۋاتنىڭ بىر تۈرى) .
نەباتىي (نباتی) ، ئە . ئۆسۈملۈكلەرگە مەنسۇپ ، ئۆسۈملۈكنىڭ تېپىغا كىرىدىغان ؛ ئاچ سېرىق رەڭ ، ناۋات رەڭ .
نەبەرد (نبرد) ، پ . ئۇرۇش ، جەڭ ، كۆز باغلاش . ◇**ھەمە～** (ھەم～) : جەڭدە بىرگە بولغان ، سەپداش .
نەبەرد ئازما (نبرد آزما) ، پ . جەڭچى ، جەڭدە سىنالغان .
نەبەردازماي (نبرد آزمای) ، پ . ق . نەبەرد ئازما .
نەبز (نبض) ، ئە . قان تومۇر ، تومۇرنىڭ سوقۇشى .

نەبۇد (نبود) ، پ . بولمىغان ، يوق ، يوقلۇق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يوق بولماق . ◇**بۇدۇ～** (بودو～) : بارلىق ۋە يوقلۇق ، هايات ۋە مامات ، يا ئۆلۈم يا كۆرۈم .

نەبىي (نبی) ، ئە . پەيغەمبەر ، ئالدىن بىلگۈچى . ◇～**ئەرەبى** (عربی～) : ئەرەبتىن چىققان پەيغەمبەر . ◇～**مۇرسەل** (～مرسل) : ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر . ◇～**شەرئىي** (～شرعی) : قانۇنلۇق پەيغەمبەر .

نەبىز (نبيذ ، نبيز) ، ئە . خورما ياكى ئۈزۈمدىن ياسالغان مەي ، ئۈزۈم ، خورما شارابى .

نەئت (نعت) ، ئە . سۈپەتلەش ، كىشىنىڭ ياخشىلىق تەرەپلىرىنى كۆرسىتىپ ماختاش ؛ پەيغەمبەرنى مەدھىيەلەش .

نەتئ (نطع) ، ئە . چەم كۆرپە ، چەم پالاس ، تېرە سېلىنچا .

نەتائىج (نتائج) ، ئە . نەتىجە (نتيجه)نىڭ كۆپلۈكى : نەتىجىلەر .

نەتايىج (نتايج) ق . نەتائىج .

نەتەگ (نتاك) قانداق ، قانداق قىلىپ ، قانداقلارچە .

نەتىجە (نتيجه) ، ئە . هوسۇل ، مېۋە ، بىر ئىشتىن چىققان خۇلاسە ؛ ئاقىۋەت ، ئاخىر ، نەتىجە .

نەجات (نجات) ، ئە . قۇتۇلۇش ، خالاس بولۇش ، ئازاد بولۇش ، ئازادلىق ، قۇتۇلدۇرۇش .

نەژاد (نژاد) ، پ . نەسىل ، نەسەپ ، كېلىپ چىقىش . ◇**ھىندۇ～** (هندو～) : ھىندى ئەۋلادى ، ھىندى نەسلىدىن .

نەجائىب (نجائب) ، ئە . نەجىب (نجيب)نىڭ كۆپلۈكى : ئېسىللار ، ئەقىللىقلار ، تالانتلىق كىشىلەر ؛ تاللانمىلار .

نەجەف (نجف) ، ئە . ئىسلامىيەتتىكى تۆتىنچى خەلىپە ئەلى ئىبنى ئەبىتالىب دەپىن قىلىنغان شەھەرنىڭ نامى .

نەژەند (نژند) ، پ . غەملىك ، غەمكىن ؛ پەس ، خار ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) : خار بولماق .

نەججار (نجار) ، ئە . ياغاچچى .

نەجم (نجم) ، ئە . يۇلتۇز . ◇～**ى ساقىب** (～ثاقب) : يورۇق يۇلتۇز . ◇**ى شىھاب** (～شهاب) : ئۇچار يۇلتۇز ، ئاقار يۇلتۇز . ◇～**زۇ زەنەب** (～ذو ذنب) : قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز .

نەجمى ساقىب (نجم ثاقب) ، ئە . يورۇق يۇلتۇز .

نەجمى شىھاب (نجم شهاب) ، ئە . ئۇچار يۇلتۇز .

نەجىب (نجيب) ، ئە . مۇنەۋۋەر ، پەزىلەتلىك ، ئەدەپلىك ، ئەقىللىق ؛ ئېسىل ، كاتتا ، مەشھۇر ، داڭلىق .

نەجىس (نجس) ، ئە . پاسكىنا ، بۇلغانغان ، كىر ، ئىپلاس .

نەخ (نخ) ، پ . يىپ ، تالا .

نەخجىر (نخجير) ، پ . ق . نەخچىر .
نەخجىرگاھ (نخجيركاه) ، پ . ئوۋ مەيدانى .
نەخچىر (نخچير) ، پ . ئوۋلاش ، ئوۋلاق ، ئوۋ مەيدانى ؛ ئوۋ ھايۋىنى ، ئالۋ .
نەخشەب (نخشب) قارشى شەھىرىنىڭ قەدىمكى نامى . ◇ **مەھى**～ (مە～) : ① قارشىنىڭ يېنىدا مۇقاننا تەرىپىدىن ئايغا ئوخشىتىپ ياسالغان ۋە بىرمۇنچە مۇساپىلىق ئارىلىققىچە يورۇقلۇق بېرىپ تۇرىدىغان مايلىك ؛ ك . گۈزەل (ئەينى : نەخشەپ ئېيى) .
نەخل (نخل) ، ئە . كۆچەت ، ياش دەرەخ ؛ خورما دەرىخى .
نەخل بەند (نخل بند) ، ئە ـ پ . گۈل ياسىغۇچى ؛ مومدىن سۈنئىي گۈل ۋە دەرەخ ياسىغۇچى ؛ باغۋەن .
نەخل بون (نخل بن) ، ئە ـ پ . خورما دەرىخى ، خورما .
نەخلى رەئنا (نخل رعنا) ، ئە ـ پ . چىرايلىق دەرەخ ، گۈزەل دەرەخ .
نەخلىستان (نخلستان) ، ئە ـ پ . خورمىزار .
نەخلى مەلاھەت سەمەرى (نخل ملاحت ثمرى) گۈزەللىك دەرىخىنىڭ مېۋىسى .
نەخلى مۇم (نخل موم) ، ئە ـ پ . رەڭدار مومدىن گۈللۈك ، مېۋىلىك قىلىپ ياسالغان دەرەخ شەكلى .
نەخلى ناز (نخل ناز) ، ئە ـ پ . ياش قارىغاي دەرىخى ؛ ك . يارنىڭ قامىتى .
نەخلى ناژۇ (نخل ناژو) ، ئە ـ پ . چىرايلىق دەرەخ ، گۈزەل دەرەخ .
نەخىل (نخيل) ، ئە . خورما دەرىخى ؛ ك . پەرزەنت .
نەدامەت (ندامت) ، ئە . پۇشايمان ، ئەپسۇسلۇق . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : پۇشايمان يېمەك ، ئەپسۇسلانماق .
نەدامەتلىغ (ندامت ليغ) پۇشايمانلىق ، ئەپسۇسلۇق .
نەدەم (ندم) ، ئە . پۇشايمان ، نادامەت .
نەدرەت (ندرت) ، ئە . نادىرلىق ، بىباھالىق .
نەدىي (ندى) ، ئە . سېخى ، ئوچۇق قول ، كەڭ قورساق .
نەدىم (نديم) ، ئە . خاس خىزمەتكار ، مەھرەم ؛ ھەمسۆھبەت ، ئۇلپەت ، دوست .
نەدىمۇەش (نديم وش) ، ئە ـ پ . ئۇلپەتلەرچە ، ھەمسۆھبەت كەبى ؛ خۇشچاقچاق .
نەدىيۋار (ندى وار) ، ئە ـ پ . سېخىيلىق بىلەن ، سېخىيلارچە .
نەرە (نعره) ، ئە . سۈرەن ، چۇقان ، نەرە .
نەرەزەن (نعره‌زن) ، ئە ـ پ . نەرە تارتقۇچى ، سۈرەن سالغۇچى ، ژارقىرىغۇچى .
نەرەئى ھايىل (نعره هايل) ، ئە . قورقۇنچلۇق سۈرەن .
نەرخ (نرخ) ، پ . نەق ، باھا ، مال باھاسى ، بازار باھاسى .
نەرد (نرد) ، ئە . نەرد ئويۇنى (15 تال ئۇرۇق بىلەن ئوينىلىدىغان بىر خىل ئويۇن) .
نەردبان (نردبان) ، پ . شوتا ؛ پەلەمپەي .

نەزراد (نراد) ، ئە ـ پ . نەرد ئويىنىغۇچى ؛ ك . قىمارۋاز .
نەززە (نزه) ، پ . ئىەركەك . ◇～**دىۋ** (～دىو) : ئىەركەك دىۋە ، بىەتبەشىىرە دىۋە .
◇～**شىر** (～شير) : ئەركەك شىر .
نەرگىس (نرگس) ، پ . نەرگىس گۈل ، بوتا كۆز گۈل . ئېچىلغان گۈلنى كۆزگە ئوخشاپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ، ئەدەبىي ئەسەرلەردە ئوخشىتىش يولى بىلەن كۆز مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ .
نەرگىسزار (نرگس زار) ، پ . نەرگىس گۈلزارى .
نەرگىسى جادۇ (نرگس جادو) ، پ . سېھىرلىك كۆز .
نەرگىسى شەھلا (نرگس شهلا) ، پ . چىرايلىق قارا كۆز ، شەھلا كۆز .
نەرگىسى نىمخاب (نرگس نيم خواب) ، پ . يېرىم ئۇيقۇدىكى كۆز ، خۇمار كۆز .
نەرم (نرم) ، پ . يۇمشاق ، سىلىق ، ئىللىق ، مۇلايىم .
نەرمرەفتار (نرم رفتار) ، پ . يورغا ، يورغىلاش ، سىلىق مېڭىش .
نەرم رو (نرم رو) ، پ . يۇمشاق تەبىئەتلىك ، مۇلايىم خاراكتېرلىك .
نەزئ (نزع) ، ئە . ئېلىش ، يۇلۇپ ئېلىش ؛ ك . جاننى ئېلىش ، جان بېرىش .
نەزارە (نظاره) ، ئە . نازارەت قىلىش ؛ قاراش ، كۆز سېلىش .
نەزارەت (نظارت) ، ئە . كۆزدىن كەچۈرۈش ، كۆز تاشلاش ، قاراش ؛ نازارەت قىلىش ، كونترول قىلىش .
نەزافەت (نظافت) ، ئە . پاكىزلىق ، تازىلىق ، پاكلىق ، ساپلىق .
نەزاكەت (نزاكت) ، ئە ـ پ . نازۇكلۇق ، مۇلايىملىق ؛ ئەدەپ ، تەربىيە .
نەزاھەت (نزاهت) ، ئە . ساپلىق ، پاكلىق ؛ پاكىزلىق ، تازىلىق .
نەزايىرخان (نظايرخوان) ، ئە ـ پ . مەددىاھ يازىدىغان ، ۋائىز (ۋەز ئېيتىقۇچى) شاگىرتى .
نەزەرباز (نظرباز) ، ئە ـ پ . ناز بىلەن قارىغۇچى ؛ غەمزە قىلغۇچى ؛ قاش ـ كۆزنى ئويناتقۇچى .
نەزەربازلىغ (نظربازليغ) ناز بىلەن قاراش .
نەزەرگاھ (نظركاه) ، ئە ـ پ . نەزەر تاشلىنىدىغان جاي ، تاماشا قىلىنىدىغان جاي .
نەزر (نذر) ، ئە . ۋەدە ، ۋەدە بېرىش ؛ بىرەر ئىشنى بېجىرىشنى ئۆزىگە شەرت قىلىش ، بىرەر ئىشنى بېجىرىش قارارىغا كېلىش .
نەزرەت (نضرت) ، ئە . كۆركەملىك ، گۈزەللىك ، رونۇق تېپىش ، بېيىش ، گۈللىنىش ، لەتابەت .
نەززارە (نظاره) ، ئە . تاماشىبىن ؛ تاماشا ، قاراش ، نەزەر تاشلاش .
نەززارەگەر (نظاره‌كر) ، ئە ـ پ . قارىغۇچى ، نەزەر تاشلىغۇچى ، كۆز سالغۇچى ؛ تاماشىچى ، تاماشىبىن .

نەزم (نظم) ، ئە . تۇزۇم ، تەرتىپ ، تەرتىپكە سېلىش ؛ تېرىش ، تىزىش (مەسىلەن : مارجان ۋە مەرۋايىتلارغا ئوخشاش نەرسىلەرنى يىپقا تىزىش) ، ژەنرىن ھەم قاپىيەگە سېلىنغان سۆز ، شېئىر ، نەزم . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～ قيلماق) : شېئىر ھالىتىگە كەلتۈرمەك ، شېئىر تۇزمەك ، شېئىر يازماق . ◇～ **ئەھلى** (～ اهلى) : شائىر ، شائىرلار . ◇～ **سىلكىگە تارتماق** (～ سلكيكا تارتماق) : نەزمگە سالماق ، شېئىرىي سۆز بىلەن ئېيتماق .

نەزمسازلىغ (نظم سازليغ) شائىرلىق .

نەزمكەش (نظم كيش) ، ئە ـ پ . شائىر .

نەزمۇل جەۋاھىر (نظم الجواهر) ، ئە . جەۋھەرلەر تىزمىسى .

نەزمى كەلام (نظم كلام) ، ئە . سۆز تەرتىپى .

نەزھەت (نزهت) ، ئە . ق . نۇزھەت .

نەزھەتگاھ (نزهت كاه) ، ئە ـ پ . ق . نۇزھەتگاھ .

نەزىر (نظير) ، ئە . ئوخشاش ، بىر خىل ؛ تەڭ ، باراۋەر ؛ مىسال . ◇ **بى～** (بى～) : مىسلىسىز ، تەڭداشسىز .

نەزىرە (نذيره) ، ئە . نەزىرە ، سەدەقە .

نەزمۇلجەۋاھىر (نظم الجواهر) ، ئە . جەۋھەرلەر تىزمىسى (نەۋائىي ئەسەرلىرىدىن بىرى) .

نەزىھ (نزه ، نزيه) ، ئە . پاك ، تازا ، ساپ .

نەسائىم (نسائم) ، ئە . نەسىم (نسيم) نىڭ كۆپلۈكى : مەيىن شامالىلار ، يېقىملىق شامالىلار ، تاڭ شامالىرى .

نەسائىمۇلمۇھەببەت (نسائم المحبت) ، ئە . مۇھەببەت شامالىرى . ◇～ **مىن شەمائىملى فۇتۇۋۋەت** (～ من شمائل الفتوت) : مەردانىلىق خۇش پۇراقلىرىنى كەلتۈرگەن مۇھەببەت شامالىرى (نەۋائىي ئەسەرلىرىدىن بىرنىڭ نامى) .

نەسايىم (نسايم) ، ئە . ق . نەسائىم .

نەسايىھ (نصايح) ، ئە . نەسىھە (نصيحه) نىڭ كۆپلۈكى : نەسىھەتلەر . ◇～ **ى مۇفىدە** (～ مفيده) : پايدىلىق نەسىھەتلەر . ◇～ **سەنايىھ** (～ سنايح) : ئۆتكۈر نەسىھەتلەر .

نەسايىھى سەنايىھ (نصايح سنايح) ، ئە . تەسىرلىك نەسىھەتلەر .

نەسەب (نسب) ، ئە . كېلىپ چىقىش ، قانداشلىق مۇناسىۋەت ، ئۇرۇق .

نەسەبەن (نسبا) ، ئە . نەسىل ـ نەسەب جەھەتتە ، قانداشلىق جەھەتتە ، ئۇرۇقداشلىق مۇناسىۋىتى بىلەن .

نەسىب (نصب) ، ئە . تىكلەش ، تۇرغۇزۇش ، بىرەر مەنسەپكە تەيىن قىلىش . ◇～ **قىلماق** (～ قيلماق) : تىكلىمەك ، تۇرغۇزماق ؛ ئەمەل بەرمەك ، ئەمەلگە تەيىنلىمەك .

نەسىق (نسق) ، ئە . تەرتىپ ، رەت ، ئىنتىزام ؛ تەرز ، يۇسۇن ، رەۋىش .

نەستەرەن (نسترن) ق . نەسرىن

نەسج (نسج) ، ئە . توقۇش ؛ توقۇلما .

نەسخ (نسخ) ، ئە . بىكار قىلىش ، ئەمەلدىن قالدۇرۇش ، ئۆچۈرۈپ تاشلاش ؛ ئۆزگەرتىش ؛ ئەرەب يېزىقىنىڭ بىر خىل يازما شەكلى . ◇～**كافي** (～كافى) : نەسخ خېتىدىكى «كاف» (ک) شەكلى .

نەسخي (نسخى) ، ئە . نەسخ (ئەرەبچە خەتنىڭ بىر خىل يېزىلىش شەكلى) ئۇسۇلىدا يېزىلغان . ◇**خەتتى**～ (خط～) نەسخي ئۇسۇلىدا يېزىلغان خەت .

نەسر I (نثر) ، ئە . تىزىلمىغان ، تارقاق ؛ چاچما ئەسەر ، پىروزا .

نەسر II (نسر) ، ئە . بۇركۇت .

نەسر III (نصر) ، ئە . زەپەر ، غەلىبە ، غالىبىيەت ؛ يارەدەم ، ھەمكارلىق .

نەسرى تايىر (نسر طاير) ، ئە ـ پ . بۇركۇت ؛ بۇركۇت شەكىللىك دەپ تەسەۋۋۇر قىلىنىدىغان بىر يۇلتۇزنىڭ نامى . «ئۇقاب (عقاب)» دەپمۇ ئاتىلىدۇ .

نەسرىن (نسرين) ، پ . ئاق ئېچىلىدىغان بىر خىل گۈل .

نەسرى ۋاقىئ (نسر واقع) ، ئە ـ پ . بۇركۇت شەكلىدىكى يورۇق يۇلتۇز .

نەسرىنبەر (نسرين بر) ، پ . ئاق بەدەن ، چىرايلىق بەدەن ؛ ك . گۈزەل ، دىلبەر .

نەسرىن ئۇزار (نسرين عزار) ، پ . ئاق يۇزلۇك ، گۈزەل يۇزلۇك .

نەسس (نص) ، ئە . دەلىل ، ھۆججەت ، ئوچۇق بايان ؛ تېكىست .

نەساج (نساج) ، ئە . توقۇمىچى ، توقۇغۇچى .

نەساجەت (نساجت) ، ئە . توقۇمچىلىق .

نەسل (نسل) ، ئە . كېيىنكى ئەۋلادلار ، نەۋرە ـ چەۋرىلەر ، پۈشت ، تۇپ ، تومۇر ، ئەسل .

نەسناس (نسناس) ، پ . مايمۇن ، ئادەمسىمان مايمۇن .

نەسۇھ (نصوح) ، ئە . چىن كۆڭلىدىن ، ساپ ، خالىس ؛ سادىق ، ساداقەتمەن . ◇**تەۋبەئى**～ (توبه～) : چىن كۆڭۈلدىن قىلىنغان توۋا .

نەسىب (نصيب) ، ئە . ھەسسە ، ئۈلۈش ، پاي ؛ تەلەي ، بەخت .

نەسىج (نسيج) ، ئە . كىيىم ئۈچۈن توقۇلغان رەخت ، توقۇلما .

نەسىم (نسيم) ، ئە . مەيىن شامال ، يېقىملىق غۇر ـ غۇر شامال ؛ تاك شامىلى .

نەسىمى تەھەررۇكى (نسيم تحركى) ، ئە . مەيىن شامالنىڭ ئېسىشى .

نەسىمى سەبا (نسيم صبا) ، ئە . شەرقتىن ئەسكەن مەيىن شامال .

نەسىمى شەبگىر (نسيم شبكير) ، ئە ـ پ . تۇن شامىلى ، كېچىدە ئەسكەن شامال .

نەسىمى ۋەززان (نسيم وزان) ، ئە . ئېسىپ تۇرغان شامال .

نەسىھەتساز (نصيحت ساز) ق . نەسىھەتگۇي .

نەسىھەتشۇنەۋ (نصيحت شنو) ، ئە ـ پ . نەسىھەت ئاڭلىغۇچى ، نەسىھەت ئالغۇچى .

نەسىھەتگۇي (نصيحت كوى) ، ئە ـ پ . نەسىھەتچى ، نەسىھەت قىلغۇچى ، يولىيورۇق كۆرسەتكۈچى .

نەئش (نعش) ، ئە . مۇردا سېلىنىدىغان جىنازا ؛ تاۋۇت .
نەشات (نشاط) ، ئە . سۆيۈنۈش ، شادلىنىش ، خۇشاللىق ، شوخلۇق ، جۇشقۇنلۇق .
◇～**تاپماق** (～تاپماق) : سۆيۈنمەك ، خۇرسەن بولماق ، شادلانماق .
نەشات ئەفزا (نشاط افزا) ، ئە ـ پ . ق . نەشات ئەفزاي (نشاط افزای) .
نەشات ئەفزاي (نشاط افزای) ، ئە ـ پ . خۇشاللىق پەيدا قىلغۇچى ، شادلاندۇرغۇچى .
نەشاتپەرەست (نشاط پرست) ، ئە ـ پ . خۇرسەنلىكنى ياخشى كۆرگۈچى ، خۇشاللىققا ئامراق .
نەشاتخانە (نشاط خانه) ، ئە ـ پ . شادلىق ئۆيى .
نەشاتلىغ (نشاط لیغ) خۇرسەنلىك ، خۇشاللىق .
نەشئە (نشئه) ، پ . مەستلىك ؛ كەيپ ، هاياجان ؛ هۇزۇر ـ هالاۋەت .
نەشر (نشر) ، ئە . يېيىش ، تارقىتىش ؛ ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : تارقاتماق ، نەشر قىلماق .
نەشەست (نشت) ، پ . چۆكۈش ، چۆكۈپ كېتىش ؛ ئورۇن ئېلىش ، ئولتۇرۇش ، قونۇش .
◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئولتۇرماق ، تۇرۇپ قالماق ، ئورناشماق ؛ ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : ئولتۇرماق ؛ چۆكمەك .
نەشۇ (نشو) ، ئە ـ پ . ئۆسۈش ، چوڭ بولۇش ؛ پەيدا بولۇش ، دۇنياغا كېلىش .
نەشۇە (نشوه) ، ئە ـ پ . شادلىق ، سۆيۈنۈش ، خۇشاللىق ؛ كەيپ ، مەستلىك .
نەشۇئنەما (نشوونما) ، ئە ـ پ . ئۆسۈش ۋە كۇن كەچۈرۈش ؛ بارلىققا كېلىش ، مەيدانغا كېلىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) :
نەشىمەن (نشیمن) ق . نىشىمەن .
نىغەم (نغم) ، ئە . نەغەم (نغم)نىڭ كۆپلۈكى : نەغمىلەر ، سازلار ، كۈيلەر .
نەغەمات (نغمات) ، ئە . نەغمە (نغمه)نىڭ كۆپلۈكى : ئاھاڭلار ، كۈيلەر ، مۇزىكىلار ، مۇقاملار ؛ ناخشىلار .
نەغمە (نغمه) ، ئە . ئاھاڭ ، كۈي ، مۇقام ، ناخشا ؛ ك . سايراش .
نەغمە پەرداز (نغمه پرداز) ، ئە ـ پ . كۈيچى ، مۇزىكانت ، سازەندە ، ناخشىچى .
نەغمەزەن (نغمەزن) ، ئە ـ پ . كۈيلىگۈچى ، مۇزىكانت ، سازەندە ؛ ناخشىچى .
نەغمە ساز (نغمه ساز) ، ئە ـ پ . كۈيلىگۈچى ، ناخشىچى ، سازەندە . ◇～**قىلماق** (～قیلماق) : كۈيلىمەك ، ناخشا ئېيتىپ مۇزىكا چالماق .
نەغمە سەرا (نغمەسرا) ، ئە ـ پ . ناخشا ئېيتقۇچى ، مۇزىكا چالغۇچى ، نەغمىچى .
نەغمەسەراي (نغمه سرای) ق . نەغمە سەرا .
نەغمەكار (نەنغمەكار) ، ئە ـ پ . نەغمە ئىشلىگۈچى ، مۇزىكا ئىشلىگۈچى ، ئاھاڭ ئىجاد قىلغۇچى .
نەغمەكەش (نغمەكش) ، ئە ـ پ . ساز چالغۇچى ؛ مۇزىكا ئورۇنلىغۇچى .

نەغمەئى رىيختە (نغمه ريخته) ، ئە . نەژايى دەژىردىكى بىر كۈينىڭ نامى .
نەفاز (نفاذ) ، ئە . سۆزى ئۆتۈش ، ھۆكۈمى جارى بولۇش ، ھۆكۈمى ئىجرا بولۇش ، گەپنى ئېقىش .
نەفئ (نفع) ، ئە . پايدا ، مەنپەئەت ، ئەپ . ◇ **بى~** (بى~) : پايدىسىز ، مەنپەئەتسىز . ◇ **~رەسان** (~رسان) : پايدا يەتكۈزگۈچى .
نەفائىس (نفائس) ، ئە . نەفىس (نفيس) نىڭ كۆپلۈكى : ئېسىللار ؛ قىممەتلىك نەرسىلەر .
نەفايىس (نفايس) ق . نەفائىس .
نەفەسى مەسىھەدەم (نفس مسيح دم) ، پ . ئىيسا پەيغەمبەردەك مۆجىزە نەپەسلىك .
نەفەقە (نفقه) ، ئە . چىقىم ، خىراجەت ، تىرىكچىلىك قىلىشقا كېتىدىغان پۇل ؛ ك . يېتىم ـ يېسىرلارغا قانۇن بەلگىلىمىسى بويىچە بېرىلىدىغان پۇل .
نەفەھات (نفحات) ، ئە . نەفھە (نفحه) نىڭ كۆپلۈكى : خۇش پۇراقلار ، ياخشى ھىدلار ؛ سەلكىن شامالار . ◇ **~ۋلئۇنس مىن ھەزەرا تولقۇددس** (~الانس من حضرات القدس) : پاك زاتلار ھۇزۇرىدىن چىققان دوستلۇق سەلكىنلىرى .
نەفەھاتۇلئۇنس (نفحات الانس) ، ئە . دوستلۇق خۇش پۇراقلىرى . ◇ **~مىن ھەزەرا تۇلقۇدس** (~من حضرات القدس) : پاك زاتلار ھۇزۇرىدىن ئەسكەن دوستلۇق خۇش پۇراقلىرى (ئابدۇررەھمان جامىي ئەسەرلىرىدىن بىرى) .
نەفت (نفط) ، ئە . قاراماي ، نېفىت .
نەفخ (نفخ) ، ئە . پۇڭلەش ، قاتتىق پۇڭلەش . ◇ **~ى سۇر** (~صور) : كاناي چېلىش ، سۇناي چېلىش .
نەفخە (نفخه) ، ئە . قاتتىق بىر پۇڭلەش ؛ «سۇق !» قىلىش .
نەفس (نفس) ، ئە . شەخس ، گەۋدە ، تەن ، ۋۇجۇت ؛ كىشىنىڭ تۇرلۇك مەئىشەت ، ئارزۇ ـ ھەۋەسكە بولغان تەبىئىي مەيلى ، ئىستەك ؛ ◇ **~ى ھەلاك قىلماق** (~ى ھلاك قيلماق) : نەپسىدىن كەچمەك ؛ مەئىشەتلىك نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتماق . ◇ **~ئەمارە** (~امارە) : ئۆتكۈر نەپس ، غالىب نەپس . ◇ **~نى ھەلاك قىلماق** (~نى ھلاك قيلماق) : ئۆز نەپسىنى ئۆلتۈرمەك ، ئەيش ـ ئىشرەتلىك نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتماق .
نەفسانىيەت (نفسانيت) ، ئە . ئۆز شەخسىيىتىگە بېرىلىش ، ھەممىنى ئۆز نەپسىگە تارتىش ؛ شەخسىيەتچىلىك ؛ ھەسەت قىلىش .
نەفسۇلئەمر (نفس الامر) ، ئە . ق . نەفسى ئەمر .
نەفسى ئەمر (نفس امر) ، ئە . ھەقىقىي ھال . ◇ **~ئەمردە** (~امردا) : ھەقىقەتتە .
نەفسى ئەمارە (نفس اماره) ، ئە ـ پ . غالىب نەپس ، ئۆتكۈر ئىستەك .
نەفھە (نفهه) ، ئە . خۇش پۇراق ، خۇشبۇي ھىد ؛ (شامال) ئېسىش .
نەفىر I (نفير) ، ئە . جامائەت ، كوللېكتىپ ، توپ ؛ ناله ، پەريات ، يىغا ؛ كاناي ، بۇرغا ، سۇناي ؛ ئاۋاز .

نەفىر II (نفير) ، ئە . نەپرەتلەنگۈچى .
نەفىر III (نفير) ، ئە . بۇرغا ، كاناي .
نەفىس (نفيس) ، ئە . بىباھا ، قىممەتلىك ، ئىنتايىن ئېسىل ، گۈزەل ، نەپىس .
نەفئى كۆللى (نفع كلى) ، ئە . كۆپ پايدا ، تولۇق پايدا .
نەفىي (نفى) ، ئە . رەت قىلىش ، ئىنكار قىلىش ، يىراقلىتىش ، كەتكۈزۈش ؛ سۈرگۈن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : رەت قىلماق ، قايتۇرماق ؛ ھەيدەۋەتمەك ، سۈرگۈن قىلماق .
نەفىيى ۋۇجۇد (نفى وجود) ، ئە . ئۆزلۈكىنى يوق قىلىش ، ئۆزىدىن كېچىش .
نەقاھەت (نقاهت) ، ئە ـ پ . بىلىش ، چۈشىنىش ؛ كېسەلدىن پۈتۈنلەي ساقىيىش ، سالامەتلىكى ئەسلىگە كېلىش .
نەقاۋەت (نقاوت) ، ئە . ساپلىق ، تازلىق ، پاك ، تازا .
نەقايىس (نقايص) ، ئە . نەقسە (نقيصه) نىڭ كۆپلۈكى : نۇقسانلار ، قۇسۇرلار ، كەمچىلىكلەر ، ئەيىپلەر .
نەقايەت (نقايت) ، ئە . مېغىز .
نەقب (نقب) ، ئە . تۆشۈك ، لەخمە ، يەر ئاستى يول ، تېشىش ، تۆشۈك ئېچىش . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : يەر قازماق .
نەقبە (نقبه) ق . نەقب .
نەقبزەن (نقب زن) ، ئە ـ پ . لەخمە كولىغۇچى ، يەر قازغۇچى .
نەقبرو (نقب رو) ، ئە ـ پ . لەخمە ئىچىدە يۈرگۈچى .
نەقد (نقد) ، ئە . تاللانغان ، خىللانغان ، سايلانغان ؛ پاك ، خالىس ، ساپ ؛ قىممەت باھا نەرسىلەر ؛ نەق پۇل ، ئاقچا ؛ قىممەت باھالىق تەييار ئەشيالار ؛ تەييار ؛ ◇**ئەجناسى**～ (اجناس～) : قىممەت باھالىق ئەشيالار . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : تەييار بولماق .
نەقدجۇلۇغ (نقد جولوغ) ئەشيالارنى تەخ قىلدۇرۇش ، نەرسىلەرنى تەخ قىلىپ تەييارلىتىش .
نەقدۇلفەنج (نقد الفنج) ، ئە . كۆزگە تاشلىنىپ تۇرغان ناز ـ خۇلق ، غىلجىڭلىق ، ئاشكارا ناز ـ كەرەشمە .
نەقدى ئامانەت (نقد امانت) ، ئە ـ پ . ئامانەت قويۇلغان قىممەتلىك نەرسە .
نەقدى قەلب (نقد قلب) ، ئە . يالغان پۇل ، ئۆتمەس پۇل .
نەقدىنە (نقدينه) ، ئە ـ پ . نەق پۇل ، ئولجا ، غەنىيمەت ؛ قىممەتلىك مال .
نەقش I (نقش) ، ئە . نەقىش ، سىزما ، گۈل ؛ كەشتە . ◇～**باسماق** (～باسماق) : گۈل چەكمەك ، گۈل باسماق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : سىزماق ، گۈل چىقارماق ؛ تەسۋىرلىمەك ؛ ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : سىزىلماق ، گۈيۇلماق .
نەقش II (نقش) ، ئە . كۈي ، ناخشا . ◇**نەۋا**～**ى** (نوا～ى) : ناۋا كۈيى .

نەقشباز (نقشباز) ، ئە ـ پ . ئويۇنچى ، ھىيلىگەر ، نەيرەڭ‌ۋاز .
نەقشبەند (نقشبند) ، ئە ـ پ . نەقىشچى ، گۈل چەككۈچى ، نەقىش ئويغۇچى ، نەققاش ؛ نەقشبەندلەر مەزھىپىنىڭ ئىجادچىسى ، خوجا بەھائۇددىننىڭ لەقىبى .
نەقشبەندلىغ (نقشبندليغ) نەققاشلىق ، گۈل چەككۈچىلىك .
نەقشبەندىيە (نقشبنديه) ، ئە . خوجا بەھائۇددىن نەقشبەند تەرىپىدىن يولغا قويۇلغان سوپىلىق مەزھىپى .
نەقشبىن (نقش بين) ، ئە ـ پ . نەقىشكە قارىغۇچى ، سۈرەتكە قارىغۇچى ، بىر ئىشقا يۈزەكى قارىغۇچى ، سىرتقى شەكىلگە قاراپلا باھا بەرگۈچى .
نەقشپەرداز (نقش پرداز) ، ئە ـ پ . ق . نەقشساز .
نەقشپەيۋەند (نقش پيوند) ، ئە ـ پ . نەققاش ، نەقىشلەنگەن ، نەقىشلىك ؛ كۆي ئىجادچىسى .
نەقشساز (نقش ساز) ، ئە ـ پ . نەققاش ، نەقىش قويغۇچى ، رەسسام ، گۈل چەككۈچى .
نەقشگىر (نقش كير) ، ئە ـ پ . نەققاش ، نەقىش چىقارغۇچى .
نەقشۇ ئەمەل (نقش و امل) كۆي ، ئاھاڭ ، ناخشا . ◇～**باغلاماق** (～باغلاماق) : كۆي ئىجاد قىلماق .
نەقشى چىن (نقش چين) ، ئە ـ پ . چىرايلىق نەقىش ، ئىنتايىن زىننەتلىك رەسىم ، چىن نەقىشى .
نەقشى خاتەم (نقش خاتم) ، ئە ـ پ . مۆھۈرگە ئويۇلغان خەت ؛ ئۈزۈك كۆزىگە ئويۇلغان نەقىش .
نەققاب (نقاب) ، ئە . قازغۇچى ، تەشكۈچى ، تۆشۈك ئاچقۇچى .
نەققاد (نقاد) ، ئە . نەرسىنىڭ ئەسلىنى تېپىپ چىققۇچى ، بىرنەرسىنىڭ ئاق ـ قارىسىنى ئايرىغۇچى ؛ مېغىزلىق ساق نەرسىنى پۈچەكتىن ئايرىيالىغۇچى .
نەققاره (نقاره) ، پ . ناغرا ، دۇمباق .
نەققاش (نقاش) ، ئە . نەقىش چىقارغۇچى ، گۈل باسقۇچى ، رەسسام .
نەققاشلىق (نقاش ليق) نەقىشلەنگەن ، زىننەتلەنگەن ؛ رەسساملىق ، نەققاشلىق .
نەققاشى سۇنئى (نقاش صنع) ، ئە . ئىجادكار نەقىش ، يارىتقۇچى (ئاللاھ) .
نەققاشى چىن (نقاش چين) ، ئە ـ پ . چىن نەققاشى .
نەقل (نقل) ، ئە . يۆتكەش ، كۆچۈش ، توشۇش ؛ يۆتكىلىش ؛ كۆچۈرۈش ، نەقىل ، نەقىل ئىلىش ؛ بايان قىلىش ، سۆزلەش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يۆتكىمەك ، توشىماق ؛ كۆچمەك ، يۆتكەلمەك ؛ بايان قىلماق ، سۆزلىمەك ؛ نەقىل كەلتۈرمەك ، نەقىل ئالماق .
نەقلى (نقلى) ، ئە . كۆچۈرمە ، نەقىل كەلتۈرۈلگەن ؛ ساماۋى چۆچەككە ئايلانغان ، ئەنئەنەۋى ؛ يۆتكەلگەن .
نەقىب (نقيب) ، ئە . بىرەر جامائە ياكى قەبىلىنىڭ ئالدىنقى قاتاردا سانىلىدىغان كىشىسى ،

ئېتىبارلىق كىشىسى ؛ قەبىلە باشلىقى ؛ ئاقساقال ، باشلىق ، كاتتىباش .

نەقىر (نقير) ، ئە . ئەھمىيەتسىز نەرسە ، پارچە ـ پۇرات ، ئۇششاق نەرسىلەر .

نەقىز (نقيض) ، ئە . قارشى ، زىت ، تەتۇر ، ئەكس .

نەقىي (نقى) ، ئە . پاك ، تازا ، ساپ ، خالىس .

نەكال (نكال) ، ئە . جازا ، ئازاب .

نەكبات (نكبات) ، پ . نەكبەت (نكبت) نىڭ كۆپلۈكى : ئاپەتلەر ، پالاكەتلىكلەر ، مۇشەققەتلەر .

نەكبەت (نكبت) ، پ . بەختسىزلىك ، پالاكەت ، ئاپەت ؛ خارلىق ، مۇشەققەت .

نەكھەت (نكهت) ، ئە . پۇراق ، ھىد ، تەم ، خۇش پۇراق ، خۇش بۇيلۇق .

نەكھەتسىز (نكهت سيز) ، ئە ـ پ . پۇراقسىز ، تەمسىز .

نەئىل (نعل) ، ئە . كەش ، ئاياغ ، شىبلىت ؛ تاقا ؛ ئۆتۈك ۋە كەشنىڭ تاپىنىغا قېقىلىدىغان نال ؛ تاقا شەكىللىك تامغا .

نەئىلەين (نعلين) ، ئە . بىر جۈپ كەش ، بىر جۈپ تاقا ، بىر جۈپ نال .

نەئلى بەرھنە (نعل برهنه) ، ئە ـ پ . يالاڭئاياق ، يالاڭغىداق .

نەئلى ۋاژگونە ئۇرماق (نعل واژ كونه اورماق) ئىشنى تەتۇر قىلماق ، ئىشنى چاتاقلاشتۇرماق (ئەينى : تاقىنى تەتۇر قاقماق) .

نەم (نم) ، پ . ھۆللۈك ، قىرو ، شەبنەم ، كۆز يېشى .

نەماڭ (نماڭ) ، ئە . بىخ سۇرۇش ، ئۇنۇش ، ئۆسۈش .

نەئما (نعماء) ، ئە . بەختىيارلىق ؛ بەختىيار ، باي ، پاراۋان ؛ نېمەت ، يېمەك ـ ئىچمەك .

نەما (نما) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «كۆرسەتكۈچى ، بىلدۈرگۈچى ، ئوخشاش» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ . ◇ **سەھاب~** (سحاب~) : بۇلۇتقا ئوخشاش . ◇ **سۈرەت~** (صورت~) : سۇرەت كۆرسەتكۈچى ، شەكىلۈاز . ◇ **خۇد~** (خود~) : ئۆزىنىلا بىلگۈچى ، ماختانچاق ، شۆھرەتپەرەس . ◇ **جىلۋە~** (جلوه~) : جىلۋە كۆرسەتكۈچى ، جىلۋە قىلغۇچى .

نەماز (نماز) ، پ . ئىبادەت ، نامار ؛ ئېگىلىش ، باش ئېگىش . ◇ **بد~** (بى~) : نامازئوقۇمىغۇچى ، ئىبادەت قىلمايدىغان .

نەمايى (نماى) ق . نەما .

نمايان (نمايان) ، پ . كۆرۈنۈپ تۇرغان ، ئاشكارا .

نەمايەندە (نماينده) ، پ . كۆرسەتكۈچى ؛ كۆرۈنۈشلۈك .

نەمايىش (نمايش) ، پ . كۆرسىتىش ؛ كۆرۈنۈش . ◇ ~ **كۆرسەتمەك** (~كورساتماك) : ئۆزىنى كۆرسەتمەك ؛ گەۋدىلەنمەك ؛ كۆرۈنمەك .

نەمەت (نمط) ، ئە . يۇسۇن ، رەۋىش ، ئۇسلۇب .

نەمەك (نمک) ، پ . تۇز .

نەمەكدان (نمک دان) ، پ . تۇزلۇق ، تۇز قاچىسى .

نەمرۇد (نمرود) ، ئە . ئىبراھىم پەيغەمبەرنى ئوتقا تاشلىغان ئەپسانىۋى پادىشاھ .
نەمەم (نمام) ، ئە . تۆھمەتخور ، چېقىمچى ، مۇناپىق .
نەمەمىلىق (نمام ليق) تۆھمەتخورلۇق ، چېقىمچىلىق ؛ ئىككى يۈزلىمچىلىك ، مۇناپىقلىق .
نەمناك (نمناك) ، پ . ھۆل ، ھۆللەنگەن ، نەملىشىپ قالغان ، نەم ؛ شەبنەمدە قالغان ؛ شەبنەمسىمان ، شەبنەمدەك .
نەمۇد (نمود) ، پ . كۆرۈنۈش ، سىرتقى قىياپەت ؛ سۆز بىرىكمىلىرىدە ، «ئوخشاش ، كۆرـ سەتكەن» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ ؛ ◇ **سەراب**~ (سراب~) : سەررابقا ئوخشاش ، گىرىمسەن ، تېگى يوق .
نەمۇدار (نمودار) ، پ . ئوچۇق ، روشەن ، گەۋدىلىك ، كۆرۈنۈپ تۇرغان .
نەنگ (ننگ) ، پ . ئار ، ئۇيات ، نومۇس .
نەنگۇنام (ننگ ونام) ، پ . ئار ـ نومۇس ؛ شۆھرەت .
نەنگۇناموس (ننگ و ناموس) ، پ . ئار ـ نومۇس .
نەھار (نهار) ، ئە . كۈندۈز ؛ ◇ **لەيلۇ**~ (ليل) : كېچە ۋە كۈندۈز .
نەھارەن (نهارا) ، ئە . كۈندۈزدە ، كۈن بويى ؛ ◇ **لەيلەن ۋە**~ (ليلاوە~) : كېچە ـ كۈندۈزلەپ .
نەھەج (نهج) ، ئە . ق . نەھج
نەھەك (نهنک) ق . نەھەنگ .
نەھەنگ (نهنك) ، پ . تىمساھ ، زور يىرتقۇچ بېلىق (ئاكۇلا) ، لەھەك .
نەھەنگانە (نهنكانه) ، پ . تىمساھچە ، تىمساھقا ئوخشاش ، لەھەڭدەك .
نەھب (نهب) ، ئە . بۇلاش ، تالاش ، زورلۇق بىلەن تارتىۋېلىش ، ئوغرىلاش .
نەھبۇغارەت (نهب و غارت) ق . نەھبۇ يەغما .
نەھبۇ يەغما (نهب و يغيما) ، ئە ـ پ . بۇلاڭ ـ تالاڭ ، تالان ـ تاراج .
نەھج (نهج) ، ئە . توغرا يول ، ئوچۇق يول ، داغدام يول ؛ تەرز ، سۇرەت ، يۈسۈن ، رەۋىش .
نەھر (نهر) ، ئە . دەريا ، ئېقىن . ◇ **ماۋەراۋنە**~ (ماوراء الـ~) : سەيھۇن دەرياسىنىڭ ئايىقىدىكى (ياكى ئۇ يېقىدىكى) يەرلەر .
نەھس (نحس) ، ئە . بەختسىزلىك ، تەلەيسىزلىك ، شۇم پېشانىلىك .
نەھسۇەش (نحس وش) ، ئە ـ پ . شۇم پېشانە ، شۇم .
نەھسى ئەسفەر (نحس اصفر) ، ئە ـ پ . مىررىخ (مارس) ، سەييارىسى .
نەھسىيەت (نحسيت) ، ئە . نەسلىك ، ئىشى ئالدىغا ماڭماسلىق ، ئىش ئاقماسلىق ، ئىش ئوڭغا تارتماسلىق .
نەھل (نحل) ، ئە . ھەسەل ھەرىسى .
نەھلى شەھد (نحل شهد) ، ئە ـ پ . ھەسەل بېرىدىغان ھەرە .
نەھۇ (نحو) ، ئە . سۆزلەرنى بىرىكتۈرۈپ جۈملە ياساشنى تەتقىق قىلىدىغان ئىلىم ، سىنتاكـ

سىس ؛ گىراممماتىكا ؛ شەكىل ، ئۇسۇل ، يول ، چارە ؛ تەرەپ ، ياق .

نەھۇسەت (نحوسة) ق . نۇھۇسەت .

نەھىب (نهيب) ، ئە . تېررورلۇق ، تالان ـ تاراج . بۇلاڭ ـ تالاڭ ؛ قورقۇنچ ، مۇدھىشلىك .

نەھىف (نحيف) ، ئە . ئورۇق ، ئاۋاق ؛ قاخشال ، نىمجان . ◇ **گاۋى**～ (گاو～) : ئورۇق كالا .

نەھىي (نهى) ، ئە . مەنئى قىلىش ، قايتۇرۇش ، چەكلەش ؛ مەنئى قىلىنغان ، چەكلەنگەن .

نەۋ (نو) ، پ . يېڭى ؛ ك . ياش ، باشلانما . ◇～ **ئەرۇس** (～عروس) : يېڭى كېلىن ، كېلىنچەك . ◇～ **بەھار** (～بهار) : باش باھار .◇～ **روز** (～روز) : نەۋروز ، باھارنىڭ تۇنجى كۈنى .

نەۋئ (نوع) ، ئە . تۈر ، خىل . ◇～—～ (～～) : ھەر تۈرلۈك ، خىلمۇخىل .

نەۋاۋ (نواة) ، پ . ئاۋاز ، سادا ، كۈي ، مۇزىكا ئاھاڭى ؛ مۇڭلۇق ئاۋاز ؛ شۇ ناملىق مەخسۇس بىر كۈي ؛ بايلىق ؛ بەھرە ، نېسىۋە . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : بەھرە تاپماق ، بەھرىلەنمەك . ◇～ **تۇزماك** (～توزماک) : كۈيلىمەك ، سايرىماق . ◇～ **چەكمەك** (～چيكماك) : كۈيلىمەك ؛ ◇ **بەد**～ (بی～) : يوقسۇل ، بىچارە ، بەھرىسىز ؛ ◇ **خۇش**～ (خوش～) : خۇش ئاۋاز ، ئاۋازى يېقىملىق ؛ ياخشى كۈيلىگۈچى . ◇～ **نەقشى** (～نقشی) : ناۋا كۈيى .

نەۋاۋۇ ساز (نواوساز) ، پ . ئۇي جاھازلىرى .

نەۋا بەخش (نوابخش) ، پ . ھاجەتتىن چىقىرىش ، غەمخورلۇق قىلىش ؛ غەمخور ، غەمگۇزار ، ھاجەتتىن چىقارغۇچى .

نەۋادىر (نوادر) ، ئە . نادىر (نادر) نىڭ كۆپلۈكى : نادىر نەرسىلەر ، ئاز كۆرۈلىدىغان نەرسىلەر ، ئاز ئۇچرايدىغان نەرسىلەر .

نەۋادىرۇششەباب (نوادر الشباب) ، ئە . يىگىتلىك نادىرلىقلىرى ، نەۋائىينىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .

نەۋاز (نواز) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ ، ياخشىلىق قىلغۇچى ، خۇش كۆرگۈچى ، ئامراق ، قىزىققۇچى ، تەربىيە قىلغۇچى ، دېگەن مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ . ◇ **مېھماند**～ (مهمان～) : مېھماندوست ، مېھمانغا ئامراق .

نەۋازەندە (نوازنده) ، پ . ناۋا قىلغۇچى ، كۈيلىگۈچى ، ھۆرمەتلىگۈچى ، ھۆرمەت كۆرسەتكۈچى .

نەۋازەندەلىق (نوازندەليق) مەرھەمەتچانلىق ؛ كۈيچىلىك ، سازەندىلىك .

نەۋازىش (نوازش) ، پ . ياخشىلىق قىلىش ، ھۆرمەتلەش ، مەرھەمەت ؛ مېھرىبانلىق ، ئامراقلىق ؛ ياخشىچاقلىق قىلىش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : مېھرىبانلىق كۆرسەتمەك ، ئىززەتلىمەك ، ھۆرمەتلىمەك ؛ ياخشىچاقلىق قىلماق ؛ ساز چالماق ، كۈيلىمەك .

نەۋاساز I (نواساز) ، پ . داتقا يەتكۈزگۈچى ، تىلەكنى بەرگۈچى ؛ غەمخور ، غەمگۈزار .
نەۋاساز II (نواساز) ، پ . كۈيلىگۈچى ، ناخشا ئېيتقۇچى ، مۇزىكانت ، سازەندە .
نەۋاسىز (نواسيز) ، پ . موھتاج ، بەھرىسىز .
نەۋاگاھ (نواكاه) ، پ . كۈي ماكانى ، سايراپ ئېچىلىدىغان يەر .
نەۋاگۇ (نواكو) ، پ . ناخشىچى ، كۈيچى ، ئەللەيچى .
نەۋال (نوال) ، پ . ق . نەۋالە .
نەۋالە (نواله) ، پ . ئىنئام ، ئېھسان ، ھەدىيە ؛ نېسىۋە ، ھەسسە ؛ يېمەك ، تائام ؛ لوقما ، كاپام ، چىشلەم .
نەۋالىغ (نواليغ) بەھرىمەن ، تىلىگىنىگە ئېرىشكەن .
نەۋ ئامۇز (نو آموز) ، پ . يېڭى ئۆگىتىلگەن ؛ ◇**مۇرغى**～ (مرغ～) : يېڭى ئۆگىتىلگەن قۇش .
نەۋامىس (نواميس) ، ئە . نامۇس (ناموس)نىڭ كۆپلۈكى : قانۇنلار ، نىزام ـ قائىدىلەر ؛ ئابرۇيلار ؛ ئىپپەت ـ نومۇسلار ، ئەدەپ ـ قائىدىلەر ، ئەدەپ ـ ئەخلاقلار .
نەۋاھى I (نواهى) ، ئە . نەھىي (نهى)نىڭ كۆپلۈكى : مەنئى قىلىنغان ئىشلار .
نەۋاھى II (نواحى) ، ئە . ناھىيە (ناحيه)نىڭ كۆپلۈكى : مەملىكەتلەر ، جايلار ، رايونلار ؛ ئەتراپلار .
نەۋائىب (نوائب) ، ئە . نائىبە (نائبه)نىڭ كۆپلۈكى : مۇسىبەتلەر ، قايغۇلار ؛ بالايىئاپەتلەر .
نەۋائىي (نوائى) ، پ . ناۋا قىلغۇچى ، كۈيلىگۈچى ؛ مۇقام ژە ئاھاڭغا مەنسۇپ ؛ مۇقامچى ، كۈيچى ؛ بۇيۇك ئۇيغۇر مۇتەپەككۇر شائىرى ئەلىشىر ئىبنى غىياسۇددىننىڭ لەقىبى .
نەۋايىب (نوايب) ق . نەۋائىب (نوائب) .
نەۋەرد I (نورد) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە كېلىپ «ئۆتكۈچى ، يۈرگۈچى ، ماڭغۇچى ، كەزگۈچى» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇**رەھ**～ (رەھ～) : يول يۈرگۈچى ، يولۇچى ، سایاھەتچى ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : كەزمەك ، يۈرمەك . ◇**گىتى**～ (كيتى～) : دۇنيانى كەزگۈچى .
نەۋەردەندە (نوردنده) ، پ . كەزگۈچى ، سەير قىلغۇچى ، ئايلانغۇچى .
نەۋەردىدە (نورديده) ، پ . ئورالغان ، يۆگەلگەن ، يىغىشتۇرۇلغان . ◇～**بولماق** (～بولماق) : يۆگەلمەك ، ئورالماق ؛ يىغىشتۇرۇلماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئورىماق ، پۈكلەپ قاتلىماق ، يۆگىمەك .
نەۋبەت (نوبت) ، ئە . گەز ، نۆۋەت ، پۇرسەت ؛ ئالمىشىش ، يەڭگۈشلىشىش ؛ بىر قېتىملىق ئايلىنىش ؛ قاراۋۇللۇق ؛ ناغرا ، دۇمباق .
نەۋبەتىي (نوبتى) ، ئە . نۆۋەتلەشكۈچى ، دەۋر قىلغۇچى .
نەۋبەر (نوبر) ، پ . يېڭى يېتىلگەن مېۋە ، يېڭىدىن ئۆسۈۋاتقان ئۆسۈملۈك ؛ بالدۇر پىشىدىـ

غان مېۋە ، بالدۇر پېتىلگەن ؛ ئاجايىپ ، نادىر ، كەم كۆرۈلىدىغان ؛ يېڭى ، يېپيېڭى .

نەۋبەھار (نوبهار) ، پ . ئەتىياز ، كۆكلەم چېغى . ◇ **ئەبرى**～ (ابر～) : باھار بۇلۇتلىرى ، ئەتىياز بۇلۇتى .

نەۋ باۋە (نوباوه) ، پ . ياش نوتا ، كۆچەت ، ياش كۆچەت ، ياش ئەۋلاد ، ئەۋلاد .

نەۋ جەۋان (نوجوان) ، پ . ياش يىگىت ، يىگىت .

نەۋجۇۋان (نوجوان) ق . نەۋ جەۋان .

نەۋ خاستە (نوخاسته ، نوخواسته) ، پ . يېڭى ئېچىلغان (گۈل) . ۋايىغا يەتكەن ، ياش يىگىت ، نەۋقىران .

نەۋخىز (نوخيز) ، پ . يېڭى ئۆسۈپ يېتىشىۋاتقان . ◇ **سەرۋى**～ (سرو～) : يېڭى ئۆسۈپ يېتىلىۋاتقان سەرۋە .

نەۋدەمىدە (نودميده) ، پ . يېڭى ئېچىلغان ، يېڭى ئۇنۇپ چىققان ، باراخلاپ تۇرغان ، سولاشمىغان .

نەۋرەس (نورس) ، پ . يېڭى ئۆسۈپ يېتىشىۋاتقان ، ياش نوتا ؛ يېڭى يېتىلگەن ئۆسمۈر .

نەۋرەستە (نورسته) ق . نەۋرەس .

نەۋروز (نوروز) ، پ . كونا شەمسىيە كالېندارى بويىچە يېڭى يىل كىرگەن كۈن بولۇپ ، مىلادىيە 3 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنىگە توغرا كېلىدۇ ، يېڭى يىل بايرىمى ؛ باھار بايرىمى ، باھار ۋاقتى . ◇ **فەسلى**～ (فصل～) ؛ نوروز ۋاقتى ، يېڭى يىل كىرگەن چاغ .

نەۋروزى (نوروزى) ، پ . بىر خىل باش كىيىمىنىڭ نامى .

نەۋسەفەر (نوسفر) ، ئە ـ پ . يېڭىدىن سەپەرگە ئاتلانغان ، ئەمدىلا يولغا چىققان .

نەۋشادىر (نوشادر) ، پ . تۆشۈدۇر .

نەۋكەر (نوكر) ، پ . خادىم ، خىزمەتچى ؛ ھۆكۈمدارنىڭ قول ئاستىدا ئىشلىگۈچى ؛ ئەسكەر .

نەۋكەرلىك (نوكرليك) خادىملىق ، ئەسكەرلىك .

نەۋم (نوم) ، ئە . ئۇيقۇ .

نەۋمىد (نوميد) ، پ . نائۈمىد ، ئۈمىدسىزلىك ؛ ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : ئۈمىدسىزلەنمەك ، ئۈمىد ئۈزمەك .

نەۋمىدلىق (نوميدليق) ئۈمىدسىزلىك .

نەۋھە (نوحه) ، ئە . ئۇن سېلىپ يىغلاش ، قاتتىق يىغا ، ناله ؛ ھۇلاش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماک) : ئۇن سېلىپ يىغلىماق . ◇～ **تارتماق** (～تارتماق) : ژارقىراپ يىغلىماق ، ناله قىلىپ يىغلىماق . ◇～ **تۈزمەك** (～توزماک) : ئۇن سېلىپ يىغلاشقا باشلىماق . ◇～ **بۇنياد ئەيلەمەک** (～بنياد ايلاماک) : داد ـ پەريات قىلماق ، ناله قىلماق .

نەۋھە پەرداز (نوحه～) ، ئە ـ پ . ناله قىلغۇچى ، ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى .

نەۋھەساز (نوحەساز) ، ئە ـ پ . ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى ، ناله قىلغۇچى .
نەۋھە سازلىيع (نوحه سازليع) ئۇن سېلىپ يىغلاش .
نەۋھە كوكى (نوحه كوكى) ماتەم مۇزىكىسى ، ئۆلۈمدە چېلىنىدىغان مۇزىكا .
نەۋھەگەر (نوحەكر) ، ئە ـ پ . ھۆركىرەپ يىغلىغۇچى ، ئۇن سېلىپ يىغلىغۇچى .
نەۋئى (نوعى) ، پ . بىر خىل ، بىر تۈرلۈك .
نەۋىد (نويد) ، پ . خۇش خەۋەر ، شادلىق خەۋىرى ، ماقۇل بولۇش ، ئۇناش .
نەۋىس (نويس) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ ، يازغۇچى ، كۆچۈرگۈچى ، دېگەن مەنىلەر-
نى بىلدۈرىدۇ . ◇**خۇش**ـ (خوش~) : چىرايلىق يازىدىغان ئادەم ، خەتتات .
نەۋىسەندە (نويسنده) ، پ . خەت يازغۇچى ، كاتىپ ، يازغۇچى .
نەئىم (نعيم) ، ئە . راھەت ، ھۇزۇر ، پاراغەت ، بەھۇزۇرلۇق ، خاتىرجەملىك ؛ نېمەتلەر ،
پاراۋانلىق ؛ جەننەت . ◇**نازۇ**ـ (نازو~) : تۇرلۇك نېمەتلەر ، نازۇنېمەتلەر .
نەئىمى رەۋزە (نعيم روضه) ، ئە . جەننەت نېمەتلىرى ، جەننەت ھۇزۇرى .
نەي (نى) ، پ . قومۇش ، نەي ؛ چىلىم ؛ نەپەس يولى ، بوغۇز . ◇ـ**قويماق** (ـ~قويماق) :
قۇشلارنى ئىلىندۇرۇش ئۈچۈن قومۇشنىڭ ئۈچىغا قىلدىن توزاق قويماق ، قىلتاق قويماق .
نەيابەت (نيابت) ، ئە . نائىپلىق ، ئورۇنباسارلىق ، مۇئاۋىنلىق ، ۋاكالەتچىلىك .
نەيبەست (نى بست) ، پ . قومۇشتىن توقۇپ ياسالغان قاشا ، قومۇش چۆرە تام . ◇ـ **ئە-**
تمەك (ـ~ايتماک) : قومۇشتىن قاچا ياسىماق .
نەيزەۋەر (نيزەور) ، پ . نەيزە ئىشلىتىدىغان ئەسكەر ، نەيزە تۇتقۇچى ، نەيزىۋاز .
نەيسان (نيسان) ، ئە ـ پ . باھار ئېيى ؛ ◇**ئەبرى**ـ (ابرـ~) : باھار بۇلۇتلىرى .
نەيسانى (نيسانى) ، ئە ـ پ . باھارغا مەنسۇپ ، باھاردىكى .
نەيستان (نيستان) ، پ . قومۇشزار توقاي ، قومۇشلۇق .
نەيشەكەر (نيشكر) ، پ . شېكەر قومۇشى .
نەيلەمەك (نيلاماك) قانداق قىلماق ، نېمە قىلماق . ◇**نەيلەب** (نيلاب) : نېمە قىلىپ ،
قانداق قىلىپ . ◇**نەيلەيىن** (نيلايين) : نېمە قىلاي ، قانداق قىلاي .
نەيۇچۇن (نيوجون) ، نېمىشقا ، نېمە ئۈچۈن .
نەييىر (نير) ، ئە . پارلاق ، نۇر چاچقۇچى ، نۇرلۇق . ◇ـ**ى ئەئزەم** (ـ~اعظم) : ك .
قۇياش .
نەييىرەين (نيرين) ، ئە . قۇياش بىلەن ئاي .
نوخۇد (نخود) ، نوقۇت ؛ ئېغىرلىق ئۆلچەم بىرلىكى ، تەخمىنەن ⅙ گىرامغا باراۋەر .
نوش I (نوش) ، پ . تاتلىق ، تەملىك ، لەززەتلىك ؛ ك . بال ، شېكەر ، ئېچىش ؛ يېيىش ،
لەززەتلىنىش ، ھۇزۇرلىنىش ؛ ◇ـ **ئەيلەمەك** (ـ~ايلاماک) ، ـ~ **ئەتمەك** (ـ~ايتماک) :
ئىچمەك .

نوش Ⅱ (نوش) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ «ئىچىكۈچى» مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ . ◇**باده**～ (باده～) : مەي ئىچكۈچى .

نوشا ـ نوش (نوشانوش) ، پ . ئارقىمۇئارقىدىن ئىچىش ، ئىچە ـ ئىچە ، تۆپىلەپ ئىچىش ، توختىماي ئىچىش .

نوشخەند (نوشخند) ، پ . چىرايلىق كۈلۈش ، شېرىن كۈلكە ، كۈلۈمسىرەش .

نوشدارۇ (نوش دارو) ، پ . ئېغىر جاراھەتنى ساقايتىدىغان دورا ، زەھەر قايتۇرىدىغان دورا ؛ شېرىن ، لەززەتلىك ؛ مەجۇن .

نوشى لەب (نوش لب) ، پ . لەۋ شېرىنلىكى .

نوشىن (نوشين) ، پ . شېرىن ، تاتلىق ، مەززىلىك ، يېقىملىق ، كىشىگە ھۇزۇر بېغىشلايدىغان . ◇～**لەب** (～لب) : شېرىن لەۋ ، سۆزى تاتلىق .

نوشى ھەيات (نوشى حيات) ، ئە ـ پ . ھايات لەززىتى .

نەۋگ (نوک) ق . نوگ .

نوگ (نوک) ، پ . بىر نەرسىنىڭ ئۇچى .

نوگى خامە (نوک خامه) ، پ . قەلەمنىڭ ئۇچى .

نوگى مۆژگان (نوک مژگان) ، پ . كىرپىكنىڭ ئۇچى .

نومىد (نوميد) ق . نەۋمىد .

نوھ (نوح) ، ئە . نوھ پەيغەمبەر .

نوبۇۋۇەت (نبوت) ، ئە . پەيغەمبەرلىك ، نەبىيلىك ، ئالدىن بىلەرلىك ، ئەۋلىيالىق ، ئەلچىلىك .

نۇتفە (نطفه) ، ئە . مەنىي ، جىنسىي ئەزا سۈيۇقلۇقى ، سۇ .

نۇتق (نطق) ، ئە . تەلەپپۇز ؛ سۆز ، گەپ . ◇～**لال** (～لال) : كېكەچ ، گەپ قىلالماس .

نۇتۇقچى (نوتوقچى) كىچىك بىر قۇش .

نۇجۇم (نجم) ، ئە . نەجم (نجم)نىڭ كۆپلۈكى : يۇلتۇزلار .

نۇخۇست (نخست) ، پ . بىرىنچى قېتىم ، بىرىنچى ؛ بىرىنچىدىن ، ئالدىن .

نۇدبەر (ندبر) ، ئە ـ پ . ماتەم ناخشىسى ، ماتەم سۆزى ؛ يىغا ، يىغلاش ، ناله قىلىپ يىغلاش .

نۇر (نور) ، ئە . نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك .

نۇر ئامىز (نور آميز) ، ئە ـ پ . نۇرلۇق .

نۇرانىي (نورانى) ، پ . پارلاق ، شانلىق ، نۇرلۇق .

نۇرەفشان (نورافشان) ، ئە ـ پ . نۇر چاچقۇچى ، پارلاق .

نۇر بەخش (نور بخش) ، ئە ـ پ . نۇرلۇق ، نۇر چاچقۇچى .

نۇرپاش (نورپاش) ، ئە ـ پ . نۇر چاچقۇچى ، يورۇتۇپ تۇرغۇچى .

نۇرۇلئەين (نور العين) ، ئە . كۆز نۇرى ، كۆزنىڭ گۆھىرى ؛ ك . سۆيۈملۈك ، ئەزىز ، پەرزەنت .

نۇرۇن (نور) ، ئە . نۇر ، يورۇقلۇق . ◇～**ئەلانۇر** (～على نور) : نۇر ئۇستىگە نۇر ، ياخشىلىق ئۇستىگە ياخشىلىق .

نۇرى ئەين (نورعين) ، پ . كۆز نۇرى ؛ ك . سۆيۈملۈك ، ئەزىز ، پەرزەنت .

نۇزھەت (نزهت) ، ئە . كۆڭۈل ئېچىش ، تاماشا قىلىش ، ئىستىراھەت قىلىش ؛ پاكلىق ، ئىپپەت .

نۇزھەتگاھ (نزهت كاه) ، ئە ـ پ . كۆڭۈل ئېچىش مەيدانى ، سەيلىگاھ ، ئەيش ـ ئىشرەت جايى .

نۇزھەتگەھ (نزهت كه) ، ئە ـ پ . ق . نۇزھەتگاھ .

نۇزۇل (نزول) ، ئە . چۈشۈش ، يۇقىرىدىن تۆۋەنگە چۈشۈش ، قونۇش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : چۈشمەك ؛ قونماق .

نۇسخە (نسخه) ، ئە . بىرەر ئەسەرنىڭ كۆچۈرۈلمىسى ؛ كىتاب ، كىتابنىڭ ھەر دانىسى ؛ دوختۇر يېزىپ بەرگەن دورا قەغىزى ؛ تۇمار . ◇～**تەسنىف ئەتمەك** (تصنيف ايتماك) : كىتاب يازماق .

نۇسرەت (نصرت) ، ئە . غەلىبە ، غالىبىيەت ؛ ياردەم .

نۇسۇب (نصب) ، ئە . نەسساب (نصاب)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇللار ، ئاساسلار ، مەنبەلەر ، يىلتىزلار .

نۇسۇر (نسور) ، ئە . نەسر (نسر)نىڭ كۆپلۈكى : بۇركۇتلەر .

نۇسۇس (نصوص) ، ئە . نەسس (نص)نىڭ كۆپلۈكى : تېكىستلەر ، ھۆججەتلەر .

نۇشادىر (نوشادر) ، پ . ق . نەۋشادىر .

نۇشىروۋان (نوشيروان) ، ئە ـ پ . قەدىمىي ئىراننىڭ مەشھۇر ئادالەتپەرۋەر پادىشاھى .

نۇشۇر (نشور) ، ئە . تىرىلىش ، قايتىدىن جانلىنىش ، باشقىدىن جان كىرىش .

نۇفۇر (نفور) ، ئە . قېچىش ، قېچىپ كېتىش ؛ تارقىلىش ، قورقۇپ قېچىش ؛ نەپرەتلىنىش .

نۇفۇز (نفوذ) ، ئە . كۈچ ، قۇدرەت ، تەسىر كۈچ ، تەسىر ، رول ؛ سىڭىپ كىرىش ، تېشىپ ئۆتۈش ؛ ئابرۇي ، شۆھرەت .

نۇفۇس (نفوس) ، ئە . نەفس (نفس)نىڭ كۆپلۈكى : خەلق ، ئامما ، ئاھالە ؛ روھلار ، ئەقىللەر .

نۇقەباۋ (نقباء) ئە . نەقىب (نقيب)نىڭ كۆپلۈكى : باشلىقلار ، ئاقساقاللار ، كاتتىباشلار .

نۇقەت (نقط) ، ئە . نۇقتە (نقطه)نىڭ كۆپلۈكى : چېكىتلەر ، توچكىلار ؛ خاللار ، داغلار .

نۇقتە (نقطه) ، ئە . چېكىت ، نۇقتا ؛ خال ، داغ ؛ ئورۇن ، جاي ، ماكان .

نۇقتەكاھ (نقطه‌كاه) ، ئە ـ پ . بىرەر نەرسىنىڭ قاپ ئوتتۇرىسى ، دەل ئوتتۇرا ، مەركەز .

نۇقتەئى مەۋھۇم (نقطه موهوم) ، ئە . كۆڭۈلدىكى نۇقتا ، پەرەز قىلىنغان نۇقتا .

نۇقتەئى مۇشك (نقطه مشك) ، ئە ـ پ . ك . قارا خال .

نۇقرە (نقرە) ، پ . كۈمۈش .
نۇقس (نقص) ، ئە ـ پ . ئازايتىش ، كېمەيتىش ؛ كەمچىلىك ، يېتەرسىزلىك ، قۇسۇر .
نۇقسان (نقصان) ، ئە . كەمچىلىك ، كەملىك ، يېتىشسىزلىك ، قۇسۇر ، ئەيىپ .
نۇقل (نقل) ، پ . گېزەك (مەي ئىچكەندە يېيىلىدىغان ئۇششاق ـ چۇششەك يېمەكلىكلەر) ، زاكۇسكا .
نۇقۇب (نقب) ، ئە . نىقاب (نقاب)نىڭ كۆپلۈكى : نىقابلار ، چۈمبەللەر ، چۈمپەردىلەر .
نۇقۇد (نقود) ، ئە . نەقد (نقد)نىڭ كۆپلۈكى : نەق پۇللار .
نۇقۇش (نقوش) ، ئە . نەقش (نقش)نىڭ كۆپلۈكى : نەقشلەر ، رەسىملەر ، كەشتىلەر .
نۇقۇل (نقول) ، ئە . نەقل (نقل)نىڭ كۆپلۈكى : يۆتكەشلەر ، كۆچۈرۈشلەر ، نەقىللەر ، بايانلار .
نۇكەت (نكت) ، ئە . نۇكتە (نكتە)نىڭ كۆپلۈكى : نازۇك مەنىلىك سۆزلەر ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر ، بايانى قىزىق ، مەنىسى چوڭقۇر ۋە گۈزەل سۆزلەر ؛ چېكىتلەر ، توچكىلار .
نۇكتە (نكتە) ، ئە . سىرلىق ، نازۇك ؛ نازۇك مەنىلىك سۆز ؛ مەنىسى چوڭقۇر ۋە گۈزەل سۆز ؛ چېكىت ، توچكا . ◇～**سۈرمەك** (～سورماك) : گەپ قىلماق ، چىرايلىق سۆزلىمەك .
◇**ئابدار**～ (آبدار～) : ئاجايىپ گۈزەل سۆز . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : بىلىمدانلار .
نۇكتە ئارا (نكتە آرا) ، ئە ـ پ . مەنىلىك گەپ قىلغۇچى ، گۈزەل سۆزلىگۈچى .
نۇكتە ئاۋەر (نكتە آور) ، ئە ـ پ . سۆزلىگۈچى ، ھېكايىچى ، داستانچى .
نۇكتەبىز (نكتەبيز) ، ئە ـ پ . نازۇك پىكىر چاچقۇچى ، سۆز گۆھەرلىرى ، تۆككۈچى ؛ ك . ماھىر يازغۇچى ، قابىل شائىر .
نۇكتە پەرداز (نكتە پرداز) ق . نۇكتە ئارا .
نۇكتە پەرۋەردە (نكتە پرورده) ، ئە ـ پ . ئاجايىپ ۋە نازۇك مەنىلىك .
نۇكتە تىراز (نكتە طراز) ، ئە ـ پ . گۈزەل سۆزلىگۈچى ، ماھىر ناتىق .
نۇكتەجو (نكتەجو) ، ئە ـ پ . نازۇك سۆز ئىزدىگۈچى ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى ئاختۇرغۇچى .
نۇكتەدان (نكتەدان) ، ئە ـ پ . سۆزنىڭ ئەڭ چوڭقۇر مەنىلىرىنى چۈشەنگۈچى ، نازۇك چۈشەنچىلىك ، ئەقلى تولۇق ، دانىشمەن .
نۇكتەدانلىغ (نكتە دان ليغ) ئۆتكۈرلۈك ، دانىشمەنلىك .
نۇكتەدانى بىسات (نكتەدان بساط) ، ئە . يەر يۈزى دانىشمىنى ، داڭلىق نازۇك سۆزلەر بىلىمدانى .
نۇكتەران (نكتە ران) ق . نۇكتەۋەر .
نۇكتەرانلىغ (نكتە ران ليغ) چوڭقۇر مەنىلىك سۆز قىلىش ، نازۇك پىكىرلەرنى بايان قىلىش .

نۇكتەرىز (نكتەريز) ، ئە ـ پ . سۆزمەن ، نازۇك پىكىر بايان قىلغۇچى .
نۇكتەسەرا (نكتەسرا) ق . نۇكتەئارا .
نۇكتەسەنج (نكتەسنج) ق . نۇكتەدان .
نۇكتەفىشان (نكتەفشان) ، ئە ـ پ . نازۇك پىكىرلەر بايان قىلغۇچى ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلىگۈچى .
نۇكتەگۇ (نكتەكو) ق . نۇكتەئارا .
نۇكتەگۇي (نكتەكوى) ق . نۇكتەئارا .
نۇكتەۋەر (نكتەور) ، ئە ـ پ . چىرايلىق سۆزلىگۈچى ، كېلىشتۇرۇپ سۆزلىگۈچى ؛ مەنىلىك جاۋاب قايتۇرغۇچى .
نۇكتەئى تەۋھىد (نكتە توحيد) ، ئە . بىرلىك سۆزى ، ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە شاھادەت كەلىمە .
نۇكتەئى مەزمۇم (نكتە مزموم) ، ئە . يامان سۆز ، ئەدەپكە خىلاپ سۆز .
نۇكتەئى مەۋزۇن (نكتە موزون) ، ئە ـ پ . كېلىشكەن سۆز ، يېقىملىق سۆز .
نۇن I (نون) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ن» ھەرپىنىڭ نامى ؛ ك . سۆيگەن يارنىڭ ئېگىكى . (شائىرلار بۇ يەردە ، يېرىم دائىرە «ن» شەكلىنى ئىگەككە ، چېكىتنى بولسا ئىگەك چوڭقۇرچىسىغا ئوخشاتقان) .
نۇھ (نه) ، پ . توققۇز ؛ ك . ئاسمان . ◇～**تاق** (～طاق) ؛ توققۇز گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان .
نۇھا (نها) ، ئە . ئەقىللەر .
نۇھە (نوحه) كەكلىكنىڭ بىر تۈرى .
نۇھۇس (نحوس) ، ئە . نەھس (نحس)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەيسىزلىكلەر ، بەختسىزلىكلەر ، نەسلىكلەر .
نۇھۇسەت (نحوست) ، ئە . نەسلىك ، شۇملۇق ، بەختسىزلىك .
نۇھۇفت (نهفت) ق . نۇھۇفتە .
نۇھۇفتە (نهفته) ، پ . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، يوشۇرۇلغان ، پىستىرما ؛ ئوغرىلىقچە ، تۈيدۈر-ماستىن .
نۇۋۇاب (نواب) ، ئە . نائىب (نائب)نىڭ كۆپلۈكى : ئورۇنباسارلار ، ياردەمچىلەر .
نۇش (نوش) ، ق . نوش .
نى (نى) نېمە ؟ قاندىق ؟ مەنىلىردە كېلىدۇ . ◇～**چۇن** (～چون) : نېمە ئۈچۈن ؟ ◇～**ھال** (～حال) : نېمە ئەھۋال . ق . نە (نه) .
نىئال (نعال) ، ئە . نەئل (نعل)نىڭ كۆپلۈكى : كەشلەر ، نالالار ، تاقىلار .
نىئەم (نعم) ، ئە . نىئمەت (نعمت)نىڭ كۆپلۈكى : مەرھەمەتلەر ، مول مەئىشەتلەر ، بايلىق-لار .

نىباك (نى باك) ، پ . نېمە قورقۇش؟ نېمە زىيان؟
نىتاق (نطاق) ، ئە . نۇتقە (نطقە)نىڭ كۆپلۈكى : مەنبەر .
نىتاك (نى تانك) ئەجەب ئەمەس ، تەئەججۇپلىنەرلىكى يوق .
نىتەر (نيتار) نېمە ئېتەر ، نېمە قىلار .
نىتەك (نى تاك) نىچۈك ، قانداق قىلىپ ، قانداق .
نىتەكى (نتەك) قانداقتۇر ، نېمە ئۈچۈنكى .
نىتەكىم (نتەكيم) ق . نىتەكى (نتەكە) .
نىتەي (نيتاى) نېمە ئېتەي ، نېمە قىلاي .
نىتتىك (نيتتينك) نېمە ئەتتىڭ ، نېمە قىلدىڭ .
نىجات (نجات) ، پ . ق . نەجات .
نىچۈكلەشمەك (نيچوكلاشماك) قانداق قىلماق ، نېمە قىلماق .
نىدا (ندا) ق . نىداۋ .
نىداۋ (نداء) ، ئە . سۈرەن ، قىچقىرىق ، چاقىرىق ، ئۈندەش ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قىچقارماق ، ئۈندىمەك ، چاقىرماق .
نىران (نيران) ق . نىيران .
نىيرۇ (نيرو) ، پ . كۈچ ، قۇۋۋەت ، ئەسكىرىي قوشۇن ؛ مۇمكىنچىلىك .
نىيز (نيز) ، پ . يەنە ، تېخى ، بۇنىڭدىن باشقا ؛ يۇقىرىقىدەك ، يۇقىرىقىغا ئوخشاش ، ھەتتا ، ھەتتاكى .
نىزاۋ (نزاع) ، ئە . تالاش ـ تارتىش ، مۇنازىرە ؛ غوۋغا ، جاڭجال ، ئۇرۇش ـ تالاش ، سوقۇشۇش ، ئۇرۇشۇش .
نىزار (نزار) ، ئە . ① بوش ، نازۇك ، ئاجىز ؛ ② ئورۇق ، ئاۋاق ، ياداڭغۇ ، قورۇلۇپ قالغان .
◇～**ئولماق** (～اولماق) : بوشاشماق ، زەئىپلەشمەك ، يادىماق ، ئورۇقلىماق .
◇ **جىسمى**～ (جسم～) : كۈچسىز ۋە ئاجىز گەۋدە ، ئورۇق بەدەن .
نىزارىي (نزارى) ، ئە . مۇھەببەت ئوتىدا كۆيۈپ ، قورۇلۇپ قالغان .
نىزام (نظام) ، ئە . تەرتىپ ، رەت ، تۈزۈم ، سىستېما ؛ تەشكىل ، قۇرۇلۇش ، تۈزۈلۈش ؛ قائىدە .
نىزىھ (نزه) ق . نەزىھ .
نىسا (نسا) ، ئە . خوتۇن ، ئايال . ◇**رىجالۇنىسا**～ (رجال و نسا) : ئەر ـ خوتۇن .
نىساب (نصاب) ، ئە . ئەسل ، ئاساس ، نېگىز ، مەنبە ؛ مىقدار ، ھەسسە ، دەرىجە ؛ مال ـ مەبلەغنىڭ زاكات بېرىش دەرىجىسىگە يەتكەن مىقدارى .
نىسار (نثار) چېچىش ، چېچىق ، چاچقۇ . ◇**دۇر**～ (در～) : دۇر چاچقۇچى ؛ ◇**زەر**～ (زر～) : زەر چاچقۇچى . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : چاچ-

ماق ؛ ك . پىدا ئەيلىمەك ، پىدا قىلماق . ◇～**ساچماق** (～ساچماق) : چاچقۇ چاچماق .
نسارلىق (نثارليق) چاچقۇ . (باشتىن ئۆرۈپ چېچىشقا ئىشلىتىلىدىغان گۈل ياكى پۇل) .
نسبەت (نسبت) ، ئە . ئالاقە ، مۇناسىۋەت ، باغلىنىش ؛ مەنسۇپلۇق ؛ تۇغقانچىلىق ، قانداشلىق ، قېرىنداشلىق ؛ ئالاھىدىلىك ؛ ئوخشاشلىق ؛ تاناسىپ ؛ نىسبەت . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : مەنسۇپ قىلماق ، باغلىماق . ◇～**نابۇد بولماق** (～نابود بولماق) : ئالاقە ئۈزۈلمەك ، مۇناسىۋەت بۇزۇلماق ، تۇغقانچىلىق بۇزۇلماق .
نسف (نصف) ، ئە . يېرىم ، تەڭ .
نسفۇننەھار (نصف النهار) ، ئە . مېرىدىيان ، كۈن ئوتتۇرىسى ، چۈش ۋاقتى ، قىيام ۋاقتى .
نسۇد (نى سود) ، پ . نېمە پايدا ؟
نسيان (نسيان) ، ئە . ئەستىن چىقىرىش ، ئۇنتۇش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئۇنتۇلماق ، ئەستىن چىقماق .
نىش (نيش) ، پ . ھەرە ياكى چايانىڭ نەشتىرى ، نەشتەر ، تىكەن ، تىكەنىڭ ئۇچى ؛ تىغ ؛ ◇**زەنبۇر～ى** (زنبر～) : ھەرە نەشتىرى .
نىشات (نشاط) ق . نەشات .
نىشان (نشان) ، پ . بەلگە ، ئالامەت ؛ تامغا ؛ دېرەك ؛ بايراق ؛ پەرمان ، خەت ، مەكتۇپ . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : بەلگە بەرمەك ؛ بىلدۇرمەك ؛ ◇～**ئىلغا قىلماق** (～الغا قيلماق) : خەۋەر بەرمەك ، خەۋەرلەندۇرمەك .
نىشانە (نشانه) ، پ . قارا ، نىشان (ئوق ئېتىش ئۈچۈن قىلىنغان بەلگە) ؛ ئەستىلىك ، يادىكار . ◇～**يۇسۇنلۇق** (～يوسۇن لوق) : ئەستىلىك ، يادىكارلىق .
نىشانەگاھ (نشانەگاه) ، پ . نىشان قىلىنغان جاي ، قارىغا ئېلىنغان جاي .
نىشانى (نشانى) ، پ . ئوچۇق ، ئاشكارا .
نىشەست (نشست) ، پ . ئولتۇرۇش ، قونۇش ، تۇۋەنلەش ؛ پەسلەش ، تۇۋەنگە چۈشۈپ كېتىش ؛ يىغىن ، مەجلىس ؛ ئورۇن . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئولتۇرماق ، ئورۇن ئالماق ، جايلاشماق .
نىشىب (نشيب) ، پ . يانتۇلۇق ، قىيىپاش جاي ؛ پەسلىك ، پەس يەر . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پەسەيمەك ، تۇۋەنلىمەك .
نىشىبۇفەرار (نشيب وفرار) ، ئە - پ . ئېگىز - پەس .
نىشىمەن (نشيمن) ، پ . ئىن ، قۇش ئۇۋىسى ، چاڭگا ، تۇرار جاي ؛ مەجلىس ، ئولتۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئولتۇرماق ، تۇرار جاي ياساپ ماكانلاشماق ؛ ئولتۇرۇش ياسماق ، بەزمە قۇرماق .
نىشىن (نشين) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ئولتۇرغۇچى ، ياشىغۇچى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇**سەھرا～** (صحرا～) : سەھرادا ياشىغۇچى ؛ سەھرالىق ،

يېزىلىق . ◇ **مەسئەد~** (مسند~) : ئەمەلدار ، يۇقىرى مەرتىۋىلىك . ◇ **خىلۋەت~** (خلوت~) : خىلۋەتتە ئولتۇرۇشلۇق ، خىلۋەتتە ياشىغۇچى .

نىفاق (نفاق) ، ئە . ئىككى يۈزلىمىلىك ، مۇناپىقلىق ؛ كېلىشەلمەسلىك ، ئەپ ئەمەسلىك ، ئىختىلاپ .

نىقار (نقار) ، ئە . دۇشمەنلىك ، جېدەل ، تىللىشىش .

نىقاب (نقاب) ، ئە . نىقاب ، چۈمبەل ، چۈمپەردە ، يۈز ياپقۇچ .

نىقار (نقار) ، ئە . ئاداۋەت ، دۇشمەنلىك .

نىك (نيك) ، پ . ياخشى ، ئاق كۆڭۈل ، ئىنتايىن ، بەك ، تولىمۇ ؛ كامىل ، يېتىشكەن . ◇~ **ئەندىش** (~انديش) : ياخشىلىقنى ئويلىغۇچى ، ياخشى ئويلىغۇچى .

نىكات (نكات) ، ئە . ق . نۇكتە (نكتە) نىڭ كۆپلۈكى : نۇكتە .

نىكاھ (نكاح) ، ئۆيلىنىش ، توي قىلىش ، تويلىشىش ، ئۆيلىنىش ، رەسىم ـ قائىدىسى .

نىكبەخت (نيكبخت) ، پ . بەختلىك ، بەختيار ، تەلەيلىك ؛ خاتىرجەم .

نىكئەھد (نيک عهد) ، پ . لەۋزىدە تۇرىدىغان ، گېپىدىن يېنىۋالمايدىغان .

نىكخاھ (نيک خواه) ، پ . ياخشى نىيەتلىك ، مېھرىبان ، سەمىمىي ، ئاق كۆڭۈل .

نىكراي (نيک راى) ، پ . ياخشى پىكىرلىك ، ئاق كۆڭۈل ، ئالىيجاناب .

نىكسىيرەت (نيک سيرت) ، پ . ئەخلاقلىق ، ئەدەپلىك ، ئەخلاقى گۈزەل .

نىكسىرشت (نيک سرشت) ، پ . مۇلايىم ، مۇلايىم مىجەز ، مىجەزى ئوبدان .

نىكفال (نيک فال) ، پ . ئامەتلىك ، تەلەيلىك .

نىكنام (نيكنام) ، پ . ياخشى نام چىقارغان ، داڭدار ، ئاتاقلىق ، مەشھۇر .

نىكۇ (نيكو) ، پ . ياخشى ، گۈزەل ، ئېسىل .

نىكۇھش (نكوهش) ، پ . ئەيىبلەش ، تەنە .

نىگار (نكار) ، پ . رەسىم ، سۈرەت ، تەسۋىر ، ئوبراز ؛ بوت ؛ ك . گۈزەل ، مەشۇق ، مەھبۇب . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) ، ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماک) : تەسۋىرلىمەك ، بىر نەرسىنىڭ سۈرىتىنى سىزماق ؛ يازماق .

نىگارا (نكارا) ، پ . ئەي گۈزەل .

نىگارەندە (نكارنده) ، پ . رەسسام ، سۈرەتچى ، بېزىگۈچى ، يازغۇچى .

نىگارخانە (نكارخانه) ، پ . رەسىمخانا ؛ رەسىملەر ئۆيى .

نىگارخانەئى چىن (نكارخانه چين) ، پ . چىن رەسىملىرى ئۆيى .

نىگارىش (نكارش) ، پ . رەسىم سىزىش ، تەسۋىرلەش ، زىننەتلەش ، يېزىش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماک) : تەسۋىرلىمەك ، يازماق ، بېزىمەك .

نىگاە (نكاه) ، پ . بېقىش ، قاراش ، نەزەر تاشلاش . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : باقماق ، قارىماق ، نەزەر تاشلىماق .

نىگاھبان (نگاھ بان) ، پ . قاربغۇچى ، نەزەر تاشلىغۇچى ؛ كۆزەتكۈچى ، قاراۋۇل ، پاسىبان .
نىگاھدار (نگاھدار) ، پ . ساقلىغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى .
نىگاھدارلىغ (نگاھدارلىق) پاسىبانلىق ، قاراۋۇللۇق ، قوغدىغۇچىلىق .
نىگاھداشت (نگاھداشت) ، پ . ساقلاش ، ئاسراش ، بېقىش .
نىگەھ (نگە) ق . نىگاھ .
نىگەھبان (نگەبان) ق . نىگاھبان .
نىگەھدارلىق (نگە دارلىق) ق . نىگاھدارلىق .
نىگۈن (نگون) ، پ . ئېگىلگەن ، پۈكلەنگەن ، ئاغدۇرۇلغان ؛ تەتۈر . ◇ **سەر**～ (سر～) : بېشى تۆۋەن قىلىنغان ، ئاغدۇرۇلغان ، بېشى يەرگە ، پۇتى ئاسمانغا قىلىنغان . ◇～ **قەدد** (～قد) : قەددى پۈكۈلگەن (شەرمەندە) .
نىگۈنسار (نگون سار) ، پ . ئاستىن ـ ئۈستۈن (ئاغدۇرۇلغان) ھالەتتىكى ، بويىسۇنغان ، باش ئەگكەن . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : ئاستىن ـ ئۈستۈن بولماق ، ئاغدۇرۇلماق ؛ باش ئەگمەك .
نىگۈنسارلىق (نگون سارلىق) ئاستىن ـ ئۈستۈنلۈك .
نىگۈنلىق (نگون لىق) ئاغدۇرۇلغانلىق ؛ ئېگىلگەنلىك .
نىگىن (نگين) ، پ . ئۈزۈك ؛ مۆھۈر ، تامغا .
نىل I (نيل) ، پ . كۆك بوياق ، كۆك رەڭ .
نىل II (نيل) ، پ . كۆزگە سۈرمە قويۇشتا ئىشلىتىلىدىغان مىس سىم ؛ نەشتەرگە ئوخشاش ئىنچىكە ، ئۇچلۇق بىر ئەسۋاب . ◇～ **چەكمەك** (～چيكماك) : نىل بىلەن خال سالماق ، نىل چېكىپ خال ياسىماق ، كۆزگە سۈرمە تارتماق . ◇ **كۆزگە**～ **تارتماق** (كوزكا～ تارتماق) : كۆزنى نەشتەر بىلەن تېشىپ كور قىلماق .
نىل III (نيل) ، ئە . مىسىردىكى مەشھۇر دەريا ، نىل دەرياسى .
نىلگۈن (نيلكون) ، پ . نىل رەڭ ، كۆك رەڭ ، كۆكۈش رەڭ . ◇～ **تارەم** (～طارم) : كۆك رەڭلىك گۈمبەز ؛ ك . ئاسمان . ◇～ **خىرگاھ** (～خركاه) : كۆك رەڭلىك چېدىر ، كۆك چېدىر ؛ ك . ئاسمان .
نىلۇفەر (نيلوفر) ، پ . سۇدا ئۆسىدىغان كۆكۈش رەڭلىك بىر خىل گۈل ، سۇ لەيلىسى .
نىلۇفەرى (نيلوفرى) ، پ . كۆك ، كۆكۈش . ◇～ **ئەيۋان** (～ايوان) : كۆك ئايۋان ؛ ك . ئاسمان .
نىلىن (نيلين) ، پ . نىل رەڭلىك ، كۆك .
نىلىي (نيلى) ق . نىلىن .
نىم (نيم) ، پ . يېرىم . ◇～ **دەۋر** (～دور) : يېرىم دائىرە . ◇～ **شەھىد** (～شهيد) : يېرىم جان .

نېمەت (نعمت) ، ئە . هۆزۇر ، هالاۋەت ، خاتىرجەملىك ، بەختىيارلىق ، بايلىق ، مەرھەمەت ؛ لەززەتلىك تائام ؛ تەملىك يېمەكلىكلەر .

نىمەرسە (نيمەرسە) بىر نەرسە ، نەرسە .

نىمبىدار (نيم بيدار) ، پ . يېرىم ئويغاق .

نىم بىسمىل (نم بسمل) ، ئە ـ پ . چالا سويۇلغان ، چالا بوغۇزلانغان .

نىمپەيكەر (نيم پيكر) ، پ . يېرىم گەۋدە ، يېرىم گەۋدىلىك سۈرەت .

نىمتەرك (نيم ترك) ، پ . بىر تۇرلۇك باش كىيىم .

نىمچە (نيمچە) ، پ . قىسقا چاپان .

نىمخاب (نيم خواب) ، پ . يېرىم ئۇخلاق ، چالا ئۇيقۇ ھالدىكى ، يېرىم ئويغاق .

نىمروز (نيم روز) ، پ . يېرىم كۈن ، چۈش پەيتى ؛ ئىراندىكى سىستان ژىلايىتىنىڭ قەدىمكى نامى .

نىمشەب (نيم شب) ، پ . يېرىم كېچە ، تۈن يېرىمى .

نىمكار (نيم كار) ، پ . يېرىم ئىش ، چالا ، پۈتمىگەن .

نىمكارە (نيمكارە) ، پ . يېرىم ـ يارتا ، چالا .

نىمگىرد (نيم كرد) ، پ . يېرىم دۆگىلەك ، يېرىم شار .

نىنەك (نيناك) كىرپىك .

نىھاد (نهاد) ، پ . تەبىئەت ، خاراكتېر ، خىسلەت ، خۇسۇسىيەت ، ئىچكى دۇنيا ؛ ھالەت ؛ ئاساس ؛ ئادەت ؛ تۇزۇلۇش ؛ ◇ **دىۋ~** (~ديو~) : دىۋىگە ئوخشاش ، دىۋە تەبىئەت ؛ ئىچى قارا ؛ ◇ **ئاشۇفتە~** (آشفته~) : پەرىشان ھال ، بىقارارلىق ؛ ◇ **پاك~** (پاك~) : تازا تەبىئەت ، پاك خىسلەت ، ياخشى خۇسۇسىيەت .

نىھال (نهال) ، پ . ياش دەرەخ ، كۆچەت ، ياش گەۋدە ؛ كېلىشكەن بوي .

نىھان (نهان) ، پ . يوشۇرۇن ، يوشۇرۇلغان . ◇ **~ئەيلىمەك** (~ايلاماك) ، **~تۇتماق** (~توتماق) : يوشۇرماق . ◇ **~بولماق** (~بولماق) : يوشۇرۇنماق .

نىھانتاب (نهانتاب) ، پ . يوشۇرۇن ئەلەنگە .

نىھانخانە (نهانخانه) ، پ . مەخپىي ئۆي ، يوشۇرۇن جاي .

نىھانىي (نهانى) ، پ . يوشۇرۇن ، مەخپىي ، يوشۇرۇنچە ، مەخپىي ھالدا .

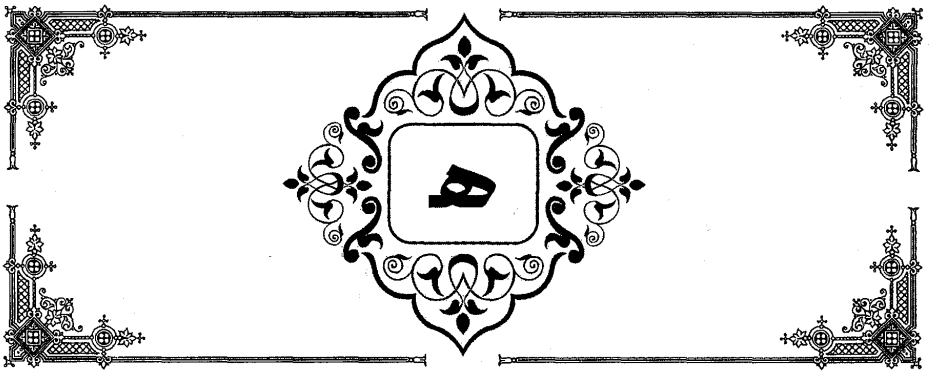
نىھايەت (نهايت) ، ئە . چەك ، چېگرا ؛ ئەڭ ئاخىرقى نۇقتا ، ئەڭ ئاخىرقى چەك ، ئاخىر ؛ ئىنتايىن ، بەك ، ئەڭ كۆپ بولغاندا ، كۆپ دېگەندىمۇ ؛ ك . مەقسەت ، مۇددىئا ، ئارزۇ .

نىۋ (نيو) ، پ . باتۇر ، پالۋان ، قەھرىمان .

نىۋچۇن (نيوچون) نېمە ئۈچۈن ، نېمىشقا .

نىياز (نياز) ، پ . يالۋۇرۇش ، ئۆتۈنۈش ، تىلەك ، ئۇمىد ؛ ئېھتىياج ، موھتاجلىق ؛ تارتۇق ؛ سوۋغا ، تۆھپە . ◇ **~كۆرگۈزمەك** (~كوركوزماك) : يالۋۇرماق ، يېلىنماق ، ئۆتۈنمەك .

نىيازمەند (نيازمند) ، پ . هاجەتمەن ، كەمبەغەل ؛ يالۋۇرغۇچى ، ئۆتۈنگۈچى .
نىيازمەندلىغ (نيازمندليغ) موهتاجلىق ، كەمبەغەللىك ، بىچارىلىك .
نىيام (نيام) ، پ . پىچاق ۋە قىلىچنىڭ قىنى ، پىچاق ۋە قىلىچنىڭ غىلىپى ، غىلاپ .
نىيران (نيران) ، ئە . نار (نار)نىڭ كۆپلۈكى : ئوتلار ، گۈلخانلار ؛ ك . دوزاخلار .
نىيرانى فىراق (نيران فراق) ، ئە ـ پ . پىراق ئوتى .
نىيزار (نيزار) ، پ . قومۇشلۇق ، قومۇشزارلىق .
نىيسان (نيسان) ، ق . نەيسان .
نىييات (نيات) ، ئە . نىييەت (نيت)نىڭ كۆپلۈكى : نىيەتلەر ، ئويلار ، مۇرادلار ، ئارزۇلار ؛ ئىرادىلەر .
نىييەت (نيت) ، ئە . قەست ، غەرەز ، ئىۋي ، مۇددىئا ، ئىارزۇ ، ئىرادە . ◇ **ھۆسنى~** (حسن~) : ياخشى مۇددىئا . ◇ **سۇئى~** (سوء~) : يامان غەرەز .

ھا I (ھا) ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ھ» ھەرپىنىڭ نامى.

ھا II (ھا) بىركىم چاقىرغاندا جاۋابەن ئېيتىلىدىغان ئۈندەش سۆز : ھە.

ھائ (حاء)، ئە. ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «ح» ھەرپىنىڭ نامى.

ھاتىف (ھاتف)، ئە. غايىبتىن نىدا قىلغۇچى، غايىبانە ئاۋاز بىلەن چاقىرغۇچى؛ تاۋۇش چىقارغۇچى، ئاۋاز بەرگۈچى؛ تېلېفون.

ھاجات (حاجات)، ئە. ھاجەت (حاجت) نىڭ كۆپلۈكى : ھاجەتلەر، ئېھتىياجلار.

ھاجەت (حاجت)، ئە. ھاجەت، زۆرۈرىيەت، كېرەكلىك، ئېھتىياج، تەلەپ، ئارزۇ.

ھاجەتمەند (حاجتمند)، ئە ـ پ. ھاجەتمەن، موھتاج، ئېھتىياجلىق.

ھاجىي (حاجی)، ئە ـ پ. ھاجى، ھەج قىلغان ئادەم.

ھاجىب I (حاجب)، ئە. ئارىچى، ژاكالەتچى؛ مەسلىھەتچى؛ دەرۋازىۋەن، ئىشىك باققۇچى، پاسىبان. ◇～**ۋلھۇججاب** (～ الحجاب) : دەرۋازىۋەنلەر باشلىقى.

ھاجىب II (حاجب)، ئە. قاش، كىرپىك.

ھاجىب III (حاجب)، پ. توسالغۇ، توساق؛ توسقۇنلۇق قىلىش.

ھاجىر (ھاجر)، ئە. ھىجرەت قىلغان، ئايرىلغان، ئايرىلىپ كەتكەن.

ھادىي (ھادی)، ئە. توغرا يول كۆرسەتكۈچى، يول باشلىغۇچى، يېتەكچى. ◇～**كامىل** (～كامل) : ماھارەتلىك يول باشلىغۇچى، تەجرىبىلىك رەھبەر.

ھادىس (حادث)، ئە. يېڭى پەيدا بولغان، ئىمدىلا مەيدانغا چىققان؛ ۋەقە، ھادىسە. ◇～**ئولماق** (～اولماق) : پەيدا بولماق، مەيدانغا چىقماق.

ھادىسات (حادثات)، ئە. ھادىس (حادث) بىلەن ھادىسە (حادثە) نىڭ كۆپلۈكى : ھادىسىلەر، ۋەقەلەر، ئۆزگىرىشلەر. ◇～**ى روزگار** (～روزكار) : تۇرمۇش ھادىسىلىرى.

ھادىم (ھادم)، ئە. بۇزغۇنچى، ئۇرۇپ چاقىۋچى، ۋەيران قىلغۇچى.

ھار (حار)، ئە. ئىسسىق. ◇～**ى يابس** (～يابس) : قۇرغاق ئىسسىق، قۇرۇق ئىسسىق.

هارره (حاره) ، ئە . ق . هارر (حار) .
هارىس (حارث) ، ئە . يەر تېرىغۇچى ، دېھقان ؛ يەر ھەيدىگۈچى ، قوشچى .
هاروت (هاروت) ، ئە . دىنىي رىۋايەت بويىچە ، يەر يۈزىگە ھەيدەپ چۈشۈرۈۋېتىلگەن ئىككى پەرىشتىنىڭ بىرسى . (يەنە بىرسىنىڭ ئىسمى ماروت) .
هارون (هارون) مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئاكىسىنىڭ ئىسمى ؛ ق . هارۇنۇر رەشىد .
هارۇنۇررەشىد (هارون الرشيد) مىلادىيە 765—808 ـ يىللاردا ياشىغان باغداد خەلىپىسى .
هازىر (حاضر) ، ئە . تەييار . ◇～**باش** (～باش) : هازىر بول～ هوشيار بول .
هازىق (حاذق) ، ئە . بىلىملىك ، قابىل ، ئۇستا ، ماهىر . ◇～**تەبىب** (～طبيب) : ماهارەتلىك تېۋىپ ، ئۇستا دوختۇر .
هازىم (هاضم) ، ئە . ھەزىم قىلغۇچى ، سىڭدۈرگۈچى ؛ ھەزىم بولغان ، سىڭگەن .
هاسسە (حاسه) ، ئە . سەزگۈ ، تۇيغۇ .
هاسسەتۇسسەمئ (حاسة السمع) ، ئە ـ پ . ئاڭلاش سېزىمى ، ئاڭلاش قۇۋۋىتى .
هاسسەتۇششەم (حاسة الشم) ، ئە ـ پ . پۇراش سېزىمى ، پۇراش قۇۋۋىتى .
هاسسەتۇلبەسەر (حاسة البصر) ، ئە ـ پ . كۆرۈش سەزگۈسى ، كۆرۈش قۇۋۋىتى .
هاسسەتۇلمەس (خاسة المس) ، ئە ـ پ . بىر نەرسىنىڭ قاتتىق ياكى يۇمشاقلىقىنى سىلاپ بېقىپ بىلىش قۇۋۋىتى ، سىلاپ بىلىش سېزىمى .
هاسسەئى بەسەر (حاسهٔبصر) ، ئە ـ پ . ق . هاسسەتۇلبەسەر .
هاسسەئى سەمئ (حاسهٔسمع) ، ئە ـ پ . ق . هاسسەتۇسسەمئ .
هاسسەئى شەمم (حاسهٔشم) ، ئە ـ پ . ق . هاسسەتۇششەم .
هاسسەئى مەس (حاسهٔمس) ، ئە ـ پ . ق . هاسسەتۇلمەس .
هاسد (حاسد) ، ئە . ھەسەتخور ، باشقىلارنى كۆرەلمىگۈچى ، ھەسەت قىلغۇچى ؛ دۈشمەن .
هاسىل (حاصل) ، ئە . قولغا كىرگۈزۈلگەن نەتىجە ، ھوسۇل ، ئۇنۇم .
هاسىلات (حاصلات) ، ئە . هاسىل (حاصل) نىڭ كۆپلۈكى : قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەر ، ھوسۇللار ، ئۇنۇملەر .
هاسىلەن (حاصلاً) ، ئە . نەتىجىدە ؛ قىسقىسى ، خۇلاسە قىلغاندا .
هاسىلۇلكەلام (حاصل الكلام) ، ئە . قىسقىسى ، گەپنىڭ قىسقىسى ، گەپنىڭ خۇلاسىسى .
هاسىلى كەلام (حاصل كلام) ، ئە ـ پ . گەپنىڭ قىسقىسى ، گەپنىڭ خۇلاسىسى .
هاشا (حاشا) ، ئە . ھەرگىز ، مۇتلەق ؛ ھەرگىز بولمايدۇ ، مۇتلەق يول قويۇلمايدۇ ؛ ...دىن تاشقىرى ؛ ...دىن باشقا ؛ رەت قىلىش . ◇～**لىللاھ** (～لله) : ھەرگىز بولمايدۇ ، مۇتلەق يول يوق ؛ هاي ، ئۇنداق قىلما !
هاشە (حاشه) ق . هاشا .
هاشىم (هاشم) ، ئە . مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ چوڭ بوۋىسى .
هاشىمى (هاشمى) ، ئە . هاشىم ئەۋلادى ؛ هاشىم قەبىلىسىگە مەنسۇپ .

ھاشىيە (حاشيه) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ چېتى ، چۆرىسى ، قىرى ، ئەتراپى ، ئايلانمىسى .
ھاشىيەلىق (حاشيەليق) ئايلانمىلىق ، جىيەكلىك ، زىقزىقلىق .
ھافىي (حافى) ، ئە . يالىڭاياق ، يالىڭاياق يۈرگۈچى ، كەمبەغەل ؛ يامان ئىشلاردىن ساقلانغۇچى .
ھافىز (حافظ) ، ئە . ساقلىغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ؛ قۇرئاننى يادلاپ بولغان كىشى ، يادلامچى ؛ تۇرلۇك مۇقاملاردا ناخشا ئېيتقۇچى ، ھافىز .
ھافىزە (حافظه) ، ئە . ئەستە ساقلاش قۇۋۋىتى ، تۇتۇۋېلىش قابىلىيىتى .
ھاكىم (حاكم) ، ئە . ھۆكۈم قىلغۇچى ، ھۆكۈم سۈرگۈچى ، پادىشاھ .
ھاكىمنەشىن (حاكم نشين) ، ئە ـ پ . ھاكىم تۇرىدىغان جاي ، مەركەز .
ھال (حال) ، ئە . ئەھۋال ، كەيپىيات ، ۋاقىت ، پەيت ، زامان ، خۇسۇسىيەت . ◇**زەبانى**～ (زبان～) : كىشىنىڭ ئىچكى دۇنياسى ھالىتىنىڭ ئۇنىڭ ئېتىدە ، چىرايىدا بىلىنىپ تۇرۇشى . ◇**ئەۋۋەلى**～ (اول～) : باشتا ، دەسلەپتە . ◇**پەراكەندە**～ (پراكنده～) : پەرىشان ھال ؛ كەمبەغەل .
ھالا (حالا) ، ئە ـ پ . ھازىر ، شۇ تاپتا ؛ ھېلىھەم ، ھازىرمۇ .
ھالات (حالات) ، ئە . ھالەت (حالت)نىڭ كۆپلۈكى : ھاللار ، ھالەتلەر ؛ ئەھۋال .
ھالالىق (حالاليق) ھازىرقى چاغ .
ھالە (هاله) ، ئە . ئاي ياكى قۇياشنىڭ قوتانلىنىشى ، گەردىش باغلىشى .
ھالەت (حالت) ، ئە . ھال ، ئەھۋال ، تۇزۇلۇش . ◇**بارى**～**دە** (بارى～دا) : ھەرقانداق ھالەتتە .
ھالەن (حالاً) ، ئە . ھازىر ، شۇ پەيتتە ، مۇشۇ پەيتتە ؛ سالامەتلىكتە ، ساغلاملىق جەھەتتە .
ھالىي I (حالى) ، ئە . دەرھال ، تېزدىن ، شۇ پەيتتە ، ئەمدى .
ھالىي II (حالى) ، ئە ـ پ . ئىزاھلانغان ؛ چۈشىنىشلىك .
ھالىيەن (حالياً) ، ئە ـ پ . ق . ھالا .
ھامۇن (هامون) ، پ . كەڭ ۋە تەپتەكشى دالا ، تۇزلەڭلىك ، سەھرا ، دەشت ؛ يەر يۈزى ، قۇرۇقلۇق .
ھامىي (حامى) ، ئە . ھىمايە قىلغۇچى ؛ ئاسرىغۇچى ، ساقلىغۇچى .
ھامىل (حامل) ، ئە . يۈك توشۇغۇچى ؛ بىرەر نەرسىنى كۆتۈرگۈچى ، كۆتۈرۈپ تۇرغۇچى ؛ ئالغۇچى ؛ ئىگىلىك قىلغۇچى ؛ ئېلىپ بارغۇچى . ◇～**ى راز** (～راز) : سىر ساقلىغۇچى ، مەخپىيەتلىكنى توشۇغۇچى . ◇**سۆز**～**ى** (سوز～) : گەپ توشۇغۇچى .
ھاملە (حامله) ، ئە . ھامىلدار ئايال ، ئېغىر ئاياغ ئايال ، ئېغىر بوي ئايال .
ھانىس (حانث) ، ئە . قەسەمدىن قايتقان ، لەۋزىدىن يېنىۋالغان ، ۋەدىنى بۇزغان . ◇～**بولما**ـ**ماق** (～بولماماق) : قەسەمياداىنى بۇزماسلىق .
ھاۋ (هاو) خوپ ، ماقۇل .

هاۋىي (حاوى) ، ئە . ئۆز ئىچىگە ئالغۇچى ، ئوراپ ئالغۇچى .
هائىل I (حائل) ، ئە . توساق ، پاسىل .
هائىل II (هائل) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك ؛ تېررورلۇق ؛ تىراگېدىيەلىك ؛ قالتىس يوغان ؛ گىگانت .
هائىلە (هائله) ، ئە . ق . هايلە .
هايقىر (هايقير) قىچقىرىش ، ۋارقىراش .
هايقىرچى (هايقيرچى) ۋارقىرىغاق ؛ مەمەدان ، ۋات ـ ۋات .
هايقىرماق (هايقيرماق) چاقىرماق ، ۋارقىرماق ، توۋلىماق ؛ ھاڭرىماق .
هاي ـ هاي (هاى هاى) «ۋاي ـ ۋاي» ، «ۋاي دات !» دېگەندەك ئاۋازلار (يىغلىغاندا) .
◇～ **يىغلاماق** (～ييغلاماق) : ۋارقىراپ يىغلىماق .
هاي ـ هۇي (هاى هوى) هاي ـ هاي ، ۋاھ ـ ۋاھ (شادلىق ئىملىقى) ، شاۋقۇن ـ سۈرەن .
◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : شادلانماق ، خۇشاللىقتىن ۋارقىرماق ؛ سوپىلارنىڭ زىكرى قىلغاندا «هاي ، هۇي» دەپ تەكرار ئېيتىشى .
هايۋ هۇي (هاى وهوى) ق . هاي ـ هۇي .
هايىل (حايل) ق . هائىل .
هايىلە (هايله) ، ئە . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك ۋەقە . ◇ **نەئرەئى**～ (نعره～) : دەھشەتلىك نەرە تارتىش .
هەباۋ (هباء) ، ئە . چاڭ ، توزان ؛ بىھۇدە ، بىكارغا كەتكۈزۈش ، يوق قىلىش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : يوق قىلماق ، بىكارغا كەتكۈزمەك ، سورۇ-ۋەتمەك .
هەبەش (حبش) ، ئە . نېگىر ، قارا تەنلىك ئادەم ؛ ◇～ **مەملەكەتى** (～مملكتى) : ھەبەشىستان ، ئېفىيوپىيە .
هەبەشي (حبشى) ، ئە . ئېفىيوپىيەلىك ، ھەبەش ، نېگىر ، قارا تەنلىك .
هەبب (حب) ، ئە . دان ، ئاشلىق ، ئورۇق ؛ ماشتەك ياكى ئۈنىكدىن چوڭراق قىلىپ يۇمىلاقلا-نغان دورا . ◇～ **ى نەبات** (～نبات) : ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى .
هەببە (حبه) ، ئە . ئورۇق ، دان ؛ دانە ؛ بىر تال دان ؛ ئالتۇن ، كۈمۈش ۋە باشقا قىممەت باھالىق تاشلارنى ئۆلچەشتە ئىشلىتىلىدىغان ئەڭ كىچىك ئېغىرلىق ئۆلچىمى .
هەببەزا (حبذا) ، ئە . نېمىدېگەن ياخشى ! نەقەدەر گۈزەل ـ ھە !
هەبىس (حبس) ، ئە . سولاش ، قاماش ؛ سولاقخانا ، قاماقخانا ، تۇرمە .
هەبىسخانە (حبسخانه) ، ئە ـ پ . تۇرمە ، زىندان .
هەبىل (حبل) ، ئە . يىپ ، باغ ، بوقۇچ .
هەبلى مەتىن (حبل متين) ، ئە ـ پ . ئۈزۈلمەس يىپ ، پىششىق يىپ ، ئۈزۈلمەس رىشتە .
هەبلۇلۋەرىد (حبل الوريد) ، ئە . بويۇن تومۇرى .

ھەبىب (حبيب) ، ئە . سۆيۈملۈك ، دوست ، ئاشنا .
ھەبىبۇللاھ (حبيب الله) ، ئە . ئاللاھنىڭ دوستى (ئىبراھىم ۋە مۇھەممەت پەيغەمبەرلەرگە بېرىلگەن سۈپەت) .
ھەببا (حبيبا) ئەي ، دوست ، ئى ، سۆيۈملۈك !
ھەپ (هپ) پۈتۈن ، ھەممە ، بارچە ، بارلىق
ھەتىم (هتم) ، ئە . ئاروز ۋەزنى قائىدىلىرىدىن بىرى .
ھەجج (حج) ، ئە . ھەج قىلىش ، مەككىگە بېرىپ بەيتۇللانى زىيارەت قىلىش ، ھەج .
ھەجەر (حجر) ، ئە . تاش .
ھەجەركوب (حجركوب) ، ئە ـ پ . تاش پارچىلىغۇچى ، تاش يانچىغۇچى .
ھەجەرۇلئەسۋەد (حجر الاسود) ، ئە . قارا تاش (كەبەتۇللاھتا ھاجىلار تاۋاپ قىلىدىغان تەۋەررۈك تاش) .
ھەجەلە (حجله) ق . ھەجلە
ھەججام (حجام) ، ئە . تومۇردىن قان ئالغۇچى تېۋىپ .
ھەججى ئەكبەر (حج اكبر) ، ئە . قىرىق يىلدا بىر كېلىدىغان چوڭ ھەج ، بۈيۈك ھەج .
ھەجر (هجر) ، ئە . ئايرىلىش ، جۇدالىق ؛ يېتىشەلمەسلىك .
ھەجلە (حجله) ، ئە . چۈمپەردە ، تويدا يېڭى كېلىنىنىڭ يۈزىگە يېپىپ قويۇلىدىغان پەردە .
ھەجلەنشىن (حجلەنشين) ، ئە ـ پ . پەردە ئىچىدە تۇرغۇچى ، نومۇسلۇق ، ئۇياتچان .
ھەجلەئى ناز (حجله ناز) ، ئە ـ پ . ناز پەردىسى ، ئەركىلەش .
ھەجم (حجم) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى .
ھەجمەن (حجماً) ، ئە . چوڭ ـ كىچىكلىك جەھەتتە .
ھەجۇ (هجو) ، ئە . مەسخىرە ، مازاق ، سەتلەش .
ھەجۋىي (هجوى) ، ئە . مەسخىرىلىك ، مازاق قىلىنغان ، كۈلكە قىلىنغان .
ھەدد (حد) ، ئە . دەرىجە ، مەرتىۋە ، چەك ، چېگرا ؛ ھەق ، ھوقۇق ، ئىختىيار ؛ تەرەپ ، ياق .
◇～**ىن سوڭ** (～ين سونک) ، ～**دىن تىش** (～ين تيش) ، ～**ىن ئۆتە** (～ين اوتا) : ھەددىدىن ئارتۇق .◇～**نە ھەددىڭ** (نى حدينک) : نېمە ھەددىڭ ؟ ◇～**ى ۋەسەت** (حد وسط) : ئوتتۇراھال .
ھەداسەت (حداثت) ، ئە . يېڭىلىق ، ياشلىق ، نەۋقىرانلىق . ◇**سىننى**～ (سن～) : ياشلىق چېغى .
ھەدايا (هدايا) ، ئە . ھەدىيە (هديه) نىڭ كۆپلۈكى : ھەدىيەلەر ، تارتۇقلار ، سوۋغىلار .
ھەدەر (هدر) ، ئە . بىكارغا كېتىش ، ئەرزىمەسلىك ، قىممەتسىز ، بىمەنە ، بىھۇدە قان تۆكۈلۈش .
ھەدەرەن (هدراً) ، ئە . بىكاردىن ـ بىكار .
ھەدەف (هدف) ، ئە . نىشان ؛ كۆزلەنگەن جاي ؛ ك . يۆنىلىش نۇقتىسى .

ھەدەقە (حدقه) ، ئە . كۆز قارىچۇقى .
ھەدداد (حداد) ، ئە . تۆمۇرچى .
ھەددۇئەد (حدوعد) ، ئە . چەك ، چېگرا ، سان .
ھەددى جەنۇبى (حد جنوبى) ، ئە ـ پ . جەنۇب چېگراسى ؛ جەنۇب تەرەپ .
ھەدىد (حديد) ، ئە . تۆمۇر .
ھەدىس (حديث) ، ئە . سۆز ؛ پەيغەمبەر سۆزى ؛ يېڭى .
ھەدىقە (حديقه) ، ئە . باغ ، گۈلزار ؛ باغچا .
ھەدىيە (هديه) ، ئە . سوۋغات ، تارتۇق .
ھەرارەت (حرارت) ، ئە . ئىسسىقلىق ، ھارارەت .
ھەرارەت ئامىز (حرارت آميز) ، ئە ـ پ . ھارارەتلىك ، قىزىق ، قىزىغان . قىزغىن .
ھەرارەتپەزىر (حرارت پذير) ، ئە ـ پ . ھارارەتلىك ، قىزىغۇچى ، قىزىغان .
ھەرارەتىفزاي (حرارت فزای) ، ئە ـ پ . ھارارەتنى ئارتتۇرغۇچى ، قىزىقلىقنى ئاشۇرغۇچى .
ھەراس (هراس) ، پ . قورقۇنچ ؛ ئەنسىزلىك .◇~ **يەتىشمەك** (~ يېتىشماك) : قورقماق ، قورقۇنچ باسماق .
ھەراسان (هراسان) ، پ . قورققۇچى ، قورقاق ، قورققان ؛ ئەنسىرىگەن .
ھەراسە (هراسه) ، پ . ق . ھەراسەت .
ھەراسەت (هراست) ، پ . قورقۇش ، ئالاقزەدىلىك ؛ قورقۇتۇش غەرىزىدە ياسالغان ئەرسە (مەسىلەن : پاخالدىن ياسالغان ئادەم ؛ ھەيۋەت .
ھەرام (حرام) ، ئە . دىنىي شەرىئەتتە چەكلەنگەن ئەرسە . ◇ **بەيتۇل ھەرام** (بيت الحرام) ئە .يات دىندىكىلەرنىڭ كىرىشى چەكلەنگەن ئۆي .
ھەرامزادە (حرام ذاده) ، ئە ـ پ . ھارامدىن بولغان ، ئۇيناشتىن تۇغۇلغان بالا .
ھەرامنەمەك (حرام نمك) ، ئە ـ پ . تۇزكور ، ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان ، ۋاپاسىز ، قىلغۇچى .
ھەرامىي (حرامی) ، ئە . ئوغرى ، بۇلاڭچى ، يول توسار ، قاراقچى ؛ ئالدامچى ؛ گۇناھكار ، جىنايەتچى .

ھەر ئايىنە (هر آيينه) ، پ . ھەرقانداق ، قانداق بولمىسۇن ؛ مۇبادا .
ھەرەج (حرج) ، ئە . قىيىنچىلىق ، مۇشكۈللۈك ، قاتتىقلىق ؛ گۇناھ ، كەمچىلىك ، خاتالىق ؛ مەنئى قىلىش ، چەكلەش .
ھەرەكات (حركات) ، ئە . ھەرەكەت (حركت) نىڭ كۆپلۈكى : ھەرىكەتلەر ؛ تەۋرىنىشلەر ؛ ئەرەبچە سۆزلەردە قىسقا سوزۇق تاۋۇشلارنى ئىپادىلەيدىغان بەلگىلەر (زىر ، زەۋەر ، پەش « ـِ ـُ ـٍ »)
ھەرەكە (حركه) ، ئە . ق . ھەرەكەت .

ھەرەكەت (حركت) ، ئە . ھەرىكەت ؛ سوزۇق تاۋۇش بەلگىسى .

ھەرەم (حرم) ، ئە . چەكلەش ، مەنئى قىلىش ؛ چەكلەنگەن يەر ، مۇقەددەس جاي ، خاس جاي ، ئۆز ئەھلى بولمىغان كىشىلەرنى كىرگۈزمەيدىغان جاي ؛ ك . كەبە ، بەيتۇللاھ ؛ مەسچىت ؛ ئىچكى ساراي ؛ خوتۇن .

ھەرەمەين (حرمين) ، ئە . ئىككى ھەرەم : مەككە ۋە مەدىنە شەھەرلىرى .

ھەرەمسەرا (حرم سرا) ، ئە ـ پ . پادىشاھ ۋە دۆلەتمەن كىشىلەر ساربىيدىكى خوتۇنلار ئۇچۇن ئاجرىتىلغان مەخسۇس قورۇ ، ئوردا .

ھەرەمسەراي (حرم سراى) ، ئە ـ پ . ق . ھەرەمسەرا .

ھەرەمى خاس (حرم خاص) ، ئە ـ پ . خاس ھەرەم ؛ سۆيۈملۈك خوتۇن .

ھەرب (حرب) ، ئە . ئۇرۇش ، جەڭ ؛ ◇～**ئەھلى** (～اھلى) : ئەسكەر ، جەڭچى ، قوشۇن .

ھەربە (حربه) ، ئە . نەيزە ؛ تىغ ئۇچى .

ھەربىي (حربى) ، ئە . جەڭگە مەنسۇپ ، سوقۇشقا تەئەللۇق .

ھەرج (هرج) ، ئە . قالايىمىقانچىلىق ، توپىلاڭ ؛ ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ، شاۋقۇن ـ سۇرەن . ◇～**مەرج بولغان** (～مرج بولغان) : ئاستىن ـ ئۈستۈن بولغان ، قالايمىقانلىشىپ كەتكەن .

ھەرراز (حراز) ، ئە . ساقلىغۇچى ، مۇھاپىزەت قىلغۇچى ؛ ساقلاپ قويغان .

ھەرزە (هرزه) ، پ . بىھۇدە ، بىمەنە ، ئەھمىيەتسىز ؛ ژالاقلاش ، جۆيلۈش ، ئالجىش ؛ بىكار ، پايدىسىز . ◇～**دېمەك** (～دەمەك) : بىمەنە سۆز قىلماق ، ئالجىماق . ◇～**مەقال** (～مقال) : بىھۇدە سۆزلىگۈچى ، ژالاقلىغۇچى ، جۆيلىگۈچى ، ئالجىپ قالغان .

ھەرزەكار (هرزه‌كار) ، پ . بىھۇدە ئىش قىلغۇچى ، پايدىسىز ئىش قىلغۇچى .

ھەرزەكەش (هرزه‌كيش) ، پ . بىمەنە گەپ قىلغۇچى ، تۇتامسىز گەپ قىلغۇچى .

ھەرزەگەرد (هرزه‌كرد) ، پ . بىكاردىن ـ بىكارغا كېزىپ يۈرگۈچى ، مەقسەتسىز ئايلىنىپ يۈرگۈچى .

ھەرزەگۆي (هرزه‌كوى) ، پ . بىمەنە گەپ قىلغۇچى ، تېتىقسىز گەپ سانقۇچى .

ھەرف (حرف) ، ئە . تاۋۇشلارنىڭ يېزىق شەكلى ، ھەرپ ؛ بەلگە ، نىشان ؛ گەپ ، سۆز . ◇～**سۆرماك** (～سورماك) : سۆزلىمەك .

ھەرفى نامۇلايىم (حرف ناملايم) ، ئە ـ پ . قوپال سۆز ، يېقىمسىز گەپ .

ھەرفى ندا (حرف ندا) ، ئە ـ پ . ئۇندەش سۆز .

ھەرق (حرق) ، ئە . كۆيۈش ، ئوت كېتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : كۆيدۈرمەك .

ھەرگاھ (هرگاه) ، پ . ھەر ۋاقىت ، ھەر زامان ، دائىم ؛ مەسىلەن ، مىسالى .

ھەرۇن (حرون) ، ئە . شاش ، بوينى قاتتىق ، جاھىل ، توسۇن (ئات ھەققىدە) .

ھەرۇنلۇق (حرون لوق) جاھىللىق ؛ بوينى قاتتىقلىق ، كاجلىق .

ھەرىر (حرير) ، ئە . يىپەك ؛ يۇپقا ۋە نازۇك ، توقۇلما رەخت ، دۇردۇن .

ھەرىس (حريص) ، ئە . تەقەززا ، بىر ئىشقا بېرىلگەن ، بەك ئارزۇ قىلغۇچى ؛ ئاچ كۆز ، تەمەخور .

ھەرىسە (هريسه) ، پ . گۆش بىلەن بۇغداي يارمىسىدا قىلىنغان بىر خىل تاماق ، يارما ئاش .

ھەرىف (حريف) ، ئە . قارشى تەرەپ ، رەقىب ؛ شېرىك ، بىرگە ئىشلىگۈچى ، كەسىپداش ؛ ئۇلپەت ، بۇرادەر .

ھەرىفانە (حريفانه) ، ئە ـ پ . شېرىكچىلىك ؛ ئۇلپەتچىلىك .

ھەرىق (حريق) ، ئە . كۆيگۈچى ، يانغۇچى ؛ كۆيدۈرگۈچى ، ياندۇرغۇچى ، ئوت كېتىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) : كۆيدۈرمەك . ◇～**بولماق** (～بولماق) : كۆيمەك .

ھەرىم (حرم) ، ئە . ق . ھەرەم .

ھەزار (هزار) ، پ . مىڭ ؛ بۇلبۇل .

ھەزارە (هزاره) ، پ . ئافغان قەبىلىلىرىدىن بىرى .

ھەزاردەستان (هزاردستان) ، پ . بۇلبۇل .

ھەزارۇ ھەزار (هزاروهزار) مىڭلاپ ـ مىڭلاپ .

ھەزاقەت (حذاقة) ، ئە . ماھىرلىق ، چەبدەسلىك ، چاققانلىق ؛ ئۇستىلىق ، پىششىقلىق ، بىلىمچانلىق ؛ تېۋىپلىق .

ھەزەر I (حذر) ، ئە . ئېھتىيات ، ساقلىنىش ، ئۆزىنى تارتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ساقلانماق ، ئۆزىنى تارتماق ، ئېھتىيات قىلماق .

ھەزەر II (حضر) ، ئە . تۇرغۇنلۇق ، تۇرغۇن ـ ھايات ، شەھەر تۇرمۇشى .

ھەزەرات (حضرات) ، ئە . ھەزرەت (حضرة) نىڭ كۆپلۈكى : ھەزرەتلەر ، جانابلار ، ئۇلۇغلار .

ھەزەرۇلمەۋت (حضر الموت) ، ئە . ئۆلۈم ئالدى ، ئۆلۈش پەيتى .

ھەزەلقىياس (هذا القياس) ، ئە . شۇ يوسۇندا ، شۇنداق قىلىپ .

ھەزەن (حزن) ، ئە . ق . ھۆزۈن .

ھەزەيان (هزيان) ، ئە . بىمەنە سۆز ، ئالجىش ، جۆيلۇش .

ھەزەيانات (هزيانات) ، ئە . ق . ھەزەيان .

ھەزرەت I (حضرت) ، ئە . ھەزرەت ، جاناب ، ھۆرمەتلىك زات .

ھەزرەت II (حضرت) ، ئە . ئالد ، ھۇزۇر .

ھەزرەتى ۋالا (حضرت ولا) ، ئە ـ پ . يۇقىرى دەرىجىلىك .

ھەزز (حظ) ، ئە . ھالاۋەت ، لەززەت ؛ بەھرە ؛ شادلىق ؛ تەلەي ، ئامەت . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : لەززەتلەنمەك .

ھەززال (هزال) ، ئە . ھەزىلچى ، مازاقچى ، قىزىقچى .

ھەززى شافي (حظ شافى) ، ئە ـ پ . كۆپ بەھرە ، يېتەرلىك بەھرە .

ھەزل (هزل) ، ئە . چاقچاق ، كۆلكىلىك گەپ (ئىش) ، لەتىپە ، قىزىقچىلىق ؛ مازاق ،

مەسخىرە .

ھەزلىيات (ھزليات) ، ئە . كۈلكىلىك گەپلەر ، لەتىپىلەر ، قىزىقچىلىقلار ؛ مازاقلار .

ھەزم (حزم) ، ئە . ئېھتىياتچانلىق ، ئويلاپ ئىش قىلىش ؛ مۇستەھكەملىك ؛ قەتئىيلىك ، جەزمەنلىك .

ھەزىرە (حظيره) ، ئە . ئەتراپى چۆرىدەپ توسۇلغان قەبرىستان ؛ قاشالىق قوتان ؛ ئەتراپى ئىھاتىلەنگەن جاي .

ھەزىز (حضيض) ، ئە . ئەڭ پەس ، ئەڭ تۆۋەن ، تۆۋەنلىگەن ؛ تۇپراق ، بازا ، ئاساس ، ئۇل .

ھەزىمەت (هزيمت) ، ئە . ئارقىغا قايتىش ، چېكىنىش ، قېچىش ، تىكىۋېتىش . ◇～ **ئەيلەـمەك** (～ ايلاماک) ، ～ **ئەتمەك** (～ ايتماک) : چېكىنمەك ، قاچماق ، تىكىۋەتمەك .

ھەزىن (حزين) ، ئە . قايغۇلۇق ، ھازىدار ، مۇڭلۇق ، غەمكىن ، ھەسرەتلىك ؛ ◇～ **نەغمە** (～ نغمه) : مۇڭلۇق كۇي . ◇～ **دل** (～ دل) : غەمكىن كۆڭۈل . ◇～ **تەرانە** (～ ترانه) : قايغۇلۇق ناخشا ، مۇڭلۇق كۇي .

ھەزىنلىغ (حزين ليغ) ئەمكىنلىك .

ھەزيان (هزيان) ، پ . ق . ھەزەيان .

ھەسەب (حسب) ، ئە . ئەجداد شەرىپى ، تۆھپە كۆپلۈكى ئەھساب (احساب) .

ھەسەبە (حسبه) ، ئە . بىر خىل كېسەل .

ھەسەد (حسد) ، ئە . كۆرەلمەسلىك ، قىزغىنىش ، ھەسەت .

ھەسەدكار (حسدكار) ، ئە ـ پ . قىزغانچۇق ، ھەسەتخور ، كۆرەلمىگۈچى .

ھەسەن (حسن) ، ئە . ياخشى ؛ گۈزەل ، چىرايلىق . ◇ **ۋەجھى**～ (وجه～) : گۈزەل چىراي .

ھەسەنات (حسنات) ، ئە . ھەسەنە (حسنه) نىڭ كۆپلۈكى : ياخشىلىقلار ، ياخشى ئىشلار ، تۆھپىلەر ، سەدىقىلەر .

ھەسەنە (حسنه) ، ئە . ياخشىلىق ، ياخشى ئىش ـ ھەربىكەت ؛ تۆھپە ، سەدىقە .

ھەسىب (حسب) ، ئە . ... گە ئاساسەن ، ...نى كۆزدە تۇتۇپ ، بويىچە ، ئاساسەن ؛ ھېسابلاش ؛ ھېساب .

ھەسىبلىئەمىر (حسب الامر) ، ئە . بۇيرۇقتا بىنائەن ، يولىيورۇقتا ئاساسەن .

ھەسىبلىئىمكان (حسب الامكان) ، ئە . ئىمكانىيەتكە ئاساسەن ، ئىمكانغا قاراپ .

ھەسىبى ھال (حسب حال) ، ئە ـ پ . ئەھۋالغا مۇۋاپىق ، ئەملىي ئەھۋالغا ئاساسەن ؛ تەرجىمىھال .

ھەست (هست) ، پ . مەۋجۇت ، بار .

ھەستلىغ (هست ليغ) ئۆزىنى مەۋجۇت ھېسابلاش ؛ بارلىق مەۋجۇتلۇق . ◇～ **رەنجۇرلۇغ** (～ رنجورلوغ) : ھاياتلىق مۇشكۈلاتلىرى .

ھەسر (حصر) ، ئە . چەكلەش ، قىسىش ؛ مۇھاسىرىگە ئېلىش ؛ چەك ـ چېگرا ؛ تۇتۇش ، توختىتىش . ◇～ **بولماق** (～ بولماق) : سقىلماق .

ھەسرەت (حسرت) ، ئە . ئەپسۇسلۇق ، نادامەت ، غەم ـ غۇسسە ؛ زارىقىش ؛ سېغىنىش ؛ قىزغىنىش ، ئىشتىياق .

ھەسرەتكەش (حسرتكش) ، ئە ـ پ . ھەسرەت چەككۈچى ، غەم قىلغۇچى ، قايغۇلۇق ئادەم .

ھەسۇد (حسود) ، ئە . ھەسەتخور .

ھەسىرا (حصيرا) ، ئە . بورا ؛ چىپتا .

ھەسىرباف (حصيرباف) ، ئە ـ پ . بورا توقۇغۇچى .

ھەسىر لىباس (حصيرلباس) ، ئە ـ پ . بوريغا ئوخشاش قۇراق تون .

ھەسىن I (حسين) ، ئە . مۇڭاپىق ، مۇناسىپ .

ھەسىن II (حصين) ، ئە . مۇستەھكەم ، يىمىرگىلى بولمايدىغان ؛ قورغان ، قەلئە .

◇ **توققۇزىنچى**～ (توقوزنچى～) : ك . ئاسمان .

ھەشەر (حشر) ، ئە . توپ ، گۇرۇھ .

ھەشەرات (حشرات) ، ئە . قۇرت ـ قوڭغۇزلار ، چەرەندە .

ھەشەم (حشم) ، ئە . يېقىن كىشى ، بىراۋنىڭ يېنىدا ھەردائىم بىرگە بولغۇچى ؛ قەبىلە ، ئەل ، جامائەت ؛ مەرتىۋە ، دەرىجە .

ھەشت (هشت) ، پ . سەككىز .

ھەشتتار (هشت تار) ، پ . سەككىز تارلىق بىر خىل چالغۇ .

ھەشر (حشر) ، ئە . توپلىنىش ، يىغىلىش ، چوڭ يىغىن ؛ قىيامەت كۈنى (دىنىي) ، تىرىلىش .

ھەشرگاھ (حشرگاه) ، ئە ـ پ . قىيامەتتىكى يىغىلىش مەيدانى (دىنىي) .

ھەشمەت (حشمت) ، پ . ئۇلۇغلۇق ، يۇقىرى ئابرۇي ، ھۆرمەت .

ھەشۇ (حشو) ، ئە . ئارتۇقچە سۆز ، قۇرۇق گەپ ؛ ماۋزۇدىن چەتنىگەن سۆز .

ھەفت (هفت) ، پ . يەتتە . ◇～**ئىقلىم** (～اقليم) : يەتتە ئىقلىم ، پۈتۈن دۇنيا .

ھەفتاد (هفتاد) ، پ . يەتمىش . ◇～**دۇمىللەت** (～دوملت) : يەتمىش ئىككى مىللەت ، ئالەم خەلقى .

ھەفت ئەۋرەك (هفت اورنک) ، پ . يەتتە تەخت ؛ ئابدۇررەھمان جامىينىڭ بىر ئەسىرىنىڭ نامى .

ھەفتجوش (هفت جوش) ، پ . ئەبجەش ، ئارىلاشما ، يەتتە خىل مەدەن ئارىلاشمىسىدىن بولغان مېتال .

ھەفتخان (هفت خوان) ، پ . رىۋايەتكە كۆرە ، رۇستەم بەسىپ ئۆتكەن دەھشەتلىك ، خەۋپ ـ خەتەرلىك يەتتە مەنزىل ؛ ئەڭ قىيىن يول ، قىيىن ئۆتكەل .

ھەفترەڭ (هفت رنك) ، پ . يەتتە رەڭ ، يەتتە خىل رەڭ .

ھەقق (حق) ، ئە . توغرا ، راست ؛ ئادىللىق ، ئادالەت ؛ ھەقىقەت ؛ ھوقۇق ؛ ئىش ھەققى ، تۆلەم ؛ ئاللاھ ، خۇدا .

ھەقارەت (حقارت) ، ئە . پەسلىك ، شەرمەندىلىك ؛ پەس كۆرۈش ، كەمسىتىش ؛ سۆكۈش .

ھەقايىق (حقايق) ، ئە . ھەقىقەت (حقيقت) نىڭ كۆپلۈكى : ھەقىقەتلەر . ◇~ **ئاسار** (~ آثار) : ھەقىقەت ئەسەرلىكلەر ، ھەقىقەتچىلەر .

ھەقشۇناس (حق شوناس) ، ئە ـ پ . كىشىلەرنىڭ ياخشىلىقلىرىنى تەقدىرلىگۈچى ؛ ھەممىنى تەڭ ئويلىغۇچى ، ھەممە تەرەپكە تەڭ ئېتىبار بەرگۈچى .

ھەقق (حق) ، ق . ھەق .

ھەققا I (حقا) ، پ . ئى ، ھەق ، ئى ئاللاھ ، خۇدايا .

ھەققا II (حقا) ق . ھەققەن .

ھەققەن (حقاً) ، ئە . ھەقىقەتتە ؛ ھەقىقەتەن .

ھەققانىيەت (حقانيت) ، ئە ـ پ . چىنلىق ، توغرىلىق ، راستلىق ، ئادالەت .

ھەققۇللاھ (حق الله) ، ئە . خۇدا ھەققى ، ئاللاھ ئۈچۈن دەپ دېھقانلاردىن ئۇندۇرۇلىدىغان دىنىي سېلىق (بۇرۇنقى زاماندا) .

ھەققۇننات (حق الناس) ، ئە . كىشىلەر ھەققى ، باشقا ئىنسانغا تېگىشلىك نەرسە ؛ ئىنسانلار ھوقۇقى .

ھەقگۇ (حق كو) ق . ھەقگۇي .

ھەقگۇي (حق كوى) ، ئە ـ پ . راستچىل ، توغرا سۆزلۈك . ◇~ **قۇش** (~ قوش) : ھەق قۇش .

ھەقىر (حقير) ، ئە . تۆۋەن ، پەس ، قەدىرسىز ، ئېتىبارسىز ، خار ؛ كۆچسىز . ◇~ **جۇسسەلىك** (~ جثەلىك) : كىچىك گەۋدىلىك ، پاكىنەك .

ھەقىقەت (حقيقت) ، ئە . ھەقىقەت ، رېئاللىق ، ئەملىيەت ؛ ماھىيەت ؛ چىنلىق . ◇ **ئەھلى**~ (اھل~) : ئاللاھقا ئەنالىق بىلەن يېتىشكەنلەر (سوپىلىقتا) .

ھەقىقەتەن (حقيقةً) ، ئە . راستلا ، چىندىن ؛ ئەملىيەتتە ؛ ماھىيەتتە .

ھەقىقەتبىن (حقيقت بين) ، ئە ـ پ . ھەقىقەتچى .

ھەقىقەت مەئاب (حقيقت مآب) ، ئە ـ پ . ھەقىقەت مەنبەسى ؛ ھەقىقەتچى .

ھەك (حك) ، ئە . مېتال ، تاش ، ياغاچ قاتارلىق نەرسىلەر ئۈستىگە نەقىش ئويۇش ؛ قىرىش ، تاراشلاش ، سىلىقلاش ؛ سۇرتۇش ، ئۆچۈرۇش .

ھەكەم (حكم) ، ئە . جاڭجال ۋە دەۋادا ئىككى تەرەپنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپ ، لىللاھ ھۆكۈم قىلغۇچى ، ئاجرىتىپ قويغۇچى ، ئادىل ھۆكۈم قىلغۇچى ؛ رېپىر .

ھەكك (حك) ، ق . ھەك .

ھەككاك (حكاك) ، ئە . قىممەت باھا تاش ۋە مېتاللارنى يۇنۇپ ، تاراشلاپ پەردازلىغۇچى ، ئۈلارغا خەت ، نەقىش ئويغۇچى .

ھەكىم (حكيم) ، ئە . تېۋىپ ، دوختۇر ؛ پەيلاسوپ ؛ چۈھەر ، دانا ؛ ئالىم ، دانىشمەن .

ھەكىمانە (حكيمانه) ، ئە ـ پ . ھېكمىلەرچە ، دانىشمەنلەرچە ، پەيلاسوپلاردەك ؛ چۈھەرلىك

بىلەن .

ھەكىمۇەش (حكيم وش) ، ئە ـ پ . ھېكىم سۇپەت ، دانىشمەن سۇرەت ، دانىشمەنگە ئوخشاش .

ھەل (حل) ، ئە . ھەل قىلىش ؛ يېشىش ، ئېچىش ، يورۇتۇش ؛ ئېرىتىش ، ئاجرىتىش ؛ تەھلىل قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ھەل قىلماق ، يەشمەك ، يورۇتماق ؛ ئېرىتمەك ؛ تەھلىل قىلماق . ◇**زەر**～ (زر～) : ئالتۇن سۇيى ، ئالتۇن ئېرىتمىسى .

ھەلاك (هلاك) ، ئە . گۇم ، گۇمران ، يەر بىلەن يەكسان بولۇش ، ئۆلۈش ، ھالاك .

ھەلال (حلال) ، ئە . قانۇنلۇق ، مۇڭاپىق ، توغرا ، پاك ، پاكىز ؛ ئىسلام شەرىئىتىگە ئۇيغۇن نەرسە .

ھەلاھىل (هلاهل) ، ئە . تەسىرى ئۆتكۇر ، ئۆلتۇرگۇچى ، ئەجەللىك ، ھالاكەتلىك . ◇**زەھرى**～ (زهر～) : ئۆلتۇرگۇچى زەھەر ، ئۆتكۇر زەھەر .

ھەلاۋە (حلاوه) ، ئە . ق . ھەلاۋەت .

ھەلاۋەت (حلاوت) ، ئە . لەززەت ، زوق ، شىرنىلىك ، تاتلىقلىق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : لەززەتلەنمەك .

ھەلەب (حلب) ، ئە . سۇرىيەدىكى بىر شەھەرنىڭ ئىسمى .

ھەلەبى (حلبى) ، ئە . ھەلەب شەھىرىگە مەنسۇپ ، ھەلەبلىك .

ھەلق (حلق) ، ئە . تاماق ، كانايى ، بوغۇز .

ھەلقە (حلقه) ، ئە . ھالقا ، دائىرە ، كاتېگورىيە . ◇～**بەگوش** (～بكوش) : (قۇلىقىدا ھالقىسى بار) قۇل ؛ سادىق ، سەمىمىي .

ھەلقەۋار (حلقەوار) ، ئە ـ پ . ھالقىسىمان ، ھالقىغا ئوخشاش .

ھەلقەئى زۇلف (حلقەزلف) ، ئە ـ پ . چاچ ھالقىلىرى ، چاچ بۇدۇرلىرى .

ھەلقەئى مو (حلقەمو) ، ئە ـ پ . توزاق .

ھەلقۇم (حلقوم) ، پ . ق . ھەلق .

ھەلل (حل) ، ق . ھەل .

ھەللاج (حلاج) ، ئە . چىغرىقتا پاختىنى چىگىتتىن ئايرىغۇچى ؛ ك . ئىنچىكە كۆزەتكۈچى ، تەپسىلىي تەكشۈرىدىغان .

ھەللال (حلال) ، ئە . ھەل قىلغۇچى ، يەشكۈچى ، ئاچقۇچى ، ياراشتۇرغۇچى .

ھەلىم (حليم) ، ئە . يۇڭاش ، مۆمىن ، سەۋرچان ، تاقەتلىك ، كەڭ قورساق ئادەم .

ھەم (هم) ، ئە . غەم ـ قايغۇ ، مۇشكۈلچىلىك ؛ ئەنسىزلىك ، خاتىرجەمسىزلىك .

ھەماغۇش (هم آغوش) ، پ . قۇچاقلاشقان . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قۇچاقلىماق ؛ بىر نەكتۇرمەك .

ھەماقەت (حماقت) ، ئە . ئەخمەقلىق ؛ قالاقلىق ، بىلىمسىزلىك ، مەدەنىيەتسىزلىك ، دۆتلۈك .

ھەمامە (حمامه) ، ئە . كەپتەر .

ھەمان (همان) ، پ . تەڭ ، باراۋەر ؛ خۇددى ، ئۆزى ، بىردەك ، بىر خىل ؛ دەل ئاشۇ ، پەقەتلا .

ھەمانا (همانا) ، پ . خۇددى ئۆزى ، شۇبھىسىز ، دەرۋەقە ؛ ئەنە شۇنداق ، شۇ خىلدىكى ؛ قاچانكى ، ھامان .

ھەمانچە (همانچه) ئاشۇنچە .

ھەماندەك (هماندیک) ئەنە شۇنداق .

ھەماۋەرد (هم آورد) ، پ . ئېلىشىقۇچى ، قارشىلاشقۇچى ، كۈرەشكۇچى ، ئۇرۇشقۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ～**ئولماق** (～اولماق) : ئېلىشماق .

ھەمايىل (حمایل) ، ئە . يەلكە ۋە قولتۇق ئارقىلىق ئۆتكۈزۈپ تاقىلىدىغان باغ ، تاسما (مەسىلەن ، قىلىچ ياكى بوغچىنىڭ بېغى) . ◇**قولىنى～قىلماق** (قولنى～قیلماق) : قولنى بىراۋنىڭ بويۇن ۋە قولتۇقىدىن ئۆتكۈزۈپ قۇچاقلىماق .

ھەمە (همه) ، پ . پۈتۈن ، بارلىق ، ھەممە .

ھەمئەسر (همعصر) ، پ . زامانداش ، ئەسىرداش ، بىر دەۋردە ياشىغانلار .

ھەمەل (حمل) ، ئە . قوزا ، پاخلان ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىقتا ئون ئىككى بۈرجىنىڭ بىرىنچىسى (بۇ بۈرۈج قوي شەكلىدە پەرەز قىلىنغان) ؛ شەمسىيە يىلى ھېسابىدىكى بىرىنچى ئاي نامى (مارت ، ئاپرېل ئايلىرىغا توغرا كېلىدۇ) ؛ ◇～**ئەيۋانى** (～ایوانی) : ھەمەل بۈرجى .

ھەمبەر (هم بر) ، پ . ھەمراھ ، سەپەرداش ، مۇڭداش ، پاراڭلاشقۇچى ، باراۋەر ، ئوخشاش ، تەڭ .

ھەمپا (همپا) ، پ . ق . ھەمپاي .

ھەمپاي (همپای) ، پ . ھەمراھ ، يولداش ، سەپەرداش .

ھەمپەر (همپر) ، پ . بىرگە ئۇچقۇچى ، بىرلىكتە ئۇچقۇچى ؛ ك . ھەممە ئىشتا بىرگە بولغۇچى .

ھەمپىشە (هم پیشه) ، پ . كەسىپداش ، بىر ھۈنەردىكى كىشىلەر .

ھەمتەرىق (هم طریق) ، پ . ق . ھەمرەھ .

ھەمتەك (هم تك) ، پ . بىرگە يۈرگۈچى ، بىرگە ماڭغۇچى ، يۈگۈرۈشتە تەڭ .

ھەمتەكلىك (هم تک لیک) ھەمراھلىق ، سەپەرداشلىق . ◇～**ئەتمەك** (～ایتماک) : بىرگە بارماق ، ھەمراھ بولماق .

ھەمجىنس (همجنس) ، پ . بىر جىنستىن بولغان ، جىنسداش ، بىر خىلدىكى ، بىر تۈرگە مەنسۇپ .

ھەمجىھەت (هم جهت) ، پ ـ ئە . تەرەپدار ، ھەمراھ .

ھەمجىھەتلىق (هم جهت لیق) بىر تەرەپتە تۇرىدىغان ، تەرەپدارلىق ، ھەمراھلىق . ～ ◇ **قىلماق** (～قیلماق) : بىللە بولماق ، بىر سەپتە بولماق .

ھەمخابە (هم خوابه) ، پ . بىرگە ياتقۇچى ؛ ياتاقداش ؛ ئەر ـ خوتۇن .

ھەمد (حمد) ، ئە . ماختاش ، مەدھىيەلەش . ◇～**ۋسەنا** (～وثنا) : ماختاش ۋە مەدھىيە .
ھەمدەست (هم دست) ، پ . قولداش ، ياردەمچى ؛ بىرگە ئىشلىگۈچى ، بىرلەشكۈچى .
ھەمدەستانە (هم دستانه) ، پ . بىرلىكتە ، بىرلىشىپ .
ھەمدەستانلىق (هم دستان ليق) سۆھبەتداشلىق .
ھەمدەستلىغ (هم دست ليغ) يۆلەكداشلىق ، ئورتاقلىق ، قولداشلىق .
ھەمدەم (همدم) ، پ . ئۇلپەت ، بىرگە يۈرگۈچى ؛ دوست .
ھەمدۇش (هم دوش) ، پ . ھەمراھ ؛ تەڭتۇش ؛ بىللە يۈرگۈچى ، خانىداش .
ھەمراڭ (حمراء) ، ئە . ئەھمەر (احمر) نىڭ كۆپلۈكى : قىزىل ، قىزىل رەڭلەر . ◇**بادەئى**～(بادە～) : قىزىل مەي .
ھەمراز (همراز) ، پ . سىرداش ، سىرداش دوست . ◇～**بولماق** (～بولماق) : سىرداشماق ، سىرداش دوست بولماق .
ھەمراھ (همراه) ، پ . يولداش ، بىر يولدا ، بىرلىكتە ماڭغۇچى .
ھەمرەھ (همره) ، پ . ق . ھەمراھ .
ھەمزاد (هم زاد) ، پ . تەڭ ياشلىق ، تەڭ بويلۇق ؛ قېرىنداش .
ھەمزەبان (هم زبان) ، پ . بىر تىلدا سۆزلەشكۈچى ، سۆھبەتداش ؛ بىللە بولغۇچى . ◇～**بولماق** (～بولماق) : پاراڭلاشماق .
ھەمسال (همسال) ، پ . تەڭداش ، بويداش ، تەڭ بويلۇق ، تەڭ ياشلىق .
ھەمسايە (همسايه) ، پ . قوشنا .
ھەمسەبەق (هم سبق) ، پ . ساۋاقداش ، بىرگە ئوقۇغۇچى ، سىنىپداش .
ھەمسەرلىق (هم سرليق) باراۋەرلىك ، تەڭلىك .
ھەمسەك (هم سنك) ، پ . ئېغىرلىقتا باراۋەر .
ھەمسەير (هم سير) ، پ . يولداش ، بىرگە كەزگۈچى ، بىرلىكتە سەيلە قىلغۇچى .
ھەمشۇرب (هم شرب) ، پ ـ ئە . ئۇلپەت ، بىللە ئىچكۈچى .
ھەمشىرە (همشيره) ، پ . قىز قېرىنداش ، ئاچا ـ سىڭىل .
ھەمفەن (هم فن) ، پ ـ ئە . كەسىپداش .
ھەمقەد (هم قد) ، پ ـ ئە . تەڭداش ؛ بويدا باراۋەر .
ھەمكار (همكاره) ، پ . شېرىك ، ئىشداش ، خىزمەتداش ، بىرگە ئىشلىگۈچى .
ھەمكىسۋەت (هم كسوت) ، پ ـ ئە . بىر خىل كىيىنگەن ، ئوخشاش كىيىنگەن .
ھەمگام (هم كام) ، پ . ھەمقەدەم ، بىر مەقسەتلىك ؛ ھەمراھ .
ھەمگاھ (هم كاه) ، پ . يولداش ، ھەمراھ ؛ بىر يورتلۇق ، بىر مەھەللىلىك .
ھەمل I (حمل) ، ئە . كۆتۈرۈش ، كۆتۈرۈپ تۇرۇش ، چىداپ تۇرۇش ، يەلكىگە قويۇلغان يۈك ؛ قورساقتىكى يۈك (ئانا قارنىدا يانقان بالا) . ◇～**قۇيماق** (～قويماق) : بالا تۇغماق .
ھەمل II (حمل) ، ئە . تەبىر بېرىش ، يېشىش ؛ يۇيۇش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～

◇ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تەبىر بەرمەك ، يەشمەك .

ھەملە (حملە) ، ئە . ھۇجۇم ، تاشلىنىش ، ئېتىلىش ؛ ئىنتىلىش .

ھەممال (حمال) ، ئە . كۆتۈرگۈچى ، يۈك توشۇغۇچى .

ھەممام (حمام) ، ئە . مۇنچا .

ھەممەساق (هم مصاق) ، پ ـ ئە . جەك مەيدانىدىكى يولداش ، سەپداش ، بىر سەپتە جەك قىلغۇچى .

ھەممەشرەب (هم مشرب) ، پ ـ ئە . خۇلقى بىر خىل ، ئولتۇرۇش ـ قوپۇشى ئوخشاش ، بىر خىل تەبىئەتلىك .

ھەمۇھمىل (هم مهمل) ، پ ـ ئە . ئوخشاش تەبىئەتلىك ؛ دائىم بىرگە يۈرگۈچى ، ئۇلپەت .

ھەمۇھمىللىق (هم مهمل ليق) ئۇلپەتلىك ، ھەمراھلىق .

ھەمنەبەرد (هم نبرد) ، پ . ق . ھەممەساق .

ھەمنىشەست (هم نشست) بىللە ئولتۇرغۇچى ، ھەمسۆھبەت .

ھەمنىشىن (هم نشين) ، پ . ھەمنەشىست .

ھەمول (همول) خۇددى ، ئاشۇ ، ھەمدە ، ئاشۇمۇ .

ھەمۇ (همو) ، پ . ھەم ئۇ (هم او)نىڭ قىسقارتىلمىسى .

ھەمۇل (حمول) ، ئە . چىدام ، غەيرەت ، سەۋر . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : چىدىماق ، غەيرەت قىلماق ، بەرداشلىق بەرمەك .

ھەمۇار (هموار) ، پ . تەكشى ، تۆپتۈز . ◇**جادەئى**～ (جادەء～) : تۆپتۈز يول .

ھەمىد (حميد) ، ئە . ماختالغان ، ماختاشقا سازاۋەر بولغان ؛ ماختاشقا لايىق .

ھەمىدە (حميده) ، ئە . ماختاشقا لايىق ، مەدھىيەلەشكە ئەرزىيدىغان ؛ ◇～**ئەخلاق** (～اخلاق) ، **ئەخلاقى**～ (اخلاق～) : ياخشى ئەخلاق . ◇～**ئەفئال** (～افعال) : ياخشى قىلىقلار ، ياخشى ھەرىكەتلەر . ◇～**خسال** (～خصال) : ياخشى خىسلەتلەر .

ھەمىدۇن (همیدون) ، پ . خۇددى شۇنداق ، شۇنىڭغا ئوخشاش ، شۇ كەبى ، ھازىر ، شۇ تاپتا .

ھەمىم (حميم) ، ئە . ئىسسىق ، قاينىاق ، قىزغىن .

ھەمىمە (حميمه) ، ئە . قاينىاق سۇ ؛ قاينىتىلغان سۇ .

ھەمىن (همين) ، پ . شۇ ، مانا شۇ ، دەل شۇ .

ھەمىنان (هم عنان) ، پ ـ ئە . بىرلەشكۈچى ، بىرگە ماڭغۇچى ، يولداش .

ھەمىيەت (حميت) ، ئە . ئار ـ نومۇسنى ساقلاش ۋە ئۇنى مۇھاپىزەت قىلىش .

ھەنا (حنا) ئىگەر جابدۇقلىرى .

ھەنەفي (حنفی) ، ئە . ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىفە مەزھىپىدىكى كىشى .

ھەنبەلي (حنبلی) ، ئە . ئىمام ئەھمەد بىن ھەنبەل مەزھىپىدىكى كىشى .

ھەنجار (هنجار) ، پ . تەرتىپ ، قائىدە ، يۈسۈن ، رەۋىش ، يول ، رېتىم ، قاپىيە ، ئۇلچەم .

ھەندەسە (هندسه) ، ئە . گېئومېترىيە ، بىناكارلىق ئىلمى .

ھەندەسي (ھندسى) ، ئە . گېئومېتىرىيەلىك ، بىناكارلىق ئىلمىغا ئائىت ، گېئومېتىر ئىلمىغا تەئەللۇق .

ھەنزەل (حنظل) ، ئە . ياۋا كاۋا ، دورىلىق تاۋۇز .

ھەنگام (ھنكام) ، پ . چاغ ، پەيت ؛ غەنىيمەت پۇرسەت ؛ يېغىن ، ئولتۇرۇش . ◇～ **تۇتماق** (～توتماق) : سۆھبەتلەشمەك .

ھەنگامە (ھنكامە) ، پ . يېغىن ، توپلىنىش ؛ پاراڭلىشىش ؛ ۋەقە ، ھادىسە . ◇～ **تۇزمەك** (～توزماك) ، ～ **تۇتماق** (～توتماك) : سورۇن تۈزمەك ، يېغىلىشماق ، توپلىنىشماق ، سۆھبەتلەشمەك .

ھەنگامە ئارا (ھنكا آرا) ، پ . سورۇننى قىزىتتۇچى .

ھەننان (حنان) ، ئە . ئىنتايىن رەھىملىك ، ئاق كۆڭۈل ئادەم .

ھەنۇز (ھنوز) ، پ . تېخى ، تېخىچە ، ھازىرغىچە ، تا ھازىرغىچە .

ھەۋا (ھوا) ، ئە ـ پ . ئارزۇ ، مەيل ، ئىستەك ، ھەۋەس ؛ ئىشق ، مۇھەببەت ؛ ك . ئۇچۇش ، پەرۋاز . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئاسمانغا كۆتۈرۈلمەك ، ئۇچماق ؛ ھەۋەس قىلماق .

ھەۋائ (ھۋاء) ، ئە . پۈتۈن يەر شارىنى قاپلاپ تۇرغان ھاۋا ، ئاتموسفېرا ؛ يەل ، شامال ؛ كىلىمات .

ھەۋاجىب (حواجب) ، ئە . ھاجىب II (حاجب)نىڭ كۆپلۈكى : قاشلار ، قاش ـ كىرپىكلەر .

ھەۋادار (ھوادار) ، ئە ـ پ . ئاشىق ، سۆيگۈچى ، ھەۋەسلىك ؛ مايىل ، تەرەپدار .

ھەۋادىس (حوادث) ، ئە . ھادىسە (حادثە)نىڭ كۆپلۈكى : ھادىسىلەر ، ۋەقەلەر ، ئۆزگىرىشلەر ، يېڭىلىقلار .

ھەۋادىسى ئەفلاك (حوادث افلاك) ، ئە ـ پ . زامان ئۆزگىرىشلىرى ، زامان ھادىسىلىرى .

ھەۋادىسى ئەييام (حوادث ايام) ، ئە ـ پ . زامان ئۆزگىرىشلىرى ، كۈندىلىك ھادىسىلەر .

ھەۋارىيىون (حواريون) ، ئە . ئەيسا پەيغەمبەرنىڭ ئون ئىككى شاگىرتى .

ھەۋازە (حوازه) ، ئە ـ پ . مەنزەر ؛ كۆتۈرمە ؛ ئەتراپنى كۆزىتىش ئۈچۈن ئېگىزلىككە قۇرۇلغان لاپاس .

ھەۋاس (حواس) ، پ . ق . ھەۋاسى .

ھەۋاسى (حواس) ، ئە . ھاسسە (حاسه)نىڭ كۆپلۈكى : ھېسلار ، تۇيغۇلار ، سەزگۈلەر .

ھەۋاشى (حواشى) ، ئە . ھاشىيە (حاشيه)نىڭ كۆپلۈكى : ھاشىيلار ، چۆرىلەر ، چەتلەر ، ئەتراپلار ، خىزمەتكارلار .

ھەۋالە (حواله) ق . ھەۋالەت .

ھەۋالەت (حوالت) ، ئە . ھاۋالە ، تاپشۇرۇق ؛ تاپشۇرۇش ، بېرىش .

ھەۋالى (حوالى) ، ئە ـ پ . چۆرە ، ئەتراپ .

ھەۋان (ھوان) ، ئە . خارلىق ، تۆۋەنلىك .

ھەۋايى (ھوايى) ، ئە . بىقارار ، بىھۇدە ؛ كەيىپ ـ ساپالىق ، شەھۋانىي .

ھەۋائىج (حوائج) ، ئە . ھاجەت (حاجت) نىڭ كۆپلۈكى : لازىمەتلىكلەر ، كېرەكلىك نەرسە-لەر .

ھەۋايىج (حوايج) ، ئە . ق . ھەۋائىج .

ھەۋەس (هوس) ، ئە ـ پ . كۆچلۈك مەيل ، ئارزۇ ، تەلپۈنۈش ، قىزىقىش ، مەھلىيالىق ، شەھۋانە نىيەت .

ھەۋەسكار (هوسكار) ، ئە ـ پ . ياخشى كۆرگۈچى ، سۆيگۈچى ، ھەۋەس قىلغۇچى ، قىزىققۇ-چى .

ھەۋەسكەش (هوس كيش) ، ئە ـ پ . ھەۋەسكار ، ھەۋەسكە ببرىلگۈچى .

ھەۋەسناك (هوسناك) ، ئە ـ پ . ھەۋەسلىك ؛ مايىل .

ھەۋدەج (هودج) ، ئە . كاجۇ (ئايالالارنىڭ ئولتۇرۇشى ئۈچۈن تۆگە ئۈستىگە ئورنىتىلغان خانا) .

ھەۋر (هور) ، ئە . قىزىشىش ، غەزەپلىنىش ، غەزەپ .

ھەۋرائ (حوراء) ، ئە . ق . ھۆر .

ھەۋز (حوض) ، ئە . كۆلچەك .

ھەۋزە (حوضه) ، ئە . كۆلچەك ؛ ك . دائىرە ؛ ۋادا .

ھەۋسەلە I (حوصله) ، ئە . پوكان ، يەملىك ، دانلىق (ئۇچار قۇش ۋە توخۇ قاتارلىقلاردا) .

ھەۋسەلە II (حوصله) ، ئە ـ پ . تاقەت ، چىدام ؛ كەيپىيات ؛ ئىقتىدار دائىرىسى .

ھەۋل (هول) ، ئە . قورقۇش ؛ قورقۇنچ ، دەھشەت .

ھەۋلناك (هولناك) ، ئە ـ پ . قورقۇنچلۇق ، دەھشەتلىك .

ھەۋلىلەمەك (هولى لاماك) ئۇلگۈرتۈپ جۆندىمەك .

ھەۋۋائ (حواء) ، ئە . ھاۋا ئانا .

ھەي I (حى) ، ئە . تىرىك ، جانلىق ؛ ك . خۇدا ، تەڭرى .

ھەي II (حى) ، ئە . قەدىمىي ئەرەب قەبىلىلىرىنىڭ بىرى ، قىشلاق ، كەنت ، يېزا .

ھەيا I (حياء) ، ئە . ئۇيات ، خىجالەت ، شەرم ، ئار ، نومۇس ، ئەدەپ . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ ايلاماك) : ئۇيالماق ؛ ◇ بې～ (بى～) : ئۇياتسىز ، ئەدەپسىز ، ھاياسىز .

ھەيا II (حيا) ، ئە . يامغۇر .

ھەيات (حيات) ، ئە . تىرىكلىك . ◇～ **ى ئەبەد** (～ ابد) ، ～ **جاۋىدانى** (～ جاودانى) : ئەبەدىي ھايات ، مەڭگۈ تىرىكلىك ؛ ◇～ **قۇشى** (～ قوشى) : ك . جان ، روھ . ◇～ **مۇلكى** (～ ملكى) : دۇنيا . ◇ **سۇيى**～ (سوى～) : ئابىھايات ، تىرىلىك سۇيى .

ھەياتبەخش (حياتبخش) ، ئە ـ پ . ھايات بەرگۈچى ، جان ئاتا قىلغۇچى ؛ ئويغاتقۇچى ، قوزغاتقۇچى .

ھەياتى ئەبەد (حيات ابد) ، ئە ـ پ . ئەبەدىي ھايات ، مەڭگۈ تىرىكلىك .

ھەياتى جاۋىدانى (حيات جاودانى) ، ئە ـ پ . مەڭگۈلۈك ھايات ، ئەبەدىي تىرىك .

ھەيا ـ ھەي (ھياھى) شاۋقۇن ـ سۇرەن .

ھەيا ـ ھۇي (ھيا ھوى) ق . ھەيا ـ ھەي .

ھەيئەت (ھيئت ، ھياٴت) ، ئە . سۇرەت ، شەكىل ، ھالەت ؛ كۆرۈنۈش ، تۇس ، ۋەزىيەت ؛ ئاسمان جىسىملىرى ھەققىدىكى پەن ، ئاستىرونومىيە ؛ تەشكىلات ، ئورگان . ◇ **ئىلمى**～ (علم～) : ئاسمانشۇناسلىق ئىلمى . ◇ **ئەھلى**～ (اھل～) : ئاستىرونومىيە ئالىمى . ◇～ **ى تەھرىر** (～تحرير) : تەھرىر بۆلۈمى .

ھەيئەتپەزىر (ھيات پزير) ، ئە ـ پ . شەكىللەنگۈچى ، بىرەر شەكىلگە كىرگۈچى .

ھەيبەت (ھيبت) ، ئە . سۇر ، ئەمىنىش ۋە ھۆرمەت قىلىشقا سەۋەب ھال .

ھەيجا (ھيجا) ، ئە . ئۇرۇش ، كۈرەش ، جەڭ .

ھەيران (حيران) ، ئە . ھاڭ ـ تاڭ قالغان ، ھولۇققان ، ئېسىنى يوقاتقان ، نېمە قىلىشنى بىلمەي قالغان .

ھەيرەت (حيرت) ، ئە . ھەيرانلىق ، تاڭ قېلىش .

ھەيرەتئابات (حيرت آباد) ، ئە ـ پ . قالتىس ، ھەيرانلىق .

ھەيرەت ئەنگىز (حيرت انگيز) ، ئە ـ پ . ھەيران قىلىدىغان ، ھەيران قالدۇرىدىغان ، ئاجايىپ ؛ مۆجىزىلىك .

ھەيرەتفزاي (حيرت فزای) ، ئە ـ پ . ھەيران قالدۇرغۇچى .

ھەيرەتۇلئەبرار (حيرت الابرار) ، ئە . ياخشىلارنىڭ ھەيرانلىقى .

ھەيرەتي (حيرتی) ، ئە . ھەيرانلىق ، ھاڭ ـ تاڭلىق ، ئاجايىپلىق .

ھەيزە (ھيضه) ، ئە . ژاۋا .

ھەيسىييەت (حيثيت) ، ئە . سەۋەب ، ۋاستە ؛ لاياقەت ؛ ئابرۇي ، ئېتىبار ؛ مۇناسىۋەت ، ئالاقە .

ھەيف (حيف) ، ئە . ھەي ئېسىت ! ئەپسۇس ، ھەتتەڭ . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماک) ، ～ **دەمەك** (～ديماك) : ئېچىنماق ، ئەپسۇسلانماق .

ھەيكەل (ھيكل) ، ئە . زور گەۋدە ، كاتتا ئىمارەت ، چوڭ بۇتخانا ، ئىبادەتخانا ؛ شەكىل ، كۆرۈنۈش ؛ بويۇنغا ئېسىلىدىغان دۇئا ، تۇمار .

ھەيلىغ (حی لیغ) تىرىكلىك ، خۇدالىق .

ھەيھات (هيهات) ، ئە . ھەيران قالغاندا ، تەئەججۇپلەنگەندە ، ئەپسۇسلانغاندا ياكى ئىككى ئارىلىقتىكى ئۇزاقلىقنى بىلدۇرگەندە ئىشلىتىلىدىغان ئۇندەش سۆز .

ھەيۇلا (هيولا) ، ئە . ھەربىر نەرسىنىڭ ئەسلىي ماددىسى ۋە ماھىيىتى .

ھەيۇن (هيون) ، پ . تۆگە ، تېز يۈرىدىغان تۆگە ، مىنىشكە ئىشلىتىلىدىغان تۆگە ؛ تۆت پۇتلۇق ھايۋان .

ھەيۋان (حيوان) ، پ . ھاياتلىق ، تىرىكلىك ؛ تىرىك ، جانلىق نەرسە . ◇～ **چەشمەسى** (～چشمەسی) ، **چەشمەئى**～ (چشمه～) : ھاياتلىق بۇلىقى ، تىرىكلىك بۇلىقى .

◇～**سۈيى** (～سويى) ، **ئابى**～ (آب～) : تىرىكلىك سۈيى .
ھەيۋانات (حيوانات) ، ئە . ھەيۋان (حيوان)نىڭ كۆپلۈكى : ھايۋانلار ، جانلىقلار .
ھەيۋانۇەش (حيوان وش) ، ئە ـ پ . ھايۋانلىغا ئوخشاش .
ھەيۋانىيەت (حيوانيت) ، ئە . ھايۋانلىق ، ھايۋان مىجەز .
ھەييۇلا (هيولى ، هيولا) ، ئە . ق . ھەيۋلا (هيولا) .
ھەيىي دادگەر (حى دادگر) ، ئە ـ پ . تىرىك ، ئادىل .
ھەيىي لا يەزال (حى لا يزال) ، ئە ـ پ . مەڭگۈ تىرىك .
ھەيىي لايەموت (حى لا يموت) ، ئە ـ پ . ئۆلمەس ، مەڭگۈ تىرىك .
ھەيىي مۇجىب (حى مۇجب) ، ئە ـ پ . يارالقۇچى ، تىرىك .
ھەييىز (حيز) ، ئە . مەۋقە ، جاي ، ئورۇن ، ماكان .
ھويلا (حويلى) ، ق . ھويلى .
ھۇباب (حباب) ، ئە . سۇ يۈزىدە پەيدا بولىدىغان كىچىك پۇپۇك ؛ ك . ئاسمان گۈمبىزى ؛ ◇**يەتى**～ (يېتى～) : ك . يەتتە قەۋەت ئاسمان .
ھۇباب ئاسا (حباب آسا) ، ئە ـ پ . سۇ يۈزىدىكى كۆپۈكتەك .
ھۇبب (حب) ، ئە . سۆيۈش ، ياخشى كۆرۈش ، مۇھەببەت ، سۆيگۈ . ◇**ۋەتەن**～ (وطن～) : ۋەتەن مۇھەببىتى ، ۋەتەن سۆيگۈسى .
ھۇببۇلوەتەن (حب الوطن) ، ئە . ۋەتەن مۇھەببىتى ، ۋەتەننى سۆيۈش .
ھۇبۇب (حبوب) ، ئە . ھەبب (حب)نىڭ كۆپلۈكى : ئاشلىقلار ، دانلار .
ھۇبۇبات (حبوبات) ، ئە ـ پ . دانلار ، ئۇرۇقلار ، ئاشلىقلار .
ھۇبۇت (هبوط) ، ئە . تۆۋەن چۈشۈش ، پەسكە چۈشۈش ، تۆۋەنلەش ، قونۇش .
ھۇت (حوت) ، ئە . كىت ، زور بېلىق ؛ كونا ئاسمانشۇناسلىق چۈشەنچىسى بويىچە ئاسماندىكى ئون ئىككى بۇرجنىڭ ئون ئىككىنچىسى ؛ شەمسىيە كالېندارى بويىچە 12 ـ ئاي (مارت ، فېۋرال ئايلىرىغا توغرا كېلىدۇ) .
ھۇجراغىنە (حجراغينه) كىچىك ئۆي .
ھۇجرا (حجره) ، ئە . كىچىك ئۆي ، بىر كىشىلىك بۆلۈم ؛ ئۆي ، خانا .
ھۇجلە (حجله) ، ئە . ق . ھەجلە .
ھۇجۇب (حجب) ، ئە . ھىجاب (حجاب)نىڭ كۆپلۈكى : چۈمپەردىلەر ، چۈمبەللەر ، نىقابلار .
ھۇد (هود) ، پ . مۇھەممەد پەيغەمبەردىن بۇرۇن ئۆتكەن پەيغەمبەرلەردىن بىرىنىڭ ئىسمى .
ھۇدا (هدا ، هدى) ، ئە . توغرا يول ؛ ھىدايەت ؛ قۇتقۇزۇش ، قۇتۇلدۇرۇش .
ھۇدۇد (حدود) ، ئە . ھەدد (حد)نىڭ كۆپلۈكى : چېگرالار .
ھۇدۇس (حدوث) ، ئە . يۇز بېرىش ، پەيدا بولۇش ، مەيدانغا چىقىش .
ھۇدۇسىي (حدوثى) ، ئە . پەيدا بولىدىغان ؛ يۇز بەرگەن .
ھۇدىي (حدى) ، ئە . تۆگىچىلەر ناخشىسى ، كارۋان ناخشىسى . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) :

ناخشا ئېيتماق .

ھۆرۈف (حروف) ئە . ھەرف (حرف)نىڭ كۆپلۈكى : ھەرپلەر .

ھۆرۈفى ئىللەت (حروف علت) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «و ، ا ، ى» ھەرپلىرى .

ھۆزەبر (هزبر) ، پ . ق . ھىزەبر .

ھۆززار (حضار) ، ئە . ھازىر (حاضر)نىڭ كۆپلۈكى : ھازىر بولغانلار ، تەييار بولغانلار ؛ كەلگەنلەر ، قاتناشقانلار .

ھۆزۈر (حضور) ، ئە . ھازىر (حاضر)نىڭ كۆپلۈكى : نەق نەرسىلەر ، تەييار نەرسىلەر ، تەخ نەرسىلەر ؛ ك . راھەتلىك .

ھۆزۈز (حظوظ) ، ئە . ھەزز (حظ)نىڭ كۆپلۈكى : تەلەيلەر ، ئامەتلەر ؛ لەززەتلەر ، راھەتلەر ، بەھرىلەر .

ھۆسام (حسام) ، ئە . قىلىچ ، شەمشەر .

ھۆش (هوش) ، پ . ھېس ، تۇيغۇ ، سەزگۈ ؛ ئەقىل ، ئىدراك . ◇ بى~ (بى~) : سەزمەس .

ھۆشەنگ (هوشنک) ، پ . پاراسەت ، ئەقىل ، ئېنىقلىق ، روشەنلىك ؛ ئەجەم پادىشاھلىرىنىڭ تۇنجى سۇلالىسى بولغان پىشدادىيلاردىن بىر پادىشاھنىڭ نامى .

ھۆشبەر (هوش بر) ، پ . مەست قىلغۇچى ، ھوشىدىن كەتكۈزگۈچى .

ھۆشكىردار (هوش کردار) ، پ . ھۆشى بار ، ئېسى جايىدا ، ھۆشلۇق .

ھۆشمەند (هوشمند) ، پ . ھوشيار ، ئەقىللىق ، ئەس ـ ھوشى جايىدا .

ھۆشمەندانە (هوشمندانه) ، پ . ھوشيارلىق بىلەن .

ھۆشيار (هوشيار) ، پ . ئەقىللىق ، سەزگۈر سەگەك ، ئاگاھ .

ھۆففاز (حفاظ) ، ئە . ھافىز (حافظ)نىڭ كۆپلۈكى : يادلىغۇچىلار ، ھاپىزلار .

ھۆققە I (حقه) ، ئە . قىممەت باھا تاشلار سېلىنىدىغان كىچىك قۇتا ؛ قەدەھ ، ئۈزۈن بويۇن رومكا . ◇ ~ى **لەئىل** (~لعل) : ياقۇت قۇتىسى ؛ ك . قىزىل لەۋ .

ھۆققە II (حقه) ، پ . كۆز باغلاش ، نەيرەڭۈازلىق ، ئالداش ؛ ھىيلىگەر ، ئالدامچى .

ھۆققەباز (حقهباز) ، ئە ـ پ . نەيرەڭۈاز .

ھۆققەلىغ (حقهليغ) قۇتىلىق .

ھۆقەئى لەئىل (حقه لعل) ، ئە ـ پ . ياقۇت قۇتا ؛ ك . قىزىل لەۋ .

ھۆللەل (حلل) ، ئە . ھۆللە (حله)نىڭ كۆپلۈكى : نەپىس كىيىملەر ، يىپەك رەختلەر .

ھۆلقۇم (حلقوم) ، ئە . كىكىردەك ، ھەلقەم .

ھۆللە (حله) ، ئە . بىر زەكىلىك يىپەك كىيىم ؛ نەپىس يىپەك رەخت . ◇ **چىنىي**~ (چينى~) : چىنىنىڭ يىپەك رەختى .

ھۆللە باف (حلهباف) ، ئە ـ پ . نەپىس يىپەك كىيىم كىيگەن ، نەپىس يىپەك كىيىملەرگە ئورالغان ؛ نەپىس يىپەك كىيىم تىككۈچى .

ھۆللەسان (حلهسان) ، ئە ـ پ . يىپەك كەبى ، يىپەك رەختكە ئوخشاش .

ھۇللەئى ئال (حله آل) قىزىل رەڭلىك يىپەك كىيىم .
ھۇلۇل (حلول) ، ئە . كىرىش ، داخىل بولۇش ، بىرەر نەرسىنىڭ ئىچىگە كىرىپ ئورنىشىش ؛ ئورنىنى ئېلىش . ◇~ **قىلماق** (~ قىلماق) : كىرمەك ، ئورناشماق ، سىڭمەك .
ھولۇڭ (حلو) ، ئە . شېرىنلىك ، تاتلىقلىق ؛ تاتلىق ، شېرىن ؛ لەززەتلىك ؛ گۈزەل ، يېقىملىق .
ھۇليە (حليه) ق . ھىليە .
ھۇما I (هما) ، پ . ئەپسانىۋى قۇش ، بۇ قۇشنىڭ سايىسى كىمنىڭ بېشىغا چۈشسە شۇ كىشى بەختلىك بولارمىش ؛ ك . بەخت قۇشى ؛ بەخت .
ھۇمام (همام) ، پ . شىجائەتلىك ، باتۇر ، قەھرىمان ، شىر يۈرەك .
ھۇماي (همای) ق . ھۇما .
ھۇمايۇن (همايون) ، ئە . پادىشاھ ؛ ك . بەختلىك ، قۇتلۇق ، شەرەپلىك ؛ قۇڭغۇتلىك .
ھۇمايۇنفال (همايون فال) ، ئە ـ پ . كېلەچىكى قۇتلۇق ؛ بەختلىك ، ئامەتلىك ، بەختىيار .
ھۇممما (حما ، حمی) ، ئە . ئىستىما ، قىزىتما (كېسەللىك) .
ھۇمرا (حمراء) ، ئە . قىزىل . ◇ **گۈلى**~ (كۈل~) : قىزىل گۈل . ◇ **بادەئى**~ (بادە~) : قىزىل مەي .
ھۇمرەت (حمرت) ، ئە . قىزىللىق .
ھۇمۇم (هموم) ، ئە . ھەمم (هم) نىڭ كۆپلۈكى : تەشۋىشلەر ، غەملەر ، قايغۇلار ؛ مۇشكۈلىلەر . ◇~ **ى زائىدە** (~ زائده) : ئارتۇقچە تەشۋىش .
ھۇنە (هونه) ئەركەك كىيىك .
ھۇۋەيدا (هويدا) ، ئە . ئاشكارا ، ئوپئوچۇق ، روشەن ، بەلگىلىك ، ئايان .
ھۇۋزە (حوزه) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ ئىچى ، زېمىنى ، ئىچكى دائىرىسى .
ھۇۋىييەت (هويت) ، ئە . ماھىيەت ، ھەقىقەت ؛ سالاھىيەت ؛ ئالاھىدىلىك ، خاراكتېر .
ھۆر I (حر) ، ئە . ئەركىن ، ئازاد ، پاكىز .
ھۆر II (حور) ، ئە . ھەۋرا (حورا) نىڭ كۆپلۈكى (لېكىن كۆپىنچە بىرلىك مەنىسىدە قوللىنىلىدۇ) : جەننەتتىكى گۈزەل قىزلار ؛ شەھلا كۆز ، گۈزەل قىز ، ھۆر قىز .
ھۆرىييەت (حرّيت) ، ئە . ئەركىنلىك ، ئازادلىق ، كەڭچىلىك .
ھۆرزادە (حورزاده) ، ئە ـ پ . ھۆر پەرىدىن تۇغۇلغان ، گۈزەل .
ھۆرۇلمەك (هورولماك) ئۆزىنى چوڭ تۇتماق ، غادىيىۋالماق .
ھۆرۇشش (حوروش) ، ئە ـ پ . ھۆركە ئوخشاش ، ئىنتايىن گۈزەل .
ھۆرىزاد (حوری زاد) ق . ھۆرزادە .
ھۆزن (حزن) ، ئە . قايغۇ ، غەم ، ھەسرەت . ◇~ **جاۋىد ئولماق** (~ جاويد اولماق) : دائىم غەمكىن بولماق .
ھۆسن (حسن) ، ئە . گۈزەللىك ، چىراي ، جامال .

ھۆسنۇلمەئاب (حسن المآب) ، ئە . گۈزەل ، ھۆسندار .
ھۆسنى ئەدا (حسن ادا) گۈزەل ئىپادە ، ياخشى ئۇسلۇب .
ھۆسنى تالئ (حسن طالع) ، ئە ـ پ . ياخشى تەلەي ، خۇش بەخت .
ھۆسنى تەكەللۇم (حسن تكلم) ، ئە ـ پ . گۈزەل سۆز ، يېقىملىق سۆز .
ھۆسن زىب (حسن زيب) ، ئە ـ پ . گۈزەللىك ، ھۆسندارلىق .
ھۆسنى سەۋت (حسن صوت) ، ئە ـ پ . خۇش ئاۋاز ، يېقىملىق ئاۋاز .
ھۆسنى شامە (حسن شامه) ، ئە ـ پ . ھىدنى ياخشى سېزىش قۇۋۋىتى .
ھۆسن گەنجى (حسن كنجى) ، ئە ـ پ . گۈزەللىك خەزىنىسى ؛ ك . گۈزەل يار .
ھۆكەماۋ (حكماء) ، ئە . ھەكىم (حكيم)نىڭ كۆپلۈكى : ھېكىملار ، دانىشمەنلەر ؛ تېۋىپلار .
ھۆككام (حكام) ، ئە . ھاكىم (حاكم)نىڭ كۆپلۈكى : ھاكىملار ، ھۆكۈم سۈرگۈچىلەر .
ھۆكم (حكم) ، ئە . باشقۇرۇش ، ئىدارە قىلىش ؛ بۇيرۇق ، ئەمىر ، پەرمان ؛ قارار ؛ كېسىم ، پېچىم ؛ ھۆكۈم .
ھۆكمدار (حكمدار) ، ئە ـ پ . ھۆكۈمەت باشلىقى ، پادىشاھ .
ھۆكمران (حكمران) ، ئە ـ پ . پادىشاھ ، ھۆكۈم يۈرگۈزگۈچى .
ھۆكمفەرما (حكم فرما) ، ئە ـ پ . ھۆكۈم سۈرگۈچى ، ھۆكۈمران .
ھۆكمنامە (حكمنامه) ، ئە ـ پ . پەرمان يېزىلغان قەغەز ، ھۆكۈم قەغىزى .
ھۇججەج (حجج) ، ئە . ھۆججەت (حجت)نىڭ كۆپلۈكى : ھۆججەتلەر ، دەللىلەر .
ھۇدھۇد (هدهد) ھۆپۈپ .
ھۇركەك (هوركاك) قورقۇنچاق .
ھۇرمەك (هورماك) (ئىت) قاۋىماق ؛ پۇڭلىمەك .
ھۇرمىمەك (هورميمك) كۆكەرمەك ، يېشىل تۈسكە كىرمەك .
ھۇرۇك I (هوروك) مەغرۇر ، ھاكاۋۇر ، مەنمەنچى .
ھۇرۇك II (هوروك) بەزمە ، زىياپەت .
ھۇرەتمەك (هوراتماك) ئۇزاقلاشتۇرماق ، قاچۇرماق ، ئۇركۈتمەك .
ھۇنەر (هنر) ، پ . سەنئەت ، كەسىپ ، ماھارەت ، ئىقتىدار ؛ پەن ، بىلىم .
ھۇنەركار (هنركار) ، پ . ھۇنەرۋەن ، سەنئەتكار .
ھۇنەرمەند (هنرمند) ، پ . ھۇنەرۋەن .
ھۇنەرۋەر (هنرور) ، پ . ھۇنەركار .
ھۇنىلەمەك (هونى لاماك) ئۇقيانى ئېتىشقا ھازىرلىماق ، ئۇقيانىڭ يېپىغا ئۇقنى جايلاشتۇرماق ؛ (ئوق) ۋىتىلداپ ئۇچماق .
ھىمە (هيمه) ، پ . ئوتۇن ، كەمەچ ، تۈتۈرۇق .
ھىبە (هبه) ، ئە . تەقدىم قىلىش ، سوۋغا قىلىش ، بېغىشلاش ؛ تارتۇق ، سوۋغات ، ھەدىيە .
ھىجاۋ (هجاء) ، ئە . ھەرپلەرنى بىر ـ بىرلەپ ئوقۇش ؛ سۆز بوغۇمى ؛ ھەجۋىي سۆزلەر ؛

ھەجۋي ئەسەر . ◇～ **تۈمارى** (～تومارى) : تۈرلۈك ھەرپلەردىن تۈزۈلگەن تۈمار ، ھەجۋىنامە .

ھىجاب (حجاب) ، ئە . پەردە ، ئارىلىقنى توسۇپ تۇرىدىغان نەرسە ، توسۇق ؛ چۈمبەل ؛ ك . ئۈيات ، ئۈيۈلۈش . ◇～ **ئوتتىغا سۇ ئۈرمىاق** (～اوتيكا سواورماق) : ئارىلىقتىكى ئۈيۈلۈش ، نومۇس قىلىشنى يوق قىلماق ؛ پەردىشەبنى بۇزۇپ تاشلىماق ؛ ھەممىنى ئوچۇق - ئاشكارا قىلماق .

ھىجار (حجار) ، ئە . ھەجەر (حجر)نىڭ كۆپلۈكى : تاشلار .

ھىجاز (حجاز) ، ئە . ئەرەبىستاننىڭ مەككە ۋە مەدىنە شەھەرلىرى جايلاشقان زېمىن ؛ مۇزىكىدا بىر مۇقام نامى .

ھىجازىي (حجازى) ، ئە . ھىجازلىق ئادەم ، ھىجاز نەرسىسى .

ھىجامەت (حجامت) ، ئە . قان ئالدۇرۇش ، بەدەندىن قان چىقىرىش .

ھىجران (هجران) ، ئە . ئايرىلىش ، جۇدالىق ؛ ق . ھەجر .

ھىجرەت (هجرت) ، ئە . ئۆزى تۇغۇلۇپ ئۆسكەن جايىنى تاشلاپ ، باشقا بىر جايغا كۆچۈپ كېتىش ؛ مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ مەككىدىن مەدىنىگە كۆچۈشى (ئىسلامدا شۇ كۈننى ئىرا بېشى قىلىپ ئالغان . شۇنىڭ ئۈچۈن مۇسۇلمان يىل ھېسابى «ھىجرىيە يىلى» دەپ ئاتىلىدۇ . بۇ مىلادىيە 622 - يىل 7 - ئاينىڭ 16 - كۈنىگە توغرا كېلىدۇ .

ھىجرۇ فۇرقەت (هجر و فرقت) ، ئە . ھىجران ۋە پىراق ، ئايرىلىش ۋە جۇدالىق .

ھىجرىي (هجرى) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ ئېراسى ، ھىجرىيە .

ھىدايەت (هدايت) ، ئە . توغرا يول كۆرسىتىش ، توغرا يول تېپىش ؛ قۇتقۇزۇش ، قۇتۇلدۇرۇش . ◇～ **تاپماق** (～تابماق) : توغرا يول تاپماق ؛ قۇتۇلماق .

ھىددەت (حدت) ، ئە . تېزلىك ؛ كەسكىنلىك ، ئۆتكۈرلۈك ؛ قىزغىنلىق ؛ غەزەپ ، نەپرەت ؛ ھەسەت ، كۆرەلمەسلىك .

ھىراسەت I (حراست) ، ئە . قوغداش ، مۇھاپىزەت قىلىش ، ئاسراش ؛ ك . ھەيۋەت .

ھىراسەت II (حراثت) ، ئە . دېھقانچىلىق .

ھىراۋۇل (هراول) قوشۇننىڭ ئالدىن ماڭار قىسمى ، ئالدىن مېڭىپ چارلىغۇچى قىسىم .

ھىرەف (حرف) ، ئە . ھىرفە (حرفە)نىڭ كۆپلۈكى : ھۈنەرلەر ، كەسپلەر .

ھىرز (حرز) ، ئە . ساقلىنىش جايى ، يوشۇرۇنىدىغان جاي ، سېغىنىش جايى ؛ بويۇن ياكى قولتۇققا ئېسىپ يۈرۈيدىغان تۇمار ؛ قەلئە . ◇ **ئەمان**～ (امان～) : سېھىرنى قايتۇرىدۇ ، دەپ يېزىلغان تۇمار ، دۇئا . ◇～ **جان** (～ىجان) : جاننى ساقلاش تۇمارى .

ھىرس (حرص) ، ئە . بىرەر نەرسىگە قاتتىق بېرىلىش ؛ تەمە ؛ ئاچ كۆزلۈك .

ھىرىسكىش (حرص كيش) ، ئە - پ . ئاچ كۆز .

ھىرفە (حرفه) ، ئە . ھۈنەر ، كەسىپ .

ھىرفەگەر (حرفەگر) ، ئە - پ . ھۈنەرۋەن ، ھۆپىگەر ، قول سانائەتچى ، كەسىپ ئەھلى .

ھىرفەۋەر (حرفەور) ، ئە ـ پ . ھۈنەرۋەن ، كاسىپ ، ھۈنەر ئىگىسى .
ھىرقە (حرقە) ، ئە . ھىرقەت .
ھىرقەت (حرقت) ، ئە . كۆيۈش ، ئوت كېتىش ؛ كۆيدۈرۈش ، ئوت ياندۇرۇش ؛ ك . غەم ـ قايغۇ .
ھىرقەتلى (حرقتى) ، ئە . كۆيۈپلا تۇرىدىغان . مەشھۇر ئۇيغۇر كىلاسسىك شائىرى گۈمنام ـ نىڭ يەنە بىر تەخەللۇسى .
ھىرمان (حرمان) ، ئە . مەھرۇملۇق ، بەھرىسىزلىك ، قۇرۇق قېلىش ؛ ئۈمىدسىزلىك چۈشكۈنلۈك . ◇ **داغى~** (داغى~) : مەھرۇملۇق دېغى .
ھىرى (هرى ، حرى) ھىرات .
ھىزەبر (هزبر) ، پ . ئارسلان ، شىر ؛ ك . جەسۇر ئادەم .
ھىساب (حساب) ، ئە . ساناق ، سان ، ساناش . ◇ ~ **ئەسرەمەك** (~ اسراماك) : ھېسابنى ساقلىماق ، ھېسابقا ئالماق . ◇ ~ **ئالماق** (آلماق) : تەكشۈرمەك ، ھېساب ئالماق ، ئىبرەت ئالماق . ◇ ~ **ۋەقتى** (~ وقتى) : ساناش ، نەتىجە چىقىرىش ۋاقتى .
ھىسار (حصار) ، ئە . قورغان ، قەلئە ، ئىستىھكام ؛ ك . شەھەر ؛ قورشاش . ◇ **سەككىزىنچى** ~ (سىككىزنچى~) : ك . ئاسمان . ◇ **ياغى~** (يانكى~) : يېڭىسار .
ھىسارى (حصارى) ، ئە . ئورالغان ، قۇرۇلغان ، قورغانغا ئېلىنغان ؛ قورغاندا تۇرغۇچى ؛ قورشاۋدا قالغان .
ھىس (حس) ، ئە . سەزگۈ ، تۇيغۇ ؛ ◇ **ئون~** (اون~) : ئون تۇيغۇ . بۇنىڭ بەشى تاشقى (كۆرۈش ، ئاڭلاش ، پۇراش ، تېتىش ، سېزىش) ، بەشى ئىچكى (ئومۇمىي ھېس ، خىيال ، ۋەھىمە ، ئەستە ساقلاش ، تەسەۋۋۇر قىلىش) بولىدۇ .
ھىسسىس (حس) ، ئە . ق . ھىس .
ھىسسە (حصه) ، ئە . ئۈلۈش ، تېگىشلىك بۆلەك ، ھەسسە . ◇ ~ **مەند** (~ مند) ، ~ **ياب** (~ ياب) : ئۈلۈشلۈك ، ھەسسىدار .
ھىسسەمەك (حساماك) ھېس قىلماق ، سەزمەك .
ھىسسى (حسى) ، ئە . سېزىۋېلىشقا بولىدىغان ، ھېس قىلغىلى بولىدىغان ؛ ھېسسىيات جەھەتتىكى .
ھىسن (حصن) ، ئە . قورغان ، سېپىل ، قەلئە ، ئىستىھكام .
ھىسنى خەيبەر (حصن خيبر) ، ئە . خەيبەر قەلئەسى (مەدىنىگە يېقىن ، قەدىمكى يەھۇدىيلار ياشىغان يېزا) .
ھىسنى فەلەك (حصن فلك) ، ئە . پەلەك قورغىنى ، ئاسمان .
ھىسنى ھەسىن (حصن حصين) ، ئە . مۇستەھكەم قورغان .
ھىفز (حفظ) ، ئە . ساقلاش ، مۇھاپىزەت قىلىش ؛ ساقلىنىش ؛ ئەستە تۇتۇش ؛ يادلاش . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) : ئەستە تۇتماق ، يادلىماق ، ساقلىماق ، ئاسرىماق .

ھىقد (حقد) ، ئە . ئۆچ ، ئاداۋەت .

ھىكايەت ، ھىكايە (حكايت ، حكايه) ، ئە . ئۆتكەن ئىشلارنى سۆزلەش ؛ ئۆتكەن ئىشلار ھەققىدە يېزىلغان ئەسەر ؛ بايان قىلىش ، سۆزلەش .

ھىكەم (حكم) ، ئە . ھىكمە (حكمت)نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىللەر ، ئىدراكلار ؛ پەلسەپىۋى پىكىرلەر ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەر ، ماقال ـ تەمسىللەر ؛ سىرلار .

ھىكەمىييات (حكميات) ، ئە ـ پ . پايدىلىق سۆزلەر ، ھېكمەتلىك سۆزلەر .

ھىككە (حكه) ، ئە . ئادەم بەدىنىگە چىقىدىغان قىچىشقاق ، قوتۇر ؛ كۆرەلمەسلىك ، ئىچى قارىلىق .

ھىكمەت (حكمت) ، ئە . ئەقىل ، ئىدراك ، پەلسەپە ، پەلسەپىۋى پىكىر ، چوڭقۇر مەنىلىك سۆز ؛ ماقال ـ تەمسىل ؛ سىر ، مەخپىيەتلىك ؛ تەدبىر ؛ سەۋەب . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : چوڭقۇر مەنىلىك پىكىر بايان قىلماق .

ھىكمەتپەرەست (حكمت پرست) ، ئە ـ پ . دانىشمەن ، ھېكىم ، پەيلاسوپ .

ھىكمەتپىشە (حكمت پيشه) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .

ھىكمەتجو (حكمت جو) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .

ھىكمەتساز (حكمت ساز) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .

ھىكمەتسىرىشت (حكمت سرشت) ، ئە ـ پ . ھېكمەتلىك ، سىرلىق ، يوشۇرۇن ، مەنىلىك .

ھىكمەتشۇناس (حكمتشناس) ، ئە ـ پ . ھېكمەت بىلگۈچى ، دانىشمەن ، بىلىملىك ئادەم .

ھىكمەتقىسىم (حكمت قسم) ق . ھىكمەتپەرەست .

ھىكمەتمەئاب (حكمت مآب) ، ئە ـ پ . ق . ھىكمەتپەرەست .

ھىلاج (حلاج) ، ئە . ئۆمۈر بۇلىقى .

ھىلال (هلال) ، ئە . يېڭى چىققان ئاي ، ئاي ئوغاقچىسى ، يېڭىلا كۆرۈنگەن ئاي ؛ ك . سۆيگەن يارنىڭ ئەگمە قېشى ، گۈزەللەرنىڭ قېشى .

ھىلالي (هلالى) ، ئە . ھىلالغا ئوخشاش ، يېڭى چىققان ئايغا ئوخشايدىغان . ◇～**ى جام** (～جام) : ھىلالسىمان قەدەھ .

ھىلىييەت (حليت) ، ئە . ھالاللىق ؛ كەچۈرۈم قىلىش ، ئازاد قىلىۋېتىش ، بىكار قىلىش .

ھىلىم (حلم) ، ئە . مەردانىلىق ، كەڭ قورساقلىق ، سەۋر ـ تاقەتلىك ؛ يۇمشاق تەبىئەتلىك .

ھىليە (حليه) ، ئە . بىزەك ، زىننەت بۇيۇملىرى ؛ زىننەتلەش ؛ بېزەش .

ھىمار (حمار) ، ئە . ئېشەك . كۆپلۈكى : ھەمىر (حمير) . ◇**سەۋتۇل**～ (صوت الـ～) : ئېشەكنىڭ ھاڭرىشى .

ھىمايە (حمايه) ، ئە . ساقلاش ، ئاسراش ، قوغداش .

ھىممەم (همم) ، ئە . ھىممەت (ھىمەت)نىڭ كۆپلۈكى : ھىممەتلەر ، غەيرەتلەر ، تىرىشچانلىقلار ؛ نىيەتلەر .

ھىمىل (حمل) ، ئە . يۇك .

هىممەت (همت) ، ئە . ئارزۇ ، نىيەت ، يۈكسەك نىيەت ، قەتئىي ئىرادە ؛ تىرىشچانلىق ، ئۇرۇنۇش . ◇ **بەلەند** (بلند～) : يۈكسەك نىيەت .

هىممەتسىز (همت سز) يۈكسەك نىيەتى يوق ؛ قەتئىي غەيرىتى بولمىغان ؛ ئارزۇسىز ، غايىسىز .

هىنا (حنا) ، ئە . خىنە . ◇～ **باغلەماق** (～باغلاماق) ، ～ **يازماق** (～يازماق) : خىنە قويماق ، خىنە ياقماق .

هىندزاد (هندزاد) هىندى ئەۋلادى ، هىندىستانلىق .

هىندۇ (هندو) هىندى ، هىندىستانلىق ؛ ك . قارا تۇسلۇك . ◇ **خالى**～ (خال～) : قارا خال . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : ك . قۇل بولماق . ◇～ **نەژاد** (～نژاد) : هىندى نەسلىدىن ، هىندىدىن چىققان .

هىندۇيىَ رنختە (هندوى رنخته) ، ئە . مۇزىكا كۇيلىرىدىن بىرى .

هىندىۋانە (هندوانه) ، پ . تاۋۇز .

هىننا (حنى) ق . هنا .

هىيەل (حيل) ، ئە . هىيلە (حيله) نىڭ كۆپلۈكى : هىيلىلەر ، ئالداملار ، مىكرىلار .

هىيتە (حيطه) ئىھاتە قىلىنغان ، ئەتراپى ئورالغان جاي ؛ دائىرە ، قورۇق ؛ ئېھتىيات قىلىش ؛ كۆڭۈل بۆلۈش . ◇～ **ئى ئەملاك** (～املاک) : مال - مۈلۈكلەر تەسەررۇپى .

هىيتەئى تەسەررۇف (حيطه تطرف) ، ئە . ئىگىلىك قىلىش دائىرىسى ، تەسەررۇپ دائىرىسى .

هىيلە (حيله) ، ئە . مىكىر ، ئالدام .

هىيلە ئەنگىز (حيله انكيز) ، ئە - پ . ق . هىيلەت ئەنگىز .

هىيلە پەرداز (حيله پرداز) ، ئە - پ . قەستەن هىيلىگەرلىك قىلغۇچى ، هىيلىگەر .

هىيلە پەردازلىق (حيلەپردازليق) هىيلىگەرلىك ، مەككارلىق .

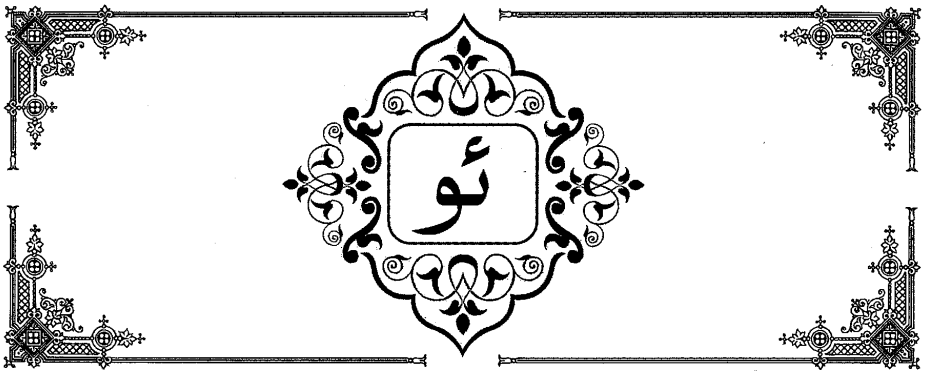
هىيلەت (حيلت) ، ئە . هىيلە ، ئالدام ، مەككارلىق .

هىيلەت ئەنگىز (حيلت انكيز) ، ئە - پ . هىيلە قوزغىغۇچى .

هىيلە ساز (حيله ساز) ، ئە - پ . هىيلىگەر ، مەككار .

هىيلە سىگال (حيله سكال) ، ئە - پ . ق . هىيلە ساز .

هىين (حين) ، ئە . ۋاقىت ، پەيت ، زامان .◇～ **ى شەباب** (～شباب) : ياشلىق دەۋرى .

ئوبا (اوبا) كۆچمە ئۆي ، چېدىر ؛ كۆچمە خەلق .

ئوباز (اوباز) نار تۆگە .

ئوباي ـ جوباي (اوباى جوباى) ئۇ يەردە ـ بۇ يەردە ، پاراكەندە ۋە پەرىشان .

ئوبەيد (عبيد) ، ئە . كىچىك بەندە ، كىچىك ئىنسان .

ئوبەيدۇللاھ (عبيد اللّه) ؛ ئە.ئاللاھنىڭ كىچىك بەندىسى ؛ ئەبەيدۇللاھ.ن .

ئوبرانماق (اوبرانماق) يىرتىلماق ، تىتىلماق ، بۇزۇلماق .

ئوبروق (اوبروق) ئوي يەر ؛ ساي ، غول .

ئوبۇر (عبور) ، ئە . ئۆتۈش ، بېسىپ ئۆتۈش .

ئوبۇر ئەتمەك (عبور ايتماك) ، ئۆتمەك ، بېسىپ ئۆتمەك .

ئوپچىن (اوپچين) ساۋۇت .

ئوپچىنلىق (اوپچين ليق) ساۋۇتلۇق .

ئوپراق (اوپراق ، اوبراق) كىيىم ، تاش كىيىم ، تون .

ئوپرانماق (اوپرانماق ، اوپرانماك) توزۇپ كەتمەك ، توزىماق .

ئوپماق (اوپماق) تارتىۋالماق ، تالىماق ، ئوغرىلىماق .

ئوپۇتماق (اوپوتماق) يوپۇتماق ، پىنھان قىلماق .

ئوت I (اوت) ئوت ، ئەلەڭگە ؛ ئىسسىقلىق ، ئوت تۇتاشتۇرىدىغان ، تۇتاشتۇرۇق ؛
◇~ **تۇتاشماق** (~توتاشماق) : ئوت كەتمەك .

ئوت II (اوت) سەپرا ، زەردە .

ئوت III (اوت) دورا ئوت ، دورا ئۆسۈملۈك ، دورا .

ئوتاچى (اوتاچى ، اوتاجى) تېۋىپ ، ئەمچى .

ئوتاتماق (اوتاتماق) مال باقتۇرماق .

ئوتارماق (اوتارماق) مال باقماق .
ئوتاغ I (اوتاغ) ق . ئوتاق .
ئوتاغ II (اوتاغ) قۇشلارنىڭ ئۇششاق پىيى (تۇكى) .
ئوتاغا (اوتاغا) پەي پۇپۇك ؛ باش كىيىمگە تاقىلىدىغان پەي تاج .
ئوتاغات (اوتاغات) پادىشاھ ئەمەلدارلىرىنىڭ باش كىيىمگە تاقىلىدىغان مەنسەپ بەلگىسى .
ئوتاغە (اوتاغە) ق . ئوتاغا .
ئوتاق (اوتاق) كەپە ؛ كىگىز ، ئۆي ، چېدىر ؛ ئۆي ، ياتاق .
ئوتانماق (اوتانماق) ئۈيالماق ، يۇزى قىزارماق ، خجالەت بولماق .
ئوترۇ (اوترو) قارشى ، ئۇدۇلمۇئۇدۇل ، روبىرو ؛ شۇ سەۋەبتىن ، شۇڭلاشقا . ◇～**بولماق** (～بولماق) : روبىرو بولماق ، قارىمۇقارشى بولماق ؛ ◇～**چىقماق** (～چىقماق) : قارشى ئېلىشقا چىقماق . ◇～**كەلمەك** (～كېلماك) : قارشى ئېلىشقا كەلمەك .
ئوتروغ (اوتروغ) ئارال ؛ قونالغۇ .
ئوتغانماق (اوتغانماق) ئۈيالماق ، خجىل بولماق .
ئوتغۇراتى (اوتغراتى) جەزمەن ، چوقۇم .
ئوتلاش (اوتلاش) قەۋەت ؛ ◇～—～ (～～) : قەۋەت ـ قەۋەت ، قاتمۇقات .
ئوتلۇغ (اوتلوغ) ئوتلاق .
ئوتلۇق (اوتلوق) ئوتلاق .
ئوتۇراق (اوتوراق) تۇرار جاي ، ئولتۇرۇشلۇق ئورۇن ، مەنزىل ، ئارامگاھ .
ئوتۇنلاماق (اوتونلاماق) ئوتۇن يىغماق ، ئوتۇن تەييارلىماق ، ئوتۇن كەسمەك .
ئوچاغلاق (اوجاغلاق) بېدە .
ئوچاق (اوجاق) ئوچاق ، ئۇچ ئاياق (قازان ئاسىدىغان) ؛ ئۇرۇق ، قەبىلە .
ئوخراق (اوخراق) نەرسە ، بۇيۇم .
ئوخرانماق (اوخرانماق) ئۆزىنى قەھرىمان ھېسابلىماق ، مەنمەنلىك قىلماق ؛ بويسۇنماسلىق .
ئوخشاتماق (اوخشاتماق) ئوخشاش قىلماق ؛ لايىق كۆرمەك ، ماقۇل تاپماق ، ماختىماق .
ئوخشۇش (اوخشوش) بىر شلىق تۆگە .
ئوخشۇق (اوخشوق) ياش تۆگە .
ئودالىق (اودالىق) دەرەخنىڭ غولى .
ئورا (اورا) يىراقتا ئەۋەتىلگەن ھەربىي قىسىم .
ئوراغوت (اوراغوت) ق . ئوراۋۇت .
ئوراق (اوراق) ئوغاق ، ئورما .
ئوراقچى (اوراقچى) ئورمىچى .
ئورام (اورام) مۇھىت ، شارائىت ، كەيپىيات ؛ كوچا ، قورۇ ؛ ھويلا قاشاسى .

ئوراماق (اوراماق) ئورماق .
ئوران (اوران) پارۇل .
ئورانداشماق (اوراندا‌شماق) ق . ئورۇنلاشماق .
ئورانلاشماق (اورانلاشماق) پارۇل ئارقىلىق سوئال ـ جاۋاب قىلىشماق ، پارۇل سوراشماق .
ئورانماق (اورانماق) باغلانماق ، تۇتاشماق ، ئالاقە پەيدا قىلماق ، باغلىنىش بارلىققا كەلمەك ؛ قوشۇلماق .
ئوراۋۇت (اوراوت) ئايال ، قىز .
ئورتا چاغلىغ (اورتاچاغلىغ) ئوتتۇراهال .
ئورتا چاقلىق (اورتاچاقلىق) ئوتتۇراهال .
ئورتانچى (اورتانچى) ئوتتۇرىدىكى ، ئوتتۇرانچى ، ئوتتۇرانچى .
ئورچىن (اورچين) ناهىيەگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان بىر خىل مەمۇرىي رايون .
ئوردا بازار (اوردا بازار) ئۇرۇش لاگىرىدىكى ۋاقىتلىق بازار .
ئوردۇ (اوردو) خان ياتىقى ، خان تۇرالغۇسى ؛ ئوردا ؛ ھەربىي قوشۇن ؛ ئەسكەر تۇرالغۇسى ، لەشكەرگاھ ، قوماندانلىق ئورنى .
ئوردۇ كەنت (اوردو كنت) پايتەخت ، قەدىمكى كەشغەر شەھىرى .
ئوردۇگاھ (اردگاه) ، پ . ئەسكەر لاگىرى ، ھەربىي قىسىم تۇرۇشلۇق جاي ؛ لاگىر .
ئورغارىم (اورغاريم) قەلئە خەندىكى ؛ ئىستىھكام ، قوغدانغۇچ .
ئورماشماق (اورماشماق) ئورالماق ، چىرماشماق .
ئورناغ (اورناغ) تۇرار جاي ، ئولتۇراق جاي ، ئادرې ▮ .
ئورنۇق (اورنوق) كارىۋات ، ياتىدىغان جاي (ئورۇن) .
ئورۇ (اورو) ئورا .
ئورۇج (اوروج) كۆككە كۆتۈرۈلۈش ، ئۆرلەش ، يۇكسىلىش .
ئورۇنلىغ (اورونليغ) بەدەل ، تەڭداش ، ھەق ، مەرتىۋىلىك ؛ نەسىل ، ئەۋلاد .
ئورىن (اورين) ئورۇن .
ئوريان (عريان) ، ئە . يالىڭاچ ، كىيىمسىز ، قىپيالىڭاچ .
ئوزاغۇن گۈن (اوزاغون كون) ئالدىنقى كۈن ، ئۇلۇشكۈن ، ئۆزاقى كۈن .
ئوزان (اوزان) مۇزىكا چېلىپ تۇرۇپ ناخشا ئېيتقۇچى ۋە ھېكايە ئېيتقۇچى .
ئوزغۇرماق (اوزغورماق) ئوزدۇرماق ، ئۆتكۈزمەك ، ئاشۇرماق .
ئوزماق I (اوزماق) ئوزماق ؛ ئۇتماق ؛ ئۆتمەك ، كۆچمەك .
ئوزماق II (اوزماق) ئوزانلار ئورۇنلايدىغان بىر كۈي ؛ ق . ئوزان .
ئوزۇش (اوزوش) يۇرۇش ، ئاجرىتىش .
ئوسال (اوسال) قوپال ، يىرىك ، بىپەرۋا ، بىپەرۋالىق ، سەۋەنلىك .

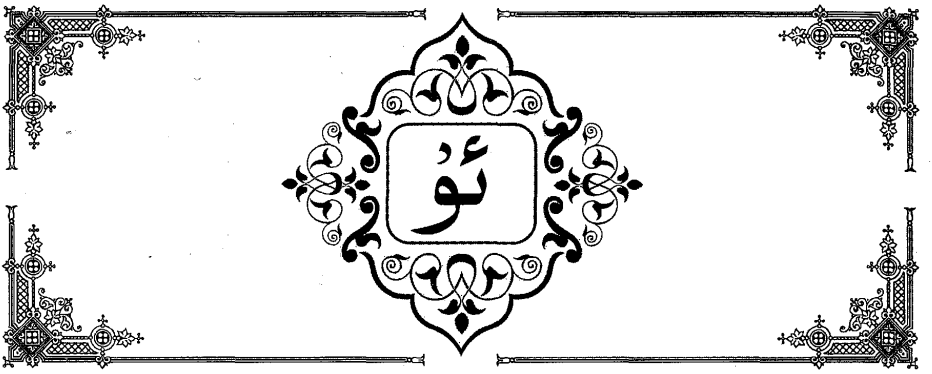
ئوسانماق (اوسانماق) بەزمەك ، زېرىكمەك ؛ پۇشايمان قىلماق .
ئوسماق (اوسماق) سويماق ، ئارچىماق ، پوستىنى ئاجراتماق .
ئوسۇلماق (اوسولماق) پوست تاشلىماق ، پوستى (تېرىسى) ئاجرىماق ، ئارچىلىماق .
ئوش (اوش) شۇ ، مۇشۇ . ◇～**مۇنچە** (～مونچە) : مۇشۇنچە ، شۇ قەدەر .
ئوشال (اوشال) ئۇ ، ئاشۇ ؛ شۇ ، مۇشۇ .
ئوشانچە (اوشانچە) شۇنچە ، شۇ قەدەر ، مۇشۇنچە .
ئوشانداغاچە (اوشانداغاچە) شۇ يەرگىچە ، ئەشەگىچە ، مەشەگىچە .
ئوشانداق (اوشانداق) ئاشۇنداق .
ئوششاق (عشاق) ، ئە . ئاشىق (عاشق)نىڭ كۆپلۈكى : ئاشىقلار . ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنىڭ سەككىزىنچىسىنىڭ نامى ، ئوششاق مۇقامى .
ئوشمۇنچە (اوشمونچە) مۇشۇنچە ، شۇنچە ؛ ئاشۇنچە .
ئوشمۇنداق (اشمۇنداق) مۇشۇنداق ، ئاشۇنداق .
ئوشمۇندىن (اشموندين) شۇنىڭدىن ، مۇشۇنىڭدىن .
ئوشۇ (اوشو) ئاشۇ ، مۇشۇ .
ئوشۇقتۇرماق (اوشوقتورماق) ئالدىراتماق ، تەمتىرەتمەك .
ئوشۇقماق (اوشوقماق) ئالدىرىماق ، شاپاشلىماق .
ئوشۇل (اوشول) ئۇ ، ئاشۇ ، شۇ .
ئوشۇنداغى (اوشونداغى) شۇ يەردىكى ، ئەشەدىكى ؛ مەشەدىكى .
ئوغالاماق (اوغالاماق) ئۇۋلاتماق ، ئۇششاقلىماق .
ئوغان (اوغان) قادىر ، قۇدرەتلىك ، كۈچلۈك ؛ كۈچتە تەڭدىشى يوق ، خۇدا ، ئاللاھ ؛ سۆيگەن يار . ◇～**نىم** (～نيم) : ئامرىقىم ؛ خۇدايىم .
ئوغراشماق (اوغراشماق) ئۇچراشماق ؛ شۇغۇللانماق ؛ ئۇرۇشماق ، ئېلىشماق .
ئوغراق (اوغراغ) ئىرادە ؛ قارار قىلىش ، قارار ؛ نىشان ، غايە ، مەنزىل .
ئوغراماق (اوغراماق) ئۇچراشماق ، ئۇچراتماق ، دۇچ كەلمەك ، يولۇقماق .
ئوغرۇلۇق (اوغرولوق) بەختلىك ، تەلەيلىك .
ئوغرى (اوغرى) يوشۇرۇن ؛ يوشۇرۇنغان ، بېكىنگەن .
ئوغرىن (اوغرين) ق . ئوغرىنچە .
ئوغرىنچە (اوغرينجه) ئوغرىلىقچە ، يوشۇرۇن ، تۈيۇقسىز .
ئوغلاغۇ (اوغلاغو) نازلانغان ، غىلجىڭلىغان ؛ جىلۋىلەنگەن ؛ نازاكەتلىك .
ئوغلان (اوغلان) بالا ، پەرزەنت ؛ موغۇل شاھزادىلىرىنىڭ ئۇنۋانى .
ئوغلۇق I (اوغلوق) بوتىلاق .
ئوغلۇق II (اوغلوق) خەندەك .

ئوغۇر I (اوغور) بەخت ، تەلەي ؛ بەرىكەت ؛ تۇمار ، پاناھلىق ، پاسىبان .
ئوغۇر II (اوغور) ياغاچ قەدەھ ، كىچىك چۆچەك .
ئوغۇر III (اوغور) سەۋەب ، بانا ؛ مەزگىل ، چاغ ، قېتىم ، نۆۋەت .
ئوغۇرتماق (اغورتماق) بەختلىك قىلماق ، بەختكە ئېرىشتۈرمەك .
ئوغۇرچە (اوغورجە) ياغاچ قەدەھ .
ئوغۇرسىز (اوغورسيز) بەختسىز ، تەلەيسىز ، تەتۈر پېشانە ، شور پېشانە .
ئوغۇرسىزلىق (اوغورسيزلىق) بەختسىزلىك .
ئوغۇرلاپ ئالماق (اوغورلاپ آلماق) تۈيۈقسىز بېسىۋالماق .
ئوغۇرلاماق (اوغورلاماق) ئوغرىلىماق ؛ تۈيۈقسىز ھۇجۇم قىلماق .
ئوغۇرلۇق (اوغورلۇق) بەختلىك ، تەلەيلىك .
ئوغۇرماق (اوغورماق) بەختلىك بولماق ، ئېرىشمەك .
ئوغۇز (اوغوز) دەسلەپكى سۈت ، باش سۈت ، ئوغۇز سۈتى .
ئوغۇش (اوغوش) مىللەت ، قەبىلە ، ئۇرۇغ ، ئايماق .
ئوغۇلاق (اوغولاق) ئوغلاق .
ئوغۇلچىماق (اوغولجاماق) ھۆرمەتلىمەك ، ھۆرمەت بىلەن مۇئامىلە قىلماق .
ئوغۇلچىلاماق (اوغولچيلاماق) ئوغلىدەك كۆرمەك .
ئوغۇلدۇرۇق (اوغولدروق) بېلىق تۇخۇمى ؛ بالىياتقۇ .
ئوغۇن I (اوغون) ق . ئوغان .
ئوغۇن II (اوغون) يەر ئاستى قانال ، تەشمە .
ئوفۇنەت (عفونت) ، ئە . سېسىقچىلىق ، بۇلغىنىش ، ئېچىش ، چىرىش .
ئوق I (اوق) ئوق . ◇～**قۇرماق** (～قورماق) : قورالغا ئوق باسماق ، ياغا ئوق سالماق .
◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : ئوق ئۇزمەك ، ئوق ئاتماق .
ئوق II (اوق) سۆزلەرگە قوشۇلۇپ «دەل ، خۇددى ، تەڭلا ، شۇ ھامان ، شۇ زامان ؛ «گىنە / ـ كىنە/ ، غىنە/قىنە ، پەقەت» دېگەندەك مەنىلەرنى ئاڭلىتىدۇ .
ئوقا (اوقا) كىكىرىك .
ئوقار (اوقار) ئېگىز ، زور ، بۇيۇك .
ئوقالاماق (اوقالاماق) كۆڭلى ئاينىماق ، ئىچى ئېلىشماق .
ئوقتاماق (اوقتاماق) ئوقيا بىلەن ئاتماق ؛ ئوق ئۇزمەك .
ئوقچى (اوقچى) ئوق ياسىغۇچى ؛ ئوق ساتقۇچى ؛ ئوق ئاتقۇچى .
ئوقرا I (اوقرا) كاسا ، قەدەھ .
ئوقرا II (اوقرا) تەمرەتكە .
ئوقراماق (اوقراماق) چىقىرىماق ؛ (ئاتلار يەم ، سۇ تەلەپ قىلىپ) كىشنىمەك .

ئوقلاغ (اوقلاغ) ق . ئوقلاق .
ئوقلاغۇ (اوقلاغو) ق . ئوقلاق .
ئوقلاق (اوقلاق) توقماق ؛ نوغۇچ .
ئوقلاماق (اوقلاماق) ئوققا تۇتماق ، ئوق ئاتماق .
ئوقلانماق (اوقلانماق) دوملىماق ؛ ئۆملىمەك .
ئوقلۇق (اوقلوق) ساداق ، ئوقدان .
ئوقماق (اوقماق) چاقىرماق ، تەكلىپ قىلماق .
ئوقۇبەت (عقوبت) ، ئە . ئازابلاش ، جازالاش ؛ جازا .
ئوقۇماق (اوقوماق) ئىلىم ئۆگەنمەك ؛ دەمەك ، ھېسابلىماق ، ... دەپ بىلمەك .
ئوقۇنماق (اوقونماق) ئاتالماق ؛ ھېسابلانماق .
ئوقىنماق (اوقينماق) ھۆ قىلماق ، قۇسماق .
ئوق يىلان (اوق ييلان) ئوق يىلان ؛ يىلانغا ئوخشاش ئوق .
ئونكات (اونكات) ياخشى ، گۈزەل ، چىرايلىق .
ئونكارماق (اونكارماق) تۈزەتمەك ، ئوڭلىماق .
ئونكالماق (اونكالماق) تۈزەلمەك ، ساقايماق ، ئوڭلانماق .
ئونكدايماق (اونكدايماق) مۇڭەپپەقىيەت قازانماق ، ئىشى ئوڭدىن كەلمەك .
ئونكۇرغا (اونكورغا) ئومۇرتقا .
ئونكۇرماق (اونكورماق) ق . ئوڭارماق .
ئونكۇلدۇرماق (اونكولدورماق) ساقايتماق .
ئونكۇلماق (اونكولماق) ق . ئوڭالماق .
ئول (اول) ئۇ ؛ ئاشۇ .
ئولات (اولات) ژابا .
ئولاتماق (اولاتماق) ئايلاندۇرماق . پىرقىراتماق ؛ توختاتماق .
اولاشماق (اولاشماق) چىڭىماق ؛ ئۇچراشماق ، قوشۇلماق .
ئولاشىق (اولاشيق) باغلاقلىق ئارغامچا .
ئولاق (اولاق) ئولاق .
ئولاماق (اولاماق) ئايلانماق ؛ باغلىماق ؛ چاپلىماق .
ئولانماق (اولانماق) ئايلانماق ، باغلىماق ؛ چاپلانماق .
ئولتۇرتماق (اولتورتماق) ئولتۇرغۇزماق .
ئولتۇرماق (اولتورماق) ئولتۇرماق ؛ پاتماق ، كىرىپ كەتمەك ؛ ئورنىماق ، ئورناشماق ؛ قارارگاھ قۇرماق .
ئولتۇرۇم (اولتوروم) ماڭالماس ، ئولتۇرۇپ قالغان .

ئولتۇز (اولتوز) ئوتتۇز .
ئولجار (اولجار) خەۋەر ، ئېلان ، بىلدۈرۈش ، جار ؛ ھەربىي يۇرۇش ئۈچۈن قوشۇنغا چۈشۈرۈلگەن بۇيرۇق .
ئولجالاماق (اولجەلاماق) ئولجا قىلماق ، ئەسىرگە چۈشۈرمەك .
ئولچا (اولچا) شۇ قەدەر ، چوڭ ، كۆپ .
ئولچار (اولچار) ق . ئولجار .
ئولچاش (اولچاش) ھۆرمەت ، ئېھتىرام .
ئولچاق (اولچاق) شۇ چاغ ، ئۇ چاغ .
ئولچايىش (اولچايش) ھۆرمەت بىلدۈرۈش ، ئېھتىرام بىلدۈرۈش .
ئولچا (اولچە) ئولجا ، ئەسىر .
ئولماق (اولماق) بولماق .
ئومار (اومار) تۆگە ئۈچىسىدىكى ئادەم ئولتۇرىدىغان كاجۇ ؛ ئۆي ، ھوجرا .
ئوماق I (اوماق) قەبىلە ، ئۇرۇق ، جەمەت .
ئوماق II (اوماق) تېتىك ، چاققان ، غەيرەتلىك ، جەسۇر .
ئوماقلانماق (اوماقلانماق) چىڭ ئۆيۈشماق ؛ غەيرەتكە كەلمەك .
ئوماقلىق (اوماقلىق) مەلۇم ئۇرۇققا ياكى قەبىلىگە تەۋەلىك .
ئومچا (اومچا) كۆتەك ، كېسىندە .
ئوناغۇ (اوناغو) ئون .
ئوندالىق (اوندالىق) ئونلۇق .
ئوندۇر (اوندور) گۇناھكار ، گۇناھلىق ؛ ناچار .
ئوندۇرماق (اوندورماق) قانائەتلەندۈرمەك ، مەمنۇن قىلماق ، مۇرادىغا يەتكۈزمەك .
ئونغاي (اونغاي) يەڭگىل ، ئوڭاي ، ئاسان ، ئەرزان .
ئوياتماق (اوياتماق) ئويغاتماق .
ئويماغ (اوياغ) ئويغاق .
ئويماغلانماق (اوياغلانماق) ئويغانماق .
ئويماغلىق (اوياغلىق) ئويغاقلىق .
ئويماق (اوياق) ئويغاق .
ئويماقلانماق (اوياقلانماق) ئويغانماق .
ئويان (اويان) نار تۆگە .
ئويانماق (اويانماق) ئويغانماق .
ئويداق (اويداق) ئوي تۈزلەڭ ، سازلىق .
ئويغاغ (اويغاغ) ئويغاق ؛ خەۋەردار ، ئاگاھلىق .

ئويغانماغۇر (اويغانماغور) ئويغانماس ؛ خەۋەرسىز ، غاپىل .
ئويقىز (اويقيز) قىز دوست .
ئويلۇق (اويلوق) غول ، ساي ؛ ئويمانلىق .
ئويما (اويما) چوڭقۇر ئورەك .
ئويما باتقاق (اويما باتقاق) پاتقاق سازلىق .
ئويناشچىل (اويناشچيل) پاھىشىۋاز ، بۇزۇق .
ئويناق (اويناق) ئويۇنچۇق ، بالىلار ئوينايدىغان ، يەر ؛ ئويۇنچى ؛ گول ، ئەخمەق .
ئويۇق (اويوق) تۆشۈك ؛ ئورەك ؛ ئويۇلغان يەر .
ئوييتماق (اوييتماق) قورقماق ، ھېيىقماق .

ئۇ ئاتماق (اواتماق) ئاۋۇندۇرماق، خاتىرجەم قىلماق.

ئۇ ئانماق (اوانماق) ئاۋۇنماق، تىنچلانماق.

ئۇببات (عباد)، ئە. ئابىد (عابد) نىڭ كۆپلۈكى: ئىبادەت قىلغۇچىلار، چوقۇنغۇچىلار.

ئۇببەھەت (ابهت)، ئە. ئەزىمەت، ئۇلۇغ؛ شان ـ شەرەپ؛ زىننەت.

ئۇبۇدىييەت (عبوديت)، ئە. بەندىلىك، قۇللۇق؛ ◇ **ئايىنى~** (آيين~): بەندىلىك رەسمى، قۇللۇق قائىدىسى، قۇلچىلىق ئادىتى.

ئۇبۇراماق (اوبراماق) يىرتىلماق، چاك كەتمەك، دەز چىقما؛ بۇزۇلماق.

ئۇبۇرۇق ـ سۇبۇرۇق (اوبروق ـ سوبروق) ئالدىراپ تېنەپ، ئالمان ـ تالمان.

ئۇبۇر (عبور)، ئە. ئۆتۈش، ئۆتۈپ كېتىش، بېسىپ ئۆتۈش. ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك): ئۆتمەك.

ئۇبۇۋۇەت (ابوت)، ئە. ئاتىلىق؛ ئاتىلىق سالاھىيەت.

ئۇپرانماق (اوپرانماق) توزۇپ كەتمەك، توزماق.

ئۇتارىد (عطارد)، ئە. مېركۇرى سەييارىسى، ئارزۇ يۇلتۇزى (بۇ سەييارىنى كونا ئەدەبىياتتا ئەپسانىلەرگە ئاساسلىنىپ، پەلەك كاتىپى، يازغۇچى ۋە شائىرلارنىڭ ھامىيسى دەپ ئاتاشقان).

ئۇنقاندۇرماق (اونقاندورماق) ئىزا تارتقۇزماق، خىجىل قىلماق، قىزارتماق.

ئۇنقانماق (اونقانماق) قىزارماق؛ ئىزا تارتماق، خىجىل بولماق.

ئۇنقۇزماق (اونقوزماق) ئۇنقۇزماق، قولدىن بەرمەك، ئۆتكۈزمەك، بوش قويۇۋەتمەك.

ئۇتماق (اوتماق) ئۇتماق؛ يەڭمەك، غەلىبە قىلماق.

ئۇجۇب (عجب)، ئە. مەنمەنلىك، شۆھرەتپەرەسلىك، مەغرۇرلۇق؛ ساختىپەزلىك، يالغان مېھرىبانلىق، ئاغزى ھەسەل، ئىچى زەھەرلىك.

ئۇجرەت (اجرت)، ئە. ئىش ھەققى؛ ئىجارە ھەققى.

ئۇجرە (اجرە) ، ئە . ق . ئۇجرەت .
ئۇجماق (اوجماق) ق . ئۇچماق I .
ئۇجۇر (اجور) ، ئە . ئەجىر (اجر) نىڭ كۆپلۈكى : ئەجرلەر ، ئىش ھەققىلىرى ؛ مۇكاپاتلار .
ئۇچ (اوچ) چېگرا .
ئۇچا (اوچا) دۇمبە ، ئۆشنە ؛ تايانچ ، ھامىيلىق .
ئۇچار (اوچار) بازار .
ئۇچان (اوچان) كېمە ، چوڭ كېمە .
ئۇچە (اوچە) ق . ئۇچا .
ئۇچرۇ (اوچرو) ھازىرقى ۋاقىت ، ۋاقىت ، يېقىنقى ۋاقىت . ◇ **بۇ～دا** (بو～دا) : ھازىرقى ، بۈگۈنكى كۈندە ، تېخى يېقىندا .
ئۇچقالانماق (اوچقالانماق) ياخشى مۇئامىلە قىلماق ، ياخشىلىق قىلماق .
ئۇچقالاماق (اوچقالاماق) ئىچ ئاغرىتماق ، ئېچىنماق .
ئۇچقان (اوچقان) قۇش ، ئۇچار قانات .
ئۇچقۇ (اوچقو) ئۇچقۇر ، ئۇچار ، ئۇچۇپ كېتىدىغان ، ئۇچىدىغان .
ئۇچلاماق (اوچلاماق) تۇتماق .
ئۇچماق I (اوچماق) جەننەت .
ئۇچماق II (اوچماق) ئۇچماق ، ئۇرلىمەك ؛ ھاۋالانماق ، ھەۋەسلەنمەك ؛ كىبىرلەنمەك ، مەغرۇرلانماق .
ئۇچماق III (اوچماق) تىك يار ، چوڭقۇر ھاڭ .
ئۇچۇر (اوچور) ق . ئۇچرۇ .
ئۇچمە (اوچمە) تىك يار ، چوڭقۇر ھاڭ ، خەۋەر ؛ ئۇجمە .
ئۇچۇز (اوچوز ، اچز) ئەرزان ؛ پەس ، خار ، ئاسان ، ئوڭاي .
ئۇچۇزلاتماق (اچوزلاتماق) ئەرزانلاتماق ، خار قىلماق .
ئۇچۇزلانماق (اوچوزلانماق) ئەرزانلىماق ؛ خارلانماق .
ئۇچۇزلىق (اوچوزليق) ئەرزانلىق ، خارلىق .
ئۇچۇق (اوچوق) ئۇچۇش ، ئۇچقان ھالەت ؛ قۇش ، ئۇچار قانات .
ئۇچۇقلاماق (اوچوقلاماق) كۆيجىمەك ؛ ئىسسىقلىق ئۆرلىمەك ، (كالپۇك) يېرىلماق .
ئۇخت (اخت) ، ئە . سىكىل ياكى ئاچا ؛ ھەمشىرە .
ئۇخرەۋئي (اخروى) ، ئە . ئۇ دۇنياغا خاس ؛ ئاخىرەتلىك ؛ ئۆلگەندىن كېيىن بولىدىغان .
ئۇخۇۋۇەت (اخوت) ، ئە . قېرىنداشلىق ؛ بۇرادەرلىك . ◇ ～ **ئومۇمىيە** (～عمومىيە) : پۈتۈن خەلق گويا قېرىنداش بولۇش . ◇ ～ **دىنىيە** (～دينيە) : دىنىي قېرىنداشلىق .
ئۇد I (اود) ئۇي ، كالا . ◇ ～ **يىلى** (～ييلى) : كالا يىلى .
ئۇد II (عود) ، ئە . ئونقا سالسا خۇش پۇراق چاچىدىغان بىر خىل ياغاچ . ◇ ～ **سوز**

(～سوز) : ئۇد ياغىچىنى كۆيدۈرگۈچى .

ئۇد Ⅲ (عود) ، ئە . بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى .

ئۇدەبائ (ادباء) ، ئە . ئەدەب (اديب)نىڭ كۆپلۈكى : ئەدىبلەر .

ئۇدسوز (عودسوز) ، ئە ـ پ . ئۇد ياغىچىنى ئوتقا سېلىپ كۆيدۈرگۈچى .

ئۇدۇز (ادز) قوتۇر .

ئۇدۇل Ⅰ (عدول) ، ئا . ئەدل (عدل)نىڭ كۆپلۈكى : ئادالەتلەر ، باراۋەرلىكلەر ؛ توز ، ئۇدۇل .

ئۇدۇل Ⅱ (عدول) ، ئە . يولدىن چىقىش ؛ قايتىش ، چېكىنىش .

ئۇدۋان (عدوان) ، ئە . دۈشمەنلىك ، خۇسۇمەت ؛ زۇلۇم ؛ ھەققانىيەتسىزلىك .

ئۇدىي (عودى) ، ئە . ئۇد چالىدىغان سازەندە .

ئۇرەفائ (عرفاء) ، ئە . ئارىف (عارف)نىڭ كۆپلۈكى : بىلگۈچىلەر ؛ سوپىلىقتا تازا يېتىشكەنلەر .

ئۇرباغ (اورباغ) ئېچىتقۇ .

ئۇرغۇشتەك (اورغوشتك) بىر خىل ئۇسۇل ۋە قوشاق .

ئۇرلاشماق (اورلاشماق) ژارقىراشماق ، توۋلاشماق .

ئورنۇقماق (اورنوقماق) تۇيۇقسىز بىر ئىشقا يولۇقماق ، تاسادىپىي بىر ئىشقا دۇچ كەلمەك .

ئۇرۇت (اورت) ئۆيات ، ئىزا .

ئورۇش كەلتۈرمەك (اوروش كيلتورماک) ھۇجۇم قىلماق ، ئۇرۇش قوزغىماق .

ئۇرۇج (عروج) ، ئە . يۇكسىلىش ، يۇقىرى كۆتۈرۈلۈش ، كۆككە كۆتۈرۈلۈش ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : كۆتۈرۈلمەك ، چىقماق ، ئۇرلىمەك ؛ ◇～**تۇنى** (～تونى) : مىئراج كېچىسى ، ئاسمانغا چىقىش كېچىسى .

ئۇرۇغ ـ قەياش (اوروغ قياش) ئۇرۇق ، ئايماق ، ئۇرۇق ـ تۇغقان ، قان قېرىندىاش .

ئۇرۇق Ⅰ (اوروق) ئائىلە ، بالا ـ چاقا ، ئۇرۇق ـ تۇغقان ؛ سەپەردە پادىشاھ تۇرمۇشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان ئادەم ۋە يۇك تاق .

ئۇرۇق Ⅱ (عروق) ، ئە . ئىرق (عرق)نىڭ كۆپلۈكى : نەسىللەر ، نەسەبلەر ، مىللەتلەر ، ئۇرۇقلار ؛ تومۇرلار ؛ يىلتىزلار ، ئاساسلار ، نېگىزلار .

ئۇرۇق ـ قەياش (اوروق ـ قياش)) ئۇرۇق ـ تۇغقان .

ئۇرۇك (اورنک) ئاق .

ئۇرۇمداي (اورمداى) زەھەرنى قايتۇرىدىغان تاش .

ئۇرۇنچ (اورنچ) پارا .

ئۇرى Ⅰ (اورى) ئوغۇل بالا ؛ ئەركەك .

ئۇرى Ⅱ (اورى) چۇقان ، سۇرەن ، ئۇر ـ ئۇر .

ئۇز Ⅰ (اوز) ياخشى ؛ نەپىس ، چىرايلىق ؛ روھ ، جان ؛ كۆڭۈل ، دىل ، چۈھر ، چاققان .

ئۇز II (اوز) ق . ئۆد
ئۇزاتماق (اوزاتماق) ئۇزاقلاشتۇرماق .
ئۇزالماق (اوزالماق) ئۇزارماق .
ئۇزاماق (اوزاماق) ئۇزۇنغا سوزۇلماق ، ئۇزارماق ، ئۇزاق داۋام قىلماق ، ئۇزاققا كەتمەك .
ئۇزەماڭ (عظماء) ، ئە . ئەزىم (عظيم)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، چوڭلار ، كاتتىلار .
ئۇزرا (عذرا) ، ق . ئەزرا .
ئۇزلەت (عزلت) ، ئە . ئىشتىن چېكىنىش ؛ ئۇزىنى قاچۇرۇش ، يالغۇز ياشاش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : چېكىنمەك ، يالغۇزلۇقنى ئىختىيار قىلماق . ◇～**ھەرەمى** (～ھرمى) : دەرۋىشلىك ماكانى ، چېكىنىش جايى .
ئۇزلەتگاھ (عزلتگاه) ، ئە ـ پ . پىنھان جاي ، خىلۋەت جاي .
ئۇزلەتگۇزىن (عزلت كزين) ، ئە ـ پ . يالغۇزلۇقنى خالايدىغان ، پىنھان ياشاشنى ئىختىيار قىلىدىغان ئادەم .
ئۇزلەتگىر (عزلت كير) ، ئە ـ پ . كىشىلەردىن ئۆزىنى قاچۇرىدىغان ، پىنھان ياشايدىغان .
ئۇزماق (اوزماق) ماختانماق ، بۆسمەك ، پو ئاتماق .
ئۇزۇ (عضو) ، ئە . ئەزا ، گەۋدە بۆلەكلىرىدىن بىرى ، بەدەن ئەزالىرىنىڭ بىرى (قول ، پۇت دېگەنلەرگە ئوخشاش) . كۆپلۈكى : ئەئزا (اعضا) .
ئۇسات (عصات) ، ئە . ئاسى (عاصى)نىڭ كۆپلۈكى : ئاسىيلار ، قارشىلىق قىلغۇچىلار ، ئىسيانكارلار ، گۇناھكارلار .
ئۇسان (اوسان) زېرىككەن ، ئىچى پۇشقان ، ھۇرۇن ، ئېرىنچەك ، ئىزلەڭگۇ .
ئۇسانماق (اوسانماق) زېرىكمەك ، ئىچى پۇشماق ؛ بىزار بولماق .
ئۇستاخ (استاخ) ، پ . قوپال ؛ نومۇسسىز ، ئەدەپسىز .
ئۇستاخانە (استاخانه) نومۇسسىزلارچە ، ئەدەپسىزلەرچە .
ئۇستاد (استاد) ئۇستاز .
ئۇستۇخانبەندلىق (استخوان بندليق) ئىسكىلىت ، قۇرۇلما ، جازا .
ئۇستۇرلاب (اصطرلاب ، اسطرلاب) ، ئە . قۇياش ۋە يۇلتۇزلارنىڭ ئېگىزلىكىنى ئۆلچەيدىغان ئەسۋاب .
ئۇستۇۋار (استوار) ، پ . چىداملىق ، كۈچلۈك ، مەھكەم ، پىششىق ؛ توغرا ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : مەھكەملىمەك ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : چىداملىق بولماق ، مەھكەم تۇرماق .
ئۇسر (عسر) ، ئە . قىيىنچىلىق ، مۇشكۈلات ، ئېغىر ئەھۋال .
ئۇسرەت (عسرت) ، ئە . نامراتلىق ، كەمبەغەللىك ؛ قىيىنچىلىق .
ئۇسرۇ (اسرو ، اوسرو) ئىنتايىن قالتىس ، غايەت ، بەك ؛ ھەددىدىن زىيادە .
ئۇسلۇب (اسلوب) ، ئە . تەرتىپ ، ئۇسۇل ، يۇسۇن ، تەرز ، رەۋىش ، ئىستىل ، سىستېما .

◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۇسۇل قىلماق ، شۇ تەرىقىدە قىلماق ؛ ئادەتلەنمەك .
ئۇسلۇق (اوسلوق) ھولۇقۇش ، ساراسىمە ؛ ھاياجان ، ژاراڭ ـ چۇرۇك .
ئۇسماقلاماق (اوسماقلاماق) چۈمبەل تارتماق ، يوشۇرۇنماق .
ئۇسۇر (عصور) ، ئە . ئەسر (عىصر)نىڭ كۆپلۈكى : ئەسىرلەر ، دەۋرلەر ؛ زامانلار .
ئۇسۇغ (اوسوغ) ئۇسسۇزلۇق .
ئۇسۇن (اوسون) سۇ .
ئۇسۇل (اصول) ، ئە . ئەسل (اصل)نىڭ كۆپلۈكى : ئەسلىلەر ، نېگىزلەر ؛ ھەربىر ئىلىم-نىڭ ئاساسى ۋە تۈپ قائىدىلىرى . ◇**ئەھلى**～ (اهل～) : دىنىي ئىلىملەرنىڭ ئاساسىنى تەكشۈرگۈچى ئالىملار . ◇～**لۇددىن** (～الدين) : ئىسلام دىنى ئاساسىي بىلىملىرى .
ئۇسۇەت (اسوة) ، ئە . يېتەكچى ، ئالدىدا ماڭغۇچى ، پېشۋا ، باشلاپ ماڭغۇچى ؛ ئۈلگە ، ئۈرنەك .
ئۇش (اوش) خۇددى ؛ خۇددى شۇ .
ئۇشاتماق (اوشاتماق) سۈندۈرماق ؛ چاقماق ؛ پارچىلىماق ، ئۇۋۇتماق ؛ بىتچىت قىلماق .
ئۇشاغ (اوشاغ) ق . ئۇشاق .
ئۇشاق (اوشاق) پارچە ، ئۇۋاق ، ئۇششاق ؛ كىچىك بالا ؛ ئېتىبارى يوق ئادەم ، خىزمەتكار . ◇**ئۇلۇغ ۋە**～ (اولوغ و～) : چوڭ ـ كىچىك ، ياش ـ قېرى .
ئۇشاق ئاش (اوشاق آش) ئۇگرە .
ئۇشاقچى (اوشاقچى) مىلىچ مال سودىگىرى ، يايمىچى .
ئۇشاقلاماق (اوشاقلاماق) پارچىلىماق ، ئۇششاقلىماق ؛ قارىلىماق ؛ بۆھتان چاپلىماق .
ئۇشالماق (اوشالماق) سۈنماق ؛ پارچىلانماق ، ئۇشلانماق ، چېقىلماق ، ئۇۋالماق .
ئۇشاندىرماق (اوشاندرماق) ئۇششاقلىماق ، پارچىلىماق ، ئۇۋاتماق ، يەنچىمەك .
ئۇشانماق I (اوشانماق) پارچىلانماق ، ئۇششاقلانماق ، ئۇۋالماق .
ئۇشانماق II (اوشانماق) ئۆزىنى سەزمىگەن دەرىجىدە ھەرىكەتسىز ياتماق ، خۇدىنى بىلمىگەن ھالدا ياتماق ؛ ھوشسىزلانماق .
ئۇشتۇرنامە (اشترنامه) ، پ . شەيخ خەرىدۇددىن ئەتتار (شيخ فريد الدين عطار)نىڭ شۇ ناملىق ئەسىرى .
ئۇشتۇلۇم (اشتلم) جەبىر ، جاپا ، زۇلۇم ؛ غەۋغا ، توپىلاڭ ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : جەبىر قىلماق ، زۇلۇم سالماق .
ئۇشر (عشر) ، ئە . ئوندىن بىر .
ئۇشقە (اوشقه) ئەر ، ئەر كىشى .
ئۇشلاتماق (اوشلاتماق) تۇنتۇزماق .
ئۇشلاماق (اوشلاماق) تۇتماق .
ئۇشلۇق (اوشلوق) ق . ئوشۇلۇق .

ئۇشمۇنداق (اوشموندا‌ق) ق . ئوشمۇنداق .
ئۇشمۇنچە (اوشمونچه) ق . ئوشمۇنچه .
ئۇشمۇندىن (اوشموندين) ق . ئوشمۇندىن .
ئۇشۇر (عشۇر) ، ئه . ئۆشر (عشر)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆشرىلەر ، ئوندىن بىر قىسىملار .
ئۇشۇلۇق (اوشولوق) ئۇمان ؛ مۆلچەر ، تەسەۋۋۇر ، قىياس ؛ تۆھمەت .
ئۇشۇلۇم (اوشولوم) زۇلۇم ـ ستەم .
ئۇشۇندى (اوشوندى) تۈيۈقسىز ھۇجۇم ، ئۇشتۇمتۇت زەربە .
ئۇغ I (اوغ) كىگىز پايپاق .
ئۇغ II (اوغ) كىگىز ئۆينىڭ ئوستىدىكى ياغاچلىرى .
ئۇغدۇرماق (اوغدورماق) ئۇۋاتتۇرماق ، ئۇۋۇلاتماق .
ئۇغماق (اوغماق) ئۇۋىماق ، ئۇۋۇتماق .
ئۇغۇش (اوغوش) نەۋرە .
ئۇغرۇغ (اوغرغ) تاغ ياكى ساينىڭ تۆگىگەن يېرى .
ئۇفتانماق (اوفتانماق) ئۇيالماق ، خىجىل بولماق ، ئىزا تارتماق .
ئۇفق (افق) ، ئه . ئۇپۇق ، ئۇپۇق سىزىقى .
ئۇفۇق (افق) ، ئه . ق . ئۇفق .
ئۇفۇنەت (عفونت) ، ئه . ئېچىش ، بىقىش ، سېسىش ؛ سېسىق ؛ بەدبۇي ، سېسىقلىق ، بەدبۇيلۇق .
ئۇفۇنەتلىق (عفۇنت ليق) سېسىق پۇراقلىق ، بەدبۇيلۇق .
ئۇقاب (عقاب) ، ئه . بۇركۇت .
ئۇقابە (عقابه) ق . ئۇقاب .
ئۇقار (اوقار) تۇرنا ، ئۇقار .
ئۇقبا (عقبى) ، ئه . ئاقىۋەت ؛ نەتىجە ، قىيامەت ، ئاخىر زامان ، ئۇ دۇنيا .
ئۇقەد (عقد) ، ئه . ئۇقده (عقده)نىڭ كۆپلۈكى : چىگىشلەر ، توقۇناقلار ؛ ئالاقىلەر ، باغلىنىشلار .
ئۇقەلاۋ (عقلاء) ، ئه . ئاقىل (عاقل)نىڭ كۆپلۈكى : ئاقىللار ، ئەقىل ئىگىلىرى .
ئۇقدە (عقده) ، ئه . تۇگۇن ، چىگىك ، چىگەل ، چىگىش نۇقتا ؛ ئالاقە ، باغلىنىش ؛ ك . قىيىنچىلىق ؛ ◇～**گۇشاي** (كشاى) : تۇگۇننى يەشكۇچى ، مۇشكۇلنى ھەل قىلغۇچى .
ئۇقدەكۇشاي (عقده كشاى) ، ئه ـ پ . تۇگۇننى يەشكۇچى ، چىگەللىكنى يەشكۇچى ، ھەل قىلغۇچى .
ئۇقۇبات (عقوبات) ، ئه . ئۇقۇبەت (عقبت)نىڭ كۆپلۈكى : جازالار ؛ ئازابلار ؛ قىيىنچىلىقلار .
ئۇقۇبەت (عقوبت) ، ئه . جازا ؛ ئازاب ، قىيىنچىلىق .

ئۇقۇد (عقود) ، ئە . ئەقد (عقد)نىڭ كۆپلۈكى : ژەدىلەر ، كېلىشىملەر ، قارارلار .
ئۇقۇش (اوقوش) ئەقىل ، زېھىن ؛ بىلىش .
ئۇقۇشلۇغ (اوقوشلوغ) ئۇقۇم ؛ ئەقىل ؛ ئۇقۇمۇشلۇق ، بىلىملىك .
ئۇقۇل (عقول) ، ئە . ئەقل (عقل)نىڭ كۆپلۈكى : ئەقىللەر . ◇ **ئەھلى**～ (اهل～) : ئەقىل ئىگىلىرى ، ئاقىللار .
ئۇكۇس (عكوس) ، ئە . ئەكس (عكس)نىڭ كۆپلۈكى : ئەكسىلەر .
ئۇڭا (اونكا) ئۇنىڭغا ؛ شۇڭا ، شۇڭلاشقا .
ئۇلا I (اولا) يول بەلگىسى ، بەلگە . ◇～ **بولسا يول ئازماس ، بىلىگ بولسا سۆز يازماس** (～بولسا يول ئازماس ، بىلىگ بولسا سوز يازماس) : بەلگە بولسا (ئادەم) يولدىن ئازماس ، بىلىم بولسا سۆزدىن قايماس .
ئۇلا II (اولا) ئوت ، يالقۇن .
ئۇلابە (اولابه) بىر خىل تاماق .
ئۇلارچاغ (اولارچاغ) ئىگەرگە مۇناسىۋەتلىك ئەسۋابلارنىڭ بىرى .
ئۇلاش (اولاش) ئۇزلۇكسىز ، دائىم ، ھەر ۋاقىت ، داۋاملىق .
ئۇلاشماق (اولاشماق) يەتمەك ، تۇتاشماق ، ئۇلاشماق .
ئۇلاشۇ (اولاشو) ئۇدا ، دائىم ، ئۇزلۇكسىز ، ھەر ۋاقىت ، داۋاملىق .
ئۇلاقماق (اولاقماق) ئاداشماق ، ھولۇقماق ، قانداق قىلىشنى بىلمەي قالماق ، ھەيران بولماق .
ئۇلالماق (اولالماق) چوڭايماق ، زورايماق ؛ يېتىشمەك ، يېتىلمەك .
ئۇلامسىز (اولامسيز) تايانچسىز ؛ مىسكىن .
ئۇلانماق (اولانماق) ئۇلانماق ، تۇتاشماق ؛ يولۇقماق ، يۇزلەنمەك ، باقماق ؛ ئېرىشمەك ، بىلمەك .
ئۇلغاتماق (اولغاتماق) ئۇلغايتماق ، زورايتماق ، چوڭايتماق .
ئۇلغالماق (اولغالماق) ئۇلغايماق .
ئۇلغاماق (اولغاماق) ئۇلغايماق ، زورايماق .
ئۇلغاندۇرماق (اولغاندورماق) ئۇلغايتماق ، چوڭايتماق ، زورايتماق .
ئۇلغانماق (اولغانماق) ق . ئۇلغايماق .
ئۇلغايماق (اولغايماق) چوڭ بولماق .
ئۇلۇ (اولو) ، ئە . ئىگە ، خوجا ، خوجايىن ، ئىگىلىگۈچى . ◇～ **ئەبسار** (～الابصار) : دانىشمەنلەر .
ئۇلۇس (اولوس) ئەل ، خەلق ، قەبىلە .
ئۇلۇفە I (علوفه) ، ئە . ئەلەف (علف)نىڭ كۆپلۈكى : ھەلەپلەر ، يەم ـ خەشەكلەر ؛ يېگۈلۈكلەر .

ئۇلۇغە II (علوفه) ، ئە . ئەسكەر ۋە ئەمەلدارلار ئۈچۈن بەلگىلەنگەن مائاش ۋە ئوزۇق - تۇلۇك .

ئۇلۇغە III (علوفه) ، پ . باج .

ئۇلۇغ ئاتا (اتا) چوڭ دادا ، بوۋا .

ئۇلۇقسىنماق (اولۇقسينماق) ئۆزىنى چوڭ تۇتماق ، مەغرۇرلانماق ، ھاكاۋۇرلۇق قىلماق .

ئۇلۇلئەزم (الوالعزم) ، ئە . قەيسەرلەر ، چىدام ۋە غەيرەت ئىگىلىرى .

ئۇلۇلئەمر (اولو الامر) ، ئە . باشلىق ، قوماندان ؛ ئىش بېجىرگۈچى .

ئۇلۇم (علوم) ، ئە . ئىلىم (علم) نىڭ كۆپلۈكى : ئىلىملار ، بىلىملار .

ئۇلۇم ئەۋراقى (علوم اوراقى) ك . ئىلىم تۈرلىرى ، پەن خىللىرى ؛ ئىلىمنىڭ تارماقلىرى .

ئۇلۇھىيەت (الوهيت) ، ئە . خۇدالىق ، ئىلاھلىق ، تەڭرىلىك .

ئۇلۇۋۇ (علو) ، ئە . ئالىي ، يۇقىرى ، ئېگىز ؛ يۇقىرىلىق ، ئېگىزلىك . ◇～**ھىممەت** (～ھمت) : ئالىي ھىممەت ، يۈكسەك نىيەت .

ئۇلۇۋۇۋىيەت (علويت) ، ئە . بۈيۈكلۈك ، يۈكسەكلىك ، يۇقىرىلىق ، ئېگىزلىك ؛ ئاسمانغا مۇناسىۋەتلىك .

ئۇلۇي (علوى) ، ئە . يۇقىرىدىكى ، ئېگىزدىكى ، يۇكسەكلىكتىكى ؛ ئاسمانغا تېگىشلىك . ◇～**خىرام** (～خرام) : ئېگىزدە يۈرگۈچى ، پېتىنى بۇزماي يۈرگۈچى ، ئۆزىنى يەرگە ئۇرمىغۇچى .

ئۇليا (عليا) ، ئە . ئەڭ ئالىي ، ئەڭ يۈكسەك ، ئەڭ يۇقىرى ، ئەڭ ئېگىز ؛ ◇**مەھدى**～ (مهدى～) : پادىشاھنىڭ چوڭ خوتۇنىغا بېرىلىدىغان ئۇنۋان .

ئۇم (اوم) ئۇن . ◇～**ئەتمەك** (～اتماك) : ئۇۋۇتماق ، يەنچمەك .

ئۇماغ (اوماغ) ق . ئۇماق .

ئۇماۋغلانماق (اوماغلانماق) ق . ئۇماقلانماق .

ئۇماغلىق (اوماغليق) ق . ئۇماقلىق .

ئۇماق (اوماق) ئۇرۇق ، جەمەت ، قەبىلە .

ئۇماقلانماق (اوماقلانماق) ئۇيۇشماق ، بىرلەشمەك .

ئۇماقلىق (اوماقليق) جەمەتلىك ، قەبىلىلىك .

ئۇمانج (امونج) ئۇمىد ، تەمە .

ئۇمانماق (اومانماق) ئۇمىد قىلماق ، ئۇمىد باغلىماق ، تەمە قىلماق .

ئۇمەراۋ (امراء) ، ئە . ئەمىر (امير) نىڭ كۆپلۈكى : ئەمىرلەر ، لەشكەر باشلىقلىرى . ◇～**ۋۇزەراۋ** (～وزراء) : ئەمىرلەر ۋە ۋەزىرلەر .

ئۇممەم (امم) ، ئە . ئۇممەت (امت) نىڭ كۆپلۈكى : مىللەتلەر ، خەلقلەر ، ئۇممەتلەر .

ئۇمىدە (عمده) ، ئە . تايانچ ، ئاساس ، ئۇل ؛ ئەڭ مۇھىم ئاساس .

ئۇمىر (عمر) ، ئە . ياشاش ، ھايات ؛ ياشاش مۇددىتى ، ھايات مۇددىتى . ◇～**سۈرمەك**

(~سورماك) : ياشىماق ، هايات كەچۈرمەك . ق . ئۆمر .
ئۇمق (عمق) ، ئە . چوڭقۇرلۇق ، تىرەنلىك .
ئۇمم (ام) ، ئە . ئانا . ◇~ ى **مۇسلىمىن** (ام مسلمين) : مۇسۇلمانلارنىڭ ئانىسى .
ئۇممەت (امت) ، ئە . بىر تىلدا سۆزلىشىدىغان ئىنسانلار ، مىللەت ؛ بىر پەيغەمبەرگە تەۋە كىشىلەر ، ئۇممەت .
ئۇممەهات (امهات) ، ئە . ئۇمم (ام)نىڭ كۆپلۈكى : ئانىلار .
ئۇممۇلخەبائىس (ام الخبائث) ، ئە . هاراق ، شاراب (ئەسلى : يامانلىقنىڭ ئانىسى) .
ئۇممۇلقۇرا (ام القرا) ، ئە . مەككە شەھىرى .
ئۇممىي (امى) ، ئە . ئوقۇش ـ يېزىشنى بىلمەيدىغان ، خەت ساۋاتى يوق ، ساۋاتسىز .
ئۇممىييە (اميه) ، ئە . ساۋاتسىزلىق .
ئۇموتماق (اوموتماق) ئۇمىدلەندۈرمەك ، ئۇمىدۋار قىلماق ؛ ئىلهاملاندۇرماق ، رىغبەتلەندۈرمەك .
ئۇمۇدۇن (امودون) كەك ئىشتان .
ئۇمۇر (امور) ، ئە . ئەمر (امر)نىڭ كۆپلۈكى : ئىشلار ، مەشغۇلاتلار ؛ ۋەقەلەر .
ئۇمۇل (اومول) تىنچ ، ئەمىن .
ئۇمۇلماق (امولماق) ئۇمىدلەنمەك ، ئۇمىدۋار بولماق .
ئۇمۇنچ (امنچ) ئۇمۇنۇش ؛ ئۇمىد .
ئۇميان (عميان) ، ئە . ئەئما (اعمى)نىڭ كۆپلۈكى : ئەمالار ، كورلار ، قارىغۇلار .
ئۇناس (اناس) ، ئە . ئىنس (انس)نىڭ كۆپلۈكى : كىشىلەر ، ئادەملەر ، ئىنسانلار .
ئۇناماق (اوناماق) ئۇنىماق ، مەمنۇن بولماق ، ماقۇل كۆرمەك .
ئۇنتۇج (اونتوج) قەرز .
ئۇنتۇچ (اونتوج) ق . ئۇنتۇج .
ئۇنس (انس) ، ئە . يېقىنلىق ، ئۇلپەتلىك ، چىن دوستلۇق ؛ ◇~ **ئولماق** (~اولماق) ، ~ **تۇتماق** (~توتماق) : دوست تۇتماق ؛ ئۇلپەت تۇتماق .◇~ **ۇ ئۇلفەت** (~والفت) : دوستلۇق .
ئۇنسۇر (عنصر) ، ئە . ئېلېمېنت .
ئۇنسۇرىييات (عنصريات) ، ئە . ئېلېمېنتلار ؛ ئوت ، سۇ ، تۇپراق ، هاۋا .
ئۇنفۇن (اونفون) مالغا قويۇلغان بەلگە .
ئۇنق (عنق) ، ئە . قوپاللىق ، قاتتىقلىق ، جەبىر ، زۇلۇم .
ئۇننىاب (عناب) ، ئە . چىلان .
ئۇننىاب رەڭ (عناب رنگ) ، ئە ـ پ . چىلان رەڭ .
ئۇنۋان (عنوان) ، ئە . تېما ، ماۋزۇ ، ئادرېس ، نام .
ئۇنۇت (اونوت) ئۇنتۇش . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : ئۇنتۇماق ، ئەستىن چىقارماق .
ئۇهدە (عهده) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، مەسئۇلىيەت ، جاۋابكارلىق ؛ ◇ **ئەل~ تۇ ئەلەرراۋى** (الـ~ة على الراوى) : گەپ يالغان بولسا ئەيىب رىۋايەتچىدە (بىرەر ۋەقەنى هېكايە قىلغاندا ،

ھېكايىچىدە شۇ ۋەقەنىڭ راست ياكى يالغانلىقىغا نىسبەتەن ئىشەنچ بولمىسا ، سۆز ئارىسىدا بۇ جۈملىنى قىستۇرۇپ قويىدۇ) .

ئۇھۇد (عهود) ، ئە . ئەھد (عهد)نىڭ كۆپلۈكى : ئەھدىنامىلەر ، ۋەدىلەر ؛ كېلىشىملەر ، شەرتنامىلەر ؛ ھۆججەتلەر .

ئوۋلاماق (اولاماق) ئوۋلىماق .

ئۇيا I (اويا) ئۇۋا .

ئۇيا II (اويا) قېرىنداش ، تۇغقان .

ئۇياغلىغ (اوياغليغ) ئويغاقلىق ، ھوشيارلىق .

ئۇياق (اوياق) ق . ئۇياغ .

ئۇياقتۇرماق (اوياقتورماق) كۆممەك ، پاتۇرماق ؛ ئولتۇرغۇزماق .

ئۇياقماق (اوياقماق) پاتماق ، ئولتۇرماق (مەسىلەن ، ئاي) .

ئۇيالاماق (اويالاماق) ئۇۋلىماق .

ئۇيىرالماق (اويرالماق) چارچىماق ، ھارماق ، تالماق ، جانسىزلاشماق .

ئۇيغاش (اويغاش) ئۇيغۇن .

ئۇيغاشماق (اويغاشماق) ئوخشاش بولماق ، ماسلاشماق .

ئۇيغانماغۇر (اويغانماغور) ئويغانمايدىغان ؛ ◇～ **بەخت** (～ بخت) : قارا بەخت ، بەختسىز .

ئۇيغۇشماق (اويغوشماق) ھۇرۇنلاشماق ، قاشاڭلاشماق .

ئۇيغۇنماق (اويغونماق) دورىماق .

ئۇيقۇلاتماق (اويقولاتماق) ئۇخلاتماق .

ئۇيقۇلاماق (اويقولاماق) ئۇخلىماق .

ئۇيقۇلانماق (اويغولانماق) ئۇخلىماق .

ئۇيلۇق (اويلوق) يوتا ، تېقىم .

ئۇيماق (اويماق) ئەگەشمەك ، ئەمەل قىلماق ، دورىماق ؛ ئىختىرا قىلماق ؛ ئوخشىماق ، ئوخشاش بولماق .

ئۇيۇرۇق - مۇيۇرۇق (اويورۇق مويوروق) كەينى - كەينىدىن ، ئارقىمۇئارقا .

ئۇيۇق (اويوق) پايپاق .

ئۇيۇقلاماق (اويوقلاماق) ئۇخلىماق .

ئۇيۇقماق (اويوقماق) ئۇيۇماق (سۈت) .

ئۇيۇك (اويونك) ئوققا بېكىتىلگەن پەي .

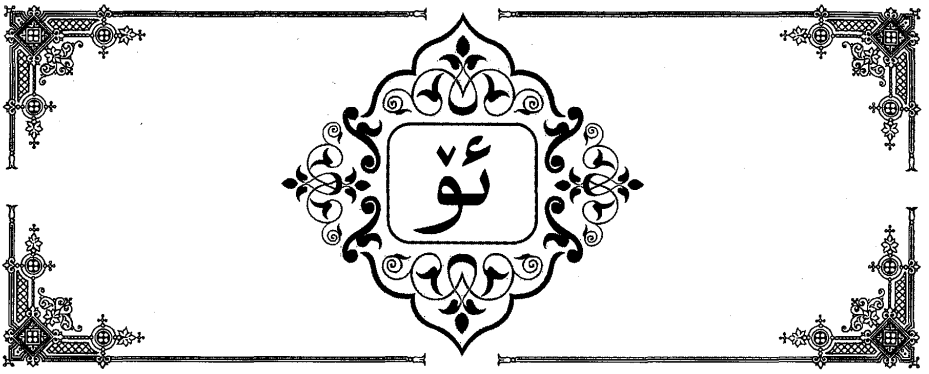
ئۇيۇماق (اويوماق) ئۇخلىماق ، ئۇيۇماق ؛ ئۇيۇشماق .

ئۇيۇنماق (اويونماق) ئۇيۇماق ، ئۇيۇپ قالماق .

ئۇيۇب (عيوب) ، ئە . ئەيب (عيب)نىڭ كۆپلۈكى : ئەيىبلەر ، نۇقسانلار ، كەمچىلىكلەر .

ئۇيۇتماق (اويوتماق) ئۇخلاتماق .

ئۇيۇن (عيون) ، ئە . ئەين (عين)نىڭ كۆپلۈكى : كۆزلەر ، بۇلاقلار .

ئۇبۇچىن (ابوچين) ئاغرىق ، كېسەللىك .

ئۇبۇسۇن (ابوسون) بوغۇز ، يەم ـ خەشەك .

ئۇبۇك (ابوك) پۇپۇكلۇك قۇشلار ، ھۇپۇپ .

ئۇپكەلەمەك (اوپكالاماك) ھىقىلدىماق ؛ ئاچچىقلانماق ، تېرىكمەك .

ئۇپكۇلەندۇرمەك (اوپكالاندورماک) ئاچچىقىنى كەلتۈرمەك ، تېرىكتۈرمەك .

ئۇپكەلەنمەك (اوپكالانماك) ئاچچىقلىماق ، تېرىكمەك .

ئۇپكىلىك (اوپكاليك) غەزەپلىك ، تېرىككەن .◇～**ئادەم** (～آدم) : ئاچچىقى كەلگەن ئادەم .

ئۇپمەك (اوپماک ، اوبماق) سۈيمەك .

ئۇت (اوت) ۋاقىت ، چاغ ، مەزگىل .

ئۇتە (اوته ، اوتا) بەك ، ئىنتايىن ، ناھايىتى .◇～**فۇرۇد ۋە سۇستدۇر** (～فرود وسوست دور) : ئىنتايىن تۆۋەن دەرىجىدە ۋە ئوسالدۇر .

ئۇتەچى (اوتەجى) ئۇتكەن ، ئۇتكەنكى ؛ ئىجرا قىلغۇچى ، بېجىرگۈچى ، تۈلىگۈچى .

ئۇتەك (اوتاك) ئۇتكۈنچى ، يولۇچى .

ئۇتەلگۇ (اوتلكو) قۇشنىڭ بىر تۈرى .

ئۇتروك (اوتروک) يالغان .

ئۇتكە (اوتكا) ئېيىق .

ئۇتكەرمەك I (اوتكارماك) ئۇتكۈزمەك ، تۈگەتمەك ؛ (شېئىرنى ھېسسىيات بىلەن) ئوقۇماق ، (ناخشىنى) ئېيتماق .◇**فەئالىيەت** ～ (فعاليت～) : پائالىيەت ئۇتكۈزۈش .

ئۇتكەرمەك II (اوتكارماک) كەچۈرمەك ، ئەپۇ قىلماق ؛ ژاز كەچمەك ؛ قوبۇل قىلدۇرماق ، ماقۇللاتماق .

ئۆتكەرۇ (اوتكارو) ئۆتكۈزۈپ ؛ ئۆتكۈز ◇ **يەل～** (يل ～) : شامالدىتىپ .
ئۆتكەنمەك (اوتكانماك) كۈن كەچۈرمەك ، ياشىماق ؛ دورىماق ، ئۆزىنى باشقا بىر نەرسىگە ئوخشاتماق .
ئۆتكۈن (اوتكون) ئۆتكۈر ، ئىنتايىن ئىتتىك .
ئۆتلە (اوتله ، اوتلا) ق . ئۆزلە .
ئۆتلەش (اوتلاش) بۆلەك ؛ قەۋەت ، قات .
ئۆتمەك I (اوتماك) كەچمەك ؛ ژاز كەچمەك ؛ ئاشماق ؛ ئۆتمەك ؛ سايىرىماق (قۇش) .
ئۆتمەك II (اورتماك ، اوتمك) نان ، توقاچ .
ئۆتمەكچى (اوتماكچى ، اوتمكچى) ناۋاي .
ئۆتۈرۈك (اوتوروك) يالغان .
ئۆتۈزمەك (اوتوزماك) ئۆتكۈزمەك .
ئۆتۈك (اوتوك) تىلەك ، تەلەپ .
ئۆتۈكچى (اوتوكچى ، اوتوكچى) تىلىگۈچى ، تەلەپ قىلغۇچى ، ئىلتىماس قىلغۇچى .
ئۆتۈگ (اوتوك) ق . ئۆتۈك .
ئۆتۈل (اوتول) ئىلتىماس ، تەلەپ .
ئۆتۈن (اوتون) ھامىيلىق ؛ ئىلتىماس ، ئۆتۈنۈش .
ئۆتۈنچ (اوتونچ) ئۆتۈنۈش ، تىلەك ؛ قەرز ، بۇرچ .
ئۆتۈنمەك (اوتونماك) تىلىمەك ، سورىماق ، كەچۈرۈم سورىماق ، مەلۇم قىلماق ، يەتكۈزمەك .
ئۆتۈنۈچ (اوتونوچ) ئۆتۈنۈش ، تىلەك .
ئۆچەش (اوچاش) ئاراز ، ماجىرا .
ئۆچەشمەك (اوچاشمەك) ئۆچەكەشمەك ، ئازارلاشماق ، تەتۈر قاراشماق .
ئۆچەك (اوچاك) موزاي .
ئۆچەكلەمەك (اوچاكلاماك) موزايلىماق .
ئۆچەمەك (اوچاماك) ئۆچەكەشمەك ، دۈشمەنلەشمەك .
ئۆچۈك I (اوچوك) ئۆچكەن ؛ ئۆلگەن ؛ خىرە ، خۇنۈك .
ئۆچۈك II (اوچوك) غەزەپلىك ، قەھرلىك .
ئۆچۈكلەمەك (اوچوكلاماك) غەزەپلەندۈرمەك .
ئۆچۈكمەك (اوچوكماك ، اوچكماك) ئۆچلۈك قىلماق ، دۈشمەن بولماق .
ئۆد (اود) ق . ئۆت .
ئۆدەك (اوداك) ھەق ، تۆلەم .
ئۆدلە (اودله) ق . ئۆزلە .

ئۆدلەك (اودلك) ق . ئۆزلەك .

ئۆر (اور) ئېگىز يەر ، ئېگىزلىك ، ئېدىرلىق ، داۋان ؛ تاغلىق يەر . ◇～ **گە چىقماق** ، ～ **گە بارماق** (～كا چيقماق～كا بارماق) : ئېگىزگە چىقماق ، ئۆرلىمەك ، يۇقىرىلىماق .

ئۆرە (اوره) تۇۋرۇك .

ئۆرەف (عرف) ، ئە . ئۆرف (عرف)نىڭ كۆپلۈكى : ئۆرپ ـ ئادەتلەر ؛ شەپقەتلەر ؛ خەيرلىك ئىشلار .

ئۆرەك (اورنك) تەخت .

ئۆرت (اورت) كۆيۈش ، يېنىش ، ئۆرتىنىش ؛ ئوت ، ئەلەنگە ، يالقۇن ؛ تۇتۇن ؛ ◇～ **سالماق** (～سالماق) : ئوت قالماق ، ئۆرتمەك ، ياندۇرماق . ◇～ **قويماق** (～قويماق) : ئوت قويماق .

ئۆرتەك (اورتانك) ئۆتەك ، پوچتا بېكىتى . ◇～ **بەگى** (～بيكى) : پوچتا بېكەت بېگى .

ئۆرتەمەك (اورتاماك) كۆيدۈرمەك ؛ غەزىپىنى قوزغىماق .

ئۆرتەنمەك (اورتانماك) كۆيمەك ، يانماق ؛ ئەلەم چەكمەك ، قايغۇرماق .

ئۆرتۇگۇن (اورتوگون) خامان .

ئۆرتۇك (اورتۇك) ياپقۇ ، پۇركەنجە ، پەرەنجە .

ئۆرتۇكلىك (اورتوكليك) يېپىقلىق ، پۇركەكلىك .

ئۆرسە (اورسا) جاھىل ، نادان ، بىلىمسىز .

ئۆرف (عرف) ، ئە . ئادەت ، شەپقەت ، مەرھەمەت ؛ خەيرلىك ئىش .

ئۆرفەن (عرفا") ، ئە . ئادەت بويىچە .

ئۆرفىي (عرفى) ، ئە . ئادەتكە مەنسۇپ ، ئادەتكە تەئەللۇق .

ئۆرك (اوك) ئېگىزلىك ، داۋان ؛ ئېگىز كۆك .

ئۆركەمەچ (اوركاماچ) بىر خىل تاتام .

ئۆرگە (اوركا) چېدىر ، كىگىز ئۆي .

ئۆرگەتمەك (اوركاتماك) ئۆگەتمەك .

ئۆرگەرىم (اوركاريم) قورغان خەندىكى .

ئۆرگەشمەك (اوركاشماك) كۆنمەك ، ئۆگەنمەك ، ئادەتلەنمەك .

ئۆرگەمچى (اوركامچى) ئۆمۈچۈك .

ئۆرگەنمەك (اوركانماك) ئۆگەنمەك .

ئۆرگۈچ (اورگوچ) ئات يايلىسىنى تارايدىغان تاغاق .

ئۆرلەش (اورلاش) يەر يۇقىرىسى ، داۋان .

ئۆرلەك (اورلاك) خادا .

ئۆرلەم (اورلم) مۇساپە .
ئۆرلەمەك (اورلاماک) يۇقىرى كۆتۈرۈلمەك ، ئۆرلىمەك .
ئۆرلەنمەك (اورلانماك) ئۆرلىمەك ، ئېگىزلىمەك ، يۇقىرىلىماق .
ئۆرمە (اورمە) توقۇلما ، ئۆرۈلگەن ، بۇيۇم ، بورا .
ئۆرمەك I (اورمك) تۆگە يۇڭىدىن توقۇلغان چەكمەن ؛ يۇڭدىن توقۇلغان تاغار ؛ ئۆمۈچۈك تورى .
ئۆرمەك II (اورماک) ئۆرىمەك ، چاچ ئۆرىمەك .
ئۆرۇ (اورو) ئۆرە ، ئېگىز ، يۇكسەك ؛ تىك ؛ ئۇست .
ئۆرۈك I (اوروك) چېتىق ، چۈشەك .
ئۆرۈك II (اوروك) قارارگاھ ، لاگىر ، مەنزىل .
ئۆرۈگ (اوروک) ق . ئۆرۈك II .
ئۆرۈك (اورونك) نۇرلۇق ، پارلاق .
ئۆرۈمجەك (اورومجك) ئۆمۈچۈك .
ئۆرۈيۇش (اورويش) كىيىم ، پۇركەنجە ، ياپقۇ .
ئۆز I (اوز) بەدەن ، تەن ، بوي .
ئۆز II (اوز) روھ ، جان ، نەپەس .
ئۆز III (اوز) ۋاقىت ، پەسىل .
ئۆزە (اوزا) ئۇستىدە ؛ ـ دا/ ـ دە/ ـ تا/ ـ تە .
ئۆزەك (اوزك) ئىچى ، ئوتتۇرىسى ، يادرو ؛ يارىنىڭ يىرىڭلىغان يېرى ؛ شاۋقۇن ، دېڭىز شاۋقۇنى .
ئۆزر (عذر) ، ئە . سەۋەب ، باھانە ؛ سەۋەب كۆرسىتىش ؛ باش تارتىش ؛ كەچۈرۈم ، كەچۈرۈش ؛ ك . ھەيز ؛ ئەپسۇسلىنىش ؛ ئېچىنىش . ◇～**قولماق** (～قولماق) : ئۆزرە سورىماق ، ئۆزرە ئېيتماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : كەچۈرمەك . ◇～**مافات** (～مافات) : ئۆتكەنگە ئۆكۈنۈش .
ئۆزرخاھلىغ (عذرخواەليغ) ئۆزرە سوراش ، ئەپۇ تىلەش ، كەچۈرۈم سوراش .
ئۆزگەلەك (اوزكالاك) ئۆزگىرىشچان ، تۇراقسىز .
ئۆزگەلەمەك (اوزكالاماك) يات كۆرمەك ، غەيرى ھېسابلىماق .
ئۆزگەلەنمەك (اوزكالانماك) ئۆزگەرمەك ؛ ئاسىيلىق قىلماق .
ئۆزگۈ (اوزكو) ئۆزىنىڭ ئۆزىگە خاس .
ئۆزلە (اوزلە) ۋاقتى كېلىش ، پۈرسىتى كېلىش ، سائىتى كېلىش .
ئۆزلەت (اوزلت ، اوزلات) خىلۇەتتە يالغۇز ئولتۇرۇش ، خىلۇەتتە يالغۇز ئولتۇرۇپ ۋاقىت ئۆتكۈزۈش ؛ ئۆزىنى دالدىغا ئېلىش ، ئۆزىنى چەتكە ئېلىش ؛ چەتلەش .
ئۆزلەك I (اوزلاك) چۈش قايرىلغان مەزگىل . ◇～**نامازى** (نمازى) : نامازپىشىن .

ئۆزلەك II (اوزلک) زامان ؛ پەلەك .
ئۆزلەمەك (اوزلەمك ، اوزلاماك) ئىختىيار قىلماق ، سېغىنماق ، خالىماق ؛ ئۆزىنىڭ قىلماق ، ئۆزىگە قاراتماق .
ئۆزلەنمەك (اوزلانماك) ئېرىشمەك ، ئىگە بولماق .
ئۆزلۈك I (اوزلوك) يالغۇزلۇق ، يېگانىلىق .
ئۆزلۈك II (اوزلوک) خۇسۇسىيەت ، ئۆزلۈك ، مەنمەنلىك ؛ نەپس .
ئۆسرۈك (اوسروك) مەست ، كەيىپ .
ئۆسرۈكلۈك (اسوروک لوک) مەستلىك ، بىھۇشلۇق .
ئۆسرۈمەك (اوسروماك) مەست بولماق .
ئۆك I (اوک) جىق ، كۆپ ، تولا ، نۇرغۇن .
ئۆك II (اوك) ق . ئۆگە .
ئۆك III (اوك) تىرەك ، تۈۋرۈك .
ئۆكە (اوکا) سىڭىل ، ئىنى .
ئۆكتە (اوكتە) بىھۇدە ، كېرەكسىز . ◇～**سۆز** (～سوز) : بىھۇدە سۆز ، بىمەنە گەپ . ◇～**سوراق** (سوراق) : بىھۇدە سوراق .
ئۆكتە (اوكتە) زور ، كۈچلۈك ، باتۇر ؛ غالىب ، ئاچچىقى يامان ، غەزەپلىك .
ئۆكتەتمەك (اوكتاتماك) غەزەپلەندۈرمەك ؛ قوزغىماق .
ئۆكتەك (اوكتاك) غەزەپلىك ، ئاچچىقى يامان ؛ مىجەزى ئەسكى .
ئۆكتەل (اوكتال) غەزەپلىك ، ئاچچىقى يامان .
ئۆكتەلەمەك (اوكتالاماك) غالىب بولماق ، پايدا ئالماق .
ئۆكتەلىك (اوكتاليك) كۈچ ـ قۇۋۋەت ، ئىقتىدار ؛ پايدىسىزلىق ، مەنپەئەتسىزلىك .
ئۆكتەم (اوكتام) باتۇر ، مەرد ، جەسۇر ؛ كۈچلۈك ، زور ، زوراۋان ؛ مەغرۇر ، تەكەببۇر .
ئۆكتەمەك (اوكتاماك) روھلاندۇرماق ، غەيرەتلەندۈرمەك .
ئۆكتۈلەمەك (اوكتولاماك) تەربىيەلىمەك ، تەلىم بەرمەك .
ئۆكچە (اوكچە) تاپان ، ئۆكچە ؛ پاشنا ؛ تىرىشچانلىق ؛ چىدام . ◇～**ئەتمەك** (～اتماك) : قاچماق ، تىكىۋەتمەك .
ئۆكچەلەمەك (اوكچەلاماك) پاشنا قويماق ؛ دىۋىتمەك ؛ ئۆكچە بىلەن تۈرتمەك .
ئۆكسە (اوكسا) ئۆلۈك ، جەسەت .
ئۆكسەك (اوكساك) يۇكسەك ، ئېگىز .
ئۆكسەمەك (اوكساماک) كەملىك قىلماق ، ئازلىق قىلماق ، كېمىمەك .
ئۆكسۈتمەك (اوكسوتماک) كېمەيتىمەك ، ئازايتىماق ؛ ئۇزۇپ قويىماق ؛ كەمستمەك ؛ ئاجىزلاشتۇرماق .

ئۆكسۈرەك (اوكسوراك) يۆتەل .
ئۆكسۈرتمەك (اوكسورتماك) يۆتەلدۈرمەك .
ئۆكسۈرمەك (اوكسورماك) يۆتەلمەك .
ئۆكسۈز (اوكسوز) يېتىم .
ئۆكسۈك (اوكسوكى) ئۇزۇلۈپ قالغان ، توختاپ قالغان ؛ كەم ، ئاز ؛ يالغۇز قالغان ، يېتىم .
ئۆكسۈلمەك (اوكسولماك) ئازايماق ، كېمەيمەك ؛ ئاجىزلاشماق .
ئۆكسۈمەك (اوكسوماك) ئىنتىلمەك ، ئۇرۇنماق ، قېتىرقىنىپ ئىزدەنمەك .
ئۆكسۈمەك (اوكسوماك) ق . ئۆكسۈلمەك .
ئۆكلەگە (اوكلاكا) شاپىلاق .
ئۆكلەمەك (اوكلاماك) ئۇرماق ؛ تۇرتمەك .
ئۆكمەك I (اوكماك) ماختىماق ، تەرىپلىمەك .
ئۆكمەك II (اوكماك) توپلىماق ، يىغماق .
ئۆكۈت (اوكوت) مەسلىھەت ؛ ئۆگۈت ـ نەسىھەت . ق . ئۆگۈت .
ئۆكۈتمەك (اوكوتماك) يانچىماق ، تارتماق .
ئۆكۈرتمەك (اوكورتمەك) يىغلاتماق ؛ مۆرەتمەك ، ھۆركىرەتمەك .
ئۆكۈرمەك (اوكورماك) ھۆركىرەپ يىغلىماق ؛ مۆرىمەك ؛ ھۆركىرىمەك .
ئۆكۈس (اوكوس) مەسلىھەت ؛ ئۆكۈز .
ئۆكۈش (اوكوش) كۆپ ، تالاي ، نۇرغۇن .
ئۆكۈل (اوكول) باغلام ، دۆۋە ، توپ .
ئۆكۈلمەك (اوكولماك) توپلانماق ، يىغىلماق ، دۆۋىلەنمەك ؛ تولماق ، كۆپەيمەك .
ئۆكۈمەك I (اوكوماك) ماختىماق ، تەرىپلىمەك .
ئۆكۈمەك II (اوكوماك) يۇمشاتماق .
ئۆكۈنچ (اوكنچ) پۇشايمان ، نادامەت .
ئۆكۈنمەك (اوكونماك) ماختانماق ، پەخىرلەنمەك ؛ پۇشايمان قىلماق .
ئۆكىرتمەك (اوكيرتماك) تەۋرەتمەك ، لىڭشىتماق ؛ ھەرىكەتلەندۈرمەك .
ئۆگ (اوك) ئەقىل ، ئاڭ ؛ ئۇقۇم ، چۈشەنچە ، مەدھىيە ، ماختاش .
ئۆگە (اوكا ، اوكە) ئەقىل كۆرسەتكۈچى ، مەسلىھەتچى ، مۇشاۋىر ، كۆپ ئەقىللىق .
ئۆگەت (اوكات) يەڭگىل قەدەم .
ئۆگەرەتمەك (اوكاراتماك) ق . ئۆگرەتمەك .
ئۆگەرەنمەك (اوكارانماك) ق . ئۆگرەنمەك .
ئۆگەرتمەك (اوكارتماك) ق . ئۆگرەتمەك .
ئۆگەك (اوكاك) بۇرج .

ئۆگەلگە (اوكالكا) سوۋغا ، تارتۇق ، ھەدىيە ، ئارمىغان .
ئۆگرەتمەك (اوكراتماك) ئۆگەتمەك ، ئوقۇتماق .
ئۆگرەن (اوكرن) ئۆگىنىش ؛ ئۆگەن .
ئۆگرەنمەك (اوكرانمك) ئۆگەنمەك ، ئوقۇماق .
ئۆگرەنىش (اوكرانيش) ئۆگىنىش .
ئۆگرۈلمەك (اوكرولماك) ئۆگەنمەك ، ئادەتلەنمەك .
ئۆگرۈنچلۈك (اوكرنچلوك) شادلىق ، خۇشاللىق .
ئۆگرۈنچلۈگ (اوكرنجلوگ) ق . ئۆگرۈنچلۈك .
ئۆگرىتىك (اوكريتيك) تەربىيە ؛ ئۆگىتىش .
ئۆگرىتىگ (اوكريتيك) ق . ئۆگرىتىك .
ئۆگسەمەس (اوكسمس) يالجىماس ، راۋاج تاپماس ، رونق تاپماس .
ئۆگكۈلۈك I (اوككولوك) مەدھىيە .
ئۆگمەك (اوكمك) ماختىماق ، مەدھىيەلىمەك .
ئۆگۈت (اوكوت) مەسلىھەت ، نەسىھەت .
ئۆگۈتلەمەك (اوكوتلاماك) مەسلىھەت بەرمەك ، نەسىھەت قىلماق .
ئۆگۈتلەنمەك (اوكوتلانماك) مەسلىھەت ئالماق .
ئۆگۈر (اوگر ، اوكور) پادا ، يىلقا ؛ توپ ، دۆۋە .
ئۆگۈرچى (اوكورچى) يىلقىچى ، پادىچى .
ئۆگۈرمەك (اوكرمك) توپلىماق ، يىغماق ؛ ماختىماق ، مەدھىيەلىمەك .
ئۆگۈز I (اوكز) دەريا ، ئېقىن .
ئۆگۈز II (اوكوز) ئۆكۈز ، كالا .
ئۆگۈزمەك (اوكوزماك) مەسلىھەت بەرمەك ، نەسىھەت قىلماق .
ئۆگۈش I (اوكوش) ق . ئۆكۈش .
ئۆگۈش II (اوكوش) مەدھىيە ، ماختاش .
ئۆگۈشلۈك (اوكوشلوك) ماختاشقا لايىق ، تەقدىرلەشكە ئەرزىيدىغان .
ئۆگۈلەمەك I (اوكولاماك) يىغىلماق ، توپلانماق .
ئۆگۈلەمەك II (اوكولاماك) مۇزنى تەشمەك .
ئۆگۈلمەك (اوكولماك) يىغىلماق ، توپلانماق ، ئۈيۈشماق .
ئۆگۈمەك (اوكوماك) ماختىماق ، تەرىپلىمەك .
ئۆگۈن (اوكون) باشقا ، بۆلەك ، غەيرىي ، باشقىچە .
ئۆگۈنچ (اوكونج) پۇشايمان ، نادامەت ، ئۆكۈنچ .
ئۆگۈندۈرە (اوكوندوره) كالىنى ھەيدەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئۇچلۇق تاياق .

ئۆگۈندۈرۈك (اوكوندروك) تۆشۈك تېشىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل تۆمۈر ئەسۋاب ؛ چىغرىق .

ئۆگۈنمەك (اوكونماك) ئۆكۈنمەك .

ئۆڭ I (اونك) رەڭ ، بوياق .

ئۆڭ II (اونك) يۈز ، ئالدى تەرەپ ، كۆز ئالدى ؛ ئۆڭ .

ئۆڭتەرمەك (اونكتارماك) ئاغدۇرماق ، يىقىتماق ؛ ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلماق .

ئۆڭدىن (اونكدين) ئىلگىرى ، بۇرۇن ؛ ئالدىدا .

ئۆڭدى (اونكدى) قانۇن ؛ رەسىم ـ قائىدە ، ئادەت .

ئۆڭلۈك (انكلك ، اونلوك) چىراي ، رۇخسار ، رەڭگىروي .

ئۆڭۈ (اونكو) بۈزۈق ، ئەسكى ، قەبىھ ، ۋاپاسىز ، ئالدامچى ، جاھىل .

ئۆڭۈلۈك I (اونكولوك) قارشىلىق ، تىركىشىش ؛ قەيسەرلىك .

ئۆڭۈلۈك II (اونكولوك) بىزەك ، يارىشىق .

ئۆڭى (اونكى) باشقا ، باشقىسى .

ئۆل (اول) ھۆل .

ئۆلەت (اولات) ھايۋانلارنىڭ ئۆلۈشى .

ئۆلەشىلمەك (اولاشيلماك) بۆلۈپ بېرىلمەك .

ئۆلەشمەك (اولاشماك) بۆلۈپ بەرمەك .

ئۆلەك I (اولانك) ناخشا ، ئۆلەن .

ئۆلەك II (اولنك ، اولانك) ئوت ـ چۆپ ، گىياھ ؛ چىمەن ، ئوتلۇق ، ئوتلاق .

ئۆلەمائ (علماء) ، ئە . ئالىم (عالم)نىڭ كۆپلۈكى : ئالىملار ، بىلىملىكلەر .

ئۆلتۈرگۈلۈك (اولتوركولوك) ئۆلتۈرۈشكە لايىق ، ئۆلۈمگە لايىق .

ئۆلجەش (اولجاش) موڭغۇل رەسىمىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئېھتىرام رەسىمىيىتى ، موڭغۇلچە تازىم .

ئۆلجەشمەك (اولجاشماك) موڭغۇلچە تازىم قىلىشماق ؛ ئالىي ئېھتىرام رەسىمىيىتىنى بەجا كەلتۈرمەك .

ئۆلجەمەك (اولجامك) ئالىي ئېھتىرام رەسىمىيىتىنى بەجا كەلتۈرمەك ؛ موڭغۇلچە تازىم قىلماق .

ئۆلچەك (اولچاك) ئۆلچىگۈچ ، ئۆلچەم ئەسۋابى .

ئۆلچەكسىز (اولچاكسيز) ئۆلچەنمىگەن ، ئۆلچىگىلى بولمايدىغان .

ئۆلچەكلىك (اولچاكليك) ئۆلچەنگەن ، تايىنلىق ؛ ئۆلچىگىلى بولىدىغان .

ئۆلدۈرگۈلۈك (اولدوركولوك) ق . ئۆلتۈرگۈلۈك .

ئۆلدۈرمەك (اولدورماك) ئۆلتۈرمەك .

ئۆلكە (اولكا ، اولكه) مەملىكەت ، ۋەتەن ؛ ئىمپېرىيە ، خانلىق ؛ ئۆلكە ، زېمىن .
ئۆلگۈ (اولكو) مىزان ، ئۆلچەم ؛ ئۈلگە .
ئۆلگۈنمەك (اولكونمك) قاتتىق ئۇخلىماق .
ئۆللۈك (اوللوك) نەملىك .
ئۆلۈتچى (اولوتجى ، اولتچى) ئۆلتۈرگۈچى ، قاتىل .
ئۆلۈتمەك (اولوتماك) ھۆلدىمەك ، نەمدىمەك ، نەملىمەك .
ئۆلۈستۈك (اولوستوك) نىمجان ، ئۆلۈمتۇك .
ئۆلۈمسە (اولومسا) ئۆلۈمگە مەھكۇم ، ساقايماس ؛ ئەجەللىك .
ئۆلۈمشۈك (اولومشوك) جەسەت ، مۇردا ، ئۆلۈك ، تاپ .
ئۆلۈملۈك (اولوملوك) ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ، ئۆلتۈرۈش لازىم بولغان ؛ دەپسەن خىراجەتلىرى .
ئۆمر (عمر) ، ئە . ئۆمۈر ، ھايات ، ياشاش مۇددىتى ؛ ◇～**فەرسا** (～فرسا) : جان ئازابى ، ئۆمۈر ئىكىگى . ◇～**سۈرمەك** (～سورماك) : ياشىماق .
ئۆمرى قەزا (عمرى قضا) ، پ . نامازئوقۇش ، روزا تۇتۇش ، زاكات بېرىش قاتارلىق دىنىي بۇرجلار .
ئۆمران (عمران) ، ئە . گۈللىنىش ، رونىاق تېپىش ، تەرەققىي قىلىش ؛ بىنا قۇرۇلۇش ، مەدەنىيەت .
ئۆمرە (عمره) ، ئە . ئەسلىي بەلگىلىمىدىكى ھەج قىلىش ۋاقتىدىن باشقا چاغدا قىلىنغان ھەج .
ئۆمركاھ (عمركاه) ، ئە ـ پ . جاننى كايىتقۇچى .
ئۆمسە (اومسه) كېرەكسىز ، يارىماس .
ئۆمسەلىك (اومساليك) كېرەكسىزلىك ، يارىماسلىقلىق .
ئۆمگەنلىك (اومكانليك) ئاتىنىڭ تۆش يوپۇغى ، ئاتنىڭ تۆش ساۋۇتى .
ئۆۋۈكەچى (اوكچى ، اوكجى) ئاسان خاپا بولىدىغان ، تېرىككەك .
ئۆۋي (اوى) ئۆي ، خانا ؛ ك . ئۇۋا . ◇～**قىزى** (～قزى) : خىزمەتكار قىز ؛ ◇**كۆز**～ (كوز～) : كۆز ئىچى ، كۆز چانىقى .
ئۆۋيەگۈ (اوياكو) قوۋۇرغا ؛ بېقىن .
ئۆۋيچى (اويچى ، اويجى) ئۆي باقىدىغان .
ئۆۋيرۇشمەك (اويروشماك) بۇرالماق ، قايتماق .
ئۆۋيرۇلمەك (اويرولماك) ئايلانماق ، ئۆرۈلمەك ؛ مەشغۇل بولماق ؛ قايغۇرماق .
ئۆۋيكۈنمەك (اويكونمك) ئەگەشمەك ، دورىماق ، تەقلىد قىلماق ؛ باشقا قىياپەتكە كىرمەك .
ئۆۋيگىنە (اوى كينه) كىچىك ئۆي .

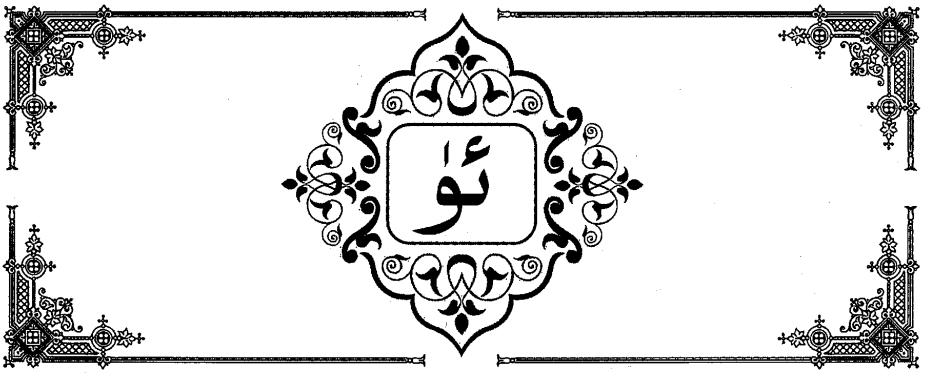
ئۆيلە (اويله) شۇنداق ، ئاشۇنداق .

ئۆيلەن (اويلان) ئىگىلىك ، جاھاز ، ئۆي سايمانلىرى .

ئۆيلۈك (اويلوك) ئۆيلۈك : ئائىلە باشلىقى ؛ خوتۇن .

ئۆيۈرمەك (اويورماك) ئايلاندۇرماق ؛ ئاغدۇرماق ، ئۆرۈمەك ؛ ژاراقلىماق . ◇ **كۆڭلۈم يۇزىنى جەبرئىلە چۈن سەندىن~** (كونكلوم يوزينى جبرايله چون سيندين~) : جاپا چەكتىم دەپ كۆڭلۈم يۇزىنى سەندىن ئۆرۈمەيمەن .

ئۆيۈرۈلمەك (اويورولماك) تاقالماق ، تىرەلمەك ، قادالماق ؛ ئاساسلانماق ؛ پىر - پىر ئايلانماق .

ئۇتمەك (اوتماك) كۆيدۈرمەك ، ئۇتلىمەك .

ئۇچەر (اوچار) ئۇچتىن ، ئۇچلەپ .

ئۇچەگۇ (اوچاكو) ئۇچەيلەن ، ئۇچى .

ئۇچەۋ (اوچاو) ق . ئۇچەگۇ .

ئۇچەۋلەن (اوچاولان) ق . ئۇچەگۇ .

ئۇچلەنچى (اوچلانچى) ئۇچىنچى .

ئۇرپەش (اورپش) ھۇرپىيىش ، ئاچچىقى كېلىش ، غەزەپلىنىش .

ئۇركە (اوركا) ئۇرچۇق .

ئۇركەچ (اوركچ) ئۇزاق ، ئۇزۇن ، ئۇزۇن ۋاقىت .

ئۇركەك (اوركاك) قورقۇنچاق ، ئۇركىگەك .

ئۇركىمەك (اوركماك) قورقماق ، چۆچىمەك ، ئۇركىمەك .

ئۇركۇ (اوركو) قورقۇنچ .

ئۇركۇدەمەك (اوركوداماك) كۆز ئۇيقۇغا كەتمەك ، ئۇيقۇ باسماق ، مۇگدىمەك .

ئۇركۇلمەك (اوركولماك) ئايلانماق .

ئۇركۇمەك (اوركوماك) ق . ئۇركىمەك .

ئۇركۇنچ (اوركونچ) ئۇركۇش ، ئۇركىگەن ھالەت ، سەراسىمە .

ئۇرگە (اوركا) خانا ، ئۆي ؛ چېدىر ؛ ئۇكەر .

ئۇرگەسۇن (اوركاسون) تىكەن .

ئۇرگۇدەمەك (اوركوداماك) ق . ئۇركۇدەمەك .

ئۇرگۇمەك (اوركورماك) ئۇگدىمەك ، ئۇخلىماق .

ئۇرگۈن (اورکون) توپىلاڭ ، ئىسيان ، قوزغىلاڭ .

ئۇرمەك (اورمەك) ھۇرمەك ، ھۇجۇملىماق ، قاۋىماق .

ئۇز (اوز) يۇز (100) : يۈز ، بەت .

ئۇزە (اوزە ، اوزا) ق ، ئۆزە .

ئۇزرە (اوزرە) ئۇستىدە ؛ ئۈرۈن كېلىش «دا ، دە ، تا ، تە» مەنىسىدە كېلىدۇ .

ئۇزەنمەك (اوزانماك) ئۇزۇلمەك ؛ يىرتىلماق ، كونىرىماق .

ئۇزدۇرمە (اوزدورمە) سۈنىڭ ئۇزۇپ ئۆتىدىغان چوڭقۇر يېرى .

ئۇزرە (اوزرە) ق . ئۇزە .

ئۇزگۈن (اوزکون) دولقۇن ، تاشقىن .

ئۇزۇك I (اوزوك) ئۇزۇك ؛ مۆھۈر ، تامغا .

ئۇزۇك II (اوزوك) ئاق ئۆڭىنىڭ ئۈستىگە يېپىلىدىغان كىگىز .

ئۇزۇك III (اوزوك) ئۇزۇلگەن ، ئۇزۇك ؛ مۇناسىۋەتسىز . ◇～**تار** (～تار) : ك . مۇناسىۋەتسىز گەپ ، يەكپاي سۆز .

ئۇستەك (اوستاك) تۇڭرۇك .

ئۇشتۇرەك (اشترك) ، پ . دولقۇن ، مەۋج ؛ ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : دولقۇنلانماق ، مەۋج ئۇرماق .

ئۇك (اوك) ئادەم بەدىنىدىكى موي .

ئۇكسەلمەك (اوكسالماك) يۇكسەلمەك ، ئېگىزلىمەك ، ئۆسمەك .

ئۇكۇ (اوكو) مۇشۇكياپىلاق ، ھۇقۇش .

ئۇكۇس (اوكس) ھەر .

ئۇكۇس تۇرلۇك (اوكس تورلک) ھەر تۈرلۈك .

ئۇگرەشلىمەك (اوكراشيلماك) بىرلەشمەك ، قوشۇلماق ، ئۇيۇشماق .

ئۇگۈت (اوگوت) نەسىھەت .

ئۇگۈرمەك (اوكورماك) ئۆرمەك .

ئۇگۈرۇلمەك (اوكورولماك) ئۆرۈلمەك .

ئۇگۈش (اوكوش) كۆپ ، ھېسابسىز .

ئۇگۈلمەك (اوكولماك) يىغىلماق ، توپلانماق .

ئۇگۈم (اوكوم) زور .

ئۇگۈمەك I (اوكوماك) يۇمشاتماق .

ئۇگۈمەك II (اوكوماك) يىغماق ، دۆڭلىمەك ، توپلىماق .

ئۇگۇن (اوكون) ئۇگۈت

ئۇگىرتمەك (اوكيرتماك) تەۋرەتمەك ، لىڭشىتماق .

ئۇلاش (اولاش) ئۇلۇش ، قىسىم ، بۆلەك .

ئۇلاشكۇلەمەك (اولاشكولاماك) ئۇلۇشلىمەك ، ئۇلۇش قىلىپ بۆلمەك .

ئۇلاشماك (اولاشماك) بۆلۈشمەك ، ئۇلەشمەك ؛ بۆلمەك .

ئۇلاشىلماق (اولاشيلماك) بۆلۈشۈلمەك .

ئۇلامەك (اولاماك) بۆلمەك .

ئۇلفەت (اولفت ، الفت) دوست ، بۇرادەر ؛ سىرداش ؛ يېقىنلىشىش ، يېقىن ئۆتۈش ، قويۇق بىرىش ـ كېلىش قىلىش ؛ سىردىشىش .

ئۇلۇش I (اولوش) بۆلەك ، قىسىم ، ئۇلۇش ، ھەسسە .

ئۇلۇش II (اولوش) مۇكاپات .

ئۇلۇشلۇك (اولوشلوك) نېسىۋە .

ئۇلۇك (اولوك) بۆلەك ، قىسىم ؛ تەلەي ، ئامەت .

ئۇلۇگە (اولوكە) ھەممە ، بارلىق .

ئۇمۇنمەك (اومونمەك) تەمە قىلماق ، ئۇمىدلەنمەك ، كۈتمەك .

ئۇمىنچ (اومينج) ئۇمىد .

ئۇن (اون) سادا ، ئاۋاز . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : سادا چىقارماق ، ئاۋاز چىقارماق ؛ يىغلىماق .

ئۇنچۇ (اونچو) ئۇنچە ، مەرۋايىت .

ئۇندەمەك (اوندامك) چاقىرماق ، ۋارقىرىماق .

ئۇندۇچى (اوندوجى) جارچى ، بايانچى .

ئۇندۇر (اوندور) يۈكسەك ، ئېگىز . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : ئېگىز كۆتۈرمەك ، يۈكسەلدۈرمەك ، يۇقىرىلاتماق .

ئۇندۇرراق (اوندورراك ، اوندرراق) ق . ئۇندۇررەك .

ئۇندۇررەك (اوندررك) ئەڭ ئېگىز ، ئەڭ يۈكسەك .

ئۇنمەك (اونماك) ھەسسىلەنمەك ، ئاشماق ، كۆپەيمەك ؛ تەرەققىي قىلماق ؛ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولماق ، ئوڭۇشلۇق بولماق ، ئۇنۇملۇك بولماق ، چىقماق .

ئۇيەن (اويان) يۇگەن .

ئۇيكۇ (اويكو) غەپلەت ، بىپەرۋالىق .

ئۇيلە (اويله) چۈش مەزگىلى ، پېشىن .

ئۇيۇر (اويور) توپ ، گۇرۇھ .

ئۇيۇرتلەمەك (اويورتلاماك) تاللىماق ، خىللىماق ، ئىلغىماق ؛ شاللىماق .

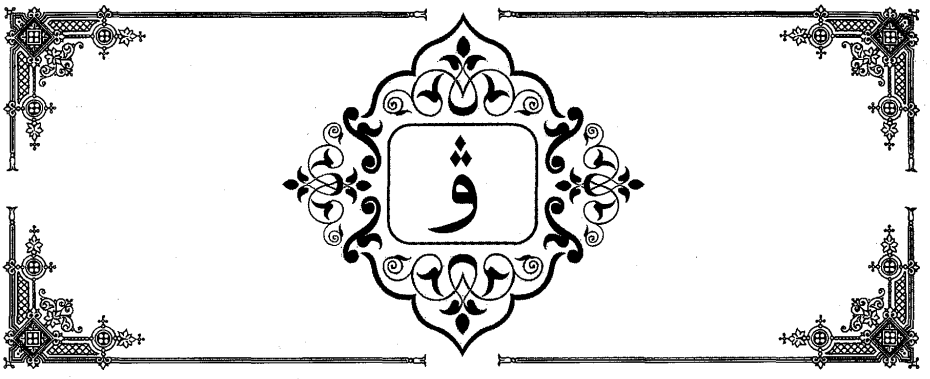
ئۇيۇرمە (اويورمە) قۇيۇن ؛ قاينام .

ئۇيۇرمەك (اويورماك) ئۆرمەك . ◇ يۇز～ (يوز～) : يۈز ئۆرمەك .

ئۇيۇرۇتمەك (اويورتماك) ئۆرگۈزمەك .

ئۇيۇرۇلمەك (اويورولماك) ئۆرۈلمەك .

ئۇيۇق (اويوك) چوقچايتما ، دۆڭ ، ئېگىزلىك .

ۋابەست (وابست) ، پ . ق . ۋابەستە .

ۋابەستە (ۋابستە) ، پ . باغلىق ، باغلىنىشلىق ، ئالاقىدار . ◇～**بولماق** (～بولماق) : باغلىنىشلىق بولماق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : قوشۇپ باغلىماق .

ۋابەستەئى تەۋفىق (وابستەتوفيق) ، ئە ـ پ . مۇۋەپپەقىيەتكە باغلىق .

ۋاپەس (واپس) ، پ . ئارقىدا ، كەينىدە ، تۆۋەندە ، قايتىدىن ، يەنە بىر نۆۋەتتە : يېڭىباشتىن .

ۋاجىب (واجب) ، ئە . بېجىرىلىشى مەجبۇرىي ياكى زۆرۈر بولغان نەرسە ۋە ھال ؛ لازىم ، شەرت .

ۋاجىبات (واجبات) ، ئە . ۋاجىب (واجب)نىڭ كۆپلۈكى : بۇرچلار ، باش تارتىپ بولمايدىغان ۋەزىپىلەر .

ۋاجىبۇلئىتتىباۋ (ۋاجب الاتباع) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش لازىم بولغان .

ۋاجىبۇلئىجتىناب (واجب الاجتناب) ، ئە . قېچىش ، يىراقلىشىش زۆرۈر بولغان .

ۋاجىبۇلئىزئان (واجب الاءزعان) ، ئە . ئىتائەت قىلىش شەرت بولغان بۇيرۇق ؛ قارشىلىق قىلىشقا بولمايدىغان ئىش .

ۋاجىبۇلئىمتىسال (واجب الامتثال) ، ئە . بويسۇنۇش مەجبۇرىي بولغان .

ۋاجىبۇلئىھتىرام (واجب الاحترام) ، ئە . ھۆرمەتلەش لازىم بولغان .

ۋاجىد (واجد) ، ئە . ئىختىرا قىلغۇچى ، ئىجاد قىلغۇچى ، يارالتقۇچى ، ۋۇجۇنقا چىقارغۇچى .

ۋاجىدۇماجىد (واجد و ماجد) ، ئە . يارالتقۇچى ھەم شەرەپ ئىگىسى (ئاللاھ) .

ۋادە I (وادە) نەسەپ ، ئۇرۇغ ؛ بىرەر نەرسىنىڭ ئەسلى .

ۋادىي (وادى) ، ئە . كەڭ بوشلۇق ، دارا ، دالا ، مەيدان ، ۋادا ؛ ك . دۇنيا .

ۋادىئى تەۋھىد (وادى توحيد) ، ئە ـ پ . بىرىكىش ئالىمى ، بىرلىك دۇنياسى .

ۋادىئى فەقرۇفەنا (وادى فقروفنا) ، پ ـ ئە . پېقىرلىق ۋە يوقلىش دۇنياسى .

ۋادىئى ئىشق (وادى عشق) ، ئە ـ پ . ئىشق ۋادىسى ، سۆيگۈ ئالىمى .

ۋار I (وار) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە «ـ دەك/ ـ تەك/ ئوخشاش ، ...لارچە» مەنىلىرىدە كېلىدۇ ؛ ◇ **دۇشمەنـ** (دوشمن~) : دۇشمەنلەرچە ؛ ◇ **دەۋانەـ** (ديوانه~) : دەۋانە كەبى ، ساراڭلارچە ، ئەسەبىيلەرچە . ◇ **بۇلبۇلـ** (بلبل~) : بۇلبۇل كەبى ، بۇلبۇلدەك ، بۇلبۇلغا ئوخشايدىغان .

ۋارەستە (وارسته) ، پ . قۇتۇلغان ، ئازاد ، بوش ، بىكار . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) : ئازاد بولماق . ◇ **دىلى~** (دل~) : تەشۋىشسىز كۆڭۈل .

ۋارەستەلىغ (وارستەليغ) ئازادلىق ، قۇتۇلۇش ، خالاس تېپىش .

ۋارىد (وارد) ، ئە . كەلگەن ، بولغان ، سادىر بولغان ، بارلىققا كەلگەن ، يېزىلغان . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) : كەلمەك ، بارلىققا كەلمەك .

ۋارىدات (واردات) ، ئە . دارامەتلەر ، كىرىملەر ؛ خاتىرىسىگە (ئېسىگە) كەلگەن نەرسىلەر ، ئەقلىي چۈشەنچىلەر .

ۋارىس (وارث) ، ئە . مىراسخور ، ۋارىس .

ۋارىسى تەختى جەم (وارث تخت جم) ، ئە ـ پ . جەمشىت تەختىنىڭ ۋارىسى — كاتتا پادىشاھ .

ۋاز (واز) تاشلاش ، قويۇپ قويۇش . ◇ ~ **كەچمەك** (~ كېچمك) : تاشلىماق ، قول ئۈزمەك .

ۋازىئ (واضع) ، ئە . قۇرغۇچى ، تۈزگۈچى ، تەسىس قىلغۇچى ، ياسىغۇچى ، يارىتقۇچى ؛ ك . ئاللاھ .

ۋازىھ (واضح) ، ئە . چۈشىنىشلىك ، ئوچۇق ـ ئاشكارا ، روشەن ، ئايدىڭ ، شۈبھىسىز .

ۋاژگۈن (واژكون) ۋاژگۈنە .

ۋاژگۈنە (واژكون) ، پ . تەتۈر ، چەپ ، تەسكىرى ؛ پەس ، تۆۋەن ؛ ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىنغان .

ۋاژۇن (واژون) ، پ . ۋاژگۈنە .

ۋاسىئ (واسع) ، ئە . كەڭ ، كەڭ ـ كۈشادە ؛ يېيىلغان .

ۋاسىت (واسط) ، ئە . ئوتتۇرىدىكى ؛ ئوتتۇرا .

ۋاسىتە (واسطه) ، ئىككى نەرسىنى تۇتاشتۇرغۇچى ، باغلىغۇچى ، ئۇچتەل ، كۆۋرۈك ؛ ئۈسۈل ـ چارە ، تەدبىر ، كېلىشتۇرگۈچى ، ياراشتۇرغۇچى .

ۋاسىف (واصف) ، ئە . سۈپەتلىگۈچى ، تەرىپلىگۈچى ، ماختىغۇچى .

ۋاسىل (واصل) ، ئە . ۋەسالىغا يەتكەن ؛ ئېرىشكەن ؛ يېتىپ بارغان ؛ يېتىپ كەلگەن . ◇ ~ **بولماق** (~ بولماق) : يېتىشمەك ، ئېرىشمەك . ◇ ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : يەتكۈزمەك ، ئېرىشتۇرمەك ؛ قولىغا تەككۈزمەك .

ۋافىر (وافر) ، ئە . مول ، كۆپ ؛ ئارزۇ ۋەزىنلىرىدىن بىرى . ◇ **ئاشلىغ~ ۋە مېۋەسى فەراۋان** (آشليغ~ و ميوەسى فراوان) : ئاشلىقى مول ، مېۋىسى كۆپ .

ۋافي (وافى) ، ئە . تولۇق ، پۈتكەن ، يېتەرلىك ؛ سۆزىدە تۇرغۇچى ، ۋاپالىق .

ۋاقىئ (واقع) ، ئە . يۈز بەرگەن ، پەيدا بولغان . ◇～ **بولماق** (～بولماق) : يۈز بەرمەك ، پەيدا بولماق ، بارلىققا كەلمەك ، جايلاشماق ، ئورۇنلاشماق ؛ ◇ **غەيرى～** (غير～) : بولمىغان ، ئەمەلگە ئاشمىغان .

ۋاقىئات (واقعات) ، ئە . ۋاقىئە (واقعه)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەقەلەر .

ۋاقىئەن (واقعا) ، ئە . ھەقىقەتەن ، ئەمەلىيەتتە .

ۋاقىئە (واقعه) ، ئە . يۈز بەرگەن ئەھۋال ، ھادىسە ؛ ئۇرۇش ، جېدەل ؛ چۈش ، چۈش كۆرۈش . ◇ **تەئبىرى～** (تعبير～) : چۈشنىڭ تەبىرى ، چۈش يېشىمى .

ۋاقىئەگۇ (واقعه كو) ، ئە ـ پ . ئۆزى كۆرگەن ۋە بىلگەنلىرىنى ئېيتىپ بەرگۈچى ، ھېكايە قىلغۇچى ، ھېكايىچى ؛ چۈشنى ئۆرىگۈچى ، چۈشكە تەبىر بەرگۈچى .

ۋاقىئەگۇي (واقعه‌كوى) ق . ۋاقىئەگۇ .

ۋاقىق I (واقق) ، ئە . خىزمەتچى ، بىلگۈچى ؛ ئىشىنىڭ بېشىدا تۇرغۇچى . ◇～ **بولماق** (～بولماق) ، ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : خىزمەتچى بولماق ، بىلىمەك . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : خىزمەتچى قىلماق .

ۋاقىق II (واقق) ، ئە . ۋەقپە قىلغۇچى ، مەسچىت ، مەدرىسە قاتارلىق جامائەت پايدىلىنىدىغان جايلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن تۇرلۇك مال ـ مۈلۈكلىرىنى بېغىشلىغان ئادەم .

ۋاقىقى ئەسرار (واقق اسرار) ، ئە ـ پ . سىرلاردىن خەۋەردار ، سىرلارنى بىلگۈچى .

ۋاقىقى دانا (واقق دانا) ، ئە ـ پ . ھەممىنى بىلگۈچى ، چۆچەر ، دانىشمەن .

ۋالا I (والا) ، پ . ئېگىز ، بۇيۇك ، يۇقىرى ، كاتتا . ◇～ **پايە** (～پايه) : يۇقىرى پەللە ، ئېگىز پەلەمپەي ، ئېگىز جاي ، كاتتا دەرىجە . ◇～ **يەلەۋ** (～يلاو) : ئېگىز بايراق .

ۋالا II (ولا) ، پ . يېپەكتىن توقۇلغان سىپتا رەخت . ◇～ **قۇماش** (～قماش) : نېپىز يېپەك كىيىم . ◇～ **ئى بىنەفش** (～بنفش) : بىنەپشە رەڭلىك كىيىم .

ۋاله (واله) ، ئە . ھەيران ، ھەيرانلىقتا قالغان ؛ شەيدا ، مەپتۇن ، ئاشىق .

ۋالي (والى) ، ئە . ھاكىم ، ھۆكۈمدار ، پادىشاھ .

ۋالىد (والد) ، ئە . ئاتا ، دادا ، پەدەر .

ۋالىدە (والده) ، ئە . ئانا .

ۋالىدەين (والدين) ، ئە . ئاتا ـ ئانا .

ۋالىھ (واله) ، ئە . بېرىلگەن ، مەپتۇن بولغان ، ئۆزىنى يوقاتقان ؛ ئەسەبىيلەشكەن ؛ غەمكىن ، قايغۇلۇق ، چۈشكۈنلەشكەن .

ۋام (وام) ، پ . قەرز ، بۇرچ . ◇～ **بېرمەك** (～بەرماک) : قەرز بەرمەك .

ۋامخاھ (وام خواه) ، پ . قەرز ، قىستىغۇچى .

ۋامدار (وام دار) ، پ . قەرز ئالغۇچى ، قەرزدار .

ۋامىق (وامق) ، ئە . ئاشىق ، ئىشقىغا گىرىپتار كىشى ؛ «ۋامىق ئۇزرا» قىسسەسىدىكى ئۇزراغا ئاشىق بولغان قەھرىمان .

ۋاھە I (واھە) ، ئە . ئۇرۇش ئەسۋابى .
ۋاھەسرەتا (واحسرتا) ، ئە ـ پ . ئاھ ھەسرەت !
ۋاھىب (واھب) ، ئە . ئاتا قىلغۇچى ، بەخشىلىغۇچى ؛ سەخى .
ۋاھىد (واحد) ، ئە . بىر ، يەككە ، يالغۇز . ◇ **ئۆزۈنى مۇتەكەللىم~تۇتماق** (اوزنى متكلم~تۇتماق) : ئۆزىنى بىلەرمەن ، سۆزمەن قىلىپ كۆرسەتمەك ، ئۆزىنى بىردىنبىر سۆزمەن ھېسابلىماق .
ۋاھىدى دانا (واحد دانا) ، ئە ـ پ . يېگانە دانا .
ۋاھىم (واھم) ، ئە . خام خىيال قىلغۇچى ، خاتا ئويلىغۇچى ، گۇمان قىلغۇچى ، ئەنسىرىگۇچى ، خەۋپسىرىگۇچى .
ۋاۋ (واو) ، ئە . ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى «و» ھەرپىنىڭ نامى .
ۋاۋەيلا (واويلا) ، پ . پۇشايمان ۋە ئەپسۇسلۇقنى بىلدۈرگۈچى سۆز ، «ئاھ ، ۋاھ ، ئېسىت ، ئەپسۇس ، ئەتتەڭ» قاتارلىق ئىملىقلارغا توغرا كېلىدۇ .
ۋائىز (واعظ) ، ئە . ۋەز ئېيتقۇچى ، ۋائىز ، پەندى ـ نەسىھەت قىلغۇچى .
ۋائىزا (واعظا) ، ئە . ئەي ۋائىز ، ھەي نەسىھەتچى !
ۋايە (وايە) ، پ . ھەسسە ، نېسىۋە ؛ بەھرە ؛ ئىستەك ، تىلەك ؛ ئېھتىياج ؛ كۈندىلىك ئادەت ؛ مەنىۋى ئوزۇق .
ۋەبال (وبال) ، ئە . گۇناھ ، ئەيىب ، كەمچىلىك ، ئېغىرلىق ، قىيىنچىلىق ، ئۇۋال . ~ ◇ **قىلماس ئەدىم** (~قىلماس ايرديم) : گۇناھ قىلمىغان ئىدىم .
ۋەتەد (وتد) ، ئە . قوزۇق ، ياغاچ قوزۇق .
ۋەتەنگاھ (وطن كاه) ، ئە ـ پ . تۇغۇلۇپ ئۆسكەن جاي .
ۋەتىرە (وتيره) ، ئە . يول ، ئۆسۈل ، تەرز ، رەۋىش .
ۋەجەڭ (وجع) ، ئە . ئاغرىق ، دەرد ، ئەلەم .
ۋەجەب (وجب) ، پ . غېرىچ . ◇~**بەر**~ (~بر~) : غېرىچمۇغېرىچ .
ۋەجد (وجد) ، ئە . خۇشاللىنىش ، ھاياجان ، ھاياجاندىن ئۆزىنى يوقىتىپ قويۇش دەرىجىسىگە يېتىش ؛ زوقلىنىش . ◇~**ھال** (~حال) : ئۆزىدىن كېتىش ، ھاياجاندا بىھوش بولۇش .
ۋەجھى ھەسەن (وجەحسن) ، ئە ـ پ . گۈزەل يۈز ؛ ياخشى بانا .
ۋەجھ I (وجه) ، ئە . يۈز ، بەت ، چېھرە .
ۋەجھ II (وجه) ، ئە . ۋەج ، سەۋەب ، بانا ؛ ئۆسۈل ، ئۇسلۇب ، چارە ؛ ئالاھىدىلىك ، بەلگە ؛ ئۇرغۇ (گىراماتىكا) .
ۋەجھ III (وجه) ، ئە . ئىش ھەققى ؛ مەبلەغ ؛ پۇل ، ۋاستە .
ۋەجھى تەسمىيە (وجەتسميه) سۆزنىڭ كېلىپ چىقىشى .
ۋەجھى مەئاش (وجه معاش) ، ئە ـ پ . تىرىكچىلىك ۋاستىسى .
ۋەجىبە (وجيبه) ، ئە . بۇرچ ، بېجىرىلىشى شەرت بولغان ئىش .

ۋەجھە (وجيه) ، ئە . كۆركەم ، سۆلەتلىك ، كىلىشكەن ؛ ھۆرمەتلىك ؛ شەرەپلىك .
ۋەخامەت (وخامت) ، ئە . قورقۇنچ ، ۋەھىمە ، تەھلىكە ، خەۋپ .
ۋەخىم (وخيم) ، ئە . ئاقىۋىتى يامان ، نەتىجىسى خەۋپلىك ؛ ناچار ، زىيانلىق .
ۋەدە (وعد) ، ئە . ۋەدە ؛ ئۈمىد .
ۋەداع (وداع) ، ئە . ۋىدا ، خەيرلىشىش . ◇～**ۋەيلەمەك** (～ايلاماك) : خەيرلەشمەك .
ۋەدايىئ (ودايع) ، ئە . ۋەدىئ (وديع) ، ۋەدىئە (وديعه) لەرنىڭ كۆپلۈكى : ئامانەت قويۇلغان نەرسىلەر .
ۋەددۇئا (والدعا) ، ئە . دۇئا ، تىلەك .
ۋەدىئ (وديع) ، ئە . بىراۋغا ئامانەت قويۇلغان نەرسە .
ۋەدىئە (وديعه) ، ئە . ق . ۋەدىئ .
ۋەدىئەت (وديعت) ، ئە . ئامانەت نەرسە . ق . ۋەدىئ .
ۋەر I (ور) ، پ . ۋەئەگەر (واكر) نىڭ قىسقارتىلمىسى .
ۋەر II (ور) ، پ . بىرەر نەرسىگە بولغان ئىگىلىكنى بىلدۈرگۈچى قوشۇمچە . ◇**بەھرە**～ (بەھرە～) : بەھرە تاپقۇچى ؛ ◇**پەشە**～ (پەشە～) : ھۇنەرۋەن ، كاسىپ . ◇ **تاج**～ (تاج～) : تاجلىق ، تاجدار ، پادىشاھ .
ۋەرەق (ورع) ، ئە . دىندا مەنئى قىلىنغان نەرسىلەردىن ئۆزىنى تارتىش ، ھارامدىن ساقلىنىش ؛ پەرھىزكارلىق ؛ تەقۋالىق ؛ ساداقەتمەنلىك . ◇**ئەھلى**～ (اھل～) : تەقۋادارلار . ◇～**ۋۇزۇھد** (～وزھد) : تەقۋالىق ھەم زاھىدلىق .
ۋەرەسە (ورثه) ، ئە . ۋارىس (وارث) نىڭ كۆپلۈكى : ئىزباسارلار ، ۋارىسلار .
ۋەرەق (ورق) ، ئە . قەغەز ۋاربقى ، بەرگ ، ياپراق . ◇～**ئۇزمەك** (～اوزماك) : ۋاراق يىرتماق ؛ ياپراق ئۈزمەك . ◇～**تا**～ (～تا～) : ۋاراقتىن ۋاراققا .
ۋەرەقنەۋەرد (ورق نورد) ، ئە ـ پ . خەت يازغۇچى ، كاتىپ ؛ يازغۇچى ، مۇئەللىپ .
ۋەرەقنىگار (ورق نكار) ، ئە ـ پ . ق . ۋەرەقنەۋەرد .
ۋەرەكىش (ورع كيش) ، ئە . پەرھىزكار ، تەقۋادار .
ۋەرەم (ورم) ، ئە . ئىششىق ، يالۇغلىنىش ، كۆبجۈش ؛ ئۆسمە . ◇～**ھەيئەتى** (～ھيئتى) : ئىششىق شەكلى ، ئىششىپ چىققان .
ۋەرتە (ورطه) ، ئە . گىرداپ ، چوڭقۇر جاي ، ھالاك ، ھالاكەتلىك جاي ، ھالاكەتلىك ھالەت .
ۋەرد (ورد) ، ئە ـ پ . ئەتىرگۈل .
ۋەرزۇقنا (وارزقنا) ، ئە . بىزگە رىزىق بەرگىن ، بىزنى باققىن .
ۋەرزىش (ورزش) ، پ . ئادەت ، مەشىق ، كۆنۈكمە ؛ ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئۆگەنمەك ، كۆنۈكمەك ، كۆنمەك . ◇～**بەرمەك** (～بيرماك) : كۆنۈكتۈرمەك ، كۆندۈرمەك .
ۋەزئ (وضع) ، ئە . تەرتىپ ، نىزام ، قۇرۇش ، تىكلەش ، بىنا قىلىش ؛ ھەرىكەت ؛ ۋەزىيەت ؛ پېچىم ، يارىتىلىش . ◇**كارگاھ**～ (كاركاه～) : دۇنيا تۈزۈلۈشى .
ۋەئز (وعظ) ، ئە . پەندى ـ نەسىھەت ، ساۋاق ، ۋەز .

ۋەزارەت (وزارت) ، ئە . ۋەزىرلىك ؛ ◇～ **زەيلۇچەسى** (～زيلوچەسى) : ۋەزىرلىك ئورنى .
ۋەزارەت ئىياب (وزارت عياب) ، ئە . ۋەزىرلىك دەرىجىسىگە كۆتۈرۈلگەن .
ۋەزائىف (وظائف) ، ئە . ۋەزىپە (وظيفه) نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىپىلەر ، تاپشۇرۇقلار ؛ مائاشلار .
ۋەزان (وزان) ، پ . چىققان ، سوققان ، ئەسكەن (شامال) .
ۋەزايىف (وظايف) ، ق . ۋەزائىف .
ۋەزن (وزن) ، ئە . ۋەزىن ، ئۆلچەم ؛ ئېغىرلىق . ◇～ **كەففە** (～كفه) : تارازا ، گىر .
ۋەزئىتەۋر (وضع و طور) ، ئە . تۇزۇلۇش ۋە كۆرۈنۈش .
ۋەزىئ (وضيع) ، ئە . پەس ، تۆۋەن ، يارىماس ، ئىپلاس ؛ تۆۋەن تەبىقىدىكى .
ۋەزىد ، ۋەزىدەن (وزيد ، وزيدن) «ئەسلەمەك» پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى : ئەستى ، چىقتى (شامال) .
ۋەزئىي (وضعى) ، ئە . ئىستېمالدىكى ، ئەمەلىيەتتىكى ؛ مۇقىملاشتۇرۇلغان ، ئېنىق بەلگىلەنگەن ؛ كېلىشىۋېلىنغان ، شەرتلىشىلگەن .
ۋەزىفە (وظيفه) ، ئە . تاپشۇرۇق ، ۋەزىپە ؛ مائاش ، ئايلىق ؛ نەپەقە .
ۋەسساف (وصاف) ، ئە . تەرىپلىگۈچى ، سۈپەتلىگۈچى ، ماختىغۇچى .
ۋەسائىت (وسائط) ، ئە . ۋاستە (واسطه) نىڭ كۆپلۈكى : ۋاستىلەر ، چارىلەر ، تەدبىرلەر ، مۇناسىۋەتلىك ئىككى ئىشنىڭ ھەل قىلىنىشىغا باغلىنىشلىق ئىشلار .
ۋەسائىل (وسائل) ، ئە . ق . ۋەسايىل .
ۋەسايىل (وسايل) ، ئە . ۋەسىلە (وسيله) نىڭ كۆپلۈكى : چارىلەر ، ئۇسۇللار .
ۋەسسەلام (والسلام) بۇ سۆز «بولغىنى شۇ ، تامام ، تۈگىدى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرگە ئىگە بولۇپ ، ئادەتتە خەت ـ چەكلەرنىڭ ئاخىرىغا يېزىلىدۇ .
ۋەسەت (وسط) ، ئە . ئوتتۇرا ، مەركەز ؛ بەل .
ۋەسەتلىق (وسط ليق) ئوتتۇرىلىق ؛ خالىسلىق ، خالىس ، ئوتتۇرىدا تۇرۇش .
ۋەسىق (وصق) ، ئە . تەرىپ ، ماختاش ، سۈپەتلەش . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : تەرىپلەمەك ، ماختىماق .
ۋەسل (وصل) ، ئە . يېتىشىش ، ئېرىشىش ؛ ئۇچرىشىش ، قوشۇلۇش ؛ باغلىنىش ، مۇناسىۋەت . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : يېتىشىمەك ، ئېرىشىمەك ، قوشۇلماق . ◇ **شەبى～** (شب～) : ۋىسال كېچىسى .
ۋەسلە (وصله) ، ئە . ياماق ؛ پارچە . ◇～—～ (～～) : پارچە ـ پارچە) .
ۋەسۋاس (وسواس) ، ئە . شەيتان ، ئىبلىس ، ئازدۇرغۇچى ، ۋەسۋەسىگە سالغۇچى .
ۋەسۋەسە (وسوسه) ، ئە . ئازدۇرۇش ، شۇبھىلەندۈرۈش ، ئىككىلەندۈرۈش .
ۋەسىئ (وسيع) ، ئە . كەڭ ، ئازادە ، بىپايان ، چەكسىز كەتكەن .
ۋەسىقە (ۋثيقه) ، ئە . ھۆججەت ، دەلىل ، پاكىت ، كاپالەتنامە ، پاكىت قەغىزى .
ۋەسىلە (وسيله) ، ئە . ۋاستە ، ئۇسۇل ، چارە ؛ سەۋەب ، باناھ ؛ دەللال ؛ ئەسۋاب ، جابدۇق .
ۋەسىيەت (وصيت) ، ئە . ئۆلۈم ئالدىدا ئېيتىپ قالدۇرۇلغان گەپلەر ؛ نەسىھەتلەر ، تەۋسىيەلەر ؛ ئاخىرقى سۆز ، ۋەسىيەت .

ۋەسىيەتنامە (وصيتنامه) ، ئە ـ پ . ئۆلۈم ئالدىدا يېزىلغان ھاۋاله قەغىزى ، بىر ئادەمنىڭ ۋەسىيىتى يېزىلغان قەغەز ، ۋەسىيەتنامە .

ۋەش (وش) ، پ . سۆز بىرىكمىلىرىدە كېلىپ «ئوخشاش ، كەبى» قاتارلىق مەنىلەرنى بىلدۈر. گۈچى قوشۇمچە . ◇ **ئەسفەر**ـ (اصفرـ) : سېرىققا مايىل ، سارغۇچ . ◇ **مەلەك**ـ (ملكـ) : پەرىشتە كەبى ؛ ك . گۈزەل ، چىرايلىق . ◇ **پەرى**ـ (پرىـ) : ك . گۈزەل ، چىرايلىق . ◇ **قەمەر**ـ (قمرـ) : ئايغا ئوخشاش ، ئاي كەبى ، گۈزەل .

ۋەغا (وغا ، وغى) ، ئە . غەۋغا ، جېدەل ، ئۇرۇش ، جەڭ . ◇ **ساھەتى**ـ (ساحتـ) : جەڭگاھ ، جەڭ مەيدانى .

ۋەفاجوي (وفاجوى) ، ئە ـ پ . ۋاپا ئىزدىگۈچى .

ۋەفادار (وفادار) ، ئە ـ پ . ۋەدىگە ۋاپا قىلغۇچى ، بەرگەن سۆزىگە ئەمەل قىلغۇچى .

ۋەفاداش (وفاداش) ، ئە ـ پ . ۋاپا قىلغۇچى ، ياخشىلىق يەتكۈزگۈچى ، سادىق .

ۋەقاھەت (وقاحت) ، ئە . نومۇسسىزلىق ، ئارسىزلىق ، شەرمەندىلىك .

ۋەقايىئ (وقايع) ، ئە . ۋاقىئە (واقعه) نىڭ كۆپلۈكى : ۋەقەلەر .

ۋەقتاكى (وقتاكه) قاچانكى بىر چاغ ؛ ئاشۇ چاغدا .

ۋەقتىكى (وقتيكى) ق . ۋەقتاكى .

ۋەقتى مىيئاد (وقت ميعاد) ، ئە . مۇۋاپىق چاغ ، پايدىلىق مەزگىل .

ۋەقف I (وقف) ، ئە . توختاش ، تۇرۇش ؛ ئارۇز قائىدىلىرىدىن بىرى .

ۋەقف II (وقف) ، ئە . مەسچىت ، مەدرىس ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن ئاجرىتىلغان دارامەتلىك يەر ، بىنا ، دۇكان ، تۆگمەن ۋە باشقا مال ـ مۈلۈكلەر ، ۋەخپە .

ۋەقفنامە (وقف نامه) ، ئە ـ پ . ۋەخپىنامە ، يەر ، مال ـ مۈلۈك قاتارلىقلارنى ۋەخپە قىلغانلىق ۋە ئۇنىڭ شەرت ـ شارائىتى ھەققىدىكى ھۆججەت .

ۋەقفەنامە (وقفنامه) ، ئە ـ پ . توختامنامە ؛ قانۇن تەرىپىدىن تەستىقلانغان مۇقىم مۈلۈك قەغىزى ، شەرئىەت ئېتىراپ قىلغان مۇقىم مۈلۈك ھۆججىتى ؛ دىنىي ئىشلار فوندى ھەققىدىكى ھۆججەت .

ۋەقفىيە (وقفيه) ، ئە . ۋەخپىنامە ؛ ۋەخپە قىلىش ؛ نەۋائىي ئەسەرلىرىدىن بىرىنىڭ نامى .

ۋەقفىيەت (وقفيت) ق . ۋەقفىيە .

ۋەكەر (وكر) ، پ . «ۋەئەكەر» (واكر) نىڭ قىسقارتىلما شەكلى .

ۋەلا تۇسرەفۇ (ولاتسرفوا) ، ئە . ئىسراپ قىلمانلار .

ۋەلادەت (ولادت) ، ئە . تۇغۇلۇش .

ۋەلايەت (ولايت) ، ئە . ۋەلىيلىك ، ئەۋلىيالىق ، ئەزىزلىك ، ئاللاھقا يېقىنلىق . ◇ ـ **سەپەھرى** (ـ سپھرى) : ۋەلىيلىك ئاسمىنى ، ۋەلىيلىك چوققىسى .

ۋەلەد (ولد) ، ئە . بالا ، پەرزەنت ، ئوغۇل .

ۋەلەدۇززىنا (ولد الزنا) ، ئە . ھارامدىن بولغان ، زىنادىن تۇرەلگەن .

ۋەلەۋ (ولو) ، ئە . ئەگەر... بولسىمۇ ، ئەگەر... تەقدىردىمۇ ، ھەتتا . ◇ ـ **ئالسۇن ، نى زەرەرى بولور** (ـ آلسون ، نى ضررى بولور) : ئەگەر ئالغان تەقدىردىمۇ نېمە زىيىنى بولسۇن ؟

ۋەلۋەلە (ولوله) ، پ . غەۋغا ، ژاراڭ ـ چۇرۇڭ ، شاۋقۇن ـ سۇرەن ، غەلۋە ؛ مالمانچىلىق .
ۋەللاھۇ ئەئلەم (والله اعلم) ، ئە . ئاللاھ ئەڭ بىلگۈچىدۇر . ◇～**بىسسەۋاب** (～بالصواب) : توغرىلىقىنى ئاللاھ ئەڭ بىلىدۇ .
ۋەلىي I (ولی) ، ئە . ئىگە ، ساھىب ، ئىش باشقۇرغۇچى ؛ ئەۋلىيا ، ئەزىز كىشى ، مۇقەددەس ئادەم .
ۋەلى II (ولی) ، پ . ۋەلەكىن (ولكين) نىڭ قىسقارتىلمىسى ؛ لېكىن ، ئەمما ، بىراق .
ۋەلىئەھد (ولی عهد ، ولي عهد) ، ئە . تاجۇتەخت مىراسخورى ، ئۇرۇنباسار ، پادىشاھ ھايات ۋاقتىدا ئۆز ئورنىغا تەينىلەپ قويغان شاھزادە .
ۋەلىك (وليك) ، پ . «ۋە لېكىن»نىڭ قىسقارتىلمىسى .
ۋەلىنىئمەت (ولی نعمت) ، ئە . نىمەت ئىگىسى ، باققۇچى غوجايىن ، پادىشاھ .
ۋەلىيۇلئەمر (ولی الامر) ، ئە ـ پ . ھۆكۈمران ، ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى .
ۋەھەل (وحل) ، ئە . لاي ، پاتقاق .
ۋەھدەتى جاۋىد (وحدت جاوید) ، ئە ـ پ . مەڭگۈلۈك بىرلىك .
ۋەھدەت (وحدت) ، ئە . بىرلىك ، ئىتتىپاقلىق ، بىردەكلىك ، يەككە ـ يېگانىلىق ، تەنھالىق . ◇～**جامی** (～جامی) : بىرلىك قەدىمى ؛ بىرلىك شادلىقى . ◇～**ی جاۋىد** (～جاوید) : مەڭگۈلۈك بىرلىك .
ۋەھش (وحش) ، ئە . ۋەھشىي ، ياۋايى ھايۋان .
ۋەھشەت (وحشت) ، ئە . ۋەھشىيلىك ، ياۋايىلىق ، قورقۇنچ ، قورقۇش ، ئەنسىزلىك . ◇～**ئەنگىز** (～انگیز) : ھەيۋەتلىك ، قورقۇنچلۇق ؛ قورقۇنتۇچى . ◇～**ئەفزا** (～افزا) ، ～**فزای** (～فزای) : قورقۇنچنى ئاشۇرغۇچى .
ۋەھشەت ئەفزا (وحشت افزا) ، ئە ـ پ . قورقۇنچنى ئاشۇرغۇچى ، دەھشەتنى كۈچەيتكۈچى .
ۋەھشەت ئەنگىز (وحشت انگیز) ، ئە ـ پ . ھەيۋەتلىك ؛ دەھشەتلىك ، قورقۇنچلۇق .
ۋەھشەنفزای (وحشت فزای) ، ئە ـ پ . ق . ۋەھشەت ئەفزا .
ۋەھشزاد (وحش زاد) ، ئە ـ پ . يىرتقۇچتىن تۆرەلگەن ، ياۋايىدىن تۇغۇلغان .
ۋەھشىنزادى ھەرۇن (وحشین زاد حرون) ، ئە ـ پ . بەكباش ؛ توسۇن ، بوي بەرمەيدىغان .
ۋەھشۇتەير (وحش وطیر) ، ئە . ياۋايى ھايۋان ۋە قۇش .
ۋەھشىي (وحشی) ، ئە . ياۋايى ، يىرتقۇچ ، ياۋۇز ، شەپقەتسىز . ◇**دىۋى～فىئال** (دیو～فعال) : ياۋۇز دىۋە ، پەيلى ۋەھشى دىۋە .
ۋەھشىيانە (وحشیانه) ، پ . ياۋۇزلارچە ، ئىنسانىيەت قېلىپىدىن چىققان ھالدا .
ۋەھم (وھم) ، ئە . خىيال ، تەسەۋۋۇر ، خام خىيال ، قۇرۇق خىيال ، قورقۇنچ ، ئالاقزادىلىك .
ۋەھمناك (وھمناک) ، ئە ـ پ . قورقۇپ كەتكەن ، ئىچىگە قورقۇنچ كىرىۋالغان ؛ گۇمانلانغان ، شۇبھىلەنگەن ؛ قورقۇنچلۇق .
ۋەھھاب (وھاب) ، ئە . قولى ئوچۇق ، مەردانە ، سېخى ، كۆپ ئېھسان قىلغۇچى .
ۋەھىي (وحی) ، ئە . ۋەھىي ، پەيغەمبەرگە جەبرائىل پەرىشتە ئارقىلىق ئەۋەتىلىپ تۇرغان

سۆزلەر ، ئاللاھنىڭ سۆزى .

ۋەھىد (وحيد) ، ئە . بىر ، يەككە ، يېگانە . ◇～**ى دەۋر** (～دور) : دەۋر يېگانىسى .

ۋەھىدى زمان (وحيد زمان) ، ئە ـ پ . زاماننىڭ يېگانىسى .

ۋەھىم (وهيم) ، ئە . ۋەھىمگە چۈشكەن ، قورققان .

ۋەئىد (وعيد) ، ئە . قورقىتىش ، تەھدىت سېلىش ؛ ئاگاھلاندۇرۇش .

ۋەئللا (والا) ، ئە . ئەگەر ... بولمىسا ، ئەگەر ئۇنداق بولمىسا ، بولمىسا .

ۋەيران (ويران) ، پ . بۇزۇپ تاشلانغان ، تاشلىنىپ كەتكەن يەر ، خارابە .

ۋەيرانە (ويرانه) ، پ . خارابىزارلىق ، بۇزۇلغان يەرلەر .

ۋەيرانە سوز (ويرانه سوز) ، پ . خارابىزارلىقنى كۆيدۈرگۈچى .

ۋەيل (ويل) ، ئە . دوزاخ . ◇～**ئەۋى** (～ايوى) : دوزاق .

ۋەيلا (ويلا) ، ئە . داد ، پەريات . ◇～**چەكمەك** (～چيكماک) : پەريات كۆتۈرۈمەك .

ۋوسمە (وسمه) ، پ . ئوسما .

ۋۇبال (وبال) ، ئە . ۋەبال .

ۋۇجۇب (وجوب) ، ئە . زۆرۈرىيەت ، لازىملىق ، كېرەكلىك .

ۋۇجۇد (وجود) ، ئە . مەۋجۇتلۇق ، بارلىق ؛ گەۋدە ؛ جىسىم . ◇～**سالماق** (～سالماق) : گەۋدىلەنمەك ، ئۆزىنى كۆرسەتمەك ، كۆرۈنمەك . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : گەۋدىلەنمەك ، مەۋجۇت بولماق .

ۋۇجۇدى مۇتلەق (وجود مطلق) ، ئە . مۇتلەق مەۋجۇتلۇق .

ۋۇجۇھ (وجوه) ، ئە . ۋەجھ (وجه) نىڭ كۆپلۈكى : يۈزلەر ، چىرايلار ؛ ۋەجلەر ، باھانە ـ سەۋەبلەر ؛ ئۇسۇل ـ چارىلەر .

ۋۇرۇد I (ورود) ، ئە . يېتىشىش ، ئېرىشىش ؛ يېتىپ بېرىش .

ۋۇرۇد II (ورود) ، ئە . ۋەرد (ورد) نىڭ كۆپلۈكى : ئەتىرگۈللەر .

ۋۇزەراۋ (وزراء) ، ئە . ۋەزىر (وزير) نىڭ كۆپلۈكى : ۋەزىرلەر .

ۋۇزۇئ (وضوء) ، ئە . كىچىك تاھارەت ئېلىش ، ئاددىي يۇيۇنۇش (يۈز ـ كۆزىنى ، قولنى جەينەككىچە ، پۇتنى ئوشۇققىچە يۇيۇش ، باشنى ھۆل قول بىلەن سۈرتۈش) .

ۋۇزۇھ (وضوح) ، ئە . ئوچۇقلۇق ، روشەنلىك ؛ ئىزاھات . ◇～**بەرمەك** (～بيرماک) : ئىزاھلىماق .

ۋۇسئ (وسع) ، ئە . قۇدرەت ، قابىلىيەت ، قۇربەت ، كۈچ ، ئىمكان .

ۋۇسئەت (وسعت) ، ئە . كەڭلىك ، ئازادىلىك ؛ كەڭلىك دەرىجىسى ، چوڭلۇق دەرىجىسى ؛ دائىرە ، بايلىق ، موللۇق ، ئېشىپ ـ تېشىپ تۇرۇش .

ۋۇسلە (وصله) ، ئە . ق . ۋەسلە .

ۋۇسلەت (وصلت) ، ئە . يېتىشىش ؛ قوشۇلۇش ، ئۇلىشىش .

ۋۇسۇق (وثوق) ، ئە . ئىشىنىش ، تايىنىش ؛ ئىشەنچ ؛ تايانچ .

ۋۇسۇل (وصول) ، ئە . ئۇلىنىش ، ئېرىشىش ، يېتىشىش . ◇～**ئەھلى** (～اهلى) : ئېرىشكەنلەر ، يېتىشكەنلەر . ◇**تەرىقى**～ (طريق～) : ئېرىشىش يولى .

ۋۇقۇئ (وقوع) ، ئە . يۈز بېرىش ، پەيدا بولۇش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : يۈز بەرمەك ، پەيدا بولماق . ◇**كەسىرۇل**～ (كثيرالـ～) : پات ـ پات يۈز بېرىدىغان ، كۆپ ۋەقە بولىدىغان .

ۋۇقۇئات (وقوعات) ، ئە . ۋۇقۇئ (وقوع)نىڭ كۆپلۈكى : يۈز بەرگەن ئىشلار ، ھادىسىلەر ، ۋەقەلەر .

ۋۇقۇف (وقوف) ، ئە . بىلىش ؛ بىلىشلىك ؛ خەۋەردارلىق ، ۋاقىپلىق ؛ بىلىم ، خەۋەر . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بىلمەك ، خەۋەردار بولماق .

ۋۇكەلائ (وكلاء) ، ئە . ۋەكىل (وكيل)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەكىللەر ، ۋاكالىتەن ئىش بېجىرگۈچىلەر .

ۋۇھۇش (وحوش) ، ئە . ۋەھىش (وحش)نىڭ كۆپلۈكى : ۋەھشىيلەر ؛ ياۋايى ھايۋانلار .

ۋىجدان (وجدان) ، ئە . دىل ساپلىقى ، كۆڭۈل پاكلىقى ، ماھىيەت ، ئەسل ؛ بارلىق مەۋجۇدىيەت .

ۋىجدانەن (وجدانا) ، ئە . ساپ كۆڭۈل بىلەن ، پاك دىل بىلەن .

ۋىداۋ (وداع) ، پ . ق . ۋەداۋ .

ۋىداد (وداد) ، ئە . مۇھەببەت ، دوستلۇق . ◇**ئەھلى**～ (اهلـ～) : مۇھەببەت ئەھلى .

ۋىرد (ورد) ، ئە . دائىم ئەستە تۇتۇشقا تېگىشلىك ۋەزىپە ؛ دائىملىق دۇئا .

ۋىرد قىلماق (ورد قيلماق) . بىر ئىشنى تەكرار قىلماق .

ۋىردى زەبان ئەيلەمەك (ورد زبان ايلامك) دۇئا قىلماق .

ۋىردى زەبان بولماق (ورد زبان بولماق) ئېغىزدىن چۈشۈرمەسلىك .

ۋىساق (ۋثاق) ، ئە . ئۆي ، خانا ، تۇرار جاي ؛ ◇**ھەمـ～بولماق** (همـ～بولماق) : بىر ئۆيدە بىللە ياشىماق ، بىر جايدا تۇرماق . ◇**ئەزمى～قىلماق** (عزمـ～قيلماق) : ئۆيگە قاراپ ماڭماق ، ئۆيگە بارماق .

ۋىسال (وصال) ، ئە . ئېرىشىش ، يېتىشىش ؛ قوشۇلۇش ، باش قوشۇش .

ۋىفاق (وفاق) ، ئە . مۇڭاپىقلىق ، ئۆيغۇنلۇق ؛ پىكىرداشلىق ؛ بىرلىشىش .

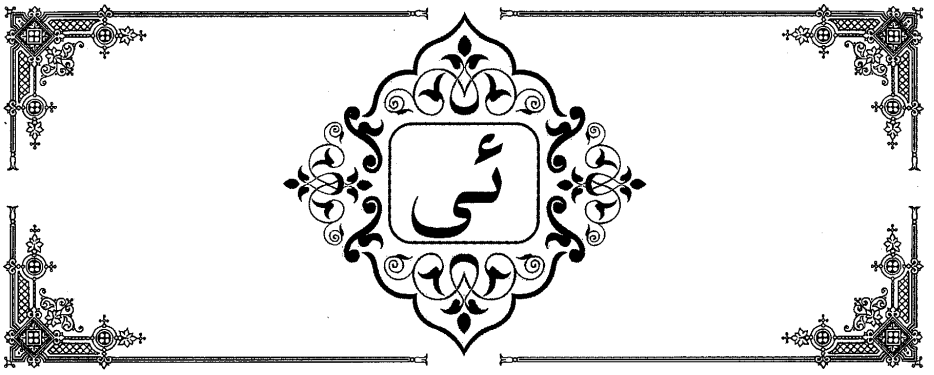
ۋىقار (وقار) ، ئە . چىدام ، تەمكىنلىك ، ئېغىرلىق ؛ ھەيۋەت ، ئۇلۇغۋارلىق . ◇**ساھىب**～ (صاحبـ～) : چىداملىق ، تەمكىن .

ۋىلادەت (ولادت) ، ئە . تۇغۇلۇش ، دۇنياغا كېلىش .

ۋىلايەت I (ولايت) ، ئە . ۋىلايەت ، زېمىن ، ئۆلكە ، مەملىكەت .

ۋىلايەت II (ولايت) ، ئە . ۋەلىيلىك ، ئەۋلىيالىق ؛ مۇقەددەس ، تەڭداشسىز ، ھۆكۈمرانلىق .

ۋىيران (ويران) ، ق . ۋەيران .

ئىئادە (اعاده) ، ئە . ئەسلىگە كەلتۈرۈش ، تەكرارلاش ، قايتۇرۇش ، قايتىش .◇～**قىلماق** (～قىلماق) : قايتۇرماق .

ئىئانەت (اعانت) ، ئە . ياردەم ، مەدەت .

ئىباۋ (اباء) ، ئە . رەت قىلىش ، قوبۇل قىلماسلىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : رەت قىلماق . ◇**بى**～ (بى～) : تەپ تارتماستىن .

ئىباد (عباد) ، ئە . ئابد (عبد)نىڭ كۆپلۈكى : بەندىلەر ، قۇللار .

ئىبادەتگاھ (عبادت كاه) ، ئە ـ پ .ئىبادەت قىلىدىغان جاي .◇～**ى كەبىرە** (～كبيره) : بۇيۇك ئىبادەتگاھ .

ئىبار (ابار) ، ئە . ئىبرە (ابره)نىڭ كۆپلۈكى : يېڭىلەر ، تىكەنلەر ، نەشتەرلەر .

ئىبارات (عبارات) ، ئە . ئىبارەت (عبارت)نىڭ كۆپلۈكى : ئىبارىلەر .

ئىبارەت (عبارت) ، ئە . تەبىر ، شەرھ ، ئىزاھات ، ئۇسۇل ، ئۇسلۇپ ؛ مۇئەييەن مەنە ئۇقتۇرىدىغان جۇملە بۆلىكى ، يېرىم جۇملە ، ئىبارە .

ئىباھەت (اباحت) ، ئە . مۇمكىنلىك ، رۇخسەت ، يول قويۇش .

ئىبرە (عبر) ، ئە . ئىبرەت (عبرت)نىڭ كۆپلۈكى : ساۋاقلار ، ئىبرەتلەر .

ئىبتىداۋ I (ابتداء) ، ئە . باش ، دەسلەپ ؛ باشلاش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : باشلىماق .

ئىبتىداۋ II (ابتداع) ، ئە . يېڭىلىق يارىتىش ، ئىجاد قىلىش .

ئىبتىدائىي (ابتدائى) ، ئە . ئاۋۋالقى ، باشتىكى ، باشلانغۇچ .

ئىبتىلاۋ I (ابتلاء) ، ئە . بالاغا يولۇقۇش ، ئازابلىنىش ، مۇپتىلالىق ، مەپتۇن بولۇش ، قاتتىق بېرىلىش . ◇**بەرقى**～ (برق～) : بالا چاقمىقى .

ئىبتىھاج (ابتهاج) ، ئە . شادلىق ، سۆيۈنۈش ، ھاياجان .

ئىبراز (ابراز) ، ئە . گەۋدىلەندۈرۈش ، ئىپادىلەش .

ئىبرام (ابرام) ، ئە . چىڭ تۇرۇش ، قاتتىق تەلەپ قىلىش ؛ تەرسالىق ؛ تىز پۈكمەسلىك ، چىڭ ئېسىلىش .

ئىبرانىي (عبرانى) ، ئە . يەھۇدي ؛ يەھۇدي تىلى .

ئىبرە I (عبرە) ، ئە . خەزىنە كىرىمى ؛ دارامەت .

ئىبرە II (ابرە) ، ئە . يېڭنە ، تىكەن ؛ ك . نەشتەر .

ئىبرەت (عبرت) ، ئە . تەربىيە بولۇپ ئۆتكەن ئىش ، نەمۇنە ، ئۆرنەك ؛ ساۋاق ، ئاچچىق ساۋاق . كۆپلۈكى : ئىبەر (عبر) .

ئىبرەتبەخش (عبرتبخش) ، ئە ـ پ . ساۋاق بەرگۈچى ، ئىبرەتلەندۈرگۈچى .

ئىبرىي (عبرى) ، ئە . يەھۇدي ، يەھۇدىيلارغا تەئەللۇق ؛ يەھۇدي تىلى .

ئىبرىق (ابريق) ، ئە . ئىۋرىق ، ئاپىتۇۋا ؛ سۇيۇقلۇق قاچىسى . ◇～ **ى شىكەرف** (～ شكرف) : خاسىيەتلىك ئۇرىق ، تېپىلماس ئاپىتۇۋا .

ئىبكار (ابكار) ، ئە . سەھەردە يولغا چىقىش ، سەھەردىلا سەپەرگە ئاتلىنىش .

ئىبلىس (ابليس) ، ئە . شەيتان ؛ ئالدامچى ، ھىيلىگەر ، مەككار . ◇～ **شىئار** (～ شعار) : شەيتان سۈپەت ؛ مەككار ، ھىيلىگەر . ◇～ **ى لەئىن** (～ لعين) : لەنىتى شەيتان .

ئىبن (ابن) ، ئە . ئوغۇل ، ئوغۇل بالا . ◇～ **ۋاقىت** (～ الوقت) : ۋاقىت بالىسى ، ھازىرنى ھوزۇرۇم دەپ يۈرگۈچى ، ئەتىنى ئويلىمايدىغان ، كېلەچەك ھەقىقىدە قايغۇرمايدىغان . ◇～ **ى سىنا** (～ سينا) : سىنا ئوغلى .

ئىبھام (ابهام) ، ئە . ئېنىقسىزلىق ، تۇتۇقلۇق ، مۇجمەللىك ؛ شۇبھە ، گۇمان .

ئىبتىمەك (ايبتيماك) ئۇتىمەك ، يۇمشاتماق .

ئىبىمەك (ايبيماك) ئۇمەك ، يۇمشىماق .

ئىبىن (ايبين) نۇرلۇق ، پارلاق ، پارقىراق .

ئىپكىن (ايپكين) قارا رەڭلىك ھەمدە قىممەت باھالىق بىر خىل رەخت .

ئىپىلچىك (ايپيلچيك) بىر خىل كېسەللىك ، رىشتە كېسەللىكى ، گۇتىنىيە قۇرتى كېسەللىكى .

ئىپىن (ايپين) يورۇق ، نۇرلۇق ، روشەن ؛ پارلاق ، پارقىراق .

ئىپىنمەك (ايپينماك) قوزغالماق ، قىمىرلىماق .

ئىتاب (عتاب) ، ئە . قەھر ، غەزەپ ، ئەيىبلەش ؛ ئەركىلەش ، نايناقلاش . ◇～ **ئامىز** (～ آميز) : قەھرىلىك ، غەزەپلىك .

ئىتائەت (اطاعت) ، ئە . بويسۇنۇش . ◇～ **ئەتمەك** (～ ايتماك) : بويسۇنماق . ◇～ **تى ئەمر** (～ امر) : بۇيرۇققا بويسۇنۇش .

ئىتاله (اطاله) ، ئە . ئۇزارتىش ، سوزۇش .

ئىتاۋۇن (ايتاون) كەكلىك .

ئىتەلگۇ (ايتالكو) بىر خىل ئوۋچى قۇش .

ئىتئام (اطعام) ، ئە . غىزالاندۇرۇش ، تاماق يېگۈزۈش ، بېقىش .
ئىتباۋ (اتباع) ، ئە . ئەۋەتىش ، ئارقىسىدىن ئەۋەتىش .
ئىتتىساق (اتصاق) ، ئە . سۈپەتلىنىش ، تەسۋىرلىنىش ، تەرىپلىنىش . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : سۈپەتلەنمەك ، تەرىپلەنمەك ، تەسۋىرلەنمەك .
ئىتتىسام (اتسام) ، ئە . ئاتلىش ؛ بەلگىلىنىش ، نىشانلىنىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئاتالماق .
ئىتتىفاق (اتفاق) ، ئە . بىر پىكىرگە كېلىش ، بىردەكلىك ؛ ماس ، مۇناسىپ ؛ تاسادىپىيلىق ، تاسادىپ ، بىرلىشىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : بىرلەشمەك ، بىر پىكىرگە كەلمەك .
ئىتتىفاقاتى ھەسەنە (اتفاقات حسنه) ، پ . كۆڭۈلدىكىدەك بىرلىك ، ياخشى ئىتتىپاق .
ئىتتىفاقان (اتفاقا) ، ئە . تاسادىپەن ، تاسادىپىي رەۋىشتە ؛ ◇～**ھەسەنەن** (～حسنا) : بەختكە يارىشا ، تاسادىپىي يۈز بەرگەن كۆڭۈلدىكىدەك ۋەقە .
ئىتتىفاقىي (اتفاقى) ، ئە . ئويلىمىغان يەردە توغرا كېلىپ قالماق ، تاسادىپىيلىق ، بىردەكلىك .
ئىتىك (ايتىك) ئىتتىك (ايتىك) : ئۆتكۈر ، ئىتتىك ، تېز . ◇～**داس** (～داس) : ئۆتكۈر ئوغاق .
ئىتتىكاۋ (اتكاع) ، ئە . تايانچ ، يۆلەنچۈك .
ئىتتىكلىك ، ئىتىكلىك (ايتىك ليك) ئۆتكۈرلۈك ، تېزلىك .
ئىتتىلاۋ (اطلاع) ، ئە . خەۋەردارلىق ، تونۇشلۇق ، چۈشەنچلىك ؛ ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : چۈشەنمەك ، خەۋەردار بولماق ، بىلمەك .
ئىتتىھاد (اتحاد) ، ئە . بىرلىشىش ، ئىتتىپاقلىشىش ، ئۈيۈشۈش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : بىرلەشمەك ، دوستلاشماق .
ئىتتىھام (اتهام) ، ئە . تۆھمەت قىلىنىش ، قارا سۈركىلىش ، بىگۇناھ ھالدا ئەيىبكار بولۇپ قېلىش .
ئىتتىھامنامە (اتهامنامه) ، ئە ـ پ . تۆھمەتنامە ، بىراۋ ئۈستىدىن تۆھمەت قىلىپ يېزىلغان قارا ماتېرىيال .
ئىتدۇرمەك (ايتدورماك) ئىتتەرتمەك ، ئۆتكۈرلەشتۈرمەك ، ئىتتىك قىلماق .
ئىتقا (ايتقا) بازار مەيدانى ، سودا مەيدانى .
ئىتكۈرمەك (ايتكورماك) ئۆتكۈرلەشتۈرمەك ، ئىتتىكلەنمەك ، ئىتەرتمەك .
ئىتلاق (اطلاق) ، ئە . ئاتاش ، نام بېرىش ؛ قويۇپ بېرىش ، بوشىتىش ، تالاق قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاتىماق ، نام بەرمەك ؛ قويۇۋەتمەك .
ئىتلاماق (ايتلاماق) تەلەپ قىلماق ، سورىماق ، ئۆتۈنمەك .
ئىتلەمەك (ايتلاماك) (خۇشبۇي) پۈرىماق ، خۇشبۇي پۈراق كەلمەك .
ئىتمام (اتمام) ، ئە . تاماملاش ، تۈگىتىش ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تاماملىماق ،

پۇتتۇرمەك ؛ تۈگەتمەك .

ئىتمەك I (ايتماك) پۇتمەك ، يوقالماق ، گۇم بولماق ؛ يوشۇرۇنماق .

ئىتمەك II (ايتماك) ئىتتىرمەك ، ئىلگىرى سۈرمەك ، ئالغا سىلجىتماق .

ئىتىمەك III (ايتىماك) ئۆتكۈرلەشمەك ، ئىتتىك بولماق .

ئىتمىنان (اطمينان) ، ئە . تولۇق ئىشەنچ ؛ ئەمىنلىك ، تىنچلىنىش ، راھەت ، ئارام .

ئىتناب (اطناب) ، ئە . ئارتۇقچە سوزماق ، سۆزمەك (گەپ ھەقىقىدە) . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : سوزماق ، سۆزمەك ، ئۇزارتماق .

ئىتۈرمەك (ايتورماك) يوقاتماق ، تۈگەتمەك ، گۇم قىلماق .

ئىئتىبار (اعتبار) ، ئە . كۆڭۈل بېرىش ، دىققەت قىلىش ؛ ھۆرمەتلەش ، ئېھتىرام قىلىش ، ئابرۇي ، ئاتاق .

ئىئتىباران (اعتبارا) ، ئە . ... نى نەزەرگە ئېلىپ ، ...نى كۆزدە تۇتۇپ ؛ شۇنىڭدىن بۇيان ، شۇنىڭدىن باشلاپ .

ئىئتىدال (اعتدال) ، ئە . مۇتىدىللىك ، نورمالىلىق ، ئوتتۇرا دەرىجە . ◇～**رەبىئى** (～ربيعى) : باھاردا كېچە بىلەن كۈندۈز تەڭلەشكەن ۋاقىت .

ئىئتىدالسىز (اعتدالسز) : نورمالسىز ، نورمال بولمىغان ، مۇتىدىل بولمىغان .)

ئىئتىراز (اعتراض) ، ئە . قارشىلىق ، نارازىلىق ، قارشى چىقىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قارشىلىق بىلدۈرمەك .

ئىئتىراف (اعتراف) ، ئە . ئىقرار قىلىش ، بوينىغا ئېلىش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئىقرار قىلماق ، بوينىغا ئالماق .

ئىتىرمەك (ايتىرماك) يوقاتماق ، يىتتىرمەك .

ئىئتىزار (اعتذار) ، ئە . ئۆزرە سوراش ، ئۆزرە قويۇش ، ئەپۇ تىلەش ، كەچۈرۈم سوراش ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئۆزرە قويماق ، ئەپۇ سورىماق .

ئىئتىقاد (اعتقاد) ، ئە . ئىشىنىش ، چىنپۇتۇش ، كۆڭلىدە تەستىقلاش ؛ ئىشەنچ ، ئېتىقاد .

ئىئتىكاب (اعتكاب) ، ئە . مەسچىت ياكى باشقا بىرەر ئىبادەتخانىدا كۇن بويى ئىبادەت قىلىپ ئولتۇرۇش .

ئىئتىماد (اعتماد) ، ئە . تايىنىش ، يۆلىنىش ، ئىشىنىش ؛ تايانچ ، ئىشەنچ . ◇～**ى قەۋل** (～قول) : گەپكە كىرىش ، سۆزگە ئىشىنىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : تايانماق ، ئىشەنمەك .

ئىتىك I (ايتيك) ئىتتىك ، ئۆتكۈر ؛ تېز ، چاپسان .

ئىتىك II (ايتك) ئىتتىكلىمەك ، ئۆتكۈرلەشمەك .

ئىتىتمەك (ايتيتماك) ئۆتكۈر قىلماق ، ئىتتىكلەتمەك .

ئىجاب (ايجاب) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، زۆرۈرىيەت . ◇～**ۋەقەبۇل** (～وقبول) : تويدا قىز ـ يىگىتنىڭ «ئالدىم ، تەگدىم» دېگۈزۈش ، پەتە قىلىش .

ئىجابەت (اجابت) ، ئە . قوبۇل قىلىش ، ماقۇل بولۇش ، جاۋاب قايتۇرۇش .
◇ **دەئۋەتكە**~ (دىوتكە~) : چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇش .
ئىجابىي (ايجابى) ئاكتىپ ، توغرا تەرەپ .
ئىجاد (ايجاد) ، ئە . ژۇجۇتقا چىقىرىش ، بارلىققا كەلتۈرۈش ، ئەڭ ئاۋۋال ياساپ چىقىش .
ئىجاز (اعجاز) ، ئە . مۆجىزە كۆرسىتىش . ◇~ **ئەھلى** (~اهلى) : مۆجىزە كۆرسەتكۈچىلەر .
ئىجازە (اجازه) ئىجازەت . ◇~ **بارماق ئىزادە ، كەلمەك** ~ (بارماق ايراده كيلماك ~) : بېرىش ئىختىيارلىق بىلەن ، كېلىش رۇخسەت بىلەن بولىدۇ .
ئىجازەت (اجازت) ، ئە . رۇخسەت ، يول قويۇش ، رۇخسەت بېرىش .
ئىجازەتنامە (اجازتنامه) ، ئە ـ پ . رۇخسەت قەغىزى .
ئىجرا (اجراء) ، ئە . جارى قىلىش ، يۈرگۈزۈش ، ماڭدۇرۇش .
ئىجتىسار (اجتسار) ، ئە . جاسارەت كۆرسىتىش ، باتۇرلۇق قىلىش .
ئىجتىمائ (اجتماع) ، ئە . توپلىنىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : توپلانماق ، يىغىلماق .
ئىجتىناب (اجتناب) ، ئە . چەتنەش ، ئۆزاقلىشىش ، يىراقلىشىش ، ئۆزىنى تارتىش ، قېچىش ؛ ساقلىنىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ايتماك) : ئۆزىنى تارتماق ، يىراقلاشماق ، ساقلانماق .
ئىجتىھاد (اجتهاد) ، ئە . تىرىشىش ، كۆچىنىڭ بېرىچە ئۇرۇنۇش ، غەيرەت قىلىش ؛ يېڭىلىق يارىتىش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : تىرىشماق ؛ بىرەر ساھەدە يېڭىلىق يارىتماق .
ئىجلاس (اجلاس) ، ئە . ئورۇنغا ئولتۇرغۇزۇش ، ئولتۇرغۇزۇش ؛ مەجلىس ، يىغىلىش ، ئولتۇرۇش . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : يىغىلىشماق .
ئىجلال (اجلال) ، ئە . ئۇلۇغلاش ، چوقۇنۇش ؛ ھۆرمەتلەش .
ئىجمال (اجمال) ، ئە . يىغىنچاقلاش ، ئىخچاملاشتۇرۇش ؛ ئىخچام ، ئىپادە ، مېغىزلىق گەپ ، مۇندەرىجە .
ئىجمالان (اجمالاً) ، ئە . ئىخچاملاشتۇرغاندا ، قىسقىچە قىلىپ ئېيتقاندا ، يىغىنچاقلىغاندا .
ئىچ (ايچ) كۆڭۈل ، قەلب ، يۈرەك ، سىر ، يوشۇرۇنلۇق ؛ ئۆز .
ئىچ ئالاتى (ايچ آلاتى) ئىچكى ئەزالار ، ئۇچەي ـ باغىر .
ئىچەگۇ (ايچەگو) ئىچكى ؛ ئىچكى ئەزالار ، ئىچ ـ باغىر ، ئىچ ـ قېرىن .
ئىچرە (ايچره ، ايچرا) ئىچىگە ، ئارىسىدا ؛ ئىچىدە ، ئارىسىدا .◇ **ئەۋ**~ (ايو~) : ئۆيدە .
ئىچرەدەكى (ايچراداكى) ئىچىدىكى .
ئىچرەگى (ايچراكى) ئىچىدىكى .◇~ **ھويلا** (~حويلى) : ئىچكەركى ھويلا .
ئىچكەرۇ (ايچكارو) ئىچكىرى .
ئىچكەرۋلە (ايچكارولا) ئىچكىرىلەپ ، ئىچىگە .
ئىچكەك (ايچكك) جىن .
ئىچكۇ (ايچكو) ئىچىملىك ، مەي ، شاراب ، ھاراق ، شاراب ئولتۈرۈشى .

ئىچكۈلەمەك (ايچكولاماك) ئاستا ئىچمەك ، ئاز ـ ئازدىن ئىچمەك .
ئىچكۈلۈك (ايچكولوك) ئىچىملىك ؛ ئىچىشۈزلۈق .
ئىچكي (ايچكى) ھۆكۈمدارنىڭ يېقىن ئادىمى ، ساراي ئىچىدىكى بەگ . «ئىچكي بەگ»مۇ دېيىلىدۇ .
ئىچكىر (ايچكير) ئىچكىرى .
ئىچلىك (ايچليك) توقۇم .
ئىچمان (ايچمان) ئىچمەيمەن .
ئىچى (ايچى ، ايجى) ئاكا ، ئاغا .
ئىچىچ (ايچچ) قازان .
ئىچىك (ايچيك) ئاياللارنىڭ قىشلىق چاپىنى ، ئاياللارنىڭ جۇۋىسى .
ئىچىكمەك (ايچكمك) تەۋە بولماق ، قارىماق ، تەۋەسىگە ئۆتمەك .
ئىچىم (ايچيم) يۇتۇم . ◇ **بىر～سۇ** (بىر～سو) : بىر يۇتۇم سۇ .
ئىچىن ئارا (ايچين ارا) ئۆزئارا .
ئىخافە (اخافه) ، ئە . قورقىتىش ، خەۋپلەندۈرۈش .
ئىخبار (اخبار) ، ئە . خەۋەرلەندۈرۈش ، مەلۇم قىلىش ، بىلدۈرۈش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : خەۋەر بەرمەك ، بىلدۈرمەك .
ئىخبارنامە (اخبارنامه) ، ئە ـ پ . خەۋەرلەندۈرۈش قەغىزى ، ئۇقتۇرۇش قەغىزى .
ئىختار (اختار) ، ئە . ئەسكە سېلىش ، يادىغا چۈشۈرۈش ، ئاگاھلاندۇرۇش .
ئىختىبار (اختبار) ، ئە . تەكشۈرۈپ بىلىش ، تەكشۈرۈپ ئېنىقلاش ؛ تەجرىبە قىلىش .
ئىختىتام (اختتام) ، ئە . تامام بولۇش ، ئاياغلىشىش ، تۈگەش ؛ ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : تامام بولماق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تاماملىماق .
ئىختىراۋ (اختراع) ، ئە . يېڭىلىق يارىتىش ، يېڭىلىق ئىجاد قىلىش ، يېڭى بىر نەرسىنى ئويلاپ چىقىرىش ؛ ئىجادىيەت ، كەشپىيات . ◇～ **قىلماق** (～قيلماق) : يېڭىلىق ياراتماق .
ئىختىراۋات (اختراعات) ، ئە . ئىختىراۋ (اختراع) نىڭ كۆپلۈكى : كەشپىياتلار ، ئىختىرالار .
ئىختىراۋكەردە (اختراعكرده) ، ئە ـ پ . كەشىپ قىلىنغان ، تۇنجى قېتىم ياسالىپ چىققان .
ئىختىسار (اختصار) ، ئە . قىسقارتىش ، ئىخچاملاش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : قىسقارتماق ، ئىخچاملىماق .
ئىختىساران (اختصارا″) ، ئە . ئىخچام ھالدا ، قىسقارتىلغان رەۋىشتە .
ئىختىساس (اختصاص) ، ئە . بىرەر ئىلىم ـ پەن ياكى بىرەر ھۈنەر ـ سەنئەتكە خاسلىشىش ، بىرگە مەنسۇپ بولۇش ، مۇتەخەسسىس بولۇش . ◇～ **تاپماق** (～تاپماق) : خاسلاشماق ، مەنسۇپ بولماق ؛ ◇ **ساھىبى～** (صاحب～) : ئىختىساس ئىگىسى ، مۇتەخەسسىس .
ئىختىفاۋ (اختفاء) ، ئە . يوشۇرۇنۇش ، كۆزدىن پىنھان بولۇش ، بېكىنىش ، مەخپىيلىك ، يوشۇرۇنلۇق .

ئىختىلات (اختلاط) ، ئە . ئارىلىشىش ، قوشۇلۇش ؛ ئارىلاشتۇرۇش ، قوچۇش ؛ باردى ـ كەلدى . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : باردى ـ كەلدى قىلماق ، ئارىلاشماق .

ئىختىلاف (اختلاف) ، ئە . قارىمۇقارشىلىق ، زىتلىق ، كېلىشەلمەسلىك . ◇～**ى جۈزۈ ئىلە كۆللى** (～جزو ايلەكل) : قىسمەنلىك بىلەن پۈتۈنلۈكنىڭ ئىختىلاپى .

ئىختىلال (اختلال) ، ئە . قالايمىقان بولۇش ، بۇزۇلۇش ، نورمالسىزلىنىش ؛ قوزغىلىش ، توپىلاڭ .

ئىختىيار (اختيار) ، ئە . ھوقۇق ، ئىرادە ، خاھىش ، ئەركىنلىك . ◇**ئىشىك**～**ى** (ايشيك～) : دەۋان بېگى ، ئوردا بېگى . ◇**ساھىبى**～ (صاحب～) : ھەممە ئىشتا ھوقۇقلۇق بەگ .

ئىختىيارلىق (اختيارليق) تولۇق ھوقۇقلۇق . ◇～**بەگ** (～بيک) : تولۇق ھوقۇقلۇق بەگ ؛ باش ۋەزىر .

ئىخراج (اخراج) ، ئە . چىقىرىش ، ھەيدەش ، سۈرگۈن ؛ چەتكە قېقىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : چىقىرىپ تاشلىماق ، ھەيدىمەك .

ئىخلاس (اخلاص) ، ئە . چوقۇنۇش ، پۈتۈن ۋۇجۇد بىلەن بېرىلىش ، ساداقەتمەنلىك ، سادىقلىق ؛ ◇**ئەرزى**～**ئەيلەمەك** (عرض～ايلاماک) : ساداقەتمەنلىكنى بىلدۈرمەك .

ئىخلال (اخلال) ، ئە . بۇزۇش ، زەرەر يەتكۈزۈش ؛ قالايمىقان قىلىش .

ئىد (ايد) ھىد ، بۇي ، پۇراق .

ئىددىئا (ادعاء) ، ئە . ئۆزىنى نەقاپلىۋېلىش ، ساختا قىياپەتكە كىرىۋېلىش ؛ مۇددىئا ، ئارزۇ ؛ قانتتىق تەلەپ ، دەۋا .

ئىدارە (اداره) ، ئە . دائىرە ، ئايلانما ، ئورگىنىۋاي ؛ ئىش يۈرگۈزۈش ، باشقۇرۇش ؛ ئىش بېجىرىدىغان ئورگان .

ئىدبار (ادبار) ، ئە . تەلەيسىزلىك ، ئىشى ئالغا سىلجىماسلىق ، بەختسىزلىك .

ئىددەت (عدت) ، ئە . بىرقانچە ، بىرئاز ، ئازراق ؛ ئىسلام دىنى قانۇنى بويىچە ، ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن ئايال باشقا ئەرگە تېگىشتىن ئاۋۋال ساقلىشى شەرت بولغان تۆت ئاي ۋاقىت .

ئىدراك (ادراك) ، ئە . بىلىش ، پەم قىلىش ، ھېس قىلىش ، چۈشىنىش ، چۈشەنچە ، ئاڭ . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماک) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : چۈشەنمەك .

ئىدغام (ادغام) ، ئە . بىر تاۋۇشنى ئىككى قاتلاپ ئوقۇش ، تەكرار تەلەپپۇز قىلىش ؛ جېپسىلاشتۇرۇش ، بىرىكتۈرۈش ، قوشۇش .

ئىدمان (ادمان) ، ئە . مەشىق ، بىر ئىشنى قايتا ـ قايتا ئىشلەش ، بىر ئىشنى دائىم بېجىرىپ تۇرۇش .

ئىدى (ايدى) ئىگە ، خوجا ، پادىشاھ ، تەكرى .

ئىدىسى (ايديسى) ئىگىسى ، خوجىسى .

ئىدىش (ايديش) قاچا ، خۇمرا .

ئىر (ایر) ناخشا ، جىر .

ئىراد (ایراد) ، ئە . نەقىل كەلتۈرۈش ، ئۆزۈپ ئېلىپ قوللىنىش ؛ ئىسپاتلاش ؛ بايان قىلىش ؛ مۇنازىرە قىلىش ؛ رەددىيە بېرىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) ، ～**ئەتمەك** (～ايتماك) : بايان قىلماق ، ئاساسلىماق .

ئىرادە (ارادە) ، ئە . نىيەت ، ئىستەك ، ئىختىيار ، خاھىش ؛ قەست ، مۇرىتلىق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : خالىماق ، ئىزدىمەك ، مەيىل قىلماق . ◇**كەلمەك**～ (كلمك～) ، **كەتمەك**～ (كتماك اجازه) : كېلىش ئىختىيارىيلىق بىلەن ، كېتىش رۇخسەت بىلەن بولىدۇ .

ئىرادەت (ارادت) ، پ . ق . ئىرادە .

ئىرادات (ارادات) ، ئە . ئىرادە (ارادە)نىڭ كۆپلۈكى : ئىرادىلەر . ◇～**ئىلكى بەرمەك** (～ايلكى بېرماك) : قول بەرمەك ، مۇرىت بولماق .

ئىئراب (اعراب) ، ئە . روشەنلەشتۈرۈش ، ئايدىڭلاشتۇرۇش ؛ سۆزلەرنى گىراممماتىكىلىق تەھلىل قىلىش .

ئىئراز (اعراض) ، ئە . يۈز ئۆرۈش ، خائىنلىق قىلىش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يۈز ئۆرىمەك ، خىيانەت قىلماق ، خائىنلىق قىلماق .

ئىراق I (عراق) ، ئە . مۇزىكىدا بىر كۈينىڭ نامى ؛ ئىراق دۆلىتى .

ئىراق II (ایراق) يىراق ، ئۇزاق . ◇～**سالماق** (～سالماق) : يىراقلاشماق ، ئۇزاقلاشماق .

ئىراقي I (عراقی) ، ئە . ئىراقلىق ، ئىراقنىڭ ، ئىراققا دائىر .

ئىراقي II (عراقی) ، ئە . ئەرەب ئېتى ، نەسىللىك چاپقۇر ئات .

ئىراۋۇل (ایراول) قوشۇننىڭ ئالدىنقى قىسمى ، ئالدىنقى قىسىم .

ئىرەم (ارم) ، ئە . ئەپسانىۋى گۈزەل بىر باغنىڭ نامى . ◇**رەۋزەئى**～ (روضەء～) : ئىرەم بېغى .

ئىرەمۇەش (ارم وش) ، ئە - پ . ئىرەم بېغىغا ئوخشاش .

ئىربىز (اربز) يىلپىز .

ئىرتىباط (ارتباط) ، ئە . باغلىنىش ، ئۇلىنىش ، ئالاقە ، مۇناسىۋەت .

ئىرتىداد (ارتداد) ، ئە . چېكىنىش ، ئاينىش ، خائىنلىق .

ئىرتىفائ (ارتفاع) ، ئە . ئېگىزلىك ، بۇيۇكلۇك ، يۇقىرىلىق ؛ دېڭىز يۈزىدىن ئېگىزلىك ؛ كۆتۈرۈلۈش ، يۇكسىلىش .

ئىرتىكاب (ارتكاب) ، ئە . پېتىپ قېلىش ، چۈشۈپ كېتىش ، گۇناھ قىلىش ، جىنايەت ئۆتكۈزۈش . ◇**چاغىر**～**قىلماق** (چاغير～قيلماق) : ھاراق ئىچىپ گۇناھ قىلماق . ◇ **ئىشقا**～**قىلماق** (ايش‌قه～قيلماق) : ئىشقا بېرىلىپ كىرىشمەك .

ئىرجائ (ارجاع) ، ئە . قايتۇرۇش ، كەينىگە ياندۇرۇش ، كەتكۈزۈش .

ئىرجەئ (ارجع) ، ئە . قايت ، قايتىك ! (بۇيرۇق پېئىل) ؛ ك . ئۆلۈم بۇيرۇقى .

ئىرجەيمەك (ايرجايماک) ھىجايماق ، چىشلىرىنى كۆرسىتىپ كۇلمەك .

ئىرز (عرض) ، ئە . ئىپپەت ، نومۇس ، پاك بەدەن ، پاكلىق . كۆپلۈكى : ئەئراز (اعراخى)
ئىرس (ارث) ، ئە . ۋارىسلىق .
ئىرسال (ارسال) ، ئە . ئەۋەتىش ، يوللاش ؛ يەتكۈزۈش . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : ئەۋەتمەك ؛ يەتكۈزمەك .
ئىرسەن (ارثاً) ، ئە ـ پ . ۋارىسلىق قىلىپ ؛ مىراس قىلىپ .
ئىرشاد (ارشاد) ، ئە . توغرا يول كۆرسىتىش ، توغرا يولغا باشلاش ؛ يېتەكلەش . ◇ ~ **ئەتمەك** (ايتماك) ، ~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : توغرا يولغا سالماق ، يول كۆرسەتمەك .
ئىرشاد ئايىن (ارشاد آيين) ، ئە ـ پ . يولباشچىغا ئوخشاش ، يولباشچىدەك .
ئىرشادگەر (ارشادكر) ، ئە ـ پ . توغرا يول كۆرسەتكۈچى ؛ ىبر .
ئىرشادمەند (ارشادمند) ، ئە ـ پ . يولغا چۈشكەن ، توغرا يولدا ماڭغۇچى .
ئىرغاتماق (ايرغاتماق) ئېغاتماق ، سىلكىمەك .
ئىرغاق (ايرغاق) ئىلمەك ، قاماق .
ئىرغايتماق (ايرغايتماق) ئىغاڭلاتماق ، سىلكىمەك ، چايقىماق ، ئېغاتماق . ◇ **باشنى** ~ (باشنى ~) : باش چايقىماق .
ئىرغى (ايرغى) ئىرغاق .
ئىرفان (عرفان) ، ئە . بىلىش ، تەپەككۇر بىلەن تونۇش ، مەرىپەت ، بىلىم .
ئىرفانپەناھ (عرفان پناه) ، ئە ـ پ . بىلىم ئىگىلىرىنىڭ ھامىيسى ، مەرىپەتپەرۋەرلەرنىڭ قوغدىغۇچىسى ، ئالىم ، دانىشمەن ، مۇتەپەككۇر .
ئىرق (عرق) ، ئە . نەسىل ، نەسەب ، ئۇرۇق ، مىللەت ؛ يىلتىز ، ئاساس ، تۈپ ؛ تومۇر .
ئىركە (ايركا) ئۇرچۇق .
ئىركەچ (ايركاچ) سەركە .
ئىركمەك (ايركماك) ئۇركىمەك ، چۆچىمەك ، تىترىمەك .
ئىرگەك (ايركاك) دەرىجە ، مەرتىۋە .
ئىرگۈرمەك (ايركورماك) ئەگەشتۈرمەك .
ئىرگۈنجەك (ايركونجاك) ھەجەڭگە .
ئىرلاماق (ايرلاماك ، ايرلاماق) جىرلىماق ، ناخشا ئېيتماق .
ئىرىك (ايريك) يىرىك ، يوغان ، كاتتا ؛ قوپال ، بۇدۇر ـ چوقۇر ؛ مەھكەم ، چىڭ ، قاتتىق ؛ قىمىن ، مۇشەققەتلىك .
ئىرىكراك (ايريك راك) ناھايىتى يىرىك ، بەك قوپال ، قوپالراق .
ئىرىكلىك (ايريك ليك) قوپاللىق ، يىرىكلىك .
ئىرىن (ايرن) ق . ئەرن .
ئىزار I (عذار) ، ئە . ھايا ، خىجىللىق ، قورۇنۇش ، تەپ تارتىش ؛ يۈز ياڭاق ، بەت ،

چىراي ؛ چېكە چاچ . ◇～**ئاچماق** (～آچماق) : چىراي ئاچماق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : خجىل بولماق .

ئىزار Ⅱ (ازار) ، پ . ئىچ كىيىم ؛ چۈمبەل ، باش ياغلىقى .

ئىزارە (ازارە ، ايزارە) ئۆي تېمىنىڭ يەر بىلەن تەكچە ئارىلىقىدىكى قىسمى ؛ شۇ قىسمىغا چاپلىنىدىغان تاش يۈزلۈك .

ئىزافە (اضافە) ، ئە . قوشۇش ، باغلاش ، تىركەش ، ئىككى سۆزنىڭ بىر ـ بىرى بىلەن مۇئەييەن قائىدە بويىچە باغلىنىشى ، تەڭسىز بىرىكمە قوشماق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قوشماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قوشۇلماق .

ئىزافەت (اضافت) ، ئە . ئەرەب ـ پارسچە تەڭسىز بىرىكمە (گراممماتىكا) ق . ئىزافە .

ئىزافىي (اضافى) ، ئە . قوشۇلغان ، تولدۇرۇلغان .

ئىزام Ⅰ (عظام) ، ئە . ئەزىم (عظيم)نىڭ كۆپلۈكى : ئۇلۇغلار ، كاتتىلار .

ئىزام Ⅱ (عظام) ، ئە . ئەزم (عظم)نىڭ كۆپلۈكى : سۆڭەكلەر .

ئىزچان (ازعان) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش . ◇～**ۋاجىبۇل～** (واجب الـ～) : بويسۇنۇش كېرەك بولغان ، ئىتائەت قىلىش لازىم بولغان .

ئىزە (ايزە) ئىزىغا .

ئىزەم (عظم) ، ئە . ئۇلۇغلۇق ، بۈيۈكلۈك .

ئىزتىراب (اضطراب) ، ئە . قالايمىقانچىلىق ، تىنچسىزلىق ؛ تاقەتسىزلىك ، بىقارارلىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : قالايمىقانچىلىق چىقارماق ، تىنچلىقنى بۇزماق ؛ تاقەتسىزلەنمەك . ◇～**تۇشمەك** (～توشماك) : هاياجانلانماق ، بىتاقەت بولماق ؛ توپىلاڭ بولماق ، قالايمىقانچىلىق پەيدا بولماق . ◇～**و ئىزتىرار** (～واضطرار) : بىتاقەتلىك ۋە بىقارارلىق .

ئىزتىرابسىز (اضطراب سيز) تىنچ ، خاتىرجەم ، بىمالال .

ئىزتىرار (اضطرار) ، ئە . مەجبۇرلۇق ، نائىلاجلىق ، چارىسىزلىق . ◇～**يۈزلەنمەك** (～يوزلانماك) : چارىسىز قالماق .

ئىزتىرارىي (اضطرارى) ، ئە . مەجبۇرى ، ئىختىيارسىز .

ئىزدىھام (ازدحام) ، ئە . قىستاڭچىلىق ، تىقىنچىلىق ، ئادەم زىچلىق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : قىستا ـ قىستاڭ بولۇپ كەتمەك .

ئىزدىۋاج (ازدواج) ، ئە . جۈپلىشىش ، بىر جۈپ بولۇش ، ئۆيلىنىش ، ئەر ـ خوتۇن بولۇش .

ئىزدىياد (ازدياد) ، ئە . ئېشىش ، كۆپىيىش .

ئىززز (عز) ، ئە . ئەزىزلىك ، ئىززەت ، قەدىر ـ قىممەت . ◇～**ۋىنەزاھەت** (～ونزاهت) : ئىززەت ۋە پاكلىق . ◇～**وجاھ** (～وجاھ) ، ～**رىفئەت** (～رفعت) : ئىززەت ۋە يۈكسەكلىك .

ئىززە (عزە) ق . ئىززەت .

ئىززەت (عزت) ، ئە . قەدىر ، ئەزىزلىك ، ھۆرمەت .
ئىززەتمەند (عزتمند) ، ئە ـ پ . ئىززەتلىك ، ھۆرمەتلىك ، قەدىرلىك .
ئىزگۈ (ايزگو) ياخشى ، چىرايلىق ، تەقۋادار ، سېخى .
ئىزگۈلەنمەك (ايزگولانماك ، ايزكولانماك) ياخشى بولماق ، ياخشىلانماق ؛ سېخىلەشمەك ، تەقۋادار بولماق .
ئىزگۈلىك (ايزگوليك ، ايزكوليك) ياخشىلىق ، سېخىلىق ، تەقۋادارلىق .
ئىزگى (ايزكى) تاۋۇش ، ئاۋاز .
ئىزلال I (اضلال) ، ئە . توغرا يولدىن چىقىرىش ، ئاداشتۇرۇش ، ئازدۇرۇش ، ناتوغرا يولغا باشلاش ، ئادىشىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماك) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : توغرا يولدىن چىقارماق ، يولدىن ئازدۇرماق . ◇~ **ۋە ئىفساد** (~ و افساد) : يولدىن ئېزىش ۋە بۇزۇلۇش .
ئىزلال II (اذلال) ، ئە . خارلاش ، پەس كۆرۈش .
ئىزلىك (ايزليک) ئۇتۇك ، مەسە .
ئىزمار (اضمار) ، ئە . يوشۇرۇش ، كۆڭلىدىكىنى ئېيتماسلىق .
ئىزن (اذن) ، ئە . رۇخسەت ، ئىجازەت .
ئىزھار (اظهار) ، ئە . كۆرسىتىش ، زاھىر قىلىش . ◇~ **ئەتمەك** (~ ايتماک) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : كۆرسەتمەك ، ئاشكارىلىماق ، بىلىندۇرمەك . ◇~ **ى ئەجز** (~ عجز) : ئاجىزلىق قىلماق .
ئىزى (ايزى) ئاللاھ ، تەڭرى ، خوجا ، ئىگە .
ئىزىد (ايزىد) خۇدا ، ئاللاھ .
ئىزىدا (ايزيدا) ئى ، ئاللاھ ، ھەي تەڭرى !
ئىس I (ايس) نەزىرلىك نان ، چەلپەك ، پوشكال .
ئىس II (ايس) ھىد ، بۇي ، پۇراق .
ئىسا (عيسى) ، ئە . خىرىستىيانلار پەيغەمبىرى ، ئىسا ئەلەيھىسسالام (ئەدەبىياتتا كۆپىنچە ئۆلۈكنى تىرىلدۇرگۈچى كۈچ مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ) . ◇~ **ئىگنەسى** (~ ايكنەسى) : رىۋايەتكە كۆرە ، ئەيسا پەيغەمبەر ئاسمانغا چىققاندا ئېتىكىگە ئىلىنىپ چىققان يىگنە . ◇~ **ئاسامەقال** (~ آسا مقال) : ئەيسادەك جان بېغىشلىغۇچى سۆز .
ئىسبات (اثبات) ، ئە . دەلىل ، پاكىت ، ھۆججەت ، ئاساس بىلەن ئېنىقلىماق . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ ايلاماک) ، ~ **قىلماق** (~ قيلماق) : دەلىل بىلەن ئېنىقلىماق ، ئىسپاتلىماق .
ئىسبەئ (اصبع) ، ئە . بارماق ، قول بارمىقى . ◇~ **ئى مىسۋاك قىلماق** (~ مسواک قيلماق) : بارمىقىنى چىشلەپ قالماق ، ھەيران قالماق ، كۆپلۈكى : ئەسابئ (اصابع) .
ئىسپەند (اسپند) ، پ . ئىسرىق .

ئىستار (استار) ، ئە . پەردىلەش .
ئىستەتمەك (ايستاتماك) چاقىرتماق ، ئىزدەتمەك .
ئىستەمان (ايستامان) ئىزدىمەيمەن .
ئىستىئاب (استيعاب) ، ئە . ئىچىگە ئېلىش ، قاچىلاش ، سىغدۇرۇش ؛ سىغىش ، سىغىمچانلىق .
ئىستىئارە (استعاره) ، ئە . ئارىيەت ئېلىش ، قەرز ئېلىش ، ئۆتنە ئېلىش ؛ ئەدەبىياتتا سۆزنى ئۆز مەنىسىدە ئەمەس ، بەلكى ئوخشىتىش يۈزىسىدىن باشقا مەنىدە قوللىنىش ، مىتافورا .
ئىستىئانە (استعانه) ، ئە . ياردەم ئىزدەش ، ياردەم سوراش .
ئىستىئانەت (استعانت) ق . ئىستىئانە .
ئىستىبئاد (استبعاد) ، ئە . يىراق ھېسابلاش ، ئۇزاق كۆرۈش ؛ قىسقارتىش ، ئىخچاملاش ؛ يىراقلىشىش ، ئۆزىنى قاچۇرۇش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : يىراقلاشماق ، ئىمكانسىز دەپ بىلىش .
ئىستىباھەت (استباحت) ، ئە . توغرا تېپىش ، مۇۋاپىق كۆرۈش ؛ مۇسادىرە قىلىش .
ئىستىبداد (استبداد) ، ئە . ھاكىممۇتلەقلىق ، زومىگەرلىك ، زالىملىق .
ئىستىبراۇ (استبراء) ، ئە . ئەۋرەتنى پاسكىنىچىلىقتىن تازىلاش ، يۇيۇش ، گۇناھىدىن پاكىزلىنىش .
ئىستىتائەت (استطاعت) ، ئە . قۇدرەت ، كۈچ ، ئىقتىدار .
ئىستىجاب (استجاب) ، ئە . قوبۇل بولۇش ، تەلەپ قوبۇل قىلىنىش ، قانائەت ھاسىل قىلىش ، قانائەتلىنىش .
ئىستىجازە (استجازه) ، ئە . رۇخسەت سوراش ، ئىجازەت تەلەپ قىلىش ؛ رۇخسەتكە ئىگە بولۇش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : رۇخسەت سورىماق .
ئىستىئجال (استعجال) ، ئە . ئالدىراش ، ئالدىرىتىش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئالدىرىماق ، ئالدىراتماق .
ئىستىخارە (استخاره) ، ئە . پال بېقىش ، رەم بېقىش ، ياخشى چۈش كۆرۈشنى تىلەپ ئۇخلاش .
ئىستىخراج (استخراج) ، ئە . ئېچىپ چىقىرىش ، كولاپ چىقىرىش ؛ پىششىقلاش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : چىقارماق ، ھاسىل قىلماق .
ئىستىخفاف (استخفاف) كەمسىتىش ، پەس كۆرۈش .
ئىستىخلاس (استخلاص) ، ئە . خالاس قىلىش ، قۇتقۇزۇش ، ئازاد قىلىش .
ئىستىدئا (استدعا) ، ئە . تىلەش ، يېلىنىپ سوراش ، يالۋۇرۇش ، تەكلىپ قىلىش ، چاقىرىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : يېلىنىپ - يالۋۇرۇپ سورىماق .
ئىستىئداد (استعداد) ، ئە . قابىلىيەت ، تالانت .
ئىستىدامەت (استدامت) ، ئە . بىرەر ئىشنىڭ داۋاملىق بولۇشىنى تىلەش ، دائىملىقنى ئىزدەش .

ئىستىدلال (استدلال) ، ئە . بىرەر دەۋانى ئىسپاتلاش ئۈچۈن دەلىل كەلتۈرۈش ، بىرەر بەلگە ئارقىلىق بىر نەرسىنى بىلىش .

ئىستىراھەت (استراحت) ، ئە . دەم ئېلىش ، راھەتلىنىش .

ئىستىرزائ (استرضاء) ، ئە . رازىلىق سوراش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : رازىلىق سورىماق .

ئىستىرھام (استرحام) ، ئە . ياخشىلىق تىلەش ، مەرھەمەت ئىزدەش ؛ كەچۈرۈم تىلەش .

ئىستىزھار (استظهار) ، ئە . ھىمايە تەلەپ قىلىش ، ياردەم سوراش .

ئىستىسقائ (استسقاء) ، ئە . يېغىن تىلەش ، يامغۇر تىلەپ دۇئا قىلىش ؛ قېرىنغا سۇ يىغىلىپ قېلىش كېسىلى .

ئىستىسنائ (استثنا) ، ئە . ئايرىۋېتىش ، چىقىرىپ تاشلاش ؛ چىقىرىپ تاشلانغان .

ئىستىشمام (استشمام) ، ئە . پۇراقلىق قىلىش ، پۇرىتىش ، پۇراش ؛ پۇراپ بىلىۋېلىش ؛ پۇراق .

ئىستىشھاد (استشهاد) ، ئە . گۇۋاھلىق ئىزدەش ، پاكىت كەلتۈرۈش ، مىسال كەلتۈرۈش ، نەقىل كەلتۈرۈش .

ئىستىغاسە (استغاثه) ، ئە . مەدەت سوراش ، ياردەمگە چاقىرىش .

ئىستىغراب (استغراب) ، ئە . ئەجەبلىنىش ، ھەيران قېلىش .

ئىستىغراق (استغراق) ، ئە . غەرق بولۇش ؛ چۆكۈش ، پىكىرگە چۆمۈش ، ئويغا چۆمۈش ؛ سوپىلىق تەلىماتىدا كىشىنىڭ ھاياجانلىنىپ ، ئۆزىنى بىلمەس دەرىجىدە پىكىرگە ياكى ھەيرانلىققا چۆمۈش .

ئىستىغفار (استغفار) ، ئە . گۇناھىنى كەچۈرۈشنى ، ئەپۇ قىلىشنى سوراش ، كەچۈرۈم سوراش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : تۆۋە قىلماق ، ئەپۇ سورىماق .

ئىستىغنائ (استغناء) ، ئە . بايلىق ، ئېھتىياجسىزلىق ، تارتىنىش ، ناز قىلىش ؛ پەرۋاسىزلىق ، كەك قوللۇق . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : بايلىقنى ئىپادىلىمەك ، ئېھتىياجسىزلىق كۆرسەتمەك ؛ ناز قىلماق ، تەكەببۇرلۇق قىلماق .

ئىستىئفائ (استعفاء) ، ئە . ئەپۇ سوراش ، كەچۈرۈم تىلەش ؛ ئۆز ئىختىيارى بىلەن خىزمىتىدىن قېلىشنى تىلەش ؛ ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئورىنىنى بوشىتىش .

ئىستىفادە (استفاده) ، ئە . پايدىلىنىش ، بىرەر نەرسىنى ئۆگىنىۋېلىش ، بىلىم ئېلىش ، ئۆگىنىش .

ئىستىفادەت (استفادت) ، ئە . ق . ئىستىفادە . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : پايدىلانماق ، بىلىم ئالماق .

ئىستىفتاھ (استفتاح) ، ئە . كىرىش ، باشلاش . ◇～**كۈنى** (～كونى) : باشلاش كۈنى .

ئىستىفسار (استفسار) ، ئە . ئىزاھ تەلەپ قىلىش ، شەرھلەشنى تەلەپ قىلىش ؛ سوراپ

بىلىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تەپسىر قىلىشنى ئىلتىماس قىلىش ، ئىزاھ تەلەپ قىلماق ؛ سوراپ بىلمەك .

ئىستىئلام (استعلام) ، ئە . تەكشۈرۈش ، تەپتىش قىلىش ، سۈرۈشتۈرۈش .

ئىستىفهام (استفهام) ، ئە . سوراش ، چۈشىنىشكە ئۇرۇنۇش ، تىڭ ـ تىڭلاش .

ئىستىقامەت (استقامت) ، ئە . توغرىلىق ، قەيسەرلىك ، چىدامچانلىق ؛ نۇرغۇنلۇق ، بەرقارار ـ لىق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تۈرۈپ قالماق ، ئولتۇراقلىشىپ قالماق .

ئىستىقبال (استقبال) ، ئە . كېلەچەك زامان ؛ قارشى ئېلىش ، كۈتۈۋېلىش ، ئالدىغا چىقىش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : قارشى ئالماق .

ئىستىقساۋ (استقصاء) ، ئە . بىرەر نەرسىنىڭ تېگى ـ تەكتىگە يېتىشكە ئۇرۇنۇش ، چوڭقۇر تەكشۈرۈپ ئېنىقلاش ، تولۇق بىلىۋېلىشقا تىرىشىش ؛ تەنقىقات . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : تېگى ـ تەكتىگە يەتمەك ، تولۇق بىلمەك .

ئىستىقلال (استقلال) ، ئە . مۇستەقىللىق .

ئىستىلاھ (اصطلاح) ، ئە . ئاتالغۇ ، تېرمىن ؛ ئۆرپ ـ ئادەت .

ئىستىلاھات (اصطلاحات) ، ئە . ئىستىلاھ (اصطلاح)نىڭ كۆپلۈكى : ئاتالغۇلار ، تېرمىنلار ؛ ئادەتلەر .

ئىستىلام (استلام) ، ئە . قوبۇل قىلىش ؛ تاپشۇرۇپ ئېلىش ؛ يول قويۇش ، تەسلىم بولۇش ؛ مەككىدىكى قارا تاشنى سۆيۈش .

ئىستىماۋ (استماع) ، ئە . ئاڭلاش ، تىڭشاش ، ئىشتىش ؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ **قىلماق** (～قىلماق) : تىڭشىماق ، ئاڭلىماق . ◇～**تۇشمەك** (～توشماك) : ئاڭلانماق ، ئىشتىلمەك .

ئىستىئمال (استعمال) ، ئە . ئىشلىتىش .

ئىستىمالەت (استمالت) ، ئە . ئۆزىگە مايىل قىلىش ، ئۆزىگە تارتىش ، جەلپ قىلىش . ◇**خەتتى** ～ (خط～) ؛ چاقىرىق خېتى ، ئۆز تەرىپىگە ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئۇندەپ يېزىلغان خەت .

ئىستىمداد (استمداد) ، ئە . ياردەم سوراش ، مەدەت تىلەش ، ياردەم سوراپ قول سوزۇش .

ئىستىمزاج (استمزاج) ، ئە . بىراۋنىڭ رايى ، مىجەزى ، تەبىئىتى ؤە خۇلقىنى بىلىۋېلىشقا تىرىشىش .

ئىستىناد (استناد) ، ئە . يۆلەنچۈك ، ئاساس ، تايانچۇق ، دەلىل ، پاكىت .

ئىستىنجاۋ (استنجاء) ، ئە . تۆۋەن بەدەننى يۇيۇش ، نىجاسەتتىن پاكلىنىش .

ئىستىهزاۋ (استهزاء) ، ئە . مەسخىرىلەش ، مازاقلاش ، كۈلكە قىلىش .

ئىستىهزار (استحضار) ، ئە . هازىرلاش ، تەييار قىلىش ، هازىرلىتىش ، چاقىرىش ، چاقىرىپ كېلىش .

ئىستىهسال (استحصال) ، ئە . هاسىل قىلىش ، پەيدا قىلىش ؛ ئىگە بولۇش ، قولغا كەلتۈ-رۈش ، ئېرىشىش .

ئىستىھسان (استحسان) ، ئە . بىراۋ ھەققىدە ياخشى گەپ قىلىش ، ياخشى خۇلقلىرىنى تىلغا ئېلىپ ئەسلەش .

ئىستىھقاق (استحقاق) ، ئە . لايىقەت ، لايىقلىق .

ئىستىھلاك (استهلاك) ، ئە . ھالاك قىلىش ، يوقىتىش ، ئۆلۈم ؛ سەرپ قىلىپ تۈگىتىش ، ئىستېمال قىلىش .

ئىستىھلال (استحلال) ، ئە . بىر نەرسىنىڭ ھالاك بولۇشىنى ئىزدەش ؛ توغرىلىق ؛ توغرا كۆرۈش ، مۇڭاپىق دەپ ھېسابلاش .

ئىستىۋائ (استواء) ، ئە . باراۋەرلىك ، تەڭپۇڭلۇق ، تەڭلىك ؛ ئېكۋاتور سىزىقى ؛ كۈن تىكلەشكەن چاغ ، چۈش ۋاقتى .

ئىستىيغائ (استيغاء) ، ئە . يېتەرلىك دەرىجىدە ئېلىش ، يەتكۈدەك ئېلىش ، ھەممىنى ئېلىش ؛ ئەملگە ئاشۇرۇش ؛ ئورۇنلاش ، تاماملاش .

ئىستىيلائ (استيلاء) ، ئە . ئىگىلەش ، بېسىپ كىرىش ، قاپلاپ كېتىش ؛ بېسۋېلىش ، ئىشغال قىلىش ، بويسۇندۇرۇش . ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : بېسىۋالماق ، قولغا كىرگۈزمەك .

ئىسرا (اسرا) ، ئە . كېچىسى ماڭدۇرۇش ، تۈندە بارغۇزۇش ؛ ئەۋەتىش ، يوللاش .

ئىسرار (اصرار) ، ئە . بىرەر توغرىدا قاتتىق تۇرۇۋېلىش ، ئۆز سۆزىدە چىڭ تۇرۇۋېلىش ، قەتئىي چىڭ تۇرۇش .

ئىسراف (اسراف) ، ئە . ئورۇنسىز سەرپ قىلىش ، بىھۇدە ئىشلىتىۋېتىش .

ئىسسىغدەم (ايسيغ دم) : كۆز يېشى ، يىغا ؛ ئاھ ، پىغان .

ئىسسىغ نەفەس (ايسيغ نفس) خۇش مۇئامىلە ، مۇلايىم ، مېھرىبان ، سۆزى يېقىملىق .

ئىسسىغلىغ (ايسيليغ) ئۆز ۋاقتىدا ، دەل ۋاقتىدا ، ئىسسىقىدا .

ئىسغا (اصغاء) ، ئە . دىققەت قىلىپ ئاڭلاش ، تىڭشاش ، ئىشىتىش ؛ ◇～**قىلماق** (～قىلماق) : دىققەت بىلەن ئاڭلىماق ، تىڭشىماق .

ئىسقات (اسقاط) ، ئە . ئېلىپ تاشلاش ، بىكار قىلىش ، ساقىت قىلىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : ئېلىپ تاشلىماق ، بىكار قىلىۋەتمەك .

ئىسكەلەمەك (ايسكالاماك) پۈرىماق .

ئىسكەمەك (ايسكاماك) پۈرىماق .

ئىسكەندەر (اسكندر) ئىسكەندەر زۇلقەرنەين . ◇～**ى مىھر** (～مهر) : قۇياش ئىسكەندەرى ، جاھاننى قىزدۇرغۇچى قۇياش .

ئىسلام (اسلام) ، ئە . بويسۇنۇش ، تەسلىم بولۇش ، باش ئېگىش ؛ ئىسلام دىنى .

ئىسلامىيەت (اسلاميت) ، ئە . ئىسلام دىنىنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرى ؛ مۇسۇلمانلىق .

ئىسلاھ (اصلاح) ، ئە . تۈزىتىش ، رېمونت قىلىش ، تۈزۈپ ياخشى ھالغا كەلتۈرۈش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تۈزەلمەك ، ياخشىلانماق .

ئىسلاھ پەزىر (اصلاح پذير) ، ئە ـ پ . تۈزەشكە بولىدىغان ، كېلىشتۈرسە بولىدىغان . ~ ◇ **بولماق** (~بولماق) : تۈزىلىشكە ماسلاشماق .

ئىسلاماق (ايسلاماق) پۈرسماق .

ئىسىم (اسم) ، ئە . ئات ، نام ، ئىسىم .◇~ **ى ئەئزەم** (~اعظم) : بۇيۇك ئىسىم .

ئىسماڭ (اسماع) ، ئە . ئاڭلىتىش ، ئاڭلاش ، ئىشتىش . ◇ ~ **ئەتمەك** (~ايتماک) ، ~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماک) : ئىشتىمەك .

ئىسمار (اثمار) ، ئە . مېۋە بېرىش ، نەتىجە چىقىرىش .

ئىسمەت (عصمت) ، ئە . پاكلىق ، مەسۇملۇق ، بىگۇناھلىق ، گۇناھسىزلىق .

ئىسمەتپەناھ (عصمت پناه) ، ئە ـ پ . نومۇسلۇق ، نومۇسىنى ساقلىغۇچى (ئاياللار ھەققىدە) ، ئەخلاقلىق .

ئىسمەتۇددۇنيا (عصمت الدينا) ، ئە . دۇنيا پاكىزەسى .

ئىسناد (اسناد) ، ئە . تەئەللۇق قىلىش ، مەنسۇپ قىلىش ؛ پاكىت ، يىپ ئۇچى ، ھۆججەت ؛ ئەقىل كەلىتۈرۈش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماک) : مەنسۇپ قىلماق . ◇~ **تاپماق** (~تاپماق) : تېگىشلىك بولماق ، تەئەللۇق بولماق .

ئىسنان (اثنان) ، ئە . ق . ئىسنەين .

ئىسنەين (اثنين) ، ئە . ئىككى (2) .

ئىسنەينىيەت (اثنينيت) ، ئە . ئىككىلىك ، جۈپلۈك .

ئىستما (ايسيتما) قىزىتما ، بەزگەك .

ئىستماق (ايسيتماق) قىزىتماق ، قىزىتىپ كېسەل بولماق .

ئىستمە (ايسيتمه) ق . ئىستما .

ئىستمەك (ايسيتمەك) ق . ئىستماق .

ئىسرغا (ايسيرغا) سىرغا ، زىرە .

ئىسرغانماق (ايسيرغانماق) خىجالەت بولۇپ قىزارماق ، خىجالەت بولماق .

ئىسيان (عصيان) ، ئە . قارشىلىق ، قارشىلىق كۆرسىتىش ؛ كۆتۈرۈلۈش ؛ بويسۇنماسلىق .

ئىش (ايش) خىزمەت ، تەشۋىش ؛ ھادىسە ؛ جەڭ ، كۈي . ◇ **باشكە~ تۇشكەن** (باشكا~ توشكان) : بېشىغا تەشۋىش چۈشكەن . ◇~ **كۇنى** (~كونى) : جەڭ كۈنى ؛ قىيامەت كۈنى . ◇~ **باغلاماق** (~باغلاماق) : كۈي تۈزمەك .

ئىشاڭ (عشاء) ، ئە . قاراڭغۇ چۈشكەن ۋاقىت ، كېچە ؛ خۇپتەن .

ئىشئار (اشعار) ، ئە . بىلدۈرۈش ، سەزدۈرۈش ، خەۋەر بېرىش ، خەۋەرلەندۈرۈش ، خەۋەردار قىلىش ، مەلۇم قىلىش .

ئىشارات (اشارات) ، ئە . ئىشارەت (اشارت)نىڭ كۆپلۈكى : ئىشارەتلەر ، بەلگىلەر .

ئىشباھ (اشباه) ، ئە . ئوخشاش ، ئوخشايدىغان . ◇~ **ى ئىنسان** (~انسان) : ئادەمگە ئوخشايدىغان ، ئادەمسىمان .

ئىشتىئال (اشتعال) ، ئە . يېنىش ، لاۋۇلداپ كۆيۈش (ئوت) ؛ شولا چېچىش ، يورۇش .
ئىشتىباھ (اشتباه) ، ئە . شۇبھە ، گۇمان ، شەك .
ئىشتىراك (اشتراك) ، ئە . قوشۇلۇش ، قاتنىشىش ، ئورتاقلىشىش ، شېرىك بولۇش .
ئىشتىغال (اشتغال) ، ئە . شۇغۇللىنىش ، مەشغۇل بولۇش ؛ ◇～**كۆرگۈزمەك** (～كورـ كوزماك) : شۇغۇللانماق .
ئىشتىھائ (اشتهاء) ، ئە . ئارزۇ قىلىش ، تىلەش ، كۆڭلى تارتىش .
ئىشتىھار (اشتهار) ، ئە . مەشھۇر بولۇش ، داڭ چىقىرىش ؛ شۆھرەت ، داڭ . ◇～**تاپماق** (～تاماق) : شۆھرەتلەنمەك ، شۆھرەت تاپماق .
ئىشتىياق (اشتياق) ، ئە . تەقەززالىق ، سېغىنىش ؛ دىل خاھىشى ، كۆڭۈل ئىستىكى .
ئىئدام (اعدام) ، ئە . ئۆلتۈرۈش . ◇**جەزائى**～ (جزاء～) : ئۆلۈم جازاسى .
ئىشراق (اشراق) ، ئە . يورۇتۇش ، نۇرلاندۇرۇش ؛ پارلاش ، يالتىراش ؛ پارلاپ چىقىش (قۇياش ھەققىدە) .
ئىشراقىي (اشراقى) ، ئە . قەدىمكى يۇنان ھېكمىلىرىنىڭ بىر مەزھىبى .
ئىشرەت (عشرت) ، ئە . ھۇزۇرلىنىش ، يەپ ـ ئىچىپ ئولتۇرۇش ، شادلىنىش ، ئىچىملىك ئىچىپ ئولتۇرۇش ، ئولتۇرۇش قىلىش ؛ دوستلىشىش ، باردى ـ كەلدى قىلىش ؛ ياشاش . ◇**ئىيشۇ**～ (عيش～) : يەپ ـ ئىچىپ كەيپ سۈرۈش .
ئىشرەت ئەنگىز (عشرت انكيز) ، ئە ـ پ . شادلىق قوزغىغۇچى ؛ شادلاندۇرغۇچى ، شادلىق بېغىشلىغۇچى ، ھۇزۇرلاندۇرغۇچى .
ئىشرەتسەرا (عشرت سرا) ، ئە ـ پ . ئىشرەتخانا ، ساراي ، قەسىر .
ئىشرەتسىگال (عشرت سكال) ، ئە ـ پ . ئىشرەتكە مايىل ؛ شاد ، خۇشۇاق .
ئىشرەت فەزا (عشرت فزا) ، ئە ـ پ . ھاياتنى جانلاندۇرغۇچى ؛ تۇرمۇشقا ھۇزۇر بېغىشلىغۇچى .
ئىشرەتگاھ (عشرت كاه) ، ئە ـ پ . كەيپ ـ ساپا ئورنى ، ئىشرەتخانا .
ئىشرەتى پەيمانە (عشرت پيمانه) ، ئە ـ پ . خۇشاللىق شارابى ، شادلىق مەيى .
ئىشغال (اشغال) ، ئە . شۇغۇللاندۇرۇش ، مەشغۇل قىلىش ، بىر ئىش بىلەن بەنت قىلىش ؛ ئىگىلەش ، تاجاۋۇز قىلىپ بېسىۋېلىش .
ئىشفاق (اشفاق) ، ئە . شەپقەت ، مېھرىبانلىق ، خەيرخاھلىق . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : شەپقەت قىلماق ، مېھرىبانلىق قىلماق .
ئىشق (عشق) ، ئە . سۆيگۈ ، بىراۋنى چىن كۆڭلىدىن يارىتىش ، مۇھەببەت . ◇～**ۋادىيسى** (وادىسى) : مۇھەببەت ۋادىسى ؛ سوپىزم تەلىماتىدىكى ئىككىنچى تەبىقە .
ئىشقاۋۇل (ايشقاول) قورۇقچى ؛ جىسەكچى .
ئىشقباز (عشقباز) ، ئە ـ پ . بىر ئىشقا ئىنتايىن قىزىققۇچى ، بىرەر ئىشنى ئىنتايىن قىزغىن سۆيگۈچى ؛ مۇھەببەتلىك ، قىزغىن ، ئاشىق ؛ ئىشقىۋاز .

ئىشق پىچان (عشق پيچان) ، ئە ـ پ . ھەشقىپىچەك .
ئىشقىرماق (ايشقيرماق) ئىسقىرتماق .
ئىشقىرىق (ايشقيريق) كوزا ، ھىجىر .
ئىشكال (اشكال) ، ئە . مۇشكۈللۈك ، قىينىچىلىق ، چىگىشلىك .
ئىشكەستەلىغ (اشكستەليغ) سۇنۇقلۇق ، كۇچسىزلىك ، بىچارىلىق .
ئىشكەنجە ، شىكەنجە (اشكنجه ، شكنجه) ، پ . ئازاب ، قىيناق ، قىيىن ـ قىستاق ، قىستاش ، ئىسكەنجە .
ئىش ـ كۇچ (ايش كوچ) مەشغۇلات ، خىزمەت .
ئىشكىن (ايشكين) يورغا ئات ؛ ئېقىن سۇ .
ئىشلەك (ايشلاك) ئىشچان ، قابىل ، ئىشتا پىشقان ، تەجرىبىلىك .
ئىشلەمەك (ايشلاماك) پارقىرىماق ، نۇرلانماق ، يالتىرىماق ، نۇر چاچماق .
ئىشنار (ايشنار) پارقىراق ، نۇرلۇق ، يالتىراق .
ئىشناماق (اشيناماق) پارقىرىماق ، نۇرلانماق ، يالتىرىماق .
ئىشنەر (ايشنار) ق . ئىشنار .
ئىشنەمەك (ايشناماك) ق . ئىشناماق .
ئىشلىغ (ايشليغ) قىلىقلىق ، خۇلقلىق . ◇ **ياماڭ~** (يامان~) : يامان قىلىقلىق ، بۇزۇق خۇلقلىق .
ئىشۋەجى (عشوەجى) ناز ـ كەرەشمىچى .
ئىشۋە (عشوه) ، ئە . ناز ، كەرەشمە ، مەپتۇن قىلغۇچى ھەرىكەت .
ئىشۋەساز (عشوەساز) ، ئە ـ پ . ناز قىلغۇچى .
ئىشۋەگەر (عشوەكر) ق . ئىشۋەساز (عشوەساز) .
ئىشى (ايشى) ئىشچان ، ئىشقا چىدامىلىق .
ئىشىق (ايشيق) نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك .
ئىشىك (ايشك) ئىشىك ؛ ھۆكۈمدار سارىيى . ◇~ **ئاغاسى** (~اغاسى) ، ◇~ **ئىختىيارى** (~اختيارى) : باش ۋەزىر ، ھۆكۈمدار يېنىدىكى ئەڭ ھوقۇقلۇق بەگ .
ئىغاچ (ايغاچ) يىغاچ .
ئىغاغ (ايغاغ) پايدىسىز ، مەنىسىز .
ئىغتىراب (اغتراب) ، ئە . غۇربەتچىلىكتە قېلىش ، باشقا يۇرتلارغا سەرگەردان بولۇپ چىقىپ كېتىش .
ئىغتىرار (اغترار) ، ئە . ئالدىنىش ، دامغا چۈشۈپ قېلىش ؛ مەغرۇرلۇق .
ئىغلاق (اغلاق) ، ئە . مۇرەككەپلەشتۈرۈش ، قىيىنلاشتۇرۇش ، يامانلاشتۇرۇش ؛ غۇۋالاشتۇرۇش ، خۇنۇكلاشتۇرۇش .
ئىغلاماق (ايغلاماق) يىغلىماق .

ئىغماز (اغماض) ، ئە . كۆز يۇمۇش ، كۆرمەسكە سېلىش ، يوشۇرۇش ، مەيلىگە قويۇۋېتىش .
◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : كۆز يۇمماق ، يوشۇرماق .
ئىغۋاك (اغواء) ، ئە . ئازدۇرۇش ، يولدىن چىقىرىش ، قۇتراتىش ، يامان يولغا باشلاش .
ئىفادەت (افادت) ، ئە . پايدىلاندۇرۇش ، دەرس بېرىش ، بىلىم بېرىش ، ئۆگىتىش ؛ پايدا ، نەپ ، ياخشىلىق ؛ ئىپادىلەش ، مەنە .
ئىفتار (افطار) ، ئە . ئېغىز ئېچىش ، روزىنى بۇزۇش .
ئىفتىتاھ (افتتاح) ، ئە . باشلاش ، كىرىشىش ؛ ئېچىش ، ئېچىۋېتىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : باشلىماق ، كىرىشمەك .
ئىفتىخار (افتخار) ، ئە . پەخىرلىنىش ، ماختىنىش .
ئىفتىراك (افتراء) ، ئە . بۆھتان ، تۆھمەت .
ئىفتىقار (افتقار) ، ئە . موھتاجلىق ، بىچارىلىك ، پەقىرلىك ، يوقسۇزلۇق .
ئىفرات (افراط) ، ئە . ھەددىدىن ئېشىش ، چەكتىن ئاشۇرۇش . ◇～**كۆرگۈزمەك** (～كوركوزماك) : ھەددىدىن ئاشۇرماق ، ھەددىدىن ئاشماق .
ئىفرىت (عفريت) ، ئە . دىۋە ، جىن ، ئالۋاستى ، شەيتان .
ئىفساد (افساد) ، ئە . بۇزۇش ، سېسىتىش ، بۇزۇقچىلىق ؛ بۇزۇلۇش .
ئىفشاك (افشاء) ، ئە . پاش قىلىش ، ئېچىش ، ئاشكارا قىلىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئېچىپ تاشلىماق ، پاش قىلماق .
ئىففەت (عفت) ، ئە . پاكلىق ، پاكىزلىق ؛ نومۇس ؛ يامانلىقتىن ساقلىنىش .
ئىففەتمەئاب (عفت مآب) ق . ئىففەتپەناھ (عفت پناه) .
ئىففەتپەناھ (عفت پناه) ، ئە ـ پ . ئىپپەتلىك ، نومۇسلۇق ، پاك .
ئىفلاس (افلاس) ، ئە . ئىقتىسادى ۋەيران بولۇش ، سۇنۇش ؛ پۇلسىزلىق ، كەمبەغەللىك .
ئىفناك (افناء) ، ئە . گۇمران قىلىش ، يوقىتىش ؛ ئىشلىتىپ بولۇش ، تۈگىتىش .
ئىفھام (افهام) ئە . چۈشەندۈرۈش ، ئاڭلىتىپ بىلدۈرۈش ، پەم قىلدۇرۇش .
ئىقاب (عقاب) ، ئە . جازا ، ئازاب ، قىيناق .
ئىقالە (اقاله) ، ئە . ئالغۇچى بىلەن سانقۇچى ئۆزئارا كېڭىشىپ سودىنى بۇزۇش ، سودىدىن يېنىش .
ئىقامە (اقامه) ، ئە . تۇرغۇزۇش ، ئورنىتىش ؛ كۆتۈرۈش ؛ كۆرسىتىش ؛ يۇرگۈزۈش ؛ ق . ئىقامەت .
ئىقامەت (اقامت) ، ئە . بىر جايغا ماكانلىشىش ، تۇرۇپ قېلىش ؛ مۇقىملىشىش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : تۇرۇپ قالماق . ◇**مەنزىلى**～ (منزل～) : تۇرار جاي ؛ ◇～**خەيلى** (～خيلى) : ئولتۇرۇشلۇق كىشىلەر ، تۇراقلىق كىشىلەر .
ئىقامەتگاھ (اقامتگاه) ، ئە ـ پ . تۇرۇشلۇق جاي ، ئولتۇراقلاشقان ماكان .
ئىقان (ايقان) ق . ئىيقان .

ئىقبال (اقبال) ، ئە . دۆلەت ، بايلىق ، بەخت ـ تەلەي ، ئامەت ؛ كەلگۈسى ، يېقىن كەلگۈسى ؛ ◇ **نامەئى~** (نامە~) : مېھرىبانلىق يارلىقى ؛ خۇرسەنلىك خېتى .

ئىقتار (اقطار) ، ئە ـ پ . قەتار (قطار)نىڭ كۆپلۈكى : قاتارلار ، كارۋانلار .

ئىقتىباس (اقتباس) ، ئە . قەرز ئېلىش ، ئارىيەت ئېلىش ، نەقىل كەلتۈرۈش ، مىسال قىلىش ، ئىشلىتىش ، تاللاش . ◇~ **ئەيلەمەك** (~ايلاماك) : ئالماق ، ئارىيەت ئالماق ، كۆچۈرمە قىلىپ ئالماق .

ئىقتىدائ (اقتداء) ، ئە . ئەگىشىش ، دوراش . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : ئەگەشمەك ، دورىماق .

ئىقتىدائەن (اقتداءً) ، ئە . ئەگەشكەن هالدا ، دورىغان هالدا .

ئىقتىدار (اقتدار) ، ئە . قۇدرەت ، قابىلىيەت ؛ قادىر بولۇش ، بىرەر ئىشنى بېجىرەلەيدىغان بولۇش .

ئىقتىدارلىغ (اقتدارليغ) قابىلىيەتلىك ، قادىرلىق ، بىر ئىشقا كۈچى يېتەلىگۈدەك بولۇش .

ئىقتىران (اقتران) ، ئە . يېقىن كېلىش ، يېقىنلىشىش ؛ يولۇقۇش ، ئۇچرىشىش .

ئىقتىزائ (اقتضاء) ، ئە . تەقەززالىق ، تەلەپ ، ئېھتىياج ، ئارزۇ ، ئىستەك ، هاجەت .

ئىقتىسار (اقتصار) ، ئە . قىسقارتىش ، ئىخچاملاش ، يىغىنچاقلاش . ◇~ **ئەتىلمەك** (~ايتيلماك) : قىسقارتىلماق .

ئىقد (عقد) ، ئە . مەرۋايىت تىزىقى ، مۇنچاق . بويۇن ئاسقۇ ؛ باغلاش ، چىگىش .

ئىقدام (اقدام) ، ئە . قەدەم بېسىش ، ئالغا بېسىش ؛ قاتتىق تىرىشىش ، ئۇرۇنۇش ، قەيسەرلىك . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : قاتتىق تىرىشماق ؛ كىرىشمەك .

ئىقرار (اقرار) ، ئە . ئېتىراپ قىلىش ؛ مۇقىملاشتۇرۇش .

ئىقلىم (اقليم) ، ئە . قىتئە ، رايون ، قۇرۇقلۇقنىڭ مۇئەييەن بىر قىسمى (كونا چۈشەنچىدە دۇنيانى يەتتە ئىقلىمغا بۆلىدۇ) .

ئىقلىمگىر (اقليم كير) ، ئە ـ پ . ئىقلىمنى قولغا ئالغۇچى ، جاهانگىر .

ئىقنائ (اقناع) ، ئە . قانائەتلەندۈرۈش ، قانائەت هاسىل قىلدۇرۇش .

ئىكەگۇ (ايكاكو) ئىككىسى ، ئىككىلىسى .

ئىكەۋ (ايكاؤ ، ايكو) ئىككىلەپ ؛ ئىككىيلەن ؛ يولداش ، بىرگە بولغۇچى .

ئىكەۋلە (ايكاولا) ئىككىيلەن ، ئىككىسى ، ئىككىلىسى .

ئىكەلەسى (ايكالاسى) هەر ئىككىسى ، ئىككىلىسى .

ئىكەۋلەن (ايكاولان) ئىككىيلەن ، ئىككىسى بىرلىكتە .

ئىكەۋلىك (ايكاوليك) ئىككىيلەنلىك ، ئىككى كىشىلىك ، ئىككىيلەن بىر بولۇشلۇق .

ئىكتىساب (اكتساب) ، ئە . كەسىپ قىلىش ، ئۆگىنىش ، غەلىبە قازىنىش ، قولغا كەلتۈرۈش .

ئىكتىفا (اكتفا) ، ئە . كۇپايىلىنىش . ◇~ **بولماق** (~بولماق) : بولدى قىلماق ، كۇپايىلىنىش .

لەنمەك . ◇～ **قىلماق** (～قىلماق) : قانائەتلەنمەك .

ئىكتىھال (اكتحال) ، ئە . كۆزگە سۈرمە تارتىش .

ئىكرام (اكرام) ، ئە . ئىززەتلەش ، ھۆرمەتلەش ، ئۇلۇغلاش ؛ كەچۈرۈش ، كەچۈرۈم قىلىش .

◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～قىلماق) : ھۆرمەتلىمەك ، ئىززەتلىمەك .

ئىكراھ (اكراه) ، ئە . يىرگىنىش ، يامان كۆرۈش ؛ خالىمىغان ئىشنى مەجبۇرى قىلدۇرۇش ، يامان كۆرۈلگەن ئىشنى مەجبۇرى بېجىردۇرۇش . ◇ **خاتىرنى～گە سالماق** (خاتىرنى～كا سالماق) : كۆڭۈلنى يىرگەندۈرمەك .

ئىكراھلىك (اكراەليك) يىرگىنچلىك . ◇～ **ئولماق** (～اولماق) : نەپرەتلەنمەك ، يىرگەنمەك .

ئىكسىر (اكسير) ، ئە . مىس ، قەلەيگە ئوخشاش قىممەتلى تۆۋەن مەدەنلەرنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرۇش ھەم بارلىق كېسەللەرنى ساقايتىش خاسىيىتىگە ئىگە دەپ ئىشىنىلگەن خىيالىي خىمىيە ئىلمى ؛ كامالەتكە يەتكەن ئۇلۇغ زاتنىڭ نەزىرى ، تەسىرى ؛ ئىشقى ـ مۇھەببەتكە ئوخشاش پەۋقۇلئاددە تەسىر كۈچىگە ئىگە بولغان نەرسىلەر .

ئىكسۇن (اكسون) ، ئە . قارا رەڭلىك يىپەك كىيىم ؛ ھەشەمەتلىك كىيىم . ◇～ **ۋدىبا** (～وديبا) : ھەشەمەتلىك يىپەك كىيىم .

ئىككى (ايكى) ئىككى . ◇～ **كەۋن** (～كون) ، ◇～ **سەرا** (～سرا) : ئىككى دۇنيا ، ئىككى ئالەم . ◇～ **لەئل** (～لعل) : ك . ئىككى لەۋ .

ئىككىرەر (ايكى رار) ئىككى قېتىم ، ئىككىدىن ، ئىككىلەپ .

ئىككىلىك (ايكى ليك) ئىككىلىك ، ئايرىمىلىق ؛ شۇبھە ، ئىككىلىنىش ، تەۋرىنىش .

ئىكلەنمەك (ايكلانماك) تۆرۈپلا قالماق ، بىر جايدا توختاپ قالماق ، قادىلىپ تۇرۇپ قالماق .

ئىكمال (اكمال) ، ئە . كامالىغا يەتكۈزۈش ، تاكامۇللاشتۇرۇش ، مۇكەممەل قىلىش ، تامامـلاش ، تۈگىتىش .

ئىكى (ايكى) ق . ئىككى .

ئىكىرەر (ايكيرار) ئىككىدىن .

ئىكىز (ايكيز) قوش ، قوشكېزەك .◇～ **ئوغلان** (～اوغلان) : قوشكېزەك بالىلار . ئىككى لەۋ .

ئىكىزەك (ايكىزاك) قوش كېزەك .

ئىكىشەر (ايكيشر) ئىككىدىن .

ئىگ (ايك ، ايگ) كېسەل ، ئاغرىق .

ئىگەچى (ايكاچى) ئاچا .

ئىگەرلىك (ايكرليك) ئاچچىقلىق ، قىرتاق .

ئىگەرمەك (ايكارماك) ئايلاندۇرماق ؛ ئىگىرمەك .

ئىگدە (ايكده) جىگدە .

ئىگرەمەك (ايكراماك) ئىگرىماق .
ئىگرەنج (ايكرنج) يىرگىنىش ، بىزارلىق .
ئىگرەنجلىك (ايكرنجليك) يىرگىنىشلىك ، بىزار قىلارلىق .
ئىگرەنمەك (ايكرانماك) ئەلەمنى ئىچگە يۇتۇپ خۇپيانە يىغلىماق ، دەرد ئىچىدە ئاۋازسىز يىغلىماق .
ئىگرىم (ايكريم) گىرداپ ، قاينام ، سۇنىڭ چۆرگىلەپ ئېقىشى ، سۇ چۆرگىلەپ ئاقىدىغان جاي .
ئىگلەمەك (ايكلاماك) ئاغرىماق ، كېسەل بولماق .
ئىگلىك (ايك ليك) كېسەللىك ، ئاغرىقلىق ؛ ك . قاتتىقچىلىق ، قىيىنلىق .
ئىگنە (ايكنه) يىڭنە .
ئىگىرمەك I (ايكيرماك) ئىگىرمەك ، يىپ پىشىلدۇرماق ، يىپ ئىگىرمەك ، يىپ ئەشمەك .
ئىگىرمەك II (ايكيرماك) ئورىماق ، چۆرىدىمەك ، ئىھاتىلىمەك .
ئىڭمەك (اينكماك) پۇرماق ، پۇراپ چىقماق ، پۇراپ باقماق .
ئىڭرەمەك (اينكراماك) ئىڭرىماق ، مۇڭلۇق ئاۋاز بىلەن ئېزىلىپ يىغلىماق .
ئىڭنە (اينكنه) ق . ئىگنە .
ئىل (ايل) يىل .
ئىلا (الى) ق . ئىله .
ئىله (الى) «... گىچە ، ... گە» مەنىسىدىكى ئالدى قوشۇلغۇچى . ◇～**غايه** (～غايه) : ئاداققىچە . ◇～**نهايه** (～نهايه) : ئاخىرىغىچە . ◇ **مەن ئەۋۈەلهى～ئاخىرىهى** (من اوله～آخره) : باشتىن ئاياققىچە ، ھەممىسى .
ئىلاج (علاج) داۋا ؛ سەۋەب ، چارە ، ئىلاج . ◇～**پەزىر** (～پذير) : تۇزۇلىدىغان ، ساقىيىدىغان ؛ نەتىجە بېرىدىغان .
ئىئلال (اعلال) ، ئە . ئەرەب تىلى مورفولوگىيەسىدە ، جاراڭلىق تاۋۇشلارنى بىر ـ بىرىگە ئالماشتۇرۇش يولى بىلەن تۇرلۈك خىلدىكى پېئىل شەكىللىرىنى ياساش قائىدىسى ، ئىلىم سەرف ، سۆزلەرنى تۇرلەش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : تۇرلىمەك .
ئىئلام (اعلام) ، ئە . بىلدۇرۇش ، مەلۇم قىلىش ، ئۇقتۇرۇش . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بىلدۇرمەك ، ئۇقتۇرماق .
ئىئلان (اعلان) ، ئە . ئاشكارا قىلىش ، مەيدانغا چىقىرىش ، خەلقتە بىلدۇرۇش .
ئىلاھ (اله ، الاه) چوقۇنۇش ئوبيېكتى ؛ ئاللاھ ، خۇدا .
ئىلاھه (الهى) ئەي رەببىم ، ئەي خۇدايىم ؛ ئاللاھ ، خۇدا . ◇**ئەمرى～** (امر～) : ئاللاھنىڭ ئىشى .
ئىلاھىي (الهى ، الاهى) ، ئە . دىنىي ، ئىلاھقا مەنسۇپ .
ئىلاي (ايلاى) ئالد ، ھۇزۇر . ◇～**دە** (～دا) : ئالدىدا ، ھۇزۇرىدا ، قېشىدا ، يېنىدا ؛

◇ **ئەل～دە** (ايل～دا) : خەلق ئالدىدا ، جامائەت ئالدىدا .

ئىلەك I (ايلاك) باغ ، يىپ ؛ باغلىنىش .

ئىلەك II (ايلاك) غەلۋىر .

ئىلەكلەمەك (ايلاكلاماك) باغلىماق .

ئىلەمەك (ايلاماك) ئەيلىمەك ، ئاشلىماق (تېرىنى) .

ئىلەنچەك (ايلانجاك) بىزار قىلارلىق ، زارلاندۇرارلىق .

ئىلەنمەك (ايلانماك) هاياجانلانماق ، زارلانماق ؛ يالۋۇرماق ، سورانماق .

ئىلەي (ايلاى) ق . ئىلاي .

ئىلەيسە (ايلايسە) ھەممە يەردە ، قەيەردە بولمىسۇن .

ئىلباس (الباس) ، ئە . كىيىندۈرۈش .

ئىلباسۇن (الباسون) ياۋايى قۇشلار ، ئوۋ قىلىنىدىغان قۇشلار .

ئىلپىرەتمەك (ايلپيراتماك) يىرتىلاتماق ، ئىسسىقتا پىشۇرماق .

ئىلتىباس (التباس) ، ئە . خىرەلىك ، خۇنۇكلۇك ، ئېنىقسىزلىق ، ئوچۇق ئەمەسلىك .

ئىلتىجا (التجا) ، ئە . يېلىنىش ، يالۋۇرۇش ، سېغىنىش ، پاناھلىنىش . ◇～**كەلتۈرمەك** (～كيلتورماك) : سېغىنماق ، پاناھ تىلىمەك .

ئىلتىرەغۇچ (ايلتيراغوچ) پارقىرىغۇچى ، پارقىراق ، يالتىراق .

ئىلتىراق (ايلتراق) يالتىراق ، پارقىراق .

ئىلتىراماق (التيراماق) يالتىرىماق ، پارقىرىماق .

ئىلتىزاز (التذاذ) ، ئە . لەززەتلىنىش ، لەززەت .

ئىلتىزام (التزام) ، ئە . مەجبۇرىيەت ، بىرەر ئىشنى بېجىرىشنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىش ، مەسئۇلىيەت ، مەسئۇللۇق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : ئۆز ئۈستىگە ئالماق ، ئۆز زىممىسىگە ئالماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : لازىم قىلماق ، لازىم كۆرمەك .

ئىلتىفات (التفات) ، ئە . «لەپپىدە» بىر قاراپ قويۇش ، ئېتىبار قىلىش ؛ نەزەر سېلىش .

ئىلتىيام (التيام) ، ئە . تۇزۇلۇش ، ساقىيىش ، پۈتۈش ، ئوڭلىنىش (جاراھەت) .

ئىلدەي (ايلداى) ئالىدى ، ئالدىن . ◇～**لەردىگە** (～لاريکا) : ئالدىلىرىغا . ◇～**دە** (～دا) : ئالدىدا .

ئىلدىرىم (ايلديريم) چاقماق ، چېقىن .

ئىلدىز (ايلديز) يىلتىز .

ئىلزام (الزام) ، ئە . مەجبۇرلاش ؛ مەجبۇرلۇق ؛ قارشى چىقالماسلىق ، يېڭىلىش ؛ ◇～**بولماق** (～بولماق) : يېڭىلمەك ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يەڭمەك ، مات قىلماق .

ئىلشىك (ايلشيك) كېمىنىڭ يەلكىنى .

ئىلغار (ايلغار) ئالدىنقى، ئالدىنقى سەپتىكى؛ تېز يۈرگۈچى ھەربىي قىسىم، زەربىدار قىسىم.

ئىلغارماق (ايلغارماق) تېز ماڭماق؛ ئىلگىرىلىمەك؛ ئالدىرىماق.

ئىلغاماق (ايلغاماق) ئالدىدا ماڭماق، ئالدىنقى قاتار بولماق، تېز يۈرۈش قىلماق؛ كۆرۈپ قالماق، كۆزگە چۈشۈرمەك، ئىلغىماق.

ئىلقا (ايلقا) يىلقا.

ئىلقاۋ (القاء)، ئە. تاشلاش، ئېتىش، چۆرۈش. ◇～**قىلماق** (～قيلماق): تاشلىماق، ئاتماق، چۆرىمەك. ◇～**ى كەلام** (～ء كلام): نۇتۇق.

ئىلقى (ايلقى) ئات، يىلقا، ئاتلار توپى.

ئىلغى (ايلغى) ئىلغۇ، ئىلغۇچ؛ ق. ئىلقى.

ئىلك (ايلك) ق. ئىلىك I.

ئىلگەرمەك (ايلكارماك) تۇتماق، قولغا كىرگۈزمەك.

ئىلگەمەك (ايلكاماك) باغ قىلماق، باغلىماق، بەنت قىلماق.

ئىلگۈي (ايلكوى) ئەركە.

ئىللا (الا)، ئە. باشقا، ئۆزگە، باشقىسى، ئۆزگىسى؛ بىراق، ئەمما.

ئىللە (الا) ق. ئىللا.

ئىللەت (علت)، ئە. كېسەللىك، دەرد؛ سەۋەب، نۇقسان، كەمچىلىك.

ئىلىتماق (ايليتماق) ئىسىستماق.

ئىللىيۇن (عليون)، ئە. جەننەتتىكى ئەڭ يۇكسەك جاي.

ئىللىيىن (عليين)، ئە. ق. ئىللىيۇن.

ئىللىييەت (عليت)، ئە. يۇقىرى تەبىقە، ئاقسۆڭەكلەر سىنىپى؛ كاتتىلار.

ئىلمەك (ايلمك) ئىلماق، ئىلىپ ئالماق. ◇**كۆزگە**～ (كوزكا～): ئېتىبار قىلماق، كۆزگە ئىلماق.

ئىلمكىش (علم كيش)، ئە ـ پ. بىلىملىك، بىلىمدان، زىيالى.

ئىلمى بەلاغەت (علم بلاغت)، ئە. ئىستىلىستىكا.

ئىلھاد (الحاد)، ئە. دىنسىزلىق، كاپىرلىق، دىندىن چېكىنىش.

ئىلھاق (الحاق)، ئە. قوشۇش، قوشۇۋېتىش؛ يېتىشتۇرۇش، يەتكۈزۈش؛ ◇～**قىلىلماق** (～قيليلماق): قوشۇلماق، كەينىدىن يېتىشىپ بېرىپ بىرلەشمەك.

ئىلھام (الهام)، ئە. ئىنتىلىش، رىغبەت، ئىلھام. ◇～**غەيب** (～غيب): كىشىدە پەيدا بولىدىغان تەسىرات، غايىبانە ئىنتىلىش.

ئىلھان (الحان)، ئە. ق. ئەلھان (الحان).

ئىلھاھ (الحاح)، ئە. قەتئىي تەلەپ قىلىش، قاتتىق قىستاش، بىرەر ئىشنى بېجىرىشكە قاتتىق زورلاش؛ ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك): قاتتىق زورلىماق، قاتتىق ئۇندىمەك.

ئىلىغ (ايليغ) ئىسسىق ، ئىللىق .
ئىلىك I (ايليك) قول . ◇～**تۇتۇماق** (～توتماق) : ياردەم بەرمەك ؛ ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) : قول تارتماق . ◇～**سۇنماك** (～سونماك) : قول سۇنماق ، قول ئۇزارتماق . ◇～**شىمەلمەك** (～شمالماک) : يەڭ شىمايلىماق ، يەڭ تۇرمەك ؛ ◇～**يېغىشتورماق** (～ييغيشتورماق) : قول تارتماق . ◇～**يۇماق** (～يوماق) : قول تارتماق . ◇～**قوشماق** (～قوشماق) ، ◇～**ئالىشماق** (～آلشماق) : تۇتۇشماق ، ئېلىشماق .
ئىلىك II (ايليك) سولاقلىق ، ئىلىقلىق .
ئىلىكلەمەك (ايليكلاماك) قولغا كەلتۇرمەك ، قولغا ئالماق ، ئېگىلمەك .
ئىلىگ (ايليک) ق . ئىلىك .
ئىلىنماق (ايلينماق) ئىسسىنماق .
ئىلياس (الياس) ، ئە . رىۋايەتلەردە خىزىرغا ئوخشاش تىرىكلىك سۇيىنى ئىچكەن ، مەڭگۈ تىرىك دەپىلىدىغان پەيغەمبەر .
ئىمانەت (اماتت) ، ئە . ئۆلتۈرۈش ، ئۆلتۈرۈپ تاشلاش .
ئىمارەي (عمارى) ، ئە . تۆگىنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىدىغان ئادەم ئولتۇرىدىغان ساندۇق ، تۆگە ئىگىرى ؛ ك . تاۋۇت .
ئىمالە (اماله) ، ئە . مايىل قىلىش ، ئېگىش .
ئىمام (امام) ، ئە . جامائەتنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ، كۆپچىلىكنى باشلاپ ناماز ئوقۇتقۇچى ؛ يولباشچى ، باشلىق ، ئاقساقال ، داھىي ، پېشۋا .
ئىمامەت (امامت) ، ئە . ئىمامىلىق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئىمام بولماق ، ئىمامىلىق قىلماق .
ئىمامەتلىغ (امامت ليغ) ئىمامىلىق ، ئىمامەتچىلىك .
ئىمان (ايمان) ، ئە . ئىشەنچ ، ئەقىدە ، ئېتىقاد ؛ كۆڭۈلدە ئىشىنىش ۋە تىلدا ئىقرار قىلىش . ◇～**كامىل بولماق** (～كامل بولماق) : ئىشەنچ تولۇق بولماق ؛ كامالەتكە يەتمەك .
ئىمانسوز (ايمان سوز) ، ئە ـ پ . ئىماننى كۆيدۈرگۈچى ، دىننى يوقاتقۇچى .
ئىمەنمەك (ايمانماک) تارتىنماق ، ھېيىقماق .
ئىمتىداد (امتداد) ، ئە . سوزۇلۇش ، ئۇزىرىش .
ئىمتىزاج (امتزاج) ، ئە . ئارىلىشىش ؛ ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئارىلاشماق .
ئىمتىسال (امتثال) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ، ئەگىشىش ؛ بىرەر ئىشتىن نەمۇنە ئېلىش ، دوراش ، ئۇلگە قىلىش . ◇**ۋاجىبۇل**～ (واجب الـ～) : بويسۇنۇش لازىم بولغان .
ئىمتىسالەن (امتثالاً) ، ئە . بويسۇنغان ھالدا ، ئىتائەتمەنلىك بىلەن .
ئىمتىلا (امتلا) ، ئە . تولۇش ، لىق بولۇش ؛ تاماق سىڭدۈرەلمەسلىك كېسىلى .
ئىمتىناۋ (امتناع) ، ئە . ئۆزىنى تۇتۇش ، ئۆزىنى بېسىش ؛ تارتىنىش ، چېكىنىش ، ئۇنىماسلىق ؛ ئىمكانىيەتسىزلىك .

ئىمتىنان (امتنان) ، ئە . رەھمەت ، تەشەككۇر .
ئىمتىياز (امتياز) ، ئە . پەرق ، ئايرىما ، ئارتۇقلۇق ، مۇئەييەن خۇسۇسىيەت بىلەن ئايرىلىپ تۇرۇش ؛ پەۋقۇلئاددە ھوقۇق .
ئىمداد (امداد) ، ئە . ياردەم قىلىش ، ياردەم ، مەدەت . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) : مەدەت بەرمەك ، ياردەم قىلماق .
ئىمزا (امضا) ، ئە . تەستىق ، مۆھۈر ، تامغا ، قول قويۇش ، ھۆكۈمنى ئۆتكۈزۈش . ◇**جاۋىد**～ (جاويد～) : ئەبەدىي ھۆكۈمران .
ئىمساك (امساك) ، ئە . پەرھىز تۇتۇش ، ئۆزىنى ئۆزى چەكلەش ؛ بېخىللىق . ◇～**ى سۇم** (～صوم) : روزا تۇتۇش .
ئىملا (املا) ، ئە . تولدۇرۇش ، لىقلاش ؛ بەلگە ، نىشان ؛ تولۇق ئىپادىلەش ، يېزىش ، توغرا يېزىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : يازماق .
ئىمىن (ايمن) ، ئە ـ پ . خەۋپسىز ، خاتىرجەم .
ئىناۋ (اناء) ، ئە . قاچا ، كوزا ، قۇمرا .
ئىناد (عناد) ، ئە . جاھىللىق ، كاجلىق ، تەرسالىق ؛ بويۇن تولغاش ، باش تارتىش .
ئىناس (اناث) ، ئە . ئۇنسا (انثى)نىڭ كۆپلۈكى : خوتۇنلار ، ئاياللار ، ئايال جىنسلار .
ئىناغ (ايناغ) ق . ئىناق .
ئىناق (ايناق) دوست ، ئاغىنە ، ھەمراھ ، يولداش ؛ ھاۋالە قىلىنغۇچى ، ئىشەنچلىك خادىم ؛ مەسلىھەتچى ، ۋەزىر .
ئىناقلىق (ايناقليق) دوستلۇق ، يولداشلىق ، ئاغىنىلىك .
ئىناقماق (ايناقماق) دوست بولماق ، دوستلاشماق ، ئىناقلاشماق .
ئىنال (اينال) پادىشاھ ، تۆرە ، قەبىلە ئاقساقىلى ، سەردار .
ئىنالچىق (اينالچيق) بەگ ، كىنەز ، شاھزادە .
ئىنالماق (اينالماک ، اينالماق) ق . ئىنەلمەك Ⅱ .
ئىنام (اينام)～ ◇ **قىلماق** (～قيلماق) : ئىشەنمەك .
ئىنئامات (انعامات) ، ئە . ئىنئام (انعام)نىڭ كۆپلۈكى : ئىنئاملار ، ھەدىيەلەر ، تارتۇقلار .
ئىناملىق (ايناملىق) ئىشەنچلىك .
ئىنان (عنان) ، ئە . تىزگىن ، يۈگەن ، ئالد ، ھۇزۇر ؛ ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : يۈگەنلىمەك ؛ تىزگىن تارتماق .
ئىنانتاب (عنانتاب) ، ئە ـ پ . تىزگىننى بۇرىغۇچى ، باشقا تەرەپكە يۆنەلگۈچى ، باشقا تەرەپكە يول ئالغۇچى ؛ ◇～**ئولماق** (～اولماق) : تىزگىن بۇرىماق ، يۈگەننى قايرىماق ، باشقا تەرەپكە يۆنەلمەك .
ئىنانچ (اينانچ) ئىشەنچ .
ئىنانچسىز (اينانچسيز) ئىشەنچسىز .
ئىنانچلىق (انيانچلىق) ئىشەنچلىك .

ئىناندۇرماق (ايناندورماق) ئىشەندۈرمەك .
ئىنانكەش (عنان كش) ، ئە ـ پ . يېتەكلىگۈچى ، باشقۇرغۇچى ، تىزگىننى تۇتقۇچى ، توختاتقۇچى .
ئىنانگىر (عنان كير) ، ئە ـ پ . تىزگىن تۇتقۇچى ، كۈتۈژالغۇچى ؛ يولدىن توختاتقۇچى .
ئىنانماق (ايناماق) ئىشەنمەك .
ئىنانىلماق (اينانيلماق) ئىشەنچلىك بولماق ، ئىشەنچكە ئىگە بولماق .
ئىنايەت (عنايت) ، ئە . غەمخورلۇق ، مەرھەمەت ، ئىلتىپات ، مېھرىبانلىق ؛ بېغىشلاش ، بەخش ئېتىش ؛ ◇～**قىلماق** (～قيلماق) ، ～**ئەتمەك** (ايتماك) : غەمخورلۇق قىلماق ، مەرھەمەت قىلماق ، بېغىشلىماق .
ئىنايەتەن (عنايةً) غەمخورلۇق قىلغان ھالدا ، كۆڭۈل بۆلگەن رەۋىشتە .
ئىنايەتكار (عنايتكار) ، ئە ـ پ . غەمخورلۇق قىلغۇچى .
ئىنايەتنامە (عنايت نامه) ، ئە ـ پ . پەرمان خېتى ؛ كاتتا ، ئۇلۇغلاردىن كەلگەن سۆيۈنچ ۋە ئىلتىپات مەكتۇبى .
ئىنەتمەك (اينا تماك) ئاختىلىماق ، پىچماق .
ئىنەشلەمەك (اينا شلاماك) ئېڭىشمەك ، ئېگىلمەك .
ئىنەك (اينک) ك . ئەركەك ، يىگىت . ◇～**بەچە** (～بچه) : ئوغۇل بالا .
ئىنەكچى (اينا كچى) پادىچى ، كالا باققۇچى .
ئىنەگە I (اينا كا) ئىنى ، ئۇكا .
ئىنەگە II (اينا كا) ئېمىكئانا ، سۈت ئانىسى .
ئىنەلمەك (اينالماک) يالۇۋۇرۇپ ئايلانماق ، يېلىنىپ چۆرگىلىمەك .
ئىنبىسات (انبساط) ، ئە . شادلىنىش ، خۇشاللىنىش ؛ شادلىق ، خۇرسەنلىك ؛ يېيىلىش ، كېڭىيىش ، ئېچىلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : شادلانماق ، خۇرسەن بولماق ؛ ئاچماق ، يايماق .
ئىنتىباھ (انتباه) ، ئە . ئويغىنىش ، ئاگاھلىق ، ھەزەر ئەيلەش ، ھوشيار بولۇش ، دىققەت قىلىش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئاگاھلاندۇرماق ، تەنبىھ بەرمەك .
ئىنتىخاب (انتخاب) ، ئە . سايلاش ، تاللاش ؛ ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) : سايلىماق ، تاللىماق .
ئىنتىزار (انتظار) ، ئە . كۈتۈش ، كۆز تۇتۇش ، تەقەززالىق ؛ ◇～**تارتماق** (～تارتماق) ، ～**چەكمەك** (～چيكماك) : كۈتمەك ، كۆز تۇتماق ، تەقەززا بولماق .
ئىنتىزام (انتظام) ، ئە . تەرتىپ ، تىزلىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : تەرتىپ تاپماق ، رەتلەنمەك .
ئىنتىساب (انتساب) ، ئە . مۇناسىۋەت ، ئالاقە ، تېگىشلىك ، تەئەللۇق ؛ نىسبەت ؛ قېرىنداشلىق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : يېتىشمەك ، ئېرىشمەك ، تېگىشلىك بولماق .
ئىنتىسار (انتصار) ، ئە . غەلىبە ، زەپەر ، نۇسرەت ؛ غەلىبە قازىنىش ، زەپەر قۇچۇش .
ئىنتىشار (انتشار) ، ئە . تارقىلىش ، چېچىلىش ، يېيىلىش ؛ گېزىتكە بېسىش . ◇～**تاپماق**

(～تاپماق) : يېيىلماق ، تارقالماق .
ئىنتىفائ I (انطفاء) ئۆچۈش ؛ يوقىلىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : ئۆچمەك ، يوقالماق .
◇～**نار** (～نار) : ئوت ئۆچمەك .
ئىنتىفائ II (انتفاع) ، ئە . نەپ ئېلىش ، پايدا ئېلىش ، مەنپەئەت ھاسىل قىلىش .
ئىنتىقاد (انتقاد) ، ئە . تەنقىدلەش ؛ باھالاش ؛ خىللاش ؛ مۇئەممە قائىدىلىرىدىكى مەخسۇس ئىشارەتلەر .
ئىنتىقاش (انتقاش) ، ئە . نەقىشلەش .
ئىنتىقال (انتقال) ، ئە . كۆچۈش ، يۆتكىلىش ؛ ك . ئۆلۈش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**تاپماق** (～تاپماق) ، ～**قىلماق** (～قىلماق) : كۆچمەك ، يۆتكىلىپ كەلمەك ؛ ئۆلۈپ كەتمەك .
ئىنتىقام (انتقام) ، ئە . ئۆچ ئېلىش . ◇**تىغى**～**تارتماق** (تيغ～تارتماق) : ئۆچ ئالماق .
ئىنتىھائ (انتهاء) ، ئە . تۈگەش ، ئاخىرلىشىش ؛ ئاخىر ؛ كېيىن .
ئىنجەك (اينجاك) ، ق . ئىنچەك .
ئىنجۇ (اينجو) مەرۋايىت .
ئىنجىتمەك (اينجيتماك) رەنجىتمەك ، خاپا قىلماق .
ئىنجىرمەك (اينجيرماك) ئىڭىرماق .
ئىنجىل (اينجل) ، ئە . ئىنجىل ، خىرىستىيانلارنىڭ مۇقەددەس كىتابى ؛ خۇشخەۋەر .
ئىنجىمەك (اينجيماك) رەنجىمەك ، خاپا بولماق .
ئىنچەك (اينچاك) ئىنچىكە ، نازۇك .
ئىنچكە (اينچكه) زىلۋا ، ئىنچىكە ، نازۇك .
ئىنچكەلىك (اينچكاليك) دىققەتچانلىق ، ئەھمىيەت بېرىش ، چوڭقۇر كۆڭۈل قويۇش ، يىپىدىن ـ يىڭنىسىغچە تەكشۈرۈش . ◇～**بىلە** (～بيله) : ئېھتىيات بىلەن .
ئىنچكىرمەك (اينچكيرماك) ئىنچىكە تاۋۇش بىلەن يىغلىماق ، چىقىرماق .
ئىنچمەك (اينچماك) يانچماق .
ئىنچقىرماق (اينچقيرماق) ق . ئىنچكىرمەك .
ئىنچىك (اينچيك) ق . ئىنچكە (اينچكه) .
ئىنخىرات (انخراط) ، ئە . بىرەر گۇرۇھقا كىرىش ، تەشكىلگە قاتنىشىش ؛ يىپنى يىڭنىدىن ئۆتكۈزۈش ؛ يىپقا تىزىش ؛ تاراشلىنىش ، قىرقىلىش ، رېمونت قىلىنىش .
ئىنداماق (ايندامان) ق . چاقىرماق .
ئىندە (عند) ، ئە . ئالدىدا ، ھۇزۇردا ، «…دا/دە/تا/تە» . ◇～**نناس** (～الناس) : ئادەملەر ئالدىدا ؛ ◇～**الباب** (～لباب) : ئىشىك ئالدىدا .
ئىندەتمەك (ايندامك) چاقىرتماق .
ئىندەمەك (ايندامك) ئىشارەت قىلماق ؛ چاقىرماق ؛ تەكلىپ قىلماق ؛ قارىماق ، ئىلىك ئالماق ، قوبۇل قىلماق .
ئىندۇر (ايندور) ئېگىز ، يۇكسەك ، تىك ؛ ئېگىلگەن .

ئىندۇرمەك (ايندورماك) يۇقىرىدىن تۆۋەنگە چۈشۈرمەك ، تۆۋەن سالماق ، ئېگىشتۈرمەك ؛ ◇**باش**～ (باش～) : باش ئېگىشتۈرمەك ، تەزىم قىلماق . ◇**بوينىغا**～ (بوينيغه～) : گەدىنىگە يۈكلىمەك .

ئىندۇرۇلمەك (ايندورولماك) تۆۋەن قىلىنماق ، تۆۋەن سېلىنماق ، چۈشۈرۈلمەك .

ئىنزىۋائ (انزواء) ، ئە . ئۆزىنى تارتىپ يۈرۈش ، چەتنەش ، ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ يۈرۈش ، تەنھالىق ، ھېچكىمگە ئارىلاشماسلىق ، بىر بۈلۈڭغا كىرىۋېلىش . ◇**تەرىقى**～ (طريق～) : خىلۋەتكە كىرىۋېلىش يولى .

ئىنس (انس) ، ئە . ئىنسان ، ئادەم ، ئادەم جىنسى . ◇**جىنۇ**～ (جن～) ، ～**ۋجن** (～ و جن) : بارلىق جانلىقلار .

ئىنساف (انصاف) ، ئە . ئادىللىق ، لىللا ئىش قىلىش .

ئىنسۇ مەلەك (انس و ملک) ، ئە . ئادەم ۋە پەرىشته .

ئىنشائ (انشاء) ، ئە . پەيدا قىلىش ، ۋۇجۇنقا چىقىرىش ؛ ئىجادىيەت ، ئەسەر ، نەسرى ئەسەر ؛ خەت ، مەكتۇپ . ئوقۇشلۇق ، قۇرۇلۇش ، بىنا . ◇～**ئى ھۆكۈم ئەتمەك** (～حكم ايتماک) : پەرمان چىقارماق ، ھۆكۈمنامە يازماق . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماک) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ۋۇجۇنقا چىقارماق ، يازماق .

ئىنشائات (انشائات) ، ئە . ئىنشائ (انشاء)نىڭ كۆپلۈكى : قۇرۇلۇشلار ، بىنا قىلىنغان نەرسىلەر .

ئىنشائاللاھ (ان شاء الله) ، ئە . خۇدا خالىسا ، مۇمكىن بولسا .

ئىنشاد (انشاد) ، ئە . شېئىر دېكلاماتسىيە قىلىش ؛ غەزەل ئوقۇش ، ناخشا ئېيتىش .

ئىنفاق (انفاق) ، ئە . چىقىم قىلىش ، خەجلەش ، سەرپ قىلىش .

ئىنفئال (انفعال) ، ئە . خىجالەت ، ئۇيلىش ؛ تەسىرلىنىش ، ھاياجانلىنىش .

ئىنفئالات (انفعالات) ، ئە . ئىنفئال (انفعال)نىڭ كۆپلۈكى : تەسىرلىنىشلەر ، ھاياجانلار ، خىجالەتلەر .

ئىنقىتائ (انقطاع) ، ئە . ئۈزۈلۈش ، كېسىلىش ، ئاجرىلىش ؛ توختاپ قېلىش ، ئۈزۈلۈپ قېلىش .

ئىنقىراز (انقراض) ، ئە . يوقىلىش ، تامامەن گۇم بولۇش ، تۈگىشىش ، مۇنقەرز بولۇش .

ئىنقىسام (انقسام) ، ئە . بۆلۈنۈش ، تەقسىملىنىش .

ئىنقىلاب (انقلاب) ، ئە . ئۆزگىرىش ، ئالمىشىش ، ئۆڭتەي ـ توڭتەي بولۇش ، ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇش .

ئىنقىياد (انقياد) ، ئە . بويسۇنۇش ، ئىتائەت قىلىش ؛ قارىغۇلارچە ئەگىشىش .

ئىنكار (انكار) ، ئە . ئېتىراپ قىلماسلىق ، رەت قىلىش ؛ بىكار قىلىش ، يوققا چىقىرىۋېتىش ؛ تېنىش ، يېنىۋېلىش .

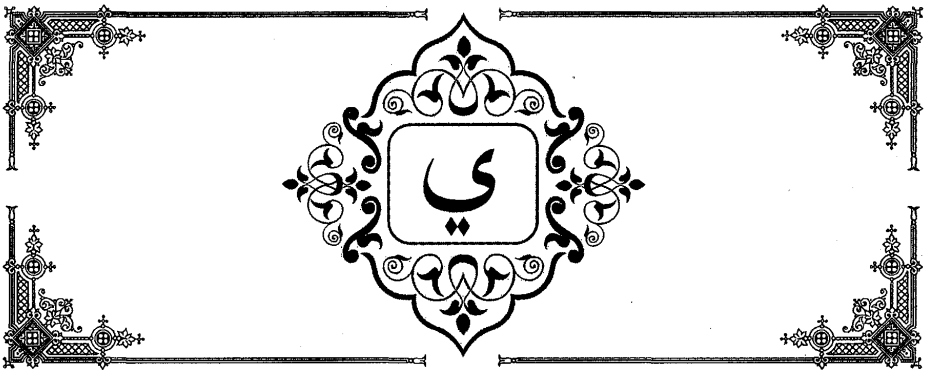
ئىنگەن (اينكان) چىشى تۆگە .

ئىنكىسار (انكسار) ، ئە . سۇنۇش ، ۋەيران بولۇش ؛ ئۇشتۇلۇش ، چېقىلىش ، كەمتەرلىك ؛ ئاجىزلىق .

ئىنكسىاق (انكساق) ، ئە . كۇن تۇتۇلۇش .
ئىنكىشاق (انكشاق) ، ئە . ئېچىلىش ، ئاشكارا بولۇش ، تېپىلىش .
ئىنماق (اينماق) ق . ئىنمەك .
ئىنمەك (اينماك) چۈشمەك ، پەسكە چۈشمەك .
ئىنهىتات (انحطاط) ، ئە . چۈشۈپ كېتىش ، تۆۋەنلەپ كېتىش ، چۈشكۈنلىشىش ، چۈشكۈنلۈك . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : پەسلەپ كەتمەك ؛ چۈشكۈنلەشمەك .
ئىنهىراق (انحراق) ، ئە . قىڭغىيىش ، مايماق كېتىش ، ئېغىش . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : بىر تەرەپكە ئاغماق ، ئوقىدىن چىقماق .
ئىنهىزام I (انهزام) ، ئە . تىرە - پىرەڭ بولۇپ قېچىش ، ئەجەللىك مەغلۇپ بولۇش ، ئېغىر مەغلۇپ بولۇش ، مەغلۇبىيەت .
ئىنهىزام II (انهضام) ، ئە . ھەزم بولۇش ، سىڭىش .
ئىنهىناۋ (انحناء) ، ئە . ئېگىلىش ، پۈكلىنىش ؛ تەزىم قىلىش .
ئىنهىراق (انحراف) ، ئە . قېيىش ، مايماق كېتىش ؛ خىلاپلىق .
ئىنىر (اينير) ئامبۇر .
ئىنىش (اينيش) يەر تۆۋىنى ، تىك پەسەيمە .
ئىنىقماق (اينيقماق) ئىتائەت قىلماق ، بويسۇنماق .
ئىنئىكاس (انعكاس) ، ئە . ئەكس ئېتىش . ◇～**ى سەۋت** (～صوت) ؛ ئەكس سادا .
ئىنىيەكاد (ان يكاد) ، ئە . كۆز تېگىشىنى قايتۇرۇش ياكى كۆز تەگمەسلىك ئۈچۈن ئوقۇلىدىغان دۇئانىڭ باش سۆزى (دىنى) .
ئىهاتە (احاطه) ، ئە . ئوراپ ئېلىش ، چۆرىدەش ؛ بەلباغ ، تام . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～**قىلماق** (～قيلماق) : ئوراپ ئالماق ، ئورىماق ، يۆگىمەك .
ئىهالە (احاله) ، ئە . ھاۋالە قىلىش ؛ يەتكۈزۈپ بېرىش .
ئىهانەت (اهانت) ، ئە . كەمسىتىش ، خورلاش ، دەپسەندە قىلىش .
ئىهتىباس (احتباس) ، ئە . توختىتىش ، كېچىكتۈرۈش ، كەينىگە تارتىش ؛ تۇرمىگە سولاش .
ئىهتىجاب (احتجاب) ، ئە . پەردىلىنىش ، ئۆزىنى يوشۇرۇش .
ئىهتىجاج (احتجاج) ، ئە . دەلىل كۆرسىتىش ، ئىسپات ئۈچۈن ھۆججەت كۆرسىتىش .
ئىهتىجام (احتجام) ، ئە . تەندىن قان ئالدۇرۇش ، بەدەنگە قىزىق لوكۇقا قويۇش يولى بىلەن قان چىقىرىش (تېببىي داۋالاشتا) .
ئىهتىداۋ (اهتداء) ، ئە . توغرا يولغا يۈزلىنىش ، توغرا يولغا يۈزلىنىش ، ھىدايەت تېپىش .
ئىهتىراز (احتراز) ، ئە . ئېھتىياتلىنىش ، ھەزەر قىلىش ، ساقلىنىش ، ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ئېھتىيات قىلماق ، ساقلانماق .
ئىهتىرام (احترام) ، ئە . ھۆرمەت ، ھۆرمەتلەش . ◇～**ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھۆرمەت قىلماق .
ئىهتىرامەن (احتراما) ، ئە . ھۆرمەتلەپ ، ھۆرمەت يۈزىسىدىن .
ئىهتىزار (احتضار) ، ئە . ئۆلۈم قۇچىقىدا يېتىش ، سەكرات ، ئۆلەر ھالەت .

ئەھتىزاز (اهتزاز) ، ئە . تىترەش ، تەۋرەش ، يەڭگىل سىلكىنىش .
ئەھتىساب (احتساب) ، ئە . ھېساب ئېلىش ، تەھقىقلەش ، تەكشۈرۈش ؛ ◇～ **ئەھلى** (اهل～) : ھېساب ئالغۇچىلار ؛ تەھقىقلىگۈچىلەر ، تەكشۈرگۈچىلەر .
ئەھتىشام (احتشام) ، ئە . ھەشەمەت ، سۆلەت ، دەبدەبە .
ئەھتىفال (احتفال) ، ئە . يىغىلىش ، مەجلىس ؛ قاتار ، سەپ ، قوشۇن ؛ تەبرىكلەش .
ئەھتىكار (احتكار) ، ئە . نەرسىلەرنى كەلگۈسىدە ھايىنىغا سېتىش غەرىزىدە بېسىۋېلىش ، بېسىمدارلىق ؛ ھايانكەشلىك .
ئەھتىلام (احتلام) ، ئە . شەيتان ئاتلاپ قېلىش ، ئەھتىلام .
ئەھتىمال (احتمال) ، ئە . مۇمكىنچىلىك ، ئىمكانىيەت بارلىق .
ئەھتىمام (اهتمام) ، ئە . ئەھمىيەت بېرىش ، دىققەت قىلىش ؛ تىرىشىش . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **ئەتمەك** (～ايتماك) : ئەھمىيەت بەرمەك ، دىققەت قىلماق ؛ غەيرەت قىلماق .
ئەھتىيات (احتياط) ، ئە . ئېھتىيات ، ساقلىنىش ، ئالدىنى ئېلىش ؛ ئىستىھكام ، ساقلىنىش تەدبىرى ؛ زاپاس قىسىم .
ئەھتىياتەن (احتياطاً) ، ئە . ئېھتىيات قىلىش يۈزىسىدىن ، ساقلىنىش ئۈچۈن .
ئەھتىياج (احتياج) ، ئە . ھاجەت ، تەلەپ ؛ موھتاجلىق ، كۆپلۈكى : ئەھتىياجات (احتياجات) .
ئەھداس (احداث) ، ئە . يېڭىلىق يارتىش ، يېڭىلىق ، يېڭى ۋەقە پەيدا قىلىش .
ئەھرام (احرام) ، ئە . ھەج قىلغاندا ھاجىلار كىيىدىغان كىيىم .
ئەھزار (احضار) ، ئە . ھازىر قىلىش ، ھازىرلاش ، تەييارلاش ؛ ھۇزۇرىغا چاقىرىش ، ئالدىغا كەلتۈرۈش ؛ ئېلىپ كېلىش .
ئەھساس (احساس) ، ئە . ھېس قىلىش ، سېزىش ، بىلىش ؛ ئېنىقلاش ، سېزىم ، تۇيغۇ . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : ھېس قىلماق ، سەزمەك ، بىلەمەك .
ئەھسان (احسان) ، ئە . ياخشىلىق ، بىراۋغا بىرەر نەرسىنى بېغىشلاش ، ھەدىيە قىلىش .
ئەھمال (اهمال) ، ئە . بېپەرۋالىق ، سۇسلۇق ، سولاشلىق . ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) ، ～ **قىلماق** (～قيلماق) : بېپەرۋالىق قىلماق ، بوش كەلمەك .
ئەھياء (احياء) ، ئە . تىرىلدۈرۈش ، جان كىرگۈزۈش ، ھايات بېرىش . ◇～ **ى ئەموات** (～اموات) : ئۆلۈكلەرنىڭ تىرىلىشى .
ئەھياء كەردە (احياء كرده) ، ئە ـ پ . جانلانغان ، تىرىلگەن .
ئەۋەز (عوض) ، ئە . بەدەل ، بىر نەرسىنىڭ ئورنىغا دەستىللەنگەن ئىككىنچى نەرسە ، تەڭ قىممەتلىك نەرسە ، كۆپلۈكى : ئەۋۋاز (اعواض) .
ئەۋەزەن (عوضاً) ، ئە . بىر ـ بىرىنىڭ ئورنىغا دەسستىپ ، تەڭ قىممەتتە ئالماشتۇرۇپ .
ئەۋدىم (ايوديم) چاققان .
ئەيا I (ايا) ئالىقان .

ئىيا Ⅱ (ايا ، ايىا) ئىگە ، خوجا .
ئىياسىز (ايا‌سيز) ئىگىسىز ، ئىگە ـ چاقىسىز .
ئىيالاماق (ايالاماق) ئىگىدارچىلىق قىلماق ، باشقۇرماق ، تەسەررۇپ قىلماق .
ئىيادەت (عيادت) ، ئە . كېسەل كۆرۈش ، كېسەل يوقلاش ، كېسەلدىن ھال سوراشقا بېرىش .
ئىيار (عيار) ، ئە . ئالتۇن ، كۈمۈش قاتارلىقلارنىڭ باشقا ئارىلاشمىلاردىن تازىلانغانلىرى ، ساپ ئالتۇن ـ كۈمۈش . ئۆلچەم . ◇ **ساھىب**～ (صاحب～) : خىللىغۇچى ، تاللىغۇچى ؛ ساپ ئالتۇننى ئايرىغۇچى .
ئىيال ، ئەيال (عيال) ، ئە . خوتۇن ، ئايال ؛ بالا ـ چاقا . ◇ **ئەھلۇ**～ (اهل～) : خوتۇن بالا ـ چاقا ، ئائىلە .
ئىيان (عيان) ، ئە . ئاشكارا ، ئوچۇق ، روشەن ؛ بۇقۇسا ، ساپان .
ئىيەر (ايار) ئىگەر .
ئىيد (عيد) ، ئە . بايرام ، ھېيت .
ئىيدگاھ (عيدكاه) ، ئە ـ پ . ق . ئىيدگەھ .
ئىيدى ئەكبەر (عيد اكبر) ، ئە . ئۇلۇغ بايرام ، چوڭ بايرام .
ئىيدى رەمەزان (عيد رمضان) ، ئە . رامىزان ھېيت .
ئىيزائ (ايزاء) ، ئە . ئازار بېرىش ؛ خىجالەت قىلىش ، ئۇيالدۇرۇش . ◇～ **بەرمەك** (～بيرماك) : ئۇيالدۇرماق .
ئىيزاھ (ايضاح) ، ئە . ئوچۇق بايان قىلىش ، روشەن قىلىپ كۆرسىتىش ، ئىزاھلاش .
ئىيزاھات (ايضاحات) ، ئە . ئىيزاھ (ايضاح)نىڭ كۆپلۈكى : ئىزاھلار .
ئىيسا (عيسى) ، ئە . ئەيسا .
ئىيسار (ايثار) ، ئە . بېغىشلاش . ◇～ **ئەتمەك** (～ايتماك) ، ◇～ **ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بېغىشلىماق .
ئىيساۋىي (عيساوى) ، ئە . ئەيسا پەيغەمبەر دىنىدىكى ئادەم ، خىرىستىيان دىنىنىڭ مۇرىتى .
ئىيفائ (ايفاء) ، ئە . ۋەدىگە ۋاپا قىلىش ، لەۋزىدە تۇرۇش ؛ ئورۇنلاش ، ئادا قىلىش .
ئىيقان (ايقان) ئېنىق بىلىش ، تولۇق بىلىش ، تاكامۇللىشىش ؛ ئىشىنىشلىك ، جەزمەن .
ئىيماۋ (ايماء) ، ئە . ئىشارەت قىلىش .
ئىيماز (ايماض) ، ئە . يالتىرىتىش ، پارقىرىتىش .
ئىينەك (اينك) مانا ، شۇ ؛ خۇددى ئۆزى ، دەل ئۆزى ؛ ◇～—～ (～～) : مانا ـ مانا ، دەل شۇ .
ئىيھام (ايهام) ، ئە . ۋەھىمىگە سېلىش ؛ بىر مەنىسى ئوچۇق ، يەنە بىر مەنىسى يوشۇرۇن سۆز ؛ شېئىرى سۆز سەنئىتى ؛ شېئىردا قوش مەنىلىك سۆز ئىشلىتىپ ، ئۇنىڭدىكى ئەڭ كەم ئىشلىتىدىغان مەنىسىنى تېپىشقا ئۇندەش .

يا I (يا) ئەرەب ، پارس ، چاغاتاي ژە ئۇيغۇر تىلى ئېلىپبەسىدىكى «ى» ھەرپىنىڭ نامى .

يا II (يا) «ياي» سۆزىنىڭ قىسقارتىلمىسى ، كامان ، كامانچە ؛ ك . ئەگمە ، ياغا ئوخشاش ئېگىلگەن . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ئەگمەك .

يا III (يا) ھەي ، ئەي ، ئى (ئۇندەش سۆز) . ◇～**رەسۇلۇللاھ** (～رسول الله) : ئەي ، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى . ◇～**ئۇستاز** (～استاذ) : ئى ئۇستاز . ◇**نەۋائىي**～ (نوائى～) : ئەي ، نەۋايى .

ياب (ياب) ، پ . سۆز بىرىكمىسىدە «تاپقۇچى ، ئېرىشكۈچى ، ئالغۇچى ، ئىگە بولغۇچى» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ . ◇**نا**～ (نا～) : تېپىلغۇسىز ، ئېرىشكىلى بولمايدىغان . ◇**بەھرە**～ (بھرە～) : بەھرە ئالغۇچى ، پايدا تاپقۇچى .

يابان (يابان) ، پ . باياۋان ، دەشت ، چۆل ، قاقاسلىق ؛ دالا .

يابەندە (يابنده) ، پ . تاپقۇچى ، تاپالىغۇچى ، تاپقان ، تاپالىغان ؛ بىلگەن ، ھېس قىلغان .

يابلار ـ يابلار (يبلار يبلار) قايتا ـ قايتا .

يابۇ (يابو) ئەسكى ئات ، يامان ئات ، يۈك ئېتى .

يابۇرغاق (يابورغاق ، يبورغاق) يوپۇرماق .

يابۇشماق (يابوشماق) يېپىشماق .

يابىز (يابز) ئاجىز ؛ كەمبەغەل ، نامرات ، چىغاي ؛ قاششاق ؛ چۇشكۈن .

يابىس (يابس) ، ئە . قۇرۇق ، نەمسىز .

يابلاق (يابلاق) ناچار ، ئوسال ، ئەسكى ؛ يامان ئەھۋال ، ئوسال ھالەت ؛ بىلىمسىز ، نادان . ◇～**بودۇن** (بودون) : ئاۋام خەلق ، نادان خەلق .

ياپالاق (ياپالاق) ھوقۇش ، مۇشۇكياپىلاق .

ياپانچە (ياپانچه ، ياپانچا) نېپىز كىگىزدىن ئىشلەنگەن قالپاقلىق يامغۇرلۇق ، يېپىنچا .

ياپقۇ (يابقو) پەردە .

ياپماق (ياپماق) يوشۇرماق ، بۆكتۈرمەك ، ياپماق ، چۈمكىمەك ؛ كىيىندۈرمەك ؛ بېجىرمەك ؛ ◇**ئىش**～ (ايش～) : ئىش بېجىرمەك ؛ ◇**دىدە**～ (ديده～) : كۆز يۇمماق .

ياپۇرغاق (ياپورغاق) يوپۇرماق ؛ بەرگ . ◇**لالە**～**غى** (لاله～) : لاله بەرگى .

ياپۇق (ياپوق) يوپۇق ؛ يېپىق .

ياپىرغاق (ياپيرغاق) ق . ياپۇرغاق .

ياپىرغان (ياپيرغان) بەخ .

ياتاغ (ياتاغ) كارىۋات ؛ كېچىلىك كۆزەتچى .

ياتاغان (ياتاغان) قىسقا قىلىچ ؛ خەنجەر ؛ ئوق ، ھارۋىنىڭ قازىنى .

ياتاقان (ياتاقان) ق . ياتاغان .

ياتسى (ياتسى) يېتىش ژاقتى ، ئۇخلاش ژاقتى . ◇**نەمازى**～ ～ (نماز～) : خۇپتەن نامىزى .

ياتقاق (ياتقاق) قاراۋۇل ، كۆزەتچى ، قوغدىغۇچى .

ياتلاماق (ياتلاماق) يات يەرگە ئۆۋەتمەك ؛ يىراق يەرگە كەتكۈزمەك .

ياتلاندۇرماق (ياتلاندورماق) يات قىلماق .

ياتلانماق (ياتلانماق) يات بولۇپ كەتمەك .

ياتۇغان (ياتوغان) بىر خىل قەدىمىي مۇزىكا قورالى .

ياتۇغانچى (ياتوغانچى) ياتۇغان چالغۇچى ؛ مۇزىكىچى ؛ سازەندە .

ياتۇق (ياتوق) ئەسكەرلەر يېنىدا ئېلىپ يۈرىدىغان سۇدان ، باكلاشكا .

ياتۇل (ياتول) قورۇق ، ئېكسىن مەيدانى .

ياتىش (ياتيش) قاراۋۇللۇقتا تۇرىدىغان جاي ، قاراۋۇلخانا ، پوستخانا . ◇～**ئەلى** (～ايلى) : پاسىبانلار ، تۇن جىسەكچىلىرى .

ياختۇ (ياختو) ق . ياقتۇ .

ياخشىلار بارماق (يخشى لار بارماق) ئىپادىسى بەك ياخشى بولماق .

ياخۇد (ياخود) «يا ، ياكى ، يا بولمىسا» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ .

ياد (ياد) ئەس ، خاتىرە . ◇～**بەرمەك** (～بيرمك) : ئەسكە ئالماق ، ئەسلەتمەك .

يادا (يادا) ق . يەدە .

يادا‌چى (ياداجى) ق . يەدەچى .

يادا‌چىلىق (ياداجيليق) ق . يەدەچىلىق .

يادا‌غ I (ياداغ) پىيادە ، ياياق .

يادا‌غ II (ياداغ) ياداپ كەتكەن ، ئورۇق .

يادا‌ماق (ياداماق) ئورۇقلىماق ، جۇدىمەك ؛ زەئىپلەشمەك ، كۈچسىزلەمەك .

يادا‌مان (يادامان) بوشاشمايمەن .

ياد ئاۋەر (ياد آور) ، پ . ئەسلىتىدىغان ، ئېسىگە كەلتۈرىدىغان ؛ ئاگاھلاندۇرغۇچى ، ئەسلەتكۈچى .

يادە (يادە) ق . يەدە .
ياد بەرمەك (ياد بيرماك) ئەسلەتمەك .
يارا (يارا) ، پ . يۇرەك ، كۇچ ، قۇۋۋەت ، جان ؛ يـاردەم ، مـەدەت ؛ باتۇرلۇق . ◇نى～ (نى～) : قېنى كۇچ ، قېنى مادار ؟
ياراد (ياراد) بىر خىل قەدىمىي مۇزىكا ئەسۋابى ، بىر خىل چالغۇ .
ياراش (ياراش) تىنچلىق ، كېلىشىم ؛ ياخشى مۇناسىۋەت ؛ چىرايلىق ، يېقىملىق .
ياراشىق (ياراشيق) تىنچلىق ، سۇلھ .
ياراغ (ياراغ ، يراغ) ق . ياراق .
ياراغلاماق (ياراغلاماق) ق . ياراقلاماق .
ياراغلانماق (ياراغلانماق) ق . ياراقلانماق .
ياراغلىق (ياراغليق) ق . ياراقلىق .
ياراق (ياراق) تەييارلىق ، هازىرلىق ؛ قورال ـ ياراق ؛ ساۋۇت .
ياراقلاماق (ياراقلاماق) تەييارلىماق ؛ تەمىنلىمەك ؛ قوراللاندۇرماق .
ياراقلانماق (ياراقلانماق) هازىرلانماق ، تەييارلىق كۆرمەك ، لازىم نەرسىلەر بىلەن قامدالماق ؛ قوراللانماق .
ياراقلىق (يراقليق) قوراللانغان ؛ يارايدىغان ؛ ياراملىق .
يارالىق (يارالىق) ياردار . ◇～**بولماق** (～بولماق) ، ◇～**يەمەك** (～يېماك) : ياردا بولماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : ياردار قىلماق .
ياراماچى (ياراماجى ، ياراماچى) ياردەمچى ، ياردەمچىلەر .
ياران (ياران) ، پ . يار (يار)نىڭ كۆپلۈكى : دوستلار ، سۆيگەن يارلار ، ياردەمچىلەر .
يارانە (يارانه) دوستانە ، قەدىردانلارچە .
يارەلىغ (يارەليغ) ق . يارالىق .
يارتاق تۇغ (يارتاق توغ) قۇتلۇق تۇغ .
يارغار (يارغار) ق . ياربغار .
يارغاغ (يارغاغ) تۇكى چۇشۇپ كەتكەن جۇۋا ؛ خام تېرىدىن ئىشلەنگەن ھەميان ، پۇل قاپچۇقى .
يارغۇ (يارغو) كېسىم ، ھۆكۈم ؛ سوراق ؛ دەۋا ؛ ماجىرا ، جېدەل ؛ جازا .
يارغۇنچاق (يارغونچاق) يارغۇنچاق .
يارغى (يارغى) ھەرە .
يارغىلاماق (يارغيلاماق) ھەرىلىمەك .
يارقانات (يار قانات) شەپەرەڭ .
يارقۇ (يارقو) ھاقارەت ، تۆھمەت .
يارقىن (يارقين) ئوچۇق ، يورۇق ؛ نۇرلۇق .

يارلىغ I (يارليغ) ق . يارلىق .
يارلىغ II (يارليغ) دوستلۇق ، ياردەم .
يارلىق (يارلىق) ئەمىر ، پەرمان ، بۇيرۇق .
يارلىقاماق (يارليقاماق) ئەپۇ قىلماق ، كەچۈرۈم قىلماق ، كەچۈرمەك ؛ مەرھەمەت قىلماق .
يارلىقانچۇقى (يارليقانچوقى) رەھىملىك ، شەپقەتلىك .
يارماشماق (يارماشماق) تىرماشماق ، چىرماشماق .
يارماغ (يارماغ) ق . يارماق .
يارماق (يارماق) پۇل ، ئاقچا ، تەڭگە ، ياماق .
يارمانماق (يارمانماق) چىرماشماق .
يارمە (يارمە) پارچە ، ئۈزۈك ، يارما .
يارۇتماق (ياروتماق) يورۇتماق .
يارۇغ (ياروغ) ق . يارۇق .
يارۇغلۇق (ياروغلوق) يورۇقلۇق .
يارۇق I (ياروق) يورۇق ، نۇر ، پارلاق .
يارۇق II (ياروق) يېرىق .
يارۇقماق (ياروقماق) يېرىلماق .
يارۇماق (ياروماق) يورۇماق .
ياري (ياري) ، پ . ياردەم ، مەدەت ، قوللاش ؛ دوستلۇق .
يارىشما (ياريشما) ، پ . مۇسابىقە ، بەسلىشىش .
يارىشماق (ياريشماق) يۈگۈرۈشمەك ، بەسلەشمەك ، بەيگىگە چۈشمەك ، ئۆزئارا مۇسابىقىدە ئۇزۇشمەك .
ياري غار (يارغار) ، پ . سىرداش دوست ، ئايرىلماس ھەمراھ ، ئۆمۈرلۈك يار .
يارىم (ياريم) يېرىم .
يارىمۇچۇق (ياريم اوچوق) يېرىم ئوچۇق .
يارىن (يارين) كېلەچەك ، كەلگۈسى ، ئەتە .
يازغۇرماق I (يازغورماق) ئەيىبلىمەك ، گۇناھكار قىلماق ، گۇناھكار ھېسابلىماق ، ئارقىسىدىن غەيۋەت قىلماق .
يازغۇزماق II (يازغورماق) يايدۇرماق .
يازماق I (يازماق) يايماق ، ئاچماق ، يەشمەك .
يازماق II (يازماق) يازماق ، پۈتمەك (خەت) .
يازماق III (يازماق) تاس قالماق . ◇ **ئول يىقلا يازدى** (اول ييقلا يازدى) : ئۇ يىقىلغىلى تاس قالدى .
يازماق IV (يازماق) يېڭىلىشمەك ، ئازغاشماق ؛ خاتالاشماق ؛ گۇناھ قىلماق .

يازۇ (يازو) چوڭ ، بۇيۇك .
يازۇغ (يازوغ) يازۇق .
يازۇق (يازوق) گۇناھ ، جىنايەت ؛ ئەيىب ، خاتالىق .
يازۇقلاماق (يازوقلاماق) گۇناھ ئۆتكۈزمەك .
يازۇقلۇغ (يازوقلوغ) ق . يازۇقلۇق .
يازۇقلۇق (يازوقلوق) گۇناھلىق ، گۇناھكار .
يازى (يازى) دەشت ، چۆل ؛ تۈزلەڭلىك ، دالا ، ياپلاق .
يازىغ (يازيغ) يېزىقلىق ، يېزىلغان ؛ نەقىشلەنگەن ، ئويۇلغان .
يازىلاماق (يازيلاماق) يايلاققا يۇرمەك .
يازىلماق (يازيلماق) يېزىلماق (خەت) ؛ يېيىلماق ؛ تارقىماق ؛ ھەل بولماق ، بىر تەرەپ بولماق ، يېشىلمەك ، كۆڭۈل ئېچىلماق ، كۆڭۈلدىن غەشلىك كۆتۈرۈلمەك .
يازىم (يازيم) تەقدىر .
يازىن (يازين) ئوچۇق ، روشەن . ◇～**قەلەمى قىلماق** (～قلمى قيلماق) : خەتنى ئوچۇق قىلىپ يازماق .
ياس I (ياس) غەم ، قايغۇ ، ھەسرەت .
ياس II (ياس) ، پ . ياسەمەن (ياسمين) نىك قىسقارتىلمىسى .
ياسا (ياسا) ق . ياساق .
ياساغ (ياساغ) ق . ياساق .
ياساق (ياساق ، يساق) قانۇن ، نىزام ، قائىدە ، ئۇسۇل ؛ ئەمىر ، چەكلىمە ؛ جازا . ◇～**قا يېتمەك** (～قە يەتمەك) : جازالانماق ، ئۆلۈمگە مەھكۇم بولماق . ◇～**قا يەتكۈرمەك** (～يېتكۈرماك) ، ～**تەگكۈرمەك** (～قە تيكورماك) : جازالىماق ، ئۆلۈم جازاسى بەرمەك .
ياساقچي (ياساقى) جەڭچى .
ياساك (ياسانك) كەك .
ياسال (ياسال ، يسال) سەپ ، قاتار ، قوشۇننىڭ جەڭدە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ، جەڭگىۋار سەپ . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : سەپ تارتماق . ◇～**تۈزماك** (～توزماك) : سەپ تۈزمەك ، سەپ تارتماق .
ياسالماق (ياسالماق) بىنا بولماق ، يارىتىلماق ؛ بېزەلمەك ؛ سەپكە تىزىلماق .
ياساماق (ياساماق) بىنا قىلماق ، ياسىماق ، تۈزمەك ، بېزىمەك ؛ سەپ تۈزمەك ، جەڭدە قوشۇننى قىسىملارغا ئايرىماق . ◇**ياساب كەلمەك** (ياساب كيلماك) : سەپ تۈزۈپ كەلمەك ، سەپ بولۇپ كەلمەك .
ياسالىنماق (ياساليىنماق) ياسالماق .
ياساۋ (ياساو) ق . ياسال .

ياساۋۇل (ياساول) ياساۋۇل ، ئىنتىزام ساقلىغۇچى ، كاتتا مەنسەپدارلار يېنىدا يۈرگۈچى كىچىك ئەمەلدار ، ساقچى .
ياساۋۇللۇق (ياساوولوق) ياساۋۇللۇق ، قوغدىغۇچىلىق ، ساقچىلىق .
ياستاماق (ياستاماق) ياستۇق قىلىپ قويماق ، يۆلىمەك .
ياستانچاق (ياستانچاق) يۆلەنچۈك .
ياستانماق (ياستانمق) باش قويماق ، ياستۇق قىلماق ، تەكىي قىلماق ؛ يۆلەنمەك ، ياتماق .
ياسەمەن (ياسمين) ، پ . ئاق سېرىق رەڭلىك ، خۇشپۇراقلىق بىر خىل ئۆسۈملۈك ، ياسىمەن گۈل .
ياسۇمەن (اسمن) ق . ياسەمەن (ياسمين) .
ياش (ياش) يوشۇرۇن ، سىرلىق .
ياشۇرۇق (ياشۇرۇق) مەخپىيلىك ، سىر .
ياشۇرۇقلىق (ياشوروقلىق) يوشۇرۇن ، مەخپىي .
ياشۇرۇنچىلىق (ياشورونچىليق) يوشۇرۇن ، مەخپىي .
ياشۇلماق (ياشولماق) يوشۇرۇنماق .
ياشۇنماق (ياشونماق) يوشۇرۇنماق .
ياشىل (ياشيل) يېشىل .
ياشىمتۇل (ياشيمتول) سۇس يېشىل .
ياشىن (ياشين) چېقىن ، چاقماق .
ياشىنلاماق (ياشينلاماق) چېقىن چاقماق ، چاقماق چاقماق .
ياغاچ (ياغاچ) ق . يىغاچ .
ياغان (يغان) پىل .
ياغدۇ (ياغدۇ) نۇر ، يورۇقلۇق ، روشەنلىك .
ياغرىن (ياغرين) تاغاق سۆڭىكى .
ياغلىغ (ياغليغ) رومال ، ياغلىق ، شال .
ياغمۇر (ياغمور) يامغۇر .
ياغى (ياغى) دۇشمەن ، ياۋ ؛ ئىتائەتسىز ، بويسۇنمايدىغان ، ئىسيانچى ، توپىلاڭچى ؛ يېغى ، ئۇرۇش .
ياغىر (ياغير) يەلكە ، مۇرە .
ياغىز (ياغز) قوڭۇر ، بېغىررەڭ . ◇～**يەر** (～ير) : قوڭۇر يەر .
ياغىسى (ياغيسى) دۇشمىنى .
ياغىقماق (ياغيقماق) دۇشمەنلەشمەك ، قارشىلاشماق .
ياغىلاماق (ياغيلاماق) دۇشمەننى يەڭمەك ، دۇشمەننى چېكىندۈرمەك .
ياغىلىق (ياغيليق) دۇشمەنلىك ، ئۇرۇش .

ياغىن (ياغين) يېغىن ؛ سەل . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) : سەل كەلمەك ، يېغىن ياغماق .
◇～**تۇرماق** (～تورماق) : يېغىن توختىماق .
يافت (يافت) ، پ . تېپىش ، تېپىۋېلىش . ◇**كم**～ (كم～) : ئاسان تېپىلمايدىغان ، تېپىش تەس .
يافراق (يافراق) يوپۇرماق .
ياق (ياق) تەرەپ ، يان ؛ چۆرە ، ئەتراپ ؛ تەرەپدارلىق ، باغلىنىش ، مۇناسىۋەت .
ياقارماق (ياقارماق) يېلىنماق ، يالۇۋرماق ؛ ئاجىزلىق بىلدۈرمەك .
ياقماق (ياقماق) كۆيدۈرمەك ، تۇتاشتۇرماق ، ياقماق (ئوت) . ماقۇل كەلمەك ، خۇش كەلمەك ، خۇشياقماق ، دۆڭگىمەك ، ئارتماق ؛ سۈرمەك ، چاپلىماق (دورىنى) .
ياقتۇ (ياقتو) يورۇق ، پارلاق ، پارقىراق .
ياقتى (ياقتى) نۇر ، يورۇق .
ياقتىلىق (ياقتيليق) نۇر ، يورۇقلۇق .
ياقۇت (ياقۇت) بىر خىل قىممەت باھالىق تاش ؛ بۇنىڭ قىزىل ، سېرىق ، كۆك ۋە ئاق رەڭلىكلىرى بولسىمۇ ، ئەڭ مەشھۇرى قىزىل رەڭلىك بولىدۇ . ◇～**ى ئەھمەر** (～احمر) : قىزىل ياقۇت .
ياقۇتفام (ياقۇت فام) ق . ياقۇتى (ياقوتى) .
ياقۇت گۇن (ياقوت كون) ق . ياقۇتى (ياقوتى) .
ياقۇتىي (ياقوتى) ياقۇت رەڭلىك ، قىپقىزىل .
ياقىن (ياقين) يېقىن .
ياك (يانك) يېڭى ، قايتا . ◇～**باشتىن** (～باش تين) : يېڭىدىن .
ياڭسىلاماق (يانكسيلاماق) بىر كىمنى دورىماق .
ياڭشاق (يانكشاق) كاس ـ كاس ، ژالاقتەككۇر .
ياڭشاماغ (يانكشاماغ) ق . ياڭشاماق .
ياڭشاماق (يانكشاماق) كوتۇلدىماق ، كاسىلدىماق ؛ سايرىماق .
ياڭلا I (يانكلا) يېڭىدىن .
ياڭلا II (يانكلا) ...گە ئوخشاش ، ... دەك .
ياڭلىغ (يانكليغ) ق . ياڭلىق .
ياڭلىق (يانكليق) ...گە ئوخشاش ، ...دەك .
ياڭماق (يانكماق) يەڭمەك ، ئۇتماق ، مەغلۇپ قىلماق ؛ ئاداشماق ، ئازماق ، خاتالاشماق ؛ تەھدىت قىلماق ، تەھدىت سالماق .
ياڭى (يانكى) يېڭى .
ياڭىتماق (يانكيتماق) ئازغاشتۇرماق .
ياڭىش (يانكيش) خاتالىق .

يانچىل (يانكيل) يېڭىلىش ، خاتالىق .
يانچىلاماق (يانكيلاماق) بىر كىمگە ئوخشىماق ، بىر كىمنى دورىماق .
يانچىلتاچسىز (يانكيلتاچسيز) يېڭىلىشسىز ، خاتاسىز .
يانچىلتماچ (يانكيلتماج) چۈشىنىكسىز سۆز ، تېپىشماق ، جەلپ قىلغۇچى .
يانچىلماق (يانكيلماق) يېڭىلمەك ، مەغلۇپ بولماق ؛ ئاداشماق ، ئازماق ، يېڭىلىشىپ قالماق ، خاتالاشماق .
يالاباج (يالاباج) ق . يالاۋاج .
يالاك (يلانك) يالىڭاچ . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : يالىڭاچلىماق .
يالاڭلاماق (يالانكلامق) يالىڭاچلىماق .
يالاڭلانماق (يالانكلانمق) يالىڭاچلانماق .
يالاڭلىق (يلانكليق) يالىڭاچلىق .
يالان (يالان) يالغان ، ئاساسسىز ، ئالدام .◇～ **سۆز** (～سوز) : يالغان گەپ .
يالاۋ (يالاو) بايراق ؛ قالپاقتا يۆگىلىدىغان يىپەك لېنتا ؛ پارقىراق ، جۇلالىق .
يالاۋاج (يالاواج) خەۋەرچى ، خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، ئەلچى ، پەيغەمبەر ؛ تىلماچ .
يالاۋۇچ (يالاوج) ق . يالاۋاچ .
يالبارماق (يالبارماق) يالۋۇرماق ، يېلىنماق .
يالبارۇ (يالبارو) يالۋۇر (بۇيرۇق پېئىل شەكلى) ، يېلىن ! يالۋۇرۇپ ، يېلىنىپ (رەۋىشداش) .
يالداماق (يالداماق) ئاتنىڭ يايلىسىغا ئېسىلماق .
يالغا (يلغا) جىلغا ، جىرا .
يالغاماق (يالغاماق) يالىماق .
يالغانلاماق (يالغانلاماق) يالغان سۆزلىمەك .
يالغۇزلانماق (يالغوزلانماق) يالغۇز قالماق .
يالغۇزلۇن (يالغوزون) يالغۇزلا ، يالغۇز ئۆزى .
يالغىتماق (يالغيتماق) يالقىتماق .
يالغىنماق (يالغينماق) چاپلاشماق ، ئېسىلىۋالماق .
يالقىتماق (يالقيتماق) قۇلاقنى پاكىڭ قىلماق ، قۇلاقنى پۈتكۈزمەك ؛ زېرىكتۇرمەك ، بىزار قىلماق ، هارغۇزماق ، مالال قىلماق .
يالقىماق (يالقيماق) بىزار بولماق ، زېرىكمەك ؛ هارماق ، چارچىماق ، قۇلاق پاكىڭ بولماق .
يالماغۇر (يالماغور) يەپ تويماس .
يالۋى (يالوى) سېھىر ، سېھىر كۈچى ؛ جىلغا .
يالىتماق (ياليتماق) يالىتىراتماق ، پارقىراتماق ، سۇرتۇپ ۋالىلداتماق .
يالىقماق (ياليقماق) ق . يالقىماق .

يالىڭ (يالينك) يالاڭ ، يالىڭاچ . ◇ **قول~ ئەيلەمەك** (قول~ ايلاماك) : بىلەكنى تۇرمەك .
يالىڭچاق (يالينكچاق) يالىڭاچ .
يالىن (يالين) يالقۇن ، يانغىن ، شولا ، ئۇچقۇن ؛ چوغ .
يالىنلاماق (يالينلاماق) (ئوت) لاۋۇلداپ كۆيمەك .
يالىنلىق (يالينلىق) يالقۇنلۇق ، ئوتلۇق ، شوللىلىق .
يام (يام) پوچتا ، پوچتا ئېتى ؛ خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر مەنزىللەردە يۆتكەپ مىنىدىغان ئات ؛ پوچتا بېكىتى . ◇~ **ئاتلارى** (~ آتلارى) : خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر بېكەتلەردە يۆتكەپ مىنىدىغان ئاتلار .
يامخانە (يامخانه) كونا زامانلاردا ، پوچتا ۋە چاپارمەن ئاتلىرىنى ئالماشتۇرىدىغان جاي ، پوچتا بېكىتى .
يامان بارماق (يمان بارماق) ئىپادىسى ناچار بولماق .
يامچى (يامچى) پوچتىچى ، خەت ـ خەۋەر يەتكۈزگۈچى ، چاپارمەن .
يانچاق (يانچاق) بېزەكلىك ئات يوپۇقىنىڭ ئىككى يېنى ، يوپۇقنىڭ ئېتىكى ، پېشى .
يانداش (يانداش) يېقىن دوست .
يانغۇ (يانغو) ئەكس سادا .
يانغۇلاماق (يانغولاماق) ئەكس سادا بەرمەك .
يانغى (يانغى) يان تەرەپتىكى .
يانماق (يانماق) قوبۇل قىلماسلىق ، رەت قىلىش .
ياۋاز (ياواز) ناچار ، ئاجىز ؛ ق . يابىز .
ياۋاشماق (ياواشماق) يۇۋاش بولماق ، يۇۋاشلاشماق .
ياۋە (ياوه) ، پ . بىمەنە ، قۇرۇق (گەپ) ، بىھۇدە ؛ قۇرۇق گەپ قىلىش ، سەپسەتە سېتىش ، بىلجىرلاش . ◇~ **ئەيتماق** (~ ايتماق) : بىمەنە گەپ قىلماق ، بىلجىرلىماق .
ياۋەر (ياور) ، پ . ياردەمچى ، مۇئاۋىن ؛ مەدەتكار ؛ تۇۋرۇكسىمان نەرسە ؛ مايور .
ياۋشان (ياوشان) ئوتۇنغا لايىق بىر خىل چۆل ئۆسۈملۈكى .
ياۋلاق I (ياولاق) ناھايىتى بەك .
ياۋلاق II (ياولاق) ياۋ تۇرغان ئورۇن ، دۈشمەن جايلاشقان يەر .
ياۋلاماق (ياولاماق) ئۇرۇشماق ، جەڭ قىلماق .
ياۋماق (ياوماق) چېچىلماق ، پارچىلانماق .
ياۋۇتماق (ياووتماق) يېقىنلاشتۇرماق ، يېقىن كەلتۈرمەك .
ياۋۇشتۇرماق (ياوشتورماق) يېقىنلاشتۇرماق .
ياۋۇرقان (ياوورقان) ئات يوپۇقى .
ياۋۇز (ياووز) يامان ، يارىماس ، غەزەپلىك . قەھرىمان .
ياۋۇشقارى (ياوشقارى) يېقىن ، ...چە .

ياۋۇشماق (ياووشماق) يېقىنلاشماق ، ئۇلاشماق ، يېتىشمەك ؛ تاماس قالماق .
ياۋۇق (ياووق) يېقىن .
ياۋۇقلۇق (ياووقلوق) يېقىنچىلىق ، تۇغقانچىلىق .
ياۋۇماق (ياووماق) يېقىن كەلمەك ، يېقىنلاشماق . ◇**ياۋۇي ئالماق** (ياووى آلماق) : يېقىنلىشالىماق .
ياي (يای) يا ، كامالەك ، كامان ؛ يۇلتۇزى . ◇**ئىلمى**～ (علم～) : يا بىلەن پال سېلىش ؛ يامغۇر تىلەش .
ياياغ (ياياغ) ئاياغ ، پۇت ، پىيادە .
ياياغلىغ (يايايغليغ) ق . ياياغلىق .
ياياغلىق (ياياغليق) پۇتىغا تايىنىپ ماڭغۇچى ، قەدەمـلەپ ماڭـغۇچى ، پـيـادە ، پـيـادە يۈرگۈچى .
ياياق (ياياق) ق . ياياغ .
ياياقلاماق (ياياقلاماق) پىيادە ماڭماق .
ياياقلانماق (ياياقلانماق ، ييياقلانماق) ياياق بولۇش .
ياياقلىق (ياياق ليق) ق . ياياغلىق .
ياياك (ياياڭ) كەك .
ياياماق (ياياماق) سۇ ئىچىدە ماڭماق ، كەچمەك .
ياياپاق (ياپياق) تەكشى .
ياياپاك (ياپياڭ) يېيىلغان ، كەك ، ياپىلاق ، تەكشىلىك ، كەك يەر .
ياياچى (ياچى) ئوقيا ئاتقۇچى ، ئوقيا بىلەن پال سالغۇچى .
ياياداق (ياياداق) يېۋىداق .
ياياقلاماق (ياقالماق) يۇيۇلماق ، چايقالماق ، تەۋرىتىلمەك .
ياياقاماق (ياياقاماق) چايقىماق ، يۇيماق .
ياياقناماق (ياياقناماق) چايقالماق ؛ يۇيۇنماق .
ياياڭ (ياياڭ) ياياق ؛ تاغ ئۇستىدىكى تەكشىلىك يەر .
ياياماق (ياياماق) ئاچماق ، سالماق (ئورۇن ـ كۆرپە) ؛ تارقاتماق ، چاچماق .
ياياۇق (ياياوق) تېرىلغان ئېتىز .
ياياسق (ياياسق) كەك ، كەك يېيىلغان . ◇～**سو** (～سۇ) : ئورال دەريا سى .
ياياسلاماق (ياياسلاماق) تارقالماق ، چېچىلماق ؛ ئېچىلماق .
يەباب (يباب) ، ئە . خاراب ، خارابە .
يەبان (يبان) ، پ . ق . يابان .
يەبرۇجۇسسەنەم (يبروج الصنم) ق . يەبرۇھۇسسەنەم .
يەبرۇھۇسسەنەم (يبروح الصنم) ، ئە . ئادەمگىياھ .

يەتۈل (يتول) يەر ، تېرىلغۇ يەر .
يەتىم (يتيم) ، ئە . يېتىم ، خىزمەتكار ، ئالىقانات ، لۈكچەك ، كاتتا ، يىرىك ، ئېسىل ، يېگانە . ◇ **دۇررى**~ (در~) : تەڭدىشى يوق مەرۋايىت .
يەتىمانە (يتيمانه) ، ئە ـ پ . يېتىملەرچە ، لۈكچەكلەرچە .
يەتىملىك (يتيم لىك) يېتىملىق ؛ جېدەل ، غەۋغا .
يەتىمخانە (يتيم خانه) ، ئە ـ پ . يېتىملار يۇرتى .
يەئجۈج (ياجوج) ، ئە . ◇~ **مەئجۈج** (~ماجوج) : ئەپسانىلەردە ئېيتىلىشچە ، سەت بەشىرىلىك ، قورقۇنچلۇق ، ھەممە نەرسىنى نابۇت قىلغۇچى ئادەمخور مەخلۇقلار ؛ ◇~ **سەددى** (~سدى) : ئەنە شۇ ئەپسانىۋى مەخلۇقلارنىڭ ئادەمزات ئارىسىغا يولۇقماسلىقى ئۈچۈن ئىسكەندەر قۇرغان ئېگىز ۋە مۇستەھكەم سېپىل .
يەخ (يخ) ، پ . مۇز . ◇~ **پارە** (~پاره) : مۇز پارچىسى . ◇ **كوھى**~ (كوه~) : مۇز تاغ . ◇ **پارەئى**~ (پاره~) : بىر پارچە مۇز . ◇ **ئابى**~ (آب~) : مۇزدەك سۇ .
يەخاب (يخ آب ، يخاب) ، پ . مۇز سۇيى ، مۇز تۇتقان سۇ .
يەخدان (يخدان) ، پ . مۇز گەمىسى ، مۇز ساندۇقى ، مۇز ئىدىشى ، توڭلاتقۇ .
يەخنى (يخنى) شورپا ؛ پىشىشىق گۆش ؛ ساقلانغان نەرسە .
يەد (يد) ، ئە . قول ؛ ك . كۈچ ـ قۇدرەت ؛ مال ـ مۈلۈك . ◇~ **ى بەيزا** (~بعضا) : ئاپپاق قول ؛ ك . زور كۈچ ، قۇدرەت . ◇~ **ى تۇلا** (~طولا) : ھەممە نەرسىگە يېتىدىغان قول ، ئۇزۇن قول ؛ قولى ئۇزۇن .
يەداغ (يداغ) ق . ياداغ I .
يەدە (يده ، يدا) ئەپسۇن بىلەن يېغىن ياغدۇرۇش ياكى توختىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان تاش . ◇~ **قىلماق** (~قيلماق) : يېغىن ئەپسۇنى ئوقۇماق .
يەدەچى (يدەجى) يېغىن ئەپسۇنچىسى (يېغىن ئاغدۇرۇش ياكى توختىتىش ئۈچۈن ئەپسۇن ئوقۇغۇچى) .
يەدەچىلىق (يدەجيليق) يېغىن ئەپسۇنچىلىقى .
يەر (ير) جاي ، ئورۇن ، يەر ، ماكان ، مەرتىۋە ؛ مەملىكەت . ◇~ **ئۆيلەمەك** (~اويلاماك) : تەزىم قىلماق ، ھۆرمەت يۈزىسىدىن ئېگىلمەك ؛ ◇~ **بەرمەك** (~بيرماك) : جاي بەرمەك . ◇~ **تاپماق** (~تاپماق) : ئورۇنلاشماق . ◇~ **ئەلى** (~ايلى) : يەر يۈزىدە ياشىغۇچى خەلق . ◇~ **قۇيى** (~قويى) : يەر يۈتسۇن ، يەر بىلەن يەكسان بولسۇن ، يوقالسۇن دېگەن مەنىلەردە ؛ قاغىش ؛ ◇~ **گە تۇشمەك** (~كا توشماك) : تۆۋەن چۈشمەك ، يەرگە چۈشۈپ تەزىم قىلماق ؛ ◇~ **لىك ئۆز يەرىگە** (~ليك اوز يريكا) : جاي ـ جايىغا ، ھەركىم ئۆز ئورنىغا ؛ ◇~ **ى بار** (~ى بار) : ئورنى بار ، ئورۇنلۇق ؛ ◇~ **ئۇزرە كەلمەك** (~اوزره كيلماك) : دۇنياغا كەلمەك ، تۇغۇلماق . ◇~ **تۇتماق** (~توتماق) : ماقۇل بولماق ؛ ئورۇنلاشماق . ◇~ **يىرتماق** (~يرتماق) : يەر ھەيدىمەك .

يەراسە (يراسە) شەپەرەڭ .
يەراشماق (يراشماق) ق . ياراشماق .
يەراغ I (يراغ) ق . ياراق .
يەراغلاماق (يراغلاماق) ق . ياراقلاماق .
يەراغلىغ (يراغليغ) ق . ياراقلىق .
يەراق (يراق) يىراق ؛ ق . ياراق .
يەرەقان (يرقان) ، ئە . سېرىق كېسەللىكى .
يەرقان (يرقان) ق . يەرەقان .
يەرلەك (يرلاك) يەرلىك .
يەرلىغ (يرليغ) ق . يارلىغ (يارليغ) .
يەرلىك (يرليك) تېگىشلىك . ◇～**بەرى** (～بىرى) : تېگىشلىك ئورنى .
يەرمەغان (يرمغان) ئارمىغان ، يىراق سەپەردىن ئالغاچ كەلگەن سوۋغاتلىق ؛ سوۋغات ، تارتۇق .
يەرھەمۇكەللاھ (يرحمك الله) ، ئە . ئاللاھ ساڭا رەھمەت قىلسۇن !
يەرىم (يريم) يېرىم . ◇～**جانلىق** (～جانليق) : نىمجانلىق ، كۈچسىزلىك .
يەزە (يزه) ئالدىنقى ، ئالدىدا ماڭغۇچى .
يەزەك (يزك) ، پ . كېچە قاراۋۇلى ، جىسەكچى ، قورۇقچى ؛ ئالدى قوشۇن .
يەزەكدار (يزك دار) ، پ . ئالدىدا يۈرگۈچى قوشۇن قوماندانى ، ئالدى قوشۇن باشلىقى ؛ كېچىلىك چارلاش ئەترىتىنىڭ باشلىقى .
يەزدان (يزدان) ، پ . خۇدا ، ئاللاھ .
يەزدانپەرەست (يزدان پرست) ، پ . خۇداپەرەس .
يەزمەك (يزمەك) ئازماق ، يېڭىلىشمەك .
يەزنە (يزنه) ، پ . ئاچا ياكى سىڭىلىنىڭ ئېرى ، ھەمشىرىنىڭ كۈيۈسى .
يەئس (ياٴس) ، ئە . ئۈمىدسىزلىك ، مەيۈسلۇك ؛ قايغۇ . ◇～**ۋەھىرمان** (～وحرمان) : ئۈمىدسىزلىك ۋە مەھرۇملۇق◇～**دۇچارى** ～ (دچار～) : ئۈمىدسىزلىك گىردابىغا چۈشۈپ قېلىش .
يەسار (يسار) ، ئە . سول قول ، چەپ ياق ، سول تەرەپ .
يەساغ (يساغ) ق . ياساق . ◇～**تارتماق** (～تارتماق) : جاجىسىنى يېمەك ، جازالانماق .
يەساغلىغ (يساغليغ) ق . ياساغلىغ .
يەساق (يساق) ق . ياساق .
يەساقى (يساقى) ئەسكەر ، ياش ئەسكەر ؛ پادىشاھ جازاسى ، جەرىمانە .
يەسال (يسال) ق . ياسال .
يەسالغان (يسالغان) ياسىما ، توقۇما ، توقۇلما ؛ سەپلەنگەن .

يەساۋۇل (يساول) ، پ . ق . ياساۋۇل .
يەسەر (يسر) ، ئە . ئوڭاي ، ئاسان ، يەڭگىل ؛ ئوڭ تەرەپ .
يەستاماق (يستاماق) ق . ياستاماق .
يەستانماق (يستانماق) ق . ياستانماق .
يەسرەب (يثرب) ، ئە . مەدىنە شەھىرىنىڭ كونا ئىسمى .
يەسۇئ (يسوع) ، ئە . ئىيسا پەيغەمبەر .
يەسىر (يسير) ، ئە . ئاز ، كىچىك ؛ ئاسان ، يېنىك ، ئوڭاي ؛ قىمار ئوينايدىغان ، قىمار قىلىدىغان ، قىمارۋاز .
يەشم (يشم) ، ئە . يېشىل رەڭلىك تاش ، يېشىل تۈسلۈك قاشتاش .
يەشنەر قۇرت (يشنار قورت) يالتىراق ، پارقىراق قۇرت .
يەشىن (يشين) چاقماق .
يەغما I (يغما) ، پ . تالان ـ تاراج ، بۇزغۇنچىلىق . ◇～**چەكمەك** (～چىكماك) : تالان ـ تاراجغا ئۇچرىماق . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : تالماق ، بۇلىماق .
يەغما II (يغما) مەملىكەت ، شەھەر (بۇ شەھەرنىڭ خەلقى چىرايلىق ، كېلىشكەن دەپ تەرىپلىنىدۇ) قەبىلە . نامى .
يەفراغ (يفراغ) ياپراق ، بەرگ .
يەقا (يقا) ياقا ؛ قىرغاق . ◇～**چاك ئەيلەمەك** (～چاك ايلاماك) : زار ـ زار يىغلىماق .
يەققال (يقال ، يققال) روشەن ، ياققال .
يەقىن I (يقين) يېقىن .
يەقىن II (يقين) ، ئە . ئېنىق ، مۇقەررەر ، جەزمەن ؛ چوڭقۇر ئىشىنىش . ◇**ئەھلى** ～ (اهل～) ، ～**ئەھلى** (～اهلى) : ئەۋلىيالار .
يەقىنەن (يقيناً) ، ئە . شەك ـ شۈبھىسىز ، شەكسىز ھالدا ، شۈبھىسىز تۇرده ؛ ئەلۋەتتە .
يەقىنىي (يقينى) ، ئە . ئىنتايىن ئېنىق ، مۇقەررەر .
يەك (يك) ، پ . بىر ، يالغۇز . ◇～**دىل** (～دل) : بىر دىل ، بىر نىيەت .
يەكاندار (يكانداز) ، پ . بىردەك ، ئوخشاش ؛ بىردىنلا جان ئالىدىغان .
يەكا يەك (يكايك) ، پ . يەكمۇيەك ، بىرمۇبىر ، بىردىن ـ بىردىن .
يەكە (يكه) ئاتنىڭ بىر خىلى .
يەكبارە (يكباره) ، پ . بىر قېتىم ، بىر نۆۋەت .
يەكبەند (يك بند) ، پ . بىر تۇتاش ، ئومۇمىي .
يەكپا (يک پا) ، پ . بىر پۇت ، بىر ئاياغ ؛ بىر پۇتلۇق .
يەكپارە (يكپاره) ، پ . بىر پۈتۈن ، بىرلا پارچە . ◇～**مەرمەردىن ھاسىل ھەيكەل** (～مرمردن حاصل هيكل) : بىر پۈتۈن مەرمەردىن ياسالغان ھەيكەل .
يەكپاي (يک پای) ، پ . ق . يەكپا .

يەكتا (يكتا) ، پ . يەككە ، تەڭسىز ، تەڭداشسىز .
يەكتالىغ (يكتاليغ) تەڭداشسىزلىق .
يەكجەھەتلىغ (يك جهت ليغ) بىردەكلىك ، بىر يۆنىلىشلىك ، بىرگىلىك ، ئاجرالماسلىق ، بىر گەۋدىلىك . ◇～**ئەيلەمەك** (～ايلاماك) : بىرلەشمەك ، بىر گەۋدە بولماق ؛ يان باسماق .
يەكچەشم (يك چشم) ، پ . بىر كۆزلۈك ئادەم ، بىرلا كۆزى بار كىشى .
يەكچەشمە (يك چشمه) ، پ . بىر كۆزلۈك ، بىر تۆشۈكلۈك . ◇**ئادەمى**～ (آدم～) : بىر كۆزلۈك ئادەم . ◇**ئەينەكى**～ (عينك～) : بىر كۆزلۈك كۆزەينەك .
يەكدەست (يك دست) ، پ . بىرلا قولى بار ، چولاق ، بىر قوللۇق ، بىر قۇر ، بىر يۈرۈش ؛ ھەممىگە توغرا كېلىدىغان ، ئاممىباب ؛ ئوخشاش بىر خىل ؛ ئومۇمىيۈزلۈك ؛ ساپ . ◇～**لىباسى**～ (لباس～) : بىر قۇر كىيىم .
يەكدىگەر (يكديگر) ، پ . ئۆزئارا ؛ بىر ـ بىرسىگە ، بىر ـ بىرسى بىلەن . ◇**با**～ (با～) : ئۆزئارا ؛ ئورتاق ، بىرلىشىپ .
يەكران (يكران) ، پ . سورتلۇق ئات ، قۇيرۇقى ئاق ، تېنى قىزغۇچ ئات ، چىلان تورۇق ئات ؛ ئومۇمەن ياخشى سورتلۇق ئات .
يەكرەنگ (يكرنك) ، پ . بىر تۈسلۈك ، ئوخشاش رەڭلىك ، بىر خىل رەڭدىكى ؛ تىلى بىلەن دىلى بىرلىك ؛ ك . ژاپادار ، ئىخلاسمەن ، سىرداش . ◇～**قۇماش** (～قماش) : بىر خىل رەڭدىكى رەخت .
يەكرەھە (يك رهه) ، پ . يالغۇز كىشىلىك يول ، جىم يول ، سوقماق .
يەكرو (يك رو) ، پ . بىر يۈزلۈك ، ئەستەرلىك (رەخت) ؛ بىر خىل ، ئوخشاش ، سەممىي ، سادىق ، ئوچۇق كۆڭۈل .
يەكزەبان (يك زبان) ، پ . بىر سۆزلۈك ، گەپنى بىرلا قىلغۇچى ؛ پىكىر بىرلىكى ، ھەممەيلەن تەڭلا ئېيتقان (گەپ) ؛ ھەممە بىر نىيەتتە .
يەكسان (يكسان) ، پ . بىر خىل ، باراۋەر ، تەڭ . ◇**باخاكى**～ (باخاک～) : يەر بىلەن ئوخشاش . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : باراۋەر قىلماق ، تەڭ قىلماق . ◇～**بولماق** (～بولماق) : بىر خىل بولماق ، تەڭ بولماق .
يەكسەر (يكسر) ، پ . بىر باشتىن ، بىر تەرەپتىن ؛ پۈتۈنلەي ھەممىسى ؛ بىۋاستە .
يەكسەرە (يكسره) ، پ . دەرھال ، شۇئان ، شۇ ھامان ؛ ق . يەكسەر .
يەكفەن (يكفن) ، ئە ـ پ . ماھىر ، يېگانە ، ئىختىساسلىق ، ئۆز كەسپىنى ياخشى بىلگۈچى .
يەككەلەم (يك قلم) ، ئە ـ پ . بىر تۇتاش ھۆكۈمرانلىق ئاستىدىكى ، بىر پەرمان ، بىر ھۆكۈم ئاستىدىكى . ◇～**ئولماق** (～اولماق) : ئومۇمىيۈزلۈك بىر ھۆكۈم (پەرمان) ئاستىدا بولماق ، ئومۇمىيۈزلۈك قول ئاستىغا كىرمەك . ◇～**قىلماق** (～قيلماق) : پۈتۈنلەي قولىغا ئالماق ، ھەممىنى بىرلەشتۈرمەك .

يەككەلەمە (يك قلمه) ، ئە ـ پ . بىردىن بىر ؛ داڭقدار ، مەشھۇر ؛ بىر تۇتاش .
يەككەلەمەلىق (يك قلمەليق) داڭقدارلىق ، مەشھۇرلۇق .
يەكھەزار (يك هزار) ، پ . بىر مىڭ ، مىڭ .
يەكى (يكى) ، پ . بىرى ، مەلۇم بىرى ، بىرەيلەن . ◇ **سەد~** (صد~) : يۈزدىن بىرى .
يەگ (يگ) ئۇزۇق ، يېمەكلىك .
يەگانە (يكانه) ق . يېگانە .
يەگدى غىزال (يكدى غزال) قەدىمىي كۆيلەرنىڭ بىرى .
يەگۈلۈك (يگولوك) غىزا ، تائام .
يەڭاق (يڭاق) يۇز ، چىراي ، ياڭاق .
يەڭلىغ (ينكليغ) ق . ياڭلىق .
يەل I (يل) ، ئە . قەھرىمان ، پالۋان ، باتۇر .
يەل II (يل) شامال ، ھاۋا .
يەلاۋ (يلاۋ) ق . يالاۋ .
يەلە I (يله) قۇۋۋەتلىك ، كۈچلۈك ، شىجائەتلىك ، باتۇر ؛ ◇ **شىرى~** (~شير~) : باتۇر شىر .
يەلەك (يلك) يەڭسىز قىسقا چاپان ، جىلىتكە .
يەلەك (يلانك) ق . يالاك .
يەلاڭلىق (يلانك ليق) ق . يالاڭلىق .
يەلپازە (يلپازه) يەلپۈگۈچ ، شامالدۇرغۇچ ، گۈدۈك . ◇ ~ **ئىلە چاقىردى** (~ايله چاقردى) : گۈدۈك چېلىپ چاقىردى .
يەلدا (يلدا) ، پ . ئۇزۇن كېچە ، ئەك ئۇزۇن تۇن ، يىلنىڭ تۇن ئەك ئۇزۇن بولىدىغان چېغى ← دېكابىر ئېيىنىڭ توققۇزلىرىغا توغرا كېلىدۇ ؛ قارا قىش ، قارا سوغۇق .
يەلدا تۇنى (يلدا تونى) ، پ . قىشنىڭ ئەك قاراڭغۇ ۋە ئەك ئۇزۇن كېچىسى .
يەلغۇز (يلغوز) يەككە ، يالغۇز .
يەلغۇزۇن (يلغوزون) ق . يالغۇزۇن .
يەللەنمەك (يل لانماك) ئۇچماق ؛ ك . مەغرۇرلانماق .
يەم (يم ، يەم) دورا ، ئوت ، دورا .
يەمە (يمه) يەنە ، مۇ (يارەمچى سۆز) .
يەمىم (يم) ، ئە . دېڭىز ، دەريا .
يەمۈرمەك (يمورماك) يىمىرىپ تاشلىماق ، ئۇلىنى كولاپ يىقىتماق ، ئاغدۇرماق .
يەمىن (يمين) ، ئە . ئوڭ قول ، ئوڭ تەرەپ ، ئوڭ ياق ، ئوڭ تامان ؛ قەسەم .
يەنبەغى (ينبغى) ، ئە . تېگىشلىك ، زۆرۈر ، لازىم .
يەۋاقىت (يواقيت) ، ئە . ياقۇت (ياقۇت)نىڭ كۆپلۈكى : ياقۇتلار .

يەۋۈتكەمەك (ياووتكامايك) يۆتكىمەك .
يەۋم (يوم) ، ئە . كۈن ، بىر كۈن ، كۈندۈز ، ۋاقىت . ◇～**ۋلەيل** (～و ليل) : كېچە - كۈندۈز .
يەۋمۇننۇشۇر (يوم النشور) ، ئە . ئاخىرەت ، قىيامەت (دىنىي) .
يەۋمىي (يومى) ، ئە . كۈندىلىك ، بىر كۈنگە مەنسۇپ . ◇**جەرىمە**～**يە** (جريده～يه) : كۈندىلىك گېزىت . ◇**ئەمەل**～ (عمل～) : كۈندىلىك خىزمەت .
يەتمەك (ييتماك) يەتمەك ، يېتىپ بارماق . ◇**يەتمەس ئىگەچ** (ييتماس ايكاچ) : يەتمەس-تىن بۇرۇن ، يېتىپ بېرىشتىن ئىلگىرى .
يەتى (يېيتى) يەتتە . ◇～**ئىقلىم** (～اقليم) : يەر شارىدىكى ئىنسانلار ئورۇنلاشقان جايلار . كونىچە ، يەر شارىنىڭ جۇغراپىيەلىك تەقسىماتى . ◇～**ئاتا بىرلە تۆرت ئانا** (～آتا بيرله تورت آنا) : يەتتە ئىقلىم بىلەن تۆت پەسىل . ◇～**كۆك** (～كوک) : يەتتە قات ئاسمان . ◇～**رەھبە** (～رحبه) : يەتتە ئىقلىم . ◇～**ئاباۋۇ تۆرەت ئۇممەھات** (～آباو تورت امهات) : يەتتە ئاتا ۋە تۆت ئانا .
يەتۈرمەك (ييتورماك) يەتكۈزمەك .
يەتۇشمەك (ييتوشماك) يەتمەك ، يېتىشمەك ، كامالەت تاپماق ، تاكامۇللاشماق . ◇～**يەتۇشگەن ئەل** (～ييتوشكان ايل) : كامالەتكە يەتكەن ئادەملەر ، يېتىشكەن كىشىلەر .
يەتى (ييتى) ق . يەتى .
يەتىق (ييتيق) يېتىلگەن ، پۈتكەن ؛ نەتىجە .
يەتىگەن (يتيكان) يەتتە يۈلتۈز .
يەك (ييک) يامان ، ئەسكى ، پەس ، تۆۋەن ، قوپال مۇئامىلە .
يەگدى غىزال (يكدى غزال) مۇزىكىدا ئاساسلىق كۈيلەرنىڭ بىرى .
يەڭىرتمەك (ييڭيرتمك) يېڭىلماق ، قايتا ئورناتماق .
يەڭىرمەك (ييڭيرمك) يېڭىلماق .
يەل (ييل) يەل ، شامال ، ھاۋا .
يەلەك (ييلاک) جىلىتكە ، يەڭسىز ، تاشقى كىيىم .
يەلپاغۇ (ييل پاغو) قەھرىمان ، پالۋان ، باتۇر .
يەلپۇگۇ (ييلپوگو) يەلپۇگۈچ .
يەلەنمەك (ييل لانماک) ئۇچماق ؛ ك . مەغرۇرلانماق .
يەمداش (ييمداش) ھەمتاۋاق .
يەمۇرمەك (ييمورماک) كولاپ يىقىتماق ، ئاغدۇرماق ، غۇلاتماق .
يەمرۇلمەك (ييمرولماک) ئاغدۇرۇلماق ، غۇلىماق ، يىمىرىلمەك .
يەيىن (ييين) دەريا سۈيىنىڭ يېيىلىپ ئاقىدىغان جايلىرى .

يەۋۈتكەمەك (ييوتكاماك) يۆتكىمەك .
يەرگۈ (يركو) پەس ، تۆۋەن ، پاكار .
يەياق (ييياق) ق . ياياغ .
يورات (يورات) ئادەت ، رەسىم ـ قائىدە .
يورت (يورت) يول .
يورتاغ (يورتاغ) يورغا ، يورغىلايدىغان . ◇～**چاپىش** (～چاپيش) : سىلىق چېپىش ، يورغىلاپ تېز يۈرۈش .
يورتاق (يورتاق) ق . يورتاغ .
يورتاۋۇل (يورتاول) مەلۇم ئىش ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن ئاتلىق ئەترەت ؛ چارلىغۇچى ، رازۋېدكىچى .
يورتماق (يورتماق) تېز يۈرمەك ، چاپماق .
يورلەمەق (يورلمق) هارماق ، مۇشەققەت چەكمەك ، جاپا تارتماق .
يورۇك (يورونك) ئاق ، ئاق رەڭلىك . ◇～**قاش** (～قاش) : ئاق تاش ، ئاق قاشتاش .
يورۇن (يورون) پارچە ، ياماقلىق ، پارچە رەخت .
يورۇنچقا (يورۇنچقا) بېدە ، يوڭۇچقا .
يورۇنچقە (يورۇنچقە) ق . يورۇنچقا .
يورۇنلۇق (يورونلوق) ياماقلىق ، ياماققا ئىشلىتىدىغان پارچە .
يوسۇنلۇق (يوسۇنلوق) ئەدەپلىك ، قائىدە ـ يوسۇنلۇق ؛ «هالدا» ، «هالەتتە» ، «...دەك» دېگەندەك مەنىلەردە كېلىدۇ .
يوغان (يوغان) تۇم ، قوپال ، سېمىز .
يوغانلاماق (يوغانلاماق) سەمرىمەك .
يوغانلىق (يوغانليق) تومۇلۇق ، قوپاللىق ؛ سېمىزلىك .
يوغانماق (يوغانماق) سەمرىمەك .
يوغۇرقان (يوغورقان) يونقان .
يوق (يوق) يوق . ◇～**ئاغىز** (～آغيز) : ئىنتايىن تار ئېغىز ، بەك كىچىك ئېغىز (كىلاسسىك ئەدەبىياتتا ، مەشۇقەنىڭ ئاغزىنى ئىنتايىن كىچىك ، هەتتا يوق دېيەرلىك هالغىچە مۇبالىغە قىلىش ئارقىلىق ئۇنىڭ گۈزەللىكىنى ئىزهار قىلىدۇ) . ◇～**ئەرسە** (～ايرسه) : بولمىسا ، ئەگەر يوق بولسا ؛ ◇～**ۋەم** (～وَم) : يوقلىقىم ؛ ◇～**ۋبار** (～وبار) : هەممە نەرسە ، بارى ـ يوق نەرسە .
يوققارى (يوققارى) يۇقىرى .
يول (يول) يول . ◇～**ئەسرەمەك** (～اسراماك) : يولغا قارىماق ، ئىنتىزار بولماق ، كۈتمەك . ◇～**كەسمەك** (～كيسماك) : توختىماي مېڭىۋەرمەك ، تېز يۈرمەك ؛ ◇～**ئازىقماق** (～آزيقماق) : يول ئاداشماق ، تېنەپ قالماق . ◇～**تۇتماق** (～توتماق) :

كېتىۋەرمەك ، ئۆتۈپ كەتمەك ؛ ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : يول توسماق ، قاراقچىلىق قىلماق . ◇～**ئەلتمەك** (～ايلتماك) : يول كۆرسەتمەك ، باشلاپ بارماق . ◇～**قەتئ ئەتمەك** (～قطع ايتماك) : يول يۈرمەك . ◇～**قەتئى** (～قطعى) : يول يۈرۈش .

يولاق (يولاق) كىچىك ئېرىق .

يولداماق (يولداماق) يولباشلىماق ، يېتەكلىمەك ؛ قوللىماق ؛ يوللىماق .

يولسىز (يولسيز) يولسىز ، تۈيۈق يول ، ناچار يول ؛ ئورۇنسىز ؛ سەپەر كۆرمىگەن ، يول بىلمەيدىغان .

يولوغچى (يولوغچى) بۇلاڭچى .

يونغۇچى (يونغوچى) يونۇغۇچى . ◇**يىغاچ**～ (～ييغاچ～) : ياغاچچى . ◇**تاش**～ (تاش ～) : تاشچى .

يونماق (يونماق) يونۇماق .

يۇبس (يبس) ، ئە . قۇرۇق ، قۇرغاقلىق .

يۇبۇسەت (يبوست) ، ئە . قۇرۇقلۇق (نەملىكنىڭ قارشىسى) .

يۇپقالىق (يوپقالىق) يەڭگىللىك .

يۇت (يوت) شىۋىرغان ، جۇت .

يۇنقۇن (يونقون) قاينام ، گىرداب .

يۇرت (يورت) يۇرت ؛ قونالغۇ ، سەپەر ئۈستىدە قونغان جاي .

يۇرتاچى (يورتاچى) يېتەكچى .

يۇرتچى (يورتچى) ئاۋۇل كىشىسى ، مەھەللە ئادىمى .

يۇرتلاندۇرماق (يورتلاندورماق) ئولتۇراقلاشتۇرماق .

يۇرتلانماق (يورتلانماق) يۇرت بولماق ، ئولتۇراقلاشماق .

يۇرماق (يورماق) ئۆرۈمەك ، تەبىر بەرمەك (چۈشكە) ، شەرھلىمەك .

يۇسىر (يسر) ، ئە . ئاسانلىق ، ئوڭايلىق ، قۇلايلىق ؛ راھەت .

يۇشۇنماق (يوشونماق) يوشۇرۇنماق ، بىكىنمەك ، بۆكمەك .

يۇغ I (يوغ) ماتەم مۇراسىمى ، دەپنە مۇراسىمى . ◇～**ىندا** (～يندا) : ماتەم مۇراسىمىدا .

يۇغچى (يوغچى) ماتەمدار ، ئۆلۈملۈك ، ئۆلۈم ئۇزاتقۇچى .

يۇغرۇلماق (يوغرولماق) قوشۇلماق ، ئارىلاشتۇرۇلماق .

يۇقا (يوقا) ئىنچىكە ؛ نېپىز .

يۇقاق (يوقاق) يۇقۇملۇق .

يۇقاماق (يوقاماق) ئىنچىكىرىمەك .

يۇقى (يوقى) ئۇيقۇ .

يۇماق (يوماق) يۇماق . ◇**ئىلىك**～ (ايليك～) : ژاز كەچمەك ، قول تارتماق . ◇**جاندىن**

ئىلىك~ (جان دين ايليكـ) : جاندىن ئۈمىد ئۈزمەك . ◇~ **يۇلى** (يولى) : يويۇقلۇق .
يۇمالانماق (يومالانماق) يۇمىلىماق ، دومىلىماق .
يۇمرۇ (يومرو) يۇمىلاق .
يۇمرۇغ (يومروغ) مۇشت .
يۇمرۇق (يومروق) ق . يۇمرۇغ .
يۇمرۇلماق (يومرولماق) يىمىرىلمەك ، ئاغدۇرۇلماق .
يۇمشاماق (يومشاماق) ئەۋەتمەك ، تەينىلمەك ؛ ئىشلەتمەك .
يۇمغاق (يومغاق) يۇمىلاق ، دۇگىلەك .
يۇمغان (يومغان) بۇغدىيەك .
يۇمكىن (يمكن) ، ئە . مۇمكىن بولىدۇ ، ئىمكانىيىتى بار .
يۇمىن (يمن) ، ئە . ئوڭ ، ئوڭ تەرەپ ياخشىلىق ، ئامەت ، تەلەي ؛ بەختىيارلىق .
يۇموت (يومت) توپلىنىش ، يىغىلىش .
يۇمۇرقا (يمرقا) تۇخۇم ، يۇمۇرتقا .
يۇمۇرتقا (يومورتقا) تۇخۇم .
يۇمۇرماق (يومورماق) يۇمىلاق بولماق .
يۇنت (يونت) ئات ، مىنىلىدىغان ئات .
يۇنجە (يونجه) ، پ . بېدە .
يۇھ (يوح) ، ئە . قۇياش .
يۇھا (يوها) ئاچ كۆز ، يەپ تويماس .
يۇۋارلاق (يوارلاق) يۇمىلاق ، دۇگىلەك ، شارسىمان . ◇ **يۇس ـ ~** (يوس~) : يۇپيۇمىلاق ، دۇپدۇگىلەك .
يۇۋاشماق (يواشماق) يۇۋاشلاشماق ، يۇمشىماق .
يۇۋالاتماق (يووالاتماق) يۇمىلاتماق ، دۇگىلەتمەك .
يۇۋالاق (يووالاق) ق . يۇۋارلاق .
يۇۋا (يووه) ئۇۋا ، قۇش ئۇۋىسى ، ھايۋان ئۇۋىسى .
يۆگۈش (يوكوش) كۆپ .
يۆلەن (يولەن ، ولن) ئۆلەن ، ناخشا ؛ قوشاق .
يۆمۇرمەك (يومورمك) يىمىرمەك ، بۇزماق ، پاچاقلىماق .
يۆمۇرۇلگۇ (يومورولكو) ق . يىمىرىلگۇ .
يۆمۇرۇلمەك (يومورولمك) يىمىرىلمەك ، بۇزۇلماق ، پاچاقلانماق .
يۇرتاۋۇل (يورتاول) ھۇجۇمچى ، تىز يۇرگۈچى .
يۇرتەچى (يورتاچى) يېتەكچى ، يولباشچى .
يۇرتچى (يورتچى) ق . يۇرتەچى .

يۇرتمە (يورتمە) يۈگۈرۈك ، يورغا .
يۇرتمەك (يورتماك) تېز ماڭماق ، ھۇجۇم قىلماق .
يۇرش (يورش) ق . يۈزى .
يۇرۇتمەك (يوروتمك) يۈرگۈزمەك ، ماڭغۇزماق .
يۇرۇتىلمەك (يوروتيلماك) يۈرگۈزۈلمەك ، ماڭغۇزۇلماق ، ھەربىكەتكە كەلتۈرۈلمەك .
يۇرۇمەك (يوروماك) يۈرۈش قىلماق ، ھەربىكەت قىلماق .
يۇرى (يورى) يۈرۈش ، مېڭىش ؛ ھۇجۇم ، ئاتاكا ؛ يۈرۈش قىلىش ، ھەربىي يۈرۈش .
يۇرتمەك (يورتمك) ق . يۈرۈتمەك .
يۇرىغ (يوريغ) يۈرۈش ؛ يۈرۈش - تۈرۈش ، ھەربىكەت ، قىلىق .
يۇرىك (يوريك) يۈرۈش .
يۇز I (يوز) يۈز ، بەت ، چىراي ؛ تەرەپ ، ياق . ◇～**قويماق** (～قويماق) : كەلمەك ، كىرمەك ، بارماق ، يۈزلەنمەك ، پەيدا بولماق ، كېلىپ چىقماق ، كىرىشمەك ، باشلىماق . ◇～**ئۇرماق** (～اورماق) : قەدەم باسماق ، كىرىشمەك ، يوللاتماق ؛ يېتىشمەك ؛ ئۇچرىماق . ◇～**گە ئۇرماق** (～كا اورماق) : يۈزگە سالماق ، ئەيىبىنى ئوچۇقتىن ئوچۇق يۈز تۇرانە تۇرۇپ ئېيتماق . ◇～**ئۆيۈرمەك** (～ايورماك) : يۈز ئۆرۈمەك . ◇～**گە چىن سالماق** (～كا چين سالماق) : چىراي پۈرۈشتۈرمەك ، ئاچچىقلىماق ؛ ◇～**گە زەئفەران ئاچماق** (～كا زعفران آچماق) : چىرايى ئۆچمەك ، سارغايماق ؛ ◇～**گە كەلتۈرمەك** (～كا كيلتورماك) : يۈزىگە سالماق ، تەنە قىلماق . ◇～**كورگۈزمەك** (～كوركوزماك) : كۆرۈنمەك . ◇～**كەتۈرمەك** (～كيتورماك) : پەيدا بولماق ، مەيدانغا چىقماق ؛ قەدەم قويماق ؛ قارىماق . ◇～**يەتكۈرمەك** (～ييتكورماك) : يۈزلەنمەك ، كەلمەك ، بارماق . ◇～**گە كەلتۈرمەك** (～كا كيلتورماك) : يۈزىگە سالماق ، يۈز تۇرانە ئېيتماق . ～◇ **كۆرمەك** (～كورماك) : يۈزىنى ئايماق ، يۈز - خاتىر قىلماق . ◇～**تاپماق** (～تاپماق) : كىرىشمەك .

يۇز II (يوز) يۈز (100) . ◇～**ئانچە** (آنچه) : يۈزلەرچە ؛ ◇～**باشلىغ** (～باشليغ) : يۈز كىشىلىك ، يۈز كىشىگە مولجاللانغان ؛ ◇～**ساري** (～ساري) : يۈزچە ، يۈز چامىسىدا .
يۇزلەكچە (يوز لكچه) يۈز مىڭلىغان ، مىليونلىغان .
يۇزلەنمەك (يوزلانماك) كەلمەك ، بارماق .
يۇزۈك (يوزوك) ئۈزۈك .
يۇك I (يوك) تېڭىپ ئېلىپ مېڭىلىدىغان نەرسە ، ئارتىلىدىغان نەرسە ، ئېغىرلىق . ◇～**چەكمەك** (～چيكماك) : ئېغىرلىقنى كۆتۈرمەك ، بەرداشلىق بەرمەك ، سەۋر - تاقەت قىلماق .

يۇك II (يوك) مېۋە .
يۇكلەمەك (يوكلاماك) ئۇستىگە يۈك ئارتماق .
يۇكمەك (يوكمك) جۇغلىماق ، توپلىماق .
يۇككى (يوك كى) يۈكسەك ، ئالىي ، يۇقىرى .
يۇكلۇك (يوكلوك) يۈك ئارتىلغان ؛ هامىلدار ، ئېغىر بوي .
يۇكمەك (يوكمك) يۈك ئارتماق ، يۈكلىمەك .
يۇكۇندۇرمەك (يوكوندورمك) تىزلاندۇرماق ، سالام بەرگۈزمەك ، مەلۇم بىر مەنسەپكە بەلگىلەپ رەسمىيەت ئۆتمەك ، مەنسەپكە ئولتۇرغۇزماق .
يۇكۇندۇرۇلمەك (يوكوندورولمك) تىزلاندۇرۇلماق ، سالام بېرىشكە مەجبۇر قىلىنماق ؛ مەلۇم بىر مەنسەپكە ئولتۇرغۇزۇلماق .
يۇكۇنمەك (يوكونماك) هۆرمەت يۈزىسىدىن ئېگىلمەك ، تىز چۆكمەك ، تىزلىنىپ سالام بەرمەك .
يۇنجى مەرۇارىد (يونجى مروارىد) ئۇنچە - مەرۋايىت .
يىبارماق (ييبارماق) ئەۋەتمەك ، جۆنەتمەك .
يىپۈتمەك (ييپوتمك) ئايلاندۇرماق ، ئۆزگەرتمەك .
يىتمەك (ييتماك) يوقاپ كەتمەك ، يۈتمەك ، يوقالماق .
يىد (ييد) هىد پۇراق .
يىدا (ييدا) نەيزە ، جىدا .
يىدىغ (ييديغ) پۇراپ قالغان ، سېسىق .
يىر (ييىر) ناخشا ، جىر .
يىراتماق (ييراتماق) يىراقلاتماق ، ئايرىماق .
يىراقراماق (ييراقراماق) يىراقلاشماق ، يىراقلىماق .
يىراقماق (ييراقماق) يىراق قىلماق ، ئۇزاقلاشتۇرماق ، چەتنەمەك .
يىراۋ (ييراو) غەزەلچى ، داستانچى ، هېكايىچى ، باخشى .
يىرغانماق (ييرغانماق) ئىرغانماق ، تەۋرەنمەك
يىرلاغۇچى (ييرلاغۇچى) ناخشا ئېيتقۇچى ، غەزەل ئوقۇغۇچى ، جىرلىغۇچى ، داستانچى ، هېكايىچى .
يىرلاماق (ييرلاماق) ناخشا ئوقۇماق ، جىرلىماق .
يىرمك (ييريك) يالماۋۇز ، ئاجناس ، تويماس ، ئاچ كۆز .
يىزمەك (ييزمك) هەل قىلماق ، ساقايماق .
يىزنىمەك (ييزنمك) هەل بولماق ، ساقايماق .
يىغ (ييغ) تەييار .
يىغاچ I (ييغاچ) دەرەخ ، ياغاچ .

يىغاچ II (ييغاچ) مۇساپە ئۆلچىمى ، ئۇزۇنلۇق مىقدارى . دەۋر ۋە رايون مۇناسىۋىتى بىلەن كۆپ پەرقلىنىدۇ . بۇ پەرق 12 چاقىرىمدىن 24 چاقىرىمغىچە بارىدۇ . پارسچىدىكى «فەرسەڭ»گە نىسبەت قىلىش بىر قەدەر ئومۇمىي ، مۇنداق بولغاندا 12 چاقىرىمدىن كۆپرەك بولىدۇ .

يىغماق (ييغماق) توسماق ، چەكلىمەك .

يىغناشماق (ييغناشماق) يىغىلماق .

يىغناق (ييغناق) يىغىن .

يىغناماق (ييغناماق) يىغماق .

يىغىنلىك (ييغين ليك) توپلىنىش ، جەم بولۇش ؛ جەمئىيەت .

يىقتى (ييقتى) مەغلۇبىيەت .

يىقدى (ييقدى) ق . يىقتى .

يىقماق (ييقماق) غۇلاتماق ، يىقىتماق ، ئاغدۇرماق ، بۇزماق .

يىقۇغ (ييقوغ) يىقىلغىلىق ، ۋەيرانە ، ئاغدۇرۇلغان ، بۇزۇپ تاشلانغان .

يىقىنتى (ييقنتى) خارابە ، ۋەيرانە .

يىگانە (يگانه) ، پ . بىرلا ، يالغۇز ، بىردىنبىر ، تەڭدىشى يوق ، مىسلىسىز .

يىگىت (ييگيت) يىگىت ، ئېتىبارلىق خىزمەتچى ، ئېتىبارلىق جەڭچى ، چەۋەنداز .

يىلاك (ييلانك) يالىڭاچ ، يالاڭ ، يېنىك ، يەڭگىل قورالالنغان .

يىلان (ييلان) يىلان . ◇～**مۇھرە** (～مهره) : يىلاننىڭ زەھەرلىك چىشى .

يىلچىلەي (ييلچى لاى) يىللارچە .

يىلدىرىم (يلدريم) چېقىن ، چاقماق .

يىلقىران (ييلقران) بىر خىل تاماق .

يىلمان قەيا (ييلمان قيا) ئۆتكۈر بىس .

يىمرۇلگۇ (ييمرولگو) يىمىرىلگەن ، بۇزۇلغان ، پاچاقلانغان .

يىن (ين) ئىن ، ئۇۋا .

يىنچۇ (ينچو) ئونچە ، مەرۋايىت ، چىنتاش .

يىيىنماق (ييىنماق) يىغلىماق ، توپلانماق .

ئۇيغۇر كتاب پويزىكى
www.uyghurkitap.com

چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقى ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە

لۇغەتكە ئاچقۇچ

ئۇيغۇر كتاب پوربكتى
www.uyghurkitap.com

ئاچقۇچ قىسمىنىڭ مۇندەرىجىسى

آ 791
ا 804
ب 833
پ 864
ت 872
ث 897
ج 898
چ 909
ح 916
خ 925
د 940
ذ 956
ر 958
ز 968
ژ 975
س 976
ش 996
ص 1007
ض 1012
ط 1014
ظ 1018
ع 1019
غ 1031
ف 1036
ق 1045
ك 1067
گ 1084
ل 1092
م 1098
ن 1141
ۇ 1158
ھ 1163
ي 1168
او 1180
ايا 1195

چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبەسى

№	ھەرپ نامى	يالغۇز شەكلى	باش شەكلى	ئوتتۇرا شەكلى	ئاياغ شەكلى	مەزكۇر ھەرپ ۋەكىللىك قىلىدىغان تاۋۇش
1	ئەلف	ا	ا	ـا	ـا	ۇ ، ئا ، ئە ، ئو ، ئۇ ، ئۆ ، ئو ، ئى
2	بە	ب	بـ	ـبـ	ـب	ب ، پ
3	پە	پ	پـ	ـپـ	ـپ	پ
4	تە	ت	تـ	ـتـ	ـت	ت
5	سە	ث	ثـ	ـثـ	ـث	س
6	جيم	ج	جـ	ـجـ	ـج	ج ، چ
7	چيم	چ	چـ	ـچـ	ـچ	چ
8	ھە	ح	حـ	ـحـ	ـح	ھ
9	خە	خ	خـ	ـخـ	ـخ	خ
10	دا :ل	د	دـ	ـدـ	ـد	د
11	زا :ل	ذ	ذـ	ـذـ	ـذ	ز
12	رە	ر	رـ	ـرـ	ـر	ر
13	زە	ز	زـ	ـزـ	ـز	ز
14	ژە	ژ	ژـ	ـژـ	ـژ	ژ
15	سين	س	سـ	ـسـ	ـس	س
16	شين	ش	شـ	ـشـ	ـش	ش
17	سا :ت	ص	صـ	ـصـ	ـص	س

№	ھەرپ نامى	يالغۇز شەكلى	باش شەكلى	ئوتتۇرا شەكلى	ئاياغ شەكلى	مەزكۇر ھەرپ ۋەكىللىك قىلىدىغان تاۋۇش
18	زا :ت	ض	ضـ	ـضـ	ـض	ز
19	ئىتقى	ط	طـ	ـطـ	ـط	ت
20	ئىزغى	ظ	ظـ	ـظـ	ـظ	ز
21	ئەين	ع	عـ	ـعـ	ـع	ئ
22	غەين	غ	غـ	ـغـ	ـغ	غ
23	فە	ف	فـ	ـفـ	ـف	ف
24	قا :ف	ق	قـ	ـقـ	ـق	ق
25	كا :ف	ك	كـ	ـكـ	ـك	ك ، گ
26	گا :ف	گ	گـ	ـگـ	ـگ	گ
27	لا :م	ل	لـ	ـلـ	ـل	ل
28	مىيم	م	مـ	ـمـ	ـم	م
29	نۇ :ن	ن	نـ	ـنـ	ـن	ن
30	ۋا :ۋ	و	و	ـو	و	ۋ ، ئو ، ئۇ ، ئۆ ، ئۈ
31	ھا	ھ// ە	ھ	ـھـ	ـھ// ـە	ھ ، ئە ، ئى
32	يا	ى	يـ	ـيـ	ى	ي ،ئى ،ئە ، ئا (y, a, e, i, ̈i)
33	ئا	نگ// نك	نگ// نك	ـنگـ// ـنكـ	ـنگ// ـنك	ڭ ، نگ
34	ھەمزە	ء	ئ	ـئـ	ا// ـئو// ـء	ئ
35	ۋا :ۋئەلىف	او				ئو ، ئۇ ، ئۆ ، ئۈ
36	يا :ئەلىف	ايـ				ئى ، ئە (e, i, ̈i)

آ (ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آ	ئا	1	آبدست	ئابدەست	2
آب	ئاب	1	آب دزد	ئابدۇزد	2
آباء	ئاباۋ	1	آبراه	ئابراھ	2
آباد	ئاباد	1	آبروی	ئابروي	
آباواجداد	ئاباۋۇئەجداد	1	آبشار	ئابشار	2
آبادان	ئابادان	1	آبکش	ئابكەش	2
آبادکر	ئابادگەر	1	آبکند	ئابكەند	2
اباغا	ئاباغا	1	آبکون	ئابگۇن	2
آباغه	ئاباغه	1	آبکیر	ئابگىر	2
آبانک	ئاباڭ	1	آبکینه	ئابگىنه	2
آباماق	ئاباماق	1	آبنوس	ئابنۇس	2
آب بسته	ئابىەستە	1	آب و تاب	ئابۇتاب	2
آب بند	ئابىەند	1	آب و خاک	ئابۇخاك	2
آب پاش	ئابپاش	1	ابوشقه	ابۇشقه	2
آبخور	ئابخور	1	آب و کل	ئابۇگىل	2
آبخورەکشتی	ئابخورەكىشتى	1	آب و هوا	ئابۇھەۋا	2
آبخورد	ئابخورد	1	آب آتش رنک	ئابى ئاتەش رەڭ	2
آبخورش	ئابخورش	2	آب انگور	ئابى ئەنگۇر	
آبدار	ئابدار	2	آب بقا	ئابى بەقا	
آبدان	ئابدان	2	آب طراوت	ئابى تەراۋەت	

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آب جوش	ئابى جۇش		آتش	ئاتەش	3
آب چشم	ئابى چەشم	3	آتش آلود	ئاتەش ئالۇد	3
آب چشمه	ئابى چەشمە	3	آتش انكيز	ئاتەش ئەنگىز	3
آب رحمت	ئابى رەھمەت	3	آتش پرست	ئاتەشپەرەست	3
آب زلال	ئابى زىلال	3	آتشبار	ئاتەشبار	4
آب زندكانى	ئابى زىندەگانى	3	آتش پاره	ئاتەشپارە	4
آب سيب	ئابى سىب		آتشدان	ئاتەشدان	4
آب كوثر	ئابى كەۋسەر	3	آتشدانليغ	ئاتەشدانلىغ	4
آبله	ئابىلە	3	آتش ريز	ئاتەشرىز	4
آب حيات	ئابى ھەيات	3	آتش ريزه	ئاتەشرىزە	4
آب حيوان	ئابى ھەيۋان	3	آتش زده	ئاتەشزەدە	4
آبى	ئابىي	3	آتش فشان	ئاتەشفىشان	4
آبى	ئابىي	3	آتش فشان ليغ	ئاتەشفىشانلىغ	4
آتابيك	ئاتابەگ	3	آتش فكن	ئاتەشفىگەن	4
آتار توتار	ئاتار ـ تۇتار	3	آتش كار	ئاتەشكار	4
اتاشماق	ئاتاشماق	3	آتشكارليغ	ئاتەشكارلىغ	4
آتاغ	ئاتاغ	3	آتشكده	ئاتەشكەدە	4
آتاغلاماق	ئاتاغلاماق	3	آتش كاه	ئاتەشگاھ	4
آتاغلانماق	ئاتاغلانماق	3	آتش كه	ئاتەشگەھ	4
آتاغليق	ئاتاغلىق	3	آتشناك	ئاتەشناك	4
آتاليق	ئاتالىق	3	آتشين	ئاتەشىن	4
آتاماق	ئاتاماق	3	آتغولاماق	ئاتغولاماق	4
آتانماق	ئاتانماق	3	آتقاماق	ئاتقاماق	4

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آتقۇ	ئاتقۇ	4	آچيراشماق	ئاچىراشماق	5
آتقۇچى	ئاتقۇچى	4	آچيرغه	ئاچىرغە	5
آتقولاش	ئاتقۇلاش	4	اچىغ	ئاچىغ	6
آتقولاشماق	ئاتقۇلاشماق	4	اچيقليق	ئاچىقلىق	6
آتقولاماق	ئاتقۇلاماق	4	آخل	ئاخال	6
آتليغ	ئاتلىغ	5	آختاچى	ئاختاچى	6
آتيشليغ	ئاتىشلىغ	5	آخسوم	ئاخسۇم	6
آتيقماق	ئاتىقماق	5	آخسوملاماق	ئاخسۇملاماق	6
آتىقماق	ئاتىقماق		آخور	ئاخور	6
اتيم	ئاتىم	5	آخر	ئاخىر	6
اتيمجى	ئاتىمچى	5	آخرت	ئاخىرەت	
آجر	ئاجۇر	5	آخركه	ئاخىرگەھ	6
آجوز	ئاجۇز	5	آخر الامر	ئاخىر ۋاقىت	6
آجون	ئاجۇن	5	آخرين	ئاخىرىن	6
آجرغانماق	ئاجىرغانماق	5	آداب	ئاداب	6
اچار	ئاچار	5	آدارماق	ئادارماق	6
اچاق	ئاچاق	5	آداشجى	ئاداشچى	6
اچاقلاشماق	ئاچاقلاشماق	5	آداغ	ئاداغ	6
اجريغ	ئاچىرىغ	5	آداغليغ	ئاداغلىغ	6
آچوب	ئاچۇپ	5	آداق	ئاداق	6
آچون	ئاچۇن	5	آدمك	ئادەمەك	6
آچى	ئاچى	5	آدمچيليق	ئادەمچىلىق	6
آچير	ئاچىر	5	آدم خوار	ئادەمخار	7

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آدم كش	ئادەمكۇش	7	آرام بخش	ئارامبەخش	8
آدملىق	ئادەملىق	7	آرامجوى	ئارامجوي	8
آدمى	ئادەمى	7	آرامگاه	ئارامگاھ	8
آدميت	ئادەمىيەت	7	آرامكير	ئارامگىر	8
آدمى وش	ئادەمۇەش	7	آراميده	ئارامىدە	8
آدميانه	ئادەمىيانە	7	آرامش	ئارامش	8
آدرا	ئادرا	7	آرام ياب	ئارامياب	8
آدون	ئادۇن	7	اران	ئاران	8
آدونجى	ئادۇنچى	7	اراول	ئاراۋۇل	8
آديرخان	ئادىرخان	7	آرايش	ئارايش	8
آديرغان	ئادىرغان	7	آرنج	ئارەنج	8
آديم	ئادىم	7	آرباغ	ئارباغ	8
آديملاماق	ئادىملاماق	7	آرباغچى	ئارباغچى	8
آدين	ئادىن	7	آرباق	ئارباق	8
آدينه	ئادىنە	7	آرباماق	ئارباماق	8
آدينماق	ئادىنماق	7	آرت	ئارت	8
آرا ، ارا	ئارا	7	آرتانماق	ئارتانماق	8
آرا ايلاماك	ئارا ئەيلەمەك		آرتوقسى ليغ	ئارتۇقسىلىغ	8
آراء	ئاراۋ	7	آرتيش	ئارتىش	8
آراسته	ئاراستە	7	آرتيلماق	ئارتىلماق	8
آراستەليق	ئاراستەلىق	7	آرتينماق	ئارتىنماق	9
آرام	ئارام	7	آرد	ئارد	9
اراماق	ئاراماق	8	آرديچه	ئاردىچە	9

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آرزو	ئارزۇ	9	آرى	ئارى	10
آرزوخواه	ئارزۇخاھ	9	آرى آرى	ئارى - ئارى	10
آرزوداری	ئارزۇدارى	9	اريتماق	ئارىتماق	10
آرش	ئارش	9	آريغ	ئارىغ	10
آرشين	ئارشىن	9	آريغ سيز	ئارىغسىز	10
آرشىنلاماق	ئارشىنلاماق	9	آريغسيزلىغ	ئارىغسىزلىغ	10
آرغادال	ئارغادال	9	اريق	ئارىق	10
آرغاداللىق	ئارغاداللىق	9	آريقسيز	ئارىقسىز	10
آرغاداماق	ئارغاداماق	9	اريقلاماق	ئارىقلاماق	10
آرغاماق	ئارغاماق	9	آريلماق	ئارىلماق	10
آرغيدال	ئارغىدال	9	آريماق	ئارىماق	10
آرغيش	ئارغىش	9	آز	ئاز	11
آرقارغلچه	ئارقارغۇلچە	9	آزاد	ئازاد	11
ارقالانماق	ئارقالانماق	9	آزاده	ئازادە	11
آرقاماق	ئارقاماق	9	آزادەكيش	ئازادەكىش	11
آرقان تخت	ئارقان تەخت	9	آزادەليغ	ئازادەلىغ	11
آرقەخطی	ئارقەخەتى	9	آزادەوش	ئازادەۋش	11
آرقش	ئارقۇش	9	ازاغلاماق	ئازاغلاق	11
آرقش	ئارقىش	9	آزالماق	ئازالماق	11
آرماغان	ئارماغان	9	آزاق	ئازاق	11
ارماق	ئارماق	9	آزر	ئازەر	11
آرمغان	ئارمىغان	9	آزرپرست	ئازەر پەرەست	11
آروق	ئارۇق	9	آزرم	ئازەرم	11

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آزغورماق	ئازغۇرماق	11	آثار	ئاسار	12
آزغون	ئازغۇن	11	آسايش	ئاسايىش	12
آزغونلاشماق	ئازغۇنلاشماق	11	آستان	ئاستان	12
آزغونلانماق	ئازغۇنلانماق	11	آستان بوس	ئاستانبۇس	12
آزماق	ئازماق	11	آستان قبول	ئاستانى قەبۇل	12
آزمايش	ئازمايىش	11	آستر	ئاستەر	12
آزمون	ئازمۇن	11	آستى ليق	ئاستىلىق	12
آزمونلوق	ئازمۇنلۇق	11	آستين	ئاستىن	12
آزناماق	ئازناماق	11	آسرو	ئاسرو	12
آزرده	ئازۇرده	11	آسمان دو	ئاسمان دەۋ	12
آزوق	ئازۇق	11	آسمانى	ئاسمانىي	13
ازوقلاماق	ئازۇقلاماق	11	آسوده	ئاسۇده	13
آزيتماق	ئازىتماق	12	آسوده‌ليغ	ئاسۇدەلىغ	13
آزبرغاماق	ئازبرغاماق	12	آسوده‌ليق	ئاسۇدەلىق	13
آزيرغانماق	ئازبرغانماق	12	آسيب	ئاسىب	13
آزيغ	ئازىغ	12	آسيب زمان	ئاسىبى زەمان	13
آزيغ ليغ	ئازىغلىغ	12	اسيرغه	ئاسىرغە	13
ازيقلىق	ئازىقلىق	12	اسيغ	ئاسىغ	13
آزيقماق	ئازىقماق	12	آسيغلانماق	ئاسىغلانماق	13
ازين	ئازىن	12	آسيغليق	ئاسىغلىق	13
ازناماق	ئازناماق	12	آسيق	ئاسىق	13
آس	ئاس	12	آسقماق	ئاسقماق	13
آسا	ئاسا	12	آسيا	ئاسىيا	13

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آشاتماق	ئاشاتماق	13	آشفتەوش	ئاشۇفتەۋەش	14
آشار	ئاشار	13	آشوق	ئاشۇق	14
آشاری	ئاشاری	13	آشوقتورماق	ئاشۇقتۇرماق	14
آشاغی	ئاشاغی	13	آشوقلوق	ئاشۇقلۇق	14
آشام	ئاشام	13	آشوقماق	ئاشۇقماق	15
آشاماق	ئاشاماق	13	آشوله	ئاشۇله	15
اشچی	ئاشچی	14	آشیان	ئاشیان	15
آشکار	ئاشکار	14	آشیانه	ئاشیانه	15
آشلاق	ئاشلاق	14	آغ	ئاغ	15
آشلاماق	ئاشلاماق	14	آغا	ئاغا	15
آشلغماق	ئاشلەغماق	14	آغاز	ئاغاز	15
آشلیغ	ئاشلىغ	14	آغاز و انجام	ئاغازۇ ئەنجام	15
آشلىق	ئاشلىق	14	آغدورماق	ئاغدۇرماق	15
آشلیقچی	ئاشلىقچی	14	اغریماق	ئاغرىماق	15
آشنا	ئاشنا	14	آغلاماق	ئاغلاماق	15
آشناروی	ئاشناروي	14	آغماق	ئاغماق	15
آشناوش	ئاشناۋەش	14	آغناماق	ئاغناماق	15
آشوب	ئاشۇب	14	آغو	ئاغۇ	15
آشوب انگیز	ئاشۇب ئەنگىز	14	آغوش	ئاغۇش	15
آشفته	ئاشۇفته	14	آغوشته	ئاغۇشته	15
آشفته خو	ئاشۇفتەخۇ	14	آغۇلۇغ	ئاغۇلۇغ	15
آشوفتەلیغ	ئاشۇفتەلىغ	14	اغونماق	ئاغۇنماق	15
آشفتەوار	ئاشۇفتەۋار	14	آغیر	ئاغىر	15

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آغيرسى	ئاغىرسى	15	آفورته آنا	ئافۇرته ئانا	16
آغيرلاماق	ئاغىرلاماق	15	آق يارماق	ئاق يارماق	16
آغشته	ئاغىشته	16	آقار	ئاقار	17
آغيل	ئاغىل	16	آق تويغون	ئاق تۇيغۇن	17
آغيزديريق	ئاغىزدىرىق	16	آق خط	ئاق خەت	17
آغيمتۇل	ئاغىمتۇل	16	آقران	ئاقران	17
آغين	ئاغىن	16	آقسوم	ئاقسۇم	17
آفات	ئافات	16	آقسوملاماق	ئاقسۇملاماق	17
آفاق	ئافاق	16	آق سونكاك	ئاقسۇڭەك	17
آفاق سوز	ئافاقسوز	16	آقسيرماق	ئاقسىرماق	17
آفاق كرد	ئافاقكەرد	16	آقسيريق	ئاقسىرىق	17
آفاق كير	ئافاقگىر	16	اقسين	ئاقسىن	17
آفت	ئافەت	16	آقسين	ئاقسىن	17
آفت جان	ئافەتى جان	16	آق اوى	ئاق ئۆي	17
آفريده	ئافەرىدە	16	آق اويلوك	ئاق ئۆيلۈك	17
آفرين	فەرىن	16	آقين	ئاقىن	17
آفرينش	ئافەرىنىش	16	آكاه	ئاگاھ	17
آفتاب	ئافتاب	16	آكاەوار	ئاگاھۇار	17
آفتاب خاورى	ئافتابى خاۋەرى	16	آكاەوش	ئاگاھۇەش	17
آفتابه	ئافتابە	16	آكاهى	ئاگاھى	17
آفتابەچى	ئافتابەچى	16	آكه	ئاگەھ	17
آفتابەچيلىق	ئافتابەچىلىق	16	آكين	ئاگىن	17
آفتاب رو	ئافتابرو	16	آنك	ئاڭ	17

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آنكارماك	ئاڭارماق	17	آلانك	ئالاڭ	18
آنكالاماق	ئاڭالاماق	17	آلاماق	ئالاماق	19
آنكديبان	ئاڭدىبان	18	آلامان	ئالامان	19
آنكداماق	ئاڭداماق	18	آلامان الاخان	ئالامان - ئالاخان	19
آنكديماق	ئاڭدىماق	18	آلامانچى	ئالامانچى	19
آنكلاق	ئاڭلاق	18	آلاو	ئالاۋ	19
آنكلاقليق	ئاڭلاقلىق	18	آلاولاماق	ئالاۋلاماق	19
آنكلاماق	ئاڭلاماق	18	آلاۋلانماق	ئالاۋلانماق	19
آنكماق	ئاڭماق	18	آلاوليق	ئالاۋلىق	19
آنكيتماق	ئاڭىتماق	18	آلاى	ئالاي	19
آنكيش	ئاڭىش	18	آلايلاماق	ئالايلاماق	19
آل	ئال	18	آلايش	ئالايىش	19
آلاء	ئالاۋ	18	آلات	ئالەت	19
آلا	ئالا	18	آلبوتو	ئالبۇتۇ	19
آلات	ئالات	18	آلبوراماق	ئالبۇراماق	19
الاجه	ئالاچە	18	آلبورغا	ئالبۇرغا	20
آلاچوغ	ئالاچۇغ	18	آلبوروق	ئالبۇرۇق	20
آلاچوق	ئالاچۇق	18	آلپ	ئالپ	20
آلاشماق	ئالاشماق	18	آلپاغوت	ئالپاغۇت	20
آلاشلانماق	ئالاشلانماق	18	الپاق	ئالپاق	20
آلاق	ئالاق	18	آل تمغا	ئال تامغا	20
آلاقماق	ئالاقماق	18	آلتايى ، آلطايى	ئالتايى	20
آلاقشيماق	ئالاقشىماق	18	آلتان	ئالتان	20

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
التونلاماق	ئالتۇنلاماق	20	آلله ، الله	ئاللاھ ، ئاللاھ	21
التونموغ	ئالتۇنموغ	20	آللەلاشماق	ئاللاھلاشماق	21
آلتونليغ چيبين	ئالتۇنلىغ چىبىن	20	آللاق	ئاللاق	21
آلتون ورق	ئالتۇن ۋەرەق	20	آلما باش	ئالما باش	21
آلتين امال	ئالتىن ئەمەل	20	آلماشقورماق	ئالماشقۇرماق	21
آلجاشماق	ئالجاشماق	20	الماليغ	ئالمالىغ	21
آلچاق	ئالچاق	20	آلو	ئالۇ	21
آلچين	ئالچىن	20	آلو بالو	ئالۇ بالۇ	21
آلداراتماق	ئالداراتماق	20	آلود	ئالۇد	21
آلداراماق	ئالداراماق	20	آلوده	ئالۇدە	21
آلداغ	ئالداغ	20	آلوده‌ليق	ئالۇدەلىق	21
آلداغچى	ئالداغچى	20	آلوش	ئالۇش	21
آلغاماق	ئالغاماق	20	آلفته	ئالۇفتە	21
آلغوت	ئالغۇت	20	آلفته وار	ئالۇفتەۋار	21
آلغور	ئالغۇر	20	الوغ	ئالۇغ	21
آلغولوق	ئالغۇلۇق	20	الونك	ئالۇك	21
آلغوليغ	ئالغۇلىغ	20	آل عباء	ئالى ئەبا	21
آلغونجق	ئالغۇنچىق	20	آليغ ساتيغ	ئالىغ ـ ساتىغ	21
آلغين	ئالغىن	20	آلفته	ئالىفتە	22
آلغينچى	ئالغىنچى	20	اليق ساليق	ئالىق ـ سالىق	22
آلقاب	ئالقاپ	20	آل نبى و آل رسول	ئالىنەبى ۋە ئالىرەسۇل	22
آلقاماق	ئالقاماق	20	آلنچه	ئالىنچە	22
آلقاميش	ئالقامىش	20	آلينده	ئالىندا	22

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آماج	ئاماج	22	آنچادا	ئانچادا	23
آماجخانه	ئاماجخانه	22	آنچىنان	ئانچينان	23
آماجگاه	ئاماجگاه	22	آنديب	ئاندىپ	23
آماده	ئاماده	22	آنديماق	ئاندىماق	23
آمال	ئامال	22	آنوق	ئانۇق	23
آمدورفت	ئامەدۇرەفت	22	آنوقلاماق	ئانۇقلاماق	23
آمراغ	ئامراغ	22	آنيقماق	ئانىقماق	23
امرينماق	ئامرىنماق	22	آهه	ئاهه	23
آمو	ئامۇ	22	آهنك	ئاهەك	23
آموده	ئامۇده	22	آهنک	ئاهەك	23
آمورزش	ئامۇرزىش	22	آهن	ئاهەن	24
آموز	ئامۇز	22	آهن پاره	ئاهەنپاره	24
آموزکار	ئامۇزگار	23	آهنکر	ئاهەنگەر	24
آمول	ئامۇل	23	آهن کداز	ئاهەن گۇداز	24
آميخته	ئامىخته	23	آهنين	ئاهەنىن	24
آمر	ئامىر	23	آهنين چنك	ئاهەنىن چەنگ	24
آمرزش	ئامىرزىش	23	آهنين ديز	ئاهەنىن دىز	24
آميز	ئامىز	23	آهو	ئاهۇ	24
آميزيش	ئامىزىش	23	آهوتک	ئاهۇتەك	24
آمين	ئامىن	23	اهوکيرليك	ئاهۇگىرلىك	24
آن	ئان	23	آو	ئاۋ	24
انت	ئانت	23	آواره	ئاۋاره	24
آنچاق	ئانچاق	23	آوازه	ئاۋازه	24

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آوالاماق	ئاۋالاماق	24	آياغ	ئاياغ	25
آوان	ئاۋان	24	آياغچى	ئاياغچى	25
آوخ	ئاۋەخ	24	آياق	ئاياق	25
آور	ئاۋەر	24	آياقچى	ئاياق	25
آورينماق	ئاۋرىنماق	24	آياقچى ليق	ئاياقچىلىق	25
آولاغ	ئاۋلاغ	24	آيالتماق	ئايالتماق	25
آولاق	ئاۋلاق	24	آيالغو	ئايالغۇ	25
آولاماق	ئاۋلاماق	24	آيامان	ئايامان	25
آوماق	ئاۋماق	24	آيان	ئايان	25
آوتماق	ئاۋۇتماق	24	آيانماق	ئايانماق	25
آوچ	ئاۋۇچ	24	آيت	ئايەت	25
آوچلاماق	ئاۋۇچلاماق	24	آيتمان	ئايتمان	25
آورت	ئاۋۇرت	24	آيدين	ئايدىن	25
آونچاق	ئاۋۇنچاق	24	ايرالىق	ئايرالىق	25
آونماق	ئاۋۇنماق	25	آيرو	ئايرۇ	25
آويز	ئاۋىز	25	آيروقسى	ئايرۇقسى	26
آويزان	ئاۋىزان	25	آيغاق	ئايغاق	26
آويزه	ئاۋىزە	25	آيغاقلاماق	ئايغاقلاماق	26
آيا	ئايا	25	آيلانا	ئايلانا	26
آيات	ئايات	25	آيلانماق	ئايلانماق	26
آيات مبين	ئاياتى مۇبەييەن	25	آيماق	ئايماق	26
آيات شفا	ئاياتى شىفا	25	آيماقات	ئايماقات	26
آياز	ئاياز	25	آييردوك	ئايىردوك	26

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
آييرمان	ئايىرمان	26	آيينه فام	ئايىنه فام	26
آييقماق	ئايىقماق	26	آيينه كردار	ئايىنه كىردار	26
آيلدورماق	ئايىلدۇرماق	26	آيينه كون	ئاينەگۇن	26
آيلماق	ئايىلماق	26	آيين داد	ئايىنى داد	26
آيين	ئايىن	26	آيين فصاهت	ئايىنى فەساھەت	26
آيينه	ئايىنه	26	آيين فنا	ئايىنى فەنا	26
آيينه بند	ئايىنه بەند	26	آيين قتل وكن	ئايىنى قەتلۇكەن	26
آيينه دار	ئايىنه دار	26	آيين حرب	ئايىنى ھەرب	26
آيينه سان	ئايىنه سان	26	آيين وفاق	ئايىنى ۋىفاق	26

ا (ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اعادى	ئەئادى	27	ابطحى	ئەبتەھى	28
اعاظم	ئەئازىم	27	ابجد	ئەبجەد	28
اعالى	ئەئالى	27	ابجد خوان	ئەبجەدخان	28
اعزّ	ئەئەزز	27	ابدال	ئەبدال	28
اب	ئەب	27	ابدال وش	ئەبدالۋەش	28
ابا	ئەبا	27	ابدان	ئەبدان	28
ابابيل	ئەبابىل	27	ابر	ئەبر	28
اباطيل	ئەباتىل	27	ابرار	ئەبرار	28
ابا و اجداد	ئەبا ۋە ئەجداد	27	ابرآسا	ئەبراسا	28
ابد	ئەبەد	27	ابره	ئەبرە	28
ابد الاباد	ئەبەدۋل ئاباد	27	ابرص	ئەبرەس	29
ابدى	ئەبەدى	27	ابرش	ئەبرەش	29
ابد جاويد	ئەبەدى جاۋىد	27	ابرخرام	ئەبرخىرام	29
ابا عن جد	ئەبەن ئەن جەددىن	27	ابركى	ئەبركەف	29
ابوين	ئەبەۋەين	27	ابركردار	ئەبركىردار	29
ابدت	ئەبەبەدەت	28	ابرو	ئەبرو	29
ابتر	ئەبتەر	28	ابرو شام	ئەبروشام	29
ابتروش	ئەبتەرۋەش	28	ابرو فلک	ئەبرۋفەلەك	29
ابترى	ئەبتەرى	28	ابر بهار	ئەبرى بەهار	29
ابطح	ئەبتەھ	28	ابر بهاران	ئەبرى بەھاران	29

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ابرپربار	ئەبرى پۇربار	29	ابو	ئەبۇ	30
ابريشيم	ئەبرىشىم	29	ابو الترک	ئەبۇتتۇرك	30
ابرقيرماند	ئەبرى قىرمانەد	29	ابو جهل	ئەبۇ جەھىل	30
ابركرم	ئەبرى كەرەم	29	ابو قبيس	ئەبۇقۇبەيس	30
ابرمطير	ئەبرى مەتىر	29	ابوكان	ئەبۇكەن	30
ابرنو بهار	ئەبرى نەۋ بەھار	29	ابو الفرس	ئەبۇلفۇرس	30
ابر نيسان	ئەبرى نەيسان	29	ابو الهند	ئەبۇلھىند	30
ابكار	ئەبكار	29	ابواب	ئەبۋاب	30
ابكم	ئەبكەم	29	ابواب المعانى	ئەبۋابۇلمەئانى	30
ابكم ليق	ئەبكەملىق	29	ابيات	ئەبيات	30
ابلغ	ئەبلەغ	29	ابيض پوش	ئەبياز پۇش	30
ابلق	ئەبلەق	29	اپپانى	ئەپپانىي	31
ابلق سوار	ئەبلەقسۇۋار	29	ات	ئەت	31
ابله	ئەبلەھ	29	اتم	ئەتەم	35
ابلهانه	ئەبلەھانە	29	اتباع	ئەتباۋ	35
ابنا	ئەبنا	29	اطباق	ئەتباق	35
ابنا جنس	ئەبنايى جىنس	29	اتراك	ئەتراك	36
ابنا دوران	ئەبنايى دەۋران	29	اطراف	ئەتراف	36
ابنا دهر	ئەبنايى دەھر	30	اطفال	ئەتفال	36
ابنا روزكار	ئەبنايى روزگار	30	اتقيا	ئەتقىيا	36
ابنا زمان	ئەبنايى زەمان	30	اتكه	ئەتكە	36
ابنيه	ئەبنىيە	30	اطلس	ئەتلەس	36
ابحاث	ئەبھاس	30	اطلس كردون	ئەتلەسى گەردۇن	36

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اتوك	ئەتۈك	36	اعجوبه	ئەئجۇبە	38
اطوار	ئەتۇار	36	اجوف	ئەجۇەف	38
اطيب	ئەتىب	36	اجوبه	ئەجۇبە	38
اطبا	ئەتىبا	36	اجير	ئەجىر	38
اتيشلاماك	ئەتىشلەمەك	36	اجله	ئەجىللە	38
اتيل	ئەتىل	36	اجله اصحاب	ئەجىللەئى ئەسھاب	38
اطعمه	ئەتئىمە	36	اچيراشماك	ئەچىرەشمەك	38
اجانب	ئەجانىب	37	اخ	ئەخ	38
اجل	ئەجەل	37	اخس	ئەخەس	38
اجداد	ئەجداد	37	اخص	ئەخەسس	38
اجر	ئەجر	37	اخص	ئەخەسسە	38
اجزا	ئەجزا	37	اخص اصحاب	ئەخەسسى ئەسھاب	38
اجزاخانه	ئەجزاخانە	37	اخف	ئەخەفف	38
اجساد	ئەجساد	37	اخوات	ئەخەۋات	38
اجلاف	ئەجلاف	37	اخويه	ئەخەۋىيە	39
اجمل	ئەجمەل	37	اخبار	ئەخبار	39
اجمعون	ئەجمەئۇن	38	(اُخبث	ئەخبەس	39
اجمعين	ئەجمەئىن	38	اختر	ئەختەر	39
اجناس	ئەجناس	38	اخترفرخنده	ئەختەرى فەرخونده	39
اجنبى	ئەجنەبي	38	اخترشناس	ئەختەرشۇناس	39
اجنبيت	ئەجنەبىيەت	38	اخروى	ئەخرەۋي	
اجنحه	ئەجنىھە	38	اخذ	ئەخز	39
اجهل	ئەجھەل	38	اخضرپوش	ئەخزەرپۇش	39

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اخضركون	ئەخزەرگۈن	39	ادهم	ئەدهەم	41
اخضروش	ئەخزەرۇەش	39	ادوار	ئەدۋار	41
اخگر ، اخكر	ئەخگەر	39	ادويه	ئەدۋىيە	41
اخكرنشين	ئەخگەر نىشىن	39	اديب	ئەدىب	41
اخكرسوزنده	ئەخگەرى سوزەندە	39	ادعيه	ئەدئىيە	41
اخلاط	ئەخلات	39	اديان	ئەدىيان	41
اخلاف	ئەخلاف	39	ار	ئەر	41
اخلاق	ئەخلاق	39	اعراب	ئەئراب	41
اخلاقيون	ئەخلاقىيىۇن	39	اعرابى	ئەئرابىي	42
اخى	ئەخى	40	اراجيف	ئەراجىف	42
اخيار	ئەخيار	40	اعراض	ئەئراز	42
اخير	ئەخىر	40	اراضى	ئەرازى	42
اخيراً	ئەخىرەن	40	اراذل	ئەرازىل	42
ادا	ئەدا	40	اعرج	ئەئرەج	42
اعدا	ئەئدا	40	ارس	ئەرەس	42
ادات	ئەدات	40	ارسطو	ئەرەستۇ	42
اعداد	ئەئداد	40	ارش	ئەرەش	42
ادانى	ئەدانى	40	ارباب	ئەرباب	43
اداوى	ئەداۋى	40	ارباب بينش	ئەربابى بىنىش	43
ادب	ئەدەب	40	ارباب معانى	ئەربابى مەئانى	43
ادبكاه	ئەدەبگاھ	40	ارباب وظايف	ئەربابى ۋەزايىف	43
ادوات	ئەدەۋات	41	ارباغ	ئەرباغ	43
ادنى ، ادنا	ئەدنا	41	اربعين	ئەربەئىن	43

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ارجمند	ئەرجمەند	43	ارفع	ئەرفەئ	45
ارجمند	ئەرجۇمەند	43	ئارفع درجات	ئەرفەئى دەرەجات	45
ارچه	ئەرچى	43	ارقام	ئەرقام	45
اردوان	ئەردەۋان	43	ارقم	ئەرقەم	45
اردويل	ئەردەۋىل	43	ارك	ئەرك	45
ارض	ئەرز	43	اركـ	ئەرك	45
ارض كتب	ئەرزى كۈتۈب	44	اركان	ئەركان	45
ارض وسيع	ئەرزى ۋەسىئ	44	اركان دولت	ئەركانى دەۋلەت	45
ارزاق	ئەرزاق	44	اركاچ	ئەركەچ	45
ارذال	ئەرزال	44	اركاش	ئەركەش	45
ارذال و اشراف	ئەرزالۇ ئەشراف	44	اركونجاك	ئەركۈنجەك	45
ارزانليق	ئەرزانلىق	44	اركينه	ئەركىنە	45
ارزانى	ئەرزانى	44	ارلات	ئەرلات	45
ارزنده	ئەرزەندە	44	ارم	ئەرم	45
ارشد	ئەرشەد	44	ارمك	ئەرمەك	46
ارغداماق	ئەرغەدەماق	45	ارمكلاشماك	ئەرمەكلەشمەك	46
ارغدال	ئەرغەدال	45	ارمكلاماك	ئەرمەكلەمەك	46
ارغوان	ئەرغەۋان	45	ارمن وار	ئەرمەنۋار	46
ارغوان خد	ئەرغەۋان خەد	45	ارمنى ساز	ئەرمەنى ساز	46
ارغوان كون	ئەرغەۋان گۈن	45	ارنب	ئەرنەب	46
ارغوانى	ئەرغەۋانىي	45	ارحم	ئەرھەم	46
ارغوشتكـ	ئەرغۇشتەك	45	ارواح	ئەرۋاھ	46
ارغوان	ئەرغۇۋان	45	اريتماك	ئەرىتمەك	46

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اريغ	ئەرىغ	46	اضحى	ئەزھا	48
اريغ ليغ	ئەرىغلىغ	46	ازهار	ئەزھار	48
اريغ سيز	ئەرىغسىز	46	اذهان	ئەزھان	48
اريق	ئەرىق	46	اظهر	ئەزھەر	48
اريكلاماك	ئەرىكلەمەك	46	ازواج	ئەزۋاج	48
ارينك	ئەرىڭ	46	اذواق	ئەزۋاق	48
ارينكلاماك	ئەرىڭلەمەك	46	ازيتماق	ئەزىتماق	48
اريلماك	ئەرىلمەك	46	ازيقماق	ئەزىقماق	48
اريماك	ئەرىمەك	46	اذيات	ئەزىيىات	49
ارين	ئەرىن	47	اژدر	ئەژدەر	49
از	ئەز	47	اژدر آسا	ئەژدەر ئاسا	49
اعضاء	ئەئزاۋ	47	اژدهاكش	ئەژدەھاكۇش	49
ازل	ئەزەل	47	اساپقور	ئەساپقۇر	49
ازلى	ئەزەلىي	47	اساطير	ئەساتىر	49
اعظم	ئەئزەم	47	اعصار	ئەئسار	49
ازبر	ئەزبەر	47	اسارت	ئەسارەت	49
ازبس	ئەزبەس	47	اثاث	ئەساس	49
ازبس كه	ئەزبەسكى	47	اساس	ئەساس	49
اضداد	ئەزداد	47	اساس مهمان	ئەساسى مىھمان	49
ازرق	ئەزرەق	47	اساسى	ئەساسىي	49
ازفر	ئەزفەر	47	اصاغر	ئەساغىر	49
ازكيا	ئەزكىيا	48	اسفا	ئەسەفا	49
ازمنه	ئەزمىنە	48	اسافل	ئەسافىل	49

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اسامى	ئەسامى	49	ايسروككينه	ئەسرۇككىنە	50
اصالت	ئەسالەت	49	اسروماك	ئەسرۇمەك	50
اصعب	ئەسئەب	49	اسر و مغلق	ئەسرۇ مۇغلەق	50
اسد	ئەسەد	49	اسفارسما	ئەسفارى سەما	50
اسعد	ئەسئەد	49	اصغر	ئەسغەر	51
اسدكردار	ئەسەدكىردار	50	اسفار	ئەسفار	51
اسد الله	ئەسەدۇللاھ	50	اسفارسماوى	ئەسفارى سەماۋى	51
اثر	ئەسەر	50	اصفروش	ئەسفەرۇەش	51
اثرليق	ئەسەرلىق	50	اسفل	ئەسفەل	51
اسف	ئەسەف	50	اسفل نشين	ئەسفەلنىشىن	51
اصم	ئەسەم	50	اثقال	ئەسقال	51
اسن	ئەسەن	50	اصل	ئەسل	51
اصح	ئەسەھ	50	اسلاف	ئەسلاف	51
اسب	ئەسب	50	اصلاً	ئەسلەن	51
اسباب	ئەسباب	50	اسلحه	ئەسلەھە	51
اسباب رزم	ئەسبابى رەزم	50	اسما	ئەسما	51
اسباط	ئەسبات	50	اثمار	ئەسمار	51
اسباق	ئەسباق	50	اسمر	ئەسمەر	51
استار	ئەستار	50	اسمك	ئەسمەك	51
اسرار	ئەسرار	50	اثنا	ئەسنا	51
اسرع	ئەسرەئ	50	اصناف	ئەسناف	51
اسرو	ئەسرو	50	اصنام	ئەسنام	51
اسروك	ئەسرۇك	50	اصحاب	ئەسھاب	51

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اصحاب جاودانى	ئەسھابى جاۋدانىي	51	اشرفى	ئەشرەفىي	53
اصحاب رسالت آيين	ئەسھابى رسالەت ئايىن	51	اشرف اوصاف	ئەشرەفى ئەوساف	53
اصحاب كهف	ئەسھابى كەھف	52	اشربه	ئەشربە	53
اسهل	ئەسھەل	52	ءاشغال	ئەشغال	53
اثواب	ئەسۋاب	52	اشقيا	ئەشقىيا	53
اصوات	ئەسۋات	52	اشك	ئەشك	53
اسود	ئەسۋەد	52	اشكال	ئەشكال	53
اسير	ئەسىر	52	اشكسته	ئەشكەستە	53
اثير	ئەسىر	52	اشكسته‌ليغ	ئەشكەستەلىغ	53
اسير محن	ئەسىرى مىھەن	52	اشكاك	ئەشكەك	53
اسيرانه	ئەسىرانە	52	اشكبار	ئەشكبار	53
اسيغ	ئەسىغ	52	اشكريز	ئەشكرىز	53
اش	ئەش	52	اشكريزان	ئەشكرىزان	53
اشعار	ئەشئار	52	اشكريزليغ	ئەشكرىزلىغ	53
اشد	ئەشەدد	52	اشك فشان	ئەشك فىشان	53
اشباح	ئەشباھ	52	اشكناك	ئەشكناك	53
اشباه	ئەشباھ	52	اشك روان	ئەشكى رەۋان	53
اشبه	ئەشبەھ	52	اشك سيميز	ئەشكى سىمىز	53
اشجار	ئەشجار	52	اشك سيم اندود	ئەشكى سىم ئەندۇد	53
اشخاص	ئەشخاس	52	اشك غلطان	ئەشكى غەلتان	53
اشرار	ئەشرار	52	اشك ندامت	ئەشكى نەدامەت	53
اشراف	ئەشراف	53	اشمك	ئەشمەك	53
اشرف	ئەشرەف	53	اشهب	ئەشھەب	54

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اشهر	ئەشھەر	54	افروخته	ئەفروختە	55
اشعه	ئەشئە	54	افروز	ئەفروز	55
اشعريه	ئەشئەرىيە	54	افريدون	ئەفرىدون	55
اشنمك	ئەشنمەك	54	افزا	ئەفزا	55
اشيانه	ئەشيانە	54	افزار	ئەفزار	55
اشياع	ئەشياۋ	54	افزاى	ئەفزاي	55
اغراض	ئەغراز	54	افزايش	ئەفزايىش	55
اغذيه	ئەغزىيە	54	افضل	ئەفزەل	55
اغلال	ئەغلال	54	افضليّت	ئەفزەلىيەت	55
اغلب	ئەغلەب	54	افزود	ئەفزود	55
اغلظ	ئەغلەز	54	افزون	ئەفزۇن	55
اغنياء	ئەغنياۋ	54	افزون ليغ	ئەفزۇنلىغ	55
اغيار	ئەغيار	54	افسار	ئەفسار	55
افعى	ئەفئا	54	افسانه	ئەفسانە	55
افاضل	ئەفازىل	54	افسانه پرداز	ئەفسانە پەرداز	55
افعال	ئەفئال	54	افسانه سنج	ئەفسانە سەنج	55
افتاده	ئەفتادە	54	افسانه كذار	ئەفسانە گۇزار	55
افتاده‌وش	ئەفتادەۋەش	54	افسانه‌ليغ	ئەفسانەلىق	55
افتان و خيزان	ئەفتانۇخىزان	54	افسر	ئەفسەر	55
افراد	ئەفراد	54	افسرپرست	ئەفسەرپەرەست	55
افراز	ئەفراز	54	افصح	ئەفسەھ	55
افرنج	ئەفرەنج	54	افصح‌الكلام	ئەفسەھۇلكەلام	
افرنجى	ئەفرەنجي	55	افسرده	ئەفسۇردە	55

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
افسون	ئەفسۇن	55	افعى مشكين	ئافئەفئايى مۇشكىن	57
افسون ساز	ئەفسۇن ساز	55	افيونى	ئەفيۇني	57
افسونكر	ئەفسۇنگەر	55	اقارب	ئەقارىب	57
افسونكران	ئەفسۇنگەران	56	اقاص	ئەقاس	57
افشان	ئەفشان	56	اقاليم	ئەقالىم	57
افغان	ئەفغان	56	اقاليم سبعه	ئەقالىمى سەبئە	57
افقر	ئەفقەر	56	اقانيم	ئەقانىم	57
افكار	ئەفكار	56	اقل	ئەقەلل	57
افكن	ئەفكەن	56	اعقل	ئەئقەل	57
افكنده	ئەفكەندە	56	اقبح	ئەقبەھ	57
افكندەليغ	ئەفكەندەلىغ	56	اقطاع	ئەقتائ	57
افكندۀ بىاعتبار	ئەفكەندەئى بىئىئتىبار	56	اقطاب	ئەقتاب	57
افكار	ئەفگار	56	اقطار	ئەقتار	58
افكارليغ	ئەفگارلىغ	56	اقداح	ئەقداھ	58
افلاك	ئەفلاك	56	اقدام	ئەقدام	58
افلاك رو	ئەفلاكرەۋ	56	اقدس	ئەقدەس	58
افلاك سوز	ئەفلاكسوز	56	اقدم	ئەقدەم	58
افلاك كج رفتار	ئەفلاكى كەجرەفتار	56	اقران	ئەقران	58
افلج	ئەفلەج	57	اقرب	ئەقرەب	58
افواج	ئەفۇاج	57	اقربا	ئەقرەبا	58
افواه	ئەفۇاھ	57	اقصى	ئەقسا	58
افعى	ئەفئى/ ئەفئا	57	اقسام	ئەقسام	58
افعى معنبر	ئەفئايى مۇئەنبەر	57	اقصى چين	ئەقسائى چىن	58

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اقسوم	ئەقسۇم	58	اكثرياً	ئەكسەرىيەن	
اقلام	ئەقلام	58	عكسى	ئەكسى	60
اقمشه	ئەقمىشە	59	عكه	ئەككە	60
اقوى	ئەقۇا	59	اكل	ئەكل	60
اقوال	ئەقۇال	59	اكمل	ئەكمەل	60
اقوام	ئەقۇام	59	اكمه	ئەكمەھ	60
اقويا	ئەقۇيا	59	اكناف	ئەكناف	60
اكابر	ئەكابىر	59	اكنون	ئەكنۇن	60
اكاذيب	ئەكازىب	59	اكول	ئەكۇل	60
اكاجى	ئەكەجى	59	اكندى ، اكيندى	ئەكىندى	60
اكارى	ئەكەرى	59	اكرچه	ئەگەرچە	60
اكاك	ئەكەك	59	اكريلتمك	ئەگىرىلتمەك	60
اكاماك	ئەكەمەك	59	اكريلماك	ئەگىرىلمەك	60
اكاو	ئەكەۋ	59	اكريلىك	ئەگىرىلىك	60
اكاولان	ئەكەۋلەن	59	اگلنچه	ئەگلەنچە	60
اكباد	ئەكباد	59	اگلنمك	ئەگلەنمەك	60
اكبر	ئەكبەر	60	انكيرماك	ئەڭىرمەك	60
اكتاف	ئەكتاف	60	الا	ئەلا	
اكچه	ئەكچە	60	اعلا ، اعلى	ئەئلا	60
اكرم	ئەكرەم	60	اعلام	ئەئلام	60
اكرم الاكرمين	ئەكرەمۇلئەكرەمىن	60	الآن	ئەلئان	61
اكثر	ئەكسەر	60	العدل	ئەلئەدل	61
اكثراً	ئەكسەرەن	60	الست	ئەلەستۇ	61

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
الذ	ئەلەززّ	61	الكاسب	ئەلكاسىب	63
الاسماء	ئەلئەسمائ	61	الكن	ئەلكەن	63
الم	ئەلەم	61	الكارماك	ئەلگەرمەك	63
الامان	ئەلئەمان	62	الله	ئەللاھ	63
اعلم	ئەئلەم	62	اللطيف	ئەللەتىف	63
الەماك	ئەلەمەك	62	المل	ئەلمەل	63
الم انگيز	ئەلەمەنگىز	62	المتخلص	ئەلمۇتەخەللىس	63
الم شوى	ئەلەم شوي	62	المتكلم	ئەلمۇتەكەللىم	63
الباس	ئەلباس	62	الملقب	ئەلمۇلەققەب	63
البسه	ئەلبىسە	62	الملک له	ئەلمۇلۇك لەھۇ	63
البرز	ئەلبۇرز	62	المنة لله	ئەلمىننەتۇللاھ	63
الطاف	ئەلتاف	62	الحاصل	ئەلھاسىل	63
الطف	ئەلتەف	62	الحاق	ئەلھاق	63
الزم	ئەلزەم	62	الحال	ئەلھال	64
الغاز	ئەلغاز	62	الحان	ئەلھان	64
الغرض	ئەلغەرەز	63	الحان سرا	ئەلھانسەرا	64
الف	ئەلف	63	الحان نماى	ئەلھاننەماي	64
الفاظ	ئەلفاز	63	الحذر	ئەلھەزەر	64
الفاظ فصيح	ئەلفازى فەسىھ	63	الحق	ئەلھەق	64
الفقير الحقير	ئەلفەقىرۇلھەقىر	63	الحكم لله	ئەلھۆكمۇ لىللاھ	64
الفراق	ئەلفىراق	63	الوان	ئەلۋان	64
القاب	ئەلقاب	63	الواح	ئەلۋاھ	64
القصه	ئەلقىسسە	63	الوداع	ئەلۋىداۋ	64

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اليتماك	ئەلىتمەك	64	امجد	ئەمجەد	65
الف	ئەلىف	64	امجى	ئەمچى	65
اليم	ئەلىم	64	امداد	ئەمداد	66
اليق	ئەلىيەق	64	امدىكاچە	ئەمدىگەچە	66
اليوم	ئەلىيەۋم	64	امر	ئەمر	66
ام	ئەم	64	امراض	ئەمراز	66
اعمى	ئەئما	64	امراغ	ئەمراغ	66
اماده	ئەمادە	64	امرد	ئەمرەد	66
اماره	ئەمارە	64	امرق	ئەمرەق	66
امارت	ئەمارەت	64	امرود	ئەمرۇد	66
اماثل	ئەماسىل	65	امر و نهى	ئەمرۇنەھى	66
اعمال	ئەئمال	65	امر بديع	ئەمرى بەدىئ	66
اعمال خير	ئەئمالى خەير	65	امر خير	ئەمرى خەير	66
امان	ئەمان	65	امر معروف	ئەمرى مەئرۇف	66
امان تيلاماك	ئەمان تىلەمەك	65	امر معهود	ئەمرى مەئھۇد	66
امانت	ئەمانەت	65	امر موهوم	ئەمرى مەۋھۇم	66
امانۃ	ئەمانەتەن	65	امرنامه	ئەمرنامە	66
امانت دارليغ	ئەمانەتدارلىق	65	امصار	ئەمسار	66
اماجى	ئەمەچى	65	امثال	ئەمسال	66
امل	ئەمەل	65	امثله	ئەمسىلە	66
امال	ئەمال	65	امكنه	ئەمكىنە	66
امالاماك	ئەمەلەمەك	65	امكاتماك	ئەمگەتمەك	66
امطار	ئەمتار	65	امكاك	ئەمگەك	66

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايمكاك	ئەمگەك	66	اناجيل	ئەناجىل	68
امكاكلاماك	ئەمگەكلەمەك	66	انام	ئەنام	68
املاک	ئەملاك	67	انعام	ئەنئام	68
املاماك	ئەملەمەك	67	انامل	ئەنامىل	68
املح	ئەملەھ	67	انانيت	ئەنانىيەت	68
امكانماك	ئەمگەنمەك	67	انا	ئەنە	68
املوک	ئەملۇك	67	اناکا	ئەنەگە	68
اماره	ئەمماره	67	انس	ئەنەس	68
امن	ئەمن	67	أنا الحق	ئەنەلھەق	68
امن آباد	ئەمناباد	67	انانيت	ئەنەنىيەت	68
امن و امان	ئەمنۇئەمان	67	انبار	ئەنبار	68
امن منزل	ئەمنى مەنزىل	67	انبارکش	ئەنبارکەش	68
امنيه	ئەمنىيە	67	انباز	ئەنباز	68
امنيت	ئەمنىيەت	67	انبانچه	ئەنبانچە	68
امنيت روب	ئەمنىيەتروب	67	انبه	ئەنبە	68
اموات	ئەمۋات	67	انبر	ئەنبور	68
امواج	ئەمۋاج		انبوه	ئەنبۇھ	69
اموال	ئەمۋال	67	انبياء	ئەنبىياۋ	69
امير	ئەمىر	67	انبياء مرسلين	ئەنبىيائى مۇرسەلىن	69
امير المؤمنين	ئەمىرۋلمۇئمىنىن	67	انجام	ئەنجام	69
امير الامرا	ئەمىرۋلئۇمەرا	67	انجام وآغاز	ئەنجامۇ ئاغاز	69
امير لشكر	ئەمىرى لەشكەر	67	انجم	ئەنجۇم	69
امين	ئەمىن	68	انجمن	ئەنجۇمەن	69

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
انجمن ديده	ئەنجۇمەندىدە	69	اندوەناک	ئەندۇھناك	71
انجمن ساز	ئەنجۇمەنساز	69	انديش	ئەندىش	71
انجم سان	ئەنجۇمسان	69	انديشه	ئەندىشە	71
انجم سپاه	ئەنجۇمسپاھ	69	انديشەلانماك	ئەندىشەلەنمەك	71
انجم شناس	ئەنجۇمشۇناس	70	انظار	ئەنزار	71
انجم شب‌گير	ئەنجۇمى شەبگىر	70	انساب	ئەنساب	71
انجم علوى رفعت	ئەنجۇمىئۇلۇۋۋىرىفئەت	70	انصار	ئەنسار	71
انداز	ئەنداز	70	انسال	ئەنسال	71
اندازه	ئەندازە	70	انسب	ئەنسەب	71
اندازه‌سيز	ئەندازەسىز	70	انشى	ئەنشى	71
اندام	ئەندام	70	انفاس	ئەنفاس	71
اندر	ئەندەر	70	انفاس جان بخش	ئەنفاسى جان بەخش	71
اندز	ئەندەز	70	انفاس روح الله	ئەنفاسى روھىللاھ	71
اندك	ئەندەك	70	انفاس قدس	ئەنفاسى قۇدسي	71
اندلس	ئەندەلىس	70	انفاس مسيحا	ئەنفاسى مەسىھا	71
اندوخته	ئەندۇختە	70	انفع	ئەنفەئ	71
اندود	ئەندۇد	70	انفس	ئەنفۇس	71
اندوز	ئەندۇز	70	انكر	ئەنكەر	71
اندوه	ئەندۇھ	70	انكر الاصوات	ئەنكەرۇل ئەسۋات	71
اندوه‌هجرت	ئەندۇھى ھىجرەت	70	انگبين	ئەنگەبىن	71
اندوه‌زا	ئەندۇھزا	70	انگل	ئەنگەل	72
اندوه‌كين	ئەندۇھگىن	70	انگور	ئەنگۇر	72
اندوه‌ليغ	ئەندۇھلىغ	70	انگشت	ئەنگوشت	72

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
انگشت‌نما	ئەنگوشتنەما	72	احباب	ئەھباب	73
انگیز	ئەنگىز	72	احرار	ئەھرار	73
انماجی	ئەنمەجى	72	اهرام	ئەھرام	73
انهی	ئەنھى	72	اهرمن	ئەھرەمەن	73
انور	ئەنۋر	72	احزان	ئەھزان	73
انوك	ئەنۋك	72	احسن	ئەھسەن	73
انواع	ئەنۋاۋ	72	احسنت	ئەھسەنتە	73
انوار	ئەنۋار	72	احسن القصص	ئەھسەنۋلقىسەس	73
انوار الهدا	ئەنۋار ۋلھۇدا	72	احشا	ئەھشا	73
انوار حقایق	ئەنۋارى ھەقايىق	72	احشام	ئەھشام	73
انور	ئەنۋەر	72	احفاد	ئەھفاد	73
انیس	ئەنىس	72	احکام	ئەھكام	73
انیسی انجمن	ئەنىسى ئەنجۇمەن	72	اهل	ئەھل	73
انیکماك	ئەنىكمەك	72	اهلا	ئەھلەن	74
انین	ئەنىن	72	اهل اخبار	ئەھلى ئەخبار	74
احادیث	ئەھادىس	72	اهل عدم	ئەھلى ئەدەم	74
احادیث سعادت انجام	ئەھادىسى سەئادەت ئەنجام	72	اهل عنا	ئەھلى ئەنا	74
اهالی	ئەھالى	72	اهل ایام	ئەھلى ئەييام	74
احب	ئەھەب	73	اهل باطن	ئەھلى باتىن	74
احد	ئەھەد	73	اهل بینش	ئەھلى بىنىش	74
احدی	ئەھەدي	73	اهل پرخاش	ئەھلى پەرخاش	74
احق	ئەھەقق	73	اهل طرب	ئەھلى تەرەب	74
اهم	ئەھەم	73	اهل طلب	ئەھلى تەلەب	74

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اهل تلون	ئەهلى تەلەۋۈن	74	اهل صدق	ئەهلى سىدىق	75
اهل تمكين	ئەهلى تەمكىن	74	اهل شست	ئەهلى شەست	75
اهل تمييز	ئەهلى تەمىز	74	اهل غناء	ئەهلى غىناۋ	75
اهل تنعم	ئەهلى تەنەئئۇم	74	اهل فضل	ئەهلى فەزل	75
اهل تراب	ئەهلى تۇراب	74	اهل فضول كمال	ئەهلى فۇزۇلى كەمال	75
اهل طرق	ئەهلى تۇرۇق	74	اهل فنون	ئەهلى فۇنۇن	75
اهل جاه	ئەهلى جاھ	74	اهل قبور	ئەهلى قۇبۇر	75
اهل جود	ئەهلى جۇد	74	اهل كرم	ئەهلى كەرەم	75
اهل دانش	ئەهلى دانىش	74	اهل كمين	ئەهلى كەمىن	75
اهل درك	ئەهلى دەرك	74	اهل منال	ئەهلى مەنال	75
اهل دوران	ئەهلى دەۋران	74	اهل ملت	ئەهلى مىللەت	75
اهل دل	ئەهلى دىل	74	اهل نوا	ئەهلى نەۋا	75
اهل راز	ئەهلى راز	74	اهل نشور	ئەهلى نۇشۇر	75
اهل رصد	ئەهلى رەسەد	74	اهل نياز	ئەهلى نىياز	75
اهل رسالت	ئەهلى رىسالەت	74	اهل حقيقت	ئەهلى ھەقىقەت	75
اهل ظاهر	ئەهلى زاھىر	74	اهل عبور	ئەهلى ئۇبۇر	75
اهل زنک	ئەهلى زەنگ	75	اهل اصول	ئەهلى ئۇسۇل	75
اهل صفا	ئەهلى سەفا	75	اهل عقول	ئەهلى ئۇقۇل	75
اهل صلاح	ئەهلى سەلاھ	75	اهل ورع	ئەهلى ۋەرەئ	75
اهل صليب	ئەهلى سەلىب	75	اهل وصل	ئەهلى ۋۇسۇل	75
اهل سودا	ئەهلى سەۋدا	75	اهل ادراك	ئەهلى ئىدراك	75
اهل صورت	ئەهلى سۈرەت	75	اهل ارادت	ئەهلى ئىرادەت	76
اهل سلوك	ئەهلى سۈلۈك	75	اهل يقين	ئەهلى يەقىن	76

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اهليه	ئەهلىيە	76	اوائل	ئەۋائىل	77
اهليّت	ئەهلىيەت	76	اوايل	ئەۋايىل	77
احمال	ئەھمال	76	اوت	ئەۋەت	77
احمر	ئەھمەر	76	اوباش	ئەۋباش	77
احمق	ئەھمەق	76	اوتاد	ئەۋتاد	77
احواض	ئەھۋاز	76	اوتار	ئەۋتار	77
احوال	ئەھۋال	76	اوطان	ئەۋتان	77
احوالات	ئەھۋالات	76	اوترى	ئەۋتەرى	77
احول	ئەھۋەل	76	اوج	ئەۋج	77
احبا	ئەھببا	76	اوج سلطنت	ئەۋجى سەلتەنەت	77
احياء	ئەھياۋ	76	اوج رفعت	ئەۋجى رىفئەت	77
احيان	ئەھيان	76	اوراد	ئەۋراد	77
احيانا	ئەھيانەن	76	اوراق	ئەۋراق	77
عواطف	ئەۋاتىف	76	اوراق سيم	ئەۋراقى سىم	77
اواخر	ئەۋاخىر	76	اورنگ	ئەۋرەڭ	77
اواخر القرن	ئەۋاخىر ۋلقەرن	76	اوضاع	ئەۋزاۋ	77
اواسط	ئەۋاست	76	اوزار	ئەۋزار	78
اعوام	ئەئۋام	76	اوزان	ئەۋزان	78
اوامر	ئەۋامىر	76	اوضح	ئەۋزەھ	78
اوان	ئەۋان	76	اوساط	ئەۋسات	78
اعوان	ئەئۋان	77	اوصاف	ئەۋساف	78
اوانى	ئەۋانىي	77	اوصاف پسنديده	ئەۋسافى پىسەندىدە	78
اوان شباب	ئەۋانى شەباب	77	اوسع	ئەۋسەۋ	78

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوسط	ئەۋسەت	78	اياز	ئەياز	79
اوفق	ئەۋفەق	78	اياغ	ئەياغ	79
اوقات	ئەۋقات	78	اياق	ئەياق	79
اوقاف	ئەۋقاف	78	ايالت	ئەيالەت	79
اولى ، اولا	ئەۋلا	78	ايالات	ئەيالات	79
اولاد	ئەۋلاد	78	ايالغو	ئەيالغۇ	79
اوصاف حميده	ئەۋسافى ھەمىدە	78	اياكا	ئەيەگە	79
اولاد و احفاد	ئەۋلادۇ ئەھفاد	78	ايەكو ، اياكو	ئەيەگۇ	79
اولاد كرام	ئەۋلادى كىرام	78	ايتام	ئەتيام	79
اولياء	ئەۋلىيائ	78	ايتماق	ئەيتماق	79
اولياء الله	ئەۋلىيائۇللاھ	78	ايتميشانك	ئەيتمىشەك	79
اوليا كبار	ئەۋلىيايى كىبار	78	ايراشماك	ئەيرەشمەك	79
اوھام	ئەۋھام	78	ايرى	ئەيرى	79
اول	ئەۋۋەل	78	ايضاً	ئەيزەن	79
اولا	ئەۋۋەلەن	78	اى كاش	ئەيكاش	79
اولقى	ئەۋۋەلقى	78	ايلاديک	ئەيلەدىك	79
اولين	ئەۋۋەلىن	78	ايلماك ، ايلەمک	ئەيلەمەك	79
اولين و آخرين	ئەۋۋەلىنۇئاخىرىن	78	ايلايو	ئەيلەيۇ	79
اوليت	ئەۋۋەلىييەت	78	ايمان	ئەيمان	80
اعزه	ئەئىززە	78	ايمن	ئەيمەن	80
اغره احباب	ئەئىزەئى ئەھباب	79	اين	ئەينە	80
ائمه	ئەئىممە	79	ايوان	ئەيۋان	80
ائمه كلام	ئەئىممەئى كەلام	79	ايقماق	ئەيىقماق	80

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايىلماق	ئەيلماق	80	استوار	ئۇستۇۋار	700
ايام	ئەييام	80	اسرو ، اوسرو	ئۇسرۇ	700
ايام شباب	ئەييامى شەباب	80	اسلوب	ئۇسلۇب	700
ايام فانى	ئەييامى فانيي	80	اصول	ئۇسۇل	701
ايام وصال	ئەييامى ۋىسال	80	اسوة	ئۇسۇەت	701
ايها الناس	ئەييۇھەننىاس	80	اشترنامه	ئۇشتۇرنامە	701
ابهت	ئۇببەھەت	697	اشتلم	ئۇشتۇلۇم	701
ابوت	ئۇبۇۋۇەت	697	اغرغ	ئۇغرۇغ	702
اجرت	ئۇجرەت	697	افق	ئۇفق	702
اجره	ئۇجرە	698	افق	ئۇفۇق	702
اجور	ئۇجۇر	698	الوهيت	ئۇلۇھىييەت	704
اخت	ئۇخت	698	امراء	ئۇمەرائ	704
اخوت	ئۇخۇۋۇەت	698	امم	ئۇمەم	704
ادباء	ئۇدەبائ	699	ام	ئۇمم	705
ادز	ئۇدۇز	699	امت	ئۇممەت	705
ارومداى	ئۇرۇمداي	699	امهات	ئۇممەھات	705
ارنچ	ئۇرۇنچ	699	ام الخبائث	ئۇممۇلخەبائىس	705
ارى	ئۇرى	699	ام القرا	ئۇممۇلقۇرا	705
استاخ	ئۇستاخ	700	امى	ئۇممي	705
استاخانه	ئۇستاخانه	700	اميه	ئۇممىييە	705
استاد	ئۇستاد	700	امور	ئۇمۇر	705
استخوان بندليق	ئۇستۇخانبەنولىق	700	امنچ	ئۇمۇنچ	705
اصطرلاب ، اسطرلاب	ئۇستۇرلاب	700	اناس	ئۇناس	705

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
انس	ئۇنس	705	اتباع	ئىتباۋ	733
اشترك	ئۇشتۇرەك	718	اتصاف	ئىتتىساف	733
اعاده	ئىئادە	731	اتسام	ئىتتىسام	733
اعانت	ئىئانەت	731	اتفاق	ئىتتىفاق	733
اباء	ئىباۋ	731	اتفاقات حسنه	ئىتتىفاقاتى ھەسەنە	733
ابار	ئىبار	731	اتفاقا	ئىتتىفاقەن	733
اباحت	ئىباھەت	731	اتفاقى	ئىتتىفاقىي	733
ابتداء	ئىبتىداۋ	731	اتكاء	ئىتتىكاۋ	733
ابتداع	ئىبتىداۋ	731	اطلاع	ئىتتىلاۋ	733
ابتدائى	ئىبتىدائىي	731	اتحاد	ئىتتىھاد	733
ابتلاء	ئىبتىلاۋ	731	اتهام	ئىتتىھام	733
ابتهاج	ئىبتىھاج	731	اتهامنامه	ئىتتىھامنامە	733
ابراز	ئىبراز	731	اطلاق	ئىتلاق	733
ابرام	ئىبرام	732	اتمام	ئىتمام	733
ابره	ئىبرە	732	اطمينان	ئىتمىنان	734
ابريق	ئىبرىق	732	اطناب	ئىتناب	734
ابكار	ئىبكار	732	اعتبار	ئىئتىبار	734
ابليس	ئىبلىس	732	اعتبارا	ئىئتىبارەن	734
ابن	ئىبن	732	اعتدال	ئىئتىدال	734
ابهام	ئىبھام	732	اعتدالسيز	ئىئتىدالسىز	734
اطاعت	ئىتائەت	732	اعتراض	ئىئتىراز	734
اطاله	ئىتالە	732	اعتراف	ئىئتىراف	734
اطعام	ئىتئام	733	اعتذار	ئىئتىزار	734

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اعتقاد	ئىئتىقاد	734	اختراع	ئىختىراۋ	736
اعتكاب	ئىئتىكاب	734	اختراعات	ئىختىراۋات	736
اعتماد	ئىئتىماد	734	اختراعكرده	ئىختىراۋكەردە	736
اجابت	ئىجابەت	735	اختصار	ئىختىسار	736
اعجاز	ئىئجاز	735	اختصاراً	ئىختىسارەن	736
اجازه	ئىجازە	735	اختصاص	ئىختىساس	736
اجازت	ئىجازەت	735	اختفاء	ئىختىفاۋ	736
اجازتنامه	ئىجازەتنامە	735	اختلاط	ئىختىلات	737
اجراء	ئىجراۋ	735	اختلاف	ئىختىلاف	737
اجتسار	ئىجتىسار	735	اختلال	ئىختىلال	737
اجتماع	ئىجتىماۋ	735	اختيار	ئىختىيار	737
اجتناب	ئىجتىناب	735	اختيارلىق	ئىختىيارلىق	737
اجتهاد	ئىجتىهاد	735	اخراج	ئىخراج	737
اجلاس	ئىجلاس	735	اخلاص	ئىخلاس	737
اجلال	ئىجلال	735	اخلال	ئىخلال	737
اجمال	ئىجمال	735	اداره	ئىداره	737
اجمالا	ئىجمالەن	735	ادبار	ئىدبار	737
اخافه	ئىخافە	736	ادعاء	ئىددىئاۋ	737
اخبار	ئىخبار	736	ادراك	ئىدراك	737
اخبارنامه	ئىخبارنامە	736	ادغام	ئىدغام	737
اخطار	ئىختار	736	ادمان	ئىدمان	737
اختبار	ئىختىبار	736	اراده	ئىراده	738
اختتام	ئىختىتام	736	ارادت	ئىرادەت	738

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اعراب	ئىئراب	738	اذعان	ئىزئان	740
اعراض	ئىئراز	738	اضطراب	ئىزتىراب	740
ارم	ئىرەم	738	اضطراب سيز	ئىزتىرابسىز	740
ارم وش	ئىرەمۇەش	738	اضطرار	ئىزتىرار	740
اربز	ئىربىز	738	اضطراری	ئىزتىراري	740
ارتباط	ئىرتىبات	738	ازدحام	ئىزدىھام	740
ارتداد	ئىرتىداد	738	ازدواج	ئىزدۇاج	740
ارتفاع	ئىرتىفائ	738	ازدیاد	ئىزدىياد	740
ارتكاب	ئىرتىكاب	738	اذلال	ئىزلال	741
ارجاع	ئىرجائ	738	اضمار	ئىزمار	741
ارجع	ئىرجەئ	738	اذن	ئىزن	741
ارث	ئىرس	739	اظهار	ئىزھار	741
ارسال	ئىرسال	739	اثبات	ئىسبات	741
ارثا	ئىرسەن	739	اصبع	ئىسبەئ	741
ارشاد	ئىرشاد	739	اسپند	ئىسپەند	741
ارشاد آيين	ئىرشاد ئايىن	739	استار	ئىستار	742
ارشادكر	ئىرشادگەر	739	استيعاب	ئىستىئاب	742
ارشادمند	ئىرشادمەند	739	استعاره	ئىستىئارە	742
ازار	ئىزار	740	استعانه	ئىستىئانە	742
ازاره ، ايزاره	ئىزارە	740	استعانت	ئىستىئانەت	742
اضافه	ئىزافە	740	استبعاد	ئىستىبئاد	742
اضافت	ئىزافەت	740	استباحت	ئىستىباھەت	742
اضافی	ئىزافي	740	استبداد	ئىستىبداد	742

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
استبراء	ئىستىبرائ	742	استغراق	ئىستىغراق	743
استطاعت	ئىستىتائەت	742	استغفار	ئىستىغفار	743
استجاب	ئىستىجاب	742	استغناء	ئىستىغناء	743
استجازه	ئىستىجازه	742	استعفاء	ئىستىئفاء	743
استعجال	ئىستىئجال	742	استفاده	ئىستىفاده	743
استخاره	ئىستىخاره	742	استفادت	ئىستىفادەت	743
استخراج	ئىستىخراج	742	استفتاح	ئىستىفتاھ	743
استخفاف	ئىستىخفاف	742	استفسار	ئىستىفسار	743
استخلاص	ئىستىخلاس	742	استعلام	ئىستىئلام	744
استدعا	ئىستىدئا	742	استفهام	ئىستىفهام	744
استعداد	ئىستىئداد	742	استقامت	ئىستىقامەت	744
استدامت	ئىستىدامەت	742	استقبال	ئىستىقبال	744
استدلال	ئىستىدلال	743	استقصاء	ئىستىقساء	744
استراحت	ئىستىراھەت	743	استقلال	ئىستىقلال	744
استرضاء	ئىستىرزائ	743	اصطلاح	ئىستىلاھ	744
استرحام	ئىستىرھام	743	اصطلاحات	ئىستىلاھات	744
استظهار	ئىستىزھار	743	استلام	ئىستىلام	744
استسقاء	ئىستىسقائ	743	استماع	ئىستىماء	744
استثناء	ئىستىسناء	743	استعمال	ئىستىئمال	744
استشمام	ئىستىشمام	743	استمالت	ئىستىمالەت	744
استشهاد	ئىستىشھاد	743	استمداد	ئىستىمداد	744
استغاثه	ئىستىغاسه	743	استمزاج	ئىستىمزاج	744
استغراب	ئىستىغراب	743	استناد	ئىستىناد	744

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
استنجاء	ئىستىنجائ	744	اثمار	ئىسمار	746
استهزاء	ئىستىهزائ	744	اسناد	ئىسناد	746
استحضار	ئىستىهزار	744	اثنان	ئىسنان	746
استحصال	ئىستىهسال	744	اثنين	ئىسنەين	746
استحسان	ئىستىهسان	745	اثنينيت	ئىسنەيىنىيەت	746
استحقاق	ئىستىهقاق	745	اشعار	ئىشئار	746
استهلاك	ئىستىهلاك	745	اشارات	ئىشارات	746
استحلال	ئىستىهلال	745	اشباه	ئىشباھ	746
استواء	ئىستىۋائ	745	اشتعال	ئىشتىئال	747
استيغاء	ئىستىيغائ	745	اشتباه	ئىشتىباھ	747
استيلاء	ئىستىيلائ	745	اشتراك	ئىشتىراك	747
اسرا	ئىسرا	745	اشتغال	ئىشتىغال	747
اصرار	ئىسرار	745	اشتها	ئىشتىھا	747
اسراف	ئىسراف	745	اشتهار	ئىشتىھار	747
اصغاء	ئىسغائ	745	اشتياق	ئىشتىياق	747
اسقاط	ئىسقات	745	اعدام	ئىئدام	747
اسكندر	ئىسكەندەر	745	اشراق	ئىشراق	747
اسلام	ئىسلام	745	اشراقى	ئىشراقي	747
اسلاميت	ئىسلامىيەت	745	اشغال	ئىشغال	747
اصلاح	ئىسلاھ	745	اشفاق	ئىشفاق	747
اصلاح پذيز	ئىسلاھ پەزىر	746	اشكال	ئىشكال	748
اسم	ئىسىم	746	اشكستەليغ	ئىشكەستەلىغ	748
اسماع	ئىسمائ	746	اشكنجه	ئىشكەنجە	748

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اغتراب	ئىغتىراب	748	اقتباس	ئىقتىباس	750
اغترار	ئىغتىرار	748	اقتداء	ئىقتىداء	750
اغلاق	ئىغلاق	748	اقتداءً	ئىقتىدائەن	750
اغماض	ئىغماز	749	اقتدار	ئىقتىدار	750
اغواء	ئىغۋاء	749	اقتدارلیغ	ئىقتىدارلىغ	750
افادت	ئىفادەت	749	اقتران	ئىقتىران	750
افطار	ئىفتار	749	اقتضاء	ئىقتىزاء	750
افتتاح	ئىفتىتاھ	749	اقتصار	ئىقتىسار	750
افتخار	ئىفتىخار	749	اقدام	ئىقدام	750
افتخار	ئىفتىخار	749	اقرار	ئىقرار	750
افتراء	ئىفتىراء	749	اقلیم	ئىقلىم	750
افتقار	ئىفتىقار	749	اقلیم کیر	ئىقلىمگىر	750
افساد	ئىفساد	749	اقناع	ئىقناء	750
افشاء	ئىفشاء	749	اکتساب	ئىكتىساب	750
افلاس	ئىفلاس	749	اکتفا	ئىكتىفا	750
افناء	ئىفناء	749	اکتحال	ئىكتىھال	751
افهام	ئىفھام	749	اکرام	ئىكرام	751
اقاله	ئىقالە	749	اکراه	ئىكراھ	751
اقامه	ئىقامە	749	اکراهلیک	ئىكراھلىك	751
اقامت	ئىقامەت	749	اکسیر	ئىكسىر	751
اقامتگاه	ئىقامەتگاھ	749	اکسون	ئىكسۇن	751
اقبال	ئىقبال	750	اکمال	ئىكمال	751
اقطار	ئىقتار	750	الی	ئىلا	752

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
الى	ئىلە	752	الحان	ئىلھان	754
اعلال	ئىئلال	752	الحاح	ئىلھاھ	754
اعلام	ئىئلام	752	الياس	ئىلياس	755
اعلان	ئىئلان	752	اماتت	ئىماتەت	755
اله ، الاه	ئىلاھ	752	اماله	ئىمالە	755
الهى	ئىلاھە	752	امام	ئىمام	755
الهى ، الاهى	ئىلاھىي	752	امامت	ئىمامەت	755
الباس	ئىلباس	753	امامت ليغ	ئىمامەتلىغ	755
الباسون	ئىلباسۇن	753	امتداد	ئىمتىداد	755
التباس	ئىلتىباس	753	امتزاج	ئىمتىزاج	755
التجا	ئىلتىجا	753	امتثال	ئىمتىسال	755
ايلتيراماق	ئىلتىراماق	753	امتثالاً	ئىمتىسالەن	755
التذاذ	ئىلتىزاز	753	امتلا	ئىمتىلا	755
التزام	ئىلتىزام	753	امتناع	ئىمتىناۋ	755
التفات	ئىلتىفات	753	امتنان	ئىمتىنان	756
التيام	ئىلتىيام	753	امتياز	ئىمتىياز	756
الزام	ئىلزام	753	امداد	ئىمداد	756
القاء	ئىلقاۋ	754	امضا	ئىمزا	756
الا	ئىللا	754	امساك	ئىمساك	756
الا	ئىللە	754	املا	ئىملا	756
الحاد	ئىلھاد	754	اناء	ئىناۋ	756
الحاق	ئىلھاق	754	اناث	ئىناس	756
الهام	ئىلھام	754	انعامات	ئىنئامات	756

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
انبساط	ئىنبىسات	757	انشاء الله	ئىنشائاللاھ	759
انتباه	ئىنتىباھ	757	انشاد	ئىنشاد	759
انتخاب	ئىنتىخاب	757	انفاق	ئىنفاق	759
انتظام	ئىنتىزام	757	انفعال	ئىنفئال	759
انتساب	ئىنتىساب	757	انفعالات	ئىنفئالات	759
انتصار	ئىنتىسار	757	انقطاع	ئىنقىتائ	759
انتشار	ئىنتىشار	757	انقراض	ئىنقىراز	759
انطفاء	ئىنتىفائ	758	انقسام	ئىنقىسام	759
انتفاع	ئىنتىفائ	758	انقلاب	ئىنقىلاب	759
انتقاد	ئىنتىقاد	758	انقياد	ئىنقىياد	759
انتقاش	ئىنتىقاش	758	انكار	ئىنكار	759
انتقال	ئىنتىقال	758	انكسار	ئىنكىسار	759
انتقام	ئىنتىقام	758	انكساف	ئىنكىساف	760
انتهاء	ئىنتىهائ	758	انكشاف	ئىنكىشاف	760
اينجيل	ئىنجىل	758	انحطاط	ئىنھىتات	760
انخراط	ئىنخىرات	758	انحراف	ئىنھىراف	760
انزواء	ئىنزىۋائ	759	انهزام	ئىنھىزام	760
انس	ئىنس	759	انهضام	ئىنھىزام	760
انصاف	ئىنساف	759	انحناء	ئىنھىنائ	760
انس و ملک	ئىنسۇمەلەك	759	انحراف	ئىنھىراف	760
انشاء	ئىنشائ	759	انعكاس	ئىنئىكاس	760
انشاء آت	ئىنشائات	759	ان يكاد	ئىنيەكاد	760
انشائات	ئىنشائات	759	احاطه	ئىھاتە	760

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
احاله	ئىهاله	760	احرام	ئىهرام	761
اهانت	ئىهانەت	760	احضار	ئىهزار	761
احتباس	ئىهتىباس	760	احساس	ئىهساس	761
احتجاب	ئىهتىجاب	760	احسان	ئىهسان	761
احتجاج	ئىهتىجاج	760	اهمال	ئىهمال	761
احتجام	ئىهتىجام	760	احياء	ئىهياۋ	761
اهتداء	ئىهتىداۋ	760	احياء كرده	ئىهياۋ كەردە	761
احتراز	ئىهتىراز	760	ايا ، ايبا	ئىييە	761
احترام	ئىهتىرام	760	ايار	ئىيەر	762
احتراما"	ئىهتىرامەن	760	ايزاء	ئىيزاۋ	762
احتضار	ئىهتىزار	760	ايضاح	ئىيزاھ	762
اهتزاز	ئىهتىزاز	761	ايثار	ئىيسار	762
احتساب	ئىهتساب	761	ايفاء	ئىيفاۋ	762
احتشام	ئىهتىشام	761	ايقان	ئىيقان	762
احتفال	ئىهتىفال	761	ايماء	ئىيماۋ	762
احتكار	ئىهتىكار	761	ايماض	ئىيماز	762
احتلام	ئىهتىلام	761	اينك	ئىينەك	762
احتمال	ئىهتىمال	761	ايهام	ئىيهام	762
اهتمام	ئىهتىمام	761	احتياج	ئىهتىياج	761
احتياط	ئىهتىيات	761	احداث	ئىهداس	761
اختياطاً	ئىهتىياتەن	761			

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى

ب

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
با	با		باجود	باجۇد	
باء	باۋ ، بەۋ	81	باجين	باجىن	82
باب	باب	81	باخبر	باخەبەر	82
بابول	بابۇل	81	باختر	باختەر	82
بابل	بابىل	81	باخسوم	باخسۇم	82
باب الخلاق	بابۇل خىلاق	81	باخصوص	باخۇسۇس	82
بات	بات	81	باخرد	باخىرەد	82
باطراوت	باتەراۋەت	81	باخشى	باخشى	82
باتنزل	باتەنەززۇل	81	باد	باد	82
باتراق	باتراق	81	باد آورد	باد ئاۋەرد	82
باتليغ	باتلىغ	81	بادامه	بادامە	82
باتماق	باتماق	81	باده	بادە	82
باتمان	باتمان	81	باده آشام	بادە ئاشام	82
باتوق	باتۇق	82	باده‌خور	بادەخور	82
باطل	باتىل	82	باده پالا	بادە پالا	83
باطن	باتىن	82	باده‌پرست	بادەپەرەست	83
باطنا"	باتىنەن ، باتىنان	82	باده پيما	بادەپەيما	83
باطنى	باتىنىي	82	باده‌پيمالىغ	بادەپەيمالىغ	83
باطنيه	باتىنىييە	82	باده نوش	بادە نۇش	83
باج	باج	82	باده پيماى	بادەپەيماي	83

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
باده طهورا	بادەئى تەھۇرا	83	بار	بار	84
باده رنكين	بادەئى رەنگىن	83	برات	بارات	84
باده صاف	بادەئى ساف	83	باران	باران	84
باده كوثر	بادەئى كەۋسەر	83	بارانغار	بارانغار	84
باده ناب	بادەئى ناب	83	باره	باره	84
باده حمرا	بادەئى ھۇمرا	83	بارك الله	بارەكەللاھۇ	84
بادبان	بادبان	83	بارنده	بارەندە	84
بادپا	بادپا	83	باره سرعت نما	بارەئى سۈرئەتنەما	84
بادپاى	بادپاي	83	باربد	باربەد	85
باد پيما	پاد پەيما	83	باربست	باربەست	85
باد پيماى	باد پەيماي	83	بارپا	بارپا	85
باد كير	بادگىر	83	بارتينماق	بارتىنماق	85
بادرنكى	بادرەنگى	83	باردار	باردار	85
بادى	بادي	83	باردىك	باردىك	85
باد بروت	بادى بۇرۇت	83	باردىكلار	باردىكلار	85
باد خزان	بادى خەزان	83	بارس	بارس	85
باد صبا	بادى سەبا	83	بارساجى	بارساچى	85
باد صرصر	بادى سەرسەر	83	بارسچى	بارسچى	85
باد مخالف	بادى مۇخالىف	84	بارغولوق	بارغۇلۇق	85
بادى راى	بادىئى رەي	84	باركش	باركەش	85
باديه	بادىيە	84	باركاه	بارگاھ	85
باديه فراق	بادىيەئى فىراق	84	باركه	بارگەھ	85
بادى نظر	بادىئى نەزەر	84	بارگيران	بارگىران	85

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بارلاس ، برلاس	بارلاس	85	بارقه سرمدى	بارقەئى سەرمەدىي	86
بارلاق	بارلاق	85	باريک	بارىك	86
بارلاماچ	بارلاماچ	85	باز	باز	86
بارلاماق	بارلاماق	85	باز آورد	بازئاۋەرد ،بازاۋەرد	86
بارلانماق ، بارلانمق	بارلانماق	85	بازركان	بازەرگان	86
بارليق	بارلىق	85	بازبان	بازبان	86
بارليغ	بارلىغ	85	باز جست	باز جۇست	86
بارماق	بارماق	85	باز خواست	بازخاست	86
بارمان	بارمان	85	باز كشت	بازگەشت	87
بارها	بارها	85	بازكون	بازگۇن	87
بارو	بارۇ	85	باز كونه	بازگۇنه	87
باروت	بارۇت	85	بازكوى	بازگۇي	87
بارور	بارۋەر	85	بازو	بازو	87
بارى	بارىي	86	بازوعدل	بازۇئى ئەدل	87
بارعام	بارى ئام	86	بازوى	بازۇي	87
بار امانات	بارى ئەمانات	86	بازى	بازى	87
بار	بار	86	بازيچه	بازىچە	87
بارد	باردىد	86	بازيچه اطفال	بازىچەئى ئەتفال	87
بارد يابس	باردى يابىس	86	بازيكر	بازىگەر	87
بارز	بارىز	86	باذل	بازىل	87
باريشماق	باريشماق	86	بازينكر	بازىنگەر	87
بارقه	بارىقه	86	باصفا	باسەفا	87
بارقه ضياء	بارقەئى زىياۋ	86	باستورماق	باستۇرماق	87

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
باستوق	باستۇق	87	باغ	باغ	89
باستون	باستۇن	87	باغات	باغات	89
باسروغ	باسرۇغ	87	بغلطاق	باغالتاق	89
باسروق	باسرۇق	87	باغام	باغام	89
باسقون	باسقۇن	87	باغانلاماق	باغانلاماق	89
باسقين	باسقىن	87	باغبان	باغبان	89
باسماق	باسماق	87	باغچال	باغچال	89
باسوروغ	باسۇرۇغ	88	باغداى	باغداي	89
باسط	باسىت	88	باغدايسيز	باغدايسىز	89
باصره	باسىرە	88	باغر	باغر	89
باسيق	باسىق	88	باغرى قرا	باغرى قارا	89
باسيلماق	باسىلماق	88	باغلاغولۇق	باغلاغۇلۇق	89
باش	باش	88	باغلاشتيرماق	باغلاشتىرماق	89
باشاق	باشاق	88	باغناق	باغناق	89
باشاقچى	باشاقچى	88	باغورداق	باغۇرداق	89
باش ايلاق	باش - ئايلاق	88	باغى	باغي	89
باشباغ	باشباغ	88	باغ جنان	باغى جىنان	89
باشچى	باشچى	88	باغير	باغىر	89
باش سىزلىق	باشسىزلىق	88	باغيرداق	باغىرداق	89
باشقارماق	باشقارماق	88	باغيرساق	باغىرساق	89
باش قوييليق	باشقۇيلۇق	89	باغيش	باغىش	89
باشقيان	باشقىيان	89	باغيشلاماق	باغىشلاماق	89
باشكوه	باشۇكۇھ	89	باغينماق	باغىنماق	89

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
باغ ارم	باغى ئىرەم	90	بالجيق	بالچىق	91
باف	باف	90	بالداغلاماق	بالداغلاماق	91
بافر	بافەر	90	بالداق	بالداق	91
بافت	بافت	90	بالدور	بالدۇر	91
باقان	باقان	90	بالغاماق	بالغاماق	91
باقاول	باقاۋۇل	90	بالقيماق	بالقىماق	91
باقتورماق	باقتۇرماق	90	بال و پر	بالۇپەر	91
باقلى	باقلى	90	باليچاق	بالىچاق	91
باقماق	باقماق	90	باليده	بالىدە	91
باقور	باقور	90	باليش	بالىش	91
باقوى	باقەۋى	90	باليشت	بالىشت	91
باقى	باقي	90	بالغ ، باليغ	بالىغ	91
باقير	باقىر	90	باليق	بالىق	91
باكاول	باكاۋۇل	90	باليين	بالىن	91
باك ، باكە	باك	90	بام	بام	91
باكى	باكي	90	بامداد	بامداد	91
بال	بال	90	بامدادان	بامدادان	91
بالا	بالا	90	بانكە	بانگ	91
بالاغماق	بالاغماق	90	بانك نوشانوش	بانگى نوشەنوش	91
بلالاماق	بالالاماق	90	بانو	بانۇ	91
بالطافت	بالەتافەت	90	بانى	بانىي	91
بالتو	بالتو	90	باهم	باھەم	91
بالچاق	بالچاق	91	باهوش	باھۇش	91

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
باهر	باهىر	91	بايقاق	بايقاق	92
باحث	باهىس	91	بايقال	بايقال	92
باور	باۋەر	92	بايقۇش	بايقۇش	92
باولى	باۋلى	92	بايقيز	بايقىز	92
باوجود	باۋجۇد	92	باييىر	بايىر	92
باور	باۋۇر	92	بايرى	بايرى	92
باورچى	باۋۇرچى	92	بايست	بايسىت	92
باورجى خانه	باۋۇرچىخانه	92	بايسته	بايستە	92
باورچيليق	باۋورچىلىق	92	بايستراق	بايستىراق	92
باۋقار	باۋنقار	92	بباد	بەباد	92
باوقارليق	باۋنقارلىق	92	ببر	بەبر	93
بايىر	بايىر	92	ببربيان	بەبرى بەيان	93
باعث	باغىس	92	بطالت	بەتالەت	94
بايات ، بيات	بايات	92	بطالت ليك	بەتالەتلىك	94
بايبچه	بايبەچە	92	بتخصيص	بەتەخەسىس	94
بايبيچه	بايبىچە	92	بتر	بەتەر	94
بايتاق	بايتاق		بتنك	بەتەك	94
بايرو	بايرۇ	92	بط	بەتت	94
بيرو	بايرو	92	بطحاء	بەتهاء	94
بايرى	بايرى	92	بطىء	بەتىئ	94
بايغيزى	بايغىزى	92	بطىء روليغ	بەتىئرەۋلىغ	94
بايسنقار	بايسۇنقار	92	بطىء سير	بەتيسەير	94
بايغاچ	بايغاچ	92	بجز	بەجۇز	94

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بچه	بەچە	94	بد اختر	بەدئەختەر	95
بچکم	بەچكەم	94	بد ادا	بەدئەدا	95
بخاور	بەخاۋەر	94	بعداز	بەئدەز	96
بخت بیدار	بەختى بىدار	94	بد اصل	بەد ئەسل	96
بخت فرخنده	بەختى فەرخۇندە	94	بدل	بەدەل	96
بخت قیراندود	بەختى قىراندود	95	بد عمل	بەد ئەمەل	96
بخش	بەخش	95	بد اندام	بەد ئەندام	96
بخشایش	بەخشايىش	95	بد اندیش	بەد ئەندىش	96
بخش آیین	بەخشايىن	95	بد عهد	بەد ئەھد	96
بخشنده	بەخشەندە	95	بدوی	بەدەۋي	96
بخشش	بەخشىش	95	بدویت	بەدەۋىيەت	96
بخشی	بەخشي	95	بد بوی	بەد بۇي	96
بخیل	بەخىل	95	بد پسند	بەد پىسەند	96
بخیه	بەخيە	95	بدتر	بەدتەر	96
بخیه‌ساز	بەخيە ساز	95	بد طعم	بەدتەئم	96
بد	بەد	95	بد طینت	بەد تىنىەت	96
بعد	بەئد	95	بد چهره	بەد چىھرە	96
بد آموز	بەد ئاموز	95	بد خواه	بەدخاھ	96
بد آواز	بەد ئاۋاز	95	بدخو	بەدخۇ	96
بداهت	بەداھەت	95	بدخلق	بەدخۇلق	96
بداهة	بەداھەتەن	95	بدخور	بەدخور	96
بدایع	بەدايىئ	95	بد خمار	بەد خۇمار	96
بدایع الوسط	بەدايىئول ۋەسەت	95	بدخوی	بەدخۇي	96

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بد دعاء	بەددۇئا	96	بدكيز	بەدگير	97
بدر	بەدر	96	بد لهجه	بەدلەهجه	97
بدرگ	بەدرەگ	96	بد مآب	بەدمەئاب	97
بدرفتار	بەدرەفتار	97	بد معاش	بەدمەئاش	97
بدرقه	بەدرەقه	97	بد معاشليق	بەدمەئاشلىق	97
بدروز	بەدروز	97	بد مست	بەدمەست	97
بدروزكار	بەدروزگار	97	بد مهر	بەد مەهر	98
بدروى	بەدروي	97	بد نام	بەدنام	98
بدر لامع	بەدرى لامئ	97	بدنفس	بەدنەفس	98
بدر منير	بەدرى مۇنىر	97	بدنما	بەدنما	98
بد زبان	بەد زەبان	97	بد حال	بەدهال	98
بد صورت	بەد سۇرەت	97	بد هيئت	بەدهەيئەت	98
بد سكال	بەد سىگال	97	بدو	بەدۇ	98
بد سيرت	بەدسيرەت	97	بديع	بەدىئ	98
بد شكل	بەدشەكىل	97	بديع الدهر	بەدىئۇددەهر	98
بد شعرليق	بەدشىئرلىق	97	بديل	بەدىل	98
بەدفرجام	بەدفەرجام	97	بديهه	بەدىهە	98
بدكار	بەدكار	97	بديهەگوى	بەدىهەگۇي	98
بدكاره	بەدكارە	97	بديهى	بەدىهى	98
بدكلام	بەدكەلام	97	بديهيات	بەدىهىيات	98
بدكردار	بەدكىردار	97	بر	بەر	98
بدكو	بەدگۇ	97	برات	بەرات	98
بدگمان	بەدگۇمان	97	برادر	بەرادەر	98

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
برادران	بەرادەران	98	بربطزن	بەربەتزەن	99
برادرانه	بەرادەرانە	99	بربط نواز	بەربەتنەۋاز	100
برائت	بەرائەت	99	بربنيادليق	بەربۇنيادلىق	100
برار	بەرار	99	برطرف	بەرتەرەف	100
برارکار	بەرارى كار	99	بر تقدير	بەرتەقدىر	100
برازنده	بەرازەندە	99	برجا	بەرجا	100
براق	بەراق	99	برجامانده	بەرجامانده	100
برامد	بەرامەد	99	برجسته	بەرجەستە	100
بران	بەران	99	برجستەليق	بەرجەستەلىق	100
براهين	بەراھىن	99	بر چين	بەرچىن	100
برايا	بەرايا	99	برخ	بەرخ	100
برص	بەرەس	99	برخبر	بەرخەبەر	100
بركات	بەرەكات	99	برخوردار	بەرخوردار	100
بركت	بەرەكەت	99	برخوردارليغ	بەرخوردارلىق	100
برعكس	بەرگەكس	99	برخی	بەرخی	100
برافتاد	بەرەفتاد	99	برد	بەرد	100
برانداخته	بەرەنداختە	99	بردار	بەردار	100
برانداز	بەرەنداز	99	بردع	بردەۋ	100
برنده	بەرەندە	99	بردوام	بەردەۋام	100
برهمن	بەرەھمەن	99	بردوش	بەردوش	100
برهنه	بەرەھنە	99	برد العجوز	بەردۇلگەجۇز	100
برباد	بەرباد	99	بردمفرط	بەردى مۇفرىت	100
بربط	بەربەت	99	بر	بەرر	100

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
براق	بەرراق	100	برق رخشان	بەرقى رەخشان	101
بر و بهر	بەررۇبەهر	100	برق رخشنده	بەرقى رەخشەندە	101
بر عرب	بەررى ئەرەب	101	برق لامع	بەرقى لامئ	101
بريه	بەرربيبە	101	برك	بەرك	101
برز	بەرز	101	بركه	بەركە	101
برزخ	بەرزەخ	101	بركنده	بەركەندە	101
برزكر	بەرزەگەر	101	بركنده‌ليك	بەركەندەلىك	101
برف	بەرف	101	بركيتماك	بەركىتمەك	102
برق	بەرق	101	بركيلمه‌ك	بەركىلمەك	102
برق آسا	بەرق ئاسا	101	برك	بەرگ	102
برقرار	بەرقەرار	101	بركشته	بەرگەشتە	102
برقندان	بەرقەندان	101	بركشته‌ليك	بەرگەشتەلىك	102
برق خو	بەرقخو	101	برك ريز	بەرگ رىز	102
برق خيز	بەرقخىز	101	برك ريزان	بەرگرىزان	102
برق رفتار	بەرقرەفتار	101	بركزيده	بەرگۇزىدە	102
برق رو	بەرقرەۋ	101	بركزين	بەرگۇزىن	102
برق فام	بەرقفام	101	بركستوان	بەرگۇستۇان	102
برق گام	بەرقگام	101	بركستواندار	بەرگۇستۇاندار	102
برق كردار	بەرقكىردار	101	برگ ونوا	بەرگۇ نەۋا	102
برق وار	بەرقۋار	101	برگ بار	بەرگى بار	102
برق وش	بەرقۋەش	101	برگ كاه	بەرگى كاھ	102
برق آفت	بەرقى ئافەت	101	برلاس	بەرلاس	102
برق جهان سوز	بەرقى جەھانسوز	101	برمحل	بەرمەھەل	102

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
برنا	بەرنا	102	بزم آرالیق	بەزم ئارالىق	103
برحق	بەرھەق	102	بزم افروز	بەزم ئەفروز	103
برهم	بەرھەم	102	بزم کاه	بەزمگاھ	103
برهمن	بەرھەمەن	102	بزم که	بەزمگەھ	103
برومند	بەرومەند	102	باءس	بەئس	103
برومندلیق	بەرومەندلىق	102	بس	بەس	103
بری	بەرى	103	بسا	بەسا	104
برید	بەرىد	103	بساتین	بەساتىن	104
بریکماك	بەرىكمەك	103	بصارت	بەسارەت	104
برین	بەرىن	103	بسالت	بەسالەت	104
بریه	بەرىيە	103	بسه	بەسە	104
بریان	بەريان	103	بصر ، بسر	بەسەر	104
بعض	بەئز	103	بصل	بەسەل	104
بعضاً	بەئزەن	103	بسط	بەست	104
بزه	بەزەھ	103	بسته	بەستە	104
بزر	بۇزر	103	بسط فزای	بەستىفزاي	104
بذل	بەزل	103	بسمه	بەسمە	104
بذله	بەزلە	103	بسی	بەسي	104
بذله سنج	بەزلە سەنج	103	بسیط	بەسىت	104
بذلەکو	بەزلەگۇ	103	بصیر	بەسىر	104
بذلەکوی	بەزلەگۇي	103	بصیرەت	بەسىرەت	104
بزم	بەزم	103	بسیم	بەسىم	105
بزم آرا	بەزم ئارا	103	بشاشت	بەشاشەت	105

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بشاق	بەشاق	105	بقيه	بەقىيىه	106
بشام	بەشام	105	بكارت	بەكارەت	106
بشر	بەشەر	105	بكاول	بەكاۋۇل	106
بشريت	بەشەرىيىەت	105	بكتر	بەكتەر	106
بشك	بەشەك	105	بكتر	بەگتەر	106
بشير	بەشىر	105	بكلى	بەكۇللى	106
بشركت	بەشىركەت	105	بگات	بەگات	106
بغايت	بەغايەت	105	بكزاده	بەگزاده	106
بغل	بەغەل	105	بل	بەل	106
بغير	بەغەير	105	بلاء	بەلا	106
بغدادى	بەغدادي	105	بلابل	بەلابىل	106
بغر	بەغر	105	بلاجو	بەلاجو	106
بغل	بەغل	105	بلاجوى	بەلاجوي	106
بفرق	بەفەرق	105	بلارك	بەلارەك	106
بفت	بەفت	105	بلاغت	بەلاغەت	106
بقا	بەقا	105	بلاغت آثار	بەلاغەت ئاسار	106
بقاول	بەقاۋەل	105	بلاغت آيين	بەلاغەت ئايىن	106
بقايا	بەقايا	105	بلاغت شعار	بەلاغەت شىئار	106
بقر	بەقەر	105	بلاغت مآب	بەلاغەت مەئاب	107
بقم	بەقەم	106	بلاكش	بەلاكەش	107
بقال	بەققال	106	بلاكش ليكا	بەلاكەشلىك	107
بقله	بەقلە	106	بلاهت	بەلاھەت	107
بقل حمقا	بەقلى ھەمقا	106	بلد	بەلەد	107

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بلده	بەلەدە	107	بنده وش	بەندە ۋەش	108
بلندى	بەلەندى	107	بنده وار	بەندەۋار	108
بلتوته قىلماق	بەلتوتە قىلماق	107	بند بەست	بەند بەست	108
بله	بەلى	107	بندى	بەندي	108
بلن	بەلىن	107	بندى خانه	بەندىخانە	108
بليات	بەلىييات	107	بنگ	بەنگ	108
بليه	بەلىييە	107	بنگى	بەنگى	108
بليت	بەلىييەت	107	بناء	بەناۋ	108
بم	بەم	107	بناليغ	بەنالىغ	108
بناكوش	بەناگوش	107	بنا و حداد	بەناۋۇ ھەددات	108
بنان	بەنان	107	بنى	بەنى	108
بنات	بەنات	107	بها	بەھا	108
بنات النعش	بەناتۇننەئش	107	بهاء	بەھاۋ	108
بنتك	بەنتەك	107	بهادر	بەھادۇر	108
بند	بەند	107	بهادران	بەھادۇران	108
بندان	بەندان	107	بهار	بەھار	108
بنده	بەندە	107	بهارستان	بەھارىستان	108
بندەخانه	بەندەخانە	107	بهاريات	بەھارىيات	108
بندر	بەندەر	107	بهانه	بەھانە	108
بندەزاد	بەندەزاد	107	بهانه جوى	بەھانەجوي	108
بندەزاده	بەندەزادە	107	بهانه معقول	بەھانەئى مەئقۇل	108
بندەليك	بەندەلىك	107	بهائم	بەھائىم	108
بندەنواز	بەندەنەۋاز	108	بحر	بەھر	108

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بهرام	بەهرام	109	بحر نبوت	بەهرى نۇبۇۋۆەت	110
بهرام وش	بەهرامۇەش	109	بحر عمان	بەهرى ئۇممان	110
بهرام كين	بەهرامگىن	109	بحر وسيع	بەهرى ۋەسىئ	110
بهرامى	بەهرامي	109	بحث	بەهس	110
بهره	بەهرە	109	بحث و جدل	بەهسۇجەدەل	110
بهره بردار	بەهرەبەردار	109	بهله	بەهله	110
بهرەدار	بەهرەدار	109	بهمن	بەهمەن	110
بهرەمند	بەهرەمەند	109	بهمنى	بەهمەني	110
بهرەور	بەهرەۋەر	109	بهيم	بەهىم	110
بهرەياب	بەهرەياب	109	بهيمه	بەهىيمە	110
بحرين	بەهرەين	109	بوادى	بەۋادى	110
بحر پيما	بەهر پەيما	109	بوارق	بەۋارىق	110
بحر النجات	بەهر ۇننەجات	109	بواسير	بەۋاسىر	110
بحرى	بەهرىي	109	بواقى	بەۋاقى	110
بحر عظيم	بەهرى ئەزىم	109	بوجه	بەۋەجە	110
بحر عفو	بەهرى ئەفۇ	109	بواب	بەۋاب	110
بحر عميق	بەهرى ئەمىق	109	بوابه	بەۋابە	110
بحربى گران	بەهرى بىگەران	109	بعيد	بەئىد	110
بحرجوشان	بەهرى جوشان	109	بعيد الفهم	بەئىدۇلفەهم	110
بحرجود	بەهرى جۇد	109	بيابان	بەيابان	110
بحر زحار	بەهرى زەخخار	109	بيان	بەيان	110
بحر كرم	بەهرى كەرەم	109	بيان فصيح	بەيانى فەسىھ	111
بحر موجور	بەهرى مەۋجۇار	109	بيان واقعى	بەيانى ۋاقىئى	110

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيات	بەيات	111	بيت الحرام	بەيتۇلھەرام	111
بيع	بەيئ	110	بيت المقدس	بەيتۇلمۇقەددەس	111
بياض	بەياز	111	بيت المغفرت	بەيتۇلمەغفىرەت	111
بينه	بەييىنە	112	بيت المعمور	بەيتۇلمەئمۇر	111
بينات	بەييىنات	112	بيت المال	بەيتۇلمال	111
بين بين	بەين - بەين	112	بيت اللطف	بەيتۇللۇتف	111
بين	بەين	112	بيت اللطف	بەيتۇللەتەف	111
بين المنزلين	بەينەلمەنزىلەين	112	بيت الله	بەيتۇللاھ	111
بين الانام	بەينەلئەنام	112	بيت الاحزان	بەيتۇلئەھزان	111
بيضەزر	بەيزەئى زەر	112	بيتوتت	بەيتۇتەت	111
بيضەوار	بەيزەۋار	112	بيتوته	بەيتۇتە	111
بيضەدار	بەيزەدار	112	بيت	بەيت	111
بيضه	بەيزە	112	بيك ناكاه	بەيك ناگاھ	111
بيضاكون	بەيزاگۇن	112	بيەكبار	بەيەكبار	111
بيضاء	بەيزائ	112	بيعت	بەيئەت	111
بيرملىق	بەيرەملىق	112	بيعانه	بەيئانە	111
بيرم	بەيرەم	112	بوته	بوتە	112
بيدق	بەيدەق	112	بوچور	بوچۇر	112
بيداء	بەيداۋ	111	بوخاق	بوخاق	112
بيت الانتظام	بەيتۇل ئىنتىزام	111	بوختاماق	بوختاماق	112
بيت الحزن	بەيتۇلھۇزن	111	بوخساماق	بوخساماق	112
بيت الحزن	بەيتۇلھەزەن	111	بودای	بوداي	112
بيت الحرم	بەيتۇلھەرەم	111	بودی - بودای	بودی - بودەي	112

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بوراغان	بوراغان	112	بوغاق	بوغاق	113
براق برق	بوراقى بەرق	112	بوغۇز	بوغۇز	113
بورتاغ	بورتاغ	112	بوغوز	بوغۇز	113
بورتاغليق	بورتاغلىق	112	بوغوزداق	بوغۇزداق	113
بورتاق	بورتاق	112	بوغوزلاغو	بوغۇزلاغۇ	113
برتقال	بورتۇقال	112	بوق	بوق	113
بورچين	بورچىن	113	بوقاغو	بوقاغۇ	113
بورداماق	بورداماق	113	بول	بول	113
بورسو	بورسۇ	113	بولا	بولا	113
برنا	بورنا	113	بولدورماق	بولدۇرماق	114
بوريا	بوريا	113	بولغان	بولغان	114
بورياباف	بورياباف	113	بولوشلوق	بولۇشلۇق	114
بوزلاماق	بوزلاماق	113	بولوم	بولۇم	114
بوزناماق	بوزناماق	113	بولۇمسيز	بولۇمسىز	114
بوس	بوس	113	بوم	بوم	114
بوساغه	بوساغە	113	بويداش	بويداش	114
بوسه	بوسە	113	بويداغ	بويداغ	114
بوسه عبوديت	بوسەئى‌ئوبۇدىيىەت	113	بويغالماق	بويغالماق	114
بوستاغان	بوستاغان	113	بويماق	بويماق	114
بستان ، بوستان	بوستان	113	بويناغو	بويناغۇ	114
بوستان افروز	بوستان ئەفرۇز	113	بويناغولوق	بويناغۇلۇق	114
بوغاز	بوغاز	113	بيومق	بويۇماق	114
بوغازلاماق	بوغازلاماق	113	بويون توتماق	بويۇن تۇتماق	114

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بويون تيكلاماك	بويۇن تىكلاماك	114	بطون	بۇتۇن	115
بويون قويماق	بويۇن قويماق	114	بت آذرى	بۇتى ئازەرى	115
بويونغه قالماق	بويۇنغا قالماق	114	بت عيار	بۇتى ئەييار	115
بويۇن اورماق	بويۇن ئۇرماق	114	بت بيباك	بۇتى بىباك	115
بو	بۇ	114	بت پرى زاد	بۇتى پەرىزاد	115
بوت	بۇت	114	بت خودراى	بۇتى خۇدراي	115
بتا	بۇتا	114	بت رعنا	بۇتى رەئنا	115
بوتاو	بۇتاۋ	114	بت سيمن بر	بۇتى سىمىنبەر	115
بوته	بۇته	114	بو جهل	بۇجەهل	115
بتپرست	بۇتپەرەست	115	بوچاق	بۇچاق	115
بوتراتماق	بۇتراتماق	115	بوچقاق	بۇچقاق	115
بوتراشماق	بۇتراشماق	115	بوچماق	بۇچماق	115
بت تراش	بۇتتەراش	115	بوچورغه	بۇچۇرغا	115
بوتراق	بۇتراق	115	بخار	بۇخار	115
بوتراماق	بۇتراماق	115	بخت النصر	بۇختۇننەسر	115
بوتراتماك	بۇترەتمەك	115	بختى	بۇختى	115
بوتراشماك	بۇترەشمەك	115	بخل	بۇخل	116
بوتراماك	بۇترەمەك	115	بخور	بۇخۇر	116
بت شكن	بۇتشكەن	115	بخورات	بۇخۇرات	
بت فكن	بۇتفگەن	115	بود	بۇد	116
بتكده	بۇتكەدە	115	بعد	بۇئد	116
بتكر	بۇتگەر	115	بودال	بۇدال	116
بطلان	بۇتلان	115	بودال ليق	بۇداللىق	116

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بدوق	بۇدۇق	116	بورقان	بۇرقان	117
بود و نابود	بۇدۇنابۇد	116	بورقانليغ	بۇرقانلىق	117
براق	بۇراق	116	برقع	بۇرقەئ	117
براقماق	بۇراقماق	116	بورقع ربای	بۇرقەئ رەباي	117
بورانچاک	بۇرانچەك	116	برمه بار	بۇرمە بار	117
برانغار	بۇرانغار	116	بورنا	بۇرنا	117
برانغو	بۇرانغۇ	116	بورناراق	بۇرناراق	117
بورتاق	بۇرتاق	116	بورناشماق	بۇرناشماق	117
برج	بۇرج	116	بورناغی	بۇرناغی	117
برج و بارو	بۇرجۇبارۇ	116	برهان	بۇرهان	117
بورچ	بۇرچ	116	برهان ساطع	بۇرهانی ساتىئ	117
بورچ خرجی	بورچ خەرجی	116	برهان قاطع	بۇرهانی قاتىئ	117
بورچلوغ	بۇرچلۇغ	116	برودت	بۇرۇدەت	117
بورچين	بۇرچىن	116	بروج	بۇرۇج	117
بورخان ، برخان	بۇرخان	116	بروق	بۇرۇق	117
بورداچی	بۇرداچی	116	بورونچاک	بۇرۇنچەك	117
برده	بۇرده	117	بوروندالیق	بۇرۇندالىق	117
بردبار	بۇردبار	117	بوروندوق	بۇرۇندۇق	117
بردبارلیغ	بۇردبارلىغ	117	بورونلیق	بۇرۇنلىق	117
بران	بۇرران	117	بریده	بۇرىدە	117
برانلیغ	بۇررانلىغ	117	بوزاغو	بۇزاغۇ	117
بورسوق	بۇرسۇق	117	بوزاغولوق	بۇزاغۇلۇق	117
بورقات	بۇرقات	117	بوزاو	بۇزاۋ	117

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بوزروغان	بۇزروغان	117	بوغاق	بۇغاق	118
بوزغون	بۇزغۇن	118	بغرا	بۇغرا	118
بزكش	بۇزكۇش	118	بغض	بۇغز	118
بوزلاغ	بۇزلاغ	118	بوغو	بۇغۇ	118
بزرگ	بۇزۇرگ	118	بوق	بۇق	118
بزرگ زاده	بۇزۇرگزاده	118	بوقال	بۇقال	119
بزرك لوك	بۇزۇرگلۈك	118	بوقاول	بۇقاۋۇل	119
بزرك وار	بۇزۇرگۋار	118	بوقاول تمغاچى	بۇقاۋۇل تامغاچى	119
بوزوغ	بۇزۇغ	118	بقعه	بۇقئه	119
بوزوغلوق	بۇزۇغلۇق	118	بوقلمون	بۇقەلەمۇن	119
بوزوغلوق قيلماق	بۇزۇغلۇق قىلماق	118	بوقلمونليق	بۇقەلەمۇنلىق	119
بوزوغچيليق	بۇزۇقچىلىق	118	بوقتو	بۇقتۇ	119
بوزولماق	بۇزۇلماق	118	بوقتورماق	بۇقتۇرماق	119
بوستورماق	بۇستۇرماق	118	بوقماق	بۇقماق	119
بوسراق	بۇسراق	118	بكاء	بۇكاۋ	119
بوسماق	بۇسماق	118	بوكونليك	بۇگۈنلىك	119
بوسقو	بۇسقۇ	118	بونك	بۇڭ	119
بوسو	بۇسۇ	118	بونكالماق	بۇڭالماق	119
بوشار	بۇشار	118	بونكاماق	بۇڭاماق	119
بوشماق	بۇشماق	118	بولاماچ	بۇلاماچ	119
بوشورغاتماق	بۇشۇرغاتماق	118	بولاماغ	بۇلاماغ	119
بوشورغانماق	بۇشۇرغانماق	118	بولاماق	بۇلاماق	119
بوشوقماق	بۇشۇقماق	118	بو العجب	بۇلئەجەب	119

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بو العجب‌ليق	بۇلئەجەبلىق	119	بولغانچىق	بۇلغانچىق	120
بو العجب‌وش‌ليك	بۇلئەجەبۇەشلىك	119	بولغانماق	بۇلغانماق	120
بلغاء	بۇلەغاۋ	119	بولغانوق	بۇلغانۇق	120
بو العلا	بۇلئەلا	119	بولغانوقلوق	بۇلغانۇقلۇق	120
بلند	بۇلەند	119	بولغاوچ	بۇلغاۋۇچ	120
بلندى	بۇلەندى	119	بولغون	بۇلغۇن	120
بولباد	بۇلباد	119	بو الفضول	بۇلفۇزۇل	120
بو البشر	بۇلبەشەر	120	بو القاسم	بۇلقاسىم	120
بلبله	بۇلبۇله	120	بلور	بۇللۇر	121
بلبل شيدا	بۇلبۇلى شەيدا	120	بلورين	بۇللۇرىن	121
بلبل كويا	بۇلبۇلى گويا	120	بوللىق	بۇللىق	121
بلجار ، بولجار	بۇلجار	120	بلوت	بۇلۇت	121
بولجال	بۇلجال	120	بو الهوس	بۇلھەۋەس	121
بولچار	بۇلچار	120	بلور	بۇلۇر	121
بلدان	بۇلدان	120	بلوغ	بۇلۇغ	121
بولغار	بۇلغار	120	بولون	بۇلۇن	121
بولغاشماق	بۇلغاشماق	120	بوم	بۇم	121
بولغاغ	بۇلغاغ	120	بن	بۇن	121
بولغاماق	بۇلغاماق	120	بناكوش	بۇناگۇش	121
بولغان	بۇلغان	120	بنكاه	بۇنگاھ	121
بولغانچوغ	بۇلغانچۇغ	120	بنوت	بۇنۇۋۇەت	121
بولغانچوغلوق	بۇلغانچۇغلۇق	120	بنياد	بۇنياد	121
بولغانچوليق	بۇلغانچۇلىق	120	بنيان	بۇنيان	121

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بنيه	بۇنىيە	121	بيلا ، بيله	بۆيله	122
بحيرات	بۇھەيرات	121	بوتا	بۇتە	122
بحيره	بۇھەيرە	121	بوتەكه	بۇتەكە	122
بحور	بۇھۇر	121	بوتاو	بۇتەۋ	122
بوى	بۇي	121	بوتكارماك	بۇتكەرمەك	122
بيوت	بۇيۇت	121	بوتكوديک	بۇتكۇدەك	122
بورك	بۆرك	121	بوتماس	بۇتمەس	122
بوراك	بۆرەك	121	بوتماك	بۇتمەك	122
بوركه	بۆركە	121	بوتوك	بۇتۇك	122
بوركوراماك	بۆركۇرەمەك	121	بودروماك	بۇدرۇمەك	122
بورى ليغ	بۆرىلىغ	122	بوركا	بۇركە	122
بوز	بۆز	122	بوركاماك	بۇركەمەك	122
بوكات	بۆكەت	122	بوركانماك	بۇركەنمەك	123
بوكان	بۆكەن	122	بوركلوك	بۇركلۇك	123
بوكاول	بۆكەۋۈل	122	بوركورماك	بۇركۇرمەك	123
بوكتار	بۆكتەر	122	بورلاماك	بۇرلەمەك	123
بولاك	بۆلەك	122	بورماك	بۇرمەك	123
بولاكلاشماك ، بولكلاشماك	بۆلەكلەشمەك	122	بوروش	بۇرۇش	123
بولاكلاماك ، بولكلامك	بۆلەكلەمەك	122	بوروشماك	بۇرۇشمەك	123
بولوك ، بلوك	بۆلۇك	122	بوزك	بۇزەك	123
بلوكات	بۆلۇكات	122	بوزوك	بۇزۇك	123
بولولماک	بۆلۇلمەك	122	بوكايماك	بۇكەيمەك	123
بهت	بۆھت	122	بوكرايماک	بۇكرەيمەك	123

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بوكرى	بۇكرى	123	بيركيماك	بەركىمەك	93
بوكماك	بۇكمەك	123	بيركشماك	بەركىشمەك	93
بوكور	بۇكۇر	123	بيركو	بەرگۇ	93
بوكونماك	بۇكۇنمەك	123	بيرلى	بەرلى	93
بوكات	بۇگەت	123	بيرماك	بەرمەك	93
بوكاتلاماك	بۇگەتلەمەك	123	بيريك	بەرىك	93
بوكراك	بۇگرەك	123	بيش	بەش	93
بوكراك چى	بۇگرەكچى	123	بيشاو	بەشەۋ	93
بكرى	بۇگرى	123	بيشينچ	بەشىنچ	93
بوكوتلاماك	بۇگۇتلەمەك	123	بيشينچى	بەشىنچى	93
بوكى	بۇگى	123	بيكانماك	بەكەنمەك	93
بوكيچى	بۇگىچى	123	بيكيرماك	بەكىرمەك	93
بونكوز	بۇڭۇز	123	بيكيشماك	بەكىشمەك	94
بولاماك	بۇلەمەك	123	بيكيك	بەكىك	94
بولدوركه	بۇلدۇرگە	123	بيكينماك	بەكىنمەك	94
بويراچى	بۇيرەچى	123	بيگ	بەگ	94
بويراك	بۇيرەك	123	بيكات	بەگات	94
بويراكچى	بۇيرەكچى	123	بيك اتكه	بەگئەتكە	94
بويرانچى	بۇيرەنچى	123	بيكيم	بەگىم	94
بيت	بىت	93	بينكيز	بەڭىز	94
بيرداتماك	بىردەتمەك	93	بينكزاماك	بەڭزەمەك	94
بيرك	بەرك	93	بيلاق	بەلاق	94
بيركيتماك	بەركىتمەك	93	بيلگو	بەلگۇ	94

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيلگورماك	بەلگۈرمەك	94	بى بصرليق	ببەسەرلىق	124
بيلكولوك	بەلگۈلۈك	94	ببك	ببەك	124
بى	بى	124	بى بنياد	ببۇنياد	125
بى آب	بىئاب	124	بى بنيادليغ	بىنۇنيادلىغ	125
بى آب و تاب	بىئابۇتاب	124	بى بضاعت	ببىزائەت	125
بى آرام	بىئارام	124	بى بيم	ببىيم	125
بى آزرم	بىئازەرم	124	بى پايان	بىپايان	125
بى عديل	بىئەدىل	124	بى پايان ليق	بىپايانلىق	125
بى عمل	بىئەمەل	124	بى پرتو	بىپەرتەۋ	125
بى انداز	بىئەندازە	124	بى پيوند	بىپەيۋەند	125
بى اندام	بىئەندام	124	بى پيوندليغ	بىپەيۋەندلىغ	125
بى عون	بىئەۋن	124	بى تاب	بىتاب	125
بعون الله	بىئەۋنىللاھ	124	بى تاب ليغ	بىتابلىغ	125
بعينه	بىئەينىھ ، بىئەينىھى	124	بى تاب و توان	بىتابۇتەۋان	125
بيباك	ببباك	124	بى تعب	بىتەئەب	125
بى باک ليک	ببباكلىك	124	بى تاٴمل	بىتەئەمەۋل	125
بى باكانه	ببباكانە	124	بى تعين	بىتەئەيىۋن	125
بى بدل	ببىبەدەل	124	بى تخلص	بىتەخەللۇس	125
بى بر	ببىبەر	124	بى تخلق	بىتەخەللۇق	125
بى برليک	ببىبەرلىك	124	بى طريق	بىتەرىق	125
بى برک	بىبەرگ	124	بى تقريب	بىتەقرىب	125
بى برک ليک	ببىبەرگلىك	124	بى تكلف	بىتەكەللۇف	125
بى بصر	ببىبەسەر	124	بى تكلف ليق	بىتەكەللۇفلىق	125

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بى تكلفانه	بىتەكەللۇفانە	125	بيتيك ليك	بىتىكلىك	126
بتمام	بىتەمام	125	بيتيكچى	بىتىكچى	126
بتمامها	بىتەمامىھا	125	بيتيكليک	بىتىگلىك	126
بتمامه	بىتەمامىھى	125	بيتيک	بىتىگ	126
بى تمكين	بىتەمكىن	126	بيتيلماك	بىتىلمەك	126
بى تحاشى	بىتەھاشى	126	بيتيماك	بىتىمەك	127
بى تحمل	بىتەھەمۇل	126	بيجاد	بىجاد	127
بى تحمل لوق	بىتەھەمۇللۇق	126	بيجاده	بىجادە	127
بى توجيه	بىتەۋجىھ	126	بيجان	بىجان	127
بى توقف	بىتەۋەققۇف	126	بى جذب	بىجەزب	127
بى تحرك	بىتەھەررۇك	126	بى جرم	بىجۇرم	127
بى توكل	بىتەۋەككۇل	126	بجد	بىجدد	127
بى توهم	بىتەۋەھەۋم	126	بيجن	بىجىن	127
بالطبع	بىتتەبئ	126	بى جهت	بىجىھەت	127
بالتفصيل	بىتتەفسىل	126	بيچك	بىچەك	127
بالطوع	بىتتەۋئ	126	بيچقى	بىچقى	127
بيتديكلار	بىتدىكلەر	126	بيچماق	بىچماق	127
بيتچاكا	بىتچەگە	126	بى چون	بىچۇن	127
بيتكوچى	بىتكۇچى	126	بيچون و بيبدايه	بىچۇنۇبىبدايە	127
بيتماك	بىتمەك	126	بيچين	بىچىن	127
بى توش	بىتۆش	126	بيخ	بىخ	127
بى توشەليغ	بىتۆشەلىق	126	بىخواب	بىخاب	127
بيتيك	بىتىك	126	بى خار	بىخار	127

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيخواست	بىخاست	127	بيدار	بىدار	128
بى خان و مان	بىخانۇمان	127	بيدارليغ	بىدارلىق	128
بى خان و مان ليق	بىخانۇمانلىق	127	بيداو	بىداۋ	128
بى خسارت	بىخەسارەت	127	بدايت	بىدايەت	128
بى خلل	بىخەلەل	127	بدعت	بىدئەت	128
بخير	بىخەير	127	بى درنگ	بىدەرەڭ	128
بخرد	بىخرەد	127	بدرد	بىدەرد	128
بيخود	بىخۇد	128	بيدريغ	بىدەرىغ	128
بيخودانه	بىخۇدانە	128	بى دست	بىدەست	128
بيخودلوغ	بىخۇدلۇغ	128	بى دست و پاي	بىدەستۇپاي	128
بيخودلوق	بىخۇدلۇق	128	بى دولت	بىدەۋلەت	128
بى خورد و خاب	بىخوردۇخاب	128	بى دل	بىدىل	129
بى خمار	بىخۇمار	128	بيدل ليغ	بىدىللىغ	129
بيخرد	بىخىرەد	128	بى ديانت	بىدىيانەت	129
بى خردليغ	بىخىرەدلىغ	128	بير	بىر	129
بيخويش	بىخيش	128	برادر زاده	بىرادەرزادە	129
بيخويشانه	بىخيشانە	128	بيراه	بىراھ	129
بى خلاف	بىخىلاف	128	بيراهليغ	بىراھلىغ	129
بيد	بىد	128	بيراهى	بىراھي	129
بيداد	بىداد	128	براهيم	بىراھىم	129
بيدادكر	بىدادگەر	128	برار	بىرەر	129
بيداد فن	بىدادفەن	128	بيراكو	بىرەگۇ	129
بيداد و ريو	بىدادۇرىۋ	128	بى رونق	بىرەۋنەق	129

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيرته	بىرتە	129	بالذات	بىززات	130
برجيس	بىرجىس	129	بالضرور	بىززەرۇر	130
بر	بىرر	129	بالضروره	بىززەرۇرە	130
بر و احسان	بىررۇئىھسان	129	بالضرورت	بىز زەرۇرەت	130
بركات	بىركات	129	بساط	بىسات	130
بركه	بىركە	129	بى سامان	بىسامان	130
بيركيماك	بىركىمەك	129	بى سامانليق	بىسامانلىق	130
بيركاماك	بىرگەمەك	129	بى سان	بىسان	130
برله	بىرلە	129	بى صاحب	بىساھىب	130
برلاماك	بىرلەمەك	129	بى سعادت	بىسەئادەت	130
بيرنيمه	بىرنىمە	129	بى سعادت ليق	بىسەئادەتلىق	130
بى رعايت	بىرئايەت	129	بى ثبات	بىسەبات	130
برنج	بىرنج	129	بى صبر	بىسەبر	130
برنجينه	بىرنجىنە	129	بى صبرليق	بىسەبرلىق	130
بريان	بىريان	129	بى سر	بىسەر	130
بريانه	بىريانە	130	بى سراى	بىسەراي	130
بيز	بىز	130	بى سردارانه	بىسەردارانە	130
بضاعت	بىزائەت	130	بى صرفەليق	بىسەرفەلىق	130
بى زاد	بىزاد	130	بى سرليق	بىسەرلىق	130
بى زادليغ	بىزادلىغ	130	بى سرمايه	بىسەرمايە	131
بى زبان	بىزەبان	130	بى سروپا	بىسەرۇپا	131
بى زبانليغ	بىزەبانلىغ	130	بى سروپاليغ	بىسەرۇپالىغ	131
بى زوال	بىزەۋال	130	بى سروپاى	بىسەرۇپاي	131

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بى سرو زبان	بىسەرۇزەبان	131	بى شكيب	بىشەكىب	132
بى سروسامان	بىسەرۇ سامان	131	بى شائن	بىشەئن	132
بى صفا	بىسەفا	131	بى شوكت	بىشەۋكەت	132
بثمر	بىسەمەر	131	بيش	بىش	131
بى سعى	بىسەئيى	131	بيش	بىش	131
بى سعى وكوشيش	بىسەئيۇكوشىش	131	بيشدوغ	بىشدۇغ	132
بسطام	بىستام	131	بيشمار	بىشۇمار	132
بستر	بىستەر	131	بى شماره	بىشوماره	132
بالصواب	بىسسەۋاب	131	بى شعور	بىشۇئۇر	132
بسمل	بىسمىل	131	بى شبهه	بىشۇبهه	132
بسم الله	بىسمىللاهى	131	بى شبه	بىشبه	132
بيسوتون	بىسۇتۇن	131	بى شبه و مثال	بىشبهۇمىسال	132
بى سكون	بىسۇكۇن	131	بيغايت	بىغايەت	132
بى سكون لوق	بىسۇكۇنلۇق	131	بى غش	بىغەش	132
بى صورت	بىسۇرەت	131	بيغ كين	بىغ كىن	132
بسيار	بىسيار	131	بى فلاح	بىفەلاھ	132
بسياردان	بىسياردان	131	بى فروغ	بىفۇرۇغ	132
بسياركو	بىسيارگۇ	131	بقاع	بىقائ	132
بيشه	بىشه	132	بقاع خير	بىقائى خەير	132
بى شبيه	بىشەبهە	132	بى قانون	بىقانۇن	132
بى شرر	بىشەرەر	132	بى قدر	بىقەدر	132
بى شرم	بىشەرم	132	بى قرار	بىقەرار	132
بى شك	بىشەك	132	بى قصور	بىقۇسۇر	132

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيقرنات	بىقىرنات	132	بالآخره	بىلئاخىرە	133
بى قياس	بىقىياس	132	بلاد	بىلاد	133
بى قياس و انداز	بىقياسۇئەنداز	133	بلا ضرور	بىلازەرۇر	133
بى كام	بىكام	133	بلا نهايه	بىلانىهايە	133
بيكه	بىكە	133	بلا نهايت	بىلانىهايەت	134
بيكاچ	بىكەچ	133	بيله	بىلە	133
بى كران	بىكەران	133	بى لجام	بىلەجام	134
بى كرانه	بىكەرانە	133	بيلاك	بىلەك	134
بيكس	بىكەس	133	بالعكس	بىلئەكس	134
بكر	بىكر	133	بالعمل	بىلئەمەل	134
بى كسوف	بىكۇسۇف	133	بيلاو	بىلەۋ	134
بكل	بىكۇلل	133	بيلتك	بىلتەك	134
بكلى	بىكۇللى	133	بيلتور	بىلتۇر	134
بيكيم	بىكىم	133	بيلتورغى	بىلتۇرغى	134
بيكين	بىكىن	133	بالجمله	بىلجۇملە	134
بيگار	بىگار	133	بالخاصه	بىلخاسسە	134
بيگانه	بىگانە	133	بالخاصيه	بىلخاسسىيە	134
بيكاه	بىگاھ	133	بيلدار	بىلدار	134
بى كرانه	بىگەرانە	133	بلدۇركولوك	بىلدۇرگۇلۇك	134
بيكه	بىگەھ	133	بيلديك	بىلدىك	134
بيكين	بىگىن	133	بالغرض	بىلغەرەز	134
بلا	بىلا	133	بالفعل	بىلفىئل	134
بالآخر	بىلئاخىر	133	بالقوه	بىلقۇۋۋە	134

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بلقيس	بىلقىس	134	بالاتفاق	بىلئىتتىفاق	135
بالكل	بىلكۇل	134	بيليلماك	بىلىلمەك	135
بيلكات	بىلگات	134	بى مانند	بىمانەند	135
بيلكو	بىلگۇ	134	بيمار	بىمار	135
بيلكوت	بىلگۇت	134	بى مايه	بىمايە	135
بيلكورماك	بىلگۇرمەك	134	بى مجال	بىمەجال	135
بيلكورتماك	بىلگۇرتمەك	134	بى مدار	بىمەدار	135
بيلكولوك	بىلگۇلۇك	134	بى مدارا	بىمەدارا	135
بالله	بىللاھ	134	بى مر	بىمەر	135
بالله	بىللاھى	134	بى مكان	بىمەكان	135
بلور	بىللۇر	135	بى محل	بىمەھەل	135
بلورى	بىللۇرىي	135	بى مروت	بىمورۇۋۋەت	136
بلورين	بىللۇرىن	135	بى مزد	بىمۇزد	136
بيلماق	بىلماق	135	بى محابا	بىمۇھابا	136
بيلمان	بىلمان	135	بى محصل	بىمۇھەسسەل	136
بالحقيقت	بىلھەقىقەت	135	بى منتها	بىمۇنتەھا	136
بلوج	بىلوج	135	بى مثال	بىمىسال	136
بيلوك	بىلۇك	135	بى مثل	بىمىسل	136
بليس	بىلىس	135	بى مقدار	بىمىقدار	136
بيليك	بىلىك	135	بن	بىن	136
بيليك لوك	بىلىكلۇك	135	بناء	بىناۋ	136
بيليكليك	بىلىكلىك	135	بناء″	بىناۋەن	136
بيليگ	بىلىگ	135	بناكوش	بىناكوش	136

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بى ناگاه	بىناگاھ	136	بيحد	بىھەدد	137
بى ناگاهان ، بى ناگهان	بىناگاھان	136	بى حد و غايت	بىھەددۇغايەت	137
بنا خير	بىنايى خەير	136	بى هراس	بىھەراس	137
بى ندامت	بىنەدامەت	136	بهذا القياس	بىھەزەلقياس	137
بى نظير	بىنەزىر	136	بحق	بىھەقق	137
بى نصيب	بىنەسىب	136	بى همال	بىھەمال	137
بى نفع	بىنەفئ	136	بى همتا	بىھەمتا	137
بنفش	بىنەفش	136	بى همدم	بىھەمدەم	137
بنفشه	بىنەفشە	136	بحمدك	بىھەمدىك	137
بنفشەفام	بىنەفشەفام	136	بحمدك	بىھەمدىكە	137
بنقد	بىنەقد	136	بحمد الله	بىھەمدىللاھ	137
بينك	بىنەك	136	بى حميت	بىھەمىيىەت	137
بينوا	بىنەۋا	136	بى هنجار	بىھەنجار	137
بينواليغ	بىنەۋالىغ	137	بى هنكام	بىھەنگام	137
بنى	بىنى ، بەنى	137	بى هوا	بىھەۋا	137
بى نور	بىنۇر	137	بى حيثيت	بىھەيسىيەت	137
بى نقاب	بىنىقاب	137	بهبود	بىھبۇد	137
بى نهايت	بىنىھايەت	137	بهراك	بىھراك	137
بى نياز	بىنىياز	137	بهزاد	بىھزاد	137
بى نيازليغ	بىنىيازلىغ	137	بيهوده‌كوش	بىھۇدەكوش	138
به	بىھ	137	بيحضور بولماق	بىھۇزۇر بولماق	138
بحار	بىھار	137	بيحضورلوغ	بىھۇزۇرلۇغ	138
بى حال	بىھال	137	بحكم الله	بىھۆكمىللاھ	138

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
بيهنر	بىھۇنەر	138	باذن الله	بىئىزنىللاھى	139
بهى	بىھى	138	بى استطاعت	بىئىستىتائەت	139
بى حجاب	بىھىجاب	138	بى اشتباه	بىئىشتىباھ	139
بى حجابانه	بىھىجابانە	138	بى اكره	بىئىكراھ	139
بى حجابليق	بىھىجابلىق	138	بى عنايت	بىئىنايەت	139
بى حساب	بىھىساب	138	بى انتقال	بىئىنتىقال	139
بهشت	بىھىشت	138	بى انتها	بىئىنتىھا	139
بهشت آسا	بىھىشت ئاسا	138	بى عوض	بىئىۋەز	139
بهشت عدن	بىھىشتى گەدەن	138	بيابان	بيابان	139
بهل	بىھىل	138	بيابانى	بيابانيي	139
بهل ليك	بىھىللىك	138	بيان	بيان	139
بى وجه	بىۋەجھ	138	بيكباره	بيەكباره	139
بى وزن	بىۋەزن	138	بيكناگاه	بيەكناگاھ	139
بيوفا	بىۋەفا	138	بيلاماك	بيلەمەك	139
بيوقت	بىۋەقت	138	بيم	بيم	139
بى وهم	بىۋەھم	138	بيمناك	بيمناك	139
بى وهم و بيم	بىۋەھمۇبىيم	138	بيم و نكال	بيمۇنەكال	139
بى وقوف	بىۋۇقوف	138	بين	بين	139
بى وقار	بىۋىقار	138	بينا	بينا	139
بى ابا	بىئىبا	138	بيننده	بينەندە	139
بى اعتدال	بىئىئىتىدال	138	بيننده‌ليغ	بينەندەلىغ	139
بى اعتدال ليق	بىئىئىتىداللىق	139	بينش	بينىش	140
بى اعتماد	بىئىئىتىماد	139	بيز	بيز	140
بى اعتنا	بىئىئىتىنا	139	بيك	بيك	140
بى اجتناب	بىئىجتىناب	139	بيكبار	بيكبار	140
بى ادراك	بىئىدراك	139	بيكليك	بيكلىك	140

پ

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پا	پا	141	پازنده	پازەندە	142
پابرجا	پابەرجا	141	پاژند	پاژەندە	142
پابرجالىغ	پابەرجالىغ	141	پازهر	پازەھر	142
پابست	پابەست	141	پاس	پاس	142
پابسته	پابەستە	141	پاسبان	پاسسبان	142
پابستەليق	پابەستەلىق	141	پاسدار	پاسدار	142
پابوس	پابوس	141	پاسخ	پاسۇخ	142
پاچى	پاچى	141	پاش	پاش	142
پاداش	پاداش	141	پاشنده	پاشەندە	142
پاده پاده	پادە ـ پادە	141	پاشندەليق	پاشەندەلىق	142
پاره	پارە	141	پاشنه	پاشنە	142
پارەخون	پارەخۇن	141	پاشكسته	پاشكەستە	142
پارەسيز	پارەسىز	141	پاقا	پاقا	142
پارەلانماك	پارەلەنمەك	141	پاک باز	پاكباز	142
پارەليق	پارەلىق	142	پاك پيوند	پاكپەيۋەند	142
پارنج	پارەنج	142	پاك تجريد	پاك تەجرىد	142
پارتال ، پرتال	پارتال	142	پاك دامن	پاكدامەن	143
پارسا	پارسا	142	پاكراى	پاكراي	143
پارساى	پارساي	142	پاكزاد	پاكزاد	143
پارو	پارۇ	142	پاكيزه	پاكىزە	143

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پالا	پالا	143	پايدار	پايدار	143
پالان	پالان	143	پايكار	پايكار	144
پالاندوز	پالاندۇز	143	پايگاه	پايگاه	144
پالاون	پالاۋەن	143	پايمال	پايمال	144
پالاى	پالاي	143	پايين پرست	پايىنپەرەست	144
پالهنك	پالەھەك	143	پايين	پايىن	144
پالچىغ	پالچىغ	143	پخته	پەختە ، پۇختا	144
پالوده	پالۇده	143	پخش	پەخش	144
پالوده‌ليق	پالۇدەلىق	143	پدر	پەدەر	144
پاليز	پالىز	143	پدرانه	پەدەرانە	144
پاليزبان	پالىزبان	143	پدرومادر	پەدەر ۋمادەر	144
پامال	پامال	143	پدرود	پەدرۇد	144
پامرد	پامەرد	143	پديد	پەدىد	144
پامردليق	پامەردلىق	143	پديدار	پەدىدار	144
پائن	پائىن	143	پر	پەر	144
پاى	پاي	143	پراكنده	پەراكەندە	144
پايان	پايان	143	پرست	پەرەست	144
پايه	پايە	143	پرستار	پەرەستار	145
پاينده	پايەندە	143	پرستارليق	پەرەستارلىق	145
پايبست	پايبەست	143	پرستنده	پەرەستەندە	145
پايبسته	پايبەستە	143	پرستش	پەرەستىش	145
پايبند	پايبەند	143	پرند	پەرەند	145
پاى بوس	پايبۇس	143	پرتو	پەرتەۋ	145

یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پرتولیغ	پەرتەۋلىغ	145	پرزده	پەرزەدە	146
پرچم	پەرچەم	145	پرکند	پەرکەند	146
پرخاش	پەرخاش	145	پرکند پرکند	پەرکەند - پەرکەند	146
پرداخت	پەرداخت	145	پرکنده	پەرکەندە	146
پرداز	پەرداز	145	پرکار	پەرگار	146
پرده	پەردە	145	پرکاله	پەرگالە	146
پرده باف	پەردەباف	145	پرگنات	پەرگەنات	146
پرده پوش	پەردەپوش	145	پرگنه	پەرگەنە	146
پرده طراز	پەردە تىراز	145	پرنیان	پەرنىيان	146
پرده‌دار	پەردەدار	146	پرهیز	پەرھىز	146
پرده‌در	پەردەدەر	146	پرهیزکار	پەرھىزكار	146
پرده‌درلیغ	پەردە دەرلىغ	146	پروا	پەرۋا	147
پرده‌کی	پەردەگى	146	پرواری	پەرۋارى	147
پرده آبگون	پەردەئى ئابگۈن	146	پروانه	پەرۋانە	147
پرده پندار	پەردەئى پىندار	146	پروانه‌چی	پەرۋانەچى	147
پرده راز	پەردەئى راز	146	پروانه‌لیق	پەرۋانەلىق	147
پرده شام	پەردەئى شام	146	پروانه‌وار	پەرۋانەۋار	147
پرده شرم	پەردەئى شەرم	146	پروانچی	پەرۋانچى	147
پرده مشکین	پەردەئى مۇشكىن	146	پرور	پەرۋەر	147
پرده‌عصمت	پەردەئى ئىسمەت	146	پرورد	پەرۋەرد	147
پران	پەرران	146	پرورده	پەرۋەردە	147
پرانلیغ	پەررانلىغ	146	پروردگار	پەرۋەردىگار	147
پره	پەررە	146	پرورش	پەرۋەرىش	147

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پرويزن	پەرۋىزەن	147	پسيچ	پەسىچ	148
پرويزن	پەرۋىزەن	147	پش طاق	پەشتاق	148
پروين	پەرۋىن	147	پشكال	پەشكال	148
پری	پەری	147	پشمين	پەشمىن	148
پری زاد	پەرىزاد	147	پشمينه	پەشمىنە	148
پری زاده	پەرىزادە	147	پشيز	پەشىز	148
پری خوان	پەرىخان	147	پل	پەل	148
پری خوانليق	پەرىخانلىق	147	پلاس	پەلاس	148
پری سان	پەری سان	147	پلنگ	پەلەنگ	148
پريشان	پەرىشان	147	پلنكی	پەلەنگی	149
پرشانكوی	پەرىشانگۇي	147	پلنكينه	پەلەنگىنە	149
پری كاه ، پركاه	پەری كاه	147	پله	پەللە	149
پری مكس ،پرمكس	پەری مەگەس	148	پليد	پەلىد	149
پری وش	پەرىۋەش	148	پناه	پەناە	149
پذير	پەزىر	148	پناەليق	پەناھلىق	149
پذيره	پەزىرە	148	پناهی	پەناھي	149
پژمان	پەژمان	148	پنه	پەنەھ	149
پژمورده	پەژمۇردە	148	پنج	پەنج	149
پژوه	پەژۇھ	148	پنجه خورشيد	پەنجەئی خۇرشىد	149
پس	پەس	148	پنجەورليق	پەنجەۋەرلىق	149
پسند	پەسەند	148	پنجكاه	پەنجگاھ	149
پسنديده	پەسەندىدە	148	پند	پەند	149
پست	پەست	148	پند پذير	پەند پەزىر	149

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پنير	پەنىر	149	پيغمبر	پەيغەمبەر	150
پهر	پەھەر	149	پيك	پەيك	150
پهلوان	پەھلەۋان	149	پيكار	پەيكار	150
پهلوانانه	پەھلەۋانانە	149	پيكان	پەيكان	150
پهلوى	پەھلەۋي	149	پيكر	پەيكەر	151
پهلوى افسانه پرداز	پەھلەۋي ئەفسانە پەرداز	149	پيكرتراش	پەيكەرتەراش	151
پهلو	پەھلۇ	150	پيكرطراز	پەيكەرتىراز	151
پهلوشكاف	پەھلۇشكاف	150	پيك خيال	پەيكى خيال	151
پى	پەي	150	پيك نسيم	پەيكى نەسىم	151
پيا پى	پەياپەي	150	پيما	پەيما	151
پيام	پەيام	150	پيمان	پەيمان	151
پيام آور	پەيام ئاۋەر	150	پيمانه	پەيمانە	151
پيمبر	پەيەمبەر	150	پيمانه‌كش	پەيمانەكەش	151
پيدا	پەيدا	150	پيمان شكن	پەيمان شكەن	151
پيدا و نهان	پەيدايۇنىھان	150	پيماى	پەيماي	151
پيدر پى	پەيدەرپەي	150	پينير	پەينىر	151
پيرو	پەيرەۋ	150	پيوست	پەيۋەست	151
پيرولىق	پەيرەۋلىق	150	پيوسته	پەيۋەستە	151
پيغاره	پەيغارە	150	پيوسته‌ليق	پەيۋەستەلىق	151
پيغام	پەيغام	150	پيوند	پەيۋەند	151
پيغام بر	پەيغەمبەر	150	پيوندليق	پەيۋەندلىق	151
پيغام رسان	پەيغام رەسان	150	پو	پو	151
پيغام كر	پەيغامگەر	150	پوزش	پوزش	152

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پوست	پوست	152	پرخم	پۇرخەم	153
پوستين	پوستىن	152	پرخمار	پۇرخۇمار	153
پوش	پوش	152	پردان	پۇردان	153
پوی	پوي	152	پردرد	پۇردەرد	153
پويه	پويه	152	پردردانه	پۇردەردانە	153
پويەكيتى نورد	پويەئى گىتىنەۋەرد	152	پردل	پۇردىل	153
پويەزن	پويەزەن	152	پررنگ	پۇررەنگ	153
پويەسيز	پويەسىز	152	پرزيب	پۇرزىب	153
پويەكر	پويەگەر	152	پرزينت	پۇرزىينەت	153
پوينده	پويەندە	152	پرسوز	پۇرسوز	153
پويندەليق	پويەندەلىق	152	پرشر و شور	پۇرشەرۋەشور	153
پخته	پۇختە ، پۇختا	152	پرشور	پۇرشور	153
پود	پۇد	152	پرشكوه	پۇرشۇكۇھ	153
پر	پۇر	152	پر فضيلت	پۇرفەزىلەت	153
پر الم	پۇر ئەلەم	152	پرفن	پۇرفەن	153
پر انواع	پۇر ئەنۋائ	152	پرفن ليق	پۇرفەنلىق	153
پر پيچ	پۇر پىچ	152	پرفسون	پۇرفۇسۇن	153
پرتاب	پۇرتاب	152	پركار	پۇركار	153
پر تلاطم	پۇر تەلاتۇم	152	پركو	پۇرگۇ	153
پرجم	پۇرجەمم	153	پركوی	پۇرگۇي	153
پرجوش	پۇرجۇش	153	پركويليق	پۇرگۇيلىق	153
پرچين	پۇرچىن	153	پرمردم	پۇرمەردۇم	153
پرخطر	پۇرخەتەر	153	پرنور	پۇرنۇر	153

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پر نعمت	پۇرنىئمەت	153	پيچان	پىچان	154
پر حاصل	پۇرھاسىل	153	پيچ پيچ	پىچ - پىچ	154
پر حيله	پۇرھىيلە	154	پيچ در پيچ	پىچ دەر پىچ	154
پشت	پۇشت	154	پيچ و تاب	پىچۇتاب	154
پشته	پۇشتە	154	پيچيده	پىچىدە	154
پشته‌كش	پۇشتەكەش	154	پيچيش	پىچىش	155
پوشت‌برپوشت	پۇشتبەرپۇشت	154	پيچين	پىچىن	155
پشتيبان	پۇشتىبان	154	پير	پىر	155
پشت پا	پۇشتىپا	154	پيراسته	پىراستە	155
پشت پای	پۇشتىپاي	154	پيراهن	پىراھەن	155
پشتواره	پۇشتۇارە	154	پيرايه	پىرايە	155
پوشيشی	پۇشىشى	154	پيرايه‌ليق	پىرايەلىق	155
پل	پۇل	154	پيره‌زال	پىرەزال	155
پولك	پۇلەك	154	پيره‌زن	پىرەزەن	155
پل پوش	پۇلپۇش	154	پيرهن	پىرھەن	155
پۇل دۇان	پۇلى دەۋان	154	پيرو	پىرەۋ	155
پوتراتماك	پۇترەتمەك	154	پيرليق	پىرلىق	155
پوتراشماك	پۇترەشمەك	154	پيرهن	پىرھەن	155
پوتراماك	پۇترەمەك	154	پيروپدر	پىروپدر	155
پژوه	پىژۇھ	154	پيرونوخاسته	پىرۇنەۋخاستە	155
پيچ	پىچ	154	پيرطريق	پىرى تەرىق	155
پيچاپيچ	پىچا - پىچ	154	پير دير	پىرى دەير	155
پيچاقلاماق	پىچاقلاماق	154	پيركنعان	پىرى كەنئان	155

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
پير مغان	پىرى مۇغان	155	پيشوالیق	پىشۋالىق	156
پيسه	پىسە	155	پيشين	پىشىن	156
پسنده	پىسەندە	155	پيل افكن	پىل ئەفكەن	156
پسنديده	پىسەندىدە	155	پيل بچه	پىلبەچە	156
پيش	پىش	155	پيل پايه	پىلپايە	156
پشاپيش	پىشاپىش	155	پيل تن	پىلتەن	156
پيشانی	پىشانى	155	پيل دمان	پىل دەمان	156
پيشه	پىشە	155	پيلزن	پىلزەن	156
پيشه‌ور	پىشەۋەر	156	پيل زور	پىلزور	156
پيشه‌ورليق	پىشەۋەرلىق	156	پيل نهاد	پىلنىھاد	156
پيشخانه	پىشخانە	156	پندار	پىندار	156
پيشرو	پىشرەۋ	156	پنهان	پىنھان	156
پيشكش	پىشكەش	156	پنهان ليق	پىنھانلىق	156
پيشكه	پىشگەھ	156	پنهانی	پىنھانىي	156
پيشنهاد	پىشنىھاد	156	پياده‌رو	پىيادەرەۋ	156
پيشورماق	پىشۇرماق	156	پيازی	پىيازىي	156
پيشوا	پىشۋا	156			

ت

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تا	تا	157	تابوق	تابۇق	158
تاب	تاب	157	تابوقچى	تابۇقچى	158
تبا	تابا	157	تابوقساق	تابۇقساق	158
تاباق	تاباق	157	تابوقمق	تابوقماق	158
تابان	تابان	157	تابولغو	تابۇلغۇ	158
تابه	تابه	158	تابع	تابئ	158
تابدان	تابەدان	158	تابستان	تابستان	158
تابكى	تابەكەي	158	تابستانى	تابستانىي	158
تابنده	تابەندە	158	تابش	تابش	158
تابدان	تابدان	158	تابعين	تابئىن	158
تابسيز	تابسىز	158	تابين	تابىن	158
تاب كيلتورماك	تاب كەلتۇرمەك	158	تابينماق	تابىنماق	158
تابلاماق	تابلاماق	158	تاپوق	تاپۇق	159
تابناك	تابناك	158	تاپوقجى	تاپۇقچى	159
تابوت	تابۇت	158	تاپوغ	تاپۇغ	159
تاب و توان	تابۇتەژان	158	تاپوقساق	تاپۇقساق	159
تاب و توانليغ	تابۇ تەژانلىغ	158	تاپونماق	تاپۇنماق	159
تابوت پوش	تابۇتپۇش	158	تاپينماق	تاپىنماق	159
تابوغ ، تبوغ	تابۇغ	158	تات	تات	159
تابوغچى	تابۇغچى	158	تاتتورماق	تاتتۇرماق	159

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تاتماچ	تاتماچ	159	تارتيشماق	تارتىشماق	160
تاتماق	تاتماق	159	تارتيق	تارتىق	160
تاتو	تاتۇ	159	تارخان ، ترخان	تارخان	160
تاتورماق	تاتۇرماق	159	تارماتماق	تارماتماق	160
تاتولانماق	تاتۇلانماق	159	تارماشماق	تارماشماق	160
تاتولانيشماق	تاتۇلانىشماق	159	تارناو	تارناۋ	160
تاتر	تاتىر	159	تاروپود	تارۇپۇد	160
تاتيماق	تاتىماق	159	تارومار	تارۇمار	160
تاجانماق	تاجانماق	159	تاريخ	تارىخ	160
تاجدار	تاجدار	159	تاريق	تارىق	160
تاج ده	تاجدەھ	159	تاريقماق	تارىقماق	160
تاجور	تاجۇر	159	تارك	تارك	160
تاج خروس	تاجىخوروس	159	تاريلماق	تارىلماق	160
تاجر	تاجىر	159	تارىم	تارىم	160
تار	تار	159	تاريماق	تارىماق	160
تاراغ	تاراغ	159	تار حيات	تارى ھەيات	160
تاراق	تاراق	159	تازه	تازە	161
تارك	تارەك	160	تازەبنياد	تازەبۇنياد	161
تارم	تارەم	160	تازەليغ	تازەلىغ	161
تارتار	تار ـ تار	160	تازى	تازي	161
تارت بيرتى	تارت ـ پىرتى	160	تازيانه	تازيانە	161
تارتقولاشماق	تارتقۇلاشماق	160	تاس	تاس	161
تارتقولاماق	تارتقۇلاماق	160	تاش	تاش	161

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تاشقى لىق	تاشقىلىق	161	تالغاماق	تالغاماق	162
تاشىرغاماق	تاشىرغاماق	161	تالغانماق	تالغانماق	162
تاشىماق	تاشماق	161	تالقاماق	تالقاماق	162
تاغ	تاغ	161	تاليقماق	تالىقماق	162
تغارچوق	تاغارچۇق	161	تالين	تالىن	162
تغايى	تاغا	161	تام	تام	162
تغوق	تاغۇق	161	تامشيماق	تامشىماق	162
طاغى	تاغي	161	تمغا	تامغا	162
تاغيتماق	تاغىتماق	161	تمغاچى	تامغاچى	162
تاقينه	تاققىنه	162	تاموغ ، تموغ	تامۇغ	162
تقوق	تاقۇق	162	طامع	تامئ	163
تاقى	تاقى	162	تنبان	تانبان	163
تاك	تاك	162	تانسوغ	تانسۇغ	163
تانكسوق	تاڭسۇق	162	تانسوغلاماق	تانسۇغلاماق	163
تانكسوقلاماق	تاڭسۇقلاماق	162	تانسوق	تانسۇق	163
تانكلا	تاڭلا	162	تانسوقلاماق	تانسۇقلاماق	163
تانكلاغى	تاڭلاغى	162	تانلاماق	تانلاماق	163
تانكلاماق	تاڭلاماق	162	تانوغ	تانۇغ	163
تانكيزغاماق	تاڭىزغاماق	162	تانوغلاماق	تانۇغلاماق	163
تالار	تالار	162	تانوغلوغ	تانۇغلۇغ	163
تالبينماق	تالبىنماق	162	تانوق	تانۇق	163
تالپينماق	تالپىنماق	162	تانوقلاماق	تانۇقلاماق	163
تالغاتماق	تالغاتماق	162	تانوقلوق	تانۇقلۇق	163

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تانوقلىق	تانۇقلىق	163	تعامل	تەئامۇل	164
تانوماق	تانۇماق	163	تعاون	تەئاۋۇن	164
تانيماغليق	تانىماغلىق	163	تعب	تەئەب	164
تانيمال	تانىمال	163	تعبد	تەئەبۋد	164
تواچى	تاۋاچى	163	تعبناك	تەئەبناك	164
تاوار	تاۋار	163	تعجب	تەئەججۇب	164
تاواشى	تاۋاشى	163	تعدد	تەئەددۇد	164
تاوشالماق	تاۋشالماق	163	تعدى	تەئەددى	164
تاوشقان	تاۋۇشقان	163	تعرض	تەئەررۇز	164
تاوشقانچى	تاۋۇشقانچى	163	تعظم	تەئەززۇم	165
تاووق	تاۋۇق	163	تعصب	تەئەسسۇب	165
تائب	تائىب	163	تأثر	تەئەسسۇر	165
تاياغلاتماق	تاياغلاتماق	164	تأسف	تەئەسسوف	165
تاياغلاماق	تاياغلاماق	164	تعشق	تەئەششۇق	165
تايغور	تايغۇر	164	تعفن	تەئەففۇن	165
تايب	تايىب	164	تعصّب	تەئەسسۇب	165
تعاطى	تەئاتى	164	تعصب لوق	تەئەسسۇبلۇق	165
تعادل	تەئادۇل	164	تعقل	تەئەققۇل	165
تعارض	تەئارۇز	164	تعلق	تەئەللۇق	165
تعاقب	تەئاقۇب	164	تعلل	تەئەللۇل	165
تعالى	تەئالا	164	تعلم	تەئەللۇم	165
تعالى	تەئالى	164	تأمل	تەئەممۇل	165
تعاليم	تەئالىم	164	تأملات	تەئەممۇلات	165

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تاٴمل سيز	تەئەمۇلسىز	165	تبانه	تەبانە	167
تاٴنى	تەئەننى	165	تبه	تەبەھ	167
تعهد	تەئەھھۇد	165	تبەكار	تەبەھكار	167
تاٴهل	تەئەھھۇل	165	تبول	تەبەژۇژۇل	167
تعين	تەئەييۇن	165	تبين	تەبەييۇن	167
تعينات	تەئەييۇنات	165	طباخ	تەببباخ	167
تب	تەب	165	تبخاله	تەبخالە	167
تبادر	تەبادۇر	166	تبديل	تەبدىل	167
تبادل	تەبادۇل	166	تبرامك	تەبرەمەك	167
تبار	تەبار	166	تبرانمك	تەبرەنمەك	167
تبارك	تەبارەك	166	تبرئه	تەبرئە	167
تبان	تەبان	166	تبريه	تەبرىيە	167
تباه	تەباھ	166	تبشير	تەبشىر	167
تباەكار	تەباھكار	166	تبليغ	تەبلىغ	167
تباين	تەبايۇن	166	تعبيه	تەئبىيە	168
تبعه	تەبەئە	166	تبعيت	تەبئىييەت	168
تبخر	تەبەخخۇر	166	تپ	تەپ	168
تبرا	تەبەررا	166	تپانچه ، طپانچه	تەپانچە	168
تبرد	تەبەررۇد	166	تپه	تەپە	168
تبرك	تەبەررۇك	166	تپرانتى	تەپرەنتى	168
تبرك لوك بيله	تەبەررۇكلۇك بىلە	166	تتابع	تەتابۇئ	168
تبرى	تەبەررى ، تەبەرىي	166	تتبع	تەتەببۇئ	168
تبرزين	تەبەرزىن	166	تتبعات	تەتەببۇئات	168

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تتمه	تەتەممە	168	تجزئه	تەجزىئە	169
تطبيق	تەتبىق	168	تجليد	تەجلىد	169
تطهير	تەتھىر	168	تجنيس	تەجنىس	169
تعطير	تەئتىر	168	تجنيس تام	تەجنىس تام	169
تعطيل	تەئتىل	168	تجهيز	تەجھىز	169
تطويل	تەتۇيل	168	تجهيل	تەجھىل	170
تتمه	تەتممە	168	تجويد	تەجۇيد	170
تجاهل	تەجاھۇل	168	تجويز	تەجۇيز	170
تجاوز	تەجاۋۇز	168	تجويف	تەجۇيف	170
تجدد	تەجەددۇد	169	تعجيز	تەئجىز	170
تجرع	تەجەررۇئ	169	تعجيل	تەئجىل	170
تجرد	تەجەررۇد	169	تخلخل	تەخەلخۇل	170
تجزى	تەجەززى	169	تخلص	تەخەللۇس	170
تجزىء	تەجەززىئ	169	تخلق	تەخەللۇق	170
تجسس	تەجەسسۇس	169	تخيل	تەخەييۇل	170
تجلى	تەجەللي	169	تخت	تەخت	170
تجليات	تەجەللىيات	169	تختەسنك	تەختەسەنگ	170
تجليت	تەجەللىيەت	169	تخت كاه	تەختگاھ	170
تجمع	تەجەممۇئ	169	تخت كير	تەختگىر	170
تجمل	تەجەممۇل	169	تخريب	تەخرىب	170
تجنن	تەجەننۇن	169	تخصيص	تەخسىس	170
تجديد	تەجدىد	169	تخش	تەخش	170
تجريد	تەجرىد	169	تخفيف	تەخفىف	170

ییزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	ییزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تخليع	تەخلىئ	170	تراض	تەرازى	171
تخليص	تەخلىس	170	تراش	تەراش	172
تخليل	تەخلىل	171	تراشه	تەراشە	172
تخليه	تەخلىيە	171	تراكيب	تەراكىب	172
تخمير	تەخمىر	171	تراكمه	تەراكمە	172
تخويف	تەخۇىف	171	ترانه	تەرانە	172
تاءخير	تەئخىر	171	ترانغو	تەرانغۇ	172
تعداد	تەئداد	171	تراوش	تەراۋىش	172
تدارك	تەدارۇك	171	تراويح	تەراۋىھ	172
تداوى	تەداۋى	171	تردد	تەرەددۇد	172
تداوير	تەداۋىر	171	ترصد	تەرەسسۇد	172
تدبير	تەدبىر	171	ترشح	تەرەششۇھ	172
تدريج	تەدرىج	171	ترفع	تەرەففۇئ	172
تدقيق	تەدقىق	171	تركب	تەرەككۇب	173
تدوين	تەدۋىن	171	ترنجبين	تەرەنجەبىن	173
تاءديب	تەئدىب	171	ترنم	تەرەننۇم	173
تعداد	تەئداد	171	ترنمات	تەرەننۇمات	173
تدنى	تەدەننى	171	ترنم‌كر	تەرەننۇمگەر	173
تدين	تەدەييۇن	171	ترحم	تەرەھھۇم	173
تاءديبى	تەئدىبى	171	تربيع	تەربىئ	173
تعديل	تەئدىل	171	تربيه	تەربىيە	173
تر	تەر	171	تربيت	تەربىيەت	173
ترازو	تەرازۇ	171	تربيت كرده	تەربىيەتكەردە	173

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ترتيب	تەرتىب	173	ترك ادب	تەركى ئەدەب	175
ترجمه	تەرجۇمە	173	تركيب	تەركىب	175
ترجيع	تەرجىئ	173	تركيب بند	تەركىب بەند	175
ترجيع بند	تەرجىئ بەند	173	ترك خواب	تەركى خاب	175
ترجيح	تەرجىھ	173	ترك هوش	تەركى ھۇش	175
ترخان	تەرخان	173	ترناو	تەرناۋ	175
ترخيم	تەرخىم	173	ترهيب	تەرھىب	175
ترداﻣن	تەردامەن	173	تروتازه	تەرۇتازە	175
تردید	تەردىد	174	ترويج	تەرۋىج	175
تره	تەررە	174	ترويح	تەرۋىھ	175
تره‌فروش	تەررەفۇرۇش	174	تعريف	تەئرىف	175
ترس	تەرس	174	تریاق	تەرياق	176
ترسا	تەرسا	174	تریاك	تەرياك	176
ترسكار	تەرسكار	174	تذاكر	تەزاكىر	176
ترصيع	تەرسىئ	174	تضاعف	تەزائۇف	176
ترسيم	تەرسىم	174	تضرع	تەزەررۇئ	176
ترغيب	تەرغىب	174	تزرو	تەزرەۋ	176
ترفيع	تەرفىئ	174	تذكر	تەزەككۇر	176
ترقيق	تەرقىق	174	تزلزل	تەزەلزۇل	176
ترقيم	تەرقىم	174	تذلل	تەزەللۇل	176
ترك	تەرك	174	تظلم	تەزەللۇم	176
تركش بند	تەركەشبەند	174	تزوج	تەزەۋۋۇج	176
تركى	تەركىي	174	تضيق	تەزەييۇق	176

ڕێزمانی	وشەی نموونە	بەش	ڕێزمانی	وشەی نموونە	بەش
تذکیر	تەزکیر	176	تصرفات	تەسەرروفات	177
تذکرە	تەزکیرە	176	تسلسل	تەسەلسول	177
تزکیە	تەزکیە	176	تسلط	تەسەللوت	177
تضمین	تەزمین	176	تصلف	تەسەللوف	177
تذهیب	تەزهیب	176	تسلی	تەسەللی	177
تزویج	تەزواج	176	تسلی بخش	تەسەللیبەخش	177
تزویر	تەزویر	176	تصور	تەسەوور	178
تعذیب	تەعزیب	176	تصوف	تەسەوواف	178
تعذیر	تەعزیر	176	تسبیح	تەسبیح	178
تضعیف	تەزعیف	176	تسخیر	تەسخیر	178
تعظیم	تەعزیم	177	تصدیر	تەسدیر	178
تعزیە	تەعزیە	177	تصدیق	تەسدیق	178
تعزیت	تەعزیەت	177	تصریح	تەسریح	178
تزیید	تەزیید	177	تصغیر	تەسغیر	178
تزیین	تەزیین	177	تصفیە	تەسفیە	178
تصادف	تەسادوف	177	تسکین	تەسکین	178
تصادفی	تەسادوفی	177	تسلیم	تەسلیم	178
تسامع	تەساموع	177	تسمیە	تەسمیە	178
تصانیف	تەسانیف	177	تصنیف	تەسنیف	178
تساوی	تەساوی	177	تسحیر	تەسهیر	178
تصاویر	تەساویر	177	تصویر	تەسویر	178
تصدق	تەسەدوق	177	تسویە	تەسویە	178
تصرف	تەسەروف	177	تأثیر	تەسیر	178

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تاٴسيس	تەئسىس	178	تشييع	تەشيىئ	180
تشابه	تەشابۇھ	178	تغار	تەغار	180
تشاعر	تەشائۇر	178	تغارى	تەغارى	180
تشبه	تەشەببۇھ	179	تغافل	تەغافۇل	180
تشدد	تەشەددۇد	179	تغايى ، طغايى	تەغايى	180
تشكل	تەشەككۇل	179	تغنى	تەغەننى	180
تشبيه	تەشبىھ	179	تغير	تەغەييۇر	180
تشخيص	تەشخىس	179	تغيير	تەغيىر	180
تشديد	تەشدىد	179	تف	تەف	180
تشريف	تەشرىف	179	تفاخر	تەفاخۇر	180
تشريفات	تەشرىفات	179	تفاضل	تەفازۇل	180
تشريح	تەشرىھ	179	تفاسير	تەفاسىر	180
تشكيل	تەشكىل	179	تفاوت	تەفاۋۇت	180
تشنه	تەشنە	179	تفرج	تەفەررۇج	180
تشنەلەب	تەشنەلەب	179	تفرس	تەفەررۇس	180
تشنيع	تەشنىئ	179	تفرعن	تەفەرئۇن	180
تشهير	تەشھىر	179	تفقد	تەفەققۇد	180
تشحيذ	تەشھىز	179	تفكر	تەفەككۇر	180
تشحيذخاطر	تەشھىزى خاتىر	179	تفهم	تەفەھھۇم	180
تشوير	تەشۋىر	179	تفحص	تەفەھھۇس	180
تشويش	تەشۋىش	179	تفاٴل	تەفا ۇل	180
تشويق	تەشۋىق	179	تفتيش	تەفتىش	181
تشعير	تەشئىر	179	تفريط	تەفرىت	181

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تفريد	تەفرىد	181	تقبيح	تەقبىھ	182
تفريق	تەفرىق	181	تقطيع	تەقتىئ	182
تفرقه	تەفەررۇقە ، تەفرىقە	181	تقدير	تەقدىر	182
تفريح	تەفرىھ	181	تقديس	تەقدىس	182
تفضيل	تەفزىل	181	تقديم	تەقدىم	182
تفضيح	تەفزىھ	181	تقريب	تەقرىب	182
تفسان	تەفسان	181	تقربا″	تەقربا″ن	182
تفسنده	تەفسەندە	181	تقريبى	تەقرىبى	182
تفصيل	تەفسىل	181	تقرير	تەقرىر	182
تفصيلات	تەفسىلات	181	تقريرات	تەقرىرات	182
تفصيلا″	تەفسىلەن	181	تقريض	تەقرىز	182
تفهيم	تەفھىم	181	تقصير	تەقسىر	182
تفويض	تەفۇىز	181	تقليل	تەقلىل	182
تقابل	تەقابۇل	181	تقوى	تەقۋا	183
تقارب	تەقارۇب	181	تقويم	تەقۋىم	183
تقاضا	تەقازا	181	تقويت	تەقۋىيەت	183
تقبل	تەقەببۇل	182	تقى	تەقى	183
تقدس	تەقەددۇس	182	تعقيب	تەئقىب	183
تقدم	تەقەددۇم	182	تك	تەك	183
تقدم و تاءخر	تەقەددۇمۇتەئەخخۇر	182	تكاب	تەكاب	183
تقرب	تەقەررۇب	182	تكاليف	تەكالىف	183
تقيد	تەقەييۇد	182	تكاسل	تەكاسۇل	183
تقبيل	تەقبىل	182	تكامل	تەكامۇل	183

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تكاور	تەكاۋەر	183	تكرك	تەگەرگ	184
تكبر آميز	تەكەببۇرئامىز	183	تكروك	تەگرۇك	185
تكدر	تەكەددۇر	183	تكى	تەگى	185
تكرر	تەكەررۇر	183	تكين	تەگىن	185
تكسر	تەكەسسۇر	183	تنكا	تەڭ	185
تكفل	تەكەففۇل	183	تنگ بسته	تەڭبەستە	185
تكلف	تەكەللۇف	183	تنگ تنگ	تەڭ - تەڭ	185
تكلف ليق	تەكەللۇفلىق	183	تنگ دست	تەڭدەست	185
تكلم	تەكەللۇم	184	تنگ دستليغ	تەڭدەستلىغ	185
تكمل	تەكەممۇل	184	تنگ دل	تەڭدىل	185
تكبند	تەكبەند	184	تنگناى	تەڭناي	185
تكبير	تەكبىر	184	تلاج	تەلاج	186
تكذيب	تەكزىب	184	تلاطم	تەلاتۇم	185
تكسير	تەكسىر	184	تلاش	تەلاش	186
تكفير	تەكفىر	184	تلافى	تەلافى	186
تكفين	تەكفىن	184	تلاقى	تەلاقا	186
تكه	تەككە	184	تلالا	تەلالا	186
تكميل	تەكمىل	184	تلاحق	تەلاھۇق	186
تك وپو	تەكۇپو	184	تله	تەلە	186
تك وپوى	تەكۇپوي	184	تلطف	تەلەتتۇف	186
تك وتيز	تەكۇتىز	184	تلذذ	تەلەززۇز	186
تكيه	تەكيە	184	تلذذات	تەلەززۇزات	186
تكيەگاه	تەكيەگاھ	184	تلف	تەلەف	186

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تلفظ	تەلەففۇز	186	تماثيل	تەماسىل	188
تلقى	تەلەققى	186	تمام	تەمام	188
تلاءلوء	تەلەئلۇؤ	186	تماما″	تەمامەن	188
تلمذ	تەلەمۇز	186	تمتع	تەمەتتۇؤ	188
تلهب	تەلەھھۇب	187	تمه	تەمە	188
تلون	تەلەۋژۇن	187	تمسخر	تەمەسخۇر	188
تلبه	تەلبە	187	تمسك	تەمەسسۇك	188
تلبيس	تەلبىس	187	تمكن	تەمەككۇن	188
تلبيسات	تەلبىسات	187	تملق	تەمەللۇق	188
تلپاك	تەلپەك	187	تملك	تەمەللۇك	188
تلطيق	تەلتىق	187	تمنا	تەمەننا	188
تلخ	تەلخ	187	تمناخام	تەمەنناي خام	188
تلخ كام	تەلخكام	187	تموج	تەمەۋژۇج	188
تلخيص	تەلخىس	187	تمول	تەمەۋژۇل	188
تلقين	تەلقىن	187	تمثيل	تەمسىل	188
تل	تەلل	187	تمغا	تەمغا	188
تاءليف	تەئلىف	187	تمغاچى	تەمغاچى	188
تعليق	تەئلىق	187	تمغه	تەمغە	188
تليم	تەلىم	187	تمكين	تەمكىن	188
تعليم	تەئلىم	187	تمليك	تەملىك	188
تعليمات	تەئلىمات	187	تمه بالخير	تەمەبىلخەير	188
تلعين	تەلئىن	187	تمەچپكماك	تەمەچەكمەك	189
تماشا	تەماشا	187	تمهيد	تەمهىد	189

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تن	تەن	189	تنزيه	تەنزىھ	190
تنازع	تەنازۇئ	189	تنصيف	تەنسىپ	190
تناسب	تەناسۇب	189	تنقال	تەنقال	190
تناسخ	تەناسۇخ	189	تنقير	تەنقىر	190
تناسل	تەناسۇل	189	تنقيص	تەنقىس	190
تنافر	تەنافۇر	189	تنقيح	تەنقىھ	190
تناقض	تەناقۇز	189	تنكير	تەنكىر	190
تناقص	تەناقۇس	189	تنگ	تەنگ	190
تناول	تەناۋۇل	189	تنگ بسته	تەنگبەستە	190
تنه	تەنە	189	تنك ـ تنك	تەنگ ـ تەنگ	190
تنزل	تەنەززۇل	189	تنک دست	تەنگدەست	190
تنفر	تەنەففۇر	189	تنک دستليغ	تەنگدەستلىغ	190
تنفس	تەنەففۇس	189	تنگدل	تەنگدىل	190
تنقل	تەنەققۇل	189	تنک سال	تەنگ سال	190
تنند	تەنەند	189	تنك نای	تەنگناي	190
تنعم	تەنەئئۇم	189	تن كداز	تەنگۇداز	190
تنعمات	تەنەئئۇمات	189	تنكی	تەنگى	191
تنوع	تەنەۋۇۋئ	189	تنور	تەننۇر	191
تنبل	تەنبەل	189	تنور	تەنۇر	191
تنبول	تەنبۇل	190	تنوره	تەنۇرە	191
تنبيه	تەنبىھ	190	تنومند	تەنۇمەند	191
تن پوش	تەنپۇش	190	تنوير	تەنۇىر	191
تندرست	تەندۇرۇست	190	تنوين	تەنۇىن	191

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ته	تەھ	191	تحريف	تەھرىف	192
تحاشى	تەھاشى	191	تحريك	تەھرىك	192
تهتك	تەھەتتۇك	191	تحريم	تەھرىم	192
تهجد	تەھەججۇد	191	تحريمى	تەھرىمى	192
تحرك	تەھەررۇك	191	تهذيب	تەھزىب	192
تهرمز	تەھەرمۇز	191	تحذير	تەھزىر	192
تحسر	تەھەسسۇر	191	تحصيل	تەھسىل	192
تحفظ	تەھەففۇز	191	تحصيل دار	تەھسىلدار	192
تحقق	تەھەققۇق	191	تحسين	تەھسىن	192
تحكم	تەھەككۇم	191	تحقير	تەھقىر	192
تحمتن	تەھەمتەن	191	تحقيق	تەھقىق	192
تحمل	تەھەمۇل	191	تهلكه	تەھلۇكە	193
تهور	تەھەۋۈر	191	تهلكه	تەھلىكە	193
تحول	تەھەۋۈل	191	تحليل	تەھلىل	193
تحير	تەھەيۇر	192	تحميل	تەھمىل	193
تحيرات	تەھەيۇرات	192	تحنقره	تەھنۇقرە	193
تەبته	تەھ بەتەھ	192	تهنئت	تەھنىئەت	193
تحت	تەھت	192	تهنيت	تەھنىيەت	193
تحت الثرى	تەھتەسسەرا	192	تحويل	تەھۋىل	193
تهديد	تەھدىد	192	تحويل دار	تەھۋىلدار	193
تحرير	تەھرىر	192	تحيه	تەھىيە	193
تحريرات	تەھرىرات	192	تحيت	تەھىيەت	193
تحريص	تەھرىس	192	تحيات	تەھىيات	193

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
توابع	تەۋابىئ	193	توهم	تەۋھۇم	195
تواتر	تەۋاتۇر	193	توبه	تەۋبە	195
تواچى	تەۋاچى	193	توبيخ	تەۋبىخ	195
توارد	تەۋارۇد	193	توجيه	تەۋجىھ	195
تواريخ	تەۋارىخ	193	توديع	تەۋدىئ	195
تواضع	تەۋازۇئ	193	تورات	تەۋرات	195
توازن	تەۋازۇن	193	توزيع	تەۋزىئ	195
توافق	تەۋافۇق	194	توضيح	تەۋزىھ	195
توالى	تەۋالى	194	توسن	تەۋسەن	195
توان	تەۋان	194	توسن تخيل	تەۋسەنى تەخەييۇل	195
توانا	تەۋانا	194	توسيع	تەۋسىئ	195
توانكر	تەۋانگەر	194	توسيط	تەۋسىت	195
توا	تەۋە	194	توصيف	تەۋسىف	195
توجه	تەۋەججۇھ	194	توصيه	تەۋسىيە	195
توسط	تەۋەسسۇت	194	توفير	تەۋفىر	196
توسل	تەۋەسسۇل	194	توفيق	تەۋفىق	196
توقع	تەۋەققۇئ	194	توقيع	تەۋقىئ	196
توقف	تەۋەققۇف	194	توقير	تەۋقىر	196
توكل	تەۋەككۇل	194	توقيرات	تەۋقىرات	196
تولا	تەۋەللا	195	توقيف	تەۋقىف	196
تولد	تەۋەللۇد	195	تولوك	تەۋلۇك	196
توئام	تەۋئەم	195	توليد	تەۋلىد	196
توامان	تەۋئامان	195	توليت	تەۋلىيىت	196

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
توحيد	تەۋھىد	196	توز	توز	198
تعويض	تەئۋىز	196	توزانكلاماق	توزاڭلاماق	198
تعويق	تەئۋىق	196	توس	توس	198
تاۋيل	تەئۋىل	196	توستاغان	توستاغان	198
تيقظ	تەيەققۇز	197	توسقال	توسقال	198
تيقن	تەيەققۇن	197	توسقاول	توسقاۋۇل	198
تيمم	تەيەممۇم	197	توشوق	توشۇق	198
تيمن	تەيەممۇن	197	توغاى	توغاي	198
تاۋيد	تەئيىد	197	توغايليق	توغايلىق	198
تعيين	تەئيىن	197	توغماق	توغماق	198
توبتو	توبەتۇ	197	توغورماق	توغۇرماق	198
توبرتو	تو - بەرتو	197	توفان	توفان	198
توبولغا	توبۇلغا	197	توفچاق ، توفجاق	توفچاق	198
توپچاق ، تپچاق	توپچاق	197	توقاى	توقاي	198
توختاول	توختاۋۇل	197	توقه	توقه	198
تورا	تورا	197	توقتاول	توقتاۋۇل	198
تورغام	تورغام	197	توقساوول	توقساۋۇل	198
تورغاماغ	تورغاماغ	197	توقلى	توقلى	198
تورغاماق	تورغاماق	197	توقمار	توقمار	198
تورقا	تورقا	197	توقوشماق	توقۇشماق	198
تورقه	تورقه	197	توقولغه	توقۇلغه	198
تورلوغ	تورلۇغ	197	توقنماق	توقۇنماق	198
تورلوق	تورلۇق	197	تونك	توڭ	198

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تونكولماق	توڭۇلماق	198	تونقون	تۇنقۇن	199
تولان	تولان	198	تۇتماچ ، تتماچ	تۇتماچ	199
تولاندورماق	تولاندۇرماق	198	توتوق	تۇتۇق	200
تولانماق	تولانماق	199	توتونماق	تۇتۇنماق	200
تولغاشماق	تولغاشماق	199	توتيا ، طوطيا	تۇتىيا	200
تلغاق	تولغاق	199	توج	تۇج	200
تولغاماق	تولغاماق	199	تجار	تۇججار	200
تولغامه	تولغامه	199	تخم	تۇخم	200
تولغاندورماق	تولغاندۇرماق	199	تخمه	تۇخمه	200
تولو	تولۇ	199	تخميانه	تۇخميانه	200
تومالاق	تومالاق	199	تود	تۇد	200
تومماق	تومماق	199	تور	تۇر	200
توناماق	توناماق	199	تورا	تۇرا	200
تنكوز	تونگۇز	199	تراب	تۇراب	200
تويلاماق	تويلاماق	199	توراق	تۇراق	200
توت	تۇت	199	تربه	تۇربه	200
توتاشتوروق	تۇتاشتۇرۇق	199	تربت	تۇربەت	200
توقوزاغو	توقوزاغۇ		ترهه	تۇررەھە	200
توتغاق	تۇتغاق	199	ترهات	تۇررەھات	200
توتاغلاشماق	تۇتاغلاشماق	199	ترش	تۇرش	200
توتاملاماق	تۇتاملاماق	199	ترش روی	تۇرشروي	200
توتروق	تۇترۇق	199	تورشوماق	تۇرشۇماق	201
توتقاول	تۇتقاۋۇل	199	تورغاق	تۇرغاق	201

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تورغالان	تۇرغالان	201	توغاچى	تۇغاچى	202
تورغو	تۇرغۇ	201	توغاغچى	تۇغاغچى	202
تورقورقه	تۇرقۇرقه	201	توغچى	تۇغچى	202
تورلاغ	تۇرلاغ	201	توغدارى	تۇغدارى	202
تورماق	تۇرماق	201	توغداق	تۇغداق	202
تورناچى	تۇرناچى	201	توغروماق	تۇغرۇماق	202
توروش بيرماك	تۇرۇش بەرمەك	201	تغماچ	تۇغماچ	202
توروق ، طرق	تۇرۇق	201	توغماق	تۇغماق	202
توروم	تۇرۇم	201	توغورماق	تۇغۇرماق	202
ترنج	تۇرەنج	201	توغور	تۇغۇر	202
ترنج	تۇرۇنج	201	توغورلوق	تۇغۇرلۇق	202
توزاقلاماق	تۇزاقلاماق	201	تومارچين	تۇمارچىن	203
توزلاغ	تۇزلاغ	201	توماغه	تۇماغە	203
توزلاق	تۇزلاق	201	تومالاماق	تۇمالاماق	203
توسلاماق	تۇسلاماق	201	تومان	تۇمان	203
توش	تۇش	201	تومانماق	تۇمانماق	203
توشاغ	تۇشاغ	201	توموشماق	تۇموشماق	203
توشاق	تۇشاق	201	توقجى	تۇقچى	203
توشاماق	تۇشاماق	201	تون	تۇن	203
توشلاش	تۇشلاش	201	تنبان	تۇنبان	203
توشلاشماق	تۇشلاشماق	201	تنبك	تۇنبەك	203
توشلاماق	تۇشلاماق	202	تند	تۇند	203
توشلوق	تۇشلۇق	202	تند باد	تۇندباد	203

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تند خو	تۇند خۇ	203	تورالیك	تۆرەلىك	204
تند خوی	تۇند خۇي	203	تورە و توقە	تۆرە ۋە توقە	204
تندیل	تۇند يەل	203	تورە و موچە	تۆرە ۋە مۆچە	204
تونقال	تۇنقال	203	تورتاكو	تۆرتەگۇ	204
تحف	تۇھەف	203	تورتار	تۆرتەر	204
تحفە	تۇھفە	204	تورت ضد	تۆرت زىدد	204
تحفة الافكار	تۇھفەتۇلئەفگار	204	تورت عنصر	تۆرت ئۇنسۇر	204
تواغ	تۇۋاغ	204	تورلیك	تۆرلىك	204
تووراوغ	تۇۋۇرلۇغ	204	تورما	تۆرمە	205
تويناغ	تۇيناغ	204	تورتمك	تۆرۈتمەك	205
تويناق	تۇيناق	204	توزماك	تۆزمەك	205
تويناماق	تۇيناماق	204	توشە	تۆشە	205
تويوغ	تۇيۇغ	204	توشەدان	تۆشەدان	205
تويوق	تۇيۇق	204	توشاتتورماك	تۆشەتتۇرمەك	205
توبرە	تۆبرە	204	توشاتماك	تۆشەتمەك	205
توپە	تۆپە	204	توشاك	تۆشەك	205
توپك	تۆپەك	204	توشكخانە	تۆشەكخانە	205
توپالاماك	تۆپەلەمەك	204	توشالماك	تۆشەلمەك	205
توتاك	تۆتەك	204	توشاماك	تۆشەمەك	205
توتاكلامك	تۆتەكلەمەك	204	توشلانماك	تۆشلەنمەك	205
تودە	تۆدە	204	توشلوك	تۆشلۇك	205
تور	تۆر	204	تفنك	تۆفەڭ	205
تورە ، تورا	تۆرە	204	تفنگ	تۆفەنگ	205

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تفنك انداز	تۆفەنگئەنداز	205	ترك انجم	تۈركى ئەنجۇم	206
توكا	تۆكە	205	توپ	تۇپ	205
توكوز	تۆكۇز	205	توته	تۇتە	205
تونكتارمك	تۆڭتەرمەك	205	توجى	تۇچى	205
تونككارمك	تۆڭكەرمەك	205	ترك فلك	تۈركى فەلەك	206
تونككاريلمك	تۆڭكەرىلمەك	205	ترك هجاز	تۈركى هىجاز	206
تونككالاك	تۆڭگەلەك	205	تركيچه خط	تۈركىيچە خەت	206
توله	تۆلە	205	تركى كوى	تۈركىيگۇى	206
تولوك	تۆلۈك	205	تورماك	تۇرمەك	206
تولاك	تۆلەك	205	توز	تۇز	206
توپوردامك	تۇپۇردەمەك	205	توزاك	تۇزەك	206
توبوروك	تۇبۇرۇك	206	توزالمك	تۇزەلمەك	206
توتماك	تۇتمەك	206	توزك	تۇزك	206
توتسى	تۇتسى	206	توزكون	تۇزگۇن	206
توجكورتمك	تۇچكۇرتمەك	206	توزلانماك	تۇزلەنمەك	206
توجكورمك	تۇچكۇرمەك	206	توزلوك	تۇزلۇك	207
توجكوروك	توچكۇرۇك	206	توزماك	تۇزمەك	207
ترك	تۈرك	206	توزوتمك	تۇزۇتمەك	207
تركانه	تۈركانه	206	توزوك	تۇزۇك	207
تركتاز	تۈركتاز	206	توزوكلوك	تۇزۇكلۇك	207
تركتازليغ	تۈركتازلىغ	206	توش	تۇش	207
ترك خطا	تۈركى خىتا	206	توشكورماك	تۇشكۇرمەك	207
تركى	تۈركىي	206	توشكوروك	تۇشكۇرۇك	207

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
توشكون	تۇشكۇن	207	تولكو	تۇلكۇ	208
توشلانماك	تۇشلەنمەك	207	تومان	تۇمەن	208
توشلوك	تۇشلۇك	207	تومانات	تۇمەنات	208
توشماك	تۇشمەك	207	تومان بيكى	تۇمەن بەگى	208
توشورماك	تۇشۇرمەك	207	تومانمك	تۇمەنمەك	208
توشوك	تۇشۇك	207	تونه	تۇنه	208
توشوم	تۇشۇم	207	توناكون	تۇنەگۇن	208
توشونمك	تۇشۇنمەك	207	توناكى	تۇنەگى	208
توفكورمك	تۇفكۇرمەك	207	تونقطار ، تونقتار	تۇنقاتار	208
توفكوروك	تۇفكۇرۇك	207	تون قاتماق	تۇن قاتماق	208
توفلامك	تۇفلەمەك	207	تونلا	تۇنله	208
توفورچاك	تۇفۇرچەك	207	تونلامك	تۇنلەمەك	208
توفورماك	تۇفۇرمەك	207	تونلوك	تۇنلۇك	208
توكلانمك	تۇكلەنمەك	207	تيوراتماك	تۇيۇرەتمەك	208
توكالمك	تۇگەلمەك	207	تيورالماك	تۇيۇرەلمەك	208
توكان	تۇگەن	207	تيوراماك	تۇيۇرەمەك	208
توكانلاماك	تۇگەنلەمەك	207	تيورماك	تۇيۇرمەك	208
توكانماك	تۇگەنمەك	207	تيوروك	تۇيۇرۇك	208
توكانيش	تۇگەنيش	208	تۇيۇرۇلمەك	تيورولماك	208
توكوس	تۇگۇس ، توكۇس		تيبراماك	تەبرەمەك	167
توكوشماك	تۇگۇشمەك	208	تيبرانمك	تەبرەنمەك	167
توكول	تۇگۇل	208	تيپه	تەپه	168
توكون كنه	تۇگۇنگىنه	208	تيپراشلامك	تەپرەشلەمەك	208

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تيپوك	تەپۇك	168	تيكن	تەكىن	184
تپينكو	تەپىنگۇ	168	تيكرا	تەگرە	184
تيركامك	تەركەمەك	168	تېگرەك	تەكراك	184
تيركشمك	تەرگەشمەك	168	تيكرانمك	تەگرەنمەك	184
تيرليك	تەرلىك	168	تيكرو	تەگرۇ	185
تيرينك	تىرىك	208	تيكمه	تەگمە	185
تيرينكلاتمك	تىرىڭلەتمەك	208	تيكورماك	تەگۈرمەك	185
تيرينكليك	تىرىڭلىك	208	تيكرمان	تەگىرمەن	185
تيزپى	تىزپەي	208	تيكيشمك	تەگىشمەك	185
تيزتك	تىزتەك	208	تيكين	تەگىن	185
تيزرو	تىزرەۋ	208	تېكنچه	تەگىنچە	185
تيزكوش	تىزكوش	209	تينكاتمك	تېڭەتمەك	185
تيزكرد	تىزگەرد	209	تينكاشدورمك	تەڭەشدۇرمەك	185
تيزگينمك	تىزگىنمەك	209	تينكالمك	تەڭەلمەك	185
تيزهوش	تىزھۇش	209	تينكامك	تەڭەمەك	185
تيزهوش لوک	تىز ھۇشلۇك	209	تينكاشمك	تەڭشەمەك	185
تيك	تەك	209	تينكامك	تەڭمەك	185
تيكشامك	تىكشەمەك	183	تينكاشتورماك	تەنگەشتۇرمەك	185
تيكنه	تەكنە	183	تيلباراتماك	تەلبەرەتمەك	185
تيركىرلاك	تىكىرلەك	209	تيلباراماك	تەلبەرەمەك	185
تيكيرلامك	تىكىرلەمەك	209	تيلوك	تەلۇك	185
تيكيرلانمك	تىكىرلەنمەك	184	تيمور	تەمۇر	185
تيكىرلانمك	تېكىرلەنمەك		تيوه	تەۋە	194

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تيوارىك	تەۋەرىك	194	تيرمانمق	تىرمانماق	210
تيوراتماك	تەۋرەتمەك	194	تيريق	تىرىق	210
تيورالماك	تەۋرەلمەك	194	تيرى	تىرى	210
تيوراماك	تەۋرەمەك	194	تيريكلاين	تىرىكلەيىن	210
تيوروك	تەۋرۇك	194	تيريكلوكسز	تىرىكلۇكسىز	210
تيبيت	تىبىت	209	تيريكلوكلوك	تىرىكلۇكلۇك	210
تيپره چلاماك	تىپرەچلەمەك	209	تيريكليك	تىرىكلىك	210
تيتراتما	تىترەتمە	209	تيريكمك	تىرىكمەك	210
تيتراكوچ	تىترەگۇچ	209	تيريلتمك	تىرىلتمەك	210
تجارت	تىجارەت	209	تيريلماك	تىرىلمەك	210
تجارتگاه	تىجارەتگاھ	209	تريلق	تىرياق	210
تعداد	تىئداد	209	تريلق فاروق	تىرياقى فارۇق	210
تير	تىر	209	تيز كونمك	تىزگۇنمەك	210
تيرا	تىرە	209	تيز كيندورماك	تىزگىندۇرمەك	210
تيرالماك	تىرەلمەك	209	تيش	تىش	210
ترت پرت قيلماق	تىرت-پىرت قىلماق	209	تيشه	تىشە	210
تيردان	تىردان	209	تيشەور	تىشەۋەر	210
ترزيق	تىرزىق	209	تيشەورليق	تىشەۋەرلىق	210
تيركاشمك	تىركەشمەك	209	تيشى	تىشى	210
تيركز	تىرگەز	209	تيغ	تىغ	210
تيركوزمك	تىرگۇزمەك	209	تيغ زن	تىغزەن	210
تيرمالامق	تىرمالاماق	209	تيغ كش	تىغكەش	210
تيرمامق	تىرماماق	209	تيغ كين	تىغى كىن	210

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
تيغ كينه	تىغى كىنە	210	تيرەلىغ	تىيرەلىغ	212
تيقماق	تىقماق	210	تيرەمغز	تىيرە مەغز	212
تىلميذ	تىلمىز	211	تيرەليق	تىيرەلىق	212
تيلوك	تىلۇك	211	تيرەنداز	تىراندا ز	212
تيليمەك	تىلىمەك	211	تيراندازلىق	تىيرەندازلىق	212
تيم	تىم	211	تيرنك	تىيرەك	212
تيمچه	تىمچە	211	تيرباران	تىيرباران	212
تيمار	تىمار	211	تيردان	تىيردان	212
تمثال	تىمسال	211	تيرزن	تىيرزەن	212
تينيقلاماق	تىنىقلاماق	211	تيرعشق	تىيرى ئىشق	212
تيليتماق	تىلىتماق	211	تيمار	تىيمار	212
تينيلماق	تىنىلماق	211	تيماق	تىيماق	212
تير	تىير	212	تيمەك	تىيمەك	212
تيره	تىيرە	212	تيليماك	تىيلىمەك	212

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ث (سه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ثابت	سابىت	348	ثمين	سەمىن	371
ثابتات	سابىتات	348	ثناء	سەنا	372
ثاقب	ساقىب	351	ثناخوان	سەناخان	372
ثالث	سالىس	352	ثواب	سەۋاب	374
ثامن	سامىن	353	ثوابت	سەۋابىت	374
ثانى	سانىي	354	ثور	سەۋر	376
ثانيا	سانىيەن	354	ثبوت	سۇبۇت	379
ثبات	سەبات	357	ثريّا	سۇرەييا	381
ثبت	سەبت	357	ثقبه	سۇقبه	382
ثرى ، ثرا	سەرا	361	ثلس	سۇلس	382
ثغر	سەغر	366	ثلثان	سۇلسان	382
ثقلين	سەقەلەين	368	ثم	سۇمە	383
ثقيل	سەقىل	368	ثقات	سىقات	390
ثلاث	سەلاس	369	ثقه	سىقه	390
ثمر	سەمەر	371	ثقلت	سىقلەت	390
ثمرات	سەمەرات	371			

ج

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جا	جا	213	جاذبه نامتناهى	جازبەئى نامۇتەناهي	214
جابجا	جا بەجا	213	جازم	جازىم	214
جابر	جابىر	213	جاساق	جاساق	214
جاده	جاده	213	جاسوس القلب	جاسۇسۇلقەلب	214
جاده	جاددە	213	جافى	جافي	214
جاده شرع	جاددەئى شەرئ	213	جاله	جالە	214
جادولوق	جادۇلۇق	213	جالدبان	جالدبان	214
جادو دانشور	جادۇئى دانىشۇەر	213	جالب	جالىب	214
جار	جار	213	جالس	جالىس	214
جارانك	جاراڭ	213	جام	جام	214
جارجى	جارچى	213	جامه	جامە	214
جاروب	جارۇب	213	جامەباف	جامەباف	214
جاروب كش	جارۇبكەش	213	جامەباف ليق	جامەبافلىق	214
جاروبولجار	جارۇبۇلجار	213	جامەچاك	جامەچاك	214
جارى	جاري	213	جام كير	جامگىر	214
جارح	جارھ	214	جامع	جامئ	214
جارحه	جارھە	214	جام الست	جامى ئەلەست	214
جاريه	جارىيە	214	جام بلورى	جامى بللۇري	214
جاذب	جازىب	214	جام بلورين	جامى بللۇرىن	214
جاذبه	جازبە	214	جام جم	جامى جەم	214

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جام طرب	جامى تەرەب	215	جان سپارليق	جانسپارلىق	215
جام جهان بين	جامى جەهانبىن	215	جان ستان	جانستان	216
جام جمهان نما	جامى جەهاننەما	215	جانسوز	جانسوز	216
جام درد اُشام	جامى دەردئاشام	215	جانفزا	جانفزا	216
جام صبوح	جامى سەبۇھ	215	جانفزای	جانفزاي	216
جام شبانه	جامى شەبانە	215	جان فزاينده‌ليق	جانفزايەندەلىق	216
جام گيتی نمای	جامى گىتىنەماي	215	جان فشان	جانفشان	216
جام هدايت	جامى ھىدايەت	215	جان فشانليق	جانفشانلىق	216
جام هلال	جامى ھىلال	215	جان فروز	جانفۇروز	216
جام وحدت	جامى ۋەھدەت	215	جانكاه	جانكاھ	216
جام عشرتفزای	جامى ئىشرەتفزاي	215	جان كداز	جانگۇداز	216
جامعه	جامىئە	215	جانليق	جانلىق	216
جامعيت	جامىئىيىيەت	215	جان نواز	جاننەۋاز	216
جان	جان	215	جان نثار	جاننىسار	216
جانانه	جانانە	215	جان‌وجهان	جانۇجەھان	216
جان تارتماق	جان تارتماق	215	جانوماق	جانۇماق	216
جان افروز	جانەفروز	215	جانب	جانىب	216
جان بخش	جانبەخش	215	جانی	جانىي	216
جان پرور	جانپەرۋەر	215	جاه	جاھ	216
جان خاكسار	جانخاكسار	215	جاه وجلال	جاھۇجەلال	216
جان خاكسارليق	جانخاكسارلىق	215	جاهد	جاھىد	217
جاندار	جاندار	215	جاهل	جاھىل	217
جان سپار	جانسپار	215	جاهلانه	جاھىلانە	217

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جاهليت	جاهىلىييەت	217	جبين	جەبىن	217
جاويد	جاۋىد	217	جبهه	جەبهە	218
جاويدان	جاۋىدان	217	جت	جەت	218
جاويدانه	جاۋىدانە	217	جتوت	جەتۇت	218
جاوزه	جاۋەزە	217	جدل	جەدەل	218
جائز	جائىز	217	جد	جەدد	218
جای	جاي	217	جدو آبا	جەددۇ ئابا	218
جايسانک	جايسانك	217	جد اب	جەددى ئەب	218
جايكير	جايگىر	217	جد علی	جەددى ئەئلا	218
جايز	جايىز	217	جد بزوركوار	جەددى بۇزورگۇار	218
جايز الخطا	جايىز ۋلخەتا	217	جدول	جەدۋەل	218
جبه	جەبە	217	جدی	جەدى	218
جب	جەبب	217	جديد	جەدىد	218
جبروت	جەبەر ۇت	217	جر	جەر	218
جبل	جەبەل	217	جراكی	جەراكى	218
جبلی	جەبەلي	217	جراحت	جەراھەت	218
جبار	جەببار	217	جراحت ليغ	جەراھەتلىغ	218
جبارليق	جەببارلىق	217	جرائم	جەرائىم	218
جبرائيل	جەبرائىل	217	جرايم	جەرايىم	218
جبرائيل آسا	جەبرائىل ئاسا	217	جرس	جەرەس	218
جبرئيل	جەبرەئىل	217	جرده	جەردە	218
جبرائيل امين	جەبرائىلى ئەمىن	217	جرار	جەرراز	218
جبريه	جەبرىيىە	217	جرارليق	جەرراز لىق	218

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جره	جەررە	219	جسد	جەسەد	220
جراح	جەرراھ	219	جسته	جەستە	220
جركا	جەرگە	219	جسته جسته	جەستە ـ جەستە	220
جركاليك	جەرگەلىك	219	جسور	جەسۇر	220
جرح	جەرھ	219	جسيم	جەسىم	220
جروح	جۇرۇھ	219	جشن	جەشن	220
جريب	جەرىب	219	جشن عظيم	جەشنى ئەزىم	220
جريده	جەرىدە	219	جشن حسروانه	جەشنى خىسرەۋانە	220
جريمه	جەرىمە	219	جفا	جەفا	220
جريان	جەريان	219	جفا پرداز	جەفا پەرداز	220
جزع	جەزئ	219	جفاجو	جەفاجو	220
جزاء	جەزاء	219	جفاچى	جەفاچى	220
جزالت	جەزالەت	219	جفاكار	جەفاكار	220
جزائر	جەزائىر	219	جفاكش	جەفاكەش	220
جزاير	جەزايىر	219	جفاكوش	جەفاكوش	220
جزع	جەزەئ	219	جفاكيش	جەفاكىش	220
جزع كار	جەزەئكار	219	جفاكر	جەفاگەر	220
جزب	جەزب	219	جفاكستر	جەفاگۇستەر	220
جزبه	جەزبە	219	جعفرى	جەئفەرىي	220
جزم	جەزم	219	جف القلم	جەففەلقەلەم	220
جزول	جەزۇل	220	جعبه	جەئبە	220
جزيره	جەزىرە	220	جنك	جەنگ	220
جسارت	جەسارەت	220	جنكجوى	جەنگجۇي	220

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جنگداول	جەڭداۋۇل	220	جم	جەم	221
جنک سنک	جەنگ ـ سەنگ	220	جمع	جەمئ	222
جلا	جەلا	220	جماع	جەماۋ	222
جلا	جەلاء	221	جماعت	جەماۋەت	222
جلاجل	جەلاجىل	221	جماعت خوب	جەماۋەتى خوب	222
جلادت	جەلادەت	221	جماد	جەماد	222
جلال	جەلال	221	جمال	جەمال	222
جلالت	جەلالەت	221	جماليت	جەمالىيەت	222
جلاء الروح	جەلائۇرروھ	221	جمان	جەمان	222
جلاير	جەلايىر	221	جمل	جەمەل	222
جلسات	جەلەسات	221	جمره	جەمرە	222
جلد	جەلد	221	جمرى	جەمرىي	222
جلدليق	جەلدلىق	221	جمشيد	جەمشىد	222
جلدو	جەلدۇ	221	جمشيدوش	جەمشىدۇەش	222
جلسه	جەلسە	221	جماز	جەممماز	222
جلاد	جەللاد	221	جمازه	جەممازە	222
جل	جەلل	221	جمازەليك	جەممازەلىك	222
جل و علا	جەللۇئەلا	221	جمال	جەممال	222
جلى	جەلى	221	جمال و ستور	جەممالۇسۇتۇر	222
جعلى	جەئلى	221	جميع	جەمىئ	222
جليس	جەلىس	221	جميل	جەميل	222
جليل	جەلىل	221	جميله	جەميلە	222
جليل القدر	جەلىلۇلقەدر	221	جمعى	جەمئىي	222

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جمعيت	جەمئىييەت	222	جهالت	جەھالەت	223
جناب	جەناب	222	جهان	جەھان	223
جنابت	جەنابەت	222	جهان آرا	جەھانارا	223
جناح	جەناھ	223	جهان آراى	جەھاناراي	224
جناحين	جەناھەين	223	جهان بان	جەھانبان	224
جنائب	جەنائىب	223	جهان بانليغ	جەھانبانلىغ	224
جناق	جەناق	223	جهان بين	جەھانبىين	224
جنب	جەنب	223	جهان پناه	جەھانپەناھ	224
جنجال	جەنجال	223	جهان پهلوان	جەھان پەھلەۋان	224
جنده	جەندە	223	جهان پيما	جەھانپەيما	224
جنده‌پوش	جەندەپوش	223	جهان پيمالىق	جەھانپەيمالىق	224
جندره	جەندەرە	223	جهان پيماى	جەھانپەيماي	224
جنده‌ليغ	جەندەلىغ	223	جهان تاب	جەھانتاب	224
جنگ	جەنگ	223	جهان خسرو	جەھان خسرەۋ	224
جنگار	جەنگار	223	جهاندار	جەھاندار	224
جنگل	جەنگەل	223	جهاندارليغ	جەھاندارلىغ	224
جنگجوى	جەنگجوي	223	جهان سوز	جەھانسوز	224
جنگ سنک	جەنگ ـ سەنگ	223	جهان كشاى	جەھانكۇشاي	224
جنات	جەننات	223	جهان كشاى ليق	جەھانكۇشايلىق	224
جنت الماءوى	جەننەتۇلمەئۋا	223	جهانكرد	جەھانگەرد	224
جنوبا"	جەنۇبەن	223	جهانكير	جەھانگىر	224
جنيبت	جەنىبەت	223	جهان نما	جەھاننەما	224
جنيبت كش	جەنىبەتكەش	223	جهان نماى	جەھاننەماي	224

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جهنمى	جەھەننەمىي	224	جواهر افشان	جەۋاھىر ئەفشان	225
جهد	جەھد	224	جواهرليغ	جەۋاھىرلىغ	225
جهد و جد	جەھدۇجىدد	225	جواهراشك	جەۋاھىرى ئەشك	225
جهد تعجيل	جەھدى تەئجىل	225	جواهر ثمين	جەۋاھىرى سەمىن	225
جهد شتاب	جەھدى شىتاب	225	جواهر نفايس	جەۋاھىرى نەفايىس	225
جهر	جەھر	225	جوك	جەۋەك	226
جهرا"	جەھرەن	225	جوبجو	جەۋبەجەۋ	226
جهل	جەھل	225	جوجو	جەۋ - جەۋ	226
جهلى	جەھلى	225	جود	جەۋد	226
جهول	جەھۇل	225	جودت	جەۋدەت	226
جهولا"	جەھۇلەن	225	جور	جەۋر	226
جحيم	جەھىم	225	جوزا	جەۋزا	226
جو	جەۋ	225	جوزهر	جەۋزەھر	226
جواب	جەۋاب	225	جوشەن	جەۋشەن	226
جواد	جەۋاد	225	جوشن زركار	جەۋشەنى زەركار	226
جوار	جەۋار	225	جوهرفرد	جەۋھەرى فەرد	226
جوارح	جەۋارىھ	225	جوف	جەۋف	226
جوامع	جەۋامىئ	225	جوق	جەۋق	226
جوامع الكليم	جەۋامىئولكەلىم	225	جولان	جەۋلان	226
جوان	جەۋان	225	جولانكه	جەۋلانگەھ	226
جوان بخت	جەۋانبەخت	225	جولهه	جەۋلەھە	226
جوانب	جەۋانىب	225	جوهر	جەۋھەر	226
جواهر	جەۋاھىر	225	جوهردار	جەۋھەردار	226

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جوهرفروش	جەۋھەرفۇرۇش	226	جويچه	جويچه	228
جوهرى	جەۋھەرىي	227	جوع	جوئ	228
جوهرفرد	جەۋھەرى فەرد	227	جعل	جوئەل	228
جيب	جەيب	227	جبه	جوبە	228
جيران	جەيران	227	جبه سنجاب	جوبەئى سنجاب	228
جيش	جەيش	227	جود	جود	228
جيحون	جەيھون	227	جدا	جودا	228
جو	جو ، جەۋۋ	227	جدى	جودي	228
جوبورماق	جوبۇرماق	227	جرم	جورم	228
جوش	جوش	227	جرمانه	جورمانه	228
جوشان	جوشان	227	جرم پوش	جورمپوش	228
جوش وخروش	جوشۇخۇرۇش	227	جرمسز	جورمسز	228
جونک	چوك	227	جرم شوى	جورمشوي	228
جلدو	جولدو	227	جرم و عصيان	جورمۇ ئسيان	228
جونک	جۇنگ	227	جرح	جورھ	228
جوى	جوي	227	جروم	جورۇم	228
جويا	جويا	227	جروح	جورۇھ	228
جويان	جويان	227	جز	جوز	228
جويانه	جويانه	227	جزء	جوزئ	228
جويه	جويه	227	جزوات	جوزۋات	228
جوينده	جويەنده	227	جزوه	جوزۋە	228
جويندەليغ	جويەندەلىغ	227	جزوەدان	جوزۋەدان	228
جويبار	جويبار	228	جزوجزو	جوزۋ - جوزۋ	229

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جزودان	جۇزۇدان	229	جمان	جۇمان	229
جزوى	جۇزۇيي	229	جنبش	جۇنبش	229
جزئى	جۇزئي	229	جنبش نماي	جۇنبش نەماي	229
جوزئيات	جۇزئييات	229	جنک	جۇنگ	230
جثث	جۇسەس	229	جنون	جۇنۇن	230
جست وجو	جۇستۇجو	229	جنون لوق	جۇنۇنلۇق	230
جست وجوى	جۇستۇجوي	229	جهد	جۇهد	230
جستجو	جۇستجۇ	229	جهال	جۇهەال	230
جزو	جۇزۇ	229	جوال	جۇۋال	230
جثه	جۇسسه	229	جوال دوز	جۇۋالدۇز	230
جوش	جۇش	229	جوالكر	جۇۋالگەر	230
جغرات	جۇغرات	229	جوان	جۇۋان	230
جغوللوق	جۇغۇللۇق	229	جوانه	جۇۋانه	230
جنک	جۇك	229	جوانبخت	جۇۋانبەخت	230
جل	جۇل	229	جوانغار	جۇۋانغار	230
جلا	جۇلا	229	جوانمرد	جۇۋانمەرد	230
جلدۇ	جۇلدۇ	229	جوانمردليغ	جۇۋانمەردلىغ	230
جلاب	جۇللاب ، جەللاب	229	جوون	جۇۋۇن	230
جلود	جۇلۇد	229	جيوت	جۇيۇت	230
جلوس	جۇلۇس	229	جيوش	جۇيۇش	230
جمادى الثانى	جۇمادىسسانى	229	جرعه	جۇرئه	230
جمادى الأخر	جۇمادىلئاخىر	229	جر أت	جۇرئەت	230
جمادى الاول	جۇمادىلئەۋۋەل	229	جرعه خوار	جۇرئەخار	230

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جرعەچش	جۇرئەچەش	230	جبريل	جبرىل	231
جرعەدان	جۇرئەدان	230	جبلى	جبللي	231
جرعەكش	جۇرئەكەش	231	جيجيغ	جىجىغ	231
جۇرعەكش ليغ	جۇرئەكەشلىغ	231	جدال	جىدال	231
جرعەنوش	جۇرئەنوش	231	جد	جىدد	231
جرە	جۇررە	231	جد و جهد	جىددۇ جەھد	231
جرەباز	جۇررەباز	231	جد و اهتمام	جىددۇئىھتىمام	231
جفت	جۇفت	231	جرم	جىرم	232
جلكه	جۇلكە	231	جرم سماوى	جىرمى سەماۋى	232
جلكه ، جولكه	جۇلگە	231	جرم غبرا	جىرمى غەبرا	232
جمله	جۇملە	231	جرم هلال	جىرمى ھىلال	232
جملات	جۇملەلات	231	جيروتمه	جىرۇتمە	232
جملة الملك	جۇملەتۇلمۇلك	231	جريب	جىرىب	232
جيلى	جىلىي	231	جريلداماق	جىرىلداماق	232
جيلى ليک	جيليلىك	231	جرم	جىرىم	232
جيب	جىب	231	جزيه	جىزىيە	232
جبال	جىبال	231	جزاء	جىزائ	232
جباه	جىباھ	231	جسم	جىسم	232
جبه ،جيبه ،جيبا	جىبە	231	جسمانى	جىسمانىي	232
جبەچى ، جيبەچى	جىبەچى	231	جسمانيت	جىسمانىيەت	232
جبەخانه ، جيبەخانه جيباخانه	جىبەخانە	231	جسم غم افسرده	جىسمى غەم ئەفسۇردە	232
جبەلانماك ، جيبە- لانماك ،جيبالانماك	جىبەلەنمەك	231	جسم عريان	جىسمى ئوريان	232
جبەليك ، جيباليك جيبەليك	جىبەلىك	231	جغ	جىغ	232

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
جرغاماق ،جيرغاماق	جىرغاماق	323	جلوەكاە	جىلۇەگاە	233
جيغان	جىغان	232	جلوەكر	جىلۇەگەر	233
جيك	جىك	232	جلوەكستر	جىلۇەگۇستەر	233
جگربند	جىگەربەند	232	جلوەنماى	جىلۇەنەماي	233
جكر پارە	جىگەر پارە	232	جلى كار	جىلىكار	233
جكرتاب	جىگەرتاب	232	جيم	جىم	233
جكرخوار	جىگەرخار	232	جماد	جىماد	233
جكرخوارليق	جىگەرخارلىق	232	جمار	جىممار	233
جكرخون	جىگەرخۇن	232	جن	جىن	233
جكرسوز	جىگەرسوز	232	جنان	جىنان	233
جكركاە	جىگەرگاە	232	جنان وش	جىنانۇەش	234
جكركوشە	جىگەرگوشە	233	جنس	جىنس	234
جكركون	جىگەرگۇن	233	جنس بشر	جىنسى بەشەر	234
جكركونە	جىگەرگۇنە	233	جنسيت	جىنسىيەت	234
جلا	جىلا	233	جن	جىنن	234
جعلان	جىئلان	233	جن و انس	جىننۇئنس	234
جيلاو	جىلاۋ	233	جن بنى الجان	جىننى بەنلجان	234
جلاوردار	جىلاۋدار	233	جهات	جىهات	234
جلاوريز	جىلاۋرىز	233	جهاد	جىهاد	234
جيلاوسيز	جىلاۋسىز	233	جهاز	جىهاز	234
جيلاورلوق	جىلاۋلۇق	233	جهت	جىهەت	234
جلو	جىلەۋ	233	جهت سز	جىهەتسىز	234
جلد	جىلد	233	جوار	جىۋار	234
جلوه	جىلۇە	233	جيران	جىيران	234
جلوەده	جىلۇەدە	233	جيبه	جىيبە	234
جلوەساز	جىلۇەساز	233	جيبەجى	جىيبەچى	234

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

چ

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چابوق	چابۇق	235	چات	چات	236
چابك	چابۇك	235	چاتما	چاتما	236
چابك دست	چابۇكدەست	235	چاچ	چاچ	236
چابكسار	چابۇكسار	235	چادر	چادىر	236
چابكسوار	چابۇكسەۋار	235	چادرشب	چادىرشەب	236
چابك سوار	چابۇكسۇۋار	235	چار	چار	236
چابك لوك	چابۇكلۇك	235	چاراندیش	چارە ئەندىش	236
چابون	چابۇن	235	چاره پرداز	چارە پەردىاز	236
چاپار	چاپار	235	چاره پیوند	چارە پەيۋەند	236
چاپاول	چاپاۋۇل	235	چارەجو	چارەجۇ	236
چاپراشیق	چاپراشىق	235	چارەجولوق	چارە جۇلۇق	236
چابغوچی	چاپقۇچى		چاره خواه	چارەخاھ	236
چاپقوداماق	چاپقۇداماق	235	چارەرس	چارەرەس	236
چاپقولاشمق	چاپقۇلاشماق	235	چارەساز	چارەساز	236
چاپغولامق	چاپقۇلاماق	235	چاره سنج	چارەسەنج	236
چاپقون	چاپقۇن	235	چاره سكال	چارەسىگال	236
چاپقونچی	چاپقۇنچى	235	چارەكوش	چارەكوش	236
چاپماق	چاپماق	235	چارەكر	چارەگەر	236
چاپوق	چاپۇق	236	چارەنما	چارەنەما	236
چاپیلمق	چاپىلماق	236	چارپاره	چارپارە	236

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چارپىچ	چارپىچ	236	چاشنى	چاشنى	237
چارطاق	چارتاق	236	چاشنى ليق	چاشنىلىق	237
چارچوب	چارچوب	236	چاشنى گير	چاشنىگىر	237
چاردای	چارداي	236	چاغه ، چاغا	چاغا	237
چاردرچار	چاردەرچار	236	چاغان	چاغان	237
چارضرب	چارزەرب	236	چاغداول ،چغداول	چاغداۋۇل	237
چارسو	چارسۇ	237	چاغلامق	چاغلاماق	237
چارسوته	چارسۇته	237	چاغير ، چاغر	چاغىر	237
چارقب	چارقاب	237	چاغينماق	چاغىنماق	237
چارقب	چارقەب	237	چاقا	چاقا	238
چاركاه	چارگاھ	237	چاقير	چاقىر	238
چارلاتماق	چارلاتماق	237	چاقىرپنجه	چاقىرپەنجە	238
چارلاماق	چارلاماق	237	چاقيرقنات	چاقىرقانات	238
چارميخ	چارمىخ	237	چاقين	چاقىن	238
چاروق	چاروق	237	چاك	چاك	238
چاريه	چارىيە	237	چاكر	چاكەر	238
چاريك	چاريەك	237	چاكرليغ	چاكەرلىغ	238
چاش	چاش	237	چاك چاك	چاك ـ چاك	238
چاشت	چاشت	237	چاكليغ	چاكلىغ	238
چاشتكاه	چاشتگاھ	237	چانكداول	چاڭداۋۇل	238
چاشتكه	چاشتگەھ	237	چالاك	چالاك	238
چاشتكاه سلطانى	چاشتگاھى سۇلتانى	237	چالغولوغ	چالغۇلۇغ	238
چاشتليق	چاشتلىق	237	چالقالماق	چالقالماق	238

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چالماق	چالماق	238	چچمك	چەچمەك	239
چالیشماق	چالىشماق	238	چرا	چەرا	239
چالیغ	چالىغ	238	چراغ	چەراغ	239
چامچا	چامچا	238	چراكاه	چەراگاھ	239
چناق ، چاناق	چاناق	238	چراغان	چەرەغان	239
چاه	چاھ	238	چرنده	چەرەندە	239
چاه‌كن	چاھكەن	238	چرب	چەرب	239
چاه زقن	چاھى زەقەن	238	چرب دست	چەربدەست	239
چاه ادبار	چاھى ئىدبار	239	چرب زبان	چەربزەبان	239
چاو	چاۋ	239	چرخ	چەرخ	239
چاوجى	چاۋچى	239	چرخ آسا	چەرخ ئاسا	339
چاولیق	چاۋلىق	239	چرخ آشیان	چەرخ ئاشيان	239
چاوماق	چاۋماق	239	چرخ دبیری	چەرخ دەبىرى	240
چاوش	چاۋۇش	239	چرخ اطلس	چەرخى ئەتلەس	240
چایقانماق	چايقانماق	239	چرخ انجم	چەرخى ئەنجۇم	240
چاپقۇن	چايقۇن	239	چرخ پیما	چەرخى پەيما	240
چپ	چەپ	239	چرخ برین	چەرخى بەرىن	240
چپان	چەپان	239	چرخ پیمای	چەرخى پەيماي	240
چپ دست	چەپدەست	239	چرخ دون	چەرخى دۇن	240
چپراس	چەپراس	239	چرخ فرسا	چەرخى فەرسا	240
چپراست	چەپراست	239	چرخ فلک	چەرخى فەلەك	240
چتر	چەتر	239	چرخ کیوان	چەرخى كەيۋان	240
چتراقبال	چەترى ئىقبال	239	چرخ کهن	چەرخى كۇھەن	240

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چرخ نگون	چەرخى نىگون	240	چغندر	چەغەندەر	241
چرده	چەردە	240	چغداول	چەغداۋۇل	241
چركس	چەركەس	240	چقماق	چەقماق	241
چركسى	چەركەسي	240	چقماق تاش	چەقماقتاش	241
چرگا	چەرگە	240	چك	چەك	241
چركر	چەرگەر	240	چكان	چەكان	241
چركاليك	چەرگەلىك	240	چكاوك	چەكاۋەك	241
چرمين	چەرمىن	240	چكه	چەكە	241
چريك	چەرىك	240	چكرك	چەكرەك	241
چريكچى	چەرىكچى	240	چاكليك	چەكلىك	241
چريكلاماك	چەرىكلەمەك	240	چكمك	چەكمەك	241
چسبان	چەسبان	240	چاگورتكه	چەگۇرتكە	242
چسبنده	چەسبەندە	240	چنک	چەڭ	242
چسپان	چەسپان	240	چليپا	چەلىپا	242
چش	چەش	240	چمن	چەمەن	242
چشم	چەشم	240	چمندر	چەمەندەر	242
چشمه	چەشمە	241	چناق	چەناق	242
چشمه زلال	چەشمەئى زۇلال	241	چنبره	چەنبەرە	242
چشم بند	چەشمبەند	241	چند	چەند	242
چشم داشت	چەشمداشت	241	چندان	چەندان	242
چشم زلال	چەشمى زۇلال	241	چنداول	چەنداۋۇل	242
چشن ، جشن	چەشن	241	چه	چەھ	242
چغانه	چەغانە	241	چهار عناصر	چەھارئەناسىر	242

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چهار بالوش	چەھاربالۇش	242	چوجق	چۇجۇق	243
چهارچوب	چەھارچوب	242	چودری	چۇدری	243
چهاردانک	چەھاردالڭ	242	چست	چۇست	243
چهاریار	چەھاریار	242	چست دست	چۇستدەست	243
چهاریك	چەھاریەك	242	چست وچابک	چۇستۇ چابۇك	243
چوره ، چیوره	چەۋرە	242	چغز	چۇغز	243
چاوروك	چەۋرۇك	242	چغول	چۇغۇل	243
چوكان	چەۋگان	242	چوغوللاماق چغوللاماق	چۇغۇللاماق	243
چووك ، جووك	چەۋۈك	242	چوقورچاق	چۇقۇرچاق	243
چوبان	چوبان	242	چولدو	چۇلدۇ	243
چوپچۇق	چوپچۇق	243	چوم ، جوم	چۇم	243
چوخ	چوخ	243	چوماق	چۇماق	243
چوغالمق	چوغالماق	243	چومجا	چۇمجا	243
چوق	چوق	243	چونان ، چنان	چۇنان	243
چوقور	چوقۇر	243	چنانچه	چۇنانچه	243
چومتای	چومتاي	243	چويولماق	چۇيۇلماق	243
چومىق	چومماق	243	چوچاک	چۆچەك	243
چومونمق	چومۇنماق	243	چورچک	چۆرچەك	243
چونقايتماق	چونقايتماق	243	چوركاماك	چۆرگەمەك	244
چونقايماق	چونقايماق	243	چوكوچ	چۆكۈچ	244
چو	چۇ	243	چوكور	چۆكۈر	244
چوبورماق	چۇبۇرماق	243	چوكورتكه	چۆگۈرتكه	244
چوپچورغا	چۇپچۇرغا	243	چومورماك	چۆمۇرماك	244

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چومۇك	چۆمۈك	244	چيرغالامق	چىرغالاماق	244
چهره	چۆهره	244	چيرغامق	چىرغاماق	244
چوورتكه	چۆۋۈرتكه	244	چرك	چىرك	244
چوچوتمك	چۆچۈتمەك	244	چيرماش	چىرماش	244
چوچورکانماک	چۆچۈركەنمەك	244	چرماشماق	چىرماشماق	244
چوچومان	چۆچۈمەن	244	چيرماماق	چىرماماق	245
چوچيمك	چۆچىمەك	244	چيرماندورماق	چىرماندۇرماق	245
چورپه	چۆرپه	244	چيرمانماغ	چىرمانماغ	245
چورکه	چۆركه	244	چرى	چىرى	245
چورکاماک	چۆركەمەك	244	چيسالماق	چىسالماق	245
چورکانماك	چۆركەنمەك	244	چيغامق	چىغاماق	245
چورکوک	چۆركۈك	244	چغاي	چىغاي	245
چوکلوك	چۆكلۈك	244	چيغناق	چىغناق	245
چون	چۈن	244	چىگىل	چىگىل	245
چريک	چەريك	240	چيكين	چىگىن	245
چريکچی	چەريكچى	240	چنكداول	چىڭداۋۇل	245
چريکلاماك	چەريكلەمەك	240	چينكه	چىنگە	245
چيكماك	چەكمەك	241	چيورتكا	چىۋىرتكە	245
چيورتكا	چەۋرتكه	242	چينى	چىنىي	245
چبين	چىبىن	244	جيلاو	چىلاۋ	245
چراكسم	چىراكسم	244	جيلاورنز	چىلاۋرنز	245
چيپان	چىپان	244	جيلاوسيز	چىلاۋسىز	245
چيرغالانك	چىرغالاك	244	چلاولوق	چىلاۋلۇق	245

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
چيلبور	چىلبۇر	245	چلتن	چىلتەن	246
چلغوزه	چىلغۇزە	245	چين	چىن	246
چله	چىللە	245	چينام	چىنەم	246
چله‌خانه	چىللەخانە	245	چيناماك	چىنەمەك	246
چله‌فروش	چىللەفۇرۇش	245	چينامىلاماك	چىنەملەمەك	246
چله‌نشين	چىللەنشىن	245	چينامىلاى	چىنەملەي	246
چله‌وار	چىللەۋار	245	چهر	چىھر	246
چلى	چىلى	245	چهره	چىھرە	246
چلى ليك	چىلىلىك	245	چهل	چىھىل	246
چيمچيك	چىمچىك	245	چهل تن	چىھىلتەن	246
چيميلدوروك	چىمىلدۇرۇك	246	چيپارماق	چىپارماق	246

ح (هه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حاء	هائ	663	حاسۀبصر	هاسسەئی بەسەر	664
حاتم	هاتەم ، هاتىم		حاسۀسمع	هاسسەئی سەمئ	664
حاتم لیغ	هاتەملىغ		حاسۀشم	هاسسەئی شەمم	664
حاجات	هاجات	663	حاسۀمس	هاسسەئی مەس‌س	664
حاجت	هاجەت	663	حاسد	هاسىد	664
حاجتمند	هاجەتمەند	663	حاصل	هاسىل	664
حاجی	هاججی	663	حاصلات	هاسىلات	664
حاجب	هاجىب	663	حاصلا"	هاسىلەن	664
حادث	هادىس	663	حاصل الكلام	هاسىلؤلكەلام	664
حادثات	هادىسات	663	حاصل كلام	هاسىلی كەلام	664
حار	هارر	663	حاشا	هاشا	664
حاره	هارره	664	حاشه	هاشه	664
حارث	هارىس	664	حاشیه	هاشىیه	665
حاضر	هازىر	664	حاشیەلیق	هاشىیەلیق	66
حاذق	هازىق	664	حافی	هافي	665
حاسه	هاسسه	664	حافظ	هافىز	665
حاسة السمع	هاسسەتۇسسەمئ	664	حاكم	هاكىم	665
حاسة الشم	هاسسەتۇششەم	664	حاكم نشین	هاكىمنەشىن	665
حاسة البصر	هاسسەتۇلبەسەر	664	حال	هال	665
حاسة المس	هاسسەتۇلمەس‌س	664	حالا	هالا	665

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حالات	هالات	665	حبيب	هەبىب	667
حالاليق	هالالىق	665	حبيب الله	هەبىبۇللاھ	667
حالا″	هالەن	665	حبيبه	هەبىبە	667
حالت	هالەت	665	حج	هەجج	667
حالى	هالىي	665	حجر	هەجەر	667
حاليا″	هالىيەن	665	حجركوب	هەجەركوب	667
حامى	هامىي	665	حجر الاسود	هەجەر ۋلئەسۋەد	667
حامل	هامىل	665	حجله	هەجلە	667
حامله	هامىلە	665	حجام	هەججام	667
حانث	هانس	665	حجله	هەجلە	667
حاوى	هاۋي	666	حجلەنشين	هەجلەنىشىن	667
حائل	هائىل	666	حجلەناز	هەجلەئى ناز	667
حايل	هايىل	666	حجم	هەجم	667
حبش	هەبەش	666	حجما″	هەجمەن	667
حبشى	هەبەشى	666	حد	هەد	667
حب	هەبب	666	حداثت	هەداسەت	667
حبه	هەببە	666	حدقه	هەدەقە	668
حبذا	هەببەزا	666	حداد	هەدداد	668
حبس	هەبس	666	حدوعد	هەددۋئەد	668
حبسغانه	هەبسغانە	666	حد	هەدد	668
حبل	هەبل	666	حديد	هەدىد	668
حبل متين	هەبلى مەتىن	666	حديث	هەدىس	668
حبل الوريد	هەبلۇلۋەرىد	666	حديقه	هەدىقە	668

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حرارت	ھەرارەت	668	حرف ندا	ھەرفى نىدا	669
حرارت آميز	ھەرارەت ئامىز	668	حرق	ھەرق	669
حرارت پذير	ھەرارەتپەزىر	668	حرون	ھەرۇن	669
حرارت فزاى	ھەرارەتفىزاي	668	حرون لوق	ھەرۇنلۇق	669
حرام	ھەرام	668	حرير	ھەرىر	669
حرام زاده	ھەرامزاده	668	حريص	ھەرىس	670
حرام نمك	ھەرامنەمەك	668	حريف	ھەرىف	670
حرامى	ھەرامىي	668	حريفانه	ھەرىفانە	670
حرج	ھەرەج	668	حريق	ھەرىق	670
حركات	ھەرەكات	668	حريم	ھەرىم	670
حركه	ھەرەكە	668	حزاقت	ھەزاقەت	670
حركت	ھەرەكەت	669	حذر	ھەزەر	670
حرم	ھەرەم	669	حضر	ھەزەر	670
حرمين	ھەرەمەين	669	حضرات	ھەزەرات	670
حرم سرا	ھەرەمسەرا	669	حضر الموت	ھەزەرۇلمەۋت	670
حرام سراى	ھەرەمساراي	669	حزن	ھەزەن	670
حرم خاص	ھەرەمى خاس	669	حضرت	ھەزرەت	670
حرب	ھەرب	669	حضرت والا	ھەزرەتى ۋالا	670
حربه	ھەربە	669	حظ	ھەزز	670
حربى	ھەربىي	669	هزال	ھەززال	670
حراز	ھەرراز	669	حظ شافى	ھەززى شافي	670
حرف	ھەرف	669	حظيره	ھەزىرە	671
حرف ناملايم	ھەرفى نامۇلايىم	669	حضيض	ھەزىز	671

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حزم	ھەزم	671	حشر	ھەشەر	672
حزين	ھەزىن	671	حشرات	ھەشەرات	672
حزين ليغ	ھەزىنلىغ	671	حشم	ھەشەم	672
حسب	ھەسەب	671	حشر	ھەشر	672
حسبه	ھەسەبە	671	حشرگاه	ھەشرگاھ	672
حسد	ھەسەد	671	حشمت	ھەشمەت	672
حسدكار	ھەسەدكار	671	حشو	ھەشۇ	672
حسن	ھەسەن	671	حق	ھەقق	672
حسنات	ھەسەنات	671	حقارت	ھەقارەت	673
حسنه	ھەسەنە	671	حقايق	ھەقايىق	673
حسب	ھەسب	671	حق شوناس	ھەقشۇناس	673
حسب الامر	ھەسبىلئەمر	671	حقا	ھەققا	673
حسب الامكان	ھەسبىلئىمكان	671	حقا"	ھەققەن	673
حسب حال	ھەسبى ھال	671	حقانيت	ھەققانىيىەت	673
حصر	ھەسىر	671	حق الله	ھەققۇللاھ	673
حسرت	ھەسرەت	672	حق الناس	ھەققۇننناس	673
حسرتكش	ھەسرەتكەش	672	حق كو	ھەقگۇ	673
حسود	ھەسۇد	672	حق كوى	ھەقگۇي	673
حصير	ھەسىر	672	حقير	ھەقىر	673
حصيرباف	ھەسىرباف	672	حقيقت	ھەقىقەت	673
حصير لباس	ھەسىرى لىباس	672	حقيقة"	ھەقىقەتەن	673
حسين	ھۆسەين	672	حقيقت بين	ھەقىقەتبىن	673
حصين	ھەسىن	672	حقيقت مآب	ھەقىقەت مەئاب	673

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حك	هەك	673	حمايل	هەمايىل	675
حكم	هەكەم	673	حمل	هەمەل	675
حكاك	هەككاك	673	حمد	هەمد	676
حكيم	هەكىم	673	حمراء	هەمراۋ	676
حكيمانه	هەكىمانه	674	همراه	هەمراھ	676
حكيم وش	هەكىمۇەش	674	همره	هەمرەھ	676
حل	هەل	674	حمل	هەمل	676
حلال	هەلال	674	حمله	هەملە	677
حلاوه	هەلاۋە	674	حمال	هەممال	677
حلاوت	هەلاۋەت	674	حمول	هەمۇل	677
حلب	هەلەب	674	حميد	هەمىد	677
حلبى	هەلەبي	674	حميده	هەمىدە	677
حلق	هەلق	674	حميم	هەمىم	677
حلقه	هەلقە	674	حميمه	هەمىمە	677
حلقەوار	هەلقەۋار	674	حميت	هەمىيىەت	677
حلقەزلف	هەلقەئى زۇلف	674	حنا	هەنا	677
حلقەمو	هەلقەئى مو	674	حنفى	هەنەفي	677
حلقوم	هەلقۇم	674	حنبلى	هەنبەلي	677
حلاج	هەللاج	674	حنظل	هەنزەل	678
حلال	هەللال	674	حنان	هەننان	678
حليم	هەلىم	674	حواجب	هەۋاجىب	678
حماقت	هەماقەت	674	حوادث	هەۋادىس	678
حمامه	هەمامە	675	حوادث افلاك	هەۋادىسى ئەفلاك	678

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حوادث ايام	ھەۋادىسى ئەييام	678	حيران	ھەيران	680
حواريون	ھەۋارىيىون	678	حيرت	ھەيرەت	680
حوازه	ھەۋازە	678	حيرت آباد	ھەيرەتئابات	680
حواس	ھەۋاس	678	حيرت انگيز	ھەيرەت ئەنگىز	680
حواس	ھەۋاسس	678	حيرت فزای	ھەيرەتفىزاي	680
حواشی	ھەۋاشى	678	حيرت الابرار	ھەيرەتۇلئەبرار	680
حواله	ھەۋاله	678	حيرتی	ھەيرەتي	680
حوالت	ھەۋالەت	678	حيثيت	ھەيسىيىەت	680
حوالی	ھەۋالى	678	حيف	ھەيف	680
حوائج	ھەۋائىج	679	حی ليغ	ھەيلىغ	680
حوايج	ھەۋايىج	679	حيوان	ھەيۋان	680
حوراء	ھەۋرائ	679	حيوانات	ھەيۋانات	681
حوض	ھەۋز	679	حيوان وش	ھەيۋانۇەش	681
حوضه	ھەۋزە	679	حيوانيت	ھەيۋانىيىەت	681
حوصله	ھەۋسەلە	679	حی دادگر	ھەيىي دادگەر	681
حويلی	ھويلا	681	حی لايزال	ھەيىي لايەزال	681
حی	ھەي	679	حی لايموت	ھەيىي لايەمۇت	681
حياء	ھەياۋ	679	حی مۇجب	ھەيىي مۇجب	681
حيا	ھەيا	679	حيز	ھەييىز	681
حيات	ھەيات	679	حباب	ھۇباب	681
حياتبخش	ھەياتبەخش	679	حباب آسا	ھۇباب ئاسا	681
حيات ابد	ھەياتی ئەبەد	679	حب	ھۇبب	681
حيات جاودانی	ھەياتی جاۋدانى	680	حب الوطن	ھۇببۇلۇەتەن	681

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حبوب	ھۇبۇب	681	حلل	ھۇلەل	682
حبوبات	ھۇبۇبات	681	حلقوم	ھۇلقۇم	682
حوت	ھۇت	681	حله	ھۇلله	682
حجراغينه	ھۇجراغىنه	681	حله‌باف	ھۇلله‌باف	682
حجره	ھۇجره	681	حله‌پوش	ھۇلله‌پوش	682
حجله	ھۇجله	681	حله‌سان	ھۇلله‌سان	683
حجب	ھۇجۇب	681	حله آل	ھۇللەئى ئا :ل	683
حدود	ھۇدۇد	681	حلول	ھۇلۇل	683
حدوثي	ھۇدۇسي	681	حلو	ھۇلۇ	683
حدوث	ھۇدوس	681	حليه	ھۇليه	683
حدى	ھۇدى	682	حمراء	ھۇمرائ	683
حروف	ھۇرۇف	682	حما ، حمى	ھۇمما	683
حروف علت	ھۇرۇفى ئىللەت	682	حمرت	ھۇمرەت	683
حضار	ھۇززار	682	حوزه	ھۇۋزه	683
حزون	ھۇزۇن		حسن	ھۆسن	684
حضور	ھۇزۇر	682	حسن المآب	ھۆسنۇلمەئاب	684
حظوظ	ھۇزۇز	682	حسن ادا	ھۆسنى ئەدا	684
حسام	ھۇسام	682	حسن طالع	ھۆسنى تالئ	684
حفاظ	ھۇففاز	682	حسن تكلم	ھۆسنى تەكەللۇم	684
حقه	ھۇققه	682	حسن زيب	ھۆسنى زىب	684
حقه‌باز	ھۇققەباز	682	حسن صوت	ھۆسنى سەۋت	684
حقه‌ليغ	ھۇققەلىغ	682	حسن شامه	ھۆسنى شامە	684
خقه لعل	ھۇققەئى لەئل	682	حسن كنجى	ھۆسنى گەنجى	684

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حكماء	ھۆكەمائ	684	حرز	ھىرز	685
حكام	ھۆككام	684	حرص	ھىرس	685
حكم	ھۆكم	684	حرص كيش	ھىرسكېش	685
حكمدار	ھۆكمدار	684	حرفه	ھىرفه	685
حكمران	ھۆكمران	684	حرفەگر	ھىرفەگەر	686
حكم فرما	ھۆكمفەرما	684	حرفەور	ھىرفەۋەر	686
حكمنامه	ھۆكمنامه	684	حرقه	ھىرقه	686
حجج	ھۇجەج	684	حرقت	ھىرقەت	686
حر	ھۆر	683	حرمان	ھىرمان	686
حرّيت	ھۆررىيەت	683	حساب	ھىساب	686
حورزاده	ھۆرزاده	683	حصار	ھىسار	686
حوروش	ھۆرۋەش	683	حصارى	ھىسارى	686
حورى زاد	ھۆرىزاد	683	حس	ھىس	686
حى	ھەي		حصه	ھىسسه	686
حجاب	ھىجاب	685	حساماك	ھىسسەمەك	686
حجار	ھىجار	685	حسى	ھىسسي	686
حجاز	ھىجاز	685	حصن	ھىسن	686
حجازى	ھىجازي	685	حصن خيبر	ھىسنى خەيبەر	686
حجامت	ھىجامەت	685	حصن فلك	ھىسنى فەلەك	686
حدت	ھىددەت	685	حصن حصين	ھىسنى ھەسىن	686
حراست	ھىراسەت	685	حفظ	ھىفز	686
حراثت	ھىراسەت	685	حقد	ھىقد	687
حرف	ھىرەف	685	حكايه	ھىكايه	687

یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
حكايت	هىكايەت	687	حمار	هىمار	687
حكم	هىكەم	687	حمايه	هىمايه	687
حكميات	هىكەمىيات	687	حمل	هىمل	688
حكه	هىككه	687	حنا	هىنا	688
حكمت	هىكمەت	687	حيل	هىيەل	688
حكمت پرست	هىكمەتپەرەست	687	حنى	هىننا	688
حكمت پيشه	هىكمەتپىشه	687	حيطه	هىيته	688
حكمت جو	هىكمەتجو	687	حيطه تصرف	هىيتەئى تەسەررۇف	688
حكمت ساز	هىكمەتساز	687	حيله	هىيله	688
حكمت سرشت	هىكمەتسىرىشت	687	حيله انكيز	هىيله ئەنگىز	688
حكمتشناس	هىكمەتشۇناس	687	حيله پرداز	هىيله پەرداز	688
حكمت قسم	هىكمەتقسم	687	حيله پردازليق	هىيله پەردازلىق	688
حكمت مآب	هىكمەتمەئاب	687	حيلت	هىيلەت	688
حلاج	هىلاج	687	حيلت انكيز	هىيلەت ئەنگىز	688
حليت	هىللىييەت	687	حيله‌ساز	هىيله‌ساز	688
حلم	هىلم	687	حيله‌سكال	هىيله سگال	688
حليه	هىليه	687	حين	هىين	688

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

خ

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خا	خا	247	خاطر بستەليغ	خاتىربەستەلىغ	248
خاء	خائ	247	خاطر پذير	خاتىر پەزىر	248
خواب	خاب	247	خاطر پسند	خاتىرپەسەند	248
خواب آلورد	خابالۇد	247	خاطرخواه	خاتىرخاھ	248
خواب آلود ليغ	خابالۇدلىغ	247	خاطرشناس	خاتىرشۇناس	248
خواب گاه	خابگاھ	247	خاطرنشان	خاتىرنىشان	248
خوابكه	خابگەھ	247	خاطق	خاتىق	248
خواب جاويد	خابى جاۋىد	247	خاتم	خاتىم	248
خواب خرگوش	خابى خەرگۆش	247	خاتمه	خاتىمە	248
خواب غفلت	خابى غەفلەت	247	خاتم الانبياء	خاتىمۇلئەنبىياۋ	248
خاتم	خاتەم	247	خاتم النبين	خاتىمۇننەبىيىن	248
خاتم السلطنت	خاتىمۇسسەلتەنەت	247	خاتم انبيا	خاتىمى ئەنبىيا	248
خاتم السلطنت ليغ	خاتىمۇسسەلتەنەتلىغ	247	خواجه	خاجە	248
خاتم لعل	خاتەمى لەئل	247	خواجەسراى	خاجەسەراي	248
خاتم نبوت	خاتەمى نۇبۇۋۋەت	247	خواجه وار	خاجەۋار	248
خاطر	خاتىر	247	خاده	خادە	248
خاطر محزون	خاتىرى مەھزۇن	248	خادم	خادىم	248
خاطرات	خاتىرات	248	خادم ليق	خادىملىق	248
خاطره	خاتىرە	248	خوار	خار	249
خاطر بسته	خاتىربەستە	248	خارا	خارا	249

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خاراتراش	خاراتەراش	249	خارجى	خارجي	250
خاراشكاف	خاراشكاف	249	خارخسك	خارى خەسەك	250
خارافكن	خارا فىگەن	249	خارستان	خارىستان	250
خاراكن	خاراكەن	249	خارش	خارىش	250
خاراكوب	خاراكۇب	249	خارق عادت	خارىقى ئادەت	250
خاره	خاره	249	خارى مغيلان	خارى مۇغىلان	250
خاره افكن	خارەفكەن	249	خار هلاك	خارى ھەلاك	250
خاره انداز	خاره ئەنداز	249	خازن	خازىن	250
خاره بر	خاره بۇر	249	خواست	خاست	250
خارەپرداز	خارەپەرداز	249	خاص	خاسس	250
خاره پيماى	خاره پەيماي	249	خاصه	خاسسه	250
خارەروب	خارەروب	249	خاصيات	خاسسىيات	250
خارەريز	خارەرىز	249	خاصيت	خاسسىيەت	250
خارافشان	خارەفشان	249	خاص ليغ	خاسلىغ	250
خارەكاو	خارەكاۋ	249	خاص و عام	خاسسۇئام	250
خوارەليق	خارەلىق	249	خاص الخاص	خاسسۇلخاس	250
خارنده	خارەندە	249	خاسر	خاسىر	250
خاربست	خاربەست	249	خاشاك	خاشاك	250
خارپشت	خارپۇشت	249	خاشاك خواطر	خاشاكى خەۋاتىر	250
خارخار	خارخار	249	خاشاك روب	خاشاكروب	250
خاركش	خاركەش	249	خاشەك	خاشەك	250
خار عذاب	خارى ئەزاب	249	خاقان	خاقان	251
خارج	خارىج	250	خاك	خاك	251

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خاكبوس	خاكبوس	251	خاك سىياه	خاكى سياه	252
خاكبوسليق	خاكبوسلىق	251	خاكى	خاكي	252
خاك بولماق	خاك بولماق	251	خال	خال	252
خاكدان	خاكدان	251	خاله	خاله	252
خاكروب	خاكروب	251	خالەزاده	خالەزاده	252
خاكسار	خاكسار	251	خالى	خالى	252
خاك سود	خاكسۇد	251	خال دلربا	خالى دلرەبا	252
خاكسارليغ	خاكسارلىغ	251	خالص	خالىس	252
خاك قيلماق	خاك قىلماق	251	خالصات	خالىسات	252
خاك نشين	خاكنىشىن	251	خالصه	خالىسه	252
خاك وش	خاكۇەش	251	خالق	خالىق	252
خاك ايتماك	خاك ئەتمەك	251	خال هندو	خالى هندۇ	252
خاك آستان	خاكى ئاستان	251	خام	خام	252
خاك پاى	خاكى پاي	251	خامه	خامه	253
خاك پلك	خاكى پەلەك	251	خامەتقدر	خامەئى تەقدىر	253
خاك دركه	خاكى دەرگەھ	251	خامەقدرت	خامەئى قۇدرەت	253
خاك راه	خاكىراھ	251	خامكار	خامكار	253
خاك ره	خاكىرەھ	251	خاملاتماق	خاملاتماق	253
خاك رەليق	خاكىرەھلىق	251	خاملاماق	خاملاماق	253
خاك نشين	خاكنىشىن	251	خاموش	خاموش	253
خال	خال		خاموشلوغ	خاموشلوغ	253
خاكستر	خاكستەر	251	خامس	خامس	253
خاكسترى	خاكستەرىي	252	خامسه	خامسه	253

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خوان ، خان	خان	253	خانمان	خانمان	254
خوانا	خانا	253	خواهان	خاهان	254
خانه	خانه	253	خواهر	خاهەر	254
خانەبرانداز	خانه بەرەنداز	253	خواهرزاده	خاهەرزاده	254
خاندان	خانەدان	253	خواهی ناخواهی	خاهی ناخاهی	254
خانەزاده	خانەزاده	253	خواهش	خاهش	254
خانەزادی	خانەزادي	253	خاور	خاۋەر	254
خانەسوز	خانەسوز	253	خائف	خائف	254
خانه سیاه	خانه سیاه	253	خائن	خائن	254
خانقاه	خانەقاه	253	خائنانه	خائنانه	254
خانقه	خانەقەه	253	خای	خاي	254
خانه کور	خانه گور	254	خایف	خایف	254
خواننده	خانەندە	254	خاین	خایىن	254
خانه واده	خانەۋادە	254	خباثت	خەباسەت	254
خانوار	خانەۋار	254	خبرلیق	خەبەرلىق	254
خوانسالار	خانسالار	254	خبربخت انگیز	خەبەری بەخت ئەنگىز	255
خانلامان	خانلامان	254	خباز	خەببار	255
خانماق	خانماق	254	خبط	خەبت	255
خانمان ، خانومان	خانۇمان	254	خبیر	خەبىر	255
خانمانسوز	خانۇمانسوز	254	خبیث	خەبىس	255
خانواده	خانۇادە	254	خط	خەت	255
خانقاه	خانىقاه	254	خطاء	خەتائ	255
خانقه	خانىقەه	254	خطاکار	خەتاكار	255

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خطاكوش	خەتاگۇش	255	خدنک	خەدەنگ	256
خطرناك	خەتەرناك	255	خد	خەد	256
خطر آزادليق	خەتتى ئازادلىق	255	خدشه	خەدشە	256
خط امان	خەتتى ئەمان	255	خدوك	خەدۇك	256
خط برات	خەتتى بەرات	255	خر	خەر	256
خط پركار	خەتتى پەرگار	255	خراب	خەراب	256
خط پيشانى	خەتتى پىشانى	255	خرابات	خەرابات	256
خط راز	خەتتى راز	255	خراب آباد	خەرابات	256
خط سواد	خەتتى سەۋاد	255	خراباتى	خەراباتي	257
خط غبار	خەتتى غۇبار	255	خراطيم	خەراتىم	257
خط فرمان	خەتتى فەرمان	255	خراج	خەراج	257
خط موهوم	خەتتى مەۋھۇم	255	خراجت	خەراجەت	257
خط محيط	خەتتى مۇھىت	255	خراس	خەراس	257
خط مشكين	خەتتى مۇشكىن	256	خراش	خەراش	257
خط نجات	خەتتى نەجات	256	خراشنده‌ليق	خەراشەندەلىق	257
خط استمالت	خەتتى ئىستىمالەت	256	خراشيده	خەراشىدە	257
ختم	خەتم	256	خرائط	خەرائىت	257
خطاط	خەتتات	256	خرپشته	خەرپۇشتە	257
ختم كتاب	خەتمى كىتاب	256	خرتنک	خەرتەڭ	257
خطيب	خەتىب	256	خرج	خەرج	257
خطير	خەتىر	256	خرچنك	خەرچەڭ	257
خجلت	خەجلەت	256	خراج	خەرراج	257
خدم	خەدەم	256	خراز	خەرراز	257

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خرازى	خەررازىي	257	خزر	خەزەر	258
خرز	خەرز	257	خزف	خەزەف	258
خركاه	خەرگاھ	257	خزائن	خەزائىن	258
خركاەوش	خەرگاھۆەش	257	خضراء	خەزراۋ	258
خركه	خەرگەھ	257	خز	خەزز	258
خركه نشين	خەرگەھنىشىن	257	خزينەدار	خەزىنەدار	258
خركهى	خەرگەھىي	257	خس	خەس	259
خركوش	خەرگۇش	257	خسارت	خەسارەت	259
خرم	خەرم	258	خساست	خەساسەت	259
خرمان	خەرمان	258	خصائص	خەسائىس	259
خرمن	خەرمەن	258	خصايص	خەسايىس	259
خر مهره	خەرمۇھرە	258	خصائل	خەسائىل	259
خروار	خەرۋار	258	خصايل	خەسايىل	259
خروار خروار	خەرۋار - خەرۋار	258	خسته	خەستە	259
خريطه	خەرىتە	258	خستەدل	خەستەدىل	259
خريف	خەرىف	258	خستەوار	خەستەۋار	259
خريفى	خەرىفىي	258	خسخانه	خەسخانە	259
خزان	خەزان	258	خصى	خەسسى	259
خزانه	خەزانە	258	خسكن	خەسكەن	259
خزانەسنج	خەزانە سەنج	258	خصم	خەسم	259
خزانه خاص	خەزانەئى خاس	258	خصم ليق	خەسملىق	259
خزانى	خەزانىي	258	خسيس	خەسىس	259
خزاين	خەزايىن	258	خصيم	خەسىم	259

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خش	خەش	259	خلەليق	خەلەلىق	260
خشم	خەشم	259	خلخال	خەلخال	260
خشمناك	خەشمناك	259	خلق	خەلق	260
خشن	خەشىن	259	خلاق	خەللاق	260
خشخاش	خەشخاش	259	خلده	خەللەدەھۇ	260
خفاء	خەفائ	259	خلوت	خەلۋەت	260
خفقان	خەفەقان	259	خلوەتخانه	خەلۋەتخانە	260
خفى	خەفىي	259	خلوت سرا	خەلۋەتسەرا	261
خفيف مخبول	خەفىف مەخبۇل	259	خلوت سراى	خەلۋەتسەراي	261
خفيف مسدس سالم	خەفىف مۇسەددەسى سالىم	260	خلوتگاه	خەلۋەتگاھ	261
خلع	خەلئ	260	خلوتكه	خەلۋەتگەھ	261
خلاء	خەلائ	260	خلوت كزين	خەلۋەتگۈزىن	261
خلاء و ملاء	خەلائۇ مەلائ	260	خلوتنشين	خەلۋەتنەشىن	261
خلاب	خەلاب	260	خلوت نشينليق	خەلۋەتنەشىنلىق	261
خلاص	خەلاس	260	خليفه	خەلىفە	261
خلائق	خەلائىق	260	خليق	خەلىق	261
خله	خەلە	260	خليل	خەلىل	261
خلج	خەلەج	260	خليل الله	خەلىلۇللاھ	261
خلف	خەلف	260	خليل آسا	خەلىل ئاسا	261
خلق	خۇلق	260	خم	خەم	261
خلق	خەلەق	260	خم بخم	خەم - بەخەم	261
خلل	خەلەل	260	خمر	خەمر	261
خلوات	خەلەۋات	260	خمرى	خەمرىي	261

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خمس	خەمس	261	خنده	خەندە	262
خمسه	خەمسە	261	خندق	خەندەق	262
خمستين	خەمسەتەين	261	خندەناك	خەندەناك	262
خمسه سنج	خەمسەسەنج	261	خناس	خەناس	262
خمقد	خەمقەدد	261	خواطر	خەۋاتىر	262
خمليق	خەملىق	261	خواتين	خەۋاتىن	263
خمار	خەممار	261	خوارج	خەۋارىج	263
خموش	خەمۇش	262	خوارق	خەۋارىق	263
خموش لوغ	خەمۇشلۇغ	262	خوارق عادەت	خەۋارىقى ئادەت	263
خمول	خەمۇل	262	خواص	خەۋاسس	263
خميده	خەمىدە	262	خواقين	خەۋاقىن	263
خميازه	خەميازە	262	خوانق	خەۋانىق	263
خناجر	خەناجىر	262	خوانين	خەۋانىن	263
خنادق	خەنادىق	262	خورنق	خەۋەرنەق	263
خنثى	خەناسا	262	خوض	خەۋز	263
خنج	خەنج	262	خويد	خەۋىد	263
خنجر	خەنجەر	262	خويدزار	خەۋىدزار	263
خنجرتيز	خەنجەرى تىز	262	خوف	خەۋف	263
خنجرخون ريز	خەنجەرى خۇنرىز	262	خيال	خەيال	263
خنجركين	خەنجەرى كىن	262	خيالات	خەيالات	263
خنجك	خەنجەك	262	خيال انكيز	خەيالەنگىز	263
خندان	خەندان	262	خيالى	خەيالىي	263
خندان ليق	خەندانلىق	262	خير	خەير	263

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خيرات	خەيرات	263	خيل ملك	خەيلى مەلەك	264
خيراندىش	خەيرەندىش	263	خيل نجوم	خەيلى نۇجۇم	264
خيرباد	خەيرباد	263	خيل حريف	خەيلى ھەرىف	264
خيرسيز	خەيرسىز	263	خيمه	خەيمە	264
خير و شر	خەيرۇشەر	264	خيمەدوز	خەيمەدۇز	264
خير الانام	خەيرۇلئەنام	264	خيمەدوزلوق	خەيمەدۇزلۇق	264
خير البشر	خەيرۇلبەشەر	264	خياط	خەييات	264
خير الامور	خەيرۇلئۇمۇر	264	خيام	خەييام	264
خيربشر	خەيرى بەشەر	264	خوب	خوب	264
خير الامورات	خەيرۇلئۇمۇرات	264	خوبان	خوبان	265
خير بشر	خەيرى بەشەر	264	خوبراق	خوبراق	265
خيرمآل	خەيرى مائال	264	خوب سيرت	خوب سىرەت	265
خير مقدم	خەيرى مەقدەم	264	خوب فرجام	خوب فەرجام	265
خير ناس	خەيرى ناس	264	خوب لوق	خوبلۇق	265
خيزران	خەيزەران	264	خوتن ، ختن	خوتەن	265
خيزران	خەيزۇران	264	خوتنى ،ختنى ،خطنى	خوتەنىي	265
خيل	خەيل	264	خوجه	خوجه	265
خيلتاش	خەيلتاش	264	خودك	خودەك	265
خيلخانه	خەيلخانه	264	خودوك	خودۇك	265
خيلى	خەيلىي	264	خور	خور	265
خيل اشراق	خەيلى ئەشراق	264	خرطوم	خورتۇم	265
خيل ظلمت	خەيلى زۇلمەت	264	خورد	خورد	265
خيل غم	خەيلى غەم	264	خوردنى	خوردەنىي	265

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خوردحال	خوردى هال	265	خود آزاى	خۇد ئاراي	266
خورش	خورىش	265	خود آراليق	خۇدئارالىق	266
خروس	خوروس	265	خداوند	خۇداۋەند	266
خوشه	خوشه	265	خداوندليغ	خۇداۋەندلىغ	267
خوشەخوشه	خوشه - خوشه	265	خداى	خۇداي	267
خوشەچين	خوشەچىن	265	خودبين	خۇدبىن	267
خوشەلعل	خوشەئى لەئل	265	خود بين ليق	خۇدبىنلىق	267
خوشلاماق	خوشلاماق	265	خود پرست	خۇدپەرەست	267
خو	خۇ	265	خودپرست ليك	خۇدپەرەستلىك	267
خبثاء	خۇبەسائ	266	خود پسند	خۇد پەسەند	267
خبث	خۇبس	266	خود پسند	خۇد پىسەند	267
خطباء	خۇتەباۋ	266	خدام	خۇددام	267
خطبه	خۇتبه	266	خۇدرءاى	خۇدراي	267
خطبه دولت	خۇتبەئى دەۋلەت	266	خودرءاى ليق	خۇدرەئىلىق	267
خطوط	خۇتۇت	266	خودرنك	خۇدرەنگ	267
خطور	خۇتۇر	266	خودرو	خۇدرو	267
خجسته	خۇجەستە	266	خودروى	خۇدروي	267
خجستەليق	خۇجەستەلىق	266	خودستا	خۇدستا	267
خود	خۇد	266	خودستاليغ	خۇدستالىغ	267
			خودستاى	خۇدستاي	267
خدا	خۇدا	266	خود شكن	خۇد شىكەن	267
خداداد	خۇداداد	266	خود فروش	خۇد فۇرۇش	267
خود آرا	خۇد ئارا	266	خودكام	خۇدكام	267

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خودكامه	خۇدكامه	267	خروشان	خۇروشان	268
خودنما	خۇد نەما	267	خضاب	خۇزاب	268
خود نماليغ	خۇدنمالىغ	267	خضرا	خۇزرا	268
خود نماى	خۇد نەماي	267	خسر	خۇسر	268
خور	خۇر	267	خسران	خۇسران	269
خرافات	خۇرافات	267	خسران زده	خۇسرانزەده	269
خورده ، خرده	خۇرده	267	خسران زدەليق	خۇسرەنزەدەلىق	269
خوردەبين	خۇردەبىن	268	خسرو	خۇسرەۋ	269
خردەدان	خوردەدان	268	خسروانه	خۇسرەۋانه	269
خوردەدانليق	خوردەدانلىق	268	خسروانى	خۇسرەۋانىي	269
خردەراز	خۇردەگى راز	268	خسروليغ	خۇسرەۋلىغ	269
خرم	خۇررەم	268	خسرونشان	خۇسرەۋنىشان	269
خرسند	خۇرسەند	268	خسروانجم	خۇسرەۋ گەنجۇم	269
خورشيد ، خرشيد	خۇرشىد	268	خسرو رنگ	خۇسرەۋ رەنگ	269
خورشدراى	خۇرشىدراي	268	خسرو آيين	خۇسرەۋ ئايىن	269
خورشيدرنك	خۇرشىد رەنگ	268	خصوصيت	خۇسۇسىيەت	269
خۇرشيدساى	خۇرشىدساي	268	خسوف	خۇسۇف	269
خورشيدسيما	خۇرشىد سىما	268	خسوف زاد	خۇسۇفزاد	269
خورشيد فام	خۇرشىد فام	268	خصوم	خۇسۇم	269
خورشيد وار	خۇرشىدۋار	268	خصومت	خۇسۇمەت	269
خورشيد وش	خۇرشىد ۋەش	268	خوش	خۇش	269
خروج	خۇروج	268	خوشا	خۇشه	269
خروش	خۇروش	268	خوشاب	خۇشاب	269

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خوشان	خۇشان	269	خوش كوار	خۇشگۇزار	270
خوش آينده	خۇشايەندە	269	خوش كوى	خۇشگۇي	270
خوشباش	خۇشباش	269	خوش كويلوق	خۇشگۇيلۇق	270
خوش طبع	خۇشتەبئ	269	خوشلاماق	خۇشلاماق	270
خوشتر	خۇشتەر	269	خوشلوق	خۇشلۇق	270
خوش تركيب	خۇشتەركىب	269	خوش معاش	خۇش مەئاش	270
خوش تقرير	خۇشتەقرىر	270	خوش مشرب	خۇشمەشرەب	270
خوش تلقين	خۇشتەلقىن	270	خوش مقال	خۇشمەقال	270
خوش طور	خۇشتەۋر	270	خوش محاوره	خۇشمۇھاۋەرە	270
خوش خوان	خۇشخان	270	خوش نغمه	خۇشنەغمە	270
خوش خرام	خۇشخرام	270	خوش نغمەسرا	خۇشنەغمەسەرا	271
خوشدم	خۇشدەم	270	خوش نما	خۇشنەما	271
خوش دل	خۇشدىل	270	خوش نوا	خۇشنەۋا	271
خوش دل ليق	خۇشدىللىق	270	خوش نواز	خۇشنەۋاز	271
خوش رفتار	خۇشرەفتار	270	خوش نويس	خۇشنەۋىس	271
خوش فسانه	خۇشفەسانە	270	خوشنود	خۇشنۇد	271
خشك	خۇشك	270	خوش حال	خۇشھال	271
خشك دارو	خۇشكدارۇ	270	خشوع	خۇشۇئ	271
خشك سال	خۇشكسال	270	خشونت	خۇشۇنەت	271
خشك لب ليغ	خۇشكلەبلىغ	270	خفاش	خۇففاش	271
خشك لب	خۇشك لەب	270	خفاش ليغ	خۇففاشلىغ	271
خشك وتر	خۇشكۇتەر	270	خفيه	خۇفيە	271
خوش گفتار	خۇشگۇفتار	270	خوك	خۇك	271

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خوك بان	خۇكبان	271	خوناب	خۇناب	272
خوكبانلىق	خۇكبانلىق	271	خونابه	خۇنابه	272
خوك آبى	خۇكى ئابى	271	خون آشام	خۇن ئاشام	272
خلاصات	خۇلاسات	271	خون آلود	خۇن ئالۇد	272
خلاصه	خۇلاسه	271	خون آميز	خۇن ئامىز	272
خلفاۇ	خۇلەفاۇ	271	خون بار	خۇنبار	272
خلد	خۇلد	271	خون بها	خۇنبەها	272
خلد آيين	خۇلد ئايىن	271	خون پالا	خۇنپالا	272
خلد برين	خۇلدى بەرىن	271	خون خوار	خۇنخار	272
خلق	خۇلق	271	خون خواره	خۇنخاره	272
خلق كريم	خۇلقى كەرىم	271	خون خوارەليق	خۇنخارەلىق	272
خلق حسن	خۇلقى ھەسەن	271	خون خور	خۇنخور	272
خلص	خۇللەس	272	خونريز	خۇنرىز	272
خلوص	خۇلۇس	272	خنثى	خۇنسا	272
خلو	خۇلۇۋ	272	خون فشان	خۇنفىشان	272
خم	خۇم	272	خونى	خۇنىي	273
خمار	خۇمار	272	خونين	خۇنىن	273
خماسى	خۇماسىي	272	خنيا	خۇنيا	273
خمخانه	خۇمخانه	272	خنياكر	خۇنياگەر	273
خمس	خۇمس	272	خنياكرليك	خۇنياگەرلىك	273
خمور	خۇمۇر	272	خنيەكر	خۇنيەگەر	273
خمول	خۇمۇل	272	خورنق	خۇۋەرنەق	273
خون	خۇن	272	خوي	خۇي	273

ییزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	ییزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خیول	خۇيۇل	273	خرام	خىرام	274
خیز	خمیز	273	خرامان	خىرامان	274
خویش	خمیش	273	خرامنده	خىرامەندە	274
خیلی	خەیلی	273	خرد	خىرەد	274
خبره	خمبرە	273	خرد پرور	خىرەدپەرۋەر	274
خبرت	خمبرەت	273	خرد پیوند	خىرەدپەيۋەند	274
خطاب	خىتاب	273	خرد پیشه	خىرەدپىشە	274
ختام	خىتام	273	خرد روب	خىرەدرۇب	274
ختامپذیر	خىتامپەزىر	273	خردلیغ	خىردلىغ	274
خطایی ، ختایی	خىتايى	273	خردمند	خىردمەند	274
خطایی خوان	خىتايىخان	274	خرد مندلیغ	خىردمەندلىغ	274
خطایی زاد	خىتايىزاد	274	خردنهاد	خىردنەھاد	274
خطه	خىتتە	274	خرسیز	خىرسىز	275
خطه پاك	خىتتەئى پاك	274	خرقه	خىرقە	275
خطه خاك	خىتتەئى خاك	274	خرقه‌پوش	خىرقەپوش	275
خطه معمور	خىتتەئى مەئمۇر	274	خرمن	خىرمەن	275
خجلت	خىجلەت	274	خضاب	خىزاب	275
خجل	خىجل	274	خزانه	خىزانە	275
خدمات	خىدمەت	274	خضر	خىزىر	275
خدمت	خىدمەت	274	خضروش	خىزرۇش	275
خدمتکار	خىدمەتكار	274	خضرراه	خىزرى راھ	275
خدمت کوش	خىدمەتكوش	274	خذلان	خىزلان	275
خدیو	خىدىۋ	274	خصال	خىسال	275

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
خسرو	خسرەۋ	275	خلوت	خلۇەت	276
خست	خسسەت	275	خلوتخانه	خلۇەتخانه	276
خصلت	خسلەت	275	خلوت سرا	خلۇەتسەرا	276
خشت	خىشت	275	خلوت سراى	خلۇەتسەراي	276
خشت خانه	خىشتخانه	275	خلوت كاه	خلۇەتگاه	276
خفتان	خىفتان	275	خلوتكه	خلۇەتگەه	276
خفت	خىففەت	275	خلوت كزين	خلۇەتگۈزىن	276
خيك	خىك	275	خلوت نشين	خلۇەتنىشىن	276
خلاف	خىلاف	275	خلوت نشين ليق	خلۇەتنىشىنلىق	276
خلافت	خىلافەت	275	خنك	خىنگ	276
خلافتپناه	خىلافەتپەناه	275	خيابان	خيابان	276
خلافاً	خىلافەن	275	خيار	خيار	276
خلاف عادت	خىلافى ئادەت	276	خيالات	خيالات	276
خلاف معهود	خىلافى مەئھۇد	276	خيام	خيام	276
خلال	خىلال	276	خيانت	خيانەت	276
خلعت	خىلئەت	276	خيانتكار	خيانەتكار	276
خلط	خىلت	276	خيره	خيره	276
خلقت	خىلقەت	276	خيره‌كش	خيره‌كەش	276
خلقى	خىلقي	276	خيره‌ليق	خيره‌لىق	276

(دا :ل)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دابان	دابان	277	دارا كشور	دارائى كىشۇەر	278
دابة الارض	دابىەتۇلئەرز	277	دارا حشم	دارائى ھەشەم	278
دابولغا	دابۇلغا	277	دارايى	دارايى	278
دبولغه	دابۇلغه	277	دارنده	دارەندە	278
داپقور	داپقۇر	277	دارين	دارەين	278
داج	داج	277	دارچينى	دارچىنى	
داخل	داخىل	277	دارو	دارۇ	278
داخلا"	داخىلەن	277	دار التلف	دار ۇتتەلەف	278
داخلى	داخىلىي	277	دار السلام	دار ۇسسەلام	278
داد	داد	277	دار السلطنه	دار ۇسسەلتەنە	278
دادك	دادەك	277	دار السلخ	دار ۇسسەلخ	278
دادخواه	دادخاھ	277	دار السرور	دار ۇسسۇرۇر	278
دادخواەليغ	دادخاھلىغ	278	دار الشفاء	دار ۇششىفائ	278
دادكر	دادگەر	278	داروغه	دار ۇغە	278
دادكستر	داد گۇستەر	278	داروغەنشين	دار ۇغەنشىن	278
دار	دار	278	داروكير	دار ۇگىر	278
دارا	دارا	278	دار الاخرە	دار ۇلئاخىرە	278
دارافر	دارافەر	278	دار الامان	دار ۇلئەمان	279
دارا دور	دارائى دەۋر	278	دار العنا	دارولئەنا	279
دارا زمان	دارائى زەمان	278	دار البقاء	دار ۇلبەقائ	279

يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلمىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دار الغرور	دار ۇلغۇر ۇر	279	داغ نهانى	داغى نهاني	280
دارا لفناء	دار ۇلفەناۋ	279	داغ هجران	داغى همجران	280
دار القضاء	دار ۇلقەزاۋ	279	داغ حرمان	داغى همرمان	280
دار القرب	دار ۇلقۇرب	279	دافع سودا	دافىئى سەۋدا	280
دار القصاص	دار ۇلقىساس	279	دال	دا :ل	280
دار الحرب	دار ۇلھەرب	279	دالان	دالان	280
دار الحوارث	دار ۇلھەۋارىس	279	دالباى	دالباي	280
دار الحفاظ	دار ۇلھەففاز	279	دالدا	دالدا	280
داريلمق	داربلماق	279	دالدالاماق	دالدالاماق	280
داريماق	داربماق	279	دالغا	دالغا	280
داس	داس	279	دال كل	دالگۇل	280
داستان	داستان	279	دالّ	دالل	280
داستانسەرا	داستانسەرا	279	دام	دام	280
داستانسرالیغ	داستانسەرالىغ	279	دامان	دامان	280
داستان سراى	داستانسەراي	279	دامانه	دامانه	280
داش	داش	279	دام	دامه	280
داشخانه	داشخانه	279	دامن	دامەن	280
داغ	داغ	279	دامنه	دامەنه	280
داغدار	داغدار	279	دامەنەلەمەك	دامنەلاماك	280
داغولى	داغۇلى	279	دامن فشان	دامەنفشان	280
داغى	داغى	279	دامنكيشان	دامەنكەشان	280
داغ الف	داغى ئەلىف	280	دامنكىشان	دامەنكىشان	280
داغ فرقت	داغى فۇرقەت	280	دامنكير	دامەنگىر	281

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دامكاه	دامگاھ	281	داوول	داۋۇل	282
دامگه	دامگەھ	281	داولغا	داۋۇلغا	282
دان	دان	281	داولغه	داۋۇلغە	282
دانا	دانا	281	داعى	دائىي	282
دانامنش	دانامەنش	281	دائر	دائىر	282
داناوش	داناۋەش	281	دائره	دائىرە	282
دانا دوران	دانايى دەۋران	281	دائم	دائىم	282
دانه	دانە	281	دائما	دائىما	282
دانه پاش	دانە پاش	281	دائمى	دائىمىي	282
داننده	دانەندە	281	داعيه	دائىيە	282
دانكا	دانگ	281	داعيەلىق	دائىيەلىق	282
دانكى	دانگى	281	داى	داي	282
دانش	دانىش	281	دايه	دايە	282
دانش آموز	دانىش ئامۇز	281	دايەكانه	دايەگانە	282
دانش آين	دانىش ئايىن	281	دايكر	دايگەر	282
دانش پژوه	دانىش پەژۇھ	281	داير	دايىر	282
دانشمند	دانىشمەند	281	دايره	دايىرە	282
دانشور	دانىشۇەر	281	دع	دەئ	282
داو	داۋ	281	دعاوى	دەئاۋى	282
داور	داۋەر	281	داُب	دەئب	282
داور اعظم	داۋەرى ئەئزەم	281	دبابه	دەببابە	282
داورانماق	داۋرانماق	281	دباغ	دەببباغ	282
داودى	داۋۇدي	282	دبدبه	دەبدەبە	282

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دبقور	دەبقۇر	283	درجه	دەرەجه	284
داُب و پيشه	دەئبۇ پىشه	283	درخش	دەرەخش	284
داُب و خو	دەئبۇ خۇ	283	درخشان	دەرەخشان	284
داُب و حصال	دەئبۇ خىسال	283	در خشنده ، درخشنده‌لیق دەرەخشەندەلىق	دەرەخشەندە	284
دبور	دەبۇر	283	درفش	دەرەفش	284
داُب و شعار	دەئبۇ شىئار	283	درفشان	دەرەفشان	284
داُب و فن	دەئبۇ فەن	283	دراك	دەرەك	284
دبير	دەبىر	283	درنده	دەرەندە	284
دبيرستان	دەبىرىستان	283	درنگ	دەرەنگ	284
دبستان	دەبىستان	283	درنگی	دەرەنگى	284
دجال	دەججال	283	درو	دەرەۋ	
دخل	دەخل	283	دربان	دەربان	284
دخی	دەخى	283	دربايست	دەربايىست	284
دد	دەد	283	دربدر ، دربدرلیق دەربەدەرلىق	دەربەدەر	284
ددك	دەدەك	283	دربند	دەربەند	284
دباغی	دەبباغى	282	دربست	دەربەست	284
ددو وحش	دەدۇۋەھش	283	درج	دەرج	284
در	دەر	283	درخواست	دەرخاست	284
درا	دەرا	283	درخور	دەرخۇر	284
دراز	دەراز	283	درخورد	دەرخۇرد	284
دراهم	دەراھىم	283	دردا	دەردا	284
دره	دەرە	283	درداكه	دەرداكى	285
درجات	دەرەجات	283	درد آلود	دەرد ئالۇد	285

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
درد پرور	دەرد پەرۋەر	285	دركه نشين	دەرگەھنەشىن	286
درد پرورد	دەرد پەرۋەرد	285	دركه نورد	دەرگەھنەۋرەد	286
درد پيوند	دەرد پەيۋەند	285	دركير	دەرگىر	286
درد مند	دەرد مەند	285	درمان	دەرمان	286
درد مندانه	دەرد مەندانه	285	درمانده	دەرماندە	286
درد مندليغ	دەرد مەندلىغ	285	درماندەليق	دەرماندەلىق	286
درد ناك	دەردناك	285	در محل	دەرمەھەل	286
درد سر	دەردى سەر	285	درميان	دەرمىيان	286
درد اشتياق	دەردى ئىشتىياق	285	درهم	دەرھەم ، دىرھەم	286
دراك	دەرراك	285	درهم ليق	دەرھەملىق	286
دراكه	دەرراكى	285	درو ديوار	دەرۇدىۋار	286
دران	دەرران				
دره	دەررە	285	درواقع	دەرۋاقىئ	286
درز	دەرز	285	درويزه	دەرۋىزە	286
			درويش	دەرۋىش	286
درزى	دەرزي	285	درويشانه	دەرۋىشانە	286
درزى ليق	دەرزىلىق	285	درويش وش	دەرۋىشۇەش	286
درزى ليك	دەرزىلىك	285	درى	دەرى	286
درسكاه	دەرسگاھ	285	دريچه	دەرىچە	286
درك	دەرك	285	دريغ	دەرىغ	286
دركار	دەركار	285	دريغا	دەرىغا	287
دركاه	دەرگاھ	285	دريا	دەريا	287
دركه	دەرگەھ	286	دريابار	دەريابار	287

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دريادل	دەريادىل	287	دست آويز	دەستاۋىز	288
دريازده	دەريازەدە	287	دسته	دەستە	288
درياستيز	دەرياستىز	287	دست افشان	دەست ئەفشان	288
درياغينه	دەرياغىنە	287	دست افشانليغ	دەستئەفشانلىغ	288
درياكش	دەرياكەش	287	دست انداز	دەست ئەنداز	288
درياكرد	دەرياگەرد	287	دست اندازليق	دەست ئەندازلىق	288
دريامايه	دەريامايە	287	دست برود	دەست بۇرد	288
دريانوال	دەريانەۋال	287	دست بوس	دەست بوس	288
دريوزه	دەريۇزە	287	دستپاچه	دەستپاچە	288
دريوزەنماى	دەريۇزەنەماي	287	دست پيچ	دەستپىچ	288
دژم	دەژەم	287	دست رس	دەسترەس	288
دژم وار	دەژەمۋار	287	دست رنج	دەسترەنج	288
دساتين	دەساتىن	287	دستكار	دەستكار	288
دساتين خاطرنواز	دەساتىنى خاتىرنەۋاز	287	دستكاه	دەستگاھ	288
دست	دەست	287	دستكير	دەستگىر	288
دستار	دەستار	287	دستكيرليق	دەستگىرلىق	288
دستارخوان	دەستارخان	287	دستمايه	دەستمايە	288
دستارپيچ	دەستارپىچ	287	دست وپا	دەستۇپا	288
دست آس	دەستاس	287	دستور	دەستۇر	289
دست آموز	دەستامۇز	287	دستورلوغ	دەستۇرلۇغ	289
دستان	دەستان	288	دستور العمل	دەستۇرۇلئەمەل	289
دستانسرا	دەستانسەرا	288	دستيار	دەستيار	289
دستانسراى	دەستانسەراي	288	دشت	دەشت	289

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دشت بان	دەشتبان	289	دفک	دەفەك	290
دشتبانليغ	دەشتبانلىغ	289	دفتر	دەفتەر	290
دشت پيما	دەشتپەيما	289	دفتردار	دەفتەردار	290
دشت رو	دەشترەۋ	289	دفن	دەفن	290
دشت نورد	دەشتنەۋەرد	289	دفع آزار	دەفئى ئازار	290
دشنام	دەشنام	289	دفع عطش	دەفئى ئەتەش	290
دشنه	دەشنه	289	دفع جنون	دەفئى جۇنۇن	290
دشنه خونريز	دەشنەئى خۇنرىز	289	دفع ملال	دەفئى مەلال	290
دغا	دەغا	289	دفينه	دەفىنە	290
دغاباز	دەغاباز	289	دقائق	دەقائىق	290
دغابازليق	دەغابازلىق	289	دقايق	دەقايىق	290
دغل	دەغەل	289	دقاق	دەققاق	290
دغل ليق	دەغەللىق	289	دقيق	دەقىق	290
دغل وش	دەغەلۇەش	289	دقيقه	دەقىقە	290
دغدغه	دەغدەغە	289	دكاكين	دەكاكىن	290
دف	دەف	289	دلال	دەلال	
دفع	دەفئ	289	دلالت	دەلالەت	290
دفائن	دەفائىن	289	دلايل	دەلايىل	291
دفاين	دەفايىن	290	دالدالاماق	دالدالاماق	291
دفعه	دەفئە	290	دلق	دەلق	291
دفاتر	دەفاتىر	289	دلق پشمنه	دەلقى پەشمەنە	290
دفعات	دەفەئات	290	دلق خضروش	دەلقى خىزرۇەش	290
دفعه دفعه	دەفئە ـ دەفئە	290	دلك	دەلك	290

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دلاك	دەللاك	290	دم عيسى	دەمى ئيسا	292
دلال	دەللال	290	دنائت	دەنائەت	292
دلاله	دەللالە	291	دنانير	دەنانىر	292
دله	دەللە	291	دندان	دەندان	292
دلو	دەلۇ	291	دندانه	دەندانە	292
دلير	دەلىر	291	دنك	دەنگ	292
دليرانه	دەلىرانە	291	دنكانه	دەنگانە	292
دليك	دەلىك	291	دنى	دەنىي	292
دليل	دەلىل	291	ده	دەھ	292
دليل آور	دەلىل ئاۋەر	291	دهاليز	دەھالىز	292
دليل الله	دەلىلۇللاھ	291	دهان	دەھان	292
دم	دەم	291	دهانه	دەھانە	292
دمادم	دەمادەم	291	دهنه	دەھەنە	292
دمار	دەمار	291	دهر	دەھر	292
دمان	دەمان	291	دهرنورد	دەھرنەۋەرد	292
دمن	دەمەن	291	دهری	دەھرى	292
دمبدم	دەمبەدەم	291	دهردنی	دەھرى دەنىي	292
دمساز	دەمساز	291	دهصد	دەھسەد	292
دمسازليغ	دەمسازلىغ	292	دهشت	دەھشەت	293
دمسرد	دەمسەرد	292	دهشت انكيز	دەھشەت ئەنگىز	293
دمسردليق	دەمسەردلىق	292	دهليز	دەھلىز	293
دمكير	دەمگىر	292	ديك	دەيك	293
دميده	دەمىدە	292	دو	دەۋ	293

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دعوى ، دعوا	دەئۋا	293	دور پزكار	دەۋرى پەرگار	294
دواء	دەۋائ	293	دور تسلسل	دەۋرى تەسەلسۇل	294
دوات	دەۋات	293	دور سپهر	دەۋرى سپەھر	294
دواج	دەۋاج	293	دور فلك	دەۋرى فەلەك	294
دواجو	دەۋاجۇ	293	دور قمر	دەۋرى قەمەر	294
دعوىدار	دەئۋادار	293	دور مخالف	دەۋرى مۇخالف	294
دوان	دەۋان	293	دور مستعجل	دەۋرى مۇستەئجەل	294
دوانك	دەۋانگ	293	دولت	دەۋلەت	294
دواوين	دەۋاۋىن	293	دولتخواه	دەۋلەتخاھ	294
دواعى	دەۋائي	293	دولت خواهانه	دەۋلەتخاھانە	294
دوائر	دەۋائىر	293	دولتخواەليق	دەۋلەتخاھلىق	294
دواير	دەۋايىر	293	دولت سرا	دەۋلەت سەرا	294
دوه	دەۋە	293	دولت سراي	دەۋلەتسەراي	294
دعوت	دەئۋەت	293	دواج	دەۋاج	294
دوران	دەۋەران	293	دوار	دەۋار	294
دويات	دەۋەيات	293	دوارليغ	دەۋارلىغ	294
دور	دەۋر	293	دى	دەي	294
دعوا شرعى	دەئۋايى شەرئي	293	دياجر	دەياجىر	294
دوران	دەۋران	293	ديجور	دەيجۇر	294
دوران كرد	دەۋرانگەرد	293	دير	دەير	294
دوران حسن	دەۋرانى ھۆسن	293	ديرفنا	دەيرى فەنا	294
دوره	دەۋرە	294	ديرمكر	دەيرى مەكر	294
دوره پركار	دەۋرەئى پەرگار	294	دين	دەين	294

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دیار	دەییار	295	دچار	دۇچار	296
دوبول	دوبۇل	295	دخان	دۇخان	296
دوبولغا	دوبۇلغا	295	دختر	دۇختەر	296
دوستدار	دوستدار	295	دخول	دۇخۇل	296
دوستكانى	دوستگانىي	295	دخوليه	دۇخۇلىيىه	296
دوش	دوش	295	دود	دۇد	296
دوش بەدوش	دوشبەدوش	295	دود آلود	دۇد ئالۇد	296
دولاب	دولاب	295	دوداغ	دۇداغ	296
دولاشماق	دولاشماق	295	دوداق	دۇداق	296
دولبوغه	دولبۇغه	295	دودانك	دۇدانگ	296
دولتو	دولتۇ	295	دوده	دۇدە	296
دونات	دونات	295	دودمان	دۇدمان	296
دولغا	دوۋلغا	295	دود آه	دۇدى ئاھ	296
دو	دۇ	295	دور ، در	دۇر	296
دعا	دۇئا	296	درخش	دۇرەخش	296
دعاء	دۇئاء	296	درخشان	دۇرەخشان	296
دعاكو	دۇئاگۇ	296	درخشنده	دۇرەخشەندە	297
دعاكوى	دۇئاگۇي	296	درخشندەليق	دۇرەخشەندەلىق	297
دوبدورون	دۇبدۇرۇن	296	درر	دۇرەر	297
دبر	دۇبۇر	296	درربار	دۇرەربار	297
دوبتولماق	دۇپتۇلماق	296	درفشان	دورەفشان	297
دوتا	دۇتا	296	درافشانليغ	دۇرەفشانلىغ	297
دوتاه	دۇتاھ	296			

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دوتاه	دۇتاھ	296	دوراندیش	دۇرئەندىش	297
دوراندیشلیك	دۇرئەندىشلىك	297	دراشك	دۇررى ئەشك	298
دورنک	دۇرەنگ	297	درخوشاب	دۇررى خوشاب	298
دورباتماق	دۇرباتماق	297	در ذات	دۇررى زات	298
دربار	دۇربار	297	درثمین	دۇررى سەمىن	298
دورباش	دۇرباش	297	در سیراب	دوررى سىراب	298
درپاش	دۇرپاش	297	درشاهوار	دۇررى شاھۋار	298
دوربین	دۇربىين	297	درشب افروز	دۇررى شەبەفرۇز	298
درج	دۇرج	297	درشب چراغ	دۇررى شەبچىراغ	298
درج دقایق	دۇرجى دەقايىق	297	درغلطان	دۇررى غەلتان	298
درج لعل	دۇرجى لەئل	297	درلاینظر	دۇررى لايەنزۇر	298
درد	دۇرد	297	درمقال	دۇررى مەقال	298
درد آشام	دۇرد ئاشام	297	درمکنون	دۇررى مەكنۇن	298
دردان	دۇردان	297	درمعنی	دۇررى مەئنا	298
دیلی	دەلى	295	در منظوم	دۇررى مەنزۇم	298
دردانه	دۇردانه	297	درکرامی	دۇررى كىرامىي	298
دردجام	دۇردى جام	297	در ناب	دۇررى ناب	298
دردکش	دۇردكەش	298	در یتیم	دۇررى يەتىم	298
درد نوش	دۇرد نوش	298	در یکتا	دۇررى يەكتا	298
در	دۇرر	298	در یکدانه	دۇررى يەكدانە	298
درات	دۇررات	298	درفشان	دۇرفشان	298
دراج	دۇرراج	298	درلوق	دۇرلۇق	298
در التاج	دۇررۇتتاج	298	درود	دۇرۇد	299

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
درعدن	دۇررى ئەدەن	298	دورو دراز	دۇرۇ - دەراز	299
دورور	دۇرۇر	299	دون پرور	دۇنپەرۋەر	299
دروس	دۇرۇس	299	دون خصال	دۇنخىسال	300
دوروستلۇق	دۇرۇستلۇق	299	دونليق	دۇنلىق	300
درشت	دۇرۇشت	299	دنو	دۇنۇ	300
درشت خوى	دۇرۇشتخۇي	299	دنو	دۇنۇۋ	300
درشت كوى	دورۇشتگۇي	299	دنياكزين	دۇنيا گۇزىن	300
دوش	دۇش	299	دنياليغ	دۇنيالىغ	300
دوشاب	دۇشاب	299	دنيا وما فيها	دۇنيا ۋە مافىها	300
دوشش	دۇشەش	299	دنيا دون	دۇنيائى دۇن	300
دوشيزه	دۇشىزه	299	دهور	دۇھۇر	300
دشوار	دۇشۋار	299	دواچ	دۇۋاچ	300
دشوا رپسند	دۇشۋار پەسەند	299	دواج	دۇۋۋاج	300
دوك	دۇك	299	ديون	دۇيۇن	300
دوك تراش	دۇكتەراش	299	دوبه	دۇبە	300
دوك تراشليك	دۇكتەراشلىك	299	دورماماك	دۇرمەمەك	300
دوكانه	دۇگانه	299	دشمن	دۇشمەن	300
دلاب	دۇلاب	299	دشمنانه	دۇشمەنانە	300
دمار	دۇمار	299	دوكولداماك	دۇكۇلدەمەك	300
دموع	دۇمۇئ	299	دلبرجين	دۇلبەرچىن	300
دون	دۇن	299	دولمك	دۇلمەك	300
دونان	دۇنان	299	دەپساماك	دەپسەمەك	295
دنبال	دۇنبال	299	دەپماك	دەپمەك	295

یەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دنباله	دۇنباله	299	دیکای‌سین	دەگەیسەن	295
دیکول	دەگۇل	295	دیر	دىر ، دەر ، دەیر	301
دیگونچه	دەگۇنچه	295	درع	دىرئ	301
دیکین	دەگىن	295	درا	دىرا	301
دیکین چه	دەگىنچه	295	درایت	دىرایەت	301
دیمان	دەمان	295	درفش	دىرەفش	301
دیدار	دىدار	300	درفش کاویانی	دىرەفشی کاۋیانی	301
دیبق	دىبەق	300	درم	دىرەم	301
دیبا کل رنک	دىبایی گۇلرەك	300	درم پاش	دىرەمپاش	301
دیبا چینی	دىبایی چینی	300	درم پاشلیق	دىرەمپاشلىق	301
دیباچه	دىباچه	300	درمسیز	دىرەمسىز	301
دیبا	دىبا	300	درنك	دىرەنگ	301
دییلیك	دەیلىك	295	درنا تلالا	دىرنا ـ تەلالا	301
دی آلمان	دەیالمان	295	درهم	دىرهەم	301
دیماماک	دەمەمەك	295	دز	دىز	301
دیده	دىده	300	دژ	دىژ	301
دیده بی خواب	دىدەئی بىخاب	300	دژم	دىژەم	301
دیده پرخون	دىدەئی پۇرخۇن	300	دژموار	دىژەمۇار	301
دیده جهان بین	دىدەئی جەهانبىن	300	دثار	دىسار	301
دیده خونبار	دىدەئی خۇنبار	300	دشوار	دىشۇار	301
دیده روشن	دىدەئی رەۋشەن	300	دقاق	دىقاق	302
دیده کریان	دىدەئی گىریان	301	دقت	دىققەت	302
دیده عبرەت	دىدەئی ئىبرەت	301	دقت لیق	دىققەتلىق	302

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ديدبان	دىدبان	301	دكله	دىكله	302
دكلەي	دىكلەي	302	دلبرليق	دىلبەرلىق	303
ديک	دىگ	302	دلبسته	دىلبەستە	303
ديگير	دىگەر	302	دلبستەليق	دىلبەستەلىق	303
ديکربار	دىگەربار	302	دلبند	دىلبەند	303
ديکرباره	دىگەرباره	302	دلبندليق	دىلبەندلىق	303
ديکرکون	دىگەرگۇن	302	دلپذير	دىلپەزىر	303
دل آرا	دىل ئارا ، دىلارا	302	دلپسند	دىلپەسەند	303
دل آرالیق	دىلارالىق	302	دلتنك	دىلتەڭ	303
دل آرام	دىل ئارام ، دىلارام	302	دلجو	دىلجو	303
دل آزار	دىل ئازار ، دىلازار	302	دلجوی	دىلجوي	303
دل آزرده	دىلازۇرده	302	دلجويلوق	دىلجويلۇق	303
دل آسای	دىل ئاساي ، دىلاساي	302	دلچه	ديلچه	303
دل آشوب	دىل ئاشۇب ،دىلاشۇب	302	دلخواەوش	دىلخاھۇەش	303
دل آگاه	دىل ئاگاھ	302	دلخراش	دىلخەراش	303
دلاور	دىلاۋەر	302	دلخسته	دىلخەستە	303
دلاورليق	دىلاۋەرلىق	302	دلخوش	دىلخوش	303
دلاويز	دىلاۋىز	302	دلخون	دىلخۇن	303
دل افروز	دىلەفروز	302	دلدار	دىلدار	303
دل افروز	دىلئەفروز	302	دلدارليغ	دىلدارلىغ	304
دل افگار	دىلئەفگار	303	دلدوز	دىلدۇز	304
دل افکار	دىلەفگار	302	دلربا	دىلرەبا	304
دل افکارليغ	دىلەفگارلىغ	303	دلربالیق	دىلرەبالىق	304

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دلبر	دىلبەر	303	دلربايندە	دىلرەبايەندە	304
دلربايندەليق	دىلرەبايەندەلىق	304	دل مردە	دىلمۇردە	305
دلريش	دىلرىش	304	دلنواز	دىلنەۋاز	305
دلريش ليك	دىلرىشلىك	304	دلنوازليغ	دىلنەۋازلىغ	305
دلسوختە	دىلسۇختە	304	دليـر	دىلىر	305
دلسوختەوار	دىلسۇختەۋار	304	دليرانە	دىلىرانە	305
دلسوز	دىلسوز	304	دماء	دىماۋ	305
دلسوزليغ	دىلسوزلىغ	304	دمار	دىمار	305
دلستان	دىلستان	304	دماغ	دىماغ	305
دلشاد	دىلشاد	304	ديم كورماك	دىم كۆرمەك	305
دلشدە	دىلشۇدە	304	دين	دىن	305
دلشكار	دىلشكار	304	دينار	دىنار	305
دلشكستە	دىلشكەستە	304	دينامالك	دىنامەك	305
دلشكن	دىلشكەن	304	دهليز	دەھلىز	305
دلشكن ليک	دىلشكەنلىك	304	دەنشين	دەھنىشىن	305
دلفروز	دىلفۇرۇز	304	ديو	دىۋ	305
دلفريب	دىلفىرىب	304	ديوار	دىۋار	305
دلفكار	دىلفىكار	304	ديوان	دىۋان	305
دلكش	دىلكەش	304	ديوانە	دىۋانە	305
دلكش ليك	دىلكەشلىك	304	ديوانە شعار	دىۋانەشىئار	305
دلكشا	دىلكۇشا	304	ديوانە كردار	دىۋانە كىردار	305
دلكشا	دىلگۇشا				
دلكشادە	دىلكۇشادە	304	ديوانە وار	دىۋانەۋار	306

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
دىلكشاى	دىلكۇشاي	305	ديوانەوش	دۋانەۋش	306
دلگير	دىلگىر	305	ديوانەشيدا	دۋانەئى شەيدا	306
ديوانخانه	دۋانخانه	306	ديوسار	دۋسار	
306 ديوان شعار	دۋانشىئار	306	ديوسيرت	دۋسيرەت	306
ديوانى	دۋانىي	306	ديوكش	دۋكۇش	306
ديو آيين	دۋئايىن	306	ديولاخ	دۋلاخ	306
ديوباد	دۋباد	306	ديونژاد	دۋ نەژاد	306
ديوبند	دۋبەند	306	ديونهاد	دۋنىهاد	306
ديوپيكر	دۋ پەيكەر	306	ديونهادليق	دۋنىهادلىق	306
ديوزاد	دۋزاد	306	ديووش	دۋۋەش	306
ديوزاده	دۋزاده	306	ديار	دىيار	306
ديوزد	دۋزەد	306	ديت	دىيەت	306
ديوزده	دۋزەده	306	دين	دىن	306

ذ (زا :ل)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ذات	زا :ت	327	ذكاوت	زەكاۋەت	335
ذاتاً	زاتەن	327	ذكي	زەكىي	335
ذات البروج	زاتۇلبۇرۇج	327	ذليل	زەلىل	335
ذات فرد	زاتى فەرد	327	ذليلانه	زەلىلانە	335
ذاتى	زاتيي	327	ذليل ليک	زەلىللىك	335
زاچه	زاچە	327	ذمايىم	زەمايىم	336
زادوبود	زادۇبۇد	328	ذميمه	زەمىمە	336
زاد ره	زادى رەھ	328	ذنب	زەنەب	336
ذاكر	زاكىر	328	ذنب	زەنب	337
ذال	زا :ل	328	ذهب	زەھەب	337
ذاهب	زاھىب	328	ذوات	زەۋات	338
ذائقه	زائىقە	329	ذوق	زەۋق	339
ذبح	زەبھ	330	ذوقناك	زەقناك	339
ذبيح	زەبىھ	330	ذوق و حالت	زەۋقۇھالەت	339
ذخيره	زەخىرە	331	ذيل	زەيل	339
ذرات	زەررات	333	ذو	زۇ	339
ذره	زەررە	333	ذباب	زۇباب	339
ذره ذره	زەررە - زەررە	333	ذخر	زۇخر	340
ذره‌وار	زەررەۋار	333	ذريه	زۇرريە	340
ذكاء	زەكا	335	ذريات	زۇرريات	340

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ذو زنب	زۇ زەنەب	340	ذو الاقتدار	زۇلئىقتىدار	341
ذو زنابه	زۇزەنابه	340	ذنوب	زۇنۇب	342
ذو زنب	زۇ زەنب	340	ذهول	زۇھۇل	342
ذو فنون	زۇفۇنۇن	340	ذيول	زۇيۇل	343
ذكور	زۇكۇر	340	ذى	زى	343
ذلل	زۇلەل	340	ذئب	زىئب	343
ذو الاكتاف	زۇلئەكتاف	340	ذى جان	زى جان	343
ذو الجلال	زۇلجەلال	340	ذى فنون	زى فۇنۇن	344
ذو الفقار	زۇلفىقار	341	ذكر	زىكر	344
ذو القافيتين	زۇلقافىيەتەين	341	ذكر جهر	زىكرى جەھر	344
ذو القعده	زۇلقەئدە	341	ذى القعده	زىلقەئدە	344
ذو القرنين	زۇلقەرنەين	341	ذلت	زىللەت	344
ذل	زۇلل	341	ذى الحجه	زىلھىججه	344
ذو اللسانين	زۇللسانەين	341	ذمه	زىممه	344
ذو المنن	زۇلمىنەن	341	ذهن	زىھن	345
ذو الحجه	زۇلھىججه	341			

ر (ره)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رابعه	رابىئه	307	رايات	رايات	307
رابط	رابىت	307	رايت	رايەت	307
رابع	رابىئ	307	راى زن	رايزەن	308
رابطه	رابىته	307			
راه	راھ	309	رافضى	رافىزي	308
راهبر	راھبەر	309	رافضيه	رافىزىيه	308
راهرو	راھرەۋ	309	راقى	راقىي	308
راهزن	راھزەن	309	راقم	راقىم	308
راهنما	راھنەما	309	راكع	راكىئ	308
راهنماى	راھنەماي	310	راكب	راكىب	308
راهنمون	راھنەمۇن	310	راتبه	راتىبه	308
راهب	راھىب	310	راجع	راجىئ	308
راحله	راھىله	310	راجح	راجىھ	308
راوى	راۋي	307	راده	رادده	308
راويان	راۋيان	307	راز	راز	308
راعى	رائي	307	رازجو	رازجۇ	308
رائج	رائج	307	رازجوى	رازجۇي	308
رائض	رائز	307	رازدار	رازدار	308
رائحه	رائھه	307	رازپنهانى	رازى پىنھانىي	308
رائيه	رائىيه	307	رازق	رازىق	308

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
راى	راي	307	راز نهفت	رازى نۇھۇفت	308
رازيانه	رازىيانه	308	رايكان	رايگان	310
راست	راست	308	راى پاك	رايى پاك	310
راست رو	راستەۋ	308	رايج	رايىج	310
راستگو	راستگۇ	309	رايض	رايىز	310
راستكوى	راستگۇي	309	راى صايب	رايى سايىب	310
راستى رستى	راستى - رەستى	309	راى صواب	رايى سەۋاب	310
راسخ	راسىخ	309	رايحه	رايىھه	310
راسخين	راسىخىن	309	رايحەليق	رايىھەلىق	310
راسو	راسۇ	309	رعايا	رەئايا	310
راشد	راشىد	309	ربا	رەبا	310
راغ	راغ	309	رباط	رەبات	310
راغب	راغىب	309	راى	رەباي	310
راغبيت	راغبىييەت	309	رباينده	رەبايەندە	310
رأفت	رافەت	309	رباينده‌ليغ	رەبايەندەلىغ	310
رافع	رافىئ	309	ربط	رەبت	310
رافض	رافىز	308	ربط سيز	رەبتسىز	310
رامح	رامىھ	309	ربوده	رەبۇدە	310
ران	ران	309	ربيع	رەبىئ	310
راح	راھ	309	ربيع الثانى	رەبىئۇسسانى	310
رام	رام	309	ربيع الاخر	رەبىئۇلئاخىر	310
رامش	رامىش	309	ربيع الاول	رەبىئۇلئەۋۋەل	310
رامشكر	رامىشگەر	309	ربيعى	رەبىئي	310

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رامشى	رامشى	309	رتب	رەتەب	311
رطل	رەتىل	311	رديف	رەدىف	312
رطوبت	رەتۇبەت	311	رز	رەز	312
رجا	رەجا	311	رذالت	رەزالەت	312
رجاء	رەجاۋ	311	رزاق	رەززاق	312
رجه	رەجە	311	رذيل	رەزىل	312
رجب	رەجەب	311	رزم	رەزم	312
رجعت	رەجئەت	311	رزم جوى	رەزمجۇي	312
رجم	رەجم	311	رزمساز	رەزمساز	312
رجل	رەجۇل	311	رزمكاه	رەزمگاھ	312
رجس	رەجىس	311	رزمكه	رەزمگەھ	312
رجيم	رەجىم	311	رزين	رەزىن	312
رخ	رەخ	311	رس	رەس	312
رخت	رەخت	311	راُس	رەئس	312
رخش	رەخش	311	رسا	رەسا	312
رخشان	رەخشان	311	رسان	رەسان	312
رخشنده	رەخشەندە	311	رسائل	رەسائىل	312
رخنه	رەخنە	311	رسايل	رەسايىل	312
ردائت	رەدائەت	311	رصد ، رسد	رەسەد	312
رعد	رەئد	311	رصدبند	رەسەد بەند	313
رد	رەدد	311	رصدخانه	رەسەدخانە	313
رد بلا	رەددى بەلا	311	رسن	رەسەن	313
رد تهمت	رەددى تۆھمەت	312	راُ ساُ	رەئسەن	313

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ردف	رەدف	312	رست	رەست	313
رسته	رەستە	313	رغم	رەغم	314
رستكار	رەستگار	313	رغيبه	رەغىبە	314
رستكارليق	رەستگارلىق	313	رقم كار	رەقەمكار	314
رسم اهلى	رەسم ئەھلى	313	رفع	رەفئ	314
رسم	رەسم	313	رفاقت	رەفاقەت	314
رسما"	رەسمەن	313	رفاهيت	رەفاھىيەت	314
رسول	رەسۇل	313	رفعت	رەفئەت	314
رسولانه	رەسۇلانە	313	رأفت	رەئفەت	314
رسول الله	رەسۇلۇللاھ	313	رفتار	رەفتار	314
رسيده	رەسىدە	313	رفض	رەفز	314
رسيل	رەسىل	313	رفيع	رەفىئ	314
رشاد	رەشاد	313	رفيع الدرجات	رەفىئۇددەرەجات	314
رشادت	رەشادەت	313	رفيق	رەفىق	314
رشاشه	رەشاشە	313	رقبه	رەقەبە	314
رعشه	رەئشە	313	رقم	رەقم ، رەقەم	315
رشحات	رەشەھات	313	رقص	رەقس	315
رشك ، رشک	رەشك	314	رقاص	رەققاس	315
رشح	رەشھ	314	رقيب	رەقىب	315
رشحه	رەشھە	314	ركعت	رەكئەت	315
رشيد	رەشىد	314	ركعات	رەكەئات	315
رغائب	رەغائىب	314	ركيك	رەكىك	315
رغبت	رەغبەت	314	رك	رەگ	315

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رغبت نماى	رەغبەتنەماي	314	رك زن	رەگزەن	315
رم	رەم	315	رنك آميز	رەنگ ئامىز	316
رمان	رەمان	315	رنك آميزليق	رەنگ ئامىزلىق	316
رمه	رەمە	315	رنكريز	رەنگرىز	316
رمد	رەمەد	315	رنكريزليق	رەنگرىزلىق	316
رمضان	رەمەزان	315	رنكين	رەنگىن	316
رمق	رەمەق	315	رنكين ليغ	رەنگىنلىغ	316
رمل	رەمل ، رەمەل	315	ره	رەھ	317
رمز	رەمز	315	رها	رەھا	317
رمال	رەممال	315	ره آورد	رەھ ئاۋەرد	317
رموز	رەمۇز	315	رحبه	رەھبە	317
رموزات	رەمۇزات	315	رهبر	رەھبەر	317
رميده	رەمىدە	315	رهدار	رەھدار	317
رعنا	رەئنا	316	رهزن	رەھزەن	317
رعناليق	رەئنالىق	316	رهزنليق	رەھزەنلىق	317
رنج	رەنج	316	رهشناس	رەھشۇناس	317
رنجان	رەنجان	316	رهكاو	رەھكاۋ	317
رنجه	رەنجە	316	ره‌كوب	رەھكوب	317
رنج وعناء	رەنجۇئەناۋ	316	رهكزار	رەھگۇزار	317
رنجور	رەنجۇر	316	رهگزر	رەھگۇزەر	317
رنجورليق	رەنجۇرلىق	316	رحل	رەھل	317
رنجيده	رەنجىدە	316	رحم	رەھم	317
رنك	رەنگ	316	رحمان	رەھمان	317

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رنكارنك	رەنگارەنگ	316	رحمت	رەھمەت	317
رهن	رەھن	317	روان سو	رەۋان سۇ	319
رهنما	رەھنەما	317	روانليق	رەۋانلىق	319
رهنماليق	رەھنەمالىق	317	روانى	رەۋانىي	319
رهنماى	رەھنەماي	317	روائح	رەۋائىھ	319
رهنماى ليق	رەھنەمايلىق	317	روايح	رەۋايىھ	319
رەنمون	رەھنەمۇن	317	رونده	رەۋەندە	319
رهنورد	رەھنەۋەرد	317	رونده سما	رەۋەندەگى سەما	319
رهوار	رەھۋار	317	روضه	رەۋزە	319
رهيق	رەھىق	317	روضة الصفا	رەۋزەتۇسسەفا	319
رحيل	رەھىل	317	روزن	رەۋزەن	319
رحيل كوش	رەھىلكۇش	318	روزنه	رەۋزەنە	319
رحم رحيم	رەھىم	318	روضه خضرا	رەۋزەگى خەزرا	319
رهين	رەھىن	318	روضه خلد	رەۋزەگى خۇلد	319
رهينه	رەھىنە	318	روضه زركار	رەۋزەگى زەركار	319
رووف	رەئۇف	318	روضه رضوان	رەۋزەگى رىزۋان	319
رو	رەۋ	318	روضه فردوس	رەۋزەگى فىردەۋس	319
روا	رەۋا	318	روضه ارم	رەۋزەگى ئىرەم	319
روابط	رەۋابىت	318	روشن	رەۋشەن	319
رواتب	رەۋاتىب	318	رونق	رەۋنەق	319
رواج	رەۋاج	318	رونق افزا	رەۋنەق گەفزا	319
رواق	رەۋاق	318	روش	رەۋش	319
روان	رەۋان	318	رعيه	رەئىييە	319

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
روانه	رەۋانە	319	رعيت	رەئىييەت	319
رعيت نواز	رەئىييەتنەۋاز	319	روزافزون	روزەفزون	320
رياست	رەياسەت	319	روزكار	روزگار	320
رياحين	رەياھىن	320	روزنامه	روزنامە	320
ريب	رەيب	320	روزى	روزي	320
ريحانه	رەيھانە	320	روزشباب	روزى شەباب	321
ريحانى	رەيھانيي	320	روزمحشر	روزى مەھشەر	321
رو	رو	320	روسياه	روسياھ	321
روب	روب	320	روسيه	روسيەھ	321
روباه	روباھ	320	روفته	روفتە	321
راى	روباي	320	روكش	روكەش	321
روبراه	روبەراھ	320	روكردان	روگەردان	321
روبره	روبەرەھ	320	رومال	رومال	321
روبرو	روبەرو	320	روح	روھ	321
روبروى	روبەروي	320	روح آسا	روھاسا	321
روپوش	روپوش	320	روحانى	روھانيي	321
روپوشلوق	روپوشلۇق	320	روح افزا	روھەفزا	321
روتازه	روتازە	320	روزانه	روزانە	321
رود	رود	320	روح پرور	روھپەرۋەر	321
روده	رودە	320	روح الامين	روھۇلئەمىن	321
رودبار	رودبار	320	روح القدس	روھۇلقۇددۇس	321
رودخانه	رودخانە	320	روح الله	روھۇللاھ	321
روز	روز	320	روى	روي	321

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
روزه	روزه	320	روين	رويەن	321
روی کش	رويكەش	321	رس	رۇس	322
روی اندود	رويى ئەندۇد	321	رست	رۇست	322
روی زمين	رويى زەمىن	321	روستا ، رستا	رۇستا	322
روين تن	رويىنتەن	321	رستاخيز	رۇستاخىز	322
ربع	رۇبۇ	321	روستائی	رۇستائي	322
رباع	رۇباۋ	321	روستائيانه	رۇستائيانه	322
رباعی	رۇبائي	321	روستای	رۇستاي	322
رباعيات	رۇبائييات	322	روستايی	رۇستايي	323
رباعيه	رۇبائييه	322	روستاييلىق	رۇستايىلىق	323
روبه پەران	رۇبەئی پەران	322	رستخيز	رۇستەخىز	323
ربع مسكون	رۇبئی مەسكۇن	322	رستم	رۇستەم	323
رتب ، رطب	رۇتەب	322	رستم ليق	رۇستەملىق	323
رتبه	رۇتبه	322	رسوخ	رۇسۇخ	323
رتبەليق	رۇتبەلىق	322	رسل	رۇسۇل	323
رجحان	رۇجهان	322	رسوم	رۇسۇم	323
رجوع	رۇجۇۋ	322	رشد	رۇشد	323
رجوليت	رۇجۇلىييەت	322	رفقاۋ	رۇفەقاۋ	323
رخ	رۇخ	322	رفو	رۇفۇ	323
رخام	رۇخام	322	رقئه	رۇقئه	323
رخص	رۇخەس	322	رقباء	رۇقەباۋ	323
رخسار	رۇخسار	322	رقوم	رۇقۇم	323
رخساره	رۇخساره	322	ركن	رۇكن	323

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رخصت	رۇخسەت	322	ركوع	رۇكۇئ	323
روم اهلى	رۇم ئەهلى	323	رضى الله عنه	رەزىياللاھانھۇ	312
رمان	رۇممان	323	رساله	رىسالە	324
رمانى	رۇممانىي	323	رسالت	رىسالەت	324
رموز	رۇمۇز	323	رساله دوار	رىسالەئى دەۋۋار	324
رمح	رۇمھ	323	رساله‌مغنيون	رىسالەئى مۇغەننىيۇن	324
رومى	رۇمىي	323	ريش	رىش	324
رعايت	رىئايەت	323	رشت	رىشت	325
رباط	رىبات	324	رشته	رىشتە	325
رباطات	رىباتات	324	رشته مريم	رىشتەئى مەريەم	325
ربقه	رىبقە	324	رشته عنكبوت	رىشتەئى ئەنكەبۇت	325
رجاعت	رىجائەت	324	رشته رنج	رىشتەئى رەنج	325
رجال	رىجال	324	رشته اشك	رىشتەئى ئەشك	325
رداء	رىداء	324	رشته‌كش	رىشتەكەش	325
ريز	رىز	324	ريشخند	رىشخەند	325
ريز ريز	رىز - رىز	324	رشوه	رىشۋە	325
رضاء	رىزائ	324	رشوت	رىشۋەت	325
رضامند	رىزامەند	324	رشوه‌خوار	رىشۋەخار	325
ريزه	رىزە	324	رشوه‌خور	رىشۋەخور	325
ريزه ريزه	رىزە - رىزە	324	رشوه ديحنده	رىشۋە دىھەندە	325
ريزه چين	رىزە چىن	324	رفعت	رىفئەت	325
ريزو پاش	رىزۇ پاش	324	رفق	رىفق	325
رزق	رىزق	324	رقاب	رىقاب	325

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
رضوان	رىزۋان	324	رقت	رىققەت	325
رقيت	رىققىيىەت	325	روايت	رىۋايەت	326
ركاب	رىكاب	325	رياء	رىياء	326
ركوه	رىكۆه	325	رياضه	رىيازه	326
ركيب	رىكىب	325	رياض	رىياز	326
رمال	رىمال	325	رياضت	رىيازەت	326
رماح	رىماھ	326	رياضى	رىيازي	326
رند	رىند	326	رياضيات	رىيازىيىات	326
رندان	رىندان	326	رياست	رىياسەت	326
رندانه	رىندانه	326	رياكار	رىياكار	326
رندليق	رىندلىق	326	ريالىق	رىيالىق	326
ره	ريح	326	رياح	رىياھ	326
رحله	رىھله	326	رياحين	رىياھىن	326
رحلت	رىھلەت	326	ريائى	رىيائي	326
ريو	رىۋ	326	رندوش	رىندۇەش	326
رىووافسون	رىۋۇ ئەفسۇن	326	رندوشليق	رىندۇەشلىق	326
رىوورنگ	رىۋۇرەنگ	326			
روايات	رىۋايات	326			

ز (زه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زاخر	زاخىر	327	زاهدا	زاهىدا	329
زاد	زاد	327	زاهدانه	زاهىدانه	329
زاده	زادە	327	زاهر	زاهىر	329
زادوبود	زادۇبۇد	328	زاويه	زاۋىيە	329
زاد ابد	زادى ئەبەد	328	زائد	زائىد	329
زاد راه	زادى راھ	328	زائده	زائىدە	329
زاد راحله	زادى راھىلە	328	زائر	زائىر	329
زار	زار	328	زائل	زائىل	329
زارليغ	زارلىغ	328	زاى	زاي	329
زاغ	زاغ	328	زاينده	زايەندە	329
زاغچه	زاغچە	328	زايچه	زايچە	329
زاغ وزغن	زاغۇ زەغەن	328	زايد	زايىد	329
زاک	زاك	328	زاير	زايىر	329
زاک	زاگ	328	ذايقه	زايىقە	329
زال	زال	328	زايل	زايىل	329
زال فلك	زالى فەلەك	328	زبان	زەبان	330
زال نژند	زالى نەژەند	328	زبانه	زەبانە	330
زانو	زانۇ	328	زبان بست	زەبانبەست	330
زانى	زانيي	328	زبان بند	زەبانبەند	330
زاهد	زاھىد	329	زباندان	زەباندان	330

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ييزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	ييزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زبان آور	زەباناۋەر	330	زداى	زەداي	331
زبان آورد	زەبان ئاۋەرد	330	زده	زەدە	331
زبان حال	زەبانى ھال	330	زر	زەر	331
زبر	زەبەر	330	زرافشان	زەرەفشان	332
زبرجد	زەبەرجەد	330	زرافشانليق	زەرەفشانلىق	332
زبردست	زەبەردەست	330	زراندود	زەر ئەندۇد	332
زبردستليق	زەبەردەستلىق	330	زرباف	زەرباف	332
زبور	زەبۇر	330	زربافت	زەربافت	332
زبون	زەبۇن	330	زربفت	زەربەفت	332
زبون كش	زەبۇنكۇش	330	زربفت ليغ	زەربەفتلىغ	332
زبون كش لوق	زەبۇنكۇشلۇق	330	زرپاش	زەرپاش	332
زبون وش	زەبۇنۋەش	330	زرپيكر	زەرپەيكەر	332
زجر	زەجر	331	زرتشت	زەرتۇشت	332
زجاج	زەججاج	331	زرخريد	زەرخەرىد	332
زخار	زەخخار	331	زرد	زەرد	332
زخم	زەخم	331	زرد آلو	زەردالۇ	332
زخمه	زەخمه	331	زرد آلوى	زەردالۇي	332
زخمەپردازليق	زەخمەپەردازلىق	331	زرده	زەردە	332
زخمليغ	زەخملىغ	331	زردشت	زەردەشت	332
زخمناك	زەخمناك	331	زردك	زەردەك	332
زخم زبان	زەخمى زەبان	331	زردوز	زەردوز	332
زخمين	زەخمىن	331	زردشت	زەردۇشت	332
زدا	زەدا	331	زرافه	زەررافه	333

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زرشته	زەررىشته		زعفران زار	زەئفەرانزار	334
زرين	زەررىن	333	زعفرانى	زەئفەرانىي	334
زرينه	زەررىنه	333	زعقه	زەئقه	335
زرين پوش	زەررىن پۇش	333	ذقن	زەقەن	335
زرفشان	زەرفىشان	333	زقوم	زەققۇم	335
زرفشانليق	زەرفىشانلىق	333	زكات	زەكات	335
زرق	زەرق	333	زكاتچى	زەكاتچى	335
زرق سازليق	زەرقسازلىق	333	زكّى	زەكىي	335
زركار	زەركار	333	زلزله	زەلزەله	335
زركارليغ	زەركارلىغ	333	زلت	زەللەت	335
زركش	زەركەش	333	زلوبيا	زەلۇبىيا	335
زرگر	زەرگەر	333	زليبيا	زەلىبىيا	335
زرنشان	زەرنىشان	333	زمان	زەمان	335
زرنكار	زەرنىگار	333	زمانه	زەمانه	336
زرحل	زەرھەل	333	زمانى	زەمانىي	336
زر حلقه	زەرھەلقه	333	زمن	زەمەن	336
زرورق	زەرۋەرەق	334	زمزمه	زەمزەمه	336
زرير	زەرىر		زمزمەپرداز	زەمزەمەپەرداز	336
زرمخضى	زەرى مەخزى	334	زمهرير	زەمھەرىر	336
زر مغربى	زەرى مەغرىبىي	334	زمخت	زەمۇخت	336
زغن	زەغەن	334	زمين	زەمىن	336
زعفران	زەئفەران	334	زمين بوس	زەمىنبوس	336
زمين روب	زەمىنروب	336	زنگبار	زەنگبار	337

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زمين نورد	زەمىننەۋەرد	336	زنكى شب رنك	زەنگىئى شەب رەنگ	337
زن	زەن	336	زهر	زەهر	337
زنادقه	زەنادىقە	344	زهر آشام	زەھراشام	337
زنان	زەنان	336	زر آلود	زەھرالۇد	337
زنانه	زەنانە	336	زهره	زەھرە	337
زنخ	زەنەخ	337	زهرخنده	زەھرخەندە	337
زنخدان	زەنەخدان	337	زهركش	زەھركوش	338
زنبق	زەنبەق	337	زهرچشم	زەھرى چەشم	338
زنبل	زەنبەل	337	زهر قاتل	زەھرى قاتىل	338
زنبل باف	زەنبەلباف	337	زهر فراق	زەھرى فىراق	338
زنبور	زەنبۇر	337	زهر مهلك	زەھرى مۇھلىك	338
زنبورخانه	زەنبۇرخانە	337	هرناب	زەھرى ناب	338
زنجبيل	زەنجەبىل	337	زهرهلاك	زەھرى ھەلاك	338
زند	زەند	337	زهر هلاهل	زەھرى ھەلاھىل	338
زنك	زەنگ	337	زحمت	زەھمەت	338
زنگ	زەنگ	337	زوال	زەۋال	338
			زوائد	زەۋائىد	338
زنكار	زەنگار	337	زوايا	زەۋايا	338
زنگار	زەنگار	337	زوج	زەۋج	338
زنكارى	زەنگارىي	337	زوجه	زەۋجە	338
زنگارى	زەنگارى	337	زوجين	زەۋجەين	338
زنكى	زەنگىي	337	زورق	زەۋرەق	338
زورقچه	زەۋرەقچە	338	زكال	زۇگال	340

ییزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	ییزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زورق می	زەۋرەقی مەي	338	زلال	زۇلال	340
زولانه	زەۋلانه	339	زلال خضر	زۇلالی خىزر	340
زیتون	زەيتۇن	339	زلال زىندكانى	زۇلالی زىندەگانيي	340
زیلوچه	زەيلۇچه	339	زلال حيات	زۇلالی ھەيات	340
زین	زەين	339	زولانه	زۇلانه	340
زین الملت	زەينۇل مىللەت	339	زلف	زۇلف	340
زور	زور	339	زلفی	زۇلفا	340
زور آزمون	زورئازمۇن	339	زلفین	زۇلفەين	340
زورخانه	زورخانه	339	زلف پریشان	زۇلفی پەرىشان	340
زوردست	زوردەست	339	زلف تابدار	زۇلفی تابدار	341
زورسنج	زورسەنج	339	زلف ساحر	زۇلفی ساھىر	341
زورکر	زورگەر	339	زلف سنبل	زۇلفی سۇنبۇل	341
زورلاماق	زورلاماق	339	زلفین	زۇلفىن	341
زورمند	زورمەند	339	زمره	زۇمره	341
زبده	زۇبده	339	زمرد	زۇمرەد	341
زبدة التواریخ	زۇبدەتۇتتەۋارىخ	340	زمره اوباش	زۇمرەئی ئەۋباش	341
زجاج	زۇجاج	340	زمره بینش	زۇمرەئی بىنىش	342
زجاجه	زۇجاجه	340	زمره تحقیق	زۇمرەئی تەھقىق	342
زود	زۇد	340	زمره کفار	زۇمرەئی كۇففار	342
زدا	زۇدا	340	زمره محرم	زۇمرەئی مەھرەم	342
زروه	زۇرۋە	340	زمره حجاج	زۇمرەئی ھۇججاج	342
زغال	زۇغال	340	زمره عشق	زۇمرەئی ئىشق	342
زمخت	زۇمۇخت	342	زیردست	زىردەست	343

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زمرد	زۇمۇررەد	342	زيروبم	زىرۇبەم	343
زمردپوش	زۇمۇردەدپۇش	342	زيروزبر	زىرۇزەبەر	343
زمردفام	زۇمۇررەدفام	342	زروه	زىرۇە	343
زمردكون	زۇمۇررەدگۇن	342	زيربار	زىرى بار	343
زمردين	زۇمۇررۇدىن	342	زيرنكين	زىرى نىگىن	343
زنار	زۇننار	342	زره	زىرە	343
زهد	زۇهد	342	زرەپوش	زىرەپۇش	343
زحل	زۇهەل	342	زرەكرليك	زىرەھگەرلىك	343
زهد فروش	زۇهد فۇرۇش	342	زرهلى	زىرەلى	343
زهره	زۇهره	342	زرنيخ	زىرنىخ	343
زهاد	زۇهھاد	342	زيست	زىست	343
زهادكش	زۇهھادكۇش	342	زيشت	زىشت	343
زوار	زۇۋار	342	زيشت روى	زىشت روى	344
زيبق	زىبەق	343	زلال	زىلال	344
زيبك	زىبەك	343	زلزله	زىلزىلە	344
زيج	زىج	343	زمام	زىمام	344
زير	زىر	343	زين	زىن	344
زيرا	زىرا	343	زنا	زىنا	344
زراعت	زىرائەت	343	زناكار	زىناكار	344
زراعت ليق	زىرائەتلىك	343	زندان	زىندان	344
زيراكى	زىراكى	343	زنده	زىندە	345
زيراكه	زىراكى	343	زندگان	زىندەگان	345
زندكانى	زىندەگانى	345	زيانكار	زىيانكار	346

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
زىندەجاويد	زىندەئى جاۋىد	345	زيانكارليق	زيانكارلىق	346
زنديق	زىندىق	345	زيب	زىيب	346
زنهار	زىنهار	345	زيبا	زىيبا	346
زينهار	زىنهار	345	زيباسرشت	زىيباسرشت	346
زه	زىھ	345	زيبالیق	زىيبالىق	346
زحاف	زىھاف	345	زيبنده	زىيبەندە	346
زحافات	زىھافات	345	زيبليغ	زىيبلىغ	346
زهی	زىھى	345	زيب و آرايش	زىيبۇ ئارايىش	346
زيور	زىۋەر	345	زيب وزين	زىيبۇزەين	346
زياد	زىياد	345	زيب و زيور	زىيبۇ زىۋەر	346
زياده	زىيادە	345	زيب و فر	زىيبۇفەر	346
زيادت	زىيادەت	345	زيب تارك	زىيبى تارەك	346
زيارت	زىيارەت	345	زيب عزار	زىيبى ئۇزار	346
زيارتگاه	زىيارەتگاھ	345	زين	زىين	346
زيان	زىيان	346	زينه	زىينە	346
زيان بود	زىيان بود	346	زينت	زىينەت	346
زيان زده	زىيانزەدە	346	زينليق	زىينلىق	346

ژ (ژە)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ژاە	ژالە	347	ژيان	ژەيان	347
ژرف	ژەرف	347	ژوليده	ژولىدە	347
ژرفا	ژەرفا	347	ژيان	ژيان	347
ژنده	ژەندە	347			

س (سىين)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سا	سا	348	سادس	سادىس	349
ساباماق	ساباماق	348	سار	سار	349
سابع	سابىئ	348	سارا	سارا	350
سابق	سابىق	348	ساربان	ساربان	350
سابقا	سابىقەن	348	سارت	سارت	350
سابقه	سابىقه	348	سارغارتماق	سارغارتماق	350
سانقۇن	سانقۇن		سارغارماق	سارغارماق	350
ساطع	ساتىئ	348	سارغى	سارغى	350
ساتر	ساتىر	348	ساروج	سارۇج	350
ساجد	ساجىد	349	ساری	ساری	350
ساچراماق	ساچراماق	349	ساریغ	سارىغ	350
ساچیغ	ساچىغ	349	ساریغ آغریغ	سارىغ ئاغرىغ	350
ساچیغلیغ	ساچىغلىغ	349	ساریغ قوش	سارىغ قۇش	350
ساچیق	ساچىق	349	ساریمتول	سارىمتۇل	350
ساخت	ساخىت	349	ساز	ساز	350
سادات	سادات	349	سازنده	سازەندە	350
ساده	ساده	349	سازوبرك	سازۇ بەرگ	350
ساده‌دل	ساده‌دىل	349	سازوار	سازۋار	350
ساده‌رو	ساده‌رو	349	سازش	سازىش	350
ساده‌وش	ساده‌ۋەش	349	ساغ	ساغ	350

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ساغالماق	ساغالماق	350	ساكتليك	ساكىتلىك	351
ساغر	ساغەر	350	ساكن	ساكىن	351
ساغركش	ساغەركەش	350	ساكن ليك	ساكىنلىك	352
ساغرخورشيد	ساغەرى خۇرشىد	351	ساكن ساكن	ساكىن ـ ساكىن	352
ساغداغ	ساغداغ	351	سال	سال	352
ساغراغو	ساغراغۇ	351	سالار	سالار	352
سغراق ، ساغراق	ساغراق	351	سال خورده	سالخورده	352
ساغراماق	ساغراماق	351	سالغاماق	سالغاماق	352
ساغو	ساغۇ	351	سالغوچه	سالغۇچە	352
ساغوچى	ساغۇچى	351	سالالانماق	سالالانماق	352
ساغين	ساغىن	351	سالماق	سالماق	352
ساغينچ	ساغىنچ	351	سالوس	سالوس	352
ساغيندورماق	ساغىندۇرماق	351	سالوسى	سالوسى	352
ساغينماق	ساغىنماق	351	سال و ماه	سالۇماھ	352
ساق	ساق	351	ساليق	سالىق	352
سقاق	ساقاق	351	سالك	سالىك	352
ساقاغ ، سقاغ	ساقاغ	351	سالك امر	سالىكى ئەمر	352
سقالدوروق	ساقالدۇرۇق	351	سالك اطوار	سالىكى ئەتۇار	352
ساقداق	ساقداق	351	سالك مجذوب	سالىكى مەجزۇب	352
ساقى	ساقي	351	سالكين	سالىكىن	352
ساقط	ساقىت	351	سالم	سالىم	353
ساقيزغان	ساقىزغان	351	سالم ليغ	سالىملىغ	353
ساكت	ساكىت	351	سالينماق	سالىنماق	353

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سامان	سامان	353	ساحل	ساهىل	355
سامانلىغ	سامانلىغ	353	ساو	ساۋ	355
سامانلىق	سامانلىق	353	ساواش	ساۋاش	355
سامى	سامىي	353	ساوچى	ساۋچى	355
سامع	سامىئ	353	ساورى	ساۋرى	355
سامر	سامىر	353	ساوغات	ساۋغات	355
سامرى	سامىري	353	ساورغاماق	ساۋۇرغاماق	355
سان	سان	353	ساووق	ساۋۇق	355
ساناغلاماق	ساناغلانماق	353	ساعى	سائىي	355
ساناغلىغ	ساناغلىغ	353	ساعد	سائىد	355
سانچماق	سانچماق	353	سائر	سائىر	356
سانچمه	سانچمه	353	سائل	سائىل	356
ساندوغاچ	ساندۇغاچ	354	سائليت	سائىلىييەت	356
ساندولاچ	ساندۇلاچ	354	سای	ساي	356
ساندواچ	ساندۇۋاچ	354	سايه	سايه	356
سانك	سانگ	354	سايه ديوار	سايەئى دىۋار	356
سانح	سانىھ	354	سايه راءفت	سايەئى رەئفەت	356
سانحه	سانىھه	354	سايەبان ، سايبان	سايەبان	356
ساحه	ساهه	354	سايه افكن	سايه ئەفگەن	356
ساحت	ساهەت	354	سايه گستر	سايه گۈستەر	356
ساهر	ساهىر	355	سايەور	سايەۋر	356
ساحر	ساهىر	355	سايەوش	سايەۋەش	356
ساحره	ساهىره	355	سايپاماق	سايپاماق	356

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سايغاماق	سايغاماق	356	سبزارنگ	سەبزارەنگ	357
سايغالماق	سايغالماق	356	سبزه	سەبزە	357
سايلاماق	سايلاماق	356	سبزەكون	سەبزەگۈن	358
سايلانماق	سايلانماق	356	سبزەوار	سەبزەۋار	358
ساير	سايىر	356	سبزەزار	سەبزەزار	358
سايس	سايىس	356	سبز پوش	سەبزپۇش	358
سايل	سايىل	356	سبق	سەبق	358
سعادتا"	سەئادەتەن	356	سبقت	سەبقەت	358
سعادت	سەئادەت	356	سبقت نما	سەبقەتنەما	358
سعادتمند	سەئادەتمەند	356	سبلت	سەبلەت	358
سبع	سەبئ	356	سبو	سەبۇ	358
سباغ	سەباغ	357	سبع	سەبۇئ	358
سبع	سەبەئ	357	سبك	سەبۇك	358
سبعه	سەبئە	357	سبوكش	سەبۇكەش	358
سبعه سيار	سەبئەئى سەييار	357	سبكبار	سەبۇكبار	358
سبب	سەبەب	357	سبكبارليغ	سەبۇكبارلىغ	358
سبد	سەبەد	357	سبكپر	سەبۇكپەر	358
سەبرگە	سەبەرگە	357	سبك پى	سەبۇكپەي	358
سەبركەليك	سەبەرگەلىك	357	سبك خيز	سەبۇكخىز	358
سبق	سەبەق	357	سبك رو	سەبۇكرەۋ	358
سبق خوان	سەبەقخان	357	سبك روح	سەبۇكروھ	358
سبز	سەبز	357	سبكسار	سەبۇكسار	358
سبزا	سەبزا	357	سبك سير	سەبۇكسەير	358

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سبيب	سەبىب	358	سخت	سەخت	359
سبيل	سەبىل	359	سخت كوش	سەختكوش	359
سپاريشلامك	سەپارىشلەمەك	359	سخت كوش	سەختگۇش	360
سەپايە	سەپايە	359	سخت كير	سەختگىر	360
سپيدار	سەپىدار	359	سخى	سەخىي	360
سپيدە	سەپىدە	359	سعد	سەئد	360
ستر	سەتىرە	359	سعد اختر	سەئد ئەختەر	360
سترون	سەتەرۇەن	359	سعد اكبر	سەئد ئەكبەر	360
ستر	سەتر	359	سعد كوكب	سەئدى كەۋكەب	360
سطر	سەتر	359	سجدە	سەجدە	360
ستر عورت	سەترى ئەۋرەت	359	سجدە كاە	سەجدەگاە	360
ستر حال	سەترى ھال	359	سجمە	سەچمە	360
سطح	سەتھ	359	سد	سەدد	361
سطح خاك	سەتھى خاك	359	سر	سەر	361
سطحى	سەتھىي	359	سرا	سەرا	361
سطوت	سەتۇەت	359	سرابوستان	سەرابوستان	361
سجع	سەجئ	359	سراب	سەراب	361
سجادە	سەججادە	359	سراپردە	سەراپەردە	361
سخاء	سەخائ	359	سرارى	سەرارىي	361
سخاسيز	سەخاسىز	359	سراسر	سەراسەر	361
سخاوت	سەخاۋەت	359	سراسيمە	سەراسىمە	361
سخاوتسيز	سەخاۋەتسىز	359	سرآغاز	سەراغاز	361
سخط	سەخەت	359	سرآمد	سەرامەد	361

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سرآواز	سەراۋاز	361	سرجوش	سەرجۇش	363
سراى	سەراي	361	سرچه	سەرچە	363
سراى سپنج	سەرايى سپەنج	362	سرچشمه	سەرچەشمە	363
سره	سەرە	362	سرچشمه حيوان	سەرچەشمەئى ھەيۋان	363
سرطان	سەرەتان	362	سرخط	سەرخەت	363
سرافراز	سەرەفراز	362	سرخيل	سەرخەيل	363
سرافرازليغ	سەرەفرازلىغ	362	سرخوش	سەرخوش	363
سرافكنده	سەرەفكەندە	362	سرد	سەرد	363
سرافكنده‌ليك	سەرەفكەندەلىك	362	سردابه	سەردابە	363
سرانجام	سەرەنجام	362	سردار	سەردار	363
سرانجاملىق	سەرەنجاملىق	362	سردارلىق	سەردارلىق	363
سرانداز	سەرەنداز	362	سردفتر	سەردەفتەر	363
سراندازليق	سەرەندازلىق	362	سردسير	سەردسىر	363
سربار	سەربار	362	سردسيرى	سەردسىرى	363
سربراورماق	سەربەرگۈرماق	362	سردليق	سەردلىق	363
سربسر	سەربەسەر	362	سراج	سەراج	363
سربسته	سەربەستە	362	سررشته	سەررىشتە	363
سربلند	سەربۇلەند	362	سريه	سەرىيە	363
سربلندليق	سەربۇلەندلىق	363	سرزمين	سەرزەمىن	364
سرپنجه	سەرپەنجە	363	سرزنش	سەرزەنىش	364
سرپوش	سەرپۇش	363	سرسبز	سەرسەبز	364
سرتاسر	سەرتاسەر	363	سرسخن	سەرسۇخەن	364
سرتكيه	سەرتەكيە	363	سرشار	سەرشار	364

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سرفراز	سەرفىراز	364	سرمست	سەرمەست	365
سرفتنه	سەرفىتنە	364	سرمستانه	سەرمەستانە	365
سر فتنه ايام	سەرفىتنەئى ئەييام	364	سرمنزل	سەرمەنزىل	365
سرفكند	سەرفىگەند	364	سرنامه	سەرنامە	365
سرفكنده	سەرفىگەندە	364	سرنوشت	سەرنەۋشت	365
سرفكنده‌ليغ	سەرفىگەندەلىغ	364	سرنكون	سەرنىگۇن	365
سركاتب	سەركاتىب	364	سرنكون ليق	سەرنىگۇنلىق	365
سركار	سەركار	364	سرحد	سەرھەد	365
سركش	سەركەش	364	سرحدنشين	سەرھەدنىشىن	365
سركشليك	سەركەشلىك	364	سرهنك	سەرھەنگ	365
سركنده	سەركەندە	364	سروپا	سەرۇپا	365
سركوب	سەركوب	364	سروسامان	سەرۇسامان	365
سركوفته	سەركوفتە	364	سرو	سەرۇ	366
سركرم	سەرگەرم	364	سرور	سەرۇەر	366
سركشته	سەرگەشتە	364	سروقت	سەرۇەقت	366
سركشته‌ليق	سەرگەشتەلىق	365	سروبن	سەرۇبۇن	366
سركزشت	سەرگۈزەشت	365	سروستان	سەرۇبىستان	366
سركم	سەرگۇم	365	سرو آزاد	سەرۇى ئازاد	366
سركرانليق	سەرگىرانلىق	365	سرو بستانى	سەرۇى بوستانى	366
سرلوحه	سەرلەۋھە	365	سرو چالاك	سەرۇى چالاك	366
سرمايه	سەرمايە	365	سروخرامان	سەرۇى خىرامان	366
سرمد	سەرمەد	365	سرو روان	سەرۇى رەۋان	366
سرمدى	سەرمەدي	365	سرو سهى	سەرۇى سىھى	366

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سروكلچهر	سەرۋى گۈلچىهر	366	سفيده	سەفىدە	367
سروناز	سەرۋى ناز	366	سفير	سەفىر	367
ساری	سەرى	366	سفيل	سەفىل	368
سريع	سەرىئ	366	سفينه	سەفىنە	368
سرير	سەرىر	366	سفيه	سەفىھ	368
ساريغ	سەرىغ	366	سفيهانه	سەفىھانە	368
سرمو	سەرى مو	366	سقاغ	سەقاغ	368
سرموی	سەرى موي	366	سقط	سەقەت	368
سريع السير	سەرىئۇسسەير	366	سقر	سەقەر	368
سريع القلم	سەرىئۇلقەلەم	366	سقرلات	سەقەرلات	368
سزا	سەزا	366	سقاء	سەققاۋ	368
سزاوار	سەزاۋار	366	سقاليق	سەققالىق	368
سزای	سەزاي	366	سقيم	سەقىم	368
سس	سەس	366	سقف	سەقف	368
			سقف نكون	سەققى نىگۇن	368
سفارت	سەفارەت	367	سكرات	سەكەرات	368
سفال	سەفال	367	سكنات	سەكەنات	368
سفاهت	سەفاھەت	367	سكنه	سەكەنە	368
سفائن	سەفائىن	367	سكته	سەكتە	368
سفاين	سەفايىن	367	سكره	سەكرە	368
سفر	سەفەر	367	سكرت	سەكرەت	368
سفاك	سەففاك	367	سكاك	سەككاك	368
سفيد	سەفىد	367	سك	سەگ	368

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سك	سەگ	368	سليف	سەلىق	370
سكبان	سەگبان	369	سليقه	سەلىقە	370
سک آبی	سەگى ئابىي	369	سلىقەليغ	سەلىقەلىغ	370
سک شکاری	سەگى شىكارىي	369	سليم	سەلىم	370
سلاطين	سەلاتىن	369	سليم الاعضاء	سەلىمۇلئەئزاء	370
سلاطين زاده	سەلاتىن زادە	369	سم	سەم	370
سلاطين مكرم	سەلاتىنى مۇكەررەم	369	سمع	سەمئ	370
سلاست	سەلاسەت	369	سماء	سەماء	370
سلاسل	سەلاسىل	369	سماع	سەماء	370
سلامت	سەلامەت	369	سماق	سەماق	371
سلامت روب	سەلامەتروب	369	سماوات	سەماۋات	371
سلف	سەلەف	369	سماوش	سەماۋەش	371
سلم	سەلەم	370	سماوی	سەماۋي	371
سلب	سەلب	370	سماعی	سەمائي	371
سلب وجود	سەلبى ۋۇجۇد	370	سمر	سەمەر	371
سلبی	سەلبي	370	سمك	سەمەك	371
سلطنت	سەلتەنەت	370	سمن	سەمەن	371
سلخ	سەلخ	370	سمند	سەمەند	371
سلسبيل	سەلسەبىل	370	سمندر	سەمەندەر	371
سلاخ	سەللاخ	370	صمصام	سەمسام	371
سلاخ ليق	سەللاخلىق	370	سم	سەمم	371
سليطه	سەلىتە	370	سمور	سەمۇر	371
سليس	سەلىس	370	سموم	سەمۇم	371

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سموم دردورنج	سەمۇمى دەردۇ رەنج	371	سنگ كباب	سەنگ كەباب	373
سميع	سەمىئ	371	سنگلاخ	سەنگلاخ	373
سناج	سەناج	372	سن كين	سەنگىن	373
سنه	سەنە	372	سن كين دل	سەنگىن دىل	373
سند	سەنەد	372	سنك تراشيده	سەنگى تەراشىدە	373
سنوات	سەنەۋات	372	سنين	سىنىن	373
سنج	سەنج	372	سها ، سهى	سەھا	373
سنجق	سەنجەق	372	سحاب	سەھاب	373
سندان	سەندان	372	سحاب پيل رنگ	سەھابى پىلرەنگ	373
سندروس	سەندەرۇس	372	سحر	سەھەر	373
سنگ	سەنگ	372	سحره	سەھەرە	373
سنگر	سەنگەر	372	سحرخنده‌ليق	سەھەرخەندەلىق	373
سنگرلاماق	سەنگەرلاماق	372	سحرخيز	سەھەرخىز	373
سنگ انداز	سەنگەنداز	372	سحركاه	سەھەرگاھ	373
سنكه باران	سەنگباران	373	سحركون	سەھەرگۇن	373
سنك بست	سەنگبەست	373	سهل	سەھل	374
سنگ تراش	سەنگتەراش	373	سهل انكار	سەھل ئىنكار	374
سنك توده	سەنگ تۇدە	373	سهل انكارليق	سەھل ئىنكارلىق	374
سنك دل	سەنگدىل	373	سهم	سەھم	374
سنگ ريز	سەنگرىز	373	سهمناك	سەھمناك	374
سنك ريزه	سەنگرىزە	373	سحور	سەھۇر	374
سنك ريزه‌ليك	سەنگرىزەلىك	373	سهو	سەھۇ	374
سنگ سار	سەنگسار	373	سهوالقلم	سەھۇلقەلەم	374

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سهى	سەھىي	374	سوسن	سەۋسەن	376
سوابق	سەۋابىق	374	سوسنى	سەۋسەنىي	376
سواد	سەۋاد	374	سوسن آزاد	سەۋسەنى ئازاد	376
سواد الوجه	سەۋادۇل ۋەجھ	375	سوسن آزاده	سەۋسەنى ئازادە	376
سواد اعظم	سەۋادى ئەئزەم	375	سوق	سەۋق	376
سواد بصر	سەۋادى بەسەر	375	سعيد	سەئىد	376
سوار	سەۋار	375	سعى	سەئىي	376
سواره	سەۋارە	375	سير	سەير	376
سواش	سەۋاش	375	سير و طير	سەيرۇتەير	376
سواشماق	سەۋاشماق	375	سيف	سەيف	376
سوانح	سەۋانىھ	375	سيفور	سەيفۇر	377
سواحل	سەۋاھىل	375	سيفى	سەيفىي	377
سوط	سەۋت	375	سيل	سەيل	377
سوداء	سەۋداۋ	375	سيل آب	سەيل ئاب	377
سودا	سەۋدا	375	سيل اندوز	سەيل ئەندۇز	377
سوداپيشه	سەۋداپىشە	375	سيحون	سەيھۇن	377
سوداخانه	سەۋداخانە	375	سيد	سەيد	377
سودازده	سەۋدازەدە	375	سيار	سەييار	377
سوداگر	سەۋداگەر	375	سياره	سەييارە	377
سودائيانه	سەۋدائىيانە	375	سيارات	سەييارات	377
سودائى	سەۋدائىي	375	سياح	سەييا ھ	
سودر	سەۋدەر	376	سيئات	سەييىئات	377
ثورت	سەۋرەت	376	سيئه	سەييىئە	377

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سيد	سەييىد	377	سوک	سوگ	378
سو	سو	377	سوكوار	سوگۇار	378
سوخته	سوختە	377	سوكوارليق	سوگۇارلىق	378
سورماق	سورماق	377	سونک	سوڭ	378
سوروغ	سورۇغ	377	سونكرا	سوڭرا	378
سوروق	سورۇق	377	سونكراغى	سوڭراغى	378
سوز	سوز	377	سونككغى	سوڭغى	378
سوزان	سوزان	378	سونكوجه	سوڭۇچە	378
سوزانه	سوزانە	378	سوى	سوي	379
سوزاول	سوزاۋۇل	378	سويماق	سويماق	379
سوزن	سوزەن	378	سويولماق	سويۇلماق	379
سوزنده	سوزەندە	378	سو	سۇ	379
سوزنده‌راق	سوزەندەراق	378	سوجى	سۇچى	379
سوزن كر	سوزەنگەر	378	سبح	سۇبھ	379
سوزلوغ	سوزلۇغ	378	سبحان	سۇبھان	379
سوزناك	سوزناك	378	سبحانى	سۇبھانىي	379
سوزوكداز	سوزۇگۇداز	378	سبحه	سىبھە	379
سوغالماق	سوغالماق	378	سبحه‌صددانه	سىبھەئى سەددانە	379
سوقرانماق	سوقرانماق	378	سبل	سۇبۇل	379
سوقماق	سوقماق	378	ستوده	سۇتۇدە	379
سوقولماق	سوقۇلماق	378	ستور	سۇتۇر	379
سوقوم	سوقۇم	378	سطرلاب	سۇتۇرلاب	379
سوک	سوك	378	ستون	سۇتۇن	379

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سطوح	سۇتۇھ	379	سرخ	سۇرخ	381
ستوه	سۇتۇھ	379	سرخ بيد	سۇرخ بىد	381
سجود	سۇجۇد	379	سرخ رو	سۇرخ رو	381
سجودات	سۇجۇدات	379	سرخ رولوغ	سۇرخ رولۇغ	381
سخن	سۇخەن	379	سرفه	سۇرفه	381
سخن آرا	سۇخەن ئارا	380	سرود	سۇرۇد	381
سخندان	سۇخەندان	380	سرور	سۇرۇر	381
سخن سنج	سۇخەنسەنج	380	سرورسيز	سۇرۇرسىز	381
سخن كوى	سۇخەنگۇي	380	سروش	سۇرۇش	381
سخن گزار	سۇخەنگۇزار	380	سرين	سۇرىن	381
سخن گزارليق	سۇخەنگۇزارلىق	380	سوساماق	سۇساماق	381
سخن ور	سۇخەنۋەر	380	سست	سۇست	381
سخن ورليك	سۇخەنۋەرلىك	380	سوستانماق	سۇستانماق	381
سخره	سۇخره	380	سستايماق	سۇستايماق	381
سود	سۇد	380	سست راى	سۇست راي	381
سوده	سۇده	380	سست راى ليق	سۇست رايلىق	381
سود انديشه	سۇد ئەندىشه	380	سوفار	سۇفار	381
سده	سۇدده	380	سفهاء	سۇفەھائ	381
سود مند	سۇد مەند	380	سفت	سۇفت	381
سودوزيان	سۇدۇزىيان	380	سفره	سۇفره	381
سودوسودا	سۇدۇسەۋدا	380	سفلى	سۇفلي	381
سور	سۇر	381	سفن	سۇفۇن	381
سرب	سۇرب	381	سوقتور	سۇقتۇر	382

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سقوط	سۇقۇت		سمن سا	سۇمەنسا	383
سكر	سۇكر	382	سمن سای	سۇمەنساي	383
سكان	سۇككان	382	سومنات	سۇمنات	383
سكر	سۇكەر	382	سموم	سۇمۇم	383
سكوت	سۇكۇت	382	سمو	سۇمۇ	383
سكون	سۇكۇن	382	سومنات	سۇمنات	383
سكون ومرور	سۇكۇنۇمۇرۇر	382	سنباده	سۇنباده	383
سوك	سۇگ	382	سنبل	سۇنبۇل	383
سوكوار	سۇگۇار	382	سنبله	سۇنبۇله	383
سلاله	سۇلاله	382	سندس	سۇندۇس	383
سولاماق	سۇلاماق	382	سونماق	سۇنۇماق	383
سلفاء	سۇلەفائ	382	سها	سۇها	383
سلطان	سۇلتان	382	سهاكردار	سۇهاكىردار	383
سلطان العارفين	سۇلتانۇل ئارىفىن	382	سوهان	سۇهان	383
سلطان المعزين	سۇلتانۇل مۇئەززىن	382	سهاوش	سۇهاۋەش	383
سلطان السلاطين	سۇلتانۇس سەلاتىن	382	سهيل	سۇهەيل	383
سم	سۇم	382	سهيلى يمنى	سۇهەيلى يەمەنىي	383
سمج	سۇمج	382	سهوله	سۇهۇله	384
سمره	سۇمره	382	سهولت	سۇهۇلەت	384
سوماك	سۇمەك	382	سويداء	سۇۋەيدا	384
سمن	سۇمەن	383	سويقون	سۇيقۇن	384
سمنبر	سۇمەنبەر	383	سيورغال	سۇيۇرغال	384
سمن بيز	سۇمەنبىز	383	سويورغاماق	سويۇرغاماق	384

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سيوف	سۇيۇف	384	سرمەدان	سۇرمەدان	385
سوء ظن	سۇئى زەن	384	سرمەكون	سۇرمەگۇن	385
سودراماك	سۆدرەمەك	384	سرمكى	سۇرمەگى	385
سودرالماك	سۆدرەلمەك	384	سرمه صفاهانى	سۇرمەئى سفاهانى	385
سوكباچ	سۆكباچ	384	سورولماك	سۇرۇلمەك	385
سوز	سۆز	384	سروك	سۇرۇك	385
سوكال	سۆكەل	384	سوزكوچ	سۇزگۇچ	385
سوكاللىك	سۆكەللىك	384	سوسماك	سۇسمەك	385
سوماك	سۆمەك	384	سوكولامك	سۇكۇلەمەك	385
سوكونچ	سۆكۇنچ	384	سوكولمك	سۇكۇلمەك	385
سيوكلوك	سۆيۇكلۇك	384	سولكون	سۇلگۇن	385
سوجوك	سۇچۇك	384	سلوك	سۇلۇك	385
سوجوكلانمك	سۇچۇكلەنمەك	384	سونه	سۇنە	386
سوچوكلوك	سۇچۇكلۇك	385	سنن	سۇنەن	386
سوچوک	سۇچۇگ	385	سنت	سۇننەت	386
سوچوكلوك	سۇچۇگلۇك	385	سنت وقتى	سۇننەت ۋاقتى	386
سود	سۇد	385	سنى	سۇننىي	386
سودر	سۇدەر	385	سور	سۇۋەر	386
سوره	سۇرە	385	سيبركه	سەبەرگە	386
سرعت	سۇرئەت	385	سيپيچ	سەپىچ	386
سرعت نما	سۇرئەتنەما	385	سيچماك	سەچمەك	360
سورچاك	سۇرچەك	385	سيكراماک	سەكرەمەك	360
سرمه	سۇرمە	385	سيكريماک	سەكرىمەك	360

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سيكيرتمه	سەكىرتمە	360	سپاهى كرى	سپاھىگەرى	387
سيكيزداى ليغ	سەكىزدايلىغ	360	سپاهى ليق	سپاھىلىق	387
سيوماك	سەۋمەك	360	سپر	سپەر	387
سيوكلك	سەۋۈكلۈك	360	سپردار	سپەردار	387
سيووكلوك	سەۋۈكلۈك	360	سپردارليق	سپەردارلىق	387
سيونج	سەۋۈنج	361	سپرى	سپەرىي	387
سيونچلاشماك	سەۋۈنچلەشمەك	361	سپنج	سپەنج	387
سيونماك	سەۋۈنمەك	361	سپند	سپەند	387
سعايت	سىئايەت	386	سپندان	سپەندان	387
سيب	سىب	386	سپه	سپەھ	387
سباع	سىباۋ	386	سپهبد	سپەھبەد	387
سباعى	سىبائىي	386	سپهبد	سپەھبۇد	387
سبلت	سىبلەت	386	سپهبدليغ	سپەھبۇدلىغ	387
سيب زنخوان	سىبى زەنەخدان	386	سپه‌دار	سپەھدار	387
سپار	سىپار	386	سپه‌دارليغ	سپەھدارلىغ	387
سپارش	سىپارىش	386	سپه سالار	سپەھسالار	387
سپاس	سىپاس	386	سپقارماق	سپقارماق	387
سپاس دار	سىپاسدار	386	سپهر	سپەھر	387
سپاس گزار	سىپاسگۇزار	386	سپهراثير	سپەھرى ئەسىر	387
سپاس وثنا	سىپاسۇسەنا	387	سپهرمعلا	سپەھرى مۇئەللا	387
سپاه	سىپاھ	387	ستاره	ستارە	387
سپاهان	سىپاھان	387	ستاره‌فشان	ستارەفشان	387
سپاهى	سىپاھىي	387	ستام	ستام	387

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ستان	ستان	387	سجلات	سجللات	388
ستاى	ستاي	388	سيچقان	سچقان	389
ستايش	ستايش	388	سيخ	سخ	389
ستايش گاه	ستايشگاه	388	سدره	سدره	389
ستەم	ستەم	388	سدرەنشين	سدرەنشىن	389
ستم انديش	ستەم ئەندىش	388	سيراب	سراب	389
ستم ديده	ستەمدىدە	388	سراج	سراج	389
ستم ظرف	ستەمزەرف	388	سراج المساكين	سراجۇل مەساكىن	389
ستم سازليق	ستەمسازلىق	388	سيرايت	سرايەت	389
ستم شكن	ستەمشىكەن	388	سر	سرر	389
ستمكار	ستەمكار	388	سرحقايق	سررى ھەقايىق	389
ستمكاره	ستەمكارە	388	سرى	سررىي	389
ستمكارەليق	ستەمكارەلىق	388	سرشت	سرىشت	389
ستم كش	ستەمكەش	388	سرشته	سرىشتە	389
ستم كر	ستەمگەر	388	سرشك	سرىشك	389
سته	ستته	388	صرف	سەرف	389
ستەضروريه	ستتەئى زەرۇرىيە	388	سيرماماك	سرمەمەك	389
ستر	ستر	388	سريش	سرىش	389
ستيز	ستىز	388	سرشليك	سرشلىك	389
ستيزان	ستىزان	388	سيرغ	سرىغ	390
ستيزه	ستىزە	388	سريقماق	سرىقماق	390
ستيزەروى	ستىزەروي	388	سيزماق	سزماق	390
سجل	سجىل	388			

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سيزغوزماق	سىزغۇزماق	390	سلاحى	سىلاهي	391
سيغناق	سىغناق	390	سلاح رزم	سىلاهى رەزم	391
سيغورماق	سىغۇرماق	390	سلح شور	سىلەھشور	391
سفاهان	سىفاهان	390	سلسله	سىلسىلە	391
سفله	سىفلە	390	سلسلەزلف	سىلسىلەئى زۇلف	391
سيقتاماق	سىقتاماق	390	سلسله مقصود	سىلسىلەئى مەقسۇد	391
سيقينماق	سىقىنماق	390	سلک	سىلك	391
سكنجبين	سىكەنجەبىن	390	سيلكينچەك	سىلكىنچەك	391
سكات	سىككات	390	سيلى	سىللى	391
سكه	سىككە	390	سيم	سىم	391
سكەزەده	سىككەزەدە	390	سماع	سىماۋ	391
سكه رفعت	سىككەئى رىفئەت	390	سماك	سىماك	391
سكەبهبود	سىككەئى بىھبۇد	390	سيناغماق	سىناغماق	391
سكال	سىگال	390	سنان	سىنان	391
سكالش	سىگالىش	391	سينه	سىنە	391
سينكار	سىڭار	391	سينەسوز	سىنەسوز	391
سينكاك	سىڭەك	391	سينك	سىنەك	392
سينكراماك	سىڭرەمەك	391	سنجاب	سىنجاب	392
سينكورماك	سىڭۇرمەك	391	سنجابى	سىنجابي	392
سينكيرى	سىڭىرى	391	سينچ	سىنچ	392
سلاح	سىلاھ	391	سيندورماق	سىندۇرماق	392
سلاح شور	سىلاھشور	391	سينغار	سىنغار	392
سلاح شورليق	سىلاھشورلىق	391	سينماق	سىنماق	392

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سن	سىنن	392	سياهى	سياهي	393
سينوقتورماق	سىنۇقتۇرماق	392	سير	سىيەر	393
سينقماق	سىنىقماق	392	سيه	سىيەھ	393
سهام	سىھام	392	سيەبال	سىيەھبال	393
سحر	سىھر	392	سيەپوش	سىيەھپۇش	393
سحرپرداز	سىھر پەرداز	392	سيەتاب	سىيەھتاب	393
سحرپردازليق	سىھرپەردازلىق	392	سيەچال	سىيەھچال	393
سحرپيوندليغ	سىھرپەيۋەندلىغ	392	سيەرو	سىيەھرو	393
سماك رامح	سىماكى رامىھ	392	سيەروز	سىيەھروز	393
سيمرغ	سىمرۇغ	392	سيەروى	سىيەھروي	393
سيمرغ بين	سىمرۇغ بىن	392	سيەستاره	سىيەھ ستاره	393
سين	سىين	392	سيەفام	سىيەھفام	393
سيناغليق	سىناغلىق	392	سيەكار	سىيەھكار	393
سوا ، سوى	سۇا	393	سيەكليم	سىيەھ گىلىم	393
سيادت	سىيادەت	393	سيەنامه	سىيەھنامه	394
سياستكاه	سىياسەتگاھ	393	سيره	سىيره	394
سياست	سىياسەت	393	سيرت	سىيرەت	394
سياق	سىياق	393	سيم	سىيم	394
سياه	سىياھ	393	سيما	سىيما	394
سياحت	سىياھەت	393	سيماب	سىيماب	394
سياه جرده	سىياھجەردە	393	سيمابى	سىيمابي	394
سياه‌كرد	سىياھگەرد	393	سيمبر	سىيمبەر	394
سياه كليم	سىياھگىلىم	393	سيم پاش	سىيمپاش	394

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
سيم پاشنده	سيم پاشەندە	394	سيم ناب	سيمى ناب	394
سيم تن	سيمتەن	394	سيم و زور	سيمۇزەر	394
سيمكش	سيمكەش	394	سيمين	سيمىن	394
سيمكون	سيمگۇن	394	سيمين بر	سيمىنبەر	394
سيم اشك	سيمى ئەشك	394	سيميا	سيميا	394

ش (شىين)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شاب	شاب	395	شار	شار	396
شاباش	شاباش	395	شارع	شارئ	396
شاتو	شاتۇ	395	شارك	شارەك	396
شاطر	شاتىر	395	شارب	شارىب	396
شاخ	شاخ	395	شارح	شارھ	396
شاخاب	شاخاب	395	شاش	شاش	396
شاخه	شاخه	395	شاغل	شاغىل	396
شاخسار	شاخسار	395	شاف	شاف	396
شاخ شكر	شاخى شەكەر	395	شافى	شافي	396
شاخسارخلد	شاخسارى خۇلد	395	شافع	شافئ	396
شاداب	شاداب	395			
شادابليغ	شادابلىغ	395	شافعى	شافئي	396
شادان	شادان	395	شاق	شاقق	396
شادكام	شادكام	395	شاكر	شاكىر	396
شادمان	شادمان	395	شاكرد	شاگىرد	396
شادمانه	شادمانه	395	شال	شال	396
شادمانليغ	شادمانلىغ	395	شام	شام	396
شادروان	شادۇرۋان	395	شامت	شامەت	396
شادروان آل	شادۇرۋانى ئال	395	شامه	شاممه	396
شاديانه	شاديانه	395	شام و حبش	شامۇھەبەش	396

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شامى	شامي	396	شاه انجوم	شاهى ئەنجۇم	397
شام تار	شامى تار	397	شاه خوتەن	شاه خوتەن	397
شام ديجور	شامى دەيجۇر	397	شاهد	شاهىد	397
شام رنجور	شامى رەنجۇر	397	شاهين	شاهىن	398
شامل	شامىل	397	شائع	شائئ	398
شام هجران	شامى ھىجران	397	شائبه	شائىبە	398
شاميانه	شاميانه	397	شاعر	شائىر	398
شان ، شأن	شان ، شەئن	397	شاعرانه	شائىرانە	398
شانه	شانه	397	شاعره	شائىرە	398
شانەدان	شانەدان	397	شايان	شايان	398
شاه	شاھ	397	شايه	شايە	398
شاهانه	شاھانە	397	شايد	شايىد	398
شاهانەوار	شاھانەژار	397	شايع	شايئ	398
شاهنده	شاھەندە	397	شايعه	شايئە	398
شاهنشاه	شاھەنشاھ	397	شايست	شايىست	398
شاهنشەه	شاھەنشەھ	397	شايسته	شايىستە	398
شاهباز ، شهباز	شاھباز ، شەھباز	397	شايستەراق	شايىستەراق	398
شاه بيت	شاھبەيت	397	شايستەليغ	شايىستەلىغ	398
شاەپر	شاھپەر	397	شآمت	شەئامەت	398
شاهراه	شاھراھ	397	شغف	شەغەف	398
شاهرخى	شاھرۇخي	397	شب	شەب	398
شاەنشن	شاھنىشىن	397	شباب	شەباب	398
شاهوار ، شهوار	شاھۋار ، شەھۋار	397	شبابى	شەبابي	398

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شعبان	شەئبان	398	شبستان	شەبىستان	399
شبانه	شەبانە	398	شبيه	شەبىھ	399
شب آويز	شەباۋىز	398	شب قدر	شەبى قەدر	399
شبه	شەبە	398	شطارت	شەتارەت	399
شب افروز	شەب ئەفروز	398	شتل	شەتەل	400
شب اندود	شەب ئەندۇد	398	شتل خوار	شەتەلخار	400
شب پر	شەبپەر	399	شط	شەتت	400
شب پرك	شەبپەرەك	399	شطرنج	شەترەنج	400
شبتاب	شەبتاب	399	شجر	شەجەر	400
شبچراغ	شەبچىراغ	399	شجره	شەجەرە	400
شبخون	شەبخۇن	399	شخ	شەخ	400
شبخيز	شەبخىز	399	شخص	شەخس	400
شب ديز	شەبدىز	399	شخص آبى	شەخس ئابى	400
شب رنگ	شەبرەنگ	399	شدائد	شەدائىد	400
شب رو	شەبرەۋ	399	شد	شەدد	400
شب رولوغ	شەبرەۋلۇغ	399	شداد	شەدداد	400
شب روز	شەب روز	399	شده	شەددە	400
شب زنده‌دار	شەب زىندەدار	399	شد روح	شەددى رۇھ	400
شب زنده‌دارليغ	شەب زىندەدارلىغ	399	شديد	شەدىد	400
شبكرد	شەبگەرد	399	شديده	شەدىدە	400
شب كون	شەبگۇن	399	شر	شەرر	400
شبكير	شەبگىر	399	شرع	شەرئ	400
شبيخون	شەبىخون	399	شراب	شەراب	400

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شرابخانه	شەرەبخانە	400	شر و خير	شەررۇخەير	401
شرابدار	شەرابدار	400	شرزه	شەرزە	401
شرار	شەرار	400	شرقه	شەرقە	401
شرار هلاك	شەرارى ھەلاك	400	شرقا"	شەرقەن	401
شراره	شەرارە	400	شرليق	شەرلىق	401
شرارت	شەرارەت	401	شرم	شەرم	401
شراره‌ليغ	شەرارەلىغ	401	شرمسار	شەرمسار	401
شرافت	شەرافەت	401	شرمسارليك	شەرمسارلىك	402
شرايع	شەرايئ	401	شرمناك	شەرمناك	402
شره	شەرە	401	شرح	شەرھ	402
شرر	شەرەر	401	شرحه	شەرھە	402
شرف	شەرەف	401	شرعى	شەرئي	402
شرفبخش	شەرەفبەخش	401	شريعت	شەرىئەت	402
شرفياب	شەرەفياب	401	شرعيات	شەرئىيات	402
شرعا	شەرئەن	401	شرير	شەرىر	402
شربت	شەربەت	401	شريف	شەرىف	402
شربت خانه	شەربەتخانە	401	شريك	شەرىك	402
شربت آبى	شەربەتى ئابى	401	شصت ، شست	شەست	402
شربت شفا	شەربەتى شىفا	401	شش	شەش	402
شربت ناب	شەربەتى ناب	401	شعشع	شەئشەئ	402
شربتى	شەربەتي	401	شعشعه	شەئشەئە	402
شر	شەرر	401	ششپر	شەشپەر	402
شر الناس	شەررۇننا‌س	401	شش جهات	شەش جىھات	402

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شش در	شەشدەر	402	شكر ريز	شەكەر رىز	403
شغال	شەغال	402	شكرفشان	شەكەرفىشان	403
شغب	شەغەب	402	شكرلب	شەكەرلەب	403
شغق	شەغەق	402	شكرين	شەكەرىن	404
شفاعت	شەفائەت	402	شكر	شەككەر	404
شفاعتكرى	شەفائەتگەرلىك	403	شكرآب	شەككەرئاب	404
شفق	شەفەق	403	شكرستان	شەككەرىستان	404
شفقت	شەفەقەت	403	شكر آلود	شەككەرالۇد	404
شفق كون	شەفەقگۇن	403	شكرخاى	شەككەرخاي	404
شفق وش	شەفەقۇەش	403	شكرشكن	شەككەرشكەن	404
شفيع	شەفىئ	403	شكرين	شەككەرىن	404
شفيق	شەفىق	403	شكل	شەكل	404
شفيقانه	شەفىقانە	403	شكوفه	شەكۇفە	404
شفيع المعذبين	شەفىئۇل مۇئەززەبىن	403	شكو	شەكۇ	404
شقاوت	شەقاۋەت	403	شكوا ،شكوه ،شكوى	شەكوا	404
شق	شەق ق	403	شكيبا	شەكىبا	404
شقى	شەقىي	403	شلاين	شەلايىن	404
شكر	شەكەر	403	شلاين ليق	شەلايىنلىق	404
شكربار	شەكەربار	403	شم	شەم ، شەمم	404
شكرخا	شەكەرخا	403	شمع	شەمئ	404
شكرخواب	شەكەرخاب	403	شماتت	شەماتەت	404
شكرخند	شەكەرخەند	403	شمائل	شەمائىل	404
شكرخنده	شەكەرخەندە	403	شمايل	شەمايىل	404

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شمايم	شەمايىم	404	شهنشاه	شەھەنشاھ	405
شمائم	شەمائىم	404	شهنشه	شەھەنشەھ	405
شمط	شەمەت ، شەمت	404	شهباز	شەھباز	405
شمس	شەمس	404	شهپر	شەھپەر	405
شمسه	شەمسە	404	شەجوى	شەھجوي	405
شمسيه	شەمسىيە	404	شهد	شەھد	405
شمشاد	شەمشاد	404	شهد آلود	شەھد ئالۇد	405
شمه	شەممە	405	شهدخانه	شەھدخانە	405
شمع طراز	شەمئى تىراز	405	شهدليق	شەھدلىق	405
شمع خاورى	شەمئى خاۋەرى	405	شهد و شكر	شەھدۇشەكەر	406
شمع شبستان	شەمئى شەبىستان	405	شهد عيش	شەھدى ئەيش	406
شميم	شەمىم	405	شهر	شەھر	406
شميمه	شەمىمە	405	شهراه	شەھراھ	406
شميانه	شەميانە	405	شهرگ	شەھرەگ	406
شاءن	شەئن	405	شهربند	شەھربەند	406
شنعت	شەنئەت	405	شهريار	شەھريار	406
شنگ	شەنگ	405	شهرستان	شەھرىستان	406
شنگرف	شەنگەرف	405	شهسوار	شەھسەۋار	406
شنگرفى	شەنگەرفي	405	شهسوا رچرخ	شەھسەۋارى چەرخ	406
شنيع	شەنىئ	405	شهسوار فلك	شەھسەۋارى فەلەك	406
شنيعه	شەنىئە	405	شهسوار	شەھسۇۋار	406
شه	شەھ	405	شهكار	شەھكار	406
شهادت	شەھادەت	405	شهكارليق	شەھكارلىق	406

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شهناز	شەھناز	406	شيد	شەيد	407
شحنه	شەھنە	406	شيدا	شەيدا	407
شحنةالنجف	شەھنەتۇن نەجەف	406	شين	شەين	407
شەنشين	شەھنىشىن	406	شبان	شوبان	407
شهوار	شەھۋار	406	شبانليغ	شوبانلىغ	407
شواهد	شەۋاھىد	406	شوخ لوغ	شوخلۇغ	407
شوق	شەۋق	406	شوخ خۇدكام	شوخى خۇدكام	407
شوقناك	شەۋقناك	406	شوخ ستمكار	شوخى ستەمكار	407
شوكت	شەۋكەت	406	شوخ سيمبر	شوخى سيمبەر	407
شوكتپناه	شەۋكەتپەناھ	406	شور	شور	407
شوال	شەۋۋال	406	شورابه	شورابە	407
شیء	شەيئ	406	شوره	شورە	407
شياطين	شەياتىن	406	شورەپشت	شورەپۇشت	407
شيب	شەيب	406	شورەزار	شورەزار	407
شيپال	شەيپال	407	شورانكيز	شور ئەنگىز	407
شيطاني	شەيتانىي	407	شور بخت	شور بەخت	407
شيطنت	شەيتەنەت	407	شوريده	شوربدە	408
شيخ	شەيخ	407	شوى	شوي	408
شيخ الشيوخ	شەيخۇش شۇيۇخ	407	شعاع	شۇئائ	408
شيخ المشايخ	شەيخۇل مەشايىخ	407	شعبات	شۇئەبات	408
شيخ الاسلام	شەيخۇل ئىسلام	407	شعراء	شۇئەراۋ	408
شيخ كاذب	شەيخى كازىب	407	شعرا اكابر	شۇئەرايى ئەكابىر	408
شيخوخت	شەيخۇخەت	407	شعر اشعرى سرير	شۇئەرائى شېئىرى سەرىر	408

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شعراى شيرين كلام	شۇئەرايى شىرىن كەلام	408	شورش	شۇرش	409
شعراى قدسى	شۇئەرايى قۇدسي	408	شست	شۇست	409
شوباغ	شۇباغ	408	شستمان	شۇستمان	409
شباق	شۇباق	408	شست وشو	شۇستۇشۇ	409
شعبه	شۇئبه	408	شوشه	شۇشه	409
شعبده	شۇئبەدە	408	شغل	شۇغل	409
شعبده باز	شۇئبەدەباز	408	شقه	شۇققه	409
شعبده‌ساز	شۇئبەدەساز	408	شک	شۇك	
شتور	شۇتۇر	408	شقه شنگرف	شۇققەئى شىنگەرف	409
شتورمرغ	شۇتۇرمۇرغ	408	شقه لعل	شۇققەئى لەئل	409
شجاء	شۇجائ	408	شكوفه	شۇكۇفه	409
شجاعت	شۇجائەت	408	شكوفت	شۇكۇفت	409
شوخ	شۇخ	408	شكوفته	شۇكۇفته	409
شوخكين	شۇخگىن	408	شكوه	شۇكۇه	409
شده	شۇدده	408	شكوه‌ليق	شۇكۇەلىق	409
شودرون	شۇدرۇن	408	شمار	شۇمار	409
شركاء	شۇرەكائ	408	شماره	شۇمارە	409
شرب	شۇرب	408	شمول	شۇمۇل	409
شرطه	شۇرتە	409	شنقار	شۇنقار	409
شروع	شۇرۇئ	409	شنود	شۇنۇد	410
شروط	شۇرۇت	409	شنفت	شۇنۇفت	410
شرور	شۇرۇر	409	شنيد	شۇنىد	410
شروح	شۇرۇھ	409	شهداء	شۇھەدائ	410

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شهود	شۇھۇد	410	شعار	شئار	411
شهور	شۇھۇر	410	شيباق	شباق	411
شعور	شۇئۇر	410	شيبه	شبه	411
شعورسيز	شۇئۇرسىز	410	شبل	شبل	411
شئون ، شئوون	شۇئۇن	410	شبه	شبه	411
شيوع	شۇيۇئ	410	شتاء	شتائ	411
شيوخ	شۇيۇخ	410	شتاب	شتاب	411
شيوخت	شۇيۇخەت	410	شتابان	شتابان	411
شعله	شۆئله	410	شتابنده	شتابەنده	411
شعله انكيز	شۆئله ئەنگىز	410	شتابنده‌ليق	شتابەندەلىق	411
شعله فزا	شۆئله فىزا	410	شتائى	شتائي	411
شولاكاي	شۆلەگەي ، شۆلەكەي	410	شيد	شىد	411
شولان آش	شۆلەن ئاش	410	شيدام	شىدام	411
شولانچى	شۆلەنچى	410	شدت	شىددەت	411
شعله رخسار	شۆئلەئى رۇخسار	410	شير	شىر	411
شهره	شۆھره	410	شيرازه	شىرازه	411
شبهه	شۇبهه	410	شراك	شىراك	411
شوك	شۇك	410	شرالغه	شىرالغا	411
شكر	شۇكر	410	شرالفه	شىرالفا	
شكرانه	شۇكرانه	410	شيره	شىره	411
شكورچى	شۇكۇرچى	410	شير افكن	شىر ئەفكەن	411
شوكون ، شكون	شۇگۇن	410	شيرپيكر	شىر پەيكەر	411
شيشه	شىشه	411	شيرداغ	شىرداغ	411

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شيرزور	شىرزور	412	شيشه حلبى	شىشەئى ھەلەبىي	412
شيرشكار	شىرشكار	412	شيشلاماك	شىشلەمەك	412
شيرشكارليغ	شىرشكارلىغ	412	شغاول	شىغاۋۇل	412
شيرشكوه	شىر شۇكۇھ	412	شيفته	شىيفتە	412
شرك	شىرك	412	شق	شىق	412
شكرت	شىركەت	412	شقاول	شىقاۋۇل	413
شيركير	شىرگىر	412	شقدار	شىقدار	413
شيروش	شىرۇەش	412	شق	شىقق	413
شير آبى	شىرى ئابى	412	شكار	شىكار	413
شير ژبان	شىرى ژەبان	412	شكارافكن	شىكارئەفگەن	413
شيرغاب	شىرى غاب	412	شكارى	شىكارىي	411
شرغرين	شىرى غەرىن	412	شكاف	شىكاف	413
شيركردون	شىرى گەردۇن	412	شكال	شىكال	413
شيرنر	شىرى نەر	412	شكايت	شىكايەت	413
شيرين كار	شىرىنكار	412	شكست	شىكەست	413
شيرين كام	شىرىنكام	412	شكسته	شىكەستە	413
شيرين كلام	شىرىنكەلام	412	شكسته خاطر	شىكەستەخاتىر	413
شيرين كفتار	شىرىن گۇفتار	412	شكستەليك	شىكەستەلىك	413
شيرين مقال	شىرىن مەقال	412	شكسته مقال	شىكەستەمەقال	413
شيش	شىش	412	شكم	شىكەم	413
شيشه	شىشە	412	شكن	شىكەن	413
شيشه پوشى	شىشە پۇشىي	412	شكنج	شىكەنج	413
شيشه كردون	شىشەئى گەردۇن	412	شكنجه	شىكەنجە	413

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
شكنجبين	شكەنجەبىن	413	شنا	شنا	414
شكيب	شكىب	413	شناخت	شناخت	414
شكيبا	شكىبا	413	شناس	شناس	414
شكيبالىغ	شكىبالىغ	414	شناسا	شناسا	414
شكيل	شكىل	414	شناساليغ	شناسالىغ	414
شكرف	شگەرف	414	شناور	شناۋەر	414
شيلان	شىلان	414	شناورليغ	شناۋەرلىغ	414
شيلانچى	شىلانچى	414	شهاب	شهاب	414
شمالا″	شىمالەن	414	شهاب آسا	شهاب ئاسا	414
شيمالماق	شىمالماق	414	شيوه	شۋە	414
شيمه	شىمە	414	شيون	شۋەن	414
شين	شىن	414	شيار	شىيار	414

ص (سا :ت)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صابر	سابىر	348	صاحب دل	ساھىب دىل	354
صاد	ساد	349	صاحب دلان	ساھىب دىلان	354
صاداغ	ساداغ	349	صاحب راى	ساھىب راي	354
صادر	سادىر	349	صاحب سرير	ساھىب سەرىر	354
صادق	سادىق	349	صاحب شكوه	ساھىب شۆكۈھ	354
صاغداق	ساغداق	351	صاحب فر	ساھىب فەر	354
صاف چش	سافچەش	351	صاحب قران	ساھىب قىران	354
صافى	سافي	351	صاحب كرم	ساھىب كەرەم	355
صافى وش	سافىيۈەش	351	صاحب كمال	ساھىب كەمال	355
صالح	سالىھ	353	صاحب نظر	ساھىب نەزەر	355
صالحه	سالىھە	353	صاحب نصاب	ساھىب نىساب	355
صامت	سامىت	353	صاحب همت	ساھىب ھىممەت	355
صانع	سانىئ	354	صاحب همتانه	ساھىب ھىممەتانە	355
صاحب	ساھىب	354	صاحب وقوع	ساھىب ۋەقۇئ	355
صاحب عزا	ساھىب ئەزا	354	صاحب اختصاص	ساھىب ئىختىساس	355
صاحب اسرار	ساھىب ئەسرار	354	صاحب اختيار	ساھىب ئىختىيار	355
صاحب تاريخ	ساھىب تارىخ	354	صاحب ادراك	ساھىب ئىدراك	355
صاحب طريق	ساھىب تەرىق	354	صاحب ارشاد	ساھىب ئىرشاد	355
صاحب جمع	ساھىب جەمئ	354	صاحب انقطاع	ساھىب ئىنقىتائ	355
صاحب جمال	ساھىب جەمال	354	صاحب جاه	ساھىبى جاھ	355

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صاحب جودلوق	ساهىبى جۇدلۇق	355	صبيح	سەبىھ	359
صاحب عذر	ساهىبى ئۆزر	355	صد	سەد	360
صائب	سائىب	355	صدارت	سەدارەت	360
صاعقه	سائىقه	356	صدد	سەددە	360
صائم	سائىم	356	صدف	سەدەف	360
صائم الدهر	سائىمۇددەھر	356	صدف كار	سەدەفكار	360
صايب	سايىب	356	صدف وار	سەدەفۇار	360
صايم	سايىم	356	صدقه	سەدەقە	360
صعب	سەئب	356	صدمات	سەدەمات	360
صبا	سەبا	357	صدمه	سەدەمە	360
صباء	سەباۋ	357	صدپاره	سەدپارە	360
صبا سير	سەباسەير	357	صدر	سەدر	361
صباح	سەباھ	357	صد هزار	سەدھەزار	361
صباحت	سەباھەت	357	صد هزاران	سەدھەزاران	361
صباحى	سەباھىي	357	صديك	سەديەك	361
صباغ	سەبباغ	357	صرع	سەرئ	361
صبر	سەبر	357	صرافت	سەرافەت	361
صبرو شكيب	سەبرۇشەكىب	357	صراف	سەرراف	363
صبور	سەبۇر	358	صرصر	سەرسەر	364
صبوح	سەبۇھ	358	صرير	سەررىر	366
صبوحكشان	سەبۇھكەشان	358	صريح	سەرىھ	366
صبوحى	سەبۇھىي	358	صغير	سەغىر	366
صبى	سەبىي	358	صفاليق	سەفالىق	367

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صفاء	سەفائ	367			
صفيحه	سەفىھە	367	صلوات	سەلەۋات	370
صفايح	سەفايىھ	367	صليب	سەلىب	370
صفر	سەفەر	367	صمت	سەمت	371
صفدر	سەفدەر	367	صميم	سەمىم	371
صفراء	سەفرا	367	صنايع	سەنايئ	372
صفرت	سەفرەت	367	صنعت	سەنئەت	372
صف شكن	سەففشكەن	367	صنعت پرداز	سەنئەت پەرداز	372
صفحه	سەفھە	367	صنعت كار	سەنئەتكار	372
صفحه حسن	سەفھەئى ھۆسن	367	صنم	سەنەم	372
صفوت	سەفۋەت	367	صنوبر	سەنەۋبەر	372
صفى	سەفىي	367	صنوبروش	سەنەۋبەرۇەش	372
صفير	سەفىر	368	صندل	سەندەل	372
صعقه	سەئقە	368	صندلى	سەندەلي	372
صلا	سەلا	369	صحايف	سەھايىف	373
صلابت	سەلابەت	369	صهباء	سەھبا	373
صلات	سەلات	369	صحرانشين	سەھرانىشىن	374
صلاح	سەلاھ	369	صحن	سەھن	374
صلاح و فساد	سەلاھۇ فەساد	369	صحيفه	سەھىفە	374
صلاحيات	سەلاھىيىات	369	صحيح	سەھىھ	374
صلاحيت	سەلاھىيىەت	369	صواب	سەۋاب	374
صلايه	سەلايە	369	صواب ديد	سەۋابدىد	374
صلا عام	سەلايى ئام	369	صوت و الحان	سەۋتۇ ئەلھان	375

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صلف	سەلەف	369	صوت جرس	سەۋتى جەرەس	375
صولجان	سەۋلەجان	376	صبح انور	سۇبهى ئەنۋەر	379
صوم	سەۋم	376	صبح صادق	سۇبهى سادىق	379
صومعه	سەۋمەئە	376	صبح كاذب	سۇبهى كازىب	379
صعيقه	سەئىقه	376	صداع	سۇداۋ	380
صيد	سەيد	376	صدور	سودۇر	380
صيدگاه	سەيدگاھ	376	صدور	سۇدۇر	380
صيدكر	سەيدگەر	376	صور	سۇر	380
صيرفى	سەيرەفي	376	صراحى	سۇراھي	381
صيف	سەيف	376	صغرا ، صغرى	سۇغرا	381
صيفى	سەيفي	377	صوف	سۇف	381
صيقل	سەيقەل	377	صفه	سۇففه	381
صيحه	سەيهه	377	صلب	سۇلب	382
صياد	سەييات	377	صومعه	سۇمئه	382
صوفى	سوفي	378	صنوف	سۇنۇف	383
صوفيه	سوفييه	378	صحف	سۇھۇف	383
صوفيون	سوفييۇن	378	صعوبت	سۇئۇبەت	384
صبح	سۇبھ	379	صحبت	سۆھبەت	384
صبح خيز	سۇبھخىز	379	صورت	سۇرەت	385
صوامع	سەۋامىئ	375	صورت كر	سۇرەتگەر	385
صواحب	سەۋاھىب	375	صلح	سۇلھ	385
صوب	سەۋب	375	صلح كونه	سۇلھگۇنه	385
صوت	سەۋت	375	صنع	سۇنئ	386

ئۇيغۇر كتاب بوربكتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
صبح كاه	سۇبھ گاھ	379	صنعى	سۇنئي	390
صور	سۇۋەر	386	صفات	سىفات	390
صبا	سبا	386	صفر	سىفر	390
صديق	سىددىق	389	صلاح	سىلاھ	391
صدق	سىدق	389	صله	سىلە	391
صدق و صفا	سىدقۇسەفا	389	صنف	سىنىف	392
صدقي صفا	سىدقى سەفا	389	صحت	سىھھەت	392
صراط	سىرات	389	صحت سيز	سىھھەتسىز	393
صراط مستقيم	سىراتى مۇستەقىم	389	صحت مزاج	سىھھەتى مىزاج	393
صغار	سىغار	390	صيانت	سىيانەت	393
صغر	سىغەر	390	صيت	سىيت	394
صغارزيبق	سىغارى زىبەق	390	صيرفى	سىيرەفي	394

ض (زا :ت)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ضابط	زابىت	327	ضعف	زەئف	334
ضابطه	زابىته	327	ضعف ران	زەئفران	334
ضابته رسوم شاهى	زابىتەئى رۇسۇمى شاهىي	327	ضعف ليغ	زەئفلىغ	334
ضارب	زاربب	328	ضعف جنون	زەئفى جۇنۇن	334
ضاد	زاد	327	ضعف جسمانى	زەئفى جىسمانىي	334
ضال	زال	328	ضعف قوى	زەئفى قەۋىي	334
ضامن	زامىن	328	ضعفيت	زەئفىيىەت	334
ضايع	زايىئ	329	ضلال	زەلال	335
ضبط	زەبت	330	ضلالت	زەلالەت	335
ضبط و آيين	زەبتۇ ئايىن	330	ضم	زەم ، زەمم	335
ضبط و ربط	زەبتۇرەبت	330	ضمان	زەمان	336
ضخامت	زەخامەت	331	ضمايىر	زەمايىر	336
ضرر	زەرەر	332	ضمه	زەممه	336
ضرب	زەرب	332	ضمير	زەمىر	336
ضربخانه	زەربخانه	332	ضميمه	زەممه	338
ضرب دست	زەربى دەست	332	ضحك	زەھك	338
ضرب راست	زەربى راست	332	ضو	زەۋ	338
ضرر	زەرەر	332	ضوء	زەۋئ	338
ضرورت	زەرۇرەت	334	ضوابط	زەۋابىت	338
ضرورى	زەرۇرىي	334	ضعيف	زەئىف	339

ئۇيغۇر كتاب بۇيۇملىرى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ضعيفه	زەئىفە	339	ضلع	زىلئ	344
ضيف	زەيف	339	ضمان	زىمان	344
ضيق	زەييق	339	ضمن	زىمن	344
ضعفاء	زەئەفائ	339	ضمناً	زىمنەن	344
ضروب	زۇرۇب	340	ضياء	زىيائ	345
ضيوف	زۇيۇف	342	ضياع	زىيائ	345
ضد	زىدد	343	ضيادار	زىيادار	345
ضده	زىددە	343	ضياريز	زىياريز	346
ضديت	زىددىيىەت	343	ضيالىغ	زىيالىغ	346
ضيق	زىق	344			

ط (ئىتقى)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
طاعت	تائەت	157	طائر	تائىر	163
طابق النعل	تابىقۇننەئل	158	طائف	تائىف	163
طاپاك ، طاباك	تاپاك	159	طائفه	تائىفە	164
طارم	تارەم	160	طاير	تايىر	164
طارم اعلا	تارەمى ئەئلا	160	طايفه	تايىفە	164
طارم مينو	تارەمى مىينو	160	طعام	تەئام	164
طارى	تاري	160	طبع	تەبئ	165
طاس باز	تاسباز	161	طبايع	تەبايىئ	166
طاس كش	تاسكەش	161	طبرخون	تەبەرخۇن	166
طغايى	تاغا	161	طبق	تەبەق	166
طاق	تاق	161	طبقات	تەبەقات	166
طاقت	تاقەت	161	طبايع	تەبايىئ	166
طالع	تالىئ	162	طبرخون	تەبەرخۇن	166
طالب	تالىب	162	طبقاً	تەبەقەن	166
طالح	تالىھ	162	طبقه	تەبەقە	167
طامات	تاممات	162	طبق چى	تەبەقەچى	167
طامت	تاممەت	162	طبع پرست	تەبئىپەرەست	167
طاهر	تاھىر	163	طبخ	تەبخ	167
طاعون	تائۇن	163	طبخى	تەبخي	167
طاوس	تاۋۇس	163	طبل	تەبل	167

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
طبلك	تەبلەك	167	طرز	تەرز	174
طبلباز	تەبلباز	167	طرح	تەرھ	175
طبع خوش	تەبئى خۇش	167	طرح عجب	تەرھى ئەجەب	175
طبع ملايم	تەبئى مۇلايىم	167	طرح تعب	تەرھى تەئەب	175
طبع ناموزون	تەبئى نامەۋزۇن	167	طرى	تەرى	175
طبع نظم	تەبئى نەزم	167	طريد	تەرىد	175
طبيعت	تەبىئەت	167	طريق	تەرىق	175
طبيب	تەبىب	167	طريقه	تەرىقە	175
طراوت	تەراۋەت	172	طريقت	تەرىقەت	175
طرب	تەرەب	172	طغارى	تەغارى	180
طرب خيز	تەرەبخىز	172	طغايى	تەغايى	180
طرب فزا	تەرەبفەزا	172	طلاق	تەلاق	186
طربناك	تەرەبناك	172	طلايه	تەلايە	186
طرف	تەرەف	172	طلب	تەلەب	186
طرفين	تەرەفەين	172	طلبه	تەلەبە	186
طرفدار	تەرەفدار	172	طلعت	تەلئەت	186
طريان	تەرەيان	173	طليعه	تەلىئە	187
طرد	تەرد	173	طعم	تەئم	187
طرار	تەرار	174	طمع	تەمەئ	188
طرارى	تەرارى	174	طمعكار	تەمەئكار	188
طراح	تەرراھ	174	طمطراق	تەمتەراق	188
طراح ليغ	تەرراھلىغ	174	طعنه	تەئنە	189
طراح ليق	تەرراھلىق	174	طنبوره	تەنبۇرە	189

يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
طنطنه	تەنتەنە	190	طى ارض	تەيى ئەرز	197
طهارت	تەھارەت	191	طيب	تەييب	197
طهور	تەھۇر	193	طيبات	تەييبات	197
طهورا	تەھۇرا	193	طوبى	تۇبا	199
طوع	تەۋئ	193	طور	تۇر	200
طواف	تەۋاف	194	طره	تۇررە	200
طوائف	تەۋائىف	194	طرفه	تۇرفە	200
طوايف	تەۋايىف	194	طرفة العين	تۇرفەتۇلئەين	200
طور	تەۋر	195	طوغچى	تۇغچى	201
طورى	تەۋرىي	195	طغراءات	تۇغرائات	201
طوف	تەۋف	195	طغراء	تۇغرا	202
طوفكاه	تەۋفگاھ	195	طغراى سعادت	تۇغرايى سەئادەت	202
طوق	تەۋق	196	طغماچ	تۇغماچ	202
طوق لعن	تەۋقى لەئن	196	طغيان	تۇغيان	202
طوله	تەۋلە	196	طفوليت	تۇفۇلىيىەت	202
طويل	تەۋىل	196	طولانى	تۇلانىي	202
طويله	تەۋىلە	196	طولا″	تۇلەن	202
طى	تەي	196	طلاب	تۇللاب	202
طيالسه	تەيالىسە	196	طلوع	تۇلۇئ	202
طيران	تەيەران	197	طول عمل	تۇلى ئەمەل	203
طير	تەير	197	طول دوران	تۇلى دەۋران	203
طيران	تەيران	197	طول حيات	تۇلى ھەيات	203
طيلسان	تەيلەسان	197	طومار	تۇمار	203

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
طومان	تۇمان	203	طرازى	تىرازى	209
طمطراق	تۇمتەراق	203	طفل	تىفل	210
طيور	تۇيۇر	204	طلسمات	تىلىسمات	211
طوطكى	تۇتەگى	204	طيب	تىيب	211
طعمه	تۇئمە	205	طيبت	تىيبەت	211
طباع	تىباۋ	209	طين	تىين	211
طب	تىبب	209	طينت	تىينەت	212
طراز	تىراز	209			

ظ (ئىزغى)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ظالم	زا :لىم	328	ظلمت	زۇلمەت	341
ظالمانه	زالىمانه	328	ظلمت آسا	زۇلمەت ئاسا	341
ظاهر	زاهىر	329	ظلمت اندود	زۇلمەت ئەندۇد	341
ظاهراً	زاهىرەن	329	ظلمت افكن	زۇلمەت ئەفكەن	341
ظاهرى	زاهىرىي	329	ظلمت زدا	زۇلمەت زەدا	341
ظرافت	زەرافەت	331	ظلمت فشان	زۇلمەتفىشان	341
ظرافت آميز	زەرەفەت ئامىز	331	ظلم كيش	زۇلمكىش	341
ظرافت دثار	زەرافەت دىسار	331	ظلم كستر	زۇلمگۇستەر	341
ظرائف	زەرائىف	331	ظلمات	زۇلۇمات	341
ظرايف	زەرايىف	332	ظلماتى	زۇلۇماتىي	341
ظرف	زەرف	333	ظهر	زۇهر	342
ظفر	زەفەر	334	ظل	زىلل	344
ظفر شعار	زەفەرشىئار	334	ظل الله	زىللۇللاه	344
ظفرنامه	زەفەرنامه	334	ظل عاطفت	زىللى ئاتىفەت	344
ظلمه	زەلەمه	335	ظل جاه	زىللى جاه	344
ظلمنا	زەلەمنا	335	ظل رافت	زىللى رەئفەت	344
ظلوم	زۇلۇم	335	ظل اقبال	زىللى ئىقبال	344
ظواهر	زەۋاهىر	338	ظل الله	زىللى ئىلاه	344
ظرفاء	زۇرەفاء	340	ظروف	زۇرۇف	340
ظلم	زۇلم	341	ظلمانى	زۇلمانىي	341

ع (ئەين)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عبد	ئابد	2	عارض	ئارەز	8
عابد	ئابىد	2	عارى	ئاري	10
عابدانه	ئابىدانه	2	عارض	ئارىز	10
عابده	ئابىده	3	عارضه	ئارىزه	10
عابده اصنام	ئابىدەئى ئەسنام	3	عارفون	ئارىفۇن	10
عابد فريب	ئابىد فىرىب	3	عارف	ئارىف	10
عابر	ئابىر	3	عارف كامل	ئارىفى كامىل	10
عاطف	ئاتىف	5	عاريت	ئارىيەت	10
عاطفت	ئاتىفەت	5	عارية″	ئارىيەتەن	11
عاطل	ئاتىل	5	عاريتى	ئارىيەتي	11
عاج	ئاج	5	عازم	ئازىم	12
عاجز	ئاجىز	5	عاصى	ئاسي	13
عاجزانه	ئاجىزانه	5	عاصى و آبى	ئاسيۇ ئابي	13
عادات	ئادات	6	عاصى و جافى	ئاسى ۋە جافي	13
عادت	ئادەت	6	عاشورا	ئاشۇرا	14
عادة″	ئادەتەن	6	عاشور آى	ئاشۇرئاي	14
عادل	ئادىل	7	عاشق	ئاشىق	15
عادلانه	ئادىلانه	7	عاشقانه	ئاشقانه	15
عادل نهاد	ئادىلى نىهاد	7	عاشق پيشه	ئاشقپىشه	15
عار	ئار	7	عاشق نواز	ئاشقنەۋاز	15

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عافيت	ئافىيەت	16	عالى همّت	ئالىي ھىممەت	22
عاق	ئاق	16	عاليه	ئالىيە ، ئالىيىيە	22
عاقبت	ئاقىبەت	17	عام	ئام	22
عاقد	ئاقىد	17	عامل	ئامىل	23
عاقل	ئاقىل	17	عامى	ئامىي	23
عاقلانه	ئاقىلانە	17	عائد	ئائىد	26
عالم آرا	ئالەم ئارا ، ئالەمارا	19	عايد	ئايىد	26
عالم آراى	ئالەم ئاراي ،ئالەماراي	19	عبا	ئەبا	27
عالم افروز	ئالەم ئەفروز	19	عبث	ئەبەس	27
عالمين	ئالەمەين	19	عبره	ئەبرە	28
عالمپناه	ئالەمپەناھ	19	عبهر	ئەبھەر	30
عالم تاب	ئالەمتاب	19	عبوس	ئەبۇس	30
عالم سوز	ئالەمسوز	19	عبيد	ئەبىد ، ئوبەيد	30
عالم فروز	ئالەمفۇروز	19	عبير	ئەبىر	30
عالم كرد	ئالەمگەرد	19	عبير آسا	ئەبىر ئاسا	30
عالم كردليک	ئالەمگەردلىك	19	عبير افشان	ئەبىر ئەفشان	30
عالمكير	ئالەمگىر	19	عبير بيز	ئەبىر بىز	30
عالم كبرى	ئالەمى كۇبرا	19	عبير سرشت	ئەبىرسىرىشت	30
عالى	ئالىي	21	عطاء	ئەتائ	35
عاليجناب	ئالىيجەناب	21	عطارد	ئەتارىد	697
عالم	ئالىم	22	عطالت	ئەتالەت	35
عالم الغيب	ئالىمۇل غەيب	22	عطاكيش	ئەتاكىش	35
عاليمقام	ئالىيمەقام	22	عطاء آلهى	ئەتائى ئىلاھىي	35

يۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عطايا	ئەتايا	35	عجز و نياز	ئەجزۇ نىياز	37
عطش	ئەتەش	35	عجوبه	ئەجۇبە	38
عطار	ئەتتار	35	عجوز	ئەجۇز	38
عطسه	ئەتسە	36	عجوزه	ئەجۇزە	38
عطشان	ئەتشان	36	عجيب	ئەجىب	38
عطف	ئەتف	36	عجيبه	ئەجىبە	38
عطوف	ئەتۇف	36	عدالت	ئەدالەت	40
عطوفت	ئەتۇفەت	36	عداوت	ئەداۋەت	40
عطر انكيز	ئەتىرئەنگىز	36	عدد	ئەددە	40
عطرناك	ئەتىرناك	36	عدس	ئەدەس	40
عتيق	ئەتىق	36	عدم	ئەدەم	40
اُطيعوا	ئەتىئو	36	عدم وار	ئەدەمۋار	41
عطّيه	ئەتىيىە	37	عدن	ئەدەن	41
عجائب	ئەجائىب	37	عد	ئەدد	41
عجائب المخلوقات	ئەجائىبۇلمەخلۇقات	37	عدل	ئەدل	41
عجب	ئەجەب	37	عدو	ئەدۇ	41
عجبا	ئەجەبا	37	عدوبند	ئەدۇبەند	41
عجله	ئەجەلە	37	عدووش	ئەدۇۋەش	41
عجم	ئەجەم	37	عديده	ئەدىدە	41
عجز	ئەجز	37	عديل	ئەدىل	41
عجزچى	ئەجزچى	37	عديم	ئەدىم	41
عجزكيش	ئەجزكىش	37	عديم المثل	ئەدىمۇلمىسل	41
عجز و تحير	ئەجزۇتەھەييۇر	37	عديم الاستطاعت	ئەدىمۇلئىستىتائەت	41

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عرابه	ئەرابە	42	عرضەداشت	ئەرزەداشت	44
عرائس	ئەرائىس	42	عرضا″	ئەرزەن	44
عرعر	ئەرئەر	42	عرض حال	ئەرزھال	44
عرب	ئەرەب	42	عرصه	ئەرسە	44
عربى	ئەرەبي	42	عرصه آفاق	ئەرسەئى ئافاق	44
عربيات	ئەرەبىيات	42	عرصەخاك	ئەرسەئى خاك	44
عربيت	ئەرەبىيەت	42	عرش	ئەرش	44
عربيه	ئەرەبىيە	42	عرش سا	ئەرشسا	44
عرض	ئەرەز	42	عرش اعظم	ئەرشى ئەئزەم	44
عرضى	ئەرەزي	42	عرش اعلا	ئەرشى ئەئلا	44
عرصات	ئەرەسات	42	عرش فرسا	ئەرشى فەرسا	45
عرفات	ئەرەفات	42	عرش معلا	ئەرشى مۇئەللا	45
عرفه	ئەرەفە	42	عروض	ئەرۇز	46
عرق	ئەرەق	43	عروس	ئەرۇس	46
عرق ريز	ئەرەق رىز	43	عروسانه	ئەرۇسانە	46
عرقناك	ئەرەقناك	43	عروسك	ئەرۇسەك	46
عربده	ئەربەدە	43	عروس دهر	ئەرۇسى دەھر	46
عربده جو	ئەربەدە جو	43	عروس چرخ	ئەرۇسى چەرخ	46
عرض	ئەرز	43	عروس كردون	ئەرۇسى گەردۇن	46
عرض تظلم	ئەرزى تەزەللۇم	44	عريض	ئەرىز	46
غرض جمال	ئەرزى جەمال	44	عريضه	ئەرىزە	46
عرض رخسار	ئەرزى رۇخسار	44	عرين	ئەرىن	47
عرض نياز	ئەرزى نىياز	44	عذاب	ئەزاب	47

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عزازل	ئەزازىل	47	عصبى	ئەسەبىي	49
عزائم	ئەزائىم	47	عسس	ئەسەس	50
عزايم	ئەزايىم	47	عسل	ئەسەل	50
عزب	ئەزەب	47	عصر	ئەسر	50
عظمت	ئەزەمەت	47	عصار	ئەسسار	51
عزراء	ئەزرائ	47	عسير	ئەسىر	52
عزرائيل	ئەزرائىل	47	عشرات	ئەشەرات	52
عز و جل	ئەززۇجەلل	47	عشره	ئەشەرە	52
عزل	ئەزل	48	عشره كامله	ئەشەرەئى كاملە	52
عزم	ئەزم	48	عاشوراء	ئاشۇرا	54
عظم	ئەزم	48	عفاف	ئەفاف	54
عذوبت	ئەزۇبەت	48	عفن	ئەفەن	54
عزيز	ئەزىز	48	عفو	ئەفۇ	57
عظيم	ئەزىم	48	عفيف	ئەفىف	57
عزيمت	ئەزىمەت	48	عقار	ئەقار	57
عظيم الشان	ئەزىمۇششان	48	عقاقير	ئەقاقىر	57
عظيم الجثه	ئەزىمۇل جۇسسە	49	عقائد	ئەقائىد	57
عصا	ئەسا	49	عقبات	ئەقەبات	57
عصا كليم	ئەسايى كەلىم	49	عقبه	ئەقەبە	57
عساكر	ئەساكىر	49	عقم	ئەقەم	57
عساكر منصوره	ئەساكىرى مەنسۇرە	49	عقب	ئەقب	57
عصاكش	ئەساكەش	49	عقد	ئەقد	58
عصب	ئەسەب	49	عقدبند	ئەقدى بەند	58

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عقرب	ئەقرەب	58	علانيه	ئەلانىيە	61
عقل	ئەقل	58	علانيت	ئەلانىيەت	61
عقلا	ئەقلەن	58	علايق	ئەلايىق	61
عقل زدا	ئەقلزۇدا	58	على الدوام	ئەلەددەۋام	61
عقل كش	ئەقلكۇش	58	على الصباح	ئەلەسسەباھ	61
عقلى	ئەقلىي	58	على الصبح	ئەلەس سۇبھ	61
عقل مجرد	ئەقلى مۇجەررەد	59	على السويه	ئەلەسسەۋىيىە	61
عقل كل	ئەقلى كۇلل	59	علف	ئەلەف	61
عقل مستقيم	ئەقلى مۇستەقىم	59	على قدر مراتبهم	ئەلە قەدرى مەراتىبىھىم	61
عقليّات	ئەقلىييات	59	على كل حال	ئەلە كۇللى ھال	61
عقم	ئەقم	59	على الخصوص	ئەلەلخۇسۇس	61
عقور	ئەقۇر	59	على الاطلاق	ئەلەلئىتلاق	61
عقيب	ئەقىب	59	على الاجمال	ئەلەلئىجمال	61
عقيق	ئەقىق	59	على الاحتمال	ئەلەل ئىھتىمال	61
عقيده	ئەقىدە	59	علم	ئەلەم	61
عقيله	ئەقىلە	59	علم كش	ئەلەمكەش	62
عقيم	ئەقىم	59	علن	ئەلەن	62
عكس	ئەكس	60	علنا"	ئەلەنەن	62
أعلى	ئەئلا	60	علنى	ئەلەنىي	62
علاء	ئەلاۋ	60	على هذا القياس	ئەلە ھەزەل قىياس	62
علاقه	ئەلاقە	60	علوى	ئەلەۋىي	62
علامات	ئەلامات	61	عليها	ئەلەيھا ، ئەلەيھە	62
علامت	ئەلامەت	61	عليه	ئەلەيھى	62

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
علیه السلام	ئەلەيهىسسەلام	62	عمەزاده	ئەممەزاده	67
علیه الصلوة والسلام	ئەلەيهىس سەلات ۋەسسەلام	62	عمود	ئەمۇد	67
علیهم	ئەلەيهىم	62	عمیق	ئەمىق	67
علیهما	ئەلەيهىما ، ئەلەيهىمە	62	عمیم	ئەمىم	67
علاف	ئەللاف	63	عنا	ئەنا	68
علام	ئەللام	63	عنابر	ئەنابىر	68
علامه	ئەللامه	63	عنادل	ئەنادىل	68
علامه کشور	ئەللامەئى كىشۋەر	63	عناصر	ئەناسىر	68
علی	ئەلىي	64	عنبر	ئەنبەر	68
علیل	ئەلىل	64	عنبر آلود	ئەنبەرئالۇد	68
علیم	ئەلىم	64	عنبر آلود	ئەنبەرئالۇد	68
عماری	ئەمارىي	64	عنبر افشان	ئەنبەرەفشان	69
عمد	ئەمەد	65	عنبر بار	ئەنبەربار	69
عمل	ئەمەل	65	عنبربیز	ئەنبەربىز	69
عمله	ئەمەله	65	عنبردان	ئەنبەردان	69
عملی	ئەمەلىي	65	عنبرسا	ئەنبەرسا	69
عمد	ئەمد	65	عنبرسای	ئەنبەرساي	69
عمدا	ئەمدا	66	عنبرسرشت	ئەنبەرسىرىشت	69
عمدا″	ئەمدەن	66	عنبرشەمم	ئەنبەرشەمم	69
عمزاده	ئەمزاده	66	عنبرفشان	ئەنبەرفىشان	69
عم	ئەمم	67	عنبرسارا	ئەنبەرى سارا	69
عمال	ئەممال	67	عنبرین	ئەنبەرىن	69
عمّه	ئەممه	67	عندلیب	ئەندەلىب	70

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عندليب نغمەسرا	ئەندەلىب نەغمەسەرا	71	عيان	ئەيان	79
عنقاء	ئەنقاۋ	71	عيب	ئەيب	79
عن قريب	ئەنقەرىب	71	عيب بين ليغ	ئەيبىنلىغ	79
عنكبوت	ئەنكەبۇت	71	عيب پوش	ئەيبپوش	79
عنكل	ئەنكەل	71	عيب جو	ئەيبجو	79
عنيق	ئەنىق	72	عيب جوى	ئەيبجوي	79
عهد	ئەھد	73	عيب جويليک	ئەيبجويلىك	79
اهداف	ئەھداف	73	عيب كو	ئەيبگۇ	79
عهد و قول	ئەھدۇقەۋل	73	عيب كوى	ئەيبگۇي	79
عهد بعيد	ئەھدى بەئىد	73	عيش	ئەيش	79
عوارض	ئەۋارىز	76	عيش پرداز	ئەيشپەرداز	79
عواقب	ئەۋاقىب	76	عيش كزين	ئەيشگۇزىن	79
عوالم	ئەۋالىم	76	عيش و نشاط	ئەيشۇنەشات	79
عوام	ئەۋام	76	عيش و عشرت	ئەيشۇئىشرەت	79
عوام الناس	ئەۋامۇننىاس	76	عين	ئەين	80
عوض	ئەۋەز	77	عينک	ئەينەك	80
عود	ئەۋد	77	عينا″	ئەينەن	80
عودت	ئەۋدەت	77	عينا بعين	ئەينەن بىئەينىن	80
عور	ئەۋر	77	عينين	ئەينەين	80
عورت	ئەۋرەت	77	عين الحيات	ئەينۇلھەيات	80
عون	ئەۋن	78	عين اليقين	ئەينۇلىيەقىن	80
عوام	ئەۋۋام	78	عين بينش	ئەينى بىنىش	80
عيال	ئەيال	762	عينيت	ئەينىيەت	80

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عيار	ئەييار	80	عروج	ئۇرۇج	699
عيارليق	ئەيارلىق	80	عروق	ئۇرۇق	699
عياش	ئەييياش	80	عظماء	ئۇزەمائ	700
عبيد	ئوبەيد	689			
عبور	ئوبۇر	689	عزلت	ئۇزلەت	700
عبورايتماك	ئوبۇر ئەتمەك	689	عزلتكاه	ئۇزلەتگاھ	700
عريان	ئوريان	691	عزلت كزين	ئۇزلەتگۇزىن	700
عشاق	ئوششاق	692			
عشۇر	ئوشۇر	702	عزلت كير	ئۇزلەتگىر	700
عفونت	ئوفۇنەت	693	عضو	ئۇزۇ	700
علوفه	ئولۇفه	703	عصاة	ئۇسات	700
علوم	ئولۇم	704	عسر	ئۇسر	700
علوم اوراقى	ئولۇم ئەۋراقى	704	عسرت	ئۇسرەت	700
عمّال	ئەممال	67	عصور	ئۇسۇر	701
عباد	ئۇببباد	697			
عبوديت	ئۇبۇدىييەت	697	عفونت	ئۇفۇنەت	702
عبور	ئۇبۇر	697	عفونت ليق	ئۇفۇنەتلىق	702
عطارد	ئۇتارىد	697	عقاب	ئۇقاب	702
عجب	ئۇجب	697	عقابه	ئۇقابه	702
عود	ئۇد	698	عقد	ئۇقەد	702
عودسوز	ئۇدسوز	699	عقلاء	ئۇقەلائ	702
عدول	ئۇدۇل	699	عقبا ، عقبى	ئۇقبا	702
عدوان	ئۇدۇان	699	عقده	ئۇقده	702

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عودى	ئۇدي	699	عقدەكشاى	ئۇقدەگۇشاي	702
عرفاء	ئۇرەفاۋ	699	عقوبات	ئۇقۇبات	702
عقوبت	ئۇقۇبەت	694	عرفا″	ئۆرفەن	709
عقد	ئۇقۇد	703	عرفى	ئۆرفي	709
عقول	ئۇقۇل	703	عزر	ئۆزر	710
عكوس	ئۇكۇس	703	عزرخواەليغ	ئۆزرخاھلىغ	710
علو	ئۇلۇۋۇ	704	عشر	ئۇشر	701
علويت	ئۇلۇۋۇيىيەت	704	علماء	ئۆلەماۋ	714
علوى	ئۇلۇي	704	عمر	ئۆمر	714
عليا	ئۇليا	704	عمرى قضا	ئۆمرى قەزا	714
عمده	ئۇمده	704	عمران	ئۆمران	714
عمق	ئۇمق	705	عمره	ئۆمره	714
عميان	ئۇميان	705	عمركاه	ئۆمركاھ	714
عنصر	ئۇنسۇر	705	عباد	ئىباد	731
عنصريات	ئۇنسۇرىيىيات	705	عبادت كاه	ئىبادەتگاھ	731
عنق	ئۇنق	705	عبارات	ئىبارات	731
عناب	ئۇننناب	705	عبارت	ئىبارەت	731
عناب رنگ	ئۇننناب رەڭ	705	عبر	ئىبەر	731
عنوان	ئۇنۋان	705	عبرانى	ئىبرانىي	732
عهده	ئۇھده	705	عبره	ئىبره	732
عهود	ئوھۇد	706	عبرت	ئىبرەت	732
عيوب	ئۇيۇب	706	عبرتبخش	ئىبرەتبەخش	732
عيون	ئۇيۇن	706	عبرى	ئىبرىي	732

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عرف	ئۆرەف	709	عتاب	ئىتاب	732
عرف	ئۆرف	709	عدت	ئىددەت	737
عراق	ئىراق	738	عشرت فزا	ئىشرەت فەزا	747
عراقی	ئىراقي	738	عشرت كاه	ئىشرەتگاھ	747
عرض	ئىرز	739	عشرت پيمانه	ئىشرەتى پەيمانە	747
عرفان	ئىرفان	739	عشق	ئىشق	747
عرفان پناه	ئىرفان پەناھ	739	عشقباز	ئىشقباز	747
عرق	ئىرق	739	عشق پيچان	ئىشق پىچان	748
عذار	ئىزار	739	عشوه‌چی	ئىشۋەچى	748
عظام	ئىزام	740	عشوه	ئىشۋە	748
عظم	ئىزەم	740	عشوه‌ساز	ئىشۋەساز	748
عز	ئىزز	740	عشوه‌كر	ئىشۋەگەر	748
عزه	ئىززە	740	افراط	ئىفراط	749
عزت	ئىززەت	741	عفريت	ئىفرىت	749
عزتمند	ئىززەتمەند	741	عفت	ئىففەت	749
			عفت مآب	ئىففەتمەئاب	749
عصمت	ئىسمەت	746	عفت پناه	ئىففەتپەناھ	749
عصمت پناه	ئىسمەت پەناھ	746	عقاب	ئىقاب	749
عصمت الدينا	ئىسمەتۇددۇنيا	746	عقد	ئىقد	750
عصيان	ئىسيان	746	علاج	ئىلاج	752
عشاء	ئىشائ	746	علت	ئىللەت	754
عشرت	ئىشرەت	747	عليون	ئىلليىيۇن	754
عشرت انكيز	ئىشرەت ئەنگىز	747	عليين	ئىلليىين	754

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
عشرت سرا	ئىشرەتسەرا	747	علیت	ئىللىييەت	754
عشرت سكال	ئىشرەتسىگال	747	علم كيش	ئىلمكىش	754
علم بلاغت	ئىلمى بەلاغەت	754	عوضا″	ئۆۋەزەن	761
عمارى	ئىمارىي	755	عيادت	ئىيادەت	762
عناد	ئىناد	756	عيار	ئىيار	762
عنان	ئىنان	756	عيال	ئىيال	762
عنانتاب	ئىنانتاب	756	عيان	ئىيان	762
عنان كش	ئىنانكەش	757	عيد	ئىيد	762
عنان كير	ئىنانگىر	757	عيدكاه	ئىيدگاھ	762
عنايت	ئىنايەت	757	عيدكه	ئىيدگەھ	762
عناية″	ئىنايەتەن	757	عيد اكبر	ئىيدى ئەكبەر	762
عنايتكار	ئىنايەتكار	757	عيد رمضان	ئىيدى رەمەزان	762
عنايت نامه	ئىنايەتنامە	757	عيسى	ئىيسا	762
عند	ئىندە	758	عيساوى	ئىيساۋي	762
عوض	ئۆۋەز	761			

غ (غەين)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غابات	غابات	415	غالبون	غالبۇن	416
غابه	غابه	415			
غاب	غاب	415	غالبين	غالبىن	416
غاجبر	غاجىر	415	غاليه	غالىيە	416
غارت	غارەت	415	غاليه ساز	غالىيە ساز	416
غارات	غارات	415	غامض	غامىز	416
غارتكر	غارەتگەر	415	غائب	غائىب	416
غارنشين	غارنىشىن	415	غائبانه	غائىبانە	416
غارب	غارىب	415	غايت	غايەت	416
غارق	غارىق	415	غايب	غايىب	416
غازه	غازە	415	غايبانه	غايىبانە	416
غازى	غازي	415	غباوت	غەباۋەت	416
غاسل	غاسىل	415	غبره	غەبەرە	416
غاشيه	غاشىيە	415	غبراء	غەبراۋ	416
غافر	غافىر	415	غبغب	غەبغەب	416
غافرون	غافىرۇن	416	غدر	غەدر ، غەدىر	416
غافل	غافىل	416	غدار	غەددار	416
غافلى	غافىلي	416	غدارانه	غەددارانە	416
غالب	غالىب	416	غدركيش	غەدركىش	417
غالبا	غالىبا	416	غدير	غەدىر	417

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غالبا″	غالىبەن	416	غرابت	غەرابەت	417
غرابيل	غەرابىل	417	غريبستان	غەربىستان	418
غرامت	غەرامەت	417	غريزى	غەرىزي	418
غرائب	غەرائىب	417	غريزه	غەرىزه	418
غرائز	غەرائىز	417	غريق	غەرىق	418
غرايب	غەرايىب	417	غرين	غەرىن	418
غرايب الصغر	غەرايىبۇسسغەر	417	غزا	غەزا	418
غرض	غەرەز	417	غزات	غەزات	418
غرض آلود	غەرەزئالۇد	417	غزال	غەزال	418
غرض ومرض	غەرەزۋەمەرەز	417	غزاله	غەزاله	418
غرق	غەرەق	417	غزال مشكن	غەزالى مۇشكىن	418
غرو	غەرەۋ	417	غضبناك	غەزەبناك	418
غرباش	غەرباش	417	غزل	غەزەل	418
غربال	غەربال	417	غزليات	غەزەلىييات	418
غربا″	غەربەن	417	غضنفر	غەزەنفەر	418
غربيجى	غەربىچى	417	غزل	غەزل	418
غراء	غەررا	417	غزو	غەزۇ	418
غره	غەررە	417	غسال	غەسسال	418
غرقاب	غەرقاب	417	غساله	غەسساله	418
غرقه	غەرقە	417	غسل	غەسل	418
غرو	غەرۇ	417	غش	غەش‌ش	418
غريب	غەرىب	417	غش ليق	غەشلىق	418
غريبانه	غەرىبانە	418	غشيه	غەشىيە	418

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غريب خانه	غەربىخانە	418	غش	غەشش	419
غفار	غەففار	418	غمزدا	غەمزۇدا	419
غفارليغ	غەففارلىغ	418	غم فرسود	غەم فەرسۇد	419
غفلت	غەفلەت	418	غمكش	غەمكەش	419
غفور	غەفۇر	418	غمكسار	غەمگۇسار	419
غل	غەل	419	غمكين	غەمگىن	419
غلبات	غەلەبات	419	غماز	غەممماز	419
غلبه	غەلەبە	419	غمناك	غەمناك	419
غلط	غەلەت	419	غنا	غەنا	419
غليان	غەلەيان	419	غنائم	غەنائىم	419
غلطان	غەلتان	419	غنايم	غەنايىم	420
غلات	غەللات	419	غنم	غەنەم	420
غله	غەللە	419	غنج	غەنج	420
غليظ	غەلىز	419	غنچى	غەنچى	420
غم آلود	غەم ئالۇد	419	غنى	غەنىي	420
غمزات	غەمەزات	419	غنيم	غەنىم	420
غم اندوز	غەم ئەندۇز	419	غنيمت	غەنىيمەت	420
غم انكيز	غەم ئەنگىز	419	غور	غەۋر	420
غم پرورد	غەمپەرۋەرد	419	غوث	غەۋس	420
غم خوار	غەمخار	419	غوص	غەۋس	420
غم خواره	غەمخارە	419	غوث الاعظم	غەۋسۇلئەئزەم	420
غمرى	غەمرىي	419	غوص لجه حلاج	غەۋسى لۇججەئى ھىلاج	420
غمزه	غەمزە	419	غواص	غەۋۋاس	420

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غمزده	غەمزەدە	419	غواص ليق	غەۋاسلىق	420
غيب	غەيب	420	غرەلىك	غۇررەلىك	421
غيبت	غەيبەت	420	غرنده	غۇررەندە	421
غير	غەير	420	غرفه	غۇرفە	421
غيرت	غەيرەت	420	غروب	غۇرۇب	421
غيرتكش	غەيرەتكەش	420	غرنبش	غۇرۇنبىش	421
غيرتمند	غەيرەتمەند	420	غزاة	غۇزات	421
غير مكرر	غەيرى مۇكەررەر	420	غصه	غۇسسە	421
غين	غەين	420	غصەپرداز	غۇسسەپەرداز	421
غيور	غەيۇر	421	غصەسنج	غۇسسەسەنج	421
غيورانه	غەيۇرانە	421	غبار	غۇبار	421
غوطه	غوتە	421	غسل	غۇسل	421
غور	غور	421	غسلخانه	غۇسلخانە	422
غول	غول	421	غوغه	غۇغە	422
غبار انكيز	غۇبار ئەنگىز	421	غل ، غول	غۇل	422
غبر	غۇبر	421	غلام	غۇلام	422
غجفاو	غۇجفاۋ	421	غلغل	غۇلغۇل	422
غدد	غۇددە	421	غلول	غۇلۇل	422
غرباء	غۇرەبا	421	غلوله	غۇلۇلە	422
غرر	غۇررەر	421	غلو	غۇلۇۋ	422
غربت	غۇربەت	421	غول بيابانى	غۇلى بىيابانىي	422
غربت كش	غۇربەتكەش	421	غوما	غۇما	422
غران	غۇرران	421	غموم	غۇمۇم	422

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
غره	غۇررە	421	غنچەچى	غۇنچەچى	422
غنوم	غۇنۇم	422	غلافات	غىلافات	422
غيوب	غۇيۇب	422	غلظت	غىلزەت	422
غطاء	غىتائ	422	غلاف	غىلاف	422
غربال	غىربال	422	غلمان	غىلمان	422
غذاء	غىزائ	422	غنا	غىنا	422
غل	غىل ل	422	غيلان	غىيلان	422

ف (فه)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فاتر	فاتىر	423	فاصله	فاسىله	424
فاتح	فاتىھ	423	فاش	فاش	424
فاتحه	فاتىھە	423	فاقه	فاقە	424
فاتحون	فاتىھۇن	423	فاكهه	فاكىھە	424
فاجع	فاجىئ	423	فال	فال	424
فاجعه	فاجىئە	423	فانه	فانە	424
فاخته	فاختە	423	فانوس	فانۇس	424
فاخره	فاخىرە	423	فانوس خيال	فانۇسى خەيال	424
فاروق	فارۇق	423	فانى	فانىي	424
فارسى	فارسىي	423	فانى وش	فانىيۋەش	425
فارسى كوى	فارسىيگۇي	423	فانيانه	فانىيانە	425
فارغ	فارىغ	423	فانى مطلق	فانىيئى مۇتلەق	425
فارغ بال	فارىغبال	424	فاحش	فاھىش	425
فارغ البال	فارىغۇلبال	424	فاحشه	فاھىشە	425
فاضل	فازىل	424	فائض	فائىز	425
فاضلات	فازىلات	424	فائض الانوار	فائىز ۋلئەنۋار	425
فاسد	فاسىد	424	فاعل	فائىل	425
فاسد خيال	فاسىد خەيال	424	فايده	فايىدە	425
فاسق	فاسىق	424	فائده	فائىدە	425
فاصل	فاسىل	424	فائق	فائىق	425

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فايض	فايىز	425	فر	فەر	426
فايق	فايىق	425	فرع	فەرئ	426
فبها	فەبمها ، فەبمهه	425	فراخ	فەراخ	426
فتا ، فتى	فەتا	425	فراز	فەراز	426
			فراسخ	فەراسىخ	426
فتاده	فەتاده	425	فراغ	فەراغ	426
فطانت	فەتانەت	425	فراغت	فەراغەت	426
فتاوى	فەتاۋا	425	فراغت سنج	فەراغەتسەنج	427
فترات	فەتەرات	425	فراموش	فەرامۇش	427
فترت	فەتەرەت	425	فراموشخانه	فەرامۇشخانه	427
فتحنا	فەتەهنا ، فەتەهنه	425	فرامين	فەرامىن	427
فتان	فەتتان	426	فراهم	فەراھەم	427
فتاح	فەتتاھ	426	فراوان	فەراۋان	427
فترت	فەترەت	426	فرائد	فەرائىد	427
			فرائض	فەرائىز	427
فتح	فەتھ	426	فراغنه	فەرائىنه	427
فتحه	فەتھه	426	فرايض	فەرايىز	427
فتحنامه	فەتھنامه	426	فرس	فەرەس	427
فتوا ، فتوه	فەتۋا	426	فرنک	فەرەنگ	427
فطير	فەتىر	426	فرنكستان	فەرەنگستان	427
فتيله	فەتىلە	426	فرط	فەرت	427
فجر	فەجر	426	فرط محبت	فەرتى مۇھەببەت	427
فخر	فەخر	426	فرتوت	فەرتۇت	427

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فخر كرام	فەخرى كىرام	426	فرتوت لوغ	فەرتۇتلۇغ	427
فخر عظام	فەخرى ئىزام	426	فرجام	فەرجام	427
فرخنده	فەرخۇندە	427	فرزانه طبع	فەرزانە تەبئ	428
فرخنده‌پى	فەرخۇندەپەي	427	فرزانه ليق	فەرزانەلىق	428
فرخنده طالع	فەرخۇندە تالىئ	427	فرضيات	فەرزىييات	428
فرخنده خو	فەرخۇندە خۇ	427	فرسا	فەرسا	429
فرخنده راى	فەرخۇندەراي	427	فرساى	فەرساي	429
فرخنده‌فال	فەرخۇندەفال	428	فرسخ	فەرسەخ	429
فرخنده‌ليق	فەرخۇندەلىق	428	فرسنگ	فەرسەنگ	429
فرد	فەرد	428	فرسنگ	فەرسەڭ	429
فردا	فەردا	428	فرسوده	فەرسۇدە	429
فردای	فەرداي	428	فرسوده‌ليغ	فەرسۇدەلىغ	429
فراش	فەرراش	428	فرش	فەرش	429
فراش كرليك	فەرراشگەرلىك	428	فرش رهى	فەرشى رەھي	429
فران	فەرران	428	فرش غبرا	فەرشى غەبرا	429
فرست	فەررەست	428	فرفر	فەر - فەر	429
فرخ	فەررۇخ	428	فرقد	فەرقەد	429
فرخ آيين	فەررۇخ ئايىن	428	فرقدان	فەرقەدان	429
فرخ سپر	فەررۇخسىپەر	428	فرما	فەرما	429
فرخ فال	فەررۇخفال	428	فرمان	فەرمان	429
فروشوكت‌ليغ	فەررۇشەۋكەتلىغ	428	فرمان بر	فەرمانبەر	429
فرتاج	فەررى تاج	428	فرمان بردار	فەرمانبەردار	429
فرشاهى	فەررى شاهي	428	فرمان پذير	فەرمانپەزىر	429

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فرض	فەرز	428	فرمانده	فەرمانده	429
فرزانه	فەرزانه	428	فرمان روا	فەرمان رەۋا	429
فرمانلاماق	فەرمانلاماق	429	فضل	فەزل	430
فرماى	فەرماي	429	فضله	فەزله	430
فرهنك	فەرھەنگ	429	فضليات	فەزلىيات	430
فرو	فەرۇ	430	فضيلت	فەزىلەت	430
فريب	فەرىب	430	فضيحت	فەزىھەت	430
فريب آميز	فەرىب ئامىز	430	فضيحت آسا	فەزىھەت ئاسا	430
فريب كار	فەرىبكار	430	فضيحت آميز	فەزىھەت ئامىز	431
			فضيحت آور	فەزىھەت ئاۋەر	431
فريب گر	فەرىبگەر	430	فضيحت انگيز	فەزىھەت ئەنگىز	431
فريد	فەرىد	430	فساد	فەساد	431
فريد العصر	فەريدۇل ئەسر	430	فسانه	فەسانه	431
فريد زمان	فەريدى زەمان	430	فسانه پرداز	فەسانه پەرداز	431
فريسه	فەرىسه	430	فسانه پيوند	فەسانه پەيۋەند	431
فرفته	فەرىفته	430	فصاحت	فەساھەت	431
فريق	فەرىق	430	فسخ	فەسخ	431
فرياد	فەرياد	430	فصد	فەسد	431
فريادرس	فەريادرەس	430	فص	فەس	431
فضاء	فەزائ	430	فصل	فەسل	431
فضائل	فەزائىل	430	فصل الخطاب	فەسلۇلخىتاب	431
فضائح	فەزائىھ	430	فصيل	فەسىل	431
فضايل	فەزايىل	430	فصيح	فەسىھ	431

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فضايح	فەزايىھ	430	فصيح كفتار	فەسىھگۈفتار	431
فزع	فەزەئ	430	فصيحى	فەسىھي	431
فضلات	فەزەلات	430	فافهم	فەفەھم	431
			فلاح	فەللاھ	
فقاهت	فەقاھەت	431	فله	فەللە	433
فقرات	فەقەرات	431	فم	فەم	433
فقره	فەقەرە	432	فموان	فەمەۋان	433
فقر	فەقر	432	فنا	فەنا	433
فقر و فناء	فەقرۇفەنائ	432	فن	فەنن	433
فقر و عنا	فەقرۇعەنا	432	فحش	فەھش	433
فقير	فەقىر	432	فهم	فەھم	433
فقيه	فەقىھ	432	فهم جنسى	فەھم جىنسى	433
فگار	فەگار ، فىگار	432	فهملەمەك	فەھملەمەك	433
فلاخن	فەلاخۇن	432	فواتح	فەۋاتىھ	433
فلاسفه	فەلاسىفە	432	فواجع	فەۋاجىئ	433
فلاكت	فەلاكەت	432	فواضل	فەۋازىل	433
فلاكت بار	فەلاكەتبار	432	فواصل	فەۋاسىل	433
فلاكتزاده	فەلاكەتزادە	432	فواكه	فەۋاكىھ	433
فلاح	فەلاھ	432	فواكەليغ	فەۋاكىھلىغ	433
فلق	فەلەق	432	فوائد	فەۋائىد	433
فلك	فەلەك	432	فوايد	فەۋايىد	433
فلك پيوند	فەلەك پەيۋەند	432	فوايد الكبر	فەۋايىدۋلكىبەر	433
فلك جاه	فەلەك جاھ	432	فوت	فەۋت	433

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فلكيات	فەلەكىييات	432	فوج	فەۋج	433
فلس	فەلىس	432	فور	فەۋر	433
فلسفه	فەلسەفە	432	فورا"	فەۋرەن	434
فلسفيات	فەلسەفىييات	432	فوق	فەۋق	434
فوقانى	فەۋقانىي	434	فرقاء	فۇرقائ	435
فوقانيت	فەۋقانىييەت	434	فرقان	فۇرقان	435
فوق الثريا	فەۋقۇس سۇرەييا	434	فرقت	فۇرقەت	435
فوق الفلك	فەۋقۇل فەلەك	434	فروع	فۇرۇئ	435
فيض	فەيز	434	فروعات	فۇرۇئات	435
فيصل	فەيسەل	434	فروتن	فۇرۇتەن	435
فيلسوف	فەيلاسوف	434	فروتن ليغ	فۇرۇتەنلىغ	435
فيلسوف وش	فەيلاسوفۇەش	434	فرود	فۇرۇد	435
فوطه ، فوته	فوتە	434	فرودست	فۇرۇدەست	435
فولاد	فولاد	434	فرودست ليق	فۇرۇدەستلىق	435
فوت	فۇت	434	فروض ، فروز	فۇرۇز	435
فؤاد	فۇئاد	434	فروزان	فۇرۇزان	435
فتور	فۇتۇر	434	فروزنده	فۇرۇزەندە	435
فتوح	فۇتۇھ	434	فروزندەراق	فۇرۇزەندەراق	435
فتوحات	فۇتۇھات	434	فروس	فۇرۇس	435
فتوت	فۇتۇۋۇەت	434	فروش	فۇرۇش	435
فجور	فۇجۇر	434	فروغ	فۇرۇغ	435
فرص	فۇرەس	434	فروغمند	فۇرۇغمەند	435
فريسه	فۇرەيسە	434	فروق	فۇرۇق	435

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فرجه	فۇرجه	434	فروكش	فۇروكەش	436
فرج	فۇرەج	434	فروكذاشت	فۇروگۇزاشت	436
فرس	فۇرس	435	فرومايه	فۇرومايه	436
فرصت	فۇرسەت	435	فضلاء	فۇزەلاء	436
فضول	فۇزۇل	436	فلوس	فۇلۇس	437
فضول لوغ	فۇزۇللۇغ	436	فنون	فۇنۇن	437
فضولى	فۇزۇلىي	436	فحش	فۇهش	437
فزون	فۇزۇن	436			
فسح	فۇسەھ	436	فحش گوى	فۇهشگۇي	437
فصحاء	فۇسۇهاء	436	فيوض	فۇيۇز	437
فساق	فۇسساق	436	فيول	فۇيۇل	437
فسوس	فۇسۇس	436	فعل	فىئل	437
فصوص	فۇسۇس	436	فعال	فىئال	437
فضول	فۇسۇل	436	فتاەليك	فىتاەلىك	437
فصول اربعه	فۇسۇلى ئەربەئە	436	فتن	فىتەن	437
فسون	فۇسۇن	436	فطر	فىتر	437
فسون ريز	فۇسۇنرىز	436	فتراك	فىتراك	437
فسون ساز	فۇسۇنساز	436	فطرت	فىترەت	437
فسونكر	فۇسۇنگەر	437	فترت	فىترەت	437
فسحت	فۇسھەت	437	فطرى	فىترىي	437
فقراء	فۇقەرا	437	فتنه	فىتنه	437
فقهاء	فۇقەھا	437	فتنه انگيز	فىتنه ئەنگىز	437
فلان	فۇلان	437	فتنەكر	فىتنەگەر	438

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فلانچه	فۇلانچه	437	فداء	فىداۋ	438
فلفل	فۇلفۇل	437	فداكار	فىداكار	438
فلقان	فۇلقان	437	فداكارانه	فىداكارانه	438
فلورى	فۇلۇرىي	437	فدايى	فىدايي	438
فديه	فىديه	438	فيثاغورس	فىساغورس	439
فرار	فىرار	438	فسق	فىسق	439
			فسق و فساد	فىسقۇفەساد	439
فرارى	فىرارىي	438	فسق و فجور	فىسقۇ فۇجۇر	439
فراست	فىراسەت	438	فسرده	فىسۇردە	439
فراش	فىراش	438	فشان	فىشان	439
فراق	فىراق	438	فغان	فىغان	439
فرعون	فىرئەۋن	438	فقرات	فىقەرات	439
فرعون ليغ	فىرئەۋنلىغ	438	فقره	فىقره	439
فرق	فىرەق	438	فقه	فىقھ	439
فردوس	فىردەۋس	438	فكن	فىكەن ، فىگەن	439
فرفرك	فىرفىرەك	438	فكر	فىكر	439
فرق	فىرق	438	فكرت	فىكرەت	439
فرقه	فىرقه	438	فكرت آهنگ	فىكرەت ئاھەنگ	440
فيروز	فىرۇز	438	فكرت انديش	فىكرەت ئەندىش	440
فيروزه	فىرۇزه	438	فكرت ساز	فىكرەت ساز	440
فريب	فىرىب	439	فكر عميق	فىكرى ئەمىق	440
فريب آميز	فىرىب ئامىز	439	فكار	فىكار	440
فريفته	فىرىپتە	439	فكن	فىگەن	440

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
فره	فىرھ	439	فى الاصل	فىلئەسل	440
فزا	فىزا	439	فيلبان	فىلبان	440
فضال	فىزال	439	فى الجمله	فىلجۈمله	440
فزاى	فىزاي	439	فى المثل	فىلمەسەل	440
فى الحال	فىلھال	440	فى الاشاره	فىل ئىشاره	440
فى الحجر	فىلھەجەر	440	فلز	فىلىزز	440
فى الحقيقه	فىلھەقىقه	440	فلزات	فىلىززات	440
فى الحقيقت	فىل ھەقىقەت	440	فهرست	فىھرەست	440
فى الواقع	فىلۋاقىئ	440			

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ق (قا :ف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاآن	قائان	441	قابوردى	قابۇردى	442
قاآنماق	قائانماق	441	قابورغه	قابۇرغا	442
قابارچوغ	قابارچۇغ	441	قابورماق	قابۇرماق	442
قبارچوغلانماق	قابارچۇغلانماق	441	قابوز	قابۇز	442
قابارجوق	قابارچۇق	441	قابوزاغ	قابۇزاغ	442
قابارجوقلانماق	قابارچۇقلانماق	441	قبوغ ، قابوغ	قابۇغ	442
قباغ	قاباغ	441	قابوغ ليغ	قابۇغلىغ	442
قاباق ، قباق	قاباق	441	قبوق ، قابوق	قابۇق	442
قاباقوشلوق	قاباقۇشلۇق	441	قابوقلوق	قابۇقلۇق	442
قابال	قابال	441	قابض	قابىز	422
قبالدارليق	قابالدارلىق	441	قابضه	قابىزه	442
قابالماق ، قبالماق	قابالماق	441	قابض الارواح	قابىز ۋلئەرۋاھ	442
قاباماق ، قباماق	قاباماق	441	قاب قوسين	قابى قەۋسەين	442
قابان ، قبان	قابان	441	قپاغ	قاپاغ	442
قبانماق ، قابانماق	قابانماق	441	قاپاغان	قاپاغان	442
قابساماق	قابساماق	441	قاپاق	قاپاق	442
قاپقا	قاپقا	441	قاپاقالماق	قاپاقالماق	442
قابقى	قابقى	442	قاپاقلاماق	قاپاقلاماق	442
قابو	قابۇ	442	قاپالماق	قاپالماق	442
قابورجاق	قابۇرچاق	442	قاپاماق	قاپاماق	442

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاپان	قاپان	442	قاتارماق	قاتارماق	443
قاپلان ، قپلان	قاپلان	442	قاتاغ	قاتاغ	443
قاپو	قاپو	442	قاتاغان	قاتاغان	443
قاپتاغ	قاپتاغ	442	قاتيشتورماق	قاتىشتۇرماق	444
قاپتال	قاپتال	442	قاتيغ	قاتىغ	443
قافتان ، قاپتان	قاپتان	442	قاتىغلاشماق	قاتىغلاشماق	443
قابتورغاى	قاپتۇرغاي	442	قاتراماق	قاتراماق	443
قاپچيشماق	قاپچىشماق	443	قانتاق	قانتاق	443
قاپچيماق	قاپچىماق	443	قاتلا	قاتلا	443
قابچوق	قاپچۇق	443	قاتلانماق	قاتلانماق	443
قابساق	قاپساق	443	قاتلاو	قاتلاؤ	443
قاپغاماق	قاپغاماق	443	قاتماق	قاتماق	443
قاپقاجاق	قاپقاچاق	443	قاتمه	قاتما	444
قاپقارماق	قاپقارماق	443	قاتناشيق	قاتناشىق	444
قابو	قاپۇ	443	قاتى	قاتى	444
قاپقه	قاپقا	443	قاطع	قاتئ	444
قاپماق	قاپماق	443	قاتيش	قاتىش	444
قاپوزاغ	قاپۇزاغ	443	قاتيشماق	قاتىشماق	444
قاپوغ	قاپۇغ	443	قاتيغ	قاتىغ	444
قاپوق	قاپۇق	443	قاتيق	قاتىق	444
قاپيق	قاپىق	443	قاتل	قاتل	444
قاپيلماق	قاپىلماق	443	قاتيلماق	قاتىلماق	444
قات	قات	443	قاتل جان	قاتلى جان	444

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاتل خونخوار	قاتىلى خۇنخار	444	قرا	قارا	445
قاتيليش	قاتىلىش	444	قرا آلو	قارائالۇ	445
قاتيم	قاتىم	444	قرا باتاق	قارا باتاق	445
قاچ ، قچ	قاچ	444	قارا باراق	قارا باراق	445
قاچار	قاچار	444	قرا باش	قارا باش	445
قاچاشليق	قاچاشلىق	444	قرا پل	قارا پۇل	445
قاچاق	قاچاق	444	قرا تاريخ	قارا تارىخ	445
قاچقو	قاچقۇ	444	قرتال	قارتال	446
قاچى	قاچى	444	قرا تاماق	قارا تاماق	445
قاچىر	قاچىر	444	قرا تمغا	قارا تامغا	445
قاچيقماق	قاچىقماق	444	قرا تاياق	قارا تاياق	445
قاچين	قاچىن	444	قراجو	قاراجو	445
قادا	قادا	444	قراچريك	قاراچەرىك	445
قداغ ، قاداغ	قاداغ	444	قاراجى	قاراچى	445
قاداغليق ،قداغليق	قاداغلىق	444	قارارتماق	قارارتماق	445
قاداق	قاداق	444	قرارتورماق	قارارتۇرماق	445
قاداقليق	قاداقلىق	445	قارارماق	قارارماق	445
قادانه	قادانە	445	قراسۇ	قاراسۇ	446
قادر	قادىر	445	قاراش	قاراش	446
قادرليغ	قادىرلىغ	445	قرا شنبه	قارا شەنبە	446
قادر برحق	قادىرى بەرھەق	445	قاراشلاماق	قاراشلاماق	446
قادم	قادىم	445	قراغ ، قاراغ	قاراغ	446
قادين	قادىن	445	قراغليق	قاراغلىق	446

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قراغو	قاراغۇ	446	قارشو	قارشۇ	447
قاراق ، قراق	قاراق	446	قارشى	قارشى	447
قاراقماق	قاراقماق	446	قارغاش	قارغاش	447
قاراقليق	قاراقلىق	446	قارغيش	قارغىش	447
قراقوش	قاراقۇش	446	قارغيشلاماق	قارغىشلاماق	447
قراقولاق	قارا قۇلاق	446	قارقاشوق	قارقاشۇق	447
قرا قيرليق	قارا قىرلىق	446	قارقوناق	قارقوناق	447
قرا كول	قارا كۆل	446	قارلاغاچ	قارلاغاچ	447
قرا كييك	قارا كىيىك	446	قارلاغوچ	قارلاغۇچ	447
قرالتو	قارالتۇ	446	قارلاماق	قارلاماق	447
قارالماق	قارالماق	446	قارلانغوچ	قارلانغۇچ	447
قرالىق	قارالىق	446	قارلوغاچ	قارلۇغاچ	447
قاراول	قاراۋۇل	446	قارماتماق	قارماتماق	447
قارتال	قارتال	446	قارماشماق	قارماشماق	447
قارتيماق	قارتىماق	446	قارماق	قارماق	447
قارچناق	قارچاناق	446	قرماماق	قارماماق	447
قارچنماق	قارچانماق	446	قارمالاماق	قارمالاماق	447
قارچه	قارچه	446	قارمالماق	قارمالماق	447
قارچىغاي	قارچىغاي	446	قارو	قارۇ	447
قارداش	قارداش	446	قاروره	قارۇره	447
قارس	قارس	446	قاروره انداز	قارۇره ئەنداز	447
قارساق	قارساق	446	قاروره افكن	قارۇره ئەفكەن	447
قارسماق	قارسماق	447	قاروق	قارۇق	447

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قارون	قارۇن	447	قازغانچ	قازغانچ	448
قارى	قاري	447	قازغانچى	قازغانچى	448
قرى	قەرى	447	قازغانماق	قازغانماق	448
قاريش	قارىش	448	قازناقليق	قازناقلىق	448
قاريشلاماق	قارشلاماق	448	قازىنماق	قازىنماق	448
قاريغ	قارىغ	448	قازو	قازۇ	448
قاريقماق	قارىقماق	448	قاذورات	قازۇرات	448
قاريلاماق	قارىلاماق	448	قاذورت	قازۇرەت	448
قاريليغ	قارىلىغ	448	قازوق	قازۇق	448
قاريليق	قارىلىق	448	قازيلماق	قازىلماق	448
قاريماق	قارىماق	448	قاضي القضات	قازىيۇلقۇززات	448
قاريمچى	قارىمچى	448	قاضي الحاجات	قازىيۇلھاجات	448
قارينچه	قارىنچە	448	قاسقالغان	قاسقالغان	449
قارينچقا	قارىنچقا	448	قاسمار	قاسمار	449
قاز	قاز	448	قاصد	قاسىد	449
قزاق	قازاق	448	قاصر	قاسىر	449
قزاقانه	قازاقانە	448	قاشاغو	قاشاغۇ	449
قزاقليق	قازاقلىق	448	قاشاغوچ	قاشاغۇچ	449
قزال	قازال	448	قاشانک ، قشانک	قاشاڭ	449
قزان ، قازان	قازان	448	قشاووچ	قاشاۋۇچ	449
قازغان	قازغان	448	قاش قارارتى	قاش قارارتى	449
قازچى	قازچى	448	قاشقارالماق	قاشقارالماق	449
قازغاماق	قازغاماق	448	قاشقالداغ	قاشقالداغ	449

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاشقالماق	قاشقالماق	449	قاقلجيم	قاقىلجىم	450
قاشقاماق	قاشقاماق	449	قاقم	قاقىم	450
قاشق ، قاشوق	قاشۇق	449	قانكغايمق	قانكغايماق	450
قاشيماق	قاشىماق	449	قال	قال	450
قاغ	قاغ	449	قلاش	قالاش	450
قاغون	قاغۇن	449	قالاماق	قالاماق	450
قاف	قاف	449	قالتاغاى	قالتاغاي	450
قافله	قافىلە	449	قالتاغايليق	قالتاغايلىق	450
قافله‌سالار	قافىلە‌سالار	449	قالتغليق	قالتاغلىق	450
قافله‌كش	قافىلە‌كەش	449	قالتاق	قالتاق	450
قافيه	قافيە	449	قالتراق	قالتراق	450
قاقشاق	قاقشاق	449	قالتراماق	قالتراماق	450
قاقشال	قاقشال	449	قالداغوچ	قالداغۇچ	450
قاقشالماق	قاقشالماق	450	قالغيماق	قالغىماق	450
قاقشيماق	قاقشىماق	450	قالقاندوروق	قالقاندۇرۇق	450
قاقليق	قاقلىق	450	قالقماق	قالقماق	450
قاقماچ	قاقماچ	450	قالقيماق	قالقىماق	451
قاقماق	قاقماق	450	قالماش	قالماش	451
قاقرداغ	قاقىرداغ	450	قالب	قالىب	451
قاقيرما	قاقىرما	450	قالين	قالىن	451
قاقىرماق	قاقىرماق	450	قالينليق	قالىنلىق	451
قاقيشلاماق	قاقىشلاماق	450	قالينليق قيلماق	قالىنلىق قىلماق	451
قاقيغانليق	قاقىغانلىق	450	قامت	قامەت	451

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قامچين	قامچىن	451	قاهر	قاهىر	452
قامغاق	قامغاق	451	قاهرليق	قاهىرلىق	452
قمرغه	قامۇرغە	451	قاواماق	قاۋاماق	452
قامورقاموق	قامۇر - قامۇق	451	قاوغه	قاۋغا	452
قاموس	قامۇس	451	قاودى اولماق	قاۋدى ئولماق	452
قاموغ	قامۇغ	451	قاوزاماق	قاۋزاماق	452
قاموق	قامۇق	451	قاوشاق	قاۋشاق	452
قاميش ، قميش	قامىش	451	قاوشاماق	قاۋشاماق	452
قاميشليق ،قميشليق	قامىشلىق	451	قاوغاماق	قاۋغاماق	452
قان	قان	451	قاۋغون	قاۋغۇن	452
قانات ، قنات	قانات	451	قاوغونچى	قاۋغۇنچى	452
قانتار	قانتار	451	قولاماق ، قاولاماق	قاۋلاماق	452
قانتارما	قانتارما	451	قاوماق	قاۋماق	452
قانتارماق	قانتارماق	451	قاووجاق	قاۋۇجاق	452
قانجوغه	قانجۇغا	451	قاوۋداق	قاۋۇداق	452
قاندا	قاندا	451	قاوور	قاۋۇر	452
قانلانماق	قانلانماق	451	قاورچاق	قاۋۇرچاق	452
قانليغ	قانلىغ	452	قاورچاقچى	قاۋۇرچاقچى	452
			قاورداق	قاۋۇرداق	452
قانليق	قانلىق	452	قاورسى	قاۋۇرسى	453
قانماق	قانماق	452	قاورما	قاۋۇرما	453
قانون	قانۇن	452	قاورماچ	قاۋۇرماچ	453
قانونا"	قانۇنەن	452	قاورماق	قاۋۇرماق	453

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قانع	قانىئ	452	قاوز	قاۋۇز	453
قاوشترماق	قاۋۇشتىرماق	453	قاينىاووق	قاينىاۋۇق	454
قاووشماق	قاۋۇشماق	453	قايو	قايۇ	454
قاوون	قاۋۇن	453	قايد	قايىد	454
قائل	قائىل	453	قايل	قايىل	454
قائم	قائىم	453	قايم	قايىم	454
قائم مقام	قائممەقام	453	قايم مقام	قايممەقام	454
قائم الليل	قائمۇللەيل	453	قايم الليل	قايمۇللەيل	454
قاى	قاي	453	قباء	قەبائ	454
قايش ، قاياش	قاياش	453	قباچه	قەباچە	454
قيان ، قايان	قايان	453	قباغ	قەباغ	454
قايپانماق	قايپانماق	453	قباق	قەباق	454
قايتارا	قايتارا	453	قبال	قەبال	454
قايتارو	قايتارۇ	453	قبالات	قەبالات	454
قايتالماق	قايتالماق	453	قباله	قەباله	454
قايدا	قايدا	453	قبالماق	قەبالماق	454
قايداغ	قايداغ	453	قباماق	قەباماق	454
قايدين	قايدىن	453	قبان	قەبان	454
قايراق	قايراق	453	قباحت	قەباھەت	454
قايراغ	قايراغ	453	قبائل	قەبائىل	454
قايرو	قايرۇ	453	قبايل	قەبايىل	454
قايرلاماق	قايرلاماق	453	قبق	قەبەق	454
قاينىاشليق	قاينىاشلىق	454	قبالماق	قەبەلماق	454

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قاينالماق	قاينالماق	454	قباماق	قەبەماق	454
قبرپوش	قەبرپوش	454	قتق چيليک	قەتىقچىلىك	455
قبرتاش	قەبرتاش	454	قطع طريق	قەتئى تەرىق	455
قبض	قەبز	454	قتيل	قەتىل	455
قبضه	قەبزە	454	قطيله	قەتىلە	455
قبور	قەبۇر	455	قطع نفس	قەتئى نەفەس	455
			قطع نفس	قەتئى نەفس	455
قبوغ	قەبۇغ	455	قطع حيات قيلماق	قەتئى هايات قىلماق	456
قبيح	قەبىھ	455	قدر	قەدەر	456
قبيحه	قەبىھە	455	قدركير	قەدەرگىر	456
قپان	قەپان	455	قدم	قەدەم	456
قپان	قەپپان	455	قدم فرسالیق	قەدەم فەرسالىق	456
قپتان	قەپتان	455	قدم كش	قەدەمكەش	456
قت	قەت	455	قدح	قەدەھ	456
قطع	قەتئ	455	قدح پيما	قەدەھپەيما	456
قطرات	قەتەرات	455	قدح خوار	قەدەھخار	456
قتال	قەتتال	455	قدح كش	قەدەھكەش	456
قتاله	قەتتالە	455	قدس الله	قەددەسەللاھ	456
قطره	قەترە	455	قدس الله روحه	قەددەسەللاھۇ روھەھۇ	456
قطره‌بار	قەترەبار	455	قدر	قەدر	456
قتره ريز	قەترە ريز	455	قديم	قەدىم	456
قتل	قەتل	455	قديمانه	قەدىمانە	456
قتل عام	قەتلى ئام	455	قديم القديم	قەدىمۇلقەدىم	456

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قتيغ	قەتىغ	455	قديمى	قەدىمىي	456
قطعا	قەتئان	455	قعر	قەئر	456
قرع	قەرئ	456	قذف	قەزف	457
قرابه	قەرابە	456	قضيه	قەزىيىە	457
قرابت	قەرابەت	456	قصايد	قەسائىد	457
قرار	قەرار	456	قصايد	قەسايىد	457
قراحت	قەراھەت	457	قصب	قەسەب	457
قره	قەرە	457	قصبه	قەسەبە	457
قرنفل	قەرەنفۇل	457	قصب پوش	قەسەب پۇش	458
قرطبان	قەرتەبان	457	قصر	قەسر	458
قرابه	قەررابە	457	قصاب	قەسساب	458
قرن	قەرن	457	قسام	قەسسام	458
قرين	قەرىن	457	قصيده	قەسىدە	458
قرينه	قەرىنە	457	قصيده سرا	قەسىدە سەرا	458
قرينراق	قەرىنراق	457	قفص	قەفەس	458
قرين ليغ	قەرىنلىغ	457	قفلان	قەفلان	458
قريه	قەريە	457	قعقعه	قەئقەئە	458
قريت	قەريەت	457	قفنس	قەقنۇس	458
قضا	قەزا	457	قفنس بچه	قەقنۇس بەچە	458
قضاء	قەزائ	457	قلع	قەلئ	458
قضايا	قەزايا	457	قلاده	قەلادە	458
قضا آسمانى	قەزايى ئاسمانىي	457	قلاغوز	قەلاغۇز	458
قضا ما فات	قەزايى مافات	457	قلاو	قەلاۋ	458

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قضا ما مضى	قەزايى مامەزا	457	قلاوز	قەلاۋۇز	458
قضا يزدانى	قەزايى يەزداني	457	قلاوزلوغ	قەلاۋۇزلۇغ	458
			قلعه	قەلئە	458
قلعه افلاک	قەلئە ئەفلاك	458	قلاش	قەللاش	459
قلعه بندان	قەلئەبەندان	458	قلاشليق	قەللاشلىق	459
قلعەدار	قەلئەدار	458	قليل	قەلىل	459
قصبەچه	قەسەبەچه	458	قلعی	قەلئي	460
قلعەدارليق	قەلئەدارلىق	458	قليه	قەليە	460
قلعەكيرلىق	قەلئەگىرلىق	459	قمع	قەمئ	460
قلم	قەلەم	459	قماری	قەماربي	460
قلم بقلم	قەلەمبىقەلەم	459	قمر	قەمەر	460
قلم رو	قەلەم رەۋ	459	قمر الصوفيه	قەمەرۇسسوفىيە	460
قلم زن	قەلەمزەن	459	قمتو	قەمتۇ	460
قلم كش	قەلەمكەش	459	قمل	قەمل	460
قلندر	قەلەندەر	459	قميص	قەمىس	460
قلندرخانه	قەلەندەرخانه	459	قناديل	قەنادىل	460
قلندروش	قەلەندەرۋەش	459	قنديل	قەندىل	460
قلب	قەلب	459	قندين	قەندىن	460
قلب روی اندو	قەلبى روى ئەندۇ	459	قحبه	قەھبە	460
قلب سيم	قەلبى سىم	459	قحبەچه	قەھبەچە	460
قلبكاه	قەلبگاھ	459	قحط حسن	قەھتى ھۆسن	460
قلب ليق	قەلبلىق	459	قهترماق	قەھتەرماق	460
قلتبان	قەلتەبان	459	قهر	قەھر	460

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قىلچاقچى	قەلچاقچى	459	قهقهه	قەھقەھە	460
قىلقان	قەلقان	459	قهار	قەھھار	460
قىلاب	قەللاب	459	قوارير	قەۋارىر	460
قوافى	قەۋافىي	460	قوبوق	قوبۇق	461
قوافل	قەۋافىل	460	قوپا	قوپا	461
قواميس	قەۋامىس	460	قوپاراق	قوپاراق	461
قواعد	قەۋائىد	460	قوباراق	قوپاراق	461
قوس	قەۋس	460	قوپاراغليق	قوپاراغلىق	461
قوس قزح	قەۋسى قوزەھ	461	قوپاريلماق	قوپارىلماق	461
قول	قەۋل	461	قوباريلماق	قوپارىلماق	461
قوله تعالى	قەۋلۇھۇ تەئالا	461	قوپان	قوپان	461
قوم	قەۋم	461	قوپانليق	قوپانلىق	461
قواس	قەۋۋاس	461	قوپتى آلدى	قوپتى ـ ئالدى	461
قوال	قەۋۋال	461	قوپساماق	قوپساماق	462
قوى	قەۋي	461	قوپقا	قوپقا	462
قيئى	قەي	461	قوپماق	قوپماق	462
قياصره	قەياسىرە	461	قوپور ، قوبور	قوپۇر	462
قيد	قەيد	461	قوپورجوق	قوپۇرجۇق	462
قيد جسمانى	قەيدى جىسمانىي	461	قوپوز	قوپۇز	462
قيصر	قەيسەر	461	قوپوشله ، قوبوشله	قوپۇشلە	462
			قوپوق	قوپۇق	462
قيلوله	قەيلۇلە	461	قوطاس	قوتاس	462
قيوم	قەييۇم	461	قوتالماق	قوتالماق	462

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قوباتلوق	قوباتلۇق	461	قوتان	قوتان	462
قوبورچق	قوبۇرچاق	461	قوتور	قوتۇر	462
قوبوز	قوبۇز	461	قوتورماق	قوتۇرماق	462
قوجه	قوجه	462	قورونماق	قورۇنماق	463
قوجن	قوجين	462	قوز	قوز	463
قوچ	قوچ	462	قوزاق	قوزاق	463
قوچاق	قوچاق	462	قوزاى	قوزاي	463
قوچه	قوچا	462	قوزغاداماق	قوزغاداماق	463
قودولوق	قودۇلۇق	462	قوزغالان	قوزغالان	463
قور	قور	462	قوزغاماق	قوزغاماق	463
قورايىش	قورايىش	462	قوزغالماق	قوزغالماق	463
قورچاق	قورچاق	462			
قورچالماق	قورچالماق	462	قوزغانماق	قوزغانماق	463
قورچى	قورچى	462	قوزغون	قوزغۇن	463
قورشون	قورشۇن	462	قوزلوق	قوزلۇق	463
قورغاداماق	قورغاداماق	462	قوزماق	قوزماق	463
قورغاراماق	قورغاراماق	462	قوزى	قوزى	463
قورغاشون	قورغاشۇن	462	قوزى قولاق	قوزىقۇلاق	463
قورغال	قورغال	462	قوش	قوش	463
قورغانماق	قورغانماق	463	قوشا	قوشا	463
قورلا	قورلا	463	قوشاق	قوشاق	463
قوروتماق	قورۇتماق	463	قوشه	قوشه	463
قوروغ ، قروغ	قورۇغ	463	قوشتى	قوشتى	463

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قروغچى	قورۇغچى	463	قوشلاماق	قوشلاماق	463
قوروق	قورۇق	463	قوشماق	قوشماق	464
قوروق چى	قورۇقچى	463	قوشوق	قوشۇق	464
قوشوقلق	قوشۇقلۇق	464	قولچى	قولچى	464
قوشولتوق	قوشۇلتۇق	464	قولداش	قولداش	464
قوشونماق	قوشۇنماق	464	قولداشليغ	قولداشلىغ	464
قوغ	قوغ	464	قولداماق	قولداماق	465
قوغا	قوغا	464	قولدورماق	قولدۇرماق	465
قوغماق	قوغماق	464	قولماش	قولماش	465
قوغورچق	قوغۇرچاق	464	قولماق	قولماق	465
قوغوش	قوغۇش	464	قوم	قوم	465
قونک	قوڭ	464	قوما	قوما	465
قونكارماق	قوڭارماق	464	قومبول	قومبۇل	465
قونكاش	قوڭاش	464	قومرسقه	قومرۇسقا	465
قونكراغو	قوڭراغۇ	464	قوناغ	قوناغ	465
قونكشى	قوڭشى	464	قوميماق	قومىماق	465
			قوناق	قوناق	465
قونكوزغان	قوڭۇزغان	464	قوناقليق	قوناقلىق	465
قول	قول	464	قونالغا	قونالغا	465
قولاماق	قولاماق	464	قونالغه	قونالغه	465
قولاماغليق	قولاماغلىق	464	قونالماق	قونالماق	465
قولانسه	قولانسه	464	قوناماق	قوناماق	465
قولاوز	قولاۋۇز	464	قونچاق	قونچاق	465

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قولاوزلوق	قولاۋزلۇق	464	قوندىاق	قوندىاق	465
قولباغ	قولباغ	464	قونغ	قونغ	465
قولتورمچ	قولتۇرماچ	464	قونغارماق	قونغارماق	465
قولچاق	قولچاق	464	قونغرات	قونغرات	465
قونقرماق	قونقارماق	465	قطاع الطريق	قۇتتائۇتتەرىق	466
قونوق	قونۇق	465	قطر	قۇتر	466
قونوقلاماق	قونۇقلاماق	465	قونقولماق	قۇنقۇلماق	466
قونوقلوق	قونۇقلۇق	465	قوتلوغ	قۇتلۇغ	466
قونوم	قونۇم	465	قوتوز	قۇتۇز	466
قويار	قويار	465			
قويانغو	قويانغۇ	465	قوت القلوب	قۇتۇلقۇلۇب	466
قويغه ، قويغا	قويغا	465	قوجاشلانماق	قۇچاشلانماق	466
قويورغا	قويۇرغا	466	قوچاشلاماق	قۇچاشلاماق	466
قويورقا	قويۇرقا	466	قوچالاق	قۇچالاق	466
قوييقى	قويىغى	466	قوچوشماق	قۇچۇشماق	466
قويى	قويى	466	قوچقۇ	قۇچقۇ	466
قوين ، قويين	قويىن	466	قوچوق	قۇچۇق	467
قبه	قۇببه	466	قوچوماق	قۇچۇماق	467
قبور	قۇبۇر	466	قوچيق	قۇچىق	467
قوت	قۇت	466	قودا	قۇدا	467
قوتالماق	قۇتالماق	466	قودالاق	قۇدالاق	467
قتلاء	قۇتەلائ	466	قودامان	قۇدامان	467
قطب	قۇتب	466	قدماء	قۇدەمائ	467

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قطب الاوليا	قۇتبۇل ئەۋلىيا	466	قدوس	قۇددۇس	467
قطب اولیا	قۇتبى ئەۋلىيا	466	قدس سره	قۇددىسە سىررۇھو	467
قطب دهر	قۇتبى دەهر	466	قدس	قۇدس	467
قطب ثابت	قۇتبى سابىت	466	قدس شرف	قۇدسى شەرىف	467
قدسى	قۇدسي	467	قورتماق	قۇرەتماق	468
قدومت	قۇدومەت	467	قريش	قۇرەيش	468
قدمت خدمت	قۇدمەتى خىدمەت	467	قريشى	قۇرەيشي	468
قودور	قۇدۇر	467	قوربان	قۇربان	468
قودوساق	قۇدۇساق	467	قرب	قۇرب	468
قودقچى	قۇدۇقچى	467	قربانى	قۇربانى	468
قودوق	قۇدۇق	467	قربت	قۇربەت	468
قودقلق	قۇدۇقلۇق	467	قوربقه	قۇربەقه	468
قودقماق	قۇدۇقماق	467	قورپ	قۇرپ	468
قدوم	قۇدۇم	467	قورت	قۇرت	468
قودومان	قۇدۇمان	467	قورتارماق	قۇرتارماق	468
قدوه	قۇدۋە	467	قورتقا	قۇرتقا	468
قدوت	قۇدۋەت	467	قورچالماق	قۇرچالماق	468
قدوة الاحرار	قۇدۋەتۇلئەھرار	467	قورچوق	قۇرچۇق	468
قدوت الاولياء	قۇدۋەتۇلئەۋلىيا	467	قورچى	قۇرچى	468
قدوه اهل يقين	قۇدۋەگى ئەھلى يەقىن	467	قورداش	قۇرداش	468
قور	قۇر	467	قوردوغلاماق	قۇردۇغلاماق	468
قرى	قۇرا	468	قراء	قۇررائ	468
قوراق	قۇراق	468	قرة العين	قۇررەتۇلئەين	468

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قورامە	قۇرامە	468	قرص	قۇرس	468
قورانماق	قۇرانماق	468	قورساغ	قۇرساغ	468
قرعە	قۇرئە	468	قرص خورشيد	قۇرسى خۇرشىد	468
قرع	قۇرەئ	468	قرص فطير	قۇرسى فەتىر	468
قرص كشنيز	قۇرسى كەشنىز	468	قوزى	قۇزى	469
قرص ليمون	قۇرسى لىمۇن	469	قصاد	قۇساد	469
قورشاق	قۇرشاق	469	قوسقاچ	قۇسقاچ	469
قورشاقلاماق	قۇرشاقلاماق	469	قصور	قۇسۇر	469
قورشانماق	قۇرشانماق	469	قصورات	قۇسۇرات	469
قورماچ	قۇرماچ	469	قوسوندى	قۇسۇندى	470
قورماق	قۇرماق	469	قوشانماق	قۇشانماق	470
قورمە	قۇرمە	469	قوشبيكى	قۇشبەگى	470
قورورغايماق	قۇرۇرغايماق	469	قوشقينە	قۇشقىنە	470
قوروغلوق	قۇرۇغلۇق	469	قوشلاغ	قۇشلاغ	470
قوروقشاماق	قۇرۇقشاماق	469	قوشلاق	قۇشلاق	470
قورولتاى	قۇرۇلتاي	469	قوشلوغ	قۇشلۇق	470
قورومساغ	قۇرۇمساغ	469	قوشلوق	قۇشلۇق	470
قرون	قۇرۇن	469	قوشمار	قۇشمار	470
قرح	قۇرۇھ	469	قوشنانجى	قۇشنانجى	470
قوريلتاى	قۇرىلتاي	469	قوغو	قۇغۇ	470
قوريا	قۇريا	469	قفل	قۇفل	470
قوزاى	قۇزاي	469	قفول	قۇفۇل	470
قزح	قۇزھ	469	قونكارماق	قۇڭارماق	470

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قوزدوق	قۇزدۇق	469	قلاغوز	قۇلاغۇز	470
قضات	قۇززات	469	قولاقچى	قۇلاقچى	470
قوزغون	قۇزغۇن	469	قولاقلاشماق	قۇلاقلاشماق	470
قوزوق	قۇزۇق	469	قولان	قۇلان	470
قولان قويروغى	قۇلان قۇيرۇغى	470	قومارغال	قۇمارغال	471
قلاوز	قۇلاۋۇز	470	قومارغه	قۇمارغه	471
قلاوزلوغ	قۇلاۋۇزلۇغ	470	قومارغال	قۇمارغال	471
قلچاقچى	قۇلچاقچى	470	قومارماق	قۇمارماق	471
قلزم	قۇلزۇم	470	قماش	قۇماش	471
قولغاق	قۇلغاق	470	قماش پوش	قۇماشپۇش	471
قلقل	قۇلقۇل	470	قوماق	قۇماق	471
قلاب	قۇللاب	470	قوماقچى	قۇماقچى	471
قلاب كش	قۇللابكەش	470	قومال	قۇمال	471
قلاب وش	قۇللابۇەش	470	قومالاغ	قۇمالاغ	471
قله	قۇلله	471	قومران	قۇمران	471
قوللوغ	قۇللۇغ	471	قمرى	قۇمرى	471
قوللوق	قۇللۇق	471	قومشوم	قۇمشۇم	471
قولوقچى	قۇللۇقچى	471	قومقا	قۇمقا	471
قولوقماق	قۇللۇقماق	471	قوملاغ	قۇملاغ	472
قلوب	قۇلۇب	471	قومراقماق	قۇمۇراقماق	472
قولوق	قۇلۇق	471	قومورسقا	قۇمۇرسقا	472
قولوم	قۇلۇم	471	قوناجين	قۇناجىن	472
قولون	قۇلۇن	471	قوناچى	قۇناچى	472

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قولونج	قۇلۇنج	471	قونان	قۇنان	472
قولينچاق	قۇلىنچاق	471	قنبل	قۇنبۇل	472
قومار	قۇمار	471	قوندوز	قۇندۇز	472
قوماريباز	قۇماريباز	471	قونقار	قۇنقار	472
قونوق	قۇنۇق	472	قيبيق	قىبىق	473
قونوقماق	قۇنۇقماق	472	قيپماق	قىپماق	473
قوا	قۇۋا	472	قتال	قىتال	473
قووارماق	قۇۋارماق	472	قطعه	قىتئە	473
قوواق	قۇۋاق	472	قطع	قىتەئ	473
قوالاشماق	قۇۋالاشماق	472	قطمار	قىتمار	473
قوالاماق	قۇۋالاماق	472	قطمير	قىتمىر	473
قوياق	قۇياق	472	قيتيق	قىتىق	473
قوياقليق	قۇياقلىق	472	قيتيقلاماق	قىتىقلاماق	473
قويانک	قۇيانك	472	قيتلماق	قىتلماق	473
قويمان	قۇيمان	472	قيچارماق	قىچارماق	473
قيود	قۇيۇد	472	قيچماق	قىچماق	473
قويوق	قۇيۇق	472	قيچقيرين	قىچقىرىن	473
قويى	قۇيى	472	قيچى	قىچى	473
قويشقان	قۇيىشقان	472	قيچيماق	قىچىماق	473
قويشقون	قۇيىشقۇن	472	قدم	قىدەم	473
قيباماق	قىباماق	472	قدميت	قىدەمىيەت	473
قبل	قىبەل	472	قدمت	قىدمەت	473
قبله	قىبلە	472	قيراغلاتماق	قىراغلاتماق	473

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قبلة الكتاب	قىبلەتۈلكۈتتاب	472	قيراغلاماق	قىراغلاماق	473
قبلەكاه	قىبلەگاھ	473	قيراغو	قىراغۇ	473
قبلەكه	قىبلەگەھ	473	قراق	قىراق	473
قبلەنما	قىبلەنەما	473	قيراقراق	قىراقراق	474
قيرال	قىرال	474	قروان	قىرۋان	474
قران	قىران	474	قيرناق	قىرناق	474
قيران	قىران	474	قيريغ	قىرىغ	474
قيربا	قىربا	474	قيريغلاماق	قىرىغلاماق	474
قربان	قىربان	474	قيريق	قىرىق	474
قير پيقتيكان	قىر پىقتىكەن	474	قيريقتى	قىرىقتى	475
قيرتيش	قىرتىش	474	قيريقلاماق	قىرىقلاماق	475
قيرچلداتماق	قىرچلداتماق	474	قيريماق	قىرىماق	475
قيرچلداماق	قىرچلداماق	474	قيرينتى	قىرىنتى	475
قيرغاى	قىرغاي	474	قيز	قىز	475
قيرغو	قىرغو	474	قيزالاق	قىزالاق	475
قيرغى	قىرغى	474	قيزاموق	قىزاموق	475
قيرغين	قىرغىن	474	قيزغينه	قىزغىنە	475
قيرقاول	قىرقاۋۇل	474	قيزقالماق	قىزقالماق	475
قيرقليق	قىرقلىق	474	قيزيغ	قىزىغ	475
قيرقماق	قىرقماق	474	قيزيقماق	قىزىقماق	475
قيرقىل	قىرقىل	474	قيزيمتول	قىزىمتۇل	475
قيرقين	قىرقىن	474	قيساچ	قىساچ	475
قيرلاماق	قىرلاماق	474	قيساق	قىساق	475

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قيرماچه	قىرماچە	474	قصص	قىسەس	475
قيرقماق	قىرقماق	474	قيستانماق	قىستانماق	475
قرميز	قىرمىز	474	قيسراغ	قىسراغ	475
قرميزى	قىرمىزى	474	قيسراق	قىسراق	475
قصه	قىسسە	475	قيقاسلاتماق	قىقاسلاتماق	476
قصه‌پرداز	قىسسە پەرداز	475	قيقاسلاماق	قىقاسلاماق	476
قصه‌خوان	قىسسەخان	475	قينكر	قىڭكىر	476
قصه ساز	قىسسەساز	475	قلاع	قىلائ	476
قصه‌كوى	قىسسەگۇي	475	قلاده	قىلادە	476
قيسيغالماق	قىسىغالماق	475	قيلاقيلا	قىلا ـ قىلا	476
قيسقانچ	قىسقانچ	475	قلام	قىلام	476
قيسقانچليق	قىسقانچلىق	475	قيلاو	قىلاۋ	476
قيسقاناماق	قىسقاناماق	475	قيلاولاماق	قىلاۋلاماق	476
قسقه‌ليق قيلماق	قىسقەلىق قىلماق	475	قيلباش	قىلباش	476
قيسناق	قىسناق	475	قيلتيق	قىلتىق	476
قيسيق	قىسىق	475	قيلدير	قىلدىر	476
قسم	قىسىم	476	قيلسيق	قىلسىق	476
قيسيم	قىسىم	476	قيل قويروق	قىل قۇيروق	476
قسمت	قىسمەت	476	قلت	قىللەت	476
قسمت كاه	قىسمەتكاھ	476	قيلليغ	قىللىغ	476
قيسيم لاماق	قىسىملاماق	476	قيلچ تيكورماك	قىلىچ تەگۈرمەك	477
قيشلايشى	قىشلايشى	476	قيليچلاماق	قىلىچلاماق	477
قيشماق	قىشماق	476	قيليج لىق	قىلىچلىق	477

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
قيشيق	قىشىق	476	قيليلماق	قىلىلماق	477
قيغات	قىغات	476	قيليماق	قىلىماق	477
قيغاش	قىغاش	476	قيلينچ	قىلىنچ	477
قيغرات	قىغرات	476	قيماج	قىماچ	477
قيسانماق	قىسانماق	477	قياسا"	قىياسەن	477
قيمانماق	قىمانماق	477	قياسى	قىياسي	478
قيمسانماق	قىمسانماق	477	قيام	قىيام	478
قيمشاتماق	قىمشاتماق	477	قيامت	قىيامەت	478
قيمشانماق	قىمشانماق	477	قير	قىير	478
قيم قيم	قىم - قىم	477	قيراندود	قىيرەندۇد	478
قيمماق	قىممماق	477	قيركون	قىيرگۇن	478
قميرداماق	قىمىرداماق	477	قيل و قال	قىيلۇقال	478
قين	قىن	477	قيماچ	قىيماچ	478
قنا	قىنا	477	قيرپيوند	قىيرپەيۋەند	478
قناماق	قىناماق	477	قين	قىين	478
قنع	قىنئ	477	قييش	قىيىش	478
قينلاماق	قىنلاماق	477	قييشماق	قىيىشماق	478
قينى	قىنى	477	قيق	قىيق	478
قينيقماق	قىنىقماق	477	قيل	قىيل	478
قحاب	قىھاب	477	قي	قىي	477
قيواراماق	قىۋاراماق	477	قيا	قىيا	477
قيورانماق	قىۋرانماق	477	قيات	قىيات	477
قيوريم	قىۋرىم	477	قياس	قىياس	477

ك (كا :ف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كابين	كابىن	479	كاركاه	كارگاھ	480
كاتاول	كاتاۋۇل	479	كاركر	كارگەر	480
كاتب	كاتىب	479	كاركه	كارگەھ	480
كاج	كاج	479	كاروانسراى	كارۋانسەراي	480
كاخ	كاخ	479	كاروانقران	كارۋانقىران	480
كاخ عالى	كاخى ئالىي	479	كاريگر	كارىگەر	480
كاخ رفيع	كاخى رەفىئ	479	كاره	كارىھ	480
كار	كار	479	كارى	كارىي	480
كار آزماى	كار ئازماي	479	كاز	كاز	480
كار آگاه	كار ئاگاھ	479	كازه	كازە	480
كار آكه	كارئاگەھ	479	كاذب	كازىب	480
كارنده	كارەندە	479	كاذب وش	كازىبۋەش	480
كاربان	كاربان	479	كاس	كاس	480
كاربند	كاربەند	479	كاسه	كاسە	480
كارخانه	كارخانە	479	كاسەكر	كاسەگەر	480
كاردان	كاردان	479	كاسەكرليك	كاسەگەرلىك	480
كاردىده	كاردىدە	479	كاست	كاست	480
كارزار	كارزار	480	كاسب	كاسىب	480
كارساز	كارساز	480	كاسد	كاسىد	480
كارفرما	كارفەرما	480	كاش	كاش	480

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كاشانه	كاشانه	480	كالا	كالا	481
كاشى	كاشى	480	كاله	كاله	481
كاشق	كاشىق	480	كالبد	كالبۇد	482
كاشى كار	كاشىكار	481	كام	كام	482
كاشى كارليغ	كاشىكارلىغ	481	كامه	كامه	482
كاغز	كاغەز	481	كام بخش	كامبەخش	482
كاف	كاف	481	كامجو	كامجو	482
كافه	كاففه	481	كامجوى	كامجوي	482
كافه انام	كاففەئى ئەنام	481	كامران	كامران	482
كافه خلايق	كاففەئى خەلايىق	481	كامرانه	كامرانه	482
كافور	كافۇر	481	كامرانليغ	كامرانلىغ	482
كافوربار	كافۇربار	481	كام رسان	كامرەسان	482
كافوربيز	كافۇربىز	481	كام روا	كام رەۋا	482
كافوركردار	كافۇركىردار	481	كامكار	كامكار	482
كافوركون	كافۇرگۇن	481	كامكارانه	كامكارانه	482
كافورى	كافۇرىي	481	كام كار	كام گار	482
كاف و نون	كافۇنۇن	481	كامكاه	كامگاه	482
كافر	كافىر	481	كامكير	كامگىر	482
كافرانه	كافىرانه	481	كام و فراغ	كامۇفەراغ	482
كافروش	كافىرۇەش	481	كام و ناكام	كامۇ ناكام	482
كافرستان	كافىرىستان	481	كام دل	كامى دىل	482
كافى	كافىي	481	كام شهود	كامى شۇھۇد	482
كاكل	كاكۇل	481	كامل	كامىل	482

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كامله	كامىلە	482	كبوتر	كەبۇتەر	483
كامياب	كامياب	482	كبوترباز	كەبۇتەرباز	483
كانى	كانىي	483	كبود	كەبۇد	483
كاه	كاھ	483	كبير	كەبىر	483
كاه وش	كاھۇەش	483	كبيره	كەبىرە	483
كاهى	كاھىي	483	كبير الشاٴن	كەبىر ۇششەئن	483
كاهل	كاھىل	483	كپنك	كەپەنەك	483
كاهل سراى	كاھىلسەراي	483	كت	كەت	483
كاهل ليغ	كاھىللىغ	483	كتاره	كەتارە	484
كاهن	كاھىن	483	كتان	كەتان	484
كاو	كاۋ	483	كتانى	كەتانىي	484
كاوكاو	كاۋ ـ كاۋ	483	كتبه	كەتەبە	484
كاوركا	كاۋۇرگا	483	كتبانو	كەتبانۇ	484
كاوش	كاۋىش	483	كتان	كەتتان	484
كاويانى	كاۋيانىي	483	كته	كەتتە	484
كائنات	كائىنات	483	كته‌لانمك	كەتتەلەنمەك	484
كاينات	كايىنات	483	كته‌ليك	كەتتەلىك	484
كعب	كەئب	483	كتخدا	كەتخۇدا	484
كعبه	كەئبە	483	كتون	كەتۇن	484
كباب	كەباب	483	كتف	كەتىف	484
كبائر	كەبائىر	483	كتم	كەتم	484
كبك	كەبك	483	كتم عدم	كەتمى ئەدەم	484
كبك درى	كەبكى دەرى	483	كج	كەج	484

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كج طبع	كەج تەبئ	484	كران	كەران	486
كج خلق	كەجخۇلق	484	كرانه	كەرانە	486
كج خرام	كەجخىرام	484	كراهت	كەراھەت	486
كجرفتار	كەجرەفتار	484	كرخت	كەرەخت	486
كجرو	كەجرەۋ	484	كرشمه	كەرەشمە	486
كج كلاه	كەجكۇلاھ	484	كرك	كەرەك	486
كجه	كەچچە	484	كراكا	كەرەگە	486
كچكول	كەچكۇل	484	كرم	كەرەم	486
كچكى	كەچكى	485	كرم كيش	كەرەمكىش	486
كچيت	كەچىت	485	كرايت	كەرايەت	486
كدر	كەدەر	485	كرباس	كەرباس	486
كدبانو	كەدبانۇ	486	كرتكى	كەرتكى	487
كدخدا	كەد خۇدا	486	كرج	كەرج	487
كدخداليق	كەد خۇدالىق	486	كرچه	كەرچە	487
كد خداى	كەدخۇداي	486	كرده	كەردە	487
كد	كەدد	486	كرات	كەررات	487
كدو	كەدو	486	كرات و مرات	كەرراتۇمەررات	487
كدو امرود	كەدو ئەمرۇد	486	كرت	كەررەت	487
كدو كجكول	كەدو كەچكۇل	486	كرار	كەررار	487
كرابيس	كەرابىس	486	كرمنا	كەررەمنا	487
كرامات	كەرامات	486	كركس	كەركەس	487
كرامت	كەرامەت	486	كركمك	كەركمەك	487
كرامت كوى	كەرامەتگۇي	486	كركينمك	كەركىنمەك	487

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كرك	كەرگ	487	كثافت	كەسافەت	488
كركدن	كەرگەدەن	487	كسافت	كەسافەت	488
كرم	كەرم	487	كسالت	كەسالەت	488
كرمان	كەرمەن	487	كسرتكه	كەسەرتكە	488
كرنا	كەرنا	487	كسللانماك	كەسەللەنمەك	488
كرناى	كەرناي	487	كسب	كەسب	488
كره	كەرھ	487	كسب علوم	كەسبى ئولۇم	488
كروفر	كەرۇفەر	487	كسب هوا	كەسبى ھەۋا	488
كرى	كەرى	487	كسر	كەسر	488
كريم	كەرىم	487	كسرنفس	كەسرى نەفس	488
كريمه	كەرىمە	487	كسره	كەسرە	488
كريم الاخلاق	كەرىمۇل ئەخلاق	487	كثرت	كەسرەت	488
كريم الخلق	كەرىمۇل خۇلق	487	كثرت استعمال	كەسرەتى ئىستىئمال	488
كرينمك	كەرىنمەك	487	كسكولامك	كەسكۇلەمەك	488
كريه	كەرىھ	487	كثير	كەسىر	489
كريه الذات	كەرىھۇززات	487	كثير الوقوع	كەسرۇل ۋۇقۇئ	489
كذا	كەزا	488	كثيف	كەسىف	489
كذاب	كەززاب	488	كش	كەش	489
كزلاماك	كەزلەمەك	488	كشان	كەشان	489
كژدم	كەژدۇم	488	كشف	كەشەف	489
كاءس	كەئس	488	كشاف	كەششاف	489
كس	كەس	488	كشافه	كەششافە	489
كساد	كەساد	488	كالشمس	كەششەمس	489

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كشق	كەشق	489	كل	كەل	490
كشفى راز	كەشفى راز	489	كلاغ	كەلاغ	490
كشفيات	كەشفىيات	489	كلال	كەلال	490
كشنيز	كەشنىز	489	كلالت	كەلالەت	490
كشيده	كەشىدە	489	كلام	كەلام	490
كشيده‌ليك	كەشىدەلىك	489	كلام الله	كەلامۇللاھ	490
كشير	كەشىر	489	كلام جانفزا	كەلامى جانفىزا	490
كشى زاده	كەشىزادە	489	كلام فصيح	كەلامى فەسىھ	490
كشيش	كەشىش	489	كلام نهان	كەلامى نىھان	490
كف	كەف	489	كلانتر	كەلانتەر	490
كفالات	كەفالات	489	كالعدم	كەلئەدەم	490
كفالت	كەفالەت	489	كلندى	كەلەندى	490
كفره	كەفەرە	489	كلب	كەلب	490
كفاف	كەفاف	490	كلبك	كەلبەك	490
كفن	كەفەن	490	كله	كەللە	490
كفچه	كەفچە	490	كله‌پوش	كەللەپۇش	491
كفش	كەفش	490	كله‌خشك	كەللەخۇشك	491
كفارت	كەففارەت	490	كالوحى المنزل	كەلۋەھىيىلمۇنزەل	491
كفه	كەففە	490	كليز	كەلىز	491
كفه ميزان	كەففەئى مىزان	490	كليسا	كەلىسا	491
كفگير	كەفگىر	490	كليساى	كەلىساي	491
كفليز	كەفلىز	490	كلم	كەلىم	491
كفيل	كەفىل	490	كليم	كەلىم	491

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كلمات	كەلىمات	491	كمركاه	كەمەرگاھ	492
كلمه	كەلىمە	491	كمند	كەمەند	492
كليم الله	كەلىمۇللاھ	491	كمندخم بخم	كەمەندى خەمبەخەم	492
كم آتيه	كەم ئاتىيە	491	كمند زلف	كەمەندى زۇلف	492
كما كان	كەماكان ، كەمەكانە	491	كمبها	كەمبەھا	492
كمال	كەمال	491	كم بهاليغ	كەمبەھالىغ	492
كمالات	كەمالات	491	كم خذمت	كەمخىزمەت	492
كمالت	كەمالەت	491	كم خذمتليغ	كەمخىزمەتلىغ	492
كمال خرد	كەمالى خىرەد	491	كم سخن	كەمسۇخەن	492
كمال رشک	كەمالى رەشك	491	كم حوصله	كەم ھەۋسەلە	492
			كم	كەمم	492
كمال معرفت	كامالى مەئرىفەت	491	كميات	كەممىييات	492
كم	كەمم	491	كميت	كەممىييەت	492
كمان	كەمان	491	كم نام	كەمنام	492
كمان ابرو	كەمان ئەبرو	492	كمى	كەمي	492
كمانخانه	كەمانخانه	492	كميچكه	كەمىچكە	492
كمان كش	كەمانكەش	492	كميرداك	كەمىردەك	492
كمان كر	كەمانگەر	492	كميشماک	كەمشىمەك	493
كمان كرليك	كەمانگەرلىك	492	كمين	كەمىن	493
كما هى	كەماھي	492	كمينه	كەمىنە	493
كما هو حقه	كەمەھۇۋاھەققۇھ	492	كمينكاه	كەمىنگاھ	493
كمر	كەمەر	492	كمينكه	كەمىنگەھ	493
كمربند	كەمەربەند	492	كمياب	كەمياب	493

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كەمبر	كەمەربۇر	492	كن	كەن ، كۇن	494
كان	كەن ، كە :نە	493	كەكل	كەھگىل	494
كنار	كەنار	493	كواكب	كەۋاكىب	494
كناره	كەناره	493	كول	كەۋەل	494
كنعان	كەنئان	493	كودن	كەۋدەن	494
كنار كامك	كەنەرگەمەك	493	كاوزه	كەۋزه	494
كنجل	كەنجەل	493	كوثر	كەۋسەر	494
كندرليك	كەندەرلىك	493	كاوشاك	كەۋشەك	494
كندەرامك	كەندەرەمەك	493	كاوشاماك	كەۋشەمەك	494
كنز	كەنز	493	كوكب	كەۋكەب	494
كنافه	كەننافه	493	كوكب آيين	كەۋكەب ئايىن	494
كنيز	كەنىز	493	كوكبه	كەۋكەبە	494
كنيزك	كەنىزەك	494	كوكب كون	كەۋكەبگۇن	494
كنيسه	كەنىسە	494	كوكب جهان تاب	كەۋكەبى جەھانتاب	494
كه	كەھ	494	كوكب رخشنده	كەۋكەبى رەخشەندە	495
كهدود	كەھدۇد	494	كوكب سيار	كەۋكەبى سەييار	495
كهربا	كەھرەبا	494	كوكبستان	كەۋكەبستان	495
كهربالیق	كەھرەبالىق	494	كون	كەۋن	495
كهرباكون	كەھرەباگۇن	494	كونين	كەۋنەين	495
كهرباوش	كەھرەباۋەش	494	كون و مكان	كەۋنۇمەكان	495
كهربای	كەھروباي	494	كاوركا	كەۋۇرگە	495
كهف	كەھف	494	كى	كەي	495
كهف الانام	كەھفۇل ئەنام	494	كيبر	كەيبۇر	495

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كەكشان	كەھكەشان	494	كيد	كەيد	495
كيف	كەيف	495	كوس	كوس	495
كيف	كەيفە	495	كوس دولت	كوسى دەۋلەت	495
كيفيات	كەيفىييات	495	كوس رحلت	كوسى رىھلەت	495
كيفيت	كەيفىيەت	495	كوش	كوش	495
كيقبادى	كەيقۇبادي	495			
كيل	كەيل	495	كوشيش	كوشش	495
كيله	كەيلە	495	كوفت	كوفت	495
كيوان	كەيۋان	495	كوفته	كوفته	495
كو	كو	495	كولاك	كولاك	495
كوتاه	كوتاھ	495	كوه	كوھ	495
كوته	كوتەھ	495	كوهان	كوھان	497
كوچەكرد	كوچەگەرد	495	كوهانليغ	كوھانلىغ	497
كوره	كورە	495	كوهه	كوھە	497
كوركان	كورەگان	496	كوەافكن	كوھئەفكەن	497
كوركانليق	كورەگانلىق	496	كهن	كوھەن	497
كوركانى	كورەگانىي	496	كهن طاق	كوھەن تاق	497
كورنمك	كورنەمەك	496			
كوزنك	كۆزنەك	496	كهن غم خانه	كوھەن غەمخانە	497
كوز	كۆز	496	كهن مرز	كوھەن مەرز	497
كوز پشت	كۆز پۇشت	496	كهن مهد	كوھەن مەھد	497
كوژ	كوژ	496	كوەبەكوه	كوھبەكوھ	497
كوژپشت	كوژپۇشت	496	كوەودريا	كوھۇدەريا	

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كوسه	كۆسه	496	كوەپايه	كوهپايه	497
كوساو	كۆسەۋ	496	كوه پيكر	كوهپەيكەر	497
كوس زن	كوسزەن	496	كوهتن	كوهتەن	497
كوهسار	كوهسار	497	كرسى	كۇرسي	498
كوهسار فراق	كوهسارى فىراق	497	كورسى نەپايه	كورسئى نۆهپايه	498
كوهكن	كوهكەن	497	كرۇر	كۇرۇر	498
كوهكن وار	كوهەنۆار	497	كوروك	كۇرۇك	498
كهنه	كوهنه	497	كروه	كۇرۇھ	498
كهن	كوهۇن	497	كوريزليک	كۇرىزلىك	498
كوهستان	كوهىستان	497	كسور	كۇسۇر	498
كوه غم	كوهى غەم	497	كسورات	كۇسۇرات	498
كوه قاف	كوهى قاف	497	كسوف	كۇسۇف	498
كوهى	كوهي	497	كش	كۇش	498
كودن	كوۆدەن	497	كشا	كۇشا	498
كوى	كوي	497	كشاى	كۇشاي	498
كوى خمار	كوي خەممار	498	كشته	كۇشته	499
كبراء	كۇبەراۋ	498	كشتى كير	كۇشتىگىر	499
كبرى	كۇبرا	498	كوف	كۇف	499
كتاب	كۇتتاب	498	كفر	كۇفر	499
كتب	كۇتۇب	498	كفران	كۇفران	499
كتون	كۇتۇن	498	كفار	كۇففار	499
كوتوال	كۇتەۋال	498	كفو	كۇفۇ	499
كدورت	كۇدۇرەت	498	كوفى الاصل	كۇفىيىۋلئەسل	499

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كره	كۇره	498	كلاچ	كۇلاچ	499
كره	كۇرره	498	كلاغ	كۇلاغ	499
كره ارض	كۇررەئى ئەرز	498	كلاله	كۇلاله	499
كلاه	كۇلاھ	499	كنج	كۇنج	500
كلماء	كۇلەماۋ	499	كنجايش	كۇنجايش	500
كله	كۇلەھ	499	كند	كۇند	500
كلەدار	كۇلەھدار	499	كنده	كۇنده	500
كلەدارليق	كۇلەھدارلىق	499	كندەلاتماك	كۇندەلەتمەك	500
كلبه	كۇلبه	499	كندەى	كۇندەي	500
كلبه عنا	كۇلبەئى ئەنا	499	كن فيكون	كۇنفەيەكۇن	500
كلبه احزان	كۇلبەئى ئەھزان	499	كنكر	كۇنگىر	500
كلبه خمار	كۇلبەئى خەممار	499	كنگره	كۇنگىره	500
كل	كۇلل	499	كنه	كۇنھ	500
كلها	كۇللۇھا ، كۇللۇھە	499	كنه ذات	كۇنھى زات	500
كل شىء	كۇللى شەيئى	499	كنوز	كۇنۇز	500
كل يوم	كۇللى يەۋم	499	كنشت	كۇنىشت	501
كلى	كۇللي	499	كنيه	كۇنيه	501
كليات	كۇللىيات	499	كنيت	كۇنيەت	501
كليه	كۇلليىه	500	كحل	كۇھل	501
كلوخ	كۇلۇخ	500	كحل الجواهر	كۇھلۇل جەۋاھىر	501
كلوا و اشربوا	كۇلۇۋەشرەبۇ	500	كحل بصيرت	كۇھلى بەسىرەت	501
كليچه	كۇلىچه	500	كهان	كۇھھان	501
كمناء	كۇمەناۋ	500	كهولت	كۇھۇلەت	501

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كميت	كۇمەيت	500	كئوس ، كوٴوس	كۇئۇس	501
كن	كۇن	500	كوپروك	كۆپرۇك	501
كنام	كۇنام	500	كوپروكچى	كۆپرۇكچى	501
كوتارمك	كۆتەرمەك	501	كوركسيزليك	كۆركسىزلىك	502
كوتارم	كۆتەرىم	501	كوركلوك	كۆركلۇك	502
كوتارمليك	كۆتەرىملىك	501	كورماماك	كۆرمەمەك	502
كوتل	كۆتەل	501	كورمان	كۆرمان	502
كوتالمك	كۆتەلمەك	501	كوركو	كۆرگۇ	502
كوتالى	كۆتەلى	501	كوركوزكو	كۆرگۇزگۇ	502
كوتان	كۆتەن	501	كوروك	كۆرۇك	502
كوچ ، كوج	كۆچ	501	كوروكلوك	كۆرۇكلۇك	502
كوچ بكوچ	كۆچ - بەكۆچ	501	كورونوش بيرماك	كۆرۇنۇش بەرمەك	502
كوچار	كۆچەر	501	كورونوش قىلماق	كۆرۇنۇش قىلماق	502
كوچوم	كۆچۇم	501	كوز آلدورماق	كۆز ئالدۇرماق	502
كوراداكان	كۆرەدەگەن	502	كوز توتماق	كۆز تۇتماق	502
كوركا	كۆرەگە	502	كوزده اسراماق	كۆزدە ئاسراماق	502
كورالى	كۆرەلى	502	كوزدن سالماق	كۆزدەن سالماق	502
كورك	كۆرك	502	كوز درى	كۆزدۇررى	502
كوركەباى	كۆركەباي	502	كوز سوادى	كۆز سەۋادى	502
كوركاتماك	كۆركەتمەك	502	كوز قارارتماق	كۆز قارارتماق	503
كوركاماك	كۆركەمەك	502	كوز قارا قىلماق	كۆز قارا قىلماق	503
كوركاملاندورمك	كۆركەملەندۇرمەك	502	كوزكا ميل تارتماق	كۆزگە مىل تارتماق	503
كوركاملانمك	كۆركەملەنمەك	502	كوزگو	كۆزگۇ	503

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كوركايماك	كۆركەيمەك	502	كوز مردمى	كۆز مەردۇمى	503
كوركسز	كۆركسىز	502	كوز ياپماق	كۆز ياپماق	503
كوركسزلانمك	كۆركسىزلانماك	502	كوز ياروتماق	كوز ياروتماق	503
كوز ياروماق	كۆز يارۇماق	503	كونكول سالماق	كۆڭۈل سالماق	504
كوسەكو	كۆسەگۈ	503	كونكل ايكرى ليكى	كۆڭۈل ئەگرىلىكى	504
كوساو	كۆسەۋ	503	كولاكا	كۆلەكە	504
كوشك	كۆشك	503	كول كوماك	كۆل - كۆمەك	504
كوشوش	كۆشۇش	503	كماچ	كۆمەچ	504
كوشك	كۆشۈك	503	كماچدان	كۆمەچدان	504
كوك ، كوك	كۆك	503	كومك	كۆمەك	504
كوكلتاش	كۆكەلتاش	503	كومكاى	كۆمەكەي	504
كوكلداش	كۆكەلداش	503	كوماكچى	كۆمەكچى	504
كوك بوز	كۆك بوز	503	كوندورمك	كۆندۇرمەك	504
كوك تيمور	كۆك تەمۇر	503	كونوشمك	كۆنۈشمەك	504
كوك دبيرى	كۆك دەبىرى	503	كونولمك	كۆنۈلمەك	504
كوكداتماك	كۆكدەتمەك	503	كونى	كۆنى	504
كوكراشماك	كۆكرەشمەك	503	كوورچكان	كۆۋرچكەن	504
كوكراماك	كۆكرەمەك	503	كوهك	كۆھەك	504
كوكس	كۆكس	503	كويدوركولوك	كۆيدۇرگۈلۈك	504
كوكلەمك	كۆكلەمەك	503	كوينكك	كۆينەكەك	504
كوكلامك	كۆكلەمەك	503	كويورماك ، كويورماق	كۆيۇرمەك	504
كوكلامك	كۆكلەمەك	503	كويوك	كۆيۈك	504
كوكس	كۆكۈس	504	كويونچ	كۆيۈنچ	504

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كونكلاكچه	كۆڭلەكچە	504	كوبه ، كبه	كۇبە	504
كونكلتاش	كۆڭۈلتەش	504	كوتاول	كۇتەۋۈل	504
كونكلداش	كۆڭۈلدەش	504	كوب	كۇپ	504
كوجه	كۇجە	505	كنش	كۇنەش	505
كوچك	كۇچەك	505	كونبكون	گۇنبەگۇن	505
كوچك دل	كۇچەكدىل	505	كونداليك	گۇندەلىك	505
كوچون	كۇچۇن	505	كواك	كۇۋەك	505
كوچك	كۇچىك	505	كوانچ	كۇۋەنچ	505
كوره	كۇرە	505	كوانماك	كۇۋەنمەك	505
كوراشماك	كۇرەشمەك	505	كوياگو	كۇيەگۇ	505
كوراك ، كورك	كۇرەك	505	كوياو	كۇيەۋ	506
كورەكه	كۇرەكە	505	كويل	كۇيل	506
كوران ، كران	كۇرەن	505	كويمانماك	كۇيمەنمەك	506
كورچك	كۇرچەك	505	كويوو	كۇيۇۋ	506
كوركه	كۇرگە	505	كيپك	كىپەك	506
كوكروش	كۇكرۇش	505	كيپنك	كىپنەك	505
كونك	كۇك	505	كيپنكليك	كىپنكلىك	506
كولاكاچ	كۇلەگەچ	505	كيپنكسيز	كىپنەكسىز	506
كولوك	كۇلۇك	505	كيتارماك	كىتەرمەك	506
كوملدرك	كۇمۇلدۇرۇك	505	كيجم	كەجىم	506
كوناندرمك	كۇنەندىرمەك	505	كيجيملىك	كەجىملىك	506
كونانمك	كۇنەنمەك	505	كيچكورمك	كەچكۇرمەك	484
كوندالانك	كۇندەلەك	505	كيچيت	كەچىت	484

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كلفت	كۈلفەت	505	كيچم	كەچىم	484
كولومساماك	كۈلۈمسەمەك	505	كيد	كەد	484
كنس	كۈنەس	505	كيدين	كەدىن	484
كيدشمك	كىدىشمەك	485	كين	كەين ، گىن	485
كيزاك	كىزەك	485	كينت	كەنت	485
كيزاكلاماك	كىزەكلەمەك	485	كينت كينه	كەنتكىنە	485
كيزبك	كىزبك	485	كى	كي	506
كيزيكلاماك	كىزبكلەمەك	485	كبار	كىبار	506
كيزلاماك	كىزلەمەك	485	كبارانه	كىبارانە	506
كيسكان	كەسكەن	485	كبر	كىبەر	506
كيسمه	كەسمە	485	كبر	كىبر	506
كيسماك	كەسمەك	485	كبريت	كىبرىت	506
كيشيك	كىشىك	485	كبريت احمر	كىبرىتى ئەھمەر	506
كيشيكچى	كىشىكچى	485	كبرياء	كىبرىيائ	506
كيشيك خانه	كىشىكخانە	485	كيپكى	كىپەكى	506
كيكاك	كىكەك	485	كيپچيك	كىپچىك	506
كيكاكلاماك	كىكەكلەمەك	485	كتابه	كىتابە	506
كيكايتماك	كىكەيتمەك	485	كتابت	كىتابەت	506
كيكايماك	كىكەيمەك	485	كتاره	كىتارە	506
كينكالماك	كەڭەلمەك	485	كتق	كىتق	506
كينكيماك	كەڭىمەك	485	كتمان	كىتمان	506
كيمەتيرى	كەمەتىرى	485	كىراء	كىراۋ	506
كيمور	كەمۇر	485	كرام	كىرام	507

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كيمرچاك	كەمرچەك	485	كرامند	كرامەند	507
كيميرمك	كەمرمەك	485	كرام الكاتبين	كرامۇلكاتىبەين	507
كيميشماك	كەمىشمەك	485	كرام الناس	كرامۇننىاس	507
كرامى وش	كرامىۋەش	507	كشتى	كىشتى	508
كرامى وش ليغ	كرامىۋەشلىغ	507	كشتى بان	كىشتىبان	508
كرايه	كرايە	507	كشتى بان ليغ	كىشتىبانلىغ	508
كرايەندەليق	كرايەندەلىق	507	كشتى باده	كىشتىئى بادە	508
كرباس	كرباس	507	كشور	كىشۇەر	508
كرپيچ	كرپىچ	507	كشور آراى	كىشۇەرئاراي	508
كردار	كردار	507	كشور پناه	كىشۇەرپەناھ	508
كردكار	كردگار	507	كشور خدا	كىشۇەرخۇدا	508
كسۇف	كۇسۇف	498	كشورخداى	كىشۇەرخۇداي	508
كيركاسين	كىركەسەن	507	كشور ستان	كىشۇەرىستان	508
كرم	كىرم	507	كشورستانليغ	كىشۇەرىستانلىغ	508
كيرماك	كىرمەك	507	كشوركير	كىشۇەرگىر	508
كرم شبتاب	كىرمى شەبتاب	507	كشوركشا	كىشۇەرگۇشا	508
كرى	كىرى	507	كشوركشاى	كىشۇەرگۇشاي	508
كيرتمك	كىرتمەك	507	كيشيك	كىشىك	508
كيريش	كىرىش	507	كيشيمك	كىشىمەك	508
كرياس	كىرياس	507	كفايت	كىفايەت	508
كرياس نيل طاق	كىرياسى نىلى تاق	507	كفايتليق	كىفايەتلىق	508
كذب	كىزب	507	كيفته	كىفتە	508
كذب محض	كىزبى مەھز	507	كفل	كىفل	508

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كيستن	كىستەن	508	كيكورماك	كىگۈرمەك	508
كسوت	كىسۈەت	508	كلاب	كىلاب	508
كيش	كىش	508	كلك	كىلك	509
كلك تقدير	كىلكى تەقدىر	509	كينه كش	كىنە كەش	509
كلك صنع	كىلكى سۈنئ	509	كينەكزار	كىنە گۈزار	509
كلك فسون پرداز	كىلكى فۇسۇنپەرداز	509	كينەور	كىنەۋەر	509
كلك قضا	كىلكى قەزا	509	كيوورماك	كىيۇرمەك	509
كلك نكتەپاش	كىلكى نۇكتەپاش	509	كيسات	كىياسەت	509
كيلورتاك	كىلۇرتەك	509	كيسه	كىيسە	510
كيم ايرسه	كىمەرسە	509	كيسەدوز	كىيسەدۇز	510
كمخاب	كىمخاب	509	كيسەدوزلوق	كىيسەدۇزلۇق	510
كيمخت	كىمخۇت	509	كيكولوك	كىيگۇلۇك	510
كيمسان	كىمسان	509	كيكوليك	كىيگۇلىك	510
كيمسانليغ	كىمسانلىغ	509	كيله	كىيلە	510
كيمورمك	كىمۇرمەك	509	كين	كىين	510
كيميا	كىميا	509	كينه	كىينە	510
كيميا	كىميا	509	كينه پرداز	كىينە پەرداز	510
كيمياكر	كىمياگەر	509	كينه خواه	كىينە خاھ	510
كيميا وجود	كىميايى ۋۇجۇد	509	كينه سنج	كىينە سەنج	510
كين	كىن	509	كينه كش	كىينە كەش	510
كنايه	كىنايە	509	كينەور	كىينەۋەر	510
كنايت	كىنايەت	509	كيرماك	كىرمەك	507
كينه	كىنە	509	كيورماك	كىيۇرماك	510
كينه پرداز	كىنە پەرداز	509	كيز	كىيىز	510
كينه خواه	كىنەخاھ	509			
كينه سنج	كىنە سەنج	509			

گ (گا :ف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
گاف	گا :ف	511	كر	گەر	512
كام	گام	511	گران	گەران	512
كام بكام	گام بەگام	511	كرانه	گەرانه	512
كام بركام	گام بەرگام	511	كران بار	گەرانبار	512
كاه	گاھ	511	گران جان	گەرانجان	512
كاهى	گاھى	511	كران خواب	گەرانخاب	512
كاه تكلم	گاھى تەكەللۇم	511	كران خيز	گەرانخىز	512
كاو	گاۋ	511	كران جان ليغ	گەرانجانلىغ	512
كاوميش	گاۋمىش	511	كرانمايه	گەرانمايە	512
كبر	گەبر	511	كراى	گەراي	512
كبرك	گەبرەك	511	گرچه	گەرچە	512
كبركى	گەبرەكى	511	كرد	گەرد	512
كجكار	گەجكار	511	كردان	گەردان	512
كجكارليغ	گەجكارلىغ	511	كرد آلود	گەرد ئالۇد	512
كجم	گەجىم	511	كردن	گەردەن	512
كچ كارليغ	گەچكارلىغ	511	كردن بسته	گەردەنبەستە	512
كچه	گەچە	511	كردنده	گەردەندە	512
گدا	گەدا	512	گردن فراز	گەردەنفىراز	513
گدا پيشه	گەدا پىشە	512	كردن كش	گەردەنكەش	513
گداى	گەداي	512	كردنامه	گەردنامە	513

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
گردوخاک	گەردۇخاك	513	كرد يزدى	گەرد يەزدي	514
كردون	گەردون	513	كررای	گەرراي	514
كردون جناب	گەردۇنجەناب	513	گرم	گەرم	514
كردون خراش	گەردۇنخەراش	513	كرم پوی	گەرمپوي	514
كردون خرام	گەردۇن خىرام	513	كرم پويلوق	گەرمپويلوق	514
كردون رفعت	گەردۇن رىفئەت	513	كرم خيز	گەرمخىز	514
كردون سا	گەردۇنسا	513	گرم خوی	گەرمخۇي	514
كردون سای	گەردۇنساي	513	گرم خويلوق	گەرمخۇيلۇق	514
كردون سرير	گەردۇن سەرىر	513	كرم دماغ	گەرمدماغ	514
كردون شكوه	گەردۇن شۇكۇھ	513	كرم رو	گەرمرەۋ	514
كردون شكاف	گەردۇن شكاف	513	كرم سير	گەرمسىر	514
كردون صفت ليغ	گەردۇن سىفەتلىغ	513	كرم شكار	گەرم شكار	514
كردون كوب	گەردۇن كوب	513	گرم كين	گەرمكىن	514
كردون ماب	گەردۇن مەئاب	513	كرم مهر	گەرم مىھر	514
كردون مقام	گەردۇن مەقام	513	كری	گەرى	514
كردون نورد	گەردۇن نەۋرەد	513	كز ، گز	گەز	514
كردون وار	گەردۇنۋار	513	گزاف	گەزاف	514
كردون عالی اساس	گەردۇنى ئالىي ئەساس	513	كزك	گەزەك	514
كردون احتشام	گەردۇن ئىھتىشام	513	كزند	گەزەند	514
كردون والا	گەردۇنى ۋالا	513	كزنده	گەزەندە	515
كرد بلا	گەردى بەلا	514	كزدسته	گەزدەستە	515
كردش	گەردىش	514	كزستان	گەزىستان	515
كردش ايام	گەردىشى ئەييام	514	كژدم	گەژدۇم	515

یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كشت	گەشت	515	گوهر	گەۋھەر	516
كشت كاه	گەشتگاه	515	كوهر آرا	گەۋھەر ئارا	516
كله	گەلله	515	كوهر آين	گەۋھەر ئايىن	516
كنج	گەنج	515	كوهرافشان	گەۋھەرئەفشان	516
گنجه	گەنجه	515	كوهربار	گەۋھەربار	516
گنجه آرام	گەنجه ئارام	515	كوهرپاش	گەۋھەرپاش	516
كنج پاش	گەنجپاش	515	كوهر ريز	گەۋھەر رىز	516
كنج ريز	كەنجرىز	515	كوهر شمايل	گەۋھەر شەمايىل	516
گنج سنج	گەنجسەنج	515	كوهر فشان	گەۋھەر فىشان	516
گنج فشان	گەنجفىشان	515	كوهرنثار	گەۋھەر نىسار	516
كنجور	گەنجۇر	515	كوهرنكار	گەۋھەرنىگار	516
كنج باد آورد	گەنجى باداۋەرد	515	گوهر حسب	گەۋھەرھەسەب	516
كنج بقا	گەنجى بەقا	515	گوهر آبدار	گەۋھەرى ئابدار	516
كەنج راز	گەنجى راز	515	گوهر انجوم	گەۋھەرى ئەنجۇم	516
كنج روان	گەنجى رەۋان	515	گوهرشب چراغ	گەۋھەرى شەبچەراغ	516
كنج قارون	گەنجى قارۇن	515	گوهر شهوار	گەۋھەرى شەھۋار	516
گنجينه	گەنجىنه	515	گو	گۇ	517
كنج حسن	گەنجى ھۆسن	516	كور	گۇر	517
كنده	گەندە	516	كراز	گۇراز	517
كندراماك	گەندەرەمەك	516	كورتك	گۇرتەك	517
كه	گەھ	516	كورخانه	گورخانه	517
گهى	گەھى	516	كوركن	گوركەن	517
كوزن	گەۋزەن	516	كوساله	گوساله	517

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كوش	گوش	517	كداز	گۇداز	518
كوشانه	گوشانه	517	كدازنده	گۇدازەندە	518
كوشه	گوشه	517	كدازندەليغ	گۇدازەندەلىغ	518
كوشەتاب	گوشەتاب	517	كدازوسوز	گۇدازۇسوز	518
كوشەخلوت	گوشەئى خىلۋەت	517	كرنج	گۇرەنج	518
كوشه دامان	گوشەئى دامان	517	كرد	گۇرد	518
گوشه محراب	گوشەئى مىھراب	517	كرده	گۇردە	518
كوشمال	گوشمال	517	كردەكاه	گۇردەگاھ	518
كوشواره	گوشۋارە	517	كرز	گۇرز	518
كوشەنشين	گوشەنىشىن	517	كرزه	گۇرزە	518
كول	گول	517	كروها كروه	گۇرۇھا - گۇرۇھ	518
كولانه	گولانه	517	كروهه	گۇرۇھە	518
كونيا	گونيا	517	كريز	گۇرىز	518
كونياليق	گونيالىق	517	كريزان	گۇرىزان	519
كوى	گۇي	518	كزار	گۇزار	519
كويا	گويا	517	كزاره	گۇزارە	519
كوينده	گويەندە	517	كزارنده	گۇزارەندە	519
كويى	گۇيىي	518	كزارش	گۇزارىش	519
كوييا	گوييا	518	كزاف	گۇزاف	519
گوى وچوكان	گۇيۇ چەۋگان	518	كزر	گۇزەر	519
كوى زنخدان	گۇيى زەنەخدان	518	كزرا	گۇزەرا	519
گوى غلطان	گۇيى غەلتان	518	كزربندليق	گۇزەربەندلىق	519
گوى مهر	گۇيى مىھر	518	كزركاه	گۇزەرگاھ	519

پیزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پیزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كزرى	گۇزەرلي	519	كلابخانه	گۇلابخانه	520
كزير	گۇزىر	519	كل آكين	گۇل ئاگىن	520
كزين	گۇزىن	519	كل آميز	گۇل ئامىز	520
كستاخ	گۇستاخ	519	كل آراى	گۇلئاراي	520
كستاخانه	گۇستاخانه	519	كل آراى ليق	گۇلئارايلىق	521
كستاخليغ	گۇستاخليغ	519	كل افشان	گۇلەفشان	521
كستر	گۇستەر	519	كل اندام	گۇلەندام	521
كسسته	گۇسسته	520	كلبار	گۇلبار	521
كسل	گۇسل	520	كلبانك	گۇلبانگ	521
گشاده	گۇشاده	520	كل برك	گۇلبەرگ	521
كفت	گۇفت	520	كلبن	گۇلبۇن	521
گفتار	گۇفتار	520	كل بوى	گۇلبۇي	521
كفت و شنفت	گۇفتۇ شۇنۇفت	520	كل بيز	گۇلبىز	521
كفت و شنيد	گۇفتۇ شۇنىد	520	كل پاش	گۇلپاش	521
كفت وكو	گۇفتۇگۇ	520	كل جبين	گۇلجەبىن	521
كفت وكزار	گۇفتۇ گۇزار	520	كل چين	گۇلچىن	521
كفت كو	گۇفتگۇ	520	كل چهره	گۇلچىھرە	521
كفتكوى	كۇفتگۇي	520	كل خد	گۇلخەد	521
كوكرد	گۇگىرد	520	كلخن	گۇلخەن	521
كوكرد احمر	گۇگىردى ئەھمەر	520	كل خنى	گۇلخەني	521
كل	گۇل	520	كلدستەبند	گۇلدەستەبەند	521
كلاب	گۇلاب	520	كل رنك	گۇلرەنگ	521
كلاب آميز	گۇلابئامىز	520	كل رو	گۇلرو	521

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كل روى	گۈلروي	521	كل ميخ	گۈلمىخ	522
كل رخ	گۈلرۇخ	521	گلنار	گۈلنار	522
كل رخسار	گۈلرۇخسار	521	كلنارگون	گۈلنارگۇن	523
كل ريز	گۈلريز	521	گل عزار ، گلعزار	گۈلئۇزار	523
كل ريزليك	گۈلريزلىك	521	گل احمر	گۈلى ئەھمەر	523
كل زارخليل	گۈلزارى خەلىل	522	كل آتشين	گۈلى ئاتەشىن	523
كلنارى	گۈلناري	522	كل ترى	گۈلى تەرى	523
كلهاچه	گۈلهاچه	522	كلر	گۈلىر	523
كلشن	گۈلشەن	522	گلعذار	گۈلئىزار	523
كلشن وار	گۈلشەنزار	522	كل صدبرگ	گۈلى سەد بەرگ	523
كلشن خلد	گۈلشەنى خۇلد	522	گلستان	گۈلىستان	523
كلشن دل آسا	گۈلشەنى دىلاسا	522	كل سورى	گۈلى سەۋرىي	523
كلشن مينا	گۈلشەنى مينا	522	گل مختوم	گۈلى مەختۇم	523
كلشن وقت	گۈلشەنى ۋەقت	522	كل ناشكفت	گۈلى ناشۇگۇفت	523
كل فاش	گۈلفاش	522	كل نسترن	گۈلى نەستەرىن	523
كلفام	گۈلفام	522	گل نسرين	گۈلى نەسرىن	523
كل فشان	گۈلفىشان	522	كل حمرا	گۈلى ھۇمرا	523
كلقند	گۈلقەند	522	كل ارم	گۈلى ئىرەم	523
كل كز	گۈلگەز	522	كم	گۇم	523
كل كشت	گۈلگەشت	522	كماشته	گۇماشته	523
كل كل	گۈل - گۈل	522	گمراه	گۇمراھ	523
كلكون	گۈلگۇن	522	كمراەوش	گۇمراھۇش	523
كلكون پوش	گۈلگۇنپۇش	522	كمراەليغ	گۇمراھلىغ	523

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كمره	گۈمرەھ	523	كهر فشان	گۈهەر فشان	524
كم شده	گۈمشۈده	523	كهرچين	گۈهەرچىن	524
كم نام	گۈمنام	523	كهر ريز	گۈهەررىز	524
كون	گۈن	523	كوار	گۈژار	524
كونا كون	گۈنا ـ گۈن	523	كوارا	گۈژارا	524
گناه	گۈناھ	523	گواه	گۈژاھ	524
كونه	گۈنه	523	كوه	گۈژەھ	524
كونەكونه	گۈنه ـ گۈنه	523	كوستارماك	گۆستەرمەك	524
كنه	گۈنەھ	523	كونرانماك	گۈنگرەنمەك	524
كنبد	گۈنبەد	524	كونكوردامماك	گۈنگۈردەمەك	524
كنبد دوار	گۈنبەدى دەژۈار	524	كيپا	گىپا	525
كنبد دوارسا	گۈنبەدى دەژۈارسا	524	كيتى	گىتى	525
كنبد خضرا	گۈنبەدى خەزرا	524	كيتى پناه	گىتىپەناھ	525
كنبد لاجورد	گۈنبەدى لاجۈژەرد	524	كيتى ستان	گىتىستان	525
كنبد مينا	گۈنبەدى مىنا	524	كيتى فروز	گىتىفۈرۈز	525
كنبد مينو	گۈنبەدى مىنۈ	524	كيتى نما	گىتىنەما	525
گنبذ	گۈنبەز	524	كيتى نورد	گيتى نەژەرد	525
كنجايش	گۈنجايش	524	كيج	گىچ	525
كنك	گۈنگ	524	كير	گىر	525
گنگ	گۈنگ	524	كرامى	گىرامي	525
گنگولال	گۈنگۈلال	524	كرد	گىرد	525
كهر	گۈهەر	524	كرداب	گىرداب	525
كهر افشان	گۈهەر ئەفشان	524	گرداگرد	گىرداگىرد	525

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
كردباد	گىردباد	525	گزاف	گىزاف	526
كرد بالشت	گىردبالىشت	525	كيزارماك	گىزەرمەك	526
كرد كاه	گىردگاھ	525	كيزلاماك	گىزلەمەك	526
كردليغ	گىردلىغ	525	كيسو	گىيسۇ	526
كيرودار	گىرۇدار	525	كيسوى	گىيسۇي	526
كريبان	گىرىبان	525	كيسو عبرين	گىيسۇيى ئەنبەرىن	526
گرفتار	گىرىفتار	526	كيسومشكبو	گىيسۇيى مۇشكبۇ	526
كرفتارليق	گىرىفتارلىق	526	گل	گىل	526
كره	گىرىھ	526	كله	گىلە	526
كرەكار	گىرىھكار	526	كله مند	گىلەمەند	526
كرەكشا	گىرىھگۇشا	526	كلەمندليغ	گىلەمەندلىغ	526
كرەكشاى	گىرىھگۇشاي	526	گليم	گىلىم	526
كرەكير	گىرىھگىر	526	كيا	گىيا	526
كرەناك	گىرىھناك	526	كياه	گىياھ	526
كريان	گىريان	526	كيه	گىيەھ	526
كريه	گىريە	526			

ل (لا :م)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لا	لا	527	لاس	لاس	528
لاب	لاب	527	لاش	لاش	528
لابه	لابه	527	لاشه	لاشه	528
لابس	لابس	527	لاشىء	لاشەئ	528
لات	لات	527	لاشىء	لاشەيئه	528
لا تخف	لاتەخەف	527	لاغ	لاغ	528
لا نقل	لاتەقۇل	527	لاغلاماق	لاغلاماق	528
لات پرست	لاتپەرەست	527	لافظ	لافىز	528
لا تسرفوا	لاتۇسرىفۇ	527	لا غير	لاغەير	528
لات و منات	لاتۇمەنات	527	لاغ لاغ	لاغ ـ لاغ	528
لاجرم	لاجەرەم	527	لا كلام	لا كەلام	528
لاجرعه	لاجۇرئه	527	لال	لال	528
لاجورد	لاجۇۋەرد	527	لاله	لاله	528
لاجوردى	لاجۇۋەردي	527	لاله‌بار	لاله‌بار	528
لاجه	لاجه	528	لاله‌روى	لاله‌روي	528
لاچ	لاچ	528	لاله‌زار	لاله‌زار	528
لاجه	لاچه	528	لاله‌ستان	لاله ستان	528
لاده	لاده	528	لاله‌فام	لاله‌فام	528
لازمه	لازمه	528	لاله‌كار	لاله‌كار	529
لازم و ملزوم	لازمۇ مەلزۇم	528	لاله‌گون	لاله‌گۇن	529

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لالەوار	لالەۋار	529	لا يعد	لايۇئەد	530
لاله اشك	لالەئى ئەشك	529	لائق	لائىق	530
لاله نعمان	لالەئى نۇئمان	529	لايح	لايىھ	530
لال ليق	لاللىق	529	لايحه	لايىھە	530
لام	لا :م	529	آلى	لەئالى	530
لامكان	لامەكان	529	لازيدنكم	لەئەزىيدەنەكۇم	530
لام الف	لام ـ ئەلىف	529	لعل	لەئەلله	530
لامع	لامئ	529	لعنه الله	لەئەنەھۇللاھ	530
لامسه	لامىسه	529	لب	لەب	530
لا نهايت	لانھايەت	529	لعب	لەئب	530
لاحقه	لاھەقه	529	لبالب	لەبالەب	530
لاحق	لاھىق	529	لعب افكن	لەئبەفكەن	530
لاحقه	لاھىقه	529	لب بلب	لەببەلەب	530
لا حول	لاھەۋل	529	لبيك	لەببەيك	530
لا ابالى	لا ئۇبالى	529	لب تشنه	لەبتەشنه	530
لاعب	لائىب	529	لبيب	لەبىب	530
لايه	لايه	529	لت	لەت	530
لا يتجزا	لايەتەجەززا	529	لطافت	لەتافەت	530
لا يزال	لايەزال	529	لطائف	لەتائىف	530
لا يعقل	لايەئقىل	529	لطايف	لەتايىف	531
لا يموت	لايەمۇت	529	لطيف	لەتىف	531
لا ينفك	لايەنفەك	530	لطيفه	لەتىفە	531
لايلاماق	لايلاماق	530	لجاج	لەجاج	531

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لچک	لەچەك	531	لقوه	لەقۆە	532
لخت	لەخت	531			
لخت لخت	لەخت ـ لەخت	531	لك	لەك	532
لخته	لەختە	531	لكد	لەكەد	532
لخلخه	لەخلەخە	531	لكد كوب	لەكەدكوب	532
لخلخەسای	لەخلەخەساي	531	لكن	لەكەن	532
لدنی	لەدۇننى	531	لكنت	لەكنەت	532
لرز	لەرز	531	لگد	لەگەد	532
لذات	لەززات	531	لكدكوب	لەگەدكوب	532
لذت	لەززەت	531	لكن	لەگەن	532
لذيذ	لەزىز	531	لعل	لەئل	532
لشكر	لەشكەر	531	لعل فام	لەئلفام	532
لشكر آرا	لەشكەر ئارا	531	لعل كون	لەئلگۇن	532
لشكرشكن	لەشكەر شكەن	531	للمى	لەلمى	532
لشكركش	لەشكەركەش	531	لعل آبدار	لەئلى ئابدار	532
لشكركشليك	لەشكەركەشلىك	531	لعل آتشين	لەئلى ئاتەشىن	532
لغو	لەغۇ	531	لعل احمر	لەئلى ئەھمەر	532
لفظ	لەفز	531	لعل بدخشان	لەئلى بەدەخشان	532
لفظه	لەفزە	532	لعل پيكانى	لەئلى پەيكانىي	532
لفظ بلفظ	لەفز بەلەفز	532	لعل جان بخش	لەئلى جانبەخش	532
لفظ رنكين	لەفزى رەنگىن	532	لعل جان پرور	لەئلى جانپەرۋەر	532
لفاظ	لەففاز	532	لعلى خندان	لەئلى خەندان	532
لقب	لەقەب	532	لعل رخشان	لەئلى رەخشان	532

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لعل روان	لەئلى رەۋان	532	لنجه	لەنجه	533
لعل رمانى	لەئلى رۇمماني	532	لنك	لەنگ	533
لعل روح افزا	لەئلى رۇھەفزا	533	لنكر	لەنگەر	533
لعل روح پرور	لەئلى رۇھپەرۋەر	533	لحد	لەھەد	533
لعل سيال	لەئلى سەييال	533	لهجه	لەھجه	533
لعل شكرخاى	لەئلى شەكەرخاي	533	لحظه	لەھزە	533
لعل شهوار	لەئلى شەھۋار	533	لحم	لەھم	533
لعل شيرين كار	لەئلى شىرىنكار	533	لحن	لەھن	534
لعل كوهربار	لەئلى گەۋھەربار	533	لحن ساز	لەھنساز	534
لعل محلول	لەئلى مەھلۇل	533	لحن و آهنك	لەھنۇئاھەڭ	534
لعل مذاب	لەئلى موزاب	533	لحن دىل نواز	لەھنى دىلنەۋاز	534
لعل ناب	لەئلى ناب	533	لحن طرب	لەھنى تەرەب	534
لعل يكدانه	لەئلى يەكدانە	533	لحن داودى	لەھنى داۋۇدي	534
لعلى	لەئلي	533	لحن نوشانوش	لەھنى نوشانوش	534
لمع	لەمئ	533	لهو	لەھۋ	534
لمعه	لەمئە	533	لهو و هوا	لەھۋۇ ھەۋا	534
لمعات	لەمەئات	533	لوازم	لەۋازىم	534
لمعەفكن	لەمئەفىگەن	533	لوازمات	لەۋازىمات	534
لمعه رخسار	لەمئەئى رۇخسار	533	لوامع	لەۋامىئ	534
لمس	لەمس	533	لواحق	لەۋاھىق	534
لميزل	لەميەزەل	533	لوايح	لەۋايىھ	534
لعن	لەئن	533	لوند	لەۋەند	534
لنج	لەنج	533	لوندانه	لەۋەندانە	534

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لوندليق	لەۋەندلىق	534	لعبت	لۇئبەت	535
لوندوش	لەۋەندۇەش	534	لعبت باز	لۇئبەتباز	535
لوث	لەۋس	534	لعبتک باز	لۇئبەتەكباز	535
لوثناك	لەۋسناك	534	لعبت چين	لۇئبەتى چىن	535
لوح	لەۋھ	534	لعبت سيمين بر	لۇئبەتى سىيمىنبەر	535
لوحه	لەۋھه	534	لعبى	لۇئبىي	535
لئيم	لەئىم	534	لطف	لۇتف	535
لعين	لەئىن	534	لطف عالى	لۇتفى ئالىي	535
ليال	لەيال	534	لطف عميم	لۇتفى ئەمىيم	535
ليالى	لەيالى	534	لطف طبع	لۇتفى تەبئ	535
ليل	لەيل	534	لطف مقال	لۇتفى مەقال	535
ليلة القدر	لەيلەتۇلقەدر	534	لطف مفرط	لۇتفى مۇفرىت	535
ليلة المعراج	لەيلەتۇلمىئراج	534	لطفى	لۇتفىي	535
ليلا″	لەيلەن	535	لوط اوغلى	لۇت ئوغلى	535
ليل و نهار	لەيلۇنەھار	535	لجه	لۇججه	535
ليلى	لەيلى	535	لوچه	لۇچه	535
ليلى وش	لەيلىۋەش	535	لغات	لۇغات	535
لوك	لوك	535	لغت	لۇغەت	536
لولى	لولى	535	لغتين	لۇغەتەين	536
لولى وش	لولىۋەش	535	لغز	لۇغز	536
لولى كش	لولىكەش	535	لقمه	لۇقمه	536
لعاب	لۇئاب	535	لقمەكاه	لۇقمەگاھ	536
لعب	لۇئب	535	لول	لۇل	536

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
لوءلوء	لۇئلۇئ	536	لسان عود	لسانى ئۇد	536
لولى	لولى	536	ليق	لىق	536
لنک	لۇنگ	536	لقاء	لىقائ	536
ليک	لەك	536	للّه	لىللاھ	536
لباس	لىباس	536	لمن الملک	لىمەنىلمۇلک	536
لباسات	لىباسات	536	ليمو	لىمۇ	536
لجام	لىجام	536	ليموئى	لىمۇئي	536
لسان	لىسان	536	لحاف	لىھاف	536
لسان الطير	لىسانۇتتەير	536	لواء	لىۋائ	536
لسان غيب	لىسانى غەيب	536	لينت	لىينەت	536
لسان حال	لىسانى ھال	536			

م (ممیم)

یەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یەزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ماء	مائ	537	ماده	مادده	538
ما عدا	مائەدا	537	مادح	مادىھ	538
مباقي	مەباقي	537	ماضى	مازي	538
مابين	مابەين	537	ماضيه	مازيه	538
مات	مات	537	ما سبق	ماسەبەق	538
ما طغى	ماتەغا	537	ما صدق	ماسەدەق	538
ماتم زده	ماتەمزەدە	537	ما سوى	ماسۇا	538
ماتم زدايى	ماتەمزۇدايى	537	ماشاب	ماشاب	538
ماتم سرا	ماتەم سەرا	537	ماشرا	ماشەرا	538
ماتم كده	ماتەمكەدە	537	ماشوره	ماشۇرە	538
ماتميانه	ماتەمىيانە	537	ماشطه	ماشتە	538
ماتمى	ماتەمي	537	ماغ	ماغ	538
ماجرا	ماجەرا	537	مافات	مافات	538
ماجد	ماجىد	537	ما فى الضمير	مافىززەمىر	538
ماچ	ماچ	537	ما فيها	مافىھا ، مەفىھە	538
ماچين	ماچىن	537	ما فيه	مافىھ	538
ما خلق الله	ماخەلەقەللاھ	538	ما قبل	ماقەبل	538
ماده	ماده	538	ماكث	ماكىس	538
مادر	مادەر	538	ماكيان	ماكىيان	538
مادرزاد	مادەرزاد	538	مانكراماق	ماڭراماق	538

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مانكيش	ماڭىش	538	مانع	مانئ	539
مانكسيز	ماڭسىز	538	مانعه	مانئه	539
مال	مال	538	مانى	مانىي	539
ما لا كلام	مالاكەلام	538	ماه	ماھ	539
ما لا مال	مالامال	539	ماحضر	ماھەزەر	539
ما لا يعنى	مالا يەئنى	539	ماحضرى	ماھەزەرىي	539
ما لا يطاق	مالايۇتاق	539	ماەپاره	ماھپاره	540
مالپرست	مالپەرەست	539	ماەپيكر	ماھپەيكەر	540
مالدار	مالدار	539	ماهتاب	ماھتاب	540
مال امان	مالى ئەمان	539	ماه طلعت	ماھتەلئەت	540
ماليخوليا	مالىخۇلىيا	539	ماه جبين	ماھجەبىن	540
ماليده	مالىده	539	ماه چهره	ماھچىھره	540
ماليش	مالىش	539	ماه رو	ماھرو	540
مالك	مالىك	539	ماه روى	ماھروي	540
مالك الملک	مالىكۇلمۇلك	539	ماه رخسار	ماھرۇخسار	540
مالك رقاب	مالىكى رىقاب	539	ماه لقا	ماھلەقا	540
ما مضى	مامەزا	539	ماه لقا	ماھلىقا	540
مانند	مانەند	539	ماه وش	ماھۇەش	540
مانندە	مانەندە	539	ماهور	ماھۇەر	540
مانندەليغ	مانەندەلىغ	539	ماه وسال	ماھۇسال	540
مانوى	مانەۋي	539	ماه و مهر	ماھۇ مىھر	540
			ماهى	ماھىي	540
مانوى	مانۇۋي	539	ماه تاب	ماھى تاب	540

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ماه تابان	ماهى تابان	540	مايەدست	مايەدەست	541
ماه جهانگرد	ماهى جەهانگەرد	540	مايه سوز	مايەئى سوز	541
ماهيخانه	ماهىخانه	540	مايەسودا	مايەئى سەۋدا	541
ماه دل افروز	ماهى دىلەفروز	540	مآب	مەئاب	541
ماه زهرەجبين	ماهى زۇهرەجەبىن	540	مع	مەئە ، مەئ	541
ماه سروقد	ماهى سەرۋقەد	540	مايع	مايىئ	541
ماه شب افروز	ماهى شەبەفروز	540	مع القصه	مەئەلقىسسە	541
ماه شب گرد	ماهى شەبگەرد	540	معاد	مەئاد	541
ماه كنعان	ماهى كەنئان	540	معادن	مەئادىن	541
ماه نو	ماهى نەۋ	540	معارف	مەئارىف	541
ماه نوش لب	ماهى نۆشلەب	540	معاصي	مەئاسى	541
ماهى	ماهي	540	مآثر	مەئاسىر	542
ماهيان	ماهيان	540	معاش	مەئاش	542
ماهى اندام	ماهي ئەندام	541	مآل	مەئال	542
ماهى سيم كون	ماهي سيمگۇن	541	معالى	مەئالي	542
ماهيت	ماهىييەت	541	معانى	مەئاني	542
ما وراء النهر	ماۋەرائۇننەهر	541	مآو	مەئاۋ	542
ما ورا النهر	ماۋەرەننەهر	541	معايب	مەئايىب	542
ماوى	ماۋي	541	مبداء	مەبدەئ	542
ماء معين	مائى مەئىن	541	مباحث	مەباھىس	542
مائده	مائىدە	541	معبد	مەئبەد	542
مائل	مائىل	541	معبر	مەئبەر	542
مايه	مايه	541	مبداءً	مەبدەئەن	

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مبرز	مەبرەز	542	مطلب	مەتلەب	544
مبرور	مەبرۇر	542	مطلع انوار	مەتلەئى ئەنۋار	544
مبذول	مەبزۇل	542	مطلع سعادت	مەتلەئى سەئادەت	544
مبسوط	مەبسۇت	542	مطلوب	مەتلۇب	544
مبلغ	مەبلەغ	542	متن	مەتن	544
مبحث	مەبھەس	543	معطوف	مەئتۇف	544
مبهوت	مەبھۇت	543	مطعون	مەتئۇن	544
معبود	مەئبۇد	543	مطير	مەتىر	544
مبعوث	مەبئۇس	542	متين	مەتىن	544
متاع	مەتائ	543	مجارى	مەجارىي	544
مطالع	مەتالئ	543	مجاز	مەجاز	544
مطالب	مەتالىب	543	مجازا"	مەجازەن	544
متانت	مەتانەت	543	مجازى	مەجازىي	544
مطر	مەتەر	543	مجال	مەجال	544
معطل	مەئتەل	543	مجالس	مەجالىس	544
مطبخ	مەتبەخ	543	مجانين	مەجانىن	544
مطبوع	مەتبۇئ	543	مجبول	مەجبۇل	544
مطبوعات	مەتبۇئات	543	مجرى ، مجرا	مەجرا	545
مطبوخ	مەتبۇخ	543	مجروح	مەجرۇھ	545
مطرح	مەترەھ	543	مجذوب	مەجزۇب	545
مطرود	مەترۇد	543	مجذوب سالك	مەجزۇبى سالىك	545
متروك	مەترۇك	544	مجزوم	مەجزۇم	545
مطلع	مەتلەئ	544	مجلس	مەجلىس	545

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مجلس آرا	مەجلىسارا	545	مخازن	مەخازىن	546
مجلس افروز	مەجلىسەفرۇز	545	مخافت	مەخافەت	546
مجمع	مەجمەئ	545	ماءخذ	مەئخەز	546
مجمر	مەجمەر	545	مخدوم	مەخدۇم	546
مجمر فيروزه	مەجمەرى فىرۇزە	545	مخدوم زاده	مەخدۇمزادە	546
مجموع	مەجمۇئ	545	مخرج	مەخرەج	546
مجموعه	مەجمۇئە	545	مخروط	مەخروت	546
مجنون	مەجنون	545	مخزن	مەخزەن	546
مجنون وار	مەجنۇنۋار	545	مخزن فىشان	مەخزەن فىشان	546
مجهول	مەجهۇل	545	مخزن وكنج	مەخزەنۇگەنج	546
مجهول واوى	مەجهۇلى ۋاۋى	545	مخزن الاسرار	مەخزەنۇلئەسرار	546
مجهول يايى	مەجهۇلى يايى	545	مخزن معانى	مەخزەنى مەئانى	546
مجوس	مەجۇس	545	مخزون	مەخزۇن	546
مجوسى	مەجۇسىي	545	مخفى	مەخفىي	546
مجعول	مەجئول	545	مخفى نما	مەخفىنەما	546
معجون	مەئجۇن	546	مخفيات	مەخفىيات	547
معجوناك	مەئجۇناناك	546	مخلص	مەخلەس	547
معجوناكليك	مەئجۇناناكلىك	546	مخلوط	مەخلۇت	547
معجونيليق	مەئجۇنىيلىق	546	مخلوق	مەخلۇق	547
مجيد	مەجىد	546	مخلوقات	مەخلۇقات	547
مخ	مەخ	546	مخمصه	مەخمەسە	547
مخاديم	مەخادىم	546	مخمور	مەخمۇر	547
مخارج	مەخارىج	546	مخمورليق	مەخمۇرلىق	547

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مأخوذ	مەئخۇز	547	مدفون	مەدفۇن	548
مخوف	مەخۇف	547	مدمع	مەدمەئ	548
مدار	مەدار	547	مدح	مەدھ	548
مدارا	مەدارا	547	مدح ساز	مەدھساز	548
مدارات	مەدارات	547	مدح سرا	مەدھسەرا	548
مدارج	مەداربج	547	مدح آراى	مەدھ ئاراي	548
مدارس	مەدارىس	547	مدح كستر	مەدھگۇستەر	548
مداين	مەدايىن	547	مدح كسترليغ	مەدھگۇستەرلىغ	548
مدايح	مەدايىھ	547	مدح و ثنا	مەدھۇسەنا	548
مدد	مەدە	547	مدهوش	مەدھۇش	548
مددكار	مەدەكار	547	معدود	مەئدۇد	549
معدلت	مەئدەلەت	547	معدوم	مەئدۇم	549
معدن	مەئدەن	548	معدوم لوق	مەئدۇملۇق	549
مدنى	مەدەنيي	548	مديد	مەدىد	549
مدخل	مەدخەل	548	مدينه	مەدىنە	549
مدخول	مەدخۇل	548	مديح	مەدىھ	549
مد سواد	مەددى سەۋاد	548	مراتب	مەراتىب	549
مد	مەدد	548	مرارات	مەرارات	549
مداح ليغ	مەدداھلىغ	548	مرارت	مەرارەت	549
مداح	مەدداھ	548	مراسيم	مەراسىم	549
مدرسه	مەدرەسە	548	مراغه	مەراغە	549
مدروس	مەدرۇس	548	مراكب	مەراكىب	549
مدفن	مەدفەن	548	مراحل	مەراھىل	549

یەزلشی	ئوقوڵۆشی	بەت	یەزلشی	ئوقوڵۆشی	بەت
مرایا	مەرایا	549	مردم کیا	مەردۆمگیا	550
معرض	مەئرەز	549	مردملیغ	مەردۆملیغ	550
مرض	مەرەز	549	مردم نشین	مەردۆمنشن	550
مرض لیق	مەرەزلیق	549	مردم آبی	مەردۆمی ئابی	550
مرس	مەرەس	549	مردم چشم	مەردۆمی چەشم	550
مرق	مەرەق	549	مرد مردان	مەردی مەردان	550
معرکه	مەئرەکه	549	مرات	مەررات	550
معرکه کیر	مەئرەکەگر	550	مره	مەررە	550
مرمت	مەرەممەت	550	مرز	مەرز	550
مربوط	مەربۆت	550	مرزبان	مەرزبان	551
مرتبه	مەرتەبه	550	مرزبوم	مەرزبۆم	551
مرطوب	مەرتۆب	550	مرزوبوم	مەرزۆبۆم	551
مرجع	مەرجەئ	550	مرزوق	مەرزۆق	551
مرد	مەرد	550	مرسوم	مەرسۆم	551
مردك	مەردەك	550	مرثیه	مەرسیه	551
مردود	مەردۆد	550	مرغ	مەرغ	551
مردم	مەردۆم	550	مرغزار	مەرغزار	551
مردمك	مەردۆمەك	550	مرغوب	مەرغۆب	551
مردمک وار	مەردۆمەکۆار	550	مرغول	مەرغۆل	551
مردم دار	مەردۆمدار	550	مرغوله	مەرغۆله	551
مردم دارلیق	مەردۆمدارلیق	550	مرفوع	مەرفۆئ	551
مردم شکار	مەردۆمشکار	550	مرقد	مەرقەد	551
مردم کش	مەردۆمکەش	550	مرقوم	مەرقۆم	551

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مركب	مەركەب	551	مظاهر	مەزاهىر	552
مركز	مەركەز	551	مزه	مەزە	552
مركزخاك	مەركەزى خاك	551	مضرت	مەزەررەت	552
مرگ	مەرگ	551	مذلت	مەزەللەت	552
مرحله	مەرھەلە	551	مذمت	مەزەممەت	552
مرهم	مەرھەم	551	مظنه	مەزەننە	552
مرحمت	مەرھەمەت	551	مزبله	مەزبەلە	552
مرحوم	مەرھۇم	551	مضبوط	مەزبۇت	552
مرهون	مەرھۇن	551	مزبور	مەزبۇر	553
معروض	مەئرۇز	552	مذبوح	مەزبۇھ	553
مروارید	مەرۋارىد	552	مزج	مەزج	553
مرئی	مەرئىي	552	مزرع	مەزرەئ	553
مرعی	مەرئىي	552	مزرعه	مەزرەئە	553
مریض	مەرىز	552	مزروع	مەزرۇئ	553
معرض	مەئرىز	552	مزروعات	مەزرۇئات	553
معرفت	مەئرىفەت	552	مضروب	مەزرۇب	553
مزاد	مەزاد	552	مظروف	مەزرۇف	553
مزار	مەزار	552			
مزار ، مزارات	مەزارات	552	مذكور	مەزكۇر	553
مزارع	مەزارئ	552	مظلوم	مەزلۇم	553
مزارستان	مەزارىستان	552	مظلوم كش	مەزلۇمكەش	553
مذاق	مەزاق	552	مذموم	مەزمۇم	553
مظالم	مەزالىم	552	مضموم	مەزمۇم	553

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مذهب	مەزھەب	553	مذهب	مەزھەب	553
مظهر	مەزھەر	553	مصائب	مەسائىب	555
مظهريت	مەزھەرىيىەت	553	مسائل	مەسائىل	555
معذور	مەئزور	553	مسرەت	مەسەررەت	555
معزول	مەئزۇل	554	مثل	مەسەل	555
معزول لوق	مەئزۇللۇق	554	مثل ليك	مەسەللىك	555
مزيد	مەزىد	554	مستانه	مەستانە	555
معذرت	مەئزىرەت	554	مستانەليغ	مەستانەلىغ	555
مضيق	مەزىق	554	مستور	مەستۇر	555
مزيت	مەزىيىەت	554	مسطور	مەستۇر	555
مساء	مەساۋ	554	مستوره	مەستۇرە	555
مثابه	مەسابە	554	مسجود	مەسجۇد	555
مصابيح	مەسابىھ	554	مسجودلوغ	مەسجۇدلۇغ	555
مساجد	مەساجىد	554	مسجد	مەسجىد	555
مصاف	مەساف	554	مسدود	مەسدۇد	555
مسافات	مەسافات	554	مصروع	مەسرۇئ	555
مسافت	مەسافەت	554	مسرور	مەسرۇر	555
مثاقل	مەساقىل	554	مسروريت	مەسرۇرىيىەت	555
مساكن	مەساكىن	554	مصروف	مەسرۇف	555
مساكين	مەساكىن	554	مصرف	مەسرىف	555
مسالك	مەسالىك	554	مس	مەسس	555
مصالح	مەسالىھ	554	مساح	مەساھ	556
مسامات	مەسامات	554	مسقوط	مەسقۇت	556

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مساحت	مەساھەت	554	مصقول	مەسقۇل	556
مسكن	مەسكەن	556	مسعوديت	مەسئۇدىيەت	557
مسكنت	مەسكەنەت	556	مسعود	مەسئۇد	557
مسكون	مەسكۇن	556	مسئول	مەسئۇل	557
مسلك	مەسلەك	556	مسؤول	مەسئۇل	557
مصلحت	مەسلەھەت	556	معصوم	مەئسۇم	557
مصلحت بين	مەسلەھەتبىن	556	معصوميت	مەئسۇمىيەت	557
مسلوب	مەسلۇب	556	مصون	مەسۇن	557
مسلوخ	مەسلۇخ	556	مسير	مەسىر	557
مسلوك	مەسلۇك	556	مسيح	مەسىھ	557
مسموع	مەسمۇئ	556	مسيحا	مەسىھا	557
مسموم	مەسمۇم	556	مسيحا انفاس	مەسىھائەنفاس	557
مثنا	مەسنا	556	مسيحادم	مەسىھادەم	557
مسند	مەسنەد	556	مسيحانفس	مەسىھانەفەس	557
مسند نشين	مەسنەد نىشىن	556	مسيح وار	مەسىھۋار	557
مسند حسن	مەسنەدى ھۆسن	556	مسيح وش	مەسىھۋەش	557
مثنوى	مەسنەۋي	556	معصيت	مەئسىيەت	557
مثنوى كوى	مەسنەۋىيگۇي	557	مشارب	مەشاربب	557
مثنويات	مەسنەۋىيات	557	مشاغل	مەشاغىل	557
مصنوع	مەسنۇئ	557	مشام	مەشام	558
مصنوعات	مەسنۇئات	557	مشاهد	مەشاھىد	558
مصحوب	مەسھۇب	557	مشاهير	مەشاھىر	558
مسحور	مەسھۇر	557	مشاعل	مەشائىل	558

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مسوخ	مەسۇخ	557	مشايخ	مەشايخ	558
مشايخ عظام	مەشايخى ئىزام	558	مشى	مەشي	559
مشعله	مەشئەلە	558	مشيت	مەشىيەت	559
مشعل	مەشئەل	558	مغارات	مەغارات	559
مشرب	مەشرەب	558	مغاره	مەغارە	559
مشروب	مەشرۇب	558	مغاق	مەغاق	559
مشروبات	مەشرۇبات	558	مغاک	مەغاك	559
مشروط	مەشرۇت	558	مغاور	مەغاۋىر	559
مشروح	مەشرۇھ	558	مغبون	مەغبۇن	559
مشرق	مەشرىق	558	مغبونيت	مەغبۇنىيەت	559
مشاطه	مەششاتە	558	مغرب	مەغرىب	559
مشغل	مەشغەل	558	مغرب زمين	مەغرىبى زەمىن	559
مشغله	مەشغەلە	558	مغربى	مەغرىبي	559
مشغوف	مەشغۇف	558	مغز	مەغز	559
مشغوللۇق	مەشغۇللۇق	558	مغزى	مەغزا	559
مشكوك	مەشكۇك	558	مغضوب	مەغزۇب	559
مشمول	مەشمۇل	558	مغفور	مەغفۇر	559
مشموم	مەشمۇم	559	مغفرت	مەغفىرەت	559
مشمومات	مەشمۇمات	559	مغلول	مەغلۇل	559
مشهد	مەشھەد	559	مغموم	مەغمۇم	560
مشهود	مەشھۇد	559	مغموميت	مەغمۇمىيەت	560
مشهور	مەشھۇر	559	مفاصل	مەفاسىل	560
مشحون	مەشھۇن	559	مفر	مەفەر	560

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مشورت	مەشۋەرەت	559	مفتول	مەفتۇل	560
مفتول لوق	مەفتۇللۇق	560	مقالت	مەقالەت	561
مفتون	مەفتۇن	560	مقام	مەقام	561
مفتوح	مەفتۇھ	560	مقامات	مەقامات	561
مفخر	مەفخەر	560	مقام خلوت	مەقامى خىلۋەت	561
مفخرت	مەفخەرەت	560	مقام نوا	مەقامى نەۋا	561
مفخر الصواحب	مەفخەرۇس سەۋاھىب	560	مقام نوحه	مەقامى نەۋھە	561
مفرش	مەفرەش	560	مقر	مەقەر	561
مفسق	مەفسەق	560	مقبره	مەقبەرە	561
مفسقه	مەفسەقە	560	مقبوض	مەقبۇز	560
مفصل	مەفسەل	560	مقبول	مەقبۇل	561
مفلوج	مەفلۇج	560	مقطع	مەقتەئ	561
مفلوك	مەفلۇك	560	مقطعات	مەقتەئات	561
مفهوم	مەفھۇم	560	مقتل	مەقتەل	561
مفهومات	مەفھۇمات	560	مقطوع	مەقتۇئ	561
معفو	مەئفۇ	560	مقتول	مەقتۇل	562
مفعول	مەفئۇل	560	مقدم	مەقدەم	562
مقابر	مەقابىر	560	مقدور	مەقدۇر	562
مقادير	مەقادىر	560	مقدورسيز	مەقدۇرسىز	562
مقارض	مەقارىز	561	مقرون	مەقرۇن	562
مقاصد	مەقاسىد	561	مقصد	مەقسەد	562
مقال	مەقال	561	مقصد اعلا	مەقسەدى ئەئلا	562
مقالات	مەقالات	561	مقصود	مەقسۇد	562

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مقاله	مەقالە	561	مقصور	مەقسۇر	562
مقسوم	مەقسۇم	562	مكاره	مەككارە	563
مقسم	مەقسىم	562	مكى	مەككي	563
مقلوب	مەقلۇب	562	مكفوف	مەكفۇف	
مقلوب مستوى	مەقلۇبى مۇستەۋى	562	مكمن	مەكمەن	563
مقهور	مەقهۇر	562	مكنت	مەكنەت	563
معقول	مەئقۇل	562	مكنون	مەكنۇن	563
مكاتب	مەكاتىب	562	ماءكول	مەئكۇل	564
مكاتيب	مەكاتىب	562	ماءكلول اللحم	مەئكۇلۇل لەھم	564
مكارم	مەكارىم	562	مكين	مەكىن	564
مكان	مەكان	562	مگر	مەگەر	564
مكتب	مەكتەپ	563	مكس	مەگەس	564
مكتب دار	مەكتەپدار	563	منكيزليك	مەڭگىزلىك	564
مكتوب	مەكتۇب	563	ملا	مەلا	564
مكتوبات	مەكتۇبات	563	ملاء	مەلائ	564
مكتوم	مەكتۇم	563	ملاز	مەلاز	564
مكر	مەكر	563	ملال	مەلال	564
مكرمت	مەكرۇمەت	563	ملالت	مەلالەت	564
مكروه	مەكرۇھ	563	ملامت	مەلامەت	564
مكروهات	مەكرۇھات	563	ملامت كش	مەلامەتكەش	564
مكث	مەكس	563	ملامت كش ليغ	مەلامەتكەشلىغ	564
مكسب	مەكسەپ	563	ملاحت	مەلاھەت	564
مكشوف	مەكشۇف	563	ملاحت ليك	مەلاھەتلىك	564

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مكار	مەككار	563	ملاوز	مەلاۋىز	564
ملائك	مەلائىك	564	معلومات	مەئلۇمات	566
ملائكه	مەلائىكە	564	ملعون	مەلئۇن	566
ملاعن	مەلائىن	564	ملك	مەلىك	566
ملايكه	مەلايىك	565	ملكه	مەلىكە	566
ملخ	مەلەخ	565	ملك الكلام	مەلىكۇلكەلام	566
ملك	مەلەك	565	ملك الموت	مەلىكۇلمەۋت	566
ملكه	مەلەكە	565	مليح	مەلىھ	566
ملك سان	مەلەكسان	565	ممات	مەمات	566
ملك وش	مەلەكۆەش	565	ممالك	مەمالىك	566
ملكوت	مەلەكۈت	565	ممر	مەمەرر	566
ملنكه	مەلەنگ	565	مامن	مەئمەن	566
ملبوس	مەلبۇس	565	ممدود	مەمدۇد	566
ملبوسات	مەلبۇسات	565	ممدوح	مەمدۇھ	566
ملزوم	مەلزۇم	565	ممزوج	مەمزۇج	566
ملفوظ	مەلفۇز	565	مملوء	مەملۇئ	566
ملاح	مەللاھ	565	مملوك	مەملۇك	566
ملحوظ	مەلھۇز	565	مملوكيت	مەملۇكىيەت	566
ملحوظات	مەلھۇزات	565	ممنوع	مەمنۇئ	566
مالوف	مەئلۇف	565	ممنوعات	مەمنۇئات	566
ملول	مەلۇل	565	ممنون	مەمنۇن	566
معلول	مەئلۇل	565	ممنونيت	مەمنۇنىيەت	566
ملوم	مەلۇم	565	معمور	مەئمۇر	566

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معلوم	مەئلۇم	565	ماٴمور	مەئمۇر	566
معموره	مەئمۇرە	567	منطق راز ئەيلەمەك	مەنتىقى راز ئەيلەمەك	568
ماٴمول	مەئمۇل	567	منطق عشق	مەنتىقى ئىشق	568
معمول	مەئمۇل	567	منجنيق	مەنجەنىق	568
ماٴمون	مەئمۇن	567	مندوب	مەندۇب	568
منع	مەنئ	567	منظر	مەنزەر	568
معنا ، معنى	مەئنا	567	منظره	مەنزەرە	568
معنى انكيز	مەئنا ئەنگىز	567	منظور	مەنزۇر	568
منع كلى	مەنئى كۇللىي	567	منظوم	مەنزۇم	568
مناب	مەناب	567	منزل	مەنزىل	568
منابع	مەنابئ	567	منزل بەمنزل	مەنزىل بەمەنزىل	568
منابر	مەنابىر	567	منزله	مەنزىلە	568
مناطق	مەناتىق	567	منزلت	مەنزىلەت	568
مناره	مەنارە	567	منزل كاه	مەنزىلگاھ	568
مناظر	مەنازىر	567	منزل كه	مەنزىلگەھ	568
منازل	مەنازىل	567	منسات	مەنسات	568
مناصب	مەناسىب	567	منسوب	مەنسۇب	568
منافع	مەنافئ	567	منصوبه	مەنسۇبە	568
مناقب	مەناقىب	567	منسوبلوق	مەنسۇبلۇق	568
منال	مەنال	567	منسوخ	مەنسۇخ	568
مناهى	مەناھىي	567	منصور	مەنسۇر	568
منطوق	مەنتۇق	567	منثور	مەنسۇر	568
منطق	مەنتىق	568	منثوره	مەنسۇرە	569

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
منطق الطير	مەنتىقۇتتەير	568	منشاء	مەنشەئ	569
منشور	مەنشۇر	569	محبس	مەھبەس	570
منشورلوق	مەنشۇرلۇق	569	محبوب	مەھبۇب	570
منشور دولت	مەنشۇرى دەۋلەت	569	محبوبه	مەھبۇبە	570
منفعت	مەنفەئەت	569	محبوبلوق	مەھبۇبلۇق	570
منفى	مەنفي	569	محبت	مەھەببەت	570
منقبت	مەنقەبەت	569	محبوس	مەھبۇس	570
منقل	مەنقەل	569	مهبط	مەھبەت	570
منقوط	مەنقۇت	569	مهبط انوارکل	570 مەھبىتى ئەنۋارى كۇل	
منقوش	مەنقۇش	569	مەتاب	مەھتاب	570
منقول	مەنقۇل	569	مەجبين	مەھجەبىن	570
منقولات	مەنقۇلات	569	محجوب	مەھجۇب	570
منكوب	مەنكۇب	569	مهجور	مەھجۇر	571
منيع	مەنىئ	569	مهجورليغ	مەھجۇرلىغ	571
مه	مەھ	570	مهچه	مەھچە	571
مهابت	مەھابەت	570	مهچه علم	مەھچەئى ئەلەم	571
مهار	مەھار	570	مهچه توغ	مەھچەئى تۇغ	571
محاريب	مەھاريب	570	مهد	مەھد	571
محاسن	مەھاسىن	570	مهد عليا	مەھدى ئۇليا	571
محافل	مەھافىل	570	محدود	مەھدۇد	571
مهالك	مەھالىك	570	مهدى	مەھدي	571
محفه	مەھەففە	570	مهر	مەھر	571
محل	مەھەل	570	محرم	مەھرەم	571

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
محلات	مەھەللات	570	محرم وش	مەھرەمۇەش	571
مەرو	مەھرو	571	محفل آرا	مەھفىل ئارا	572
محرور	مەھرۇر	571	محكمه	مەھكەمە	572
محروق	مەھرۇق	571	محكوم	مەھكۇم	572
محروميت	مەھرۇمىييەت	571	محكوم فرمان	مەھكۇمى فەرمان	572
محض	مەھز	571	مهل	مەھل	572
محضر	مەھزەر	571	مهلكه	مەھلەكە	572
محظور	مەھزۇر	571	محلول	مەھلۇل	573
محظورات	مەھزۇرات	571	مەلقاء	مەھلىقائ	573
محظوره	مەھزۇرە	572	مهما امكن	مەھما ئەمكەن	573
محظوظ	مەھزۇز	572	محمود	مەھمۇد	573
محذوف	مەھزۇف	572	محمول	مەھمۇل	573
محزون	مەھزۇن	572	مهمز	مەھمىز	573
محزون لوغ	مەھزۇنلۇغ	572	محمل	مەھمىل	573
محصور	مەھسۇر	572	محمل كشاى	مەھمىلگۇشاي	573
محسوس	مەھسۇس	572	محو	مەھو	573
محسوسات	مەھسۇسات	572	مهوش	مەھۇەش	573
محصول	مەھسۇل	572	محو كلى	مەھۇى كۇللىي	573
محصولات	مەھسۇلات	572	مه انور	مەھى ئەنۋەر	573
محصولدار	مەھسۇلدار	572	مه خاورى	مەھى خاۋەرىي	573
محشر	مەھشەر	572	مه خرگەنشين	مەھى خىرگەھنىشىن	573
محفوظ	مەھفۇز	572	مه خركاهى	مەھى خىركاھىي	573
محفوف	مەھفۇف	572	مه دوهفته	مەھى دۇھەفتە	573

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
محفل	مەھفىل	572	مەفرد	مەھى فەرد	573
مە ناكاستە	مەھى ناكەستە	573	موروثى	مەۋرۇسي	574
مە علوخرام	مەھى ئۇلۇى خىرام	573	مورد	مەۋرىد	574
ماءوى	مەئۇا	573	موضوع	مەۋزۇئ	575
مواجب	مەۋاجىب	573	موضوعات	مەۋزۇئات	575
مواد	مەۋادد	573	موزون	مەۋزۇن	575
موارد	مەۋاردِ	574	موضع	مەۋزىئ	575
مواريث	مەۋارىس	574	موصوف	مەۋسۇف	575
مواضع	مەۋازىئ	574	موسوم	مەۋسۇم	575
مواقع	مەۋاقىئ	574	موفور	مەۋفۇر	575
مواكب	مەۋاكىب	574	موقوف	مەۋقۇف	575
موالى	مەۋالى	574	موقع	مەۋقىئ	575
موالد	مەۋالىد	574	موقف	مەۋقىف	575
موانع	مەۋانىئ	574	موكب	مەۋكىب	575
مواهب	مەۋاھىب	574	موكبت	مەۋكىبەت	575
مواعد	مەۋائىد	574	موكب همايون	مەۋكىبى ھۇمايۇن	575
مواعيد	مەۋائىد	574	مولا ، مولى	مەۋلا	575
مواعظ	مەۋائىز	574	مولانا	مەۋلانا ، مەۋلانە	575
مودت	مەۋەددەت	574	مولوى	مەۋلەۋي	575
موت	مەۋت	574	مولد	مەۋلىد	575
موج	مەۋج	574	موهوم	مەۋھۇم	575
موجودات	مەۋجۇدات	574	موهبه	مەۋھىبە	575
موج ور	مەۋجۇەر	574	موهبت	مەۋھىبەت	575

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
موروث	مەۋرۇس	574	موعود	مەۋئۇد	576
مواج	مەۋاج	576	ميكون	مەيگۇن	576
موعد	مەۋئىد	576	ميل	مەيل	576
مويز	مەۋىز	576	ميمنه	مەيمەنە	577
موعظه	مەۋئىزە	576	ميمون	مەيمۇن	577
موعظت	مەۋئىزەت	576	ميمنت	مەيمۇنەت	577
معده	مەئىدە	576	ميمون باز	مەيمۇنباز	577
معصيت	مەئىسىيەت	576	معيوب	مەئيۇب	577
معشر	مەئشەر	576	ماٴيوس	مەئيۇس	577
معين	مەئىن	576	ماٴيوسانه	مەئيۇسانە	577
مى	مەي	576	ماٴيوسيت	مەئيۇسىيەت	577
مى آشام	مەي ئاشام	576	مى اصفر	مەيى ئەسفەر	577
ميامن	مەيامىن	576	مى لعل	مەيى لەئل	577
مى پالا	مەيپالا	576	مى مغانه	مەيى مۇغانە	577
مى پرست	مەيپەرەست	576	مى ناب	مەيى ناب	577
ميخواره	مەيخارە	576	مى وحدت	مەيى ۋەھدەت	577
مى خواره‌لیغ	مەيخارەلىغ	576	ميت	مەيىت	577
ميخوش	مەيخوش	576	ميتون	مەيىتۇن	577
ميدان نورد	مەيداننەۋەرد	576	مو	مۇ	577
ميروق	مەيرۇق	576	موبد	موبەد	577
ميسره	مەيسىرە	576	موبموى	موبەموي	577
ميسور	مەيسۇر	576	موچينه	موچىنە	577
مى فروش	مەي فۇرۇش	576	مور	مور	577

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ميكده	مەيكەدە	576	مورجل	مورچال	577
مورۇملخ	مورۇمەلەخ	577	معاينه	مۇئايەنە	578
موشكاف	موشكاف	577	مؤبد	مۇئەببەد	579
موكشان	موكەشان	577	معبر	مۇئەببىر	579
ملا	موللا	577	معطر	مۇئەتتەر	579
موندو	موندۇ	577	معطل	مۇئەتتەل	579
موى	موي	577	معجل	مۇئەججەل	579
مويه	مويه	578	معد	مۇئەدد	579
معاتب	مۇئاتەب	578	مؤدب	مۇئەدەب	579
معارضه	مۇئارەزە	578	معدل	مۇئەددەل	579
معارض	مۇئارىز	578	مؤدب	مۇئەددىب	579
معاصر	مۇئاسىر	578	مؤدى	مۇئەددىي	579
معاشر	مۇئاشىر	578	معرب	مۇئەررەب	579
معاشرت	مۇئاشەرەت	578	مؤرخ	مۇئەررەخ	579
معاف	مۇئاف	578	معرف	مۇئەررەف	579
معالجه	مۇئالەجە	578	مؤرخ	مۇئەرريخ	579
معالجت	مۇئالەجەت	578	مؤرخون	مۇئەرريخۇن	579
معالج	مۇئالىج	578	مؤرخين	مۇئەرريخىن	579
معاملات	مۇئامەلات	578	معرف	مۇئەرريف	579
معامله	مۇئامەلە	578	معذب	مۇئەززەب	579
معامله پرداز	مۇئامەلەپەرداز	578	معزز	مۇئەززەز	579
معاهد	مۇئاهىد	578	معظم	مۇئەززەم	579
معاوضه	مۇئاۋەزە	578	معظمه	مۇئەززەمە	579

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معاون	مۇئاۋىن	578	موءذن	مۇئەززىن	579
موءذى	مۇئەززى	579	مبارز	مۇبارىز	580
موءسس	مۇئەسسەس	580	مبارزافكن	مۇبارىزەفكەن	581
موءثر	مۇئەسسىر	580	مبالغه	مۇبالەغە	581
معصفر	مۇئەسفەر	580	مباح	مۇباھ	581
معسكر	مۇئەسكەر	580	مباحات	مۇباھات	581
موءكل	مۇئەككەل	580	مباهات	مۇباھات	581
موءكد	مۇئەككەد	580	مباهى	مۇباھي	281
معلا	مۇئەللا	580	مباين	مۇبايىن	581
موءلف	مۇئەللەف	580	مبدل	مۇبەددەل	581
موءلفات	مۇئەللەفات	580	مبرا	مۇبەررا	581
موءلفه	مۇئەللەفە	580	مبرهن	مۇبەرھەن	581
معلق	مۇئەللەق	580	مبصر	مۇبەسسىر	581
موءلف	مۇئەللىف	580	مبشر	مۇبەششىر	581
معما	مۇئەمما	580	مبين	مۇبەييەن	581
معماى	مۇئەماي	580	مبين	مۇبەييىن	581
معنبر	مۇئەنبەر	580	مبتدع	مۇبتەدئ	581
موءنث	مۇئەننەس	580	مبتدى	مۇبتەدي	581
موءيد	مۇئەييەد	580	مبتدى طبع	مۇبتەدي تەبئ	581
معين	مۇئەييەن	580	مبتذل	مۇبتەزەل	581
موءيد	مۇئەييىد	580	مبتلا	مۇبتەلا	581
مبادله	مۇبادەلە	580	مبتلا وار	مۇبتەلاۋار	582
مبارزه	مۇبارەزە	580	مبتهج	مۇبتەھىج	582

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مبارکباد	مۇبارەكباد	580	مبدع	مۇبدئ	582
مبدع کارساز	مۇبدئى كارساز	582	متعدی	مۇتەئەددى	583
مبدم	مۇبدىم	582	متاءدب	مۇتەئەددىب	583
مبکی	مۇبكى	582	متعدد	مۇتەئەددىد	583
مبین	مۇبىن	582	متعرض	مۇتەئەررىز	583
متابعت	مۇتابەئەت	582	متعذر	مۇتەئەززىر	583
مطابقت	مۇتابەقەت	582			
مطابق	مۇتابىق	582	متاءثر	مۇتەئەسسىر	583
معتاد	مۇئتاد	582	متعسر	مۇتەئەسسىر	583
مطارحه	مۇتارەهە	582	متعفن	مۇتەئەففۇن	583
مطاف	مۇتاف	582	متعلق	مۇتەئەللىق	583
مطالعه	مۇتالەئە	582	متعلقات	مۇتەئەللىقات	583
مطالبه	مۇتالەبە	582	متعلم	مۇتەئەللىم	583
مطالع	مۇتالىئ	582	متاءلم	مۇتەئەللىم	583
مطالعه	مۇتالىئە	582			
مطایبه	مۇتايەبە	582	متعمدا	مۇتەئەممەدەن	583
متعاقب	مۇتەئاقىب	582	متاءمل	مۇتەئەممىل	583
متعاقد	مۇتەئاقىد	582	متعهد	مۇتەئەھمىد	583
متعال	مۇتەئال	582	متاءهل	مۇتەئەھمىل	583
متعالی	مۇتەئالى	582	متعین	مۇتەئەيىن	583
متعبد	مۇتەئەبىد	582	معتبر	مۇئتەبەر	583
متعجب	مۇتەئەججىب	582	متبرك	مۇتەبەررەك	583
متعجب	مۇتەئەججىب	582	متبرن	مۇتەبەررىن	583

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
متاءخر	مۇتەئەخخىر	582	متبصر	مۇتەبەسسىر	583
متبسم	مۇتەبەسسىم	583	متضرر	مۇتەزەررىر	585
متبحر	مۇتەبەھھىر	584	متزلزل	مۇتەزەلزىل	585
مطبق	مۇتەببەق	584	متضمن	مۇتەزەممىن	585
متجلى	مۇتەجەللا	584	متزوج	مۇتەزەۋۋىج	585
متجلى	مۇتەجەللىي	584	معتذر	مۇئتەزىر	585
متخالف	مۇتەخالىف	584	متصدى	مۇتەسەددىي	585
متخلص	مۇتەخەللىس	584	متصرف	مۇتەسەررىف	585
متخلق	مۇتەخەللىق	584	متسلى	مۇتەسەللى	585
متخيل	مۇتەخەييىل	584	متصور	مۇتەسەۋۋەر	585
متخيله	مۇتەخەييىلە	584	متصوف	مۇتەسەۋۋىف	585
متدارى	مۇتەدارىي	584	متشرع	مۇتەشەررىئ	585
متداول	مۇتەداۋىل	584	متشرف	مۇتەشەررىف	585
متداولات	مۇتەداۋىلات	584	متشكر	مۇتەشەككىر	585
متدين	مۇتەدەييىن	584	متشكل	مۇتەشەككىل	585
معتد به	مۇئتەدد بىھ	584	متغلب	مۇتەغەللىب	585
معتدل	مۇئتەدىل	584	متغير	مۇتەغەييىر	585
متردد	مۇتەردىد	584	متغيره	مۇتەغەييىرە	585
مترنم	مۇتەرەننىم	584	متفاوت	مۇتەفاۋىت	585
مترجم	مۇتەرجىم	584	متفرع	مۇتەفەررىئ	585
مطرز	مۇتەررەز	584	متفرق	مۇتەفەررىق	585
مطرز	مۇتەررىز	584	متفرقه	مۇتەفەررىقە	585
معترض	مۇئتەرىز	584	متفكر	مۇتەفەككىر	586

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معترف	مۇئتەرىف	584	موءتفكات	مۇئتەفىكات	586
متقاطع	مۇتەقاتىئ	586	معتمد عليه	مۇئتەمەدد ئەلەيھ	587
متقارب	مۇتەقارىب	586	معتمد به	مۇئتەمەدد بىھ	587
متقاضى	مۇتەقازى	586	متمرد	مۇتەمەررىد	587
معتقد	مۇئتەقەد	586	متمردليق	مۇتەمەررىدلىق	587
متقدم	مۇتەقەددىم	586	متمثل	مۇتەمەسسىل	587
متقدمين	مۇتەقەددىمىن	586	متمكن	مۇتەمەككىن	587
معتقد	مۇئتەقىد	586	موءتمن	مۇئتەمەن	587
متكبر	مۇتەككەببىر	586	متمول	مۇتەمەۋۋىل	587
متكبرانه	مۇتەكەببىرانە	586	متميز	مۇتەمەييەز	587
متكفل	مۇتەكەففىل	586	موءتمن	مۇئتەمىن	587
متكلف	مۇتەكەللىف	586	متناسب	مۇتەناسىب	587
متكلم	مۇتەكەللىم	586	متناهى	مۇتەناھىي	587
متكلم واحد	مۇتەكەللىمى ۋاھىد	586	متنبى	مۇتەنەببىي	587
معتكف	مۇئتەكىف	586	متنبه	مۇتەنەببىھ	587
معطل	مۇئتەل	586	متنفر	مۇتەنەففىر	587
متلالا	مۇتەلالا	586	متنفس	مۇتەنەففىس	588
متلالى	مۇتەلالى	586	متنكر	مۇتەنەككىر	588
متلذّذ	مۇتەلەززىز	586	متنوع	مۇتەنەۋۋىئ	588
مطلا	مۇتەللا	587	متنور	موتەنەۋۋەر	588
موءتلف	مۇئتەلىف	587	متهتك	مۇتەھەتتىك	588
موءتلفه	مۇئتەلىفە	587	متحرك	مۇتەھەررىك	588
متمتع	مۇتەمەتتىئ	587	متحسر	مۇتەھەسسىر	588

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
معتمد	مۇئتەمەد	587	متحصل	مۇتەھەسسىل	588
متحقق	مۇتەھەققىق	588	متصل	مۇتتەسىل	589
متحمل	مۇتەھەممىل	588	متفق	مۇتتەفەق	589
متهور	مۇتەھەۋۋىر	588	متفق	مۇتتەفىق	589
متحول	مۇتەھەۋۋىل	588	متفق الكلمه	مۇتتەفىقۇل كەلىمە	589
متحير	مۇتەھەييىر	588	متقى	مۇتتەقىي	589
مطهر	مۇتەھھەر	588	متكا	مۇتتەكا	589
متواتر	مۇتەۋاتىر	588	مطلع	مۇتتەلىئ	589
متواتراً	مۇتەۋاتىرەن	588	متهم	مۇتتەھەم	589
متوارى	مۇتەۋارىي	588	متحد	مۇتتەھىد	589
متواضع	مۇتەۋازىئ	588	متحداً	مۇتتەھىدەن	589
متوازى	مۇتەۋازى	588	متهم	مۇتتەھىم	590
متوالى	مۇتەۋالى	588	مطرب	مۇترىب	590
متوطن	مۇتەۋەتتىن	588	مطلق	مۇتلەق	590
متورع	مۇتەۋەررىئ	588	مطلق العنان	مۇتلەقۇل ئىنان	590
متوجه	مۇتەۋەججىھ	589	مطلقاً	مۇتلەقەن	590
متوسط	مۇتەۋەسسىت	589	متلف	مۇتلىف	590
متولى	مۇتەۋەللىي	589	مطمئن	مۇتمەئىن	590
متولد	مۇتەۋەللىد	589	متون	مۇتۇن	590
متوحش	مۇتەۋەھىش	589	مطيع	مۇتىئ	590
متوهم	مۇتەۋەھھىم	589	معطى	مۇئتىي	590
مطول	مۇتەۋۋەل	589	مجادل	مۇجادىل	590
متيقن	مۇتەيەققىن	589	مجاذبه	مۇجازىبە	590

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
متصف	مۇتتەسىف	589	مجاهده	مۇجاهەدە	590
مجاهد	مۇجاهىد	590	موجب كلال	مۇجىبى كەلال	591
مجرد	مۇجەررەد	590	موجب انتباه	مۇجىبى ئىنتىباھ	591
مجردليق	مۇجەررەدلىق	590	معجز	مۇئجىز	591
مجلا	مۇجەللا	590	معجزات	مۇئجىزات	591
مجلد	مۇجەللەد	590	معجزه	مۇئجىزە	592
مجلد	مۇجەللىد	590	معجزه انكيز	مۇئجىزە ئەنگىز	592
مجنن	مۇجەننىن	591	معجزه پرداز	مۇئجىزە پەرداز	592
مجوز	مۇجەۋۋەز	591	معجزه‌نماى	مۇئجىزەنەماي	592
مجود	مۇجەۋۋىد	591	موچك	مۇچەك	592
مجتبى	مۇجتەبا	591	مخ	مۇخ	592
مجتث	مۇجتەسس	591	مخاطب	مۇخاتەب	592
مجتمع	مۇجتەمىئ	591	مخاطره	مۇخاتەرە	592
مجتمعه	مۇجتەمىئە	591	مخاطب	مۇخاتىب	592
مجتنب	مۇجتەنىب	591	مخاصمت	مۇخاسەمەت	592
مجتهد	مۇجتەھىد	591	مخالفت	مۇخالەفەت	592
مجرم	مۇجرىم	591	مخالق	مۇخالىق	592
مجمل	مۇجمەل	591	مخالفت	مۇخالىفەت	592
مجملات	مۇجمەلات	591	مخدر	مۇخەددەر	592
مجملاً	مۇجمەلەن	591	مخدره	مۇخەددەرە	592
موجب	مۇجىب	591	مخلد	مۇخەللەد	592
معجب	مۇئجىب	591	مخلص	مۇخەللەس	592
موجبات	مۇجىبات	591	مخلص	مۇخەللىس	592

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
موجب فنا	مۇجىبى فەنا	591	مخمر	مۇخەممەر	592
مخمس	مۇخەممەس	592	مدام	مۇدام	594
مخنث	مۇخەننەس	593	مدامه	مۇدامە	594
مخير	مۇخەييەر	593	مداهنه	مۇداھەنە	594
مخيل	مۇخەييەل	593	مداوا	مۇداۋا	594
مخبر	مۇخبىر	593	مداوم	مۇداۋىم	594
مختار	مۇختار	593	مداومت	مۇداۋەمەت	594
مخترع	مۇختەرەئ	593	مدرس	مۇددەرىس	594
مخترع	مۇختەرىئ	593	مدقق	مۇدەققىق	594
مخترع بنده نواز	مۇختەرىئى بەندە نەۋاز	593	مدلل	مۇدەللەل	594
مختصر	مۇختەسەر	593	مدلل	مۇدەللىل	594
مختفى	مۇختەفىي	593	مدمغ	مۇدەممەغ	594
مختلف	مۇختەلەف	593	مدور	مۇدەۋۋەر	594
مختلف فيه	مۇختەلەف فىھ	593	مدون	مۇدەۋۋەن	594
مختل	مۇختەل	593			
مختلط	موختەلىت	593	مدور	مۇدەۋۋىر	594
مختلف	مۇختەلىف	593	مدون	مۇدەۋۋىن	594
مخطى	مۇخەتتىي	593	مدبر	مۇدبەر	594
مخلص	مۇخلىس	593	مدعا	مۇددەئا	594
مخلصانه	مۇخلىسانە	593	مدعا عاطل	مۇددەئايى ئاتىل	594
مخل	مۇخىل	593	مدت العمر	مۇددەتۈلئۆمر	594
مداخله	مۇداخىلە	593	مدتى	مۇددەتىي	594
مدافع	مۇدافىئ	593	مدعى	مۇددەئىي	594

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مدافعه	مۇدافىئە	593	مدرك	مۇدىرەك	594
مدرك	مۇدرىك	594	مرتاض	مۇرتاز	596
مدغم	مۇدغەم	594	مرتد	مۇرتەد	596
مدمن	مۇدمىن	595	مرتض	مۇرتەزا	596
مدهش	مۇدهىش	595	مرتسم	مۇرتەسەم	596
مدير	مۇدىر	595	مرتسم	مۇرتەسىم	596
مدق	مۇدقق	595	مرتفع	مۇرتەفئ	596
مراعات	مۇراۋات	595	مرتكب	مۇرتەكىب	596
مراجعت	مۇراجەئەت	595	مردار	مۇردار	596
مرادات	مۇرادات	595	مردارليق	مۇردارلىق	596
مربع	مۇرەببەئ	595	مرده	مۇردە	596
مربى	مۇرەببي	595	مرسل	مۇرسەل	596
مرتب	مۇرەتتەب	595	مرسلين	مۇرسەلىن	596
مرتب	مۇرەتتىب	595	مرسل	مۇرسىل	596
مرجح	مۇرەججەھ	595	مرشد	مۇرشىد	596
مرخص	مۇرەخخەس	595	مرشد كامل	مۇرشىدى كامىل	596
مردف	مۇرەددىف	595	مرشد عشق	مۇرشىدى ئىشق	596
مرصع	مۇرەسسەئ	595	مرغ	مۇرغ	596
مرغب	مۇرەغغىب	595	مرغابى	مۇرغابي	596
مرفه	مۇرەففەھ	595	مرود	مۇرۇد	597
مرفه الحال	مۇرەففەھۇل ھال	595	مرور	مۇرۇر	597
مرقع	مۇرەققەئ	595	مروت	مورۇۋۋەت	597
مركب	مۇرەككەب	596	مروتى	مۇرۇۋۋەتي	597

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مروق	مۇرەۋۋەق	596	مريد	مۇرىد	597
مرق	مۇرىق	597	مذيل	مۇزىيەل	598
مضاعف	مۇزائەف	597	مزين	مۇزىيەن	598
مزاب	مۇزاب	597	مضطر	مۇزتەرر	598
مضاربه	مۇزارەبە	597	مضطرب	مۇزتەرىب	598
مضارع	مۇزارىئ	597	مزد	مۇزد	598
مضاف	مۇزاف	597	مزدور	مۇزدۇر	598
مضافات	مۇزافات	597	مظلم	مۇزلىم	598
مذاكره	مۇزاكەرە	597	مضمر	مۇزمەر	598
مظاهر	مۇزاھىر	597	مضمحل	مۇزمەھىل	598
مزاحم	مۇزاھىم	597	مضحك	مۇزھىك	598
مضايقه	مۇزايەقە	597	موزى	مۇزىي	598
مذبذب	موزەبزەب	597	مضيئى	مۇزىئ	598
مذبذب ليغ	مۇزەبزەبلىغ	597	مضر	مۇزىرر	598
مزخرف	مۇزەخرەف	597	مضل	مۇزىلل	598
مزخرفات	مۇزەخرەفات	597	مضيق	مۇزىيق	598
مزعفر	مۇزەئفەر	598	مژه	مۇژە	598
مظفر	مۇزەففەر	598	مژده	مۇژدە	599
مذكى	مۇزەككا	598	مژدەجان	مۇژدەئىجان	599
مذكر	مۇزەككەر	598	مژدكانى	مۇژدەگانىي	599
مذكى	مۇزەككى	598	موسى	مۇسا	599
مذكر	مۇزەككىر	598	مساعده	مۇسائەدە	599
مذهب	مۇزەھھەب	598	مصادقت	مۇسادەقەت	599

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مذهب	مۇزەھھىب	598	مصادقت ليق	مۇسادەقەتلىق	599
مسافرت	مۇسافەرەت	599	مصلى	مۇسەللي	600
مسافر	مۇسافىر	599	مسلط	مۇسەللىت	600
مسافرخانه	مۇسافىرخانه	599	مصمم	مۇسەممەم	600
مصاحبت	مۇساھەبەت	599	مثمن	مۇسەممەن	600
مصاحب	مۇساھىب	599	مثنى	مۇسەننا	600
مساوده	مۇساۋەدە	599	مصنف	مۇسەننەف	600
مساوى	مۇساۋي	599	مصنفات	مۇسەننەفات	601
مساعد	مۇسائىد	599	مصنف	مۇسەننىف	601
مسبع	مۇسەببەئ	599	مسوده	مۇسەۋۋەدە	601
مسبب	مۇسەببىب	599	مصور	مۇسەۋۋەر	601
مسبب الاسباب	مۇسەببىبۇل ئەسباب	599	مصور	مۇسەۋۋىر	601
مسطح	مۇسەتتەھ	599	موسوى	مۇسەۋي	601
مسخر	مۇسەخخەر	599	مصيقل	مۇسەيقەل	601
مسخن	مۇسەخخىن	600	مثبت	مۇسبەت	601
مسدس	مۇسەددەس	600	مستبد	مۇستەببدد	601
مصدع	مۇسەددىئ	600	مستطيل	مۇستەتىل	601
مصدق	مۇسەددەق	600	مستطاب	مۇستەتاب	601
مصدق	مۇسەددىق	600	مستجاب	مۇستەجاب	601
مسلسل	مۇسەلسەل	600	مستجاب الدعوه	موستەجابۇد دەئۇە	601
مصلا ، مصلى	مۇسەللا	600	مستعجل	مۇستەئجەل	601
مثلث	مۇسەللەس	600	مستعجل	مۇستەئجىل	601
مسلم	مۇسەللەم	600	مستخرج	مۇستەخرەج	601

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مسلح	مۇسەللەھ	600	مستخلص	مۇستەخلەس	601
مستدام	مۇستەدام	601	مستمعين	مۇستەمئىن	603
مستدير	مۇستەدىر	601	مستنكر	مۇستەنكەر	603
مستراح	مۇستەراھ	601	مستنكر	مۇستەنكىر	603
مستاءصل	مۇستەئسەل	601	مستند	مۇستەنەد	603
مستسقى	مۇستەسقى	602	مستند	مۇستەنىد	603
مستثنى	مۇستەسنا	602	مستهزئ	مۇستەھزىئ	603
مستشار	مۇستەشار	602	مستحسن	مۇستەھسەن	603
مستشهد	مۇستەشھەد	602	مستهلك	مۇستەھلەك	603
مستغل	مۇستەغەل	602	مستهلك	مۇستەھلىك	603
مستغرق	مۇستەغرەق	602	مستحق	مۇستەھىققى	603
مستغرق	مۇستەغرىق	602	مستحكم	مۇستەھكەم	603
مستغنى	مۇستەغنى	602	مستحب	مۇستەھەب	603
مصطفى	مۇستەفا	602	مستوجب	مۇستەۋجىب	603
مستفيد	مۇستەفىد	602	مستوفى	مۇستەۋفىي	603
مستقبل	مۇستەقبەل	602	مستولى	مۇستەۋلا	603
مستقبل	مۇستەقبىل	602	مستولى	مۇستەۋلى	603
مستقيم	مۇستەقىم	602	مستوى	مۇستەۋى	603
مستكره	مۇستەكرەھ	602	مستعد	مۇستەئىدد	603
مستعمل	مۇستەئمەل	602	مسرف	مۇسرىف	603
مستمند	مۇستەمەند	602	مسكت	مۇسكەت	603
مستمع	مۇستەمئ	602	مسلم	مۇسلىم	604
مستمع ليق	مۇستەمئلىق	602	مسلمان	مۇسلىمان	604

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مستمد	مۇستەمدد	602	مصلح	مۇسلھ	604
مثمر	مۇسمىر	604	مشاوره	مۇشاۋەرە	605
مصحف	مۇسھەف	604	مشاورت	مۇشاۋەرەت	605
مسهل	مۇسھىل	604	مشاور	مۇشاۋىر	605
مسوده	مۇسۋەددە	604	مشبه	مۇشەببەھ	605
مصر	مۇسىرر	604	مشعبد	مۇشەئبىد	605
موسيقار	مۇسىقار	604	مشعبد ليک	مۇشەئبىدلىك	605
موسيقى	مۇسىقا	604	مشعبذ	مۇشەئبىز	605
			مشعبذليک	مۇشەئبىزلىك	605
موسيقى	مۇسقىي	604	مشددت	مۇشەددەت	605
موسيقيون	مۇسقىيىۇن	604	مشرف	مۇشەررەف	605
مسن	مۇسىن	604	مشكل	مۇشەككەل	605
موش	مۇش	604	مشمع	مۇشەممەئ	605
موش مشكين	مۇشى مۇشكىن	604	مشوش	مۇشەۋۋەش	605
مشاعره	مۇشائەرە	604	مشوش ليغ	مۇشەۋۋەشلىغ	605
مشابهت	مۇشابەھەت	604	مشتاق	مۇشتاق	605
مشابه	مۇشابىھ	604	مشترک	مۇشتەرەك	605
مشابهه	مۇشابىھە	604	مشترى	مۇشتەرىي	605
مشاركت	مۇشارەكەت	604	مشتغل	مۇشتەغىل	605
مشار اليه	مۇشار ئىلەيھى	604	مشتغلات	مۇشتەغىلات	605
مشارک	مۇشارىك	604	مشتق	مۇشتەق	605
مشاكل	مۇشاكىل	604	مشتهى	مۇشتەھىي	605
مشاهدات	مۇشاھەدات	605	مشتعل	مۇشتەئىل	606

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مشاهده	مۇشاهەدە	605	مشت زن	مۇشتزەن	606
مشاهد	مۇشاهىد	605	مشرف	مۇشرەف	606
مشرف	مۇشرىف	606	مشك ناب	مۇشكى ناب	607
مشرك	مۇشرىك	606	مشكين رقم	مۇشكىن رەقەم	607
مشفق	مۇشفىق	606	مشكين سحاب	مۇشكىنى سەھاب	607
مشفقانه	مۇشفىقانە	606	مشكين هلال	مۇشكىن ھىلال	607
مشك	مۇشك	606	مغ	مۇغ	607
مشك بار	مۇشكبار	606	مغان	مۇغان	607
مشكبو	مۇشكبۇ	606	مغانه	مۇغانە	607
مشك افشان	مۇشكئەفشان	606	مغايرت	مۇغايەرەت	607
مشك اندود	مۇشكەندۇد	606	مغنى	مۇغەننىي	607
مشك بيد	مۇشكبىد	606	مغنيون	مۇغەننىيۇن	607
مشك بيز	مۇشكبىز	606	مغير	مۇغەيىەر	607
مشك ريز	مۇشكرىز	606	مغير	مۇغەيىىر	607
مشك سا	مۇشكسا	606	مغ بچه	مۇغبەچە	607
مشك سای	مۇشكساي	606	مغتنم	مۇغتەنەم	607
مشكفام	مۇشكفام	606	مغتنم	مۇغتەنىم	607
مشك فشان	مۇشكفىشان	606	مغلق	مۇغلەق	607
مشك تاتار	مۇشكى تاتار	606	مغيلان	مۇغىلان	607
مشك تتار	مۇشكى تاتار	606	مفاعله	مۇفائەلە	607
مشك تر	مۇشكى تەر	606	مفارقت	مۇفارەقەت	607
مشك سارا	مۇشكى سارا	606	مفتن	مۇفەتتىن	607
مشكل	مۇشكىل	606	مفتح	مۇفەتتەھ	607

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مشكلات	مۇشكىلات	607	مفتح الابواب	مۇفەتتىھۇل ئەبۋاب	608
مشكين	مۇشكىن	607	مفرح	مۇفەررىھ	608
مفسر	مۇفەسسىر	608	مقاربت	مۇقارەبەت	609
مفصل	مۇفەسسەل	608	مقارنه	مۇقارەنە	609
مفسر	مۇفەسسىر	608	مقارنت	مۇقارەنەت	609
مفكر	مۇفەككىر	608	مقارن	مۇقارىن	609
مفت	مۇفت	608	مقامر	مۇقامىر	609
مفتخر	مۇفتەخەر	608	مقايسه	مۇقايەسە	609
مفتخر	مۇفتەخىر	608	مقطع	مۇقەتتەئ	609
مفترى	مۇفتەرىي	608	مقطعات	مۇقەتتەئات	609
مفتى	مۇفتىي	608	مقدر	مۇقەددەر	609
مفتى كردون	مۇفتىئى گەردۇن	608	مقدس	مۇقەددەس	609
مفرد	مۇفرەد	608	مقدم	مۇقەددەم	609
مفردات	مۇفرەدات	608	مقدر	مۇقەددىر	609
مفرط	مۇفرىت	608	مقدمات	مۇقەددىمات	609
مفسد	مۇفسىد	608	مقدمه	مۇقەددىمە	609
مفلس	مۇفلىس	608	مقرب	مۇقەررەب	609
مفلس ليق	مۇفلىسلىق	608	مقربين	مۇقەررەبىن	609
مفهم	مۇفھەم	608	مقرر	مۇقەررەر	609
مفيد	مۇفىد	608	مقرنس	مۇقەرنەس	609
مفيض	مۇفىز	608	مقسم	مۇقەسسەم	610
مقابله	مۇقابەلە	608	مقصر	مۇقەسسىر	610
مقابل	مۇقابىل	609	مقسم	مۇقەسسىم	610

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مقاتله	مۇقاتەلە	609	مقفا	مۇقەففا	610
مقاربه	مۇقارەبە	609	مقفل	مۇقەففەل	610
مقمر	مۇقەممىر	610	مكدر	مۇكەددەر	611
مقوس	مۇقەۋۋەس	610	مكرر	مۇكەررەر	611
مقوى	مۇقەۋۋي	610	مكرم	مۇكەررەم	611
مقيد	مۇقەييەد	610	مكلل	مۇكەللەل	611
مقبل	مۇقبىل	610	مكمل	مۇكەممەل	611
مىقتدا ، مقتدى	مۇقتەدا	610	مكحل	مۇكەھھەل	611
مقتدا زمره ٴاسلام	مۇقتەدائى زۇمرەئى ئىسلام	610	مكون	مۇكەۋۋەن	611
مقتدى	مۇقتەدي	610	مكونات	مۇكەۋۋەنات	611
مقتدر	مۇقتەدىر	610	مكون	مۇكەۋۋىن	611
مقتضى	مۇقتەزي	610	مكيف	مۇكەييىف	611
مقتضى ، مقتضا	مۇقتەزا	610	مكتسب	مۇكتەسەب	611
مقتضيات	مۇقتەزىيىات	610	مكتسب	مۇكتەسىب	611
مقرى	مۇقرى	610	مكرم	مۇكرىم	611
مقرىٴ	مۇقرىئ	610	مكنت	مۇكنەت	611
مقنع	مۇقنىئ	610	مونكايماق	مۇڭايماق	611
مقر	مۇقرار	610	مونكراماق	مۇڭراماق	611
مقيم	مۇقىم	610	مونكراشماق	مۇڭراشماق	611
مكابره	مۇكابەرە	610	مونكرايماق	مۇڭرايماق	611
مكاتبات	مۇكاتەبات	611	مونكلوغ	مۇڭلۇغ	611
مكاتبه	مۇكاتەبە	611	مل	مۇل	612
مكافات	مۇكافات	611	ملازمت	مۇلازەمەت	612

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
مكالمه	مۇكالەمە	611	ملازم	مۇلازىم	612
مكالمات	مۇكالەمات	611	ملازمت	مۇلازىمەت	612
ملازمليق	مۇلازىملىق	612	ملك آرا	مۇلكارا	613
ملازمين	مۇلازىمىن	612	ملكت	مۇلكەت	613
ملاصق	مۇلاسىق	612	ملك پناه	مۇلكپەناھ	613
ملاقات	مۇلاقات	612	ملك بخش	مۇلكبەخش	613
ملاقى	مۇلاقىي	612	ملكدار	مۇلكدار	613
ملاحظه	مۇلاھەزە	612	ملك دارليق	مۇلكدارلىق	613
ملاحظ	مۇلاھىز	612	ملك ران	مۇلكران	613
ملاعب	مۇلائىب	612	ملك ستان	مۇلكىستان	613
ملايم	مۇلايىم	612	ملك ستانليق	مۇلكىستانلىق	613
ملايمت	مۇلايىمەت	612	ملك گير	مۇلكگىر	613
ملقب	مۇلەققەب	612	ملكيت	مۇلكىيىەت	613
ملوث	مۇلەۋۋەس	612	ملحق	مۇلھەق	613
			ملهم	مۇلھىم	613
ملون	مۇلەۋۋەن	612	ملهم	مۇلھەم	613
ملتجاء	مۇلتەجائ	612	موءلم	مۇئلىم	613
ملتذ	مۇلتەزز	612	ملوك	مۇلۇك	613
ملتفت	مۇلتەفىت	612	ملوكانه	مۇلۇكانە	613
ملتمس	مۇلتەمەس	612	مماثلت	مۇماسىلەت	613
ملتمس	مۇلتەمىس	613	ممانعت	مۇمانەئەت	613
ملتهب	مۇلتەھىب	613	مماس	مۇماس‌س	614
ملجار	مۇلجار	613	ممدد	مۇمەددىد	614

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ملزم	مۇلزەم	613	ممثل	مۇمەسسىل	614
ملصق	مۇلسەق	613	مميز	مۇمەييىز	614
ملك	مۇلك	613	ممتاز	مۇمتاز	614
ممتد	مۇمتەدد	614	مناقشه	مۇناقەشە	615
ممتلى	مۇمتەلىي	614	منعطف	مۇنئەتىف	615
ممتنع	مۇمتەنىئ	614	منجم	مۇنەججىم	615
ممتحن	مۇمتەھىن	614	منور	مۇنەۋۋەر	615
ممكنات	مۇمكىنات	614	منوم	مۇنەۋۋىم	615
ممكن الوصول	مۇمكىنۇل ۋۇسۇل	614	منور	مۇنەۋۋىر	615
ممد	مۇممدد	614	منزل	مۇنەززەل	615
ممل	مۇمىلل	614	منزه	مۇنەززەھ	615
مؤمن	مۇئمىن	614	منقش	مۇنەققەش	615
مؤمنون	مۇئمىنۇن	614	منقح	مۇنەققەھ	616
مناجات	مۇناجات	614	منعقد	مۇنئەقىد	616
منادا	مۇنادا	614	منعكس	مۇنئەكىس	616
منادى	مۇنادي	615	منبسط	مۇنبەسىت	616
منازعه	مۇنازەئە	615	منطبق	مۇنتەبىق	616
منازعت	مۇنازەئەت	615	منتخبات	مۇنتەخەبات	616
مناظره	مۇنازەرە	615	منتخب	مۇنتەخەب	616
منازع	مۇنازىئ	615			
مناظر	مۇنازىر	615	منتخب	مۇنتەخىب	616
مناسبت	مۇناسەبەت	615	منتظم	مۇنتەزەم	616
مناسب	مۇناسىب	615	منتظر	مۇنتەزەر	616

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
منافات	مۇنافات	615	منتظر	مۇنتەزىر	616
منافرت	مۇنافەرەت	615			
منافي	مۇنافي	615	منتظم	مۇنتەزىم	616
منافق	مۇنافىق	615	منتسب	مۇنتەسىب	616
منتشر	مۇنتەشىر	616	منفك	مۇنفەك	617
منتفع	مۇنتەفئ	616	منفعل	مۇنفەئىل	617
منتفي	مۇنتەفي	616	منقاد	مۇنقاد	617
منطفي	مۇنتەفي	616	منقطع	مۇنقەتئ	618
منتقل	مۇنتەقىل	616	منقرض	مۇنقەرىز	618
منتقم	مۇنتەقىم	617	منقض	مۇنقەزى	618
منتها ، منتهى	مۇنتەھا	617	منقسم	مۇنقەسىم	618
منتهى	مۇنتەھى	617	منقلب	مۇنقەلىب	618
منتج	مۇنتىج	617	منكر	مۇنكىر	618
منجرر	مۇنجەر	617	منحط	مۇنھەت	618
منجمد	مۇنجەمىد	617	منهدم	مۇنھەدىم	618
منخسف	مۇنخەسىف	617	منحرف	مۇنھەرىف	618
منخلع	مۇنخەلەئ	617	منهزم	مۇنھەزىم	618
مندرج	مۇندەرىج	617	منحصر	مۇنھەسىر	618
مندرجات	مۇندەرىجات	617	منحنى	مۇنھەنىي	618
مندفع	مۇندەفئ	617	منهى	مۇنھى	618
منصرف	مۇنسەرىف	617	منير	مۇنىر	618
منصف	مۇنسىف	617	مونس	مۇنىس	618
منشاء	مۇنشەئ	617	منعم	مۇنئىم	618

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
منشآت	مۇنشەئات	617	محابا	مۇھابا	618
منشرح	مۇنشەرىھ	617	مهابت	مۇھابەت	618
منشى	مۇنشىي	617	مهاجرت	مۇھاجىرەت	618
منفرد	مۇنفەرىد	617	مهاجر	مۇھاجىر	619
محادثه	مۇھادەسە	619	محرك	مۇھەررىك	620
محاربه	مۇھارەبە	619	محصل	مۇھەسسەل	620
محارب	مۇھاربب	619	محصل	مۇھەسسىل	620
محاصره	مۇھاسەرە	619	محقر	مۇھەققەر	620
محاسب	مۇھاسىب	619	محقق	مۇھەققەق	620
محافه	مۇھافە	619	محقق	مۇھەققىق	620
محافظه	مۇھافەزە	619	محلا ، محلى	مۇھەللا	620
محافظت	مۇھافەزەت	619	مهندس	مۇھەندىس	620
محافظ	مۇھافىز	619	مهندس وار	مۇھەندىسۋار	620
محاكمه	مۇھاكەمە	619	مهندس وش	مۇھەندىسۋەش	620
محاكمة اللغتين	مۇھاكەمەتۇل لۇغەتەين	619	محوطه	مۇھەۋۋەتە	620
محال	مۇھال	619	مهوس	مۇھەۋۋىس	620
محالات	مۇھالات	619	مهيا	مۇھەييا	620
محاوره	مۇھاۋەرە	619	مهياء	مۇھەييەئ	620
محاورت	مۇھاۋەرەت	619	محتاج	مۇھتاج	620
محاور	مۇھاۋىر	619	محتاجون	مۇھتاجۇن	620
محدب	مۇھەددەب	619	محتاج اليه	مۇھتاج ئىلەيھى	620
محدث	مۇھەددىس	619	مهتدى	مۇھتەدي	620
مهرا	مۇھەررا	619	محترم	مۇھتەرەم	620

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
محرر	مۇھەررەر	619	محترز	مۇھتەرىز	620
محررات	مۇھەررەرات	619	محترق	مۇھتەرىق	620
محرم	مۇھەررەم	620	مختضر	مۇھتەزەر	621
محرر	مۇھەررىر	620	محتضر	مۇھتەزىر	621
محتسب	مۇھتەسىب	621	مهيب	مۇھىيب	622
محتشم	مۇھتەشەم	621	محيط	موھىيت	622
محتمل	مۇھتەمەل	621	محق	مۇھىققى	622
محتوى	مۇھتەۋى	621	مهم	مۇھىمم	622
محدث	مۇھدەس	621	مواعظه	مۇۋائەزە	622
محدث	مۇھدىس	621	مواخذه	مۇۋاخەزە	622
مهر	مۇھر	621	مواظبت	مۇۋازەبەت	622
مهره	مۇھرە	621	موازنت	مۇۋازەنەت	622
مهرەباز	مۇھرەباز	621	موازى	مۇۋازىي	622
مهرەدزد	مۇھرەدۇزد	626	مواسا	مۇۋاسا	622
مهردار	مۇھردار	626	مواسات	مۇۋاسات	622
مهرسكوت	مۇھرى سۈكۈت	626	مواصلت	مۇۋاسەلەت	622
محرق	مۇھرىق	626	موافقت	مۇۋافەقەت	622
مهركرام	مۇھرى كىرام	626	موافق	مۇۋافىق	622
مهر نبوت	مۇھرى نۇبۇۋۋەت	626	موانست	مۇۋانەسەت	622
مهر اخفا	مۇھرى ئىخفا	626	موجه	مۇۋەججەھ	622
مهزل	مۇھزەل	626	موظف	مۇۋەززەف	622
محكم	مۇھكەم	626	موشح	مۇۋەششەھ	622
مهلت	مۇھلەت	626	موفق	مۇۋەففەق	622

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مهلك	مۇهلەك	621	موفقيت	مۇۋەففەقىييەت	622
مهلك	مۇهلىك	621	موقت	مۇۋەققەت	623
مهمل	مۇهمەل	622	موكل	مۇۋەككەل	623
محب	مۇهىببب	622	مولد	مۇۋەللەد	623
مولد	مۇۋەللىد	623	مرآت كىتى نما	مىرئاتى گىتىنەما	623
موله	مۇۋەللىھ	623	مرآت حسن	مىرئاتى ھۆسن	624
موحش	مۇۋەھمش	623	معراج	مىئراج	624
معز	مۇئىززز	623	ميراخور	مىراخور	624
معين	مۇئىين	623	مرار	مىرار	624
ميسر	مۇيەسسەر	623	ميرزا	مىرزا	624
موچه	مۆچه	623	مريخ	مىررىخ	624
موچاك	مۆچەك	623	ميرسپاه	مىرسپاھ	624
ملچار	مۆلچەر	623	مضراب	مىزراب	624
مينك	مەك	564	مزاج	مىزاج	624
منكزاماك	مەكزەمەك	564	ميزان	مىزان	624
مطهره	مىتھەرە	564	ميزان الاوزان	مىزانۇلئەۋزان	624
معجر	مىئجەر	623	ميزبان	مىزبان	624
مجره	مىجەرە	623	ميزبان ليق	مىزبانلىق	624
مجمر	مىجمەر	623	مژه	مىژە	624
ميخ	مىخ	623	مژكان	مىژگان	624
ميخ دوز	مىخدۇز	623	مساس	مىساس	624
مداد	مىداد	623	مثال	مىسال	624
مدحت	مىدھەت	623	مثال خامه	مىسالى خامە	624

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
مير	مىر	623	مصباح	مىسباھ	624
ميراب	مىراب	623	مسطر	مىستەر	624
مرآت	مىرئات	623	مصر	مىسر	624
مرآت الصفا	مىرئاتۇسسەفا	623	مصراع	مىسراۋ	624
مصر معظم	مىسرى مۇئەززەم	624	ميم	مىيم	625
مصر عزت	مىسرى ئىززەت	624	معمار	مىئمار	625
مثقال	مىسقال	624	ممراض	مىمراز	625
مصقل	مىسقەل	624	من	مىن	625
مسكين	مىسكىن	624	من بعد	مىن بەئد	626
مثل	مىسل	625	منبر	مىنبەر	626
مسمار	مىسمار	625	منطقه	مىنتەقە	626
مسواك	مىسۋاك	625	منفخ	مىنفەخ	626
مشكات ، مشكوات	مىشكات	625	منقار	مىنقار	626
ميخ	مىخ	625	منقاش	مىنقاش	626
مفتاح	مىفتاھ	625	مينماك	مىنمەك	626
مفتاح القلوب	مىفتاھۇلقۇلۇب	625	منت	مىننەت	626
مفتاح العلوم	مىفتاھۇلئولۇم	625	منهاج	مىنھاج	626
مقط	مىقەت	625	منهاج النجات	مىنھاجۇن نجات	626
مقدار	مىقدار	625	مينو	مىنو	626
مقراض	مىقراز	625	منوال	مىنۋال	626
مقنعه	مىقنەئە	625	مهاد	مىھاد	626
ميكجين	مىكەجىن	625	مهار	مىھار	626
ميكجين	مىگەجىن	625	محن	مىھەن	626
ميل	مىل	625	مهتر	مىھتەر	626
مىلل	مىلەل	625	مهر	مىھر	626

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ملك	مىلك	625	محراب	مىھراب	626
ملت	مىللەت	625	محراب خوان	مىھرابخان	626
محراب وش	مىھرابۋەش	626	مهمان سراى	مىھمان سەراي	627
محرابى	مىھرابي	627	مهمان نواز	مىھماننەۋاز	627
مهر آثار	مىھراسار	627	مهمانى	مىھماني	627
مهرتارى	مىھرتارى	627	مهنه	مىھنه	627
مهرافروز	مىھرەفرۇز	627	محنت	مىھنەت	628
مهرين	مىھرەين	627	مهنت	مىھنەت	628
مهرجان	مىھرجان	627	محنت افزاى	مىھنەت ئەفزاي	628
مهركيا	مىھرگىيا	627	محنت زده	مىھنەتزەدە	628
مىھركياه	مىھرگىياھ	627	محور	مىھۋەر	628
			ميعاد	مىيئاد	628
مهراوتى	مىھر ئوتى	627	ميعادگاه	مىيئادگاھ	628
مهرعالم تاب	مىھرى ئالەمتاب	627	معيار	مىئيار	628
مهرعالم كرد	مىھرى ئالەمگەرد	627	ميان	مىيان	628
مهرتابان	مىھرى تابان	627	ميانه	مىيانه	628
مهر انور	مىھرى ئەنۋەر	627	ميان بسته	مىيانبەستە	628
مهرجهان تاب	مىھرى جەھانتاب	627	ميانجى	مىيانچى	628
مهرخاور	مىھرى خاۋەر	627	ميانچى ليق	مىيانچىلىق	628
مهردرخشان	مىھرى دۇرەخشان	627	ميان سال	مىيانسال	628
مهر رخشان	مىھرى رەخشان	627	ميان گير	مىيانگىر	628
مهرلامع	مىھرى لامئ	627	مينا	مىينا	628
مهر منير	مىھرى مۇنىر	627	ميناكار	مىيناكار	628
مهر اشراق	مىھرى ئىشراق	627	مينايى	مىينايى	628
مهمان سرا	مىھمانسەرا	627	مينو	مىينۇ	628

ن (نۇ :ن)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نا	نا	629	ناتنومند	ناتەنۇمەند	630
نا آباد	نائاباد	629	ناتوان	ناتەوان	630
نااهل	نائەهل	629	ناتوانا	ناتەۋانا	630
ناب	ناب	629	ناتوان ليغ	ناتەۋانلىغ	630
ناباک	ناباك	629	ناتوان و عليل	ناتەۋانۇ ئەلىل	630
نابالغ	نابالىغ	629	ناطق	ناتىق	630
نابايسته	نابايستە	629	ناطقه	ناتىقە	630
نابجا	نابەجا	629	ناجنس	ناجىنس	630
نابختيار	نابەختىيار	629	ناچخ	ناچەخ	630
نابود	نابۇد	629	ناچيز	ناچىز	630
ناپاک	ناپاك	629	ناخواه	ناخاھ	630
ناپايدار	ناپايدار	629	ناخلق	ناخلەق	630
ناپديد	ناپەدىد	629	ناخوش	ناخۇش	630
ناپديدار	ناپەدىدار	629	ناخنه	ناخۇنە	630
ناپروا	ناپەرۋا	629	ناخردمند	ناخىرەد مەند	630
ناپسند	ناپەسەند	630	ناخردمندليق	ناخىرەدمەندلىق	630
ناپيدا	ناپەيدا	630	نادىده	نادىدە	630
ناپسنديده	ناپەسەندىدە	630	نادر ، نادره	نادىر ، نادىرە	630
ناپخته	ناپۇختا	630	نادرەسان	نادىرەسان	631
ناتمام	ناتەمام	630	نادر زمان	نادىرى زەمان	631

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نا دلپذير	نادىلپەزىر	631	نازل	نازىل	631
نادم	نادىم	631	ناظم	نازىم	631
نار	نار	631	ناظوربانليغ	نازۇر بانلىغ	632
نارپستان	نارى پىستان	631	نازك	نازۇك	632
نارمجوس	نارى مەجۇس	631	ناژو	ناژۇ	632
ناراست	ناراست	631	ناس	ناس	632
نارسيده	نارەسىدە	631	ناساز	ناساز	632
نارنج	نارەنج	631	ناصبور	ناسەبۇر	632
نارنج وش	نارەنج ۋەش	631	ناسره	ناسەرە	632
نارنجى	نارەنجي	631	ناسزا	ناسەزا	632
ناروا	نارەۋا	631	ناسزاليق	ناسەزالىق	632
ناربون	ناربۇن	631	ناصواب	ناسەۋاب	632
نارون	نارۇەن	631	ناسپاس	ناسىپاس	632
ناری	ناري	631	ناسودمند	ناسۇدمەند	632
نارضامند	نارىزامەند	631	ناسفته	ناسۇفتە	632
			ناسخ	ناسىخ	632
ناز پرور	ناز پەرۋەر	631	ناصر	ناسىر	632
ناز پرورد	ناز پەرۋەرد	631	ناثر	ناسىر	632
نازو نعيم	نازۇ نەئىم	631	ناصح	ناسىھ	632
نازونعم	نازۇ نىئەم	631	ناصحا	ناسىھا	632
ناظر	نازىر	631	ناصيه	ناسىيە	632
ناظر مقصود	نازىرى مەقسۇد	631	ناشاد	ناشاد	632
نازش	نازىش	631	ناشايست	ناشايىست	632

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ناشايسته	ناشايسته	632	ناقابل	ناقابىل	633
ناشپاتى	ناشپاتى	632	ناقه	ناقه	634
ناشكفت	ناشۇكۇفت ، ناشۇگۇفت	633	ناقوس	ناقۇس	634
ناشى	ناشى	633	ناقوس مدينة	ناقۇسى مەدىنە	634
ناشر	ناشىر	633	ناقض	ناقىز	634
ناشناس	ناشىناس	633	ناقص	ناقىس	634
ناغو	ناغۇ	633	ناقص وش	ناقىسۇەش	634
ناف	ناف	633	ناقل	ناقىل	634
نافه	نافه	633	ناكار	ناكار	634
نافه تاتار	نافەئى تاتار	633	ناكام	ناكام	634
نافه طيب	نافەئى تەييب	633	ناكام ليغ	ناكاملىغ	634
نافه چين	نافەئى چىن	633	ناكرده	ناكەردە	634
نافراهم	نافەراھەم	633	ناكس	ناكەس	634
نافرجام	نافەرجام	633	ناكسته	ناكەستە	634
نافرخ	نافەررۇخ	633	ناكاه	ناگاھ	634
نافرجام ليغ	نافەرجاملىغ	633	ناكاهى	ناگاھىي	634
نافرمان	نافەرمان	633	ناكهان	ناگەھان	634
نافرمانليغ	نافەرمانلىغ	633	ناكزير	ناگۇزىر	634
نافع	نافئ	633	ناكرفت	ناگىرىفت	634
نافذ	نافىز	633	نال	نال	634
نافذ فرمان	نافىزى فەرمان	633	نالان	نالان	634
نافله	نافىلە	633	نالنده	نالەندە	634
نافيه	نافىيە	633	نام	نام	634

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نامه	نامه	634	نامجوى	نامجوي	635
نامه آرا	نامه ئارا	635	نامدار	نامدار	635
نامەبر	نامەبەر	635	نامزد	نامزاد ، نامزەد	635
نامعدود	نامەئدۇد	635	نامتناهى	نامۇتەناهي	635
نامربوط	نامەربۇت	635	نامتفق	نامۇتتەفىق	636
نامرد	نامەرد	635	نامراد	نامۇراد	636
نامردم	نامەردۇم	635	ناموس	نامۇس	636
نامردملیغ	نامەردۇملىغ	635	ناموسكار	نامۇسكار	636
نامرعى	نامەرئي	635	نامكرر	نامۇكەررەر	636
نامسموع	نامەسمۇئ	635	ناملايم	نامۇلايىم	636
نامسياه	نامەسىياھ	635	نامناسب	نامۇناسىب	636
نامشروع	نامەشرۇئ	635	نام وننک	نامۇنەك	636
نامفهوم	نامەفھۇم	635	نامور	نامۇر	636
نامقبول	نامەقبۇل	635	نامهربان	نامەھربان	636
نامقدور	نامەقدۇر	635	نامى	نامي	636
نامقدوره	نامەقدۇرە	635	نامیه	نامىيە	636
نامعقول	نامەئقۇل	635	نانكور	نانكور	636
نامعلوم	نامەئلۇم	635	ناحق شناس	ناھەقشىناس	636
نامحرم	نامەھرەم	635	ناهمپاى ليق	ناھەمپايلىق	636
نامحصور	نامەھسۇر	635	ناهموار	ناھەموار	636
ناموزون	نامەۋزۇن	635	ناهموارليغ	ناھەمۇارلىغ	636
نامه اعمال	نامەئى ئەئمال	635	ناهد	ناھىد	636
نامه اقبال	نامەئى ئىقبال	635	ناهنجار	ناھىنجار	636

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ناحيه	ناهىيه	636	نبات	نەبات	637
ناحيت	ناهىيەت	636	نبات مصر	نەباتى مىسر	637
ناو	ناۋ	636	نباتى	نەباتي	637
ناوه	ناۋه	636	نبرد	نەبەرد	637
ناورد	ناۋەرد	636	نبرد آزما	نەبەرد ئازما	637
ناوک	ناۋەك	637	نبرد آزماى	نەبەردازماي	637
ناوەكش	ناۋەكەش	637	نبض	نەبز	637
ناوك افكن	ناۋەك ئەفكەن	637			
ناوک انداز	ناۋەك ئەنداز	637	نبود	نەبۇد	638
ناوک فكن	ناۋەك فىگەن	637	نبى	نەبي	638
ناودان	ناۋدان	637	نبيز ، نبيذ	نەبىز	638
نائب	نائىب	637	نعت	نەئت	638
نائبه	نائىبه	637	نطع	نەتئ	638
نااعتمادليغ	نائىئتمادلىغ	637	نتائج	نەتائج	638
نائل	نائىل	637	نتايج	نەتايج	638
نائم	نائىم	637	نتاك	نەتەگ	638
نای	ناي	637	نتيجه	نەتىجە	638
نایاب	نايا‌ب	637	نجات	نەجات	638
نایافت	نايافەت	637	نژاد	نەژاد	638
نای و كوس	نايۇكوس	637	نجائب	نەجائىب	638
نایب	نايىب	637	نجف	نەجەف	638
نایب مناب	نايىب مەناب	637	نژند	نەژەند	638
نایم	نايىم	637	نجار	نەججار	638

یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	یەزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نە	نە	637	نجم	نەجم	638
نجم ثاقب	نەجمى ساقىب	638	ندى	نەدي	639
نجم شهاب	نەجمى شىهاب	638	نديم	نەدىم	639
نجيب	نەجىب	638	نديم وش	نەدىمۇوش	639
نجس	نەجىس	638	ندى وار	نەدىيۇار	639
نخ	نەخ	638	نعره	نەئرە	639
نخجير	نەخجىر	639	نعره زن	نەئرەزەن	639
نخجيرگاه	نەخجىرگاه	639	نعره هايل	نەئرەئى هايىل	639
نخچير	نەخچىر	639	نرخ	نەرخ	639
نخشب	نەخشەب	639	نرد	نەرد	639
نخل	نەخل	639	نردبان	نەردبان	639
نخل بند	نەخل بەند	639	نراد	نەراد	640
نخل بن	نەخل بون	639	نره	نەرە	640
نخىل رعنا	نەخلى رەئنا	639	نركس	نەرگىس	640
نخلستان	نەخلىستان	639	نركس زار	نەرگىسزار	640
نخل ملاحت ثمرى	نەخلى مەلاھەت سەمەرى	639	نرگس جادو	نەرگىسى جادۇ	640
نخل موم	نەخلى مۇم	639	نركس شهلا	نەرگىسى شەھلا	640
نخل ناز	نەخلى ناز	639	نرگس نيم خواب	نەرگىسى نىمخاب	640
نخل ناژو	نەخلى ناژۇ	639	نرم	نەرم	640
نخيل	نەخىل	639	نرم رفتار	نەرمرەفتار	640
ندامت	نەدامەت	639	نرم رو	نەرمرو	640
ندامت ليغ	نەدامەتلىغ	639	نزع	نەزئ	640
ندم	نەدەم	639	نظاره	نەزارە	640

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ندرت	نەدرەت	639	نظارت	نەزارەت	640
نظافت	نەزافەت	640	نسائم المحبت	نەسائىمۇلمۇھەببەت	641
نزاكت	نەزاكەت	640	نسايم	نەسايىم	641
نزاهت	نەزاھەت	640	نصايح	نەسايىھ	641
نظايرخوان	نەزايىرخان	640	نصايح سنايح	نەسايىھى سەنايىھ	641
نظرباز	نەزەرباز	640	نسب	نەسەب	641
نظربازليغ	نەزەربازلىغ	640	نسبا"	نەسەبەن	641
نظركاه	نەزەرگاھ	640	نصب	نەسب	641
نذر	نەزر	640	نسق	نەسەق	641
نضرت	نەزرەت	640	نسترن	نەستەرەن	641
نظاره	نەززارە	640	نسج	نەسج	642
نظارەكر	نەززارەگەر	640	نسخ	نەسخ	642
نظم	نەزم	641	نسخى	نەسخىي	642
نظم سازليغ	نەزمسازلىغ	641	نثر	نەسر	642
نظم كيش	نەزمكىش	641	نصر	نەسر	642
نظم الجواهر	نەزمۇل جەۋاھىر	641	نسر طاير	نەسرى تايىر	642
نظم كلام	نەزمى كەلام	641	نسرين	نەسرىن	642
نزهت	نەزھەت	641	نسر واقع	نەسرى ۋاقىئ	642
نزهت كاه	نەزھەتگاھ	641	نسرين بر	نەسرىنبەر	642
نظير	نەزىر	641	نسرين عذار	نەسرىن ئۇزار	642
نذيره	نەزىرە	641	نص	نەس	642
نظم الجواهر	نەزمۇلجەۋاھىر	641	نساج	نەساج	642
نزه ، نزيه	نەزىھ	641	نساجت	نەساجەت	642

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نسائم	نەسائىم	641	نسل	نەسل	642
نسناس	نەسناس	642	نشوه	نەشۋە	643
نصوح	نەسۇھ	642	نشوونما	نەشۇنەما	643
نصيب	نەسىب	642	نشيمن	نەشىمەن	643
نسيج	نەسىج	642	نغم	نەغەم	643
نسيم	نەسىم	642	نغمات	نەغەمات	643
نسيم تحركى	نەسىمى تەھرىكى	642	نغمه	نەغمە	643
نسيم صبا	نەسىمى سەبا	642	نغمه پرداز	نەغمە پەرداز	643
نسيم شبكير	نەسىمى شەبكىر	642	نغمەزن	نەغمەزەن	643
نسيم وزان	نەسىمى ۋەززان	642	نغمه ساز	نەغمە ساز	643
نصيحت ساز	نەسىھەتساز	642	نغمه سرا	نەغمە سەرا	643
نصيحت شنو	نەسىھەتشۇنەۋ	642	نغمه سراى	نەغمە سەراي	643
نصيحت كوى	نەسىھەتگۇي	642	نغمەكار	نەغمەكار	643
نعش	نەئش	643	نغمەكش	نەغمەكەش	643
نشاط	نەشات	643	نغمه ريخته	نەغمەئى رىختە	644
نشاط افزا	نەشات ئەفزا	643	نفاذ	نەفاز	644
نشاط افزاى	نەشات ئەفزاي	643	نفع	نەفئ	644
نشاط پرست	نەشاتپەرەست	643	نفائس	نەفائىس	644
نشاط خانه	نەشاتخانە	643	نفايس	نەفايىس	644
نشاطليغ	نەشاتلىغ	643	نفاس مسيح دم	نەفەسى مەسىھدەم	644
نشئه	نەشئە	643	نفقه	نەفەقە	644
نشر	نەشر	643	نفحات	نەفەھات	644
نشست	نەشەست	643	نفحات الانس	نەفەھاتۇلئۇنس	644

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نشو	نەشۇ	643	نفط	نەفت	644
نفخ	نەفخ	644	نقد الفنج	نەقدۇلفەنج	645
نفخه	نەفخە	644	نقد امانت	نەقدى ئەمانەت	645
نفس	نەفس	644	نقد قلب	نەقدى قەلب	645
نفسانيت	نەفسانىيەت	644	نقدينه	نەقدىنە	645
نفس الامر	نەفسۇلئەمر	644	نقش	نەقش	645
نفس امر	نەفسى ئەمر	644	نقشباز	نەقشباز	645
نفس اماره	نەفسى ئەممارە	644	نقشبندى	نەقشبەندي	
نفحه	نەفهە	644	نقشبند	نەقشبەند	646
نفير	نەفىر	644	نقشبندليغ	نەقشبەندلىغ	646
نفيس	نەفىس	645	نقشبنديه	نەقشبەندىيە	646
نفع كلى	نەفئى كۇللي	645	نقش بين	نەقشبىن	646
نفى	نەفي	645	نقش پرداز	نەقشپەرداز	646
نفى وجود	نەفي ۋۇجۇد	645	نقش پيوند	نەقشپەيۋەند	646
نقاهت	نەقاهەت	645	نقش ساز	نەقشساز	646
نقاوت	نەقاۋەت	645	نقش كير	نەقشگىر	646
نقايس	نەقايىس	645	نقش و امل	نەقشۇ ئەمەل	646
نقايت	نەقايەت	645	نقش چين	نەقشى چىن	646
نقب	نەقب	645	نقش خاتم	نەقشى خاتەم	646
نقبه	نەقبە	645	نقاب	نەققاب	646
نقب زن	نەقبزەن	645	نقاد	نەققاد	646
نقب رو	نەقبرو	645	نقاره	نەققارە	646
نقد	نەقد	645	نقاش	نەققاش	646

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نقد جولوغ	نەقد جۇلۇغ	645	نقاش لیق	نەققاشلىق	646
نقاش صنع	نەققاشى سۇنئ	646	نمايان	نەمايان	647
نقاش چين	نەققاشى چىن	646	نماينده	نەمايەندە	647
نقل	نەقل	646	نمايش	نەمايىش	647
نقلى	نەقلي	646	نمط	نەمەت	647
نقيب	نەقىب	646	نمک	نەمەك	647
نقير	نەقىر	647	نمک دان	نەمەكدان	647
نقيض	نەقىز	647	نمرود	نەمرۇد	647
نقی	نەقي	647	نمام	نەممام	648
نكال	نەكال	647	نمام ليق	نەممامىلىق	648
نكبات	نەكبات	647	نمناك	نەمناك	648
نكبت	نەكبەت	647	نمود	نەمۇد	648
نكهت	نەكھەت	647	نمودار	نەمۇدار	648
نكهت سيز	نەكھەتسىز	647	ننگ	نەنگ ، نەڭ	648
نعل	نەئل	647	ننگ ونام	نەنگۇنام	648
نعلين	نەئلەين	647	ننک وناموس	نەنگۇ ناموس	648
نعل برهنه	نەئلى بەرەھنە	647	نهار	نەھار	648
نعل واژكونه اورماق	نەئلى ۋاژگۇنە ئۇرماق	647	نهارا"	نەھارەن	648
نم	نەم	647	نهج	نەھەج	648
نماء	نەمائ	647	نهنک	نەھەڭ	648
نعماء	نەئمائ	647	نهنك	نەھەنگ	648
نما	نەما	647	نهنكانه	نەھەنگانە	648
نماز	نەماز	647	نهب	نەھب	648

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نماى	نەماي	647	نهب و غارت	نەھبۇغارەت	648
نهب و يغما	نەھبۇ يەغما	648	نوازندەليق	نەۋازەندەلىق	649
نهج	نەھج	648	نوازش	نەۋازش	649
نهر	نەھر	648	نواساز	نەۋاساز	650
نحس	نەھس	648	نواسازنده	نەۋاسازەندە	
نحس وش	نەھسۇەش	648	نواسيز	نەۋاسىز	650
نحس اصغر	نەھسى ئەسغەر	648	نواكاه	نەۋاگاھ	650
نحسيت	نەھسىيىەت	648	نواكو	نەۋاگۇ	650
نحل	نەھل	648	نوال	نەۋال	650
نحل شهد	نەھلى شەھد	648	نواله	نەۋالە	650
نحو	نەھۇ	648	نواليغ	نەۋالىغ	650
نحوست	نەھۇسەت	649	نو آموز	نەۋ ئاموز	650
نهيب	نەھىب	649	نواميس	نەۋامىس	650
نحيف	نەھىف	649	نواهى	نەۋاھي	650
نهى	نەھي	649	نوائب	نەۋائىب	650
نو	نەۋ	649	نوائى	نەۋائي	650
نوع	نەۋئ	649	نوايب	نەۋايىب	650
نواء	نەۋائ	649	نورد	نەۋەرد	650
نواوساز	نەۋايۇساز	649	نوردنده	نەۋەردەندە	650
نوا بخش	نەۋابەخش	649	نورديده	نەۋەردىدە	650
نوادر	نەۋادىر	649	نوبت	نەۋبەت	650
نوادر الشباب	نەۋادىر ۋششەباب	649	نوبتى	نەۋبەتي	650
نواز	نەۋاز	649	نوبر	نەۋبەر	650

پیزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	پیزلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نوازنده	نەۋازەندە	649	نوبهار	نەۋبەهار	651
نوباوه	نەۋ باۋە	651	نوحەكر	نەۋھەگەر	652
نو جوان	نەۋ جەۋان	651	نوعى	نەۋئي	652
نوجوان	نەۋجۇۋان	651	نويد	نەۋىد	652
نوخاسته	نەۋخاستە	651	نويس	نەۋىس	652
نوخواسته	نەۋخاستە	651	نويسنده	نەۋىسەندە	652
نوخيز	نەۋخىز	651	نعيم	نەئىم	652
نو دميده	نەۋ دەمىدە	651	نعيم روضه	نەئىمى رەۋزە	652
نورس	نەۋرەس	651	نى	نەي	652
نورسته	نەۋرەستە	651	نيابت	نەيابەت	652
نوروز	نەۋروز	651	نى بست	نەيبەست	652
نوروزى	نەۋروزي	651	نيزەور	نەيزەۋەر	652
نوسفر	نەۋسەفەر	651	نيسان	نەيسان ، نىيسان	652
نوشادر	نەۋ شادىر	651	نيسانى	نىيسانيي	652
نوكر	نەۋكەر	651	نيستان	نەيستان	652
نوكرليك	نەۋكەرلىك	651	نيشكر	نەيشەكەر	652
نوم	نەۋم	651	نيلاماك	نەيلەمەك	652
نوميد	نەۋمىد	651	نير	نەيىر	652
نوميدليق	نەۋمىدلىق	651	نيرين	نەيىرەين	652
نوحه	نەۋھە	651	نخود	نۇخۇد	652
نوحەپرداز	نەۋھەپەرداز	651	نوش	نوش ، نۆش	652
نوحه ساز	نەۋھە ساز	652	نوشانوش	نوشا ـ نوش	653
نوحه سازليغ	نەۋھەسازلىغ	652	نوشخند	نوشخەند	653

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نوحه كوكى	نەۋھەكۆكى	652	نوش دارو	نوشدارۇ	653
نوش لب	نوشى لەپ	653	نور	نۇرۇن	654
نوشين	نوشىن	653	نور عين	نۇرى ئەين	654
نوش حيات	نوشى ھەيات	653	نزهت	نۇزھەت	654
نوک	نەۋگ	653	نزهت كاه	نۇزھەتگاھ	654
نوک	نوگ	653	نزهت كه	نۇزھەتگەھ	654
نوک خامه	نوگى خامه	653	نزول	نۇزۇل	654
نوک مژگان	نوگى مۇژگان	653	نسخه	نۇسخه	654
نوميد	نومىد	653	نصرت	نۇسرەت	654
نوح	نوھ	653	نصب	نۇسۇب	654
نبوت	نۇبۇۋۋەت	653	نسور	نۇسۇر	654
نطفه	نۇتفه	653	نصوص	نۇسۇس	654
نطق	نۇتق	653	نوشادر	نۇشادىر	654
نوتوقچى	نۇتۇقچى	653	نوشيروان	نۇشىرۋان	654
نجوم	نۇجۇم	653	نشور	نۇشۇر	654
نخست	نۇخۇست	653	نفور	نۇفۇر	654
ندبه	نۇدبه	653	نفوذ	نۇفۇز	654
نور	نۇر	653	نفوس	نۇفۇس	654
نور آميز	نۇرئامىز	653	نقباء	نۇقەباۋ	654
نورانى	نۇرانىي	653	نقط	نۇقەت	654
نورافشان	نۇرەفشان	653	نقطه	نۇقتە	654
نوربخش	نۇربەخش	653	نقطه‌كاه	نۇقتەگاھ	654
نورپاش	نۇرپاش	653	نقطه موهوم	نۇقتەئى مەۋھۇم	654

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نور العين	نۇر ۋلئەين	653	نقطه مشك	نۇقتەئى مۇشك	654
نقره	نۇقره	655	نكتەسرا	نۇكتەسەرا	656
نقص	نەقس	655	نكته سنج	نۇكتەسەنج	656
نقصان	نۇقسان	655	نكته فشان	نۇكتەفىشان	656
نقل	نۇقل	655	نكته كو	نۇكتەگۇ	656
نقب	نۇقۇب	655	نكته كوى	نۇكتەگۇي	656
نقود	نۇقۇد	655	نكتەور	نۇكتەۋەر	656
نقوش	نۇقۇش	655	نكته توحيد	نۇكتەئى تەۋھىد	656
نقول	نۇقۇل	655	نكته مذموم	نۇكتەئى مەزمۇم	656
نكت	نۇكەت	655	نكته موزون	نۇكتەئى مەۋزۇن	656
نكته	نۇكته	655	نون	نۇن	656
نكته آرا	نۇكتەئارا	655	نه	نۇھ	656
نكته آور	نۇكته ئاۋەر	655	نها	نۇھا	656
نكته بيز	نۇكتەبىز	655	نوحه	نوھه	656
نكته پرداز	نۇكته پەرداز	655	نحوس	نۇھوس	656
نكته پرورده	نۇكتەپەرۋەردە	655	نحوست	نۇھۇسەت	656
نكته طراز	نۇكته تىراز	655	نهفت	نۇھۇفت	656
نكته جو	نۇكته جو	655	نهفته	نۇھۇفته	656
نكته دان	نۇكتەدان	655	نواب	نۇۋۇاب	656
نكته دان ليغ	نۇكتەدانلىغ	655	نى	نى ، نە	656
نكته دان بساط	نۇكتەدانى بىسات	655	نعال	نىئال	656
نكتەران	نۇكتەران	655	نعم	نىئەم	656
نكتەران ليغ	نۇكتەرانلىغ	655	نى باك	نىباك	657

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نكتەريز	نۆكتەرىز	655	نطاف	نىتاف	657
نى تانكا	نىتاڭ	657	نصف	نىسف	658
نيتار	نىتەر ، نەتەر	657	نصف النهار	نىسفۇننەھار	658
نى تاك	نىتەك	657	نقاب	نىقاب	659
نتەكە	نىتەكى	657	نقار	نىقار	659
نتەكيم	نىتەكىم	657	نيك	نىك	659
نيتاى	نىتەي ، نەتەي	657	نى سود	نىسۇد	658
نيتتينكا	نىتتىڭ ، نەتتىڭ	657	نسيان	نىسيان	658
نجات	نىجات	657	نيش	نىش	658
نيچوكلاشماك	نىچۇكلەشمەك	657	نشاط	نىشات	658
ندا	نىدا	657	نشان	نىشان	658
نداء	نىداۋ	657	نشانه	نىشانە	658
نيران	نىيران	657	نشانەكاه	نىشانەگاھ	658
نيرو	نىرۇ	657	نشانى	نىشانيي	658
نيز	نىز	657	نشست	نىشەست	658
نزاع	نىزاۋ	657	نشيب	نىشىب	658
نزار	نىزار	657	نشيب وفرار	نىشىبۇ فەرار	658
نظام	نىزام	657	نشيمن	نىشىمەن	658
نزه	نىزھ	657	نشين	نىشىن	658
نسا	نىسا	657	نفاق	نىفاق	659
نصاب	نىساب	657	نقار	نىقار	659
نثار	نىسار	657	نكات	نىكات	659
نثارليق	نىسارلىق	657	نكاح	نىكاھ	659

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نسبت	نسبەت	657	نيكبخت	نىكبەخت	659
نيک عهد	نىكئەهد	659	نگون	نىگۇن	660
نيک خواه	نىكخاھ	659	نكون سار	نىگۇنسار	660
نيک راى	نىكراي	659	نكون سارليق	نىگۇنسارلىق	660
نيک سيرت	نىكسىرەت	659	نكون ليق	نىگۇنلىق	660
نيک سرشت	نىكسىرىشت	659	نيكن	نىگىن	660
نيک فال	نىكفال	659	نيل	نىل	660
نيكنام	نىكنام	659	نيلكون	نىلگۇن	660
نيكو	نىكۇ	659	نيلوفر	نىلۇفەر	660
نكوهش	نىكۇھش	659	نيلوفرى	نىلۇفەرى	660
نكار	نىگار	659	نيلن	نىلىن	660
نكارا	نىگارا	659	نيلى	نىلى	660
نكارنده	نىگارەندە	659	نيم	نىم	660
نكارخانه	نىگارخانە	659	نعمت	نېئمەت	661
نكارخانەچين	نىگارخانەئى چىن	659	نيمەرسه	نىمەرسە ، نەمەرسە	661
نكارش	نىگارىش	659	نيم بيدار	نىمبىدار	661
نكاه	نىگاھ	659	نيم بسمل	نىم بىسمىل	661
نكاەبان	نىگاھبان	660	نيم پيكر	نىمپەيكەر	661
نگاهدار	نىگاھدار	660	نيم ترك	نىمتەرك	661
نگاهدارليق	نىگاھدارلىق	660	نيمچه	نىمچە	661
نكاه داشت	نىگاھداشت	660	نيم خواب	نىمخاب	661
نكه	نىگەھ	660	نيم روز	نىمروز	661
نكهبان	نىگەھبان	660	نيم شب	نىمشەب	661

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
نكه دارليق	نگەھدارلىق	660	نيم كار	نىمكار	661
نيمكاره	نىمكارە	661	نيوچون	نىۋچۇن ، نەيۇچۇن	661
نيم كرد	نىمگىرد	661	نياز	نىياز	661
نيناك	نىنەك	661	نيازمند	نىيازمەند	662
نهاد	نىھاد	661	نيازمندليغ	نىيازمەندلىغ	662
نهال	نىھال	661	نيام	نىيام	662
نهان	نىھان	661	نيران	نىيران	662
نهانتاب	نىھانتاب	661	نيران فراق	نىيرانى فىراق	662
نهانخانه	نىھانخانە	661	نيزار	نىيزار	662
نهاني	نىھانى	661	نيات	نىيات	662
نهايت	نىھايەت	661	نيت	نىيەت	662
نيو	نىۋ	661			

و (ۋاۋ)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
وابست	ۋابەست	721	وارستەليغ	ۋارەستەلىغ	722
وابسته	ۋابەستە	721	وارد	ۋارىد	722
وابسته توفيق	ۋابەستەئى تەۋفىق	721	واردات	ۋارىدات	722
واپس	ۋاپەس	721	وارث	ۋارىس	722
واجب	ۋاجىب	721	وارث تخت جم	ۋارىسى تەختى جەم	722
واجبات	ۋاجىبات	721	واز	ۋاز	722
واجب الاتباع	ۋاجىبۇلئىتتىباۋ	721	واضع	ۋازىئ	722
			واضح	ۋازىھ	722
واجب الاجتناب	ۋاجىبۇلئىجتىناب	721	واژكون	ۋاژگۇن	722
واجب الاذعان	ۋاجىبۇلئىزئان	721	واژكونه	ۋاژگۇنە	722
واجب الامتثال	ۋاجىبۇلئىمتىسال	721	واژون	ۋاژۇن	722
واجب الاحترام	ۋاجىبۇلئىھتىرام	721	واسع	ۋاسىئ	722
واجد	ۋاجىد	721	واسط	ۋاسىت	722
واجد و ماجد	ۋاجىدۋماجىد	721	واسطه	ۋاستە	722
واده	ۋادە	721	واصف	ۋاسىف	722
وادى	ۋادىي	721	واصل	ۋاسىل	722
وادى توحيد	ۋادىئى تەۋھىد	721	وافر	ۋافىر	722
وادى فقر و فنا	ۋادىئى فەقرۇفەنا	721	وافى	ۋافىي	722
وادى عشق	ۋادىئى ئىشق	721	واقع	ۋاقىئ	723
وار	ۋار	722	واقعات	ۋاقىئات	723

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
وارسته	ۋارەستە	722	واقعاً	ۋاقىئەن	723
واقعه	ۋاقىئە	723	واو	ۋاۋ	724
واقعه كو	ۋاقىئەگۇ	723	واويلا	ۋاۋەيلا	724
واقعه كوى	ۋاقىئەگۈي	723	واعظ	ۋائىز	724
واقق	ۋاقىق	723	واعظا	ۋائىزا	724
واقق اسرار	ۋاقىقى ئەسرار	723	وايه	ۋايە	724
واقق دانا	ۋاقىقى دانا	723	وبال	ۋەبال	724
والا	ۋالا	723	وتد	ۋەتەد	724
واله	ۋالە	723	وطن كاه	ۋەتەنگاھ	724
والى	ۋالىي	723	وتيره	ۋەتىرە	724
والد	ۋالىد	723	وجع	ۋەجەئ	724
والده	ۋالىدە	723	وجب	ۋەجەب	724
والدين	ۋالىدەين	723	وجد	ۋەجد	724
واله	ۋالىھ	723	وجه حسن	ۋەجھى ھەسەن	724
وام	ۋام	723	وجه	ۋەجھ	724
وام خواه	ۋامخاھ	723	وجه تسميه	ۋەجھى تەسمىيە	724
وام دار	ۋامدار	723	وجه معاش	ۋەجھى مەئاش	724
وامق	ۋامىق	723	وجيبه	ۋەجىبە	724
واهه	ۋاھە	724	وجيه	ۋەجىھ	725
واحسرتا	واھەسرەتا	724	وخامت	ۋەخامەت	725
واهب	ۋاھىب	724	وخيم	ۋەخىم	725
واحد	ۋاھىد	724	وعد	ۋەئد	725
واحد دانا	ۋاھىدى دانا	724	وداع	ۋەداۋ	725

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
واهم	ۋاهىم	724	ودايع	ۋدايىئ	725
والدعا	ۋەددۇئا	725	وضع وطور	ۋەزئۇتەۋر	726
وديع	ۋەدىئ	725	وضيع	ۋەزىئ	726
وديعه	ۋەدىئە	725	وزيد	ۋەزىد	726
وديعت	ۋەدىئەت	725	وضعى	ۋەزئىي	726
ور	ۋەر	725	وظيفه	ۋەزىفە	726
ورع	ۋەرەئ	725	وصاف	ۋەسساف	726
ورثه	ۋەرەسە	725	وسائط	ۋەسائىت	726
ورق	ۋەرەق	725	وسائل	ۋەسائىل	726
ورق نورد	ۋەرەقنەۋەرد	725	وسايل	ۋەسايىل	726
ورق نكار	ۋەرەقنىگار	725	والسلام	ۋەسسەلام	726
ورع كيش	ۋەرەئكىش	725	وسط	ۋەسەت	726
ورم	ۋەرەم	725	وسط ليق	ۋەسەتلىق	726
ورطه	ۋەرتە	725	وصف	ۋەسف	726
ورد	ۋەرد	725	وصل	ۋەسل	726
وارزقنا	ۋەرزۇقنا	725	وصله	ۋەسلە	726
ورزش	ۋەرزىش	725	وسواس	ۋەسۋاس	726
وضع	ۋەزئ	725	وسوسه	ۋەسۋەسە	726
وعظ	ۋەئز	725	وسيع	ۋەسىئ	726
وزارت	ۋەزارەت	726	وثيقه	ۋەسىقە	726
وزارت عياب	ۋەزارەت ئىياب	726	وسيله	ۋەسىلە	726
وظائف	ۋەزائىف	726	وصيت	ۋەسىيىەت	726
وزان	ۋەزان	726	وصيتنامه	ۋەسىيىەتنامە	727

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
وزن	ۋەزن	726	وش	ۋەش	727
وغا	ۋەغا	727	ولى	ۋەلي	728
وفاجوى	ۋەفاجوي	727	ولى عهد ، وليعهد	ۋەلىئەهد	728
وفادار	ۋەفادار	727	وليك	ۋەلىك	728
وفاداش	ۋەفاداش	727	ولى نعمت	ۋەلىيىنئىمەت	728
وقاحت	ۋەقاھەت	727	ولى الامر	ۋەلىيۇلئەمر	728
وقايع	ۋەقايىئ	727	وحل	ۋەھەل	728
وقتاكه	ۋەقتاكى	727	وحدت جاويد	ۋەھدەتى جاۋىد	728
وقتيكى	ۋەقتىكى	727	وحدت	ۋەھدەت	728
وقت ميعاد	ۋەقتى مىيئاد	727	وحش	ۋەھش	728
وقف	ۋەقف	727	وحشت	ۋەھشەت	728
وقف نامه	ۋەقفنامه	727	وحشت افزا	ۋەھشەت ئەفزا	728
وقفيه	ۋەقفىيىه	727	وحشت انكىز	ۋەھشەت ئەنگىز	728
وقفيت	ۋەقفىيىەت	727	وحشت فزاى	ۋەھشەتفىزاي	728
وكر	ۋەگەر	727	وحش زاد	ۋەھشزاد	728
و لا تسرفوا	ۋەلاتۇسرەفۇ	727	وحش زاد حرون	ۋەھشزادى ھەرۇن	728
ولادت	ۋەلادەت	727	وحش وطير	ۋەھشۇتەير	728
ولايت	ۋەلايەت	727	وحشى	ۋەھشي	728
ولد	ۋەلەد	727	وحشيانه	ۋەھشيانه	728
ولد الزنا	ۋەلەدۇززىنا	727	وهم	ۋەھم	728
ولو	ۋەلەۋ	727	وهمناك	ۋەھمناك	728
و لوله	ۋەلۇەلە	728	وهاب	ۋەھھاب	728
والله اعلم	ۋەللاھۇ ئەئلەم	728	وحى	ۋەھي	728

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ولوله	ۋەلۋەله	728	وحيد	ۋەھىد	729
وحيد زمان	ۋەھىدى زەمان	729	وصلت	ۋۇسلەت	729
وهيم	ۋەھىم	729	وثوق	ۋۇسۇق	729
وعيد	ۋەئىد	729	وصول	ۋۇسۇل	729
والا	ۋەئەللا	729	وقوع	ۋۇقۇئ	730
ويران	ۋەيران ، ۋىيران	729	وقوعات	ۋۇقۇئات	730
ويرانه	ۋەيرانه	729	وقوف	ۋۇقۇف	730
ويرانەسوز	ۋەيرانه سوز	729	وكلاء	ۋۇكەلائ	730
ويل	ۋەيل	729	وحوش	ۋۇھۇش	730
ويلا	ۋەيلا	729	وجدان	ۋىجدان	730
وسمه	ۋەسمه	729	وجداناً	ۋىجدانەن	730
وبال	ۋۇبال	729	وداع	ۋىداۋ	730
وجوب	ۋۇجۇب	729	وداد	ۋىداد	730
وجود	ۋۇجۇد	729	ورد	ۋىرد	730
وجود مطلق	ۋۇجۇدى مۇتلەق	729	ورد قيلماق	ۋىرد قىلماق	730
وجوه	ۋۇجۇھ	729	وردزبان ايلاماك	ۋىردى زەبان ئەيلەمەك	730
ورود	ۋۇرۇد	729	وردزبان بولماق	ۋىردى زەبان بولماق	730
وزراء	ۋۇزەرائ	729	وثاق	ۋىساق	730
وضوء	ۋۇزۇئ	729	وصال	ۋىسال	730
وضوح	ۋۇزۇھ	729	وفاق	ۋىفاق	730
وسع	ۋۇسئ	729	وقار	ۋىقار	730
وسعت	ۋۇسئەت	729	ولادت	ۋىلادەت	730
وصله	ۋۇسله	729	ولايت	ۋىلايەت	730

ھ (ھا :ۋ)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ها	ها	663	های هوی	هاي - هۇي	666
هاتف	هاتىف	663	های وهوی	هايۇ هۇي	666
هاجر	هاجىر	663	هایله	هايىلە	666
هادی	هادي	663	هباء	هەباۋ	666
هادم	هادىم	663	هپ	هەپ	667
هاروت	هارۇت	664	هتم	هەتم	667
هارون	هارۇن	664	هجر	هەجر	667
هارون الرشید	هارۇنئۇررەشىد	664	هجو	هەجۇ	667
هاضم	هازىم	664	هجوی	هەجۇي	667
هاشم	هاشىم	664	هدایا	هەدايا	667
هاشمی	هاشىمي	664	هدر	هەدەر	667
هاله	هالە	665	هدرا"	هەدەرەن	667
هامون	هامۇن	665	هدف	هەدەف	667
هاو	هاۋ	665	هدیه	هەدىيە	668
هائل	هائىل	666	هراس	هەراس	668
هائله	هائىلە	666	هراسان	هەراسان	668
هایقیر	هايقىر	666	هراسه	هەراسە	668
هایقیرجی	هايقىرچى	666	هراست	هەراسەت	668
هایقیرماق	هايقىرماق	666	هر آیینه	هەر ئايىنە	668
های های	هاي - هاي	666	هرج	هەرج	669

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
هرزه	هەرزه	669	هفتاد	هەفتاد	672
هرزه‌كار	هەرزەكار	669	هفت اورنک	هەفت ئەۋرەك	672
هرزه‌كيش	هەرزەكش	669	هفت پيكر	هەفت پەيكەر	
هرزه‌كرد	هەرزەگەرد	669	هفت جوش	هەفتجوش	672
هرزه‌كوى	هەرزەگۇي	669	هفت خوان	هەفتخان	672
هرگاه	هەرگاھ	669	هفت رنك	هەفترەنگ	672
هريسه	هەريسە	670	هلاك	هەلاك	674
هزار	هەزار	670	هلاهل	هەلاهىل	674
هزاره	هەزارە	670	هم	هەم	674
هزاردستان	هەزاردەستان	670	هم آغوش	هەماغۇش	674
هزار و هزار	هەزار ۋەهەزار	670	همان	هەمان	675
هذا القياس	هەزەلقىياس	670	همانا	هەمانا	675
هزيان	هەزەيان	670	همانچه	هەمانچە	675
هزيانات	هەزەيانات	670	هماندیک	هەماندەك	675
هزل	هەزل	671	هەم آورد	هەماۋەرد	675
هزليات	هەزلىيىات	671	همه	هەمە	675
هزيمت	هەزىمەت	671	همعصر	هەمئەسر	675
هزيان	هەزيان	671	هم بر	هەمبەر	675
هست	هەست	671	همپا	هەمپا	675
هست ليغ	هەستلىغ	671	همپای	هەمپاي	675
هشت	هەشت	672	همپر	هەمپەر	675
هشت تار	هەشتتار	672	هم پيشه	هەمپىشە	675
هفت	هەفت	672	هم طريق	هەمتەرىق	675

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
هم تك	ھەمتەك	675	هم فن	ھەمفەن	676
هم تک ليک	ھەمتەكلىك	675	هم قد	ھەمقەد	676
همجنس	ھەمجىنس	675	همکاره	ھەمكارە	676
هم جهت	ھەمجىھەت	675	همکاسه	ھەمكاسە	676
هم جهت ليق	ھەمجىھەتلىق	675	هم کسوت	ھەمكىسۇەت	676
هم خوابه	ھەمخابە	676	هم کام	ھەمگام	676
هم دست	ھەمدەست	676	هم کاه	ھەمگاھ	676
هم دستانه	ھەمدەستانە	676	هم مصاف	ھەممەساف	677
هم دستان ليق	ھەمدەستانلىق	676	هم مشرب	ھەممەشرەب	677
هم دست ليغ	ھەمدەستلىغ	676	هم مهمل	ھەممۇھمىل	677
همدم	ھەمدەم	676	هم مهمل ليق	ھەممۇھمىللىق	677
هم دوش	ھەمدوش	676	هم نبرد	ھەمنەبەرد	677
همراز	ھەمراز	676	هم نشست	ھەمنەشەست	677
هم زاد	ھەمزاد	676	هم نشين	ھەمنىشىن	677
هم زبان	ھەمزەبان	676	همول	ھەمول	677
همسال	ھەمسال	676	همو	ھەمۇ	677
همسايه	ھەمسايە	676	همو ار	ھەمۇار	677
هم سبق	ھەمسەبەق	676	همیدون	ھەمىدون	677
هم سرليق	ھەمسەرلىق	676	همين	ھەمىن	677
هم سنك	ھەمسەنگ	676	هم عنان	ھەمئىنان	677
هم سير	ھەمسەير	676	هنجار	ھەنجار	677
هم شرب	ھەمشۇرب	676	هندسه	ھەندەسە	678
همشيره	ھەمشىرە	676	هندسی	ھەندەسي	678

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
هنكام	ھەنگام	678	هيجا	ھەيجا	680
هنكامه	ھەنگامە	678	هيضه	ھەيزە	680
هنكامه آرا	ھەنگامە ئارا	678	هيكل	ھەيكەل	680
هنوز	ھەنۇز	678	هيهات	ھەيھات	680
هوا	ھەۋا	678	هيولا	ھەيۇلا	680
هواء	ھەۋائ	678	هيون	ھەيۇن	680
هوادار	ھەۋادار	678	هيولى ، هيولا	ھەييۇلا	681
هوان	ھەۋان	678	هبوط	ھۇبۇت	681
هوايى	ھەۋايى	679	هود	ھۇد	681
هوس	ھەۋەس	679	هدا ، هدى	ھۇدا	681
هوسكار	ھەۋەسكار	679	هزبر	ھۇزەبر	682
هوس كيش	ھەۋەسكەش	679	هوش	ھۇش	682
هوسناك	ھەۋەسناك	679	هوشنك	ھۇشەنگ	682
هودج	ھەۋدەج	679	هوش بر	ھۇشبەر	682
هور	ھەۋر	679	هوش كردار	ھۇشكىردار	682
هول	ھەۋل	679	هوشمند	ھۇشمەند	682
هولناك	ھەۋلناك	679	هوشمندانه	ھۇشمەندانە	682
هولى لاماك	ھەۋللەمەك	679	هوشيار	ھۇشيار	682
حواء	ھەۋۋائ	679			
هياهى	ھەيا ـ ھەي	680	هما	ھۇما	683
هياهوى	ھەيا ـ ھۇي	680	همام	ھۇمام	683
هيئت ، هيأت	ھەيئەت	680	همای	ھۇماي	683
هيأت پذير	ھەيئەتپەزىر	680	همايون	ھۇمايۇن	683

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
هيبت	ھەيبەت	680	همايون فال	ھۇمايۇنفال	683
هموم	ھۇمۇم	683	هجاء	ھىجاء	685
هونه	ھۇنە	683	هجران	ھىجران	685
هويدا	ھۇۋەيدا	683	هجرت	ھىجرەت	685
هويت	ھۇۋىيەت	683	هجر و فرقت	ھىجر ۋفۇرقەت	685
هدهد	ھۇدھۇد	684	هجرى	ھىجرى	685
هوركاك	ھۇركەك	684	هدايت	ھىدايەت	685
هورماك	ھۇرمەك	684	هراول	ھىراۋۇل	685
هورميمك	ھۇرمىمەك	684	هرى ، حرى	ھىرى	686
هوروك	ھۇرۇك	684	هزبر	ھىزەبر	686
هورولماك	ھۇرۇلمەك	683	هلال	ھىلال	687
هوراتماك	ھۇرەتمەك	684	هلالى	ھىلالي	687
هنر	ھۇنەر	684	همم	ھىمىم	687
هنركار	ھۇنەركار	684	همت	ھىمىمەت	687
هنرمند	ھۇنەرمەند	684	همت سيز	ھىمىمەتسىز	688
هنرور	ھۇنەرۋەر	684	هندزاد	ھىندزاد	688
هونى لاماك	ھۇنىلەمەك	684	هندو	ھىندۇ	688
هيمه	ھىمە	684	هندوى ريخته	ھىندۇيى ريختە	688
هبه	ھىبە	684	هندوانه	ھىندۇانە	688

ي (يا :)

يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	گوقۇلۇشى	بەت
يا	يا	763	ياتاقان	ياتاقان	764
ياب	ياب	763	ياتسى	ياتسى	764
يابان	يابان	763	ياتقاق	ياتقاق	764
يابنده	يابەنده	763	ياتلاماق	ياتلاماق	764
يبلار يبلار	يابلار - يابلار	763	ياتلاندورماق	ياتلاندۇرماق	764
يابو	يابۇ	763	ياتلانماق	ياتلانماق	764
يابورغاق	يابۇرغاق	763	ياتوغان	ياتۇغان	764
يابوشماق	يابۇشماق	763	ياتوغانچى	ياتۇغانچى	764
يابز	يابىز	763	ياتوق	ياتۇق	764
يابس	يابىس	763	ياتول	ياتۇل	764
يابلاق	يابلاق	763	ياتيش	ياتىش	764
ياپالاق	ياپالاق	763	ياختو	ياختۇ	764
ياپانچا ، ياپانچه	ياپانچه	763	يخشىلار بارماق	ياخشىلار بارماق	764
يابقو	ياپقۇ	763	ياخود	ياخۇد	764
ياپماق	ياپماق	764	ياد	ياد	764
ياپورغاق	ياپۇرغاق	764	يادا	يادا	764
ياپوق	ياپۇق	764	ياداچى	ياداچى	764
ياپىرغاق	ياپىرغاق	764	ياداجيليق	ياداچىلىق	764
ياپىرغان	ياپىرغان	764			
ياتاغ	ياتاغ	764	ياداغ	ياداغ	764

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ياتاغان	ياتاغان	764	ياداماق	ياداماق	764
يادامان	يادامان	764	يارغاغ	يارغاغ	765
ياد آور	ياد ئاۋەر	764	يارغو	يارغۇ	765
يادە	يادە	765	يارغونچاق	يارغۇنچاق	765
ياد بيرماك	ياد بەرمەك	765	يارغى	يارغى	765
يارا	يارا	765	يارغيلاماق	يارغىلاماق	765
ياراد	ياراد	765	يارقانات	يارقانات	765
ياراش	ياراش	765	يارقو	يارقۇ	765
ياراشيق	ياراشىق	765	يارقين	يارقىن	765
ياراغ ، يراغ	ياراغ	765	يارليغ	يارلىغ	766
ياراغلاماق	ياراغلاماق	765	يارلىق	يارلىق	766
ياراغلانماق	ياراغلانماق	765	يارليقاماق	يارلىقاماق	766
ياراغليق	ياراغلىق	765	يارلىقانچوقى	يارلىقانچۇقى	766
ياراق	ياراق	765	يارماشماق	يارماشماق	766
ياراقلاماق	ياراقلاماق	765	يارماغ	يارماغ	766
ياراقلانماق	ياراقلانماق	765	يارماق	يارماق	766
يراقليق	ياراقلىق	765	يارمانماق	يارمانماق	766
يارالىق	يارالىق	765	يارمە	يارمە	766
ياراماجى ، ياراماچى	ياراماچى	765	ياروتماق	يارۇتماق	766
ياران	ياران	765	ياروغ	يارۇغ	766
يارانە	يارانە	765	ياروغلوق	يارۇغلۇق	766
يارەلىغ	يارەلىغ	765	ياروق	يارۇق	766
يارتاغ توغ	يارتاغ تۇغ	765	ياروقماق	يارۇقماق	766

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يارغار	يارغار	765	يارۇماق	يارۇماق	766
ياری	ياری	766	ياساغ	ياساغ	767
ياريشماق	ياريشماق	766	ياساغليغ	ياساغلىغ	
يارغار	ياری غار	766	ياساق ، يساق	ياساق	767
ياريم	ياريم	766	ياساقى	ياساقي	767
ياريم اوچوق	ياريمۇچۇق	766	ياسانك	ياساڭ	767
يارين	يارين	766	يسال ، ياسال	ياسال	767
يازغورماق	يازغۇرماق	766	ياسالماق	ياسالماق	767
يازماق	يازماق	766	ياساماق	ياساماق	767
يازو	يازۇ	767	ياسالينماق	ياسالىنماق	767
يازوغ	يازۇغ	767	ياساو	ياساۋ	767
يازوق	يازۇق	767	ياساول	ياساۋۇل	768
يازوقلاماق	يازۇقلاماق	767	ياساوللوق	ياساۋۇللۇق	768
يازوقلوغ	يازۇقلۇغ	767	ياستاماق	ياستاماق	768
يازوقلوق	يازۇقلۇق	767	ياستانچاق	ياستانچاق	768
يازى	يازى	767	ياستنمق	ياستانماق	768
يازيغ	يازىغ	767	ياسمين	ياسەمەن	768
يازيغليغ	يازىغلىغ	767	ياسمن	ياسۇمەن	768
يازيلاماق	يازىلاماق	767	ياش	ياش	768
يازيلماق	يازىلماق	767	ياشۇرۇق	ياشۇرۇق	768
يازيم	يازىم	767	ياشوروقليق	ياشۇرۇقلىق	768
يازين	يازىن	767	ياشورونچيليق	ياشۇرۇنچىلىق	768
ياس	ياس	767	ياشولماق	ياشۇلماق	768

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ياسا	ياسا	767	ياشونماق	ياشۇنماق	768
ياشيل	ياشىل	768	ياقتو	ياقتۇ	769
ياشيمتول	ياشىمتۇل	768	ياقتى	ياقتى	769
ياشين	ياشىن	768	ياقتيليق	ياقتىلىق	769
ياشينلاماق	ياشىنلاماق	768	ياقوت	ياقۇت	769
ياغاچ	ياغاچ	768	ياقوت فام	ياقۇتفام	769
يغان	ياغان	768	ياقوت كون	ياقۇت گۈن	769
ياغدو	ياغدۇ	768	ياقوتى	ياقۇتي	769
ياغرين	ياغرىن	768	ياقين	ياقىن	769
ياغليغ	ياغلىغ	768	يانك	يالڭ	769
ياغمور	ياغمۇر	768	يانكسيلاماق	ياڭسىلاماق	769
ياغى	ياغى	768	يانكشاق	ياڭشاق	769
ياغير	ياغىر	768	يانكشاماغ	ياڭشاماغ	769
ياغز	ياغىز	768	يانكشاماق	ياڭشاماق	769
ياغيسى	ياغىسى	768	يانكلا	ياڭلا	769
ياغيقماق	ياغىقماق	768	يانكليغ	ياڭلىغ	769
ياغيلاماق	ياغىلاماق	768	يانكليق	ياڭلىق	769
ياغيليق	ياغىلىق	768	يانكماق	ياڭماق	769
ياغين	ياغىن	769	يانكى	ياڭى	769
يافت	يافت	769	يانكيتماق	ياڭىتماق	769
يافراق	يافراق	769	يانكيش	ياڭىش	769
ياق	ياق	769	يانكيل	ياڭىل	770
ياقارماق	ياقارماق	769	يانكيلاماق	ياڭىلاماق	770

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ياقماق	ياقماق	769	يانكيلتاچسيز	ياڭىلتاچسىز	770
يانكيلتماج	ياڭىلتماچ	770	يالماغور	يالماغۇر	770
يانكيلماق	ياڭىلماق	770	يالوى	يالۋى	770
يالاباج	يالاباچ	770	ياليتماق	يالىتماق	770
يلانك	يالاك	770	ياليقماق	يالىقماق	770
يالانكلامق	يالاڭلاماق	770	يالينك	يالىنك	771
يالانكلانمق	يالاڭلانماق	770	يالينكچاق	يالىنكچاق	771
يلانكليق	يالاڭلىق	770	يالين	يالىن	771
يالان	يالان	770	يالينلاماق	يالىنلاماق	771
يالاو	يالاۋ	770	يالينليق	يالىنلىق	771
يالاواج	يالاۋاج	770	يام	يام	771
يالاوج	يالاۋۇچ	770	يامخانه	يامخانە	771
يالبارماق	يالبارماق	770	يمان بارماق	يامان بارماق	771
يالبارو	يالبارۇ	770	يامچى	يامچى	771
يالداماق	يالداماق	770	يانچاق	يانچاق	771
يلغا	يالغا	770	يانداش	يانداش	771
يالغاماق	يالغاماق	770	يانغو	يانغۇ	771
يالغانلاماق	يالغانلاماق	770	يانغولاماق	يانغۇلاماق	771
يالغوزلانماق	يالغۇزلانماق	770	يانغى	يانغى	771
يالغوزون	يالغۇزۇن	770	يانماق	يانماق	771
يالغيتماق	يالغىتماق	770	ياواز	ياۋاز	771
يالغينماق	يالغىنماق	770	ياواشماق	ياۋاشماق	771
يالقيتماق	يالقىتماق	770	ياوه	ياۋە	771

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يالقيماق	يالقماق	770	ياور	ياۋەر	771
ياوشان	ياۋشان	771	ياياماق	ياياماق	772
ياولاق	ياۋلاق	771	ياپياق	ياپياق	772
ياولاماق	ياۋلاماق	771	ياپيانك	ياپياڭ	772
ياوماق	ياۋماق	771	يايچى	يايچى	772
ياووتماق	ياۋۇتماق	771	يايداق	يايداق	772
ياوشتورماق	ياۋۇشتۇرماق	771	يايقالماق	يايقالماق	772
ياوورقان	ياۋۇرقان	771	يايقاماق	يايقاماق	772
ياووز	ياۋۇز	771	يايقانماق	يايقانماق	772
ياوشقارى	ياۋۇشقارى	771	يايلا	يايلا	772
ياووشماق	ياۋۇشماق	772	يايماق	يايماق	772
ياووق	ياۋۇق	772	يايوق	يايۇق	772
ياووقلوق	ياۋۇقلۇق	772	ياييق	يايىق	772
ياووماق	ياۋۇماق	772	ياييلماق	يايىلماق	772
ياى	ياي	772	يياب	يەباب	772
ياياغ	ياياغ	772	يىبان	يەبان	772
ياياغليغ	ياياغلىغ	772	يىبروج الصنم	يەبرۇجۇسسەنەم	772
ياياغليق	ياياغلىق	772	يىبروح الصنم	يەبرۇھۇسسەنەم	772
ياياق	ياياق	772	يىتول	يەتۇل	773
ياياقلاماق	ياياقلاماق	772	يىتيم	يەتىم	773
ياياقلانماق	ياياقلانماق	772	يىتيمانه	يەتىمانە	773
ييياقلانماق	ياياقلانماق	772	يىتيم لىك	يەتىملىك	773
ياياقليق	ياياقلىق	772	يىتيم خانه	يەتىمخانە	773

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يايانك	ياياڭ	772	ياءجوج	يەئجۇج	773
يخ	يەخ	773	يريم	يەرىم	774
يخ آب ، يخاب	يەخاب	773	يزه	يەزە	774
يخدان	يەخدان	773	يزك	يەزەك	774
يخنى	يەخنى	773	يزك دار	يەزەكدار	774
يد	يەد	773	يزدان	يەزدان	774
يداغ	يەداغ	773	يزدان پرست	يەزدانپەرەست	774
يده ، يدا	يەدە	773	يزمەك	يەزمەك	774
يدەجى	يەدەچى	773	يزنه	يەزنە	774
يدەجيليق	يەدەچىلىق	773	ياس	يەئس	774
ير	يەر	773	يسار	يەسار	774
يراسه	يەراسە	774	يساغ	يەساغ	774
يراشماق	يەراشماق	774	يساغليغ	يەساغلىغ	774
يراغ	يەراغ	774	يساق	يەساق	774
يراغلاماق	يەراغلاماق	774	يساقى	يەساقي	774
يراغليغ	يەراغلىغ	774	يسال	يەسال	774
يراق	يەراق	774	يسالغان	يەسالغان	774
يرقان	يەرەقان	774	يساول	يەساۋۇل	775
يرقان	يەرقان	774	يسر	يەسەر	775
يرلاك	يەرلەك	774	يستاماق	يەستاماق	775
يرليغ	يەرلىغ	774	يستانماق	يەستانماق	775
يرليك	يەرلىك	774	يشرب	يەسرىب	775
يرمغان	يەرمەغان	774	يسوع	يەسۇئ	775

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يرحمك الله	يەرھەمۇكەللاھ	774	يسير	يەسىر	775
يشم	يەشم	775	يك چشمه	يەكچەشمە	776
يشنار قورت	يەشنەر قۇرت	775	يك دست	يەكدەست	776
يشين	يەشىن	775	يكديگر	يەكدىگەر	776
يغما	يەغما	775	يكران	يەكران	776
يفراغ	يەفراغ	775	يكرنك	يەكرەڭگ	776
يقا	يەقا	775	يك رهه	يەكرەھە	776
يقال ، يققال	يەققال	775	يك رو	يەكرو	776
يقين	يەقىن	775	يك زبان	يەكزەبان	776
يقيناً	يەقىنەن	775	يكسان	يەكسان	776
يقينى	يەقىنىي	775	يكسر	يەكسەر	776
يك	يەك	775	يكسره	يەكسەرە	776
يكانداز	يەكانداز	775	يكفن	يەكفەن	776
يكايك	يەكا ـ يەك	775	يك قلم	يەكقەلەم	776
يكه	يەكە	775	يك قلمه	يەكقەلەمە	777
يكباره	يەكباره	775	يك قلمەليق	يەكقەلەمەلىق	777
يك بند	يەكبەند	775	يك هزار	يەكھەزار	777
يک پا	يەكپا	775	يكى	يەكى	777
يكپاره	يەكپارە	775	يگ ، يەگ	يەگ	777
يک پای	يەكپاي	775	يكانه	يەگانە	777
يكتا	يەكتا	776	يكدى غزال	يەگدى غىزال	777
يكتاليغ	يەكتالىغ	776	يگولوك	يەگولۇك	777
يك جهت ليغ	يەكجەھەتلىغ	776	يڭاق	يەڭاق	777

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يك چشم	يەكچەشم	776	ينكليغ	يەڭلىغ	777
يل	يەل	777	ييياق	يەياق	779
يلاو	يەلاۋ	777	يورات	يورات	779
يله	يەله	777	يورت	يورت	779
يلك	يەلەك	777	يورتاغ	يورتاغ	779
يلانك	يەلەڭ	777	يورتاق	يورتاق	779
يلانك ليق	يەلاڭلىق	777	يورتاول	يورتاۋۇل	779
يلپازه	يەلپازە	777	يورتماق	يورتماق	779
يلدا	يەلدا	777	يورلمق	يورلەمەق	779
يلدا تونى	يەلداتۇنى	777	يورونك	يورۇك	779
يلغوز	يەلغۇز	777	يورون	يورۇن	779
يلغوزون	يەلغۇزۇن	777	يورونچقا	يورۇنچقا	779
يل لانماك	يەللەنمەك	777	يورونچقه	يورۇنچقە	779
يم ، يەم	يەم	777	يورونلوق	يورۇنلۇق	779
يمه	يەمە	777	يوسونلوق	يوسۇنلۇق	779
يم	يەمم	777	يوغان	يوغان	779
يمورماك	يەمۇرمەك	777	يوغانلاماق	يوغانلاماق	779
يمين	يەمىن	777	يوغانليق	يوغانلىق	779
ينبغى	يەنبەغى	777	يوغانماق	يوغانماق	779
يواقيت	يەۋاقىت	777	يوغورقان	يوغۇرقان	779
ياووتكاماك	يەۋۇتكەمەك	778	يوق	يوق	779
يوم	يەۋم	778	يوققارى	يوققارى	779
يوم النشور	يەۋمۇننۇشۇر	778	يول	يول	779

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يومى	يەۋمي	778	يولاق	يولاق	780
يولداماق	يولداماق	780	يوقاماق	يۇقاماق	780
يولسىز	يولسىز	780	يوقى	يۇقى	780
يولوغچى	يولوغچى	780	يوماق	يۇماق	780
يونغوجى	يونغۇچى	780	يومولانماق	يۇمالانماق	781
يونماق	يونماق	780	يومرو	يۇمرۇ	781
يبس	يۇبس	780	يومروغ	يۇمرۇغ	781
يبوست	يۇبۇسەت	780	يومروق	يۇمرۇق	781
يوپقاليق	يۇپقالىق	780	يومرولماق	يۇمرۇلماق	781
يوت	يۇت	780	يومشاماق	يۇمشاماق	781
يوتقون	يۇتقۇن	780	يومغاق	يۇمغاق	781
يورت	يۇرت	780	يومغان	يۇمغان	781
يورتاچى	يۇرتاچى	780	يمكن	يۇمكىن	781
يورتچى	يۇرتچى	780	يمن	يۇمىن	781
يورتلاندرماق	يۇرتلاندۇرماق	780	يومت	يۇمۇت	781
يورتلانماق	يۇرتلانماق	780	يمرقا	يۇمۇرقا	781
يورماق	يۇرماق	780	يومورتقا	يۇمۇرتقا	781
يسر	يۇسر	780	يومورماق	يۇمۇرماق	781
يوشونماق	يۇشۇنماق	780	يونت	يۇنت	781
يوغ	يۇغ	780	يونجه	يۇنجه	781
يوغچى	يۇغچى	780	يوح	يۇھ	781
يوغرولماق	يۇغرۇلماق	780	يوها	يۇھا	781
يوقا	يۇقا	780	يوارلاق	يۇۋارلاق	781

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
يوقاق	يۇقاق	780	يواشماق	يۇۋاشماق	781
يووالاتماق	يۇۋالاتماق	781	يوزلانماك	يۇزلەنمەك	782
يووالاق	يۇۋالاق	781	يوزوك	يۇزۈك	782
يووه	يۇۋە	781	يوك	يۇك	782
يوكوش	يۇگۈش	781	يوكلاماك	يۇكلەمەك	783
يولەن ، يولن	يۇلەن	781	يوكمك	يۇكمەك	783
يومورمك	يۇمۇرمەك	781	يوك كى	يۇككى	783
يومورولكو	يۇمۇرۇلگۇ	781	يوكلوك	يۇكلۈك	783
يومورولمك	يۇمۇرۇلمەك	781	يوكمك	يۇكمەك	783
يورتاول	يۇرتاۋۇل	781	يوكوندورمك	يۇكۇندۇرمەك	783
يورتاچى	يۇرتەچى	781	يوكوندورولمك	يۇكۇندۇرۇلمەك	783
يورتچى	يۇرتچى	781	يوكونماك	يۇكۇنمەك	783
يورتمه	يۇرتمە	782	يونجى مروارىد	يۇنجى مەرۋارىد	783
يورتماك	يۇرتمەك	782	ييتماك	يەتمەك	778
يورش	يۇرش	782	ييتى	يەتى	778
يوروتمك	يۇرۇتمەك	782	ييتورماك	يەتۇرمەك	778
يوروتيلماك	يۇرۇتىلمەك	782	ييتوشماك	يەتۇشمەك	778
يوروماك	يۇرۇمەك	782			
يورى	يۇرى	782	ييتيق	يەتىق	778
يوريتمك	يۇرىتمەك	782	ييتيكان	يەتىگەن	778
يوريغ	يۇرىغ	782	ييك	يەك	778
يوريك	يۇرىك	782	ييكراماك	يەكرەمەك	
يوز	يۇز	782	يكدى غزال	يەگدى غزال	778
يوزلكچه	يۇزلەكچە	782	ييڭكيرتمك	يەڭسىرتمەك	778
ييڭكيرمك	يەڭسىرمەك	778	ييريك	يىرىك	783
ييل	يەل	778	ييزمك	يىزمەك	783

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ييلاك	يەلەك	778	ييزنمك	يىزنىمەك	783
ييل پاغو	يەلپاغۇ	778	ييغ	يىغ	783
ييلپوگو	يەلپۇگۇ	778	ييغاج	يىغاچ	784
ييل لانماك	يەللەنمەك	778	ييغماق	يىغماق	784
ييمداش	يەمداش	778	ييغناشماق	يىغناشماق	784
ييمورماك	يەمۇرمەك	778	ييغناق	يىغناق	784
ييمرولماك	يەمرۇلمەك	778	ييغين ليك	يىغىنلىك	784
ييين	يەيىن	778	ييقتى	يىقتى	784
ييوتكاماك	يەۋۇتكەمەك	779	ييقدى	يىقدى	784
ييبارماق	يىبارماق	783	ييقماق	يىقماق	784
ييپوتمك	يىپۇتمەك	783	ييقوغ	يىقۇغ	784
ييتماك	يىتمەك	783	ييقنتى	يىقىنتى	784
ييد	يىد	783	يگانه	يىگانە	784
ييدا	يىدا	783	ييگيت	يىگىت	784
ييديغ	يىدىغ	783	ييلانك	يىلانلىق	784
يير	يىر	783	ييلان	يىلان	784
ييراتماق	يىراتماق	783	ييلچى لاى	يىلچىلەي	784
ييراقراماق	يىراقراماق	783	يلدريم	يىلدىرىم	784
ييراقماق	يىراقماق	783	ييلقران	يىلقىران	784
ييراو	يىراۋ	783	ييلمان قيا	يىلمان قەيا	784
ييرغانماق	يىرغانماق	783	ييمرولكو	يىمرۇلگۇ	784
يركو	يىرگۇ	779	ييين	يىن	784
ييرلاغوچى	يىرلاغۇچى	783	ييينچو	يىنچۇ	784
ييرلاماق	يىرلاماق	783	ييينماق	يىينماق	784

او (ۋاۋ ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوبا	ئوبا	689	اوتاق	ئوتاق	690
اوباز	ئوباز	689	اوتاناق	ئوتاناق	690
اوبای جوبای	ئوباي - جوباي	689	اوترو	ئوترۇ	690
اوبرانماق	ئوبرانماق	689	اوتروغ	ئوترۇغ	690
اوبروق	ئوبرۇق	689	اوتغانماق	ئوتغانماق	690
اوپچين	ئوپچىن	689	اوتغراتی	ئوتغۇراتی	690
اوپچين ليق	ئوپچىنلىق	689	اوتلاش	ئوتلاش	690
اوپراق	ئوپراق	689	اوتلوغ	ئوتلۇغ	690
اوپراق	ئوپراق	689	اوتلوق	ئوتلۇق	690
اوپرانماق	ئوپرانماق	689	اوتوراق	ئوتۇراق	690
اوپماق	ئوپماق	689	اوتونلاماق	ئوتۇنلاماق	690
اوپوتماق	ئوپۇتماق	689	اوجاغلاق	ئوچاغلاق	690
اوت	ئوت	689	اوجاق	ئوچاق	690
اوتاجی	ئوتاچی	689	اوخراق	ئوخراق	690
اوتاچی	ئوتاچی	689	اوخرانماق	ئوخرانماق	690
اوتاتماق	ئوتاتماق	689	اوخشاتماق	ئوخشاتماق	690
اوتارماق	ئوتارماق	690			
اوتاغ	ئوتاغ	690	اوخشوش	ئوخشۇش	690
اوتاغا	ئوتاغا	690	اوخشوق	ئوخشۇق	690
اوتاغات	ئوتاغات	690	اودالیق	ئودالىق	690

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوتاغە	ئوتاغە	690	اورا	ئورا	690
اوراغوت	ئوراغۇت	690	اورونليغ	ئورۇنلىغ	691
اوراق	ئوراق	690	اورين	ئورىن	691
اوراقچى	ئوراقچى	690	اوزاغون كون	ئوزاغۇن گۈن	691
اورام	ئورام	690	اوزان	ئوزان	691
اوراماق	ئوراماق	691	اوزغورماق	ئوزغۇرماق	691
اوران	ئوران	691	اوزماق	ئوزماق	691
اورانداشماق	ئورانداشماق	691	اوزوش	ئوزۇش	691
اورانلاشماق	ئورانلاشماق	691	اوسال	ئوسال	691
اورانماق	ئورانماق	691	اوسانماق	ئوسانماق	692
اوراوت	ئوراۋۇت	691	اوسماق	ئوسماق	692
اورتاچاغليغ	ئورتاچاغلىغ	691	اوسولماق	ئوسۇلماق	692
اورتاچاقليق	ئورتاچاقلىق	691			
اورتانچى	ئورتانچى	691	اوش	ئوش	692
اورچين	ئورچىن	691	اوشال	ئوشال	692
اوردا بازار	ئوردا بازار	691	اوشانچە	ئوشانچە	692
اوردو	ئوردۇ	691	اوشانداغاچە	ئوشانداغاچە	692
اوردوكنت	ئوردۇكەنت	691	اوشانداق	ئوشانداق	692
اوردوگاە	ئوردۇگاھ	691	اوشمونچە	ئوشمۇنچە	692
اورغاريم	ئورغارىم	691	اوشموندا‌ق	ئوشمۇنداق	692
اورماشماق	ئورماشماق	691	اوشموندين	ئوشمۇندىن	692
اورناغ	ئورناغ	691	اوشو	ئوشۇ	692
اورنوق	ئورنۇق	691	اوشوقتورماق	ئوشۇقتۇرماق	692

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اورو	ئورۇ	691	اوشوقماق	ئوشۇقماق	692
اوروج	ئورۇج	691	اوشول	ئوشۇل	692
اوشونداغى	ئوشۇنداغى	692	اوغوش	ئوغۇش	693
اوغالاماق	ئوغالاماق	692	اوغولاق	ئوغۇلاق	693
اوغان	ئوغان	692	اوغولجاماق	ئوغۇلچاماق	693
اوغراشماق	ئوغراشماق	692	اوغولچيلاماق	ئوغۇلچىلاماق	693
اوغراغ	ئوغراغ	692	اوغولدروق	ئوغۇلدۇرۇق	693
اوغراماق	ئوغراماق	692	اوغون	ئوغۇن	693
اوغرولوق	ئوغرۇلۇق	692	اوق	ئوق	693
اوغرى	ئوغرى	692	اوقا	ئوقا	693
اوغرين	ئوغرىن	692	اوقار	ئوقار	693
اوغرينجه	ئوغرىنچه	692	اوقالاماق	ئوقالاماق	693
اوغلاغو	ئوغلاغۇ	692	اوقتاماق	ئوقتاماق	693
اوغلان	ئوغلان	692	اوقچى	ئوقچى	693
اوغلوق	ئوغلۇق	692	اوقرا	ئوقرا	693
اوغور	ئوغۇر	693	اوقراماق	ئوقراماق	693
اوغورتماق	ئوغۇرتماق	693	اوقلاغ	ئوقلاغ	694
اوغورجه	ئوغۇرچه	693	اوقلاغو	ئوقلاغۇ	694
اوغورسيز	ئوغۇرسىز	693	اوقلاق	ئوقلاق	694
اوغورسيزليق	ئوغۇرسىزلىق	693	اوقلاماق	ئوقلاماق	694
اوغورلاب آلماق	ئوغۇرلاپ ئالماق	693	اوقلانماق	ئوقلانماق	694
اوغورلاماق	ئوغۇرلاماق	693	اوقلوق	ئوقلۇق	694
اوغورلۇق	ئوغۇرلۇق	693	اوقماق	ئوقماق	694

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوغورماق	ئوغۇرماق	693	اوقوماق	ئوقۇماق	694
اوغوز	ئوغۇز	693	اوقونماق	ئوقۇنماق	694
اوقينماق	ئوقىنماق	694	اولجەلاماق	ئولجەلاماق	695
اوق يىلان	ئوق يىلان	694	اولچا	ئولچا	695
اونكات	ئوڭات	694	اولچار	ئولچار	695
اونكارماق	ئوڭارماق	694	اولچاش	ئولچاش	695
اونكالماق	ئوڭالماق	694	اولچاق	ئولچاق	695
اونكدايماق	ئوڭدايماق	694	اولچايىش	ئولچايىش	695
اونكورغا	ئوڭۇرغا	694	اولچە	ئولچە	695
اونكورماق	ئوڭۇرماق	694	اولماق	ئولماق	695
اونكولدورماق	ئوڭۇلدۇرماق	694	اومار	ئومار	695
اونكولماق	ئوڭۇلماق	694	اوماق	ئوماق	695
اول	ئول	694	اوماقلانماق	ئوماقلانماق	695
اولات	ئولات	694	اوماقلىق	ئوماقلىق	695
اولاتماق	ئولاتماق	694	اومچا	ئومچا	695
اولاشماق	ئولاشماق	694	اوناغو	ئوناغۇ	695
اولاشيق	ئولاشىق	694	اوندالىق	ئوندالىق	695
اولاق	ئولاق	694	اندور	ئوندۇر	695
اولاماق	ئولاماق	694	اوندورماق	ئوندۇرماق	695
اولانماق	ئولانماق	694	اونغاى	ئونغاي	695
اولتورتماق	ئولتۇرتماق	694	اوياتماق	ئوياتماق	695
اولتورماق	ئولتۇرماق	694	اوياغ	ئوياغ	695
اولتوروم	ئولتۇرۇم	694	اوياغلانماق	ئوياغلانماق	695

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اولتوز	ئولتۇز	695	اوياغليق	ئويياغلىق	695
اولجار	ئولجار	695	اوياق	ئويياق	695
اوياقلانماق	ئوياقلانماق	695	اوتماق	ئۇتماق	697
اويان	ئويان	695	اوجماق	ئۇجماق	698
اويانماق	ئويانماق	695	اوچ	ئۇچ	698
اويداق	ئويداق	695	اوچا	ئۇچا	698
اويغاغ	ئويغاغ	695	اوچار	ئۇچار	698
اويغانماغور	ئويغانماغۇر	696	اوچان	ئۇچان	698
اويقيز	ئويقىز	696	اوچه	ئۇچه	698
اويلوق	ئويلۇق	696	اوچرو	ئۇچرۇ	698
اويما	ئويما	696	اوچقالاتماق	ئۇچقالاتماق	698
اويما بانقاق	ئويما بانقاق	696	اوچقالاماق	ئۇچقالاماق	698
اويناشچيل	ئويناشچىل	696	اوچقان	ئۇچقان	698
اويناق	ئويناق	696	اوچقو	ئۇچقۇ	698
اويوق	ئويۇق	696	اوچلاماق	ئۇچلاماق	698
اوييتماق	ئويىتماق	696	اوچماق	ئۇچماق	698
اواتماق	ئۇئاتماق	697	اوچور	ئۇچۇر	698
اوانماق	ئۇئانماق	697	اوچمه	ئۇچمه	698
اوبراماق	ئۇبراماق	697	اوچوز	ئۇچۇز	698
اوبروق - سوبروق	ئۇبرۇق - سۇبرۇق	697	اوچوزلاتماق	ئۇچۇزلاتماق	698
اوپرانماق	ئۇپرانماق	697	اوچوزلانماق	ئۇچۇزلانماق	698
اوتقاندورماق	ئۇتقاندۇرماق	697	اوچوزليق	ئۇچۇزلىق	698
			اوچوق	ئۇچۇق	698

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوتقاناق	ئۇنتقاناق	697	اوچوقلاماق	ئۇچۇقلاماق	698
اوتقوزماق	ئۇنتقۇزماق	697	اود	ئۇد	698
اورباغ	ئۇرباغ	699	اوشاغ	ئۇشاغ	701
اورغوشتك	ئۇرغۇشتەك	699	اوشاق	ئۇشاق	701
اورلاشماق	ئۇرلاشماق	699	اوشاق آش	ئۇشاق ئاش	701
اورنوقماق	ئۇرنۇقماق	699	اوشاقچى	ئۇشاقچى	701
اورت	ئۇرۇت	699	اوشاقلاماق	ئۇشاقلاماق	701
اوروش كيلتورماك	ئۇرۇش كەلتۈرمەك	699	اوشالماق	ئۇشالماق	701
اوروغ قياش	ئۇرۇغ - قەياش	699	اوشاندرماق	ئۇشاندىرماق	701
اوروق	ئۇرۇق	699	اوشانماق	ئۇشانماق	701
اوروق - قياش	ئۇرۇق - قەياش	699	اوشقه	ئۇشقه	701
اورنك	ئۇرۇنۇك	699	اوشلاتماق	ئۇشلاتماق	701
اوز	ئۇز	699	اوشلاماق	ئۇشلاماق	701
اوزاتماق	ئۇزاتماق	700	اوشلوق	ئۇشلۇق	701
اوزالماق	ئۇزالماق	700	اوشموندااق	ئۇشمۇنداق	702
اوزاماق	ئۇزاماق	700	اوشمونچه	ئۇشمۇنچه	702
اوزماق	ئۇزماق	700	اوشموندين	ئۇشمۇندىن	702
اوسان	ئۇسان	700	اوشولوق	ئۇشۇلۇق	702
اوسانماق	ئۇسانماق	700	اوشولوم	ئۇشۇلۇم	702
اوسلوق	ئۇسلۇق	701	اوشوندى	ئۇشۇندى	702
اوسماقلاماق	ئۇسماقلاماق	701	اوغ	ئۇغ	702
اوسوغ	ئۇسۇغ	701	اوغدورماق	ئۇغدۇرماق	702
اوسون	ئۇسۇن	701	اوغماق	ئۇغماق	702

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوش	ئۇش	701	اوغوش	ئۇغۇش	702
اوشاتماق	ئۇشاتماق	701	اوفتانماق	ئۇفتانماق	702
اوقار	ئۇقار	702	اولۇقسينماق	ئۇلۇقسىنماق	704
اوقوش	ئۇقۇش	703	اولو العزم	ئۇلۇلئەزم	704
اوقوشلوغ	ئۇقۇشلۇغ	703	اولو الامر	ئۇلۇلئەمر	704
اونكا	ئۇڭا	703	اوم	ئۇم	704
اولا	ئۇلا	703	اوماغ	ئۇماغ	704
اولابه	ئۇلابه	703	اوماغلانماق	ئۇماغلانماق	704
اولارچاغ	ئۇلارچاغ	703	اوماغليق	ئۇماغلىق	704
اولاش	ئۇلاش	703	اوماق	ئۇماق	704
اولاشماق	ئۇلاشماق	703	اوماقلانماق	ئۇماقلانماق	704
اولاشو	ئۇلاشۇ	703	اوماقليق	ئۇماقلىق	704
اولاقماق	ئۇلاقماق	703	اومانج	ئۇمانچ	704
اولالماق	ئۇلالماق	703	اومانماق	ئۇمانماق	704
اولامسيز	ئۇلامسىز	703	اوموتماق	ئۇمۇتماق	705
اولانماق	ئۇلانماق	703	اومودون	ئۇمۇدۇن	705
اولغاتماق	ئۇلغاتماق	703	اومول	ئۇمۇل	705
اولغالماق	ئۇلغالماق	703	اومولماق	ئۇمۇلماق	705
اولغاماق	ئۇلغاماق	703	اوناماق	ئۇناماق	705
اولغاندورماق	ئۇلغاندۇرماق	703	اونتوج	ئۇنتۇج	705
اولغانماق	ئۇلغانماق	703	اونتوچ	ئۇنتۇچ	705
اولغايماق	ئۇلغايماق	703	انفۇن	ئۇنفۇن	705
اولو	ئۇلۇ	703	اونوت	ئۇنۇت	705

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اولوس	ئۇلۇس	703	اولاماق	ئۇلاماق	706
اولوغ آتا	ئۇلۇغ ئاتا	704	اويا	ئۇيا	706
اوياغليغ	ئۇياغلىغ	706	اويوماق	ئۇيۇماق	706
اوياق	ئۇياق	706	اويونماق	ئۇيۇنماق	706
اوياقتورماق	ئۇياقتۇرماق	706	اوبوچين	ئۆبۈچىن	707
اوياقماق	ئۇياقماق	706	اوبوسون	ئۆبۈسۇن	707
اويالاماق	ئۇيالاماق	706	اوبوك	ئۆبۈك	707
اويرالماق	ئۇيرالماق	706	اوپكالاماك	ئۆپكەلەمەك	707
اويغاش	ئۇيغاش	706	اوپكالاندورماك	ئۆپكەلەندۈرمەك	707
اويغاشماق	ئۇيغاشماق	706	اوپكالانماك	ئۆپكەلەنمەك	707
اويغانماغور	ئۇيغانماغۇر	706	اوپكاليك	ئۆپكەلىك	707
اويغوشماق	ئۇيغۇشماق	706	اوپماک ، اوبماق	ئۆپمەك	707
اويغونماق	ئۇيغۇنماق	706	اوت	ئۆت	707
اويقولاتماق	ئۇيقۇلاتماق	706	اوته ، اوتا	ئۆتە	707
اويقولاماق	ئۇيقۇلاماق	706	اوتەجى	ئۆتەچى	707
اويقولانماق	ئۇيقۇلانماق	706	اوتاك	ئۆتەك	707
اويله ، ايلا ، ايله	ئۇيله	706	اوتلكو	ئۆتەلگۇ	707
اويلوق	ئۇيلۇق	706	اوتروک	ئۆترۈك	707
اويماق	ئۇيماق	706	اوتكه	ئۆتكە	707
اويوتماق	ئۇيۇتماق	706	اوتكارماك	ئۆتكەرمەك	707
اويوروق مويوروق	ئۇيۇرۇق - مۇيۇرۇق	706	اوتكارماک	ئۆتكەرمەك	707
اويوق	ئۇيۇق	706	اوتكارو	ئۆتكەرۇ	708
اويوقلاماق	ئۇيۇقلاماق	706	اوتكانماك	ئۆتكەنمەك	708

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اويوقماق	ئۇيۇقماق	706	اوتكون	ئۆتكۈن	708
اويونك	ئۇيۇڭ	706	اوتله ، اوتلا	ئۆتله	708
اوتلاش	ئۆتلەش	708	اوچكماك	ئۆچۈكمەك	708
اوتماك	ئۆتمەك	708	اود	ئۆد	708
اوتمك	ئۆتمەك	708	اوداك	ئۆدەك	708
اوتماكچى	ئۆتمەكچى	708	اودله	ئۆدله	708
اوتوروك	ئۆتۈرۈك	708	اودلك	ئۆدلەك	709
اوتوزماك	ئۆتۈزمەك	708	اور	ئۆر	709
اوتوك	ئۆتۈك	708	اوره	ئۆره	709
اوتوكچى	ئۆتۈكچى	708	اورنك	ئۆرەڭ	709
اوتوك	ئۆتۈگ	708	اورت	ئۆرت	709
اوتول	ئۆتۈل	708	اورتانك	ئۆرتەڭ	709
اوتون	ئۆتۈن	708	اورتاماك	ئۆرتەمەك	709
اوتونچ	ئۆتۈنچ	708	اورتانماك	ئۆرتەنمەك	709
اوتونماك	ئۆتۈنمەك	708	اورتوگون	ئۆرتۈگۈن	709
اوتونوچ	ئۆتۈنۈچ	708	اورتۈك	ئۆرتۈك	709
اوچاش	ئۆچەش	708	اورتوكليك	ئۆرتۈكلىك	709
اوچاشماك	ئۆچەشمەك	708	اورسا	ئۆرسە	709
اوچاك	ئۆچەك	708	اورك	ئۆرك	709
اوچوكلاماك	ئۆچەكلەمەك	708	اوركاماچ	ئۆركەمەچ	709
اوچاماك	ئۆچەمەك	708	اوركا	ئۆرگە	709
اوچوك	ئۆچۈك	708	اوركاتماك	ئۆرگەتمەك	709
اوچوك	ئۆچۈك	708	اوركاريم	ئۆرگەرىم	709

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوچوكلاماك	ئۆچۈكلەمەك	708	اوركاشماك	ئۆرگەشمەك	709
اوچوكماك	ئۆچۈكمەك	708	اوركامچى	ئۆرگەمچى	709
اوركانماك	ئۆرگەنمەك	709	اوزله	ئۆزله	710
اورگوچ	ئۆرگۈچ	709	اوزلت ، اوزلات	ئۆزلەت	710
اورلاش	ئۆرلەش	709	اوزلاك	ئۆزلەك	710
اورلاك	ئۆرلەك	709			
اورلم	ئۆرلەم	710	اوزلك	ئۆزلەك	711
اورلاماك	ئۆرلەمەك	710	اوزلاماك	ئۆزلەمەك	711
اورلانماك	ئۆرلەنمەك	710	اوزلەمك	ئۆزلەمەك	711
اورمه	ئۆرمە	710	اوزلانماك	ئۆزلەنمەك	711
اورمك	ئۆرمەك	710	اوزلوك	ئۆزلۈك	711
اورماك	ئۆرمەك	710	اوزلوك	ئۆزلۈك	711
اورو	ئۆرۈ	710	اوسروك	ئۆسرۈك	711
اوروك	ئۆرۈك	710	اسروك لوك	ئۆسرۈكلۈك	711
اوروك	ئۆرۈگ	710	اوسروماك	ئۆسرۈمەك	711
اورونك	ئۆرۈڭ	710	اوك	ئۆك	711
اورونك	ئۆرۈڭ	710	اوك	ئۆك	711
اورومجك	ئۆرۈمجەك	710	اوكا	ئۆكە	711
اورويش	ئۆرۈيۈش	710	اوكته	ئۆكتە	711
اوز	ئۆز	710	اوكتاك	ئۆكتەك	711
اوزا	ئۆزە	710	اوكتاتماك	ئۆكتاتمەك	711
اوزك	ئۆزەك	710	اوكتال	ئۆكتەل	711
اوزكالاك	ئۆزگەلەك	710	اوكتالاماك	ئۆكتالەمەك	711

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوزكالاماك	ئۆزگەلەمەك	710	اوكتاليك	ئۆكتەلىك	711
اوزكالانماك	ئۆزگەلەنمەك	710	اوكتام	ئۆكتەم	711
اوزكو	ئۆزگۈ	710	اوكتاماك	ئۆكتەمەك	711
اوكتولاماك	ئۆكتۈلەمەك	711	اوكوش	ئۆكۈش	712
اوكچە	ئۆكچە	711	اوكول	ئۆكۈل	712
اوكچەلاماك	ئۆكچەلەمەك	711	اوكولماك	ئۆكۈلمەك	712
اوكسا	ئۆكسە	711	اوكوماك	ئۆكۈمەك	712
اوكساك	ئۆكسەك	711	اوكنچ	ئۆكۈنچ	712
اوكساماك	ئۆكسەمەك	711	اوكونماك	ئۆكۈنمەك	712
اوكسوتماك	ئۆكسۈتمەك	711	اوكيرتماك	ئۆكىرتمەك	712
اوكسوراك	ئۆكسۈرەك	712	اوك	ئۆگ	712
اوكسورتماك	ئۆكسۈرتمەك	712	اوكا ، اوكە	ئۆگە	712
اوكسورماك	ئۆكسۈرمەك	712	اوكات	ئۆگەت	712
اوكسوز	ئۆكسۈز	712	اوكاراتماك	ئۆگەرەتمەك	712
اوكسوك	ئۆكسۈك	712	اوكارانماك	ئۆگەرەنمەك	712
اوكسولماك	ئۆكسۈلمەك	712	اوكارتماك	ئۆگەرتمەك	712
اوكسوماك	ئۆكسۈمەك	712	اوكاك	ئۆگەك	712
اوكسوماك	ئۆكسۈمەك	712	اوكالكا	ئۆگەلگە	713
اوكلاكا	ئۆكلەگە	712	اوكراتماك	ئۆگرەتمەك	713
اوكلاماك	ئۆكلەمەك	712	اوكرن	ئۆگرەن	713
اوكماك	ئۆكمەك	712	اوكرانماك	ئۆگرەنمەك	713
اوكوت	ئۆكۈت ، ئۆگۈت	712	اوكرانيش	ئۆگرەنىش	713
اوكوتماك	ئۆكۈتمەك	712	اوكرولماك	ئۆگرۈلمەك	713

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوكورتمەك	ئۆكۈرتمەك	712	اوكرنچلوك	ئۆگرۈنچلۈك	713
اوكورماك	ئۆكۈرمەك	712	اوكرنجلوگ	ئۆگرۈنچلۈگ	713
اوكوس	ئۆكۈس	712	اوكريتيك	ئۆگرىتىك	713
اوكريتيگ	ئۆگرىتىگ	713	اونكدين	ئۆڭدىن	714
اوكسمس	ئۆگسەمەس	713	اونكدى	ئۆڭدى	714
اوككولوك	ئۆگگۈلۈگ	713	اونكلوك	ئۆڭلۈك	714
اوكمك	ئۆگمەك	713	اونكلك	ئۆڭلۈك	714
اوكوت	ئۆگۈت	713	اونكو	ئۆڭۈ	714
اوكوتلاماك	ئۆگۈتلەمەك	713	اونكولوك	ئۆڭۈلۈك	714
اوگر ، اوكور	ئۆگۈر	713	اونكى	ئۆڭى	714
اوكورچى	ئۆگۈرچى	713	اول	ئۆل	714
اوكرمك	ئۆگۈرمەك	713	اولات	ئۆلەت	714
اوكز	ئۆگۈز	713	اولاشيلماك	ئۆلەشىلمەك	714
اوكوزماك	ئۆگۈزمەك	713	اولاشماك	ئۆلەشمەك	714
اوكوش	ئۆگۈش	713	اولانك	ئۆلەڭ	714
اوكوشلوك	ئۆگۈشلۈك	713	اولنك	ئۆلەڭ	714
اوكولاماك	ئۆگۈلەمەك	713	اولتوركولوك	ئۆلتۈرگۈلۈك	714
اوكولماك	ئۆگۈلمەك	713	اولجاش	ئۆلجەش	714
اوكوماك	ئۆگۈمەك	713	اولجاشماك	ئۆلجەشمەك	714
اوكون	ئۆگۈن	713	اولجامك	ئولجەمەك	714
اوكونج	ئۆگۈنچ	713	اولچاك	ئۆلچەك	714
اوكوندوره	ئۆگۈندۈره	713	اولچاكسيز	ئۆلچەكسىز	714
اوكوندروك	ئۆگۈندۈرۈك	714	اولچاكليك	ئۆلچەكلىك	714

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوكونماك	ئۆگۈنمەك	714	اولدوركولوك	ئۆلدۈرگۈلۈك	714
اونك	ئۆڭ	714	اولدورماك	ئۆلدۈرمەك	714
اونكتارماك	ئۆڭشەرمەك	714	اولكا ، اولكه	ئۆلكه	715
اولكو	ئۆلگۈ	715	اويلان	ئۆيلەن	716
اولكونمك	ئۆلگۈنمەك	715	اويلوك	ئۆيلۈك	716
اوللوك	ئۆللۈك	715	اويورماك	ئۆيۈرمەك	716
اولوتجى	ئۆلۈتچى	715	اويورولماك	ئۆيۈرۈلمەك	716
اولتچى	ئۆلۈتچى	715	اوتماك	ئۇتمەك	717
اولوتماك	ئۆلۈتمەك	715	اوچار	ئۇچەر	717
اولوستوك	ئۆلۈستۈك	715	اوچاكو	ئۇچەگۈ	717
اولومسا	ئۆلۈمسه	715	اوچاو	ئۇچەۋ	717
اولومشوك	ئۆلۈمشۈك	715	اوچاولان	ئۇچەۋلەن	717
اولوملوك	ئۆلۈملۈك	715	اوچلانچى	ئۇچلەنچى	717
اومسه	ئۆمسه	715	اورپيش	ئۇرپەش	717
اومسەليك	ئۆمسەلىك	715	اوركا	ئۇركه	717
اومكانليك	ئۆمگەنلىك	715	اوركچ	ئۇركەچ	717
اوكچى	ئۆۋكەچى	715	اوركاك	ئۇركەك	717
اوكجى	ئۆۋكەچى	715	اوركماك	ئۇركمەك	717
اوى	ئۆي	715	اوركو	ئۇركۇ	717
اوياكو	ئۆيەگۈ	715	اوركوداماك	ئۇركۇدەمەك	717
اويچى	ئۆيچى	715	اوركولماك	ئۇركۇلمەك	717
اويجى	ئۆيچى	715	اوركوماك	ئۇركۇمەك	717
اويروشماك	ئۆيرۇشمەك	715	اوركونچ	ئۇركۇنچ	717

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اويرولماك	ئۆيرۈلمەك	715	اوركا	ئۇرگە	717
اويكونمك	ئۆيكۈنمەك	715	اوركاسون	ئۇرگەسۈن	717
اوى كينه	ئۆيگىنە	715	اوركوداماك	ئۇرگۈدەمەك	717
اوركورماك	ئۇرگۈرمەك	717	اوكوماك	ئۇگۈمەك	718
اوركون	ئۇرگۈن	718	اوكون	ئۇگۈن	719
اورمەك	ئۇرمەك	718	اوكيرتماك	ئۇگىرتمەك	719
اوز	ئۇز	718	اولاش	ئۇلەش	719
اوزه	ئۇزه	718	اولاشكولاماك	ئۇلەشكۈلەمەك	719
اوزانماك	ئۇزەنمەك	718	اولاشماك	ئۇلەشمەك	719
اوزدورمه	ئۇزدۇرمە	718	اولاشيلماك	ئۇلەشىلمەك	719
اوزره	ئۇزره	718	اولاماك	ئۇلەمەك	719
اوزكون	ئۇزگۈن	718	اولفت ، الفت	ئۇلفەت	719
اوزوك	ئۇزۇك	718	اولوش	ئۇلۇش	719
اوستاك	ئۇستەك	718	اولوشلوك	ئۇلۇشلۇك	719
اوك	ئۇك	718	اولوك	ئۇلۇك	719
اوكسالماك	ئۇكسەلمەك	718	اولوكه	ئۇلۇگە	719
اوكو	ئۇكۇ	718	اومونمەك	ئۇمۇنمەك	719
اوكس	ئۇكۇس	718	اومينچ	ئۇمىنچ	719
اوكس تورلك	ئۇكۇس تۇرلۇك	718	اون	ئۇن ، ئۈن	719
اوكراشيلماك	ئۇگرەشىلمەك	718	اونچو	ئۇنچۇ	719
اوگوت	ئۇگۈت ، ئۆگۈت	718	اوندامماك	ئۇندەمەك	719
اوكورماك	ئۇگۈرمەك	718	اوندوجى	ئۇندۇچى	719
اوكورولماك	ئۇگۈرۈلمەك	718	اوندور	ئۇندۇر	719

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
اوكوش	ئۇگۇش	718	اوندورزاق	ئۇندۇرزاق	719
اوكولماك	ئۇگۇلمەك	718	اوندرراك	ئۇندۇررەك	719
اوكوم	ئۇگۇم	718	اونماك	ئۇنمەك	719
اويان	ئۇيەن	719	اويورمە	ئۇيۇرمە	719
اويكو	ئۇيكۇ	719	اويورماك	ئۇيۇرمەك	719
اويله	ئۇيله	719	اويوروتماك	ئۇيۇرۇتمەك	719
اويور	ئۇيۇر	719	اويورولماك	ئۇيۇرۇلمەك	719
اويورتلاماك	ئۇيۇرتلەمەك	719	اويوك	ئۇيۇك	719

ايـ (يا ئەلىف)

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايپسيز	ئىپسىز	31	ايرتاكى	ئەرتەگى	31
ايت	ئىت	31	ايرتانك	ئەرتەڭ	31
ايتماك	ئىتمەك	31	ايردى	ئەردى	31
ايتماكجى	ئىتمەكچى	31	ايرسا	ئەرسە	31
ايتينماك	ئىتىنمەك	31	ايرسانكا	ئەرسەڭ	31
ايچكو	ئىچكۇ		ايركاشماك	ئەركەشمەك	
ايداك	ئەدەك	31	ايركان	ئەركەن	31
ايدكو	ئەدگۇ	31	ايركليك	ئەركلىك	31
ايديز	ئىدىز	31	ايركينماك	ئەركىنمەك	31
ايديزليك	ئىدىزلىك	31	ايركاشماك	ئەرگەشمەك	
ايديش	ئىدىش	31	ايركماك	ئەرگەمەك	32
ايدىل	ئىدىل	31	ايركەماك	ئەرگەمەك	32
ايدلچه	ئىدىلچە	31	ايركنه	ئەرگەنە	32
ايديلجيك	ئىدىلچىك	31	ايركانماك	ئەرگەنمەك	32
ايراول	ئىراۋۇل	31	ايرلىك	ئەرلىك	32
ايران	ئىران ، ئەرەن	31	ايرمان	ئەرمان	32
ايرانچه	ئىرانچە ، ئەرەنچە	31	ايرماس	ئەرمەس	32
ايرانليك	ئەرەنلىك	31	ايرمەن	ئەرمەن	32
ايرتەكون	ئەرتەگۈن	31	ايرميش	ئەرمىش	32
ارتاكى	ئەرتەگى	31	ايرن	ئەرن	32

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايرناك	ئەرنەك	32	ايشاك مونچاق	ئەشەكمۇنچاق	33
ايراوغلى	ئەر ئوغلى	32	ايشچى	ئىشچى	33
ايرور	ئەرۋر	32	ايشكك	ئىشكەك	33
ايريشماك	ئەرىشمەك	32	ايشيك	ئىشىك	33
ايريك	ئەرىك	32	ايشيكچى	ئىشىكچى	33
ايريكليك	ئەرىكلىك	32	ايشيكليك	ئىشىكلىك	33
ايريكماك	ئەرىكمەك	32	ايكاكو	ئىكەگۇ	33
ايريم	ئەرىم	32	ايكماك	ئەكمەك	33
ايريماك	ئەرىمەك	32	ايكين	ئەكىن	33
ايزكو	ئەزگۇ	32	ايكينجى	ئەكىنچى	33
ايزكولانماك	ئەزگۇلەنمەك	32	ايكينليك	ئەكىنلىك	33
ايزكولوك	ئەزگۇلۇك	32	ايكاچى	ئىگەچى	33
ايزگولوك	ئەزگۇلۇك	32	ايكاچ	ئىگەچ	33
ايسانك	ئەسەڭ	32	ايكارماك	ئىگەرمەك	33
ايسقارماق	ئەسقارماق	32	ايكالاماك	ئىگەلەمەك	33
ايسكارماك	ئەسكەرمەك	32	ايكاك	ئىگەك	33
ايسكى	ئەسكى	32	ايكانمك	ئىگەنمەك	33
ايسكير	ئەسكىر	32	ايكرارتماك	ئىگرەرتمەك	33
ايسكيرماك	ئەسكىرمەك	32	ايكررماك	ئىگرەرمەك	33
ايسليك	ئەسلىك	32	ايكرانماك	ئىگرەنمەك	33
ايسماك	ئەسمەك	32	ايكرى	ئەگرى	33
ايسورماك	ئەسۇرمەك	33	ايكريك	ئەگرىك	33
ايسيركاماك	ئەسىركەمەك	33	ايكريم	ئەگرىم	33

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايكرىمچى	ئەگرىمچى	34	ايمكاكلاماك	ئەمگەكلەمەك	34
ايكلنچى	ئەگلەنچى	34	ايمكاكلانماك	ئەمگەكلەنمەك	34
ايكن	ئەگن	34	ايمكانماك	ئەمگەنمەك	34
ايكيرماك	ئەگىرمەك	34	ايملاماك	ئەملەمەك	34
ايكيز	ئەگىز	34	ايميزكاى	ئەمىزگەي	34
اينک	ئەڭ	34	ايميشتوك	ئەمىشتوك	35
اينكليك	ئەڭلىك	34	ايميشدوك	ئەمىشدوك	35
ايل	ئەل	34	اينكه	ئىنەگە	35
ايلتماق	ئەلتماق	34	ايندىرماك	ئىندىرمەك	35
ايلتماك	ئەلتمەك	34	اينليدور	ئىنلىدۇر	35
ايلچيلاشمك	ئەلچىلەشمەك	34	اينماك	ئىنمەك	35
ايلسيز	ئەلسىز	34	ايو	ئەۋ	35
ايل كون	ئەل گۈن	34	ايورورماك	ئەۋرۇرمەك	35
ايليك	ئەلىك	34	ايوروشماك	ئەۋرۇشمەك	35
ايليكلاماك	ئەلىكلەمەك	34	ايورولاماك	ئەۋرۇلەمەك	35
ايم	ئىم	34			
ايمانك	ئىمەڭ	34	ايورولماك	ئەۋرۇلمەك	35
ايمان	ئىمان	34	ايولوك	ئەۋلۇك	35
ايمدى	ئەمدى	34	ايوليك	ئەۋلىك	35
ايمديدن	ئەمدىدىن	34	ايورماك	ئەۋرمەك	35
ايمديكاتيكرو	ئەمدىگەتەگرو	34	ايىكۈلۈك	ئەيگۈلۈك	35
ايمقانماق	ئەمقانماق	34	ايىق اوتى	ئەيىق ئوتى	
ايمكاك	ئەمگەك	34	ايىبيتماك	ئىبىتمەك	732

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايبيماك	ئىبىمەك	732	ايجابى	ئىجابي	735
ايبين	ئىبىن	732	ايجاد	ئىجاد	735
ايپكين	ئىپكىن	732	ايچ	ئىچ	735
ايپيلچيك	ئىپىلچىك	732	ايچ آلاتى	ئىچ ئالاتى	735
ايپين	ئىپىن	732	ايچەگو	ئىچەگۇ	735
ايپينماك	ئىپىنمەك	732	ايچره ، ايچرا	ئىچره	735
ايتاون	ئىتاۋۇن	732	ايچراداكى	ئىچرەدەكى	735
ايتالكو	ئىتەلگۇ	732	ايچراكى	ئىچرەگى	735
ايتيكا	ئىتتىك ، ئىتىك	733	ايچكارو	ئىچكەرۇ	735
ايتىك ليك	ئىتتىكلىك ، ئىتىكلىك	733	ايچكارولا	ئىچكەرۇلە	735
ايتدورماك	ئىتدۇرمەك	733	ايچكك	ئىچكەك	735
ايتقا	ئىتقا	733	ايچكو	ئىچكۇ	735
ايتكورماك	ئىتكۇرمەك	733	ايچكولاماك	ئىچكۇلەمەك	736
ايتلاماق	ئىتلاماق	733	ايچكولوك	ئىچكۇلۇك	736
ايتلاماك	ئىتلەمەك	733	ايچكى	ئىچكي	736
ايتماك	ئىتمەك	734	ايچكير	ئىچكىر	736
ايتيماك	ئىتىمەك	734	ايچليك	ئىچلىك	736
ايتورماك	ئىتۇرمەك	734	ايچمان	ئىچمان	736
ايتيرماك	ئىتىرمەك	734	ايچى ، ايجى	ئىچى	736
ايتيك	ئىتىك	734	ايچيچ	ئىچىچ	736
ايتيماك	ئىتىمەك	734	ايچيك	ئىچىك	736
ايتيتماك	ئىتىتمەك	734	ايچيكمك	ئىچىكمەك	736
ايجاب	ئىجاب	734	ايچيم	ئىچىم	736

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايچين آرا	ئىچىن ئارا	736	ايريک راک	ئىرىكرەك	739
ايد	ئىد	737	ايريک ليک	ئىرىكلىك	739
ايدی	ئىدی	737	ايرن	ئىرىن	739
ايديسی	ئىدىسى	737	ايزه	ئىزە	740
ايديش	ئىدىش	737	ايزگو ، ايزکو	ئىزگۇ	741
ايړ	ئىر	738	ايزکولانماک	ئىزگولەنمەك	741
ايراد	ئىراد	738	ايزکوليک	ئىزگۇلىك	741
ايراق	ئىراق	738	ايزکی	ئىزگی	741
ايراول	ئىراۋۇل	738	ايزليک	ئىزلىك	741
ايرجايماک	ئىرجەيمەك	738	ايزی	ئىزی	741
ايرغاتماق	ئىرغاتماق	739	ايزيد	ئىزىد	741
ايرغاق	ئىرغاق	739	ايزيدا	ئىزىدا	741
ايرغايتماق	ئىرغايتماق	739	ايس	ئىس	741
ايرغی	ئىرغی	739	ايستاتماک	ئىستەتمەك	742
ايرکا	ئىركە	739	ايستامان	ئىستەمان	742
ايرکاچ	ئىركەچ	739	ايسيغ دم	ئىسىغدەم	745
ايرکمک	ئىركمەك	739	ايسيغ نفس	ئىسىغ نەفەس	745
ايرکاک	ئىركەك	739	ايسيغ ايلمغ	ئىسىغ ئىلمغ	745
ايرکورماک	ئىرگۇرمەك	739	ايسکالاماک	ئىسكەلەمەك	745
ايرکونجاک	ئىرگۇنجەك	739	ايسکاماک	ئىسكەمەك	745
ايرلاماک	ئىرلەمەك	739	ايسلاماق	ئىسلاماق	746
ايرلاماق	ئىرلاماق	739	ايسيتما	ئىسىتما	746
ايريک	ئىرىك	739	ايسيتماق	ئىسىتماق	746

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايسيتمه	ئىستمه	746	ايقان	ئىقان	749
ايسيتمەك	ئىستمەك	746	ايكاكو	ئىكەگۇ	750
ايسيرغا	ئىسىرغا	746	ايكاو ، ايكو	ئىكەۋ	750
ايسيرغانماق	ئىسىرغانماق	746	ايكاولا	ئىكەۋلە	750
ايش	ئىش	746	ايكالاسى	ئىكەلەسى	750
ايشقاول	ئىشقاۋۇل	747	ايكاولان	ئىكەۋلەن	750
ايشقيرماق	ئىشقىرماق	748	ايكاوليك	ئىكەۋلىك	750
ايشقيريق	ئىشقىرىق	748	ايكى	ئىككى	751
ايش كوچ	ئىش - كۈچ	748	ايكى رار	ئىككىرار	751
ايشكين	ئىشكىن	748	ايكى ليك	ئىككىلىك	751
ايشلاك	ئىشلەك	748	ايكيلانماك	ئىككىلەنمەك	751
ايشلاماك	ئىشلەمەك	748	ايكى	ئىكى	751
ايشنار	ئىشنار	748	ايكيرار	ئىكىرەر	751
ايشناماق	ئىشناماق	748	ايكيز	ئىكىز	751
ايشنار	ئىشنەر	748	ايكيزاك	ئىكىزەك	751
ايشناماك	ئىشنەمەك	748	ايكيشر	ئىكىشەر	751
ايشليغ	ئىشلىغ	748	ايک ، ايگ	ئىگ	751
ايشى	ئىشى	748	ايكاچى	ئىگەچى	751
ايشيق	ئىشىق	748	ايكيرليك	ئىگەرلىك	751
ايشك	ئىشىك	748	ايكارماک	ئىگەرمەك	751
ايغاچ	ئىغاچ	748	ايكده	ئىگدە	751
ايغاغ	ئىغاغ	748	ايكراماك	ئىگرەمەك	752
ايغلاماق	ئىغلاماق	748	ايكرنج	ئىگرەنج	752

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايكرنجليك	ئىگرەنچلىك	752	ايلديريم	ئىلدىرىم	753
ايكرانماك	ئىگرەنمەك	752	ايلديز	ئىلدىز	753
ايكريم	ئىگرىم	752	ايلشيك	ئىلشىك	753
ايكلاماك	ئىگلەمەك	752	ايلغار	ئىلغار	754
ايک ليک	ئىگلىك	752	ايلغارماق	ئىلغارماق	754
ايكنه	ئىگنە	752	ايلغاماق	ئىلغاماق	754
ايكيرماك	ئىگىرمەك	752	ايلقا	ئىلقا	754
اينكماك	ئىڭمەك	752	ايلقى	ئىلقى	754
اينكراماک	ئىڭرەمەك	752	ايلغى	ئىلغى	754
اينكنه	ئىڭنە	752	ايلک	ئىلك	754
ايل	ئىل	752	ايلكارماك	ئىلگەرمەك	754
ايلای	ئىلاي	752	ايلكاماك	ئىلگەمەك	754
ايلاك	ئىلەك	753	ايلكوی	ئىلگۈي	754
ايلاكلاماك	ئىلەكلەمەك	753	ايليتماق	ئىلىتماق	754
ايلاماك	ئىلەمەك	753	ايلمک	ئىلمەك	754
ايلانجاك	ئىلەنچەك	753	ايليغ	ئىلىغ	755
ايلانماك	ئىلەنمەك	753	ايليك	ئىلىك	755
ايلای	ئىلەي	753	ايليكلاماك	ئىلىكلەمەك	755
ايلايسه	ئىلەيسە	753	ايليک	ئىلىگ	755
ايلپيراتماک	ئىلپىرەتمەك	753	ايلىنماق	ئىلىنماق	755
ايلتيراغوچ	ئىلتىرەغۇچ	753	ايمان	ئىمان	755
ايلتراق	ئىلتىراق	753	ايمان سوز	ئىمانسوز	755
ايلدای	ئىلدەي	753	ايمانماک	ئىمەنمەك	755
ايمن	ئىمىن	756	اينجيرماك	ئىنجىرمەك	758

يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت	يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	بەت
ايناغ	ئىناغ	756	اينجيماك	ئىنجىمەك	758
ايناق	ئىناق	756	اينچاك	ئىنچەك	758
ايناقليق	ئىناقلىق	756	اينچكه	ئىنچكە	758
ايناقماق	ئىناقماق	756	اينچكاليك	ئىنچكەلىك	758
اينال	ئىنال	756	اينچكيرماك	ئىنچكىرمەك	758
اينالچيق	ئىنالچىق	756	اينچماك	ئىنچمەك	758
اينالماك	ئىنالمەك	756	اينچقيرماق	ئىنچقىرماق	758
اينالماق	ئىنالماق	756	اينچيك	ئىنچىك	758
اينام	ئىنام	756	ايندامماق	ئىندامماق	758
اينامليق	ئىناملىق	756	ايندامتاق	ئىندەتمەك	758
اينانج	ئىنانچ	756	ايندامماك	ئىندەمەك	758
اينانچسيز	ئىنانچسىز	756	ايندور	ئىندۇر	758
اينانچسيزليق	ئىنانچسىزلىق		ايندورماك	ئىندۇرمەك	759
اينانچليق	ئىنانچلىق	756	ايندورولماك	ئىندۇرۇلمەك	759
ايناندورماق	ئىناندۇرماق	757	اينكان	ئىنگەن	759
اينانماق	ئىنانماق	757	اينماق	ئىنماق	760
اينانيلماق	ئىنانىلماق	757	اينماك	ئىنمەك	760
اينانماك	ئىنەتمەك	757	اينير	ئىنىر	760
اينانشلاماك	ئىنەشلەمەك	757	اينيش	ئىنىش	760
اينك	ئىنەك	757	اينيقماق	ئىنىقماق	760
اينانكچى	ئىنەكچى	757	ايوديم	ئىۋدىم	761
			ايا	ئىيە	761
اينانكا	ئىنەگە	757	ايبا	ئىيا	762
اينالماك	ئىنەلمەك	757	اياسيز	ئىيەسىز	762
اينچو	ئىنجۇ	758	ايالاماق	ئىيالاماق	762
اينجيتماك	ئىنجىتمەك	758	ايضاحات	ئىيزاھات	762